8
9/17
3

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

48.7.19.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHECA THEOLOGICA

SEPTEM LIBRIS DISTINCTA.

IN QVA

Exacto ordine reponuntur cuncta ad completam Sacræ Doctrinæ, vel Theologiæ notitiam ſpectantia, tàm ſecundùm ſe, quàm ſecundùm diuerſa eius munera, *Deducendi* concluſiones beneficio Artis Syllogiſticæ, vndè *Scholaſtica*, vel *Argumentatiua*: *Ordinandi & explicandi* locos Theologicos, vnde *Poſitiua*, ſiue *Thetica*, & *Fundamentalis* : *Deſendendi* ſua principia aduerſus omnia infidelium genera, vndè *Polemica* : *Diſponendi* ſuas materias, vndè *Methodica* : *Vtendi* metaphoris, vndè *Symbolica* : *Prouocandi*, vel *dirigendi* affectum in Deum, vndè *Myſtica*.

AVTHORE

F. DOMINICO A SS.MA TRINITATE

CARMELITA DISCALC. PROVINCIAE PARISIENSIS.

TOMVS TERTIVS.

Complectens Libri III. in quo agitur de Sacra Doctrina, quo ad munus ordinandi, & explicandi locos Theologicos, Sectionem tertiam de Eccleſia militante toto orbe diffuſa in ſtatu Legis Euangelicæ, quartam de Summo Pontifice Romano ſupremo eius Paſtore, quintam de Sacris Concilijs, ſextam de SS. Patribus, Doctoribus Scholaſticis, & Iuris Pontificij.

Bibliothecę Sec.te

Catalogo inscriptus

ROMAE, M. DC. LXVIII.

Ex Typographia Philippi Mariæ Mancini.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

Librorum, Sectionum, & Capitum huius tertij Tomi Bibliothecæ Theologicæ.

LIBER TERTIVS.

In quo agitur de Sacra Doctrina, quo ad munus ordinandi, & explicandi locos Theologicos.

SECTIO TERTIA.

De Eccleſia militante toto orbe diffuſa, in ſtatu legis Euangelicæ.

CAP. I. Proponitur breuis idea rerum in hac Sectione tractandarum. Pag. 1.

Cap. II. Oſtenditur in nouo Teſtaméto veram dari Chriſti Eccleſiam. Vbi etiã præmittitur vera notio, tam quid nominis, quam quid rei Eccleſiæ in cõmuni. pag. 2.

Cap. III. Quando incepit in nouo Teſtamento, & quamdiu in illo durabit vera Chriſti Eccleſia. pag. 6.

Cap. IV. Statuitur aduerſus huius temporis Sectarios, non eſſe duas in hoc ſeculo militantes Eccleſias, ſed vnam tantum. pag. 19.

Cap. V. Quibus partibus, vel membris conſtet, indeſinenter ad hæc vſque tempora perſeuerans, vera, & vnica Chriſti Eccleſia. pag. 28.

Cap. VI. Quod extra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam non ſit ſalus. p. 55.

Cap. VII. Quod vera eaq; vnica Chriſti Eccleſia extra quam ſalus eſſe nõ poteſt ſemper fuerit, ſemperq; futura ſit viſibilis, ſenſibuſq; perceptibilis. pag. 77.

Cap. VIII. Quod in vera Chriſti Eccleſia ſint aliquæ notæ, quibus redditur viſibilis, illæq; omnibus, etiam de rudiori populo peruiæ, vt eã dignoſcere poſſint. pag. 89.

Cap. IX. Quænam ſint illæ notæ, vel ſenſibiles qualitates, quibus Chriſtus ſuam reddere voluit Eccleſiam omnibus viſibilem, ac manifeſtam. p. 97.

Cap. X. Quod vera, & vnica Chriſti Eccleſia, quæ ſemper fuit, ſemperq; futura eſt viſibilis, ſemper etiam fuerit, ſemperq; futura ſit in fide, & doctrina ad mores pertinenti indefectibilis. pag. 107.

Cap. XI. Facta breui recapitulatione oſtenditur Eccleſiam Romanam, ſeu Pontificiam, eſſe veram Chriſti Eccleſiam de qua in toto huius Sectionis decurſu ſermonem habuimus. pag. 132.

SECTIO QVARTA.

De Summo Pontifice Romano, ſupremo Eccleſiæ militantis Paſtore.

CAp. I. Præmittitur breuis idea rerum in hac Sectione explicandarum. pag. 152.

Cap. II. Quod Chriſtus Dominus Diuo Petro ſolũ, & non cæteris Apoſtolis dederit vniuerſalis Eccleſiæ primatum. pag. 153.

Cap. III. Quod S. Petrus, & S. Paulus non ſint duo Eccleſiæ Summi Paſtores, ac Præſides, qui vnicum caput conſtituant, ita vt ponatur omnimoda æqualitas inter ipſos in ſuprema poteſtate, aut Regimine Vniuerſalis Eccleſiæ. pag. 174.

Cap. IV.

Cap. IV. Quod iure diuino ſupremus Eccleſiæ primatus Diuo Petro conueniat. pag. 178.
Cap. V. Petrum Apoſtolum Romam veniſſe, ibique ſuam Sedem Epiſcopalem fixiſſe, ac tandem martyrio coronatum fuiſſe. pag. 179.
Cap. VI. Quod Supremus Monarcha ſit Eccleſiæ eſſentialis, ideoq; ſemper aliquis D.Petro in eadẽ ſuprema, Chriſto tamen ſubordinata, Eccleſiã regendi poteſtate ſucceſſerit. p.181.
Cap. VII. Quod verus, ac legitimus D. Petri ſucceſſor in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, ſit ſolus Pontifex Romanus canonicè electus. pag. 187.
Cap. VIII. Quo iure Epiſcopus Romanus ſit ſucceſſor D.Petri in ſupremo Eccleſiæ Monarchatu. pag. 190.
Cap. IX. De noui Pontificis electione, rebuſq; ad illam ſpectantibus. p.195.
Cap. X. Vtrum ſit de fide, quod hic numero Pontifex V.g. Clemens IX. quem tota Eccleſia tamquam legitimè electum agnoſcit, & recipit, ſit verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput. pag. 214.
Cap. XI. An Pontifex Romanus aliquando à poteſtate Summi Eccleſiæ Paſtoris exciderit, & degenerarit in Antichriſtum. pag. 234.
Cap. XII. Sacræ ſucceſſionis Romanorum Pontificum ſeries &c. pag.238.
Cap. XIII. Notæ quędam hiſtoricæ, circa adductum Summorum Pontificum catalogum. pag. 242.
Cap. XIV. An ex ſchiſmatibus, quæ in Eccleſia Catholica fuerunt, Apoſtolica Romanorum Pontificum ſucceſſio interrupta fuerit. pag. 244.
Cap. XV. Vtrum in ſerie Romanorum Pontificum recenſenda ſit Ioanna Papiſſa. pag. 247.
Cap. XVI. Vtrum Summus Pontifex Romanus gaudeat priuilegio infallibilitatis in definiendis rebus ad fidẽ, & mores ex ea pertinentibus. p.252.
Cap. XVII. Vendicantur ab erroris in fide, ſiue hæreſis nota plures Summi Pontifices Romani, quibus illa mendaciter inuritur ab hæreticis, eorumque in hac parte fautoribus. p. 513.
Cap. XVIII. Vtrum Summi Pontificis Romani authoritas ſit infallibilis in Canonizatione, & Beatificatione Sãctorum. pag. 548.
Cap. XIX. Quænam, & quanta ſit infallibilitas Pontificia in decretis morum, & approbatione Religionum. pag. 569.

SECTIO QVINTA.

De Sacris Eccleſiæ Concilijs.

Cap. I. Præmittitur notio, & diuiſio Concilij, nec non inde breuis idea rerum in hac Sectione de illo tractandarum. pag. 574.
Cap. II. Vnde Concilia Eccleſiaſtica primam in lege Euangelica inſtitutionem ſuam habuerint. pag. 577.
Cap. III. Quando nam inceperit Conciliorum vſus in ſtatu legis Euangelicæ. pag. 581.
Cap. IV. Cuius ſit generalia Concilia conuocare. pag. 588.
Cap. V. Solius Romani Pontificis eſt per ſe, vel per ſuos Legatos Concilijs generalibus præſidere, ea dirigere, quo ad loci, temporis, ac materiæ definiendæ pręſcriptionem, tum confirmare, & exequenda præcipere. pag. 602.
Cap. VI. De materiali Conciliorũ Generalium cauſa, ſiue de perſonis, ex quibus illa conſtituuntur. pag. 610.
Cap. VII. De cauſa formali Conciliorum Generalium, ac primum de principijs, & regulis ſecundum quæ fertur in illis iudicium. pag. 623.
Cap. VIII. An certa ſint, & infallibilia Conciliorum Generalium iudicia in rebus ad fidem, & mores ſpectantibus. pag. 625.
Cap. IX. De his quæ pertinent ad cauſam formalem veluti extrinſecã Conciliorum Generalium. pag. 638.
Cap. X. De cauſa finali, ſiue de neceſſitate celebrandorũ Conciliorũ. 639.

Cap. XI.

Cap. XI. De Concilio Generali,& Summo Pontifice ad inuicem comparatis. pag. 645.
Cap. XII. Recenſentur breuiter quænã ſint, quænam vero non, authentica Concilia Generalia in Eccleſia Dei. pag. 679.

SECTIO SEXTA.

De SS. Patribus, Doctoribus Scholaſticis, & Iuris Pontificij.

Cap. I. Quid per Eccleſiæ Patres intelligendum ſit. pag. 681.
Cap. II. De SS. Patrum authoritate. pag. 683.
Cap. III. Quanta ſit SS. Patrum authoritas. pag. 685.
Cap. IV. Vtrum omnes Patres ſint eiuſdem authoritatis. pag. 695.
Cap. V. An ſoli Patres, quatuor vel quinque, vel ad ſummum primorum ſex ſæculorũ in dirimendis fidei controuerſijs ſint audiendi, excluſis ſubſequentium, ac præſentium temporum Paſtoribus, atque Doctoribus. pag. 698.
Cap. VI. An magis deferendum ſit modernis, quàm antiquis Eccleſiæ Paſtoribus, ac Doctoribus. pag. 701.
Cap. VII. De regulis obſeruandis in legendis, citandiſq; Veterum Patrũ operibus. pag. 704.
Cap. VIII. De Doctoribus Scholaſticis. pag. 713.
Cap. IX. Quanta ſit Doctorum Scholaſticorum authoritas. pag. 714.
Cap. X. Vtrum maioris ſint authoritatis, Theologorum, quàm Canoniſtarum, ſiue Iuris Pontificij prudentum placita. pag. 718.
Cap. XI. De iure Canonico, & eius Doctoribus. pag. 720.
Cap. XII. Quanta ſit Iuris Canonici authoritas. pag. 724.
Cap. XIII. Quanta ſit authoritas regularum Iuris. pag. 727.
Cap. XIV. Quantæ ſint authoritatis declarationes Dominorum Cardinaliũ. pag. 731.
XV. Quanta ſit authoritas Deciſionum S. Rotæ Romanæ. pag. 738.
Cap. XVI. De authoritate Doctorum Iuris Canonici. pag. 740.

INDEX

INDEX

Locorum Sacræ Scripturæ, quæ in hoc Tertio Bibliothecæ Theologicæ Tomo continentur.

Ex Veteri Teſtamento, librorum eius ordine ſeruato.

EXODI.

CAP.18. v.19. *Eſto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eum, &c.* pag. 692.
Cap. 32. *Hi ſunt Dij tui Iſrael.* 121.

LEVITICI.

CAp.10. v.9. *Vinum, & omne quod inebriare poteſt, non bibetis tu, & filij tui, quando, &c.* 611.
Cap.11. *Ego Dominus, qui ſanctifico eos.* pag. 557.

NVMERORVM.

CAp.11. v.16.24. *Venit ergo Moyſes, & narrauit populo verba Domini, congregans ſeptuaginta viros.* 275.
Cap.20. *Cur eduxiſtis Eccleſiam Domini in ſolitutidem.* 84.

DEVTERONOMII.

CAp.17. v.12. *Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis Imperio, qui eo tempore miniſtrat Deo ſuo, &c.* 181.185.
Ibid. v.8. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, inter ſanguinem, & ſanguinem, &c.* 274.499.
Ibid. *Et facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerit te iuxta legem eius.* 275.
Ibid. *Veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore.* 611.

Cap.21. *Accedentque Sacerdotes filij Leui quos elegerit Dominus Deus tuus.* pag. 611.

REGVM I.

CAp.2. *Suſcitat de puluere egenum, & de ſtercore erigit pauperem.* 251.

REGVM III.

CAp.8. *Rex benedixit omni Eccleſiæ Iſrael.* 84.
Cap. 18. *Vſque quo claudicatis in duas partes ſi Dominus eſt Deus ſequimini eum, ſi autem Baal, &c.* 440.

REGVM IV.

CAp. 17. v. 22. *Ambulauerunt filij Iſrael in vniuerſis peccatis Ieroboam.* 121.

PARALIPOMENON II.

CAp.19. v.11. *Amarias autem Sacerdos, & Pontifex veſter in his, quæ ad Deum pertinent præſidebit.* 185. 275.611.
Ibid. v.10. *Vbicumque quæſtio eſt de lege, de mandato, de ceremonijs, de iuſtificationibus.* 274.

IVDITH.

CAp.6. *Poſtea inuocatus eſt omnis populus, & per totam noctem intra Eccleſiam orauerunt, &c.* 3.
Cap.7. v.18. *Et cum hæc dixiſſent factus eſt fletus, & vlulatus magnus in Eccleſia*

cleſia ab omnibus. &c. 84.

Cap.10. *Deus Patrum noſtrorum det tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis ſua virtute.* 554.

I O B.

CAp.1. *Boues arabant, & Aſinæ paſcebantur iuxta eos.* 693.

LIBRI PSALMORVM.

PSalm.1. *Cathedra peſtilentiæ.* 255.

Pſal.2. *Poſtula à me, & dabo tibi gẽtes hæreditatem tuam.* 11.

Pſal.10. *Quoniam ecce peccatores intenderunt arcũ vt ſagittent in obſcuro.* 45.

Ibid. *Deus tu conuerſus viuificabis nos.* pag. 266.

Pſal.18. *In ſole poſuit tabernaculum ſuum.* pag. 74.

Ibid. *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* 79.

Pſal.25. *Odi Eccleſiam malignantium.* 3.

Pſal.44. *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij.* 618.

Pſal.54. *Quoniam inter multos erant.* 36.

60. *A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meum.* 20.21.

Pſal.67. *In Eccleſijs benedicite Dominum.* pag. 25.

Ibid. *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis.* 554.

Pſal.68. *Mons in quo complacuit Deo habitare in eo.* 21.

Pſal. 83. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* 63.

Pſal. 86. *Fundamenta eius in montibus ſanctis.* 162.

Pſal. 88. *Ponam in ſæculum ſæculi ſemen eius, & thronum eius ſicut dies ſæculi.* 14

Ibid. *Thronus eius ſicut ſol in cõſpectu meo, & ſicut luna perfecta.* 15.16.

Pſal.90. *Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.* 393.

Pſal.103. *Fecit Lunam in tempore ſuo.* 16

Pſal.104. *Deduxit Dominus populum ſuũ in montem ſanctificationis ſuæ.* 24.

Ibid. *Nolite tangere Chriſtos meos.* 234.

Pſal.100. *De torrente in via bibet propterea exaltabit caput.* 11.

Pſal.115. *Credidi propter quod loquutus ſum.* 264.

Pſal.149. *Laus in Eccleſia Sanctorum.* 3.

Pſal.150. *Laudate Dominum in Sanctis eius.* 554.

ECCLESIASTES.

CAp.12. *Verba Sapientum ſicut ſtimuli, & quaſi claui in terram defixi.* 578.

Cap.19. *Et qui cito credit leuis eſt corde.* pag. 84.

CANTICI CANTICORVM.

CAp.1.116. *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* 17.

Cap.1. *Nigra ſum ſed formoſa ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.* pag. 21.50.

Ibid. *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea, inter filias.* 50.

Cap.4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* 24.

Cap.6. *Vna eſt columba mea.* 20.

SAPIENTIAE.

CAp.6. v. 26. *Multitudo autem Sapientium ſanitas eſt orbis terrarũ.* pag. 637.

I S A I AE.

CAp.1. v. 7. *Cognouit Bos poſſeſſorem ſuum, & Aſinus Præſepe Domini ſui, Iſrael autem me non cognouit.* 121.

Cap.2. *Et erit in nouiſsimis diebus præparatus mons in vertice montium.* 74.

Cap.3. *Prudentes eloquij miſtici.* 693.

Cap.5. *Quid eſt quod debui vltra facere, & non feci, &c.* 185.445.

Cap.6. *Veh genti peccatrici.* 50.

Cap.10. *Quomodo ſi eleuetur virga contra leuantem ſe &c.* 474.

Cap.33. *Reſpice Sion Ciuitatem ſolemnitatis noſtræ oculi tui videbunt Hieruſalem habitationem opulentam, tabernaculum quod &c.* 14.

Cap.49. *Gratiarum actio, & vox laudis reperietur in eis.* 83.

Cap.53. *Pro eo quod laborauit anima eius videbit ſemen longæuum.* 11.
Cap.50. *Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus.* 11.
Cap. 6. *Aperientur portæ tuæ iugiter die, ac nocte non claudentur, vt adferatur ad te fortitudo gentium.* 56.
Cap.63. *Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum.* 54.
Cap.64. *Iniquitates noſtræ quaſi ventus abſtulerunt nos.* 50.

IEREMIAE.

CAp.2.v.13. *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontē aquæ viuæ, &c.* 121.
Cap.5. *Prophetæ prophetabunt mendaciū; Sacerdotes applaudebant manibus ſuis, & populus meus dilexit talia.* 50.
Cap.9. *Et nunc Domine pater noſter es tu, & populus tuus nos omnes.* 25.
Cap.18. *Vas ſcab, & conuerſus eſt, & fecit illud vas alterum.* 52.
Cap.30. *Et ædificabitur ciuitas in excelſo ſuo, & templum iuxta ordinem ſuum fundabitur.* 74.
Cap.31. *Dabo legem meam in mentibus eorum, & in cordibus eorum ſcribām eam.* 82.

EZECHIELIS.

CAp.44. *Et populum meum docebunt quid ſit inter ſanctum, & pollutum & inter mundum, & immundum, &c.* pag. 611.

DANIELIS.

CAp.2. v.44. *In diebus autem regnorum illorum ſuſcitabit cœli regnū, quod in æternum non diſſipabitur.* 14.
Cap.9. *Deficiet hoſtia, & ſacrificium.* 17.
Cap.11. *Nec quemquam Deorum curabit, quia aduerſum vniuerſa conſu.get.* 235
Cap. 12. *A tempore à quo ablatū erit iuge ſacrificium, & poſita fuerit abominatio deſolationis, &c.* 195.

OSEAE.

CAp.1. *Congregabuntur filij Iuda, & filij Iſrael pariter.* 446.
Cap.2. v.19. *Deſponſabo te mihi in fide in ſempiternum.* 56.

IOELIS.

CAp.2. v.32. *Et erit omnis, qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit, quia in monte Sion, & in Ieruſalem erit ſaluatio.* 56.

AMOS.

CAp. 1. *Dominus de Sion rugiet.* pag. 74.

MICHEAE.

CAp.4. v.1. *In nouiſſimo dierum erit Mons domus Domini.* 14.
Ibid. v.7. *Et regnabit Dominus ſuper eos in Monte Sion ex hoc nunc, & vſque in æternum.* 14.

MALACHIAE.

CAp.2.v.7. *Labia enim Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius; quia Angelus Domini exercituum eſt.* 611.
Cap..3. *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & populus. &c.* 693.

MACHABEORVM I.

CAp. v. 59. *Et ſtatuit Iudas, & fratres eius, & vniuerſa Eccleſia Iſrael vt agatur dies dedicationis altaris, &c.* pag. 84.

MACHABEORVM II.

CAp.1. v.10. *Cum in Perſidem ducerentur Patres noſtri, Sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari, &c.* 122.

SACRAE SCRIPTVRAE.

Ex Nouo Teſtamento librorum eius ordine ſeruato.

MATTHEI.

CAp. 2. *In Betlehem Iuda ſic enim ſcriptum eſt per Prophetam, &c.* pag. 279. 280.

Cap. 3. v. 12. *Ipſe permundabit aream ſuã: & congregabit triticum ſum in horreũ: paleas autem comburet igni inextinguibili.* 15.

Cap. 5. *Sal terræ, & lux mundi.* 689.

Ibid. v. 14. *Non poteſt Ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum.* 7.5.

Ibid. v. 19. *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in Regno Cælorum, &c.* 682.

Cap. 7. v: 24. *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc, & facit ea aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram.* 23.

Ibid. v. 26. *Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſupra arenam.* 23. 24.

Cap. 8. v. 11. *Quod multi ab Oriente, & & Occidente venient, & recumbent cũ Abraham, & Iſac, & Iacob in Regno Cælorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores.* 48. 554

Cap. 10. v. 32. *Omnis quis confitebitur me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo: Qui autem me negauerit, &c.* 82.

Cap. 11. v. 13. *Omnes enim Prophetæ, & lex vſque ad Ioannem.* 280.

Cap. 13. v. 38. *Qui ſeminat bonum ſemen filius eſt hominis ager autem eſt mũdus. hi ſunt filij regni.* 47.

Ibid. v. 40. *Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur, ſic erit in conſummatione ſæculi. Mittet filius hominis Angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala. & eos qui faciunt iniquitatem.* 15.

Ibid. v. 48. *Elegerunt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt. Sic erit in con- conſummatione ſæculi, exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorũ.* pag. 15.

Ibid. v. 52. *Scribæ docti in Regno Cælorum.* 681.

Cap. 16. v. 14. *Quem dicunt homines eſſe filium hominis.* 579.

Ibid. v. 18. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meã, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eã, & tibi dabo claues regni cælorum:* 11. 14. 20. 63. 76. 104. 111. 155. 163. 166. 183. 263. 273. 281. 294. 377. 503. 655.

Ibid. v. 23. *Vade poſt me Satana.* 183.

Cap. 18. v. 15. *Si peccauerit in te frater tuus.* 50.

Ibid. v. 17. *Dic Eccleſiæ, ſi autem Eccleſiam nõ audierit ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* 2. 29. 77. 104. 285.

Ibid. v. 20. *Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo ibi ſum in medio eorum.* 578. 583. 600. 602.

Cap. 19. v. 7. *Moyſes dedit vobis libellum repudij, ſed ab initio non fuit ſic.* 14.

Cap. 23. v. 2. *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi omnia ergo quæcumque dixerint vobis ſeruate, facite.* 50. 255. 277. 506. 567. 611. 644. 689.

Ibid. v. 29. *Væ vobis, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum, & ornatis monumẽta iuſtorum, & dicitis ſi fuiſſemus in diebus Patrum noſtrorum, &c.* 715.

Cap. 24. v. 15. *Cum videritis abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Propheta, ſtantem in loco ſancto, qui legit intelligat, tunc qui in Iudea fugiãt ad montes.* 17.

Ibid. v. 21. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neque fiet.* 195.

Ibid. v. 23. *Breuiabuntur dies illi. &c.* pag. 127.

Ibid. v. 45. *Fidelis ſeruus, & prudens, quẽ*

conſtituit Dominus ſuper familiam ſuã. pag. 618.
Cap.26. v.31. *Omnes vos ſcandalum patiemini in me in iſta nocte.* 53.
Ibid. v.66. *Reus eſt mortis.* 280.
Cap.28. v.18. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in Terra.* 280.
Ibid. v.19. *Euntes docete omnes gentes.* pag. 154.
Ibid. v.20. *Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.* 14.273.377.

M A R C I.

CAp.6. *Vngebant oleo multos ægros, & ſanabantur.* 707.
Cap.9.v.23. *Credo Domine adiuua incredulitatem meam.* 97.
Cap. 14. *Transfer calicem hunc à me ſed non quod ego volo ſed tu.* 529.
Cap.16. v.15. *Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* 154.

L V C Æ.

CAp.1. v.33. *Et Regni eius non erit finis.* 15.
Ibid. v.45. *Beata quæ credidiſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino.* 10.
Cap.10. v.1. *Et miſit illos in omnem ciuitatem, & locum, quo erat ipſe venturus.* pag. 34.
Ibid. v.16. *Qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit. Qui autem me ſpernit, ſpernit eum, qui miſit me.* 689.
Cap.12. *Prudens Pater familias.* 681.
Cap. 16. v. 8. *Filij hominis huius ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt.* 96.
Ibid. v.22. *Factum eſt autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ.* 554.
Cap. 18. v.8. *Verumtamen filius hominis veniens, putas inueniet fidem in terra.* pag. 127.
Cap. 21. v.20. *Cum videritis circumdari ab exercitu Ieruſalem; tunc ſcitote, quia appropinquauit deſolatio eius: tunc qui in Iudæa ſunt fugiant ad montes.* 17.
Cap.22.v.19. *Hoc facite in meam commemorationem.* 154.363.
Ibid.v.24. *Quis eorum videretur eſſe maior.* 162.
Ibid. v. 31. *Simon Simon ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum ego autem.* 138.281.894.655.
Ibid. v.32. *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* 14.377.446. 448, 457. 458.
Ibid.v.33. *Confirma fratres tuos.* 166.183 446. 635.

I O A N N I S.

CAp.1.v.42. *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas.* 167.
Cap.3. v. 16. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in ipſum non pereat.* pag. 57.
Ibid. v.18. *Qui credit in eum non iudicatur, qui autem non credit iam iudicatus eſt, quia non credit in nomine Vnigeniti filij Dei.* 57.
Cap. 5. v.43. *Si alius venerit in nomine ſuo, illum accipietis.* 235.
Cap.6. v.38. *Deſcendi de Cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, &c.* 529.
Cap.10.v.3. *Vocem eius audiunt.* 458.
Ibid. v.11. *Bonus Paſtor ponit animam ſuã pro ouibus ſuis.* 245.
Ibid. v.16. *Alias oues habeo, quæ non ſunt de hoc ouili.* 46.
Ibid. v.17. *Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor.* 20.446.
Cap.11.v.50. *Expedit vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat, &c.* 279.280.
Ibid.v.52. *Vt filios Dei, qui erant diſperſi congregaret in vnum.* 46.
Cap. 13. v. 13. *Vocatis me magiſter, & Domine, & benedicitis ſum etenim.* 164
Cap.14. v.16. *Ego rogabo Patrem, & aliũ Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum.* 14.112.

Cap.15. v.4 *Sicut Palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos niſi in me mãſeritis* 59.
Ibid.v.16. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* 647.
Cap.16. v.13. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* 114.
Cap. 20. *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis.* 579.
Cap.21. v.18. *Paſce oues meas.* 10.76.81. 166.183.458.655.
Ibid. v.25. *Quæ ſi ſcriberentur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt libros.* 586.

ACTVVM APOSTOLORVM.

Cap.1. v.3. *Præbuit ſeipſum Apoſtolis viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.* 10.491.581.
Ibid. v.26. *Cecidit ſors ſuper Matthiam.* pag. 197.
Cap. 3. v.41. *Qui ergo receperunt ſermonem eius baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt in die illa animæ circiter tria millia.* 30.
Cap.4. v.12. *Et non eſt in alio aliquo ſalus, nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus in quo oporteat nos ſaluos fieri.* 57.59.66.
Ibid. v.19. *Si iuſtum eſt, vos potius audire quam Deum iudicate.* 277.
Cap. 8.v.14. *Quod recepiſſet Samaria verbum Dei miſerunt ad eos Petrum, & Ioannem.* 582.
Cap.9. v.15. *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, &c.* 176.
Cap.10. v. 14. *Occide & manduca.* 46.
Cap.13. v. 2. *Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos.* pag. 176.198.
Cap.15. v.6. *Conuenerunt Apoſtoli, & Seniores videre de verbo hoc.* 612.623.
Ibid. v.8. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis nihil vltra imponere vobis oneris.* pag. 580.582.617.636.
Cap.16.v.14. *Dominus aperuit cor intendere his, quæ dicebantur à Paulo.* 97.
Cap.20.v.28. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* 205 610.618.

EPISTOLARVM PAVLI
ad Romanos.

Cap.3.v.4. *Omnis autem homo mendax.* 120.
Cap.8. v.9. *Si quis autem Spiritum Chriſti non habet: hic non eſt eius.* 35.46.
Ibid.v.30. *Quos vocauit hos & iuſtificauit.* pag. 3.
Cap.10. v.2. *Teſtimonium perhibeo illis, quod æmulationem Dei habent, &c.* 379.
Cap.10. v. 10. *Corde enim creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* 15.264.
Ibid. v.12. *Non enim eſt diſtinctio, Iudæi & Græci.* 26.
Ibid.v.14. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine prædicante.* 95.
Cap. 12. *Nam fides obſequium rationabile eſt.* 94.
Ad Corinth.1. v. 1. cap. 1. v.10. *Obſecro autem vos fratres, vt id ipſum dicatis omnes, &c.* 690.
Ibid. v.18. *Verbũ Crucis pereuntibus ſtultitiam eſſe.* 100.
Ibid.v.23. *Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* 100.
Cap.2. v.14. *Animalis autem homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei.* 101.
Cap.3. v. 11. *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt quod eſt Chriſtus Ieſus.* 24.
Cap.4. v.1. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* 190.493.
Ibid. v. 15. *Nam ſi decem millia pædagogorum habeatis in Chriſto, ſed non multos Patres. Nam in Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos genui.* 681.
Cap.5. v.12. *Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt iudicare? Nõ ne de ijs, qui intus ſunt*

Digitized by Google

ſunt vos iudicatis. 29.30.
Cap.10. v.1. *Patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube, &c.* 47.
Ibid. v.4. *Petra autem erat Chriſtus.* 113.
Ibid. v. 11. *Omnia in figura contingebant illis.* 185.
Cap.11.v.19. *Oportet & hæreſes eſſe.* 494
Cap. 12. v.8. *Alij datur ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſciẽtiæ ſecundum eumdem ſpiritum: alteri fides in eodem ſpiritu.* 681.682.
Ibid. v. 13. *Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi, &c.* 20.47.
Ibid. v. 40. *Nunc autem multa quidem membra, vnum autem corpus.* 20.
Ibid. v. 28. *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primum Apoſtolos, ſecundò prophetas, tertiò doctores, &c.* 688
Ad Corint.2. cap. 4. v. 13. *Et nos credimus, propter quod & loquimur.* 264.
Cap.11.v.2. *Virginem caſtam.* 116.
Cap.12. v.16. *Sed cum eſſem aſtutus dolo vos cepi.* 267.
Ad Galathas cap.2. v.9. *Et cum cognouiſſent gratiam, quæ data eſt mihi Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur, &c.* 167.
Ibid. v.11. *Cum autẽ veniſſet Cephas Antiochiam in faciem eius reſtiti, quia reprehenſibilis erat.* 177.
Cap.3. v.28. *Baptizati eſtis Chriſtum induiſtis.* 47.
Cap.4. v.9. *Infirma, & egena elementa.* pag. 19.
Ibid. v. 19. *Filioli mei, quos iterum parturio.* 53.
Ad Epheſios cap.1.v.23. *Ipſum dedit caput ſuer omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius.* 7.14.
Cap.2. v.20. *Super ædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum ipſo ſũmo angulari lapide Chriſto Ieſu.* pag. 24.113.162
Ibid. v.22. *Vos coedificamini in habitaculum Dei in ſpiritu.* 11.
Cap.4. v.3. *Vnum corpus, & vnus Spiritus ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.* 20.
Ibid. v.11.12. *Et ipſe (Deus) dedit quoſdã quidem Apoſtolos, quoſdam vero Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem paſtores, & doctores ad conſummationes Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti: donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſurã ætatis plenitudinis Chriſti.* pag. 14.76.681.687.689.692.
Cap.5. v.6. *Nemo vos ſeducat inanibus verbis.* 118.
Ibid. v.23. *Vir caput eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput Eccleſiæ.* 114.
Ibid.v.27. *Vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi.* 24.52.
Ibid.v.32. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* 14.
Ad Philippenſes cap.2. v.9. *Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen: vt in nomine Ieſu omne genu flectatur.* 236.
Cap.4. v.4. *Quorum nomina ſunt in libro vitæ.* 551.
Ad Coloſſenſes cap.2. v.19. *Totũ corpus per nexus & coniunctiones ſubminiſtratum, & conſtructum creſcit in augmentum Dei.* 46.
Ad Theſſalon.2. cap.2. v.3. *Niſi venerit diſceſſio primum, & reuelatus fuerit homo peccati.* 127.
Ibid. v. 4. *Qui aduerſatur, & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* 235.
Cap.3. v.14. *Quod ſi quis non obedit verbo noſtro per epiſtolam hunc notate, & ne commiſceamini cum illa, vt confundatur, & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corripite vt fratrem.* 42.
Ad Timoth.1.cap.1. *Circa fidem naufragauerunt.* 37.
Cap.3. v.5. *Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?* 618.
Ibid. v.15. *Vt ſcias quomodo te oporteat in domo Dei conuerſari, quæ eſt Eccleſia Dei*

Dei vivi, columna & firmamentũ veritatis. 20.104.113.559.

Ad Timoth.2. cap.2. v.19. *Cognouit Dominus, qui ſunt eius.* 46.

Cap.4. v.18. *Liberatus ſum de ore leonis.* pag. 180.

Ad Titum cap.3. v. 10. *Hereticum hominem poſt vnam, & ſecundum correptionem deuita.* 506.

Ad Hebræos cap.1. v.1. *Multifariã multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis nouiſſimè, &c.* 260.

Cap.7. v.19. *Nihil enim ad perfectum adduxit lex.* 19.

Cap.11. v.33. *Qui per fidem vicerunt regna.* 554.

Cap. 13. v17. *Obedite prepoſitis veſtris, & ſubiacete eis; Ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* 77.610.

EPISTOLAE IACOBI.

CAp.2. v. 10. *Quicumque autem totam legem ſeruauerit, offendit autem in vno factus eſt omnium reus.* 35.

EPISTOLARVM PETRI.

I. CAp.2. v.18. *Serui ſubditi eſtote in omni timore Dominis non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* pag. 600.

Cap.5. v.2. *Paſcite, qui in vobis eſt gregẽ Dei prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecundum Deum.* 610.

EPISTOLARVM IOANNIS.

I. CAp.2. v.18.19. *Audiſtis quia Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti ſunt, &c. ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis. Nam, ſi fuiſſent ex nobis permanſiſſent vtique nobiſcum.* 37.57.234.

Ibid. v.22. *Qui eſt mendax niſi is, qui negat, quoniam Ieſus eſt Chriſtus.* 235.

Cap.4. v.43. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus.* 234.

EPISTOLAE IVDAE.

VEr.12. *Arbores bis mortuæ.* 35.

APOCALYPSIS.

CAp.1. v.4. *Ioannes ſeptem Eccleſijs, quæ ſunt in Aſia.* 25.

Cap.11. v.4. Hi *ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conſpectu* Domini *terræ ſtantes.* 554.

Cap.12. v.7. *Michael & Angeli eius.* 167

Ibid. v.14. *Per tempus, & tempora & dimidium temporis.* 195.

Cap.13. v.2. *Et os eius ſicut os leonis.* 125

Ibid. v. 5. Regnum *Beſtiæ, &c. data eſt ei poteſtas facere mẽſes quadraginta duos.* pag. 195.

Erratorum index omittitur, quia nulla in ſenſu, pauca in ortographia, quæque facilè à benigno Lectore animaduerti, & corrigi poterunt.

Impri-

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſsimo Patri Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtro.

M. Epiſc. Arimini Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Libellus Magiſter Sacri Palatij Apoſtolici.

BIBLIO-

BIBLIOTHECAE THEOLOGICAE

LIBER TERTIVS.

De ſacra doctrina, quo ad munus ordinandi & explicandi locos Theologicos, vndè Poſitiuæ, vel Theticæ, alias Fundamentalis ſibi nomen vendicat.

SECTIO TERTIA.

De Eccleſia militante toto Orbe diffuſa, in ſtatu legis Euangelicæ.

CAPVT PRIMVM.

Proponitur breuis idea rerum in hac ſectione agendarum.

CVM inter varios titulos, quibus tã ex diuina Scriptura, quam ex Sanctis Patribus Eccleſia decoratur, præcipuum obtineat locum, quod ſit fidei cuſtos, credendorumque per illam iudex infallibilis, per modum proponentis diuinitus ſtabilita. *Non oportet*, inquit D. Ireneus, lib. 3. cap. 4. *apud alios quærere veritatem, quam facile eſt ab Eccleſia ſumere; cum Apoſtoli quaſi in depoſitorium diues, pleniſſimè in eam contulerunt omnia quæ ſunt veritatis.* Hinc poſt habitum de verbo Dei tàm ſcripto, quam tradito ſermonem, quibus adæquatè omnes fidei Catholicæ veritates continentur, doctrinæ rectus ordo poſtulat, vt modò de Eccleſia agamus. Quia autem inter varias eius acceptio-

Digitized by Google

nes, de quibus videri poteſt Cardinalis Turrecremata lib. de Eccleſia, tres ſunt ad noſtrum intentum præcipuæ; primò enim accipitur pro vniuerſo populo Chriſtiano, quatenus conſtat Clericis, & laicis, regularibus, & ſæcularibus, prælatis, & ſubditis: ſecundò pro prælatis, vt Pontifice Romano, & Epiſcopis, quamuis inter ſe non ſint congregati; Matthæi 18. *Dic Eccleſiæ*. Ibi enim nomen Eccleſiæ pro vniuerſa fidelium multitudine vſurpari non poteſt: ad eam quippe non eſt neceſſe fratrem contumacem deferri; ſed accipitur pro prælato, quicumque ille ſit, ſiue Pontifex Romanus, ad quem pro grauitate rei de qua eſt quæſtio, fratrem delinquentem, & audire nolentem denuntiare oportet: ſiue proprius Epiſcopus, qui iuxta forum, & domicilium fratris accuſandi determinatur. Tertio, ſumitur pro prælatis ipſis, vt in Concilium coaleſcunt, & conueniunt: ſic enim tota Eccleſia ſecundum authoritatem & repræſentationem in vnum coadunatur. In hac ſectione agemus de Eccleſia primo modo conſiderata, in alijs duabus ſequentibus ſermonem habituri de illa duobus quoque alijs modis accepta.

At quia in Eccleſia, ſi primo ſumatur modo, multa etiam conſiderari poſſunt ad eius eſſentiam in communi pertinentia, diuiſionem, & varios ſtatus, quos diuerſis temporibus habuit, aliaque ſimilia, quæ ſunt extra præſens inſtitutum, agimus tantùm de illa, & rebus ad eam ſpectantibus, ſecundū quod in ſtatu legis Euangelicæ gaudet priuilegio infallibilitatis in negotio religionis, atque adeo eius authoritas præbet nobis aduerſus Sectarios irrefragabile argumentum, in componendis vel dirimendis fidei controuerſijs inter nos & illos verſantibus; vbi ſemel agnoſcitur, quænam ſit talis Eccleſia, quibuſue notis ab hæreticorum ſynagogis diſcerni debeat. Sic primùm oſtendemus veram dari Eccleſiam in nouo teſtamento. II. Examinabimus, quando in eo inceperit, & quamdiu durabit. III. Demonſtrabimus non eſſe duas in hoc ſæculo militantes Eccleſias, ſed vnam tantum. IV. Quibus illa partibus, ſeu membris conſtet. V. Quod non detur extra illam ſalus. VI. illam debere eſſe viſibilem, ſeu ſenſibus perceptibilem. VII. non deeſſe quoque notas, vel ſigna ſenſibilia, quibus etiam à rudioribus & ſimplicioribus indagari, agnoſcique poſſit. VIII. Quænam ſint huiuſmodi notæ, vel ſigna. IX. hanc viſibilem Eccleſiam non poſſe deficere vel errare in fide. X. tandem & vltimo hanc viſibilē Chriſti Eccleſiam, non eſſe aliam, quàm Romanam, ſeu Pontificiam toto orbe diffuſam: quodque conſequenter extra illam non detur ſalus.

CAPVT II.

Præmiſſa vera tam quid nominis, quam quid rei Eccleſiæ in communi notitia. Oſtenditur in nouo teſtamento veram dari Chriſti Eccleſiam.

AB hoc capite, in quo breuem etiā, tam quid nominis, quam quid rei Eccleſiæ in cōmuni notionem præmittemus, facilè nos expediemus, quandoquidem hæretici noſtri temporis, cum quibus in præſenti potiſſimum agimus, non autem cum alijs infidelibus, propoſitam veritatem abſolutè non negant, quamuis illam multis poſtea erroribus admiſcuerint, vt videbimus in ſequentibus capitibus.

Primò igitur Eccleſia, ſi nominis etymologiam ſpectemus, deducitur à verbo Græco ἐκκαλέω, id eſt, euoco, ita vt Eccleſia in tota ſua latitudine ſūpta idem ſit ac conuocatio, ſeu congregatio euocata: ex quo ſequitur primò hoc nomen conuenire tantùm congregationi hominum, vel Angelorum, quorum ſicut eſt proprium intelligere, ita & vocationem audire; quamuis etiam Tertullianus libro de Baptiſmo & alijs locis tribuat nomen Eccleſiæ Sanctiſſimæ

mæ Trinitati, quam Eccleſiam Archetypam poſſumus nuncupare. Sequitur ſecundò ita hanc vocem interdum vſurpari acceptione quadam impropria, & metonymica, pro loco in quem homines euocati ad orandum conuenire ſolent, quatenus nempè continens nonnunquā pro contento ſumitur, vt Iudith cap. 6. *Poſtea conuocatus eſt omnis populus, & per totam noctem intra Eccleſiam orauerunt petentes auxilium à Deo Iſrael*: Vt tamen propriè loquendo ſignificet in Sacris Scripturis ipſam congregationem, ſiue cœtum hominum, idque tùm in bonam, tùm in malam partem, ſecundum quod plures vel in bonum, vel in malum finem poſſunt conuenire: ita Pſalmo 149. dicitur, *Laus eius in Eccleſia Sanctorum*; contra verò Pſalmo 25. *Odiui Eccleſiam malignantium*.

Secundò aduertendum eſt, ita quoque hanc vocem, ſeu nomen Eccleſiæ in Scriptura indifferenter aſſumi, ad ſignificandum cœtum, & congregationem aliquam, vel in bonam, vel in malam partem, vt tamen, cum Scriptores Sacri ſimpliciter, & ſine vllo addito dicunt Eccleſiam, intendant ſignificare populū fidelem, veræ fidei, ac religionis profeſſorem: ſi verò aliquid addunt, veluti Eccleſia malignantium, Eccleſia hæreticorum, vel Lutheri aut Caluini; tunc iuxta illud quod additum eſt, intelligi & accipi debeat. Cuius rationem afferri poſſe puto, quod cum Eccleſia nihil ſit aliud quam conuocatio, ſeu congregatio euocata, ſimpliciter & abſolutè ſine vllo penitus addito illa dicenda ſit Eccleſia, quę per antonomaſiam eſt vocata: at ſoli congregationi, veram fidei ac Religionis profeſſionem facienti hoc nomen per antonomaſiam competit; quę non ſponte ſua, nec humano conſilio, ſed diuina vocatione, cum eſſet procul atque diuiſa, facta eſt propè, & in vnum, ad Deum, vt par eſt, colendum & honorandum, coaluit: Vnde Apoſtolus Chriſtianos ſæpe appellat vocatos, & vocatos Sanctos, id eſt, ad Sanctitatem à Deo per gratiam conſequendam vocatos, iuxta illud Rom. 8. *Quos vocauit hos & iuſtificauit*.

Tertiò notandum eſt, in hac inſuper vltima & propria Eccleſiæ ſignificatione in bonam tantùm partem, pro certo nimirum cœtu ad veram Dei cognitionem, & cultum, veræque Religionis ſocietatem diuinitus euocato, illam poſſe conſiderari dupliciter, vel ſecundum eſſentialia, vel ſecundum ſtatum, quem diuerſis temporibus, & locis habuit: quouis autem modo conſideretur, ſufficientem habet vnitatem ratione cuius poſſit definiri. Secundum eſſentialia quidem, nam ſic idem eſt, ac ciuitas, aut regnum Dei, vnde vt ea, etiam ſi ex pluribus prouincijs, oppidis atque ciuibus coaleſcant, vna eſſe non deſinunt: ita & Eccleſia, etiam ſi ex Angelis, & hominibus, mortuis, & viuis, reprobis & electis, Sanctis & peccatoribus conſtet, vna eſt, non plures: ſecundùm verò ipſius ſtatum, etiam ſi in ſpecie multiplex videatur, alium enim habuit ſtatum in lege naturæ ſub Patriarchis, alium in lege ſcripta aut Moſaica, ſub Sacerdotibus, Leuitis & Prophetis, & alium habet nunc in lege Euangelica, alium in Cœlo, & alium in Purgatorio: vna tamen propterea eſſe non deſinit: non ſecus quam homo, licet alium ſtatum in pueritia, & alium in virili ætate, aliumque in ſenectute habeat.

Quartò ergò loquendo generaliter, & in tota ſua latitudine de Eccleſia prout abſtrahit à militante, purgante ſiue patiente, & triumphante, &c. definiri poteſt: *Societas creaturæ intellectualis, ſupernaturali cognitione Deo adhærens, eiuſque vero cultu inter ſe communicans*. Vbi primùm dicitur *Societas*, quia Eccleſia in vno ſolo non ſubſiſtit, ſed ad minimum duos, aut potius tres, qui in iure dicuntur capitulum facere, complecti debet, vt dicetur cap. 3. Secundò *creaturæ intellectualis*, quo nomine tam Angeli, quam homines comprehenduntur: ambo enim ad corpus Eccleſiæ generaliter ſumptæ pertinent, vt dicemus 3. par. ad quęſt. 8. & præclaris docet verbis D. Bernardus

ſerm.27. in Cantica: *Cum Deus*, inquit, *haberet ſponſam inhærentem ſibi, multitudinem Angelorum, placuit & de hominibus vocare Eccleſiam, atque vnire illi quæ de cælo eſt, vt ſit vna ſponſa, & vnus ſponſus*. Tertiò dicitur *adhærens Deo*; ad diſtinctionem ſocietatis ordinatæ ad aliquem finem merè politicum aut ciuilē. Quartò, *ſupernaturali cognitione*, vt à cōgregatione veterum Philoſophorum diſcernatur, qui ſimul ad colendum Deum quem naturaliter ex contemplatione rerum creatarum agnoſcebant, potuerunt congregari. Dicitur inſuper ſupernaturali cognitione in genere, vt ſic viſionem Dei, & fidem complectamur: Angeli enim & Beati in Eccleſia triumphante, Deo per claram eius viſionem adhærēnt: nos autem in militante, ſicut & qui in Purgatorio patiuntur, per fidē, & ænigmaticam cognitionem. Quintò, *interſe communicans*; multitudo enim duplicem vnitatem habere poteſt, primam quidem per ſolum reſpectum ad aliquid extrinſecum, vt aceruus lapidum, qui ſignificat multos lapides nō aliter inter ſe vnitos, quam quia in eodem loco poſiti ſunt. Secundò aliqua rerum multitudo dicitur vna per reſpectum, quem inter ſe res illæ multæ habent, vt domus ex lapidibus facta, quemdam eorum ſitum, & ordinem ſignificat, ita vt in eo ordine alij ſint fundamenta aliorum, ſintque omnes inter ſe apto modo compoſiti. Eccleſia igitur cum ſit vnum corpus, vna ſocietas ſignificat multitudinem ſecundi generis, ſeu multorum inter ſe ordinem, & vt ita dicam, intrinſecum habentium; quatenus inter partes illius mutua debet communicatio intercedere, vt nimirùm vnaquæque pars alteri pro ſuo modo & conditione communicet. Quod paucis verbis elegāter expreſſit D. Chriſoſtomus homil. 1. in epiſt. 1. ad Theſſal. vbi ait, Eccleſiam eſſe nomen, non tantùm multitudinis, ſed etiam cætus collecti & conſiſtentis. Poſtremò in definitione ponitur *vero Dei cultu*, quia cōmunicatio, quæ inter Eccleſiæ membra, ſeu partes intercedit, nullo modo attenditur penes caduca huius vitæ negotia, aut commercia, ſed penes verum Dei cultum, & licet ille cultus diuerſus ſit, pro diuerſitate materiali partium Eccleſiæ: aliter enim Angeli, aliter homines, & aliter animæ in Purgatorio Deum colunt: cultus tamen non deſinit propterea eſſe verus & diuinus, & in ipſo cultu etiam non deſinit eſſe mutua communicatio, quatenus Angeli cultum hominū erga Deum approbant, promouent, illorumque prǣconijs ac religioſis actibus gaudent intereſſe: homines ſimiliter Angelorum cultum laudant, mirantur, ad eum aſpirant, & quod amplius eſt ſuis ritibus atque ceremonijs eū aliquo pacto repræſentare conantur, vt docet D. Dionyſius cap. 1. de cæleſti Hierarchia.

Quintò animaduertendum eſt, Eccleſiæ generaliter ſumptæ iuxta ſtatim allatam eius definitionem varias eſſe diuiſiones: Primò enim diuidi poteſt veluti ex parte materiæ in Eccleſiam Angelorum & hominum, quatenus propria & adæquata Eccleſiæ generaliter ſumptæ materia, eſt ſocietas, aut multitudo ſolarum ſubſtantiarum intellectualium, quæ adǣquatè diuiduntur in Angelos, & homines: Quæ tamen diuiſio non eſt eſſentialis, ſed accidentalis tantùm, ea ratione, qua totum actuale diuiditur accidentaliter in partes integrantes ex quibus componitur. Secundò tam ratione formæ, quam etiam ſtatus diuidi poteſt Eccleſia, vt ſic in Militantem, Patientē & Triumphantem; quamuis aliqui Patientem à Militante non diſtinguant, ſed immeritò. Ita enim Chriſtus Dominus eſt caput animarum in Purgatorio degentium, & ita ad eas per fidem adhuc ambulantes peruenit fructus paſſionis eius per ſacrificia, & ſuffragia Eccleſiæ militantis, vt tamen dici non poſſint ſimpliciter viatrices (quod tamen indiſpenſabiliter requiritur, vt quis ſit & dicatur ſimpliciter membrum Eccleſiæ militantis) Viatores enim prout ad præſens pertinet inſtitutum dicuntur ij tantùm, qui propriè ſunt in corpore, & in ſtatu merendi, quod animabus in

Purga-

Purgatorio exiſtentibus non conuenit.

Dixi animas in Purgatorio detentas non eſſe ſimpliciter,& abſolutè viatrices quia ſecundum quid poſſumus dicere, quod adhuc pertineant ad ſtatum viæ; cum enim ex D.Thoma in 4. diſtinct.49. quæſt.2. art.7. in corpore, *ſtatus viç in qualibet rationali creatura dicatur eſſe ille, in quo à Beatitudine deficit*: & animæ quę in Purgatorio ſatis patiuntur, ab illa deficiant, in hoc ſenſu viatrices apellarē poſſunt. Quade cauſa, licet ab aliquibus Eccleſia vt ſtatim diximus trifariam diuidatur in Triumphantem, Militantē, & Patientem; Cathechiſmus tamen Romanus art.9. n.5. illam bipartitur tantùm in Triumphantem, & Militantem; ita vt Eccleſia patiēs, vel potius animæ quæ in Purgatorio detinentur, ad dictas partes reducantur, quia ſic per ſeparationem à corpore, & conſequenter à ſtatu merendi, lege à Deo poſita, recedunt ab Eccleſia Militanti, vt tamen tendant ad Triumphantem, per fidem adhuc ambulantes, & non per ſpeciem. Sed quidquid ſit de hoc, quod pertinere ad quæſtionem de nomine videtur, hęc diuiſio ſiue ſit trimembris, ſiue bimembris, non eſt eſſentialis, aut alicuius generis in ſuas ſpecies, ſed potius alicuius totius in ſuas partes magis principales; quatenus fides, & viſio beatifica ita inter ſe diſtinguntur ſpecie in ratione cognitionis, vt tamen ſe habeant tanquam formæ duntaxat accidentales Beatorum, & Viatorum, ſecundùm quod ſunt principales Eccleſiæ ſeu regni Dei partes, in ordine ad vnum & eumdem cultus, & honoris diuini finem, ſub vno pariter & eodem capite Chriſto, myſticè conſideratæ; reſpectu cuius ſicut merè materialiter, & accidentaliter ſe habet, quod Angeli ſint creaturæ purè intellectuales, homines verò partim ſpirituales, partim materiales; ita etiam quod illa cognitio ſupernaturalis, qua Deo religiosè adhærent, eiuſque cultu inter ſe communicant, ſit clara vel obſcura.

Rurſus Eccleſia militans, pro vt nimirum complectitur ſolos fideles in hac vita cum hoſtibus humani generis pugnantes, penes diuerſum quoque ſtatum vnius & eiuſdem fidei magis, vel minus explicitæ diuiditur in Eccleſiam legis naturæ, legis ſcriptæ vel Moſaicæ, & legis Euangelicæ, ſiue noui teſtamenti: quæ etiam diuiſio eſt accidentalis: ſicut enim magis, vel minus explicitum non ſunt principia ſufficientia diſtinguendi fidem eſſentialiter, ita nec Eccleſiam, in eam quæ legis naturæ, quæ veteris, & noui teſtamenti.

Cum omnibus præfatis modis, quos breuiter attigimus, Eccleſia conſiderari poſſit, de illa tantùm agimus, ſecundum vltimum ſtatum, vel gradum, quem habet poſt Chriſti Domini Saluatoris noſtri in carne aduentum; ſumiturque pręcisè pro congregatione fidelium Chriſtianorum, quæ ſcilicet à Chriſto collecta, inſtituta, & fundata eſt; cuius multiplex definitio, vel deſcriptio afferri poteſt, vt etiam plures in illa relationes, aut reſpectus diſtingui poſſunt. Primò ad Chriſtum, vnde ab aliquibus dicitur quod ſit materia regni Chriſti in terris conſtituti: vel populus fidelis à Chriſto capite doctrina, legibus, Sacramentis & Magiſtratibus, edoctus & gubernatus. Secundò ad Romanum Pontificem; ſic Eccleſia militans, eſt populus fidelis per vniuerſum orbem diſperſus, & ſub capite viſibili Romano Pontifice vnitus, & gubernatus; vel ſic, eſt pars Eccleſiæ à Chriſto Domino ſupra primatum Romani Pontificis, quaſi ſupra petram ædificata. Tertiò per ordinem ad fideles, qui membra illius ſunt, definitur populus fidelis per vniuerſum orbem diſperſus. Et ſic de alijs definitionibus, provt Eccleſia modò ſecundùm vnam, modo ſecundùm alteram rationē ſpectari poteſt; modò ſecundum vnam, modò ſecundùm alteram cauſam.

Omnium tamen optima, magiſque adæquata videtur eſſe illa, qua dicitur: *Congregatio vel ſocietas viſibilis fidelium baptizatorum, in vnius veri Dei cultum per fidem, & fidei Sacramenta adunata, ſub vno capite inuiſibili Chriſto in cœlis, & Vi-*

cario

cario eius viſibili in terris Romano Pontifice. Cum enim vnaquęque res per ſuas maximè cauſas cognoſcatur; nec aliud ſit definitio, quam oratio explicans naturam rei: illa definitio Eccleſiæ,eſt omnium optima, quæ omnes eius cauſas comprehendit, ſic autem ſe habet ſtatim adducta. Nam dum primò dicitur, *Societas viſibilis fidelium baptizatorum*, cauſa materialis exprimitur: ſecundò finalis per particulas: *in vnius veri Dei cultum*: Tertiò particulæ, *per fidem & fidei Sacramenta adunata*, denotant cauſam formalem, quatenus per vnitatem fidei, & Sacramentorum teſſeram diſtinguntur ab infidelibus & non baptizatis, fideles qui intra Eccleſiam ſic adunantur. Tandem vltimæ particulæ, *ſub vno capite inuiſibili Chriſto*, &c. ſignificant cauſam efficientem, cum illum à quo primùm formata eſt Eccleſia, cuique tanquam capiti iungitur, Chriſtum demonſtrent, cuius loco conſtituitur in terris eius Vicarius Romanus Pontifex, tanquam ſupremam habens in Eccleſia regenda miniſterialem à Chriſto poteſtatem; vndè ad cauſam efficientem reducitur; quamuis etiam dici poſſit, hanc quoque vnius capitis viſibilis in Eccleſia exiſtentiam, aliquo modo pertinere ad cauſam eius formalem, quatenus per ordinem ad illud omnes fideles toto orbe diffuſi vniuntur, & ab omnibus hæreticis, & ſchiſmaticis diſcernuntur.

Ex hac igitur definitione, & alijs huc vſque ſaltem ratione connexionis doctrinæ, neceſſariò præmittendis, vltimò oſtenditur principalis veritas in hoc capite intenta, videlicet in nouo teſtamento veram dari Chriſti Eccleſiam, ſequenti argumento. In præſenti Eccleſiæ ſtatu, qui noui teſtamenti, aut legis Euangelicæ dicitur, datur congregatio vel ſocietas viſibilis fidelium baptizatorum, in vnius veri Dei cultum per fidem, & fidei Sacramenta adunata ſub vno capite inuiſibili Chriſto in cælis, & Vicario eius viſibili in terris Romano Pontifice; ſed talis congregatio vel ſocietas, eſt vera Chriſti Eccleſia; ergò in præſenti ſtatu noui Teſtamenti, datur vera Chriſti Eccleſia. Minor huius argumenti certiſſima eſt, ſuppoſita ſemel veritate maioris fundata in definitione Eccleſiæ, pro vt illam ſupponimus; nec abſolutè negari poteſt ab hæreticis, licet illam vitient in aliquibus, aſſerendo ex vna parte, quod ſolis prædeſtinatis conſtet Eccleſia, & negando ex alia eius viſibilitatem, nec non ſupremum in ea Romani Pontificis primatum; quorum vbi oppoſitum tam in præſenti, quam in ſequenti ſectione demonſtrauerimus, nihil ſupereſt quod obijci queat contra veræ Chriſti Eccleſiæ in nouo teſtamēto exiſtentiam.

Secundò probatur, quia quicquid ſit de vera Definitione Eccleſiæ in ſtatu noui teſtamenti; hæretici negare non poſſunt, veram in eo Eccleſiā fuiſſe à Chriſto Domino fundatam; ſed vt oſtendemus capite ſequenti, hæc vera Eccleſia primum à Chriſto Domino fundata nunquam defecit, nec vnquam defectura eſt; igitur in præſenti adhuc noui teſtamenti ſtatu vera datur Chriſti Eccleſia, quæcumque ſit illa.

CAPVT III.

Quando incepit in nouo Teſtamento, & quamdiu in illo durabit vera Chriſti Eccleſia.

Qvamuis in præſenti capitulo nobis propoſitum ſit principaliter agere de principio, & duratione Eccleſiæ Chriſti in ſtatu noui teſtamenti, vt ſatis patet ex eius titulo, nihilominus ad doctrinæ connexionem, placet etiam aliqua breuiter attingere de illa in communi, pro vt nimirum abſtrahit ab Angelis & hominibus, comprehenditque omnes ab eorum creatione temporum differentias, legumque ſtatus. Circa quæ varij ſunt Catholicorum dicendi modi: quidam enim volunt Eccleſiam incepiſſe à creatione Angelorum; quidam ab Adamo & Eua, qui & diuiſi ſunt; aliqui enim docuerunt eam ſuum habiſſe principiū

ſtatim

ſtatim ab eorum creatione in ſtatu innocentiæ;alij verò poſt lapſum peracta iam ab illis pænitentia. Quidam denique non ab Adamo ſed ab Abele cœpiſſe cõtendunt; quid in hac re probabilius tenendũ ſit explicabitur ſequentibus concluſionibus.

I. Concluſio, loquendo de Eccleſia Angelorum reduplicatiuè quando fuerunt Viatores per ſpeciem ambulantes, atque in ænigmate diuini teſtimonij;cõmunis eſt Theologorum ſenſus illam ab eorum creatione exordium ſumpſiſſe. Ratio eſt, quia cum in gratia & fide creati fuerint, etiam quamdiu durauit eorum via, vnam eamdemque ſpirituale rempublicam inter ſe conſtituerunt, quę ad eumdem finem referebatur, ſub ijſdẽ legibus, & ſub vno eodemque ſupremo paſtore, nempè Deo, nec non etiam iuxta opinionem probabiliorem, ſub vno eodemque capite myſtico, nempè Chriſto, non ſolùm quo ad aliquem influxum accidentalem, ſed adhuc eſſentialem gratiæ & gloriæ; iuxta illud Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam*, id eſt quæ in cælo, & in terra eſt ſecundũ gloſſam. Nec refert quod talis Eccleſia non fuerit tunc viſibilis: licet enim non fuerit viſibilis, eo modo quo eſt, & eſſe debet Eccleſia hominum, vt dicetur infra, fuit tamen viſibilis ſpiritualiter, iuxta naturæ Angelicæ conditionem, & exigentiam, quatenus in cultu Dei & actionibus fidei ipſi Angeli mutuò inter ſe communicabant, & actiones ſuas ad ſe inuicem dirigebant. Sicut enim Lucifer in ſtatu viæ auerſionem ſuam à Deo alijs manifeſtauit, ſic etiam Michael cultum & ſubmiſſionem ſuam erga Deum alijs patefecit, & vt ſibi hac in parte communicarent, induxit. Vnde colligitur primò Eccleſiam Angelicam, etiam viatricem, nunquam defeciſſe, ſed tantùm abſoluta pugna, reportataque à bonis, ex malis, ac præuaricatoribus Angelis victoria, eam in ſtatum gloriæ & triumphi multò ſublimiorem atque perfectiorem translatam fuiſſe. Secundò ſequitur Eccleſiam abſolutè cepiſſe in Angelis ab ipſo creationis illorum exordio; deinde ex illis iam beatis, & ex hominibus viatoribus ſucceſſu temporis poſtea creatis completiuè coaluiſſe; inter Angelos enim beatos, & homines viatores ſub Chriſto capite, primum in præſcientia Dei, nunc autem in re Eccleſiam conſtituentes, hæc eſt ſocietas & communio, vt Angeli homines cuſtodiant, & regant, ad bonum excitent, diuina munera ad ipſos deferant, & orationes eorum Deo repræſentent, & viciſſim homines ipſos Angelos honore proſequantur, ad eorum amicitiam adſpirent, & diuinum eorum cultum, ſuo etiam cultu adumbrent; in eumdem finem laudandi, & glorificandi Deum ſecundum multitudinem magnitudinis eius, & quoniam in æternum miſericordia eius.

II. Concluſio. Si ſermo ſit de Eccleſia hominum militante præciſè, & vt etiam abſtrahit à diuerſis ſuis ſtatibus legis naturæ, moſaicæ, & gratiæ; probabilius eſt illam incepiſſe, in Adamo & Eua in ſtatu innocentiæ, tam materialiter, quàm formaliter: ita tamen vt fuerit in ſtatu imperfecto, & veluti initiatiuo, donec Abele ad vſum rationis perueniente tandem ſtatum ſuum completum & perfectum in ratione Eccleſiæ habuit. Iſta concluſio, qua diuerſæ doctorum ſententiæ facilè ad concordiã reuocari poſſunt; probatur quo ad ſingulas partes, primò dicitur *materialiter* Eccleſiam in Adamo, & Eua incepiſſe, quia ambo in ſtatu innocentiæ, non minus, quàm Angeli in gratia & fide creati ſunt: *Fecit enim Deus hominem rectum ab initio*: eãque exterius etiam profeſſi ſunt: igitur reipſa fuerunt illius membra ſeu partes materiales: ſecundò dicitur *formaliter*, quia Adamus erat ex ſe dux, & rector ipſius Eccleſiæ, quippè cum ex D. Thoma 3. p. q. quæſt. 70. art. 2. ad 1. plenè à Deo inſtructus fuiſſet de diuinis, filios ſuos in fide, & timore Domini progreſſu temporis erat eruditurus.

Quod ſi quis obijciat, requiri ad rationem membri Eccleſiæ, vt ei gratia ſit ex meritis Chriſti collata, habeatque inſu-

inſuper fidem illius; quod tamen de protoparentibus in ſtatu innocentiæ aſſeri non poteſt. Reſpondetur primò, iſta quidem deſiderari ad Eccleſiam Chriſtianam reduplicatiuè; cæterum ad Eccleſiam vt ſic, & abſtrahentem ab omnibus ſuis ſtatibus, ſufficit ſi membra eius habeant fidem de Deo vt authore & fine ſupernaturali, alijſque obiectis ad illum pertinentibus: hæc eſt enim fides ſiue actus credendi, qui conſtituit eſſentialiter Eccleſiam militantem vt ſic; ita vt purè materialiter ſe habeat ad illã, quod in vno potius, quàm in alio ſtatu requiratur fides explicita alicuius obiecti, vel non. Reſpondetur ſecundò probabilius eſſe, quod etiam primi parentes in ſtatu Innocentiæ, inſtitiæque originalis illam habuerint ex meritis Chriſti Domini; docetque D. Thomas 22. quæſt. 2. art. 7. in corpore, quod in eo pariter habuerint explicitam fidem de Chriſti incarnatione, ſecundùm quod ordinabatur ad conſummationem gloriæ; quamuis eam non habuerint ex eodem Sancto Doctore ibidem ſecundum quod ordinabatur ad liberationem à peccato per paſſionem, & reſurrectionem; quia homo non fuit præſcius peccati futuri. Videtur autem Incarnationis Chriſti præſcius fuiſſe per hoc quod dixit. Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, vt habetur Geneſ. 2. & hoc Apoſtolus ad Epheſios 5. dicit Sacramentum magnũ eſſe in Chriſto, & Eccleſia, quod quidem Sacramẽtum non eſt credibile primum hominẽ ignoraſſe. Quæ omnia certè ſufficiunt, vt ab Adamo & Eua in ſtatu innocentiæ dicatur etiam Eccleſia Chriſti, ſua vtcumque primordia habuiſſe.

Aſſeritur tertiò in concluſione, tunc fuiſſe *in ſtatu imperfecto, & veluti initiatiuo*: quia ex duobus non poteſt ſocietas Eccleſiæ, ſaltem in ſtatu perfecto coaleſcere, vt dicetur infra: licet enim membrum Eccleſię abſolutè per aliquid ſibi intrinſecum conſtituatur, vt per fidem, & externam illius profeſsionem: nihilominus non habet completam & perfectam rationẽ membri niſi inſuper proportionem, & vnionem cum alijs membris ſufficientibus habeat in ordine ad totum aliquod myſticum componẽdum, cuiuſmodi eſt Eccleſia: Igitur quamuis Adamus & Eua antè generationem Abel, & perfectum in ipſo vsũ rationis fuerint abſolutè membra Eccleſiæ, per fidem, & proteſtationem illius, quæ etiã ſacrificijs & oblationibus muniebatur; ſi enim poſteri illa præſtiterunt, multo magis ipſe Adamus, à quo ſacrificia eſſe neceſſaria acceperunt; tamen defectu aliorum membrorum, ex quibus perfecta quædam ſocietas coaleſcit, perfectè, & completè non fuerunt Eccleſiæ membra, ſed tantùm inchoatiuè.

Inſtabit aliquis & dicet, non minus requiri ad Eccleſiam, ſanctitatem, quàm fidem, ſed in illo temporis interuallo, quo primi parentes lapſi ſunt, defecit ei ſanctitas; ſupponimus enim eos, ex quibus ſolis tunc tota conſtabat Eccleſia, non quidem fidem, ſed iuſtitiam amiſiſſe; igitur ne cogamur admittere defeciſſe aliquando Eccleſiam, dicendum eſt eam nullo modo ab Adamo & Eua ſuum principium, quantumuis imperfectum duxiſſe.

Reſpondetur ad hoc argumentum concedendo maiorem ſi intelligatur de ſanctitate legis, à qua potiſſimum Eccleſia dicitur Sancta; negando autem, ſi intelligatur de ſanctitate perſonali, in omni Eccleſiæ ſtatu; ſolum enim, quando ſuum habet integrum complementũ requiritur, & contigit, quod in ea ſemper aliqui boni & iuſti malis permixti reperiantur; ſecus autem ſi conſideretur in ſtatu imperfecto & initiatiuo, pro vt incepit in Adamo & Eua; Nec inde ſequitur, ſaltem pro illo temporis interuallo, quo peccatores fuere, eam defeciſſe. Nam ad indefectibilitatem Eccleſiæ abſolutè, & pro vt abſtrahit à ſtatu perfecto & imperfecto, ſufficit quod in ea ſemper remaneat vera fides, & conſequenter vera ſanctitas legis actu, habitu autem ſiue potẽtia vera etiam ſanctitas

ctitas

ctitas perſonalis, quatenus in Eccleſia ſola, & nulla ratione extra illam poteſt eſſe vera perſonarũ ſanctitas; *iuſtus enim ex fide viuit*: ſupponimus autem hæc omnia perſeueraſſe, in illo temporis interuallo, in primis parentibus; qui licet peccando errauerint, in omni ſiquidem peccato intercedit ſemper aliquis error, ex Philoſopho. *Omnis prauus eſt ignorans*: & ex diuina Scriptura: *errant omnes qui operantur iniquitatem*: non propterea tamen fidem amiſerunt: quod enim dixerint, *Erimus ſicut Dij*, hoc tantum arguit eorum peccatum fuiſſe ſuperbiam, cuius proprium eſt excellentiam, quæ eſt Dei ſimilitudo appetere: ſimiliter, quando verba Dei abſoluta, quibus mortem illis fuerat comminatus, ſub dubio retulerunt, non peccatum infidelitatis (cum à fide, aut ab eius certitudine noluerint deficere) ſed tantum mendacij commiſerunt.

Dicitur quartò in Concluſione, ſtatum ſuum completum & perfectum habuiſſe, poſtquam Abel ad vſum rationis peruenit; quoniam illo accedente fuit ſufficiens perſonarum numerus, ad hoc vt Eccleſia in ratione Eccleſiæ, ſiue quantùm ad numerum congregatorum perfecta & completa diceretur: ſicque intelligendi ſunt aliqui Patres, dum aſſerunt Eccleſiam incepiſſe ab Abel; in eoque tanquam in primo, & præcipuo iuſtorum, ſuo tempore, ſicut & in Enoch ſubſtitiſſe.

III. Concluſio, Eccleſia à ſui initio, nempe ab Adamo & Eua, vſque ad aduentum Chriſti Domini perpetua fidelium, Paſtorumque ſucceſſione durauit: adeò vt ne minimo quidẽ temporis interuallo fuerit vnquam interrupta. Iſta concluſio eſt cõtra noſtri temporis hæreticos, qui vt facilius pararent viam ſuo errori de Eccleſię deficiẽtia in ſtatu noui teſtamenti, docuerunt eam quoque multoties in veteri defeciſſe. Verùm quia argumenta quibus impugnari poſſunt, eadem ſunt cum illis quibus infra demonſtrabimus Eccleſiæ indeficientiam in ſtatu noui teſtamenti, ſufficit hæc breuiter inſinuaſſe.

IV. Concluſio, Veteris quoque teſtamenti Eccleſia tempore Chriſti propriè non defecit, ſed in ſtatum nouæ legis multo nobiliorem ac perfectiorem euecta fuit. Hæc concluſio, quam amplecti debent omnes Catholici, colligitur tàm ex epiſtola D.Pauli ad Hebręos, quam ex varijs veterum Prophetarum prædictionibus, præſertim Iſaiæ cap.61. vbi ſacri interpretes docent perſpicuè delineari Eccleſiam nouæ legis, in quam vetus tranſlata eſt. Quemadmodum ergò Eccleſia in fine mundi propriè non deficiet, quia in ſtatum meliorem Eccleſiæ triumphantis euehetur: ita nec Eccleſia veteris legis propriè loquendo dici poteſt defeciſſe, quippe quæ in ſtatum ſublimiorem tranſlata fuit: eoque modo non pauca Scripturæ teſtimonia, quibus vetus teſtamentum dicitur æternum, conciliari poſſunt: non enim ipſum reipſa deſijt, ſed potius in alterum cuius prænuntium & figura fuit multo perfectius, & quod vſque ad conſummationem ſæculi permanebit, tranſmutatum fuit. Qua de cauſa obijcientibus Iudæis apud S. Auguſtinum in oratione aduer. Iudæos cap. 2. ſuam legem in æternum duraturam prædictum eſſe: reſpõdet idẽ S. Doctor eam per Chriſtũ non ſolutam, ſed impletam fuiſſe, quatenus quod ea futurum eſſe dicebat in eo perfectum eſt; *Illa*, inquit cap.3.*vetera ſigna Chriſtus non euacuauit arguendo, ſed implendo mutauit: vt alia eſſent quæ nuntiarent veniſſe iam Chriſtũ, quàm fuerant illa quæ prænuntiabant eſſe venturum*. Vel etiam, vt notauit lib.18.cõtra Fauſtum cap.4. quia ritus illius ſacros aliquando auferendos prędixerunt Prophetæ: *Si enim*, inquit, *de noſtra Chriſtiana celebratione non aufferrentur, non implerentur lex & Prophetæ, quia non fieret quod prædixerat. Cum verò & hoc fit, indè potius intelliguntur adimpleri, vnde videntur non adimpleri*.

His præmiſſis circa principium, ac durationem Eccleſiæ ante ſtatum noui teſtamenti, potiſſima iam difficultas eſt de

de illa in iſto ſtatu; quando nimirum incæpit, & quamdiu durabit vera Chriſti Eccleſia. Quo ad primam partem, fuit opinio Marci Antonij de Dominis lib. 1. de Republica cap. 1. num. 22. docentis, poſt Chriſti Domini in cælum Aſcenſionem Eccleſiam dumtaxat ortũ habuiſſe. *Non eſt difficile*, inquit, *defendere Eccleſiam veram primitiuã poſt Chriſti Aſcenſum propriè ſuum ortum habuiſſe; ita vt Eccleſia Chriſti, cum vera eſſet Eccleſia à Synagoga diſtincta prorſus ac ſeparata, nunquam fuerit per corporalem ſuam præſentiam, corporalibus functionibus recta, & gubernata, ſed*, ait, *vt ſupra tradidi, per ſolum ſpiritum, & internam ſuæ gratiæ operationem*. Hactenus præfatus apoſtata, qui nouam hanc & inauditam hæreſim commentus eſſe creditur, ne ſupra Petrum ædificatam eſſe Eccleſiam fateri cogeretur. In contrarium vnanimis eſt omnium Catholicorum ſententia, ante Chriſti Domini Aſcenſionem in cælos, Eccleſiam ſecundum ſtatum noui teſtamenti, primam ſuam originem habuiſſe.

Pro cuius clariori intelligentia, & ad omnem tollendam æquiuocationem, obſeruandum eſt Eccleſiam, Chriſti, religionemue Chriſtianam duobus modis accipi poſſe, primò pro ea, quæ non tantùm Deum vnum, & Trinum, ſed inſuper Chriſtum Dominum tanquam ſeruatorem mediatoremque ſuum colit, prius quidem futurum ſiue naſcendum, poſtea natum, iam verò in cælis triumphantem; ſecundo pro ea, quæ nunc Chriſtiana dicitur, quia à Chriſto fundata & efformata eſt, ſuaque ab eo Sacramenta, ſacrificium, reliquamque diſciplinam ſuam accepit. Igitur ſi conſideretur Eccleſia, aut fides Chriſti primo modo, non ſolùm à tempore præſentiæ corporalis Chriſti in hoc mũdo cœpit, ſed etiam ex dictis ſupra ab ipſamet origine mundi; nam vt D. Auguſtinus docet lib. 18. de ciuitate Dei. Veteres Patres eumdem mediatorem Chriſtum Ieſum eſſe venturum crediderunt, quem nos iam veniſſe credimus, eiuſdemque fidem viſibilibus etiam ſacrificijs & ſacramentis proteſtati ſunt. Rurſus ſi conſideretur ſecundo modo nemini dubiũ eſſe poteſt, nec illud etiam negauit Marcus Antonius de Dominis, quin Eccleſia Chriſti ſtatim ab eius in carne aduẽtu, quo ad eiuſdem fidem inceperit; qua primùm beatiſſimam Virginẽ Mariam tàm ſingulariter commendatam fuiſſe legimus Lucæ cap. 1. *Beata quæ credidiſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino*. Ibidem Paſtores vt primitiæ Iudæorum, Magi autem vt primitiæ gentium in Chriſtum natum credidiſſe narrantur, deinde capite 2. Simeon & Anna; alijque plures in toto hiſtoriæ Euangelicæ decurſu. At quia ad Eccleſiam Chriſti, præter hoc quod ſit congregatio fidelium profitentium fidem aduentus ipſius, requiritur inſuper quod eiuſmodi fides exteriori profeſſione, & Sacramentorum teſſera manifeſtetur, cum ſubordinatione eorumdem fidelium ad vnum caput viſibile; ſicut in hoc ſenſu prædictus author hæreticè negat, Eccleſiæ Chriſti ante eius in cælum aſcenſum initium, ita nos pro veritatis Catholicæ defenſione oppoſitum affirmamus, vnde ſit in ordine.

V. Concluſio, Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti, ſuam à Chriſto ante eius in cœlum aſcenſum perfectam originem habuit. Probatur, quia Chriſtus Dominus ante illud tempus Sacramenta inſtituit, & de baptiſmo conſtat inter grauiores Patres tunc inſtitutum fuiſſe, cũ vim regeneratiuam contulit aquis in Iordane à Diuo Ioanne baptizatus; ſimiliter Euchariſtiam inſtituit in nocte cœnæ Matthæi 26. cætera verò Sacramenta, quando *præbuit ſeipſum Apoſtolis viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei*. Actor. c. 1. Eodem quoque tempore Ioannis 21. S. Petrum ſuum vicarium inſtituit his verbis, *paſce oues meas*; ſicut & prius ante mortem Apoſtolos noui teſtamenti miniſtros elegerat, ſeptuagintaque duos diſcipulos deſignauerat: hæc enim

& alia

& alia ſimilia Chriſti munera manifeſtiſsimè demonſtrant Eccleſiam viſibilem, dum adhuc eſſet in terris, fuiſſe ab eo fundatam, ipſique præfuiſſe per modum capitis viſibilis; ſiquidem ad viſibilem Eccleſiæ inſtitutionem & gubernationem, nihil aliud videtur deſiderari, quam ſacrificium, & Sacramenta viſibilia inſtituere, miniſtros vocare, & mittere, legem explicare, eamque à corruptelis vindicare; quod totùm à Chriſto Domino in terris adhuc degente, perfectè præſtitum fuiſſe ſacra teſtantur Euangelia, ſacræ traditiones, & ex vtroque communiter Sancti Patres Græci & Latini.

Quamuis ſi ſpectetur Eccleſia, quãtùm ad completam Sacramentorum virtutem per paſsionem Chriſti, cæperit tantum poſt eius mortem; ſicut & poſt aſcenſionem, quantùm ad dilatationem, & diffuſionem, qua deinceps totum orbem ſibi ſubiecit. Ita enim Sancti Patres concorditer aſſerunt de latere Chriſti dormientis in cruce formatam eſſe Eccleſiam, & ex eo fluxiſſe Sacramenta, non quo ad primam eorum inſtitutionẽ, loquendo de omnibus, vt ſatis per ſe patet in baptiſmo, & in Euchariſtia, ſed quantùm ad completã in paſſione Chriſti virtutem, in qua pretium totum, non arrha tantum, ſolutum eſt. Ita quoque Pſal. 2. dicitur: *Poſtula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* & Pſalm. 109. *De torrente in via bibet propterea exaltabit caput*: In his enim, & ſimilibus ſacræ Scripturæ locis, non fundatio Eccleſiæ, vt male intellexit præfatus Apoſtata, ſignificatur, ſed manifeſtatio & illuſtris gloria; quatenus diffuſio Eccleſiæ prius à Chriſto Domino fundatæ, fuit præmium mortis eiuſdem: vt rectè docet D. Auguſt. Epiſtola 161. & lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 49. nec non D. Hieronymus in cap. 53. Iſaiæ, ad illum locum: *Pro eo quod laborauit anima eius videbit ſemen longæuum: Quia*, inquit, *laborauit Chriſtus, videbit Eccleſias toto orbe cõſurgere, & earum fide ſaturabitur.*

Quo etiam ſenſu Chriſtus ipſe dixit Matthæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meã*: ibi enim per ædificationẽ Eccleſiæ in futuro promiſſam, non illius iam à ſe collectæ, & inſtitutæ primam fundationem ſignificat; ſed iacto iam firmo illius fundamento promittit ac prædicit, magnam eorum, qui credituri erant, & ſunt multitudinem fore, ad integram & perfectã Eccleſiæ ſuæ ædificationem: de qua D. Paulus Epheſ. c. 4. & D. Petrus Epiſt. 1. cap. 2. *vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu Sancto.*

Quantùm ad alteram quæſiti partẽ, videlicet de duratione Eccleſiæ in ſtatu noui teſtamenti; quamuis hæreticis noſtri temporis nihil antiquius eſſe videatur, quam eius indeficientiam in perpetuum & vſque ad conſummationem ſæculi adſtruere; vt apertè colligi videtur ex præcipuis eorum confeſſionibus, Auguſtana cap. 7. *Quod vna ſancta Eccleſia perpetuo manſura ſit.* Saxonica cap. 12. *Vt contra has dubitationes magis confirmarentur omnes Sancti, Articulus in ſymbolo propoſitus eſt, credo eſſe Eccleſiam ſanctam Catholicam.* Et paulo inferius; *Cum doctrina de Eccleſiæ conſeruatione ſæpiſſimè repetita ſit in concionibus diuinis*, vt Iſaiæ 59. *Hoc fœdus meum cum eis dicit Dominus. Spiritus meus qui eſt in te, & verba mea quæ poſui in ore tuo, non recedent ab ore tuo, nec ab ore ſeminis tui, dicit Dominus, deinceps & in ſempiternum: & Dominus inquit, ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Heluetica cap. 17. *Quando Deus ab initiò ſaluos fieri voluit homines, & ad agnitionem veritatis venire, oportet omnino ſemper fuiſſe, nunc eſſe, & ad finem vſque ſæculi futuram eſſe Eccleſiam.* Scotica artic. 16. *Sicut in vnum Deum, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum credimus, ita etiam ab initio fuiſſe, & nunc eſſe, & in conſummationem vſque mundi futuram vnam Eccleſiam conſtanter credimus.* Belgica artic. 27. *Eccleſia vt ab initio mundi fuit, ita & vſque ad eius finem eſt perduratura. Id vel ex eo apparet quod Chriſtus Rex æternus eſt, qui nunquam ſine ſubdi-*

ſubditis eſſe poteſt. Sola confeſſio Gallica in hac parte tacet, vel quod eius authores vt mox videbimus rem ſufficienter expreſſerint, vel ipſa crediderit eam adeo claram eſſe, vt à nemine in dubiū reuocari poſſe videatur.

Lutherus quoque idem docet to. 7. de notis veræ Eccleſiæ folio 157. *Eccleſia Dei dici debet ſanctus Chriſtianus cætus &c. omnium ſæculorum ad finem vſque mundi, vt ita perpetuò in mundo exiſtat, & viuat aliqua ſancta Chriſtiana multitudo in qua & Chriſtus ſit efficax*. Non minus expreſsè Caluinus lib. 4. inſtitut. cap. 1. §. 17. ſtatuit, *nullum fuiſſe ab orbe condito tempus, quo Eccleſiam ſuam Dominus non habuerit, nullum etiam fore vſque ad conſummationem ſæculi quo non habiturus*. Idem habet lib. 2. inſtitut. c. 17. §. 3. Beſa etiam in confeſſ. fidei cap. de Eccleſia, ait; *cum perpetuū ſit Ieſu Chriſti regnum, neceſſe eſt aliquos ſemper exiſtere qui eum pro rege agnoſcant, itaque ab initio mundi aliqua ſemper fuit Eccleſia &c. Et hanc neceſſe eſt, vt iiſdem de cauſis perpetuam fore confiteamur: quamuis nihil non moliatur Sathan, vt illam euertat*. Kemnitius in loco de Eccleſia cap. 2. *Quod Deus*, inquit, *ſemper velit &c. Eccleſiam colligere, & eam vſque ad conſummationem ſæculi alicubi in hoc mundo conſernare teſtimonia manifeſta ſunt Matth. 16. & 28*. Danæus lib. de viſib. Eccl. quatuor proponit, è quibus illud eſt primum, *à mundo condito ſemper inter mortales aliquam Dei Eccleſiam extitiſſe, atque eam etiam ad finem vſque mundi in his terris futuram eſſe*. Hanc denique veritatem ita vniuerſaliter recipere videntur Sectarij, vt iniuriæ grauiſsimæ ducant, quod de contrario accuſentur. *Hanc ſententiam*, inquit Vvitacherus cōtrouer. 2. quæſt. 3. cap. 1. *nobis tribuunt aduerſarij, quaſi nos diceremus Catholicā Eccleſiam deficere poſſe; quod tamen eſt falſiſſimum. Proferant enim illi ſi poſſunt locum vnum ex Luthero, Melanctone, Caluino, vel ex alijs noſtris Scriptoribus, in quo hanc ſententiam tuentur. Sed non poſſunt: quis enim tam demens eſſet vt hoc diceret &c. Quæ (Scripturæ) apertiſſimè docent regni Chriſti non futurum finem. Sed cum alia regna euerſa, diſiecta & diſſipata fuerint, hoc in perpetuum duraturum eſſe, nec vnquam quiſquam noſtrum aliter aut ſcripſit, aut docuit*.

Et ſi, inquam, præfati hæretici vna ex parte tàm ſollicitè perpetuam Eccleſiæ durationem defendere videantur; ex alia tamen, vel ſibi contradicunt, dum alibi contrarium abſolutè docent, vel quod eſt verius, mala fide & fraudulenter agunt, dum talem indeficientiam tribuunt ſolum cuidam Eccleſiæ inuiſibili ab ipſis confictæ, ſecus autem Eccleſiæ viſibili, de qua tamen ſola poteſt eſſe inter nos & illos rationabilis controuerſia, dùm inquiritur nùm Eccleſia Chriſti poſsit deficere vel non? errare vel non? Veram enim Chriſti Eccleſiā militantem in terris, viſibilem eſſe debere, & nullam aliam præter illam dari in ſequentibus demonſtrabimus. Vndè quod aliqui dicunt, hæreticos in hoc puncto indefectibilitatis Eccleſiæ quo ad durationem cum Catholicis concordare, minus accuratè illud diſtinxerūt; cùm Catholici loquantur de Eccleſia viſibili & externa, hæretici verò de interna, aut inuiſibili, vt colligitur ex eorum dictis. Nam Lutherus in libro de ſeruo Arbitrio, cùm ei Eraſmus obieciſſet, non eſſe credibile Deum tàm longo tempore deſeruiſſe Eccleſiam, reſpōdet Deum nunquam illam deſeruiſſe, quatenus Eccleſia Chriſti non eſt illa, quæ vulgò dicitur Eccleſia, id eſt Papa, Epiſcopi, Clerici, Monachi, & cætera Catholicorū multitudo; ſed pauci quidam pij, quos, quaſi reliquias Deus cōſeruat. Et ſemper hoc fuiſſe in mundo, vt vera Eccleſia non eſſet illa, quæ vocabatur Eccleſia, ſed pij quidam pauci. Et in libro contra Catharinum, nec non de abroganda miſſa priuata docer Eccleſiam eſſe ſpiritualem, ſolaque fide perceptibilem; *Quis*, inquit, *Eccleſiam nobis monſtrabit, cum ſit occulta in ſpiritu, & ſolum credatur? ſicut dicitur: Credo Eccleſiam ſanctam*. Caluinus quoque

tam

tam in 1. ad Timotheum cap. 3. ver. 15. quam in præfatione Inſtitut. iactat ante tempus ſuum, *tàm altis tenebris immerſa fuiſſe omnia vt nulla vera Eccleſia extaret*. Verùm quidquid ſit de hàc hæreticorum, vel contrarietate, vel dolo, qui etiam arguitur, ex eo quod narrat Bellarminus lib. 3. de Eccleſia Militante cap. 11. ex Friderico Staphilo in prima Apologia par. 3. Lutheranos ſcilicet initio Eccleſiam inuiſibilem feciſſe. Deinde tamen, cum viderent abſurda, quæ indè ſequebantur, ſecreto conſilio ſtatuiſſe, vt Eccleſia viſibilis diceretur. Et ita cœpiſſe omnes docere Eccleſiam eſſe viſibilem: ſed ſic tamen, vt nomine viſibilis, re inuiſibilis eſſet. Quidquid, inquam, ſit de his, in quibus vtinam, ſicut & in omnibus alijs nobiſcum eſſent aduerſarij; pro reſolutione difficultatis.

Notandum eſt primò, hæc duo, Eccleſiam errare in fide, & eam deficere, non eſſe vnum & idem: etſi enim per errorem in fide, ſi vniuerſaliter ei obreperet, omninò deberet ceſſare, cum fides interna, eiuſque externa profeſsio Eccleſiæ eſſentialiter conueniant, imo ſint formale eius conſtitutiuum, vt dicetur infra. Sunt alij tamen modi, quibus citra errorem poſſet deficere, vel interrumpi, vt ſi cultus Dei, & profeſsio fidei exterior vniuerſaliter ceſſaret; vel ſi iuxta aliquos deſinerent omnes Prælati Eccleſiaſtici, qui fideles in Dei cultu, & profeſsione fidei dirigerent, & cõtinerent. Vnde colligitur latius patere Eccleſiam deficere, quam eam errare; ſi quidem errori eſſentialiter annectitur deficientia, non autem è contra deficiẽtiæ præcisè coniungitur error ſaltem iuris, quidquid ſit de errore facti; vt ſi ſecundum aliquos totus mundus poſt idola nihil contra fidem docendo, & deficiendo, curreret: tunc citra errorem iuris, ſiue in docendo eſſe deſineret Eccleſia, quamuis in cultu illo idololatrico eſſet error de facto.

Notandum eſt ſecundò, quando dicitur Eccleſiam ſemper duraturam, non debere intelligi eodem modo duraturã, quo cælum & terra, atque res aliæ permanentes, ſed ad inſtar rerum ſucceſsiuarum, v. g. regni in moralibus, quod in hoc ſæculo, & in altero idem eſſe dicitur, licet Rex, Magnates, & populus mutentur & intereant; in phyſicis verò ad inſtar fluminis, cuius partes materiales continuè fluunt; ſic enim ſinguli fideles ex quibus materialiter coaleſcit corpus myſticum Eccleſiæ mutantur, & veluti fluunt; quia tamen eadem forma Eccleſiæ, nempe fides, & exterior illius profeſsio, idem Dei cultus, eadem Sacramenta, eædemque leges manent, eadem quoque ſemper manere & durare dicitur. his prænotatis ſit.

VI. & vltima Concluſio, de fide eſt Eccleſiam viſibilem, provt nunc eſt fundata à Chriſto, nunquam defeciſſe, nec vnquam defecturam. Probatur primò, Eccleſia militans, quam neceſſariò viſibilem eſſe debere infra oſtendemus, tàm à ſui initio nempè ab Adamo, & Eua, vſque ad aduentũ Chriſti, quàm à Chriſto vſque ad præſens tempus, vera ſemper fuit, & erit Eccleſia; ſed vera Eccleſia viſibilis deficere nõ poteſt; ergo Eccleſia militans tam à ſui initio, quàm poſt eius à Chriſto fundationem in ſtatu noui teſtamenti ad hæc vſque tempora nunquam defecit, nec vnquam defectura eſt. Maior huius argumenti videtur eſſe omnino certa, ſi quidem nullum fuit & erit tempus, in quo aliqui ſalui facti non fuerint, & non fient: vult enim Deus omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire 1. Timot. c. 2 hæc autem voluntas diſtributiuè, id eſt reſpectu quorumdam cuiuslibet conditionis, & temporis debet adimpleri, & eſſe efficax: atqui extra veram Eccleſiã, non eſt ſalus. Igitur toto illo tempore, ab Adamo vſque ad Chriſtum, & à Chriſto ad hæc vſque tempora, & in perpetuum nullum interuallũ aſſignari poteſt, in quo vera Eccleſia non fuerit, nec futura ſit. Quia autem reſpondere poſſent aduerſarij Eccleſiæ inuiſibilis aſſertores, præfatam maiorem eiuſque probatio-

bationem, eſſe quidem veram ſi intelligatur de tali Eccleſia, ſecus autem ſi de viſibili, ideo addidi id demonſtrandum fore inferius, hoc enim pacto maior huius argumenti videtur omnino certa, multoque magis ſi aduerſarij in eo ſenſu illam admittant; vnde probanda eſt minor, veram nimirum Eccleſiam viſibilē deficere non poſſe: cumque ſit priuilegium diuinitus ei conceſſum, id efficacius oſtendi non poteſt, quam adducendo ex diuinis Scripturis præcipua loca, quibus Deus ſuam in hac re voluntatem hominibus aperire voluit.

In veteri teſtamento Pſal. 88. v. 30. *Ponam in ſæculum ſæculi ſemen eius; & thronum eius ſicut dies cæli.* Iſaiæ 33. v. 20. *Reſpice Sion ciuitatem ſolemnitatis noſtræ; oculi tui videbunt Hieruſalem habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit* &c. item c. 59 v. 21. & cap. 62. verſ. 6. Danielis cap. 2. v. 44. *In diebus regnorum illorum ſuſcitabit Deus cęli regnum, quod in æternum non diſſipabitur.* Oſee 2. v. 19. *Deſponſabo te mihi in fide in ſempiternum.* Micheæ 4. v. 1. *In nouiſſimo dierum erit mons domus domini* &c. deinde v. 7. *& regnabit Dominus ſuper eos in monte Sion, ex hoc nunc & vſque in æternum.*

In nouo teſtamēto Matthæi 16. v. 18. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meā & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* item cap. 28. v. 20. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Quod de ſolo tempore Apoſtolorum non poteſt intelligi, cum ipſi vſque ad finem mundi non eſſent perſonaliter permanſuri, ſed de fidelibus eorum ſucceſſoribus, & imitatoribus qui vſque ad conſummationem ſæculi ſingulis ætatibus debebant permanere. Lucæ 22. v. 32. *Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua.* Ioann. 14. v. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis vobis, vt maneat vobiſcum in æternum.* Epheſ. cap. 4. V. g. *Et ipſe* (Deus) *dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam verò Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem paſtores & doctores, ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti: donec occurramus omnes in vnitatē fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, & mēſuram ætatis plenitudinis Chriſti*; de quo loco vide D. Auguſt. lib. 22. de ciuit. Dei cap. 15. 17. & 18.

Præter allata Scripturæ teſtimonia habemus quoque, pro veræ Eccleſiæ viſibilis perpetuitate, ſiue indefectibilitate vnanimem Sanctorum Patrum conſenſum, quorum authoritates quia proferemus infra lib. 4. ſect. 2. cap. 27. agendo de vniuerſalitate Eccleſiæ, ibi videri poſſunt.

Probatur ſecundò concluſio, ex varijs parabolis aut ſimilitudinibus, quibus in diuinis Scripturis omnium conſenſu ſignificatur Eccleſia. Primò dicitur ſpōſa ex loco citato Oſee: *Deſponſabo te mihi in fide in ſempiternum*; & Epheſ. 4. *Sacramentum hoc magnum*, nempè matrimonium: *ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia*; Atqui matrimonium ex inſtitutione Dei & Chriſti eſt prorſus indiſſolubile: Matth. 19. *Moſes dedit vobis libellum repudij, ſed abinitio non fuit ſic*; Ergo ſuppoſito ſemel tali contractu, quo, vt rectè adnotauit Origenes homil. 2. in Cantica poſt medium, ab ipſa conſtitutione mundi, ad hæc vſque tempora Chriſtus elegit & aſſumpſit ſibi Eccleſiam in ſponſam, nunquam illam deſeruit, nec vnquam deſeret, adeo vt in aliquo temporis interuallo dici poſſit, eam non fuiſſe, aut non futuram eſſe veram eius ſponſam, per fidem internam, externamque etiam illius profeſsionem. Hæc enim eſt differentia, inter matrimonium corporale, & ſpirituale, quod, licet corporale ſit ſecundum ſe indiſſolubile, attamen per interitum vtriuſque coniugis, vel vnius diſſoluitur; ſi quidem vir, mortua vxore, alteram poteſt ducere, ſicut vxor, mortuo ſuo viro, alteri poteſt nubere: at in ſpirituali res non ita ſe habet: quia cum Eccleſia ſola ſit, quam Chriſtus qui manet in æternum poſsit ducerē, & Chriſtus ſolus cui ipſa poſsit nubere; neceſſariò ſequitur illud

eſſe

Digitized by Google

eſſe indiſſolubile, debereque neceſſariò propter tale matrimonium tàm Chriſtū quam Eccleſiam permanere, quod in matrimonio corporali non eſt neceſſarium propter rationem dictam; Quocirca Deus Oſee 2. non quomodocumque, aut pro aliquo temporis interuallo, ſed in ſempiternum promiſit ſe Eccleſiam deſponſaturum.

Inſuper Eccleſia, ſub nomine Regni Dei aut Chriſti, comparatur ſoli & lunę non quomodocumque ſed quo ad durationem Pſal. 88. *Thronus eius ſicut Sol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternum*: at ſol, & luna in æternum permanebunt: igitur & Eccleſia; non inuiſibilis, vt aiunt aduerſarij, ſed viſibilis. Nam regnum Chriſti, cuius etiam Lucæ 1. dicitur non futurus finis, *Et regni eius non erit finis*; ſine dubio eſt vera eius Eccleſia; regnum autem dici non poſſunt aliquot homines occulti, & diſperſi, ſeparatique ab inuicem qui ſe nō nouerunt, qualis eſt Eccleſia inuiſibilis à ſectarijs conficta: ſi quidem regnum etiam ſpirituale eſt multitudo hominum congregatorum, qui ſe inuicem nouerunt; quatenus eamdem fidem, quam interius habent, palam & exterius profitentur: *Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem*; inquit Apoſt. Rom. 10. Tandem, Area in qua ſunt grana & palea: Rete in quo ſunt boni & mali piſces: Ager in quo tritico creſcunt admixta zizania: & Ouile in quo ſunt oues & hædi, ſignificant Eccleſiam viſibilem, vt etiam hæretici concedunt. Nam Eccleſia inuiſibilis non habet malos & bonos, ſed tantùm bonos ſecundùm eorum ſententiam, vt dicetur infra. Sed eædem Parabolæ docent, iſtam Eccleſiam nunquam interituram vſque ad diem iudicij nam Matth. 3. dicitur: *Ipſe permundabit aream ſuam, & triticum congregabit in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili*: quod ſine dubio non continget ante diē iudicij: item Matth. 13. habetur, quod ſicut educentes ſagenam miſſam in mare: *Elegerunt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt: ſic erit in conſummatione ſæculi, exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum*, &c. & ibid. v. 40. *Sicut ergo colliguntur zizania, & igni cōburuntur; ſic erit in conſummatione ſæculi. Mittet filius hominis Angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos qui faciunt iniquitatem*, &c. Igitur veram Chriſti Eccleſiam, prout nunc eſt ab eo fundata, nunquam defeciſſe, nec vnquam defecturam, tàm præfatæ parabolæ, quam omnia ſuperius allata clarè demonſtrant.

Probatur vltimò ratione deſumpta ex dictis: Quod competit alicui rei per modum proprietatis ſtrictè ſumptæ, nō poteſt illi non ſemper conuenire; ſed veram Chriſti Eccleſiam viſibilem deficere non poſſe, ſiue perpetuam eſſe, cōpetit ipſi per modum proprietatis: Ergo fatendum eſt, aut nunquam extitiſſe veram Chriſti Eccleſiam viſibilem, aut ſi ſemel extitit, vt probauimus in maiori primi argumenti, perpetuitatem ſiue indefectibilitatem ſemper ab ea fuiſſe, & ad finem vſque mundi futuram eſſe per modum proprietatis inſeparabilem; ea ferè ratione, qua creato ſemel & exiſtente Angelo dicitur in perpetuum à parte poſt incorruptibilis; eo enim ipſo quod incorruptibilitas æuiternaquę duratio eſt proprium naturæ Angelicæ attributum, neceſſario debet ad eius exiſtentiam conſequi.

Aduerſus doctrinam Catholicam de perpetua viſibilis Eccleſiæ duratione huc vſque ſtabilitam plura ſolent obijcere hæretici, verùm quia maiori ex parte pugnant potius contra infallibilitatē, quam contra indefectibilitatem Eccleſiæ, illa ſoluemus infra, vbi de iſta agemus materia; nunc tantùm vnum, aut alterum proferemus argumentum ex illis quæ directius concluſiones noſtras impugnare videntur.

Primùm deſumitur ex comparatione Eccleſiæ cum luna Pſal. 88. ſed luna aliquando deficit; ergo etiam Eccleſia aliquando deficit. Reſpondetur ad hanc obiectionem, quod cum ſimilitudo ex Phi-

Philoſopho non teneat in omnibus, argumentum etiam ab ea deductum, nullius ſit roboris,niſi deſumatur ab eo ipſo in quo ſecundum diuinas Scripturas ſit aſſimilatio; ſed neque ex illis, neque etiã ex Sanctis Patribus Scripturas interpretantibus, ſimilitudo inter Eccleſiam & lunam, fit in defectione; ſiue in eo quod ſicut luna ſæpe deficit, ſic etiam Eccleſia ſæpe deficiat, vt ſiniſtrè interpretantur aduerſarij; ſed potius in eo quod abſolutè luna ſit in perpetuum duratura: Igitur vt argumentum à nobis deſumptũ ex lunæ ſimilitudine demonſtratiuè oſtendit perpetuam veræ Eccleſiæ viſibilis durationem; ita nihil concludit in contrarium illud hæreticorum. Maior huius reſponſionis eſt omninò certa; minor ergò probatur; primò ex ipſomet textu Pſalmi 88. vbi dicitur expreſsè de Eccleſia, ſub nomine regni vel Throni Chriſti; *Thronus eius ſicut Sol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternum.* Secundò quia in præſenti caſu noſtro vna ſimilitudo debet explicari per alias; cum igitur in Scripturis & Patribus Eccleſia non ſolùm luna per allegoriam vocetur, ſed etiam ſol, hortus concluſus, fons ſignatus, columba ſpecioſa, ciuitas Dei, regnum Chriſti, Mulier amicta ſole, Regina in veſtitu deaurato, ſponſa Chriſti, & ſic de alijs ſimilibus, quæ honorifica ſunt, quæque eius indefectibilitatem arguunt; idem quoque dicendum eſt de luna, ſimilitudinemque inter illam & Eccleſiam, primò & principaliter cõſiſtere in hoc, quod ſicut luna abſolutè in perpetuum eſt duratura, quantumuis interdum lux eius nobis non appareat; ita etiam Eccleſia; quantumuis aliquando perſecutionum nubibus tota obſcurari videatur, nunquam tamen ſit defectura; ſed ſemper radijs ſolis iuſtitiæ illuſtrabitur, imo vbi forſan tempore Antichriſti lux eius minus conſpicua erit hominibus, ſuo ſoli proximior erit, & magis ex conſequenti ab eo illuminabitur: vt contingit lunæ materiali reſpectu Solis, à quo ſuum lumen corporale accipit.

Tertiò tandem, vt clarius conſtet, quàm turpiter aberrent aduerſarij, degenereſque ſint filij Eccleſiæ, qui in præiudicium illius dictam lunæ ſimilitudinem tam ſiniſtrè interpretantur, profero in medium alias Sanctorum Patrum expoſitiones, quibus tanquam boni Eccleſiæ filij in fauorem & commendationem illius eamdem ſimilitudinẽ explicarunt. Prima eſt, quod ſicut luna accipit lumen corporale à ſole: ita Eccleſia militans viſibilis accipit lumen fidei ac Sanctitatis à Chriſto Domino. Sic D. Auguſt. in Pſal. 10. *Luna*, inquit, *intelligitur Eccleſia, quod ſuum lumen non habeat, ſed ab vnigenito Dei filio, qui multis locis in Sanctis Scripturis allegoricè ſol appellatus eſt, illuſtratur.* Et Philo Epiſcopus Carpathius in Cantica Canticorum: *Luna comparatur Eccleſia, propterea quod quidquid habet diuini luminis, id à iuſtitiæ Sole illo immobili, atque diuino accipit.* Secundò, quemadmodũ luna in principio menſis exigua eſt, ac deinde paulatim creſcit, donec plena & perfecta ſit: ita Eccleſia, vbi primùm à Chriſto Domino fuit fundata, exiguum quidem terræ locum occupabat; at poſtea ita creuit, vt tandem toto terrarum orbe diffunderetur. Sic D. Auguſtinus in illum verſiculum Pſalmi 103. *Fecit lunam in tempora*, vbi ait: *Intelligimus ſpiritualiter Eccleſiam creſcentem de minimo &c. quãdo obſcura erat Eccleſia: quando nondum apparebat &c. modo quam cæcus eſt, qui plena luna errat.* Tertiò, ſicut luna mutationi obnoxia eſt, ita etiam Eccleſia in hac vita viciſſitudines multas patitur. Nam aliquando fruitur pace, aliquando premitur perſecutionibus. Nunquam tamen deficit, ſicut nec luna. Ita ex D. Ambroſio lib. 4. Hexamer. cap. 2. *Eccleſia*, inquit, *tempora ſua habet perſecutionis & pacis. Nam videtur ſicut luna deficere, ſed non deficit. Obumbrari poteſt, deficere non poteſt.* Propterea etiam non tantùm lunę ſed & Soli comparatur, quem facilius eſſe extingui, quam Eccleſiam deleri, pluribus probat D. Chryſoſtomus homil. 4. in cap. 6. Iſaiæ. In his ergo, & alijs

Digitized by Google

alijs ſimilibus conſiſtit ſimilitudo inter Lunam & Eccleſiam: non autem in defectione lucis quo ad nos, vt contendunt hæretici, & ex proprio interpretantur cerebro, ſine vllo, vt vidimus, Sacræ Scripturæ, Sanctorumque Patrum fundamento.

Obijciunt ſecundò, Synagogam tempore Chriſti defeciſſe; ergo etiã aliquando deficiet Eccleſia pro vt nunc eſt fundata à Chriſto, de qua prædixit Daniel cap. 9. 27. *deficiet hoſtia, & ſacrificium*.

Doctores catholici multipliciter huic argumento reſpondent. Primò enim aliqui admittunt antecedens, & negant cõſequentiam; non enim ſequitur Synagoga defecit tempore Chriſti, aut alio etiã tempore. Ergo Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti, ſiue pro vt nunc eſt à Chriſto fundata defecit, aut deficiet aliquãdo: Rationes aſſignant; Primò, quia Eccleſia in ſtatu noui Teſtamenti habet promiſsionem de ſua firmitate, ac ſtabilitate, quam Synogoga non habuit. Non enim de Synagoga, ſed de Eccleſia ſua à Chriſto dictum eſt: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiã meã*, &c. *& portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam*: Vnde S. Leo ſerm. 2. de ſuo anniuerſario; *Firmitas*, inquit, *fundamenti cui totius Eccleſiæ ſuperſtruitur altitudo, nulla incumbentis ſibi Templi mole laceſcit* (legunt alij labeſcit) *ſoliditas enim illius fidei, quæ in Apoſtolorum principe eſt laudata perpetua eſt, & ſicut permanet quod in Chriſto Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Chriſtus inſtituit*. Secundò, Eccleſia Chriſti eſt libera; Synagoga fuit ancilla. Et illa deſignatur per Saram quæ fuit vxor Abrahæ: hæc per Agar, quæ fuit ancilla; ex Apoſtolo ad Galat. 4. v. 24. At Agar fuit dimiſſa, & repudiata, non item Sara: Ergò ſimiliter Synagoga debuit repudiari, non item Eccleſia Chriſti. Tertia & potiſsima ratio eſt, quia populus, ſiue Synagoga Iudæorum, non erat Catholica, ſeu vniuerſalis, vt eſt Eccleſia à Chriſto fundata, ſed parricularis, & propterea etiam extra illam inueniebantur fideles & iuſti, poterantque homines ſaluari, vt Melchiſedech, Iob, Niniuitæ, alijque plures. Vnde etiamſi vniuerſa Synagoga Iudæorum defeciſſet, non continuò omnis Eccleſia Dei in terris defeciſſet; quod tamen contingeret ſi tota ſemel Eccleſia Chriſtiana deficeret.

Quamobrem admiſſo adhuc præfato illo antecedenti, omnino negari debet conſequentia; ad cuius probationem ex Daniele deſumptam; dicimus quidem Hilarium can. 25. in Matthæum, Hippolitum atque Apollinarium apud Hieronymum in cap. 9. Danielis, intellexiſſe eam prophetiam de tempore Antichriſti; verùm eos ſine dubio deceptos fuiſſe, Danielemque ibi prophetaſſe non de tempore Antichriſti, ſed de euerſione Hieroſolymæ, & ceſſatione ſacrificij Iudæorum, videtur apertè colligi ex Scriptura Matth. 24. *Cum videritis*, inquit, *abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Propheta, ſtantẽ in loco ſancto, qui legit intelligat, tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes*. Et Lucæ cap. 21. *Cum videritis circumdari ab exercitu Hieruſalem, tunc ſcitote, quia appropinquauit deſolatio eius: qui in Iudæa ſunt fugiant ad montes*. Nec non ex communi cæterorum Patrũ conſenſu, Chriſoſtomi, Theophilacti, & Hieronymi in prẽfatũ cap. 24 Matthæi. Iulij Africani apud Hieronymum in cap. 9. Danielis; Clementis Alexandrini lib. 1. Stromatum; Tertulliani lib. contra Iudæos c. 5. Euſebij lib. 8. Demonſtrat. Euangelicæ cap. 2. Auguſtini epiſt. 80. ad Eſichium, & aliorum plurium. Igitur cum tot extent clariſsima pro Eccleſiæ Chriſtianæ indefectibilitate argumenta ſuperius adducta ex diuinis Scripturis: mirum eſt, cur illis aduerſarij fidem non habeant? cur vnũ illud ex Daniele, quòd ſaltem obſcuriſſimum eſſe negare non poſſunt ob ſtatim dicta, his omnibus anteponant.

Videlicet in hac re imitantur Donatiſtas, qui vt probarent Eccleſiam in ſola Africa remanſiſſe, proferebant illud Cant. 1. 6. *Indica mihi, vbi paſcas, vbi cubes in meridie*. Vnde ſic arguebant: Ec-

cleſia cubat in Meridie: ſed Africa eſt in Meridie: ergo Eccleſia cubat in Africa. Extra Africam ergo non reperitur. Quos refutat D. Auguſtinus lib. de vnitate Eccleſiæ cap. 16. hoc præſertim argumento; multa ſunt clara Scripturæ teſtimonia, quæ docent Eccleſiam toto orbe diffuſam eſſe: ergo malè ratiocinantur Donatiſtæ, cum ex vno obſcuro teſtimonio, multaſque proinde, ac varias interpretationes admittente, conantur oſtendere Eccleſiam eſſe in ſola Africa. Verba D. Auguſtini ſunt hæc: *Scrutamini Scripturas Canonicas, & eruite aliquid manifeſtum, quo demonſtretis Eccleſiam in ſola Africa remanſiſſe &c. aliquid proferte, quod non egeat interprete, nec vnde conuincamini, quod de alia re dictum ſit, & vos illud ad veſtrum ſenſum detorquere conamini. Videtis enim nunc illud vnicum quod proferre conſueuiſtis, vbi paſcis vbi cubas in meridie, quemadmodum excuſſis omnibus eiuſdem loci verbis, longè aliud indicat, quod vos putatis. Et ſi hoc ſonaret quod vultis, Maximianiſtæ vos in eo vincerent. Magis enim meridies prouincia, Byſantium, Tripolis, vbi illi ſunt, quam Numidia, vbi vos præpolletis. Ita ergo ipſi poſſunt germanius & diſtinctius gloriari de meridie, vt eos excludere ab hac ſententia nō poſſitis, niſi in illis verbis verū ſenſum & Catholicum teneatis. Aliquid ergo proferte, quod non contra vos verius interpretatur, ſed quod interprete omnino non egeat. Sicut non eget interprete, Terra tua orbis terrarum &c. Sicut non eget interprete, conuertentur ad Dominum vniuerſi fines terræ, &c. ſicut non eget interprete, Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in tota Iudæa, & Samaria, & vſque in totam terram.* Hactenus D. Auguſtinus.

Eodem pariter modo refellendi ſunt noſtri aduerſarij. Scrutentur Scripturas Canonicas, & eruant aliquid manifeſtū, quo demonſtrent Eccleſiam à Chriſto fundatam aliquando defeciſſe, aut defecturam eſſe. Aliquid proferant, quod non egeat interprete. Sicut non eget interprete: *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Sicut non eget interprete, *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Sicut non eget interprete, *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Sicut non eget interprete, *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum.* Et quæ ſimilia ſunt. Nam illud quod proferunt ex Daniele, *deficiet hoſtia & ſacrificium*, nihil ipſis patrocinatur; imò potius ad hominē contra ipſos retorqueri poteſt, ipſi enim non admittunt in Eccleſia hoſtiam & ſacrificium; deinde dicunt nunc eſſe tempora Antichriſti, & fuiſſe iam à multis ſæculis, & tamen non ceſſauit in vera Eccleſia Chriſtiana hoſtia & ſacrificiū. Igitur nec ſecundum ipſos præfatus locus poteſt intelligi de defectione Eccleſiæ Chriſtianæ, ſed de defectione Synagogæ Iudæorum modo ſtatim explicando in ſecunda ſolutione. Ex eo autem, quod Synagoga defecerit, non ſequitur, Eccleſiam quoque Chriſti defeciſſe, aut defecturam eſſe: immo contrarium vt ſatis patet ex dictis.

Reſpondetur ſecundò negando antecedens, Synagogam videlicet tempore Chriſti, aut etiam ante defeciſſe in ratione Eccleſiæ; quamuis libenter admittamus eam tempore Chriſti defeciſſe in ratione ſtatus. Pro cuius reſponſionis intelligentia ſuppono veram Dei Eccleſiam dupliciter conſiderari poſſe, primo veluti abſolutè, & ſecundum quod ab origine mundi ſucceſsiuè diuerſos habuit ſtatus magis ac magis perfectos, nō tamen reduplicando illos cum Eccleſia; ſecundò ſpectari poteſt reduplicatiuè cū eiuſmodi ſtatibus ipſi penitus accidentalibus. Eo ferè modo, quo homo exempli gratia poteſt conſiderari dupliciter, vel abſolutè in ratione hominis, ſiue ſecundū quod eſt animal rationale à parte rei exiſtens, habens tamen ſucceſsiuè plures ſtatus pueritiæ, adoleſcentiæ, iuuentutis, ætatis virilis &c. vel reduplicatiuè, ſiue in ratione ſtatus, ſecundum quod nimirum in vno aut altero ex dictis reperitur. Igitur quemadmodum homi-

ne

ne ſucceſſiuè per dictos ſtatus ſuum incrementum, ſuamque perfectionem habente, non propterea ille dicitur deficere in ratione hominis, quamuis deficiat in ratione alicuius ſtatus naturæ humanæ omnino accidentalis. Ita proportione ſeruata debemus aſſerere Synagogã in ratione Eccleſiæ nunquam defeciſſe, vel melius Eccleſiam ab origine mundi fundatam, nunquam interijſſe, nec quando lex naturæ defecit, nec quando Synagoga tempore Chriſti deſinit, ſed cum potius in ſtatum legis Euangelicæ multò ſublimiorem, ac perfectiorem euctã fuiſſe, vt diximus ſupra in quarta concluſione. Quamuis tunc Synagoga in ratione ſtatus reduplicatiuè perierit, deficientibus eius ſacrificijs, ac ceremonijs alijſque ſimilibus, non tam Eccleſiæ abſolutè, quam dicti ſtatus proprijs. At non ſequitur idem aliquando fore de ſtatu noui teſtamenti, vt inſtare poſſent aduerſarij, immo potius contrariũ. Primò quia ex dictis, Synagogam repræſentabat ancilla Abrahæ quæ fuit repudiata: Eccleſiam verò, vxor Abrahæ, quæ non fuit repudiata. Secundò propterea ceſſauit Synagoga, quod neque perfecta eſſet, neque ſufficiens ad ſalutem, iuxta illud Hebr. 7. 19. *Nihil enim ad perfectũ adducit lex*. Et hoc etiam ſenſu ceremonias, & Sacramenta Synagogę vocauit idem Apoſtolus *infirma & egena elementa*, Galat. 9. Eccleſia autem Chriſti in ſtatu noui Teſtamenti eſt perfecta, & ſufficiens ad ſalutem, quia Sacramenta ipſius habent vim iuſtificandi, & tollendi peccata: *Sacramenta*, inquit Auguſtinus in Pſal. 73. *noui teſtamenti dant ſalutem: Sacramenta veteris teſtamenti promiſerunt Saluatorem*. Tertiò Synagoga continebat vmbram futurorum, Hebræor. 10. v. 1. Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti continet lucem, & figuratum, qui eſt Chriſtus, Ioannis cap. 1. v. 9. at vmbra & figura neceſſariò deficiunt, accedente luce & figurato. Debuit igitur ceſſare Synagoga cum ſacrificijs Moſaicis, quando venit ſtatus noui teſtamenti; quo melior ac perfectior cùm dari non poſſit in hac vita, cuius ipſe ſit vmbra aut figura, ſicut fuit Synagoga reſpectu illius, inde manifeſtè ſequitur eum nunquã etiam in hac vita defecturum: *Donec occurramus omnes in vnitatẽ fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, & menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*.

CAPVT IV.

Statuitur aduerſus huius temporis ſectarios, non eſſe duas in hoc ſæculo militantes Eccleſias, ſed vnam tantùm.

CVm vnitas varijs modis accipi poſſit, tantùm agimus in præſenti de vnitate numerica, & indiuiduali, ſiue de vnitate prout opponitur pluralitati, quatenus hæretici tam Lutherani, quam Caluiniſtæ, ad colorandam ſuam hæreſim, quod actuales Eccleſiæ partes, ſint ſoli prædeſtinati, & electi, vt videbimus capite ſequenti, cum ex viſibili Eccleſia facilè de contrario conuinci poſsint, ſi quidem in ea ſemper reprobi cum electis, mali cum bonis & iuſtis permixti reperiuntur, duas confinxerunt Eccleſias, viſibilem vnam & externam, inquiunt, in qua omnes ſint indifferenter, qui per baptiſmum ſacrantur, & in vnius fidei Chriſtianæ confeſsionem adunantur; Electorum alteram, quam inuiſibilem, ſymbolicamve appellant, hoc eſt, inquit Caluinus lib. 4. Inſtitut. cap. 1. quam in ſymbolo iubemur credere; cui ſoli contendunt factas eſſe Chriſti promiſsiones, perpetuę durationis, infallibilitatis in rebus fidei, nec non aliorum id genus priuilegiorum; Externæ verò nequaquam, quæ deficere, quæ errare, imò & regnum Antichriſti ſecundum ipſos eſſe poteſt.

Aduerſus hanc hęræticorum in Eccleſiam Chriſti blaſphemiam, aſſerimus non eſſe duas in hoc ſæculo militantes Eccleſias, ſed vnam tantùm, quæ varias habet partes, nempè malos & bonos, electos & reprobos. In iſta concluſione tanquã de fide cõueniunt omnes catholici.

Colligitur primò ex varijs diuinarũ Scripturarum locis, quæ ſemper in ſingulari loquuntur de Eccleſia militante, & in terris peregrinante. Cantic. cap. 6. v. 8. *Vna eſt columba mea*. Quod non ſolum ad animam in amore perfectam, ſed etiam ad Eccleſiam Chriſti merito refertur, ex D. Cypriano libro de Vnitate Eccleſiæ, & ex D. Auguſtino tract. 6. in Ioannem, Matthæi 16. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*. Ioannis 10. *Erit vnum ouile, & vnus paſtor*. 1. Corinth. cap. 12. v. 13. vbi dicitur vnũ corpus. *Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi &c.* & verſu 20. *Nunc autem multa quidem membra, vnum autem corpus*. Idem habet ad Coloſſenſes cap. 3. verſu 15. & Epheſ. 4. ver. 4. *Vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ*. 1. Timoth. cap. 3. 15. vbi vocatur domus Dei: *Vt ſcias quomodo te oporteat in Domo Dei conuerſari, quæ eſt Eccleſia Dei viui, columna & firmamentum veritatis*.

Secundo probatur ex Symbolo Nicæno, & Conſtantinopolitano: *Et vnam, Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam*. Ibi enim non ſolum dicitur vna, in ſe indiuiſa: quia membra illius ſunt inter ſe, & cum capite vnita; omnibuſque alijs modis lib. 4. ſect. 2. cap. 29. explicandis; ſed etiam vna, quia vnica, nec ſunt plures Eccleſiæ, neque permanenter, neque ſucceſſiuè: fuit enim à tempore Chriſti, imo ab initio mundi, & erit vſque ad finem, idem Eccleſiæ corpus viſibile continuum, per partes, abſque interruptione, ſibi ſuccedentes, ad inſtar regni, & fluminis, vt explicuimus ſuperiori capite.

Tertio demonſtratur concluſio ex concordi Sanctorum Patrum ſententia. Tertullianus de præſcript. cap. 20. obuiam iens, futuris hæreticorũ obiectionibus, quod in diuinis Scripturis, plures ſæpè nominentur Eccleſiæ, vt videbimus infra, apertè docet omnes illas Eccleſias, quæ ratione diuerſorum temporum, aut locorum, nec non diſtinctorũ Epiſcoporum, diuerſæ, & diſtinctæ dicuntur, vnicam tantùm conſtituere Eccleſiam: *Itaque*, inquit, *tot ac tantæ Eccleſiæ, vna eſt illa ab Apoſtolis prima, ex qua omnes, ſic omnes primæ, & omnes Apoſtolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem*.

Idem aſſerit D. Cyprianus lib. 4. epiſtol. epiſtola 2. ad Antonianum. *A Chriſto vna Eccleſia per totum mundum in multa mẽbra diuiſa, & Epiſcopatus vnus, Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus*. & libro de Vnitate Eccleſiæ explicans illud Exodi 12. vbi agnus iubetur in vna domo edi, nec foras carnem eijciendam, ait, *Caro Chriſti, & ſãctum Domini eijci foras non poteſt, nec alia vlla credentibus præter vnam Eccleſiam domus eſt*. Quam eius vnitatem rurſus confirmat ibidem exemplo domus Raab Ioſue cap. 2. Qui diui Cypriani liber ad præſens intentum omnino legendus eſt.

Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmen. dicit, *quod plures Eccleſiæ numerentur in nomine, ſed vno intellectu ſuo iunguntur, vt corpore, & manu digiti, quos interuallis ſingulis videmus eſſe diſtinctos*.

Sanctus Ambroſius lib. 7. in cap. 11. ad illa verba: Nam ſicut Ionas fuit ſignum Niniuitis. *In hoc quoque*, inquit, *Iudæorum plebe damnata, Eccleſiæ myſterium euidenter exprimitur, quæ in Niniuitis per pœnitentiam & in regina auſtri per ſtudium percipiendæ ſapientiæ, de totius orbis finibus congregatur, vt pacifici Salomonis verba cognoſcat. Regina planè, cuius regnum eſt diuiſum, de diuerſis & diſtantibus populis in vnum corpus aſſurgens*. Et in epiſtolam ad Epheſios c. 4. ad illa verba, Vnum corpus, & vnus ſpiritus &c. *Propter pacem*, inquit, *& concordiam hæc ſubiecit, vt quia vnum corpus eſt Eccleſia, vnum ſapiat populus, quia vnũ eſt quod creditur*.

D. Hieronymus in Pſalmum 60. ad illa verba: *A finibus terræ ad te clamaui: dum anxiaretur cor meum &c. A finibus, id eſt, à quatuor partibus mũdi, quaſi vnus homo clamet. Vel vnus homo, eſt vna Eccleſia*.

cleſia. *Propter vnitatem dicitur vna. Vnde & in cantico canticorum dicitur: Vna eſt columba mea, id eſt, Eccleſia in toto mūdo diffuſa.* Et in Pſalmum 68. ad illa verba: *Mons in quo complacuit Deo habitare in eo &c. Senſus*, inquit, *iſte eſt: Non debetis exiſtimare plures eſſe Eccleſias, quæ habeant vbera doctrinarum, & poſſint credentes ſcientiæ lacte nutrire. Vna eſt Eccleſia, & vnus Chriſtus ſponſus Eccleſiæ.* Idem alibi paſſim docet.

Sed omnium clariſſimè, ac fuſiſſimè hanc veritatē explicuit D. Auguſtinus, præſertim in libro de vnitate Eccleſiæ contra Petilianum tomo 7. & in Breuiculo collationis contra Donatiſtas, vbi collat. 3. Donatiſtis obijcientibus, quod ipſe vna cum reliquis Catholicis duas Eccleſias, vnam bonorum, alteram malorum comminiſceretur; reſpondet ſe nunquam duas Eccleſias admiſiſſe, ſed vnam tantùm, quæ diuerſis partibus, bonis ſcilicet, & malis conſtaret, diuerſiſque temporū euentibus ſubiaceret: aitque, vt in vno homine duæ ſunt partes, vna ſpiritualis, & interior longeque perfectior, altera materialis & exterior imperfectior: ita in vna & eadem Eccleſia, de qua diuinæ loquūtur Scripturæ, duæ illæ partes, nempe boni & mali, dummodo ſint verè fideles tam internè, quā externe, reperiuntur. Vnde etiam idem Sanctus doctor lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 31. illud Cantic. 1. *Nigra ſum ſed formoſa, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis*; de Eccleſia interpretatur, quæ vt propter malos fuſca eſt, & nigra, ita propter bonos formoſa: & vt præ malorum ac peccatorum multitudine ſimilis eſt tabernaculis Cedar omnino ſordidis, ſic præ bonorum ac iuſtorum copia, tentorijs Regijs, ſeu pellibus Salomonis merito comparatur. Et Pſalmo 60. exponens illud, *A finibus terræ ad te clamaui*, ſic dicit, *Hæc Chriſti poſſeſſio, hæc Chriſti hæreditas, hoc Chriſti corpus, Hæc vna Chriſti Eccleſia, hæc vnitas, quæ nos ſumus, clamat.* Tractatu etiam 118. in Ioannem docet, myſteriosè contigiſſe, quod tunica Chriſti inconſutilis, & deſuper contexta per totum non ſcinderetur; quatenus; *quadripartitam figurauit eius Eccleſiam, toto ſcilicet, qui quatuor partibus conſtat, terrarum orbe diffuſam, & omnibus eiuſdem partibus æqualiter, id eſt concorditer diſtributam.*

Venerabilis Beda lib. 4. in Cantica exponens illa verba, *Quo abijt dilectus tuus, ò pulcherrima mulierum?* ait: *Abſit, vt mulieres hoc loco, vel hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, vel gentilium, vel Iudæorum errantium Synagogas accipiamus: non enim poteſt ſponſa Chriſti, illarum mulierum pulcherrima dici, quæ nihil pulchritudinis habere poſſunt: ſed mulieres ſunt Eccleſiæ Epheſi &c. & innumeræ huiuſmodi totum Deo cōſecratæ per orbem, quarū pulcherrima iure dicitur vna ipſa, quæ ex omnibus conſtat.*

B. Petrus Damianus opuſc. 11. c. 5. *Licet*, inquit, *multiplex videatur Eccleſia propter numeroſitatem gentium, vna tamen, & ſimplex eſt vnius fidei, & diuinæ regenerationis confœderata myſterio, & quamquam ſeptem mulieres acceperint virum vnum, Virgo tamen, & vna cæleſti illi viro dicitur deſponſata, de qua nimirum Apoſtolus: deſpondi, inquit, vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.*

Ex quibus omnibus tàm diuinarum Scripturarum, quam Sanctorum Patrū teſtimonijs clarè, & euidenter conſtare videtur veritas noſtræ cōcluſionis, quod non ſint duæ diuerſæ, aut diſtinctæ in hoc ſæculo militantes Eccleſiæ, inuiſibilis vna, & viſibilis altera, ſed vna dūtaxat, quæ ſit aut inuiſibilis, aut viſibilis; vera autem Eccleſia in hoc ſæculo omnino inuiſibilis eſſe non poteſt, ſed neceſſario viſibilis ſimul eſſe debet, vt oſtendetur infra: ſupereſt ergo, quod vnica ſit, eaque viſibilis ſimul & inuiſibilis vera Chriſti Eccleſia, quæ tamen varias habet partes, nēpe bonos & malos, electos & reprobos, non quaſi per illos duæ ſignificentur, aut conſtituantur Eccleſiæ, ſed in eadem Eccleſia duo ſolùm membrorum genera, vel ſtatus perfectorum & imperfectorum.

Vlti-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Vltimo probatur concluſio rationibus, pro quarum intelligentia breuiter prænoto ex dictis, Eccleſiam eſſe corpus Chriſti myſticum viuum, in quo eſt anima,& corpus; & quidem anima ſunt interna Spiritus Sancti dona, fides,ſpes, charitas, cæterǫque virtutes ad infuſionem gratiæ ſanctificantis ſubſequentes; corpus autem ſunt externa fidei profeſſio, & Sacramentorum communicatio. Quemadmodum ergò ſe habet in corpore humano naturali, ita proportionaliter poſſumus cōcipere quod ſe habeat in Eccleſia, quæ eſt myſticum, & ſpirituale Chriſti corpus; ſed in corpore humano omnes partes corporis dicuntur abſolutè & ſimpliciter vnicum corpus Phyſicum & naturale, per informationem vnius & eiuſdem animæ, licet illa perfectius aliquas partes informet, ſecundùm omnes ſuos gradus vegetandi, ſentiendi, & intelligendi; alias minus, ſecundum gradus vegetandi, & ſentiendi; alias adhuc minus, ſecundum vnicum dumtaxat vegetandi gradum: Ergo etiam à pari omnes homines viatores, ſiue boni, ſiue mali, & peccatores, ſiue reprobi ſiue electi, dummodo ſint verè fideles tàm internè, quam externè, componunt vnicum Eccleſiæ militantis corpus myſticum. Nam eo ipſo, quod veram fidem habent, quam hic ſuppono poſſe eſſe, & conſeruari in grauiſſimis etiam peccatoribus; eo, inquam, ipſo quod veram fidem habent, & omnibus quæ ab Eccleſia proponuntur credenda aſſentiuntur, & præterea ſpem, quia ſperant ſe per bona opera diuinæ gratiæ auxilio facta beatitudinem conſequuturos, tametſi per illas tantùm virtutes, nō informētur perfectè anima Eccleſiæ, ſecundum omnes ſuos gradus, hoc eſt, ſecundum omnium virtutum, maximèque charitatis perfectionē; informantur tamen illa ſaltem imperfectè, quod ſufficit ad hoc, vt non omnino mortui ſint, nec omni ex parte dici debeant membra arida & mortua; qui enim habent ſolam fidem ſine charitate, quamuis non habeant motum, vt ita dicam, in perfecta charitatis operatione conſiſtentem, habent nihilominus initium vitæ, & quaſi ſenſum.

Confirmatur pręfata ratio ſequenti diſcurſu; dùm inquiritur à nobis, nùm dentur duæ diuerſæ militantes Eccleſię, vel vna tantùm? controuerſia inter nos, & aduerſarios, qui pluralitatem Eccleſiarum adinuenerunt, vt ſit rationabilis, non debet eſſe de quibuſcumque Eccleſijs, ſed de Chriſti Eccleſijs; ſi enim ſit de Eccleſijs malignantium, proculdubio negari non poteſt tot dari tales Eccleſias, quot dantur modò hominum infidelium, Gentilium, Iudęorum, Mahumetanorum, & hęreticorum cætus aut conuenticula; ſed Chriſti Eccleſia, eo ipſo quod eſt Chriſti Eccleſia, in quacumque ſententia, neceſſario eſt vnica; ita vt ſola difficultas aut diſputatio poſſit eſſe de ratione, ſeu principio indiuiduationis, per quod eſſentialiter & formaliter vera Chriſti Eccleſia fiat, vel cōſtituatur vna: Igitur non dantur in hoc ſæculo duæ Chriſti militantes Eccleſiæ, ſed vna tantùm. Maior huius argumenti eſt omnino certa; minor autem ſic probatur aut explicatur; ſi ſemel verum eſſet, quod docent aduerſarij, charitatem nimirum, vel prædeſtinationem eſſe id per quod eſſentialiter conſtituitur Eccleſia, quatenus ex ipſis ſoli prædeſtinati, & iuſti ſunt membra Eccleſiæ, nos libenter illis concederemus, vnam tantùm dari talem veram Eccleſiam, ita vt illa ſocietas, cui deeſſet talis forma, aut ratio, nullatenus Chriſti, ſed malignantium Eccleſia vocari deberet; At cum ex dicendis ſequenti capite ſit omnino falſum, quod vera Chriſti Eccleſia, de qua loquuntur Scripturæ & Patres, conſtet ex ſolis iuſtis & prędeſtinatis, quodque conſequenter ratio formalis indiuiduandi illam, ſit ſola charitas & prędeſtinatio; verùm cum illis admixti etiam mali & reprobi reperiantur, ita vt iuxta definitionem Eccleſiæ Chriſti cap. 2. allatam formale conſtitutiuum Eccleſiæ & membrorum eius ſit fides exteriori profeſſione manifeſtata, cum eorumdem ſubor-

ſubordinatione ad vnum caput inuiſibile Chriſtum, & viſibile in terris Romanum Pontificem eius vicarium; Neceſſario concedere debent aduerſarij eam eſſe vnicam, veramque Chriſti Eccleſiam, cui eiuſque membris talia competunt.

Confirmatur ſecundò; Vnumquodque per id quod eſt, vel quo eſt, vnum quoque eſt; ſed vera Chriſti Eccleſia, non eſt, ſiue non coaleſcit ex ſolis iuſtis & prędeſtinatis, ſed inſuper ex malis & reprobis illis admixtis, dummodo internè & externè ſint veri fideles; vnde virgines prudentes & fatuæ, quibus aſſimilatur, in eadem aula nuptiali permiſcentur; piſces mali cum bonis intra eadem retia concluduntur, quibus eductis è ſalo huius mundi, boni in vaſa colligentur, mali autem foras mittentur, & ſic de alijs metaphoris quibus Eccleſia ſignificatur in Scripturis: Illa igitur non eſt duplex, inuiſibilis vna ſolis conſtans iuſtis, & prædeſtinatis, viſibilis altera ex cæteris fidelibus; ſed vnica, coaleſcens ex omnibus fidelibus iuſtis & iniuſtis, prædeſtinatis & reprobis tanquam ex partibus illam eſſentialiter in præſenti ſæculo componentibus; ſi quidem, vt ſtatim dicebam, vnaquaque res ſuam ab eo habet vnitatem, à quo ſuum habet eſſe; nam ad ipſum eſſe, ſequitur vnitas, ſecundum vniuſcuiuſque rei naturam, & conditionem: quemadmodum ergo fides, quæ eſt forma Eccleſiæ communis omnibus cuiuſcumque ſtatus fidelibus, in plures diuidi nequit, ita nec eadem Eccleſia diuidi poteſt in plures Eccleſias; vt ſatis huc vſque demonſtratum puto; & magis adhuc liquebit ex ſequentibus.

Supereſt iam vt aliquibus hęreticorum obiectionibus breuiter ſatisfaciamus; quibus certè non tam diuerſas Eccleſias, quam diuerſos eius ſtatus; diuerſaſque membrorum in vna & eadem Eccleſia conditiones probant; quod Catholici non negant, ſed tantùm cum D. Auguſtino lib. 3. de doct. Chriſt. cap. 31. & 32. ſuperius citato, indè colligi poſſe, quod Eccleſia, ſiue conſideretur veluti permanenter, hoc eſt eodem tēpore, ſiue conſideretur ſucceſſiuè, ſecundum diuerſa quibus ab origine mūdi ad hęc vſque floruit tempora, ſit, aut fuerit multiplex, vt contendunt aduerſarij, dùm inuiſibilem vnam, & viſibilem alteram ſtatuunt Eccleſiam.

Obijciunt primò, tam ex ſacra Scriptura, quam ex Sanctis Patribus, Eccleſia vocatur cætus, ſimiliter & domus; ſed ex eadem Scriptura, & Sanctis Patribus, datur duplex cætus, euntium videlicet per anguſtam viam, & euntium per latam; ſimiliter duplex domus, vna fundata ſupra firmam petram, altera verò ſuper arenam; erit ergo duplex Eccleſia; domus enim vt præmonuimus Eccleſiam ſignificat.

Reſpondetur primò ad hoc argumentum, admittendo maiorem, & diſtinguendo minorem, datur duplex cætus, quaſi diuerſas aut diſtinctas ſignificet Eccleſias negando minorem; diuerſos hominum ſtatus, qui in eodem corpore myſtico continentur, concedo minorem: Etſi igitur fateamur ex malis fidelibus aut Chriſtianis congregationem, ſeu corpus aliquod diſtinctum materialiter à corpore bonorum coaleſcere, cum omnes in peſſimo viuendi genere vnionem & ſimilitudinem habeant, hęc tamen non facit diuerſam Eccleſiam, ſuppoſita in omnibus eadem fide; ſicut neque in aliqua ciuitate, aut regno, vbi ſub ijſdem viuitur legibus, ordo nobilium diſtinctus ab ordine plebeorum, diuerſum regnum, aut ciuitatem conſtituit. Per quod etiam patet ad aliam ſimilitudinem domus, qua deſignantur tantum diuerſæ fidelium intra eamdem Eccleſiam conditiones, & qualitates; ita vt aliqui ſint veluti domus fundata ſuper petram: alij verò ſuper arenam: quod apertè docuit & explicuit Chriſtus Dominus Matthæi 7. his verbis; *Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram*. Et è contra; *Omnis qui audit verba mea hęc,*

& non

& non facit ea ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſupra arenam.

Reſpondetur ſecundo, quatenus ita poſſet vrgeri præcedens argumentum, ibi datur duplex Eccleſia vbi datur duplex cætus, aut congregatio, diſtinguo, habens duplicem veluti formam diſtinctam in ordine ad Eccleſiam formaliter conſtituendam concedo; ſecus nego; tam bonorum autem, quam malorum Chriſtianorum cætum habere vnam & eamdem Eccleſiæ formam facilè intelliget, qui animaduerterit Chriſtianos nõ dici à charitate, ſed à fidei Chriſti profeſſione in certa hominum ſocietate. Eodem modo reſpondetur ad ſimilitudinẽ domus, concedendo duplicem eſſe domum, vbi datur duplex fundamentum formaliter diſtinctum; quod in caſu noſtro non contingit: Nam Chriſtus Dominus eſt vnicum fundamentum omniũ fidelium, qui veluti domus ſuperædificantur, vndè dixit Apoſtolus; *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus* 1. Corinth. 3. & rurſus Epheſ. 2. *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu.* Quo circa ſicut vnitas imo & identitas domus materialis ex vno, & eodem fundamento deſumitur; nec non etiam vnitas & identitas corporis naturalis ex vnitate & identitate capitis, à quo eius membra quantumuis diuerſa, diuerſoſque actus habentia, influxum ſaltem aliquem recipiunt; ita ſimiliter de domo ſpirituali, corporeque myſtico Eccleſiæ diſcurrere poſſumus, eam videlicet, vnam & eamdem eſſe, ſemperque fuiſſe, & fore, quia vni eidemque fundamento ſemper innixa, vnique & eidem capiti ſemper vnita; cum ſemper vnus & idem Chriſtus fuerit, futurumque ſit fundamentũ & caput inuiſibile, & etiam viſibile dum in terris ageret, ſuper quo ædificari, & ſub quo adunari cœpit Eccleſia, ab ipſa mundi origine, membris eius habentibus eumdem fidei influxum, quantùm ad ſubſtantiam, cum ſola ſtatuum differentia, quod diuerſis temporibus, & à diuerſis perſonis aliqua fidei obiecta magis & minus explicitè credita fuere; vt notauimus ſuperiori capite.

Obijcitur ſecundò; dicitur in Scriptura de Eccleſia Cant. 4. 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*; & Epheſ. cap. 5. v. 27. quod Chriſtus tradidit ſeipſum, *Vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi*; ſed hæc, & ſimilia non poſſunt intelligi de Eccleſia viſibili grauiſſimis admixta peccatoribus; ergo ſupereſt quod intelligantur de alia Eccleſia inuiſibili ex ſolis iuſtis & prædeſtinatis conſtante.

Reſpondetur ad hoc argumentum primò; eamdem Eccleſiam, quę locis citatis dicitur tota pulchra, & ſine macula, alibi etiam vocari nigram ſimul, & formoſam; vndè malè colligitur ex illis diuerſitas Eccleſiarum, cum ad huiuſmodi diuerſas denominationes, ſufficiat in vna & eadem Eccleſia viſibili adhuc in terris dimicante diuerſitas membrorum; ita vt tota dicatur pulchra ratione tot fidelium in ea ſine macula, & ruga peccati perfectè viuentium, nigra verò ratione aliorum, qui quantumuis veram habeant fidem, illam tamen in iniuſtitia detinent, grauiſsimorum peccatorum ſordibus ſe coinquinando. Vt enim non eſt abſurdum, quod propter illos Scriptura interdum redarguat fideles, tanquam ſi omnes tales eſſent, & nullus omnino bonus in Eccleſia remanſiſſet, ſicut rectè ponderat Diuus Auguſtinus lib. de vnitate Eccleſiæ cap. 12. ita non eſt extra rationem, vt propter multos fideles in gratia exiſtentes, Deoque ſummè dilectos, tota Eccleſia pulchra & ſine macula dicatur: quæ enim parti conueniunt, toti conuenire dicuntur (præſertim vbi illud totũ eamdem aliundè habet denominationẽ, vt mox dicetur de Eccleſia in ſecunda ſolutione) ſic in Pſal. 104. habetur: *Deduxit Dominus populum ſuum in montem ſanctificationis ſuæ*; cum tamen ſolis Ioſue, & Caleb conceſſum fuerit tale priuilegium, quod toti populo attribuitur.

Si

Digitized by Google

Si autem ad huiuſmodi denominationum, vel prædicatorum varietatem ſufficit in Eccleſia varietas partium illam componentium, multo magis ſufficiet diuerſitas ſtatuum eiuſdem; quare cum dicitur tota pulchra, vel ſine macula & ruga; talia non debent intelligi de Eccleſia ſecundùm preſentem ſtatum ſuæ militiæ, ſed de illa in futuro ſtatu ſui triumphi, ſecundum quem dicitur quod nihil coinquinatum intrabit in eam; ſiue vt rectè ait D. Auguſtinus lib. 2. retract. cap. 18. non ita ſunt accipienda, *quaſi iam ſit, ſed quæ præparatur vt ſit, quando apparebit etiam glorioſa*. Itaque vt vno verbo ſoluamus plura aduerſariorum obiecta, diuerſimoda hęc tàm in Scripturis, quàm in Patribus de Eccleſia locutio, non ſignificat duplicem, vt ipſi male arguunt, Eccleſiam; ſed quod vna & eadem manens, diſtinctas habeat partes, varijs qualitatibus affectas, diuerſas ætates, ſtatus & tempora, propter quæ, habitoue ad illa reſpectu, diuerſa etiam illi, imo & contraria attribui videntur: de quo vide B. Petr. Damian. opuſ. 11. cap. 6.

Reſpondetur ſecundò, quod quando diuerſitas ſtatuum, aut membrorum explicata non ſufficeret, ad hoc, vt iuxta illam tota pulchra diceretur, plenè tamen ſufficeret pulchritudo, & ſanctitas legis; ab illa enim potiſſimum, & non à ſanctitate perſonarum dicitur Eccleſia tota pulchra, & ſancta, vt fuſius oſtendemus lib. 4. ſect. 2. cap. 16. & ſequentibus.

Obijcitur tertiò, Eccleſiam promiſcuè in Scripturis appellari regnum Dei & Chriſti; ergo ſicut ſub vno rege plura continentur regna, quorum vnum non ſit portio alterius, dabuntur etiam ſub vno rege Chriſto plures Eccleſiæ, quarum vna non ſit altera, ſiue pars illius.

Reſpondetur, hanc obiectionē nullius eſſe momenti, ſuamque ſecum ferre ſolutionem; quod enim Eccleſia dicatur in ſingulari regnum Dei & Chriſti, non autem regna in plurali; indè manifeſtè ſequitur illam eſſe vnicam, cuius tantùm partes aut portiones ſint omnes particulares Eccleſiæ, materialiter quidem inter ſe diſtinctæ, ob quod dicuntur plures, ſed per eumdem fidei ſpiritum, qui & ſingulis ineſt, & omnes replet, formaliter vnitiſsimæ ad conſtituendum vnum & indiuiſibile Chriſti regnum; vt rectè propterea dixerit Beatus Petrus Damianus loco citato, ſolitudinem in vno pluralem, in altero verò multitudinem intelligi poſſe ſingularē; vel vt ait Diuus Auguſtinus, ſingulariter ſimul, & pluraliter dici, propter vnitatem enim Eccleſiæ, vna eſt Eccleſia: vna eſt columba mea: propter congregationes verò fraternas, per loca, multæ ſunt Eccleſiæ: & ita ſępè legimus in Scriptura plures Eccleſias; Pſalmo 67. *in Eccleſijs benedicite Dominum*; Roman. 16. 1. Corinth. 8. ad Galat. 11. & tandem Apocalipſeos 1. 4. *Ioannes ſeptem Eccleſijs quæ ſunt in Aſia*. Ad exemplum è terrenis ac temporalibus regnis deſumptum, negamus paritatem; ideo enim ſub vno & eodem rege poſſunt eſſe plura talia regna inter ſe diſtincta, quia cū diuersis legibus, diuersis moribus & conſuetudinibus vtantur; nec ad inuicem communicant, nec vnum ab altero dependet, tanquam pars aut portio illius: at omnium Chriſti Eccleſiarum, vna & eadem eſt regula fidei, earumque membra & partes, quæcumque, & vbicumque illæ ſint, ijſdem ſpiritualibus legibus gubernantur, & quamuis in aliquibus ritibus diuerſa interdum cōſuetudo vigeat, nihil penitus earum vnitati officit, quandoquidem in ijs quæ ad fidem pertinent coniunctiſsimæ ſunt; vndè rectè Diuus Auguſtinus lib. de Vnitate Eccleſiæ cap. 12. ſic ait: *Neque enim quia & in orbem terrarum plerumque regna diuiduntur, ideo & Chriſtiana vnitas diuiditur, cum in vtraque parte Catholica reperiatur Eccleſia*. Verè enim propriéque Catholicum in doctrina fidei eſt, ex Vincentio Lyrinenſi cap. 3. contra hęreſes, *Id tenere quod vbique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt*. Ex quo

quo etiam colligitur Eccleſiam eſſe opus Dei, quod tot gentes, & regna non minus humorum, quam locorum interuallo diſiuncta in vnitate fidei congregentur, quod nunquam humana poteſtas præſtare potuit in introducendis patrijs ſuperſtitionibus.

Quod obijciunt quartò aliqui, diuerſa Religionum inſtituta, ſpiritualeſque Doctorum Catholicorum inter ſe pugnas, circa præcipuos etiam fidei articulos, Eccleſiæ vnitati præiudicare, omnino friuolum eſt, nihilque penitus fauet aduerſariorum errori, de ſua duplici Eccleſia viſibili, & inuiſibili, vt ſatis per ſe patet; Nam etiam Apoſtolus vbi dixiſſet, *in eadem permaneamus regula*, videlicet fidei, multas regulas rectè viuendi iterum tradit diuerſis hominum ſtatibus, alias Epiſcopis, alias virginibus, alias coniugatis, alias viduis; vnde Auguſtinus tomo ſuorum operum quarto exponens illud Apoſtoli Roman. 2. *Non enim eſt diſtinctio Iudæi, & Græci*, ait, *Apoſtoli præcipiunt, qui etiam regulas ſaluberrimas tradunt, quemadmodum ſecum viuant pro differentia gentis Iudæi, & Græci, & pro differētia ſexus viri & vxoris, vel ſi quæ talia occurrunt &c. alia ſunt enim, quæ ſeruamus in vnitatem fidei ſine vlla diſtantia, & alia in ordine vitæ huius tanquam in vita, ne nomen Dei, & doctrina blaſphemetur*. Igitur à pari diuerſa ordinum inſtituta, diuerſæque eorum regulæ nullam in Eccleſia diuerſitatem inducunt, vnitatemque eius non lædunt, ſaluo ſemper remanente eodem fidei fundamento; idem dicimus de Doctorũ Catholicorum pugnis, quæ vel non ſunt de rebus ad fidem pertinentibus, & ea conſequenter illæſa diſputabilibus, vel ſi ſunt de rebus fidei, ſalua ſemper eius regula, vnitatiſque compage fiunt; imo tam acres diſputationes diuina videtur prouidentia diſpoſuiſſe, vt tali pacto certius ac facilius fidei dogmata ab Eccleſia definirentur, vt rectè notauit D. Auguſtinus occaſione inſignis illius controuerſiæ de Baptiſmo hæreticorum, lib. de vnico Baptiſmo contra Petilianum, nec non lib. 2. & 3. contra Donatiſtas c. 4. & ſequentibus; vbi tantùm abeſt, quod error ſine pertinacia aliquorum Doctorũ V. g. S. Cypriani anabaptiſmum defendentium, in re nondum explorata & definita, quidquam fidei offecerit, vt potius,, vt D. Auguſtini verbis vtar, *eorum patiens & humilis charitas inde fuerit cõprobata; vel quomodo tenenda vnitas, cum in rebus obſcurioribus diuerſa ſentiuntur, vel quomodo accipienda veritas, cum contra id, quod ſentimus declaratum eſſe cognoſcimus*. Qui enim definitioni Eccleſię ſemel non acquieſcerent, ſicut in orta de legalibus inter Chriſtianos controuerſia Act. 15. definiente Petro, legimus tacuiſſe omnem multitudinem, iam non eſſent amplius de corpore Eccleſię, ſed illa vnica manente, tanquam putrida membra abſciſſa fierent de Synagogis Sathanæ, quas pro diuerſitate hereticorum innumeras eſſe nihil repugnat, vnde Epiphanius exponens illa verba Canticorum: *Sexaginta ſunt reginæ*, &c. hæreſi 35. ait: *Cæterum etſi octuaginta ſint pellices, quæ ſanè ſunt ipſę hæreſes; deinde verò puellæ, quarum non eſt numerus, vna*, inquit *eſt columba mea*, vera ſcilicet Eccleſia.

Obijcitur quintò, ad vnitatem Eccleſię ex Catholicorum ſententia, præter vnitatem fidei, requiritur etiam vnitas capitis, & rectoris non ſolùm ſupremi & inuiſibilis, qui eſt Chriſtus in omni ſuo ſtatu, ſed etiam ſubordinati, & viſibilis, qui in ſtatu noui Teſtamenti eſt Romanus Pontifex: ſed in lege naturæ nõ eſt facilè aſsignare caput totius illius Eccleſię; ergo aut ad vnitatem Eccleſiæ non requiritur huiuſmodi capitis viſibilis vnitas; aut Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti non eſt vna cum Eccleſia ante legem.

Reſpondetur primò, hanc obiectionem pugnare potius contra identitatem, quam contra vnitatem Eccleſię, de qua modo diſputamus cum hereticis, an nimirum ſimul & ſemel dentur, ſemperque fuerint datæ duę Eccleſiæ, quarum vna ſit inuiſibilis, altera viſibilis, pro

omni

omni eius ſtatu, vt ipſi aſſerunt; an verò vna tantùm viſibilis. At quia præter talem vnitatem, defendimus etiam eius identitatem, ita vt Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti ſit eadem penitus cum illa quæ ab origine mundi Moyſen præceſſit, & poſtea ab eodem vſque ad Chriſtũ ſubſecuta eſt, cum ſola alietate ſtatuum; quemadmodum enim non eſt alius homo ſecundùm diuerſas partes, & ætates quamuis non quicquid materialiter eſt in homine ſecundum vnum ſtatum ſit in eo ſecundum alium; ita prorſus in Eccleſia cõtingere eleganter expreſsit Vincentius Lyrinenſis cap. 29. his verbis: *Nimirum quod imitatur religio rationem corporum, quæ licet annorum proceſſu numeros ſuos euoluant, & explicent, eadem tamen quæ erant permanent: multum intereſt inter pueritiæ florem, & ſenectutis maturitatẽ: ſed ÿdem tamen ſunt ſenes, qui fuerant adoleſcentes, vt quamuis vnius eiuſdemque hominis ſtatus, habituſque mutetur, vna tamen nihilominus eademque natura, vna eademque perſona ſit*; inde ſubdit; *Chriſtianæ Religionis dogma, vel fides, ſequatur, has decet profectuum leges, vt annis ſibi ſcilicet conſolidetur, dilatetur tempore, ſublimetur ætate, incorruptum tamen idem illibatumque permaneat & vniuerſis partium ſuarum mẽſuris, cunctiſque quaſi membris, ac ſenſibus proprÿs perfectum ſit vſque ad finem ſæculi*. Quia inquam, ita res ſe habet, vt præter vnitatem habeat Eccleſia eamdem numero identitatem, ſiue eadem prorſus nunc ſit quæ & in tempore Apoſtolorum, & in tempore legis ſcriptæ, & legis naturæ.

Reſpondetur ſecundò negando maiorem, requiri nimirum ex natura rei ad vnitatem, aut identitatem Eccleſiæ vt ſic, vnitatem alicuius capitis aut rectoris viſibilis; vndè quod Chriſtus loco ſui ante aſcenſum caput viſibile Romanum Pontificem in ſtatu noui teſtamenti reliquerit, non arguit diuerſitatem Eccleſię, ſed tantùm ſtatuum eiuſdem, vt eadem ſemper fide manente, aliam habuerit ſub lege naturæ, aliam ſub lege Moſaica, & aliam ſub lege Euangelica diſpoſitionẽ, aut formã, ſecundum quod placuit Deo illas inſtituere, præfatis quidem ſtatibus reduplicatiuè ſumptis, aut conſideratis eſſentiales, at Eccleſiæ vt ſic merè accidentales. Vide D. Auguſtinum in Pſal. 73.

Reſpondetur tertiò concedendo maiorem, præſertim ſi ſit ſenſus, quod ad vnitatem, & identitatem Eccleſiæ, præter vnitatem fidei viſibilibus Sacramentis proteſtatam, diuerſis tamen pro diuerſitate etiam temporum, & ſtatuum Eccleſiæ, eſſentialiter ac indiſpenſabiliter requiſitam; ſolùm ex inſtitutione diuina requiratur vnitas capitis, aut rectoris viſibilis: deinde neganda eſt minor; etſi enim difficultate non careat, huiuſmodi rectorum ab initio ſeriem aut ſucceſſionem attexere, vt rectè notauit D. Auguſt. lib. 16. de ciuitate Dei per multa capita, ſemper tamen fuiſſe ſupremum aliquod caput viſibile Eccleſiæ, tam ipſe quam cæteri Patres cõmuniter aſſerunt: Theophilactus enim Antiochenus docet, ideo Deum ex coſta viri mulierem finxiſſe, *vt Monarchiæ ſuæ myſterium demonſtraret*: & Diuus Chriſoſtomus 1. Corinth. homil. 34. ait: *Primum caput omnibus dedit ipſum Adam*; & paulò poſt *Deus hunc imperare, illam ſubeſſe inſtituit, eſſe enim inter æquales æmulationem nouit, itaque noluit democratiam, ſed regnum*. Vnde in antiquorum Patrũ vel Patriarcharum ſerie, qui maior erat, omnibus præerat; in lege verò Moſaica, Summus Sacerdos; vt egregiè probat Sanderus libro de viſibili Monarchia; & Bolducus de Eccleſia ante legem.

Inſtabit aliquis & dicet, ſaltem ante Chriſti aduentum duas fuiſſe Eccleſias diuerſas, vnam Iudæorum, alteram Gentilium, ſi quidẽ inter gentes multi erant, qui idololatriam deteſtabantur, & verũ Dei cultum amplectebantur: nec enim erat neceſſè ante aduentũ Chriſti, quod omnes ſe Eccleſiæ Iſraelis poſitiuè aggregarent, & eius ſupremum paſtorem agnoſcerent, ſed ſatis erat illis Deum ſacrificijs & oblationibus ſibi inſpiratis, colere & recognoſcere.

Reſpondetur ad hanc inſtantiam primò, nihil eam fauere aduerſariorum errori de duplici Eccleſia viſibili, & inuiſibili; etiam ſi totum in ea aſſumptum concederetur. Secundò reſpondetur, illas quidem Eccleſias fuiſſe duas materialiter, ſed non formaliter; quatenus tunc etiam Gentiles, qui ſalui fiebant ad idem cum Iudæis obligati erant, nimirũ credere, ſperare & amare, quę ſunt præcepta ſupernaturalia Eccleſiæ; & licet in Sacramentis, ſacrificio, & legibus ceremonialibus non conuenirent, cum Eccleſia ante aduentum Chriſti nullum habuerit commune ſacrificium, ſed in lege naturæ quiſque pro arbitrio ſuo, aut pro vt à Deo inſpirabatur ſacrificiũ offerret, Abel de ouibus, Cain de fructibus terræ, Noe de omnibus animalibus mundis, Abraham de auibus, &c. ſufficiebat tamen ad formalem Eccleſiæ vnitatem huiuſmodi externa proteſtatio fidei, per quæcumque fieret ſacrificia, & ſacramenta. Quodque Gentiles fideles, quibus liber ad Iudæos erat tranſitus, vnde & Proſelyti vocabantur, donec illis actualiter incorporarentur, ad eorum viſibile caput habitualiter referrentur, vel ſubordinarentur; in lege quidem naturæ ad eos, per quos Eccleſia ſiue ciuitas Dei propagabatur ſecundum ſucceſſionem Patriarcharũ; in lege verò Moſaica ad Summos Sacerdotes ſecundùm ordinem Aaron.

CAPVT V.

Quibus partibus vel membris conſtet indeſinenter ad hæc vſque tempora perſeuerans, vera & vnica Chriſti Eccleſia.

PRo intelligentia difficultatis obſeruandum eſt primò, aliquos Theologos per analogiam, & comparationem ad corpus naturale, diſtinguere in myſtico Eccleſiæ corpore inter partes, & membra; ita vt per membra promiſcuè fideles intelligi debeant; per partes verò, vel diuerſæ particulares Eccleſiæ, per ſua quæque loca diſperſæ, vt Eccleſia quæ eſt in Europa, & quæ in Africa; vel melius diuerſi eius gradus, aut ordines, vt vna pars Eccleſiæ ſit Clerus, alia Monachi & Religioſi, alia Populus aut Laici. Etſi autem, ita inter Eccleſiæ partes ac membra facilè diſtingui poſſet, nihilominus in præſenti iſta duo pro vno & eodem vſurpamus, quatenus agimus tãtùm hic de hominibus, ſecundum quod primò & fundamentaliter in Eccleſia conſtituuntur, illamq; componunt, tanquam ſocietatem præciſè fidelium in vero Dei cultu viſibiliter inter ſe communicantium, extra quam nemo ſaluari poteſt.

Obſeruandum eſt ſecundò membra, vel partes Eccleſiæ ſic ſumptas dupliciter conſiderari poſſe, vel in actu, vel in potentia; ſi loquamur de illis hoc ſecundo modo; certum eſt omnes homines viatores etiam infideles eſſe membra Eccleſiæ, & ad eam pertinere per modũ materię, vt ita dicam remotæ, quo pacto D.Thomas 3. par. quæſt.8. art.4. aſſerit Chriſtum eſſe caput omnium hominum etiam infidelium. Totum ergò difficultatis pondus eſt de his, qui dicendi ſunt actualia veræ & vnicæ Eccleſię mẽbra. Qua in re explicanda, variæ ſunt non ſolùm hæreticorum, ſed etiam Catholicorum inter ſe ſalua fide diſputantium ſententiæ; quæ tamen ad duas claſſes facilè poſſunt reduci. Quidam enim aliquos in Eccleſia conſtituunt, & actu includunt, qui tamen ab ea actu excluduntur; & quidam aliquos actu excludunt, quos eſſe actu de corpore Eccleſię manifeſtè patebit ex ſequentibus. Quia autem omnes homines viatores, quos aliquis ſuſpicari poſſet, Eccleſiam militãtem per modum partis actualis componere, ſecundum præſentem noui teſtamenti ſtatum, ad ſequentes claſſes rediguntur, videlicet, infidelium non baptizatorum, Catechumenorum, Hæreticorum & Apoſtatarum, Schiſmaticorum, Excommunicatorum, Prædeſtinatorum & Præſcitorum, Perfectorum, & Imperfectorum, Bonorum tandem & Malorũ; de

de omnibus illis tot Paragraphis agemus; quibus etiam addemus, num Eccleſia poſsit conſtare ſolis laicis, abſque Sacerdotibus; & in vno ſolo permanere.

§. I.

Num infideles non baptizati, ſint Eccleſiæ partes aut membra?

Reſpondetur negatiuè; omnes videlicet infideles, qui nunquã Chriſto per baptiſmum ſua nomina dedere, ſed alias Religiones ſectantur; quales ſunt Pagani, Iudæi, & Mahometani, non eſſe actualia Eccleſiæ militãtis membra, aut partes, ſecundum præſentem eius ſtatum à Chriſto acceptum.

Ita docet apertè idem Chriſtus Dominus Matthęi 18. *Sit tibi ſicut Ethnicus*; Apoſtolus quoque 1. Corinth. c. 5. ipſos infideles dicit eſſe foris: *Quid mihi*, inquit, *de his qui foris ſunt*, id eſt infidelibus, *iudicare*, ac proinde non ſunt actualia Eccleſiæ membra; provt etiã ſequens ratio demonſtrat. Quia ad hoc vt aliquis ſit actuale membrum, aut pars Eccleſiæ in ſtatu noui teſtamenti, requiritur vel fides, eiuſque profeſsio exterior, vel baptiſmus, iſta enim omnia ſunt quaſi ianua per quam in Eccleſiam ingredimur, aut forma per quam in ea conſtituimur; ſed vt ſupponimus infideles non baptizati; nihil horum habent actu, ergo actu non ſunt Eccleſiæ membra; ſed fortè potentia ſolùm, quatenus nempè ad fidem conuerti, & ſic Eccleſiæ aggregari poſſunt.

Hæretici ponentes ſolos electos, & prædeſtinatos ad Eccleſiam pertinere, ita vt formaliſsimum illius conſtitutiuũ ſit diuina electio, & prædeſtinatio, conſequenter ad hunc ſuum errorem, ſicut multos fideles etiam iuſtos ſecundùm præſentem iuſtitiam excludunt ab Eccleſia, quia non ſunt de numero electorum, per oppoſitum tenentur aſſerere, plures infideles nondum per baptiſmũ renatos, aut de fide inſtructos, eſſe actu de Eccleſia, cum multi eorum ſint de numero electorum; verùm cum infra probaturi ſimus, non ex electione, ſed ex actuali pręſentique vocatione, & coniunctione aliquem fieri actuale Eccleſiæ membrum; non eſt quod amplius in hoc immoremur; ſolùm animaduerto hæc inter ſe valdè differre, nimirum eſſe membrum Eccleſiæ in potentia, & eſſe membrum in actu, ſiue eſſe actu non membrum, & potentia membrum: & è contrario eſſe actu membrum, & potentia non membrum. Infideles enim electi, & prædeſtinati, nondum ad fidem vocati, ſunt quidem actu non membra Eccleſiæ, potentia autem membra; ſiue quod idem eſt, non ſunt actu Eccleſiæ membra, ſed potentia tantùm illi per fidem & baptiſmum aggreganda; fideles autem non electi, ſunt actu Eccleſiæ membra, per veram quam profitentur fidem; potentia autem non membra, quia ab Eccleſia finaliter per ęternam damnationem ſeparanda; defectu cuius, aut ſimilium diſtinctionum in decurſu huius capitis adducendarum, non eſt mirum quot tot hæretici ita turpiter in hac materia hallucinati ſint contra S. Scripturę, & Sanctorum Patrum ſenſum.

§. II.

Vtrum Cathecumeni ſint de corpore Eccleſiæ.

Pro reſolutione huius dubij notandum eſt duo eſſe Cathecumenorũ genera: alij enim nullo pacto credunt, ſed tantùm ſinunt ſe inſtrui, & edoceri de Religione Chriſtiana: alij verò tanquam plenè inſtructi, & de omnibus fidei veritatibus edocti iam credunt: ita vt illis tantùm desit baptiſmus, ſpiritualiſque per illum regeneratio. De prioribus vnanimiter conueniunt Theologi, eos non eſſe actu de corpore Eccleſiæ, ſed tantùm potentia, cum fidem, quæ omnino neceſſaria eſt, vt quis ſit de Eccleſia, non habeant. Tota ergo controuerſia eſt de Cathecumenis poſterioris generis; aliqui enim Doctores Catholici,

lici, vt Caſtro cap. 1. de iuſta hæreticorum punitione, quē ſequitur Suarez 22. diſput.9. de Eccleſia ſect.1.num.18.exiſtimant illos abſolutè ad Eccleſiam pertinere, tanquam vera ipſius membra. Oppoſita nihilominus ſententia, quam probabiliorem puto, & loco concluſionis pono, eſt, Cathecumenos propriè & perfectè non eſſe de Eccleſia, ſed tantùm imperfectè & veluti inchoatiuè, eo ferè modo, quo fœtus in vtero materno conceptus dicitur homo.

Concluſio duas habet partes: prior probatur primò authoritate Scripturę 1. Corint. 5. vbi dicitur: *Quid enim mihi de his, qui foris ſunt iudicare? nonne de his, qui intus ſunt vos iudicatis?* id eſt vt exponit D.Anſelmus, *Eccleſiaſtica cenſura putredinem vitiorum ab eis reſecatis*: ſed Cathecumeni excommunicari non poſſunt, nec à fide recedentes ſubduntur Eccleſiæ iudicio, nec ab ea puniuntur; non ergo intus, ſed foris, id eſt, extra Eccleſiam ſunt. Item probatur omnibus illis Sacræ Sariptu ræ teſtimonijs, vbi innuitur baptiſmum eſſe ianuam ſpiritualem, per quam intratur in Eccleſiā, Act.2. *Qui ergo receperunt verbum, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt in die illa animæ circiter tria millia*.

Secundo Concilium Florentinum in inſtructione Armenorum docet, homines fieri membra Chriſti, ac de corpore myſtico Eccleſiæ, cum baptizantur: iuxta illud Apoſtoli Epheſ.4. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtū induiſtis*.

Tertiò probatur ex praxi Eccleſiæ, iuxtà quam primò credentes in quatuor gradus diſtinguebantur in Cathecumenos, competentes, fideles & pœnitentes. Secundò Cathecumenis non licebat diuinis intereſſe myſterijs, nedùm illis cōmunicare; vndè ante oblationem dimittebantur, ſicut etiam & Gentiles, non alia profectò ratione, niſi quia cum Eccleſiæ non eſſent incorporati, ſacroſanctis illius myſterijs intereſſe non poterant, vt docet Iſidorus lib.6.Ethimolog. cap.19. Quam adhuc ob cauſam tradit D.Auguſtinus tract. 96. in Ioannem, & in Pſal. 109. difficiliora fidei myſteria non fuiſſe ſolita illis promulgari, aut explicari. Tertiò accedit, quod nec memoria fiebat pro defunctis Cathecumenis in altari, vnde Chriſoſtomus homil. 19. ad populum, cū ex traditione Apoſtolorum docuiſſet in altari fieri defunctorum commemorationem ſubdit, *Cathecumeni verò nec hac digni conſolatione cenſentur, ſed omni ſunt tali ſuffragio priuati*. Et in Concilio Braccarenſi 1. cap. 35. ſic habetur, *Cathecumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis, ſimili modo non oblationis ſanctæ commemoratio, nec pſallendi impendatur officium*. Quartò tandem ipſamet oratio, quæ in ſolo die Paraſceues ab Eccleſia funditur pro Cathecumenis viuentibus, & pro nondum initiatis, in hunc finem dirigitur, vt Eccleſiæ incorporentur; quod obſeruatum olim etiam fuiſſe, colligitur manifeſtè ex Epiſtola 1.Cæleſt.ad Epiſcopos Galliæ, & D. Chriſoſtomo homil.2. in epiſtolam ſecundam ad Corinthios. Non ergo vt partes, aut membra Eccleſiæ reputabantur Cathecumeni.

Quarto id conſtat ex vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, qui Cathecumenos nunquam vocāt abſolutè fideles, ſed ab ijs potius illos ſemper diſtingūt, vt videre eſt apud Tertull. lib. de præſcript. cap.41. Gregorium Nazianzenū orat. in ſanctum Lauacrum; Chriſoſtomum homil.24. in Ioannem; Cyrillum lib.12. in Ioannem cap. 50. Pacianum lib. de pœnitentia in principio. Auguſtinum paſſim, ſed præcipuè in libro de cathechizandis rudibus cap.13. tractatu 4.& 44. in Ioannem; libro 8.confeſſion. cap.8. & lib.2. de ſymbolo, vbi Cathecumenos conceptis nondum natis aſſimilat.

Quintò denique & vltimò probatur rationibus. Prima veluti à poſteriori eſt, quia videmus Eccleſiam nullam in Cathecumenos habere, aut exercere iuriſdictionem, puniendo illos ſi delinquāt, aut à fide recedant, ſignum enim eſt manifeſtum, eos adhuc cenſeri foris, & non

intus,

intus, tanquam vera & perfecta Eccleſiæ membra.

Secunda ratio à priori eſt, quoniam vt aliquis ſit propriè & abſolutè de ſpirituali corpore Eccleſiæ, non ſufficit fides interior, ſed inſuper requiritur exterior illius profeſſio per aliquod externum ſignum, aut ſymbolum diuinitus pro tempore inſtitutum, quo in dictum Eccleſiæ corpus cooptetur; vt rectè docet D. Auguſtinus lib. 18. de ciuitate Dei cap. 47. & lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 9. nec non lib. 19. contra Fauſtum cap. 11. Cum enim Eccleſia ſit etiam myſticum Dei regnum, myſtica domus aut familia, non poteſt quis in illud tanquam ciuis, aut in iſtam tanquã filius cooptari, niſi medijs ab eo inſtitutis; quo fit vt Cathecumeni nondum ſint aut dicantur Eccleſiæ membra, quia licet fidem interius habeant, fidei tamẽ Sacramentum, aut ſymbolum, quod ſecundum ſtatum legis Euangelicæ in exteriori corporis per aquam ablutione, ſub præſcripta verborum forma conſiſtit, nondum receperunt.

Si inſtetur, aliquem in veteri teſtamento potuiſſe eſſe in Eccleſia, ſine circumciſione, quæ eſt figura baptiſmi; Sanctus enim Iob, Melchiſedech, & plures alij gentiles fideles, non minus erant de vera & vniuerſali Eccleſia, quam Iſraelitæ qui circumciſionis legi erant ſubiecti, alijſque ceremonijs, quibus dicti gentiles nequaquam tenebantur: Ergo nec modo in ſtatu legis Euangelicæ Cathecumeni, verè in Deum & Chriſtum credentes, ſe ſeque Eccleſiæ ſubijcientes, de ea eſſe deſinent ſimpliciter & abſolutè, ſiue quo ad ſubſtantiam; quatenus profeſsio fidei exterior congruis tẽpori Sacramentis facta videtur merè per accidens, aut per modum cuiuſdam ſolùm conditionis ſe habere ad ſubſtantialem Eccleſiæ rationem.

Reſpondetur ad hanc inſtantiam, diſparem eſſe rationem Eccleſiæ ante aduentum Chriſti, & eiuſdem poſt ipſius aduentum, ſiue ſecundum ſtatum noui teſtamenti, nam in iſto baptiſmus eſt ita pro omnibus inſtitutus, vt non tantùm neceſsitate præcepti, ſed etiam medij ſit neceſſarius ad ſalutem, non ſolùm in voto, ſed etiam in re, ſecluſo neceſsitatis articulo; & conſequenter ad hoc, vt quis perfectè & abſolutè ſit de Eccleſia: at verò ante aduentum Chriſti, ſemper quidem fuit neceſſarium externum aliquod ſymbolum à Deo inſtitutum, aut inſpiratum, vt quis in Eccleſiæ ſocietatem admitteretur, vt docet D. Auguſtinus locis ſupracitatis; ſed illud non erat vnum & idem pro omnibus: Iſraelitis enim ex ſtirpe Abrahæ deſcendentibus neceſſaria erat circumciſio; alijs verò qui ex tali ſtirpe non deſcenderant, ſatis erat quodlibet ſymbolum, ſeu ſignũ, vt ſacrificium, vel ceremonia externa, in honorem Dei relata: ſic enim ſufficienter Deum ipſum authorem, conſeruatorem, atque etiam Saluatorem recognoſcebant.

Quo fit primò, vt quamuis olim aliqui ſimpliciter & abſolutè de Eccleſia fuerint abſque circumciſione; non tamen propterea de eadem nunc eſſe poſſint abſque baptiſmo, propter diſparitatem allatam. Secundò ſequitur falſum eſſe, merè per accidens ſe habere ad rationem Eccleſiæ, & ad hoc vt aliquis ſit de corpore illius poſt Chriſti Domini aduentum; quod externam faciat fidei profeſsionẽ per realem Sacramenti baptiſmi ſuſceptionem. Etſi enim fortè per accidens id ſe habeat ad rationem Eccleſię vt ſic in tota ſua latitudine, pro vt videlicet comprehendit tàm Angelos quàm homines; attamen ſi conſideretur reduplicatiuè Eccleſia ſecundum vnam ſui partem, ſiue quod idem eſt, ſecundum ſtatũ viſibilem, quem ab exordio mundi habuit in terris, diciturque tantùm vniuerſitatem hominum fideliũ viatorum; falſum eſt ad illam ſic ſumptam Sacramenta fidei, aut viſibilia illius ſigna per accidens ſe habere; illis enim tàm in veteri, quàm in nouo teſtamento populus Dei ſemper colligatus, & ab omni alio infidelium cætu diſtinctus fuit; vt rectè docet Diuus Thomas

mas 3. par. quæſt. 68. artic. 1. ad 1.

Poſterior concluſionis pars oſtenditur, nempè inchoatiuè & ſecundũ quid Cathecumenos eſſe de Eccleſia; idque tantùm euincunt argumenta illorum doctorum, qui opinantur illos abſolutè & ſimpliciter ad Eccleſiam ſpectare; vt videbimus in eorum ſolutionibus; ſolùm ergò explicandum eſt, quid ſit Cathecumenos pertinere ad Eccleſiam ſecundum quid, & inchoatiuè: Eo videlicet modo quo fætus in vtero matris conceptus dicitur eſſe homo, vt loquitur D. Auguſtinus quæſt. 2. ad Simplicianum, & libro 2. de ſymbolo cap. 1. *Nondum quidem*, inquit, *adhuc per ſacrũ baptiſmum renati eſtis, ſed per crucis ſignũ in vtero ſanctæ Matris Eccleſiæ concepti eſtis*. Idem habet lib. 4. cap. 1. *Non ergò ad numerum filiorum reliquorum pertinebũt, quouſque eos in lucem emittat per regenerationis Sacramentum*.

Eamdem veritatem docet D. Thomas in 4. diſtinct. 4. quæſt. 2. quæſtiuncula 1. in corpore, vbi ait, *quod incorporari Chriſto contingit dupliciter, videlicet merito, & numero: merito poteſt aliquis de Eccleſia effici, quod eſt Chriſto incorporari, etiam antè baptiſmum actu ſuſceptum, ſed non ante baptiſmi propoſitum poſt tempus gratiæ reuelatæ; ſed numero, non poteſt aliquis effici de Eccleſia, niſi per baptiſmum, vndè aliquis non admittitur ad perceptionem Euchariſtiæ, & aliorum Sacramentorum Eccleſiæ vt prius dictum eſt*.

Itaque ſicuti ſe habet, vt quis adſcribatur hominum numero, & vniuerſitati, ita etiam proportione ſeruata poſſumus concipere, quod ſe habeat in præſenti caſu incorporationis aut aggregationis Eccleſiæ, per modũ actualis partis illius; ſed quamdiu aliquis eſt in vtero matris, quaſi vnus numero cum illa reputatur per colligationem, ſicuti fructus dùm pendet ex arbore, & tunc diſtinctus tantùm apparet, cum ab vtero in lucem editur; quocirca licet in vtero concepti interiorem & occultã habeant natiuitatem, ac vitam, nihilominus abſolutè & ſimpliciter nati dici nequeunt, hominumque exiſtentium numero adſcripti, ſed tantùm in ſpe, & in potentia: Ergo etiam à pari, cùm ex D. Auguſtino comparentur Cathecumeni ad Eccleſiam, ſicut proles in vtero ad grauidam matrẽ, rectè colligit indè Sanctus Thomas, Cathecumenos habentes fidem ante realem baptiſmi ſuſceptionem, ita merito, ſiue potentia proxima, & ſpe pertinere ad Eccleſiam, vt tamen numero de illa non ſint actu ſimpliciter & abſolutè, donec iterum parturiantur, aut regenerẽtur, quæ regeneratio fit ex aqua & Spiritu Sancto, per realem Sacramẽti baptiſmi ſuſceptionem; antèquam etiã Cathecumeni non habent ius ad vlla Sacramenta, neque ad alia quæ ſunt cõmunia vniuerſæ Eccleſiæ, ſiue quod idẽ eſt nihil operari poſſe eorum, quæ diuinitus tradita ſunt; dicente D. Dionyſio Hierarchicos actus non poſſe niſi à baptizato exerceri; vnde cap. 2. Eccleſiaſt. Hierarchiæ baptiſmum definiuit, *eſſe principium ſanctiſſimorum mandatorum ſacræ actionis, ad eorum ſuſceptiuam opportunitatem formãs noſtros animales habitus*; non ergo ante illius ſuſceptionem Cathecumeni ſunt cenſendi actuales, aut numericæ partes Eccleſiæ, ſed potentiales tantum, potentia tamen proxima, ad diſtinctionem infidelium. Quamobrem ſicut inter homines, à die carnalis dumtaxat natiuitatis anni vitæ numerantur, ita & anni vitæ ſpiritualis, quæ per baptiſmum in Eccleſia militante ſecundũ ſtatum noui teſtamenti inchoatur, debent incipere à fidei profeſſione per eũdem baptiſmum realiter ſuſceptum exterius facta. Vide Diuum Hieronymum in quæſtionibus Hebraicis, de Annis Abrahæ.

Obiicitur primò contra priorem cõcluſionis partem; Cathecumeni habentes fidem charitate formatam dicuntur filij Dei, proindeque ſaluari poſſunt, ſi in eo ſtatu moriuntur; atqui ex Concilio Lateranenſi cap. 1. *Extra Eccleſiam non eſt ſalus*: Igitur Cathecumeni debẽt eſſe de Eccleſia ſimpliciter & abſolutè.

Author

Author libri de Eccleſiaſticis dogmatibus apud D. Auguſtinum cap. 74. apertè reſpondet, Cathecumenos non ſaluari. Sed cum hoc nimis durum, imò abſolutè falſum eſſe videatur, ſi ſermo ſit de Cathecumenis habentibus fidem charitate formatam, relicta illa ſolutione; reſpondetur, quando dicitur, neminem extra Eccleſiam ſaluari, debere intelligi de ijs, qui neque reipſa, aut numero, nec deſiderio aut merito ſunt de Eccleſia: ſicut de baptiſmo communiter loquuntur Theologi. Quoniam autem Cathecumeni, de quibus loquimur, ſi non re aut numero, ſaltem voto aut merito ſunt in Eccleſia, ideo ſaluari poſſunt. Neque repugnat ſimilitudo arcæ Noe, extra quã nemo ſaluabatur, etiam ſi voto vel deſiderio in ea fuiſſet: nam ſimilitudines non in omnibus conueniũt, & aliud eſt de ſalute corporali, aliud de ſpirituali; quapropter 1. Petri cap. 3. Baptiſmus etiam comparatur arcæ Noëticæ: & tamen certum eſt aliquos ſine baptiſmo in re ſaluos fieri. Similiter Cathecumeni habentes fidem formatã dicuntur filij Dei, ſed qui adhuc retinentur in vtero Matris Eccleſiæ, donec iterũ parturiantur ſolemni baptiſmi ſuſceptione.

Obijcitur ſecundo. Quæcumque deſiderantur ad veram & abſolutam in Eccleſia exiſtentiam, reperiuntur in Cathecumenis; ergo veræ ſunt illius partes. Antecedens probatur, primũ enim habent fidem, à qua ſi reſilirent, vel de illa dubitarent, peccarent peccato infidelitatis ſub hæreſi contentæ, vndè cum omnis hæreticus prius ad Eccleſiã pertinere debeat, à qua per infidelitatem ſegregatur, dicẽdum eſt Cathecumenos ſufficientem habere fidem, ad hoc vt in Eccleſia conſtituantur. Secundò Cathecumeni etiam exterius nobiſcum conueniunt in eadem fidei profeſſione, publicè enim proteſtantur ſe credere, ſuperioreſque Eccleſiæ aliquo modo recognoſcunt: imo D. Auguſtinus lib. 2. de peccat. meritis & remiſſione cap. 26. ſecundum quemdam modum ſuum putat illos per ſignum Chriſti, & manus impoſitionis ſanctificari, & quod accipiunt, quamuis non ſit corpus Chriſti, ſanctum eſſe tamen, & ſanctius quàm cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum eſt, id eſt, quoddam ſacramentale loquendo de pane Eulogico, ſiue benedicto; his enim & ſimilibus ſignis ſufficienter Cathecumeni à cæteris infidelibus poſſunt diſcerni, & ad viſibilẽ Chriſti Eccleſiam pertinere. Tertiò tandem, licet in Miſſa paulò antè conſecrationẽ foras amendentur Cathecumeni, cum tamen alijs precibus ac ceremonijs quibus Eccleſia Deum colit, interſint, cenſentur in ipſo cultu aliquo pacto communicare. Inſuper pro eis defunctis ex c. *Apoſtolicam* in fine, poſſunt fieri preces, eorumque corpora ſepeliri in Eccleſia.

Reſpondetur ad hoc argumentum, negando antecedens; ad cuius primam probationem dico Cathecumenos per ſolam fidem merito quidem ſaltem imperfecto, non tamen numero ad Eccleſiam pertinere, Chriſtianoſque nuncupari poſſe; à qua recedendo etſi hæretici ſint coram Deo, non tamen coram Eccleſia, apud quam ſolum ille cenſetur hæreticus, qui à fide recedit, quam per baptiſmum profeſſus eſt: vnde nec eſſent excommunicati, ſi conceptam in corde hæreſim, verbo vel ſigno exteriùs manifeſtarent; nec ab Eccleſia ob eam puniri poſſent, vt ſuppono ex concordi Doctorum quos viderim ſententia, vnico Caſtro excepto lib. 1. de iuſta hæret. punit. cap. 9. vbi aſſerit, tanquam hæreticum ab Eccleſia puniri poſſe Cathecumenum à ſuſcepta fide retrocedentem.

Ad ſecundam probationem reſpondetur, illis viſibilibus ſignis in ea adductis, tanquam ſemine ſpirituali Cathecumenos quidem in vtero Eccleſiæ concipi & formari, ſed ſolemni duntaxat baptiſmi ſuſceptione in lucem edi, reliquorumque proindè ciuium Eccleſiæ numero propriè & ſimpliciter aggregari, & nedum ab infidelibus, ſed à cæteris etiam non baptizatis diſtingui.

Ad tertiam probationem reſpondetur, orationem, quæ ab Eccleſia fit in ſolo die Paraſceues pro Cathecumenis viuentibus, ſatis oſtendere pro illis orari, vt Eccleſiæ tandē aggregentur, quod olim obſeruatum etiam fuiſſe clariſsimè docet D. Chriſoſtomus homil. 2. in 2. epiſtolam ad Corinthios; *Cùm enim*, inquit, *Diaconus dicit pro Cathecumenis inſtanter oremus, nihil aliud quam vniuerſum populum hortatur, vt pro illis oret, licet tunc adhuc alieni ſint Cathecumeni: nondum enim pertinent ad corpus Chriſti, nondum myſteriorum participes facti ſunt, ſed adhuc à ſpiritali grege diuiſi ſunt*: Et infra. *Adhunc ſtant extra atria regalia, procul à ſacris cancellis, & ideo tremendas iſtas precationes, quæ fieri ſolent, impartimur illis, ideo Diaconus hortatur te, vt ores pro illis, vt tua fiant membra, & non amplius ſint hoſpites & aduenæ.*

Quantùm ad id quod additur, Cathecumenos in purgatorio exiſtētes eſſe capaces fructus ſacrificij, & ſuffragiorum Eccleſiæ, tantùm arguit illos pertinere ad Eccleſiam merito, quamuis nō numero, ſiue talis participatio fiat ex opere operato, vt docent multi Thomiſtæ 3. parte quæſt. 83. art. 1. ſiue per modum impetrationis tantùm ſecundum alios, de quo vide S. Thomam in 4. diſtinct. 12. quęſt. 2. art. 2. ad 4. Idem dico de Eccleſiaſtica ſepultura; etſi enim multi doctores vt Paludanus in 4. diſtinctione 4. Antoninus 3. parte quæſt. 14. cap. 13. Angelus & Syluester verbo *Baptiſma*, Durandus in rationali diuinorū officiorum lib. 1. cap. 5. exiſtiment Cathecumenos non eſſe in Eccleſia ſepeliendos: probabilior tamen eſt oppoſita ſentētia Turrecrematæ cap. nullus 13. quęſt. 2. quia etſi non ſint merito & numero de Eccleſia, nihilominus vt diximus merito ad illam pertinent, quod ſufficit vt non priuentur Eccleſiaſtica ſepultura, dummodo non fiat cum illa ſolemni pompa & Pſalmodia, quæ pro cæteris fidelibus baptizatis adhibetur, vt notauit Archidiaconus cap. 2. de Hæret. in 6. Vnde iuxta hanc ſententiam dicendum eſt Concilium Braccarenſe ſuperius citatum, non abſolutè prohibuiſſe ſepulturam Eccleſiaſticam Cathecumenis, ſed modum ſolemnitatis tantùm; quod eſt ſufficiens adhuc argumentum, eos non eſſe completè mēbra Eccleſiæ, ſicut ſunt fideles baptizati.

Contra ſecundam noſtræ concluſionis partem, qua aſſeritur Cathecumenos ad Eccleſiam ſecundum quid pertinere, quod explicuimus merito & non numero, ex Diuis Auguſtino & Thoma, inſtari poteſt hunc dicendi modum eſſe inſufficientem, nec ſe ad omnes Cathecumenos extendere, quorum aliqui cū non habeant fidem charitate formatam, non ſunt merito de Eccleſia, ita Dominicus Bannes 2. 2. allegans eūdem Sanctum Thomam alibi docentem, fidem formatam reperiri in omnibus qui ſunt merito & numero de Eccleſia.

Hæc tamen inſtantia nullius eſt momenti, facileque diluitur, ſi conſideretur duplex eſſe meritum perfectum & imperfectum, proprium & alienum; etſi igitur habentes fidem informem non perfecto merito ad Eccleſiam pertineant, imperfecto tamen merito per participationem meriti Chriſti cauſantis fidem, quæ eſt radix iuſtificationis, ad illam ſpectant, poſſuntque dici membra Chriſti licet imperfectè, non defectu virtutis Chriſti, ſed diſpoſitionis ſubiecti.

§. III.

Vtrum ſoli fideles, & nullo modo hæretici tàm publici, quam occulti, ſint partes & membra Eccleſiæ.

Perplexa ſatis ac difficilis eſt iſta quæſtio, nedū propter hæreticos, ſed etiam propter diuerſa nonnullorum Doctorum Catholicorum placita. Ex hæreticis Philippus Mornæus in quodā tractatu de Eccleſia edito anno 1579. alijque plures reponunt inter membra Eccleſiæ, veraſque eius partes cunctos hære-

hæreticos, dummodo veram Chriſti fidem ſe habere profiteantur, in ſolis, vt aiunt, eſſentialibus ac ſymbolicis articulis conſtitutam.

Ex Catholicis Alphõſus Caſtro lib.2 cap.24. de iuſta hæret. punit. Caietanus tomo 1. opuſculo de authoritate Papæ cap.2. & 23. & alij docent non ſolùm hæreticos ſed etiam apoſtatas à fide eſſe membra & partes Eccleſiæ;non ideo tamen in aliquo conueniunt cum hæreticis, ſed ab illorum ſententia toto cælo diſcrepant. Hæretici enim in tantùm ita latè patentem conſtituunt viſibilem Eccleſiam, quæ omnes ſectas quocumque nomine vocentur,dummodo Chriſti nomen profiteantur, comprehendat, in quantum hæretico ducti ſpiritu putant eos fidẽ Eccleſiæ tenere, qui ſolos ſymboli articulos, aut magis eſſentiales credunt,reliquis inter adiaphora ſiue indifferentia ablegatis. At præfati Doctores Catholici ita aſſerunt hæreticos & à fide apoſtatas ad Eccleſiam pertinere, tùm ratione caracteris baptiſmalis, omnino indelebilis,tum ratione pęnarum Eccleſiæ quibus ipſi ſubijciuntur;vt fateantur tamen eſſe membra putrida, & veluti mortua,cum nullæ vitæ ſpiritualis influxum à Deo recipiant: nullis quippè virtutibus ſupernaturalibus, à quibus vita ſpiritualis in hominibus dependet, exornantur.

Loquendo modo de hæreticis occultis, qui veram fidem exterius fingunt & mentiuntur, Cardinalis Bellarminus alijque multi apud ipſum lib. 3. de Eccleſia militante cap. 10. exiſtimant huiuſmodi hæreticos eſſe de corpore Eccleſiæ, eo modo quo membra mortua & arida dicũtur adhuc eſſe corporis humani membra, quamdiu illi exterius adhærent, & coniunguntur; ideoque aiunt diſtinguendum eſse inter membra viua, & membra vera: occultoſque hæreticos eſſe tantùm membra Eccleſiæ vera, ſed non viua. Pro explicatione verioris ſententiæ ſit.

Prima Concluſio, ſoli fideles,& nullo modo hæretici, ſaltem ſi exterius ſuã profiteantur hæreſim ſunt de Eccleſia, tanquam vera illius membra: hæc concluſio eſt de fide pro vt opponitur hæreticorum ſententiæ ſuperius explicatę, colligiturque manifeſtè ex Sacra Scriptura, & communi Sanctorum Patrum illam interpretantium conſenſu.

Primo Romanor. cap. 8. habetur: *Qui non habet ſpiritum Chriſti hic non eſt eius*; quaſi diceret Apoſtolus, non eſt de cius corpore, quod eſt Eccleſia, aut de illius omnibus: ſed hæretici ſpiritũ Chriſti non habent, carent enim fide, qua ſublata, nihil remanet in illis, per quod ſpiritus ille Chriſti ipsis communicetur; cum fides etiam informis ſit radix, & fundamentum vitæ ſpiritualis, & propterea carens fide per charitatem formata,licet careat principio formali vitæ, habet tamen principium veluti radicale illius, ſi habeat fidem informem; qua etiam cum careant hæretici,veluti cadauera ſunt, putridave membra à viuo Eccleſiæ corpore per ſpiritum Chriſti illi inhabitantem ſeparata: propter quod in epiſtola D.Iudę Apoſtoli rectè vocantur *arbores bis mortuæ*, ſecundum extinctionem duplicis vitæ, fidei formatæ, & informis.

Nec refert quod hæretici cum Catholicis in multis fidei veritatibus ſimul concordent: talis enim conuenientia eſt tantùm ore, vel nomine tenus, & nullo modo per internum fidei ſenſum & ſpiritum; nam ſicut ille iuſtus dici non poteſt, qui vel vnum lethale peccatum cõmiſerit iuxta illud D.Iacobi 2. *Qui totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*. Ita neque fidelis, eſt, qui vel vnicum fidei articulum aut veritatem pertinaci animo repudiauerit; quod totum præclaris Sanctorum Patrũ locis, ac teſtimonijs placet illuſtrare ad maiorem hæreticorum confuſionem.

S. Iuſtinus Martyr, qui in principio ſecundi ſæculi floruit, in dialogo cum Triphone loquens de hæreticis: *Sunt*, inquit, *& fuerunt multi, qui docent dicere & facere impias res, & contumelioſas in Deum:cum tamen in nomine Ieſu veniant*

& ſunt inter nos diſtinctis cognominibus denominati, à quibuſdam viris, vt quiſque fuit auctor alicuius nouæ doctrinæ, & ſententiæ; & infra, *cum quibus nobis nihil eſt communionis, atheos, atque à Deo alienos, impios & iniuſtos, & iniquos eſſe ſcientibus quippè qui pro eo vt Ieſum colant, nomine dumtaxat illum profiteantur, & Chriſtianos ſe eo modo dicant, quo plerique in gentibus nomen Dei inſcribunt manufactis operibus, & iniquis ſe, impijſque dæmoniorum polluunt ſacris, & ſunt eorum quidam, qui vocantur Marcionitæ, quidam Valentiniani &c.*

Idem docent Tertullianus lib. de præſcript. cap. 7. & 37. Cyprianus lib. de vnitate Eccleſiæ, & epiſt. 73. ad Iubaianum, vbi aſſerit hæreticos, cum ſint extra Eccleſiam velle tamen ſibi vendicare Eccleſiæ Catholicæ authoritatem & veritatem, ſimiatum more, quæ cum homines non ſint, homines tamen imitantur.

Diuus etiam Chriſoſtomus homil. 9. in Matthæum de hæreticis ait, *quod in prima facie Chriſtiani videntur: re autem gentiles ſunt*: non alia certè ratione, niſi quia licet in aliquibus nobiſcũ exterius conſentiant, per carentiam tamen veræ fidei circa illa, quatenus ſicut per minimæ rei admixtionem moneta adulteratur, & cymbalũ minima ſciſſura corrumpitur, ita & fides vnius articuli negatione deſtruitur; hæretici non magis pertinẽt ad Eccleſiam, quam Gentiles, ſeu infideles ipſi non baptizati. Vide eumdem homil. 19. & 48. in eumdem S. Mathæũ, nec non homil. 33. in Act. Apoſt.

Denique D. Auguſtinus pluribus in locis, ſed maximè in Enchiridione ad Laurentium cap. 5. diſertè docet hæreticos nullo pacto dicendos eſse partes, aut membra veræ Eccleſiæ, etiamſi in aliquibus adhuc cum illa conueniant. *Si diligenter*, inquit, *quæ ad Chriſtum pertinent cogitentur nomine tenus inuenitur Chriſtus apud quoslibet hæreticos, qui ſe Chriſtianos vocari volunt: re vera ipſa non eſt apud eos* &c. & exponens illa verba Pſal. 54. *Quoniam inter multos erant mecum*, ſic ait, *Baptiſmum habebamus, vterque, in eo erant mecum: Euangelium vterque habebamus, erant in eo mecum: feſta Martyrum celebrabamus, erant ibi mecum: Paſchæ ſolemnitatẽ frequentabamus, erant ibi mecum. In ſchiſmate non mecum, in hæreſi non mecum, in multis mecum, in paucis non mecum: ſed in his paucis in quibus non mecum, non eis proſunt multa in quibus mecum*; eumdem locum explicat epiſt. 42. Quibus certè nihil clarius dici poſſe videtur, ad probandum totam fidem vnius articuli negatione corrumpi; quodque conſequenter hæretici pertinaciter illum negantes non poſſint eſſe in Eccleſia cum fidelibus, etiam ſi in multis alijs cum illis ſentire videantur. Cuius rationem affert idem S. Auguſtinus lib. 17. contra Fauſtum cap. 3. *Qui quod vult credit, & quod vult non credit; non Deo, ſed iudicio ſuo credit.*

Quando ergò tam D. Auguſt. quam aliqui alij Sancti Patres exponentes locũ Apoſtoli 1. ad Timotheum cap. 2. quod in magna domo non ſolùm ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed etiam lignea, & fictilia; per magnam domum intelligunt Eccleſiam, per vaſa autem lignea & fictilia', hæreticos, non debent explicari, quaſi hæretici ſint de illa magna domo, tanquam veræ illius partes, aut ad Eccleſiam interna communione pertinentes, ſed vt ſemetipſum explicat D. Auguſtinus, de externa tantùm ſocietate Sacramentorum; quorum tamen confectio & adminiſtratio non arguit eos eſſe verè & propriè in Eccleſia, cum hæc neque à fide miniſtri, neque ab Eccleſiæ poteſtate, aut iuriſdictione dependeant, ſed à ſolo Deo primario, deinde à charactere baptiſmali, & Sacerdotali, qui cum ſint indelebiles, etiam in ijs qui ſunt extra Eccleſiam manent; illeque influxus, qui ad actiones hierarchicas eſt neceſſarius, miniſtrum hæreticum Chriſto non incorporat, nec vnit, ſed datur tantùm, vt alijs ſpiritum & vitam tribuat, eo modo quo, vt dicit S. Auguſtinus tract. 5. in Ioannem, aqua per lapideum canalem tranſit ad areolas, in canali lapideo nihil generans, ſed tamen hortis plurimũ fru-

ctum

ctum affert. Vide eumdem D. Auguſtinum lib. 1. contra Donatiſtas cap. 10. & 15. libro de vera Religione cap. 4. & tract. 12. in Ioannem.

Secundò probatur noſtra concluſio altera D. Pauli authoritate, 1. ad Timoth. cap. 1. vbi loquens de hæreticis ait, *eos circa fidem naufragauiſſe*, metaphora ſumpta à naufragantibus, qui fracta naui in mari decidunt, nec amplius in naui reperiuntur; at ex Sanctorum Patrum conſenſu Sancta Dei Eccleſia naui comparatur: ergo hæretici propter fidei naufragium non amplius in ea continentur.

Tertiò probatur ratione deſumpta ex ipſamet Eccleſiæ definitione, quæ etiam ſecundùm aduerſarios dicitur fidelium congregatio, ſeu multitudo fidelium vnita: ſed hęretici ſaltem publici nullam penitus habent cum fidelibus vnionem, non internam, carent enim fide non externam, ſi quidem hæretici publici, non ſolùm non profitentur exterius fidem veram, & catholicam, ſed etiam ſe ab ea ſeparant, totiſque viribus ſtudent eam peruertere, & extinguere; nulla ergo ratio permittit vt eos eſſe de corpore Eccleſiæ dicamus, qui cum eo nullam omnino vnionem, nullam coniunctionem habent.

Dices internam vnionem ſufficienter haberi poſſe per characterem baptiſmalem, quo inſigniti ſunt etiam hæretici; externam verò ratione pęnarum Eccleſię, quibus ipſi ſubijciuntur.

Reſpondetur, cum ex ſolo charactere, nullum à capite recipiant influxum hęretici, per eum eſſe non poſſe ſimpliciter membra Chriſti, ac proinde neque membra Eccleſiæ, cum vnum ex altero propter intimam & perfectam vtriuſque coniunctionem infallibiliter ſequatur: ſi enim ita eſſet, omnes damnati, qui in vita fuere baptizati, eſſent de Eccleſia, quippè qui characterem ſibi in baptiſmo ſemel impreſſum perpetuò retinēt, quod tamen abſurdiſſimum eſt. Igitur ſicut in inferno, illo tantùm ſigno cognoſcuntur, qui fuerunt membra Chriſti, ita ſimiliter in hæreticis, non eſt nota, vel ſignum vnionis pręſentis, & actualis eorum cum Chriſto, ſed tantùm pręteritæ, ita vt ex illo non tam Chriſti milites, quàm militiæ eius deſertores agnoſci debeant; & hac ratione quodammodo pertinent ad Eccleſiam, quamdiu viuunt, non vt illi incorporati, ſed vt incorporandi ſi redeant, non redeundo verò vt rebelles, & transfugæ puniendi. Quamobrem animaduerſio Eccleſiæ in hęreticos non magis arguit illos eſſe intra Eccleſiam, quàm animaduerſio Imperatoris in militem transfugam, & paſtoris in ouem errantem, quos ſatis conſtat non amplius in caſtris, aut caulis contineri.

Secunda Concluſio, Hæretici quantumuis occulti, & mentales non ſunt verè & eſſentialiter, ſed tantùm putatiuè, vel apparenter de corpore Eccleſiæ. Iſta concluſio poteſt eſſe conciliatiua duarū ſententiarum cotrariarum; primę enim, quę affirmat hęreticos occultos ad Eccleſiam pertinere, argumenta ſolùm probant de putatiua aut apparenti pertinentia: Argumenta verò pro ſententia negante oſtendunt eos non eſſe vera illius membra.

Hæreticos igitur etiam occultos, qui veram fidem exterius fingunt & mentiuntur, non eſſe vera Eccleſię membra, primùm demonſtrant omnes authoritates tam Sacræ Scripturę, quam Sanctorum Patrum pro prima concluſione adductæ, ſi quidem abſolutè, & in vniuerſum loquuntur, ideoque tam de manifeſtis, quàm de occultis, & mentalibus hęreticis ſunt intelligendi, vbi enim iura non diſtingunt, nec nos diſtinguere debemus, nulla præſertim vrgente neceſſitate.

Secundò 1. Ioannis cap. 2. dicitur: *Et nunc Antichriſti multi facti ſunt, ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis: nam ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum.* Quem locum D. Auguſt. tract. 3. & 61. in Ioannem alijque Patres interpretantur de hęreticis occultis, qui poſtea ab Eccleſia per apertam hereſis profeſſionem palam defecerunt: At Sanctus Ioannes ait, eos antequam exirent, ſcilicet

cet per externam hæreſis profeſſionem, non fuiſſe ex eorum cætu ſeu Eccleſia, imo tanquam vnicam talis exitus cauſã aſſignat, quod intus fidem non colerent, ſed ſicut hypocritæ eam diſſimularent: igitur cum hæretici occulti in Eccleſia veram fidem externa profeſſione ſua fingunt, & mentiuntur, putatiuè ſolùm & apparenter, non autem verè & eſſentialiter, ſiue ſecundum realitatem ſunt de corpore Eccleſiæ. *Omnes hæretici*, inquit D. Auguſtinus, *omnes ſchiſmatici ex nobis exierunt, ſed non exirent, ſi ex nobis eſſent, antequam exirent ergo non erant ex nobis*. Deinde ſubdit, per profeſſionem ſuam exteriorem veræ fidei, eſſe intra corpus illius ad inſtar prauorum humorum, *ſic ſunt in corpore Chriſti quomodo humores mali*: ſed praui humores, qui ſunt in corpore, non ſunt membra corporis humani, nec ad eius integritatem ſpectant: ergo à pari hæretici occulti, qui ex D. Auguſtino ſunt intra corpus Eccleſiæ ſicut humores corrupti, non ſunt veræ Eccleſiæ partes, aut ſecundum exiſtentiam, ſed ſecundum apparentiam tantùm, commixtione ſcilicet corporali, nõ vinculo ſpirituali, carnis coniunctione, non cordis ſocij vnitate.

Idem prorſus docet in quæſt. ex D. Mathæo, quæſt. 11. & lib. 3. contra Donatiſtas cap. 19. *Huius*, inquit, *fraternæ charitatis inimici, quam dixerat vnitatem, ſiue apertè foris ſint, ſiue intus eſſe videantur Pſeudochriſtiani ſunt, & Antichriſti: inuentis enim occaſionibus foras exeunt: ſed etiamſi occaſiones deſint, cum intus videntur, ab illa inuiſibili charitatis compage ſeparati ſunt; vnde Ioannes dicit, ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Non ait quod exeundo alieni facti ſunt, ſed quod alieni erant, propter hoc eos exiſſe declarauit*. Quibus ſatis conſtare videtur, quod hæretici occulti nonniſi corporaliter, & ſecundum ſpeciem aut apparentiam, non autem ſecundum realitatem & exiſtentiã ad Eccleſiam pertineant. Ita vt hæreticus ocultus in nullo alio diſtinguatur à manifeſto & publico: niſi quia ille tantùm Deo, iſte verò Eccleſiæ etiam innoteſcit, ille toleratur, quia ignoratur, iſte vt præſciſus habetur.

Tertio probatur concluſio rationibus. Prima, quia idem eſt eſſe verè in Eccleſia, ac eſſe verè fidelem: ergò qui verè & à parte rei non eſt fidelis, non eſt verè in Eccleſia; ſed hæretici occulti nõ ſunt verè & à parte rei fideles, cum tantùm ſe tales fingant, vt ſupponimus, igitur non ſunt verè & à parte rei membra Eccleſiæ, ſed apparenter ſolùm & putatiuè. Probatur antedens, in quo ſolo eſt difficultas, & ex quo depender veritas noſtri diſcurſus, primò quia ſicut membra corporis naturalis, non ſunt vera illius membra, niſi ſint viua, ſuoque modo eadem anima informata, ita vt membra mortua, & arida, quæque nullum ab ea motum & influxum habent, non ſint niſi æquiuocè, & apparenter talia, propter externam videlicet colligationem; nullus ſimiliter poteſt dici verũ Eccleſię membrum, quantumuis externo Sacramentorum vinculo, aut externa fidei profeſſione videatur ipſi colligatum, niſi ſit viuum, eodemque fidei & Chriſti ſpiritu ànimatum. Secundò, quia vt ipſemet Cardinalis Bellarminus fatetur, Eccleſia eſt cætus hominum ita viſibilis & palpabilis, ac eſt cætus populi Romani, vel Regnum Galliæ, aut Reſpublica Venetorum; quemadmodum ergo non ideo quis verè eſt ciuis Romanus, aut Venetus, quia pro tali ſe gerit, aut pro tali habetur, ſed ex his ciuitatibus oriundus eſſe debet, vel à Magiſtratu iure ciuitatis reipſa donatus; ſic neque quis erit abſolutè fidelis, quantumuis actiones fidelis exerceat, niſi huiuſmodi etiã actiones ab animo reipſa fideli proficiſcantur.

Secunda ratio eſt, quia vt quis per excommunicationem ab Eccleſia tanquam hæreticus verè eijciatur, non ſufficit actus exterior peccati hæreſeos, ſed interior & mentalis cum exteriori neceſſarius eſt, idque ex communi Theologorum ſententia: ergo à pari, imò à fortiori, vt quis verè ſit intra Eccleſiam, non ſufficit ſola exterior verę fidei profeſſio

niſi

Digitized by Google

niſi ab animo reipſa fideli ipſa proueniat. Probatur conſequentia, quia bonum ex integra cauſa, malum ex quocumque defectu, ſi igitur ad hoc vt aliquis verè ſit extra Eccleſiam, quod habet rationem mali, non ſufficit quod profeſſionem hæreſeos ſimulet, vel hęreticorum precibus & concionibus interſit abſque animo hæretico: à fortiori, vt quis dicatur eſſe in Eccleſia tanquam verum & proprium illius membrum, quod habet rationem boni, non ſufficiet exterior veræ fidei profeſſio, ſine animo verè fideli.

Obijcitur primò contra hanc ſecundam concluſionem; nullus poteſt eſſe caput Eccleſiæ, niſi ſit illius membrum, vt per ſe patet: atqui certum eſt Summũ Pontificem, vel etiã particularem Epiſcopum, caſu quo occultè & mentaliter eſſent hæretici, non excidere à ſua dignitate; eorumque acta, vt abſolutiones, Sacramentorum adminiſtrationes, definitiones pariter tam fidei, quàm morum valere: Ergo &c.

Reſpondetur ad hoc argumentum probare tantùm, quod Summus Pontifex, & Epiſcopi mentales hæretici putatiuè tantùm eſſent Eccleſiæ capita, & membra Chriſti, illudque ſufficeret, vt iuriſdictionem in Eccleſiam haberent, eorumque acta eſſent valida & legitima; ſiquidem communis error, quo quis pro paſtore & iudice tenetur facit ius: præſertim cum nobis conſtet Deum per tales perſonas, de quibus nihil contra fidem ſuſpicamur, Eccleſiam ſuam regere, de quo redibit ſermo ſectione ſequenti cap. 16. agendo de Summi Pontificis infallibilitate; interim videri poteſt Cardinalis Caietanus in tractatu de illius inſtitutione, & authoritate.

Obijcitur ſecundò; ſi fides interna eſſet neceſſaria, vt quis realiter ſit de Eccleſia, ſequeretur Eccleſiam eſſe inuiſibilem, vel certè non poſſe demonſtrari aduerſus huius temporis hæreticos, eam eſſe viſibilem; imo nec poſſet certitudine infallibili nobis conſtare, quæ vera ſit Eccleſia; nemini enim euidenter aut certò cõſtare poteſt, quis habeat fidem internam, multoque minus quis cætus, aut congregatio illam habeat; ex his autem omnibus grauiſſima videntur ſequi incõuenientia: Ergo &c.

Reſpondetur ad hoc argumentum negando ſequelam maioris, quo ad omnes illius partes; ad primam, etſi fides requiratur à nobis, vt formaliter quis conſtituatur verum Eccleſię membrum, non excluditur tamen externa fidei profeſſio, internæ proteſtatiua & ſignificatiua; non ſequitur ergò illam eſſe inuiſibilem. Ad ſecundam dico, veram Chriſti Eccleſiam non eo ſenſu viſibilem eſſe, neque vt talem aduerſus hæreticos probari debere, quaſi omnia quæ eam conſtituunt viſibilia ſint: cum enim ſit regnum quoddam ſpiritale & ſupernaturale, neceſſe quoque eſt eius formam ſpiritalem ac ſupernaturalem eſſe, non autem viſibilem & ſenſibilem. Eccleſia igitur, vt dicetur ſequenti capite, eſt viſibilis eo ferè modo quo homo, cuius forma, nempè anima, eſt omnino inuiſibilis, & cuius corpus ab anima informatũ videtur, & deſignatur: Licet enim quo ad ſuam formam, veram ſcilicet & internam fidem ſit inuiſibilis, certis tamen notis ac ſignis exterioribus deprehenditur, tanquàm cætus & congregatio eorum, qui verè & ex animo Chriſti doctrinam ſequuntur. Per quod etiam patet ad tertiam ſequelæ partem, ſi quidem huiuſmodi ſignis ac notis, cuilibet veritatem diligenti, ac veram fidẽ quærenti ſufficientiſſimè cõſtare poteſt, quęnam ſit in terris vera Dei Eccleſia, ad quam, tanquam ad ſacram fidei anchoram hæreſibus graſſantibus confugere debeat.

§. IV.

De Schiſmaticis, vtrum ſint de corpore Eccleſiæ.

PRo explicatione difficultatis aduertendum eſt primò, omnem quidem hæreticum eſſe Schiſmaticum, non autem

tem viciſsim omnem Schiſmaticum eſſe hæreticum: quamuis ſæpè numero hi duo termini, apud Sāctos Patres maximè, confundi & pro vno eodemque haberi videantur. Lege Theodotum Studitem Epiſt. 4. ad Nancratiam relata tomo 1. Biblioth. Sanctorum Patrum, vbi ait, eſſe in triplici differentia, nimirum hæreſeos, ſchiſmatis, & paraſynagogæ, quicumque Eccleſiæ eiuſq; præpoſitis debitam obedientiam negant, & coniuratione facta rebellant.

Secundò obſeruandum eſt Schiſmaticum in hoc præcipuè diſtingui ab hęretico, quod hæreticus errat in fide, atque adeò habet aliquem errorem & defectum ſeu vitium intellectus, licet vt error ille hæreticum verè & formaliter conſtituat, neceſſe ſit voluntarium eſſe, imo exiſtentem vi pertinacis & obſtinatæ voluntatis, vt docet D. Auguſt. Epiſt. 162. lib. 18. de ciuitate Dei cap. 51. & alibi paſsim. At Schiſmaticus purus voluntatem habet dumtaxat deficientem, nec in vllo errat fidei articulo. Quandò ergò aſſeritur ordinariè hęreticos & ſchiſmaticos, in eo potiſsimum deficere, & inter ſe conuenire, quod veram Chriſti Eccleſiam non audiunt, nec ſequuntur, nō debet intelligi, quaſi ſchiſmatici negent dari vllam veram Eccleſiam, aut illam eſſe audiendam in dirimendis fidei controuerſijs, ſic enim nō tàm eſſent ſchiſmatici puri, quam hæretici veri: ſed cum talis defectus ſeu peruerſitas ordinis reſpectu Eccleſiæ ſit duplex; nam vel rebellis negat dari vllam veram Chriſti Eccleſiam, eamue eſſe viſibilem, infallibilem; & tunc eſt error oppoſitus directè doctrinæ fidei, veraque hæreſis, vt ſtatim dixi; vel certè rebellis ille concedens nunc de facto dari veram Chriſti Eccleſiam, & quæcumque de ea fides orthodoxa tradit, ſolum negat aliquem Pontificem eſſe verum, quia exiſtimat eum non fuiſſe legitimè electum, aut eſſe hæreticum, aut in ſuo regimine nimis rigidum, nimiumque conſcientias fidelium arctare & conſtringere, vel vt verbo dicam contendit in hoc indiuiduo, ſingularique Pōtifice, aut in hac Eccleſia ex his prę latis paſtoribuſque cōſtante eſſe aliquod vitium, quod veræ Eccleſiæ rationi, paſtorumque eius muneri ſit contrarium minuſue conſentaneum: & in hoc ſecūdo præcisè conſiſtit vitium ſchiſmatis, pro vt ab hæreſi eſſentialiter diſtinguitur: Etſi enim ille talis erret iudicans hęreticum qui verè non eſt, aut non canonicè electum, qui canonicè electus & ordinatus eſt, non eſt tamen hæreticus; quia error eius eſt de aliquo facto non de iure, vel vt ſupponimus ad doctrinam fidei propriè & directè nō ſpectat id in quo is errat.

Ita Sanctus Hieronymus in cap. 3. epiſt. ad Titum ait, poſſe in principio ſchiſma eſſe abſque hæreſi; cæterum quia nihil facilius eſt, quàm vt Schiſmaticus, pro ſuo ſchiſmate defendendo, quodue rectè ab Eccleſia ſupremoque eius capite modo ſtatim explicato receſſerit, confingat aliquem in fide errorem; certum eſt quod ſchiſma ſit proxima, & veluti vltima ad hęreſim diſpoſitio. Cuius manifeſtum habemus exemplum in Donatiſtis, alijſque pluribus hæreticis, primùm enim Donatiſtæ ſeparauerunt ſe à communione Cæciliani Epiſcopi Carthaginenſis prætextu falſo, quod is eſſet excommunicatus ob traditionem Sanctorum librorum: poſteà verò errarunt in fide, factique ſunt hæretici, quādò contenderunt Eccleſiam veram pollui & contaminari conſortio peccatorū quos tolerat, & in ſuo ſinu complectitur, & ita deſijſſe eſſe Eccleſiam, quæ maculam & rugam habere non poteſt.

His præſuppoſitis, circa propoſitam difficultatem duplex eſt Doctorum Catholicorum ſententia; prima Cardinalis Bellarmini, aliorumque plurium apud ipſum opinantium ſchiſmaticos, quamuis Catholicos membra & partes Eccleſiæ propriè & ſimpliciter dici non poſſe: ſecunda huic oppoſita eſt Alphonſi de Caſtro lib. 2. de iuſta hæret. punit. cap. 24. Pereſij tractatu de Eccleſia dub. 11. quam probabiliorem, & rationi

tioni magis conſentaneam puto, vnde ſit noſtra concluſio.

Probabilius eſt Schiſmaticos, ſi nulla hæreſis labe aſpergantur, ſimpliciter ad Eccleſiam pertinere, & ſecundũ quid tantùm extra illam eſſe.

Probatur concluſio, vt quis ſit de corpore Eccleſiæ propriè & ſimpliciter, quatuor duntaxat ſunt neceſſaria, baptiſmus, fides eiuſque profeſſio exterior, ſubiectio prælatis legitimis, & communicatio cum illis, cæteriſque fidelibus in vero cultu diuino: atqui hæc quatuor in ſchiſmaticis reperiuntur; ita vt in tertia tantùm conditione ſecundum quid deficiant: Ergo ſchiſmatici propriè & ſimpliciter ſunt de corpore Eccleſiæ, & ſecundum quid ſolum extra illud. Maior huius argumenti ſufficienter patet ex huc vſque dictis circa naturam veræ Eccleſiæ, & conditiones verarũ illius partium.

Minor ergo probatur, cuius tota difficultas ſita eſt in explicanda tertia conditione, quatenus aſſero puros ſchiſmaticos, & ad hæreſim non declinantes, ſubijci ſimpliciter legitimis prælatis, per modum verorum Eccleſię membrorum: ad hoc enim vt ita ſubijciantur, ſufficit primo quod nullum errorem in fide circa eorum exiſtentiam habeant: ſecundò quod Eccleſia in qua communicant illis adhæreat: ſed ſchiſmatici nullum penitus errorem in fide habent, quaſi putent in Eccleſia vniuerſali non dari ſupremũ Pontificem, nec vlla ſeorſim conuenticula faciunt, vt ſuppono, ſed eadem fide, fideique ſacramentis cum vero Eccleſiæ corpore eiuſque membris communicant: Ergo &c.

Probatur maior huius vltimi argumenti; quia ſubiectio ad Eccleſiam eiuſque prælatos ſimpliciter neceſſaria, ad hoc vt aliquis dicatur eſſe adhuc intra Eccleſiam, tanquàm verum illius membrum, debet ſolum attendi penes formã Eccleſiæ conſtitutiuam; cum igitur fides ſit ratio formalis cõſtitutiua Eccleſiæ; quamdiu ſchiſmaticus nullum fidei errorem habet circa exiſtentiam legitimorum prælatorum, veræque Eccleſiæ illos admittenti communicat, ſemper eſt illis per fidem ſubiectus, vel etiam in actu primo; tantùmque materialiter, & in actu ſecundo, atque adeo ſecundum quid ſeparatus, per peccatum contra charitatem, vel obedientiam, negando quodam errore facti alicui particulari obedientiam tanquam ſuo legitimo ſuperiori, quem tamen formaliter & de iure per fidem agnoſcit eſſe talem; hi enim duo actus non ſunt incompoſſibiles, aut contrarij vt per ſe patet, & facilè declarari poteſt ex doctrina quæ tradi ſolet in materia de Sacramentis circa intentionem hæretici valide Sacramentum baptiſmi conferentis &c.

Quando igitur Sancti Patres videntur ab Eccleſia ſchiſmaticos ſimpliciter excludere; loquuntur de ſchiſmaticis aliqua hæreſeos labe coinquinatis, ſuaque proindè conuenticula iam ſeorſim ab Eccleſia Catholica facientibus, non autem de ſchiſmaticis puris modo à nobis explicato; vt colligitur ex D. Auguſtino lib. de vera religione cap. 4. vbi cũ hæreticos oſtendiſſet eſſe ab Eccleſia alienos, ſtatim ſubdit: *Nam & de his, qui ſchiſmata fecerunt alia quæſtio eſt: poſſet enim eos Area Dominica vſque ad tempus vltimæ ventilationis, velut paleas ſuſtinere, niſi vento ſuperbiæ nimia leuitate ceſſiſſent, & ſe ſe à nobis vltro ſeparaſſent:* vbi ſchiſmaticos in Eccleſiæ vnitate permanentes, ante eorum ab illa per hęreſim ſeparationem, comparat paleæ, eo modo quo epiſt. 6. ad Sympronianũ loquendo de malis Chriſtianis ait: *Alios conſtat eſſe in domo Dei, vt non pertineant ad compagem domus, nec ad ſocietatẽ fructiferæ pacificæque iuſtitiæ, vel ſicut eſſe palea dicitur in frumentis, & hos dicimus malos.* Quemadmodum ergò mali Chriſtiani, quantumuis paleæ aſſimilati ſimpliciter ſunt de corpore Eccleſiæ, & ſecundum quid tantùm extra; idem aſſerendum eſt ex D. Auguſtino de ſchiſmaticis, quamdiu ſchiſmati nullam hæreſim adiungunt, quæ ſola ſciſſura eſt, qua aliqua membra à cõpage Eccleſiæ ſimpli-

pliciter auulſa dici poſſunt. Secundò dici poteſt Sanctos Patres loqui de ſeparatione ſecundũ quid, & defectu charitatis, quando aſſerunt ſchiſmaticos in puri ſchiſmatis terminis manentes, eſſe extra Eccleſiam, & ab illa alienos; vt ex eodem D. Auguſtino habetur lib. de fide & ſymbolo cap. 10. *Hæretici*, inquit, *& ſchiſmatici cõgregationes ſuas Eccleſias vocant: ſed hæretici de Deo falſa ſentiendo ipſam fidem violant: ſchiſmatici autem diſſenſionibus iniquis à fraterna charitate diſſiliunt, quamuis ea credant, quæ credimus, quapropter nec hæreticus pertinet ad Eccleſiam Catholicã, nec ſchiſmaticus quia non diligit proximum*. Vndè cum virtus fraternæ charitatis non ſit forma Eccleſiam conſtituens eſſentialiter, ſed ſola fides, eiúſque profeſſio exterior, ſolus defectus fraternæ charitatis, non eſt ſufficiens, vt ſchiſmaticus in ea peccans dicatur eſſe abſolutè & ſimpliciter extra Eccleſiam, eo modo quo hæreticus. Idẽ docet D. Auguſtinus lib. quæſt. Euang. ſuper Matthęum quæſt. 11. *Solet autem etiam quæri*, inquit, *ſchiſmatici quid ab hæreticis diſtẽt, & hoc inueniri, quod ſchiſmaticos non fides diuerſa faciat, ſed communionis diſrupta ſocietas*.

Dices ſchiſmatici ideò ſic appellantur quia ſciſſi, ſed membra ſciſſa ab aliquo corpore, non ſunt vera talis corporis membra, ergo ſchiſmatici non ſunt de corpore Eccleſiæ.

Reſpondetur concedendo maiorem, & diſtinguendo minorem; quandò illa ſciſſura, aut ſeparatio fit per amiſsionem formæ ſimpliciter conſtituentis vnitatem illius corporis concedo, ſecus vero nego: Vnitas autem fidei & non charitatis, eſt illa quæ ſimpliciter conſtituit Eccleſiæ vnitatem, vndè quamdiu ſchiſmaticus illã conſeruat, tamdiu ſimpliciter eſt Eccleſiæ coniunctus, & ſecundũ quid tantum ſeparatus defectu videlicet fraternæ charitatis, aut actualis obedientiæ ſuperioribus Eccleſiaſticis debitæ.

Et hæc ſciſſura ſeu ſeparatio ſufficit, vt poſtea ſchiſmatici pœnitentes dicantur redire ad Eccleſiæ vnitatem aut communionem, fiantque ab Eccleſia preces pro ipſis in hunc finem, vt patebit paragrapho ſubſequẽti exemplo excommunicatorum, qui cum ſint de Eccleſia ſimpliciter, & ſecundum quid ſolum extra illam, dicuntur tamen poſtea reſtitui communioni, & vnitati fideliũ, quando ab excõmunicatione abſoluuntur.

§. V.

Vtrum excommunicati fideles ſint de corpore Eccleſiæ.

QVæſtio ſolùm procedit de fidelibus iuſtè excommunicatis, duæque circa illam ſunt doctorum Catholicorũ ſententiæ; prima Thomæ Vvaldenſis tom. 1. lib. 2. Cardinalis Turrecrematæ lib. 1. Summæ cap. 8. Driedonis lib. 4. de Eccleſ. dogmatibus cap. 2. Bellarmini lib. 3. de Eccleſia militante cap. 6. Grauinæ lib. 4. Cathol. præſcript. de Eccleſia controuerſia 2. art. 5. & aliorum exiſtimantium fideles iuſtè excommunicatos non eſſe verè ac propriè mẽbra aut partes Eccleſiæ. Altera ſententia eſt Dominici Bannes, Gregorij de Valentia, Aragonij, Franciſci Suares, Andreæ du Vallij, qui omnes 22. diſputat. de Eccleſia, intra eam ſimpliciter conſtituunt fideles quãtumuis iuſtè excommunicatos, cui ſententiæ tanquàm mitiori, ſanctæque matris Eccleſiæ benignitati magis accommodatæ libenter ſubſcribo, vndè ſit noſtra concluſio.

Fideles quantumuis iuſtè excommunicati ſimpliciter & abſolutè ſunt de corpore Eccleſiæ, & ſecundum quid tantùm ab illo ſeparati.

Probatur primò authoritate ſacræ Scripturæ, 2. Theſſalonic. cap. vltimo, vbi Apoſtolus excommunicatos, fratres appellat: *Quod ſi quis*, inquit, *non obedit verbo noſtro per epiſtolam hunc notate, & non commiſceamini cum illo, vt confundatur, & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corripite vt fratrem*. Quandò igitur, aliqui Sancti Patres tractando de excommunicatis, videntur docere illos non eſſe deputandos in numero fratrũ no-

noſtrorū,loquuntur ſecundum quid modo inferius explicando.

Secundò probatur ex D. Auguſtino libro contra Donatiſtas poſt collationē cap.20.vbi apertè ait: *Neque enim à populo Dei ſeparamus quos vel degradando, vel excommunicando ad humiliorem pœnitendi locum redigimus*. Cui clariſsimo D.Auguſtini teſtimonio,nihil aliud habet quod reſpondeat Cardinalis Bellarminus, quam quod ſit corruptum; & legendum eſſe hoc modo (*neque à populo Dei non ſeparamus*) quaſi D. Auguſtinus ad exprimendam affirmationē duabus his negationibus vſus fuerit. Sed Turrianus 22. diſput.14. dub. 1. id ſine fundamento dici annotauit; quare alij reſpondent hunc locum Sancti Auguſtini intelligendum eſſe de excommunicatione minori; vel de ſeparatione per mortem. Quod etiam gratis dici puto, cum enim abſolutè loquatur Auguſtinus debet intelligi de quacumque excommunicatione: ipſum autem non loqui ibi de corporali ſeparatione per mortem, ſed ſpirituali per excommunicatorum ab Eccleſia eiectionem ſufficienter colligitur ex ipſomet contextu.

Tertio probatur rationibus, prima, quemadmodum nullus adultus niſi volens Eccleſiam ingreditur, ita nullus inuitus eidem reſtituitur; ſi quidem idem eſt ingredi de nouo Eccleſiam, & ad eā poſtliminio reuerti: ſed aliquis iuſta prius excommunicationis ſententia vel pœna mulctatus, poteſt ab illa deinde nolens etiam & inuitus abſolui ex communi Theologorum placito, eſt enim pœna tantùm Eccleſiaſtica, quæ abſque excommunicati conſenſu legitimè tolli poteſt: Ergo ſignum eſt manifeſtum, eum per excommunicationem non fuiſſe ab Eccleſiæ corpore ſimpliciter, aut abſolutè præſciſum, ſed tantum ſecundum quid ratione videlicet priuationis ſuffragiorum, & conuerſationis fideliū tàm in ſacris quam in prophanis.

Nec refert, ſi quis obijciat excommunicatum poſt abſolutionem ei inuito conceſſam, non poſſe Sacramenta recipere: hoc, inquam, non refert; ea ſi quidem nequit legitimè, aut licitè recipere, non quia maneat extra Eccleſiā, aut etiam excommunicatus, cum eum ab excommunicatione ſolutum fuiſſe ſupponamus, ſed quia in peccato propter quod excommunicationem incurrit, adhuc obſtinatè ſordeſcit: ideoque tunc nullum aliud impedimentum Canonicum, quàm quod cæteris peccatoribus, ei obſiſtit in ordine ad legitimam Sacramentorum perceptionem.

Secunda ratio eſt, quia Eccleſia eſt pia & ſuauis mater, nec vult animas illaqueare & perdere, ſed eas potius ab inferni faucibus eripere, & ſaluare, cuius propterea pœnæ, & correptiones non tàm ſunt ſupplicia quàm beneficia: Dum ergo iuſta aliqua de cauſa ſuos filios, quos in Baptiſmo ſpiritaliter genuit, excommunicationis pœna mulctare compellitur; non eſt credendum illam ſimpliciter eos extra ſuum corpus eijcere velle, proindeque extra viam ſalutis conſtituere, cum nulla ad ſalutem via extra Eccleſiam ſimpliciter & abſolutè exiſtenti ſuppetat.

Confirmatur hæc ratio, ſummę Eccleſiæ pietati videtur omnino conſentaneum, ſimpliciter extra ſe non agere, inuitos præſertim & nolentes, dico inuitos & nolentes, nam cùm aliqui per hęreſim, cuius profeſſionem volentes faciunt, ſeipſos extra Eccleſiam conſtituunt, aliud eſt, quia tunc Eccleſia eos inuitos non eijcit: ſed excommunicati, quantumuis paſsione aliqua obcæcati ſummo etiam Pontifici morem aliquando nolint gerere, ab eo tamen nolunt ſeparari, nec conuenticula ſeorſim ab eo facere, imo eius poteſtatem tanquam legitimam agnoſcunt; durum eſt ergo aſſerere, velle Eccleſiam eos à ſe omnino præſcindere, & ſeparare.

Tertia ratio veluti à priori eſt, quia fideli excōmunicato videntur ad amuſſim conuenire omnes cōditiones eſſentialiter requiſitæ, ad hoc vt quis ſit verè & propriè membrum, ſeu pars corporis Eccleſiæ: primò enim ſeruat vnitatem

fidei in regeneratione baptiſmali infuſę, eiuſque profeſsionem externam facit: inſuper, etſi veluti in actu ſecundo, vt ita dicam, adimatur excommunicato fideli facultas percipiendi Sacramenta, atque adeò communicandi cum alijs fidelibus in vero cultu diuino, in pœnam ſui peccati; remanente nihilominus in ipſo ſimul cũ charactere baptiſmali, vera fide, habet potentiam ſimpliciter, & in actu primo ad hoc totum, quod ſufficit, vt ad diſtinctionem infidelium, hæreticorum, & Cathecumenorum dicatur eſſe ſimpliciter intra Eccleſiam, tanquàm verũ illius membrum, verba enim in definitione poſita non tam dicunt actum, quã potentiam, aut aptitudinem.

Tertia tandem conditio, quæ conſiſtit in ſubiectione legitimis prælatis, nõ deeſt fidelibus excommunicatis: primò enim ſubiectio prẹlatis inferioribus, non eſt ſimpliciter neceſſaria, vt quis ſit de corpore Eccleſiæ, ſed ex cõmuni Theologorũ ſententia ſufficit, ſi ſummo Pontifici adhęreat, etiam ſi ſuo particulari Epiſcopo ſit rebellis, eique nolit obedire; vndè ſi aliquis ſubiectionis defectus, aliquos excommunicatos extra Eccleſiã ſimpliciter conſtituit, illi ſoli erunt, qui à Summo Pontifice ſunt excommunicati, non autem ab inferioribus Epiſcopis; ſed neque adhuc in illis reperitur ſufficiens ſubiectionis defectus, vt dicantur eſſe ſimpliciter extra Eccleſiam; quandoquidem adhuc Summum Pontificem tanquàm ſupremum Eccleſiæ caput recognoſcunt, eiuſque poteſtatem tanquã legitimam admittunt & profitentur, tantùmque paſsione aliqua obcæcati, ei morem in aliquo ad fidem nullatenus pertinente nolunt gerere; vndè in hac parte non committunt inobedientiam ſpecie diſtinctam ab inobedientia aliorum fidelium, licet in illis ſit multo grauior, quandoquidem pręterquam iuſto ipſius Pontificis imperio nolunt ad inſtar aliorum fidelium inobedientium acquieſcere, monitionibus etiam præuijs & ingeminatis eiuſdem ſumma animi rebellione, & cõtumacia nolunt obedire: hęc tamen inobedientia, cum ſit eiuſdem ſpeciei cum illa aliorum peccatorum, eos extra Eccleſiam non agit niſi ſecundum quid, & in actu ſecundo, quatenus in pœnam ſuæ contumaciæ omni illius emolumento & fructu, atque etiã conuerſatione cum fidelibus priuantur: non autem in actu primo, & ſecundum habitum, ob rationes allatas.

Obijcitur primò, Matthæi 18. de excommunicatis dicitur, ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus; ſed iſti ſunt ſimpliciter extra Eccleſiam, ergo & excommunicati.

Reſpondetur, dato quod ille locus intelligi debeat de excommunicatis, qui rectius ab alijs de obſtinatis peccatoribus explicatur, non bene tamen ex eo colligi, illos eſſe ſimpliciter & in actu primo extra Eccleſiam, non enim dicũtur habendi Ethnici aut Publicani ſimpliciter, ſed tanquam Ethnici, quantùm ſcilicet ad communicationem tàm interiorem, quàm exteriorem; qua ad inſtar Ethnicorum & Publicanorum priuantur: ratione cuius etiam rectè dicuntur 1. Corinth. cap. 7. fideles excommunicati tradi Sathanæ, quatenus facilè & abſque vllo ferè impedimento poteſt in eos ſæuire, dum non amplius vniuerſalis Eccleſiæ precibus adiuuantur, ſicut & in obſtinatos peccatores, dum eiuſdem vocem, maternaſque monitiones non audiunt.

Obijcitur ſecundò, ex D. Auguſtino queſt. 39. in Deuteronomium; Excommunicatio eum locum habet in Eccleſia ſecundum ſtatum noui teſtamenti, quem in veteri habebat interfectio: At per mortem homines à republica ſeparantur: ergo & fideles ab Eccleſia per excommunicationem.

Reſpondetur ad hoc argumentum, ſimilitudinem à D. Auguſtino adductam non in omnibus quadrare: excommunicatio enim non ſolùm non ſeparat fidelem ab Eccleſia perpetuo, & irreparabiliter, ſicut interfectio à republica, ſed nec aufert ab ipſo fidem, quæ eſt radix & fundamentum vitæ ſpiritualis: ſtat

ergo

ergo in eo ſimilitudo, aut comparatio, quod vt homo occiſus nihil vtilitatis amplius ex aliorum conuerſatione percipit, imo nulla amplius cum eo eſt conuerſatio, ita nec cum excommunicatis, & hoc adhuc cum illis limitationibus, quę ſolent explicari in materia de excommunicatione; quod non impedit, quominus ſaltem in actu primo, & ſecundum habitum in Eccleſia remaneant; vnde nunquam docent Patres, fideles excommunicatos conſtitui extra Eccleſiam, ſed ſolùm ſeparari à communicatione Eccleſiæ: poteſt enim fieri, vt quis ciuis permaneat, alicuius regni, aut reipublicæ, licet arceatur à conſortio, & familiaritate ciuium.

Quod Andreas Duuallius tract. de fide quæſt.1. artic.2. explicat aptiſſimo incarceratorum exemplo: ita vt excommunicati idem ſint in Eccleſia, ac incarcerati in aliquo regno aut ciuitate; ſicut enim illi reipſa extra regnum non ſunt, licet nullo iure ciuium actu potiantur, ſed omni ſuccurſu, conuerſatione atque vtilitate, quę ex regni inhabitatione alijs ciuibus actu conuenit, priuentur: ita nec excommunicati ſimpliciter extra Eccleſiam eſſe dicentur, quamuis omni ſpirituali commercio & fructu ab ea priuentur; maximè cum eos ita intra ſuum ſinum retinendo, facilius poſſit ſuis ſuffragijs, alijſque fructibus de nouo percipiendis reſtituere, quam ſi omnino foras acti fuiſſent.

Vtrum quilibet fideles baptizati ſint vera Eccleſiæ membra.

Circa præſentem cõtrouerſiam rem præcipuè cum hęreticis habemus quibus rectè adaptari poteſt, quod Regius Propheta longè ante prædixit Pſalmo 10. *Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, vt ſagittent in obſcuro*, vel vt legit D. Auguſtinus, *in occulta luna, rectos corde*; id eſt, vt ibidem explicat, *Quia luna, nempè Eccleſia obſcura eis videtur, incertam volunt facere quæ ſit Catholica, & eam peccatis carnalium hominum quos multos continet, conantur arguere.*

Itaque cum ex fidelibus baptizatis nullo excommunicationis vinculo irretitis, ſed communionem cum Sancta Sede Apoſtolica habentibus, alij ſint prædeſtinati & reprobi, alij iuſti & iniuſti, alij denique perfecti & imperfecti: Primũ Vviclef & Ioannes Hus ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ.15. & Thoma Vvaldenſi tomo 1. lib.2. cap.8. & 9. exiſtimauerunt Eccleſiam ex ſolis prædeſtinatis conſtare: ita vt reprobi exiſtentes in gratia, & Sacramentis communicantes non ſint de Eccleſia, etiam ſecundum præſentem iuſtitiam: prædeſtinati verò, etiam ſi infideles, grauiſſimique peccatores, ſemper de ea ſint. Quam hęreſim amplexus eſt denuo Caluinus lib. 4. inſtitut. cap.1. §.2.

Alij vt Pelagiani & Donatiſtæ apud D. Auguſtinum lib. de hæreſibus c. 69. & Nouatiani ex Cypriano lib. 4. epiſt.2. aſſeruerunt ſolos iuſtos eſſe de Eccleſia, peccatores autem ab ea prorſus excludi: ita tamen vt Nouatiani per peccatores intelligerent grauiſsimos, & in manifeſta viuentes impęnitentia, quales dicebant eſſe, qui in perſecutione lapſi fuerant, vt citato loco docet S. Cyprianus; at Pelagiani & Donatiſtę etiam excludebant vel minimos peccatores: de primis enim habet Auguſtinus hæreſi 88. *In id etiam progrediuntur, vt dicant vitam iuſtorum in hoc ſæculo nullum omnino habere peccatum, & ex his Eccleſiam Chriſti in hac mortalitate perfici, vt ſit omnino ſine macula, & ruga, quaſi non ſit Chriſti Eccleſia, quæ in toto terrarum orbe clamet ad Deum, dimitte nobis debita noſtra.* De ſecundis vero agens lib.3. contra epiſtolã Parmeniani ſic illos exſufflat; *Inter omnia quibus eorũ ſacrilegus tumor apparet, nullo ſe magis loco aperuit, quam in' eo quod auſus eſt etiam illud Ieremiæ, quid paleis ad triticum ponere, vt perſuaderent hominibus communionem Donatiſtarum, non ſolùm eſſe veram Eccleſiam, ſed etiam talẽ hoc tempore, qualis poſt vltimam ventilationem Eccleſia Sancta futura eſt.*

Ab his quoque ſuum errorem mutua-

tuati ſunt Begardi & Beguinę, noſtriſque temporibus quidā Anabaptiſtæ contendentes perfectos, & ab omni labe peccati immunes, ſolos eſſe vera Eccleſiæ membra. Quæ omnes hæreſes cum ex iiſdem Sacræ Scripturæ locis peruersè intellectis procedant, ſimul etiam illas in hoc paragrapho confutabimus, vnde fit.

Prima concluſio. Vera eaque vnica Chriſti Eccleſia, cui ab eodem promiſſiones in Scriptura factæ leguntur, nec omnes, nec ſolos prędeſtinatos continet, ita vt ipſa his ſolis & omnibus duntaxat coaleſcat. Cuius propoſitionis cū duę ſint partes, prior, non omnes videlicet prędeſtinatos eſſe de Eccleſia, facilè demonſtratur primò ex eo quod multi infideles & hæretici ſint de numero prædeſtinatorum, quippè qui in dies plures ex illis de nouo conuerti, vel ad Eccleſiæ gremium redire cernimus, & in ea vſque ad mortem laudabiliter perſeuerare; ſed actu propter ſuam infidelitatem aut hæreſim ſunt extra Eccleſiam, vt patet ex dictis ſupra; non omnes igitur prędeſtinati ſunt actu de corpore Eccleſiæ. Inde ad ſignificandum quod Gentiles, quantumuis plures inter illos eſſent prędeſtinati, adhuc tamen non erant Eccleſiæ aggregati, dicitur D. Petro Act. 10 *Macta & manduca*. Nam vt exponit D. Auguſtinus in Pſal. 123. in Eccleſiæ corpus nemo intrat, niſi prius occiſus moriatur per ſæculi renuntiationem & fidē in Deum: itavt ſola prædeſtinatio non ſufficiat niſi ſit actualis & efficax vocatio ad fidem, vt quis reipſa ſit verum Eccleſiæ membrum; eodem pariter ſenſu loquitur D. Petrus 1. epiſt. cap. 2. expreſsè aſſerens prædeſtinatos multos, quamdiu in tenebris Gentiliū degebant, populum Dei dici non potuiſſe. *Qui de tenebris*, inquit, *nos vocauit in admirabile lumen ſuum, qui aliquando non populus Dei*, intellige ſecundum rem, licet ſecundum electionem, *nunc populus Dei*, ſecundum rem videlicet, poſita vocatione in admirabile lumen fidei.

Secundò, membrum propriè loquēdo non iudicatur ſecundum id quod à Deo fieri poteſt, vel ſecundum finem ad quem ordinatur; vt rectè docet D. Thomas in 3. diſtinct. 1. art. 1. quæſt. 2. ad 3. ſed ſecundum id quod eſt, vnde brachiū actu membrum eſt, etiam ſi aliquando abſcindendum ſit; & corpori humano ſi membrum aliquod ſuperaddendum eſſet, non eſſet membrum, quouſque illi vniretur, ſimulque cum aliis membris influxum, & motum à capite participaret: ſic in corpore myſtico Eccleſiæ, nō omnes prædeſtinati, quantumuis ad gloriam finaliter determinati, vt hæredes futuri, formaliter, & in rigore ad illud pertinent, tanquam propria illius membra, niſi cum actualiter per fidem, fideique Sacramenta illi incorporantur; *Totum corpus*, inquit Apoſtolus Coloſſenſ. 2. *per nexus & coniunctiones ſubminiſtratū creſcit in augmentum*.

Obiicies, prædeſtinatos nondum conuerſos appellari oues, & filios Dei. Ioannis 10. *Alias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili*; & cap. 11. *vt filios Dei, qui erant diſperſi congregaret in vnum*; omnes ergo prędeſtinati ſunt ſemper de Eccleſia, etiam ante ſuam vocationem ad fidem.

Reſpondetur, quod dupliciter aliqui poſſunt dici oues Chriſti, vel filii Dei, atque adeo Eccleſiæ membra, vno modo ſecundum præſentem iuſtitiam, quo Apoſtolus Roman. 8. ait: *Qui ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius*: Altero ſecundum Dei præſcientiā aut prędeſtinationem, quo idem Apoſtolus 2. Timoth. cap. v. 19. ait: *Cognouit Dominus qui ſunt eius*. Infideles igitur illi, etſi ſecundum præſentem ſtatum, vel iuſtitiam, atque adeo reipſa, actuve non eſſent oues, aut filii, ac proinde nec in Eccleſia, erant tamen ſecundum prædeſtinationem diuinam, atque adeò in potentia; ita D. Auguſtinus tract. 45. in Ioannem explicans duo præfata loca; qui etiam tract. 7. aliam expoſitionem tradit, vt per oues nondum adductas, ſed in ouile adducendas Gentiles intelligantur, ex quibus & Iudæis, tanquam

ex

ex duobus gregibus vnum ouile factum eſt, cuius ſupremus Paſtor eſt Chriſtus: de quo vide eumdem S. Auguſtinum ſerm.14. de verbis Apoſtoli; item Pſalmo 78. & lib.3. de conſenſu Euangeliſtarum cap.4. vbi reddens rationem cur D.Marcus cap.14.latinam vocem *Pater*, Hebrææ aut Syræ *Abba* coniunxerit, dū Chriſtum Dominum in horto ſic orantem deſcribit:*Abba Pater* omnia tibi poſſibilia ſunt, transfer calicem hunc à me: alijs Euangeliſtis dicentibus tantùm Pater, aſſerit hoc factum, vt ſignificaretur, Iudæorum & Græcorum aliarumque nationum Eccleſias, ita materialiter eſſe duas, aut plures, vt tamen vna formaliter ſint ex dictis ſuperiori capite.

Altera Concluſionis pars, ſolos nimirum prædeſtinatos non eſſe de Eccleſia in terris militante, probatur primò authoritate Sacræ Scripturæ, vbi paſſim regnum Cælorum comparatur *areæ*, triticum ſimul & paleas continēti Math.3. *Sagenæ*,omne genus piſcium congreganti Matthæi 13. *Conuiuio nuptiali*, in quo etiam carēs veſte nuptiali Matth. 22. itē *decem Virginibus*, partim prudentibus, partim fatuis: Matth. 25. *Magnæ domui*, in qua omnis generis vaſa 2.Timoth.c.2. *Arcæ Noe*, in qua munda pariter, & immunda animalia 1. Petri cap. 3. Per regnum enim cælorum præfatis rebus aſſimilatum, ex vnanimi Sanctorum Patrū conſenſu,intelligitur præſentis temporis Eccleſia, in qua prudentes virgines cum fatuis; triticum cum palea; piſces optimi cum malis; non habens veſtem nuptialem, cum honorifica conuiuantium turba; vaſa aurea, & argentea in honorē, cum vaſibus ligneis & fictilibus in contumeliam; & tandem animalia munda pariter cum immundis, ſunt typus prædeſtinatorum & reproborum. Quatenus Eccleſia eſt cætus aut congregatio vocatorum in vnum, & eumdem ſpiritum fidei per ſuſceptionem baptiſmatis,dicente Apoſtolo 1. Corinth. cap. 12. *Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum baptizati ſumus*; *quotquot enim*, inquit idem Apoſtolus ad Galatas 3. *baptizati eſtis*, *Chriſtum induiſtis*: Eſt inquam Eccleſia in terris adhuc militans, & peregrina cætus vocatorum,non prędeſtinatorum,vt non ſoli prędeſtinati, ſed etiam reprobi baptizati ad illam pertineant, cum vocatio & iuſtificatio vtriſque communis ſit, non electio, multi ſiquidem in Eccleſia Chriſti ſunt vocati, pauci verò electi Matth. 22. de quo vide Beatum Gregorium homil.38.

Nec refert quod hoc argumentum ſit ſymbolicum, etſi enim fortaſſe tale argumentum ſit infirmum, quando datur alius ſenſus litteralis Scripturæ, vel ab vno tantùm, aut altero doctore conficitur, vt ſuo loco diximus lib.2. ſect.5. cap.1. tamen vbi præter communē Sanctorum Patrum in eo conſenſum, accedit inſuper Scriptoris Canonici authoritas, nonniſi certam & indubitatam probationem facere poteſt; habetur enim primùm 1. Corinth. cap. 10. *Patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt, in nube, & in mari*: *& omnes eamdem eſcam ſpiritalem manducauerunt*; *& omnes eumdem potum ſpiritualem biberunt* (*bibebant autem de ſpiritali, conſequente eos petra, petra autem Chriſtus*) *ſed non in pluribus eorum beneplacitum eſt Deo: nam proſtrati ſunt in deſerto. Hæc autem in figura facta ſunt noſtri*. Deinde Matthęi 13. ipſemet Chriſtus Dominus zizaniorum parabolam ſimbolicè de Eccleſia interpretatur. *Qui ſeminat*, inquit, *bonum ſemen, eſt filius hominis. Ager autem eſt mundus. Bonum verò ſemen hi ſunt filij regni. Zizania autem ſunt filij nequam. Inimicus autem qui ſeminauit ea eſt diabolus. Meſſis verò conſummatio ſæculi eſt. Meſſores autem Angeli ſunt*. Cum ergò Chriſtus tàm apertè doceat in agro ſuæ Eccleſiæ, cum filijs regni, id eſt electis ac prædeſtinatis, eſſe quoque filios nequam igni deputandos, atque adeo pręſcitos: inde etiam manifeſtè ſequitur, quàm falsò in ea ſoli prædeſtinati & electi ab hereticis collocentur.

Quod ſi dicat aliquis Chriſtum per agrum intellexiſſe mundum, non autem Eccle-

Eccleſiam, ipſumque vocauiſſe præſcitos per zizania ſignificatos, filios nequam, non autem regni, quales tamen deberent eſſe, ſi ſemel eſſent de Eccleſia, quæ vocatur regnum Dei. Contra primùm eſt authoritas D. Auguſtini, qui libro vnico poſt collationem contra Donatiſtas c. 6. & 8. oſtendit ex doctrina etiam S. Cypriani Eccleſiam militantem nomine mundi ſignificari. Ad ſecundum autem reſpondetur in tantùm ibi præſcitos vocari filios nequam, non autem regni, quia ibi per regnum, vt alias, non ſignificatur præſentis temporis, ſiue militans Eccleſia iam ſub nomine agri, & mundi expreſſa, ſed Eccleſia triumphans, cuius ſoli prædeſtinati ſunt filij: cæterum vbi nomen illud regnum vſurpatur pro Eccleſia militãte, etiam fideles præſciti vocantur filij regni, quatenus ſimul cum electis in Eccleſiæ compagem Sacramẽto regenerationis translati reperiuntur. Ita Matthæi cap. 8. Saluator Dominus Centurionis fidem admiratus ait: *Quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno cælorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores*: Vbi per filios regni eijciendos in tenebras exteriores intelligit, vel malos Iudæos, in quibus tunc adhuc ſuperſtes erat vera veteris teſtamenti Eccleſia, vel malos Chriſtianos futuros. Quocumque autem modo intelligatur ſic efficaciter pro ſententia Catholica contra hæreticos argui poteſt: Illi filij regni ſui, atque adeo Eccleſiæ militantis, quæ etiam eſt regnũ Dei, & Chriſti, quos Chriſtus Dominus pronuntiat eijciendos fore in tenebras exteriores, vel ſunt præſciti, vel non: ſi præſciti, iam filios regni ſui, & Eccleſiæ agnoſcit, quos præſcitos aſſerit: ſi non præſciti, immeritò ad tenebras exteriores condemnandi dicuntur: Concludendum eſt ergò fideles præſcitos ſecundũ præſentem iuſtitiam conſideratos eſſe vera Eccleſiæ membra, atque adeo illam ex ſolis prædeſtinatis non conſtare, vt contra tam euidentem Sripturarum authoritatem aſſerere audent aduerſarij.

Secundò hoc idem probatur vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, præfatas Scripturæ ſimilitudines & loca ita interpretantium, vt ſimul cum electis in vera, & vnica militante Eccleſia reprobos collocent: quatenus non ex prædeſtinatione præſcisè, ſed vocatione ad fidem per baptiſmum exiſtimant aliquem membrum eius fieri: inde enim ſequitur euidenter, nec prædeſtinatos ad Eccleſiam actu pertinere, niſi cum fide & fidei Sacramentis colligantur, nec ſolos tunc eſſe membra Eccleſiæ, cum hæc multis etiam reprobis ſint communia, gratia videlicet, fides, eiuſque Sacramẽta, per quæ, cum fide etiam informi ſufficienter quis conſtituitur membrum corporis myſtici Ieſu Chriſti, quod eſt Eccleſia militans. De quo videri poſſunt D. Cyprianus epiſt. ad Maxim. D. Hieronymus in commentaria epiſt. ad Epheſ. cap. 5. D. Chriſoſtomus homil. de Baptiſmo; alijque plures citati à noſtro Thoma Vvaldenſi tom. 1. lib. 2. doctrin. fidei, ſed hanc fidei veritatem præ omnibus luculenter docere videtur D. Auguſtinus epiſtola ad Dardanum; item Pſalmo 36. & 31. vbi Iudam expreſsè vocat filium ſponſi; lib. 2. contra Creſconium Grammat. cap. 34. lib. 1. de ciuitate Dei: *Habet*, inquit, *Eccleſia ſecum connexos communione Sacramentorum, ſecum non manſuros in æterna ſorte Sanctorum*; & in libris confeſſionum, *Cedros Libani corruiſſe reperi, de quorum caſu non præſumebam, ſicut de Ambroſio, & Hieronymo*. Sed perſonæ illæ per cedros Libani ab Auguſtino ſignificatæ, quas defectu perſeuerantiæ finalis corruiſſe affirmat, erãt ſine dubio Eccleſiæ membra, eaque etiã viua, alias ſublimem illam gratiam ratione cuius eas vocat cedros Libani, non habuiſſent, cum gratia Dei alibi quam in vera eius Eccleſia non reperiatur; non ſolis igitur ea conſtat prædeſtinatis, ſed etiam reprobis illi in præſenti ſæculo admixtis; ſiue quod idem eſt quilibet fideles baptizati ſunt vera Eccleſiæ militantis membra.

Quando ergo idem D. Auguſtinus

tract.

tract.61. in Ioannem explicans illa verba, vnus veſtrum me traditurus eſt: *Vnus* inquit, *ex vobis, vnus numero, non meritò; vnus ſpecie, non virtute; commixtione corporali, non vinculo ſpiritali; carnis adiunctione, non cordis ſocius vnitate*: hæc, inquam, aliæque ſimiles eius authoritates non debent intelligi, quaſi Iudas alijque fideles reprobi, ſint tantùm de Eccleſia, ſecundùm quandam apparentiã, non autem ſecundum rei veritatem, cùm in locis præcitatis expresſè contrarium doceat; & in Pſalmum 100. ex eo quod in baptiſmate Chriſtum induimus, & ſumus ſemen Abrahæ, ſecundùm promiſſionem, colligat, *manifeſtum eſſe, quia ad Chriſtum pertinemus, & quia membra eius, & corpus eius ſumus, cum capite noſtro vnus homo ſumus*: non enim infert manifeſtum eſſe, quia prædeſtinati ſumus; hoc namque ſecreto nihil occultius, ſed quod per baptiſmum regenerati vera mẽbra facti ſumus corporis eius, atque adeo nõ apparenter ſolùm aut imputatiuè; quemadmodum enim id, quo membra Chriſti, & Eccleſiæ fieri dicimur, nempè baptiſma, non apparenter, ſed verè confertur, ſic & verè operatur in ſubiecto diſpoſito, vt ſit verum Chriſti Eccleſiæ membrum: ſed loquitur tantùm D. Auguſtinus de merito perfecto in charitate, & perſeuerantia finali fundato, ſecundùm quod libenter admittimus nec Iudam, nec alios reprobos ad Eccleſiam pertinere; non autem de merito imperfecto in fide, veraq; eius profeſſione fundato, quod ſufficit, vt non ſolùm ſpecie, & ſecundum apparentiam, ſed etiam realiter dicantur eſſe reprobi ſecundum præſentem iuſtitiam de numero fidelium, veræque conſequenter partes Eccleſiæ militantis; cuius forma eſſentialis, nec eſt prædeſtinatio, nec perfecta Sanctitas perſonalis, vniuſcuiuſque fidelis, ſed ſola vera Chriſti fides, Sacramentorumque eius cõmunio; cunctis fidelibus baptizatis cõmunis, vt ſatis patet ex dictis; quæ breuiter in ſequenti argumento colligo; nec ſola prædeſtinatio, nec perfecta etiam ſanctitas perſonalis vniuſcuiuſque fidelis, poſſunt eſſe formæ eſſentiales veræ Chriſti Eccleſiæ, in hoc adhuc ſæculo contra tot, ac tantos hoſtes decertantis, ſi in ea reperiantur, tanquam eius membra cuncti Chriſti fideles tam finaliter iuſti, & prædeſtinati in conſummatione ſæculi coronandi, quàm finaliter iniuſti, & reprobi æternis ſupplicijs puniendi; ſed ex parabolis ab ipſomet Chriſto Domino adductis, iuxta communem Sanctorum Patrum interpretationem, ita res ſe habet; igitur forma eſſentialis Eccleſiæ, nec eſt ſola prædeſtinatio, vt in hac concluſione probauimus, nec ſola perfecta ſanctitas perſonalis fidelium, vt mox in ſequenti oſtendemus; ſed alia forma communis, cuiuſmodi eſt fides tàm interna, quam externa, quam cuncti fideles verè, & ſincerè, vt ſupponimus, in Eccleſia profitentur, & per quam inter ſe, tanquam vera eius membra vniuntur.

Secunda concluſio, contra Nouatianos, Donatiſtas, Confeſſioniſtas, & alios eorum ſequaces, certa fide tenendum eſt in Eccleſia Chriſti militante non ſolùm imperfectos fideles, qui leuia ſcilicet peccata habeant, reperiri, ſed etiam manifeſtos peccatores, quantumuis maximis criminibus Deo exoſos.

Hanc concluſionem primùm efficaciter probant omnes ſimilitudines ſuperius adductæ, de area continente triticũ & paleas Matth.3. de Sagena continente omne genus piſcium &c. cum Sancti Patres vnanimiter illas intelligant, & interpretentur aduerſus Donatiſtas, & Nouatianos de vera Chriſti Eccleſia militante, vt eſt congregatio vocatorum ad veram eius fidem, inter quos non ſolùm reprobi cum electis, ſed etiam grauiſſimi peccatores, cum iuſtis, & charitate perfectis admixti reponuntur, de quo potiſſimum vide S. Auguſtinum in collatione tertiæ diei contra Donatiſtas, nec non libro poſt collat. cap.4. & libro de vnitate Eccleſiæ caq.13.

Id ipſum aperto Chriſti Domino teſtimonio probatur Matth. 18. vbi iubemur eum pro fratre agnoſcere, qui in nos

nos deliquit, & qui etiam conſequenter in Deum peccauit: *Si peccauerit in te frater tuus*: Ad hæc, Chriſtus Dominus eiuſque Apoſtoli à Scribis & Phariſæis, quorum tamē vita erat ſceleratiſſima, ſeipſos non ſepararunt, ſed in eodem templo, eademque congregatione perpetuò manſerunt, imo Chriſtus eos audiendos eſſe tanquam veros doctores, & ſuper cathedram Moyſis ſedētes voluit Matth. c. 23. *Omnia quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite*: Tantùm ergò abeſt vt peccatores quantumuis publici, & grauiſſimi deſinant propter ſuam malitiam eſſe de Eccleſia, quin etiam poſſunt eſſe capita, & præcipua illius membra ratione dignitatis; ſi fidem tamen ſemper habeant, eamque profiteantur, & in ſtatu noui teſtamenti, ſub vno paſtore viſibili, nempè Romano Pontifice, Sacramentis, & cultui Eccleſiaſtico communicēt. Tandem tam in epiſtolis Apoſtolicis ad Romanos, ad Corinthios, ad Galatas, & alios, quàm in Apocalypſi cap. 2. paſſim fideles peccatores de multis ſceleribus, & criminibus arguuntur, & ad meliorem frugem reuocantur, qui proptèrea tamen non minus ibi ſupponuntur eſſe vera & eſſentialia Eccleſiæ membra quam ipſimet iuſti, licet non æque perfecta defectu charitatis & gratiæ.

Nec ſolùm hæc veritas, ita apertè colligitur ex nouo, ſed etiam ex veteri Teſtamento, in quo nihil frequentius legitur, quàm quod Prophetæ acriter reprehendant, & coarguant populum Iſraeliticum, Sacerdotes, Reges, Principes de grauiſſimis ſceleribus, vt Iſaiæ 1. *Væ genti peccatrici* &c. & 64. *Iniquitates noſtræ quaſi ventus abſtulerunt nos*: & tamen adhuc illum populum tot iniquorum cætibus plenum, Dei populum appellant. *Et nunc Domine pater noſter es tu, & populus tuus nos omnes*, Hieremiæ cap. 9. & Ezechielis cap. 9. *Prophetæ*, inquit Dominus, *prophetabant mendacium, Sacerdotes applaudebant manibus ſuis, & populus meus dilexit talia*. Nec alia profectò de cauſa, niſi quia in Eccleſia promiſcuè boni & mali ſunt, prophetæ atque iuſti, nunquam ſe à peccatoribus, quantum ad Templum, Altare, Sacrificia, & alia quæ Religionem concernebant ſeparauerunt, vt rectè D. Auguſtinus vrget in breuiculo collationis 3. vbi etiam refert Donatiſtas hoc argumento ita fuiſſe conuictos, vt quid reſponderent non haberent.

In Canticis Canticorum cap. 1. habetur: *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias*: Quod de Sancta Eccleſia dictum, *agnoſcit omnis Chriſtianus*, inquit D. Auguſtinus lib. de vnitate Eccleſiæ, cap. 3. & ſubdit, *vndè appellat ſpinas niſi propter malignitatem morum, & eaſdem vnde filias niſi propter communionem Sacramentorum*. Et in Pſal. 47. *Sunt ergò filiæ malæ, & inter illas eſt lilium in medio ſpinarum*. De quo etiam vide eumdem Sanctum Doctorem in Pſal. 99. & lib. 3. de doctrina Chriſtiana cap. 32. vbi explicans illa verba, quæ ipſamet Eccleſia de ſe dicit Cantic. c. 1. *Nigra ſum ſed formoſa filiæ Hieruſalem, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis*, obſeruat quod non dicit, *fuſca fui vt tabernacula Cedar, & ſpecioſa ſum, vt pelles Salomonis, ſed vtrumque eſſe dicit propter vnitatem intra vna retia piſcium bonorum, & malorum*; tabernacula enim Cedar ad Iſmaelem pertinent, qui non erit hæres cum filio liberæ.

Secundò probatur noſtra concluſio ex Patribus, qui vnanimiter aſſerunt & fatentur in vera Chriſti Eccleſia eſſe bonos & malos; quorum loca breuiter adnotabo. Clemens Romanus lib. 6. Conſtitut. Apoſtolicarum cap. 14. Origenes homil. 21. in Ieſum Naue, & tractatu 5. in cap. 21. S. Matthæi; S. Cyprianus libro 2. epiſtol. epiſtola 3. ad Maxim. Pacianus Epiſcopus Barcinonenſis contra Nouatianos; *Eccleſia*, inquit, *eſt non habens maculam, neque rugam, id eſt hæreſes non habens &c. Cæterum peccator & pænitens non eſt Eccleſiæ macula, quia quamdiu peccat & non pœnitet, extra Eccleſiam eſt conſtitutus, non extra Eccleſiam communem, ſed ſpecialem iuſtorum*. Quæ verba Paciani placuit referre, vt adno-

tarem

tarem hunc modum loquendi ipſius de duplici Eccleſia, nulla penitus ratione fauere Nouatorum noſtri temporis dogmati de duplici Eccleſia ſuperius refutata; cum enim dicit ſpecialem eſſe iuſtorum Eccleſiam, intelligit ſolum per eam ſpecialem quemdam iuſtorum cætum, aut congregationem, qui etiam cum iniquis fidei, vitę & ſermonis communitatem habent, ſeu vna congregantur ſocietate fidei & doctrinæ, in quo conſiſtit ratio eſſentialis Eccleſiæ militantis vt ſic, non autem ſanctitatis.

D. Hieronymus in cap. 1. epiſt. ad Epheſios. *Quomodo*, inquit, *caput plurima ſibi habet membra ſubiecta, è quibus ſunt nonnulla vitioſa & debilia: ita & Dominus noſter Ieſus Chriſtus cùm ſit caput Eccleſiæ, habet membra, omnes qui in Eccleſia congregantur, tam Sanctos videlicet quam peccatores*. Idem docet lib. 2. contra Iouinianum cap. 13. in caput 38. Ezechielis, epiſtola 46. ad Ruſticum, & contra Luciferianos cap. 8. vbi ait, Arcã Noe typum fuiſſe Eccleſiæ; *Vt enim illa omnia animantium genera mundorum & immundorum continebat, ita Eccleſia omnes omnium gentium mores*.

S. Auguſtinus præter loca ſuperius citata pro explicatione authoritatum ſacræ Scripturæ tract. 6. in Ioannem: *Nos fatemur*, inquit, *in Eccleſia Catholica, & bonos & malos eſſe, ſed tanquam grana & paleas. Aliquando qui baptizatur à grano palea eſt, & qui baptizatur à palea granum eſt*. Idemque habet innumeris alijs locis contra Donatiſtas, præſertim in Pſal. 36. *Suſpicamini de vobis*, inquit, *quid vultis: ſi boni ſumus in Eccleſia Chriſti frumenta ſumus: ſi mali ſumus, in Eccleſia Chriſti paleæ ſumus, tamen ab area non recedimus*.

S. Gregorius Papa eamdem tradit doctrinam homil. 11. & 12. in Euangelia; item lib. 6. moral. cap. 1. vbi de carnalibus hominibus ait, *quod intra ſanctam Eccleſiam poſiti, quò per fidem bonis iuxta ſunt, eò per vitam durius premunt: quia enim quaſi fideles vitari nequeunt à fidelibus, tantò deterius, quantò & interius tolerantur*.

Tertio tandem & vltimo probatur rationibus; quarum prima eſt, non ſolùm quia vera Chriſti Eccleſia, dum in terris militat, eſt quędam congregatio viſibilis, vt oſtendetur capite ſequenti, cùm tamen & prædeſtinatio, & interna ſanctitas planè occulta ſit; ſed etiam maximè quia Chriſtiani & fideles non tam dicuntur tales à charitate, quàm à fidei Chriſtianæ profeſſione in certa hominum ſocietate, quæ à Chriſto ſuæ inſtitutionis, atque doctrinæ originem trahit, vnaque fide, & eorumdem Sacramentorum communicatione, veluti nexu iungitur: Vnde fideles baptizati, quãtumuis peccatores, hoc ipſo quod fidem retinent, nec à corpore vel capite Eccleſiæ per hæreſim ſeparati ſunt, adhuc verè adhęrent reliquo Eccleſiæ corpori, ac vnum proinde cum illo corpus etiã conſtituunt: ſicut nonnullæ partes, verę ſunt corporis humani partes, vnumque cum illo ſimpliciter facientes, etiam ſi vita ſenſitiua non viuant, ſed ſolùm vegetatiua.

Secunda ratio veluti à poſteriori, & à ſigno eſt, quia vt vrgent communiter Sancti Patres contra Donatiſtas, non aliter differt Eccleſia militans à Triumphante, quam quod iſta ſit impeccabilis, nullorumque malorum conſortium patiatur: militans verò ſub tali ſtatu reduplicatiuè vtroſque, & bonos & malos, vſque ad conſummationem mundi admittat, in qua exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis Matth. 13.

Ad hæc omnia luce meridiana clariora, ſuppoſita ſemel diuinarum Scripturarum veritate, quam nobiſcum recipiunt aduerſarij, nihil habent quod reſpondeant, niſi duas eſſe Eccleſias militantes, vnam veram, & internam, quæ ſoli Deo nota eſt, quæque tota ex iuſtis & electis conſtat; alteram externam & viſibilem, propter viſibilem & externam fidei profeſſionem, quæ multos reprobos cum electis, & iniuſtos cum iu-

ſtis admixtos habet.

Sed iam hoc Nouatorum dogma, chimericumque phantaſma de duplici Eccleſia refutauimus, vidimuſq; eſſe apertè contra Diuinarum Scripturarum Sanctorumque Patrum eas interpretantium ſenſum, qui dum aduerſus Donatiſtas & Nouatianos propugnant vnitatẽ Eccleſiæ Chriſti tàm iuſtos quàm iniuſtos, tam electos quam reprobos complectentis, loquuntur ſemper de illa tanquam de vnica,eaque viſibili Eccleſia, vt capite ſequenti probabitur, à qua ſe diſiunxerant illi heretici,& extra quã propterea nulla pro eis & eorum ſequacibus ſalus eſſe poterat. Ita vt à Scripturis & Patribus hæ duæ ſolùm Eccleſiæ diſtinguantur, vna in cælis Triumphans,& hęc eſt electorum; alia in terris militans, quæ eſt omnium vocatorũ, vt docet D. Chriſoſtomus in Pſalm. 14. Quæ diſtinctio adhuc non eſt eſſentialis, ſed accidentalis, vt diximus ſupra cap.2. & manifeſtè tradit D.Auguſtinus in collat. tertiæ diei: *Ea*, inquit, *Eccleſia qua nunc habet permixtos bonos & malos non eſt altera à regno Dei,vbi nõ erunt mali commixti,ſed eadem ipſa vna & ſancta Eccleſia nunc eſt aliter,tunc autem aliter futura, nunc habet multos malos, tunc non habitura, ſicut nunc mortalis,quod ex mortalibus cõſtet hominibus, tunc immortalis, quod in ea nullus ſit vel corpore moriturus: ſicut non ideo duo Chriſti, quia prius mortuus, poſtea non moriturus*. Apage ergò imaginariam illam Eccleſiæ adhuc peregrinantis diſtinctionem, in inuiſibilem electorum, & viſibilem reprobos etiam continentem, quaſi iſta vltima non ſit Dei Eccleſia, aut eadem penitus cum prima;cum ex ipſomet Diuo Auguſtino vna eademque ſit ſubſtãtialiter Eccleſia triumphans & militans etiam peccatores & reprobos complectens, differantque rantùm accidentaliter penes diuerſum vtriuſque ſtatum.

Quamuis ex dictis tam in hoc, quã in alijs capitibus facilè ſolui poſsẽt omnia alia hereticorum obiecta, nihilominus tamen vt illis ſatis vndequaque fiat, illa breuiter adduco, & reduco ad duas principales claſſes auctoritatum ſacræ Scripturæ & Sanctorum Patrum malè ab ipſis intellectarum.

Primo igitur obijciunt, quędã ſcripturæ teſtimonia, in quibus Eccleſia dicitur tota pulchra, immaculata, ſancta, ſine ruga, ſine macula; qui tituli honorifici videntur competere non poſſe veræ Chriſti Eccleſiæ, ſi electos cum reprobis, iuſtos cum iniuſtis admixtos teneat.

Reſpondetur hæc & ſimilia ſacræ Scripturæ loca varijs modis à Patribus explicari, quorum nullus veritati Catholicæ à nobis ſtabilitæ præiudicat. I. ſępè in Scriprura, id quod parti conuenit, ſynecdochicos attribuitur toti. II. tota Eccleſia eſt pulchra vel ſancta,propter ſanctitatem capitis nempe Chriſti, legum, finis,mediorum,& breuiter omnium quæ ad eius conſtitutionem concurrunt. III. dicitur ſancta, non quod omnia & ſingula eius membra perfecta ſint,veramque iuſtitiam de facto colant, ſed quia in ea ſola ſunt ſancti, & extra illam nulli. IV. Eccleſia merito appellatur tota ſancta, quia tota ſancto & diuino cultui mancipata eſt, & in eum finem à Spiritu Sancto dirigitur: ita quod in Eccleſia ſint impij,ſit omnino per accidens,& pręter intentionem Dei,Chriſti,& ipſius Eccleſiæ,quæ quantùm fieri poteſt ſanctitatem & iuſtitiam in omnibus & ſingulis ſuis membris vehementer exoptat. V. multa eiuſmodi loca non intelliguntur de ipſa communitate Eccleſiæ, ſed ſępè de aliqua particulari anima in charitate & ſanctitate perfecta. VI. de Eccleſia Chriſti ſecundum ſtatum alterius & non pręſentis vitæ: quale eſt illud præſertim Apoſtoli Epheſ.5. *non habentem maculam, aut rugam &c.* In hunc enim ſenſum D. Auguſtinus lib. contra Donatiſtas poſt collationem cap. 7. ait: *Quæcumque teſtimonia diuinarum Scripturarum commemorari potuerint, quibus ab omni malorũ hominum permixtione pura prænuntiatur Eccleſia, non qualis nunc eſt, illis teſtimo-*

nijs

nijs prænuntiatur, ſed qualis poſt iſtam mortalitatem in vita æterna futura eſt.

Secundò ſolent obijcere, quędam loca Sanctorum Patrum, vbi videntur interdum aſſerere, peccatores ſaltem inſignes, eſſe ab Eccleſia extorres, & eam non habere matrem, nec eſſe eius filios aut membra, nec Dei & Chriſti.

Reſpondetur ſimiliter eiuſmodi Sāctorum Patrum loca ſuas ſecum ferre explicationes. I. enim aſſerunt tantùm peccatores aut reprobos non eſſe in Eccleſia, tanquam partes aut membra omnino viua, aut perfecta, quod eſt veriſsimum; cæterum non negant, imo pleno fatentur ore, eſſe viua vita quadam ſaltem imperfecta, & quaſi vegetatiua, ſecundum quam & alimentum doctrinæ Chriſtianæ ipſi ab Eccleſia recipere, & in fide proficere, filioſque etiam ſpirituales in ea procreare poſsint. Sicuti enim in corpore naturali dantur membra perfecta & imperfecta, vel vt dicit noſter Thomas Vvaldenſis loco ſuperius citato, coniuncta, coniunctiora, & coniunctiſsima; ita in corpore Eccleſiæ membra coniuncta ſunt, quæ Chriſtum induunt per Sacramentorum & fidei ſuſceptionem: Coniunctiora, quæ non tantum fide, ſed & charitate reſplendēt: Coniunctiſsima, quæ non ſola fide & charitate, ſed ſpe infruſtrabili, & perſeuerantia finali connexa dotantur.

Eodem modo dicitur, peccatores non eſſe filios Dei ſecundum adoptionem, cum à gratia & charitate per peccatum exciderint; nec eſſe ſimiliter filios Dei & Chriſti ſecundum imitationem; & hoc ſolum intendunt Sancti Patres, ſuis loquendi modis in obiectione adductis; ſed nihilominus dici poſſunt & debent filij Dei & Chriſti, ſecundum regenerationem, qua in baptiſmo ſunt renati; nec non ſecundum doctrinam ratione fidei, quam internè retinent, quamque exterius profitentur: quomodo ad Galat. 4. dicitur, *filioli mei quos iterum parturio*.

§. VII.

Vtrum Eccleſia in vna ſola perſona ſubſiſtere poſſit, vel etiam conſtare ſolis laicis abſque Sacerdotibus.

ALexander Alenſis, Durantus in ration. diuin. offic. & alij quos refert & ſequitur Cardinalis Turrecremata 1. lib. de Eccleſ. cap. 31. exiſtimantes Eccleſiam in triduo mortis Chriſti in ſola Virgine permanſiſſe, cum tunc Apoſtoli Chriſtum deſeruiſſent, partem affirmatiuam, quo ad vtrumque dubij punctum, defendere videntur teneri.

Nihilominus dicendum eſt primo Eccleſiam propriè loquendo in vna ſola perſona ſubſiſtere non poſſe; patet ex ſuperius dictis circa Eccleſiæ definitionem, quæ cùm eſſentialiter ſit congregatio & ſocietas, trium ad minus eſſe debet. Vndè falſum eſt in triduo mortis Chriſti Eccleſiā in ſola Virgine perſeueraſſe, non ſolùm quia plurimi iam erant fideles diſperſi per Iudęam, Galilæam prorſus ignari eorum, quæ tunc Hieroſolymis contra Chriſtum agebantur; ſed etiam maximè quia probabilius eſt Apoſtolos à fide non excidiſſe; etſi enim verum ſit, eos quidem paſſos fuiſſe ſcandalum in nocte, qua Chriſtus traditus eſt, propter timorem illis incuſſum, iuxta id quod prędixerat idem Chriſtus Matth. 26. *Omnes vos ſcandalum patiemini à me in hac nocte*. iſtud tamen vſque ad iacturā fidei non peruenit: aliud enim eſt à fide deficere, & aliud à confeſſione illius; vndè dato quod D. Petrus per trinam negationem, & alij Apoſtoli per fugam ſuam confeſſionis fidei præceptum tranſgredi potuerint, eos tamen fidem illibatam mente ſemper retinuiſſe aſſerere poſſumus, cum vnum abſque altero ſtare poſſit.

Deinde nec etiam fugiendo, à confeſsione fidei Apoſtolos excidiſſe probabilius videtur, tum quia nuſquam de fuga hac à Chriſto reprehenſi ſunt: licet enim prædixerit ipſis vt ſtatim dixi, *Omnes vos ſcandalum patiemini à me in hac nocte*: iſtud tamen ſcandalum non fuit præ-

præſciſſe peccatum, ſicuti nec ſcandalũ à puſillis & infirmis acceptum: tùm etiam quia fugiendo, & declinando perſecutionem, ſatis ſe Chriſti diſcipulos profeſsi ſunt, nec non ſe ab eius partibus omnino ſtare; cum eo tempore moraliter non potuerint melius quàm per fugam illud oſtendere: nec enim ad inſtar Diui Petri gladio percutere debebant, ſed potius patienter ſe gerere, & fuga ſibi cõſulere, ſuppoſito quod Chriſtum ſolum paſsionem ſuſtinere oportebat iuxta illud Iſaiæ: *Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum.*

Ex quibus apertiſsimè liquet Eccleſiam in triduo mortis Chriſti nequaquã in ſola Beatiſsima Virgine Maria ſuperſtitem fuiſſe, neque in ſolis laicis, cum Apoſtoli fuerint à Chriſto priuſquam moreretur, creati Sacerdotes. Quare ad candelam, quæ in officio hebdomadę ſanctæ, cęteris extinctis, non extinguitur, & qua prędicti doctores volunt ſignificari tunc Eccleſiam in ſola Virgine remanſiſſe. Reſpondetur per hanc ceremoniam, ſi referatur ad Sanctiſsimam Virginem, tantùm deſignari & argui in illa fuiſſe fidem explicitam reſurrectionis, quæ in Apoſtolis præ ignorantia & infirmitate, defectuſque ſufficientis propoſitionis, forſan fuit ſolum implicita; vel etiam quod in Virgine fides reſurrectionis conſtantior & firmior, atquę adeo magis viua & accenſa, quam in Apoſtolis remanſerit. Vide Abulenſem quęſt. 14. prologi in Matthęum, & Cardinalem Bellarminum lib. 3. de Eccleſ. militante cap. 17.

Quantum ad alteram dubij partem, vtrum, videlicet, Eccleſia poſsit conſtare ſolis laicis abſque Sacerdotibus; pro illius explicatione notãdum eſt ex Gerſonio & Almaino tract. de poteſt. Eccleſiaſt. Chriſtum Dominum inſtituendo, ſeu fundando Eccleſiam, prouidiſſe illi de medijs ad eius ſtatum & conſeruationem neceſſarijs, aliàs eam irrationabiliter inſtituiſſet: vndè cum ex diuinis Scripturis ſe habeat ad modum regni, ciuitatis, ouilis, magnæ domus vel reipublicæ numeroſam hominum multitudinem complectentis, quæ abſque authoritate quorumdam ſuperiorum, & inferiorum ſubordinatione, nequit in ordine contineri; inter media ad perfectiſsimum Eccleſiæ ſtatum & conſeruationem neceſſaria, maximè reponenda eſt poteſtas iuriſdictionis, qua in debito officio, ordine, & ſubiectione perſonæ illæ, ex quibus Eccleſia coaleſcit, conſeruantur; ſicque de facto Chriſtus Dominus ſapientiſsimus legiſlator inſtituendo Eccleſiam, ſimul etiam inſtituere voluit in ea tres poteſtates: Papalem omnium ſupremam Ioannis vltimo, cũ Petrum cęteris Apoſtolis, & conſequenter omnibus fidelibus prefecit, dicens illi: *Paſce oues meas, paſce agnos meos.* Epiſcopalem mediam, cum dicit Apoſtolis: *Quæcumque ligaueritis &c.* & Sacerdotalem ſiue presbyteralem infimam, cum eoſdem in Sacerdotes pridiè quam pateretur creauit, & 72. diſcipulos deſignauit Lucæ 10. *Miſitque eos in omnem ciuitatem, in qua erat ipſe venturus.* His enim diſcipulis dicuntur ab Innocentio Papa Sacerdotes, ſeu Parochi ſucceſsiſſe.

Obſeruandum eſt ſecundò Eccleſiã, vt iam toties monuimus, poſſe conſiderari dupliciter, primo veluti ſecundum ſuam ſubſtantiam, aut ſecundum ſua eſſentialia iuxta definitionem ſecundo huius ſectionis capite allatam; deinde veluti accidentaliter, aut ſecundum ſtatũ, quem à Chriſto accepit in nouo teſtamento. Quibus ſuppoſitis.

Dico ſecundo ex prefatis doctoribus, quibus adiungo Andream Duuallium 22. tract. de fide quęſt. 1. Eccleſiã, ſecundum ſtatum, vel formam quam in ea Chriſtus præſcripſit, non poſſe ex ſolis laicis conſtare, ſed in ea Sacerdotes, & Epiſcopos ſupremumque paſtorem eſſe neceſſarios, debent enim tres poteſtates Papalis, Epiſcopalis & Sacerdotalis in ea relucere. Verum quia huius concluſionis probatio pendet à multis extra pręſens inſtitutum, ſufficiat ad cõplementum doctrinæ illam inſinuaſſe.

Quod

Quod ſi inquirat aliquis, an licet Eccleſia ſecundum ſtatũ noui teſtamenti præſciſè conſiderata conſtare nequeat ex ſolis laicis, poſſit tamen ſolis Sacerdotibus & Epiſcopis cum Papa abſque vllis laicis conſtare,& ſubſiſtere? Affirmatiuè reſpõdet ſtatim citatus Andreas Duuallius; ſic enim,inquit,tres illæ poteſtates à Chriſto inſtitutæ in Eccleſia optimè relucerent, atque adeo ordo inferiorum ad ſuperiorem ſemper retinetur. Inſtanti alicui, quod Epiſcopi & Sacerdotes, per quos Parochi communiter intelligi ſolent,non poſſint abſque ouibus aut ſubditis ſubſiſtere. Reſpondet prefatus doctor hanc inſtantiam ſolùm euincere, Eccleſiã ſine Laicis tunc futuram in ſtatu aliquatenus imperfecto, ac veluti violento, proindeque repugnare ſuauitati diuinæ prouidentiæ quod caſus ille contingat: attamen ſi per potentiam abſolutam daretur,adhuc Eccleſia retineret optimè ſtatum ſuum, pro vt eſt à Chriſto inſtitutus; ſic enim tres poteſtates dictæ in ea conſeruarentur, vt ſatis patet.

CAPVT VI.

Quod extra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam non ſit ſalus.

NOn omnes fideles intra veram & & vnicam Chriſti Eccleſiam exiſtentes, ſaluari ſatis conſtat ex dictis ſuperiori capite, cùm inter illos plures improbi & reprobi prędeſtinatis admixti reperiantur, dicente Domino, multos quidem vocatos, paucos verò eſſe electos; nunc demonſtrandum nobis eſt nullos extra illam ſaluos fieri poſſe; qua in re licet hęretici noſtri temporis de Eccleſia magnificè ſentire & loqui videantur; vt patet ex ſequentibus eorum dictis; Caluinus enim lib. 4. inſtitut. cap. 1. §. 4. ait: *Quia nunc de viſibili Eccleſia diſſerere propoſitum eſt,diſcamus vel vno matris elogio, quam vtilis ſit nobis eius cognitio, imo neceſſaria; quando non eſt alius in vitam ingreſſus, niſi nos ipſa concipiat in vtero, niſi pariat, niſi nos alat ſuis vberibus, denique ſub cuſtodia & gubernatione ſua nos tueatur, donec exuti carne mortali ſimiles erimus Angelis.* Inſuper ibidem; *vt in vitam immortalem renaſcamur, Eccleſiæ vtero nos concipi; vt conſeruemur, illius gremio foueri oportet. Eſt enim noſtra omnium mater, penes quã gratiæ ſuæ theſauros depoſitos eſſe voluit Dominus &c.* Et infra; *Niſi Chriſto capiti noſtro, per hanc cum omnibus membris eius coniunctionem, compacti, nullam cæleſtis hæreditatis ſpem cernere poſſumus, quando extra Eccleſiæ vnitatem nullam eſſe ſalutem ſcriptura pronuntiat. Sic enim intelligendæ ſunt iſtæ prophetica locutiones: in Sion & in Hieruſalem erit ſalutatio tua.*

Idem docet Confeſsio Saxonica cap. 12. *Non alibi ſunt hæredes vitæ æternæ, niſi in cætu vocatorum, iuxta illud, quos elegit,hos & vocauit*: vbi inferius per cętum vocatorum ait, *Eccleſiam monſtrari quæ conſpici, & exaudiri poteſt, iuxta illud,in omnem terram exiuit ſonus eorum.* Philippus Melancton in locis communibus cap. de Eccleſia. *Quotieſcumque de Eccleſia cogitamus, intueamur cætum vocatorum, qui eſt Eccleſia viſibilis, nec alibi electos eſſe ſomniemus niſi in hoc ipſo cætu viſibili.* Vrſinus in Catech. quæſtionibus de Eccleſia quæſt. 7. in initio: *Nemo extra Eccleſiã poteſt ſaluus fieri &c. electi igitur, etſi non ſemper ſunt membra viſibilis Eccleſiæ, omnes tamen ſunt antequam moriantur.* Paræus in collegio Theolog. diſput. 11. *Quod vulgo dicitur extra Eccleſiam non eſt ſalus, eſt non ſolũ de hac interna, ſed etiam de externa Eccleſia verum.* Danæus lib. de viſib. Eccleſ. *Tertium eſt debere quemlibet pium & fidelem ſe ſe illi Eccleſiæ adiungere,quæ & vera eſt, & viſibilis &c. Vt veriſſime fuerit à Patribus Orthodoxis dictum, ille non habet Deum Patrem, qui non habet Eccleſiam viſibilem matrem*;& ſic de alijs, qui, vt dicebam,licet ita bene de Eccleſia ſentire videantur, plures tamen ex illis, vt videbimus in decurſu huius capitis,id ſolum intelligi volunt de Eccle-

ſia

ſia inuiſibili, vel de viſibili quando eſt talis;& vbi tam Scripturæ quam Sanctorum Patrum authoritatibus, nec non etiam adductis propriorum authorum teſtimonijs conuicti fateri coguntur, quod extra veram, & vnicam Chriſti Ecclesiam, quam ſequenti capite neceſſario viſibilem eſſe debere probabimus, ſalus eſſe non poſſit, concedere non dubitant, ſufficienter in ea quem eſſe, ad hunc effectum, modo credat in Chriſtũ, quatenus exiſtimant veram & vnicam eius Ecclesiam vniuerſalem conſtare ex ipſiſmet etiam hæreticorum ſectis tanquam ex partibus ſuis, magis tamen vel minus impuris pro diuerſitate ſuorum errorum,in quibus proinde vnuſquiſque ſaluari poteſt, Catholicus in Catholica, Lutheranus in Lutherana, Caluiniſta in Caluiniſtica. Primus huius ridiculæ ac ſacrilegæ opinionis author videtur fuiſſe Zuinglius lib. de ratione fidei tomo 2, *Sumitur*, inquit, *Eccleſia vniuerſaliter pro omnibus ſcilicet qui Chriſti nomine cenſentur, hoc eſt qui Chriſto nomen dederunt*; hunc poſtea non minori præſumptione quam cæcitate ſecuti ſunt Molinæus in ſuo clypeo ſect.92. impreſſionis Gebennenſis 1639. & Pleſſeus Mornæus in tract. de Eccleſia cap.2. Antonius Faius in Enchiridio, vbi ait: *Etiamſi obrepant vitia in Eccleſia in doctrina,non tamen deſinere eſſe Eccleſiam, modo fundamentum retineatur, quod eſt Chriſtus ſeu ſalus per Chriſtum.* Cuius rationem reddens Frāciſcus Gũmarus Caluiniſmi doctor Leydę ait, vnitatis in vera fide varios eſſe gradus: alia, inquit, eſt vnitas in fundamento, alia etiam in reliquis articulis; illam ad Ecclesiæ conſtitutionem: hanc verò coniunctam ad perfectionem pertinere; proptereaq;apparere Romanæ Ecclesiæ tyrannidem,quæ iniquè & leui de cauſa ab Ecclesiæ vnitate diſſentientes excludit, & proteſtantibus diuiſionem obijcit. Iam pro Catholicæ veritatis explicatione ſit.

I. Concluſio, certa fide tenendum eſt,neminem æternam conſequi ſalutem poſſe extra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam; in hac concluſione conueniunt omnes etiam hæretici, quos enim ſtatim adduximus, non tam videntur contra illam pugnare, quam errare circa modum explicandi veritatem & vnitatem Eccleſię, extra quam fatentur quoque nullum ſaluari poſſe.

Primò ad hanc veritatem pertinere videtur vaticinium Iſaiæ cap. 60. v.11. *Aperientur portæ tuæ iugiter: die ac nocte non claudentur, vt adferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur: Gens enim & regnum quod non ſeruierit tibi peribit.* His enim verbis duo prædicuntur, vnum quod Eccleſia Chriſti futura ſit viſibilis, vt dicetur capite ſequenti, quæ pateat omnibus gentibus ſi velint intrare. Alterum quod omnes ſint perituri, qui eam ingreſſi non fuerint.

Item Ioelis prophetię cap. 2. nu. 32. *Et erit: omnis qui inuocauerit nomen Domini ſaluus erit: quia in monte Sion, & in Ieruſalem erit ſaluatio, ſicut dixit Dominus, & in reſiduis quos vocauerit Dominus.*

In nouo teſtamento 1. Petri 3. 20. comparatur Eccleſia, vel potius baptiſma per quod in illam fit ingreſſus Arcæ Noë; ſtante in hoc ſimilitudinis veritate, quod ſicut tempore diluuij nulla extra arcam anima ſalua facta eſt,ita nullus in hoc ſæculo extra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam ſaluari poteſt. Hanc ipſam comparationem nō ſolùm approbanr aduerſarij, ſed ea quoque vtuntur, Danæus lib. de viſibili Eccleſ.pag.1607. Muſculus in cap. 8. Geneſeos, Perchinſeus in Symbolum colum.785.*Arca illa*, inquit, *extra quam interibant omnes, typus fuit Eccleſiæ extra quam qui ſunt,damnati ſunt omnes.*

Eadem ratione vocatur Eccleſia Lucę 1. & 17. regnum Dei, regnum Chriſti: Epheſ.1.corpus Chriſti: 1. Corint.6. templum Dei; ad Galatas 4. Hieruſalem cæleſtis mater noſtra: 1.Timoth.3.Domus Dei; Hebræor.12. Ciuitas Dei; ſi enim extra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam, in alijs videlicet Hæreticorum

Sy-

Digitized by Google

Synagogis, ſalus eſſe poſſet; profectò non eſſet eur præfatis ſuper illas titulis, alijſque ſimilibus paſſim in Seriptura obuijs tam honorificè commendaretur, vt ſatis per ſe patet.

Sanctus Ioannes epiſt.1.cap.2. v.20. loquens de illis, qui ſe ab Eeclesia ſeparant (*Ex nobis*, inquit, *prodierunt, ſed non erant ex nobis, nam ſi fuiſſent ex nobis permanſiſſent vtique nobiſcum*) tam euidenter his verbis oſtendit, ſaluandos omnes, debere finaliter in vera, & vnica Chriſti Ecclesia perſeuerare, vt id abſque magno abſurdo negari non poſſir.

Idem colligitur ex actis Apoſtolicis cap.4. v. 12. vbi dicitur de Chriſto Domino, atque adeo de Eeclesia ab eo, & in eo fundata, *quod nō ſit in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri*. Cui etiam conſonat illud Apoſtoli 1. Corinth. 3. 11. *fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitū eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus*: nec non aliud Diui Ioannis eap.3. v.15. *ſic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in ipſum, non pereat*; Et infra: *Qui credit in eum non iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus eſt, quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei*. At ſi extra veram; & vnicam Chriſti Eecleſiam ſaluari quis poſſet, iam daretur aliud nomen aliudque fundamentum, prçter id quod præallegatæ Seripturæ teſtanrur poſirum eſſe, quod eſt Chriſtus Ieſus: Igirur eerta fide credendum eſt, nullum æternam conſequi ſalutem poſſe, extra veram & vnicam eius Eccleſiam; qùantumuis vel minimū tantùm haberet errorem veræ eius fidei contrarium; qui enim non credit in nomine vnigeniti filij Dei, nec etiam paratus eſt alia omnia ab ipſo reuelata credere, vbi à vera eius Eccleſia ad credendū proponuntur, iam iudicatus eſt, vt fuſius in ſeeunda conelusione explieabimus.

Eamdem veritatem vnanimiter doeent Sancti ac veteres Patres: Irenæus lib.4. cap.62. *Iudicabit autem, & eos qui ſchiſmata operantur, qui ſunt immanes nō habentès Dei dilectionem, ſuamque vtilitatem potius conſiderantes, quam vnitatem Eccleſiæ*. Et infra: *Iudicabit autem & omnes eos qui ſunt extra veritatem, id eſt, qui ſunt extra Eccleſiam*. Quibus ſanè verbis ſaris innuitur, ſaluari non poſſe ſchiſmatieos, qui defectu chariratis ſçcundū quid, nec hçreticos qui defectu fidei extra Eceleſiam ſimplieiter reperiuntur; vt ſuperiori eapite dictum fuir.

Sanctus Cyprianus lib. de vnitate Eecleſiæ cap.5. *Quiſquis ab Eccleſia ſeparatus adulteræ iungitur à promiſſis Eccleſiæ ſeparatur, nec peruenit ad Chriſti præmia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti. Alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt, habere non poteſt Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet matrem*. Item epiſt.46. *Quomodo poteſt eſſe cum Chriſto, qui cum ſponſa Chriſti, atque in eius Eccleſia non eſt*: epiſtola 61. *Nemini ſalus, niſi in Eccleſia eſſe poteſt*: epiſt.73. *Salus extra Eccleſiam non eſt*: & alibi paſſim, adeo vt libro iam citato doeeat, *quod etiam ſi occiſi in confeſſione nominis Chriſti fuerint, qui extra eius Eccleſiam colliguntur; macula iſta nec ſanguine abluitur; inexpiabilis & grauis culpa diſcordiæ nec paſſione purgatur: eſſe martyr non poteſt, qui in Eccleſia non eſt: ad regnum peruenire non poteſt, qui eam, quæ regnatura eſt deſerit*.

Sanctus Hilarius Pictauienſis Epiſcopus eanon. 13. in Matth. explicans illa verba: *Sedens in nauicula &c.* ait, *Chriſtum Dominum facti iſtius genere ſignificaſse eos, qui extra Eccleſiam poſiti ſunt, nullam diuini ſermonis capere poſſe intelligentiam; nauis enim Eccleſiæ typum præſe fert, intra quam verbum vitæ poſitum, & prædicatum, hi qui extra ſunt, & arenæ modo ſteriles atque inutiles adiacent, intelligere non poſſunt*; multoq; minus ſaluari.

D.Hieronymus lib.7. in Ezechielem cap. 23. *Porrò ſecundum tropologiam, difficilis intelligentia: quomodo Eccleſia hæreticam vincat libidinem: niſi fortè poſſimus hoc dicere, quod ſeruus qui ſcit voluntatem Domini ſui, & non facit eam, vapulauit multis: & quod hæretici foris nefanda committant, & extra arcam Noe nau-*

fragio pereant. Eccleſiaſtici autem ſi veram fidem ſequentes, Aſſyria atque Chaldæa imitentur vitia, & diſcolores ſequantur imagines peccatorum, maioribus digni ſunt cruciatibus.

Sed omnium fuſiſſimè & clariſſimè hanc veritatem docuit D. Auguſtinus lib. 4. de Symbolo ad Cathecum. cap. 13. *Propterea huius concluſio Sacramenti per Sanctam Eccleſiam terminatur, quoniam ſi quis abſque ea inuentus fuerit, alienus erit à numero filiorum, nec habebit Deum Patrem, qui Eccleſiam noluerit habere matrem.* Item lib. 4. de baptiſmo cap. 17 *Salus extra Eccleſiam non eſt. Quis negat? & ideo quæcumque ipſius Eccleſiæ habentur extra Eccleſiam, non valent ad ſalutem*; vt ſatis patet in Schiſmaticis puris, & Fidelibus iuſtè excommunicatis, qui quãtumuis ſimpliciter in Eccleſia permaneant, ob eamdem quam ſeruant cum illa fidei vnitatem, quia tamen ſecundum quid ab eius communione ſeparantur, talis fides, cæteraque alia ſpiritualia bona nihil illis conferunt ad ſalutem. Adeo verum eſt, quod idem Auguſtinus ait in concione de geſtis Emeriti: *Eum ſalutem non poſſe habere niſi in Eccleſia Catholica; extra Eccleſiam Catholicam totum poſſe habere præter ſalutem, poſſe fidem & habere & prædicare*, (vt ſtatim diximus de Schiſmaticis puris, & Fidelibus iuſtè excommunicatis) *ſed nuſquam niſi in Eccleſia Catholica poſſe ſalutem inuenire.* Item epiſtola 50. ad Bonifacium Comitem ſub finem; *Eccleſia Catholica ſola corpus Chriſti eſt, cuius ille Saluator eſt. Extra hoc corpus neminem viuificat Spiritus Sanctus.* epiſt. 152. *Quiſquis ab hac Eccleſia Catholica fuerit ſeparatus, quantumlibet laudabiliter ſe viuere exiſtimet, hoc ſolo ſcelere, quod à Chriſti vnitate diſiunctus eſt, non habebit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eũ.* epiſt. 204. *foris ab Eccleſia conſtitutus, & ſeparatus, à compage vnitatis, & vinculo charitatis æterno ſupplicio punireris, etiam ſi pro Chriſti nomine viuus incẽdereris.* Et alibi paſſim, lib. de vnitate Eccleſ. c. 19. tract. 26. 27. & 45. in Ioannem, ſerm. 11. de verbis Domini cap. 17. vt dies me deficeret, ſi quæ in hanc ſententiam contulit Auguſtinus vellem percenſere.

Subſcribit Magiſtro fideliſſimus eius diſcipulus Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 38. & 39. *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites quemlibet hæreticum, ſiue Schiſmaticum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti baptizatum, ſi Catholicæ Eccleſiæ non fuerit aggregatus, quãtaſcumque eleemoſinas fecerit, & pro Chriſti nomine etiam ſanguinem fuderit nullatenus poſſe ſaluari.*

Item Paulus Oroſius eiuſdem S. Auguſtini diſcipulus lib. 7. hiſtoriarum cap. 33. *Vnus*, inquit, *Deus vnam fidem tradidit; vnam Eccleſiam toto orbe diffudit, hanc aſpicis, hanc diligit, hanc defendit. Quolibet ſe quiſque nominę tegat, ſi huic non ſociatur alienus eſt.*

Diuus tandem Gregorius lib. 14. Moral. cap. 2. ait: *Sancta vniuerſalis Eccleſia prædicat ſaluari veraciter niſi intra ſe non poſſe; aſſerens, quod omnes qui extra ipſam ſunt, minimè ſaluabuntur.* Tantùm pro Catholicę veritatis cõfirmatione ex Sanctis Patribus, quorum authoritatem, nec non etiam diuinarum Scripturarum admittunt hæretici, quibuſcum in præſenti rem potiſſimum habemus, aliam viã, aut methodum ſecuturi cum cæteris infidelibus libro quinto, ad eamdem illis veritatem perſuadendam.

Tertiò probatur concluſio rationibus. Prima, quia ibi ſolùm poteſt eſſe ſalus, vbi reperitur vera fides, veraque eius doctrina, ſed in ſola Chriſti Eccleſia reperitur vera fides, veraque eius doctrina: in ea igitur ſolùm poteſt eſſe ſalus. Probatur maior, et ſi enim ad ſalutem hominum ſola fides non ſufficiat, de quo modo non diſputamus cum aduerſarijs oppoſitum docentibus, nihilominus ad illam indiſpenſabiliter requiritur; vnde D. Paulus ad Romanos 3. & 4. ad Galatas 3. & ad Hebræos 19. longam eorum ſeriem contexens, qui tam ante datam legem, quam tempore illius præclariſſimis virtutibus inſignes fuere, omnes fide Deo placuiſſe Scripturæ teſtimonijs oſtendit, tandemque illam ſtatuit vniuer-

uer-

Digitized by Google

uerſaliſſimam aſſertionem, *ſine fide autē impoſſibile eſt placere Deo*: nec non illam aliam: *Iuſtus autem ex fide viuit*: adeo vt, ſicut nos hoc aëris reſpiramine naturaliter viuimus, ita iuſtus quiſque ſupernaturaliter ſpiritu fidei viuat, neceſſe ſit. Qua etiam de cauſa Concilium Tridentinum ſeſſ.6. cap. 8. explicans illud eiuſdem Apoſtoli, quod homo iuſtificatur per fidem, & gratis, ait: *Ea verba in eo ſenſu intelligenda eſſe, quem perpetuus Eccleſiæ Catholicæ conſenſus tenuit, & expreſſit, vt ſcilicet per fidem iuſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, & radix omnis iuſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum eius conſortium peruenire*. Minor autem ſupponitur tanquam certa, ſi quidem fidei vnitas eſt forma Eccleſiæ, defectu cuius hæretici, nec merito, nec numero ad illam pertinent.

Secunda ratio ſic efformatur. Si extra Chriſti Eccleſiam ſalus ab hominibus obtineri poſſet; dareturque conſequenter aliud nomen ſub cælo, in quo ſalui fierent; fruſtra verbum diuinum humanam, eamque mortalem naturam aſſumpſiſſet, fruſtra ſe mundo manifeſtaſſet, vt ſuam Eccleſiam tot laboribus, in quibus fuit à iuuentute ſua fundaret, fundatamque pretioſiſſimi etiā ſanguinis ſui effuſione ſtabiliret, & ſic de alijs ſimilibus; quæ cum ſint abſurdiſsima, fatendum eſt nullum ad æternæ vitæ regnū niſi ex Eccleſia Chriſti aſſumi; nec aliud nomen eſſe ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. Huc quoque pertinet, quod Chriſtus Dominus fundamentum eſſe dicitur, via, veritas, vita, oſtium; quæ omnia, & alia ſimilia eſſent omnino falſa, ſi extra Eccleſiam ab eo inſtitutam poſſet quis ſaluari, inueniretque aliud oſtium, per quod ad æterna paſcua ingrederetur.

Quod enim reſpondent aliqui talia de Chriſto Ieſu, & in illum fide debere intelligi, nōn vt ſimpliciter ad ſalutem neceſſaria, ſed ad facilius, aut melius; vel etiam vt neceſſaria neceſſitate præcepti, non autem medij; tam alienum eſt à modis loquendi Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum paſsim vtentium oratione, vel propoſitionibus excluſiuis, vbi agitur de neceſſitate fidei in Chriſtum ad ſalutem, quodque conſequenter aliquis ſit in eius Eccleſia, vt alia impugnatione non indigeat; præſertim etiam quia ab illis æquiparatur neceſſitas fidei in Chriſtū neceſſitati gratiæ; vnde ſicut inter fidei dogmata, ab aduerſarijs quoque recepta, ſancitum eſt, quod ſine gratia Chriſti iuſtificatur, vel ſaluatur nemo, ita prorſus idem aſſerendum eſt de fide in illum; ad cuius probationem præter iam adducta ex Actibus Apoſtolicis cap. 4. *Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum*, &c. ex epiſtola ad Galatas 2. & 3. &c. vnum adiungo vtramque & gratiæ & fidei in Chriſtum neceſsitatem connectens teſtimōnium ex c.15. S.Ioan. *Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites, &c. quia ſine me nihil poteſtis facere*: deinde ſubdit: *ſi manſeritis in me, & verba mea in vobis māſerint quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis. In hoc clarificatus eſt pater meus, vt fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei diſcipuli*.

Ex Patribus autem neceſsitatem fidei pariter, ac de gratia, vbique etiam atteſtantibus duos tantùm proferam. Primus eſt S.Hieronym. in cap.1. ad Epheſios, vbi ait: *Non ante filij eſſe poſſumus, niſi filij eius Ieſu Chriſti fidem, & intelligentiam recipiamus*; alter eſt Diuus Auguſtinus lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.8. *Proinde ipſe vnus magiſter, & Dominus cum dixiſſet, quæ ſupra commemoraui, hoc eſt opus Dei, vt credatis in eū, quem miſit ille*; in eodem ipſo ſermone paulo pōſt ait: *omne quod dat mihi pater ad me veniet*. Item paulò poſt: *nolite murmurare &c. Omnis homo qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me. Quid eſt omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me? Niſi nullus eſt, qui audiat, & diſcat à Patre, & non veniat ad me. Si enim omnis, qui audiuit, & didicit, venit,* pro-

profectò omnis, qui non venit, non audiuit à Patre, nec didicit, nam ſi audiſſet, & didiciſſet, veniret: neque enim vllus audiuit & didicit, & non venit, ſed omnis, vt ait veritas, qui audiuit, & didicit, venit. Quibus ſanè teſtimonijs nihil apertius dici poſſe videtur ad noſtrũ intentũ, ęqualem videlicet eſſe fidei in Chriſtũ neceſſitatẽ cũ Dei gratia, ad hominũ iuſtificationẽ æterneq; ſalutis conſecutionẽ; ſiue quod idem eſt, ſine vera fide Chriſtiana in re, quæ ſola veram Religionem, aut Eccleſiam fundat, ſaluari prorſus neminem poſſe; cum hoc tamen diſcrimine adultos inter ac pueros; quod his fides ſolùm in habitu ſufficiat; adultis autem rationis, ac perfectæ deliberationis compotibus ſit neceſſaria tam habitualis, quàm actualis, non quidem ſemper in actu cõſeruata, ſed virtualiter tantùm continuata, nunquamque retractata; quamuis ſit difficultas inter Theologos, ad quænam obiecta ſe ſe debeat illa extendere tam neceſſitate medij, quam præcepti, de quo non diſputamus modo; ſed tantùm neminem æternã conſequi ſalutem poſſe extra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam; vel quod in idem recidit, eos ſolos ſaluari, qui ſunt intra illam, ſolóſque eſſe intra illam eos, qui veram in Chriſtum fidem profitentur; hæc enim omnia dicuntur ad conuertentiam.

Tertia ratio. In illa ſolùm Eccleſia poteſt eſſe ſalus, ſaltem per ſe loquendo, & ſecundum legem Dei ordinariam, in qua ſola reperiuntur media ad hunc finẽ inſtituta; ſed in ſola Chriſti Eccleſia reperiuntur talia media; Ergò in illa ſolùm poteſt eſſe ſalus: Maior huius argumenti videtur eſſe certiſsima; conſecutio enim ſalutis æternæ non dependet præciſè ab arbitrio humano, ſed eſt deſuper à Deo data, & conſequenter debet fieri tam in ea Religione aut Eccleſia, quam per ea media, quæ ipſe inſtituit, & non alia, vt fuſius dicetur libro ſequenti, agendo contra cæteros infideles de medijs dignoſcendæ veræ Religionis; quam modo cum hæreticis ſupponimus ſolam eſſe Chriſtianam; qui etiam minorẽ admittunt; talia enim media ſunt veritas doctrinæ tam in credendis, quam in agendis, ſincera Sacramentorum adminiſtratio, & per ea ſacratiſsimæ paſsionis Chriſti, meritorumque eius applicatio, & alia eiuſmodi, quæ in ſola Chriſti Eccleſia reperiuntur, quorumque proinde illi tantùm participes effici poſſunt, qui ſe ad illius coniunctionem recipiunt.

Contra hanc concluſionem duo poſſunt obijci; primùm eſt Cathecumenos, ex dictis ſuperiori capite, non eſſe de Eccleſia, & tamen eos ſaluari poſſe; igitur extra veram Chriſti Eccleſiam poteſt eſſe ſalus.

Reſpondetur ad hoc argumentũ duo eſſe Cathecumenorum genera; alij enim nullo pacto credunt, ſed tantùm ſinunt ſe inſtrui de Religione Chriſtiana, & hos non diximus ſaluari poſſe, ſed contrariũ, eum nec meritò, nec numero ſint actu de corpore Eccleſiæ, extra quam non eſt ſalus, defectu fidei, quæ omnino neceſſaria eſt, vt quis eſſe de illa dicatur: Alij verò tanquam plenè inſtructi, & de omnibus fidei articulis edocti iam credunt, ita vt tantùm illis deſit baptiſmus in re; & hos diximus ſaluari poſſe, ſi cętera cum fide concurrant, hoc eſt ſi habeant fidem quæ per dilectionem operatur; ita enim merito etiam perfecto ad Eccleſiam pertinent, quamuis non numero, defectu regenerationis ſpiritualis per baptiſmum, quia non aliqua ipſorum culpa, ſed morte repentina præuenti, aut alio accidenti in re ſuſcipere non potuerunt illum, quem iam in voto, & deſiderio habebant: hoc autem ſufficit, vt nullus extra veram Chriſti Eccleſiam, eiuſque fidem ſaluus fieri dicatur. Etſi enim ex triplici baptiſmo fluminis, flaminis, & ſanguinis ſolus baptiſmus fluminis ſit Sacramentum: & conſequenter iuxta Apoſtolum Ephes. 4. & ſymbolum Eccleſiæ, ſit vnum baptiſma, per realem cuius ſuſceptionem non ſolùm merito, ſed etiã numero fideles Eccleſiæ incorporantur; nihilominus reliqua etiam duo dicuntur metaphoricè baptiſmata; quia in neceſsitate ſupplent defectum Sacramen-

men-

menti baptiſmi; eo quod ad poſitionem illorum Deus confert gratiam non baptizatis.

Obijcitur ſecundò, in veteri lege Synagogam Iudęorum fuiſſe veram Dei Eccleſiam, extra quam tamen Gentiles ſaluari poterant, ergo poterunt etiam modo in lege Euangelica ſaluari, licet extra veram Chriſti Eccleſiam reperiantur; dummodo aliunde operentur bene.

Reſpondetur ad hanc obiectionem ex dictis ſuperius cap. 3. cōcedendo antecedens, & negando conſequentiam, ob diſparem Eccleſiæ rationem, ante & poſt Chriſti Domini aduentum: nam ante aduentum Synagoga Iudæorū non erat Eccleſia vniuerſalis, ſed particularis tantùm ſub vniuerſali contenta, vna cum Eccleſia Gentilium, vel eorum qui ex ſtirpe Abrahę non deſcendebant, tanquam cum altero membro materialiter illam integrante; vndè quod illi eſſent extra Synagogam Iudæorum, nō ſequebatur quod eſſent quoque extra veram & vniuerſalem Eccleſiam, & quod extra illam ſaluarentur; qui extra Iudæorum Synagogam ſalui fiebant: At poſt Chriſti aduentum ſola eius Eccleſia facta eſt Catholica, & vniuerſalis, pro omnibus prorſus hominibus, proindèque extra illam eiuſque fidem nullus omnino ſalutem conſequi poteſt: quo circa tantum abeſt vt hęc obiectio aliquam vim contra doctrinam ſuperius ſtabilitā habeat, quin potius illi fauere videtur ſic retorta: Quemadmodum enim ante Chriſti aduentum nullus Iudæus, aut ex ſtirpe Abrahæ carnaliter deſcendens extra Synagogam, aut ſine ſacramento circumciſionis ad ipſorum ſalutem, ac iuſtificationem neceſſario à Deo inſtitutæ, ſaluus fieri poterat; ita nec modo vllus homo, extra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam, aut ſine ſacramento baptiſmi vel in re vel in voto, non tantùm neceſſitate præcepti ſed etiam medij neceſſario, iuxta eiuſdem Chriſti inſtitutionem, pro omnium hominum ſalute, & conſequenter vt quis ſit de eius Eccleſia, extra quàm non eſt ſalus.

II. Concluſio; vt quis intra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam ſaluus fiat, nulla quantumuis minima hęreſeos labe culpabiliter aſperſus eſſe debet. Iſta concluſio eſt directè contra hæreticos, vel potius ſemiatheos noſtri temporis ſuperius allatos, eorūque ſequaces exiſtimantes ſub Ieſu Chriſti nomine omnia eſſe in tuto, ſiue ſufficere Chriſtum noſſe, & in Chriſtum credere; & de reliquo quamcumque partem ſectari; de quo quia fuſior redibit ſermo libro ſequenti ſectione 6. aduerſus politicos, & alios in religionis negotio indifferentiā admittentes; nunc pro intelligentia cōcluſionis breuiter noto, & ex eius etiam terminis patere puto, I. nos in pręſenti non diſputare, quorum articulorum expreſſa fides, aut explicita requiratur, & quorum ſufficiat implicita; & quid poſt Chriſti aduentum, quid ante, de quibus agetur libro 5. ad 22. II. fidem non perdi, ſi quis error contra illam ſimplicibus citra culpam quandoque obrepat, indeque ſequi eos, cùm errantes potius, quàm infideles dici debeant, poſſe cum tali errore in vera & vnica Chriſti Eccleſia permanere, ſaluoſque fieri, ſi nihil aliud ipſis deſit; & ideo vt hunc caſum exciperem, de quo nullus rationabiliter dubitare poteſt, adieci in concluſione particulam *culpabiliter*. III. quia diſputant aliqui authores etiam Orthodoxi, vtrum quis in qualibet falſa, & etiam non Chriſtiana religione ritè & probè ſe gerens, & citra omnem culpā ſuam veram religionem aut Eccleſiam ignorans ſaluandus ſit, cum hic ſimiliter caſus, ſicut & pręcedens ſit accidentalis, & non ſecundum legem, ſed præter, & ex ignorantia potius inculpata legis, vt ſupponitur, hinc de illo non intelligitur noſtra concluſio, quamuis ob doctrinæ connexionem ſimus de vtroque acturi in fine huius capitis, ſed tantùm inquirimus contra hæreticos, vtrum citra omnem ignorantiam, & ſecundū ipſas Scripturas, & legem credendi, fideiue habendæ, liberum ſit, modo credatur in

Ieſum

Ieſum Chriſtum, quamlibet eorum, qui tali cenſentur nomine, partem amplecti, ac religionem ſequi; illis enim partem affirmatiuam tenentibus, nos negatiuã, tanquàm certiſſimum fidei dogma defendimus, iuxta ſtatim poſitam à nobis concluſionem.

Quæ probatur primo authoritate ſacræ Scripturæ ex Epiſtola ad Galatas, vbi Apoſtolus acriter in eos inuehitur, non qui in Ieſum Chriſtũ non crederẽt, ſed qui ita in eum crederent, vt ſimul iudicarent, legem & opera illius ſuffeciſſe ad ſalutem, & in alios præterea, qui ſimul cum fide in Chriſtum, legem quoque, & circumciſionem obſeruandam eſſe, vel obſeruari ſaltem impune poſſe docebant; deindè cap. 3. reprehenſis Galatis, & iterum cap. 5. quod contra veritatem huiuſmodi erroribus locum darent, ſubdit hanc regulam vniuerſalem. *Perſuaſio hæc non eſt ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam maſſam corrumpit. Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud ſapietis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque eſt ille.* Ergo vt quis intra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam ſaluus fiat, nulla debet eſſe, vel minima hæreſeos ſorde coinquinatus; vel quod idem eſt, non ſufficit ad ſalutem, vt quis in Chriſtum credat, nomenue eius profiteatur, ſi vel minimum quid eius fidei contrarium ſentiat.

Quàm ex doctrina antecedenti bene deducatur hæc conſequentia, oſtenditur ni fallor euidenter; quia ſi ſemel credito in Chriſtum articulo, liberum eſſet hominibus aliqua fidei eius contraria ſentire, pro vt multa reperiuntur in diuerſis hæreticorum ſectis, quæ ſe in Chriſtum credere profitentur, & gloriantur, nõ eſſet cur Apoſtolus tàm acriter Galatas obiurgaſſet, eoſque inſenſatos appellaſſet, quod admiſſa in Chriſtũ fide, ſimul credidiſſent, legem & opera illius ad iuſtificationem ſuffeciſſe, vel vna cum fide in Chriſtum, legem & circumciſionem obſeruandam eſſe, aut ſaltem impunè obſeruari poſſe; ſi enim verum eſt, quod aduerſarij, quibus cum agimus, libenter concedunt, nimirum quemlibet in ſua fide ſaluari poſſe, dummodo credat in Chriſtum; ſiue quod idem eſt, cum vera in Chriſtum fide, ſimul coniungi poſſe aliarum à vera Eccleſia Sectarum opiniones, in alijs tamen obiectis, illi contrarias & oppoſitas; hæc compoſsibilitas maximè admittenda eſſet, inter veram Chriſti fidẽ & Eccleſiam, & inter veteris legis obſeruantiam, quam fide conſtat aliquando bonam Deoque acceptam fuiſſe; Igitur cum Apoſtolus tàm acerbè, vt dicebam, illam condemnet, argumentum eſt euidens, quod vnus in fide error, quantumuis minimus, etiam admiſſo Ieſu Chriſto, totam fidem corrumpit; à Chriſto excidir, & euacuat: exemplo deducto ab Apoſtolo, ex modico fermento, quod totam quoque maſſam corrumpit.

Si dicat aliquis, ideo Galatas eorũque magiſtros ab Apoſtolo fuiſſe reprehenſos, quod in articulo redemptionis atque adeò fidei Chriſti errarent, addẽres circumciſionem & legem. Hęc inſtantia non ſatisfacit; primo quia non conſtat ex epiſtola, de tàm graui illorũ errore; ſecundo quia illo adhuc admiſſo, colligit inde Apoſtolus generalem illam regulam, quod *modicum fermentum*, hoc eſt, vel minimus in fide error, *totam maſſam*, hoc eſt, totam fidem, *corrumpit*: Igitur contra hanc veriſsimam regulã ratione Theologica inferius demonſtrandam, fruſtra recurritur ab aduerſarijs ad intentum ipſorũ, quod credentium in Chriſtum graues, vel non graues, contrariæ, vel non cõtrariæ eius redemptioni ſint errores, quandoquidẽ vel minimus error in fide diuina voluntarius & pertinax facit hominem hęreticum, atque adeo à via ſalutis aberrantem, quantumuis ſe in Chriſtum credere conſtanter affirmet, ſine fide enim diuina & ſupernaturali quam amiſit, impoſsibile eſt placere Deo, nequaquam ſufficiente humana, quàm ſolum retinet in Chriſtum, vt explicabitur infra. Tertiò

tiò non ſatisfacit præfata inſtantia, quia ſi reprehenduntur Galatæ, & à ſalutis via dicuntur aberrare, quia articulo redemptionis Chriſti addiderunt circumciſionem & legem, non minus etiam arguendi ſunt, & à recto ſalutis tramite deuiare dicendi, qui aliquid illi detrahunt; in materia enim fidei non minus erratur per ablationem, quàm per additionem, ſiuè non eſt minus hereticus qui pertinaciter non credit credenda, quàm qui non credenda, fidei præſertim contraria, credit, vel credenda adijcit: At ſi retenta dumtaxat in Chriſtum fide, liberum eſſet, vt docent aduerſarij, quamcumque Chriſtianorum partem amplecti, vel religionem ſequi Catholicam, Lutheranam, Caluiniſticam, Anabaptiſticã, & alias indifferẽter Chriſti nomen profitentes, neceſſariò etiam ſequeretur in articulo redemptionis errari ab vna, vel altera parte, vel per additionem, vel per ablationem; tale igitur illorum commentum non eſt admittendum, nec minori ſunt animaduerſione digni, quam Galatæ, eorumque magiſtri à quibus faſcinati erant, vt non obedirent veritati, inquit Apoſtolus. Maior huius argumẽti videtur eſſe certiſſima; veritas autem minoris ſequenti diſcurſu declaratur.

Præſupponendo, quod in Eccleſia Catholica, quam aduerſarij Pontificiam, vel Romanam appellant, creditur ſeptenarius Sacramentorũ numerus, per quæ iuxta vniuſcuiuſque naturam affirmat nobis applicari redemptionem Chriſti; ſimiliter admittitur ex fide neceſſitas bonorum operum, quibus ex D. Paulo, dicimur adimplere ea, quæ deſunt paſſionibus Chriſti, & ex D. Petro certam facere vocationem noſtram, quatenus redemptio Chriſti nõ prodeſt adultis niſi benè operantibus, & per bona opera merentibus gloriam per modum coronę iuſtitiæ, quam reddet Dominus in illa die iuſtus Iudex. Quod vtrumque Lutherani & Caluiniſtæ negant. Iam ergo inquiro, vel Chriſtus talem, hoc eſt, ſeptenarium Sacramentorum numerum inſtituit, eoque modo, quem docet pars Pontificia, vel non, vt contendunt aduerſarij; quod idem dico de neceſsitate bonorum operum; ſi primum concedatur, iam pars Pontificia in tuto eſt, Lutherana verò & Caluiniſtica grauiter errat in articulo redemptionis, dum illi detrahit principalem effectum, principaliaque ſalutis humanæ inſtrumenta; ſi verò Chriſtus tot Sacramenta, modoque à parte Pontificia præſcripto non inſtituit, nec etiam neceſsitatem bonorum operum docuit, fatendum eſt eam multo plus errare, quam Galatas, quæ tot & tanta præter redemptionem requirit, & redemptioni tanquam neceſſaria ad hominum ſalutem falsò addit. Neceſſe eſt ergo vel vnam, vel alteram partem in neceſſarijs errare: vnam, vel alteram viam perditionis incedere, à Chriſto exciſam, & euacuatam eſſe; atque adeo impoſsibile eſſe, quod aduerſarij putant, Catholicos ſiue Pontificios, vt aiunt, in Pontificia, Lutheranos in Lutherana, Caluiniſtas in Caluiniſtica fide ſaluari poſſe; quocumque modo id explicent: ſed id tantùm obtineri in vera & vnica nullique prorſus errori obnoxia Chriſti Eccleſia, qualem eſſe ſolam Pontificiam aut Romanam demonſtrabimus in vltimo huius Sectionis capitulo.

Iterum ad probationem noſtræ concluſionis ex ſcriptura, faciunt omnia illius loca, quibus aſſeritur tanquàm neceſſaria ad ſalutem vnitas fidei, vnitas Eccleſiæ & corporis Chriſti; nec enim plures fides tradidit, ſed vnam, vnus Dominus, vna fides Epheſ. 4. nec multas Eccleſias ædificauit, ſed vnam; *ædificabo*, inquit, *Eccleſiam meam* Matth. 18. nec multa proindè corpora myſtica ſibi mõſtruosè confecit: at ex pugnante fide, ſiue ſit in ſubſtantialibus, ſiue non, ſiue ſit in neceſſarijs, vel minus neceſſarijs, vt interpretantur aduerſarij, ex pugnantibus in tali fide Eccleſijs, & membris, nec vna fides conſurgere poteſt, nec vna Eccleſia, nec vnum corpus Chriſti myſticum, vt magis patebit ex dicendis.

Igi-

Igitur cum omnes Chriſtianorum Sectę pugnent inter ſe, & oppoſita, & pugnãtia credant; in illis omnibus ſalus eſſe non poteſt, ſed in ea ſola, cuius fides pura, & illibata eſt, nulla penitus hæreſeos macula contaminata, quæque propterea tota in Scripturis dicitur pulchra.

Secundo probatur concluſio noſtra, ex praxi totius à principio Eccleſiæ, in qua ſecundum quod varijs temporibus variæ etiam hæreſes ſunt exortæ, non ſolùm in materijs ad Chriſtum pertinẽtibus, ſed in alijs quibuſcũque fidei eius vel minimum contrarijs; magna ſtatim ſollicitudine vniuerſalia & particularia coacta ſunt Concilia, nec non à Sanctis ac veteribus Patribus ſcripti libri, pro illarum condemnatione; vt ſatis patet in Cataphrygibus ſic à Montano Phryge dictis, qui ſecundas nuptias condemnabant; in Donatiſtis qui pertinaciter Anabaptiſmum defendebant; in Nouatianis docentibus non eſſe in Eccleſia poteſtatem remittendi peccata poſt baptiſmum commiſſa; in Aetio, qui cum Epiſcopatum obtinere non potuiſſet, docere cœpit, Epiſcopos & presbyteros eſſe omnino æquales; in Heluidio perpetuam Dei genitricis Mariæ virginitatem negante; in Iouiniano docẽte peccata eſſe paria, præmia Sanctorum eſſe æqualia, virginitatem non pręſtare coniugio; in Vigilantio aſſerente non eſſe honorandas reliquias Sanctorum, inanemque eſſe inuocationem illorum; & ſic de alijs ſexcentis; ſemel enim admiſſo, quod ſufficiat Chriſtum noſſe, & in eum credere, & de reliquo quamcumque partem amplecti, dicendum eſt, aut Eccleſiam fruſtra laboraſſe, imo deſipuiſſe in profligandis & anathematizandis tanta cum diligentia quibuſcumque hæreticis, nullo etiam circa Chriſtum Dominum errore infectis, quod eſt impium & ſacrilegum; aut re vera falſiſſimam eſſe, pro vt eſt, præfatam Sectariorum opinionem. Et certè ſi res ita ſe habet, vt illi aſſerunt, non erat cur ſe ab Eccleſia Romana ſepararent; nõ eſt cur in tali ab ea ſeparatione tàm obſtinatè permaneant, in qua, pluſquam in vlla alia parte, de Chriſto Domino Saluatore ac redemptore noſtro magnificentiſſimè ſentitur.

At dicent cauſas ſuæ ſeparationis eſſe, quod illa fundamentales in fide errores doceat. Intelligo myſterium, quoniam qui vult recedere ab amico, plerumque fingit cauſam, fundamentales vocant errores, ipſas fidei veritates à Chriſto traditas; quas etiam reijciunt, & vbi poſſunt liberam earum prædicationem, & exercitium non permittunt, quia cum veritas maneat & inualeſcat in æternum, viuat & obtineat in ſæcula ſeculorum Eſdræ lib. 3. cap. 4. timent, ne ſi populo pręſertim rudi & ſimplici, quę ſuis decipiunt mendacijs, clarius explicetur, tandem præualeat; ſicut ex hoc quod Eccleſia Romana, ſit vera & vnica ſponſa Chriſti, ipſi in fide deſponſata, nullam ſecum adulteram admittit, ſed tanquam impijſsimum dogma anathematizat, quod quilibet in ſua Secta aut religione, hoc eſt cùm quacumque hæreſi ſaluus eſſe poſsit, dummodo credat in Chriſtum. Deinde falſus eſt etiam prætextus ab aduerſarijs pro ſua ſeparatione adductus in ipſamet eorum ſententia, ſecundùm quam ſufficit ad fundamentalia fidei, credere duodecim eius articulos, qui in Symbolo Apoſtolorum comprehenſi ſunt; ſed Eccleſia Romana conſtantiſsimè illos credit; igitur nõ deficit in fundamentalibus; & conſequenter friuola eſt Sectariorum ſuæ ab ea ſeparationis excuſatio ob talem, aut aliam etiam quamcumque rationem; nec eſt cur eam excipiant, vel in ea negent ſalutis poſsibilitatem, quam in alijs Chriſtianorum partibus pręfata tantùm credentibus, admittunt.

Tertiò probatur concluſio ex vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu; teſtimonijſque iam cap. 5. ex illis adductis, quibus oſtendimus diſcredentem, vel negantem vnum fidei articulum ſatis ſibi propoſitum, nullius alterius articuli, nec Ieſu Chriſti quidem fidem habere, atque adeo veræ eius Eccleſiæ mem-

membrum eſſe non poſſe, ſubdo adhuc ſequentia; inde enim conclamatum eſſe videtur de Sectarijs, quibuſcum in pręſenti agimus; quos eò dementiæ deueniſſe non credo, vt ſaluari ſe poſſe putent, quin credant aliquid, habeantque diuinam ac ſupernaturalem alicuius articuli fidem.

Irenæus lib. 3. cap. 3. *Tantum Apoſtoli, & horum diſcipuli habuerunt morem, ne verbo tenus communicarent alicui eorũ qui adulterauerant veritatem, quemadmodum & Paulus ait, hæreticum hominem deuita*. Tertullianus lib. de præſcript. cap. 37. *Sic ſe Chriſtianum eſſe profitetur (Schiſmaticus) quomodo & Chriſtianum diabolus ſæpè mentitur*. Item. *Nec Chriſtianus videri poteſt, qui non permanet in Euangelio eius, & fidei veritate*.

Cyprianus epiſtola 73. expreſsè aſſerit, *Nobis & hæreticis nec fidem, nec Eccleſiam eſſe communem*; & epiſtola 76. ad Magnum, *Beatus*, inquit, *Ioannes Apoſtolus nec ipſe vllam hæreſim, aut ſchiſma diſcreuit, ſed vniuerſos, qui de Eccleſia exiſſent, Antichriſtos appellauit dicens: audiſtis, quia Antichriſtus venit: nunc autem Antichriſti facti ſunt multi; ex nobis prodierunt*: Et rurſus ibidem: *Neque enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cum in Euangelio ſuo teſtatur aduerſarios ſuos eos, qui ſecum non eſſent, aliquam ſpeciem hæreſeos deſignauit, ſed omnes omnino hæreticos, qui ſecum non eſſent, & ſecum non colligentes, gregem ſuum ſpargerent, aduerſarios ſuos eſſe oſtendit, dicens, qui non eſt mecum, contra me eſt: qui non colligit mecum, ſpargit*. Et tandem in aureo quem de vnitate Eccleſiæ cõſcripſit libro, tàm apertè & clarè oſtendit; *hanc vnitatem, qui non tenet, Dei legem non tenere, non tenere Patris & Filij fidem, vitam non tenere, & ſalutem*, vt ad reuincendos aduerſarios nihil addi poſſe videatur.

Hilarius in libello ad Conſtantium Auguſtum, vbi conatur Arianos, & orthodoxos in vnitatem reducere abſolutè ait; *Nec fieri poteſt, nec ratio patitur, vt repugnantia congruant, diſſimilia conglutinentur, vera & falſa miſceantur, vt & tenebræ confundantur, dies quoque, & nox habeant aliquam coniunctionem*. Et rurſus in lib. contra Arianos, vel Auxẽtium Mediolanenſem; *Specioſum quidem eſt nomen pacis, & pulchra eſt opinio vnitatis, ſed quis ambigat eam ſolam Eccleſiæ atque Euangeliorum vnitatem, pacem eſſe quæ Chriſti eſt, abſiſtite ab Auxentio Sathanæ Angelo*.

Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 18. *Hæreticorum conuenticula fugias, perſeueres autem in Catholica Eccleſia*.

Gregorius Nazianzenus orat. 37. docet: *vnum vni cohærere, & ex eis quãdam vere auream, & ſalutarem fieri catenam*; & tractatu 2. de fide; *nil eſſe periculoſius his hæreticis, qui cum integrè per omnia decurrant, vno tamen verbo tanquam veneni gutta, veram illam, & ſimplicem fidem inficiunt*.

Ambroſius Mediolanen. in cap. 9. Lucæ lib. 6. *Vnum horum*, inquit, *ſi retraxeris, retraxiſti ſalutem tuam; nam etiam hæretici habere ſibi Chriſtum videntur; nemo enim Chriſti nomen negat; ſed negat Chriſtum, qui non omnia, quæ Chriſti ſunt, confitetur*.

Hieronymus lib. 3. Apolog. aduerſus Rufinum ait, *propter vnum ſolũ verbum, aut duo quæ contraria eſſent fidei, multas hæreſes eiectas eſſe ab Eccleſia*.

Auguſtinus in Enchiridio cap. 5. *Nomine tenus inuenitur Chriſtus apud quoſlibet hæreticos, qui ſe Chriſtianos vocari volunt, re verò ipſa non eſt apud eos, quod oſtendere nimis longum eſt, quoniam commemorandæ ſunt omnes hæreſes, ſiue quæ fuerunt, ſiue quæ ſunt, ſiue quæ poterunt eſſe ſub vocabulo Chriſtiano, & quam ſit hoc verum per ſingulas quaſque monſtrandum eſt*. Item libro 21. de ciuitate Dei cap. 25. *Cum peior*, inquit, *vtique ſit deſertor fidei, & ex deſertore oppugnator eius effectus, quam ille qui non deſeruit quam nunquam tenuit*; ſatis inde oſtendit non minus hęreticum, quàm infidelem quẽcumque extra viam ſalutis eſſe; ſicut ex hoc quod apud hæreticos nomine tenus duntaxat Chriſtus inueniatur, nullas eorum

eorum Eccleſias eſſe, intra quas poſſit eſſe ſalus. Item in libro de patientia, & alibi paſſim, exponens patientiam quã ſchiſmaticus, vel hæreticus, *ne Chriſtum neget, perſecutionem, pericula, carceres, vincula, tormenta, gladium, vel flammas, vel ipſam crucem patitur timore Gehennarum*, tametſi concedat eſſe donum Dei, profuturamque ad extremi iudicij tolerabilius ſupplicium ſubeundum, ſecus tamen ad regnum cælorum comparandũ: Apage ergo nouorum ſectariorum audaciam, docentium ad ſalutem ſufficere, Chriſtum noſſe, & in Chriſtum credere, & de reliquo quamcumque partem ſectari; vbi Diuus Auguſtinus timet, ne ſcilicet ſequatur, aliquos extra verã Eccleſiam mortem etiã pro Chriſto paſſos ad regnum pertinere, filioſque eſſe illius Hieruſalem, quæ ſurſum libera eſt mater noſtra.

Vincentius tandẽ Lirinenſis ait c.31. *Abdicata etenim qualibet parte Catholici dogmatis, alia quoque, atque item alia, ac deinceps alia quaſi ex more, & licitò abdicabuntur*. Optima certè illatione contrã nouatores, cum enim eadẽ ſit ratio omnium obiectorum fidei, ſi ſemel ab illis aperitur, & relinquitur liber campus aliqua eorum credendi vel non credendi, demum quilibet eam in licentiam venire poterit, vt Ieſu Chriſti ſolum nomen ad ſalutem dicat ſufficere; eſſetq; eius Eccleſiæ voce præterea nihil, quidquid de reliquo de ipſo Ieſu Chriſto ſentiatur: iuxta illud Actor.4. *Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat ſaluos fieri*. Indeque non ſolùm hæretici omnes, ſed & Mahometani in tuto eſſe viderentur, ſuamq; cauſam rectè promouere, ac perorare poſſe, quod in Alcorano ipſorum in Chriſto creditur, velut in magno Propheta, miſſo in virtutibus; en ad quæ præcipitia inducunt, & perducunt inſaniſſimæ malè feriatorum hominum opiniones.

Quod eorum aliqui reſpondent præfatos Patres à via ſalutis duntaxat excluſiſſe hæreticos illos, qui vel circã Chriſtum, vel circa præcipua fidei ipſius errauere fundamenta; omnino gratis dicitur, & contra apertam Sanctorum Patrũ mentem; I. quia vniuerſaliter, & abſque vlla prorſus diſtinctione, quoſcumque hæreticos ab vnitate Eccleſiæ Catholicæ, atque adeo à via ſalutis æternæ excludunt. II. quia non ſolùm in Arianis, Eutychianis, Neſtorianis & ſimilibus cõtra Chriſtum, ſed in alijs etiam quibuſcumque hæreticis, contra vel minimam fidei Catholicæ veritatem errantibus, confutandis ac reducendis ſumma, vt patet ex ipſorum operibus animi conſtantia deſudarunt. III. quod tam apertis doceant verbis diſcredentem, vel vnũ minimum fidei obiectum, nullius alterius fidem habere poſſe. IV. Quia dum aſſerunt extra Eccleſiam non eſſe ſalutẽ, nomine Eccleſiæ ſemper intelligunt ſocietatem a falſis quorumcumque hæreticorum ſectis diſtinctam; quodque impoſſibile ſit, vt ex Eccleſia Ortodoxa & hæretica fiat vna vera Chriſti Eccleſiã, vt docuit Pleſſæus Mornæus lib. de Eccleſia cap. 2. ſuperius citato, quaſi Eccleſiæ etiam hæreticæ ſint veræ Eccleſiæ, ſicut inquit: *Vnus mendax eſt verus homo, quantumuis non ſit homo verax*. Sed quam fatuè & impiè tale quid ab eo dictum fuerit, ſatis patet; ideo enim homo tametſi mendax, non deſinit eſſe verus homo, quia non eſt ipſi eſſentiale, quod non ſit mendax. At cum ſit de eſſentia Eccleſiæ Chriſti, quod verum, ac puram in omnibus doctrinam profiteatur, certum eſt eam, quæ aliquem in fide errorem pertinaciter defendit, nonã poſſe eſſe veram Chriſti Eccleſiã; quemadmodum homo mendax, verus homo, ſiue eſſentialiter homo eſſe non poſſet, ſi de eſſentia hominis eſſet, quod ſemper verax, & nullo modo mendax eſſet. Ridiculum eſt igitur aſſerere, quod hæreſis, quæ vera, & vnica eſt cauſa falſitatis alicuius Eccleſię, poſsit in vera Chriſti Eccleſia reperiri, quodque hęretici, æquè ac Catholici, vel Ortodoxi ſint eſſentialiter veræ Eccleſiæ membra, aut partes. V. ſi res ita ſe haberet, ad quid poſt Apoſtolum præcipientem, Roman.

vlt.

vlt. Theſſal. 2. & Titi cap. 3. *Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correptionem deuita*; ipſi quoque Sancti Patres tam arctè prohiberent quorumcumque hæreticorum ſocietatem, & communionem etiam in ciuilibus; quæ adhuc in tantùm modo permittitur, in quantum hac via conuerſationis familiaris, eorum cõuerſio & ad Eccleſiã reductio, vt in dies contingit, ſperatur. VI. Ad quid dicerent hæreticos nequidem eſſe reipſa, ſed ore tenus Chriſtianos, ſi crederent eos ad veram Chriſti Eccleſiam pertinere, & in via conſequenter ſalutis eſſe. Et ſic de alijs innumeris, quę docent & aſſerunt Sancti Patres, ex quibus luce meridiana clarior euadit veritas noſtræ concluſionis, impoſsibile nimirũ eſſe, quod quis cum aliqua hæreſi culpabili poſsit intra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiã, atque adeo in via ſalutis eſſe.

Probatur quartò rationibus. Prima deſumitur ex natura præcepti fidei, quod eſt affirmatiuum; vnde quemadmodum cætera id genus præcepta imperantia actionem poſitiuam, aliud quoque præceptum negatiuum annexum habẽt, prohibens alteram actionem poſitiuam oppoſitam; V. g. præceptum affirmatiuum religionis imperans actionem poſitiuam adorandi & colendi verum Deum, ſimul prohibet actionem poſitiuam adorandi, & colendi falſos Deos, ſiue iubet eos nõ eſſe adorandos: ita ſimiliter præceptum fidei affirmatiuum imperans actionem poſitiuam firmiter aſſentiendi omnibus reuelatis à Deo, tanquam à prima veritate, & ita per eam amplectendi veram eius Eccleſiam, comprehendit negatiuũ non diſſentiendi illis, quod omni tempore, & reſpectu omnium obiectorum fidei obligat, ita vt ſi vel minimũ illius dogma pertinaciter aliquis inficietur, aut in dubium reuocet, tametſi alia omnia credere ſe dicat, infidelis ſit & hæreticus à vera Eccleſia ſeiunctus: Eadem de cauſa, licet affirmatiuum præceptum exercendi fidei internum actum nõ omni tempore obliget, ſed in certis duntaxat caſibus, pręſertim cum alicui eius myſteria ad credendum ſufficienter proponuntur; nec debeant fideles ex vi illius habere fidem explicitam illorum omniũ ſed aliquorum tantùm; ad implicitam nihilominus tenentur, ſaltem in præparatione animi; qua quis ratione fidei habitualis, & propriæ diſpoſitionis, eſt in animo ſuo paratus expreſsè credere, quidquid illi ſufficiẽter propoſitum fuerit. Igitur impoſſibile eſt, quod cum aliquo errore contra fidem culpabili, de quo ſolùm agimus in præſenti concluſione, poſſit quis dici fidelis, aut diuino fidei præcepto ſatisfacere, atque adeo in via ſalutis eſſe; ſicut de nullo Deum odio habẽte dici poteſt, quod eum amet, aut diuinum charitatis præceptum adimpleat. Quæ ratio adeo eſt efficax, vt etiam admiſſa opinione Durandi temerè vt ſtatim dicemus, ſentientis, hæreticos quoad cætera, quæ non negant obiecta, retinere habitum fidei diuinæ, adhuc probet eos ratione tranſgreſſionis præcepti ipſius, non eſſe in via ſalutis; ſi quidem in illa non datur paruitas materiæ; quemadmodum enim in actu odij Dei ea non datur, quia per illum ſumma ſemper fit diuinæ bonitati iniuria, ita nec in actu hæreſeos, per quem non minori primæ veritatis contemptu, vel non creduntur res ab ea reuelatæ, vel aliæ ipſis contrariæ pertinaciter, vt ſupponimus, admittuntur.

Altera ratio deducitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. quæſt. 5. art. 3. vbi propoſito dubio; Vtrum qui diſcredit vnum articulum fidei, poſſit habere fidem informem de alijs articulis, negatiuã amplectitur partem; quam etiam vnico excepto Durando in 3. ſentent. diſtinct. 23. quęſt. 5. art. 2. cæteri omnes Theologi ſequuntur, licet inter illos diſputetur, an phyſicè expellatur fides per peccatum infidelitatis, an ſolùm moraliter & demeritoriè? Ratio eſt, quia fides infuſa & ſupernaturalis reſpectu eorum, quæ creduntur per Scripturam, & publicam Eccleſiæ propoſitionem, eſt vnius indiuiſibilis, & vniuerſaliſſimæ rationis, quia innititur vnico indiuiſibili, & vniuerſaliſſi-

liſſimo motiuo, ſcilicet authoritati diuinæ, vt captiuanti intellectum noſtrum, vnde videmus, quod quando aliquid de nouo definitur, vel proponitur à Deo, non datur nouus habitus fidei, ſed idem fertur in omnia illa credibilia, ergò ſi fidem amittit hæreticus, vt ſupponimus, alias hæreticus non eſſet, quia de ratione hæretici eſt, circa fidem naufragare 1. Timoth. cap. 1. totum habitum fidei amittat, neceſſe eſt. Patet conſequentia, nam ſpecies cuiuslibet habitus, inquit S.Thomas; dependet ex formali ratione obiecti; qua ſublata, ſpecies habitus remanere non poteſt; ſed formale obiectū fidei, illudque indiuiſibile & vniuerſaliſſimum, eſt prima veritas reuelans; ergo ſi ſemel auferatur, ibi amplius remanere non poteſt habitus fidei. Id autem in hæretico contingit, qui non amplius authoritate diuina motus, ſed proprio deluſus arbitrio, quę vult tenet, V. g. Chriſtum eſſe Deum & hominē, & quæ non vult, non tenet, V.g. eumdem eſſe realiter in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento præſentem, nam cum ex dictis authoritas & veracitas Dei ſit vniuerſaliſſima, nulliſque terminis limitata, atque omnia per fidem reuelata, magna vel parua, facilia vel difficilia ex æquo comprehendat, qui tali motiuo ductus credit, vel in omnibus, vel in nullo credit, & conſequenter vel totam, vel nullā fidem habet; ſapienter ergo concludit Præceptor Angelicus D.Thomas, manifeſtum eſſe, *quod hæreticus circa vnum articulum*, id eſt negans vnum aliquem articulum ſatis propoſitum; *fidem non habet de alijs articulis, ſed opinionē quamdam ſecundum propriam voluntatem*; ſiue vt ait inferius, *ea tenet propria voluntate, & iudicio*; quatenus ob allatam rationem intellectui hic actus eſt impoſsibilis; ego credo Deum incarnatum, ob hoc vnicè & præciſè, quia Deus id dicit; nil autem aliud credo; vel hoc aliud non credo, vel etiam nego, licet videam id quoque eſſe à Deo dictum; vt communiter docent Theologi ad citatum locum 2. 2.

Vnde ſic pro noſtra concluſione efformo argumentum; ſine fide diuina & ſupernaturali impoſsibile eſt placere Deo; impoſsibileque proinde æternam ab eo conſequi ſalutem; ſed qui diſcredit, vel pertinaciter negat vnum fidei articulum ſibi ſufficienter, & obligatoriè propoſitū, non ſolùm ratione talis actus, vt diximus in primo argumento, grauiter tranſgreditur diuinum, ac ſupernaturale fidei præceptum; ſed ex doctrina ſtatim allata, totum inſuper eius habitū deperdit, cui etiam addo hanc eſſe habituum per ſe infuſorum, cuiuſmodi ſunt fides, ſpes, & charitas, conditionem, & naturam, vt per vnicum actum formaliter contrarium amittantur: Ergo quamdiu manet in tali ſtatu, nec Deo placere, nec ęternam ab eo ſalutem obtinere poteſt. Ex hac ratione ſatis colligitur poſitionem aduerſariorum ſecum pugnare, ſeſeque deſtruere, vel eſſe, vt dicunt Logici, de ſubiecto non ſupponente: eorum namque poſitio, ſiue aſſertio erat, veram in Chriſtum fidem, ac duodecim prætereа ſymboli articulorum ſufficere ad ſalutem, ſine fide, imo eum pertinaci diſſenſu circa reliqua eius obiecta, ſed vt probauimus, qui vel minimum ex illis diſcredit, aut negat, totum amittit fidei habitum, ergo nec Ieſum Chriſtum, nec alia eius myſteria, vera ac ſupernaturali fide credere poteſt, ſed naturali tantùm & humana. Quia cum etiam fideles, præter veros ac ſupernaturales actus fidei, ſæpe eliciant alios actus merè naturales fidei acquiſitæ de ijſdem obiectis materialibus, hinc fit, vt ſuperueniente hęreſi, maneat idem habitus naturalis fideī acquiſitæ, non ſecus ac ipſę ſpecies intelligibiles permanent, ex quorum vſu non minus ferè habiles ad credendum, aut diſcurrendum eſſe videntur, quam antea fuerint: vt iam notauimus lib. 1. ſect. 5. oſtendendo quod Sacra doctrina non remaneat in hęretico; & iterum explicabitur lib. 5. ad 2.2. D.Thomæ.

Supereſſet iam aduerſariorum obiectiones contra concluſionem noſtrā audire, verùm quia omnes, aut nullius, aut parui ſaltem momenti ſunt, ne prolixior

hic

Digitized by Google

hic euadam, earum ſolutionem remitto libro ſequenti ſect. 6. vbi iterum de hac materia redibit ſermo; interim ſit.

III. Concluſio; ſaluari nihil prohibet plures in partibus hęreticorum natos & educatos, qui propriè nō ſunt hęretici, ſed ſolùm errantes, atque adeò ad veram Chriſti Eccleſiam pertinentes. In hac concluſione diuinæ pietati multū conſentanea conuenire debent omnes Theologi, quę non tam probatione, quā explicatione indiget; pro qua ſuppono I. baptiſmum ritè ab hęreticis collatum validum eſſe: II. per illum à Deo infundi tam gratiam habitualem, quam cęteras virtutes ſupernaturales, inter quas fides annumeratur: III. eam non amitti, ſiue id fiat phyſicè, ſiue demeritoriè, per quodcumque peccatum mortale, vt definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. Canon. 28. & cap. 15. ſed per ſolam infidelitatem: Cum autem ex D. Thom. 2. 2. quęſt. 10. artic. 1. duplex ſit infidelitas, vna materialis, & ſecundum puram negationem, quę peccatum non eſt, ſed magis pęna peccati: Altera formalis, & ſecundum contrarietatem, adeoque peccatum formaliter, ac contrariè fidei diuinæ oppoſitum; concordant omnes per huius ſecundæ duntaxat infidelitatis actum, habitum fidei in baptiſmo infuſum deſtrui poſſe; illumque proinde ſolùm formaliter hæreticum eſſe, qui pertinacitèr & obſtinatè diſcredit aliquem eius articulum; ſi enim non pertinacem, ſed præparatum potius habeat animum ad mutandam ſententiam; eamque ſubijciēdam iudicio Eccleſiæ, *iam*, inquit D. Thomas 2. 2. quæſt. 5. artic. 3. *non eſt hæreticus, ſed ſolùm errans*; plerumque etiā citra vllam culpam; quando nimirum talis error prouenit ex ignorantia inuincibili, id eſt, quæ nulla adhibita diligentia tolli poteſt, vel certè tolli non debet; aut quia de tali veritate nihil vnquam audiuit; aut tametſi audierit, tamen poſt diligentem conſiderationem, non deprehendit ſufficientia motiua, quibus ad illius acceptationem, & aſſenſum prudenter moueatur; dixi talem errorem citra culpam eſſe poſſe, ſi proueniat ex ignorantia inuincibili, nam ſi ex craſſa; & vincibili, iam omnino culpabilis erit; vnde aliqui inter infidelitatem merè negatiuā, & omnino inculpatam: atque infidelitatem formalem ac propriè dictā, ſtatuunt mediam infidelitatem, quę dici poteſt fidei priuatiuè oppoſita. Eaque aliud non eſt, quam ignorantia, vel error in rebus fidei, culpabilis quidem, ſed ſine pertinacia: puta ſi Catholicus aliquis, ex vincibili ignorantia opinionem aliquam veræ fidei repugnantem teneat, paratus tamen eam mutare, ſi contra Eccleſiæ ſenſum, aut definitionem eſſe ſciret.

Igitur ex talibus præmiſsis à nemine rationabiliter negandis, ad intentum noſtræ concluſionis, ſi qui, ſiue à Catholico, ſiue ab hæretico miniſtro ritè baptizati, poſtea inter infideles, aut etiam hæreticos educati, vbi de fide, & Religione Romana catholica, vel omnino nihil, vel non niſi obſcura, imo nefaria, & abominanda audiant, vt Papam eſſe Antichriſtum, beſtiam, quæ ſicuti Deus colitur, & alia ſimilia; nihilominus vt fieri poteſt, & interdum ſolet, inuincibili Catholicę veritatis ignorantia laborantes fidei habitum in baptiſmo infuſum conſeruent; quippè qui non niſi per actum fidei ſupernaturali formaliter oppoſitū corrumpitur: Deindè ex præexiſtenti hoc habitu, eas fidei veritates, quas nobiſcum communes habent, quæque ſunt neceſſariæ ad ſalutem neceſsitate medij, V. g. de Sanctiſsima Trinitate, Verbi diuini Incarnatione, paſſione, & morte, cum Dei auxilio, & extrinſecorum motiuorum adminiculo credant; tales homines ad veram Chriſti Eccleſiam pertinere dicendi ſunt, & conſequenter ex hoc capite, ſi cætera alia concurrant, nihil vetat eos ſaluari, vt expreſsè docent Sanchez lib. 2. cap. 1. Paulus Laymanus tract. de fide cap. 12. videturque colligi ex epiſtola 162. Diui Auguſtini, vbi ait: *Qui ſententiam ſuam, quamuis falſam, atque peruerſam: nulla pertinaci animoſitate defendunt; præſertim quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt: ſed à ſeductis,*

atque

atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati cum inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.

At dicet aliquis, actus infidelitatis negatiuæ, vel per ignorantiam inuincibilem, habet totam entitatem phyſicam, quam habet infidelitas deliberata & formalis: igitur ſi iſta ſecunda, vt ſuperius diximus, totum fidei habitum expellit, ita & prima; proindeque illa laborans in aliquo etiam fidei articulo, non habebit amplius fidem, nec in via ſalutis erit.

Doctores, qui non phyſicè, ſed moraliter ſolùm, ac demeritoriè putant expelli fidem per actum infidelitatis formalis, reſpondere poſſunt ad hoc argumentum concedendo antecedens, & negando conſequentiam, quatenus in infidelitate formali, & propriè dicta reperitur aliqua moralitas, peccati videlicet, quæ non eſt in infidelitate negatiua, ratione cuius conſequenter, moraliter, ac demeritoriè dicitur expelli habitus fidei; At, qui phyſicam admittunt expulſionē, reſpondent negando antecedens, quia infidelitas formalis ſpecialiter opponitur habitui fidei, hoc eſt, non ex parte infuſionis Dei tantùm, ſed ex parte rationis formalis credendi, ita quod ſecluſa omni ratione demeriti, & cōſiderando tantùm rationem formalem fidei, & rationem formalem infidelitatis inter ſe contrariātur, non ſicut error circa vnam concluſionem, qui non opponitur toti ſcientiæ, ſed illi duntaxat concluſioni particulari: verùm etiam quia quilibet actus infidelitatis formalis opponitur toti, & integrę rationi formali fidei, & ideo illam totam deſtruit. Ratio eſt, quia ex D. Thoma 2.2. quæſt.5. artic.3. de intrinſeca ratione hæreſis, aut infidelitatis formalis eſt pertinacia, & adhæſio ad proprium iudiciū atque adeo ſecum affert conditionem deſtructiuam habitus fidei, quia modo habituali opponitur ipſi rationi formali fidei, quę eſt veritas prima reuelans, & captiuans intellectum, non autem relinquens eum iudicio proprio: cui per diſſenſum opponitur hæreſis, & ſimul ponit habitualem diſpoſitionem, quia affert ſuam pertinaciam diſcredendi; vnde vnico actu poteſt generare diſpoſitionē habitualem contrariam habitui fidei, dictam ſcilicet pertinacem adhęſionem ad proprium iudicium, & conſequenter expellere phyſicè illum habitum, qui ad ſui conſeruationem exigit oppoſitam diſpoſitionem; ſicut enim ille qui deſtruit diſpoſitiones corporis humani, phyſicè expellit animam, quę ſine illis non poteſt in corpore conſeruari, ſic actus afferens ſecum pertinaciam, quę eſt habitualis diſpoſitio oppoſita fidei, expellit illam à ſubiecto, non formaliter immediatè, ſed formaliter diſpoſitiuè, & mediatè, & quia modo ſuperius explicato fides eſt indiuiſibilis pro omnibus credibilibus non poteſt expelli quo ad vnum, quin deſtruatur, & expellatur quo ad omnia.

Quę praua diſpoſitio pertinacię, ſiue obſtinatę adhęſionis ad proprium iudicium, vel vt alij dicunt perſiſtentię in ſententia contra fidem, poſt ſufficientem veritatis manifeſtationem, cum in eo non reperiatur, qui citra culpam, & ex ignorantia inuincibili diſcredit aliquem fidei articulum, ignorantia enim inuincibilis non habet adiunctam pertinaciam, manifeſtè ſequitur in eo quoque deficere rationem formalem fidei infuſæ oppoſitam, phyſicèque illius expulſiuam, ſecus verò in hęretico, aut infideli formali. Per quod etiam patet ad quęſitum, quomodo talis expulſio phyſica fiat, an effectiuè, vel formaliter? Reſpondeo enim fieri effectiuè, mediante illa diſpoſitione pertinacis inhęſionis, quā actus infidelitatis relinquit in ſubiecto; etſi enim actus nunquam ſit forma oppoſita habitui formaliter, vt docet D. Thomas 2.2. quęſt.24. art.12. poteſt tamen generari ex actu diſpoſitio aliqua habitualis oppoſita diſpoſitioni requiſitę ad productionem, vel conſeruationem habitus; & talis eſt pertinacia ex actu infidelitatis proueniens, quę quidem non eſt forma directè oppoſita fidei, ſed diſpo-

ſpoſitiue tantùm, quatenus non compatitur, ſed deſtruit oppoſitam diſpoſitionem, ſcilicet intellectum non eſſe repugnantem, ſed captiuatum Deo in obſequium fidei. Quod autem deſtruit diſpoſitiones ad alicuius formæ, vel habitus conſeruationem neceſſarias, rectè quoque dicitur effectiuè talem formam aut habitum deſtruere, & expellere.

IV. Concluſio, loquendo de infidelibus negatiuè, quiuè inuincibiliter, & ſine culpa omnimodam habent veræ fidei, ac religionis ignorantiam, nullus ex illis quamdiu manent in tali ſtatu, ſaluus fieri poteſt. Pro intelligentia huius cõcluſionis notandum eſt, plures quidem eſſe doctores, qui abſolutè pronunciant, non dari hoc tempore, poſt ſufficientẽ Euangelij promulgationem, ignorantiã inuincibilem rerũ fidei, ſeu vniuerſim, ſeu quo ad ea duntaxat myſteria, ſine quorum cognitione nulli contingit ſalus, verum hic ſupponimus contrariam ſententiam, tanquam veriorem & communiorem, quam docet D. Thomas 22. quæſt. 8. poſt D. Auguſtinum tract. 89. in Ioannem. Et in tali caſu cùm nonnulli doctores Catholici ſpeciatim Vega lib. 6. in Concil. Trident. cap. 17. & 20. putent ſaluari poſſe etiam ſecundũ legem Dei ordinariam eum qui aliqua ratione cognoſcens legem naturalem, faciat quod poteſt; dummodo interim inuincibiliter obiecta ſupernaturalia ignoret; nos in concluſione conſtanter oppoſitum aſſerimus; generatimque loquendo, nec in ſpecie diſputando, nùm fortè hic vel ille vera prius ac ſupernaturali fide obtenta, fuerit ſaluatus, ita certum eſſe putat Melchior Canus relectione de Sacramentis in genere par. 2. quæſt. 2. concluſ. 1. vt contrariam ſententiam vocet, *erroneam & forte hæreticam*; Bannes verò 22. q. 2. art. 3. dicat eſſe *hæreſim, aut hæreſi proximam*. Et certe illam æque demonſtrant omnia argumenta, quibus in prima concluſione oſtendimus, certa fide tenendum eſſe, neminem æternam conſequi ſalutem poſſe extra veram & vnicã Chriſti Eccleſiam, atque adeo ſine fide, quæ intra illam ſolam eſt, & prætetea nullibi; quamque non ad melius eſſe, aut neceſſitate ſolùm præcepti, ſed etiam medij, in quo nulla diſpenſat vel excuſat ignorantia, neceſſariam eſſe ad ſalutem docent omnes ſcripturæ & Patres ſuperius citati.

Nec inde ſequitur tales iniuſtè damnandos fore, qui vt docet D. Thomas loco ſuperius citato, non damnabuntur propter infidelitatis peccatum: ſed propter alia peccata contra naturæ legem: cum enim Deus facienti, cum diuinæ gratiæ auxilio, quod in ſe eſt, vlteriorem gratiam non deneget: fides autem actualis & explicita in Chriſtum, ſupernaturale donum gratiæ ſit, abſolutè neceſſarium homini adulto ad ſalutem: ſequitur, ſi Gentiles, aut alij, qui nutrirentur in ſyluis, auxilio diuinæ gratiæ præuenientis, quod omnibus hominibus ſufficienter præſto eſt, rectè vtantur, & ſicuti ratio naturalis tali gratia adiuta eis dictat, iuſte viuendo, ad maiora gratiæ dona ſe diſponant, benigniſſimum Deum illis tandem communicaturum eſſe lumen fidei explicitæ in Chriſtum Deum & hominem, ad ipſorum ſalutem neceſſarium. Ex quo à poſteriori colligi poſſe videtur, eos, qui inter Gentiles, aut in alio quocumque loco cum inuincibili infidelitate, ſeu ignorantia fidei Chriſtianæ deceſſerunt, gratia Dei non rectè fuiſſe vſos; ſed potius contra Dei legem grauiter peccaſſe, indeque Deum fidei lumen in iuſtam peccatorũ pœnam ipſis denegaſſe, atque in damnationis barathrum miſerè labi permiſiſſe; ſed tàm de his caſibus, quam alijs ſimilibus, quibus pientiores quidam Theologi probare cõtendunt, fidei Chriſtianæ inuincibiliter ignaros ſine illa ſaluari poſſe in quacumque religione, ſi probè in ea ſe geſſerint, nihilque graue ſaltem, contrà rationem naturalem admiſerint, redibit iterum ſermo libro ſequenti ſectione ſexta.

CA-

CAPVT VII.

Quod vera, eaque vnica Chriſti Eccleſia, extra quam ſalus eſſe non poteſt, ſemper fuerit, ſemperque futura ſit viſibilis, ſenſibuſuè perceptibilis.

QVò pertinacius tàm antiqui, quam moderni, noſtrorumque temporum hæretici veræ & vnicæ Chriſti Eccleſiæ viſibilitatem negarunt, vel vt ſic in ea liberius omnia perturbare & confundere pro ſuo valerent arbitrio; Vel ne cætus eorum tanquã Synagogæ Sathanæ digito monſtrarentur; eò nos efficacius illam ſtabilire conabimur, tanquàm principale ſalutis humanæ fundamentũ, ac principium. Cùm enim, vt ad copiam ſuperiori capite oſtendimus, extra veram & vnicam Chriſti Eccleſiam ſalus eſſe non poſſit, atque adeo teneantur omnes homines diligenter illã quærere, illique inuentæ ſe ſe ſtatim adſcribere; ſi ſemel illis non eſſet conſpicua & viſibilis, non eſſet etiam quomodo ad illã confugere, & conſequenter quomodo in ea ſaluare ſe poſſent.

Igitur pro intelligentia difficultatis, & ad tollendam omnem inter nos & aduerſarios æquiuocationem, aduertendũ eſt primò; quando dicimus Eccleſiam eſſe viſibilem, duobus hanc propoſitionem modis accipi poſſe; vno, quaſi eſſentialiter, vel quo ad omnia ipſam ſpectantia, ſit viſibilis; altero, quod tantùm ſit talis veluti per accidens, hoc eſt ratione alicuius minus præcipui in ea cõſiderati. Controuerſia non procedit primo modo; cum id, quod eſt in Eccleſia magis eſſentiale, nempe fides, ſit omnino inuiſibilis, ſed ſecundo; ſicut enim ſubſtantia viſis accidentibus, & anima ratione proprietatum & operationum dicuntur viſibiles, ita quoque Chriſti Eccleſia viſibiles quaſdã habet proprietates & actiones, in quibus, & per quas videri poteſt; adeo vt etiam ex illis certum quoddam iudicium in mente noſtra formare poſsimus, quo tot inter religionum colluuiem, confuſionem, factiones & inuolucra dignoſcamus eam ſolam eſſe veram & vnicam Eccleſiam.

Vndè ſecundo notandum eſt, viſibilem Eccleſiam, de qua in Symbolo fidei dicitur, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicã*, partim cadere ſub externos oculos, partim ſub internam fidem; ſiue quod idem eſt, duo eſſe in illa, quorum vnum eſt manifeſtum, ideoque clarè cognoſcitur; alterum vero occultũ & obſcurum, ideoque creditur. Externis enim videmus oculis multitudinem eorũ hominum, ex quibus conflata eſt, Deum exterius colentium, & fidem in eum ſub vno paſtore viſibili profitentium, & qui à Chriſto & Apoſtolis, per continuam ſucceſsionem deſcenderunt. At quod in ea multitudine ſit vera Chriſti & Apoſtolorum doctrina, hoc non videmus, ſed interna fide credimus: ideoque hoc modo, Eccleſia eſt obiectum fidei, & in Symbolo dicitur, *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam*: per quod ſoluitur vulgare illud Sectariorum ſophiſma: Quod fide creditur non eſt viſibile: Eccleſia fide creditur: Ergo Eccleſia non eſt viſibilis. Nam maior propoſitio, quod fide creditur, non eſt viſibile, debet intelligi, ex ea parte, qua ſub fidem cadit: tametſi poſsit eſſe viſibile ex alia parte, qua ſub fidem non cadit; cuius rei varia extant exempla in alijs etiam ab Eccleſia articulis: Apoſtoli enim videbant Chriſtum, in quem tamen adhuc credebant, ſicut dictum eſt de D. Thoma; *Quia vidiſti me Thoma credidiſti*; *aliud quippe vidit*, inquit D. Gregorius, *et aliud credidit, vidit humanitatem apparentem, & credidit diuinitatem latentem*. Item in codice Bibliorum, videmus chartam, ſcripturam, codicem ipſum; credimus autem, quod in eo continetur, eſſe verbum Dei. Denique in baptiſmo videmus externam aquæ ablutionem, aureque percipimus verba ſacramentalia, ſub quibus fit, & tamen in Symbolo dicimus, *Confiteor vnum baptiſma*, quia ſcilicet eius vim internam, atque ſuper-

natu-

naturalē regenerandi,& peccata abluendi, quæ nobis occulta eſt, credimus.

Tertio obſeruandū eſt, ex eo quod Eccleſia, quantùm ad ea, quæ ſunt in ipſa præcipua ſit inuiſibilis, non propterea ſequi, quod abſolutè non ſit viſibilis: Homo enim dicitur abſolutè viſibilis, licet præcipuum illius, nempe anima, ſit inuiſibilis; & vt perſiſtamus in exemplis ſtatim adductis, Sacramenta quoque dicuntur viſibilia, aut ſenſibilia, & tamen, quod in illis habetur præcipuum, eſt inuiſibile, nempe gratia ſacramentalis: Chriſtus etiam Dominus erat viſibilis, etſi præcipuum illius, nempe diuinitas, eſſet inuiſibilis; nihil ergo prohibet Eccleſiam abſolutè dici viſibilem, quamuis in ea præcipuum ſit inuiſibile; ſed tantum ſequitur in Symbolo potius dici *credo Eccleſiam*, quàm video; quia etſi exterior fidei profeſſio, quæ ad formalitatem Eccleſiæ concurrit, videatur, clarèque cognoſcatur: vera tamen fides à qua ipſa profeſſio dependet, & ad quam tota refertur, obſcurè tantum cognoſcitur: vnde materialiter ſolùm eſt viſibilis, formaliter verò inuiſibilis, & occulta: cum ergo res magis à forma, quàm à materia denominetur, inde Apoſtoli in Symbolo maluerunt dicere, *credo Eccleſiam*, quàm *video*, aut *clarè cognoſco*, vt male intulit Philippus Melanthon, ex hoc quod Eccleſia modo explicato ſit viſibilis; Nec tali fauet illationi, quod aliqui Theologi vt Bannes 22. docent Eccleſiam, non ſolum materialiter, ſed etiam formaliter eſſe viſibilem; *materialiter* quidem, quia eſt congregatio omnium hominū fidem habentium, & profitentium: formaliter verò, quia forma Eccleſiæ non eſt fides abſolutè, ſed exterior etiam illius profeſſio, quæ cum ſit viſibilis, non poteſt Eccleſia non eſſe vtroque modo viſibilis, aut manifeſta: Hæc inquam doctrina nihil facit contra dicta, quæ ſolum pertinet ad modum loquendi, aut ad quæſtionem de nomine; quatenus præfati Theologi, exteriorem fidei profeſſionem, comparatiuè ad homines illam facientes, dicunt eſſe aliquo modo Eccleſiæ formam, quam alij comparatiuè ad ipſum fidei habitum, volunt ſe habere tantùm per modū materiæ, quia ab illo elicitur, & veluti imperatur, ideoque ſequi Eccleſiam formaliter eſſe inuiſibilem, cum ipſa fides ſit inuiſibilis, dona item ſupernaturalia, quæ Deus in Eccleſia membra infundit, ſint inuiſibilia. Cæterum quidquid ſit de his, & alijs ſimilibus loquendi modis, quiue ſit, vel non, melior & aptior? cum ſecundùm omnes Eccleſia ſit ſolum viſibilis ratione alicuius in ea minus præcipui, inuiſibilis autem ratione magis præcipui, ſemper habetur potiori iure dicendam eſſe obiectum fidei, quam viſus, rectèque ab Apoſtolis in Symbolo poſitum fuiſſe, *credo Eccleſiam*, non autem *video*; nec tamen propterea deſinere eſſe abſolutè viſibilē; ſub vario enim ſenſu creditur, & videtur.

Animaduertendum eſt quartò, quod habito ad homines reſpectu, iterum Eccleſia bifariam dici poteſt viſibilis, primò tàm doctis, quàm indoctis, tàm fidelibus intrà, quàm cęteris hominibus extra illam viuentibus; ſecundò doctis tantùm, vel iam fidelibus; Etſi autem aliqui ſufficienter Eccleſiæ viſibilitatē ſaluari credant, ſi defendatur reſpectu doctorum, vel indoctorum, qui iam in ea ſunt; nos tamen intendimus Eccleſiam eſſe cunctis abſolutè viſibilem; nec enim volente Domino omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, quæ in ſola vera reperitur Eccleſia, cudendæ ſunt libito noſtro aliæ in hac parte leges pro doctis, & indoctis, vel ſimplici rudique populo. Quāuis negari haud poſſit non eodem modo, vel æqualiter eſſe omnibus viſibilem; vt enim multas omittam voluntarias cauſas, quibus maior pars hominū Eccleſiæ, veræque fidei cognitionem ſibi impeditiorem reddit, adeſt primùm inæqualis, diſparque aptitudo naturalis, qua facilius, vel difficilius aliqui eam, illiuſque fundamenta percipiunt; adeſt deinde locorum diſtantia, quæ multis etiam

etiam eamdem cognitionem difficillimam efficit, vt in extremis ac remotiſſimis infidelium partibus natis, ad quos nulla vnquam veræ Eccleſiæ, vereque religionis notitia peruenit; quorum tamen nulli, qui dignus fuit, denegauit vnquam Deus media illam conſequendi; aut quibus ea defuerunt, digni non fuerunt, vt ex Auguſtini, ac D. Thomæ ſententia fuſius explicabitur libro ſequenti Sectione ſexta. His pro intelligentia controuerſiæ prænotatis. Sectarijs pertinaciter contendentibus veram Chriſti Eccleſiam nullo modo, nequidem accidentali, hoc eſt, per externam fidei profeſſionem eſſe viſibilem, quatenus docent huiuſmodi profeſſionem, à vera ſeparari Eccleſia poſſe, ipſamque ſine illa ſubſiſtere, nos tanquàm certum fidei dogma conſtanter oppoſitum aſſerimus, vndè ſit noſtra concluſio.

Vera, eaque vnica Chriſti Eccleſia, extra quam ſalus eſſe non poteſt, ſemper fuit, ſemperque futura eſt cunctis hominibus viſibilis. Ita primum habetur ex ſacra Scriptura tàm veteris, quam noui teſtamenti. Pſalmo enim 18. vbi dicitur, *in Sole poſuit tabernaculum ſuũ*; id eſt, inquit ibidem Auguſtinus, *In manifeſtatione poſuit Eccleſiam ſuam, non in occulto*; quod idem confirmat epiſtola 166. ad Donatiſtas, *Ipſa eſt Eccleſia in Sole poſita, id eſt, in manifeſtatione omnibus nota vſque ad terminos terræ*. Inſuper Iſaiæ 59. v. 21. legitur, *Spiritus meus qui eſt in te, & verba mea quæ poſui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore ſeminis tui, dicit Dominus à modo & vſque in ſempiternum*. Quibus verbis cum Dominus Deus promiſerit Eccleſiæ, ſuum in ea ſpiritum, ſuaque verba in ore eius perpetuò futura, manifeſtè inde ſequitur eam quoque perpetuo fore viſibilem; ſiquidem impoſſibile eſt, quod ore fidem, quam profitetur, ſemper doceat, abſque eo quod ſemper etiam ab hominibus ſenſibiliter audiatur, vel percipiatur: quæ conſequentia adeo eſt vera, vt aliqui ex ipſiſmet aduerſarijs eam negare auſi nõ fuerint; Vvitakerus enim controuer. 2. quæſt. 5. cap. 19. ait, hunc Iſaiæ locum indicare veram verbi prędicationem fore in Eccleſia perpetuam; Item cap. 60. *aperientur*, inquit, *portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur*: & cap. 62. *ſuper muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes tota die & tota nocte, in perpetuum non tacebunt*, ſi enim ſemel verum eſt, vt ait Propheta, quod Eccleſiæ portæ iugiter eſſe debeãt apertæ, vt ad illam homines, tanquã ad vnicum ſalutis ſuæ aſylũ confugiant; quodque Deus in ea conſtituerit cuſtodes tota die & tota nocte, in perpetuum non tacentes, hoc eſt veram fidei doctrinam perenniter prædicantes; ita etiam pro certiſsimo habendum eſt, eam neceſſario viſibilem eſſe debere.

Eiuſdem Iſaiæ cap. 2. Daniel. 2. Michææ 4. vbi comparatur Eccleſia monti conſpicuo: *Et erit*, inquit, *Iſaias in nouiſſimis diebus præparatus mõs domus Domini in vertice montium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes gentes*; per talem ſimilitudinem docent Patres ſignificari Eccleſiæ viſibilitatem, eamue eſſe ita conſpicuam, vt neminem prorſus latere poſsit. Ita D. Chriſoſtomus homil. in Iſaiam. Diuus Cyrillus lib. 1. in eumdem, & D. Auguſtinus lib. 4. cõtra Creſconium cap. 58. lib. 3. contra epiſtolã Parmeniani nec non tractatu 1. in epiſtolam 1. Ioannis. Eadem ſimilitudine vtitur Ieremias dum ait, cap. 30. *Et ædificabitur ciuitas in excelſo ſuo, & templum iuxta ordinem ſuum fundabitur*; Diuus enim Hieronymus lib. 6. hunc locum de viſibili potiſsimũ Eccleſia Chriſti interpretatur. *Plenius*, inquit, *atque perfectius in Domino Saluatore, atque Apoſtolis hoc completum eſt, quando ædificata eſt ciuitas in excelſo ſuo, de quo ſcriptum eſt, non poteſt ciuitas abſcondi, quæ in monte ſita eſt, & templum iuxta ordinem ſuũ, cæremoniaſq; fundatum, vt quicquid in priori populo fiebat carnaliter, compleretur*. Amos denique 2. vbi dicitur; *Dominus de Sion rugiet*; id exponit S. Hierony-

ronymus *de ſpecula Eccleſiæ; quia ſuper montem ſita latere non poteſt, de qua cum Dominus dederis per vetus & nouum inſtrumentum, & per doctores Eccleſiaſticos vocem ſuam, & quaſi clara buccina inſonuerit, tunc doctrina hæreticorum, & circumciſionis ſiccabitur*.

Tranſeundo iam ad authoritates noui teſtamenti, cum nihil ſit manifeſtius, quòdque facilius oculos incurrat, quam ciuitas ſupra montem poſita, quam lucerna ſuper candelabrum accenſa, ideo Chriſtus Dominus per vtrumque ſuæ Eccleſiæ conſpicuitatem exprimere voluit Matthæi 5. v. 15. *Non poteſt*, inquit, *Ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt*. Super quæ verba, ait Chriſoſtomus homil. 10. operis imperfecti; *Quæ eſt hæc ciuitas? Eccleſia eſt Sanctorum de qua dicit Propheta, glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei: ciuitas autem eius ſunt omnes fideles, de quibus dicit Apoſtolus vos eſtis ciues Sanctorum, & domeſtici Dei*. Idem docet Diuus Auguſtinus libro de vnitate Eccleſiæ cap. 16. *Non eſt*, inquit, *operta Eccleſia, quia non eſt ſub modio, ſed ſupra candelabrum. Et de illa dictum eſt: non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. Sed Donatiſtis velut operta eſt, qui audiũt tam lucida, & manifeſta teſtimonia, quæ illam toto orbe demonſtrant, & malunt clauſis oculis offendere in montem, quam in eum aſcendere*: ò quam bene hęc verba Sectarijs noſtri tẽporis adaptari poſſunt, nec non alia eiuſdem citato tractatu in 1. epiſtol. S. Ioannis, *Montem hæretici non vident, nolo mireris, quia in tenebris ambulant, & oculos nõ habent, quia tenebræ excæcauerunt eos*. Inſuper lib. 2. contra Creſconium Grammaticum cap. 38. ait: *Non vna vel altera pars, ſed extat Eccleſia cuncta clara, atque conſpicua, quippe ciuitas, quæ abſcondi non poteſt ſupra montem conſtituta, per quam dominatur Chriſtus à mari vſque ad mare*. Et in Pſalmum 47. *Hæc eſt ciuitas in monte poſita, quæ abſcondi non poteſt; hæc eſt lucerna, quæ ſub modio non occultatur, omnibus nota, omnibus diffamata*: Non doctis ſolum, non his tantum qui non admodum longe poſiti ſunt, vt ineptè reſtringunt aliqui; vnde idem Auguſtinus præclarè docet, quod cum cæteri montes in vno duntaxat loco viſibiles eſſe poſsint, ſolus mons, ſupra quem ait Chriſtus poſitam eſſe Eccleſiam, eunctis ſit conſpicabilis, tract. 2. in primam epiſtolam S. Ioannis; *Quid tam manifeſtum quàm mons? ſed ſunt, & minus ignoti, quia in vna parte terrarum poſiti ſunt: quis veſtrum nouit Olympum? quomodo ibi qui habitant Chiddabum noſtrum non nouerunt? in partibus ſunt iſti montes, ille autem mons non ſic, quia impleuit vniuerſã faciem terræ*.

Ad eamdem veritatem faciunt omnia Euangelij loca vbi Chriſtus Dominus comparat Eccleſiam ſuam ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti: Conuiuio nuptiali, ad quod boni & mali vocati ſunt: Decem Virginibus, quarum quinque prudentes erant, quinque fatuæ; & ſic de cæteris quæ non poſſunt intelligi niſi de Eccleſia viſibili. Nam aduerſarij ipſi, qui, vt diximus ſupra, duas admittũt Eccleſias, vnam viſibilem, alteram inuiſibilem; ſic eas inter ſe diſtingunt, quod in hac ſoli ſint prædeſtinati, in illa boni & mali permixti. At in Eccleſia, de qua Chriſtus loquitur in pręfatis parabolis, ſunt boni & mali permixti: ergo loquitur de Eccleſia viſibili. Loquitur autem de vera Eccleſia, quàm vnicam eſſe capite quarto demõſtrauimus, quinto verò conſtari non ſolùm ex iuſtis vel pręděſtinatis ſed ex grauiſsimis etiã, ac manifeſtis peccatoribus. Vera igitur & vnica Chriſti Eccleſia, extra quam non eſt ſalus, & ad quam multi ſunt vocati, pauci vero electi, ſemper fuit, ſemperque erit viſibilis. Imo etiam aduerſarijs dato, non tamen conceſſo, quod vera & vnica Chriſti Eccleſia ſolis conſtaret iuſtis vel prædeſtinatis, ita vt cæteri fideles putatiuè ſolum ad illam pertinerent, non indè ſequeretur illam debere

bere propterea dici inuiſibilem, & nullo modo viſibilem; etſi enim, ſicut ratione fidei quàm profitetur interius, dicitur inuiſibilis, talis quoque dici poſſet ratione numeri ſaluandorũ ſoli Deo noti, adhuc tamen ſacroſanctus huiuſmodi cœtus eſſet viſibilis, per eamdem fidei externam profeſſionem, eamdem Sacramẽtorum communicationem, eamdem Superiorum, ac Paſtorum ſub quibus obedienter viuerent directionẽ: *Fides*, enim inquit D. Auguſtinus lib. de fide & ſymbolo cap. 1. *officium à vobis exigit & cordis & linguæ*, vt ait Apoſtolus, *corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*; & iterum ibidem, *Salui fieri non poſſumus, niſi & vos etiam ore profiteamur fidem quam corde geſtamus*. Quod adeò verum eſt, vt Caluinus ipſe in refutat. Holland. reſpondeat, *mandatum nobis eſſe, vt fidem noſtram teſtatam faciamus non ſolùm coram bonis ac pijs, verum etiam coram ipſis veræ, & puræ Religionis profeſſis hoſtibus*. Similiter cùm dicitur Epheſ. 4. *ipſe dedit quoſdam Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios Euangeliſtas, alios Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris*; ibi procul dubio non eſt ſermo de paſtoribus inuiſibilibus, ſed viſibilibus, & cõſequenter de ouibus viſibilibus per eorum miniſterium in vnitatem fidei, & agnitionis Filij Dei perducendis; quis enim ſibi perſuadeat, quod Paſtores viſibiles Societatem fidelium inuiſibilem dirigere ac docere poſſint, vt iam non ſint fluctuantes, & circumferantur omni vento doctrinæ. Certè Vvitacherus, vt ipſimet inimici noſtri ſint iudices, controuerſia 2. quæſt. 3. cap. 2. inde docet fuiſſe ſemper paſtores & oues, & ſemper etiam ad finem ſæculi futuros eſſe paſtores, qui oues habeant quas paſcant, & à quibus noſcantur; quæ certè, & alia ſimilia officia intelligi non poſſunt, abſque mutua paſtorum & ouium, atque adeo Eccleſiæ conſpicabilitate.

Hanc iterum veræ Chriſti Eccleſiæ viſibilitatem non minus efficaciter probant plura alia noui teſtamenti loca, quibus ab eodem Chriſto Domino multa imponuntur præcepta, multa præſcribuntur officia & munera, quibus eſſet impoſſibile ſatisfacere, ſi vera Eccleſia eſſet inuiſibilis: Huiuſmodi ſunt ſuperiorum inſtructio, Sacramentorum adminiſtratio, peccatorum correctio; Conciliorum indictio, ſubditorum obedientia, & ſimilia; vnde ſic arguo; Illa Eccleſia neceſſariò viſibilis eſt, in qua Epiſcopi, & Paſtores debent ſubditos regere, docere, hortari, Sacramenta illis miniſtrare, peccantes corrigere, contumaces ab aliorũ communione ſeparare. Et viciſſim vbi ſubditi tenentur agnoſcere ſuos paſtores eorum monitis obtemperare, Sacræ doctrinæ pabulum, nec non Sacramenta ab eis percipere: In qua inſuper publicè indicuntur, & celebrantur concilia, ſanciuntur canones, & dirimuntur controuerſiæ de fide ac religione. Sed hæc omnia fiunt in vera, & vnica Chriſti Eccleſia, extra quam non eſt ſalus: igitur vera & vnica Chriſti Eccleſia, extra quam non eſt ſalus, ſemper fuit, ſemperque futura eſt viſibilis. Maior huius argumẽti videtur eſſe certiſsima, omnia enim in illa enumerata non niſi viſibiliter, atque ſenſibiliter, & propterea nonniſi in Eccleſia viſibili, ſenſibuſve perceptibili præſtari poſſe clarius patet, quàm aliqua probatione indigeat. Minor autem oſtenditur adducendo noui teſtamenti loca, in quibus talia exprimuntur: Ioannis 21. vbi à Chriſto primus Eccleſiæ rector conſtituitur D. Petrus his verbis: *Paſce oues meas*: vti promiſerat Matthæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*. Cui Actorum 20. alios quoque eiuſdem Eccleſiæ rectores Apoſtolos, & Epiſcopos adiunxit: *Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*: ad cuius tribunal delictum

ſtatris contumacis deferendum eſſe, ſique eam corripientem non audierit, ſicut Ethnicum & Publicanum nobis eſſe debere iuſſit idem Dominus Matthæi 18. *Dic Eccleſiæ ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. Propterea etiam Apoſtolus Hebræor. 13. 17. fideles hortatur dicens: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete illis. Ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*. Quatenus nomine veræ Chriſti Eccleſiæ nihil aliud intelligitur, quam viſibilis hominum cœtus, in quo ſub eius fide ſit populus Epiſcopo alijſque miniſtris adunatus, vt ipſemet Apoſtolus, ne quis ambigeret de ſignificato Eccleſiæ, tale nomen veluti exponens ait ad Philippenſes, *Omnibus Sãctis in Chriſto Ieſu, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis & Diaconibus*. Tandem Apoſtoli indixerunt Concilium Hieroſolymitanum, in quo ſequens conſtitutio facta eſt. *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quã hæc neceſſaria, vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine & ſuffocato*; Et poſt tempora Apoſtolorum, celebrata ſunt Concilia Generalia, Nicęnum contra Arrium, Conſtantinopolitanum contra Macedonium, Epheſinum contra Neſtorium, Chalcedonenſe contra Eutychetem, quæ etiam ab aduerſarijs, tanquam legitima recipiuntur. En igitur præclariora noui teſtamenti loca, in quibus cum habeantur, & dicantur talia de Eccleſia à Chriſto fundata, ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus propagata, quæ nonniſi à vera, eaque viſibili & conſpicua Eccleſia prouenire poſſunt; neceſſariò fatendum eſt aſpectabilẽ ſemper fuiſſe, ſemperque fore veram & vnicam Chriſti Eccleſiam.

Quod autem obijciunt aliqui plura ex præfatis teſtimonijs debere intelligi de Eccleſia particulari, non vniuerſali & vera; alia verò eſſe allegorica, & figurata, quæ proinde firmum pro fide argumentum præbere non poſſunt, nam, vt ait Diuus Dionyſius, Theologia ſymbolica non eſt argumentatiua; nullius eſt momenti. Ad primum enim reſpondetur, multa quoque ex illis eſſe, quę nonniſi vniuerſali, & veræ attribui poſſunt Eccleſiæ; deinde quæ de particularibus Eccleſijs, vel etiam perſonis dicuntur, V. g. de claritate & ſplendore Apoſtolorum, quo in hac vita, in medijs perſecutionum fluctibus, ſuis prædicationibus, & miraculis vbique coruſcarunt, non minus efficaciter oſtendunt vniuerſalem Eccleſiam debere eſſe viſibilem & manifeſtam; ſi enim omnes Eccleſiæ particulares veram Chriſti fidem profitentes, ſint viſibiles, tota & vniuerſalis Eccleſia, quę ex illis, tanquam ex ſuis partibus coaleſcit, non poterit non eſſe pariter viſibilis & manifeſta: ſi quidem totum naturam ſuarum partium ſequitur. Eodem modo ſatis eſt, vt officium Eccleſiæ paſtorum, cuiuſmodi fuerunt Apoſtoli, eorumque ſucceſſores, fuerit viſibile, vt inde quoque demonſtraretur Eccleſiæ viſibilitas, cum ipſa ex illis, eorumque ſectatoribus conſtiterit; quare ſi Apoſtolorum prędicatio fuit omnibus peruia, debuit etiã Eccleſia, cuius actus præcipuus, vel ſaltem ex præcipuis eſt prædicatio, Sacramentorumque adminiſtratio, Matthęi & Marci vltimo: *Et dixit eis: euntes in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur*; debuit, inquam, Eccleſia vbique eſse viſibilis, & conſpicua. Ad ſecundum reſpõdetur, ex locis quidem allegoricis, & figuratis, firmum pro fide argumentum non erui, quando talis eorum ſenſus nõ eſt proprius, cæterum vbi eſt proprius, vel concordat & idem ſignificat cum litterali aliorum locorum, acceditque inſuper communis veterum Patrum in illum ſenſum concurſus, & explicatio, nõ poſsunt non eſse maximi ponderis pro fidei veritatibus ſtabiliendis; vt notauimus lib. 2. ſect. 5. cap. 1. nec non ſectione prima huius libri capite centeſimo, & ſequentibus.

Secundò probatur noſtra concluſio authoritate Sanctorum, ac veterum Pa-

trum,

Digitized by Google

trum, qui Prophetarum & Apoſtolorum veſtigijs inhærentes Eccleſiam vnicum ſalutis portum, inſtar montis ſupereminentem, inſtar Solis lucentem paſsim concelebrarunt; adeo vt omnibus prorſus ſit viſibilis, & omnes etiam indocti poſſint eam agnoſcere, atque diſcernere. Primus occurrit Sanctus Clemens lib. 3. recognitionum vbi ait: *Quid ergo putas, quod in terram defoſſam abſconderit Deus veritatem, & montes ei ſuperimpoſuerit, vt ab his, qui in profundum fodere valent, tantummodò inueniri poſsit? Non ita eſt.* Quod mox oſtendit ex Dei iuſtitia.

D. Irenæus lib. 5. aduerſus hæreſes cap. 20. cuius titulus eſt: Audiendos eſſe paſtores, quibus Apoſtoli cōmiſerunt Eccleſias, vnam & eamdem ſalutis doctrinam habentes &c. hæc inſignia profert verba, quibus vix ad præſens intentum illuſtrius quid dici poſse videtur. *Et Eccleſiæ quidem prædicatio vera & firma, apud quam vna & eadem ſalutis via, in vniuerſo mundo oſtenditur. Huic enim creditum eſt lumen Dei, & propter hoc ſapientia Dei, per quam ſaluat omnes homines, in exitu canitur. In plateis autem fiducialiter agit, in ſummis muris prædicatur, in portis autem ciuitatis conſtanter loquitur. Vbique enim Eccleſia prædicat veritatē, & hæc eſt heptamykos lucerna, Chriſti baiulans lumen.* Quibus verbis Irenęus alludit ad caput primum prouerbiorum, vbi ſapientia dicitur clamare in plateis, &c. ad oſtendendū duo. Primùm, vniuerſos, qui in vnitate Eccleſiæ Catholicæ ad finem vſque permanſerint, tandem aliquando pro certo ſaluandos eſſe. Secundum, hanc Eccleſiam ſemper fuiſſe viſibilem cætum, & aſpectabilem hominum credentium in terris congregationē, velut eſt ſplendor lucernæ ſuper candelabrum poſitæ, atque ciuitas ſuper montem ædificata; proptereaque vocat illam heptamicam, id eſt, ſeptē ellychnia ferentem, alludens ad candelabrum tabernaculi Moſaici, vt rectè annotauit Franciſcus Feu-ardentius Irenęi Scholiaſtes, quod lucernas ſeptem habebat, vnā in ſummitate haſtilis, & ſex in ſummitatibus calamorum, quibus accenſis colluſtrabatur tabernaculum Exodi 25. in figuram Eccleſiæ, quæ fidei & veritatis Euangelicę lumen vniuerſo orbi profundit; vt etiā explicant Gregorius homil. 6. in Ezechielem, Rupertus & Beda in Exodum, ac D. Thomas 1. 2. quæſt. 102. artic. 4. ad 6.

Tertullianus lib. de teſt. animæ in veritatis Eccleſiæ Chriſtianæ teſtimoniū aduocat, non doctam, non litteratam animam, *ſed rudem & indoctam, & idioticam de cōpito, de triuio, de textrino*; quæ certè non dixiſſet, niſi Eccleſia Chriſti eſſet omnibus viſibilis, poſſentque etiam indocti, quouis tempore illam agnoſcere.

Origenes homil. 30. in Matth. dicit: Eccleſiam plenam eſſe fulgore ab Oriente, vſque in Occidentem.

Cyprianus paſsim idem aſſerit, ſed præſertim lib. de vnitate Eccleſiæ cap. 4. *Eccleſia*, inquit, *Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit &c. ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latius expandit.*

Euſebius Cæſarienſis lib. 1. de præparat. Euangelica cap. 3. *Eccleſia etiā hoc nomine ab ipſo donata radices egit, ac vſque ad aſtra Sanctorum virorum nominibus glorificata, luce ac fulgore orthodoxæ fidei ſplendet.*

S. Ambroſius Archiepiſcopus Mediolanenſis in Pſalmum 118. *Sicut lilium inter ſpinas eminet, ita ſuper omnes conuentus Eccleſia Dei refulget.*

Diuus Hieronymus lib. 13. cōmentar. in cap. 43. Ezechielis ſuper illa verba: *Domus autem* &c. *Illa*, inquit, *credenda eſt, de qua ſcriptum eſt, non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, & fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei*: quare perſpicuè refertur ad Eccleſiam, & iſta eſt in eo monte, qui in vertice omnium montium eſt, & à quo vulneratus eſt princeps Tyri.

D. Chriſoſtomus in Oratione aduerſus Gentes, quod Chriſtus ſit Deus, ait:

Nam

Nam à die, qua dictum eſt, conſtat Eccleſia ſolida, ſtabilis, & inuicta, florens ac fulgens, & in dies magis vigens, creſcens. Et homil.4. in cap.6. Iſaiæ: *Facilius eſt*, inquit, *Solem extingui, quam Eccleſiam obſcurari*.

S. Cyrillus Alexandrinus lib.3. in Iſaiam cap.3. *Excelſa & ſpecula exponitur Sion; viſio autem pacis, Hieruſalem. Eſt autem vtraque verè Chriſti Eccleſia: celſa nempè, & illuſtris, & velut in monte poſita*.

S.Auguſtinus, non ſolùm in locis ſuperius citatis, ſed in pluribus adhuc alijs omnium clariſsimè, & copioſiſsimè, Eccleſię viſibilitatē contra Donatiſtas maxime aſſeruit, qui Eccleſiam inuiſibilē eſſe, & in ſola Donati parte deliteſcere, cæterum à mundo aufugiſſe contendebant. Igitur lib.2. contra litteras Petiliani cap.32. ait: *Eccleſia vera neminem latet, ſed extat potius cunctis clara atque cōſpicua, quippè ciuitas, quæ abſcondi non poteſt ſuper montem conſtituta, per quam dominatur Chriſtus à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos terræ tanquam ſemen Abrahæ multiplicatum ſicut ſtellæ cæli, & ſicut arena maris, in quo benedicentur omnes gentes*. Item ſuper illa verba Pſalmi 18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum*: *Hinc fit*, inquit, *vt Eccleſia vera neminem lateat. Vnde eſt illud, quod in Euangelio ipſe dicit: non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem conſtituta*. Et in tractatu 1. in primam epiſtolam S.Ioannis: *Habetis Eccleſiam vbique diffundi, & creſcere vſque ad meſſem, habetis ciuitatem de qua ipſe, qui eam condidit, ait, non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem conſtituta. Ipſa eſt ergò, quæ non in aliqua parte terrarum, ſed vbique notiſſima eſt*. Ibidem tractatu 2. *Quid amplius dicturus ſum quàm cæcos, qui tam magnum montem non vident, qui contra lucernam in candelabro poſitam oculos claudunt? quando volunt homines videre lunam nouam, dicunt ecce luna, ecce vbi eſt, & ſi ſunt ibi, qui non valeant intendere viam, & dicant, vbi? intenditur illis digitus, vt videant, aliquando dum erubeſcunt, ne cæci putentur, dicunt ſe vidiſſe, quod non viderunt. Nunquid ſic oſtendimus Eccleſiam fratres mei? nonne aperta eſt? nonne obtinuit omnes gentes? Nonne impletur, quod ante tot annos promiſſum eſt Abrahæ, in ſemine eius benedicentur omnes gentes? vni fideli promiſſum eſt, in millibus fidelium mundus impletus eſt; ecce mons implens vniuerſam faciem terræ; ecce ciuitas, de qua dictum eſt, non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. Illi autem* (nempè hæretici) *offendunt in montem, & cum eis dicitur aſcendite; non eſt mons dicunt: facilius illic faciem impingunt, quam illic habitaculum quærant*. Tandē libello de Paſtoribus, & ouibus c.16. veluti in ſpiritu præuidens Phantaſticam & Idealem, quam ponunt aduerſarij hominum ignotorum, & latentium Eccleſiam, ſcripſit: *Si quis dixerit fortè ſunt aliquæ oues, neſcio vbi, quas curat Deus, & illas non noui, abſurdus eſt humano ſenſui, qui talia cogitat*.

Euſebius Emiſſenus concione Dominicæ tertiæ poſt Paſcha: *Ea mulier*, inquit, *ne errem, Eccleſia eſt, quæ ſole amicta idcircò dicitur, quod ad videndum tam clara ſit, tantoque ſplendore fulgeat: vt lucis ſuæ radios in omnes ſuas partes, atque oras diffundat, vt nemo ſit, qui eam videre nequeat, niſi vltrò oculos claudat mentis, & clara, atque aperta in luce conflagrare velit*.

Denique Rupertus Abbas Tuitienſis lib.4. in Matthæum claudet hanc probationem ex Patribus, ſequenti ſuo eoque elegantiſſimo teſtimonio; *Non poteſt abſcondi*, inquit loquendo de Eccleſia, *non patitur ordo, vel ratio iudicij, & conſilij diuini, vt abſcondatur, & incognita ſit, quæ ad hoc ædificata eſt, & ad hoc mille clypei pendent ex ea, vt omnes, qui inter aduerſarios periclitantur, qui inter Iudæos, & Paganos, & Hæreticos pro fide agonizantur ſciant recurrere ad hanc ciuitatem*. Iam ergò, quis poſt tam clara diuinarum Scripturarum, Sanctorumque Patrū eas interpretantium teſtimonia, quæ ſi non valeant, nihil ſuffecturum exiſtimo, neget Eccleſiæ viſibilitatē? quis dicat hunc montem doctis dumtaxat manifeſtum,

hanc

hanc lucernam conſpicuam, indoctis autem ignotum ac ſimplicibus, abſconditum Gentilium plebibus, occultum hæreticorum populis; qui ad eum quouis tempore, depoſita infidelitate accedere poſſunt, & debent?

Vnde in hanc quoque veritatem nimia eius luce compulſi plures conſenſerunt ex illis qui hodie aduerſus veram Eccleſiam, quæ ſola omnibus à Chriſto ſæculis nota conſpicuaque fuit, arma ferunt; Lutherus tomo 7. Vvitembergæ edito anno 1557. pag. 150. & 151. *Quod ſi*, inquit, *ceſſarunt iam Apoſtoli, Euangeliſtæ, & Prophetæ, neceſsè eſt alios ipſis ſucceſſiſſe, & poſt hac ſucceſſuros eſſe vſque ad finem mundi: nam Eccleſia duratura eſt vſque ad conſummationem ſæculi. Et Eccleſia non poteſt eſſe ſine huiuſmodi Epiſcopis, Paſtoribus, concionatoribus, Sacerdotibus; nec ipſi contra ſine Eccleſia*. Aegidius Hunnius cap. 14. de authoritate Sacræ Scripturæ tomo 1. oper. Lat. fol. 24. *Ex totius mundi Chronologia notum eſt*, inquit, *à noſtra ætate vſque ad tempora Chriſti retrogrediendo perpetuam, & non interruptam ſemper fuiſſe ſeriem Doctorum & Epiſcoporum in ſummis, & clariſſimis Eccleſijs Orbis Chriſtiani, &c. Vnde ſolari luce clarius effulget, continuã & nullo vnquam tempore interſectam fuiſſe ſucceſſionem Chriſtianæ Eccleſiæ*. Et iterum in libro de Arb. *Deus Eccleſiam omnium temporum velut in excelſo loco conſtituit, & in omnium gentium, ac populorum conſpectu exaltauit*. Philippus Melancton in loco de Eccleſia; *Quotieſcumque*, ait, *de Eccleſia cogitamus, intueamur cœtum vocatorum, quæ eſt Eccleſia viſibilis, nec alibi electos eſſe ſomniemus, niſi in hoc cœtu viſibili: nam neque inuocari, neque agnoſci Deus aliter vult, quam vt ſe patefecit, niſi in Eccleſia viſibili, in qua ſola ſonat vox Euangelij*. Kemnitius pariter in loco de Eccleſia cap. 3. §. 1. *Deus vult nos quærere, ſcire, & agnoſcere, quæ & vbi ſit vera Eccleſia &c. ideò non Deo tantùm, &c. ſed nobis eã etiam notam eſſe oportet, & ea de cauſa definitur quod ſit viſibilis cœtus amplectentiũ Euangelium Chriſti, & rectè vtentium Sacramentis*. Hactenus Lutherus, eiuſque præcipui ſequaces.

Caluinus quoque, & eius diſcipuli eamdem doctrinam tradunt; Caluinus enim lib. 4. inſtitut. cap. 10. §. 2. *In ſymbolo*, inquit, *vbi profitemur nos credere Eccleſiam id non ſolùm ad viſibilem refertur, ſed ad omnes quoque electos Dei. & ibidem §. 3. Articulus fidei ad externam quoque Eccleſiã aliquatenus pertinet*. Vvitacherus controuerſ. 2. quæſt. 3. cap. 2. *Et ſi*, inquit, *ſit de ratione, & natura Eccleſiæ particularis, vt ſit viſibilis, & ſic ſemper aliqua viſibilis fuit in terris Eccleſia, non eſt tamen de illius natura, aut ratione vt ſemper eodem modo ſit viſibilis: aliquando enim glorioſè viſibilis eſſe poteſt, aliquando obſcurè*. Et iterum ibidem: *Nos dicimus aliquam ſemper fore in mundo Eccleſiam, quæ Chriſto pareat, eamque etiam eſſe viſibilem*. Danæus libro de viſibili Eccleſia; *Et certè hic quoque eſt finis creationis mundi, vt eſſet nimirum Eccleſia Dei, id eſt cœtus hominum verè & manifeſtè verum Deum ex ipſius iuſſu venerantium: adeo vt qui negat veram Eccleſiam Dei, eamque etiam viſibilẽ ab initio mundi extitiſſe, ille procul dubio ſe vel primæ Sacrorum Bibliorum paginæ prorſus ignarum fateatur & oſtendat &c. ſed & ipſam eamdem Eccleſiam ad finem vſque mundi in his terris perduraturam docent apertiſſimi Sacræ Scripturæ loci*. In eadem confeſsione ſunt miniſtri Galli, qui perpetuam Eccleſiæ viſibilitatem admittunt, ſaltem reſpectu fidelium in ea exiſtentiũ. Molinæus lib. 1. cap. 2. contra Cardinalem Perronium, nec non in clypeo fidei gallicè ſect. 90. Riuetus in ſua epiſtola, tract. 1. ſect. 37. alijque plures. Tantùm ex aduerſarijs, in quorum placitis referendis paulò fui longior, non quod eorum authoritati aliquid tribuendum exiſtimem, qui vel ambiguè ſæpius loquuntur, vel modò vnum, modò aliud hæreticorum more affirmant, & negant; ſed vt magis concluſionis noſtræ veritas appareret, vbi ad eam fatendam ipſimet aduerſarij cogi comperiuntur; deturve alicui ſubindè locus arguendi

ad

Digitized by Google

ad hominem contra ipſos.

Tertio igitur ſupereſt vt probetur noſtra concluſio rationibus,quarum copia ſi quem aliquando fecit inopem, maximè in hac veritate de viſibilitate Eccleſiæ; tot enim, ac tanta ex aduerſariorum eam negantiū ſententia,ſequuntur abſurda, & incommoda, vt rationes etiam ſuppetant propè innumeræ, quibus illos impugnare noſtramque ſimul concluſionem ſtabilire poſſimus: fortiores tantum adducemus; Primamque deſumemus ex genere cauſæ efficientis, Chriſti videlicet Domini primi eius fundatoris: Ea enim ratione,qua Chriſtus Ieſus, vt Eccleſiam inſtitueret, cum in forma Dei eſſet,hoc eſt inuiſibilis in ſuis, factus eſt viſibilis in noſtris,manifeſtauitque ſe Deus homo factus, dicente Apoſtolo, *Magnum eſt pietatis ſacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, prædicatum eſt gentibus, oſtenſum eſt mūdo, aſſumptum eſt in gloria*: deinde ſibi viſibiles Apoſtolos & diſcipulos ſuo tēpore adiunxit; tùm aſceſurus de hoc mundo ad Patrem, tàm eorum, quam cæterorum fidelium iam illis aggregatorum Diuum Petrum, eiuſque ſucceſſores, vicarios ſuos in terris viſibiliter reliquit, dicendo, *Paſce oues meas*, Ioannis 21. & ſuper eoſdem, cum complerentur Dies Pentecoſtes, eſſentque omnes in eodem loco viſibiliter congregati, viſibiliter etiam Spiritum Sanctum emiſit;quibus poſtea hominum tria vno die millia ſunt adiecta, & rurſum quinque millia per eiuſdem fidei profeſſionem,ac viſibilis baptiſmi ſuſceptionem; & ſic deinceps,vt dicetur infra probando eamdem Eccleſiæ viſibilitatē ex ortu & progreſſu ipſius; Hac, inquam, ratione deſumpta ex parte Chriſti in carne manifeſtati, vt ſuam primùm Eccleſiam in ſtatu noui teſtamenti fundaret, manifeſtè ſequitur eam quoque viſibilem, & conſpicuam facere voluiſſe, non ſpirituali tantùm luce ac fulgore diuinæ veritatis, ſed etiam ſenſibili & externo: vt rectè olim intulit D. Auguſtinus epiſtola 48.vbi reprehendens hęreticos inuiſibilis Eccleſiæ authores ait: *Quomodo confidimus ex diuinis litteris accepiſſe Chriſtum manifeſtum, ſi non inde accepimus, & Eccleſiam manifeſtam?* & iterum epiſtola 166. *Si ipſum Chriſtum quem legitis, & non videtis, tamen propter ſcripturarū veritatem, creditis; quare Eccleſiam negatis, quam & legitis, & videtis:* mediantibus vtique ſenſibilibus ſuis notis & argumētis vt dicetur infra.

Igitur ſicut Apoſtoli & diſcipuli eūdem Chriſtum in terris viuentem viderunt, & in eum crediderunt: hominem enim Chriſtum oculis cernebant, eique viſibili ſocietate communicabant,quem tamen Deum eſſe non videbant,ſed credebant; neque propterea duplicē Chriſtum fecere; ſed nonnulla ad externam hominis formam pertinentia oculis deprehendebant; alia vero ad maieſtatem diuinitatis ſpectantia credebant. Idemque Chriſtus permanens ſecundum externa oculis corporis inſpiciebatur; at ſecundū interiora, ſolis fidei oculis credebatur. Ad eumdem planè modum de Chriſti Eccleſia quippiā videmus,aliud vero credimus. Hominum enim cætum, Chriſti fidem profitentiū ſub obedientia, & regimine Summi Pontificis Romani, qui eſt vera Chriſti Eccleſia, videmus; ſed quod ille hominum cætus vera ſit Chriſti Eccleſia, quod in eo ſolo vera pietas, & ſanctitas reperiatur, quod fide, ſpe, & charitate Chriſto adhæreat, quod huius ſui miſtici corporis Chriſtus caput & Saluator ſit, quodque omnium huius corporis membrorum quædam ſit interior connexio, dependentia, mutuorumque officiorum communicatio, non videtur, ſed creditur. Nec inde Eccleſia dici poteſt duplex, aut ſimpliciter inuiſibilis & viſibilis,cōtradictoria enim in idem ſecundum idē cadere nequeunt, ſed vna ſimpliciter, viſibilis ſecundum vnam ſui conſiderationem, ſecundum alteram vero inuiſibilis, id enim abſurdum non eſſe iam ſupra notauimus, ſicut nec quod circa rem vnam, ſub diuerſo reſpectu, verſetur fides & aſpectus.

Altera ratio deducitur ex genere cauſæ formalis Eccleſiæ,quam cap.5.ferè per totum oſtendimus eſſe fidem,qua corde creditur, ore autem fit confeſſio ad ſalutem, ita vt vera Chriſti Eccleſia ſit hominum ſocietas, in qua Chriſtiani dicuntur nõ à charitate,ſed à fidei Chriſtianæ profeſſione, quæque proindè à Chriſto ſuæ inſtitutionis, atque doctrinæ originem trahit, vnaque fide interna, & externa Sacramentorum communicatione, veluti quodam nexu viſibili iungitur; quod impoſſibile eſt abſque eo quod talis ſocietas ſit viſibilis & manifeſta. Nam homines, etiam electi, qui ſecundum aduerſarios,ſuam inuiſibilem & arcanam componunt Eccleſiam; peto ab illis, vel palam fidem ſuam confitentur, & idololatriam fugiunt, vel nôn? ſi profitentur, iam conſpiciuntur, taliq; profeſſione perſpicuam non reddere nõ poſſunt Eccleſiam quam conſtituunt,vt ad eorum imitationem, cæteri qui verã Eccleſiam, aut religionem quærere tenentur,ſe ſe primo quoque tempore illi adiungant. Quod ſi non profitentur fidem, ſed ea corde retenta idololatriam & hęreſes profitentur, iam vera Chriſti Eccleſia dici nõ poſſunt, in qua,vt probauimus ex Scriptura,corde creditur ad iuſtitiam, ore verò confeſſio fit ad ſalutẽ Rom.10. quod prius tradiderat Chriſtus Dominus Matth. 10. dicens; *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & eum coram patre meo.* Qua ergò ratione impoſſibile eſt concipere, quod veri fideles, quique proindè veram in corde fidem habent, poſsint in eadem ſimul Eccleſia cõuiuere,abſque eo quod & verbis, & factis illam cæteris palam faciant, tam illis, qui ſunt eiuſdem cum ipſis fidei,quam alijs contrariam tenentibus, v. g. Iudæis, qui ſuam ſemper apertè fidem profeſsi ſunt, & hæreticis qui varijs in Eccleſia temporibus exorti ſunt: Impoſsibile quoque eſt, quod vera Chriſti Eccleſia, extra quam ſalus nõ eſt, ſit cætus, aut ſocietas fidelium inuiſibilis dumtaxat,& nuſquam viſibilis, aut manifeſta. Quod fateri coactus quidam ex aduerſarijs, Fieldus lib.1.de Eccleſia cap. 10. *Perſonæ,* inquit, *eorum, ex quibus conſtat Eccleſia, viſibiles ſunt, profeſſio eorum etiam prophanis & impijs nota eſt, neque hoc modo Eccleſia inuiſibilis eſſe poteſt.* Quod nos Catholici tantùm contendimus, qui pluribus alijs titulis Eccleſiam inuisibilem eſſe libenter concedimus,imo aliter fieri non poſſe affirmamus. Ita enim verus Dei cultus,qui eſt fidei proteſtatio, quique in ſola vera eius Ecclesia reperitur, tam interiores, quam exteriores animi motus complectitur, quibus Deum agnoſcimus vt noſtrum principium, primumque naturæ & gratiæ authorem, tùm gloriæ datorẽ, vt tamen principalius ad eum pertineãt interna & inuisibilia gratiæ cæterarumque virtutum ſupernaturalium dona & officia,præſertim in ſtatu legis Euangelicæ, propterea enim Ieremiæ 31. hæc inter vetus & nouum teſtamentum ſtatuitur differentia,quod in nouo lex ſcribenda ſit in cordibus fidelium. *Dabo,* inquit, *legem meam in mentibus eorum, & in cordibus eorum ſcribam eam.* Vbi veterem in tabulis lapideis deſcripſerat Exodi 20. vt dicetur in ſolutionibus argumentorum.

Tertia petitur ratio ex genere cauſæ materialis, quam nullus negare poteſt eſſe congregationem,vel ſocietatem hominum,qui cum ſint visibiles,debebant quoque in vna & eadem vera Ecclesia, veroque Dei cultu per Sacramenta visibilia & ſensibilia,nec non alia huiuſmodi argumenta visibiliter colligari, tam vt ſe mutuo agnoſcerent,ſeruarenturque inter illos gradus tradentium, & ſuſcipientium diuina, ſecundum quos Deus ex Apoſtolo Ephesiorum capite quarto ſuperius citato, dedit quoſdam Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios Euangeliſtas,alios paſtores & doctores, ad cæterorũ inſtructionem, & directionem; quam vt ab omnibus alijs infidelium Sectis ſenſibiliter diſtinguerentur; ſi enim aliquibus notis aut ſignis non

perci-

perciperetur talis diſtinctio, via præcluderetur hominibus, ad veram fidem & Eccleſiam amplectendam, vnaquaque Secta eos ad ſuam, tanquam ad veram inuitante. Vnde Chriſoſtomus homil. 60. ad pop. Antiochenum, cum prius dixiſſet, nihil ſenſibile nobis Chriſtum tradidiſſe: ſed ſenſibilibus quidem rebus, at omnia intelligibilia; rectè concludit; *Si enim incorporeus eſſes, nuda & incorporea tibi dediſſet ipſe dona: ſed quoniam anima corpori cõſerta eſt, in ſenſibilibus intelligibilia tibi præbet.* Quod adeo verum eſt, vt Auguſtinus lib. 19. contra Fauſtum cap. 11. aſſeruerit; *In nullum nomen religionis, ſeu verum, ſeu falſum coagulari homines poſſe, niſi aliquo ſignaculorum, vel ſacramentorum viſibilium conſortio colligentur.* Ipſomet lumine naturali rudiores etiã docente, quod homines ſuaptè natura viſibiles, non ſolùm inuiſibiliter & internè, ſed etiam viſibiliter & externè, hoc eſt, in ſpiritu & veritate Deo inſeruire teneantur. *Cor meum & caro mea*, inquit Regius Propheta Pſalmo 83. *exultauerunt in Deum viuum.*

Quarta ratio eruitur ex genere cauſæ finalis veræ Eccleſiæ, quam Chriſtus pro omnibus fundauit, ſicut pro omnibus mortuus eſt, ideoque Apoſtoli per vniuerſum mundum miſſi ſunt, ac iuſſi prædicare Euangelium creaturæ, vt omnibus ad Chriſtum, & ad Eccleſiam vocatis, à Solis ortu vſque ad occaſum fieret laudabile nomen eius; nec non vt ait Iſaias cap. 49. *gratiarum actio & vox laudis reperiretur in eis.* Vndè etiam tenentur omnes quotquot sũt homines docti & indocti ſub periculo æternæ mortis, tali ſe adiungere Eccleſiæ, in illa perſeuerare, obedire eius paſtoribus, & fratribus qui in ea ſunt communicare; At hęc omnia præſtari nunquam poſſent, ſi de veritate Eccleſiæ euidenter, & viſibiliter non conſtaret; vera igitur Eccleſia neceſſario viſibilis & manifeſta omnibus eſſet debet. Maior huius argumenti, quæ continet quaſi prima Chriſtianæ religionis elementa, videtur eſſe certiſſima: Minor autem facile probatur, ex ſuppoſitione enim, quod omnes homines ſub pœna maledictionis æternæ teneantur veram amplecti Eccleſiam, vt ſtatim diximus, & capite ſexto prolixè demonſtrauimus, manifeſtè conſequitur, eam quoque debere in tali ſtatu eſſe, vt ab illis inueniri poſsit & agnoſci, atque adeò aliquo modo viſibilem, ſenſibuſque perceptibilem, quandoquidem res purè inuiſibiles, nullaque ratione ſenſibus, à quibus in hac vita omnis noſtra cognitio, etiam ſupernaturalis miniſterialiter originem trahit, ac pendet, ſubiacentes, æquè ſe habent reſpectu hominum, ac ſi prorſus non eſſent. Vndè ſicuti ſe habet in cognitione naturali Dei, via cauſalitatis, qua inuiſibilia eius per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus ac diuinitas, ita ſe habet in cognitione veræ Chriſti Eccleſiæ, via, vt ita dicam euidẽtiæ credibilitatis, qua per quaſdam ſenſibiles notas ex diuina prouidentia ipſius proprias, cognoſcimus & iudicamus dignum eſſe, quod credatur eam eſſe veram, & vnicam Eccleſiam, extra quam non eſt ſalus, quæ ſola talibus reperitur munita ſignis & argumentis. Deindè ad probationem eiuſdem minoris facit, quod Deus impoſsibilia nõ præcipit hominibus, quod tamen ſequeretur, ſi vocaret eos ad Eccleſiam occultam & inuiſibilem, præciperetque eis ſe illi adiungere, cum ingreſſus in aliquem cætum vel congregationem, cuiuſmodi eſt vera Chriſti Eccleſia, ſit omnino impoſsibilis, niſi prius cognoſcatur, cognoſci autem non poteſt, quin ſit aliquo modo viſibilis, vel ſenſibilis, in præſenti enim materia hęc duo coincidunt, quatenus denominatione ſumptâ à nobiliori ſenſu viſus, omnia cæteris ſenſibus ſubiacentia, dicuntur etiam viſibilia.

Denique ſi cõſiderentur attentè cęteri fines, quos habuit Chriſtus in fundatione ſuæ Eccleſiæ, nec nõ ordo hierarchicus ipſius, vt ſupra vidimus ex ſcripturis, euidenter etiam patebit, cum no-

fuiſſe, quod eſſet inuisibilis & occulta, ſed omnibus illam ingredi, & audire volentibus manifeſta; quandoquidem talia quæ retulimus, & alia plura, non ſolum ſine viſibilitate eſſe, ſed nequidē concipi poſſunt.

Quinta ratio fundatur in ipſo Eccleſiæ nomine, quod sēper in diuinis Scripturis visibili alicui congregationi accommodatur, nec vllum locum proferre poſſunt aduerſarij, vbi nomen hoc inuisibili congregationi tribuatur: Numerorum 20. *Cur eduxiſtis Eccleſiam Domini in ſolitudinem*; At inuisibilis cætus educi non poteſt in aliquem locum; lib. 3. Regum cap. 8. *Rex benedixit omni Eccleſiæ Iſrael*, quæ videlicet in templi Salomonici dedicatione viſibiliter conuenerat: inuisibili autē cætui Salomon benedicere non poterat; libro Iudith cap. 7. v. 18. *Et cum hæc dixiſſent, factus eſt fletus, & vlulatus magnus in Eccleſia ab omnibus &c.* Similiter inuiſibili cætui fletus & vlulatus magnus, nec non per multas horas vna vox clamantium ad Deum, nullatenus accōmodari poſſunt. lib. 1. Machab. cap. 4. v. 59. *Et ſtatuit Iudas, & fratres eius, & vniuerſa Eccleſia Iſrael, vt agatur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis*: Huiuſmodi autē ſtatuta, vel definitiones ab Eccleſia inuiſibili & occulta fieri non poſſe ſatis cōſtat. Matth. 16. v. 18. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiā meā*: atqui viſibile erat iſtud fundamentum, nempe Petrus, imo hac potiſsimum nota vicarij viſibilis, nec non Romanorū Pontificum ſibi inuicem continuè in Petri Cathedra ſuccedentium perpetuò vſi ſunt Sancti, & veteres Patres ad hæreticorum, vel Schiſmaticorum cōuenticula dignoſcenda, vt dicetur infra. Adeo vt quemadmodum ad Chriſti ouile non pertinuerunt, qui ſe tunc à Petro cunctarum ouium Chriſti paſtore diuiſerunt (vt Simon Magus, & alij primi fidei hoſtes) ita deinceps conuicti ſint, nec non etiam hodie ab Eccleſia conuinci debeant eſſe alieni, quicumque Petri & ſucceſſorum eius cathedræ non communicant, ſed vocem Lutheri, Caluini, aut cuiuſcumque alterius noui Magiſtri, excipiunt, audiunt, conſectantur. Igitur ſicut regni vel familiæ alicuius viſibilitas, ex viſibilitate vnius primi capitis, aliorumque ſibi inuicem in regno & familia deinceps ſuccedentiū oſtendi ſolet; ita conſequitur veram Chriſti Eccleſiam, ſemper fuiſſe, ſemperque fore vſque ad finem mundi conſpicuam & viſibilem, imo digito demonſtrabilem, non ſecus quàm regnum Galliæ, Hiſpaniæ, Reſpublica Veneta, vel Genuenſis oculis cerni poteſt. Nam ſenſu diiudicari facile potuit, quæ ciuitates, prouinciæ, regna, & hominum quorumcumque ſocietates, in vna, eademque doctrina, & vſu eorumdem Sacramentorum ſemper conſenſerint, & cum Romano Pontifice, velut ſupremo Dominici ouilis paſtore communicauerint. Et certè ſi diiudicari, & ad oculum id cerni non poſſet, non eſſet cur aduerſarij pro hæreticis & idololatris haberent, quos ad partes Papiſtarum, vt per contemptū dicunt, transfugere, & cum illis conuenire vident. Vndè inter nos & illos certè non poteſt eſſe difficultas de viſibilitate Ecclesiæ Pontificiæ, vt dicunt, ſed an ſupradicta nota, & aliæ ſimiles inferius adducendæ, ſint legitimæ veræ Eccleſiæ notæ; quo ſemel probato, vt fiet capitibus ſequentibus, quodque huiuſmodi notæ ſoli Pontificiæ, vel Romanæ competant Ecclesiæ, negare etiam non poterunt, quin ea ſit & fuerit ſemper vera, eaque viſibilis, & manifeſta, Chriſti Ecclesia.

Sexta ratio veluti ocularis, attenditur penes ortum & progreſſum ipsius Ecclesiæ, quem ſi tàm in veteri, quàm in nouo teſtamento, visibilem fuiſſe ſemel oſtendatur, Ecclesiæ quoque viſibilitatem & conſpicuitatem à nemine rationabiliter in dubium reuocari poſſe exiſtimo. Vt igitur à lapſu generis humani poſt Adæ peccatum vera religio & fides vnius Dei, vniuſque mediatoris Dei, & hominum Ieſu Chriſti in carne paſſibili vēturi hominibus inſpirata fuit:

ita

ita etiam fidei eiuſdem profeſſio certis viſibilibus Sacramentis,& ſacrificijs facta fuiſſe legitur Geneſeos primo, vbi proprij fratres Cain & Abel Deo ſacrificium obtulerunt, quos omnes poſtea iuſti imitati ſunt: vt de Enos, Henoch, Noe, Iob,Melchiſedech,Abraham,Iſaac & Iacob expreſsè habetur, vt cæteros Dei cultores idem præſtitiſſe ſubintelligeremus. Quibus ſacrificijs in animalium ſanguine, aut frugum incenſione, vel aliarum rerum oblatione factis,adũbrabatur perfectiſſima Chriſti oblatio, qua placandus erat Deus, auferendaque peccata mundi. Quemadmodum autem veram religionem & fidem, illiuſque profeſſionem ab initio fuiſſe ſacræ teſtantur Scripturæ,ita quoque ex eiſdem conſtat diſcretionem fuiſſe regni Chriſti ſeu Eccleſiæ, à regno Diaboli, ſiue impiorum ſocietate; ſedulò enim digerunt ſeriem generationum fratricidæ Cain, qui fuit pater ciuium, & amatorũ mundi; & Seth,à quo propagata eſt ſocietas filiorum Dei, hoc eſt, verorum fidelium, in qua veluti pietatis ſchola, ex certa quadam diſciplina per traditionem habita Deus inuocabatur, externiſque ritibus colebatur. Ac tandem licet nonnulla horum & illorum permixtio ſequuta ſit, nunquam tamen viſibilis filiorum Dei ſocietas plane defecit; ſed à Seth vſque ad Noe virum iuſtum & perfectum conſpicua remanſit, ac poſtmodum in Sem, Iaphet, Melchiſedech & Abraham emicuit; cuius tempore Dei populus, ſigno etiam viſibili in carne, nempe circumciſione ſignari, & à cæteris gentibus diſtingui cœpit: vndè licet deinceps in alijs gentibus nunquam aliqui fideles Dei cultores, minus noti defuerint; attamen in Abrahæ poſteritate, ex qua Chriſtus Dominus naſciturus erat, ſpectabilior fuit Chriſti Eccleſia, ſeu populus Dei, qui reipſa religionem, quæ Chriſtiana nunc in ſtatu noui teſtamenti, nouo quoque vocabulo dicitur, tenuit. Nam Sacramentis præfiguratinis annuntiabat futurũ, quod nunc alijs Sacramentis profitemur eſſe adimpletum. Vltimo tandem notabilior adhuc eadem hęc ſocietas facta eſt,quando ex miſera Aegypti ſeruitute educta, primũ in Rempublicã erecta eſt, accepta Moſaica lege, Cathedra, Sacerdotio, Sacrificijs, Feſtis, Ritibus, ceremonijſque plurimis; deinde celeberrimos habuit Prophetas, potentiſſimos Reges, ac demum auguſtiſsimum Salomonis Templum, cuius fama Orbem peruaſit,vt ex aduentu Reginæ Sabæ colligi poteſt.

Quod obijciunt aliqui tempore Elię lib. 3. Reg. cap. 19. Eccleſiam omnino inuiſibilem fuiſſe, ita vt ſe ſolum relictum eſſe putaret; latentibus eum veluti inuiſibilibus ſeptem illis fidelium millibus,quæ illi poſtea reuelauit Deus dereliquiſſe ſibi in Iſrael: hæc, inquam obiectio nullius eſt momenti, imo videtur manifeſtè prodere aduerſariorum vel ignorantiam, vel malitiam; ignorãtiam quidem, ſi tali ſe credant exemplo Eccleſiæ inuiſibilitatem probare, quod vix eſt ad propoſitum; malitiam vero, ſi cum id non credant,illo tamen ad hũc finem vti non deſinant.

Ad hoc igitur argumentum,cui multiplex ſolutio adhiberi poſſet,reſpondetur negando abſolutè tunc Eccleſiam fuiſſe omnino inuiſibilẽ; etſi enim apud decem tribus (quibus Achab imperabat) ob eius idololatriam, ac tyrannidem, fideles eſſent occulti, tamen apud reliquas duas, Beniamin nempè, & Iuda, atque adeo in ciuitate Ieruſalem, quam totius religionis veluti centrum Deus conſtituerat, cultus eius exterior, & manifeſtus mirum in modũ vigebat: imo ex illis decem tribubus excipienda eſt adhuc Leuitarum tribus, hi enim, maiori ſaltem ex parte, Hieroſolymis in templo ad immolandũ degebant: ideoque Elias loco citato, de regionibus illis quæ impio Achab parebant, locutus eſt, non autem de vniuerſali in veteri lege Eccleſia: deinde addi poteſt, ſeptem illa fideliũ millia,quæ Eliæ Deus reſtare aſſeruit, fuiſſe tantùm occulta vel incognita ipſi Prophetæ, viſibiliter tamen ex parte ſui, veram fidẽ profeſſa

fuiſſe,

fuiſſe, tùm in eo quod genua idolo Baal curuare detrectarent, tum in eo quod propter perſecutionẽ Achab ſuas vrbes ſponte desererent,& ſecreta loca peterẽt: Hæc enim fuga erat publica & viſibilis veræ fidei proteſtatio; vnde etiam in illis decem tribubus eo tempore afflictis, ac perſecutionem patientibus, viſibilis, & manifeſta erat Eccleſia, quomodo viſibilis etiam fuit in ſtatu noui teſtamenti, indeſineuter eam perſequentibus, gentilibus, Iudæis & hæreticis, vt mox dicetur. Vnde tantùm abeſt,quod hic Scripturæ locus aliquid cõtra Eccleſiæ viſibilitatem concludat, vt in eo potius aduerſarij diuiſi ſint; vbi enim Vvitachcrus illum laudat, alter eius confrater Enoch Claphamus Anglus in Antidoto ſchiſmatis pag. 17. ait: *Reformatores noſtri imperiti dicunt Eccleſiam tempore Eliæ fuiſſe inuiſibilem, Spiritus Sanctus teſtatur hoc eum de Iſraele, non de Iuda dixiſse. Sciebat enim bonum illum Ioſaphat in Iuda regnare, ibique Eccleſiam non modo viſibilem, ſed & ſumma pietate florentem extare.* Nec immeritò ad præſens intentum reijcitur præfatus locus, qui potius Eccleſiæ defectibilitatem, de qua modo nõ agimus, quam inuiſibilitatem probare videtur; non enim ait Propheta ſe ſolùm in Eccleſia apparere, aut conſpicuum eſſe, ſed abſolutè ſe ſolùm in ea remanſiſſe; quo ſenſu in rigore ſignificare videretur, tunc Eccleſiam defeciſſe, quandoquidem ex dictis ſupra illa in vno ſolo homine ſubſiſtere non poteſt.

Iam deſcendendo ad Eccleſiam in ſtatu noui teſtamenti, primùm illam fuiſſe viſibilem ſatis oſtendit conditio fundatoris, qui vt eam inſtitueret, ſuoque ſanguine acquireret, ex inuiſibili & impaſſibili, viſibilis ac paſſibilis factus eſt; deinde non Angelos pro Paſtoribus, ſed homines viſibiles, viſibileſque docendi, ſactificandi, Sacramenta adminiſtrandi functiones exercentes illi præfecit: & ſuper eam in die Pentecoſtes ſimul congregatam viſibiliter Spiritum Sanctum miſit. Cui deinde hominum vno die tria millia ſunt aggregata, & rurſum poſtea quinque millia per eiuſdem fidei profeſſionem, ac viſibilis baptiſmi ſuſceptionem, vt quatuor primis Actorum capitibus legitur. Ac poſtea recepit Samaria verbum Dei, quod exinde ſeminatum eſt per totam Iudęam, & Galilęam & Samariam, Actor. cap. 9. ac deinde per Syriam, Lyddam, Ioppen, Cæſaream, vbi Cornelius Centurio cum multis alijs accepto viſibiliter Spiritu Sancto, ita vt obſtupeſcerẽt ex circumciſione fideles, baptizatus ad viſibilem Eccleſiæ compagem acceſſit, Actor. 10. Et quiin perſecutione, quę facta fuerat ſub Stephano, Saulo deuaſtante Eccleſiã, diſperſi erant pręter Apoſtolos, perambulauerũt Phęniciam, & Cyprum, & Antiochiam, vbi multus numerus credentium conuerſus eſt ad Dominum, ad quos Eccleſia quę erat Hieroſolymis, miſit Barnabam, qui accito ex Tarſo Paulo, iam ad fidem cõuerſo, Antiochię tantam apposuere turbam Domino, vnius anni ſpatio, vt cognominarentur primùm Antiochię diſcipuli, Chriſtiani. Actorum 11. ac ſequentibus, vbi narratur Euangelij propagatio per Syriam, Aſiam, Troadem, Macedoniam, Thraciam, vſque ad Philippenſes, Theſſalonicenſes, Corinthios, Cyprum, Rhodum, Cretam, Melitam, Syracuſas, Rhegium, Puteolos, ipſamque Romam; cuius Eccleſiæ fidem iam tunc in vniuerſo mundo annuntiatam fuiſſe D. Paulus atteſtatur Roman. 1. Indeque ciuitas illa, quæ erat magiſtra erroris, quæque magnam ſibi videbatur aſſumpſiſſe religionem, quia nullam reſpuebat falsitatem, facta eſt columna, & firmamentum veritatis, & per Sacram B. Petri ſedem caput Orbis Chriſtiani, latius præſidens Religione diuina, quam dominatione terrena; adeò vt ab initio mundi nulla fuerit in terris ſpectabilior, illuſtrior, aut toti mundo notior Monarchia, quam Chriſtiana, veraque Chriſti Eccleſia. Non obſtanribus tot ac tantis grauiſsimis perſecutionibus, quibus Iudæi illam naſcẽtem, Gentiles & idololatræ creſcentem, hæretici iam adultam opprimere, & ad nihilum redigere omni arte conati ſunt.

Viſi-

Viſibilem ergo ſemper fuiſſe veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam, tam ortus, quam progreſſus ipſius clariſſimè demõſtrant, nec non feriſſimæ, quas in vtroque paſſa eſt perſecutiones; quod enim inuiſibile eſt, nemo perſequitur; quod inuiſibile eſt, ſuaue natura occultum, nõ indiget fuga & latebris, quas tamen primitiuam Eccleſiam quæſiuiſſe non modo probant antiquæ eius hiſtoriæ, ſed ad oculum demonſtrant Cryptæ, quæ adhuc Romæ videntur, ad confuſionem hæreticorum; vbi perſecutoribus quidem vtcumque latitabant, ſed nullo modo fidelibus, Cathecumenis, aut alijs illos inuenire volentibus; imo illuc ad Pontifices recurrebatur, decreta ab illis formabantur, reſponſa dabantur, miniſtri ordinabantur, ac denique fideles ſimul conueniebant, & Sacramentis communicabant; non deficientibus interea multis alijs in mundo locis, vbi etiam publicè, & in publicis templis iſta omnia pręſtabantur.

Quod reſpondent hæretici, Eccleſiã externam, qua parte homines etiam malos & reprobos Deum exterius colentes complectitur eſſe, & fuiſſe ſemper viſibilem, non tamen internam, quę ſola verè, & propriè eſt Eccleſia, & quæ ſolis electis conſtat, iam ex dictis manet refutatum, nec enim datur illa duplex Eccleſia, quam fingunt aduerſarij, ſed vna tantùm, ad cuius eſſentialem conſtitutionem requiritur, & ſufficit in omnibus ſuis membris veræ fidei, veriqueꝫ cultus diuini profeſſio: & licet contingat aliquos in ipſa Eccleſia interius non credere, Deumque corde potius deteſtari, quam colere: Hi tamen cum pauci ſint, non impediunt quominus Eccleſia ipſa viſibilis, quæ maiori ex parte veris fidelibus, inter quos annumerantur etiã electi, conſtat, vera ſit Eccleſia Chriſti, verum corpus eius myſticum, veroque eius ſpiritu informatum. Quod vt radicitus intelligatur recolenda ſunt iam dicta ſuperius cap. 5. veram ſcilicet Chriſti Eccleſiam in terris adhuc militantem, ex duabus veluti partibus coaleſcere, quarum vna non ſolùm eſſentiam habet veræ Eccleſiæ, ſed inſuper debitam eique propriam perfectionem, quatenus fideles illam componentes in hac vita finali gratia præditi, tandem in altera gloriam æternam conſequuntur, & propterea vocatur pars electorum. Altera verò eſt imperfecta, quia licet fideles illam conficientes omnia ad Eccleſiæ ſubſtantiam, aut eſſentiã ſpectantia habeant nimirum fidem internam & externam, imo & plerumque gratiam, non tamen finalem, hoc eſt finaliter eos ad æternę felicitatis portum perducentem, vnde præſciti dicuntur; vt autem Eccleſia viſibilis vera ſit, & appelletur Eccleſia, quodque inſuper nulla alia præter illam ſocietas, vel cætus ante Deum ſit talis, quandoquidem vt ſupra probauimus nõ dantur duæ veræ Eccleſiæ, nec duo myſtica Chriſti corpora; ſufficit quod ratio & nomen corporis myſtici Chriſti, quod procul dubio non niſi veræ competere poteſt Eccleſiæ; quodque cõſiſtit in hoc, quod eiuſdem Chriſti ſpiritu animetur, qua ratione quodcumque corpus animatum à capite influxũ vitę haurire debet, ſufficit, inquam, quod talis informatio conueniat Eccleſiæ viſibili perfectè ſecundum illam eius partem, quæ eſt electorum, minus autem perfectè ſecundùm aliam præſcitorum, quæ vera tantùm fide, & interdum etiam gratia, ſed non finali informatur. Quemadmodum videmus, quod vnus & idem homo vocatur abſolutè ſubſtantia intellectualis, aut rationalis, et ſi tantùm ſit talis, ſecundum principalem eius partem, quę eſt anima; & inſuper eius corpus dicitur etiam vnum, eademque anima rationali informatum, quantumuis vt iam ſupra notauimus, non omnes eius partes informentur ab ea, ſecundùm omnes ſuos gradus vegetandi, ſentiendi, & intelligendi, ſed vno tantùm vel altero, iuxta vniuſcuiuſque partis naturam, & exigentiam.

Vbi tamen animaduertendum eſt, ita eoſdem homines, ratione ſuæ electionis ſoli Deo cognitę, componere alteram

Eccle-

Eccleſiæ partem, quantum ad hoc veluti inuiſibilem; vt tamen in ea ſecundum quod eſt viſibilis, veraque Chriſti Eccleſia, actu non computentur niſi ratione fidei Chriſtianæ, externæque eius profeſſionis, quam cum cæteris fidelibus faciunt: vnde quamdiu inter ſe ſolo manent electionis vinculo inuiſibiliter ante Deum coniuncti, non efficiunt actu myſticum Eccleſiæ corpus à Chriſto in terris inſtitutum, nec ſunt actu de illo, cum neceſſariò conſtet ex certa hominum ſocietate, quæ à Chriſto ſuæ inſtitutionis, atque doctrinę originę viſibiliter traxit, quæque vna fide, & eorumdem Sacramentorum communicatione, veluti nexu externo, & viſibili iungitur. Cuius quidem ſocietatis duæ ſunt dictæ partes, varium à capite Chriſto influxum habētes, ſed vnum tamen corpus Eccleſiæ tantùm componentes. Quarum partiū meminit D. Auguſtinus, dum ait: *Induunt homines Chriſtum, aliquando vſque ad Sacramenti perceptionem, aliquando vſque ad vitæ ſanctificationem: atque illud primum & bonis & malis poteſt eſſe commune; hoc autem alterum proprium eſt bonorum*. Et iterum in Pſal. 47. *Qui Sacramenta habent, & bonos mores non habent, & Dei dicuntur, & non Dei: & eius dicuntur, & alieni; eius propter ipſius Sacramentum, alieni propter proprium vitium*. Quod idem docuit D. Thomas 3. p. quæſt. 8. art. 3. ad 2. *Qui verò*, inquit, *his ſubduntur peccatis, non ſunt mēbra Chriſti actualiter, ſed potentialiter; niſi fortè imperfectè per fidem informem, quæ vnit Chriſto ſecundum quid, non ſimpliciter*. Et tandem in Concilio Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. habetur: *Fides niſi ad eam ſpes accedat, & charitas, neque vnit perfectè cum Chriſto, neque corporis eius viuum membrum efficit*.

Septima tandem & vltima ratio noſtræ concluſionis probatiua eſt: quia vt vera eaque vnica Chriſti Eccleſia, extra quam non eſt ſalus, dicatur viſibilis, ſenſibuſve perceptibilis, nihil aliud requiritur niſi quod in ea dentur externę quędam, & ſenſibiles notæ, quibus eam inuenire, eamque à cęteris falſis ſectis diſcernere quicumque homines poſſint; ſed in vera Chriſti Eccleſia dātur huiuſmodi notæ: Ergo. Maior huius argumēti eſt certiſſima, nec aliud intelligunt Catholici; quando Eccleſiæ viſibilitatem aſſerunt; ſciunt enim illam non eſſe viſibilem ratione ſui, nec ratione fidei internę, & gratię, per quam regnum Dei intra nos eſt, nec ratione electionis prædeſtinatorum, quorū numerus ſoli Deo cognitus eſt; ſed his potius modis, & & alijs ſimilibus admittunt illam eſſe inuiſibilem, ſingulareque fidei diuinæ, & ſupernaturalis obiectum, quę definitur ab Apoſtolo, quod ſit ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium; vnde tantùm volunt illam eſſe viſibilem in alio, ſiue ratione aliquarum notarum ſenſibilium, vel pro vt continet certos fidei effectus ſenſibiliter manifeſtatos, quibus, falſis ſectis homines ad ſe inuitantibus, & dicentibus, ecce hic, aut ecce illic regnum Dei, vel Chriſtus poſſemus veram eius Eccleſiam ab illis dijudicare, noſque ibi aggregare; dicente propterea D. Auguſtino lib. 13. contra Fauſtum cap. 11. *Quo ergo ſigno manifeſto ego adhuc paruulus, & nondum valens diſcernere à tot erroribus veritatem, quo indicio manifeſto tenebo Eccleſiam Chriſti*. Minor autem probabitur ſequētibus capitibus adducendo pręfatas notas; vnde præſens caput abſoluo, cum enim ex dictis facilè pateat ad omnia aduerſariorū argumenta, vel potius cauillationes, non eſt quod amplius in illis adducendis tēpus teramus; ſolumque ſequenti dubio breuiter ſatisfaciemus.

Vtrum nimirum, viſibilitas ita Eccleſiæ conueniat, vt nullo vnquam tempore inuiſibilis eſſe poſſit: pro cuius ſolutione reſpondeo, poſſe quidem veram Chriſti Eccleſiam vno tempore minus eſſe conſpicuam, quàm altero, quia tunc vel minus fuerit dilatata, vel ob alias circumſtantias; & interdum etiam in vno loco magis obſcurari, & latere ob graues perſecutiones, quam in altero, vbi illas non patitur: non tamen ita vnquam obſcu-

obſcurabitur, etiam furente Antichriſto, vt omnino & vbique locorum lateat, nec ſit amplius viſibilis, perſeueraturis in ea ſemper iiſdem notis, & argumentis, quibus abſolutè, & ſimpliciter dicitur viſibilis, & manifeſta; Vnde eodem fere modo, quo ſupra de Ecclesiæ duratione, nunc de eiuſdem viſibilitate diſcurrere poſſumus; igitur ſicut ſuppoſita ſemel veræ Eccleſiæ exiſtentia, diximus ſupra, illam non poſſe non in perpetuum durare, adeo vt ſi nunc eſt, aut fuit aliquãdo in mundo vera Eccleſia aut Religio, quod nemo aduerſariorum, quibus cum in præſentia concertamus negauerit, neceſſe quoque ſit eam ſemper fuiſſe, & futuram eſſe; nam quibuſcumque Scripturis, vel causis euincitur antecedens, iiſdem prorſus concluditur conſequens, & conſequentia. Vel enim Deum profers, vel Dei ſapientiam, & iuſtitiã, vel ipsius idoneam rerum humanarum prouidentiam, in ijs pręſertim, quę ad ęternam hominum ſalutem pertinent? & hęc cuncta, & ſingula non plus probant aliquãdo fuiſſe, aut eſſe nunc veram Religionem, vel Eccleſiam, quam fuiſſe ſemper, atque futuram eſſe. Ita idem dico de eiuſdem Ecolesiæ visibilitate; quodque ea ſemel ſuppoſita, nunquam non poterit in Eccleſia Chriſti perſeuerare, quandoquidem ſecundum legem Dei ordinariam nunquam ceſſabunt cauſę ob quas, nec notę & argumenta quibus, vt vidimus in hoc capite, quoad primum, & videbimus in ſequentibus quoad ſecundum, voluit Deus quod ſua vera Eccleſia eſſet omnibus viſibilis, & manifeſta. Quidquid ſit de potentia abſoluta de qua non diſputamus modo, quęque non poteſt eſſe regula dirimendarum inter nos, & aduerſarios fidei controuerſiarum.

CAPVT VIII.

Quod in vera Chriſti Eccleſia, aliquæ ſint notæ, quibus redditur viſibilis; illęque omnibus, etiam de rudiori populo peruiæ, vt eam dignoſcere poſſent.

QVamuis aliqualis ſit differentia inter has duas propoſitiones, primam, quod vera Chriſti Eccleſia ſit abſolutè viſibilis, notisve aliquibus ſenſibilibus perceptibilis, & alteram, quod vbi eſt viſibilis, tales debeant eſſe huiuſcemodi notæ, quibus vnuſquiſque, hoc eſt, tam docti quam indocti poſſint eam à quauis alia falſa ſecta, malignantiumve Eccleſia dignoſcere; ambæ tamen ſunt eſſentialiter inter ſe connexæ, ambæque pro veris, & Orthodoxis admiſſæ ab Eccleſia Catholica, Apoſtolica & Romana; vnde poſtquam ſuperiori capite primam potiſſimum probauimus, in pręſenti ſecundæ quoque veritatem oſtendemus. Igitur aduerſarij conſequenter ad ſuum de Eccleſiæ inuiſibilitate errorem, ſi velint coherenter loqui, tenentur aſſerere, nullas dari huiuſcemodi notas, cuius conſequentis abſurditas ſatis prodit antecedẽtis vanitatem ac falſitatem; nos autem oppoſitum affirmamus, ſequiturque neceſſariò ex dictis; cum enim vera Eccleſia, extra quam non eſt ſalus, quamque proinde omni diligentia tenemur quærere, non habeat aliam viſibilitatem, niſi ratione dictarum notarum, profecto debent eſſe talis naturæ, & conditionis, vt non ſolùm per illas vera Eccleſia cognoſci, ſed ſimul etiam à quacumque alia diſcerni poſſit.

Pro cuius intelligentia notandum eſt primò, ſæpius quidem Theologis hæc duo inter ſe confundi, nimirum proprietates, & Ecclesiæ notas, quæ tamen accuratè diſtinguenda eſſe puto, quia licet omne illud quod habet rationem notæ, ſit aliquo modo etiam proprietas, alias diſcretiua non eſſet, non tamen vice verſa, omne illud quod habet rationem pro-

prietatis, dicendum eſt nota; ſi quidem per Eccleſiæ notas intelligi debent certa quædam ſigna, quibus, cum Eccleſia reddatur viſibilis, ſenſibus ve percepti-bilis, debent eſſe neceſſariò quid ea clarius, & euidentius, alias fruſtra eſſent, & dicerentur notæ, atque ad Eccleſiam indagandã aſſumerentur, vt capite ſequenti dicetur; at per Eccleſiæ proprietates intelliguntur, ſingularia quædam illius priuilegia, quę ita ſunt ex natura ſua obſcura, & à ſenſibus noſtris aliena, ac eſt ipſamet Eccleſiæ veritas ſecundùm ſe conſiderata, quam ſola fide credimus; vt ſunt, quod in ea ſola vera ſit notitia Dei, rerumque diuinarum nullo errore permixta, verus cultus, ſincera verbi Dei prædicatio, & Sacramentorum adminiſtratio; quod ita regatur à Spiritu Sancto, vt omnia quæ proponit vera ſint, etiam in ſenſu, quem ipſa credit, & proponit; & ſic de cæteris.

Animaduertendum eſt ſecundo, notas omnes, quæ rem aliquam cunctis quomodocumq; cognoſcibilem efficiunt debere ab illa aliqua ratione diſtingui, vel tanquam ſignum à ſignato, vel effectus à cauſa &c. debereque inſuper eſſe, quid illa notius & cognitu facilius; lumine ipſo naturali docente, impoſſibile eſſe, quod ad vnius rei notitiam, mediante alia peruenire poſſimus, quin iſta, ſaltem quantum ad hoc, ſit altera clarior, & euidentior, aliquoque etiam modo diſtincta; vnde ipſimet aduerſarij id fateri coguntur: *Notæ*, inquit Vvitacherus controuerſia 2. quæſt. 5. cap. 18. *debent eſſe notiores ea re cuius ſunt notæ: alioquin enim non ſunt notæ, ſed ignotæ. Nos hoc libenter agnoſcimus, nam propter quod aliquid cognoſco, id notius ſit neceſſe eſt eo quod propter illud cognoſco.*

Obſeruandum eſt tertiò, rei alicuius notas, illi quoque ſoli conuenire debere, & nequaquam alijs rebus à quibus illa per tales notas diſtinguitur; dictante eodem lumine naturali, quod ſigna, vel notæ, quibus ad rerum inter ſe diſtinctionem vtimur, nequaquam illas diſtinguere poſſunt; niſi in quantum vni rei ſoli conueniunt, cæteris verò omnibus diſcõueniunt; præſertim ſi collectiuè, & non diuiſinè, aut in particulari ſumantur huiuſcemodi notę, pro vt de illis in præſenti loquimur; cum enim pauca ſint, quæ ita ſingulariter alicui ſubiecto competãt, quin adhuc in alijs pluribus reperiantur, hinc ſepe fit, quod ad illud deſignandũ, aut ſignificandum recurrere neceſſariò debeamus ad diuerſarum notarum collectionem, quæ ſimul ſumptæ alteri rei, quam deſignatæ & ſignificatæ non conueniunt; quamuis ſi ſumantur in particulari poſſint alijs rebus non ſolùm ab illa diuerſis, ſed etiam plerumque contrarijs & oppoſitis conuenire; vt patet in illa defintione, qua deſcribi ſolet homo, *animal pulchrum, implume, habens caput erectum*. Vbi omnia ſeparatim ſumpta, vt patet, conueniunt alijs, iuncta verò ſoli homini conueniunt. Et in hoc ſenſu Dialectici docent definitionem accidentalem verè eſſe admittendam, cum ſeruet leges benè definiendi. Vnde etiã fit, quod aliquæ proprietates, vel notę, ſiue collectiuè, ſiue interdum ſeparatim ſumptę, ita quoque ſint alicuius ſubiecti proprię, illique inſeparabiliter annexæ, vt ſicut vbicumque tales reperiuntur notæ, & proprietates, ibi etiam reperiatur tale ſubiectum, ita per oppoſitum vbi illę non reperiuntur, nec ibi tale ſubiectum reperiri poſſit.

Aduertendum eſt quartò, notas omnes, vel ſigna, quæ ad alicuius rei notitiam manuducunt homines, debere ab illis cognoſci, vel ſenſuum, vel luminis naturalis ope; quod lumen naturale duobus modis nos aliquam veritatem docet, primo nimirum certo & euidenti, V. g. partem eſſe ſuo toto minorem, altero verò incertitudinem aliquam & obſcuritatem ſecum annexam habente, V. g. corpora cœleſtia debere eſſe incorruptibilia, eo quod ad corporum corruptibilium conſeruationem fuerint à Deo creata. Rurſus eadem ratio, vel naturale lumen duabus vijs operari, aut procedere poteſt, prima deducendo concluſiones ex principijs merè naturalibus, ſecunda, ex prin-

principijs fidei ſupernaturalibus, cuiuſmodi ſunt concluſiones, quas Theologicas appellamus; quæ ſi ita euidẽter eruãtur, vt nullus ſit in hoc labor, nullaque difficultas, tunc hæc operatio vocabitur lumen naturale, vel ratio operans ſine ſtudio ac meditatione, ex ſimplici principij ſupernaturalis contemplatione; vt dum ex hoc fidei principio, quod Deus ſit infinitè perfectus, ſtatim facilè deducitur, eum non poſſe deficere, nec errare; at ſi non ita euidenter deducatur concluſio, quin ſit aliqualis difficultas, tunc huiuſmodi operatio vocabitur quidem ratio, vel lumen naturale operans ex intuitu principij ſupernaturalis, ſed cum ſtudio, & attenta meditatione; vt ſi ex eodem principio, quod Deus ſit infinitè perfectus, inferatur eum vbique operari, & conſequenter vbique ſubſtantialiter eſſe, quandoquidem ſtante infinita eius perfectione, debet quoque nobiliori & excellentiori modo operari, talis autem modus ſubſtantialem cauſæ operantis præſentiam requirit &c. Etſi enim talis ratiocinatio in via Diui Thomæ ſit optima, attamen non eſt ita clara & euidens, quin ab alijs controuerti poſſit. Igitur vbi in præſenti capite vtar nominibus luminis, vel rationis naturalis, illa in primo duntaxat ſenſu adhibebo, lumenve naturale intelligam, quod cunctis hominibus veritatem aliquam ſine vllo labore oſtendit, & abſque eo quod de illa rationabiliter dubitare poſſint.

Quintò notandum eſt præfatas notas, vel proprietates euidenter interdum cognoſci per ſenſus, & lumen naturale, non tamen ſimpliciter, & abſolutè, ſed veluti per accidens, & ſub aliquo tantũ reſpectu, quatenus, vt ſæpè contingit, diſputantes inter ſe conueniunt certò de quibuſdam principijs, quæ alias controuerti poſſent. Vt ſi inter nos & aduerſarios conuentio fiat, quod ſacra Scriptura ſit verbum Dei, quodque promiſſa in ea à Chriſto Domino facta ſint infallibilia; ex tali principio, certò & indubitanter ſequitur, ſtante promiſſione Chriſti de perpetua ſuæ veræ Eccleſiæ viſibilitate, nullam ex illis fore ſuam, quæ aut ſemper, aut aliquando tali viſibilitate caruerint; ſimiliter, ſuppoſito illo principio, quod Chriſtus Dominus doctrinam ſibimetipſi contrariam nobis tradere non potuerit, inde quoque manifeſtè ſequitur, nullam ſocietatem, aut congregationem, vbi doctrina ſeipſam deſtruit, poſſe eſſe veram Ieſu Chriſti Eccleſiam, & ſic de ceteris. Quamuis autẽ duæ præfatæ cognoſcendi viæ differant inter ſe, nihilominus quantum ad effectum & reſpectu noſtri ſunt eiuſdẽ euidentiæ & certitudinis; vndè ſicut reſpectu hominum nihil eſt eo euidentius ac certius, quod lumen naturale omnes æqualiter docet; ita inter diſputantes nihil eſt eo quoque magis tale, quod ex admiſſo & ſuppoſito communiter ab illis principio euidenter deducitur; præſertim cum res hac via cognitæ æqualiter omnibus, hoc eſt doctis & indoctis, ingenioſis ac rudibus prodeſſe poſſint, vt in fine huius capitis oſtendetur.

Sextò, ſicut in vniuerſum magna eſt in ſcholis differentia inter quæſtiones, an ſit, vel exiſtat res aliqua? qualis, & quid ſit illa? ita etiam in præſenti inſtituto, aliud eſt quærere, an ſit vel exiſtat vna vera Eccleſia? & aliud, qualis ſit, & quid ſit illa vera Eccleſia? De primo non eſt difficultas, non enim iam cum prophanis agimus, ſed cum iis, qui religionem aliquam profitentur, quique nobiſcum aſſerunt veram dari, eamque etiam viſibilem, Chriſti Eccleſiam; vndè ſolùm ſupereſt examinandum, an per ſuas qualitates, an verò per ſuam eſſentiam illa ſit cognoſcenda. Certè ſenſus cõmunis ipſe, lumenque naturale oſtendunt, & docent, faciliorem planioremque viam eſſe eligendam, præſertim vbi agitur de medijs dignoſcendi veram Eccleſiam, quæ in hunc finem tàm doctis quam indoctis & ſimplicibus inſeruire debent: Huiuſmodi autem eſt qualitatum ſenſibilium via; eo facilior, quo illæ ſenſibus aut lumine naturali percipiuntur: ſtatim enim videmus num res ali-

aliqua ſit alba, vel nigra? num aliquod compoſitum ſubſtantiale habeat omnes conditiones, & qualitates ſibi debitas? at non ita facilè deprehenditur, quænã ſit vera eius eſſentia; ſi quidem vltimæ, per quas res conſtituuntur differentiæ, ſunt adeo ex Ariſtotelis, aliorumque Philoſophorum placito recõditæ & occultæ, vt vix altera ſit, quam hominis ſubſtantia vel eſſentia, cuius vltima & eſſentialis cognoſcatur differentia. Vndè colligo, primam harum duarũ quæſtionum, videlicet, qualis vera ſit Eccleſia, longè facilius reſolui poſſe, quã ſecundam, quæ tendit ad cognoſcendũ, quænam ſit eius eſſentia; & conſequenter prius eſſe decidendam primã, quàm ſecundam.

Septimo nota tria eſſe cognitionum genera; primo cognoſcimus res per ſuas cauſas, & per ſuam eſſentiam ex causis intrinſecis coaleſcentem; ſecundo cognoſcimus eas per ſuas proprietates neceſſario ab eſſentia fluentes; tertio per qualitates aliquas, aut circumſtantias, quæ clarè quidem ſignificant & diſtinguunt rem per illas ſignatam, ſed nobis tamen non manifeſtant, nec eius proprietates, nec eſſentiam; quo vltimo genere vel modo fit, vt rudiores æquè ac ingenioſiores ſciant leonem ab equo, aut alio animali certò diſtinguere, ratione nimirum diuerſæ inter illos figuræ; & vix etiam inter doctos aliqui reperiũtur, qui aliter animalia inter ſe dignoſcant. Etsi autem hæc tria cognoſcendi genera inter ſe differant, primumque ſecundo, ſecundum verò tertio dignitate præcellat, omnia tamen ſunt certa, & vltimum quo ad nos, ſiue reſpectu noſtri primum debet obtinere locum, tum quia facilius noſtris ſubiacet ſensibus, tum quia magis eſt in vſu vt pote planius, minuſque laborioſum. Hac via Iudæi cum ſolo ſenſuum adminiculo, certò cognoſcebant Ieſum Chriſtum Nazarenum, ſtatura nimirum, facie & loquela manifeſtum illum facientibus, & tamen ad diuinitatis eius notitiam nunquam peruenerunt. Ita quoque ijdem Iudæi & Gentiles videntes Chriſti diſcipulos, quos perſequebantur, cognoſcebant euidenter cætum vel ſocietatẽ, ex qua tunc vera eius cõſtituebatur Eccleſia; cognoſcebant præterea quam ab eodem Chriſto doctrinam accepiſſent, quamque ipsi traderent; etsi veritatem eius ignorarent, neſcirentque eam eſſe diuinam ac ſanctam; quin potius eam pro falſa & erronea reputabant. Sic denique & nos cognoſcimus homines, ex quorum ſocietate vera coaleſcit Eccleſia, cernimus cultum etiam exteriorem, quem Deo religiosè reddunt, nec non loca ipſa vbi illum profitentur, etiãſi nondùm ſciamus, an talis cultus ſit bonus, vel malus.

Qua cognitionum diſtinctione poſita, videtur omnino abſurdum, ſi credatur rem aliquã certò & euidenter cognoſci non poſſe, nec ab alia diſtingui, niſi per ſuas cauſas intelligatur; quandoquidem non ſolum ſimplex populus non ita diſtinguit, quidquid etiam certò cognoſcit, ſed nec etiam animalia ex inſtinctu naturæ, cuius tamen opus, eſt opus intelligentiæ. Leo enim cognoſcit Gallum, & illum, vt vulgò dicitur, metuit; cognoſcit etiam Taurum, & nullo ipsius timore concutitur; nullo interim animali, nec ſuam formam eſſentialem, aut proprietates, nec eas aliorum cognoſcente. Igitur dummodo certò & euidenter veram cognoſcamus Eccleſiam, parum intereſt, an id per eius eſſentiam, vel proprietates fiat? an per cauſam, vel effectus? diligenter ſolùm attendendum eſt, vt talibus depingatur notis, quæ omnibus hominibus ſint manifeſtæ, cognituque vbi ipsis explicantur, facillimæ; quandoquidem vnica eſt via, quam omnes debent ingredi, vt tandem ad felicem cęleſtis patriæ terminũ peruenire poſſint: Hoc eſt itaque notarum genus, quod tanti fecit tota antiquitas, quodque D. Auguſtinus in varijs ſuorum operis locis mirum in modum cõmendat, vndè etiam illud à doctrina deſumptum reijcit, vt ſequenti capite videbimus, quoniã inter doctos

ipſos

ipſos pauci reperiuntur, qui tali notavtendi capaces ſint. His paulo longius ſed neceſſario pro præſẽti materia prænotatis.

Dico primò Deum voluiſſe Eccleſiam ſuam notis ſenſibilibus munire, quibus redderetur viſibilis: Iſta conclusio, non minus, quàm illa præcedentis capituli eſt de fide; in qua probauimus Deum inſtituiſſe Ecclesiam viſibilem; viſibilis enim eſſe nõ poteſt niſi huiuſmodi notis ſenſibilibus, per ſuam enim formam eſt inuiſibilis, & obiectũ fidei; igitur qua ratione Deus voluit Ecclesiam eſſe viſibilem, & qua certitudine id tenemus, debemus quoque aſſerere eum voluiſſe talibus eam ornare notis, quæcumque ſint illæ; de quo capite ſequenti. Vndè primo probari poſſet hęc concluſio omnibus argumẽtis quibus iam oſtendimus abſolutè Eccleſiæ viſibilitatem.

Secundo probatur authoritate diui præſertim Auguſtini lib. de Vnitate Eccleſiæ à capite 2. ad 7. vbi donatiſtis conceſſo, quod ad dirimendam verſantem inter illos & Catholicos controuerſiam, recurrendum quidem eſſet ad diuinarum Scripturarum authoritatẽ, noluit tamen vt talis ad eas haberetur recurſus, ad ferendum præcisè iudicium de doctrina ab vna, aut altera parte tradita, ſed vt ſolum diſceretur, quibus notis vel argumentis in diuinis Scripturis vera Chriſti deſignaretur Eccleſia, vt illam indè diſcerneremus à cæteris, quæ tam pretioſum nomen falſo ſibi vendicant, & ad illam tanquam ad columnam & firmamentum veritatis pro cõtrouerſiarum definitione confugeremus.

Idem lib. 2. de Baptiſmo cap. 4. nec non iterum lib. de Vnitate Eccleſiæ cap. 22. non quærit in Scriptura, vtrum baptizati ab hæreticis, iterum eſſent in Eccleſia baptizandi, imo aſſerit in ea non reperiri claram & euidentem huius difficultatis deciſionem, de qua inter ipſum & Donatiſtas erat controuerſia; ſed quęrit, quænam ſint ex illa veræ Eccleſiæ qualitates, quibus à cæteris dignoſci poſſit, & quia inuenit illam docere, veram Eccleſiam debere eſſe toto orbe diffuſam, inde colligit & infert Donatiſtarum Sectam non poſſe eſſe veram Chriſti Eccleſiam, quæ in vno duntaxat orbis angulo claudebatur. Sic eiuſdem libri de Vnitate cap. 7. tradit, Scripturã clarè veram nobis indicare Eccleſiam, per ſuas qualitates, non autem per ſuam doctrinam. Et rurſus cap. 10. & 18. hortatur fideles ad permanendum in Eccleſia à diuinis Scripturis deſignata, non in quantum ipſæ continent ac præſcribunt fidei doctrinam, quam vera profiteri debet Eccleſia, ſed in quantùm per eas declarantur Eccleſiæ duratio, atque dilatatio, ſingulares eius notæ; quodque cùm primum in ciuitate Ieruſalem ortum habuiſſet, exinde per omnem terram diffuſa, & amplificata fuerit.

Tertio probatur concluſio rationibus; prima eſt, quia cum Eccleſia ſit ratione formæ, per quam principaliter cõſtituitur inuiſibilis, voluit eã Deus reddere viſibilem, eo modo quo ſubſtantiæ ex ſe inuiſibiles, v.g. in homine anima rationalis, fiunt, vel redduntur quo ad nos viſibiles, ſed redduntur tales per quaſdam notas, vel effectus ſenſibiles, earumdem proprios vel collectiuè, vel ſeparatim ſumptos; eadem igitur ratione voluit etiam Deus reddere hominibus ſuam Eccleſiam viſibilem & manifeſtam, ſic ſe accommodando eorum captui, modoque ordinario cognoſcendi res alias de ſe inuiſibiles & occultas.

Sed rem nobiliori declaremus exẽplo ipſiuſmet Chriſti Domini ſupremi Eccleſiæ capitis, qui vt in terris conuerſans, per ſui corporis lineamenta, oculis corporeis videbatur, & ab alijs hominibus diſcernebatur; ſed per opera quę foris edebat, ſe Deum eſſe demonſtrabat, quod non cernebatur oculis corporis, ſed oculo mentis fideique credebatur: Ita idem Chriſtus voluit, quod ſua in terris militans Eccleſia externam haberet veluti figuram, per quam veluti conſpicuis ſenſui noſtro notis videretur, atque ab omnibus alijs conuenticulis

culis diſcerneretur, ita vt certa fide credere deberemus, hunc ipſum cætum, in quo notas à Scripturis & Symbolo expreſſas cerneremus, eſſe veram & vnicam Eccleſiam. Quemadmodum etiam Chriſto in terris viſibiliter conuerſante non ſufficiebat in genere aliquem Chriſtum credere, ſed oportebat certo iudicio ſibi perſuadere, hunc Ieſum, ſingularemque perſonam, in qua ſigna videbantur (ex quibus meritò credendum erat, quod ipſe Chriſtus eſſet) verum eſſe Chriſtum à Deo promiſſum.

Altera ratio eſt, quia Chriſtus Saluator præuidens futuras controuerſias, penes quos inuenienda foret ſua Eccleſia, dum ſinguli hęretici, plus nimio id experientia docente, ad ſuas congregationes erant eam pertracturi, tam huius litis dirimendæ gratia, quam vt cunctis facilior ad veram Eccleſiam pateret aditus, pro ſua in humanum genus charitate, aliqua certa indicia, & ſigna notaſque ſenſibiles voluit ille relinquere, quibus hoc ſuum ſpirituale regnum, à cęteris cętibus diſcerneretur, ne, ſi quis ex infidelibus ad illud ſe conferre vellet, dubius hęreret, quam ex tanta congregatiònum diuerſitate potiſſimum ſequi & amplecti deberet, quarum quælibet ſe nomine Eccleſiæ tot priuilegijs à Deo donatæ iactat.

Tertia ratio, cum teneamur omnes ſub pœna maledictionis æternæ, nos adiungere veræ Eccleſia, & in illa perſeuerare, voluit Deus pro ſuauitate ſuæ prouidentiæ, ac dilectionis erga homines ſubminiſtrare illis meliorem, ac faciliorem modum illam agnoſcendi, ſed vt diximus in ſexto & ſeptimo notando, facilior modus eſt ille, quo res per ſuas qualitates ſenſibiles cognoſcuntur; dubium igitur eſſe non poteſt, quin illum de facto nobis Deus reliquerit, ad inueſtigandam, & cognoſcendam veram ipſius Eccleſiam; non autem alium doctrinæ. Si enim Chriſtianus Doctor infidelibus prędicet Deum Trinũ & vnũ, Dei filium ſubſtantialem hominem factum, mortuum, aliaque huiuſmodi, quę vera docet Eccleſia, atque ob talia certiſſima fide tenenda, quia à Deo Eccleſiæ reuelata ſunt, aſſeueret eam amplectendam eſſe, difficile hoc perſuadebit, imo nullus habebit fidem, nec habere poterit, *nam fides obſequium rationabile eſt* Rom. 12. 2. *Et qui cito credit, leuis eſt corde*. Eccleſ. 19. quin prius huiuſmodi reuelationis à Deo Eccleſiæ factæ indicia ac motiua proferat, quibus ea prudenter acceptabilis & credibilis, reddatur, tales autem ſunt notæ ſenſibiles, quibus voluit Deus prius nobis fieri ſuã Eccleſiam viſibilem, manifeſtam, vt deinde ab ipſa tanquam à fidei magiſtra veram eius doctrinam reciperemus. Vnde certè liquet rectius ac facilius à Catholicis in hoc negotio procedi, qui ex hoc ſe docent prædicta credere, verumque Euangelij & Scripturæ ſenſum, atque ſinceram Sacramentorum adminiſtrationem habere, quod veram penes ſe habeant Eccleſiam, veram autem Eccleſiam eſſe clarioribus notis perſpicuam faciunt; quàm ab aduerſarijs procedatur, qui ex eo penes ſe eſſe veram Chriſti Eccleſiam contendunt, quod ſe veram fidei doctrinam tenere, verbum Dei ſincere interpretari, & Sacramenta purè adminiſtrare affirment, cum iſtud nõ minus in dubium vocetur, & omnibus ſit occultum, atque illud quod queritur, quænam ſit videlicet vera Chriſti Eccleſia. Rerum autem quę inquiruntur, præſertim vbi ab omnibus inquiri debent, vt vera Eccleſia, notæ eiuſmodi eſſe debent, quæ & clariores ſint rebus ipſis, & à communi conſuetudine non alienæ, vt ſequenti capite magis in particulari declarabitur.

Quæ omnia ita euidenter cõcluſionis noſtræ veritatem oſtendunt, vt plures etiam ex aduerſarijs illam admittãt: Melancthon in diſput. apud Lutherum tomo 1. fol. 439. *Vt à nobis*, inquit, *agnoſci poſſit Eccleſia, neceſſe eſt eam certas notas externas habere*. Theodorus Beza in hanc materiam librum integrum Gallicè ſcripſit de veris ac viſibilibus Eccleſiæ Catholicæ notis. Et in confeſſ. c. 5. ſect. 7.

ſect.7. *Duo*, inquit,*requirimus imprimis*: vnum, vt vera Dei Eccleſia diſcernatur ab ea, quæ tam pretioſum nomen falsò ſibi vendicat. Danæus pro viſibili Eccleſia pag.1605. aſſerit, Eſſe certiſſimas notas ex quibus illa vera Dei Eccleſia, etiam in his terris viſibiliter, perſpicuè, & vt ita loquar, oculariter agnoſci, dignoſcique à cęteris hominum, vel prophanorum & prorſus infidelium,vel hęreticorum cætibus atque congregationibus poſſit. Molinęus lib. 1. contra Cardinalem Perronium cap.25. 32. & 37. Humfredus ad rationem tertiam Campiani; *Viſibilis eſt Eccleſia, quia notæ inſignes ſunt,& perſpicuæ*. Ac tandem confeſſio Belgica art. 29. *His notis vera Eccleſia à falſa diſcernetur*: & Scotica art.18.*Neceſſe eſt vt vera Eccleſia ab eiuſmodi ſordidis Synagogis,perſpicuis,& perfectis notis diſcernatur*.Ita aduerſarij ipſi, & ſatis bene in abſtracto, licet poſtea plures eorũ deficiant in aſſignandis huiuſmodi notis, quarũ plures potius occultæ, quam perſpicuæ vocari debent, vt examinabitur capite ſequenti.

Dico ſecundò, prę fatas notas, quibus Chriſtus Dominus viſibilem efficere voluit Eccleſiam, ita eſſe omnibus peruias, vt illarum beneficio tàm docti, quam indocti, & ſimplices ad eius cognitionem peruenire poſſint. Licet hęc concluſio ſatis pateat ex dictis, placuit tamen illam ſigillatim ponere,& probare, ad maiorem huius materiæ tàm neceſſariæ dilucidationem.

Primum ex D. Auguſtino libro de Vnitate Eccleſiæ cap.5.vbi agens de ipſius notis ait; *Populus tenet hanc cauſã*, & ibidem, nec non cap.15. *non eſt obſcura quæſtio in qua vos fallant*. Tractatu 1. in primam epiſtolam S. Ioannis. *Poſſumus digito demonſtrare Eccleſiam, & ſunt cæci, qui eam non vident*. Lib.2. contra Creſcent. cap.36. *Extat Eccleſia cunctis clara, atque conſpicua*. Libro 2. contra Parmen. cap.3. *Omnium hæreticorum eſt qui rem manifeſtiſſimam in lucem omniũ gentium conſtitutam &c.* Libro 2. contra Petilian. cap.32. *neminem latet vera Eccleſia*. Et rurſus lib.3. contra Creſcent. cap.63. *Sic omnium etiam infidelium oculis exhibetur, vt claudat etiam ora paganorum*. Quæ omnia luce meridiana clarius noſtræ concluſionis intentum demonſtrant.

Secundò probatur rationibus. Prima & principalis deſumitur ex neceſſitate veræ fidei, ac religionis ad ſalutem, ita vt abſque maximo abſurdo dici non poſſit, indoctis ac ſimpliciſsimo populo quamlibet religionem ad hunc finem ſufficere: Indè enim demõſtratiuè colligitur, ab illis quoque veram Eccleſiã, extra cuius fidem non eſt ſalus, eſſe inuenibilem, & ab omnibus alijs per ſuas notas facilè diſcernibilem; ſi ritè illis explicentur, velintque illi animum in re tanti momenti debitè applicare, vt ſupponi debet: cum ſit planè impoſsibile, vt indoctus ac ruſticus ad eam Eccleſiam venire teneatur, veniatq; de facto, quam agnoſcere nequit: Itaque vt multa paucis comprehendam ſi Eccleſia pro omnibus erecta,ſi fides illius omnibus ad ſalutem neceſſaria,ſi ruſticiſsimi etiam quique ſaluari poſſunt, vt hęc omnia & ſimilia tanquam indubitata ſupponimus, nemo eſt hominum quantumuis indoctus ac rudis, cui veræ Eccleſiæ notæ non ſint peruiæ,quique per eas illam inuenire & agnoſcere non valeat.

Altera ratio eſt; quia populi non vi &, armorum potentia ad veram Eccleſiam, aut religionem amplectendam conuertendi ſunt, ſed tum ſuadela, tùm ratione, tùm manſuetudine; quare Sanctus Paulus ad Rom.10. vniuerſim ait: *Quomodo credent ei, quem non audierũt? quomodo autem audient ſine prædicante*. At ſi populis, ſi indoctis Eccleſiæ notæ cognoſcibiles non eſſent, quibus conſequenter diſcernere inter Eccleſiam, aut Eccleſiam nequirent,ſi quam Deus dederit,quam non dederit; certè apud eos non valeret nec ſuadela, nec ratio; qui ſtatim reſpondere poſſent fruſtra, & irrationabiliter apud eos perorari, quorũ non eſt cognoſcere, nec iudicare Eccle-

ſiæ

ſiæ notas; ſique ad eam vocentur, verã inter, & falſam diſcernere: Rem igitur aliter ſe habere, cum euidenter demonſtret, primùm ab Eccleſiæ origine Apoſtolorum, & diſcipulorum, deinde virorum Apoſtolicorum ad hæc vſque tempora per vniuerſum mundum prædicatio, nec ad ſolos doctos, ſed ad omnes gentes; manifeſtum eſt argumentum omnes quoque fuiſſe, & eſſe capaces penetrandi veras Eccleſiæ notas, eamq; inueniendi per illas. Quæ ſanè cauſa eſt, cur antiquis Patribus cum nihil fuerit familiarius, quam illis vti in concionibus ad populum habitis, iam Gentilium, iam Iudæorum, iam hereticorum, ad pertrahẽdum omnes ad veram Chriſti Eccleſiam; per oppoſitum hæretici, ne eorum ſequaces inter ſuam ac noſtrã Eccleſiam diſcernere, atque noſtræ veritatem intelligere tandem poſſent, nihil magis oderunt audire, quam de veræ Eccleſiæ notis, ſiue indicijs, more ſuo prouocantes ad Scripturam, ſed imperitè: cum de Scriptura ipſa omnis fermè lis, & controuerſia ſit; num illi, an nos verã Scripturæ intelligentiam, & interpretationẽ habeamus. Quocirca S. Auguſtinus tract. 18. in Ioan. ait: *Neque enim nata ſunt hæreſes, & quædam dogmata peruerſitatis illaqueantia animũ, niſi dùm Scripturæ bonæ non benè intelliguntur; & quod in eis non benè intelligitur, etiam temerè & audacter aſſeritur.*

Tertia ratio eſt, quia licet non ſit par ſemper & ęqua hominum capacitas, vt ſatis per ſe conſtat, nihilo minus etiã rudiores ſufficientem habent intelligentiam, vt veram Eccleſiam ſuis notis viſibilem, & manifeſtam cognoſcere poſſint: Vltrò igitur ab aliquibus in hoc populorum ineptitudo obtenditur. Patet conſequentia, vndè probatur antecedens, primò ex facilitate, vt ſupra notauimus, talis cognitionis; ſecundò ex ipſomet Sectariorum abuſu, inter quos, ſartores, caupones, ancillas, famulos, & alias eiuſdem farinæ perſonas de reconditioribus fidei myſterijs diſputare videmus; et ſi enim in hoc ordo inuertatur hierarchicus, tale ſiquidem officium non ad populum, ſed ad paſtores & doctores attinet, id tamen nos edocet ſatis de populorum ſufficientia ad cognoſcẽdas Eccleſiæ notas longè faciliores, ſi aliqualem in hoc diligentiam adhibere velint. Tertiò, quia de facto omnes cuiuſcumque Religionis ſequaces ſuæ veritatem cõteſtantur; ſi temere id faciant, tunc planè in re grauiſſima mendacium committunt; ſi verò fundatè, vt ſupponunt loquantur, tunc debent habere motiua, & rationes, quibus ad id affirmandum inducantur; habent igitur omnes, vel habere ſe putant, vnde apud ſe potius, quam apud alios veritatem eſſe iudicent, & ſufficientem conſequenter capacitatem, ad diſcernendum inter Religiones, quod ſolùm nunc intendimus. Quartò eamdem demõſtrat ſatis eorumdem ad humana habilitas: nullus enim ferè eſt, qui magno multoties labore, & ſtudio aliquam artem non diſcat; nullus qui domus, & fundi, quem poſſidet, cauſas & iura non norit, ſique, ſuper illum lis moueatur, aduocatos quærat, & iura ſua, eorumque defenſionem percipiat. Valent igitur homines etiam rudiſſimi, & illeteratiſſimi, ad veræ Eccleſiæ notitiam comparandam, ſi velint: quod autem nolint; non neceſſitas, non inſufficientia, ſed voluntas eſt, & quia pro humana peruerſitate, *filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt*, vt ait Chriſtus Dominus Lucę 18. ver. 8.

At de his ſatis, de quibus iterum redibit ſermo libro ſequenti ſect. 1. & 2. vbi adducemus præcipuas notas, vel argumenta, quibus non minus oſtenditur Eccleſiæ veritas, quam euidenter credibilia eſſe fidei Catholicæ myſteria ab illa tradita. Item ſect. 5. & 9. vbi contra Gentiles, & Hæreticos declarabimus modum proponendi & perſuadendi illis quod ſola Eccleſia Romana ſit vera Chriſti Eccleſia, omnia enim ſimul dici non poſſunt, ſed ſufficit vnicuique capiti ſua propria difficultas, & eius reſolutio.

Tan-

Tantùm hic animaduerterim de ſola cognitione ſpeculatiua fuiſſe huc vſque ſermonem, quando diximus, vnicuique etiam ruſtico & ignoranti pervias eſſe veræ Eccleſię cognoſcendę & inueniendæ notas, cum enim veram Eccleſiam per diuinam fidem amplecti ſit donum Dei, non ſufficit miniſterium prædicatoris ad illam inuitantis, non ſufficiunt notæ & motiua, quibus eius veritas declaratur nobis, nec non euidenter credibilia eſſe tanquam à Deo reuelata, omnia quæ nos docet myſteria; ſed inſuper requiritur concurſus & ſpeciale auxiliũ Dei, illuſtrantis intellectum, ac mouentis voluntatem; ſic Actorum 16. dicitur: *Dominum aperuiſſe cor intendere his, quæ dicebantur à Paulo*: & ipſemet Apoſtolus ait Romanorum 1. *Prædicatio mea nõ in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis; ſed in oſtenſione ſpiritus, & virtutis, vt fides noſtra non ſit in ſapientia hominũ ſed in virtute Dei*. Quamobrem, vt fuſius libro ſequenti dicemus, qui in infidelium & hæreticorum conuerſionem incumbunt, illos in primis monere debent, vt Spiritus Sancti gratiam ſincerè & enixè poſtulent, cum illo Marci 9. v.23. qui continuò exclamans cum lachrymis aiebat. *Credo, Domine: adiuua incredulitatem meam*.

Et ſi autem ad ſupernaturalem fidei aſſenſum, vbi quis per illum veram amplectitur Eccleſiam, omnino requiratur interna Sancti Spiritus illuſtratio ac perſuaſio, extrinſeca autem illa motiua, & notæ, quibus ad id inducitur, ſint tantùm conditiones ſine quibus non ſecundum legem Dei ordinariam; ratio enim formalis ſub qua fidei diuinæ, ſiue formale principium, quo eius aſſenſus nititur, eſt prima veritas, & authoritas Dei obſcurè reuelantis; nihilominus ſi ſermo fiat de fide tantùm humana, vel acquiſita qua quis extrinſecis tantùm motiuis ductus crederet veram Dei Eccleſiam, tunc ſicut ad talem fidem non requireretur ſupernaturale Dei auxilium, dicta tamen motiua, vel notę eſſent reſpectu illius formalia media ac principia. Sicut contingit hæreticis, qui vt vidimus c.6. eo ipſo quod aliquas fidei veritates credunt, alias verò credere pertinaciter recuſant, non amplius diuina, ſed humana & acquiſita fide credunt, hoc eſt argumentis humanis, propriæque libertatis arbitrio ducti, & nixi: indeque etiam tanta naſcitur inter illos in rebus ad fidem ſpectantibus inconſtantia, & diſceptatio, vt mox vnam hæreſim in plures diuiſam fuiſſe, omnium temporum hiſtoriæ conteſtentur. Quod tamen optimo conſilio permittit Deus, quia vti S. Hilarius lib. 7. de Trinitate ait, diſſenſio hęreticorum confirmat Eccleſiæ veritatem.

CAPVT IX.

Quænam ſint illæ notæ, vel ſenſibiles qualitates, quibus Chriſtus voluit ſuam reddere Eccleſiam omnibus viſibilem, ac manifeſtam.

POſtquam ſuperiori capite egimus veluti in abſtracto, aut in communi de notis, quibus Chriſtus Dominus ſuam reddere voluit Eccleſiam omnibus viſibilem, erit nobis in præſenti ſermo de illis veluti in concreto, inquirendo videlicet, in particulari, quænam ſint huiuſmodi notæ. Omnes ferè noſtrorum temporum hæretici, externas verę Eccleſiæ notas ad duas reducunt. Prior eſt pura Euangelij doctrina. Poſterior autem eſt Sacramentorum iuxta Euangelium adminiſtratio: qua certè in re non mediocriter ſibi aduerſari videntur, dum ex vna parte, vt ſuperiori capite vidimus, plures eorum docent oculares, ac perſpicuas debere eſſe Eccleſiæ notas, ex alia verò pro illis aſſignant purã Euangelij doctrinam, nec non Sacramentorum iuxta illud adminiſtrationẽ, quibus nihil hominum oculis, ac ſenſibus occultius, ac reconditius eſſe poteſt, cum ſint purum fidei diuinæ obiectum, quod fide creditur, & nullo modo ſecundum ſe videtur; etſi enim oculis cernamus

namus externam Sacramentorum admi-niſtrationem, quæ etiam communis eſt pluribus Eccleſijs, vnde Chriſti veram Eccleſiam diſcernere per illam nequimus, fide tamen credimus fieri iuxta Euangelium.

Igitur omnes Catholici, vt præfatas, ac ſimiles hereticorum notas fini intento ineptiſſimas eſſe reputant, ita alias aſſignant, quibus non tantùm ſubſtantia veræ Eccleſiæ ſignificatur, ſed etiam ab omnibus alijs hominum cætibus viſibiliter diſcerni poteſt. Huiuſmodi ſunt, primùm ex parte eius cui creditur, veram Ecclesiam reuelaſſe, miracula, vaticinia, nec non conditiones & qualitates primariæ cauſæ illius, ſcilicet Chriſti, cauſarumque iuſtrumentalium, quales fuerunt Apoſtoli, & alij diſcipuli Chriſti Domini. Secundò ex parte eius quod creditur, integritas & ſanctitas doctrinæ, quæ in Eccleſia docetur, eiuſque concordia cum ratione, & humanis diſciplinis, vis inſuper, & efficacia in mutandis, & afficiendis animis. Tertiò ex parte eorum qui credunt, Sanctitas inſignis, mutatio admirabilis, patientia inuincibilis, multitudo innumerabilis eorum, qui ex omni conditione, ætate & ſexu Eccleſiam, ac fidem Chriſti amplexi ſunt. Quartò ex modo propagatæ, & ſtabilitæ Eccleſiæ, vt quod tam ardua & difficilia creditu, ror philoſophis, principibus, populis & tyrannis contradicentibus perſuaſa ſint à viris rudibus & ſimplicibus; quod interminabili ſua amplitudine, non ſolùm omnia tempora, ſed etiam omnia loca, omnes nationes, omnia denique hominum genera ita complectatur, vt perfectiſſimam tamen doctrinæ concordiam, & vnitatem habeant; quod in ea reperiatur cõtinuata ſucceſſio Romanorũ atque adeo Summorum Pontificum; item ordo pulcherrimus in magna varietate, atque differentia graduum, & officiorum chriſtianæ diſciplinæ.

Ex quibus omnibus ſic ratiocinari licet: Volente Deo omnes homines intra veram ſolùm Eccleſiam ſaluos fieri, debuit pro ſua bonitate & prouidentia talibus eam ornare, & confirmare ſignis & notis, quibus non ſolùm viſibilior, ſed inſuper melior & ornatior appareret, quam vlla falſa religio aut ſecta; ſed huiuſmodi ſunt notæ ſtatim adductæ; ergo fatendum erit illam duntaxat fore veram Eccleſiam, quæ illis ornata, & confirmata fuerit inuenta; falſam autẽ, quæ illis caruerit, vel vna etiam ex præcipuis, cuiuſmodi ſunt illæ quatuor in Symbolo Conſtantinopolitano exaratæ, dum in eo dicitur: *Credo vnam, Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam*. Cum enim eſſe perfectum cuiuſcumque rei coaleſcat neceſſario ex omnibus partibus, & conditionibus illam conſtituentibus, ita vt ſi vna tantum defuerit, nequaquam perfecta dici poſſit, vt patet ex ipſiſmet terminis; nullus eſt qui non libenter fateatur, illam non fore veram Eccleſiam, cui defuerit vna ex proprietatibus, & conditionibus ipſi debitis; ita vt ſi ſemel oſtẽdatur talem eſſe eam aduerſariorum; neceſſariò ſequatur noſtrã tantùm eſſe veram Chriſti Eccleſiam, ſuppoſito illo de quo inter nos, & illos conuenimus principio, quod vna tantùm ex his duabus ſit vera. Quod ipſemet Vvitacherus vnus ex doctioribus, qui hoc ſæculo errorem defendendum ſuſceperunt, agnouit controuerſia 2. quæſt. 1. cap. 1. vbi loquens de Catholicis Romanis ait, aut illi Eccleſia ſunt, aut nos: eius verba ſunt: *Eſt hæc de Eccleſia magni momenti controuerſia; non enim de fundo, non de pecunia, non de veſte, ſed de regni cæleſtis hæreditate contendimus: noſtra ne an aduerſariorum ſit? aut enim illi Eccleſia ſunt, aut nos.*

Maior huius argumenti eſt certiſſima; ſi enim Deus veram Eccleſiam, ac Religionem non redderet viſibilem, ac perſuaſibilem modo in illa dicto, nemo eam acceptare teneretur, nec prudenter poſſet; ſi autem cum falſa Eccleſia, aut Religione id præſtaret, quod nimirùm externis argumentis, ac ſignis eſſet magis ornata, ac perſuaſibilis, quam vera, nemo hominũ reprehendi poſſet, quod dere-

dereliсta vera Eccleſia, tanquam minus in ſpeciem veriſimili, falſæ veroſimiliori adhæreret, quod euidenter ſuauitati diuinæ prouidentiæ repugnat. Si denique tum vera, tum falſa Eccleſia æqualibus argumentis, ac notis perſuaſibiles exiſtant, tunc homines meritò dubij & ancipites manebunt: ac neutri certum aſſenſum prudenter præbere poterunt: quod itidem cum diuinæ bonitatis, ac prouidentiæ legibus aduerſetur; fatendum eſt maiorem huius argumenti propoſitionem eſſe certiſsimam. Minor autem probabitur libro ſequenti ſectione ſecunda, per triginta tria capita quibus diligenter examinabimus ſingulas notas & argumenta dicta; deinde in vltimo, facta breui illorum recapitulatione, concludemus aduerſus omnes alias ſectas, ſolam Romanam, quibus illa competunt, eſſe veram, & vnicam eamque viſibilem Chriſti Eccleſiam.

At quia Eccleſia Romana dupliciter ſumi poteſt, primò pro illa ſola Eccleſia particulari, quæ olim Romæ fuit, & nunc eſt. Secundò pro collectione omnium fidelium, qui toto orbe diſperſi, adhærebant olim Romano Pontifici, & nunc etiam adhærent, tanquam ſupremo Eccleſiæ militantis paſtori; loquimur de illa poſteriori modo, quando aſſerimus eam eſſe veram Chriſti Eccleſiam, cuius proprietates modo inſinuatæ, fuſius libro ſequenti explicabuntur: Iterum noto Eccleſiam Romanam hoc poſteriori ſenſu ſumptam habere varia nomina. Primò dicitur Catholica ſeu vniuerſalis, quia toto orbe diffuſa. Secundò Romana, à nobiliori ſui parte. Tertiò Pontificia, & Papiſtica etiam, quia Pontifici, vel Papæ ſubiecta. Etſi enim hæretici nunc per contemptum obedientes Eccleſiæ filios, Papiſtas & Pontificios appellent: ſicut Iudæi maledico ore & animo dixiſſe leguntur: *Tu diſcipulus illius ſis*, de Chriſto loquentes, Ioannis cap. 9. & Ariani Catholicos vocabant *Homouſianos*, id eſt, credentes filium Patri conſubſtantialem: quod veriſsimũ erat: huiuſmodi tamen nomina in ſe nihil mali, nihil indecori continent, quia non à particulari aliquo homine, qui nouæ alicuius ſectæ author fuerit deducuntur; vt hæreticis proprium eſt; ſed ab ijs, qui Chriſti nomine Eccleſiam gubernant: Papa enim, quaſi *Pater Patrum*, accommodatione quadam Summus Eccleſiæ Pontifex vſu recepto vocatur, & Papatus, ſeu Pontificatus non gentis aut ſectæ nomen eſt, ſed poteſtatis, quam primum Chriſtus habuit deinde in Petro, & Romanis Põtificibus eius ſucceſſoribus perpetuam eſſe voluit. *Quare Papiſta* nomen nihil aliud ſignificat, quàm *hominem, Papæ communionem tenentem*, ſeu *Petri Cathedræ, ſummoq; Eccleſiæ Paſtori, & vero Chriſti Vicario adhærentem*. Vnde tantùm abeſt, quod his *Papiſtæ*, atque *Pontificij*, nominibus offendi debeant Catholici, quin potius gloriari, quæ veritatis confeſſionem continent, & atteſtantur quempiam verum eſſe Chriſti, Apoſtolorumque diſcipulum, amatorem, atque germanum Chriſtianum: quod optandum, & æterna laude, non autem vituperio dignum eſt.

Quare etiam certiſſima ſemper veteribus fuit ad hæreticorum, vel ſchiſmaticorum conuenticula dignoſcenda, nota & teſſera, ſi cum Petro, aut Romano Põtifice Petri ſucceſſore aliquis communione iungeretur; aut ab eo ſeparatus alteri ſocietati ſe ſe adiungeret; adeo vt & Paulus Apoſtolus poſt annos quatuordecim à ſua conuerſione ſecundum reuelationem aſcenderit Ieroſolymam, vt cum Petro Euangelium, quod in gentibus prædicabat, conferret; vnde & nunc etiam, manente eodem Eccleſiæ ſtatu, veluti ad Lydium lapidem examinanda eſt omnis doctrina, vtrum cum Petri & Romanæ Eccleſiæ conſentiat: quod ſi diſſentiat, adulterina doctrina eſt. Vt veteres omnes Eccleſiaſtici Doctores vnanimi conſenſu tradunt. Irenæus lib. 3 cap. 3. Cyprianus lib. *de Vnitate Eccleſiæ*, & lib. 1. epiſt. 6. Tertullianus lib. *de præſcript.* Ambroſius oratione *de obitu Satyri*, vbi Romanum & Catholicum idem ſignificare teſtatur. Optatus lib. 2.

contra Parmen. Hieronymus *ad Damaſum* epiſt. 57. Auguſtinus epiſt. 165. & libro *contra epiſtolam fundamenti* cap. 4. alijque plures ſectione ſequenti adducendi: pro infallibili Summi Pontificis authoritate.

Supereſt iam vt in refutandis hæreticorum notis reliquum capitis impendamus, quatenus eas à pura Euangelij doctrina præcisè deſumunt. Pro cuius intelligentia primò recolenda ſunt omnia ſuperius capite octauo prænotata; Secundò notandum eſt nõ eſſe difficultatem inter nos & aduerſarios de perfecta, & eſſentiali cognitione Eccleſiæ; ſic enim libenter admittimus, ad illam prærequiri veræ doctrinę ipſius notitiã, cum illa ſit forma eius eſſentialis, & conſtitutiua; ſed cum vlterius affirment, quod etiam ad aliqualem, primamve eius cognitionem, ſiue quo ad an eſt, neceſſaria ſit eiuſdẽ doctrinæ præcognitio, quam dicunt eſſe vnicam veræ Eccleſiæ notam; Catholici conſtanter id negant.

Tertiò, obſeruandum eſt hæc verba, *pura Euangelij doctrina*, ſeu *vera Chriſti doctrina*, bifariam ſumi poſſe; vel enim talia verba ſignificant tantùm id quod Chriſtus docuit, hoc eſt, ſimplicem doctrinæ in Euangelico textu contentæ ſubſtantiam, non conſiderando, an bona, pura, ſancta, & vera ſit, an non: vel ſignificant doctrinam, quam Chriſtus nobis cum veritate tradidit, & abſque eo quod vnquam homines decipere poſſet, hoc eſt doctrinam veram, ſanctam, ſalutarem, infinitæque Dei à quo miſſus fuerat, bonitati conformem. Et in vtroque ſenſu aſſerimus veram Chriſti doctrinam, non poſſe eſſe idoneam Eccleſiæ notam, cuius beneficio homines ad primam Eccleſiæ, dum illam quærunt, notitiam peruenire poſſint: Etſi enim vera Chriſti doctrina iuxta primam ſignificationem ſumpta, nimirũ pro ſimplici ipſius ſubſtantia in Euangelico textu contenta, ſenſibiliter etiam cognoſci poſsit, nihilominus nec pro doctis, nec pro indoctis poteſt eſſe vera Eccleſiæ nota; non pro indoctis, quoniam vt illa ſenſibus cognoſcatur, neceſſe eſt quod calleant linguam Hebraicam & Grecã, quandoquidem aduerſarij nullam aliam editionem niſi Hebraicam in veteri, & Græcam in nouo teſtamento authenticã faciunt, ex Vvitachero controuer. 1. q. 2. cap. 7. Non pro doctis, quia licet dictarum linguarum vſum etiam perfectum habeant, nihilominus adhuc, non parũ inter ſe diſſident, circa veram præcipuorum Scripturę locorum in vtroque idiomate interpretationem.

Inſuper aduerſarijs ex vna parte affirmantibus, nos veram non habere Eccleſiam, & ex alia fatentibus quod verã Scripturam poſſideamus, cuius ſacros codices æquè ac ipſi, nos ſemper præ manibus habemus, neceſſariò ſequitur etiam ſecundum ipſos, veram doctrinã iuxta primum ſenſum acceptam, ac veluti materialiter, non poſſe eſſe aptam Eccleſiæ Chriſti primùm dignoſcendę notam, vel argumentum. Quod ſi reſpondeant nos veram nõ habere doctrinam iuxta ſecundum ſenſum, ac veluti formaliter, hoc eſt, quod non habeamus veram Scripturę Sacrę intelligentiam; relicta huius reſpõſionis vanitate, ac falſitate, quę ſatis patet ex dictis prima huius libri ſectione cap. 105. hic ſolùm nobis probandum eſt, veram adhuc doctrinam in pręfato ſenſu conſideratam, non poſſe eſſe legitimam notam, cuius ope primam verę Eccleſię notitiam comparare valeamus. Vera enim doctrina ſic accepta, duobus duntaxat modis cognoſci poteſt, vel mediante cognitione pręcisè humana & naturali, vel mediante fidei lumine. Satis patet primo fieri modo non poſſe; cum luminis purè naturalis vires ſint valdè inferiores, ſacrorũ quę docet Eccleſia, myſteriorum celſitudini, ſine quorum tamen intelligentia diuinæ Scripturę comprehendi nõ poſſunt, dicente Apoſt. 1. Corinth. 1. ver. 18. *Verbum Crucis pereuntibus ſtultitiam eſſe*; ibidem verſu 23. *Prædicamus Chriſtum Crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam*. Et cap. 2. *Animalis*

malis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Stultitia enim eſt illi. Quod etiam dicta doctrina, per fidei lumen præcognoſci ad Eccleſiam non poſſit, indè colligitur euidenter, quod fides ipſa aliqualem Eccleſiæ notitiam præſupponit, quatenus illam ſuſcipere non tenentur homines, niſi prius de eius myſterijs ab Eccleſiæ paſtoribus, aut alijs legitimam ab ea authoritatem habentibus ſecundùm legem Dei ordinariam edoceantur: Igitur veritas doctrinæ, ſeu vera Chriſti doctrina, non poteſt eſſe idonea Eccleſiæ primùm inueniendæ, & dignoſcendæ nota; quandoquidem huiuſcemodi doctrinæ cognitio, non obtinetur, niſi poſt iam inuentam, & cognitam Eccleſiam, cuius, vel paſtorum eius magiſterio prima fidei rudimenta diſcere debemus.

Scio quidem aliquos eſſe Teodidactos, quos ſcilicet Deus fidei myſteria, per ſeipſum edocet, cum edocentis euidentia, ſed cum hi pauci ſint, & raro id cōtingat, nihil fauet aduerſarijs, qui vniuerſim aſſerunt, veram Eccleſiā diſcerni primùm à nobis alia via non poſſe, quàm doctrinæ ab ea traditæ; & interim nobiſcum fatentur nō quoſcumque in materia doctrinæ audiendos, ſed tantùm Eccleſiæ authoritate miſſos; ſic enim duas ſimul propoſitiones contradictorias affirmant; nimirum vera ſolùm doctrina Eccleſiam dignoſci; & tamen huiuſmet doctrinæ notitiam, ſupponere Eccleſiæ notitiam, cuius magiſterio diſcitur, ex Molinæo lib. 1. de vocatione Paſtorum cap. 9. & lib. 2. tract. 3. cap. 1. nec non ex confeſſione fidei Caluiniſtarum Galliæ art. 31. Quod ſi nobiſcum dicerent aduerſarij, veræ doctrinæ notitiam prærequiri quidem, ad perfectam & Eſſentialem Eccleſiæ cognitionem, ſed hanc tamen perfectam & eſſentialem cognitionem ſupponere aliam minus perfectam, & quo ad an eſt ſolùm, dictis iam notis habitam; ita vt ab Eccleſia ſic ſemel deprehenſa, poſtea, qui vel recēs ex gentibus, Iudęisve, aut alius quicumque ad illam conuerteretur, diſceret veram fidei doctrinam, ſic non primùm ex doctrina Eccleſiam, ſed ex Eccleſia doctrinam metiendo, non, inquam, ſibi authoritatem vendicando de doctrina iudicandi, ſed prefatis notis deprehenſa Eccleſia, ipſius iudicio & magiſterio per omnia ſtando, quam ex diuinis Scripturis ab ea propoſitis diſcet falli non poſſe neque fallere; ſi talia, dico, ſentirent aduerſarij, nulla inter nos & illos verſaretur de hac materia controuerſia; ſed quia ad primam quoque, quantumuis diminutam, & quo ad an eſt ſolùm, Eccleſiæ cognitionem, prærequirunt veræ eius doctrinæ, & conſequenter quo ad quid eſt notitiam, nos in hoc ſenſu, illos ſupradicto diſcurſu, vel argumento impugnauimus, & deinceps paulò adhuc prolixius attenta rei grauitate impugnabimus.

Alterum igitur argumentum plures complectens rationes eſt, quia primò notæ rerum, quæ inquiruntur, debent eſſe ipſis clariores, & euidentiores, alias fruſtra eſſent, & dicerentur notæ, atque ad res aliquas inueſtigandas, vel demōſtrandas aſſumerentur; Secundò notæ, quibus aliqua res à cæteris diſcernitur, ita debent eſſe illius rei propriæ, vt alijs non ſint communes; Tertio tandem notæ, quibus aliquæ res indagantur, debent eſſe talis conditionis, vt illis inuētis omnino conquieſcat intellectus, nec amplius in inueſtigando laboret: Sed omnes iſtæ conditiones deficiunt notis aduerſariorum, nimirum puræ, vt dicunt, Euangelij doctrinæ, & Sacramentorum iuxta illam adminiſtrationi; igitur non poſſunt eſſe veræ & infallibiles quo ad nos, veræ Ecclesiæ inueſtigandæ, eamque à cęteris falsis diſcernendæ, notæ vel argumenta. Maior huius argumenti videtur eſſe certa, lumineque naturali nota, cum fundetur in propria ipſarum notarum natura; vnde probatur minor, quo ad primam conditionē, quia æque ignotum eſt, & obſcurum vbinam ſit pura Euangelij doctrina, & Sacramentorum iuxta illam adminiſtratio, ac vbi ſit vera Ecclesia, cum vtrum-

que

que quantum ad hoc ſit fidei obiectum; vnde idem eſt, ac ſi aduerſarij alicui interroganti vbi eſſet regis Palatium, reſponderent vbi rex habitat: quæ reſpõſio æquè obſcura eſt ac ipſa interrogatio; non autem ſic, vbi deſcriberetur Regis palatium per aliquas notas externas regia manſione dignas, quibus de facto ornaretur, vt eſſet magnificentia fabricæ, elegantia ſtructuræ, pretioſitas materiæ, & ſic de cęteris; vt percunctanti vbinam vera ſit Ecclesia, reſpondent Catholici ibi eſſe, vbi reperiuntur omnes notæ externæ, quęque ſenſus feriũt ſuperius adductæ, & libro ſequenti ſigillatim explicandæ. Quo ad alteram quoque conditionem patet minor; cum enim omnes quotquot ſunt hęretici cõſtanter affirment, apud ſe puram eſſe Euangelij doctrinam, & Sacramentorũ adminiſtrationem, quis dicat his præſcisè notis veram Eccleſiam à falſa ſufficienter diſcerni, niſi addantur aliquæ aliæ ita eius propriæ, vt à cęteris vſurpari nequeant. De tertia tandem conditione idem cõſtat, nam aſſignatis pręfatis aduerſariorum notis, intellectus in illis non conquieſcit, ſed iterum datur percunctandi locus, vbinam illa detur pura Euangelij doctrina, & Sacramentorum adminiſtratio. Cui non ſatisfacit, quod aduerſarij reſpondent ex Scripturis id conſtare, cum videmus horum duorum cum illis conformitatem, tuncque intellectum omnino conquieſcere; Nam etiam omnes hęretici illud idem glorianter aſſerunt, ſuam nempè doctrinam, & Sacramentorum adminiſtrationem eſſe Scripturæ conſentaneam; ſed eſto hoc medio vti poſſemus ad hominem cum hęreticis diuinas Scripturas admittentibus: quid de Gentilibus, aut alijs illas non recipientibus, imo irridẽtibus, vt in ſequenti ratione dicemus, certè pro omnibus debent dari notę cõmunes, quibus tam Eccleſiam eſſe, quã in illa veram doctrinam eſſe conſtet, cũ hęc duo dicantur ad conuertentiam, & vnum æque ſit, ac aliud obſcurum, & occultum, nihil de Eccleſia ſcienti, ſed illam primùm quęrenti.

Ex quo infero poſſe quidem aſſumi doctrinam, per modum non ſolum notæ, ſed etiam formæ eſſentialis Eccleſiæ, ad oſtendendum veluti in abſtracto, & in communi Ieſu Chriſti Eccleſiam eſſe veram Eccleſiam, ſic arguendo, vel diſcurrendo; Ibi eſt vera Eccleſia, vbi eſt vera religionis doctrina; ſed in Eccleſia Ieſu Chriſti habetur vera religionis doctrina; Ergo Eccleſia Ieſu Chriſti eſt vera Eccleſia. Cęterum cùm in pręſenti non agatur de vera Chriſti Eccleſia hoc modo conſiderata, qui parùm intereſt ad noſtrum inſtitutum, ſed in particulari, ſiue penes quos illa inueniatur; dùm ſinguli hęretici, Caluiniſtæ, Lutherani, Huſſitæ, & reliqui ad ſuas congregationes veram Chriſti Eccleſiam pertrahunt; aliæ neceſſario à doctrina notæ, alia indicia, & ſigna clariora perquirenda ſunt, quibus à tot cętibus, & alijs dignoſcatur; ne, ſi quis ex infidelibus ad Eccleſiam ſe conferre velit, dubius hęreat, quam ex tanta congregationum varietate potiſſimùm amplecti debeat, quarum quęlibet ſe iactat nomine veræ Chriſti Eccleſiæ; huiuſmodi autẽ ſunt ſigna ſuperius allata, quibus nec euidentiora, nec meliora, à Deo in hunc finem reliqui potuerunt, vt iam diximus.

Tertia ratio eſt, quia hęretici, Iudæi & Pagani, non ſolum veritatem doctrinæ Chriſtianæ non agnoſcunt, ſed inſuper illam improbant, & tanquam falſam condemnant: Igitur huiuſcemodi doctrinæ veritas pręciſè, non poteſt illos primum conducere ad cognoſcendam veram Chriſti Eccleſiam: Hęc cõſequentia videtur eſſe euidentiſſima, nec minus etiam patet antecedens, ipſiſmet aduerſarijs fatentibus non quibuſcumque claras & apertas eſſe diuinas Scripturas, doctrinamque in ipſis contentam, ſed illis dumtaxat fidelibus, qui verè colunt & amant Deum; quæ ſanè diſpoſitiones in infidelibus non reperiuntur, quamdiu in tali ſtatu permanent; quo tamen in ſtatu, cum veram Eccleſiam extra quàm non eſt ſalus omni diligen-

ligentia quęrere, illique inuentæ fideliter adhęrere teneantur; concludendum eſt pręter doctrinam, dari alias notas, tam illis, quam cęteris communes, quibus ad hunc finem pertingere valeant.

Quam rationem iterum vrgeo, primùm in cæcis, qui ſacras Scripturas legere cùm non poſsint, quomodo veram doctrinam comparare, eaque vti ad inueniendam Eccleſiam poterunt, quam aduerſarij contendunt diſci non poſſe, niſi in verbo Dei quatenus ſcripto; inſuper in rudibus & idiotis, qui diuinas quidem Scripturas poſſunt legere, ſed illarum ſenſum intelligere, non ſecus ac cæci eas legere nequeunt.

Quod ſi reſpondeant aduerſarij, hos omnes ſufficienter veram agnoſcere doctrinam in rebus ad ſalutem neceſſarijs, dum Scripturas legunt, vel ſibi legi audiunt, docente eos & perſuadente intrinſecus ſpiritu Dei, vt tradit Caluinus lib. 1. inſtitut. cap. 7. §. 4. & 5. nec non ex ipſo Confeſsio fidei Gallica, art. 4. Huius reſponſionis vanitas primùm apparet, ex eo quod in pręſenti non inquirimus, quid ex parte ſubiecti credentis deſideretur, iam enim diximus ſuperiori capite, intellectũ viatoris ad fidei diuinæ aſſenſum eliciendum, veramque per illum Eccleſiam amplectendam, in genere cauſæ efficientis, quàm maximè pendere à concurſu, & ſpeciali auxilio Spiritus Sancti, illuſtrantis intellectum, ac mouentis voluntatem; ſed tantùm agimus de extrinſecis motiuis, ſeu adminiculis, veluti ex parte obiecti credendi ſe tenentibus, quibus veram quęrens Eccleſiam prudenter iudicet eam, quam præ alijs amplectitur eſſe talem, nec non etiam doctrinam ab ea traditam tanquam diuinitus reuelatam. Etſi enim vera Dei Eccleſia, veraque eius doctrina tùm ſcripta, tùm non ſcripta, in ordine ad ſe, infallibilem certitudinem habeant, ob ſolam authoritatem Dei atteſtantis; tamen in ordine ad nos, ſiue vt hęc à nobis certum & indubitatum fidei aſſenſum mereantur, ſecundùm ordinariam Dei legem pluribus extrinſecis adminiculis indiget, quotieſcumque Dei reuelantis euidentiam non habemus.

Secundo de eiuſdem reſponſionis vanitate conſtat, etiam ſi intelligatur de adminiculo ſe tenente ſolum ex parte obiecti, dum diuinus intus loquitur ſpiritus, vt dicunt aduerſarij; quatenus in hunc modũ per illos tota reducitur doctrinæ & Eccleſiæ notitia, ad particularem, vel priuatum vniuſcuiuſque ſpiritum, quod eſt impoſſibile, primò quia vnaquæque Secta ſuum etiam priuatũ ſpiritum iactare poteſt; ſecundò quia iam nota Eccleſiæ viſibilis, vt ſupponimus, eſſet prorſus inuiſibilis; tertio non eſſet omnibus communis, ſed electis ſolùm, quandoquidem præſcitis ſecundũ ipſos diuinus intus non loquitur ſpiritus; & tamen in præſenti quęrimus notas omnibus ad Eccleſiam vocatis, atque adeò præſcitis, & electis communes, ſecundùm quod in Scripturis dicitur multos ad Eccleſiam eſſe vocatos, paucos autem ex illis electos, defectu perſeuerantię finalis in bono diuinarum gratiarum vſu.

Tandem ſi dicant aduerſarij, quod vltimum illorum effugium eſſe poteſt, tàm cæcos, quàm ignaros, & indoctos ad veræ doctrinæ cognitionem peruenire poſſe, eorum miniſterio, qui diuinas illis legunt & explicant ſcripturas, iam contra ſua principia, præter eas admittunt aliquod infallibile magiſterium, vndè veræ doctrinæ notitiam habere poſſunt homines; quod adhuc impoſſibile eſſe videtur iuxta eorumdem principia, nàm cum doceant ex Beſa de notis Eccleſiæ pag. 139. *poſſe aliquos errores in Eccleſiam Catholicam irrepere, etiã in aliquo fundamentali capite fidei*; quod idem eſt, ac aſſerere, ipſam Eccleſiam incapacem eſſe cognoſcendi verã Chriſti doctrinam; id à fortiori multoq; magis accidet ſapientiſsimis etiam doctoribus; quandoquidem Eccleſia vniuerſalis ipſa, quæ melius illis veritatem notam habere debet, non ſolũ illam ignorare, ſed in illa quoque ſecundum aduerſariorum opinionem fundamentaliter

ter errare poteſt; vt etiam fatetur Vvitacherus controuer. 2. quęſt. 4. cap. 3. *Conſtat*, inquit, *veram Eccleſiam, etiam in rebus neceſſarijs ad tempus errare poſſe*: & quęſt. 5. cap. 17. *Ex quibus colligimus Eccleſiam ad tempus etiam in fundamentis quibuſdam errare poſſe, & tamen ſaluam eſſe*. Certè quando inquiritur ab ipſis, cur in doctrina fidei Eccleſiæ infallibilitatem non admittant, nolintque ſtare eius definitionibus, non aliam reddunt cauſam, niſi quod Eccleſia coaleſcat ex ſolis hominibus, qui ſecundum Scripturam omnes dicuntur mendaces, errandique periculo obnoxij; ſed ab ipſis peto, nùm etiam particulares, quantumuis docti, non ſint homines? quod ſi replicent eos diuino afflante ſpiritu effici infallibiles; quis ipſos docuit tali ſpiritu particulares homines, & non potius totum Eccleſiæ corpus animari? cui tamen principaliter in diuinis reperitur promiſſus litteris, Matth. 16. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*; ibid. cap. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*; & 1. Timoth. 3. vbi vocatur, *columna & firmamentum veritatis*.

Quarta ratio eſt, quia ex aduerſarijs cognitio veræ doctrinæ preſupponit cognitionem, & intelligentiam diuinarum Scripturarum, cùm ex ipſis aliundè vera doctrina haberi non poſſit; Igitur talis cognitio non poteſt eſſe ratio vel nota primùm cognoſcendi veram Eccleſiam, quandoquidem difficilius eſt cognoſcere, quales ſint veræ Scripturæ, qualiſque verus & legitimus illarum ſenſus in rebus ad ſalutem neceſſarijs, quàm cognoſcere quęnam vera ſit Eccleſia; & hinc etiam Deus clarioribus illam notis viſibilem, ac manifeſtam eſſe voluit, vt ab illa ſemel per illas cognita, & inuenta tanquam à vera fidei magiſtra, vt ſequenti capite probabitur, diuinarum quoque Scripturarum veritatem diſceremus. Quod totum eleganter expreſſit D. Auguſtinus libro vnico contra epiſtolā fundamenti Manicheorum cap. 4. tomo 6. vbi omiſſa doctrinę nota, tàm ex eo quod melioribus etiam ingenijs cognitu ſit difficilior, quàm quod à pluribus Eccleſiæ Chriſti aduerſarijs denegatur illi vera fidei doctrina, recurrit ad alias euidentiores, ac ſenſibus magis perceptibiles notas, quibus illam facilè diſcerni poſſe docet his verbis: *Vt ergo hanc omittam ſapientiam quā in Eccleſia eſſe Catholica non creditis, multa ſunt alia, quæ in eius gremio me iuſtiſſimè teneant. Tenet conſenſio populorum atque gentium: tenet authoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata: tenet ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum, Sacerdotū ſucceſſio: tenet poſtremo ipſum Catholicæ nomen, quod nō ſine cauſa inter tam multas hæreſes, ſic illa Eccleſia ſola obtinuit, vt cum omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel baſilicam ſuam, vel domum audeat oſtendere. Illa ergo tot & tanta Chriſtiani nominis chariſſima vincula rectè hominem tenent credentem in Catholica Eccleſia, etiam ſi propter intelligentiæ noſtræ tarditatem, vel vitæ meritum, veritas nondum ſe apertiſſimè oſtendat*.

Quod idem iterum docet libro vnico de vtilitate credendi contra Manicheos ad Honoratum cap. 17. *Cum igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum fructumque videamus; dubitabimus nos eius Eccleſiæ condere gremio, quæ vſque ad confeſſionem generis humani ab Apoſtolica Sede per ſucceſſiones Epiſcoporū, fruſtra hæreticis circumlatrātibus, & partim plebis ipſius iudicio, partim Conciliorum grauitate, partim etiam miraculorū maieſtate damnatis, culmen authoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel ſumma profecto impietatis eſt, vel præcipitis arrogantiæ. Nam ſi nulla certa ad ſapientiam ſalutemque animis via eſt, niſi cum eos rationi præcolit fides, quid eſt aliud ingratum eſſe opi atque auxilio diuino, quàm tanto labore partæ authori-*

tati

tati velle reſiſtere. Quibus ſanè verbis, vix ad præſens intentum quid præclarius adduci poſſe videtur. Vndè quando idem Sanctus Doctor primo loco ait: *Apud vos*, ſcilicet Manichæos &c. *ſola perſonas veritatis pollicitatio, quæ quidem ſi tam manifeſta monſtretur vt in dubium venire non poſſit, præponenda eſt omnibus illis rebus, quibus in Catholica teneor*; obſeruandũ eſt nec eum ibi aſſerere, quod notæ ab eo adductæ, quibuſque ſe in Eccleſia Catholica teneri profitetur, ſint veritati doctrinæ repugnantes vel contrariæ; nec etiam quod vera duntaxat doctrina poſſit certò nobis, vbi vera ſit Eccleſia, primum oſtendere: ſed cum ageret cum Manichæis, qui non aliundè quam ex doctrina probationem, vel cognitionem Eccleſiæ peti volebant, vt eos ad hominem, hoc eſt ex principijs vtrique parti probatis & admiſſis facilius conuinceret, præfata verba protulit, optimè ſciens impoſsibile illis fore, quod in ſui erroris fauorem talem quam ex Scriptura pollicebantur, probationem adducere poſſent; quo circa ſubdit ibidem in fine capitis quarti; *Si autem tãtummodo promittitur, tam manifeſta veritas, & non exhibetur, nemo me mouebit ab ea fide, quæ animum meum tot & tantis nexibus Chriſtianæ religioni adſtringit*; intelligẽdo per huiuſcemodi nexus, omnia præallata motiua, vel notas quibus ſe in Eccleſia teneri iam dixerat. Eadem ratione idem Sanctus Doctor libro de vnitate Eccleſiæ cap. 3. & 24. obtulit Donatiſtis ſuum ad illorum partes tranſitum, ſi vel vnum ſolum clarum & expreſſum Scripturæ locum in ſuæ ſentẽtiæ patrocinium adducere poſſent; quod idem in collatione cũ ipſis habita præſtitum fuiſſe à trecentis Epiſcopis teſtatur libro de geſtis cum Emerito, & in collatione primæ diei, cap. 5. Et tamen nec ipſe, nec illi vllatenus de ſuarum aduerſus Donatiſtas probationum veritate dubitabant, imo quod eas certiſſimas haberent, ſcirentque illos oblationi factæ ſatisfacere non poſſe, propterea illam facere non veriti ſunt. Vnde notandum hoc arguendi genus, hominibus valde familiare, quoque Sancti Patres crebrò vſi ſunt, imo idem Diuus Auguſtinus de moribus Eccleſiæ obſeruat etiam licere ex arguenti non probatis agere, dummodo concedantur ab aduerſario, notandum, inquam, hominem quidem conuincere, non autem veritatem; & ideo ad hominem, non ad veritatem concludendam eſſe, & appellari.

Quinta & vltima ratio eſt, quia ſi pura Euangelij doctrina, eſſet, vt dicunt aduerſarij, prima eaque principalis quo ad nos Eccleſiam diſcernendi nota, id intelligeretur vel de tota doctrina, vel de aliqua tantùm eius parte, nõ ſufficit hoc ſecundum ad veram nobis Eccleſiam manifeſtandam, quandoquidem non ſufficit quod illa non erret in aliqua ſuæ doctrinæ parte, ſed in tota ab omni prorſus errore libera & aliena eſſe debet; igitur ſi doctrina poteſt eſſe veræ Eccleſiæ nota, id de tota doctrina, non autem de ſola eius parte dicendum eſt, vt fatetur Molinæus libro contra Cardinalem Perronium cap. 28. *Tota*, inquit, *ſalutis doctrina eſt vera Eccleſiæ nota*: hoc eſt tota doctrina rerum ad ſalutem neceſſariarum, quæ inter illos fundamentalia fidei puncta aliàs vocantur, qualia puncta cùm aduerſarij nondum deciderint, concludendum eſt eos, nec habere modum, nec medium certum veram dignoſcendi Eccleſiam.

Inſuper ſi doctrinæ veritas, eſt etiã veræ Chriſti Eccleſiæ viſibilis nota, vel id habet in quantum illa continetur in ſacris codicibus ab Eccleſia conſeruatis; vel in quantum hominũ animis & cordibus manet impreſſa; vel tandem in quantum eſt in ore ipſorum, illamque exterius profitentur: In primo ſenſu dici non poteſt, cum hæretici, imo & gentiles, æquè ac Catholici poſſint habere penes ſe ſacros diuinarum Scripturarũ libros; nec etiam in ſecundo, cum ſine dubio res viſibilis, qualis eſt vera Chriſti Eccleſia deſignari ac manifeſtari per rem inuiſibilem non poſſit, cuiuſmodi eſt doctrina in cordibus hominũ latens

& occulta; nec tandem in tertio, indè enim ſequeretur nullam ante Lutherum fuiſſe viſibilem Eccleſiam, quandoquidem ante ipſum, docent aduerſarij nullam fuiſſe externam veræ fidei, ac doctrinæ profeſſionẽ: Supereſt ergò quod Catholicæ veritati amicas dent manus aduerſarij, fateanturque ad alias à doctrina notas recurrendum eſse; vt quis primùm ad Eccleſiam accedere volens, illam dignoſcere per eas poſſit.

At dicet aliquis, docti ſaltem poterunt per veræ doctrinæ cognitionem confirmari, in habita prius aliquali Eccleſiæ cognitione per notas ſenſibiles & externas; iam libenter admiſimus ſupra, ſi ſermo fuerit de cognitione quidditatiua & eſſentiali Eccleſiæ, illam haberi aliter non poſse, quam per doctrinæ ipſius notitiam, quandoquidem in hoc ſenſu doctrina definitionem Eccleſiæ, tanquam pars eius eſſentialis ingreditur: imo in hoc eodem ſenſu fatemur, quod vt facilius vna duntaxat, quam ſingulę alicuius totius partes cognoſcuntur, ita quoque facilior ſit doctrinæ, quam Eccleſiæ cognitio, quantùm ad integram illius eſſentiam, cuius doctrina eſt vna dumtaxat pars. Verùm hic non agimus de huiuſmodi cognitione eſsentiali, nec cõſequenter de nota ſolis doctis accõmodata, & ad dictam cognitionem conducente, cuiuſmodi eſt doctrina; ſed tantùm de cognitione, & notis, quibus omnes quotquot ſunt homines docti & indocti, poſsint vtcumque veram Eccleſiam primùm cognoſcere, & illam à falſa diſcernere, vt ab illa deinceps veram doctrinam ſuſcipiant. Etſi enim ſtatim ac ad verę Eccleſiæ notitiam deuentum eſt, generaliter etiam cognoſcatur purã, ac ſanctam eſse ipſius doctrinã; in particulari tamen non apprehenditur, niſi Eccleſia ſingula eius myſteria diligenter explicet illis, à quibus iam fuerit agnita. Defectu quarum diſtinctionum, vt ſectarij in hac materia turpiter aberrarunt, ita Catholici illis vtentes facilè omnia concordant, ſoluuntq; argumentum, quod Molinęus lib. I. contra Cardinalem Perronium cap. 26. non dubitauit appellare apodicticũ, ſiue demonſtratiuum.

Cum enim, inquit prefatus author, Eccleſia interdum definiatur ſocietas, vel congregatio hominum veram Chriſti doctrinam profitentium; certum ac euidens eſt veram doctrinam eſſe partẽ ipſius: At totum cognoſci non poteſt niſi præcognitis partibus eius eſſentialibus: igitur ad cognoſcendum veram Ieſu Chriſti Eccleſiam, præcognoſcenda eſt eius doctrina. Reſpondetur hoc argumentum concludere tantùm de cognitione eſſentiali, de qua modo non eſt quæſtio; non autem de altera cognitione iam explicata, omnibus communi; qua etiam Iudæi & Gentiles Chriſtũ in terris conuerſantem primùm cognouere, quatenus per ſui corporis lineamenta prius oculis corporeis videbatur, & ab alijs hominibus diſcernebatur; deinde eius doctrina audiebatur, & in illã tot miraculis, alijſque ſignis confirmatam credebatur.

Obijcitur ſecundo, ſi doctrina notior Eccleſia non eſſet, ſed illam ab Eccleſia prius nota recipere deberemus, ſequeretur, quod talis doctrina, ac diuinæ propterea Scripturæ in quibus continetur, ſuam ab Eccleſia authoritatem ſortirentur; ſequeretur inſuper, quod abſolutè noſtra fides qua Eccleſiam, & doctrinã ab ea receptam crederemus, dependeret ab humanis & abſolutè fallibilibus argumentis, ſiue indicijs; vel ſi ſint infallibilia, quod non amplius fides, ſed ſcientia nobis per illa ingeneraretur.

Reſpondetur ad hoc argumentum in quo plures ſimul obiectiones conglobauimus, aliquando contingere, doctrinã eſſe quibuſdam notiorem, vt quando de vera Chriſti Eccleſia controuerſia excitatur, & Scriptura vtrinque recepta, de illa clarum perhibet teſtimonium, ſicut ſupra diximus contigiſſe D. Auguſtino contra Donatiſtas, in ſola Aphrica Chriſti Eccleſiam concludentes; Cæterùm abſolutè loquendo doctrina notior Ec-

cle-

cleſia dici non poteſt, ita vt quibuſcumque poſsit eſſe nota ſufficiens ad illam primùm inueniendam, & cognoſcendã, ſed in hoc ſenſu Eccleſia per externam quam habet formã eſt notior, hac enim veluti conſpicuis ſenſui noſtro notis videtur, atque ab omnibus alijs conuenticulis diſcernitur, indeque nobis de doctrinę veritate teſtimonium perhibet; nec inde ſequitur primum abſurdum in argumento contentum, ſi conſideretur aliud eſſe authoritatem, aliud veritatem; hanc enim doctrina reuelata à ſolo Deo accipit, ſed teſtimonium quod ſit vera & infallibilis ab Eccleſia. *Non enim*, ait Auguſtinus, *Euangelio crederem, niſi me authoritas Eccleſiæ commoueret*; contra epiſtolam fundam. cap. 4. ſed poſtquam doctrina quo ad nos Eccleſiæ teſtimonio authoritatis apicem adepta eſt, viciſſim Eccleſiæ teſtimonium præbens, authoritatem ei conciliat, docente Scriptura tantam Eccleſiæ Chriſtum authoritatem conceſſiſſe, aſſiſtentiamque Spiritus Sancti, omnem veritatem ſuggerentis promiſiſſe, vt in omnibus, quæ fidei, & pietatis ſunt, credendis errare nequeat, vt dicetur capite ſequenti. Vnde vt alias notauimus lib. 1. ſect. 6. cap. 10. non ſecus in hoc caſu ſe habet abſque vllo circulo vitioſo, ac quando Sanctus Ioannes Baptiſta Chriſto teſtimonium perhibuit, dicendo: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*: item: *Hic eſt, qui baptizat*: Et viciſſim Chriſtus Ioanni teſtimonium magnificum dedit, eique authoritatem comparauit, affirmando: *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta*.

Ad ſecundum abſurdum reſpondetur fidem noſtram ab huiuſmodi argumentis non pendere per ſe, & ſuaptè natura: ſed per accidens, & reſpectu noſtri: neque tanquam ex formalibus credendi principijs, ſed extrinſecis tantùm conditionibus, & adiumentis, quæ Eccleſiam & eius doctrinam veras eſſe intrinſeca euidentia oſtendant: ſed quæ eaſdem credibiles, ſeu vt diuinitus reuelatas, prudenter amplectendas eſſe euidenter demonſtrent: id eſt, vt licet earũ veritas per terminorum apprehenſionẽ non appareat: extrinſecus tamen illis argumentis, ac motiuis adeo corroborentur, vt homines imprudentiæ, ac temeritatis manifeſtè conuincerentur, ſi, apprehenſis ſemel fidei Eccleſiæ, ac eius doctrinæ motiuis, nihilominus illi contradicere, & aſſenſum negare auderent.

Ad tertium dicitur eiuſmodi motiua, in homine qui Atheus non eſt, ſed certam Dei perſuaſionem habet, generare quidem poſſe aſſenſum de veritate Eccleſiæ Catholicæ moraliter certum; ſed non propriè euidentem ac ſcientificum, quippe, cum talis euidentia, per quam excluditur fides, naſci debeat nõ ex principijs extrinſecis, ſed intrinſecis ipſius rei cognitæ, vt libro ſequenti ſectione 1. fuſius explicabitur.

CAPVT X.

Quod vera, & vnica Chriſti Eccleſia, quæ ſemper fuit, ſemperque futura eſt viſibilis, ſemper etiam fuerit, ſemperque futura ſit in fide, & doctrina ad mores pertinente indefectibilis.

IAm Deo fauente ad huius, de qua tractamus materiæ culmen peruenimus, quandoquidem pro inſtituti noſtri ratione Eccleſiam potiſſimum conſiderare intendimus, ſecundum quod ratione indefectibilatis, quam diuinitus habet in rebus ad fidem & bonos mores ſpectantibus, ita vt nihil contra vtrumque credat, eius authoritas poteſt eſſe nobis certa, & infallibilis regula pro dirimendis omnibus fidei cõtrouerſijs aduerſus hæreticos, præſertim vbi admitterent, aut ex diuinis Scripturis, alijſque probationibus ſtatim afferendis admittere cogerentur, tale in Eccleſia conceſſum à Deo priuilegium; omnibus enim quotquot vnquam fuerunt hæreticis, iſtud ſolemne fuit, vt Eccleſiam Catholicam tam in credendo, quam in definiendo errare poſſe, & de facto pluries erraſſe pertinaciter contenderint: quod mi-

rum videri non debet: cum enim Eccleſia Catholica eorum hæreſes ſemper proſcripſerit, & etiamnum proſcribat, ſi eius tam in credendo, quàm in definiendo infallibilitatem ſemel faterentur, nihil illis amplius, quo ſuas hæreſes contra Eccleſiæ fidem, eiuſque definitiones tuerentur, ſupereſset. Veteribus igitur omiſſis, noſtro tẽpore Lutherus, & Caluinus eorumque ſectarij ita Eccleſiam inuiſibilem, quam ex ſolis iuſtis, & electis, vt vidimus conſtare dicunt, in rebus grauioribus, quales ſunt, quæ ad ſalutem ſunt neceſsariæ, infallibilem eſse, tantumque in leuioribus, & quæ nullius ad ſalutem momenti ſunt, errare poſse docent, vt tamen mordicus affirment, Eccleſiam viſibilem, qualis eſt Romana toto orbe diffuſa, à fide poſse deficere, dudumque ab ea defeciſse, quod idem eſt penitus, ac dicere Eccleſiam veram, & Catholicam poſse in fide & moribus errare; tum quia de ratione veræ Eccleſiæ eſt, vt ſit viſibilis ex dictis ſupra, tum quia vbi Eccleſiam Romanã ſubijciunt errori, & deceptioni, non loquuntur de Eccleſia Romana, vt eſt particularis Diœceſis, ſeu Epiſcopatus, ſed vt comprehendit omnes credẽtes in Chriſtum, ſub obedientia Epiſcopi Romani, & hæc eſt vera Eccleſia Catholica, velint, nolint: quia nullam aliam aſſignare poſsunt, neque in alia reperiuntur veræ Eccleſiæ notæ & ſigna; tum denique quia dum Caluinus & alij ſuæ Eccleſiæ inuiſibili priuilegium non errandi tribuunt, id tantùm aſserunt eſse verum cum aliqua reſtrictione, nimirum ſi non proponat dogmata extra Scripturam, id eſt, vt intelligunt ipſi, ſi reijciat traditiones non ſcriptas, & ſolùm eas doceat quæ habentur in Scripturis; quod quàm ſit ridiculum, patet ex eo primùm, quod hac ratione poſset etiam dici conuenire Alcorano Mahometi, aut alteri cuicumque doctori priuilegium non errandi, proponendo videlicet, aut credendo fideliter ea, quæ continentur in diuinis Scripturis: deinde quia priuilegium nõ errandi diuinitus Eccleſiæ conceſsum in eo maximè conſiſtit, quod abſolutè errare non poſſit, quatenus ex ſpeciali Spiritus Sancti aſsiſtentia abſolutè non poteſt non credere, aut proponere aliqua tanquam per fidem credenda, niſi ea quę habentur vel ex Scripturis, vel ex ſacris traditionibus diuinitus reuelata. Vnde apparet, quàm ſubdolè ac fraudulenter hæretici huiuſmodi reſtrictiones apponant.

Iam ergò pro intelligentia & explicatione Catholicæ & Orthodoxæ ſententiæ, primo notandum eſt, eam non debere intelligi de aliqua parte Eccleſiæ, ſed de tota vniuerſali Eccleſia Catholica. Nam certum eſt, aliquam Eccleſiæ partem, id eſt, aliquos fideles errare poſse, & etiam de facto erraſse. Errauit Arrius, negans Chriſti Domini diuinitatem. Errauit Macedonius, negans quoque Spiritus Sancti diuinitatem. Errauit Neſtorius aſserens duas in Chriſto perſonas. Errarunt Eutyches & Dioſcorus, ponentes vnam ſolùm in Chriſto naturam; Errarunt Pelagiani, Donatiſtę, Agnoitæ, Monothelitæ, & alij plures; qui omnes propter ſuas hęreſes, ab Eccleſia damnati, & tanquam putrida mẽbra abſciſsi ſunt.

Secundò notandum eſt duplicem in Eccleſia diſtingui debere infallibilitatẽ, vnam veluti paſsiuam, ſeu in ſentiendo & credendo: alteram verò actiuam, ſeu in definiendo; quarum prima maximè conuenit Eccleſiæ, prout eſt toto orbe diffuſa, Summumque Pontificem, Epiſcopos, Sacerdotes, fideleſque omnes, abſque vlla inter ſe congregatione dicit, & ſignificat; ſecunda autem eidem conuenit, pro vt eſt in Concilijs Oecumenicis adunata, aut in ſolo Romano Põtifice ſuo ſupremo capite viſibili reprę ſentata. Quemadmodum ergo non agimus in pręſenti ſectione de Eccleſia hoc ſecundo modo conſiderata, de ea quippè nobis erit ſermo in duabus ſubſequentibus; ita etiam dum inquirimus in hoc capite an ſit in vera, eaque viſibili Chriſti Eccleſia priuilegium non errandi in rebus fidei, & morum? difficultas non

pro-

procedit de tali priuilegio, aut infallibilitate actiuè ſumpta, ſiue in definiendo, ſed paſſiuè tantùm, ſeu in ſentiendo, & credendo; quæ tamen infallibilitas non ideo vocatur paſſiua, quia vniuerſalis Eccleſia paſſiuè, & non actiuè ſe habeat reſpectu profeſsionis fidei, ſuique in illā cōſenſus, ſed quia firmiſsimum alterius infallibilitatis actiuæ fundamentum eſſe videtur, quatenus ingruentibus hæreſibus, ſi Concilia aut Romanus Pontifex nihil adhuc definierint, in Eccleſiam ipſam toto orbe diffuſam oculos debent conijcere, ipſiuſque ſenſum diligenter explorare, priuſquam ad alicuius rei definitionem deueniant.

Quod alijs etiam terminis explicari ſolet, nimirum non eſſe regulam ac iudicem in rebus fidei totam Eccleſiam entitatiuè ſumptam, & vt dicit collectionem omnium fidelium tam prælatorum, quàm ſubditorum; aliud enim eſt totam Eccleſiam entitatiuè acceptam errare non poſſe, nec deficere in fide, vt in hoc capite demōſtrare conabimur; aliud verò totam Eccleſiam eſſe regulam iudicantem, ac definientem res fidei; ad hoc enim requireretur, quod tota Eccleſia non ſolùm ſecundùm omnes ſuas partes congregari poſſet, vt ſententiam proferret, ſed quod omnes quoque illæ partes, aut membra authoritatem iudicandi haberent, quod eſt impoſſibile & falſum; neque enim omnes poſſunt eſſe paſtores, aut doctores, vt ait Apoſtolus 1. Corinth. 12. ſed ſicut in qualibet congregatione & republica alij ſunt ſuperiores, alij ſunt ſubditi, alij docentes, alij doctrinam, & iuſſa recipientes, ita vt ſi omnes imperarent, & non eſſent, quibus imperaretur, reipublicæ corpus deſtrueretur; inſuper in corpore naturali non omnia membra ſunt oculus, aut caput, nec eumdem actum habent; ita etiam eſt impoſſibile, quod myſticum Eccleſiæ corpus ſecundùm omnes ſuas partes habeat authoritatem determinandi res fidei, & conſequenter quod regula fidei per modum iudicij definitiui reperiatur æquè immediatè in tota Eccleſia; ſed hoc ſolùm habet ratione alicuius, vel aliquarum partium; ſicut nec dicitur ſancta ſecundum omnes ſuas partes, ita vt omnes fideles ſint ſemper boni & iuſti. Attamen quemadmodum tota Eccleſia non poteſt amittere ſanctitatem, etiam ſi omnes Eccleſiæ partes non ſint ſanctæ, ſic neque tota Eccleſia dici etiā poteſt defectibilis in fide, etiam definiēdo, quantumuis eiuſmodi indefectibilitas non ſit æque in omnibus eius partibus, ſicut altera in credendo & ſentiendo, conuenit enim illi, ſicut toti homini conuenit videre, licet in toto corpore non ſit viſus: quod ſufficit vt Eccleſia dicatur abſolute habere vtramque infallibilitatem, non tamen ſi conſideretur iuxta diſtinctiones datas.

Tertiò aduertendum eſt, maximum eſſe diſcrimen inter habere certitudinē fidei, & priuilegium non errandi; quia priuilegium non errandi ſemper habet annexam certitudinem, non poſſe enim errare, vt ſatis conſtat, dicit certitudinē cognitionis: at certitudo poteſt habere annexum periculum errandi: quilibet enim fidelis, quamdiu eſt fidelis, certitudinem fidei habet; & tamen poteſt eſſe quod aliquando erret in fide, fiatque infidelis, vt patet in illis, qui ex Catholicis fiunt hæretici. Singuli ergo fideles, dum ſunt fideles, habent certitudinem fidei, ſed non habent priuilegium non errandi: & in hoc diſtincti erant Apoſtoli ab alijs fidelibus, quod Apoſtoli, cum eſſent prima Eccleſiæ fundamenta, habebant cum certitudine fidei coniunctum priuilegium non errandi; alij verò fideles, dictam quidem certitudinem, ſed ſine tali priuilegio obtinent. Defectu cuius diſtinctionis inter duo prædicta, mirum non eſt, quod hæretici ita turpiter æquiuocauerint, pro certitudine fidei, quam poſſunt habere ſinguli fideles, quamdiu ſunt tales, obtrudentes nobis priuilegium non errandi.

Quartò notandum eſt ad pleniorem notitiam huius priuilegij non errandi in fide quod Eccleſiæ Catholicæ conceſ-

ſum

ſum probabimus. Deum quidem illud poſſe conferre, cui voluerit, hoc enim nullam penitus inuoluit contradictionem; multiſque etiam fortaſſe illud de facto conceſsiſſe; ita tamen vt præ illis Eccleſiæ Catholicæ priuilegium duas ſingulares habeat conditiones, quarum vna eſt, quod certitudine fidei tenendũ ſit hoc priuilegium illi fuiſſe à Deo collatum; alia, quod eadem certitudine credendum ſit, ea omnia eſſe veriſsima, quæ ab Eccleſia Catholica in rebus ad ſalutem neceſſarijs creduntur. Vnde cũ inquirimus an ſit in vera Chriſti Eccleſia toto orbe viſibiliter diffuſa priuilegium nõ errandi in rebus fidei ac morum, ſiue quod idem eſt in rebus ad ſalutem neceſſarijs, ſermo eſt tantùm de priuilegio non errandi, quod cum certitudine generali, & cum obligatione credendi à Deo conceſſum fuit. Si enim non eſt nobis certũ de fide, quod Deus alicui dederit priuilegium non errandi in rebus ad ſalutem neceſſarijs, admiſſo quod re vera dederit, non tenemur certò credere illi, in ijs, quæ ipſe credit aut ſentit; ex quo enim dubitamus, vel certi non ſumus de tali priuilegio, ſatis conſtat, neque nos etiam eſſe certos, quod non poſſit errare. Et in hoc maximè controuerſiæ inter Catholicos, & hæreticos punctum conſiſtit; quod Catholici probare debent, & de facto probant, certum eſſe de fide, quo Eccleſia Catholica toto orbe diffuſa habeat priuilegium non errandi, ſiue errare non poſſit credendo, vel ſentiendo aliquid fidei, aut bonis moribus contrarium. Heretici quoque, ſi volunt doctrinam Lutheri & Caluini tanquam certam de fide teneri, neceſſe eſt, vt probent certum eſſe de fide, quod vtrique priuilegium non errandi à Deo communicatum fuerit; ſi enim hoc non probant, vt re vera non probant, neque ex Scriptura, neque ex aliqua certa, imo nec topica ratione, ſatis conſtat totam illorum corruere doctrinam; quia vbi priuilegium non errandi non exiſtit, nec eſt certum de fide exiſtere, ibi certitudo fidei eſſe non poteſt;

Quintò obſeruandum eſt hanc Eccleſiæ infallibilitatem, ſeu priuilegium non errandi; verſari tantùm circa ea, quę ad ſalutem & religionem pertinent, ſiue, quod idem eſt, quæ ad fidem, & bonos mores; non autem circa ea, quæ ſunt ad hæc indifferentia, & quorum ignoratione cuiuslibet Catholici ſalus non periclitatur: cuius generis ſunt variæ veritatum naturalium, politicarum, medicarum & ſimilium ſententiæ aut definitiones; vnde ſi in ijs aliquid Eccleſia ſentiret, aut etiam definiret, vt ſtellam eſſe maiorem tota terra, Alchimiſtas verum aurum per artem poſſe, vel non poſſe producere, non eſſet hæreſis, neque error contrarium opinari aut ſentire niſi apertè & euidenter in diuinis Scripturis haberetur; cũ enim Chriſtus Dominus promiſit Spiritum Sanctum doctorum Apoſtolos, & totam conſequenter Eccleſiam, omnem veritatem, hoc ſolùm de rebus ad ſalutem, & religionẽ pertinentibus debere intelligi, nec ad quamlibet veritatem abſolutè extendi cõmuniter aſſerunt Doctores, nec aliud contra hæreticos rationabiliter intendi poteſt; res autem ad ſalutem & religionem Catholicam maximè ſpectantes, ſunt veritates fidei, quæ pertinent ad cognitionem & intellectum; & diſciplina morum, ſeu leges & præcepta ad mores pertinentia, quibus voluntas, & totus homo in vltimum finem dirigitur; ſed rurſus in rebus præſertim ad morũ diſciplinam ſpectantibus, cum aliquæ ſint particulares, quæque ad paucos attinent, quales ferè ſunt omnes controuerſiæ facti, vt an tales ſint Epiſcopatu digni, & ad illum promouẽdi? an vere fuerint promoti? an propter aliquos defectus ſint deponendi? in his & ſimilibus, quæ ex informatione, teſtimonijſque hominum præcipuè pendent, Catholici non defendunt Eccleſiæ infallibilitatem, ſed eam errare poſſe, vnum vel aliud ſentiento libenter concedunt ſecus autem in rebus vniuerſalibus, quibus tota aſſentitur, qualia ſunt decreta fidei, & præcepta morum generalia; in

quo-

quorum aſſenſu, cum iterum duobus modis poſſit conſpirare, ſeu conuenire: primò credendo illa ſolùm vt probabilia, vel probabiliora, & magis pia, aut in quocumque alio ſimili gradu, qui nõ attingat certitudinẽ fidei; ſecundò credendo illa tanquam certa de fide, & à Deo reuelata, hoc poſteriori modo eſt principalis controuerſia; nam alter non pertinet ad fidem, de quo tamen, vt & de aliquibus alijs, ad completam materiæ notitiam in fine huius capitis agemus.

Sextò & vltimò notandum eſt in aſſenſione fidei, ſeu tanquam de fide, duplicem eſſe poſſe errorem, vnum inculpabilem, qui nimirum ex ignorantia quadam inuincibili procedit; alterum verò culpabilem, cui pertinaciter quis etiam poſt vnam, aut alteram correptionem ſufficientem adhæret; inter quos modos hæc eſt differẽtia, quod per hunc vltimum ſtatim amittitur tota fides, vt diximus ſupra; non autem ſic per priorem, ſaltem in ſingulis perſonis; His ita paulò longius pro rei, de qua agimus grauitate prænotatis, vera Catholicorũ ſententia explicabitur ſequentibus concluſionibus.

Prima Concluſio, certa fide tenendũ eſt Eccleſiam toto orbe diffuſam abſolutè errare non poſſe errore culpabili, ſentiendo, vel credendo aliquid fidei, aut bonis moribus contrarium. Ad huius concluſionis probationẽ primò faciunt illa omnia, quibus cap. 3. oſtendimus perpetuam fore Eccleſiæ vſque ad conſummationem ſæculi durationẽ; vt enim ibi notauimus, et ſi citra errorem poſſet deficere vel interrumpi, nihilominus per errorem in fide, ſi vniuerſaliter ei obreperet omnino deberet ceſſare; igitur ſi ex dictis citato capite habetur Eccleſiã deficere, vel interrumpi nõ poſſe, à fortiori, ex illis concludetur illam quoque culpabiliter errare non poſſe, ſentiendo aut credendo aliquid fidei, vel bonis moribus aduerſum. Nunc agendo ex proprijs, cum medium vnicum ad probandum, certum eſſe de fide, quod Eccleſiæ Deus hoc priuilegium conceſſerit, ſit Dei verbum, qua Scripturis, qua traditionibus prolatum; primùm adducemus Sacræ Scripturę loca, quæ in ſenſu litterali hoc affirmant; ſecundò varia Sanctorum Patrum teſtimonia; traditio enim contra peruicaces Eccleſiæ hoſtes, ex hiſtorijs, Patrumq; reſponſis, ac ſententijs oſtenditur, qui ſæculis omnibus, vt in firmamento ſtellæ, ſic in Eccleſia ſanctitate, & doctrina luxerunt. Tertiò rationes ex illis deſumptas afferemus, & vltimo ad hominem aliqua ipſorum aduerſariorum loca, quibus Catholicam veritatem fateri coguntur.

Primus Sacræ Scripturæ locus habetur Matthæi 15. vbi Chriſtus Eccleſiæ promittit: *Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*; ſed ſi Eccleſia poſſet aliquid errore culpabili ſentire, vel credere, quod eſſet fidei, aut bonis moribus contrarium, iam portæ inferi aduerſus eam maximè præualerent: Igitur vel Chriſtus falſum dixit, & promiſit, quod eſt impoſſibile, vel Eccleſia non poteſt errare. Maior huius argumenti videtur omnino certa; minor autem probatur ex vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, qui docet in his verbis promiſiſſe Chriſtum Eccleſiæ ſuæ perpetuam in fide ſtabilitatem, & firmitatem; per portas verò inferi dæmonis potentiam, & aſtutiam intelligunt, quæ non ſolùm in tyrannorum perſecutionibus, ſed maximè in diſſeminandis hæreſibus & erroribus verſatur; vnde ſi ſemel Eccleſia poſſet errare in rebus ad fidem & bonos mores pertinentibus, certè portæ inferi aduerſus eam præualerent contra expreſſam Chriſti Domini promiſſionem; Audiamus Patrum ſuper hunc locum ſententias, contra peruerſas hæreticorum interpretationes; D. Athanaſius in orat. Vnũ eſſe Chriſtum; prolatis dictis verbis, ait: *Fidelis ſermo, & non vacillans promiſſio, & Eccleſia inuicta res eſt, etiam ſi inferus ipſe commoueatur, & ſi qui in inferno ſunt mundi principes tenebrarum tumultum faciant*: Idem ferè S. Ambroſius habet lib. de bono mortis cap. 12. *Donatur*, inquit,

Digitized by Google

inquit, *Petro, ne portæ inferi præualeant ei; portæ inferi iſtæ ſunt terrenæ*; & infra: *iſtæ ſunt criminum portæ*: inter quæ proculdubio primatum hæreſis tenet; vndè ſi ſemel Eccleſia vniuerſalis illa inficeretur, credendo, vel ſentiendo aliquid contra fidei veritatē; proculdubio portæ inferi non tantùm aduerſus illam prçualuiſſe, verùm etiam totaliter illam deſtruxiſſe dicendæ eſſent, cuius tamen oppoſitum ſtante diuinæ promiſſionis firmitate contigiſſe videmus: ipſa enim aduerſus vniuerſa huius mundi mala, perſecutiones, hęreſes, peccata, & quęcumque diaboli machinamenta, tanquā inexpugnabilis arx in rupe fundata, ſemper inuicta permanſit, & in perpetuum permanebit: Propterea Euſebius Cęſarienſis lib. 1. de præparat. Euangelica cap. 3. ait: *Eccleſia hoc nomine à Chriſto donata radices egit, ac vſque ad aſtra Sanctorum orationibus glorificata, luce, & fulgore orthodoxæ fidei ſplendet, neque hoſtibus terga dat, neque ipſis ianuis mortis cedit, propter pauca verba, quæ ille protulit. Super hanc petram ædificabo Eccleſiā meā, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*; & D. Auguſtinus lib. 1. de ſymbolo cap. 6. *Eccleſia Catholica contra omnes hæreſes pugnans, pugnare poteſt, expugnari non poteſt. Hæreſes omnes de illa exierunt tanquam ſarmenta inutilia de vite præciſa: ipſa autem manet in radice ſua, in vite ſua, in charitate ſua, Portæ inferorum non vincent eam.* Ac tandem S. Ioānes Damaſcenus in orat. de transfigurat. Domini: *Aduerſus hanc inferorum portæ, hæreticorum ora, dæmonum organa impetum quidem facient ſed non præualebunt*; & infra, *Nam quod nunquam futurum ſit, vt euertatur, planè confidimus, cùm Chriſtus id affirmauerit.*

Secundùm Scripturæ teſtimonium deſumitur ex eodem Sancto Matthæo cap. 28. vbi iterum Chriſtus, qui nec fallit, nec fallitur promittit fidelibus & cōſequenter vniuerſali Eccleſiæ ex illis coaleſcenti: *Ecce ego vobiſcum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi*: His enim verbis, vel ſupponitur Eccleſiæ in fide indefectibilitas, ſi quidem Chriſtus apud eos eſſe vſque ad conſūmationem ſęculi non poſſet, qui doctrinam, fidem, ac religionem ſuam non tenerent; vel tali modo loquendi ſępius in Scripturis conſueto, Sapient. 10. Ieremiæ 1. Actor. 7. ſpecialem protectionem vel aſsiſtentiam ſuam in Eccleſia ſignificare voluit, vt de perpetua eius in fide ſtabilitate certiores efficeremur; ſicut communiter exponunt Patres, D. Hieronymus in hunc locum, nec non Iſaiæ cap. 41. Chriſoſtomus homil. 91. in Matth. Auguſtinus tract. 50. in Ioannem; *Secundum maieſtatem ſuam*, inquit, *ſecundum prouidentiam, ſecundum ineffabilem, & inuiſibilem gratiam impletur, quod ab eo dictum eſt. Ecce ego vobiſcum vſque ad conſummationem ſæculi*; & Leo Papa epiſt. 31. *Non deſerit Eccleſiam ſuā diuina protectio dicente Domino, Ecce ego vobiſcum &c.*

Tertius locus habetur Ioannis 14. v. 16. vbi ait Chriſtus: *Et ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, ſpiritū veritatis*; cum enim in præallato S. Matthæi teſtimonio promiſiſſet Apoſtolis, ac diſcipulis ſuis, quia tunc ipſi erant vera Eccleſia, vel ſaltem tanquam prælati, & ſuperiores eam vniuerſaliter repręſentabant, ſuum peculiarem fauorē, etiam ſecundum ſuam humanitatem, nunc iiſdem peculiarem aſsiſtentiam Spiritus Sancti, & Patris ſimul ac ſuam pollicetur; nec non inſuper Eccleſiæ ad eorum tempus ſubſecuturæ, vt ſatis ſonant illa verba, *vt maneat vobiſcum in æternum*, nec enim minus imò magis, quam Apoſtolorum tempore, debuit Eccleſiæ ſpiritus veritatis ſemper aſsiſtere, propter varias hęreſes, quæ in eam, ab Apoſtolorum obitu crudeliter ſęuierūt, & eam tamen nunquam expugnarunt, quin potius per perſecutiones tyrannorum, perſonarum numero, & merito ſanctitatis auctam eſſe, & per contradictionem hęreticorum in ſcientia creuiſſe, & in veritatum cognitione magis illuminatam fuiſſe communiter docēt Patres;

Hila-

Hilarius lib.7. de Trinitate, *Ipſa eſt*, inquit, *quæ dum perſecutionem patitur, floret; dum opprimitur, creſcit; dum arguitur, intelligit; tunc ſtat, cum ſuperari videtur*: & Bernardus ſermone 79.in Cãtica: *Nec verboſitate Philoſophorum, nec cauillationibus hæreticorum, nec gladijs perſecutorum potuit Eccleſia, vel aliquando poterit, ſuperari*; non alia certè ratione niſi quia ſemper cum illa manſit, & in æternum manebit ſpiritus veritatis; hic eſt enim, *qui inualeſcit, & obtinet in ſæcula ſæculorum, & manet in æternum*, 3. Eſdræ cap.4.

Quartus locus deſumitur ex D.Paulo, qui 1.Corinth.cap.10. cum de Chriſto Domino dixiſſet; *Petra autem erat Chriſtus*; deinde Epheſ.2. docet Eccleſiam fundatam fuiſſe ſuper hanc Petrã; *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu*; quippè Apoſtoli, & Prophetæ poſt Chriſtum lapidem ingrediuntur; Eccleſiam autem ſic fundatam nunquam à fide cecidiſſe, nec in poſterum caſuram eſſe, ſatis oſtendit firmitas ac ſtabilitas talis fundamenti; demonſtraturque euidenter ex eo quod ipſemet Chriſtus Matth.7. dixit; nimirùm ſapientem architectum eſſe, qui ædificat domum ſuper petram: ſtultum verò, qui ſuper arenam; cuius rationem reddit, quia quandò vehemens aliqua oritur tempeſtas, mox corruit illa, quæ ſuper arenam; non altera quæ ſuper petram fundata eſt; quis enim dubitet ſapientiam increatam voluiſſe imitari ſapientem architectum, & ædificare Eccleſiam vocatam ab Apoſtolo, vt mox dicemus, domum Dei, ſuper firmam, qualis erat ipſemet, petram, quam proindè nulla ventorum aut imbrium, hoc eſt nulla perſecutionum aut errorum violentia diſijcere vnquam poſſet.

Quo circa magnam proculdubio iniuriam irrogant Chriſto, qui aſſerũt Eccleſiam ab ipſo ædificatam, & in ipſo fundatam poſſe deficere, & reipſa aliquandò à fide defeciſſe. Inde enim ſequitur Chriſtum ex ſuomet teſtimonio, non ſolum architecto ſapienti aſſimilandum non eſſe, ſed potius vt ſtultum illudi debere; ſi quidem iterum Lucæ 10. teſtatur, illudendum eum, qui ędificare cœpit, & non potuit conſummare: item illum, qui non prius ſedens computauit ſumptus, qui neceſſarij ſunt ad perficiendum; At Chriſtus, vt primo loco vidimus, ſe ędificaturum promiſit Eccleſiam, aduerſus quam tota inferorum potentia pręualere non poſſet; igitur vel pręualuit aliquando per hęreſim illam inficiendo, & Eccleſia cecidit? Et tunc, quo nihil dici poteſt ſceleſtius, Chriſtus non vt ſapiens architectus laudandus, ſed vt ſtultus illudendus foret, imò etiã pro mendaci habendus, quod promiſiſſet ſe ſuper petram ędificaturum, & non feciſſet; quod dixiſſet portas inferi non pręualituras, & pręualuiſſent: Vel nunquam infernus pręualuit, nunquam Eccleſia cecidit, nec cadet in poſterum per aliquem à fide defectum? Et hoc aduerſus Sectarios intendimus. Iterum Chriſtus domum voluit erigere, in qua nobiſcum eſſet omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. Quod ſi ſumptus neceſſarios computauit, eam vtique perfecit, hoc eſt, nulli prorſus in fide errandi periculo obnoxiam eſſe voluit, ſi enim fides perit, intereat ſimul Eccleſia neceſſe eſt, ſublata autem fide atque Eccleſia, neceſſario deſtruitur domus Dei, *quæ eſt*, inquit Apoſtolus, *Eccleſia Dei viui columna & firmamentum veritatis*; ſin minus dicant aduerſarij, haud computatis ſumptibus ædificare Chriſtum cæpiſſe; vel impotentiæ, vel inconſiderationis, vel aliorum ſimilium neceſſe eſt illum arguant (quibus nihil impius excogitari poſſe videtur) quod domum à ſe tot laborum, pretioſiſſimique ſanguinis ſui ſumptibus ædificari cæptam, vel non potuerit, vel pęnitens facti poſteà noluerit conſummare, ſed dęmonibus diripiendam, & inhabitandam relinquere, contra factas vt vidimus à ſe tàm expreſſas promiſſiones.

Quintus denique locus habetur 1. Timoth. 3. *Vt ſcias quomodo oporteat te* con-

conuerſari in Domo Dei, quæ eſt Eccleſia Dei viui, firmamentum & columna veritatis: huiuſmodi enim tituli, vt ex terminis ipſis patet, non compatiuntur ſecum aliquam in fide defectibilitatem; quando enim aliqui ex aduerſarijs dicunt Eccleſiam ita appellari, quamdiu diuinis adhęret Scripturis, aut quia proprium eius munus eſt Verbũ Dei, quod eſt ipſa veritas, tueri ac defendere, quãuis, inquiunt, non ſemper id præſtet; huiuſmodi expoſitiones & aliæ ſimiles ſunt omnino contortæ, & ridiculæ; ſic enim quicumque fideles, aut Eccleſiæ paſtores in particulari conſiderati, poſſent etiam vocari firmamenta & columnæ veritatis, quandoquidem ipſi quoque, dum diuinis adhærent Scripturis, legitimoque illarum ſenſui, nunquam errare poſſunt, nec in credendo, nec in docendo; teneanturque inſuper illarum veritatem contra impugnantes conſtanter etiam vſque ad ſanguinis effuſionem propugnare; In hoc igitur priuilegium non errandi in rebus fidei diuinitus Eccleſiæ præ alijs conceſſum, ſitum non eſt, ſed in eo quod attenta diuinarum promiſſionum veritate, abſolutè non poteſt illa non ſcripturis adhęrere; non poteſt non illarum veritatem aduerſus hęreticos defendere; non poteſt denique fidem à Chriſto & Spiritu Sancto ſemel edoctam non ſemper tenere, & conſeruare, ne vel minimum quid illi contrarium ſentiendo; indeque iure merito ab Apoſtolo *firmamentum & columna veritatis* appellatur; nec aliter de illa tàm pręcellentes tituli verificari poſſũt: Hęc igitur ſunt præcipua noui teſtamẽti loca, quibus noſtram concluſionem ſufficienter demonſtratam arbitror, & propter quæ omnes etiam antiqui Patres in illa tanquam in fidei dogmate conueniunt.

Primus occurrit D. Irenęus lib. 3. cap. 4. *Tanta igitur oſtenſionis*, inquit, *cũ ſint hæc*, præmiſſa nimirum ab ipſo de Scripturis, ſucceſſionibus Epiſcoporũ, maximè in Eccleſia Romana, & traditionibus Apoſtolorum, infert, *non oportet adhuc quærere apud alios veritatem, quam facile eſt ab Eccleſia ſumere, cum Apoſtoli, quaſi in depoſitorium diues, pleniſſimè in eam contulerint omnia quæ ſint veritatis: vti omnis quicumque velit, ſumat ex ea potum vitæ*; At ſi poſſet deficere, vel errare in fide, non ex ea certè potus vitæ ſumeretur, ſed potius æternæ mortis.

Tertullianus lib. de pręſcript. c. 18. quaſi irridens eos qui vniuerſali Eccleſiæ errorem circa fidem tribuunt, ait; *Nullam Eccleſiam reſpexerit Spiritus Sãctus vti eam in veritatẽ deduceret, ad hoc miſſus à Chriſto, ad hoc poſtulatus de patre, vt eſſet doctor veritatis? Neglexerit officium Dei Villicus, Chriſti Vicarius* (id eſt vicem eius gerens, & in docendi munere abſentiã eius corporalem ſupplens) *ſinens Eccleſias aliter interim intelligere, quam ipſe per Apoſtolos prædicabat*: Id autem proculdubio ſiuiſſet, & ſineret, ſi quando in eas aliquis contra fidem & bonos mores error irrepſiſſet, vel irreperet; imo talis error Chriſto & Spiritui Sancto attribui deberet: quippe qui Eccleſiam perpetuo regunt, & quod ab Eccleſia fit, ab ijs fieri dicitur: Ioannis 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Ad Epheſ. 1. *Dedit Deus ipſum*, nempè Chriſtum, *caput Eccleſiæ, quæ eſt corpus ipſius*; & cap. 3. *Vir eſt caput mulieris, ſicut Chriſtus Eccleſiæ*; quæ omnia cum ſint blaſphema, & à Chriſti promiſſione, & ab Spiritus Sancti prouidentia bonitateque aliena; concludendũ eſt impoſſibile eſſe, quod Eccleſia ex promiſſione Chriſti habens ſecum in æternum ſpiritum veritatis, tanquam rectorem & doctorem, à quo in veritatis cognitione regitur, & illuminatur, circà eamdem veritatem errauerit, aut aliquando erratura ſit.

D. Cyprianus Epiſtola 55. ad Cornelium, explicans illa verba quæ Chriſtus, recedentibus ab eo aliquibus, conuerſus ad Apoſtolos dixit, nunquid & vos vultis abire? Seruans ſcilicet legẽ, qua homo libertati ſuæ relictus, & in arbitrio proprio conſtitutus, ſibimetipſe vel mortem appetit vel ſalutem, ait: *Petrus*

tens tamen ſuper quem ædificata ab eodem Domino fuerat Eccleſia, unus pro omnibus loquens, & Eccleſiæ voce reſpondens, ait: Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus & cognouimus, quoniam tu es filius Dei viui: ſignificans ſcilicet & oſtendens eos qui à Chriſto receſſerint, culpa ſua perire, Eccleſiam tamen quæ in Chriſtum credat, & quæ ſemel id quod cognouit teneat, nunquam ab eo omnino diſcedere, & eos eſſe Eccleſiam, qui in Domo Dei permanent. Plantationem verò plantatam à Deo patre non eſſe, quos videmus non frumenti ſtabilitate ſolidari, ſed tanquam paleas diſſipantis inimici ſpiritu ventilari, de quibus & Ioannes in epiſtola ſua dicit: Ex nobis exierũt, ſed non fuerunt ex nobis: ſi enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum. At ſi Eccleſia vniuerſalis deficere poſſet in fide, iam non eſſet minus plantatio non plantata à Deo, diſſipantiſque inimici ſpiritus ventilationi expoſita, quàm omnes illi qui per infidelitatis peccatum ab ea exierunt, quod quam ſit abſurdum poſt factas illi à Deo promiſſiones, clarius eſt, vt vlteriori probatione indigeat.

D. Ambroſius lib. 3. epiſtol. 25. ad Vercellenſes. *Nemo*, inquit, *ſtat, niſi qui fide ſtat, niſi qui fixus ſtat ſui cordis ſententiæ. Alibi quoque legimus, tu autem hic ſta mecũ, vtrumque ad Moiſem à Domino dictum eſt, vbi tu ſtas terra ſancta eſt, & hic ſta mecum, hoc eſt mecum ſtas, ſi ſtes in Eccleſia, ipſe enim locus eſt ſanctus, ipſa terra fecũda ſanctitate, & opima virtutum meſſibus. Sta ergo in Eccleſia, ſta vbi tibi apparui, ibi ego tecum ſum. Vbi eſt Eccleſia, ibi firma ſtatio tuæ mentis eſt, ibi fundamentum animi tui;* ſi autem Eccleſia poſſet incidere, & de facto incidiſſet in hereſim, vt aſſerunt Sectarij: qua ratione firma ſtatio, & non potius infida dici poſſet, in qua ſtare, cuique adherere non modo periculoſum, ſed mortiferum eſſet, proindeque iniquum eſſet fideles ad iſtud alligare, vt facit hic Ambroſius, aliique communiter Patres cum illo.

S. Hieronymus exponens illa verba quibus Eccleſia 1. Timoth. 3. vocatur firmamentum & columna veritatis, ait; *Eccleſiam dici columnam, in qua nunc ſola veritas ſtat firmata, quæ ſola ſuſtinet ædificium.* Item contra Luciferianos circa medium, *Quale eſt*, inquit, *vt leges Eccleſiæ ad hereſim transferas?* quod aſſeri non poſſet, ſi Eccleſia in rebus ad fidem, & bonos mores pertinentibus errare poſſet, ſic enim facilè eſſet leges Eccleſiæ ad hereſim transferre, vel hereſeos accuſare, vt impudenter audent Sectarij. Et infra. *Si Eccleſiam per totum orbem diffuſam non habet Chriſtus, aut ſi in Sardinia tantùm habet, nimium pauper factus eſt.* Tandem poſt multa de Eccleſia prolata, ſub finem ita concludit, *Poteram diem iſtiuſmodi eloquij ducere, & omnes propoſitionum riuulos vno Eccleſiæ ſole ſiccare, verum, quia iam multum ſermocinati ſumus, breuem tibi apertamque animi mei ſententiam proferam, in illa eſſe Eccleſia permanendum, quæ ab Apoſtolis fundata vſque ad diem hunc durat.*

D. A[illegible]guſtinus hanc eamdem veritatem, in pluribus ſuis, præter iam ſuperius citata, locis clariſſimè [illegible] conc. 2. in Pſalm. 101. con[illegible]onatiſtas, vbi introducit Eccleſi[illegible] ita cum Chriſto colloquentem: *Quid eſt, quod neſcio qui recedentes à me, murmurãt contra me? quid eſt, quod perditi me perijſſe contendunt? Certè enim hoc dicunt, quia fui & non ſum. Annuncia mihi exiguitatem dierum meorum. Quamdiu ero in iſto ſeculo? Annuncia mihi propter illos, qui dicunt: fuit, & ia[illegible]on eſt: apoſtatauit & perijt Eccleſi[illegible] omnibus gentibus. Et annunti[illegible]it: Ecce ego vobiſcum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi.* En quomodo Auguſtinus in Donatiſtis cõfodit Lutheranos & Caluiniſtas, quaſi eos audiuiſſet dicentes cum illis: *Eccleſia Catholica iam non eſt, ſed fuit: apoſtatauit, & perijt.* Contra quos ſimiliter ei licebit exclamare: Quid eſt, quod neſcio qui recedentes à me, murmurant contra me? quid eſt, quod perditi me perijſſe contendunt? Nonne tu Domine dixiſti, *Ecce ego tecũ ſum omnibus diebus*

bus vſque ad conſummationē ſæculi? Certè non dixiſti, Ecce tecum ſum, trecentis, quadringentis, vel ad ſummū quingentis annis, & poſtea per plura ſæcula te deſeram, vſque ad tempora Lutheri & Caluini: ſed disertè omnibus diebus vſque ad finem mundi.

Item lib. de vtilitate credendi cap. 8. loquens idem Auguſtinus de homine deſiderante, & laborante pro veritate inuenienda, ait; *Si vis finem huiuſmodi laboribus imponere, ſequere viam Catholicæ diſciplinæ, quæ ab ipſo Chriſto per Apoſtolos ad nos vſque manauit, & ab hinc ad poſteros manatura eſt.* Exiſtimabat enim Sanctus ille doctor, nunquam defuturam illam fidem, neque aliter, quam per traditionem, & ſucceſſionem in Eccleſia Catholica ad poſteros fuiſſe peruenturam; *cuius proinde authoritati nolle primas dare, vel ſummæ profectò impietatis eſſe, vel præcipitis ignorantiæ*, dicit cap. 17. eiuſdem libri, & epiſtola 118. ad Ianuarium, *Inſolentiſſimæ eſſe inſaniæ, contra illud diſputare quod ... ſentit Eccleſia*: ... refert quod in hac epiſtola notiſsimum agatur de ritibus & conſuetudine Eccleſiæ vbique recepta; vt obijciunt aduerſarij; nam argumento à minori ad maius, ſi de conſuetudine aliqua, quæ eſt tantùm iure humano, & poſitiuo introducta dicat Auguſtinus inſolentiſsimum eſſe aduerſus eam abire & ſentire: multo magis iſtud de fidei rebus, quæ ſunt iuris diuini, & fideles omnes maximè obligant, cenſuit; ideoque contra epiſtolam fundamenti cap. 5 ait: *Ego Euangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ Catholicæ commoueret authoritas, quibus ergò obtemperaui dicentibus, credite Euangelio, cur non obtemperem dicentibus mihi, noli credere Manichæo.* Quippe qui nouerat Sāctus Doctor authoritatem Eccleſiæ non minus in paruis quam in magnis, & in magnis quam in paruis ad fidem & bonos mores pertinentibus infallibilem ac indefectibilē nobis eſſe credendi beneque viuendi regulam; vnde iterum lib. 2. contra Creſconium cap. 33. ait: *Quoniam ſancta Scriptura fallere non poteſt, quiſquis falli metuit huius obſcuritate quæſtionis eamdē Eccleſiam de illa conſulat, quam*, ſcilicet Eccleſiam, *ſine vlla ambiguitate ſancta Scriptura demonſtrat.* Et lib. 7. de Baptiſmo cap. 53. *Nobis tutum eſt fiducia ſecuræ vocis aſſerere quod in gubernatione Domini Dei noſtri & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti vniuerſalis Eccleſiæ conſenſione roboratum eſt*; Quæ omnia, & ſimilia, quæ paſſim docet D. Auguſtinus de vera Chriſti Eccleſia, quomodo concordari poſſint cum lapſibus & erroribus fidei cōtrarijs quos illi Sectarij tribuunt, ideoque eam veram fidem amiſiſſe, ac ſubindè contra Chriſti promiſſionem, è mundo perijſſe in ſuæ hereſis excuſationem eadem impudentia obtendunt, viderint ipſi; Nos interim cum Auguſtino eamdem regulam veneramur, & amplectimur; ſpeciatimque ex ea deducemus libro ſequenti ſectione nona, eos non errare, imo in veritate ambulare, qui defendunt ſacrificium miſſæ, inuocationem Sanctorum, Purgatorium & ſimilia; quæ conſenſu totius Eccleſiæ, antequam Lutherus & Caluinus naſcerentur, recepta, & approbata ſunt tanquam vera fidei Chriſti dogmata.

Diuus tandem Fulgentius in eamdem ſententiam hęc habet epiſtola ad Probum cap. 5. *Eccleſia Virgo in fide & charitate perſiſtens, & ſapientiam poſſidet & virtutem: ideo nec ſeductione decipitur, nec violentia vincitur, quia internæ virginitatis integritate fulcitur.* Quibus ſanè verbis vt alludit ad illud Matthęi 25. vbi regnum cælorum, quod eſt Eccleſia Chriſti virginibus aſſimilatur; & ad illud Apoſtoli 2. Corinth. 12. vbi *virginē caſtam* vocat Eccleſiam, vt dicit Auguſtinus tract. 13. in Ioannem, ita aptiori ſimilitudine non poterat declarare infallibilitatem Eccleſiæ in credēdo, ſicut enim Virginitas conſiſtit in indiuiſibili, vnicoque actu deperditur; ita etiam fides diuina & ſupernaturalis vt probauimus ſupra ad longum, conſiſtit in indiuiſibili, vt vel vnico minimo actu infidelitatis totus fidei habitus corrumpatur;

tur;

tur; igitur ſi quando Eccleſia in fide defeciſſet, vt calumniantur Sectarij, non amplius virgo deſponſata in fide, ſed adultera vocanda eſſet; & quamuis ipſi non vereantur tali eam iniuria afficere, quam tamen hoc ſit à veritate alienum, patet ex modo loquendi tàm diuinarum Scripturarum, quam Sanctorum Patrũ huc vſque citatorum, quibus adhuc alij plures poſſent adiungi, quos tamen miſſos facio; qui enim iam adductos non audierit, nec alios etiam audiet, ſed ad defenſionẽ ſui erroris vana ſemper ſubterfugia excogitabit: nunc ergo veniamus ad rationes.

Prima ratio noſtræ concluſionis demonſtratiua deducitur, ex perpetua veræ Chriſti Eccleſiæ viſibilis duratione; at ſi fidem amitteret culpabiliter aliquid illi contrarium credendo vel ſentiendo, eo ipſo desineret eſſe vera Chriſti Eccleſia: Igitur aſſerendum eſt, eam non poſſe à vera & diuina fide per errorem culpabilem deficere. Maiorem huius argumenti probauimus ſupra cap. 3 Minor etiã patet ex dictis in toto ferè huius Sectionis decurſu, in quo oſtendimus formale conſtitutiuum Eccleſiæ, & membrorum eius eſſe fidem internam exteriori profeſsione manifeſtatam; igitur ſi ſemel perit fides, Eccleſiam quoque perire neceſſe eſt: ſicut enim gentiles ſunt extra Eccleſiam, quia fidem eius non receperunt, & heretici desinũt eſſe in Eccleſia, eo ipſo, quod fidem amittunt; ita etiam, ſi tota Eccleſia eam perderet, eo ipſo desineret eſſe Eccleſia, & inciperet eſſe Sathanæ Synagoga; nec amplius dici poſſet in Symbolo Apoſtolico & Nicæno ab aduerſarijs etiam recepto, credo vnam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, ſi quidem ſine vnitate fidei non poteſt eſſe vna; neque etiam ſancta, ſine fide enim impoſsibile eſt placere Deo; neque Catholica & Apoſtolica ſine fide vniuerſali, quæ omnia vera dogmata ab Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus edocta complectatur. Cum ergo Eccleſia non poſſit desinere eſſe, quandiu mundus durauerit, neque etiam poſsit exiſtere, quin ſimul ſit vna, Sancta, Catholica & Apoſtolica, fieri etiam non poteſt, vt à vera vnquam fide deficiat, vel minimum quid credendo aut ſentiendo, quod illi aduerſetur.

Altera ratio eſt, quia ita Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionis veritatem venire, vt tamen hoc fiat per veræ Eccleſiæ viſibilis magiſterium, extra cuius fidem nulla eſt ſalus, vt oſtendimus cap. 6. at ſi ea in terris per tot ſæcula defeciſſet, factaque fuiſſet ex domo Dei, regnum, vt dicunt aduerſarij, Antichriſti; à quibus tunc fidem audiſſent homines vt ſalui fierent? nam fides ex auditu ad Rom. 12. Igitur vel dicendum Eccleſiam viſibilem nunquam defeciſſe, quod intendunt Catholici, quãdiu enim eſt fides Chriſti, ſine qua nullo vnquam tempore ſalui fieri potuerũt homines, in ſtatu præſertim legis Euangelicæ, de quo nunc agimus, tamdiu etiam durat & ſupereſt Eccleſia ac religio Chriſti, vt eſt euidentiſſimum; Vel dicendum toto illo tempore nemini infidelium, ſecundùm ordinariam Dei viam, ſalutem ſuam prudenter operandi conceſſum fuiſſe modum; vel etiam illius conſequendæ occluſam eis fuiſſe ianuam, copioſiſſimis tamen Chriſti meritis ſemper & vbique reſeratam; vel denique tunc Deum impoſſibilia crudeliter & iniuſtè præcepiſſe, obligando cunctos ſub æternæ mortis periculo ad ingrediendam Eccleſiam, quæ non eſſet, ſed in Sathanæ Synagogam per infidelitatem degeneraſſet, ſicut ſi princeps interminaretur omnibus ſubditis, qui eodem tempore extra ciuitatem à ſe nominatam reperirentur, deſignaret autem iamdudum exciſam, vel ignotam ciuitatem, profectò crudelitatis & iniuſtitiæ notam ferre non poſſet? Quæ omnia quàm ſint abſurda & impia, quamque euidenter ex doctrina aduerſariorum, conſequantur, ſano virorum non præoccupatorum iudicio relinquo.

Tertia ratio deſumi poteſt ex innato omnibus gentibus, & quibus vis etiam

reli-

religionis cuiuſque profeſſoribus ſenſu de perpetuitate veræ religionis, & quod idem eſt, Eccleſiæ; adeo vt ſemper nouæ religiones hoc ſolo nomine, quod nouæ eſſent repudiatæ, & exoſæ fuerint, indeque religionem ipſam Chriſtianam, quod recens tunc & nuperaeſſet, oppugnatam fuiſſe ab Ethnicis, eorumque plures in Ethniciſmo ob eius antiquitatem remanſiſſe veteres docent Patres, Tertull. cap. 6. Apolog. Arnobius lib. 2. contra Gentes num. 60. Iſidorus Peluſiota lib. 2. epiſt. 46. Hilarius Diaconus Epheſ. 5. *ad illud nemo vos ſeducat inanibus verbis*: Lactantius Firmianus lib. 2. inſtitut. cap. 6. Theophilus Antiochenus lib. 3. Vt propterea S. Ioannes Chriſoſt. homil. 7. in 1. ad Corinth. ſuper illa verba, *Quis cognouit ſenſum Dei*, mundi per Apoſtolos conuerſionem ex eo capite mirabiliſſimam fuiſſe ſtatuat, quod tantuli homines, abiecta veteri ſuperſtitione ad nouam doctrinam fidei amplectendam, Ethnicos induxerint. Igitur eum aduerſarijs ipſis indubitatum ſit veram Chriſti Eccleſiam viſibilem primis ſaltem ſuæ fundationis annis aut ſæculis à fide nunquàm aberraſſe, indubitatum quoque illis eſſe deberet, ni oculos lumini etiā naturali clauderent, eamdē vt fuit tunc, poſtea etiam fuiſse, ſemperque fore vſque ad conſummationem ſæculi. Forſan, quod admittentes perpetuam Eccleſiæ in fide durationem, ac perſeuerantiam, timent appellari *antiquarios*, vt olim ab Aëtio Anomæorum parente vocatos fuiſse Catholicos legitur apud S. Epiphanium hæreſi 76. ſed audiant, quid huic, & cæteris nouitatis amatoribus reponat ibidem Sanctus Doctor, redarguens præfatum hæreſiarcham, quod ſtultè Catholicos ſic nominaſset. *Etenim ſancta Dei fides, ab initio exiſtens, & ſemper antiqua, & non inueteraſcens, ſemper eſt; & firmatum eſt huius fundamentum, & exiſtit habens ſuum dominum ſine tempore. Ideo neque ipſa temporalis exiſtit, ſed cum Angelis conuerſatur, & Sanctos per generationem, ac generationem ornat. Tu verò potius temporalis es, paſſus, ac deceptus ab errore, & elatus mente, etiā gregem tuum fuſim in pabulum ſpinoſum implicuiſti; nemo enim ex veteribus tecum ſenſit ò Aëti, qui contra antiquarios ſcribens, ipſe temporalis es, & minimè antiquarius.*

Hae inſuper falſa nouatorū noſtrorum perſuaſione, de Eccleſiæ in rebus etiam ad fidem pertinentibus deficientia, plana via Atheiſmo, vel Epicureiſmo parari videtur; Vt enim qui Deum ſemper fuiſse, Deum ſemper vtique homines curaſse, nunquam neceſsarijs eos deſtituiſse: omnes ad finem ordinaſse, omnes voluiſse ſaluos fieri, & in cognitionem veritatis venire; non fruſtra aliquem hominem, & ſine fine creaſse; aliaque ſimilia perſuaſa habent; firmiter quoque credunt, eum ſemper veram Eccleſiam, (extra quam omnes immutabili ipſius lege, mors æterna manet, quæque conſequenter vnica eſt ad felicitatem via) in mundo. & apud aliquos ab omni erroris labe immunem ſeruaſſe, quam quærere homines poſsent, & inuenire ſi vellent. Ita per oppoſitum, qui ſuo ſemel induxerit animo, veram Eccleſiam à Deo aliquando neglectam, ab eius fide apoſtataſse, & à terris conſequenter defuiſse, labetur facilè, vt vel credat, vel dubitet, eam nunc quoque temporis exulare, nihil enim conuincēs inueniet, quo firmitus perſuadeatur, eſse nunc potius, quam prius illam in mundo: Vbi enim? vel vndè? ſed potius cum Deus ſine vero cultu, veraque religione, quamdiu mundus durabit, eſse non poſsit, illa ſemel vel negata, vel in dubium reuocata, indè facilius vel negabitur, vel dubitabitur de vera etiam alicuius ſupremi numinis exiſtentia. Quocirca horum temporū Sectarij Paganis ipſis & Gentilibus peiores eſse videntur, quia licet errauerint in particulari exiſtimando ſe veram habere religionem, quam de facto non habebant, nihilominus de ea in communi conceptum habuere omnes, quod deberet eſſe perpetua, & indefectibilis; at Sectarij

noſtri,

Digitized by Google

noſtri, cum credant Eccleſiam à Chriſto viſibiliter fundatam, eſſe veram & vnicã Eccleſiam, attamen eam infidelitatis, ac apoſtaſię ream facere non verentur.

Quarta ratio deduci poteſt ex definitione Eccleſię ab ipſiſmet aduerſarijs data, ſecundum quam dicitur: *Collectio vel cætus fidelium purum Dei verbũ profitentium*; Culpabiliter igitur in fide deficere non poteſt, aliàs hæc definitio illi competere non poſſet; profiteri enim aliqua per defectum in fide verbo Dei contraria; certè non eſt profiteri purum Dei verbũ; Quod autem aliqui reſtringunt hanc definitionem ad profeſſionẽ Verbi Dei in rebus dumtaxat ad ſalutẽ pertinentibus, eſt omnino abſonum, cum definitiones ſuaptè natura claræ & euidentes debeant intelligi ſecundum totam ſignificationis earum latitudinem, alicuius enim rei naturam terminis vniuerſalibus exprimere, & deinde ſtatim velle, quod huiuſmodi termini, cum aliqua ſumantur reſtrictione, non tam eſt rem definire, aut naturam illius notam facere, quam tali æquiuocatione eos decipere, quibus talis rei notitia ingeri debet; deinde cum fides diuina, & ſupernaturalis conſiſtat in indiuiſibili, *vnumque vni in ea cohæreat*, inquit Nazianzenus orat. 37. *& ex eis quædam verè aurea, & ſalutaris fiat catena*: totam fidem Eccleſiæ deſtruit, totamque puri Dei verbi profeſſionem, qui in quacumque re, vel dogmate tali profeſſioni cõtrario culpabilem illi errorem imponit, vt ad copiam ſupra probauimus; Tandẽ, quia admiſſa, ſed non conceſſa aduerſarijs huiuſmodi profeſsionis, vt ita loquar, dimidiatione, ſufficit ad noſtrum intentum, eos fateri Eccleſiæ infallibilitatem in rebus ad ſalutem neceſſarijs, ſiue quod in illis nec falli, nec fallere poſſit: inde enim apertè ſequitur, quod illi qui veram ſemel agnoſcunt Eccleſiã ſuis notis omnibus illuſtrem, poſsint ac debeant certò illius fidei, aut ſenſui acquieſcere, in eoque ſecuri manere, non examinatis in particulari punctis, vel fidei, quam profitetur dogmatibus, quod in præſenti potiſsimum contra aduerſarios intendimus.

Vrgetur amplius hæc eadem ratio, quia ſi Eccleſia Chriſti viſibilis in rebus ad fidem quocumque modo ſpectantibus errare poſſet, ſiue in profeſſione puri verbi Dei, per quam definitur; maximè quia eſt congregatio merè humana, ſiue coaleſcens ex hominibus errori, ac deceptioni ſubiectis; aut etiam componitur ex particularibus Eccleſijs, quarum quælibet poteſt errare in fide: ſed ex propria aduerſariorum confeſsione, proprijſque principijs hæc non obſtant; igitur ad hominem contra ipſos concludẽdum eſt, veram Chriſti Eccleſiam viſibilem, non poſſe deficere à fide per hæreſim, ſiue quod idem eſt per errorem in ea culpabilem. Maior huius argumenti eſt certa, imo totum & vnicum aduerſariorum fundamentũ; minor autem probatur ex ipſorum ore, vt inde etiam appareat, quomodo ſibimet ipſis mendaciter aduerſentur. Nam Lutherus lib. de Seruo Arbitrio ait: *Eccleſia ſpiritu Dei regitur, & Chriſtus cum Eccleſia ſua manet vſque ad conſummationem mundi. Et Eccleſia Dei eſt columna & firmamentum veritatis. Hæc nouimus; nam ſic habet & ſimbolum omnium noſtrũ: Credo Eccleſiam Sanctam, Catholicam: & impoſſibile eſt illam errare, etiam in minimo articulo*. Inſuper in reſp. ad Dialog. Syluestri Prieratis 2. concluſ. ad 4. *Vniuerſalis*, inquit, *Eccleſia non poteſt errare, vt doctiſſimè etiam probat Cardinalis Cameracenſis, in primo ſententiarum*.

Caluinus idem docet lib. 4. inſtitut. cap. 1. §. 3. *Veritatem dum in Eccleſiæ ſinu continemur ſemper nobis conſtaturam ſecuri ſumus*. & §. 10. *Eius (Eccleſiæ) authoritatem ſic commendat Deus, vt dum illa violatur, ſuam ipſius imminutam cenſeat. Neque enim parui momenti eſt quod vocatur columna & firmamentum veritatis, & domus Dei: quibus verbis ſignificat Paulus, ne intercidat veritas Dei in mundo, Eccleſiam eſſe fidam eius cuſtodem:* Item de ſcandalo pag. 102. *Summa Eccleſiæ reuerentia debetur, fateor ſanè, ac li-*

ben-

benter etiam addo, ſic coniunctum cum genuina legis, & Euangelij doctrina eſſe Eccleſiæ ſenſum, vt fidei illius cuſtos, & interpres meritò vocetur.

Theodorus Beda lib. de notis Eccleſiæ. *Eccleſiam Chriſti eſſe dicimus ſcholam in qua verbum Domini diſcendum ſit vt rectè intelligatur.* Guillelmus Vvitacherus controuerſia 2. quæſt. 5. c. 19. explicans illa verba Apoſtoli 1. Timot. 3. vbi Eccleſia ab eo vocatur columna, & firmamentum veritatis. *Hic locus,* inquit, *oſtendit veritatem in Eccleſia perpetuò reſidere, & remanere, nec ab ea ſeparari poſſe,* &c. *Integra & incorrupta veritas reſidet tantùm, & perpetuo remanet in vera Eccleſia, Veritatem Eccleſia ſuſtentat, prædicat, proponit alijs*: Item ibidem: *Ex hoc loco etſi libenter aduerſarij, id eſt Catholici verè concludunt Eccleſiam non poſſe errare. Alij cœtus poſſunt errare, & errant: huius verò cœtus proprium & nota eſt non poſſe errare.* Molinæus tract. 1. de Iudice controuerſiarum cap. 11. & 12. lingua Gallica infallibilitatem in Apoſtolis ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia admittit, nec non in D. Petro tract. de tradit. cap. 11. quam Meſtreſatius lib. 1. de Scriptura Sacra cap. 10. lingua Gallica, extendit ad omnes fideles; & cum ſibi obieciſſet, omnem hominem eſſe mendacem, reſpondet eſſe quidem talẽ ſecundum corruptionem naturæ conſideratum; non autem vt diuina, de qua agitur, gratia præuentum, quæ corrigit & ſuperat naturæ corruptionem; id ſi de quocumque fideli aſſerit, quantò magis de Eccleſia vniuerſali dici debet, cui à Deo factę ſunt tepromiſſiones, non autem ſingulis fidelibus in particulari.

Quæ omnia certè ſi ab aduerſatijs ſincerè dicantur, & ſine dolo; manifeſtè ni fallor ex propria ipſorum confeſſione probatam habemus Eccleſiæ viſibilis in credendo infallibilitatem; non quidem ſi conſideretur ex proprijs meritis, & vt humano ducta ſpiritu, ſed diuino; cui nihil refert, quod ſinguli homines, particulareſque eam componentes Eccleſię errare poſſint; dicente Apoſtolo Rom. 3. *Omnis homo mendax.* Argumentum enim à ſingulis generis, ad genus ſingulorum, ſeu vt loquuntur Dialectici, à diuiſis ad coniuncta, nullius eſt ponderis; imò experientia ipſa falſum eſſe conſtat; nulla quippè ſagitta erat in faſciculo, ſeu pharetra Scilluri filios, ad vnionem inter ſe cohortantis, quam illi facilè non poſſent frangere, omnes tamen ſimul iunctas, & colligatas nuſquam, iubente patre, frangere potuerunt: Item nullum eſt præceptum Decalogi diſtributiuè ſumptum, quod non poſſit homo viribus naturæ ſeruare, cùm tamen omnia collectiuè, abſque gratia non valeat: ſimiliter nullum eſt peccatum veniale eodem modo conſideratum, quod non queat homo per auxilium gratię generale euitare: omnia tamen ſimul & collectiuè ſumpta abſque auxilio gratiæ ſpecialiſſimo non poteſt: ſic igitur ad noſtrum propoſitum licet omnes homines ſigillatim, & diſtributiuè à vero poſſint aberrare, collectiuè tamen ſpectati, non poſſunt, attenta diuinarum promiſſionũ veritate, quibus vt vidimus ſupra, Eccleſiæ infallibilitatẽ Chriſtus promiſit; non autem ſingulis hominibus: vnde alia eſt habitudo diuinæ prouidentiæ ad collectionem omnium fidelium, & alia ad ipſos omnes fideles ſigillatim ſumptos: ad collectionem enim ipſorum, ſtante ſua promiſſione abſoluta neceſſariò intendit, & proſpicit; alias quippè cum ex ipſa collectione coaleſcat corpus Eccleſiæ, imo ſit ipſum corpus Eccleſiæ, illud breui periret, & diſſolueretur, quod eſſet contra finem, & naturam illius: ad fideles autem ſeorſim, ſeu ſigillatim ſpectatos, cum ad Eccleſię cõſtitutionem non ſint neceſſarij, non ita intendit & proſpicit: ideoque non mirũ ſi ipſi de facto errare poſſint, eorum tamen collectio non poſſit. De quo genere argumentandi vide dicta lib. 2. ſect. 2. cap. 4.

Quinta & vltima ratio fundatur in aduerſariorum contradictionibus in aſſignando loco, tempore & materia deficientiæ à fide veræ Chriſti Eccleſiæ, dũ Roma-

Romanam Eccleſiam, cuius fidem in vniuerſo orbe annuntiatam fuiſſe teſtatur Apoſtolus Roman. 1. & in qua multos Sanctos ſediſſe Epiſcopos liberè profitentur ipſi aduerſarij, poſtea dicunt varijs ſuperſtitionibus, & horrendis erroribus corruptam, Antichriſti metropolim factam eſſe, adeoque nos in vanum de perpetua eius in credendo indeficientia gloriari. Hoc enim priuatæ etiam cuiuſque perſonæ ius cum ſit, vt de crimine poſtulata accuſatorē vrgeat ad locum, tempus aliaſque facti circumſtantias edendas, in quibus ſi mutus, ſi varius & inconſtans ſit, ipſe accuſator reus ſit: cuius præclarum in Danielis iudicio exemplum habemus, qui diuino ſpiritu afflatus Suſannam inſontem, ſenes verò adulteros eſſe iudicauit, quia hos in nominanda arbore, ſub qua illam peccaſſe perhibebant, diſſentienties reperit. Ita in noſtro caſu dum ab hæreticis immanium ſacrilegiorum, & blaſphemiarum incuſatur per orbem diffuſa Chriſti Eccleſia, petimus ab illis, quo loco, quo tempore, qua via & modo, in qua materia vera Chriſti Eccleſia facta ſit Babilonia meretrix: niſi enim vetuſtam ab ea adulteratam eſſe fidem probetur, explicatis circumſtantijs; non opus eſt alio argumento, ſed ſycophantæ ſunt, & falſi Eccleſiæ criminatores; audiamus igitur illorum ad articulata reſponſiones.

Primò, reſpondent, veram Eccleſiam, aut Religionem cum primis parentibus in mundo natam, ſiue illa à fide in Chriſtum venturum Chriſtiana appellanda ſit, ſiue non, nec enim hic litigamus de nomine, ſed de re, ſtatim defeciſſe, cum Adamus & Eua, in quibus Eccleſia tota conſiſtebat, ſaltem in virtute, & inchoatiuè, fidem amiſerint, & à Deò apoſtatauerint. Verùm iam oſtendimus c.3. primos quidem parentes iuſtitiam, non autem fidem amiſiſſe.

Secundò reſpondent tempore Moyſis totam Eccleſiam viſibilem apoſtataſſe; quando Aaron Summus Pontifex propoſuit vitulum aureum adorandum, & totus populus eum adorauit clamando: *Hi ſunt Dij tui Iſrael*, Exodi 32. Sed huius reſponſionis falſitas ex ipſo ſacro textu colligitur, iuxta quem tunc neque caput, neque corpus Eccleſiæ defecit: nam caput erat ſolus Moyſes, quem certum eſt non erraſſe; ſi quidem Aaron nondum erat Pontifex, ſed poſtea factus eſt, vt patet Exodi 40. Non etiam corpus defecit, nam omnes Leuitæ & Sacerdotes immunes fuerunt ab eo peccato, vt etiam patet ex dicto 32. cap. v.36. vbi dicenti Moyſi: *Si quis eſt Domini iungatur mihi, congregati ſunt ad eum omnes filij Leui. Erant autem filij Leui viginti duo millia*, vt habetur numeror. cap.3. v.39.

Tertiò reſpondent, tempore Eliæ totam iterum Eccleſiam viſibilem defeciſſe; quando nullus manſit fidelis, niſi ſolus Elias, vt ipſemet conqueritur 3. reg.19. *Derelictus ſum ego ſolus*. Eccleſia enim non poteſt in vno ſolo conſeruari. Huic pariter reſponſioni plenè iam ſatisfactum eſt ſupra cap.7. cum potius contra viſibilitatem Eccleſiæ, quam contra eius indeficientiam abſolutè pugnet.

Quartò reſpondent, etiam tempore Iſaiæ, & Ieremiæ defectionem Eccleſiæ contigiſſe; conquerente apud primum cap.1. v.7. Domino; *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui: Iſrael autem me non cognouit*: apud ſecundum verò cap.2. 13. *Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas*. Sed huius quoque reſponſionis falſitas apparebit conſideranti eo tempore, duo regna ad Synagogam pertinuiſſe: alterum Iuda, quod conſtabat duabus; alterum Iſrael, quod conſtabat decē tribubus. Et quamuis in hoc ſecundo ſtatim à principio ſub primo rege Ieroboam, defecerit à vera fide, publicèque cęperit idola adorare 3. Reg.12. 28. & in eo ſtatu permanſerit vſque ad captiuitatem, iuxta illud 4. Reg.17. 22. *Ambulauerunt filij Iſrael in vniuerſis peccatis Ieroboam quæ fecerat, & non receſſerunt ab eis, vſ-*

quæ quo Dominus auferret Iſrael à facie ſua in Aſſyrios. Nihilominus multi ſemper in illo regno fuerunt, qui ab idololatria abſtinuerunt, & verum Deum coluerunt; vnde cum Elias, vt vidimus ſupra putaret ſe ſolùm relictum eſſe, audiuit reſponſum à Deo. 3. Reg. 19. 18. *Dereliqui mihi in Iſrael ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt incuruata ante Baal.* Similiter in regno Iuda, in tanta regum diuerſitate, quorum aliqui fuerũt boni, & cultores veri Dei, vt Aſa, Ioſaphat, Azarias, Ioathan, & Ioſias; alij mali & idololatræ, vt Achas, Manaſſes, Amon; alij denique, non quidem idololatræ, ſed mali; ſemper tamen vera religio conſeruata eſt, & in templo Salomonis manſit vſus ſacrificiorũ ſecundum legem Moſaicam, vſque ad captiuitatem Babylonicam, vt colligitur ex illis verbis, 2. Machabæor. 1. 19. *Cum in Perſidem ducerentur patres noſtri, Sacerdotes qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè abſconderunt in valle, vbi erat puteus altus & ſiccus.* Vbi eſt ſermo de igne cœlitus à Deo miſſo, quo Sacerdotes vtebantur in quotidianis ſacrificijs Leuit. cap. 9. & 10. Ille igitur ignis conſeruatus fuit in templo vſque ad illud tempus, quo Iudæi in Perſidem captiui abducti ſunt. Sed eſto tota defeciſſet Synagoga, non propterea Eccleſia vniuerſalis, cuius Synagoga tãtùm erat pars, extra quam propterea multi inueniebantur fideles & iuſti, vt iam notauimus capite 3. 5. & 6.

Quartò reſpondent, tempore Chriſti totam Synagogam cum omnibus ſuis ceremonijs expiraſſe; ſed iam oſtendimus cap. 4. & 5. non propterea Eccleſiam defeciſſe, ſed in melius immutatã fuiſſe, eamdemque numero remanſiſſe. Chriſtus enim non venit ſoluere ſed adimplere legem Matthæi 5. qui nec iota vnum ex veteri doctrina, & doctrinalibus eraſit, ſed totam illam ſuſcepit, totam probauit commendauitque, indeque ſuas probationes, & argumenta deprompſit Matth. 21. 23. & 26. Marci 14. & 15. alibique paſſim; nec nos Chriſtiani minus eam doctrinam, quam ipſum Chriſti Euangelium veneramur, etiam parati mori pro apice vno. Vndè non defecit, ſed ex vtraque doctrina coaluit vna Eccleſia in ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu. *Quemadmodum*, inquit Auguſtinus epiſtola 4. quæſt. 3. *vnus, idemque homo; ſi Deo manè aliud offerat, aliud veſpere pro congruentia diurni temporis, non Deũ mutat, non religionem; ſicut nec ſalutem, qui alio modo manè, alio modo veſpere ſalutat: ita vniuerſo tractu ſeculorum, cum aliud oblatum eſt ab antiquis Sanctis, aliud ab eis, qui nunc ſunt, offertur, non humana præſumptione, ſed authoritate diuina temporibus congrua ſacra myſteria celebrantur, non Deus, aut religio mutatur.*

Quintò, loquendo de tempore legis Euangelicæ, de quo potiſſimum in præſenti nobis eſt ſermo, quia Eccleſia Chriſti, quæ in hoc ſtatu eſt vniuerſalis ſpecialem habuit de ſua firmitate, ac ſtabilitate promiſsionem, quàm Synagoga, vt Synagoga reduplicatiuè non habuit, hoc non obſtante reſpondent aduerſarij huiuſmodi promiſsiones generales non neceſſariò impleri debere, ſed conditionaliter ſolùm intelligendas eſſe, ſi nempè fideles, eorumque prælati & ſuperiores mandata Dei ad amuſsim, aut quid ſimile obſeruauerint, vndè non adimpleta tali conditione, effectum promiſſionis diuinæ nõ neceſſario conſequentur, ac proinde omnes errare in fide poterunt, coaleſcenſque ex illis vniuerſalis Eccleſia; quam inſuper huiuſmodi promiſsiones non impediunt, quin poſsit errare ſi vult, eo quod nihil ſit tàm voluntarium quam credere, & fides ſecundùm Theologos à pia affectione voluntatis intellectum captiuantis dependet; igitur abſolutè errare poteſt.

Ad hæc fatentur Catholici plures in Scripturis haberi promiſsiones diuinas, quæ non minus, quam plures etiam cõminationes, qualis fuit illa quæ Niniuitis facta eſt, conditionaliter tantùm ſunt intelligendæ, vt cum duodecim Apoſtolis promiſit Chriſtus, eos in regenera-

tione ad dexteram patris ſeſſuros, quod tamen in Iuda, propter ſuum peccatum non eſt impletum. At oſtendere debent aduerſarij, vt aliquid probent, omnes prorſus diuinas promiſsiones in Scripturis contentas, atque adeo pro Ecclesiæ indeficientia allatas, eſſe conditionatas, nullam verò abſolutam, quod eſt falsū: ad Romanos enim 3. dicit Apoſtolus, peccata Iudæorum fidelitatem Dei in reddendis promiſsis non euacuaſſe: & Pſalmo 88. ſcribitur, promiſsionem Dauidi factam, propter filiorum ſcelera, non fore irritandam; imo interdum promiſsiones particularibus perſonis factæ, vt potè prædeſtinatis, per eorum peccata non irritantur: & eius generis ſunt promiſsiones Ecclesiæ à Chriſto factæ, reſpectu tam infallibilitatis in fide, quam aliorum priuilegiorum, quæ ſuppoſita ſemel eius inſtitutione, ad eius quoque conſtitutionem eſſentialiter requiruntur.

Quidquid ſit autem de alijs promiſſionibus, nec non de modo diſcernendi abſolutis à conditionaris, qui ordinariè tantùm habetur per effectus, ſicuti ex effectu innotuit comminationem Niniuitis factam, fuiſſe duntaxat conditionatam, licet verba Ionæ prophetæ ſenſum abſolutū continerent, Dico eas, quæ Eccleſiæ vniuerſali de ſua in credendo indefectibilitate factæ ſunt, neceſſariò indicari debere abſolutas; primo quia nihil ex parte eius aſsignari poteſt, quod earum effectum impediat, cum illa etiā non poſsit tota à Sanctitate excidere; ſemper enim in ea ſunt, ſi conſideretur præſertim in ſtatu ſuo perfecto quoad numerum, vt explicuimus cap. 3. qui piè viuunt, & à via mandatorum diuinorū non recedunt; ſecundò quia tale infallibilitatis priuilegium neceſſariò conſequitur ad ipſammet Eccleſię naturam, & ad fines à Deo in illa intentos, vt ſatis probant noſtræ rationes; igitur ſicut qui dat formam, aut vult illam abſolutè, dat etiam, aut vult abſolutè conſequentia ad illam, & qui intendit abſolutè finem ponit abſolutè media ad eius conſecutionem neceſſaria, ita etiam vbi in Scripturis reperiuntur promiſsiones à Deo factæ Eccleſiæ de tali priuilegio non conditionatè, ſed abſolutè ſunt intelligendæ. Tertiò, quia ſicut Ariſtoteles colligit cælum eſſe incorruptibile, ex eo quod nulla vnquam in eo deprehenſa eſt corruptio; ita ex eo quod hactenus vera Chriſti Eccleſia nunquam à vero deuiauerit in rebus ad fidem ſpectantibus, quidquid blatterent ſectarij, colligere eſt eam imposterum ex abſoluta, & infallibili Chriſti promiſsione ſimiliter non eſſe erraturam. Quartò tandem quia Sancti ac veteres Patres, quorum magiſterio in interpretandi Sacris Scripturis ſtare debemus, vnanimiter in hoc ſenſu dictas promiſsiones intelligunt, vt vidimus, vbi loquuntur de Eccleſia vniuerſali, dixi, vbi loquuntur de Ecclesia vniuerſali, ſiue de toto Eccleſiæ corpore, quia vbi per quamdam accommodationem illas detorquent ad ſingulos fideles, debent intelligi conditionatè, & non abſolutè; ſic D. Auguſtinus ſerm. 2. in feſto Pentecoſtes ad illos ait: *Chariſſimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis, vt Spiritum Sanctum mercamur accipere. Si hunc mundum relinquimus, nos ſimilem paraclitum, vt Apoſtoli, id eſt, Spiritum veritatis accipiemus, quia non eſt perſonarum acceptio apud Deum Patrem, ſed promiſſa Apoſtolorum nobis proficient, ſi & opera, & deſideria, & actus gerimus quos Apoſtoli fecerunt.*

Ad vltimum tandem dicimus verā quidem eſse illam propoſitionem conditionatam, quam faciunt aduerſarij: *Eccleſia poteſt errare, ſeu deficere à fide, ſi vult*: ſicuti pariter vera eſt hęc altera: *Deus poteſt mentiri, ſi vult*: verùm ex huiuſmodi propoſitionibus conditionatis, non infertur propoſitiones abſolutas eſſe veras, *vt Deum abſolutè poſse mentiri, & Eccleſiam abſolutè poſse errare in fide*: ratio eſt quia ipſum velle mentiri eſt Deo impoſsibile, vt ſupponimus; & velle deficere à fide, talis eſt imperfectio, vt in Eccleſia citra eius interitum reperiri non poſsit: quo fit, vt ſicut Deus illam

illam inſtituit, & promiſit ſe iugiter illi, procius fide conſeruanda affuturum, promiſit ex conſequenti nunquam ſe in ea permiſſurum voluntatem non credendi, ſeu deficiendi à fide; vt enim ex tractatu de fide ſupponimus, voluntas ſeu pia illius affectio erga ea, quæ credenda proponuntur, ita eſt ad fidem neceſſaria, vt abſque ea actus fidei ab intellectu nunquam elici poſſit. Nec inde ſequitur, actum voluntatis, quo Eccleſia vult credere, non eſſe liberum, ſed neceſſarium; abſolutè enim eſt liber, ſaltem libertate contradictionis; per accidens autem, & data hypotheſi promiſſionis diuinæ, neceſsarius; ſed hæc neceſsitas conditionalis, ſiue hypothetica, abſolutam actus libertatē non deſtruit.

Sextò reſpondent aduerſarij, & hic potiſsimum incipiunt portentoſa ipſorū mendacia, & anthologiæ, Sanctum Gregorium fuiſſe vltimum pium Romanum Epiſcopum, qui vixit circa annum Domini ſexcenteſimum, indeque Romanā Eccleſiam non fuiſſe veram Chriſti Ecclesiam, & cum nulla tunc eſset alia viſibilis, cum ea proinde perijſse viſibilem Eccleſiam. Ita Lutherus tom.7. Vvitembergæ pag. 455. in libello quem anno 1545. aduerſus Papatum conſcripſit. *Sanctus Gregorius*, inquit, *fuit vltimus Epiſcopus Romanus, poſt cuius obitū Romana Eccleſia nullum amplius habuit Epiſcopum, etiam vſque in hodiernū diem, nec in poſterum habitura eſt, niſi forte fiat mirabilis metamorphoſis, ſed non niſi Papæ, hoc eſt diabolicæ larua ibi regnarunt.* Hæc Lutherus, quē ſequuti ſunt Caluinus, & Melancton ſuper hoc laudati à Vvitachero Calniniſta Anglo queſt.3. de Eccleſia c.1. Hanc tamen Romanæ, ſiue Romano Pontifici per vniuerſum orbem adhærentis Eccleſiæ deficientiam apertius contigiſse tempore Concilij Baſileenſis docet Caluinus in præfat. Inſtitut. Ex hoc enim quod depoſito Eugenio tanquam heretico, & in eius locum electo Felice, deinde tamen concluſo, & ſoluto Concilio, idem Eugenius iterum in ſedem irrepſerit, ſine vlla canonica electione, concludit in hæc verba contra Catholicos: *Hic deprehenſi hæreant neceſſe eſt, aut igitur aliter Eccleſiam definiant*, ſcilicet, quam per adhærentiam ad Summum Pontificem Romanum, vt illam definiunt Catholici, *aut omnes à nobis ſchiſmatici habebuntur*; quandoquidem à Papa ſchiſmatico orti ſunt quotquot poſtea fuerunt Papæ, Cardinales, & Epiſcopi. Tandem cum in corpore non debeat admitti maior infallibilitas, quā in capite, proferantque aduerſarij multos Summos Pontifices, qui in ſentiendo ſaltem fuerunt hæretici, inde arguunt vniuerſalem Eccleſiam potuiſse pariter in ſentiendo, & credendo eſse hæreticā, errorique obnoxiam.

Tantùm deponunt aduerſarij, videamus iam quomodo ſibi contradicant, mentianturque iniquitatem ſibi, vt hac via ſuos errores facilius tegere, ac protegere poſſint, aduerſus inuictam ſemper fidei Catholicæ & Romanæ veritatem. In primis Lutherus ſui oblitus, oportet enim mendacem eſse memorem, in ſecundis commentarijs epiſtolæ ad Galatas tomo 5. Vitemb. pag.423. *Gregorius* inquit, *anthor fuit miſſæ priuatæ, qua nulla vnquam fuit maior abominatio in Eccleſia noui teſtamenti*; En quomodo quem loco prius citato aſserit fuiſse vltimum pium Romanum Epiſcopum, iam in iſto facit primum maioris, quę vnquam fuerit in Eccleſia, abominationis authorem. Magdeburgenſes quoque centur.6. c.10 poſt multas de eodem Sancto Pontifice laudes hæc habent: *De libero arbitrio cōmunem multis alijs errorem tutatur: adulterat & articulum iuſtificationis, dum operibus nimium tribuit; de pœnitentia non rectè docet: inuocationi Sanctorum & venerationi nimium tribuit, in primis verò auxit cultum mortui Petri: Eccleſiaſticis perſonis coniugio interdicit: Purgatorij quoque opinionem defenſat: oblationes & miſſas creberrimè inculcat.* Tantùm Magdeburgenſes mendaciter & calumniosè pro ſuperſtitionibus, & erroribus traducendo puriſſima veræ fidei dogmata, vt libro ſequenti ſect.9. oſtendetur. Vnde cæte-

cæteris miſſis duo tantùm hic breuiter examinabimus, nimirum quis primus miſſam, & inuocationem Sanctorum in Eccleſiam inuexit, vt in his aſſerta aduerſariorum contradictione ſemel appatente, concludamus illa, & ſimilia, quæ apertè & euidenter in diuinis non continentur Scripturis, neceſſariò tamẽ fuiſſe à Chriſto conſtituta, & ipſi Eccleſiæ tradita; quod enim, iuxta regulam ſuperiori ſectione capite 6. allatam, vbique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt, quod nullus alius potuit conſtituere, quam Chriſtus ſolus, eo quòd excellentius ſit, quam vt humana ſolum authoritate conſtitui potuerit, licet in Scriptura non extet, neceſſe eſt illud à Chriſto Domino fuiſſe conſtitutum, & Eccleſiæ traditum.

Sacroſanctum igitur Miſsæ ſacrificium, & inuocationem Sanctorum, primam à D. Gregorio Papa originem non habuiſse, demonſtratiuè patebit contra Lutherum, ſi retroactis ante illum ſæculis eadem in Eccleſia fuiſse dogmata oſtendatur, pro vt nobis fidem faciunt Patres ſexti ſæculi, vſque ad Sanctum Ambroſium, qui floruit quarto ſæculo, quem Magdeburgenſes aſſerunt *locutionibus de cæna vſum fuiſſe lib. 5. Epiſtol. ep. 35. quibus ante eum ex Patribus nemo eſt vſus: vt Miſſam*, inquiunt, *facere, offerre, offerre ſacrificium &c.* quorum etiam apparebit mendaciũ, ſi retroactis quoque ſæculis à Sancto Ambroſio vſque ad tempora Apoſtolorum demonſtretur non ſolum earumdem locutionum, ſed & myſteriorum per illas ſignificatorum fuiſſe perpetuum vſum; ſic ordine retrogrado in ſexto ſæculo habentur horum teſtes S. Gregorius Turonenſis libro 5. Hiſtoriæ Francor. cap. 14. Concilium Turonenſe II. c. 4. Caſſiodorus in Pſal. 109. ex Coccio lib. de Euchariſtia art. 4. Fęlix Papa IV. in epiſtola ad omnes Orthodoxos. Primum Concilium Aurelianenſe cap. 28. Concilium Agathenſe c. 21. & 47. In quinto ſæculo S. Leo Magnus ſerm. 7. de paſſione cap. 1. A quo Summo Pontifice, vt hic iterum appareat aduerſariorum in teſtificando contrarietas ac diſcordia, quidam Georgius Nigrinus, laudatus à Iacobo Heilbrunner in quodam libello inſcripto, Papatus Acatholicus, dicit incepiſſe Papatum; *quandoquidem*, inquit, *huius Papæ nomen conuenit cum Leone, de quo Ioannes Apocalipſ. 13. Et os eius, ſicut os Leonis*; cum tamen à Luthero audiuimus ſupra ſucceſſorem Gregorij Magni fuiſſe Papatus authorem: ad alios eiuſdem ſæculi patres reuertamur; S. Eucherius Lugdunenſis homil. 5. de Paſcha. S. Proclus Conſtantinopolitanus Patriarcha, de traditione diuinæ miſſæ, ſiue Liturgiæ; S. Cyrillus Alexandrinus exponens illud Malachiæ, Et in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. S. Auguſtinus lib. 18. de ciuitate Dei cap. 35. in Pſal. 33. lib. 9. confeſſionum cap. 21. Epiſtola 23. ad Bonifacium, vbi ſic habetur, *Nonne ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſeipſo? & tamen in Sacramento non ſolum per omnes Paſchæ ſolemnitates, ſed omni die populis immolatur: nec vtique mentitur qui interrogatus eum reſponderit immolari*; & lib. 20. contra Fauſtum, cap. 21. *Huius ſacrificij caro & ſanguis ante aduentum Chriſti per victimas ſimilitudinum promittebatur; in Paſſione Chriſti per ipſam veritatem reddebatur; poſt aſcenſum Chriſti per Sacramentum memoriæ celebratur.* quæ Diui Auguſtini teſtimonia placuit per extenſum afferre, quia Lutherus tomo 5. Vvitemb. pag. 422. eum inter alios laudat, quod ſine vlla ſuperſtitione docuerit fidem Chriſti purè, vndè antologicè de fidei puritate plures ab eo commendantur, quorum doctrina & opera, vt idololatrica, religionẽ funditus euertentia in nobis reprehenduntur. D. Chriſoſtomus in ſua Liturgia, in Pſal. 95. libro 6. de Sacerdotio. Homil. 24. ad populum.

In quarto ſæculo S. Hieronymus libro 1. aduerſus Pelag. cap. 9. & lib. 3. cap. 5. lib. 1. contra Iouinianum cap. 19. Contra Vigilantium cap. 3. S. Ambroſius lib. 5. epiſt. 35. lib. 4. de Sacrament.

cap. 6.

cap.6. Incuentam hoſtiam. S.Optatus Milleuitanus lib.6. contra Donat. S.Cyrillus Hieroſolymitanus Cathec. quinta Myſtagogica, ſpirituale ſacrificium, cultumque incruentum. S. Baſilius Magnus in ſua Liturgia, vbi vocat miſſam ſacrificium incruentum. Euſebius Cęſarienſis orat. de Laudibus Conſtantini poſt medium. S. Syluestri decretum circa celebrationem miſſæ, quod habetur d.1. Can. Nullus presbyter. Concilium Nicænum I. editionis Græcæ can. 18. In tertio ſæculo S. Felix Papa, & Martyr epiſt.2. S.Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium lib.7. cap.8. S.Cornelius Papa & Martyr in Epiſtola ad Lupicinum Epiſcopum Viennenſem, vbi ob graues Imperatorum perſecutiones ait: *Vnde publicè neque in cryptis notioribus Miſſas agere Chriſtianis licet.* habetur tom.1. Biblioth. Veterum Patrum. S. Fabianus Papa in quodam decreto, quod extat tomo 1. Conciliorum. S.Cyprianus epiſt. 63. ad Cęcilium Epiſcopum, nec non 66. ad Clerum, & plebem Furnitanorum. S. Hyppolitus orat. de conſummatione mundi. Clemens Alexand. lib.1. Stromat. verſus initium, & libro 4. non longè à fine. In ſecundo ſæculo, Tertullianus lib. ad Scapulam, & libro de orat. cap.14. S.Irenæus lib.4. cap.34. lib.5. cap.2. S. Iuſtinus Martyr Dialogo cum Triphone Iudæo, & Apologia ad Imperat. Antoninum Pium. Summi Pontifices Soter, Pius, Higinius, Teleſphorus, Sixtus & Alexander, multa ſanxerunt circa Miſſæ ſacrificium, quorum Epiſtolę habentur tom.1. Concil. Alexandri in epiſt. 1. ad omnes Orthodoxos hęc ſunt verba: *In Sacramentorum quoque oblationibus, quæ inter Miſſarum ſolemnia Domino offeruntur, paſſio Domini miſcenda eſt, vt eius, cuius corpus & ſanguis conficitur, paſſio celebretur.*

In primo denique ſæculo, S.Dionyſius Areopagita lib. de Eccleſiaſt. Hierarchia cap.3. expreſsè vocat miſſam, ſacrificiū, variaſque ibi ceremonias eius receſet: S.Ignatius in Epiſtola ad Smirnæos, quæ citatur à Theodoreto dialogo 3. habentur inſuper variæ Liturgiæ S.Petri, Sancti Iacobi, de quarum authoritate Deo dante lib.5. erit ſermo ſect.9. vbi de hac materia agemus contra hæreticos, nec non etiam de inuocatione Sanctorum, & alijs inter nos & illos cōtrouerſijs; Vndè dicta ſufficiant, ad oſtēdendum quod ſicut Diuino ſpiritu replētus Daniel Suſannam inſontem, ſenes vero adulteros eſſe iudicauit, quia hos in nominanda arbore, ſub qua illam peccaſſe teſtabantur, diſſentientes inuenit; ita quoque ab omni contra fidem errore liberam, & incontaminatam eſſe veram Chriſti Eccleſiam, aduerſarios verò Sycophantas, & falſos accuſatores, qui in nominando loco & tempore ſuæ pręuaricationis ac deficientiæ, ita diſcordes & contrarij inter ſe reperiuntur, vt de ſacrificio Miſſæ vidimus, nec non de interrupta Summorum Pontificum Romanorum ſucceſsione. Id enim contigiſſe ſub Leone I. circa annum Domini 441. affirmat Georgius Nigrinus; ſub Sabiniano, & Bonifacio III. primis poſt S. Gregorium Magnum ſucceſſoribus circa annum Domini 605. Lutherus; alij ſub Vrbano VI. circa annū Dom.1378. quo accidit ſchiſma omnium grauiſsimum, & longiſsimum vt dicetur Sectione ſequenti; Caluinus autem potiſsimū ſub Eugenio IV. circa annum Domini 1431. Eo quod in Concilio Baſileenſi, cùm depoſitus fuiſſet Eugenius tanquā hæreticus, & in eius locum electus Felix, iterum Eugenius abſoluto Concilio in ſedem irrepſit, ſine vlla canonica electione.

Ad quod vltimum Caluini argumētum, interim dum Sectione 5. huius libri agamus de Concilio Baſileenſi, reſpondetur illud quidem initio fuiſſe legitimum: nam & Legatus aderat Romani Pontificis, & Epiſcopi plurimi: at quo tempore Eugenium depoſuit & Felicem elegit, non fuit Concilium Eccleſiæ, ſed conciliabulum, vt infra oſtendemus, Schiſmaticum; Vndè Eugenius ſemper fuit verus Pontifex, & mendacium eſt apertiſsimum Caluini dicentis,

tis, hoc Concilium vſque ad finem in eadem auctoritate, ac dignitate perſeueraſſe.

Ad illud tandem quod fuit ab aduerſarijs aſſertum, videlicet, non debere admitti maiorem infallibilitatem in corpore, quàm in capite Eccleſiæ, qualis eſt Summus Pontifex, qui ſaltem vt perſona particularis errare poteſt in credẽdo; negamus huiuſmodi propoſitionem, ſi ſermo ſit de infallibilitate in credendo, vel ſentiendo, quã in principio huius capitis paſſiuam vocauimus, ad diſtinctionem alterius in definiendo, quæ actiua ſolet dici; Illa enim maior eſſe debet in Eccleſia, quàm in Summo Põtifice, vt eſt perſona particularis, quia ſi Pontifex hoc modo crederet, aut ſentiret aliquid contra fidem, non propterea funditus deſtrueretur, & defineret eſſe Eccleſia vniuerſalis, ſicuti ſi ipſa ſecundum omnes ſuas partes collectiuè ſumptas errare poſſet. Cæterum Summus Pontifex non amplius vt perſona particularis conſideratus, ſed vt ex cathedra loquens aliam habet infallibilitatẽ multò ſublimiorem, & eminentiorem, eam nempe quæ eſt in definiendo, vt Sectione ſequenti oſtendemus.

Septimò & vltimò reſpondent aduerſarij, Eccleſiam vniuerſalem ſaltem defecturam à fide tempore Antichriſti vt Lucæ 18. prædicitur; *Verumtamen filius hominis, cum venerit, putas, inueniet fidem in Terra?* nec non 2. Theſſal. 2. *Niſi venerit diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati.* Sed hoc quoque falſum eſt, ſi intelligatur de defectione vniuerſalis Eccleſiæ, omniumve fidelium, quandoquidẽ erunt tunc quoque multi electi, multique etiam inter illos martyres, publicam fidei profeſſionem facientes, propter quos *abbreuiabuntur dies illi* vt Matth. 23. promittitur, atque tribulationum grauitas ex eo declaratur, quod *in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi.* Deinde ſi tunc vera defectura eſſet à fide Chriſti Eccleſia, aut verò omnino lateret, & eſſet inuiſibilis, quo pacto Antichriſtus in eam ſæuire poſſet, quomodo eam, eiuſque filios perſequi, quadraginta quippe diebus ante mortem ſuam Enoch & Eliã interficiet: Igitur licet tunc in publicis vrbium locis cultus exterior Chriſtianæ religionis forſan ceſſaturus ſit, non tamen in priuatis; ſed multi ſemper in illis Deum colent, & ſacrificium Euchariſtiæ offerẽt, ſicut & in denſiſsimis ſyluis, ad quas, vt liberius Deo famulentur, tunc confugient. Vndè quod ex Diuo Luca adducitur ſignificat tantùm, vel quod fidelium etiam ipſorũ remittenda ſit multùm fides, vt Cyprianus libro de Vnitate Eccleſiæ aptè interpretatur; vel quod plurimi à fide deficiẽt, ſicut inuicta ſemper manente Eccleſia, à tempore Apoſtolorum, ſingulis ætatibus aliqui ab ea defecerunt, Nicolaitæ, Marcioniſtæ, Nouatiani, Ariani, Donatiſtæ, Neſtoriani, Eutychiani, Pelagiani, alijque plures. Ad aliud Apoſtoli, nihil etiam veritati Catholicæ præiudicare dicimus, certum enim non eſt, an ibi loquatur de defectione à fide, multi ſi quidem Patres putant illum loqui de defectione à Romano Imperio, vt Tertullianus lib. de reſurrect. Carnis cap. 24. Diuus Hieronymus epiſt. 151. ad Algaſiam cap. 11. D. Ambroſius, Sedulius, Primaſius & alij in commentarijs illius loci: deinde multi illo diſceſsionis nomine Antichriſtum ipſum per metonymiam intelligunt, quia erit cauſa, vt multi tunc per peccatum & per infidelitatem diſcedant à Chriſto; ita Chriſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius & Theophilactus in hunc locum, nec non D. Auguſtinus lib. 20. de ciuitate Dei cap. 19. At etiam dato, quod præfata verba deberent intelligi de diſceſsione ab Eccleſia eiuſque fide, minimè tamen ſignificant illã fore generalem, aut omnium, ſed multorum tantùm, vt demonſtratum eſt. Vndè ſic à maiori ad minus contra aduerſarios finaliter arguo. Vera Chriſti Eccleſia nunquam & nullas habuit perſecutiones, nulla ſubijt pericula illis paria, quæ demum paſſura eſt tremendis Antichriſti temporibus, quando nimirum

ium aduerſus eam tota laxabitur infe-rorum potentia: At nihilominus nec tunc deficiet Eccleſia, nec eius fides, præualentibus aduerſus eam portis infernalibus; Igitur nec prius vnquam defecit, aut deficiet aliquando Chriſti Eccleſia, credendo vel ſentiendo aliquid contra fidem, aut bonos mores. Nam Deum, qui Eccleſiam inſtituit, ac ſeruabit contra maius inuictam, eam quoque contra minus reddidiſſe ſemper inuictã credendum eſt.

II. Concluſio, non ſolùm vera Chriſti Eccleſia toto orbe diffuſa non poteſt in hęreſim incidere, verum etiam nec poteſt errare errore inculpabili, aut alio quocumque modo in rebus ad fidem pertinentibus, v.g. credendo aliquid eſſe de fide, quod non eſt tale, vel aliquid non eſſe de fide, quod re vera eſt. In hac etiam concluſione tanquàm de fide cõueniunt omnes Catholici. Licet enim hic error, vt ſupponimus, fidem infuſam ac ſupernaturalem non deſtruat, cum ſit error potius negatiuus, ſeu ignorantia puræ negationis, quàm poſitiuus, & prauæ affectionis. Nihilominus attentis Chriſti promiſſionibus, quod Eccleſiæ daturus eſſet ſpiritum veritatis, qui cum ea in æternum maneret, eamque omnẽ veritatem doceret, quod eſſet columna & firmamentum veritatis, non tantùm à ratione eſt alienum, eam in errorem tali modo cadere, ſed etiam prorſus impoſſibile: Qui enim edocta à Spiritu Sancto omnem veritatem dici poſſet, qui alios eam docere, tanquam fidei magiſtra in credendo, quæ in rebus ad illam pertinentibus errare poſſet: cuiuſque proinde fides non columna ſtabilis ac firma, ſed vacillans & incerta eſſet dicenda, nunquam enim aliquid credere poſſet, cui falſum ſubeſſe non poſſet, quia ſemper poſſet dubitare, & formidare, an in ſingulis fidei articulis credendis errore, aut ignorantia inculpabili non laboraret; ſicut etiam ſi leuiſſimum quoddam mendacium licet inculpabile, Scriptoribus Canonicis obrepſiſſet, ruituram ſupra notauimus totius Scripturę certitudinem: quæ omnia cum ſint abſurda, & cum diuinis promiſſionibus incompoſſibilia, dicendum eſt omnia argumenta pro prima concluſione allata hanc etiam æquè manifeſtè probare, ac de quolibet errore abſolutè, & ſine vlla reſtrictione intelligi debere, vbi agitur de Eccleſia vniuerſali.

Nec his obſtat, quod poſt Concilium Ariminenſe, in quo per fraudem Arrianorum formula fidei fuerat immutata, ſublato ab illa nomine homouſios, ſcripſerit Hieronymus in dialogo contra Lucifer. *Ingemuiſſe totum orbem, & ſe Arrianum eſſe admiratum*. Libenter enim admittimus multitudinem illam Epiſcoporum, qui ex toto orbe conuenerant Ariminum, ab Arrianis deceptã fuiſſe, nomenque homouſios, quod quid ſignificaret, non intelligerent abſque errore culpabili ſuſtuliſſe, ac proindè nec hæreticos, nec errantes niſi materialiter fuiſſe; cuius euidens eſt argumentum, quod iidem epiſcopi vt admoniti ſunt, & fallaciam agnouerunt, continuo errorem etiam correxerunt, & cũ lachrymis pœnitentiam eius egerunt; tuncque ingemuit totus orbis, id eſt ex toto orbe, vel magna eius parte congregati Epiſcopi, & ſe Arrianum eſſe miratus eſt; ſi enim aliter hęc Diui Hieronymi verba ſumantur, pro tota ſcilicet, totoque orbe diffuſa Eccleſia, omnino falſa ſunt: Quandoquidem in ea fuere quamplurimi, qui non obſtante hac Arrianorum fraude, in fide Orthodoxa conſtanter permanſerunt, vt Hilarius Pictauienſis, & cum eo Galliarum Eccleſia, quæ eum è prælio reuertentem, vt inquit S. Hieronymus, complexa eſt. Item perſiſtebat in fide Clerus Romanus cum Papa Felice, qui in locum Liberij ſuffectus fuerat, multique alij, qui neque Imperatoris Conſtantij minis, neque fraudibus Arrianorum, à recto tramite vnquã dimoueri potuerunt; & ſic tota & vniuerſalis Eccleſia, quantumuis inculpabiliter, tunc, nec alias vnquam errauit, aut errabit.

III. Concluſio, quamuis ea, quæ tota

tota & vniuerſalis Eccleſia tantùm admittit vt pia, & probabilia certum non ſit eſſe vera, nihilominus vbi in aliqua huiuſmodi re tota conſpiraret, tenendū eſſet in ea non errare, nec practicè, nec etiam ſpeculatiuè. In hac concluſione facilè conuenire debent omnes Catholici, cuius prima pars colligitur ex dictis; quia certitudine fidei ſolùm conſtat Eccleſiam Vniuerſalem errare non poſſe credendo, vel ſentiendo aliquid contra fidem aut bonos mores; ſed ea quæ tantùm admittit vt pia, & probabilia, non pertinent, vt ſupponimus, ad fidem, nec etiam ſunt ad ſalutem neceſſaria; igitur certum nobis non eſt ea eſſe vera. Maior huius argumenti videtur patere ex dictis, ſecundùm quæ habemus Eccleſiam regi tantùm à Spiritu Sancto in rebus ad fidem pertinentibus, & non in alijs; Minor autem conſtat ex ſuppoſitione, quia licet aliqua ſecundum ſe forsàn pertinentia ad fidem, poſſint interdum ab Eccleſia teneri ſolùm vt pia, & magis probabilia, quamdiu nō accedit eius definitio quo ad nos, vel per Summum Pontificem, vel per aliquod Concilium Oecumenicum, non tamen vice verſa, quæ tantùm ſunt in ſe magis pia aut probabilia, & vt talia ſolùm ab Eccleſia tenentur, non pertinent ad fidem; igitur loquendo de illis certum nobis non eſt ea ſemper eſſe vera: quamuis vt dicebam exiſtimandum ſit Eccleſiam nec practicè, nec etiam ſpeculatiuè errare, vbi tota in huiuſmodi rebus conſpirat, quæ eſt altera concluſionis pars.

Ratio eſt quia vniuerſa Chriſti Eccleſia etiam conſiderata vt humana cōgregatio, habet ſummam authoritatem, non ſolùm ab extrinſeco ob infinitam propè doctiſſimorum virorum multitudinem, qui in illa reperiuntur & vt ſupponimus, ſimul conueniunt in huiuſmodi rebus, verum etiam ab intrinſeco, quia nonniſi ob rationes fundatiſſimas ab illis penetratas poteſt eſſe talis opinionum concordia: Igitur vbi illa iudicauerit aliquid probabile, euidenter probabile erit, imò moraliter certum; indeque primùm omne tolletur periculum practici erroris, deinde fiet maximè veriſimile, illud etiam in reipſa eſſe verum; quia valde etiam veriſimile eſt Spiritum Sanctum in his quoque ſpecialiter adiuuare, & illuminare Eccleſiæ doctores, nec etiam ſine ſpeciali eius concurſu tantam eſſe poſſe eorum concordiam, cùm alias tot fere ſint ſenſus, opinioneſque diuerſæ quot ſunt capita. Quia autem huiuſmodi rerum infra certitudinem fidei exiſtentium, aliæ magis, & aliæ minus ad eam, aut eius principia accedunt, & etiam maior, vel minor poterit eſſe doctorum in illas conſentientium numerus, indè etiam ſecundum hunc maiorem, vel minorem acceſſum, & maiorem vel minorem doctorum numerum, erit magis, vel minus certum Eccleſiam in his non errare, & conſequenter etiam maiori, vel minori confixione aut cenſura dignæ erunt opiniones, vel propoſitiones illis oppoſitæ; de quibus egimus ſupra lib. 2. ſectione vltima.

Sed cùm Eccleſia Vniuerſalis toto orbe diffuſa partim conſtet ex laicis ſimul ſumptis, & partim ex Paſtoribus ac doctoribus ſimul etiam ſpectatis, dubiū eſt, nùm vna, vel altera pars tota ſimul deficere poſſit, circa quod diuiſi ſunt Doctores Catholici, aliqui enim affirmatiuam, alij negatiuam ſententiam tenent, & alij neutram ſatis exploratam eſſe putant. Nos pro illius explicatione notamus, ex hoc abſolutè non pendere veritatem ſententiæ Catholicæ de infallibilitate Eccleſiæ in credēdo, quādoquidem ſi vna pars tota deficeret, in altera adhuc ſubſiſteret Eccleſia toto orbe diffuſa, & ſic in tali caſu rigoroſè etiam adimplerentur diuinæ promiſsiones de tali priuilegio factæ. Secundo notamus Paſtores & doctores ſimul ſūptos, ſiue inculpabiliter, ſiue culpabiliter duplici modo errare poſſe, primo doctrinaliter, hoc eſt, in docendo, vel definiendo aliquid eſſe de fide quod nō eſt, vel non eſſe quod eſt; ſecundo per-

ſonaliter in eo credendo, vel ſentiendo; in præſenti non eſt difficultas de errore doctrinali, de illo enim Deo dante agemus infra Sectione 6. ſed tantùm de errore perſonali, pro quo ſit in ordine.

IV. Concluſio, probabilius eſt omnes paſtores, & doctores ſimul ſumptos non poſſe perſonaliter errare ſentiendo aliquid eſſe de fide quod non eſt, vel non eſſe quod eſt. Iſta concluſio non excedit limites probabilitatis, quia non inuenitur expreſſa in Scripturis de tali priuilegio facta promiſſio; in illis enim tantùm iubemur facere & ſeruare, quæ dicunt, & docent, non autē quæ faciunt, & ſentiunt, vndè licet indè, aut ex alijs ſimilibus colligi poſſet neceſſariò eorū infallibilitas in docendo & definiendo, de quo vt dixi agetur infra Sectione 6. non tamen in ſentiendo, vel credendo. Concluſio ſic explicata.

Probatur primò, quia ex dictis ſupra in fine capitis quinti, licet Eccleſia vniuerſalis ſecundùm ſubſtantiam conſiderata, & vt eſt præciſè ſocietas eorum qui veram fidem, quam interius habent, exterius profitentur, poſſet in ſolis Laicis toto orbe diffuſis ſubſiſtere; nihilominus ſi conſideretur ſecundum ſtatum quem à Chriſto de facto accepit, vt in ea tres eſſent poteſtates, Papalis omniū ſuprema, Epiſcopalis media, & Sacerdotalis infima, probabilius eſt illam ex ſolis Laicis conſtare non poſſe: Igitur ſuauius eſt, diuinæque prouidentiæ cōformius in gubernanda & conſeruanda iuxta formam à ſe inſtitutam Eccleſia, aſſerere quod omnes paſtores & doctores ſimul ſumpti, penes quos tres præfatæ poteſtates inueniuntur, non poſſunt perſonaliter errare in fide præſertim errore culpabili, & manifeſto, ſic enim eſſent hæretici publici, nullaque proinde ratione, hoc eſt, nequidem putatiuè ad Eccleſiam pertinerent; vnde iam in ea nō reluceret amplius pulcher ille ſuperiorum & inferiorum ordo; & quia non eſt maior ratio de vno errore, quàm de alio, caſu quo errarent v.g. in ſeptenario Sacramentorū numero, tunc dempto baptiſmo, quem Laici conferre poſſent, cæterorum Sacramentorum adminiſtratio periret; neque etiam amplius in ea vigeret ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium: quod tamen ſublata Eccleſia veteris legis, ita eſt in Eccleſia nouæ legis introductum, vt ei ſit inſeparabiliter annexum.

Inſtabit aliquis, & dicet hanc quidem rationem rectè probare de errore culpabili manifeſto, ſecus autem de occulto, vel etiam inculpabili; Reſpondetur, efficacius quidem, vt ſtatim notauimus, concludere de errore culpabili manifeſto, quam de occulto, quia vt eodem capite quinto diximus, caſu quo ſuperiores & paſtores eſſent hæretici duntaxat occulti & mentales, non excederent propterea à ſua dignitate, vnde ſaltem putatiuè, & quantum ad apparentiam ſaluaretur dictus ſuperiorum & inferiorum ordo, nec non ficta Sacramentorum adminiſtratio. Cæterum æquè procedit noſtra ratio de errore inculpabili, ac de culpabili, quatenus ſaltem cum errore inculpabili, quem haberent omnes Eccleſiæ doctores & paſtores de ſeptenario Sacramentorum numero, ceſſaret eorum adminiſtratio; deinde quia valde probabile eſt, imo forſan impoſſibile eos tali errori obnoxios eſſe, eo ipſo quod in docendo & definiendo illum habere non poſſint, vt ſupponimus modo, & infra ſectione ſexta probabimus; ratio eſt, quia nihil de fide docere, aut definire debent, niſi prius regulas credendi à Chriſto relictas, maturè diligenterque conſuluerint, vt Scripturam, iuxta vnanimem veterum Patrum interpretationem, decreta atque definitiones Summorum Pontificum & Conciliorum: his autem, vt par eſt, conſultis, vel non errabunt, vel ſi errent, error ille futurus eſt culpabilis, quippè cum in his regulis conſulendis non fecerint quod in ſe eſt, ſed negligenter ſe habuerint; Igitur licet fideles omnes laici toto orbe diffuſi huiuſmodi errore inculpabili forſan errare poſſent, ſecus tamen omnes doctores, & paſtores ſimul

mul

mul ſumpti, ſuppoſito altero priuilegio non errandi doctrinaliter, ſiue in definiendo, & alios docendo, cũ ab iiſdem, & in eiſdem perſonis totum hoc contingat, vnde poteſt quidem benè fieri, quod culpabiliter errans poſsit rectè definire, aut rectè definiat, ſecus autem quod rectè definiens, in eo quod definit, inculpabiliter erret, ſiue per ignorantiam inuincibilem; Quare etiam ex hoc capite videtur magis repugnare omnibus doctoribus, ac paſtoribus collectiuè ſumptis error inculpabilis, per quẽ deſtrueretur priuilegium non errandi in definiendo ipſorum proprium, nemo enim definire poteſt quod ignorat; quã culpabilis in ſentiendo, cum tali priuilegio compoſsibilis; Laicis autẽ, vt ſunt ſimplicia Eccleſiæ membra, culpabilis, per quem corrumpitur diuina fides, quã inculpabilis, cum quo poteſt conſeruari, quamdiu eſt talis.

Probatur ſecundò concluſio, quia licet, vt ſtatim diximus, rigoroſe, & quaſi ſecundùm legem Dei extraordinariam ſaluaretur in Eccleſia gradus, & dignitas doctoratus, ac Prælaturæ per infallibilitatem in definiendo, & docendo, qui abſolutè poteſt eſse cum errore culpabili in credendo, vt patet in ſummo Pontifice definiente ex Cathedra, qui aliàs eſset mẽtaliter hæreticus, eo quod huiuſmodi gratiæ non perficiunt hominem in ſe, ſed tantum in ordine ad vtilitatem Eccleſiæ iuxta illud vulgatum Auguſtini: *Quod Chriſtiani ſumus propter nos eſt, quod præpoſiti propter vos*; vnde ſicut videmus plures concionatores impudicos, de pudicitia, & honeſtate vitæ, mira dicere, ſuoſque auditores tam ad illam, quàm ad cęteras virtutes, quibus interdum carent, vehementer accendere, ita qui etiam in fide perſonaliter errarent, poſſent tamen alios in ea optimè inſtruere. Nihilominus quia ex alia etiã parte omnes Paſtores & doctores ſimul, vel collectiuè ſumpti, pręcipuè & maximè corpus Eccleſiæ vniuerſalis componunt; imò ſunt ipſa Eccleſia, ſicut ciuitas ex Ariſtotele, eſt id quod eſt in ea præcipuum, illis ita conſideratis non ſolùm concedendum eſt priuilegium non errandi in definiendo, ſed nec in ſentiendo & credendo, quod Eccleſiæ vniuerſali tribuitur, ne ſi aliquando ita errarent omnes, talis error ſaltem nomine refunderetur in ipſã Eccleſiam vniuerſalem; Deinde quia connaturaliter loquendo, & ſecundum legẽ Dei ordinariam; id quod eſt in potentia reducitur ad actum per id quod eſt in actu; igitur cum ſecundum eamdem legem dati ſint in Eccleſia Paſtores, & doctores, vt vbi fideles à fidẽ deficerent, ab illis reducerentur, vbi in ea fluctuarent confirmarentur, maximè conſentaneum fuit diuinæ prouidentiæ ſuauitati, vt ipſi etiam eſsent actu fideles, non autem in potentia, ſique omnes ſimul cõſiderarentur, nuſquam errare poſsent. Imo ſi res aliter ſe haberet, quod nimirum haberent infallibilitatem dumtaxat in docendo, & non in credendo, dareturque caſus quod omnes eſsent hæretici deberet magnum quoddam miraculum admitti, quo nempè Deus illos ita manu ſua teneret, ne hęreſim quam in mente gererent, populum docerent; ſicuti dicemus ſectione ſequenti Deum continere Pontificem Romanum, caſu quo eſset mentaliter hæreticus, & ſe ad definiendam ſuam hæreſim accingeret; quod miraculum admittere in tali Summi Pontificis caſu, licet nullum ſecum afferret abſurdum, quia rariſſimum, & inſolitum; ſecus tamen, vbi ſinguli, & omnes Paſtores atque doctores eſſent mentaliter hæretici, tunc enim illa diuina manutenentia, eſſet vulgaris & frequentiſsima, quippè quæ in omnibus quotquot eſſent paſtoribus deberet reperiri, cuius tamen nulla ſit in diuinis Scripturis mentio, aut promiſſio; vnde ne cogamur tale quid admittere, ſatius eſt aſſerere omnes Paſtores, & Doctores ſimul ſumptos mente ſua, nunquam futuros hæreticos, ſeu quod idem eſt, nuſquam perſonaliter contra fidem erraturos.

V. Concluſio; omnes laici toto orbe diffu-

diffuſi ſimul ſumpti in credendo pariter errare nequeunt. Iſta concluſio licet non ſit ita certa ac præcedens, eſt tamen valde probabilis præſertim intellecta de errore culpabili, ac fidei deſtructiuo. Ratio eſt, quia vt eodem capite quinto ſupra diximus, tametſi Eccleſia poſſit ſolis Paſtoribus, & Doctoribus, ſiue quod idem eſt, Sacerdotibus & Epiſcopis, cum Papa, abſque vllis laicis, conſtare & ſubſiſtere, debeantque inſuper dici Paſtores, & doctores magis in Eccleſia neceſſarij, quam Laici; tamen ſi fideles omnes Laici ſimul ſumpti à fide poſſent per errorem culpabilem excidere, tunc Paſtores & doctores eſſent abſque ouibus & ſubditis, & Eccleſia proinde in ſtatu aliquatenus imperfecto, & veluti violento, fruſtra enim in ea darentur, & dicerentur Paſtores animarum, ſi nullas haberent, quas paſcerent; ideoque dicendum prouidentiæ Dei repugnare, quod caſus ille contingat; ſi quidem ordines Hierarchici ipſius Eccleſiæ inſtituti à Chriſto, fruſtra eſſe non debent, alias Chriſtus Dominus eos perperam, & in vanum inſtituiſſet. Deindè cum idem Chriſtus non ſolùm pro Apoſtolis orauerit, ſed etiam pro illis, qui in ſe per ipſorum Apoſtolorum miniſteriũ credituri erant, quatenus nempè in ipſa fide continuè perſeuerarent, inter quos ſine dubio multi futuri erant ſimplices Chriſtiani: Ne oratio Chriſti diceretur inanis, ſuoque effectu omnino defraudata; dicendum quoque eſt ita fideles Laicos diſtributiuè, ſeu ſigillatim ſumptos poſſe à fide culpabiliter deficere, vt tamen hoc ſit impoſſibile ſi conſiderentur collectiuè.

Notaui concluſionem de errore præſertim culpabili procedere; quia ſi ſermo ſit de inculpabili non pugnat contra illum ratio ſtatim adducta, quandoquidem error in fide inculpabilis non deſtruit fidem, & conſequenter non impedit quominus quis poſſit eſſe, & dici verum ac reale membrum Eccleſiæ; Deindè quia diſpar eſt Laicorum, & Sacerdotum, ſeu Paſtorum & Doctorum ratio; nam tota Eccleſia mediatè, vel immediatè ab iſtorum fide, & doctrina dependet: ideoque nullo planè modo, neque culpabiliter, neque inculpabiliter; ſiue in credendo, ſiue in definiendo errare poſſunt, vt oſtendimus ſuperiori concluſione. At res non ita ſe habet reſpectu ſimplicium fidelium, ſi quidem ab eorum doctrina non dependet Eccleſia; igitur ex his capitibus non videtur obſtare, cur omnes laici ſimul ſumpti errorem aliquem inculpabiliter amplecti non poſſent; ſed ſolùm ex hoc præcipuè, quod talis error attribui deberet, aut omnium Paſtorum, ac Doctorum collectiuè ſumptorum ſupinæ in illis edocendis, ac inſtruendis negligentiæ; aut omnium laicorum ſimul ſumptorũ naturali in percipienda, qua ab illis inſtruerentur doctrina; quod vtrumque cum ſit moraliter impoſſibile, concludendum eſt, nec etiam eos inculpabiliter errare poſſe in credendo, ſi collectiuè conſiderentur.

CAPVT XI.

Facta breui recapitulatione oſtenditur Eccleſiam Romanam, ſeu Pontificiam, eſſe veram Chriſti Eccleſiam, de qua in toto huius ſectionis decurſu ſermonem habuimus.

Interim dum ſequenti libro ſect. 2. cap. vlt. ex verę Eccleſiæ, religioniſve diuinitus reuelatæ notis ac ſignis demonſtraturi ſimus euidenter eſſe credibile, quod ſola Romana Eccleſia ſit vera diuinituſque reuelata Eccleſia; nunc idem ex breui rerum in huius ſectionis decurſu dictarum recapitulatione præoſtendere conabimur. Parum enim intereſt in genere definiuiſſe veram dari Chriſti Eccleſiam, eamque perpetuam, vnicam, viſibilem, in credendo indefectibilem, extra quam nullus fieri ſaluus poteſt; niſi etiam oſtendatur, quænam congregatio earum, quæ in mundo ſunt, quæque ſibi veræ Eccleſiæ nomen attribuunt, credenda ſit vera Dei, & Chri-

Chriſti Eccleſia; quandoquidem indè omnium ferè controuerſiarũ inter nos, & hæreticos verſantium reſolutio pendet. Cum enim ex dictis ſuperiori capite vera Chriſti Eccleſia ſit in credendo indefectibilis; & ipsimet aduerſarij libenter admittant eam eſſe veram Chriſti Ecclesiam, in qua vera Chriſti doctrina conſeruatur, differantque ſolùm, vt vidimus cap. 9. quod ipſi nullũ aliud ſignum veræ Ecclesiæ præter veram doctrinam admittant; nam, & ſi alias notas veræ Ecclesiæ, interdum adducant, omnes tamen hanc primam includunt, vbi enim fatentur requiri veram Sacramentorum adminiſtrationem, eam eſſe talem definiunt, quæ ex ſacra doctrina procedit; At Catholici, quamuis hoc ſignum non detrectent, quod ipsis hæreticis maximè aduerſetur, nihilominus docent illud, potius ad definiendam in communi, quam ad diſcernendam verã Eccleſiam in particulari valere. Eſt ſi quidem Ecclesia fidelium congregatio qui veram Chriſti doctrinam corde credunt, & ore confitentur; qua ratione ſatis conſtat veram definiri Eccleſiam per veram doctrinam: Ad eam autem diſcernendam inter alias religiones falſas, tale ſignum per ſe ſolùm non ſufficere ſupra probauimus, ſed alia inſuper neceſſariò quærenda eſſe, quibus vera doctrina dignoſcatur à falſa, omnibus hæreticis gloriantibus, ſe veram habere doctrinam; Quin imo ſi ſermo ſit non de iudicio euidente, euidentia ſcilicet credibilitatis, quo præcognoſcimus hanc numero Eccleſiam eſſe dignam, quæ diuina fide credatur, dum in ſymbolo dicitur *credo Sanctam Eccleſiam Catholicã*; ſed de iudicio fidei, doctrinæque eius in particulari; potius ex veræ Eccleſiæ iam cognitæ authoritate de vera doctrina quam profitetur debemus iudicare, quam è contra Eccleſiam ex doctrina. Cum res, inquam, ita ſe habeat, vbi ſemel conſtiterit, hanc certam, & indiuiduam hominum congregationem toto orbe diffuſam, quæ Romanam fidem profitetur, & cum Pontifice Romano coniuncta eſt, eſſe veram Chriſti Eccleſiam; certò etiam conſtabit non alibi, quàm apud eam veram ſalutis doctrinam eſſe quærendam, nec alios eſſe hæreticos, aut ſchiſmaticos, quam eos qui ſe ab eius fide, & communione quandoque pertinaciter ſepararunt.

Igitur pro intelligentia & reſolutione difficultatis aduertendum eſt primò, tàm clara & aperta eſſe, quæ ſuperiori capite adduximus ad probandam Eccleſiæ Catholicæ, totoque orbe viſibiliter diffuſæ inconcuſſam in credendo firmitatem, vt neque ipsius Eccleſiæ hoſtes in vniuerſum, vt vidimus audeant contra hanc veritatem aperto marte pugnare; vnde diſtingunt inter Eccleſiam Catholicam, & Romanam; & cùm de Catholica non audeant ſaltem apertè dicere, eam aliquando defeciſſe, aut veram fidem amisiſſe, hoc tamen de Eccleſia Romana audacter affirmare non verentur. Sic Vviclefus in ſuo articulo 37. dãmnato in Conſtantienſi ſeſſ. 8. dixit Romanam Ecclesiam eſse Sinagogã Sathanæ, quod non reperitur ab ipſo dictũ de Ecclesia Catholica. Et antea in eodem errore fuiſſe Pauperes de Lugduno alias Vvaldenſes, teſtatur D. Antoninus 4. par. Theolog. tit. 11. cap. 7. §. 2. Idem quoque affirmat Caluinus lib. 4. Inſtit. cap. 7. §. 24. his verbis: *Fuerit ſanè olim Roma omnium Eccleſiarum mater, verum ex quo Antichriſti ſedes fieri cæpit, desyt eſſe id, quod erat.* Omnes autem hi hæretici, & alij eorum ſequaces, in hoc aſſerendo, vel priuatis opinionibus, ac proprijs ducuntur erroribus, quos cum Romanæ fidei contrarios eſſe diſſimulare nequeant, Romanam fidem veram non eſſe, ac ſubinde Romanam Ecclesiam cum Catholica, quæ in credendo indefectibilis eſt, non coincidere; ſed ab illa turpiter defeciſſe tandẽ effutire coguntur: vel etiam, quia nihil excellens, & vniuerſale de Romana ſentiunt. Eccleſia, ſed illam ſolùm conſiderant, vt particularem Ecclesiam, ſeu Diœcesim, ac Epiſcopum eius tanquam vnum ex cæteris, nulla extra illam Diœcesim authori-

thoritate, nulla poteſtate gaudentem; Ex quo principio arguunt, quod ſicut aliæ Eccleſiæ particulares, & earum paſtores, quantumuis Primatiali, vel Patriarchali dignitate fulgẽtes in rebus fidei labi potuerunt, & reipſa ſæpius lapſi ſunt, ita quoque in Eccleſia Romana contingere potuiſſe, & de facto contigiſſe: Hi enim duo errores ita videntur connexi, vt Vviclefus loco ſuperius citato illos coniunxerit dicẽs: *Eccleſia Romana eſt Synagoga Sathanæ, nec Papa eſt immediatus, & proximus Vicarius Chriſti.*

Quocircà ſecundò animaduertendũ eſt, in Epiſcopo Romano duo munera, ſeu duplicem curam Paſtoralem diſtingui debere, vnam particularem; & propriam Diœceſis Romanæ, cuius Summus Põtifex eſt immediatus Epiſcopus; aliam verò vniuerſalem totius Eccleſiæ Chriſti, cuius eſt vniuerſalis paſtor, nec non ſupremum caput. De qua priori poteſtate, vel munere nulla eſt inter nos, & aduerſarios controuerſia, ſed tantùm de poſteriori; illi enim eam negant, Catholici autem articulum eius ad Catholicam fidem ſpectare conſtanter affirmant, vt ſectione ſequenti oſtendetur. Hæc autem duo munera licet poſſent, ſicut in ſe ſunt valdè diſtincta, ita etiam in perſonis ſeparari, ſicut in alijs Epiſcopatibus ſeiunguntur; nihilominus ex quo in Petro coniuncta fuerunt, nunquã ſeparata inuenta ſunt, & ex diuina ordinatione, vt credendum, nunquam ſeparabuntur; de quo etiam ſectione ſequenti.

Tertiò igitur, cum huc vſque Romanus Epiſcopus idem fuerit ſemper Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus, vt ab antiquis Patribus ſæpe nominatur, notandum eſt quoque nomine Romanæ Eccleſiæ duo poſſe ſignificari, ſiue vt iam diximus cap. 9. bifariam ſumi poſſe Romanam Eccleſiã, primo pro illa ſola Eccleſia particulari, quæ intra limites, ac terminos Diœceſis Romanæ concluſa eſt, ſuumque habet proprium Epiſcopum tantùm etiam particularem, ſi præciſè conſideretur, ſecundùm quod in illam exercet immediatam iuriſdictionẽ. Et de Eccleſia Romana in hoc ſenſu accepta modo non loquimur, ſic enim certum eſt, libenterque concedimus aduerſarijs, illam non eſſe Eccleſiam Catholicam, vel vniuerſalem, ſed membrũ eius; ideoque de illa dici non poſſe, quod habeat Chriſti promiſſionem nunquam deficiendi ab eius fide, quia nullibi talis promiſſio diuinitus reuelata reperitur, neque in promiſsionibus vniuerſali Eccleſiæ factis neceſſario comprehẽditur, quia poſſet vniuerſalis Eccleſia in vera Chriſti fide perſeuerare, cum obedientia & vnione ad Summum Pontificem, vt Pontifex eſt, & vniuerſalis Paſtor, etiam ſi particularis illa Eccleſia in credendo erraret, & ſuum Epiſcopum à ſe violenter abijceret, quod dicitur explicandæ rei gratia, nunquam enim Deum id eſſe permiſſurum oſtendemus, & defendemus tanquam magis pium in ſequenti ſectione.

Alio modo Eccleſia Romana ſumitur pro collectione omnium fidelium, qui toto orbe diſperſi adhærebant olim, & nunc etiam adhærent Epiſcopo Romano, non vt priuato Epiſcopo, ſed vt ſummo Eccleſię militantis Pontifici, qui poteſtatem in illam vniuerſalem, & ſupremam iuriſdictionem pariter vniuerſalem habet; quo etiam pacto dicitur Romana fides, Romanaque Religio, quæ ſub obedientia Pontificis Romani, vt Chriſti Vicarij, Petrique ſucceſſoris hactenus conſeruata eſt: Et in hoc ſenſu intendimus Eccleſiam Romanã, ac Pontificiam eſſe veram Eccleſiam Catholicam, & vniuerſalem, gaudereque proinde priuilegio infallibilitatis in credendo, vel ſentiendo, quod ſuperiori capite oſtendimus ſoli Eccleſiæ Catholicæ, & Vniuerſali fuiſſe diuinitus conceſſum. Et ſi enim particularis quoque Eccleſia Romana, vt coniuncta ſuo Epiſcopo nõ ſolùm vt particulari rectori, ſed etiam vt vniuerſali totius Eccleſiæ Paſtori, errare non poſsit in credendo, quamdiu in illa vnione cum ſuo ſupremo capite permanſerit; ſi quidem hoc etiam habet

quæ-

quælibet alia particularis Eccleſia, ſub eadem ratione, & vnione conſiderata;& ſequitur ex generali principio,quod Petrus, Petrique fides ſit immobile Eccleſię fundamentum, in quo quamdiu Eccleſia, licet particularis, fundata fuerit, nunquam à vera fide aberrabit. Semper tamen inter vniuerſalem Eccleſiã,& particulares hoc diſcrimen attendi debet, quod quælibet particularis poteſt ab hac petra ſeparari: Vniuerſalis autē abſolutē non poteſt, quia illi ſoli promiſſum eſt, vt vidimus, portas inferi nunquam prævaliturās aduerſus eam.

Quartò obſeruandum eſt, nos ita ex Symbolo Apoſtolico teneri ad credendum veram Chriſti Eccleſiam Catholicam, vt ad hoc non ſufficiat eam confusè & vniuersè credere,ſed determinatè, & in indiuiduo, ſymbolum enim non loquitur de aliqua Eccleſia abſtracta, aut inuiſa, vt ſupra diximus, ſed de ea, cui ſuo vnuſquiſque tempore tenetur obedire,& doctrinam ab ea creditam amplecti; quod eſt impoſsibile, niſi certa Eccleſia in particulari credatur; ſi enim de quacumque in indiuiduo dubitare licet,propriam quoque cuiuſcumque doctrinam fas erit in dubium reuocare; & ita ſolùm confusè doctrinam aliquã eſſe veram; quòd cùm omnino ſit abſurdum, nullus eſt,qui rationabiliter illud negare poſsit. Tota igitur difficultas eſt, in explicando, qua ratione ad obiectum fidei pertineat, hanc numero Eccleſiam cum Pontifice Romano coniunctam,eſſe veram, vt illam diuinæ fidei certitudine credamus; Nec enim tale quid in Scriptura continetur; nec alia certa reuelatione Sanctis Apoſtolis facta, & ad nos per traditionem tranſmiſſa conſtat, quia ipſi tantùm in ſymbolo locuti ſunt de Eccleſia,quæ eorum tempore fuit, non autem de Romana: Hæc ergo res non videtur eſſe de fide, ſed ad ſummum concluſio Theologica.

Contrarium nihilominus tenendum eſt, primo quia Eccleſia Catholica,quã crediderunt Apoſtoli, quamque in ſuo ſymbolo omnibus fidelibus credendam in perpetuum reliquerunt, eſt vna, & eadem cum præſenti, quam Romanam appellamus in ſenſu explicato, eo modo quo res ſucceſsiuæ ſuam habere poſſunt vnitatem, vt diximus cap.4.ac proinde qui illam eſſe veram Eccleſiam reuelauit Apoſtolis, idem quoque de Romana reuelatum eſse voluit, quamuis non ſub illo nomine,quod poſtea ſolùm Eccleſia vniuerſalis, vel à nobiliori parte, vel melius à Summo Pontifice Romano ſuo ſupremo paſtore ſortita eſt,ſicut etiam decurſu temporis Apoſtolica vocata eſt in Symbolo Conſtantinopolitano, ſalua ſemper manente eadem Eccleſiæ vnitate, & identitate, ſi enim illi non obſtitit tanta quos habuit ſtatuũ diuerſitas, multo minus obſtabit varietas nominum impoſita ad illam ſignificandam, vel etiam diuerſos illius ſtatus; ſicut etiam non impedit neque tollit eamdem Eccleſiæ vnitatem, quod omnia prorſus illa, quibus hominibus innoteſcenda erat, accidentia, vel ſigna non iam inde ab eius exordio ipſi conuenerint, ſed alia tunc habuerit,alia poſtea pro diuerſo veluti ætatis ſuæ ſtatu, omnia tamen propria, naturæque ipſius congrua; vnde etiam quorumdam ſectariorum ignorantia redarguitur, qui putant nunc aliquid ſe dicere, cum argumentantur, ideo diffuſionem, totoq; orbe claritatem Eccleſiæ, aliaſq;ſimiles prærogatiuas,notas eius eſſe non poſſe, quoniam illis aliquando caruit, quæ tamen tunc etiam cognoſci debuit, & potuit. Non enim cogitarunt, cum differentia ſtatus Eccleſiæ,differentiam quoque notarum ac nominum eiuſdem Eccleſiæ optimè conuenire. Omnia igitur ea loca, in quibus Scriptura docet Eccleſiæ perpetuitatem, nec non in credendo indefectibilitatem, cum non de illa tantùm loquantur, quæ tempore Apoſtolorum primùm extitit, vel nunc exiſtit, ſed de illa prorſus, quæ tota temporum ſucceſsione eadem perſeuerat, manifeſtè patet qua ratione ad obiectũ fidei pertineat, hanc numero Eccleſiam cum Pontifiçe Romano coniunctam, eſſe

eſſe veram Chriſti Eccleſiam.

Secundò id explicatur, quia ſicut ex hoc quod ſæpius à nobis efformentur huiuſmodi diſcurſus: *Omne illud quod reuelatum eſt à Deo eſt verum, ſed Deus reuelauit ſe eſſe vnum ac Trinum; Ergo eſt verum*; non ſequitur propterea, quod fides ſit diſcurſiua, vel quod ex vi talis ſyllogiſmi, non autem per immediatam reuelationẽ huic veritati aſſenſum prębeamus; ita ſimiliter quantumuis iiſdẽ vti diſcurſibus valeamus; V.g. *Illa eſt vera Eccleſia, quæ veram Chriſti doctrinam ad amuſſim conſeruat, aut quæ habet omnes notas, omniaque ſigna veræ Eccleſiæ; ſed Eccleſia Romana eſt huiuſmodi; Ergo Eccleſia Romana eſt vera Chriſti Eccleſia.* Non ex vi talis ſyllogiſmi, ſed per immediatam Dei reuelationem illud credimus, quæ ſufficienter nobis proponitur, per euidentia ſigna, vel motiua credibilitatis libro ſequenti adducenda, quę ſoli Eccleſiæ Romanæ verè & realiter competunt; vndè intelligendum eſt, Chriſtum à principio reuelaſſe, & per Apoſtolos docuiſſe, eam fore ſemper ſuam Eccleſiam, quomodocumque ſucceſſu temporis ob diuerſitatem ſtatuum ipſius cognominaretur, quæ talibus ſignis viſibilis & credibilis, pro eadem ſtatuum, ac temporum etiam diuerſitate varijs, ornata & insignita reperiretur; quæ enim V.g. in ſui exordio, nondum dici poterat niſi in potentia, catholica vniuerſalitate temporum ac locorum, nunc procul dubio talem actu eſſe negari non poteſt, quinque huiuſmodi vniuerſalitas ſit perfectiſsima veræ Eccleſiæ nota, vbi illa reperitur; Et hoc idem ab Apoſtolis ad nos perpetua deinceps traditione perueniſſe, teſtatur communis veterum Patrum conſenſus, qui licet non loquantur de his hominibus in indiuiduo qui nunc ſunt, quando veram Eccleſiam diuina fide credendam eſſe docent, loquuntur tamen formaliter de hac numero Eccleſia, & congregatione habente eas proprietates, & notas, quas ipſorum tempore Eccleſia habebat.

Tertiò hæc eadem veritas dilucidari poteſt, ex hoc quod ipſa Eccleſia à Chriſto fundata, ſeipſam proponit vt veram, certaque fide credendam, & quia ſufficienter, & euidenter proponitur vt talis, per vera credibilitatis motiua, quibus vt ſupponimus reperitur munita, aliàs non eſſet Eccleſia à Chriſto fundata; inde enim obligamur ad credendam talem veritatem non minus, quam cæteras ad fidem pertinentes; eadem ferè ratione, qua verus Propheta miſſus à Deo, qui ſufficienter proponit, res ſibi à Deo reuelatas, conſequenter proponit ſufficienter ſe eſſe verum Prophetam à Deo miſſum; non minus ipſe vt miſſus, quam veritates ab eo reuelatę dicendæ ſunt vera fidei obiecta. Tandem ſicut ante Chriſti Domini aduentum, Iudæi tenebantur credere futurum eſſe verum à Deo promiſſum Meſsiam, cum hominem in indiuiduo, in quo implerentur omnia, quæ de vero Meſsia erant prædicta à Prophetis, & poſtea apertè videntes impleta eſſe illa omnia, in hoc homine Chriſto Beatiſsimæ Virginis Mariæ filio, tenebantur credere hunc ipſum hominem eſſe illum Meſsiam in lege promiſsum, & iam hoc ſufficienter illis reuelabatur, quamuis in teſtimoniũ talis veritatis alia non fuiſſent patrata miracula, nec alia ſigna facta; ita quoque eo ipſo quod in hac certa, & indiuidua hominum congregatione, quæ Romanã fidem profitetur, & cum Pontifice Romano coniungitur, reperiuntur ad amuſſim omnia illa ſigna, quibus Chriſtus Dominus voluit, ac reuelauit ſuam in perpetuum fore viſibilem & credibilem Eccleſiam, ſufficienterque nobis proponuntur, abſque vlla noua reuelatione tenemur credere, hanc certam & indiuiduam hominum cõgregationem, quæ Romanam fidem profitetur, & cum Romano Pontifice coniungitur, eam eſſe veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam. Quibus prænotatis ſit.

Prima Concluſio, ſola Eccleſia Romana, ſiue congregatio illorum hominum toto orbe diffuſorum, qui Romano Pontifici pro tempore exiſtenti parent,

rent, eſt vera Chriſti Eccleſia. Probatur primò, Illa hominum congregatio ſola, eſt vera Chriſti Eccleſia, cui competunt omnia ſigna, omneſq; notæ ac proprietates veræ Chriſti Eccleſiæ; ſoli autem Eccleſiæ Romanæ, ſiue congregationi hominum toto orbe diffuſorum, Romano Pontifici pro tempore exiſtenti adhærentium, competunt dicta ſigna, & notæ: Igitur ipſa ſola eſt vera Chriſti Eccleſia, veraque ſponſa. Maior huius argumenti eſt certiſſima, cum enim ex dictis in hac Sectione fieri non poſſit, vt nulla vera Chriſti Eccleſia in terris exiſtat; & inſuper notauerimus ex veris Eccleſiæ notis, ac proprietatibus argumētari licere, non ſolum negatiuè, vt ea ſcilicet non ſit vera Chriſti Eccleſia, cui vel nulla, vel non omnis eiuſmodi nota conuenit; ſed etiam affirmatiuè, vt illa ſola in indiuiduo ſit vera Chriſti Eccleſia, cui vel omnes ſimul veræ Eccleſiæ notæ conueniunt; vel ſi cui ex omnibus Chriſti nomine circumlatis Eccleſijs ſoli, vna quælibet ex præfatis notis conueniat; quandoquidem omnes & ſingulæ neceſſario veræ Chriſti Eccleſiæ cōueniunt: Igitur ſi ſemel oſtenſum fuerit illas omnes ad amuſsim competere ſoli Eccleſiæ Romanæ, nemini procul-dubio rationabiliter, aut prudenter dubium ſuboriri poterit, quin illa, & nulla alia, vera ſit Chriſti Eccleſia: Hoc autem Deo dante præſtabitur libro ſequēti, vbi in ea examinabimus omnes huiuſcemodi notas; nunc ergo ſit altera probatio deſumpta potiſsimum ex dictis in hac Sectione.

Probatur ſecundo, ex allegatis & probatis ſupra; Vera & vnica Chriſti Eccleſia extra quam non eſt ſalus, & in qua ſunt omnes illi, qui in Chriſti fidē, baptiſmo initiantur, non ſolum boni, ſed etiam mali; non ſolum prædeſtinati, ſed etiam reprobi; debet eſſe visibilis, tamque firmiter à Chriſto Domino fundata, vt nunquam perire, nunquam in fide deficere potuerit: At nulla alia Eccleſia præter Romanam, ſeu Pontificiam toto orbe diffuſam reperitur; quæ visibiliter abſque vlla penitus interruptione, & errore in fidei doctrina perſeuerauerit: Igitur ſola Romana, ſeu Pontificia Eccleſia, eſt vera & vnica Chriſti Eccleſia. Maior huius argumenti fuit iam ad copiam demonſtrata ſuperius; minor ergo probatur; & primò quod Eccleſia Romana, ſumpta pro omnibus fidelibus toto orbe diffuſis, qui Romanam fidem ſequuntur, Romanoque Pontifici pro tempore exiſtenti adhęrent, ſemper fuerit, & etiam nunc ſit viſibilis, & conſpicua, clarius patet, quam aliqua indigeat probatione, nec aduerſarij hanc minorē negant, quo ad iſtam partem, ſed ſolùm quo ad aliam, videlicet quod Eccleſia Romana permanſerit ad hęc vſque tempora ſine vlla interruptione & errore; vnde nobis hoc accuratè demonſtrandum eſt. Primo quia Eccleſia Romana in ſenſu quo de illa loquimur, eſt ipſamet Eccleſia Catholica, & vniuerſalis, verùm Eccleſiam Catholicam & vniuerſalem, nec perire, nec in fide deficere poſſe ſupra oſtendimus, cùm Eccleſia Catholica & vniuerſalis non poſſit non eſſe eadem cum vera Chriſti Eccleſia, cui ſoli tam vniuerſalitatis nota, quam indefectibilitatis priuilegium competit: Igitur de primo ad vltimum Romana Eccleſia, id eſt tota illa fidelium multitudo toto orbe diffuſa, quæ Romano Pontifici in doctrina fidei ſemper adhęſit, vt ſola ſemper fuit Eccleſia Vniuerſalis & Catholica, ita quoque fuit ſemper in fide indefectibilis, veraque proindè & vnica Chriſti Eccleſia.

Inſuper fidem Petri, quæ vniuerſo orbi à principio prædicata fuit, veram Chriſti Eccleſiam conſtituiſſe, eamque propterea indefectibilem fuiſſe, non ſolum quo ad perſonam Petri, quod aduerſarij non negant, verùm etiam quo ad eius ſedem ſtatim oſtendemus: ſed Eccleſia Romana eſt ſedes Petri; Ergo Eccleſia Romana hoc modo conſiderata, nimirum propter Petri cathedram in ea præſidentem, ſemper fuit, ſemperque erit vera eaque indefectibilis Chriſti Eccleſia fideique eius à Petro illi tra-

ditæ, ac depoſitæ cuſtos integerrima. Probatio maioris, & totius conſequenter argumenti fundatur in verbis Chriſti Domini ad Petrum Lucæ 22. *Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Illam enim orationem à Chriſto Domino factam fuiſſe non ſolum pro perſona Petri, ſed etiam, imo potius pro Sede Petri in perſona ipſius, & ideò tam diu duraturam quamdiu dictæ orationis effectus durabit hoc eſt, vſque ad conſummationem ſæculi, teſtantur Sancti & veteres Patres; inter quos primi occurrunt varij Summi Pontifices, qui ex præfatis Chriſti Domini verbis hanc ſuæ dignitatis, ac ſedis prærogatiuam comprobarunt. Lucius qui vixit circa annum Domini 258. in epiſtola decretali ad Galliæ atque Hiſpaniæ Epiſcopos, cuius hęc ſunt verba; *Hæc ſancta & Apoſtolica, mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauanda ſuccubuit: ſed, vt in exordio normam fidei Apoſtolicæ percepit ab authoribus ſuis, Apoſtolorū Chriſti principibus, illibata finetenùs manet, ſecundum ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui diſcipulorum ſuorum principi in ſuis fatus eſt Euangelijs: Petre, inquiens, ecce Satanas expetiuit, vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Similia prorſus habet Felix I. qui vixit circa annum Domini 272. in epiſtola 3. ad Benignum Epiſcopum; nec non Marcus, qui vixit circa annum Domini 336. in epiſtola ad Athanaſium. Leo I. anno Domini 440. ſer. 3. de anniuerſario Pontificiæ ſuę Aſſumptionis, & ſer. 2. in natiuitate Apoſtolorum Petri & Pauli. Agatho anno Domini 678. in epiſtola ad Conſtant. Imperat. quæ in actione 4. ſextæ Synodi lecta eſt, & in act. 8. probata. Nicolaus I. anno Domini 858. in Epiſtola ad Micha. Imperat. Leo IX. anno Domini 1049. in Epiſtola ad Michaelem Imper. 6. Innocentius III. anno Domini 1198. in c. Maiores, de baptiſmo. Verum quia Diuus Leo I. omniū elegantiſſimè prę fatum Euangelij locum ad præſens inſtitutum applicuit; placet eius verba referre ex ſermone 3. in anniuerſario ſuæ aſſumpt. *Inſtante autem paſſione ſua quæ diſcipulorum erat turbatura conſtantiam. Simon inquit Simon ecce Sathanas expoſtulauit vos: vt cribraret ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos: vt non intretis in tentationem. Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione fortitudinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant. Quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere. Et tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur; tanquā aliorum ſtatus certior ſit futurus; ſi mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium: vt firmitas quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Cum itaque dilectiſſimi noſtri tantum nobis videamus præſidium diuinitus inſtitutum rationabiliter & iuſtè iudicis*, vel inducis, *noſtri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi redemptori noſtro domino Ieſu Chriſto, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ principem fecit: vt ſi quid etiam noſtris paribus*, vel temporibus, *rectè per vos agitur, rectèque diſponitur: illius operibus, illius ſit gubernaculis deputandum cui dictum eſt. Et tu conuerſus confirma fratres tuos; & cui poſt reſurrectionem ſuā ad trinam æterni amoris profeſſionem myſtica inſinuatione ter dixit Paſce oues meas. Quod nunc quoque proculdubio facit: & mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, vt nulla tentatione ſuperemur.* Similia iterum habet altero loco citato.

Nec obſtat quod prefati Summi Pō-

tifi-

Digitized by Google

tifices, quorum epiſtolæ citatæ reperiũtur, vel in tomis Conciliorum, vel in tom. epiſtolarum eorumdem, propriam in hac parte cauſam agere videantur; primò quia vt diximus lib.2. ſect.6. c.5. ſupremus etiam controuerſiarum Iudex poteſt eſſe pars controuerſiæ definiendæ; ſecundò quia cùm plures eorum fuerint Sancti, & Martyres, qui veram & Catholicam fidem ſanguine ſuo conſignarunt, præſumendum eſt eos non priuati boni, ſed ſolius veritatis motiuo ita locutos fuiſſe, idcòque fide digniſſimos eſſe, præſertim quia antiquiſsimi quoque Patres quaſi per continuam traditionem eumdem vnà cum illis honorem deferunt Romanæ Sedi, & fidei, vt mox videbimus, aſſerentes nimirum fidem Eccleſiæ Romanæ eſſe fidem Petri, ac ſubindè eſſe fidem Catholicã, à qua ſedes illa deficere nequit, proptereaque præfata Chriſti verba, & alia quibus in huius rei probationem vtuntur, intelligenda non eſſe pro aliquo definito tempore v. g. pro quingentis primis annis, vt reſtringunt aduerſarij, ſed vſque ad conſummationem ſæculi.

Probatur tertiò concluſio; Illa eſt vera & vniuerſalis Chriſti Eccleſia, in qua ſola reperitur vera fidei doctrina, extra quam non eſt ſalus, ad quam accedentes fiunt fideles, à qua recedentes fiunt hæretici &c. ſed iuxta modum loquendi Sanctorum Patrum ſtatim adducendorum, talia pluraque ſimilia quæ de ſola vera Chriſti Eccleſia enuntiari poſſunt, reperiuntur quoque in ſola Eccleſia Romana, ſeu congregatione illorum hominum toto orbe diffuſorum, qui Romano parent Pontifici; Illa igitur ſola eſt vera & vniuerſalis Chriſti Eccleſia.

Probatur quartò, quia ſecundum aduerſarios, aut plures ſaltem ex illis, Eccleſia Romana tali pacto conſiderata, de qua ſolum inter nos & illos eſt cõtrouerſia, non autem vt eſt Eccleſia particularis, quingentis annis poſt Chriſtũ, fuit illa viſibilis & vnica Chriſti Eccleſia, de qua in huius Sectionis decurſu actum eſt, quamque Caluinus lib.4. inſtitut. ſuperius citato concedit tunc fuiſſe *matrem omnium Eccleſiarum*, quia ſcilicet omnes particulares Chriſti Eccleſiæ, quæ tunc per orbem diſperſæ erant adhærebant Romano Pontifici ſupremo Eccleſiæ militantis Paſtori; ſed illa nũquam hactenus defuit ab eo ſtatu, in quo fuit primis illis quingentis annis; Igitur ſicut tunc erat vera Chriſti Eccleſia, ita etiam nunc eſt. Maior huius argumenti habetur ex conceſſis ab aduerſarijs; Minor autẽ multipliciter probari poteſt; primò, ideo tunc Eccleſia Romana fuit habita pro vera Chriſti Eccleſia, quia competebant illi omnes notæ veræ Chriſti Eccleſiæ propriæ, ſed ab eo etiam tempore, & nunc quoque illi conueniunt: vt dicemus libro ſequenti. Ergo. Secundò ex doctrina, cùm enim præfatas notas Eccleſiæ Romanæ negare non poſſint aduerſarij, negant in ea manere eamdem fidei doctrinam, quæ fuit primis quingentis annis, vnde ſic arguo; quicquid Eccleſia Romana nũc docet de præcipuis fidei myſterijs; hoc olim docuit primitiua Eccleſia quæ floruit primis quingentis annis, vt Deo dante oſtendemus libro ſequenti ſectione 9. conferendo veterem doctrinam cum noſtrate: Ergo Eccleſia Romana non defecit à Primitiua in doctrina fidei. Tertiò, quia ſi poſt dictum temporis interuallum Eccleſia Romana grauiſsimis, vt affirmant Sectarij, contaminata eſt erroribus, inquiro ab illis vtrum huiuſmodi errores eodem tempore in vniuerſo Chriſtiano orbe recepti ab omnibus fuerint, nemine reclamante; an verò certo loco à quibuſdã, vt ſic primùm diſſeminati latius indè ſerpſerint? Primum certè reſponderi non poteſt, ſi quidem per ſe incredibile videtur; quis enim ſibi perſuadeat eadem nocte, vel die, imo menſe, aut anno omnes vbique terrarum veteri mutata religione in deteſtandas hæreſes præcipitaſſe, exceptis pauculis attonitis & obmuteſcentibus? *Ecquid veriſimile eſt*, inquit Tertullianus capite 28. de præſcri-

ſcriptionibus, *vt tot ac tantæ Eccleſiæ in vnam fidem errauerint? nullus inter multos euentus, eſt vnus exitus: variaſſe debuerat error doctrinæ Eccleſiarum. Cæterum quod apud multos vnum inuenitur, non eſt erratum, ſed traditum*. Et Sanctus Vincentius Lirinenſis cap. 34. aduerſus hæreſes: *Quis vnquam hæreſim inſtituit, niſi qui ſe prius ab Eccleſiæ Catholicæ vniuerſitatis & antiquitatis conſenſione diſcreuerit*.

Quod ſi reſpondeant, errores illos non confeſtim totum peruaſiſſe orbem, ſed inſtar cancri, qui hæreſum greſſus eſt, ſerpſiſſe; deberent aſsignare quandò per tales errores fidem tantopere celebratam Eccleſia Romana perdidit, deſijtque eſſe, quod ante fuit? Quibus authoribus? Qua via? Qua vi? Quibus incrementis vrbem, & orbem religio peruaſit aliena? Quas voces, quas turbas, quæ lamenta, ea mutatio excitauit? Omneſne orbe reliquo ſopiti ſunt, dum Romana Sedes, noua Sacramenta, nouum Sacrificiũ, noua religionis dogmata procuderet? An denique extiterit aliquis hiſtoricus Latinus, vel Græcus, qui rem tanti momenti vel obſcurè ſcripſerit? Nam vt benè argumentatur idẽ qui ſupra S. Vincentius: *Quæ vnquam hæreſis niſi ſub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit?* In quibus omnibus teſtificandis, vt ſunt inter ſe diuiſi, & contrarij Sectarij ex dictis ſuperiori capite, ita quoque vt falſos teſtes, falſos accuſatores excipiendos eſſe ibidem diximus; inſontem vero dimittendam eſſe Romanam Eccleſiam.

Tandèm cum viſibilem Chriſti Eccleſiam ſemel ab eo fundatam non potuiſſe deficere, aut errare in fide ſatis demonſtrauerimus; & conſequenter à tempore Apoſtolorum, ad nos vſque ſemper manſerit viſibilis Chriſti Eccleſia, ſine vlla interruptione aut errore; ſi illa Romana, vel Pontificia non ſit, ſed alia præter eam, debent profectò dicere, quæ illa ſit? Quo nomine appelletur? Quas mundi partes occupauerit, & adhuc occupet? Quos Paſtores & Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores habuerit, & adhuc habeat? Qui Reges & Imperatores illi adhęſerint, & adhuc adhęrent? Qui hæretici ab illa damnati? Quæ templa erecta? Quæ Academiæ confirmatæ? Quæ congregationes inſtitutæ ad propagandam Chriſti fidem? Quæ miracula in eius confirmationem edita? aliaque ſexcẽta ſimilia, quæ propria ſunt veræ Chriſti Eccleſiæ priuilegia. Sed cum hoc oſtendere ſit illis impoſsibile, nec alibi re vera, quàm in Eccleſia Romana toto orbe diffuſa reperiantur, concludendum eſt eam ſolam eſſe veram Chriſti Eccleſiam.

Scio aliquos vi huius argumenti oppreſſos fingere apud Becanũ lib. 1. Manualis cap. 3. Eccleſiam quamdam in cunis iacentem, ac vagientem, quæ nec fari poſsit, nec fidẽ profiteri; Aiunt enim, Eccleſiam Chriſti, aliquot ſæculis vſque ad Lutheri, & Caluini tempora tam fuiſſe corruptam ac vitiatam, vt nulli in ea fuerint veri fideles, niſi infantes baptizati. Et ſine dubio, intelligunt eam fuiſſe Eccleſiam Romanam ſeu Pontificiã, quam putant ſuperioribus ſæculis penitus defeciſſe, niſi quod ſoli infantes legitimè in ea baptizati, tanquam vera ipſius membra ſucceſſiuè permanſerint. Sed pręfatus authot rectè oſtendit miſeri huius perfugij, & ipſis aduerſarijs cõtrarij vanitatem: Quatenus ex ipſis, vt vidimus ſupra, duæ ſunt præcipuæ notæ Eccleſiæ, nempe ſincera prædicatio Euangelij, & legitima Sacramentorum adminiſtratio, ex quibus vt vera Chriſti Eccleſia dignoſci debet, ita etiam ſine illis ſubſiſtere non poteſt. At hæ duæ notæ non competunt Eccleſiæ, in qua ſoli infantes baptizati reperiuntur; quia ſoli infantes, nec poſſunt ſincere prædicare Euangelium, nec legitimè adminiſtrare Sacramenta: Ergo Eccleſia in qua ſoli infantes ſunt, non eſt vera Chriſti Eccleſia: Deindè ſi omnes infantes, vt dicere debent aduerſarij, ſi cohęrenter loqui velint, ſtatim ac ad vſum rationis peruenerunt, toto illo tempore veram amiſerunt fidem imbuti turpiſſimis illis

etro-

Digitized by Google

erroribus, quibus tunc Eccleſiam laboraſſe aſſerunt: à quibus Lutherus,& Caluinus qui inde exierunt,veram fidei doctrinam haurire potuerunt? quam ipſimet fatentur pluribus in locis comparari non poſſe, niſi fideli diſpenſatorum verbi Dei miniſterio ac magiſterio; ſi quidem ſecluſa Eccleſiæ, legitimorumque Paſtorum eius authoritate,ad quos pertinet iudicare de diuinarum Scripturarum veritate & ſenſu, talis doctrina ex alijs præcisè haberi non poteſt,ſecundum legem Dei ordinariam, quam in Luthero & Caluino violatam fuiſſe dicere, non minus vanum eſt, quam ſolos infantes per tot ſæcula Eccleſiæ membra facere.

Igitur apud eumdem authorē aliud effugium excogitarunt alij, dicentes sēper in Eccleſia fuiſſe vnum aut alterum cordatum virum, qui Papæ contradixerit: cuiuſmodi diuerſis temporibus fuerunt, Ioannes Vvicleſus, Ioannes Huſſius, Martinus Lutherus, Ioannes Caluinus; ſed hoc etiam effugium,non minus quàm præcedens abſurdum eſt, aut inane; nam, vt inſtat præfatus author, deberent nobis edicere, quis fuerit ille vnus, vel qui duo cordati viri, qui ante Vvicleſum, per ſingula ſuperiora ſæcula, Papæ contradixerint? Deindè Eccleſiã Chriſti faciunt peioris conditionis, quàm fuerit Synagoga Iudæorum, quæ nunquam fuit tam deſerta, vt duo tantum viri in ea reperirentur. Imo tēpore Eliæ cum putabatur deſertiſſima, non ſolùm ſeptem millia virorum in ea reperta fuiſſe, ſed longè plura, computando Regnum Iuda cum Iſraelitico ſupra demonſtrauimus; talis autem rei abſurditas patet quia ad Galat. 4. 22. Eccleſia Chriſti vocatur Domina, Synagoga verò Ancilla; eamque prædixit Iſaias cap. 54. multo fœcundiorem, & ampliorem fore,quam Synagoga fuerit; Hinc contra Sectarios aliud argumentū reſilit à maiori ad minus, Nullus enim niſi inſigniter fatuus, vel in Chriſtum prorſus impudens audebit effutire,Doctrinam medijs hominibus Moyſe, & alijs à Deo datam, fuiſſe inuictam; præualuiſſe quinquaginta plus ſæculis; datam verò à filio Dei, & ad omnem perfectionem adductam tribus vix aut quatuor ſæculis ſubſtitiſſe? ac proinde Ancillam Dominæ præcelluiſſe; puerum multo plus valuiſſe, quam virum; vmbram, quam ſolidam veritatem: Inſaniant hoc pacto ſi velint hæretici; nos cum Sanctis Patribus veris Eccleſiæ filijs altiora de illa ſentimus, & eius vniuerſalitatem reſpectu temporum, locorum ac perſonarū defendimus; ſi enim præfati Patres Donatiſtis plus Eccleſiæ tribuentibus, quam hi faciant, nam illi tametſi dicerent, Eccleſiam toto orbe perijſſe, & in ſola Africa remanſiſſe, non tamen auſi ſunt aſſerere, quod hi aſſerunt, remanſiſſe aliquando in duobus tantum viris, qui Papæ contradixerunt; ſi inquam illi, qui melius ſentiebant de Eccleſia, quam hi noſtri aduerſarij ſentiunt, nihilominus ab Auguſtino,& ab alijs Patribus damnati ſunt tãquàm hæretici: quid de his noſtris fieri debeat, facile indè concludi poteſt, etiã ſi alia nobis non ſuppeterent argumenta.

Probatur quartò concluſio ex traditione fundata in vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu expreſsè docentium fidem Romanæ Eccleſiæ, & Catholicæ coincidere, Romanamque proinde Eccleſiam eamdem fidei ſtabilitatem, & inconcuſſam firmitatem habere quam Catholica: Vnde ſic efformo argumentum, ſi Romana Sedes,vel Eccleſia non coincideret ex Patribus cum vniuerſali, & Catholica, nec proindè cum illa gauderet ſpeciali priuilegio diuinitus illi cōceſſo nō errandi in rebus ad fidem pertinentibus, ſed in eis aliquando defeciſſet, ſicut in alijs Eccleſijs particularibus etiam ab Apoſtolis inchoatis accidiſſe videmus; nō eſſet cur ab eius exordio ad hæc vſque tempora, omnium ætatum, omnium conditionum,ac,omniū nationum Patres ita vnanimiter tradidiſſent Romanam Eccleſiam caput eſſe & regulam omnium aliarum, proinde-

que

que illius dogmata vnicè ſuſpicienda & amplectenda eſſe, ac ſucceſſionis ſeriem omnium hęreſeon fluctibus, vt firmam & immobilem petram opponi debere, & ad illius demùm traditiones, decreta, fidemque aduerſus omnium eorũ fraudes, qui in ſalutis publicæ & pietatis Chriſtianæ perniciem nihil non machinantur, tanquàm ad tutiſsimam arcem, & ſacroſanctam araui confugiendum eſſe; At præfati Patres id vnanimiter aſſerunt, vt patebit ex eorum teſtimonijs, in quibus citandis Sect. ſeq. c. 16. ordinem Chronologicum, nunc autem topograficum ſecuti incipiemus ab Europæis noſtris Occidentalibus.

Primus ſit D. Ambroſius in libro de obitu Satyri fratris, vbi verſus finem prudentiam eius, & cautionem referens ait, *Aduocauit ad ſe Epiſcopum, neque vllam veram putauit, niſi veræ fidei gratiã, percunctatuſque ex eo eſt, vtrumnam cum Epiſcopis Catholicis, hoc eſt cum Romana Eccleſia conueniret.* Quibus verbis clarè ſignificat idem eſſe vniri, cum Eccleſia Romana, & cum Catholica; ac proindè vtriuſque vnionem eamdem eſſe & indiuiduam; Vnde lib. 1. epiſt. 4. ad Imperatores ſic ſcribit: *Totius orbis Romani caput Romanam Eccleſiam, atque illam Sacroſanctam Apoſtolorum fidem, ne turbari ſineret obſecranda foret clemẽtia veſtra, indè enim in omnes veneranda communionis iura dimanant*: Et in epiſt. 7. eiuſdem libri ad Syricium Papam, *Credatur*, inquit, *Symbolo Apoſtolorum, quod Eccleſia Romana intemeratum ſemper cuſtodit & ſeruat.* Quod idem docet ſermone 2. de Sanctis, qui eſt de Cathedra Petri, & ſermone 11. qui eſt ſecundus de Petro & Paulo.

Hieronymus quoque in epiſt. 57. ad Damaſum Papam hęc habet: *Cum ſucceſſore Piſcatoris, & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum niſi Chriſtum ſequens beatitudini tuæ, id eſt Cathedræ Petri communione conſocior; ſuper illam petram ædificatã Eccleſiam ſcio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, prophanus eſt. Si quis in arca Noë non fuerit peribit regnãte diluuio. Quicumque tecum non colligit, ſpargit: hoc eſt qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.* Et ſequenti ad eumdem epiſtola: *Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus eſt*: alibi etiam; ſi quid parùm cautè ſcripſiſſet, ab eodem Damaſo emendari poſtulat, *Vt ab eo qui Petri fidem & ſedem tenet.* Item lib. 1. apolog. contra Rufinum collat. 3. ſic ait: *Fidem ſuã quam vocat? eam ne, quam Romana pollet Eccleſia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? ſi Romanam reſpõdet; ergo Catholici ſumus*: quæ ſane conſequentia non eſſet legitima, niſi eadem eſſet fides Catholica, & Romana, eadẽque Eccleſia; cuius iterum fidem eſſe immaculatam in eadem apologia lib. 3. parum antè medium teſtatur his verbis, *Scito Romanam fidem Apoſtolica voce laudatam iſtiuſmodi præſtigias non recipere, etiam ſi Angelus aliter annuntiet, quàm ſemel prædicatum eſt &c.* Probat idem; quod in epiſtola ad Euſtochium ſcribit *totius Occidentis Eccleſias ob quaſdam diſſenſiones Romam contractas, & euocatas fuiſſe*; & ad Principiam, ſe Romam cum Sanctis Pontificibus Paulino, & Epiphanio, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Eccleſiam nęceſſitate Eccleſiaſtica tractum fuiſſe. Ruffinus Presbyter Aquileienſis, primũ S. Hieronymi amiciſſimus, deinde æmulus factus in expoſitione Symboli Apoſtolici in principio ait: *In diuerſis Eccleſijs aliqua in his verbis inueniuntur adiecta, in Eccleſia tamen vrbis Romæ hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea eſſe arbitror, quod neque hæreſis vlla illic ſumpſit exordium, & mos ibi ſeruatur antiquus.*

Epiſcopi Prouinciæ Tarraconenſis in epiſt. 2. ad Hilarium Papam circa annum Domini 461. Vbi primum agnito priuilegio Eccleſiæ Romanæ de primatu Vicarij Chriſti, deindè ſubiungunt, *Proindè nos Deum in vobis primitus adorantes, cui ſine querela ſeruitis, ad fidem recurrimus Apoſtolico ore laudatam, indè reſponſa quærentes, vndè nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali to-*

tum

Digitized by Google

tum deliberatione præcipitur.

Sanctus Proſper Aquitanus Epiſcopus Rhegienſis in Prouincia Prouinciæ, in libro de Ingratis contra Pelagianos, vbi primum eos à Sede Petri condemnatos docens, eius quoque primatum & vniuerſalitatem deſcribit his verſibus.

——— *Peſtem ſubeuntem prima recidit*
Sedes Roma Petri quæ Paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quidquid non poſſidet armis
Religione tenet.

S. Iſidorus in epiſtola vltima ad Eugenium Epiſcopum Toletanum, cum prius de Petro dixiſſet: *Præminet cæteris, & ab ipſo Dei, & Virginis filio honorem Pontificatus in Chriſti Eccleſia primus ſuſcepit*; deindè ſubiungit; *Cuius dignitas poteſtatis etſi ad omnes Catholicorum Epiſcopos eſt transfuſa, ſpecialius tamen Romano antiſtiti ſingulari quodam priuilegio, velut capiti cæteris membris celſiori permanet in æternum*. Quibus verbis licet expreſsè non affirmet Eccleſiæ Romanæ in fide indefectibilitatem, ſupponit tamen vſque ad ſua tempora non defeciſſe, & idem ſemper eſſe futurum ſatis ſignificat, cum dicit priuilegium illius permanſurum in æternum.

Sanctus Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarenſis librum de Incarnatione Summo Pontifici Vrbano dedicans, illum vocat vniuerſæ Eccleſiæ in terra peregrinantis Summum Pontificem, & in capite 1. ſubdit; *Quoniam diuina prouidentia veſtram elegit ſanctitatem, cui vitam & fidem Chriſtianam cuſtodiendã, & Eccleſiam regendam cõmitteret, ad nullum alium rectius refertur, ſi quid contra fidem Catholicã oritur in Eccleſia, vt eius authoritate corrigatur &c.* quibus quid de Eccleſia Romana ſentiret, ſatis declarauit.

Venerabilis Beda varijs in locis, ſed præſertim lib. 3. de hiſtoria Anglorum cap. 25. vbi ſapiens quidã Presbyter nomine VVilfridus allegatis decretis Romanæ Eccleſiæ ad quandam de Paſchate controuerſiam definiendam, ita concludit; *Si audita decreta Sedis Apoſtolicæ; imo vniuerſalis Eccleſiæ, & hæc litteris ſacris confirmata, ſequi contemnitis, abſque vlla dubietate peccatis. Etſi enim patres tui Sancti fuerunt, nunquid vniuerſali, quæ per orbem eſt, Chriſti Eccleſiæ horum eſt paucitas vna de angulo extremæ inſulæ præferenda*.

Diuus Bernardus Abbas tàm in libris 2. 3. & 4. de conſideratione ad Eugenium, quam in epiſtolis 125. 126. 130. 131. 136. 137. 138. 183. & 190. ad Innocentium Papam, vbi contra nouam hæreſim inſurgentem eius implorans authoritatem ait: *Oportet ad veſtrũ referri Apoſtolatum pericula quæque, & ſcandala emergentia in regno Dei, ea præſertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potiſſimum reſarciri damna fidei, vbi non poſſit fides ſentire defectum. Hæc quippe huius prærogatiua ſedis. Cui enim alteri aliquando dictum eſt. Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod ſequitur*: à *Petri ſucceſſore exigitur: Et tu aliquando cõuerſus confirma fratres tuos. Id quidem modo neceſſarium*.

Vno verbo, nulli aut ſaltem pauci fuere Scriptores Eccleſiaſtici in his occiduis & Europæis partibus, qui vel ex profeſſo, vel occaſione data magis tamen, vel minus expreſsè non ſuppoſuerint, aut non docuerint, iſtam Eccleſiæ Romanæ cum Catholica & vniuerſali coincidentiam, ſiue vnionem & in credendo indefectibilitatẽ, nec alibi quàm apud illam, certum fidei rerumque ad illam ſpectantium magiſterium quæri debere: Quod etiam verum & longè euidentiſſimum reddunt Concilia ſiue Prouincialia, ſiue Generalia, in totius Occidentis partibus coacta & celebrata, quæ ad Sedem Romanam pro his recurrere & in illis obedire nunquam detrectarunt; deindè quod in iiſdem partibus non aliundè quam ab ea eiuſque miniſtris Euangelium diffuſum fuerit. De quibus, ne actum agatur, videri poſſunt Thomas Boſius lib. 4. de ſignis Eccle-

eleſiæ, in ſigno de propagatione Eccleſiæ per multa capita; & Dominicus Grauina Catholicar. præſcriptionum lib.4. de Eccleſia, controuerſia 3. & 4. Interim in Africam nos pergemus.

Ad Auſtrum igitur conuerſis, inter præcipuas vniuerſæ Africæ Eccleſias Romanæ Ecclesię principatum, & in fide magiſterium agnoſcentes in primis occurrit celebris illa Carthaginēſis, quæ Numidicis, & Mauritanicis inuigilabat, & in ea Tertullianus Presbyter, libro de Præſcript. aduerſus hæreticos cap.30. vbi dicit Marcionem, & Valentinum *in Catholicam primo doctrinam apud Eccleſiam Romanenſem ſub Epiſcopatu Eleutherij credidiſſe*; talibus enim verbis ſatis ſignificare videtur authoritatem, & coincidentiam Ecclesiæ Romanæ eum Catholica, quam Romanenſem vocat eodem ſtylo quo lib. de Pallio cap. 4. *Romanitatem* dixit, quod apud eam *Catholica eſſet doctrina*; ſed clarius adhuc cap.36. vbi agens de Ecclesijs Apoſtolicis apud quas adhuc ipſæ Cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſidentur, hęc habet de Romana; *Si Italiæ adiaces, habes Romanam Eccleſiam, vnde nobis authoritas præſto eſt ſtatuta. Statu felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, vbi Petrus Paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apoſtolus Ioannes, poſtquam in oleum igneum demerſus nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur.*

Tertulliano, Cypriani eius diſcipuli, qui cū Carthaginēſi Eccleſię tanta cum laude pręfuiſſet, fortiſſimus tandē Chriſti martyr fuit, ſententiā adijciamus, ille enim pluribus in locis, camdem quā hic intendimus veritatem, de Rom. Eccleſiæ eū Catholica coincidentia, & priuilegio nō errandi cū illa in rebus fidei clariſsimè docet; Epiſt.52. ad Antonianū vnum ex Epiſcopis Numidiæ: *Scripſiſti etiam, vt exemplum earumdem litterarū ad Cornelium Collegam noſtrum tranſmitterem, vt depoſita omni ſollicitudine iam ſciret te ſecum, hoc eſt cum Catholica Eccleſia communicare.* Vbi apertè ſentit inter ſe coincidere Eccleſiam Romanam, vel Cathedram Petri, & Catholicam; ſi enim verū ſit, cum Ecclesia Catholica illum communicare, qui cum Cornelio Romano Papa communicat, erit igitur Eccleſia illa Catholica, cui præſidet Cornelius, ac proinde ſignum etiam per quod diſcernatur Eccleſia Catholica ab hęreticorum conciliabulis, erit adhæſio Romano Pontifici. Epiſtola 55. ad Cornelium, vbi loquendo de hæreticis ait: *Nauigare audent, & ad Petri cathedram, atque ad Eccleſiam principalem, vnde vnitas Sacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & prophanis litteras ferrè, nec cogitare eos eſſe Romanos (quorum fides, Apoſtolo prædicante laudata eſt) ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Epiſtola 67. ad Stephanum Papam; vbi de Martiano Arelatenſi Epiſcopo Nouatiani ſectam ſecuto, deinde ad communicationem Eccleſiæ Africanæ admitti optante ſcribit eum ſententiam retuliſſe: *Se foris eſſe cæpiſſe, nec poſſe à quoquam noſtrum ſibi communicari, qui Epiſcopo Cornelio in Catholica Eccleſia de Dei iudicio, & Cleri, ac plebis ſuffragio ordinato, prophanum altare erigere, & adulteram cathedram collocare, & ſacrilega contra verum Sacerdotem ſacrificia offerre tentauerit.* Ex quibus verbis habetur primùm, quod ſicut ex dictis in epiſtola ad Antonianum, qui cum cathedra Petri, cum Eccleſia Catholica communicat, ita vbi quis cum illa non communicat, cum illo quoque, tanquam ab Ecclesia Catholica extorri communicari non poteſt: ſecundò quod Cornelius Epiſcopus Romanus dicatur in Catholica Eccleſia ordinatus, manifeſtè oſtendit vtriuſque Eccleſiæ identitatem: tertiò tandem non mediocriter cōmendat Sedis Romanæ tanquam vniuerſalis, & Catholicæ authoritatem, quod iam olim à Summis eius Pontificibus Romanis Epiſcopi iuſtis de cauſis excommunicari poſſent, imo deſtitui, & nouos in eorum locum deſtitui, vt colligitur ex hac Cypriani epiſtola.

Item epiſtola 76. ad Magnum: *Eccleſia*, inquit, *vna eſt, quæ vna, & intus*

& fo-

& foris eſſe non poteſt: Vnde colligit, *ſi apud Nouatianum eſt, apud Cornelium nõ fuit, ſi verò apud Cornelium fuit, qui Fabiano legitima ordinatione ſucceſſit, Nouatianus in Eccleſia non eſt*; Vbi clarè ſupponitur Eccleſiam Catholicã vnam eſſe cum Romana, alias D. Cypriani argumentum non concluderet, quo contendit probare Nouatianum extra Eccleſiã Catholicam eſſe, quod eſſet extra illam, quæ apud Cornelium Pontificem Romanum fuit; quo inſuper conuincitur veram Eccleſię vniuerſalis notam eſſe legitimam ſucceſſionem Summorũ Pontificum Romanorum, vt potè cum dicat apud Cornelium veram fuiſſe Eccleſiã, quia legitima ordinatione Fabiano ſucceſsit; idem ferè habet libro de Vnitate Eccleſiæ ſaltem iuxta vetuſtiſsimorum codicum lectionem: *Hanc Eccleſiæ vnitatem, qui non tenet, tenere ſe fidem credit? qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit; in Eccleſia ſe eſſe confidit?*

Carthagine relicta, ſi Hypponem verſus contẽdamus, vbi Epiſcopum egit D. Auguſtinus, ò quanta ab eo erga Beati Petri ſedem, id eſt Romanam Eccleſiam reuerenter dicta audiemus, quibus eius cum Catholica identitas, & in fide indefectibilitas euidenter colligi poteſt. Primum enim libros quatuor, quos contra duas epiſtolas Pelagianorum ediderat, ad Bonifacij Papæ ſanctitatem potiſſimum dirigit examinandos, & emendandos Apoſtolicæ Sedis correctioni ſe ſuaque committens lib. 1. contra duas epiſt. Pelag. cap. 1. Deinde lib. 2. cap. 4. *Cum litteris*, inquit, *venerabilis Innocentij Catholicæ fidei clareret antiquitas, profectò Eccleſiæ Romanæ præuaricator eſſet, qui ab illa ſententia deuiaret*; quibus verbis fidem Sedis Romanæ tanquam Catholicam recipere, ac venerari apertum eſt.

Inſuper ſolius Eccleſiæ Romanæ ſucceſſionẽ à Beato Petro ad ſuam ætatem vſque, tanquam certiſſimam veræ, & vniuerſalis Eccleſiæ notam ſchiſmati Donatiſtarum opponit epiſtola 165. nec non in libro cõtra epiſtolam fundamenti, vbi inter quatuor, quæ in gremio Eccleſiæ Catholicę ipſum iuſtiſsimè tenebant, hoc numerat: *Ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem ſuam Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum*. Quæ verba indicant, illam fuiſſe ab eo exiſtimatam Catholicam Eccleſiam, quæ cũ Sede Petri erat coniuncta, & oues quæ Petro fuerant cõmandatæ continebat; quem etiam in finem eodem argumento vſi ſunt alij Patres Irenæus, Optatus, Epiphanius, & Euſebius Cæſarienſis: hi enim cum ipſimet eſſent Epiſcopi, Irenæus Lugduni in Gallia, Optatus Milleuij in Africa, Epiphanius Salaminæ in Cypro, Euſebius Cæſareæ in Palæſtina, non tamen recenſuerunt ſucceſsionem ſuarum particularium Eccleſiarum, ſed tantùm Eccleſiæ Romanæ; niſi enim pro eodem acciperent Eccleſiam Romanam, & Eccleſiam Catholicam, fruſtra loquerentur ſemper de Eccleſia Romana, & de ſucceſsione Pontificum Romanorũ, vbi & quoties volunt recenſere, & pertexere catalogum Epiſcoporum, qui in Eccleſia Catholica, & Apoſtolica legitimè ſibi inuicem ſucceſſerunt.

Item in epiſt. 162. ait Cæcilianum Carthaginenſem contemnere potuiſſe conſpirantem multitudinem inimicorũ Donatiſtarum; *Cum ſe Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper viguit Apoſtolicæ Cathedræ principatus, per communicatorias litteras ſe videret eſſe coniunctum*; At ne in re apud Diuum Auguſtinum euidentiſsima ſim effuſior, relictis alijs tam eius, quam Optati, Fulgentij, Lactantij, Arnobij, & aliorum Africanorum doctorum teſtimonijs, ad Alexandrinam Sedem tranſeo, quam in Aegyptum, Pentapolim, & Lybiam, iuxta antiquam conſuetudinem, excellentiam, ſummamque poteſtatem, & dignitatem habere, Sancta Synodus Nicæna decreuit.

In primis Origenes, & ipſe Alexandrinus Catechiſtes lib. 5. in epiſtol. ad Ro-

Romanos, & in 16. cap. Matthæi, docet Petro ſummam rerum de paſcendis ouibus traditam, & ſuper ipſum velut ſuper petram, fundatam eſſe Eccleſiam, ipſumque meruiſſe Eccleſiæ fieri fundamentum: in epiſtola verò ad Zepherinum Romanum præſulem ſcribit, ideo ſe Romam iter ſuſcepiſſe, quod ſibi admodum in deſiderijs, eſſet, Eccleſiam Romanam planè antiquiſsimam, videre.

S. Dionyſius Alexandrinus, cuius operum multa, & magna extant fragmenta apud Euſebiũ lib. 6. & 7. ibidem Xiſti Romani Epiſcopi conſilium quæſiuiſſe, ſententiamque vehementer expetiuiſſe legitur in Anabaptiſmi cauſa, veritus ne per errorem ipſe laberetur. Idem etiam Stephanum Xiſti anteceſſorem eadem de cauſa, prolixa ſatis epiſtola, totius Orientis commemorata cõcordia, conſuluerat, vt primum ſine dubio Eccleſiæ vniuerſalis paſtorem, cuius ſanctæque ſedis eius ſententiam audire, & attendere omnes deberent.

Sanctus quoque Athanaſius Epiſcopus pariter Alexandrinus, & vna cum eo totius Aegypti Epiſcopi in epiſtola ad Marcum Papam; *eum Sanctæ Romanæ Apoſtolicæ Sedis, atque vniuerſalis Eccleſiæ Papam nominant: Sanctamque eius ſedem, matrem & caput omnium Eccleſiarum agnoſcunt: cui cum omnibus ſibi commiſsis, perpetuo ſe futuros obedientes pollicentur.* Idem rurſus in epiſtola ad vitam ſolitariam agentes, Alexandria Romam vſque ſe aliquando nauigaſſe ſcribit, *vt ſeipſum ſuaque illi Eccleſiæ commendaret.* Alexandrinam denique Eccleſiam ſemper gloriatam fuiſſe, quod Romanę Eccleſiæ fidei, ore Apoſtolico laudatæ eſſet particeps, ſcribit D. Hieronymus epiſtola ad Theophilum.

Vltimò Sanctus Cyrillus Alexandrinus etiam Epiſcopus in theſauro ait: *Secundùm hanc Domini promiſſionem Eccleſia Apoſtolica Petri* (id eſt Romana) *ab omni ſeductione hæreticaque circumuentione manet immaculata, ſuper omnes præpoſitos, & Epiſcopos & ſuper omnes primates Eccleſiarum & populorum, in ſuis Pontificibus in fide pleniſſima, & authoritate Petri. Et cum aliæ Eccleſiæ quorumdam errore ſint verecundatæ, ſtabilita inquaſſabiliter ipſa ſola regnat*, &c. Quæ verba licet in Theſauro Cyrilli nunc non inueniantur, tamen ex D.Thomæ authoritate ea citantis in catena Matth. 16. nec non in opuſculo cõtra errores Gręcorum magnam fidem habent; Illa etiam præter D. Thomam, refert Gennadius Archiepiſcopus Cõſtantinopolitanus in defenſione Concilij Florentini cap. 5. ſect. 12. paulò tamen aliter, nimirum, *Oportet nos tanquam membra caput ſequi, id eſt, Romanum Pontificem, & Apoſtolicam Sedem, à qua debemus petere, quid credere & ſentire debeamus, ac tenere, quia ipſius tantùm eſt confutare, redarguere, confirmare, ordinare, ſoluere, & ligare.*

Tandem Africa, Aſiam, deinde reliquas Europæ Orientalis partes petentibus, innumeri penè huius, quam propugnamus veritatis teſtes nobis occurrunt. *In Eccleſia Hieroſolymitana*, præter D. Hieronymum ibi degentem, iam ſupra à nobis inter Europæos occidentales relatum, habemus ipſum clariſsimum eius Antiſtitem Cyrillum, qui Petrum Romanæ Eccleſiæ præſulem, principem Apoſtolorum excellentiſsimum appellat Catech. 2. clauium regni cælorum portitorem Catech. 6. ſupremum Eccleſiæ præconem Catech. 11. &c. *In Palæſtina Cæſarięſi* doctiſsimus ille Epiſcopus Euſebius, Petrum Chriſtianorũ primum Pontificem vocat in Chronicis; additque illum Romæ viginti quinque annis perſeueraſſe; & quoties in hiſtorijs præcipuarum Eccleſiarum Epiſcoporum ſucceſſiones enumerat, toties Romanæ primum locum tribuit; cui tanquam matri, reliquæ particulares adhęrent. *In Antiochena Eccleſia totius Syriæ primaria*, Theodoretus Cyrorum Epiſcopus in epiſtola ad Leonem Papam rom. 2. Conciliorum, Eccleſiam Romanam maximis extollit laudibus, præcipuè autem ait: *Eam inſigniter exornat fides, & fide dignus teſtis diuinus Apoſtolus, qui clamat, fides veſtra annuntiatur*

in

in vniuerſo mundo: & de ipſa Sede Romana dicit: *Vobis per omnia primos eſſe conuenit, veſtra enim ſedes omnium eſt maxima, & præclariſſima, & quæ præeſt orbi terrarum*. & infra: *habet autem cõmunium quoque Patrum, & veritatis doctorum Petri, & Pauli ſepulchra, quæ fidelium animas illuminant*. Et infra: *Illorum autem Deus nunc quoque ſedem claram inſignemque reddidit, cum veſtram Sanctitatem in ea collocauerit, quæ radios fidei orthodoxæ emittit*. Ad idem argumentum, quod Eccleſia Romana ob Petri cathedram fuerit habita ſemper ab omnibus alijs pro vniuerſali, & Catholica, facit, quod libro 3. hiſtoriæ Eccleſiaſt. refert Flauianum Antiochenæ Sedis Epiſcopum, per legationem, precibus Chriſoſtomi, & Theophili, Eccleſiæ Romanæ Epiſcopo, à quo ob violatum iusiurandum cõmunione priuatus fuerat, reconciliatum fuiſſe, & communioni reſtitutum; quod etiam confirmant Socrates lib. 3. & Sozomenus lib. 5. hiſt. Item, quod eadem ſedes Paulinum Patriarcam lubens amplexa ſit, quia per Pontificis Romani legatum Luciferum nomine ſibi traditus, & ordinatus eſſet: qui poſtea & ipſe vna cum Epiphanio, & Hieronymo, de rebus Eccleſiaſticis cõſulturus ad Romanum Pontificem profectus eſt; vt habetur ex Nazianzeno in Monodia Baſilij, & Hieronymo in epiſtola ad Principiam.

Ex Aſia Minori, S. Irenæus Græcus Polycarpi Smyrnenſis Epiſcopi primũ diſcipulus, deindè Lugdunenſis Epiſcopus lib. 3. aduerſus hæreſes cap. 3. hæc habet: *Sed quoniam valdè longum eſt, in hoc tali volumine omnium Eccleſiarum enuntiare ſucceſſiones, maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem vſque ad nos, indicantes, cõfundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam ſententiam, præterquam oportet colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper ab his qui ſunt vndique, conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis traditio*.

S. Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus epiſtola 52. rogat Romanũ Epiſcopum, *res Orientis conſiderare, & iudicij ſui decretum interponere, & ſua authoritate vſum, Orientem viſitare*, diligenti illius examini ſemetipſum ſiſtere paratus. S. Gregorius in eadem Cappadocia Nazianzi Epiſcopus in Monodia Baſilij teſtatur, Romani præſulis legatos Luciferum & Euſebium, qui ad ſeditionẽ, quæ in Cæſareę Cappadociæ Eccleſia orta fuerat, compeſcendam venerant, libentiſſimè acceptos, & auditos fuiſſe.

Conſtantinopoli quoque, quæ prius Byſantium, in Thracia ad Boſphorum Thracicum, Pontum Euxinum à Propontide ſeparantem, Romanæ Sedis vel Eccleſię authoritatis varia non defuere argumenta, primùm quod Paulum eius Patriarcham, Aſchlepam Gaſæ, Lucium Adrianopolis, Marcellum Ancyræ Galatiæ minoris, Epiſcopos, ab improbis & hæreticis ſedibus eiectos reſtituerit Iulius Epiſcopus Romanus, litteris ad Orientales liberius ſcriptis, eos à quibus temere abdicati fuerant grauiter arguẽs: *Quoniam Eccleſia Romana*, inquit Socrates lib. 2. hiſt. cap. 11. *priuilegium præter cæteras obtinet: atque*, adijcit Sazomenus lib. 3. cap. 7. *propter Sedis dignitatem, cura omnium ad ipſum Iulium ſpectabat*. Deindè Chriſoſtomus, Theophili, Epiphanij, & multorum Orientis Epiſcoporum factionibus eadem Sede Conſtantinopoleos pulſus, & relegatus, epiſtola ad Innocentium Papam ipſum obſecrat, *vt authoritate ſua, acta illorum robur nullum habere decernat; ſed eos qui iniquè egerunt pænarum Eccleſiaſticarum legibus ſubijciat*. Provt contigit, Innocentius enim Atticum Chriſoſtomi loco ſuffectum, ſuperſedere iubet; & Proclum Cizici Epiſcopum, Conſtantinopolita-

nam Eccleſiam tantiſper paſcere, donec cauſa perpenderetur: Idemque Arcadiũ Orientis Imperatorem, Eudoxiamque Imperatricem, quos relegationis tanti Doctoris reos comperit, à communione Eccleſiæ & ſacrorum ſubmouit, ac pœnitentes poſtmodum abſoluit. Interim Anyſio Theſſalonicæ, Syriaco Apameæ Bithyniæ, Palladio Helenæpoleos, Demetrio Piſiriuntis, totius Cariæ Epiſcopis, nec non Meſopotamiæ Monaſterijs, iuſto Romanæ ſedis iudicio adhærentibus ex Theodoreto, Palladio, Socrate, Sozomeno, & Nicephoro in eorum hiſtorijs. Tandem cum in tres diuerſas ſententias de Spiritus Sancti diuinitate miſerè diſtractæ eſſent Orientales Eccleſiæ, acceptis Epiſcopi Romani litteris, quibus vt vna cum Epiſcopis Occidentis Trinitatem, & conſubſtantialem eſſe, & gloria æqualem ſuadebat, in vnitatem redierunt; *Singulis*, inquit Sozomenus lib. 2. cap. 22. hiſt. *rebus ab Eccleſia Romana ſemel iudicatis acquieſcentibus*.

Verùm quid in peragrandis ſingularum Prouinciarum Eccleſijs diutius immoramur? quandoquidem vnanimem illarum in ſacris, quibus omnes interfuere Synodis conſenſum habemus, in hac aſſerenda ſuprema Romanæ Sedis, & Eccleſiæ authoritate. Prima enim Synodus Nicæna non tantùm Syluestri Epiſcopi Romani conſenſu fuit coacta, præſidentibus in illa eius nomine Vito, & Vincentio, ſed ipſa quoque, communi omnium Epiſcoporum nomine, epiſtola ad eumdem Syluestrum precatur tom. 1. Concil. vt quidquid in tanto cætu, & conſeſſu viſum eſſet, oris illius conſortio confirmaretur; pro vt accidit, nam eodem anno perlatis Romam decretis S. magnæ Synodi, atque litteris S. Syluester collegit ex Italia Epiſcoporum Concilium, cuius extat fragmentũ tomo etiam 1. Concil. *Syluester Epiſcopus S. & Apoſtolicæ Sedis Romanæ, dixit: Quicquid in Nicæa Bithyniæ conſtitutum eſt, ad robur S. Matris Eccleſiæ Catholicæ & Apoſtolicæ, à Sanctis Sacerdotibus trecentis decem & octo, noſtro ore pariter confirmamus. Omnes, qui auſi fuerint diſſoluere diffinitionem Sancti, & Magni Concilij, quod apud Nicæam congregatum eſt ſub præſentia pyſſimi & venerandi Principis Conſtantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes. Placet.* Ex eo autem, quod in eadem Synodo habeantur hæc verba pro Romanæ Eccleſiæ primatu; *Perpendimus*, inquit, *omnem quidem primatum & honorem præcipuum ſecundum Canones antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archiepiſcopo conſeruari*; inferant aliqui Græci, in quibus fuit Theodorus Balſamon, Romanam Eccleſiam à Nicæno Concilio priuilegia quibus potitur, eſſe ſortitam, & tunc eſſe inſtitutum Romanum Patriarchatum, atque tres alios, id omnino inſulſum eſſe pluribus oſtendit Cardinalis Baronius in Annalibus ad annum 325. & colligitur ex epiſtola Nicolai Papæ ad Michaelem Imp. Romanæ Sedis aduerſarium omnino videnda.

In ſecunda etiam Sancta Synodo Generali, quæ I. Conſtantinopolitana fuit, ad quam iuxta litteras Damaſi Papæ conuenerant 150. Epiſcopi Orientales ad condemnandam hæreſim Macedonij Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui Spiritus Sancti diuinitatem negabat, ſcripta fuit ab illis epiſtola tom. 1. Concilior. ad eumdem Eccleſiæ Romanæ præſulem, qua membra eius propria ſe ſe profitentur, ſimulque vt ordinationibus Nectarij, Flauiani, & Cyrilli, quibus Conſtantinopolitanam, Antiochenam, & Hieroſolymitanam Eccleſias commiſerant, ſua pietate & charitate ſpiritali acquieſceret, hortantur.

In tertia Synodo pariter Generali Epheſina contra Neſtorium iuſſu, & authoritate Cæleſtini Papæ conuocata, ad quam Epiſcopi pluſquam ducenti ex Oriente conuenerunt, & nomine Pontificis Romani Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus præfuit, ijdem impoſita ſibi neceſſitate à canonibus, & Sanctiſſimi Patris Cæleſtini Romanę Eccleſiæ Epiſcopi epiſtola, diu multumque lachryman-

mantes, ſe ad ferendam anathematis cō. tra Neſtorium ſententiam adigi proteſtātur ex Nicephoro lib. 14. c. 34. tom. 1. epiſtola quoque ad eumdem Cæleſtinū ibidem ſanctitatis illius pietatem, zelum & curam de recta fide ſe cum omni admiratione ſuſcipere aſſerunt: Epiſcopos Romanos in omnibus celebres eſſe, & & eorum ſtudia Eccleſiarum fulcra conſtituta agnoſcunt: & quoniam neceſſitas poſtulabat, vt quæ peracta fuerant in Sancta illa Synodo, omnia ad Sanctitatis eius cognitionem referrentur; nec nō authoritate confirmarentur, eidem ipſi, ea vniuerſa ſe ſe indicare ſcribunt, per legatos ab illis miſſos; quos Summus Pontifex, ſumma totius Eccleſiæ exultatione excepit, & litteras Epiſcoporum ad confeſsionem Sancti Petri, præſente vniuerſo clero, & populo Romano legi præcepit; Deinde per eoſdem legatos in Orientem datis litteris, quibus teſte Gennadio de Scriptor. Eccleſiaſt. c. 54. Sacræ Synodi decreta aduerſus Neſtorium confirmauit anno Domini 431. 8. idus Aprilis ex hac vita migrauit.

Ad IV. quoque Synodum Generalem Chalcedonenſem authoritate Leonis Papæ coactam, inſtante & vrgente Marciano, contra Eutychetis & Dioſcori hæreſim, cum ex Occidenti, ex toto Oriente conueniſſent ſexcenti, & triginta Epiſcopi; Actione 1. omnes ne vno quidem reclamante Romanam Eccleſiā caput omnium efferentem Paſchaſinum Epiſcopum Lilybæi in Sicilia, Leonis Papæ legatum audiunt, eiuſque mandata capeſſunt. Deinde lecta in actione 2. S. Leonis epiſtola de Incarnatione Verbi ad Flauianum, eam miris laudibus Patres proſecuti ſunt ita acclamantes: *Hæc Patrum fides, hæc Apoſtolorum fides. Omnes ita credimus. Orthodoxi ita credimus. anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus eſt, Apoſtoli ita docuerunt.* Ad eamdem inſuper Romanę Sedis reuerentiam faciunt tituli, quibus paſsim eius Epiſcopum proſequuutur, Dominum enim noſtrum vocāt, ipſumque adorantem Apoſtolicam Sedem fatentur, eius doctrinam vt ter Beatiſsimi Petri amplectuntur; nempè vt in primatu Eccleſiæ ſucceſſor, in doctrinæ ſoliditate, in paſcendo ſibi commiſſo grege, eſſet & Petri hæres; ex Carranza in ſumma Concilior. Poſtea Act. 3. Dioſcori damnationi Paſchaſinus Papæ legatus his verbis primus ſubſcribit: *Paſchaſinus Epiſcopus Eccleſiæ Lilybætanæ, vice Beatiſſimi atque Apoſtolici Vniuerſalis Eccleſiæ Papæ vrbis Romæ Leonis, Sanctæ Synodo præſidens in Dioſcori damnatione conſenſu vniuerſalis Concilij ſubſcripſi;* qui titulus vniuerſalis non ſolùm à Paſchaſino, præſente Concilio, Eccleſię Romanæ Epiſcopo datus fuit, ſed eum quoque ab eodem Concilio oblatum affirmat S. Gregorius affirmat lib. 4. epiſt. 36. ad Eulogium Alexandrinum; vndè cum tale nomen in epiſtola Synodi ad Leonem deſideretur; dubitari poteſt, ab aliquo per dolum eſſe ſubductum. Ipſum autem S. Leonem vſum eſſe titulo vniuerſalis, teſtatur eius epiſtola ad Marcianum, ſub Conſulatu Herculani, vt modo extat in Latino & Græco codice. In eadem denique Actione 3. relatione S. Synodi ad eumdem S. Leonem dicitur: *Vocis B. Petri omnibus conſtitutus interpres, eius fidei beatificationem ſemper omnes adducens;* cui relationi correſpondet eius epiſtola 59. quæ incipit, *omnem quidem fraternitatem*, poſt ſequentem annum ad Epiſcopos Synodi Chalcedonenſis data; qua nihil ex illa præter fidei definitionem eſſe firmatum ſignificat; cætera verò infringit, quæ per ambitionem Conſtantinopolitanorum geſta ſunt contra Nicæni ſtatuta Concilij.

En quomodo, & ſinguli, & in quatuor primis Generalibus Synodis, quas D. Gregorius lib. 2. regiſtri, Indict. 10. epiſt. 10. *Sicut quatuor libros S. Euangelij recipit*, congregati omnium Eccleſiarum Patres, & Paſtores verbis, ſcriptis, operibus, Eccleſiam Romanam à Petro, cui præ cæteris Dominicas oues paſcendi cura commiſſa eſt, fundatam eſſe docent; ipſi obedientiam reuerentiamque exhi-

exhibent; extorres ab eius communione prophanos, hereticos, & Antichriſtos reputant; in omni controuerſia, iudiciũ eius expectant; decreta eius vt Chriſti voces audiunt, & amplectuntur; precipui Patriarchæ ab illa confirmari expetunt; Concilijs ſuis calculum adijcere rogant; Quæ omnia ſine dubio intelligi non poſſunt de Eccleſia Romana, quatenus eſt particularis diœceſis, quam hoc modo concedimus aduerſarijs eſſe errandi periculo obnoxiã, nec ab Apoſtolo laudari Roman. 1. propter ſingulare aliquod priuilegium in fide illibata conſeruanda, ſed ſolum propter inſignẽ pietatem, & ſinceram populi Romani fidem, quæ in initio Eccleſiæ maximè viguit; ſicut etiam 1. Theſſalonicenſium dicit eos *factos eſſe formam omnibus credentibus*. Supereſt igitur vt intelligantur de Eccleſia Romana ſecũdùm quod coincidit cum Vniuerſali, & Catholica, ſumiturque proinde pro illa congregatione fidelium toto orbe diffuſorum, qui Epiſcopo Romano, tanquam ſummo, & ſupremo Eccleſiæ militantis paſtori, & eam vnà cum illis per modum capitis viſibilis conficienti ſemper adheſerunt; Quo pacto nos aſſerimus eſſe veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam, ideoque gaudere omnibus ſupradictis priuilegijs diuinitus illi conceſſis, quorum meminerũt ſupracitati Patres, quorum teſtimonia non debent reſtringi ad Eccleſiam Romanam ante ſexcenteſimũ Chriſti annum, vt perperam faciunt aduerſarij; quia illi non ſolùm factũ narrant ſed etiam ius, vt ſolet dici, ſeu fundamentum illius facti perpetuum eſſe affirmant, & ita non ſolùm docent fidẽ Eccleſiæ Romanæ fuiſſe ſuo tempore Catholicam, ſed etiam hoc habere ex proprio priuilegio & prærogatiua, quæ perpetuò in illa ſede duratura eſt: Deindè quia interim temporis in hac re aliquid mutatum eſſe, ſiue Romanam Eccleſiam paulatim ac ſenſim Catholicam eſſe deſijſſe, & puritatem fidei amiſiſſe, vt ipſi confingunt, nunquam hactenus vel apparenter probare potuerunt. Imo ad hominem contra illos duas profero inſtantias. Prima, quia poſt primos quingentos annos floruit D. Gregorius Papa, cui tanquàm capiti, totus Chriſtianus orbis coniunctus erat, vt patet ex ipſius epiſtolis, quas ad omnes prouincias, preſertim ad Epiſcopos Orientis, Africæ, Hiſpaniæ, Galliæ & Italiæ ſcripſit. Secunda, quia poſt obitum Gregorij celebratum eſt Cõcilium ſextum Generale Conſtantinopolitanũ III. ſub Agathone contra hereſim Monothelitarum, quod aduerſarij vt ſacroſanctum recipiunt, vt patet tùm ex alijs, tum ex confeſsione Tigurinorum, & ex centurijs Magdeburgenſium. Ex eo autem Concilio manifeſtè colligitur, totum Orientem & Occidentem eo temporé cum Romano Pontifice Agathone, tanquam membra cum ſuo capite conſpiraſſe, nam eius ſententiam, quam per legatos, & epiſtolas ipſis explicabat, omnes amplexi ſunt, vt referunt citati Magdeburgenſes cent. 7. cap. 9. Igitur Eccleſia Catholica, etiam poſt primos quingentos annos, fuit illa ipſa fidelium multitudo, & congregatio toto orbe diffuſa & diſperſa, quæ Romano Pontifici in Doctrina fidei adherebat, ſicut etiam nunc eſt.

Supereſſet iam vltimò probare quoque ad hominem ex varijs aduerſariorum dictis Romanam ſeu Pontificiam in qua ſumus, eſſe veram Chriſti Eccleſiam, atque adeo pretenſam reformatã, in qua ſunt ipſi, talem eſſe non poſſe, tùm quia vnica eſt vera Chriſti Eccleſia; tum quia cùm noſtra in multis à ſua diſsideat, iam darentur duæ veræ Chriſti Eccleſiæ inter ſe diuerſæ ac diſcrepantes; verùm commodius hoc argumentum vrgebimus inferius lib. ſequenti Sect. 9. libenter enim ſepius hãc tanti momenti materiam verſandi occaſionem arripimus; vnde ſit.

II. Concluſio; fieri poteſt euidenter credibile, hanc hominum congregationem toto orbe diffuſorum, qui nunc ſub ſpirituali Clementis IX. feliciter regnantis obedientia viuunt, eſſe veram

Chri-

Chriſti Eccleſiam, quæ ab eius inſtitutione ſemper in eadem fide perſeuerat, ſub obedientia Succeſſoris Petri pro tẽpore exiſtentis; & quæ ſimili modo per continuam ſucceſsionem, vſque ad finem mundi duratura eſt. Probatur Cõcluſio, ſupponendo ex toties dictis, illam eſſe veram & vnicam Chriſti Eccleſiam, quæ veram eius doctrinam integrè & ſine errore credit ac prędicat; ſed fieri poteſt euidenter credibile, quod in dicta numero congregatione vera Chriſti fides integrè, & ſine errore credatur, atque prædicetur: Igitur fieri etiam poteſt euidenter credibile quod illa ſit vera & vnica Chriſti Eccleſia. Probatur Minor, nam aduerſarij concedunt maiorem tanquàm certiſsimam; fieri poteſt euidenter credibile, in hac numero congregatione veram Chriſti fidẽ integrè, & ſine errore credi, ac prædicari, ſi doctrinæ quam profitetur, & enunciat, cõpetunt omnes notæ, omniaque ſigna, quibus Chriſtus Dominus ſuam voluit fieri doctrinam, & Ecclesiam in qua conſeruatur euidenter credibilem, ſed vt oſtendemus libro ſequẽti Sectione 2. huiuſmodi notæ competunt doctrinæ, quam hęc numero congregatio, ſiue Romana profitetur Ecclesia: Ergo dubitari non poteſt, quin veram Chriſti doctrinam, vel fidem in ea integrè conſeruari ſit euidenter credibile, & conſequenter quin ſit vera eius Ecclesia.

III. Concluſio, certa fide tenendum eſt, hanc certam & indiuiduam hominũ congregationem toto orbe diffuſam, quæ Romanam fidem profitetur, Romanoque Pontifici pro tempore exiſtenti adhęret, eſſe veram Chriſti Ecclesiam. Prob. Illud eſt obiectum diuinæ fidei, quod à Chriſto immediatè reuelatum fuit; ſed ab ipſo immediatè reuelatum habemus, hanc certam, & indiuiduam hominum congregationem, Romanam fidem profitentem, ac Pontifici Romano adhęrentem per vniuerſas orbis Prouincias, ſuam eſſe veram Ecclesiam; id ergo certa fide credendum eſt. Maior eſt certa; minor autem probatur, tum ex dictis in quarto huius capitis notando; tùm quia hęc congregatio eſt vna, & eadem numero, vt vidimus cap. 3. & 4. cum illa, quam in Symbolo reuelauit Chriſtus Apoſtolis, credendamque in perpetuum propoſuit; Igitur ſicut tunc illa fuit obiectum fidei, ita etiam & nunc erit: licet ſub illo nomine Romanæ reuelata non fuerit; ſicut vnitas filij cum Patre in natura, *Ego & Pater vnum ſumus*, non deſijt eſſe obiectum fidei, quãdò ad illam ſignificandam contra hęreticos Arrianos decurſu temporis impoſitum fuit à Concilio Nicæno nomen *Conſubſtantialis*; & in alijs Concilijs nomen tranſubſtantiationis ad exprimendam in Auguſtiſsimo Euchariſtię Sacramento conuerſionem totius ſubſtantiæ panis, & vini in ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Chriſti, ſub vtriuſque ſpeciebus realiter exiſtentis. Sed de his ſatis, quæ vtinam cedant ad maiorẽ Dei gloriam, Sanctæque Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ exaltationem, nec non aberrantium ab ea, ad eam reductionem, vt ſimus omnes ſub vno paſtore, vnum ouile, Amen.

Digitized by Google

SECTIO QVARTA.

De Summo Pontifice Romano, ſupremo Eccleſiæ militantis Paſtore.

CAPVT PRIMVM.

Præmittitur breuis idæa rerum, in hac Sectione explicandarum.

CVM ad ſubſtantiam, & perfectionem cuiuſcũque regni duo maximè pertineant; vnum ſunt leges, alterum magiſtratus, leges enim populis per modũ regulæ preſcribunt, quid agere debeant; Magiſtratus vero tanquam principaliores populi, & regni partes, opportunam legum interpretationem, & obſeruantiam procurant; poſtquam in prima & ſecunda huius libri Sectione tractauimus de verbo Dei tàm ſcripto, quàm tradito, tanquàm de certa fidei norma, infallibilibuſque regulis vnde Theologi ſua depromunt argumenta, & ſecundum quas regnum Chriſti, ſeu vera eius Eccleſia adhuc in terris militans, de qua præcedenti Sectione ſermo fuit, tàm in credendis, quàm in agendis gubernari debet; nunc tractandum eſt de viſibilibus eiuſdem Eccleſiæ magiſtratibus, quorum eſt Eccleſiam regere, fidem, fideique doctrinam proponere, Scripturam ſacram explicare, ortaſque inter fideles controuerſias ſua authoritate definire. Quia autem huiuſmodi poteſtas ſeu auctoritas iudiciaria in cauſis fidei & religionis ad perfectum Eccleſiæ regimen neceſſaria ex inſtitutione Chriſti Domini principaliter reſidet penes Summum Pontificem Romanum, tanquàm ſupremum, & Vniuerſalem Eccleſiæ militantis Paſtorem, ideo primùm nobis erit ſermo de illo, deinde in ſequenti Sectione de ſacris Concilijs.

Quia autem circa ſacram Summi Pontificis Romani perſonam multa cõſiderari poſſent, tàm ad eius authoritatem, quàm ad ſupremam in Eccleſia dignitatem ſpectantia, non agimus in præſenti de illis omnibus, nec enim intendimus completum de hac materia tractatum dare, ſed tantùm de Summo Põtifice, ſecundum quod in rebus ad fidem ſpectantibus gaudet priuilegio infallibilitatis, & conſequenter de illis, quæ neceſſariam cum tali priuilegio doctrinæ connexionẽ habent; cuiuſmodi ſunt ea præcipuè, quæ ad Summi Pontificis inſtitutionem, & exiſtentiam pertinent. I. quod Chriſtus Dominus Diuo Petro ſolùm, & non cæteris Apoſtolis dederit Vniuerſalis Eccleſiæ primatum. II. quod S. Petrus & S. Paulus non ſint duo Eccleſiæ ſummi Paſtores & Præſules, qui vnicum caput conſtituant, ita vt ponatur omnimoda æqualitas inter ipſos in ſuprema poteſtate, & regimine Vniuerſalis Eccleſiæ. III. quod iure diuino ſupremus Eccleſiæ primatus D. Petro cõueniat. IV. quod Romam venerit, ibique ſuam Sedem Epiſcopalem fixerit, & tandem martyrio coronatus fuerit. V. Supremum Monarcham eſſe Eccleſię Chriſti eſſentialem, ideòque ſemper aliquem D. Petro, in eadem ſuprema, Chriſto tamen ſubordinata, Eccleſiam gubernandi, & regendi poteſtate ſucceſſiſſe. VI. quod verus, ac legitimus Diui Petri ſucceſſor in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, ſit ſolus Pontifex Romanus canonicè electus. VII. quo iure Epi-

ſcopus

Digitized by Google

ſcopus Romanus ſit ſucceſſor D. Petri in ſupremo Eccleſiæ Monarchatu. VIII. vtrum ſit de fide, quod hic numero Pōtifex pro tempore exiſtens, quem tota Eccleſia tanquàm legitimè electū agnoſcit, & recipit, ſit verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput. IX. de tempore, quod eſt medium inter mortem vnius Pontificis, & ſucceſſionem alterius. X. de electione noui Pontificis. XI. quinam ſunt veri ac legitimi illius electores. XII. de eius confirmatione, & conſecratione. XIII. an & qua ratione Summus Pontifex hanc ſuam poteſtatem amittere poſſit. XIV. an Pontifex Romanus, vt dicunt Sectarij, aliquandò à poteſtate ſummi Eccleſiæ Paſtoris ceciderit, & degenerarit in Antichriſtum. XV. affertur ſacræ ſucceſſionis Romanorum Pontificum ſeries. XVI. an ex Schiſmatibus quæ fuerunt in Eccleſia, Apoſtolica Romanorum Pontificū ſucceſsio interrupta fuerit. XVII. vtrum in illa ſerie recenſenda ſit Ioanna Papiſſa. Quæ omnia ſunt prorſus neceſſaria, ad ſtabiliendum ſupremū Romani Pontificis in Eccleſia primatum, & inſtitutionem, quibus ſemel ſtabilitis. XVIII. oſtendemus ſupremam etiam poteſtatem determinandi res fidei eſſe in vero & legitimo ſucceſſore Petri Romano Pontifice; ac tandèm tàm ea ad quæ ſe extendit, quàm ipſum modum, quo ad ea ſe extendit talis poteſtas, examinabimus.

CAPVT II.

Quod Chriſtus Dominus Diuo Petro ſolùm, & non cæteris Apoſtolis dederit vniuerſalis Eccleſiæ primatum.

CVm primatus Romanæ Sedis non aliundè, quàm ex primatu D. Petri comprobari poſsit; ſicut noſtri temporis Sectarij, vt quàm tutiſsimam ſibi viam parent, ad primatum Romani Pōtificis oppugnandum, negant D. Petrum fuiſſe caput Apoſtolorum, & Eccleſiæ, aut cæteris Apoſtolis ſuperiorem; ita per oppoſitum nos, ad ſtabiliendum aduerſus hæreticam, & contumelioſam eorū doctrinam, ſupremum eiuſdem Romani Pontificis in Eccleſia vniuerſali primatum, ac principatum, per modum fundamenti primùm ſtatuere pro viribus conabimur, Pontificiam, ac ſupremam in Eccleſia dignitatem, in Petri capite fuiſſe primùm quoque erectam.

Igitur pro intelligentia propoſitæ veritatis, obſeruandum eſt primò, Chriſtum Dominum quamdiu in terris egit, fuiſſe primū Pontificem, non dico Romanum, ſed ſummum, ac viſibile totius Eccleſiæ caput, in quo pleniſsimè omnis authoritas & poteſtas Eccleſiaſtica reſidebat: quin idem etiamnum in cęlis degens, inuiſibile Eccleſiæ caput, & fundamentum, eadem authoritate, excellentia, & poteſtate perpetuo prȩditum perſeuerat: ita ſentiunt omnes Theologi cum D. Thoma 3. parte quęſt. 8. nec ab eorum placito diſſentiunt hęretici, niſi forſan Antonius de Dominis Apoſtata Spalatenſis, qui vt vidimus cap. 3. ſuperioris Sectionis exiſtimauit lib. 1. de repub. cap. 1. *Eccleſiam veram primitiuam poſt Chriſti aſcenſum propriè ſuum ortum habuiſſe.*

Secundò ſuppono tanquàm certum, Chriſtum Dominum neque tradidiſſe, neque tradere potuiſſe plenitudinem illam & perfectionem ſuæ poteſtatis, ac authoritatis alteri; eumque proindè in ſuo regimine nullum habere ſucceſſorem, vt optimè declarauit Cardinalis Turrecremata lib. 1. de Eccleſia cap. 52. Gregorius de Valentia tom. 4. diſput. 1. quęſt. 9. Tannerus de fide diſput. 1. q. 4. dub. 2. alijque plures, ex eo quod Chriſtus non modo caput eſt Eccleſiæ, quia extrinſeca directione, vel gubernatione docendo & pręcipiendo, illam dirigit, ſed quia ſimul etiam internum vigorē, gratiam ſcilicet, & omnis generis virtutes in eamdem influit; ſupremamque inſuper poteſtatem habuit leges condendi, & abrogandi, noua Sacramenta inſtituendi, veteribus abolitis, & alia id ge-

nus, quæ nulli hominum competunt.

Tertiò ſuppono, tria debere in Apoſtolis diſtingui, ordinem Sacerdotij, cõſecrationem Epiſcopalem, ſiuè poteſtatem ordinis, & iuriſdictionem vniuerſalem, ſiuè ſpiritualem poreſtatem in totam Eccleſiam, & in totum orbem. Etsi enim ordine Sacerdotij excepto, quem certum eſt, omnes Apoſtolos immediatè à Chriſto Domino accepiſſe ſub noctem cœnæ verbis illis, *hoc facite in meã commemorationem Luca* 22. vt definit Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. Salua fide diſputetur inter doctores Catholicos de alijs duabus dignitatibus, quãdo, vbi & quomodo fuerint Apoſtolis collatæ; an nimirum omnes immediatè fuerint ab ipſo Chriſto ordinati Epiſcopi? an vero ſolus Petrus, qui ceteros deindè ordinauerit? Similiter an omnes immediatè à Chriſto Domino receperint ſpiritualem in totum orbem poteſtatẽ? an verò ſolus Petrus, qui ceteris poſtea Apoſtolis illam contulerit; de quibus videri poſſunt Theologi Scholaſtici in 3. partem de Sacramento ordinis, interpretes Sacri tam in Euangelia, quàm in acta, Suares de fide diſput. 10. ſect. 1. & alij. Etſi, inquam, circa prędicta nihil poſsit certum haberi; nihilominus, tàm ex diuinis Scripturis, quàm ex vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, concorditer etiam affirmãt omnes Doctores Catholici, ſingulis Apoſtolis vel immediatè à Chriſto, vel certè ex pręcepto eius, vt comprehẽdantur S. Matthias, S. Paulus, & S. Barnabas, collatam fuiſſe poteſtatem ordinis, ſiue Epiſcopalem, nec non poteſtatem iuriſdictionis, ſiue authoritatem regendi, & gubernandi totam Eccleſiam; atque ita quidem, vt Apoſtoli omnes, quo ad communem Epiſcopatus, & Apoſtolatus dignitatem, aut prerogatiuam fuerint inter ſe pares; nam ad vtramque prærogatiuam duo pertinebant, primum quod ipſi à Chriſto Eccleſiaſtici miniſterij authoritatem acceperunt: alterum quod eamdem authoritatem ab illo etiam acceperunt, ſine vlla determinatione ad certa loca, vel obiecta; ita nimirum vt ipſi tanquàm Epiſcopi, Doctores & Paſtores animarum poſſent vbique in toto terrarum orbe munia Eccleſiaſtica ritè obire; iuxta illud Matth. 28. verſu 19. *Euntes docete omnes Gentes*. & Marci 16. ver. 15. *Euntes in mundum Vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ*: In hac ergo vtraque Epiſcopatus & Apoſtolatus prerogatiua, omnes Apoſtoli pares fuerunt; adeò vt nec D. Petrus potuiſſet, ſi voluiſſet talem, quam à Chriſto Domino habuerant miſsi in totum orbem ad fundandam Eccleſiam, iuriſdictionẽ reſtringere: Et de hac ſolùm paritate, vel æqualitate debẽt intelligi aliqui SS. Patres, ſpeciatim Diuus Cyprianus, quãdò libro de Vnitate Eccleſiæ ait; *Hoc erant vtique cæteri Apoſtoli, quod & Petrus, pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis*.

Suppono quartò, ſingulos Apoſtolos, comprehenſo etiam D. Petro, ita fuiſſe in ordine Epiſcopali pares, & æquales, vt ille idem ordo, authoritaſque illi præcisè annexa, quæ fuit penes Apoſtolos, nunc ſit penes Eccleſiæ præpoſitos, & Epiſcopos, tanquam legitimos Apoſtolorum ſucceſſores, vt Sectione ſequenti fuſius explicabitur. Iterum ſuppono, ita quoque ſingulos Apoſtolos fuiſſe cum D. petro in Apoſtolatu coæquales, ſiuè in ſpirituali iuriſdictione, quam in orbem Vniuerſum abituri à Chriſto Domino acceperant, vt tamen fuerint valdè diſpares tàm in modis, quàm etiam in actibus talis Iuriſdictionis. Petrus enim Apoſtolus fuit in illa ceteris ſuperior; primò quia fuit in eo vt in paſtore ordinario totius Eccleſiæ, cui in perpetuum ſuccedendum erat, vt dicetur infra; in alijs verò non ita, ſed eorum poteſtas quodammodo delegata erat, & ex priuilegio, ſiue extraordinariè; quo circa cum illis & in illis terminata fuit, nullaque prorsùs ratione ad ſucceſſores Epiſcopos trãſmiſſa. Secundò quia D. Petri iuriſdictio ſe extendebat ad ipſas perſonas Apoſtolorum directè, nimirum poterat illis præcipere,

cipere, atque huc, vel illuc mittere; vt enim rectè ait Caietanus tractatu de comparat. Papę & Concilij cap. 3. licet Apoſtoli reliqui quatenus Apoſtoli fuerint Petro pares; quatenus tamen erant oues Chriſti, fuerunt Petro ſubiecti. Tertio ad Petrum ſpectauit cura vniuerſalis Eccleſiæ, quaſi per ſe primo, hanc enim oportuit in vno inueniri; cùm tamen ad cęteros tam vniuerſalis poteſtas nonniſi ſecundariò eſſet demandata; in hunc, videlicet ſenſum, quod vbique gentium poſſent prędicare, Sacerdotes, & Epiſcopos inſtituere, vt conſtat ex Actis Apoſtolicis, & epiſtola D. Pauli, qui Epheſi Timotheum conſecrauit, & Titum Cretæ conſtituit, item leges pro diuerſitate locorum, vbi ſuam exercebant iuriſdictionem, ferre, excommunicare, abſoluere, aliaque ſimilia pręſtare; non autem vt poſſent vniuerſalem Eccleſiæ ordinem pręſcribere, aut leges condere, quę totam obligarent; ſi enim hoc ſinguli potuiſſent, magna inde confuſio orta fuiſſet.

Dum ergò in pręſenti agitur de primatu D. Petri ſuper omnes alios Apoſtolos in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, totus controuerſię nodus inter nos, & aduerſarios in eo conſiſtit; an in ſolo D. Petro vniuerſalis Eccleſiæ regēdę poteſtas, tanquam in vero & legitimo paſtore ordinario reſederit? ſiue quod idem eſt, an ſolus D. Petrus tanquam paſtor ordinarius à Chriſto Domino poteſtatem in toto mundo ordinariam, ac perpetuò duraturam, atque adeò ad poſteros tranſmittendam acceperit? Id enim negant hęretici, conſtanter verò affirmant Catholici tanquam verum ac certum fidei dogma, contendentes iuriſdictionem in Eccleſiam vniuerſalem tantùm fuiſſe datam alijs Apoſtolis tanquā extraordinarijs delegatis, à quibus proinde, ad eorum ſucceſſores Epiſcopos nullo modo erat deriuanda; ſicut D. Petri poteſtas, quę poſt ipſius obitum ſuis legitimis ſucceſſoribus tribui debebat, ita vt tam pro ſe, quā pro illis ſupremā hanc poteſtatem in perpetuū acceperit.

Fundamentalis hęc fidei Chriſtianę & Catholicæ veritas colligitur primùm ex apertis noui teſtamenti teſtimonijs, quibus dictam poteſtatem & authoritatem, partim à Chriſto D. Petro promiſſam, partim confirmatam, ac reipſa traditam, partim denique ab eodem D. Petro exercitam legimus.

Igitur Matth. 16. habetur: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni calorū, & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Quorum ſanè verborum planus, ac obuius ſenſus eſt, vt ſub illis duabus metaphoris fundamenti, & clauium intelligeremus promiſſum Petro vniuerſalis Eccleſiæ primatum.

Verùm quia hæretici ad eneruandā huius loci vim & authoritatem, miris illum modis deprauare; conantur; nam nec Petrum per petram ibi ſignificari volunt, ſed Chriſtum, vt Caluinus lib. 4. inſtit. cap. 6. §. 6. vel omnem hominem fidelem, vt Eraſmus in hunc locum, vel etiam fidem, ſeu fidei confeſsionem, vt Lutherus lib. de poteſtate Papæ, qui etiam ſibi perſuadere non poſſunt, per fundamenti, & clauiū metaphoras ſummam poteſtatem Eccleſiaſticam ſignificatam fuiſſe; ſed nudum ac ſolum verbi miniſterium; quatenus ille ſoluere, ſeu remittere dicitur peccata, qui annuntiando euangelium homines cōuertit ad Deum, ille verò dicitur ligare, ſeu retinere, qui eos, quos videt obſtinatos, declarat ſempiternis pænis eſſe mancipandos. Ita Caluinus lib. 4. inſtit. c. 6. §. 3. & cap. 11. §. 1.

Aduerſus iſtos omnes errores, & humanas hęreticorum adinuentiones, firmiter aſſerunt Catholici litteraliter ibi per petram deſignari D. Petrum, id eſt, illam perſonam ſingularem quæ dicitur Petrus; cui ſoli à Chriſto Domino credunt ibidē eſſe cōmiſsum regimen ſpirituale totius Eccleſiæ, metaphoricè ſignificatum tàm per fundamentum, cui totam

totam Eccleſiæ molem ſuperædificandam promittit Chriſtus, quam per claues Regni Cęlorum.

Primùm ergo de perſona Petri prędicta verba eſſe intelligenda, luce meridiana clarius oſtendunt, tot indicia & circumſtantiæ, quibus illum Chriſtus delineauit, vt pluribus & melioribus notarij ſuis codicillis publicisque inſtrumentis aliquem deſcribere non ſoleant. I. enim Petrus nomine proprio *Simonis* exprimitur: II. Subditur nomen patris nempe *Iona*, vel *Ioanna*. III. additur, *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus*; vbi pronomen demonſtratiuum *Tu*, perſonam Petri euidenter ſignificat. IV. tandem ſubiungitur, *Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*; vbi etiam pronomen demonſtratiuum *hanc*, manifeſtè arguit Chriſtum de Petro ipſo, de quo proximè egerat, loqui; cum enim in ſimilibus loquendi modis (vbi facta certæ perſonę compellatione, *Tu es hic, vel ille*, ſubiungitur particula demonſtratiua, relata vel ad idem nomen denuò repetitum, vel ad ſimile habens alluſionem ad priorem perſonę appellationē) talis vocula demonſtratiua ſimul cū ſuo appellatiuo proximè ſemper & immediatè referatur ad perſonam, quæ immediatè antea pronomine illo primitiuo, *Tu* ſignificatur, vt ſi dicā, *tu es Rex, & in hoc rege fiduciam meam colloco; Tu es columna, & hæc columna ſuſtinebit Eccleſiam*; & ſic de iunumeris alijs; aperta profectò videtur eſſe cognitę veritatis impugnatio; ſolùmque nouandi ſtudium negare, quod verba illa, *& ſuper hanc petram*, reſpiciant & deſignent Petrum. Proximè enim dixerat Chriſtus, *tu es Petrus*, ſeu *Petra*, quę duo penitus idem ſunt in præſenti inſtituto, cùm Syris, quorum lingua locutus eſt Dominus, eadem ſit vox ſine generis mutatione *Cepha*, quod eſt ſaxum, vel lapis, aut petra ingens; vt dixerit Chriſtus, Tu es cepha, & ſuper hoc cepha; vel Latinè: tu es Petra, & ſuper hanc Petram; maluit tamen latinus interpres, nomen *Petra* fœmininum in maſculinum mutare, tùm quod virili perſonę nempè D. Petro aptius conueniret; tùm etiam quod Gręcum codicem ſit ſecutus, vbi ita legitur: σὺ εἶ πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν.

Hęc autem variatio terminationis, quæ in voculis Petrus, & Petra iuxta Græcum, & Latinum textum cernitur; parùm refert; cum enim Chriſtus nec Græcè, nec Latinè, aut lingua noſtra quadam vernacula Petrum allocutus ſit, ſed Syriacè, pro vt in ipſo Syriaco euangelij textu legitur, quis dubitet ijs verbis, *& ſuper hanc petram*, in quamcumque tandem linguam tranferantur, ſeu quocumque vocis ſono enuntiētur, perſonam D. Petri deſignari, ac velut digito demonſtrari: præſertim cum in Hebraico & Syriaco idiomate, nec potuerit quidem talis vocum quo ad terminationem mutatio, qualis in lingua Græca & Latina reperitur, locum habere; ſi quidē nomen *Cepha* apud Syros, & nomen *Ceph* apud Hebræos, ſiue de perſona dicatur, ſiue de re, ſcilicet petra, eumdem ſonum, eamdemque ſemper terminationem conſeruat.

Quibus omnibus accedit vnanimis, & conſentiens SS. Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum authoritas, qui ex ijſdem Chriſti verbis, Petrum fuiſſe Petram, ac fundamentum Eccleſiæ deſtinatum, conſtantiſsimè tradiderunt: quorum teſtimonia, expreſſaque verba, quia referentur infra cap. 16. Aliqua tantùm hic indicabo loca vbi cōſuli poterunt. Origenes in 6. caput ad Roman. & homil. 5. in Exodum. Tertulianus lib. de præſcript. & de pudicitia; Cyprianus epiſt. 55. ad Cornelium, item ad Flor. ad Iubaianum, & ad Quintum; nec non in libris de hab. Virginum, de Vnitate Eccleſiæ, & de bono pudicitiæ; Hilarius ſuper Matthæum can. 16. Baſilius lib. de pęnitentia, vbi quaſi pręuidens ſectariorum obiectionem, ait: *Nam etiam ſi Petra eſt, non vt Chriſtus petra eſt, ſed vt Petrus petra eſt. Chriſtus enim re vera petra eſt immobilis & inconcuſſa. Petrus verò propter hanc petram. Largitur enim*

Deus

Deus ſuas dignitates non euacuans ſe, ſed habens dati. Lux eſt, vos eſtis, inquit, lux mundi. Sacerdos eſt, Sacerdotem facit. Petra eſt petram facit. Athanaſius in epiſtola ad Felicem Papam, quam ſuo & Eccleſiæ Alexandrinæ nomine ſcripſit: *Tu es,* inquit, *Petrus & ſuper fundamentum tuum, Eccleſiæ columnæ, id eſt, Epiſcopi ſunt firmatæ.* Gregorius Nazianzenus in oratione de modeſtia in diſputat. ſeruanda. Epiphanius in libro Ancorat. & contra hæreſes in 59. Ambroſius ſerm. 46. & lib. 6. in Lucam cap. 9. D. Hieronimus lib. 1. contra Iouinianũ, & contra Pelagianos; lib. 1. ſuper Matthæum; Chriſoſtomus homil. 55. in Matthæum; Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem cap. 12. Auguſtinus paſsim in locis ſtatim citandis; alijque plures, diſcurrendo per 17. ſæcula, quibus à Chriſto nato floruerunt, nullus enim fere eſt, qui tam ex citato, quàm ex alijs Scripturæ locis, Petrum ſolum Chriſti Vicarium, Papam, & Summum Pontificem Romanum non agnouerit; adeo vt, quod iam olim Concilium Epheſinum dixerat, vſurpari nunc melius poſsit, videlicet, *ſæculis omnibus notum Petrum principem, & caput Apoſtolorum fuiſſe.* Nec refert quod aliqui Patres, illa verba, *& ſuper hanc petram,* in præfato S. Matthæi loco contenta, interdũ referant ad Chriſti fidem, quam Petrus confeſſus eſt; huiuſmodi enim interpretatio nihil penitus obeſt primatui D. Petri, ſiue quod idem eſt, nihil impedit quominus Eccleſiæ fundamentum vocari debeat, ſed per eam ſolùm explicatur, quod talis eius fides, pro qua Chriſtus Dominus oraturus erat, ne deficeret, & in qua aliquando conuerſus confirmaturus erat fratres ſuos, Lucæ 22. fuerit illi quodammodo ratio, ſeu diſpoſitio ad primatum Eccleſiæ obtinendum, vt D. Hilarius, Hieronymus, & alj interpretantur; vnde ſatis patet expoſitionem hanc in in primam incidere; ſicut & aliam D. Cirilli dialog. 4. de Trinitate intelligentis fidem Petri Summi Eccleſię Paſtoris quæ deficere non poteſt, cùm Eccleſiæ fidem totam quodammodo ſuſtineat; hoc eſt enim Petrum eſſe petram, in qua fundatur Eccleſia; nimirum eſſe vniuerſalem paſtorem, ex quo Eccleſiæ firmitas, & in vera doctrina conſtantia, tanquam ex certa, & infallibili regula pendet.

Contra quem vnanimem Sanctorũ, ac veterum Patrum conſenſum, circa ſupremum in Eccleſia principatum præ omnibus alijs Apoſtolis, per prædicta verba D. Petro promiſſum; non eſt, quod ſibi blandiantur aduerſarij de D. Auguſtini ſententia, qui tract. vltimo in Ioannem, petram Chriſtum interpretatur: *Super hanc,* inquit, *petram, quam confeſſus es, ædificabo Eccleſiã meam;* idem habet ſerm. 13. de verbis Domini; nec non, lib. 1. retractat. cap. 1. *In libro contra epiſtolam Donati dixi in quodam loco de Apoſtolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata ſit Eccleſia, qui ſenſus etiam cantatur ore multorum in verſibus beatiſſimi Ambroſÿ, vbi de gallo gallinaceo ait, hoc ipſa petra Eccleſiæ canente culpam diluit. Sed ſcio me poſtea ſæpiſsimè ſic expoſuiſſe, quod à Domino dictum eſt: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, vt ſuper hanc intelligeretur, quem confeſſus eſt Petrus dicens; Tu es Chriſtus filius Dei viui; ac ſi Petrus ab hac petra appellatus perſonam Eccleſiæ figuraret, quæ ſuper hanc petram ædificatur, & accepit claues regni cælorum. Non enim dictum eſt illi, Tu es petra, ſed tu es Petrus: Petra autem erat Chriſtus, quem confeſſus Simon, ſicut eum tota Eccleſia cõfitetur, dictus eſt Petrus. Harum autem duarum ſententiarum, quæ probabilior ſit, eligat lector.*

Huiuſmodi enim D. Auguſtini authoritatẽ à Caluino, & Eraſmo allatam in adnotatiuncula ſuper epiſtolã D. Cypriani ad Flor. re vera Catholicæ veritati nihil obſtare; & communi omnium Sanctorum Patrum, tam qui ipſum anteceſſerunt, quam qui ſubſecuti ſunt explicationi in Eccleſia tanto tempore palam decantatæ, & ab ipſo Chriſto Domino, tam clarè, tamque perſpicuè tra-

dite

ditę nihil prorſus præiudicare ex his fiet manifeſtum. I. quia D. Auguſtinus non putat blaſphemum, vt cenſet Caluinus, ſuper Petrum ędificatam eſſe Eccleſiam, eumque per petram ibi ſignificari; ſed vtriuſque opinionis, ſiue harum duarum ſententiarum, quę ſit probabilior, iudicio lectoris electionem relinquit, eam autem eſſe probabiliorem ſatis conſtat, quam tot veteres ſequuntur. II. D. Auguſtinus priorem illam ſuam interpretationem, quam fatetur etiam D. Ambroſij verſibus iam olim publicè in Eccleſia fuiſſe decantatam, nullo modo reijcit, aut retractat, ſed aliam tantùm adducit; ea ratione, vt quiſque aduerteret, & omnes moneret, Saluatorem eſſe primum Eccleſiæ fundamentum, primamque petram, Simonem autem ſecundariam, ac vicariam, vt ex D. Baſilio ſupra vidimus, cui etiam abſimilia non habet D. Ambroſius in cap. 9. Lucæ. III. Tandem, cum aliud ſit de alicuius loci Scripturę ſenſu, vel explicatione dubitare, & aliud de veritate in illo, aut per illum ſignificata, etiam ſi concederemus D. Auguſtinum aliquo modo de priori citati loci interpretatione dubitaſſe; non ideo tamen de reipſa vllo modo dubitauit, fueritne Sanctus Petrus ſupremum Eccleſiæ caput, ac Princeps Apoſtolorum; cum primatum illius, nec non ſummam in Eccleſiam authoritatē vbique paſsim conſtantiſsimè profeſſus ſit: adducunt aliqui, queſt. 75. quæſt. veteris, & noui Teſtamenti; *Dicunt exactores didrachma ad Petrum Apoſtolum: Magiſter veſter non ſoluit didrachma? quo dicto magiſtrum, vt pro omnibus diſcipulis ſolueret conuenerunt: Saluator autem cùm pro ſe & Petro dare iubet, pro omnibus exſoluiſſe videtur, quia ſicut in Saluatore erant omnes cauſa magiſterij, ita & poſt Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipſum enim conſtituit caput eorum, vt paſtor eſset gregis Dominici.* Quo certè nihil expreſsius ad aſſerendum ſupremū D. Petri in Eccleſia primatum dici potuit; verum quia probabilius eſt, hoc opus non eſſe D. Auguſtini, ſed alterius Scriptoris antiquioris, eo relicto, idem penitus, nec minus clarè docet tract. 56. in Ioannem: *Quis neſcit primum omnium Apoſtolorum eſſe beatiſsimum Petrum?* ſermon. 5. in feſto SS. Petri, & Pauli; ſolus inter Apoſtolos meruit audire: *Amen dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meā dignus certè qui ædificandis in domo Dei populis lapis eſset ad fundamentum, columna ad ſuſtentaculum, clauis ad regnum;* item ſerm. 20. 24. & 29. de Sanctis, & ſerm. 124. de tempore: ac tandem lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 1. *Puto,* inquit, *quod ſine vlla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quantùm attinet ad martyrij coronam: cæterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam. Quis enim neſcit illum Apoſtolatus principatum cuilibet Epiſcopatui præferendum? ſed etſi diſtat cathedrarum gratia, vna eſt tamen Martyrum gloria &c. In Apoſtolo Petro primatus Apoſtolorū excellenti gratia præeminet.*

Verùm quia ad ſupremum D. Petri in Eccleſia principatū, non ſufficit quod locus à nobis in illius probationem adductus, & huc vſque expenſus, litteraliter de ſolo D. Petro immediatè intelligi debeat, niſi etiam ille idem ſit, cui dicitur, *Tibi dabo claues regni cælorum,* breuiter oſtendendum eſt illas à Chriſto Domino promiſſas fuiſſe ſoli Petro, eiuſque perſonæ ſeorſim à cæteris Apoſtolis ſumptæ, non coniunctim, ſecundùm quod per illas metaphoricè ſignificatur vniuerſalis Eccleſiæ primatus.

Primùm igitur id efficaciter, & euidenter, vt puto, probat tam accurata D. Petri deſcriptio, quem, vt vidimus ſupra, tot modis Chriſtus delineauit, vt non pluribus circumſtantijs, aut indicijs deſcribere ſoleant aliquem certum hominem notarij illi, qui inſtrumenta publica conficiunt. Nam ſi nihil ibi ſoli Petro propriè, & peculiariter à Chriſto promittitur, quorſum tam accurata deſcriptio præuiè ab ipſo facta, & per tales proprietates, quæ nonniſi D. Petro, & nul-

nullo modo omnibus alijs Apoſtolis cõuenire poſſunt; niſi velimus dicere verba Chriſti Domini magna & graui homonymia laborare; quod eſt abſurdiſſimum.

Secundò, illi propriè claues regni cælorum promittuntur à Chriſto, qui prius dixerat; *Tu es Chriſtus filij Dei viui*; id enim apertè ſignificant illa verba, *Et ego dico tibi*; & vt ait D.Hieronymus, *mercedem recepit vera confeſsio*; At illam præclaram confeſsionem ſolus Petrus edidit, & in perſona ſua edidit ex reuelatione ſibi diuinitus facta: In perſona igitur ſua clauium promiſsionem immediatè accepit. Maior huius argumenti videtur omnino certa; Minor autem probatur hac ratione; ſi D. Petrus non in propria & ſingulari perſona, ſed nomine omnium aliorum Apoſtolorum, ſiue quod idem eſt per modum præconis reſpondiſſet; vel id præſtitiſſet, quod cæteri Apoſtoli hanc illi prouinciam demandaſſent cõſultatione quadam inter ſe priius facta, vel quod ſciret quid illi reſponſuri eſſent; neutrum autem dici poteſt, videturque eſſe manifeſtè contra textus Euangelici veritatem, in quo ſolum Petrum non ex aliqua conſultatione humana, ſed ex reuelatione Patris præclaram confeſſionem ſuam dixiſſe legimus; ait enim Dominus, *Caro & ſanguis non reuelauit tibi*, &c. Indeque Sancti Patres Hilarius in hunc locũ & lib.6. de Trinitate; Chriſoſtomus homil.55. in Matthæum; Cyrillus Alexan. lib.12. in Ioannem c.64. Auguſt.ſer.124. Leo ſerm.11. de Paſsione; 2. de Sanctis Petro, & Paulo, alijque plures docent, Petrum ita primum eſſe locutum, vt neſciret quidem, quid alij de ea re ſentirent. Sed quid his opus, etiam ſi nomine omnium reſpondiſſet Petrus ſenſu ab hęreticis, eorumque ſequacibus intento; inde tamen non repugnat, quod illi ſingulariter ſupremũ Eccleſiæ principatum Chriſtus tribuerit, & non cæteris Apoſtolis; ſicut ſi plures principes aut magnates Imperatorem ſalutarent, & vnus tantùm nomine omnium loqueretur, poſſet Imperator rationabiliter illũ ſolum ſuum proregem conſtituere, & non alios.

Tertiò illi promiſſum eſt à Chriſto Domino; *Tibi dabo claues regni cælorum*; qui paulò poſt ab eodem Domino audiuit: *Vade poſt me Sathana, ſcandalum es mihi*; nam & in eodem capite euangelij habetur vtrumque, & vtrobique Petri nomen exprimitur; ſed hæc poſteriora verba, vt docent veteres Patres Hilarius lib.6. & 10. de Trinitate, nec non in pſal.131. Chriſoſtomus, & Theophilactus in cap. 16. S. Matthæi; Ambroſius lib. de Iſaac cap. 3. Hieronymus in citatum cap. 16. S.Matthæi; Auguſtinus lib. 2. contra duas epiſtolas Gaudentij cap.23. ſoli Petro, & in propria eius perſona dicta ſunt; Ergo & prima; neque mouere nos debet nomen Sathanæ; nam vt ait D. Hilarius loco ſtatim citato; *Tanta Chriſto religio fuit pro humani generis ſalute patiendi, vt Petrum primum filij Dei confeſſorem, Eccleſiæ fundamentũ, cæleſtis regni ianitorem, & in terreno iudicio iudicem cæli, Sathanæ conuicio nuncuparet*. Præterquam quod ex Hebraicæ linguæ peritis habemus, tale nomen non diabolum, ſed aduerſarium ſignificare; ſiquidem *Scathan* apud Hæbreos nihil eſt aliud, quàm aduerſari; vnde quamuis diabolus paſſim Sathanas appellatur, quia maiorem eo non habemus aduerſarium; non tamen vbique & ſemper nomen Sathanæ diabolum deſignat. Et tandem nullum eſt inconueniens, vt ineptè contendit Lutherus lib. de poteſtate Papæ, quod ad vnam, & eamdem D.Petri perſonam prædicta verba referri dicantur, cum illi non eadem ratione conueniant. Petrus enim ex Dei munere habet reuelationem, & accepit claues; ex propria autem infirmitate offenditur de paſsione, & morte Chriſti Domini. Quod etiam D. Hieronymus ſingulari D. Petri erga Chriſtum Dominum affectui tribuit: *In omnibus locis*; inquit cap.14. D.Matthæi, *ardentiſſimæ fidei inuenitur Petrus. Interrogatis diſcipulis, quem homines dicerent Ieſum, Dei*

filium

filium confitetur; volentem ad paſſionem pergere prohibet, & licet erret in ſenſu, tamen non errat in affectu. Et in cap. 16. *Mihi,* inquit, *hic error Apoſtolicus, & de pietatis affectu veniens, nunquam incentiuum diaboli videbitur.*

Accedit quartò vnanimis Sanctorũ Patrum conſenſus, qui in præſentia quidem Apoſtolorum, ſed inter Apoſtolos ſoli Petro ſingulariter Eccleſiæ claues à Chriſto fuiſſe promiſſas, & cõmiſſas aſſerunt. Parùmque intereſt, quod ex D. Auguſtino Lutherus, & Caluinus, aliique hæretici ſolent obijcere, ſcilicet D. Petrum in perſona Eccleſiæ claues accepiſſe; cum ait tract. 50. in Ioannem: *Si hoc Petro tantùm dictum eſt, non facit hoc Eccleſia: ſi autem hoc in Eccleſia ſit, Petrus quando claues accepit Eccleſiam Sanctam ſignificauit.* Quod adhuc fuſius docere videtur ſerm. 108. de diuerſis, his verbis: *B. Petrus primus Apoſtolorum vehemẽs Chriſti amator, qui meruit audire: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus: dixerat enim ipſe: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Chriſtus illi: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Super hanc petram ædificabo fidem, quam confiteris. Super hanc, hoc, quod dixiſti, tu es Chriſtus filij Dei viui, ædificabo Eccleſiam meam. Tu es enim Petrus. A petra Petrus, non à Petro petra: ſic à petra Petrus, quomodo à Chriſto Chriſtianus. Vis noſſe de qua petra Petrus dicatur? Paulum audi: Nolo enim vos ignorare, fratres, Apoſtolus Chriſti dicit, nolo vos ignorare fratres, quia patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube, & in mari, & omnes eumdem cibum ſpiritualem manducauerunt, & omnes eumdem potum ſpirituale biberunt. Biberunt enim de ſpiritali, ſequente eos petra. Petra autem erat Chriſtus. Ecce vnde Petrus. Dominus Ieſus diſcipulos ſuos ante paſſionem ſuam, ſicut noſtis, elegit, quos Apoſtolos appellauit. Inter hos penè vbique ſolus Petrus, totius Eccleſiæ meruit geſtare perſonam, propter ipſam perſonam, quam totius Eccleſiæ ſolus geſtabat, audire meruit: tibi dabo claues regni Cælorum. Has enim claues non homo vnus, ſed vnitas accepit Eccleſiæ. Hinc ergo Petri excellentia prædicatur, quia ipſius vniuerſitatis, & vnitatis Eccleſiæ figuram geſſit: quando ei dictum eſt, tibi trado quod omnibus traditum eſt. Nam vt noueritis Eccleſiam accepiſſe claues regni cælorum, audite in alio loco, quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis Accipite Spiritum Sanctum: & continuò ſi cui dimiſeritis peccata, dimittentur ei: ſi cuius tenueritis, tenebuntur. Hoc ad claues pertinet, de quibus dictum eſt, quæ ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cælo: & quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo. Sed hoc Petro dixit, vt ſcias quia Petrus vniuerſæ Eccleſiæ perſonã tunc gerebat, audi quid ipſi dicatur, quid omnibus fidelibus Sanctis, ſi peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipſum ſolum: ſi te non audierit, adhibe tecum vnum vel duos: ſcriptum eſt enim, in ore duorum, aut trium teſtium ſtabit omne verbum: ſi nec ipſos audierit; refer ad Eccleſiam; ſi nec ipſam audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Amen dico vobis, quia quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo, & quæcumque ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cælo. Columba ligat, columba ſoluit, ædificium ſupra petram ligat & ſoluit &c. Meritò etiam poſt reſurrectionem Dominus ipſi Petro oues ſuas commendauit paſcendas: non enim inter diſcipulos ſolus meruit paſcere Dominicas oues, ſed quando Chriſtus ad vnum loquitur, vnitas commendatur, & Petro primitùs, quia in Apoſtolis eſt primus.* Hactenus D. Auguſtinus, cuius teſtimonium quantumuis prolixum exſcribere placuit, quia nonnulli Monarchiæ ſpiritualis D. Petri, & Romanorum Pontificũ eius ſucceſſorum oſores, & hoſtes infenſiſſimi, cum eam per illud euerti credant, nulla tamen ratione veritati catholicæ à nobis huc vſque explicatæ aduerſatur.

Quando enim ait Auguſtinus Petrũ vbi claues accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificaſſe, vniuerſitatis & vnitatis ipſius figuram geſſiſſe, has claues non hominem

minem vnum, ſed vnitatem accepiſſe Eccleſiæ, non intendit S. Doctor D. Petrum, tanquàm Eccleſiæ Vicarium, aut legatum claues accepiſſe, inſtar proregis, aut alicuius alterius, cui principis nomine claues ciuitatis nonnunquam dantur; ſed tanquam ſupremum Eccleſiæ moderatorē ac principem: quo pacto dicitur regno dari, quod Regi ipſi datur, præſertim ſi id nō tàm in Regis, quam in publicam regni vtilitatem cedat, vt in noſtro caſu contingit. Quod autem hæc fuerit mens D. Auguſtini manifeſtiſſimè patet ex hiſmet locis & alijs; quotieſcumque enim dicit Petrū Eccleſiæ perſonam geſſiſſe, vel ſuſtinuiſſe, hoc ſemper aſſerit ratione primatus, vt tractatu 50. & vltimo in Ioannem; *Cuius Eccleſiæ*, inquit, *Petrus Apoſtolus propter Apoſtolatus ſui primatum gerebat figurata generalitate perſonam*. Et in Pſal. 108. *Cuius*, Eccleſiæ videlicet, *ille agnoſcitur geſſiſſe perſonam propter primatum, quē in diſcipulis habuit*: aut, *quia in Apoſtolis eſt primus* ex loco ſtatim adducto. Ratio huius rei eſt, quia eo tempore, quo B. Petro Chriſtus Dominus promiſit claues regni cælorum, non erat Eccleſiæ legatus, aut Vicarius, quis enim eiuſmodi prouinciam illi impoſuerat? non igitur datur locus ſuſpicandi, quod nomine Eccleſiæ, per modum legati, vel vicarij illius claues acceperit, ſed potius ſuo, & in quantùm Chriſtus illi ſupremum ſuum in Eccleſia vniuerſali vicariatum promiſerat; ita nimirum, vt ipſe verè, & principaliter, nec non immediatè claues acceperit, at ſimul eas accipiendo præfigurarit Eccleſiam; tùm quia non in ſuum, ſed in Eccleſiæ commodum, promiſſam erat poteſtatem accepturus; tùm quia non per ipſum ſolum caput erat exercenda, ſed alijs etiā Apoſtolis, & Eccleſiæ miniſtris communicanda: tùm denique quia non perſonæ tantùm Petri fiebat promiſſio, vt ſcilicet ipſe ſolus illa frueretur, aut in illo ſolo finiretur, ſed vt perpetua ſucceſſione, in Eccleſia maneret; *Si hoc*, nempè, *tibi dabo claues regni cælorum; quodcumque ſolueris &c. Petro tantùm dictum eſt; non facit hoc Eccleſia*; id eſt, non faciunt reliqui Eccleſiæ miniſtri, per Eccleſiam ibi ſignificati, neque enim Eccleſiæ cōmunitas ligat, aut ſoluit: *Si autem hoc in Eccleſia fit; Petrus quandò claues accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificauit*; id eſt, omnes illius præſules; Quatenus D. Petrus ita pro ſe, ſuiſque ſucceſſoribus ſummis Pontificibus vniuerſalis Eccleſiæ primatum illi promiſſum accepit, vt non propterea cæteri præſules ab eius gubernio fuerint excluſi, ſed potius pro illis claues ſuo modo acceperit.

Vbi obiter notandum eſt, Caluinum locum hunc D. Auguſtini nequiter, ac perfidiosè deprauaſſe; abſtulit enim particulam illam, *tantùm*, vt nobis perſuaderet Petro nihil eſſe dictum vel datū, niſi in quantum Eccleſiam repræſentabat; At Auguſtinus non ait, *Si hoc Petro dictum eſt, non facit Eccleſia*; ſed, *ſi hoc Petro tantùm dictum eſt &c.* quorum verborum ſenſus non argutus, non coactus, non detortus, ſed germanus, ſed fluens & obuius eſt, ſi ita dictum eſt ſoli Petro, tibi dabo claues, vt ipſe ſolus debeat ligare, & ſoluere, & non eius ſucceſſores, cæterique Eccleſiæ miniſtri, ſequitur Eccleſiam reliquam, id eſt, reliquos miniſtros hoc non facere, ſi autem etiam alij hoc faciunt, vt videmus, certè Petrus cùm claues accepit vniuerſam Eccleſiam modo explicato repræſentauit. Vndè parùm referre videtur, ſiue dicant Sancti Patres, claues Petro promiſſas, & datas fuiſſe, vt ſupremo Eccleſiæ capiti; ſiue dicant eas illi datas, vt Eccleſiæ, vel vniuerſitatis, & vnitatis illius figuram, vel perſonam gerenti, cum id ſolum de ipſo affirment ratione primatus; hoc enim ipſo, & non alia ratione, rectè & abſolutè dici poteſt D. Petrus Eccleſiæ perſonam ſuſtinuiſſe; ſi quidem priuatus quiſque reipublicæ perſonam ſuſtinere non ſolet, ſed conſul; ſicut etiam regni, aut imperij, Rex, vel Imperator.

Supereſt tertiò, & vltimò breuiter explicare quid in hoc S. Matthæi loco

cap. 16. ſit, ſupra petram ædificari Eccleſiam, quidque per claues intelligatur? Igitur Sancti Patres Chriſoſtomus homil. 55. in Matthæum, Ambroſ. ſerm. 47. Gregorius lib. 4. epiſt. 32. alijque plures docent hac petræ metaphora ſignificari, Petro eſſe commiſſum regimen totius Eccleſiæ, & præſertim circa res ad fidem, ac religionem pertinentes; ea ratione qua in ædificio materiali petræ fundamentalis proprium eſt officiũ totam domum ſuſtentare & regere. Et quamuis alij etiam Apoſtoli Eccleſiæ fundamenta dicantur, iuxta illud Pſalmi 86. *Fundamenta eius in montibus ſanctis*: Et Epheſ. 2. *Superædificati ſupra fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum*; primò; quia ipſi primi Eccleſias vbique fundarunt, nec enim ſolus Petrus conuertit ad fidem totum orbem terrarum; ſecundò ratione doctrinæ à Deo reuelatæ, ſi quidem fides Eccleſiæ innititur reuelationi, quam Apoſtoli & Prophetæ à Deo habuerunt; tertiò ratione gubernationis, quia vt notauimus ſupra omnes vnà cũ Petro habuerunt à Chriſto vniuerſalem in totam Eccleſiam iuriſdictionem: Etſi, inquam, tribus his modis, aut alijs ſimilibus Apoſtoli omnes ſolidiſſima vocari poſſint Eccleſiæ fundamenta, nec in duobus primis maior ſit D. Petrus cęteris, ſed vt Hieronymus ait locis ſuperius ex eo citatis, ſuper omnes ex æquo Eccleſiæ fortitudo ſolidetur; ſine vllo tamen primatus Diui Petri præiudicio dicitur; qui tribus, vt iam notauimus, præcipuè rebus tanquam vniuerſalis paſtor, & ſupremum Eccleſiæ caput cęteros Apoſtolos anteceſſit. Vna eſt, quod ipſe non modo poteſtatem à Chriſto accepit in vniuerſo mundo, paſtorale ſuum munus obeũdi; ſed quod etiam poteſtatem quamdam habuerit in ipſos Apoſtolos, tanquàm eorum videlicet, & omnium Eccleſiæ membrorum viſibile caput, poſt Chriſti Domini in cælum aſcenſionem. Altera, quod talem accepit poteſtatem ordinariam, ac perpetuo duraturam, atque adeò ad poſteros transfundendam; alij vero Apoſtoli delegatam duntaxat, tanquàm extraordinarij legati à Chriſto Domino miſsi ad prędicandum & plantandum Euangeliũ in toto mundo, quæ proindè cum illis expirauit; Vndè tertio dicta poteſtas, quæ in Petro primario, in cæteris Apoſtolis veluti ſecundario ſolum fuit.

Atque hoc eſt, quod à Chriſto promittitur Petro, cùm ei ſoli coram alijs Apoſtolis dicitur, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*. Id quod, pręter alios ſupracitatos Patres, docet S. Hieronymus libro 1. contra Iouinianum, vbi exponens, quid ſit ſuper Petrum ædificari Eccleſiam ait: *Licet ſuper omnes Apoſtolos ex æquo Eccleſiæ fortitudo ſolidetur, tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio*; & alibi; *Etſi ſuper omnes Apoſtolos Eccleſia fundata ſit, tamen ſingulariter fundatur in Petro, quia ipſe electus eſt caput omnium*.

Eadem certitudine docent omnes etiam pręfati patres ad hunc eumdem D. Matthæi locum, & alibi, per claues Petro promiſſas non intelligi remiſsionem peccatorum, aut miniſterium verbi, vt ineptè explicat Caluinus, ſed principatum Eccleſiaſticum, ſeu ſupremam poteſtatem regendi, & gubernandi Eccleſiam; vt patet, tùm ex quotidiano vſu, ac praxi etiam ſęcularium Rerumpublicarum; quando enim vrbes deduntur alicui principi, offeruntur ei claues in ſignum ſubiectionis; & ei, qui inſtituitur Oeconomus in aliqua domo, claues quoque tradi ſolent; tùm ex analogia ipſius ſacræ Scripturæ; ſi quidem Iſaiæ cap. 22. v. 22. & Apocal. 3. ver. 7. per eamdem clauis domus Dauid metaphoram, ſumma Chriſti Domini poteſtas in Eccleſia gubernatiua, ſupremuſque principatus deſignatus nobis fuit.

Secundus noui Teſtamenti locus, vndè primatus D. Petro à Chriſto promiſſus efficaciter confirmari poteſt, habetur Lucæ 22. vbi legimus contentionem inter diſcipulos Domini Ieſu factã, *quis eorum videretur eſſe maior*, poſtquã audie-

audierant eum Petro dicentem, *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; Etſi enim Caluinus lib.4. inſtit. cap.20. §.7. alijque hęretici indè colligant phantaſticam eſſe D.Petri pręlationem, nihilominus dicendum eſt efficaciſsimũ pro illa deſumi argumentũ. Eo enim ipſo quod Apoſtoli diſceptarunt, *quis eorum videretur eſſe maior*, euidenter oſtenderunt, quod ipſis pro conſtanti tunc erat, aliquem eſſe ex ipſis, cui cæteri deferre deberent; alias non contendiſſent, *quis eorum*, ſed an *aliquis eorum* videretur eſſe maior? nec quis eorum videretur eſſe maior? ſed quiſnam eorum eſſet maior? Vndè Chriſoſtomus ſuper hunc locum: *Quoddam*, inquit, *humanum ſcandalum conceperunt, quod & in ſe occultare iam non poterant, & tumorem cordis non ſuſtinebant, in eo quod videbant Petrum ſibi præferri, & prehonorari*.

Deindè, quoniam de primatu Apoſtolico è puro Chriſti beneplacito dependente Apoſtolis cogitare, nedum diſceptare contigiſſet, niſi aliquid prius de eius inſtitutione à Chriſto audiuiſſent, manifeſtè ergò ſequitur, quod propter aliqua conſentanea illius verba, nimirũ, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*: in hanc mentem inciderint; defectu tamen plenæ eorum intelligentiæ, tùm quod ſermo metaphoricus erat; tùm quod poſt illum, dixit ad Petrum Chriſtus, Vade poſt me Sathana, ſcandalum es mihi, quo vt notauit Origenes tract. 5. in Matth. forſitan Apoſtolorum opinio, quam de primatu Petri conceperant, reuocata eſt, controuerſiam de illo inſtituere potuerunt, petendo & contendendo, *quiſnam eorum videretur eſſe maior?*

Quam controuerſiam etſi Chriſtus non diluerit reſponſo deciſiuo, ſed conſultiuo: non enim dixit, *Petrus eſt vobis maior*, ſed, *qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator*; hoc tamen non eneruat, imo potius auget vim noſtri argumẽti. Si enim Chriſtus neque in re, neque in voto Petrum, aut aliquem alium cęteris Apoſtolis præfeciſſet, aut pręficiendum inſinuaſſet, vel deſtinaſſet; plenius, planiuſque controuerſiam abſoluiſſet, dicendo, nullus ex vobis ipſis maior cæteris eſt, aut erit; proindèque à tali controuerſia deſiſtite; eſſet enim, quod aiũt dialectici de ſubiecto non ſupponente, nec ſupponendo controuerſiam. Igitur, cum abſolutiſſimo hoc reſponſo quæſtionem non ſedarit, ſed potius conſilia præſtiterit, qualiter ſe gerere deberet, qui maior inter illos eſſet, conſequens eſt Chriſtum pro certo ſuppoſuiſſe inter Apoſtolos dari maiorem, & præceſſorem, ſeu principem, & caput, eorumque de hac re exiſtimationem confirmare voluiſſe. Quorſum enim tam copioſam, tamque proficuam doctrinam maiori Apoſtolorum tradidiſſet, ſeque ipſum in exemplum illius propoſuiſſet dicens: *Ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat*; ſi inter eos nullus maior, aut ſuperior futurus erat, vel foret. Ideò autem Chriſtus apertè, & voto, vt ita dicam, deciſiuo non prodidit hic, quem ad præfectutam elegerat, non ſolùm quia iam illum ſatis deſignauerat Math. 16. *Tu es Petrus &c.* verùm etiam, quia ſatius duxit cauſam quęſtionis, quàm quęſtionem ipſam dirimere; cum enim ambitioſa eſſet quæſtio, & ex libidine, immoderataque appetentia, ſaltem poſt Chriſti mortem, dominandi, ob dominationis tantùm gloriam, & culmen, melius per humilitatis commendationem, quam per euecti ad ampliſſimam dignitatem, & maioritatem, declarationem illi ſatisfactum eſt.

Hinc apparet quàm ſit illegitima Caluini conſequentia, qua infert ex reſponſione Chriſti Domini; *Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Vos autem non ſic: ſed qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor &c.* apparet, inquam, quàm ineptè indè arguat Eccleſiã principem, & caput non habere; primo quia ipſummet Chriſtum tunc viſibiliter in terris habuit, nunc autem inuiſibiliter in

in cælis regnantem; ſecundò quia, iuxta Caluini conſequentiam, prędictus Scripturæ locus hunc ſenſum faceret, ſicuti ſi quis moneret Chriſtianiſſimum Galliæ, vel Catholicum Hiſpaniæ regem; regnum veſtrum non ſit ſicut regnum Turcarum, neque regatis ſubditos veſtros modo tyrannico; deinde aliquis ſubinferret, ergo Rex Galliæ, vel Hiſpaniæ non eſt rex, aut in Gallia, vel in Hiſpania non debet eſſe rex; vt igitur inanis certè ac ridicula eſſet huiuſmodi ſequela: ita à pari, dùm orta contentione inter Apoſtolos, *quis eorum videretur eſſe maior*; deinde Chriſto eis reſpondẽte, *Reges Gentium dominantur eorũ &c. Vos autem non ſic &c.* infertur inter Apoſtolos, vel in Eccleſia non dari primatum, aut aliquem ſupremum ſuperiorẽ; cùm potius oppoſitum argui deberet, Chriſto manifeſtè ſupponente talem eſſe in ea ſuperiorem, dùm monet eum vt non dominetur more Gentilium, ſiue modo tyrannico, ſicut reges Gentiles, & Idololatræ, qui regna adminiſtrant præcipientes ſubditis ſicut mancipijs, ac ſeruis; *Vos autem*, inquit Chriſtus, *non ſic*, ſed cum charitate, manſuetudine, & humilitate; pro vt ſeipſum dedit in exemplum, qui cum abſque dubio Rex Regum eſſet, dicebat enim Ioannis 13. *Vocatis me Magiſter & Domine, & benedicitis ſum etenim*, hic tamen ait, *ſe non veniſſe miniſtrari, ſed miniſtrare*.

De hoc eodem argumento videri poteſt Adamus Tannerus 22. diſput. 1. queſt. 4. dub. 2. n. 61. Nam vt optimè norat, quando in aliqua familia, præſente domino, vel hero, oritur inter domeſticos contentio de primatu, ſeu de pręcedentia; & herus ipſe peregrè abiturus, conſcius litis, eam vt componat, ac definiat, omnium quidem animos egregijs donis ac pollicitationibus lenit, interim tamen minimè negat, aut diſſimulat, aliquem inter eos eſſe, vel fore ſuperiorem à ſe relinquendum; ſed hoc ipſum potius apertè aſſerit præſcribendo illi debitum regendi modum; quem ipſe etiam mox poſtea quaſi digitò demonſtrando, ſigillatim alloquens, non ſolùm ſuam illi peculiarem gratiam & beneuolentiam promittat, ſed inſuper etiam ei hoc officium, ac mandatum iniungat, vt cęteros domeſticos regat, & aliquãdo forſitan nutantes, quoad opus fuerit, confirmet ac roboret; tunc certè dubium minimè eſt, & aliquem in familiæ gubernatione, & hunc ipſum ab hero cęteris eſſe pręlatum, aliorumque caput deſignatum. Ita autem in caſu noſtro rem ſe habere prefatus author ad amuſſim demonſtrat, loco citato ex textu Euangelico Lucæ 22. à verſu 24.

Tertius noui teſtamenti locus, quo primatum D. Petri ſuper Eccleſiam euidenter demonſtrari docent Sancti Patres, eſt Ioannis cap. 21. vbi hęc verba leguntur. *Hoc iam tertiò manifeſtatus eſt Ieſus diſcipulis ſuis, cum reſurrexiſſet à mortuis. Cum ergò prandiſſent, dicit Simoni Petro Ieſus: Simon Ioannis, diligis me plus his? etiam Domine, tu ſcis, quia amo te. Dicit ei, paſce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis diligis me? ait illi, etiam domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei paſce agnos meos. Dicit ei tertiò. Simon Ioannis amas me? Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia noſti: tu ſcis quia amo te: dixit ei paſce oues meas.*

Quibus ſanè verbis claues, vniuerſaliſque Eccleſiæ regimen, quod anteà Matth. 16. Petro Chriſtus promiſerat, ei realiter fuit exhibitum. Vnde S. Cyprianus lib. de Vnitate Eccleſiæ cap. 3. Vtrumque locum coniungens ait: *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi, inquit, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Et tibi dabo claues regni cælorum, & quæ ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cælis &c. Et iterum eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit, paſce oues meas. Super illum vnum ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas.*

Etſi enim reliquis Apoſtolis, & Epiſcopis aliquo pacto poſſint verba hæc accom-

accommodari, quippè qui vnà cum Petro in partem ſollicitudinis vocantur, Petrique legem ac formam in grege paſcendo debent imitari: attamen abſolutè ſoli Petro conuenire tradunt Veteres Patres, Origenes in cap.6. ad Romanos, Ambroſius lib.10. in Lucam cap.24. Epiphanius hęreſi 51. Chriſoſtomus tàm in hunc locum, quam lib.2. de Sacerdotio in principio, & homilia 1. de pœnitentia, Cyrillus Alexandrinus in hunc locum: item D. Auguſtinus; Theophilactus Lucæ 22. & Ioan.21. Leo ſerm.3. de aſſumptione ſua ad Pontificatum, & epiſt.89. D. Gregorius lib.4. regiſtri epiſt.32. alijque plures in hunc S. Ioannis locum, & alibi.

Videturque manifeſtè colligi ex cõtextu Euangelico, nam cùm Chriſtus Dominus promiſiſſet Petro ſingulariter, fundaturum ſe ſuper eum Eccleſiã, illique regni cæleſtis claues traditurum, vt vidimus Matth.16. & cap.18. eidem cum cæteris Apoſtolis vniuerſalem poteſtatem ligandi & ſoluendi generaliter promiſiſſet; vtramque promiſsionem poſt reſurrectionem impleuit, poſteriorem hanc, & generalẽ Ioannis 20. priorem verò ſingulatim Petro factam in cap.21. Ioannis. Vndè hęc ſingularis conceſsio aliquid ſine dubio continet, quod in illa generali non comprehendebatur; nam generalis Petrum etiã includebat, & ex illa iã ſatis conſtabat, ob negationis culpam, illi non fore denegandam promiſſam ſemel Apoſtolatus dignitatem, ideoque non ſolùm ob hunc finem, vt ait Cyrillus lib.12. in Ioannẽ cap.94. in fine; ſed inſuper vt ſignificaret Chriſtus Dominus hanc ſingularem traditionem, priori ſingulati promiſsioni reſpondere, ſolum Petrum interrogat, eodemque nomine illum compellat *Simon Ioannis*; & ſicut illic fidei, ita hic charitatis confeſsionem ab illo exigit; & quidem ter, vt trinæ negationi redderetur trina confeſsio, ne minus amori lingua ſeruiret, quam timori, & plus vocis elicuiſſe videretur mors imminens, quàm vita præſens; vtque ter oues & agnos Petro paſcendos committens omne tempus complecteretur, ita vt nullum deinceps eſſet, quo Eccleſia regimine Petri, vel in ſe, vel in ſuis ſucceſſoribus non frueretur.

Secundò aduertunt Patres hac voce, *Paſce*, ſupremam Petri in Eccleſiam poteſtatem expreſsè deſignari, cum verbũ Latinum *paſcere*, Græcum ποιμαίνειν, Hebraicum *rahab*, tùm apud prophanos Scriptores, tùm in ipſa etiam ſcriptura non ſolùm paſcere, ſeu cibum ſpiritualem, aut corporalem ſuppeditare, ſed etiam regere, & gubernare ſignificet; ſpeciatim 2. Reg.cap.5.v.2. Ezech.34.v.2. vbi dicitur: *& ſuſcitabo ſuper eas paſtorem vnum, qui paſcat eas, ſeruum meum Dauid*; Iſaiæ 44.v.28. Regi Cyro dicitur, Rohi, hoc eſt, *paſtor meus*. Homerus quoque lib.2. Iliados, Regem Agamemnonẽ ſępè vocat ποιμένα λαῶν, *Paſtorem populorum*.

Tertio quoque notant ijdem Patres per hęc verba indefinita, *paſce agnos meos, paſce oues meas*, ad viuum expreſſam fuiſſe vniuerſalem Eccleſiam, nemo eſt enim in tota Eccleſia, ſiue Apoſtolus, ſiue Epiſcopus, ſiue Sacerdos, aut laicus in quantauis dignitate conſtitutus, qui non maximè ſe ouem Chriſti eſſe glorietur; quod inter cæteros eleganter proſequitur D. Bernardus lib.2. de conſiderat. ad Eugenium cap.8. *Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum paſtores, ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius vtrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi vniuerſi crediti, vni vnus. Nec modo ouium, ſed & Paſtorum tu vnus omnium paſtor. Vndè id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum ſic abſolutè & indiſcretè tota cõmiſſa ſunt oues? Si me amas Petre, paſce oues meas. Quas? illius, vel illius populos ciuitatis: aut regionis: aut certi regni? Oues meas inquit. Cui non planum non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes. Nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Et forte præſentes cæteri condiſcipuli erant, cum com-*

mittens

mittens vni, vnitatem omnibus commendaret, in vno grege & vno paſtore, ſecundum illud: Vna eſt columba mea, formoſa mea, perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, ſed diuiſionem, recedentes ab vnitate. Inde eſt quod alij ſinguli ſingulas ſortiti ſunt plebes, ſcientes Sacramentum. Denique Iacobus qui videbatur columna Eccleſiæ, vna contentus eſt Hieroſolyma Petro vniuerſitatem cedens.

Cùm autem Chriſtus ſi voluiſſet, dicere potuiſſet, Petro: *Paſce oues tuas*, ſiquidem Eccleſia non minus propriè erat Petri, quam regnum, aut prouincia dicatur eſſe proregis, aut gubernatoris, nihilominus quia Chriſtus Dominus Oeconomum ac diſpenſatorem, ſeu vicarium alloquebatur, nec à ſe dominiũ abijciebat, dicere maluit, *paſce oues meas*, quàm tuas, & Eccleſiam meam, quam tuam; tùm etiam quia ex tali formula loquendi clarius & euidentius vniuerſalis D. Petri primatus exprimebatur; nemini enim dubium eſſe poterat, quin Chriſtus Dominus eſſet principale totius Eccleſiæ caput, ex cuius libera voluntate ſuam Petrus in ipſam nanciſcebatur miniſterialem, ac minus præcipuã poteſtatem, quandò dixit illi, *paſce oues meas*.

Hæc ſunt potiſſima noui teſtamenti loca, quibus ſupremus D. Petri primatus, ſiuè vt loquitur Ambroſius lib. 10. in Lucam cap. 24. D. Petrum à Chriſto *omnibus prælatum fuiſſe, tanquàm vicarium in terris relictum*, ità clarè & apertè aduerſus hereticos, & ſchiſmaticos demõnſtratur, vt nonniſi vel conſcientia reclamante, vel præcipitante inſcitia, & incogitantia ab illis negari non poſſe videatur. Profectò, ſi poſteaquam Chriſtus & Petro & reliquis omnibus Apoſtolis authoritatem Apoſtolici muneris communiter attribuit dicẽs Ioannis 20. *Sicut miſit me pater, & ego mitto vos, &c. accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis &c.* & Marci 16. *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ*; nihilominus ſingulariter Petro eum ita dixiſſe legeremus: *Petre non ædificabo ſuper te Eccleſiam meam: non tibi dabo claues regni cælorum; non confirmabis tu in fide fratres tuos; non paſces oues meas*; ſi inquam hæc, aut ſimilia in Euangelica legeremus hiſtoria, quis ex Sectarijs rationabiliter dubitaret, quin huiuſmodi in propoſitionibus negatiuis, *ædificatio Eccleſiæ* ſuper Petrum, *Claues* regni cælorum; *ſingularis cura* paſcendi oues Chriſti, *authoritas* confirmandi fratres in fide, ſummam poſt Chriſtum in Eccleſia poteſtatem ſignificarent? An clariora, dicerent, noſque libenter cum illis, teſtimonia contra Petri primatum requirimus? en verbũ habemus ipſius Chriſti manifeſtiſſimum. Nunc igitur ſic arguo; quod in propoſitionibus illis negatiuis eorum termini propriè ſignificarent in caſu dato, hoc idem ſignificare debent in cõtradicentibus propoſitionibus affirmatiuis, quæ iam extant in ſacro Euangelij textu: Matth. 16. *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam; tibi dabo claues regni cælorum*. Lucæ 22. *Confirma fratres tuos*; Ioannis 21. *paſce oues meas*: ſed in illis propoſitionibus negatiuis, earum termini ſignificarent primariam aliquã, & ſupremam in Eccleſia authoritatem poſt Chriſtum, quæ D. Petro negaretur. Igitur hanc eamdem primariam authoritatem, quæ Diuo Petro ſit de facto cõceſſa & tributa, ſignificant illi ijdem termini in propoſitionibus affirmatiuis, quas habemus in Euangelio; proindeque ex illo optimè Diui Petri primatus oſtenditur; accedente inſuper Sanctorum, ac Veterum Patrum authoritate, habitaq; diuina per illos traditione.

Poſt tàm expreſſa S. Scripturæ teſtimonia, ſecundò quoque eumdem Diui Petri primatum arguunt ſingulares & variæ ipſius prærogatiuæ in illa adhuc contentæ; quas cùm fuſiſsimè proſequantur omnes illi, qui aduerſus hæreticam prauitatem, pro illo ſcripſerunt, hic breuiter tantùm illas indicabo.

Prima eſt mutatio nominis Ioann. 1. v. 42.

v.42. *Tu es Simon filius Iona: tu vocaberis Cephas.* Vbi cum D.Chriſoſtomo obſeruandum eſt Deum, nunquam noua imponere nomina, niſi maximis de cauſis; & cum D.Leone epiſtola 89.ad Epiſcopos Viennenſis Prouinciæ, nec non ſerm.3. de anniuerſario die aſſumptionis ſuæ, quod tale nomen Petro dederit; nam lingua Syriaca, qua vſus eſt Chriſtus Dominus,Cepha ſignificat Petram,quod vnum eſt ex celeberrimis ipſius nominibus.

Secunda habetur Matth.10.v.2. vbi in catalogo Apoſtolorum, non ſolùm in actu quaſi exercito primo loco recenſetur Petrus, quod alibi ſæpius factum; ſed etiam expreſsè & in actu ſignato *primus* dicitur,ordine vtique dignitatis, & præeminentiæ, non vocationis,ſiquidem Andream prius vocatum fuiſſe cõſtat Ioannis cap.1. Quare D.Ambroſius 2.Corinth.cap.12. *Prior*, inquit, *ſecutus eſt Andreas Saluatorem quàm Petrus; & tamen primatum non accepit Andreas ſed Petrus.* Vnus tantum eſt locus, vbi Petrus non refertur primo loco, nimirum ad Galatas cap.2. *Cum cognouiſſent*, inquit *gratiam, quæ data eſt mihi, Iacobus, Cephas, & Ioannes,qui videbantur eſſe columnæ Eccleſiæ.* Nullum tamen ex hoc contra Petri primatum deſumi poteſt argumentum alicuius roboris; ſi quidẽ Sancti Patres in lectione huius capitis ad Galatas multum diſſentiunt: nam Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Chriſoſtomus & alij,tàm in textu,quàm in commentario Petrum primo loco legunt, vndè probabile eſt, Diuum quoque Paulum hunc ordinem ſeruaſſe;nec intereſt quod vulgata editio primò Iacobum referat, quia cum ordo nominũ & verborum ſcripturæ ab Eccleſia non ſit definitus, non neceſſario ex vulgata ſequitur lectione tres illos Apoſtolos tali ordine Paulum enumeraſſe. Quod ſi admittamus debere legi,eo modo quo in vulgata editione habetur, dicendum eſt cum D. Anſelmo, & D. Thoma, Iacobum propterea ante Petrum & Ioannem à Paulo nominatum fuiſſe, quia factum quòd narrabat, in ciuitate Hieruſalem acciderat; cuius Iacobus erat Antiſtes; ex quo conſentaneum videbatur,vt ante alios recenſeretur; vel certè Paulum eo loci nullum ordinem inter ipſos Apoſtolos ſtatuiſſe, ſed ſolùm commemoraſſe ſermonem, ſiuè colloquium, quod cum inſignioribus Apoſtolis habuerat,& Iacobum primo loco retuliſſe,quia eum antè Petrum & Ioãnem conuenerat. Nam quod alioqui intelligeret Paulus maiorem eſſe Petrũ Iacobo,patebit ex ſtatim adducendis ex eodem. Sufficit ergò ad primatum Diui Petri ex hac prærogatiua ſimul cum alijs iuncta probandum; quod vbi ex profeſſo in varijs noui teſtamenti locis numerus Apoſtolorum initur, eorumquè catalogus refertur, primo ſemper loco Petrus abſque vlla penitus variatione recenſeatur,cum tamen ordo aliorum plerumque mutetur, vt videre eſt Matthæi cap.10. Marci 2. Lucæ 6. Act. Apoſtol.1.

III. Petrus non ſolùm primo loco ponitur,& primus dicitur,ſed etiam paſſim in hiſtoria ſacra,vbi fit mentio collegij Apoſtolici, ſolus nominatur, cæteris non nominatim expreſſis, planè tanquàm ipſorum dux, princeps & caput. Quemadmodum enim Apocalipſ.12.ex eo quod dicitur,*Michael,& Angeli eius.* Michaelem Paradiſi præpoſitum,& cęterorum Angelorum principem eſſe colligimus; ſic ex eo quod Marci 1. Lucæ 8. & 9. Actor.2. & 5. dicatur, *Petrus & Apoſtoli*; *Petrus cum vndecim*; *Petrus,& qui cum eo erant:* eum in cæteros primatum habuiſſe nõ immerito infertur.Vndè Dionyſius cap.3. de diuinis nominibus eum Apoſtolorum verticem appellat, vel ſecundum aliam tranſlationem, ſupremum decus,& antiquiſſimũ Theologorum culmen: Ad hanc eamdem prærogatiuam pertinent illius generis loca, quibus Matth.19.Lucæ 12. Ioannis 6. perhibetur ipſe nomine omnium Apoſtolorum vel interrogaſſe Chriſtũ, vel eidem reſpondiſſe, vel ab eo de neceſſaria doctrinã pro omnibus peculiariter

titer

riter fuiſſe inſtructũ; vnde Cyrillus lib. 4. in Ioannem cap. 28. *Per vnum*, inquit loquendo de Petro, *qui præerat, omnes reſpondent*: & Chriſoſtomus homil. 55. in Matthæum Petrum vocat, *os Apoſtolorum*.

Ex euangelio S. Matthæi cap. 14. ſolus Petrus cum Chriſto Domino ambulat ſuper aquas; inde enim D. Bernardus lib. 2. de conſider. ad Eugenium arguit, *eum vnicum ſe Chriſti vicarium deſignaſſe, qui non vni populo, ſed cunctis præeſſe deberet: ſi quidem aquæ multæ populi multi, &c.* Quare etiam, quod Ioannis 21. cæteris diſcipulis nauigio venientibus ad Chriſtum ſtantem in littore, Petrus ſe miſit in mare, & natando peruenit ad eum, idem Bernardus ibidem ait: *Hoc ſignum fuiſse ſingularis Pontificij, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiſque ſuam ſed ſæculum ipſum ſuſceperit gubernandũ: mare enim ſæculum eſt, naues Eccleſiæ*. Item Matthæi cap. 16. ex peculiari reuelatione diuinitus facta, ſolus Petrus eſt primus filij Dei confeſſor. Cap. 17. Chriſtus Dominus ſoli Petro nominatim iuſſit, vt pro ſe & pro illo tributum ſolueret; *Da*, inquit, *illis pro me, & te*. Vnde author quæſtionum veteris & noui teſtamenti, quæ habentur in 4. tomo operum D. Auguſtini: *Saluator cum pro ſe, & Petro dari iubet, pro omnibus exſoluiſſe videtur. Quia ſicut in Saluatore erant omnes cauſæ magiſterij; ita & poſt Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipſum enim conſtituit eſſe caput eorum, vt paſtor eſſet gregis Dominici*. Idem docet Chriſoſtomus homil. 59. in Matthęum, Hieronymus, & alij ibi.

V. Ex Euangelio Sancti Lucæ plura quoque poſſunt ad noſtrum intentũ adduci; nam cap. 5. cum vidiſſet Dominus plures nauiculas, intrauit in vnam quæ erat Simonis; *Hanc*, inquit Ambroſ. ſerm. 11. *ſolùm Eccleſiæ nauem aſcendit Dominus in qua Petrus magiſter eſt conſtitutus*. Ibidem ſolus Petrus iubetur tanquam ſummus nauclerus, & piſcator ducere alios ad piſcandum: *Duc in altum & laxate retia in capturã*. Cap. 22. Chriſtus Dominus ait, *Simon, Simon ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*. Id eſt, inquit Theophilactus in hunc locum, *quia te habeo vt principem diſcipulorum, poſtquam negato me fleueris; confirma cæteros, hoc enim te decet, qui poſt me Eccleſiæ petra es, & fundamentum*. Idem docet citatus author quæſt. veteris, & noui teſtamenti, quæſt. 79. Leo Magnus ſerm. 3. in anniuerſario aſſumptionis ſuæ. Tandem cap. 24. Chriſtus reſurgens Simoni omnium primo apparuit ex viris, & Apoſtolis: *Itaque*, inquit Chriſoſtomus in 1. ad Corinth. cap. 15. *non omnibus initio viſus eſt, nec pluribus ſimul, ſed vni tantùm, & ei principi, & fide maximè digno*.

VI. Ex euangelio S. Ioannis cap. 13. Petrus primus fuit, cui Dominus pedes lauit, vt ibi exponit D. Auguſtinus; & cap. 21. ſoli Petro mortem Chriſtus prędixit, & mortem crucis: *Cum ſenueris*, inquit, *extendes manus tuas, & alius cinget te, & ducet quo tu non vis. Hoc autem dixit ſignificans qua morte clarificaturus eſſet Deum*. Vt ſicut ei nomen ſuum donaucrat, & officium ſuum impoſuerat, ita & in morte ſocium illum haberet.

Tandem ſi conſiderentur res à D. Petro geſtæ, quæ in actis preſertim Apoſtolicis commemorantur, ita cum prędictis ſimul iunctæ, & ſumptæ primatum eius manifeſtè demonſtrant, vt à nemine niſi inſigniter peruicaci denegari poſſit. Ille ergo primus Apoſtolorum cætum poſt Chriſti aſcenſionem congregauit, & vnum eligendum eſſe propoſuit in locum Iudæ, Actor. 1. vbi vide Chriſoſtomum, & Oecumenium. Primus poſt acceptum Spiritum Sanctũ in conuentu Apoſtolorum, Euangelium palam promulgauit Act. 2. Primus inter Apoſtolos publico miraculo fidem cõfirmauit in curatione claudi Act. 3. *Si enim Petrus*, inquit Ambroſius ſerm. 68. *petra eſt, ſuper quam ædificatur Eccleſia; rectè pri-*

primus pedes ſanat, ut ſicut in Eccleſia fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Primus tanquam ſummus & diuinus iudex poteſtatem in Eccleſia poſt Chriſtũ palam exercuit, damnando Ananiam & Saphiram Actor. 5. De illo legimus Actor. 9. *Factum eſt cùm Petrus tranſiret per omnes,* in quem locũ ait D.Chriſoſt. *Quemadmodum dux in exercitu obambulans conſiderabat, qua pars ſit coadunata, quæ ordinata, quæ ſuo aduentu egeat, vide vbiq; illũ circumcurſare & primũ inueniri.* Primus diuinitus edocetur de euangelio etiam gentibus prædicando, iiſque in Eccleſiam admittendis Act. 10. Pro illo in carcere conſtituto oratio fiebat ſine intermiſsione ab Eccleſia: vnde etiam inſigni miraculo liberatus eſt Act. 12. Quod cum ante nec pro Stephano, nec pro Iacobo in eodem carcere conſtitutis factum legamus; alia huius rei ratio non poteſt adduci magis congrua, niſi quia multum intererat verum membrũ vnũ, an caput ipſum periclitaretur? itaque Chriſoſtomus in hunc locum ait: *magni amoris indicium oratio, Patrẽ omnes quærebant*; quod fuſius adhuc proſequitur in oratione de orando Deo. Denique quod ad rem vel maximè pertinet, Actor. 15. cum orta eſſet grauiſsima de obſeruatione legalium controuerſia, in primo Generali Concilio Apoſtolorũ, primus Petrus ſententiam tulit, cui cæteri acquieuerunt; de quo vide D.Hieronymum in epiſt. ad Auguſt. quæ eſt vndecima inter epiſtolas D.Auguſtini.

Præter has prærogatiuas è Diui Petri rebus geſtis in hiſtoria euangelica cõtentis deſũptas, quas eruditè inter alios Roffenſis art. 25. aduerſus Lutherum proſequitur; alias octo è varijs authoribus adducit Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Romano Pontifice cap. 23. & 24. I. quod Chriſtus ſuis manibus ſolũ Petrũ baptizauerit: quamuis aliqui oppoſitum teneant. II. quod ſolus Petrus à Chriſto Epiſcopus ordinatus fuerit: cæteri autem à Petro Epiſcopalem conſecrationem acceperint; quod non improbabile eſſe putat Tannerus 22. quæſt. 4. dub. 2. licet Suarez ibidem diſput. 10. ſect. 1. contrarium doceat. III. quod Petrus primum hæreſiarcham Simonem videlicet Magum primus detexerit, poſtea damnauerit, & planè extinxerit. IV. quod Romæ potiſsimum Petrus ſedem ſuam diuino iuſſu collocauerit. V. Quod ſub finem vitæ Petri, Chriſtus ipſi apparere, & roganti, Domine quo vadis? reſpondere dignatus ſit; *Venio Romam iterum crucifigi*. VI. quod illæ ſolæ Eccleſiæ ſemper ſint habitæ Patriarchales, & primæ, quas Petrus fundauerat; ſiquidem apud veteres, tres Eccleſias tantum fuiſſe propriè patriarchales, & primas, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam patet ex Concilio Nicæno Can. 6. Petrus autem Antiochiæ & Romæ per ſeipſum ſedit; Alexandriæ autẽ ſedit vel per ſe, vt Nicephorus teſtatur lib. 14. cap. 3. vel per diſcipulum ſuum Marcum, quem eo miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam. VII. Eſt feſtum Cathedræ S. Petri; nam quod publicè in Eccleſia celebretur dies feſtus in honorem inſtitutionis Epiſcopatus Petri, & nihil tale fiat pro ſedibus aliorum Apoſtolorum, argumentum eſt, ſedem Petri ſingulariter pręſtare omnibus alijs. VIII. tandem prærogatiua eſt, quod in litteris formatis antiqui poſt nomen *Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, nomen Apoſtolorum principis adiungebant; de quibus litteris vide Cardinalem Baronium tomo 1. Annalium.

Quibus omnibus, & alijs ſimilibus tàm inſignibus D. Petri priuilegijs non obſtat, quod Magdeburgenſes Cent. 1. lib. 2. cap. 10. diligenter enumerare ſtuduerint quindecim peccata, atque horrendos lapſus (vt ipſi loquuntur) Petri quos diuino cõſilio in Sacris litteris extare dicunt; ne nimis multum Petro tribueremus. Excepta enim Chriſti negatione, quam grauiſsimum peccatum fuiſſe dubitari non poteſt, cætera quatuordecim non Beati Petri horrenda peccata, ſed Magdeburgenſium horrenda mendacia, & blaſphemias eſſe facilè demon-

demonſtraremus, niſi iam id præſtitiſſet Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Romano Pontifice cap. 28. Imo Deum, in permittenda D. Petri negatione, ad nimium in eo ſupremi ſuperioris, & Eccleſię paſtoris zelum aliquando moderandum, reſpexiſſe docent aliqui Patres, præſertim D. Chriſoſtomus in inſigni quadam homilia de Petro & Elia, omnino ad hoc intentum videnda.

Igitur cum ex tribus gubernandi formis ac rationibus, Monarchica videlicet, Ariſtocratica, & Democratica, quācumque Chriſtus Dominus in Eccleſia ſua inſtituere ſine dubio potuiſſet, ſi voluiſſet; I. colligendum eſt ex dictis, eum de facto Monarchicā cæteris prętuliſſe; concedendo D. Petro tantùm vt vidimus, & non cæteris Apoſtolis ſupremum vniuerſalis Eccleſiæ principatum; indeque paſsim Eccleſia in diuinis tam veteris, quàm noui teſtamenti Scripturis, per ea quę ſtatum habent Monarchicum, ſolet ſignificari; Danielis 2. per regnum; cant. 4. per exercitum ordinatum; Cant. 7. per corpus humanum; 1. Timoth. 3. per domum; 1. Petri 3. per nauem; & Ioannis 20. per ouile: quæ omnia ab vno ſupremo moderatore gubernantur. Neque eſt, quod reſpondeatur Eccleſiam his meritò comparari, quod regem vnum, & caput ſcilicet Chriſtū agnoſcat, à quo vſque ad ſęculi conſummationem regitur; vbi ex tot Sacræ Scripturæ locis, ac perpetua ſibique conſtanti Eccleſiæ traditione tam expreſsè habemus eumdem Chriſtum voluiſſe inſuper poſt ſuam in cęlum aſcenſionem relinquere Eccleſiæ viſibilem aliquem ſuum vicarium, Sanctum videlicet Petrum, eiuſque ſucceſſores, ad quem tanquam ad ſupremum in terris paſtorem confugeremus, atque ad eodē controuerſiarum omnium iudicia expectaremus.

Iure autem meritò Chriſtus Dominus in Eccleſiæ regimine inſtituendo cęteris gubernandi formis Monarchicā antepoſuit, quam etiam cęteris excellentiorem, ac nobiliorem eſſe lumine naturę cuique eſt exploratum; tùm ratione ordinis, qui perfectiùs tunc elucet, cùm ſolus ille cui cura omnium incumbit, pręeſt, reliqui verò ſubſunt: tùm ratione aſſecutionis finis, pacis ſcilicet & concordiæ, quę tunc facilè conciliatur, vbi omnes idem volunt, idem nolunt: hoc autem fit ſuauiſſimè, cum ab vnius voluntate & arbitrio omnes depēdent: tum ratione facilitatis gubernandi: facilius enim ab vno, quàm à multis ciuitas regitur, docente Philoſopho 8. Ethicor. cap. 10. facilius eſſe vnum virtute excellere quam plures; tum ob alias multas rationes quas hic proſequi & in re tam aperta omnino ſuperuacaneum videtur. Aduertendum eſt ſolùm hanc rationem, quod inter omnes regiminis formas, ac ſpecies primùm obtineat locum Monarchia, id eſt vnius principatus, non eſſe abſolutè & abſtrahendo ab inſtitutione Chriſti Domini efficacem ad probandum ſupremum D. Petri in Eccleſia Monarchatū: etſi enim certiſsimum ſit, Monarchicum regimen cęteris pręſtantius eſſe, attamen quid in hoc negotio ſtatuerit Chriſtus, principaliter attendendum eſt. Nam ſicut multa, quę meliora fuiſſent, Deus operari potuit, quibus tamen relictis alia longè inferioris conditionis effecit; ita à pari licet Monarchia ſit cæteris regendi formis nobilior, potuiſſet Deus ſimplicem Ariſtocratiam in Eccleſia ſua inſtituere, ita vt vniuerſalis Eccleſiæ regimen fuiſſet penes ſolos Epiſcopos, & Sacerdotes. Quocirca hęc ratio, vel congruentia de meliori regimine, alięque in illa fundatę, primatum Petri, & Romanorū Pontificum eius ſucceſſorum efficaciter non probant, niſi poſita Chriſti Domini inſtitutione, quam ſufficienter probauimus ex certis diuinarum Scripturarum oraculis, iuxta communem Sanctorum Patrum ſenſum, ac traditionem intellectis, ſi quidem pro præſenti ſtatu nobis aliunde non poſſunt innoteſcere diuinæ voluntatis placita. Vnde apparet, quam turpiter Caluinus cęterique ſectarij aberrauerint non ſolùm contra fidei, ſed

ipſum

Digitized by Google

ipſum etiam rationis naturalis lumen, quando primatum Petri, ſtatumque proindè Eccleſiæ Monarchicũ negarũt, vtque liberius id aſſererent, plures eorũ Ariſtocratiam omnibus alijs gubernandi formis prętulerunt, alij vero Democratiam.

Quibus nihil penitus fauent illa verba Chriſti Domini Matthęi 18. Dic Eccleſię, ex quibus aduerſarij colligunt regimen Eccleſiaſticũ hominibus à Chriſto commiſſum, nullo modo eſſe Monarchicum, ſed Ariſtocraticum, & Democraticum; quaſi per illa verba totam authoritatem Eccleſiaſticam attribuerit multitudini totius Eccleſię, vel ſignificare voluerit ſummum illius tribunal, penes fidelium vniuerſitatem eſſe conſtitutum. Talia enim verba non facere hunc ſenſum, ſed tantum fratrem contumacem ad publicum Eccleſiæ iudiciũ deferendum, id eſt ad eos, qui publicam in Eccleſia perſonam gerunt communiter docent Patres, Diuus præſertim Chriſoſtomus; confirmat Eccleſię conſuetudo, qua nunquam viſum, aut auditum fuit, aliquẽ criminoſum apud multitudinem populi, vel fidelium cauſam dixiſſe, bene autem apud Epiſcopos, Romanumque Pontificem pro qualitate ac diuerſitate criminum; ac tandem cõuincit ratio ipſa; non enim poteſt aliqua poteſtas dici commiſſa, vel attributa alicui communitati, cuius maior pars non eſt illius capax, ſed in Eccleſia multi ſunt, quos poteſtatis Eccleſiaſticę nullo modo participes eſſe voluit Chriſtus, vt ſunt pueri, & mulieres, itemque viliſſimæ inter homines ipſos perſonę, vt cerdones, lanij, baiuli, & alię ſimiles quas (quãdiu in tali ſtatu manent) præ imperitia, & officij vilitate, non conueniebat ad aliquẽ poteſtatis Eccleſiaſticę gradũ euehi, aut ab ipſis poteſtatem illam in Pontificem, Epiſcopos & Sacerdotes deriuari, vti contingeret, ſi poteſtas clauium iuxta aduerſarios primariò, eſſentialiter, & principaliter in tota Eccleſiæ communitate eſſet; vnde etiam prælati, & prę ſertim Summus Pontifex non tam Chriſti Domini, niſi fortè mediatè, quã Eccleſię vicarij dicendi eſſent; quæ & ſimilia, quam ſint abſurda, diuinarumque Scripturarum, ac Patrum ſententijs aduerſantia, clarius adhuc patebit ex vlterius in toto huius ſectionis decurſu dicendis & explicandis. Deindè cum poteſtas Eccleſiaſtica Eccleſiæ communitati competere non poſsit iure naturali, vel humano, ſed diuino tantùm, vt per ſe notum eſt, iam vidimus Chriſtum illius iuris authorem, non Eccleſiæ cõmunitatem, ſed Apoſtolos, & præſertim D. Petrum, ad apicem illius poteſtatis euexiſſe.

II. Quia forma regendi Monarchica bifariam conſiderari poteſt, primò ſimpliciter hoc eſt, abſque vlla cæterarum formarum admixtione, ſecundò quatenus ex illis temperata; ita Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ ſtatum Monarchicum eſſe voluit, vt ſuum etiam in ea locum Ariſtocratia haberet; quatenus nõ ſolùm ab vno ſupremo moderatore, ſed etiam ab Optimatibus, nempè Epiſcopis res Eccleſiæ adminiſtrantur. Cum enim Eccleſia per totum orbem eſſet diſſeminanda, & Summus Pontifex vbique locorum præſens eſſe non poſſet, nec omnibus & ſingulis Eccleſiæ negotijs per ſe intendere: id enim Deo & Chriſto propter poteſtatem, quam vocant excellentiæ ſolùm competit; prę ter Pontificiam, quæ ſuprema eſt, inſtituit quoque ad Eccleſię regimen, poteſtatẽ Epiſcopalem, quæ media; & Presbyteralem, quæ infima. Licet enim ſecluſis circumſtantijs Monarchia ſimplex omnibus alijs gubernandi modis abſolutè ac ſimpliciter præcellat, vt patet in imperio Dei & Chriſti, quibus optima quæque debent attribui; quia tamen attenta naturę humanæ corruptione, & infirmitate Monarchia mixta, ſiue Ariſtocratia temperata, maioris eſſe videtur vtilitatis, eo quod non poſsit vnus aliquis homo per ſe omnibus locis adeſſe, ideo Chriſtus Dominus pro ſumma ſuę in regẽdis hominibus prouidentiæ ſuauitate, per regiones & ciuitates ſub vno ſupre-

Digitized by Google

ſupremo moderatore, qui omnibus imperaret, & nulli ſubijceretur, optimates inſtituit, qui ab illo vno dependerent, & ab eodem, ſi quando peccarent, pro culpæ modo corrigerentur, & emendarentur.

Verùm cùm rurſus Monarchiam Eccleſiaſticam Ariſtocratia temperari, vel ſub vno Summo Pontifice, Optimates aliquos, ſiue Epiſcopos in regimine Eccleſiæ admitti, dupliciter intelligi poſſit; primò ita vt in rebus illius adminiſtrandis ſint meri Vicarij ad nutum ipſius Pontificis; quemadmodum rex per gubernatores, præfectos, & inferiores dynaſtas toti regno prouidere dicitur; ſecundò ita vt ſuis Eccleſijs non ad nutum, ſed in ſolidum & titulariter præficiantur; Chriſtus Dominus hunc ſecũdum regiminis modum tanquam decentiorem, & Eccleſiæ vtiliorem prælegit; vt enim quæ ad alterius nutum tenẽtur, quam plurimum contemnuntur; ita quę in ſolidum, & ad vitam, impenſius ac diligentius curantur. Abſque vllo tamen ſtatus Eccleſię Monarchici præiudicio, non ſecus atque Monarchia Regnorum tẽporalis non labefactatur multitudine Principum, & Optimatum, qui ſuos in ſolidum tenent principatus, quin imo illam tuentur, & conſeruant, cum ſemper Regi tanquã ſupremo Domino pareant, eiuſque iuſſa exequantur; & ſi quid in adminiſtratione deliquerint, aut feloniæ, vt dicitur, rei ſint, ab eo puniantur, quod inter alios egregiè declarauit D. Cyprianus tract. de ſimplicitate Clericorum, relatus in cap. quodcumque 24. quęſt. 1. Can. loquitur. *Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus, quam vnitatem firmiter tenere, & vindicare maximè nos Epiſcopi debemus, qui in Eccleſia præſidemus, vt Epiſcopatum quoque ipſum vnum, & indiuiſum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei vnitatem perfida præuaricatione corrumpat, Epiſcopatus vnus eſt cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur, Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.*

Quod igitur aliqui, ex præfatis S. Cypriani verbis, quibus aſſerit Epiſcopatũ, vel Sacerdotem vnum eſſe cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur, inferunt Apoſtolos parem cum Petro, indeque Epiſcopos eorum ſucceſſores cum Summo Pontifice Romano poteſtatem ſortitos eſſe, ita vt quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi ſit paſtor ſupremus æqualis Papæ Romano; omnino falſum eſt; ibi enim per Epiſcopatum, aut Sacerdotiũ non intelligitur poteſtas Paſtoris vniuerſalis, quam ſoli Petro, eiuſque proinde ſucceſſoribus Romanis Pontificibus tribuit D. Cyprianus, vt vidimus ſupra, ſed vel poteſtas ordinis Sacerdotalis, quę in Epiſcopis, & Papa ſpecie vna eſt, & eadem: vel poteſtas ligandi, & ſoluendi, quæ dicitur iuriſdictionis, quæque pariter in Epiſcopis & Papa ſpecie vna eſt; quamuis enim excommunicationes papales, latius, & vniuerſalius, propter vniuerſalem eius poteſtatem pateant, omneſque fideles obligent; Epiſcopales verò Diœceſis ſuæ finibus, ac terminis concludantur, nihilominus excommunicatus ab Epiſcopo æque ſuffragijs Eccleſiæ priuatur, ac quem Papa ipſe cenſura ſua percellit. Quod ſi quis obſtinatè vellet ibi Sacerdotij nomine poteſtatem paſtoris vniuerſalis venire; dicendum eſſet ideo, vnicum in Eccleſia dici; quia olim in vno Petro ſubſtitit, nunc autem in ſolis Summis Pontificibus Romanis eius ſucceſſoribus ſubſiſtit in multos etiam diuiſum, nõ prout Summum eſt, quaſi plures ſint, aut eſſe poſſint, qui ſummam in Eccleſia vniuerſali poteſtatem habeant, ſed particulariter, & in gradu inferiori, quatenus omnes Epiſcopi partem Sacerdotalis muneris, quod in vno Pontifice eminentiori gradu reſidet, ſibi vendicant, nec ad nutum eius vicarij, ſed titulares ac ſolidarij ſunt ſuarum Eccleſiarum detentores, ita tamen vt ſemper ſubiecti maneant Romano Pontifici, & illorum qualiſcumque poteſtas ab eodem tanquam fonte, capite, & radice dependeat.

III. Tandem inferendum eſt Monarchi-

narchicam hanc poteſtatem regendi Eccleſiam in ſpiritualibus, ſeu Eccleſiaſticis rebus, non exiſtere penes Reges, ſeu principes temporales, vel ſæculares; cõtra errorem Henrici VIII. eiuſque ſucceſſorum Angliæ regum volentium poteſtatem ſpiritualem non ſeparari à temporali, ſed regio ſceptro annexam eſſe, vnde ſe caput Eccleſiæ Anglicanæ conſtituunt, & eodem modo cenſent alios principes capita ſuprema Eccleſiæ ſuis in ditionibus eſſe debere; quem errorē, ſicut & præcedentes de ſtatu Ariſtocratico, & democratico Eccleſiæ, quoniam fuſiſſimè ac doctiſſimè confutarunt Nicolaus Sanderus tàm in libris de viſibili Monarchia, quàm in illis de ſchiſmate Anglicano, Alanus Copus, Thomas Stapletonius, Franciſcus Suares in inſigni opere aduerſus Anglicanæ Sectæ errores, Zacharias Bouerius in lib. de Monarchia Eccleſiaſtica, alijque plures; ſufficit hæc breuiter inſinuaſſe, quæ ex ſtabilito ſemel D. Petri in Eccleſia vniuerſali primatu neceſſario conſequuntur.

Nam poteſtas vniuerſalis, ſiue ſuprema regendi Eccleſiam in ſpiritualibus, non poteſt eſſe niſi in illis, quibus à Chriſto Domino data eſt, & eorum legitimis ſucceſſoribus; ſed Chriſtus talem poteſtatem ſingulariter promiſit, ac dedit D. Petro, legitimiſque eius ſucceſſoribus; in illis ergò ſolùm reperitur; non autem in populo, non in principibus ſæcularibus; neque etiam in Epiſcopis, & Presbyteris niſi modo ſtatim explicato. Minorem huius argumenti probauimus ſupra; vnde maior tantùm ſupereſt nobis probanda & explicanda ex illo potiſſimum principio, quod poteſtas regendi in nullo homine inueniri poteſt ſine iuſto titulo; Igitur ſi dicta poteſtas Eccleſiaſtica ſuprema in alijs reperitur ab illis, quibus à Chriſto Domino fuit iure diuino commiſſa, v. g. in populo, in regibus vel principibus ſæcularibus, in Epiſcopis, & Presbyteris; deberet aſsignari aliquis eius titulus, qui tamen inaſsignabilis eſt; vel enim ille eſſet iuris naturalis, vel poſitiui diuini, vel humani; non iuris naturalis, multoque minus humani, quod in ſolo naturali fundatur, vel ab illo ducit originem, quale eſt ius gentium, vel ciuile; ſi quidem poteſtas Eccleſiaſtica huius vtriuſque iuris limites longè ſuperat, non ſolum ex parte finis, qui eſt ſupernaturalis, ſed etiam ratione effectus, hic enim eſt peccatorum remiſsio, collatio gratiæ, Sacramentorum adminiſtratio, & alia id genus, quæ ſatis patet, captum, facultatemque naturalem, & humanam multis partibus excedere.

De iure autem diuino rem quoque certam ſupponimus, quandoquidem Chriſtus Dominus illius author, non Eccleſiæ communitatem per modum Democratiæ, non Apoſtolos, eorumque ſucceſſores Epiſcopos per modum Ariſtocratiæ, non reges, aut principes ſæculares, ſed ſolùm D. Petrum ad apicem Eccleſiaſticæ poteſtatis Monarchicè euexit, iuxta præallatas ex diuino verbo tàm ſcripto, quam tradito probationes, cuius authoritate ſolùm de iure diuino, ac rebus ad illud pertinentibus nobis conſtare poteſt, vt rectè docet D. Thomas 1. parte quæſt. 101. artic. 1. *In his*, inquit, *quæ ſunt ſupra naturam ſoli authoritati creditur, & quæ ex ſola Dei voluntate proueniunt ſupra omne debitum creaturæ, nobis innoteſcere non poſſunt, niſi quatenus diuinitus reuelata ſunt*. Igitur cùm ſpiritalis Eccleſiæ poteſtas donum ſit ſuperans naturam, & merè ex diuina Chriſti voluntate, ac inſtitutione pendens, tam vt ſit, quam vt in tali perſona, vel perſonis, per hunc aut alterum modum ſit; concludendum eſt eam, nec eſſe, nec alio modo eſſe, nec in alijs ſubiectis eſſe, quàm diuinæ reuelationis authoritate nobis compertum eſt.

CA-

CAPVT III.

Quod S. Petrus, & S. Paulus non ſint duo Eccleſiæ ſummi Paſtores, ac præſides qui vnicum caput conſtituant, ita vt ponatur omnimoda æqualitas inter ipſos, in ſuprema poteſtate,& regimine Vniuerſalis Eccleſiæ.

ETſi ſingulariſſimus D. Petri Apoſtoli primatus in totam, ac vniuerſalem Eccleſiam, non ſolùm ſupra omnes alios Apoſtolos,ſed etiam ſupra D. Paulum ſufficienter ex dictis ſuperiori capite maneat probatus; ne quid tamen circa hanc materiam intactum à nobis relinquatur, placuit hic eamdem veritatem nouo S. D. N. Innocentij felicis recordationis Papæ X. decreto munire; cui occaſionem dedit quidam liber, in quo de frequenti communione agebatur; ex illo enim nonnulli in Galliarum partibus propoſitionem illam hauſerũt, de diuis Petro,& Paulo Apoſtolis,quod ſcilicet fuiſſent (Gallicè) *deuxs chefs de l'Egliſe*, Latinè, *duo duces, duo principes, & Eccleſiæ Coriphæi*. Quia tamen illa in bonum & catholicum ſenſum trahi poterat, curioſius rem alij inueſtigantes, eam ſic explicare auſi ſunt, vt eoſdem Petrum, & Paulum duo Eccleſiæ capita & vertices appellarent, quæ vnum conſtituerent cum omnimoda æqualitate inter ipſos, & ſine vlla ſubordinatione vel ſubiectione S. Pauli ad S. Petrum in poteſtate ſuprema, aut regimine vniuerſalis Eccleſiæ. Pro vt conſtat ex libro idiomate Gallico conſcripto,cui titulus, *La grandeur de l'Egliſe Romaine eſtablie ſur l'authorite de S. Pierre & de S. Paul*; abſque nomine authoris, ac loco impreſſionis; in quo anonymus quã plurimis authoritatibus, ac rationibus conatur defendere, & comprobare dictam propoſitionem, Item ex Epiſtola, etiam ſine nomine authoris ad S. D. N. Innocentium Pariſijs miſſa anno 1645. cum libro eiuſdem argumenti, cui titulus: De ſuprema Romanæ Eccleſiæ amplitudine in Petri & Pauli, ex Summorum Pontificum, Patrum, & Conciliorum teſtimonijs indiuidua authoritate fundata. Quamuis autem grande aliquid hic titulus ſonare, ac præ ſe ferre videretur, ſupremam nempè, Romanæ Eccleſiæ amplitudinem: nihilominus quia res ipſa intimius perſpecta Monarchicum Eccleſiæ ſtatum à Chriſto Domino in ſolo D. Petro ſingulariſſimè inſtitutum deſtruebat: & inſinuatio alterius præter ipſum Papæ, ſchiſmati nefario de duplici permittendo Summo Pontifice viam ſternebat; ac proindè quod nullus eſſet, qui omnino ſuprema, & integra poteſtate frueretur; id circò, ne in re tanti momenti error aliquis mentibus Chriſti fidelium irreperet, libris prædictis de mandato Sanctiſſimi maturè examinatis, locíſque adductis diligenter inſpectis,ac ponderatis,eoſdem libros ſuo decreto damnauit, prædictamque propoſitionem in illis contentam & aſſertã hæreticam cenſuit. Decretum ſequentis tenoris eſt.

Feria 5. die 24. Ianuarij 1647.

IN congregatione Generali S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis corã Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio diuina prouidentia Papa X. ac Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis D. D. S. R. Eccleſ. Cardinalibus in vniuerſa Republica Chriſtiana aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Editus eſt anno 1645. liber Gallico idiomate impreſſus,cui titulus, de l'authorite de S. Pierre, & de S. Paul, qui reſide dans le Pape ſucceſſeur de ces deux Apoſtres, *abſque nomine authoris, & impreſſionis loco. Huius libri euulgationem ſubſequuta eſt editio alterius libri anonymi eodem idiomate impreſſi, cui titulus*, La grandeur de l'Egliſe Romaine eſtablie ſur l'authorite de S. Pierre, & de S. paul; *nec non epiſtola eiuſdem argumenti Latino idiomate conſcripta, ac typis excuſa, pluri-*

pluribus adductis, atque congeſtis Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, ſacrarum Conciliorum, & doctorum locis.

Quocirca, ne in re tanti ponderis error aliquis mentibus Chriſti fidelium irreperet, libris prædictis dè mandato Sanctiſſimi maturè examinatis, lociſque adductis diligenter inſpectis, ac ponderatis.

Sanctiſſimus relata vnanimi Theologorum ad hoc ſpecialiter deputatorum cenſura, & auditis votis Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalium Generalium inquiſitorum, propoſitionem hanc, S. Petrus, & S. Paulus sũt duo Eccleſiæ principes, qui vnicũ efficiunt; vel, ſunt duo Eccleſiæ Catholicæ Coriphæi, ac ſupremi duces, ſumma inter ſe vnitatè coniuncti; vel, ſunt geminus Vniuerſalis Eccleſiæ vertex, qui in vnũ diuiniſſimè coaluerunt; vel, ſunt duo Eccleſiæ ſummi Paſtores, ac præſides, qui vnicum caput conſtituunt, ita explicatam, vt ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum ſine ſubordinatione, & ſubiectione S. Pauli ad S. Petrum in poteſtate ſuprema, & regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, hæreticam cenſuit, & declarauit.

Epiſtolam verò, ac libros prædictos, alioſque in quibus propoſitio, vt ſupra explicata, & damnata aſſeritur, & defenditur, tàm impreſſos, quàm imprimẽdos quocumque idiomate, aut quomodolibet etiam in ſcriptis euulgatos, vel in poſterum euulgandos, Sanctitas ſua omnino damnatos, & prohibitos eſſe voluit, pro vt præſenti decreto damnat, & prohibet.

Mandans, vt nemo cuiuſcumque gradus & conditionis exiſtat, etiam ſpeciali, ſeu ſpecialiſſima nota dignus libros prædictos, aut aliquem ex illis apud ſe retineat, aut legat, nec imprimere, aut imprimi curare audeat, ſub cenſuris, & pœnis contra huiuſmodi delinquentes ſtatutis, ſed ſtatim à præſentis decreti notitia, quicumque illos habuerint locorum ordinarijs ſeu inquiſitoribus conſignare teneantur.

Circa quod Sanctiſsimi D.N. Innocentij decretum, notandum eſt propoſitionem hanc, *S. Petrus, & S. Paulus ſunt duo Eccleſiæ ſummi Paſtores, ac Præſides, qui vnicum caput conſtituunt*; eo tantum ſenſu damnari, & hæreticam cenſeri, quo ponit omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum ſine ſubordinatione, & ſubiectione S. Pauli ad S. Petrũ in poteſtate ſuprema, & regimine Vniuerſalis Eccleſiæ. Nam ſi loquamur de æqualitate in poteſtate ordinis, & quo ad communem Apoſtolatus dignitatẽ, non ſolùm D. Paulus, ſed etiam omnes alij Apoſtoli cum D. Petro pares fuerunt, vt ſuperiori capite dictum eſt; Vel etiam ſi ſermo fiat de ſapientia & doctrinâ potiſsimùm acquiſita, Paulus doctior ac ſapientior cæteris fuit, pluraque ſcripta, eaque vtiliſsima nobis reliquit; plus etiã cæteris videtur Eccleſiæ profuiſſe; plures enim in gentibus ad Chriſti fidem adduxit, plures prouincias sũmo cum labore peragrauit, & ipſe de ſe ait, *plus omnibus laboraui* 1. Corinth. cap. Indèque potiſsimum vocamus eũ Apoſtolum per excellentiam.

Cæterùm quod attinet ad ſubordinationem Pauli ad Petrum, tàm certum eſt, eam debere credi, non ſolum ratione maioritatis in ætate, aut vocationis; ſed etiam ratione ſupremæ, Monarchicæ, & Hierarchicæ poteſtatis ſuper totam Eccleſiam, quàm eſt certum ſingulariſsimè, indiuidualiſsimè, omninoque ſolitariè ac priuatiuè eam D. Petro competere, pro vt ea, quæ ſuperiori capite à nobis ſunt allata manifeſtè demonſtrãt. Quibus non ſatisfacit author propoſitionis anonymus ſi dicat, ſe non negare, S. Petrum fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum Eccleſiæ Vniuerſalis caput, totius Chriſtianitatis Paſtorem, & eiuſdẽ Chriſti Vicarium, immo ex prima ipſiuſmet Chriſti inſtitutione vnicum, ſolum, & ſingulare Eccleſiæ caput; qui tamen poſtea Eccleſiæ neceſsitate permotus elegit contra primam à ſe factam inſtitutionem, Diuum etiam Paulum in comitem, ſocium, & collegam D. Petri cũ eadem authoritate cum ipſo. Hac, inquam, reſponſione non ſatisfacit anonymus, nec effugit cenſuras contra propoſitionem ipſius relatas, præterquã quod

enim

enim innumera ex illa ſequuntur abſurda, Eccleſiaſticęque Monarchiæ deſtructio, nullum ab illo aſsignari poteſt cum fundamento aliquo tempus, aut locus, in quo tale priuilegium à Chriſto Domino fuiſſe D. Paulo conceſſum legatur, quin potius oppoſitum ex ſequentibus argumentis manifeſtè deducitur.

I. Ex vocatione D. Pauli Act. 9. Vbi Chriſtus miniſterium, ad quod eum vocabat, explicans ſolùm dixit: *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filijs Iſrael.* Non enim dixit, ſicut de Petro: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam:* aut, *Tibi dabo claues regni cælorum;* aut, *Paſce oues meas;* ſed vt *portet nomen meū*, ſicut præco & doctor Gentium, vt exponunt Sancti Patres. Non ergò tunc inſtitutus eſt ſupremus Eccleſiæ paſtor, vt Petrus, vel cum Petro.

II. Act. 13. dicitur: *Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos;* ſed Paulus, & Barnabas non fuerunt aſſumpti ad opus ſupremi gubernij, & regiminis totius Eccleſiæ, vt Petrus: Quis enim de Barnaba cum Paulo hic parificato id vel ſomniauit? deinde ex ſequentibus eiuſdem capitis verbis apertè colligitur, hoc opus ſolùm fuiſſe Euangelij prædicationem in gentibus; vndè ergò locus ſupremo D. Pauli pontificatui.

III. D. Paulus ad Galatas cap. 1. disertè ait: *Deindè poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus quindecim:* & iterum cap. 2. v. 1. *Deindè poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba, aſſumpto & Tito. Aſcendi autem ſecundum reuelationem, & contuli cum illis Euangelium, quod prædico in Gentibus, ſeorſum autem ijs, qui videbantur aliquid eſſe: ne forte in vacuum currerem, aut cucuriſſem.* At ſi Diuus Paulus primarium fuiſſet in Eccleſia cum D. Petro caput, ſummuſve illius antiſtes, vt Anonymus, quem impugnamus, aſſerit, non eſſet cur cum D. Petro, & alijs Apoſtolis ſuū Euangelium communicaturus Ieroſolymam veniſſet; eaque de cauſa, ne fortè in vanum curreret, aut cucurriſſet; igitur tantum abeſt, quod omnimodam D. Paulus cum D. Petro æqualitatem habuerit in ſuprema poteſtate, & regimine Vniuerſalis Eccleſiæ; quin potius ex hoc facto vnanimi conſenſu colligūt SS. Patres eiuſdem D. Pauli ſubordinationem, & ſubiectionem ad Sanctum Petrum; Tertullianus lib. de præſcriptionibus propè finem ait: *Aſcendit videre Petrum ex officio, & de iure;* Ambroſius in eumdem locum, *Dignū erat*, inquit, *vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegauerat Saluator curam Eccleſiarum.* D. Hieronymus ibidem, *Venit Paulus videre Petrum non diſcendi ſtudio, ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.* Chriſoſtomus homil. 87. in Ioannem, *Quia os Apoſtolorum Petrus erat, princeps & vertex ipſius cætus: propterea Paulus aſcendit eum videre præ alijs:* Theodoretus in eumdem ad Galatas locum, *Cum humana*, inquit, *doctrina non indigeret, vt qui ab vniuerſorum Deo eam accepiſſet, Apoſtolorum principi, quem par eſt honorem tribuit.* Theophilactus, *honorans eum ceu maiorem*, Oecumenius, *Poſt tantos tantoſque agones pergit ad Petrum tanquam maiorem viſurus.*

Quod verò ibidem Paulus ait, nihil ſibi à Petro, & ab alijs collatum fuiſſe, ſignificat quidem, nihil ſe ab illis didiciſſe quod pertineret ad fidem: vt qui erat ab ipſo Chriſto Domino ſatis in eo genere eruditus, quemadmodum ipſe initio eiuſdem Epiſtolæ declarat: *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, nec per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum.* Deindè, *Notum vobis facio Euangelium, quod Euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſecundum hominem, neque enim ab homine accepi illud, neque didici, ſed per Ieſū Chriſtum;* Quanquā in ordine ad illud prædicandum, notumve faciendum, approbationem illius à Petro petierit, vt à principe, & ab alijs, qui videbantur, vt inquit, aliquid eſſe, hoc eſt ab Eccleſiæ authoritate cui Petrus præſidebat. Adeo

vt affirmet D.Auguſtinus lib.28. contra Fauſtum cap.4.quod ſi D.Paulus id non præſtitiſſet, haud illi Eccleſia fidem adhibuiſſet; quod idem docet D.Hieronymus in Epiſtola ad Auguſtinum 11. *id fecit*, inquit, *oſtendens non habuiſſe ſecuritatem Euangelij prædicandi, niſi Petri, & qui cum eo erant, fuiſſet ſententia roboratum*. Vnde ſatis colligitur cum non fuiſſe ſimul cum Petro primariũ ac ſupremum Eccleſiæ caput.

IV. Ex eo quod eadem ad Galatas epiſtola cap.2. dicat Paulus; *Cum autem veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat*; licet prima facie magnum erui poſſe videatur argumentum, pro prætenſa ab anonymo D. Pauli cum D. Petro æqualitate; maximè cum illud ab eo ſit factum, non ſimulatè, vt Hieronymus cõtendit Epiſtola ad Auguſtinum, ſed ex animo, vt docet Auguſtinus Epiſtola ad Hieronymum; nihilominus tamen nihil prorſus illi fauet; taliſve reprehenſio nõ arguit Paulum vel parem, vel ſuperiorem authoritate Petro fuiſſe. Nam Dauid fuit etiam reprehenſus à Ioab 2.Regum cap. 19.& tamen non ſequitur Dauidem primatum regni non habuiſſe, vel ei Ioab parem fuiſſe. Alia eſt enim reprehenſio & correctio iuridica, quæ ſuperioris eſt; alia fraterna, quæ cum debita moderatione, quando neceſſitas id poſtulat, præſertim publica, ab inferiori adhiberi poteſt etiam ſuperiori. Et talis fuit illa correptio Pauli aduerſus Petrum, iuxtà communem Sanctorum Patrum ſententiam; quocircà tantùm abeſt, quod ex illa colligi poſſit prætenſa vtriuſque æqualitas, quin potius omnino contrariũ ſequitur; indeque Sanctus Martyr Cyprianus in epiſtola ad Quintum laudat humilitatem Petri, quod permiſerit ſe à Paulo corrigi, ſcilicet ſuperiorem ab inferiori, maiorem à minori. Idem habet Gregorius homilia 18. in Ezechiel. *Tacuit Petrus, vt qui primus erat in Apoſtolatus culmine, primus eſſet in humilitate*. Et Sanctus Thomas 2.2.quęſt.33. art.4. ad 2. *Paulus*, inquit, *qui erat ſubditus Petro, propter imminens periculum ſcandali circa fidem Petrũ publicè arguit*. Doctorem Angelicũ ſequuti ſunt Thomas Vvaldenſis in Doctrinali fidei tomo 1. lib.2.art.1. cap.3. Et Toſtatus in cap.18. Matthæi quęſt.86. alijque omnes ad hunc locum; pro quibus ſufficiat vnicus D. Auguſtinus epiſtola 19. ad Hieronymum his verbis rem totam eleganter concludens; *Rarius*, inquit, *& ſanctius exemplum Petrus poſteris præbuit, quo non dedignarentur à poſterioribus corrigi, quàm Paulus, quo confidenter auderent minores maioribus pro defendenda veritate, ſalua charitate, reſiſtere*.

Quantùm ad obiectiones in contrarium, ex varijs tàm Summorum Pontificum, quàm ſacrorum Conciliorum, & Sanctorum Patrum locis deſumptas, vel nullius ſunt penitus roboris, vel tantùm probant æqualitatem D. Pauli cum D.Petro in ratione dignitatis Apoſtolicæ, & quatenus ambo fuerunt Romanæ Eccleſiæ fundatores, ſuamque Epiſcopalem ſollicitudinem in ea perficienda potiſſimum impenderit D. Paulus tanquàm Petri coadiutor & cooperator; vndè Epiphanius in hæreſi 27. ait Petrum & Paulum Romæ non ſolùm Apoſtolos, ſed etiam Epiſcopos fuiſſe; Nihil autem probant de æqualitate in Eccleſiæ gubernio, primatu, poteſtate, iuriſdictione, aut Hierarchica & Monarchica dignitate; prout allata à nobis ſufficienter demonſtrant, de quibus fuſius videri poſſunt Doctores, qui expreſsè de hac materia ſcripſere. Magiſter Lezana in conſultis varijs, conſulto vltimo *de ſingulariſſimo D. Petri Papatu*: Theophilus Raynaudus *de bicipiti Eccleſia, & vnici corporis Chriſti myſtici vno ſimul ac duplici capite*. Auguſtinus de Bellis, *de abſoluta Diui Petri Monarchia, qua ſolus Eccleſiam aurigauit*.

Ad vulgare autem argumentum de aliquibus imaginibus, ſeu picturis, in quibus D. Paulus ad dexteram D. Petri collocatus cernitur, cum multa reſponderi poſſent, conſulendi ſunt authores, qui hac de re ſcripſerunt; Cardinalis Petrus

trus Damianus in epiſtola ad Deſideriũ; D.Thomas in epiſtola ad Galatas lect.1 Antonius Nebric. in Annotationibus ad quinquaginta loca Scripturæ; Cardinalis Baronius ad annum Chriſti 213.325. & 451. Cardinalis Bellarminus lib.1.de Romano Pontifice cap. 27. Stephanus Gratianus Diſceptat. Forenſ. cap. 106. num.43. Antonius Peres Monachus Benedictinus in tract. de Romano Pontifice dub.2.cap.9. & fuſius in Laurea Salmantina certam.5. expoſitiuo. Barboſa in collect. Doctorum, in capite ſolit. de maioritate, & obedient. Petrus Marca in opuſculo de hac re; Franciſcus Mucantius in peculiari libello de SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli imaginibus; Marcus Antonius Georgius in libello inſcripto: Statua D.Pauli ad dexteram D. Principis Eccleſiæ Petri non remouenda. Magiſter Lezana, & alij ſtatim citati; ex quibus curioſus lector poterit, quid ſibi magis placuerit eligere pro reſponſione ad argumentum deprōptũ ex aliquibus imaginibus, vel caſibus, quibus D. Paulus ad dexteram D. Petri interdum pingitur, ac ponitur, ſolùm aduerto hoc argumentum ad præſens intentum nimis probare,& ideo nihil probare; ſi enim ſtare ad dexteram dignior ſit locus, proindeque maioris in eo qui ad illam ſtat, præſertim de iure, dignitatis ſignum, aut argumentum, inde non ſolum D.Paulum D.Petro equalem, ſed etiam maiorem, ac digniorem eſſe concludendum eſſet, quod tamen non intendit anonymus.

CAPVT IV.

Quod iure diuino ſupremus Eccleſiæ primatus D.Petro conueniat.

LIcet veritas huius propoſitionis ſufficienter conſtet ex dictis, placuit tamen adhuc illam adhuc expreſsè ſtatuere cum Andrea du Vallio Doctore Sorbonico in tract. de Romano Pontifice 1. p. quæſt.5. aduerſus ſingularem cuiuſdam Simonis Vigorij ſententiam dicentis, Petrum quidem à Chriſto toti Eccleſiæ fuiſſe præfectum, non deſiiſſe tamen ab Apoſtolis, poſtea eligi, eique rurſus præfici: vndè infert illum iure duntaxat Eccleſiaſtico, plenitudine poteſtatis in Eccleſiam donatum eſſe.

Verùm concluſio noſtra certiſsima eſt, Petrum iure diuino primatum Eccleſiæ inter Apoſtolos habuiſſe, nec eos poſt Chriſti Aſcenſionem Petrum in Eccleſiæ principẽ elegiſſe; primò namque ſuperflua, & inanis fuiſſet talis eorum electio, iam enim ſufficienter erat à Chriſto Domino electus, nihilque pro ratione poteſtatis Eccleſiaſticę illi deerat; vt euidenter probant Scripturæ loca capite ſecundo à nobis adducta; quibus ſi iungatur nullum aſſignari poſſe cum fundamento aliquo, vel Scripturæ, vel Sanctorum Patrum, tempus, aut locum, in quo præfata electio ab Apoſtolis facta fuerit, manifeſtè conuincitur præpoſteram hanc D.Petri ad Papatum electionem, merum Simonis Vigorij commentum eſſe.

II. Quia poteſtas Eccleſiaſtica primum fuit in Chriſto Domino, quamdiu in terris egit, & etiamnum adhuc in eo perſeuerat in cælis, tanquam in ſupremo & abſoluto principe, non tanquam in ſubdito aut ab altero dependente. Atqui ſpectat ad ſupremum principem de legato, & vicario, qualem Chriſtus conſtituere voluit Petrum, prouidere; neve ab alijs, quàm ab ipſo poteſtas eius deriuetur; igitur à ſolo Chriſto, & nullo modo ab Apoſtolis electus eſt Petrus in Chriſti Vicarium, ſupremumque Eccleſiæ poſt ipſum principem, ac paſtorem; ſuamque pariter authoritatem, ac poteſtatem non ab Apoſtolis, ſed ab eodem Chriſto pleniſſimè accepit.

III. Nihil per hanc electionem D. Petro contuliſſent Apoſtoli, non Eccleſiaſticam poteſtatem, quia iam collata erat, & inſuper quia tanta eſt, vt ab hominibus eam deriuari ſit impoſſibile; nō deſignationem, quia iam perſona Petri Matth.16. & Ioannis 21. pluſquam ſufficienter erat deſignata; nec denique

con-

confirmationem, non ſolùm quia illius eſt tantum confirmare cuius eſt eligere aliquem in ſuum vicarium; ſed etiam quia, cum iam ſatis ſuperque ordinatione Chriſti firmata eſſet, & roborata Petri electio, quod vt oſtenderet ter illi dixerat citato Ioannis loco, *Paſce oues meas*: nonniſi cum temeritate maxima potuiſſet rurſus ab Apoſtolis confirmari; Diuinæ enim leges, qualis fuit D. Petri inſtitutio & electio in ſupremum Eccleſiæ Monarcham, à ſolo Legiſlatore vim habent, nullaque ad ſui firmitatem, actualemque obligationem, inferiorum authoritate, vel receptione indigent; ad diſtinctionem legum humanarum, quæ receptione ſubditorum, ſeu moribus vtentium firmari, & ab ijs actualem vim obligandi accipere interdum ſolent.

Quando ergo D. Chriſoſtomus à præfato authore citatus ait homil. 51. in Matthæum; *Apoſtoli gratia accepta, vbique primatum Petro prabent, & in concionibus eum anteponunt, quamuis cæteris rudior videretur*. Vult tantùm Chriſoſtomus Apoſtolos detuliſſe primatum Petro, conſentiendo electioni, & præcepto Chriſti, cui ſi non conſenſiſſent, grauiter coram Deo peccaſſent, reique diuinæ maieſtatis fuiſſent. Quare his verbis, Apoſtoli gratia accepta, vbique primatum Petro præbent, idem ſignificatur, ac ei vbique, & quacumque data occaſione deferunt, & tanquam ſuperiori à Chriſto Domino inſtituto acquieſcunt & cedunt, etiam ſi cæteris rudior, & coram hominibus, qui exteriora maximè ſpectant, non ita idoneus appareret. Si enim ibi per primatum deferre, intelligeret Sanctus Chriſoſtomus, vt intendit Vigorius, Apoſtolos Petrum verè elegiſſe, ſequeretur eos debuiſſe vbique locorum eum eligere, ſic enim ait, *Apoſtoli gratia accepta, vbique primatum Petro prabent*, qui tamen ſenſus eſt abſurdus; primus autem germanus, fluens, & obuius.

Eumdem habent ſenſum duo Canones, *In nouo Apoſtoli*, & *Sacroſancta* diſtinct. 21. & 22. deſumpti ex Epiſtolis Anacleti Papæ; quorum tenor eſt: *Apoſtoli cum Petro pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque principem eſſe voluerunt. Inter Beatos Apoſtolos quædam fuit diſcretio, & licet omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino conceſſum eſt, & ipſi inter ſe id ipſum voluerunt, vt reliquis omnibus præeſſet*. Per illa enim verba: *Ipſumque principem eſſe voluerunt*, deſignatur tantùm Apoſtolos Petri primatum libenter acceptaſſe, quia ita pro ſuo abſolutiſſimo dominio ſtatuiſſet Chriſtus, à cuius ordinatione & voluntate, ne latum quidem vnguem poterant recedere, præſertim in his quæ ad eſſentialem Eccleſiæ ab eo inſtitutæ formam pertinebant.

CAPVT V.

Petrum Apoſtolum Romam veniſſe, ibique ſuam Sedem Epiſcopalem fixiſſe, ac tandem martyrio coronatum fuiſſe.

Cum ius ſucceſſionis, quodcumque ſit illud, de quo infra, Romani Epiſcopi in ſummum Eccleſiæ Pontificatum, in eo maximè fundetur, quod D. Petrus localis Romæ Epiſcopus fuerit, nec indè vnquam Sedem ſuam aliò tranſtulerit; hæretici huius temporis Velenus, Illyricus, Funcius, Molinæus, Gallaſius, & alij, ne cogantur admittere Romanum Epiſcopum in primatu ſucedere Petro, dicunt, aut Petrum nunquam fuiſſe Romæ, aut ſi Romę fuerit, non fuiſſe tamen Epiſcopum Romanũ, ſed vniuerſæ Eccleſiæ; ſicut & omnes Apoſtoli: quamuis vt Iacobus à reſidentia Ieroſolymitanus, & Ioannes Epheſinus, ita Petrus dici potuerit Romanus. Aut ſi fuerit Epiſcopus Romanus, non conſtare quod illum Epiſcopatum ante mortem non reliquerit, ſicuti dicitur Antiochenum reliquiſſe; adeoque non magis Romanum, quam Antiochenum Patriarcham Petri ſucceſſorem dici debere.

Nihilominus tamen abſtrahendo iam

à determinati temporis exilioribus minutijs, de quibus ſtatim, conſtantiſsimè tenendum eſt Petrum Apoſtolum Romam veniſſe, ibique Epiſcopum ſediſſe, ac tandem martyrio coronatum obijſſe. Hæc aſſertio, quia factum concernit efficacius probari non poteſt, quam teſtimonio omnium Scriptorum Eccleſiaſticorum tàm Græcorum, quam Latinorũ cuiuſcumque ſæculi poſt Chriſtum ita ſemper affirmantium; qui videri poſſunt apud Cardinalem Bellarminum tom. 1. lib. 2. de Romano Pontifice; Nicolaum Sanderum in opere de viſibili Eccleſiæ Monarchia lib. 7. fuſiſſimè apud Iodocum Coccium tomo 1. Theſauri Catholici lib. 6. artic. 5. & Adamum Tannerũ parte 2. Anatomiæ Confeſsionis Auguſtanæ: vnde nihil eſt opus hoc loco ea adducere. Tantummodo noto adeo omnium Patrum, ac Scriptorum Eccleſiaſticorum fide teſtatum, atque exploratũ eſſe D. Petrum Apoſtolum, Romanam Eccleſiam fundaſſe, gubernaſſe, ſuoque ſanguine conſecraſſe, vt qui id negare auſit, nõ minus inſanus iure haberi poſſit, quam ſi quis negaret, aut Neronem, aut Conſtantinum ipſum Romæ fuiſſe Imperatorem, aut Iulium Cæſarem Dictatorem, aut Ciceronem Senatorem. Quocirca Lutherus, quemadmodum ex colloquijs eius ſcribit Rebenſtok tom. 2. pag. 63. faſſus eſt, *Omnes hiſtorias affirmare, Petrum fuiſse primum Papam Romæ*: & Caluinus profitetur: *Propter Scriptorum conſenſum ſe nolle pugnare, quin illic mortuus fuerit. lib. 4. Inſtitut. cap. 6. ſect. 15.*

Præterea D. Petrum aliquando Romæ fuiſſe non obſcurè colligi videtur ex ipſiuſmet teſtimonio, qui ſic ait ad finem prioris epiſtolæ: *Salutat vos Eccleſia in Babilone coelecta, & Marcus filius meus*: Etſi enim aliqui præfata verba de Babylone Aegypti intelligenda putent, quod, inquiunt, Petrus, Alexandriam deducto Marco, illam Eccleſiam primus fundarit; Nihilominus tamen ibi D. Petrum, non de Babylone vera & propriè dicta, quæcumque ſit illa; ſed de Roma per Babylonem figuratè ſignificata locutum fuiſſe maiorum authoritate conſtat. Euſebius Hiſtor. lib. 2. c. 14. vbi de Marci Euangelio ex Papiæ, & Clementis authoritate ſermonem inſtituit, hæc addit: *Conſtat Petrum huius Marci mentionem facere in priore epiſtola, quam Romæ texuiſſe dicitur, quam quidē epiſtolam ibi perſcriptam oſtendit, dum ciuitatem illam, verbi translatione Babylonem appellat hoc modo: Salutat vos Eccleſia noſtræ electionis conſors, quæ eſt Babylone, & Marcus filius meus.* Eadem habet D. Hieronymus de Scriptoribus Eccleſiaſt. in Marco: *Meminit*, inquit, *huius Marci & Petrus in epiſtola prima ſua, nomine Babylonis figuraliter Romam ſignificans.* In Apocalypſi quoque D. Ioannis cap. 17. eodem notatam fuiſſe nomine, in confeſſo eſt apud omnes: Vnde & Tertullianus aduerſus Iudæos cap. 9. & contra Marcionem lib. 3. c. 13. *Sic & Babylon apud Ioannem noſtrum Romanæ vrbis figuram portat, proinde, & magnæ, & regno ſuperbæ, & Sanctorum debellatricis.* In hanc etiam ſententiam D. Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 18. cap. 22. hæc ait: *Ne multis morer, condita eſt Roma, velut altera Babylon, & velut prioris filia Babylonis*; pluribus enim docet, tunc conditam Romam eſſe, cum intercidit Regnum Aſsyriorum. De his quoque cumulatè Paulus Oroſius lib. 7. cap. 2. & nouiſſimè Cardinalis Baronius tomo 1. annalium ad annum Chriſti 45. Petri primum, Claudij tertium; vbi pro ratione adducit, Petrum non eſſe vſum proprio Vrbis nomine, in ſua epiſtola, quod Hieroſolymis fuga lapſus è carcere, vbi ageret, non ab omnibus percipi vellet; cum etiam mutatis nominibus homines appellare, vſitatum fuiſſe videatur apud Apoſtolos; vnde Paulum, vbi 2. Timoth. cap. 4. ait: *Liberatus ſum de ore leonis*; per leonem ſignificaſſe Neronem, nullus dubitat.

Quoniam autem D. Petrus, tametſi Pontificalem Cathedram Romæ fixerit, frequens tamen in peregrinationibus fuit, varijſque in locis Euangelium prædica-

dicauit: in Iudæam redijt, Claudij edicto cum cæteris Iudæis abire iuſſus Actor.18. 2. Adfuit Hieroſolymitano Cõcilio Act.15.6. Viſitatus Ieroſolymis ab Apoſtolo Paulo, Galat. cap.1.18. ab eodem Antiochiæ reprehenſus ibid. cap.2. Ob has, & alias frequentes, continuaſque profectiones, quibus durantibus Linum & Cletum Epiſcopos conſecrauit, ſibique tanquam ſuffraganeos, atque in Pontificalibus Vicarios Romæ conſtituit: ſicut non eſt mirum, quod à Beato Paulo neque ſalutatus in epiſtola ad Romanos, neque Romæ inuẽtus fuerit; ita ex hoc debile ſumitur argumentum ab aduerſarijs ad negandum Petri Romam aduentum; vbi etiam longè prius eum fidem annuntiaſſe, quã Paulus ad Romanos, vel ſcriberet vel accederet, videtur ex ipſomet Paulo colligi. Etenim ad Romanos, quos nondum viderat, aut docuerat, ſcribens, teſtatur fidem illorum annũtiari in vniuerſo mundo, ſeque ingenti deſiderio eos viſendi, & in eadem fide confirmandi teneri. Ergò iam illic Petri laboribus coaluerat ampliſsima, & florentiſsima Eccleſiæ Chriſtianæ, atque Catholicæ facies; prout multi etiam primæ notę Scriptores teſtificantur. Euſebius namque ait lib.2. Hiſtor. c.14. *Salutaris prædicationis verbo Petrus primus in vrbe Roma Euangelij ſui clauibus ianuam regni cæleſtis aperuit*. Conſentiunt Epiphan. contra hæreſ.27. Chriſoſtomus in pſalm.48. Nicephorus lib. 2. Et vt Græcis Latinos iungamus, Arnobius lib. 2. contra Gentes; Oroſius lib.1: cap.6. Leo Magnus ſerm.1. de Natali Apoſtolorum, alijque plurimi.

Similiter, quod aliqui Scriptores in tempore aduentus Petri Romam diſſentiant, non arguit eum Romæ non fuiſſe. Pari namque ratione colligendum eſſet Chriſtum Dominum pro humano genere paſſum, atque mortuum non eſſe, quandoquidem de tempore non conuenit inter omnes; Beatus enim Ignatius affirmat id contigiſſe anno ætatis 33. Lactantius lib. 4. anno 30. alij 40. apud Auguſtinum lib.2. de doctr. Chriſtiana cap. 28. Irenæus poſt annum quadrageſimum, lib.2. aduerſus hæreſes cap. 39. & 40. vbi multis contendit, Chriſtum ætatis anno 40. adhuc prædicaſſe. Quãuis igitur aliqui Scriptores de circumſtantia temporis, quo D. Petrus Romam venerit, non omnino inter ſe conſentiãt, hæc tamen diſcordia huic veritati nihil officit, cum enim non ſit circa factum, illud non infirmat, ſed ſufficit nobis, quod tota antiquitas, vniuerſa Eccleſia, ipſaque Romæ monimenta teſtentur B. Petrum Romæ & ſediſſe, & cruci affixum eſſe, neque toto terrarum orbe locus alius ſit à quoquam hactenus exhibitus, vbi martyrium paſſus fuerit, vbique tanti Apoſtoli ſacrum corpus aſſeruetur, tantoque honore, & populorum concurſu ac Romæ veneretur.

Hoc autem certo, & indubitato manente factô, quid circa tempus eius, aliaſque ſimiles circumſtantias probabilius tenendum ſit; è ſacris Eccleſiæ Annalibus repetendum eſt, præſertim Cardinalis Baronij tom. 1. vbi rem hanc nõ minori diligentia, quam eruditione pertractat; his enim diutius immorari huius loci non eſt.

CAPVT VI.

Quod ſupremus Monarcha ſit Eccleſiæ eſſentialis, ideoque ſemper aliquis D. Petro in eadem ſuprema, Chriſto tamen ſubordinata, Eccleſiam regendi poteſtate ſucceſſerit.

PRopoſitionem hanc ad fidei Catholicæ veritatem pertinentem mordicus negant omnes huius noſtri tẽporis ſectarij; ea enim eſt ipſorum ſententia, etiam dato, quod Eccleſiæ primatum D. Petrus habuerit, non propterea ſequi, debere aliquem in hac dignitate illi ſuccedere; quod probant, quia neque in Apoſtolatu, neque in dono edendi miracula quiſquam Petro ſuccedere dicitur.

Huic hęreticorum ſententiæ non mediocriter ſuffragantur Edmundus Riche-

chetius, eiuſque diſcipulus Simon Vigorius citati ab Andrea Duuallio in tractat. de Rom. Pontif.1.par.quęſt.6. quatenus ex præfato doctore aſſerunt, ad eſſentiam Eccleſiæ neceſſarium non eſſe vnum ſupremum Paſtorem aut moderatorem, ſed ſufficere Concilium quoddam Ariſtocraticum ex Epiſcopis, tanquam Eccleſiæ Optimatibus conſlatum, a quo negotia componantur, & terminentur: quod autem adſit aliquod viſibile caput, nimirum Summus Pontifex, hoc vel ad ordinem tantùm pertinere, non ad poteſtatem, ſi ſeorſim ab Optimatibus conſideretur; vel ab Eccleſia potius, quam à Chriſto in lege Euangelica conſtitutum fuiſſe; quo fit, vt legis Euangelicæ ſtatu permanente, aliam ſibi regendi formam poſsit Eccleſia præfigere, & de Monarchica, eam Ariſtocraticam reddere.

Aduerſus quos omnes errores firma fide tenendum, Eccleſiam viſibilem à Chriſto Domino in noua lege inſtitutã, viſibili capite eſſentialiter indigere, proptereaque neceſſe eſſe, quod in primatu D. Petro, ſicut & poſt mortem cuiuſuis Pontificis, aliquis ſuccedat, qui iure diuino Eccleſiam Monarchicè gubernet.

Prima huius veritatis demonſtratio fundatur in inſtitutione Chriſti Domini, vt enim ſecundo huius ſectionis capite iam notauimus, nos de Eccleſiæ ſtatu non agimus abſtrahendo à dicta inſtitutione; nam ſi de Eccleſia, vt eſt quædam reſpublica ad finem ſupernaturalem ordinata, ſermo ſit, certum eſt eam non neceſſario gubernari regimine Monarchico, neque vnum ſupremum Monarcham ei eſſentialem eſſe; cùm enim variæ ſint regiminis formæ & ſpecies, omnes licitæ, & laudabiles, quamuis vna harum, Monarchica videlicet, ſit laudabilior & eccellentior, poterat dubio procul Eccleſia ſic abſtractiuè cõſiderata, qualibet illarum gubernari; verùm ſi poſita Chriſti inſtitutione ſpectetur, ſupremus Pontifex illi eſt prorſus eſſentialis, quandoquidem illam in forma regni inſtituere voluit; vt manifeſtè probant omnia Sacræ Scripturę, Sanctorumq; Patrum loca pro primatu D. Petri ſuperius adducta. Cùm enim abſolutè dixerit Chriſtus ad Petrum, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*; *Paſce oues meas*; neceſſariò id intelligendũ eſt, tùm de vniuerſa Chriſti in terris Eccleſia, vſque ad finem mundi perſeueratura, tùm generatim de omnibus Chriſti ouibus quouis tempore exiſtentibus, vt ſatis conſtat ex fine ipſius Pontificatus non in commodum Petri, aut Summi Pontificis, ſed in vtilitatem Eccleſiæ inſtituti. Siue quod idem eſt, cùm Chriſtus Dominus Petri primatum inſtitueerit, non tàm vt Petrum honoraret, quam vt in perpetuum ſuæ Eccleſię prouideret de Vicario, paſtoreque vniuerſali, iuxta illud D. Auguſtini lib. de Paſtoribus cap. 1. *Quod Chriſtiani ſumus, propter nos eſt, quod verò præpoſiti propter vos*; nec non aliud locis cap. 2. citatis, *quod D. Petrus in perſona Eccleſiæ claues acceperit*; ſiue, *quod illas non homo vnus, ſed vnitas Eccleſiæ acceperit*: Et Eccleſia vſque ad finem mundi ſit permanſura, non debuit intereunte Petro, interire ſupremus ille paſtoratus, ſed tamdiu perſeuerare, quamdiu ipſa Eccleſia. Maximè quia eo non minus nunc, quam Apoſtolorum tempore indiget, imo magis; tum quia fideles nunc plures ſunt, ſicut enim maiore ouium numero, & varietate exiſtente, maius eſt periculum diſsidiorum, quibus Eccleſia ſcindatur; ita maior nunc neceſsitas eſt vnius ſupremi paſtoris, cuius officio & authoritate earũ controuerſiæ componi poſſint. Cuius rei argumento eſſe poſſunt, vel ipſæ diſſenſiones ſectariorum irreconciliabiles, & interminabiles, eo quod extra ouile Chriſti oberrantes, paſtorẽ vnum minimè agnoſcunt. Tum etiam quia non ſolùm plures, ſed etiam peiores, aut ſaltem non æquè perfecti ſunt modo Chriſtiani, plureſque graſſantur hæreſes, quàm Apoſtolorum tempore. Tum denique quia Apoſtoli reliqui nõ æquè indigebant directione Petri, ac modo Epiſcopi, qui quo ad Epiſcopale munus

munus, ipſis Apoſtolis ſucceſſerunt, indigent directione vnius Summi Pontificis.

Secundò probatur, Poteſtas illa, & authoritas, quæ iuxta Chriſti promiſſionem, perpetuò Eccleſiam ſuſtinere ac regere debet, ita vt portæ inferi nunquam ſint aduerſus eam præualituræ, neceſſariò debet eſſe ordinaria, ac in Eccleſia permanens; ſed poteſtas, vel authoritas à Chriſto cõceſſa D.Petro, iuxta eiuſdem Chriſti promiſſionem, vniuerſam Eccleſiam perpetuò ſuſtinere, regere, & aduerſus quoſuis inimicorum impetus immotam tueri debet; Ergo talis poteſtas neceſſariò debet eſſe ordinaria, & in Eccleſia permanens; ac proinde non in ſolo Petro finienda, ſed & in eius ſucceſſoribus perpetuò duratura; ſi quidem nihil aliud nomine poteſtatis ordinariæ intelligitur. Maior huius argumenti videtur eſſe certa. Nemo enim dixerit fundamenti munus in ædificio vnquam ceſſare, cuius eſt ſemper totam ædificij molem ſuperimpoſitum ſuſtentare: Igitur ex verbis Chriſti Domini, quibus ſupra Petrum ædificaturum ſe promiſit Eccleſiam, poteſtas aliqua in ea perſeueret neceſſe eſt, cui tanquam baſi incumbat confirmandum, ac ſolidandum totum eius ſpirituale ædificium. Verùm quidem eſt, Eccleſiam non ſemper fundari, ideoque Apoſtolatũ in ea ceſsaſſe; attamen ſicut domus ſemel fundata, regi quoque debet ne pereat, ita rectè intelligitur Primatũ, ſeu ſummum D.Petri Pontificatum, nõ fuiſſe temporaneum, ſicut Apoſtolatũ, ſed talem, vt in eo oporteat, quamdiu Eccleſia hic militat, aliquem ſuccedere, qui ex officio cura ſua paſtorali totius Eccleſiæ molem ſuſtentet, & omne reliquum ouile ſua ſtabilitate ad normã Petri confirmet; vt optimè D. Thomas oſtendit lib.3. contra Gentes c.26. Minor etiam argumenti conſtat, tùm ex primo argumento facto, tùm etiam ex eo quod Chriſtus dixit Petro, *Paſce oues meas*; dum enim abſque vlla reſtrictione, aut exceptione dixit, *oues meas*, oues omnes intellexit, quę vſque ad conſummationem ſæculi effecturæ ſunt vnum ouile ſerie perpetua. Has autem omnes cum ſolus Petrus in propria perſona paſcere non poſsit, veram ipſis fidei doctrinam proponendo, & quæ circa illam controuerſa ſunt definiendo; quando iam in cælis exiſtens, nullam in Eccleſiam authoritatem exercet; neceſſario verba illa ad Petrum pertinere exiſtimanda ſunt non ſolùm ſecundùm propriam eius perſonam, dum in terris viueret, ſed etiam quantùm ad eiuſdem ſucceſſores, deinceps poſt ipſum in Eccleſia futuros. Quod ipſum etiam nomen & officium paſtoris, non minus quam fundamenti ſignificat; nam ſicut iſtud ex dictis ſua natura perpetuum eſt, quamdiu durat ædificium; ita & munus paſtoris ſemel inſtitutum, non minus durabile eſſe debet, quam ipſum ouile.

Itaque ad ſolutionem argumenti ſuperius facti notandum eſt, ea quæ D.Petro à Chriſto dicta, vel collata Euangelium commemorat, duplicis eſſe generis. Quædam ad ordinarium Paſtoris officium ſpectant; vt illud Matthæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; Lucæ 22. *Confirma fratres tuos*, & Ioann.21. *Paſce oues meas*. Alia verò priuatam duntaxat eius perſonam reſpiciunt: vt illud Matth.16. *Vade poſt me Sathana*; item gratia miraculorum, dignitas primi Eccleſiæ fundatoris, aliaque id genus. Iam ergo ne extinctam eſſe cum Petro, & vnius tantùm hominis vita ſuperſtite Chriſti Eccleſiam perduraſſe; ac ſubinde gregem ſine paſtore, corpus ſine capite, ſtructuram ſine fundamento remanſiſſe, ſtultè nimis æquè ac impiè dicere cum Chriſtianæ fidei hoſtibus compellimur: fateri neceſsè eſt prioris generis ſententias, non ſolùm ad Petrum, ſed etiam ad eius ſucceſſores referendas eſſe, collatamque proinde à Domino in Petrum ſummam omnium poteſtatem, in eos quoque eſſe deriuatam; poſterioris autem generis non item. Nec enim neceſsè eſt omnes, qui officio Summi Paſtoris

ſtoris in Eccleſia functuri ſunt, edere miracula; & quamuis omnes retineant Apoſtolicam poteſtatem ad propagandam fidem, iam prius per Chriſtum extraordinario Apoſtolorũ miniſterio fundatam; manet tamen ſua prærogatiua ſoli Petro, quod inter Apoſtolos fundatores primus fundator, & inter fundamenta ciuitatis Sanctæ, quæ eſt Eccleſia, primum à Chriſto architecto poſitus ſit fundamentum: ſicut etiam manet ſua gloria Chriſto Domino, qui ſolus eſt fundamentum omnino primarium ſuſtinens Eccleſiam.

Tertio ſi ſtatus Eccleſiæ præſens nõ eſſet Monarchicus, atque adeò in Eccleſiæ gubernatione nullus D. Petro ſuccederet, qui viſibile totius Eccleſiæ caput eſſet, ſequeretur primam Eccleſiaſtico regimini datam à Chriſto formam fuiſſe mutatam, ita vt ex Monarchica tranſijſſet in Ariſtocraticã; ſed hoc aliquo cum fundamento aſſeri non poteſt; igitur concludendum eſt ſupremũ Monarcham eſſe Eccleſiæ eſſentialem, voluiſſeq; Chriſtum, vt Petro vita defuncto aliquis perpetua ſerie ſucceſsionis in locum eius ab Eccleſia eligeretur, cui Chriſtus ipſe authoritatem ſupremam ſicut Petro conferret ea conſtituendi, quæ ad fidei doctrinam, fideliumque ſalutem conducerent. Maior probatur; quia regimen cuiuſcumque communitatis deſumitur ex eiuſdem magiſtratu viſibili, ita vt ſit Monarchicum ſi ab vno ſupremo capite viſibili gubernetur; Ariſtocraticum, ſi ab Optimatibus; Democraticum verò ſi à toto populo. Cum ergò conſtet, Chriſtum, dum in terris ageret, fuiſſe caput viſibile totius Eccleſiæ, ſuique loco primùm Petrum illi præfeciſse, vt capite 2. probatum fuit, ipſumque adeò Eccleſiæ regimen fuiſse tunc Monarchicum; ſanè fatendum eſt, regimen illud fuiſse mutatum, ſi Chriſtus poſt ſuum in cęlum aſcenſum, poſtque D. Petri mortem, nullum ſupremum caput viſibile in terris, ſecundarium tamen, ſibique ſubordinatũ reliquit. Quod autem talis mutatio cum aliquo fundamento aſſeri non poſsit; imo ſit omnino abſurda, quæ eſt minor propoſitio probanda, patet tùm ex dictis attenta Chriſti Domini inſtitutione; tùm etiam quia vnitas corporis politici potiſsimũ attenditur penes rationem, ac modum politiæ, ſiuè regiminis; igitur ſi Eccleſiæ regimen ex Monarchico fuiſſet in Ariſtocraticum permutatum, ſequeretur ipſam quoque totam Eccleſiam fuiſſe mutatam, nec eamdem nunc eſſe, quæ primùm fuit viuente Chriſto in terris, deinde ſuperſtite poſt ipſum D. Petro; quod abſurdum quoque eſt, vlloque ſine fundamento tàm in diuinis Scripturis, quàm in Sanctis Patribus.

Quod ſi reſpondeatur huic argumẽto, vnam ſemper manere Eccleſiã, quia vnum & idem ſemper manſit, manebitque eſſentiale, & primarium eius caput, nempe Chriſtus Dominus.

Contra eſt primò, quia vt ſuperiori de Eccleſia ſectione diximus, de fide eſt, illam eſſe eſſentialiter vnum corpus viſibile; atqui ad rationem corporis viſibilis non ſufficit, partes eius eſſe viſibiles, niſi pariter caput ſit viſibile; ergo præter Chriſtum, qui eſt inuiſibilis, qui non aliter, quam per fidem cognoſcitur, quique duntaxat in Eccleſiam inuiſibiliter influit, requiritur de facto aliquis viſibilis, & manifeſtus paſtor, Chriſti Vicarius, ipſique ſubordinatus, nec non Petri ſucceſſor, qui Eccleſiam viſibiliter regat & moderetur, ad quem in dubijs confugiat, atque ab eodem controuerſiarum omnium iudicia expectet, ſicut & leges quibus viuat, & gubernetur. Vndè D. Cyprianus lib. 4. epiſt. 2. Eccleſiam definiens, *Eccleſia*, inquit, *eſt plebs Sacerdoti adunata, & Paſtori ſuo grex adhærens*. Vbi per Sacerdotem & paſtorem ſic abſolutè dictum intelligit ſummum Epiſcopum, Romanum videlicet, eum in illa epiſtola grauiter contra eos inuehatur, qui à Cornelio Romano Põtifice defecerant, & cum alijs nonnullis ſe communicare iactabant.

Deindè ad rationem Eccleſiaſticæ Monarchiæ non ſufficit, Chriſtum in cœlis

cælis modo triumphantem, eſſe ſupremum illius Monarcham, niſi inſuper detur vnus aliquis ſupremus eius Vicarius, qui illam Monarchicè gubernet: Ergò ne ſtatum Eccleſiæ mutatum dicamus ab eo, quem Chriſti, & Apoſtolorum tempore habuit; ſtatuendum eſt ad eius eſſentiam, ſuppoſita Chriſti inſtitutione, ſupremum aliquem moderatorem viſibilem pertinere. Conſequentia videtur eſſe certa, ſi antecedens eſt verum; quod ita probatur; ſi enim hoc ſufficeret, omnes omnino ſtatus cùm Democratici, tum Ariſtocratici vocandi eſſent Monarchici; quia ſecundum fidem, Chriſtus Dominus omnium Regnorum, Rerumque publicarum ſupremus eſt Monarcha; *per quem Reges regnant, in cuius femore ſcriptũ eſt, Rex Regũ, & Dominus Dominantium, cuiq; data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra*. Hoc autem nemo facilè admiſerit: Igitur ad rationem Eccleſiaſticæ Monarchiæ, non ſufficeret Chriſtum eſſe ſupremum illius Monarcham inuiſibilem, niſi aliquem poſt ſe vicarium viſibilem in perpetuum reliquiſſet, qui viſibile totius Eccleſiæ caput eſſet. Nec vllum inde ſequitur abſurdum; quicquid ſit enim de corpore naturali, nihil obſtat, quominus vnius corporis myſtici plura ſint capita, dummodo inter ſe ſubordinationem habeãt, nec ſint vnius, & eiuſdem dignitatis, vel authoritatis; ſicut in regno plura de facto capita reperiuntur, Rex nempè, & Prorex; in Diœceſi Epiſcopus, & Vicarius; omnes enim ſunt capita, ſed ſubalternata, & inæqualis dignitatis, quales quoque sũt in Eccleſia Chriſtus Dominus, ſummique Pontifices Romani eius vicarij.

Quartò probatur aſſertio ex figura veteris Teſtamenti, ducto argumento à minori ad maius. In Synagoga enim ſemper, ac perpetua ſucceſſione, vnus aliquis fuit Summus Pontifex, qui ſuprema in ſpiritualibus poteſtate illi præeſſet, illamque gubernaret; vt patet Deuteron. 17. vbi poſt conſtitutum in genere Sacerdotum tribunal, ſpeciatim de ſummo Sacerdote ſubiungitur verſu 12. *Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille*. Et lib. 2. Paralipom. c. 19. poſt commendatum itidem generale tribunal Sacerdotũ mox dicitur verſu 11. *Amarias autem Sacerdos, & Pontifex veſter, in his quæ ad Deum pertinent, præſidebit*. Vt ergo figuratum figuræ reſponderet, ex Apoſtolo enim 1. Corinth. cap. 10. *Omnia in figura contingebant illis*; & non minus Eccleſiam ſuam modo Dei filius diligere videretur, quàm olim Synagogam, de qua per Iſaiam cap. 5. dixit: *Quid eſt, quod debui vltra facere vineæ meæ, & non feci?* cum gubernandi ratio omnium optima ſit Monarchica, quemadmodum Synagogæ in veteri teſtamẽto de illa prouidit, ſtatuens vnum ſupremum Sacerdotem; negari certè non poteſt, quin etiam Chriſtus aſcendens in cælum, eamdem Eccleſiæ ſuæ gubernandi rationem reliquerit; quinque Eccleſiæ ſuæ Petrum paſtorem præficiens, perpetuò cum in ſucceſſoribus ſuis præeſſe illi voluerit: Et iſtud ipsũ eſt quod vt iam cap. 2. notaui Auguſtinus ſæpè teſtatur, Dei Eccleſiam in Petro claues accepiſſe, & in ſe Petrum totius Eccleſiæ figuram repræſentaſſe: ne videlicet tantũ munus videretur in Petri perſonã ſolummodò eſſe collatum, ac cum illo pariter extinctum; ſed potius in ipſum, tanquàm in totius corporis caput myſticum, quod non extingueretur, ſed ſemper viueret in ſucceſsoribus. Vnde idem ipſe Auguſtinus ad Cathedram Petri ſæpè prouocat Donatiſtas, vt cum ſcribit ad Generoſum epiſt. 165. his verbis: *Si*, inquit, *ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedentiũ conſiderandus eſt, quantò certius & verè ſalubriter ab ipſo Petro numeramus, cui totius Eccleſiæ figuram gerenti Dominus ait; Super hanc petram ædificabo Eccleſiã meã, & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim ſucceſſit Linus &c.* Deinde poſt recẽſitos ſingulos Romanos Epiſcopos, Petri ſucceſsores, vſque ad Anaſtaſium, qui tunc ſedebat, hæc ſubdit: *In illum autem*

autem ordinem Epiſcoporum, qui ducitur ab ipſo Petro, vſque ad Anaſtaſium, qui nunc eamdem Cathedram ſedet, etiam ſi quiſpiam traditor per illa tempora ſubrepſiſſet, nihil præiudicaret Eccleſiæ & innocentibus Chriſtianis, quibus Dominus prouidens ait de præpoſitis malis: Quæ dicũt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite. Ex quibus liquet etiam priuilegia, non quidem perſonalia, ſed ad ſupremi paſtoris Eccleſiæ munus pertinentia vnà cum Petro non ceſsaſse, vt in ſecunda ratione diximus; ſed ſic à Chriſto fuiſſe illi conceſsa, vt idem ipſe velut perſona propria exprimeretur in ſingulis ſucceſsoribus, atque in Eccleſia viueret ſemper; nec eiuſmodi veritatis ſignum poſse ſucceſsoris alicuius criminibus vnquam vel leuiter peſsumdari.

At inquit Caluinus lib. 4. inſtitut. cap. 7. diſparem eſse rationem Synagogæ, & Eccleſiæ, nec non Eccleſiæ in limine fundationis collatæ cum ſeipſa ſecundum præſentem ſtatum. Nam Synagoga, atque etiam Eccleſia, quo tempore viuebat Petrus, anguſtis terminis continebatur, poſtea autem per vniuerſum orbem diffuſa eſt. Vnde licet maximè expediuiſset tunc tẽporis illi præficere paſtorem vnum, non tamen ità rem modo ſe habere debere, ſuppoſita tanta eius dilatatione; ſed potius idem ferendum eſse iudicium ſeruata proportione rerum Eccleſiæ, ac rerum huius ſæculi: At non expedit vnicum Monarcham toti mundo præfici, quia minora, & pauciora regna melius ab vno reguntur, quàm maiora, & plura; *Feliciores*, inquit D. Auguſtinus lib. 4. de Ciuit. Dei cap. 15. *eſſent res humanæ ſi omnia regna eſſent parua, & concordi vicinitate lætantia*; Igitur attento præſenti Eccleſiæ ſtatu, per totum orbem iam diffuſæ, non expedit quod vnicum caput, vnicuſve Monarcha illi præſideat; & conſequenter aliquis nunc detur, qui D. Petro in ſuprema regendi Eccleſiam poteſtate ſucceſserit.

Verum hæc, quam adduxit Caluinus, rationis diſparitate non ſolum argumenti noſtri vis non minuitur, ſed potius augetur; ſi attentè conſideremus finem cuius gratia Deus tam in veteri, quàm in nouo teſtamento formam regendi Monarchicam inſtituere voluerit. Is enim fuit, *vt vno paſtore, atque capite conſtituto, ſchiſmatis tolleretur occaſio*, inquit Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum; *vt vna Eccleſia, & vna Cathedra eſſe monſtraretur*, inquit Cyprianus lib. de Vnitate Eccleſiæ; *Vt in illa vna Cathedra vnitas ab omnibus ſeruaretur*, inquit Optatus lib. 2. contra Parmen. & ſic de ſimilibus. Cum igitur creſcente maiori ouium numero, & varietate, maius futurum eſset diſsidiorum periculũ, nevè Eccleſiæ vnitas proſcinderetur; vt Eccleſiæ ipſi toti in ſtatu noui teſtamẽti magis diffuſæ, quam rectiſsimè Chriſtus ipſius ſponſus prouideret, & vnitas fidei in ea melius & facilius conſeruaretur, pertinuit ad infinitam prouidentiæ eius perfectionem, vt præter cõgregationem, ac generale Epiſcoporum concilium, vnus aliquis eſset inter ipſos Epiſcopos ſupremum caput, & vniuerſalis Eccleſiæ moderator, qui ea quæ ad bonos mores, & doctrinam Eccleſiæ ſpectant, ſuprema authoritate definire ac præſcribere ordinariè poſset.

Tùm etiam quia controuerſiæ de fide ac religione, quas propter ſummam varietatem nationum, ſtatuum, ordinũ, ac ingeniorum neceſse eſt ſubindè oriri, non poſsunt ſufficiẽter determinari per Epiſcopos, niſi inter eos aliquod ſit ſupremum Eccleſiæ caput; non ſolùm quia tunc nullus erit, qui cum authoritate, quoties opus ſit, valeat Epiſcoporum Concilium cogere; ſed etiam quia moraliter impoſſibile eſt, pro qualibet controuerſia definienda tale concilium generale congregari; particularia autem Epiſcoporũ iudicia nec infallibilia ſunt, nec ad fidei vnitatem in Eccleſia vniuerſali ſeruandam ſufficiunt, vt ſatis ex ſe patet, ſequentique ſectione fuſius explicabitur.

Per quod patet ad exemplum allatum; quidquid enim ſit, vtrum expediat

omnes

omnes mundi prouincias ab vno ſummo Rege gubernari in rebus politicis; de quo poſſet eſſe quæſtio, & in affirmatiuam partem propendet Cardinalis Bellarminus lib.1. de Summo Pontifice cap.9. Si tamen poſſet eò perueniri ſine iniuſtitia,& bellicis cladibus; & ſi Summus Monarcha ſub ſe haberet non vicarios, aut proreges, ſed veros Principes, quomodo Summus Pontifex ſub ſe habet Epiſcopos,vt ſupra cap.2.in fine notauimus; Quidquid ſit, inquam,de hac quęſtione, reſpondetur vtriuſque regiminis Eccleſiaſtici, ac politici, ſupernaturalis, & naturalis longè diſparem eſſe rationem; nec enim orbis terræ debet, aut poteſt eſſe vnum regnum, quod naturaliter ex inſtitutione Chriſti iiſdem legibus & moribus regatur; hi enim pro varietate non modo regnorum, ſed & prouinciarum,imo & vrbium ita diuerſi ſunt, vt iidem vbique eſſe non poſſint: At verò in Eccleſia, vbi gratia facit habitare omnes vnius moris,non ita ſe habet, ſed eædem leges, eadem fides, eadem Sacramenta & ſimilia in ea vigere poſſunt, & debent. Quare vt idem exemplum retotqueam,ſicuti ſi vniuerſus orbis iiſdem legibus ciuilibus vteretur, iiſdemque ritibus, nullum eſſet efficacius medium ad eorum vnitatem conſeruandam, quàm ſi ab vno ſummo Rege modo ſtatim explicato gubernaretur; ita ſuppoſita perfectiſſima Eccleſiæ vnitate in omnibus ſupradictis,de qua vide iam dicta ſuperiori ſectione cap.4. & 6. nullum ad illius conſeruationem aliud medium adhibere Chriſtus voluit,quàm vt ab vno ſupremo moderatore Eccleſia gubernaretur, qui illius curam gereret.

Quintò tandèm & vltimò probatur aſſertio perpetuo vniuerſalis Eccleſiæ conſenſu, quæ vt capite ſequenti, nec non 16. oſtendemus, ſemper agnouit Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem,pro vero Chriſti Vicario, ac legitimo D. Petri ſucceſſore, non tantùm in Epiſcopatu Romano, ſed in regimine & prefectura Eccleſiæ vniuerſalis. Quia autem nullæ ſunt,aut fieri poſſunt obiectiones, quæ ex dictis ſolutæ non maneant,vel facilè ſolui nequeant,nec non etiam ex dicendis, libenter illis ſuperſedemus, vnde ſit.

CAPVT VII.

Quod verus ac legitimus D.Petri ſucceſſor in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, ſit ſolus Pontifex Romanus canonicè electus.

Iſta concluſio, abſtrahendo à modo, ſeu iure quo talis ſucceſsio fiat, an nimirum connexione ſummi Pontificatus ad Romanum, an verò euectione Romani Pontificatus in ſummum, ſicut ex Epiſcopatu fit Archiepiſcopatus, eſt de fide aduerſus omnes huius temporis hęreticos tam Gręcos, quam Latinos. Etſi enim Nilus Theſſalonicenſis Epiſcopus in libro aduerſus primatum Papæ, libenter fateatur Petrum totius Eccleſiæ Paſtorē fuiſſe, & Romæ Epiſcopatum geſsiſſe vſque ad mortem, contendit tamen non ſuccedere Petro Romanum Pontificem in prefectura totius Eccleſiæ Catholicæ, ſed ſolum in Romano Epiſcopatu. Addit verò, obtinuiſſe poſtea Romanum Pontificem ex Conciliorum decretis primatum quemdam, vt videlicet primus Epiſcoporum eſſet, primus ſederet, primus ſententiā diceret; non tamen cæteris omnibus imperaret.

Conſtantiſsimè nihilominus tenendum eſt, tanquàm quid ad Catholicam fidem pertinens; Romanum Pontificem canonicè electū,D.Petro quatenus vniuerſali Eccleſiæ paſtori, & capiti, legitimè ſemper ſucceſsiſſe; atque etiamnum continuata ſerie ſuccedere. Etſi enim id expreſsè,& ſub iſtis terminis non habeatur in Scripturis,aliquem tamen ſuccedere D. Petro deducitur euidenter ex illis, iuxta huc vſque dicta; imo iiſdem rationibus, quibus vltimo ſuperioris ſectionis capite explicuimus pertinere ad fidem, eſſeque obiectum illius, quod hęc numero Eccleſia cum Pontifice Romano

mano coniuncta ſit vera, & vnica Chriſti Eccleſia, intelligendum quoque eſt eumdem Chriſtum à principio reuelaſſe, & per Apoſtolos docuiſſe, eum fore ſemper ſuum in terris Vicarium, legitimumque D. Petri ſucceſſorem in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, qui ad illud ab ea canonicè eligeretur. Cuius reuelationis irrefragabile nobis ſubminiſtrat argumentum traditio vnanimi Sanctorum ac veterum Patrum aſſenſu comprobata, quorum teſtimonia videri poſſunt apud Cardinalem Turrecrematam lib. 2. de Eccleſia cap. 36. & ſequentibus; Nicolaum Sanderum lib. 7. de viſibili Monarchia; Iodocum Coccium tomo 1. Theſauri Catholici lib. 7. art. 6. & alios. Iamque nos illa magna ex parte adduximus ſuperioris ſectionis capite vltimo, fuſiuſque infra cap. 16. proferemus.

Quod autem ille talis, qui canonica huc vſque electione fuit ad ſummum Eccleſiæ gubernium electus, & aſſumptus, ſolus duntaxat, & non alius fuerit, quàm Romanus Pontifex, demonſtrant primò, prædicta Patrũ teſtimonia, tùm quia indiuiſibiliter loquũtur de Romano Pontifice, ac de verò Petri ſucceſſore in Eccleſiæ primatu; tùm quia non alia potiori ratione docent, Catholicã, vel vniuerſalem Eccleſiam cum Romana coincidere, niſi quia Epiſcopus Romanus, à quo Romana denominatur, ſimul eſt, ſemperque fuit ſupremus Eccleſiæ vniuerſalis paſtor; Romanoque Epiſcopo, non vt priuato Epiſcopo, ſed vt ſummo Eccleſiæ militantis Pontifici ſemper adhęſerunt, & etiam nunc adhęrent veri fideles, qui toto orbe diſperſi, veram & vnicam Chriſti Eccleſiam cõponunt.

Secundò hanc eamdem veritatem clarè oſtendit, tàm ipſummet Eccleſiæ vniuerſalis factum, quæ nullum vnquã alium à Romano Epiſcopo, vel Pontifice, ad ſupremum ſuum loco Petri Pontificatum aſſumpſit; quàm perpetua eiuſdem praxis, qua Romanus Pontifex in Eccleſia, earum quæ eſſent fidei controuerſiarum iudex ſemper agnitus fuit; qua ipſe hęreſes condemnauit; qua Cõcilijs generalibus à ſe congregatis præfuit, eademque confirmauit; qua leges Vniuerſales pro tota Eccleſia cùm authoritate ſanciuit; qua ad eum vndique, & ex quauis parte orbis Chriſtiani in grauiſsimis cauſis Eccleſiaſticis legitimè prouocatum, & appellatum fuit; qua alios Epiſcopos authoritate ſua creauit, ac in varias mundi partes miſit; qua eos ſuos vicarios conſtituit; qua eos confirmauit; qua eos pallio inueſtiuit; qua eos aliquandò depoſuit, & ab alijs depoſitos reſtituit; qua tandèm præ omnibus alijs Epiſcopis honorificentiſsimis ſemper nominibus ac titulis decoratus fuit; quorum omnium teſtimonia, & exempla referentur infra cap. 16. paſsimque habentur, tàm in hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monimentis, quàm in Sanctorum Patrũ voluminibus; multaque etiam in vnum collecta reperiuntur apud Cardinalem Bellarminum tomo 1. Controuerſ. lib. 2. Abrahamũ Bſouium in opere inſcripto, *Romanus Pontifex*, & Theophilum Raynaudum in opere cui titulus eſt; *Corona aurea ſuper mitram, expreſſã ſignis ſanctitatis, gloria honoris. Collectio illuſtrata titulorum ſelectorum, quibus Concilia & Patres omnium retro Chriſtianorum ſeculorum, maieſtatem Romani Pontificis, & luculentiſſimum Sedis Apoſtolicæ ſplendorem compendio expreſſerunt.*

Tertiò probatur concluſio ſequenti ratione ex præcedentibus deſumpta; Nam vt ſuperiori capite demonſtrauimus, nunc eſt, & ſemper in Eccleſia fuit vnus aliquis legitimus Petri ſucceſſor, in ſupremo Eccleſiæ vniuerſalis regimine, vel cura; ſed nullus alius ne fingi quidem poteſt, Petri in eo regimine, vel cura ſucceſſor, quàm Romanus Pontifex ab Eccleſia canonicè electus; vt potè in quem ſolùm, & totius Eccleſiæ praxis, & totius antiquitatis teſtimonia conſpirant; Ergo verus ac legitimus D. Petri ſucceſſor in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, ſolus eſt Pontifex Romanus ab ea canonicè electus.

Præte-

Præterea, ſi alius præter Romanum Pontificem aſsignabilis eſſet Diui Petri ſucceſſor in Eccleſiæ primatu, maximè Antiochenus Epiſcopus; ſed ipſe in tali dignitate non ſucceſsit Petro; Ergo ſolus Pontifex Romanus. Maior huius argumenti videtur eſſe certa; nullus ſiquidem eſt, vel fuit vnquàm, qui ſe Petri ſucceſſorem aſſeruerit, vel pro tali ſit habitus, præter Antiochenum, & Romanum Epiſcopum. Minor ergò in qua eſt difficultas, probatur primò authoritate Concilij Nicæni Can.6. vbi Antiochenum Epiſcopum tertium tantùm Patriarcham declarauit, ſicut antea erat; nec vnquam Antiocheni Epiſcopi altiorem in Eccleſia locum, vel gradū quæſierunt. Secundò ex hoc, quod non quilibet Epiſcopi earum Eccleſiarum, quas fundauit Petrus, nec quilibet etiam Petri in illis ſucceſſores, ſunt ij, ad quos ſingularis illa D. Petri poteſtas regendi vniuerſam Chriſti Eccleſiam iure pertinet; ſed ij tantùm, qui ſunt eius ſucceſſores in ea Sede, vel Cathedra, quam ipſe ad mortem vſque conſtanter per ſe tenuit ac adminiſtrauit; licet igitur Euodius, vel ſecundùm alios Ignatius ſucceſſerit Petro in Epiſcopatu Antiocheno, in quo Petrus primùm ſedit, antequam Romam proficiſceretur, non tamen propterea Antiochenus Patriarcha ſupremum dici debet Eccleſiæ caput, ſed ſolus Pontifex Romanus; cum Petrus nunquam cathedram Romanam, vbi primum Romam appulit, deſeruerit, neque eam alio, vt Antiochenam tranſtulerit, ſed in ea viginti quatuor annos, menſes quinque, & dies vndecim vſque ad mortem perſeuerauerit. Iſta vltima conſequentia videtur eſſe certa, ſi antecedens eſt verum, ex illo enim euidenter ſequitur. Antecedens autem probatur; quia poteſtas illa regendi vniuerſam Eccleſiam Vni Petro, vt dictum, à Chriſto tradita & commiſſa, nec in plures diuidi poterat, vt potè Monarchica, nec à Petro deſeri, vel abijci, quamdiu in viuis eſſet, vt potè diuino ſibi mandato iniuncta; atque adeò ad nullum alium tranſire, niſi ad eum, qui eius primùm poſt mortem eſſet ſucceſſor; nàm non ſucceditur niſi cedenti locum, vel per mortem naturalem, vel per mortem, vt ita dicam, ciuilem, legitimam videlicet depoſitionem, aut renuntiationem. Igitur licet omnes alij, vel ſucceſſores, vel Vicarij Epiſcopi, qui varijs alijs Eccleſijs à Petro fundatis præfuerunt, habere quidem potuerint à Petro Epiſcopalem poteſtatem, & authoritatem particularem, ipſique etiam ſuccedere in particulari Epiſcopatu; generalem tamen illam authoritatem gubernandi, ac ſuſtentandi vniuerſam Eccleſiā ab eo minimè acceperunt, ſed illam ſecum Romam tranſtulit, ibique moriens ſuis in eius cathedra ſucceſſoribus integram, reliquit.

Ex quibus facilè apparet totam ſuccedendi rationem, qua Romanus Pontifex potius, quàm Antiochenus, vel aliquis alius, ſuccedit in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, ſuam ex facto Petri originem duxiſſe; vt enim optimè notant Theologi ad præſens inſtitutum; aliud eſt ſucceſſio; aliud ratio ſucceſſionis. Nam ſucceſſio Romani Pontificis in primatum Petri ex Chriſti inſtituto de iure diuino eſt; quia Chriſtus ipſe, vt ſuperiori capite diximus, inſtituit in Petro Pontificiam dignitatem duraturā vſque ad finem mundi; ac proinde quicumque Petro ſuccedit, eam à Chriſto recipiat neceſſe eſt.

At verò quod Epiſcopus Romanus, qua talis, potius quàm Antiochenus, vel aliquis alius ſit legitimus Petri ſucceſſor, ex facto Petri ortum habuit, non ex prima Chriſti inſtitutione, quæ in Euangelio legitur. Nam potuiſſet Petrus nullam ſedem particularem ſibi vnquam eligere, ſicut fecit primis quinque annis, & tunc moriente Petro, nec Romanus, nec Antiochenus Epiſcopus illi ſucceſſiſſet; ſed is, quem Eccleſia legitimè ſibi elegiſſet; potuiſſet quoque ſemper Antiochiæ manere, & tunc Antiochenus ſine dubio ſucceſſiſſet. Quia verò Antiochena Sede relicta, mox Romanam

manam Eccleſiam eodem anno fundauit, ac per ſeipſum ad mortem vſque conſtanter rexit; non quod ab ea nuſquam diſceſſerit, ſed quod nullo interim alio, qui ipſi ante mortem ſuccederet, relicto, cathedram illic ſemper tenuerit, ac per ſeipſum eidem Eccleſiæ præfuerit; donec poſt annos viginti quatuor, & inceptum vigeſimum quintum feliciſsimo, ac glorioſiſsimo martyrio, vnà cũ D. Paulo à Nerone affectus animam Deo reddidit, anno eius 13. Chriſti verò 69. iuxta probabiliorem Cardinalis Baronij ſententiam, indè factum eſt, vt Romanus Pontifex illi ſuccedat; nunc videamus quo iure ſit hoc inductum, vt coniungeretur Pontificatus Eccleſiæ Pontificatui Vrbis.

CAPVT VIII.

Quo iure Epiſcopus Romanus ſit ſucceſſor Diui Petri in ſupremo Eccleſiæ Monarchatu.

CVm hęc duo inter ſe valdè diſtinguantur, aliquid eſſe de fide, aut eſſe de iure diuino; nec enim de iure diuino fuit, quod D. Paulus haberet penulam, 2. Tim. 4. & tamen hoc ipſum ad fidem pertinet, quod illam habuerit. Sic etiam conſentientibus omnibus doctoribus Catholicis tanquam in aliquo de fide, quod Epiſcopus Romanus canonicè electus ſit legitimus Petri ſucceſſor in Eccleſiaſtica Monarchia, liberè tamen inter illos diſputatur, quo iure, diuino an humano id fiat?

Igitur pro difficultatis intelligentia, ac reſolutione obſeruandum eſt primò, non hic inquiri à quo D. Petrus Eccleſiæ primatum habuerit; ſatis enim conſtat ex dictis illum non habuiſſe, nec ab Apoſtolis, nec ab Eccleſiæ communitate, ſed immediatè à Chriſto Domino. Similiter non quæritur à quo electus Pontifex accipiat poteſtatem Papalem, an ab electoribus, an immediatè à Chriſto? certum eſt enim eum quoque illã habere immediatè à Chriſto; ita vt electores quidem nominent, deſignent, & eligant Pontificem, ſed huic Chriſtus non minus quam D. Petro poteſtatem in vniuerſalem Eccleſiam conferat; reſpectu cuius proinde dicitur Vicarius, aut miniſteriale caput, non autem Eccleſiæ, nec electorum; ſique interdum ita alicubi vocaretur, vel etiam Eccleſiæ miniſter, illud ita intelligendum eſſet; quia Eccleſiam adminiſtrat & regit, vt Rex regnum, vel quod Eccleſiæ finibus eius poteſtas concludatur, & ad eos qui ſunt extra minimè extendatur. Qua ratione D. Paulus tàm de ſe, quàm de reliquis Apoſtolis ac de Petro ipſo loquẽs ait 1. Corint. 2. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum eius.* Tota ergo præſentis quęſtionis difficultas in hoc poſita eſt, an Romanæ Sedis euectio in primã & vniuerſalem? ſiue quod ſolus Põtifex Romanus canonicè electus, ſit verus ac legitimus D. Petri ſucceſſor in primatu Eccleſiæ, vt ſuperiori capite diximus, immediatè ordinatum ſit à Chriſto Domino, ita vt iuris ſit diuini.

Secundò notandum eſt, Romanum Epiſcopum, vel Pontificem Petro diuino iure ſuccedere, atque ita eodem iure diuino eſſe totius Eccleſiæ caput, tripliciter intelligi poſſe. *Primò*, vt ſolùm ipſa ſucceſſio, qua aliquis Petro in regimine vniuerſalis Eccleſiæ ſuccedere debet, ſit de iure diuino, & ex Chriſti inſtitutione profecta; hoc ipſo nimirũ, quod ſumma illa authoritas gubernandi Eccleſiam à Chriſto non ſoli Petro, ſed etiam eiuſdem ſucceſsoribus tradita eſt; idque ipſum proinde ſupremi Paſtoratus officium, velut ordinarium, ac perpetuo in Eccleſia duraturum inſtitutum fuit. Et in hoc ſenſu abſque vlla inter Catholicos dubitatione ex fide certum eſt, Epiſcopum Romanum diuino iure Petro ſuccedere, vt capite ſexto demõſtratum fuit. *Secundò* intelligi hoc poteſt de coniunctione poteſtatis illiùs cũ perſona Romani Epiſcopi non abſolutè, & vt aiunt, in ſenſu diuiſo, ſed in ſenſu compoſito, & ex ſuppoſitione, quod is

vide-

videlicet, & non alius, poſt mortem Petri conſentiente Eccleſia, ſucceſsor Petri, & totius Eccleſiæ paſtor legitimè ſit electus. Et hoc etiam ſenſu à nemine Catholico negari poteſt, Romanum Epiſcopum, tanquàm Petri ſucceſsorē, iure diuino habere poteſtatem in vniuerſam Eccleſiam; cum apertè ſequatur ex priori ſenſu eiuſdem propoſitionis; nec minus verum ſit, & certum, quam quod Ioannes V. g. poſito quod ſit Sacerdos ritè ordinatus, diuino iure habeat poteſtatem conſecrandi, aliaque priuilegia Sacerdotali dignitati annexa. Et propter vtramque cauſam, vel ſenſũ Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Summo Pontifice cap. 12. exiſtimat abſolutè dicendum eſse, quod Epiſcopus Romanus iure diuino ſit Petri ſucceſsor, & totius Eccleſiæ caput. *Tertiò* tandem intelligi poteſt de coniunctione poteſtatis illius cum perſona Romani Pontificis abſolutè, & quaſi reduplicatiuè; vtrum nimirum Epiſcopus Romanus, qua talis Petro diuino iure ſuccedat, vel ſuccedere debeat in ſuprema Eccleſiæ poteſtate. Et in hoc ſenſu procedit præſens quæſtio, ſuntque circa illam diuiſi inter ſe Doctores Catholici.

Quidam enim vt Cardinalis Petrus de Alliaco quæſt. de Eccleſia, Sotus in 4. ſentent. diſtinct. 24. qu. 2. artic. 5. & alij docent iure diuino non eſse annexũ ſupremum Eccleſiæ Pontificatum Epiſcopatui Romano, ſed tantùm ex facto D. Petri, qui Antiochena Sede relicta, Romæ cathedram ſuam vſque ad mortem figere voluit: ideoque inferunt Eccleſiæ conſtitutione fieri poſse, vt Summus Pontifex retento ſummo Pontificatu, deſerat Epiſcopatum Romanum, ſiue quod idem eſt, Sedem Romanam cum altera mutare, ſeu aliò transferre poſsit; aut etiam nulli ſe ſedi mancipare, & addicere inſtar Pauli, qui nuſquam ſedem ſtatam & fixam habuit; nec non D. Petri, quandò primùm fuit à Chriſto inſtitutus, nulli enim Epiſcopatui in ſpecie tunc erat mancipatus; ità tamen vt vbicumque degat, ſupremus Eccleſiæ Antiſtes dicatur, & habeatur.

Quæ ſententia nihil habere videtur contra fidem; adhuc enim non eſt ſatis determinatũ, an re vera Epiſcopus Romanus, hoc ipſo, quod talis eſt, iure diuino, an ſolùm Eccleſiaſtico, Petro Apoſtolo ſuccedat in primatu Eccleſiæ. Et omnes illæ Sanctorum Patrum ſententiæ, quibus aſſerunt, Romanæ Sedis Epiſcopum, ex Chriſti inſtitutione Petro ſucceſsiſse, vel etiam Romanæ Sedi infallibilitatis, ſeu ſtabilitatis in fide priuilegium annexum eſse, facilè intelligi poſsunt, iuxta duplicem priorem ſenſum ſtatim allatum; nimirum vel de ipſa inſtitutione poteſtatis illius abſtractè; ſiue etiam ex illa hypotheſi, quod Epiſcopus Romanus ſit is, quem Eccleſia ipſa ſucceſsorem Petri conſtituit, ſiue id ſuo arbitratu, ſiue ex peculiari Chriſti inſtitutione fiat, vel tandem, quod in idem recidit, huiuſmodi Patrũ ſententiæ poſsunt accipi de Epiſcopo Romano, & Eccleſia Romana formaliter conſideratis, quamdiu nimirum in illis perſeuerat primatus, & ſedes Petri, & conſequenter prout Eccleſia Romana coincidit cum vniuerſali, Romanuſque Pontifex cum ſupremo eius paſtore, modo ſuperiori ſectione explicato capite vltimo.

Alij verò vt Caietanus opuſculo de Primatu Romanæ Eccleſiæ, Dominicus Bannes 22. Franciſcus Turrianus lib. 1. contra Centuriat. cap. 18. Gregorius de Valentia 22. alijque plures dicunt, non eſse quidem inſtitutionem Euangelicã, quod Romanus Epiſcopus potius, quam Antiochenus Petro in primatu ſuccedat: habere tamen Eccleſiam Romanã hanc prærogatiuam à Chriſto, eiuſque inſtitutione, eo quod Petro iuſserit, vt mox dicemus, non ſolùm vt Romę moreretur ſed inſuper vt Eccleſiam Romanam, ibi moriens hæredem ſui primatus ſubſtitueret, ita vt aliò transferri, aut ipſomet carere non poſset; ita vt vbicumque cõtingeret Summum Pontificem degere, ſemper Romanus Epiſcopus eſset, nec vllus alius huius vrbis Epiſcopatum in ſoli-

ſolidum, & titulariter, vt vocant, obtinere poſset.

Quæ ſententia, licet non ſit apertè de fide propter ſtatim dicta, & quia præceptum Chriſti factum Petro, de Romam eundo, vel reuertendo, in quo potiſsimum fundatur, nulla diuinæ Scripturæ, vel traditionis authoritate ſufficienter comprobari videtur, ſed aliquibus tantùm teſtimonijs; attamen vt prima communior eſt, ita & probabilior à nobis iudicatur. Primò quia Sanctus Marcellus Papa in epiſtola ad Antiochenos ſcribit Petrum Domino iubente veniſse Romam: *Petri ſedes*, inquit, *primitus apud vos fuit, quæ poſtea iubente Domino Romam translata eſt*. In eamdem ſententiã referri poſſunt Anacletus epiſtola 2. & Sixtus II. epiſtola 1. itemque D. Ambroſius oratione contra Auxentiũ pro fuga, vbi dicit, *Petrum Chriſti iuſſu Romæ potius, quàm alibi martyrium pertuliſse*. Quod ex hiſtoria colligitur, quam referunt Egeſippus lib. 3. de excidio Hieroſolimit. cap. 2. & ipſe Ambroſius lib. 5. epiſt. 32. nec non etiam D. Gregorius in explicatione quarti Pſalmi pænitentialis; narrant enim, cum Petrus carcere ſolutus Roma exiret, Chriſtum illi occurriſse, & Petro interroganti quo pergeret, reſpondiſſe; *Vado Romam iterum crucifigi*. Quo reſponſo D. Petrus ſibi diuinitus mandari, vt Romam reuerteretur, & ibi mortem ſubiret, extemplo intellexit; non alia certa ratione, nè aliò ſedes Petri videretur trãslata, & vt morte ſua ſupremum Orbis Pontificatum in Romana Sede perpetuò ſtabiliret; quod vrget Papa Gelaſius in decreto de Scripturis Apocryphis.

Quia autẽ rem hanc præ alijs S. Ambroſius accuratè deſcribit loco citato contra Auxentium, libenter eius verba refero; *Idem Petrus poſtea, victo Simone, cum præcepta Dei populo ſeminaret, doceret caſtimoniam, excitauit animos Gentilium. Quibus eum quærentibus, chriſtianæ animæ deprecatæ ſunt, vt pauliſper cederet. Et quamuis eſſet cupidus paſſionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus eſt: rogabatur enim, vt ad inſtituendum, & confirmandum populum ſe reſeruaret. Quid multa? nocte muro egredi cœpit: & videns ſibi in porta Chriſtum occurrere, vrbemque ingredi, ait: Domine, quo venis? Reſpondit Chriſtus: Venio iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſponſũ. Chriſtus enim non poterat iterum crucifigi: qui carnem, paſſione ſuſcepta mortis, exuerat: Quod enim mortuus eſt, mortuus eſt ſemel: quod autem viuit, Deo viuit. Intellexit ergo Petrus, quod iterum Chriſtus crucifigendus eſſet in ſeruulo. Itaque ſponte remeauit; interrogantibus Chriſtianis reſpõſum reddidit: ſtatimque correptus, per crucem ſuam honorificauit Dominum Ieſũ*; huc vſque S. Ambroſius.

Secundò probatur noſtra ſententia; quia videtur pertinuiſſe ad perfectionẽ, ſuauitatemque diuinæ prouidentiæ Eccleſiam gubernantis, vt vnus idemque locus ab eius initio, vſque in finem perſeueraret, cuius Epiſcopus eſſet Oecumenicus; vt hac ratione certius, magiſque perſpicuum eſſet caput viſibilis Eccleſiæ, nec non etiam firmior D. Petri ſucceſsio; dicẽdum eſt ergo ſpeciali Dei ordinatione factum fuiſſe, non ſolùm vt Petrus Romæ moreretur, ſed inſuper, quod ibi moriens ſupremam Pontificatus Sedem immutabilem, & ab Epiſcopatu Romano prorſus inſeparabilẽ redderet, conſecraretque.

Tertiò colligi poteſt ab ipſo rerum euentu; niſi enim ſpeciali Dei ordinatione, ac diuino proinde iure ſupremus Eccleſiæ primatus eſſet inſeparabilis à Sede Romana, fuiſſet aliquando ſeparatus; cum tot fuerint huiuſmodi ſeparationis occaſiones tempore Imperatorum, tyrannorum, tempore Gothorum & alijs, quod tamen nuſquam factum legimus, & ideo fatendum eſt, in hac Romanorum Pontificum toties à Patribus celebrata & commendata ſucceſsione, verè digitum Dei eſſe. Quando enim ſeptem Summi Pontifices Galli Clemens V. Ioannes XXI. ſeu XXII. Benedictus X. Clemens VI. Innocentius VI. Vrba-

Vrbanus V. & Gregorius XI. reſidentiã ſuam Auenione in Gallia per ſpatium 73. annorum fecerunt, translatio fuit curiæ, & perſonarum, non dignitatis Pontificatus, ita quod dignitas Pontificatus ſemper remanſit in illis Pontificibus coniuncta Eccleſiæ Romanæ, vt videre eſt in Bullis Pontificijs ibi ab illis datis. Poſſe autem Summos Pontifices, ob temporum calamitates, aliasve rationabiles cauſas à ſua diœceſi interdum abeſſe, dato etiam quod quiſque Epiſcopus particularis iure diuino reſidere debeat in propria diœceſi, nemini dubium eſſe poteſt; vbi tamen huiuſmodi cauſæ deſunt, regulariter eos reſidere debere in Romana diœceſi, tàm bonum regimen priuati Epiſcopatus, quam totius Eccleſiæ commune poſtulare videtur. Quod verò electa fuerit Romana ciuitas potius, quam alia pro ſupremi Pontificatus Sede, licet ex Chriſti Domini præcepto, ac inſtitutione potiſſimam habuerit originem, ſuas quoque habet congruentias, de quibus vide Cardinalem Baronium tomo 1. Annalium paſsim.

Obijcitur primò, ſi coniunctio ſupremæ authoritatis Pontificiæ cum Epiſcopatu Romano eſſet de iure diuino, id eſt, ex ſpeciali ordinatione, & lege Chriſti facta, eſſet quoque de fide, ſed hoc dici non poteſt; ergo nec quoque quod ſit de iure diuino talis coniunctio. Maior huius argumenti videtur eſſe omnino certa; quia licet, vt in principio huius capitis notauimus, ſit longè diuerſũ aliquid eſſe de fide, vel eſſe de iure diuino; de fide enim eſt quidquid eſt reuelatum à Deo, non autem eſt de iure diuino, quicquid eſt reuelatum à Deo, quamuis ſit de iure diuino quod nos illud credamus; V. g. eſt de fide Paulum Apoſtolum habuiſſe penulam; D. Petrũ Malcho amputaſſe auriculam, quæ tamen & ſimilia minimè ſunt de iure diuino; ſtante nihilominus hac differentia, omne illud quod eſt de iure diuino, neceſſario debet eſſe de fide; quandoquidem ex D. Thoma 1. p. quæſt. 1o 1. art. 1o ſuperius citato, in his quæ ſunt ſupra naturam, quæque ex ſola Dei voluntate proueniunt ſupra omne debitũ naturæ, cuiuſmodi eſt præfata coniunctio, nobis innoteſcere non poſſunt, niſi quatenus diuinitus reuelata ſunt; & conſequenter niſi quatenus ad fidem pertinentia; talem autem coniunctionem non eſſe fidei obiectum, quæ erat minor primi argumenti, probatur, quia nec habetur in Scriptura, nec in traditione, quibus tamen diuina reuelatio, nec non res ad fidem pertinentes adęquatè continentur.

Reſpondetur ad hoc argumentum concedendo maiorem; rem videlicet aliquam eo modo eſſe de fide, ac eſt de iure diuino, non tamen vice verſa, eſſe de iure diuino, omne illud quod eſt de fide, quamuis ſit de iure diuino quod nos illud credamus; vnde cũ dixerimus probabile tantùm eſse, quod coniunctio ſupremæ poteſtatis Pontificiæ cum Epiſcopatu Romano ſit de iure diuino, ſiue quod D. Petrus ex aliquo mandato, aut reuelatione ſufficienti ad inducendum ius diuinum, coniunxerit Pontificatum orbis, cum Epiſcopatu vrbis, propter rationem ad probationem minoris adductam; & iam ſupra à nobis inſinuatam, eodem quoque modo aſserimus probabile duntaxat eſse quod ſit de fide, propter rationes ad hoc probandum à nobis allatas.

Obijcitur ſecundò ſi dicta coniunctio iuris eſset diuini, ſiue ex ſpeciali iuſsione Chriſti Domini; non autem ex ſolo facto Petri; nunquam poſsent ab inuicem ſeparari Epiſcopatus Romanus nec nõ ſupremus Eccleſiæ Pontificatus, ſed ſunt ſeparabiles; talis igitur earum dignitatum vnio non eſt de iure diuino. Maior videtur eſse certa; minor autem probatur in illo caſu, quo Romana ciuitas funditus euerteretur; ſicut plerique authores, & Patres tempore Antichriſti futurum eſſe opinãtur, tunc enim peribit Epiſcopatus illius vrbis, non autem Summus Eccleſiæ Põtificatus, quia ſicut Eccleſia manebit etiam poſt Antichriſtum, vſque ad conſummationem ſæculi, ita & ſupremum caput illius; ergo ſal-

go ſaltem tunc erit ſeparandum ab Epiſcopatu Romano, & conſequenter non eſt ei de iure diuino alligatum vniuerſaliter loquendo.

Reſpondetur ad hoc argumentum concedendo maiorem, & negando minorem; ad cuius probationem dicimus, ſtante probabilitate noſtræ ſententiæ, probabile quoque eſse, & credibile Deũ nunquam permiſsurum, quod portæ inferi contra vrbem Romanã præualeant, ob Sanctorum Petri, & Pauli interceſſionem, Sedis Apoſtolicæ dignitatem, totiuſque Eccleſiæ vtilitatem, & ita legimus in ſacris Annalibus ſæpe fuiſse præteritis temporibus diuinitus ſeruatam. Caſu tamen quo, etiam ante perſecutionem Antichriſti oppoſitum contingeret, Romanaque ciuitas, & conſequenter Epiſcopatus illius funditus deſtrueretur, nec vnquam reædificarentur, tunc cum prima opinione dicendum putarem, alligationem, ſeu coniunctionem Pontificatus orbis cum Epiſcopatu Vrbis, non eſse de iure diuino, ſaltem vniuerſaliter loquendo, ſed ad ſummum quamdiu vrbs illa, & Epiſcopatus exiſterent. Sicut enim ab ipſo rerum euentu, ſiue ex hoc, quod datis tot, ac tantis occaſionibus ſeparandi præfatas dignitates, nunquam tamen eiuſmodi ſeparatio huc vſque contigit, ſupra collegimus earumdem coniunctionem, non eſſe negotium purè humanum, ſed diuinum; ita tunc à contrario ſeparationis illarum euentu arguere deberemus oppoſitum; vndè in illo poſset Pontifex, quia maneret deſtructa vrbe, aut ipſa Eccleſia deſignare aliquem alium Epiſcopatum, cui vniretur ſupremus Pontificatus, aut quod ſine Epiſcopatu maneret, ſicut à Chriſto ante aſcenſionem Petro collatus fuit, cùm ex dictis ſupra cap. 6. ſuprema authoritas Pontificatus ſit Eccleſiæ eſſentialis, & in ea deſtrui non poſsit.

Extra hunc tamen caſum totalis euerſionis ciuitatis Romæ, exiſtimo nullum dari poſse ita vrgentem, qui validã aut etiam licitam reddere poſset dictam ſeparationem; cum enim ex dictis probabile ſit, quod illa vnio ſit facta iure diuino, ſi ſemel in illo diſpenſandum eſt, debet fieri ex vrgentiſsima cauſa; quamdiu autem vrbs Romana ſubſiſtit, dari non poteſt vrgens cauſa talis diſpenſationis, vel mutationis, nam etiam ſæuientibus perſecutionibus, & cum Summi Pontifices cogerentur exulare, aut abeſse, nunquam tamen hæ iudicatæ ſunt ſufficientes cauſæ transferendi Põtificatum ab Epiſcopatu Romano, igitur præter dictam nulla alia, cur id fieri poſſit aſſignabilis eſse videtur. Deinde quia quantacumque neceſsitas conſtringeret Romanum Pontificem vt ab vrbe Romana abeſset, ſicut multoties abſfuerunt, adhuc tamen extra illam poſsent eſse Epiſcopi Romani, dummodo ſubſiſteret; ergo præter eius euerſionem, nihil eſt, quod dictam ſeparationem inſtificare poſſit.

Ad illud particulare in argumento adductum, de futura tempore Antichriſti Romæ ruina, ac ſubuerſione, reſpondetur hoc quoque inter Doctores Catholicos problema eſſe; de quo videri poteſt Thomas Maluenda lib. 4. de Antichriſto; Franciſcus Suarez in defenſione fidei Catholicæ lib. 5. cap. 7. alijque plures ab illis citati; nos conformiter ad noſtram ſententiam dicimus illam non fore taliter deſtruendam, quin Epiſcopatus eius ſufficienter maneat, & conſequenter, quin Summus Pontifex illũ retinere poſſit. Quod ſi totaliter deſtruatur, eo modo diſcurrendum eſt, quo ſi in alio caſu, extra Antichriſti perſecutionem euerteretur, vt ſtatim diximus. Vel etiam reſponderi poteſt; inſtante iam iam tempore perſecutionis Antichriſti, ſine mundi atque adeo Eccleſiæ militantis ad conſummationem vſque ſæculi tantùm duraturæ, terminandum quoque eſſe per quamdam veluti reſolutionem, ſupremum ipſius Põtificatum, eamque inchoaturam ab ipſamet vrbis, & Epiſcopatus Romani deſtructione. Secundus enim Chriſti aduentus dicitur futurus poſt quadraginta

quin-

quinque dies à morte Antichriſti, cuius etiam perſecutio, cùm ſit futura, omnium, quæ vnquam ſæuierunt atrociſſima ex D. Matthæo cap. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi neque fiet*; nolente Deo ſuos in tam diris perſecutionibus longo tempore relinquere, non diu permittetur ab eo durare, quia vt Scriptura teſtatur, *Niſi breuiarentur dies illi non fieret ſalua omnis caro*; vnde ad electorum conſolationem notauit eadem Scriptura numerum annorum, imo dierum durationis ipſius Danielis 12. *A tempore quo ablatum erit iuge ſacrificium, & poſita fuerit abominatio deſolationis, dies mille ducenti, & nonaginta*, id eſt tres anni cum dimidio, & ad amplius cum ſeptem menſibus; Et Apocalipſ. 11. dicitur regnaturus Antichriſtus *per tempus, tempora, & dimidium temporis*, id eſt vno anno, duobus annis, & medio anno; ſic enim ſe explicat c. 13. dicens, *Regnum beſtiæ*, id eſt Antichriſti, *futurum per quadraginta duos menſes*. Quiquidem ſpatium trium annorũ cum dimidio conficiunt; Nullum autem videtur inconueniens, quod in tam paruo temporis interuallo, quo mundus & Eccleſia finem habitura ſunt, ſuppoſita præſertim ciuitatis & Epiſcopatus Romani deſtructione, cum eo non coniungatur amplius de facto ſupremus Pontificatus, ſed ſolùm de iure.

CAPVT IX.

De noui Pontificis electione, rebuſque ad illam ſpectantibus.

POſtquã in ſuperioribus egimus de prima à Chriſto Domino facta in perſona D. Petri ad ſupremum Eccleſiæ Pontificatum inſtitutione; oſtendimuſque talem cum eo dignitatem extinctam non fuiſſe, ſed ad ſucceſſores ſuos Romanos Pontifices tranſijſſe, & ad finem vſque mundi perſeueraturam eſſe, ſupereſt iam vt breuiter tractemus de eorumdem ad illam aſſumptione. Pro cuius intelligentia notandum eſt, aliud eſſe deſignationem perſonæ in Papam aſſumendæ; aliud verò collationem dignitatis, vel poteſtatis Pontificiæ illi competentis. Etſi enim hæc duo coniuncta fuerint, quando Chriſtus Dominus perſonam Petri in ſupremum Eccleſiæ Monarcham deſignauit, & elegit, illique poteſtatem eius propriam cõceſſit; poſſe tamen hæc duo inter ſe ſeparari, ſatis patebit ex dicendis, & interim ex eo quod principes ſæculares, cum aliquem in Epiſcopum nominant, perſonam quidem deſignant, & tamen dignitatem, nec authoritatem impertiuntur, ſed illam confert Pontifex, nominationem Principum approbando. Vnde conuenientibus omnibus Doctoribus Catholicis in hoc tanquam de fide certiſsimo, quod ſolus Chriſtus immediatè Summo Pontifici conferat debitam illi dignitatẽ ac authoritatem, plura alia de eius deſignatione, vel electione ſalua fide inter illos diſputantur, pro quorum explicatione ſequentes ſtatuemus cõcluſiones.

I. Concluſio, quando Summus Pontifex de nouo creatur, electores quicumque ſint illi, de quo ſtatim, perſonam quidem deſignant; at ſolus Chriſtus Dominus immediatè illi confert Pontificiam dignitatem, eique omnia annexa priuilegia. In hanc concluſionem conſentiunt omnes Theologi. Etſi enim electio requiratur, vt ſuprema illa poteſtas à Chriſto Pontifici conferatur; non ob id tamen electores dicuntur eum eligere, quia ipſi dent illam; & hac forſan de cauſa, inter alias Pontificia electio, vocatur interdum creatio, quoniam ſicuti ſolius Dei propriũ eſt creare, ita quoque ad eum ſolum pertinet, electo, ſiue ab electoribus deſignato Pontificiam dignitatem dare. Ad cuius probationem primo faciunt ſuperius paſsim citata Sanctorum, ac veterum Patrum dicta, vel teſtimonia, quibus aſſerunt Romanum Pontificem ſuam à Chriſto Domino habere poteſtatem.

Secundò de fide eſt Summum Pontificem eſſe caput miniſteriale reſpectu Chriſti, ſeu vicarium eius, non autem

Eccleſiæ; vnde etiam in Concilio Conſtantienſi contra Bohemos, & Vvicleſum definitum fuit Pontificem non eſſe Vicarium Eccleſiæ; ſique aliquando vocatur eius miniſter, iam notauimus ſupra, id ita intelligendum eſſe, quia Eccleſiam adminiſtrat & regit; vel etiam tunc particulam Eccleſiæ accipi debere in vi præciſè genitiui, quod ſignificat poſſeſſionem, non autem ablatiui quod ſignificat deriuationem, ita vt idem ſit vicarius, aut miniſter Eccleſiæ, ac miniſter vel vicarius ab Eccleſia conſtitutus, ſuamque ab illa recipiens poteſtatem: Summus igitur Pontifex non ab Eccleſia, ſed à ſolo Chriſto illam agnoſcere debet. Sicut enim Prorex immediatè à Rege ſuam habet authoritatem, ita & Papa, qui eſt veluti pro Pontifice Chriſto, eiuſque dicitur in terris Vicarius, ſuam pariter ab eodem Chriſto recipere debet.

Sic poteſtas illa deriuatur ex lege, & decreto quodam diuino, quo Chriſtus Dominus certò ſtatuit eam perſonæ ritè legitimèque electæ conferre, ac ſimul eidem infallibili quodam ductu aſſiſtere in ijs rebus tam fidei, quam morum decernendis, quæ ad communem fidelium ſalutem, fideique integritatem pertinent: quod quidem decretum diuinum nulla humana authoritate, aut poteſtate ſuppleri poſſe, ſatis per ſe notum eſt. Nemo enim plus iuris in aliū transferre poteſt, quam ipſe habeat, *L. traditio, ff. de acquirendo rerum dominio*. Igitur Summus Pontifex, quamuis ab electoribus ſuæ perſonæ deſignationem agnoſcere poſſit, ſoli tamen Chriſto pro dignitate collata gratias referre debet. Qua de cauſa omnes Pontifices Romani in ſuis litteris ſe diuina prouidentia, & electione aſſumptos ad Pontificiam dignitatem profitentur, quia licet applicatio Pontificatus ad hanc determinatam perſonam non fiat immediatè à Chriſto Domino, ſed mediante electione humana, vt mox dicemus, ab eo tamen immediatè recipit illa Pontificiam dignitatem. Circa cuius conceſſionem iterum obſeruandum eſt, ita reſpectu huius deſignatæ perſonæ nouam eſſe, vt tamen ex priori conceſſione facta D. Petro originem trahat; atque adeo moraliter eadem ſit cum illa; tunc enim ſtabili, vnaque voluntate ſtatuit Chriſtus Petro conferre Eccleſie primatum, & omnibus eius legitimis ſucceſſoribus; id eſt loco illius ritè, & canonicè electis, ſeu deſignatis; qua voluntate poſita, neceſſitate quadam hypotetica, toties quoties illa eadem dignitas communicatur ritè electo.

Obijcitur primò ſi electores Pontificiam dignitatem per ſuam electionem perſonæ electæ non conferrent, inde ſequi, non eſſe dicendos abſolutè electores, quod tamen videtur abſurdum, cum ita ſoleant appellari ſimpliciter, & ſine vlla reſtrictione.

Reſpondetur negando ſequelam maioris pro cuius explicatione notandum eſt in electione Pontificia plura eſſe conſideranda, primò perſonam ipſam, quæ eſt ſubiectum Pontificatus, ſecundò dignitatem, deinde coniunctionem, vel vnionem vnius cum altero. Si loquamur de perſona abſolutè, ſatis conſtat eam eſſe à ſuis cauſis naturalibus, ſi de illa vt tali, id eſt cum denominatione electæ vel deſignatæ ad Pontificatum, à ſolis electoribus eſt, illorum enim eſt perſonam immediatè deſignare, ſicut ſolius Chriſti eſt Pontificiam dignitatem conferre; ipſa verò vnio, vel coniunctio eſt ab vtriſque, id eſt à Chriſto Domino, mediante actu humano electorum; dum enim eligunt, & deſignant certam perſonam, aliquo modo concurrunt ad vnionem Pontificatus cū illa; eaque ratione verè, ac ſimpliciter dicuntur eligere Pontificem, eſſeque cauſam, vt talis ſit Pontifex, habeatvè illam poteſtatem, quamuis eam non dent, neque ſint illius cauſa. Quemadmodum in generatione hominis, vbi anima creatur in corpore à ſolo Deo, principium generans diſponendo materiam, dicitur cauſa vnionis animæ cū corpore, indeque homo generare abſolutè

Digitized by Google

lutè hominem, licet non producat animam hominis.

Obijcitur ſecundò; vbi in electione alicuius magiſtratus, hæc duo, deſignatio nimirùm perſonæ, & collatio poteſtatis, ad diuerſos pertinent, is qui dignitatem confert, ius habet non conferendi talem dignitatem, ſi perſona deſignata non ſit digna, nec ſolùm ius habet, ſed eo interdum vtitur, vt ſatis patet in confirmatione Epiſcoporum, quæ fit à Summis Pontificibus; ergo cum nunquam conſtet, an perſona electa digna ſit, & idonea Summo Pontificatui, ſi ex vi electionis humanæ non habet poteſtatem, ſed expectanda ſit ex Chriſti collatione, ac veluti confirmatione, nunquam ſatis conſtabit, an Papa electus, verus ſit Papa; quod magna ſecum fert inconuenientia.

Occaſione huius argumenti quidam hæretici cenſuerunt, electum non fieri verum Papam, niſi ſit vir probus, imo & de numero prædeſtinatorum, vt in fine huius capitis videbimus, & hunc errorem refutabimus; Ad illud interim reſpondetur concedendo maiorem de dignitate requiſita; vt perſona deſignata per electionem ſit in virtute legum ſimpliciter & abſolutè capax poteſtatis conferendæ, non autem de dignitate ex vi legum per accidens, & impertinenter ſe habente ad huiuſmodi capacitatem. Vt autem dicemus capite ſubſequenti, perſona ab Eccleſia per electionem deſignata ad Summum Pontificatum, non poteſt non eſſe digna prima dignitate, licet interdum careat ſecunda; vnde Chriſtus Dominus non poteſt ex vi legis à ſe poſitæ, & ſtatutæ non conferre illi Pontificiam authoritatem, & conſequenter nunquam verſamus in ancipiti, an Papa electus, verus ſit Papa, imo diuina fide credimus. Igitur inter Pontificiam electionem, & alias cæterorum magiſtratuum, vbi deſignatio perſonæ, & collatio poteſtatis ad diuerſos pertinent, paritas conſiſtit in hoc, quod ſicut in electionibus illorum magiſtratuum, quando perſonæ deſignatæ habent dignitatem, ſiue qualitates ex vi legum ſimpliciter requiſitas, quæcumque ſint illæ, vt electio ſit valida, & legitima, non poteſt non illis conferre poteſtatem, factamque electionem confirmare ille, ad quem hoc de iure pertinet; ita etiam in electione Papæ, non poteſt non conferri à Chriſto Domino perſonæ per illam deſignatæ Pontificia authoritas, ſi habet omnes conditiones ab eodem Chriſto ſtatutas, & ſtabilitas. Diſparitas autem eſt circa differentiam qualitatum in vtraque electione deſideratarum ex parte ſubiectorum eligibilium, vel deſignandorum, vt explicabitur in fine huius capitis.

II. Concluſio, Chriſtus Dominus aſcendens in cælum nõ retinuit ſibi poteſtatẽ eligendi Summos Eccleſiæ Pontifices; iſta quoque concluſio eſt certa, & neceſſaria: primòque patet ex praxi, & vſu Eccleſiæ, in qua, & à qua licet cum aliquali diuerſitate, facta eſt ſemper hæc electio; quod procul dubio non contigiſſet, ſi talem ſibi poteſtatem Chriſtus retinere voluiſſet, nec illam hominibus conferre: Secundò quia conueniens fuit hominum Eccleſiam humano modo regi quoad fieri poſſet, cui ſanè conſentaneum non fuiſſet, ſi continuo quodam miraculo ſignum de cælo expectandum fuiſſet, ad cognoſcendum, quem ibi Chriſtus Dominus elegiſſet.

Si quis obijciat Actor. 1. D. Matthiæ electionem ad Apoſtolatum viſibili aliquo ſigno à Deo eſſe declaratam, quod per illa verba, *cecidit ſors ſuper Matthiã*, aliqui doctores ſignificari putant, poſt Sanctum Dionyſium cap. 5. Eccleſiaſticæ hierarchiæ, vbi ſic ait: *Videntùr ela- quia ſortem nominaſſe diuinum quoddam donum declarans illi Hierarchico choro à diuina electione oſtenſum.*

Reſpondetur hoc argumentum nihil conuincere contra noſtram concluſionem, ſed illi potius fauere, eamque clarè probare; ſicut enim Chriſtus Dominus vt modo ſe accommodaret humano, reliquit tunc Eccleſiæ electionem

nem

nem alicuius ad Apoſtolatum, loco Iudæ præuaricatoris, elegitque de facto Matthiam, Chriſto tamen illi conferente Apoſtolatum, ſiue Apoſtolicam dignitatem; ita etiam eidem reliquit in perpetuum electionem Summorũ Pontificum, reſeruata ſibi ſolùm collatione Pontificiæ dignitatis, quia cùm illa ſit ſuprema totius Eccleſiæ; imo ſuperior ad totam Eccleſiam, vt ſæpius ſupra diximus, non poterat ab alia, quàm à poteſtate diuina conferri.

Ad illud autem, quod hæc electio viſibili aliquo ſigno fuerit à Deo declarata, vndè quis poſſet inferre, ita quoque modo debere fieri in electione Sũmorum Pontificum; Reſpondetur primò hoc inter doctores controuerti; ſed illo etiam admiſſo, dicimus trahi non poſſe in exemplum pro Summorũ Pontificum electionibus. Quoniam Apoſtolatus pro vt tunc fuit in illis primis fundatoribus Eccleſiæ includebat ſpeciale munus legationis Chriſti, & hac de cauſa non poterat dari niſi ab illo, vel per ſè immediatè, vel per aliquod viſibile ſignum: vndè etiam apparuit in propria perſona ipſi Saulo, vt eum conuerteret, & ad Apoſtolatum deſtinaret, tanquàm teſtem Reſurrectionis ſuæ, vt ait D. Thomas 1. p. quæſt. 57. art. 6. ad 3. & quandò tàm ipſe, quam Barnabas Apoſtolatum acceperunt facta fuit reuelatio ſpecialis Actor. 13. *Dixit illis Spiritus Sanctus ſegregate mihi Saulum, & Barnabam ad opus, ad quod aſſumpſi eos.* Propterea ergo ſpeciali reuelatione deſignati ſunt, quicumque ad Apoſtolatũ aſſumebantur, quia hoc munus ſpecialem etiam delegationem, & commiſſionem Chriſti poſtulabat. At verò dignitas Pontificia, & ſi ſuccedat Apoſtolatui Petri in ratione ſupremi regiminis Eccleſiæ, non tamen in ſpeciali illa delegatione, ſed ſolùm in poteſtate ordinaria, vndè ſucceſſores per electionem duntaxat, abſque alia reuelatione, vel ſigno de cælo fieri conueniebat; & ita Chriſtum voluiſſe confirmat factum ipſum.

III. Concluſio, Chriſtus quoque non præſcripſit modum eligendi Summum Pontificem. Hęc etiam concluſio eſt certa; & colligitur ex eo quod varius in Eccleſia fuerit talis modus; ſi enim Chriſtus illum determinaſſet, ille idem, & vnicus fuiſſet ſemper in Eccleſia conſeruatus, & retentus. Igitur cùm ex dictis, nec Pontificia electio fiat à Chriſto, nec etiam ab eo modus illius pręſcriptus fuerit; ſupereſt vt videamus, quibuſnam reliquerit vtrumque ius, tàm nimirum eligendi Summum Pontificẽ, quam præſcribendi modũ talis electionis. Supponimus enim hic tanquàm certum Chriſtum noluiſſe, nec etiam decuiſſe quod in noua lege Sacerdotes, multoq; minus ſupremus Sacerdos per carnalem generationem propagarentur. Cum enim Sacerdotium nouæ legis ſit ſpirituale, & longè perfectius eo veteris legis, conueniens fuit per ſpiritualem generationem, id eſt electionem Sacerdotes aſſumi & inſtitui, vt inſtitutio eorum, ipſi Sacerdotio & ſacrificio melius, ac perfectius reſponderet; tum etiam quia ratio habẽdi miniſtros idoneos ſecurior eſt per electionem, quàm per carnalem propagationem, ſecundum quam cogeremur interdum paſtores pueros; interdum & imperitos habere; quod in maximum Eccleſiæ damnum ac dedecus vergeret. At per electionem viri idonei ad Eccleſiaſtica munia peragenda promouentur; & contrarium ſi nonnunquam accidat, id non electionis naturæ, ſed eligentium vitio ttibuendum eſt. iam ſit in ordine.

IV. Concluſio, Principes & Magiſtratus ſęculares nullum à Chriſto Domino ius habent eligendi Summum Põtificem; in hac concluſione conueniunt omnes Theologi. Primò quia non ſolùm pro tali iure nulla poteſt adduci vel Scripturæ, vel Patrum authoritas; ſed contrarium potius inuenitur definitum in Concilio IV. Conſtantinop. Canone 28. *Sancta, & vniuerſalis Synodus definit neminem Laicorum Principum, vel potentium, ſemet inſerere debere electioni, vel*

promo-

promotioni Patriarchæ, vel Metropolitani, vel Epiſcopi cuiuslibet, præſertim cum nullam in talibus poteſtatem quemlibet potentium, vel cæterorum laicorum habere conueniat, ſed potius ſilere, ac attendere ſibi vſquequo regulariter à collegio Eccleſiæ ſuſcipiat finem futuri Pontificis electio. Secundò quia talis electio, vel ius eligendi Summum Pontificem non pertinet ad poteſtatem laicam, ſed eſt actus poteſtatis ſpiritualis, quę cum in principibus ſæcularibus ex ſe non reperiatur, nec illis à Chriſto Domino conceſſa fuiſſe legatur; dicendum eſt eos, nec non etiam cæteros laicos nullum ius habere eligēdi Summum Pontificem.

Quod igitur aliquos Imperatores, ſæcularesſque Principes nonnunquam Summorum Pontificum electionibus ſe ſe immiſcuiſſe, vel etiam illorum aſſenſum ad eas interuenire debuiſſe, quinimò eò res deueniſſe, vt Pontifex electus nonniſi de conſenſu Imperatoris conſecrari poſſet, in hiſtorijs legamus. Primò id totum iniqua, & temeraria plurium vſurpatione factum fuit; eaque de cauſa grauiter punitos eſſe, diuina vlciſcente iuſtitia, refert Abraham Bſouius cap. 2. de Romano Pontifice. Vel ſecundò dicendum eſt, aliquos cæpiſſe ſe introducere in ordinatione Sedis Apoſtolicæ ſchiſmatis tollendi cauſa, vel ad ſedandos tumultus, aut contentiones dirimendas, vt contigit Valentiniano, in electione S. Damaſi, Honorio, in electione Bonifacij I. Theodorico Gotho in electione Symmachi. Qua in re dicti Imperatores nō vidētur propriæ authoritatis limites exceſſiſſe, quia ſolùm defendebant Ecclesiam, veroſque Pontifices ab intrusis. Poſtea tamen Iuſtinianus intra illos terminos non ſe continuit, ſed potius Eccleſiam Romanam grauauit non quidem electioni Pontificiæ ſe ingerendo, verùm prohibendo ne electus conſecraretur ante aſſenſum Imperatoris, ea videlicet de cauſa, ne in Italia, quam à Gothis dux eius Narſes recuperauerat, aliquid contra Imperatorē deinceps tentaretur, ſi Pontifex ipſi minus gratus eligeretur. Quod quidem contra ius vſurpaſſe Iuſtinianum, eiuſque ſucceſſores grauiſſimè conqueritur D. Gregorius *ſuper Pſalm. 5. pœnitentialem* explicans illum verſum, *tota die exprobrabant mihi inimici mei*; eaque de re videri poteſt Aymonius *lib. 3. de geſtis Francorum cap. 74.* agens de electione Gregorij.

Cum autē hęc iuris vſurpatio à Iuſtiniani temporibus ad Conſtantinum Pogonatum vſque duraſſet; iſte permotus ſanctitate Benedicti II. tunc in Apoſtolica cathedra ſedentis circa annum Domini 684. miſit ad eum ſanctionem, non qua primatū ipſi deferebat, vt mendaciter ex Platina refert Luthetus *lib. de poteſtate Papæ*, ſed remittebat ius, quod habebat, vel potius habere ſe exiſtimabat in electione, aut confirmatione Pontificis, expreſsè iubendo, vt is deinceps quem Clerus, & Populus Romanus elegiſſet, mox verus Chriſti Vicarius haberetur, nulla expectata Imperatoris sētentia, vel aſſenſu. Licet alij, vt Beda referant ad Papam Conſtantinum & Iuſtinianum II. dictum Iuniorem circa annum Domini 708. *Et in capite Agatho 63. diſtinctione*, dicitur ab Agathone Papa circa annum Domini 678. ab Imperatore, Conſtantino ſcilicet Pogonato tunc viuente obtentum fuiſſe, vt releuaretur quantitas pecuniæ, quæ ſolebat dari Imperatoribus, pro obtinenda licētia ordinandi Pontificem, licet expectādum eſſet eius decretum, vt ſecundum eius iuſsionem fieret ordinatio; quod tamen poſtea etiam relaxauit, vt diximus, Benedicto II.

Tertiò tandem ab ipſiſmet Summis Pontificibus ſupradictum ius aliquibus imperatoribus collatum fuiſſe legitur, ab Adriano Papa I. Carolo Magno, ob pulſos Italia Longobardos, aliaque plura Eccleſiæ Romanæ præſtita ab eo beneficia, vt refert Gratianus *in cap. Adrianus*; cui tamen priuilegio Ludouicus Pius Caroli ſucceſſor renuntiauit, ex eodem Gratiano *in cap. Ego Ludouicus*. Vndè vſque ad Leonem VIII. circa annum

Domi-

Domini 964. libera vti antea manſit electio Romanorum Pontificum, ab illo enim Otho I. Imperator denuo illud idē ius impetrauit; vt habetur *cap. in Synodo 63. diſtinct.* ſed huic etiam renuntiaſſe in eadem diſtinctione refertur. Poſtea totaliter illud abrogauit Gregorius VII. multis clarus miraculis circa annū Domini 1073. Indeque Summi Pontifices abſque tali Imperatorum aſſenſu, electi, & conſecrati fuerunt, atque etiamnum in dies eliguntur, & conſecrantur. De qua materia vide Boetium Eponem Heroicar. quæſt. libro 1. Solùm aduerto, quòd vbi Pontifices aliquod priuilegiū Imperatoribus conceſsiſſe legimus, illud non fuit ius eligendi, loquendo rigorosè de actu electionis, quaſi ipſi per ſe, aut per alium ſuffragium ferrent, aut cum Clero ferre poſſent, ſed ius tantum aliquod approbandi electionem factam, illiue aſſentiendi, non ita tamen, quòd ſine tali approbatione, vel aſſenſu valida, ac legitima non eſſet electio, quia vt habetur *in cap. cum vna de electione*, non prohibetur mixtis electionibus quin Regis requiratur aſſenſus; non propterea tamen electionem impediri.

V. Concluſio, Veriſimilius eſt quod Chriſtus Dominus talem poteſtatem Summis Pontificibus, ſaltem ordinariā non conceſſerit, vt anteceſſor eligere, vel deſignare poſſet ſucceſſorem; in hac re licet diuiſi ſint inter ſe Doctores Catholici, vt videre eſt apud Aſorium Tomo 2. lib. 4. cap. 5. Suareſium in tomo de fide diſputat. 10. ſect. 4. Ioannem à S. Thoma ibidem in tractatu de authoritate Summi Pontificis diſput. 2. artic. 1. nihilominus communior, magiſque certa eſt ſententia in concluſione à nobis expreſſa.

Probatur primò ex traditione, & vſu Eccleſiæ, ſecundùm quem ipſa ſemper ſummos elegit Pontifices à temporibus Apoſtolorum, nunquàm verò ſucceſſor ab anteceſſore deſignatus eſt, niſi ſemel à Bonifacio II. circa annū Domini 531. qui congregata Romę Synodo Vigilium Diaconum ſibi ordinauit ſucceſſorem, ob eam fortè cauſam, vt nullo vacantis Sedis loco relicto, eriperet è Gothorum Regum manibus, quam ſibi vſurpauerant in electione Summorum Pontificū authoritatem; verum eodem anno coacto altero Romæ Concilio, ipſemet talem electionem velut illegitimam, & ſacris canonibus contrariam irritauit, & reſcidit; ipſumque conſtitutum, ſiue decretum præſente Clero, & Senatu, incēdio conſumpſit: Quod certè validiſsimum eſt pro noſtra concluſione argumentum.

Nec illi quidquam obſtat factum D. Petri, quem referunt deſignaſſe Clementem pro ſuo immediato ſucceſſore; quidquid enim ſit de immediata ſucceſſione Clementis D. Petro in Pontificatum, quam affirmant aliqui, negant alij; de qua videri poteſt ad copiam Cardinalis Baronius ad annum Chriſti 69. tomo 1. Annalium; dictum factum facili negotio poteſt intelligi, non quaſi Petrus ordinarit, aut elegerit Clementem in ſuum ſucceſſorem, ſed tantùm Chriſtianis, quid de eo ſentiret, antè obitum commendatitiè declararit. Cum enim D. Matthiam, qui multos ſuæ dignitatis collegas erat habiturus, abſque conſenſu fratrum eligere noluerit, ne inquit Chriſoſtomus homil. 3. in acta, *cui videretur gratificari*, certo quaſi argumento eſt, Clementem, qui ſolus abſque conſorte modo Monarchico Eccleſiam erat gubernaturus, ab eo realiter non fuiſſe electum, ſed hoc Eccleſiæ iudicio reliquiſse, ita tamen, vt quam de eius ſanctitate, gubernandique peritia opinionem conceperat, fratribus ante mortem ſignificare voluerit. Sunt etiam multi qui factum Petri de ordinatione intelligant, ita vt idem ſit Petrum tradidiſse Pontificatum Clementi, ac ipsū ordinaſse. Totaliter autem ruit, ſi cum opinione probabiliori, quæque ex Canone Miſsæ manifeſtè colligitur, aſseratur Clementem D. Petro non ſucceſsiſſe immediatè, ſed Linum, deindè Cletum, quos non tantùm Petri coadiutores eo Roma abſente fuiſse, ſed etiam

veros Pontifices Romanos, concors tùm veterum tùm modernorum doctorum ſententia eſt.

Secundò probatur noſtra concluſio; quia actus eligendi Summum Pontificem per ſe loquendo eſt actus illum nõ ſupponens, cum ſit actus illius factiuus quantum eſt ex ſe; Igitur per ſe loquẽdo non debuit competere Summo Pontifici, nec illi à Chriſto Domino concedi, ſed Eccleſiæ, quæ manet mortuo, & non exiſtente Papa. Sicut hoc ipſum quaſi iure Gentium videtur introductũ, vt in omni Republica, vel Regno quod ſuos creat Principes, aut Reges, poteſtas electiua non ſit in principe anteceſſore, ſed in his qui manent eo iam mortuo, & non exiſtente; alioquin ſi princeps anteceſsor deſignaret ſucceſsorem; non tàm ad electionem, quàm ad propagationem pertineret, quemadmodum accidit in illis, qui in principatibus, aut regnis iure generationis ſuccedunt. Vndè hoc ipſo quod Chriſtus Dominus Summorum Pontificum ſucceſsionem hæreditario iure inſtituere noluit, cenſetur poteſtatem electiuam conceſsiſse Eccleſiæ, quæ ſede vacante manet, non autem Pontifici anteceſsori.

Tertiò probatur poſſe quidem Summum Pontificem aſſumere coadiutorẽ, eumque cõmendare, vt ſtatim diximus, non autem ſibi ſucceſſorem deſignare; ſic enim facilè poſſet quis nepotem, vel conſanguineum, aut affinem, & familiarem eligere; & ita carni ac ſanguini proſpicere potius, quam bono vniuerſali prouidere; atque adeò in Eccleſia cum maximo eius diſpendio dici illud Pſalmiſtæ, *Hæreditate poſſideamus Sanctuarium Dei.*

Ex hac noſtra concluſione, eiuſque probationibus infertur primò cum illis authoribus, qui eam abſolutè ſequuntur, ita Summum Pontificem habere ius dirigendi, vel præſcribendi modum in electione Pontificia ſeruandum ex ſtatim dicendis, vt tamen introducere non poſſit in Eccleſia pro ordinaria eligendi forma, quod prædeceſſor eligat ſucceſſorem, nec alias ſimiles, quæ in Eccleſiæ perniciem manifeſtè vergerent; vndè ſi hoc tentaret, nec valeret, neque obſeruandũ eſſet; ex ſuppoſitione enim iuris diuini, quodq; Chriſtus talem Sũmo Pontifici ordinariam poteſtatẽ contulerit, Eccleſiæ verò in aliquo caſu extraordinario, quaſi ex iure naturali, ſeu potius connaturali ſequitur eum poſſe talem dumtaxat ſtatuere modum, qui iuſtus ſit, & in Eccleſiæ ædificationem, non autem in ruinam.

Infertur ſecundò, cur in concluſione dixerim Chriſtum Dominum talem Summis Pontificibus authoritatem non dediſſe ſaltem ordinariam, vt prædeceſſor eligere poſſet ſucceſſorem; eò quod in aliquo raro; & extraordinario caſu, quid fieri poſſet, non parua eſt difficultas inter doctores; Suares enim in tractatu de fide diſput. 10. ſect. 4. affirmat vrgente grauiſſima aliqua Eccleſiæ neceſſitate, poſſe Pontificem iuſta legitimaque authoritate deſignare ſibi ſucceſſorem. Negat autem Ioannes à Sancto Thoma 22. in tractatu de Summo Pontifice diſput. 2. art. 1. exiſtimans nullam dari poſſe cauſam tàm vrgentem, quæ iuſtificare poſſet, vt illa actio ab electoribus ordinarijs extraheretur, & deuolueretur ad ſolùm Pontificem; aut in qua ab eo ſufficienter prouideri non poſſet neceſſitati occurrenti, vel immutando formam electionis, vel alios electores inſtituendo, iuxta ſibi conceſſam à Chriſto hac in re authoritatem, vt mox dicemus, ſi, qui tunc eſſent, electores ordinarij, iniuſtè ob aliquam perſecutionem à ſuo munere impedirentur.

Nihilominus quia hæc ſententia procedere videtur negando hypotheſim vrgentiſſimæ alicuius neceſſitatis, in cuius tantum caſu verſatur propoſita difficultas; nos in illo loquendo putamus valdè probabile eſſe cum Victoria relect. 2. de poteſtate Papæ, & Suares loco ſuperius citato, tunc ipſum Papam vti poſſe eligendi facultate. Ratio eſt, quia licet hęc poteſtas electiua Pontificis in Eccleſia ſit de iure diuino, ſubſequa-

quaturque neceſſariò ad illam voluntatem, qua ſupremi Pontificatus perpetuitatem Chriſtus voluit; de facto tamen non eſt affixa, aut applicata ex ipſo iure diuino ad certas perſonas, certũque modum; quocirca id poteſt ab Eccleſia, vel à Pontifice mutari, aut variari ſecundum quod maior vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ poſtulauerit; Igitur quemadmodum, ex hoc, quod dictus modus eligendi ſucceſſorem, alijque ſimiles in Eccleſiæ ruinam vergunt, à Sũmo Pontifice ordinariè inſtitui nequeũt; ita vbi in aliquo caſu extraordinario talis modus ex vrgentiſſima aliqua cauſa, ſi daretur; ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem certò conduceret; nihil impediret, quominus Summus Pontifex illo vti poſſet, ne Deus Eccleſiæ in neceſsarijs deſuiſſe videretur. Nec mirum quod hanc poteſtatem ita Chriſtus Dominus conceſserit; qui etiam ita ſolis Epiſcopis ordinariam conferendi Sacramentũ confirmationis authoritatem tribuit, vt tamen extraordinario iure, & ex Summi Pontificis commiſſione ſimplex quoque Sacerdos illud adminiſtrare poſſit; vti patet ex Concilio Florentino, in decreto de Armenis; & Tridentino ſeſs. 7. Can. 3. de confirmat. & ſeſs. 23. de Sacramento Ordinis cap. 4. & can. 7. Vide Patrem Dianam decima parte in tractatu de hac materia.

Obijciet aliquis, & dicet Summum Pontificem non ſolum in caſu vrgentiſſimæ neceſsitatis, ſi daretur, ſed etiam abſolutè poſse, ſi vellet, deſignare ſucceſsorem; quandoquidem omnes modi eligendi ſua ſecum ferunt inconuenientia, & ex iſto non videntur maiora ſequi, quàm ex alio, quo nunc à multis eligitur, qui cum etiam homines ſint, pro miſera hominum conditione, plerùmque potius inordinatis affectibus ſuis, quã maiori Dei gloria ducuntur; & aliqui proprium cõmodum magis, quàm publicũ attendentes ad amicos, & alios qui ſunt eiuſdem regionis inclinantur, non autem ad digniores, magiſque idoneos; vnde aliqua inter electores diſsidia ſæpe oriri, & contingere videmus.

Reſpondetur ad hoc argumentum negando primam propoſitionem aſſumptam; ad cuius probationem dicimus rectè Chriſtum noluiſſe concedere Sũmis Pontificibus ordinariam poteſtatem ſibi deſignandi ſucceſſorem, nec eos illam ſibi aſſumere poſſe, quia tàm per ſe, quam per accidens maiora, & plura ex tali modo electionis conſequuntur inconuenientia in Eccleſiæ præiudicium, quàm ex illo, quo fit ab Eccleſia; qui nulla ſecundùm ſe, ſed aliqua tantùm per accidens, ſiue ex parte eligentium habet; quibus adhuc Deus tanquàm medijs vtitur ad concludendam electionẽ, quæ ſibi placet, quãque ab æterno prædefiniuit; quod ſic declaro. Certè ſi quis peteret, quinam modus eligendi Summum Põtificem videatur peſſimus, ſtatim reſponderetur, vbi proprij priuatique commodi ſola habetur conſideratio; quia cum eligendus ſit totius orbis Chriſtiani ſupremus Paſtor, & Pater, ad commune illius bonum præſertim talis electio referri debet; & tamen ſi iterum quæreretur, quis modus ſit optimus, reſponderi quoque poſſet, proprij commodi, ſed à Deo benè regulati intentio. cùm enim, vt ſtatim dicebam, agatur de communis omnium fideliũ Paſtoris electione, talis debet deſignari perſona, de qua ſpes ſit, quod paternè diliget, & afficietur ergà omnes fideles, nullamque orbis partem à paterna ſua ſollicitudine ſit excluſurus; Hoc autem conſequitur Deus, vbi etiam inter electores ex priuati boni, priuatique commodi deſiderio aliqua naſcuntur diſſidia; quia dum ſinguli electores hoc fine ſtudent viam præcludere ad Pontificatum illis, quos conſanguineis nimium affectos, vni nationi magis, quam alteri addictos, ſibiue contrarios exiſtimant; efficitur vt partialibus, ſi qui ſint excluſis, communis omnium pater eligatur. Nec mirum quod ita res ſe habeat, talique medio concludat Deus aliquando electionem, quæ ſibi magis placet: cum ſæpiſsimè intentio Dei, & intentio hominum in eodem

eodem tamen effectu producẽdo diuerſiſsimæ ſint; veluti Deus voluit paſsionem Chriſti bona, rectaque intentione, Iudæi autem peſsima; & ea vſus eſt ad faciendum, quod ipſe intendebat bonũ, vt docet D. Thomas 3. parte.

VI. Concluſio, quamuis ex dictis Summus Pontifex in ſe non habeat ordinariam poteſtatem eligendi ſucceſſorem; illam tamen haber determinandi modum, ſecundum quem eius electio ab alijs fieri deber; vndè poteſt regulare, & dirigere illam electionem, non autem eligere. In hac concluſione tanquã certiſsima conueniunt omnes Theologi, quamuis Cardinalis Caietanus *in tract. 2. Apologiæ pro authoritate Papæ*, alijs terminis illam explicet, nimirùm poteſtatem electiuã Papæ non eſſe in illo, quaſi formaliter, ita vt poſsit eſſe elector ſucceſſoris, ſed tantùm quaſi eminenter, & regulatiuè, quia modum in illa electione tenendum præſcribere poteſt. Sicut ad artem ſuperiorem, & architectonicã pertinet inferiorem dirigere, non tamen opera inferioris exequi.

Probatur primò, quia modus eligendi Pontificem, qui nunc eſt, quique ſemper fuit in Eccleſia, præcipuè fundatur in legibus, & ſtatutis ipſorum Pontificum; Igitur in hac re, & ſimilibus, cum potiſsimum attendendum ſit ad Eccleſiæ praxim, vel vſum, dicendum eſt prçfatam poteſtatem ſpectare ad Summum Pontificem; conſequentia eſt certa, ſi antecedens eſt verum; vnde probatur adducendo textus, vbi id à varijs Pontificibus determinatum fuiſſe legitur; *in capite in nomine diſt. 23. & cap. 1. diſtinct. 77. & cap. licet de elect. & cap. vbi eodem titulo in 6. & Clementina ne Romani de elect.* alijſque pluribus quæ affert Gratianus diſt. 63. & diſt. 34. Iulius etiã II. ex Caietano loco ſtatim citato, alijque plures ſtatuta ediderunt de electione Pontificis; nunc in vſu eſt illud Gregorij XV. felicis recordationis, vbi tres eius præſcribit modos. Primus eſt, qui quaſi per inſpirationem vocatur, quando ſcilicet omnes D.D. Cardinales, quaſi afflati Spiritu Sancto, aliquem vnanimiter, & viua voce Pontificem proclamãt. Secundus modus eſt per cõpromiſſum, quandò ſcilicet Cardinales ad electionem per hanc formam, ſeu viam procedere volentes, committerent aliquibus ex Patribus eligendi poteſtatem, vt vice omnium Eccleſiæ Catholicæ prouiderent de Paſtore. Tertius tandem modus eſt, qui vocatur per ſcrutinium, vel per ſcrutinium & acceſſum. Quorum omnium trium eligendi modorum praxim, & regulas vnicuique proprias latè proſequitur præfatus Papa tàm in decreto de electione Summi Pontificis Romani, quàm in Cæremoniali ab eodem edito pro vſu talis electionis. Iuxta quas ritè obſeruatas legitima & Canonica Summi Pontificis electio ita fieri poteſt, vt tamen magis ordinarius, & vſitatus ſit tertius modus, qui ſit per viam ſcrutinij, vel ſcrutinij & acceſſus, per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium. Quem ſuffragiorum numerum, ita eſſe computandum voluit Gregorius XV. vt in duabus tertij partibus ſuffragium electi minimè numeretur, nec quiſquam, ſiuè ſcrutinij, ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiuè compromiſsi via procedatur, ſeipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſsit: Electi tamen perſona, ſi in conclaui ſit, debeat in numerum Cardinalium computari. Cætera vide in præfatis Bullis Gregorij XV.

Secundò probatur, quia vt iam notauimus ſuperiori concluſione, & infra magis declarabitur, Poteſtas electiua Põtificis ita fuit à Chriſto Domino immediatè Eccleſiæ collata, vt tamen ipſe modum eius non præſcripſerit, nec etiã de iure diuino fuerit affixa determinatis perſonis v.g. Epiſcopis aut alijs: Igitur ad ſupremam in Eccleſia, qualis eſt Pontificia, authoritatem pertinebat determinare iſtam applicationem, poſſeq; illam mutare, & variare, ſecundum quod maior Eccleſiæ vtilitas, vel neceſsitas exactura erat. Antecedens patet ex dictis,

ctis, probatur conſequens, eo quod poteſtas ſuperior, quæque reſpicit vniuerſaliorem finem, debet habere ſubiectam poteſtatem minus vniuerſalem, vt illam dirigat;ſed poteſtas Pontificia à Chriſto in Eccleſia inſtituta, eſt omnium ſuprema, quæque reſpicit vniuerſaliſsimum finem, omnem videlicet vtilitatem, aut neceſsitatem vniuerſalis Eccleſiæ; Ergo ad illam pertinere debebat directio poteſtatis electiuæ Summi Pontificis, quæ pro vtilitate ac neceſſitate Ecclesiæ ipſi à Chriſto collata eſt; ſiue talis poteſtas ita eſt de iure diuino Eccleſiæ abſolutè commiſſa, vt tamen eſſet dependens, & regulabilis, ſeu dirigibilis à ſuprema Papæ authoritate, præſcribendo modū illius, illamque applicando iſtis vel iſtis perſonis, ſicut viderit melius expedire, ſuppoſito quod Chriſtus Dominus talia per ſe præſtare noluerit, ſicut multa alia ſunt in Eccleſia de iure diuino abſolutè, & in communi quæ determinantur, & applicantur in ſpeciali per poteſtatem Papæ, & Eccleſiæ.

Tertiò ſi ſolus Pontifex pro ſua ſuprema, & vniuerſaliſſima in Eccleſia authoritate non poſſet modum electionis Pontificiæ præſcribere, hoc deberet pertinere ad vniuerſalem Eccleſiam, ſeu Concilium Generale, præter illud enim alia non datur legitima poteſtas,cui poſſit tribui; At licet aliqui modi talis electionis firmati fuerint, & acceptati in Concilijs Generalibus,duobus videlicet Lateranenſibus ſub Nicolao II. & Alexandro III. Lugdunenſi ſub Gregor. X. Viennenſi ſub Clemente V. nihilominus à ſolis Summis Pontificibus ſine vllo Concilij generalis interuentu ſtatuti fuerunt, & independenter ab illo ſuā ſemper vim habuerunt, alias vix poſſet ſaluari legitima & Canonica Summorum Pontificum ſucceſſio ab initio Ecclesiæ vſque ad hoc tempus, quandoquidem per tot annorum ſeriem, nihil penitus de hac re ſtatutum, aut ordinatum reperitur in Concilijs Generalibus; Signum eſt ergo manifeſtū iam à principio pertinuiſſe ad Summos Pontifices vt propria authoritate præſcriberent modum in electione Pontificia ſeruandum, qui pro ratione, aut neceſſitate temporum retentus fuerit, vel eadem authoritate mutatus, tandemque permanſerit is qui nunc ex decreto Gregorij XV. viget in Eccleſia. Non negamus tamen, quin Summus Pontifex vna cum Concilio non poſſet præfatum electionis modum præſcribere, quod enim ſe ſolo in regimine Eccleſiæ præſtare poteſt, id à fortiori dicendum eſt eum valere cum Cōcilio Generali, in quo vna cum ipſo reſidet tota Eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudo, non tamen vice verſa in Concilio ſine Pontifice.

Obijcitur primò ſi præfata poteſtas ad ſolum Pontificem ſpectaret, ſequeretur eum poſſe eligere ſucceſſorem ſibi; & ſtatuere, vt omnes in poſterum idem præſtarent; ſi quidem vnus ex modis, quibus perſona Pontificis eligi poteſt, eſt, vt ab anteceſſore deſignetur; poſſet inſuper talem electionem committere ſolis laicis; & ſic de alijs modis; vt autem primum ſupra reiecimus tanquam abſurdum; ita & iſte ſecundus, alijque ſimiles non videntur minoribus inconuenientibus obnoxij.

Reſpondetur ad hoc argumentum, illud quoque fieri poſſe contra quemcumque alium à Summo Pontifice habentem præfatam poteſtatem, V.g. ſi eſſet penes Epiſcopos,aut alios,ſuppoſito quod forma, vel electionis modus non ſit iuris diuini, ſed poſitiui; in ædificationem enim, & vtilitatem Eccleſiæ poteſt quicumque habens ſupremam in illa authoritatem mutare omne ius poſitiuum; Quemadmodum ergo ſi talis poteſtas fuiſſet alicui alteri à Summo Pontifice conceſſa à Chriſto,poſſet ille formam electionis præſcribere, & vbi opus eſſet mutare, nunquam tamen in Eccleſiæ perniciem: ita de facto Summus Pōtifex illa gaudens, poteſt idem præſtare, ſine vllo tamen Eccleſiæ damno, ſicut accideret, ſi ſtatueret,quod prædeceſſor ordinariè ſucceſſorem eligeret, vt diximus; ſique electionem committeret ſolis

lis laicis; vnde licet modo quarta concluſione declarato, non ſit extra poteſtatem Summi Pontificis ad electionem illius laicos admittere, eam tamen illis totaliter committi non poſſe firmiter tenendum eſt.

In hac itaque materia pro regula habendum, poſſe quidem Summum Pontificem mutare modum, & formam electionis, ſemper tamen iuxta ſuam poteſtatem, & iuxta ſubiectam materiam, ſcilicet præbendo formam Eccleſiæ, & quaſi regulando, vel dirigendo architectonicè electionem, non tamen ab Eccleſia eam extrahendo, vel vt eam ſibi arroget, vel vt eam laicis committat, aut etiam ſortibus; cum enim hoc tanquam illicitum ſemper ab Eccleſia exploſum fuerit, & improbatum, *Extrauag. de ſortileg. cap. in Eccleſia*, probabilius etiam puto Summum Pontificem præcipere non poſſe, quod electio Pontificia ſaltem ordinarie per ſortes fiat: Hoc enim eſſet tentare Deum, & abſque neceſſitate per viam extraordinariam expectare, quod humana prudentia, & conſilio multo ſecurius, & conuenientius poteſt obtineri; ſi quidem ſors cæca eſt, & periculoſa æquè ineptis ac idoneis contingens, quæque propterea multa mala in Eccleſiam, ſi introduceretur, adueheret. Quod autem de præfatis modis dictum eſt, idem penitus aſſeri debet, de omnibus alijs, qui in manifeſtum Eccleſiæ damnum, aut incommodum vergerent; ac proindè non omnem eligendi modũ à Summo Pontifice mutari, aut determinari poſſe, ſed illum duntaxat, qui Ecclesiæ conueniat, ita vt Eccleſia eligat, illo tamen adhuc, vel illo modo, qui non in ruinam, ſed in ædificationem ipſius ordinetur.

Obijcitur ſecundò, ſi ſolus Papa haberet authoritatem præſcribendi formã, vel modum electionis Pontificiæ, ſequeretur quod à Concilio Generali ſine ipſo id præſtari non poſſet; at hoc videtur eſſe inconueniens ſaltem in aliquo caſu grauis, & vrgentis neceſſitatis: Ergo &c.

Huius argumenti ſolutio petit, vt breuiter examinemus, an præfata poteſtas ita priuatiuè competat ſoli Summo Pontifici, aut ipſi cum Concilio Generali, vt nulli alteri, neque etiam Concilio Generali ſine Papa tribui poſſit.

Pro cuius rei explicatione, & reſolutione dico, ita ſpectare ad ſolam Sedẽ Apoſtolicam ius ordinariũ præſcribendi formam electionis Pontificiæ, vt in aliquibus tamen caſibus, extraordinariè alijs competat. Primò in eo caſu, quò nihil de tali forma ſtatutum eſſet, & Sedes vacaret, dictum ius deuolueretur, non ad vniuerſam Eccleſiã, ſeu fideles omnes, vt contendunt aliqui; non ad Clerum Romanum, vt volunt alij; ſed ad omnes Eccleſiæ Epiſcopos, ſeu Concilium Generale. Probatur prima pars, tùm quia impoſſibile eſt, quod tota Eccleſia ſecundùm omnes ſuas partes congregari poſſet, vt dictum modum ſtatueret; tùm etiam quia non omnes partes, aut Eccleſiæ membra, cuiuſmodi ſunt Laici, pueri, & fęminæ dicti iuris capaces ſunt. Secunda, & tertia pars colligitur, ex eo quod præfata poteſtas dirigendi electionem Pontificiam, vel prouidendo de electoribus, vel de modo eligendi, ordinario iure reſidet in Summo Pontifice, non propter ipſum, ſed tanquam quid à Chriſto Domino conceſſũ & ordinatum ad Eccleſiæ vniuerſalis beneficium, ac vtilitatem; Eo igitur in caſu quo Summus Pontifex nihil de hoc diſpoſuiſſet, & interim ſedes vacaret, talis poteſtas deuolui non poſſet ad Clerũ Romanum præſciſè; ſed ad omnes Eccleſiæ Epiſcopos; ſiue ad vniuerſam Eccleſiam non entitatiuè ſumptam, & vt dicit collectionem omnium fidelium, ſed repræſentatiuè, hoc eſt ſecundùm principales partes ad illam regendam poſitas, quales ſunt omnes Eccleſiæ Epiſcopi, iuxta id quod dixit Paulus Actor. 10. *In quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.*

Secundò vbi vacante Sede Conciliũ Generale cenſeret expedire ad Eccleſiæ vtilitatem, aut neceſſitatem mutare in aliquo electionis formam, V. g. quod

Cardinales non eligerent, aut ſoli non eligerent, id quoque præſtare poſſe cõmuniter docent Theologi,& Canoniſtę. Et de facto in Concilio Cõſtantienſi ſtatutum fuit, vt pro illa vice non ſoli eligerent Cardinales; eademque ratione poſſet etiã ordinari,quod alij ab illis tali fungerentur munere, vt ſi Cardinales eſſent hæretici, aut magnum ſchiſma rationabiliter timeretur ex eo quod ipſi eligerent. Huius ratio eſt, quia poteſtas eligendi Summum Pontificem non pertinet ad Dominos Cardinales, nec ad alios quoſcumque de iure diuino; Et ſi enim talis poteſtas in Eccleſia ſit de iure diuino, vt iam ſæpius aduertimus; de facto tamen non eſt applicata, aut affixa eodem iure ad certas perſonas, vel dignitates in Eccleſia, ſed iure dumtaxat humano, quatenus Summus Pontifex, cui, vt vidimus,ſubeſt hæc poteſtas electiua quantùm ad directionem, illam commiſit Dominis Cardinalibus: Ergo non exiſtente Papa pertinere debet ad Concilium Generale Eccleſiam repræſentans, ſupremamque tunc illius curam habens, quod illi prouideat ſecundum neceſſitatum occurrentium grauitatem, aut vrgentiam de electoribus legitimis, & qui legitimum caput eligant; ita vt ſi id expedire cognouerit, non ſolùm poſſit Cardinalium numero nouos electores adiungere, vt in præfato Concilio factum eſt, verùm etiam ab illis eligendi poteſtatem auferre, & eam alijs committere.

Ex quibus omnibus patet reſponſio ad argumentum;hanc videlicet poteſtatem directiuam electionis Pontificiæ,ita iure ordinario ſoli ineſſe Pontifici,vt tamen eo non exiſtente deuolui poſſit extraordinariè ad Eccleſiam, quæ repræſentatiuè, & authoritatiuè eſt in Concilio Generali, nec non ea vti, vbi ita ad maius bonum, & vtilitatem ſuam conuenire iudicauerit.

VII. Concluſio, Collata eſt à Chriſto Domino Eccleſiæ poteſtas eligendi nouum Pontificem mortuo prædeceſſore, in hac concluſione tanquam de fide concordare debent omnes catholici; ſequitur enim manifeſtè ad ipſam Chriſti inſtitutionem, qua perpetuam in Eccleſia Summorum Pontificum ſucceſſionẽ eſſe voluit;cum enim per carnalem propagationem, vel generationem,ſicut in lege veteri, non fiat,ſed per electionem; cuius etiam facultatẽ nec ſibi Chriſtus Dominus retinuit; nec principibus ſæcularibus commiſit; nec ipſimet Summo Pontifici, ita vt ordinariè ſucceſſorem deſignare poſſet; ſupereſt de primo ad vltimum, quod illam Eccleſiæ contulerit; ſiuè immediatè, ſiue mediante poteſtate conceſſa D. Petro, in qua virtualiter continebatur poteſtas collata Eccleſiæ, ad prouidendum ſibi de paſtore; cuius rei manifeſtum eſt argumentum ipſa Eccleſiæ traditio, quæ cum à temporibus Apoſtolorum ſemper vſa ſit huiuſmodi poteſtate eligendi Pontificem, procul dubio credidit eam ſibi fuiſſe à Chriſto commiſſam, vel immediatè, vel tanquam quid neceſſario, & connaturaliter ſubſequens ad inſtitutionem ſupremi Pontificatus, vſque ad conſummationem ſæculi; quod etiam ſufficit, vt talis poteſtas electiua dicatur eſſe de iure diuino; ſicut ſigillum confeſſionis, licet non inueniatur expreſsè & ſpecialiter à Chriſto determinatum; de iure tamen diuino eſt, quia connaturaliter, ac neceſſario conſequitur ad inſtitutionem fori Sacramentalis, quod eſt ſuper omne forum humanum.

Quia autem hæc poteſtas electiua Eccleſiæ collata, ita eſt de iure diuino, vt tamen ipſi non conueniat entitatiuæ ſumptæ, hoc eſt ſecundum collectionẽ omnium fidelium,ſed tantùm ſecundum partes à Summo Pontifice deſignabiles, quatenus vt diximus ſuperiori concluſione ad ipſum pertinet, pro ſuprema, quam habet in Eccleſia authoritate, determinare, aut applicare præfatam poteſtatem ad certas perſonas,aut dignitates in Eccleſia, illius capaces,videndum eſt quænam ſint illæ,pro cuius explicatione ſit in ordine.

VIII. Concluſio, Concilium Generale

rale

rale non habet ius ordinarium eligendi Summum Pontificem; in hac concluſione conueniunt omnes Theologi, & Canoniſtæ, nullibi enim reperitur rale ius illi fuiſſe conceſſum tum ob difficultatem, imo impoſſibilitatem congregandi generalia Concilia, quoties Sedes Pontificia vacaret; tùm etiam quia, ſi quando congregaretur, aut iam congregatum aliquod reperiretur, non eſſet expediens, quod totum ſimul eligeret propter multitudinem eorum, qui ad Concilium conuenire ſolent. Et hoc demonſtratiuè colligi videtur tàm ex facto Concilij Conſtantienſis, quam Lateranenſis vltimi. In primo enim, cum tractaretur de depoſitione trium Pontificum, & de tollendo ſchiſmate, nouoque eligendo Papa, ad electionem tamen non proceſſit, quamuis ibi de hoc valde diſputatum fuerit, vt teſtatur Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 5. ſed eam commiſit tum Cardinalibus, tum alijs ſex adiunctis electoribus de qualibet natione, idque de conſenſu Cardinalium. Similiter in Concilio Lateranenſi vltimo, cum eo durante per mortem Iulij II. Sedes vacaret, dicti Concilij Patres non ſe immiſcuerunt electioni noui Pontificis.

Hoc igitur cùm certum ſit inter Doctores Catholicos loquendo de iure ordinario, vel vt alij dicunt, quando vacat Sedes per obitum, aut renuntiationem Pontificis; dubium eſt an in aliquibus caſibus extraordinarijs Concilium Generale illo vti poſſit; V. g. quando Concilium, ob hæreſim priuatam, deponeret Papam, an ad ipſum noua alterius electio ſpectaret? aut quando nullus Cardinalium eſſet ſuperſtes, qui poſſet eligere, aut magnum aliquod ſchiſma timeretur, ſi ipſi eligerent. Circa primum caſum cõmuniter etiam Theologi, & Canoniſtæ ſentiunt non poſſe Concilium per ſe eligere Papam, præſertim ab illo tempore, quo præfatum ius eligendi Pontificem ſolis Cardinalibus commiſſum eſt authoritate Summi Pontificis; vt mox dicemus; Primùm enim, cum tale ius abſolutè, & ſine vlla diſtinctione tributum illis fuerit; quocumque modo Sedem Pontificiam vacare contingat, ſiue per obitum, ſiue per renuntiationem, ſiue per depoſitionem: dicendum eſt eos ſemper habere ius eligendi; quandoquidem iura in hoc non diſtinguunt, ſed in caſu vacationis Sedis abſolutè loquuntur. Deinde nullus ſpoliandus eſt iure proprio ſine culpa, maximè quando tale ius collatum eſt à ſuprema poteſtate, cuiuſmodi eſt Pontificia reſpectu Concilij; Igitur quamdiu ex parte Dominorum Cardinalium non eſt aliquis defectus, nullumque ex electione ab ipſis facienda damnum timetur, ab ea excludi non debent à Concilio Generali, etiam in caſu, quo Pontificem deponere teneretur.

Circa ſecundum caſum maior eſt difficultas, maiorque etiam Doctorum Catholicorum inter ſe diſſenſio, quidam enim exiſtimant, nullo ſuperſtite Cardinale, tunc electionem pertinere ad Clerum Romanum, & propriè ad Canonicos Eccleſiæ Lateranenſis, quæ eſt propria Epiſcopi Romani; ita Cardinalis Turrecremata, Ludouicus Romanus, & Cardinalis Albanus quæſt. 35. tractatus de Cardinalibus. Alij verò cenſent, tam in hoc caſu mortis omnium Cardinaliũ, quàm in tertio, quo magnum timeretur damnum, ex eo quod ipſi eligerent, tunc illud ius deuolui ad Concilium Generale; cui etiam ſententiæ fauere videtur Suarez *in tomo de fide diſput.* 10. *ſect.* 4. *num.* 17. vbi docet in caſu quo Pontifex nihil ſtatuiſſet de modo eligendi ſucceſſorem, deuolui ad Epiſcopos ſeu Concilium generale ius eligendi. Tandem alij docent ad illud quidem pertinere ius prouidendi de electoribus, & de modo eligendi, non autem ius eligendi: ita Ioannes à S. Thoma 22. tract. de authoritate Summi Pontificis diſput. 2. art. 1. in fine. Quæ ſententia videtur mihi probabilior, præſertim ex facto Concilij Conſtantienſis, quod non elegit Pontificem, vt putant aliqui, ſed propter ſedandum totaliter damnoſiſſimum ſchiſma,

ma, quo Eccleſia laborabat, decreuit de conſenſu Cardinaliũ, vt illa vice dumtaxat ad eligendum Summum Pontificẽ Romanum ſex prælati, vel aliæ honorabiles perſonæ de qualibet natione ipſis Cardinalibus adiungerentur. Quibus omnibus eadem Synodus eligendi Romanum Pontificem, ſecundùm formam hic expreſſam, quatenus opus eſt, tribuit poteſtatem: Igitur quemadmodum ibi ſtatutum fuit ex illa ſedandi ſchiſmatis grauiſſima cauſa, vt pro illa vice non ſoli eligerent Domini Cardinales: ita in illo caſu, quo, vel nullus eorum ſuperſtes reperiretur, vel omnes eſſent hæretici, vel ex ipſorum electione magnum aliquod ſchiſma, aut aliud ſimile malum rationabiliter timeretur, poſſet quoque Concilium Generale tunc cõgregatum, vel congregandum, non quidem eligere; ſed ordinare, quod alij Clerici loco Cardinalium eligerent. Sicut enim ſupradiximus eligendi poteſtatem non eſſe formaliter in Summo Pontifice, ſed ſolùm eminẽter, ſiue authoritatiuè, quatenus formam electionis regulat, non autem executiuè; ita proportionaliter diſcurrere debemus de Concilio Generali, quando Sede vacante, in dictis caſibus, aut alijs ſimilibus, eadem poteſtas ad illud deuolueretur.

IX. Concluſio; ab ipſo Eccleſiæ exordio poteſtas electiua, ſiue ius eligendi Romanum Pontificem extitit primariò, & directè in Clero Eccleſiæ Romanæ, præſertim in principalioribus Clericis, qui Cardinales dicuntur. Hæc pariter concluſio certa eſt inter Theologos, & Canoniſtas. Primò enim conſtat ex ipſa traditione Eccleſiæ, quæ præſertim iure Canonico explicata eſt, à Nicolao II. circa annum Domini 1059. *cap. in nomine Domini diſtinct. 23.* vbi ſic habetur: *In primis Cardinales Epiſcopi diligentiſsimè ſimul de Pontificis electione conſultent. Mox Clericos Cardinales adhibeant, ſicque reliquus Clerus, & populus ad conſenſionẽ nouæ electionis accedat.* Ab Alexandro III. circa annum Domini 1180. *cap. licet de Electione*; à Gregorio X. circa annum Domini 1274. *cap. vbi periculum*.

Secundò apud S. Cyprianum habentur epiſtolæ Cleri Romani ipſi ſcribentis Sede vacante, quibus pro corpore totius Eccleſiæ, cuius per varias prouincias membra ſubiecta ſunt, excubare ſe dicit, quod non ſcriberet, niſi ad ipſum ſpectaret electio ſupremi capitis, quod vniuerſam gubernaret Eccleſiam. Idem colligitur ex eodẽ Cypriano lib. 4. epiſt. 2. vbi de electione Cornelij loquitur, & Euſebio lib. 6. Hiſtor. c. 21. dum de Fabiano ſcribit: atque etiam Damaſo in Pontificali, vel potius Anaſtaſio Bibliothecario.

Tertiò probatur, quia cum Summus Pontifex, modo ſuperiori capite explicato, ſimul ſit Epiſcopus Romanus, non immerito Clericis Romanæ Eccleſiæ, præſertim Cardinalibus, poteſtas eum eligendi præ omnibus alijs quaſi per ſe, & directè tradita fuit; ſi quidem in qualibet Eccleſia deficiente Epiſcopo, electio ſpectat ad Clerum quaſi iure naturali, ſicut ad Principes Reipublicæ attinet principis electio, quando deeſt ſucceſſor: indeque fuit, quod quamuis præter Clerum Romanum, cuius Cardinales primi ſemper fuere Clerici, aliquãdo admiſſi ſint alij ad electionem Pontificiam, nunquam tamen Clerus Romanus excluſus eſt ab electione, ita vt alijs ſine ipſo data ſit poteſtas eligendi Romanum Pontificem. Quo circa Cardinalis Caietanus in comment. ſuper Acta Apoſtol. cap. 8. rectè etiam notauit, aliud eſſe quod Cardinales eligant, & aliud quod ſoli eligant; quod enim ſoli eligant competit eis ex priuilegio, quod verò eligant ſua veluti natura; quia, vt ſtatim dicebam, ſunt primi Clerici Romani, & ad Clerum Romanum ſuaptè natura conuenit electio Romani Epiſcopi.

Quod autem in præfato Nicolai II. decreto habeatur, populum ad conſenſionem nouæ electionis accedere debere; non ita intelligendum eſt, quaſi populus olim miniſtros Eccleſiæ propriè eligeret, aut ius aliquod ſpirituale illis conferret, vt perperam, & ſine vllo penitus

nitus

nitus fundamento aſſerit Caluinus lib.4. inſtitut. cap.3. & 4. ſed quod vbi canonica tam Summi Pontificis, quam aliorum Epiſcoporum fiebat electio à Clero, præſentatio, ſeu potius vitæ probitatis teſtificatio penes populum eſſet.

Cum enim in Summo Pontifice, aliiſque Eccleſiæ miniſtris tria potiſſimum deſiderentur, fidei integritas, doctrinæ ſufficientia, & vitæ probitas: ad huius tertij certitudinem populi Chriſtiani teſtimonia poſtulabantur, immo etiam ipſorum infidelium: prioris enim ad Timoth. cap. 3. vult Apoſtolus Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt, quod expreſsè in Concilio Carthaginenſi declaratur: *Non fuit fruſtra à patribus inſtitutum, vt de electione eorũ, qui ad regimen altaris adhibendi ſunt, conſulatur & populus, quia de vita & moribus præſentandi, quod nonnunquam ignoratur à paucis, ſcitur à pluribus*. Cui conſentit Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. *Ex diuina authoritate deſcendit, vt Sacerdos plebe præſente, ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio comprobetur*. Idemque repetit epiſt.4. eiuſdem libri; *Vt plebe præſente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur*: Et Diuus Leo epiſt.77. *Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium, ſed etiam illorum, qui foris ſunt, teſtimonijs muniatur, neque vllius ſcandali relinquatur occaſio*. Hic ergò viguit mos in antiqua Eccleſia per annos mille & amplius, vt ſcilicet coram populo ſæpè ſæpius ita petente, & teſtimonium de vitæ probitate ferente, electio Romani Pontificis fieret à Clero Romano.

Notandum eſt tamen hunc populi conſenſum tàm ad Romani Pontificis, quàm ad aliorum Epiſcoporum electionem olim requiſitum, non ita fuiſſe neceſſarium, quin Summi Pontifices potuerint pro ſuæ poteſtatis plenitudine modũ hunc legitimè immutare, & hanc electionem, ad normam, quæ nunc viget, redigere. Primùm quia nonnunquam reiectus eſt, aut ſaltem pro nihilo habitus talis populi conſenſus, quin imo ſi contigiſſet populum ab electione facta per Clerum diſſentire, vim habere non deſinebat Pontificalis, vel Epiſcopalis electio; idque ex 36. Canone Apoſtolorum: *Si quis Epiſcopus electus, aut Preſbyter, aut Diaconus, non fuerit à populo illius loci admiſſus, idque non ſua culpa, ſed populi vitio, ipſe quidem maneat Epiſcopus*, &c. *Clerici verò illius ciuitatis, qui non fuerint correctores populi inobedientis excommunicentur*. Et in Concilio Antiocheno can. 18. *Epiſcopus reluctante plebe ordinatus honorem Epiſcopalem retinere iubetur*. Secundò, quia popularis iſte conſenſus, non iure diuino, ſed politiæ cauſa olim in Eccleſiam introductus eſt, vt populi Pontificem, & Epiſcopum, quem elegiſſent, ſeu potius in cuius electionem conſenſiſſent, ardentius diligerent, eique promptius obedirent, & præterea ad probatæ vitæ teſtificationẽ, vt ſtatim diximus; Igitur ea ratione, qua politiam pro ratione temporum, locorum, atque perſonarum, quotidie mutari videmus, aſſerendũ eſt quoque talem populi conſenſum ad eligendum Pontificem in primitiua Eccleſia deſideratũ, non ita fuiſſe neceſſarium, quin auferri potuerit. Quicquid Caluinus dicat lib.4. Inſtitut. cap.3. & 4. vbi expreſsè docet Eccleſiæ miniſtrorum, atque adeo Romani Pontificis electionem, non ſolùm à Magiſtratu, ſed à tota etiam plebe, ſuffragiiſque omnium, vel ſaltem plurium fieri debere: idque ex Apoſtolorum, & veteris Eccleſiæ inſtituto; qua eligendi formula, cum Eccleſia Romana careat, nullam amplius in ea veram miniſtrorũ vocationem extare contendit præfatus Hæreſiarcha: verùm hanc hæreſim facile eſt explodere ex dictis, ac de ea poteſt conſuli Albertus Pighius lib. 1. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 12. & 16.

X. Concluſio, conuenientiſſimè iam ad Cardinales, tanquam ad Sacrum Eccleſiæ Senatũ totæ hæc electionis Pontificiæ authoritas delata eſt. Hanc concluſionem primò probat præſens Eccleſiæ praxis, felixque illius exitus; nam

ab eo tempore, quo hic eligendi modus in Eccleſia obſeruari cæpit, pauciſſima inueniuntur ſchiſmata; ſunt qui primam illius originē referant ad Nicolaum II. melius tamen alij ad Alexandrum III. in Concilio Generali Oecumenico XI. Lateranenſi, & ad Gregorium X. in Concilio Generali XIV. Oecumenico Lugdunenſi II. ſi ſermo ſit de ſolis Cardinalibus, cæteris è Clero Romano excluſis, quem vna cum Cardinalibus ad electionem Pontificiam admitti ſtatuerat Nicolaus II. iuxta antiquam Eccleſiæ traditionem, & vſum, vt ſuperiori concluſione oſtendimus. Primus igitur Alexander III. in præfato Concilio Lateranenſi decreuit, vt non haberetur Pontifex Romanus, qui non à duabus tertijs partibus Cardinalium eſſet electus; inde enim ſatis conſtat eos deinceps futuros eſſe ſolos Pontificis electores; Gregorius autem Decimus, cum poſt mortem ſui prædeceſſoris Clementis IV. duobus annis, nouemque menſibus ſedes vacaſſet, vt tanto malo opportunè prouideret, inter alia digna hoc etiam conſtituit, vt ſcilicet Cardinales omnes poſt Pontificis mortem in vnum locum & conuenirent, & clauderentur: clauſique non prius, quam Pontificem elegiſſent, exirent. Qui locus vulgò *Conclaue* dicitur: idque ſemper ab eo tempore ſeruatum eſt: Cùm antea ſolùm in congregationem Cardinales ſe recipiebant manè, & de Pontificis electione tractabant. Id autem, vel in Laterani, vel in S. Petri Eccleſia fiebat, ſi Romæ Pontifex deceſſiſſet: quod ſi extra Romam mors accidiſſet, in Eccleſia Cathedrali loci, vel in proximiori Maiori Eccleſia Cardinales congregabantur. Vide Panuinum *in Annotat.* ad Platinam in vita Gregorij X.

Secundò probatur conuenientia huius eligendi modi, quia per illum vitantur infiniti tumultus, aliaque plura incommoda, quæ eligentium multitudo, popularéſque conſenſus cauſare ſolent, vt ex ijs, quæ in ſimili caſu aliquandò contigerunt, videre licet, præſertim in electionibus Damaſi, & Bonifacij II. Curionis, Sergij, Pauli I. & Conſtantini Romanorum Pontificum, ex Platina, & Ciaconio in vitis eorumdem Pontificū, nec non ex Cardinali Baronio in Annalibus. Extat etiam Gregorij Nazianzeni in oratione funebri patris ſui, & Chriſoſtomi lib. 3. contra hos populares tumultus, qui in electionibus Epiſcoporū plerumque contingebant, querela grauiſſima: Vndè ſi in primitiua Eccleſia, quod tunc temporis pauci eſſent Chriſtiani, & omnes admodum pij, nulliſque paſſionibus & cupiditatibus præpediti, propter rationes ſuperiori concluſione allatas, aliquo modo vtile & optabile erat, vt audiretur populus, eiuſque conſenſus expectaretur in Epiſcoporum, Summorumque etiam Pontificum electionibus, poſtea ſucceſſu temporis, deficiente pietate, & abundante iniquitate, cùm detrimento potius, quàm vtilitati cæpit eſſe talis populorum conſenſus, conuenientiſſimè Summi Pontificis pro ſuæ poteſtatis in hac re plenitudine illum abrogarunt, Pōtificumque electionem ad eam, quæ nunc viget, formulam redegerunt.

His ita explicatis, quæ ad electionis Pontificiæ naturam, & cauſas pertinent; *finalem*, cuius eſt determinare, ſeu deſignare ſingularem perſonam, cui ſupremus Eccleſiæ primatus conferatur; *formalem* conſiſtentem in varijs modis illam deſignandi ab habente authoritatē præſcriptis; *Efficientem*, cuius eſt tales modos præſcribere, deinde ſecundum illos Pontificem deſignare, ac illi tandē ritè electo Pontificiam poteſtatem conferre, ſupereſt vt vltimo loco de eius cauſa *materiali* breuiter aliquid attingamus, hoc eſt de perſonis eligibilibus, deindè de aliquibus ad earum electionem conſequentibus.

Igitur vt quis in Pontificem eligatur debet eſſe ſacris ordinibus, vel Cardinalitia dignitate initiatus ex conſtitutione Stephani Papæ IV. apud Cardinalem Baronium tomo 9. anno Chriſti 769. Cùm enim Paulo I. eius nominis

Papa

Papa mortuo; per ſimoniam,& vim Regis Longobardorum, quidam Conſtantinus,ex Laico mox ſacris ordinibus initiatus, in Pontificatum intruſus fuiſſet, annumque vnum illum tenuiſſet; indè factum vt Cleri Romani, & Populi id indignè ferentium ſuffragio, Conſtantino iſto amoto, legitimè eligeretur Stephanus Papa, eius nominis IV. qui non multò poſt conuocauit Concilium Romam ad Lateranum, in quo inter alia ſancitum eſt; ne deinceps quiſquã Laicorum,neque ex alio ordine,niſi per diſtinctos gradus aſcendens,Diaconus,aut Presbyter factus fuerit Cardinalis, ad ſacrum Pontificatus ordinem præſumatur promoueri; vt habetur *cap. Nullus cum alÿs diſtinct.79.*

Cæterum licet oporteat eligendum in Papam,eſſe Clericum,ſacriſque ordinibus initiatum, non tamen debet eſſe neceſſariò de numero Cardinaliũ, quomodo pleroſque Pontifices electos dicit Sotus, qui non fuerunt Cardinales; & Suares loco ſuperius citato,docet, ſi aliquis extra collegium Cardinalium legitimè eligeretur, electionem fore ratam, & firmam, quia non apparet, quo iure, ita reuocata ſit electio paſſiua ad perſonas Cardinalium, vt aliàs nulla eſſet habenda. Quia tamen ij qui in collegium Cardinalium adſciſcuntur, plerùmque ſunt viri eruditione, & omnigena ſcientia, rerumque Eccleſiaſticarum vſu illuſtres, idcircò iure meritò ex illorum collegio ſemper eligi ſolent.

Quod ſpectat ad impedimenta eligendi & electi Papæ. I. nulla alia ſunt impedimenta naturalia, & diuina quam communia Clericorum ordinandorum, cùm ex ſtatim dictis oporteat Papam eſſe Clericum. Secundò eligendum Papam impedit inordinata eius electio, in qua videlicet obſeruatæ non eſſent conſtitutiones ad illam præſcriptæ. At Papæ legitimè ſemel & canonicè electo, nullum poſſe crimen obijci, quo electio fiat irrita, nequidem hæreſim, licet propter illam accuſari poſsit,docet Lancellotus templo omn. Iud. lib.2.cap.2. §.2. queſt.5. de quo redibit ſermo capite ſequenti in fine.

Tandem quod aliqui hæretici aſſerunt, electum non fieri verum Papam, niſi ſit vir probus,eo quod Chriſtus Dominus Põtificatum Petro collaturus ter illum interrogauit an ſe diligeret; alij vero, niſi ſit prædeſtinatus, eademque ratione addere poſſent, niſi ſit doctus, ac denique habeat cætera omnia quæ neceſſaria ſunt illi muneri perfectè obeundo; eſt omnino falſum, & in Concilio Conſtantienſi tanquàm hęreſis condemnatum: Etſi enim optabile eſſet, quod omnes electi ſemper tales euaderent, ideòque Chriſtus Petrum rogauit, an ſe amaret, vt Paſtores intelligerent quales eſſe deberent; & electores,quales ab eis oporteret eligi,vt Auguſtinus ait de Agone Chriſtiano cap.30. Chriſoſtomus lib. 2. de Sacerdotio, & Leo Papa ſerm.3.de Aſſumptione ſua; nihilominus Pontificiam dignitatem fundare noluit in charitate, tanquam neceſſario fundamento, ſed ad illam conferendam ſolùm requiſiuit, quod perſona ſimpliciter capax illius, legitimè prius eligeretur, ſiue digna eſſet, ſiuè non. Et vt omittam plures huius rei rationes, videlicet,quod in electionibus merè humanis electores nequeunt inſufficientiam alterius hominis electi supplere inſtar Dei, qui per prauum, vel indoctũ Pontificem poteſt, ſi velit, æquè bene prouidere cunctis Eccleſiæ neceſsitatibus,ac per alium quantumlibet dotibus ornatum; Item quod Deus ob maius Eccleſiæ commodum, ita ſtatuit, atque exequitur,quia multo eſſet maius Eccleſiæ damnum carere ſæpius verò capite, ſemperque poſſe dubitare de illo,ſi prę̨fatæ requirerentur conditiones, quàm certò habere interdum infirmũ, minuſque dignum: Tandem quia certò conſtare poteſt,quando ne homo confirmat electionem,vel præſentationem,in Deo autem conſtare non poſſet abſque ſpeciali reuelatione (quam non oportuit iugem eſſe in Eccleſia) ſi præter ea quę ad validam & legitimam Summi Ponti-

ficis electionem ſunt ſimpliciter neceſſaria, deſideraretur inſuper dignitas à probitate vitæ, ac doctrinæ præſtantia deſumpta, vt illi Deus Pontificiam dignitatem conferret; præter has ergo rationes breuiter inſinuatas.

Omnium optima videtur mihi eſſe illa, quod in collatione poteſtatis Pontificiæ perſonæ legitimè electæ, non operatur Chriſtus Dominus ſecundum merita illius, vel dignitatis ſubiecti, quia non ſe habet, vt diſtributor, vel diſpenſator talis beneficij, aut poteſtatis, qui enim procedit ſecundum actum diſtributionis iuſtitiæ debet attendere ad merita, & dignitatem ſubiecti, nec non iuxta illa conferre, vel non conferre beneficium; ſed ſe habet vt primus author, & inſtitutor illius poteſtatis, qui per legem ſuam determinauit, quod infallibiliter valideque conferatur cuicumque legitimè deſignato in ſucceſſorē Petri: aliud autem eſt ſpectare validitatem actus, aliud diſtributionē iuſtitiæ, quod enim aliquis actus validus ſit, vel aliqua poteſtas valide collata; non pendet ex dignitate, vel indignitate ſubiecti quaſi morali, vt communiter docent Theologi, & patet in impreſſione Characteris ſacramentalis, & in actibus illius, qui validè fieri poſſunt, quamuis ſubiectum ſit indigniſsimum, ſed ſufficit quod ſubiectum ſit capax huiuſmodi actuum vel collationis. Sic ergo vt collatio Pontificiæ dignitatis validè fiat, Chriſtus Dominus non reſpicit ad aliquam electi dignitatem, ſed ad hoc præciſè quod ſit capax, legitimèque electus; quemadmodum hoc ipſo quod quis accedit ad Sacramentum, recipit Characterē, quantumuis indignè accedat; ſic enim expediebat ad conueniens Eccleſiæ regimē, alioquin eſſent omnia confuſa, perpetuiſque dubijs obnoxia, ſi tàm ad validam collationem Characteris, vel authoritatis Pontificiæ, quam aliorum, ſi quæ ſint ſimilium collationem requireretur moralis dignitas in ſubiecto. At verò qui confert beneficium tanquàm diſtributor, & vt exercens actum iuſtitiæ diſtributiuę & non præciſè vt attendēs validitatem actus, debet illud conferre iuxta merita ſubiecti, & conſequenter ſupponere in illo dignitatem moralem; ſicut etiā Deus ipſe in conferendis præmijs, aut pœnis, quia ſe habet vt diſtributor iuſtitiæ, dat vnicuique iuxta opera eius. Nunc autem non eſt ſermo de tali collatione, ſed de illa quæ præciſè requirit alias conditiones, vt quis validè, & legitimè in Summum Pontificem eligi poſsit.

Summus Pontifex legitimè ſemel & canonicè electus nulla indiget confirmatione, cùm non agnoſcat in terris ſuperiorem, ſed immediatè à Chriſto Domino ſuam accipiat poteſtatem, qui Petrum & illius ſucceſſores, Eccleſiæ paſtores ſuoſque in ea Vicarios eſſe voluit. Attamen ſi is, qui in Pontificem electus eſt, Epiſcopus non fuerit, primū conſecratur ante altare S. Petri ab Epiſcopo Cardinali Oſtienſi, qui ob id pallij vſum, quod Archiepiſcoporum inſigne eſt, habet; inunctio autē, ſeu Chriſmatis delibutio fit in capite Pontificis, ad deſignandum ipſum eſſe Chriſti Vicarium. Si verò qui Pontifex creatur, iam ante Epiſcopus erat, nulla pro noua poteſtate ab eo recipienda, conſecratio fieri debet. Aliud eſt enim id, quod includit poteſtas Pontificia abſolutè, aliud id, quod addit ſupra poteſtatem Epiſcopatus; abſolutè enim poteſtas Pontificia includit poteſtatem Epiſcopalem, & conſequenter poteſtatē ordinis Epiſcopalis, quæ in Charactere conſiſtit; ſupra hanc autem poteſtatem Epiſcopalē non addit aliam poteſtatem ordinis maiorem, aut perfectiorem, aut alium Characterem, ſed ſolum ampliorem poteſtatem iuriſdictionis, ſicut eſſe Archiepiſcopum, aut Primatem, non addit maiorem poteſtatem ordinis, aut Characterem diſtinctum à Charactere Epiſcopali, ſed ſolum maiorem iuriſdictionem, vt rectè docet D. Thomas *in Additionibus* quæſt. 40. art. 6. ad 3. vbi oſtendit, quod omnes Epiſcopi in poteſtate ordinis ſunt æquales, & propterea, quemli-

bet

bet Epiſcopum poſſe conſecrare alium Epiſcopum. Igitur vbi Pontifex electus, iam præſupponitur Epiſcopus, noua non indiget conſecratione, cum ſuprà Epiſcopalem Characterem, nouus Papæ Character nō imprimatur pro dignitate Pontificali, ſed extendatur ſolùm & amplietur iuriſdictio, in qua ſuperat omnes Epiſcopos; ad cuius etiam collationem non requiritur noua aliqua actio phyſica, ſicut in effectibus ſacramentalibus, ſed cenſetur illi conferri in virtute illius primæ voluntatis, qua Chriſtus Dominus talem poteſtatem dedit Petro, & omnibus ſucceſſoribus.

Maior difficultas eſt, ſi eligatur in Summum Pontificem ille, qui non eſt ordinatus in Presbyterum, vel conſecratus in Epiſcopum, quomodò recipiat poteſtatem à Chriſto; cùm enim non habeat poteſtatem ordinis, ſine qua non poteſt dari poteſtas iuriſdictionis, ſicut qui non habet ordinem Sacerdotij, non poteſt habere iuriſdictionem ad abſoluendum; ſaltem in tali caſu, quo deſignatur in Pontificem non ordinatus, videtur ſequi quod non recipiat immediatè à Chriſto iuriſdictionem, & conſequenter neque pontificiam authoritatē; gratis enim diceretur illius collationem ſuſpendi, donec conſecraretur.

Reſpondetur ad hanc difficultatem, & ad argumentum in caſu illius fundatum; quod quando quis eligeretur in Papam, qui non eſſet ordinatus in Presbyterum, vel conſecratus in Epiſcopū, tunc reciperet ſolùm à Chriſto poteſtatem iuriſdictionis quaſi gubernatiuam Eccleſiæ, non autem iuriſdictionē quaſi Sacramentalem, quæ fundatur in poteſtate ordinis, quæque requiritur ad cōficienda Sacramenta, ſed illam ſolum ſuſciperet, cum ordinis collatione. Vnde rectè Doctor Angelicus in Additionibus quæſt.19. artic.3. diſtinguit duplicem Clauem, vnam quæ immediatè ſe extendit ad ipſum cælum, quia poteſt remouere impedimenta introitus illius, & hæc eſt clauis ordinis ſolis Sacerdotibus competens; alia eſt, quæ non immediatè ſe extendit ad ipſum cælum, & ad tollendam culpam, ſed ad ea quæ ſpectant ad conſortium Eccleſiæ Militantis, per quam aliquis vadit ad cælum, & hæc dicitur clauis iuriſdictionis in foro cauſarum. Et hanc ſecundam clauem, ſeu iuriſdictionem etiam non Sacerdotes recipere poſſunt, vt patet, quia poſſunt excommunicare, & ligare, illaque tanquàm ordinaria gaudent electi in Epiſcopos, etiam antequam conſecrentur, & ex commiſſione legati, ſi Sacerdotes non fuerint, vt ibidē docet D. Thomas nec non quæſt.26. artic.2. Hanc igitur poteſtatē iuriſdictionis, vt diximus, recipit electus in Pontificem, in tota ſua plenitudine etiam antequam conſecretur, vt expreſsè determinatur *cap. in nomine 23. diſtinct.* At aliam poteſtatem clauis ordinis, quæque ordinatur ad Sacramenta conficienda, recipit ſolùm per Sacramentum ordinis, vel conſecrationem Epiſcopalem.

Electioni denique, & conſecrationi Summi Pontificis, vbi illa opus fuerit, ſuccedit Coronatio: deinde coronatus Pontifex Lateranenſis Eccleſiæ, cuius eſt in vrbe Epiſcopus, poſſeſſionem nanciſcitur. De ritibus autem, & pompa, quæ in Pontificis creatione, coronatione aliiſque eo ſpectantibus peragi ſolēt, extat peculiare rituale, vel cæremoniale, ad quod curioſus lector, qui plura ſcire voluerit, recurrere poterit, ſolùm aduerto neceſſitatis tempore, poſſe vnctionem, & coronationem, ſicut & electionem Pontificiam, extra vrbem fieri; electumque Papam habere, vt mox diximus, omnem poteſtatem iuriſdictionis, antequam vngatur, & coronetur.

Vltimo tandem loco, vt quid dicam de tempore, quod eſt mediū inter mortem vnius Pontificis, & ſucceſſionem alterius, notandum eſt, Eccleſiam quidem eſſentialiter eſſe vnam, non tamen eo modo quo Sol eſt vnus, aliæque res permanentes, neque enim caput illius viſibile, cæteraque membra ſemper eadem numero manent; ſed dicitur vna ſicut regnum, aut flumen aliæque res ſucceſſiuæ,

ſiuæ. Ad quam vnitatem cum requiratur ſolum partes formaliter eaſdem manere, vt eſſe Sacerdotes, Epiſcopos, ſupremum aliquod caput, eamdem fidem, eadem Sacramenta, ſacrificia, & cæremonias, quæ formam, & naturam Eccleſiæ conſtituunt; ita conſequenter hæc omnia formaliter & eſſentialiter, ſiue in genere conſiderata, ſunt ab illa inſeparabilia, debetque ſemper in ea remanere ordo, & habitudo ad ipſum caput, tanquam aliquid ad ſe eſſentialiter pertinens, ne vnitas Monarchiæ Eccleſiaſticæ à Chriſto inſtitutæ pereat, vt tamen abſque aliquo in particulari, & purè materialiter conſiderato poſſit ipſa ſubſiſtere; vt ſatis conſtat exemplis adductis regnorum, fluminum, cæterarumque rerum ſucceſſiuarum. Sic Primatus Romani Pontificis duplicem veluti habet exiſtentiam: vnam formalem in regno Chriſti, cuius eſt pars formalis, & ideo nec ab illo, nec conſequenter à vera Eccleſia ſeparari poteſt; aliam habet veluti materialem, ſiuè in perſona, cui ſingulariter confertur; & hæc exiſtentia ſummopere variabilis eſt, quia modo in vna, modo in alia perſona reperitur, aliquando etiam in nulla, tempore videlicet medio inter mortem vnius Pontificis, & ſucceſſionem alterius, quod à Gentilibus interregnum vocatur, à Catholicis autem vacatio ſedis, quia per mortem vnius Pontificis non ceſſat, ſed vacat ſolummodò cathedra Romana; id eſt ſine Antiſtite eſt, vſque ad noui Pōtificis electionem.

Hoc autem tempus vacationis Sedis Apoſtolicæ, aliquando eſt breue, aliquandò longum; nec mirum quia in re tanti momenti, & in qua agitur de ſupremo Eccleſiæ Monarcha eligendo; in qua ſunt multi electores, & ex diuerſis nationibus, ac genijs; in qua difficile eſt reperire perſonam numeris omnibus abſolutam, cui tanta dignitas deferatur, non videtur ita facilè breui ſemper tempore perfici poſſe, vnirique electorum animos ad vnam ſingularem perſonam ex multis eligendam. Longior tamen vacatio nunquam viſa eſt, quàm poſt obitum Clementis IV. quæ durauit per duos annos, & aliquot menſes, quibus tædio affecti Cardinales tandem in hanc deuenere ſententiam, vt accito S. Bonauentura, quem ipſe eligeret, probarent. Fecit ille, & Theobaldum genere Placētinum, Eburonum Archidiaconum, abſentem tamen, nominauit. Cuius electionem Cardinales omnes probantes, ipſum Gregorium X. ſalutarunt. Genebrardus quidem poſt Marcellini Martyrium, ſeptem annos vacationis recenſet, ſed ſub dubio, & ex quorumdam ſententiā, aliqui enim in Pontificali Romano ſub nomine Damaſi, pro ſeptem menſibus, ſeptem annos legerunt; quam falſitatem fusè detegit Cardinalis Baronius tom. 2. Annalium ad annum 304.

Porrò cùm præceptum habendi in Eccleſia Pontificem, ita ſit affirmatiuū, vt in illo tamen aliquid negatiui contineatur, ne videlicet Eccleſia Paſtore deſtituatur; & etiam quia vbi vacat ſedes, aliquo modo in ſtatu imperfecto verſatur, frequentibuſque & repentinis periculis obnoxia eſſe poteſt; indè exiſtimo electores in conſcientia teneri quamprimum procedere ad electionem noui Pōtificis, poſt conclauis ingreſſum.

CAPVT X.

Vtrum ſit de fide, quod hic numero Pontifex Clemens Nonus, quem tota Eccleſia tanquàm legitimè electum agnoſcit, & recipit, ſit verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput.

AD fidem pertinere capite 6. oſtendimus, quod ſupremus Monarcha ſit Eccleſiæ eſſentialis, ideoque ſemper aliquis D. Petro in eadē ſuprema, Chriſto tamen ſubordinata Eccleſiam regendi poteſtate ſucceſſerit: Et capite 7. Quod verus, ac legitimus D. Petri ſucceſſor in tali regimine, ſit ſolus Pontifex Romanus canonicè electus; in quo differt ſucceſſio aliorum Epiſcoporum, & Romani, quia de alijs non eſt de fide, quod

quod ſuccedant Apoſtolis, licet ex hiſtorijs id colligatur; ad illam verò ſpectat, Epiſcopum Romanũ canonicè electũ, tàm in Epiſcopatu Romano, quàm in ſuprema Eccleſiæ poteſtate illi coniuncta, Diuo Petro ſucceſſiſſe (quidquid ſit an illa coniunctio iure diuino, id eſt, ex ſpeciali ordinatione, & lege Chriſti facta ſit, nec ne; quod ſalua fide inter doctores Catholicos diſputatur) vt habetur ex traditione Eccleſiæ, Summorum Pontificum, Conciliorumque definitionibus, nec non ex ipſamet ſcriptura implicitè, *tùm* in communi, quia ibi Chriſto Domino tradente Diuo Petro tàm pro ipſo, quã pro ſucceſſoribus dictam poteſtatem, vt oſtendimus, implicitè continetur applicatio, & coniunctio eiuſdem poteſtatis cum ſucceſſione illius, quæ de facto futura erat, quamque Chriſtus præſciebat, atque adeò in illis verbis eam ſine dubio intelligebat; quocirca Eccleſia viſo poſteà facto Petri, habuit ſufficiens fundamentum, vt ex illis verbis Chriſti Domini talem ſucceſſionem, quæ nunc eſt, incluſam crederet. *tùm* in ſpeciali ex illo loco 1. Petri cap. 5. *Salutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone coëlecta*; nàm ex dictis cap. 5. per Babylonem Roma intelligitur, quam dum coëlectam appellat, ſatis ſignificat Petrus Eccleſiam Romanam electam eſſe à ſe, & conſortem eſſe electionis ſuæ, quod referri non poteſt, niſi ad deſignationem ſuceſsionis ſuæ. Ibi autem legendum eſſe, *coelecta*, non autem *collecta*, primùm patet, quia ſic emendatum eſt in Biblijs correctis; ſecundò quia Euſebius lib. 2. hiſtor. cap. 14. verba Petri referens ſic illa ſcribit; *Salutat vos Eccleſia noſtræ electionis conſors, quæ eſt Babylon*; Et Cardinalis Caietanus eadẽ verba explicans, *in Babylone collecta*, ſic enim ipſe legit, dicta fuiſſe docet, *pro in Babylone ſimul electa* quamuis ea ad alium à noſtro ſenſum transferat, quod, inquit, dicitur *ſimul electa*, alias Eccleſias reſpicit. Significatur enim quod non ſola, ſed ſimul cum alijs Eccleſijs eſt electa, quod eſt pars electorum. Vnde ex hac ſcripturæ authoritate probabile dumtaxat argumentum deſumi poteſt iuxta ſenſum à nobis adductum, pro intenta veritate, quam alias certa fide tenendam eſſe docet Eccleſiæ traditio.

Igitur cum duo præfata ad fidem pertineant, nunc iterum quæritur, an eadem etiam conſtet verum Pontificem viſibilem eſſe in indiuiduo, & determinatè, ſiue quod idem eſt, quod hic numero Pontifex v.g. Clemens IX. quem tota Eccleſia tanquàm legitimè electum agnoſcit, & recipit, ſit verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput, ita vt non ſolùm credamus eſſe in Eccleſia vnum ſummũ caput, quod Romæ ſuam ſedem habeat, ſed etiam eſſe hunc hominem, ſiue hunc numero Pontificem, quem oculis cernimus; eo proportionali modo, quo ſuperiori ſectione diximus de Eccleſia, oportere, non ſolùm in confuſo illam eſſe creditam, verùm etiam determinatè, & in indiuiduo, hanc eſſe, vel illam, quam oculis cernimus.

Circa quam difficultatem, quo apud veteres pauciora reperiuntur in terminis, quibus modo diſputatur, eò celebrior facta eſt his temporibus, varijſque argumẽtis agitata. Conſentientibus enim omnibus doctoribus Catholicis, practicè, & moraliter eſſe certiſſimum, hunc vel illum numero Pontificem, quẽ Eccleſia pro vero, nullo interueniente diſſenſu, ſemel propoſuit, & acceptauit, eſſe verum ac legitimum Pontificem, totiuſque Eccleſiæ caput; adeò vt, qui id negaret, non ſolùm vt valdè temerarius, & ſcandaloſus, ſed etiam vt ſuſpectus de hæreſi, imo vt errans contra fidem puniri poſſet; quatenus ſtante tali conſenſu vniuerſalis Eccleſiæ, quæ in cauſa facti generalis, & ad generalem ſtatum omnium fidelium pertinentis, qualis eſt vera, & Canonica electio Põtificis errare non poteſt, ille talis præſumi poſſet, vniuerſalem hanc propoſitionem negare, eum videlicet, qui eſt legitimè electus, eſſe Vicarium Chriſti, & Petri ſucceſſorem, quod qui negat, ſine dubio eſt hæreticus. Cum, inquam,

Catho-

Catholici omnes in hoc conueniant, an tamen id abſolutè ſit de fide, duæ ſunt illorum ſententiæ, prima negans, altera affirmans, pro quarum intelligentia, nec non reſolutione probabilioris.

Obſeruandum eſt primò, dari veluti duplicem Summorũ Pontificum electionem, vnam particularem quæ fit à Dominis Cardinalibus iuxta pręſcriptas à Summis Pontificibus regulas; alteram verò vniuerſalem, quę fit ab ipſamet Eccleſia vniuerſali pacificè acceptando priorem electionem à Cardinalibus factam, & conſequenter perſonã ad Summum Pontificatum per illam deſignatam. Hæc eſt autem differentia inter vtramque electionem, ſiue inter electionem ſactam ab Eminentiſſimis Cardinalibus, & pacificam illius acceptationẽ ab Ecclesia vniuerſali, quod iſta ſecunda ſit ſemper quo ad nos infallibilis, ſuppoſito ſemel, quod hunc hominem eſſe ritè electum, & canonicè factum caput Eccleſiæ, ſit materia ex ſe determinabilis de fide ab Eccleſia; ſecus autem primam, quam vitioſam, ac dubiã eſſe poſſe manifeſtè colligitur ex Concilio Conſtanienſi ſeſſ. 39. vbi dum determinat, quod iudicare de electione dubia ad ipſum Concilium pertinet, ſatis ſupponit poſſe dari electionem dubiam, aut vitioſam, de qua iudicare valeat; quamuis etiam ex parte eligentium inhabilitas cenſuræ non poſſit illi opponi; ſi quidem ad euitanda ſchiſmata, nec non quantùm fieri poterat electionis incertitudinem ſingulari priuilegio cautum eſt *in Clementina ne Romani §. ceterum de electione*; nullum Cardinalem prætextu alicuius cenſuræ repelli debere ab electione Pontificia; non deſunt tamen multæ aliæ cauſæ ob quas vitioſa, aut dubia reddi poſſit, tũ ex parte ipſius electionis, tum ex parte perſonę electæ iuxta defectus, quos ipſa iura aſsignant.

Ratio diſcriminis allati eſt, quia ex diuinis Scripturis, vt ſuperiori ſectione vidimus, Eccleſia in rebus ad fidem pertinentibus gaudet priuilegio infallibilitatis in credendo, quod Sacrum non habet Cardinalium collegium in eligendo; ergo ſuppoſito, quod hunc hominẽ eſſe ritè electum, & canonicè factum Eccleſiæ caput, ſit de fide quo ad ſe, vbi accedit ad hoc pacifica acceptatio, vniuerſaliſque Eccleſiæ conſenſus, ſit etiam tale quo ad nos, ſecus autem per meram Cardinalium electionem: vnde totum præſentis difficultatis punctum in hoc conſiſtere videtur, an præfata propoſitio quoad ſe petineat ad fidem, atque adeo ſit materia determinabilis de fide, quo ad nos ab Eccleſia, ſiue per acceptationem vniuerſalem pacificam, ſiue per definitionem Concilij, ſi oriatur aliquod dubium circa talem electionem.

Secundò notandum eſt electionem ab Eminentiſſimis Cardinalibus factam duplici ex capite vitioſam, vel nullam eſſe poſſe; primò defectu conditionum indiſpenſabiliter ad illam requiſitarum, ſiue iuris diuini, vt ſi eligeretur fæmina, & non vir, aut ſi eligeretur vir, ſed non baptizatus; ſecundo defectu conditionum ad ius dumtaxat humanum poſitiuum ſpectantium; ſiue id oriatur ex malitia electorum, vt quando ſimoniacè eligunt; ſiue ex ignorantia, vt quando eligunt inhabilem; Hæc eſt autem differentia inter vtrumque vitium, aut nullitatem ex illis prouenientem, quod ſecundum authoritate Ecclesiæ ſuppleri, ac ſanari poteſt, non autem primum: Qua de cauſa, ſicut ſuppoſito quod Ecclesia gaudeat priuilegio infallibilitatis in credendo, quodque propoſitio de qua agimus in præſenti ſit de ſe pertinens ad fidem, vt declarabitur infra, nõ poteſt illa nõ eſſe quo ad nos de fide accedente pacifica acceptatione vniuerſalis Ecclesiæ, ita quoque omnes illæ conditiones ex parte perſonæ eligendæ requiſitę ſecundum ius diuinum, quæque authoritate Eccleſię ſuppleri non poſſunt, redduntur neceſſarię ſecundum conſequentiam Theologicam, quia habent connexionem per ſe cum veritate certa, & certificata per fidem; Indeque etiam illæ propoſitiones, *hic homo eſt baptizatus*,

vel

vel eſt vir, aut eſt ordinatus, loquendo de electo, & acceptato inſuper ab Eccleſia vniuerſali in Papam, quæ prius abſolutè ſumptæ, & ſecundum ſe erant merè contingentes, aut antecedenter ad electionẽ Cardinalium (notæ ſolùm certitudine morali, ob diligentias ab illis factas, etiam abſoluta, & acceptata, redduntur neceſſariæ, pro vt ſubſunt illi propoſitioni, *hic homo eſt verus Pontifex, vel hic numero Pontifex Clemens IX. quem tota Eccleſia tanquam legitimè electum agnoſcit, & recipit eſt verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput*. Vnde ſatis patet, fidem non primò per ſe, vel immediatè verſari circa ipſa requiſita, aut qualitates in electione Põtificia indiſpenſabiliter deſideratas, & deinde circa ipſum electum, ſed è contra; ſecus autem ſi ſit ſermo de certitudine morali earumdem conditionum, tam in ordine ad ipſam Cardinalium electionem, quam ad ipſam Eccleſiæ acceptationem, reſpectu cuius, vt ſtatim dicetur, ſe habent ſolùm tanquam cõditiones; ſicut in definitionibus Conciliorum, præuia inquiſitio, aut diſputatio circa propoſitiones definiendas; de talibus enim diligentijs habitis, cum tunc non detur fides, ſed moralis dumtaxat certitudo, facta tamen definitione, certò infertur per conſequentiam Theologicam, eas definitionem præceſſiſſe, ſuppoſito quod illam Deus huiuſmodi diligentijs indeſpenſabiliter annexam eſſe voluerit, vt eſſet quo ad nos infallibilis.

Sequitur quoque circa præfatas conditiones in Pontifice eligendo neceſſarias, vt *quod ſit baptizatus vel ordinatus*, nullam ad hoc ſciendum inquiſitionem, aut aliam præuiam diligentiam adhiberi debere; & ſi enim quando aliqua veritas immediatè in particulari definitur, circa illam præcedere debeat inquiſitio; ſecus tamen quando aliquid immediatè non definitur, ſed tantum ſe habet vt quid neceſſariò connexum, cum illo quod definitur immediatè. Quamobrem cùm in noſtro caſu veritas, quæ definitur, & acceptatur ab Eccleſia immediatè non ſit, *quod hic homo Clemens IX. ſit baptizatus, aut ordinatus*; ſatis enim conſtat nullam de hoc extare reuelationem; *ſed quod ſit verè Pontifex, ſupremumque militantis Eccleſiæ caput viſibile*, hanc ſolùm præcedit inquiſitio, in eoque potiſſimum conſiſtit quod electores ad actum electionis ſollicitè congregatos fuiſſe, & Pontificem ab illis deſignatum pacificè proponi Eccleſiæ tanquam canonicè electum, ab omnibus ſciatur, hoc enim ſufficit, vt Eccleſia vniuerſaliter acceptet illum, & tali acceptatione facta reddatur de fide illa veritas, aliæ verò cum illa indiſpenſabiliter coniunctæ, ſicut eum eſſe baptizatum, vel ordinatum, habeant certitudinem cõſequentię Theologicæ.

At loquendo de alijs conditionibus, quæ in electione Pontificia pertinent ſolùm ad ius poſitiuum, & quarum defectum conſequenter Eccleſia ſua poteſt authoritate ſanare, nec ante, nec poſt illius acceptationem, maior haberi poteſt certitudo de illis, quam moralis; etiam ſi certitudine fidei credatur *hunc numero Pontificem eſſe verum Pontificem*; quia cum hæ conditiones non ſint indiſpenſabiliter connexæ cum hac veritate, ſicut præcedentes; ſed ſtante eorum defectu, & inde nullitate electionis factæ à Dominis Cardinalibus, poſſit Eccleſia ſua acceptatione, quaſi noua electione illam nullitatem ſanare, poſſumus quidem poſt illam rectè inferre, *hunc numero Pontificem eſſe verum Pontificem*, nec non omnia alia cum hac veritate neceſſario, & inſupplebiliter coniuncta; non autem quod non ſit ſimoniaca electio determinatè, aut quid ſimile; ſed ad ſummum ſub diſiunctione certò conſtare poteſt, vel eam non eſſe ſimoniacam, ſi re vera talis non ſit, vel ſi talis ſit, illum ab Eccleſia defectum ſanari, & ſuppleri, vbi talem electionem pacificè, nulloque interueniente diſſidio ab illa videremus acceptari, nec non ſummum Pontificem electum; Cuius ratio eſt quia impedimenta inducta de iure poſitiuo humano, & reddentia irritam electionem

Summi Pontificis, ſunt deriuata ex talibus legibus, quæ nunquam loquuntur, nec poſſunt habere locum niſi reſpectu illius primæ electionis, quæ externa ſpecie, & in foro externo fit à Dominis Cardinalibus; quare licet illa electio ex aliquo tali occulto impedimento nulla fuiſſet, adhuc ſequitur alia electio nullo iure poſitiuo irritabilis, quam facit tota Eccleſia acceptãdo pacificè, vt ſupponimus, illum hominem electum pro vero Pontifice. Hæc enim acceptatio, quamuis fiat ex errore facti præcedenti, non eſt tamen conditionata ſed abſoluta; melius quippe eſt Eccleſiæ habere pro Pontifice aliquem; qui fuerit inualidè electus, quàm ignoranter carere vero Pontifice, & eum pro tali venerari, qui reipſa non ſit. Ea fere ratione, qua ſuperiori capite in fine diximus, Deum ſatius duxiſſe ob maius Eccleſiæ bonum conferre Pontificiam dignitatem perſonæ ſimpliciter eius capaci legitimè electæ, vna vel altera electione, ſiue digna ſit, ſiue indigna, quàm ſoli dignæ; quia multò magis in Eccleſiæ damnum cederet, carere ſæpius vero capite, ſemperque poſſe dubitare de illo, quàm habere interdum infirmum, & imbecille.

Enim verò ſi fuit expediens dominia rerum non eſſe in incerto, & in hunc finem inductæ ſunt præſcriptiones non ſolùm de iure ciuili, ſed aliquæ etiam longiſſimi temporis de iure gentium, & naturali, per quas dependenter ab errore fit dominus rerum ille, qui antea non erat dominus; multò magis expediebat non eſſe in incerto exiſtentiam & authoritatem Vicarij Chriſti, atque adeo de iure diuino, & naturali eſſet, iuxta poteſtatem ab eodem Chriſto Eccleſiæ cõmiſſam eligendi Summum Pontificem, vt quicumque bona ab ea fide acceptaretur pro tali, euaderet talis, etiamſi antea non fuiſſet; dummodo habeat alias conditiones iuris diuini, quæ ex hypotheſi infallibilitatis Eccleſiæ in rebus ad fidem ſpectantibus, non poſſunt non eſſe in acceptato ſemel ab ea aliquo pro vero Pontifice, vt diximus.

Et huc pertinet ratio, quæ adducitur in L. Barbarius, ff. de officio Prætoris, in qua declaratur, quod ſeruus electus ignoranter in Prætorem, & pro tali habitus, non ſolùm fecerit acta valida, ſed fuerit etiam verus Prætor, quoniam Populus Romanus, qui eum pro tali habuit, potuit diſpenſare, & cenſetur voluiſſe. Quæ lex non eſt conſideranda tanquam conſtitutio arbitraria, aut proueniens à poteſtate iuris Ciuilis, alioquin reſpexiſſet futura, & non præterita ſuper quibus illa decernit, ſed tanquã interpretatio prudens, ac declaratio iuris naturalis: ſi quidem independenter ab omni conſtitutione poſitiua, cenſetur Populus Romanus habuiſſe in dicto caſu illam voluntatem, quam expediebat eum habere. Ita ergò in caſu de quo nos agimus, cùm penes totam Eccleſiam ſit poteſtas prouidendi ſibi de legitimo capite, ne remaneat acephala, quoties electores ordinarij, vel culpabiliter, vel inculpabiliter neque prouident, neque habent curam prouidendi in futurum, ſicut contingit, quando eorum electio fuit irrita, & habetur pro rata, cenſetur Eccleſia eum eligere, quem acceptat, non obſtãtibus quibuſcumque eius defectibus iuris poſitiui, quoniam ita expedit. Et quamuis Eccleſia acephala diſpenſare non valeat contra conſtitutiones præteritorum Pontificum, nihil refert, quoniam nulla conſtitutio inductiua alicuius impedimenti extenditur, vel ex mente, vel ex poteſtate conſtituentis in ordine ad talem caſum, aut alios ſimiles, quoniam de eſſentia legis, vel conſtitutionis validæ eſt, vt ſit in bonum commune. Quo autem tempore incipiat iſta acceptatio Eccleſiæ infra declarabitur.

Tertiò recolenda ſunt ea omnia, quę libro 1. huius operis ſect. 3. cap. 2. diximus de certitudine Concluſionis Theologicæ, ſine definitione Eccleſiæ, vel cum illa; nec non de differentia verſante inter Concluſionem Theologicam deductam, & explicatam; vbi etiam aſſignauimus, & explicuimus regulas ad

iudi-

iudicandum, quænam explicatio ſit ſufficiens, nec ne, ad hoc vt aliqua propoſitio ſic explicata dicatur eſſe propoſitio de fide, vel non? Item ad memoriã reuocandi ſunt termini ſæpius in huius operis decurſu vſurpati, & vſurpandi; *alia*, nimirum, *eſſe obiecta de fide per ſe primò; alia autem per ſe ſecundò*; vel quod idem eſt, *alia eſſe de fide immediatè, & formaliter; alia mediatè tantùm, ſeu virtualiter*; priora dicuntur, quæ lumine fidei, & per aſſenſum illius immediatè attinguntur, tanquam immediatè reuelata à Deo; poſteriora verò, quæ ex propoſitione de fide per illationem præcisè attinguntur, ideoque pertinent ſolùm ad lumen Theologicum, quod citato libro oſtendimus eſſe purè illatiuum, ex his quæ ſunt de fide formaliter, tanquã ex ſuis principijs. Vnde eſſe per ſe primò de fide, vel per ſe ſecundò differunt in ſacra doctrina, ſicut principia, & concluſiones in alijs ſcientijs. Rurſus inter ipſas veritates, vel obiecta, quæ immediatè pertinent ad lumen fidei, eſt quædam differentia, & graduatio, quod quędam ſunt de fide *quoad ſe tantum*, & non *quo ad nos*; alia *quo ad ſe, & quo ad nos*; & quædam adhuc ex iſtis ſunt de fide *quo ad omnes*; quædam verò, *quo ad ſapientes dumtaxat*, vel *quo ad aliquos*. Explicantur ſinguli termini; obiecta de fide *quoad ſe tantùm*, ſunt omnes illæ veritates, quæ tam in verbo Dei ſcripto, quam tradito reuelatæ reperiuntur, de facto tamen ab Eccleſia fidelibus, vt credendæ non proponuntur; defectu cuius propoſitionis, ſiue quamdiu ab Eccleſia nõ definiuntur, Theologicis concluſionibus adnumerantur; cum enim omnia quæ definit Eccleſia, præuijs tantùm diligentiſſimis diſputationibus determinentur, prius eſt quod ſint concluſiones Theologicæ media diſputatione illatæ, quam de fide definitæ. Qua de cauſa peculiare eſt in doctrina ſacra, quod ea quæ ſunt aliquando quo ad nos puræ concluſiones, poſſint accedente Eccleſiæ definitione fieri eius principia.

Obiecta de fide *quo ad ſe, & quo ad nos*, ſunt omnes illæ veritates, quæ ita fuerunt à Deo reuelatæ, vt inſuper ab Eccleſia per definitionem nobis credendæ proponantur; quarum quædam dicuntur eſſe de fide *quo ad omnes*, quædã, *quo ad aliquos*, ſeu, *quo ad Sapientes*: quia tam ipſa reuelatio, per quam pertinent ad fidem, quam ipſa definitio, per quam ad illam pertinere nobis declaratur, ſunt ita quandoque expreſſæ, vt ſine vlla prorſus cõtrouerſia apud omnes doctores indubitatæ habeantur; Exempli gratia: *Quod Deus ſit Vnus, & Trinus*; quod *ſecunda Sanctiſſimæ Trinitatis perſona in plenitudine temporum carnem noſtrã mortalem aſſumpſerit*; & ſic de alijs; at quia plerumque etiam cadit ſub dubio, vel opinione, an res aliqua reuelata, ſit ſufficienter definita, nobiſque propoſita, nec ne? ideo poſſunt aliquando eſſe opiniones circa cenſuram alicuius propoſitionis, an ſit erronea, vel non? quia quantumcumque propoſitio illa ſit reuelata, aut definita, non tamen omnino clarè, & expreſsè conſtat apud omnes de hoc: Et propterea in aliquibus propoſitionibus accidit ipſas non ſolùm eſſe de fide, ſed etiam reflexas earũ; vt quod illæ ſint de fide, eſſe etiã de fide, Exempli gratia, *Trinitas perſonarum in vnitate eſſentiæ, & Incarnatio ſecundæ*; ita ſunt de fide, vt etiam ad fidem pertineat eas eſſe de fide; aliquando verò propoſitiones ipſæ ſunt de fide, non tamen earum reflexæ, quia adhuc manet aliqua controuerſia circa earum definitionem, aut reuelationem, an nimirum ſufficienter in Sacris Scripturis, vel traditionibus contentæ reperiantur. Et ſic in præſenti controuertitur, an certa fide cõſtet hunc hominem numero Clementem IX. eſſe verum Pontificem, & Eccleſiæ caput; vel quo gradu certitudinis id tenendum ſit. Circa quod duæ ſunt Catholicorũ etiam doctorum ſententiæ.

Prima negat abſolutè certum eſſe fide diuina, & Catholica, hunc vel illum Pontificem eſſe verum, ac legitimum Chriſti Vicarium, quamuis eius ſequaces inter ſe diuiſi ſint in aſſignando huic pro-

propoſitioni certitudinis gradu; aliqui enim vt Caſtro lib. 1. aduerſus hæreſes cap. 8. Magiſter Cano lib. 6. de locis capite vltimo; Bannes 22. quæſt. 1. art. 10. maiorem illi tribuere non videntur, quã moralem; quia veritas talis propoſitionis, pendet ab altera, *quod ſit legitimè, vel canonicè electus*, de qua maior certitudo, quam moralis haberi non poteſt; qui verò maiorem illi tribuunt, reponũt inter concluſiones Theologicas controuerſam propoſitionem, quatenus procedit ex vna de fide, nimirum, *illum eſſe verum Pontificem, qui ritè & canonicè fuit electus*; & altera, vt aiunt, naturaliter nota, *quod hic ritè, & canonicè ſit electus*; vnde neceſſariò ſequitur, *eum eſſe verum Pontificem*. Secunda verò ſententia docet huiuſmodi propoſitionem eſſe de fide per ſe primo; ita Gregorius de Valentia 22. quæſt. 1. punct. 7. §. 39. Suarez de fide diſput. 10. de Summo Pontifice ſect. 5. Cardinalis de Lugo diſput. 1. de fide ſect. 13. §. 6. Ioannes à S. Thoma 2. 2. tract. de Summo Pontifice diſput. 2. artic. 2. alijque plures apud ipſos citati; nos tam pro dictarum ſententiarũ inter ſe conciliatione, quam pro clariori, quantum poterit, huius operoſæ difficultatis reſolutione ſequentes ſtatuemus concluſiones.

I. Concluſio, de fide diuina eſt immediatè quo ad ſe, hunc hominem Clementem IX. ritè electum, verum eſſe Pontificem, totiuſque Eccleſiæ caput. Primum huius ſententiæ fundamentum deſumitur ex Concilio Conſtantienſi in damnatione errorum Vvicleſi, quæ habetur poſt ſeſſ. 45. & vltimam, vbi Martinus Papa V. ab hæreticis, qui reconciliationem petunt, nec non ab alijs de hæreſi ſuſpectis, vt probetur eorum fides, exigi præcipit inter alia; *Vtrum credant, quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, eius nomine proprio expreſſo, ſit ſucceſſor Beati Petri habens ſupremã authoritatem in Eccleſia Dei?* Quæ verba non loquuntur de veritate illius propoſitionis in communi; *quod omnis canonicè electus eſt verus Summus Pontifex*, ſed in particulari de eo, qui pro tempore eſt Pontifex, exprimendo nomen proprium, V. g. Clementem IX. & de hoc cuius nomen exprimitur, iubet Martinus V. vt interrogetur ſuſpectus in fide, an credat, quod talis ſit, verus Petri ſucceſſor habens ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei; at ſi huiuſmodi propoſitio non eſſet de fide diuina immediatè quo ad ſe, nec Summus Pontifex exigeret, nec etiam exigere poſſet actum fidei circa illam, nihil enim de fide credendum proponere poteſt, quod ad illam non pertinet vt ſatis conſtat: Igitur dicendum eſt præfatam propoſitionem de fide diuina eſſe immediatè quo ad ſe.

Secunda ratio deſumitur, ex hoc quod Summus Pontifex ſit ſupremum Eccleſiæ caput, ſupremuſque Monarcha; ergo ſicut fide credimus ex dictis ſuperiori ſectione, hanc numero Eccleſiam in qua ſumus eſſe veram Chriſti Eccleſiam, ad eamdem quoque fidem pertinere debet, hunc numero hominẽ legitimè electum, cui tanquam capiti ſuo vnitur, verum eſſe Summum Pontificem. Antecedens eſt de fide, Summum, videlicet, Pontificem ſupremum eſſe caput Eccleſiæ, ſupremumque Monarcham; conſequentia ergò probatur, quia de eſſentia huius numero Eccleſiæ eſt, quod ſit vnita, & coniuncta ſuo capiti pro tempore exiſtenti, facta ſemel legitima ipſius electione, imo inde maximè pendet eius veritas & vnitas, ſuppoſita Chriſti inſtitutione, quæ ſtatum Eccleſiæ Monarchicum in perpetuum eſſe voluit; Ergo oportet, quod ſicut eſt de fide, hanc numero Eccleſiam eſſe veram Chriſti Eccleſiam, ita etiam ſit de fide, facta legitima electione, quęcumque ſit illa, de qua ſtatim, quod hic numero homo Clemens IX. feliciter regnans, cui tanquam capiti ſuo vnitur, ſit verus Summus Pontifex; iſta conſequentia eſt certiſsima, ſuppoſita ſemel veritate antecedentis, quod nimirum ſit de eſſentia huius numero Eccleſiæ, quod vniatur tanquam capiti huic numero

numero

Digitized by Google

mero Pontifici legitimè electo; quam ſic probo; quia ſicut ex hoc quod ſit de eſſentia hominis vt ſic, & veluti in abſtracto rationalitas, indè manifeſtè ſequitur, hanc quoque rationalitatem, ſiue rationalitatis partem, eſſe de eſſentia huius hominis, V. g. Petri; ita ſimiliter ex hoc, quod Chriſtus Dominus voluerit ſtatum Eccleſiæ Monarchicum eſſe, perpetuamque in ea fore Summorum Pontificum ſucceſſionem, inde quoque neceſſariò conſequitur eum voluiſſe, quod de eſſentia huius numero Eccleſię in qua ſumus, eſſet etiam hic numero Pontifex pro tempore exiſtens legitimè electus; non enim ſufficit, quod Eccleſia ſubijciat ſe tanquam ſuo ſupremo capiti, cuicumque ritè electo in Pōtificem, quaſi in communi, ſed alicui viſibili capiti debet eſſe vnita, & ſubiecta; non eſt autem viſibile niſi ſit determinatum in particulari; Deinde ſi certum non eſſet hunc numero Pontificem ritè electum, cuique Eccleſia hic & nunc vnitur, eſſe verum Pontificem; qua ratione poſſemus dubitare de illo, poſſemus, & de anteceſſore, atque adeo de tota retro ſerie, indeque de veritate Epiſcoporum, qui ab his creati ſunt; igitur ne totam certitudinem veræ Eccleſię, & Hierarchici Ordinis ruere dicamus, fatendum eſt eſſe de fide immediatè quoad ſe, hunc numero Pontificem ritè electum, verum eſſe Pontificem; quoad nos verò, vbi tota ſemel Eccleſia pacificè illum acceptauit.

Tertia ratio fundatur in hoc, quod hic numero Pontifex ritè electus, ita ſit Eccleſię caput, vt ſimul etiam ſit regula fidei, quatenus inter alia gaudet priuilegio infallibilitatis, in rebus ad illam ſpectantibus definiendis; igitur immediatè ad fidem pertinet, hunc numero Pontificem legitimè electum verum eſſe Pontificem. Antecedens patebit ex dicendis infra, nunc probatur conſequentia, quia quando aliquid eſt regula fidei, non minus credibile per fidem eſse debet, quod ſit regula; quam quod ſit de fide, id quod determinatur vel regulatur per illam, ſicut quando proponitur aliquis Scripturę liber tanquam canonicus, quemadmodum eſt de fide totum id, quod in illo continetur, ita quoque eſt de fide, quod talis liber ſit canonicus, & per reuelationem Dei habitus; alias certi nunquam eſſe poſsemus de rebus definitis, aut traditis in libro ſacro, vt per ſe patet: Ergo ſi ſemel ſupponatur, quod hic numero Pontifex ritè electus ſit regula fidei, in rebus ad illam pertinentibus definiendis; ad eamdem quoque fidem tanquam quid credibile per illam ſpectare debet, illum eſse verum Pontificem. Hæc eſt ſolùm differentia inter librum canonicum, & Summum Pontificem, pro vt vnuſquiſque ſuo modo regula fidei dicitur; quod talis ſit temporaliter ſolùm Summus Pontifex, ac dependenter ab aliquibus conditionibus temporalibus, quę de nouo fiant; quęque reuelatæ cùm non ſint in particulari, inde oritur iſta dubitatio circa certitudinem, qua tenetur de fide hunc numero hominem ritè electū, eſse verum Pontificem; quę dubitatio non verſatur circa librum Canonicum; qui cùm ſit aliquid permanens, non indiget noua aliqua declaratione, ſemel ac ab Eccleſia pro authētico fidelibus propoſitus eſt; ſicut indiget Summus Pontifex, quoniam ita poſtulat natura talis regulę, quę animata eſt, & pro tempore eligibilis; cæterum vbi talis accedit declaratio per electionem, & pacificam eius ab vniuerſali Eccleſia acceptationem, certa nobis fide tenendum eſt hunc numero Pontificem, verum eſse Pontificem; ſi quidem Eccleſia, cum ſit columna, & firmamentum veritatis, errare non poteſt in acceptando, & proponendo pro animata fidei regula, illā quę talis non eſset.

Quod huic rationi primò reſpondent aliqui, infallibilitatem in definiendo non conuenire Summo Pontifici, atque adeò quod ſit animata fidei regula; nullius eſt momenti; illa enim procedit ex ſuppoſitione huius veritatis, quam infra probabimus: Attamen quia id ita cer-

certum multis non eſt,ac eumdem Pontificem eſſe ſupremum Eccleſiæ caput, in hoc enim tanquam in aliquo de fide conueniunt omnes Doctores Catholici, licet aliqui eorum dubitent, an eadem fide conſtet illum gaudere priuilegio infallibilitatis in rebus fidei determinandis; ſecunda ratio in dignitate capitis fundata, videtur eſſe quo ad nos magis efficax, quàm iſta tertia, ad probationē noſtræ concluſionis.

Secundo reſpondent alij,adhuc conceſſo, quod Summus Pontifex ſit animata fidei regula, non indè ſequi certitudine fidei credendum eſſe hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, verum eſſe Pontificem, ſed ſufficere certitudinem moralem, cum Pontifex ſolum ſe habeat, vt applicans & proponens fidem, ex parte autem proponentis non videtur requiri maior certitudo, quàm moralis, vt patet in miniſtris Euangelicis,quos non tenemur credere de fide,quod ſint legitimi Euangelij prædicatores.

Sed hæc quoque inſtantia, vel reſponſio vim noſtræ rationis non eneruat, ſuppoſito ſemel quod Summus Pōtifex ſit animata fidei regula; hæc eſt enim differentia inter Summum Pontificem res fidei ſua definitione credendas proponentem, & inter miniſtrum Euangelicum illas prædicantem; quod iſte non ſe habet tanquam regula determinatiua rerum fidei,ſed vt miniſter dumtaxat intimans alijs, ea quæ credenda ſunt; vndè nec tenemur credere ipſum eſſe verum,ac legitimum miniſtrum,nec illi, qui credunt rebus ab eo propoſitis, mouentur ad hoc ex illius authoritate, ſed ex credibilitate eorum quæ proponuntur, ita vt niſi ſufficienter proponātur, taliſque credibilitas eis innoteſcat, credere non teneantur. At verò Summus Pontifex, ſemel ac admittitur eum gaudere priuilegio infallibilitatis in rebus ad fidem pertinentibus,proponit illas credendas tanquàm animata fidei regula, vel ſupremus iudex determinans, quænam credenda ſint,ita vt ex eius authoritate obligentur fideles ad illa credenda; vnde neceſſe eſt,vt illi non morali ſolum certitudine, cui abſolutè falſum ſubeſſe poteſt, verùm etiam certitudine fidei credant,hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, ac Eccleſiam regentem,verum eſſe illius Pōtificem. Alias enim ſi dubitari contingeret de authoritate, quam habet hic in particulari definiens; certi eſſe non poſſemus, quod res ab eo definitæ manerēt de fide; ſicut ſi in dubium reuocaretur aliquis liber canonicus, an verè ſit talis, certitudo haberi non poſſet de his, quæ in illo continerentur.

Tertiò tandèm reſpondent alij ad infallibilitatem definitionum fidei Summi Pontificis authoritate factarum,ſufficere, quod ſit verus Pontifex, vel realiter, vel putatiuè, id eſt, quod pro vero habeatur à tota Eccleſia; eo enim ipſo gaudet priuilegio infallibilitatis in definiendo, Deo illi propter commune bonum Eccleſiæ ſic aſſiſtente; ita vt huius reſponſionis authores negantes de fide haberi hunc eſſe verum Pontificem,nihilominus velint eſſe de fide hunc numero hominem, qui certitudine dumtaxat morali in tota Eccleſia verus habetur Pontifex,verè & ritè efficere omnia, quæ efficit verus Pontifex, & gaudere priuilegijs omnibus, aſſiſtentiaque Spiritus Sancti D. Petro ac legitimis eius ſucceſſoribus diuinitus promiſſis. Quēadmodum enim, inquiunt, ſpectat ad perfectionem diuinę prouidentiæ in ſua regenda Eccleſia, ne irrepat in omnes ſacræ Scripturæ codices aliquid falſum, aut ne aliquis Magus, vel alius Pſeudopropheta per dæmonum præſtigias tantam exhibeat apparentiam pro aliquo errore ſuadendo, quantam habet ex veris miraculis fides Catholica, vt dicetur infra lib.4.ſect.2.cap.6. Ita ſimiliter ſuppoſito quod Summus Pontifex tanquā ſupremus Eccleſiæ paſtor ſit regula fidei per modum proponentis, ad eiuſdē prouidentiæ diuinæ ſuauitatē pertinet, vel vt nunquam permittat aliquem eligi, & acceptari à tota Eccleſia, qui habeat

beat aliquod impedimentum inualidans occultum, & ab ea prorſus inſanabile, cuiuſmodi eſſet defectus baptiſmi, legitimæue ordinationis, vel ſi id aliquãdò permitteret, quod adhuc talis Pontifex, quem pro vero & legitimo tota agnoſceret, & ſuſciperet Eccleſia, ratione tituli colorati, concurrente communi errore, infallibilem in ſuis definitionibus authoritatem haberet.

At hæc etiam reſponſio nihil valet, authoreſque illius in eaſdem incidunt difficultates, quas in amplectenda noſtra ſententia vitare conantur; primò enim vndè magis per fidem conſtat, hunc hominem à nobis exiſtimatum Pontificem gaudere in reipſa priuilegijs Summi Pontificis, quàm eſſe verum Pontificem? vnum ſi quidem altero magis reuelatum eſſe non videtur; imo in hac ſolutione inuoluitur quippiam non reuelatum ſolùm, ſed etiam falſum, reuelatiſque contrarium, ſcilicet priuilegia omnia Summi Pontificis propria alicui conferri, qui non ſit verus Pontifex, cum illa Chriſtus Dominus non cuicumque, ſed ſoli Petro, ac legitimis eius ſucceſſoribus promiſerit. Deindè vt res magis explicetur, ſi iuxta hanc reſponſionem debemus credere, quod omnia quæ præſtat hic homo in particulari ſint ritè facta, eo modo quo ab alijs veris Pontificibus fiunt, vel hoc eſt, quia certò credimus talem hominem eſſe verum Pontificem, vel cùm talis nõ ſit, ſed putatiuè ſolum, ob aliquem eſſentialem defectum authoritate Eccleſiæ inſupplebilem, credimus tamen eum vti priuilegio, ac poteſtate veri Summi Pontificis; ſi primum dicatur, vt debet dici, ſi ob neceſſariam vtriuſque rei cõnexionem conſequenter diſcurrere velimus, nàm effectus non poteſt ſuperare cauſam ſuam, vndè ſi Pontifex cauſa efficiens huiuſmodi definitionum, ſolùm moraliter certus eſſet, non autem ex fide, eius quoque definitiones moraliter tantùm certæ eſſe poſſent, ſi, inquam, hoc primum concedatur, habemus intentum; ſi autem reſpondeatur ſecundum, oportet quod tali non obſtante vera Pontificis exiſtentia, iterum credamus à Deo ſuppleri, quicquid requiritur vt eius acta ſint valida, ne Eccleſia in hoc fallatur; quod cùm æque incertum ſit, ac illud primum, nam vt ſtatim dicebamus, non eſt magis reuelatũ, quod huic homini conferat Deus priuilegia Pontificis, & ſuppleat eius authoritatem, quam quod in re ſit Pontifex, præſertim quia tale ſupplementum, & conceſſio extraordinaria non fundatur in ipſa promiſſione Chriſti, quæ ſolum facta eſt Petro, & veris eius ſucceſſoribus, vndè ſine noua reuelatione conſtare de illa non poteſt; neceſſario concludendum eſt, eadem fidei certitudine tenendum eſſe, hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem eſſe verum Pontificem, ac eſſe veram fidei regulã, quodve gaudeat veris Pontificię authoritatis prærogatiuis; ita vt ſit etiam contradictio manifeſta, aſſerere hunc hominem ſupremã habere poteſtatem iuriſdictionis in Eccleſia, nec non definiendi res fidei ex aſſiſtentia Spiritus Sancti; & negare, de fide haberi, eumdem eſſe verũ Pontificem; quia iam affirmaretur definitionem conuenire in hunc hominem, non autem definitum. Vnde quoque intelligitur, qua ratione ipſi negantes haberi de fide, hunc eſſe verum Pontificem, poſſint nihilominus credere de fide, quæ ab illo definiuntur; nam reipſa, ac de facto credunt illum eſſe verum Pontificem, cum credant habere poteſtatem à vero Pontifice inſeparabilem; ex quadam autem ignorantia putant ſe non credere; qua de cauſa ex ignorantia incidunt in quamdam veluti contradictionem.

Igitur cùm præadductæ rationes ſatis clarè videantur noſtram demonſtrare concluſionem, tota iam difficultas conſiſtit in explicando, quomodo ſit illa obiectum fidei, quandoquidem illud ſolum tale eſt, quod ex diuinis Scripturis, vel traditionibus reuelatum habemus, in quibus tamen illam Deus nunquam reuelauit.

Primò

Primò id explicant aliqui, quia concluſionem Theologicam, ex vna propoſitione de fide, & altera ſaltem moraliter certa, & euidenti deductam, exiſtimant eſſe de fide; ſed ſic ſe habet in præſenti, vt patet ex ſubſequenti ſyllogiſmo; *Omnis canonicè promotus ad Cathedram Apoſtolicam Petri, verus eſt, ac Vniuerſalis Eccleſiæ paſtor, ſed hic numero Pontifex Clemens IX. ritè promotus, & electus fuit ad dictam Cathedram: Ergo hic numero Pontifex Clemens IX. eſt verus ac Vniuerſalis Eccleſiæ Paſtor.* Vbi maior eſt de fide, minor autem euidens ſaltem moraliter; quandoquidem ſupponitur, de legitima electione conſtare, irrefragabili Eccleſiæ vniuerſalis pacificè illam acceptantis teſtimonio; proceditque quęſtio de Pōtifice legitimè electo, & vt tali ab Eccleſia indubitanter admiſſo, quamdiu enim dubitatur cum fundamẽto de validitate electionis, certum eſt non eſſe de fide, ſaltem quo ad nos, quod hic homo ſit verus Papa.

Verùm hæc explicatio præcisè non eſt efficax. Etſi enim ex vna præmiſſa de fide, & alia certa vel moraliter, vel phyſicè, vel etiam Metaphyſicè, poſſit aliquando ſequi concluſio certiſſima, id tamen non ſufficit, vt immediatè pertineat ad fidem, debeatque credi per illam, niſi aliunde ſit reuelata, & quo ad nos accedat Eccleſiæ definitio, vel acceptatio ita illam credentis, eademque definitio, vel acceptatio aſſumatur in minori, fiatque proinde ſyllogiſmus cōſtās ex duabus præmiſſis de fide, vt mox dicetur. Et ratio huius rei eſt, quoniam ea tantùm ſunt immediatè de fide quo ad ſe, quæ fuerunt à Deo reuelata, quæque proindè ſi non eſſent vera, Deus eſſet mendax. Id autem non contingit in Concluſione Theologica elicita dependenter ab vna præmiſſa certitudine tantùm naturali nota, talis enim concluſio, eiuſque certitudo non innititur ſoli veracitati diuinæ, ſed etiam illi obiecto naturaliter certò, quod Deus non reuelauit, vt ſupponitur, & quod proindè ſi eſſet falſum, nec non falſa etiam concluſio, nil propterea conqueri poſſemus de Deo tanquàm mendace, vel deceptore.

Altera huius difficultatis explicandæ via eſt, quia talis concluſio euidenter inferri poteſt ex duabus præmiſſis reuelatis, ſequenti diſcurſu. *Impoſſibile eſt vniuerſam Eccleſiam falli, vel decipi in rebus ad communem ipſius religionem pertinentibus, cum ex Dei reuelatione ſit columna, & firmamentum veritatis 1. Timoth. cap. 2. aduerſus quam portæ inferi nunquam præualebunt: At iudicium, quo vniuerſa Eccleſia quempiam acceptat, & habet pro Pontifice, ſupremoque ſuo capite, eſt res ad totius Eccleſiæ religionem ſpectans; Ergo impoſſibile eſt, vniuerſam Eccleſiam in eo falli iudicio; ac proindè de fide eſt, hunc numero Pontificem, quem tota Eccleſia tanquàm legitimè electum agnoſcit & recipit, eſſe verum Pontificem, ſupremumque illius caput.* Vbi maior, & minor propoſitio cùm ſint de fide, ſequitur quoque concluſionem eſſe talem, ſi quidem ex multis ſufficit, vt aliqua propoſitio ad fidem pertinere dicatur, quod euidenter, euidentia nimirū conſequentiæ, deducatur ex duabus præmiſſis de fide; quod eſt maximè verum, quando huiuſmodi præmiſſæ ſe habent ſolum tanquam conditiones in huiuſmodi diſcurſibus Theologicis, vt explicuimus lib. 1. ſect. 3. cap. 2. tunc enim non tam ſunt concluſiones Theologicæ, vel ſimpliciter deductæ, quàm explicatæ, ideoque ita per diſcurſum Theologicum, per modum applicantis, vel approximantis, ſequuntur euidenter ex duabus reuelatis, proponunturque intellectui, vt hoc non obſtante dici debeant immediatè reuelatæ, atque adeò immediatè credi.

Tertio igitur res tota ſic explicatur, Illud eſt de fide diuina immediatè quo ad ſe, quod diuinitus reuelatum eſt, ſed hunc numero Pontificē Clementem IX. aut alium quempiam pro tempore exiſtentem ritè electum, verum eſſe Pontificem, diuinitus reuelatum eſt; Ergo talis propoſitio eſt de fide diuina immediatè quo ad ſe. Maior huius argu-

menti

menti eſt euidens; minor autem oſtenditur,ſiue tunc illam fuiſse diuinitus reuelatam quando Chriſtus reuelauit Petrum eſſe caput Eccleſiæ,ſupremumque eius Paſtorem, tunc enim pariter idem reuelauit generaliter, de omnibus eius ſucceſſoribus legitimè ab Eccleſia electis, ita vt ſolùm quo ad nos deeſſet ſufficiens propoſitio huius, vel illius contenti ſub illa reuelatione, quæ propoſitio habetur per vniuerſalem teſtificationem, & approbationem Eccleſiæ. Ad cuius intelligentiam notandum eſt aliqua reuelata fuiſſe à Deo in genere ad hoc vt crederentur in genere; cuiuſmodi ſunt,*Deum omnia non inuoluentia contradictionem poſſe*, & ſimilia; per quas reuelationes Deus tantùm intendit, vt de ipſo cognoſceremus eiuſmodi perfectiones Vniuerſales in genere. Alia verò Deus reuelauit in genere ad hoc vt crederentur in ſpecie, & in indiuiduo, cuiuſmodi ſunt illa; *Quodlibet vniuerſale Concilium legitimè congregatum, totamque Eccleſiam repræſentans verum eſſe, eiuſque definitiones obligare vnumquemque fidelem*: *Quemlibet etiam Pontificem ritè electum, verum eſſe Pontificem, ſucceſſorem Petri, ac Vicarium in terris Chriſti Domini*; ſed quoniam prolixum & infinitum fuiſſet, imo abſurdũ, multiſque inconuenientibus obnoxium, ea ſingillatim reuelare, & enumerare, quæ ſub eiuſmodi principijs vniuerſalibus, & in genere continentur, tanquàm partiales quędam eorum veritates, Deus adhibuit veluti reuelationem quamdam genericam, Vniuerſalis Eccleſiæ nimirum definitionem, vel acceptationem, ſubſtituendo illam collectioni omnium reuelationum indiuidualium, quas non expediebat vt faceret; ita vt vox Eccleſiæ ſit,quaſi noua quædam locutio Dei, vel potius explicatio,& complementum præteritæ locutionis, ſeu reuelationis per quã redditur nobis de fide, id quod antea non apparebat nobis de fide, cùm ſcilicet Deus per Eccleſiam tanquam per certiſsimam fidei interpretem manifeſtat, de quibuſnam obiectis particularibus loqui intenderit, quandò edidit illas propoſitiones vniuerſales. Vndè quandò in tractatu de fide communiter dicitur, *Eccleſiam Dei*, loquendo de illa ſecundum ſtatum noui teſtamenti, *non regi nouis reuelationibus*,ſiue quod idem eſt, *obiecta materialia fidei ſupernaturalis non creuiſſe in ea ſucceſſu temporis*; id intelligi debet de obiectis materialibus, pro vt conſiderantur ſecundum ſubſtantiam, non autem ſecundum circumſtantias, aut quaſi circumſtantias, quas à tempore pendere voluit Deus,ſiuè tunc non exiſtentes,quando talia obiecta reuelauit in communi, ſed tantùm futuras; vt hunc, vel illum Pontificem pro hac, vel illa temporis differentia exiſtentem eſſe verum Pontificem; Primũ Concilium Nicęnum, & Conſtantinopolitanum, aliaque huiuſmodi eſſe vera ac legitima Concilia.

Igitur licet ea, quæ à Deo reuelata fuere generatim priori modo, non poſſint, nec debeant credi in indiuiduo, ob rationem ſuperius allatam, quod ea tantum ſint de fide credenda, quæ ſi vera non eſſent, argui poſſet Deus de mendacio; attamen quando reuelatio fuit generica poſteriori modo, tunc aſſenſus indiuidualis debet eſſe de fide,illa enim experientia, quam tunc habemus de Eccleſia loquente, in cuius ore poſuit Deus fidei magiſterium,eſt aliquod cõplementum locutionis diuinæ, per quã intelligitur ipſemet Deus reuelare hoc obiectum in indiuiduo, quod hic numero Pontifex ritè electus ſit verus Pontifex: quare ſi communis ille conſenſus Eccleſiæ,quo id nobis & alia ſimilia proponuntur, eſſet falſus, & præſtigioſus, poſſemus conqueri de Deo, tanquàm de deceptore,vt potè qui concurreret ad illud iudicium, vel conſenſum, qui prudenter cenſeretur à nobis locutio diuina, quamuis non eſſet; ſicut ſi per dæmonum præſtigias tantam ſineret exhiberi apparentiam pro aliquo errore v.g. ab Antichriſto,aut alio Pſeudopropheta ſuadendo, quantam habet ex veris miraculis fides Catholica.

Digitized by Google

Eadem inſuper huiuſmodi veritatũ ſingularium immediata reuelatio diuinitus facta declarari poteſt, ex eo quod tales veritates dupliciter contineri poſſunt in aliqua propoſitione vniuerſali reuelata; primò formaliter; ſecundò virtualiter. Formaliter continetur ſingulare in vniuerſali, vt pars in ſuo toto, v.g. in hoc principio vniuerſali, *omnis homo eſt ſubſtantia, eſt viuens, eſt rationalis*, cõtinetur hęc particularis, *hic homo eſt ſubſtantia, eſt viuens, eſt rationalis*; Et in hoc altero vniuerſali, *omne totũ eſt maius ſua parte*, continetur hoc ſingulare, nẽpe, *hoc totum eſt maius ſua parte*; Quando verò aliqua veritas ſingularis continetur in ſuo principio, vt effectus in cauſa, tunc dicitur contineri ſolum virtualiter. Quo præſuppoſito, ſicuti quãdo concluſio continetur formaliter in ſuo principio, tunc in ordine naturali nõ eſt neceſſarius alius habitus ad aſſentiendum principio, & concluſioni, nam per eumdem habitum intellectus, quo iudicamus, omne totum eſſe maius ſua parte, iudicare etiam poſſumus hoc totum eſſe maius ſua parte, & ſic de cæteris, quicquid ſit, an etiam per alium habitum poſſimus aſſentiri eidem concluſioni, vel veritati particulari, vbi reducitur in formam ſyllogiſticam; ſimiliter in ordine ſupernaturali, per eumdem habitum fidei infuſæ poſſumus immediatè aſſentiri propoſitioni Vniuerſali à Deo reuelatę, v.g. *Omnem Pontificem ritè electum eſſe verum Pontificem, Petrique ſucceſſorem*, & etiam ſingulari formaliter ſub illa contentæ, tanquàm pars ſub ſuo toto; v.g. *hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem ritè electum, eſſe verum Pontificem, diuique Petri ſucceſſorem*; quando ſemel de tali continẽtia certi reddimur, per vniuerſalem Eccleſiæ conſenſionem.

II. Concluſio, hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, verum eſſe Pontificem, non redditur de fide quo ad nos præcisè, per ſolam Dominorum Cardinalium electionem; Probatur, quia licet talis propoſitio quo ad ſe poſſit eſſe plerumque de fide, vbi nimirum talis electio fit cũ omnibus conditionibus tam de iure diuino, quam humano Eccleſiaſtico requiſitis; tamen cùm in illa ſacrum Cardinalium collegium non gaudeat priuilegio infallibilitatis, nullibi enim legitur illi fuiſſe conceſſum, ſed Eccleſiæ ſolum, poteſt aliquando eligere aliquem habentem defectum eſſentialem, vel ſi nullum habet, reddere ſuam electionem alio ex capite inualidam, cui ſua authoritate ſupplere non poteſt, ſicut de Eccleſia notauimus ſupra, & mox iterum declarabimus; cum Domini Cardinales, ſub nullitatis pœna teneantur eligere iuxtà formam à Summis Pontificibus præſcriptam, vt ſatis patet ex eorum textibus: Igitur, hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, verum eſſe Pontificem non redditur de fide quo ad nos præcisè, per ſolam Dominorum Cardinaliũ electionem, niſi inſuper accedat vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus. Vndè ſequitur illos primos actus, per quos fideles agnoſcũt nouum electum in Pontificem, non eſſe quantùm ad hoc actus fidei diuinæ, ſed fidei & prudentiæ humanæ, ac fallibilis, donec accedente communi Eccleſiæ & fidelium acceptatione, reſultat in ſingulis obligatio fidei diuinæ, ad credendũ illum eſſe verum Pontificem.

Et ratio eſt, quia fide diuina credere non tenemur rem cui poteſt ſubeſse falſum, vel ſpeculatiuè, vel practicè; at ſuppoſito quod Domini Cardinales in eligendo Sũmo Pontifice non gaudeant priuilegio infallibilitatis, & propterea nulliter eligere poſſint, tam ex parte eligibilis, quàm ex parte electionis, poteſt huic propoſitioni, *quod hic numero Pontifex ab illis electus ſit verus Pontifex*, ſubeſse falſum defectu legitimæ electionis; Ergo non tenemur illam de fide credere; niſi aliundè quid accedat, per quod de legitima electione certò nobis conſtet; non enim eſt de fide, hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, eſse verum Pontificem; ſed hunc numero Pontificem ritè electum, eſse

verum Pontificem, quæ continetur ſub illa propoſitione vniuerſali reuelata; Quod omnes Pontifices Romani ritè electi ſunt veri Pontifices, diuique Petri ſucceſſores.

III. Concluſio, hunc numero Pontificem ritè electum, verum eſse Pontificem, quod eſt de fide quoad ſe, redditur de fide quo ad nos, per vniuerſalem Eccleſiæ conſenſum pacificè, & indubitanter illum acceptantis; Probatur, ad hoc vt aliqua propoſitio de fide quo ad ſe, reddatur talis quo ad nos, nihil aliquid requiritur niſi quod proponatur ab habente talem authoritatem, cui in materia fidei nullum prorſus falſum ſubeſſe poſſit; ſed eſt huiuſmodi authoritas Eccleſiæ vniuerſalis; Ergo vbi illa ſemel declarat, & proponit hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem, fuiſse canonicè, & legitimè electum, redditur de fide quo ad nos illum ſic ritè electum, verum eſse Pontificem; ſiue talis declaratio, vel propoſitio fiat per acceptationem pacificam vniuerſalis Eccleſiæ toto orbe diffuſæ, ſiue per definitionem Concilij, ſi ſit aliquod dubiū in electione, vt patet ex Concilio Conſtantienſi; cum enim, maximè vbi electio non eſt pacifica, & pacificè acceptata, ſed rationabiliter dubia, non poſsit Pontifex electus procedere ad definiẽdum, vel determinandum de illa, quia ſtante tali dubio, non poteſt obligare, vt eius determinationes recipiantur pro legitimis & indubitatis; neceſse eſt quod illa determinatio fiat authoritate Eccleſiæ, ſiue per acceptationem vniuerſalem pacificam, ſiue per definitionem Concilij vniuerſalis; ſtante cuius infallibilitate in rebus fidei, aut ab ea non acceptabitur electio, ſi careat aliqua conditione indiſpenſabiliter requiſita ad eius validitatem, vel ſi talis defectus non fuerit, ſed alius ex humano duntaxat iure proueniẽs, de ſua inſuper poteſtatis plenitudine illum ſanabit, vt in huius capitis principio prænotauimus; indeque nullum vnquam poteſt ſuboriri dubium de legitima huius numero Pōtificis electione, quem Eccleſia vniuerſalis acceptat, & recognoſcit pro vero Pontifice; deque illo ſic acceptato, & agnito debet intelligi quod ex Concilio Conſtātienſi ſuperius adduximus ad probationem primæ concluſionis; vt mox declarabimus ſatisfaciendo ſequenti quęſito.

Inquiret igitur aliquis quo tempore incipiat dicta Eccleſiæ acceptatio, fiatque per illam ſufficiens propoſitio, vt reddatur de fide quo ad nos, hunc numero Pontificem ritè electum, verū eſse Pontificem, obligenturque fideles ad illud credendum, an eo ipſo quod Cardinales electum promulgant illis fidelibus, qui in electionis loco repetiuntur? an verò quando res iam per totum mundum, & Eccleſiam vbicumque diffuſam diuulgata eſt? Reſpondetur ex dictis, ſtatim poſt concordem Cardinalium electionem, teneri quidem fideles ex præcepto obedientiæ, & charitatis obedire Pontifici electo, ita vt non poſſit quiſpiam iure ab illo diſiungi, ſine ſchiſmate; ad hoc enim ſufficit certitudo moralis, quæ habetur per talem electionem, de perſona ritè electa: non autem ad aſſenſum fidei, ſed ad illum requiritur inſuper acceptatio Ecclesiæ; quæ incipit negatiuè ſtatim dum non contradicit Eccleſia, vbicumque ſcit talem electionem; poſitiuè autem dum ſtatim à prælatis & populis, qui in electionis loco exiſtunt, illi acquieſcitur, & paulatim in alijs mundi partibus, à cæteris etiam fidelibus tàm prælatis, quam ſubditis admittitur, ita vt illi qui vident, aut audiunt Papam electum, eique non contradici, ſed ab omnibus admitti, teneantur iuxta certiorem, quam defendimus ſententiam, credere fide diuina, & ſupernaturali, hunc numero Pontificem ritè electum, & pro tali ab Eccleſia acceptatum, ſuaque acceptatione propoſitum, verum eſſe Pontificem, ac D. Petri ſucceſſorem.

IV. Concluſio, hunc numero Pontificem à Dominis Cardinalibus electū, verum eſſe Pontificem tunc maximè, ac veluti conſummatiuè redditur de fide

quo ad nos, quandò non ſolum Eccleſia in actu exercito ipſum acceptat in Pontificem, ſubijciendo ſe illi tanquam ſuo ſupremo capiti; ſed quandò inſuper ipſe Pontifex in exercitio definit aliquid tanquam de fide tenendum. Iſta concluſio ſequitur ex dictis, ſuppoſitaque Summi Pontificis indefectibilitate in determinandis ex cathedra rebus ad fidem ſpectantibus; fieri enim non poteſt, vt fide credamus aliquod obiectum definitum, & non credamus ſimul ipſam definitionem eſſe legitimam, & conſequenter ipſum definientem hic, & nunc infallibilem authoritatem habere circa determinandas, ac regulandas res fidei, quod eſt credere, quod hic homo definiens ſit verus Pontifex, ſupremaque in Eccleſia poteſtate gaudeat. Vnde quando Summus Pontifex ita definit, nullus eſt fidelis, qui aſſentiens rebus definitis credendo, ſimul etiam in actu exercito non credat eum eſſe verum Pontificem; quamuis vbi poſtea hæc veritas quaſi in actu ſignato, & ſpeculatiuè ſeorſim conſideratur, non appareat, ob multas circumſtantias, & conditiones, quæ hunc, vel illum ſpectant hominem, quomodo ſit de fide illum eſſe verum Pontificem, eo quod non omnia illa in particulari ſufficienter attigiſſe diuina reuelatio, nobiſque declaraſſe videatur.

Licet ex dictis facilè obuiam iri poſſet omnibus obiectionibus, quæ contra noſtras concluſiones fieri ſolent, nihilominus vt earum veritas magis appareat, breuiter illas adducam, & ſoluam.

Primum ergò obijcitur, illud ſolum eſſe de fide immediatè quo ad ſe, quod fuit diuinitus reuelatum, ſed hunc numero Pontificem, quem tota Eccleſia tanquàm legitimè electum agnoſcit, & recipit, verum eſſe Pontificem, ac Beati Petri ſucceſſorem, nullibi reuelatum reperitur; Ergo non eſt de fide immediatè quo ad ſe; Maior huius argumenti eſt certiſſima, & in definitione rei fundata. Minor autem multipliciter probatur; *primò* quia nec in Scriptura, nec in traditione talis reuelationis fundamentum habetur; *ſecundò*, quia ſi hoc diuinitus eſſet reuelatum, diuinitus quoque reuelatæ dici deberent conditiones eſſentialiter requiſitæ ad legitimam huius Pontificis electionem, vt quod ſit vir, & non fœmina, quod ſit baptizatus, ritèque ordinatus, quia ſicut ſupponitur, neceſſariò facta eſt legitima electio, vt ſit de fide hunc numero Pontificem eſſe verum Pontificem, ſaltèm quantùm ad conditiones indiſpēſabiliter neceſſarias, & authoritate Eccleſiæ inſupplebiles. *Tertiò*, illud ſolum eſt diuinitus reuelatum, ac proindè de fide immediatè, cuius oppoſitum eſt manifeſta, & formalis hæreſis, ſed qui negat hunc hominē eſſe Papam non eſt hæreticus, ſed ſolum ſchiſmaticus, ſicut & qui negaret omnes retro Pontifices fuiſſe veros Pontifices non eſſet talis; Igitur non eſt de fide immediatè quo ad ſe, quod hic numero Pontifex pro tempore exiſtens, quem tota Eccleſia tanquam legitimè electum recipit, & agnoſcit, ſit verus Pōtifex.

Reſpondetur ad hoc argumentum concedendo Maiorem, & negando Minorem; ad cuius primam probationem dicimus, hanc veritatem immediatè à Deo reuelatam fuiſſe reuelatione illa vniuerſali, qua ex vna parte patefecit, omnes ritè eligendos, & promouendos ad cathedram Petri, futuros veros Pontifices eius ſucceſſores, ſuos verò Vicarios; Et ex alia Eccleſiam vniuerſalem nunquàm in rebus fidei erraturam, cum ſit columna & firmamentum veritatis: in huiuſmodi enim propoſitionibus vniuerſalibus à Deo reuelatis, continetur formaliter, & vt pars in ſuo toto, tàm quod *hic numero Pontifex ritè electus, ſit verus Pontifex*; quàm *quod Eccleſia in illo acceptando errare non poſſit*; vndè ſi cum illis propoſitionibus vniuerſalibus, alia iungatur particularis, quod vera nimirum Eccleſia, quam per totum orbē diffuſam cernimus, & infallibilitatis priuilegio gaudere per fidem credimus, hunc numero Pontificem tanquam ritè electum acceptat, redditur ſtatim de fide

fide quo ad nos, illum eſſe verum Pontificem, vt concluſione prima fuſius explicuimus.

Ad ſecundam probationem reſpondetur præfatas conditiones, & ex illis efformatas propoſitiones dupliciter ſpectari poſſe, vel antecedẽter ad hoc quod Eccleſia acceptet, hunc numero Pontificem tanquam ritè electum, vel ſubſequenter; ſi conſiderentur primo modo fatemur, illas eſſe quid merè contingens, maioremque certitudinem non habere, quam moralem, cui poteſt ſubeſſe falſum; ſi autem ſecundò conſiderentur modo, ita pertinent ad fidem nõ quidem immediatè, ſed mediatè, vt concluſiones Theologicę neceſſariò illatæ ex vna de fide. Diuina enim reuelatio, ſicut & ipſa Eccleſiæ acceptatio non verſantur per ſe primò, circa requiſita, vel conditiones, quæ tàm in electoribus, quàm in perſona electa neceſſario concurrere debent ad legitimam electionem, & deindè circa ipſum electum; ſed vice verſa, per fidem, ſeu reuelationem implicitè contentam in ſymbolo, & in promiſſione facta D. Petro, applicatam autem, ac declaratam in exercitio per pacificam vniuerſalis Eccleſiæ acceptationẽ, ſolum conſtat hunc numero Pontificem pro tempore exiſtentem eſſe verum Pontificem; indeque infertur per conſequentiam Theologicam, quod à veris legitimiſque electoribus, veramq; eligendi intẽtionem habentibus electus fuerit; quodque ſit vir, & non fæmina, quod ſit baptizatus, & ordinatus, quod non ſit hæreticus, ſi ſemel fides interna, & externa neceſſariò, & inſupplebiliter ab Eccleſia, requiratur, vt quis ſit verus Pontifex, quod probabilius exiſtimo; nam ſi, vt volunt aliqui, cum hęreſi interna ſufficeret fidei ſolùm externa profeſſio, poſſet dici huiuſmodi defectũ ex ſolo iure Eccleſiaſtico originem habentem, ſuppleri authoritate Eccleſiæ ignoranter illum tolerantis, donec ipſi de eodem conſtando procedat ad eius depoſitionem.

Exemplum huius rei habemus in definitionibus Conciliorum, in quibus, licet fides non verſetur circa ea, quæ ad eorum definitionem prærequiruntur, vt quod veritatis definiendæ accurata pręceſſerit indagatio, imo tunc ſit quid merè contingens, illa tamen accedente, rectè infertur per conſequentiam Theologicam, omnia ad legitimam definitionẽ poſita fuiſſe, & conſequenter diligentẽ veritatis inquiſitionem per diſputationem præceſſiſſe. Cuius ratio eſt, quia quando aliquid per ſe eſt de fide, non opus eſt quod ad illam quoque pertineant ea omnia, quæ neceſſariam cum illo connexionem habent; imo in hoc conſiſtit concluſio Theologica, quod verſatur circa illa, quæ neceſſario cum his, quæ ſunt de fide connectuntur, & ex illis merè ſyllogiſticè inferuntur.

Similiter in hac propoſitione, *hic homo ritè fuit electus*, cum illæ particulę *ritè electus*, dupliciter intelligi poſſint; primò quaſi per illas ſignificetur adhibitas eſſe omnes cõditiones neceſſarias, vt electio ſit legitima antecedenter ad Eccleſiæ acceptationem, quo ſi intelligantur modo, talis propoſitio maiorem, quàm moralem certitudinem non habet nec alia ratione in hanc aliam influit veritatem, aut propoſitionem, *hic homo eſt verus Pontifex*, quam per modum diſpoſitionis, *vt ſit verus Pontifex, & in talem ab Eccleſia acceptetur*; ita vt faciat hunc ſenſum; *hic homo ritè fuit electus*, id eſt, *hic homo fuit electus cum requiſitis conditionibus, ob quas in verum acceptari debet Pontificem*; ſecundò præfatæ particulæ, *ritè electus*, non ſolùm intelligi poſſunt de electione cum omnibus requiſitis facta, ſed etiam acceptata in particulari ab Eccleſia, & tunc illa propoſitio eſt de fide, quod *hic homo rectè fuerit electus*, ſicuti facta definitione ab vniuerſali Concilio, eſt propoſitio de fide, quod illa definitio ſit legitima; quia, *hunc hominem fuiſſe ritè, vel rectè electum; & hunc hominem eſſe verum Pontificem*, non ponunt in numero, acceptatio enim in Summum Pontificem, & eſſe verum Pontificem, idem ſunt; ſicut & rem aliquam,

quam, à Concilio vniuerſali fuiſſe definitam, & definitionem eius eſſe veram, ac legitimam pro vno, & eodem computatur.

Ad tertiam denique probationem reſpondetur ex dictis, quod Eccleſia non acceptat illam electionem, & electū vt materiam puræ obedientiæ, ſed inſuper vt materiam ad fidem ſpectantem, quia vt diximus acceptat illum vt verum caput ſuum viſibile; vnde eadem certitudine fidei, qua credimus hanc numero fidelium congregationem toto orbe diffuſam, quæ Summo Pontifici Romano, tanquam ſuo capiti viſibili adhæret, veram eſſe Chriſti Eccleſiam, tenemur quoque credere hunc numero Pontificē cui ſic adhæret, quemque vt legitimè electum acceptat, eſſe verum Pontificē. Inſuper illum, non vt caput tantùm, ſed vt regulam fidei infallibilem agnoſcit, quod vt vidimus ſupra fieri non poteſt, niſi ſit etiam de fide, quod ipſe ſic agnitus, ſit verè regula fidei. Igitur ille qui negaret hunc hominem eſſe Papam, quē tota ſemel Eccleſia pro ritè electo acceptauit, non ſolùm eſſet ſchiſmaticus, ſed etiam hæreticus, non enim ſolùm ſcinderet vnitatem Eccleſiæ ſicut illi, qui duos à principio eligerent Pontifices, de quibus ignoratur quis ſit verus Pontifex; ſed inſuper falſum adderet dogma, quia negaret habendum pro verò Pontifice, atque adeo pro vero Eccleſiæ capite, veraque fidei regula illum quem vniuerſalis Eccleſia pacificè pro tali reciperet. Vndè tunc maximè haberet locum id quod docet D. Hieronymus *ſuper cap. 3. ad Titum*; & poſt ipſum D. Thomas 2.2. quæſt. 39. art. 1. ad 3. *Nullum ſchiſma eſſe, quod non ſibi aliquam hæreſim coniungat, vt rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur.*

Quæ reſponſio non ſolùm intelligitur de hoc numero Summo Pontifice viuente; ſed extēdi quoque debet ad alios omnes, qui cunctis retro ſæculis Eccleſiæ legitimè præfuerunt; ſi ſemel nobis conſtet eos ab Eccleſia fuiſſe acceptatos, vel quia id vidimus, vel quia aliqua eorum definitio remanſit, in qua declarando aliquid de fide, ſimul declaratum reliquerunt ſe fuiſſe verum Eccleſię caput, veramque fidei regulam; ſi enim nullam de tali acceptatione certitudinē haberemus, tunc per accidens non eſſet de fide quo ad nos, ſed per hiſtoriam duntaxat humanam id teneremus. Niſi mallemus dicere ſemper de hoc nobis ſufficienter ad fidem conſtare poſſe in illo fidei principio, quod Eccleſia Chriſti ab initio ad hæc vſque tempora indeſinenter vna & eadem perſeuerauerit, de cuius eſſentia cum ſit habere verum caput, non potuerunt non acceptari ab illa omnes Pontifices pro tempore legitimè electi, aut ſi tales non fuerint, vel etiā dubij, reprobari, vt ad alterius procederetur electionem, ne contra Chriſti inſtitutionem, & promiſſionem, remaneret acephala, dicereturque perijſſe; quomodo argumentantur hæretici contendentes à tempore ſaltem Vrbani Papæ VI. defeciſſe verum ſucceſſorē; hinc enim ſatis ſibi videntur inferre, iam non poſſe eſſe certum, an verè Summo Pontifici ſuccedatur, aut vbi gentium vera Eccleſia viſibilis extet; inter cuius præcipuas notas reponitur ex nobis legitima Summorum Pontificum ad hæc vſque tempora ſucceſſio, nec non perpetua eiuſdem cum illis vnio, & adhæſio, tanquam cum ſuo ſupremo, & vniuerſali capite.

Si inſtet aliquis, non omnem Eccleſiam acceptare hanc veritatem, tanquam materiam de fide, cum plures ſint Doctores Catholici, qui illam non admittunt, nec propterea tamen cenſentur hæretici; Reſpondetur non omnes illam acceptare, tanquam materiam de fide ſpeculatiuè, & in actu ſignato, ſeu inadæquatè illam conſiderando ſatis eſſe putantes ad munus in Eccleſia Pontificium, morali quadam, aut naturali certitudine haberi, quod hic numero Pontifex ſit verus Pontifex; virtualiter tamen omnes illam acceptant, dum ſe in vnam, Sanctam, Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam credere profitentur, cuius hic nume-

numero Pontifex ritè electus pro tempore exiſtens, verum eſt caput ex omnibus, & iuxta veriorem ſententiam vera in illa fidei regula; vnde ſolùm ex ignorantia, vt ſupra notauimus, exiſtimant ſe non credere, quod reipſa, & de facto credunt, & ita ſibi ipſis quaſi contradicunt; quo circa nec pro hæreticis habēdi, nec pro talibus ſunt puniendi; ſecus tamen ſi qui publicè, & pertinaciter negarent hanc veritatem, iuxta noſtram ſententiam, quam ad fidem pertinere putamus, docentque omnes ferè Theologi, & Canoniſtæ, quamuis in modo eam explicandi aliquantum differant.

Obijcitur ſecundò, præcipua ratio, eaque magis vniuerſalis noſtræ aſſertionis deſumitur ex hoc quod Summus Pontifex ſit ſupremum Eccleſiæ caput; vnde ſicut fide credimus, hanc numero Eccleſiam in qua ſumus, eſſe veram Chriſti Eccleſiam, eiuſdem quoque fidei certitudine tenere debemus, hunc numero hominem legitimè electum, cui tanquam ſuo capiti viſibiliter vnitur, verum eſſe Summum Pontificem; ſed hæc ratio non videtur efficax; ſi quidem in hac numero Eccleſia nō videtur minus neceſſaria certitudo Sacramentorū, exempli gratia, Baptiſmi, vel Euchariſtiæ, quam ſit neceſſaria certitudo huius capitis in particulari; pro certitudine autem Sacramentorum ſufficit, vt per fidem credamus eorum veritatem in communi; in particulari verò certitudine tantùm morali nobis conſtet de veritate huius, aut illius Sacramenti, nec enim eſt de fide, hunc hominem fuiſſe verè baptizatum, aut hanc hoſtiam in particulari fuiſſe conſecratam, licet ſit de fide, omnem hoſtiam ritè conſecratam realiter cōtinere in ſe corpus Chriſti, ſicut habetur ex Diuo Thoma 2.2. quæſt. 1. art. 3. ad 3. Igitur eodem modo ſatis eſſe videtur, credere quidem eſſe de fide, *omnem hominem ritè electum eſſe verum Pontificem*, non autem, *quod hic numero Pontifex ritè electus, & ab Eccleſia acceptatus ſit verus Pontifex*; ſed ſufficit ad hoc vltimum certitudo moralis, quodve inferatur tanquam concluſio Theologica ex principijs fidei.

Reſpondetur ad hoc argumentum concedendo maiorem, & negando minorem; ad cuius probationem, primo negatur paritas; diſparitas conſiſtit in hoc, quod Sacramenta in particulari ſumpta, vel vt hic & nunc procedunt ab aliquo miniſtro, non ſe habent vt regula fidei, neque ex eorum vnitate viſibili, aut vnione cum ipſis pendet eſſentialiter vnitas Eccleſiæ; ſed ſe habent vt medicinæ peccatorum, & diuinæ inſtrumenta gratiæ: vnde circa ipſa Sacramēta in particulari nulla Eccleſiæ acceptatio, aut definitio verſatur, ſed ſolùm circa illa in ſpecie, vel in communi, v.g. credendo: *verè eſſe Sacramenta, quæ debito modo fiunt, corpus & ſanguinem Chriſti Domini contineri verè realiter, & ſubſtantialiter ſub ſpeciebus panis, & vini ritè conſecratis*, non autem, *quod hæ ſpecies in particulari ſint ritè, & debito modo conſecratæ*; Sacramentorum ſi quidem natura, & virtus definitioni fidei ſubeſt, ſecus autem eorum vſus, & exercitium. At in Summo Pontifice nō ita ſe habet, ſed pluribus modis verſatur fides circa Apoſtolicam eius poteſtatem, hoc eſt tam in communi, credendo, *omnē Pontificem ritè electum, & ab Eccleſia indubitanter acceptatum, verum eſſe Pontificem*; quā in particulari, *quod hic numero Pontifex ritè electus, & ab Eccleſia indubitanter acceptatus ſit verus Pontifex*; quia, vt diximus, acceptatur ab ea, vt regula fidei iuxta veriorem ſententiam, vnde debet in particulari de fide credi, ſicut quæcumque alia regula fidei; inſuper iuxta omnes acceptatur, vt ſupremum vniuerſalis Eccleſiæ caput, de quo proinde ita conſtare debet de fide, quod ſit verum eius caput, ſicut de hac numero fidelium congregatione cōſtat, eam eſſe veram Chriſti Eccleſiam, quia veritas, & vnitas Eccleſiæ, pendet eſſentialiter ex vnione cum ſuo vero capite; etſi enim Sede vacante talis actu non ſit dependentia, ſed aptitudine, quia ſcilicet eſt apta, & de ſe, poſita Chriſti inſtitutione,

ne, eſſentialiter petit iſta congregatio ſubeſſe vni capiti in particulari, quod tunc actu non habet; attamen vbi actu illud habet, quo in caſu loquimur, & acceptauit eius electionem tanquam legitimam, tunc niſi illi in particulari vniretur, periret vnitas, ſtatuſque Eccleſiæ Monarchicus, vt explicuimus ſupra c.6. Quod dixi de Sede vacante, idem aſſeri debet ſchiſmatis tempore, ſi ſint plures de quibus rationabile dubium ſit, quiſnam eorum ſit verus Pōtifex, tunc enim eſt idem, ac ſi non haberet actu caput, quia nondum illud habet determinatè, & pacificè ſecundum ius. Si autē vnus eorum determinatè ſit Pontifex, & alij irrationabiliter hanc dignitatem vſurpent, tunc ſicut debet Eccleſia verum caput acceptare, & illi vniri, ita & de fide eſt, quod ille, & nullus alter ſit Pontifex.

Secundò reſpondetur ad hoc argumentum admittendo proportione ſeruata paritatem inter Sacramenta in particulari, V. g. hanc, vel has hoſtias ritè conſecratas, quod ſint obiectum fidei, ſicut hic numero Pontifex ritè electus, & ab Eccleſia acceptatus; præſuppono enim quod omnes huiuſmodi hoſtiæ ritè conſecratę poſſunt conſiderari dupliciter, vel diuiſiuè, vel collectiuè, vt ſuperiori ſectione de Eccleſia cap.10. diximus de fidelibus, ſi primo ſumantur modo, nullam earum in particulari credendum eſt de fide, fuiſſe ritè conſecratam, ſed aſſenſu tantùm moraliter certo; ſecus autem ſi conſiderētur collectiuè, ne dicamus totam vbique Eccleſiam, quamuis materialiter, & ignoranter, eſſe idololatram per auguſtiſſimi Euchariſtię Sacramenti adorationem, quod eſt omninò abſurdum, & contra promiſſam illi à Deo in rebus fidei, & morum indefectibilitatem loco ſtatim citato. Et ſi enim non ſit inconueniens, quod in aliquo particulari loco hæc & hæc hoſtia diuiſiuè, quæ non eſt ritè conſecrata, pro tali nihilominus adoretur, inde enim vniuerſalis Eccleſiæ defectibilitas non ſequitur, ſicut ſequeretur, ſi omnes hoſtiæ collectiuè ſumptę ab Eccleſia vniuerſali adorarentur, abſque eo quod in illis ita ſumptis realiter, ac ſubſtantialiter contineretur corpus Chriſti Domini; Igitur ad fidem pertinere puto, quod omnes hoſtiæ collectiuè ſumptæ ab Eccleſia Catholica toto orbe diffuſa adoratæ ſint ritè conſecratæ, ita vt reſpectu huius veritatis ſe habeat quo ad nos talis Eccleſiæ adoratio, ſicut eiuſdem acceptatio, reſpectu huius numero Pontificis ritè electi; cum in cauſa facti generalis, & ad generalem ſtatum omnium fidelium pertinentis, qualis eſt per vniuerſum orbem Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti adoratio, veraque & canonica ſupremi capitis ipſius electio, errare non poſſit. Huius rei ſatis clarum poteſt eſſe exemplum, in collectione Epiſcoporum Concilium Generale legitimum componentium, quam de fide credimus repræſentare Eccleſiam, & authoritatiuè eſſe veram Eccleſiā, eo modo quo eſt de fide illud eſſe legitimum Conciliū; quamuis de fide nō ſit vnumquemque Epiſcopum, aut omnes diuiſiuè eſſe veros Epiſcopos, quia nullus eorum in particulari, nec omnes diuiſiuè ſe habent, vt regula fidei, ſed ſolùm collectiuè, vnde ſolum eſt de fide, eorumdem quoque collectionem, eſſe legitimam congregationem, aut Concilium in quo tota ſit repræſentatiuè, & authoritatiuè Eccleſia. Ita ſimiliter cum nulla hoſtia conſecrata in particulari, ſeu diuiſiuè ſumpta, ſit terminus adorationis vniuerſalis Eccleſiæ, non eſt opus quod ſit de fide, vnamquamque hoſtiam in particulari, aut omnes diuiſiuè ſumptas, ritè fuiſſe conſecratas; ſecus autem ſi ſermo ſit de earumdem collectione, cum ſit terminus præfatę adorationis vniuerſalis Eccleſiæ, ne illam ſaltem materialiter in perpetua verſari idololatria dicamus; quod eſt impium & ſactilegum.

Eadem quoque paritas aſſignari poſſet, inter hanc numero hoſtiam, & hunc numero Pontificem; ſi daretur vnica ſolùm hoſtia ritè conſecrata ſucceſsiuè, quæ ab vniuerſali Eccleſia deberet adorari,

rari, ſicuti de facto datur ſucceſſiuè vnicus Pontifex legitimè electus, cui tanquam capiti debet vniri; tunc enim Eccleſia, aut illam hoſtiam non adoraret, eo quod ritè conſecrata non eſſet, aut ſi tanquam talem adoraret, authoritate ipſius nobis conſtaret de fide, nō ſolùm ſub omni hoſtia ritè conſecrata, ſed etiã ſub hac in particulari contineri verum Chriſti corpus, ſicut eiuſdem authoritate conſtat nobis non ſolùm in communi omnem Pontificem ritè electum eſſe verum Pontificem, ſed etiam hunc numero pro tempore exiſtentem; vbi ſemel illum tanquam legitimè, & canonicè electum acceptauit.

Cum eadem ſit contrariorum diſciplina, poſtquam egimus de prima Summi Pōtificatus inſtitutione facta à Chriſto Domino, in Diui Petri perſona, nec non de via, qua eius ſucceſſores ad eamdemmet dignitatem peruenire debent, ſupereſſet iam agere de modis, quibus ab illa Summus Pontifex etiam dum viuit cadere poteſt; verum huic materiæ pertractandæ libenter ſuperſedeo; tum quod parum referat ad præſentis mei inſtituti rationem & finem; tum quod ſit de rarò contingentibus; cum enim Summus Pontifex dum viuit Pontificiam dignitatem dupliciter amittere poſſit: primò per voluntariam ceſſionem vt habetur *in cap. 7. de renuntiatione in ſexto*, id ſemel rantùm contigit in Cæleſtino V. Eſeruienſi, qui cum ex Abbate ſui Monaſterij creatus fuiſſet Papa, quarta die Septembris, anno Chriſti 1294. abdicauit ſe Pontificatu ſpontè, amore vitæ ſolitariæ, idibus Decembris eiuſdem anni. In Concilio enim Conſtantienſi duo quidem Pontifices, ſed dubij, Gregorius XII. & Ioannes XXIII. ſpontè ſuo iuri renuntiarunt; cumque Benedictus XIII. idem præſtare noluiſſet, ad tollendum ſchiſma depoſitus fuit; & in eorum locum electus Martinus V. cuius authoritate idem Concilium fuit poſtea confirmatum; vt autem ad hanc Pontificatus, cuius quis pacificam poſſeſsionem habet, renuntiationem, aliqua rationabilis cauſa requiri videtur, alioqui ſine cauſa renuntiare, ſuamque ſic operam Eccleſiæ ſubtrahere, alienũ eſſet à charitate Chriſti, qui propter ouem perditam quærendam vitam ſuam impendit; nihilominus vbi iuſta ſuppetit cauſa, Pontifex non expectato Eccleſiæ conſenſu poteſt ſuam dignitatem quantumuis pacificè poſſeſſam dimittere; quoniam Pontifex non reſpicit Eccleſiam tanquam ſuperiorem, cuius obedientia aſtrictus ſit, ne renuntiet, ſicut alij Epiſcopi; qui tamen ad renuntiandum, non ſuæ Eccleſiæ, ſed Pontificis, qui ſuperior eſt, conſenſum expetunt.

Alter modus amittendi Pontificatum per depoſitionem, adhuc eſt præcedenti rarior; cum enim duo ſint caſus præcipui, in quibus depoſitio Pontificis indubitati locum habet (non enim agimus in præſenti de caſu, vbi dubitatur de valore electionis, ſed de illo erit ſermo infra cap. 14.) primus eſt caſus perpetuæ amētię; ſecundus hæreſis, ſeu infidelitatis, nullũ propriè ob hos duos caſus, legitur huc vſque depoſitũ fuiſse ab Eccleſia Summum Pontificem. Tandem quia hæc materia potius eſt Canoniſtarum, quam Theologorum, ad illos lectorem remitto; ex Theologis tamen præclarè hanc materiam verſarunt Caietanus de authoritate Papæ cap. 18. & 19. Sotus in 4. ſentent. diſtinct. 22. Gregorius de Valentia 22. Suarez, Tannerus, Ioannes à Sancto Thoma, alijque plures ibidem, Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice cap. 30. Driedo de libertate Chriſtiana cap. 14. vbi videri poſſunt, & alij ab ipſis citati, Andreas Duuallius Doctor Sorbonicus de diſciplina Eccleſiaſtica part. 3. quæſt. 9. & 19.

CAPVT XI.

An Pontifex Romanus aliquando à poteſtate Summi Eccleſiæ Paſtoris exciderit, & degenerarit in Antichriſtum.

INter alia paradoxa, & deliria illorũ, qui ſe hoc tempore vẽditant reformatores Eccleſiæ Chriſti, & collapſi firmamenti veritatis reſtauratores, vnũ eſt maximè inſolens, Romanum, videlicet, Pontificem eſſe Antichriſtum. Verùm quia huic falſo, & inſano dogmati refutãdo feliciſſimè iam inſudarunt omnes huius ſæculi Doctores Polemici Bellarminus lib.3. de Romano Põtifice, Thomas Maluenda in egregio ſuo de Antichriſto opere, nec non Suarez lib. 5. contra Regem Angliæ; & ex alia parte eſt ita abſurdum, vt prudentiores, & litteratiores viri extra Romanam communionem agentes, vehementer quoque illud irrideant, longiorem, quæ de hac re poſſet inſtitui, diſputationem relinquo, vnicumque argumentum pro maniſeſtiſſima veritatis explicatione conficio.

Si Romanus Pontifex aliquando à poteſtate Summi Eccleſię Paſtoris excidiſſet, & in Antichriſtum degeneraſſet, vt blaſpemantur hæretici, vel eſſet Antichriſtus propriè dictus, vel impropriè, & communiter; neutrum dici poteſt: Ergo nonniſi à furioſa ſectariorum inſania, talis iniuria aduerſus Romanum Põtificem prouenire potuit, eo ſanè impudentior, quod nulli hominum ordini, vel dignitati per illam parcere norunt, ſed pari audacia in omnes æquè, etiam Principes, Reges, & Imperatores Catholicos incurrunt, quaſi eo deuenerint per mille hactenus, & amplius annos, vt Antichriſtum, hoc eſt ſummum Chriſti hoſtem, & aduerſarium, omniumque hominum nequiſsimum, pro vero Chriſti Vicario, & Summo Eccleſiæ ſuæ paſtore reueriti fuerint.

Maior huius argumenti eſt certa, nobiſcumque in ea conueniunt aduerſarij, ſicut enim nomen Chriſti accipitur dupliciter, interdum propriè pro quodã eximio, & ſingulari Chriſto, qui eſt Ieſus Nazarenus Beatiſſimæ Virginis Mariæ filius; interdum communiter & impropriè pro his omnibus, qui habent cũ Chriſto ſimilitudinem, quantùm ad vnctionem, quomodo Prophetæ, Reges, & Sacerdotes omnes dicuntur Chriſti Pſal. 104. *Nolite tangere Chriſtos meos*: Ita etiam nomen Antichriſti aliquando ſumitur propriè pro quodam eximio, & & ſingulari Chriſti hoſte, de quo agitur 2. Theſſal. cap. 2. & 3. Ioannis 5. v. 43. & alibi; aliquando autem communiter, & impropriè pro omnibus, qui quoquo modo Chriſtum oppugnant, ſic 1. Ioannis cap. 3. legitur: *Audiſtis quia Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti ſunt. Hic eſt Antichriſtus, qui negat Patrem, & filium.* Et cap. 4. *Omnis ſpiritus qui ſoluit Ieſum ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus.*

Probatur minor quo ad priorem partem; nam ſi Pontifex Romanus eſſet Antichriſtus propriè dictus, quod maximè contendunt plures hæretici, deberent ipſi propriè & ad amuſſim conuenire, omnia illa quæ de Antichriſto ſic ſumpto docent Sacræ Scripturæ, & Patres illas interpretantes; ſed ea quæ de Antichriſto propriè dicto aſſerunt Scripturæ & Patres, nonniſi impiè, ac præter verba, & mentem tam Scripturæ, quã Sanctorum Patrum ad Romanum Pontificem accõmodari poſſunt: Ergo Pontificem Romanum vocare Antichriſtũ, inſignis eſt iniuria aduerſus Scripturam Sacram, eiuſque authorem Spiritum Sanctum. Maior huius argumenti iterum eſt certiſſima. Minor autem efficacius probari non poteſt, quàm inductione, proferendo in medium conditiones, proprietates, & alias circumſtantias Antichriſti propriè dicti, illaſque conferendo cum Romanis Pontificibus.

Prima igitur conditio, ſeu proprietas Antichriſti propriè dicti eſt ſingularitas, ſeu quod ſit vnus quidam ſingularis

laris

laris homo, ſicut Herodes, Pilatus, &c. ſed Pontifices Romani, quos Antichriſtos eſſe calumniantur ſectarij, non ſunt vnus quidam ſingularis homo, vnaque tantùm numero perſona, ſed multæ: Ergo impoſſibile eſt iuxta Scripturam, vt ſint verus Antichriſtus; quem nimirum, velut peculiarem, & ſingularem Chriſti hoſtem Scriptura proponit locis iam citatis Ioannis 5. 43. 2. Theſſalonic. cap. 2. v. 3. & 8. Apocal. cap. 13. & 17.

Secunda conditio ſunt ſigna quędam certa aduentus Antichriſti, quæ in diuinis litteris Spiritus Sanctus nobis dedit: quorum duo ſunt præcedentia, nempe prædicatio Euangelij per totum mundũ; & Imperij Romani non ſolùm diminutio, ſed etiam totalis deſolatio, & deſtructio: duo concomitantia, videlicet prędicatio Sanctorum Henoch & Eliæ, & perſecutio maxima & notiſsima ipſius Antichriſti, ita vt publicus Chriſti cultus, ſi non omninò, ſaltem maiori ex parte ſit tunc ceſſaturus: duo ſequentia, nimirum interitus Antichriſti poſt tres annos cum dimidio, & finis mundi; quorum cum nullum adhuc videamus exiſtere, dicendum eſt Antichriſtum propriè dictum nondum regnare cœpiſſe, neque veniſſe, & conſequenter Pontificem Romanum non eſſe Antichriſtũ propriè ſumptum.

Tertia conditio complectitur nomẽ, ſtirpem, & ſedem Antichriſti; nomen enim conficiet numerum 666. Apocalipſeos cap. 13. idque erit notum, ac vſitatum Antichriſti nomen; ſecundò naſcetur ex ſtirpe Iudęorum, à quibus etiã recipietur pro Meſsia; tertiò Romæ nõ ſedebit, vt Sectarij mendaciter contendunt, ſed Hieroſolymis, vt concorditer Sancti Patres docent ex cap. 11. Apocalipſeos, vbi Ioannes ait Henoch & Eliam pugnaturos cum Antichriſto in Hieruſalem, & ibi occidendos ab eodem Antichriſto. At Romani Pontifices nullum eiuſmodi nomen habẽt; & ab anno 607. quo volunt aduerſarij eos in Antichriſtum degeneraſſe, conſtat Summum Pontificem Iudæum nullum fuiſſe, nec gente, nec religione, nec vllo modo; conſtat quoque eum nunquàm hactenus à Iudæis fuiſſe pro Meſsia receptũ, ſed è contrario pro hoſte & præcipuo perſecutore habitum; conſtat denique nunquam Hieroſolymis ſuam ſedem tranſtuliſſe.

Quarta cõditio ſumitur ex factis Antichriſti in Scriptura depictis, quæ in Romanos Põtifices minimè conueniũt: ille enim faciet ignem de cælo deſcendere, & vt imago beſtiæ loquatur; finget etiam ſe mori, & reſurgere, vt habetur Apocal. 13. Antichriſtus tres Reges, nimirum Aegypti, Lybiæ, atque Aethiopiæ expugnabit, & occidet, orbis Monarcha futurus, vt legitur Danielis c. 11. à verſu 40. Ingenti prælio (quod prælium vocatur Gog & Magog) & perſecutione Chriſtianos toto orbe diffuſos affliget, Apoc. 20. 7. nihil autem horum factum ab omnibus, & ſingulis Pontificibus nec legimus, nec audiuimus.

Quinta tandem & vltima conditio Antichriſti attẽditur penes eius doctrinam; quæ à doctrina Pontificis Romani erit diuerſiſſima. Primùm enim Antichriſtus negabit Ieſum eſſe Chriſtum, ac proindè oppugnabit omnia Saluatoris noſtri inſtituta, vt Baptiſmum, confirmationem, & cætera nouæ legis Sacramenta; docebit nunquam ceſſaſſe circumciſionem, Sabbathum, & alias veteris legis ceremonias; 1. Ioannis c. 2. *Quis eſt mendax, niſi qui negat Ieſum eſſe Chriſtum? & hic eſt Antichriſtus, qui negat Patrem & Filium.* Deindè vbi perſuaſerit noſtrum Saluatorem non eſſe verum Chriſtum, tunc aſſeret ſe eſſe talem in lege, ac Prophetis promiſſum, & prænuntiatum, Ioannis cap. 5. v. 43. *Si quis venerit in nomine ſuo, illum recipietis*, nimirum pro Meſſia. Inſuper affirmabit ſe Deum eſſe, & pro Deo coli volet, 2. Theſſal. cap. 2. *Qui extollit ſe ſuper omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*: Et Danielis 11. Deum patrum ſuorum non reputabit, *nec quemquam Deorum curabit, quia aduerſum vniuerſa conſurget.*

At Sũmus Pontifex Romanus Chriſtum Dominum apertè colit, & veneratur, ipſius indignum ſeruum ſe appellat, Canones, ac decreta antiquorum Conciliorum de Chriſti diuinitate atque maieſtate diligentiſſimè cuſtodit, & cuſtodienda docet, conſtantiſſimèque prędicat non eſse aliud nomen ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat eos ſaluos fieri; Summus ergo Pontifex Romanus non eſt Antichriſtus, ſiue loquamur de illo propriè, ſiuè impropriè, & communiter ſumpto, quatenus ſignificat hominem quoquomodo Chriſtum oppugnantem; ſed verus illius in terris Vicarius, vt ſuperius dictum fuit.

Quod ſi obijciatur, eum eſse non poſse Chriſti Vicariũ, cuius mores maximè diſcrepent ab ea vitæ ratione, quã tenuit Chriſtus, vt in Romano Pontifice videre eſt; Siquidem Chriſtus humilitatem docuit, & præ ſe tulit; nunquam ſe adorari paſsus eſt; terrena imperia ſibi oblata, etiam fuga inita declinauit; nullibi legitur eum equitaſse, ſed aſino tantùm inſidentem aliquando Hieroſolymam veniſse: Apoſtolis magna animi ſubmiſsione ſeruiuit, eorumque pedes finaliter lauit. Contra verò Pontifex Romanus vult adorari, fideles ad pedũ oſculum admittit; magna pompa, non ſolum equis, ſed humeris hominum geſtatur; triplici corona tanquam Rex Regum ornari præſumit, & ſic de cæteris; Igitur Romanus Pontifex non tam eſt Chriſti Vicarius, quã eius aduerſarius, hoc eſt Antichriſtus.

Reſpondetur huic obiectioni primò negando maiorem propoſitionem, quia officium Vicarij, non tàm in imitatione vitæ, & morum, quàm in authoritate & poteſtate ſibi ab eo, cuius vicarius exiſtit, collata eſt poſitum. Multi enim ſunt Regum Vicarij, & Proreges, qui nihil minus, quã Reges ſuos moribus referunt, & tamen Proreges eſse non deſinunt propter acceptã à veris Regibus authoritatem.

Secundò reſpondetur negando abſolutè, Romanum propterea Pontificem contrariam Chriſto vitã inſtituere, quod cum ille honores fugerit, hic eoſdem admittat, & quærat; tùm quia Chriſtus ipſe ſe à Magis, à Leproſo, à Centurione & alijs diuino honore coli, & adorari permiſit: qui honos nunquam eſt alicui Romano Pontifici delatus; nam genua flectere, humeris geſtare, pedes oſculari, mitra aut coronis ornari, & ſi quę ſunt aliæ huiuſmodi externæ actiones, cum ſine vitio, quãdoque ex cauſa etiã, alijs hominibus magna præſertim aliqua dignitate fulgentibus fiant, nullatenus dici poſsunt argumenta, vel ſigna eius adorationis & cultus, qui ſoli Deo tanquàm ſupremo omniũ Domino debetur. Tum maximè quia Summus Põtifex non ſibi honorem illum vendicat, ſed in Chriſtum refert, cuius vices in terris gerit, & gloriam aliquo modo repræſentat. Etſi enim Chriſtus in hac vita mortali honores non quæſierit, regnũ fugerit, diſcipulis miniſtrarit; cum veniſſet contumelias pati, & iniurias ſuſtinere ad ſatisfaciendum pro peccatis noſtris; nihilominus poſt mortem ad vitã reuocatus, & ad dexteram Patris conſidens in cælis, honorem ſibi vult deferri ab vniuerſa creatura, quia *Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genuflectatur*. Philippenſ. cap. 2. Vult inquam ſibi gloriam, & honorem tribui ab Angelis, Sanctiſque in cælo, & Sancto nomini ſuo Ieſu, ſacriſque imaginibus per quas in terris repręſentatur, nec non Summis Pontificibus Romanis Vicarijs ſuis, qui ibidem eius munus, & perſonam ſuſtinent.

Vndè tantùm abeſt, quod per reuerentiam Summis Pontificibus exhibitã, aliquid ab ipſis, aut à fidelibus contra debitum Chriſto cultum, & honorem fiat, quin potius ſui erga illum obſequij certius & euidentius argumentum dare non poſſunt. Quemadmodum enim Regis, aut Imperatoris legatus, quacumque tandem ex ſe conditione, vita, & moribus fuerit, ab his ſubditis, qui ſummo regem amore proſequũtur, magno quoque

que honore afficitur, & loco Regis habetur, ab hiſque ſolis cõtemnitur, qui in Regem alieno ſunt animo: Ipſe verò legatus in Regis ſui honorem, non tantùm ſibi reuerentiam exhiberi patitur, ſed etiam vbi id non præſtatur ægre fert, vt ſatis nos quotidiana docet experientia: Ita etiam Eccleſia dilectiſſima Chriſti ſponſa Vicario ſponſi ſui ſummum, qui in terris homini competere poteſt, honorem defert, quem illi inuident ſoli aduerſarij & hoſtes Chriſti, eiuſque Eccleſiæ. Ipſius autem Vicarij munus, & officium eſt, non quidem ſibi, ſed Chriſto Domino ſuo oblatum in perſona ſua honorem non reijcere. Quod enim Regum Legatis, atque Vicarijs laudi ducitur, non video cur, aut quomodo ſolius Chriſti Vicario dari vitio poſſit.

At dices, Beatus Petrus Apoſtolus nunquam talem honorem admiſit; reſpondeo eum quoque debitam ſibi à fidelibus reuerentiam ſuo tempore, & loco recepiſſe, vt ſatis conſtat ex hiſtoria Euangelica. Cæterum quia paupertate, & abiectione fundanda erat Eccleſia, & infideles ad eam humilitate & patientia trahendi, conueniens non fuit, quod tàm ipſe, quam primi Pontifices tantis abundarent diuitijs, quodque tanto ceremoniarum externarum apparatu debitus illis honos redderetur; ne infideles non in Chriſti, ſed in Pontificum perſonam dumtaxat reſpicientes indè offenderentur, putarentque eius fidem non potentia Dei, ſed humanis opibus vbique terrarum diſſeminatam fuiſſe. At iam exploſo idolorum cultu, domitoque non ferro ſed ligno vniuerſo terrarum orbe, debuit in tantæ humilitatis præmium ac fructû apud Chriſtianos Chriſti ſui amantes, etiam in ipſis eius Vicarijs, talem qualem modo videmus honorem Chriſto haberi, & ipſi ab iiſdem admitti, non tàm ſibi, quam nomini eius gloriam dantibus! Nec enim minorem cultum, & ornatum nouæ, quam veteris legis Pontifices merebantur, cuius Sũmus Sacerdos diuino iuſſu thyaram hiacinthinam habuit, circumdatam aurea corona triplici, vt teſtatur Ioſeph lib. 3. Antiquit. cap. 11. in typum diadematis Summorum Pontificum Chriſtianorum tribus coronis diſtincti, quale ſub annum Domini 516. Clodoueus I. Francorum Rex Chriſtianiſſimus [illegible] Beati Remigij Epiſcopi, Hormiſdæ Papæ miſit, vocatum Regnum vt ait Hincmarus Epiſcopus Remẽſis in vita S. Remigij, quo ternarum in illo coronarum numero rectè ſignificatur plenitudo Eccleſiæ poteſtatis, qua ſupremus Chriſti Vicarius ſuper omnes Eccleſiæ præſules eminet; non ſecus ac, ad eamdem plenam in ſæcularibus negotijs poteſtatem indicandam, aliqui docent etiam Imperatorem triplici diademate coronari; ferreo, propter inuictam fortitudinem: Argenteo, propter ſplendorem, & nobilitatem; Aureo propter ſupremam præ omnibus Chriſtianis regibus & principibus dignitatem *ex 5. gloſſ. in Clem. de iure iur. cap. 1.*

Tandem ſicut ſub prætextu fictæ humilitatis Pontificia infula neminem offendere debet, ita nec ſub prætextu pietatis, quod aliqui forſan Summi Põtifices perditiſsimis fuerint moribus, grauiſsimiſque vitijs, excepta hæreſi, cathedræ Apoſtolicæ puritatem ac ſanctitatem commacularint; ſimili enim Donatiſtarum prætextui occurrens Diuus Auguſtinus epiſtola 105. ait: *In illum autem ordinem Epiſcoporum, qui ducitur ab ipſo Petro, vſque ad Anaſtaſium, qui nunc eamdem Cathedram ſedet, etiam ſi quiſquam traditor per illa tempora ſubrepſiſſet, nihil præiudicaret Eccleſiæ, & innocentibus Chriſtianis, quibus Dominus prouidens ait de præpoſitis malis; quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite, dicunt enim & non faciunt, vt certa ſit ſpes fidelium, quæ non in homine, ſed in Domino collocata, nunquam tempeſtate ſacrilegi ſciſmatis diſſipetur.* Et lib. 2. contra litteras Petil. cap. 22. *Cum tales ſederint ſuper cathedram Moyſi, nempe Phariſæi, cui Dominus honorem ſeruauit, quare vos, propter eos, quos iſtis, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè comparatis, Cathedram Apoſtolicam*

licam blaſphemantis. Quod idem docet Hieronymus dum epiſtola 62. ad Theophil. ſcribens ait; *Non ſumus tàm inflati cordis vt ignoremus, quid debeatur Sacerdotibus Chriſti, qui enim eos recipit, non tàm eos recipit, quàm illum cuius Epiſcopi ſunt*.

En quomodo aduerſus Sectarios ex fulgentiſsimis Eccleſiæ ſyderibus Hieronymo & Auguſtino habemus; quod ſi quandoque ſucceſſorum aliquis vita diſsimilis Petro fuerit: illi tamen propter eiuſdem dignitatis cum Petro conſortium, eadem obedientia, idemque honor debetur, qui & Petro. Ecce quomodo non in Petri, aliorumque Chriſti Vicariorum perſona conquieſcit honor, ſed per illos tranſit ad Chriſtum, cuius intuitu duntaxat illis exhibetur.

CAPVT XII.

Sacræ ſucceſſionis Romanorum Pontificum ſeries.

CVm ſuperius ſatis, ſuperque demonſtratum à nobis fuerit, ſolum Pontificem Romanum legitimè Diuo Petro, tanquam vniuerſali Eccleſiæ Paſtori, & capiti ſemper ſucceſsiſſe, atque etiamnum continuata ſerie indeſinenter ſuccedere, placuit hic ſacræ huius ſucceſſionis ſeriem proponere, tùm ad ſoluenda aliqua Sectariorum argumenta contra illam fieri ſolita; tùm maximè quia hæc ſucceſſio tanti ſemper æſtimata eſt à Sanctis Patribus, vt D. Auguſtinus in Eccleſia Catholica per eam ſe retineri apertiſsimè fateatur libro contra Epiſtolam fundamenti cap. 4. *Tenet me*, inquit, *ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt Reſurrectionem Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum, ſucceſſio Sacerdotum*. Quod ſi aſſeruit D. Auguſtinus de continua 40. tantùm Pontificum, qui vſque ad eius tempora numerabantur, ſucceſsione: quid ſi illam vidiſſet protractam ſupra 233. numerum. Attamen quia innumeri penè Scriptores, quorum opera præ omnium manibus habentur, tabulas Chronologicas, tàm electionis, quam ſedis, & obitus vniuſcuiuſque Pontificis diligentiſsimè conſcripſerunt, nudũ hic tantùm illorum catalogum per vnũquodque ſæculum breuiter contexam.

I. Sæculum.

1. D. Petrus Apoſtolorum Princeps.
2. Linus Hetruſcus.
3. Cletus Romanus.
4. Clemens Romanus.

Hic ſtatim occurrit dubium, quis immediatè Diuo Petro ſucceſſerit, aliqui enim volunt fuiſſe Clementẽ, ita vt Linus & Cletus Summi Pontifices non fuerint, ſed tantùm Petri coadiutores, ob idque inter Epiſcopos Romanos annumerentur, quæ ſententia licet habeat plures alicuius etiam notæ patronos, probabilior tamen eſt oppoſita, quæ docet Linum Petro, Lino Cletum, ac tandem huic Clementem ſucceſsiſſe de qua vide Baron. ad annum Chriſti 69.

II. Sæculum.

5. Anacletus Athenienſis.
6. Euariſtus Syrus.
7. Alexander Romanus.
8. Sixtus I. Romanus.
9. Teleſphorus Græcus.
10. Higinius Athenienſis.
11. Pius I. Aquileienſis.
12. Anicetus Syrus.
13. Sother Campanus.
14. Eleutherius Græcus.
15. Victor I. Afer.
16. Zepherinus Romanus.

III. Sæculum.

17. Calixtus I. Romanus.
18. Vrbanus I. Romanus.
19. Pontianus Romanus.
20. Antherus Græcus.
21. Fabianus Romanus.
22. Cornelius Romanus.
23. Lucius Romanus.
24. Stephanus I. Romanus.
25. Sixtus II. Græcus.

26. Dio-

26. Dionyſius I. Græcus.
27. Felix I. Romanus.
28. Eutychianus Thuſcus.
29. Caius Dalmata.
30. Marcellinus Romanus.

IV. Sæculum.

31. Marcellus I. Romanus.
32. Euſebius Græcus.
33. Melchiades Afer.
34. Sylueſter I. Romanus.
35. Marcus Romanus.
36. Iulius I. Romanus.
37. Liberius Romanus.

Huius Papæ anno ſexto, quo ob incautam cum Arrianis habitam cõmunicationem Roma abire debuit, electus eſt in Papam Felix II. Sed cũ vnicum annum, & tres menſes duntaxat ſediſſet in Cathedra, factione Imperatoris Conſtantij Arriani occiſus Martyr occubuit. Quia autem poſt eius obitum Liberius Papa in locum ſuum reſtitutus eſt, multiſque annis porro in Cathedra ſedit: Veteres Felicem iſtum, tanquàm illegitimè priore Pontifice adhuc viuente electum, non poſuerunt in ordine Summorum Pontificum; ſed qui referunt, hic incipiunt numerum Paparum vno augere; de quo vide Cardin. Baronium ad annũ Chriſti 357. tomo 3. Annalium.

38. Felix II.
39. Damaſus Hiſpanus.
40. Siricius Romanus.
41. Anaſtaſius Romanus.

V. Sæculum.

42. Innocentius I. Albanus.
43. Zozimus Cappadox.
44. Bonifacius I. Romanus.
45. Sixtus III. Romanus.
46. Leo I. Magnus Romanus.
47. Hilarius Sardus.
48. Simplicius Tiburtinus.
49. Felix III. Romanus.
50. Gelaſius I. Afer.
51. Anaſtaſius II. Romanus.
52. Symmachus Sardus.

VI. Sæculum.

53. Hormiſda Italus Campanus.
54. Ioannes I. Hetruſcus.
55. Felix IV. Beneuentanus.
56. Bonifacius II. Romanus.
57. Ioannes II. Romanus.
58. Agapetus Romanus.
59. Siluerius Campanus.
60. Vigilius Romanus.
61. Pelagius I. Romanus.
62. Ioannes III. Romanus.
63. Benedictus I. Romanus.
64. Pelagius II. Romanus.
65. Gregorius I. Magnus Romanus.

VII. Sæculum.

66. Sabinianus Thuſcus.
67. Bonifacius III. Romanus.
68. Deodatus, vel Deuſdedit Romanus.
69. Bonifacius V. Neapolitanus.
70. Honorius I. Campanus.
71. Seuerinus Romanus.
72. Ioannes IV. Dalmata.
73. Theodorus I. Hieroſolymitanus.
74. Martinus I. Tudertinus.
75. Eugenius I. Romanus.
76. Vitalianus Signinus.
77. Adeodatus Romanus.
78. Domnus, vel Domnio Romanus.
79. Agatho Panormitanus Siculus.
80. Leo II. Catinenſis Siculus.
81. Benedictus II. Romanus.
82. Ioannes V. Antiochenus Syrus.
83. Conon, vel Cuno Thrax.
84. Sergius I. Antiochenus Syrus.

VIII. Sæculum.

85. Ioannes VI. Græcus.
86. Ioannes VII. Græcus.
87. Siſinnius Antiochenus Syrus.
88. Conſtantinus Syrus.
89. Gregorius II. Romanus.
90. Gregorius III. Syrus.
91. Zacharias I. Græcus.
92. Stephanus II. Romanus à nonnullis omiſſus quia die tertia obijt.
93. Stephanus III. Romanus.
94. Paulus I. Romanus.
95. Stephanus IV. Siculus.
96. Hadrianus I. Romanus.

97. Leo III. Romanus.

IX. Sæculum.

98. Stephanus V. Romanus.
99. Paſchalis I. Romanus.
100. Eugenius II. Romanus.
101. Valentinus Romanus.
102. Gregorius IV. Romanus.
103. Sergius II. Romanus. aliqui hunc primum fuiſſe tradunt Romanũ Pontificem, qui creatus Papa nomen ſibi mutauerit, eo quod Os-Porci dictus, nomen indecens tanto Sacerdotio viſus eſſet habere; verum id ad Sergium IV. pertinere dicemus infra.
104. Leo IV. Romanus.
105. Benedictus III. Romanus.
106. Nicolaus I. Magnus Romanus.
107. Hadrianus II. Romanus.
108. Ioannes VIII. Romanus.
109. Marinus I. Galeſianus Faliſcus.
110. Hadrianus III. Romanus.
111. Stephanus VI. Romanus.
112. Formoſus Portuenſis.

Poſt hunc Papam Onuphrius, & alij ponunt Bonifacium VI. Romanum, quem tamen Cardinalis Baronius negat pro legitimo habitũ, quod Sedem inuaſerit violenter, & dies dũtaxat quindecim detinuerit, eiectus à Stephano ſequenti.

113. Stephanus VII. Romanus.

Hic etiam Onuphrius, & aliqui alij ſubiungunt Romanũ quemdam Etruſcum, cuius Card. Baronius prorſus non meminit.

114. Theodorus II. Romanus.
115. Ioannes IX. Tiburtinus.
116. Benedictus IV. Romanus.

X. Sæculum.

117. Leo V. Ardeatinus ex Latio.
118. Chriſtophorus I. Romanus, qui creatus Papa 8. Kalendas Iulij anno Chriſti 907. inuitus debuit cedere Pontificatu 9. Kalendas Ianuarij anno Chriſti 908.
119. Sergius III. Romanus.
120. Anaſtaſius III. Romanus.
121. Lando Sabinus.
122. Ioannes X. Archiepiſcopus Rauennas.
123. Leo VI. Romanus.
124. Stephanus VIII. Romanus.
125. Ioannes XI. Romanus.
126. Leo VI. Romanus.
127. Stephanus IX. Romanus.
128. Martinus II. Romanus.
129. Agapetus II. Romanus.
130. Ioannes XII. Romanus. Primus hic inuentus ex Baronio qui mutauit ſibi nomen, vt qui ex Octauiano, voluerit nominari Ioannes.

Hic interſerit Onuphrius Leonem Octauum, Benedictum autem V. ſequentem omittit; ſed Card. Baronius contra oſtendit, Leonem iſtum illegitimè electum Ioanne XII. adhuc viuente; Benedictum verò legitimè electum fuiſſe poſt obitum Ioannis.

131. Benedictus V. Romanus.
132. Ioannes XIII. Romanus.
133. Domnus II, vel Domnio Romanus.
134. Benedictus VI. Romanus.

Hic etiã interſerit Onuphrius Bonifacium VII. quem tamen Cardinalis Baronius tanquam violentum inuaſorem Pontificatus negat in ordine Pontificum collocatum fuiſſe ab antiquioribus.

135. Benedictus VII. Romanus.
136. Ioannes XIV. Papienſis.
137. Ioannes XV. Romanus.
138. Gregorius V. Germanus Saxo.
139. Sylueſter II. Aquitanus Gallus.

XI. Sæculum.

140. Ioannes XVIII. Romanus; cur omittantur in numero Ioannes XVI. & XVII. vide Cardinalem Baronium tomo 11. Annalium ad annum Chriſti 1003.
141. Sergius IV. Romanus. Ab aliquibus tribuitur primum huic Pontifici nominis mutatio, quod prius Os-porci, vel Buccaporci diceretur; verum iam notauimus ſupra id primum in Ioanne XII. cõtigiſſe; neque id præſtitit hic Sergius ob turpitudinem nomi-

nominis, ſed culminis Apoſtolici reuerentiam, cum Petrus antea vocaretur.
142. Benedictus VIII. Romanus, ex Tuſculanis.
143. Ioannes XIX. Romanus, dictus XX ab alijs.
144. Benedictus IX. Romanus.
145. Gregorius VI. Romanus.
146. Clemens II. Germanus Saxo, primus vſus gentilitijs inſignibus.
147. Damaſus II. Germanus Bauarus.
148. Leo IX. Germanus ex Franconia.
149. Victor II. Germanus.
150. Stephanus X. Lotharingus.
151. Nicolaus II. Epiſcopus Florentinus eligitur contra Benedictum X. Pſeudo-papam, eoque pulſo conſecratur Romæ.
152. Alexander II. Mediolanenſis.
153. Gregorius VII. Hetruſcus, antea Hildebrondus dictus.
154. Victor III. Beneuentanus.
155. Vrbanus II. Gallus.
156. Paſchalis II. Thuſcus.

XII. Sæculum.

157. Gelaſius II. Caietanus.
158. Calixtus II. Burgundus.
159. Honorius II. Bononienſis.
160. Innocentius II. Romanus.
161. Cæleſtinus II. Thuſcus.
162. Lucius II. Bononienſis.
163. Eugenius III. Piſanus.
164. Anaſtaſius IV. Romanus.
165. Hadrianus IV. Anglus.
166. Alexander III. Senenſis.
167. Lucius III. Lucanus.
168. Vrbanus III. Mediolanenſis.
169. Gregorius VIII. Beneuentanus.
170. Clemens III. Romanus.
171. Cæleſtinus III. Romanus, in hoc deſinit tomus 12. Annalium Cardinalis Baronij.
172. Innocentius III. Anagninus.

XIII. Sæculum.

173. Honorius III. Romanus.
174. Gregorius IX. Anagninus.
175. Cæleſtinus IV. Mediolanenſis.
176. Innocentius IV. Genuenſis. Hic primus inter Pontifices purpureo pileo Cardinales exornauit.
177. Alexander IV. Anagninus.
178. Vrbanus IV. Trecenſis Gallus.
179. Clemens IV. Narbonenſis Gallus.
180. Gregorius X. Placentinus.
181. Innocentius V. Burgundus.
182. Hadrianus V. Genuenſis.
183. Ioannes XX. Luſitanus; mirantur aliqui cur iſte Ioannes dici voluerit XXI. cum nullus præceſſerit XX.
184. Nicolaus III. Romanus.
185. Martinus II. Turonenſis Gallus.
186. Honorius IV. Romanus.
187. Nicolaus IV. Aſculanus.
188. Cæleſtinus V. Eſeruienſis, qui raro exemplo dimiſſa ſponte Pontificia dignitate ad Monaſterium rediit.
189. Bonifacius VIII. Anagninus. Cardinalibus S. R. E. purpureas veſtes dedit.

XIV. Sæculum.

190. Benedictus X. dictus XI. Taruiſinus Ord. Prædic.
191. Clemens V. Burdigalenſis Gallus.
192. Ioannes XXI. dictus XXII. Cadurcenſis Gallus.
193. Benedictus XI. dictus XII. Fornerius.
194. Clemens VI. Lemouicẽſis Gallus.
195. Innocentius VI. Lemouicenſis Gallus.
196. Vrbanus V. Mimatenſis Gallus.
197. Gregorius XI. Lemouicenſis Gallus, qui reduxit Sedem ad vrbem.
198. Vrbanus VI. Neapolitanus, contra quem ſedit Auenione Clemens dictus VII. antea Robertus Gebenẽſis.
199. Bonifacius IX. Neapolitanus.

XV. Sæculum.

200. Innocentius VII. Sulmonenſis.
201. Gregorius XII. Venetus.
Alexander V. Cretenſis, viuente Gregorio XII. nam cum in ſchiſmate contra Vrbanum VI. Clementi dicto VII. ſucceſſiſſet Benedictus XIII. & huic ſchiſmati vellet Concilium Piſanum remedium adhibere, creauit

Alexandrum V. Indeque tres Pontifices ſimul ſederunt Gregorius XII. Benedictus XIII. in Concilio Conſtantienſi poſtea depoſitus, & Alexāder V. interim mortuus, & paulo poſt Ioannes XXII. alias XXIII. Neapolitanus in Concilio pariter Conſtantiēſi depoſitus. De quo infra cap. 14.
202. Martinus III. Romanus, qui dictus eſt V. ab his qui nomen Martini, & Marini in ſerie Pontificum confundunt.
203. Eugenius IV. Venetus, contra quē ſedit in Gallia Felix V. antea Amedæus Dux Sabaudiæ, creatus in Concilio Baſileenſi.
204. Nicolaus V. Lucanus.
205. Calixtus III. Valentinus Hiſpanus.
206. Pius II. Senenſis, Aeneas Syluius dictus.
207. Paulus II. Venetus.
208. Sixtus IV. Sauonenſis.
209. Innocentius VIII. Genuenſis.
210. Alexander VI. Borgia Valentinus Hiſpanus.

XVI. Sæculum.

211. Pius III. Senenſis.
212. Iulius II. Sauonenſis.
213. Leo X. Florentinus.
214. Hadrianus VI. Traiectenſis Fláder.
215. Clemens VII. Florentinus.
216. Paulus III. Farneſius Romanus.
217. Iulius III. Aretinus.
218. Marcellus II. Politianus.
219. Paulus IV. Neapolitanus.
220. Pius IV. Mediolanenſis.
221. Pius V. Alexandrinus.
222. Gregorius XIII. Bononienſis.
223. Sixtus V. ex Marchia Anconitana.
224. Vrbanus VII. Romanus.
225. Gregorius XIV. Mediolanenſis.
226. Innocentius IX. Bononienſis.
227. Clemens VIII. Florentinus.

XVII. Sæculum.

228. Leo XI. Florentinus Medices.
229. Paulus V. Romanus.
230. Gregorius XV. Bononienſis.
231. Vrbanus VIII. Florentinus.
232. Innocentius X. Romanus.
233. Alexander VII. Senenſis.
234. Clemens IX. Piſtorienſis, qui feliciter regnat.

CAPVT XIII.

Notæ quædam Hiſtoricæ circa adductum Summorum Pontificum Catalogum.

PRimò obſeruandum eſt Scriptores Eccleſiaſticos circa determinatum Summorum Pontificum numerum aliquando inter ſe diſſentire, quod aliqui nonnullos pro legitimis habeant, quos alij vt illegitimos prætereunt.

II. Notandum eſt Sancti Petri dies à nullo ſucceſſorum huc vſque exæquatos fuiſſe, qua de re legendus eſt Cardinalis Petrus Damianus lib. 11. epiſt. 17. & Rodericus Zamorenſis lib. 2. cap. 4. Speculi vitæ humanæ.

III. Iuxta Martyrologium Romanū ex Summis Pontificibus, 35. Martyres, & 37. Confeſſores in Sanctorum numerum relatos habemus.

IV. 52. Pontifices recenſentur, qui è diuerſis Religioſorū ordinibus ad Pontificiam dignitatem virtutis merito euecti ſunt.

V. Si conſiderentur varię nationes è quibus creati fuere Summi Pontifices; ex Gallia habuimus 14. ex Hiſpania 4. ex Germania 4. ex Anglia 1. ex Belgio 1. ex Græcia 15. ex Syria 7. ex Africa 3. ex Sardinia 2. Natione Itali, aut patria Romani fuere cæteri omnes.

VI. Ludouicus Iacob à S. Carolo Ordinis Carmelitarum libro 2. Bibliothecæ Pontificiæ refert 213. Summos Pontifices, qui ſcriptis claruerunt à S. Petro, vſque ad Sanctiſſimum D. N. Vrbanum felicis memoriæ VIII.

VII. Notandum eſt tam à Cardinali Baronio in Annalibus, quā ab alijs Scriptoribus Eccleſiaſticis ſæpius mentionē fieri diuerſorum in Eccleſia ortorum ſchiſmatum.

Primum fuit Nouatiani Antipapæ, con-

contra Cornelium Summũ Pontificem ſub anno Domini 254.

Secundum fuit Felicis cum Liberio ſub anno Domini 358. ſed vterque etiã aliquo tempore legitimus Pontifex fuit ex Cardinali Baronio ad eumdem annũ.

Tertium fuit Vrſicini contra Damaſum ſub anno 368.

Quartum fuit Eulalij contra Bonifacium I. ſub anno 419.

Quintum fuit Laurentij contra Symmachum ſub anno 499.

Sextum fuit Dioſcori contra Bonifacium II. ſub anno 530.

Septimum fuit Vigilij contra Syluerium; ſed Syluerius poſtea ſponte ſe Põtificatu abdicauit, & tunc Vigilius ritè electus multa pro fide Catholica præſtitit ſub anno 537.

Octauum fuit Petri Archiepiſcopi,& Theodori Presbyteri; Romani enim Petrum, exercitus verò Theodorum in Ioannis V. demortui locum ſufficere conabantur, ſed diuino monitu Conon eligitur ſub anno 686.

Nonum fuit ſub anno 687.nam mortuo Conone, vna pars Populi Romani elegit Theodorum, altera Paſchalem: ſed primates Iudicum, & exercitus Romanæ militię, & Cleri plurima pars in ſacro palatio conueniens Sergiũ elegit.

Decimum fuit Conſtantini Tutinis Ducis Nepesini fratris, qui per vim introductus fuit ſub anno 767. ſed anno 768. cum expulſus fuiſſet, electus fuit Stephanus IV.

Vndecimum fuit Zinzinij contra Eugenium II. ſub anno 824.

Duodecimum fuit cuiuſdam Ioannis Diaconi, qui per vim in Patriarchiam ſe intruſerat ſub anno 844.

Decimum tertium fuit Anaſtaſij contra Benedictum III. ſub anno 855.

Decimum quartum fuit Sergij contra Formoſum ſub anno 891.

Decimum quintum fuit Leonis, & Benedicti contra Ioannem XII. qui licentioſè viuebat, ſub anno 963.

Decimum ſextum fuit ſub anno 1044 tribus Sedem Petri occupantibus; Benedictus in Lateranenſi palatio, Syluester apud S. Mariam Maiorem, tertius verò apud S. Petrum morabatur; is fuit Gregorius VI.qui poſtea pacificè Eccleſiam gubernauit, & tanquam legitimus Pontifex omnia rectè diſpoſuit.

Decimum ſeptimum fuit Ioannis Veliterni, qui Benedicti nomen accepit contra Nicolaum II. ſub anno 1058.

Decimum octauum fuit Cadaloi cõtra Alexandrum II. ſub anno 1061.

Decimum nonum fuit Guiberti contra Gregorium Papam VII. anno 1081.

Vigeſimum fuit Petri Leonis contra Innocentium II. ſub anno 1130.

Vigeſimum primum fuit Octauiani contra Alexandrum III. ſub anno 1156.

Vigeſimum ſecundum fuit Petri de Corbario contra Ioannem XXI. aliàs XXII. opera Ludouici Bauari Imperatoris intruſi ſub anno 1328.

Vigeſimum tertium fuit ſub anno 1378. Clementis Antipapæ, quem VII. appellant contra Vrbanũ VI. Hoc ſchiſma fuit omnium longiſsimum, durauit enim per ſpatium quadraginta annorũ, pluribus in mortuorum locis ſuffectis; nam Clementi ſucceſſit in ſchiſmate Benedictus XIII. cui volens Concilium Piſanum remediũ adhibere, illud auxit, creato Alexandro V. inde enim tres Põtifices ſimul ſederunt Gregorius XII. Benedictus XIII. & paulo poſt Ioannes XXII. alias XXIII. Donec tandem in Concilio Conſtantienſi ſublatum fuit,in illo enim Gregorius XII. ſpontè ſe abdicauit, idem paulò poſt præſtitit Ioannes XXIII. Benedictus autem fuit depoſitus, ſed noluit dimittere prætenſam dignitatem.

Vigeſimum quartum fuit Clementis Antipapæ mortuo Benedicto XIII. contra Martinum Quintum in præfato Cõcilio Conſtantienſi electum, ſub anno 1440.

Vigeſimum quintum fuit ſchiſma Felicis Antipapæ alias Amedæi Ducis Sabaudiæ contra Eugenium IV. ſub anno 1439.

VIII. Tandem, tàm ex adducto ſuperio-

periori capite Summorum Pontificum catalogo, quàm in hoc, diuerſorum ſchiſmatum, quæ pacem Eccleſiæ non mediocriter turbauerunt, fideliterque relata in veteribus hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monimentis reperiuntur, facilè conuincitur falſitatis impudentiſsimũ Hæreticorum commentum, quod Papa Ioannes VIII. vel alius mulier fuerit, cũ non poſſit aſsignari tempus, quando illa ficta mulier Pontificatũ geſſerit. Nam Ioannes VIII. mulier non fuit, ſed ciuis Romani Gundi filius Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus Cardinalis, ſeditque in Cathedra S.Petri annis 10. ab anno videlicet Chriſti 872. 19. Kalendas Ianuarij, vſque ad annum 882. 18. Kalendas Ianuarij quo mortuus eſt.

Verùm quia tam ex hac fabula, quàm ex diuerſis ſchiſmatibus, quæ fuerunt in Eccleſia, communiter ſectarij interruptam Apoſtolicam ſucceſsionem obijciunt, vnde & tunc Eccleſiam Romanã perijſſe ſubinferunt, licet in tempore non concordent, vtrumq; breuiter examinabimus in duobus ſequentibus capitibus.

CAPVT XIV.

An ex Schiſmatibus, quæ in Eccleſia Catholica fuerunt, Apoſtolica Romanorum Pontificum ſucceſſio interrupta fuerit.

AFfirmatiuam partem tenent Heretici, Caluinus in præfat. inſtitut. & alij; conſtanter nihilominus aſſerendum eſt ex ſchiſmatibus nunquam fuiſſe interruptã ſeriem ſucceſſionis Apoſtolicæ, ſeu Pontificalis in Eccleſia Romana, quod ſic oſtendo.

Vel enim talia ſchiſmata fuerunt per hoc, quod ſemel de vera & legitima alicuius Summi Pontificis electione, poſt Eccleſiæ acceptationem, & receptionẽ, nec non etiam aliquarum functionum Pontificalium exercitationem, aliqui ſe ſe illi opponentes, ſeque ab eius obedientia ſeparantes, alium Pſeudo-pontificem loco illius intrudere conati ſunt: Et in tali caſu certum eſt impoſſibilem eſſe ſucceſsionis Apoſtolicæ interruptionem; quandoquidem vbi ſemel eſt legitima alicuius Summi Pontificis electio, ibi eſſe nõ poteſt ſucceſsionis Apoſtolicæ interruptio. Vnde quemadmodum nonnullorum infidelitas Dei fidem non euacuat, ſic nec audacia ſchiſmaticorum dictæ ſucceſsionis filum interrumpit; vide Cyprianum epiſt. 51. 52. & 69. D.Bernardum epiſt. 127. ad Gerardum Engoliſmenſem, Magiſtrum Grauina lib. 4. Cathol. præſcript. controuerſia 4. artic. vlt.

Vel etiam ſchiſmata contingere poſſunt, quando pluribus inter ſe de Pontificatu contendentibus, omnes tamen ſunt dubij, & incerti, ita vt pro electione ſingulorum probabiles ſuppetant rationes, vt accidit tempore Concilij Cõſtantienſis: Et in tali caſu, quem non tam ſchiſma vocant aliqui, quàm diſſidium, & controuerſiam de dignitate Pontificatus, quis eam legitimè debeat poſsidere? in hoc, inquam, caſu, filus ſucceſsionis Apoſtolicę, non magis abrumpitur, quàm ſi toto illo tempore ſedes vacaret; ſedis autem vacationem, quantumuis longiſsimam non præiudicare ſucceſsioni Apoſtolicæ, eiuſq; vnitati iam ſupra notauimus.

Ex quibus colligitur adhuc reſolutio illius difficultatis, quomodo ſe gerere debeant Catholici tempore ſchiſmatis, ſeu cum Eccleſia in partes diuiſa eſt, & Pontificum inter ſe contendentiũ diſsidio laborat. Si enim certò conſtet vnum ex illis legitimum Pontificem eſſe, ita vt de eius electione iuſtè, ac merito dubitari nequeat, illi omnino eſt adhærendum, & ab alijs tanquam ab illegitimis, & ſchiſmaticis recedendum.

Quod ſi cuncti ſint dubij, & incerti, ita vt omnibus diligenter inſpectis, & conſideratis, pro electione ſingulorum probabiles exiſtant rationes, tunc quod certum tenendum eſt prætermiſſis dubijs; nempè adhærendũ Eccleſiæ, eiuſque inuiſibili capiti Chriſto Domino;

dubij

dubij autem Pontifices habendi, vt dubij, non magis vni adhærendo, quàm alteri; cum id ſine temeritate fieri non poſſit, quia re vera nullus eorum habet ius veri, & legitimi Pontificis; & cùm incertus, & dubius pro nullo in iure habeatur, perinde eſt, ac ſi nullus in Eccleſia Pontifex eſſet: & ideo ſi quis tunc Catholicus, cum aliquo dubio Pontifice communionem haberet, is meritò ſchiſmaticus haberetur, ni bona eum fides excuſaret; donec in hac parte accederet Eccleſiæ determinatio, vt ſtatim explicabimus.

Tempore igitur ſchiſmatis, non ſolùm vbi de valore electionis plurium Pontificum inter ſe diſsidentium dubiũ eſſet, ſed aliquis etiam eorum pro vero agnoſceretur Pontifice, poſſe ad tollendum ſchiſma ab Eccleſia deponi putant aliqui doctores; quibus videtur fauere factum Concilij Piſani, in quo Gregorius XII. Pontificia dignitate priuatus fuit, qui tamen multorum opinione verus erat Pontifex, aut ſaltem de eius, quàm de Petri de Luna, ſub nomine Benedicti XIII. iure euidentius, probabiliuſque conſtabat: Ergo in ſchiſmate poteſt Eccleſia, ad illud tollendum verum Pontificem deponere.

Nihilominus longè verius exiſtimo, quocumq; quantumuis grauiſſimo ſchiſmate exiſtente, Eccleſiam non poſſe eum cogere, qui reipſa verus ſit Pontifex, ad talis dignitatis abdicationem; crederem tamen illum ad eam in conſcientia teneri, ſi hoc ad Eccleſię pacem, & tranquillitatem iudicaret eſſe abſolutè neceſſarium iuxta illud Ioannis 10. *Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ouibus ſuis*; multò ergo magis honorem, & dignitatem, & hoc modo Gregorius XII. in Concilio Conſtantienſi per procuratorem Pontificatu ceſſit.

Ad factum autem Concilij Piſani, reſpondent aliqui illud Concilium fuiſſe illegitimum, verum quidquid ſit de hac difficultate, de qua ſectione ſequenti redibit ſermo; reſpondetur id feciſſe Concilium, quia tunc non ſatis conſtabat Gregorium eſſe verum, & indubitatum Pontificem; vnde eum ſimul cum Benedicto XIII. deponendum cenſuit, & eorum loco Alexandrum V. Cretenſem Ordinis Minorum ſuffecit. Hoc tamen factum poſtea Concilium Conſtantienſe voluntaria dicti Gregorij ceſſione prius expetita emendauit.

Cæterum quodcumque in tali caſu aſſeratur de auferibilitate Papæ ab Eccleſia, ſeu Concilio Generali, nihil inde ſequitur, quod hic præſertim intendimus, contra interruptam Summorum Pontificum Romanorum ſucceſſionem, iuxta duplicem regulam ſuperius aſſignatam; ſed tantùm quod ſuppoſita ſemel in Eccleſia tali poteſtate deponendi verum & legitimum Pontificem in dicto caſu iuxta aliquorum ſententiam, legitima etiam illorum ſucceſſio eſſet attendenda penes talem Eccleſiæ poteſtatem: Hinc eſt quod illi Doctores, qui affirmatiuam partem tenent, Gregorio XII. aſſignant duos annos, menſes ſex, dies ſex, veri & legitimi Pontificatus vſque ad eius depoſitionem in Concilio Piſano, ſubrogato Alexandro V. Alij verò talem Concilij authoritatem negantes, legitimum Gregorij XII. Pontificatum producunt vſque ad ſpontaneam eius abdicationem factam, in Concilio Conſtantienſi, vbi electus eſt Martinus.

In altero autem caſu, quo nimirum plures inter ſe de Pontificatu contenderent, eſſetque dubium & incertum, ad quem eorum talis dignitas pertineret, omnino tenendum eſt, tali ſtante dubio, Eccleſiam poſſe eos omnes deponere, aut ad renuntiandum iuri ſuo conſtringere. Ratio eſt, quia quamdiu pacificè, & indubitanter non conſtat de Pontificię electionis validitate, adhuc ipſa durare cenſetur, ſi quidem nondum perfectè terminata eſt, aut conſummata, ita vt Eccleſiæ certò de illa conſtet: igitur poteſt tunc agere, & iudicium ferre circa ipſum electum, quatenus electio eius adhuc eſt dubia, & incerta. Probatur conſequentia, nam Eccleſia habet plenum ius ſuper Pontificiam electionem;

Ergo

Digitized by Google

Ergo quamdiu ſupereſt aliquid de illa propter dubietatem eius, adhuc ſubeſt authoritati Eccleſiæ id perficere, & conſummare, atque adeo iudicare poteſt de Pontificibus dubijs, tempore ſchiſmatis inde prouenientis.

Deindè hanc rationem confirmat exemplum Concilij Conſtantienſis, cum enim tunc magno totius Eccleſiæ ſcandalo, tres, vt iam ſæpius diximus, ſe pro Pontificibus gererent, Benedictus XIII. ſedens Auenioni, Gregorius XII. Arimini, & Ioannes XXIII. Alexandri in Concilio Piſano electi ſucceſſor, præfatum Concilium, ſpontè renuntiante Gregorio XII. & paulò poſt Ioanne XXIII. Benedictum XIII. depoſuit, qui prætenſam tamen dignitatem dimittere noluit, electo in eorum locum Martino V. ibique inſuper determinatum fuit, Pontifices debere obedire, & ſtare decretis Concilij illius legitimè congregati; quod intelligendum eſt ſecundum ſubiectam, de qua tunc agebatur, materiam, exiſtentibus videlicet Pontificibus dubijs, hi enim tenentur obedire Concilio, ſuntque illi ſubiecti, quia Eccleſia, quæ repræſentatiuè, & authoritatiuè eſt in Concilio Generali, iudicare poteſt de dubio Pontifice, & illum, ad ſedandum quod inde reſultat ſchiſma, quale tunc etiam erat, deponere. Nec in ſolo ſchiſmatis euentu, ſed in alio quocumque, vbi daretur rationabile dubium de veritate Papæ, aut electionis eius; vt ſi, inquit Caietanus *de authoritate Papæ c. 22.* poſtquã electus eſt legitimus Pontifex, omnes Cardinales qui illum elegerant, morerentur, & nullus conſequenter eſſet, qui Eccleſiæ de Pontifice electo teſtificaretur; aut ex Suarez *in tractatu de fide diſput. 10. ſect. 6.* ſi Cardinales poſt electionem vellent rem vertere in dubium, & generaretur; in his, inquam, & alijs ſimilibus dubietatis caſibus, ad Eccleſiam pertineret iudicare, etiamſi in re verus Pontifex eſſet, non quia Pontifice ſuperior ſit, ſed quia ipſi commiſſa eſt eius electio, eaque proinde ſuperior eſt, & omnibus dubijs, quæ ex illa reſultare poſſunt; per accidens autem, eo, qui in re verus eſſet Pontifex; hinc enim habet ius, vt certa reddatur de electo in Pontificem, & caput vniuerſale, ſtanteque dubio in illum agendi tanquã in non receptum, nec indubitatum.

At dicet aliquis; quid ſi Eccleſia in talibus caſibus iudicaret, nõ eſſe verum Pontificem eum, qui in re, & coram Deo talis eſſet? cum enim ille iam accepiſſet à Deo Pontificiam dignitatem ex vi ſuę legitimæ electionis, quantumuis Eccleſia illum deponeret, talis ab eo poteſtas auferri nõ poſſet; hæc enim ſine ipſius electi culpa, aut voluntaria ceſſione deperdi non poteſt; & ſic ſi Eccleſia ad aliam procederet electionem, iam duo in Eccleſia reperirentur habentes de facto, & coram Deo ſupremam Eccleſiæ poteſtatem, quod eſt abſurdũ, cum ex Chriſti Domini inſtitutione vnus duntaxat eſſe debeat ſupremus Eccleſiæ paſtor.

Reſpondetur primò ad hanc inſtantiam, Eccleſiam quidem non poſſe iudicare, & deponere verum, & indubitatum Pontificem ſine vlla eius culpa; ſecus tamen eum, qui in re eſt verus, æſtimatur autem dubius, aut qui in re eſt innocens, ſed probatur nocens, ſicut ſi in re non eſſet hæreticus, exterius tamen probaretur iuridicè eum eſſe hæreticũ; quoniam ſicut exiſtente vera hæreſeos culpa, in ſententia illorum, qui admittunt Summum Pontificem illi obnoxiũ eſſe poſſe, amittere poteſt Pontificatũ, non quando illam commiſit, & nondũ ab Eccleſia iudicata eſt, ſed tantùm poſt ipſius declarationem; ita licet in re nullam talem habuerit culpam, ſi tamen ex declaratione Eccleſiæ illam habeat, quia ſic iuridicè probatur, amittit quoque Pontificatum; nec mirum, ſic enim expedit regimini Eccleſiæ, quæ humano fit modo, ſecundum probata & allegata, quæ ſolùm requirunt veritatem iuridicam, non autem phyſicam, vel mathematicam; & aliundè Pontificatus non conſiſtit in charactere, qui nulla ſit actione delebilis, ſed præcipuè in poteſtate

ſtate

Digitized by Google

ſtate iuriſdictionis, quæ ex moralibus conditionibus pendere poteſt, ideoque ex culpa moraliter, & iuridicè notoria, licet in re non ſit, amitti.

Secundò reſpondetur veriſimilius, illum caſum impoſſibilem eſſe, quod nimirum Eccleſia in legitimo Concilio congregata iudicet aliquem non eſſe Pontificem, qui in reipſa, & coram Deo ſit talis, hoc enim eſſet falli Eccleſiam vniuerſalē in ferendo iudicio ſaltem circa rem grauiſſimā, quæque totū Eccleſiæ corpus maximè ſpectat; ita quod ſicut Eccleſia falli non poteſt in iudicando alicuius Sancti canonizationem, ita nec permitti à Deo, vt iudicet non eſſe Pontificem illum, qui re vera talis eſt, eumque deponat: Si enim in alijs rebus longè minoris momenti, experimur iuxta Chriſti promiſſionem manendi cum Eccleſia vſque ad conſummationem ſeculi, manifeſtam ipſius aſsiſtentiam, ne in aliquem prolabatur errorem, multo magis id in præſenti caſu debemus aſſerere, vbi agitur de legitima, & nunquam interrupta Romanorum Pontificum ſucceſsione, quam vnam ex præcipuis veræ Eccleſiæ notis eſſe voluit, vt à cæteris falſis cætibus diſcerneretur.

Cùm Eccleſia, à qua ſolùm, vbi opus eſt, fieri poteſt præfatum Summorum Pontificum iudicium, non quidem ſi conſideretur entitatiuè, ſed repræſentatiuè, non ſolùm ita ſit in Generali Concilio legitimè congregato, ſed aliquo etiam modo in Sacro Cardinalium Collegio, poſſet alicui ſuboriri dubium, an dictum etiam iudicium ad iſtud pertinere poſſit? cui Ioannes à S.Thoma 22. loco ſæpius citato, negatiuè reſpondet; Cardinalibus enim tantùm eſt commiſſa Pontificis electio, & non amplius, vt conſtat ex dictis ſupra; deindè ex vſu Eccleſię habemus nunquam ad illos, ſed ad Concilium Generale præfatam deponendi dubios Pontifices authoritatem ſpectaſſe, vt ſatis patet ex Concilio Cōſtantienſi. Si autem inquirat aliquis cuius tunc authoritate conuocari debeat Concilium, exiſtimo cum prædicto authore id non eſſe alicui determinatè cōmiſſum, ſed hoc præſtari poſſe, vel ab Eminentiſſimis Cardinalibus, ad vniuerſos Eccleſiæ Epiſcopos ſcribendo, ac facti notitiam illis communicando; vel ab ipſiſmet Epiſcopis propinquioribus, qui caſum ſcirent; vel etiam inſtantibus ſæcularibus Principibus, non quidē quantùm ad conuocationem coactiuam, ſicut quandò Summus Pontifex cogit Concilium, ſed ſolùm denuntiatiuam, monendo ſcilicet, vel rogando Epiſcopos, vt imminenti Eccleſiæ periculo quātocius prouiderent. Sed de hoc iterum redibit ſermo ſectione ſequenti cap.4. verſus finem.

CAPVT XV.

Vtrum in ſerie Romanorum Pontificum recenſenda ſit Ioanna dicta Papiſſa.

Affirmatiuam partem tenent huius temporis Sectarij ferè omnes, ad labefactandam enim Apoſtolicam Romanorum Pontificū ſucceſſionem, perditiſſimi Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ perduelles finxerunt in Sede Petri fœminam ſediſſe, quæ & Papa Ioānes VIII. cognominata ſit. Verum dato quod ita eſſet, caſus enim iuxta ſententiam à nobis capite 10. propugnatam impoſſibilis eſt, nihil adhuc ea res Apoſtolicæ Romanæ Sedis ſucceſſioni præiudicaſſet, vt egregiè notarunt Nicolaus Sanderus lib.7. de viſibili Monarchia, Cardinalis Baronius ad annum Chriſti 853. & alij; ſed omnia illa habenda eſſent, ac ſi toto illo biennio ſedes vacaſſet, vel ab intruſo occupata fuiſſet, vacario autem, vel intruſio legitimæ ſucceſsionis filum non interrumpit. Nunc ergò tantùm veritas facti breuiter examinanda eſt.

Hæretici pro parte affirmatiua primum adducunt Martini Poloni teſtimoniū, qui vixit circa annū Domini 1320. In Chronicis enim de anno 855. ſequētia habet verba. *Poſt Leonem*, IV. videlicet,

licet, *Ioannes Anglus natione Moguntinus ſedit annis duobus, menſibus quinque, diebus quatuor: & ceſſauit Pontificatus menſe vno. Hic, vt aſſeritur, fæmina fuit: & cum in puellari ætate à quodam ſuo amaſio in habitu virili Athenas ducta fuiſſet, in diuerſis ſcientijs ita profecit, vt nullus ſibi par inueniretur, adeò vt poſt Romæ triuium legens, magnos magiſtros diſcipulos, & auditores haberet. Et cum in Vrbe vita & ſcientia magnæ opinionis eſſet, in Papam concorditer eligitur. Sed in Papatu per ſuum familiarem impraegnatur: Verùm tempus partus ignorans, cum de Sancto Petro in Lateranũ tenderet, anguſtiata inter Coloſſæum, & Sancti Clemẽtis Eccleſiam peperit. Et poſtea mortua ibidem (vt dicitur) ſepulta fuit. Et propterea quod Dominus Papa eamdem viam ſemper obliquat, creditur omninò à quibuſdam, quod ob deteſtationem facti hoc faciat.* Hactenus. Martinus Polonus primus omnino huius fabellæ narrator, à quo illam poſtea exſcripſerunt omnes illi authores, Matthæus Palmerius, Platina, Marcus Antonius Sabellicus, Ioannes Nauclerus, & alij, quorum ſcriptis aſperſa reperitur.

Secundò in fauorem huius fabellæ adducunt hæretici conſuetudinem Romanorum Pontificum, qui, vt ſtatim retulimus ex Martino Polono, eamdem viam, vbi illa peperiſſe dicitur, ſi illac tranſire contigerit, ſemper obliquant, in tanti facinoris deteſtationem.

Tertiò, quod eiuſdem vitandi erroris cauſa (pudet me profectò talia hæreticorum deliria referre) dùm primùm quis electus eſt Papa, in marmorea quadam ſella collocatur, intus perforata, ad explorandum ſit ne electus vir &c.

Quartò quod ob talis facti memoriam, ſtatua mulieris cum puero, eo loco vbi dicitur. oanna peperiſſe, ad noſtra vſque tempora perſeuerarit: Vnde & Baptiſta Mantuanus celeberrimus ſui temporis Poeta circa annũ Dom. 1494. cecinit.

Hic pendebat adhuc, ſexum mentita virilem
Fæmina; cui triplici Phrygiam diademate mitram
Extollebat apex, & Pontificalis adulter.

Nihilominus dicendum eſt, totam illam narrationem de fæmina Papa, non ſolum fabulam falſam omnino eſſe, imò nec extitiſſe, atque non veritate tantùm, ſed veriſimilitudine etiam omni carere; quod apertiſsimè ſequentia demonſtrãt argumenta.

Primùm deſumitur ab authoritate omnium veterum Scriptorum tàm Latinorum, quàm Græcorum, qui Summorum Pontificum Catalogos quàm diligentiſsimè texuerunt, quorũ nullus fæminæ iſtius vnquam meminit: Quod argumentum non eſt purè negatiuum, ſeu ab authoritate negatiua, vt contendunt hæretici, ſed etiam affirmatiua; dùm enim ab illis immediatus ſucceſſor Leonis IV. ponitur Benedictus III. apertè indicant, nullum fuiſſe Ioannem fæminam. Nam omnes qui illam admittunt, aſſerunt eam ſediſſe poſt Leonem IV. & ante Benedictum Tertium vixiſſeque in Pontificatu duobus annis, & quinque menſibus.

Primus igitur, qui hanc rem optimè noſſe, & de illa ſcribere potuit, fuit Anaſtaſius S.R.E. Bibliothecarius, qui illo tempore viuebat, atque præſens omnibus, vt teſtatur, ea ipſa ſcribebat. Ille igitur in Hiſtoria Romanorum Pontificum ſcribit poſt Leonem IV. vacaſſe Sedem quindecim diebus, & mox communi omnium voto, & conſenſu creatum fuiſſe Benedictum III.

Dicent fortaſſe Anaſtaſium in gratiã Pontificum omiſiſſe iſtũ Ioannem VIII. ſed contra, nam primò Anaſtaſio præfata ſcribenti, & teſtanti, nullus vnquàm contradixit eius ſæculi Scriptor, nec ſequentis, neque eius, quod poſt ſecutum eſt tertium ſæculum, vſque ad Martinum Polonum primum authorem confictæ fabellæ, quod eſt manifeſtum argumentũ hiſtoricæ veritatis ſincerè ab Anaſtaſio conſcriptæ. Secundò ſaltem debuiſſet ponere Sedem Apoſtolicam duo-

duobus annis cum medio vacaſſe, ne errorem exploratum in Chronologia perpetraret, & errorem, qui poterat refelli ab oculatis teſtibus, qui tunc viuebant, cuius tamen nullum habemus veſtigiū, vt ſtatim dixi,

Quod ſi reſpondeatur, non eſſe errorem in Chronologia, quia duo iſti anni, & medius Ioannis adduntur annis Leonis IV, Leo enim IV. dicitur ab Anaſtaſio ſediſſe annis 8. qui ita numerandi ſunt, vt ſex tantùm anni ſint ipſius Leonis, alij autem duo addantur ex annis Ioannis fæminæ. Contra eſt, nam non ſolum Anaſtaſius, ſed etiam Martinus Polonus, & Platina, & Magdeburgenſes, & Bibliander, & alij, qui ſcribunt Ioannem VIII. fæminam ſediſſe duobus annis cùm dimidio, concedunt Leoni IV. annos octo Pontificatus: Igitur neceſſario erit error in Chronologia Anaſtaſij, ſi iſte Ioannes ponatur fuiſſe Pontifex poſt Leonem,

Deindè non ſolus Anaſtaſius, ſed etiam Ado Viennenſis, qui eodem floruit tempore, & de quo nulla ſuſpicio eſſe poteſt, quod in gratiam Pontificum mentiri voluerit, docet in Chronicis ætate 6. nullum fuiſſe Ioannem inter Leonem IV. & Benedictum III. *Pontifex*, inquit, *Romanus Gregorius moritur, atque in eius loco Sergius ordinatur: illo defuncto Leo ſuccedit, quo obeunte Benedictus in ſede Apoſtolica ſubſtituitur, iam tamen defuncto Lothario Imperatore*. Eodem loquuntur modo, Hugo Floriacenſis, Rhegino, Lambertus, Hermannus Contractus, Florentius Vvigornienſis, Honorius Auguſtodunenſis, Nicolaus Maniacutius, & alij plures, quorum teſtimonia refert Coccius lib. 7. de Hierarchia Eccleſiaſtica artic. 14. Quis autem rationabiliter credat, melius nouiſſe res geſtas circa annum Chriſti 850. Martinum Polonum, qui vixit circa annum 1320. quam cæteros omnes hiſtoricos, qui vixerunt nono, decimo, & vndecimo ſæculo.

Nam quod aſſerunt Centuriatores, Sigebertum Gemblacenſem, & Marianum Scotū, Martino Polono longè antiquiores, Ioannis fæminæ in ſuis Chronicis meminiſſe, falſiſſimū eſt. In Chronicis enim Sigeberti, quorum exſtat adhuc in Monaſterio Gemblacēſi, vbi fuit Monachus, antiquiſſimus codex manuſcriptus, qui putatur ipſius Sigeberti autographus, nulla penitus habetur mētio Ioannis fæminæ; vt ſuis oculis teſtatur ſe vidiſſe Ioannes Molanus Doctor Louanienſis; nec etiam reperitur in alijs manuſcriptis codicibus Aequicinctino, Lipſiano, Orteliano, & altero publicato à Domino Auberto Miræo,

Igitur Henricus Stephanus ſenior, qui primus Sigebertum excudit Pariſijs anno 1515. quem alij deinceps typographi ſecuti ſunt, ex Matthæo Palmerio Florentino, qui vixit anno 1449. interpoſuit ſequentia verba; *Ioannes Anglicus; fama eſt hunc Ioannem fæminam fuiſſe, & uni ſoli familiari tantùm cognitam, qui eam complexus eſt, & grauida facta peperit (Palmerius habet, quæ grauis acta peperit) Papa exiſtens. Quare eam inter Pontifices non numerāt quidam, ideo nomini numerum non facit*, Sed hanc parentheſim ex Palmerio interpoſitam, nuſquam habet manuſcriptus, & incorruptus Sigebertus, qui longè antè Palmerium vixit.

Similiter in antiquiſſimis Mariani Scoti exemplaribus nullam fieri mentionem Ioannis Papæ fæminæ teſtantur de viſu Aubertus Miræus, & Lorichius in Lexico Theologico verbo, *Papa*, in fine; vndè non leuis coniectura eſt, non tàm oſcitantia, vel imperitia typographorum, quàm dolo, & fraude hæreticorum in Romanæ Eccleſiæ contumeliam, hanc fabellam prædictis Scriptoribus & alijs fuiſſe inſertam, vt ſtatim dicemus,

Secundum argumentum deducitur ex ſilentio tot inſignium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ hoſtium; *Silentium ipſum*, inquit Cardinalis Baronius tomo 10. Annalium ad annum 853. *tanti temporis, de re tanta, tot emergentibus tantum nefas declamandi occaſionibus, pluſquam mille*

dixeris iuratos teſtes ad certam exploratamque fidem faciendam de fabulæ vanitate, & falſitate. Certè quidem *tàm amici, facinus horrendum deteſtando, quærendo, dolendo; quam hoſtes improperando, detrahendo, ſubſannando proclamaſſent;* & tamen inter Scriptores veteres Latinos, nullum eſſe vidimus, qui illius mẽtionem faciat: quod etiam verum eſt de Scriptoribus Græcis, qui ab illo tempore floruerunt. Etſi enim ex eis non defuerint plures in Romanam Eccleſiam parum æqui, vt potè ab ea ſchiſmate ſeparati, qui aduerſus eam non epiſtolas tantùm, ſed libros etiam conſcripſerunt, quæcumque licet minima, animo hoſtili venantes, & per calumniam effingentes, ac mentientes, attamen ne vnus quidem repertus eſt, qui vtcumque quauis occaſione huius probroſi facti meminerit, vel illud (etiam cum apud Latinos id iactari cæpiſſet, & magis magiſque ſcriptis ipſorum peruulgatum fuiſſet) in eamdem Romanam Eccleſiam ſcriptis, aut verbis obijcere auſus ſit.

Nam quod in Laonico Chalcondyla Athenienſi Latino reddito eiuſmodi fabula reperitur deſcripta, non ab authore ipſo poſita eſt, ſed ab impoſtore Chanſero interprete homine hæretico fraudulenter adiecta, vt euidenter oſtendit, qui impoſturã egregiè detexit Florimundus de Remundo in opuſculo de hac materia. Quamuis etſi ipſe author Laonicus iſta à Latinis quibuſdam accepta ſcripſiſſet, haud magni faciendus eſſet recentiſsimus Scriptor, qui vixit anno 1460.

Quod ſi dicatur Græcos non meminiſſe Ioannæ Papiſſæ, qui de rebus Græciæ tantùm erant ſolliciti, facilè deprehenditur, quàm ſit friuola & inanis hæc euaſio, à legentibus Græcorum hiſtorias, nec enim ita parcè ſua deſcribunt, vt Latinorum facta prætereant. Maximè cum plurimi ſemper inter eos fuerint infenſiſsimi, implacabileſque Romanæ Eccleſiæ aduerſarij, qui curioſiſſimè quid in eam pudendi potiſsimum obijcere poſſent inueſtigarũt. Et vt alios omittam; Photiuſne Speudoepiſcopus, paulo poſt Romanorum Pontificum decretis ſua ſede expulſus, tacuiſſet iſtud immane ſcelus, qui longe leuiora in Romanam Eccleſiam obijcit? quique inter alia cẽſeretur Sede indignus, quod eſſet Eunuchus; tacuiſſet dicere ipſe, quod etiam fæmina thronum Romanæ Eccleſiæ cõſcendiſſet? Sed & Michaël, qui illo tempore orientale moderabatur imperium; & eiuſdem Photij ſtimulis in eamdem Romanam Eccleſiam concitatus, omne genus conuiciorum in eam contumelioſè intulit; tacuiſſet ne modeſtiæ cauſa adeò probroſa obijcere, & portentoſa cantare? Tandem ſi verum fuiſſet fæminam in Apoſtolicũ Thronum acceptam, atque in eodem puerum peperiſſe, quomodo Summo Pontifici Leoni IX. ad annum 1050. ſcribẽti aduerſus inauditas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani, eoſque reprehendenti, quod fæminam, & Eunuchos in Patriarchatu Cõſtantinopolitano collocaſſent, quomodo, inquam, Leoni talia ex publica fama obijcienti, ipſi ad hominem non reſpondiſſent, id maiori infamia, atque turpiori dedecore prius fuiſſe in Eccleſia Romana perpetratum. Quæ tamen reſponſio nuſquam exſtat, nec vllus reperitur author qui illius meminerit. Dum ergò tot infenſiſsimi Romanæ Eccleſiæ inimici, acerbiſsimis etiam (vt par erat agere cum obſtinatis animo) Romanorum Pontificũ reprehenſionibus exagitati, tàm alto & profundo ſilentio prætereunt adeò immane & pudendum ſcelus, manifeſtiſſimè euincitur, illud nunquàm extitiſſe.

Tertium argumentum depromitur ex innumeris contrarietatibus, falſitatibus, & inueriſimilitudinibus, quibus iſtã fabulam deſcribunt eius aſſertores; ita vt nulla penitus hiſtoria ſit, de nomine, loco, tempore, & rebus quæ narrantur adeo mendax, adeo inconſtans, varia, diuerſa, & omni prorſus veriſimilitudine carens; vt optimè inter alios demonſtrat Papyrius Maſſo-Gallus, quem lau-

dat Baronius, in volumine ſuo, quod ſcripſit de Verbis Epiſcopis; nec non Florimundus de Remundo regius Conſiliarius in Parlamento Burdigalenſi; in commentario de hac materia, cuius titulus eſt, *Error popularis de Ioanna Speudopontifice, dicta Papiſſa*. Preter quos etiam conſuli poſſunt Cardinalis Baronius *tomo* 10. *Annalium*, Cardinalis Bellarminus *lib.3. de Romano Pontifice capite vltimo*; Coccius *tomo* 1. *Theſauri Catholici lib.7. artic.* 14. Iuſtus Lipſius *epiſtola ad Franciſcum Sauentium*; Aubertus Miræus *in Chronico Sigeberti*; Sanderus lib.7. *de viſibili Monarchia*, Magiſter Grauina lib.4. Cathol. præſcript. cõtrouerſia 4. alijque plures, tàm fidei cõtrouerſiarum, quàm hiſtoriæ, & Chronologiæ Scriptores.

Ad I. ergo argumentum deſumptũ ex authoritate Martini Poloni, qui primus hanc fabulam ſcripſit, nullo penitus citato authore, ſed tantùm vt ipſe ait, ex incerto quodam rumore, reſpondetur cum Cardinali Bellarmino & alijs, Martinum illum Polonum natione, Monachum profeſſione, Archiepiſcopum dignitate, & Pœnitentiarium Innocentij Quarti virum ſimpliciſſimum fuiſſe, qui cùm permultas alias ſcripſerit fabulas, tanquàm ſi hiſtoriæ probatiſſimæ fuiſſent, hac etiã Chronici ſui paginas onerare eadem facilitate potuit. Secundò reſpondet Magiſter Grauina vbi ſupra, exſtare in Bibliotheca Vaticana peruetuſtum, & integrum Martini codicem, in quo poſt Leonẽ IV. nulla Papiſſæ Ioannæ mentione facta Benedictus III. immediatè ſequitur, deinceps Nicolaus I. Vndè coniectura non leuis eſſe poteſt, hanc fabellam oſcitantia vel imperitia, vel etiam fraude & dolo in Pſeudochronico Martini fuiſſe ab aliquibus inſertã: de quo etiam vide Abrahamum Bſouiũ Annal. Eccleſ. tom. 13.

Ad II. reſpondetur continere fallaciam à non cauſa vt cauſa; nàm quod Summi Pontifices viam illam breuiorẽ omittant ad Lateranum pergentes, non eſt in deteſtationem vllius ſceleris, ſed quia via eſt anguſta, & anfractuoſa, atque adeo Pontificio incommoda comitatui, qui ea maximè occaſione frequẽtiſſimus eſſe ſolet. Præterquam quod Onuphrius Panuinus teſtatur plures nõ defuiſſe Pontifices, qui per hanc ipſam viam non ſemel iter fecerunt, etiam poſt tempus ficti facinoris.

Ad III. de ſede perforata ad explorandum ſexum, reſpondetur hoc eſſe ridiculum, & inane hæreticorum commentum. Veritas facti eſt, quod vt habetur ex lib. 1. ſacrarum Cerẽmoniarum Sect. 2. tres erant ſedes lapideæ in Lateranenſi Baſilica, in quibus nouus Pontifex ſedebat tempore ſuæ coronationis. Prima ſedes erat antè ingreſſum templi, eaque vilis & abiecta, ad quam primum ducebatur nouus Pontifex, atque in ea aliquantulum ſedebat, vt per eam ceræmoniam ſignificaretur, eum de loco humiliſſimo ad ſummum aſcendere; indè enim illum eleuantes canebant illud 1. Reg. cap. 2. *Suſcitat de puluere egenum, & de ſtercore erigit pauperem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat*. Et hæc eſt cauſa cur ea ſedes ſtercoraria diceretur. Altera ſedes erat Porphyretica, in ipſo palatio, & ibi ſedebat ſecundò in ſignum poſeſſionis, ſedenſque accipiebat claues Eccleſię & palatij Lateranenſis. Tertia ſedes ſimilis erat ſecundæ, nec procul ab ea, atque in illa poſt paulùlum ſedens, reddebat eaſdem claues ei, à quo antè illas acceperat, fortè vt tali cerẽmonia admoneretur breuitatis vitæ, vel mortis, per quam breui poteſtatem illam alteri relicturus eſſet.

Ad IV. reſpondetur, illam ſtatuam, nec fœminam fuiſſe, nec puerperium repræſentaſſe, quia nec infantem ſinu gerebat, aut fouebat, ſed puerum ſatis magnum, & annorum multorũ, quaſi præcedentem famulũ referebat: Vndè conijciunt quidam antiquitatis ſtudioſi, illam ſtatuam Sacerdotem aliquem Ethnicum repræſentaſſe paratum ad ſacrificandum, quem ſuus miniſter præcedebat. Et certè ſi antiqui Scriptores, vt mentiuntur aduerſarij, in gratiam Ponti-

tificum noluerunt memoriã huius mulieris in libris facere, quomodo veriſimile eſt, voluiſſe Pontifices ipſos memoriam extare in ſtatua? Quod autem Mantuanus illius meminerit, cum fuerit Poëta, non eſt mirum, quod hac mythologia ſua opera aſperſerit.

At inquiret aliquis in fine iſtius capitis, vnde hæc fabella de Ioanna Papiſſa originem habere potuerit. Aliqui exiſtimant ex quadam Moguntiaca, Ioannam Papiſſam Moguntiacam fuiſſe cõfictam. Iiſdem enim temporibus, quibus Imperatores Græci acerbiſſimè in ſacra inuehebantur, ex Annalibus Francorum, & Sigeberto, Moguntiæ in Germania mulier quædam, inſtar nouæ Priſcillæ, res Eccleſiaſticas perturbabat, prophetiæ dono illuſtratam ſe dicebat, publicè docendi & prædicandi munus ſibi vſurpans; quam vti magiſtram diuinitus datam cum non pauci ſequerentur, ſynodali iudicio, & ſententia damnata eſt. Inde lepidi fabularum conditores, vt in dies talia contingunt, è Germania in Italiam, Moguntia Romam, fœminam transferre potuerunt.

Alij indè fabulam ortã putant, quod cum rumor, publicaque fama eſſet, vt colligitur ex epiſtola Leonis IX. grauiſſimi Pontificis ad Michaelem Conſtantinopolitanum cap. 23. quamdam fœminam fuiſſe Pontificem Conſtantinopolitanum, & deindè paulatim omiſſo nomine Conſtantinopolitani, remanſiſſet fama & opinio de fœmina Pontifice, & Pontifice vniuerſali, qualem ſe prædicabat Patriarcha Conſtantinopolitanus, cæperunt aliqui in odium Romanæ Eccleſiæ dicere, fœminam illam Romanũ Pontificem fuiſſe. Quod certè nemini mirum videri debere, rectè notat Cardinalis Bellarminus, ſi etiam nunc videmus hæreticos magis incredibilia fingere. Cum enim Martinus ſolùm ſcripſerit hanc mulierem fuiſſe Anglicam, ex Moguntia, neque aliud addiderit de parentibus, & nomine proprio mulieris, cæteriſque rebus ad illam ſpectantibus, Magdeburgenſes addiderunt patrem huius fœminæ fuiſſe Anglum Sacerdotem, & ipſam vocatam initio Gisbertam, nutritam quoque ſub habitu viri in Monaſterio Fuldenſi, & libros de magia ſcripſiſſe: quæ ſunt omnia mera figmẽta ſine teſte, & ſine ratione excogitata.

Alij tandem cum Onuphrio Panuino primam huius fabulæ originem repetunt ex impura vita cuiuſdam Ioannis XII. qui in ſede Petri adoleſcens intruſus circa annum Domini 956. concubinas habuit, inter quas erant Ioanna, Raineria, & Stephana, vnde ex hac effœminatione Ioãnæ Papiſſæ fabula emanauit; vel, vt ait Ioannes Auentinus Eccleſiæ Romanæ hoſtis ex Ioanne X. libro 4. Annalium. *Albericus*, inquit, *locupletiſſimus Hetruriæ princeps Rauennã, Bononiam, Romam in poteſtate habuit. Eius ſocrus Theodora ſcortum nobile atque imperioſum Romæ dominabatur: Ioannemque X. amatorem ſuum Bononienſibus primò, deinde Rauennatibus, poſtremo Romanis impoſuit, primariumque Sacerdotem creauit. Vnde fabellam ortam crediderim, quæ temerè vulgauit hiſce temporibus fuiſſe Sacerdotem Maximum fœminã, quæ appellata ſit Ioannes.* Ecce quomodo ipſemet Eccleſiæ Romanæ hoſtis acerrimus hiſtoriam de Ioanna Papiſſa fabellam eſſe reputauit inaniſſimam.

CAPVT XVI.

Vtrum Summus Pontifex Romanus gaudeat Priuilegio Infallibilitatis in definiendis rebus ad fidem, & mores ex ea pertinentibus.

POſt ſtabilitũ in præcedentibus Monarchicum Diui Petri primatum, nec non perennem eius in Apoſtolica Summorum Pontificum Romanorum ſucceſſione vſque ad conſummationem ſæculi durationem; multa conſequenter examinari poſſent ad ſupremam eorumdem in Eccleſia dignitatem, ac poteſtatem ſpectantia, verum pro inſtituti noſtri ratione tantùm agemus de illa in ſi-

inſigni, cęteriſque omnibus præcellenti prærogatiua, vel priuilegio infallibilitatis, qua ſimul cum Beato Petro in decernendis rebus ad fidem, & mores ex ea ſpectantibus à Chriſto donati ſunt; vndè ſit.

§. I.

Pro huius difficultatis explicatione, & reſolutione aliqua prænotantur.

PRimò recolenda ſunt omnia ſuperius dicta lib. 2. ſect. 6. de loco Theologico cui tanquam Iudici controuerſiarum diuinæ fidei ſiſtendum eſt; vbi primùm ſtabiliuimus tanquam præcipuum fidei dogma, dari ſupremum controuerſiarum fidei iudicem, ſiue quod idem eſt, fuiſſe à Chriſto Domino, ſuppoſito quod per ſeipſum non reuelat, nec viſibiliter gubernet Eccleſiam, relictam in ea cathedram, magiſteriumque perpetuum ad teſtificandam fidem vniuerſam, & dogmata definienda, & controuerſias Religionis componendas. Deinde diligenter examinatis omnibus conditionibus ad tale munus neceſſariò requiſitis, oſtendimus ex earum defectu, nec ſpiritum particularem, nec ſcripturam ipſam, nec traditionem, aut aliud quid ſimile, poſſe eſſe ſupremum controuerſiarum fidei iudicem, ſed ſolam Eccleſiā cui ad amuſsim conueniunt omnes ibi adductæ conditiones, loquendo de iudice rigoroſè ſumpto, & prout à regula diſtinguitur, huius enim rationem, tantùm abeſt, vt à verbo Dei tam ſcripto, quam tradito excludamus, quin potius ab Eccleſia ſecundùm illud neceſſariò iudicium ferri debere affirmamus: in omni enim controuerſia, vel quæſtione determinanda cum debeat dari ius, & iudex; ita vt tale ius, quod, ſi mandetur ſcripto, vocatur lex, quia vt ait Iſidorus c. ius diſtinct. 1. *Lex eſt iuris ſpecies, & lex eſt conſtitutio ſcripta*; ſi autem ſine ſcripto ſit, dicitur traditio, vel conſuetudo, debeat attēdi tanquā id in quo continetur ratio materiæ, ſeu obiecti determinandi, & iudicandi; vnde iſta regula nō aliter dici poteſt iudicare, remque controuerſam dirimere, quam continendo ipſum ius, & obiectum determinandū, non autē proponendo ipſum ius, vel ſententiam ferendo, hoc enim pertinet ad iudicem, qui authoritatiuè ius illud proponit, & iuxta illud de rebus controuerſis definit; in omni, inquā, controuerſia, cum ita ſe habeat, in rebus quoque fidei, vbi aliqua determinanda eſt, ſolùm Dei verbum eſt adæquata regula continens ius; ſecundùm quod Eccleſia, vt iudex, vel regula animata illam dirimere debet; inde talis regulæ animatæ, ſiue iudicis authoritatiuè res fidei iudicantis, ac determinantis, duplex neceſsitas eſſe videtur, vna ex parte ipſius materiæ, ſeu obiectorum fidei, quorum multa, cum non ita diſtinctè, & clarè tradita reperiantur in diuinis ſcripturis, vt ab omni prorſus difficultate, & ambiguitate libera ſint, neceſsè eſt illā per alicuius authoritatē vltimate reſolui, caſuique occurrenti applicari. Altera neceſsitas eſt ex parte perſonarum, vt per eum ſcilicet, fideles obligentur ad talem ſententiam, vel decretum iuxta verbum Dei datum acceptandum.

Quia autem Eccleſia bifariam conſiderari poteſt, primo entitatiuè, pro vt ſignificat congregationem omnium fidelium tam prælatorum, quam ſubditorum toto orbe diffuſam, Summo Pontifici Romano tanquam ſupremo Eccleſiæ capiti vnitam; ſecundò repræſentatiuè, & authoritatiuè, pro vt nimirum eſt in ſolis prelatis, ſuam non ab Eccleſia, ſed ſolo Chriſto poteſtatem habentibus; certum eſt Eccleſiam primo modo ſumptā vocari non poſſe propriè loquendo, iudicem controuerſiarum, ſed tantùm ſecundo, aliud enim eſt totam Eccleſiam entitatiuè acceptam errare non poſſe in rebus fidei, & morum, vt ſectione ſuperiori vidimus, aliud autem eſſe regulam eas iudicantem, ac definientem. Sed rurſus cum Eccleſia repræſentatiuè, & authoritatiuè ſumpta, conſiderari poſsit, vel

vel vt eſt in ſolo Pontifice Romano, tanquam in ſupremo omnium quotquot ſunt fidelium paſtore & capite, vel vt eſt in Concilio Generali, tam ex ipſo, quã ex cæteris Eccleſiæ prælatis coaleſcente, agimus in præſenti de illa ſub primo repræſentationis modo, dũ inquirimus, vtrum in ea Summus Pontifex gaudeat priuilegio infallibilitatis in definiendis, ac iuridicè proponendis rebus fidei, & morum, vbi aliquæ circa illas oriuntur controuerſiæ.

Secundò notandum eſt, difficultatem non procedere de Summo Pontifice dubio, ſed indubitato, & pro tali ab vniuerſali Eccleſia recepto; quod enim Summus Pontifex ſit ſuprema regula, & ſui, & aliorum, ſicut illud quod eſt perfectiſſimum in aliquo genere eſt menſura ſui, & ceterorum, hoc habet Pontifex ſaltem quo ad nos, ſuppoſita acceptatione vniuerſalis Eccleſiæ, non quod talis acceptatio ſit regula, ſed requiſitum neceſſarium, ſeu conditio, vt hic numero Pontifex pro tempore exiſtens ſit nobis vera fidei regula, veruſque iudex: ſicut enim Eccleſia ex dictis ſupra, habet ius eligendi ſibi Pontificem, ita & acceptandi ipſam electionem; quam, vbi ritè facta eſt, ſicut acceptare tenetur, imo non poteſt non acceptare, ita vbi illam non acceptat, ſignum eſt eam eſſe dubiam, dubiumque Pontificem per illam deſignatum; & ideo mirum non eſt, quod ille nec de ſe, nec de cæteris iudicare poſſit; ſecus autem poſita Eccleſiæ acceptatione, tunc enim ex poteſtate accepta à Chriſto Domino in inſtitutione Petri, & ſucceſſorum eius, nec non in virtute directionis, & aſſiſtentiæ diuinæ de ſeipſo iudicare poteſt, quia in rebus fidei etiam perſona Papæ authoritati Papæ ſubijcitur, ſeque ipſum ligat, quando definit res fidei, cum eaſdem quoque credere teneatur. Vnde rectè ait Caietanus 22. quæſt. 1. artic. 10. *Papam in his excedere ſeipſum, ſicut Dauid in excedendo ſeipſum, ſe & omnes verè iudicauit eſse mendaces dicens: Ego dixi in exceſſu meo omnis homo mendax; talia enim ſunt ea, quæ ſunt fidei, quod ſcilicet Papa non ex ſola Papatus authoritate, ſed ex Papatu, vt ſubſtat diuina aſſiſtentia, ad Eccleſiæ fidem veram docendam definit iudicialiter in materia fidei excedens ſeipſum; & propterea determinat non reſpectu horum, ſed ſimpliciter, & irreuocabiliter, ac ligat ſe, & alios.*

Tertio notandum eſt, Summũ Pontificem dupliciter agere, ſeu in rebus fidei, & morum decernendis procedere poſſe; primò vt eſt perſona quædam priuata; ſecundò vt Pontifex, & ex cathedra loquens: Tunc dicitur vt priuata perſona agere, quando vt particularis doctor aliquid proponit, vel docet; quo pacto plures Summi Pontifices varia ſcripſerunt; vt Pontifex verò, quando dogma, ſeu præceptum aliquod toti Eccleſiæ credendum, vel obſeruandum proponit. Quod iterum tribus modis præſtare poteſt, primo ſolus, nulloque prorſus admiſſo cõſilio; ſecundo adiuncto cętu ſolito conſiliariorum; tertiò vna cum Concilio generali; quare dum aliqui Summi Pontificis infallibilitatem negantes; vt vim rationum in contrariũ eludant, affirmant *ſoli Pontifici non conuenire infallibilitatem*, huiuſmodi propoſitionis dubius, & æquiuocus eſſe poteſt ſenſus, ideoque explicandus, cum æquiuocatio ſit mater erroris; vel enim per particulam excluſiuam in ea contentam ſignificatur, Pontificem ſolum infallibilitate non gaudere, ſed hoc etiam Concilio Oecumenico conuenire, & in hoc ſenſu veram eſſe propoſitionem, concordant omnes Doctores Catholici, dummodo à Concilio Oecumenico ipſe Pontifex non excludatur; vel ſignificatur ſolum Pontificem, quatenus extra Conciliũ aliquid decernit, etiam ſi agat vt Pontifex, non eſſe infallibilem, & in hoc ſenſu nunc de illa inquiritur; vel denique ſignificatur, admiſſa iuxta veriorem ſententiam Summi Pontificis ſine Concilio generali infallibilitate, eum ſolùm, hoc eſt, nullo penitus adhibito conſilio, nullaque præmiſſa doctorum inquiſitione, & diſputatione; de rebus

fidei

fidei, & morum decernere poſſe; & in hoc ſenſu propoſitionem eſſe falſam tenent Doctores, qui Summi Pontificis infallibilitatem ſine Concilio Generali defendunt, vt iam notauimus ſupra lib. 2. ſect. 5. & fuſius explicabitur in fine huius capitis.

Quartò obſeruandum eſt, vbi à Sanctis, & veteribus Patribus fit mentio cathedræ Romanæ, vel Sedis Apoſtolicæ, recurſusve ad illam, malè vtrumque cōfundi ab aliquibus cum Eccleſia Romana; ita vt per Cathedram Romanam, vel Apoſtolicam, nihil aliud intelligi debeat quam ipſamet Eccleſia Romana, ſeu Clerus eiuſdem vrbis, aut prouinciæ, ſed è contra dicendum eſt; plerumque à SS. Patribus per illos terminos ſignificari in ea ſucceſſionem iugem, & continuam iuſtorum, & Sacerdotum; ſed frequentius principatum, ſiue authoritatem in regēdo, & docendo Summi Pontificis Romani propriam, ita vt ab illo proinde Cathedra, vel Sedes Romana nullatenus differat, ſed ab Eccleſia Romana, vt eſt particularis Eccleſia; explicantur ſingula. Primùm quòd nomen Cathedræ pro munere, vel authoritate tàm in regendo, quàm in docendo vſurpetur, clarè teſtatur D. Hieronymus in cap. 21. Matthęi vbi explicans verba hæc Chriſti Domini: *Super Cathedram Moſis ſederunt Scribæ, & Phariſæi*, ait; *niſi fortè columbarum inſtitores ſedebant in Cathedra, quod abſurdum, quia in Cathedris Magiſtrorum magna dignitas deſignatur, quæ ad nihilū redigitur, cum mixta fuerit lucris*. Idem docet D. Auguſtinus lib. 2. contra litteras Petil. cap. 6. dum ait: *Moſis cathedrā Chriſti cathedram adumbraſſe*, Moſes ſiquidem populum docuit, & gubernauit: deinde in Pſal. 1. ſtatim ab initio dicit, *Cathedram peſtilentiæ*, cuius ibi fit mentio, pernicioſam doctrinam, cuius ſermo vt cancer ſerpit, ſignificare: Igitur à cōtratio Cathedra Eccleſiæ veram, & Catholicam doctrinam ſignificabit.

Quod inſuper Cathedra Romana, aliàs Cathedra, vel Sedes Petri, nec nō Apoſtolica, à Romano, Summoque Pontifice non differat, ſed ſit ipſemet Pontifex, quatenus docens, metonymicè, clarè colligitur ex dictis ſupra, ſcilicet quod principatus Eccleſiaſticus, nō in pluribus, ſed in vno ſupremo Paſtore Petri ſucceſſore ſubſiſtat; ſtatus quippè Eccleſiæ eſſentialiter eſt Monarchicus, non Ariſtocraticus; igitur ſi ex dictis Cathedra principatum, & authoritatem ſignificat; neceſſe eſt Cathedram Romanam eamdem penitus eſſe, cum ipſo Summo Pontifice Romano, quem nullus Catholicus negat verum, ac legitimum eſſe in ſupremo Eccleſiæ principatu, ac Monarchatu Diui Petri ſucceſſorem; non autem cum Eccleſia Romana, nec etiam vniuerſali; niſi ſecundum quod vtraque repræſentatiuè eſt in Sūmo Pontifice Romano tanquam in ſupremo ſuo capite, quod tamen non ab illis, ſed à Chriſto Domino ſuper illas omnem ſuam habuit authoritatem, ac poteſtatem. Quod eleganter expreſſit D. Hieronymus in epiſtola ad Damasū, vbi dubius an in Deo tres hypoſtaſes admitteret, & aliter de hac quæſtione, quā quod Damaſus ſentire nolens, dixit: *Beatitudini tuæ, id eſt, Petri Cathedra cōmunione conſocior*. Ibi enim per Cathedram Petri, non Eccleſiam Romanam, vt perperam interpretantur aliqui, ſed ipsū Pontificem in Petri Cathedra ſedentem intellexiſſe manifeſtè oſtendit, tum platius ipſorummet verborum ſenſus; tum quod paulò poſt addit, *quicumque tecum, non colligit, ſpargit*: relatiuum enim *tecum*, in concreto ad Damaſum referri ſatis conſtat; nec inde ſequitur à Diuo Hieronymo commiſſam fuiſſe nugatoriam, vel identicam repetitionem, quod per Cathedram Petri Damaſum ipſum intellexerit, quaſi idem eſſet, ac ſi dixiſſet, Damaſo, id eſt, Damaſo communione conſocior; minimè, inquam, hoc ſequitur, huiuſmodi enim, quibus vtitur termini non ſunt identici, ſed ſecundus potius explicat primum, per hoc quod ſit ipſi maximè proprium, & principale, reddirque per illud rationem ſuæ cum Damaſo conſociationis, quaſi diceret,

ret, *Beatitudini tuæ*, non quomodocumque, *ſed vt Cathedræ Petri*, id eſt eius authoritatem, ac doctrinam habenti, *communione conſocior*; cum enim ex præcedenti notando dictis, tàm Damaſus, quã alius quicumque Summus Põtifex duas perſonas ſuſtineat, vnam priuatam, pro vt doctor particularis, alteram publicam pro vt Pontifex, & ex Cathedra definiēs ac docens; vt oſtenderet Hieronymus, ſe tacendarum, aut dicendarum trium hipoſtaſeon facultatem petere non à Damaſo, vt priuato aliquo doctore, ſed vt à Paſtore ex cathedra agente, hanc explicationem, *Beatitudini tuæ*, id eſt, *Petri Cathedræ* addidit. Nec enim ignorabat Damaſum, vt ponderabimus infra, hoc pacto definientem à vero non poſſe deflectere; vnde nulla hic, vt dixi, nugatio committitur, non enim actu aut æquipollenter fit iterata nominis huius Damaſi repetitio, Damaſo, id eſt, Damaſo, ſed Damaſo, vt in Cathedra Petri ſedenti, & ex ea definienti.

Huic D.Hieronymi teſtimonio, aliud S.Auguſtini libenter ſubiungo epiſt. 162. ſtatim initio: *In Romana*, inquit, *Eccleſia ſēper Apoſtolicæ Cathedræ viguit principatus*; quod intelligi non poteſt, niſi ratione Summi Pontificatus, Eccleſiæ quidem Romanę annexi, ſed in Pontifice Romano formaliter, & authoritatiuè reſidentis; vel, quod idem eſt, ratione Summi Pontificis in ea ſedentis, & authoritate Apoſtolica vniuerſalem Eccleſiam moderantis; non igitur per cathedram Petri, vel, vt loquitur Auguſtinus, per Apoſtolicæ cathedræ principatũ, qui ſemper in Romana viguit Eccleſia, intelligitur ipſa formaliter, ſed Summus Pontifex, quatenus ſucceſſor D.Petri, atque adeo vt Pontifex agit; dixi per cathedram, ſeu Sedem Petri non ſignificari formaliter Eccleſiam Romanam, de quo eſt difficultas, nam materialiter loquendo, nemini dubium eſt, quin tam ipſa, quam alia quæcumque Summo Pontifici adherens Eccleſia, ſit materia, vel ſubiectum, ſuper quod authoritatem Apoſtolicam & Euangelicã tenet, & exercet; eo modo quo cætera regna dicuntur eſſe regna, vel principatus ſuorum regum, & principum, licet formaliter loquendo in ſolis regibus, ac principibus ſit ſuprema regendi, ac moderandi poteſtas; ſicut in noſtro caſu; cuius argumentum euidens eſt, quod cum ad Sedem Apoſtolicam pro fidei dubijs definiendis olim recurſum fuit, & in dies recurritur, ſingulos Eccleſiæ Romanę fideles adire ſolitum non eſt, nec Clerus ipſe Romanus in Concilium cogitur, ſed ad Pontificem, cuius ſententia & iudicium expectatur, acceditur. Et ſi enim Eccleſia vniuerſalis, ex dictis ſuperiori capite gaudeat priuilegio infallibilitatis, non tamen Eccleſia particularis, qualis eſt Romana, ſi ſeorſim à ſuo capite nimirum Summo Pontifice ſumatur; vndè, vt ibidem probauimus capite vltimo, non alia, niſi adhæſionis cum illo ratione, Eccleſia Romana cum vniuerſali nonnunquam confunditur, vel coincidit, iuxta frequentem loquendi modum Sanctorum, ac veterum Patrum.

At dices; graſſante Decij perſecutione, Sede Romana, vno anno, & amplius à Fabiani morte vacante, Clerus ipſe Romanus à Cypriano de libellaticis Chriſtianis, cõſultus fuit; inſuper idem Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. reſcribens ad Cornelium ait: *Florentiſſimo illi Clero tecum præſidenti*: & epiſtola 1. ad eumdem ſcripta, modo ſingulariter, modo verò pluraliter eum alloquitur: igitur per Cathedram, ſeu Sedem Petri, non tam Pontifex, quam Eccleſia Romana debet intelligi.

Reſpondetur 1. ad hanc inſtantiam admittendo antecedens, & negando cõſequentiam, quàm enim malè inferatur ſatis patet. Reſpondetur ſecundò, tunc quidem Clerum Romanum à Cypriano conſultum fuiſſe, eumque ad illius conſulta, coactis comprouincialibus Epiſcopis, reſpondiſſe; non tamen cum authoritate, & obligatione vniuerſorum fidelium, ſicut competit Summo Pontifici ex Cathedra docenti. Per florentiſſimum autem

autem Clerum cum Cornelio præſidentem intellexit Cyprianus Presbyteros,& Diaconos Eccleſiæ Romanæ, qui iam tùm in eadẽ erant authoritate, qua nunc pollent, eodem etiam munere fungebantur, quo nunc Eminentiſſimi Cardinales, erant quippè conſiliarij, & aſſeſſores Romani Pontificis, ſine quorum cõſilio arduum nihil ſolebat agere, ſicut & nunc, vt ab ipſiſmet Summis Pontificibus in eorũ Bullis, vel decretis exprimitur. Inſuper cùm Cyprianus ſcripſerit ad Cornelium, quatenus Concilium, quod ipſe vocat presbyterium,coegerat, ex epiſtola Cornelij ad Cyprianum,quę eſt numero 46. meritò dixit, *Florentiſſimo illi Clero tecum præſidenti*; Cardinales ſiquidem & Epiſcopi Concilio tanquam iudices aſſident; & hæc eſt etiam ratio, cur modo pluraliter, modo verò ſingulariter Cornelium alloquatur; non verò quod Romana Cathedra eadem ſit formaliter cum Romana Eccleſia,& non cum ſupremo eius paſtore modo explicato.

Quintò notandum eſt, Cathedram Petri, ſupremumve ex ea proponentem res fidei per modum iudicis, ac regulæ determinantis, ſiue ſit Summus Pontifex Romanus ſolus ſine Concilio Generali, ſiue ſit ipſe vna cum Concilio Generali,in hoc differre à proximo proponente, qui docet populum ea,quæ fidei ſunt, prædicando, vel cathechizando, quod primus gaudere debet priuilegio infallibilitatis, vt probauimus lib.2. ſect.6. cap.2. ſecus autem ſecundus;etſi enim aliqui Doctores Catholici,vt Suarez de fide diſputat. 5. ſect. 1. exiſtiment proximè etiam proponentem fidem, quando eam ſufficienter proponit,habere authoritatem infallibilẽ quaſi actualiter, & per modum tranſeuntis, quam ſupremus proponens, ad diſtinctionem illius, habet permanenter, & per modum habitus; nihilominus alijs non probatur talis dicendi modus, imo videtur nonnihil durior: Pro cuius explicatione ſciendum eſt, duo in primo, vel ſupremo proponente ſpectari poſſe, vnum ſe tenens ex parte perſonæ, vt ſcilicet cum ſufficienter proponit non erret,nec poſsit errare ex vi officij,& perſonæ ad id miniſterium à Deo electæ; alterũ tenens ſe ex parte doctrinæ propoſitæ, in qua iterum duo conſideranda ſunt, vnum ex parte modi illam proponendi, ſeu motiuorũ, quæ ad illam credendam adducuntur, quod ſufficientia ſint, alterum ex parte ipſiuſmet doctrinæ propoſitæ, quod ſcilicet ſit ſufficiẽs. Igitur quo ad primum, admitti non debet, quod proximè proponens infallibilem habeat authoritatem, etiam per modum actualis exercitij, nec eam ipſe Suarez illi concedit; quia ex vi miniſterij, vel officij, quo fungitur etiam quando illud actualiter exercet populum inſtruendo, non habet ſibi à Chriſto promiſſam infallibilem Spiritus Sancti aſsiſtentiam; ſed hæc eſt ſingularis, eaque excellentiſſima Cathedræ Petri prærogatiua, vt ex vi officij non poſsit errare in fide, & in hoc à Sanctis Patribus extollitur ſedes illa ſuper omnes alias,vnde rectè Bernardus epiſt. 190. ad Innocentium Papam ait: *Dignum namque arbitror ibi potiſsimum reſarciri damna fidei, vbi non poſsit fides ſentire defectum, cui enim alteri Sedi dictum eſt aliquando? Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua?* Quod ſi non alteri Sedi; ergo nec alteri officio, aut miniſtro conceſſum fuiſſe credendum eſt.

Quo ad ſecundum autem, ſuppoſito quod ab aliquo proponatur ipſa vera & ſufficiens fidei noſtræ doctrina, nec non ab eo proferantur ſufficientia quoque motiua,vt oſtendatur illius credibilitas, certum eſt apud omnes eum habere infallibilem ſufficientemque authoritatem, ad inducendam in auditoribus credendi obligationem, non quidem ex parte proponentis, ſed præciſè ex parte rei propoſitæ, & credibilitatis eius explicatæ, hæc eſt enim, quæ obligat ad credendum; non autem quod prius credant eum,qui docet,falli non poſſe,quia ipſi non mouentur ad fidem ab authoritate illius, ſed tantùm à rebus ſibi ſuffi-

cienter, vt ſupponimus, ab illo propoſitis; ad proximè enim proponentem non pertinet determinare auditoribus, quæ ſint res credendæ, vel non credendæ, & dubia circa fidem authoritatiuè decidere, ac ſententiare, ſed ea ſolùm adducere, quæ ſufficienter auditores moueant, vt ea quæ dicit, ab illis credibilia prudenter iudicentur, ad quod opus non eſt ſpectare authoritatem proponẽtis, quod poſſit, vel non poſsit errare, aut fallere, ſed ſolùm ad motiua, quæ profert an ſint ſufficientia ad mouendum, aut perſuadendum, vel non.

Vbi igitur ab aliquibus æquiparatur Summus Pontifex, dum paſsim à Patribus dicitur loqui ex cathedra, reſque fidei ex ea proponere, cum prædicatore, aut alio ſimili proximè eaſdem proponente, vt ſicut in iſto, quantumuis populus immediatè ab eo doctrinam fidei recipiat, illique teneatur credere, non datur tamen priuilegium infallibilitatis, ita nec debeat dari in Summo Pontifice, aut ſi datur in eo, debet quoque admitti ob identitatem rationis in proximè proponente, quod abſurdum eſſe ſtatim diximus; talia, inquam, dicentium, vel obijcientium facilè ex dictis oſtenditur æquiuocatio, & hallucinatio; populus enim accipit doctrinam fidei immediatè à Summo Pontifice, vt à proponente per modũm iudicis, & regulæ animatæ determinantis res fidei, ab alijs autem prædicatoribus, vt à mouentibus præſcisè, ſeu manifeſtantibus iudiciũ Summi Pontificis ex cathedra loquentis; vnde mirum non eſt, quod in ſupremo proponẽte reperiatur priuilegium infallibilitatis ad tale munus neceſſariò requiſitum ex dictis lib. 2. ſect. 6. cap. 2. Secus autem in proximo proponente: Quemadmodum enim qui promulgat ſententiam latam à principe, aut defert eius leges ad alios, non habet authoritatem ſanciendi illas etiam per modum tranſeuntis, ſed ſolùm applicandi, & manifeſtandi ſententiam, & leges principis; ſic ſe habent Pontifex in definiendo, & prædicatores in proponendo. Quando enim ab omnibus Catholicis requiritur contra hæreticos viſibilis iudex, animarave regula controuerſiarum diuinæ fidei, quia Deus per ſe ipſum non proponit, ideo eſt, quia Deus per ſeipſum, nec proponit manifeſtando, nec proponit orta dubia definiendo, vel determinando, & ideo neceſſe fuit relinqui à Chriſto in determinante, & definiente res fidei priuilegium infallibilitatis, non autem in omni eas manifeſtante.

Quocirca populus tenetur credere prædicatori ſufficienter proponenti, nõ ratione perſonę, ſed ratione rerum, vel doctrinæ quam proponit; ad quod non debet ei conſtare de infallibilitate proponentis, ſed de infallibilitate doctrinæ, aut quia proponitur, vt iam à ſupremo iudice definita, vel eo ſaltem non contradicente, ſi cum Catholicis agatur; aut quia proponuntur motiua ſufficientia ad inducendam in illis, qui ad fidem accedere volunt, ſufficientem credibilitatem eorum, quæ proponuntur. Vnde poteſt quidem falſum proponere, ſed tunc non obligabit, quia nunquam ſtat, quod ſufficienter aliquis proponat aliquam doctrinam vt infallibiliter credẽdam (quo in caſu ſolo qui audit credere tenetur) & quod proponat faſum, nõ propter infallibilitatem perſonæ docentis, ſed proprer incompoſſibilitatem doctrinæ falſę cum ſufficienti credibilitatis propoſitione; talis enim propoſitio non ſolùm requirit ſigna, & prodigia, nam etiam Antichriſtus, eiuſque ſequaces talia dabnnt, vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt etiam electi Lucæ 22. ſed quod vera ſint miracula, & facta in confirmationem illius doctrinæ, & quod illa doctrina rationi non aduerſetur, imo ſit ipſi maximè conſona, & ſic de alijs motiuis ſequenti libro adducendis, quę collectiuè ſumpta non poſſunt concurrere cum falſa doctrina. Quod autem quis ſufficienter proponenti, hoc eſt cũ dictis motiuis, infallibiliter credere teneatur, non propter authoritatem ipsius, ſed propter ſufficientiam doctrinæ, & motiuorum eius, non ſolùm non eſt in-

con-

conueniens, ſed ita fieri debere fatentur omnes Doctores Catholici.

Sextò cùm obiecta fidei materialia ſint in duplici differentia, quędam enim pertinent veluti ad ipſam ſubſtantiam myſteriorum, V.g. *quod in Deo dentur tres perſonæ realiter inter ſe diſtinctæ; quod in Chriſto dentur duæ naturæ*. Item alia ſunt, quæ tantùm pertinent ad circumſtantias, aut quaſi circumſtantias nondum exiſtentes, ſed tantùm futuras, myſteriorum noſtræ fidei, vt *hunc vel illum librum eſſe canonicum; hunc vel illum Pōtificem ritè electum eſſe verum Pontificem; hoc vel illud Concilium eſſe legitimum*; fatendum quidem eſt dicta obiecta ſecundo modo ſumpta, hoc eſt ſecundum circumſtantias, aut quaſi circumſtantias, ſeu etiam ſecundum veritates contingentes, creuiſſe ipſo ſucceſſu temporis; vt communiter docent Theologi 22. quæſt.2. art.7. Eccleſia enim ſequentibus temporibus credidit, hunc, vel illū numero Pontificem ritè electum fuiſſe verum Pontificem; primum Concilium Nicænum vniuerſale, primùm Conſtantinopolitanum fuiſſe legitima, & ſic de cęteris, quæ tamen tempore primitiuæ Eccleſiæ, ante eorum celebrationem, nec non Pontificum electionem, nondum erant obiectum aliquod fidei Catholicæ, niſi tantùm pro vt hæ veritates, & aliæ ijs ſimiles continentur in iſtis Generalibus: *Quilibet Pontifex legitimè electus, eſt verus Pontifex; quodlibet vniuerſale Concilium abſolutè & ſimpliciter legitimum eſt verum, & eius definitiones obligant vnumquemque fidelem*; pari modo, quando Euangelia, vel epiſtolæ Apoſtolorum nondum erant ſcripto mādata, nondum credebantur ab Eccleſia, tanquam libri quidam canonici, pro vt poſtea crediti ſunt: Non tamen propterea factum eſt aliquid accretionis, ſeu augmenti, ad ipſam ſubſtantiam totius corporis credendorum per fidem, cum hæc & ſimilia, vel ſint tantùm quædam illis accidentia, vel ex dictis ſupra c. 10. partiales quædam veritates contingentes, quę in alijs vniuerſalioribus ad eamdem fidem ſpectantibus, etiam formaliter continentur. Quo circa ſi loquamur de ijſdē materialibus fidei obiectis primo modo, hoc eſt, ſecundum ſubſtantiā conſideratis, communis eſt, imo certiſſima Theologorum ſententia, ita vt oppoſita ſit error in fide, loco ſtatim citato 22. quod ea nunquam creuerint ipſo temporis ſucceſſu; ſiue nihil modo credi in Eccleſia quo ad ſubſtantiam, quod nō fuerit reuelatū Apoſtolis clarè & diſtinctè; vel in ipſomet die Pentecoſtes vt docent aliqui, vel ſaltem ante eorū mortem, & per diſcursū prędicationis Euangelicæ; de quo vide Ioannem à S. Thoma 2.2. diſp.6. art.3. vbi rectè oſtēdit Apoſtolos habuiſſe pleniſſimā quidē cognitionē myſteriorum fidei ſpeculatiuā à die Pentecoſtes, non autem practicam, ſed decurſu temporis eam acquiſiuiſſe.

Vnde quod in Summo Pontifice Romano, ſine Concilio Generali; aut in Concilio Generali cum Summo Pontifice admittatur priuilegium infallibilitatis in rebus ad fidem pertinentibus, inde non ſequitur, nec à Doctoribus Catholicis ita intelligitur, vt perperam obijciunt hæretici; quaſi quid de nouo in Eccleſia definiatur pertinens ſubſtantialiter ad fidem, quod Apoſtoli non cognouerint; aut fiat quid de fide nouū, quod antea non erat; cum nihil à Summis Pōtificibus, aut Concilijs Occumenicis vnquam definiatur, quod ex Scripturis, aut traditionibus diuinis, quas ideo tam diligenter præuiè ad ſuas definitiones ſcrutari ſolent, non deſumatur; quibus adæquatè res fidei comprehendi; quaſque optimè penetraſſe Apoſtolos Spiritu Sancto illuminatos, nemini dubium eſſe poteſt: ſed Eccleſia tantùm, vt optimè obſeruauit Vincentius Lirinenſis *lib.* 1. *commonitorij cap.*27. ad diſtinctionem hæreticorum, qui dicunt nō ſolum *nouè*, ſed etiam *noua*, nouis interdum terminis vtitur, in explicandis aliquibus veritatibus, vt credendis per fidem; vt quando in primo Concilio Nicęno, aduerſus impietatem Arrianorū hæreticorum, nouum nomen Patres

Homoouſion condiderunt ad ſignificandum filium eiuſdem eſſe cum patre ſubſtantiæ de quo vide S. Hilarium lib. contra Conſtantium, & D. Auguſtinũ *tract. 97. in Ioannem ſub finem*; Vel etiam, quia nonnulla, quæ obliterata fuerant in multis longo lapſu temporis, & retenta ſolùm in corde Eccleſiæ, ignorabantur à pluribus, proponi de nouo debent fidelibus, ob aliquam nouam occaſionem, puta deſumptam ex aliqua noua hereſi, aut etiam difficultate inter Catholicos ipſos exorta: Vel tandem ratione nouæ obligationis inducendæ, ad credendum plures veritates, quas prioribus ſeculis fideles credere non tenebãtur; poteſt enim duobus modis intelligi aliquid eſſe de fide; primò, vt ſenſus duntaxat ſit hanc vel illam veritatem fuiſſe diuinitus reuelatam de facto ipſi Eccleſiæ, ideoque aptam eſſe terminare actum fidei Catholicæ; ſecundò, vt ſit ſenſus hanc veritatem nõ tantùm à Deo fuiſſe reuelatam Eccleſiæ, ſed præterea eſſe talis conditionis, vt obliget fideles ad aſſentiendum illi, vel ad non diſſentiendum; qui modus, vel ſenſus diſtinguitur à priori, quod includat talem veritatẽ fidei ab Eccleſia proponi, vt credendam fide infuſa; prior verò dicat ſolùm talem veritatem includi in obiecto adæquato fidei, ſeu in toto corpore credendorum, quod rectè poteſt competere alicui veritati, quamuis illa non proponatur ab Eccleſia, vel ignoretur illam eſſe à Deo reuelatam. Igitur ſi veritates à Deo reuelatæ priori conſiderentur modo, ſemper omnes & ſingulæ fuerunt de fide, quia Deus omnes illas Apoſtolis reuelauit, & nullas de nouo poſteris illorum, vt tanquam certiſſimum ſupponimus; & hoc ſenſu ſemper fuerunt de fide, quæcumque veritates ab Eccleſia vt tales definitæ; ſecus autem ſi ſpectẽtur poſteriori modo, ſcilicet, quatenus inuoluunt obligationem in fidelibus ad illas credendas, & non diſcredendas, ſeu ad præbendum illis aſſenſum & denegandum diſſenſum, quia hoc onus requirit neceſſariò propoſitionẽ talis veritatis fieri ab Eccleſia ipſis fidelibus, cùm Chriſtus Dominus inſtituerit Eccleſiam modo primo notando huius capitis explicato, tanquam regulam proponentem res fidei; vndè fit, vt quia in vno ſeculo Eccleſia, ſecundum varias occaſiones proponit aliquam veritatem, vt credendam, quam præcedentibus ſeculis non ita clarè, & manifeſtè proponebat: fit, inquam, vt tunc incipiat eſſe de fide, iuxta hunc loquendi modum, quod antea nõ erat de fide; ſed hæc propoſitio, vel definitio propriè non eſt augmentatio, vel mutatio veritatis credendæ, quin potius maior quędam illius explicatio, & manifeſtatio, vt per ſe patet.

Qua de cauſa, cum ex formali ratione ſpecificatiua virtutis fidei, quæ eſt veritas diuina reuelans, quatuor oriantur conditiones requiſitæ ad obiectum fidei, quarum duæ ſe tenent ex parte ipſius veritatis diuinæ, prima quod ſit in ſe ſimpliciſſima, licet à nobis complexè attingatur; ſecunda quod ſit infallibilis, cui falſum ſubeſſe non poſſit; aliæ autem duæ ex parte reuelationis, prima, quod obiectum reuelatum non poſſit eſſe viſum, neque ſcitum à nobis; altera eſt applicatio ipſius ad nos, ſiue quod ſit propoſita ab Eccleſia Catholica, in qua eſt infallibilis regula fidei, vel eorum quæ ad fidem ſpectant; hæc vltima cõditio non requiritur quomodocumque in fide, ſed in ordine ad nos dumtaxat; quia nimirum Deus non loquitur nobis immediatè, nec per ſeipſum immediatè proponit res reuelatas, ſed mediantibus alijs hominibus, quibus ipſe loquutus eſt, partim per Angelos in ſermone prophetico, partim per ſeipſum in carne apparens, iuxta illud Apoſtoli ad Hebræos 1. *Multifariam multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis; nouiſſimè diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio*. Si enim Deus nobis immediatè proponeret credenda, & agenda, certum eſt quod nulla indigeremus regula viſibili illa proponente, ſicut ea nec Prophetis, nec Apoſtolis opus fuit, qui à

Deo

Digitized by Google

Deo immediatè edocti, ab Eccleſia proindè non acceperunt, ſed ipſi potius res fidei tradiderunt: Igitur cum Deus non ita modo ſe gerat cum hominibus, neceſſe fuit vt id præſtaret per Eccleſiam, tanquam per organum locutionis ſuæ, non quidem entitatiuè ſumptam, ſed repræſentatiuè in Summo Pontifice ſupremo eius capite, ad quem vt oſtendemus pertinet proponere, & ordinare ea, quæ ſunt fidei.

Nam quod Ioannis 14. promittitur Spiritus Sanctus in Eccleſia manſurus in æternum ad docendum omnem veritatem, intelligi non debet, quaſi nouas in dies fidei veritates illã edoceat, quas Apoſtoli olim non nouerint; aut etiam ab illis traditas, vbi opus eſt, immediatè proponat; ſed quia aſſiſtit Eccleſiæ tanquàm Magiſter perpetuus; vel vt in ea antiquas veritates ſine errore conſeruet, & rectam intelligentiam Scripturarum, quam habuerunt Apoſtoli; vel vt adſtet Summo Pontifici tanquàm ſupremo Eccleſiæ paſtori, ne ſecundum quod talis eſt in rebus ad totam Eccleſiam pertinentibus errare poſſit. Quantumuis enim Spiritus Sanctus ſupremus ſit iudex controuerſiarum diuinæ fidei, cùm tamen ſit talis per modum vniuerſaliſſimæ cauſæ, & vniuerſaliſſimi iudicis, non tenetur propterea per ſe immediatè iudicare, vel definire, quæ controuertuntur in fide, ſed mediantibus alijs hominibus vices eius gerentibus, cuiuſmodi ſunt Summus Pontifex, cæterique Eccleſiæ prælati conciliariter cum illo adunati, potuit, & voluit id efficere; ſicut etiam, ex eo quod vniuerſaliſſima ſit cauſa, operatur medijs, quas primum creauit cauſis ſecundis, & particularibus: Cum hoc tamen diſcrimine quod fides noſtra non pendet à iudicio, vel propoſitione Eccleſiæ tanquàm à cauſa per ſe, ſicut plures effectus dependent à cauſis ſecundis, hæc eſt enim diuina authoritas, ſed tantùm vt à conditione requiſita, infallibili tamen ex aſſiſtentia Spiritus Sancti; quare etiam iudicium Eccleſiæ, non eſt dicendum verbum purè humanum; ſed & aliquomodo diuinum; in quantum ita ſemel Deus locutus eſt nobis per Scripturas verbum ſuũ propriè dictum continentes, licet cum myſterio, & obſcuritate, ac profunditate ſermonis, pro vt diuina decebat eloquia, vt tamen per os Eccleſiæ loqui nunquam deſinat, non noua fidei myſteria reuelando, ſed per eam nobis proponendo, & explicando, tàm quæ veræ ſint, & à Deo deriuatæ ſcripturæ, quàm legitimum earumdem ſenſum, vbi circa illas, myſteriaque fidei in illis contenta, aliqua occurrit cõtrouerſia inter hæreticos, aut catholicos dirimenda.

Septimò animaduertendum eſt, aliud eſſe, quod Eccleſia, vel Summus Pontifex gaudeat priuilegio infallibilitatis in rebus fidei decernẽdis; aliud verò quod ex illo etiam errare non poſſit in cæteris rebus ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen ſpectantibus, cuius generis ſunt variæ legum, & canonum ſanctiones, religionum approbationes, Sanctorum Canonizationes, quibus etiam addo ſanæ alicuius doctrinæ approbationem, malæ vero, librorumque illam continentium confixionem: Etſi enim vtrobique priuilegio infallibilitatis muniri debeat; nihilominus in primo caſu, ſiue vbi rem, tanquam de fide credendam definit, neceſſe eſt eam eſſe talem, quodque proinde fuerit à Deo reuelata; quia vt ſtatim dixi Pontifex nouam condere fidẽ non poteſt, nec nouæ reuelationes illi fiunt, ſed ad illum tantùm pertinet ea, quæ fidei ſunt explicare, & quæ ſecundum ſe talia ſunt, ex ſcripturis & traditionibus diuinis, quibus adæquatè comprehenduntur, vbi opus eſt, quo ad nos proponere: At verò in ſecundo caſu, ſiue ex eo quod infallibilitatis, aut non errandi priuilegio gaudeat in rebus ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen pertinentibus, non propterea res in hunc finem ab illo ſancitæ, & ordinatæ, certitudine fidei credendæ, vel tenendæ ſunt, ſed ſufficit quod errore carere æſtimentur, & vt tales proindè à fidelibus cum debita reuerentia ſuſcipiantur. Etſi enim

ſuppoſito quod hæc propoſitio vniuerſalis ſit de fide, *Eccleſiam ſcilicet, vel Summum Pontificem errare non poſſe in rebus ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen ſpectantibus*, hæc quoque particularis ſub illa formaliter, & per modum partis contenta debeat eſſe de fide, *quod hic vel ille Pontifex, vbi rem huiuſcemodi proponit, errare nequeat*; non tamen indè ſequitur, inferriue poteſt, illam eſſe de fide quia vt ſupponimus à Deo reuelata non fuit, & conſequenter non eſt quid ab Eccleſia definibile, aut proponibile tanquam de fide credendum: Secus autem contingeret, ſi iſta propoſitio vniuerſalis eſſet de fide, *Quidquid Eccleſia, vel Summus Pontifex definit ſpectans ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen, eſt de fide*; tunc enim rectè inferretur id etiam eſſe de fide, quod hic nunc ab eo ita definiretur, non quidem ex vi priuilegij, quod haberet non errandi; ſed quia totum illud quod tunc definiretur, fuiſſet prius à Deo reuelatum, & extra illud nihil ab eo ſineretur Pontifex definire; vel quia in dies, ac de nouo illi reuelaret ſecundum caſus occurrentes, omne id quod præfato vniuerſalis Eccleſiæ regimini magis conduceret. Verùm cùm non ita res ſe habeat, de facto quæcumque Pōtificum decreta ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen ſpectantia, maiorem non habēt certitudinem, quàm concluſionis Theologicæ, quatenus infertur ea nihil mali, aut contra bonos mores, vel ius naturale, aut diuinum continere, ex illo fidei principio, quod Eccleſia, vel Summus Pontifex in condendis legibus, ad ſtatū vniuerſalis Eccleſiæ pertinentibus errare nequit, iuxta veriorem, quam infra propugnabimus ſententiam. Igitur ad plura cum ſe poſſit extendere obiecta priuilegium infallibilitatis Summi Pontificis Romani, in præſenti capite ſolùm agimus de illis, quæ ſuppoſita ſemel diuina eorumdem reuelatione, de fide ab eo ex Cathedra definibilia, aut proponibilia dicuntur.

§. II.

Diuum Petrum, nec vt peculiarem perſonam, nec vt Eccleſiæ Pontificem à Chriſto creatum, fidem vnquam amiſiſſe, aut in errorem illi contrarium prolapsū fuiſſe, ſtatuitur aduerſus hæreticos.

VT aliqui hęretici, inter quos Nilus lib. de primatu Romani Pontificis, nullum efficacius, validiuſque argumentum adduci poſſe crediderunt, ad labefactandum Summi Pōtificis Romani priuilegium non errandi in rebus fidei proponendis, quàm ſi aſſererent D. Petrum ſaltem bis in fide naufragium feciſſe; ſemel cum negauit Chriſtum Matthæi cap. 26. & iterum cum Gentiles ad Iudaizandum coegit ad Galat. c. 2. ita per oppoſitum nos, vt firmum præfatæ Summi Pontificis pręrogatiuæ ſtabiliendæ præiaciamus fundamentum, in hoc paragrapho neceſſariū omninò duximus præoſtendere, contra falſam hęreticorum opinionem, incōcuſſam ſemper fuiſſe D. Petri fidem, portaſque inferi nunquam aduerſus eam præualuiſſe.

Primùm ergò D. Petrum, nec non cęteros etiam Apoſtolos, vt priuatas perſonas conſideratos, à fide ſemel accepta nunquam defeciſſe, ſed nec in ea docenda errare potuiſſe, pręſertim poſt diem Pentecoſtes, pro certo tenendum eſt, colligiturque demōſtratiuè, ex eo quod tunc in gratia potiſſimum confirmatos fuiſſe communiter doceant Patres, Ioanniſque 16. promiſſus illis fuerit Spiritus Sanctus affuturus, omnem eos veritatē docens; cum tali enim priuilegio, ſiue in ſenſu compoſito illius, impoſſibile fuiſſe, quod aliquando Apoſtoli à fide defecerint, vel in ea docenda grauem aliquem errorem commiſerint, ſatis per ſe patet.

Secundò quod Diuus Petrus, vt pręcęteris Apoſtolis ſupremo Eccleſiæ primatu donatus, ita quoque præ illis ſingulari priuilegio non errandi in rebus

ad

ad fidem ſpectantibus à Chriſto inſignitus fuit. Colligitur primò ex verbis eiuſdem Chriſti Matthæi 16. *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam; & portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam.* Vt ſine dubio contra hanc Chriſti Domini promiſſionem accidere potuiſſet, ſi Diuus Petrus errandi in fide periculo obnoxius fuiſſet. Particulæ enim illæ *aduerſus eam*, non referuntur ſolùm ad Eccleſiam, ſed etiam ad Petrum, tanquàm ad fundamentalem, & inconeuſſam eius petram, ex Chriſoſtomo in Catena D. Thomæ; *Manifeſtum eſt*, inquit, *quia neque aduerſus petram, neque aduerſus Eccleſiam portæ inferi prævalebunt*; imò ait Origenes tract. 1. in Matthęum, *quod ſi prævalerent aduerſus Petram, in qua Eccleſia fundata erat, contra Eccleſiam prævalerent:* Igitur ea ratione, qua fundamento corruente totum ſimul ædificium corruere neceſſe eſt; ſicut eo ſtante immobiliter perſeuerat; ita Chriſtus hac petræ metaphora, ſeu fundamenti ædificij demonſtrare voluit infractam Diui Petri fidem, conceſſumque illi diuinitus non errandi in ea priuilegium, cui inexpugnabiliter ſuperędificanda erat, ſuperimponendaque ſpiritualis Eccleſiæ fabrica.

Alter ſcripturæ locus, ex quo idem priuilegium eruitur, eſt Ioannis capite vltimo *Paſce oues meas*; Dominus enim aſcenſurus in cælum poſt reſurrectionẽ ſuam, ne Eccleſiam ſine paſtore relinqueret, ipſius curã Beato Petro his potiſſimum verbis commiſit, vt ſuæ ſtabilitate fidei, cęteros in Chriſtiana religione confirmaret; in quo præcipuè paſtoralis poteſtas, & authoritas conſpicitur.

Terrius denique omniumque clariſſimus locus, ad probandam ſingularem hanc D. Petri prærogatiuam, habetur Lucæ 22. vbi Chriſtus Dominus cœna facta conturbatis Apoſtolis, propter vnũ ex illis, qui ipſum erat proditurus, & diſſentientibus eorum animis pro primatu, quis nempè eorum futurus eſſet maior, hęc alloquens Petrum dixit: *Simon Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribrares ſicut triticum: Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Quibus ſanè verbis Chriſtus nõ tantùm ſignificare voluit Petrum inter Apoſtolos fore maiorem & ſuperiorem, indeque anſam illis amplius contendendi de primatu auferre; ſed inſuper oſtendere eum ſolum, tanquam ſupremum Eccleſiæ caput confirmationem in fide accepiſſe, cuique proindè ex officio incumberet cæteros in ea, ſi quando vacillarent confirmare: nam hęc vox, *confirma fratres tuos*, non tàm eſt imperantis, vndè vel obedientia laudetur, vel præuaricatio iuſta plectatur pœna; quàm vox Chriſti inſtituentis officium, vel magiſtratum confirmandi fratres in fide: ſicut illis verbis: *Paſce oues meas*; etſi imperatiui modi ſint, inſtituit paſtoratum Eccleſiæ; & Sacerdotium euangelicum cum Lucæ 22. dixit, *hoc facite in meam commemorationem:* Ideo autem tàm hic, quàm Matthæi 28. fratrum nomine ad deſignandos cunctos fideles vſus eſt, nõ tantùm quia ab eodem Patre, qui in cęlis eſt cum Petro progeniti, ex eodem baptiſmi vtero emiſſi, & ad eamdem hęreditatem vocati; verum etiam ne ab eo vt ſubditi, ſed potius vt fratres haberentur, atque tractarentur; ſicut etiam vſus eſt verbo confirma, vt oſtenderet poteſtatem illam non ad dominandum, ſed ad emolumenta, & commoda ipſorum propria fuiſse inſtitutam.

Qua in re placet omiſſis alijs præclara Diui Leonis Magni verba referre in anniuerſario aſſumptionis ſuæ; *Commune quidem erat omnibus Apoſtolis periculum, ſpecialis tamen à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur: tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa nõ fuerit: in Petro ergò omnium fortitudo munitur, & ita gratiæ diuinæ ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.* Ex Gręcis quoque Theophilactus in eumdem Diui Lucæ locum nòn abſimilia docuit: *Manifeſtus*, inquit, à *verbo-*

verborum ſenſus eſt, cùm te diſcipulorum principem fecerim; tu cum reſipueris, confirma reliquos: hoc enim te decet, qui poſt me Eccleſiæ petra, & fundamentũ es. Rurſus, *quamuis*, inquit Chriſti nomine, *breui tempore concutiendus ſis; habes recondita ſemina fidei: etiã ſi folia abiecerit ſpiritus inuadentis, radix tamen viuit, & nõ deficiet fides tua.* Sed hęc multo clarius adhuc, & à fortiori de Beato Petro conſtabunt, cùm de ſucceſſoribus eius præfata Chriſti verba intelligenda eſſe infra dicemus.

Igitur ad primum argumentum ex Diui Petri negatione deſumptũ reſpondetur primò, eum, quo tempore Chriſtum negauit, nec in gratia confirmatum fuiſſe, nec dum ſupremum Eccleſiæ Põtificatũ obtinuiſſe; quem de facto Chriſtus à reſurrectione ſua dũtaxat illi contulit Ioannis 21. dicens *Paſce oues meas*; quare licet à fide per huiuſmodi negationem Petrus defeciſſet, nihil indè ſequeretur contrà nos, qui eum, vt priuatam perſonam, fidem nunquam amiſiſſe diximus, nonniſi poſt ipſius cùm cęteris Apoſtolis in gratia confirmationẽ; vt ſummum autem Pontificem, infallibilitatis priuilegio donatum, eoque gauiſum fuiſſe, poſt ſuam in hanc dignitatem aſſumptionẽ: Quocirca iuxta hanc reſponſionem; vbi ait Chriſtus Dominus; *Ego autem rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*; huiuſmodi orationis fructus, & effectus ad paſſionis tempus referri non debent; quo fidem in Petro extinctam fuiſſe ſupponimus, videturque colligi ex D. Ambroſio ſermone 47. de fide Petri, dum ait, *fideliorem eum factum eſſe, poſtquam fidem ſe perdidiſſe defleuit*; ſed ad illud tempus, quod Chriſti Reſurrectionem, nec non Aſcenſionem conſecutum eſt; quo ex vi orationis Chriſti Petrus in gratia cum cæteris Apoſtolis per miſſionem Spiritus Sancti confirmatus, ſpecialique priuilegio non errandi in rebus fidei, vnà cum ſupremo Eccleſiæ paſtoratu donatus, nõ amplius Chriſtum negauit, ſed coram regibus & principibus intrepidè cum confeſſus eſt, ſibi honorificentiſſimum ducens pro nomine eius contumeliam pati; item nutantes in fide confirmauit, deuios & errantes reduxit, ac tandem Euangelium per omnes ferè mundi plagas diſſeminauit.

Secundo reſpondetur ad hoc argumentum, Diuum Petrum in trina ſua negatione grauiſſimè quidem peccaſſe contra exteriorem fidei actum, ſed non contra interiorem, primarium, & præcipuum; ex Apoſtolo enim cap. 10. ad Romanos dicente, *corde credi ad iuſtitiam, ore autem fieri confeſſionem ad ſalutem*; duo ſunt actus fidei, vnus interior, quo omnibus à Deo reuelatis aſſenſum præbemus; alter exterior, quo fidem hanc, ſiue internum aſſenſum publicè coram hominibus profitemur; inter quos iſtud eſt diſcriminis, quod interior ſit actus fidei primarius & præcipuus, à nullo alio dependens; exterior verò ſecundarius, tam ab habitu fidei, quàm ab ipſomet interiori eius actu dependens, iuxta illud Pſalm. 115. *Credidi propter quod loquutus ſum*; & 2. Corinth. cap. 4. *Et nos credimus, propter quod & loquimur.* Quo fit vt interior abſque exteriori ſtare poſſit, ſed non vice verſa. Petrus itaque in trina ſua negatione externæ ſolùm fidei confeſſioni defuit, interna ſemper illæſa manente, quia non incredulitate, aut quaſi quid ſibi firmiter in animum contra Chriſti dignitatem, & excellentiam induxiſſet, ſed timore negauit. Ita communiter docent Patres, Tertullianus *libro de fuga in perſecutione*; Aurelius Prudentius in libro Catemerinon, id eſt rerum diurnarum, hymno 1.

Fleuit negator denique
Ex ore prolapſum nefas:
Cum mens maneret innocens,
Animuſque ſeruaret fidem.

Diuus Ambroſius in Pſalmum 43. vbi docet Petrum negare, ſe noſſe Chriſtum, non fuiſſe eius fidem deficere, ſed tentari, qua etiam ex tentatione fortior ſurrexit. *Vide*, inquit Ambroſius, *quid dicit & intellige. Ventilatur Petrus, vt Chriſtum negare cogatur. Incidit in tentatio-*

nes,

nes, quædam locutus eſt, quaſi palearum plena: ſed locutus eſt verbo, vt fundatior eſſet affectu. Denique fleuit, & paleas ſuas lauit: & illis tentationibus meruit, vt pro ſe Chriſtus interueniret. Quanto maius eſt patrocinium, quam perturbationis illius tentamentum? & ideo pluſquam paſſus eſt, acquiſiuit. Vnde quod ait idem Sanctus doctor loco in prima reſponſione citato ſerm.47. de fide Petri; *eum fideliorem factum eſſe, poſtquam fidem ſe perdidiſſe defleuit*; ibi per fidem intelligi debet fidelitas, quam Chriſto amico debitam non ſeruauit; vel ſanè fidei cõfeſſio, quam pro illo tempore prǽſtare tenebatur, ſed ex nimia inter ancillæ verba formidine non prǽſtitit.

Quod ſignificantius adhuc expreſſit D.Chriſoſtomus homil.83.in Matthǽũ, explicans illa verba, *Ego rogaui pro te*; Lucæ 22. *Non dixit*, inquit, *non me negabis, ſed vt non deficiat fides tua. Cura enim ipſius, & fauore factum eſt, ne omnino Petri fides euaneſceret.* Idem quoque, Petrum ſcilicet non verè, & ex animo, ſed ore tenus Chriſtum negaſſe, fide interius illæſa permanente, tradit D. Auguſtinus tract.113. in Ioannem, Cyrillus lib.12. cap.1. Theophilactus vbi ſupra, ac tandem Sanctus Leo Magnus ſerm.9. de paſsione; *Vidit*, inquit, *in te Dominus non fictam fidem, non dilectionẽ euerſam, ſed conſtantiam fuiſſe turbatã. Abundauit fletus, vbi non defecit affectus, & fons charitatis lauit verba formidinis: nec tardatum eſt remedium abolitionis, vbi non fuit iudicium voluntatis.*

Igitur duas inter extremas ſententias, primam hæreticorum aſſerentium D. Petrum in ſua trina negatione fidem totaliter amiſiſſe; & alteram aliquorum docentium eum, aut non peccaſſe, aut certè mentitum non fuiſſe, ſed ſalua veritate ambiguè locutum, quos vt opinor his verbis Hieronymus notat: *Scio quoſdam pro affectu erga Apoſtolum Petrum, locum hunc ita interpretatos, vt dicerent Petrum non Deum negaſſe, ſed hominem, & eſſe ſenſum, neſcio hominem, quia ſcio Deum. Hoc quam friuolum ſit, prudens lector intelligit, ſic defendunt Apoſtolum, vt Deum mendacij reum faciant. Si enim iſte non negauit, ergo mentitus Dominus, qui dixerat: Amen dico tibi, quia hac nocte, antequam Gallus cantet, ter me negabis. Cerne quid dicat, me negabis, non hominem.* Inter has, inquam, duas extremas ſentẽtias media nos incedimus via, admittendo quidem Diuum Petrũ Chriſtum ter abnegando grauiſsimè peccaſſe, actumq; exterioris infidelitatis exercuiſſe, minimè tamen fidem in habitu, ac in actu primario perdidiſſe: qua ratione facilè conciliantur omnia; quomodo nimirum Chriſtus verè prædixerit, Petrum ter ipſum fore negaturum in ſuæ paſsionis nocte; & quomodo ſimul exauditus pro ſua reuerentia fuerit; qui non orauit, vt Petrus non tentaretur, tentatus Chriſtum ore non negaret, ſed ne fides eius deficeret: ſi ad hoc etiã tempus fructum orationis Chriſti referre velimus; quam tamen non tàm pro illo, quam alio, quo poſt Chriſti reſurrectionem, ab eo in ſupremum Eccleſiæ paſtorem inſtituendus erat, potiſsimum factam fuiſſe clariſsimè ſequentia demonſtrant argumenta.

Primò enim, ſi pro ſolo paſsionis tempore, & non pro reliquo vitæ Petri, quo fratres ſuos in fide confirmare illi ex officio incumbere debebat, oratio Chriſti Domini facta pro illo fuiſſet, vt ineptè aſſerunt aliqui, promiſſam ab eo efficaciam non habuiſſet; ſi quidem Chriſtus non pro quacumque D. Petri indeficientia in fide ſe rogaturum promiſerat, ſed pro illa, qua fratres ſuos, vbi opus eſſet confirmare & corroborare tenendus erat, vt patet ex ipſiuſmet Chriſti Domini verbis: *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*; ſed tempore paſsionis, cùm tunc maximè Apoſtoli, & diſcipuli nutarent, & præ timore Chriſtum turpiter reliquiſſent, tantùm abeſt, quod eos Petrus confirmauerit, quin potius ipſe grauiſsimũ contra fidei confeſsionem peccatum cõmiſit, indèque cunctos fideles ſcandali-

zauit; igitur ad aliud, quam paſsionis tempus orationem Chriſti, eiuſque efficaciam ſe extendiſſe fatendum eſt; nimirum ad illud, quo iam ſupremus Eccleſiæ paſtor factus, eam contra tot Sathanæ inſidias, contrà crudeliſſimas atque periculoſiſsimas Iudęorum, tyrannorumque perſecutiones, per torum ferè mundum fundauit, infideles ad fidem conuertendo, fideles autem in ea confirmando, & conſeruando.

Secundò id etiam ſignificat aduerbium illud *aliquando*; quod omne futurum reſpicit tempus, aut ſaltem vt Grãmatici docent, non proximum & imminens; igitur quantumuis ad participium *conuerſus* referretur, vt aliqui tradunt ex Patribus, vt ſenſus eſſet, & tu çum aliquando conuerſus fueris à peccato trinæ negationis, confirma fratres tuos, intelligi non poteſt præciſè de tempore paſsionis, quod erat quamproximum, ſed de alio multo longinquiori, & remotiori; præſertim cum nullibi legamus Petrum ſtatim poſt ſuam à peccato conuerſionem ac reductionem Apoſtolos in fide confirmaſſe, ſed potius totum triduum in illo deflendo conſumpſiſſe.

Tertiò valdè probabile eſt ex Venerabili Beda & alijs, participium hoc *conuerſus* hebraiſmum eſſe, quo repetitio ſignificatur, ſicut apud Latinos his dictionibus *rurſus*, *denuo*, *iterum* ac ſimilibus; cuius hebraiſmi luculentum habemus exemplum Pſal. 84. 7. *Deus tu conuerſus viuificabis nos*, id eſt, tu qui nos occidiſti, iterum viuificabis. Et Ieremiæ cap. 18. 4. *Veſchab* veiahhſchehu cheliacher, *& conuerſus eſt, & fecit illud vas alterum*, pro & iterum. Vulgata noſtra habet, *Conuerſuſque fecit illud vas alterum*. Igitur cum hoc loco dixit Chriſtus, *Tu conuerſus confirma fratres tuos*; ſenſus eſt quaſi dixiſſet, ſicut ego te confirmaui, aut ſicut vidiſti me Apoſtolos fratres tuos, ſi quando nutarent, confirmare & corroborare, tu iterum eos, vbi opus erit confirma & corrobora: ſed Chriſtus toto vitæ tempore eos cõfirmauit, eaque confirmatio illi ex officio ſpectabat; Ergo etiam & Petrum eoſdem, cæteroſque fideles toto vitæ tempore, ſi quando tentationum æſtibus vrgerentur, confirmare ex officio tanquam ſuum in terris vicarium voluiſſe præfatis verbis oſtendit.

Iam veniamus ad alterum argumentum ex Epiſtola ad Galatas cap. 2. depromptum; pro cuius adęquata ſolutione, rem ipſam vt euenit, ac eam ibi D. Paulus refert ſcire neceſſe eſt. Igitur cùm Diuus Petrus prius vnà cum Gentibus ederet, venientibus poſtea Hieroſolymis Antiochiam quibuſdam Iudęis à Diuo Iacobo primo eius vrbis Epiſcopo miſsis, cæpit à Gentiliũ menſis ſubtrahere & ſegregare ſe, timens eos, qui ex circumciſione erant; cuius exemplũ ſecuti, quamplurimi etiam ex Iudæis, qui Antiochiæ agebant, Iudęorum quoque menſis aſsidebant, quibus nihil in lege prohibitum apponebatur; è contra vęro Gentilium, qui fidem Chriſti ſuſceperant, menſas auerſabantur, vbi omnia indiſcriminatim edebantur: vnde magnum inter fideles exortum eſt ſcandalum, cui, vt D. Paulus obuiam iret, Petrum redarguit, vt habetur loco citato; *cum autem*, inquit, *veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat*. Quæ Diui Pauli verba ſiniſtrè interpretati plures hęretici, pręſertim ex modernis Nilus *in libro de primatu Romani Pontificis*, haud veriti ſunt affirmare, Petrum in hoc euentu fidem amiſiſſe, prauoque exemplo Gentiles ad Iudaiſmum amplectendum coegiſſe: Magdeburgenſes autem, licet fidem ab eò negent fuiſſe deperditam, grauiſsimum tamen peccatum & ſugillatione dignum illum admiſiſſe tradunt.

Cardinalis Baronius tomo 1. Annalium ad annum Chriſti 51. numero 35. nonnullos, optimæque notæ profert authores, qui Cepham illum, quem Diuus Paulus in epiſtola ad Galatas à ſe reprehenſum ſcribit, non Apoſtolorum principem, ſed alium eiuſdem nominis Cepham ex numero 72. diſcipulorum extitiſſe docent. Ii ſunt Clemens Alexan-

drinus

Digitized by Google

drinus apud Euſebium Cæſarienſem lib.1. hiſtoriæ cap.13. Dorotheus in Synopſi, vbi eiuſmodi Cepham in Caria factum Epiſcopum tradit. Sed hæc admittenda non eſſe rectè notat Baronius, ſtandumque cōmuni ſententiæ, & Hieronymo in Epiſtola ad Galatas, qui nullum Cepham præter Sanctum Petrum agnoſcit. *Alterius*, inquit, *neſcio cuius Cepha neſcire nos nomen, niſi eius, qui & in Euangelio, & in alijs Pauli Apoſtolis, & in hac quoque ipſa, modo Cephas, modo Petrus inſcribitur*. Et inferius: *Si propter Porphyrij blaſphemiam alius nobis fingendus eſt Cephas, ne Petrus putetur erraſſe, infinita erunt de Scripturis emendanda diuinis, quæ ille qui non intelligit criminatur*. Laudandus igitur Clementis, & aliorum in Petrum affectus, at nulla eorum amplectendi ſententiam neceſſitas occurrit, præſertim ad ſoluendum argumentum ex dicto caſu petitum.

Fuit aliorum ſententia, Petrum & Paulum ex compoſito eiuſmodi inter ſe ſimulaſſe diſſidium, quo vtilitati diſcipulorum ambo ea arte conſulerent; cum enim ea de cauſa, vt Actor.15. habetur, multæ obortæ eſſent Antiochię contentiones inter Chriſtianos, qui ex Gentibus credidiſſent, & eos qui ex circumciſione ad eamdem fidem veniſſent, rati ſunt non auſuros amplius mutire eos, qui legalia in cibis eſſe ſeruanda cōtenderent, ſi Petrum ea de cauſa à Paulo publicè reprehenſum eſſe, ac Petrū non contradicentem, nec ſe excuſantem, ſed illi aſſentientem vidiſſent; ſicque, quod 2.Corint.11. de ſe ait Paulus: *Cum aſtutus eſſem dolo vos cæpi*, ea ſimulatione proſpicerent, vt qui ex circumciſione eſſent, in officio continerentur. Primi huius ſententiæ authores fuere Origenes, Didimus Apollinaris, Euſebius Emezenus, Theodorus Heracleotes, quos citat, ac ſequitur D.Hieronymus epiſtola 89. ad Auguſtinum: *Ego*, inquit, *imo & alij ante me expoſuerunt cauſam, quam putauerant, non officioſum mendacium defendentes, ſed oſtendentes honeſtam diſpēſationem: vt & Apoſtolorum prudentiam demonſtrarent, & blaſphemantis Porphyrij impudentiam coercerent*. In eamdem poſtea ſententiam abiere D. Chriſoſtomus *in epiſtola ad Galatas cap.2.* Theodoretus ibidem, Theophilactus, & Oecumenius, Caſſianus colla.17.cap.20. Ex modernis autem illam defendunt Adrianus in 4. quæſt. 1. de Baptiſmo, Suarez lib.9. de legibus cap. 20. num. 29. Vaſquez in 1. 2. diſput.182. cap.7. Didacus Granado de legibus tract. 4. diſput. 6. Videturque fundamentum habere in Scriptura; dum ipſe Diuus Paulus cuncta à Petro geſta ſimulationem appellat dicens: *Et ſimulationi eius conſenſerunt cæteri Iudæi, ita vt & Barnabas adduceretur ab eis in eam ſimulationem*; quo circa Pauli obiurgationem fuiſſe etiam ſimulatam, fatetur, vbi ſupra D.Chriſoſtomus, & ex ipſis Pauli verbis deducit; *In faciem*, inquit ipſe, *ei reſtiti*; in Græcis enim codicibus habetur *ſecundum faciem*; hoc eſt, apparenter tantùm; quo ad ſpeciem, & ſimulatè, nec immeritò, quomodo enim fieri potuit, vt Paulus ſeriò reprehendiſſet in Petro, quod ſæpius ipſe, oblata eadem occaſione facturus eſſet? vel potius quomodo poſtea crebrius factitaſſet, quod in Petro coram Eccleſia tam acerbè redarguiſſet. Iudaicos namque ritus, cum ſibi ad perfectionem Euangelij viſum eſt opportunum, repetijt, ac ſæpius iterauit; vt cum Timothæum ex patre Gentili natū circumcidit Act.16. vel cum ſecundum Iudaicum Nazaræorum morem totondit caput in Cenchreis, Actor. 18. aut quando Hieroſolymam reuerſus, ad cōciliandam ſibi gratiam Iudæorum, antequam ingrederetur in templum, ſe purificauit cum illis Actor. 21. Sed hæc etiam ſententia licet ſit probabilis, laudeque digna, quæ Petrum liberat à culpa, & Paulum à procacitate, & mendacio; neceſſaria tamen non eſt ad ſaluandum in Petro non errandi priuilegium in rebus ad fidem pertinētibus, poſt acceptum à Chriſto tam pro ſe, quam pro ſuis ſucceſſoribus Romanis Pontificibus ſupremum Eccleſiæ primatum.

Admiſſa igitur tertia ſententia, quæ Petrum ob hanc ſimulationem reum aliqualiter facit, quamque ex Patribus Latinis ſecuti ſunt Tertullianus lib. 4. in Marcionem; Cyprianus in epiſtola ad Quintum, Ambroſius in cap. 2. epiſt. ad Galatas; Auguſtinus in epiſtola ad Hieronymũ 8. & 9. ac 19. Gregorius lib. 28 Moralium cap. 12. Quibus adhærent ex Scholaſticis D. Thomas 12. quæſt. 103. art. 4. & ad 2. Scotus in 4. diſtinct. 3. quæſt. 4. D. Bonauentura ibidem art. 5. quæſt. 2. quos communiter ſequuntur vtriuſque ſcholę diſcipuli. Reſpondemus hunc, qui Petro tribuitur, errorem fidei non fuiſſe aut prædicationis, ſed conuerſationis, vt iam olim prudenter notauit Tertullianus *lib. de præſcriptionibus* aduerſus hæreticos. Non enim S. Petrus falſa pro veris approbauit, aut iudaizandum ſtatuit, qui contrarium expreſsè docuit Actor. 15. ſed tantùm à Gentilium menſis minus circumſpectè, vt ait Chriſoſtomus, abſtinendo, ne Iudæos ad fidem nuper conuerſos offenderet, exemplo ſuo Barnabam ad iudaizandum traxiſſe aliqualiter inculpatur. Quocirca D. Paulus expreſsè dixit, *quod non rectè ambularent ad veritatem Euangelij*, non autem quod non intelligerent veritatem. Et hoc eſt adeo certum, vt vel ipſe Theodorus Beſa, homo inſigniter hæreticus illud agnoſcens dixerit in Scholijs ſuis 2. cap. ad Galatas; *Petrus hoc loco non peccat in doctrina, ſed in certo facto: quod videlicet dum Iudæorum infirmitati cupit conſultum, Euangelicam libertatem adducit in diſcrimen.*

Quod adhuc debet intelligi de facto non ſecundum ſe, ſed quantum ad aliquam circumſtantiam, vel etiam occaſionaliter. In qualibet enim humana actione conſiderari poſſunt primùm intentio, ſeu quod perinde eſt, conſcientia & fides, qua eiuſmodi actio perficitur; ſecundò opus ipſum, quod iterum dupliciter ſpectari poteſt, vel ſecundum ſe, ſiue quantùm ad ſubſtantiã; vel quantùm ad circumſtantias, vt quod in eo peragendo debita non fuerit conſideratio, propter cuius defectum talis actio minus cauta, minuſque prudens ab alijs iudicetur; aut etiam quod eius occaſione aliquod ſcandalum, vel inconueniens ortum fuerit. Quo fit, vt multoties aliquis inter operandum deficiente naturaliter aduertentia fiat immunis à culpa; cum tamen exterius reprehenſione, & admonitione dignus videatur; quin imo bona etiam fide in operantis actione relucente, nonnunquam iuſtè poterit reprehendi, vt cautius deinceps, præmiſſaque diligentiori conſideratione, ad operandum procedat; & hac dumtaxat ratione D. Paulus, Petrum redarguit, reprehenſibilemque eſſe dixit. Cum enim ſciret Beatum Petrum, cæteroſque etiam Apoſtolos abſque leuiſſima culpa ſecundum loci, & temporis rationem vti potuiſſe legalibus, vt & Paulus ipſe multoties feciſſe dictum eſt; quod adhuc licẽtius à Petro, quàm à Paulo vſurpari potuiſſe, cum ille Iudæorum, Paulus verò Gentium patrocinium ſuſcepiſſet, nemini rationabiliter dubium eſſe poteſt; profectò non potuit Paulus ea de cauſa, ſiue ob tale opus reprehenſibilem dixiſſe Diuum Petrum; ſed ex eo ad ſummum, quod occaſione talis operis iure, ritèque ex diſpenſatione facti, Gentiles Chriſtiani ad id ipſum faciendum fuerint aliquo modo compulſi, quaſi legalium obſeruationem vna cum lege Euangelica neceſſariam eſſe crederent, tale namque ſcandalum in nouellis fidei plantis ex Petri actione non peccaminoſa ſuccreſcens, Pauli manſuetudinem exacuit, vt ipſum, ad maiorem talis erroris progreſſum impediendum palam redargueret: Quare vel nullum fuit Petri peccatum, vel admodum leue, & venia digniſſimum, quod nimirum cum ſupremus eſſet Eccleſiæ paſtor, fideique princeps, cuius proinde ad exemplum tunc fideles potiſſimum componendi erant, non ita cautè in eo euentu ſe geſſerit, magna licet cum charitate, vt docet Chriſoſtomus in cap. 2. ad Galatas; *Quanquam autem*, inquit, *hæc non erant circumſpectæ mentis, erant tamen feruidæ charitatis.*

Ideo-

Ideòque etiam, cum ex tali charitatis, & ſalutis Iudæorum, quorum peculiarem curam gerebat, deſiderio omnia Petrus ageret, non dubium quin ea parte quoque meruerit apud Deum; niſi velimus dicere eum fuiſſe munificentiorem erga obſtetrices Aegypti Exodi 1. quæ ex officioſo mendacio laudem, & præmia retulerunt; non quidem de mendacio, ſed de officio, cui tamen coniunctum erat mendacium, quàm fuerit cum Diuo Petro, qui totus charitate flagrabat, & ad ſummum ex mera inconſideratione, circumſpectæve mentis defectu operatus eſt; ſi quidem frequenter euenire ſolet, vt dum quis perfectius, & diligentius vnum aliquod malum euitare laborat, quale tunc erat, ne ſi à Iudæis nuper aduenientibus Hieroſolymis, compertus eſſet Petrus Gentiliter, & non Iudaicè viuere, ſcandalum illis, & offenſio ab eo inferretur, in aliud nonnunquam improuidus incidat, & prolabatur.

Iam ergò manente ex dictis ſatta tectaque Diui Petri infallibilitate in rebus ad fidem pertinentibus, totum præſentis controuerſiæ pondus ad hoc reducitur, an Romanus Pontifex, ſicut in Pontificia dignitate, ita quoque donante Chriſto, in præfato infallibilitatis priuilegio fuerit Sancti Petri ſucceſſor, & hæres, vnde ſit.

§. III.

Afferuntur varia circa præſentem Controuerſiam placita.

IN primis generaliter loquendo, omnes quotquot olim fuerunt, & hodie ſunt hæretici, in ipſo exercitio ſupremam authoritatem, multoque magis infallibilitatẽ Summi Pontificis in decernendis quibuſcumque rebus fidei negauere, vt ſatis patet ex continua ipſorum eius definitionibus inobedientia; imo D. Cyprianus epiſtola 55. docet: *Non aliundè hæreſes obortas eſſe, aut nata eſſe ſchiſmata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Chriſti cogitatur*; quem vnum Sacerdotem, ac vice Chriſti iudicem, eadem epiſtola nec non 40. & alibi aſſerit, eſſe Petri Cathedram, hoc eſt vt ponderabimus in ſequenti paragrapho Summum Pontificem Romanum, legitimum Diui Petri in ſupremo Eccleſiæ gubernio prò tempore ſucceſſorem.

Præter hanc autem omnium hæreticorum generalitatem, à Petri Cathedra, & Apoſtolica Sede recedentium, peculiares inſuper fuerunt eorumdem errores circa eius authoritatẽ; variè enim & quibuſdam quaſi gradibus illam diabolus, nunquam tamen præualiturus expugnare ſemper conatus eſt. Primò per ſchiſmata, & irriſiones, ſeu blaſphemias; ſecundò per negationẽ ſingularis Summo Pontifici Romano præ cęteris poteſtatis; tertiò tandem per totalem eius negationem. In primo ordine, videtur primus Tertulliano dandus locus, qui cum prius aliqua in fauorem Petri cathedræ, authoritatiſque illius occaſione data ſcripſiſſet, poſtea in Montani, & Cataphrigum hæreſim lapſus, cępit in Romanum Pontificem inuehi, vt patet in libro de pudicitia contra Pſychicos, vbi quaſi ironicè eum Epiſcopum Epiſcoporum appellat, & eius edictum de indulgendo his qui peccauerunt, ſi per pænitentiam reſipiſcant, non admittit. Poſtea Donatiſtæ Apoſtolicam Sedem Cathedram peſtilentię vocauerunt, & ab ea ſe primum per ſchiſma, deinde per hæreſim ſeparauerunt, docentes rebaptizandos eſſe; baptizatos ab hæreticis, & in ſola Africa, ſolaque parte Donati veram eſſe Eccleſiam.

In ſecundo ordine reponendi ſunt plures Græci; inter quos Dioſcorus Alexandrinus Epiſcopus hæreticus Eutychianus, eo deuenit inſaniæ, vt auſus fuerit intorquere ſententiam anathemamatis in Romanum Pontificem Sanctũ Leonem, adactis decem Epiſcopis lachrymantibus, & gementibus ad illam ſubſcribendam. Qui proprium ſcelus quidem deteſtabantur, ſed iacturam & vim

vim timentes, mærorem ſilentio deuorabant, non audentes, quod ſentiebant, palam profiteri; ita ex actis 1. Concilij Chalcedonen. Liberato cap. 12. & alijs. Primariam quoque Romani Pontificis authoritatem magis apertè impugnare cæperunt Græci, alijque Orientales populi, quando in ſecunda Synodo Generali, vt colligitur ex appendice Canon. 5. tentarunt, licet fruſtrà, Epiſcopum Conſtantinopolitanum in Patriarcham ſublimare, eique ſecundum locum poſt Romanam Sedem tribuere; pro quo poſtea in Concilio Chalcedonenſi act. 16. ſoluta iam congregatione, abſentibuſque Legatis Apoſtolicis, clanculum Orientales Epiſcopi canonem ediderunt, vbi Conſtantinopolitanæ Sedi, ita ſecundum poſt Romanam locum dedere, vt tamen ęqualia ei priuilegia conceſſerint; quæ poſtmodum amplius extendere cupientes tempore Pelagij II. & S. Gregorij Magni titulum *Vniuerſalis* Epiſcopi Patriarchæ Conſtãtinopolitano arrogarunt. Supremam tandem Romani Pontificis authoritatem apertè denegarunt, imo ab ea penitus decidiſſe affirmarunt, vbi Symbolo Nicæno, & Conſtantinopolitano addita fuere hæc verba, *filioque procedit*, vt habetur ex Epiſtolis Leonis V. & ex Segeberto in Chronico. Similiter etiam quidam Nilus Epiſcopus Teſſalonicenſis librum euulgauit cõtra primatum Romani Pontificis. Ad hos etiam reduci poſſunt Hæretici Aetiani, qui vt docuerũt ex Epiphanio hæreſ. 75. & Auguſtino de hęreſibus, ad Quod vult Deum hęreſ. 53. omnes Presbyteros eſſe pares, nec vnum eſſe alio ſuperiorem, conſequenter ſingularem Summi Pontificis authoritatem negauerunt; eamdem etiam ob cauſam refert Caſtro *de hæreſibus* verbo Papa, Vvaldenſes ſe ab eius obedientia ſeparaſſe. Denique Anglicana hæreſis, quamuis ex alio fundamento valdè diuerſo, eamdem ſupremi in Eccleſia capitis authoritatem negauit exiſtimans vnumquemque principem temporalem ſupremum in ſuo regno, ſupremam quoque authoritatem ſpiritualem habere.

Ad tertium denique ordinem, ſiue claſſem hæreticorum totaliter, & abſolutè negantiũ authoritatem Summi Põtificis Romani, pertinent *Fraticelli* authore quodam Hermanno cum Dulcitio Nouarienſi, qui ſuam inchoarunt hæreſim, docentes authoritatẽ Eccleſiæ Romanæ ceſſaſſe propter malitiam prælatorum, quodque omnes Pontifices à tempore Sancti Silueſtri fuerint præuaricatores, excepto Cæleſtino V. de quibus, & ſimilibus à Bonifacio VIII. damnatis videndi ſunt Nauclerus generat. 44. & Cardinalis de Turrecremata lib. 4. Summæ parte 2. cap. 37. Abraham Bſouius Annal. tom. 13. Similiter etiam Vvicleſiſtæ à Ioanne Vvicleſo Anglo, & Huſſitæ à Ioanne Hus Boemo contra Romani Pontificis authoritatem inſurrexerunt, vt conſtat ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. & 15. de quibus videri poſſunt Ioannes Cochleus *in hiſtoria Huſſit. lib. 3.* nec non Aeneas Syluius poſtea Pius II. *in libro de origine Bohemorum cap. 35.* Hos autem omnes, vt & in alijs pluribus eorum erroribus, ſecuti ſunt hoc tempore Lutherus, & Caluinus, eorumque diſcipuli, & fautores.

Inter Doctores Catholicos, cum vna ſit omnium ſententia tanquam de fide, vnumque os, quod Summus Pontifex Romanus ſimul cum Concilio Generali gaudeat priuilegio infallibilitatis in rebus ad fidem pertinentibus, aliqui tamen illi ſoli, hoc eſt, ſeorſim à Concilio Generali, ſingularem hanc denegant prerogatiuam; ij ſunt ex Antiquis Petrus ab Alliaco Archiepiſcopus Cameracenſis, & Cardinalis, *de Eccleſiæ authoritate 3. par. cap. 1.* Ioannes Gerſon, Gallus, Monachus Cæleſtinus, Cancellarius Pariſienſis *in tractatu de examinatione doctrinarum, conſideratione 1.* Nicolaus de Cuſa, natione Germanus, Epiſcopus Brixinenſis, & Cardinalis *de Concordantia Catholica lib. 2. c. 18.* Iacobus Almainus Doctor Pariſienſis, *in tractatu de authoritate Eccleſiæ cap. 1.* Ioannes Maior natione Scotus *de authoritate Eccleſiæ diſputat. An Papa ſubditus ſit fraternæ*

corre-

correptioni, & Concilio vniuerſali. Adrianus VI. Pontifex, natione Traiectenſis *in 4. ſentent. de Sacramento Confirmationis*. Ex his autem doctoribus, licet Petrus Alliacenſis, & Ioannes Gerſon fuerint viri valde pij & docti, nihilominus quia tempore ſchiſmatis floruerunt, & ſcripſerunt, nimirùm quando in Concilio Piſano tres ſe pro Pontificibus gerebant, tanti facienda non eſt in rebus Pontificijs illorum authoritas; idem dico de Almaino tempore Iulij II. inter quem, & Galliam tunc grauiſſimæ fuere controuerſiæ; ipſe tamen, licet clarè doceat Pontificem, vt eſt Pontifex, errare nonnunquam poſſe, aſſerit nihilominus cum Gerſonio contra illius definitiones non eſſe publicè dogmatizandum; niſi forte error illius ita eſſet manifeſtus, vt nulla tergiuerſatione celari poſſet, quod moraliter impoſſibile eſſe videtur, quia vt Pontifex, ex conſilio Cardinalium, virorumque peritorum ſemper procedit; ſit autem in eum, quemadmodum & in quemlibet alium ita procedentem errorem intolerabilem, & craſſum cadere poſſe, quis rationabiliter dicat? Quantùm ad Nicolaum de Cuſa loco citato abſolutè nō negat Summi Pontificis infallibilitatem, ſed tantùm loquendo de illo comparatiuè ad vniuerſale Conciliū ritè adunatum, ait quod iſtud, quo ad iudicia ſit ſemper maioris authoritatis, & minoris fallibilitatis, quam Papa tantùm: eodem modo loquitur Ioannes Maior, quod nimirum idem Concilium ſit ſuper Maximum Pontificem, quantùm ad correptionem fraternam, quo admiſſo, non ſequitur, propterea eum non gaudere priuilegio infallibilitatis.

Inter modernos autem, qui calamum ſuum contra hoc idem Summi Pontificis priuilegium, ſupremamque eius authoritatem diſtrinxerunt, duo præcipui fuerunt Emundus Richerius, Presbyter Diœceſis Lingonenſis, doctor Sacræ facultatis Theologiæ pariſienſis, & Simon Vigorius, Regius Conſiliarius, ac iuris vtriuſque conſultus. Quorum tamen prior, vno, aut altero ante obitum anno, laudabiliter, magnoque bonorum omnium applauſu reſipuit, ſub ſequēti verborum forma, quam hic placuit exſcribere *ex tractatu de ſuprema Summi Pontificis poteſtate*, quem aduerſus vtrumque præfatum authorē edidit vir æquè pius ac doctus Andreas Duuallius Doctor Sorbonicus, ac regius Theologiæ in Academia Pariſienſi profeſſor.

Ego Emundus Richer, Presbyter Diœceſis Lingonenſis, Doctor Sacræ facultatis Theologiæ Pariſienſis, & Magnus Magiſter Collegij Cardinalitij Vniuerſitatis Pariſienſis ſubſignatus: Quum perſpexerim quaſdam propoſitiones libelli à me ſcripti anno milleſimo ſexenteſimo vndecimo, De Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate, in malā partem acceptas: hic proteſtor, & declaro me ſemper voluiſſe, atque etiam nunc velle, & meipſum, & libellum præfatū, quaſcumque eius propoſitiones, earumque interpretationes, omnemq; meam doctrinam Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ iudicio ſubijcere, quam matrem & magiſtram omnium Eccleſiarum, & infallibilem veritatis iudicem agnoſco. Ac proteſtor permagnum concepiſſe dolorem, aliquas propoſitiones memorati libelli, ſic à me conſcriptas, vt occaſionem offenſionis dederint, quaſi iuſtæ & legitimæ poteſtati Summi Pontificis, & Dominorum prælatorum Eccleſiæ aliquid diminutum, aut detractum vellem, licet talis intentio mea non fuerit. Quas quidem propoſitiones, quatenus Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ iudicio, vt ſonant, contrarias, vehementer improbo & condemno; quam declarationem profiteor me liberè, & voluntariè ediſſe, vt mea erga Sanctam Sedem Apoſtolicam obedientia cunctis pateat, eamque inter manus Illuſtriſſimi Domini Cardinalis de Richelieu, Prouiſoris Sorbonæ, conſignandam cenſuiſſe, pro ratione obſeruantiæ, & debiti mei erga eumdem Dominum Illuſtriſſimum Cardinalem.

In cuius rei fidem, & teſtimonium præſentem declarationem & proteſtationē concepi, meaque manu ſcripſi & obſignaui. Anno Domini 1629. die Veneris 7. Decēbris, præſentibus Magiſtro Carolo Talon, Paro-

Parocho S.Geruaſij Pariſieſis, & Patre Ioſeph Pariſienſi Ordinis Capuccinorum.

Cùm autem aliquo poſt tempore lecto, lethoque decumberet, ſumpto à Paſtore Sacratiſsimo Viatico, coram illo, multis adſtātibus, palam & publicè profeſſus eſt ſe ſpontè, & abſque vllo metu potentiſſimorum virorum, vt plerique clanculum ſuſurrabant, declarationem prædictam habuiſſe: imo ſe ad eam repetendam paratiſſimum eſſe. Cuius etiā coram Notario Apoſtolico relationem, authenticam, idem qui ſupra, & ibidem Andreas Duuallius adduxit; vt non ſolùm, inquit, quis huius grauiſſimæ de Summo Pontifice controuerſiæ exitus fuerit, innoteſceret, ſed etiam ad exemplum præfati doctoris, illi, qui in ſimili ſententia verſarentur, pari quoque illius retractatione emendarentur.

Alij Doctores per oppoſitum aſſerunt Romanum Pontificem, non ſolùm ex Cathedra definientem, ſed vt priuatā adhuc perſonam gaudere priuilegio infallibilitatis; ita vt ex eorū mente, cùm primùm quis per veram, & canonicam electionem ad ſupremum Eccleſiæ Pontificatum euehitur, ſtatim à Chriſto ita in fide confirmetur, vt non poſſit, etiamſi velit, in errorem priuatim, aut publicè cadere. In hac ſententia ſunt Nauclerus *lib. 2. de Monarchia Eccleſiaſtica par. 2. cap.* 10. quatenus ibi ex profeſſo tradit nullum hactenus Pontificem hæreſis macula reſperſum extitiſſe, ab huiuſmodi enim euentu iſtius ſentētiæ authores eam ſatis clarè colligi putant. Albertus Pighius Campenſis lib. 4. Hierarchiæ Eccleſiaſticę cap. 8. Cardinalis Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 8. probabiliter, pièque ita ſentiri poſſe teſtatur. *Probabile*, inquit, *eſt, pièque credi poteſt, Summum Pontificem, non ſolùm vt Pontificem, errare non poſſe; ſed etiam, vt particularem perſonam hæreticū eſſe non poſſe, falſum aliquid contra fidem pertinaciter credendo.* Cui etiam ſubſcribit Didacus de Cea in Archielogia Sacra Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli lib. 1. Archielogio 111. cap. 2. §. 1.

Tertia demum ſententia inter has duas media docet Summum Pontificem ſolum abſque Concilio Generali, ſeu extra illud gaudere priuilegio infallibilitatis in decernendis rebus ad fidem pertinentibus, ſi vt Pontifex, ſeu ex Cathedra decernat; ſecus autem ſi vt priuata perſona agat; cuius ſententiæ ſequaces iterum circa illius certitudinem diuiſi ſunt; Bellarminus enim *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 2.* ita illam certam putat, vt tamen oppoſita, quo ad primam partem, non ſit propriè hæretica, quia adhuc videntur ab Eccleſia tolerari eius authores ſed ſolum erronea, & hæreſi proxima; idem docet Andreas Duuallius tractatu du infallibilitate Romani Pontificis parte 2. quæſt. 2. *Etiam ſi*, inquit, *de fide eſſe non videatur, ſaltem non ita euidenter conſtet, Summum Pontificem ſeorſim à Cōcilio, priuilegio infallibilitatis, licet agat vt Pontifex, gaudere, id tamen abſolutè certum eſt, & indubitatum, ſi quidem Spiritus Sanctus ne vel minimus error in definiendo obrepat, ipſi perpetuò adeſt.* Ac Dominicus Bannes 22. *quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. aſſerit, *id tanquam Apoſtolicam traditionem eſſe tenendum*; Gregorius verò de Valentia ibidem *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 41. ait, contrarium ſentientes *in fide errare grauiſsimè*; Quid iam inter tot diuerſa placita pro veritate dicendum ſit, ſequentes oſtendent paragraphi.

§. IV.

Præſentis controuerſiæ veritas ſequentibus explicatur concluſionibus.

I. CONcluſio. Quoties Pontifex Romanus aliquid, in re dubia ad fidem totius Eccleſiæ ſpectante, vna cū Concilio Generali, decernit, vt toti Eccleſiæ credendum, nullo modo errare poteſt. In hac concluſione tanquam de fide, omnes Catholici aduerſus huius temporis ſectarios conſentiunt. Nam ſic Eccleſia tota ſimul coacta cenſetur, quæ ſi nunc erraret, falſæ eſſent Chriſti promiſſiones: *Et ecce ego vobiſcum ſum omni-*

omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi, Matthæi cap. 28. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eā*, Matthæi cap. 16. quæ non ſolum intelliguntur de Eccleſia entitatiuè ſumpta, quatenus toto orbe diffuſa gaudet priuilegio infallibilitatis in credendo, vt ſuperiori ſectione explicuimus; ſed etiam de illa repręſentatiuè conſiderata, quatenus etiam vt talis eodem gaudet priuilegio in definiendo: Concilium autem Generale Pontifice cæteriſque pręlatis conſtans, perfectiſſimè repræſentat Eccleſiam, & eſt Eccleſia ipſa ſecundum authoritatem, nulli ſi quidem alij in Eccleſia, pręter eius prælatos, ordinaria authoritate pollent. Igitur Summus Pōtifex cùm Concilio Generali definiens, in decretis fidei errare non poteſt.

Id inſuper apertè demonſtrant, quæ lib. 2. ſect. 6. cap. 9. adduximus, vbi oſtēdimus Eccleſiam eſſe ſupremum omniū controuerſiarum fidei iudicem; quod de ſola Eccleſia repręſentatiuè ſumpta intelligi debet; ſed etiam ibidem probauimus cap. 2. talem Iudicem debere eſſe in definiendo infallibilem: Igitur cùm Summus Pontifex vnà cū Concilio Generali, vel Concilium Generale ex illo cæteriſque pręlatis conſtans, ſit Eccleſia vniuerſalis repręſentatiuè, ipſaque Eccleſia ſecundum authoritatem, quæ nullis alijs in Eccleſia, quàm pręlatis fuit à Chriſto Domino conceſſa; firmiter tenendum eſt Summum Pontificem ita conſideratum gaudere priuilegio infallibilitatis in rebus, aut controuerſijs fidei: imo niſi ita ſe haberet, neceſſariò ſequeretur vniuerſam Chriſti Eccleſiā entitatiuè ſumptam, totoque orbe diffuſam, in fide, ſiue in credendo errare poſſe, cum enim illa ſic accepta in dubijs fidei quęſtionibus teneatur acquieſcere iudicio, ac definitioni Eccleſiæ repręſentatiuè conſideratæ, ſi ſemel in iſtam error fidei cadere poſſet, in illam quoque redundaret: Igitur ſicut ex hoc, quod Eccleſia repręſentatiuè ſumpta in rebus fidei decernendis errandi periculo non eſt obnoxia, oritur & inducitur veluti à priori obligatio Eccleſiæ entitatiuè conſideratæ, obediendi eius definitionibus; ita etiam ex hoc quod iſta deficere non poſſit in credendo; vbi ſemel tales acceptauit definitiones, colligitur à poſteriori illas eſſe infallibiles. Quemadmodum enim cauſæ ſunt ſibi inuicem cauſæ; & diſciplinæ ſibi inuicem proſunt, ita quoque has duas infallibilitates vnam paſſiuam Eccleſiæ in credendo, alteram actiuam in definiendo ſibi inuicem teſtimonium infallibilis veritatis perhibere dicendū eſt. Sed de his ſatis, in quibus cōueniunt omnes.

II. Concluſio; Summus Pontifex ſeorſim à Concilio Generali, ſi ſe gerat vt Pontifex, ſemper eſt audiendus, eique parendum, ſiuè errare poſſit, ſiue non. In hac etiam concluſione tanquam certa & indubitata conuenire debent omnes Catholici, illamque ſpecialiter docent Gerſonius, & Almainus locis ſuperius citatis, quamuis Pontificiam negēt infallibilitatem; vbi nihil obeſt, quod addunt, niſi appareat manifeſta ratio repugnandi; talis ſi quidem conditio moraliter eſt impoſſibilis, quia vt dicemus infra Summus Pontifex aliquid circa fidem definiturus, tenetur pro cuiuſque negotij, & cauſæ grauitate, ad veritatē inueſtigandam, debitam diligentiam adhibere, atque viros doctos, pręſertim è ſacro Cardinalium collegio in conſilium vocare; ſed moraliter impoſſibile videtur, quod in eum ita procedentem aliquis vnquam error intolerabilis contra fidem cadat; igitur ſimpliciter & abſolutè contrà Summi Pontificis definitiones vniuerſis fidelibus propoſitas, dogmatizandum non eſſe manifeſtè ſequitur, illudque à fortiori probabunt, quæ pro ſequentis concluſione probatione fuſiſſimè adducentur. Vndè ſi quādò id ab aliquibus factum fuiſſe legitur, vel debet intelligi de Summis Pontificibus vt priuatis perſonis agentibus, aut aliquid proponentibus; vel in quęſtionibus facti particularibus, v.g. an hic vel ille Epiſcopus ſit huius vel illius crimi-

nis reus, & ideo deponendus? An hęc vel illa perſona, vel Reſpublica hoc vel illud flagitium commiſerit, ob quod excommunicationi, aut interdicto ſit ſubijcienda? An cum hac vel illa perſona circa votum, aut matrimonium ex tali informatione ſit diſpenſandum? in his enim, & alijs ſimilibus diiudicãdis poſſe Pontificem nonnunquam errare libẽter admittunt omnes Catholici: Quia eiuſmodi particulares facti quęſtiones plerùmque merè pendent ab humanis informationibus, quibus falſum ſubeſſe poſſe, nullus dubitat. Deindè, quia promiſſiones infallibilis aſſiſtentiæ diuinæ, qua ſtatim Summum Pontificem gaudere dicemus, ſolùm ad communem fidem & religionem Eccleſiæ pertinent; quo caſus, & quęſtiones eiuſmodi particulares facti non ſpectant.

III. Concluſio, ſolus Pontifex, abſque Concilio Generali, ſi vt Pontifex, ſeu, vt dicitur, ex Cathedra decernat, in dubijs fidei quæſtionibus definiendis gaudet priuilegio infallibilitatis. Cùm hęc ſingularis Summi Pontificis Romani prærogatiua, ſit proculdubio ſupernaturale ac gratuitum Dei donum; *In his autem*, ex D.Thoma 1. p. quęſt. 101. art. 1. *quæ ſunt ſupra naturam, ſoli authoritati credatur; & quæ ex ſola Dei voluntate proueniunt ſupra omne debitum creaturæ, nobis innoteſcere non poſſint, niſi quatenus diuinitus reuelata ſunt*; indè ad certam noſtræ concluſionis probationẽ, aliò recurrere non debemus, quam ad ſacræ Scripturæ, vel traditionis authoritatem, quibus adęquatè diuina comprehenditur reuelatio. Ex his ergo aſſerimus veritatem noſtræ concluſionis haberi, nam licet expreſsè, & in proprijs terminis in ſacra Scriptura non legatur, in principijs tamen in illa reuelatis virtute & implicitè continetur, eamque inſuper ſufficienter declarat perpetua, ſibique conſtans in Eccleſia traditio, tanquàm diuinitus accepta.

Primum ergo ſacræ Veteris Teſtamenti Scripturæ docent, hoc idem non errandi priuilegium fuiſſe diuinitus ſũmo Synagogæ Pontifici cõceſſum; Deuteronomij enim cap. 17. verſu 8. & ſequentibus hęc habentur: *Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram, & lepram: & Iudicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, venieſque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam eorum. Non declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto Iudicis, morietur homo ille.*

Circa cuius loci intelligentiam, vt ex eo ad intentum noſtrum efficax argumentum eruatur, obſeruandum eſt, ita hic duas ſpeciatim controuerſias recenſeri, vnam de ſanguine, alteram de lepra, vt alibi tamen 2. Paralip. cap. 19. v. 10. quatuor ſummatim earum genera inſinuentur: *Vbicunque quæſtio eſt de lege, de mandato, de ceræmonijs, de iuſtificationibus.* Nam aliquæ, vt ibi poſt Lyranum cõmuniter aſſerunt interpretes, oriebantur ex lege Decalogi: aliæ ex mandatis moralibus, quæ ſunt extra legem Decalogi: aliæ ex præceptis ceręmonialibus ad diuinum cultum pertinentibus: aliæ denique ex præceptis iudicialibus, quæ ad externam pacem, ac iuſtitiam conſeruandam erant accommodata.

Inſuper animaduertendum eſt primò quidem ſolum Moyſem (qui erat Pontifex extraordinarius) iudicaſſe omnes omnino controuerſias, quæ in populo oriebantur; verùm vt hoc onere nonnihil ſubleuaretur, Exodi cap. 18. verſu 13. ex conſilio Ietro electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, Tribunos & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui minores cauſas iudicarent, grauio-

res

res autem ad illum remitterent; Et iterum ad maius ipſius ſolatium Numeror. cap. 11. v. 16. & 24. ex mandato Dei ſeptuaginta ſeniores electi ſunt, qui etiam in cauſis grauioribus illi aſſiſterent. *Venit ergo Moyſes, & narrauit populo verba Domini, congregans ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, quos ſtare fecit circa Tabernaculum. Deſcenditque Dominus per nubem, & locutus eſt ad eum auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris. Cumque requieuiſſet in eis ſpiritus, prophetizauerunt, nec vltra ceſſauerunt.* Ita tamen vt per illa verba, *auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe*, ſignificetur Deum illi maiorem aſſiſtentiam cōceſſiſſe, quam ſeptuaginta ſenioribus, qui ipſum in ſuſtentando populi onere iuuare debebant; per ſpiritum enim intelligendum eſt, aliquod donum gratiæ, quod requiritur in ijs, qui tenētur alios gubernare, eorumque præſertim controuerſias in materia fidei & religionis componere; vndè hic eſt ſenſus; *Auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis, vt ſuſtentent tecum onus populi*; id eſt, dabo illis donum gratiæ, ſed infra illud donum, quod tu habes. Tibi, qui ſupremus iudex es, plus communicari oportuit, quàm illis, qui tibi ſubiecti ſunt; ſignanterque propterea dicit, *Auferam de ſpiritu tuo*, quia non totum, ſed partem eius dumtaxat illis erat conceſſurus.

Ex hoc duplici concilio, minori quidem, conſulente Ietro, Maiori vero, mādante Deo, à Moyſe inſtituto ſuam habuit originem duplex quoque tribunal, vel Concilium, vnum maius Hieroſolymis conſtitutum, pro cauſis difficilioribus: alterum minus in ſingulis ciuitatibus, pro facilioribus; quorum mentio fit Deuteron. cap. 16. v. 18. lib. 2. Paralipom. cap. 19. v. 4. vbi, cùm vtrumque Conciliū progreſſu temporis pænè collapſum eſſet, legitur iterum reſtitutum ac renouatum fuiſſe à Ioſaphat Rege Iuda. Inter hęc autem duo Concilia, licet plura verſarentur diſcrimina; primum, quia maius tantum erat Hieroſolymis; minus in ſingulis ciuitatibus: ſecundum, quod in maiori diiudicarentur grauiores controuerſiæ; in minori faciliores: tertium, à minori licebat appellare ad maius; non vice verſa à maiori ad minus: quartum, in maiori erant ſeptuaginta perſonæ, præter Pontificem; in minori viginti tres: quintum, maius, de quo ſæpe fit mentio in Euangelio Marci 14. Lucæ 9. Actor. 4. vocabatur *Sanedrin*, vel *Synedrion*, vel *Concilium ſeniorum*: minus non item: præcipuum tamen fuit, quod in maiori præſideret Pontifex, ſeu caput Concilij ſeniorum; non item in minori 2. Paralip. c. 19. *Amarias autem Sacerdos, & Pontifex veſter, in his, quæ ad Deum pertinent, præſidebit*; eſſetque in deciſione controuerſiarum fidei iudex omnino infallibilis.

Colligitur primò, ex tertio diſcrimine ſtatim adducto inter Summum Pontificem, & alios inferiores iudices; quod vbi naſcebatur aliqua controuerſia difficilior, in cuius deciſione inferiores Iudices vel diſſentiebant, vel veritatem attingere non poterant; volebat Deus, vt partes diſſidentes eam deferrent ad Pontificem, in ſuperiori Concilio præſidentem, cum hac promiſſione, quod ab eo accepturæ eſſent *Iudicij veritatem*; At ſi Pontifex in tali caſu, fuiſſet fallibilis in rebus ad fidem ſpectantibus, quæ omnes ſine vlla exceptione ad eius iudicium pertinebant, non accepiſſent ab eo deſideratam veritatem, nec promiſſio Dei fuiſſet impleta: Ergo fatendum eſt, eum tunc errare non potuiſſe: Eoque magis, quo vbi præcipitur citato Deuteronomij c. 17. *Et facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius*, per hæc vltima verba, non ſignificatur *aliqua conditio*, qua denotetur ſacram Scripturam eſſe ſupremum iudicem controuerſiarum fidei, vt inquiunt Kemnitius in examine Concilij Tridentini ad primum decretum 4. ſeſſionis; Vvitacherus controuerſia 1. q. 5. cap. 4. & alij hæretici communiter; ſed *mera aſſertio*, includens in ſe aſſecuratio-

tionem ex parte Dei, qua certum facit populum, iudices iſtos rectè, & ſecundũ legem eius pronuntiaturos ſententiam, vt patet ex verbis ſtatim ſequentibus; *Sequeriſque ſententiam eorum, neque declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram*; quibus præcipitur nullo modo recedendum eſſe à ſententia eiuſmodi Iudicum, quod tamen falſum eſſet, ſi poſſet eſſe contraria legi, poſſet enim euenire, vt vel ex auaritia, vel ex fauore, vel ex aliquo vitio iudices interdum aliter definirent, quam lex ipſamet ſtatueret.

Secundò hęc eadem abſoluta Summorum Synagogæ Pontificum infallibilitas in decidẽdis potiſſimùm fidei quęſtionibus, probatur ex fine iſtius legis, qui fuit terminare eiuſmodi controuerſias, reddereque homines ipſos de ſua fide ſecuros, in qua etiam hęſitare grande peccatum eſt; at ſi priuilegio non errandi in rebus ad illam ſpectantibus à Deo donati non fuiſſent, aut prædicta verba, vt volunt hæretici, ſonarent meram duntaxat conditionem conformitatis ſententiæ eorum ad legem Dei, & potuiſſent contrarium ſtatuere, iam per talem ſententiam nunquam abſolutæ fuiſſent controuerſiæ; qui enim cauſa cecidiſſent, potuiſſent alteri parti reſpondere, hoc adhuc reſtare examinandum, an Iudex ſententiam protulerit iuxta legem Dei, ad quod determinandum alio iudice adhuc opus fuiſſet, cum neutra pars alteri cedere voluiſſet, ſed potius quælibet legem diuinam ad ſuum captũ accommodaſſet; ſic etiã & hęreſes perpetuò duraſſent; imò vnicuique in conſcientia licuiſſet amplecti, quam voluiſſet fingere opinionem; dum enim per dicta verba, importatur talis conditio, quam fingunt hęretici, potuiſſet meritò fidelis quilibet in dubium reuocare, nũ ſententia per ſupremum iudicem data, conformis eſſet legi, nec ne, & proindè tuta conſcientia aliter credere; quæ omnia cum ſint abſurda, dicendum eſt sũmos Synagogæ Pontifices fuiſſe abſolutè diuinitus donatos priuilegio infallibilitatis in diiudicandis rebus fidei.

Tertiò id probatur ex pœna mortis ibi ſtatutæ contra eos, qui definitiuæ illorum ſententiæ acquieſcere noluiſſent. At quis credat Deum ſummè iuſtum voluiſſe cum tantò onere obligare fideles ad ſubeundam in negotio fidei & religionis ſententiam, quam ſuppoſita ſemel ſupremi iudicis fallibilitate poſſent abſolutè ſuſpicari falſam, & iniquam eſſe; Igitur dicendum eſt ſententiam ſummi Synagogæ Pontificis in negotio pręſertim fidei & religionis non potuiſſe eſſe falſam, ſed ex peculiari Dei aſsiſtentia infallibilem.

Nec obſtat huic rationi, quod eadem mortis pœna ſtatuta fuerit contra nolentes acquieſcere iudici Politico, ſeu ciuili, quem tamen in proferenda ſententia infallibilem fuiſſe nullus dixerit: Igitur ex onere fidelium obtemperandi ſummi Pontificis ſententiæ in materia fidei ſub tali pœna malè colligitur à nobis eius infallibilitas, ſed ad ſummum ſequitur illam imponi ob contumaciam & ſuperbiam, vel etiam ob ſcandalum natum ex contemptu Sacerdotum, quãdo ſubditus eius definitioni non obtemperaret.

Hęc, inquam, inſtantia, quam facit Guillelmus Vvitacherus loco citato, vim noſtræ probationis nullatenus eneruat, ſi attentè conſideretur diſcrimen inter judicem ciuilem & Eccleſiaſticum; quicquid enim ſit an in præfato Deuteronomij loco agatur de iudice ciuili, longè diſpar eſt ratio vtriuſque. Nàm cùm ciuilis tantùm dirimat lites ad res temporales ſpectantes, quæ ſunt bona omnino indifferentia, quæque proindè ſalua conſcientia poſſunt relinqui, & quæ inſuper reſpectu vniuſcuiuſque priuati non ſunt tanti momenti, quàm honor iudici debitus, qui dum agit ex tribunali, licet fallibilem proferat ſententiã, ius tamen ſemper dicere putatur; & cũ bonum publicum, qualis eſt dictus honor ſupremo præſertim iudici debitus, à quo non datur appellandi locus, priuato ſit anteponendum bono, inde tenetur ſub quacumque pœna ſubditus ſe-

qui

qui illius deciſionem. At res non ita ſe habet vbi agitur de ipſa fide, deque ſuſcipiendo aliquo eius dogmate, vel de cultu aliquo exteriori tanquàm fidei internæ ſigno; quia nulla vnquam poteſt eſſe cauſa rationabilis, propter quam debeat fidelis, vel poſsit in conſcientia, obedire iudici præcipienti etiã ſub pœna mortis, vt aliquid credat, vel ſuſcipiat tanquam dogma fidei, aut exerceat velut interioris fidei ſignum, quod tamen propriè eſt contra fidem, dicentibus Apoſtolis Act. 4. *Iuſtius eſſe Deum audire, quam homines*; ideoque, cum Deuteronomij cap. 17. Deus ſimpliciter & abſolutè ſub pœna mortis incurrendæ iubeat, fideles admittere quidquid ſummi Sacerdotes definierint circa res fidei, quo in caſu non corpori, vel rebus temporalibus non imminet periculum, ſed animæ ſaluti, non poterant aliter interius ſentire, & aliter exterius profiteri vel ſilere etiam ad vitandum ſcandalum & contemptum legis: Igitur ni velimus dicere Deum per hanc legem eſſe potuiſſe Iudæis auctorem, & cauſam deceptionis, quæ per ignorantiam vel malitiam iudicis potuiſſet obrepere in ferenda ſententia, aſſerendum eſt voluiſſe, eum infallibilem eſſe, Iudæoſque certos facere præfata loquendi formula, *Et docuerint te iuxta legem eius*; quod ſpeciali eius aſsiſtentia ſummi Sacerdotes nunquam eſſent ex cathedra definituri contra legem, & veritatem, quod ob diſparitatem ſuperius allatam neceſſe non fuit in Iudice ciuili.

Probatur quartò ex verbis Chriſti Domini Matth. 23. *Super cathedrã Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate, & facite; ſecundum opera verò eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.* Vbi dùm Chriſtus admonet turbas, quòd ſecundum eorum dicta, qui ſuper cathedram Moyſis ſederent, non autem ſecundum eorum opera facerent, videtur apertè abſolutam eorum infallibilitatem, vbi iudicarent ex cathedra, ſignificare; ſi quidem tribuit illis in docendo ex cathedra maiorem aliquam infallibilitatem illa, quam habebant in operando, ratione cuius non operandi, ſed credendi animata regula eſſent; At in operando habebant proculdubio infallibilitatem etiã conditionatam, ſi nimirum conformiter ad legem diuinam operati fuiſſent; Igitur habuerunt illam abſolutè in definiẽdo, vt quantumcumque mali, vel eſſe poſſent, vel eſſent non operando conformiter ad legem, attamen malè definire non poſſent, ſiue non docere conformiter ad legem diuinam; Vt præclarè docuit D. Auguſtinus lib. 4. de doctrina Chriſtiana cap. 27. his verbis: *Illa ergo cathedra non eorum, ſed Moyſis, cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes: agebant ergo ſua in vita ſua, docere autem ſua, cathedra illos non permittebat aliena*: Et iterum lib. 16. contra Fauſtum Manichæum cap. 29. tractans hunc eumdem locum S. Matthæi, *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi &c.* ſubiungit, *In quibus Dominicis verbis debetis animaduertere, quantus honos delatus ſit doctrina Moyſi, in cuius Cathedra etiam mali ſedentes bona dicere cogebantur.* Quibus ſanè verbis nihil apertius ad præſens inſtitutum dici poteſt, ſi rectè ponderentur illæ particulæ, *cogebantur bona dicere, cathedra illos non permittebat docere ſua*, his enim euidenter ſignificatur tales iudices etiam ſi voluiſſent docere ex cathedra, ſeu definire peruerſas ſuas opiniones, nihilominus non potuiſſe, ſed fuiſſe coactos ad benè definiendum. Et ne dicerent hæretici iudices iſtos dici coactos ad bene definiendum, etiam ſi malè definire voluiſſent; nec potuiſſe, quia nimirum conuincebantur euidentia teſtimoniorum Scripturæ ſacræ, & ipſius veritatis per legem eis manifeſtatæ; ipſemet Sanctus Auguſtinus hanc coactionẽ tribuit ipſi cathedræ, tanquam cauſæ vel occaſioni rectitudinis in definiendo, quatenus Deus, cum primùm illam inſtituit in Deuteronomio, promiſit omnes & ſingulas ſedentium in ea definitiones fore veritatis infallibilis.

Quod

Quod aliqui in contrariũ obijciunt, *primò*, Aaronem fuiſſe idololatriæ authorem. Exodi 32. verſ. 4. *Secundò* Vriã contra legem Dei nouum in templo altare extruxiſſe lib. 6. Reg. cap. 16. *Tertiò* Iſaiam dixiſſe cap. 56. quod omnes ſpeculatores populi erant cæci. *Quartò* tẽpore Ieremiæ cap. 6. *à Propheta vſque ad Sacerdotem*, omnes locutos fuiſſe mendacium. *Quintò* Ieremiam ipſum c. 26. propter verbum Domini, publica ſententia omnium Sacerdotum & Prophetarum fuiſſe ad mortem condemnatum; Hæc inquam obiecta, quibus aduerſarij conantur probare Pontificem veteris teſtamenti, non ſolùm potuiſſe, ſed etiam ſæpius erraſſe in negotio fidei, & Religionis, nullius ſunt momenti. Nam Aaron non erat Pontifex, quando errauit, ſi tamen errauit in fide, cuius contrarium ſectione ſuperiori cap. 3. & 10. oſtendimus. Vrias erat quidem Pontifex, verùm non errauit tanquam iudex & præſes in ditimendis fidei conrrouerſijs, ſed in facto ſolùm cupiens ſatisfacere mandato regis Achas. Iſaiam autem per ſpeculatores, quos ait cæcos eſſe, non intellexiſſe Pontifices ſui temporis, ſed Scribas & Phariſęos, qui erant futuri tempore Apoſtolorum, quando Ieruſalem erat à Romanis vaſtanda, docet S. Hieronymus, & colligitur ex ipſomet contextu. Sicut Ieremias locutus eſt de Sacerdotibus, & Prophetis, qui errabant in prædictione futurorum, non autem in deciſione controuerſiarum legalium, de quo eſt quæſtio; Idem dicendum de morte ipſius, cuius etiam ſententia non fuit legitimè & iudicialiter lata à Summo Pontifice, ſed in tumultuario concurſu, ac ſeditione vulgi, ob eius prædictionem de imminente euerſione Ieruſalem, vt à D. Hieronymo notatum eſt, & patet ex ipſomet textu.

Maiorem ergo præ ſe fert difficultatem, quod Chriſtum à Pontifice Caipha, & ſenioribus populi in magno Cõcilio morti adiudicatum fuiſſe referant S. Matth. cap. 26. & S. Ioannes cap. 11. & 18. Inde enim Cybrandus hæreticus quærit, cùm Caiphas pronuntiauit Chriſti doctrinam eſſe blaſphemam, Chriſtum eſſe populi ſeductorem, reumque mortis, an Summus Sacerdos tunc abſolutam in definiendo infallibilitatem habuerit, an non? ſiue quod idem eſt an errauerit, vel non; ſecundum reſponderi non poteſt, vt per ſe patet, igitur primum, atque adeo falſum eſſe, quod in lege veteri ſummus eius Sacerdos habuerit abſolutè non errandi priuilegium in rebus fidei dijudicandis, ſed conditionatè tantùm, vbi nimirum, aut ſi conformiter ad legem pronuntiaret, quod quia non fecit Caiphas cum ſenioribus in iudicio Chriſti, indè abſolutè errauit.

Huic argumento diuerſi diuerſa reſpondent; Nicolaus Iſambertus diſp. 4. de Iudice controuerſiarum art. 7. animaduertit in hoc Chriſti iudicio, ſicut & in alijs Concilijs duo eſſe diſtinguẽda, ipſam *definitionem*, ſcilicet, & *rationes*, ſeu media, quibus vtuntur pro ſtatuenda definitione, quodque Deus, quando promiſit abſolutè infallibilitatẽ Cathedræ Moyſi in dubijs fidei, illam non promiſerit pro vtroque, ſed tantùm pro primo ex communi Theologorum ſententia, vnde ſolę definitiones, & non item rationes Conciliorum ſunt de fide; Igitur cum iſtud Caiphæ de Chriſto *blaſphemauit*, non fuerit concluſio, ſed ratio, ſeu medium, quo vſus eſt ad perſuadendum reliquis Sacerdotibus Chriſtum eſſe de medio tollendum, potuit Caiphas errare, imo de facto turpiter errauit in illa ſua exclamatione *blaſphemauit*; ſalua tamen & adhuc perſeuerante integra abſoluta Dei promiſſione infallibilitatis in definitionibus ex cathedra pronuntiatis.

Quod ſi inſtetur in hac definitione Concilij, *Reus eſt mortis*, non minus erraſſe Caipham & Concilium, quam dicendo *blaſphemauit*; atque adeò nec pro definitionibus promiſiſſe Deum abſolutè infallibilitatem iudicantibus ex cathedra Moyſis. Reſpondet præfatus author, definitionem illam, *reus eſt mortis*, dupli-

plicem habere ſenſum; vnum bonum & verum, ſcilicet Chriſtum eſſe *reum mortis*, non quidē propter aliquod peccatum proprium, ſed propter aliena, quę in ſeipſo expiāda ſuſceperat, & ad quod etiam faciendum ex patris præcepto tenebatur; alterum ſenſum habere malum, blaſphemum in Chriſtum, & in ipſo Sacerdote culpabilem, quatenus ſignificat Chriſtum *eſſe reum mortis*, *quia blaſphemauit*; iam ſecundùm priorem ſenſum in illa non fuiſſe erratum; cum ex inſtinctu Spiritus Sancti conformiter ad illā prius dixiſſet Caiphas Ioannis 11. *Expedit, vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat*; *hoc enim à ſemetipſo non dixiſſe*, ſubiungit ſtatim Euangeliſta, *ſed cum eſſet Pontifex anni illius, propheta ſſe, quod Ieſus moriturus eſſet pro gente*.

Iuxta verò poſteriorem ſenſum fuiſſe quidem in hac ſententia, ſeu definitione erratum, ſed iudicium hoc non tàm propriè fuiſſe iudicium, quam meram Summi Sacerdotis, ac Seniorū in Chriſtum coniurationem; ſi enim inſpiciatur ſcopus, ſeu intentum Concilij, tàm conuocandi, quam conuocati, ſtatim apparebit materiam in eo agitatam & definitam, non eſſe materiam, ob quam Summis Sacerdotibus ex cathedra iudicantibus promiſit Deus infallibilitatē; nam intentum non fuit diſcutere, & definire, *Vtrum Chriſtus eſſet verus Meſſias, ſilius Dei, vel propheta*, quod definire ad eorū ſpectabat iudicium, & circa quod definiendum non erraſſent, ſicut nec errauerunt, quando interrogati ab Herode, vbi Chriſtus, iuxta Prophetarum vaticinia, eſſet naſciturus Matth. 2. responderunt: *In Bethleem Iuda, ſic enim ſcriptum eſt per Prophetam; Et tu Bethleem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſrael*: tale, inquam, eorum intentum non fuit, ſed potius omni via etiam iniuſta, tam per inuidiam, quam per dolum, ita Chriſtum apud Iudicem Gentilem accuſare, vt tandē eum morti traderent, & hoc pro ſtabilienda ſua temporali Republica Matth. 26. & clarius Ioannis 11. At Deus, quando promiſit infallibilitatem definientibus ex Cathedra Moyſi, non pro quacumque materia promiſit, ſed pro ea, quæ ad forum Eccleſiæ ſpectaret, tam pro doctrina fidei, quàm morum, qualis non erat hæc quæſtio: *Qua via & ratione, homo ille, qui ſe vocat Chriſtum, tradendus eſt Iudici Gentili pro conſeruanda temporali Iudæorum republica*; quam tamen ſolùm diſputarunt, & definierunt tribus illis Concilijs contra Chriſtum adunatis; vnde ſatis patet, quomodo non obſtante Caiphæ errore, tàm in illa ſua exclamatione *blaſphemauit*, quàm in ſua ſimul cum toto Concilio definitione, promiſſio Dei adhuc manſerit abſoluta circa infallibilem Summi Pontificis authoritatem in definiendis ex cathedra rebus fidei & Religionis, cū ei à Deo ad hunc finem, vel vſum dumtaxat, & promiſſa & data fuerit, non autem ad alios; tantùm ex doctrina præfati Doctoris, paucis additis, vel detractis, per quod rectè ſoluitur argumentum.

Secundò Bellarminus lib. 2. de Eccleſia, & Concilijs, Gretſerus in defenſione Bellarmini, Becanus in Manuali controuerſiarum lib. 1. cap. 5. num. 69. Tannerus diſp. 1. de fide quæſt. 4. dub. 6. num. 273. & alij communiter reſpondent concedendo Caipham, qui tunc erat Pontifex, erraſſe cùm Concilio, cū tunc temporis non fuerit amplius abſolutè Summus Pontifex, nec habuerit cōſequenter ſummam iudiciariam poteſtatem in terris, cui ſolùm in Summis Synagogæ Pontificibus duranti, ac perſeueranti annexa erat Dei promiſſio, ſpecialiſque eius aſſiſtentia, vt in definiendis ex cathedra rebus fidei errare non poſſent; pro cuius reſponſionis maiori dilucidatione notandum eſt ex Becano, vbi ſupra, potuiſſe hæc quinque ſpectari in Synagoga iam ferè expirante. 1. Legem Moſaicam. 2. Prophetiam de Chriſto. 3. Sacerdotium, & ſacrificia legalia. 4. Supremam poteſtatem iudiciariam, quæ erat in Pontifice, & Concilio. 5. Infalli-

fallibilem Dei aſsiſtentiam, quæ illi poteſtati erat annexa. Quando autem, & quomodo ſingula exſpirauerint ſic explicatur.

Lex Moſaica, quoad obligationem abrogata eſt in morte Chriſti Domini, vt docet S.Thomas 12. quæſt. 163. art. 3. ad 2. & Theologi paſsim ex illo: vnde ante illam viguit ſimul lex Moſaica, & Euangelica; deinceps autem ſola Euangelica. Prophetia de Chriſto, vt fuit multiplex: Alia de venturo Chriſto in hunc mundum; alia de eius doctrina & miraculis; alia de morte & paſsione; alia de deſcenſu ad inferos; alia de reſurrectione, alia de aſcenſione; vnaquæque earum tunc exſpirauit, quando impletū fuit id, quod per eam prædicebatur. V.g. Prophetia de venturo Chriſto per aduentum ipſius Matth. 11 v. 13. *Lex & Propheta vſque ad Ioannem*; & ſic deinceps. Sacrificia legalia ſunt etiā abrogata per mortem Chriſti, ſicut lex Moſaica. Quod maximè verum eſt de cruentis ſacrificijs in quibus mactabantur animalia. Erant enim figuræ, ſeu vmbræ cruenti ſacrificij, quo Chriſtus Dominus in ara crucis erat mactandus.

Suprema poteſtas iudiciaria, itemque diuina aſsiſtentia illi annexa, non videtur ſimul, ſeu eodem momento tota exſpiraſſe, ſed ſucceſſiuè, & quaſi per partes, vt Synagoga in hoc præcipuo ipſius priuilegio cum honore ſepeliretur. Nam primò certum eſt, Chriſtum habuiſſe maiorem poteſtatem iudiciariā & vberiorem Dei aſſiſtentiam, quam habuerit Pontifex in veteri teſtamento, iuxta illud Matthæi 28. 18. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*: vnde Pontifex reſpectu Chriſti, eoque perſonaliter præſente, & Euangelicam legem docente, non potuit amplius ſupremam habere poteſtatem abſolutè. Deinde aſſiſtentia diuina paulatim ſubtracta eſt, quod facilè demonſtrari poteſt in ijs Concilijs, quæ poſt Chriſti Natiuitatem à Pontifice, & Sacerdotibus celebrata leguntur in Euangelio; quorum tria ſunt præcipua. Primùm tempore Herodis, quando tres Magi venerunt Hieroſolymam. Alterum tempore Lazari reſuſcitati, quando diſputabatur, quid de Chriſto tot miracula faciente, ſtatuēdum eſſet. Tertium tempore captiuitatis Chiſti, quando à Caipha ad mortem condemnatus eſt. In primo enim manſit integra aſſiſtentia diuina; in altero diminuta eſt; in tertio penitus ſublata. quod ſic oſtenditur.

Primum Concilium congregatum eſt propter Herodem, qui à principibus Sacerdotum ſciſcitabatur, vbi Chriſtus, iuxta Prophetarum vaticinia eſſet naſciturus, Mathæi cap. 2. Et reſponſum eſt: *In Bethleem Iuda. Sic enim ſcriptum eſt per Prophetam: Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in Principibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſrael*. Quæ definitio fuit vera & infallibilis, ac proinde ex infallibili Dei aſſiſtentia profecta.

Alterum celebratum fuit occaſione miraculi, quo Chriſtus Lazarum reſuſcitauit, Ioann. 11. vt ibi legi poteſt: quo in Concilio Caiphas ex vna parte errauit, Chriſtum innocentem ex inuidia, & & æmulatione morti adiudicando; ex altera non errauit, ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sancti, more prophetico prædicendo eum moriturum pro ſalute Iudæorum. Ideoque ſacer textus ſubiungit, *hoc à ſemetipſo non dixiſſe*, id eſt, ex proprio iudicio & affectu humano, *ſed cum eſſet Pontifex anni illius propheta ſſe, quod Ieſus moriturus eſſet pro gente*.

Tertium tandem conuocatum fuit inſtāte Chriſti paſſione Mathæi 26. vbi Sacerdotes quærebant falſum teſtimonium contra Ieſum, vt eum morti traderent: Ac denique lata eſt hæc ſententia: *Reus eſt mortis*; tanquam contra blaſphematorem; inter quam, & alteram Ioannis 11. datam: *Vos neſcitis quicquam nec cogitatis, quia expedit vobis, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*; cum magna ſit differentia, ſi ſingula vtriuſque ponderentur verba; fatendum quidem eſt Caipham in primo Concilio ex diuino adhuc inſtinctu locutum

cutum fuiſſe, minimè autem in ſecundo vt rem clarè demonſtrat exitus ipſius, ſiue euentus peſſimi Caiphę iudicij, quo Chriſto Domino teſtimonium perhibēte de ſeipſo, quod eſſet filius Dei, eum blaſphemaſſe dixit. Vnde iuxta hanc ſolutionem debet intelligi tunc temporis, ſiue in eo Concilio exſpiraſſe priuilegium infallibilitatis, quo in dijudicandis rebus fidei ſuperius probauimus donatum fuiſſe diuinitus Summum Synagogæ Pontificem.

Quod ſi quis vltimo dicat, præfatū Pontificem tale quidem priuilegium habuiſſe, ſed vna cum Concilio Seniorū non autem ſeorſim ab illo. Reſpondetur ita eum illud adhibere debuiſſe, vt tamen independenter ab illo fuerit ipſe infallibilis in dubijs fidei quæſtionibus definiendis, vt patet ex ipſo textu Deuter. 17. *Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Deo tuo, & decreto Iudicis, morietur homo ille.* Nec non ex verbis Diui Ioannis cap. 11. vbi, non alia ratione dicitur Caipham propheraſſe, ac proinde ex verè infallibili Dei aſſiſtentia, niſi quod eſſet Sūmus anni illius Pontifex. Maior ergo difficultas eſt de cæteris illud Concilium componentibus, an idem quoque priuilegium habuerint; qua in re vnum certum puto, aliud verò dubium: ſi enim ſermo ſit de ſeptuaginta Senioribus, qui à Moyſe electi ſunt, numeror. 11. v. 25. ibidem conſtat eos accepiſſe ſpiritum prophetię in ipſa electione; de alijs autem, qui poſtea in illorum locum, per interualla temporum ſubrogati ſunt, id non conſtat; credibile tamen eſt eos non quidem diuiſiuè, ſed collectiuè ſumptos ſingulari Dei aſſiſtētia vſos eſſe, quamdiu perſeuerauit in illis iudiciaria poteſtas, & quoties de rebus ad fidem pertinentibus tunc conſultandi fuere; ita tamen vt infallibilitas Pontifici, qui omnibus præſidebat, ſpeciatim conceſſa fuerit. Quo ſufficienter, vt puto, ſtabilito, ſic ad noſtrū inſtitutū, tertięve concluſionis probationē argui poteſt à fortiori, ſiue à minori ad maius.

Tempore Synagogæ, ſiue Eccleſiæ in ſtatu legis Moſaicæ, vbi omnia in figuris contingebant; quique proinde finem aliquando habiturus erat; quamdiu tamen ex decreto Dei in ſuo vigore perſeuerauit, tamdiu Summus eius Pontifex errare in definiendis rebus fidei non potuit, diuina illi ſpecialiter aſſiſtente gratia: Ergo id à fortiori concedendum eſt ſupremo Eccleſiæ Pontifici Romano in ſtatu legis Euangelicæ, qui indefectibiliter ad finem vſque mundi duraturus eſt, & in quo adhuc magis expreſſas huius priuilegij promiſſiones habemus, cuiuſmodi ſunt illæ factæ D. Petro Matthæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Lucæ 22. *Simon, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Ioannis vltimo: *Paſce oues meas.* Quas omnes Chriſti promiſſiones pro infallibilitatis priuilegio non in ſolo Petro terminatas fuiſſe, ſed vna cum ſupremo Eccleſiæ primatu ad Romanos Pontifices eius ſucceſſores tranſijſſe, primùm probabimus ſequentibus rationibus ex hiſmet locis erutis, deinde vniuerſali Eccleſię traditione, diſcurrendo per ſingula eius ſæcula.

Dictæ enim promiſſiones factæ non fuere Diuo Petro, vt priuata erat perſona, ſed vt paſtor erat, aut eſſe debebat Vniuerſalis Eccleſiæ, & conſequenter in vtilitatem publicam Eccleſiæ potius, quam in priuatam, & perſonalem Diui Petri eas referri neceſſe eſt: Igitur iiſdē rationibus, quibus ſupra oſtendimus contra hæreticos Petro datum eſſe primatum Eccleſiæ, non in eo terminandum ſed perpetuò in ſucceſſoribus eius Romanis Pontificibus duraturum, fatendum quoque eſt ad illos tranſijſſe omnia priuilegia ſupremæ Paſtoris dignitati annexa, nec non ad vniuerſalis Eccleſiæ ædificationem, & conſeruationem neceſſaria, inter quæ præcipuum tenet locum infallibilitas in definiendis

rebus ad fidem ſpectantibus.

Deindè ita Lucæ 22. iubetur Petrus confirmare fratres ſuos, ſicut Ioann. 21. poſtmodū iuſſus eſt paſcere oues Chriſti, iidem enim ſunt, qui ibi vocantur fratres, & hic oues; ſed Petro, pro ipſius tantùm perſona, dictum non eſt *Paſce oues meas*, ſed Petro pro munere, quod illi conferebatur, vt in ſucceſſoribus duraret vſque ad conſummationem ſeculi; Ergo etiam vbi illi prius dictum eſt, *confirma fratres tuos*, præindicata fuit quædam pars illius muneris, quæ in Petro finem habitura non erat, ſed in ſucceſſoribus quoque perſeuerare debebat, ratione paſtoralis muneris perpetuò in Eccleſiam dimanaturi, in illaque ſemper duraturi; qua etiam de cauſa ad eoſdem pertinere dicenda eſt prior illa promiſſio infallibilitatis, ſeu indefectibilitatis in fide facta Diuo Petro: *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*; ideo enim pro illo ſpecialiter Chriſtus orauit, illique priuilegium iſtud impetrauit, quia munus confirmandi fratres in fide ne vacillarent illud auxilium ex parte Dei poſtulabat; qua igitur tale munus futurum erat perpetuum in Sede Petri, ita etiam priuilegium. Adeo vt potius pro ipſa dignitate, & Sede Apoſtolica, quam pro Diuo Petro Chriſtum hanc ſuam ad Patrem orationem fudiſſe credendum ſit; ſi quidem ad Eccleſiam contra portas inferi præmuniendam fuit inſtituta, quæ cum non tantùm Diui Petri, ſed quouis alio tempore ſubſequenti aduerſus eam eſſent ſæuituræ, debuit Chriſtus non tantùm pro paſtore vniuerſalis Eccleſię Apoſtolorum tempore, ſed pro quouis alio paſtore rogare; iuxta hunc autem ſenſum debere intelligi præfata Scripturæ loca, clariùs patebit, diſcurrendo per ſingula Eccleſiæ ſæcula, in quibus id apertè cōtinuus, ac notiſſimus eiuſdem vſus, nec non vniuerſalis Summorum Pontificum, Conciliorum, Patrum ac Doctorum conſenſus demonſtrare videtur.

Primum Sæculum ab anno Dom. 1. ad 100.

IN primo igitur ſæculo præter citata Sacræ Scripturæ tunc editæ loca, ad aſtruendam Romanæ Sedis, ſeu Pontificis Romani infallibilitatem in rebus fidei, & Religionis facit Diui Petri Romam aduentus ad debellandum Simonē Magum primum Hæreſiarcham, exiſtimantem Dona Dei pecunia poſſideri, mundum non eſſe creatum à Deo; non eſſe liberum arbitrium, non eſſe neceſſaria bona opera; animas migrare de corpore in corpus, ac tandem ſe eſſe Deum, qui apparuit in Samaria, vt Patrem, in Iudæa, vt filium, in Gentibus vt Spiritum Sanctum. Vnum enim è præcipuis huius priuilegij ſignis, & argumentis, eſt authoritatiua hæreſum condemnatio; Hanc igitur Simonis, vt Romanę Sedi à Petro fundatæ ſingulariter tribuit S. Proſper Aquitanus Lemouicēſis cap. 2. de ingratis, his verſibus.

peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis
Relligione tenet.

tàm ex his Simonis Magi, quam ex alijs pluribus hæreſibus, quas deinceps Romani Pontifices citra Generale Concilium damnarunt, apertè colligitur eos in rebus ad fidem ſpectantibus errare non poſſe: Nam cum diſcernere falſa à veris hęreſes dānando, & Catholicā doctrinā definiendo, ita certū eſſe debeat, & quo ad ſe, & quo ad nos, vt nulla penitus ratione poſſit ipſi ſubeſſe falsū, manifeſtè ſequitur tàm ex parte Dei talia reuelantis, omnimodā requiri infallibilitatem, quàm ex parte proponentis nobis eius reuelationem; ſi igitur Summi Pontifices Romani, tanquam ſupremi Eccleſiæ vniuerſalis Paſtores, quorū præcipuum munus, ac officiùm eſt paſcere oues Chriſti vera fidei doctrina, pluribus ante Concilia Generalia ſæculis

Digitized by Google

lis hereſes damnarunt, vt videbimus, quæ inſuper vt tales ab omnibus fidelibus certò reiectæ ſunt, clariſſimo prorſus indicio eſt, quod apud eoſdem exiſtimati ſemper fuerint, ſingulari priuilegio donati, nòn errandi in diiudicandis dubijs fidei quæſtionibus, vt in præſenti intendimus.

Secundum Sæculum ab anno Dom. 100. *ad* 200.

MAior id in ſecundo ſęculo probãdi campus ſe ſe nobis aperit; in primis occurrit Anacleti Romani Pontificis authoritas; verum quia Nouatores, & eorũ ſequaces, tàm ipſius, quàm cæterorum Pontificum teſtimonijs duo reſpondere ſolent; primum non conſtare, quod Epiſtolæ decretales vnde illæ depromuntur, ſint legitimæ, ſed potius in illis multa eſſe reprehendenda, propter quæ earum authoritas cõtemni debet: Alterum eſt in præſenti controuerſia non eſſe Pontifices audiendos, quia nemo in propria cauſa eſt legitimus teſtis. Placet hic vtrumque breuiter examinare, vt in adducendis deinceps huiuſcemodi teſtimonijs inoffenſo pede noſtra poſſit oratio decurrere.

Circa primum, etſi libenter admittamus aliquas ex Põtificijs Epiſtolis potuiſſe ſupponi, vel etiam ab hęreticis, aut alijs falſificari, de quibus latè videri poteſt Franciſcus Turrianus Societatis Ieſu in libris ad illarum defenſionem editis, vbi omnibus Magdeburgenſium calumnijs reſpondet; nihilominus quantùm ad præſentis controuerſiæ definitionem ſpectat, tanta eſt illarum antiquitas, vt timeri non poſſit fuiſſe confictas ad probandam Summi Pontificis, quam hic defendimus infallibilitatem, aut ad confutandos nouos alios errores. Præterea cum de Leonis I. epiſtolis nullum hactenus fuerit dubiũ, & ipſe epiſt. 2. cap. 5. cuſtodiri mandet, omnia decretalia conſtituta, tam beatæ recordationis Innocentij, quam omnium prædeceſſorum ſuorum; & etiam Gelaſius in decreto de libris authenticis; nec non Nicolaus I. in epiſtola 42. ad Epiſcopos Galliæ; ac tandem ipſe D. Hieronymus epiſt. 11. ad Geruch. teſtetur, aliquando iuuiſſe Damaſum Orientis atque Occidentis conſultationibus reſpõdentem, prudenter dubitari non poteſt, quin olim fuerit conſuetudo Romanorũ Pontificum per Epiſtolas Eccleſiam gubernandi; quas neque veriſimile eſt omnes periſſe, neque alias eſſe, niſi quæ in Eccleſia Romana receptæ, ac ſeruatæ diligenter ſemper fuere; quarum adhuc extant antiquiſſima exemplaria in Bibliotheca Vaticana; vt omittam, quod multæ etiam ex illis inſertæ reperiuntur epiſtolis aliorum Patrum, quæ in dubiũ ſine magna temeritate reuocari nõ poſſunt; Vt patet ex epiſtolis Cornelij cũ epiſtolis Cypriani; Innocentij, cum ſcriptis Chriſoſtomi & Auguſtini; aliorumque plurium.

Quantùm ad alteram reſponſionem, quod in hac controuerſia non ſit Pontificum teſtimonium admittendum, quia nullus in propria cauſa eſt, idoneus teſtis; non minus friuola eſt, & à viro Catholico reijcienda, quam præcedens, vt aliàs etiam notauimus; primò quia in hac re Summi Pontifices Romani non tàm ſunt teſtes in propria cauſa, quàm in cauſa Chriſti cuius sũt Vicarij, & vniuerſali totius Eccleſiæ, quæ in illis tanquam regnum in rege, ędificium in fundamento ſubſiſtit; & in cuius commodum, non autem in proprium, dicti Pontifices, hoc ſingulari infallibilitas priuilegio à Chriſto donati fuere. Deinde quia in hac cauſa, & ſimilibus non ſolum teſtes traditionis, ſed & iudices eſſe poſſunt; primò enim eadem eſt in Pontifice poteſtas pro rebus Eccleſiæ, quæ pro temporalibus eſt in rege, ac cæteris huius ſæculi ſupremis Principibus; ſed iſti in cauſa fiſcali iudices ſunt legitimi & competentes, cap. *Nouit.* de iudicijs; igitur & Pontifices in his quæ ad Sedis Apoſtolicæ tuendam authoritatem pertinent. Secundò inferiores iudices legitimè de ſuarum dignitatum

gradu iudicant; inferioribus etiam prælatis in cauſis ſuarum Eccleſiarum teſtificari licet, cap. *Inſuper* de teſtibus; quibus omnibus cum non debeat eſſe conditione deterior ſupremus Eccleſiæ Pōtifex, quanto magis illi ius ſuum dicere licebit, vt poſtquam illud dixerit, ſubditi ſine vlla exceptione ſtatim credere debeant, & aſſentiri; præſertim cùm in hoc habeat exemplum Chriſti Domini cuius eſt Vicarius, qui de ſeipſo teſtimonium tulit; quin imò reſpondit exprobantibus ſibi, illud verum eſſe, quod in eo ferendo non ſui, ſed Patris gloriam quæreret; quare etiam Pontifex, cum de Sedis Apoſtolicæ iuribus teſtimonium ferendo vel decernendo, hoc non ad propriam, ſed ad omnium fidelium vtilitatem præſtet, legitimum eius in hac re teſtimonium, ac iudicium exiſtimandum eſt: eoque magis, quo plures ex illis, quos recenſebimus, non ſolum doctrina, ſed & ſanctitate, ac martyrij laude præclari fuerunt, vnde credibile non eſt, eos ambitione vlla, aut inanis gloriæ vento ſic abreptos fuiſſe, vt ſuæ dignitatis, & authoritatis iura plus æquo, aut quàm ex Scripturis, ac traditione acceperint, amplificare, ac dilatare voluerint. Tertio tandem, quia ſi Summus Pontifex in teſtificanda, ac defendenda ſua authoritate idoneus teſtis, aut iudex eſſe non poſſet; nec id quoque Vniuerſali Eccleſiæ Conciliariter adunatæ competeret, quod nullus Catholicus dicet; Igitur ea ratione, qua ſupra probauimus cōtra hęreticos lib. 2. ſect. 6 cap. 5. ſupremum controuerſiarum Iudicem poſſe eſſe partem controuerſiæ definiendæ, tàm id aſſerendum eſt de Summo Pōtifice ſeorſim à Concilio generali, quàm eum ipſo, ſuppoſito quod vtroque modo ſupremus ſit diuinarum fidei controuerſiarum iudex.

Sanctus ergo Papa Anacletus inter alia plura ad noſtrum intentum hęc habet Epiſtola 1. omnibus Eccleſijs ſcripta verſus finem; *Quod ſi difficiliores orta fuerint quæſtiones, aut Epiſcoporum vel maiorum iudicia, aut maiores cauſæ fuerint, ad Sedem Apoſtolicam (ſi appellatum fuerit) referantur, quoniam Apoſtoli hoc ſtatuerunt iuſſione Saluatoris, vt maiores & difficiliores quæſtiones, ſemper ad Sedē deferantur Apoſtolicam, ſuper quam Chriſtus vniuerſam conſtruxit Eccleſiam, dicente ipſo ad beatum principem Apoſtolorū Petrum, tu es, inquit, Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & reliqua*: Hæc vſque Anacletus; Sed inter maiores, & difficiliores quæſtiones proculdubio reponendæ ſunt illæ quæ ad fidem pertinent: Igitur pro illarum definitione iuſſione Domini recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam, ſiue Romanum Pontificem (iſta enim vt paragrapho 1. oſtendimus non ponunt in numero) tanquam ad ſupremum iudicem; non vt habeatur iudicium aliquod abſolutè incertum, ac moraliter duntaxat certum, quale etiam haberi poſſet ab inferioribus prælatis, & iudicibus; ſed omnino certum & infallibile, quale decet ſupremum iudicē, vt vidimus lib. 2. ſect. 6. nec non exigit ipſa fidei materia, cuius definitio ita debet eſſe certa, vt nullo modo poſſit illi ſubeſſe falſum; quod nequit eſſe, abſque eo quod in ſupremo definiente ſit infallibilitatis, ſeu non errandi in fide priuilegium.

Idem habet, ſi non iiſdem verbis, ſaltem eodem ſenſu, Euariſtus Epiſt. 1. ad Eccleſiam Afric. *Si quidem dilectio veſtra normam ſequuta prudentiū, ad Sedem Apoſtolicam referre maluit quaſi ad caput, quid deberet de rebus dubijs cuſtodire, potius quam vſurpatione præſumere.* Et Alexander I. epiſtola 1. *Relatum inſuper eſt ad huius Sanctæ & Apoſtolicæ Sedis apicem, cui ſummarū diſpoſitiones cauſarum, & omnium negotia Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, quaſi ad caput, ipſoque dicente Principi Apoſtolorum Petro: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meā &c.* Pius I. *Chriſtus hanc Sedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum caput eſſe præcepit, ipſo dicente principi Apoſtolorum, tu es Petrus &c.* Anicetus epiſtola vnica, *ad ſe pertinere*, ait, *terminare omnia Epiſcoporum iudicia*; idē habet

habet Eleutherius in ſua epiſtola cap. 2. Inter hęc autem Epiſcoporum iudicia nullus dubitare poteſt, quin multæ ſint res ad fidem ſpectantes, igitur ſi pertinet ad Summum Pontificem illas terminare, gaudere debet priuilegio infallibilitatis. Ad hoc etiam facit, quod hic idem Pontifex Cerdonem, Marcionem, & Valentinum hęreticos proſcripſerit, nec non ad eum ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones Diuus Irenæus bis legatus fuerit. Victor quoque vltimus huius ſæculi Pontifex recens agnitum Theodotum Byſantium hęreſiarcham, Chriſtum hominem tantummodo dicentem, damnauit, atque ab Eccleſia eiecit; adeo vt ex hoc vtriuſque facto, nec non Zephyrini eorum ſucceſſoris, & aliorum deinceps perſpicuè ſatis appareat ſpectare potiſsimum citra Generale Concilium, ad Chriſti Vicarium, ac Petri in ſede ſucceſſorem, totiuſque Eccleſiæ Catholicæ ſupremum Paſtorem, hęreticorum condemnationem, ſolemnemque illam ab Eccleſia eiectionem, qua ipſo non audito debent eſſe nobis ſicut Ethnici & Publicani; dum enim Matthæi 18. habetur, de fratre delinquente in materia præſertim fidei; *Dic Eccleſiæ, ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, ſatis conſtat nomine Eccleſiæ intelligi non poſſe Eccleſiam entitatiuè ſumptam toto orbe diffuſam, nec etiam eam ſolùm, pro vt in Concilijs Generalibus repręſentatur, cum præſtò ſemper non adſit, ſed potius Summum Pontificem, qui rectè nomine Eccleſiæ, tanquam ſupremum eius caput ſignificatur, ſicut & Rex nomine regni, quod in eo ſubſiſtit. vndè etiam, quod ipſe vt caput Eccleſiæ facit, ipſa Eccleſia facere cenſetur. Quemadmodum vbi Rex cum ſuis conſiliarijs prouidè aliquid nomine regni, vel vt rex facit; vtique regnum ipſum id facere dicitur. Quod eo magis valet in Summo Pontifice, quo, vt diximus ſupra, eius authoritas à Chriſto Domino iure diuino, non autem ab Eccleſia ſibi collata eſt.

Et ſi igitur, vt ſectione ſequenti magis explicabitur Concilia Generalia ſuo tempore congregata plurimum valeant, ſintque media peropportuna, tùm vt adhibita plurium conſultatione, pro rei grauitate maturius ſtatuatur, quod expedit, idque præſertim in materia morum, & reformationis, in qua ſtabilienda ſingulari experientia & prudentia opus eſt; tùm vt facilius, ac ſuauius omnes definitis obtemperent: tùm vt hæretici potentius, & efficacius refellantur; nihilominus tamen hęc omnia à Summis Pontificibus æquè præſtari poſſe ſeorſim à Concilijs Generalibus, ac cum illis, ex eodem infallibilitatis priuilegio ſibi quomodolibet proprio, Eccleſię primitiuæ praxis apertè demonſtrat; eoque magis, quo tota ſimul Eccleſia ſæpe congregari non poteſt, imo nec conuenire, credendum eſt ita Chriſtum voluiſſe, quod Summus Pontifex Romanus legitimè electus, ſupremus eſſet Eccleſiæ Monarcha, & princeps, vt etiam in eo ſupremum Eccleſiæ tribunal veluti ordinarium haberemus, ad quod potiſſimum in rebus ad fidem pertinétibus, pro certa & infallibili earũ determinatione regulariter recurreretur. Hic enim non loquimur de deciſione ſeu determinatione doctrinali, quæ etiam ad vnumquemque virum peritũ ſpectare poteſt, ſed de authoritatiua & iudiciali.

Nec obſtat in contrarium, quod aliqui Summi Pontifices, cum eorum authoritas talis ac tanta ſit, interdum tamen aliquos in rebus à ſe definitis, aut definiendis nõ aſſentientes nulla vi aut poteſtate cogere, ſed ſubmiſſo animo exorare, imo etiam totam negotij diſceptationem ad Generale Concilium referri voluerint. Hoc enim non authoritatis, aut infallibilitatis defectui, ſed modeſtiæ potius & humilitatis exceſſui tribuendum eſt, quodque propter rationes ſuperius dictas, aut alias circumſtãtias tàm perſonarum, quàm temporis prudenter iudicauerint neceſſariam eſſe Generalis alicuius Concilij celebrationem. Sicut etiam tempore Apoſtolorum,

rum, licet proculdubio ſolus Petrus definire rem omnem poſſet, Concilium tamen Apoſtolorum Hieroſolymis conuocare placuit Actor. 15.

Ex Patribus autem, qui hoc ſæculo floruerunt Polycarpus cum Romam venit ad Anicetum Eccleſiam in vrbe regentem, teſte Hieronymo lib. de Script. Eccleſiaſt. in Polycarpo; & Irenæo lib. 3. cap. 3. vt eum de Paſchæ qneſtione conſuleret, ſatis recognouiſſe videtur Pontificem Romanum, vt Paſtorem ac ſupremum fidei magiſtrum, atque adeo infallibilem. Clarius autem & vberius S. Irenæus loco ſtatim citato Romanam Eccleſiam maximam, & antiquiſſimam vocat, ab Apoſtolis Petro & Paulo fundatam, & ſubiungit: *Ad hanc Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſſe omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio*. Romana enim Eccleſia non dicitur ab Ireneo, potentiorem illam principalitatem habere ratione ſui, ſiue vt eſt particularis Eccleſia, quæ intra terminos ſuæ Diœceſis concluditur, vt ſuum habet proprium Epiſcopum particularem, ſi præſciſè ſpectetur, vt immediatam iuriſdictionem in illam habet; ſed propter Petri cathedram in ea præſidentem, ſiue quia coniungitur ſuo Epiſcopo non ſolùm vt particulari rectori, ſed etiam vt vniuerſali doctori, & magiſtro totius Eccleſiæ; vnde cum *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*, ſi Romana Eccleſia ob talem vnionem, vt capite vltimo ſuperioris ſectionis oſtendimus, dicitur ab Irenæo *potentiorem habere principalitatem*, comparaturque Eccleſię Catholicæ in priuilegio non errandi, nec deficiendi à fide; multò magis aſſerendum eſt, quod Summus Pontifex Romanus tali etiam gaudeat priuilegio, ſaltem in definiendis rebus ad illam ſpectantibus. Quocirca accuratè notanda eſt particula, *neceſſe eſt*, qua vtitur Irenæus, illa enim oſtendit omnibus, quotquot ſunt fidelibus de neceſſitate ſalutis eſſe, cum Sede Apoſtolica communionem habere, in qua ſemper conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio; quod certè dici non poſſet, ſi ea, Summique Pontifices, in ea docentes, à recto fidei tramite deuiare poſſent.

Hæc eſt tamen differentia inter Eccleſiam Romanam particulariter ſumptam, & Eccleſiam Vniuerſalem ſiue Catholicam, quod hæc à Petri Sede, Romanove Pontifice diſiungi non poteſt, eiuſque definitionibus nō obedire; quia de ſola illa ſcriptum eſt: *Et portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam*; ſecus autem Romana, & quælibet alia particularis Eccleſia; quamuis inter Romanā, & alias, hoc ſit etiam diſcrimen, quod cum omnes Sedes Patriarchales in hæreſim inciderint, ſola Romana in vera fide, & cum ſuo capite vnione huc vſque perſeuerauit, & ad finem vſque mundi, manente in ea Sede Apoſtolica, eaque ipſi adhærente, perſeueraturam ſperandum eſt.

Tertium ſæculum ab anno Dom. 200. ad 300.

IN tertio Sæculo primus occurrit Pontificiæ infallibilitatis aſſertor & teſtis S. Zephyrious Papa, & Martyr, epiſt. 1. ad Epiſcopos omnes Sicilienſes, vbi docet, *iudicia Epiſcoporum maioreſque Eccleſiæ cauſas*, quibus ſine dubio fidei quæſtiones, hæreticorumque condemnationes annumerandæ ſunt, *à Sede Apoſtolica, & non ab alia, ſicut Apoſtoli, & Sancti ſucceſſores eorum ſtatuerunt, ab alijs Epiſcopis eſſe terminandas: quia licet in alios transferantur Epiſcopos, Beato tamen Apoſtolo Petro dictum eſt: Quæcumque ligaueris ſuper terram erunt ligata & in cælis: & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis*. Quod apprimè cōfirmat Natalij olim Confeſſoris ſucceſſus, qui miſerè pecunia corruptus Theodoti hæreſeos cum patrocinium ſuſcepiſſet, tandem ſui compos factus, erroris pęnitens, ad Zephyrinū veniens patrati ſceleris egit exomologeſim pedibus eius aduolutus, apud Euſebium

ſebium lib.5.cap.27. ex quo, & alijs ſimilibus caſibus in hiſtoria Eccleſiaſtica relatis, & in progreſſu huius diſcurſus notandis, colligitur conſueuiſſe hæreſiarchas erroris pœnitentes adire Romanum Epiſcopum, probè intelligentes à Sedis Petri Catholicæ Eccleſiæ primario antiſtite, ſupremoque fidei iudice, quærendam eſſe veritatem, errorumq; in ea commiſſorū veniam, nec ab alio quopiam quam à Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo communicationem Catholicam eſſe expetendam, quæ omnia ſatis eius infallibilitatem in dijudicandis rebus fidei arguere videntur.

Calixtus etiam Papa I. in epiſtola 1. ad Benedictum Epiſcopum *de temporibus ieiuniorum, & criminationibus doctorum*; ex loco Matthæi 16. caput totius Eccleſiæ vocat Romanam Eccleſiam, & ad eam cæteras Apoſtolica authoritate inſtruere, pertinere dicit, & in fine: *Memor enim ſum me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere, cuius à Domino Ieſu Chriſto eſt glorificata confeſſio, & cuius fides omnes deſtruit errores. Et intelligo, aliter mihi non licere, quam vt omnes conatus meos ei cauſa, in qua vniuerſalis Eccleſiæ ſalus infeſtatur, impendam.* Eamdem Pontificiam authoritatem inſtruēdi, ac docendi cæteras Eccleſias in rebus fidei, & religionis oſtendit Papa Fabianus epiſtola 1. tum in titulo, *dilectiſſimis vbique Catholicæ Eccleſiæ comminiſtris*; tum in exordio; *diuinis*, inquit, *præceptis & Apoſtolicis monemur inſtitutis, vt pro cunctarum Eccleſiarum ſtatu, impigro vigilemus affectu, vnde conſequens eſt, debere vos ſcire, quæ apud Romanam in ſacro aguntur ritu Eccleſiam, vt eius ſequentes exempla eius veri filij inueniamini, quæ veſtra eſt mater vocata.* Idem habet epiſtola 2. ad omnes Orientales Epiſcopos nec non 3. ad Hilarium Epiſcopum, vbi de ſe dicit, *ob hoc diuina gratia fuiſſe ad faſtigium Sacerdotale prouectum, & in quadam Sacerdotum Dei ſpecula conſtitutum ad prohibendum illicita, & docendum ſequenda.* Quæ omnia in ſupremo fidei iudice, & magiſtro, vbi res ad illam pertinentes ex Cathedra definit ac docet, ſine infallibilitatis priuilegio ſtare non poſſe videntur.

Hoc idem arguit, quod hoc ſæculo quæ in Africana, ſeu Carthaginenſi Synodo ab Epiſcopis ſtatuta fuerant, circa lapſos in Eccleſia recipiendos, Romæ itidem habita à S. Cornelio Papa Synodo, fuerint *firmius* ſtabilita ex Cypriano epiſt.42. ad Antonianum; quem etiam in hoc grauiſsimo negotio nihil inconſulto Cornelio præſtitiſſe clarè teſtantur mutuò datæ epiſtolæ; nec ſolùm, ſed inſuper quæ Cornelius Papa tanquam fidei Magiſter Romæ ſtatuerat in hac parte, & Cyprianus in Africa promulgarat, videlicet vt lapſis pęnitentibus tantùm pateret Eccleſia; quotquot, vbique locorum Catholici Epiſcopi amplexi ſunt. In altero iterum Concilio Romæ celebrato, Cornelius Nouatianum, & alios eius ſectatores, negantes ſemel lapſos amplius in Eccleſiam admittendos, ſed eſſe Dei iudicio relinquēdos, nec vllum lapſorum habendum eſſe diſcrimen criminumve diſtinctionem, condemnauit ex Euſebio lib.6. Hiſtor. c.35. Quod argumentum ex hęreſeum, authorumq; illarum condemnatione à Summis Pontificibus facta, primis potiſſimum trecentis annis, eo ſæpius ac libentius repeto, quo arbitror inde efficaciſsimè probari, pertinere ad illos, etiam abſque Concilio Generali ſupremum ac infallibile in rebus fidei iudicium; cum tunc temporis nulla vnquam Concilia Generalia coacta fuiſſe legantur, & tamen multæ hæreſes, multæque in fide quæſtiones feliciter ſopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones; impoſſibile enim eſt, quod quis pro hæretico à tota Eccleſia haberi teneatur, aut quid ab ea fide credi, lata à ſupremo iudice fidei ſententia, quin ſit in illo priuilegium infallibilitatis in definiendo, aut proponendo.

Nec dicant aduerſarij hos errores pro hæreſibus habitos non fuiſſe, donec his Pontificum definitionibus Cōciliorum Generalium calculus accederet; aut

acce-

Digitized by Google

acceptatio totius Eccleſiæ per orbem diffuſæ; quia licet decretum Pontificis quatenus ab eo ſolo promanat, de fide non ſit, nihilominus ſi hæc condemnatio ab vniuerſali Eccleſia, licet diffuſa & non coacta in Concilio approbetur, iam nemo citra fidei detrimentum ei poteſt contradicere; eſt enim de fide, vt ſuperiori ſectione probauimus, Eccleſiam non ſolùm vt congregatam in Oecumenico Concilio, ſed vt diffuſam per orbem errare in fide non poſſe.

Nam quantum ad primum, falſum eſt omnibus quotquot fuerunt erroribus à Sede Apoſtolica damnatis, & qui iam pro hæreſibus in Eccleſia certò tenentur, ſemper acceſſiſſe Concilij euiuſdam Generalis condemnationem; vt enim omittam Cherinthum iam Apoſtolorum tempore, & paulò poſt, Appellianos, Valentinianos, Marcioniſtas & alios, contra quos, vt ipſi pro hæreticis per totam Eccleſiam habeantur, nullū tunc Generale Concilium celebratum fuit; nec etiam de Nouatianis id aſſeri poteſt, qui iam hoc tempore ab omnibus inter hæreticos annumerati fuere, & Nicænum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum circiter viginti quinque annis præceſſerunt. Pelagianos quoque nullum Generale Conciliū damnauit, vt ipſi pro hæreticis in Eccleſia haberentur, ſed vt dicemus infra, poſt decreta Concilij Africani à Zozimo Papa approbata, ſtatim toto orbe pro talibus habiti ſunt; Inſuper, cùm non ſolùm particularium, ſed & Generalium Conciliorum approbationem, & confirmationem, vt eorum decreta irrefragabilem vim ſortiantur, ad Summos Pontifices pertinere in ſequentibus demonſtraturi ſimus; ſatis inde conſtabit, vt, poſt eorū definitiones, aliquod dogma tanquam hæreticum cenſeatur, abſolutè neceſſariam non eſſe Generalis Concilij celebrationem, ſed ſolùm ad melius eſſe, vt iam ſupra notauimus in primo ſæculo, & patet ex hoc, quod primis trecentis Eccleſiæ annis huiuſmodi Concilia non fuerint celebrata.

Quo ad ſecundum admittimus, vbi aliquam Summi Pontificis condemnationem, aut definitionē in materia fidei, recipit vniuerſalis Eccleſia, inde quidē colligi veluti à ſigno, & à poſteriori, ob priuilegium quod habet non errandi in credendo, Summum quoque Pontificem non erraſſe in iudicando; cæterum inde talis cōdemnatio, vel definitio vim ſuam, aut robur non habet; ſiue quod idem eſt ratio determinans, ſeu declarans rem eſſe de fide, non eſt acceptatio Eccleſiæ, ſed ipſamet definitio Summi Pontificis, ex vi priuilegij diuinitus illi conceſsi non errandi in dijudicandis rebus fidei; ſi quidem Chriſtus Dominus non promiſit infallibilitatem, aut indeficientiam fidei actiuam, ſiue in definiendo, Eccleſiæ acceptationi, ſed Petro, & ſucceſſoribus eius, vel ſeorſim à Concilio Generali, vel vna cum illo, quod non deficeret fides eius, & quod ipſe confirmaret fratres in fide, iterum quod portæ inferi non eſſent aduerſus eum præualituræ, quodque ſuas oues paſturus eſſet, quarum primus, & maximè neceſſarius paſtus futurus erat vera fidei doctrina; Igitur non innititur fidei confirmatio Eccleſiæ acceptanti, ſed Petro, & ſuis ſucceſſoribus, ſiue ipſius Sedi docenti, ac definienti; Vnde quemadmodum in omnium Catholicorum ſententia, infallibilitas Summi Pontificis vna cum Concilio Generali definiētis, non dependet ab Eccleſiæ toto orbe diffuſæ acceptatione, niſi tanquam à ſigno, aut ab effectu vt diximus, quatenus Eccleſia toto orbe diffuſa, ob ſuum non errandi in credendo priuilegium, non poteſt non acceptare ea, quæ ſemel vt de fide, ſunt à Concilio Generali determinata; ita nec alio modo eius infallibilitas dependere dicenda eſt, ſi conſideretur, vt definiens ſeorſim ab eodem Concilio: Et ſicut inſuper, ex hoc quod Eccleſia toto orbe diffuſa præfata gaudeat prærogatiua, non arguitur propterea ſuperfluum eſſe, quod Summus Pōtifex vna cum Concilio Generali gaudeat priuilegio infallibilitatis, vbi in

ali-

aliquo caſu illud conuocari neceſſe eſt; ita nec ſuperfluum, aut inconueniens; imo omnino neceſſariũ iudicari debet, quod Summus Pontifex pro tempore exiſtens gaudeat eodem priuilegio, vt in Eccleſia ſupremum fidei iudicem ordinarium, & ad manus habeamus, vbi aliquę fidei quæſtiones, aut controuerſiæ occurrunt dirimendæ.

Itaque ſicut, ſi Summi Pontifices nunquam ſoli, ſed ſemper ſimul cum Generali Concilio, aut hereſes damnaſſent, aut fidei definitiones edidiſſent, libenter aduerſarijs concederemus argumentum inde forſan efficax erui poſſe, ad probandum, quod illis ſeorſim à Cõcilio talia infallibiliter præſtandi priuilegium non conueniret, ſed tantùm cum illo; ita per oppoſitum fateri debent illud ipſis ſeorſim etiam cõpetere, ex vſu & praxi trium priorum Eccleſiæ ſæculorum, quibus Summi Pontifices citra vllum Concilium Generale, & hæreſes authoritatiuè condemnarunt, & plura fidei decreta ſtatuerunt. Lucius item Papa, & Martyr in epiſtola ad Galliæ, atque Hiſpaniæ Epiſcopos hæc habet verſus finem: *Hæc Sancta, & Apoſtolica, Mater omnium Eccleſiarum Chriſti, Eccleſia, quæ per Dei Omnipotentis gratiam, à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit; ſed vt in exordio normam fidei percepit, ab authoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata finetenus manet, ſecundum ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui diſcipulorum ſuorum principi in ſuis fatus eſt Euangelijs: Petre, inquiens, ecce Sathanas expetiuit, vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Conſideret itaque veſtra excellens prudentia, quã bonum ſit, perſiſtere in diſpenſatione nobis credita, & in fide recta, atque hæreticis & æmulis Chriſti repugnare, & nunquam à veritatis tramite declinare: quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides eſt, qui pro nobis mori non dubitauit, & proprio nos ſuo redemit ſanguine, fidem B. Petri nunquam defecturam promiſit, & confirmare eum fratres ſuos admonuit: quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores, confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitum. Quorum & puſillitas mea, licet impar & minima, pro ſuſcepto tamen, diuina dignatione, miniſterio, pediſſequa cupit exiſtere.*

Hoc eodem tertio ſæculo, ſub Stephano Papa & Martyre, cum Nouatianorum, & Cataphrygarum occaſione magna inter Epiſcopos agitaretur controuerſia: Nùm qui ab hæreticis baptizati erant, cum ad Catholicam Eccleſiã ſe conferrent, eſſent denuo baptizandi? pluresque illorum primum in Oriente partem affirmatiuam tenerent; deinde in Africa ipſemet, præclariſsimum eius lumen, D. Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus, prædeceſſoris Agrippini veſtigijs inſiſtens; tunc maximè enituit quanta in Petri ſucceſſore eſſet authoritas, quamque infallibile eius in quæſtionibus fidei iudicium; quandoquidem S. Stephanus Papa, nullis alijs fermè armis, quam maiorum traditione vallatus, cuius Sedes Romana fidelis ſemper, & inuicta cuſtos extitit, omnem Orientalium, & Occidentalium impetum ſuſtinuit Epiſcoporum, reddiditque prorſus inanem. Nam condemnata prius Iconienſi, deinde Carthaginenſi Synodo, ſtatuit, ritè ſemel ab hæreticis baptizatos, non eſſe iterum baptizandos veniẽtes ad Eccleſiam; cui ſtatuto omnes, qui pro hæreticis haberi noluerunt, tanquã certæ, & indubitatæ fidei definitioni, tam in Oriente, quàm in Occidente irrefragabiliter obedierũt. Imò de Cypriano ipſo, qui plus ſatis contra Stephanũ pro Anabaptiſmo pugnarat, ſcribit D. Auguſtinus epiſt. 48. ad Vincentium: *Non incongruenter exiſtimandum eſſe, quod ſuam correxerit ſententiam, & fortaſſe ſuppreſſum ſit ab eis, qui hoc errore nimium delectati ſunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt: quamquàm non deſint qui hoc Cyprianum prorſus non ſenſiſſe contendant, ſed ſub eius nomine à præſum-*

ſumptoribus atque mendacibus fuiſſe confictum. De his autem omnibus, cùm plures alij Patres mentionem faciant, quantoque præſertim ſtudio S. Stephanus in hac parte antiquorum Patrum traditiones cuſtodiēdas decreuerit; vnicum tamen placet audire huius veritatis teſtem Vincentium Lirinenſem contra hæreſes cap. 9. vbi planè admirabundus hæc ait: *Cum ergò vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquauerſū Sacerdotes pro ſuo quiſque ſtudio reniterentur; tunc beatæ memoriæ Papa Stephanus, Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, cum cæteris quidem collegis ſuis, ſed tamen præ cæteris reſtitit: dignum, vt opinor exiſtimans, ſi reliquos omnes tantùm fidei deuotione vinceret, quantùm loci authoritate ſuperabat. Denique in Epiſtola, quæ tunc ad Africam miſſa eſt, idem his verbis ſanxit: Nihil nouandum: niſi quod traditum eſt, &c.*

Sixtus Papa II. epiſt. 1. ad Gratum quemdam Epiſcopum; cum in principio dixiſſet: *Memor enim ſum, me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere, cuius à Domino noſtro Ieſu Chriſto eſt glorificata confeſſio, & cuius fides nullum vnquam fallit, ſed omnes quidem hæreſes deſtruit*; poſtea verſus medium ſubdit: *De cætero tuam moneo dilectionem, vt cunctos, quos errare cognoueris, ad Catholicam fidem, & ad vnitatem rectè credentium, conuertere ſtudeas, & tu nunquam ab Apoſtolico tramite recedas. Si autem te non audierint, & errantes, quod abſit, permanſerint, nobis eos manifeſtare, quam citius poteris nō tardes, vt Apoſtolica authoritate, aut cito ad Eccleſiam conuertantur, aut ab Eccleſia ſeparentur.* Quibus verbis rectè perpenſis, nihil melius ad intentum noſtrum; ſicut nec illis; quæ ſcribit Dionyſius Papa epiſt. 2. ad Seuerum Epiſcopum in principio: *Olim & ab initio tantam percepimus à B. Petro Apoſtolorum Principe fiduciam, vt habeamus authoritatem vniuerſali Eccleſiæ, auxiliante Domino, ſubuenire: & quicquid nociuum eſt, authoritate Apoſtolica corrigere & emendare*: & infra ſubdit: *Vnumquodque tunc ſalubriter completur officium, cum fuerit vnus, ad quem poſſit recurrere præpoſitus*. Quo attento, ſicut ex Euſebio lib. 7. c. 5. Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus ijſdem litteris, quibus de baptiſmate, etiam de Sabelliana hæreſi tunc oriente Sixtum monuit, iuxta antiquum Eccleſiæ morē; ita quoque Dionyſius Papa, in cauſa præfati Dionyſij Alexandrini (quem quaſi de fide non rectè ſentientem Pentapolitani quidam Epiſcopi ad ipſum detulerant) Romæ coegit Concilium, vbi cum ſuæ doctrinæ rationem reddere iuſſum, dijudicata tandem eius innocentia, abſoluit. Inſuper Sabellij hæreſim damnauit, editiſque commentarijs profligauit, mediam ac planè regiam ſternens viam, qua contrariæ illæ hæreſes, Sabellij ſcilicet & Arrij confutarentur. Paulum quoque Samoſatenum Antiochenum Epiſcopum hæreſiarchā affirmantem Chriſtum nō eſſe Deum, ſed hominem tantùm proſcripſit.

Felix Papa, & Martyr epiſt. 1. ad Paternum, vbi ius appellandi Romanum Pontificem aſſerit, nec non tertia ad Benignum Epiſcopum, in principio: *Suſcipientes fraternitatis tuæ epiſtolas, quibus me requiſiſti ſuper fidei documentis, quæ ab alijs habebantur aliter, quam rectæ fidei contineant Sacramenta, pro vt Dominus dedit, pro fraternitatis amore reſpondere non reſultauimus. Semper enim dubia, & maiora negotia, terminum ab hac Sancta Sede, à tempore Apoſtolorum, qui eam ſuis documentis inſtruxerunt, accipere conſueuerunt. Et ideò tu rectè feciſti, qui huius Sanctæ Sedis conſultis, te cæteroſque firmari, & inſtrui voluiſti*; Deindè verſus finem ait: *Hæc Sancta, & Apoſtolica mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, quæ per Dei Omnipotentis gratiam, à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquā erraſſe probatur, nec ab hæreticis nouitatibus deprauanda ſuccubuit: ſed vt in exordio normā fidei Chriſtianæ percepit ab authoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus illibata finetenùs manet, ſecundùm ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui ſuorum diſcipulorum principi, in ſuis fatus*

eſt

eſt Euangelys: Petre, inquiens, ecce Sathanas expetiuit, vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum; Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Hic etiam Pontifex inſiſtens prædeceſſoris veſtigijs, cum recens adhuc eſſet vulnus à Paulo Samoſateno inflictum Catholicæ veritati, necdum obducta cicatrix de errore Sabellij, vtrumque iterum condemnauit; itemque de filij Dei diuinitate, & humanitate, naturiſque duabus in vna perſona diſtinctis ad Maximum Epiſcopū Alexandrinum Dionyſij ſucceſſorem, ſcripſit epiſtolam; quæ licet exciderit, ſicut aliæ plurimæ Romanorum Pontificum, eius tamen breue fragmentum habetur in Concilio Chalcedonenſi act.1. nec non apud Cyrillum in ſua defenſione duodecim capitibus ſcripta; teſtatur etiam Vincentius Lirinenſis aduerſus hęreſ. cap. 42. in Concilio Epheſino inter alia teſtimonia Patrum lectam fuiſſe quoque epiſtolam Felicis Papę & Martyris. Eam autem fuiſſe Felicis Papę primi, & non alterius qui vixit ſub Conſtantio Imperatore, rectè probat Baronius tomo 2. ad annum Chriſti 273. nu. 13. contra aliquos contrarium tenentes, & ex hoc deceptos, quod tàm in Synodo Chalcedonēſi, quā apud Cyrillum poſt epiſtolam Iulij Papæ, attexatur fragmentum præfatę epiſtolę Felicis I. nulla temporum habita ratione, quę quod ad rem non pertineret in locis citatis prætermitti potuit; illam tamen Vincentius loco ſtatim citato obſeruauit, priorique loco Felicem nominauit, mox Iulium.

Idem ſupremum atque adeo infallibile fidei magiſterium, ſiue authoritatē in docendo Sedis Apoſtolicę metonymicè ſumptæ pro Summo in ea ſedente Pontifice Romano aſſerit S. Caius Papa & Martyr in epiſtola ad Felicem Epiſcopum. *Et quamuis ſonus eorum toto orbe diffuſus, & vſque ad fines orbis terræ verba eorum,* nimirum Apoſtolorum, *diſtenſa, dilectionis tuæ corda Chriſto probauerunt eſſe fidelia: tamen ſi quid ex his in Eccleſia, quæ tuæ gubernationi (Domino auxiliante) commiſſa eſt, necdum plena luce claruerit, ad eumdem fontem, de quo illa ſalutaris manarat lympha, recurritis, id eſt quod debita charitate ſumus amplexi: quia fiducialiter de his, vnde apud vos obſeruantiam eſſe dixiſtis ambiguam noſtra voluiſtis reſponſione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes, de ſingulis, quid iuxta Catholicam diſciplinam teneat Apoſtolicæ Sedis authoritas, ſubiectis aliquibus etiam Sanctarum capitulis regularum, te credimus inſtruendum.* Si autem Summus Pontifex infallibilem in rebus fidei ex Cathedra proponendis authoritatem abſolutè nō haberet, non eſſet vnde eius reſponſione firmarentur illum conſulentes in dubijs fidei, vt hic ait Caius; imo non eſſet cur ad illum fieret recurſus; quandoquidem de cæteris etiam Epiſcopis poteſt dici, quod habeant infallibilitatem conditionatam, hoc eſt, ſi iuxta Scripturam, & ſacras traditiones doceant, quodque eorum definitiones, vt potè nō temerè ſed de conſilio Coepiſcoporum factę, pręuijſque aliis diligentijs, moralem etiam certitudinem habeant; Igitur cum his nō obſtantibus ſemper ad Sedem Petri tanquam ad arcem veritatis in dubijs fidei quæſtionibus recurſum fuerit, dicendū eſt illam maiorem prę cęteris habere certitudinem in illis definiendis, fratribuſque confirmandis; quę alia eſſe non poteſt, quam infallibilitatis pręrogatiua diuinitus illi conceſſa, qua non poteſt non vera docere, nec non conformiter ad regulas fidei; omnis enim alia certitudo ad hanc inferior ęqualis eſt cęteris; nec excedit limites certitudinis moralis.

Tandem ex Patribus, ac Scriptoribus Eccleſiaſticis, qui hoc tertio floruerunt ſęculo, primùm adduci poſſent huius veritatis teſtes, omnes illi, ſuperius à nobis citati, qui Sedis Romanæ primatum agnouerunt; quatenus in illo fundari, implicitèque contineri, imò neceſſariò illi annecti videtur hoc, de quo agimus, priuilegium; ſpecialiùs tamen illud aſſeruere; Tertullianus lib. *de præſcri-*

ſcriptionibus cap.36. Habes Romam, vndè nobis quoque authoritas præſto eſt. Statu fœlix Eccleſia,cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Vbi per *totam doctrinam* tàm eius incorruptio, quàm firmitas intelligi debet;ſiuè quod Sedes Romana non minùs in docenda, quàm in ſeruanda tradita ſibi ab Apoſtolis doctrina fidelis ſemper fuerit. Origenes tractatu 1. in Mattheum ad illa verba; *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*. Cum enim hæ particulæ *aduerſus eam* videantur ambiguæ, & nùm ad petram, an verò ad Eccleſiam referri debeant? Reſpondet Origenes, *neque aduerſus Petram, ſuper quam Chriſtus ædificat Eccleſiam, neque aduerſus Eccleſiam portas inferi præualituras: quemadmodum nec via ſerpentis in petra poteſt inueniri, iuxta quod ſcriptum eſt in prouerbijs*. Vndè cùm hæc non Petro, vt particulari perſonæ, ſed vt vniuerſali Eccleſiæ paſtori, atque adeo eius in hac dignitate ſucceſſoribus dicta fuerint, concludendum eſt, nec eos etiam, quatenus Paſtores, aut Eccleſiæ fundamenta, vllatenus falſarum dogmatum ventis concuti, fideique erroribus in docēdo agitari poſſe.

Diuus Cyprianus Epiſtola 55. ad Cornelium paulo poſt initium: *Neque enim aliundè hæreſes obortæ ſunt, aut natæ ſunt ſchiſmata, quàm indè, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Chriſti cogitatur*. Similia habet in epiſtolis ad Rogatianum Epiſcopum, & Florentium Pupianum; libris item de vnitate Eccleſiæ, ac de zelo, & liuore; videturq; hunc loquendi modum, quem poſtea ſecutus eſt Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, deſumpſiſſe ex Sancto Ignatio in Epiſtola ad Philadelphienſes. *Vna eſt caro Domini Ieſu, & vnus ſanguis eius qui pro nobis effuſus eſt: vnus etiam panis pro omnibus confractus, vnus calix totius Eccleſiæ, & vnus Epiſcopus ſimul cum omnibus presbyteris, & diaconis*. Etſi autem Cyprianus alijs illis locis de ſe, & Epiſcopis omnibus loqui videatur, nempè quod omnes hęreſes ſuum habuerint principium ex contemptu Epiſcoporum, id eſt, ex ipſo ſchiſmate, quod à fortiori etiam debet intelligi de Summo Pontifice; attamen tùm hoc loco ex epiſtola Cornelij, tùm præſertim initio libri de vnitate Eccleſiæ, de illo ſolo loquitur; circumſtantiæque textus, quæ hoc arguunt, ſunt imprimis teſtimonia præmiſſa ex Deuter. cap.17. lib.1. Regum; Ioannis 18. & act. Apoſtolor. 23. quæ nonniſi in Summos Pontifices Iudæorum quadrare nemini dubium eſt, atque adeo aptius ad Summum Pontificem Romanum referuntur: Item quod loquatur de vno Sacerdote, ſeu vno Epiſcopo in Eccleſia qui iudex vice Chriſti exiſtat, quod idem eſt, ac eſſe Chriſti Vicarium; quæ appellatio nonniſi Romano Pontifici ſimpliciter competere poteſt; eamque Cyprianus pro eo ſolo vſurpat; quatenus ex Cathedra Petri, eiuſque præ ſingulis primatu, & monarchatu, vnitatem Sacerdotalem, nec non fidei, atque adeo in illa tradenda infallibilitatem, ſuam habere originem pluribus alijs locis docet: nam Epiſtola 27. ad lapſos, agens de prima eiuſmodi vnitatis inſtitutione hęc habet: *Dominus noſter Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens in Euangelio loquitur, & dicit Petro, Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam &c.* poſteà ſubiungit; *Indè per temporum & ſucceſſionum vices, Epiſcoporum ordinatio, & Eccleſiæ ratio decurrit, vt Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur; & omnis actus Eccleſiæ per eoſdem præpoſitos gubernetur*: Quod idem clarius adhuc docet epiſtola 40. *Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata. Aliud altare conſtitui, aut Sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare, & vnum Sacerdotiū, non poteſt. Quiſquis alibi collegerit, ſpargit*. Item citata iam epiſtola 55. ad Cornelium. *Poſt iſta adhuc inſuper pſeudoepiſcopo ſibi ab hæreticis conſtituto, nauigare audent, & ad Petri Cathedram, atque ad*

Digitized by Google

ad Eccleſiam principalem, vndè vnitas Sacerdotalis exorta eſt, à Schiſmaticis & prophanis litteras ferre, nec cogitare eos eſſe Romanos, quorum fides, Apoſtolo prædicante laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum. Eodem modo epiſtola 52. ad Antonianum tractans de aſſumptione Cornelij ad Epiſcopatum Romanum, *locum Fabiani*, cui ſucceſſit, *vocat locum Petri, & gradum Cathedræ Sacerdotalis.* Epiſtola etiam 76. ad Magnum: *Eccleſia*, inquit, *vna eſt, quæ vna & intus & foris eſſe non poteſt.* Vnde infert, *ſi apud Nouatianum eſt, apud Cornelium non fuit, ſi vero apud Cornelium fuit, qui Fabiano legitima ordinatione ſucceſſit, Nouatianus in Eccleſia nõ eſt.*

Eadem, ſed latius docet lib. de Vnitate Eccleſiæ non longè à principio. *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi, inquit, quia tu es Petrus, & ſuper iſtam Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Et tibi dabo claues regni cælorum, & quæ ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis. Et iterum eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit: Paſce oues meas. Super illum vnum ædificat Eccleſiam ſuã, & illi paſcendas mandat oues ſuas. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat & dicat: ſicut miſit me pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum, ſi cui remiſeritis peccata, remittentur illi; ſi cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnam Cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdẽ originem ab vno incipientem ſua authoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis, ſed exordium ab vnitate proficiſcitur. Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & Cathedra vna monſtretur?* & paulo poſt. *Hanc Eccleſiæ vnitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui cathedram Petri ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit; in Eccleſia ſe eſſe confidit?* En igitur quomodo glorioſiſſimus Martyr Cyprianus, in Cathedra Petri, Romaniſque Pontificibus, in ea poſt illum ſedentibus primatum agnouit; ab illa deindè originem vnitatis Sacerdotalis, ob dependentiam & vnionem, quam cæteri Epiſcopi, & Eccleſiæ prælati debent habere cùm Sede Apoſtolica, Romanoue Pontifice, tanquam membra cum ſupremo totius Eccleſiæ capite, & paſtore; tum denique ipſiuſmet Eccleſiæ, ſiue fidei vnitatem; ad quam, cum requiratur, quod ſuprema poteſtas determinandi infallibiliter res fidei ſit etiam tãtùm in vno; iure merito D. Cyprianus loco primùm citato ex epiſtola 55. ad Cornelium aſſeruit *non aliunde hæreſes obortas eſſe, aut nata ſchiſmata, quàm indè, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Chriſti cogitatur*; intelligendo per vnum Sacerdotem, ac vice Chriſti iudicem Romanum Pontificem Petri ſucceſſorem, à quo Eccleſia potiſſimum dicitur vna. Verum de hac ratione, pro eius infallibilitate, deſumpta ab vnitate, qua poſt Cyprianum toties illam inculcantem, D.Hieronymum, & alios inferius citandos, vtitur D.Thomas fuſius agemus infra cùm ipſo ſæculo 13. interim qui plura de Cypriani mente circa præſentem materiam videre voluerit, conſulat locis citatis, & alijs inſignem eius Scholiaſten Iacobum Pamelium S.Theol. Licent. Eccleſiæ Brugenſis Canonicum; Remundum Rufum contra Molinæum; & Alanum Copum dial.1. contra Magdeburgenſes cap.20.

At dicet aliquis; D. Cyprianus paſſim vocat Summum Pontificem Romanum collegam ſuum; igitur ſicut cæteri Epiſcopi non gaudent priuilegio infallibilitatis, ita nec Summus Pontifex eorum collega. Inſuper acerrimè pro Anabaptiſmo reſtitit S. Stephano Papæ, quod certè Sanctus Epiſcopus non feciſſet, ſi in eo priuilegium infallibilitatis, vt nos intendimus, agnouiſſet.

Reſpondetur ad primùm tàm iſtud collegæ nomen, quam alia eiuſmodi vt conſerui & confratris, quæ non ſolum

æqua-

æqualitatem, ſed plerumque etiam aliqualem inferioritatem ſignificare videtur, imponi poſſe Summis Pontificibus, ſub diuerſis reſpectibus, ſine vllo penitus præiudicio primatus eorum, aut priuilegij infallibilitatis in rebus fidei & religionis; Vndè ipſemet Cyprianus Epiſtola 4. S. Fabianum Pontificē & Martyrem, modo collegam, modo verò Prępoſitum nominat, vt potè qui cum coepiſcopus eſſet, poteſtate tamen in hierarchico Eccleſiaſtico ordine cæteris ille præpoſitus eſſet Epiſcopis. Præterquàm voce collegæ, non ſemper in ordine pares, ſed in miniſterio conſortes, Africani Epiſcopi conſueuerunt nominare; quippe qui presbyteros etiam reperiantur appellaſſe collegas, Concil. Carthag. 4. cap. 25. & multo frequentius Primates ipſos dixiſſe collegas, Epiſcopos ſibi ſubiectos; ibidem cap. 21. 22. 31.

Ad ſecundum dicitur primo, ita Cyprianum Stephano Papæ reſtitiſſe, vt tamen euentus rei Stephani probauerit infallibilitatem, Cypriani vero, & aliorum errorem. Secundò reſpondetur, eum qui agnoſcit in Summo Pontifice priuilegiū infallibilitatis in rebus fidei, dupliciter illi reſiſtere poſſe, vel antè, vel poſt earum definitionem; reſiſtentia primo modo non arguit in illam faciente dubiū de infallibilitate illius cui reſiſtitur, cùm præuiè ad definitiones fidei, debeant fieri multæ inquiſitiones, & diſputationes, quæ vix ſine aliqua ex parte alicuius reſiſtentia cōtingere poſſunt; ſecus autem ſi contumaciter illa fiat, rebus iam definitis; qua ratione D. Cyprianus nunquam reſtitit Stephano, vt enim iam ſupra notauimus ex D. Auguſtino epiſtola 48. ad Vincentium, etſi eum ſuam correxiſſe ſententiam nō inueniatur, non incongruenter tamen de tali viro exiſtimandum, quod correxerit, imò cùm S. Eccleſia tàm Occidētalis, quàm Orientalis diem natalem eius ſemper celebrare conſueuerit, omnino dicendum eſt eum poſt Stephani definitionem correxiſſe quod erraſſet, & in Eccleſiæ Catholicæ communicatione martyrium ſubijſſe; Primo igitur & non ſecundo modo Stephano reſtitit Cyprianus ſalua fidei integritate, nec non opinione de Stephani, & aliorum Pontificum Romanorum è Cathedra Petri loquentium infallibilitate; vndè Diuus Auguſtinus, qui cuncta, quæ eo tempore acciderunt ſcripta exactè peruidit teſtatur, nunquam pacē inter Cyprianum & Stephanum eſſe violatam, aut communicationem Eccleſiaſticam interciſam; licet fatendum ſit, Cyprianum in hac diſputatione, pro humanæ imbecillitatis, genijque Africani conditione plus æquo, & acrius, quam virum Sanctum decebat, contrariū ſe geſsiſse.

Quartum Sæculum ab anno Dom. 300. *ad* 400.

IN quarto ſęculo S. Marcellus Papa I. epiſtola 1. ad Epiſcopos Antiochenæ Prouinciæ explicans verba Chriſti Matth. 16. *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam*; hęc habet pro ſuprema atque adeò infallibili Romanæ Sedis authoritate in negotijs fidei & religionis. *Eius enim Sedes primitus apud vos fuit, quæ poſtea, iubente Domino, Romam translata eſt, cui adminiculante gratia diuina, hodierna præſidemus die. Nec ab eius diſpoſitione vos deuiare oportet, ad quam cuncta maiora Eccleſiaſtica negotia, diuina diſponente gratia, iuſſa ſunt referri, vt ab ea regulariter diſponantur, à qua ſumpſere principium*. Deinde paulo poſt ſubdit, *Apoſtolos eorumque ſucceſſores, inſpirante Domino conſtituiſſe, vt nulla Synodus fieret præter eiuſdem Sedis authoritatem &c.* Euſebius epiſtolam tertiam Epiſcopis Tuſciæ & Campaniæ directā ſic ad noſtrum intentum incipit: *Benedictus Dominus Deus noſter, qui per miſericordiam ſuam, Romanam Eccleſiam B. Petri Apoſtolorum principis Sacerdotio ditauit, vobiſque viam monſtrandam circa nos (propter vniuerſalem curam, quæ nobis eſt propter priuilegium eiuſdem Eccleſiæ) inuicem charitatis indulſit &c.*

Mel-

Melchiades in epiſtola ad omnes Hiſpaniæ Epiſcopos,de iudicijs Epiſcoporum maioribuſque cauſis ad Apoſtolicam Sedem deferendis, circa principium hęc habet: *Epiſcopos nolite iudicare, nolite condemnare abſque Sedis huius authoritate. Quod ſi feceritis, irrita erunt veſtra iudicia, & vos condemnabimini. Hoc enim priuilegium huic ſanctæ Sedi à temporibus Apoſtolorum ſtatutum eſt ſeruare, quod illæſum manet vſque in hodiernum diem. Epiſcopos ergò, quos ſibi dominus tanquam oculos elegit, & columnas Eccleſiæ eſſe voluit, quibus etiam ligandi, & ſoluendi dedit poteſtatem, ſuo iudicio reſeruauit, hocque priuilegium beato clauigero Petro ſua vice ſolummodo commiſit. Quod eius iuſtè prærogatiuũ ſuccreſcit Sedi, futuris hæreditandum atque tenendum temporibus, quoniam & inter beatos Apoſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt alijs præemineret, eorumque quæ ad querelam venirent, cauſas & interrogationes prudenter diſponeret. Quod Dei ordinatione taliter ordinatum eſſe credimus, ne omnes poſterorum cuncta ſibi vindicarent, ſed ſemper maiores cauſæ, ſicut ſunt Epiſcoporum, & potiorum curæ negotiorum, ad vnam beati principis Apoſtolorum Petri Sedem confluerent, vt indè ſuſcipiant finem iudiciorum, vndè acceperunt initium inſtitutionum, ne quandoque à ſuo diſcreparent capite.* Quibus nihil elegantius adduci poteſt, pro ſuprema, & vniuerſali finaliterque terminante potiora fidei negotia Summi Pontificis authoritate, ac propterea infallibili, hæc enim ſimul neceſſariò coniungi oſtendimus lib. 2. ſect. 6. nec aduerſarij negant.

Eidem veritati teſtimonium perhibet Marcus in Epiſtola ad Athanaſium, & Epiſcopos Aegypti vbi paulo poſt principium ait: *Et Sancta Romana Eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & Domino prouidente, & B. Petro Apoſtolo opem ferente, in futuro manebit, ſine vlla hæreticorum inſultatione, firma & immobilis omni tempore perſiſteret.* Deinde circa medium; *Hæc Sancta & Apoſtolica mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, quæ per omnipotentis Dei gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquã erraſſe probatur, nec hæreticorum nouitatibus deprauanda ſuccubuit, ſed vt in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab authoribus ſuis, Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata finetenus manet ſecundum ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem &c. qui fidem beati Petri non defecturam promiſit, & confirmare eum fratres ſuos admonuit. Quod Apoſtolicos Pontifices, meæ exiguitatis prædeceſſores, confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitũ: quorum & puſillitas mea, licet impar ſit, & infima, pro ſuſcepto tamen diuina dignatione miniſterio, pediſſequa cupit exiſtere.*

Iulius I. in epiſtola 1. & 2. ad Orientales Epiſcopos, Romanam Sedem primam vocat, & ad illam pertinere dicit iura conuocandi Generales Synodos, iudicandi Epiſcopos, & maiorum cauſarum deciſionem ad ſe reſeruandi; *Ipſa namque omnibus maior, & prælata eſt Eccleſyis, quæ non ſolummodo canonum & Sanctorum Patrum decretis, ſed Domini Saluatoris noſtri voce ſingularem obtinuit principatum. Tu es, inquit, Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam &c.* deinde circa finem eoſdem reprehendens Epiſcopos ob vſurpationis exceſſum ait: *in quam culpam nullo modo potuiſſetis incidere, ſi vndè conſecrationem honoris accipitis, indè legem totius obſeruantiæ ſumeretis: & B. Petri Apoſtoli ſedes, quæ vobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſet Eccleſiaſticæ magiſtra rationis &c.* Quod etiam repetit in reſcripto contra Orientales, pro Athanaſio, & cæteris quos ipſi damnauerant. Liberius quoque in reſcripto ad Athanaſiũ, & Aegyptiorum Epiſcopos ait: *Olim & ab initio tantam percepimus à B. Petro Apoſtolorum principe fiduciã, vt habeamus authoritatem pro vniuerſali Eccleſia, ad rectam defendendam fidem, quatenus nulli liceat ſtatum Sanctæ Eccleſiæ commouere, ad læſionem rectè credentium, abſque pe-*

riculo

riculo ſui honoris. Idem confirmant epiſtolæ Felicis II. ad Athanaſ. & cæteros Aegypti Epiſcopos; nec non Damaſi Papæ I. ſed potiſſimum tertia ad Stephanum Archiepiſcopum & ad Concilia Aphricæ; vbi hęc habet paulò poſt principium: *Scitis fratres chariſſimi, firmamentum à Deo fixum & immobile, atque titulum lucidiſſimum ſuorum Sacerdotum, id eſt, omnium Epiſcoporum, apoſtolicam Sedem eſſe conſtitutam, & verticem Eccleſiarum. Tu es enim, ſicut diuinum pronuntiat verbum veraciter, Petrus, & ſuper firmamentum tuum Eccleſia columna, qui Epiſcopi intelliguntur, confirmata ſunt: & tibi claues regni cælorum commiſi, atque ligare & ſoluere poteſtatem qua in cælis ſunt, & qua in terris, promulgaui. Tu prophanatorum hominum, & membrorum meorum, maximèque diſcipulorum meorum exiſtis vt princeps & doctor orthodoxa & immaculata fidei, cuius vice hodie, gratia Dei, legatione pro Chriſto fungimur, & omnes huius ſācta Sedis praſules eius vicem geſſerunt, gerunt & gerent. Ideo omnia, qua innotuiſtis, non licere mandarem, niſi vos tam pleniter inſtructos eſſe ſcirem, quod cuncta, ſuper quibus conſulitis, illicita eſſe, non dubitetis. Diſcutere namque Epiſcopos, & ſummas Eccleſiaſticorum negotiorū cauſas metropolitano, vnà cum omnibus ſuis comprouincialibus, ita vt nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negotijs licet: ſed definire eorum atque Eccleſiaſticarum ſummas querelas cauſarum, vel dānare Epiſcopos, abſque huius ſancta Sedis authoritate, minimè licet, quam omnes appellare, ſi neceſſe fuerit, & eius fulciri auxilio oportet. Nam, vt noſtis, Synodum ſine eius authoritate fieri, non eſt catholicum: nec Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore apoſtolica vocatione congregata, definitè damnari poteſt; neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, qua non ſunt fulta Apoſtolica authoritate.* In quinta vero Epiſtola idem Damaſus agens de Concilio Ariminenſi ait, *Patrum ſententia in Nicaa conſtituta, praiudicium aliquod fieri non potuiſſe per numerum Arimini congregatū, quando conſtat, neque Romanum Epiſcopum, cuius ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium, qui tantis annis epiſcopatum inuiolabiliter cuſtodiuit, neque alios talibus prabuiſſe conſenſum &c.*

Siricius epiſtola 1. ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum. *Directa ad deceſſorem noſtrum ſancta recordationis Damaſum, fraternitatis tua relatio, me iam in ſede ipſius conſtitutum (quia ſic dominus ordinauit) inuenit: quam cùm in conuentu fratrum ſolicitius legeremus, tāta inuenimus, qua reprehenſione & correctione ſunt digna, quanta optaremus laudanda cognoſcere. Et quia neceſſe erat, nos in eius laboribus curiſque ſuccedere, cui per Dei gratiam ſucceſſimus in honore, facto, vt oportebat, primitus mea prouectionis indicio, ad ſingula, pro vt Dominus adſpirare dignatus eſt, conſultationi tua reſponſum competens non negamus: quia pro officij noſtri conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas, quibus maior cunctis Chriſtiana religionis zelus incumbit. Portamus onera omnium qui grauantur: quin imo hac portat in nobis beatus Apoſtolus Petrus, qui nos in omnibus, vt confidimus, adminiſtrationis ſua protegit & tuetur haredes.* Deinde in epiſtola 3. ad vniuerſos Orthodoxos: *Quid in querelam veniat, tacere non licuit, ſed nobis loqui neceſſitas imperauit, dicente Propheta. Exalta vt tuba vocem tuam. Et cui omnium Eccleſiarum cura eſt, ſi diſſimulem, audiam, Domino dicente, Reijcitis mandatum Dei, vt traditiones veſtras ſtatuatis. Quid enim aliud eſt reijcere mandatum Dei, quàm priuato iudicio & humano conſilio nouis rebus conſtituendis liberius delectari?* Anaſtaſius in epiſtola ad omnes Germaniæ ac Burgundiæ Epiſcopos. *Exigit dilectio veſtra chariſſimi, vt ex authoritate Sedis Apoſtolica veſtris deberemus reſpondere cōſultis*; & poſtea ſub hac verborum forma reſpondet; *quod vt nullatenùs deinceps fieri ſinatis, Apoſtolica authoritate mandamus.*

Ad ſupremā Romani Pontificis authori-

thoritatem,eamque proinde in rebus fidei errandi periculo non obnoxiam facit, quod in Concilio Romano ſub Sylueſtro, poſt Conſtantinum baptizatum celebrato in Thermis Traiani, ſancitum fuerit: *Vt nemo diiudicet primam Sedem, quoniam omnes ſedes à prima ſede deſiderant temperari: neque quoque ab Auguſto,neque ab omni Clero; neque à Regibus, neque à populo Iudex iudicetur*: quem canonem poſtea citauit Nicolaus Papa aduerſus Michaelem Imperatorem, de quo redibit ſermo infra ſæculo 13.

Cùm in hoc etiam temporis interuallo,hoc eſt, iuxta probabiliorem ſententiam anno Domini 325. celebratum fuerit primum generale Concilium Nycænum; quod interpoſita eiuſdē S.Sylueſtri Papæ authoritate congregatum, poſtea verò petentibus ab illo eiuſdem Concilij patribus confirmationem eorū quæ decreta eſſent approbatum fuit; *id omnino prohibente*, vt ait Socrates lib.2. cap. 13. *canone Eccleſiaſtico, ne decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſijs ſancirentur*; ex tali Eccleſiæ canone,vel vſu, qui cum in nulla Synodo reperiatur ſancitus,dicendus eſt vti Apoſtolica inſtitutio, vel traditio ad poſteros iugi & inuiolabili obſeruatione deriuaſſe, clarè colligitur diuinitus cōceſſum ſucceſſoribus Petri infallibilitatis priuilegium, à quorum approbatione, & confirmatione etiam Oecumenica Concilia vltimatè ſuam habent firmitatem;Quod non ſolum eſt verū, in probabiliori ſententia illorum Theologorum, qui putāt Concilium generale etiam ritè congregatum errare poſſe antè confirmationē Pontificis, & ſine eius ſpeciali inſtructione; ita quod non habeat infallibilitatem non errandi independenter à tali confirmatione; ſed in oppoſita etiam ſententia; quatenus Concilium, quantùm eſt ex propria ratione Concilij, nō eſt vltima quo ad nos regula credendorum, ſi quidem per ſe non habet, quod omnes in eo concordent in ferenda ſententia; quo caſu certum eſt apud omnes poſſe eſſe obnoxium errori, & indigere conſequenter vlteriori Pontificis regulatione: Admiſſo igitur, quod in aliquo caſu Concilium errare non poſſit ante Summi Pontificis confirmationē, vbi videlicet vnanimis eſſet omnium ſententia nemine diſcrepante,quia tùnc Concilium repræſentaret vniuerſalem Eccleſiam, & authoritatiuè eſſet tota Eccleſia, etſi non entitatiuè, quæ,vt ſuperiori ſectione diximus, cum errare nō poſſit in credendo, inde ſi omnes Concilij Patres in vnam conſpirarent ſententiam de fide, certum eſt eos non erraturos: Attamen quia maior pars Eccleſiæ errare poteſt, & Concilium ex vi Concilij non ſemper habet,imo forte rarius, quod ex communi & concordi omniū ſententia procedat, ideò per ſe loquendo non eſt vltima fidei regula,ſed neceſſe eſt dari aliam, ſummū videlicet Pontificem, cuius vt eſt proprium Concilia generalia congregare, vbi exiſtit, ita & vltimam illis firmitatem dare.

Inſuper licet errare non poſſit Concilium generale,nihilominus cum in eo ſemper ſupponatur ſubordinatio ad Sūmum Pontificem tanquàm ad ſupremū Eccleſiæ caput, quam ſubordinationem ſi non haberet,non eſſet Concilium, ſed conciliabulum, ſicut Eccleſia toto orbe diffuſa ſine tali ſubordinatione vera Chriſti Eccleſia non eſſet, inde fit, ita illud errare non poſſe, vt id habeat ſuppoſita tali ſubordinatione, illaque ſtante, & non aliter; ac proinde vt illa ſubordinatio ſeruetur,neceſſe eſt quod ſicut Concilium iudicat, ita quoque Pontifex iudicet & confirmet, quemadmodum in omnibus cauſis ſubordinatis contingere videmus: quamuis enim homo generare poſſit alterū hominem tanquàm propria, & per ſe cauſa illius, attamen quia id nō habet niſi cum ſubordinatione ad Solē, neceſſe eſt quod Sol influat, nec ſuperfluit eius cauſalitas, dicunturque Sol & homo generare hominem.Sic etiam licet Eccleſia, vel eius repræſentatio, quæ eſt concilium errare non poſſit, id tamen illi conuenit, vt cauſæ ſubordinatæ;atque adeo ex influxu ſuperio-

ris cauſæ, qualis eſt ſummus Pontifex, non errabit; & illa ſubordinatione ſemel ablata, concilium legitimum amplius non erit, errareque conſequenter poterit.

Tandem ſi Concilium Generale errare non poſſet, abſque Pontificia confirmatione illi ſuam dante vltimam firmitatem, vel hoc haberet, quatenus ſuprema, & infallibilis determinandi res fidei authoritas eſſet in omnibus perſonis illud componentibus diuiſiuè, ita vt quilibet ſeorſim haberet huiuſcemodi authoritatem; vel quatenus eſſet in illis congregatis in vnum, id eſt in concilio, ſeu in illis copulatim; primùm dici nõ poteſt nullibi enim reperitur facta talis promiſſio, vt fuſius probabimus ſectione ſequenti; ſecundum autem licet ſit verum, ad hoc ipſum tamen, vt congregentur in vnum, neceſſaria eſt ſuprema aliqua poteſtas, & conſequenter ad cognoſcendum de illa re, ad quã congregat, eſſet enim magnum abſurdũ, quod ſupremus quis princeps haberet poteſtatẽ congregãdi ſuos inferiores ad pertractandũ aliquod magni momenti negotium, & ipſe nõ poſſet cognoſcere de eo, quod tractant, niſi tanquam vnus eorum, & non vt ſuperior confirmando, vel infirmando ea quæ tractant. Præſertim cùm hæc poteſtas congregandi concilia fundetur in poteſtate paſcendi, & confirmandi cęteros, ſicut dictum eſt Petro, *confirma fratres tuos*, non in vnitate perſonæ, ſed ſucceſſionis in eodem throno & regimine, ſi quidem congregatio iſta ordinatur ad rerum fidei confirmationem; igitur ad quem ex inſtitutione Chriſti pertinet congregare Eccleſiam, ad eumdem ex illa pertinere debet vltima approbatio, & confirmatio eorum, quę in illa, & ab illa quomodocumque ſanciuntur, nimirum ad Summum Pontificem Petri ſucceſſorem, vt ſic vnitas fidei & Eccleſiæ, quam in Petro commendatàm agnouit Cyprianus libro ſuperius citato de vnitate Eccleſiæ circa principium, nec non Diuus Auguſtinus lib. de paſtoribus cap. 13. perfectius conſeruaretur.

At quia multi occaſione canonis ſexti huius concilij, vbi ob ordinationes, quæ paſſim à Meletio per totum Aegyptum diuagante factæ fuerant, vetuit ſecundũ antiqua priuilegia Eccleſiæ Alexandrinæ, ne in Aegypto, Lybia, vel Pẽtapoli, aliquis ordinaretur Epiſcopus abſque ipſius Metropolitani ſcientia: quod etiam Sedi Antiochenæ veteri cõſuetudine debitum, voluit cuſtoditum: idque, vt ait: *Quoniam & Romano Epiſcopo hac eſſet conſuetudo*; quia, inquam, aliqui, hæretici vt Nilus, & alij occaſione horum verborum in præfato canone contentorum, non ſolùm Summi Pontificis infallibilitatem, ſed & primatum ſpiritualem, in quo illa fundatur, negare auſi ſunt, quaſi non à Chriſto Domino, primùm in Petro inſtitutus eſſet, ſed à Concilio Nicæno ſolùm emanaſſet vt Epiſcopus Romanus primatum quemdam inter omnes Epiſcopos haberet, vt inquit Nilus, & præſertim ius appellationum ad ipſum ex omni Eccleſia; ideo in hunc locum diſtulimus de huius canonis intelligentia paulò fuſius agere; primumque oſtendemus illum non facere peruerſos, quos intendunt aduerſarij ſenſus, deinde quis ſit verus, ac legitimus declarabimus.

Primùm igitur, quod ibi ſancta Synodus declarare noluerit, exęquatum ius Eccleſiæ Alexandrinæ cum Romana; quando ad id probandum aliæ teſtificationes iuraque deficerent, quæ c. 3. & ſequentibus huius ſectionis protulimus, facta ipſa ſatis clamant, dum conſtat ex dictis ſuperiori ſæculo Dionyſiũ Epiſcopum Alexandrinum ab Epiſcopis Lybiæ accuſatum apud Dionyſium Romanum Pontificem cauſam dixiſſe, in hoc verò Athanaſium eiuſdem Eccleſiæ Alexandrinæ Antiſtitem; & Arrianos, Romam à Iulio Papa, ad iudicium vocatos, æquè cauſam dixiſſe. Secundò abſurdius eſt, quod tunc inſtitutus fuerit Romanus primatus, aut patriarchatus, atque tres alij, nempè Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus; ipſaque Ro-

Romana Eccleſia ab eadem Synodo priuilegia quibus potitur ſit ſortita; Huius enim interpretationis aſſertores Theod. Balſamō in Nomoc.Photij, Nilus & alij, nō ſolùm ex dictis ſuperiori loco, ſed ab ipſis etiā canonis verbis apprimè refelluntur, dū Patres declarant, ſe id de quo agitur, ſecundum morem antiquum & vetuſtam traditionē decernere. Et quod ad ipſum Romanum Pontificē ſpectat, non ab aliqua Synodo, aut Eccleſiæ ordinatione, ſupremam illi in ipſam poteſtatem acceſſiſſe, ſed ſolùm eam, quam ab ipſo Chriſto Domino accepit, quæque conſequenter ei iure diuino conuenit, declaratam, & patefactam fuiſſe, cōſtat quoque tum ex huc vſque in hanc ſententiam dictis; tum ex epiſtola Nicolai inferius octauo ſęculo referenda ad Michaelem Imperatorem Romanæ Sedis eiuſque primatus acerbiſſimum hoſtem; tùm denique ex L. *inter claras* cap. de Summa Trinitate & Fide Catholica vbi ſic habetur; *Eccleſiam Romanam eſſe omnium Eccleſiarum caput, & Patrum regulæ, & Principum ſtatuta declarant*. Et Gloſſa explicans verba canonis *Dudū* 3. quæſt.6. quibus Iulius Pontifex ait, Cōcilia poteſtatem Romano Pontifici dediſſe, ita loquitur; *Sic ergo Concilia dederunt authoritatem Pontificibus, quod verū eſt ſecundariò, ſed ipſe Chriſtus principaliter*. Ex qua Patrum declaratione poteſtatis à Chriſto Sedi Romanæ principaliter conceſſæ, firmum pro noſtro intento eruitur argumentū, qui enim ipſa omnium Eccleſiarum caput ex Patrum regulis, & ſtatutis Principum legitimè declarari potuiſſet, niſi iam illi cōueniſſet? & quomodo iam conueniſſet, niſi à Chriſto vt inſtituta, ſic & collata fuiſſet.

Omnium autem abſurdiſſimè plurimi hæretici hodierni volunt Sacram Synodum ita definijſſe Eccleſiæ Romanæ ſiue Epiſcopi Romani iuriſdictionem, vt tantùm præeſſet ſuburbanis Eccleſijs. Huiuſmodi enim canonis interpretatio non tantùm ijſdem argumentis quibus ſupra claré confutatur, ſed etiam penitus aliena eſt ab omnibus omnino editionibus, tàm Chalcedonenſi & Dionyſiana, de quibus ſtatim, aliaque citata in Concilio ſexto Carthaginēſi, quam quę vulgatæ habentur in tomis Conciliorū, in quibus nulla prorſus eſt mentio Eccleſiarum ſubvrbanarum. At hoc nouantes Hæretici collegerunt ex Ruffino lib.1. cap.6. qui Nicænos Canones non leui præiudicio in compendiū redigens (homo alioquin imperitiæ, & nimis licentioſę in ſcribendo libertatis à S. Hieronymo, & alijs ſæpe redargutus) de canone ſextò ſic ait: *Vt apud Alexandriam & in vrbe Roma, vetuſta conſuetudo ſeruetur, vt vel ille Aegypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat*. Sed horum verborum nullus ſenſus elicitur, & ſunt alioqui contra canonem; in quo non legitur, *vt*, comparationem ſignificans, ſed *quoniam*, cauſam reddens cur debeat permanere antiquus ille mos in Aegypto: ac demum Ruffinus non tantum ſuburbanarum, ſed ſubvrbicariarum Eccleſiarum curam Romano Pontifici tribuit; cuius vocis longè eſt amplior ſignificatio; verum, cum de illa agere ſit extra præſens inſtitutum, poſſunt conſuli Card. Baronius tom. 3. Annalium; Cardinalis Perronius in Reſponſ. ad obiecta Regis Magnæ Brit. lib.1. cap.3. cap.32. & 33. Iacobus Gutherius, & Iacobus Sirmondus Galli; Hieronimus Aleander, & M. Antonius Capellus Itali; qui, vt notauit Illuſtriſſ. Spondanus tomo 1. Epitomes Annalium Baronij ad annum 325. num.36. in fine, varios adſtruentes verborū Ruffini ſenſus, & ad diuerſos Romani Pontificis muneris partes, & perſonas quas ſuſtinet aptantes, ſiue qua Prouinciam Romanā regit vt Metropolitanus, ſeu qua Italiā, vt Primas, vel Occidentem, vt Patriarcha; (non enim quæſtio eſt de peculiari ipſius vrbis Romę Epiſcopatu) apprimè oſtenderunt nullum eorum incommodare vniuerſali totius Eccleſiæ Catholicæ regimini, quod à Domino accepit in perſona Petri: qui quod Sedem Pontificalem Romæ conſtituit, fecit hoc qui-

dem quoniam vrbs Roma totius orbis Romani regina erat, ſed non vt ab ea authoritatem primatus acciperet; quo iam ante adeo in vniuerſum terrarum orbem inſignitus pro ſe ac ſucceſſoribus ſuis fuerat, vt nec imperij Romani quātumuis ampliſſimi terminis circumſcribi vel coarctari poſſet: qualem continuo vſu ſucceſſores eius Romanos Pontifices exercuiſſe, quæ hucuſque in huius tractatus decurſu diximus, ac deinceps dicemus, manifeſtè demonſtrant.

Igitur cum præfati canonis, ex varia translatione, & editione, ſenſus nōnihil redditus ſit obſcurus, indèque hæretici anſam errandi acceperint, priuſquam veritatem illius declaremus, ſtatuendum eſt quenam ſit melior; ſi autē in edendo ſinceritas, & in transferendo peritia quam maxima requiratur; nulla exquiri poteſt editio purior, quam quæ prolata eſt, & approbata in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi; nec translatio exactior, atque fidelior, quam quę elaborata eſt à Magno illo, ſed cognomento Exiguo Dionyſio, cuius eximiam in vtraque lingua peritiam Caſſiodorus inſtit. diuin. lect. cap. 13. dignis laudibus mirificè prædicauit. Porrò Concil. Chalcedon. Act. 16. ſic à Paſchaſino Apoſtolicæ Sedis Legato hic Canon recitatus eſt; *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit primatum: tenuit autem, & Aegyptus, vt Epiſcopus Alexandriæ omnium habeat poteſtatem, quoniam & Epiſcopo Romano hæc eſt conſuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia conſtitutus eſt, & in cæteris Prouincijs primatus habeant Eccleſiæ ciuitatū ampliorum*. Eademque fermè eſt, imò & liberior verſionis Dionyſij verborum complexio atque ſententia, cum ſic abſolutè habet. *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum; mos autem antiquus perduret in Aegypto*, &c. Quod autem in alijs Nicænorum Canonum editionibus deſint illa verba: *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum*; id inde Baronius, & alij credunt accidiſſe; quod ea non eſſe canonis, ſed titulus fuerit exiſtimatus; atque ideo prætermiſſus, quod deſiderarentur in reliquis canonibus affixi tituli. Sed perperam quidem: non enim cenſendus eſt ille titulus, ſed ipſius canonis eſſe verba: nam abſque eo exordiò redditur ſenſus planè obſcurus, ac mutilus. Denique Chalcedonenſe Concilium approbaſſe lectionem allatam ab Apoſtolicæ Sedis legato, ex eo datur intelligi, quod poſt eius recitationem ita interlocuti ſunt Patres. *Perpendimus omnem quidem primatum & honorem præcipuum, ſecundum canones antiquæ Romæ Archiepiſcopo conſeruari*.

Quapropter tàm ſecundum eam lectionem, quàm Dionyſij verſionem, Cardinales Bellarminus lib. de Summo Pontifice, & Baronius tom. 3. Annalium putant planiſſimum huius canonis ſenſum eſſe, vt ſignificet, ex Romanæ Eccleſię authoritate, quę ſemper habuit in vniuerſa Eccleſia primatum, Epiſcopum Alexandriæ omnium Eccleſiarum, quæ ſunt in Aegypto (cuius etiam appellatione cōtinebantur Lybia & Pentapolis) habere poteſtatem; quoniam ſic moris fuit Epiſcopo Romano illi concedere; ſiue quod Romanus Epiſcopus conſueuit per Alexandrinum Epiſcopum illas prouincias gubernare; vt pluribus probat Baronius loco citato.

Alter iſque, vt multis placet, germanior huius canonis ſenſus eſt, quod vbi in illo Alexandrinus Epiſcopus decernitur omnium per Aegyptum habere poteſtatem: *Sicut Romano Epiſcopo conſuetudo eſt*: non in primatu, aut ſuprema poteſtate cum Romano exęquatur, ſed determinatur in quas Eccleſias Alexandrinus Epiſcopus habeat Patriarchalem poteſtatem, ſcilicet iu omnes Eccleſias Aegypti: hæc enim cauſa tunc agebatur in concilio contra Meletium, nempè quænam Eccleſiæ deberent ſubeſſe Epiſcopo Alexandrino? & ita in eius fauorem lata eſt ſententia, vt ad omnes Aegypti Eccleſias eius Patriarchatus extenderetur, quoniam ea eſt conſuetudo Romani Epiſcopi, vt ſcilicet habeat poteſtatem Patriarchatus ſuper Eccleſias, vndè comparatio ſit quantùm ad hoc præ-

Digitized by Google

præciſè, quod eſt habere ius Patriarchatus firmum & certum; non autem quo ad modum habendi illum, ſcilicet quoad vniuerſalitatem poteſtatis ſuper omnes Eccleſias. Romanus enim Pontifex, præter ſummum totius orbis patriarchatum, vel melius Pontificatum, cuius beneficio in quoslibet Patriarchas ius habet, quatuor alijs fulget dignitatibus, prima, quod ſit Epiſcopus Romanus; ſecunda, quod Archiepiſcopus, vel Metropolitanus; tertia quod primas; & quarta quod Patriarcha, quatenus Epiſcopus, poteſtas eius Romano diſtrictu coercetur: vt Archiepiſcopus, vel Metropolitanus latius ſe extendit; ſic enim vicini, nec non ſuffraganei Epiſcopi S.R.E. Cardinales Eminentiſſimi, Oſtienſis, Portuenſis, Sabinenſis, Prænestinus, Tuſculanus, Albanenſis ei ſpecialius, quam reliqui totius orbis ſubijciuntur, quatenus verò Primas potiſſimum habet Italiam ſibi ſubiectam, plures autem alias prouincias, imo totum Occidentem vt Patriarcha; in his ergo quatuor parilis illi mos eſt cum Alexãdrino, & cæteris Patriarchis, pro vt nempè ſuis prouincijs, vt Patriarcha præeſt, & præeſſet ad modùm cæterorũ Patriarcharum; etiamſi ad apicem Apoſtolatus non eſſet euectus, & hoc ſolùm canon ille ſextus voluit, nõ autem quod in Summo Pontificatu quem à Chriſto Domino iure diuino accepit, æqualis ſit cæteris Patriarchis.

Et ni vno vel altero modo de Põtifice, vel vt Patriarcha, vel vt Summo Pontifice iſtud pro Alexandrino Patriarcha ſtatutum intelligatur, certè non apparet, quem huius canonis verba legitimum ſenſum habere poſſint. Secundę tamen explicationi potiſſimum fauet Nicolai I. authoritas epiſt. 8. vbi loquens de Nicæna Synodo ſic ait: *Si inſtituta Nicænæ Synodi diligenter inſpiciantur, inuenietur profectò quod Romanæ Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum, ſed potius ex eius forma quid Alexandrinæ Eccleſiæ tribueret particulariter ſumpſit exemplum*; ex his enim verbis videtur colligi, Nicænum canonem ab eo intellectum fuiſſe de parificatione Alexandrinæ Eccleſiæ cum Romana, quantum ad formam, & ius Patriarchatus, quod habeat ſibi ſubiectas Eccleſias ſicut Romana, differenti tamen modo, cum vna vniuerſalis ſit, alia particularis Eccleſia; fateor tamen præfata verba, non ita eſſe ſecundæ explicationi affixa, quin etiam priori percommodè applicari poſſint, ita vt ſignificent S.Synodum Nicænam pro poteſtate, & iuriſdictione Patriarchæ Alexandrini determinanda ſumpſiſſe exemplum ex Romanæ Eccleſiæ forma; quatenus in hoc obſeruari voluit formã, quam iam Summus Pontifex, vel edicto vel in praxi obſeruarat, aut obſeruandã præſcripſerat. Tantùm pro inſtituti noſtri ratione, de intelligentia Canonis VI. Nicænæ Synodi, nunc ad intentum redeamus.

Pro infallibili Romanæ Sedis in rebus fidei magiſterio, inſigne Aegyptiorum Pontificum teſtimonium habemus in epiſtola ab illis in Sãcta Synodo Alexandrina congregatis ſcripta ad Summũ Pontificem Felicem, de infeſtationibus Arrianorum. *Ideo Pater Beatiſsimè, quia ſemper anteceſſores noſtri, & nos à veſtra Apoſtolica Sancta Sede auxilium hauſimus & noſtri vos curam habere agnouimus, præfatam Apoſtolicam & ſummam expetimus iuxta canonum decreta Sedem, vt inde auxilium capiamus, vnde prædeceſſores noſtri ordinationes, & dogmata atque ſubleuationes ceperunt*; deindè paulò inferius; *Ipſa enim firmamentum à Deo fixum & immobile percepit, quoniam ipſam formam vniuerſorum titulorum lucidiſsimã Dominus Ieſus Chriſtus veſtram Apoſtolicam conſtituit Sedem. Ipſa eſt enim facer vertex, in quo omnes Eccleſiæ vertuntur, ſuſtentantur, releuantur. Et ſicut in Chriſto Chriſtiani, & in petra, id eſt Chriſto; Petrus, Petri renouantur Eccleſiæ.* Legendum videtur, & ſicut in Chriſto Chriſtiani, ita & in Petra, id eſt Petro renouantur Eccleſiæ, vt ſit ſenſus, Romanæ Eccleſiæ Pontificem, ſi quid in cæteris Eccleſijs vitiatum, aut deprauatum ſit,

ſupre-

ſuprema ſua, & infallibili authoritate, & poſſe & debere corrigere. *Tu es enim, ſicut diuinum veraciter teſtatur eloquium, Petrus, & ſuper fundamentum tuum, Eccleſiæ columnæ, id eſt Epiſcopi, qui Eccleſiã ſuſtinere, & proprijs humeris portare debent, tibi ſunt confirmatæ, tibique claues regni cælorum commiſit, atque ligare, & ſoluere poteſtatiuè, quæ in terra, & quæ in cælis ſunt, promulgauit. Tu prophanarum hæreſeum, & impetitorum, atque omnium infeſtantium depoſitor, vt princeps & doctor, caputque omnis Orthodoxæ doctrinæ, & immaculatæ fidei exiſtis.*

Huic præclaro Athanaſij, cæterorumque Aegyptiorum, Thebaidorum & Lybiorum Epiſcoporum teſtimonio accedit aliud Stephani Archiepiſcopi, & trium Conciliorum Aphricæ in epiſtola ad Damaſum Papam de priuilegio Romanæ Sedis. *Notum*, inquiunt, *facimus. veſtræ Beatitudini, quod quidam fratres in confinio nobis poſiti, quoſdam fratres noſtros, venerabiles videlicet Epiſcopos, vobis inconſultis, à proprio deijciunt gradu, vel deijcere moliuntur, cùm veſtræ Sedi, Epiſcoporum iudicia, & Summorum finem negotiorum Eccleſiaſticorũ, in honore Beatiſſimi Petri, Patrum decreta omniũ, cunctam reſeruauere ſententiam, inquirendi reuerentia de Dei rebus, quas omni cura, & ſolicitudine obſeruare debemus. Maximè verò iuſtè debent ab ipſo præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius vetuſta ſolicitudo eſt, tam mala damnare, quàm releuare laudanda. Antiquis enim regulis cenſitum eſt, vt quicquid horum quamuis in remotis, vel in longinquo poſitis, ageretur prouincijs, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam almæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum, vt eius authoritate, iuxta quod fuiſſet pronuntiatum firmaretur*; Quibus profectò nihil elegantius pro infalibilitatis priuilegio Summo Pontifici Romano diuinitus conceſſo in definiendis rebus fidei, & religionis; ſi enim illo carere exiſtimatus fuiſſet, non eſſet cur propter eas, ad ipſum finalis recurſus ſemper habitus fuiſſet; non ex alicuius Synodi authoritate, niſi declaratiuè, ſed ex Eccleſiæ regula, & praxi omnibus Synodis antiquiore, quęque proceſsit ex ipſa Apoſtolorum traditione, imo ex authoritate ab ipſo Chriſto Domino tributa Petro, & ſucceſſoribus eius: cum conſtet Eccleſiam vnam eſſe; & eamdem eſſe nunc, quæ fuit ab initio; vna autem & eadem eſſe non poſſet; ſi eadem forma regiminis, eademque authoritas in illud tenentibus non maneret; igitur ea ratione, qua ob huiuſmodi vnitatem voluit Deus, quod ſupremus Eccleſiæ Paſtoratus ad Petri ſucceſſores tranſiret, neque in ſolo Diuo Petro abſolueretur; fatendum quoque nobis eſt, promiſsiones Chriſti pro infallibilitatis priuilegio ad eoſdẽ tranſijſſe.

Quæ etiam in ſecunda Sancta Synodo Oecumenica Cõſtantinopoli aduerſus Macedonium, & alios negantes diuinitatem Spiritus Sancti congregata, ſub huius ſæculi finem, anno videlicet Domini 381. Damaſi verò Papæ 15. acta ſunt, non obſcurè ſupremum Summi Pontificis Romani in rebus fidei magiſterium arguunt; Primum quod hæc Synodus iam ipſius præcepto, & authoritate Conſtantinopolim vocata & congregata ibidem perfici potuerit; quemadmodum teſtantur acta Sextæ Synodi Act. 18. his verbis: *Macedonius Spiritus negabat Deitatem, & Dominum, eumque conſeruum prædicabat: ſed maximus Theodoſius Imperator, & Damaſus fidei Adamas obſtiterunt*: Quatenus Damaſus, non ſolùm hanc Macedonij & Eunomij hæreſim prius damnauerat, vt patet ex eius epiſtolis: *Sed hanc inſuper de eorum damnatione ſententiam confirmari præcepit in Sancta ſecunda Synodo, quæ præcepto & authoritate eius apud Conſtantinopolim celebrata eſt*; vt habent vetera Romanæ Eccleſiæ monumenta, quibus res geſtæ Damaſi deſcribuntur, relata à Baronio tomo 4. Annallum; vbi rectè de his dubitari non poſſe affirmat; cum conſtet abſque authoritate Romani Pontificis eiuſmodi Synodos congregare minimè licuiſſe; cuiùs quidem veteris obſeruan-

tiæ

tiæ probatum antiquitus vſum, Lucentius Apoſtolicæ Sedis Vicarius in Concilio Chalcedonenſi libera voce his verbis teſtatus eſt Act.1. *Iudicij ſui ipſum*, nempè Dioſcorum, *neceſſe eſt reddere rationem; quia cum nec perſonam iudicandi haberet, ſubrepſit; & Synodum auſus eſt facere ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ; quod ritè nunquam factum eſt, nec fieri licuit*, ita ipſe; ſed de his eſſe regulas Eccleſiaſticas & Patrum inſtituta, Paſchaſinus legatus addit; vt ſæculo ſequenti videbimus. Teſtatur & ipſe Damaſus locis ſuperius citatis, nec non Socrates, & Sozomenus.

Secundò potiſsimum ad noſtrum intentum facit, quod vt huius Synodi canon quintus ſignificat, Patribus de fide tractaturis exhibitum fuerit volumen Occidentalium; per quod volumen nihil aliud intelligitur, vt loco citato demonſtrat Baronius, quàm profeſſio illa fidei à Damaſo ex Concilio Romano ſcripta ad Paulinum Epiſcopum, non Theſſalonicenſem, vt ait Theodoretus lib. 5. cap. 11. ſed Antiochenum, quæ continet anathematiſmos aduerſus omnes hæreſes tunc temporis Orientalem Eccleſiam infeſtantes; inde enim elicitã eſſe pleniſſimam de Spiritus Sancti diuinitate aſſertionem in Symbolo in hac Synodo inſtituto collocatã, omnes qui eam legent intelligent: vt non mirum ſit, ſi de his quæ ad fidem ſpectant, Damaſus Oecumenicam hanc voluerit Synodum nominari, in qua quid Occidẽs quid Oriens, quid vniuerſa demum Catholica Eccleſia, ipſeque præſertim Romanus Pontifex, ſupremum eius caput & Magiſter, de Spiritu Sancto ſentiendum eſſet, paribus votis, vnaque ſententia ediderunt. Tertiò, quod hæc eadem Synodus confirmata fuerit ab eodem Damaſo, vt refert Photius in libello de ſeptem Synodis; quod tamen intelligendum eſſe in his, quæ ſpectant ad fidem Catholicam, clariſsimè colligitur ex Gregorio Magno lib.6. epiſtol. ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum; Quod autem adeo ſtudioſè eadem Synodus expoſtularit à Theodoſio Imperatore ſtatuta in ea confirmari, atque ſigillo muniri; id quidem prudenter, nec alio fine, quam vt eo modo ſibi fidem Imperatoris ſtabilem duraturam oppignerarent: vt porè qui experti eſſent Valentem Imperatorem in deterius eſſe mutatum; cum tantùm roboris & firmitatis duntaxat quælibet Synodus conſequi ſoleat, quantùm eidem authoritatis impertit ſola Romana Eccleſia, ipſa Apoſtolica Sedes. Quartò tandem & vltimò, ſiue huius Synodi canoni 4. alibi 5. hæc fuerint ab ea adiecta: *Conſtantinopolitanus tamẽ Epiſcopus obtineto præcipuum honorem & dignitatem ſecundum Epiſcopum Romanum, ideò quod Conſtantinopolis noua Roma eſt*; ſiue non, quod verius eſt, vt pluribus oſtendit Cardinalis Baronius; eo tamen adhuc admiſſo inde mitificè commendatur tam primatus Summi Pontificis Romani, quam ſuprema eius authoritas in rebus fidei, & Religionis, ſiue Eccleſiaſticis; ſic enim in illo canone vnum ſupponitur, & aliud ſtatuitur. Supponitur quidem Summũ Pontificem habere primatum in Eccleſia non ſolùm ratione politici ordinis, ſiue quo ad aliquem externum ſplendorem, & honorem, ſed etiam regiminis, & gubernationis vniuerſalis Eccleſiæ; ſtatuitur autem quod Conſtantinopolitanus Epiſcopus primas poſt illum obtineat præ cæteris Patriarchis; quæ ſecunda pars huius canonis, cum multis temporibus recepta non ſit, vt conſtat ex Leone Papa epiſt. ad Anatolium c.2. & ex duabus ſequentibus ad Marcianũ, & Pulcheriam Auguſtos; ex Gregorio loco citato, Nicolao I. epiſtolis ad Michaelem Imperat. & ad Phocium; Leone Nono in Apologia contra Michael. & Leonem cap.9. hæc etiam ſupremam Romanæ Sedis authoritatem oſtendit in rebus Eccleſiaſticis; ideo enim ſtatutum illud, neque tunc, neque poſt multa tempora vim habuit, quia Romana Sedes illud non probauit, quando verò illa conſenſit, habere cæpit effectum, vt conſtat ex Innocent. III. cum Concilio

lio

Digitized by Google

lio Lateranenſi cap. *Antiqua* de priuilegijs.

Hoc idem probat, quod cùm S. Damaſus Pontificatus anno 16. iterũ aliud Concilium Romæ celebrandum conuocaſſet, atque ad illud Orientales Epiſcopos inuitaſſet, illuc venire non recuſarunt illi Epiſcopi, qui anno ſuperiori interfuerant Conſtantinopolitano Concilio, ſub prætextu quod in Romano Pontifice ſupremam congregandi, confirmandique Concilia authoritatem non agnoſcerent; ſed ne ex eorum abſentia maximam iacturam paterentur Orientales Eccleſiæ; qua de cauſa aliud pariter Concilium Conſtantinopoli celebrarunt (aduocato etiam Gregorio Nazianzeno, qui tamen venire noluit) vnde legatos Romam miſerunt, qui communionem Eccleſiarum Orientalium cum Occidentalibus ſtabilirent. Porro in hoc Concilio Romæ celebrato ex Epiſcopis diuerſarum Prouinciarum, nempe Oriẽtis, aliarumque Catholici orbis regionum, iuxta collectionem Creſconianã nobili antiquitate venerandam, poſt deſcriptos anathematiſmos, & allatas diuinarum Scripturarũ authoritates, eiuſmodi de ſedium Patriarchalium prærogatiua editum habetur decretum. *Poſt has omnes Propheticas & Euangelicas & Apoſtolicas, quas ſuperius deprompſimus, Scripturas, quibus Eccleſia Catholica per gratiam Dei fundata eſt; etiam intimandum putauimus, quod quamuis per orbem Catholicæ diffuſa Eccleſia quaſi vnus thalamus Chriſti ſit: Sancta tamen Romana Eccleſia nonnullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſijs prælata eſt: ſed & Euangelica voce Domini Saluatoris noſtri primatum obtinuit: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam:* &c. *Eſt ergo prima Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia non habens maculam, neque rugam, neque aliquid huiuſmodi.*

Tandem omnes ferè, melioriſque notæ Patres, qui in hoc quarto vixere ſæculo, hanc eamdem Summi Pontificis prærogatiuam non errandi in rebus fidei, vbi ex Cathedra loquitur, conteſtantur: Athanaſius, & Epiſc. Aegypti in Epiſtola ad Marcum, etſi enim Baronius putet illam eſſe dubiæ fidei, nihilominus plures alij eam habent pro legitima; vbi inter alia dicunt: *Optamus, vt à veſtra ſanctæ Sedis Eccleſiæ authoritate, quæ eſt mater, & caput omnium Eccleſiarum, ea ad correctionem, & recreationem fidelium Orthodoxorum percipere per præſentes legatos mereamur, quatenus veſtra fulti authoritate, veſtriſque precibus roborati, illæſi à memoratis æmulis Sanctæ Dei Eccleſiæ & noſtris, euadere nobiſque commiſſos eruere valeamus. Verè nouimus Apoſtolatus veſtri cor gratia Sancti Spiritus in tantum eſſe accenſum, vt omnibus oppreſſis ſuccurratis, quanto magis nobis, qui, licet exigui ordinis, tamen veſtri ſumus, vobiſque obedientes, cum omnibus nobis commiſſis, & ſumus, & ſemper eſſe volumus? Ideo decet & oportet vos nobis hæc, & alia, quæ neceſſaria iuxta ſapientiam quam vobis præſtitit Altiſſimus, eſſe cognoueritis, abſque tarditate præſtare*; tali enim loquendi modo manifeſtè ſupponunt, ſanam & integrã fidem in Romano Pontifice tunc fuiſſe, & præterea in illo eſſe authoritatem ad corrigendũ hęreticos, & fideles in vera fide cõfirmandos, quod abſq; infallibilitatis priuilegio pręſtari nõ poteſt. Similia etiã docet idem Athanaſ. in Epiſt. ad Felicẽ II. ſuperius citata tomo 1. Concil. Eaque ſatis confirmat, quandò pręfatæ deeſſent Epiſtolę, quod & ipſe Romam citatus à Iulio tanquam reus cauſam dicturus illuc continuo cõuolauerit; quippe qui ſciret cauſas Eccleſiaſticas ibi finaliter à Summo Pontifice Romano terminari debere, tanquàm à ſupremo earum iudice.

In huius æquè probationem facit, quod D. Baſilius ad eumdem Athanaſium ſcribit Epiſtola 52. de legatione Romam mittenda, & Roma poſtea ad Orientalem Eccleſiam deleganda, his verbis: *Viſum eſt autem mihi conſentaneum, vt ſcribatur Epiſcopo Romæ, vt quæ hic geruntur conſideret, detque conſilium; Et quoniam difficile eſt, vt communi ac Synodico*

nodico decreto aliqui illinc mittantur: ipſe ſua authoritate in iſta cauſa vſus, viros eligas ad ferendas quidem itineris moleſtias Idoneos, verùm iuxta ad hoc quoque accommodatos, vt manſuetudine & facilitate ingenij eos qui diſtorti & obliqui apud nos ſunt, corrigant, aptè ac diſpenſatoriè ſermonem attemperantes; omniaque ſecum habentes, quæ Arimini ad neceſſariam ſolutionem geſtorum illic facta ſunt: En quomodo Baſilius agnoſcens immenſæ cladi maximæque Orientis ruinæ impares eſſe vires Athanaſij, iudicat neceſſario requirendum eſſe Pontificis omnium maximi, nempe Epiſcopi Romani, pro ſuprema & infallibili, quam habet in rebus fidei & religionis authoritate ſubſidium, à quo dirigerentur legati in Orientem, qui nutantia roborarent, proſtrata erigerent; quique nomine ipſius Ariminenſe Concilium irritarent; pro vt etiam Damaſus in Epiſtola ad Epiſcopos Illyrij illud reprobauit; & D. Gregorius lib. 4. Epiſt. 34. ex dicendis infra. Item epiſtola data Sabino Diacono ad Pontificem Romanum. *Reuera dignum eſt illa excellentiſſima voce, quæ te beatum prædicauit, quod pietati tuæ donatum à Domino eſt, vt quod adulterinum eſt à legitimo ac puro diſcernas, ac fidem Patrum ſine ſubtractione vlla prædices.*

Inſuper quod idem Baſilius vnà cũ alijs Orthodoxis Orientis Epiſcopis, legatos ad Damaſum & cæteros Occidentis Epiſcopos pluries miſerit, nec non etiam litteras ſcripſerit; quibus licet deſit germana inſcriptio, ſed tantùm ad Occidentales titulus ponatur, eas tamẽ primo loco ad ipſum Damaſum Romanum Pontificem eſſe conſcriptas, quæ ſtatim dicta ſunt ex epiſtola ad Athanaſium clarè oſtendunt, pluribuſque inſuper demonſtrat Card. Baronius tomo 4. Annalium ad ann. Dom. 372. Satis indè colligitur, quanti fecerit in rebus fidei & religionis Romanæ Sedis authoritatem; vndè quod illa detrectante varias ob cauſas legatos in Orientem mittere, ſuppetias ferre, atque demum Pacificas litteras reddere, idem Baſilius epiſt. 10. ad Gregorium Nyſſenum, eam faſtus & ignorantiæ, nec non etiam hæreſeos inſimularit; veniam puto illi concedẽt, non autem cum Nouatoribus indè calumniandi anſam ſument, Occidentales omnes, ac potiſſimum ipſum Romanum Pontificem tanquam veritatis deſertores; qui ſanctiſſimis etiam viris afflictis animo, ærumnis preſſis, oppreſſiſque denſa moleſtiarum caligine nonnulla interdum verba exorbitantia excidere conſiderabunt: eoque facilius ita rem in D. Baſilio maximè pio, maximè ſancto ſe habuiſſe, ſuæ ipſius ad Occidentales datæ poſt hęc litteræ, quibus nullæ officioſiores, animoque ſubmiſſiori à quouis ſcribi potuerunt, apertè demonſtrant: Cum enim vetus illa inter Orientales, & Occidentales controuerſia de vocibus, ſubſtantia & ſubſiſtentia, ſiue hypoſtaſi & perſona, ob quam Baſilius epiſtola citata Occidentales in crimen hæreſis adduxerat, terminata fuiſſet, nomen videlicet hypoſtaſis, æquè ac perſona, à Latinis omnibus intrepidè ſecureque vſurpari poſſe, tantùm abeſt vt Baſilius Damaſum cæteroſque Occidẽtales Epiſcopos cum ipſo ſentientes hæreſis ſuſpectos habuerit, vt eos ſolos puriores remanſiſſe prędicet Orthodoxos, vltimis litteris ad ipſos anno ſequenti 373. datis, in quibus hęc verba leguntur: *Cunctis mortalibus prædicamini, quod in fide illibati permaneatis, & Apoſtolicũ depoſitum illæſum ſeruetis: non ſic habent res noſtræ &c.* Epiſtola 1. in addit.

Hanc quoque ſupremam Romani Pontificis authoritatem in rebus fidei agnouit Gregorius Nazianzenus, dum orat. 23. in laudem Heronis commemorat Petrum Alexandrinũ Athanaſij ſucceſſorem à ſede ſua pulſum à Lucio Ariano ad Romanum Pontificem Damaſum confugiſſe; Oratione verò 52. quæ eſt 2. ad Cledonium, quod inſimulatus de communione cum Vitali Apollinaris ſectatore, non alia ſe excuſet ratione, niſi quod Romæ, vbi ſuam occultauerat hereſim, ſuſceptus à Damaſo fuiſſet, eiuſque cauſa delegata ad Paulinum Epi-

Digitized by Google

Epiſcopum Antiochenum, vt patet ex Epiſtola Damaſi ad eumdem, qui deinde præfati Vitalis fraude detecta, eum ab Eccleſiæ cætu abdicauit; libellumque ab eo editum cum anathematiſmo deleuit; ſatis inquam, indè colligitur eũ ſupremam Pontificis authoritatem recognouiſſe in diiudicandis rebus ad fidem ſpectantibus, quodque propterea res ab eo ſemel in hac materia approbatæ, approbrari, improbatæ vero, improbari ac reijci deberēt à veris Orthodoxis: ſicut etiam ex hoc, quod Oriente ab Occidente diuiſo, citra tamē ſchiſma, ob Meletium, atque Paulinum Catholicos Epiſcopos Antiochenos, ſtudētibus Orientalibus Meletio; Paulino autem, quem creauerat Lucifer Calaritanus, fauentibus Aegypti Epiſcopis, & omnibus cum Damaſo Occidentalibus, conſtanter iſtis adhęſerit. Denique in Carmine de vita ſua id expreſsè docet, vbi ait: *Vetus Roma ab antiquis temporibus habet rectam fidem, & ſemper eam retinet, ſicut decet vrbem, quæ toti orbi præſidet, ſemper de Deo integram fidem habet.* Diuus Ambroſius in oratione de obitu Satyri fratris ſui, prudentiam eius laudans ait; *Aduocauit ad ſe Epiſcopum, neque vllam veram putauit, niſi veræ fidei gratiā; percunctatuſque ex eo eſt, vtrumnam cum Epiſcopis Catholicis, hoc eſt cum Romana Eccleſia conueniret.* Non alia de cauſa, niſi quia ipſa ratione ſucceſſoris Petri in ea ſedentis eſt taliter regula fidei infallibilis, vt fides Catholica, & Romana non ponant in numero, idemque ſit vniri cum Eccleſia, vel Sede Romana, ac cùm Catholica. Et lib. 1. Epiſtol. in 4. ad Imperat. agens de vitandis Arrianis; *Quomodo*, inquit, *fieri poteſt, vt eum, quem ſocietati eorum inſertum vidimus, non etiam aſſertorem perfidiæ iudicemus. Quid etiam ſi defuiſſet? tamen totius orbis Romani caput Romanā Eccleſiam, atque illam ſacroſanctam Apoſtolorum fidem ne turbari ſineret, obſecrāda fores clementia veſtra, inde enim in omnes veneranda communionis iura diman ant &c.* Eiuſdem libri Epiſtola 7. ad Siricium Papam, qui prius Eccleſiæ Mediolanenſi ſcripſerat aduerſus Iouinianum hæreticum, eiuſque ſocios, ab Eccleſiæ vnitate remouendos, Ambroſius vnà cum cæteris Epiſcopis, reſpondet: *Recognouimus literis Sanctitatis tuæ boni paſtoris excubias, qui diligenter commiſsā tibi tannā ſerues, & pia ſollicitudine Chriſti ouile cuſtodias, dignus quem oues Domini audiant & ſequantur. Et ideo quia noſti ouiculas Chriſti, Lupos facilè deprehendis, & occurris quaſi prouidus paſtor, ne iſti morſibus perfidiæ ſuæ, feralique vlulatu Dominicum ouile diſpergant.* Deinde paulò inferius; *Sed ſi doctrinis non creditur Sacerdotum, credatur oraculis Chriſti, credatur monitis Angelorum dicentiū, Quia non eſt impoſſibile Deo omne verbū: credatur Symbolo Apoſtolorum, quod Eccleſia Romana intemeratum ſemper cuſtodit, & ſeruat*; vtique ob ſingulare infallibilitatis priuilegium Summi Pontificis in ea ſedentis, ad quem tanquam ad ſupremum Eccleſiæ paſtorem, cuſtodem & iudicem depoſitum fidei ſeruare, reſque in illa dubias definire pertinet; Indè idē Ambroſius epiſtola 9. ad Theophylum Alexandrinum, cui contentionis de epiſcopatu Antiochiæ inter Flauianum & Euagrium cauſa à Capuana Synodo cōmiſſa erat, quærentem quid eſſet agendum, quia Flauianus ad Imperatorem confugerat, Flauianum grauiter culpās, reſpondet, vt ipſe quod pacis & vnionis eſt decernat, & ad Romanā referat Eccleſiam, vt quod ab ea fuerit comprobatum, omnes læti ſuſcipiant: *Sanè*, inquit, *referendum arbitramur ad Sanctum fratrem noſtrum Romanæ Sacerdotem Eccleſiæ, quoniam præſumimus ea te iudicaturum, quæ etiam illi diſplicere nequeant.* Et infra. *Vt nos quoque accepta veſtrorū ſerie ſtatutorum, cum id geſtum eſſe cognouerimus, quod Eccleſia Romana haud dubiè comprobauerit, læti fructum eius examinis adipiſcamur.*

Sed omnium clariſſimè hanc veritatem teſtatur D. Hieronymus varijs in locis; præſertim in epiſt. 11. ad Ageruchiam dicens ſe aliquando iuuiſſe Dama-

maſum in reſpondendo ad Orientis & Occidentis Synodales conſtitutiones; epiſtola 16. ad Principiã referens, quod Athanaſius & Petrus Alexandrinus perſecutionem Arianæ hæreſeos declinantes, *quaſi ad tutiſſimum communionis ſuæ portum Romam confugerint*: copioſius autem in epiſtola 57. ad Damaſum; vbi ob Antiochenæ Eccleſiæ Schiſma, nomenque hypoſtaſis in anguſtijs poſitus, quid acturus eſſet eum conſulens, hiſce verbis vtitur. *Quoniam vetuſto Oriens inter ſe populorum furore colliſus, indiſciſſam Domini tunicam & deſuper textam minutatim per fruſta diſcerpit, & Chriſti vineam exterminant vulpes; vt inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficile vbi fons ſignatus & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi: Ideò mihi cathedram Petri, & fidem Apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam; indè nunc meæ animæ poſtulans cibum, vndè olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi. Neque verò tanta vaſtitas elementi liquentis, & interiacens lõgitudo terrarum, me à pretioſæ margaritæ potuit inquiſitione prohibere. Vbicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ: profligato à ſobole mala patrimonio, apud vos ſolos incorrupta patrum ſeruatur hæreditas. Ibi cæſpite terra fœcundo, Dominici ſeminis puritatem centeno fructu refert: hic obruta ſulcis frumenta in loliũ auenaſque degenerant. Nunc in Occidente Sol iuſtitiæ oritur; in Oriente autem Lucifer ille, qui ceciderat, ſupra ſidera poſuit thronum ſuum. Vos eſtis lux mundi, vos ſal terræ: Vos aurea vaſa & argentea: hic teſtacea vaſa, vel lignea virgam ferream & æternum opperiuntur incendium. Quãquam igitur tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A Sacerdote victimam ſalutis, à paſtore præſidiũ ouis flagito. Faceſſat inuidia, Romani culminis recedat ambitio: cum ſucceſſore piſcatoris & diſcipulo crucis loquor. Ergo nullum primum, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior; ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc domum agnũ comederit profanus eſt. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit, regnante diluuio. Et quia pro meis facinoribus ad eam ſolitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine diſterminat; nec poſſum Sanctum Domini, tot interiacentibus ſpatijs, à ſanctimonia tua ſemper expetere; ideo hic collegas tuos Aegyptios confeſſores ſequor, & ſub onerarijs nauibus parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem, Meletium reſpuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, ſpargit: hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.* Paucis deinde interiectis de cõtrouerſia vocis hypoſtaſis ait; *diſcernite, ſi placet obſecro: non timebo tres hypoſtaſes dicere, ſi iubetis;* demum in fine ſubdit; *Quamobrem obteſtor beatitudinem tuam per crucifixum mundi ſalutem, per homouſion Trinitatẽ, vt mihi epiſtolis ſiue tacendarum, ſiue dicendarum hypoſtaſeon detur authoritas.*

Eadem fere repetit epiſtola ſequenti 58. cum enim diu expectans, nondum tamen quid ageret, Damaſi reſponſum accepiſſet, rurſus ad eum eodem argumento litteras dedit, quibus hæc inter alia ad noſtrum intentum: *Ita me inceſſabilis inimicus poſt tergum ſequutus eſt, vt maiora in ſolitudine bella nunc patiar. Hinc enim præſidijs fulta mundi Ariana rabies fremit: hinc in tres partes ſciſſa Eccleſia ad ſe rapere me feſtinat. Monachorum circa manentium antiqua in me ſurgit authoritas. Ego interim clamito: ſi quis cathedræ Petri iungitur, meus eſt. Meletius, Vitalis, atque Paulinus, tibi hærere ſe, dicunt. Poſſem credere, ſi hoc vnus aſſereret: nunc aut duo mentiuntur, aut omnes. Idcircò obteſtor beatitudinem tuã per crucem Domini, per neceſſarium fidei noſtræ decus, per paſſionem Chriſti, vt qui Apoſtolos honore ſequeris, ſequaris & merito. Ita in ſolio cum duodecim iudicaturus ſedeas: ita te alius ſenem cum Petro cingat: ita municipatum cæli cum Paulo conſequaris; vt mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare ſignifices. Noli deſpicere animam, pro qua Chriſtus mortuus eſt.* Hactenus ad Damaſum Hieronymus, cuius loquendi & ſcribendi modus ſatis indicat, quid ipſe de ſu-

prema, nec non infallibili Summi Pontificis Romani ſenſerit authoritate, in rebus fidei, & religionis; nec enim tàm ſollicitè ad eum recurriſſet, tam anxiè reſponſum expetijſſet, paratus omnino, quæ reijcere, vel quæ ſequi iuberet, amplecti, niſi eamdem quæ Petro, Pontificibus quoque Romanis eius ſucceſſoribus in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ, firmitatis pręrogatiuam conceſſam credidiſſet.

Quintum Sæculum ab anno Dom. 400. ad 500.

IN quinto ſæculo, primus erit huiuſce veritatis teſtis Innocentius Papa Primus, in varijs locis ſuarum epiſtolarum; 1. ad Decennium Eugubinum Epiſcopum, vbi ex hoc quod in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Aphricam atque Siciliã inſulaſque adiacentes nullus inſtituerit Eccleſias, niſi quas Venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituerint Sacerdotes, indè concludit oportere eos hoc ſequi, & ſeruare, quod Eccleſia Romana cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe, nedum dubium eſt. Eadem habet in epiſtola 2. ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum & 3. ad Exuperium Epiſcopum Tholoſanum; nec non 22. ad Epiſcopos Macedoniæ, nam cum Innocentius ab his epiſtolas accepiſſet, *in eis*, ait, *multa poſita peruidi, quæ ſtuporem mentibus noſtris inducerent, facerentque nos nõ modicùm dubitare, vtrùm aliter putaremus, an ita illa eſſent poſita; quemadmodum perſonabant. Quæ cùm ſæpiùs repeti feciſſem, aduerti, Sedi Apoſtolicæ, ad quam relatio, quaſi ad caput Eccleſiarum, miſſa currebat, aliquam fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguum ſententia duceretur.* Itẽ epiſtola 26. ad Concilium Mileuitanũ, cui ſuper nouiter exortam Pelagij hęreſim conſultus, ita reſpondet; *Diligenter ergò & congruè Apoſtolici conſulitis honoris arcana*, vel vt alij legunt, *arcam: honoris, inquam, illius, quem præter illa quæ ſunt extrinſecus, ſolicitudo manet omnium Eccleſiarum, ſuper anxijs rebus quæ ſit tenenda ſententia; antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper orbe mecum noſtis eſſe ſeruatam. Verùm hęc miſſa facio. Neque enim hoc veſtram credo latere prudentiam, qui id etiã actione firmaſtis, ſcientes quod per omnes Prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa sẽper emanent. Præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris authorem, referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mundum poſſit Eccleſijs omnibus in commune prodeſſe.* Quod autem verbis docuit tam inſignibus ad noſtrum inſtitutum; Item quoque operibus comprobauit Innocentius tùm in cauſa Sancti Ioannis Chriſoſtomi, tùm etiam in condemnatione hæreſis Pelagianæ: vt magis ſtatim dicetur.

Zoſimus in Epiſtola 1. ad Heſychiũ Salonitanum Epiſcopum. *Igitur ſi quid authoritati tuæ, quod nos non opinamur, æſtimas defuiſſe, ſupplemus. Obſiſtite talibus ordinationibus, obſiſtite ſuperbiæ & arrogantiæ venienti. Tecum faciunt præcepta patrum, tecum Apoſtolicæ Sedis authoritas.* Deinde ſubdit; *Sciet, quiſquis hoc poſtpoſita patrũ & Apoſtolicæ Sedis authoritate neglexerit, à nobis diſtrictius vindicandum;* Nec obſtat huic, quam propugnamus Pontificiæ authoritati, & infallibilitati, eiuſdem Zoſimi decretum ex Gratiano deſumptum 25. quęſt. *Contra ſtatuta patrum cõdere aliquid, vel mutare, nec huius quidem Sedis poteſt authoritas;* cum enim hoc potiſſimum intelligatur de ſtatutis Patrum in rebus fidei, contra quas aliquid condere, vel mutare grauis error eſſet, manifeſtè patet infallibilem Sedis Apoſtolicæ authoritatẽ ad hoc pertingere non poſſe; nam vt ait D. Thomas quodlib. 4. art. 13. *Hoc nõ eſſet poſſe pro veritate, ſed contra veritatem.* Eumdem rurſus Pontificem Zoſimum audire præſtat in epiſtola ad Aurelium, & Concilium Carthag. vbi ſic in cauſa Cæleſtij Pelagiani ſcribit: *Quãuis Patrum traditio Apoſtolicæ Sedi authoritatem*

ritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio diſceptare nullus auderet, idque per canones ſemper regulaſque ſeruauerit; & currens adhuc ſuis legibus Eccleſiaſtica diſciplina Petri nomine, à quo ipſa quoque deſcendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apoſtolo canonica antiquitas per ſententias omnium voluit eſſe potentiam, ex ipſa quoque Chriſti Dei noſtri promiſſione, vt & ligata ſolueret, & ſoluta vinciret; par poteſtatis data conditio in eos, qui ſedis hæreditatem ipſo annuente, meruiſſent. Habet enim ipſe cum omnium Eccleſiarum, tum huius maximè, vbi ſederat, curam; nec patitur aliquid priuilegij, aut aliqua titubare aura ſententiæ, cui ipſa ſui nominis firma, & nullis hebetata motibus conſtituit fundamenta, & & quæ ſine periculo nullus temerè inceſſet. Cum ergò tantæ authoritatis Petrus caput ſit, & ſequentia omnium maiorum ſtudia firmauerint, vt tàm humanis diuiniſq; legibus & diſciplinis omnibus firmetur Romana Eccleſia, cuius locum nos regere & poteſtatem nominis obtinere non latet vos, ſed noſtis, fratres chariſſimi, & quemadmodum Sacerdotes, ſcire debetis: Tamen cum tãtũ nobis eſſet authoritatis, vt nullus de noſtra poſſit retractare ſententia; nihil egimus quod non ad veſtram notitiam noſtris vltrò litteris referremus, dantes hac fraternitati, vt in commune conſulentes, non quia quid deberet fieri neſciremus, aut faceremus aliquid quod contra vtilitatem Eccleſiæ veniens diſpliceret; ſed pariter vobiſcum voluimus habere tractatum de illo qui apud vos (ſicut ipſi per litteras dicitis) fuerit accuſatus, & ad noſtram qui ſe aſſereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione priſtina, venerit ſedem, accuſatores ſuos vltrò depoſcens, & quæ in ſe crimina per rumorem falsò dicebat illata condemnans.

Bonifacius I. epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ, de Maximo Epiſcopo, diuerſis criminibus accuſato, ita concludit: *Quicquid autem veſtra charitas de hac cauſa duxerit decernendùm, cùm ad nos relatum fuerit, noſtra, vt condecet, neceſſe eſt authoritate firmetur.* Quatenus in maioribus Eccleſiæ cauſis, qualia ſunt Epiſcoporum iudicia, fidei declaratio, alicuius hæreſis damnatio, Synodorum congregatio, & confirmatio, non aliunde, quam à ſuprema Summi Pontificis Romani authoritate, finalis earum determinatio petenda eſt, vel ſeorſim à Concilio vel ſimul cum illo, vbi illud conuocari neceſſarium eſſe iudicauerit; & patet etiam ex eiuſdem epiſtola 3. ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, vbi in commiſſa illi à ſe cauſa præcipit, vt peractis omnibus, Apoſtolicæ Sedi, quicquid ſtatuerit, ipſo referente, clareſcat.

Cæleſtinus Papa I. pro hac ſuprema Romani Pontificis authoritate in rebus fidei & Religionis, quamprimum ſcripta Neſtorij ad eius notitiam peruenerunt, iiſdem in fratrum Coepiſcoporum conſeſſu præcognitis, & horrendis confertis blaſphemijs adinuentis, ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum ſcripſit, vt diligenter perquireret, nùm illa re vera fuiſſent à Neſtorio exarata, vt idem teſtatur Cyrillus in primis ad eumdem Neſtorium litteris; de cuius fruſtra tentata emendatione, quam ex Cæleſtini Papę iuſſu procurauerat, cum eumdem certiorem reddidiſſet, ipſemet ad Neſtorium ſcribens hæc habet in fine epiſtolæ verba; cuius cùm plura extent exempla ex Græco reddita, nos eam ſequimur, quam habet vetus Creſconiaca collectio: *Apertè igitur hanc noſtram ſcias eſſe ſententiam, vt niſi de Domino Chriſto noſtro ea prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuerſalis Eccleſia tenet ſicut & Sacroſancta Conſtantinopolitanæ vrbis Eccleſia ad te vſque optimè tenuit; & hanc perfidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur ſeparare, intra decimum diem à primo innoteſcentis tibi huius conuentionis die numerandum, aperta & ſcripta confeſſione damnaueris; ab vniuerſali te Eccleſiæ Catholicæ communione deiectum. Quam formam noſtri iudicij filium meum Poſſidonium Diaconum cum omnibus chartis ad Sanctum Conſacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ*

drinæ vrbis antiſtitem,qui ad nos ſuper hoc ipſo plenius retulit, deſtinanimus, vt agat vice noſtra. Hactenus Neſtorio Cæleſtinus, qui ad ipſum Cyrillum Alexandrinum per eumdem Poſſidonium, quẽ ille miſerat, reſpondens, certioremque ipſum faciens de his quæ Romæ geſta eſſent aduerſus Neſtorium, horum omnium, vt ſit legitimus executor, his ad finem epiſtolæ 3. mandat verbis: *Quamobrem noſtræ Sedis authoritate aſcita, noſtraque vice & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſque exquiſita ſeueritate ſententiam exequeris; nempè, vt niſi decem dierum interuallo ab huius noſtræ admonitionis die numerandorum nefariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eamque de Chriſti Dei noſtri generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana & tua Sanctitatis Eccleſia, & vniuerſa denique religio Chriſtiana prædicat:illicò Sanctitas tua illi Eccleſiæ proſpiciat;* Ex quibus tum ad Neſtorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cæleſtini, videre eſt ipſum vt primum Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum, Summum Pontificium, ſummumque ius præſeferentem, ſic nempè loquentẽ, vt poteſtatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & ſententiæ ſuæ executorem conſtituit, quem certum eſt inter Orientales Epiſcopos primam cathedram obtinere: in illumque ſententiam damnationis intrepidè iaculari, qui vt ait Baronius, regię vrbis, nouæque Romæ Epiſcopus exiſtens, faſtu & arrogantia tumens, fauoreque pollens Imperatoris, nulli concedat; cuius etiam authoritatis non leue eſt argumentũ, quod idem Cæleſtinus haud contentus collecta Romæ Synodo aduerſus Neſtorianã hæreſim, Neſtorium, quamdiu hæreticus eſſe perſiſteret, condemnaſſe, atque Cyrillo Epiſcopo Alexandrino delegaſſe vices ſuas, litteraſque ad ipſum, nec non ad Neſtorium dediſſe, & ad Clerũ Conſtantinopolitanum alias etiam addidiſſe; Epheſinum inſuper Concilium fauente Theodoſio indixerit, & ad illud ex Synodo tunc temporis adhuc perſeuerante Romæ per legatos Epiſtolam dederit; ex qua colligitur ſic miſſos eſſe, non vt, redditis irritis quæ anno ſuperiori aduerſus Neſtorium ab eodem Põtifice decreta eſſent, cauſa eiuſdem nouo ſubiaceret examini; ſed potius vt ſententiæ in Neſtorium ijdem legati eſſent executores: vt planè appareat, nihil præterea ab ipſo Pontifice tributum Synodo, niſi vt cognitis his, quæ anno ſuperiori ibidem Romæ ſtatuta fuiſſent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter ſententiam Cæleſtini ſibi arrogaſſe œcumenicum tantum Cõcilium conſtat. Verba autem epiſtolæ ſub fine ſunt hęc iuxta Creſconianam collectionem; *Direximus pro noſtra ſolicitudine Sanctos fratres, & conſacerdotes noſtros, vnanimes nobis, & probatiſſimos viros Arcadium, & Proiectum Coepiſcopos & Philippum Presbyterum noſtrum; qui his quæ agentur, interſint; & quæ à nobis antea ſtatuta ſunt exequentes: quibus præſtandum per veſtram ſanctitatem non dubitamus aſſenſum, quando id quod legitur, videatur pro vniuerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum*.

Item in epiſtola ad Clerum, & populum Conſtãtinopolitanum vbi ſuum Sediſque Apoſtolicæ ſtudiũ in curando Neſtorio exprimens hæc habet: *Sed ille abuſus noſtro ſtudio, quo illum ſequimur, qui nec de puſillis aliquẽ vult perire, mortem deſperatus optauit. Denique, & medicinam reſpuens, elegit abſcindi; tulit de ſe Apoſtolicum, vel hoc nobiſcum ſentiens, ipſe iudicium, vt abſcinderetur, qui nos contriſtabat, volebat conuertere Euangelium Chriſti. Nulla ſuo vitio languenti medica, vt diximus arte defuimus. Non factum eſt noſtra celeritate ſententiæ, vt eſſet nobis Publicanus aut Etnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc pertinax vno & altero, imo & multis teſtibus conuentus eſt; conſequenter ab vniuerſali Eccleſia, noſtro quoque ſermone correptus*, &c. Et epiſtola 6. ad Ioan-

Ioannem Antiochen. *Sciat Sanctitas tua, eiuſmodi à nobis, vel ab ipſo veriùs Chriſto Domino ac Deo noſtro per nos ſententiã in Neſtorium latam eſſe*, &c. Tandem nè prolixior ſim, diligenter, & accuratè perlegenti Cæleſtini epiſtolas, nec non Cyrilli & aliorum ad ipsũ in cauſa Neſtorij clarè patebit, vltimum rerum fidei iudicium ad Summum Pontificem ſpectare, eoque ſolùm approbante & confirmante ad Concilium Generale; quod non ignorantes nobiles illius temporis Scriptores, glorioſum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adſcripſereque Cæleſtino. Qui enim inter præcipuos eminebat, Sanctus Proſper ita de ipſo contra collatorem propè finem. *Per hunc virum*, Cæleſtinum videlicet *omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandriæ vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem, Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum proſternerentur.* Ipſi quoque Patres qui Epheſi conuenerunt, nec non Maximianus ipſe recens creatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, atque etiam Theodoſius Imperator, legationem miſerunt ad ipſum Cæleſtinum Romanum Pontificem, eidem gratulãtes de proſtrata cum authore hæreſi Neſtoriana. Non igitur vt inde eius acta contra Neſtorium firmitatem aliquam, aut robur maius obtinerent, congregauit Concilium Epheſinũ, ſed ad maiorem duntaxat rei ſolemnitatem; vel etiam, vt hanc non omitteret diligentiam in reducendo Neſtorio, qui vt mos eſt plerumque hæreticis, illud expetierat; ex ipſomet Cæleſtino epiſtola ſtatim citata ad Clerum & populum Conſtantinopol. vbi relato vt vidimus ſtudio à ſe adhibito pro Neſtorij conuerſione ſubdit: *Ad hæc ille compendio toties oblata remedia, campum ad certamen expoſcit; Sacerdotale poſtulat, cui nõ erat interfuturus examen, egrediturus ad bellum, caſtrorum dux hoſtem profeſſus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus quam videtur expulſus. Non quæro qualia tunc ad Dominum veſtra vota fudiſtis, cum exitus doceat, quid potueritis optare. Nec nos geſtarum rerum putetis ignaros, quarum nobis Ordinem Sancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcuſabilem faceret ex more conuentio: adeſſe contempſit. Quis petitorem Synodi, Synodo crederet defuturum?*

Sixtus Papa Tertius pro eadem ſuprema Romani Pontificis authoritate, ſimul ac Petri thronum conſcendit, cum fruſtra Neſtorium in Monaſterio S. Euprepij apud Antiochiam relegatum, datis ad eum litteris, curare tentaſſet, non ſolum de nouo, vt teſtatur Cyrillus in epiſtola ad Acacium Melytenum Epiſcopum, Epheſinum Concilium Pontificio adiecto decreto firmauit; ſed quod ſciret Petri munus eſſe fratres confirmare, atque collapſos erigere, in hoc ipſũ totus incubuit, vt qui reſtiterant Epheſinis actis Orientales Epiſcopi, eoſdem Catholicæ fidei redderet obſequentes; quamobrem ad primariũ Neſtorij fautorem Ioannem Antiochenum Epiſcopum litteras dedit, à quo habito reſpõſo, nec non à ſuis collegis de legitima Neſtorij blaſphemæque eius doctrinæ condemnatione, aliam iterum epiſtolam ad eum ſcripſit, in qua inter alia hæc habet ad noſtrum inſtitutum: *Hac Sanctitatem tuam volumus prædicare, quæ ſcribis: expertus es præſentis negotij euentu, quid ſit ſentire nobiſcum. B. Petrus Apoſtolus in ſucceſſoribus ſuis, quod accepit hoc tradidit. Quis ab eius ſe velit ſeparare doctrina, quem ipſe inter Apoſtolos primum Magiſter edocuit?*

Leo Magnus in omnibus ferè ſuis epiſtolis ac ſermonibus, vt ſupremum ſe oſtendit vniuerſæ Eccleſiæ paſtorem, ita etiam non obſcurè ſignificat varijs loquendi, & agendi modis Pontificem Romanum, ſupremum quoque ſiue vltimum eſſe, atque adeo infallibilem in cauſis fidei ac religionis iudicẽ; vt enim iam multoties notauimus, & ex profeſſo lib. 2. ſect. 6. probauimus, docetque expreſ-

Digitized by Google

expreſsè Gerſonius tractatu,an liceat in cauſis fidei à Summo Pontifice appellare ; *In cauſis*, inquit, *fides iudicium inniti debet infallibili regulæ, ſic quod vltimus, & ſupremus index, cui ſententiæ neceſſariò ſtandum eſt tanquam verè Catholicæ non ſit à fide deuiabilis, alioquin ſtaret in caſu quod homines obligarentur aſſentire contra fidem*; vnde difficultas inter ipſum eiuſq; ſequaces Romani Pontificis infallibilitatem negantes, & nos illam aſſerentes in eo potiſsimum verſatur, an is re vera ſit in cauſis fidei vltimus ac ſupremus iudex qualem eſſe diuina traditione tenendum putamus,& in præſenti probare intendimus ex continua vniuerſalis Eccleſiæ praxi,& vnanimi Summorum Pontificum,Sacrorum Conciliorum, tùm generalium, tum particularium, Sanctorumque Patrum ac cæterorum Scriptorum Eccleſiaſticorum per ſingula ſæcula conſenſu.

Diuus igitur Leo ſerm.2. de ſua aſſumptione, cum prius ſummam in ſuæ conſideratione perſonę animi demiſſionem oſtendiſſet,rurſum conſiderans cuius locum teneret hæc ait: *Rationabili obſequio celebratur hodierna feſtiuitas, vt in perſona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium paſtorum ſolicitudo cum commendatarum ſibi ouium cuſtodia perſeuerat, & cuius etiam dignitas in indigno herede non deficit*. Item non ſatis ſibi viſo, quæſitos diu iam compertos habuiſſe Manichęos eoſdemque quales eſſent, populo frequenti admonitione ſignificaſſe; voluit inſuper, vt collecto Romę Epiſcoporũ concilio, eorum cauſa publicè audiretur; vtque eorumdem ſcelera notiora redderentur, ipſe S. Leo non Epiſcopos tantùm, atque Presbyteros, ſed & Senatores complures,illuſtreſque viros,imo & plebis partem iuſsit huic Concilio præſentem eſſe, vt teſtatur in epiſt.93. ad Turibium cap.16. qua etiam Hiſpaniarum Eccleſijs, quæ à Priſcillianiſtis Manichæorum ſimillimis grauiter infeſtabantur, ea quæ Romæ contra iſtos geſta eſſent pateſieri voluit; quorum etiam prius reddiderat Italię Epiſcopos certiores, epiſt.2. vbi apertè ſupremam ſuam in cauſis fidei & religionis authoritatem oſtendit. Ad quam adhuc facit, quod ordinatus Dioſcorus Alexandrinus Epiſcopus legationem ad eum ex more miſerit per Poſsidonium Presbyterum, quem ſecũ aliquot diebus S.Leo retinuit,vt ex inſtitutis Romanæ Eccleſiæ diſceret quid emendandum eſſet in Eccleſia Alexandrina; cumque ab ipſo idem Pontifex quędam haud rectè in illa adminiſtrari intellexiſſet, redditis ad Dioſcorum litteris 81. quæ ea eſſent admonuit, & corrigenda præcepit; vndè ſatis colligitur Romannm Pontificẽ omnibus ſemper Eccleſijs præfuiſſe magiſtrum, cum ita doceat Alexandrinum Epiſcopum, qui poſt Romanam primã cathedram obtineret.

Item cum vetus controuerſia inter Epiſcopum Arelatenſem & Viennenſẽ, quod ille prętenderet ius ordinãdi Epiſcopos prouinciæ Viennenſis ſpectare ad Epiſcopum Arelatenſem, hoc tempore S. Leonis Papæ renata fuiſſet, delatuſque ad ipſum Hilarius Arelatenſis, quod in prouincia Viennenſi ordinatũ præſumpſiſſet Epiſcopum deponere Celidonium,rurſumque & alium in locum Epiſcopi Proiecti nomine nõdum mortui ſubſtituere, aduerſus eum, qui haud expectata ſententia,vel obtenta licentia, Roma, quo ad dicendam cauſam venerat, redierat Arelatum, Sanctus Leo ad Epiſcopos Galliæ Viennenſis prouincię epiſtolam dedit 89. vbi hæc de ſuprema Romanæ Sedis, vel Eccleſiæ authoritate præfatur: *Huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in Beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortem ſe myſterij intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere*. Declarata poſtmodũ ex profeſſo diuina inſtitutione, de ſuprema & Monarchica in Petro, & eius ſucceſſoribus Romanis Epiſcopis authori-

Digitized by Google

thoritate; quam inter alia probat ex cõſuetudine conſulendi eamdem ſedem, appellandi ad illam, & quod ab illa fuerint retractata, vel confirmata iudicia, *hanc dignitatem diuinitus datam ſe tueri dicit, non ſua quærens, ſed quæ ſunt Chriſti*. Similia habet in ſermonibus de aſſumptione ſua præſertim in tertio, vbi docet Chriſtum Dominum peculiarem pro conſeruanda Petri firmitate ſollicitudinem exhibuiſſe; quia ex ipſius fidei ſtabilitate alij Apoſtoli firmitatẽ & conſtantiam recepturi erant. *Specialis*, inquit, *cura Petri à Domino ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis cæteris conferatur*. Quod à paritate rationis extendi debet ad Romanos Pontifices, ſuppoſito quod vt fides docet, ſint veri Petri ſucceſſores in ſupremo Eccleſię Monarchatu, ne, ſi, vbi loquuntur ex cathedra errandi periculo eſſent obnoxij, portæque inferi aduerſus eos præualerent, cęterorum fidelium inde ſtatus periclitaretur, principis mente victa. Vnde apparet, quàm abſurdè Petrus de Alliaco tractatu de Eccleſiæ authoritate 3. par. cap. 1. aſſeruit; *confirmationem in fide, de qua dicitur, quod Eccleſia non poteſt errare, iuxta illud: Petre rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua, non eſſe in Papa; quia hoc non eſt dictum de fide perſonali Petri, cum ipſe errauerit*, apparet enim contrarium tam ex hac Diui Leonis authoritate, quàm ex alijs pluribus paragrapho ſecundo huius capitis adductis, præfatam nimirum Chriſti promiſſionẽ intelligendam eſſe de fide, non quidem perſonali Petri, ſiue vt erat perſona particularis, ſed vt futurus erat ſupremus Eccleſiæ paſtor, quam proindè ex officio in fide confirmare debebat; qua de cauſa, fatendum eſt, ſingulare hoc Petri, & ſucceſſorum eius non errandi in fide priuilegium, vbi ex cathedra res ad eam ſpectantes definiunt, pertinere quidem ad Eccleſiam obiectiuè & finaliter, quatenus non propter ipſos fuit à Chriſto conceſſum, ſed propter Eccleſiam, & ad eam ordinatur vt ad finem, id eſt, ad eius ædificationem; ſubiectiuè autem ac directiuè fuit in Petro, & ab eo vna cum primatu tranſijt ad Romanos Pontifices eius ſucceſſores; quo ſenſu verũ eſt, quod hoc priuilegium, & ſimilia, nedum vni, ſed vnitati collata paſſim dicuntur à Patribus, vt iam ſupra multoties monuimus.

In eo præterea ſuprema hæc reſplẽdet authoritas, quod Generali in vniuerſa Hiſpania indicto à Leone Concilio aduerſus Priſcillianiſtas, vt conſtat ex citata epiſtola 93. ad Turibium cap. 17. Barbari etiam Reges, & Ariani tanti fecerunt mandatum eius, vt ſimul ac illud audiere, ſinguli in ſuis prouincijs liberam facultatẽ tribuerint Epiſcopis peragendi ad Concilium; vbi quod ſpectat ad fidei aſſertionem nihil niſi ex præſcripto Leonis ſtatutum fuit, quod enim reperitur ab eis primum ſuperadditum fidei ſymbolo de Spiritu Sancto: *A Patre, Filioque procedit*, minimè id ſua fecere authoritate, ſed ex verbis acceptis ab epiſtola ad eos ſcripta cap. 1. quæ, attenta ſuprema Romani Põtificis authoritate in rebus ad fidem pertinentibus, tanti ponderis fuerunt æſtimata, vt mox illa tanquam ſacrum diuinitus allatum oraculum à generali Epiſcoporum Concilio illata in Symbolum fuerint.

Anno inſuper ante Chalcedonenſe Concilium quarto, idem S. Leo Papa è Sede depoſuit Primatem totius Aſiæ Baſsianum Epiſcopum Epheſinum, eo quod vacantem illam Sedem inuaſiſset, atque ſeipſum in eam intruſiſset. Teſtatur id Stephanus in actione vndecima Concilij Chalcedonenſis, in quo etiam citatur epiſtola eiuſdem S. Leonis Papæ ea de cauſa ſcripta, quę licet exciderit, ſufficit tamen hoc factum inſinuaſse ad oſtendendam ſupremam vndequaque Summi Pontificis Romani authoritatẽ etiam in deponendis Metropolitanis at-

quę primatibus in leges Eccleſiaſticas delinquentibus. Similiter, cum S. Leo nec reprimere Theodoſium valuiſſet à cogendo in cauſa Eutychetis conuentu Epiſcoporum; neque vt in Italia ageretur perſuadere potuiſſet: tandem ne fidei cauſa diſpendium aliquod pateretur, ſalubre illud imprimis conſilium inijt, vt è latere legatos mitteret Epheſum ad Concilium, eiſdemque daret litteras, non ſolùm ad Flauianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, de quibus infra; ſed etiam ad ipſam Synodum, numero 15. in quibus ad noſtrum intentū, quam diligentiſsimè expendendum eſt, non ſine authoritate Romanorum Pontificum Imperatores conſueuiſſe, aut legitimè potuiſſe indicere Synodos. Quantumlibet enim ipſo ægrè ferente S. Leone, Theodoſius inſtituiſſet cogendum Epheſinum conuentum, cui nec cuperet ipſum per ſuos intereſſe legatos: haud tamen id auſus eſt proſequi, neque perficere abſque ipſius Romani Pontificis auctoritate, provt declarant verba in præfatæ epiſtolæ exordio collocata: *Hanc reuerentiam diuinis detulit inſtitutis, vt ad Sanctę diſpoſitionis effectum auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhiberet, tanquam ab ipſo Petro cuperet declarari, quod in eius confeſſione laudatum ſit*, &c. Ex eadem inſuper ad Synodum epiſtola conſiderandum præſcribere legem Romanum Pontificem Oecumenicæ Synodo, quid decernendum ſit, cum iubet Eutychetem debere ſuam hæreſim abiurare, atque ita de eius reſtitutione tractandū; nec minimi adhuc negotij opus illud, vt de reſtitutione hæreſiarchæ tractari poſſet, quod à Romano Pontifice Synodo indulgetur; nam authores hæreſum non recipiendos eſſe ad priſtinum gradum, etiam ſi mille offerant libellos pænitentiæ, legibus Eccleſiaſticis ſancitum, & in Eccleſia iugiter obſeruatū Eccleſiaſticæ teſtantur hiſtoriæ. Sed Leo id pro plenitudine authoritatis Pontificiæ Eutycheti præſtandum eſſe voluit, quod libellum miſerat Romam, quo pollicebatur, ſi quid erraſſet, ſe ſe ex ipſius Romani Pontificis arbitrio correcturū; vt ipſe tradit Leo epiſt. 12. ad Theodoſium, & 13. ad Pulcheriam. Tandem in hoc Concilio malè cæpto, ſed infelicius abſoluto, cum omnes æquè Epiſcopi, & Eutychetis impietati, & eius reſtitutioni, nec non abrogationi Flauiani Epiſcopi Conſtantinopolitani, & Euſebij Epiſcopi Dorilæi, & aliorum ſuffragati eſſent, in tali ac tàm horrendo Epiſcoporū Naufragio nauicula tantùm Petri ſaluata eſt emergens incolumis, ſoli, inquam, Apoſtolicæ Sedis legati Dioſcoro Alexandrino Epiſcopo audaciſſimo in faciem reſtitere conteſtantes, nullius eſſe roboris, quæ per vim & metum extorquerentur; etſi enim eiuſmodi proteſtationis legatorum memoria deſideretur in actis, quæ Dioſcorus per ſuos notarios ad libitum confici voluit, eſt tamen de his expreſſa mentio in pluribus litteris Leonis datis tum ad Theodoſiū Imperatorem, tum etiam ad Auguſtam Pulcheriā 25. & 26. Indeque meritò illud eiuſmodi Synodus egregium nomen fuit conſecuta, vt non Sacroſanctum Oecumenicum Concilium diceretur, ſed Synodus prædatoria, vel latrocinium Epheſinum; præſertim vbi eam à Leone Romæ coacto Concilio condemnatā fuiſſe reſcitum eſt; quod etiam inter præcipua ſupremæ authoritatis Pontificiæ argumenta reponi debet; iuxta quam idē Leo acriter redarguit Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanū epiſt. 53. decretumque eo inſtigante in Synodo Chalcedonenſi clanculò factum de primatu Sedis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, caſſare ſe penitus, & irritum facere teſtatur epiſt. 35. ad Pulcheriam Auguſtam his verbis ad finem: *Conſenſiones verò Epiſcoporum, & Sanctorum canonum apud Nicæā conditorum regulis repugnantes, vnita nobiſcum veſtræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatē Beati Petri Apoſtoli generali prorſus definitione caſſamus*; hæc S. Leo, magnis reſiſtens animis, infringenſque quicquid Anatolius tanto conatu per Synodum de primatu Conſtantinopolitanæ Sedis perficere

cere

cere niſus erat: planè docens ſuper arenam erigere molem, qui abſque Apoſtolicæ Sedis, in qua eſt firma petra, conſenſu, ædificium conſtruit; Summorũque Pontificum, pro ſuprema & infallibili eorum authoritate munus eſſe, tàm confirmandi ac defendendi ſacra Concilia vbi ſunt legitima, vt idem S. Pontifex Leo reſpectu Synodi Chalcedonẽſis præſtitit, quàm eadem caſſandi & infringendi, vbi contra fidei regulas, quarum ſunt cuſtodes integerrimi, celebrata fuiſſe deprehendunt: de quo potiſsimum videnda eſt eius epiſtola 78. ad Leonem Imperatorem, qua omnes tanquàm Eccleſiaſtica regula erudiri debent, poſt ſacroſancta Patrum in Spiritu Sancto legitimè ſimul congregatorum definitiones, non eſſe hæreticorum, aut aliorum petulantiæ, atque garrulitati vllatenus aſſentiendum, vt rurſum de ijſdem agatur, atque Catholicæ veritatis amplitudo iterũ ſubijciatur arbitrio iudicantium.

Hilarius ſimul ac poſt obitũ S. Leonis in Romanæ Eccleſiæ Apoſtolica Sede conſedit; *Fecit decretalem & per Vniuerſum Orientem ſparſit epiſtolam de fide Catholica, confirmans tres Synodos, Nicænam, Epheſinam, & Chalcedonenſem, & tomum Sancti Archiepiſcopi Leonis; & dãnauit Eutychetem & Neſtorium, & omnes eorum ſequaces, & omnes hæreticos, confirmans dominationem & principatum ſanctæ Sedis Catholicæ & Apoſtolicæ*: ex libro Pontificali & Mariano Scoto in Chronico. Item in epiſt. 3. ad Aſcanium Epiſcopum: *Diuinæ circa nos gratiæ memores eſſe debemus, qui nos per dignationis ſuæ miſericordiam ob hoc ad faſtigium Sacerdotale prouenit vt mandatis ipſius inhærentes, & in quadam Sacerdotij eius ſpecula conſtituti, probibeamus illicita & ſequenda doceamus.*

Simplicius in epiſtola 3. ad Zenonẽ Imperatorem, quem filium vocat, & ad fidem tuendam excitat, miſſa ad eum S. Leonis epiſtola, ait; *Perſtat enim in ſucceſſoribus ſuis*, id eſt Petri, *hæc & eadem Apoſtolicæ norma doctrinæ, cui Dominus totius curam ouilis iniunxit, cui ſe vſque ad finem ſæculi minimè defuturum, cui portas inferi nunquã præualituras eſſe promiſit; cuius ſententia quæ ligarentur in terris, ſolui teſtatus eſt non poſſe nec in cælo.* In epiſtola autem 5. ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quã eum rogat, vt omni conatu obſiſtat Timotheo Alexandrino Epiſcopo agenti apud Imperatorem Zenonem, pro nouo rurſus Oecumenico Concilio cogendo hęc habet verba paulo poſt principium; *Vndè quia ſanctæ memoriæ prædeceſſorum noſtrorum extante doctrina, contra quam nefas eſt diſputare, quiſquis rectè ſapere videtur, nouis aſſertionibus non indiget edoceri*: Quod poſtea ſubiungit, *Synodum non alias ſemper indictã eſſe, niſi cùm aliquid in prauis ſenſibus nouum, aut in aſſertione dogmatum emerſit ambiguum, vt in commune tractantibus, ſi quæ eſſet obſcuritas, Sacerdotalis deliberationis illuminaret authoritas*; hoc nihil præiudicat infallibilitati Pontificiæ ſeorſim à Concilio in tradẽda fidei doctrina, alias male dixiſſet, *contra eam nefas eſſe diſputare*; ſed tantum oſtendit, ea extante, plurimum adhuc ſuo tempore Concilia valere, vt adhibita plurium conſultatione, pro rei grauitate, quæ ſunt obſcura & ambigua melius dilucidentur, maturiuſque ſtatuatur, vel definiatur, quod conuenit. Vnde cùm aſſerimus ſupremam Romani Pontificis in diiudicandis fidei quęſtionibus authoritatem, ſeorſim à Concilijs generalibus, non propterea negamus ſummam eorum vtilitatem, & interdum etiam neceſſitatem attentis rerum, & temporum circumſtantijs vt ſectione ſequenti fuſius aperietur. Ad eamdem authoritatem ſpectat, quod idẽ Simplicius ita ab Imperatore Zenone rogatus diſpenſauerit in quodam canone Concilij Nicæni, vt qui à totius Syriæ Epiſcopis ordinari ſoleret Antiochenus Antiſtes, fuerit ab Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo ordinatus Stephanus iunior epiſtola 13. ad eumdem Zenonẽ. Eoque magis talem authoritatem, ſiue Petri Cathedram, haud ſuper humanam

inniti potentiam, ſed ſupra firmam petram, ſuper quam fundauit eam Altiſſimus, cum Cardinali Baronio tomo 6. ad annum Domini 483. affirmandum eſt; quò deploratiſſimis hiſce tēporibus noſtæ Simplicium, perinde ac in ſumma pace, otio, & tranquillitate fuiſſet, inſediſſe cathedræ Petri, vniuerſi orbis Eccleſijs Occidentalibus & Orientalibus ſanciſſe leges, cognouiſſe cauſas, definiſſe ſententias, illos exauctoraſſe, hos promouiſſe, illoſque in ſedes Epiſcopales reſtituiſſe, releuaſſe oppreſſos, faſtu elatos deieciſſe, coercuiſſe Imperatores, obſtitiſſe omnibus barbaris victoribus Regibus, inſuper ab Oriente, & Occidēte ſuſcepiſſe legationes, in omnibus denique arbitrum ipſis, atque iudicem conſediſſe; & vbi corpore non poſſet præſens aſſiſtere, legationum authoritate, ac per vicarias præfecturas tum Occiduo, tum etiam Orientali ſemper orbi præſto fuiſſe, præfuiſſeque cunctis Eccleſijs.

Felix Papa III. hanc eamdem confirmat veritatem, tàm ex modo ſcribendi, quo vtitur in litteris ad Zenonem Imperatorem, & ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum datis, quàm ex eo, quod creatus Pontifex pro ſua ſuprema in rebus fidei & religionis authoritate confeſtim reiecit Zenonis Henoticum; ſuſceptoque Ioannis Alexandrini appellationis, ac querelarum libello, Romæ Concilium quadraginta duorum Epiſcoporum coegit, vnde litteras per legatos miſit Conſtantinopolim ad Zenonem Imperatorem fortiſſimas ad redarguendum, & efficaciſſimas ad perſuadendum, de proditione Catholicæ fidei in Oriente, aliaſque ad Acacium de non defenſa fide, deque ipſius conniuentia cum hæreticis; addiditque libellum ad eumdem Acacium, inſtar citationis, vt reſponderet oblatis aduerſus ipſum in Apoſtolicæ Sedis iudicio, ab eodem Ioanne Alexandrino obiectionibus; aliumque item ad Imperatorem, vt cogeret ipſum Acacium Romam properare, & cum accuſatore experiri iudicium. Damnatus præterea fuit in eadem Synodo Petrus Fullo, iſque dictus Cnapheus, intruſus in ſedem Antiochenam poſt eiectum Calendionem. Adeò vt, ſi vnquam, tunc maximè apparuerit ſuprema Romanæ Sedis authoritas, ad quā venit Alexandrinus Patriarcha actor, à qua citatus eſt Conſtantinopolitanus, & Antiochenus ſententiā damnationis ob hæreſim accepit, ſicut & poſtea Conſtantinopolitanus in altera tamen Synodo, cum fraternas omnes deſpexiſſet monitiones. In præfata autem Felicis Papæ ſententia de damnatione Petri Fullonis, hęc valde notanda ad noſtrum intentum habentur verba tomo 2. Concil. & tomo 1. epiſtol. Decretal. Summorū Pontificum: *Nunc igitur ſum exorſus aduerſus te proferre ſententiam, magis autē Princeps Apoſtolorū Petrus, qui inter Sanctorum Apoſtolorum præconia præco veridicus eſt*; adeo verum eſt eamdem eſſę Petri & ſucceſſorum eius in rebus fidei veridicam, hoc eſt errandi periculo nullatenus obnoxiam authoritatem. In ſententia autem Acacij ait; *Sublatum tibi nomen & munus miniſterij Sacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritus iudicio, & Apoſtolica authoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis exuendus*. Cui authoritati nihil obeſt, quod illi modeſtia iuncta ſcribens epiſtola 6. vniuerſis Epiſcopis per diuerſas Prouincias conſtitutis in fine hæc habeat; *His itaque riè diſpoſitis, & ad Eccleſiarum veſtrarum notitiam noſtra deliberatione perlatis, parere vos conuenit. Quibus licet ad animarum reparationem nihil deeſſe videatur: tameſi cui noui aliquid, quod præterire nos potuit, fuerit reuelatum; ſecundū beatum Apoſtolum Paulum, taceat prior, fideliter inſinuet: quia Spiritus Sanctus vbi vult ſpirat, maximè cum ſua cauſa tractatur; nec nos pigebit audire, & ſi qua ſunt omiſſa, non arroganter abnuere, ſed rationabiliter ordinare*; Ita enim ab alijs, ſi quid fuerit ipſis reuelatum, ſe paratum audire declarat, vt tamen illud examinare, & ordinare ſibi reſeruatum oſtendat; quod eſt apertum infallibilitatis Pon-

Pontificiæ argumentum, quodque ad eum finalis rerum fidei,& religionis ſententia pertineat.

Gelaſius quoque non minori vſus modeſtia cum Euphemio Conſtantinopolitano Epiſcopo, attamen in epiſtola ad illum reſcripta ſupremam Romani Pontificis authoritatem,ac in rebus fidei infallibilem profitetur his inter alia verbis: *Ait denique dilectio tua, nos diuina prouidentia gratia, quod ille monſtrauerit, Sanctarum Eccleſiarum non deſerere charitatem: quia me in Pontificali ſede locauerit non indigentem (ſicut ais) doceri, ſed intendentem omnia neceſſaria ad eccleſiaſtici corporis vnitatem. Ego quidem ſum omnium hominum minimus,ſatis immeritus ad tanta Sedis officium, niſi quod ſuperna gratia ſemper operatur magna de paruis. Quid enim de me ſentiam, cum hoc ipſe de ſe magiſter gentiũ teſtetur, qui ſe vltimum,& non vocari dignum Apoſtolum profitetur? Veruntamen vt ad dilectionis tuæ verba redeamus, ſi veraciter executus es,hæc diuinitus mihi fuiſſe collata, quæ & profectò quæcumque ſunt bona, dona ſunt Dei: ſequere ergò hortamenta non indigentis doceri, & ſecundum ſupernam diſpoſitionem vniuerſa cunctaque inſpicientis,quæ ad Eccleſiarũ pertinent vnitatem, & aduerſus diabolum conturbatorem veræ pacis atque compagis, vt aſſeris, reſiſtentem. Si ergò de me iſta pronuntias, aut ſectanda tibi ſunt, quæ à Chriſto, vt perhibes,conſtituta ſunt: aut palam te, quod abſit, Chriſti diſpoſitionibus obuiare depromis,aut ad venam luxuriæ de me cognoſceris iſta iactare.* Similia habet idem Pontifex in epiſtola ad Laurentium & alios Epiſcopos Macedoniæ: *In prolixitate epiſtolæ dilectionis tuæ magno nos gaudio repleſti ex ea parte, in qua dictum eſt, quod in Theſſalonicenſi Eccleſia,vel in alÿs ſimiliter recitata epiſtola prædeceſſoris noſtri de exceſſibus Acacÿ, cũcti ei anathema dixerint,nec quiſquam communioni præuaricatoris ſe ſe miſcuerit. Vndè quia nos admones dilectione fraterna, vt velut medicinam quamdam fidei Epiſcopis per Illyricum, vel alÿs miniſtrare debeamus: quamquàm hoc copioſiſſimè factũ ſit à beatæ recordationis prædeceſſore noſtro: vt quia mos eſt Romanæ Eccleſiæ Sacerdoti nouiter conſtituto formam fidei ſuæ ad Sanctas Eccleſias prærogare: hæc eadem compendioſa nimis breuitate ſtuduì renouare, vt ſub qua fide viuendum ſit, ſecundum ſtatuta Patrum,per hanc noſtram epiſtolam propter breuitatẽ ſine faſtidio lector agnoſcas.*

Item in commonitorio ad Fauſtum Magiſtrum fungentem nomine Theodorici Regis legationis officio ad Anaſtaſium Imperatorem Conſtantinopoli, inter alia hæc tradit aduerſus Orientalium vanas querelas: *Nobis opponunt canones, dum neſciunt quid loquantur: contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quod primæ ſedi ſana rectaque ſuadenti parere fugiunt. Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius Sedis examen voluere deferri: ab ipſa verò nuſquam prorſus appellari debere,ſanxerunt: Ac per hoc illam de tota Eccleſia iudicare, ipſam ad nullius commeare iudiciũ: Nec de eius vnquàm præceperunt iudicio iudicari,ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolui, cuius potius decreta ſequenda mandarunt.* Deindè in fine: *Non eſt mirum ſi iſti ſedem beati Petri Apoſtoli blaſphemare præſumunt, qui talia portenta vel corde gerunt, vel ore diffundunt,& nos inter ſuperbos eſſe pronuntiant: cùm eis primæ ſedes, quicquid eſt pietatis, non reſiſtat offerre,illi eam ipſo proterno ſpiritu ſubiugare ſe poſſe confidant; ſed captos mente facere iſta, non mirum eſt: ſic phrenetici ſolent medicantes quoſque vel vt hoſtes putare, vel cadere. Quæro tamen ab his: iudicium quod prætendunt, vbinã poſſit agitari: an apud ipſos, vt ÿdem ſint inimici & teſtes & iudices? Sed tali iudicio nec humana debent committi negotia, nedùm diuina legis integritas. Si quantùm ad religionem pertinet: nonniſi Apoſtolicæ Sedi iuxta canones debetur ſũma iudicÿ totius; ſi quantùm ad ſæculi poteſtatem: illa à Pōtificibus, & præcipuè à beati Petri Vicario, debet cognoſcere,quæ diuina ſunt, non ipſa eadem iudicare. Nec ſibi hoc quiſquam potentiſ-*

tentiſſimus ſæculi (qui tamen Chriſtianus eſt) vendicare præſumit , niſi religionem forſitan perſequens. Quid tamen dicerent, ſi non chartis ſuis in omnibus vincerētur? Ineptias itaque ſuas ſibi ſeruent, niſi reſipiſcant potius, cogitantes Chriſti vocem nō eſſe ſuperfluam, quæ confeſſioni beati Petri Apoſtoli inferni portas nunquam præualituras aſſeruit. Quapropter non veremur, nè Apoſtolica ſententia reſoluatur, quam & vox Chriſti, & maiorum traditio, & canonum fulſit authoritas, vt totam potius Eccleſiam ſemper ipſa diiudicet. Sed cogitent magis (ſi quis in eis religionis eſt ſenſus) ne prauitatem ſuam nullatenus deponentes, apud Deum hominesque Sedis Apoſtolicæ perpetua cōſtitutione damnentur. Eadem ferè docet in epiſtola ad Anaſtaſium Auguſtum omnino videnda; nec non ad Honorium in Dalmatia Epiſcopum aduerſus Pelagianos ibi iterū pullulantes; *Licet*, inquit, *inter varias temporum difficultates continuis occupationibus implicati vix reſpirare valeamus; pro Sedis tamen Apoſtolicæ moderamine totius ouilis Dominici curam ſine ceſſatione tractantes, quæ beato Petro Saluatoris noſtri voce delegata eſt: Et tu conuerſus confirma fratres tuos.* & item: *Petre amas me? paſce oues meas: diſſimulare nec poſſumus, nec debemus, quæ noſtram ſolicitudinem forma perſtringat &c.*

In vtraque etiam Epiſtola ad Dardaniæ Epiſcopos, ſecunda potiſſimùm hęc habet: *Non reticemus autem, quod cuncta per mundum nouit Eccleſia: quoniam quorumlibet ſententijs ligata, ſedes beati Petri Apoſtoli ius habet reſoluendi; vt potè quod de omni Eccleſia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mūdi parte canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus.* & paulo poſt, *Sed nec præterimus, quod Apoſtolica Sedes frequenter, vt dictum eſt, more maiorum, etiam ſinè vlla Synodo præcedente, & abſoluendi quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Sanctæ memoriæ quippe Athanaſium Synodus Orientalis addixerat; quem tamen exceptum Sedes Apoſtolica, quia damnationi Græcorum non conſenſit, abſoluit. Sanctæ memoriæ nihilominus Ioannem Conſtātinopolitanum Synodus etiam Catholicorū Præſulum certè damnarat: quem ſimili modo Sedes Apoſtolica etiam ſola, quia non conſenſit, abſoluit. Itemque ſanctæ memoriæ Flauianum Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quoniam ſola Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſoluit; potiuſque qui illic receptus fuerat, Dioſcorū ſecundæ Sedis Præſulem ſua authoritate damnauit, & impiam Synodum non conſentiendo ſubmouit; ac pro veritate, vt Synodus Chalcedonenſis fieret, ſola decreuit, in qua Pontificibus innumeris qui latrocinio corruerant Epheſino veniam poſcentibus ſola conceſſit, & in ſua perfidia permanentes nihilominus ſua authoritate proſtrauit: quam congregatio, quæ illic pro veritate reparanda collecta fuerat, eſt ſecuta. Quoniam ſicut id quod prima ſedes non probauerat, conſtare non potuit; ſic quod illa cenſuit iudicandum, Eccleſia tota ſuſcepit, &c.* hæc atque alia ſimilia Gelaſius ibi pro inſtituti noſtri ratione: ſed præ omnibus ad illud facit decretum ab ipſo editum in Eccleſia Catholica perpetuo retinendum, in quo reiectis pluribus libris tanquàm ſpurijs, declarat eos qui pro canonicis habendi, ſiue qui in S. Scripturæ canonem recipiendi ſunt; qua in re præſtanda infallibilitatem requiri manifeſtum eſſe videtur. Anaſtaſius Papa II. Glorioſiſſimo & Clementiſſimo filio Anaſtaſio Auguſto: *Sedes beati Petri in vniuerſali Eccleſia aſſignatum ſibi à Domino tenet principatum.*

Summorum Pontificum authoritatibus pro ſuo non errandi in rebus fidei decernendis priuilegio, accedunt Concilia tùm Generalia, tùm particularia, hoc eodem quinto ſęculo celebrata plena clariſsimis huiuſce veritatis teſtimonijs; potiſsima ſunt ſequentia. In Cōcilio Toletano I. ſub finem aſſertionis fidei: *Si quis in errore Priſcilliani Sectā ſequitur, vel profitetur, vt aliud in ſalubri baptiſmo contra Sedem Sancti Petri faciat,*

cias, anathema ſit. In Concilio Carthaginenſi III. cap. 47. poſt decretum de Scripturis Canonicis ibi enumeratis; mox ſubijcitur pro earum confirmatione conſulendam eſſe Eccleſiam trãſmarinam, hoc eſt Romanum Pontificem tunc in ea ſedentem; *Hoc etiam fratri & conſacerdoti noſtro Bonifacio, vel alijs earum partium Epiſcopis, pro confirmando iſto canone, innoteſcat, quia à Patribus iſta accepimus in Eccleſia legenda*. Item in epiſtola Concilij Carthaginenſis ad Sãctum Innocentium Papam pro condẽnatione hæreſis Pelagianæ hæc habentur: *Hoc itaque geſtum, Domine frater, ſanctæ charitati tuæ intimandũ duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis, etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur authoritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam etiam peruerſitate corrigenda*. Et infra poſt multa ex Scripturis contra dictam hæreſim allata; *Veremur*, inquiunt, *ne apud te ipſa iſta commemorando, qui maiore gratia de Apoſtolica Sede prædicas, inconuenienter facere videamur*; in fine tandem concludunt. *Quæcumque autem alia eis obijciuntur, non dubium, venerationem tuam, cum geſta epiſcopalia perſpexerit, quæ in Oriente in eadem cauſa confecta dicuntur, id indicaturam, vndè omnes in Dei miſericordia gaudeamus*. Quibus reſpondens Innocentius pro ſupremo atque adeo infallibili Sedis Apoſtolicæ iudicio ait; *Inquirendo de his rebus, quas omni cum ſollicitudine decet à Sacerdotibus, maximè à vero iuſtoque & Catholico tractari Concilio, antiquæ traditionis exempla ſeruantes, & eccleſiaſticæ memores diſciplinæ, noſtræ religionis vigorem non minùs nunc in conſulendo, quàm antea cum pronuntiaretis, veneratione firmatis, qui ad noſtrum referendum approbaſtis eſſe iudicium, ſcientes quid Apoſtolicæ Sedi (cum omnes, hoc loco poſiti, ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum) debeatur, à quo ipſe Epiſcopatus, & tota authoritas nominis eius emerſit. Quem ſequentes, tam mala iam damnare nouimus, quàm probare laudanda: vel id verò, quod patrum inſtituta Sacerdotali officio cuſtodientes, nõ cenſetis eſſe calcanda: quod illi non humana, ſed diuina decreuere ſentẽtia: vt quicquid, quamuis de diſiunctis remotiſq; prouincijs ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad huius notitiam Sedis perueniret, vt tota huius authoritate (iuſta quæ fuerit) pronuntiatio firmaretur: indèque ſumerent cæteræ Eccleſiæ (velut de natali ſuo fonte aquæ cunctæ procederent, & per diuerſas totius mundi regiones puri capitis incorruptæ manarent) quid percipere, quos abluere, quos veluti in cœno inemundabili ſordidatos, mundis digna corporibus vnda vitaret*.

Mileuitanum quoque Concilium Carthaginenſem imitatum Eccleſiam in eadem hæreſis Pelagianæ cauſa ad eumdem Innocentiũ hæc ſcribit: *Quia te Dominus gratiæ ſuo præcipuo munere in Sede Apoſtolica collocauit, talemque noſtris temporibus præſtitit, vt nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuã venerationem quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus, quàm ea tu poſſis vel faſtidioſè, vel negligenter accipere, magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris*. Deinde in fine epiſtolæ: *Arbitramur (adiuuante miſericordia Domini Dei noſtri Ieſu Chriſti, qui te & regere conſulentem, & orantem exaudire dignetur) authoritati Sanctitatis tuæ, de claro Scripturarum lumine depromptæ, facilius eos (qui tam peruerſa & pernicioſa ſentiunt) eſſe ceſſuros, vt de correctione potius eorum gratulemur, quàm contriſtemur interitu, Domine beatiſſime*. Quibus pariter reſcribens idem Innocentius hęc ad præſens noſtrum inſtitutum habet: *Diligenter ergò & congruè apoſtolici conſulitis honoris arcana*, alij legunt arcam; *honoris*, inquam, *illius, quem præter illa quæ ſunt extrinſecus, ſolicitudo manet omnium Eccleſiarum, ſuper anxijs rebus quæ ſit tenenda ſententia: antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper orbe mecum noſtis eſſe ſeruatam. Verum hęc miſſa facio. Neque enim hoc veſtram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmaſtis, ſcientes quod per omnes Prouin-*

uincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent. Præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & coepiſcopos noſtros, non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris authorem referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mundum poſſit Eccleſijs omnibus in commune prodeſſe. Deinde pluribus in hæreſis Pelagianæ deteſtationem adductis concludit: *Quare Pelagium Celeſtiumque, id eſt, inuentores vocum nouarum, quæ, ſicut dixit Apoſtolus, ædificationis nihilum, ſed magis vaniſſimas conſueuerunt parere quæſtiones: eccleſiaſtica communione priuari, Apoſtolici vigoris authoritate cenſemus, donec reſipiſcant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ſecundum ipſius voluntatem: eoſque interim Dominico ouili non recipi, quo ad ipſi peruerſæ viæ quem ſecuti ſunt tramitem deſerere voluerint.* En quomodo nullo interueniente Concilio Generali, nec illud præfatis Africæ Synodis petentibus, ſed ſolùm ad Romani Pontificis authoritatem recurrentibus, primùm ab eo non interlocutoriè, ſed abſolutè Pelagiani condemnati fuere pro hęreticis, taleſque deinceps per vniuerſam Eccleſiam habiti. De quo vide etiam Baronium tom. 5. ad annũ Domini 416. Innocentij 15.

In Concilio Epheſino I. Oecumenico Summi Pontificis authoritate contra Neſtorium, ad Theodoſij Imperatoris inſtantiam congregato; primùm lecta eſt eiuſdem Summi Pontificis epiſtola de damnatione Neſtorij, inſuper & epiſtola è Concilio Alexandrino, aliaque Cyrilli ad ipſum Neſtorium tùm data de eius damnatione, niſi litteris pareat Cæleſtini; nondum in illa actione præſentibus legatis Apoſtolicis Arcadio & Proiecto Epiſcopis, atque Philippo S. R. E. Presbytero; ſatis enim Synodo viſum fuerat, rem agredi, quod loco ipſorum Cyrillus adeſſet, (interim dum venirent) qui ex Cæleſtini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Verum poſt eorumdem aduentum, lectaſque litteras à præfato Pontifice ad Synodum datas, quæ omnium ſententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus fauſtis acceptæ ſunt, Actione 4. Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ de his quæ hactenus acta eſſent in Synodo, quomodo videlicet ex præſcripto litterarum Cæleſtini Papæ ad Cyrillum & ad Neſtorium, & alios, eumdem Neſtorium hęreticum & contumacem omnium ſententia condemnaſſent eoſdem legatos reddidit certiores; qui petentes ſibi legi quæ hactenus decreta fuiſſent, gratias egerunt Patribus, *Quod litteris Cæleſtini ſanctiſſimi beatiſſimique Papæ ipſis recitatis, ſanctæ Eccleſiæ membra, ſanctis ſuis vocibus, ipſiſque præconijs, ſancto ſuo capiti ſe exhibuerint &c.* deinde actione ſequenti in damnationem Neſtorij ſuum calculum adiecere, ſic loquente Philippo legato: *Nulli dubium eſt, imo ſæculis omnibus notum eſt, ſanctum beatiſſimumque Petrum Apoſtolorum principem & caput, fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humanique generis Redemptore cæleſtis regni claues accepiſſe; ſoluendique atque ligandi poteſtate vſum fuiſſe; nec non per ſucceſſores ſuos huc vſque ſemper viuere, cauſaſque decernere, ſemperque victurum eſſe. Huius itaque ordinarius ſucceſſor & Vicarius ſanctus beatiſſimuſque Papa & Epiſcopus noſter Cæleſtinus nos ſuos pro ſe quaſi Vicarios ad hanc ſanctam Synodum miſit &c.* Quam veritatem non ſolum Catholici omnes qui aderant ſumma conſenſione pronis auribus acceperunt: ſed eamdem ipſam præclarioribus quoque pręconijs confeſsi ſunt. Demum Synodi Patres ea abſoluta, nec non Theodoſius Imperator, atque etiam Maximianus ipſe recens creatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus legationem miſerunt ad ipſum Cæleſtinum Romanum Pontificem, eidem per litteras ſuas gratulantes de proſtrata cum authore hæreſi Neſtoriana, nec non tanquam ſupremo paſtori, ac fidei iudici in hunc modum ſcribentes: *Sanctitatis tuæ circa pietatem, zelum, eiuſdemque circa fidei ſinceritatem, curam noſtri*

Digitized by Google

ſtri omnium ſeruatori apprimè gratam, & placitam cum omni admiratione complectimur : eſt enim vobis tàm eximijs in morè poſitum, vt in omnibus celebres ſitis, ſtudiaque veſtra ſolida Eccleſiarum firmamẽta conſtituatis. Vbi certè non tantùm de perſona Cæleſtini, ſed de more ipſius Sedis loquuntur, vndè ſubiungunt. *Quia verò neceſſitas exigebat, vt omnia quæ in hac ſacra Synodo acciderunt, Sanctitati tuæ declarentur, non potuimus hiſce noſtris litteris ad tuam Sanctitatem non perſcribere:* In epiſtola quoque ad Imperatores inter alia referunt, Cæleſtinum litteras miſiſſe ad Cyrillum, vt ſuas in hac parte vices ſubiens, Romæ definita perficeret, & poſtea miſiſſe Philippum Presbyterum, *qui Sanctiſſimi Cæleſtini*, inquiunt, *perſonam ſuſtinet*.

Ex hac Synodi Epheſinæ actorum ſerie clarè vt puto colligitur, quid de primatu Summi Pontificis Romani, illique annexa authoritate in rebus fidei ſenſerit, quam ni infallibilem eſſe credidiſſet, non erat cur ex præſcripto litterarum Cæleſtini in condemnando Neſtorio proceſſiſſet, tamque anxiè confirmationem ab eo expetijſſet; cũ enim huiuſmodi Pontificia Conciliorum approbatio, vel confirmatio, ob quam etiã vt ſectione ſequenti dicemus, potiſſimũ ſpectat ad Summum Pontificem præcipere omnibus fidelibus rerum à Concilijs decretarum executionem, & obſeruantiam, nihil ſaltem ſit aliud quàm vltima declaratio, qua Summus Pontifex fidem facit, certoſque reddit omnes fideles ea Oecumenica & legitima fuiſſe, & cùm leges omnes ſeruauerint, in Spiritu Sancto definiuiſſe quod definierũt, antè quam declarationem fideles haud illis obedire tenebantur, ſecus autem poſt illam, ſatis indè patet infallibilitatem ad hoc neceſſariò requiri.

Hanc eamdem veritatem nõ minus agnouiſſe Patres Concilij Chalcedonẽſis, eius quoque acta manifeſtè comprobant. Primùm quod S. Leonis Papæ authoritate congregatum fuerit aduerſus Eutycheten ac Dioſcorum, præſidentibus pro eo quatuor è Synodo Romana miſſis legatis Paſchaſino Epiſcopo Lilibæi in Sicilia, Lucentio Aſculano Antiſtite, Bonifacio & Baſilio S.R.E. Presbyteris Cardinalibus; cum quibus idem S. Leo voluit Iulianum Coenſem Epiſcopum, ſolitum in Oriente agere res Romanæ Eccleſiæ, legati etiam munere fungi. Conſidentibus ergo omnibus, nec non Dioſcoro Alexandrino, primus pro ſuprema Sedis Apoſtolicæ dignitate legatus eius Paſchaſinus hæc ad S. Synodum ait: *Beatiſſimi atque Apoſtolici Papæ Vrbis Romæ, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus eſt eius Apoſtolatus, vt Dioſcorus Alexandrinus Archiepiſcopus non ſedeat in Concilio, ſed audiendus intromittatur; hoc ergo obſeruare neceſſe eſt &c.* pro vt ſtatim factum eſt; ex quo, ſicut ex eo quod omnium Patrum conſenſu admiſſus fuerit in Synodum Theodoretus, cui S. Leo epiſcopatum reſtituerat, ſatis conſtat eos ſupremam eius authoritatem in rebus fidei, & Eccleſiæ agnouiſſe; nec non etiam ex eo, quod Iulianus Coenſis Epiſcopus, agens & ipſe vices Sãcti Leonis Papæ, per interpretem in Synodo locutus fuerit, homo Græcus, perfectèq; callens linguam Græcam inter Græcos: id enim non aliundè accidiſſe certum eſt, niſi quod (vt etiam docet Cardinalis Baronius primo Annalium tomo) ob excellentiam Romanæ Eccleſiæ, & in ſupremæ authoritatis eius argumentũ, moris eſſet legatorum Sedis Apoſtolicæ, Latinè ſemper loqui. Deinde act. 2. cum magna illa S. Leonis Papæ epiſtola de Verbi incarnatione ad Flauianum nouiſsimè ſcripta, publicè recitari iuſſa eſſet, eam mirificis laudibus Patres proſecuti ſunt, ita acclamantes: *Hæc Patrum fides: Hæc Apoſtolorum fides: Omnes ita credimus: Orthodoxi ita credimus. Anathema qui non ita credit. Petrus per Leonem ita locutus eſt; Apoſtoli ita docuerunt. Piè & verè Leo docuit.* Vndè quando idem Sanctus Leo epiſtola ad Theodoretum 73. cap. 4. ſcribit præfa-

tam epiſtolam fuiſſe *Vniuerſalis ſanctæ Synodi aſſenſu firmatam*, apparet quàm inſulſe aliqui ex talibus verbis inferant decreta Summi Pontificis confirmari ab Eccleſia ſeu à Concilio, loquendo de confirmatione & approbatione authoritatiua, non autem de illa per humilem fidei aſſenſum, de qua præfata Leonis verba intelligenda eſſe, ſatis oſtendunt relata ipſius Concilij verba, nec non ſequentia: *Hæc vera fides*, loquendo *de dicta epiſtola*, *Catholici ita ſapimus*. *Hæc Patrum fides*. *Hæc in Epheſo lecta non ſunt*. *Hæc Dioſcorus occultauit*. En quomodo ex illius Epiſtolæ occultatione turpiter in Synodo Epheſina ſecunda ſub Dioſcoro aberratum fuiſſe profitentur Patres; quam etiam, quia damnauit Leo, & eius acta irrita eſſe voluit, idcirco negant dici poſſe Concilium, vt in actione 10. refertur.

Ar rem totam mirum in modum demonſtrant quæ, non obſtante contradictione inter Sedis Apoſtolicæ legatos & Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum pro Conſtantinopol. Eccleſiæ priuilegijs habita, tàm ipſe Anatolius quam ipſi adhærentes Epiſcopi dixerũt in fauorem S. Leonis; nam in poſtrema allocutione eiuſdẽ ſanctæ Synodi apud Marcianum Imperatorem hæc inprimis de ipſo Leone habentur: *Vnde nobis impenetrabilem in omni errore propugnatorem Deus prouidit, & Romanæ Eccleſiæ Papam ad victoriam præparauit, & doctrinis eum per omnia veritatis adſtringens: vt quemadmodũ Petrus, & hic affectu feruentiore decertans, omnem ad Deum ſenſum & intelligentiam perducat*: Tùm denique quod nouiſſimo loco Synodalem epiſtolam ſcripſerint ad Sanctum Leonem de cunctis rebus in Synodo pertractatis, petentes ab eo cuncta rata haberi, atque firmari; nec non vt Conſtantinopolitana Eccleſia primum poſt Romanam locum obtineret. *Qui enim*, inquiunt, *locum veſtræ Sanctitatis obtinent Sanctiſſimi Epiſcopi Paſchaſinus & Lucẽtius, & qui cũ eis eſt reuerendiſſimus preſbyter Bonifacius ijs ita conſtitutis vehemẽter reſiſtere tentauerunt: proculdubio à veſtra prouidentia inchoari hoc bonum volentes, vt ſicut fidei, ſic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus*; En quomodo ſexcẽti Patres ſacroſancti Cõcilij Chalcedonẽſis cognoſcentes in Romano Põtifice ſummum authoritatis Eccleſiaſticæ culmen effulgere, cui ſicut rerum fidei confirmatio, ſic & ſummorum in Eccleſia graduum diſtributio ſpectat, putauerunt eſſe infirma, nec poſſe ſubſiſtere, quæ in duobus Oecumenicis Cõcilijs eſſe decreta dicebant, nempe Conſtantinopolitano & Chalcedonenſi, pro primo Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam loco, niſi accederet ipſius Romani Pontificis approbatio. Sanctus autem Leo pro eadem ſuprema ſua authoritate, ita decreta fidei confirmauit, vt tamen illud de præeminentia Patriarchæ Cõſtantinopolitani nullatenus admittere voluerit; quemadmodũ conſtat ex epiſtolis eius ad Anatolium, nec non ad Marcianum, & Pulcheriam Auguſtos; ac demum ad eamdem Synodũ Chalcedonenſem, non quod adhuc Synodus Chalcedone perduraret, ſed ad Epiſcopos omnes qui ad ipſum Concilium conuenerant.

Sancta autem Synodus Romana ſub Felice Papa anno 2. in epiſtola ad Preſbyteros & Archimãdritas Orthodoxos Conſtantinopoli & Bythiniæ conſiſtentes, hæc habet: *Quotiens intra Italiam propter Eccleſiaſticas cauſas, præcipuè fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, conſuetudo retinetur, vt ſucceſſor præſulum Sedis Apoſtolicæ ex perſona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum, iuxta ſollicitudinem ſibi Eccleſiarum omnium competentem cuncta cõſtituat, qui caput eſt omnium, Domino ad beatum Petrum Apoſtolum dicente: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Quam vocem ſequentes trecenti decem & octo Sancti Patres apud Nicæam congregati, confirmationem rerum atque authoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ detulerunt*.

In hoc pariter ſæculo plures vbique

non

non defuere Patres, teſtes & aſſertores huius ſupremæ ac infallibilis authoritatis Pōtificiæ in rebus fidei & religionis; primo loco ſint duo præclariſsima tunc Eccleſiæ Gallicanæ lumina Victricius Rhotomagenſis, & Exuperius Tholoſanus Epiſcopi, qui ambo, cùm in his quæ ad fidei doctrinam, & Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, ab Innocentio Papa, vt patet ex ipſius ad eos epiſtolis, normam tenendam ſollicitè petierint, ſatis oſtenderunt, nec non alij Sancti eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi eorum imitatores, ad Sedis Apoſtolicæ doctrinam, tanquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum confugiendum eſſe, illudque firmum ac ſolidum exiſtimandum, quod tantæ Sedis authoritate ſemel fuerit comprobatum.

Eumdem in Diuo Ioanne Chriſoſtomo ſenſum fuiſse teſtantur tùm eius appellatio, tum etiam litteræ ad Summum Pontificem Romanum Innocentium I; cùm enim nullam ſpem reliquam eſse cognoſceret, vt in Oriente meliori ſtatu res collocarentur, ſed certò intelligeret omnia in deterius prolapſura, haud diutius diſsimulandum ratus, ad vnicũ ſibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanum Pontificem, quem ſciret omnibus eſse prælatum, ac pro ſuprema ſua authoritate perperam facta Pontificum poſse corrigere. Sic igitur datis ad Innocentium litteris inter alia hæc habet: *Ne igitur immanis iſta confuſio cuncta percurrat, & vbique dominetur: Scribite, precor, & authoritate veſtra decernite huiuſmodi iniqua geſta, nobis abſentibus, & iudicium non declinantibus, nullius eſſe roboris, ſicut per ſuam naturã ſunt profecto & irrita & nulla. Porro qui talia geſſere, eos Eccleſiæ cenſuræ ſubijcite: nos autem inſontes, neque conuictos, neque deprehẽſos, neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſijs noſtris iubete reſtitui.* Item cum tertium in exilio Arabiſsi annum ageret, mittens Romam Ioannẽ presbyterum & Paulum diaconum, ad eumdem Innocentium Romanum Pontificẽ vltimas litteras dedit, quibus imprimis pro ſedulo & indefeſſo in ſua cauſa exhibito ſtudio ingentes gratias reddit: indè verò pro perſecutoribus rogat, ſuadens mitius agere aduerſus canonum proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculum vniuerſalis in vniuerſo orbe conflandi ſchiſmatis; ſed vt expectet orat, ſi fortè reſipiſcant. Nihilominus vt Innocentius Atticũ Chriſoſtomi loco ſuffectum ſuperſedere primum iuſsit; & Proclum Cizici Epiſcopum, Conſtantinopolitanam Eccleſiam tantiſper paſcere, donec cauſa perpenderetur; ita Arcadium Orientis Imperatorem, Eudoxiamque Imperatricem, quos relegationis tanti doctoris reos cōperit, à communione Eccleſiæ & ſacrorum ſubmouit, ac pœnitentes poſtmodum abſoluit.

Quam benè etiam D. Auguſtinus de ſuprema, & infallibili Romani Pontificis authoritate in rebus fidei ſenſerit, primùm colligitur ex hoc, quod cum Bonifacius Papa Alypij Epiſcopi Tagaſtenſis, qui Romam venerat, occaſione vſus, per eumdem miſiſſet in Africam Iuliani Pelagiani epiſtolas ad illum, vt contrarijs eas ſcriptis confutaret; quod ipſe nauiter impleuit, ſcribens aduerſus eas libros quatuor diſertiſsimos, eoſdem ad ipſum Bonifacium Romam direxerit vt eius authoritate probarentur, lib. 1. contra duas epiſt. Pelag. cap. 1. vbi de Romanæ Eccleſiæ Pontifice loquens, cùm commune eſſe dicat omnibus illis qui præſunt, bene fungi Epiſcopatus officio, ipſum tamen præeminentẽ celſiori faſtigio ſpeculæ paſtoralis pro omnibus inuigilare affirmat, & paulo poſt ſubiungit: *Hæc ergo, quæ iſtis, vt dixi, duabus epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimum dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda, conſtitui. Indicauit enim mihi frater meus,* Alypius videlicet, *quod eas illi dare ipſe dignatus es; quæ in tuas manus, niſi vigilantiſſima fratrum noſtrorum, filiorum tuorum, venire non poſſent.* Deinde lib. 4. cap. 12. de Pela-

gianorum conatu, vt Synodus Oecumenica cogeretur, hęc addit: *Verùm iſtorum ſuperbia, quæ tantùm ſe extollit aduerſus Deum, vt non in illo velit, ſed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiã gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippè Catholicum, quoniã Domino eis reſiſtẽte, peruertere nequeunt, ſaltem commouere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia paſtorali poſt factum illis competens ſufficienſque iudiciũ, vbicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſiue vt ſanentur, atque mutentur, ſiue vt ab aliorum ſalute atque integritate vitentur*; Vbi per factum competens ſufficienſque iudicium in cauſa Pelagianorum, à Diuo Auguſtino intelligi iudicium Sedis Apoſtolicæ, vel eius authoritate firmatum & approbatum, clarè demonſtrant teſtimonia, tam ex ipſo, quã ex alijs Patribus ſtatim adducẽda; quod ni ſeorſim à Concilio Generali D. Auguſtinus infallibile credidiſſet, non eſſet cur illud competens, ſufficienſque vocaſſet ad condemnationem Pelagianorum; nec non ad arguendum eos ſuperbiæ, quod generale Concilium in ſua congregari cauſa expetijſſent. Quamuis haud multos poſt annos congregatum fuerit Concilium Oecumenicum Epheſinum in cauſa Neſtorij, in quo pariter conſtat Pelagianos fuiſſe damnatos.

Igitur, præter allata iam ſuperius duorum Conciliorum Carthaginẽſis, ac Milleuitani teſtimonia, quibus, vt vidimus, Summi Pontificis Romani authoritati, tanquam competenti & ſufficienti, atque adeo infallibili iudicio tribuitur hæreſis Pelagianę condemnatio, hoc idem pluribus in locis tradit D. Auguſtinus, nam epiſt. 90. Innocentium obnixè rogat Apoſtolicæ Sedis authoritatem, Concilij Carthaginenſis, & mediocritatis ſuæ decretis contra Pelagium & Cæleſtium adhibere; eumdem S. Innocentium Papam de Synodi Dioſpolitanæ in Palęſtina geſtis iudicaſſe, quibus ſe Pelagius abſolutum falsò gloriabatur, refert & probat *lib. de peccato originali cap.* 8. vtriuſque Concilij Carthaginenſis, & Milleuitani relationes, ad Apoſtolicæ Sedis Antiſtitẽ miſſas, ſimulque ab eodem reſponſiones ad Afros directas, agnoſcit probatque idem Auguſtinus, *epiſt.* 92. & 106. *lib.* 1. *contra Iulianum Pelag. & lib.* 2. *contra Pelagium & Cæleſtium cap.* 7. Nec non ſerm. de verb. Apoſt. *Iam*, inquit, *de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam reſcripta venerunt, cauſa finita eſt, vtinam finiatur aliquando error.*

Item S. Stephanum Papam contra anabaptiſmum ætate Cypriani in Africa vſurpatum ſcripſiſſe, & præcepiſſe confirmat *lib.* 5. *de Baptiſmo cap.* 23. Cæcilianum autem Epiſcop. Carthag. contemnere potuiſſe conſpirantem multitudinem inimicorum Donatiſtarũ ait; *epiſt.* 162. *Cum ſe Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper viguit Apoſtolicæ cathedræ principatus, per communicatorias litteras vi deret eſſe coniunctum*; Quæ omnia, & ſimilia Diui Auguſtini loca ſatis oſtendunt eum ſupremam atque adeò infallibilem Romani Pontificis authoritatem agnouiſſe in rebus fidei & Religionis ſeorſim à Concilijs Generalibus: ita vt, ſi quandoque ea celebrari neceſſum fuerit, id non contigerit ob defectum Pontificiæ infallibilitatis in definiendis rebus fidei, vel vt eiuſmodi definitionibus maior accederet firmitas, ſed ob varios alios fines, de quibus fuſius in ſectione ſequenti: Dixi vbi res fidei ſemel à Summo Pontifice fuiſſent definitæ, neceſſe non eſſe in hunc finem Concilia generalia congregari, aut ad illa à Summo Pontifice appellari; quia ſi fermo eſſet de rebus, aut quæſtionibus meri facti, in quibus omnes admittunt errorem in Pontificem defectu debitæ informationis cadere poſſe, poſſet eiuſdem Pontificis authoritate Concilium celebrari, & huiuſmodi quæſtiones denuò recognoſci, & iudicari, non quod in illis tale Conciliũ, præ Summo Põtifice, ſeorſim que ab illo, gauderet maiori priuilegio infallibilitatis, ſed ad maiorem partium ſatisfactionem, vel quia in præfatis ma-

terijs

terijs plus vident oculi, quàm oculus, vel ob alias rationes, quæ non currunt in rebus, aut materijs fidei, vbi Summus Pontifex, non ex humana informatione præcisè, vt in rebus meri facti contingit, ſed inſuper ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sancti infallibiliter iudicare, & definire dicitur.

Et hoc modo ad ſummum intelligendus eſt D. Auguſtinus in epiſtola ad Glorium, & Eleuſium, vbi de iudicio Melchiadis Papæ, quo Cæcilianus Carthaginenſis abſolutus fuerat, & cōdemnati Donatiſtæ accuſantes cum, ſæuiente Diocletiano, ſacros libros prodidiſse ſicque à dignitate Epiſcopali excidiſſe, quod ad meram facti controuerſiam pertinebat, inter cætera ait: *Ecce putemus illos Epiſcopos, qui Romæ iudicarunt, non bonos iudices fuiſſe, reſtabat adhuc plenarium vniuerſalis Eccleſiæ Concilium, vbi etiam cum ipſis iudicibus cauſa poſſet agitari, vt ſi malè iudicaſſe conuicti eſſent, eorum ſententiæ ſoluerentur.* Quibus etiā verbis cum Auguſtinus noluerit à plenario Concilio eumdem Melchiadem, ſeu ipſos iudices, qui iam Romæ de cauſa Cæciliani iudicauerant excludere, manifeſtè conſtat, vbi à iudicio Pontificis in huiuſmodi cauſis ad Concilij tribunal prouocaretur, Concilium ſeorſim ab ipſo Pontifice, qui iam de reipſa ſententiam tuliſſet, ſumendum non eſſe, vt perperam docent aliqui, ſed vt in eo, vel per ſe, vel per legatos præeſſet; aliàs ſicut Concilium tunc legitimum non eſſet, ſic etiam eo ſolo nomine illegitima eſſet, nulloque pacto admittenda appellatio; imo cum tunc tribunal Concilij à Tribunali Pontificis propriè non diſtingueretur, non tam eſset appellatio, quā appellantem velle fraudem ex priori iudicio factam retegere, & declarare, ſicque emendationem prioris iudicij procurare; ad quod nulla cum ſit neceſſitas vt ad Concilium recurratur, ſed talem fraudem ipſimet Pontifici iudici aperire ſufficeret; inde quoque apparet, quod ſicut in mera Summorum Pontificum libertate poſitum eſt eiuſmodi appellationes admittere pro bono pacis, aut alia rationabili vrgente cauſa, ita rectè plures illorum eas, ob ſcandala, quæ inde oriri poſsent, prohibuiſse; vt patet ex conſtitutione Pij II. data in dieta, ſeu congregatione Mantuana Cardinalium, Prælatorum, & diuini, atque humani iuris interpretum; quam conſtitutionem Iulius II. ſpeciali diplomate renouauit; ſed de his ſatis modo, de quibus infra fuſior redibit ſermo, tàm ſæculo 13. quā ſectione ſequenti.

Interim ad authoritatem D. Auguſtini, quatenus ex illa poſset quis inferre, ſaltem in cauſa meri facti, licitum eſse ad Concilium futurum prouocare, quod nos negamus, præſertim poſt editas in contrarium Summorum Pontificum conſtitutiones; Reſpondetur ibi Sanctum Doctorem ad hominem, vt dicitur, tantùm loqui, & argumentari, ita vt voluerit ipſos Donatiſtas potius ad Concilium Generale poſt iudiciū Melchiadis Pontificis appellare, quam horrendum illud ſchiſma, quo tota ferè Eccleſia Africana miſerrimè deperijt, accendere; non quod eos à Melchiade Papa prouocantes, à peccato excuſaret, ſed tantùm quod appellatio fuiſset malum leuius, & minus ipſo ſchiſmate, quod excitarunt. Dici etiam poteſt Sanctum Auguſtinum loco citato Pontificem cū Concilio plenario haud contuliſse, ſed appellationem ad Conciliū cum appellatione ad Imperatorem, ſolumque voluiſse, quod ſi putaſsent Donatiſtæ, eos, qui Romæ iudicauerant malos iudices fuiſse, Donatiſtas ipſos ad Concilium Vniuerſalis Eccleſiæ, cui tamen ſemper pręeſset Pontifex à quo prouocaretur, potius quam ad Imperatorem, qui de numero Laicorum erat, debuiſse appellare; vt refert Optatus lib. 1. nec non ad ſimilem appellationem Conſtantinum Magnum ita reſpōdiſse: *O rabida furoris audacia, ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt.* Extatq; ipſa eiuſdē Conſtātini epiſt. tunc ad Epiſcopos Catholicos ſcripta, & à Card. Baron. to. 3. annal. ad annū

Chri-

Chriſti 313. relata, qua inter alias vehemẽtiſsimas aduerſus eiuſmodi appellantium procaciam inuectiuas, ipſa quoque eadem ab Optato recitata verba cõtinentur, itemque iſta: *Dico enim, vt ſe veritas habet, Sacerdotum iudicium ita debet haberi, ac ſi ipſe Dominus reſidens iudicet. Nihil enim licet his aliud ſentire, vel aliud iudicare, niſi quæ Chriſti magiſterio ſunt edocti.*

Quid Cyrillus Alexandrinus? ipſe in epiſtola ad Cæleſtinum, narratis quæ geſſerat Neſtorius aduerſus Catholicã fidem, quæve ipſe Cyrillus pro eiuſdem defenſione operatus eſſet: quamuis ſciret, quod & alijs prædicarat, ſciptiſque firmarat, Neſtorij ſententiam omni eſſe execratione dignam; tamen haud ſuarũ partium eſſe ratus nouam hæreſim condemnare, & quæ de fide exorirentur, quæſtiones definire, ſed id tantummodo muneris eſſe Romani Pontificis, vel in Concilio Generali, vbi ita expedire iudicaret, vel ſeorſim ab illo, pro ſuprema ſua & infallibili in Eccleſia authoritate; iſta ad finem epiſtolæ ſubijcit: *At quamuis res ita habeat, non prius tamen illius communionẽ confidenter deſerere auſi ſumus, quam hæc ipſa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic ſentias declarare; quo liquido nobis conſtet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiuſmodi erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porrò tuæ integritatis mens, ac ſuper hac re ſententia non modo pijſſimis Deoq; deuotiſſimis Macedoniæ Epiſcopis, ſed totius quoque Orientis Antiſtitibus perſpicuè per litteras exponi debet: nam cupientibus illis anſam dabimus, vt omnes vno animo in vna ſententia perſiſtant, rectæque fidei, quæ iam impugnatur opem ferant.* Deinde cùm à Cæleſtino in hac cauſa Romæ Synodus congregata fuiſſet, Neſtorijque hæreſis condemnata, idem Cyrillus de hoc per litteras monitus, hæc ad Neſtorium ſcripſit: *Et quid nunc obſecro conſilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo iubente, cæteriſque pijſſimis Epiſcopis, qui illi adfuere, ita poſtulantibus, inueſtigare cogor,* &c. Eodem quoque ſcripſit argumento tùm ad Ioannem Antiochiæ Epiſcopum, tùm ad Iuuenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum, monens eos Cæleſtini Romani Pontificis in Romana Synodo decretis obediendum eſſe neceſſario ab illis, qui vniuerſę Occidentis communioni adhærent. De alijs eius teſtimonijs à D. Thoma relatis forſan agemus infra, vbi de hoc eodem Angelico doctore, ſæculo 13.

Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus epiſtola ad Orientales: *Omnes fines terræ, qui Dominum ſincerè receperunt, & vbique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in poteſtatem Romanorum Pontificum, tanquam in Solem reſpiciunt, & ex ipſa lumen Catholicæ & Apoſtolicæ fidei recipiunt. Nec immeritò quia Petrus legitur primò perfectam fidem eſſe confeſſus, Domino reuelante, cum dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui,* &c. *Decebat tantæ dignitatis & ſapientiæ virũ non ab alio cæleſtis myſterij arcana requireret niſi ab eo potiſſimum, quem non potuit caro & ſanguis inſtruere, ſed cui Dominus ipſe ſua ſecreta dignatus eſt aperire: Beatus es, inquit, Simon Bariona, &c. Hunc enim de cæteris mortalibus ex toto terrarum orbe conditor orbis elegit, cui cathedram magiſterij principaliter poſſidendam tenere perpetuo priuilegij iure conceſſit, vt quiſquis diuinum aliquid aut profundum noſſe deſiderat, ad huius perceptionis oraculum, doctrinamque recurrat: nec illi humiliter referre, quod ſoluendum eſt, erubeſcat, etiam ſi ipſe quod quæritur non ignoret.*

De hac eadem authoritate Pontificia videnda ſunt, quæ Socrates & Sozomenus qui hoc floruere ſæculo referunt & ſcribunt; primus lib. 2. cap. 5. & 11. lib. 4. cap. 30. lib. 5. cap. 8. alter autem lib. 3. cap. 7. & 9. lib. 6. cap. 22.

Iuuat hic referre Valentiniani Imperatoris reſcriptum, S. Leone Romano Pontifice expetente, ad Aetium agentem

tem in Gallia Magiſtrum militiæ anno Chriſti 445. datum in cauſa Hilarij Epiſcopi Arelatenſis, quo facilè peruidetur ſuprema Romani Pontificis in omnes Eccleſias authoritas, & ad hoc illi Imperatores inſeruire, vt aduerſus omnes refractarios ſarta tecta cuſtodiatur; ſic enim ſe habet Nouell. Valent. inter Nouell. Theodoſij poſt Codic. Theod. tit. 24 de Epiſc. ordinat. *Certum eſt nobis, & Imperio noſtro vnicum eſſe præſidium in ſuperna diuinitatis fauore: ad quem promerẽdum præcipuè Chriſtiana fides & veneranda nobis religio ſuffragatur. Cum igitur Sedis Apoſtolicæ primatum, S. Petri meritum, qui princeps eſt Epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas ciuitatis, ſacræ etiam Synodi firmarit authoritas, ne quid præter authoritatem Sedis iſtius inlicitum præſumptio attentare nitatur: tunc enim demum Eccleſiarum pax vbique ſeruabitur ſi rectorem ſuum agnoſcat vniuerſitas. Hæc cum hactenus inuiolabiliter fuerint cuſtodita: Hilarius Arelatenſis (ſicut venerabilis viri Leonis Romani Papæ fideli relatione comperimus) contumaci auſu inlicita quædam præſumenda tentauit; & ideo Tranſalpinas Eccleſias abominabilis tumultus inuaſit, quod recens maximè teſtatur exemplum. Hilarius enim qui Epiſcopus Arelatenſis vocatur, Eccleſiæ Romanæ vrbis inconſulto Põtifice, indebitas ſibi ordinationes Epiſcoporum ſola temeritate vſurpans, inuaſit: nam alios incompetenter remouet; indecenter alios, inuitis, & repugnantibus ciuibus, ordinauit. Qui quidem, quoniam non facilè ab his qui non elegerant, recipiebantur, manum ſibi contrahebat armatam, & clauſtra murorum in hoſtilem morem, vel obſidione cingebat, vel aggreſſione reſerabat; & ad Sedem quietis, pacem prædicaturus, per bella ducebat.*

His talibus contra Imperij maieſtatẽ, & contra reuerentiam Apoſtolicæ Sedis admiſſis, per ordinem religioſi viri vrbis Papæ cognitione diſcuſſis, certa in eum ex his quos malè ordinauerat, lata ſententia eſt. Et erat ipſa quidem ſententia per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis authoritate in Eccleſias non liceret? ſed noſtram quoque præceptionem hæc ratio prouocauit, ne vlterius vel Hilario, quem adhuc Epiſcopũ nuncupari, ſola manſueti Præſulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri Eccleſiaſticis rebus arma miſcere, aut præceptis Romani Pontificis liceat obuiare. Auſibus enim talibus fides, & reuerentia noſtri violatur Imperij. Nec hoc ſolùm, quod eſt maximi criminis, ſubmouemus: verùm nè leuis ſaltem inter Eccleſias turba naſcatur, vel in aliquo minui religionis diſciplina videatur; hoc perenni ſanctione decernimus, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quã aliarum prouinciarum contra conſuetudinem veterem liceat ſine viri Venerabilis Papæ vrbis æternæ authoritate tentare; ſed illis, omnibuſque pro lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis authoritas: ita vt quiſquis Epiſcoporum ad iudicium Romani Antiſtitis euocatus venire neglexerit, per moderatorem eiuſdẽ prouinciæ adeſſe cogatur: per omnia ſeruatis, quæ diui parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt, Aeti pater chariſſime Auguſti.

Hoc etiam tempore Turibius Aſturicenſis Epiſcopus in cauſa Priſcillianiſtarum, haud ſatis ratus, de his quæ viderat, admonuiſſe Hiſpaniarum Antiſtites, ad Dauidis turrim confugit, inde quæſiturus arma contra graſſantem impietatem; legauit enim diaconum ſuum, cui de omnibus litteras dedit ad S. Leonem Romanum Pontificem, addidit eis & commonitorium, inſuper & libellum: litteris quidem, quis eſſet Eccleſiarum Hiſpaniarum ſtatus, eum reddidit certiorem: commonitorio ſexdecim capita Priſcillianiſtarũ hæreſis complexus eſt: libello verò ſupplici rogabat, vt afflictatis Eccleſijs pro ſua ſumma in illas authoritate ſubueniret. Quæ licet Turibij ſcripta non extent, tamen ex redditis ad eum à S. Leone Papa litteris perſpecta habentur; quibus generalem in vniuerſa Hiſpania, more maiorum, indicens Synodum, quod munus erat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, impleuit, ibique fidei

aſſer-

aſſertio ex eius præſcripto conſtituta eſt.

Flauianus Epiſcopus Conſtãtinopolitanus in reſponſo ad S.Leonem Papã, qui prius nimium eius in cauſa Eutychetis ſilentium redarguerat, hæc habet: *Sed his ita geſtis, litteræ nobis datæ ſũt Veſtræ Sanctitatis per admirabilem Comitem Panſophium, per quas ſumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens, iudicij tempore libellos ſe dediſſe appellationis & nobis & hic conuenienti Sancto Concilio, & appellaſſe veſtram ſanctitatẽ: quod nequaquam ab eo factum eſt. Sed etiam in hac parte mentitus eſt, tanquam per fallaciam mendacij ſubrepere ſe ſanctis veſtris auribus putans. Commotus itaque, Sanctiſsime Pater, in his omnibus quæ ab eo præſumpta ſunt, & ob ea, quæ in nos, & Sanctiſſimam Eccleſiam facta ſunt atque fiunt, pro conſueta fiducia fiducialiter age, ſecundum quod Sacerdotio competit; propriamque faciens communem cauſam, & Sanctarum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decernere damnationem aduerſus eum regulariter factam, & per propria ſcripta dignare: confortare autẽ & pijſſimi & Chriſto deditiſsimi noſtri Imperatoris fidem. Cauſa enim eget ſolummodo veſtro ſolatio atque defenſione, qua debeatis cõſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere: ſic enim hæreſis quæ ſurrexit, & turbæ quæ propter eam factæ ſunt, facilè deſtruentur, Deo cooperante per veſtras ſanctiſsimas litteras: remouebitur autem & Concilium, quod fieri diuulgatur, quatenus nequaquam vbique Sanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ.* Hæc Flauianus, quibus primùm intelligitur abſque controuerſia profiteri eoſdem inter ſe altercantes Flauianum & Eutychetem ſupremũ iudicem Eccleſiaſticarum controuerſiarum eſſe Romanum Pontificẽ, ad quem tam actor, quam reus ſpontè currunt, ſua iura proſecuturi; ſecundò tantam vim ineſſe decretis, ac litteris Apoſtolicis, ob infallibilem eiuſdem Romani Pontificis in quæſtionibus fidei dirimendis authoritatem, vt Concilio non indigeat Oecumenico, id quod ſemel fuiſſet ab illo definitum. Verum cùm S. Leo nec reprimere Theodoſium valuiſſet ab huiuſmodi cogendo conuentu Epiſcoporum; neque vt in Italia ageretur, perſuadere potuiſſet, tandem ne fidei cauſa diſpendium aliquod pateretur, quam ſciret appeti ſtudijs ſummæ potentiæ fautorum Eutychetis eumdem Imperatorem præcipitem abducentiũ: ſalubre illud in primis conſilium inijt, vt è latere legatos mitteret Epheſum ad Conciliũ, eiſdemq; daret epiſtolam quamuis fruſtra, vt quid de Verbi incarnatione ſentiendum eſſet, ac definiendum, ex ſententia Euãgelicæ veritatis haberetur; de qua vt audiuimus ſupra elogium ſexcentorum Sanctorum Patrum Chalcedoni pro condemnatione Eutychetis congregatorum, nunc referre non pigebit quanti illam, nec non ſupremam Romani Pontificis authoritatem fecerint Galliarum Epiſcopi.

Igitur cum eam deſcribendam accepiſſent Occidentales, & inter alios Epiſcopi Galliarum; ex illis tres inſignioris nominis, Ceretius, Salonius, atque Veranus, ipſum ab eis exaratum exemplar Romam ad eumdem Sanctum Leonem mittendum putarunt, ne quid minus à prototypo in ea haberetur exſcriptum; poſt enim multa de eadem epiſtola ab ipſis effuſa præconia, hæc habent apud S.Leonem poſt epiſt. 51. *Deprecamur, vt opus & præſentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos aſſeruandi ſtudio folijs mandare curauimus, Sanctitas veſtra percurrere, & ſi quid librarij errore defuerit, emendare dignetur: vel ſi ſalutarem lecturis omnibus paginam aliquo ſtudij veſtri accumulaſtis augmento, id ipſum addi libello huic, ſolicita pietate iubeatis: vt nõ ſolùm plures Sancti Epiſcopi fratres noſtri per Gallias, verum etiam multi ex laicis filij veſtri, qui epiſtolam iſtam magnoperè pro veritatis manifeſtatione deſiderant, remiſſam ad nos, & Sancta manu veſtra emendatam tranſcribere, legere, & tenere mereantur.* Quibus ſanè trium nominatorum Epiſcoporum verbis clarè conſtat, quantus ſemper in Eccleſiæ

Gal-

Gallicanæ Antiſtitibus, & alijs viguerit erga Summum Pontificem cultus, & obſeruantia, quodque ſupremam & infallibilem in eo authoritatem agnouerint, dum ab ipſius decretis vel tenui lineâ declinare, duxerunt eſſe ſacrilegum atque impium, & à veritate omnino deficere.

Ad eiuſdem rei probationem facit, quod prętcr tres dictos Epiſcopos, quadraginta quatuor alij Epiſcopi Galliarũ ſimul, vbi eamdem S. Leonis epiſtolam accepiſſent, cõuenientes in Gallia Narbonenſi, gratias agentes reddiderunt Synodalem Epiſtolam ad eumdem Romanum Pontificem, cuius eſt exordium: *Perlata ad nos epiſtola Beatitudinis veſtræ, quam ad Orientem pro Catholicæ fidei aſſertione miſiſtis &c.* vbi poſt alia: *Multi itaque in ea gaudentes pariter & exultantes recognouerũt fidei ſuæ ſenſum, & ita ſe ſemper ex paterna traditione tenuiſſe, vt veſter Apoſtolatus expoſuit, iure lætantur. Nonnulli verò ſolicitiores facti, Beatitudinis veſtræ admonitione percepta, modis omnibus ſe gratulantur inſtructos, datamque ſibi occaſionem gaudent, quâ liberè ac fiducialiter, ſuffragante etiam Apoſtolicæ Sedis authoritate, loquantur, & aſſerat vnuſquiſque quod credit.* ad finem verò hęc de ipſo S. Leone: *Quod nos ante oculos ſemper habentes, non deſinemus Deo ac Domino noſtro gratias agere, & pariter ſupplicare, gratulantes, quod tantæ ſanctitatis, tantæ fidei, tantæque doctrinæ Apoſtolicæ Sedi, vnde religionis noſtræ, propitio Chriſto, fons & origo manauit, Antiſtitem dederit: petentes etiam, vt datum conceſſumque munus Pontificij veſtri longiſſima ad ædificationem ſuarum Eccleſiarum ætate cuſtodiat:* ex quibus & alijs ſimilibus, quæ ibi præfati habent Epiſcopi, ſatis colligitur eos crediſſe, ipſum Romanũ Pontificem vniuerſo Chriſtiano orbi præſidere magiſtrum, ac velut ex eminenti cathedra docere omnes Catholicam fidem; quod abſque ſingulari in ea non errandi priuilegio fieri nequaquam poteſt. Vide etiam epiſtolam Epiſcoporum Metropolis Arelatenſis ad eumdem Leonem, quæ extat apud Baronium tom. 7. Petrus Chryſologus epiſtola ad Eutychem ait: *In omnibus hortamur te, frater honorabilis, vt his, quæ à beatiſſimo Papa Romanæ ciuitatis præſcripta ſunt, obedienter attendas: quoniam B. Petrus, qui in propria Sede & viuit, & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem.* & ſermone 175. *Edicto Cæſaris & pagani Dominus obtemperaturus occurrit, & decreto beati Petri principis Chriſtiani ſeruus adhuc aliquis irreuerenter obſiſtit?*

Theodoretus Epiſcopus Cyri, cum audiſſet ſe à pſeudoſynodo Epheſina eſſe depoſitum, Romanum agnoſcens Pontificem vnicum eſſe reliquum legitimum iudicem, qui pro ſua ſuprema in Eccleſia authoritate perperam à Synodis facta reſcindere poſſet, ad eum, vti Flauianus fecerat, appellauit, honorificamque legationem miſit, quam pluribus etiã ornauit epiſtolis, atque in primis ad ipſum S. Leonem Papam 113. cuius eſt exordium: *Si Paulus præco veritatis, tuba ſanctiſſimi Spiritus, ad magnum Petrum cucurrit, vt ijs qui Antiochiæ contendebant, ab ipſo afferret ſolutionem: multo magis nos, qui abiecti ſumus & puſilli, ad Apoſtolicam veſtram Sedem currimus;* deinde multis adductis eius præconijs ac priuilegijs, loquens de præfata iam Leonis epiſtola ad omnes Eccleſias miſſa ait: *Nos autem ſpiritalem admirati ſapientiam tuam, quæ per vos locuta eſt, ſanctiſſimi Spiritus gratiam laudamus: hortamurque, rogamus, obſecramus, & ſupplicamus Sanctitati tuæ, vt quæ tempeſtate agitantur, Dei Eccleſijs opem feras.* In epiſtola verò ad Renatum preſbyterum Cardinalem tituli Sancti Clementis, vnà cum Iuliano & Hilaro legatione functum in Epheſino Concilio hoc anno celebrato, inter alia hęc ad noſtrum ſcribit intentum. *Cognouimus calidum & feruentem ac iuſtum tuæ pietatis zelum, ac iuſtiſſimam & legitimam authoritatem, qua vſus, Domine, ea quæ Epheſi audacter geſta ſunt, arguiſti & repreſſiſti. Non autem nos ſoli hæc didicimus ſed in vniuerſam terram tuæ rectitudinis ſonus*

exiuit &c. Hac igitur de cauſa mansuetudinem vestram, vt perſuadeas ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo, vt Apoſtolica vtatur authoritate, & præcipiat ad veſtrum conuolare concilium. Habet enim ſanctiſſima illa ſedes omnium per orbem Eccleſiarum ducatum & principatum multis quidem de cauſis, præcipuè verò, quod hæretica labe immunis permanſit; & nullus qui contraria ſentit veritati, in illa vnquam ſedit, ſed Apoſtolicam gratiam integram & immaculatã ſeruauit. Hactenus Theodoretus, cuius teſtimonium pro ſingulari Pontificis Romani priuilegio non errandi in rebus fidei, adeo efficax eſſe plures crediderunt doctores, vt illud etiam extendi velint ad eum, ſecundum quod eſt perſona, vel doctor particularis. Conſulendus eſt quoque lib. 2. Eccleſ. hiſtor. cap. 22. & lib. 5. cap. 10.

Hoc eodem tempore, quo Sanctus Leo Romæ Synodum collegerat, cum in vrbe eſſet Valentinianus Imperator, vna cum Eudoxia coniuge Auguſta, & Galla Placidia ipſius Valentiniani matre, venerant enim, ex more, ad ſacra Apoſtolorum limina, auditis illis quæ Epheſi in Concilio tyrannicè facta eſſent, ea vt pij principis exhorreſcentes ſinguli ſingulas dedere in Orientem litteras, atque Valentinianus in primis ad Theodoſium ſcribens hęc habet: *Cum adueniſſem in vrbem Romam, ad Diuinitatem placandam, ſequenti die ad baſilicã Apoſtoli Petri proceſſi: & illic poſt venerabilem noctem diei Apoſtoli, & à Romano Epiſcopo, & ab alijs cum eo ex diuerſis prouincijs rogatus ſum ſcribere veſtræ manſuetudini de fide, quæ cum ſit conſeruatrix omnium animarum, dicitur perturbata; quam nos à noſtris maioribus traditam debemus cum omnì competente deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato Apoſtolo Petro intemeratam & in noſtris temporibus conſeruare, quatenus beatiſſimus Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, cui principatum Sacerdotij ſuper omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide ac Sacerdotibus iudicare, Domine ſanctiſſime pater, & venerabilis imperator. Hac enim gratia ſecundum ſolemnitatem Conciliorum & Conſtãtinopolitanus Epiſcopus eum per libellos appellauit propter contentionem quæ orta eſt de fide.* Similia in ſuis habent litteris Galla Placidia & Eudoxia ad eumdem Theodoſium Imperatorem; extant ante Concilium Chalcedonenſe tomo 1. Concil.

Defuncto Theodoſio Imperatore, cùm voluntate S. Pulcheriæ ex Senatuſconſulto delatum eſſet imperium Marciano, illud exordiri melius haud putauit, quam datis ad S. Leonem Romanũ Pontificẽ litteris ſequentis tenoris, quibus ſatis agnoſcit ſupremam eius atque adeo infallibilem in rebus fidei authoritatem. *Ad hoc maximum imperium venimus Dei prouidentia, & electione Senatus excellentiſſimi, cunctæque militiæ. Vnde pro reuerenda & Catholica religione Chriſtianæ fidei, cuius auxilijs virtutem noſtræ potentiæ confidimus gubernari, tuã Sanctitatem principatum in Epiſcopatu diuinæ fidei poſſidentẽ ſacris litteris in principio iuſtum credimus alloquendam; inuitantes atque rogantes, vt pro firmitate ſtatuque noſtri imperij æternam diuinitatem tua Sanctitas deprecetur, & vt tale propoſitum atque deſiderium habeamus, quatenus omni impio errore ſublato, per celebrãdam Synodum, te authore, maxima pax circa omnes Epiſcopos fidei Catholicæ fiat, ab omni ſcelere pura & intemerata conſiſtens.* Quod idem repetit in reſponſo ad litteras per legatos ad Theodoſium Auguſtum à S. Leone miſſas, ſed eo iam defuncto, Marciano nouo Auguſto redditas; quibus de cogenda Oecumenica Synodo tractare cœpit, *vt omnes*, inquit, *ſanctiſſimi, qui ad illam conuenerint Epiſcopi, quæ Chriſtianæ religioni & Catholicæ fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas regulas definierit, ſua diſpoſitione declarent*, probe ſciens, nonnihil eiuſdem primariæ Sedis Antiſtitis authoritate ſolerẽ Synodos Oecumenicas legitimè conuocari; res in illis ex eius præſcripto definiri, definitaſque rurſus confirmari debere, vt infallibilem apud omnes in Eccleſia obtineant fidẽ.

Idem

Idem tradit Pulcheria Auguſta in ſuis ad eumdem S. Leonem litteris; opereque completum eſt in Concilio Conſtãtinopolitano tunc ab Anatolio Flauiani ſucceſſore habito, præſentibus in eo Sedis Apoſtolicæ legatis; deindè in Concilio Chalcedonenſi vt vidimus ſupra.

Sanctus Proſper Aquitanus Epiſcopus Rhegienſis non in Aemilia prouincia Italiæ, ſed in prouincia Prouinciæ ſuffraganeus Archiepiſcopi Aquenſis, nam reperitur ſubſcriptus in Concilio prouinciali Vaſenſi, & Carpenctoratẽſi; quod argumentum eſt, illum fuiſſe Epiſcopum in prouincia Galliæ; ſicut & quod illi ſucceſſerit in Epiſcopatu Fauſtus Rhegienſis, quem omnes Epiſcopum Gallum faciunt, non Italum; Hic, inquam, Proſper, eamdem clarè Pontificiam infallibilitatem pluribus in locis teſtatur, vbi agens de hæreſi Pelagiana docet plenam illius damnandæ & anathematizandæ poteſtatem fuiſſe penes Romanum Pontificem; ante cuius ſententiam, vt nemo auſus eſt Pelagium tanquam hæreticum damnatũ deteſtari, ex Auguſtino epiſtola 94. ad Hilarium, ita poſt illam, probataque duorum Cõciliorum Africanorum Carthaginenſis, ac Mileuitani decreta, ab omnibus vt talis habitus eſt, non expectata Synodi Oecumenicæ ſententia, Honorijque Auguſti decreto etiam mulctati ſunt exilio illius hæreſeos rei, & inter cæteros eiectus eſt è Sicilia Iulianus. Audiamus Proſperum in Chronicis; *Ex Concilio*, inquit, *Carthaginenſi ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporum ad Pontificem Zozimũ Synodalia decreta perlata ſunt: Quibus probatis per totum hæreſis Pelagiana damnata eſt*. In carmine vero de ingratis laudans huiuſmodi Africanorũ Epiſcoporum aduerſus recens emergentem impietatem accenſum præ cæteris incomparabilem zelum ait:

Tu cauſam fidei flagrantius Africa noſtra
Exequeris: tecumque ſuum iungente vigorem
Iuris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli
Conficis, & lato proſternis limite victos.

Et quod non vno Concilio, ſed duobus eadem in hæreſiarchas decreta fuerint, nempè Carthaginenſi atque Mileuitano iſta mox ſubijcit:

Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminoque ſenum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur.

Quamuis non deſint qui hęc intelligenda putent de gemino Concilio Carthaginenſi, vno ſub Innocentio, & altero ſub Zozimo Papa celebrato, quod parum refert ad præſens inſtitutum.

Item contra Collatorem hæc per ironiam habet: *Errauit Sacroſancta benedictio Sedis Petri, quæ ad vniuerſum orbem Papa Zozimus ore ſic loquitur: Nos autem, tamen inſtinctu Dei &c.* fuerunt autem eiuſmodi litteræ aduerſus emergentem hæreſim ſcriptæ ab ipſo Zozimo Papa ad vniuerſam Eccleſiam; quas ipſi qui confidebant Epiſcopi Africani, redditis ad eumdem litteris ſummopere laudarunt, ex eodem Proſpero ibidem, qui poſt multa ſubdit: *Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zozimus ſententiæ ſuæ robur adiunxit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antiſtitum.* Inſuper quanta Summus Pontifex Bonifacius inuigilarit diligentia, ne damnata ſemel Romæ à ſuis prędeceſſoribus hęreſis Pelagiana maiores acciperet vires, idẽ teſtatur Proſper aduerſ. Collat. propè finem his verbis: *Sanctæ memoriæ Bonifacius pijſſimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolum Apoſtolicis, ſed etiã regijs vtebatur edictis.* Per Cæleſtinum verò Bonifacij ſucceſſorem ait, *Omnes Orientales Eccleſias gemina peſte purgatas fuiſſe, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem, Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus iterũ proſternerentur.*

Tandem cum in partibus Galliarũ quidam Presbyteri plus æquo Pelagianis fauentes temerè ſugillarent Sancti Auguſtini aduerſus eos commentarios editos, vt eorum petulantia coerceretur, idẽ Sanctus Proſper cũ collega Hilario Arelatenſi ad Cæleſtinum Romanum Põtificem profectionem inſtituit, quippe qui ſciret ad illum tanquam ad ſupremũ fidei magiſtrum recurrendũ eſſe, quodque ipſe definiret firmiter tenendum eſſe, vt clarè docet loco citato aduerſus Collat. prope finem, loquens de epiſtola tunc ad Epiſcopos Galliæ per Cæleſtinum ſcripta.

In eadem ſententia fuiſſe Vincentium Lirinenſem, qui tunc florebat, colligitur ex eius libro aduerſus hęreſ. cap. vlt. vbi de dicta Cæleſtini epiſtola agẽs, tanti ponderis eam eſſe docet, vt ſatis ſit ad omnes hęreſes euertendas, nouas ſententias in Eccleſiam inducentes. Sed à Gallis ad Hiſpanos tranſeamus.

Aſcanius Tarraconenſis Epiſcopus, & qui cum eo conuenerunt omnes Prouinciæ illius Antiſtites in litteris ad Hilarium Papam aduerſus Syluanum hæc ſcribunt: *Etſi nulla extaret neceſſitas Eccleſiaſticæ diſciplinæ: expetendum re vera nobis fuerat illud priuilegium Sedis veſtræ, quo ſuſceptis regni clauibus poſt reſurrectionem Saluatoris per totum orbem beatiſſimi Petri ſingularis prædicatio vniuerſorum illuminationi proſpexit; cuius Vicarij principatus ſicut eminet, ita metuendus eſt ab omnibus, & amandus. Proìndè nos Deum in vobis primitus adorantes, cui ſine querela ſeruitis, ad fidem recurrimus Apoſtolico ore laudatam, indè reſponſa quęrentes, vndè nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione præcipitur.*

Quod hoc ſęculo S. Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus, doctrina celebris, ſanctitate conſpicuus ad Felicem III. Romanum Pontificem de gratia & libero arbitrio librum ſcripſerit; quem agnitum ipſe Felix non ſolum probauit, ſed & ſcripta de eo epiſtola cõfirmauit, vulgandumque vbique curauit; nec ſolùm, ſed quod illum inſuper, ſicut & Sancti Honorati Maſſilienſis Epiſcopi illius tẽporis Scriptoris luculẽtiſſimi libros Gelaſius Papa confirmarit, aliosque plures ad illum non tantum ex Occidente, ſed etiam ex Oriente miſſos; manifeſtum eſſe videtur argumentum, quod maiores omnes Orthodoxi abſque cõtrouerſia intellexerint, penes Romanum Pontificem tanquam ſupremum doctrinæ fidei magiſtrum ac iudicem, ſcientiæ clauem eſſe, eaque proindè non pręſentium tantùm, ſed etiam præteritorum authorum ſcripta probanda vel improbanda, quæ ipſe pro ſua authoritate reciperet, vel reijceret.

Anaſtaſius Hieroſolymitanus Patriarcha epiſtola ad eumdem Felicem Papã: *Fuit ſemper Apoſtolicæ Sedis veſtrę licentia, iniuſtè damnatos vel excommunicatos poteſtatis ſuæ authoritate reſtituere, & ſua omnia ijs reddere, & eos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicarunt, Apoſtolico punire priuilegio: ſicut etiam noſtris, & anterioribus nouimus factum temporibus &c. Antiquis regulis ſancitum eſt, vt quicquid, quamuis in remotis Prouincijs, ſuper eorum querelis, aut accuſationibus ageretur, non prius tractandum vel accipiendum eſſet, quam ad notitiam almæ Sedis veſtræ eſſet deductum; vt huius authoritate, iuxta quod fuiſſet faciendum, infirmaretur, aut firmaretur.*

Cum Gelaſius ſui Põtificatus exordio ad vniuerſos Dardaniæ Epiſcopos litteras dediſſet monitorias per Tryphonem, quæ non extant, quibus illis præcipiebat vitare cõmunionem Eutychianorum, hęc reſponderunt, quibus clarè oſtendunt, ſe ſupremam, atque adeò infallibilem Summi Põtificis Romani authoritatem agnouiſſe in rebus fidei & religionis: *Saluberrima*, inquiunt, *Apoſtolatus veſtri præcepta, Tryphone viro religioſo filio noſtro deferente, qua oportet deuotione ſuſcepimus: & maximas Deo omnipotenti, & beatitudini veſtræ referimus gratias, quod nos paſtorali admonitione, & Euangelica doctrina viſitare dignatus es, domine ſancte Apoſtolice & beatiſſime*

Pater

Pater Patrum. Deſiderij enim & voti noſtri eſt, iuſſionibus veſtris in omnibus obedire; & quemadmodum à Patribus noſtris accepimus, Sedis Apoſtolicæ, quæ vita & meritis veſtris delata eſt, præcepta intemeratè ſeruare; atque religionem Orthodoxam, cuius eſtis prædicatores, fideli & inculpata deuotione, pro vt noſtræ ruſticitatis ſenſus patitur cuſtodire; Qui autem talia & ſimilia proferre potuiſſent, ni Sedis Apoſtolicæ Antiſtitem infallibiliter ex ea loqui crediſiſſent, in rebus ad fidem ac religionem ſpectantibus.

Sextum Sæculum.

SYmmachus Papa ſupremã quoque authoritatem, & conſequenter infallibilem Romani Pontificis in rebus fidei & religionis ſatis oſtendiſſe videtur, tàm pluribus circa illam ſtatutis, conuocatiſque in hunc finẽ Romæ duntaxat Synodis, quàm excommunicato ob hæreſim Anaſtaſio Imperatore; quod cum ipſe reſciſſet, omneque genus contumeliarum in Symmachum Papam cõuertiſſet, eidem opus fuit ſcribere Apologeticum; Quod autem idem Symmachus ab inimicis ſuis accuſatus ceſſerit iuri ſuo, ſubijcereque ſe voluerit ſponte Synodi Romanæ iudicio, & expectare ſententiam, quam non tenebatur excipere. Sed ſi voluiſſet, potuiſſet ſuo iure vtens effugere, nihil authoritati Pontificiæ præiudicare, ipſius rei probauit euentus; quandoquidem in eadem Synodo allegatum fuit. *Ipſum qui dicebatur impetitus debuiſſe conuocare Synodum; ſcientes quia eius Sedis primũ Petri Apoſtoli eſt meritum, vel principatus: deinde ſecuta iuſſione Domini Conciliorum conuocandorum authoritas ei ſingularem in Eccleſijs tradidis poteſtatem: nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorum ſubiacuiſſe iudicio, in propoſitione ſimili facilè forma aliqua teſtaretur; ſed potẽtiſſimus Princeps, Theodoricus videlicet, ipſum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem ſuam litteris demonſtraſſe, ſignificauit.* Inſuper, cum cognita Symmachi innocentia, Synodi ſententia abſolutus fuiſſet; elaboratus eius iuſſu, ab eaque examinatus Ennodij Diaconi libellus apologeticus, vbi miris effertur modis ſuprema Sedis Apoſtolicæ authoritas, non inter acta tantùm Synodalia, ſed inter Pontificia meruit adnumerari decreta. Rogantibus autem Synodi Patribus, vt omnes accuſatores Symmachi damnarentur, ſimulque qui contra Synodum obloqui præſumpſiſſent, hiſque fauſtas acclamationes iungentibus, ipſe Symmachus Papa non conſenſit; ſed cum delinquentibus, Chriſtiana manſuetudine adhibita, mitius agendum eſſe ſuaſit; immo & penitus ignoſcendum, ſed tam de hoc Symmachi, quam alijs ſimilibus caſibus redibit ſermo infra ſæculo 13.

Eamdem Romani Pontificis authoritatem teſtatus eſt Hormiſda Papa, cui cum Anaſtaſius Imperator priores dediſſet litteras nimiam prædeceſſorum Pontificum arguens duritiam, ſic ad eas ille reſcripſit: *Gratias ſupernæ virtuti, quæ per veſtræ pietatis affatus diuturnum dignata eſt terminare ſilentium, tale præſtans collocutionis exordium, vt de veſtræ clementiæ proſperitate lætemur: & ad vnitatem, Deo donante, reuerti poſſe ſanctam confidamus Eccleſiam. Hoc opus ſupernæ clementiæ, hæc & prædeceſſorum noſtrorum fuit ſemper oratio: quos etiam rerum actus paternæ traditionis miniſtros, & rectę fidei declarant fuiſſe cuſtodes.* Ipſi deindè petenti Concilium, pleniſſimum tunc pollicetur prębere reſponſum, *dum cauſam,* inquit, *congregationis nos volueritis euidenter cognoſcere;* ſatis indicans huiuſmodi verbis, decretum Concilij congregandi ad Romanum Pontificem, & cauſa cognita pertinere, pro ſuprema quam habet in Eccleſia poteſtate; iuxta quam tãtùm abfuit, vt ſiuerit Hormiſda œcumenicũ quod indixerat Anaſtaſius Concilium celebrari, quin potius abſque Concilio per ſuos legatos bis Conſtantinopolim miſſos leges ipſe præſcripſerit Imperatori, & vniuerſis Orientis Epiſcopis. Mortuo Anaſtaſio, idem præſtitit cum Iuſtino Imperatore eius ſucceſſo-

Digitized by Google

ceſſore, miſſis per ſuos legatos ad illum & alios plures litteris, nec non libello profeſſionis fidei præſtandæ ab Epiſcopo Conſtantinopolitano, cæteriſque Orientalibus hęreticorum, Schiſmaticorumve communione coinquinatis; cuius initium eſt: *Prima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, & à Patrum traditione nullatenus deuiare: quia non poteſt Domini noſtri Ieſu Chriſti prætermitti ſententia dicentis: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Hæc quæ dicta ſunt, rerum probantur effectibus: quia in Sede Apoſtolica inuiolabilis ſemper Catholica cuſtoditur religio. De hac igitur fide non cadere cupientes, & Patrum ſequentes in omnibus conſtituta: anathematizamus omnes hæreſes &c.* Tandem videnda eſt eius epiſtola 76. ad Iuſtinum Imperatorem, à quo conſultus interpellatuſque tanquàm ſupremus Eccleſiæ Magiſter, circa tunc agitatam illam tàm in Oriente, quàm in Occidente quęſtionem *de vno ex Trinitate paſſo in carne*, non Imperatorem dumtaxat, cui reſpondet, erudiendum ſuſcepit, ſed omnibus agentibus vbique fidelibus, pẽdentibus ab ipſius ore Pontificis, expectantibuſque, quæ eius eſſet de re tanta ſententia, quam ad Imperatorem epiſtolam ſcripſit, publicam eſſe voluit inſtructionem, vt ipſe teſtatus eſt in epiſt. 44. ad Iuſtinianum poſtea Imperatorẽ. In epiſtola quoque ad Remigium, Pontificiam præ Conciliari authoritatem docet: *Quoties*, inquit, *vniuerſale poſcit religionis cauſa Concilium, te cuncti fratres conuocante conueniant: & ſi quos eorum ſpecialis negotij pulſat intentio, iurgia inter eos oborta compeſce, diſcuſſa ſacra lege determinando certamina. Quicquid autem illic pro fide & veritate conſtitutũ, vel prouida diſpenſatione præceptum, vel perſonæ noſtræ authoritate fuerit cõfirmatum, totum ad ſcientiam noſtram, inſtructa relationis atteſtatione, perueniat.*

Bonifacius II. epiſtola ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum: *Olim & ab initio tantam percepimus à beato Petro Apoſtolorum Principe fiduciã, vt habeamus authoritatem vniuerſali Eccleſiæ (auxiliãte Domino) ſubuenire, & quicquid nociuum authoritate Apoſtolica corrigere & emendare.*

Ioannes Papa II. in epiſtola ad Iuſtinianum Imperatorem: *Inter claras ſapientiæ ac manſuetudinis veſtræ laudes, Chriſtianiſſime Principum, puriore luce tãquàm aliquod ſydus irradiat, quod amore fidei, quod charitatis ſtudio, edocti Eccleſiaſticis diſciplinis, Romanæ Sedis reuerentiam conſeruatis, & ei cuncta ſubijcitis, & ad eius deducitis vnitatem: ad cuius authorem, hoc eſt, Apoſtolorum primum, Domino loquente, præceptum eſt: Paſce oues meas. Quam eſſe omnium verè Eccleſiarum caput, & Patrum regulæ, & principũ ſtatuta declarant, & pietatis veſtræ reuerentiſſimi teſtantur affatus, &c.* Quam Ioannis epiſtolam, quia Iuſtinianus Imperator, in perpetuum ſupremæ authoritatis, ſupremique magiſterij Romani Pontificis argumentum, ipſimet Codicis fronti præfigi voluit, indè offenſi hęretici, quibus nihil odioſius Pontificia authoritate, negant epiſtolam Iuſtiniani ad Ioannem Pontificem, illamque ab ipſo ad eum redditam, eſſe germanas; ſed tàm apertum mendacium eruditè Baronius refellit tomo 7. annalium ad annum Chriſti 534. relatis doctiſſimorum Alciati, & Cuiacij iureconſultorum teſtimonijs, quæ ſuo etiam tempore nos forſan infra proferemus.

Mortuo Ioanne, & in eius locum creato Agapeto Romano Pontifice, cum Iuſtinianus Imperator morem maiorum ſecutus, qui conſueuerant ad ſingulos recens creatos Romanæ Sedis Epiſcopos, tanquàm ad ſupremos fidei iudices mittere Catholicæ, quam ſequerentur, fidei profeſſionem, id ipſum pręſtitiſſet, eamdemq; Agapeto direxiſſet fidei confeſſionem, quam Ioanni Papæ eius prędeceſſori miſerat confirmandam, *quia*, inquit in pręfatione epiſtolæ, *noſtri ſtudij eſt, emergentes fidei cauſas ad Apoſtolicæ Sedis veſtræ referre iudicium*; ita Agapetus pro ſuprema ſua authoritate reſpondit ſe illam firmare, laudare & am-

amplecti: *Non quia*, inquit, *laicis authoritatem prædicationis admittimus, ſed quia ſtudium fidei veſtræ Patrum noſtrorũ regulis conueniens confirmamus atque roboramus*. Ex qua Agapeti cenſura, ac monitione prudentior factus Imperator, nõ amplius priuatam à ſe editam fidei cõfeſſionem vſurpauit: ſed ne quid ſibi arrogare viſus eſſet, publicam miſit, & illam ipſam quam olim Hormiſda Pontifex miſerat per legatos Conſtantinopolim ſubſcribendam ab ijs qui Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem conſequi vellent: hanc, inquam, ipſam iterum miſit Iuſtinianus Imp. ad Agapetum Pontificem, cuius eſt exordium: *Prima ſalus eſt &c.* vt ſupra. Idem Agapetus in reſponſo ad litteras Concilij Africani, directas quidem Ioanni, ſed eo mortuo, quando peruenerunt, redditas Agapeto, quibus dicti Concilij Patres ad Sedem Apoſtolicam, tanquam ad fidei magiſtram, in aliquibus circa illam dubijs recurrerant, hęc reſcribit: *Quoniam ſicut & ſapientes facere decebat & doctos, immemores principatus Apoſtolici non fuiſtis; ſed queſtionis illatæ volentes vincula diſſoluere, ab eius ſede requiſiniſtis, ſicut decebat, aditum, cui poteſtas eſſet indulta clauſtrorum*. Et in epiſtola ad Reparatum Epiſcopum Carthaginenſem; *Charitati*, inquit, *tuæ metropolitana iura reparantes hortamur, ut ea quæ tuo vel aliorum nomine reſcripſimus, vniuerſis debeas innoteſcere. Metropolitani quippe authoritate ſuffultus, ne quis ſe excuſabiliter aſſerat ignorare, quod Sedis Apoſtolicæ principalitas canonum conſideratione præſcripſit*. Tandem cum Agapetus barbarico Gothorum regis Theodati imperio ſubire coactus fuiſſet difficillimæ legationis onus Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Imperatorem; diuina indè prouidentia diſpoſuit, vt demonſtratiua ſupremæ poteſtatis Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis haberemus argumenta, dum Anthimum Patriarcham fauore Iuſtiniani Imperatoris & Theodoræ Auguſtæ pollentem, plurium iam antea Epiſcoporum ſuffragijs confirmatum ipſe Summus Pontifex Agapetus, nullo ſuper hoc congregato, vt moris erat, ante Concilio, condemnauit. Quod enim ſciret in gratiam Auguſtorum eoſdem Epiſcopos facillimè conſpirare: ijs omiſſis, ſimplici habita diſcuſſione, ſimul ac hęreticus Eutychianus idem Anthimus apparuit, ipſum cum ſequacibus Seuero, Petro, atque Zoara condemnauit, atque Mennam in locum eius protinus ſubrogauit. Vndè intelligere poſſumus, vſum ipſum plenitudine poteſtatis, qua vbi res ita exigunt, ſupra omnes canones Pontifex eminet, non ſeruata in omnibus ſolita iudicij forma; cum antea in ſimili cauſa Cęleſtinus Papa eiuſdem Eccleſiæ Pontificem deponendum Neſtorium ſcripſerit, & per Theodoſium Imperatorem ea de re non prouinciale duntaxat, ſed Oecumenicum Epheſi Concilium conuocandum curarit; Nec non maiori tunc niti ſolere authoritate Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, quando magis videtur oppreſſa; quod certo ſciat omnia illi cedere opus eſſe, ſi ea vti velit, ſecundũ quod ipſi à Chriſto conceſſa fuit.

Vigilius, quantumlibet ſpurius, atque penitus, dum vixit Syluerius, illegitimus, quæ tamen Pontificij muneris eſſent, exequi minimè pretermittens, in reſponſione ad conſultationem Eutherij Hiſpaniæ Epiſcopi, hęc habet: *Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes, de ſingulis quid iuxta Catholicam diſciplinam teneat Apoſtolicæ Sedis authoritas, ſubiectis aliquibus etiam ſanctarum capitalis regularum te credimus inſtruendum*; deinde in fine concludit, pro ſupremo eius, atque adeò infallibili magiſterio in rebus fidei, & religionis; *Nulli vel tenuiter ſentienti, vel pleniter ſapienti dubium eſt quod Eccleſia Romana fundamentum & forma ſit Eccleſiarum; à qua omnes Eccleſias principium ſumpſiſſe, nemo rectè credentium ignorat. Quoniam licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt cæteris præemineret: vndè & Cephas vocatur, quia caput eſt & principium omnium Apoſtolorum,*

rum, & quod in capite præceſſit, in membris ſequi neceſſe eſt. Quamobrem Sancta Romana Eccleſia eius merito Domini voce conſecrata, & Sanctorum Patrum authoritate roborata, primatum tenet omnium Eccleſiarum: ad quam tam Summa Epiſcoporum negotia, & iudicia atque querelæ, quam & maiores Eccleſiarum quæſtiones, quaſi ad caput ſemper referenda ſunt. Nam & qui ſe ſcit alijs eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquē eſſe ſibi prælatum. Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſijs vices ſuas credidit largiendas, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde omnium appellantium Apoſtolicam Sedem Epiſcoporum iudicia, & cunctarum maiora negotia cauſarum eidem Sanctæ Sedi reſeruata eſſe liquet: præſertim cum in his omnibus eius ſemper ſit expectandū conſultum, cuius tramiti ſi quis obuiare tentauerit Sacerdotum, cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eamdem Sanctā Sedem nouerit redditurum. Similia ſcripſit legitimus iam Pontifex poſt Syluerij mortem electus in epiſt. ad Iuſtinianum & ad Mennam Patriarcham Conſtantinopolitanum: *Quid eſt*, inquit, *charitati tuæ dignius honoris quod conueniat niſi à Romanorum Præſulum non deuiare doctrina?* Si autem errandi periculo obnoxij eſſent, tale quid dici non poſſet: Item in conſtituto ad Imper. Iuſtinianū: *Inter innumeras ſolicitudines, quibus oneratur Imperiale faſtigium, laudabile clementię veſtræ cognouimus eſſe propoſitum, per quod ſummotis omnibus diſcordiæ ſeminibus, quæ in agro Domini humani generis inimicus aſperſerat, vniuerſos Domini Sacerdotes, præmiſſis ad teſtimonium conſcientiæ ſuę profeſſionibus, per quas Sanctorum Patrum, & venerabilium quatuor Synodorum, ac præſulum Sedis Apoſtolicæ inhærere definitionibus, atque iudicijs mōſtrarentur, ad vnitatem atque concordiam reſtituere properaſtis.* En Præſulum Sedis Apoſtolicæ definitiones æquiparatæ Conciliorum Oecumenicorum decretis quibus aduerſarij libenter cōcedunt infallibilitatem.

Talia autem non ſolùm ſcripſit, ſed etiam opere confirmauit Vigilius, vt ſatis teſtantur ea, quæ manens Conſtantinopoli geſſit, præſertim verò, quod nullius roboris habitum fuerit totius Orientis collectum Concilium, donec illud ipſum ſuo aſſenſu voluerit effici Oecumenicum; cum planè non alia ratione ipſi etiam Græci illud comprobent Oecumenicum eſſe, niſi quod illi tùm Vigilij, tum aliorum Romanorum Pontificum eius ſucceſſorum conſenſus acceſſerit; quod eo clarius diuinæ in illis aſſiſtentiæ argumentum eſt, vbi Eccleſiam ex cathedra docere debent, quos humanitus loquendo, ab iſto Pontifice omnia mala erant expectanda, quem ante electionem præterita crimina adeo infamaſſent, & violenta præcedens intruſio, illicitæque atque probroſæ promiſſiones factæ Theodoræ Auguſtæ fæminæ hæreticæ contemptibilem reddidiſſent, atque demum Siluerij Papę obitus fermè omnibus deteſtabilem effeciſſet. Ita planè permiſit Deus Apoſtolicam Sedem nonnunquam etiam in ea ſedentium malitia, fluctuare, atque in diſcrimen adduci, vt ab omnibus intelligatur non humanis ſed diuinis illam fulciri præſidijs, nec alium quam ipſum eſſe qui regit Iſrael, & deducit velut ouem Ioſeph; vt cum, inquam, omnis fermè ſpes videri poſſit eſſe conſumpta, & animo cōcidant deficiantque ipſi, qui contra vehementes ventorum flatus nituntur, & laborant in remigando; tunc ipſe ex improuiſo appareat, atque dicat: Confidite, ego ſum nolite timere. Sum ego ille ipſe quidem, qui Petro, cum cæpiſſet mergi, manum extendens, eduxi illum ex vndis. Sum ego qui eidem cæli claues tradidi & inferorum, quo ſcirent omnes, cælicolas ipſum habere ſocios, & inferis dominari. Ego ipſe ſum, qui, ne aliquis eius ſucceſſor poſſet diffidere demeritis, poſt triplicis reatum negationis eidem Petro vniuerſalis gregis credidi perfecturam. Ego inſuper ille ipſe ſum, qui eidem aliquando dixi; *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædifi-*

ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam: nec non; *Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Quibus omnibus haud obſtat, quod Vigilius modo in approbatione, modo in condemnatione trium capitulorum, primi de Theodoro Mopueſteno, ſecundi de Theodoreti cauſa, tertij de Iba quondam Edeſſenæ ciuitatis Epiſcopo, varium ſe oſtenderit; cum enim in his diſceptationibus de ſolis perſonis, nulla autem de fide eſſet quæſtio, vt alter ab altero aliter ſentiens dici poſset hæreticus, imo vtraque pars in altercando ac diſſerẽdo profiteretur, totum quod ageret, in id reſpexiſſe, vt conſultum eſset dignitati, ſicut & authoritati Sacroſancti Concilij Chalcedonenſis; certè ſi licuit Vigilio ex cauſa vitandi ſchiſmatis priorem mutare ſententiam, & contraria ijs quę antea ſtatuiſset in conſtituto decernere; eadem etiam ex cauſa licuit ipſi mutato rerum ſtatu, rurſum mutare ſententiam, itidemque eius ſucceſſoribus in ipſius Vigilij abire ſententiam, vt pluribus demonſtrat Cardinalis Baronius tomo 7. Annalium ad annum Chriſti 553. Eiuſdem Pontificis conſulendæ ſunt epiſtolæ ad Epiſcopos Galliæ, & ad Aurelianum Epiſcopum Arelatenſem: item Pelagij Papæ I. ad Vigilium, & ad Sepaudum Arelatenſem Epiſcopum.

Cum Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus, prætextu quidem cauſæ Gregorij Epiſcopi Antiocheni de adulterio accuſati, re vera autem, vt Oecumenici, ſiue vniuerſalis Patriarchæ nomen vſurparet, Conſtantinopoli Synodum congregaſset, Pelagius II. in epiſtola, cuius titulus: *Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, qui illicita vocatione Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Synodum Cõſtantinopolim conuenerunt, Pelagius*; quot verba, tot ferè habet argumenta ſupremæ atque adeo infallibilis authoritatis Pontificis Romani in rebus fidei & religionis; primò, dum ait, illum verum, ac legitimum Petri Apoſtoli eſse ſucceſsorem; additque collata à Chriſto in eum priuilegia, eadem in ipſius ſucceſsorum redundare præſtantiam. Secundò, dum firmiter aſserit ius generalis Synodi conuocandæ, eiuſque firmandæ, vnius eſse tantùm Romani Pontificis. Tertiò, dum quæ acta ab ipſis eſsent in eadem Synodo vniuerſali, re ipſa Pelagius ipſe nullius eſse præcipit authoritatis. Quartò, dum iudiciũ in Orientis omnes Patriarchas exercet, ſententiamque excommunicationis comminatur, ſi quid eiuſmodi inconceſſum præſumant. Quintò, dum diſertis verbis affirmat, prædeceſsores eiuſdem Ioannis Conſtantinopolitanos Epiſcopos, ſæpiſsimè (vt ait) epiſtolis ſcriptis, datiſque libellis propria manu cõſignatis eſse profeſsos Romanorum Pontificum primatum, quem & nunquam in poſterum ſub obteſtatione diuinæ ſententiæ labefactare polliciti ſunt. Sextò, dum in eumdem ipſum Ioannem Conſtantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminatur, ni citò emendaret quod deliquiſset.

Septimò, dum totidem verbis Romanam Eccleſiam à Domino eſse inſtitutam caput omnium Eccleſiarum affirmat. Octauò, dum praxis oſtenditur de Orientalibus Patriarchis conſulere conſuetis Apoſtolicam Sedem, atque ab ipſa de ambiguis expectare ſententiã. Nonò, dum veteri conſuetudine ſeruatum, & Synodali decreto firmatum tradit, vt ex vniuerſo orbe maiores, & difficiliores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam deferrentur. Decimò, dum eminentiori ſolio conſtitutus, lata ſententia infames eſse decernit, quicumque aduerſus Patres armantur, veluti eorumdem inuaſores, & occiſores. Vndecimò, dum ad calcem ait ipſos Romanos Pontifices in Eccleſia Catholica vindices canonũ præſidere, eoſdemque inſtaurare, ac renouare, quę prauorum hominum eſsent labefactata conatu: tantùm ex præfata Pelagij epiſtola pro ſuprema Romanorum Pontificum ſuper Eccleſiam vniuerſalem authoritate, vt mirum ſit Molinæum, & alios nouatores eius ſequa-

ces non vidiſse, ipſum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere vuiuerſalem, ad illos tantùm Orientales, ad quos ſcribit, habuiſse reſpectum, malèque proindè ab illis inferri, primatum eſse in Eccleſia non debere, eumque Romanos Epiſcopos ſibi ſuper omnes Eccleſias iniuſtè vendicare contra Pelagij aſſertam Sanctiſſimi Papæ ſententiam, hoc enim ipſe nunquam ſomniauit. Tantùm Pontifices Romani huius ſęculi, nunc ad alia teſtimonia.

In Synodo Romana quarta ſub Symmacho cap. 3. legenda, quæ Laurentius Epiſcopus Mediolanenſis Eccleſiæ dixit pro ſuprema, & infallibili authoritate Romani Pontificis per vniuerſum orbē: *Qua*, inquit, *ſtatutis Synodalibus conſueuit tribuere firmitatem*.

Concilium Carthaginenſe in epiſtola ad Ioannem Papam: *Definitionibus autē Nicani Concilij publica lectione tranſcurſis, inter alia de quibus naſci debuit, diſputatione requiri iam cæperat: quomodo Arianorum Sacerdotes ad Catholicam fidem ſuſcipi oporteat, vtrum ne in ſuis honoribus, an in laica communione. Sic omnibus nobis vnanimitèr ſubitò placuit ſciſcitari primitus beatitudinis veſtra ſententiam. Poteſt enim Sedes Apoſtolica (quantum ſperamus) tale nobis interrogantibus dare reſponſum, quale nos approbare concorditer explorata veritas faciat. Ex omnium quidem collegarum tacitis motibus nemini placere ſenſimus, vt in ſuis honoribus Ariani ſuſcipiantur. Veruntamen conuenire charitati credidimus, vt quid habeat ſenſus noſter in publicam notitiam nemo perduceret, niſi prius vel conſuetudo nobis, vel definitio Romana Eccleſia proderetur*; hactenus præfati Cōcilij Patres, qui ni ſupremam ac infallibilem Romani Pontificis authoritatem agnouiſſent, paratos haud ſe præbuiſſent, etiamſi diuerſam ab eo ſententiam meditati eſſent, ab ea tamen libenter recedere, ſi ipſe Pontifex, quem conſulunt diuerſa reſcriberet.

Etiam, cum de Paſchatis die exorta eſſet controuerſia, in Concilio quarto Aurelianenſi hoc ſæculo celebrato, Sanctiſſimi Epiſcopi Gallicani procul dubio credentes haud alibi, quam apud Sedem Apoſtolicam infallibilem fidei magiſtrā veritatem inueniri, ſtatuerunt: *De hac ſolemnitate quoties aliquid dubitaretur, inquiſitam, vel agnitam per Metropolitanos à Sede Apoſtolica ſacram conſtitutionem teneri*.

Synodus Mopſueſtena, cuius acta habentur in quintæ Synodi actione quinta, camdem ſupremam Pontificis Romani authoritatē agnoſcens, in cauſa Theodori eiuſdem ciuitatis quondam Epiſcopi, aduerſus quem congregata erat, hæc ad Vigilium Papam ſcribit: *Decebat verè, cum primam Sacerdotis dignitatem ſortiti eſtis, ſanctiſſime, ea qua ad Sanctarum Eccleſiarum ſtatum reſpiciunt, manifeſta veſtra diuinitus honoratę beatitudini fieri*: Deindè narratis ac miſſis rebus per eam geſtis concludit: *Petimus diuinitus inſpiratos vos religioſiſſimis, & Deum placantibus veſtris orationibus nos humiles ſuffulcire*.

Ex Concilio ſecundo Turonenſi c. 21 poſt decretum Innocentij Papæ recitatum: *Quis Sacerdotum contra decreta talia, qua à Sede Apoſtolica proceſſerunt, agere præſumat? & quorum authorum valere poſſit prædicatio, niſi quos Sedes Apoſtolica ſemper intromiſit? Et Patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod eorum præcepit authoritas*.

In Concilio Bracharenſi, cui præfuit Lucretius Bracharenſis Epiſcopus Profuturi ſucceſſor, primùm omnium ex præſcripto Sedis Apoſtolicæ habetur damnata hæreſis Priſcillianiſtarum, & aliorum hæreticorum errores, capitulis decem & ſeptem. Sed ſicut fides recta ſancita eſt ex Apoſtolicæ Sedis inſtructione, ita pariter ex eiuſdem ſcriptis ad Profuturum Epiſcopū Lucretij prædeceſſorem, quæ ſpectarent ad Eccleſiaſticam diſciplinam viginti duabus regulis ſunt inſtituta. De litteris autem à Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi teſtati ſunt Patres: *Si quid eſt illud magnum vel paruum, quo*

varia-

variari videmur: ad unam (ſicut dictum eſt) formulam, præfixis rationabiliter capitulis, revocetur: præcipuè cum & de certis quibuſdam cauſis inſtructionem apud nos Sedis Apoſtolicæ habeamus, quam ad interrogationes ſuas quondam venerandæ memoriæ prædeceſſoris tui Profuturi prudentia ab ipſa Beatiſſimi Petri accepit cathedra. Lecta eſt ipſa ibi epiſtola Romani Pontificis, quam ſe omnes ſequi profeſſi ſunt, in ipſis præſertim ſacris ritibus, & inter alia ita de miſſa: *Item placuit, ut eodem ordine Miſſæ celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ Sedis auctoritate accepit ſcriptum*. En quomodo more maiorum vſus ſemper ille viguit in Eccleſia Catholica, qui ab exordio ipſius incipiens, idem ad poſteros propagatus ſemper fuit, nempè, vt ad Apoſtolicam Sedem, ipſam Romanã Eccleſiam veniant omnes longè latèque per orbem vniuerſum ſitæ Eccleſiæ, vt ab eadem tanquam à ſuprema ac infallibili fidei magiſtra, tum de illa, tum de his quæ ad Sacros ritus, nec non ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, erudiantur.

In Concilio Lugdunenſi primo ob ſcandala à quibuſdam malis Epiſcopis tunc illata congregato, ex Gregorio Turonenſi hiſt. franc. lib. 5. cap. 20. cum aliqui eorum Epiſcopatus honore priuati fuiſſent, acceſſerunt ad Regem Guntheramnum, deplorantes ſe iniuſtè remotos, ſibique tradi licentiam petentes, vt ad Papam vrbis Romanæ accedere poſſent; quorum petitioni Rex annuens, datis epiſtolis, eos abire permiſit. Qui accedentes, coram Papa Ioanne exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis dimotos. Ille verò epiſtolas ad regẽ dirigit, in quibus locis ſuis eoſdem reſtitui iubet. Quod Rex ſine mora, caſtigatis prius illis verbis multis, impleuit. Ex quo ſatis intelligitur, attenta ſuprema Summi Pontificis Romani authoritate, viguiſſe his etiam temporibus (vti ſemper viguerat) vſum illum à quouis Cõcilio ad Sedem Apoſtolicam appellandi; quantumque propterea reuerentiam exhibuerint Reges, atque Epiſcopi ſententiæ Romani Pontificis, vt quamuis iidem videri potuiſſent iniuſtè reſtituti eſſe, quos Synodus iuſtè damnaſſet, parere tamen ipſi minimè prætermiſerint.

Inter Patres, ac Scriptores Eccleſiaſticos Pontificiæ infallibilitatis in hoc ſæculo teſtes primus occurrit S. Fulgentius Carthaginenſis, Epiſcopus Ruſpenſis, vir ſanctiſsimus, & doctiſſimus, in egregio illo de Incarnatione Verbi & gratia, & libero arbitrio commentario, quod à ſe ſcriptum eſſe, ex Eccleſiæ Catholicæ præſcripto & Apoſtolicæ Romanæ conſenſu, ingenue profitetur; vbi inter alias gemmas nitet de primatu Romanæ Eccleſiæ, ac ſupremo eius in fide magiſterio iſta ſententia tanto digna doctore: *Duorum*, inquit, *magnorum luminarium, Petri ſcilicet, Paulique verbis, tanquam ſplendentibus radijs illuſtrata, eorumque decorata corporibus Romana, quæ mundi caput eſt, tenet & docet Eccleſia, totuſque cum ea Chriſtianus Orbis, & ad iuſtitiam nihil hæſitans credit, & ad ſalutem non dubitat confiteri*.

Ennodius Diaconus, & poſtea Epiſcopus Ticinenſis in libello pro Symmacho aduerſus ſchiſmaticos inter alia hæc habet: *Viſitatores*, inquiunt, *& alijs Epiſcopis dedit ipſe: & iuſtum eſt, vt facti ſui lege teneatur. Non vos in hoc titulo falſitatis inceſſo; diu mendacijs adhærentia verba non arguo: Dico tamen, latorem iuris deffinitionis ſuæ, niſi velit, terminis non includi: & niſi princeps faſtigij ſumma moderetur, fruſtra ad illud quod dederit, ius vocatur. Lex probitatis, & mentis eſt, quæ hominem viuentem ſine lege caſtigat: propriè moribus impendit, quia neceſſitati non debet diſciplinam. Aliorum fortè hominum cauſas Deus voluit per homines terminare, ſed Sedis iſtius præſulis ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio: Voluit Beati Petri ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam. Nolite timere eas animas de inquiſitione* non

non habere formidinem, quas Deus præ cæteris ſuo reſeruauit examini: Dicas forſitan: Omnium animarum talis erit in illa diſceptatione conditio. Replicabo vni dictum: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis. Et rurſum Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem Sedis eius Sanctam, toto Orbe venerabilem: dum illi quicquid fidelium eſt vbique ſubmittitur, dum totius Orbis caput eſſe deſignatur: de qua mihi videtur dictum per Prophetam Iſaiam cap. 10. Si hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram? Hæc & alia plura aureis notanda ſignis Ennodius pro ſuprema Pōtificis Romani authoritate aduerſus ſchiſmaticos, qui auſi eſſēt Viſitatorem poſtulare, à Rege Theodorico contra Symmachum Romanum Pontificē.

Orientalis Eccleſia in epiſt. ad eumdem Symmachum, quæ extat tomo 2. epiſt. Rom. Pont. vehementioribus anguſtiata preſſuris, & arctata malis, ſic eum, tanquam ſupremum Paſtorem, in quo Eccleſiaſticæ authoritatis reſidet plenitudo, interpellat auxilium ac remedium petens: *Tu autem affectuoſus in filijs pater, non in viſione, ſed in veritate ſpiritualibus cernens oculis pereuntes in præuaricatione patris noſtri Acacij, noli remorari: magis autem (vt ita dicam ſicut Propheta) non dormites, ſed feſtina ad liberandum nos: quia non in ligando tantū poteſtas eſt tibi data, ſed in ſoluendo quoque diu vinctos ad imitationem magiſtri: neque in eradicando, vel diruendo, ſed in plantando, & ædificando, ſecundùm Beatū Hieremiam, magis ſecundum Saluatorem mundi Chriſtum, in cuius ille extitit typo: neque in tradendo tantùm Satanæ in interitum carnis, ſed & in charitate formando longa auerſione deiectos: ne (quod abſit) maiori triſtitia abſorptis nobis à Satana, videamini pertuliſſe diſpendiū. Non enim ignoras eius ingenium, qui quotidie à Sacro Doctore tuo Petro doceris oues Chriſti per totum habitabilem mundum creditas tibi paſcere non vi, ſed ſpontè coactas: qui cum doctiſſimo Paulo clamas nobis ſubiectis, & dicis: Non enim dominabimur vobis in fide, ſed cooperamur in gaudio;* & ſic deinceps.

Hoc eodem tempore, cum Chriſtiano Orbi innotuiſſet Hormiſdam nouum Romanæ Eccleſiæ electum eſſe Pontificem, Clodoueus primus Frācorum Rex Chriſtianiſſimus, ſupremam in eo, & vltra quam maior in terris nō datur, agnoſcens authoritatem non temporalem, ſed ſpiritualem, miſit ad eum (vt auctor eſt Hincmarus in vita S. Remigij) coronam auream cum gemmis; quæ regnum appellari ſolet; cuius doni, eam à Deo ipſum conſecutum eſſe mercedem declarauit euentus, inquit Baronius, vt Francorum regni corona hactenus perſeueret. Certè quidem miraculi fermè loco ducendum eſt, vt in vna gente tāto tempore, tanta propagatione regnum permanſerit; quæ de alia aliqua natione accidiſſe, haud facilè quis inueniet. De quo etiam hoc vnum, multis iam retroactis ſæculis prædictum eſſe traditur, tamdiu ſcilicet illud duraturum, & liliorum ſuorum puritatem ac candorem ſeruaturum, quandiu Diui Petri Vicarij Chriſti, ſummique in terris Eccleſiæ paſtoris cathedræ iungetur, ac Pontificiæ dignitati fideliter adherebit; ex Andrea Duuallio in fine tract. de Summo Pontifice.

Pax erit, & toto florebit Gallia mundo,
Donec adhærebunt lilia Pontifici.
Pax erit, & puro fulgebit Gallia flore,
Dum claues cingent lilia Pontificis.

Sed & ipſe Francorum Apoſtolus Remigius, cuius ſuaſu Clodoueus præfatā Hormiſdæ direxit coronam, litteris ſuis eum ſalutauit. Ad quem Hormiſda reſcribens, eidem ob præclaram meritorū excellentiam, & nobiliſſimæ Sedis prærogatiuam, vt in Francorum regno vicē gereret ipſius Romani Pontificis dedit, ita tamen inquit: *Vt quicquid illic pro fide & veritate conſtitutū, vel prouida diſpenſatione præceptum, vel perſonæ noſtræ authoritate fuerit confirmatum, totum ad ſcientiam noſtram inſtructa relationis atteſtâ-*

teſtâ-

teſtatione perueniat. Eo fit, vt & noſter animus officij charitate dati, & tuus ſecuritate perfruatur accepti.

Anaſtaſius Imperator in epiſtola ad Hormiſdam, quod ſciret Romanū Pontificem in dubijs fidei quęſtionibus arbitrum eſſe, ac ſequeſtrem pacis Eccleſiaſticæ, nec non cogendi in hunc finem Concilia, vbi ita opus eſſe iudicaret, hęc habet occaſione diſſidiorum Eccleſiæ Orientalis: *Nunc autem currens de vobis ſuauis opinio, ad memoriam noſtram bonitatem paternæ affectionis adduxit, vt illa requiramus, quæ Deus & Saluator noſter Sanctos Apoſtolos diuino ſermone docuit, ac maximè beatum Petrum, in quo fortitudinem Eccleſiæ ſuæ conſtituit. His igitur præfatis initijs, hortamur vt ad ea quæ de Scythiæ partibus mota ſunt, vndè & Conciliū fieri conuenire perſpeximus, mediatorem ſe Apoſtolatus veſter faciat: vt contentionibus amputatis, vnitas Sanctæ reſtituatur Eccleſiæ.*

Sanctus Auitus Epiſcopus Viennenſis in epiſtola ad Hormiſdam, qua ab eo reſcire deſiderabat ſtatum Eccleſiæ Orientalis, primùm hæc habet: *Eutychetis igitur, Neſtorijque damnatio, quos iamdudum per beatiſſimos prædeceſſores ſanctæ Sedis veſtræ calcauit authoritas, ad notitiā iampridem noſtram Apoſtolicæ ad nos diligentiæ prouiſione perlata eſt*: deinde in fine ſubdit: *Quæſumus ergo ſeruitio meo iuncto, vt quid filijs veſtris, fratribus meis, id eſt, Gallicanis, ſi conſulat, reſpondere debeam inſtruatis. Quia iam ſecurus, non dicam de Viennenſi, ſed totius Galliæ deuotione pollicear, omnes ſuper ſtatu fidei veſtram captare ſententiam. Orate, vt ſic nos prædictorum fucata profeſſio non fallat, ſicut ab vnitate, quam regitis, veritas comperta non ſeparat.*

Ioannes Epiſcopus Nicopolitanus Epiri veteris Metropolitanus, in epiſtola ad Hormiſdam: *Votum autem mihi eſt, veſtram ſequi doctrinam, ſicut inter Sanctos prædeceſſor meus Alcyſon extiterat. Et anathematizo Dioſcorum, ac Timotheum appellatione Elurum, & Petrum eorū ſucceſſorem, & Petri communione cū his permixtum Acacium, & Petrum qui Antiochenam perturbauit Eccleſiam: ſequens in omnibus Synodicas & Apoſtolicas epiſtolas ſcriptas à vero præſule Romanæ Eccleſiæ Leone. Rogo autem, plenius atque perfectius quæ ſeruari oportet, commonete; & à quibus abſtinere debeam, veſtris cuſtodibus litteris intimate: vt ſi fortaſſis adhuc inexercitatus ordini deputor lectionum, ſeu dixi, ſeu egi Apoſtolicis veſtris doctrinis incongruum, veſtris imbutus ſermonibus poſſim hęreticorum obſiſtere machinis. Hoc enim facientes, ſanctiſſime, firmiores noſtræ ſanctæ Synodi inuenietis Epiſcopos, & bonorum actuum clerum & populum confirmabitis, tanquam familiarem vobis reddentes Sanctam Nicopolitanorum Eccleſiā. Venerabilem vero diaconum Ruffinum ad tam neceſſariam cauſam directum, pacificè, ſicut decet, rogati ſuſcipite; & fiduciam tribuentes, celerem eius recurſum ad nos præſtare dignemini, portantem ſpiritualia atque Apoſtolica conſtituta.* Hæc Ioannes Nicopolis Archiepiſcopus totius Epiri Metropolitanus, cum recens creatus more maiorum, ſe communicare Eccleſiæ Romanæ ſignificauit, totque ac tantas inter tunc Orientis tenebras conſtitutus recurrit ad Summum Pontificem, tanquam ad ſupremum ac infallibilem fidei magiſtrum & iudicem; non ipſe tantum, ſed & Synodus prouincialis ab Epiſcopus Epiri tunc habita, vt patet ex eorū epiſtola, cuius titulus eſt, *Synodus Veteris Epiri, Ioannes, Mattheus, Conſtantinus, Chriſtophorus, Hilarius, Philippus, Iulianus & Chryſippus, Domino noſtro per cuncta Sanctiſſimo & beatiſſimo Patri Patrum, comminiſtro, ac principi Epiſcoporum Hormiſdæ Papæ.*

Poſſeſſor Epiſcopus Africanus ex more, de quęſtionibus ad Catholicam fidem ſpectantibus, non alium quemquam, niſi quem pręſidere ſciret in Eccleſia Catholica, magiſtrum agnoſcens, hęc ad Hormiſdam Papam ſcripſit: *Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de ſanitate membrorum. Quis enim maiorem circa ſubiectos ſolicitudinem gerit, aut à quo magis nutan-*

nutantis fidei ſtabilitas expectanda, quam ab eius Sedis præſide, cuius primus à Chriſto rector audiuit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.

Cum Orientales, qui extra Eccleſiã hactenus in caſtris hoſtilibus militarant, Epiſcopi ad vnitatem Catholicæ Eccleſiæ ſe velle redire ſignificarent, libellos obtulerunt ipſi Iuſtino Imperatori, petentes, vt de his quæ ad fidem ſpectant, quęſtiones aliquæ ſoluerentur, ne quis dubitationis ſcrupulus eorum mentibus inſideret. Quibus acceptis Imperator, probe ſciens non eſſe ſęcularium Principum de fide ſoluere quęſtiones, ſed primarij qui Eccleſię Catholicæ prę́ſideret Antiſtitis, eaſdem ad Hormiſdam Papã definiendas miſit, datis ad eum in hunc finem litteris, vbi inter alia hęc habet: *Verum quoniam preces noſtro numini porrectæ ſunt ex diuerſis Eois prouincijs, certa quędam differentibus pro fide Catholica, ſecretaque ſua mentis declarantibus, quæ apud ſe pro indiuidua Trinitate conſtituta teſtantur, quęque firmiter ſe ſe recepturos oſtenditur: hiſque relectis, Dioſcorus aliqua aſſeruit non conuenienti ordine inſerta fuiſſe: merito duximus aperienda vobis ea, quæ ſumus edocti. Non multo itaque poſt à nobis quidam deſtinabitur ad certiorem faciendam beatitudinem tuam ſuper omnibus, & inſinuandas vobis ſupplicationes, quæ nobis oblatæ ſunt, & reſponſum pietatis veſtræ referendum, quo poſſint reſecari tandem dubitationes incongruæ.*

Eulalius Carthaginenſis epiſtola ad Bonifacium II. *In ſede Apoſtolica extra maculam ſemper eſt Catholica ſeruata religio: de qua ſpe & fide minimè ſeparari cupientes, & Patrum ſequentes conſtituta, anathematizamus omnes, qui contra Sanctam Romanam & Apoſtolicam Eccleſiam ſuperbiendo ſuas erigunt ceruices: ſequentes in omnibus Apoſtolicam Sedem, & prędicantes eius omnia conſtituta, & per omnia ſpero, vt in vna communione vobiſcũ, quam Sedes Apoſtolica prædicat, eſſe merear, in qua eſt integra, & vera Chriſtianæ religionis & perfecta ſoliditas.*

Caſſiodorus in epiſtola ad Ioannem Romanum Pontificem: *Monete me quę ſunt gerenda ſolicitè: bene agere vel correptus exopto: quia difficilius errat ouis, quæ voces deſiderat audire paſtoris; nec facilè efficitur vitioſus, cui admonitor inſiſtit aſſiduus. Sum quidem Iudex Palatinus, ſed veſter non deſinam eſſe diſcipulus: nam tunc iſta rectè gerimus, ſi à veſtris regulis minimè diſcedamus.*

Iuſtinianus ante ſuam ad imperium aſſumptionem ita ad Hormiſdam Papã ſcribit: *Propitia Diuinitate, quæ ſemper Eccleſiam Catholicam per incrementa fidei inſtituit, vnitas Sanctarum Eccleſiarũ per doctrinã & authoritatem Apoſtolatus veſtri prouenit.* deinde poſt multa ſubdit: *Poſt ſemel enim diuina miſericordia donatam Eccleſiæ Catholicæ vnitatem, quidam aſſerunt, Chriſtum filium Dei Dominum noſtrum pro noſtra ſalute carne crucifixũ, vnum de Trinitate debere prædicari: quod ſi ſuſcipiendum ſit, paterna prouiſione reuerentia veſtra cautiſſimo ſuo reſcripto, quid ſequi, quidve ſuper hoc vitare debeamus, nos certiorare dignetur. quoniam verba videntur facere diſſenſionem: nam ſẽſus inter Catholicos omnes vnus eſſe probatur. Imponite igitur vobis ſemel ſuſceptum laborem, ſanctè ac venerabilis Pater, etiam in hoc prædeceſſores veſtros ſequentes, quorum memoriam & amplectimini, & conſortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properate reddere & ſecuros. Hoc enim credimus eſſe Catholicum, quod veſtro religioſo reſponſo nobis fuerit intimatum.* Dignam profectò Iuſtiniano, cum ſuæ eſſet mentis compos, atque præſtaret pietate, ſententiam; ex qua perſpicuè ſatis quiſque intelligere, manuque tangere poſſit, quam infallibilis æſtimaretur in dubijs fidei quęſtionibus componendis Apoſtolicæ Sedis authoritas; vt quod ab illa eſſet definitum, illud apud omnes Catholicum haberetur.

Item in alia ad eumdem epiſtola: *Quanta reuerentia veſtram beatitudinem veneremur, multis epiſtolis, ex quo Sereniſſimus Imperator filius veſter regnauit, cognoſcitis. In præſenti quoque debito pudore*

dore

dore ſalutantes tuam Sanctitatem, poſtulamus enixius vt nobis tàm de ſermone de quo vertitur controuerſia, quam de nominibus Epiſcoporum ſub Acacio defunctorũ per Eulogium virum ſublimem Tribunum & Notarium dignetur Apoſtolatus veſter integrum indubitatumque deſtinare reſpõſum; omnibus videlicet, quæ præſentibus legatis veſtris ordinata ſunt, in perpetuo firmiter duraturis: paucis deindè interiectis; *Aeternitatis igitur ſuperna, tremendique iudicij non immemor Sanctitas veſtra, quæ ſibi cõmiſſa ſunt, efficacia tradi deproperet: vt intelligant cuncti, rectè vos Apoſtolicæ Sedis eſſe primatũ ſortitos. Hæc igitur, quæ à nobis ſcribuntur, affectu paterno iubete quantocyus adimpleri: ſcitis namque, quàm ſit admirabilis gloriæ, tantorum errorum annorum veſtri Pontificatus tempore ſtirpitus aboleri.*

Factus poſtea Imperator tot ac tanta in eamdem ſententiam ſcripſit,& quamdiu ſapuit, operatus eſt,vt de eius mente circa primatũ Romani Pontificis ſuper omnes Eccleſias,ſupremamque eius & infallibilem in rebus fidei & religionis authoritatẽ nullatenus dubitari poſſit: primum enim delectis præcipuis Orientis Metropolitanis Epiſcopis, nempè Cęſarienſi atque Epheſino ad obeũdam legationem collegis, per eoſdem hęc ſcripſit ad Ioannem Romanum Põtificem, l.8. c. de ſumma Trinit. *Reddentes honorem Apoſtolicæ Sedi & veſtræ Sanctitati (quod ſemper nobis in voto & fuit & eſt) vt decet patrem honorantes veſtrã beatitudinem, omnia quæ ad Eccleſiæ ſtatũ pertinent, feſtinauimus ad notitiam deferre veſtræ Sanctitatis: quoniam ſemper nobis fuit magnum ſtudium, vnitatem veſtræ Apoſtolicæ Sedis, & ſtatum ſanctarum Dei Eccleſiarum cuſtodire, qui hactenus obtinet & incommotè permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoque omnes Sacerdotes vniuerſi Orientalis tractus & ſubijcere & vnire veſtræ Sanctitati properauimus. In præſenti ergò quæ commota ſunt, quamuis manifeſta & indubitata ſint, & ſecundum Apoſtolicæ veſtræ Sedis doctrinã ab omnibus ſemper Sacerdotibus firmè cuſtodita & prædicata: neceſſarium duximus, vt ad notitiam veſtræ Sanctitatis perueniant. Nec enim patimur quicquam quod ad Eccleſiarum ſtatum pertinet, quamuis manifeſtum & indubitatum ſit quod mouetur, vt non etiam veſtræ innoteſcat Sanctitati, quæ caput eſt omnium Sanctarum Eccleſiarum.* Poſtea in fine; *Petimus ergo veſtrum paternum affectum, vt veſtris ad nos deſtinatis litteris & ad ſanctiſſimũ Epiſcopum huius almæ vrbis, & Patriarcham fratrem veſtrum (quoniam & ipſe per eoſdem ſcripſit ad Sanctitatem veſtrã, feſtinans in omnibus Sedem ſequi Apoſtolicam beatitudinis veſtræ) manifeſtum nobis faciatis &c. Plus enim ita & circa vos omnium amor, & veſtræ Sedis creſcit authoritas: & quæ ad vos eſt vnitas Sanctarum Eccleſiarum, inturbata ſeruabitur, quando per vos didicerint omnes beatiſſimi Epiſcopi eorum quæ ad vos relata ſunt, ſincerã veſtræ Sanctitatis doctrinã.* Quod præſtitit Summus Põtifex Ioannes miſſis ad Iuſtinianum Imperatorem Apoſtolicis litteris, quas, vt poſteris omnibus perſpicuæ ſemper eſſent, in recentiori tunc facta ſui Codicis editione voluit exarari; vt iam notauimus ſupra, maleque Nouatores negare epiſtolam Iuſtiniani ad Ioannem Pontificem, illãque ab ipſo ad eum redditam, eſſe germanas; cum ex altera ad Senatores à Ioanne conſcripta ambæ legitimæ declarentur; nec non ex Iuſtiniano in cõſtitutione l. 7. Cod. de ſum. Trinit. ad Epiphanium Conſtantinopolitanum, cuius hęc ſunt verba: *In omnibus*, inquit, *ſeruato ſtatu vnitatis ſanctiſſimarum Eccleſiarum cum ipſo ſanctiſſimo Papa veteris Romæ, ad quem ſimilia hiſce perſcripſimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatũ, non etiam ad eiuſdem referatur beatitudinem, cum ea ſit caput omnium Sanctiſſimorum Dei Sacerdotum; vel eo maximè, quod quoties in his locis hęretici pullularunt, & ſententia & recto iudicio illius venerabilis Sedis coerciti ſunt.* Similia habentur Nouel. 9. 42. & 131. c. 2.

Orientales Epiſcopi in libello, quem Aga-

Agapeto Papæ tunc commoranti Conſtantinopoli obtulerunt,aduerſus Hęreticos eorumque fautores: *Ex quo Chriſtus Deus noſter pro debitis vobis præmijs, propter ipſam in omni tempore cum vera fiducia ſua inuiſibili ac terribili virtute diuulgatam confeſſionem ſuper venerabile caput veſtrum requieſcere fecit,cum Sedem Apoſtolorum vobis, Pater beatiſſime, commiſit, & firmauit ſupra firmam Petram pedes veſtros, & direxit greſſus veſtros,& impleuit os veſtrum cantico nouo, hymno Deo noſtro: ſperauerunt in Domino ſecũdum Pſalmidicum eloquium, clarificari à ſpirituali ſplendore veſtro, per quem tanquam lucerna ſplendens ſuper ſancto candelabro caliginem eorũ qui in tenebris ſedent, & cæcos illuminaſtis, & oculos mentis ipſorum aperuiſtis. Et propterea confiſi & credentes diuino eloquio dicenti: In tẽpore non timebit cor confugiens ad intellectum: Et experientia intellectus cognoſcentes vos eſſe diligentes cuſtodes Theſaurorũ Apoſtolicorum, exoſſamus &c.* Hieroſol. Synod. Act. 1. ad finem recitata in Synod. Conſtantinop. ſub Menna Act. 1.

Ex veteri monumento Bibliothecæ Romanæ lib. num. 1538. apud regeſt. S. Greg. pag. 194. relato à Baronio tomo 7. ad annum Chriſti 536. vbi agitur de Agapeti Conſtantinopolim aduentu, hęc habentur: *At vero Agapitus iuxta præceptum Petri, vniuerſis profuturus Eccleſijs, quæ per id tempus omnes in ſe inclinata recumbebant, in ipſarum ſe neceſſitatem conuertit, columnamque ſe ſuffulſit immobilem*: etenim,vt dictum eſt ſupra, vbi Conſtantinopolim venit,plures de miſerando ſtatu Eccleſiarum ei libelli oblati ſunt; petentes omnes ab ipſo, cui vniuerſalis gregis cura in Petro credita fuit, cui & dictum eſt; confirma fratres tuos, auxilium impertiri.

Vltimo tandem habemus legationẽ Childeberti Francorum Regis Chriſtianiſſimi ad Pelagium II. qua ab eo tanquam à ſupremo fidei magiſtro, & de illa inſtrui, & illius formulam expetijt: *Childebertus*,inquit Papyrius Maſſo Annal. Franc. lib. 1. *Ruffinum in Italiam ad Pelagium Romanum Pontificem miſerat, rogatum an Catholicæ Leonis tomum aduerſus Eutychetem ſequeretur. Pelagius reſpondit librum illum Eccleſiæ probari; ipſeque vt rex poſtularat, nouam fidei formulam ſcripſit.*

Septimum Sæculum ab anno 600. ad 700.

SAnctus Gregorius Papa I. ob eximiam ſanctitatem ac doctrinã merito Magnus appellatus, qui vſque ad ſexcenteſimum quartum annum Domini Eccleſiæ præfuit,eamdem ſupremam & conſequenter infallibilẽ Romani Põtificis authoritatem,vt actibus exercuit, ſæpe Epiſcopos confirmando,interdum deponendo vel excommunicando, grauiter reprehendendo elationem Ioannis Conſtantinopolitani, & minando coercitionem, niſi reſipiſcat ab vſurpatione tituli Vniuerſalis,aliaque eiuſmodi pręſtando, quæ leguntur in eius vita; ita quoque pluribus in locis eam docuit: præſertim lib. 2. indict. 11. epiſt. 7. c. 46. vbi poteſtatem ſupra omnes Epiſcopos & ad omnes cauſas arduas terminandas profitetur; & epiſtola 7. ad Gennad. indict. 12. Cum ad Concilium celebrandum Numidiæ Prouinciæ Epiſcopi cõueniſſent, & præter ius faſque aliqua ſtatuiſſent, nullius ea declarauit eſſe authoritatis; quatenus Romani ſolius eſt Pontificis, ob ſupremam quam habet in Eccleſia vniuerſali authoritatem,quæ ab alijs ſunt facta Epiſcopis, decretave in ipſorum Concilijs, probare, ſiue reijcere: vt illa duntaxat firma ſint,quæ ipſe impartita ſibi diuinitus facultate firmauerit. Qua etiam de cauſa, cum idem S. Gregorius ſubodoratus eſſet peragi Synodum Conſtantinopoli, inſcia Apoſtolica Sede,veritus ne quid noui ibi decerneretur de nomine Oecumenici ſiue Vniuerſalis ſcripſit ad omnes Epiſcopos Orientis, licet dumtaxat Euſebius Theſſalonicenſis Epiſcopus in Epiſtolæ inſcriptione nominetur, monens vt Cyriaco talia præſumenti reſiſtant, atque de Concilio iſta ſubdit lib. 7. epiſtol. indict. 2.

Digitized by Google

dict. 2. epiſtola 69. vel 70. ſecundum diuerſitatem editionum: *Præterea peruenit ad nos, quod fraternitas veſtra ad vrbem Conſtantinopolim ſit conuocata. Et quamuis pijſſimus noſter Imperator agi illic illicita non permittat, tamen ne peruerſi homines conuentus veſtri occaſione reperta, aut pro huius nominis ſuperſtitione locum ſurreptionis requirant, aut ob aliam rem facere Synodum cogitent, quatenus hoc in ea callidis machinationibus inducant: quamuis ſine Apoſtolicæ Sedis authoritate atque cõſenſu nullas quæcumque acta fuerint vires habeant: verumtamen coram omnipotenti Deo conteſtor & admoneo, vt nullus veſtrum illic quibuslibet ſuaſionibus, quibuslibet blandimentis, quibuslibet terroribus teneatur aſſenſus, ſed pro æterni iudicij conſideratione aduerſus praua deſideria ſalubriter & vnanimiter vos exhibete: & paſtorali conſtantia, atque Apoſtolica authoritate ſuffulti, prædonem irruentemque lupum excludite, & in diſciſſionem Eccleſiæ ſæuienti non cedite, ne de hac re quacumque ſurreptione Synodum patiamini, quæ neque legitima quidem, nec Synodus dicenda eſt celebrari &c.* Tandem eiuſdem lib. 7. epiſt. 125. ait. *Quæ ſemel Apoſtolicæ Sedis authoritate ſancita ſunt, nil egent firmitatis.* En quanta ex Diuo Gregorio, in vno Romano Pontifice inſit authoritas atque poteſtas, cuius decreta aliena non egere firmitate, niſi vero eius conſenſus accedat, omnia à quibuſuis Epiſcopis eorumque Synodis ſtatuta inania penitus reddi conteſtatur.

Dum ergò ſanctiſsimus hic atque doctiſsimus Pontifex, ſed ſimul humillimus in epiſtola ad Mauritium Imperatorem lib. 2. indict. 11. epiſt. 62. & ibid. 65. ad Theodorum nimis abiectè loqui videtur, vnde Nouatores plures inferũt malas conſequentias, quaſi docuerit ſubiectum à Deo Imperatori Sacerdotium fuiſſe, primum meminiſſe debuiſſent eorum, quæ idem S. Gregorius ſcripſit *in Pſal. pænit.* 4. intellexiſſentque ſic eum dicere voluiſſe ſubiectos à Deo Sacerdotes Imperatori Mauritio, quemadmodum Chriſtus redemptor noſter fatetur ſe diuina permiſsione ſubditum poteſtati Pilati: & ſicut itidem dixit ijs qui ipſum neci tradere ſatagebant: Hęc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Iterum cõſiderare debuiſſent, quæ Gregorius ipſius epiſtolæ ad Mauritium eſt præfatus exordio & conteſtatus, ſe nimirum non vt Epiſcopum ea ſcribere, ſed iure priuato loqui; cęterum ſufficiens edidit ſpecimen Sacerdotalis vigoris, Pontificiæ authoritatis, & ſpiritualis ſuper Imperium poteſtatis, quando conſtitutionis Imperatoriæ, vt nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio, & manu ſignatus, vel inter milites fuit habitus, ei in monaſterio conuerti liceat, niſi forte ſi militia eius fuerit expleta, quędam expunxit, quędam addidit, iungens ac minuens pro arbitrio, vt ad rectam Catholicæ Eccleſiæ normam & diſciplinam aptaret: poſteris egregiũ relinquens exemplum, quicquid leges ſanciendo religioni aduerſas delirãt Imperatores ac Reges, à Romanæ Eccleſię Pontificibus pro ſuprema eorum in rebus fidei & religionis authoritate, eſſe protinus emendandum & corrigendum; ſicque ab ipſis fauendum eorum votis, vt eos errantes cum manſuetudine exẽplo Gregorij corrigant, & Pontificia poteſtate, quod perperam factum norunt, Apoſtolica cenſura caſtigent: de quo vide eius epiſtolam 11. lib. 7. indict. 1.

Vt vinceret quoque Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum, eo arrogantius cum Gregorio Magno agentem, quo ipſum deſpectui habitum ſciret ab Imperatore; vt eum, inquam, vinceret, imitatus eſt Dei filium, qui cum Satana non in ſua maieſtate, ſed in noſtra congreſſus eſt humilitate: ſicque Sanctus Gregorius pugnans contra Ioãnem, non egit ipſa ſumma qua pollebat Apoſtolica authoritate, ſed Chriſtiana humilitate, ſe deprimens, vt iacentem erigeret, ac deorſum humilians, vt lapſum in profundum ſurſum ſubleuaret, qui ſe extollendo ceciderat, litteras ad eum dedit, quibus veluti priuata perſo-

Digitized by Google

na ſignificat ſe cum eo primùm ſeruaſſe, *quod veritas præcepit, dicens: ſi peccauerit in te frater tuus &c.* deinde paulo poſt: *Ego itaque per Reſponſales meos ſemel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Eccleſia peccatur, corripere ſtudui: nũc per me ipſum ſcribo. Quicquid facere humiliter debui, non omiſi. Sed ſi in mea correptione deſpicior, reſtat vt Eccleſiã debeam adhibere.* Vbi hęc verba, *reſtat vt Eccleſiam debeam adhibere*, non faciunt hunc ſenſum, quem aliqui perperam illis tribuunt, de congregando Generali Concilio, quaſi fateretur Diuus Gregorius ſe ſufficientem non habere authoritatem reprimendi audaciam, & arrogantiam dicti Ioannis, cuius oppoſitum ſatis conſtat ex innumeris, vt huc vſque vidimus, prædeceſſorum Pontificum factis & verbis, ſed ibi nomine Eccleſiæ ſeipſum ſignificat, tanquam ſupremum eius caput, cum prius de ſeipſo tanquã perſona priuata & particulari locutus fuiſſet: quaſi dixiſſet, ſi fraternæ meæ, vt priuatæ perſonæ, confratriſq; tui monitiones deſpiciuntur, reſtat vt meipsũ, tanquam ſupremum Pontificem, ſupremamque in Eccleſia authoritatem habentem adhibeam. Deinde dato quod ibi per Eccleſiam vniuerſale Concilium intelligendum foret, malè indè inferretur, Summum Pontificem Romanum ſeorſim à Concilio Generali non habere ſupremam, & infallibilem authoritatem in rebus fidei, & religionis, ſed tantum Diuum Gregorium voluiſſe iuſtis de cauſis cum Concilio Generali facere, quod ipſe ſolus pręſtare poterat: vt cõtigit multis alijs Summis Pontificibus, quotieſcunque ab illis Concilia generalia congregata ſunt.

At quia ob reprehenſum à Gregorio in Ioanne Conſtantinopolitano Vniuerſalis titulum, eumdemque ab ipſomet recuſatum, multi Nouatores eorumque ſequaces, indè primatum Romani Pontificis, atque adeò ſupremam eius, & infallibilem in Eccleſia vniuerſali authoritatem deſtruere conati ſunt, breuiter notandum eſt, quid benè vel malè ſonet hoc Vniuerſalis nomen. Primò igitur ſignificare poteſt vniuerſalitatem veluti in eſſendo, ſecundò veluti in cauſando; ſiue quod idem eſt, nomen Vniuerſalis ſumi poteſt pro ſingulari & vno ſolo, præter quem nemo ſit; qua ſignificatione dicitur Eccleſia Vniuerſalis vna toto orbe diffuſa, extra quam nulla eſſe poteſt Eccleſia: Vel pro eo, qui remanentibus cæteris partibus integris, ipſe illis ſupereminet: ſi primis accipiatur modis, rectè Gregorius ab illo abhorruit; & in epiſtola 32. ad Mauritium Auguſtum lib. 4. Indict. 13. ait: *Pro beati Petri Apoſtolorum principis honore per venerandam Chalcedonenſem Synodũ Romano Pontifici oblatum eſſe: ſed nullum eorum vnquam hoc ſingularitatis vocabulum aſſumpſiſſe, nec vti conſenſiſſe: ne, dũ priuatum aliquid datur vni, honore debito Sacerdotes priuarentur vniuerſi.* Et hoc etiam ſenſu docet Chriſtum ſolum Vniuerſale caput eſſe Eccleſiæ in epiſt. 32. ad omnes Epiſcopos de priuilegio collato monaſterio Sancti Medardi libro 12.

At ſi vocabulum Vniuerſalis ſecundo accipiatur modo, quo etiam vetuit inter Patriarchas dici aliquem Oecumenicum, de Orientalibus intelligens, certum eſt Romanum Pontificem debere dici Vniuerſalem Epiſcopum abſque aliquo faſtu, cum eo nomine id quod eſt, exprimatur, nempè quod ipſi cura paſtoralis vniuerſi gregis totius orbis ſuperimmineat. Nam ipſe Gregorius in citata ſtatim epiſtola de priuilegio conceſſo S. Medardi Monaſterio: *Hæc*, inquit, *Sedes Romana ſpeculationem ſuam toto orbi indicit, & nouas cõſtitutiones omnibus mittit.* Qua etiam ſignificatione in Pſalm. pœnit. 5. eamdem Eccleſiam dominam gentium appellat. Quod & opere ſæpe oſtendit: Quis enim annus eſt eius Pontificatus, quo non appareat ipſum eſſe totius orbis Epiſcopum, Vniuerſalis Eccleſiæ habenas regere, Orientalibus & Occidentalibus Epiſcopis iura dare, omnes audire, & omnes itidem iudicare, appellationes ab orbe vniuerſo recipere, Concilia cognoſcere, probare,

vel

vel reijcere, dare pallia Metropolitanis Epiſcopis,atque Eccleſijs priuilegia impertiri?

Cum igitur de re non ſit dubium, conueniatque ipſe Gregorius, parum intereſt de homine,quod quia ipſi faſtuoſum eſſe videretur, atque ſuperbum, & Chriſtianæ humilitati parum congruẽs, non adeò mirum eſt, ſi præ talis virtutis amore noluerit vocari vniuerſalem, qui in epiſtola 31. antea ad Mauritium ſcripta lib. 4. Ind. 13. ſe etiam negauit Sacerdotem eſſe; *Sed etſi*, inquit, *Sacerdos non ſum: ſcio grauem eſſe hanc iniuriam Sacerdoti, vt veritati ſeruiens, fallax credatur*; Nemo tamen dixerit, vt puto, Sacerdotem Gregorium non fuiſſe, qui ſe non eſſe Sacerdotem teſtetur? ſicut nullus negabit Paulum fuiſſe Apoſtolũ, qui ſe indignum dicit fuiſſe vocari Apoſtolum 1. Corinth. 15. cum ipſemet ibidem cap. 9. de ſeipſo fateatur: *An non ſum Apoſtolus?* Et: *Bonum eſt mihi magis mori, quam vt gloriam meam quis euacuet?* Ob eamdem cauſam, nec non æquiuocationem in hoc Vniuerſalis nomine, vt diximus, latentem, quodque propterea aliqua inſit differentia, vt quis Vniuerſalis Epiſcopus diceretur, vel Vniuerſalis Eccleſiæ, ſæpè ait idem Gregorius, nullum vnquam Romanorum Pontificum illud ſibi nomen vſurpaſſe, vt Vniuerſalis Epiſcopus diceretur. Cõplura cæterum exempla reperiuntur, ve Pontifices, qui ipſum Gregorium præceſſerunt, ſe inſcriberent Epiſcopos Eccleſiæ Vniuerſalis: nam vt prætermittã eos, de quorum epiſtolis aliqua poteſt eſſe controuerſia, ecce Sanctus Leo Magnus ſæpius ea voce vſus eſt, vt in epiſtola 57. ad Marcianum Auguſtum, inſcribitur, *Leo Epiſcopus Romanæ, & Vniuerſalis Eccleſiæ*: ita etiam in epiſt. 69. ad Eudociam Auguſtã: ſicut & ad Leonem Auguſtum 97. inſcribitur: *Leo Romanæ & Vniuerſalis Catholicæque Eccleſiæ Epiſcopus*. Inſuper cum æquipollere videatur, imo idem Catholicum ſit, quod Vniuerſale: habemus pariter eoſdem Pontifices Romanos inſcribi ſolitos *Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos*: ita ſępè idem Leo, & inter alia ad Maximum Epiſcopum Antiochenum ſcribens epiſtola 66: *Leo*, inquit, *Catholicæ Eccleſiæ &c.*

Quod quidem nomen, vt conſuetus titulus in Eccleſia Dei, ab alijs item iiſdem Romanæ Eccleſiæ Põtificibus impertitum ſæpius reperitur, & inter alios à viro illuſtri Pompeio cognato Iuſtiniani Imperatoris, qui cum ad Hormiſdam Papam ſcribit, eum Vniuerſalis Eccleſię Epiſcopum nominat: ita etiam Anaſtaſia itidem eiuſdem Auguſti affinis. Sed & alij Epiſcopi cum ad eos ſcriberent, quàm amplis ſint vſi titulis, habemus exemplum in Synodo ab Epiri Epiſcopis celebrata, vbi in epiſtola ad Hormiſdam Papam eiuſmodi præfigunt titulum: *Patri Patrum, comminiſtro, ac principi Epiſcoporum &c.* atque ad eumdem Ioannes Epiſcopus Nicopolitanus, & monachi vniuerſæ Syriæ ita in libello ſupplici: *Vniuerſi orbis terræ Patriarchę Hormiſdæ continenti Sedem principis Apoſtolorum Petri*; Tandem, vt alia plura omittam, nonne Ioannes Epiſcopus Rauennas, in epiſtola ad ipſum Gregorium reddita, ait: *Quibus auſibus ego ſanctiſſimæ illi Sedi, quæ vniuerſali Eccleſiæ iura ſua tranſmittit, prǽſumpſerim obuiare?* &c.

Honorius I. tantum abeſt, quod Monothelitarum hæreſi vel minimum infectus fuerit, vt ſequenti capite contra Nouatorum calumnias Deo dante demonſtrabimus, quin potius omnia in ea comprimenda ſtudia pro ſuprema ſua paſtorali cura Eccleſiæ Vniuerſalis adhibuit; qua etiam, cum ab Eduino in Anglia Rege legatio Romam ad ipſum miſſa eſſet, qua peteret mitti pallia tum Paulino tum etiam Honorio Epiſcopis, petitis annuens, ad Eduinum Regem litteras reddidit exhortatorias, ſimulque ad præfatos Epiſcopos pallium miſit. Deindè inuigilans quibus præerat vniuerſis totius orbis Eccleſijs, cum didiciſſet Scotos Chriſtianos antiquos licet, & Euangelicæ vitę cultores eximios, habere nonnulla quæ correctione digna eſ-

eſſent, nimirum quod Paſcha Domini celebrarent non eo die quo vniuerſa Eccleſia celebrare conſueuit: de huiuſmodi ſiue alijs corrigendis erroribus litteras ad eos dedit. ex Beda Hiſtor. Angl. lib.2. cap.19.

Cum Heraclius ſuaſu Sergij Conſtantinopolitani Epiſcopi publicũ promulgaſſet edictum ad ſtabiliendam Monothelitarum hereſim, quod Ecthesin, hoc eſt, expoſitionem nominauit, illudque per Iſaacium Italiæ Exarchum ad Romanum Pontificem Seuerinum, vt ab eo approbaretur, miſiſſet: ceciderunt à ſua ſpe, mentiti contra caput proprium. Nec enim ſuſcepta eſt omnino, aut admiſſa ſecundum vanam eorum ſpem talis Ecthesis: magis autem ab eo condẽnata eſt & anathematizata, pro ſuprema & infallibili quam habet Summus Pontifex Romanus in rebus fidei & religionis authoritate: Ex actis Romanæ Synodi ſub Martino Papa ſecret.1.

Eadem authoritate Ioãnes Papa IV. eamdem Heraclij fidei expoſitionẽ collecta Synodo damnauit: cui damnationi cum Heraclius videret ſe obijcere atque reſiſtere non poſſe, ne tanta infamia indè laboraret, vt vbique poſt Apoſtolicæ Sedis ſententiã decantaretur hereticus, illud excogitauit conſilium, nouum ſcilicet promulgandi edictum, quo tam in Oriente quàm in Occidente Orthodoxis omnibus innoteſceret, Ecthesim illam ſuo nomine promulgatam, ſuam non eſſe, ſed Sergij Conſtantinopolitani Epiſcopi, ab ipſo conſcriptam, pariterque curatam vt Imperatoris nomine ederetur, quo maiorem vim ſibi ex nomine compararet; ex Theophane ac dialogo S. Maximi.

Cum Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus Sergij poſt Pyrrhum ſucceſſor, vidiſſet ex litteris tùm à Romano Pontifice, tum etiam à Concilijs Africanis ſcriptis vniuerſam Occidentalem Eccleſiam aduerſus ſe concitatam, perſuaſit Imperatori Conſtanti, edictum proponere, quo ſignificaretur tacendum eſſe de ea altercatione quæ vertebatur de vna ſiue duabus voluntatibus, itemque affixa maioris Eccleſiæ ianuis ſcripta, quibus manifeſtè hæreſis laudaretur, auferri præciperet, ea id agens calliditate, vt quoquomodo, vel ſilentio ſaltem damnari videretur de duabus voluntatibus expreſſa ſententia. Verum fruſtra iactum eſt ſimile rete ante oculos pennatorum, fruſtra, inquam, tentata Sedis Apoſtolicæ firmitas; miſſum enim Romam præfatum edictum, quod Typum vocarunt, tantum abeſt vt receptum fuerit, vt etiam Paulus Patriarcha eius author, nec non Pyrrhus eiuſdem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Patriarcha, qui infeliciter in errorem priſtinum poſt recantatam palynodiã relapſus fuerat, cum ipſo pariter damnati fuerint à Theodoro Romano Pontifice collecta Romæ Synodo aliquorum Epiſcoporũ, ex Anaſtaſio in Theodoro, nec non ex actis Concil. Lateranenſis ſub Martino Secret. 4.

Vniuerſo aduerſus Paulum declamante Chriſtiano Orbe, Martinus Papa Theodori ſucceſſor Synodum Lateranenſem coëgit, non tam vt Sergius, Pyrrhus & Paulus damnarentur, quos probè ſciebat non indigere alia damnatione, cum damnati eſſent à prædeceſſoribus, quam vt recens credẽdi formula ab Imperatore Conſtante ſuo edicto propoſita, ac typus appellata omnino proſcriberetur, atque anathemati ſubijceretur. Eoque magis ad hoc fuit excitatus, quo mox vt creatus eſt Pontifex, vbi ex prauo vſu illo & vſurpata tyrannicè auctoritate Imperator eius electioni conſenſit, quaſi pro quodam gratitudinis præmio ab eo exigere conatus eſt ſui ſubſcriptionem edicti, litteris de his agens apud ipſum Martinum, qui execratus facinus, tantùm abſuit vt ipſi cõſentire voluerit Imperatori, vt potius in contrarium niſus, indixerit Synodum, in qua promulgatam perfidiam condemnaret: cuius poſtea condemnationis, pro ea qua vniuerſo orbi vigilantia ſpirituali, ſupremaque authoritate ſe præeſſe ſciebat, non ſolùm Synodalem epiſtolam

lam circularem dedit, ſed alias inſuper familiares litteras, inter quas habetur 5. ad Ioannem Epiſcopum Philadelphiæ; vbi pro ſuprema & infallibili Romanorũ Pontificum authoritate in rebus fidei,& religionis inter alia hæc ſcribit: *Vt in hoc maximè, ſicut oportet, ſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem Sacerdotalis dignitatis, & noſtræ Apoſtolicæ vicis. Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed fortitudinis & dilectionis, & prudentiæ ad tollendam omnem hæreſim, quæ verbo fidei aduerſatur, & ad omne vitium expugnandum, quod virtuti diuinæ contrarium ſit.* Deindè poſt nonnulla ait: *Defenſores enim diuinorum Canonum, & cuſtodes ſumus nõ præuaricatores.* Qui autem talia dicere poſſet, ſi Romani Pontifices, vti cæteri homines mendaces, errandique periculo obnoxij eſſent in rebus fidei & religionis, vbi illas ex Cathedra definire, ac docere tenentur.

Vitalianus ſcribens ad Paulum Cretenſem Archiepiſcopum, qui appellantem Ioannem Epiſcopum Lappenſem cohibuerat, eumque redarguens, hæc inter alia habet pro ſuprema Romani Pontificis authoritate epiſt. 2. tom. 2. epiſt. Rom. Pont. *Igitur præfatum Ioannem Antiſtitem æquè inculpabilem reperientes iuxta textum ſententiæ à te nobis directæ, fecimus nobiſcum cum Epiſcopis ad Miſſarum ſolemnia in Eccleſias Dei procedere. Itaque ſtatuimus, atque firmamus per huius noſtræ præceptionis authoritatem omnia, quæ à te, tuaque Synodo contra canonum inſtituta, contra legum decreta geſta confectaue ſunt, vel ſententiam promulgatam aduerſus eum, inania & vacua eſſe, &c. multa deinde reprehendit & comminatur in eum Vitalianus.*

Agatho Papa congregata Romæ Synodo aduerſus Monothelitas inde litteras dedit, legatoſque miſit ad Conſtantinum Pogon. Imperat. In præfatis autẽ litteris hæc ad noſtrum inſtitutum habet: *Et ideo cum corde contrito, & profluentibus lachrimis mente proſtratus exoro, porrigere dignemini clementiſſimam dexteram Apoſtolicæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborum veſtrorum B. Petrus Apoſtolus tradidit, non vt ſub modio condatur, ſed vt tuba clarius in toto orbe prædicetur: quia eius vera confeſſio à Patre de cælis eſt reuelata, pro qua à Domino omnium Beatus eſſe pronuntiatus eſt Petrus, qui & ſpiritales oues Eccleſiæ ab ipſo Redemptore omnium terna commendatione paſcendas ſuſcepit. Cuius adnitente præſidio hæc Apoſtolica eius Eccleſia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt: cuius authoritatẽ, vt potè Apoſtolorum omniũ Principis, ſemper omnis Catholica Chriſti Eccleſia, & vniuerſales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecutæ ſunt, omneſque venerabiles Patres Apoſtolicam eius doctrinam amplexi, per quam probatiſſima Eccleſiæ Chriſti luminaria claruerunt, & Sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati atque ſecuti sũt, hæretici autem falſis criminationibus, ac derogationum odijs inſecuti.* Deindè poſt nonnulla, de eadem ſemper Romana Eccleſia, Sedeque Apoſtolica loquens ait: *Hæc eſt enim vera fidei regula, quam in proſperis & in aduerſis viuaciter tenuit ac defendit: hæc ſpiritalis mater veſtri tranquilliſſimi Imperij Apoſtolica Chriſti Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit, ſed vt ab exordio fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata finetenus permanet ſecundum ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, quam ſuorum diſcipulorum principi in ſacris Euangelijs fatus eſt: Petre, Petre, inquiens, ecce Satan expetiuit vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum: ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Conſideret itaque veſtra tranquilla clementia, quoniam Dominus, & Saluator omnium, cuius fides eſt, qui fidem Petri non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos admonuit: quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cogni-*

gnitum: quorum & puſillitas mea, licet impar & minima, pro ſuſcepto tamen diuina dignatione miniſterio pediſſequa cupit exiſtere. Væ enim mihi erit, ſi veritatem Domini mei, quam illi ſinceriter prædicarunt, prædicare neglexero.

Leo II. epiſtola 1. ad Imperatorem Conſtantinum Pogonatum pro approbatione, & confirmatione ſextæ Synodi Generalis Conſtantinopolitanæ III. *Sancta Synodus quia definitionem rectæ fidei pleniſſimè prædicarit, quam & Apoſtolica Sedes Beati Petri Apoſtoli (cuius licet impares miniſterio fungimur) veneranter ſuſcipit: idcircò, & nos, & per noſtrum officiũ hæc veneranda Sedes Apoſtolica concorditer, ac vnanimiter his, quæ definita ſunt ab ea, conſentit, & Beati Petri authoritate confirmat, ſicut ſupra ſolidatam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adepta virtutem. Propterea ſicut ſuſcepimus, atque firmiter prædicamus Sancta quinque vniuerſalia Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe, & Conſtantinopolitanum, quæ & omnis Chriſti Eccleſia approbat & ſequitur. ita & quod nuper in regia vrbe celebratum eſt, Sanctum ſextum Conciliũ pari veneratione, atque cenſura ſuſcipimus, & hoc cum eis dignè connumerari, tanquam vna & æquali Dei gratia congregatum, decernimus.*

Cum Sergij Papæ anno 5. celebratum eſſet Conſtantinopoli à Callinico eiuſdem Epiſcopo Concilium, ſeu potius Conciliabulum, in quo nomine ſextæ Synodi centum & tres canones (quod nunquam hactenus in aliquo factum Concilio legitur) ſanciti leguntur; quod ſcirent Epiſcopi, nullius eos eſſe roboris, niſi à Romano Pontifice probarentur; apud Iuſtinianum Imperatorem egerunt, vt hos confirmandos mitterent Romam ad Sergium Papam. Verùm Sanctus Pontifex, quod eos contra veritatem temeraria plura habere compeřiſſet, ipſos nequaquam confirmandos, ſed reijciendos eſſe pro ſua ſuprema authoritate decreuit; eligens ante mori, quam nouitatum erroribus conſentire.

Poſt ſummos huius ſæculi Pontifices in teſtes ſuæ ſupremæ atque infallibilis authoritatis adductos, primi eamdem conteſtentur Cypri inſulæ Epiſcopi, qui cogentes Synodum, Synodalem epiſtolam ſcripſerunt ad Theodorum Pontificem, licet in ea Metropolitani Epiſcopi nomen tantummodò exprimatur: fuit hic Sergius; epiſtola autem ſic ſe habet: *Sanctiſſimo, & Beatiſſimo à Deo honorabili Domino meo Patri patrum Archiepiſcopo, & vniuerſali Papæ Domino Theodoro Sergius humilis in Domino ſalutem. Firmamentum à Deo fixum & immobile, atque tituli formam lucidiſſimam fidei, veſtram Apoſtolicam Sedem conſtituit (ò ſacer vertex) Chriſtus Deus noſter. Tu enim es (ſicut diuinum veraciter pronuntiat Verbum) Petrus; & ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columnæ confirmatæ ſunt. Tibi & claues cælorum commiſit; atque ligare & ſoluere poteſtatiuè, quæ in terra, & in cælis ſunt, promulgauit. Tu prophanarum hæreſum depoſitor exiſtis, vt princeps & doctor Orthodoxæ & Immaculatæ fidei. Igitur non deſpicias patrum tuorum, Pater, fidem æſtuantem, & ab aliquibus hæreticis ventis violentatam, nec non periclitantem. Reſolue nebulam inſipientium lumine tuæ diuinæ ſcientiæ, ò Sanctiſſime: Abſcinde blaſphemias & iactantiam vaniloquorum nouiter emergentium hæreticorum Doctorum. Nihil etenim minus eſt Orthodoxæ & Apoſtolicæ veſtræ definitioni atque traditioni, quatenus augmentum aliquod ſuſcipiat à nobis fides.* Hactenus præfati Epiſcopi, cum grauiſſimis fluctibus fides Catholica opera Monothelitarum hæreticorum, præcipuè verò Pauli Conſtantinopolitani Epiſcopi, quateretur in Oriente, vnum ſibi illud tantùm, idque infallibile, reliquum eſſe remedium cognoſcentes, in tanto naufragio recurrere ad Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum, & conſcendere nauiculam Petri, quam ſcirent promiſſione Chriſti inter fluctus ſæculi huius ſolam nauigare ſecuram, nec vllis poſſe obrui vndis, neque vorticibus abſorberi. Ex actis Concilij Lateranenſis ſub Martino ſecret. 2.

Haud

Haud abſimilia tradiderunt trium Conciliorum Africanorũ Patres in epiſtola Synodali ad eumdem Theodorum ſcripta, & loco ſtatim citato Concilij Lateranenſis relata, qua rogant, vt niſi idem Paulus emendaret errorẽ, ab ipſo excommunicationis ſententia damnaretur. Verba epiſtolæ hæc ſunt: *Domino Beatiſſimo Apoſtolico culmine ſublimato Sancto Patri patrum Theodoro Papæ, & Summo omnium præſulũ Pontifici, Columbus primæ Sedis Epiſcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ Sedis Epiſcopus Concilij Byſaceni, & Reparatus Epiſcopus primæ Sedis Concilij Mauritaniæ, & vniuerſi Epiſcopi de tribus Concilijs antedictis Africanæ prouinciæ. Magnum & indeficientem omnibus Chriſtianis flucta redundantem apud Apoſtolicam Sedem conſiſtere fontem, nullus ambigere poſſit, de quo riuuli prodeunt affluenter vniuerſum largiſſimè irrigantes orbem Chriſtianorum; cui etiam in honore Beatiſſimi Petri Patrum decreta peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & ſolicitè debent, maximè verò iuſteque ab ipſo Præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius vetuſta ſolicitudo eſt, tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis ſancitũ eſt, vt quicquid quamuis in remotis, vel in longinquo poſitis ageretur prouincijs, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam Almæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum, vt huius authoritate iuſta quæ fuiſſet pronuntiatio firmaretur, indèque ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali ſuo fonte prædicationis exordium, & per diuerſas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei Sacramenta ſalutis,* &c.

Ex Sexta Synodo Generali ab Agathone Papa contra Monothelitas congregata, & Conſtantinopoli celebrata in Secretario Sacri Palatij quod cognominatum eſt Trullus, id eſt locus teſtudine ſurſum erecta ſui rotunditate conficiens emiſpherium; hoc enim vox iſta Trullus ſeu Trulla in genere ædificij ſignificat, quod Italicè dicitur *Cuppola*; Ex hac, inquam, ſexta Synodo ibi celebrata præclara quoque Pontificiæ infallibilitatis teſtimonia, & argumenta habentur. Primò quod actione 3. Georgius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & reliqui Epiſcopi qui ſub ipſo erant, petierunt ante omnia legi in Synodo debere, quæ Romæ ab Agathone Pontifice, nec non quæ à Synodo Romæ ab ipſo coacta ad Imperatorem ſcripta fuiſſet: quibus lectis in actione quarta, & iterum duos poſt menſes elapſos in act. 7. Georgius Patriarcha profeſſus eſt in ſcriptis duas naturas, duas voluntates, & operationes credere, & prædicare ſicut Sedes Apoſtolica, iuxta ſcripta venerandi Agathonis Papæ. Reliqui etiam Epiſcopi, qui interfuerunt cum codicum facta collatio fuit, id ipſum ſinguli profeſſi ſunt, Act. 8. & quidem non ſine præconio Agathonis Romani Pontificis, vt cum Domitius Epiſcopus Pruſiados ita dixit: *Directas ſuggeſtiones à Patre noſtro Agathone Sanctiſſimo Archiepiſcopo Apoſtolicæ & principalis Sedis antiquæ Romæ ad à Deo coronatum & manſuetiſſimũ noſtrum dominum, & magnum victorem Imperatorem, tanquam ex Spiritu Sancto dictatas per os Sancti ac Beatiſſimi Principis Apoſtolorum Petri, & digito ter Beatiſſimi Papæ Agathonis ſcriptas, ſuſcipio & amplector, & ita credo.* Deindè quod Act. 17. in qua Orthodoxæ fidei decretum confirmatum à Patribus publicè lectum eſt, poſt Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Chalcedonenſe, & Quintum vniuerſalia Concilia confirmata, eorumdemque Symbola recitata, demum appoſita fuiſſe dicitur damnatio Monothelitarum hæreticorũ, ex præſcripto epiſtolæ Agathonis Romani Pontificis, atque Synodi Romæ ab eodem coactæ. Tertiò act. 18. in ſermone acclamatorio dato Imperatori hæc habentur: *Proindè inſpiratione Sancti Spiritus conſpirantes, & ad inuicem omnes conſonantes atque conſentientes, & Agathonis Sanctiſſimi Patris noſtri, & Summi Papæ dogmaticis litteris ad veſtrã fortitudinem miſſis conſentientes* &c. rurſumque inferius de eodem Agathone ita ma-

magnificè: *Summus autem nobiſcum concertabat Apoſtolorum princeps: illius enim imitatorem & Sedis ſucceſſorem habuimus fautorem, & diuini Sacramenti myſteriũ illuſtrantem per litteras. Confeſſionem tibi à Deo inſcriptam illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à veſpertinis partibus extulit. charta & atramentum videbatur, ſed per Agathonem Petrus loquebatur.* Quartò quod Macharius Antiochenus Epiſcopus cum ſuis amatoribus, ibidem vniuerſalis conuentionis communi ſententia de Sacerdotali dignitate repulſus, probationi Sanctiſsimi Papę ad quem appellauerat traditus fuerit. Quintò tandem, quod epiſtola Synodali ab eodem Concilio ſcripta ad Agathonem Romanum Pontificem, quæ inter epiſtolas eius ſucceſſoris Leonis Papæ prima ordine ponitur, confirmari potiſſimum petierit, quæ in eadem Synodo fuerant conſtituta: ſic enim ſe habet.

Sanctum & vniuerſale Conciliũ, quod per Dei gratiam, & piam ſanctionem pyſſimi ac fideliſſimi magni Imperatoris Conſtantini congregatum eſt in hac à Deo conſeruanda, & regia Conſtantinopoli noua Roma in ſecreto palatij dicto Trullo, Sanctiſſimo ac Beatiſſimo Papæ ſenioris Romæ Agathoni in Domino ſalutem.

Maximi morbi maioribus indigent auxilijs, vt ſcitis, beatiſsimi: atque idcircò Chriſtus verus Deus noſter, virtus verè rerum omnium conditrix & gubernatrix, ſapientem dedit medicum, veſtram à Deo honoratam Sanctitatem, contagia hæreticæ luis fortiter propulſantem remedijs Orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Eccleſiæ largientem. Itaque tibi, vt primæ Sedis Antiſtiti vniuerſalis Eccleſiæ, quid gerendum ſit permittimus ſtanti ſupra firmam fidei petram, acquieſcentes veræ confeſſionis litteris à veſtra paterna Beatitudine ad pijſſimum Imperatorem miſſis, quas vt à Summo Apoſtolorum vertice diuinitus ſcriptas agnoſcimus: per quas exortam nuper multiplicis erroris hæreticam ſectam depulimus, Conſtantino nobis ad decertandum hortatore, qui diuinè imperat ſceptraque clementiſſimè regit: Deindè in medio eiuſdem epiſtolæ: *Sic nos Sancto Spiritu illuſtrati, veſtraque inſtituti doctrina, infeſta dogmata depulimus*; tandem in fine: *Orthodoxæ autem fidei ſplendidam lucem vobiſcũ clarè prædicauimus: quam etiam vt per honorabilia veſtra reſcripta confirmetis, veſtram oramus paternam Sanctitatem*: En quomodo in tanta Orientalis Eccleſiæ clade, non aliundè, quam ab Eccleſia Romana ſperare ſalutem licuit; non aliundè ſubuentum, quã ab ea, in qua Petrus ſedere in ſucceſſoribus comprobatur; quæ longè antequã ab excitatis longo ſomno ſtertentibus Orientalibus rogaretur adeſſe, iam ipſo fermè eiuſdem naſcentis erroris exordio hæreſim condemnarat, & Catholicam etiam Pontificis Romani Martini martyrio ſanciuerat diſciplinam; quam litteris demum Agathonis Pontificis conſignatam, reſipiſcentes, factique tandẽ ſui compotes Orientales, quàm religioſiſsimè in Concilio ſuſcepere. Quod autem in illo fiat mentio Honorij Papæ tanquam hæretici Monothelitæ, id capite ſequenti contigiſſe demonſtrabimus ex eo quod tam in Græcis, quam in Latinis eius codicibus multa inuidioſè deprauata, atque calumnioſè corrupta fuerint. Cum tamen illud certum indubitatumque ſit, hac Sacroſanta Oecumenica Synodo eſſe Monothelitarum hæreſim condemnatam: quod ſufficit ad pietatem fidemque Catholicã inſinuandam, cum ad hoc tantùm & nullius alterius rei gratia ipſa Oecumenica Synodus fuerit ab Agathone conuocata, vt ſatis patet ex ſupracitatis eius ad Imperatorẽ Conſtantinum litteris, nimirum vt noua hæreſis, totius Catholicæ Eccleſię communicato conſilio, & vnito conſenſu, penitus damnaretur.

Ex huius ſæculi Patribus ac Scriptoribus Eccleſiaſticis S. Leander Epiſcopus Hiſpalenſis ſupremum ac infallibile Sedis Apoſtolicæ magiſteriũ agnouiſſe videtur: Cum enim ob Arianos recens ad Catholicam fidem conuerſos in Hiſpania de trina in baptiſmo merſione

ſione controuerſia orta eſſet, & S.Leander cum alijs Epiſcopis optimè reſpondiſſet, nihilominus idem voluit conſuluiſſe Romanum Pontificem Gregoriũ Magnum, vt patet ex reſponſione eius lib.1 epiſt. 41.

De eadem veritate perſuaſus Eulogius Patriarcha Alexandrinus Romam ad eumdem Sanctum Gregorium miſit cognoſcendum atque probandum commentarium ſuum aduerſus Agnoitas hereticos ſcriptum, quod ipſe Gregorius cognitum vt Catholicum laudauit lib.8. epiſt.42.Ind.3.Huiuſmodi enim conſuetudo Otthodoxorum Scriptorum,vt aduerſus hæreticos quæ ſcriberent, eadem antequam ederent, cognoſcenda mitterent ad Romanum Pontificem, ſatis indicat eos exiſtimaſſe,nullam ad conuincendos, aut condemnandos hereticos ſua vim habere potuiſſe ſcripta, niſi prius ſuprema ac infallibili illius authoritate firmarentur. Ad hoc idem referendum, quod S. Gregorium conſuluerint Hiberniæ Epiſcopi, quid de Neſtorianis agendum eſſet redeuntibus ad Eccleſiam, num denuò baptizandi? quibus ex antiquo Eccleſiæ Catholicæ inſtituto ipſe reſpondit lib.6. epiſtola 61. Ind. 4.

Ioannes Epiſcopus Rauennatenſis epiſtola ad Gregorium Magnum: *Recolo me in ſinu & gremio Sacroſanctæ Eccleſiæ veſtræ Romanæ enutritum, & Deo auxiliante prouectum. Et quibus auſibus, ego Sanctiſsimæ illi Sedi, quæ vniuerſali Eccleſiæ iura ſua tranſmittit, præſumpſerim obuiare?* Eſt inter epiſtolas Gregorij lib.2. indict. 11. epiſt.5.

S. Iſidorus Hiſpalenſis præfatione õpus Conciliorum: *Subiecimus reliqua Præſulum Romanorum decreta vſque ad S. Gregorium, & quaſdam ipſius epiſtolas, in quibus pro culmine Sedis Apoſtolicæ non impar Conciliorum extat authoritas &c. nullam Synodum ratam eſſe legimus, quæ non fuerit Apoſtolicæ Sedis auctoritate congregata, vel fulta.*

Anaſtaſius diſcipulus S.Maximi: *Cum fides concordiſsimè ab omnibus exagitatur, niſi ſpeciali gratia opem tulerit, qui ſemper ſuccurrit, ſemine religionis apud veterem Romam nobis relicto,ad confirmãdam promiſsionem mentiri neſciam, quæ facta eſt Principi Apoſtolorum.* Apud Gennadium Scholarium de primatu Papæ ſect.8.

Quod expetierat à Mauritio Imperatore Gregorius lib.4. epiſt.32. Ind.13. & non obtinuerat, vt Epiſcopum Conſtantinopolitanum titulum ſibi indebitũ Oecumenici vſurpantem compeſceret: hoc à Phoca Imperatore obtinuit Bonifacius, non tribuente, vt perperam inferunt aliqui Nouatores Molinæus,Othomanus, & his ſimiles,Romanæ Eccleſiæ ſuper Conſtantinopolitanum primatum, ſed ſua tantùm ſententia declarante, indebitè vſurpari ab Epiſcopo Conſtantinopolitano Oecumenici nomen, quod Romano duntaxat deberetur Pontifici: cum alioqui eum ſemper tenuiſſe primatum ſuper omnes totius orbis Eccleſias, ne ipſi quidem aduerſarij tunc contradixerint; ſed in eo duntaxat cum illis cõtrouerſia erat,quod inuitis ac reclamantibus Romanis Pontificibus, Conſtantinopolitani Epiſcopi titulum ſibi Oecumenici vſurpaſſent. Satis autem hoc facto declarauit Phocas, quid de ſuprema Romani Pontificis authoritate ſuper omnem Eccleſiam,tam entitatiuè,quam repræſeatatiuè conſideratam ſentiendũ eſſet, & conſequenter quid de eius infallibilitate in definiendis ex cathedra rebus fidei, & religionis, quandoquidem vt multoties iam notauimus, ſuprema in hac materia, nec non infallibilis authoritas, neceſſariò coniunguntur.

Sergius Epiſcopus Conſtãtinopolitanus in epiſtola ad Honorium Romanum Pontificẽ extante in ſex. Synod. Act.12. *In tantùm vobis ſanctiſſimis in omnibus vnanimitate ſpiritus cõſtringimur, vt ſtudeamus omnium conſiliorum noſtrorum, & actionum vos ſacratiſsimos habere præſidentes, & niſi plurimum locorum diſtantia ſeiungeret, hoc vtique quotidie gereremus, veſtræ honorandæ vnanimiſque fraterni-*

ternitatis munito, muratoque noſmetipſos circumſepientes conſultu. Attamen quoniã nobis etiam ſermo, atque abſque labore littera, quod ſtudemus impartit: confeſtim ea pro quibus hoc ſcribimus, enarramus. Hactenus Sergius, antequam in Monothelitarum hęreſim turpiter incideret.

Sophronius Hieroſolymorum Epiſcopus, ad cohibendam Cyri Epiſcopi Alexandriæ, cui ante pro viribus obſtiterat, temeritatem, vnam prædicantis in Chriſto voluntatem, legationem ad Honorium Romanum Pontificem tanquã ad ſupremum fidei magiſtrum miſit. At quanta animi anxietate, quanta infallibilitatis eius opinione id fecerit patet ex eius epiſtola ad Stephanum: *De finibus terræ vſque ad terminos eius ambula, donec ad Apoſtolicam Sedem, vbi Orthodoxorum dogmatum fundamenta exiſtunt, peruenias*: idemque qui venit tunc miſſus ad Honorium legatus Stephanus Epiſcopus ipſe teſtatus eſt in Cõcilio Romano ſub Martino Pontifice ſecret.2. his verbis: *Annuntiamus hæc omnia omnium præpoſitæ Sedi: dico autem ſummæ veſtræ, & principali, ad medicinale conſultum emerſi vulneris: quippè quoniam hoc poteſtatiuè olim, & ab antiquitus facere per Apoſtolicam, ſiue canonicam conſueuit authoritatem; dum aperta lucubratione, non ſolùm claues regni cælorum creditæ ſunt ei, atque ipſe tantummodò ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè autem Euangelio gratiæ credentibus iuſtè claudere magnus ſecundum veritatem, & princeps Apoſtolorum meruit Petrus; ſed etiam & paſcere primus iuſſus eſt oues totius Catholicæ Eccleſiæ, cum Dominus dicit Petre, amas me? paſce oues meas. Et iterum ipſe præcipuè ac ſpecialiter firmam præ omnibus habens in Dominum Deum noſtrũ & immutabilem fidem, conuertere aliquando, & confirmare exagitatos conſortes ſuos, & ſpirituales meruit fratres, vt potè diſpenſatiuè ſuper omnes ab ipſo, qui propter nos incarnatus eſt Deus, poteſtatem accipiens & Sacerdotalem authoritatem. Quod vtique ſciens beatæ memoriæ Sophronius quõdam Patriarcha Sanctæ Chriſti Dei noſtri ciuitatis, ſub cuius Diœceſi fungebar Sacerdotali officio, non acquieſcens omnino carni & ſanguini, ſed ſola quæ Chriſti ſunt iuxta ſanctitatem veſtram excogitans, ſtuduit meam humilitatem ſine mora pro huiuſmodi tantùm capitulo cum ſua ſuggeſtione ad hanc Apoſtolicam magnamque dirigere ſedem.* En quomodo, quæ à Chriſto Domino promiſſa conceſſaque fuere Diuo Petro infallibilitatis priuilegia in paſcendis ouibus, confirmandiſque fratribus, nequaquam in eo aut cum eo ceſſaſſe, ſed in eius ſede, hoc eſt, Romanis Pontificibus eius ſucceſſoribus perſeueraſſe ſemper creditum fuit.

In eumdem ſenſum Iulius Victor, ſimul ac creatus eſt Carthaginenſis Epiſcopus, ſcripſit epiſtolam ad Theodorum Romanum Pontificem, quæ extat in actis Concilij Romani ſub Martino ſecret.2. nec non Sergius Cyprius.

Sanctiſſimo & Beatiſſimo, à Deo honorabili Domino meo, Patri Patrum, Archiepiſcopo & Vniuerſali Papæ Domino Theodoro Sergius humilis in Domino ſalutem. Firmamentum à Deo fixum, firmum, & immobile, atque tituli formam lucidiſſimã fidei veſtram Apoſtolicam Sedem cõſtituit, ò Sacer Vertex, Chriſtus Deus noſter. Tu es enim, ſicut diuinum veraciter pronuntiat Verbum, Petrus, & ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columnatæ confirmatæ ſunt: tibi & claues regni cælorum commiſit, atque ligare & ſoluere poteſtatiue, quæ in terra, & quæ in cęlis ſunt promulgauit: tu prophanarum hęreſeon depoſitor exiſtis, vt princeps & doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei. Igitur non deſpicies Patrum tuorum Pater fidem æſtuantem, & ab aliquibus hęreticis ventis violentatam, nec non periclitantem: reſolue nebulam inſipientium lumine tuæ ſapientiæ diuinæ, ò Sanctiſſime &c.

Maurus Epiſcopus Rauennatenſis epiſtola ad Martinum Papam: *Domino Sancto, & meritis beatiſſimo, totoque orbe Apoſtolico & Vniuerſali Pontifici Martino Papæ Maurus ſeruus ſeruorum Dei Epiſcopus.*

Tandem ex Venerabili Beda lib. 3. cap.

cap.25.in collatione inter Scotos de celebratione Paſchatis habita, duobus regibus præſentibus patre ac filio, Oſuui & Alchfrido, quorum alter, nempe pater Scotos in celebrãdo Paſchate ſequebatur, Alchfridus autem Romanæ Eccleſiæ vſum,cum Colmanus Oſuuis ſententiam ſequens, Alchfridi vero Vvilfridus, in hoc cõſentirent,quod à Vvilfrido in fauorem Paſchatis à Diuo Petro Romanis dati allegatum fuerat, Tu es Petrus,& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non præualebunt aduerſus eam; & tibi dabo claues regni cælorum; tunc ſcite Rex Oſuui reſpondit, totamque diſputationem clauſit hac ſententia: *Et ego vobis dico: quia hic eſt Oſtiarius ille, cui ego contradicere nolo: ſed in quantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire ſtatutis: ne forte me adueniente ad fores regni cælorum, non ſit qui reſerat, auerſo illo, qui claues tenere probatur.* Hęc dicente Rege, fauerunt aſſidentes quique,ſiue aſtantes maiores vna cum mediocribus; & abdicata minus perfecta inſtitutione, ad ea quæ meliora cognouerant, ſe ſe transferre feſtinabant.

Ex eodem Beda libro 3.citato Hiſt. Angl. cap.29. Idem Rex Oſuui,cum anno ſuperiori in collatione ſtatim dicta aecepiſſet illam firmiter tenendam fidẽ, quam Romana doceret Eccleſia,cui Petrus, ſuiſque in ea ſucceſſoribus conſignatam reliquit Euangelij doctrinam, audiſſetque pariter inſignia Petri merita, & diuina chariſmata præ cæteris eidem impertita: magno exarſit deſiderio, vt inde acciperet magiſtrum atque doctorem: qua de cauſa cum electione & conſenſu ſanctæ Eccleſiæ gentis Anglorum, virum bonum, & aptum Epiſcopatui presbyterum, nomine Vvigardum,de clero Deuſdedit Archiepiſcopi, & hunc antiſtitem ordinandum Romam miſit; quatenus accepto ipſe gradus Archiepiſcopatus, Catholicis per omnem Britanniam Eccleſijs Anglorum ordinare poſſet Antiſtites. Verum Vvigardus Romam perueniens, priuſquam conſecrari in Epiſcopum poſſet, morte præreptus eſt; & à Vitaliano Papa, interim dum aliam aptam loco Vvigardi reperiret ac mitteret perſonam, præfato Regi Oſuui reſcriptæ ſunt litteræ, ex quibus, quæ ad ipſum Oſuui ſcripſerat circa prædicta, facilè poſſunt intelligi.

Octauum Sæculum ab anno Dom.700. ad 800.

IOannes Papa VII. cum ad eum Iuſtinianus Imperator honorificentiſſimam legationem,ac litteras miſiſſet,vt ſancitos Conſtantinopoli in Synodo canones examinaret, & quos conſentientes reperiſſet Catholicæ diſciplinæ probaret, confirmaretque,cæteros verò pro arbitrio refutaret, quod aliundè quam à Romano Pontifice ſciret res fidei & religionis vllam firmitatem habere poſſe, noluit vel minimum quid ex illis comprobare, quantumuis natione Græcus eſſet. incredibiles enim fuerunt Gręcorum artes, quibus niſi ſunt nedum ſibi ſubijcere, ſed etiam, ſi licuiſſet, Romanam Sedem in errorem inducere. Quod enim confirmationi Romani Pontificis ſibi tyrannicè vſurpatæ tandem renunciaſſent Imperatores, ſtuduerunt alia via eidem Romanæ Eccleſiæ dominari, agentes nimirum, vt in Collegium Cardinalium allegerentur Orientales, qui etiam opera Exarchorum adnitẽte,crearentur Romani Pontifices. Hinc legimus poſt Benedictum Pontificem,Ioannem Quintum Syrum natione creatum ſucceſſorem, deinde Cononem Thracẽ, poſtea Sergium Syrum, Ioannem deinde Gręcum pariter ordine Sextum dictum, indè hunc de quo agimus, Ioannem Septimum itidem Gręcum, poſtea Siſinnium Syrum, & poſt eum Conſtãtinum pariter Syrum, itidemque Gregorium Tertium Syrum etiam, nec non poſt eum Zachariam Gręcum: vt appareat inter hos omnes vix fuiſſe vnum Gregorium Secundum intercalatũ Romanum natione Pontificem. Verum non eſt conſilium contra Dominum, ſingulari namque eius prouidentia factum eſt,

eſt, vt in Collegium ijdem cooptati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & creati Pontifices Apoſtolicæ Sedis, ſpiritum pariter hereditarint Apoſtolicum, quo aſſiſtente in rebus fidei & religionis firmiter ſtarent aduerſus omnes conatus Imperatorum, & Orientalium Epiſcoporum, ne vel minimum quid cedendo.

Eodem ſpiritu ductus Conſtantinus Papa fidei profeſſionem quam Philippicus Imperator creatus ad eum de more miſerat, tanquam hereticam reſpuit; nec non conciliabulum ab eodem Imperatore collectum ad perditionẽ ſextæ Synodi, in qua hæreſis Monothelitarum hereticorum damnata fuerat; ſicque prodita atque damnata fide Catholica in Oriente, integra, illæſa penitus & intacta conſeruata eſt in Occidente, reſiſtente impio Imperatori eiuſque ſequacibus Romano Pontifice; Quo factum eſt ex Anaſtaſio, Romanos adeo fuiſſe execratos hereticum Imperatorem, vt non ſolum eum recipere, ſed nec ipſius imaginem intueri voluerint, non modo coloribus pictam, ſed nec cuſam in nũmis. Illo deindè poſt oculos erutos in exilium eiecto, Qui Orthodoxæ fidei cultor in locũ eius ſubrogatus eſt Anaſtaſius, nihil antiquius habuit, quam ſe talem publicis ſcriptis editis declarare, deque his reddere certiorem Romanum Pontificem, ad quem ſuæ profeſſionis fidei litteras ſcripſit, mittẽs eas per Scholaſticum cubicularium Patricium, quem in Italiam miſit Exarchum. Quibus acceptis Conſtantinus eumdem in Catholicam communicationem acceptum, in album Orthodoxorum Imperatorũ, quo pro eo vniuerſa Eccleſia exoraret, referri voluit; ad quem etiam ex more miſit pro reſponſis Eccleſiaſticis Michaelem presbyterum Cardinalem Apocriſariũ, nec non vt Conſtantinopoli eſſet, qui ſuprema Sedis Apoſtolicæ authoritate lapſos Epiſcopos pœnitentes Catholicę conciliaret Eccleſiæ. Quod enim ferme omnes nonniſi timore concuſſi conſenſerant in ſextæ Synodi damnationem, perfacilis fuit eorum reſipiſcentia, gaudentibus cunctis ſublatum eſſe tyrannũ, qui ipſos coegiſſet turpiter adeo à Catholica fide, atque à debita Romanis Põtificibus obedientia deſciſcere.

Gregorius II. Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolitani à Philippico Imperatore intruſi, Synodalem epiſtolam, qua ipſe, & alij cum eo Epiſcopi ſcribentes, communionem Catholicam ab illo recens creato Romano Põtifice ſuffurari tentabant, tanquam hereticorum auerſatus, pro ſua ſuprema authoritate ipſum pſeudopatriarcham è throno deponendum curauit, & in eius locũ Sanctum Germanum ſubſtitui. Item in litteris Apoſtolatus Bonifacij Angli ad Gentes hec habet: *Igitur quia præmiſſi conatus pium affectum vſque ad Apoſtolicæ Sedis modeſta prouiſione perduxiſti conſultum, vt membrum ex membro proprij corporis caput requirens, motum mentis probares, capitiſque arbitrio humiliter te ſubmittens, & eius directioni, iuſto tramite properans, ſoliditati compaginis plenitudo exiſtas: ideo in nomine indiuiſibilis Trinitatis, per inconcuſſam authoritatem beati Petri Apoſtolorum principis cuius doctrinæ & magiſterio fungimur, & locum ſacræ Sedis adminiſtramus, modeſtiã tuæ religionis inſtituimus &c.* Tandem per eamdẽ inconcuſſam Diui Petri auctoritatem, cuius ſe, nec non cæteros Romanos Põtifices ait eſſe ſucceſſores, & in doctrinæ magiſterio, & in Pontificia dignitate, nouam Iconoclaſtarum hereſim, non interlocutoriè, nõ per modum prouiſionis, donec vniuerſale congregaretur, aut celebraretur Concilium, ſed abſolutè definitiuaque condemnauit ſententia; indeque multa à Leone Iſaurico Imperatore paſſus, eumdem, vt pote impęnitentem hereticum cognitum ac declaratũ, anathęmate execratus eſt. Idem eius exemplo præſtitiſſe Gregorium III. collecto Romæ Concilio habetur ex Anaſtaſio; qui etiam epiſtola 4. ad Bonifacium hæc ſcripſit: *In ijſdem litteris quibuſdã ſubnexuiſti capitulis, ſciſcitando qualiter teneat, vel doceat hæc ſancta Apoſtolica Romana Eccleſia. Bene noſti*

Digitized by Google

noſti ſatis, quia B. Apoſtolus Petrus & Epiſcopatus principium extitit, & conſulenti tibi de ſtatu Eccleſiæ, non ex nobis, quaſi ex nobis, ſed eius gratia, qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas, qualiter tenere debeas Apoſtolici vigoris doctrinam dicimus.

Zacharias Papa in epiſtola ad Pipinum & Epiſcopos Eccleſiarum in regione Francorum: *Itaque vt flagitauit à nobis cum veſtro conſultu ſuperius effatus filius noſter Pipinus, vt de omnibus capitulis quibus innotuit, reſponſum demus: in quantum Domino dante valemus: de vnoquoque capitulo inferius conſcriptum, iuxta quod à Sanctis Patribus traditum habemus, & ſacrorum canonum ſanxit authoritas: etiam nos quod, Deo inſpirante, Apoſtolica auctoritate decernere potuimus, mandauimus in reſponſis.*

Stephanus Papa III. Conciliabulũ Conſtantinopolitanum, dictum ſeptimã Synodum, aduerſus cultum Sanctarum Imaginum, pro ſuprema ſua authoritate, irritum reddidit; adeoque felici euentu, vt nec vlla penitus mentio de illo ſit, niſi cum à Summo Pontifice legitur cõdemnatum: ex Hadriano Romano Pontifice in epiſtola ad Conſtantinum & Irenem Auguſtos. Idem Stephanus in epiſtola ad Pipinum Regem Francorum hæc habet loquens de Eccleſia Romana eius ope liberata; *Explere lingua, excellentiſſime fili, non valemus, quantum tuo opere, tua vita delectamur: facta quippe diebus noſtris virtute diuina miracula vidimus. Quod per excellentiam tuam Sancta omnium Eccleſiarum Dei mater, & caput, fundamentum fidei Chriſtianæ Romana Eccleſia, quæ valde ab hoſtium impugnatione lamentabatur, magna nũc gaudij ſoliditate nimirum eſt translata, atque confirmata, & mærentes Chriſtianorum animæ, tuo fortiſſimo præſidio maximè ſunt releuatæ lætitia.*

Cum Imperatores Conſtantinus & Irenes, de Taraſij promotione ex laicali cætu ad Patriarchatus Conſtantinopolitani extemplo culmen, ſcripſiſſent ad Hadrianum Romanum Pontificem, nec non etiam Taraſius ipſe, idem Pontifex redditis ad eos litteris clariſſimè ſupremam Romani Pontificis authoritatem in rebus fidei ac religionis declarat; primùm in datis ad Imperat. ex actis Concilij Nicæni II. actione 2. ex verſ. Anaſtaſij, acriter reprehendendo dictã promotionem; deinde nullatenus eam recipiendam eſſe reſcribendo, niſi ipſe Taraſius omnem penitus hæreſim aboleret, atque profligaret; ac demum omnia illis proſpera fore promittendo; *Si,* inquit, *Orthodoxæ fidei ſequentes traditiones, Eccleſiæ beati Petri Apoſtolorũ principis amplexi fueritis cenſuram; & ſicut antiquitus veſtri prædeceſſores Sancti Imperatores egerunt, ita & vos eam honorificè venerantes, eius Vicarium ex intimo dilexeritis corde*; paucis deindè interiectis; *Etenim eius inſignia dignitatis ſacra pandit authoritas, quantaque veneratio eius ſummæ Sedi exhibenda ſit à fidelibus cunctis per orbem: Dominus enim eumdem clauigerum Regni cęlorum cunctis præpoſuit principem, & hoc ab ipſo honoratur priuilegio, quo ei claues collatæ sũt regni cęlorum. Iſto igitur tàm præcelſo pręlatus honore promeruit confiteri fidem, ſupra quam fundatur Eccleſia Chriſti: beatam cõfeſſionem beatitudo ſequuta eſt pręmiorum, cuius prædicatione ſancta venerabilis illuſtrata eſt Eccleſia, & ex ea cęteræ Dei Eccleſiæ fidei documenta ſumpſerunt. Nam ipſe princeps Apoſtolorum beatus Petrus, qui Apoſtolicæ Sedi primitus pręſedit, Apoſtolatus principatum ac principalis curæ ſucceſſoribus ſuis, qui in eius ſacratiſſima Sede perenniter ſeſſuri ſunt dereliquit, quibus & auctoritatis poteſtatem quemadmodum à Saluatore noſtro Domino Deo ei conceſſa eſt, & ipſe quoque ſuis contulit ac tradidit diuino iuſſu ſucceſſoribus Pontificibus.* Demum in fine coram Deo depoſcit, & adiurat eos, vt ſacratiſſimas imagines in ipſa à Deo conſeruata regia vrbe, & cæteris Græciæ partibus, in priſtinum ſtatum reſtituere & confirmare iubeant, *Obſeruantes,* inquit, *traditiones huius ſacroſanctæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, abijcientes, & reſpuentes antiquorum hęre-*

tico-

ticorũ calliditatem, vt in huius noſtræ ſanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ, ac irreprehenſibilis Romanæ Eccleſiæ vlnis ſuſcipiamini. Eadem ferè habet ac repetit in epiſtola ad Taraſium.

Sed & Felicis Vrgelitani, & Elipandi Epiſcopi Toletani nouam condemnauit hæreſim, qua Chriſtum eſſe filium Dei adoptiuũ docebant renouantes Neſtorianiſmum; vt patet ex eius litteris conſcriptis ad Epiſcopos Gallæciæ & Hiſpaniarum, in quibus Prouincijs fuerat error diſſeminatus, & in Concilio Francofordienſi recitatis: *Quod ſi*, inquit, *exigentibus indignis meritis, tam inſolubili eos malignus ſpiritus perfidiæ laqueo iuſto Dei iudicio ſtrangulauit, vt reſolui nequeant: Ex authoritate prorſus Sedis Apoſtolicæ ac beati Petri Apoſtolorum principis, ac per eum qui illi magiſter & Dominus tradidit poteſtatem, & ſoluendi ligandique licentiam tribuit (quod ſine graui mœrore dicere non poſſumus) perpetuo eos anathematis vinculo religatos vltrici cum ſequacibus ſuis iudicamus vindicta plectendos, ac per hoc à gremio matris Eccleſiæ, & à noſtro conſortio definio alienos.* Iuxta quarum litterarum præſcriptum, iterum in Concilio Francofordienſi ad inſtantiam Caroli Magni ab Hadriano Papa congregato, noua hæc hęreſis fuit condemnata; & quantum ad hoc, prędatum Concilium approbatũ ab eo & confirmatum eſt, non autem in eo, quod ab aliquibus dicitur geſſiſſe aduerſus Nicænam Synodum II. pro cultu Sanctarum imaginum, de quo redibit ſermo ſectione ſequenti agẽdo de Concilijs.

In Synodo Auguſtana à S. Bonifacio Germanorum Apoſtolo, iuxta litteras à Gregorio Papa III. acceptas congregata, idem Bonifacius in epiſtol. ad Cuthbertum Epiſcopum teſtatur hęc inter alia ſtatuta fuiſſe: *Decreuimus*, inquit, *in noſtro Synodali conuentu, & confeſſi ſumus fidem Catholicam, & vnitatẽ, & ſubiectionem Romanæ Eccleſiæ fine tenus vitæ noſtræ velle ſeruare, Sancto Petro & Vicario eius velle ſubijci.* Quæ ſanè male ſtatuta fuiſſent ſi Romana Eccleſia, Romanusve Pontifex in ea Petri ſucceſſor errandi periculo obnoxius eſſet: vbi nota vſurpari impropriè vocem iſtam, Vicarius, vſu loquendi illius temporis, quod loco Petri Chriſti vicem Papa gerat in terris. Ex altera quoque Synodo Germanica per eumdem Bonifacium celebrata, vt quæ ibi aduerſus hæreticos erant decreta, tenaciori vinculo firmarentur, nempe vt damnati Aldebertus & Clemens ab Apoſtolica quoque Sede, tanquam à ſuprema fidei magiſtra, controuerſiarumque ad illam ſpectantium iudice ſententiam damnationis acciperent, in hunc modum prædictus S. Bonifacius per Deneardum presbyterum ſcripſit Summo Pontifici Zachariæ tunc in cathedra Petri ſedenti: *Contra iſtos obſecro auctoritatem veſtram, vt me defendere & adiuuare, & populum Francorum & Gallorum per ſcripta veſtra corrigere ſtudeatis, ne hęreticorum fabulas, & vana prodigia ac ſigna præcurſoris Antichriſti ſectentur; ſed ad canonica iura, & ad viã veræ doctrinæ conuertantur, & vt per veſtrum verbum iſti duo hęretici mittantur in carcerem, nulluſque cum eis communionem habeat, ne forte fermento doctrinæ illorum fermentatus aliquis pereat, ſed ſegregati viuant, & iuxta dictum Apoſtoli traditi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini. Et ſi Eccleſiam non audierint, ſint vobis iuxta Euangelicum præceptum, ſicut Etnici & Publicani.* Quod fideliter præſtitit Summus Pontifex Zacharias collecto Romæ in Patriarchio Lateranenſi Epiſcoporum concilio, in quo pręfatos hęreticos condemnauit: cumque ſeſſione tertia dixiſſet, ſe indiſcuſſam & abſque ſententia cauſam hanc relinquere non poſſe: Sancti Epiſcopi & venerabiles presbyteri reſponderunt. Ex diuina illuſtratione cognoſcimus, cor ſancti veſtri Apoſtolatus illuminatum, & quæ à nobis dicta ſunt, ex adminiſtratione Spiritus Sancti emanarunt. Et idcirco vt à vobis præuiſum fuerit, in vtroſque ſententia promulgetur. Zacharias Papa dixit: Non

vt

vt à nobis ſolis prꝗuiſum fuerit, ſed pariter cum Sanctitate veſtra, vt Domino placuerit, in futuro Secretario eſt pertractandum. Extant huius Synodi acta Vit. Bonifacij lib.2.cap.4. apud Surium tom.3.die 5. Iunij; & indè apud Cardinalem Baronium tomo 9. ad annum Chriſti 745.

Huius quoque ſupremi ac infallibilis iudicij penes Summum Pontificem Romanum exiſtentis in rebus fidei & religionis præclara habemus argumenta & teſtimonia in ſeptima Synodo Generali Nicæna ſecunda pro cultu Sanctarum imaginum hoc ſæculo celebrata aduerſus Iconoclaſtas: Nam actione II. cum lectæ fuiſſent litteræ Hadriani Papæ ad Imperatores, nec non ad Taraſium Conſtantinopolitanũ ſcriptas pro cultu Sanctarum Imaginum, interpellantibus Apoſtolicæ Sedis legatis Taraſium ipſum, nec non cæteros Patres ſi admitterent litteras Sanctiſſimi Papæ ſenioris Romæ, reſponderunt omnes; *ſequimur & ſuſcipimus & admittimus*; quas deinde ſinguli ſummis extulerunt præconijs, ſuiſque ſubſcriptionibus probarunt. Iterum Actione VI. cum recitata fuiſſet definitio facta ab hꝗreticis Iconoclaſtis in pſeudoſeptima ab eis ita appellata Synodo Oecumenica, nulla alia indita eſt efficacior confutatio, niſi quod nullus Epiſcoporum conuentus meretur nomen Oecumenicæ Synodi, cui non interfuerit Romanus Pontifex præſens nec per legatos, neque per litteras Synodales. Tandem quod abſoluta Synodo Taraſius eius nomine ſcripſerit epiſtolam ad Hadrianum ipſum Romanum Pontificem: vbi aliquibus circa hꝗreſũ ortum præmiſſis, hæc eum alloquens habet: *Veſtra ergo fraterna & ſummo Pontificio decorata ſanctitas cum his*, id eſt Apoſtolis, *per Deiloquas ſuas doctrinas quodammodo ſermocinatur, & ab eis accepto veritatis verbo, ſpinoſas herbas quæ nunc germinauerunt, fideliſſimorũ & pacificorum Imperatorum veritati concordãs euellere machæra ſpiritus feſtinauit, mittens ſecundum ſcriptam ſibi petitionem noſtram ad vniuerſalem Synodum faciendam æquiuocos viros*, Petros duos videlicet, *principis Apoſtolorum Petri*. Paucis deinde interiectis ad Synodi principium ſpectantibus ait: *Et cum perlatæ primitus veſtræ fraternæ Sanctitatis litteræ legerentur, præſtolabantur omnes, ſpiritualibus edulijs tanquam in regalibus cęnis fruentes, quæ Chriſtus per litteras tuas epulantibus præparabat: & ſicut oculus totum corpus ad rectitudinis & veritatis ſemitas oſtendebat: ſic ergò dirupta membra in vnum conueniebant; ſic vera conſonantia confirmabatur; ſic Catholica Eccleſia vnitatem recipiebat: cum quibus & earũ quæ de Orientali diæceſi miſſæ ſunt nobis litteræ, lectione facta, integra paternæ traditionis pulchritudo demonſtrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propoſitis videlicet pluribus teſtimonijs Patrum.*

Sanctus Bonifacius Germanorum Apoſtolus, Archiepiſcopus poſtea Moguntinus, vnus è præcipuis huius ſęculi Patribus, clarè teſtatus eſt nõ alibi quęrendum eſſe doctrinæ fidei magiſteriũ, finaleque iudicium quarumcumque cõtrouerſiarum circa illam exortarum, quã apud Sedem Apoſtolicam, eam fideliter occaſione illarum conſulens, vt patet ex ipſius ad varios Summos Pontifices epiſtolis præſertim ad Gregoriũ II. qui reſcribens ei hęc habet: *In ijſdem litteris quędam ſubnexuiſti capitula, ſciſcitando, qualiter teneat, vel doceat Sancta Apoſtolica Romana Eccleſia. Bene noſcis ſatis, quia beatus Apoſtolus Petrus, & Epiſcopatus principium extitit, & conſulenti tibi de ſtatu Eccleſiæ, non ex nobis quaſi ex nobis, ſed eius gratia, qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas, qualiter tenere debeas Apoſtolici vigoris doctrinam, dicimus.* Quibus ſanè verbis manifeſtè conſtat Romanos Pontifices non ex ſe quaſi ex ſe, ſed ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia gaudere priuilegio infallibilitatis in definiendis ac docendis ex cathedra rebus fidei & religionis. Idem Bonifacius in epiſtola ad Zachariam Papam nouiter electum, ſic eum alloquitur. *Ergo non aliter quã vt ante veſtigia veſtra geniculantes intimis flagitamus precibus, vt ſicut præceſſo-*

rum

rum veſtrorum, pro auctoritate Sancti Petri, ſerui ſubditi, & ſubditi diſcipuli ſumus, ſic & veſtræ pietatis ſerui obedientes ſubditi ſub iure canonico fieri mereamur, optantes Catholicam fidem, & vnitatem Romanæ Eccleſiæ ſeruare, & quantoſcumque audientes, vel diſcipulos in iſta legatione mihi donauerit Deus, ad obedientiam Apoſtolicæ Sedis inuitare & inclinare non ceſſo.

Quanti fecerit Carolus Magnus Rex Francorum Magiſterium Eccleſiæ Romanæ, ſatis colligitur ex eo quod orta inter Romanos & Gallos de cantu Eccleſiaſtico contentione, quinam melius illū callerent; ait pijſſimus Rex ad ſuos cantores: Dicite palam quis purior eſt, & quis melior aut fons viuus, aut riuuli eius longè decurrentes? Reſponderunt omnes vna voce, fontem velut caput & originem puriorem eſſe, riuulos autem quantò longius à fonte receſſerint, tanto turbulentos & ſordidos ac immunditijs corruptos, & ait domnus Rex Carolus: Reuertimini vos ad fontem S. Gregorij, quia manifeſtè corrupiſtis cantilenam Eccleſiaſticam. Mox igitur petijt Domnus Rex Carolus ab Hadriano Papa cantores, qui Franciam corrigerent cantu &c. Ita ex veteri chronico Caroli Regis Francorum, quod Pithæus edidit. Quod autem de cantu Eccleſiaſtico Carolus, id à fortiori de Romanorum Pontificum definitionibus in materia fidei credidit, indèque cum illis nullum errorem obrepere poſſe ſciret, & firmiter quod ipſi ſtatuunt eſſe tenendum, iudicaret, non aliò quam ad Sedem Apoſtolicam pro obortarum fidei quæſtionū deciſione recurrere cōſueuiſſe patet ex eiuſdem epiſtola ad Elipandum, qua ait: *ad beatiſſimum Apoſtolicæ Sedis Pontificem de hac noua inuentione, noſtræ deuotionis ter quaterque direximus miſſos, ſcire cupientes, quæ Sancta Romana Eccleſia Apoſtolicis edocta traditionibus de hac reſpondere voluiſſet inquiſitione*: & inferius de acceptis ab illa reſponſis ſolicitius cuſtoditis, ſubijcit iſta: *Apoſtolicæ Sedi, & antiquis ab initio naſcentis Eccleſiæ & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungor.* Qua etiam de cauſa Felicem Vrgelitanum Epiſcopum è Concilio Ratiſponenſi, quantumuis in eo damnatum, ad præſentiam Hadriani Pontificis Romā mitti voluit: vbi rurſus coram ipſo in baſilica Sancti Petri Apoſtoli hęreſim confeſſus eſt, atque abiurauit. Tandem inter viginti tria capitula legum Caroli Magni, hoc habetur recitatum etiam à Gratiano *Diſtinct. 19. c. 3. In memoriam beati Petri Apoſtoli honoremus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſticæ Magiſtra rationis. Quare ſeruanda eſt cū manſuetudine humilitas: vt licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur iugum: tamen feramus, & pia deuotione toleremus.* Et lib. 6. cap. 267. dicit: *Authoritas Eccleſiaſtica, atque Canonica docet, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari.*

Nonum Sæculum ab anno Dom. 800. ad 900.

AD ſupremam Romani Pontificis, qua maior in Eccleſia non detur, cui ſubijci debeat, authoritatem facit, quæ de Leone III. narrant Anaſtaſius & alij; cum enim de multis criminibus à Romanis accuſaretur, & Carolus Magnus tunc Romæ exiſtens, nec non ipſemet Leo in Eccleſia diui Petri ſanctiſſimos cōgregaſſent ac reſidere feciſſent Archiepiſcopos & Epiſcopos & Abbates, vt crimina quæ aduerſus almum Pontificem dicta fuerant, examinarent; tunc vniuerſi vnanimiter dixerunt: *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, iudicare non audemus: nam ab ipſa nos omnes & Vicario ſuo iudicamur, ipſa autem à nemine iudicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: ſed ſicut ipſe Summus Pōtifex conſueuit, iubeat, canonicè obediemus.* At venerabilis verò Leo Præſul inquit: *Prædeceſſorū Pontificum veſtigia ſequor, & de talibus falſis criminationibus quæ ſuper me nequiter exarſerunt, me purificare paratus ſum.*

Qua de cauſa alia die in eadem Eccleſia

Digitized by Google

cleſia Beati Petri Apoſtoli, in eorum præſentia amplectens venerabilis Pontifex Sancta Chriſti quatuor Euangelia, coram omnibus aſcendit ambonem, & ſub iure iurãdo in hanc ſe purgauit formulam Pontificia authoritate dignam: *Nota res eſt, fratres cariſſimi, malos aduerſum me homines inſurrexiſſe, meque ac vitam meam grauiſſimis criminibus infamaſſe. Cuius rei cognoſcendæ gratia clementiſſimus hic ac Sereniſſimus Rex Carolus vna cum Sacerdotibus ac principibus ſuis in hanc vrbem ſe contulit. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. a nemine iudicatus, neque coactus, ſed mea voluntate ĩmpulſus purgo me, præſentibus vobis coram Deo, & Angelis eius qui conſcientiam nouit, & Beato Petro Principe Apoſtolorũ, in cuius conſpectu conſiſtimus, neque ſceleratas res quas mihi obijciunt perpetraſſe, neque perpetrari iuſſiſſe, Deum teſtans, in cuius iudicium venturi ſumus, & in cuius conſpectu conſiſtimus. Et hoc facio, non legibus vllis obſtrictus, neque hanc conſuetudinem aut decretum in Sancta Eccleſia ſucceſſoribus meis & fratribus Coepiſcopis imponere cupiens, ſed vt certius iniquis vos ſuſpicionibus liberem.* De qua iterum materia infra ſæculo 13.

Mirificè quoque teſtatur, & commendat ſupremam Romani Pontificis authoritatem, quod hic idem Leo III. translatum ante Occidentale Imperium in Orientem reuocauerit in Occidentẽ, primumque Imperatorem conſtituerit, & vnxerit Carolum Magnum, & excellentiſſimum filium eius Regem in ipſo die Natali Domini noſtri Ieſu Chriſti; de quo vide Baronium tomo Annalium nono ad annum Chriſti 800.

Gregorius Papa IV. in epiſtola ad vniuerſos Epiſcopos, quam inuentam in veteribus Vaticanæ Bibliothecæ monumentis deſcribit Baronius tom. nono ad annum Chriſti 839. *Diuinis præceptis & Apoſtolicis ſaluberrimis incitamur monitis, vt per omnium ſtatum impigro vigilemus affectu. Et quia cunctarum, diuina diſpenſatione Eccleſiarum curam gerimus: omnibus noſtra poſcentibus ſuffragia, Apoſtolica auctoritate ſubuenire optamus. Quoniam diuinæ virtutis, ac infirmitatis humanæ ſanctio eſt* (ac ſi diceret, inquit Baronius, Dei & hominis Chriſti Ieſu, eo quod dixit Petro: confirma fratres tuos) *vt omnium Eccleſiarum negotia, ad noſtræ reparationis tendant affectum. Quapropter has ad vos litteras deſtinamus, quibus decreto noſtro veſtram rogantes charitatem, mandamus, vt ſi aliquis (quod non optamus) ſuorum æmulorum Aldricum Cenomanicę Eccleſiæ Epiſcopum accuſare dãnabiliter attentauerit: vt honoretur Beati Petri Apoſtolorum principis memoria, Eccleſiæque Romanæ, cui præſedit priuilegium, & noſtri nominis auctoritas: liceat illi poſt aditionem primatum Diœceſeos, ſi neceſſe fuerit appellare, & noſtra authoritate, aut ante nos, aut Legatos noſtros è latere miſſos, iuxta Patrum decreta, ſuas exercere atque finire actiones: nulluſque illum ante hæc iudicet, aut iudicare præſumat. Sed ſi (quod abſit) graue, intolerandumque ei obiectum fuerit, noſtra erit expectanda cenſura, vt nihil prius de eo, qui ad ſinum Sanctę Romanæ confugit Eccleſię, eiuſque implorat auxilium, decernat, quam ab eius Eccleſię fuerit pręceptum authoritate; quia ſic vices ſuas alijs impertiuit Eccleſijs, vt in partem ſint vocatę ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis;* Ita Gregorius, occaſione qua inter Epiſcopos æmulatione exorta, alter in alterius vindictam intendebat, & inter alios Aldricus Cenomanenſis Antiſtes in Gallia grauem à comprouincialibus Epiſcopis patiebatur inuidiam, atque experiebatur perſecutionem, ſupremam Romanæ Sedis authoritatem in maioribus cauſis oſtendere non deſtitit.

Verùm quid in hac non habetur materia ex Nicolai I. geſtis & litteris? quæ ſingula referre quia longius eſſet, inſigniora duntaxat inſinuabo. Primùm igitur in ſupremæ auctoritatis Pontificiæ argumentum occurrit, quod in cauſa Photij à Conciliabulo Conſtantinopolitano loco Ignatij in Patriarchatum intruſi ſcripſit Michaeli Imperatori; *Quapropter Deo omnipotenti multiplices*

referimus grates, qui veſtro pectori hoc infundere dignatus eſt, vt fautores Eccleſiæ Dei effecti, concordiæ ipſius deſideretis fauere, ne quauis rubigine erroris conſumatur pulchritudo fidei, & frangatur intellectus Apoſtolicæ eruditionis. Ad eius etenim (ſicut ipſi ſcitis) integritatem obſeruationis, multoties conuentus factus fuit Sanctorum Patrum, à quibus & deliberatum, ac obſeruatum extitit, qualiter abſque Romanæ Sedis, Romanique Pontificis conſenſu, nullius inſurgentis deliberationis terminus daretur. Igitur à vobis Conſtantinopoli congregatum Concilium (vt veſtris apicibus noſtris intimatum eſt auribus) huius tenoris ſeriem paruipendens; ab inſtitutis prædictis manū conſiderationis ſuæ reflectere non trepidauit: adeo vt Ignatium ſupra iam nominatæ vrbis Patriarcham ſine Romani conſultu Pontificis ibidem cætus conueniens proprio priuaſſet honore. Quod quantum ſit reprehenſione dignum, teſtes illi, qui ei oppoſiti ſunt, manifeſtant &c. Præfato poſtea eiecto Photio tanquam intruſo, & incubatore Eccleſiæ alienæ, in priſtinum verò locum reſtituto Ignatio à Nicolao I. iterum ipſe ad eumdem Photium, Michaelemque Imperatorem litteras Apoſtolico throno dignas dedit, vbi inter alia hæc habet: *Et quia vniuerſitas credentium ab hac Sancta Romana Eccleſia, quæ caput omnium eſt Eccleſiarum, doctrinam exquirit, integritatem fidei depoſcit, criminum ſolutionem qui digni ſunt, & gratia Dei redempti, exorant: oportet nos, quibus commiſſa eſt, ſolicitos eſſe, & ad ſpeculationē Dominici gregis tantùm feruentiùs anhelare, quantum hunc auidi lupi ad dilaniandum hinc inde patenti ore exquirunt, quod & audiendo cognouimus, & experiendo comprobamus. Et quos per corporalem ob longinqua terrarum ſpacia, aut tumentes marinos fluctus, nequimus viſitare præſentiā; ſaltem ſeries apicum quaſi viua voce declarent, vt nec à nobis ſilentij exquiratur culpa, nec audituris de ignorantia excuſandi tribuatur facultas, quia & illud à nobis cauendum eſt, quod per Prophetam dicitur: Canes muti non valentes latrare: Nam & Apoſtolus ait: Inſta opportunè, importunè. Conſtat enim Sanctam Romanam Eccleſiā per B. Petrum Principem Apoſtolorum, qui Dominico ore primatum Eccleſiarum ſuſcipere promeruit, omnium Eccleſiarū caput eſſe, & ab ea rectitudinem atque ordinem in cunctis vtilitatibus, & Eccleſiaſticis inſtitutionibus, quas ſecundum Canonicas & Synodicas, Sanctorumque Patrum ſanctiones inuiolabiliter, atque irrefragabiliter retineret, exquirere ac ſectari. Et ideo conſequens eſt, vt quod ab huius Sedis rectoribus plena authoritate ſancitur, nullius conſuetudinis præpediente occaſione, proprias tantùm ſequendo voluntates, remoueatur, ſed firmius atque inconcuſsè teneatur.* Ita Nicolaus Papa ad Photium; eiuſdemque tenoris ſunt cæteræ, quas ad Imperatorem & Orientales Epiſcopos ſcripſit, epiſtolæ.

Nec in Oriente ſolùm, ſed & in Occidente Nicolaum ſupremam auctoritatem ſuam oſtendiſſe teſtantur variæ eius ad Ludouicum Imperatorem, Lotharium & Carolum Reges, aliosque plures datæ epiſtolæ; tum maximè ad Archiepiſcopos in regno Ludouici Regis Germaniæ conſtitutos, pro abolitione Synodi Metenſis, ac depoſitione Theutgaudi Treuirenſis, & Guntharij Colonienſis Archiepiſcoporum, qui illi præfuerunt; nec non ad Hincmarum Archiepiſcopum Rhemenſem Concilij Sueſsionenſis, itemque priuilegiorum ſuæ Eccleſiæ confirmationem petentē, vbi ſic ait: *Proinde quia dilectio tua ſequens inſtituta maiorum, ea quæ poſſunt aliquam recipere quæſtionem, ad nos quaſi ad caput & ad apicem Epiſcopatus referre ſtuduit: quod nos libenter accepimus, quia hinc dilectionem tuam memorem Canonū comprobamus: Synodum illam, quæ à te & cæteris venerabilibus Archiepiſcopis atque Epiſcopis in vrbe Sueſsionum anno Incarnationis Dominicæ 853. Indict. prima, 5. Kal. Maij fuerat celebrata, & à deceſſore noſtro beatæ memoriæ Benedicto Papa eſt confirmata; ſicut idem Sanctæ recordationis Pontifex illam confirmauit, ita & nos eam confirmatam, & irrefragabilem, per-*

petuo-

petuoque manſuram, Apoſtolica auctoritate decernimus, ſaluo tamen Romanæ Sedis in omnibus iuſſu atque iudicio; & ſic deinceps; circa quam clauſulam in præfato Concilio confirmando, videnda eſt omnino eiuſdem Nicolai epiſtola ad aliud Concilium Sueſsionenſe ipſius authoritate congregatum ſcripta; nec non ad Hincmarum 47.

In alijs item ad eumdem Hincmarũ Conciliumque Siluanectenſe ab eo congregatum, ac cæteros tum Galliæ, tum aliarum nationum Epiſcopos, litteris in cauſa Rothaldi Sueſſionẽſis Epiſcopi in præfato Concilio ab Hincmaro, non obſtante ſua ad Sedem Apoſtolicam appellatione depoſiti, ſed poſtea à Summo Pontifice Nicolao in ſuam Eccleſiam poſt multos labores feliciter reſtituti, ſcriptis ac miſſis docet cauſas Epiſcoporum, aliaſque maiores pertinere ad Sedem Apoſtolicam, cuius eſt pro ſuprema ſua authoritate in rebus fidei & religionis illa, quæ ad eam ſpectant probare & reprobare. *Si enim*, inquit, *Summorum Pontificum decreto cæterorum opuſcula tractatorum approbantur, vel reprobantur; ita vt quod Sedes Apoſtolica probat hodie, teneatur acceptum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quantò potius quæ ipſa pro Catholica fide, & profanis dogmatibus repellendis, pro varijs & multifarijs neceſſitatibus, & fidelium moribus diuerſo tempore ſcripſit; omni debentur honore præferri, & ab omnibus prorſus in quibuslibet opportunitatibus, diſcretione vel diſpenſatione magiſtra, reuerenter aſſumi*. Ita Nicolaus in epiſtola Decretali ad Archiepiſcopos & Epiſcopos Galliæ pro reſtitutione Rothaldi, quem recedẽtem ab Vrbe pluribus alijs voluit Apoſtolicis litteris abire munitum, inprimiſque ad Regem Carolum ſcripſit epiſtolam, qua, vbi maximè eſt deteſtatus Hincmari perſecutoris cõtumaciam atque ſuperbiam, de legirimè facta Rothaldi reſtitutione eum reddidit certiorem, atque demum, vt faueat ipſi ad ſuã Eccleſiam reuertenti, primum rogat, monet, ac niſi faciat excommunicationem comminatur: Hincmaro verò in ſua ad eum epiſtola: *ab omni fore Sacerdotali dignitate, Dei per ipſum iudicio, & authoritate Sedis Apoſtolicæ decreto, ſequeſtrandũ; ita vt nunquam locum ſatisfactionis, aut ordinis reſtitutionem operiri debeat*.

Hadrianus Papa II. in epiſtola ad Carolum Regem: *Actardus venerabilis quondam Nanneticæ vrbis Epiſcopus ad Apoſtolica perueniens limina veſtræ celſitudinis epiſtolam detulit, quam quidem vos ſanctæ memoriæ deceſſori meo Papæ Nicolao deſtinaſtis, ſed nos iam vice illius in Apoſtolica Sede dignatione ac miſeratione diuinæ magnitudinis ordinati ſuſcepimus. Vnde quæ ab illo flagitata ſunt, nos pro viribus indigni licet heredes ſupplere, & opitulante Chriſto fortè tanquam non ingrati filij paternum debitum perſoluere maturanimus. Quamdiu enim merita B.Petri Apoſtoli Deo cui omnia viuunt, non moriuntur, nequaquam fidei ſuæ, vel ſolicitudinis heredes deficient, nec deerunt prorſus, qui regulam, quam circa Dominũ feruentiſſimæ charitatis oſtendit, pro quantitate virium, proque capacitate diuinitus collati doni ſequantur. Ipſe namque quidquid ab indignis miniſtris negligenter agitur, ſupplet; ipſe locum quem olim delibatione proprij corporis Domino conſecrauit, quiſcunque vel qualiſcumque Vicarius extet, ſuæ tantùm claritatis lumine, hodieque indeficienter illuſtrat. Cui etſi deſunt merita ſucceſſoris, ſed adſunt beneficia deceſſoris, ac primi ſedis eiuſdem ſeſſoris*. Eamdem ſupremam ſucceſſoris Petri, Sediſque eius authoritatem oſtendit idem Hadrianus tam in his quæ ad Baſilium Imperatorem ſcripſit, quam quæ geſsit in cauſa Photij Conſtantinopolitani ex Anaſtaſio, eum cum ſuo conciliabulo, complicibuſque ſuis tertio anathemate percutiendo, &c.

Ioannes Papa VIII. etſi iure merito viſus fuerit ſucceſſoribus Pontificibus, cęteriſque orthodoxis culpabilis, quod Photij artibus deceptus eum reſtituerit; haud tamen illorum reum eſſe criminum, quibus ab eodem Photio aſpergitur in Synodo ab ipſo Conſtantinopoli

vna cum Legatis Apoſtolicis habita, quam & nuncupauit octauã, ſed ea potius è contra deteſtatum fuiſſe, iuxtaque ſupremam ac infallibilem Romani Pontificis in rebus fidei, ac Religionis authoritatem operatum ſemper fuiſſe teſtantur in primis duplices eius litteræ ſcriptę ad Baſiliũ & filios Imperatores, nec non ad ipſum Photium, à quo tamen falſatas ac deprauatas fuiſſe, vt liberius præfatum Pontificem infamaret, clariſsimè oſtendit Cardinalis Baronius tom.10. Annalium ad ann. Chriſti 879. In prima igitur ad Baſilium epiſtola, prout eam Romæ ſcripſit, hæc habet: *Inter claras ſapientiæ & manſuetudinis veſtræ laudes, ò chriſtianiſſimi Principes, aliquando cum puriore luce ſummæ deuotionis longè lateque reſplendet, quod amore fidei, quod charitatis ſtudio, diſciplinis Eccleſiaſticis edocti, Romanæ Sedi reuerentiã more prædeceſſorum veſtrorum pijſſimorum Imperatorum conſeruatis, & eius cuncta ſubijcitis authoritati. Ad cuius auctorem, hoc eſt Apoſtolorum omnium Principem, Domino loquente præceptum eſt: Paſce oues meas; quam eſſe verè omnium Eccleſiarum Dei caput, & Beatorum Patrum præcipua regulæ, & Orthodoxorum Principum ſtatuta declarant, & pietatis veſtræ reuerendiſſimi apices atteſtantur. Nihil eſt enim, quod lumine clariore præfulgeat, quã pia deuotio & recta fides in principe. Et quia Pontifici noſtri reuerentiam hoc ardore mentis, hoc religionis ſtudio luculenter veſtris mellifluis litteris exornatis: id nos ratione, ſeu temporis neceſsitate inſpecta, cum Sedis Apoſtolicæ nobis commiſſa conſenſu; & voluntate perficere iure Apoſtolico decet; iuxta quod deinceps oſtendit ad ſe pertinere diſpenſandi, ac Photiũ reſtituendi authoritatem, pro vt ab Imperatore rogabatur.* Eadem paſſim habet, ac repetit pro ſuprema Sedis Apoſtolicæ authoritate in epiſtola ad Photium. A quo rurſus, nec non ab Imperatore Baſilio datis per Legatos Romã reuertentes litteris, quibus de reſtitutione Photij, cuius cauſa tantummodò miſſi erant, Ioannes certior redderetur, tacerentur verò reliqua, quæ de Synodo VIII. Oecumenica abroganda fuiſſent in pſeudoSynodo Photij opera conſtituta, ipſe reſpondens, in fine ſic ſe probare dicit, quæ in Synodo acta eſſent de reſtitutione Photij Legatis in mandatis data, vt ſi quid ipſi præter voluntatem Apoſtolicę Sedis plus his operati eſſent nullius eſſet penitus authoritatis. Quo in reſponſo mirum in modum conſideranda eſt, ac laudanda Dei circa Romanæ Sedis indeficientiam prouidentia, quia & ſi in maximũ diſcrimen per Legatos Apoſtolicæ Sedis eſt adducta, vt à Photio plurima indigna pati coacta fuerit: tamen pro defenſione eiuſdem, vt perſeueret illibata abſque macula, & ſine ruga, dederit eidem Ioanni ſuo Vicario, vt ſi nõ gladio ſaltem clypeo vſus ſit, inquit Baronius, nimirum, vt cum apud Imperatorem, tum apud Photium Patriarcham apertè conteſtaretur, ſe nihil recipere ex ijs quæ in Synodo facta eſſent, niſi quod ipſis Legatis in mandatis datum eſſet, Photium videlicet miſericorditer reſtituere. Clypeus inquam oppoſitus Græcorum audaciæ fuit, quo Eccleſia Romana ſeruaretur illæſa, nullaque fœdaretur participatione eorum, quæ in Photiana, pſeudo-Synodo procaciter nimis, & impiè contra Oecumenicam octauam Synodum facta eſſent, dum expreſsè profeſſus ſit, ijs ſe minimè conſenſiſſe, vel fore aliquando conſenſurum. Imo poſt hęc ab ipſo damnatum fuiſſe Photium, nec non Romanæ Sedis Legatos pręuaricatores inuentos refert, ac probat vbi ſupra Cardinalis Baronius.

Eadem ſuprema authoritate Marinus Ioannis ſucceſſor in ipſo ſuo Pontificatus ingreſſu, Photium damnauit, ſimulque cunctas res ab eo geſtas ad munus Epiſcopale ſpectantes; indeque furore incenſus Baſilius Imperator Romam ſcribens dicebat, Marinum non eſſe Pontificem, eo quod alterius Eccleſiæ iam fuiſſet Epiſcopus ordinatus; multaq; alia ignominioſa aduerſus eundem Sanctiſſimum Põtificem effutiens,

eum

Digitized by Google

eum ſolio deponere ſatagebat, ſed aduerſus eum pro Marino Stephanus Papa Sextus, vt decebat locupletiſsimè ſatisfecit, vt patet ex epiſtola ab eo ad Baſilium Imperatorē ſcripta, poſtremis videlicet eius temporibus, quando à Photio ſeductus, ſcripſit Romam aduerſus Sanctum Marinum Papam ad Hadrianum III. eius ſucceſſorem. Qua in Stephani epiſtola mirum in modum ab eo commendatur ſuprema Romani Pontificis authoritas: *Quo*, inquit, *pacto à Deo largitus es vobis, terrenis rebus præeſſe: ita etiam nos per Principem Petrum ſpiritualibus rebus Deus præfecit.* deinde: *Oro itaque pietatem tuam, vt inhæreas decretis Principum Apoſtolorum, vt nomen eorum honores, & dignitatem. Inſtitutio enim & Sacerdotium omnium, quę in orbe ſunt Eccleſiarum à Principe Petro ortum accepit, per quem etiam nos ſinceriſſima & puriſſima doctrina monemus omnes & docemus. Regnum verò tuum non minimarum rerum argumento ad ea quæ præſtantiora ſunt, ſcrutanda ſe erigat, ſed animaduertat qua authoritate hæc facere aggreditur. Ille quidem, qui aduerſus Sanctiſſimum Marinum ſacras aures tuas contumelijs maculauit: aduerſus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui nutu ſuo vniuerſum orbem regit, blaſphemias effutire, procul dubio non dubitauit. Quis inquam ille fuit, qui aduerſus immaculatum eius ſponſum, & ſacerdotem & aduerſus matrem omnium Eccleſiarum talia dicere auſus eſt?* &c.

Idem Stephanus in epiſtola ad vniuerſos Epiſcopos, & reliquos Clericos, qui prius ad ipſum de Photij depoſitionè ſcripſerant, multum intereſſe animaduertens, quod ille, vt ſcribebat Imperator Leo Quartus abrenuntiaſſet, aut, vt ipſi monebant, expulſus fuiſſet, ſic reſpondet: *Nos igitur abſque diligenti inquiſitione qualecumque iudicium proferre non poſſumus. Quapropter nunc ſententiam prorogauimus. Et opus eſt vtriuſque partis religioſiſſimos Epiſcopos mitti, vt perpenſa omni dubitatione, & veritate vtrimque manifeſtata, dicere poſſimus, quod Deus voluerit. Romana enim Eccleſia inſtar ſpeculi & exēplaris reliquis Eccleſijs conſtituitur. Et quodcumque definierit, in ſempiternum manet incorruptū, & hac de cauſa ſententias magna cum inquiſitione ferre decet.* Ita ad Epiſcopos Stephanus Papa magna conſideratione ſuſpendens iudicium. Etenim ſi acquieuiſſet ijs quæ ſcripta erant ab Imperatore de Photio ſponte ſe abdicante, eius ſeſſionem illegitimā quodammodo probaſſe videri potuiſſet. Cæterum nullus eſſe poterat locus renuntiationi ei, qui nunquam legitimè ſediſſet; nemo poteſt dimittere quod non habuit; ſed eijciendus, vt latro, qui non ſua diu mala fide poſſedit. Ne igitur probaſſe eo modo Photij reſtitutionem videri poſſet, non renuntiationem illius, ſed eiectionem potius tam ab Imperatore, quam ab Epiſcopis expectat audire.

Synodus Turonenſis in epiſtola ad Nomenoium ducem Britonū: *Satis hęc ad tuam perditionem ſufficiebant, ſed ad cumulum malorum auxiſti temeritatem, & omnem læſiſti Chriſtianitatem, dum Vicarium beati Petri Apoſtolicū, cui dedit Deus primatum in omni orbe terrarum, ſpreuiſti &c.*

Supremam Romani Pontificis authoritatem arguit, quod ab Ignatio Patriarcha Conſtantinopolitano celebrata Synodo, & lata in Gregorium Syracuſanum Epiſcopum depoſitionis ſententia, legati miſsi ſunt ad Leonem Papam Quartum, vt eius aſſenſu facta depoſitio rata haberetur. Leo autem illam cōfirmare differens, donec pars altera audiretur, interim obijt, & ad ſucceſſorem Benedictum III. cauſa delata eſt. de quo vide Nicolaum Papam in epiſt. 9. ad Michaelem Imperatorem.

Britanni Epiſcopi ſupremum ac infallibile Romanæ Sedis magiſterium in rebus fidei & religionis cōſtanter agnoſcentes, poſt mortem Nomenoij impij hominis atque ſacrilegi, Synodali conuentu inter alia ad prefatam Sedem legationem decreuere, vt de nonnullis illam conſulerent: quæ & qualia fuerint,

epi-

epiſtola Leonis Pontificis ad eos reddita docet, tomo 2. epiſtolar. decretalium.

Eadem Sedis Apoſtolicæ authoritas ab ipſis eius aduerſarijs cognita fuit; nam licet Imperiali niſus potentia Photius, & Epiſcoporum conſultu, ex congregato ad eam rem perficiendam Concilio, ab ipſo Imperatore Michaele III. Barda operante, in patriarchalem eleuatus fuiſſet thronum; quod tamen ſciretur omnis conatus Imperatoris eſſe irritus, niſi Ignatius è Sede depoſitus, authoritate Papæ priuatus eſſet, & ipſe Photius, quem euexiſſet Imperator in Sedem, manu Romani Pontificis firmaretur: iudicium vel inuitus cogitur implorare Apoſtolicæ Sedis, miſſa legatione ad Nicolaum Papam; vtque omnino quod peteret, de legatione viciſsim mittenda à Pontifice facilius obtineret: aliã quoque prætexit Photius ſimulatam occaſionem, nempe cauſam ſacrarum imaginum, nimirum vt ſua authoritate Pontifex pullulantem rurſus errorem euelleret: de quo vide eumdem in epiſtola 16. ad Orientales Epiſcopos ſub Conſtantinopolitana Eccleſia conſiſtentes.

Concilium Sueſsionenſe in fine Synodalis epiſtolæ ad Nicolaum Romanũ Pontificem, qua eum de rebus in Synodo geſtis certiorem reddit, hęc habet ad noſtrum intentum: *Poſtremo ſuperemineus ſublimitatis veſtræ ſapientia hæc & alia, quæ intellectus noſtri exiguitas non valet attingere, perſpicaci indagatione contemplabitur, multoque ſolicitius prouidebit cauenda, nobiſque ſignificabit ſequenda: vt & præſentibus medelam, & futuris dignanter impendat cuſtodiam. Apoſtolatus veſtri decus præpollentiſſimum, ad Eccleſiæ ſanctæ ſublimitatem & pacẽ optamus vbique pollere, & perpetua ſtabilitate ad ſuffragij noſtri munimen atque tutelam vigere.*

In eamdem animi ſententiam Synodus Trecenſis litteras dedit ad eumdẽ Nicolaum Romanum Pontificem, quæ defuncto illo, redditæ ſunt eius ſucceſſori Hadriano, quarum titulus eſt: *Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo domino patri ac vniuerſali Papæ Nicolao, Epiſcopi qui præterito anno per gratiam Dei, & decretum veſtrum, apud Sueſſonicam vrbem cũ alijs qui tunc nequiuerunt adeſſe, ix. Kal. Non. prima Indictione apud Trecas conuenimus.* Poſtea; *Nobis quoque in eiuſdem rei negotio decertantibus, & quędam deflorantibus, non tamen terminantibus, eo vſque cauſam perduximus, vt ſolummodo magiſteriali veſtro culmini eorũ aſſignaretur reſtitutio, attribueretur reformatio, adſcriberetur redintegratio.* Demũ in fine: *His itaque pro quantitate intelligentiæ noſtræ decurſis, ſummiſſæ deuotionis obſequio veſtri Apoſtolatus exoramus magnificam beatitudinem; vt ſapientiſſima indagine conſideratis vtriuſque partis relatis, more beatiſſimorum prædeceſſorum veſtrorum, quæ de ſtatu ſacri pontificalis ordinis ab eis ſtatuta, & impræuaricabili authoritate firmata ſunt, & immota de cętero maneant, mucrone Apoſtolico quorumcumque Metropolitanorum temeraria præſumptione ſuppreſſa; quin etiam reliquorum Epiſcoporum quorumcumque, ſeu quãtorumcumque audaci conniuentia penitus ſummota, priuilegia & decreta ſeruari innouata conſtitutione decernatis; ita vt nec veſtris, nec futuris temporibus, præter conſultũ Romani Pontificis, de gradu ſuo quilibet Epiſcoporum deijciatur.* Quibus ſanè verbis, modoque loquendi vix clarius quid haberi poteſt ad aſſerendam ſupremam & impræuaricabilem Romani Pontificis authoritatem in rebus fidei & religionis.

Hoc quoque ſæculo celebrata eſt Synodus Conſtantinopolitana Oecumenica octaua, ex cuius actis non minus probatam habemus ſummam Romanorum Pontificum authoritatem; quod enim ibi rogati fuerint Apoſtolicæ Sedis legati, mandatum eius à quo miſsi eſſent, oſtendere, Bahanes famoſiſsimus Patritius & Præpoſitus, qui gerebat in Synodo munus iudicis cognitoris, dixit non propter inhonorantiam Apoſtolici Throni id factum fuiſſe; *Sed quia*, inquit, *anteriores veſtri aſcendentes miſſi*

Ro-

Digitized by Google

Rodoaldus & Zacharias deceperũt nos, alia in mandatis habentes, & alia facientes. Primum igitur iuſſus eſt à Legatis Apoſtolicæ Sedis legi libellus, cui ſubſcribere tenerentur, qui ex Schiſmaticis recipi in Eccleſiam vellent, & Hadriano Papæ, aut loco ipſius Legatis offerrent, quo in libello non ab Hadriano Pontifice primum, ſed ab eius prædeceſſore Nicolao facto, & miſſo Conſtantinopolim in remedium lapſorum, ſed tunc ſedente Photio, non admiſſo, hæc habentur verba: *Quia non poteſt Domini noſtri Ieſu Chriſti prætermitti ſententia dicentis: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; hęc quæ dicta ſunt, rerum probantur effectibus: quia in Sede Apoſtolica immaculata eſt ſemper Catholica ſeruata religio, & ſancta celebrata doctrina. Ab huius ergo fide atque doctrina ſeparari minimè cupientes, & Patrum, & præcipuè Sanctorũ Sedis Apoſtolicæ Pręſulum ſequentes in omnibus cõſtituta: anathematizamus omnes hęreſes ſimul cũ Iconomachis: anathematizamus etiam Photium, qui contra ſacras regulas, & Sanctorum Pontificum Romanorum ſacra decreta repente de curiali adminiſtratione, ſæcularique militia ſublatus, ſuperſtite Ignatio Patriarcha, in Conſtantinopolitana eſt peruaſorie, immo tyrannicè à quibuſdam Schiſmaticis vel anathematizatis, atque depoſitis inſtitutus Eccleſia, donec Sedis Apoſtolicæ ſanctioni inobediens perſeuerans, eius ſententiam tam de ſe, quam de Patriarcha noſtro Ignatio ſpreuerit, & conciliabuli acta, quod ſe authore contra Sedis Apoſtolicæ reuerentiam congregatum eſt, anathematizare diſtulerit;* & ſic deinceps.

Secundo inter huius Concilij canones ſancitus eſt vigeſimus primus de exhibendo honore & reuerentia omnibus Patriarchis, præcipuè vero Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifici. De quo ſpeciatim iſta: *Neminem debere conſcriptiones contra Sanctiſſimum Papam ſenioris Romæ, ac verba complicare atque componere, ſub occaſione quaſi diffamatorũ quorumdam criminum, quod nuper Photius fecit, & ante Dioſcorus. Quiſquis autem tanta iactantia & audacia vſus fuerit, vt ſecundum Photium vel Dioſcorum in ſcriptis vel ſine ſcriptis iniurias quaſdam contra Sedem Petri principis Apoſtolorum moueat: æqualem & eamdem quam illi condemnationem recipiat.* Et paulo poſt: *Porro ſi Synodus vniuerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quauis ambiguitas & controuerſia: oportet venerabiliter, & cum conuenienti reuerentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, & aut proficere, aut profectum facere; non tamen audacter ſententiam dicere contra ſummos ſenioris Romæ Pontifices.*

Tertiò in epiſtola ex Synodo vel ob Synodum ad Hadrianum Romanũ Pontificem ſcripta, quæ incipit: *Opportunũ eſt cum Sapientiſſimo Salomone nunc & nos clamare &c.* qua commendatur Hadriani ſtudium in Synodo Oecumenica colligenda, his quoque verbis, vt eam confirmet, exoratur: *Igitur libenter, oppſdo, & gratanter, imitatrice Dei ſanctitate veſtra, omnium noſtrum conuentum & vniuerſalis huius atque Catholicæ Synodi conſenſum ac conſonantiam recipiente, prędica eam magis ac magis, veluti propriam, & ſolicitius confirma coeuangelicis præceptionibus & admonitionibus veſtris, vt per ſapientiſſimum magiſterium veſtrum etiam alijs vniuerſis Eccleſijs perſonet & ſuſcipiatur veritatis verbum & iuſtitiæ decretum.* Hanc autem Synodum Octauam pro vniuerſali & Oecumenica habitam fuiſſe pluribus ex Anaſtaſio demonſtrat Cardinalis Baronius Annaliũ tomo 10. ad annum Chriſti *869.*

In Trecenſi Synodo generali à Ioanne Papa VIII. congregata, cuique ipſe fuit pręſens, Epiſcopi hoc quod ſequitur diploma illi porrexerunt excommunicationi contra hoſtes Romanæ Eccleſiæ conſenſionem prębentes: *Domine ſanctiſſime ac reuerendiſſimè Pater Patrũ Ioannes Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, ſanctæ videlicet Romanæ primæ Sedis Papa, nos filij, famuli ac diſcipuli veſtræ authoritatis Galliarum & Belgicarum Epiſcopi,*

Digitized by Google

ſcopi, his quæ ſuper vulnera dolorum veſtrorum maligni homines ac miniſtri diaboli addentes ad ſanctam Matrem noſtrã ac magiſtram omnium Eccleſiarum commiſerunt, compatimur, & dolori veſtro conflentes condolemus, atque iudicium veſtræ authoritatis (quod priuilegio beati Petri & Sedis Apoſtolicæ in eos & complices eorum iuxta ſacros canones, ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia conſecratos, ac ſecundum eiuſdem Sanctæ Romanæ Sedis Pontificum prędeceſſorum veſtrorum Decreta protuliſtis) voto, voce, & vnanimitate noſtra, atque auctoritate Sancti Spiritus, cuius gratia in Epiſcopali ordine ſumus cõgregati, gladio Spiritus Sancti (quod eſt verbum Dei) eos interimentes perſequimur, ſcilicet quos, ſicut prędiximus, excommunicaſtis, excommunicatos tenemus; quos ab Eccleſia abieciſtis, abijcimus: quos anathematizaſtis, anathematizatos eſſe iudicamus: & quos regulariter ſatisfacientes veſtra auctoritas & Apoſtolica Sedes receperit, recipiemus.

In Concilio Tribirienſi in Germania opera Attonis Archiepiſcopi Moguntini prçſente Arnulpho Rege celebrato, cum tunc plerique mentitis vterentur Apoſtolicis litteris, viſum eſt Synodi Patribus aduerſus eiuſmodi temerium auſum legem ſtatuere dignam planè tanto conſeſſu, quæ ſic ſe habet ad noſtrum inſtitutum. *In memoriã beati Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem; vt quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat magiſtra Eccleſiaſticæ rationis. Quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas: ut licet vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur iugum, conferamus & pia deuotione toleremus. Si vero (quod non decet) quilibet ſiue ſit presbyter, ſiue diaconus, aliquam perturbationem machinando, & noſtro miniſterio inſidiando redarguatur falſam ab Apoſtolico detuliſſe epiſtolam, vel aliud quid, quod inde non conuenerit: ſalua fide & integra circa Apoſtolicum humilitate, penes Epiſcopum ſit poteſtas vtrum eum in carcerem, aut in aliam detrudat cuſtodiam, vſque quo per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis Legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem, vt potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iuſto ordine lex Romana ſtatuat definire, vt & is corrigatur, & cęteris modus imponatur.*

Sanctus Nicephorus Epiſcopus Cõſtantinopolitanus, qui vixit tempore Leonis III. non obſcurè teſtatur ſupremam Romani Pontificis authoritatem in prolixa epiſtola ad prçfatum Leonem ſcripta, qua ſimul ac ipſi liberum fuit, ei de ſua rationem reddidit electione, nec non fidei ſuæ Catholicæ profeſsionem fecit manifeſtam: habetur tomo 9. Annalium Baronij ad annũ Chriſti 811.

Inter huius ſęculi Patres & Scriptores Eccleſiaſticos potiſsimũ floruit Sanctus Theodorus Studites, vir admirandus, & potens opere, & ſermone, quique dimicauit pro cultu ſacrarum imaginum, & contra hęreſim defendentem adulterium poſſe fieri licitum ex diſpenſatione, vſque ad exilia, carceres, & ſupplicia varia. Quàm etiam ſupremæ ac infallibilis Romani Pontificis authoritatis fidelis aſſertor fuerit cõprobant plura teſtimonia ex epiſtolis ab eo ad varios datis deprompta. Primum enim in epiſtola ad Leonem Papam III. contra Synodum Conſtantinopolitanam ab eo dictam Moechoſynodum hæc habet: *Quandoquidẽ Petro magno Chriſtus Deus poſt claues regni cęlorum paſtoralis etiam principatus contulit dignitatem: ad Petrũ vtique, vel eius ſucceſſorem quicquid in Eccleſia Catholica per eos innouatur, qui aberrant à veritate, neceſſe eſt referri. Quod nos quoque humiles & minimi à Sãctis olim Patribus noſtris edocti, poſtquam in Eccleſia noſtra nouitas quędam nuper exorta eſt, & prius quidem per religioſiſſimum Archimandritatem fratrem & conſeruum noſtrum Epiphanium, & nunc per ſimplices litteras noſtras ad ſupremæ beatitudinis tuæ Angelum de ea re referre nos debere, arbitrati ſumus.* Deinde Męchianorum hæreſi explicata ſubiungit. *Quid igitur ad hęc, ò beate, dicendum eſt, niſi Apoſtolicum illud: Nunc Antichriſti multi*

facti

Digitized by Google

facti ſunt, ſi diuinis legibus & canonibus omnes homines ſubdîti non ſumus? His ergo à ſimplicitate noſtra ſine fuco expoſitis, vocem nunc illam, quam coryphæus cum reliquis Apoſtolis Chriſto emiſit, cum maris fluctus excitarentur, apud Chriſti imitatricem beatitudinem tuam adhibemus: Salua nos, Archipaſtor Eccleſiæ quæ ſub cælo eſt, primus. Imitare magiſtrum Chriſtum, manumque Eccleſiæ noſtræ porrige, ſicut ille Petro; niſi quod ille incipienti in mare mergi; tu autem iam merſæ in hæreſis profundo. Æmulare, precamur, cognominem tibi Papam, atque vt ille, pullulante tum hæreſi Eutychiana, leoninum in morem ſpiritu experrectus eſt, vt omnes norunt dogmaticis ſuis epiſtolis: ſic & tu (dicere audeo) iuxta nomen quod geris, irrugi diuinitus, vel potius intona contra præſentem hanc hæreſim, vt decet. Si enim iſti, arrogata ſibi auctoritate, hæreticam Synodum cogere veriti non ſunt, qui ne Orthodoxam quidem abſque cognitione veſtra (vt antiquitus mos obtinet) cogere potuerunt: quanto æquius vſque adeo neceſſariũ fuerit (cum timore ſuggerimus) à diuino tuo principatu legitimam Synodum conuocari, vt Orthodoxum Eccleſiæ dogma hæreticum excluderet; & neque ſuprema dignitas tua cum Orthodoxis omnibus anathemate notetur à nouis nugatoribus; neque iniquitatis porro claſſicum adulterinã hanc Synodum nacti, quibus id placet, in peccatum facilè prolabantur.

Item in epiſtola ad Baſilium Abbatem Sancti Sabæ Romæ, quod ſciret pro ſumma & infallibili Romani Pontificis ſediſque eius authoritate, per eum ex more damnãdos eſſe hæreticos, hęc ſcribit: *Vtile autem fuerit (quod vnum eſt conſilium noſtrum & deſiderium) per ſupremum Apoſtolicum, ſicut ab initio ſemper factum eſt, Synodicè damnari eos, qui contra Euangelium Chriſti cętum inierunt, & anathemate illius defenſores appetierũt; quod adulterium & adulteri coniugium, & adulterij patrocinium mox receperint tanquam diſpenſationem Sanctorũ, ſicut Mechiani ſtatuerunt, &c.*

In epiſtola quoque ad Paſchalem, qua cum alijs confeſſoribus opem ab eo petit in extrema Eccleſiæ Orientalis neceſſitate, hæc habetur inſcriptio; *Paſchali Papæ Romæ. In omnibus ſumma virtute prædito, lumini magno, principi Sacerdotum primo, domino noſtro Apoſtolico Papæ Paſchali*. & paulo poſt initium. *Audi Apoſtolicum caput, à Deo præpoſite Paſtor ouium Chriſti, ianitor regni cælorum, Petra fidei, ſuper quam ædificata eſt Catholica Eccleſia. Petrus enim tu, Petri Sedem exornans & gubernans.* Deinde verſus finem: *Huc igitur ab Occidente, O Chriſti imitator, reſurge, & ne repellas in finem. Tibi dixit Chriſtus Deus noſter: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Ecce tempus, ecce locus: opitulare nobis, qui es à Deo ad hoc ordinatus. porrige manũ, quantum fieri poteſt. Habes poteſtatem à Deo, eo quod omnium princeps es, in quo poſitus es. Terreto ſupplicamus, hæreticas feras calamo diuini verbi tui. Paſtor bone, pone animam pro ouibus, ſupplicamus. Audiat Eccleſia quæ ſub cælo eſt, quod à vobis anathematizantur per Synodũ qui hęc auſi. Et iam Sanctos* Patres *noſtros anathematizant. Hoc fuerit Deo acceptum, Angelis & Sanctis gaudium, concuſſis firmamentum, fundatis ſtabilimen, lapſis reſurrectio, omni Orthodoxorũ Eccleſiæ exultatio, & tua certe celſitudini ſecundum eos qui antiquitus præceſſerunt, æternum monumentum. Qui ſimilibus temporibus cum fecerint ea, quæ à nobis peccatoribus nunc petuntur, Spiritu Sancto afflati, & commemorantur, & beati habiti ſunt.*

In alia ad eumdem Paſchalem epiſtola, cuius titulus eſt; *Per omnia religioſiſſimo Patri, ſupremo lumini, Vniuerſali, domino noſtro, Apoſtolico Papæ*, hæc rurſum ad noſtrum intentum habet: *Reſpexit nos Oriẽs ex alto Chriſtus Deus noſter, tuam in Occidente beatitudinem, tanquam facem quamdam diuinitus lucentem ad Eccleſiæ quæ ſub cælo eſt illuminationẽ, in Apoſtolica prima Sede conſtituens.* pauciſque interiectis: *Ac reipſa cognouimus, manifeſtum Apoſtolorum principis ſucceſſorem Romanæ Eccleſiæ præſidere; certoque nobis perſuaſimus, Dominum Eccle-*

ſiam noſtram minimè deſeruiſſe, cui vnum, ſolumque à nobis auxilium hactenus, atque ab ipſo exordio in occurrentibus moleſtijs Dei prouidentia conceſſum eſt. Vos igitur illimis ac ſincerus ab initio fons Orthodoxæ veritatis. Vos aduerſus omnem hæreticam procellam tranquillus ſepoſitus portus Eccleſiæ vniuerſæ. Vos à Deo electa ciuitas refugij ſalutis. Sed quoniam temerarium eſt à nobis miſeris ac indignis encomia congeri diuino numini veſtro, quod diuina olim lingua beatum prædicarunt, præſtat vt ad ærumnas noſtras veniamus.

In epiſtola quam è carcere idem Theodorus Naucratio filio ſcripſit, loquens de Paſchalis Papæ litteris Conſtantinopolim pro fide Orthodoxa aduerſus Iconomachos nuper allatis, mox ſubdit: *Teſtor nunc coram Deo & hominibus. Seipſos auulſerunt à corpore Chriſti & ſupremo verticali throno, in quo Chriſtus fidei claues poſuit, aduerſus quem non præualuerunt vnquam nec præualebūt vſque ad conſummationem portæ inferi, ora ſcilicet hæreticorum, ſicut pollicitus eſt qui non mentitur. Gaudeat igitur beatiſſimus & Apoſtolicus, & nomine ſuo dignus Paſchalis, quoniam Petri opus impleuit.* Locus iſte Theodori epiſtolæ ad Naucratium totidē verbis à Gennadio Patriarcha Conſtantinopolitano citatur in expoſ. pro Concilio Florentino cap. 5. ſect. 17. quibus ipſe ſubijcit iſta compellans aduerſarium: *Audis quo pacto ea, nempe Romana Eccleſia, caput eſt Eccleſiæ Chriſti, cuius Petrus eſt primus præſes; & quod nunquam præualuerunt, neque præualebunt vſque ad conſummationem ſæculi hæreticorum effrænata ora, ſecundum promiſſionem veracis Saluatoris? Si nunquā præualuerunt hæretici aduerſus Chriſti Eccleſiam: quomodo audetis dicere eam errare?* &c. Sed & idem in eodem capite ſect. 2. alium elegantem profert eiuſdem Theodori locum, ſic dicens de eadem Romana Sede & Eccleſia: *Ergo ibi Eccleſiam confitebimur, vbi non eſt hæreſis, nec iniquitas; neque infidelitas, immo vero firma fides & inconcuſſa. At non ita apud Orientem, vbi abundat iniquitas & infidelitas. Nec meus ſermo hic eſt, ſed Theodorus Studites prodeat, & dicat teſtimoniū, quod nemo poterit inficiari. In decima quinta Catecheſi, quam legitis quidem, at non intelligitis, quia non vultis. Videtur enim doctor hic aduerſus impugnatores imaginū pugnare, quando dixit: Audio autem quod Romæ principis Apoſtolorum claues proponuntur ad adorandum, atque in honore haberi, quanquā non claues ſenſibiles Dominus ei tradidit, ſed intellectuales ad ligandum atque ſoluendum. At illi argenteas populo proponunt ad adorandū. Tanta igitur apud eos eſt fides, & ibi ſolida petra fidei, ſecundum Dei verbum fundata. Hic vero vt videtur, abundat infidelitas ac improbitas. Vides quod & beatus hic, ibi confitetur ſolidam eſſe fidem, nec in Petro tantum, ſed & in eius ſucceſſoribus?*

Ad eamdem ſupremam ac infallibilem Romanorum Pontificum authoritatem facit, quod primùm Carolus Magnus, deindè Ludouicus genitoris pietatis non minus quam Imperij ſucceſſor, non ſolum eorumdem Pontificum conſenſu atque hortatu ſuas leges, capitularia dicta ſanciuerint, authoritateque roborata eſſe voluerint, vt teſtatur Benedictus Leuita, in præfatione ipſis præpoſita, ſed inſuper ibidem decretorum Romanorum Pontificum obſeruātiam religioſè præcipiant; quodque vbi in rerum conſultationibus aliquid quod videri poſſet arduum, vel quid magni momenti conſulendum eſſet: id nequaquam niſi conſulta rurſum Apoſtolica Sede definiri præſumeretur: & quid amplius? nullius prorſus eſſe authoritatis quod contra Apoſtolica decreta ſanciretur; quin etiam ſtatutas ab eis Synodos per ipſos Romanos Pōtifices atque eius Vicarios irritas poſſe reddi ſancita lege dereuerunt: de quibus vide præfator. capitul. lib. 6. c. 267. lib. 7. cap. 91. 104. 187. 205. 265. 267. & additione 4. ad lib. 7. c. 12. Illaque etiam perlegentibus clarè conſtabit, quanta ſit Nouatorum eorūque ſequacium perfidia, qui exemplo Caroli, Ludouici & aliorum Chriſtianorum principum ius condendarum legum

Eccle-

Eccleſiaſticarum tribuunt Regibus, & Imperatoribus. Tantùm enim abfuit Ludouicus à condendis legibus ad Eccleſiæ perſonas & res ſpectantibus, vt etiã nec putaret licere ſibi, ſuiſque Epiſcopis abſque authoritate Romani Pontificis de his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticas controuerſias, vel tantùm pertractare atque differere, niſi primùm de his licẽtiam accepiſſet ab ipſo Romanę Sedis Epiſcopo, vt patet ex ſuperius allatis, & iam adducendis.

Primùm enim in huius rei probationem habetur epiſtola ex perſona omniũ Epiſcoporum & Præpoſitorum ad Michaelem Imperatorem, qua monent nõ arbitrio eius tractanda eſſe diuina; *Sed*, inquiunt, *ſi quid eſt eiuſmodi, de quo ambigat, aut diffidat diuinæ magnificentiæ veſtra piè a Patriarcha diſſolui poſſe: iubeat magna ipſius & à Deo confirmata manus ad communem vtilitatem à vetere Roma ſuſcipi declarationem, prout olim & ab initio paterna traditione tráſmiſſus mos fuit: hac enim, Chriſti æmule Imperator, ſuprema eſt Eccleſiarum Dei in qua Petrus ſedem primus tenuit, ad quem Dominus dixit: Tu es Petrus, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*: locum hunc refert Gennadius in expoſ. pro Concil. Florent. cap. 5. ſect. 17. ad demonſtrandum ſupremã Apoſtolicæ Sedis authoritatem ſemper in Eccleſia cognitam, & prædicatam fuiſſe.

Eodem penitus ſtylo Theodorus Studites lib. 2. epiſt. 129. Codic. Columneuſis ſcribit Leoni Sacellario, Eccleſiaſtica nimirùm non Imperatoribus, ſed Epiſcopis fuiſſe cõmiſſa, Romano præſertim Pontifici primæ Sedis Epiſcopo, ita vt eo inconſulto, impoſſibile ſit, quod ſciſſi ab Eccleſia vniantur, & pax agatur ad quam componendam primum quidem ait opus eſſe, vt Oecumenicum agatur Concilium, ſed auctoritate Apoſtolicæ Sedis, Vicarium ſuum mittendo, vel ſi prouincialem Synodum agat Catholicus Patriarcha, ſcribenda ſit inde Synodalis ad ipſum Romanum Pontificem. Si verò impediatur Patriarcha, vt Synodus cogi per ipſum non poſſit, tum eſſe mittendas legationes ex vtraque parte ad ipſum Romanum Pontificem Hierarcham totius Eccleſiæ. Sicque in omnibus rebus ad fidem ac religionem ſpectantibus primæ ſint deferendæ Apoſtolicæ Sedis Antiſtiti.

Eadem de cauſa, cum Imperator Orientis Michael Balbus legationem miſiſſet ad Ludouicum Imperatorem Occidentis, ex eaque inter alia, quæ ad cultum Sanctarum imaginum viderentur ſpectare intellexiſſet: vt de omnibus diligentiſsima poſſet haberi diſcuſſio, legationem quamprimum potuit, miſit ad Romanum Pontificem, qua ab eo peteret non Synodi cogendæ dari licentiam, ſed tantùm colligendi viros doctos, qui ea de re exquirerent ac diſputarent, vt ipſe Ludouicus Imperator in litteris ad Eugenium Romanũ Pontificem datis profitetur. Cæterum cum miſſi ab eo Legati Romã perueniſſent: Romanus Pontifex temeritatis eos redarguit, quod antiquam coalitam per multa ſæcula Eccleſiaſticam de ſacris imaginibus conſuetudinem immutare temere conarentur. Ne tamen videretur rem agere auctoritate potius quam ratione, petitam ab Imperatore licentiã de his agendi, ac diſputandi conceſſit. Sicque in Gallias redierunt ad eumdem, qui eos miſerat, Imperatorem. Quid autem de collatione Pariſienſi inde ſecuta, ſub nomine Synodi Francofurti cuſa in Vvecheliana typographia ſentiendum ſit, conſule Card. Baronium tomo 9. ad annum Chriſti 825.

In ſupradictis autem ad Eugenium litteris hæc inſuper ſcribit Imperator Ludouicus: *Vnde ſicut dignum, & verè dignum & iuſtum eſt, vt præeunte Spiritus Sancti virtute, ille inter eos in nomine Domini talia correcturus, & ad viam veritatis ſanctiſſimo moderamine reducturus, primus in hominibus arbiter occurrat, quẽ Deus omnipotens in Sede Apoſtolica collocare, eorumque Vicarium eidem Sanctæ ſuæ Eccleſiæ dare dignatus eſt, & ob hoc eã* no-

nomen ſpeciale in toto orbe terrarũ ab eadem Sancta Dei Eccleſia, præ omnibus Pontificibus decretum eſt, vt ſolus, non ſua abuſione, ſed Sanctorum Apoſtolorum authoritate, vniuerſalis Papa dicatur, ſcribatur, & ab omnibus habeatur; &c. quibus ſatis agnoſcit ſupremam Romani Pontificis authoritatem Ludouicus; quamuis in ſua ad Legatos Romã miſſos monitione ſuorum conſiliariorũ opera, fermè in tranſuerſum actus, iam labare pedibus viſus ſit, ſed Deus eum cadere non permiſit; imo quod Romanum Pontificem ſciret ſupremum eſſe rerum fidei & religionis magiſtrum miſit Amalariũ Fortunatum ad Gregorum Papam IV. vt ex Romana Eccleſia Gallicanos Antiphonarios corrigeret, emendaret, augeretque...

Et ſi Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus in aliquibus nonnihil nimis cũ Romanis Pontificibus litigioſus fuerit, eum tamen in illis, adeo potens eſt veritas; ſupremam authoritatem in rebus Eccleſiaſticis agnouiſſe plura eius demonſtrant tum geſta, tum dicta. Primùm quod nata Gotheſcalci hæreſi, de ea ad Nicolaum Papam epiſtolam ſcripſerit, quę extat adud Frodoardum in hiſt. de Eccleſ. Rhem. lib. 3. cap. 13. vbi rerum ad eam ſpectantium tanquam ſupremo hæreſeon Iudici rationem reddit. Secundò quod ad eumdem litteras de ſuę confeſſione fidei, & de Apologia quam pro fide Catholica contra errorẽ Gotheſcalci ſtruebat, miſerit. Tertiò in epiſtola apologetica ad Nicolaum, cuius titulus eſt: *Domino Sanctiſſimo, & reuerentiſſimo Patrum patri, Nicolao primæ ac Summæ Sedis Apoſtolicæ & vniuerſali Papæ, Hincmarus Epiſcopus, & veſtræ Sanctiſſimæ paternitatis deuotiſſimus famulus*, plura habet quibus ſummam ac ſupremam Romanæ Sedis authoritatem ſe reuereri profitetur. Et cum ab Hincmaro Laudunenſi tanquam Pontificiorum decretorum contemptor, & præuaricator ſæpius redargueretur, tantam ſibi notam inuri dolens, in epiſtola in ipſum & ad ipſum ſcripta hæc habet: *Poſt alia multa ſuper dolorem vulnerum meorum addens, dicis (ſicut in ſcriptis tuis peruerſis inuenio) quia Apoſtolicæ Sedis poteſtati derogo. Vnde nemo ſanum ſapiens tibi vnquam credidit, vel credet, quoniam & ipſa ſcripta, quæ ad Apoſtolicam Sedem miſi, & illa quæ tibi reſultanti ſæpe tranſmiſi te reuincent, & in iſto ſæculo, & in futuro iudicio. Non enim de me verum eſſe, valebis vnquam vel vſquam probare quod dicis: ab his, inquiens, à quibus pro Apoſtolicæ Sedis priuilegijs, quæ Chriſti sũt, vſque ad mortem fas erat decertare, prędicatur & docetur in his, quæ eadem Sedes ſtatuit, vel dum reſpondendum probari.* Et inferius poſt illatas in eum ciminationes. *Ego decretales epiſtolas Sedis Apoſtolicæ diuerſis temporibus pro diuerſarũ partium conſolatione ab eiuſdem Sedis Pontificibus datas, & venerabiliter ſuſcipio, & venerabiliter ſuſcipiendas dico & ſcribo, & Sacros Sanctorum Conciliorum canones, cum decretis Sedis Apoſtolicæ ex ijſdem Sacris Canonibus promulgatis, & recipiendos, & cuſtodiendos, & ſeruandos, ſicut ſupra oſtendi, profiteor, & cætera quæ ſuperius.* Ita Hincmarus hic & alibi vi veritatis adactus, quamuis vt notat Cardinalis Baronius Annalium tomo 10. verbis captioſis atque ſcriptis; factis enim ſecus ſe habuiſſe cũcta in omnibus cauſis cum Sede Apoſtolica habitis, ſatis apertè demonſtrant, & quæ in hac ipſa cauſa Laudunenſis Epiſcopi acerrimi Pontificiorum Sanctæ Romanę Eccleſię decretorum defenſoris geſta ſunt, indicant, quam idem proſequitur Baronius, animaduertitque inſuper hominis fallaciam, qui dum ſe decreta Romanorum Pontificum recipere profitetur, pariter diffitetur, cum videlicet reſtringit ad ea, quæ de illis recepta eſſe noſcerentur à Concilijs & promulgata per canones. In quo ſanè quod toto cęlo erret, iam oſtenſum fuerat ab Hincmaro Laudunenſi, in libello ab ipſo oblato Synodo: cum decreta Romanorum Pontificum inueniantur Concilia comprobaſſe, vel reprobaſſe, vt iam ſuperius diximus, non autem eadem Conciliorum aucto-

auctoritate & comprobatione indiguiſſe. Deinde, vbi dicitur ſic accipienda eſſe decreta Romanorum Pontificum, ſi ex Canonibus ſibi vindicent auctoritatem, immo quod & abſurdius eſt, ſi non ſint aduerſantia priuilegijs collatis Eccleſijs; perinde eſt ac ſi qui ea contulit Romanus Pontifex, eadem ex cauſa reuocare non poſſit, & ſuadente ratione nō liceat ei diuerſa à ſancitis canonibus conſtituere, ipſoſque canones ſuperponere Pontificiæ poteſtati, cum tamen omnem illi vim acceperint ab Apoſtolica Sede, à qua ijdem poſſint, poſcente cauſa, & ratione ſuadente mutari, & priuilegia pari ratione auferri, minui & augeri, pro vt præterita, & præſenti, quotidianaque conſtat experientia, petentibus in dies omnium conditionum hominibus à Summis Pontificibus tot in illis diſpenſationes, reſtrictiones ac mutationes, de quarum validitate nullo modo dubitant.

Hoc eodem ſæculo Lupus magni nominis Abbas Ferrarienſis, diœceſis Senonenſis conſultorias dedit litteras Romano Pontifici Benedicto Papæ III. tanquam ſupremo fidei rerumque ad illam ſpectantium magiſtro: *Fratres*, inquit, *& compresbyteros noſtros Adulphum & Acaricum &c. ſpecialiter veſtræ manſuetudini commendamus, vt eos pietate competenti fouere dignemini, & conſuetudinibus Eccleſiaſticis, quæ varia in diuerſis locis tenentur, diligenter inſtruere; vt per eos ad nos, & ad cæteros quoſque talia piè quærẽtes inſtitutio Romana perueniat. Si quidem in quibuſcumque ad religionem, & honeſtatem pertinentibus ambiguitatem creat varietas, vt optima quaque eniteant, illuc ſollicita inueſtigatione credimus currendum, vnde vbique fidei manauit exordium*. In harum quoque litterarum titulo tribuitur Summo Pontifici titulus *vniuerſalis* in recto, quem in hoc ſæculo potiſſimum in vſu fuiſſe teſtatur tum ſuperius adductæ, tùm inferius adducendæ diuerſorum ſcriptæ ad Pontifices Romanos litteræ.

Anaſtaſius Bibliothecarius præfat. ad P.M. in vitam Ioannis Eleemoſynarij à ſe verſam: *Non fas eſt, vt abſque Vicario Dei, abſque clauigero cæli, abſque curru & auriga ſpiritualis Iſraelis, abſque vniuerſali Pontifice, abſque vnico Papa, abſque ſingulari Paſtore, abſque ſpeciali Patre, abſque Te omnium arbitro aliquid conſummetur aut diuulgetur. Tu enim tenes claues Dauid, tu accepiſti claues ſcientiæ. In arca quippè pectoris tui tabulæ Teſtamenti, & manna cæleſtis ſaporis requieſcunt. Tu enim quod ligas, nemo ſoluit, quod aperis, nemo claudit: quod claudis, nemo aperit. Vicem namque in terris poſſides Dei*, &c.

Cum Carolus Francorum Rex non ſtetiſſet pactis in Synodo Confluentina conuentis, imo de inuaſione cogitaret alienorum, litteræ Ludouici fratris eius, & Lotharij nepotis ad Nicolaum Pontificem relatæ à Baronio tomo Annaliū decimo clarè docent, quantam de ſuprema Romani Pontificis authoritate exiſtimationem haberent; quarum etiam titulus ſic ſe habet: *Domino verè Beatiſſimo, ac Sanctiſſimo totiuſque Sanctæ Dei Eccleſiæ roſeo pij Regis Chriſti ſanguine acquiſitæ Pontifici, & vniuerſali Papæ Nicolao Hludouicus Magnus, & Lotharius diuina præueniente gratia, Reges, in Principe paſtorum Chriſto ſempiternam ſummæ felicitatis pacem & gloriam*. Ibidem refertur alia epiſtola ab Epiſcopis regni Lotharij ad eumdem Nicolaum Papam conſcripta; cuius titulus eſt idem ferè, ac præcedens; initium autem ſic ſe habet pro noſtro inſtituto: *Apoſtolicis documentis, & Pontificalibus decretis multipliciter informamur, vt veſtri Sanctiſſimi Apoſtolatus apicem, Principis Apoſtolorum fide, & nomine conſecratum, quoties Sancta Eccleſia aliqua nouitate pulſatur, humiliter adeamus: ibique veri conſilij ſaluberrima inſtituta ſinceriter hauriamus, vbi mitis magiſter Chriſtus, & ſummum caput noſtrum fundamentum Eccleſiæ poſuit*. Sed & eiuſdem Lotharij Regis ſtudium erga Sedem Apoſtolicam eiuſque authoritatem teſtantur litteræ ab ipſomet ſcriptæ ad Nicolaum Papam, inqui-

quibus inter alia hæc habentur verba in principio: *Poſtquam nobis diuina dignatio ſua gratuita clementia regni gubernacula commiſit, more prædeceſſorum noſtrorum Chriſtianiſſimorum Regum, ſemper & in omnibus ſublimandam B. Petri Apoſtolorum Principis Sedem, ut dignum eſt, reuerenter diliximus, atque inſtanter, quantum in nobis, illam exaltare parati ſumus, deque veſtro tanquam ſummo ſpiritalis patris regimine, ſemper ſalubria haurire cupientes, veritatis voce vobis dictum recolimus: Petre amas me, paſce oues meas: Et per Prophetam: Ego paſcam oues meas, dicit Dominus Deus; quod perierat requiram, & quod abiectum fuerat, reducam, & quod confractum erat, alligabo, & quod infirmum conſolidabo. Admodũ quippè deſideramus citius vobis noſtram exhibere præſentiam, ut illud veriori experientia implere poſſitis, quod idem Propheta poſt pauca ſubintulit: Et iudicabo illas in iudicio, & iuſtitia*; & ſic deinceps.

Quibus conſonant quæ etiam Carolus Rex Francorum eidem Summo Põtifici Nicolao ſcripſit: *Sanctiſſimo ac reuerentiſſimo Patri Nicolao Catholicæ, & Apoſtolicæ Sedis Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ, Karolus gratia Dei Rex & ſpiritalis filius veſter. Quia ſicut deuotio noſtra erga Sanctam Sedem Apoſtolicam, omniumque Eccleſiarum Matrem, atque magiſtram, & erga Sancti Apoſtolatus veſtri honorem in iſtis ciſalpinis regionibus longè, latèque gratias Deo cognoſcitur; ita & colendæ cum ſummi amoris veneratione paternitatis veſtræ benignitas, erga filialem noſtram dilectionem non ſolùm noſtris beneuolis, ſed & æmulis auctore Deo certis indicijs, veluti ſanctitatem veſtram ſcilicet religionis culmen decet, innotuit*.

Aduentius Epiſcopus Metenſis, in cuius fauorem ſtatim citata Caroli epiſtola fuit ſcripta, vnus ex illis Epiſcopis Conciliabuli Sueſſionenſis ductoribus, & ſeductoribus Theutgaudo Treuirenſi, atque Gunthario Colonienſi Epiſcopo, qui anathemate à Sede Apoſtolica percuſſi fuerant tam in epiſtola qua apud Nicolaum ſe purgat, & veniam poſtulat, quam in alia ad eumdem miſſa pro gratiarum actione de venia quam popoſcerat impetrata pluribus commendat ſupremam ipſius authoritatem; in prima, in cuius titulo *Summum & Vniuerſalem Papam* eum appellat, inter alia hæc ſcribit: *Magnum enim, & quaſi totius meriti gaudium obtinerem, ſi ad limina Apoſtolorum, veſtramque deſiderabilem, & præeminentiſſimam præſentiam, virium imbecillitas me ire ſineret. Sed quia podagrici dolores, & veterani mei artus optatum denegant, omnipotenti Deo, & Sancto Petro, atque incomparabili clementiæ veſtræ magnitudinis, meæ paruitatis quantitatem committo, qui vices Dei tenetis, & in reuerentiſſima Summi Principis cathedra, verus Apoſtolus reſidetis, ut veſtris fouear ſolaminibus*. Secundam verò ſic inſcribit, & incipit: *Sanctiſſimo ac perbeatiſſimo atque Angelico Domino Nicolao Summo Pontifici & vniuerſali Papæ Aduentius humilis Metenſium Sedis Epiſcopus, nunc & in æternum feliciter valere. Apices Sanctiſſimi Apoſtolatus veſtri noſtræ paruitati nuper directi, præclara diſpenſationis Eccleſiaſticæ dogmata affatim propinãtes fulgido ac viuido mentis fœnore, principem paſtorum vos diligere declarant, & curam paſcendarum ouium ineluctabiliter gerere teſtantur, quippè corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia, per illum, & ipſo ſalubriter exornare ſatagitis, qui vobis in Petro loquitur: ſi diligis me paſce oues meas. Re vera quia erga commiſſum gregem perſpicacibus excubare vigilijs non negligitis, manifeſtum eſt, quod claritas superni luminis peruigilem circumfulget paſtorẽ; imo æthereo Angelicæ viſionis, ut credimus, blandimento ſolatiatur*.

His omnibus alios iterum duos è Gallia teſtes adiungo, Hincmarum Laudunenſem ſuperius citatum, nec non Fulconem Rhemenſem Epiſcopũ; quorum primus in epiſtola ad Hincmarum Rhemenſem eum Romam pergere impedientem hæc ait: *Et nunc quoque obſecro, & idem declamo, ut & hactenus egi, quod veſtra Archiepiſcopali authoritate apud Domini noſtri Regis glorioſiſſimi Caroli*

roli clementiam obtineatis, quatenus Domini, & vniuerſalis Papæ præceptis, ac inſtitutionibus Eccleſiaſticis, mihi (vt omnibus expedit, velut ei, qui de omni Eccleſia fas habet iudicandi, liceat obedire; videlicet vt ad limina Apoſtolorum Petri, ſcilicet & Pauli merear, vt deuoui, & ab eodem inſuper vocatus ſum, penetrare. Alioquin me vobis ab hinc, vt Archiepiſcopo Epiſcopus obtemperare debet, canonicè ſciatis obſequi non poſſe. Quia, vt decernit B. Papa Gelaſius, neſciunt quid loquuntur, qui decretis S. Romanæ Sedis Præſulũ quaſi Canones opponunt, quibus contraire, contra Canones eſt ipſos ſe erigere. Iſte Gelaſius Papa venerabilis & Sanctus omnes decretales epiſtolas venerabiliter ſanxit ſuſcipiendas. Et qui nec eas venerabiliter ſuſcipit, licet ad Thomam, aliàs Romam caput inclinet, & eis non obedit, ſed potius Petro obuians, manus inferens (quod ſine periculo agi non poteſt) reſpuit, vt pote qui de ſe iudicari non proſpicit. Nam velimus, nolimus, aut eis parebimus, aut eorum iudicio percellemur, quorum neminem quippe reprobare valemus. Hactenus Hincmarus Laudunenſis Hincmaro Rhemenſi ſibi quidem infenſiſſimo, ſed inde laudatiſſimus ipſe, quod pro Romanæ Eccleſiæ priuilegijs, potiſſimum verò pro authoritate decretalium Epiſtolarum aduerſus Hincmarum Rhemenſem, qui eas enormiter ſauciaſſet, nulla habita ratione eius, quæ cum ipſo conſanguinitas intercedebat, ſtrenuè laborauit. Tunc etiam Fulco Rhemenſis poſt Hincmarũ Archiepiſcopus ſuis apud Frodoardum lib. 5. cap. 4. ad Stephanum Papam VII. litteris ſatis oſtendit quam ſemper habuerit deuotionem circa glorioſã Principis Apoſtolorum Sedem, eiuſque Sanctos præſules: eoque magis quo delatũ tunc fuerat in Gallias, defuncto Formoſo Pontifice, ſubrogatum illi fuiſſe præfatum Stephanum innumeris criminibus diffamatum, probè enim ipſe, & alij ſciebant etiam in ſucceſſoribus indignis eos venerari Petrum, atque in Petro Chriſtum, atque eos ſpernentes, ſpernere Petrum, non ſine Chriſti contemptu.

Hæc dum in Occidente præſertim in Gallia ſcribuntur, & peraguntur non ſine manifeſto, & euidenti ſupremæ & & infallibilis authoritatis Pontificiæ argumento; in Oriente quoque eidem teſtimonium perhibent illius præſules; vt colligitur primùm ex libello qui continet omnia magni Ignatij Patriarchæ Cõſtantinopolitani geſta, ſcripto nomine ipſius ad Nicolaum Papam Romanum à Theognoſto Monacho, & Archimandrita; cuius titulus eſt: *Ignatius tyrannidem paſſus, & multis tentationibus agitatus, nec non qui mecum ſunt, & horum temporum iniquitatem experti didicerunt, decem Metropolitæ & alij, qui adſunt Epiſcopi, & Præpoſitorum, & Presbyterorum & aliorum monachorũ infinitus numerus Domino noſtro Sanctiſſimo, & Beatiſſimo Præſidi, & Patriarchæ omnium Sedium, & Principis Apoſtolorum ſucceſſori, & vniverſali Papæ, & Sanctiſſimis eius Epiſcopis & vniuerſæ doctiſſimæ Romanorum Eccleſiæ in Domino ſalutem.* At ipſemet Ignatius iam ad proprium thronum reuocatus maiori adhuc cum emphaſi Pontificiam taſſus eſt authoritatem in litteris ad eumdem Nicolaum datis, quæ recitantur in octaua Synodo Act. *Eorum*, inquit, *vulnerum atque liuorum, qui in membris hominum conſiſtunt multos medicos protulit ars, hanc quidem paſſionem alio accipiente, & alteram altero, & per experientiam amputante, & medicante: eorum verò quæ in membris ſunt Chriſti, & Dei Saluatoris omnium noſtrum capitis & Sponſi Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, vnũ & ſingularem precellentem, atque Catholiciſſimum medicum ipſe princeps ſummus, & fortiſſimus ſermo, & ordinator & curator, & ſolus ex toto magiſter Dominus omnium produxit, videlicet tuam fraternitatem & paternam almitatem. Propter quã dicis Petro magno & ſummo Apoſtolorum: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et iterum: Tibi dabo claues regni cælorum, & quæcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper ter-*

terram, ſolutum erit & in cælis. Tales enim beatas voces, non ſecundum quamdam vtique ſortem Apoſtolorum Principi ſolum circumſcripſit, & deſtinauit, ſed per eum ad omnes qui poſt illum, ſecundum ipſum efficiendi erant Summi Paſtores & diuiniſſimi Sacrique Pontifices, ſeniori Romæ tranſmiſit. Et ideo ab olim & priſco tempore in exortis hæreſibus & præuaricationibus eradicatores & interemptores malorum zizaniorum, & tabefactorum, & penitus inſanabiliter ægrotantium membrorum multoties facti ſunt eorum qui ſanctitatem, & ſummam paternitatem tuam illic præceſſerunt, ſucceſſores ſcilicet Principis Apoſtolorum, & illius zelum in fide quæ ſecundum Chriſtum eſt imitantes; & nunc noſtris temporibus beatitudo tua dignè tractauit datam ſibi à Chriſto poteſtatem. Qua etiam de cauſa idem Ignatius Patriarcha & Baſilius Imperator miſerunt Romam mortuo iam Nicolao ad Hadrianum Papam II. Theognoſtum Abbatem, petentes, vt quæ in Synodo remanſerant indefinita, definiret, atque etiam poſtulantes ab eo diſpenſari in his quæ in octaua Synodo ſtatuta fuerant, de non recipiendis promotis à Photio, vel qui ſubſcripſiſſent Photij pſeudo-Synodo contra Nicolaum Papam factæ. Quod enim optimè ſcirent omnes, in ſancitis ſacris canonibus diſpenſare, tantùm eſſe muneris primæ Sedis pro ſumma eius authoritate: ad eam recurrunt pro diſpenſatione Patriarcha & Imperator, quorum litteræ extant in fine octauæ Synodi.

Huic tandem nono ſæculo finem imponet teſtimonium Styliani Epiſcopi Neocœſariæ; cum enim defuncto Baſilio Imper. eodem die Leo VI. eius filius Imperium moderandum ſuſcepiſſet; indeque Photio depoſito & relegato in Monaſterium Armenorum, in eius locum germanum ſuum Stephanum ſubrogandum curaſſet, à Romano Pontifice vt diſpẽſaretur, quod ordinatus fuiſſet à Photio Diaconus, opus erat; cum lex eſſet Eccleſiaſtica, vt ordinati à Photio ceſſarent omnino, nec maiori gradu eleuarentur; ideoque ſcripſit Imperator epiſtolam ad Stephanum Papam VI. Similiter etiã Stylianus Neocæſareæ Metropolita, cognomento Mapa, & alij eius in perſecutione Photij commilitones, Epiſcopi, Præpoſiti, Presbyteri & Diaconi idem præſtiterunt, in quorum epiſtola, *Sanctiſſimo ac Beatiſſimo Stephano, Domino ac Oecumenico Papæ* inſcripta, clarè legitur ab illis exiſtimatum fuiſſe, quod ſuprema ac infallibilis definitio in rebus fidei, & religionis haud alibi, quam apud Apoſtolicam Romanorum Pontificum Sedem quærenda eſſet. Quod idem in alia epiſtola deprecatoria iterum poſt annos tres ab illis miſſa ad eumdem Stephanum Papam Romanum teſtantur, cui cum morte præuentus, reſpondere minimè potuiſſet, reſcripſit Formoſus eius ſucceſſor.

Decimum Sæculum ab anno Dom. 900. ad 1000.

IN huius decimi ſæculi limine conſtitutus notauerim, magni prorſus argumenti loco tenendum eſſe pro ſuprema & infallibili authoritate Pontificia, quod cum in eo ita omnia Romæ tam ſacra quã profana factiõibus permixta fuerint, vt penes illam partem eſſet promotio ad Apoſtolicam Sedem Romani Pontificis, quæ potentior appareret, indeque contigerit, vt ait Cardinalis Baronius tomo 10. tot improbos, ſceleratos, impudicos, ſanguinarios, & & graſſatores hoc tempore Sedẽ Apoſtolicam inuaſiſſe, eamque deprauatis moribus conſpurcaſſe, tam vitioſo in primis ingreſſu, quam deteſtando prauorum morum exemplo: nihilominus tamen re ita ſe habente, eo honoris & reuerentię fideles omnes pręſertim longè poſiti Boreales populi proſecuti ſunt Romanam Eccleſiam, vt quemcumque in ea legitimè ſedentem audierint, eumdem, mirum dictu, nulla habita diſcuſſione eius ingreſſus, peſſimorumque morum ratione, vt Petrum coluerint, ad eumque tanquam ad ſupremum Chriſti

Vica-

Vicarium, veritatiſque cum eo magiſtrum recurrerint, conſiderantes quod ipſe, deteſtabiles Phariſæos, & Scribas, quorum praua eſſent opera, vitare admonens, vt potè mortifera, & eorum tamen præceptis parere iubens, id à fortiori de Summis Pontificibus Romanis ſuis Vicarijs, ſupremiſque Eccleſiæ Paſtoribus intelligi voluerit, vt in principio huius capitis fusè probauimus; quodque licet aliquando ita alto ſopore dormiat, in naui, flantibus huiuſcemodi validis impieratum ventis, vt ipſa fluctibus operienda videatur, in eadem tamen naui dormit; in eadem naui, quæ typum Eccleſiæ gerit, conſtitit, nec ab ipſa receſſit, ſemperque in Eccleſia manſit, in qua, vt ita dixerim, tenetur ſuis promiſſionibus vinctus, & ſuis verbis arctius alligatus, cum dixit Matth. 28. *Vobiſcum ſum vſque ad conſummationẽ ſęculi*: obligatuſque ſponſionibus ſuis, ita Petro eiuſque ſucceſſoribus nauis huius archinautis clauum tenentibus pollicitus, Lucæ 22. *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*: & Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam, & portę inferi non praualebunt aduerſus eã*.

Agapitus Papę II. legitur apud Frodoardum in hiſtoria Eccleſ. Rhemen. miſiſſe Legatum à latere Marinum in Galliam tum ad ſtabiliendum Ludouici regnum, quod factione Hugonis principis varijs nutabat tumultibus; tum etiam ad cognoſcendam cum illarum partium Epiſcopis cauſam Rhemenſis Eccleſię, quiſnam eius legitimus eſſet Epiſcopus Artaldus, vel Hugo. Vt enim in primo præclarum gratitudinis dedit argumentum, qua Romani Pontifices, memores beneficiorum antiquitus acceptorum, cum ſcilicet Chriſtianiſſimi Reges tam prompto animo toties deſcenderunt in Italiam, ad liberandam Romanam Eccleſiam oppreſſam multiplicium hoſtium inuaſione, oblata etiam occaſione non deſtiterunt occurrere ſemper periclitantibus Francorum Regibus, eiſque pro viribus ſuppetias ferre; ita quoque in ſecundo ſuprema eorum apparet authoritas, ad quam maiorum ſemper cauſarum pertinuit cognitio finaleque iudicium.

Ex Matthæo Veſtmonaſt. & apud Surium in actis S. Oſuualdi die 15. Octobris tomo 5. habetur à Sancto Dunſtano Cantuarienſi Archiepiſcopo authoritate Ioannis XIII. Romani Pontificis celebratum fuiſſe generale Concilium aduerſus incontinentiam Clericorum; ſcilicet, vt canonici omnes, Preſbyteri, Diaconi, Subdiaconi, aut caſtè viuerent, aut Eccleſias quas tenebant, dimitterent.

Cum in Pſeudo-Synodo Rhemenſi, repugnante licet Seguino Archiepiſcopo Senonenſi, degradatus fuiſſet Arnulphus Archiepiſcopus Rhemenſis, & in eius locum promotus fuiſſet Gerbertus Monachus, his auditis Ioannes Papa XV. non ſolùm quæ geſta ſunt in Arnulphum non probauit, ſed ea omnia pro ſuprema ſua authoritate penitus abolenda conſcripſit; interdixit vero ſacris, & excommunicauit omnes illos Epiſcopos, qui in eadem Synodo aduerſus Arnulphum ſententiam tuliſſent apud Aimonium lib. 5. cap. 45. quibus exacerbatus Gerbertus, in ipſum Romanum Pontificem ad Seguinũ Archiepiſcopum Senonenſem litteras dedit, equidem virulentas, Catholicoque homine prorſus indignas, vt dicetur infra.

Ad eamdem ſupremam Romanorum Pontificum authoritatem commẽdandam & probandam facit, quod pluribus docet Cardinalis Baronius collatam in hoc ſæculo fuiſſe à Gregorio Quinto facultatem eligendi Imperatorem Septem viris ad eius electionem concurrentibus.

In Cõcilio Sueſſionenſi ab Heruæo, ſeu Heriueo Archiepiſcopo Rhemenſi celebrato in fine decimiquarti capitis, quam accepiſſent ab Apoſtolica Sede admonitionem de peruerſa Orientalium doctrina auctore Photio, his ſignificant verbis: *Sane quia innotuit nobis ſancta Sedes Apoſtolica, adhuc errores & blaſphemias*

mias cuiuſdam vigere Photij in partibus Orientis in Spiritum Sanctum, quod non à filio, niſi tantùm à Patre procedat blaſphemantis: hortamur veſtram fraternitatem, vt vna mecum, ſecundum admonitionem domini Romanæ Sedis præſidis, ſinguli noſtrum, perſpectis Patrum Catholicorũ ſententijs, de diuinæ Scripturæ pharetris acutas proferamus ſagittas potentes ad conficiendam belluam monſtri renaſcentis, & ad terebrandum caput nequiſſimi ſerpentis. Hæc ibi, quibus in primis commẽdatur Gallicanorum Epiſcoporum reuerentia erga Romanam Eccleſiam tanquã ſupremam fidei magiſtram, dum minimè merita iſta ſcribentis & tunc in illa ſedentis Sergij attendentes, ſed ea tantum quæ ab eo dicerentur conſiderantes, ipſius obediunt iuſsionibus, ſecundũ quod fuerant olim admoniti à Chriſto diſcipuli de ſedentibus ſuper cathedram Moyſis Scribis & Phariſæis, vt facerent quæ illi dicerent, & non quæ facerent. Sed & ex iiſdem habetur poſſe quidem aliquos homines monſtruoſos, vitaque turpiſsimos, qualis fuit hic Sergius, irrepere vel irrumpere in cathedrã Petri, fide autem impium nullo modo, quique alia vnquam ex ea docuerit, vel præceperit, quam quæ rectæ fidei in omnibus conſona eſſent.

Quod in Pſeudoſynodo Romana præſente Ottone Imperatore Ioãnes Papa XII. impuriſsimus depoſitus fuiſſe legatur, & in loco ipſius ſubrogatus Leo dictus VIII. ſumma id temeritate erroreque contra ſupremam Romani Pontificis authoritatem factum fuiſſe pluribus demonſtrat Cardinalis Baronius tomo 10. Annalium ad annũ Chriſti 963. Vt enim omittam intolerabilem errorẽ, & inter hæreſes numerandum, quo aſſerunt huius Synodi Epiſcopi, quemque exemplo Iudæ confirmant, nimirũ propter peccata auferri à Pontificibus clauium poteſtatem, ligandique atque ſoluendi à Deo traditam facultatem; nemo non videt vel mediocriter in hiſtoria Eccleſiaſtica verſatus pluries quidẽ aduerſus Romanos Pontifices conuocata fuiſſe Concilia, in quibus etiam ſæpè audaciſsimi non defuerunt accuſatores accuſationibus nefandiſsimis, nunquam tamen permoueri potuiſſe Patres, niſi hæretici ipſi fuerint vel Schiſmatici, vt in Romanum Pontificem ſententiam ferrent; quod non licere, omnes conſtantiſsimè affirmarent. Ita Patres Sanctæ Synodi in cauſa Marcellini thurificationis exhibitæ aræ deorum conuicti: *Tuo ore iudica cauſam ſuam*, dicebant, *non noſtro*. ac rurſum: *Noli audire à noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam: quoniam ex te iuſtificaberis, ex ore tuo condemnaberis, teſtimonio noſtro excuſaberis.* & illud: *Noſtrorum nemo vnquã iudicauit Pontificem, nec Sacerdos præſulem ſuum. Quoniam prima Sedes non iudicatur à quoquam.* Id ipſum repetitum in Concilio Romano in cauſa Symmachi, cum aduerſus eum horrendæ fuiſſent prolatæ calumniæ, aſſertumque *quod nunquam Antiſtes Romanæ Sedis ſubiacuit minorum iudicio*. Namque in his quæ ad mores ſpectant, totam cauſam Deo reſeruandam eſſe, in Damaſi Papæ iudicio comprobatum, fuiſſeque remiſſos eius accuſatores à Gratiano Imperatore teſtantur eius acta. Tandem, vt alia prætermittamus iudicia, cum cauſa Leonis III. tractaretur in Romano Concilio, cui interfuit Carolus Magnus, hæc vna vox omnium Epiſcoporũ tam Francorum quam Italorum: *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Eccleſiarũ, iudicare non audemus. Nam ab ipſa nos omnes, & à Vicario eius iudicamur. Ipſa autem à nemine iudicatur; quemadmodum antiquitus mos fuit. Sed ſicut ipſe Summus Pontifex conſueuit, iubeat, & canonicè obediemus.* Hæc illi Sanctiſſimi atque doctiſſimi Patres ab his longè diſpares, ſcientia, & probitate: vide quæ iterum de hac materia infra ſæculo 13. dicentur.

Qua de cauſa à Romanis reuocatus Ioannes Papa XII. in vrbem, collecta Synodo Leonem VIII. depoſuit & eius geſta caſſauit: ſtatutum quoque eſt publico omnium iudicio, Synodum à Leone

ne habitam nec nominandam Synodum, ſed proſtibulum, vt refert Sigebertus, fauens adulteris, nimirum quod adulter Leo dicendus eſſet, qui alterius Sponſam ipſam Romanam Eccleſiam inuaſiſſet. Faceſſat igitur, inquit Baronius, eorum, qui poſt tempora iſta vixerunt inſcitia, qui Schiſmaticum Antipapam inter legitimos S. Romanæ Eccleſiæ Pontifices numerarunt: damnetur vero illorum, qui iſta tunc perpetrarunt, occaſionemque poſteris ita errandi dedere, temeritas, & in Sacerdotibus non toleranda vel excuſanda ſacrorum Canonum ignorantia, & antiquarum traditionum Eccleſiæ imperitia. Imperatoris autem factum excuſetur Apoſtoli verbis, Romanorum 10. dicentis: *Teſtimonium illis perhibeo, quod zelum habent, ſed non ſecundum ſcientiam*, leuiter nimis exiſtimantis vna cum moribus deprauatis, minui atque penitus tolli Romani Pontificis authoritatem, quod erroneum, immo vero & hereticum dictum nullus vnquã Catholicorum reperitur hactenus protuliſſe, ſed è contra æque omnes pariter Eccleſiaſticos tractatores, præcipuè vero S. Auguſtinum pluribus in locis pugnantem contra Donatiſtas ea caligine obuolutos, eſſe tantam hæreſim deteſtatos, vt pote quæ omnem ſimul perdat Eccleſiaſticam Oeconomiam, quo errore cum Donatiſtis inuolui vnumquemque neceſſe eſt, qui ſciens abrogatum velit per conciliabulum Ottonis auctoritate collectum, Pontificatu Ioannem, & ſubrogatum ab eo illi Leonem legitimum dici debere Pontificem.

Hoc tempore è Gallia inſignem virum Heruæum Rhemenſem Archiepiſcopum conſuluiſſe, Romanum Pontificẽ in aliquibus fidei dubijs circa Northmannorum conuerſionem, ab eoque tanquam à ſupremo fidei iudice ac magiſtro infallibilem deciſionem expectaſſe teſtantur Ioannis Papæ IX. litteræ ad eumdem hoc titulo notatæ: Reſcriptũ Domni Ioannis Papæ ad conſultum Heruæi Rhemorum Archiepiſcopi de Northmannis nuper ad fidem conuerſis, quorum alij baptizati fuerant & rebaptizati, & poſt baptiſmum gentiliter vixerant, qualiter illis conſulendum ſit. vbi demum habetur abſolutio ſui, ſuorumque.

Legatio quoque Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis ad Agapitum Papam II. ſatis oſtendit ſummam eius erga Romanam Sedem reuerentiam, quãtique fecerit ſupremam eius authoritatem; pro vt ſcripta habetur à Rotgero Monacho in vita S. Brunonis cap. 23. apud Surium tomo 5. die 11. Octobris: *Seruus Domini Bruno ſecundum dignitatem Sedis ſuæ, Romanæ quoque Sedis & Apoſtolicæ benedictionis priuilegijs debuit inſigniri, & cum eis pariter, qui traditam à beato Petro Apoſtolo ſanam ſeruauere doctrinam, Catholicæ fidei integritate in vera confeſſione & inuiolabili veritate prædicationis vniri. Synodicam ſuam epiſtolam per Hadamarũ venerabilem Fuldenſis monaſterij Abbatem Romam ad Agapitum miræ ſanctitatis Papam direxit*; & paulò poſt: *Legatus ergo, vt loqui cæpimus, Roma rediens, bonum nuntium Coloniam ferre accelerauit, portans ſacrum habitum*, pallium videlicet, *ab vniuerſali Papa miſſum prætendentem iugum Domini ſuaue & onus leue, & ipſum quod ſub eo diſpenſatur, humile miniſterium, quod verba Domini teſtantur dicentis: Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter. Ferens ſimul reliquias de proprio corpore Sãcti Pantaleonis martyris, & priuilegium Apoſtolicæ ſublimitatis authoritate traditũ. quo & eodem pallio, præter conſuetudinem Sacerdos Domini, quoties vellet, indui permiſſus eſt.*

Quod ſuperiori ſæculo Hincmarus licet magis ſubdole contra authoritatem Pontificiam docuerat, iſto Gerbertus apertè renouare conatus eſt, cum enim à Ioanne Papa XV. eiusve iuſſu degradatus fuiſſet ab Archiepiſcopatu Rhemenſi, cui poſt degradatum à Pſeudoſynodo Rhemenſi Arnulphum, ab eadem ſubrogatus fuerat, multa iterum congeſſit aduerſus Romanorum Pontificum Decretaliumque ipſorum authorita-

ritatem; ſed fruſtra, vt enim plura omittam, quæ doctè in contrarium adducit Cardinalis Baronius tomo 10. Annalium ad annum Chriſti 992. quæque ſatis ex huc vſque dictis, & inſuper dicendis conſtant; modo ad eludendum omnes Gerberti conatus, recentiumque Nouatorum, qui nulla ſugillandi Romanam Eccleſiam ſupremoſque eius Antiſtites occaſione omiſſa, cuncta quæ ab eo geſta dictaue fuere è latebris eruentes tanquam è ſepulchro cadauer graue olens, iterum edidere, ſatis ſuperque eſſe cuique prudenti videri poterit, ſi primo reſpondeatur ex Aimonio lib. 5. cap. 45. Venerabilem Seguinum Archiepiſcopũ Senonenſem nunquam in præfata Synodo conſentire voluiſſe, etiam vrgente Hugonis Regis iuſsione, in degradationem Arnulphi, neque in ordinationem Gerberti, quippe qui talia contra ſupremam Romani Pontificis auctoritatem, haudque expectato eius conſenſu fieri non poſſe probè ſciret. Secundo quod Summus Pontifex Ioannes XV. interdictis omnibus Epiſcopis, qui Arnulphũ deiecerant, & Gerbertum ordinauerant, miſerit Leonem Abbatem ad præfatum Seguinum, qui vice ſua in vrbem Rhemenſem aliam Synodum congregaret, mandans illi, vt ſine dilatione reuocaret de carcere Arnulphum, & degradaret Gerbertum; pro vt factum eſt; cui poſteriori Synodo nemo niſi vnus Gerbertus fuit refragatus, qui eius ſententia à Rhemenſi ſede male occupata exulare ſit iuſſus, reliqui verò Epiſcopi, & ipſi Francorum Reges Hugo atque Robertus eius filius, nullo reſiſtente, nemine diſcrepante, in Apoſtolicæ Sedis Legati ſententiam ſponte omnes abierunt. Tertio ipſa relata in publica monumenta diſputatio illa, quam cum ipſo Gerberto in vltimo Rhemenſi Concilio Leo Abbas ab Apoſtolica Sede miſſus habuit, quàm ipſum redarguerit, & penitus confutarit, qui ad Aimonium Auctarium adiecit, oſtendit. quæ ſi extaret, & à Nouatoribus alia carioſa prodentibus bona fide edita eſſet, nullus de veritate rei daretur dubitandi locus. Quarto tandem cum idem Gerbertus Archiepiſcopus poſtea Rauennatẽſis factus fuerit, & inde Summus Pontifex ſub nomine Silueſtri Secundi, non leue eſt argumentum eum quoque factorum ac dictorum contra Sedem Romanam ſerio pænituiſſe.

Sed & ipſe Hugo Rex Francorum Chriſtianiſsimus cum audiſſet Summũ Pontificem Ioannem vehementer eſſe commotum ob eiectionem & carcerem Arnulphi Rhemenſis Archiepiſcopi, quod legatione & litteris Synodalibus, vt ſupremæ par erat authoritati Pontificiæ, ſignificauerat: eum vt placaret, aliam adiecit, atque ad ipſum apud Maſonium lib. 3. Annal. Franc. litteras dedit, quibus erga Apoſtolicã Sedem conſuetam Francorum Regum propenſionem declarat, cuius ſe ſuoſque iudicio ſubijcit, quod non ſolum verbis, ſed rebus præſtitit, paſſus quæcumque in causa Arnulphi fuiſſent prius Synodalia decreta definita, irrita ab eo reddi atque penitus aboleri, duabus habitis in Gallia ex auctoritate eiuſdem Synodis, vt iam diximus ex Aimonio, cuius etiã hiſtoriam texuit Papirius Maſonius loco ſtatim citato.

Denique in eiuſdem ſupremæ authoritatis Pontificiæ argumentum ac teſtimonium adijcio, quod vltimo huius ſæculi anno Silueſtri II. Papæ 2. S. Stephanus Vngarorum hactenus Dux, nec non Meiſca, ſiue Meiſcæ filius Boleslaus Chriſtianam complexi fidẽ legatos ſuos Romam miſerint, vt Pontificis benedictionem, & regium ipſi titulum impetrarent: rem geſtam ex Cartuitio Epiſcopo, nec non S. Petro Damiano Epiſcopo Oſtienſi S. R. E. Cardinali, veritatis in omnibus amantiſſimo refert & narrat alter laudatiſſimus Scriptor Cardinalis Baronius tomo 10. Annalium ad præfatum annum.

Vnde-

Vndecimum Seculum ab anno Dom. 1000. *ad* 1100.

INgemuerit licet ad aſpectum Catholicus orbis, haud mediocre paſſus ſcandalum in electione Benedicti IX. pueri vt dicitur duodecim annorum, tyrannide Alberici Comitis Tuſculani eius patris (quod non intelligentes aut intelligere nolentes Nouatores temporis huius, calumnioſè Romanæ Eccleſiæ vitio vertunt, quæ ipſa nolens & inuita, renitens & reclamans, lugens ac mærēs pati acerbiſsimè cogeretur, ſicut accidit quotieſcumque principes nō adiutores, ſed tyrannos perſecutores in electione Pontificum eſt experta) nihilo minus tamen præfatum Benedictum in Chriſtiano orbe cognitum fuiſſe & habitum abſque controuerſia Romanum Pontificem plura teſtantur, quibus conſtat, ipſum exercuiſſe munera pontificalia, ab eoque petijſſe pallium & obtinuiſſe Archiepiſcopum Hamburgenſem Hermannum, eius ſucceſſorem Bezelinū, & qui eidem ſubrogatus eſt, Adelbertum; tam alta mente fidelium tunc ſemperq; fuit repoſta ſuprema Romanæ Eccleſiæ Romanorumque Pontificum authoritas, indeque orta erga eos obſeruantia, vt quemcumque veri fideles audirēt throno inſidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent, cum non ipſum ſedentem, ſed eum cuius vice ſederet ac doceret, in primis attenderent.

Quod Sanctiſsimus Papa Gregorius VI. in Sutrino Concilio pontificatum reliquerit, nihil ſupremæ authoritati Pontificiæ præiudicare facilè deprehendet, qui conſiderauerit non ſic in præfato Concilio ventilatum eſſe iudicium, quaſi ab eo lata in Pontificē Gregorium ſententia fuerit, ſiue reus iudicandus in Synodum ductus, coram omnibus iudicium ſubiturus ſteterit; ſed quod ipſe eidem Concilio congregato præfuerit, imitatuſque Gregorium Nazianzenum, qui ob pacem conciliandam Eccleſiæ, ſponte ſe abdicauit, & ipſe eodem animo, eademque virtute Pontificia Sede ſponte ceſſerit, attenta deteſtanda Henrici II. Imperatoris præſumptione, qua eum deponere intendebat, indeque ni ceſsiſſet dirum Schiſma conflaturus erat, exiſtimans, vt non, quem elegiſſet Romanus Clerus, & populus poſtulaſſet, vt in Gregorio contigerat, Pontifex eſſet accipiendus, & in Eccleſia Orthodoxa colendus, ſed quem Imperator, ſiue Germaniæ Rex (ſi ille nō eſſet) in ſacroſanctum Petri thronum intruderet. Qui quidem peruicax error tranſijt in hæreſim dictam Henricianā, communem cum pluribus noſtri temporis Politicis, qui volunt Imperatoribus ſiue Regibus non temporalia tantum, ſed ſpiritualia eſſe ſubiecta; potiſsimum vero Sanctam Romanam Eccleſiam, quibuscum per annos octoginta ſucceſſoribus Pontificibus indefeſſo labore certandum fuit: illis potentia, minis & quibuſcumque alijs adhibitis malis artibus rem agentibus; iſtis vero, obice ſacrarum Eccleſiæ legum conſtantiſsimè repugnantibus.

In Leone IX. ſupremæ primum ex eo authoritatis Apoſtolicæque vigilantiæ argumentum habemus, quod ipſomet primo ſuæ electionis anno Romæ celebrato aduerſus Simoniacos Concilio, indè Italiam, Gallias, Germaniaſq; luſtrarit ad componendas præſertim res & ſtatum Eccleſiarum duobus habitis Concilijs Rhemenſi & Moguntino. Secundo quod iterum Romæ, deinde Vercellis habito Concilio, delatam, vt ait Lanfrancus, ad Apoſtolicam Sedem Berengarij hæreſim ac perſonam primum condemnatit, docentis in Euchariſtia non eſſe verum Chriſti corpus, & ſanguinem, deinde hoc errore reuocato, cum corpore Chriſti eſſe etiam ſubſtantiam panis, ac tandem, paruulos non eſſe baptizandos, ſed adultos tantùm. Itaque viam aperuit hæreticis noſtri tēporis, Zuinglianis in primo errore, Lutheranis in ſecundo, & Anabaptiſtis in tertio: tamdem tamen reſipuit, & in fide Catholica obijt. Tertio legatione accepta à Petro Patriarcha Antiocheno, qui

qui more maiorum ſapiens quæ ſunt Catholicæ fidei,ſimul ac creatus eſt Patriarcha, expetens Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem, miſerat in hunc finem epiſtolam, vna cum fidei profeſsione, reddidit ad eumdem ipſe litteras romo 3. ep. Rom. Pontificum cuſas, in quibus inter alia hæc pro ſuprema & infallibili Romanę Sedis authoritate teſtatur. *Ab Apoſtolica tua Sede noſtram Apoſtolicam Sedem conſulendo, perpendimus tuam dilectionem nolle deuiare à Dominico, & omnium Sanctorum Patrum concordi decreto, quo inuiolabiliter cunctis in toto orbe terrarum Eccleſijs Sancta Romana & Apoſtolica Sedes caput præponitur, ad quam maiores & difficiliores cauſæ omnium Eccleſiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda Concilia, ſic leges humanæ promulgant, ſic ipſe Sanctus Sanctorum, Rex Regum, & Dominus dominantium confirmat, quatenus ibi principalis dignitatis,& totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ venerabilis apex præfulgeat, & præcellat, vbi ipſe vertex & cardo Apoſtolorum Petrus carnis ſuæ beatam reſurrectionem in nouiſſimo die expectat. Nimirum ſolus eſt ille, pro quo, ne deficeret eius fides, Dominus & Saluator aſſerit ſe rogaſſe, dicens: Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius vſque in ſæculum ſæculi, ſed confirmabit corda fratrum, varijs concutienda fidei periclitationibus, ſicut vſque nunc confirmare non ceſſauit.*

Quarto cum Michael cognomento Cerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus, nec non & Leo Acridanus Archiepiſcopus Bulgarorum, in ſugillationem omnium Latinorum, aduerſus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, immo contra omnem Occidentalem Eccleſiam ſcripſiſſent epiſtolam, miſiſſentque ad Ioannem Tranenſem in Apulia Epiſcopum, peruulgandam apud Latinos omnes, Humbertus S.R.E. Cardinalis Epiſcopus Siluæcandidæ Trani cum eſſet, eam in Latinum tranſtulit, detulitque ad ipſum Leonem Pontificem, qui ea perlecta, prolixam illam ad eumdem Michaelem & Leonem Acridanũ epiſtolam ſcripſit, quæ inter cuſas ipſius Leonis epiſtolas prima ordine ponitur; vbi cap. 1. vt pacis filius, pacem ſi accipere velint, inſinuans benignus offert: cap. 2. & 3. eam per Schiſmaticos & hæreticos labefactari dolet, Eccleſiæque vnitatem commendat; cap. 5. & 6. deplorat ipſorum procaciam in condemnando receptum vſum azymi in ſacrificio Miſſæ; cap. 7. 8. 9. 10. Romanæ Eccleſiæ firmitatem, & authoritatem in cunctis hæreſibus damnandis oſtendit; cap. 10. & 11. hæreſes numerat, quæ à Græcis inuentæ, ac propagatæ fuere: ipſos Epiſcopos Conſtantinopolitanos in tranſuerſum actos; Romanam vero Eccleſiam à nemine iudicari debere demonſtrat: cap. 12. 13. & 14. ex priuilegio, quod dicitur Conſtantini multa depromit; ſequentibus autem vſque ad 21. incluſiuè oſtendit quod ſua priuilegia Eccleſia Apoſtolica per Petrum accepit à Chriſto; contra vero vſque ad caput 27. exprobrat Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ leuitatem in ordinãdis eunuchis eius Epiſcopis, locoque vnius ex ijs ordinatam fuiſſe fæminam ferri; eidemque arroganti ſibi primatum, & deroganti Eccleſiæ Romanæ omnium matri, pœnas ingerit, quas Deus filijs de matre male merentibus eſt cõminatus. Inſuper cap. 28. de beneficijs ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ab Eccleſia Romana collatis agens, ita illi impartita tradit, vt ſalua voluerint Romani Põtifices iura antiqua Patriarchalium Eccleſiarum. Deinde his inculcatis c. 30. 31. & 32. ipſorum exprobrat ingratitudinem: improbat verò multo magis, quod ipſe Michael ex Laico peruaſerit eius Eccleſiæ thronum, quem multa arrogantia poſsideret.

Rurſum cap. 32. ad Romanam cathedram ſtylo recurrens, hæc de ipſius ſolius

ſolius perpetua ingerit firmitate: *Romanæ Eccleſiæ fides per Petrum ſuper petram ædificata, nec hactenus deficit, nec deficiet in ſæcula, Chriſto eius Domino rogante pro ea, ceu teſtatur ſub ipſa paſſione ſua: Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Quo dicto demonſtrauit, fidem fratrum vario defectu periclitandã, ſed inconcuſſa, & indeficiente fide Petri, velut firmæ anchoræ ſubſidio figendam, & in fundamento vniuerſalis Eccleſiæ confirmandam. Quod nemo negat, niſi qui euidenter hæc ipſa verba veritatis impugnat. Quia ſicut cardine totum regitur oſtium; ita Petro, & ſucceſſoribus eius totius Eccleſiæ diſponitur emolumentum. Et ſicut cardo immobilis permanens ducit & reducit oſtium; ſic Petrus, & ſui ſucceſſores liberum de omni Eccleſia habent iudicium, cum nemo debeat eorum dimouere ſtatum, quia ſumma Sedes à nemine iudicatur; vnde clerici eius Cardinales dicuntur, cardini vtique illi, quo cætera mouentur, vicinius adhærentes &c.* ex quibus tandem cap. 36. auream planè ſententiã iſtam infert: *Quiſquis Romanæ Eccleſiæ auctoritatem, vel priuilegia euacuare, ſeu imminuere nititur, non hic vnius Eccleſiæ, ſed totius Chriſtianitatis ſubuerſionem, & interitum machinatur. Cuius enim compaſſione, vel ſuſtentatione reſpirabunt filiæ à quouis oppreſſæ, vnica illa ſuffocata matre? cuius refugium appellabunt? ad quam confugium habebunt &c.* cum prius cap. 34. & 35. præmonuiſſet, *quod etſi ſucceſſores Petri non ſint meritis ſicut Petrus, tamen indignũ ſentire, vt quod Deus tribuit cathedræ Moyſi, negauerit cathedræ Petri, cum ipſe Ieſus ſedentibus ſuper cathedram Moyſi, licet longè virtutibus degeneres eſſent, parendũ tamen eſſe præceperit.*

Quintò idem Pontifex Leo reſcribens ad Epiſcopum Carthaginenſem, appellantem Romanæ Sedis authoritatem, hæc habet in epiſt. 3. *Hoc autem nolo vos lateat, non debere præter ſententiam Romani Pontificis vniuerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopos damnari, vel deponi: quia etſi licet vobis aliquos Epiſcopos examinare, definitiuam tamen ſententiam abſque conſultu Romani Pontificis, vt dictum eſt, non licet dare. quod in Sanctis canonibus ſtatutum ſi quæritis, poteſtis inuenire. Quamuis enim omnibus generaliter Apoſtolis dictum ſit à Domino: Quæcumque ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo: & quæcumque ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cælo: tamen non ſine cauſa ſpecialiter & nominatim dictum eſt beato Petro Apoſtolorum principi: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & alio in loco: Confirma fratres tuos, ſcilicet quia omnium Eccleſiarum maiores & difficiliores cauſæ per ſanctam & principalem beati Petri Sedem à ſucceſſoribus eius ſunt definiendæ.* Miſſa quoque legatione Conſtantinopolim pro Eccleſiaſtica pace inter Latinos atque Græcos concilianda, in epiſtola ad Imperat. Conſtantinum Monomachum ita ſcribit: *Porro hæc Catholica mater & incorrupta virgo, quamuis omnem terram & fines orbis occupauerit membris ſuis, & repleuerit; tamen vnum caput omnibus reuerendum & ſuſcipiendum exerit & prætendit. Quod quicumque exhonorat, fruſtra ſe in ipſius membris computat. Illud autem quid ſit, tua Imperialis claritas omnino nouit: illud nimirum, quod Chriſti vox prætulit, & præeminere voluit vniuerſis, & ſubſequens Eccleſiæ pietas, & generalis Sanctorum Patrum conſenſus ingiter hactenus celebrauit.* Similia docet in altera iterum epiſtola ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum occaſione præfatæ legationis, ad cuius munus delecti ſunt duo Cardinales, nempe Humbertus Epiſcopus Siluæcandidæ, Fridericus Archidiaconus. & Cancellarius, & Petrus Archiepiſcopus Amalphitanus.

Victor II. pro ſuprema authoritate, qua Summus Pontifex rebus componẽdis, & reſtituendis Eccleſię Sanctæ probatis moribus, ſanaque eius doctrina conſeruanda incumbere debet, in hunc finem Concilium Florentinum celebrauit,

uit, deinde in Gallias Legatum à latere miſit Hildebrandum tunc Subdiaconum qui poſtea creatus Pontifex fuit Gregorius VII. qui vbi illuc peruenit, Lugduni celebrauit Concilium, deinde Heduę, ac tandem Turonis, vt Berengarium, rurſum hæreſim, quam fuerat deteſtatus, defendentem ac propalantem, in Concilio Epiſcoporum conuentū, Apoſtolica authoritate, vel hæreſim rurſus damnare cogeret, vel Synodali eum ſententia anathematis condemnaret. Vt teſtatur eius temporis Scriptor Guitmundus Auerſanus Archiepiſcopus lib. 3. de Sacram. his verbis: *Inde enim*, inquit, *ipſa Romana Eccleſia per Beatum Leonem Papam hæc Berengariana figmenta mox ſuo exortu damnauit: deinde per hunc ipſū qui nunc praeeſt, dominum Gregorium Papam, tunc Subdiaconum eiuſdem Romanæ Sedis in Concilio Turonenſi cōuicit: ipſumque Berengarium, vt videbatur, correctū, ac propria manus Sacramento ſatisfacientem clementer ſuſcepit*, &c.

Stephanus Papa X. cum ad eum recens creatum Vvillelmus Archiepiſcopus Rhemenſis epiſtolam ſcripſiſſet officij plenam, qua ipſi omne ſtudium pollicitus, fidelem in omnibus ſe fore Eccleſiæ Romanę ſpopondit, hæc illi reſpondet: *Ne deficias, aut frangaris, ſi aduerſarios pro fidelitate Sanctę Romanæ Eccleſiæ, imo pia Sanctorum Canonum defenſione pateris, ſciens ſecundum Apoſtolū, quod in hoc poſitus ſis. Auxilium enim noſtrum, & conſilium tibi pro iuſtitia agonizanti tempore noſtri Pontificatus, ad quē nullo meo merito videor aſſumptus, non deerit: & ſecundum quod oras, orabimus Dominum Ieſum, ne à bono propoſito aliquando decidas. Cæterum Romæ quinto die poſt Sanctum Paſcha Synodum celebraturi, tuam fraternitatem cum ſuffraganeis eius volumus, & authoritate Apoſtolica iubemus intereſſe abſque ineuitabili neceſſitate*. Eadem quoque ſuprema authoritate decreuit legationem in Orientem ad Eccleſiam Conſtātinopolitanā, ſchiſmate ſciſſam, Catholicæ, & Apoſtolicæ communioni conſociandam. Verùm quominus ea legatio ſuum conſequeretur effectum, Pontificis obitus interceſſit.

Nicolaus II. prædeceſſorum veſtigia ſecutus damnatam iam ab illis Berengarij hæreſim, ac pro tali ab omnibus habitam, ad maiorem ſolemnitatem celebrato Romæ Cōcilio 113. Epiſcoporum illam iterum condemnari voluit, euocato etiam ad illud ipſo Berengario, qui deteſtatus ſuum errorem Catholicam quidem profeſſus eſt fidem, ſed rurſum in hæreſim relapſus eſt. In hoc quoque Concilio idem venerabilis Pontifex auctoritate Apoſtolica decernens de electione Summi Pontificis cōſtitutionem edidit; quam tamen poſtea labefactatam fuiſſe malo ſchiſmaticorū dolo, nec non etiam deprauatam oſtendit Cardinalis Baronius tomo Annal. 11. ad annum Chriſti 1059. Eamdem ſupremam authoritatem teſtantur, quæ hoc eodem anno ſcripſit ad Vvilelmū Rhemenſem Archiepiſcopum de nonnullis eum admonens; nec non ad Burchardū Halberſtadenſem Epiſcopum, inuadentem iura aliena.

Alexander II. vt pro ſua ſuprema in Eccleſia authoritate multa præclarè geſſit Concilia conuocando, Epiſcopos deponendo ac reſtituendo, Henricum Regem Germaniæ Romam ad iudicium in materia Simoniæ ſubeundum vocando, ita quoque in eiuſdem authoritatis, infallibilitatiſque illius argumentum, ac teſtimonium plura in ſuis epiſtolis decretalibus ſcripta reliquit præſertim in illa de rebus ſtatutis in Synodo Lateranenſi; quæ ſic incipit: *Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Epiſcopis Catholicis; cunctoque Clero, & populo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Vigilantia vniuerſalis Eccleſiæ regiminis aſſiduam ſollicitudinem debentes omnibus, quæ in Conſtantiniana Synodo nuper celebrata coram centum amplius Epiſcopis, licet nobis immeritis præſentibus, ſunt canonicè inſtituta, vobis notificare curamus; quia ad ſalutem veſtram executores eorū vos eſſe optamus, & Apoſtolica auctoritate*

tate

tate iubendo mandamus; &c.

Gregorius quoque VII. in vita & in morte miraculis clarus, tot inter rerum diſcrimina, quibus Deus toto ferè Pontificatus tempore permiſit eius patientiã ab impijs ſchiſmaticis probari, quot geſſit, quot ſcripſit, tot poſteris clariſsima ſupremæ authoritatis Pontificiæ reliquit argumenta, quæ facilè tum in hiſtoria vitæ ipſius, tum in epiſtolis decretalibus conſuli poſſunt, præſertim apud Cardinalem Baronium tomo 11. Annalium; ſolùm hic multis ex priuilegijs Romani Pontificis, atque Apoſtolicæ Sedis, quæ habentur lib. 2. epiſt. 55. inſcripta *Dictatus Papæ*, ea referam, quæ potiſsimum noſtro conducunt inſtituto: *Quod Romana Eccleſia à ſolo Domino ſit fundata. Quod ſolus Romanus Pontifex iure dicatur vniuerſalis. Quod ille ſolus poſſit deponere Epiſcopos vel reconciliare. Quod illi ſoli licet pro temporis neceſsitate nouas leges condere, nouas plebes congregare, de canonica Abbatiam facere, & è contra, diuitem Epiſcopatum diuidere, & inopes vnire. Quod nulla Synodus abſque præcepto eius debet Generalis vocari. Quod nullum capitulum, nulluſque liber canonicus habeatur abſq; illius authoritate. Quod ſententia illius à nullo debeat retractari, & ipſe omniũ ſolus retractare poſsit. Quod à nemine ipſe iudicari debeat. Quod nullus audeat condemnare Apoſtolicam Sedem appellantem. Quod maiores cauſæ cuiuſcumque Eccleſiæ ad eum referri debeant. Quod* Romana Eccleſia *nunquam errauit, nec in perpetuum, Scriptura teſtante, errabit*. Ita Gregorius ob emergentes tunc & vrgentes caſus, vt ita ex his, quæ hactenus in Eccleſia Catholica vſu recepta fuerant, reprimeretur audacia Schiſmaticorum Epiſcoporum & Principum illo tempore in Romanam Eccleſiam inſurgentium.

Vrbanus II. pro ſuprema authoritate Pontificia plura vbique Concilia celebrauit, vt ſalutaribus decretis lapſam diuerſarum Eccleſiarum diſciplinã erigeret. In Claromontano præſertim Hẽricum III. Imperatorem & Guibertum Antipapam, eiſdem de cauſis, quibus Gregorius VII. & Victor III. eius prædeceſſor diro anathemate obſtrinxit; inſuper & Philippum Regem Galliarum, eo quod propria vxore dimiſſa, militis ſui vxorem ſibi in coniugium ſociarat; quem poſtea, dum adhuc in Gallijs moraretur, pęnitentem abſoluit, & in ſuam gratiam recepit, Rex autem ſe in ſeruitium Domino Papæ promptum exhibuit. Ibidem concionem clariſsimam ad omnes habuit, qua ſacram Ieroſolymæ recuperandæ expeditionem, incredibili ſententiarum grauitate, verborum copia & animi ardore ſuaſit; indeque leguntur centum millia Chriſtianorum ex diuerſis partibus ſigno crucis ſuſcepto, arma in hunc finem ſumpſiſſe.

Ex actis Concilij Lemouicenſis, cũ orta eſſet grauis controuerſia in Aquitania de Sancto Martiale Chriſti diſcipulo qui primus in ea prouincia Euangelium prædicauit, eſſet ne in ſacris precibus nominandus Apoſtolus, ſicut in Eccleſia Lemouicenſi ab eo erecta hactenus factum eſſe conſtaret: contradicentibus alijs nonnullis, atque contendentibus, non Apoſtolum, ſed Confeſſorem tantummodò nominandum, conſulta eſt Apoſtolica Sedes; *Super quo*, inquit Iordanus Lemouicenſis Epiſcopus, *Dominus Ioannes Papa exemplar epiſtolæ nobis eſt dignatus deſtinare, magnoperè teſtificãs Apoſtolatus eius gloriam, & redarguens omnes, qui eum contradicunt eſſe Apoſtolũ. Quæ epiſtola ſacra conſeruata in promptu habetur, in qua facilè claret teſtimonium verum Romanæ Sedis*. In huius quoque concilij actis frequenter interlocuti inueniuntur Epiſcopi, tenendum quod Eccleſia Romana probaſſet, à qua recedere nefas; cum capite enim ſentiendum ijdem ſæpe obteſtati ſunt Patres.

Carthaginenſi Epiſcopo appellanti Romanæ Sedis authoritatem, penes quã ſciret ſupremum ac infallibile fidei magiſterium eſſe, reſpondet Leo IX. *Sed quamuis in tali tantoque defectu Religionis plurimum doleamus; multum tamen gaudemus, quia Sancta Romana Eccleſia*

matris veſtræ ſententiam requiritis, & expectatis ſuper quæſtionibus veſtris, & quaſi riuulis ab vno fonte erumpentibus, & in ſuo ſe curſu per diuerſa ſpargentibus, ad ipſius fontis primam ſcaturiginem reuerti debere, optimum putatis, vt inde reſumatis directionis veſtigium, vnde ſumpſiſtis totius Chriſtianæ Religionis exordium. Deinde paucis interiectis; *Quamuis enim omnibus generaliter Apoſtolis dictum ſit à Domino: quæcumque ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo: & quæcumque ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cælo: tamen non ſine cauſa ſpecialiter & nominatim dictum eſt Beato Petro Apoſtolorum principi; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum. & alio in loco: confirma fratres tuos, ſcilicet quia omnium Eccleſiarum maiores & difficiliores cauſæ per Sanctam & principalem Beati Petri ſedem à ſucceſſoribus eius ſunt definiendæ.*

In Concilio Accitano hoc ſæculo in Hiſpania celebrato ordinatum fuit ne alio quam Romano more Sacræ præces in Eccleſia perſoluerentur, qua in re ſi qui illi concilio interfuere Patres Romanæ Eccleſiæ magiſteriũ agnouerunt, multò magis in rebus ad fidem pertinẽtibus, ob ſupremam nec non infallibilẽ, qua in illis gaudet authoritatem.

Inter Eccleſiaſticos huius ſęculi Scriptores primus è Gallia ſupremæ authoritati Pontificiæ teſtimonium perhibeat acerrimus eius defenſor Fulbertus Carnotenſis in epiſtola ad Ioannem XIX. contra Rodulphum comitem, vbi vocat eum Dominum Sanctũ & vniuerſalem Papam, recurritque ad cum tanquam ad ſupremum in rebus fidei, ac Religionis iudicem, rogans ne præfatum Comitem ſacrilegum inuaſorem, quem ob necem illatam clerico ſuo anathemate cõdemnarat, quemque pro abſolutione Romã profecturum audierat, abſolueret.

Ob eamdem cauſam Libentius Archiepiſcopus Hamburgenſis miſit Oddonem Legatum ad Sergium IV. Papã, pro definienda lite, & componenda diſcordia inter ipſum atque Bernariũ Epiſcopum Verdenſem exorta de parochia Ramſola dicta, quæ intra terminos ſuæ eſſe diœceſis ab hoc diceretur: contra verò eam vendicare conabatur ſibi Libentius Archiepiſcopus, eo quod Sanctus Anſgarius, primus prouinciæ illius Apoſtolus fugiens incendiũ vrbis Hamburgi, illic crexerit Oratorium, collocauerit reliquias, & Monachorum conuentum. Præualente apud Pontificem tanti memoria præſulis, Archiepiſcopo Hamburgenſi cauſam adiudicauit Sergius; ex Adamo Hiſtor. Eccleſ. lib. 1. cap. 23. & lib. 2. cap. 32.

Berno Augienſis libro de rebus ad miſſam ſpectantibus hæc habet: *Cum Romanorum presbyteri ab Henrico Imperatore, tunc Romæ exiſtente, interrogarentur, cur poſt Euangelium (vt in aliis Eccleſys fiebat) ſymbolum non canerent, me* (inquit Berno) *aſſiſtente audiui eos eiuſmodi reſponſum reddere, videlicet, quod Romana Eccleſia non fuiſſet aliquando vlla hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundum Sancti Petri doctrinam in ſoliditate Catholicæ fidei permaneret inconcuſſa: & ideo magis ijs neceſſarium eſſe illud ſymbolum ſæpius cantando frequentare, qui aliquando vlla hæreſi potuerunt maculari.* At Imperator Summo Pontifici Benedicto VIII. perſuaſit, vt ad publicam Miſſam illud decantarent.

Durandus Leodienſis Epiſcopus in epiſtola ad Henricum Galliæ Regem, quem audierat aduerſus Brunonem Andegauenſem Epiſcopum, & Berengariũ Concilium aduocaſſe hæc habet: *O pia voluntas, & verè Rege digniſſima; quæ vtinam effectum habere poſſet, vt in tanto ſacrilegio conuictos (quod certè facillimum eſt) abſque vlla dilatione debita vltio conſequeretur. Sed deſperamus id fieri poſſe, cum Bruno exiſtat Epiſcopus: Epiſcopum autem non oportet damnationis ſubire ſententiam, præter Apoſtolicam authoritatem, &c. Ergo maieſtatem tuam omnes exoratam vellemus, vt interim illorum impiam ſacrilegam, & nefariam aſſertionem audire contemneretis, donec accepta Romanæ Sedis audientia damnandi poteſtatẽ haberetis.*

San-

Sanctus Odilo Abbas Cluniacenſis legatis Polonorum Ducem ſuum Caſimirum monachali habitu veſtitum, iamque Diaconum requirentibus reſpondit apud Longinum rerum Polonarum Scriptorem: *Se quidem ad gerendum petitioni, & requiſitioni eorum morem ex compaſſione, & affectione ſingulari, vt calamitates Polonici regni depelli, & ſanari poſſint, beneuolum atque pronum eſſe; non tamen ſuæ poteſtatis fore, vt & Monachũ & Diaconum à Religione profeſſa emancipet, & in terreni regni regimine, præuaricato profeſſionis ſuæ tenore, ſuccedere permittat. Proinde ſupremum in terris tribunal ſupremamque poteſtatem, Sedem videlicet Apoſtolicam Romanam, & Vicarium Chriſti adirent*, &c. pro vt contigit, Summuſque Pontifex tunc Benedictus IX. legatorum precibus annuens, Caſimiro illis precario Regem donauit; vxoremque illi ducere, & filios procreare conceſſit.

S. Petrus Damianus præclariſſimum huius ſæculi tum ſanctitate tum doctrina ornamentum cum pluries rogatus fuiſſet, vt circa agitatam controuerſiam de ordinatis ab Epiſcopis Simoniacis, an iterum ordinandi eſſent, ſuam exponeret ſententiam, in epiſtola ſeu potius libro, inſcripto gratiſſimus, quod in eo pluribus demonſtret argumentis, eiuſmodi nequaquam iterum ordinari debere, hæc habet. *Quod quidem diutius detrectaui, ſperans me videlicet ab amabiliſſimo prius Apoſtolicæ Sedis antiſtite licentiam accepturum (hac quidem tranſiturus in proximo ferebatur) ſic namque integrũ decernebam, Eccleſiaſticam quãlibet tractare materiam, ſi ab ipſo Eccleſiæ principe tractandi mihi auctoritas aſpiraret*. deinde cap. 30. in fine ſic eum cõmpellat: *Immo qui vice Petri claues tenet Eccleſiæ, ipſe potiſſimum aduerſus nouum dogma cõſurgat, & introductores prauitatis diuinæ ſententiæ iaculatione confodiat, & qui elauum regit, è ſagena, quæ piſcatoribus eſt commiſſa, malos piſces à bonis ſtudeat ſub hac diſpenſatione ſecernere*, &c. Quibus ſanè verbis in reprobationem ac deteſtationem nouæ hæreſis, quod ordinati ab Epiſcopis Simoniacis iterum eſſent ordinandi, ſatis oſtendit Petrus ſe in Summo Pontifice Romano ſupremam ac infallibilem agnouiſſe authoritatem pro definiendis fidei religioniſque controuerſijs; in quibus ne quidem ipſe ſine ſua licentia quicquã loqui voluiſſe profitetur. Quod adhuc manifeſtius teſtatur in relatione ſuæ ad Mediolanenſes legationis ſcripta ad Hildebrandum, qui ex Subdiacono tunc à Nicolao II. in Archidiaconum Sanctę Romanæ Eccleſiæ fuerat exaltatus, vbi ſic præfatur: *Priuilegium Romanæ Eccleſiæ quantas habeat vires ad ſeruandam canonicè æquitatis, & iuſtitiæ regulam, quantum vigorem ad diſponendam eccleſiaſtici ſtatus contineat diſciplinam: ſolus ille dilucidè comprehendit, qui eccleſiaſticis conſueuit inſudare negotijs. Quod vtique priuilegium, qui inexpertus eſt, paruipendit, exercitatus amplectitur. Quia ſicut arma non curat, qui certamen ignorat; ſic è diuerſo telis inhiãter accingitur, qui ad reportandos ex more victoriarum, titulos animatur. Armis autem priuilegium Romanæ Eccleſiæ non incongruè comparauimus, quia dum hæc vna per cathedram Beati Petri totius Chriſtianæ Religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum principetur Eccleſijs, velut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac ſpecialis prærogatiuę authoritate munita, & euangelico mucrone veritati reſiſtentiũ ceruicem obtruncat, & ad inuictiſſimè dimicandum totam Chriſti militiam in vnius charitatis, ac fidei vnanimitate confirmat. Hoc tu ſubtiliter, & alia multa perpendens frequenter à me charitate, quæ ſuperat omnia, poſtulaſti, vt Romanorum Pontificum decreta, vel geſta percurrens, quicquid Apoſtolicæ Sedis auctoritati ſpecialiter competere videretur, hinc inde curioſius excerperem, atque in parui voluminis vnionem noua compilationis arte conflarem. Hanc itaque tuæ petitionis inſtantiam cum ego negligens flocci penderem, magiſque ſuperfluitati, quam neceſſitati obnoxiam iudicarem: diuinitus, vt reor, actum eſt, vt Mediolanenſem vrbem Beatiſſimi Nicolai Pa*

pa legatione functus adirem. Deindè narrato, quomodo negotijs, quæ eum attraxerant intimatis, poſt diem alterum factione clericorum repentè in populo murmur exortum fuiſſet; non debere Ambroſianam Eccleſiam Romanis legibus ſubiacere; nullumque iudicandi, vel diſponendi vim Romano Pontifici in illa Sede competere, vixq; eo ſedato pulpitum aſcendiſſet, huiuſmodi ſe verbis exorſum ait, ad noſtrum intentum planè aureis.

Nouerit charitas veſtra, dilectiſſimi, non me pro Romanæ Eccleſiæ huc honore veniſſe, ſed veſtram gloriam quærere, vel ſalutem, & gratiam, quæ in Chriſto eſt, cum eius auxilio ſi permittitis, prouidere. Quo enim pacto honore indiget paruuli hominis, quæ laudes atque præconia ex ipſius ore ſortita eſt Saluatoris? Quæ autem prouincia per omnia regna terrarum ab eius ditione extranea reperitur, cuius arbitrio ipſum quoque cælum ligatur, & ſoluitur? Omnis autem ſiue patriarchatus cuiuslibet apicem, ſiue Metropoleon primatus, ſiue Epiſcopatuum cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſcumque ordinis dignitates, ſiue Rex, ſiue Imperator, ſiue cuiuslibet conditionis homo purus inſtituit, & pro vt voluntas, aut facultas erat, ſpiritualium ſibi prærogatiuarum iura præfixit: Romanam autem Eccleſiam ſolus ille fundauit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato vitæ æternæ clauigero, terreni ſimul & cæleſtis Imperij iura commiſit. Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud verbum, per quod conſtructum eſt cælum & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundauit Eccleſiam; illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quiſquis cuilibet Eccleſiæ ius ſuum detrahit, iniuriam facit: qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omniū Eccleſiarum capite traditum auferre conatur; hic procul dubio in hæreſim labitur: & cū ille notatur iniuſtus; hic eſt dicendus hæreticus. Fidem quippè violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fidei; & illi contumax inuenitur, quæ eam cunctis Eccleſijs prætuliſſe cognoſcitur. Hactenus Sanctus Petrus Damianus; Qui autem illa Sedes mater fidei dici poteſt, cæteriſque in hoc præferri? quam ſimul cum illis errrandi periculo in rebus fidei, & religionis obnoxiam eſſe contendunt aduerſarij.

In fine tandem huius epiſtolæ habet: *Ecce omnem diſcretionis illius ordinē apud Mediolanenſem Eccleſiam habitum breuiter expoſuimus: adhuc tamen vtrum Sedis Apoſtolicę iudicio placeat, ignoramus. Nos enim, ſi quid errauimus, ad Petri magiſterium corrigendi libenter accedimus, & retractationis opprobrium non veremur. Hæc eſt enim illa, vt ita loquamur, officina fabrilis, cui nimirum is, qui fabri dicebatur filius, præſidet; ad cuius regulam omnis meritò moneta reducitur: ad cuius rectitudinis lineam, quidquid vſpiam deprauatū fuerit reformatur.* Et his vbique ſimilia docet, præſertim autem in diſceptatione Synodali inter Regis aduocatum, & Romanæ Eccleſiæ defenſorem, recitata in Concilio collecto in Germaniæ loco, qui dicitur Osborium, ex Epiſcopis Germaniæ & Italię illis, quos tunc apud Regem ibi reperiri contigit.

Petrus Patriarcha Antiochenus, more maiorum ſapiens, quæ ſunt Catholicæ fidei, ſimul ac creatus eſt Patriarcha, expetens Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem, miſit epiſtolam ad Leonem IX. Romanum Pontificem, vna cum fidei Catholicæ profeſſione, tanquam ad ſupremum eius arbitrum. Quod autem poſtea in epiſtola reſponſiua ad Michaelem Cerularium Patriarcham Conſtantinopolitanum Romanā Sedem redarguat & imperitiæ nomine ſugillet, inde ipſum haud liberioris affectus fuiſſe colligendum eſt, ſed temporibus inſeruiſſe, fidemque pro perſona mutaſſe. Quod enim ſub Conſtantinopolitano Imperio Antiochia erat, & mutarentur eius arbitrio Patriarchæ offenſam veritus eſt incurrere Michaelis. Cæterum ſi Petrus Romanę Eccleſię fidem pro infallibili non habuiſſet, aut non probaſſet, mox vt eſt creatus Epiſco-

ſcopus, ſuæ fidei profeſſionem Romam, vt diximus, ad Romanum Pontificem non miſiſſet; & ſi imperitam errandique periculo in rebus fidei obnoxiam credidiſſet, eiſdem ſuis litteris haud eumdē Pontificem de illis conſuluiſſet. Quod autem præfatus Michael in ſua ad Petrum epiſtola, tot inania, tot vana falſaque obijciat, ridenda ſunt magis quam confutanda, cum ex ijs potius Romanæ Sedis ſinceritas demonſtretur, & prædicetur integritas, quam erroris labe aliqua oſtendi poſſit aſperſa: imo ſi rem hanc attentè conſiderare velimus, vt in alijs pluribus nullum veritatis earū fortius habemus argumentum, quam inueteratum aduerſus eas hęreticorum odiū, ita quod ipſi Romanæ Sedis primatum, eiuſque non errandi in rebus fidei priuilegium probroſis adeo ſemper laborauerint inquinare calumnijs, talia nobis credendi, eorumque veritatem conſtanter propugnandi motiuum efficax eſſe debet. Vt tunc contigit Humberto S. R.E.Cardinali vna cum alijs duobus legatis Conſtantinopolim à Leone IX. miſſo, qui duos in hunc finem edidit tractatus, alterum contra dictū Michaelem Cerularium de azymo & fermentato, alterum contra Nicetam cognomento Pectoratum. De qua Humberti & collegarū legatione Conſtantinopolim, vbi præfatum Michaelem excommunicatum denuntiarunt, agēs Rupertus Abbas Tuitienſis his temporibus proximus lib.2.de diuinis officijs cap.22.& aduerſus Græcos de azymis diſputans, hæc inter alia habet: *Tantis autem hæreſibus fermentata eſt Græcia, vt mirum videri non debeat hoc, quod de fermento immolat. Tantæ è contra ſinceritatis ſemper fuit ſācta Romana Eccleſia, vt cui deeſt ſcripturarum notitia, vel argumentandi facultas, ſola illi de azymo contra Græcos ſufficere debet eius authoritas. Nam Conſtantinopolitana non ſolum hæreticos, ſed & hęreſiarchas protulit multos. Romana vero Eccleſias ſuper Apoſtolicæ fidei petra altius fundata, firmiter ſtetit, & tam Græciæ, quā totius orbis hęreticos ſemper confutauit, & de excelſo fidei tribunali, data ſententia iudicauit.* Et in fine: *Quæ beata Eccleſia, quæ in fundamento ſuo petram illam excepit, quam in ſuo veritatis ore laudauit & beatificauit: tali ſtructura ſuper illam ædificata eſt, vt contra omnes hæreſes perſtaret murus inexpugnabilis. Et quacumque mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit: mille clypeos ex ea, omnemque armaturam fortium, qua ſe defenderet, pendentem & pręparatam inuenit.* Ita Rupertus loco citato.

Hac de cauſa Archiepiſcopum Rhemenſem Vuillelmum ad recens creatum Romanum Pontificem Stephanum X. epiſtolam ſcripſiſſe officij plenam habemus apud Papirium Maſſonem, qua ipſi omne ſtudium pollicito, fidelemq; in omnibus ſe fore Eccleſiæ Romanæ, reſpondit: *Ne deficias, aut frangaris, ſi aduerſarios pro fidelitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, immo pro Sanctorum canonum defenſione pateris, ſciens ſecundum Apoſtolum, quod in hoc poſitus ſis. auxilium enim noſtrum, & conſilium tibi pro iuſtitia agonizanti tempore noſtri Pontificatus, ad quē nullo meo merito videor aſſumptus, non deerit &c.*

Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis vir ſanctus & doctus, Berengario hęreſiarchæ, quem in Concilio Romano ſub Nicolao II. Pontifice conuicerat, ad vomitum redeunti & in Romanam Eccleſiam blaſphemias effutienti, hæc in eius defenſionem reſpondet in libro de veritate corporis Domini in Euchariſtia: *Verum ò infelix anima, de hęreſi ad periurium prius tranſijſti; nunc iterum de periurio ad hęreſim remeaſti. Propterea traditus in reprobum ſenſum, Sanctam Romanam Eccleſiam vocas Eccleſiam malignantium, concilium vanitatis, ſedem Satanæ: & hoc impio ore garriſti, quod garriſſe nemo legitur, non hęreticus, non Schiſmaticus, non falſus aliquis Chriſtianus. Quotquot enim à primordio Chriſtianæ Eccleſiæ, Chriſtiani nominis dignitate gloriati ſunt, & ſi aliqui relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerūt: Sedem tamen Sancti Petri Apoſtoli magnificè*

ficè honorarunt, nullamque aduerſus eam huiuſmodi blaſphemiā vel dicere, vel ſcribere præſumpſerunt. quod indubitatum habet, qui eorum ſcripta legit, quæ diuerſis temporibus, ac diuerſis de cauſis Sedes Apoſtolica ab eis vel tranſmiſſa, vel porrecta recepit. Denique ipſe dominus honorificè alloquitur eam in Euangelio ſuo dicens: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cęlorum: & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælo: Et quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. Quæ tametſi de paſtoribus ſanctæ Eccleſiæ dicta eſſe credantur; præcipuè tamen de Romana Eccleſia intelligenda eſſe ſacri canones, & Pontificū decreta teſtantur. Hactenus Lanfrancus, quibus ſatis intelligitur, Nouatores Berengarij erroris hæredes, eiuſdem mores pariter aſſecutos fuiſſe. Deinde iterum ipſum redarguēs de blaſphemijs in Romanam Eccleſiam, iſta habet: *Dum ipſum Humbertum contra Catholicam veritatem ſcripſiſſe aſſeris, non ipſum ſolum, ſed Romanos Pontifices, Romanam Eccleſiam, multoſque Sanctos Patres redarguis; incurriſque in illud, quod beati doctores, ſi non iiſdem verbis, iiſdem tamen ſententijs multis in locis concorditer aſtruxerūt: Hereticum eſſe hominem, qui à Romana & vniuerſali Eccleſia in fidei doctrina diſcordat;* vbi dum hic doctiſſimus atque ſanctiſſimus pater Romanam Eccleſiam cū vniuerſali coniungit, eique in fidei doctrinæ diſcordantem, hęreticum appellat, clarè eiuſdem, ſiue Romanorū Pontificum vbi ex eius cathedra loquuntur, ab omni infidelitate immunitatem atteſtatur.

Eamdem quoque veritatem docuit in Concilio Anglicano, vbi Epiſcopo Eboracenſi negante priuilegium primatus à S. Gregorio conceſſum Eccleſiæ Cantuarienſi ſuper Eboracenſem extendendum eſſe ad ſucceſſores eius ſedis primi Archiepiſcopi Auguſtini, eo quod de ſucceſſoribus eius nulla ab eodem S. Gregorio mentio facta eſſe reperiatur, ſicut aduerſarij negant priuilegia Petro à Chriſto conceſſa tranſiiſſe ad Romanos Pontifices eius ſucceſſores, cuius oppoſitum nos affirmamus (illis duntaxat exceptis, quæ ipſi perſonaliter collata fuiſſe dicuntur) Lanfrancus inanem tergiuerſationem aduerſarij eodem penitus exemplo confutauit, ſucceſſorumque Petri authoritatem aſſeruit: *Porro quod dicis, potuiſſe beatum Gregorium, ſi voluiſſet, ſucceſſoribus Auguſtini confirmare dicto quod conceſſerat Auguſtino: verum omnino eſt, nec poteſt ambigi, ſed quod queſo præiudicium hoc Cantuarienſi ſedi afferi? A ſimili cauſam propono. Nam quando Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus dixit beato Petro, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & tibi dabo claues regni cælorum: potuiſſet adijcere ſi voluiſſet: eādem poteſtatem ſucceſſoribus tuis concedo. Verum dicti prætermiſſio nihil reuerentiæ imminuit ſucceſſoribus Petri. Ibiſne his verbis obuiam? refereſne aduerſa? Enimuero omnium Chriſtianorum conſcientijs eſt inditum, vt nihilo minus quam B. Petro, ſucceſſoribus eius obediant, & minantibus attremant, & ſerenam dignitatem indulgentibus gaudenter applaudant. Eſtque tunc demum omnium Eccleſiaſticarum rerum rata diſpenſatio, ſi ſucceſſorum beati Petri fuerit comprobata iudicio. Quid illud agit, niſi vis diuinæ liberalitatis per Dominum Ieſum à beato Petro in Vicarios eius diffuſa?*

Clerus ac populus Florentinus in epiſtola ad Alexandrum II. Summum Pontificem contra Petrum Epiſcopum ſimoniacum, hanc in fine apoſtrophen ad eum tanquam ad ſupremum religionis arbitrum habet: *Sed quia ſapienti de multis pauca ſufficiunt: demum ad paternitatem veſtram ſupplicando conuertimur. Per Chriſtum verò beatitudinem veſtram oramus, cuius Vicarium tam in cælis, quam etiā in terris vos eſſe cognoſcimus: dignamini plebi tam longa peſte demolitæ conſilium pariter & defenſionis auxilium impendere: dignamini nos miſeros ab importunis luporum faucibus abſtrahendo eripere.*

re. *Dignamini deprecamur, arma contra hoſtes Petri Apoſtoli mouere, acies inſtruere, vires ſumere, ſancta bella committere, & nos oues Chriſti beato Petro tibique vice eius commiſſas, contra ſimoniacos præliando de captiuitate liberare.* Paucis deinde interiectis; *Nunc itaque domine pater ſancte, quia fiducia recuperationis noſtræ ſecundum Deum in ſancta Sede Romana poſita eſt: vos, qui ipſi præſidetis, oramus, vt rapacibus lupis ex aduerſo aſcendatis, atque auctoritate Sacerdotalis culminis pro ouibus vice Petri creditis, opponatis. Iterum atque iterum cernui ſollicitudinem veſtrã oramus pater, vt quod paſtoris eſt, nobis dilaniatis ouibus ne pigritemini clementer impendere.* Exitus autem reſpondit eorum votis, Alexander enim Papa rebus cognitis prefatum Petrum Simoniacum de omni Epiſcopali officio deponere curauit.

Ex Saxone Grammatico hiſtor. Dan. lib. 11. Cum Haraldus Rex Daniæ poſt duos regni annos ex hac vita deceſſiſſet, in eius locum germanus eius, Kanutus dictus, ſubrogatus, ſtatim ad Gregoriũ Romanum Pontificem, quem cognouit patrem, legationem miſit: qua quidem in primis ſignificat, ſe profiteri filium eſſe Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, eidemque obedientem, à qua & cuperet inſtitui, & erudiri, proculdubio tanquam à ſuprema ac infallibili fidei magiſtra.

S. Anſelmus quondam Lucenſis Epiſcopus acerrimus ſupremæ authoritatis Pontificiæ defenſor ſcripſit Apologeticum vnum ex diuerſis Sanctorum Patrum voluminibus compilatum, quibus Domni Papæ Gregorij authoritatem, & vniuerſa eius facta, atque præcepta canonicis defendit rationibus.

Cardinalis quoque Deuſdedit diri ſub eodem Gregorio VII. ſchiſmatis occaſione, egregium hiſq; temporibus peropportunum edidit commentarium pro Eccleſia Romana contra Schiſmaticos, quem & dedicauit Victori III. ſucceſſori huius Gregorij, ad quem præfixa operi data extat epiſtola nuncupatoria, quę ſic incipit: *Nouit beatitudo veſtra, quod Sancta Romana Eccleſia idcirco omnium Eccleſiarum mater ſcribitur & creditur &c.* in eaque de primatu Eccleſiæ Romanæ attingens aliqua, oſtendit quoque auctoritate S. Cypriani martiris non ſolum viuentem Pontificem Romanum præſcribere leges vniuerſo Chriſtiano orbi, ſed etiam eo defuncto, vacante ſede, Romanum Clerum pariter in Catholica Eccleſia cognitum eſſe ſupremum, cuius litteris vniuerſi parerent Epiſcopi, ſine dubio ob eorum erga primam ſedem reuerentiam; quod tamen cum hoc diſcrimine intelligendum eſt, vt in huiuſmodi legibus vniuerſo orbi Chriſtiano præſcribendis ſolus Pontifex, non autẽ eius Clerus, gaudeat priuilegio infallibilitatis, qui etiam ſolus eſt legitimus diui Petri in Romana Sede, ſupremoq; Eccleſiæ vniuerſalis Monarchatu ſucceſſor.

At dum negant proximi & inſequũtur; confitentur & colunt remotiſſimi; dum inquam in Occidente tot aduerſus Gregorium VII. legitimum Pontificem Schiſmatici pugnarent; legatio Romam ab Oriente venit ab Armenorũ Patriarcha ad eum tanquam ad ſupremum fidei, de qua huiuſmodi legationis occaſione eos inſtruxit, magiſtrum, vt patet ex epiſtola eiuſdem Gregorij 26. lib. 7. ad eumdem Armenorum Antiſtitem, vbi errores damnandos enumerat, à quibus eos præcipit abſtinere, licet negaret Legatus illis eſſe eos implicitos; huiuſmodi autem errores ſunt iſti: Quod non miſcerent in ſacrificio aquã vino: Quod ſacramentum Chriſmatis non balſamo, ſed butyro conficerent: Quod Dioſcorum hæreticum diu antea condemnatũ colerent; atque demum, quod ſacro Triſhagio more hæreticorum crucem adderent. Laudat autem quod ex antiquo Eccleſiæ ritu Euchariſtiam in azymo conficerent, ob idque Græcos ipſis infeſtos experirentur. commendans demum Romanæ Eccleſiæ integritatem, vt pote Petri Sedem, in ea nullum vnquam hereticum Pontificẽ ſediſſe gloriatur, nec in futurum fore ſeſſurum ex præ-

præſcripto diuinæ promiſſionis aſſerit. Immo idem Gregorius quod certo ſciret, hallucinatos omnino,qui Liberium Papam Arriana hæreſi labefactatum aſſererent, vt videbimus capite ſequenti, eumdem vti confeſſorem ſanctiſsimum fine optimo in Domino quieſcentem populo Chriſtiano venerandum propoſuit. quod aduerſarij eius Cardinales Schiſmatici, præcipuè verò Benno ille nefandus, eidem vitio vertit, & inter alias mendaciſſimas contra eum accuſationes annumerauit.

Depoſito ab Vrbano II. ob enormia eius crimina Gaufredo, in eius locum ab eodem Vrbano conſecratus fuit Epiſcopus Carnotenſis Dominus Iuo Sancti Quintini Belluacenſis præpoſitus,vir eo tempore probitate atque doctrina conſpicuus; verum cum minimè reciperetur à ſuo Archiepiſcopo Senonenſi, ſed ab eo potius litteras contumelioſas accepiſſet, ad eas ipſe conſtans animo eum redarguens, alias ſapientia plenas reſcripſit numero octauas, ex quarum tantum titulo & ſalutatione inſtrui, ac reſipiſcere ſi ſaperet, valuiſſet, ſic enim ſe habet: *Richerio Dei gratia Senonenſi Archiepiſcopo, Iuo per eamdem gratiam Petri manibus Eccleſiæ Carnotenſi cõſecratus & delegatus Epiſcopus, à Romana Eccleſia pace non diſcedere, & ſi quid aliter ſapuit, valde celeriter reſipiſcere.* Deinde in decurſu epiſtolæ ad eius obiectionē quod ſedem inuaſiſſet Gaufredi, ſic reſpondet, ſupremamque authoritatem Pontificiam oſtendit. *In hoc*,inquit,*manifeſtè contra Sedem Apoſtolicam caput erigitis, dum quod illa ædificat, vos quantum in vobis eſt, deſtruitis, & quod illa deſtruxit, vos ædificare contenditis. Cuius iudicijs & cõſtitutionibus obuiare planè eſt hæreticæ prauitatis notam incurrere, cũ Scriptura dicat: hæreticum eſſe conſtat,qui Romanæ Eccleſiæ nõ concordat.* Rurſus quod benedictionem per manus impoſitionē Papæ illi datam & Cardinalium Romanæ Eccleſiæ, non ſimpliciter benedictionem, ſed qualemcumque hoſtili irriſione appellaret in ſuis idē Richerius litteris, reſpondet eum in hoc euidentiſſimè, & irreuerentiſſimè os ſuum poſuiſſe in cælum, & linguam ſuam tranſiſſe in terra: *Cum*, inquit,*ad Romanam Eccleſiam principaliter & generaliſſimè pertineat tam Metropolitanorum quam cæterorum Epiſcoporum conſecrationes confirmare, vel infirmare, conſtitutiones veſtras & iudicia retractare, ſuas verò inconcuſſas detinere, & nullius inferioris iudicio retractandas vel corrigendas concedere: quod pluribus deinceps probat.* Ad eamdem propterea recurrit authoritatem, iterum vexatus ab eodem Archiepiſcopo Senonenſi, & vt ab ea contra illum protegeretur, & in aliquibus religionis dubijs, quomodo ſe gerere deberet inſtrueretur, vt patet ex epiſtola 12. ad eumdem Vrbanum Papam II. data, cuius titulus eſt: *Reuerendiſſimo Patri patrum Vrbano fideliſſimus eius filius Iuo Carnotenſium Epiſcopus non deficere in tribulationibus.* Qui prius occaſione eius in vrbem reditus conſternatis ſchiſmaticis aliam ſcripſerat congratulatoriam cum hoc titulo: *Domino & Patri ſuo Vrbano Summo Pontifici Iuo humilis Eccleſiæ Carnotenſis miniſter cum Petro pugnare,& cum Petro regnare.* Vndè iuxta hic & alibi ab eo dicta debent intelligi, & etiam ſi opus eſt, corrigi, quæ in epiſtola 65. ad Hugonem Lugdunenſem Archiepiſcopum,Sedis Apoſtolicæ legatum de inueſtituris vetitis nimis abiectè ſcribere videtur.

Huic tandem ſæculo finem imponet S.Anſelmi Archiepiſcopi Cantuarienſis teſtimonium, qui ſcriptum de Incarnatione verbi librum mittens ad Vrbanum Secundum Papam, eius ſcribendi occaſionem in nuncupando ipſum,ita ad noſtrum inſtitutũ præfando declarat: *Domino & Patri vniuerſæ Eccleſiæ in terra peregrinantis Sũmo Pontifici Vrbano frater Anſelmus, vita peccator, habitu monachus, ſiue iubente, ſiue permittente Deo, Cantuariæ metropolis vocatus Epiſcopus, debitam ſubiectionem cum humili ſeruitio, & deuotis orationibus. Quoniam diuina prouidentia veſtram elegit ſanctitatem,cui*

vitam

vitam & fidem Chriſtianam cuſtodiendã, & Eccleſiam ſuam regendam committeret: ad nullum alium rectius refertur, ſi quid contra Catholicam fidem oritur in Eccleſia, vt eius authoritate corrigatur; nec vlli alij tutius ſi quid contra errorem reſpondetur, oſtenditur, vt eius prudentia examinetur. Quapropter ſicut nulli dignius poſſum, ita nulli libentius præſentem epiſtolam quam veſtræ deſtino ſapientiæ, quatenus ſi quid in ea corrigendum eſt, veſtra cenſura caſtigetur, & (quod regula veritatis tenet) veſtra authoritate roboretur. Quibus ſanè verbis apparet, quem recognoſcat Sanctus Anſelmus caput totius Eccleſiæ, ſupremum atque adeo infallibilem doctrinæ arbitrum, & dogmatum cognitorem atque iudicem; pergit poſtea nouæ hęreſis, immo veteris reſtitutæ inſaniæ Sabellianæ narrationẽ. Eamdem quoque animi ſui ſententiam aperuit in conflictu cum Rege Angliæ volente ipſum iurare, ne vlterius pro quauis cauſa Romam appellaret, apud Vuilelmum Malmesburienſem.

En quomodo tot inter ærumnas quibus hoc potiſſimum ſæculo Romana Sedes afflicta, eiuſque authoritas impugnata fuit ab impijs Schiſmaticis, Simoniacis, Nicolaitis, alijſque eiuſdem farinæ hominibus, tot etiam inuictos habuit defenſores, quot illa ætas protulit viros ſanctitatis ac doctrinæ gloria illuſtres, adeo vt quando cætera deficerent, hoc vnum ſufficere poſſet ad demonſtrandam ex illo cauſæ, quam pro ſuprema ac infallibili Romanorum Pontificum authoritate gerimus, veritatem ac iuſtitiam.

Sæculum duodecimum ab anno Domini 1100. *ad* 1200.

QVod Paſchalis II. coactè, dum ab Henrico IV. Imperatore proditione captiuus duceretur vna cum multis Cardinalibus, ei conceſſerit priuilegium inueſtituræ Epiſcoporum, Abbatum &c. non ſolum Pontificiæ infallibilitati nullum infert præiudicium, vt contendunt aliqui, qui eum in hoc erraſſe putant, ſed eam inde potius aſſertam puto, huiuſque dicti teſtem adduco Iuonem Carnotenſem in epiſtola 238. ad Archiepiſcopum Lugdunenſem, eum ad Concilium quod in hac inueſtiturarum cauſa congregare volebat, inuitantem: Vbi præmiſſo non videri ipſi vtile conſilium, ad illa Concilia conuenire, *in quibus*, inquit, *non poſſumus eas perſonas, contra quas agitur, condemnare vel iudicare; quia nec noſtro, nec vllius hominum probantur ſubiacere iudicio. Vnde nos conſtat eſſe immunes, ſi facta eorum oris gladio ferire formidamus, cum ipſe mediator obedire eis præcipiat, & ſi tales ſint, quales erant Phariſæi, ſi ea quæ ad cathedrã pertinent, rectè præcipiant, ea vero quæ contra cathedram faciunt, minimè faciant.* deinde aliquibus interiectis, quibus factum etiam Paſchalis excuſat & probat, oſtendit inſuper actum inueſtiendi hæreſim dici non debere. *Poſtremo*, inquit, *quod quidam inueſtituram hæreſim vocãt, cum hæreſis non ſit, niſi error in fide. Sicut enim fides cordis eſt ad iuſtitiam, oris autem confeſſio ad ſalutem: ita hæreſis error eſt ad impietatem, profeſſio vero eiuſdem erroris eſt ad perniciem. & fides & error ex corde procedunt. Inueſtitura vero illa, de qua tantus eſt motus, in ſolis eſt manibus dantis & accipientis, quæ bona & mala agere poſſunt, credere, vel errare in fide non poſſunt. Ad hæc, ſi inueſtitura hęc hæreſis eſſet, ei renuntians ſine vulnere ad eam redire non poſſet. Videmus autem in partibus Germaniarum & Galliarũ, multas honeſtas perſonas, purgato iſto næuo per quamlibet ſatisfactionem, paſtorales virgas reddidiſſe, & per manum Apoſtolicam refutatas inueſtituras recepiſſe. Quod Summi Pontifices minimè feciſſent, ſi in tali inueſtitura hæreſim, & peccatum in Spiritum Sanctum latere cognouiſſent.* Vbi nota quęſo rationem & concluſionem Iuonis, quæ nullius momẽti penitus eſſent, niſi tam ipſe, quam illi quibus reſpondebat, crediſſent credendumque tenuiſſent, Summos Pontifices Romanos haud eſſe in rebus fidei errandi periculo obno-

obnoxios: alias enim facilè reſponderi poſſet, talia, nec non ſimilia Romanos Pontifices vt pote in fide defectibiles præſtare potuiſſe.

Cum ergo ea, quæ æterna lege ſancita non ſunt, proſequitur idem author, *ſed pro honeſtate & vtilitate Eccleſiæ inſtituta vel prohibita, pro eadem occaſione ad tempus remittuntur, pro qua inuenta ſunt: non eſt inſtitutorum damnoſa præuaricatio, ſed laudabilis & ſaluberrima diſpenſatio. Quod cum multi minus ſtudioſi minimè attendant, ante tempus iudicant, ſpiritus mobilis, & ſpiritus immobilis non intelligentes differentiam. Si quis vero laicus ad hanc prorumpit inſaniam, vt in datione & acceptione virgæ putet ſe tribuere poſſe Sacramentum, vel rem Sacramenti eccleſiaſtici: illum prorſus iudicamus hæreticum, non propter manualem inueſtituram, ſed propter præſumptionem diabolicam. Si vero congrua volumus rebus nomina dare: poſſumus dicere, quod manualis illa inueſtitura per laicos facta, alieni iuris eſt peruaſio, ſacrilega præſumptio, quę pro libertate Eccleſiæ & honeſtate, ſaluo pacis vinculo, ſi fieri poteſt, funditus abſcindenda eſt. Vbi vero ſine ſchiſmate auferri non poteſt, cum diſcreta reclamatione differatur*, hactenus Iuo, quibus ſanè ad præſens inſtitutum præclarius nihil dici poteſt, reſoluiturque omnis quæſtio, quando in hoc peccaſſe, hereſis ſit; cum videlicet, inueſtituras à laicis iure dari, vt dogma defenditur. Quo ſenſu repeiuntur eſſe locuti Sancti Pontifices, & alij, qui eam opinionem, hęreſim eſſe dixerunt, & hęreticos dici debere, qui eam eſſent ſecuti ſententiam: at huic aſſertioni Paſchalis eum ſemper fuerit aduerſatus, vt patet ex eius epiſtolis ad Guidonem Viennenſem Archiepiſcopũ, nec non ex actis in Cõcilio Lateranenſi ab eo celebrato; procul abeſt, vt vel hęreſis vmbram incurrerit, licet inueſtituras ex cauſa Henrico conceſſerit: indeque qui hoc tẽpore ex aduerſo illis ſteterunt, non tam inſurrexerunt in Paſchalem Pontificem, qui idem ipſe eſt deteſtatus quod cogente neceſſitate fecerat, & paratum ſe emendare, ad diuerſos iam Epiſcopos ſcripſerat: quam aduerſus Regem Henricum, quem excommunicandum eſſe, clamarent; qua etiam in re ob iuramentum Henrico datum, mollius Paſchalem, quam par erat, ſe gerere putantes, plures inde ad eum ſcribendi litteras aliquantulum amaras occaſionem ſumpſere, huiuſmodi præſertim ſunt illæ S. Brunonis Caſſinenſis Abbatis Signini Epiſcopi; verum tam in eum, quam in alios conſtanter egit, qui ſibi eiuſmodi iudiciũ aduerſus Pontificem ſumerent, cuiquam hactenus in Eccleſia inconceſſum; mox tamen vt eſt regreſſus in vrbem, ad vniuerſum Catholicũ orbem dedit litteras de his quæ geſta eſſent, quibus ſe excuſaret, quod ad euitanda imminentia mala, & redimendam pacem Eccleſiæ ita ceſſiſſet ad tempus. Quarum litterarum eſt mentio in Iuonis Epiſcopi Carnotenſis epiſtola 235. reddita ad Henricum Abbatem Angeliacenſis monaſterij, qui ipſum de his antea conſuluiſſet, ex qua, quomodo ab eo accepta fuerunt iſta perperam facta Paſchalis, qui eam legerit, intelliget, & iam ex dictis ſufficienter patet.

Calliſtus Papa II. in Concilio Rhemenſi hęc habet: *Quæ Sanctorum Patrũ ſanctionibus de prauitate ſimoniaca ſtabilita ſunt: nos quoque Sancti Spiritus iudicio, & authoritate Sedis Apoſtolicæ confirmamus &c.* Idem tempore Quadrageſimæ, Generale Romæ apud Lateranum celebrauit Concilium (cui interfuiſſe trecentos & amplius Epiſcopos teſtatur, qui præſens extitit Sugerius Abbas S. Dionyſij *in vita Ludouici Regis*) vbi in primis pluribus editis canonibus pro reſtitutione priſtinæ diſciplinæ, diuturnis Schiſmaticorum factionibus admodum labefactatæ, exinde legationem in Germaniam miſit; factoque à legatis ibi vniuerſali conuentu apud vrbem Vvormatiam, tandem flexo diuinitus, & vltra plurimorum ſpem, corde Imperatoris ad agnoſcendam ſupremam Romani Pontificis authoritatem, reddendamque illi debitam obedientiam; idem in manus

nus eius legatorum remiſit in perpetuū omne prætentum ius Inueſtiturarū Eccleſiaſticarum per anulum & baculum, pro quibus tantoperè tam ab eo, quam ab ipſius prædeceſſoribus dimicatū eſſet; liberamque dimiſit præſulum electionem & conſecrationem. Vt planè omnibus perſpicuè conſtiterit non fuiſſe humanę potentiæ, tot tantoſque ſimul in Petri nauiculam ventos è portis inferi per angelos malos immiſſos compeſcere; ſed illius, cui mare atque vēti ſimul obediunt, quique fluctus ad perdendum ne fluant, obdurat in petram, & Petro dixit: *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*.

Innocentius II. datis primum litteris ad Epiſcopos, & ad Sanctum Bernardum ſimul, de Petro Abailardo, & de Arnaldo de Brixia includendis, alias inſuper ſcripſit de damnatione errorum ipſius Abailardi ad eoſdem Epiſcopos, ſimulque ad Sanctum Bernardum Abbatem, ad quarum finem hæc de ſententia in eum lata habentur apud S.Bernardum epiſtola 194. ad Henricum Senonenſem, & cæteros Epiſcopos: *Nos itaque, qui in Beati Petri Cathedra (cui à Domino eſt dictum: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos) licet indigni reſidere conſpicimur: communicato fratrū noſtrum Epiſcoporum & Cardinalium conſilio, deſtinata nobis à veſtra diſcretione capitula, & vniuerſa ipſius Petri peruerſa dogmata, Sanctorum canonum authoritate cum ſuo authore damnauimus; eique tanquam heretico, perpetuum ſilentium impoſuimus. Vniuerſos quoque errores damnantes, eorum ſectatores & defenſores à fidelium conſortio ſequeſtrandos, excommunicationiſque vinculo innodandos eſſe cenſemus. Datum Laterani 17. Kalendas Auguſti:* hæc Innocentius II. Quem & acquieuiſſe Abbatis Cluniacenſis petitioni, vt idem Petrus Abailardus in Cluniacēſi monaſterio monachus eſſet, certum eſt ex ijs quæ idem Petrus Abbas affirmat. Et quod mirandum valdè eſt, quod & ſit rarò contingens, idem hæreticus pęnitens perſeuerans vſque ad finem in arctiſſima monaſtica obſeruantia, magnum edidit ſpecimen Sanctitatis, dignuſque habitus eſt qui ab eodem venerabili Petro Cluniacenſi ſcripta epiſtola 20. lib. 5. poſt obitum magnoperè laudaretur.

Eugenius Papa III. indicto Rhemis Generali, cui ipſemet præfuit Concilio, inter alia quæ ſupremæ, & infallibilis authoritatis Pontificiæ argumenta reliquit, Giliberti Porretani Epiſcopi Pictauienſis errores damnauit; quod pertinet tamen ad Sancti Bernardi quatuor capita: *De primo tantùm Romanus Pontifex*, inquit Otho Friſingenſis lib. 1. cap. 57. *definiuit, (vt puta maioris momenti, in quo & totius quæſtionis cardo verteretur) ne aliqua ratio in Theologia inter naturā & perſonas diuideret; neve Deus diuina eſſentia diceretur ex ſenſu ablatiui tātùm, ſed etiam nominatiui*.

Hadrianus Papa IV. quod ſupremę authoritatis ſuæ eſſe ſciret, vniuerſalis Eccleſiæ populum in Catholicam coagmentare concordiam; ad Græcos ſæpe ſciſſura diuiſos ſolidæ vnitati compaginandos, legatos miſit ad Conſtantinopolitanum Imperatorem Emmanuelem, quibus inter alia pro eadem ſancienda firma concordia litteras dedit ad Baſiliū Achridenū Theſſalonicenſem Archiepiſcopum huius temporis in Orientali Eccleſia magni nominis virum: in quibus hęc de Romana habet Eccleſia: *Traditum eſt, quonam modo Sancti Patres diuino ſpiritu illuminati, omnium Eccleſiarum primatum Sacroſanctam Romanā Eccleſiam abſolutè obtinere iuſſerint, & ad eius ſententiam omnium iudicium referri praeſcripſerint, & ad tollendam de medio diuiſionem, ad vnionem Eccleſiæ, ad coniunctionem diuiſi parietis, propter Dei dilectionem, propter animæ ſalutem, & propter fruitionem gloriæ, quæ non marceſcit vigilanter aduerte. Primum apud teipsū, deinde in alijs, quatenus diuina gratia largitur, da operā, vt grex cum Eccleſia vniatur, & qui ſeipſos Dominicas oues conſi-*

rentur, ad gregem B. Petri reuertantur, qui Domini iuſſu eorum curam ſuſcepit. Nos quidem in hoc non temporariam laudem ſpectamus, non prætereuntem gloriam quærimus, qui paſcendi ſuſcepimus officium (ſeruos nos omnium Dei ſeruorum confitemur) ſed cum Dominum & magiſtrũ noſtrum, vt vnum mortuum ſuſcitaret in corpore, profectum fuiſſe, & lachrymatum legimus ad ſepulchrum, & dixiſſe, Lazare veni foras: iudicamus indignum ſi Domini retineamus talentum, & quos poſſumus in anima reſuſcitare negligamus.

Alexander Papa III. cuius quot geſta tot ferè irrefragabilia fuere ſummæ authoritatis Pontificiæ teſtimonia, legatis ab Imperatore Friderico Aenobarbo miſsis, ciuſque nomine ipſi ſignificantibus, quod ob auditam, quæ in Romana Eccleſia emerſerat diſſenſionem, cõuocatis Papiam de quinque regnis Catholicis perſonis, illuc conueniret in octaua Epiphaniæ ad eius præſentiam, auditurus & recepturus, quod in ea curia dictaretur, reſpondit: *Nos recognoſcimus Dominum Imperatorem ex collato ſibi dignitatis debito Aduocatum & ſpecialem Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ defenſorem. Vnde ipſum (ſi per eum non ſteterit) præ cæteris Principibus orbis intendimus honorare, & præ omnibus ei primatũ deferre, in quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum. Vbi verò quidquam occurrit, quod abſque Summi Regis offenſa effectum habere nequeat, ſi honorandus terræ Imperator videtur, ille potius à nobis timeatur, & illius honor in primis conſeruetur, qui eſt Rex Regum, & Dominus Dominantium, & qui animam & corpus perdere, atque in æternam ignis gehennam mittere poteſt. Miramur itaque illũ ſincerè, vt conuenit, diligentes, & excellentiam eius honorare propenſius volentes, ab eo nobis, imo B. Petro, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, honorem debitum denegari. In litteris enim, quas ex parte ipſius nobis, noſtriſque fratribus detuliſtis, hoc inter cætera tenebatur expreſſum: quod ipſe audita diſſenſione, quæ in ipſa Eccleſia emerſerat, de quinque regnis perſonas Eccleſiaſticas conuocauerat &c. Nimirum longè à conſuetudine prædeceſſorum ſuorum receſſiſſe videtur, & dignitatis ſuæ terminum exceſſiſſe, dum ſine conſcientia Romani Pontificis Concilium conuocauit, & nos ad præſentiam ſuam, ſicut homo ſuper nos poteſtatem habens, pręcepit conuenire.*

Sanè Beato Petro, & per eum Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cuius ipſe per Deum magiſter extitit, & fundator, hoc priuilegiũ legitimè à Domino Ieſu Chriſto, Sanctiſq; Patribus traditum eſt, & per proſpera & aduerſa etiam cum ſanguinis effuſione cum oportuit, vſque ad hęc tẽpora conſeruatum vt vniuerſarum Eccleſiarum cauſas ipſius authoritate diſcuteret, ac finiret, ipſa verò nullius vnquam iudicio ſubiaceret. Vnde quia nunc ab eo contra priuilegium Eccleſiæ inculcatum fieri videmus, per quem deberet ab aliorum impugnatione defendi; & quia ita ſcriptum eſt matri, ſicut cuilibet abiectæ perſonæ: hoc abſque admiratione nimia ferre non potuimus, nec debemus. Ad curiam verò eius, vel ad ſententiam accedere, canonica traditio, & reuerenda Patrũ authoritas non permittit. Vnde cum nec in minoribus Eccleſijs aduocati earum, & ſingulares principes, vocationes, diſceptationes, ac deciſiones huiuſmodi cauſarum ſibi aut curijs ſuis vſurpent, ſed ſuorum Metropolitanorum, aut Apoſtolicæ Sedis ſemper notitiam, & definitionem habere expectent: diuina videtur animaduerſione digniſſimum, & ab omni Eccleſia tanto durius arguendum, quanto amplius ad vniuerſalis Eccleſiæ periculum redundaret, ſi per ignorantiam noſtram, aut puſillanimitatẽ ſpiritus à capite (quod auertat Deus) diebus noſtris iſte morbus inciperet, & nos Eccleſiam, pretioſo ſanguine Chriſti redemptam, in ſeruitutem redigi ſineremus. Ergo pro cuius libertate tuenda Patres noſtri proprium ſanguinem effuderunt, & nos ipſi ad eorum exemplum, exigente neceſſitatis articulo, extrema audemus pericula ſuſtinere. Ita Alexander apud Radeuicum lib. 2. cap. 54. qui exinde eumdem Imperatorem benignè ac frequenter, ſed fruſtra admonitum, cum Epiſcopis & Cardinalibus ſuis in cœna Domini apud

Ana-

Anagniam tanquam principalem Eccleſię perſecutorē excommunicationis vinculo ſolemniter innodauit, pro eo quod Octauianum ſchiſmaticum Antipapam Victorem dictum recepit, & ei pertinaciter adhætere præſumpſit.

In litteris canonizationis S.Eduardi Regis Angliæ hæc habet: *Quamuis negotium arduum & ſublime non frequenter ſoleat niſi in ſolemnibus Concilijs de more concedi; de communi tamen fratrum noſtrorum conſilio, iuxta votum & deſideriū prædicti filij noſtri Regis ac veſtrū, corpus ipſius Confeſſoris ita glorificandum cenſuimus, & debitis præconijs adorandum in terris, ſicut eumdem Confeſſorem Dominus per ſuam gratiam glorificauit in cælis.* Quibus ſanè verbis apertè declaratur Romanum Pontificem æquè ſeorſim à Cōcilio Generali, quam vna cum illo, ſecundum quod melius expedire iudicat, poſſe ad Sanctorum canonizationem, multoque magis ad controuerſiarum fidei definitionem procedere, ob infallibilitatis quo gaudet priuilegium tam ſeorſim à Concilio, quam ſimul cum illo.

Tandem quæ inter Alexandrum & Henricum Angliæ Regem in cauſa S.Thomæ Cantuarienſis contigiſſe teſtantur acta eius vitæ, nec non inter Fridericum Imperatorem in cauſa ſchiſmatis quos excommunicauit, quos abſoluit, quorum decreta & conſtitutiones in Eccleſiaſticæ libertatis Romanęque Sedis pręiudicium editas annullauit, luce meridiana clarius ſupremam vbique Romanorum Pontificum authoritatem in rebus fidei & religionis arguūt. Quod tamen aliqui dicunt humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipſum preſiſſe, atque inſultaſſe, verbis illis ex pſalmo 90. petitis: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem*; & quod læſus Imperator in ipſum illud intorſerit: *Non tibi ſed Petro*; cui retorſerit Alexander arrogantius dictum huiuſmodi: *Et mihi & Petro*; omnino reijciendum eſt tanquam abhorrens à tanti Chriſti Vicarij manſuetudine turgens faſtu facinus, penituſque alienū ab ipſius moribus tot actionibus probè notis, vt ſcitè aduertit Cardinalis Baronius; nec profectò vbi tot tamque clara ſuppetunt argumenta, & teſtimonia, indigemus huiuſcemodi fabellis, ad tuendam ſupremam, eamque in rebus etiam fidei & religionis infallibilem Romanorum Pontificum authoritatem. Quam vltimo oſtendit loco, congregato Romæ Generali Concilio ad expurganda mala, quæ ſiue per ſchiſmaticos, ſiue per alios irrepſiſſent; cuius in litteris conuocatorijs hæc habet: *Id autem licet vniuerſis Eccleſiarum rectoribus incumbat; multo tamen fortius imminet Romanæ vrbis Antiſtiti, qui à Domino Ieſu Chriſto, vt caput eſſet Eccleſiæ in B.Petro accepit, & de paſcendis dominicis ouibus, & fratribus confirmandis, expreſſum & ſpeciale noſcitur habuiſſe mandatum*, &c.

Cæleſtinus Papa III. in Bulla Canonizationis S.Vbaldi Epiſcopi Eugubini: *Tu autem frater Epiſcope, apud Sedem Apoſtolicam conſtitutus, opportune & importunè in humilitate qua decuit inſtitiſti, vt memoriam prædicti Confeſſoris canonizare & ipſum adſcribere Sanctorū catalogo auctoritate Apoſtolica deberemus, conſideratione habita ad religioſam vitam ipſius, & ad multa miracula, quæ per eum, poſtquā migrauit à ſæculo, omnipotens dignatus eſt operari. Nos verò opus iſtud intuentes ſenſum, & intelligentias noſtras excedere, quia potius eſt diuini iudicij, quam humani, cum ipſe ſolus nouerit, qui ſunt eius: ſuſpendimus deſiderium tuum aliquandiu vt nobis & fratribus noſtris, quid potius agendum eſſet, Spiritus Sancti gratia reuelaret*, &c. Vbi dum ait canonizationem Sanctorū non humani ſed diuini iudicij opus eſſe, proindeq; quid in illa agendum ſit Spiritus Sancti gratia reuelandum eſſe, ſatis oſtendit ita præuiè ad canonizationes Sanctorum adhibendas eſſe more humano neceſſarias diligētias, vt tamen illæ finaliter ab infallibili Romanorum Pontificum iudicio quo ad nos dependeant ob ſpecialem gratiam, qua Spiritus Sanctus tam in hoc negotio quam

in

in alijs fidei rebus definiendis illis ſemper aſsiſtit.

Item in epiſtola, quam occaſione deſignandi ijn Legatum Apoſtolicū Hubertum Cantuarienſem Archiepiſcopū ſcripſit Eboracenſi Archiepiſcopo, & vniuerſis Epiſcopis, Abbatibus, prioribus & alijs Eccleſiarum prælatis per regnum Angliæ conſtitutis hæc habet: *Diuinæ ſapientiæ inſcrutabilis altitudo Sacroſanctam Eccleſiam in huius mundi latitudine ſtabiliuit, & ita regimen & gubernationem in ipſius inimitabili prouiſione eſſe voluit, vt ad eam ſalubriter gubernandam plures aſſumerentur in partem ſollicitudinis, quamuis pro vnitatis Eccleſiaſticæ firmamento Romana Eccleſia acceperit plenitudinem poteſtatis. Voluit enim, vt ſecundum quod Eccleſiā alloquitur in Propheta, pro patribus eius naſcerentur filij, qui ſuper omnem terram conſtituti, virtutum meritis, & verbo doctrinæ rudes ad fidem, prouectos ad iuſtitiam erudirent. Vnde Sacroſancta Romana Eccleſia, cui Dominus ſuper cæteras contulit Eccleſiæ magiſtratum, pium ad alias materna prouiſione reſpectum habens prouidit ab initio & laudabili hactenus conſuetudine cuſtodiuit, vt de diuerſis mundi partibus ad earum miniſterium implendum viros prudētes aſſumeret, quorum authoritas & doctrina ſub Romani Pontificis moderamine conſtituta, quod ipſe non poterat, procul diſtantibus Eccleſijs miniſtraret*, &c. Eadem tradit in altera ad Lincolnienſem Epiſcopum ſcripta: *Cum Sacroſancta Romana Eccleſia ſuper immobile fundamentum lapidem ſcilicet angularem & verum, perpetua ſtabilitate fundata, de ſeipſa veritate dicente: Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, per B. Petri merita eccleſiarum omnium magiſterium cepit, & primatum, ad principem Apoſtolorum Domino proteſtante: Si diligis me, paſce oues meas & non ſolùm corporum, ſed etiam animarum iudiciariam accepit poteſtatem; eodem Apoſtolorum principe audiente à Domino: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: nos, quos non propria merita, ſed ſola diuina miſeratio ad Summi Pontificatus apicem euocauit, ſi iudicia noſtra recta volumus, & prouida deliberatione formare, & poteſtate nobis tradita nō abuti, illius debemus, quantum humana permittat fragilitas, exempla ſectari, in quo Sedes Apoſtolica fundata conſiſtit, & à quo cæterarum Eccleſiarum curam ſuſcepit, & ligandi atque ſoluendi plenitudinem poteſtatis.*

In Concilio Generali Romano I. ſub Paſchali II. ſtatuta fuit profeſſio fidei occaſione tunc vigentis ſchiſmatis inter præcipuas hereſes computati: quā exhibere tenebantur, etiam cum iuramento Epiſcopi, Archiepiſcopi & omnes, à quibus Romanus Pontifex exigere vellet: quod tunc Archiepiſcopum Panormitanum occaſione accipiendi palliū præſtare detrectātem Paſchalis Papa corripiens ita ad eum ſcripſit: *Aiunt in Concilijs ſtatutum non inueniri: quaſi Romanæ Eccleſię Concilia vlla legem præfixerint; cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem & facta ſint, & authoritatem & robur acceperint, & in eorū ſtatutis Romani Pontificis patenter excipiatur authoritas.* Idem docet in altera ad Archiepiſcopum Poloniæ epiſtola eadem occaſione ſcripta: *Aiunt in Concilijs ſtatutum non inueniri, quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Cōcilia vlla præfixerint: cum omnia Concilia per Eccleſiæ Romanæ auctoritatem & facta ſint, & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedonenſis Concilij Actione XVI. ſtatutum eſt; Ante omnia quidem Primatus honorē præcipuum ſecundum canones antiqua Romæ Reuerendiſſimo Archiepiſcopo conſeruari? Itaque, quod cenſuerunt Rex & magnates à ſupradicta Sacramenti conditione te quieſcere: videtur ne vobis iudicium Euangelicum? videtur ne primatus noſtri honor præcipuus? Numquid animo cecidit illa ſententia Domini: Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum? Numquid Vngarico Principi dictum eſt: Et tu conuerſus confirma fratres tuos? Numquid hæc nos commodi noſtri profectione requirimus, & nō vnitatis Catholicæ ſtatuimus firmamentum?*

Poſ-

Poſſunt Apoſtolicam Sedem contemnere, poſſunt aduerſum nos calcaneum eleuare: datum à Deo priuilegium euertere vel auferre non poſſunt, quo Petro dictum eſt: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: Et tibi dabo claues regni cælorum.

In altero Concilio Romano ab eodē Paſchali celebrato, timens ipſe, ne quod fuerat coactus contra delibarationem ſuam, pro redemptione captiuorum, pro pace populi, pro liberatione Eccleſiæ Henrico IV. Imperatori de inueſtituris, quas ſæpius prohibuerat, ſcriptum conceſſionis dare, in poſterum detrimentū aliquod Eccleſię, aut animæ ſuæ præiudicium afferret; fidei ſuæ veritatē Sanctis Patribus per omnia congruentem in audientia totius Concilij expoſuit, aſſerens ſe Scripturas Sanctas veteris & noui Teſtamenri, & Concilia vniuerſalia veneranda ſuſcipere ac venerari, quæ Catholica Eccleſia ſuſcipit & veneratur, ita dicendo: *Amplector omnem diuinam Scripturam ſcilicet veteris & noui teſtamenti, legem ſcriptam à Moyſe, & à Sanctis Prophetis: amplector quatuor Euangelia, ſeptem canonicas epiſtolas, & epiſtolas glorioſi doctoris B. Pauli Apoſtoli, Sanctos canones Apoſtolorum, quatuor vniuerſalia Concilia, ſicut quatuor Euangelia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum & Chalcedonenſe, decreta Sanctorum Patrum Romanorum Pontificum, & præcipuè decreta Domini mei Papæ Gregorij, & beatæ memoriæ Papæ Vrbani. Quæ ipſi laudauerunt, laudo: quæ ipſi tenuerunt, teneo: quæ confirmauerunt, confirmo: quæ damnauerunt, damno: quæ repulerunt, repello: quæ interdixerunt, interdico: quæ prohibuerunt, prohibeo in omnibus & per omnia & in his ſemper perſeuerabo.* Quo loquendi modo, toto audiente, & applaudente Concilio ſatis oſtendit agnoſcendam eſſe in Romanis Pontificibus, vbi ex cathedra res ad fidem ac religionem ſpectantes definiunt, infallibilitatem, non minus quam in plenarijs Concilijs eorumdem authoritate congregatis, & confirmatis.

In Concilio Viennenſi, damnata quoque ab eius Patribus tanquam hæreſi inueſtitura Epiſcopatuum & Abbatiarum, & omnium eccleſiaſticarum rerum de manu laica, S.R.E. authoritatem ſequendo, nec non Henrico Quarto Imperatore excommunicato, ijdem Patres ea Romam confirmanda ad Paſchalem miſerunt: & quamuis nimis tenax cuſtos pręſtiti, immo per vim & metum extorti iuramenti, illa confirmare diſtulerit, nihilominus poſt annos quatuor in Concilio Lateranenſi III. à ſe celebrato confirmauit omnia, quæ per Legatos geſta eſſent, nominatim verò per Archiepiſcopum Viennenſem. Quod autem in hoc Concilio ſtatutum legitur, hæreſim eſſe de manu laica inueſtiturā accipere, non ſic intelligendum eſt, vt iam notauimus ſupra, quod ſit hæreſis, ipſas inueſtituras diſpenſando concedere: ſed aſſerere atque defendere de iure eſſe, & debere fieri inueſtituras per laicos, cum id ſit falſum dogma, bonis moribus, & ſacris Patrum inſtitutionibus repugnans, in Eccleſiam introducere. Eo proportionali modo, quo dicitur abſque hæreſi, licitam eſſe, Eccleſia ita diſpenſante, communionem ſub vtraque ſpecie ſicut & ſub vna tam laicis, quam clericis non conficientibus; hæreticum autem, ſi aſſeratur eos aliquo diuino obligari præcepto ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſumendum.

In Concilio Generali Lateranēſi III. ſub Paſchali Papa; Bruno Signino Epiſcopo altius exorſo, gratias agendum eſſe omnipotenti Deo, quod Dominum Papam Paſchalē præſenti concilio pręſidentem audijſſent proprio ore damnantem illud priuilegium, quod prauitatem & hæreſim continebat; deinde cauillatoriè ſubiungente: *Si priuilegium illud hæreſim continebat: qui illud fecit hæreticus fuit*: Ioannes Caietanus Epiſcopus ad hæc commotus, illi reſpondit: *Tu ne hic, & in Concilio, nobis audientibus, Romanum Pontificem appellas hæreticum? ſcriptum quod fecit Dominus Papa, malum quidem fuit, ſed hæreſis non fuit.*

fuit. Et alter quidam adiecit: *Immo nec malum dici debet. Quia ſi liberare populum Dei bonum eſt: quod dominus Papa fecit bonum fuit. Sed liberare populum Dei bonum eſt authoritate Euangelij, qua præcipimur animas quoque pro fratribus ponere*. Ad hęc patientia Domini Papæ horrendo hæreſis nomine pulſata, expergefacta eſt, & manu ſilentium indicens, diſſidentium clamores, & murmura tali oratione compeſcuit. *Fratres & Domini mei, audite: Eccleſia iſta nunquã habuit hæreſim; immo hic omnes hæreſes conquaſſatæ ſunt. Hic Arriana hæreſis, quæ per trecentos ferè annos viguit, annullata eſt. Ab hac Sede hæreſis Eutychiana, & Sabelliana contrita, Photinus cęterique hæretici deſtructi ſunt. Pro hac Eccleſia filius Dei in paſſione ſua orauit, cum dixit: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua*.

Quæ hoc etiam ſæculo plures ad Eugenium Papam III. venere legationes ex Anglia, Armenia, Syria, apud Othonem Friſingenſem illis præſentem lib. 7. cap. 31. 32. & 33. ſupremam ſatis oſtẽdunt, ac infallibilem Romanorum Pontificum authoritatem in rebus fidei, & religionis, atteſtantibus præſertim Armeniæ legatis ſe vt de illis inſtruerentur veniſſe, & ob natas inter ſe controuerſias de ritu ſacrificij Romanam Eccleſiã iudicem elegiſſe, formamque ſacrificij iuxta conſuetudinem eius ſibi tradi depoſcere; vt contigit, miraculoque confirmatum fuiſſe narrat præfatus auctor probitate inſignis, & veritatis cultor exactiſſimus.

Cum ex toties dictis nullum ſit Pontificiæ infallibilitatis, ſupremique in Eccleſia magiſterij fortius argumentum, quam hæreſeum condemnatio, ad iudicium Eugenij III. delata eſt hæreſis Giliberti Epiſcopi Pictauienſis à duobus Archidiaconis ſuis, quibus auditis Senis Eugenius dum ab vrbe in Gallias tenderet, cauſaque viæ cognita, breuiter reſpondit, ſe Gallias introire, ibique de hoc verbo, eo quod propter litteratorum virorum copiam ibidem manentiũ opportuniorem examinandi facultatem haberet, plenius velle cognoſcere; vt accidit, præfatique Giliberti coram ipſo Pontifice in diuerſis conuentibus, primũ Antiſiodori, deinde Pariſijs, poſtremo in pleniori Concilio Rhemis ſe ſiſtere coacti, errores condemnauit. Abſoluto Rhemenſi Concilio, cum Eugenius Papa per Adalberonẽ Treuirorum Archiepiſcopum deuocatus Treuiris moraretur; *Viſum eſt*, (inquit Theodorus Abbas in rebus geſtis Sanctæ Hildegardis) *pontifici Moguntinæ ciuitatis, & maioribus Cleri ad Apoſtolici cognitionem eſſe veniẽdum, quatenus ipſius authoritate noſceretur, quid de compertis Sanctę Hildegardis virginis monialis viſionibus recipiendum, aut refutandum foret*. Non alia profectò ratione, niſi quod omnes crederent penes Romanum Pontificem eſſe ſupremium adeoque infallibile iudicium in rebus fidei & religionis. *Igitur Papa ſummæ diſcretionis, proſequitur idem author, auditu tantæ nouitatis attonitus, cum Deo ſciret cuncta eſſe poſſibilia, rem diligentius inueſtigare geſtiens, venerabilem Virduni præſulem, & cum eo Adalbertum Primicerium, aliaſque perſonas idoneas dirigit ad cænobium, ſub quo eadem virgo tot annis degebat incluſa, vt ſine ſtrepitu, vel curioſitatis acumine, quid rerum eſſet, ab ipſa ſciſcitarentur. Quibus humiliter inquirentibus, cum illa ſimpliciter, quæ de ſe erant, aperuiſſet, ad Apoſtolicum redierunt, & magna ipſius, magna cunctorum aſtantium expectatione, quæ audierant retulerunt. His Papa recognitis iubet repreſentari ſcripta Beatę Hildegardis, quæ ſibi de præfato cænobio perlata ſuſceperat, & ea manibus proprijs tenens, ipſeque recitatoris vice functus, Archiepiſcopo & Cardinalibus, omnibuſque qui de Clero aderant, publicè legit, ac reſponſa virorum, quos ad hęc indaganda miſerat, pronuntians: omnium mentes & voces in laudem Conditoris, & congratulationem excitauit. Aderat etiam ibidem ſanctę recordationis Bernardus Abbas Claræuallis, quo mediante, cęteriſque annitentibus, monebatur Summus Pontifex, ne tam inſignem lucernam ſilen-*

ſilentio tegi pateretur, ſed gratiam tantam, quam tempore ipſius Dominus manifeſtare vellet, ſua authoritate confirmaret. Ad hæc Reuerendus Pater Patrum tam benignè quam ſagaciter aſſenſum præbens, litteris ſalutatorijs Beatam Virginem viſitauit. in quibus conceſſa ſub Chriſti, & Beati Petri nomine licentia proferendi quæcumque per Spiritum Sanctum cognouiſſet, eam ad ſcribendum animauit; ſed & locum, quo illa fouebatur, honorauit, datis ad Abbatē & fratres cęnobij gratulatorijs ex ſuo nomine litterarum apicibus

In Concilio Anglicano ſub Alexandro III. inter canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam ſancitos, eoſdemque omnes cōcinnos & accommodatos decretis Romanorum Pontificum, decimus quartus prohibet ex decreto Alexandri III. tunc Romani Pontificis, ne quis nouam præfationem vltra decem, quæ eſſent in vſu Romanæ Eccleſiæ, addere miſſis aliquo pacto præſumeret. In eiuſdem ſupremæ authoritatis Pontificiæ argumentum, cum plures ibidem pertractatæ fuiſſent eccleſiaſticę controuerſiæ diuerſi generis; illæ maioris momenti, quæ emerſerant inter duos ipſos primarios Angliæ Archiepiſcopos, nempè Cantuarienſē, atque Eboracenſem delatæ ſunt per appellationem ad Apoſtolicam Sedem, quarum cauſa, Rege petente, ab Alexandro Romano Pontifice decreta eſt in Angliam legatio à latere; de qua plura Rogerius *in Annal. Anglic.*

Defuncto Ruperto Epiſcopo Babenbergenſi, cum ab Henrico Imperatore ſubſtitutus fuiſſet Otho Cancellarius eius, cognita eſt in eo mutatio dexteræ Excelſi. Si quidem execratus mox ſchiſma, verum in Eccleſia Catholica caput agnouit, Paſchalem Romanum Pontificem, interimque dum ad illum Romā veniret, voto peracto nunquam ſe in Epiſcopatu manſurum, niſi & conſecrationem pariter, & inueſtituram canonicè conſenſu, & petitione Eccleſiæ ſuæ à manu Domini Apoſtolici ſuſcipere mereretur, nuntios miſit, & litteras in hunc modum.

Domino & Patri ſuo Paſchali Sanctæ & Apoſtolicę Sedis vniuerſali Epiſcopo, Otto Babenbergenſis Eccleſiæ id quod eſt, tam deuotæ quam debitæ ſubiectionis orationes & ſeruitium. Quia totius eccleſiaſticæ dignitatis ac religionis firmamentū in Chriſto petra eſt, & in Petro eius diſcipulo; & eius ſucceſſoribus: idcircò ab hac linea, ab hac virga directionis, virga regnorum, Pontificatuum, & omnium poteſtatum in Eccleſia, inſanum duxi aberrare. Vobis igitur, Pater Sanctiſſime, & Sanctæ Matri noſtræ Romanę Eccleſiæ collum deuotè ſubmittens, auxilium & conſilium de rebus meis flagito. In obſequio enim Domini mei Imperatoris per aliquot annos degens, & gratiam in eius oculis inueniens, ſuſpectā habens in manu Regis inueſtituram; ſemel & iterum cum dare vellet, renui Epiſcopatum: nunc verò iam tertio in Babenbergenſi Epiſcopatu me ordinauit. In quo tamen minimè permanebo, niſi veſtræ complaceat Sanctitati per vos me inueſtire & conſecrare. Quidquid ergo placeat diſcretioni veſtræ de me, per nuntios mihi ſignificate ſermo veſtro, ne fortè in vanum curram, ſi ad vos currere incipiam. Hactenus Ottonis litteræ apud Halberſtadenſem *Vit. Otton. lib. 1. cap. 3.*

Qui hoc ſæculo quatuor Summos Pontifices Paſchalem II. Gelaſium II. Eugenium III. & Alexandrum III. maximo cum amore & honore Galli excepere, narrante Conrado Abbate Vrſpergēſi in Chronico Paſchalem non aliter in Gallia, quam legiferum de cælo miſſum, ſuſceptum, tractatum, atque auditum fuiſſe; vbi etiam Alexandro III. Pariſios properanti Ludouicus *tanquam pius & mitis Rex*, ex eiuſdem Alexandri vitæ actis, *cum Baronibus, & militibus ſuis per duas leucas occurrit: quo viſo ſtatim deſcendit, ad ſtreguam eius feſtinanter accurrens, humiliter deoſculatus eſt pedes ipſius, & ſtatim ad eius oſcula cum deuotione fuit receptus. Deinde ſingulariter procedentes intrauerunt prædictam ciuitatem.* Qui talia, inquam, aliaque ſimilia tunc, & alia quacumque data oc-

caſione Galli, eorumque Reges non ob temporalem Summorum Pontificum potentiam præſtiterc, ſatis oſtenderunt, quanti ſemper fecerint, quantique ab omnibus veris fidelibus facienda ſit ſuprema & vniuerſalis eorum ſuper omnes authoritas in rebus fidei & religionis diuinitus illis conceſſa. Adeo vt Baronius reflectens ad illa verba Gelaſij II. fugam in Gallias parantis; *Sequamur Patres noſtros, quoniam valde bonum eſt, antiquos ſequi parentes; ita quidem*, inquit, *bene prouocat Gelaſius, vt audiſti, ad antiquitatem. Si quidem vnicum illud vſitatum, tutum, certumque refugium fuit ſemper Romanis Pontificibus perſecutione vexatis, regnum Francorum, ipſos Francorum Reges adire, à quibus & dignè conſueuiſſent ſuſcepi, dignius retineri, atque digniſſimè, cum facultas adeſſet, compreſſis hoſtibus, ad Romanam Eccleſiam reuocari. Adeo vt ſi quis dicat, portum Romanæ Eccleſiæ fluctuantis nauiculæ* Petri *Galliam eſſe, non mentietur. Hinc Sugerius Abbas Sancti Dionyſij in Ludouico hæc de noſtro Gelaſio: cum tyrãnide Imperatoris per Romanos à ſancta Sede Romanæ Eccleſiæ arceretur, ad protectionem Sereniſſimi Regis Ludouici, & Gallicanæ Eccleſiæ compaſſionem, ſicut antiquitus conſueuerunt, confugit*: hactenus doctiſſimus veritatiſque amantiſsimus Cardinalis Cæſar Baronius. Nẽc talis profecto Gallorum erga Sanctam Sedem Summoſque eius Pontifices vana fuit religio, ſed illa creuit ſemper coronæ Gallicæ maieſtas: creſcetque magis in dies, quanto maiorum pietatem imitati Reges noſtri Chriſtianiſsimi Pontificiæ dignitati deuotius ſe ſubiecerint, amandatiſque ſiniſtris omnibus in contrarium conſilijs, in rebus fidei & religionis vt oues paſtoris vocẽ fideliter indubitanterque audierint.

Hugo Victorin. lib. 1. Erudit. Theol. de Sacramen. Eccleſ. cap. 43. *Papa dicitur quia Pater Patrum. Hinc Vniuerſalis dicitur, quia vniuerſæ Eccleſiæ præeſt, hic quoque Apoſtolicus vocatur quia Principis Apoſtolorum vice fungitur. hic etiam Sũmus Pontifex nuncupatur, quia caput eſt omnium Epiſcoporum.*

Sed veniamus iam ad Sanctum Bernardum, qui floruit hoc ſæculo, quique non minus totius Eccleſiæ Catholicæ vocari debet ornamentum ſimul ac fulcimentum; quam Gallicanæ ſummum decus, ſumma gloria, ſumma felicitas; hic autem vt quacumque oblata occaſione ſupremam ac infallibilem Romanorum Pontificum in rebus fidei authoritatem factis propugnauit, ita quoque illam paſsim in ſuis libris docuit; potiſſimum in epiſtola 131. ad Mediolanenſes: *Romana*, inquit, *Eccleſia valde clemens eſt, ſed nihilominus potens. Fidele conſilium, & omni acceptatione dignum. Noli abuti clementia, ne potentia opprimaris. Sed dicit aliquis: Debitam ei reuerentiam exhibebo, & nihil amplius. Eſto. fac quod dicis, quia ſi exhibeas debitam, & omnimodam exhibebis ſcilicet. Plenitudo ſiquidem poteſtatis ſuper vniuerſas orbis Eccleſias ſingulari prærogatiua Apoſtolicæ Sedi donata eſt. Qui igitur huic poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Poteſt, ſi vtile iudicauerit, nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt. Poteſt eos qui ſunt, alios deprimere, alios ſublimare, pro vt ratio ſibi dictauerit: ita vt de Epiſcopis creare Archiepiſcopos liceat, & è conuerſo, ſi neceſſe viſum fuerit. Poteſt à finibus terræ ſublimes quaſcumque perſonas eccleſiaſticas euocare, & cogere ad ſuam præſentiam non ſemel aut bis, ſed quoties expedire videbit &c.* quæ omnia clarè probant plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis, ac authoritatis in ſummo reperiri Pontifice, proindeque finaliter ac infallibiliter ortas fidei quęſtiones eũ definire poſse, quæ eſt præcipua ſupremæ authoritatis Eccleſiaſticæ, plenitudiniſque eius pars ac prærogatiua, neceſsarioque cum illa coniuncta.

Item in epiſtola 189. ad Innocentium Papam II. vbi loquens de congreſſu coacto ab ipſo cũ Abailardo hęc habet: *Porro capitula iudicio omnium examinata, inuenta ſunt fidei aduerſantia, contraria veritati. hac pro me, ne leuitate, aut certè temeritate vſus in tanto negotio*

tio putaret. Verum tu ò ſucceſſor Petri iudicabis, an debeat habere refugium Sedem Petri, qui Petri fidem impugnat. Tu inquam, amice ſponſi prouidebis, quomodo liberes ſponſam à labijs iniquis & à lingua doloſa. Rurſus in epiſtol. 237. 238. 239. ad Eugenium III. agens aduerſus Vuillelmum bis intruſum in Archiepiſcopatum Eboracenſem, vt in ipſum damnationis ſententiam pro ſua ſuprema authoritate iacularetur, ait: *Quis enim in manu forti ſagittas mittere poteſt niſi filius excuſſorum? Qui locum Petri tenet, poteſt vno ictu extinguere Ananiam, vno Simonem magum. Et vt planius, quod loquimur, fiat; peremptoriam dare ſententiam ad depoſitionem Epiſcoporum, ſolius Romani Pontificis noſcitur eſſe, pro eo nimirum, quod etſi alij multi vocati ſunt in partem ſollicitudinis, ſolus ipſe plenitudinem habet poteſtatis. Solus proinde, ſi dicere audeam, in culpa eſt, ſi culpa non feritur, quæ ferienda eſt*. Quam ſupremam adhuc authoritatem, eamque in rebus fidei infallibilem clarius prædocuerat in epiſtola 190. ad Innocentium Papam: *Oportet ad veſtrum referri Apoſtolatū pericula quæque, & ſcandala emergentia in regno Dei, ea præſertim quæ de fide contingunt; Dignum namque arbitror ibi potiſſimum reſarciri damna fidei, vbi non poſſit fides ſentire defectum; hæc quippe huius prærogatiua Sedis: cui enim alteri aliquando dictum eſt, Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua; Ergo quod ſequitur, à Petri ſucceſſore exigitur; Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.*

Inſuper quod Summum Pontificem ſciret eſſe regulam fidei animatam, ſiue in eo determinatè eſſe infallibilem authoritatem ad explicandam, & proponendam fidem, ita quod in ſe gereret perſonam omnium Patrum, per quos de fide eſt locutum fuiſſe Spiritum Sanctū vt ab ipſis res fidei traderentur per reuelationem, hęc habet lib. 2. de conſideratione ad Eugeniū: *Indagemus*, inquit, *quis ſis, quam geras videlicet pro tempore perſonam in Eccleſia Dei. Tu princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, authoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus*. De quo etiam videndus eſt lib. 4. Tandem ſerm. de priuilegijs beati Ioannis Baptiſtæ ait: *Hinc enim mater & magiſtra omnium Eccleſiarum Eccleſia Romana, cui dictum eſt; Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, in honorem Ioannis Baptiſtæ poſt Saluatoris nomen conſecrata eſt, & ſignata*. Ita diuus Bernardus locis citatis alibique paſſim: cui in teſtificanda ſuprema nec nō infallibili authoritate Pōtificia in rebus fidei & religionis, eo facilius ac firmius fidem præſtare debemus, quo ea, qua dono ſpiritus dicēdi libertate imbutus erat, acrius interdum reprehendere ac monere non dubitauit Romanos Pontifices, Romanamque Sedem, vbi illos alicui errori obnoxios eſſe cognouit, vt patet ex epiſtola 178. ad Innocentium Papam; cum enim contigiſſet ſurreptione malorum ipſum decipi, vt præter ius faſque è manibus eius reſcriptum eliceretur aduerſus optimè iudicata per Adalbertum Archiepiſcopum Treuirenſem, S. Bernardus ad eumdem Innocentium pro eo litteras dedit, in quibus inter alia hęc habet de ira Dei, ſuper Romanam Eccleſiam ob iniuſtitias vigilante: *Pro his ac ſimilibus nec dum auertitur furor Domini, ſed adhuc brachium eius extentum, & virga illa apud Ieremiam vigilans ſuper peccata noſtra. Et quidem iratus eſt Deus Schiſmaticis, ſed Catholicis nequaquā propitius &c.* deinde recenſet plura vt Gallus, quique ſciret mala gentis ſuæ, quæ indigerent in Gallijs correctione, rurſumque additis ad iſtas alijs litteris 180. hęc ait obſeruatione digna de reuocandis iudicijs perperam factis, & reſcriptis ſurreptione emiſſis: *Hoc*, inquit, *ſolet habere præcipuum Apoſtolica Sedes, vt non pigeat reuocare, quod à ſe fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Res plena æquitate & laude digna, vt de mendacio nemo lucretur, præſertim apud ſanctam & ſummam ſedem.*

Iſta Bernardus quam ſapientiſſime.

Vnde non eſt quod ex præallata Sãcti Bernardi authoritate, alijſque ſimilibus inſulrent aduerſarij infallibilitati Pontificiæ, quam ipſe, noſque cum illo defendimus nunc tantum in rebus fidei, vbi Romani Pontifices ex cathedra illas definire dicuntur, non autem in iudicijs particularibus, ſiue in rebus meri facti, in quibus contra multas virtutes errare poſſunt, ſed adhuc nunquam contra fidem, aliquid illi aduerſum ſentiendo. Multo minus fauet prȩſentis temporis Nouatoribus, quod ait epiſt. 124. videns Sanctam Romanam Eccleſiã per ſchiſmaticum Pſeudopontificem Anacletum lancinatam: *Cernitur abominatio ſtare in loco ſancto, quem vt obtineret, incendit igni Sanctuarium Dei. perſequitur Innocentium, & cum eo omnem innocentiam*: quo tamen loco abutuntur ad probandum Romanum Pontificem eſſe Antichriſtũ. Sed delirant miſeri, neſcientes, ſeu potius neſcire diſsimulantes, non iſta de legitimo Romano Pontifice locutum S. Bernardum, ſed de ſchiſmatico Papa Anacleto, cum legitimum Pontificem Innocentium II. non Antichriſtum, ſed vere Chriſti Vicarium, imo Chriſtum ipſum ob vnctionem appellet. nam iſta de Innocentio paulo ſuperius: *Ecce Chriſtus Domini iſte Innocentius poſitus eſt in ruinam & reſurrectionem multorum. Nam qui ſunt Dei, libenter iunguntur ei: qui autem ex aduerſo ſtat, aut Antichriſti eſt, aut Antichriſtus*. Vnde ex hoc, quanta etiam ſit in alijs rebus, hȩreticorũ procacia, & impudentia conijci poteſt: cum luce meridiana clarius pateat, quem S. Bernardus Chriſtum, quem vero nominet Antichriſtum. Qui & in epiſtola 126. ad Gaufredum de eodem pſeudopontifice Anacleto habet iſta, comparans ipſum iterum Antichriſto: *Beſtia illa de Apocalypſi, cui datum eſt os loquens blaſphemias, & bellum gerere cum Sanctis, Petri cathedram occupat tanquam leo paratus ad prædam*; rurſum eadem habet epiſt. 126. ad Epiſcopos Aquitaniæ.

Qui inter Scriptores eccleſiaſticos hoc ſȩculo floruit, Potho presbyter Prumienſium, in operis de domo Dei quinque libris abſoluti exordio declarans quid per domum Dei intellexerit, hæc habet: *Domus Dei quæ in terris conſtruitur, ad ſimilitudinem cæleſtis habitationis quæ eſt æterna, conſtruitur. Hæc nimirum domus Eccleſia eſt, columna & firmamentum veritatis, quæ in vnitate indiuiſa firmatur, quæ vna columba, vna perfecta, Deo vnicè dilecta, Scriptura teſte declaratur: In tota hac Domo ſolus beatus Petrus cum ſuis ſucceſſoribus plenitudinem poteſtatis accepit. Vnde quicumque in partem ſollicitudinis vocati ſunt, vt ea quæ in partem gerenda ſuſceperunt, prouida diſpenſatione gubernent; eius authoritate roborandi, eius exemplo informandi ſunt, qui in plenitudine poteſtatis toti Eccleſiæ præeſſe dignoſcitur &c.* Qui autẽ Petrus Romanique Pontifices plenitudinem poteſtatis habere, cæteros roborare & informare dici poſſent? qui ob defectum infallibilitatis, vt dicunt aduerſarij, hȩretici eſſe, hȩreſeſque ex cathedra docere, credendaſque proponere etiam poſſent.

Petrus Bleſenſis epiſt. 45. ad Pontificem Romanum: *Domus Dei, quæ in lapide adiutorij ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum ſtabilita eſt, à Petro & ſucceſſoribus ſuis formam eruditionis & ſtatum ſublimitatis accepit. Quod enim ſtipiti rami, quod capiti membra, quod ſoli radij, quod fonti riuuli, hoc Apoſtolicæ Sedis eminentiæ debent omnes Eccleſiæ, quas vbique terrarum religio Chriſtiana fundauit.*

Hugo Etherianus lib. 3. de proceſs. Spiritus Sancti cap. 17. *Aequum eſt ratum habere, quod tanta Eccleſia decernit, quod tantus Pontifex enuntiat: ſine quo vigor calami omnis Eccleſiaſticæ traditionis areſcit, vt memorandus inter Sanctos B. Iunior Stephanus aſſerit &c. Chriſtus Petrum, eiuſque ſucceſſorem Principem, & caput, non modo Latinorum, Græcorum, Occidentis ac Septentrionis vniuerſi: verum Armeniorum, Arabum, Indorũ, Madianitarum, Amalechitarum, & totius Orien-*

rientis, & Meridiani climatis in perpetuum conſtituit.

Ioannes Saresberienſis Anglus narrans in Policratico ſuo lib. 6. cap. 24. congreſſum, quem cum Hadriano Papa IV. habuerat, & in quo, populus quid non tam aduerſus Romanam Sedē quam curiam obloqueretur aperuerat, eidem interroganti, Et tu quid ſentis? reſpondit, *Quia ergo inſtas, vrges, præcipis, cum certum ſit, quod Spiritui Sancto mentiri non licet, fateor, quia quod præcipis, faciendum eſt, etſi non ſitis omnibus operibus imitandi. Nam qui à doctrina veſtra diſſentit, aut hæreticus aut ſchiſmaticus eſt:* At cur quæſo, hereticus haberetur, qui à Romana Sede in fidei doctrina diſcordaret, ſi ex ea Romani Pontifices hereſim aut errorem definiendo poſſent docere, vt aduerſarij contendunt? Igitur in Romana licet curia, immo vniuerſali Eccleſia nunquam defuerint, nec ad finem vſque mundi defuturæ ſint muſcæ morientes quæ perdant odorem vnguenti, quo fideles omnes præſertim prælati Chriſti bonus odor vbique eſſe debent: In Romana etiam Sede, non omnes re, ſicut nomine ſanctiſsimi fuere, nullus tamen vnquam in ea fuit aut futurus eſt, qui ex ea hereticæ prauitatis venenū fidelibus aut propinauerit, aut aliquando propinaturus ſit. Item lib. 8. cap. 17. *Eccleſiam Romanam, quæ parens (authore Deo) & nutricula fidei, & morum eſt, & non poteſt ab homine iudicari, & argui, cæleſti priuilegio munita, relinquo intactam.* Ibid. c. 23. *Quis præſumet ſummum iudicare Pontificem, cuius cauſſa Dei ſolius reſeruatur examini? Vtique quiſquis hoc attentauerit laborare quidem, ſed proficere nequaquam poteſt.*

Rainaldus Cancellarius cum Regi Francorū Ludouico loqueretur in hæc verba: *Mandat vobis Dominus noſter Fridericus Imperator Romanorum, & ſpecialis Romanæ Eccleſiæ aduocatus, quod ad nullos Eccleſiarū prælatos de cauſa electionis Romani Pontificis iudicium facere pertinet, niſi ad eos tantum, qui ſub Romano imperio exiſtunt: ideoque bonum videtur & iuſtum, vt cum Epiſcopis & Clero veſtro ad eumdem Imperatorem tanquā amicum & ſocium accedere, & illius ſententiā audire debeatis;* his auditis, Rex modicum ſubridens, reſpondit ei in hunc modum: *Miror prudentem virum vana mihi & fabuloſa verba miſiſſe. An ignorat prædictus Imperator, quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cum eſſet in terris, beato Petro, & per eum vniuerſis ſucceſſoribus eius oues ſuas paſcendas commiſit? Nonne audiuit in Euangelio ab eodem Dei filio eidē Principi Apoſtolorum dictum: Simon, diligis me? paſce oues meas. Numquid ſunt hic Francorum Reges, vel aliqui Prælati excepti? An Epiſcopi Regni mei non ſunt de ouibus, quas filius Dei beato Petro commiſit? Et his dictis, vertit habenas equorum cum contemptu &c.* Ex actis Pontificatus Alexandri III.

Hoc eodem ſæculo anno 1180. miſit Rex Scotiæ ad Alexandrum Papam nuntios ſuos, poſtulans, vt ipſe pro bono pacis conceſsiſſet hanc fieri Sedium commutationem, nempe vt Ioannes Sācti Andreæ Epiſcopatum dimitteret, acciperet vero alium quem vellet in Scotia: ſed Dominus Papa, inquit Rogerius, hoc concedere noluit. Singulari quoque exemplo, apud Longinum Caſimirus Rex gloriæ quem Ducem vocat, cum conſtitutiones quaſdam pro bene diſponendo Principatu ſanciturus eſſet; eas prius Romano Pontifici Alexandro confirmandas per nuntios miſit. *Cuius confirmationis pro reſcindendo dubietatis ſcrupulo,* inquit præfatus author, *exemplar ſubnectimus, cuius à nobis originale, in Eccleſia Cracouienſi conditum, ſæpe & attrectatum & viſum eſt.*

Cum circa ſui initia Pōtificatus Vrbanus Papa III. ad Balduinum Cantuarienſem Archiepiſcopum pallium miſiſſet vna cum legatione, vt Matthæus Paris teſtatur ad annum 1186. his ipſe acceptis, dignas tanto viro qui miſit, & Petro Bleſenſi, qui ſcripſit, has litteras dedit. *Sanctiſſimo Patri Vrbano Dei gratia Summo Pontifici Balduinus Cantuarienſis*

Eccle-

Eccleſiæ miniſter ſalutem & debitum deuotionis obſequium. Domus Dei, quæ in lapide adiutorij, ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum ſtabilita eſt, à Petro & ſucceſſoribus eius formã ſemper eruditionis & ſtatum incolumitatis accepit. Quod enim ſtipiti rami, quod capiti membra, quod radij Soli, quod fonti riuuli: hoc Apoſtolicæ Sedis eminentiæ debent Eccleſiæ omnes, quas vbique terrarum religio Chriſtiana fundauit &c. Quis autem vere dicere poſſet domum Dei à Petri ſucceſſoribus formam ſemper eruditionis & ſtatum incolumitatis accipere, accepturamque eſſe, ſi ipſi pro doctrina fidei errores & hęreſes, vbi etiam ex cathedra loquuntur, poſſent ex aduerſarijs obtrudere.

Gotifridus Viterbienſis, ſiue Vitembergenſis Friderici Imperatoris, nec nõ & Henrici eius filij Notarius, vt ipſe ſępè teſtatur, eam quam elaborauit hiſtoriam, proſa, metroque contextam, quam Pantheon appellauit ob rerum vniuerſalitatem, offerens Vrbano Papæ III. quantæ apud eũ vertex Pontificalis fuerit æſtimationis & pretij, oſtendit ex præfatione, quam operi præfixit, ſequẽtis tenoris: *Summo & vniuerſali Papæ Vrbano III. domino & Patri ſuo reuerendiſſimo, Gotifridus Viterbienſis Sacerdos indignus, ſeipſum in omni obſequio & obedientia ſubiectiſſimum. Dum Sacroſanctæ matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ culmen inſpicio, & eius eminentiæ conſidero maieſtatem: illud ante omnia neceſſarium eſſe intueor, vt ſicut ipſa omnibus noſcitur præeſſe Principibus: ita omnes Reges & principes, & vniuerſæ orbis Eccleſiæ, doctrina eius, & regimine adornentur: & ab ea, tanquam à fonte iuſtitiæ, totius ſapientiæ regulis inſtruantur: quia nullum Scripturarum elogium noſcitur eſſe authenticum, niſi ab eius ſapientiæ fluminibus, ſitientibus propinetur. Quare ſi quod hiſtoriarum opus noua per aliquem inſtitutione conficitur, ratio ſuggerit, vt antequam in publicum deueniat, Apoſtolico examini pręſentetur: quatenus, ſi acceptione dignum eſſe perpenditur, eius mandato & iudicio approbetur; & ab eo vires, authoritatemque recipiat, cui terrena, & cæleſtia diuinitus ſunt commiſſa. Ea propter, Reuerendiſſime Pater, hoc opuſculum longo tẽpore ſimplicitatis meæ ſtudijs aggregatum, & de veteri, & nouo teſtamento, atque de omnibus ferè hiſtorijs in vnum volumen ſub compendio redactum, ad honorem Dei, & emendationem, ſeu approbationẽ S.R.E. ante veſtrum examen perferre diſpoſui, veſtræque gratiæ præſentare curaui &c.*

Gaufredus monachus S. Bernardi reddito Epiſcopo Cardinali Albanenſi certiore de ventilata in Galijs quæſtione, aſſerentibus alijs, in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio aquam vino mixtam mutari in Chriſti ſanguinem, alijs vero negantibus, timens, ne vtriuſque partis increbreſcentibus ſtudijs, vt ſolet accidere, in his obſtinatio pareret hæreſim, in fine epiſtolæ ad præfatum Cardinalem ſcriptæ hæc habet: *Ac proindè placeat veſtræ dignationi, cum dominis noſtris fratribus veſtris ſuper hoc verbo, cum opportunum tempus affuerit, diligenti collatione tractare, vt authoritas S. R. E. definiat, quid ſuper hoc credi debeat, vel doceri.* Definire autem, quid in aliquo fidei dubio tenendum & credendum ſit, manifeſtum eſt infallibilitatis in definiente ſignum & argumentum, vt ſatis per ſe patet.

Ad ſupremam quoque Romanorum Pontificum authoritatem facit quod in fine huius ſæculi cõtigiſſe narrat Arnoldus Abbas Lubecenſis lib.6. cap.vltimo de Archiepiſcopo Moguntino S.Romanæ Eccleſiæ Cardinali Epiſcopo Sabinenſi miſſo ad coronandum Regem Armeniæ; *Ipſe enim Rex*, inquit, *omnimodis hoc affectans, audita fama virtutis populi Dei*, in expeditione ſcilicet terræ Sãctę per principes Chriſtianos, *& quia Dominus ad introitum omnes inimicos eorum terruiſſet, & quia glorioſè multa loca munita obtinuiſſent: miſſis Nuntijs honoratis cum muneribus nõ paucis, ipſos principes deuotè ſalutauit, & quanto deſiderio ipſorum aduentum expectauerit, per ſcripta ſimul & verba ampliſſima intimauit:*

para-

*paratiſſimum ſe dicens Romano ſubdi Imperio, ſi coronã diu deſideratam ab * ipſius mereretur ſuſcipere Nuntio. Gloriatur Eccleſia Romana, quæ non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam fauente Chriſto, dilatatur in temporalibus, vt etiam Reges Transmarini hoc titulo affectent inſignia. Viderint tamen illi, qui hac dignitate neglecta, plus diminutionem, quam * Romani orbis attendunt dilatationem*; hactenus Arnoldus, cuius textum labefactatum fuiſſe, rectè notat Baronius, ita vt, vbi prima pingitur ſtellula, expunctum fuerit nomen Romani Pontificis, vbi verò ſecunda, loco Romani orbis, reſtituendum ſit, Romanæ Eccleſiæ; vt apparet ex antecedẽtibus & conſequentibus, intelligiturque apertè ex epiſtola Gregorij Armeniæ Patriarchæ data ad Cœleſtini III. ſucceſſorem Innocentium III. Romanum Pontificem, quæ ſic ſe habet, poſita in in primo libro eiuſdem Innocentij ordine 206. *Vobis, qui eſtis caput poſt Chriſtũ, conſecrati ab eo, & caput Catholicæ Eccleſiæ Romanæ matris omnium Eccleſiarum, adeo prudentes & ſancti quod debetis eſſe in loco Apoſtolorum ſublimis Papa, & vobis Sanctis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Cardinalibus, Presbyteris, Clericis, & omnibus, qui ſunt de veſtra Sancta Eccleſia, ſalutem & fraternitatem. Pax Dei ſit inter vos, Gregorius homo Ieſu Chriſti per gratiam Dei Catholicus totius Eccleſiæ Armeniorũ, filius veſtræ Sanctæ Eccleſiæ, quæ eſt fundamentum legis totius Chriſtianitatis.*

Sciatis, quod nos Archiepiſcopi, Epiſcopi Presbyteri, & Clerici oramus Ieſum Chriſtum, qui eſt caput omnium noſtrum, vt ſeruet vos, & veſtros ab omnibus malis: quia cum vos, qui eſtis caput, eſtis incolumes, nos qui ſumus corpus, benè valebimus per veſtram benedictionem. Noueritis Domine, quod ad nos venit nobilis, ſapiens, & ſublimis Archiepiſcopus Moguntinus, qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte ſublimitatis Eccleſiæ Romanæ, & ex parte Magni Imperatoris Romanorum ſublimem coronam, & coronauit Regem noſtrum Leonem, & nobis reddidit coronam, quam nos perdidimus à longo tempore. Vnde nos fuimus elongati à vobis, & nos recepimus eam libenter, & cum magno gaudio, & inclinamus, & regratiamus Deo, & S. R. E. & alto Imperatori Romanorum. Sciatis, Domine, quod ipſe nobis monſtrauit veſtra præcepta; & nos ea multum libenter audiuimus, & libenter volumus legem, & fraternitatem ſublimis Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt mater omnium Eccleſiarum: & nos ſolebamus eam habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus eſſe ad veſtrum mandatum. Et firmiter ſunt ad mandatum veſtrum omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, & omnis Clerus noſtræ Eccleſiæ, qui ſunt in terris noſtris, & ſunt multi per Dei gratiam, &c. extant ibidem aliæ litteræ Regis Armeniæ ad eumdem Pontificẽ, & aliæ redditæ ab Innocentio tam ad Patriarcham, quam ad regẽ litteræ 207. 208. 209. de quibus ſæculo ſequenti.

Quod autem Theodorus Balſamon Patriarcha Antiochenus Schiſmaticus, & Romanæ Eccleſiæ hoſtis infenſiſſimus, qui in fine huius ſæculi vixit, in ſuis ſuper canones commentarijs Georgio Xiphilino Patriarchæ Conſtantinopolitano dedicatis, ediderit Conſtantini decretum, à nullo Græcorum hactenus in lucem proditum, vt inde Patriarchatum Conſtantinopolitanum priuilegijs parem oſtenderet eſſe Romanæ Eccleſiæ, quaſi iſta ſua primùm à Conſtantino habuiſſet, ſicut ille ab alijs Imperatoribus eius ſucceſſoribus, facilè conuincitur falſitatis, ex huc vſque dictis; quidquid ſit de huius decreti veritate; in quo improbando, non erat etiam, quod tam inani ſtudio laborarent Nouatores, cum in his noſtram potius cauſam agere, quam contra nos pugnare videantur, qui profitemur cum huc vſque citatis Patribus, alijſque omnis generis teſtibus Romanæ Eccleſiæ priuilegia non ab hominibus, ſed à Chriſto in Petro eſſe collata, & à Petro in ſucceſſores transfuſa: Barlaam S.R.E. Apocryſarius ad Græcos: *Omnibus*, inquit, *modis quibus iuſtè aliquid poſſidetur, totius Eccleſiæ primatum Romana obtinet; ſcilicet, diuina ſententia, Apoſtolorum inſtitutionibus, Synodo-*

nodo-

Digitized by Google

nodorum canonibus, Sanctorum decretis, populorum & nationum conſenſione, multitudinis aſſenſu, temporis præſcriptione, & a ſuperioribus temporibus in omnes Chriſti fideles dominio.

Sæculum decimum tertium ab anno Dom. 1200. *ad* 1300.

MIrum, quot ex vno habemus Innocentio III. ſupremæ authoritatis Pontificiæ teſtimonia, ſed illuſtriora dumtaxat proferemus. Primùm, qua ſuprema authoritate ſpirituali Pontifices per vniuerſum mundum fideles inquantauis dignitate conſtitutos de ſuis reprehenderunt vitijs, eadem Innocentius, ſtatim ac Eccleſiæ clauum arripuit, plures magnos principes redarguit, Regem Legionenſem ob inceſtas eius nuptias cum nepti ſua Caſtellæ Regis filia; Philippum Francorũ Regem ob diuortium cum Regina Inſeburge Regis Danorum ſorore: cum enim à Cęleſtino III. ſententia à Conciliabulo Rhemenſi pro diuortio prònuntiata reſciſſa fuiſſet, dicta Regina Inſeburge Pontificis fidem implorante, prouocanteque ad Apoſtolicam tanquam ad ſupremam & vniuerſalem omnium ſedem, nec propterea Philippus reſipuiſſet, ſed ſpretis Pontificis iuſſis, Morauiæ ducis filiam, Inſeburge in ſacrarum virginum monaſteriũ relegatà, ſibi coniunxiſſet, Innocentius tantum ſcandalum, ne plures exempli improbitate corrumperentur, tollendum ratus, neruos omnes contendit, vt Inſeburgim regio throno reſtituere, nec ab incepto deſtitit, donec felicisſimè tandẽ illud in opus perduxit, obtemperante Vicario Chriſti Chriſtianisſimo Rege Galliæ. Secundò cum per id temporis in Aquitania, & alijs Galliarum Prouincijs, variarum ſectarum hæreſes graſſarentur, totus in illis euertendis fuit, miſſis in hunc finem legatis, & alijs, ſcriptiſque contra eos grauisſimis ad plures Archiepiſcopos, & Principes litteris; at in 95. ad Aquenſem Archiepiſcopum & ſuffraganeos ipſius; dum ſpecialiter ait de hæreticis, quod, *Magiſterium Romanæ Eccleſiæ refugiunt, & nouis adinuentionibus auditorum corda ſeducunt, trahentes poſt ſe ſimplices ac indoctos*: ſatis innuit ſingulare pręfatæ Eccleſię, Summorumque Pontificum in ea ſedentium priuilegium non errandi in rebus fidei, ſi enim illo non gauderent, tam hæretici, quam omnes alij rationabiliter eorum magiſterium in rebus ad fidem pertinentibus refugere poſſent. Tertiò è munere ſupremi, & vniuerſalis Eccleſiæ paſtoris eſſe putans Gręcorum Eccleſiam ad Apoſtolicæ Sedis obedientiam, à qua contumaciter tamdiu defecerat, reuocare, nuntios & litteras in hunc finẽ Conſtantinopolim miſit ad Alexium Imperatorem, nec non ad Patriarcham, admonens eum vt Imperatorẽ ad id impellere omni ſtudio niteretur; primumque oſtenſo, quod diuinum numen repudiata Synagoga Eccleſiam ex gentibus ſibi condiderit, aſſerit illud eam Beato Petro, & ſucceſſoribus eius regendam cõmiſiſſe his verbis: *Hanc autem idem Dominus Ieſus Chriſtus in ſeipſo lapide angulari fundauit, & eius magiſterium Apoſtolorum Principi B. Petro, cui (licet inſufficientes) in Apoſtolatus ſucceſſimus dignitate, conceſſit; Tu es, inquiens, Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiam meã: & paulo poſt ſubdidit: Et tibi dabo claues regni cælorum, & etiam curam ouium ſuarum eodem verbo tertio repetito commiſit dicens: Paſce oues meas, & quod eius fides nunquam deficeret, ſe oraſſe fatetur, loquens ad eum in Euangelio: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua: & tu conuerſus aliquando confirma fratres tuos. Præterea licet vniuerſis Apoſtolis dixerit in communi. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittentur eis; ad eum tamen vtitur verbo ſpeciali dicens; quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. Hoc autem Græcorum populus non attendens, aliam ſibi confinxit Eccleſiam, ſi tamen, quæ præter vnam eſt; Eccleſia ſit dicenda, & ab Apoſtolicæ Sedis vni-*

tate

tate receſſu; nec conſtitutionem Domini, nec Petri magiſterium eſt imitatus, & inconſutilem veſtem Domini, cui crucifixorũ manus in aliarum veſtium diuiſione pepercit, ſcindere vſque hodie, licet fruſtra, conatur.

Verùm tantùm abeſt, vt tam humanæ quidquam profecerint Innocẽtij litteræ, quin potius Camaterus Patriarcha inde perfidiam ſuam oſtendendi occaſionem ſumens, percontatur Innocentiũ cur Romanam Eccleſiam vnam & vniuerſalem appellaſſet, atque Eccleſiarum matrem? & cur is dignitatis titulus Hieroſolymitanæ attribuendus non ſit? cum ex ea fides Chriſtiana emanarit: Quibus dignum, eo qui Chriſti vices gerit in terris reſponſum dedit Innocentius epiſtola 201. lib. 2. ex qua ea tantùm, omiſſis cæteris, adducemus, quæ noſtro fauent inſtituto, defendendi nimirum ſupremam & vniuerſalem, nec non etiam infallibilem in rebus fidei authoritatem Romanæ Sedis, Sanctiſſimorumq; illius Antiſtitum. *Huic*, inquit videlicet Petro, *Dominus oues ſuas paſcendas, vocabulo tertio repetito, commiſit, vt alienus à grege dominico cenſeatur, qui eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerit habere paſtorem. Non enim inter has, & illas oues diſtinxit, ſed ſimpliciter inquit: Paſce oues meas, vt omnes omnino intelligantur ei eſſe commiſſæ. Iacobus enim fratèr Domini, qui videbatur eſſe columna, Hieroſolymitana ſola contentus, vt ibi ſemen fratris præmortui ſuſcitaret, vbi fuerat crucifixus, Petro non ſolum vniuerſam Eccleſiam, ſed totum reliquit ſæculum gubernandum*; multis deinde in hanc ſententiam congeſtis iterũ de Petro ſubdit: *Ipſe quidem primus Iudæos, ipſe quoque primus Gentiles poſt Aſcenſionem Chriſti conuertit ad fidem, vt ſuper vtroſque fideles ſe primatum accepiſſe monſtraret. Cum ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius circiter tria millia Iudæorũ baptiſmi receperint Sacramentum, ac deinde Corneliũ centurionem, & ſuos quaſi primitias gentium ad reuelationem Angelicam baptizarit. Cum autem inter Apoſtolos ad conſultationem credentium magna fieret conquiſitio, vtrum oporteret circumcidi fideles, & legem Moſaicam obſeruari, Petrus principali fretus authoritate reſpondit: Quid tentatis Deum imponere iugum ſuper ceruicem diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus? Cuius ſententiam ſubſecutus, apoſtolicum ſuper ipſa quæſtione decretum Iacobus promulgauit. Paulus etiã poſtquam abijt in Arabiam, & iterum redijt in Damaſcum, deinde poſt tres annos venit Hieroſolymam, vt Petrum videret, cum eo Euangelium, quod in gentibus prædicauerat, collaturus: ne fortè in vacuum curreret, aut etiam concurriſſet.* Quibus nihil præſtantius, pro vniuerſalitate primatus Petri ſucceſſorumque eius, nec non eorumdem indeficientis iudicij priuilegio in rebus ad fidem ſpectantibus.

Demum ad dubia Patriarchæ directè reſpondens hæc habet: *Quæſiuiſti dubitans, & addiſcere volens, qua ratione Romanam Eccleſiam vnam & vniuerſalem in noſtris litteris vocauerimus, velut in quaſdam ſpecies ſpecialiſſimas iam diuiſam, cum & vnus ſit paſtor, & vnum ouile, licet ſub vno paſtorum principe Chriſto plures ſint conſtituti paſtores. Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod Eccleſia duabus de cauſis vniuerſalis vocatur: intelligentia namque dictorum ex cauſis aſſumenda dicendi, cum non res ſermoni, ſed rei ſit ſermo ſubiectus. Dicitur enim vniuerſalis Eccleſia, quæ de vniuerſis conſtat Eccleſijs, quæ Græco vocabulo Catholica nominatur, & ſecundum hanc acceptionem vocabuli, Eccleſia Romana non eſt vniuerſalis Eccleſia, ſed pars vniuerſalis Eccleſiæ, prima videlicet, & præcipua velut caput in corpore, quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit: ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur; & dicitur vniuerſalis Eccleſia illa vna, quæ ſub ſe continet Eccleſias vniuerſas. Et ſecundum hanc nominis rationem Romana tantùm Eccleſia vniuerſalis nuncupatur, quoniam ipſa ſola ſingularis priuilegio dignitatis cæteris eſt prælata, ſicut & Deus vniuerſalis Dominus appellatur, nõ quaſi iam diuiſus in ſpecies, aut ſpecialiſſimas, aut*

etiam ſubalternas, ſed quoniam vniuerſa ſub eius dominio continentur. Eſt enim vna generalis Eccleſia, de qua Veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Et ſunt multæ particulares Eccleſiæ, de quibus Apoſtolus ait: Inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum, ex omnibus vna conſiſtit, tanquam ex particularibus generalis, & vna præminet omnibus, quoniam cum vnum ſit corpus Eccleſiæ, de quo dicit Apoſtolus: Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, illa velut caput cæteris membris excellit. Ponderent hæc attentè, qui perperam volunt Eccleſiam Romanam dici tantùm vniuerſalē, Summoſque eius Pōtifices Sacroſanctæ Romanæ & Catholicę, ſiue vniuerſalis Eccleſiæ Papas, vel Epiſcopos, quia, inquiunt, ſunt Epiſcopi Romanæ Eccleſię quæ Catholicam religionem ac fidem profitetur, videbunt enim, quantum hęc gloſſa longè à recto veritatis aberret tramite: de quo redibit ſermo infra in hoc eodem ſæculo.

In altera quoque epiſtola 104. quam capta iam à Latinis Cōſtantinopoli, ſcripſit ad Henricum Imperatorem idē Innocentius III. miſſo etiā Pelagio Cardinali Epiſcopo Albanenſi, vt Græcos, qui Latinis parebant, à ſchiſmate abduceret, atque ad Eccleſiæ ſinum reuocaret, hæc habet pro eadem vniuerſalitate primatus, ſupremoque & infallibili magiſterio Romanæ Sedis in rebus fidei, & religionis: *Ipſe ſummus angularis lapis Ieſus Chriſtus, in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in Templum Sanctum in Domino, Eccleſiæ fundamentum & fundator exiſtens, inter cętera, quibus ſalutaria prouidit remedia populo Chriſtiano, ad cōſolidandam fidei vnitatem, vt & vnus paſtor eſſet, & vnum ouile, Sedem Apoſtolicam totius Chriſtianitatis caput inſtituit & magiſtram, à qua ſicut vnguentum in capite, quod deſcendit in barbam Aaron, & ad oram etiam veſtimenti, panis intellectus, & vitæ ad alias procedat Eccleſias cū doctrina fidei, & aqua ſapientiæ ſalutaris.* At dico ego, ſi Sedes Apoſtolica ſupremique in ea ſedentes Pontifices poſſent eſſe hæretici, doctrinamque hæreticam docere, qui poſſet dici, inter cætera, quibus ſalutaria prouidit remedia Chriſtus populo Chriſtiano ad conſolidandā fidei vnitatem, &c. annumerandam eſſe Sedis Apoſtolicæ inſtitutionem, tanquam totius Chriſtianitatis caput, & magiſtram.

Qua etiam proprium eſt vniuerſalis & infallibilis authoritatis munus canonizare Sanctos, aut expreſsè per bullam, vel declarationem Pontificis; aut tacitè & præſumptè per communem conſenſū populorum, & conſuetudinem receptā cultus, in qua interuenit etiam tacita voluntas Pontificis, vt expreſsè docet S. Thomas 2.2. quæſt. 97. *Ita*, inquit, *alicuius Sancti cultus ex conſuetudine Eccleſiarum generaliter introductus vim habet ex approbatione tacita, vel expreſſa Summi Pontificis*; pro vt tam antiqua, quam recentia teſtantur exempla, Leonis III. qui ad inſtantiam Caroli Magni, & Hilebaldi Archiepiſcopi Colonienſis Suibertum Confeſſorem ſolemni ritu Sanctorum numero adſcripſit: Innocētij II. qui Sanctum Hugonem Epiſcopū; Alexandri III. qui Bernardum Clareuallenſem, Eduardum Anglorum Regem, Helenam viduam genere Vviſigotham, Canutum Danorum Regem, ac Thomā Cantuarienſem Archiepiſcopū & Martyrem; Clementis item III. qui Othonē Epiſcopum Bambergenſem; Cæleſtini pariter III. qui Vbaldum Eugubinum Epiſcopum; in eiuſdem quoque ſupremæ & infallibilis authoritatis argumentum Innocentius III. Homobonum, & Chunegundem Auguſtam in Sanctorū catalogum retulit.

Lugdunenſi Archiepiſcopo pro more grauiſſimas fidei quæſtiones proponenti Summo Pontifici tanquam ſupremo earum iudici, reſpondit Innocentius epiſt. 62. lib. 5. quæ incipit, *Cum Marthæ*, quæque extat in titulo de celebratione miſſarum, vbi præuiè ad ſolutiones quęſtionum, quæ ibi videri poſſunt, hæc ad noſtrum ſcribit intentum. *Lippitudini*

Lia,

Lia, Rachelis pulchritudinem præferentes, eam in te credimus vigere intelligentiam Scripturarum, vt non ſolùm paruulis frangere poſſis panem, ſed prouectis etiam cibū ſolidum miniſtrare, ac nodos ſoluere difficilium quæſtionum. Verum quoniam in primatu Apoſtolorum principis Apoſtolicæ Sedis magiſterium recognoſcens, ad eam credis maiores cauſas Eccleſiæ referendas, conſultationibus tuis, quas non ob commodum vtilitatis terrenæ, cum non ciuilem contineant quæſtionem, ſed animarum profectum, vt videlicet in lucem prodeant obſcura Scripturæ, nouimus te mouiſſe, libenter quod nobis inſpirat Dominus, reſpondemus, &c.& in alia ad eumdem epiſt. 14. *Quod pietatem colendo in mandatis diuinis te libenter exerceas, & in lege Domini iugiter meditando conſideres vias eius, epiſtolarum tuarum verba demonſtrant, & teſtantur fortius quoties quibus Apoſtolicam Sedem pulſas, vt pulſanti ianuam veritatis aperiat, & quæ obſcura videntur ſuæ reſponſionis verbum illuſtret.*

Vltimò tandem, quod eſt argumentum ſupremæ & infallibilis authoritatis Pontificiæ omnium euidentiſſimū, Concilium Generale Lateranenſe conuocauit, ſuaque præſentia coufirmauit; quicquid in contrariuum obganniant hæretici, eorumque ſequaces, dum illud infirmare conantur, adducentes aliqua Imperatorum exempla, qui viſi ſunt cōuocare Concilia, imo & in ijs præfuiſſe, etiam Legatis Pontificum Romanorum præſentibus. Reſpondetur enim potuiſſe quidem, & adhuc poſſe Imperatóres & Reges, vti defenſores, & curatores, vel aduocatos Eccleſiæ, vbi ita expedire credunt, Summis exponere Pontificibus neceſſitatem conuocandi Generalia Concilia, ijſque ſub hoc titulo adeſſe, nec aliud probant aliqua ab aduerſarijs adducta ex hiſtoria Eccleſiaſtica exempla; at eos illa ex ſua propria authoritate, abſque conſenſu, vel ſaltem permiſſione Romanorum Pontificum conuocaſſe, aut conuocare poſſe, illiſque præſediſſe, aut præſidere poſſe falſum eſt, ſique id ab illis attentatum fuiſſet, aut ab alijs aliquando attentaretur, non inde iure talia fieri ſequeretur, aut rectè deducercetur Summorum dumtaxat Pōtificum id prorium munus non eſſe; vt enim quæ ſunt iniuſta, & per tyrannidē vſurpata nihil ijs, qui talia agunt, iuris tribuunt, ita nec ijs qui talia pati nimia prævalente potentia coguntur, quicquā adimere poſſunt. Cæterum ſola authoritate & conſenſu, vel ſaltem permiſſione Summorum Pontificum Romanorū, quod eſt inuictum vniuerſalis, ſupremæ & infallibilis authoritatis ipſorum argumentum, quodque propterea hęretici illius inimici omnibus modis eneruare conantur, Generalia Concilia celebrari, & approbari debere, iiſque neminem vnquam præter ipſum, aut eius Legatos præſediſſe, aut pręſidere poſſe, quę huc vſque data occaſione, in vnoquoque Eccleſiæ ſęculo notauimus pro hac traditione, ſatis ſuperque demonſtrant.

De Niceno enim Concilio, cuius authorem faciunt Conſtantinum; habetur in ſexta Synodo actor. 18. *Conſtantinus ſemper Auguſtus, & Silueſter laudabilis magnam atque inſignem in Nicæa Synodū congregabant*; cui nomine Silueſtri præfuit Hoſius. Author quoque vitæ Silueſtri ait: *Huius temporibus factum eſt Concilium cum eius conſenſu in Nicea Bythyniæ*. De Conſtantinopolitano idem conſtat, teſtante Damaſo, ſub quo celebratum fuit apud Theodoretum lib. 2. cap. 22. *Nullius momenti eſſe decreta eius Synodi, cui ipſe non præbuiſſet aſſenſum*. Et actione 18. ſextę Synodi legitur quoque: *Macedonio Theodoſius, & Damaſus obſtiterunt*. Pro Concilio Epheſino, cui nomine Cæleſtini præfuit Cyrillus Alexandrinus, & Chalcedonenſi, cui pro Leone Paſchaſinus, & alij Legati præſederunt, præter ſuo loco adducta, firmum habemus argumentum, quod actione 1. contra Dioſcorum obijcitur: *Synodum auſus eſt facere ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum eſt*. Hoc enim verum eſſe non poſſet, ſi vel Epheſinum, quod ante Chalcedonenſe celebratum fuit,

Digitized by Google

ſine authoritate Cęleſtini, & ipſum quod eo nomine Dioſcorum condemnauit Chalcedonenſe, inconſulto vel inuito Leone conuocatum fuiſſet: & ſic de reliquis, de quibus redibit ſermo ſectione ſequenti. Indeque Pelagius II. in epiſtola ad Synodum illegitimã Conſtantinopolitanam, vbi Ioannes Patriarcha vniuerſalis ſibi nomen vſurpare conatus eſt, ita ſcribit: *Relatum eſt ad Apoſtolicam Sedem Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum vniuerſalem ſe ſcribere, vos ex hac ſua præſumptione ad Synodum conuocare Generalem, cum generalem Synodum conuocandi authoritas Apoſtolicę B. Petri Sedi ſingulari priuilegio ſit tradita, & nulla vnquam Synodus rata legatur, quæ Apoſtolica authoritate nõ fuerit fulta.*

Quare quod dicitur, & principaliter ab hereticis obijcitur de Conſtantino Pogonato, ipſum ſextam Synodum congregaſſe, eique pręſediſſe ſua Imperatoria authoritate, nequaquam ſuſtineri poteſt, ſed eum dumtaxat prædeceſſorũ ſuorum veſtigia ſecutum, dictam Synodum celebrari curaſſe, ad extirpandã hæreſim Monothelitarum, eique præſentem fuiſſe, vel vt habetur in actis Synodi præſediſſe, non vt eam dirigeret, nõ vt dijudicaret ac definiret quæſtiones, & controuerſias, quæ ad fidem & religionem, cultumque diuinum pertinent, ſed vt tanquam defenſor, & vindex fidei ſua authoritate Concilij Patres protegeret, iiſque patrocinaretur; quemadmodum à Theodoſio in Epheſino, & à Martiano in Chalcedonenſi factum fuiſſe ſupra ſuis vidimus locis; cuius rei argumentum eſt: primò, quod idem Conſtantinus, ſcriptis ad Donum tunc Romanum Pontificem litteris, eum rogauerit, vt ad ſe legatos mitteret, qui generali Concilio præſiderent, mandaritque Theodoro Exarcho, vt illis & alijs in hunc finem naues idoneas, & ſumptus neceſſarios ſuppeditari curaret: ſed Dono interim mortuo, Agatho eius ſucceſſor, cum prius Romæ conuentu Epiſcoporum Occidentalium centum viginti quinque habito, definijſſet in Chriſto duas eſſe naturas, & duas voluntates, Legatos tres Conſtantinopolim miſit, qui ſuas implerent vices. Secundò pręfatum Conſtantinum ſextæ præfuiſſe Synodo, eam protegendi, ſuaque pręſentia tantùm honorandi gratia, non autem vt arbitrum, patet ex eo, quod nouiſſimo loco in ea ſubſcripſerit, quod profectò non feciſſet, ſi ibi tanquam arbiter præſediſſet, vt aſſerunt hæretici, eorum ſequaces. Nec illis fauet, quod Albertus Pighius Pontificiæ authoritatis defenſor acerrimus contrariũ doceat, indeque acta, quæ circumferuntur VI. & VII. Synodorum parengrapha eſſe, & minimè germana; hæc hereticis, inquam, non fauent, talia haud aſſerente Pighio, quia putet cum ipſis proprium Principum Laicorum munus eſſe congregandi Concilia, eiſque præſidendi, ſed potius, quia præfatæ Synodi ſextæ acta quæ præ manibus habemus, id inſinuare videntur de Conſtantino Pogonato, ſi interpretationes quas attulimus, quæque videntur genuinæ, & præcedẽtium Conciliorum vſui, & regulis conſentaneæ, non admittantur, ideo illa ſpuria, & ſuppoſititia eſſe arbitratur. Adeo verum eſt ſola authoritate Pontificia, tanquam vniuerſali, & infallibili Concilia Generalia conuocari, dirigi, confirmari, & approbari debere, nulliuſque ſine illa roboris eſſe in rebus fidei, & religionis.

Quidquid ſit, an Principes Laici conuocare, & congregare poſſint Concilia præſciſè conſiderata ſecundum materialem illam coniunctionem in loco, ad quem vocantur Epiſcopi, non autem ſpiritualem, ſiue in ordine ad dirigenda eorum ſuffragia & decreta; quod aliqui putant illis concedi poſſe, ſaluis iuribus Pontificijs & Eccleſiaſticis, exemploque Summi Pontificis Vigilij probari, qui rogatus à Iuſtiniano venit quidem ad Concilium, ſed cum iam eſſet Conſtantinopoli tempore Concilij, noluit illi intereſſe, quaſi ſignificaret aduentum, nihil officere authoritati ſuæ, ſecus autẽ præſentiam in Concilio; quia vocari & veni-

venire, non videtur inuoluere quicquam ſpirituale, ſed eſſe quid ante Concilium, & extra illud: quare illud Principibus laicis concedere, nihil eſt illis in Concilio, vel intra Concilium dare, nihil iuris in Epiſcopos, ſua, id eſt ſpiritualia & Eccleſiaſtica tractantes conferre. Vnde quod Vigilius ſpontè, nullaque vi illata, Conſtantinopolim ierit, vocatus à Iuſtiniano Imperatore, citra præiudicium authoritatis ipſius, aut aliorum etiam qui ita iuiſſent, fieri potuit; noluit tamen intereſſe Concilio, ne videretur in hoc, cũ aliquo Pontificiæ authoritatis periculo, Iuſtiniano nimis imperitandi auido cedere; quam iu Silucrio fœdiſsimè prius violarat, inuitè & coactè à Beliſario extracto Italia, & in Græciam auecto. Verum de his iterum in ſectione ſequenti.

Prællata Innocentij teſtimonia tam clarè noſtrum intentum comprobantia conantur aliqui eludere per vnicum ex epiſtola 104. ad Philippum Francorum Regem deſumptum, vbi vt ei omnem diſſoluendi coniugij ſpem adimeret, hęc ſcripſit: *Si ſuper hoc abſque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter diuinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſitan ordinis, & officij nobis periculum immineret, cum contra præmiſſam veritatis ſententiã (quod Deus coniunxit homo non ſeparet) noſtra non poſſit authoritas diſpenſare.* Verùm hoc teſtimoniũ non ſolùm priora non enervat, ſed potius confirmat, quaſi diceret Innocentius in argumentum Pontificiæ infallibilitatis à ſe quidem poſſe in multis diſpenſari, quæ ſi Rex peteret, libenter eum exaudiret, non autem contra veritatis ſententiam aliquid definiẽdo. Secundò reſponderi poteſt hæc verba intelligenda eſſe de errore facti, ſine vlla penitus iuris læſione, ſicut ſi diſpẽſaſset in matrimonio Philippi rato & cõſummato, ad ſatisfaciendum eius deſiderio, non credendo tamen, aut non ducendo licitam eſſe talis matrimonij diſſolutionem, cui errori facti, nec non alijs ſimilibus, ſicut ſi committeretur ſimonia, non tamen eam licitam eſſe affirmaretur, cum Romani Pontifices, Generaliaque etiam Concilia non ſolùm per ignorantiam, ſed peccaminosè quoque obnoxia eſſe poſſint, iure merito Innocentius ſcribit Philippo conditionatè, quod ſi in fauorem ipſius ſuper matrimonio ſuo diſſoluendo abſque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaret, præter diuinam offenſam, & mundanam infamiam, quã ex eo poſset incurrere, forſitan ordinis & officij illi periculum immineret. Vbi hæc verba abſque generali deliberatione Concilij non ſunt intelligenda, quaſi ab ea in rebus facti & iuris dependeat Pontifex, aut quaſi cum tali deliberatione Innocentius diſſoluens Philippi matrimonium, id licitè potuiſſet, ſed illa addidit exagerandi gratia, deterrendique Philippum à ſua petitione, & quia non aliunde, quod adhuc dubitanter dicit, poſſet illi imminere aliquod periculum Pontificatus amittendi, quam ſi abſque generali deliberatione Concilij, quod congregare nolebat, nec erat operæ pretium, talem commiſiſſet errorem; ſi enim cum illa, reprehendi non potuiſſet facti, cuius ipſum Concilium fuiſſet in errando ſocium, ſed omnes ſimul illius pęnitentiam agere debuiſſent. Quod inſuper ait ſerm. 2. de conſecrat. Pontif. *In tantum mihi fides neceſſaria eſt, vt in cæteris peccatis Deum iudicẽ habeam, propter ſolum peccatum quod in fide committitur poſſim ab Eccleſia iudicari*; debet intelligi de ipſo vt perſona priuata eſt, vt infra in fine huius capitis dicemus.

Vt omittam plura, quibus tam Honorius III. quam Gregorius IX. & Innocentius IV. ſuam vbique ſupremam authoritatem in vniuerſali oſtenderunt Eccleſia, vt patebit eorumdẽ acta perlegentibus, aliqua dumtaxat referam ipſorum teſtimonia clarius intentum noſtrũ probantia. Primum Honorius reſcribens Reginæ Georgiæ hæc ait epiſt. 434 lib. 8. *Multum gauiſi ſumus in Domino ſuper deuotione, quam habes ad nos, & ad Romanam Eccleſiam, matrem Chriſtianorum*

rum omnium, & magiſtram.

Gregorius IX. vt pro ſua ſuprema authoritate, in ſeruanda doctrinæ fidei puritate lib.2. ep. 20. Sacræ Theologiæ profeſſores, publicè in Academia Pariſienſi docentes grauiter reprehendit, quod quidam apud eos oſtentandæ Philoſophię cauſa, Scripturarum difficultates ex ſententijs Philoſophorum potius, quam è Sanctorum Patrum ſenſu explicarent; ita ſequenti anno 1228. cũ ob exortam Pariſijs grauiſſimam inter eos, qui litteris operam dabant, ac regios adminiſtros diſcordiam in maximo verſaretur diſcrimine nobiliſſima illa Academia, ad illam ſedandam omnes vires adhibuit, & in hunc finem ad Ludouicũ adoleſcentem, eiuſque matrem Blanchã præclaram illam ſcripſit epiſtolam 95. quæ habetur lib.3. *In tribus*, inquit, *quæ appropriatione nominis tribus in SS. Trinitate perſonis attributa noſcuntur, potentia, ſapientia, & benignitate videlicet, Regnum Francorum eiuſdem SS. Trinitatis imitando veſtigium, patet præ regnis alijs à longis retro temporibus floruiſſe: in ſtrenuitate militum potens, in clero literarum ſcientia prædito ſapiens, & in clementi Principum bonitate benignum; quorum medio ſi duo deſtituantur extrema, in vitia conuertentur: quoniam potentia niſi fuerit ſapientia temperata in præſumptionem luxuriat, ſe in arrogantiam extollendo: benignitas verò, ſi eadem ſuffulta non fuerit, in diſſolutionem degenerat, & efficitur fatuitati cognata. Igitur ſapientia neceſſaria eſt vtrique, ſine qua neutra illarum nomen virtutis obtinet, vel effectum: Sapientia verò nutritur ſtudio litterarum, quo quaſi fluuio de loco delitiarum egreſſo, non ſolum regnum prædictum irrigatur, & fecundatur poſt Spiritus Sancti gratiam, verum etiam paradiſus Eccleſiæ generalis, cuius alueus Pariſienſis ciuitas, ex eo quod idem ſtudium Pariſius viguit, hactenus noſcitur extitiſſe; vnde veſtra credimus intereſſe ſolicita diligentia, & ſolicitudine ſatagere diligenti, vt ſtudium diebus veſtris translatum alibi à Pariſius, illuc quaſi flumen ad alueum reuocetur*, &c. Scripſit eodem argumento litteras tum Epiſcodo Pariſienſi, tum alijs; deinde anno Domini 1231. vt præfatam academiam, quę præteritis temporibus quaſi diſſoluta erat, priſtino ſplendori reſtitueret, vetera illius priuilegia renouauit, deque ijs ad magiſtros, & ſcolaſticos diploma dedit lib.5. ep.23. cuius initio ingentes in eam laudes cumulat, dum ipſam ſapientiæ officinam, Lutetiamque ſcientiarum parentem appellat; dein tenendum in ea ordinem ſancit; quæ omnia procul dubio ſunt clara ſupremæ authoritatis Pontificiæ per vniuerſum orbem chriſtianum argumenta.

Idem Gregorius reſcribens Germano Patriarchæ Conſtantinopolit. lib. 6. epiſt.56. hæc ad noſtrum intentum habet: *Fuit enim Paulus ex verbo Domini Petro, & cęteris Apoſtolis vniuerſaliter ſic dicentis: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt; cum Petro myſterium dignitatis exercens, & ex verbis eiuſdem authoritatis ſingulariter Petro propoſitis: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cęlis; in Petro auctoritatis officium recognoſcens, & ideo ad eum tanquam primatem & Euangelij Dominici fontem venit Hieroſolymã, & poſtmodum cum ipſo, & alijs ſecundum reuelationem contulit euangelium, ne in vacuum curreret, vel cucurriſſet. Quod iterum ex verbo Domini confirmatur, cum ſoli Petro, ſi frater ſuus in ſe peccauerit, nõ tantum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties præcipitur dimittendum, ipſi ſoli oues ſuas indiſtinctè committens; qui tam ſpeciali miraculorum virtute pollebat, quod per plateas in lectulis & grabatis poſitis ad vmbram eius ſanabantur infirmi. Cuius authoritas ex eiuſdem Domini verbis expreſſius roboratur, cum ſibi ſoli dictum eſt: Duc in altum; & pluraliter ſubinfertur: Laxate retia in capturam. Si ergo Petrus propter excellentiam fidei, qua in vno Chriſto duas naturas veraciter recognoſcens, cum dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui; claues regni cæleſtis in terris ſolus accepit,*

cepit, cum vnus ſit Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnum principium, vnum corpus Eccleſiæ militantis, & corpus cum pluribus capitibus monſtruoſum & ſine capite acephalum cenſeretur, reſtat, vt ad regimen generalis Eccleſiæ, quam ipſe cum Paulo, & cæteris de gentibus, Græcis, Latinis, Barbaris congregauit, caput eiuſdem, ſuumque Dominus, per ea, quæ promiſſa ſunt, manifeſtè oſtenderet ſucceſſorem. Prœuidens autem Dominus, quod Eccleſia Dei conculcaretur à Tyrannis, laniaretur ab hæreticis, & à Schiſmaticis ſcinderetur, ait: Pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Ex quo colligitur euidenter, quod ad Sedem Petri omnis ſit quæſtio fidei referenda.

Aliquibus deinde interiectis iterum ſubdit: *Tuæ prudentiæ conſcientiam ſine aliqua ſuperſtitione regira, & illuminatus inuenies, quod Eccleſia Romana quæ omnium Eccleſiarum caput eſt & magiſtra, in ſpeculo à te propoſito, Euangelij videlicet, & epiſtolarum, & doctrina aliorum doctorum nihil contrarium inuenit, quod interpretatiuè, vel diſpenſatiuè, ſecundum ſtatuta Sanctorum Patrum, in vnitate fidei & ſpiritus non concordet.*

Idem penitus docet in alia ad eum Germanum epiſtola 111. lib. 7. vbi primum oſtendit Romanum Pontificem vtroque gladio, humana nimirum ac diuina authoritate pollere, auguſtiſſimas Chriſti Domini in terris vices gerere, à quo Græci ingenti ſuo damno deſciuiſſent; tum ritum Romanæ Eccleſiæ in corpore Chriſti in pane azymo conſecrando B. Petri traditionem eſſe; *Verũ ſiue in fermentato, ſiue in azymo Sacramentum conficiatur, in Dominicum corpus diuinitus conuerti: ſed vterque panis ſimplex ante ſacrificium panis eſt, tranſubſtãtiatione vero facta per verba Dominica, panis non eſt, & ideo nec fermentatus, nec azymus dici poteſt, ſed ille potius creditur eſſe panis viuus, qui de cælo deſcendit, & tribuit vitam mundo &c. Hæc,* inquit, *& his ſimilia docuit Petri Sedem vnctio Spiritus, & ſanitas intellectus*; quibus ſanè verbis exprimitur ſpecialis Spiritus Sancti aſſiſtentia qua Petri Sedes edocta, hoc eſt Romanus Pontifex Petro in ſupremo Eccleſiæ monarchatu ſuccedens infallibiliter ea quæ ad fidem pertinent, declarare dicitur.

Ludouico IX. Regi Francorum in numerum Sanctorum poſtea relato, oratorum opera flagitanti, vt contrahendi cum Margareta comitis Prouinciæ filia matrimonij canonicũ impedimentũ auferret, dato diplomate lib. 7. ep. 441. Gregorius annuẽs, pro ſuprema authoritate Pontificia hęc in eius principio tradit: *Dixiſſe Petro Dominus: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolueris ſuper terram, ſolutum erit & in cælis; ac ei claues legitur tradidiſſe, in altera dans ſcientiam diſcernendi, & in altera plenitudinem poteſtatis, ne vel poteſtas crudelis exiſteret, ſi non eſſet diſcretionis ſale condita; vel diſcretio eſſet mutilis, ſi non poteſtatis ſubſidio fulciretur, quatenus & poteſtatiua diſcretio, & poteſtas nihilominus ſit diſcreta. Vnde Romanus Põtifex qui claues in beato Petro diſcretionis, & poteſtatis accepit &c.* Vbi per ſcientiam diſcernendi ſingulariter Petro ac eius ſucceſſoribus conceſſam, infallibile eorumdem non errandi priuilegium in rebus fidei & religionis ſignificatur, cum aliquam ex illis credendam fidelibus proponere, ortamue circa illas controuerſiam dirimere debent.

In alia quoque epiſtola 253. lib. 10. ad Fridericum II. Imperatorẽ, qua eius refellit obiecta, inter alia hęc habet: *Et ideo ſi prudenter attenderes, quod lignum vitæ eſt in paradiſi medio poſitum, ſic in centro tuorum finium prudenter perſiſteres, quod nequaquam incautè ad iudicanda ſecreta conſcientiæ noſtræ, cui iudex in cælo eſt conſcius in excelſis, propriæ ruinam conſcientiæ metuens euolaſſes, cum Regum colla & principum ſubmitti videas genibus Sacerdotum, & Chriſtiani Imperatores ſubdere debeant executiones ſuas, non ſolum Romano Pontifici, quin etiam alijs præſulibus non præferre, nec non Dominus*

Sedem

Digitized by Google

Sedem Apoſtolicam, cuius iudicio orbem terrarum ſubijcit, in occultis & manifeſtis à nemine iudicandam, ſoli ſuo iudicio reſeruarit. De qua nulli ſubiecta niſi ſoli Deo, Romanorum Pontificum authoritate redibit ſermo infra in hoc eodem ſeculo.

Item lib. 13. epiſt. 198. ad Ruſudam Reginam & Dauid natum eius Georgianorum Regem Romanæ Eccleſiæ ſe ſe coniungere cupientes, primum oſtendit, illi omnes Chriſtianos ad ſalutem adipiſcendam ſubeſſe debere, cum ea vna ſit Eccleſia Catholica Chriſti ſponſa, indeque eius, ſuorumque Antiſtitum primatum, ac ſupremum in rebus fidei magiſterium pluribus demonſtrat, audiamus eius verba: *Vna eſt enim Eccleſia Catholica Chriſti ſponſa, qui beato Petro Apoſtolorum principi ligandi & ſoluendi poteſtatem committens, & Petrum oſtendens: ſuper hanc*, inquit, *ædificabo Eccleſiam meam; vt oſtenderet ſolum Petrum, & ſingularem Eccleſiam diceret, plures Eccleſias eſſe & diuerſos Eccleſiæ præponi paſtores apertius prohiberet. Propter quod ſoli Petro, vt eius oues paſceret, perpetuo edicto præcipiens, & conuerſionem gentium futuram eſſe prędicens, ſe illas Eccleſiæ primitiuæ de Iudęis exortæ aggregaturum fore prædixit, apertiùs imperans, vt ex ijs vnum ouile fieret, & Eccleſiæ de Iudæis & gentibus aggregandæ paſtor vnicus præſideret. Iſtud idem Ezechiel Propheta in ſpiritu præuidens, palam inquit, quod Dominus omnes filios Iſraelis, per quos conuerſos ad Deum intelligimus, ita gentem vnam efficeret, quod in duo regna non diuideretur vlterius, & rex vnus eis omnibus imperaret; ex quo patenter plures Eccleſias eſſe prohibuit, & plures Eccleſiæ pręfici vniuerſali paſtores penitus interdixit: quia plura vnius eſſe capita corporis, & vni diuerſa coniungi corpora capiti non permittit ratio naturalis. Licet enim plures populi in cultum ſint Catholicæ fidei congregati, omnes tamen vna cenſentur Eccleſia, dum vni capiti Chriſti Vicario, & B. Petri ſucceſſori ceruice reuerentiam exhibent inclinata. Reliqui vero qui eiuſdem capitis ſe non membra conſtituunt, quaſi monſtra ſine capite in viã perditionis abſcedunt, quia ſicut nec Chriſtus diuiditur, nec in ſe deitas ſeparatur, ſic etiam Chriſtus aſcendens in cælum vnum reliquit in terris vicarium; ſic neceſſe eſt, vt ei omnium, qui Chriſti eſſe cupiunt, ſubdantur capita populorum. Sed nec ex hoc fratribus & Epiſcopis noſtris debitum honorem ſubtrahimus, quos à B. Petro & eius ſucceſſoribus in partem ſolicitudinis euocatos vices Dei, & Apoſtolicæ Sedis gerere minimè dubitamus. Quare oportet filij chariſſimi, vt & vos & cæteri veſtræ iuriſdictioni ſubiecti Romanum Pontificem B. Petri ſucceſſorem, & Chriſti Vicarium patrem & caput fidei noſtræ humiliter agnoſcẽtes & dolentes, quod id bonum præteritis temporibus nõ feciſtis; ei & Eccleſiæ Romanæ vniri, & in ijs, quæ ad ſalutem animarũ veſtrarum, quam & nihil aliud poſtulamus à vobis, obedire curetis: cum enim ſolum ab homine requiramus, vt Deum timeat, & ex tota mente ipſum diligens in eius iuſtificatione procedat, non videtur ſani ſpiritum habere conſilij, qui ſuam in hoc negat nobis obedientiam impertiri. In has quidem obedientia nullius quantumcumque potentis imperium, nullius honor Regis minuitur: ſed ex hac omnium poteſtas & libertas augetur: quia illi dignè populorum præſunt regimini, qui ſicut ipſi alios præcellere cupiunt, ſic diuinæ ſtudent Excellentiæ famulari*. & ita deinceps vſque ad finem.

In Encyclicis denique litteris Archiepiſcopo Senonenſi inſcriptis, quibus omnes Chriſtiani orbis pręſules proxima Chriſti reſurgentis celebritate ad ſe accedere iuſſit, hęc leguntur: *Aeterna prouidentia conditoris Sanctam & immaculatam Eccleſiam à ſua fundationis exordio eo voluit ordine gubernari, vt vni paſtori poteſtatis plenitudinem obtinenti cæteri partem ſolicitudinis aſſumentes, tanquam membra capiti communicatis alterutrùm emergentibus caſibus, vnione indiſſolubili cohærerent, per quam eis conſenſibus mutuis ſolidatis caput famulantibus membris vigorem aſſumeret, & membrorũ condi-*

conditio de ſui principij robore firmaretur. Quia igitur grandes Apoſtolicæ Sedis euẽtus & cauſas te ignorare non conuenit, tanquam neceſſarium matris Eccleſiæ munimẽtum, propter quæ neceſſitate vrgente tuam & aliorum videmus præſentiam plurimũ opportunam, fraternitatem tuam rogamus & hortamur attentius, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus vſque ad proximum feſtum reſurrectionis Dominicæ ad noſtram præſentiam perſonaliter venire procures omni occaſione ceſſante, vt habeat Eccleſia mater in filio ſperatum in tua viſitatione ſolatium, & gradũ prouidi conſilij fulcimentum.

Vt ſupremæ authoritatis Pontificiæ nullum euidentius habemus argumentum, quam ea Concilia Generalia celebrari, Summos illis Pontifices præeſſe, ſuaque confirmatione rebus in illis ſtatutis pondus ac robur adijcere; Innocentius IV. Generale Concilium Lugduni congregauit, eique per ſemetipſum præfuit, ac in eo Fridericum II. Imperatorem illi ſe ſiſtere ac ſubijcere recuſantem, nec non per oratorem ſuum ad Concilium celebrius prouocantem, condemnauit; eius ſententiæ hęc ſunt vltima verba: *Nos itaque ſuper præmiſſis, & quampluribus alijs eius nefandis & execrandis exceſſibus ac flagitijs, cum fratribus noſtris Cardinalibus & Sacroſancto Cõcilio deliberatione præhabita matura & diligenti; cum Domini noſtri Ieſu Chriſti vices, licet immeriti teneamus in terris, nobiſque in B. Petri Apoſtoli perſona ſit dictum: Quodcumque ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in cælis &c. memoratum principem, qui ſe imperio & regnis, omnique denique honore, ac dignitate reddidit tam indignum; quique propter ſuas iniquitates atque ſcelera à Deo, ne regnet vel imperet, eſt abiectus; ſuis ligatum peccatis à Deo abiectum, omnique honore ac dignitate priuatum à Domino oſtendimus ac denuntiamus, & nihilominus ſententiando priuamus; &c.*

Lib. 2. epiſt. 167. vbi conceſſas Virziliacenſi conuentui à Romanis Pontificibus ſuis prædeceſſoribus prærogatiuas confirmauit, hæc habetur ſubſcriptio: *Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.* item lib. 3. epiſt. 476. qua Ruſſis ad Eccleſiæ Romanæ gremiũ redeuntibus gratulatur, hęc pręmittit: *Cũ in partibus veſtris mores & ritus Græcorum, qui ſuperſtitiosè ac damnabiliter ab vnitate Eccleſiaſtica receſſerunt, fuerint hactenus non ſine animarum periculis obſeruati; & nuper gratia faciente diuina illuminata fuerint corda veſtra, vt recognoſcentes Romanam Eccleſiam matrem aliarum omnium & magiſtram; ac Summum Pontificem ſucceſſorem Petri, cui collatæ ſunt claues regni cæleſtis ligandi, & ſoluẽdi, & Ieſu Chriſti vicarium eſſe caput; quia cum vnus ſit Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnum principium, vnum corpus Eccleſiæ militantis, corpus cum pluribus capitibus monſtruoſum, & ſine capite acephalum cenſeretur; ad deuotionem & obedientiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram redire, ſicut accepimus, affectetis*; nos ei aſſurgentes in laudem &c.

Ad hoc idem fidei magiſterium, quo ad eius vnitatem ſeruandam, Deus vnus ſedem Petri eiuſque in ea ſucceſſores vnicè præcellere voluit, ex trium pręfatorum Pontificum teſtimonijs, pertinẽt varia eorumdem, ſecundum quod à fidelibus conſulti fuere ſtatuta & reſponſa. Gregorius IX. lib. 3. epiſt. 13. conſultus ab Argentinenſi Epiſcopo, num puer quadriennis in patris iam chriſtianis ſacris imbuti domo, an apud matrem in Iudaiſmo perſtantem educari deberet, reſpondit in fauorem fidei, vt apud patrem Chriſtiana religione inſtituendus aleretur. Conſulenti Archiepiſcopo Barenſi inter alia, an ij, qui à puro Sacerdote ſacro chriſmate inuncti fuerant, confirmationis Sacramento reipſa eſſent inſigniti, reſpõdit negatiuè: *Quia de ſolis Apoſtolis*, inquit, *legitur, quorum ſunt Epiſcopi ſucceſſores, quod per manus impoſitionem Spiritum Sanctum dabant, & ideo tam illi, quam confirmandi de cætero à ſolis Epiſcopis conſignentur.* lib. 5. epiſtola 154. quæ reſponſio debet intelligi de confirmationis miniſtro ordinario,

rio, non autem extraordinario, qui poteſt eſſe ſimplex Sacerdos, habens Summi Pontificis commiſſionem, vti patet ex Concilio Florentino in decreto de Armenis; & Tridentino ſeſſ. 7. can. 3. de confirmatione, nec non etiã ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis cap. 4. & can. 7. cuius etiam inſigne habemus exemplũ Sancti Gregorij Magni, qui nonnullis Sardiniæ Presbyteris eam poteſtatem permiſit, in quibus locis Epiſcopus nullus eo munere perfungeretur. lib. 3. epiſtola 9. indict. 12.

Itaque Chriſtus Dominus ſic inſtituit Sacramentum Cõfirmationis, vt ſolus Epiſcopus, ex ſua ordinatione habeat completam poteſtatem illius conferendæ: ſimplex autem Sacerdos habeat illam inchoatam, quæ poſſit compleri per commiſſionem Papæ, & acceſſionem entis moralis. Eo fere modo, vt explicant aliqui, quo eidẽ Sacerdoti, habenti vi ordinationis ſuæ, abſoluendi poteſtatem ordinis incompletam; illa compleri dicitur per Epiſcopi approbationem, & iuriſdictionis conceſſionem; ſitque inde idoneus miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, qui prius haud erat talis.

Nidroſienſi in Noruegia Archiepiſcopo conſulenti, num ob maximam in illis regionibus frumenti vinique inopiam, vini loco cereuiſia, atque ex altera ſpecie quam frumento confectus panis conſecrari ad Chriſti corpus conficiendum poſſet, reſpondit lib. 11. epiſt. 70. fieri non poſſe.

Innocentius IV. Ruſſorum Regi Danieli conceſſit lib. 5. epiſt. 174. vt qui Romanæ Eccleſiæ non repugnarent ritus in ipſius regno ſeruarentur; ac fermentato pane pro conficiendo Chriſti Domini corpore Sacerdotes vterentur. Idem præſtitit cum nonnullis proceribus Grçcis ſchiſma abiurantibus, vt patet ex eius litteris ad Tuſculanum Epiſcopũ lib. 11. epiſt. 502. vbi aliquas etiã controuerſias, quas Græci & Latini magna animorum contentione ventilabant, diremit.

Alexander Papa IV. pro eadem etiã ſuprema authoritate, qua ad Romanam Sedem maiores ſemper ac difficiliores cauſæ in rebus prẹſertim fidei pertinuere, Guillelmum quemdam Matiſconenſem Canonicum, Romam euocatum, in publico Cardinalium conſeſſu damnauit: ac non ſolum eius librum, quem in ſuo edicto non rationabilem, ſed reprobabilem, non veritatis, ſed mendacij; non eruditionis, ſed derogationis, non monentem, ſed mordentẽ, non inſtruentem veraciter, ſed fallentem appellat, in omnium conſpectu igni tradi voluit; ſed ipſe inſuper tum Eccleſiaſtici Ordinis functione, tum omnibus etiam reditibus priuatus eſt, atque à Ludouico Rege tota Gallia interdictus. Ab eodem quoque Alexandro condemnatus eſt Ioannes Parmenſis, nec non flammis addictus liber eius, Euangelij æterni titulo diuulgatus, putidiſſimis erroribus ac blaſphemijs refertus.

Vrbanus IV. Gallus in epiſt. 134. ad Michaelem Palæologum Imperatorem pro vnione facienda Orientalium cum Occidentalibus; *Mediator Dei & hominum Deus & homo Dominus Ieſus Chriſtus, qui Eccleſiam ſuam congregatam ex gentibus non habentem maculam, neque rugam, ſuper gentes & regna conſtituit, extenditque palmites eius, vſque ad mare, & vſque ad terminos terræ ipſius propagines dilatauit. Ad hoc beatum Petrum Apoſtolorum Principem ipſius Eccleſiæ caput inſtituit, & magiſtrum, vt tam ipſe quam cæteri eius ſucceſſores oues Dominicas eidem Apoſtolorum Principi confidenter à Summo Paſtore verbo ter repetito commiſſas, fidei Catholicæ documentis imbuerent, morum inſtituerent diſciplina, & viuendi norma dirigerent in cęleſtium ſemitã mandatorum &c.* deinde verſus medium; *Vnde à nobis cum multa inſtantia petiuiſti, vt nos qui principatum habemus omnium Sacerdotum, ſumuſque Docto. vniuerſalis Catholicæ Eccleſiæ ad vniendam amodo hanc Eccleſiam, cui conſtanter affirmas Deum nos loco B. Petri ſingulariter præfeciſſe, ardenti ſemper deſiderio laboremus, præſertim cum ad hoc tua tranquil-*

litas

litas ſeu benignitas adeo in omnibus & per omnia prompta ſit expoſita penitus & parata, quod prędictæ Rom. Eccleſ. matri tuæ, tanquam totius Cathol. Eccleſ. corpori præpoſitæ & Magiſtræ, omnes nationes & gentes, cunctaſque Patriarchales ſedes extenſo per diuinæ virtutis gratiam præcelſo Imperij tui brachio, ſicut tua ſerenitas obtulit plene ſubijcies, ad laudem & gloriam diuini nominis & Chriſtianæ religionis augmentum, &c.

Clemens IV. etiam Gallus cum eidem Palæologo Imperatori Grçcorum ſpem Concilij inieciſſet; qua mente, quoue fine id indicere cuperet, indicendũque potiſsimum eſſe doceret, ſequentibus verbis diſertè declarauit: *Porro præſcriptam puriſſimam, certiſſimam & ſolidiſſimam Orthodoxæ fidei veritatem, Euangelicæ doctrinæ conſonam, à Sanctis Patribus traditam, & Romanorum Pontificum, in ſuis Synodis definitione firmatam, ſicut nec decet, ſic nec volumus nouæ diſcuſſioni, ac definitioni ſubijcere, ipſam quaſi per hoc, quomodolibet contra fas, & licitum in dubium reuocando. Ideoque licet in pręfata Scriptura, de cõuocatione Concilij ageretur, licet per tuas præfatas litteras, Concilium in terra tua conuocari petieris, nos tamen nullo modo proponimus Concilium ad diſcuſſionem, ſeu definitionem huiuſmodi conuocare. Non quod cuiuſquam faciem vereamur, vel eandem Sacroſanctam Rom. Eccleſiam Græcorum ſuperari præſentia timeamus, ſed quia prorſus indecens foret, immò nec licet, nec expedit, in dubium reuocari præmiſſam veræ fidei puritatem tot ſacræ paginę authoritatibus, tot Sanctorum roboratam ſententijs, tot Romanorum Pontificum ſtabili definitione firmatam: pro cuius defenſione ſi neceſſe foret, parati eſſemus ſubire martyrium, & morti etiam exponere corpus noſtrum, quã ideo ad præſens nequaquam authoritatibus, quarũ tamen ſatis copia nobis pro voce ſuppeteret, iuuare curabimus, ſed in ſimplicitate veridica, ſic pure ſic explicatè, tam prædictis tuis exhibendam nuncijs, quam tibi decreuimus deſtinandam.*

Item in conſtitutione pro conſeruatione vrbis Eccleſiæ, & Regni Siciliæ: *Fundamenta militantis Eccleſiæ, in montibus Sanctis Propheta rememorans per montes, Apoſtolos & Prædicatores patenter inſinuat, quibus tota huiuſmodi ædificij fabrica confidenter innititur: qui firmæ baſes Eccleſiæ ſuper fundamento, præter quod nemo aliud ponere poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, veluti ſummo angulari lapide ſolidantur: vt veritas, quæ antea legis & Prophetarum præconio vehebatur, per Apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret: ſicut ſcriptum eſt: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Huius autem muneris Sacramentum, ita Dom. ad omnium Apoſtolorum officium voluit pertinere, vt in beato Petro Apoſtolorum omniũ ſummo, principaliter collocaret: vt ab ipſo quaſi quodã capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet. Hunc enim in conſortium indiuiduæ vnitatis aſſumptũ, id quod ipſe erat Dominus voluit nominari, dicendo: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: vt æterni templi ſtructura Deo ædificante conſtructa, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri conſiſteret firmitate.*

Gregorius Papa X. in Cõcilio Lugdunenſi, vt multa reformandæ diſciplinæ nec non libertati Eccleſiaſticę neceſſaria ſanxit, ita non minus ſalubriter edidit conſtitutionem pro futura deinceps Romanorum Pontificum electione. Nicolaus Papa III. in præclara quam edidit conſtitutione, pro amplificatione cultus diuini in Baſilica Vaticana, ſe ſubſcripſit, *Ego Nicolaus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.* Nicolaus quoque Papa IV. in ſuis paſsim litteris ad varios Principes etiam infideles Romanam Eccleſiã cunctorum matrem fidelium & magiſtram appellat; hortaturque eos ad fidem Catholicam, vel Chriſtianam amplectendam, quam à ſacroſancta Romana Eccleſia firmiter, inuiolabiliter & inconcuſſe teneri ac ſeruari aſſerit, ita vt veræ fidei nota, infallibileque ſignum ſit, eam vt talem ab Eccleſia Romana ſeruari & doceri; quæ quomodo com-

pati poſsint cum eius, Romanorumque Pontificum in ea & ex ea docentium fallibilitate, fateor me nullatenus capere poſſe; ſed potius inde neceſſariò inferendum eſſe ſingulare eorum non errandi priuilegium in rebus fidei & religionis (niſi quis continuò paralogizare velit) vbi illas authoritatiuè, ſiue iudicialiter definiunt.

Poſtremò tandem loco ſit Bonifacius VIII. vltimus huius ſæculi Pontifex, qui prædeceſſorum exempla ſecutus in aſſerenda Pontificia authoritate, cum ita Dei gloria, & reipublicæ Chriſtianę neceſſitas exigebat, celebrato Romæ Concilio, edidit inſignem illam conſtitutionem, quæ incipit, *Vnam Sanctam Eccleſiam Catholicam*; cuius in fine declarat *eſſe de neceſſitate ſalutis omni humanæ creaturæ ſubeſſe Romano Pontifici*, quod eſt veriſſimum, nec illi repugnat, quaſi Bonifacius maiorem, quàm Summo Pontifici deberetur authoritatē tribuerit, vt ineptè contendunt aliqui, quod prius Innocentius III. cap. *per litteras*, qui filij ſint legitimi, aſſeruiſſet Regem Galliæ ſuperiorem in terris minimè recognoſcere; poſtea verò Clemēs Quintus Extrauaganti *meruit*, in Synodo Viennenſi declararit hanc Bonifacij conſtitutionem ad Gallos, & Galliç regnum non pertinere: Innocentius enim loquitur de ſuperiori in temporalibus; nullius enim cuiuſcumque dignitatis, etiam Papalis, Rex Galliæ eſt feudatarius & vaſſallus, non autem de ſupremo in ſpiritualibus Paſtore, qualis eſt Romanus Pontifex, cui ſubeſſe Chriſtianiſsimos Reges gloriatos ſemper fuiſse, quæ huc vſque occaſione data de ipſis adduximus, manifeſtè demonſtrant, præſertim illud ſuperiori ſæculo Ludouici VII. qui allatis verbis à Chriſto Domino Principi Apoſtolorum dictis: *Paſce oues meas*, vt reſpondetet Cancellario Imperatoris; *Nunquid ſunt*, inquit, *hic Francorum Reges, vel aliqui prælati excepti?* Clemens pariter V. citata Extrauaganti in contrarium non abijt. Nec enim Galliæ Regem, eiuſque ſubditos, Pontifici minimè ſubeſse definiuit, ſed tantùm poſt Bonifacij conſtitutionem, non magis quam antea ſubiectos eſse, quamque Chriſtus voluerit de omnibus fidelibus, cenſuit, & meritò: æquè enim eſset abſurdum dicere, poſt Clementis Extrauagantem *meruit*, Pontificem, tanquam ſuperiorem in ſpiritualibus, nō amplius in Gallia debere agnoſci; ac aſſerere Bonifacij Extrauagante, *vnam Sanctam*, nouum ius in Regnum Galliç Pontifici Romano quæſitum eſse. Etſi autem in eum aliqui Scriptores franci ſtylum acuerint; laudari tamen ab alijs, qui eius vitam deſcripſerunt, tanquam Eccleſiaſticę libertatis egregium defenſorem aduertit Illuſtriſſimus Spondanus præclariſſimum Galliæ noſtræ lumen in auctuario ad annum 1303. citatque Genebrardum id pariter obſeruantem.

Vaurenſis Synodi iuxta Toloſam in cauſa Raymundi eius comitis habitæ Patres ſupremā Romani Pontificis authoritatem agnouiſſe in rebus fidei, teſtantur eorumdem litteræ, quibus Innocentio III. ob nauatam contra hæreticos operam gratias egere, cum hoc titulo: *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, ac beatiſſimo Domino ſuo Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, deuoti, & humiles ſerui eius Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiarum prælati in Concilio apud Vaurum, pro Sanctæ fidei congregati negotio*. Ex qua etiam Synodo ſcribentes legati Pōtificij, quibus Concilij Patres authores fuerant, ne Raymundi purgatio reciperetur, hæc habent: *Volentes igitur finē mandati diligentiſſimè cuſtodire, meram & plenam veritatem, ſcilicet totius facti ſeriem, & proceſſum beatitudini veſtræ breuiter intimamus; cui ſoli Dominus imponendi finem tantis cladibus pleniſſimam ſcientiam, & poteſtatem conceſſit*.

In Concilio Lateranenſi cap. 5. vbi Patriarchalium Sedium ordo firmatur, hæc ait idem, qui illi præerat, Innocentius III. *Antiqua patriarchalium Sedium priuilegia renouantes, Sacra vniuerſali Synodo approbante ſancimus, vt poſt Romanam Eccleſiam, quæ diſponente Domi-*

no ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, vt potè mater vniuerſorum Chriſti fidelium, & magiſtra, Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineant, ſeruata cuilibet propria dignitate, ita quod poſtquam eorum antiſtites à Romano Pontifice receperunt pallium, quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne, præſtito ſibi fidelitatis, & obedientiæ iuramento, licenter & ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur, recipientes pro ſe profeſſionem canonicam, & pro Romana Eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem. Dominicæ verò crucis vexillum ante ſe faciant vbique deferri niſi in Vrbe Romana, & vbicumque Summus Pontifex præſens extiterit, vel eius Legatus vtens inſignijs Apoſtolicæ dignitatis. In omnibus autem prouincijs eorumdem iuriſdictioni ſubiectis ad eos, cum neceſſe fuerit, prouocetur, ſaluis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.

En etiam ad hæc vſque tempora firmiter perſeuerans ius ac vſus appellandi ad Sedem Apoſtolicam, ex quo ſine dubio, quicquid in contrarium obganniant hæretici, demonſtratiuum eruitur argumentum pro ſuprema Summorum Pontificum in Eccleſia vniuerſali authoritate; ibique eſſe culmen & faſtigiũ ſpiritualis poteſtatis, cui nulla par eſt, vbi vltimus habetur terminus appellationis, in rebus fidei & religionis; ita enim ab Epiſcopis inferioribus ad ſuperiores, id eſt à Diœceſanis ad Metropolitanos, ab his ad Patriarchas appellari poteſt, vt tandem ab omnibus illis ſemper appellatum fuiſſe ad Romanos Pontificis teſtentur cunctis obuia hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumenta, quæque ſuo loco retulimus exempla, S. Athanaſij Alexandrini, & Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Papam Iulium I. Diui Ioannis Chriſoſtomi ad Innocentium I. Flauiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Leonem I. Theodoreti Cyrorum Epiſcopi ad eumdem Leonem; Hadriani Thebanæ ciuitatis Epiſcopi ad Gregorium primum, vt patet ex eius epiſtolis 6. & 7. lib. 3. nec non 52. lib. 4. in qua Virgilio Arelatenſi vice ſui in ijs prouincijs conſtituto iubet, ne quam magnam cauſam iudicandam ſuſcipiat, ſed eam ad Sedem Apoſtolicam remittat. *Quatenus*, inquit, *valeat à nobis congrua ſine dubio ſententia terminari*. Cuius adhuc rei præclarius habetur teſtimonium lib. 5. epiſt. 24. ad Epiſcopum Rauennatem ſuper controuerſia cum Claudio Abbate: *Nunquid non ipſe noſti quia in cauſa, quæ à Ioanne Presbytero contra Ioannem Conſtãtinopolitanum fratrem, & coepiſcopum noſtrum orta eſt ſecundum Canones ad Sedem Apoſtolicam recurrit, & noſtra eſt ſententia definita? Si ergo de illa ciuitate vbi princeps eſt, ad noſtrã cauſa cognitionem deducta eſt, quanto magis negotium, quod contra vos eſt, hic eſt veritate cognita terminandum?*

Et vt in hac re ipſimet inimici noſtri ſint iudices, quod tantæ ſemper fuerit Romanæ Sedis, in vtramque partem exiſtimatio, vt quem illa in communionem reciperet, cuiuſque doctrinam approbaret, Catholicus, quem autem reijceret, hæreticus haberetur; quot hæretici, vel diſſimulatis, vel palliatis ad tẽpus ſuis erroribus, vel ſub aliqua pietatis ſpecie Romanã Sedem appellarunt, communionemque cum illa obtinere tentarunt? qui poſtea, comperta eorum hæreſi, peruerſaque doctrina, à Summis condemnati fuere Pontificibus, aut reiecti; Marcion, ad Aniceto Pontifice; Felix, Iouinus, Maximus, & alij à Patribus Africanis damnati, à Cornelio; Baſilides Legionenſis, nec non rebaptizantes, à Stephano; Ariani concordiam ſimulantes, à Iulio I. vt conſtat ex eorum ad Iulium, & Iulij ad ipſos litteris; Vitalis Appollinaris ſectator, à Damaſo; Pelagius & Cæleſtius à Zozimo; cum prius litteris ad Innocentium miſsis, ſed eo interim mortuo à Zozimo receptis illi impoſuiſſent, ſe in nulla re fidei à Romano Pontifice diſſentire; Neſtorius à Cæleſtino, ad quem contra Cyrillum appel-

appellarat; ac tandem vt plures alios omittam Eutyches à Leone.

Adeo verum eſt, pro vt ductus ab Eccleſiæ initio mos, tot Patrum teſtimonijs, nec non Epiſcoporum & aliorũ ad Sedem Romanam appellantium exẽplis cunfirmatus demonſtrat, tale appellandi ius, ſummis eius Pontificibus, vna cum poteſtate clauium, ſupremoque paſtoris vniuerſalis Eccleſiæ munere, cuius dictũ ius vna, & pręcipua eſt pars, diuinitus fuiſſe conceſſum; indeque in eiſdem ſemper agnitum fuiſſe ſingulare non errandi priuilegium in rebus fidei & religionis, vbi de illis agebatur, quandoquidem omnes tot diligentijs eos ad ſuas partes pertrahere conabantur, & eã ſolam ſententiam, cui finaliter accederent, ſecum veritatis pondus, ac authoritatem trahere credebatur. Cuius pręter dicta, habemus alia Pſeudo-Synodi Ariminenſis, Ancyranæ, Seleucienſis, Antiochenæ, Lampſacenæ, & aliarum exempla, quæ omnes eo intenderunt, vt Romani Pontificis, aut aſſenſum, aut approbationem obtinerent, ratę ſine illa nullam in rebus fidei firmam eſſe poſſe ſententiam. Eadem de cauſa tantam adhibuit diligentiam Zeno, tantam Anaſtaſius Imperator, vt Enotieon, de quo ſupra ſæculo quinto, à Romanis Pontificibus approbaretur; tantam Iuſtinianus cum Papa Vigilio, vt tria capitula, de quibus ſexto ſæculo, damnaret; adeo vt manifeſtius nunquam, quam in hoc caſu apparuerit, quantum valeat in vtramque partem Romani Pontificis authoritas. Quamdiu enim Vigilius in prima ſua perſeuerauit ſententia, quæ tria capitula non damnabat, Iuſtinianus nihil penitus, nec ſui promulgatione edicti, nec Epiſcoporum Orientalium in v. Synodo congregatorum conſenſu profecit. Verum ſtatim ac re compoſita, ſublataque omni ſuſpicione Vigilius tria capitula damnari permiſit, & Synodo aſſenſit, eamque confirmauit, nullus fuit, qui edictum Iuſtiniani nõ admiſerit, & ſententiæ patrum acquieuerit.

Aduerſarij haud ignorãtes vim huius argumenti ex iure appellationũ deſumpti, vt neceſſariò penes Romanũ Pontificem debeat eſſe ſupremæ authoritatis ſpiritualis prerogatiua, indeficientiſque iudicij in rebus fidei priuilegium, ſi ſemel verum ſit ad eum toto orbe licere prouocare in rebus fidei, & religionis, debereque ab illo expectari vltimam rerum controuerſarum definitionem; totis viribus id ipſi non conuenire nituntur oſtendere, pluraque in hunc finem adducunt; ex quorum ſolutione & explicatione, quia rem totam clariorem adhuc fore ſpero, ea nolui hic omittere.

Primum igitur obijciunt ſub Felice I. circa annum Domini 273. appellationes Epiſcoporum vnanimi conſenſu attributas fuiſſe Epiſcopis prouincialibus; peregrina autem iudicia, id eſt aliorum, quam Epiſcoporum omnino prohibita; non igitur ius appellationis ſingulariter, aut vniuerſaliter ad Romanum ſpectat Pontificem.

Reſpondetur Felicem, vt patet ex eius actis, quatuor epiſtolas conſcripſiſſe: Primam ad Paternum Epiſcopum: Secundam ad Epiſcopos Galliæ: Tertiam ad Benignum: Quartam verò, cuius fragmentum ſupereſt, ad Maximum & Clericos Alexandriæ. In prima pro iure appellandi Romanum Pontificem hæc habentur verba, vt iam ſupra in tertio notauimus ſæculo: *Si quis ſuper quibuslibet criminibus Clericum pulſandũ crediderit, in prouincia, in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas exerceat actiones*. Et paulo poſt: *Ille verò qui pulſatus fuerit, ſi iudices ſuſpectos habuerit, liceat appellare Primates; Primates quoque accuſatum diſcutientes Epiſcopum, non ante ſententiam proferant damnationis, quam Apoſtolica freti authoritate, aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes, & canonicè examinatos regulariter teſtes conuincatur, aliter irritam cenſemus, & inanem Epiſcoporum damnationem*. Idem quoque docet tertia ad Benignum epiſtola, aſſerens: *ſemper dubia, & maiora negotia, terminum à Sancta Sede Apoſtolica, à tempore*

pore Apoſtolorum, *qui eam ſuis documentis inſtruxerunt*, *accipere conſueuiſſe*, &c. Vnde ſatis conſtat, qua ratione intelligendum ſit, quod in epiſtola ſecunda Felicis, ad Galliæ Epiſcopos, ex 70. Epiſcoporum conſilio, cauſarum cognitio, & dijudicatio Epiſcopis prouincialibus attributa fuerit, ex authoritate nimirum Apoſtolica; ita vt tunc lites, & accuſationes illas Epiſcopi prouinciales, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati terminarent: Et ſic etiam pro quibuſdam caſibus ſeſſ.2. Concil. Trident. cap. 10. & ſeſſ.23. cap.2. omnis ad Romanam Curiam appellatio præſcinditur, & extremum iudicium Epiſcopo loci, tanquam Romanæ Sedis delegato, committitur; Hoc autem nihil penitus obſtare, quin ius admittendarum appellationum, ſingulariter, ac vniuerſaliter ad Romanum ſpectet Pontificem, quinque in eo illibatum ſemper remaneat; non minus quã in ſupremis Principibus laicis, etiam ſi ſupremis Curijs, ſeu Parlamentis authoritatem omnium ſui fori controuerſiarum definiendarum committant, manifeſtè patet. Cum enim iuſtæ appellationum cauſæ ſint iudicum improbitas, vel imperitia, vbi videret Summus Pontifex in Epiſcopis, aut Primatibus neutram exiſtere, citra vllum iuris ſui diſpendium, poſſet illis, cauſas omnes, etſi grauiſſimas extremo terminandi iudicio facultatem impertiri, præterquam in rebus ad fidem ſpectantibus definiẽdis, tale enim priuilegium à ſe abdicare, vllique alteri delegare nequaquam poteſt.

Obijcitur ſecundo; dictum ius admittendarum appellationum, à Sardicenſi dumtaxat Concilio, non autem à Chriſto fuiſſe Summo Pontifici collatũ; malè igitur, ex tali iure, non diuinitus, ſed humanitus conceſſo, colligitur ſuprema eius authoritas, eaque infallibilis, vbi pro rebus fidei eiuſdem iudicio ſiſtitur.

Verùm huius obiectionis vanitas, ex eo patet, quod vt ſtatim vidimus ex Felice I. nec non ex alijs ſuperius dictis, longè ante Concilium Sardicenſe, variæ Epiſcopotum, & Presbyterotum appellationes ad Apoſtolicam Sedem in vſu fuere: vt Marcionis ad Pium I. Fortunati, & Felicis in Africa ad Cornelium; Baſilidis Hiſpani, & ab Hiſpaniæ Prælatis depoſiti ad Stephanum: Athanaſij denique ad Iulium I. Non igitur à Sardicenſi Concilio primam originem habuerunt appellationes, quaſi illud poteſtatem fecerit Romano Pontifici illas admittendi; quin eam potius iam antea illi conueniſſe manifeſtè ſupponit, eiuſque duntaxat vſum declarat: Dubirantibus enim aliquibus, num Eccleſiæ vniuerſali conducerent huiuſmodi ad Romanum Pontificem appellationes, ne ſi indifferenter omnes admitterentur, nullus eſſet litigandi finis; & è cõtra, ſi omnes adimerentur, inferiores iudices, quales ſunt Epiſcopi, in tyrannidem ſuam poteſtatem conuertendi, occaſionem ſumerent, in præfato Concilio concluſũ fuit, pro appellationibus admittendis, tanquam Eccleſiæ gubernationi apprimè conducentibus, præſcriptuſque modus illas admittendi, ſub beneplacito adhuc Sedis Apoſtolicæ, vt patet ex cap.7. vbi expreſsè dicitur: *Erit in poteſtate Epiſcopi*, nempè Romani, *quid velit*, *& quid æſtimet*; talia enim verba, & cætera tam in præfato capite, quam in tertio, & quarto contenta, manifeſtè conſtat, ad formam iudicij exercendi, non ad iuris, poteſtatiſque conceſsionem referri; mittere nempè, vel non mittere à latere ſuo presbyterum, ſi crediderit Epiſcopos ſufficere, vt negotio terminũ imponant. Vnde Socrates lib.2. hiſtor. cap.11. mentione facta huiuſcemodi canonum Concilij Sardicenſis, de appellationibus Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicã ſubiungit editos fuiſſe: *Propter prærogatiuum ius*, *quod præter cæteras Romana Eccleſia obtinebat*; Sozomenus verò lib.3. cap.7. narrat Iulium Romanum Pontificem, cum propter Sedis ſuæ dignitatem, cura omnium ad ipſum ſpectaret, ſingulis ab Arij fautoribus pulſis ſuas Eccleſias reſtituiſſe: quia nimirum iure diui-

diuino Papa eſt Summus Eccleſiæ iudex, Chriſtique Vicarius vniuerſalis, ad quem conſequenter cauſæ omnes grauiores, & quęſtiones difficiliores referri debent, poſſuntque Epiſcopi iniuriam paſſi prouocare, vt patet ex Chriſti verbis Paſce oues meas, per oues enim agnorum matres, rectè intelliguntur Epiſcopi, quibus ex officio incumbit, filios ſpirituales Chriſto in dies ſuſcitare.

Tertio obijcitur; agitata in Concilio VI. Africano iſta de appellationibus controuerſia, occaſione Apiarij Africani, qui Zozimum appellarat, cum huius Legati ius appellantis tuerentur, obſtiterunt Africani Patres negando licere per Concilium Nicęnum: quibus cum Legati reſponderent omnino licere, & duos canones præfati Concilij Sardicēſis, pro Nicęnis adducerent; decreuerunt Patres, inter quos erant Auguſtinus, & Alipius vt ſeruarentur acta Pontificis, vſque ad diligentiorem inquiſitionem Concilij Nicęni. In quo cum illi canones inuenti non fuiſſent ad Bonifacium Zozimi ſucceſſorem ijdē ſcripſerunt, ne vellet eiuſmodi appellationes admittere: At ſi tale ius Romano Pontifici diuinitus cum poteſtate clauiū collatum fuiſſe Patres Cōcilij credidiſſent, nec ipſi ita ſe illi oppoſuiſſent, aut illud in Nicænis Canonibus quęſuiſſent; nec Fauſtinus Zozimi Papæ Legatus, ad illius probationem Canones Sardicenſes loco Nicęnorum produxiſſet; qui tamen à Concilij Patribus haud recepti fuere; Igitur non ſolum non diuino, ſed nec Eccleſiaſtico iure videtur competere Romano Pontifici cauſas appellantium admittere.

In cuius adhuc confirmationem facit, quod in Concilio Mileuitano ſub Innocentio I. Zozimi prędeceſſore celebrato, cui etiam Sanctus Auguſtinus interfuit, cap. 22. habetur: *Qui ab Epiſcopis prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates prouinciarum ſuarum; ad tranſmarina autem*, (quo nomine Sedem Romanam intelligit) *qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communionem recipiatur*. Imo longè ante diuus Cyprianus libro primo Epiſtolarum, epiſt. 3. huiuſmodi extra prouinciam appellationes improbans ait: *Oportet eos qui præſunt non circūcurſare &c. Sed agere ibi cauſam ſuam, vbi & accuſatores habere, & teſtes ſui criminis poſſunt*. Eoque magis quo, vt ad Celeſtinum Pontificē Bonifacij ſucceſſorem, Africani quoque ſcripſerunt Patres, non eſt credibile, Deum vni alicui iuſtitiam inſpirare, eādem vero plurimis in Concilio congregatis Sacerdotibus denegare.

Reſpondetur hanc obiectionem nullius roboris eſſe aduerſus doctrinam catholicam, qua defendimus quidem ius appellandi ad Romanum Pontificem, non autem abuſus, qui occaſione illius interdum contingere poſſunt, aut in modo, aut in cauſis appellationum, cum in his priuilegio non gaudeat infallibilitatis; quemadmodum enim, licet ad fidē pertineat, quod Summus Pontifex excommunicandi, ferendique leges poteſtatem habeat, aliquando tamen illa imprudenter vti poteſt, ita quoque dici poteſt de iure appellandi, æque per defectum, vbi v.g. nullas omnino admittere vellet appellationes, non obſtante quod vna ſit & magna pars muneris paſtoralis; ac per exceſſum, vbi nimirum omnes indifferenter acciperet, abſque vllo delectu & diſcrimine, indeque impij ad liberius peccandum excitarentur, aliave ſimilia incommoda conſequerentur; In quem ſenſum diuus Bernardus libro tertio de conſideratione ad Eugenium ita loquitur: *Quouſque non euigilat tua conſideratio ad tantam appellationum confuſionem? ambitio in Eccleſia per te regnare molitur, præter ius & fas, præter morem & ordinem fiunt*.

Ad argumentum igitur neganda eſt maior, dubitatio enim illa, vel controuerſia Africanorum Patrum, & inquiſitio Canonis Nicæni, quaſi eo iure appellatio ad Romanum Pontificem viſa eſſet, non fuit de ipſa appellatione, vt ita dicam, quo ad ſubſtantiam, vel de

appel-

appellatione iuſta & idonea, quaſi præfati Patres illam tollere, aut improbare voluerint, & ad eius probationem Nicæni, alteriuſve Concilij authoritatem expetierint; ſed de illa ſolum quo ad modum, doloſeque & fraudulenter facta; cuiuſmodi erat illa Apiarij, & Celeſtij, minus congruo modo ſuſcepta & acta, nempe miſſis Roma Legatis à latere, cum pompa & ſatellitio, manuque, vt dicitur armata; id enim, cum alienū prorſus à paterna charitate & paſtoritia clementia videretur, ipſis diſplicuit; & forſan vt illud excuſarent Legati, Canones Sardicenſis Concilij, quibus appellationes ad Sedem Romanam continentur, ſub nomine Canonum Nicenæ Synodi à Zozimo miſſos protulerunt.

Quam interpretationem, aut aliam ſimilem, ſaluo appellationum iure ad Sedem Apoſtolicam, ſi non admitteret, ſicut re vera admittit, præallati Concilij factum, cui aliud ſimile in cauſa Antonij Fuſſalenſis Epiſcopi apud Auguſtinum Epiſtola 262. ſtatim adducemus, libere concedendum eſſet, turpiter illud aberraſſe contra certam vniuerſalis Eccleſiæ in hac re traditionem, temereque voluiſſe à Maiorum ſuorum veſtigijs, & exemplis recedere; ſi quidem paucis ante hoc annis, Stephanus Numidiæ Archiepiſcopus, alijque Africani in tribus Concilijs congregati, ad Damaſum Pontificem, vt ſuo iam loco notauimus, expreſsè ſcripſerant, neminem Epiſcopum, quantumcunque diſiunctū, niſi conſulto Romano Epiſcopo damnari debere, & omnes grauiores cauſas ad illius ſacrum tribunal eſſe referēdas; Et in praxi, nulla fortaſſe Eccleſia frequentius ad Romanam Eccleſiā appellaſſe videtur, quam Africana, vt mox Cypriani & Auguſtini, quos aduerſarij maximè nobis opponunt, teſtimonijs oſtendemus; immo quod tam frequens erat in ea vſus appellandi, inde abuſus exortus eſt, quem præfati Patres locis ſuperius citatis improbant.

Cur autem præfati Concilij Patres, Canones Sardicenſis Concilij, pro iure appellationum ad Sedem Apoſtolicam, ſub nomine Canonum Nicænæ Synodi à Zozimo Papa per ſuos legatos, vt diximus, ad illud miſſos, recipere noluerint: Reſpondent aliqui id contigiſſe, quia Concilium Sardicenſe Oecumenicum non fuit; verum talis reſponſio eſt falſa; fuit enim Sardicenſe Concilium propriè Oecumenicum, ſi vnquam aliquod tale extitit; concurrentibus in illo omnibus quæ ad rationem Concilij Oecumenici deſiderantur. Primum 300. Epiſcopi ex Oriente, Occidente, & Septentrione illuc, ex Athanaſio in hiſtoria, quam de eo ſcripſit, congregati ſunt: nec defuit authoritas Romani Pontificis, illi enim nomine Iulij, Oſius Epiſcopus Cordubenſis, Archidamus, & Philoxenus Presbyteri, & Protogenes Sardicenſis præfuerunt; vt cauſa Athanaſij, de qua iam Iulius ipſe iudicauerat, ex ipſius conſenſu denuo tractaretur, & ad iuſtitiæ normam examinata vltimo iudicio definiretur, vt contigit, Athanaſio innocente declarato, ſimulque ea, quæ ad vniuerſam religionem toto orbe propagandam ſpectarent, conſtituerentur. Quamobrem merito vocatur ab Athanaſio apolog. 2. *Inſtar Nicænæ magna Synodus*. Ab Auguſtino epiſt. 162. *Plenarium vniuerſæ Eccleſiæ Concilium*. A Seuero Sulpitio lib. 2. hiſtor. *Concilium ex toto orbe conuocatū*, & à Socrate lib. 2. hiſtor. cap. 16. *Generale Concilium*. Quod etiam ex fine apertè conſtat, vbi dicitur: *Vniuerſa quæ conſtituta ſunt, Catholica Eccleſia in vniuerſo orbe diffuſa cuſtodiat*. id enim Patres Concilij nunquam præcepiſſent, ſi Concilium duntaxat prouinciale fuiſſet; cum prouincialia aut nationalia Concilia nunquam id ſibi arrogarint, vt totum orbem ſuis decretis ac legibus obligarent.

Reſpondetur ergo ſecundo, quod nonnulli Patres Orthodoxi Sardicenſe Concilium in vniuerſum reiecerint, neque in Africano Concilio illius Canones, allati à Fauſtino Zozimi Papæ Legato, recepti fuerint, cauſam fuiſſe primo, quod cum duo Sardicenſia Concilia

cilia circunferantur, vnum legitimum, alterum vero ſpurium, & illegitimum ab Arianis, Philippopoli ab vrbe Sardica, monte duntaxat ſeparata celebratũ, & ementito nomine Sardicenſe appellatum, hoc poſterius pro priori acceperunt: Vel etiam ſecundo, quia non duo Concilia Sardicenſia, ſed vnicum ab Arianis celebratum putauerunt; ſi quidem Ariani ex Cõcilio Sardicenſi fugientes, ad Vrbem Philippi in Thracia ſitam ſe contulere, & ibi conciliabulum fecere, cuius vt acta facilius per Eccleſiam, tanquam legitima diſſeminarent, ea ſicut ſi in vrbe Sardica, Oecumenico Concilio iam præclara acta fuiſſent, Ariani Conſtantij Imperatoris patrocinio fulti, & confiſi falſo promulgare auſi ſunt; indeque multi fideles decipi potuerunt, & inter eos Africani Patres, dum nullum aliud Sardicenſe, præter iſtud Arianorũ Conciliũ eſſe putantes, Canones à Fauſtino Zozimi Legato citatos, tanquam ſpurios & illegitimos reiecerunt.

Si autem inquirat aliquis, cur tres Canones Sardicenſis Concilij, quos Zozimus Papa Africanis Patribus, pro iure appellationum per ſuos Legatos miſit, nomine Nicænorum Canonũ inſignierit? Reſponſio eſt in promptu, primo quia dicti Canones prius Nicęnæ Synodi eſſe potuerunt, poſtea vero renouari à Sardicenſi; qui licet in exemplaribus Cõcilij Nicæni, quæ præ manibus Africani Patres habebant, non inuenirentur, poterant tamen cogitare multos alios Canones à Patribus Orthodoxis, & etiã ab ipſiſmet Africanis obſeruatos, in his quoque exemplaribus, non extare: vt Canonem illum, cuius mentionem facit Auguſtinus epiſt. 110. tanquam Nicænæ Synodi: *Ne, ſcilicet, Epiſcopus ſibi ſucceſſorem faciat*. Et alium à Concilio Carthaginenſi citatum: *Ne quis, niſi ieiunus, ſacrificet*. Qua de cauſa putant aliqui præfatos Patres temere, nimiſque audacter Canones Sardicenſes à Zozimo, tanquam Nicænos productos reieciſſe, vt vidimus ſupra. Secundo reſpõdetur Zozimum Papam id feciſſe, quia olim Nicænum, & Sardicenſe Conciliũ vnum & idem habebatur, cum paruo tẽporis interuallo, viginti nimirum annis à ſe inuicem diſtarent, & ijdem fere Patres vtrique interfuiſſent, idem præfuiſſet Legatus Apoſtolicus, Oſius Epiſcopus Cordubenſis, nihilque aliud in Sardicenſi, quam quod in Nicæno præſtitiſſent; ſi quidem eius Canones, vel explicarunt tantum, vel iterato ſuo calculo corroborarunt; qua etiam ratione Conſtantinopolitana Synodus contra Macedonium pro diuinitate Spiritus Sãcti, plerumque vocatur Nicæna, quia eſt explicatio eius. Inde Canones vtriuſque Concilij Nicæni & Sardicenſis in Romana Bibliotheca, & in quodam vetuſto exemplari, quod Dionyſius ante mille annos è Græco in Latinum conuertit, quodque etiamnum Atrebati in Monaſterio Sancti Vedaſti extare dicitur, ita coniuncti habentur, vt vnius, & eiuſdem Concilij appareant.

Ad confirmationem ex Canone 22. Mileuitani Concilij deſumptam, reſpõdetur illum de inferiori Clero, non de Epiſcopis loqui; clarus ſi quidem eſt Canon quintus Nicæni Concilij, *vt per Epiſcopos Prouinciæ, & per Concilia eiuſdem Clericorum inferiorum cauſæ terminentur*. Idemque in Sardicenſi Concilio canone 17. ſtatuitur, ſed & Iulius Papa inferiori Clero priuilegium hoc eſſe conceſſum meminit epiſtola ſecunda ad Orientales Epiſcopos cap. 17. quin & tertij commonitorij Papę Zozimi caput eſt, inferiorum Clericorum cauſas, ſi à ſuis excommunicati perperam fuerint, apud finitimos Epiſcopos tractari; Quod adhuc totum factum eſſe, & idem à fortiori dici debet, ſi etiam pro Epiſcopis quid ſimile ſtatutum reperitur in certo aliquo caſu, v. g. condemnatione Epiſcopi ab omnibus collegis prouincialibus vnanimiter facta, quod ab ea appellare non poſſit, vt videtur haberi can. 5. Concilij Antiocheni; talia, inquã, ſtatuta vel permiſſa fuiſſe, ad euitanda peregrina iudicia, quæque inde oriri ſolent incommoda, non autem ad Ro-

manæ

manæ Sedis authoritatem, vlla ex parte minuendam, aut euertendam, quaſi ius appellationũ ad illam nõ pertineret, clariſſimè definit Fabianus epiſt. 3. cap. 2. *Peregrina iudicia, ſalua in omnibus Apoſtolica authoritate, generali ſanctione prohibemus, quia indignum eſt, vt ab externis iudicetur, qui prouinciales, & à ſe electos debet habere iudices, niſi fuerit appellatum*. Ex hac enim reſtrictione quam habet etiam Innocentius I. epiſtola 3. alijque Pontifices, *Salua in omnibus Apoſtolica authoritate, & niſi fuerit appellatum*, euidens eſt omnium Eccleſiaſticorũ cauſas per viam appellationis poſſe à Summis Pontificibus cognoſci, & iudicari; ſique de facto in aliquibus regnis, aut prouincijs tali aliquando iure vſi non ſunt, nec vtuntur, id ſingulari priuilegio tribuendum eſſe, quod vt ab illis liberaliter fuit conceſſum, ita quoque iuxta ex cauſa reuocare potuerunt, ac poſſunt.

Quamuis etiam dici poſſit huiuſmodi ſtatuta de non appellationibus vbi reperiuntur, intelligenda eſſe, vt cum ſemel Patriarcha, vel Primas in rebus præſertim minoris momẽti iudicauerit, amplius in prouincia illa Patriarchali, vel Primatiali non appelletur; ſemper tamẽ illæſo manente iure communi, cui nullus illi inferior derogare poteſt; ſecundum quod, vt toties vidimus, debet ad Sedem Apoſtolicam per appellationem confugi, ſaltem pro maioribus, & grauioribus cauſis, nec non etiam minoribus, quando pars læſa vellet ab ea audiri, & iudicari, vel in caſu quo nullus in prouincia Patriarcha, aut Primas, nec Metropolitanus eſſet, vt expreſsè docet diuus Gregorius in Regiſt. lib. 2. epiſt. 54 mentionem faciens conſtitutionis Iuſtiniani Imperat. Codice in authentica. de Sanctiſſimis Epiſcopis, collatione nona; qua dum decernit, vt controuerſijs Eccleſiaſticis *Patriarcha ſecundum leges & Canones finem præbeat*; quam eamdem poſtea legem retulit Leo Imperator; Canones autem ius appellationum ad Sedem Apoſtolicam diſertè ſtatuant; manifeſtè conſtat talem Iuſtiniani conſtitutionem & Leonis de iure Summi Põtificis nihil plane detraxiſſe, tantumque intendiſſe, vt cum ſemel Patriarcha iudicaſſet, amplius in Prouincia illa Patriarchali non appellaretur; aut etiam extra ad Magiſtratus ſæculares, vt mox dicemus; non autem quin ad Petri Sedem appellari poſſet; alias iniqua & violenta cẽſeri deberet huiuſmodi ſanctio; ſicut etiam male quis inferret, Principes Magiſtratuſque ſeculares de cauſis Eccleſiaſticis poſſe denuo cognoſcere, ſiue poteſtatem, ſecluſo omni Sedis Apoſtolicæ priuilegio, recipiendarum appellationum in cauſis Eccleſiaſticorum habere; eo quod Donatus ad Conſtantinum Imperatorem à iudicio Epiſcoporum; imo quod in cælum vſque aliqui politici attollunt, ab ipſius Papæ Melchiadis iudicio appellarit, vt poſt Optatum libro 1. refert Auguſt. epiſt. 162. Item Athanaſius ad eumdem, vt ipſemet ſcribit Apolog. 2. qui appellatione acceptata, ad Epiſcopos Tyri coactos reſcripſit, *vt ſine mora ad pietatis ſuæ caſtra properarent, ac reipſa quam rectè ac ſincere iudicaſſent, oſtenderent, idque coram ipſo &c.* Ad Imperatores autem Valentinianum & Theodoſium prouocaſſe refert Socrates lib. 1. cap. 33. Flauianum à Dioſcoro Patriarcha condemnatum.

Hæc enim & alia ſimilia, ſi quę afferentur exẽpla, nihil penitus officiunt iuri Sedis Apoſtolicæ, in fauorem Principum ſæcularium, cum tales appellationes, ſi in rebus, & cauſis merè Eccleſiaſticis factæ fuiſſent, nullæ omnino & illegitimæ cenſeri deberent; excuſari autem, vbi à Sanctis aliquibus viris interiectæ legerentur, vt ſe in rebus & cauſis præſertim ciuilibus contra præſentem aliquam perſecutionem, externaſque iniurias communirent; vt de S. Athanaſio conſtat, qui homicidij, ſacrilegij, reique frumentariæ iniquè ab Arianis accuſatus, ad Imperatorem Conſtantinum prouocauit, non à Synodo, ſed malignantium conuentu, vt ipſemet tota ſua Apologia teſtatur, & præcipuè his ver-

verbis: *Præclari Euſebiani, vt veritatem, ſcriptaque ſua oblitterent, nomen Synodi ſuis actis prætexerunt, cum res ipſa negotium Imperatorium, non Synodale haberi debeat; quippè vbi Comes præſideat, & milites Epiſcopos ſuo Satellitio cingant, & Imperatoria edicta, quos ipſi volunt, coire compellant*. Quod idem confirmat Alexandrina Synodus: *Cum nihil*, inquit, *culpæ in comminiſtro noſtro Athanaſio reperirent, Comeſque ſumma vi imminens plura contra Athanaſium moliretur, Epiſcopus Comitis violentiam fugiens, ad religioſiſſimum Imperatorem aſcendit, deprecans, & iniquitatem hominis, & aduerſariorum calumnias, poſtulanſque vt legitima Epiſcoporum Synodus indiceretur, aut ipſe ſuam audiret defenſionem*. En quomodo Athanaſius ad Conſtantinum recurrit, non quod illi ius appellationum in cauſis Eccleſiaſticis competere crederet, ſed vt à violenta ſententia, quæque via facti procedebat, & cui ferendæ Comes præfuerat in materia ciuili ſe defenderet. Vbi enim actum eſt de ſua poſtmodum à Concilio Euſebianorum depoſitione, vna ſine dubio ex maioribus Eccleſiæ cauſis, tunc cum alijs Epiſcopis ab Arrianis è ſuis ſedibus etiam pulſis, ad Summum Pontificem Romanum Iulium I. appellauit; qui non humana fretus potentia, vt ineptè dicunt aliqui, ſed, vt iam notauimus ex Sozomeno lib. 3. cap. 7. *Cum propter Sedis dignitatem cura omnium ad ipſum ſpectaret, ſingulis ſuas Eccleſias reſtituit*.

Eodem modo Flauianus, à vi ſibi à Dioſcoro illata ad Imperatores Valentinianum, & Theodoſium prouocauit, eodemque tempore à Synodali eius condemnatione ad Leonem Papam; vnde patet ipſum ſtatum vtriuſque cauſæ ſua appellatione diſtinxiſſe; nam pro vi externa ad Imperatores, pro Synodali verò condemnatione, quæ erat Eccleſiaſtica ſententia, ad Leonem Pontificem, propter prærogatiuum ius, quod præter cæteras Romana obtinet Eccleſia legitimè tanquam ad ſacram anchoram, ſiue azylum per appellationem confugit.

Eamdem aliqui reſponſionem adhibent, quod Donatus in cauſa Cæciliani ad Conſtantinum appellarit in cauſa merè ciuili, verùm quidquid ſit de tali cauſa, dicerem ego homini ſchiſmatico, & hæretico omnia per fas, & nefas licuiſſe; Cæterum quid de huiuſmodi appellatione ſenſerit Conſtantinus, quidque ad eius exemplum Principes chriſtiani ſentire, & quo pacto ſe in talibus caſibus gerere debeant, doceat nos Auguſtinus & Optatus. Auguſtinus ſiquidem epiſt. 166. ita loquitur: *Poſt iudiciũ Epiſcoporum de cauſa Cæciliani cognouit Conſtantinus, non quia neceſſe erat, ſed vt eorum*, nempè Donatiſtarum, *peruerſitatibus cederet, omni modo cupiens tantam impudentiam cohibere, nec quia hoc ius ad eum pertineret, ſed vt expreſsè hic ait, à Sanctis antiſtitibus poſtea veniam petiturus*. Optatus verò Mileuitanus lib. 1. contra Parmenian. refert Imperatorem aduerſus ipſos Donatiſtas exclamaſſe: *O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt*.

Redeundo iam ad authoritatem Cypriani, in confirmationem tertiæ obiectionis adductam, reſpondeo Sanctum Epiſcopum ac Martyrem, nequaquam ibi rem, aut ius appellandi ad Romanũ Pontificem improbaſſe, ſed modũ duntaxat & cauſam, quodque crederet non decere conuictos, & damnatos hæreſeos & ſchiſmatis, atrociſſimorumque ſcelerum, quales erant Fortunatus, & Feliciſſimus, de quibus in illa epiſtola loquitur, à Concilio Romam prouocare, accuſando iudicium, & calumniando ſententiam. Hanc autem eſſe Diui Cypriani mentem, non ſolùm colligitur ex illa eadem epiſtola ad Cornelium, vbi inter alia hæc habentur verba: *Poſt iſta adhuc inſuper Pſeudo Epiſcopo ſibi ab hæreticis conſtituto nauigare audent, et ad Petri cathedram, vnde vnitas Sacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & prophanis litteras ferre, nec cogitare eos eſſe Romanos, quorum fides Apoſtolo prædicante laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum?*

Qua

Quæ autem cauſa veniendi, & Pſeudo-Epiſcoporum contra Epiſcopos factum nunciãdi, &c. non ſolùm inquam, hæc verba oſtendunt quod dicimus, ſed quæ inſuper alias ſcripſit, & geſsit; primum enim detulit ad Clerum Romanum tempore interpontificij, mortuo Fabiano Eccleſiæ clauo aſsidentem cauſas lapſorum, cumque de geſtis à ſe edocet: eidẽ quoque expoſuit cauſam Luciani; poſteà verò electo iam Cornelio, ſcribens illi quomodo ſe geſſerit Eccleſia Africana cum lapſis pænitentibus hæc habet; *Quod credimus vobis quoque paternæ miſericordiæ contemplatione placiturũ*; quid enim velle Cyprianum ſui rationẽ Cornelio reddere, geſtaque à ſe illi placere? quid hæc cum Romana Eccleſia & non cum alijs communicare, & ita ad illam recurrere, niſi fateri & agnoſcere ibi tãtùm eſſe caput, & faſtigium totius ſpiritualis poteſtatis; vnde quando aſſerit ab omnibus conſtitutum, vt illic cauſa audiatur, vbi crimen eſt admiſſum, ſolum intendit, cauſam ibi primum diſcutiendam, & iudicandam eſſe, niſi ſit vna forſan ex maioribus, quod libenter admittitur, nihilque obſtat quominus ſecundo alibi iudicetur; ſi enim rigidè dictum Cypriani ſumeretur, nullis ferè appellationibus locus eſſet, niſi qui extremo iudicio cauſam terminat, in eo in quo crimen commiſsum eſt loco demoraretur, quod quam rarum ſit, ac difficile nullus eſt qui non videat.

Sanctum pariter Auguſtinum, nonnullorum appellationes, quippè qui hominum manifeſtiſsimis criminibus iam conuinctorum, & iudicatorum ægrè tãtùm tuliſſe, nec non modum illum mittẽdi Legatos à latere more militari haud probaſse, nunquam tamen dixiſse, aut tenuiſse abſoluiè, non licere ad Summũ Pontificem tranſmarinum prouocare, duo prçclariſsima demonſtrant exempla; Primum habetur epiſtola 262. in cauſa Antonij Fuſsalenſis Epiſcopi, qui cum opera Diui Auguſtini Fuſsalæ oppido Diœceſis Hipponenſis præfectus fuiſset, poſtea verò ob multa & grauia ab eo perpetrata ſcelera depoſitus à Patribus Numidiæ Prouinciç, de hoc apud Bonifacium per litteras conqueſtus eſt: quo reſcribente, vt ſi vera referret reſtitueretur, manſit priuatus ob falſam narrationem. Mortuo interim Bonifacio, iterum ſcripſit Cçleſtino ſucceſsori, & ſparſit in vulgus ab eo ſe per vim reſtituendum, miſſis etiam apparitoribus & ſatellitibus ad cogendum armis populũ Fuſsalenſẽ ſi minus vellet obedire. Qua fama cõmotus Auguſtinus ſcripſit quoque ad Celeſtinum epiſtolã omnino ad præſens inſtitutum legendam; ſi quidem in ea clarè fatetur Romano conuenire Pontifici ius appellandi, ſolumque adductis aliorum exemplis, qui Romam prouocarant, & ſine tumultu depoſiti fuerant; ac ſine cunctatione obedierant, nimirum Priſci Cçſarienſis Primatis, & Victoris, & Laurentij Prouinciæ Cçſarienſis Epiſcoporum; Celeſtinum hortatur ne velit credere Antonio Fuſsalenſi, qui nullo iure querebatur de pæna ſibi inflicta, quod eſt adhuc euidens argumentum, Auguſtinum in Romano Pontifice prçdictum ius agnouiſse, deinde illud ab eo deprecatur, quod vim præ ſe ferre videbatur, vt patet ex eius epiſtola in fine, qua nihil humilius, ac ſubiectius, tantùm abeſt, quod vnquam in dubium reuocauerit ius ad Sedem Apoſtolicam appellandi: *Accipe nunc*, inquit ad Celeſtinum, *quæ poſt eius ſanctæ memoriæ viri* (Bonifacij Papæ) *litteras geſta ſunt, & ſubueni hominibus opem tuã in Chriſti miſericordia multò auidius, quã ille poſcentibus: à cuius inquietudine deſiderant liberari. Iudicia quippè illis, & publicas poteſtates, & militares impetus, tanquam executores, Apoſtolicæ Sedis ſententiam ſiue ipſe, ſiue rumores creberrimi cõminantur, vt miſeri homines Chriſtiani Catholici grauiora formident à Catholico Epiſcopo, quã cũ eſſent heretici à Catholicor. Imperatorũ legibus formidare. Nõ ſinas iſta fieri obſecro te per Chriſti ſanguinem per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum Præpoſitos populorum monuit ne violenter dominentur inter fratres*. Ita D.

Augu-

Auguſtinus Celeſtino, non vt par ad parem, ſed minor ad maiorem, ſubditus ad ſuperiorem.

Aliud exemplum habetur in cauſa Primi Diaconi Spanienſis Eccleſiæ, de qua idem Auguſtinus epiſt. 169. ad Euſebium ita ſcribit. *Si malè facio per tuam beneuolentiam iſta corrigenda curare, de me nullus queratur, ſi hac illi perferri in notitiam per codices publicos fecero, qui mihi negari, vt arbitror in Romana ciuitate non poſſunt.* Querebatur enim Proculianus, qui nolebat Priſcum perditum hominem condemnare, de Auguſtino, quod vellet communi Epiſcoporũ opera eum ab Eccleſia remouere; qua in re Euſebio ſe remiſsius gerente, & minus fortaſſe Auguſtino aſſentiente, ſcripſit ad eum Auguſtinus monens, ſi obtinere correctionem in Africa non poſſet, Romam pro ea obtinenda miſſurum, vt iudicio Sedis Apoſtolicæ controuerſia finiretur. Quo ſanè facto ſatis oſtendit ſe de iure appellandi non dubitaſſe, ſeque de illo gaudere velle, & vti, nec quemquam de ſe queri poſſe, quod ad Romanum Pontificem cauſas Africanorũ, cum terminari rectè non poterant, tanquam ad ſupremum Eccleſiæ paſtorem deferret. Nec ille tunc quærebat Canonem Concilij Nicęni, quo niteretur, ſed altius in Chriſti doctrina, & traditione Eccleſiæ principium habens operabatur. Vnde pluſquam ſatis conſtare puto, quod dixi ſupra, controuerſiam nimirum Concilij Carthaginenſis, cui Diuus interfuit Auguſtinus, non extitiſſe de ipſo iure appellandi, ſed de certo quodam modo & forma; priuato ſcilicet & ſuſpecto homine, iudicium vnius integri & iuſti Concilij improbante & fugiente, nec non petente in Africam mitti legatos cum ſatellitio more militari; de quo ſine iniuria Sedis Apoſtolicæ dubitari cum poſſet, an liceret, & quamuis interdum iuſtè fieri poſſet, an ita expediret; hoc propterea decreto, & Canone grauiſſimi Concilij ſibi oſtendi Patres petebant.

Quod autem idem Patres Africani ad Celeſtinum ſcripſerint, non eſſe credendum vni Deum inſpirare iuſtitiam, & plurimis in Concilio congregatis eam denegare, reſpondetur hanc propoſitionem, quidquid ſit de quæſtionibus facti, quales ſunt illæ quæ pro Tribunalibus diſcutiuntur, de quibus aliqui eam eſſe intelligendam volunt, ſi de quæſtionibus iuris intelligeretur omnino falſam eſſe, cum, vt huc vſque probauimus Pontifex à Chriſto hoc priuilegio, præ omnibus Concilijs prouincialibus, donatus fuerit vt nihil quicquam contra veritatem, tam in fide, quam in moribus poſſit definire: ſique inſuper præfati Patres hac ſua propoſitione appellationes ad Summum Pontificem infirmare voluerunt, in eo temere egerunt, recedentes, vt vidimus, à maiorum ſuorum veſtigijs & exemplis, Sanctæque Sedis Apoſtolicę primatum offendentes; quia Summum Imperium penes eum eſt, ad cuius tribunal prouocatur, & à quo amplius prouocari nõn licet: ſic enim definitur appellatio, ius quo interim prima ſententia extinguitur, vel ſuſpenditur, & iterũ cauſæ cognitio ad Iudicem ſuperiorem deuoluitur. Abſque cuius tamen ſupremi iudicij, vel authoritatis læſione, Summi Pontifices aliquas interdum appellationes recipere noluerunt, vel quod de integritate iudicij iam in partibus facti, vel de iudicũ probitate ac peritia priuſquam fieret non dubitarent, ac proinde abſoluendum illis reliquerunt; vel etiã iudicibus à ſe in partibus delegatis cauſas ibi, aliquando vſque ad ſententiam definitiuam incluſiuè, aliquando excluſiuè, iuxta earum grauitatem, examinãdas, vel terminandas commiſerunt, cum propter locorum diſtantiam, teſtes, accuſatores, ipſæque partes Romam promiſcuè commeare non poſſent. Tantùm de iure appellandi ad Sedem Apoſtolicã occaſione Concilij Lateranenſis hoc ſeculo celebrati, in quo de illo agitur, rectèque colligitur ſuprema Romani Pontificis authoritas, eaque infallibilis in rebus fidei, vbi pro illis definiendis appellationes fiunt.

In

In Concilio Lugdunenſi hoc etiam ſæculo celebrato Innocentius IV. Fridericum Imperatorem condemnaturus hæc præfatur: *Ad Apoſtolicę dignitatis apicem, licet indigni, dignatione diuinæ maieſtatis aſſumpti, omnium Chriſtianorũ curam vigili ſedulaque ſolertia gerere, ac intima conſiderationis oculo ſingulorum facta & dicta diſcernere, & prouida deliberationis ſtatera librare debemus, vt quos iuſti rigor examinis dignos oſtenderit, congruis attollamus & euehamus fauoribus; quos autem reos & culpabiles inuenerimus, pœnis debitis pro grauitate culpæ afficiamus, & deprimamus*: quæ ſanè verba ſunt habentis ſupremam in Eccleſia vniuerſali authoritatem ſpiritualem.

Primum in hoc ſæculo, poſt Summos Pontifices, & Concilia, teſtem pro ſuprema Romanorum Pontificum in vniuerſali Eccleſia authoritate, eaque infallibili, vbi dubia fidei ex cathedra declarant, audire libet Chriſtianiſſimum Galliarum Regem ad Innocentium Papam III. ſcribentem cum hoc titulo: *Sanctiſſimo Patri & Domino Dei gratia Sacroſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici chariſſimo conſanguineo ſuo, Philippus eadem gratia Francorum Rex ſalutem, & tam debitæ, quam deuotæ ſubiectionis obſequium*; Qua in inſcriptione, alijſque ſimilibus, nec non ipſorummet Romanorum Pontificũ in ſuis decretalibus, aut alibi, quod ſint: *Papæ*, vel *Epiſcopi Catholicæ Eccleſiæ Romanæ, vrbis Romæ, Romanæ & Catholicæ*, vel *Vniuerſalis Eccleſiæ* &c. vt duo extrema ſunt accuratè vitanda, primũ quod Summus Pontifex præciſè vt Epiſcopus Romæ ſummã in vniuerſali Eccleſia dicatur habere poteſtatem ac iuriſdictionem; aut quod in illa ita Summus Pontifex eam habeat, vt cæteri Epiſcopi, non ſint propriè Epiſcopi, ſed nomine dumtaxat, vicariam vnius Summi Pontificis præfecturam quaſi adminiſtrando, quæ duo falſa eſſe iam ſufficienter oſtendimus ſupra. Alterũ quod huiuſmodi inſcriptiones, vel ſubſcriptiones nihil aliud ſonent, quam hunc vel illum, v. g. Innocentium, ad quem ſcribit Philippus, Epiſcopum eſſe Romanæ Eccleſiæ, quæ Catholicam Religionem ac fidem profitetur, vt ridiculè aliqui interpretantur moderni. In præfatis, inquam inſcriptionibus & ſubſcriptionibus, vt hæc dua vitanda ſunt extrema, ita media incedendo via, concludendũ eſt neceſſariò ex illis, tam à ſcribentibus quam à ſubſcribentibus agnitam fuiſſe in Romanis Pontificibus ſupremam in vniuerſali Eccleſia authoritatem, nec nõ etiam infallibilem in rebus fidei ex cathedra docendis, aut proponendis.

Primum oſtenditur, quia ita ratione Epiſcopatus cæteri Epiſcopi vocantur fratres, collegæ, comminiſtri Romanorum Pontificũ, vt attenta Summi Pontificatus dignitate cum Epiſcopatu Romano coniuncta, dicantur etiam eorum filij, oues, ſerui, ipſimet verò Summi Pontifices Patres patrum, Principes Sacerdotum, habere plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis, & ſic de alijs titulis, quibus ad hoc indicandum tota referta eſt Eccleſiaſtica hiſtoria: Igitur dum vocantur Sacroſanctæ Romanæ & vniuerſalis Eccleſiæ Papæ, vel Epiſcopi, non ſolùm intelligi debet eos eſſe Epiſcopos Romanæ Eccleſię, quæ Catholicam Religionem ac fidem profitetur, ſed eos præterea, vt Summos Pontifices ampliſſima in vniuerſali totoque orbe diffuſa Eccleſia poteſtate gaudere. Inſuper ſi tale quid ſolum huiuſcemodi verbis exprimeretur, eodem modo cæteri Epiſcopi, V. g. Pariſienſis poſſet appellari Sacroſanctæ Pariſienſis & Catholicæ Eccleſiæ Papa, vel Epiſcopus, quia eſt Epiſcopus Eccleſiæ Pariſienſis, quæ Catholicam profitetur Religionem, at hoc eſſe abſurdum patet ex intentione & inſcribentium, & ſubſcribentium, qui per talem loquendi modum, & ſimiles, voluerunt aliquid tribuere ſolis Summis Pontificibus Romanis ſingulari prærogatiua proprium, nullaque ratione cæteris Epiſcopis commune; vt manifeſtè colligitur ex præaddụcto Philippi epiſtolæ ad Innocentium titulo, vbi non ſolùm

ſolùm quia eſt Epiſcopus Eccleſiæ profitentis Catholicam fidem, ſed quia inſuper ſupremam habet in vniuerſa Eccleſia ſpiritualem poteſtatem, ratione cuius omnes fideles, quantauis dignitate Eccleſiaſtica & temporali fulgentes, ſunt eius filij, eiuſque oues, eum Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Summũ appellat Pontificem: nec dubitat aſſerere ſe illi vt tali, *tam debitæ, quam deuotæ ſubiectionis præſtare obſequium*; & in principio epiſtolæ ait: *Nouit Sancta Paternitas veſtra, nouit & mundus, quomodo nos et progenitores noſtri Eccleſiæ Romanæ obedientiam, reuerentiam, & in omnibus, et per omnia exhibuimus famulatum*, &c.

Secundum quoque explicatur, quod nimirum, vbi Summi Pontifices nuncupantur *Sacroſanctæ Romanæ et vniuerſalis Eccleſiæ Antiſtites*, inde etiam eorum infallibilitas in rebus fidei ex cathedra docendis argui debeat: tum quia ſuprema authoritas ſpiritualis in Eccleſia eſſentialiter connectitur, cum priuilegio non errandi in rebus fidei decernendis; eo enim ipſo quod talem quis habet ſupremam poteſtatem, non poteſt non eſſe ſupremus fidei iudex, animataque eius regula; vt autem iam multoties notauimus, & ex profeſſo probauimus huius operis lib. 2. ſect. 6. ſupremus cõtrouerſiarum fidei iudex neceſſariò debet eſſe in illis dirimendis infallibilis ſic petente natura ſupremi iudicij, nec non rerum ad fidem pertinentium, ob firmũ & certum, quem vndequaque requirunt à fidelibus aſſenſum, quibus ad credendum obligatoriè proponuntur. Tum quia ex dictis ſectione huius libri tertia capite vltimo, Romana & Catholica ſiue vniuerſalis Eccleſia toto orbe diffuſa, quæ Romano paret Pontifici pro tempore exiſtenti, dicuntur ad conuertentiam, vnde ſicut extra vnam, ita extra aliam non datur ſalus, & vtraque eſt infallibilis, indeque Lanfrancus, qui in Pariſienſi Academia ſcholas rexit, tract. de Euchariſtia contra Berengariũ: *Beati doctores*, inquit, *ſi non iiſdem verbis, tamen ſententijs iiſdem multis in locis concorditer adſtruxerunt, hæreticum eſſe omnem hominẽ, qui à Romana et vniuerſali Eccleſia in fidei doctrina diſcordat*: quod idẽ longè ante docuerat Alcuinus origine quidem Scotus, ſed præceptura Caroli Magni, & Academiæ Pariſienſis fundatione Gallus, lib. 1. de diuinis offic. cap. 19. *Religionis cultum ſic Dominus inſtituit, vt in B. Petro Apoſtolorum ſummo principaliter collocaret, atque ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua vellet in corpus omne manare. Vnde conſtat ab vniuerſi orbis communione ſeparatos eſſe, ſicut docet B. Pelagius, qui qualibet diſſenſione inter ſacra myſteria Apoſtolici Pontificis memoriam ſecundum conſuetudinem non frequentant*. Cur autem hæretici dicerentur, cur ab vniuerſi orbis communione ſeparati, qui à Romana in fidei doctrina diſcordarent Eccleſia, quique Apoſtolici Pontificis memoriam non frequentarent, ſi Romana Eccleſia, Romanuſque Pontifex ponerent in numero eum vniuerſali Eccleſia in doctrina fidei, poſſentque conſequenter contra illam in hæreſim aut errorem incidere; alias etiam quod hic ſingulari priuilegio dicitur de Romana Sede vel Eccleſia, communiter quoque aſſeri poſset de quacumque alia particulari Eccleſia, eum videlicet hæreticum fore, qui à Pariſienſi & vniuerſali Eccleſia in doctrina fidei diſſentiret, quamdiu nimirum eſſet vnita eum vniuerſali, vt poſset quis allatas interpretari authoritates de Romana Eccleſia, ſed cauilloſè, in illis enim & ſimilibus alibi pro ductis, manifeſtè tribuitur quoddam ſpeciale priuilegiũ Eccleſiæ Romanæ, quod alijs particularibus Eccleſijs non competit; conſiſtitque in eo, quod licet ab iſtis, quamdiu ſunt eum vniuerſali Eccleſia coniunctæ in doctrina fidei, atque adeo cum Summo Pontifice Romano ſupremo eius capite & paſtore, diſcordare quis non poſſit in eadem fidei doctrina, abſque manifeſta hæreſeos nota; nihilominus, quia huiuſmodi particulares Eccleſiæ, ob vniuſcuiuſque fallibilitatem, non coniunguntur neceſſario cum Eccleſia vniuerſali,

ſali, imo præcipuæ ab ea defecerunt, Conſtantinopolitana, quæ tres hæreſiarchas tulit, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana, quæ ſuos etiam habuere; inde abſolutè ab illis diſſentire, non eſt in hæreſim incidere; ſecus autem à Romana, attenta neceſſaria, quam vniuerſali cum Eccleſia habet, connexione, ob infallibilitatis priuilegiū vtrique commune, ratione cuius dicuntur ad conuertentiam, ita vt idem ſit diſcordare à Romana, & ab vniuerſali Eccleſia in doctrina fidei: cum Romana Eccleſia, vt de ea in præſenti loquimur, intelligendaque ſunt allata teſtimonia, nihil ſit aliud, quam vniuerſalis Eccleſia per totum orbem diffuſa, quæ Romano ſubiecta eſt Pontifici, tanquam Chriſti Vicario, Petri ſucceſſori, ſupremoque & vniuerſali omnium fidelium Paſtori. Cuius adhuc ſatis clarum videtur eſſe indicium, quod ſubindè vniuerſalis, ſubinde vero Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſummus ſeorſim vocatur Pontifex aut Epiſcopus.

Vulcanus Dicoliæ atque Dalmatiæ Rex diuinitus ad Romanæ Eccleſiæ obſequium reuocatus, ad Innocentium litteras cum hoc titulo ſcripſit; *Beatiſſimo atque Sanctiſſimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifici, & vniuerſali Papa, Vulcanus eadem gratia Diocliæ atque Dalmatiæ Rex ſalutem, & deuotionis affectum.* Qui etiam Eugenio ſe iam ſubmiſerant Gregorius Armeniorum Catholicus, ita vocabatur eorum Patriarcha, & Leo Rex minoris Armeniæ nuntios & litteras Innocentio tranſmiſerūt, quibus, quod, vt diximus ſupra, intellectu difficile videbatur Conſtantinopolitano Patriarchæ, Romanam ſcilicet Eccleſiam matrem eſſe omnium Eccleſiarum, pleno ore, vt rem notiſſimam certiſſimamque profitentur. Promulgata Coloniæ Othonis confirmatione in Regem Romanorum, ſic quoque eidem Pontifici litteras inſcripſit: *Reuerendiſſimo in Chriſto Patri & Domino chariſſimo Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ, Otho eadem gratia Romanorum Rex, & ſemper Auguſtus debitam deuotionem & fidelem ſubiectionem:* pluresque Germaniæ principes in litteris, quibus Philippum Sueuiæ ducem de Imperio deiectum falſo conqueruntur, quamuis acerbo, infenſoque forent animo, eumdem tamen Innocentium, atque Apoſtolicam Sedem cōſuetis gloriæ titulis, attenta ſuprema & vniuerſali primatus eius authoritate, ornare non prætermiſerunt. *Sanctiſſimo,* inquiunt, *Patri, & Domino Innocentio Sacroſanctæ Romanæ Sedis Summo Pontifici vniuerſali, Dei gratia Magdeburgenſis, Bremenſis Archiepiſcopi &c.*

At ipſummet Philippum Othonis in Imperio æmulum in ſuis ad Innocentium litteris eiuſdem ſupremæ authoritatis Pontificiæ, neminique in terra ſubiectæ teſtem audiamus. *Item ſi nos in aliquo vos, vel Sacroſanctam Romanā Eccleſiam (quam, vt præmiſerat, nos recognoſcimus eſſe matrem, et dominam omniū Eccleſiarum, et quam nos ſemper reuereri volumus, et honorare ſicut matrem noſtrā Catholicam, et Apoſtolicam) offendiſſe videmur, nos pro honore Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius vicem in terris geritis, et ob reuerentiam beati Petri principis Apoſtolorum, cuius vicarius eſtis, et ob ſalutem noſtram nos ad ſatisfaciendum vobis ſupponimus; ſi vero vos in aliquo nos vel Imperium læſiſſe videmini, conſcientiæ veſtræ ſuper ijs vos relinquimus. Cum enim nos pie credamus, et ante paſſionem, et poſt paſſionem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtū beato Petro Apoſtolo claues regni cælorum contuliſſe, et tradidiſſe ius ligandi, atque ſoluendi, ſcimus et proteſtamur, quod vos, qui in locum ſuum cum plenitudine poteſtatis ſucceſſiſtis, in huiuſmodi articulis ab homine non eſtis iudicandus, ſed iudicium veſtrum ſoli Deo reſeruatur, cuius iudiciū et examen, quod ſibi ſoli debetur, nobis non quærimus vſurpare.* En ad hęc vſque tempora diuina tranſmiſſa traditio, quod Summus Pontifex Romanus nullum penitus habeat ſuperiorem in terris, à quo poſſit iudicari & cogi.

Cuius primum habuimus exemplũ in Concilio pro caſu Marcellini congregato, *Prima Sedes non iudicabitur à quoquam*: quam ſententiam refert, varijſque etiam teſtimonijs & argumentis confirmat Nicolaus Papa I. in epiſt. 1. alias 8. ad Michaelem Imperatorem. Secundũ in Synodo Romana à Syluestro Papa, poſt baptizatum Conſtantinum collecta in Thermis Traiani, vbi iuxta illorum temporum traditionem ſancitum eſt, *Vt nemo diiudicet Primam Sedem, quoniam omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari: neque quoque ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo Iudex iudicetur.* Quod reſpondent aduerſarij ſuppoſitum eſſe hoc Concilium, vt gratis ab illis aſſeritur, eadem quoque libertate negatur, varijſq; eorum coniecturis, præferenda eſt vnica Summi Pontificis Nicolai I. authoritas, qui in epiſtola ſtatim citata ad Michaelem Imperatorem, huius canonis expreſſam facit mentionem; qui adhuc ſi præfati Concilij verus canon haud eſſet, ſaltem haberemus hanc propoſitionem non eſſe, nouum aliquod curiæ Romanæ mancipiorum, vt aiunt, figmentum, ſed antiquiſſimum dogma Eccleſiaſticũ, & vt tale fuiſſe à Nicolao allatum, qui ex dicta propoſitione vniuerſali concludit, *ſatis euidenter colligi, à ſæculari poteſtate, nec ligari prorſus nec ſolui poſſe Pontificem.*

Tertium habetur exemplũ in Quarta Synodo Romana Palmari dicta, à loco vbi habita eſt, nempe à porticu baſilicæ Sancti Petri, quæ Palmaria vocabatur, vbi, cum Symmachi ad Theodoricum Regem Italiæ Arianum de grauiſſimo crimine accuſati cauſa tractari deberet, ipſeque ad hunc finem viſitatorem Eccleſiæ Romanæ dediſſet Petrum Altinenſem Epiſcopum, *Memorati Pontifices*, vt aiunt acta præfatæ Synodi, *quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum conuocare, ſcientes quia eius Sedi primùm Petri Apoſtoli meritum & Principatus, deinde ſecuta iuſſione Domini, Conciliorum veneranda authoritas ſingularem in Eccleſijs tradidit poteſtatẽ, nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorũ ſubiacuiſſe iudicio, in propoſitione ſimili facile forma aliqua teſtaretur.* Quibus verbis duo ſignificantur, primum, ab eo, qui dicebatur impetitus, Symmacho nimirum Romano Pontifice, conuocandam fuiſſe Synodum; ſecundum, Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem minorum non ſubiacere iudicio. Quod ſecundum, de quo modo eſt difficultas, nam de primo ſuis ſupra locis iam egimus, præcipuè in principio huiuſcemet ſæculi, Ennodius Diaconus rectè confirmauit, in libello quem pro Symmacho & Synodo vt Apologeticum aduerſus Schiſmaticos cõpoſuit, vbi acriter eos reprehendens, quod auſi eſſent Viſitatorem à Rege poſtulare Romani Pontificis, hęc habet: *Videamus ſi ſupereſt aliqua de regulari propoſitione defenſio. Viſitatores, inquiunt, & alijs Epiſcopis ipſe dedit, & iuſtum eſt vt facti ſui lege teneatur. Non vos in hoc titulo falſitatis inceſſo: diu mendacijs adhærentia verba non arguo. Dico tamen latorem iuris definitionis ſuæ, niſi velit, terminis non includi, & niſi princeps faſtigij ſumma moderetur, fruſtra ad illud, quod dederit, ius vocatur. Lex probitatis & mentis eſt, quæ hominem viuentem ſine lege caſtigat: propriè moribus impendit, qui neceſſitati non debet diſciplinam. Aliorum forte hominum cauſas Deus voluerit per homines terminare: Sedis iſtius præſulem, ſuo ſine quæſtione reſeruat arbitrio. Voluit beati Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam*, hactenus Ennodius.

Ad hæc tam clara & aperta teſtimonia reſpondent aduerſarij; per illam particulam in primo contentam *minorũ &c.* haud intelligendos eſſe Epiſcopos, qui non *minores*, ſed collegæ, ſed fratres, conſacerdotes, comminiſtri & coepiſcopi Romanorum Põtificum appellantur; ſed eam pertinere ad Romanos plures Clericos, ad Senatum & populum, qui ſe ſe in Symmachi cauſa feruentiori, quã

par

par erat, ſtudio interpoſuerant: Qua etiam ratione contendunt interpretanda eſſe Ennodij verba, vel de occultis tantum criminibus,quæ nec probantur,nec legitimè probari poſſunt; quæ ſi benigna interpretatio non admittatur, aut Ennodij verba eam non ferant, dicendum eum Apoſtolicæ traditionis ignarum fuiſſe, nec mirum, quippe cum ſcripſit Apologericum,annos fere natus non erat plures quam rriginta.

At quantum huiuſmodi reſponſiones alienæ ſinr à vero connaturalique ſenſu præfatorum teſtimoniorum, patebit lectori ea animo non præoccupato conſideranti: Primo enim, dum à Patribus, quibus in Cōcilio allegandi prouincia incumbebat,aſſeritur *Romanæ Sedis Antiſtitem minorum non ſubiacere iudicio*,hoc ad Epiſcopos ibi congregatos, nec non ad omnes alios abſolutè extendi, non autem ad Romanos Clericos,ad Senatum & populum, aut alios præter Epiſcopos reſtringi; colligitur primo ex eo quod ibi fuerit ſermo de illis, qui ex præcepto Regis Theodorici conuenerant ad Synodum, quoſque à Symmacho Synodaliter cōuocari debuiſſe prętendebant allegantes; ſed hi fuere ſoli Epiſcopi, igitur non ad alios, quam ad ipſos referenda ſunt eorum verba, dum ad illos ab hac Theodorici violentia auertendos,affirmant, *Romanæ Sedis Antiſtitem minorum non ſubiacere iudicio*. Eoque magis quo ipſemet Theodoricus à Patribus conſultus, quid vellet agi in cauſa Symmachi, reſpondit, *In Synodi eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere;nec aliquid ad ſe pręter Reuerentiam de Eccleſiaſticis negotijs pertinere*; non igitur Theodoricus, non Romani Clerici, non Senatus,& populus,ſed ipſimet Epiſcopi ſunt intelligendi, quando ab allegantibus indubitate profertur *Romanæ Sedis Antiſtitem minorum non ſubiacere iudicio*. Tertio ibi *minores* ſumendi ſunr correlatiuè ad Eccleſias, in quibus Romanæ Sedi ſingularem diuinitus tradiram fuiſſe authoritatem præmittitur, ſed hos eſſe talium Eccleſiarū Epiſcopos nemo non videt,igitur hi ſūt *minores*, quorum antedictæ Sedis Antiſtitem dicitur non ſubiacere iudicio. Quarto quia omnes etiam Epiſcopi, ad ſummum,de quo ibi agebatur, Pontificem relati, ſunt *minores*: ita enim ratione æqualitatis in poteſtate ordinis Sacerdotalis & Epiſcopalis vocari poſſunt conſacerdotes & coepiſcopi, vnde ipſemet Symmachus in epiſtola ad Aeoniū Arelatenſem Epiſcopum ait; *Ad Trinitatis inſtar, cuius vna eſt atque indiuidua poteſtas, vnum eſſe per diuerſos antiſtites Sacerdotium*; Vt tamen, ſi conſideretur ſecundum ſupremam quam habet in Eccleſia vniuerſali poteſtatem, ſicut ille ſuperior & maior omnibus vbique in hiſtoria Eccleſiaſtica vocatur, ita alij Epiſcopi minores, & inferiores appellari debeant. Quintò hoc ipſum Synodi exitu comprobatum fuiſſe videtur, illius enim Patres ita Symmachum à criminibus illi obiectis liberum & immunem declararunt, vt non iudices,ſed innocentiæ illius teſtes ſolū fuerint, *Quia totum*, inquiunt, *cauſis obſiſtentibus ſuperius deſignatis conſtat arbitrio diuino fuiſſe dimiſſum*, quæ cauſæ obſiſtentes ſuperius deſignatæ, cur Symmachi cauſa ab illis diuino remiſſa fuit arbitrio vel iudicio, aliæ non fuerunr, quam illegitima eorum ad Synodum conuocatio, non à Symmacho ſed à Theodorico præcepta, quodque Romanæ Sedis Antiſtes minorum iudicio non ſubiaceat, niſi ipſe velit aut petat, ſuaque ipſe authoritate in hunc finem congreget,aut congregatam acceptet Synodum, vt dicemus infra: Sexto tandem rem totam confirmat Epiſtola Auiti Viennenſis Epiſcopi, Cleri etiam Gallicani nomine ſcripta, in hoc Symmachi caſu, ad Fauſtum & Symmachū Senarores Vrbis; vbi primum hæc habet: *Perlata eſt ſollicitudini noſtrę ab Italia in exemplaribus Sacerdotalis forma decreti,quam de Papa Symmacho apud vrbē collecti Italię antiſtites ediderunt. Quam conſtitutionem licet obſeruabilem numeroſi reuerendiq;Concilij reddat adſenſus, intelligimus tamen,Sanctum*

Sym-

Symmachum Papam, ſi ſeculo primum fuerat accuſatus, conſacerdotum ſuorum ſolatium potius adſciſcere, quam recipere debuiſſe iudicium: quibus ſanè verbis luce meridiana clarius Gallicani Epiſcopi oſtendunt ſe omnino improbare, non modum iudicandi, vt gloſſant aliqui, ſed ipſummet iudicium, quod Symmachus à ſuis conſacerdotibus recepiſſe illis videbatur, à quibus non iudicium, ſed ſolatium in his de quibus accuſabatur eũ recipere oportere credebant; quem ſenſum alia quæ ſequuntur verba demonſtrare videntur, vbi huius ſui dicti rationem & cauſam reddentes aiunt: *Non datur facilè intelligi, qua vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior iudicetur*. Vbi per inferiores in iudicando intelligi Reges & principes, quam ſit abſurdum, patet ex dictis, quandoquidem, vt ſtatim vidimus, nequaquam Theodoricus, aut alij principes Symmachum iudicarunt, vel iudicare prætenderunt, ſed hoc totum Theodoricus Epiſcopis Synodaliter congregatis reliquit; ad quod, his quoque ſuam authoritatem haud pertingere poſſe cẽſentibus, ſubdit Auitus; *Quod Synodus ipſa venerabilis laudabili conſtitutione proſpiciens, cauſam quã, quod ſalua eius reuerentia dictum ſit, pæne ſuſceperat inquirendam, diuino potius ſeruauit examini: perſtringens tamen, pro vt breuiter potuit, nihil vel ſibi vel glorioſiſſimo viro Theodorico Regi de his, quæ Papæ dicebantur obiecta patuiſſe*. Qui Auiti loquendi modus valde notandus eſt, *Quod ſalua*, inquit, *eius reuerentia dictũ ſit*; illo enim Synodum, quantumuis ipſa cauſam Symmachi non iudicandam, ſed vix inquirendam ſuſcepiſſet, reprehendere videtur, quaſi etiam in hoc, contra ſtabilitam huc vſque à nobis traditionem, circa ſupremam & independentem Romani Pontificis authoritatẽ, poteſtatis ſuæ limites ac terminos tranſgreſſa fuiſſet.

Ex quibus omnibus conſtat quoque, Ennodium diaconum, vbi ait: *Aliorum forte hominum cauſas Deus voluerit per homines terminare: ſedis iſtius præſulem ſuo ſine queſtione reſeruauit arbitrio. Voluit B. Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam*: conſtat, inquam, talia verba nec poſſe explicari de occultis tantùm criminibus, aut de publicis à Principibus dumtaxat non iudicandis, ſecus aucus autem ab Epiſcopis; Si quidem Ennodius tam his, quam alijs verbis in Apologetico contentis intendit oſtendere ſingulare Romanorum Pontificum, præ alijs omnibus cuiuſcunque ſint cõditionis hominibus priuilegium; at ſi præfatam admitterent gloſſam, tale non eſſet priuilegium; cum nunquam Deus voluerit in occultis aliorum hominum cauſas per homines terminari, ſed ea etiam ſibi reſeruarit, ſicut nec ipſimet Epiſcopi in publicis criminibus principum ſubduntur iudicio: Igitur vt intenta & debita ſaluetur differẽtia inter alios homines & Sedis Romanæ præſulem, concludendum eſt cæteros homines, attenta diuerſa eorum conditione, ita externo hominum foro ſubijci, vt Sedis Romanæ præſul ab illo quocumque ſit exemptus, ſolique Deo reſeruatus; rectè dicente vbi ſupra Auito Viennenſi, *non eſſe gregis paſtorem proprium terrere, ſed iudicis*: Quis autem neget etiã Epiſcopos pertinere ad gregem, cuius ſolus Summus Pontifex Romanus, eſt ſupremus & vniuerſalis Paſtor.

Vltimum denique effugium, quod Ennodius, ſi modo explicato debeat intelligi, Sedis Apoſtolicæ traditionem ignorauerit, ſubſiſtere nullatenus poteſt. Quis enim rationabiliter credat virum doctum, vt Ennodium, non à caſu, ſed præmeditate, non in quacumque, ſed in Pontificia eaque grauiſſima cauſa, non apud quoſcumque, ſed apud Synodum agentem, Apoſtolicæ Sedis traditionem ignoraſſe, aut eam prius diligenter non inueſtigaſſe? Sed eſto, res ita ſe habuiſſet, ſaltem Patres Synodi huius traditionis cognitione non carebant, contra quam ſi in eorum præiudicium Ennodius, pro ſuprema & à quocumque humano

mano iudicio indepẽdenti Romani pręſulis authoritate allegaſſet, ſine dubio reclamaſſent, acriterue eum reprehendiſſent, aut de ſuo ad minus errore vel ignorantia monuiſſent: at tantum abeſt vt id fecerint, quin potius eadem Synodus iterum ſequenti anno Romæ congregata, quod Schiſmatici complura ſcripto libello obijcerent contra ipſius decreta, ac præſertim ob non condemnatum ab ea Symmachum, prouinciam Ennodio tradidit, vt dictam aduerſus eos ſcriberet apologiam: & cum id ipſe fortiter & accuratè præſtitiſſet, Synodi Patres defenſorium illum ab eo elucubratum libellum non ſolum comprobarunt, ſed etiam inter Synodalia Pontificiaque iuſſerunt adnumerari decreta, vt declarant ipſa acta Concilij.

Quartum eſt argumentum in Leone III. contra quem ſeditio cum Romæ orta eſſet, & Carolus Magnus ad illam ſedandam veniſſet, & in Baſilica Sancti Petri adſtante populo, & Clero Epiſcoporum omnium, qui eò ex tota Italia, & Francia conuenerant, ſententias, & vota de vita, & moribus Pontificis rogaret, ab omnibus vna voce reſponſum eſt, *Sedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum caput à nemine iudicari debere*, Carolus autem audito tam graui reſponſo, quæſtionem omiſit, vt ſuo ſupra loco diximus ſæcul. 8.

Quintum denique ſit ex Octaua Synodo Generali Conſtantinopolitana IV. cuius vigeſimus primus canon ſancitus eſt de exhibendo honore & reuerentia omnibus Patriarchis, pręcipuè vero Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifici. De quo ſpeciatim iſta: *Neminem debere cõſcriptiones contra Sanctiſſimum Papam ſenioris Romæ, ac verba complicare atque componere, ſub occaſione quaſi diffamatorũ quorumdam criminum, quod nuper Photius fecit, & ante Dioſcorus. Quiſquis autem tanta iactantia & audacia vſus fuerit, vt ſecundum Photium vel Dioſcorum in ſcriptis vel ſine ſcriptis iniurias quaſdam contra Sedem Petri Principis Apoſtolorum moueat: æqualem & eamdem quam illi condemnationem recipiat.* & paulo poſt de eodem Romano Epiſcopo hæc: *Porro ſi Synodus vniuerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quauis ambiguitas & controuerſia: oportet venerabiliter & cum cõuenienti reuerentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, & aut proficere, aut profectum facere; non tamen audacter ſententiam dicere contra ſummos ſenioris Romæ Pontifices.*

Ex hoc ergo tam antiquo & conſtanti dogmate, per traditionem de ſæculo in ſæculum habito, hauſit Philippus Sueuiæ Dux, quod eum ſupra Innocentio III. ſcripſiſſe retulimus: *Scimus & proteſtamur, quod vos, qui in locũ Petri cum plenitudine poteſtatis ſucceſſiſtis, in huiuſmodi articulis ab homine non eſtis iudicandus, ſed iudicium veſtrum ſoli Deo reſeruatur, cuius iudicium & examen, quod ſibi ſoli debetur, nobis non quærimus vſurpare.* Colligiturque inſuper priuilegium hoc Summi Pontificis non humanitus, ſed diuinitus illi fuiſſe conceſſum, quia neque ipſe ſibi arrogare illud facto vnquam auſus fuiſſet, niſi iure potuiſſet: nec etiam tanta facilitate, & conſenſione ab Eccleſia, & Principibus Chriſtianis, ſine vlla vi, vel coactione, quæ ab ipſis Pontificibus inferri non poterat, admiſſum fuiſſet, niſi hanc authoritatem & poteſtatem ratione ſuæ dignitatis à Chriſto recepiſſent; qua proinde retenta tali priuilegio renuntiare nõ poſſunt, ita vt ſe ſubmittant in foro exteriori iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, ſeu ſpirituali alteri commiſſæ, quo ad vim coactiuam eius, vt pluribus docet Suarez lib. 4. contra Regem Angliæ cap. 7.

Aduertendum eſt tamen Summum Pontificem haud quidem poſſe ſe ſubijcere iudicio alterius, tanquam proprio iudici, iuriſdictione venire in ipſius perſonam, ſecus autem vt arbitro, in cauſis perſonalibus, de quibus pręcipuè agitur; vt rectè docet D. Thomas 22. quęſt. 67. art. 1. ad 2. *dicendum quod in rebus humanis aliqui propria ſponte poſſunt ſe ſubijcere aliorum iudicio, quamuis non ſint* eis

eis ſuperiores, ſicut patet in his, qui compromittunt in aliquos arbitros. Et inde eſt, quod neceſſe eſt arbitrium pœna vallari, quia arbitri, qui non ſunt ſuperiores, non habent de ſe plenam poteſtatem coercendi. Sic ergo & Chriſtus propria ſponte humano iudicio ſe ſubdidit: ſicut etiam & Leo Papa ſe iudicio Imperatoris ſubdidit. Ratio eſt quia in tali ſubiectione voluntaria, non fertur ſententia iuridica in iuriſdictione, ſeu ſuperioritate fundata, ſed fertur tantum ſententia arbitraria fundata in facto, ſeu conuentione aliqua. Et ita in illo actu non ſe gerit Pontifex vt Pontifex, committendo iuriſdictionem ſuam, ſed vt homo, qui voluntariè vult facere, quod quilibet priuatus poſſet præſtare, ad innocentiæ ſuæ probationem.

Præter exemplum Chriſti Domini à D. Thoma allatum, quod, vt rectè aduertit Caietanus, intelligi non debet, quaſi Chriſtus, ſecundum quod homo, Rex regum, commiſerit Pilato poteſtatem ſupra ſe: quoniam Chriſtus ſecundum quod homo, non adminiſtrauit regnum mundi ante reſurrectionem, ideoque dixit: *Regnum meum non eſt de hoc mundo*; ſed quia Pilato præſidenti in Iudæa nomine Imperij Chriſtus Dominus ſe exhibuit, ſicut vnum de ſubditis: qua de cauſa Pilatus non peccauit iudicando Chriſtum peccato vſurpati iudicij, ſicut iudicans non ſibi ſubditum; licet peccauerit peccato iniqui iudicij damnans innocentem, dicente ipſomet: *Ego nullam cauſam inuenio in eo*. Prçter hoc, inquam, exemplum Chriſti Domini, nec non ad eius imitationem Leonis Papæ IV. reſpectu Michaelis Imperatoris, & Legatorum eius, vt refertur in cap. *Nos ſi incompetenter*. 2. q. 7. vbi non exceſſit prædictum modum arbitrariæ ſententiæ, dum ait: *Quod ſi iniuſtè egimus cuncta volumus veſtro emendare iudicio*: non deſunt alia eorumdem Pontificum Romanorum exempla; Sanctorũ Siluestri & Damaſi ex Romano Concilio in epiſtola 3. ad Imperatores Gratianum & Valentinianum: *Accipite*, inquit, *aliud quoque, quod vir Sanctus* (Damaſus) *veſtræ magis conferre pietati, quã ſibi præſtare deſiderat, nec derogare cuiquã, ſed principibus adrogare. Quoniam non nouum aliquid petit, ſed ſequitur exempla maiorum, vt Epiſcopus Romanus, ſi Concilio eius cauſa non creditur, apud Concilium ſe Imperiale defendat. Nam & Silueſter Papa à ſacrilegis accuſatus, apud parentem veſtrum Conſtantium cauſam ſuam proſecutus eſt.* Quæ verba non de neceſſaria, ſed voluntaria & arbitraria ſubiectione intelligẽda eſſe demonſtratiuè colligi videtur, tum ex illis verbis, *non nouum aliquid petit*, quæ aliquid non coactiuè, ſed voluntariè fieri ſatis ſignificant; tùm maximè ex illa diſiunctione, qua Concilia duo, apud quæ ſe defenderet Damaſus, proponuntur, Eccleſiaſticum vnum, Imperiale alterum, cui Summum Pontificem neceſſario ſubeſſe, nullus niſi hæreticus audebit aſſerere: Quemadmodum ſi Concilij Eccleſiaſtici iudicio neceſſariò ſubderetur, nec in Silueſtri, nec in Damaſi, ad eius exemplum, arbitrio fuiſſet ſe Concilio Imperiali ſubmittere, relicto Eccleſiaſtico, & ab eius ſe ſubtrahendo iuriſdictione.

Præſenti quoque intento debet accommodari quod Sixtus III. in cap. Mãdaſti. 2. quæſt. 5. ait, cum iniuſtè criminaretur, coram Valentiniano Auguſto, & Synodo ſe purgaſſe; *Sed non alijs, qui noluerint, aut ſponte hoc non elegerint, faciendo formam, exemplumque dans.* Item caſus Symmachi, nec non Bonifacij II. qui, vt Anaſtaſius in illius vita narrat, *cum prius congregaſſet Synodum in Baſilica B. Petri Apoſtoli, & feciſſet conſtitutum, vt ſibi ſucceſſorem ordinaret. quo conſtituto cum chirographis Sacerdotum, & iure iurando ante confeſſionem beati Petri Apoſtoli in Diaconum Vigilium conſtituit; eodem tempore facta iterum Synodo hoc cenſuerunt Sacerdotes omnes propter reuerentiam ſanctæ Sedis, & quia contra canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum reſpiciebat, vt ſucceſſorem ſibi conſtitueret, ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt*

maie-

Digitized by Google

maieſtatis, quod Diaconum Vigilium ſua ſubſcriptione Chirographi ante confeſsionē Beati Apoſtoli Petri conſtituiſſet, ac ipſum conſtitutum in præſentia omnium Sacerdotum et Cleri, et Senatus incendio conſumpſit.

Leo etiam III. quamuis ab omnibus vna voce in Synodo Romana reſponſum fuiſſet, *Sedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum caput à nemine iudicari debere*; in ea tamen à falſis criminibus illi impoſitis purgare ſe voluit, ſuamque innocētiam oſtendere; quibus omnibus exemplis ſatis patet, quod diximus de arbitraria ſubiectione, nihilque ex illis poſſe inferri contra ſupremam, nullique iudicio humano ſubiectam Romanorū Pontificum authoritatem, niſi in caſu hæreſeos perſonalis, ſi de illa accuſarentur, vt docet Hadrianus II. de Honorio agens in Romana Synodo: *Licet*, inquit, *Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum, ſciendum tamen eſt, quia ſuper hæreſi accuſatus fuerat, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus maiorum ſuorum moribus reſiſtere, vel prauos ſenſus liberè reſpuere, quamuis & ibi nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiā de eo quamlibet fas fuerit, proferendi ſententiam, niſi eiuſdem primæ Sedis Pontificis conſenſu, præceſſiſſet authoritas.* Sed de hoc redibit ſermo infra cap. 16. in fine vbi examinabitur, num Summus Pōtifex vt perſona priuata in hęreſim cadere poſſit? quidque in tali caſu: nec nō etiam cap. 17. quomodo intelligendum ſit quod in præfata Hadriani authoritate dici videtur de Honorij hæreſi.

Quod aliqui adducunt ex Gregorio Primo in libri 2. Indict. 10. epiſt. 37. ad Natalem Salonitanum Epiſcopum, quē propter conuiuia minus ſobria non arguerat: *Ecce fraternitas tua ægrè tulit, ſe de conuiuijs à me eſſe reprehenſam, cum ego, qui etſi hanc non vita, tamen loco tranſgredior, ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus ſum*: non habet hic locum, fraternam enim correctionem, de qua loquitur Gregorius, habere poſſe locum erga Summum Pontificem, quatenus eſt charitatis officium, & intra illud ſiſtitur, haud negamus, hoc enim modo poteſt interdum maior à minore, & Prælatus à ſubdito corripi & emendari, ſicut Paulus cū Petro ſe geſſit, vt ſupra explicuimus ex Auguſtino epiſtola 19. ad Hieronymum, Gregorio homil. 18. in Ezechiel. & alijs pluribus. Ceſſat autem correctionis progreſſus, quando ad viam coactionis fit tranſitus, cui Summum Pontificem ſubeſſe non poſſe ſatis huc vſque dicta demonſtrant, quæque iterum ſectione ſequenti de Concilijs dicturi ſumus.

Idem iudicium ferendum eſt de alijs verbis, quæ à Gratiano in cap. Si quis 42. 2. quæſt. 7. referuntur, ſuntque Gregorij IV. in epiſt. vnic. ad Epiſcopos Europæ, quam ſcripſit in defenſionem Aldrici Epiſcopi, qui accuſatus ab aliquibus, ad Sedem Apoſtolicam confugerat, eiuſque auxilium implorauerat. Qua occaſione, prius oſtenſo, Apoſtolicæ Sedis priuilegium eſſe, vt omnibus liceat ad illam appellare, & vt *nihil prius de eo, qui ad ſinum Sanctæ Romanæ confugit Eccleſiæ, eiuſque implorat auxilium, decernatur, quam ab eiuſdem Eccleſiæ fuerit præceptum authoritate*: mox ſubiungit citata in præfato canone verba; *ſuper quibus ſi quis nos arguere voluerit, aut extra authoritatem nos facere contenderit, veniat ad Sedem Apoſtolicam*; quibus clarè conſtat, ipſum non tractare de aliqua propria cauſa, vel iudicio perſonæ ſuæ, ſed de dogmatibus fidei, & de authoritate Sedis Apoſtolicæ, ad cuius iudiciū, non ad aliud humanum prouocat cum dicit: *Veniat ad Sedē Apoſtolicam, quo omnia Eccleſiaſtica negotia, de quibus quæſtio habetur, confluere iuſſa ſunt*. Ad demonſtrandam autem fiduciā de veritate doctrinæ addidit idem Pontifex, *vt ibi ante confeſſionem Sancti Petri mecum iuſtè decertet*, vtique non in Forenſi iudicio, ſed in veritate inueſtiganda iuxta regulas fidei, quatenus inibi, inquit, vnus ex nobis ſententiam ſuſcipiat ſuam; id eſt, vt ille vincat, qui ſuam ſententiā melius probauerit: quod non dubitan-

ter,

Digitized by Google

ter, ſed vt ſtatim notaui, certus de ſuæ doctrinæ veritate dixit; vt Propheta Elias 3. Regum 18. accedens ad omnem populum, ait: *Vſquequo claudicatis in duas partes? ſi Dominus eſt Deus, ſequimini eum; ſi autem Baal, ſequimini illum*, &c.

Vulcanus Dicliæ atque Dalmatiæ Rex diuinitus ad Romanæ Eccleſiæ obſequium poſt longũ ſchiſma reuocatus, vt dictum eſt, litteris ad Innoc. III. datis hunc præfixit titulum: *Beatiſſimo atque Sanctiſſimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ*. Suas autem ad eumdem Armeniorũ Patriarcha ſic incipit: *Poſt Deum, qui eſt caput omnium bonorum, Apoſtolicam Sedem tenenti, & ſummo capiti totius Eccleſiæ, & totius terrenæ Sedis magno Chriſto Confeſſori, primæ domui hoſpitalitatis totius populi, & religionis, & ſucceſſori Beati Petri maioris nati poſt Chriſtum principis, & patris totius mundi, ſedenti ſecundum Deum, & portanti Chriſtum in corpore ſuo, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, & Vniuerſali Papæ Summæ Sedis Romanæ vrbis, qui imperiali triumpho vniuerſum mundũ ſuo ſubiugauit dominio, & noſtro in Chriſto Patri ſpirituali tantæ ciuitatis gloria ſublimato, Gregorius minimus, Epiſcopus Catholicus omnium Armeniorum, peccator, & ſeruus fidelium Chriſti*. &c.

Eodem *vniuerſalis* titulo vſus eſt Otho in litteris, quas poſt ſuam in Regem Romanorum electionem ſcripſit Innocentio III. *Reuerendiſſimo in Chriſto Patri & Domino chariſſimo Innocentio Dei gratia Summo Pontifici & vniuerſali Papæ, Otho eadem gratia Romanorum Rex, & ſemper Auguſtus debitam deuotionem, & fidelem ſubiectionem*.

Supremum quoque & vniuerſale magiſteriũ Romani Pontificis agnouiſſe tunc Archiepiſcopum Lugdunenſem teſtantur grauiſſimæ fidei quæſtiones ab eo Innocentio III. propoſitæ, & huius ad illas reſponſa lib. 5. epiſt. 122. & lib. 6. epiſt. 14.

Blachorum etiam, & Bulgarorum Princeps Calo Ioannes eidem Innocentio III. ſuæ ſuorumque cum Eccleſia Romana coniunctionis deſiderium littetis exponens, vocat eum *Sanctiſſimum Dominum fidei Chriſtianorum ab Oriente vſque ad Occidentem Patriarcham Papam Romanum*; nec non adhuc, *Sanctiſſimũ Dominatorem & vniuerſalem Papam ſedentem in Sede Beati Petri, & Dominum Patrem Regni ſui, Papam Sedis Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ, & magiſtrum totius mundi*.

Hiſpaniæ præſulibus Bracharenſi & Aurienſi Epiſcopis per Sedem Apoſtolicam, tanquam per ſupremam fidei magiſtram edoceri quærẽtibus circa aliqua Religionis dubia, Innocentius III. ex illa debita dedit reſponſa lib. 9. epiſtola 3. & 33. Nec non eius ſucceſſor Honorius III. epiſtola 44. Pragenſi Epiſcopo conſulenti, an à gerendis ſacerdotijs natalibus illegitimis procreati ſubmouendi eſſent, carneſve in feria ſexta cum in illam feſtum Natalis Domini incurreret, deguſtari poſſent?

Leskus Poloniæ dux in ſuis ad Honorium III. litteris hæc habet pro ſuprema, quam intendimus Eccleſiæ Romanæ authoritate: *Omnes*, inquit, *quos aqua baptiſmatis in vnitate Eccleſiaſticæ diſciplina ſolidauit, ſcire debent & confiteri Sanctam Romanam Eccleſiam eſſe totius orbis magiſtram, & dominam. Nam vt ex inſtructione patrum noſtrorum Epiſcoporũ, & aliorum Eccleſiæ rectorum didicimus, quod hæc Eccleſia eſt mater noſtra, quæ ex vberiori iure cælitus ſibi conceſſo, in ſoluendo & ligando plenitudinem habet poteſtatis*.

Flagitante per id tempus patrociniũ Apoſtolicæ Sedis Florenſi ordine, quod nonnulli exprobrarent Ioachimum Abbatem, eius ſacræ familiæ fundatorem, hæreſeos labe inquinatum fuiſſe, atque obijcerent commentarium in Petrum Lombardum conſcriptum, ſententia Lateranenſis Concilij fuiſſe damnatum; Honorius III. eoſdem monachos ab aduerſariorum iniurijs vindicauit, ac Ioachimum Catholicum habendum eſſe cen-

cenſuit lib. 5. epiſt. 268. quamuis notatus Patrum cenſura ob fœdiſsimos errores eſſet; ipſe enim ſcripta omnia Romano Pontifici tradi iuſſerat, ab Apoſtolica Sede vel comprobanda, vel corrigenda, dictaratque epiſtolam, quam ſuo chirographo munierat, vbi illam ſe fidem tenere conſtanter profeſſus eſt, quam Romana Eccleſia omnium mater & magiſtra teneret.

Miſit quoque ad Sedem Apoſtolicam Stephanus Seruiæ, Diocliæ, Tribuniæ, Dalmatiæ atque Obblumiæ Rex oratores, vt initam iam tempore Innocentij III. cum Romana Eccleſia vnionem confirmaret, datis ad Honoriū III. litteris, quas in manifeſtum ſupremę authoritatis Pontificiæ in vniuerſali Eccleſia argumentum ſic inſcribit: *Sanctiſſimo Patri, & Domino Honorio Romanæ Sedis Eccleſiæ vniuerſali Pontifici, inclinationem ſummæ fidelitatis conſtantia.* &c.

Per id tempus Archiepiſcopū Lundenſem de ſacris quibuſdam ceremonijs quorum maior pars ad auguſtiſsimum Miſſæ ſacrificium pertinebat, Romanū Pontificem conſuluiſſe, quod in eo dubio procul ſupremum agnoſceret fidei magiſterium, teſtantur Honorij III. ad eum reſponſa lib. 10. epiſt. 16.

Gallicanus Clerus ad Gregorium Papam IX. confugiens, ob decimarum impoſitionem, qua ſe nimium grauari conquerebatur, occaſione expeditionis in Albigenſes, ſuis hunc titulum præfixit litteris: *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, ac Domino Gregorio miſeratione diuina Summo & Vniuerſali Pontifici, deuoti & humiles eius famuli P..... decanus, totumque capitulū Eccleſiæ Pariſienſis ſubiectionis, deuotionis, & totius obedientiæ plenitudinem.*

Innocentio Papa IV. ſchiſmaticos populos quamuis ad extremas Orientis plagas ſubmotos ad Eccleſiæ Romanæ ſinum & vnionem reuocare ſummo ſtudio allaborante; nonnullæ Patriarcharū eius litteræ ad Innocentium tranſmiſſæ reperiuntur, quibus eos ſupremam Romani Pontificis authoritatem ex Apoſtolica traditione agnouiſſe demonſtrāt honorificentiſſimi dati ab illis tituli. Orientis enim Catholicus apud Innocent. lib. 4. epiſt. 119. ita ſcribit: *Ad præſentiam Papæ magnifici ex parte illius, qui petit orationes eius in ſubſidium debilitatis ſuæ, Raban Ara Vicarij Orientis adorantis inter manus eius, Patri Patrum, decori paſtorum, miſericordiæ vitæ, fonti pietatis et indulgentiæ; intercedenti pro populo Domini, perfecto in diuinis, excellenti in ſpiritualibus, ſoli iuſtitiæ, cuius lux oritur ſuper quatuor mundi climata, qui lucet, et ſplendet in Eccleſijs catholicis Sanctis, Cherubin corporeo, et Seraphin carneo, tenenti ſedem Beati Petri; Domino meo Sanctiſſimo Papæ vrbis Romæ, et omnium climatum mundi coram Deo*, &c. Ibidem extat epiſtola 120. Patriarchæ Iacobitarum cum hoc titulo: *Illi generi ſupremo conſtitutiuo omnium ſpecierum, quod ita vocatur genus, quod non contingit ipſum vocari ſpeciem; Patri patrum, Sanctiſſimo Innocentio tenenti Sedem B. Petri principis Apoſtolorum, glorificato à Chriſto Deo, qui credidit B. Petro claues regni cælorum, et poſuit eum fundamentum Eccleſiæ; Seruus Seruorum Chriſti Ignatius debilis, cui creditum eſt à Spiritu Sancto, vt ſit paſtor Syriæ, et totius Orientis populo Iacobitarum; adorationem ſinceram in ſpiritu, et corpore*, &c.

Nec à Patriarchis ſolùm Orientis, ſed & ab ipſis Sultanis infidelibus agnitam fuiſſe ſupremam Romani Pontificis authoritatem, clarè quoque oſtendunt eorumdem litteræ ad Summos Pontifices datæ; eoque magis, quo talia eos nō ex ſe, ſed ex communi inter Chriſtianos ſenſu ſcripſiſſe credendum eſt, nec alios dare voluiſſe titulos, quam ex traditione Apoſtolica ferret Eccleſię Catholicę vſus, & praxis; fidem nos adhibere debemus eorum teſtimonijs: extat apud Gregorium IX. lib. 8. epiſt. 443. Alatini Sultani Iconij, cum hoc titulo: *Sanctiſſime, & Angelis æqualis Archiepiſcope magnæ Romæ, & magne Papa omnium per orbem terrarum Chriſtianorum*, &c. item apud Innocentium IV. lib. 3. epiſt. 29. Sol-

Soldani Aegypti ita inſcripta: *Præſentia Papæ, nobilis, magni, ſpiritualis, affectuoſi, ſancti, tertijdecimi Apoſtolorum, vniuerſalis loquelæ Chriſtianorum manutenẽtis, adoratoris crucis, iudicis populi Chriſtiani, ductoris filiorum baptiſmatis, Summi Pontificis Chriſtianorum*. Eiuſdem tenoris ſunt apud eumdem Innocentium lib. 4. epiſtolæ 115. 116. 117. nec non 118. diuerſorum Sultanorum.

In hoc eodem ſæculo cum Vrbanus Papa IV. pro ſua ſuprema in vniuerſali Eccleſia authoritate Conſtantinopolim miſiſſet Nicolaum Crotonienſem Epiſcopum ad Michaelem Palęologum Imperatorem, nec non etiam per eum ſcriptum, in quo Eccleſiæ Romanæ doctrinam illi exponebat, eo perlecto Michael eumdem Nicolaum Crotonienſem Epiſcopum Legatum ad Vrbanum Pontificem remiſit, litteraſque ſcripſit ordine 30. inter epiſtolas Vrbani: in quibus illa omnia de quibus eum edocuerat Romanæ Eccleſiæ dogmata ſuſcipere profitetur, offertque inſuper ſe velle vnire, ſubijcereque omnes alias Patriarchales Sedes Summo Pontifici Romano, quem Principatum habere ſuper omnes Sacerdotes, Doctoremque eſſe Summũ Vniuerſalis Eccleſiæ, nec non loco Petri à Deo eſſe prælatum omnibus Eccleſijs, conſtanter affirmat: *Cæterum*, inquit, *veſtram Sanctam Paternitatem rogamus, quatenus ſicut Princeps omnium Sacerdotum, & vniuerſalis Doctor Catholicæ Eccleſiæ ſollicitetis continua promptitudine, ad reuniendum eamdem Eccleſiam amodo, cui loco Beati Petri Deus præcipuè vos præfecit, quia iam et noſtram tranquillitatem ad hoc peragendum Sanctitas veſtra habet*.

Quam iterum ſupremam Romanæ Sedis, Romanique Pontificis authoritatẽ clarius agnouit in alijs litteris, quas eius Nuntij ad Generale Concilium Lugdunenſe miſſi Gregorio X. illic præſenti obtulerunt, vna cum illis plurimorum Græciæ Prælatorum. Cum enim in profeſſione fidei prius à Gregorio ad Michaelem Imperatorem miſſa, hæc inter alia de Romana Sede haberentur: *Ipſa quoque Sancta Romana Eccleſia Summum et plenum Primatum et Principatũ, ſuper vniuerſam Eccleſiam Catholicam obtinet: quem ſe ab ipſo Domino in Beato Petro Apoſtolorum Principe ſiue vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe veraciter & humiliter recognoſcit. Et ſicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, ſic & ſi quę de fide ſubortæ fuerint quæſtiones, ſuo debent iudicio definiri. Ad quem poteſt grauatus quilibet ſuper negotijs ad Eccleſiaſticum forum pertinentibus appellare: & in omnibus cauſis ad examen Eccleſiaſticũ ſpectantibus ad ipſius poteſt iudicium recurri, & eidem omnes Eccleſiæ ſunt ſubiectæ, ipſarumque prælati obedientiam & reuerentiam ſibi dant. Apud hanc autem ſic poteſtatis plenitudo conſiſtit, quod Eccleſias cæteras ad ſolicitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales præcipuè, diuerſis priuilegijs eadem Romana Eccleſia honorauit: ſua tamen obſeruata prærogatiua, tum in Generalibus Concilijs, tum in aliquibus alijs ſemper ſalua*; Cum hæc, inquam, ad verbum ex præfata fidei profeſſione in ſuis ad Gregoriũ litteris protuliſſet Imperator, mox ſubiungit: *Primatum quoque eiuſdem Sanctæ Romanę Eccleſię, ſicut in pręmiſſa ſerie continetur, ad ipſius Sanctæ Eccleſiæ obedientiam ſpontaneam venientes, confitemur, & recognoſcimus, acceptamus, et ſpontè ſuſcipimus*.

Eiuſdem quoque tenoris ſunt litterę à præfatis Græciæ prælatis miſſæ, nec non Sacramentum eorum nomine emiſſum: *Ego*, inquit, *nuncius habens ab eiſdem ſufficientem ad infraſcripta mandata ſubſcriptam fidei veritatem, pro vt plenè lecta eſt, & fideliter expoſita à me, Dei & Domini noſtri nomine, veram, ſanctam, catholicam fidem eſſe cognoſco, eam accepto, & corde & ore confiteor: ipſamque pro vt tenet, & fideliter docet, & prædicat Sancta Romana Eccleſia, inuiolabiliter ſeruaturũ & in ea omni tempore perſeueraturum, nec ab ea vllo vnquam tempore receſſurum, vel quoquo modo deuiaturum, nec diſcrepaturum promitto. Primatum quoque ipſius*

Digitized by Google

ipſius Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, pro vt in præmiſſa ſerie continetur, ad ipſius Eccleſiæ obedientiam ſpontaneus veniens fateor, recognoſco, accepto & ſpontè ſuſcipio, & ipſe omnia præmiſſa, tam circa fidei veritatem, quam circa eiuſdem Eccleſiæ Romanæ Primatum, & Epiſcoporum recognitionem, acceptationem, ſuſceptionem, obſeruantiam, ac perſeuerantiam ſeruaturū, propoſito corporaliter iuramento, promitto & confirmo. Sic Deus ipſum adiuuet, & hæc Sancta Euangelia.

Tandem Ioanne Papa XXI. ſtatim poſt ſuſceptum Pontificatum petente, & adhortante eumdem Michaelem Paleologum Imperatorem & filium eius Andronicum, ad ſeruanda & ratificanda in Concilio Lugdunenſi per Nuntiū promiſſa, ipſi, Ioſepho Patriarcha in ordinem redacto, & Ioanne Beco in eius locum ſubrogato, profeſſionem fidei Romanæ, ex Symbolo ſibi à Sede Apoſtolica vt ſupra præſcripto coram eiuſdem Legatis, vna cum Patriarcha Conſtantinopolitano, emiſerunt; datiſque inſuper litteris, & miſſis Apocriſiarijs ad Ioannem Pontificem, eam toti mundo teſtatam reddere; nec non ſequenti iuramenti formula in perpetuum firmatam eſſe voluerunt: *Ego Michael in Chriſto Deo fidelis Imperator, & moderator Romanorū Ducas Angelus Comnenus Palæologus omne ſchiſma prorſus abiuro, & ſupraſcriptā fidei veritatem pro vt plenè lecta eſt & fideliter expoſita, veram, Sanctam, Catholicam & Orthodoxam fidem eſſe cognoſco, eam accepto, & corde & ore profiteor, ipſāque pro vt eam veraciter tenet, fideliter docet, & prædicat Sacroſancta Romana Eccleſia me inuiolabiliter ſeruaturum, nec ab ea vllo vnquam tempore receſſurum, vel quoquo modo deuiaturum, vel diſceptaturum promitto. Primatum quoque ipſius Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ pro vt in prēmiſſa ſerie continetur, ad ipſius Eccleſiæ obedientiam ſpontaneus veniens fateor, recognoſco accepto ac ſpontè ſuſcipio: Et omnia prēmiſſa tam circa fidei veritatem, quam circa eiuſdem Eccleſiæ Primatum, & ipſorum recognitionem, acceptationem, ſuſceptionem obſeruantiam, ac perſeuerantiam ſeruaturum, prēſtito in animam meam corporaliter iuramento, & promitto & confirmo, prēdictum iuramentum prēdicti Logothetę noſtri approbo & ratifico, ſic me Deus adiuuet, & hęc Sancta Dei Euangelia.*

Hæc autem omnia ſupraſcripta facit Imperium noſtrum ad Sanctiſſimum, & Beatiſsimum Summum Pontificem, & Venerabilem Patrem noſtri Imperij vniuerſalem Papam Dominum Ioannem Vigeſimum primum, & per ipſum ad omnes ſucceſſores ſuos, roborans ipſa per propriæ manus Dei gratia Imperialem ſubſcriptionem ſuam, & per ſigillum potentiæ ſuæ Menſis Aprilis, quintæ Indict. ſexto milleno, ſeptimo centeno, octuageſimo quinto anno. Actum eſt hoc in vrbe noſtra Conſtantinopolitana in Sacro noſtro palatio Blachernarum.

At præ omnibus irrefragabiles in hoc tertiodecimo ſęculo teſtes haberi debent, ſacræ huius traditionis ac veritatis de ſuprema, nullique ſubiecta, aut alteri poteſtati, aut defectui in rebus fidei & religionis authoritate Romanorū Pontificum, duo Sanctiſsimi Doctores Angelicus Thomas, & Seraphicus Bonauentura, ambo prēclariſsima Eccleſiæ, nec non Academiæ Pariſienſis lumina, qui fideliter quam à maioribus in hac parte doctrinam hauſerant, eamdem in ſuis vbique ſcriptis poſteritati commendatam eſſe voluerunt. Primum enim Diuus Thomas in 4. diſtinct. 7. quęſt. 3. art. 1. quęſt. 3. inquirens, num Sacerdos ſimplex ex commiſsione Papæ confirmare poſsit? reſpondet affirmatiuè ex hoc principio; *Sciendum eſt*, inquit, *quod cum Epiſcopatus non addat aliquid ſupra Sacerdotium per relationem ad corpus Domini verum, ſed ſolùm per relationem ad corpus myſticum, Papa per hoc quod eſt Epiſcoporum Summus, non dicitur habere plenitudinem poteſtatis per relationem ad corpus Domini verum, ſed per relationem ad corpus myſticum*, &c. Ibidem diſt. 20. art. 4. quæſt. 3. *Dicendum quod Papa habet plenitudinē Pontificalis poteſtatis quaſi Rex in regno: Sed Epiſcopi aſſumuntur in par-*

partem ſolicitudinis quaſi iudices ſingulis ciuitatibus præpoſiti, propter quod etiam ſolos eos in ſuis litteris fratres vocat, reliquos autem omnes vocat filios: & ideo poteſtas faciendi indulgentias, quam prius dixerat pertinere ad clauem iuriſdictionis, non ad clauem ordinis, *plenè reſidet in Papa, quia poteſt facere quod vult, cauſa tamen exiſtente legitima, ſed in Epiſcopis eſt taxata ſecundum ordinationem Papæ: & ideo poſſunt dare ſecundum quod eis taxatum eſt, & non amplius*. Tandem diſtinct. 27. quæſt. 3. artic. 3. vbi inquirit, vtrum cum bigamo liceat diſpenſare? reſpondet in corpore; *Papam poſſe diſpenſare in tali irregularitate totaliter*. Deinde ad ſecundum dicendum, quod hoc verum eſt, eum quippè diſpenſare non poſſe, quantum ad ea quę ſunt de iure naturali, & quātum ad ea quæ ſunt de neceſſitate Sacramentorum & fidei; *ſed in alijs, quæ ſunt de inſtitutione Apoſtolorum, cum Eccleſia habeat nunc eamdem poteſtatem ſtatuendi, & deſtruendi, quam tunc habuit, poteſt per eum qui primatum in Eccleſia tenet diſpenſari*. Sic Lucius Papa diſpēſauit cum Panormitano Epiſcopo, qui erat bigamus, De Sponſal. & Matrim. cap. *Requiſiuit*.

In quęſtionibus diſputatis quæſtione 10. de potentia articulo 4. vbi inquirit: Vtrum Spiritus Sanctus procedat à filio? cum decimo tertio obieciſſet, in geſtis 1. Epheſinę Synodi, perlecto Symbolo Nicęnæ Synodi, decretum fuiſſe aliam fidem nulli licere proferre, vel cōſcribere, &c. Reſpondet Sanctus Doctor: *Quod doctrina Catholicæ fidei ſufficienter tradita fuit in Symbolo Nicęno. vnde Sancti Patres in ſequentibus Synodis nō intenderunt aliquid addere: ſed propter inſurgentes hæreſes, id quod implicitè continebatur explicare ſtuduerunt: Vnde in determinatione Chalcedonenſis Synodi dicitur: Præſens nunc Sancta, & magna atque vniuerſalis Synodus, prædicationem hanc ab initio incōcuſſam docens, definiunt principaliter 317. Sanctorum Patrum, qui ſcilicet in Nicęa conuenerunt, fidem manere intentabilem: Et propter illos quidem qui aduerſum Spiritum Sanctum pugnant, poſteri tempore, à Patribus apud Conſtantinopolim centū quinquaginta congregatis, de ſubſtantia ſpiritus traditam doctrinam corroborat, quam illi omnibus notam fecerunt, non quaſi quidem aliquid eſſet minus in præcedentibus inferentes: ſed de Spiritu Sancto intellectum eorū aduerſus eos qui dominium eius reſpuere tentauerunt, Scripturarum teſtimonijs declarantes. Et per hunc modum dicendum eſt quod proceſsio Spiritus Sancti à filio implicitè in Symbolo Conſtantinopolitano continetur, in quantum continetur ibi quod procedit à Patre: quia quod de Patre intelligitur, oportet & de filio intelligi, cum in nullo differant, niſi quia hic eſt filius, & ille pater: ſed propter inſurgentes errores eorum, qui Spiritum à filio eſſe negabant, conueniens fuit vt in Symbolo poneretur, non quaſi aliquid additum; ſed explicitè interpretatum quod implicitè continebatur. Sicut ſi inſurgeret hęreſis, quę negaret Spiritum Sanctum eſſe factorem cęli & terræ, oporteret hoc explicitè poni, cum in prædicto Symbolo hoc non dicatur niſi de Patre.*

Sicut autem poſterior Synodus poteſtatem habuit interpretandi Symbolum à priore Synodo conditum, ac ponendi aliqua ad eius explanationem, vt ex prædictis patet: Ita etiam Romanus Pontifex hoc ſua authoritate poteſt, cuius authoritate ſola, Synodus congregari poteſt, & à quo ſententia Synodi confirmatur, & ad ipſum à Synodo appellatur; Quę omnia patent ex geſtis Chalcedonenſis Synodi. Nec eſt neceſſariū, quod ad eius expoſitionem faciendam vniuerſale Concilium congregetur, cum quandoque id fieri prohibeant bellorum diſſidia ſicut in ſeptima Synodo legitur, quod Conſtantinus Auguſtus dixit, quod propter imminentia bella vniuerſaliter Epiſcopos cōgregare non potuit: ſed tamen illi qui conuenerant, quędam dubia in fide exorta, ſequentes ſententiam Agathonis Papæ, determinauerunt ſcilicet quod in Chriſto ſint duæ voluntates, & duæ actiones; & ſimiliter Patres in Chalcedonenſi Synodo congregati, ſecuti ſunt ſententiam Leonis Papæ, qui determinauit Chriſtum eſſe in duabus

bus naturis poſt Incarnationem.

Quodlibeto 4. articulo 13. vbi inquiritur, vtrum Papa poſſit diſpenſare in bigamiæ irregularitate? hæc habet in corpore: *Reſpondeo dicendum, quod Papa habet plenitudinem poteſtatis in Eccleſia, ita ſcilicet quod quæcumque ſunt inſtituta per Eccleſiam, vel Eccleſiæ prælatos, ſunt diſpenſabilia à Papa. Hæc enim ſunt quæ dicuntur eſſe iuris humani, vel iuris poſitiui. Circa ea vero quæ ſunt iuris diuini vel iuris naturalis diſpenſare non poteſt, quia iſta habent efficaciam ex inſtitutione diuina, &c. hoc enim non eſſet poſſe pro veritate, ſed contra veritatem. Manifeſtum eſt autem quod bigamum non promoueri, neque eſt de lege naturæ: neque pertinet ad articulos fidei: neque eſt de neceſſitate ſacramenti, quod patet ex hoc quod ſi bigamus ordinetur, recipit ordinis Sacramentum, ſed hoc pertinet ad quamdam determinationem diuini cultus. Vnde circa hoc poteſt Papa diſpenſare, licet diſpenſare non debeat, niſi ex magna & euidenti cauſa, ſicut etiam poſſet diſpenſare circa hoc quod aliquis Sacerdos non indutus veſtibus ſacris conſecraret corpus Chriſti. Et eadem ratio eſt de omnibus alijs huiuſmodi, quæ ex inſtitutione humana proceſſerunt.*

In opuſculis, opuſculo 1. contra errores Græcorum verſus finem ad hominem ex authoritatibus ipſorum Græcorum doctorum oſtendit primò, *Quod Pontifex Romanus eſt primus & maximus inter omnes Epiſcopos.* Secundò, *Quod idem Pontifex in totam Eccleſiam Chriſti vniuerſalem prælationem habet.* Tertiò, *Quod idem habet in Eccleſia poteſtatis plenitudinem.* Quartò, *Quod in eadem poteſtate, quæ collata eſt D. Petro à Chriſto, Romanus Pontifex ſit eius ſucceſſor.* Quintò, *Quod ad eum pertinet determinare quæ ſunt fidei. Dicit enim Cyrillus in libro Theſaurorum. Vt membra maneamus in capite noſtro Apoſtolico throno Romanorum Pontificum, à quo noſtrum eſt quærere quid credere, & quid tenere debemus. Item Maximus in epiſtola Orientalibus directa dicit. Omnes fines orbis, qui Dominum ſincere receperunt, & vbique terrarum catholici veram fidem confitentes in Eccleſiã Romanorum tamquam in Solem reſpiciũt, & ex ipſa lumen catholicæ & Apoſtolicæ fidei recipiunt, nec immerito. Nam Petrus legitur primo perfectam fidem eſſe confeſſus, Domino reuelante cũ dixit Matth. 16. Tu es Chriſtus filius Dei viui. Vnde & idem Dominus dicit. Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua.*

Idem habetur in opuſculo 20. de regimine principum lib. 3. cap. 10. & c. 19. & quamuis aliqui dubitent, an hoc opuſculum ſit Diui Thomæ, ſaltem dubitari non poteſt eius authorem, quicumque ſit ille, eamdem cum Angelico doctore ſententiam tenuiſſe de ſuprema & infallibili Romanorum Pontificum authoritare in rebus fidei & religionis; ſi eorum dicta inter ſe conferantur.

In ſumma contra Gentiles lib. 4. cap. 76. ſequentibus probat rationibus, Neceſſe eſſe vt in toto populo Chriſtiano ſit vnus qui ſit totius Eccleſię caput, Romanus videlicet Pontifex, Chriſti Vicarius, Petri verò ſucceſſor.

Manifeſtum eſt autem, quod quamuis populi diſtinguantur per diuerſas diocæſes, & ciuitates, tamen ſicut eſt vna Eccleſia, ita oportet eſſe vnum populum Chriſtianũ. Sicut igitur in vno ſpirituali populo vnius Eccleſiæ requiritur vnus Epiſcopus qui ſit totius populi caput: ita in toto populo Chriſtiano requiritur, quod vnus ſit totius Eccleſiæ caput.

Item. Ad vnitatem Eccleſiæ requiritur, quod omnes fideles in fide conueniant. circa vero ea quæ fidei ſunt, contingit quæſtiones moueri, per diuerſitatem autem ſententiarum divideretur Eccleſia, niſi in vnitate per vnius ſententiam conſeruaretur. Exigitur ergo ad vnitatem Eccleſiæ conſeruandã, quod ſit vnus qui toti Eccleſiæ præſit. manifeſtum eſt autem, quod Chriſtus Eccleſiæ in neceſſarijs non deficit, quam dilexit, & pro ea ſanguinem ſuum fudit, cũ & de Synagoga per Dominum, Quid vltra debui facere vineæ meæ, & non feci? Iſa. 5. non eſt igitur dubitandũ quin ex ordinatione Chriſti vnus toti Eccleſiæ præſit.

Adhuc. Nulli dubium eſſe debet quin

Eccle-

Eccleſiæ regimen ſit optimè ordinatum, vt pote per eum diſpoſitum, per quem Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt, optimum autem regimen multitudinis eſt, vt regatur per vnum: quod patet ex fine regiminis qui eſt pax. Pax enim & vnitas ſubditorũ eſt finis regentis. Vnitatis autem congruentior cauſa eſt vnus quam multi. manifeſtum eſt igitur regimen Eccleſiæ ſic eſſe diſpoſitum, vt vnus toti Eccleſiæ præſit.

Amplius, Eccleſia militans ex triumphanti Eccleſia per ſimilitudinem deriuatur: vnde & Ioannes in Apocalyp. vidit Hieruſalem deſcendentem de cælo: & Moyſi dictum eſt, quod faceret omnia ſecundum exemplar ei in monte monſtratum. in triũphanti autem Eccleſia vnus præſidet: qui etiã præſidet in toto vniuerſo, ſcilicet Deus. Dicitur enim Apocalyp. 21. Ipſi populus eius erunt, & ipſe cum eis erit eorum Deus, ergo & in Eccleſia militãte vnus eſt qui præſidet vniuerſis.

Hinc eſt quod Oſee 1. dicitur, Congregabuntur filij Iuda & filij Iſrael pariter, & ponent ſibi caput vnum, & Dominus dicit Ioannis 16. fiet vnum ouile, & vnus paſtor. Si quis autem dicat quod vnũ caput, & vnus paſtor eſt Chriſtus, qui eſt vnus vnius Eccleſiæ ſponſus: non ſufficienter reſpondet. manifeſtum eſt enim quod omnia Eccleſiaſtica Sacramenta ipſe Chriſtus perficit. ipſe enim eſt qui baptizat: ipſe eſt qui peccata remittit: ipſe eſt verus Sacerdos, qui ſe obtulit in ara crucis, & cuius virtute corpus eius in altari quotidie conſecratur: & tamẽ quia corporaliter non cum omnibus fidelibus præſentialiter erat futurus, elegit miniſtros, per quos prædicta fidelibus diſpenſaret, vt ſupradictum eſt. eadem igitur ratione quia, præſentiam corporalem erat Eccleſiæ ſubtracturus, oportuit vt alicui committeret qui loco ſui vniuerſalis Eccleſiæ gereret curam. Hinc eſt quod Petro dixit ante aſcenſionem: Paſce oues meas Ioannis vlt. & ante paſſionem: Tu iterum conuerſus, confirma fratres tuos. Lucæ 22. & ei ſoli promiſit: Tibi dabo claues regni cælorum, vt oſtenderetur poteſtas clauium per eum ad alios deriuanda ad conſeruandam Eccleſiæ vnitatem. Non poteſt autem dici quod etſi Petro hanc dignitatem dederit, per eum tamen ad alios non deriuatur. Manifeſtum eſt enim quod Chriſtus Eccleſiam ſic inſtituit vt eſſet vſque ad finem ſæculi duratura: ſecundũ illud Iſa. 9. Super ſolium Dauid & ſuper regnum eius ſedebit: vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iuſtitia, amodo & vſque in ſempiternum: manifeſtum eſt igitur quod ita illos qui tunc erant, in miniſterio cõſtituit, vt eorum poteſtas deriuaretur ad poſteros pro vtilitate Eccleſiæ vſque ad finem ſæculi: præſertim cum ipſe dicat Matth. vlt. Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.

Per hoc autem excluditur quorumdam præſumptuoſus error, qui ſe ſubducere nituntur ab obedientia & ſubiectione Petri, ſucceſſorem eius Romanum Põtificem vniuerſalis Eccleſiæ paſtorem non recognoſcẽtes. Tantum loco citato D. Thomas, ex quibus in fine commentarij infert Ferrarienſis, vanam eſſe, & à fide Chriſtiana alienam opinionem dicentium Concilium & Eccleſiam eſſe ſupra Papam, & ipſum Papam ab Eccleſia authoritatem habere tanquam ab ipſa inſtitutum. Nam manifeſtum eſt, inquit, ex prædictis, vt etiam nos in toto huius tractatus decurſu oſtendimus, quod Chriſtus ipſe regimen Eccleſiæ ſuæ inſtituit, non autem ipſa Eccleſia, aut populus Chriſtianus, & quod in Eccleſia Petrum ſuũ vicarium & ſucceſſores eius inſtituit, ſicut & ad Sacramenta diſpenſanda inſtituit miniſtros. Vnde cum dixit Petro, Paſce oues meas, præmiſit interrogationem, Simon Ioannis diligis me plus his? vt oſtenderet ſe authoritatem Petro dare, vt diſtincto ab alijs diſcipulis præſentibus, propter quod exponens Chryſoſtomus prædicta verba ait, Præteriens alios, Petro loquitur, Præpoſitus loco mei eſto, & caput fratrum tuorum.

Tandem in Summa Theologica 1. p. quæſt. 36. art. 2. ad ſecundum. Quia igitur in tempore antiquorum Conciliorũ, nondum exortus fuerat error dicentiũ Spiritum Sanctum non procedere à filio; non

fuit

fuit neceſſarium, quod hoc explicitè poneretur. Sed poſtea inſurgente errore quorumdam, in quodam Concilio in Occidentalibus partibus congregato, expreſſum fuit auctoritate Romani Pontificis: *cuius authoritate etiam antiqua Concilia congregabãtur & confirmabantur. Continebatur tamen implicitè in hoc ipſo, quod dicebatur Spiritus Sanctus à patre procedere.*

Secunda 2. quæſt. 1. art. 10. vbi inquirit, vtrum ad Summum Pontificem pertineat fidei Symbolum ordinare, reſpondet affirmatiuè, probatque in argumento ſed contra; *Quod editio Symboli facta eſt in Synodo Generali: ſed huiuſmodi Synodus authoritate ſolius Summi* Pon*tificis poteſt congregari: vt habetur in Decret. diſtinct. 17. ergo editio Symboli ad authoritatem Summi* Pontificis *pertinet.*

Concluſio. *Cum Summus Pontifex caput ſit totius Eccleſiæ à Chriſto inſtitutus, ad illum maximè ſpectat Symbolum fidei edere, ſicut etiam generalem Synodum congregare.*

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupradictum eſt, noua editio Symboli neceſſaria eſt ad vitandum inſurgentes errores. Ad illius ergo authoritatẽ pertinet editio Symboli, ad cuius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea quæ ſunt fidei, vt ab omnibus inconcuſſa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pon*tificis, ad quem maiores & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, vt dicitur in Decret. diſtinct. 43. Vnde & Dominus Lucæ* 22. *Petro dixit, quem Summum* Ponti*ficem conſtituit, Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Et huius ratio eſt: quia vna fides debet eſſe totius Eccleſiæ: ſecundum illud.* 1. *ad Corinth.* 1. *Id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: quod ſeruari non poſſet, niſi quæſtio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Eccleſiæ præeſt: vt ſic eius ſententia à tota Eccleſia firmiter teneatur; & ideo ad ſolam authoritatem Summi* Põ*tificis pertinet noua editio Symboli: ſicut & omnia alia quæ pertinent ad totam Eccleſiam, vt congregare Synodum generalem, & alia huiuſmodi.*

Deinde cum prius ſibi obieciſſet tertio loco, Athanaſium non fuiſſe Summum Pontificem, ſed Alexandrinum Patriarcham; & tamen Symbolum conſtituiſſe, quod in Eccleſia cantatur: atque adeo non magis videri pertinere editionem Symboli ad Summum Pontificem, quam ad alios. Reſpondet, *quod Athanaſius non compoſuit manifeſtationẽ fidei per modum Symboli, ſed magis per modum cuiuſdam doctrinæ, vt ex ipſo modo loquendi apparet. Sed quia integram fidei veritatem eius doctrina breuiter continebat, authoritate Summi Pontificis eſt recepta, vt quaſi regula fidei habeatur.*

Item quæſt. 11. de hæreſi articulo 2. ad 3. dicendum, *Quod ſicut Auguſtinus dicit epiſt. 162. & habetur in Decret. 24. quæſt. 3. 11. Dixit Apoſt. Si qui ſententiam ſuam quãuis falſam atque peruerſam nulla pertinaci animoſitate defendunt, quærunt autem tota ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquã ſunt inter hæreticos deputandi: quia ſcilicet non habent electionem contradicentem Eccleſiæ doctrinæ. Sic ergo aliqui doctores videntur diſſenſiſſe, vel circa ea, quorum nihil intereſt ad fidem, vtrum ſic vel aliter teneantur, vel etiam in quibuſdam ad fidem pertinentibus, quę nondum erant per Eccleſiam determinata. Poſtquam autem eſſent auctoritate vniuerſalis Eccleſiæ determinata, ſi quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus cenſeretur. Quæ quidem auctoritas principaliter reſidet in Summo Pontifice. Dicitur enim 24. quæſt. 1. cap. Quotiens fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres noſtros & coëpiſcopos nonniſi ad Petrum, id eſt ad ſui nominis auctoritatem referri debere. Contra cuius authoritatem nec* Hieronymus, *nec Auguſtinus, nec aliquis ſacrorum doctorum ſuam ſententiam defendit. Vnde dicit* Hieronym. *ad Damaſum Papam, Hæc eſt fides, Papa beatiſſime, quam in* Catholica *didicimus Eccleſia: in qua ſi minus peritè aut parum cautè forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te qui* Petri *fidem, & Sedem tenes. Si autem hæc noſtra confeſ-*

ſio Apoſtolatus tui iudicio cõprobatur, quicumque me culpare voluerit, ſe imperitum vel maleuolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit.

Ibidem quæſt.89.art.9. vtrum aliquis poſſit in iuramento diſpenſare, ad tertium. *Quandoque vero ſub iuramento promittitur aliquid quod eſt manifeſtè licitum & vtile. Et in tali iuramento non videtur habere locum diſpenſatio vel commutatio, niſi aliquid melius occurrat ad communem vtilitatem faciendum: quod maximè videtur pertinere ad poteſtatem Papæ, qui habet curam vniuerſalis Eccleſiæ: vel etiam abſoluta relaxatio, quod etiam ad Papam pertinet in omnibus generaliter quæ ad diſpenſationem rerum Eccleſiaſticarum pertinent, ſuper quas habet plenitudinem poteſtatis.*

Tertia parte quæſt.72. artic.11. *ad primum ergo dicendum, quod Papa in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, ex qua poteſt quædam quæ ſunt ſuperiorum ordinum, committere quibuſdam inferioribus, ſicut quibuſdam presbyteris concedit conferre minores ordines, quod pertinet ad poteſtatem Epiſcopalem. Et ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit beatus Gregorius Papa lib.3.epiſt.26. quod ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum, videlicet confirmationis, conferrent, quandiu ſcandalum tolleretur.*

Hæc ſunt præcipua loca quibus Diuus Thomas ſupremam Romani Pontificis authoritatem, eamque infallibilem in rebus fidei ita apertè docet ac tradit, vt de eius in hac re ſententia, vel mente minimum dubitare, eſſet in meridiana luce velle cæcutire.

S. Bonauentura parte 6. Breuiloquij cap.12. *Quia excellentia quanto magis deſcendit, tanto magis dilatatur; & quanto magis aſcendit; tanto magis vnitur: hinc eſt, quod plures ſunt Epiſcopi, pauciores Archiepiſcopi, pauciſſimi Patriarchæ, & vnus* Pater Patrum, *qui* Papa *merito appellatur, tanquam vnus primus & ſummus Pater Spiritualis omnium* Patrum, *imo omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, ſponſus vnicus, caput indiuiſum, Pontifex ſummus, Chriſti Vicarius, fons & origo, regula cunctorum principatuum Eccleſiaſticorum, à quo tanquam à ſummo deriuatur ordinata poteſtas, vſque ad infima Eccleſiæ membra, ſecundum quod exigit præcellens dignitas Eccleſiæ in Eccleſiaſtica hierarchia.*

Item in 4. Sentent. diſtinct.19. dubio 6. *Et quoniam Dominus Papa non eſt ſubiectus conſtitutionibus* Patrum, *ſed ſuper omnes eſt: ideo poteſt in eis diſpenſare: & tunc benefacit, quãdo neceſſitas vel vtilitas hoc requirit, &c.*

Albertus ob ſapientiam ſingularem cognomento Magnus, diui Thomæ magiſter; ad cap.16. Matthæi: *Dico autem tibi &c. Singulariter: non quod* Petrus *ſingulariter acceperit claues, ſed quia in vnitate ordinis Eccleſiæ vnus eſt, qui accipit in plenitudine poteſtatis, qui eſt ſucceſſor* Petri, *&* Petrus *in poteſtate: alij autem in eadem vnitate accipiunt in parte poteſtatis, eo quod vocantur in partem ſollicitudinis.* Et ad cap.22. Lucæ: *Ego rogaui pro te &c. Hoc argumentum efficax eſt pro Sede* Petri, *& ſucceſſore ipſius, quod fides eius non finaliter deficiet.*

Henricus Oſtienſis Cardinalis de authoritate & vſu pallij §. Et quo loco: *Speciale eſt in* Papa, *quod ſemper & vbique pallio vti poteſt: item quia vniuerſa Chriſtianitas ſua prouincia intelligitur: itẽ & reſpectu ipſius vnus eſt Epiſcopatus, modum quo ad hoc, vt intelligatur ſponſus vnus Eccleſiæ (quia hoc commune eſt ſibi & omnibus Epiſcopis) quin imo etiam quo ad adminiſtrationem: item & reſpectu huius generalis adminiſtrationis poteſt dici, quod alas habet latas & liberas, qui nulli ſubeſt, & vbique dominatur: ſed alij habent ipſas alligatas nexibus præceptorum.*

Vincentius Bellouacenſis Epiſcopus ex ordine Prædicatorũ prologo in quatuor ſpecula, Doctrinal. cap.13. *Sancta Romana Eccleſia nullis Synodicis inſtitutis cæteris Eccleſijs prælata, ſed Euangelica voce Domini & Saluatoris noſtri primatum obtinens, dicentis: Tu es* Petrus, *& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

Guillelmus Tornacus de officio Epiſcopi cap.35. *Sola Romana Eccleſia, cuius*

fides

Digitized by Google

fides in nulla tentatione deficit, ut pote ſupra petram ſtabilem ſolidata, nullis hæreſibus, nullis erroribus poteſt, vel potuit, vel poterit inquinari. Licet enim prora vacillet in mari, licet carina elidatur fluctibus; puppis tamen permanet immobilis &c. Papa typum tenet indiuidualiter Domini noſtri Ieſu Chriſti, de cuius poteſtate magis eſt reuerentialiter ſubticendum, quam temere diſcutiendum.

Richardus de Mediauilla in 4. Sentent. diſtinct.24.art.5. quæſt.3. *Cum Eccleſia ſit vnum corpus Chriſti myſticum, ex diuerſis ſtatibus & membris conſtitutum, ad obſeruationem huius veritatis oportet eſſe vnum caput omnium ſtatuum Eccleſiæ, & membrorum vniuerſali regimine regitiuum, ſub quo diuerſi ſtatus Eccleſiæ & membra diuerſa conueniant, ſecundum debitam proportionem in vnum: ut ſic conformetur Eccleſia militans ſuo exemplari in cælo. Ille autem Epiſcopus, qui praeeſt toti Eccleſiæ, eſt Epiſcopus Romanus.*

Aegidius Romanus ex nobili familia Columnenſium, Ordinis S. Auguſtini Prior generalis, ac poſtea Archiepiſcopus Bituricenſis, Sancti Thomæ auditor.

Henricus Gandauenſis Archidiaconus Tornacenſis, vir doctiſſimus in egregio Quodlibetorum opere, quodlibet.6. quæſt. 23. *In Eccleſia militante ſub Deo Chriſtus (ſecundum quod homo) caput eſt & monarcha. Hierarcha primus poſt Chriſtum Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commiſit. Vnde Papa habet vtrumque gladium ſpiritualem & tẽporalem, in authoritate quadam prima & ſuperiore.*

Andronicus Imperator Græcorum, ex Imperatoria Comnenorum familia, in epiſtola, quæ extat Græcè in Bibliotheca Palatina ex Coccio: *Hæc ſimiliter Sacroſancta Romana Eccleſia, ſupremum abſolutumque principatum poteſtatemque ſuper vniuerſam Eccleſiam Catholicam habet: quamquidem poteſtatem in ſeipſa iure & humiliter agnoſcit eſſe, atque accepiſſe cum plena authoritate ab ipſo Domino in beato Petro Apoſtolorum principe ac vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor.*

Et quemadmodũ præter alias Eccleſias habet poteſtatem de fide iudicandi; ſic & quæ de fide ſubortæ fuerint quæſtiones, huius iudicio diſſoluendæ ſunt. Ad hanc vnuſquiſque vexatus prouocare poteſt, & in omnibus cauſis, quæ ad examen Eccleſiaſticum ſpectant, ad huius iudicium poteſt quiſque recurrere. Et huic omnes Eccleſiæ ſunt ſubiectæ.

Engelbertus Abbas Admontenſis in libro de ortu & fine Romani Imperij cap. 21. *Apoſtolus quoque 2. Theſſ. 2. loquens de aduentu Chriſti dicit, quod nequaquam veniet ille iniquus, niſi venerit diſceſſio primum, de qua diſceſſione dicitur in gloſſa ibidem, quod triplex diſceſſio præcedet aduentum Antichriſti, videlicet primo diſceſſio Regnorum à Romano Imperio, ſecundo Eccleſiarum ab obedientia Sedis Apoſtolicæ, tertio vero diſceſſio fidelium à fide: quia ſtante adhuc capite Eccleſiæ in ſpiritualibus, ſcilicet Apoſtolica Sede; & capite in temporalibus, ſcilicet Imperio Romano: & ſtantibus adhuc fidelibus in fide, locum & commoditatem non habebit deceptio et dominatio Antichriſti, capitibus prędictis & membris ipſorum ei reſiſtentibus. Cum vero corpus Eccleſiæ factũ fuerit acephalum, & per conſequens membra ſingula ſine motu & ſenſu, quantum ad veritatem & vnitatem ac firmitatem fidei, tunc locum & effectum habebit aduentus Antichriſti & malitia ipſius.*

Decimum quartum Sæculum, ab anno Domini 1300. ad 1400.

CVm exarſiſſet diu grauis inter Clerum, & religioſa ſodalitia controuerſia, an qui apud religioſos ſacra exhomologeſi crimina expiarant, ad illa iterum parocho aperienda tenerentur; nec illam Bonifacius VIII. licet tuliſſet de pluribus alijs controuerſijs ſententiam, diremiſſet: Benedictus XI. pro ſuprema in huiuſmodi religionis ac fidei quæſtionibus authoritate Romani Pontificis, pronuntiauit ea repetere neceſſarium non eſſe, nec cenſuras ac ſententias in religioſos viros, qui ſacras fi-

delium confeſſiones exceperant, latas quidquam valere. Contra quæ poſtea Ioannes è Poliaco Pariſiẽſis doctor auſus eſt quidem inanes aliquas argutias effutire, ſed ipſemet eas in Cardinalium conſiſtorio Ioanne XXII. Summo Pontifice damnauit.

Clemens Papa V. vt ex ſuprema, quam habet in Eccleſia poteſtate R.Põtifex, in cauſa Templariorum, nec non ad reformationem morum, Concilium Generale Viennenſe pluſquam trecentum Epiſcoporum, Patrum atque Prælatorum, præter Cardinales, duoſque Patriarchas Alexandrinũ, & Antiochenum,indixit; ita eamdem in litteris pro tali indictione datis ad omnes Eccleſiaſticos, ac Principes Chriſtianos teſtatã his verbis eſſe voluit: *Sancta Romana Eccleſia mater alma fidelium caput eſt, diſponente Domino, Eccleſiarum omniũ aliarum & magiſtra, à qua veluti à primitiuo fonte ad ſingulas Eccleſias eiuſdem fidei riuuli deriuantur; ad cuius regimen voluit Chriſti clementia Romanum Pontificem vice ſui deputare miniſtrum, vt inſtructionem, ac doctrinam ipſius eloquio veritatis Euangelicæ traditã cuncti renati fonte baptiſmatis teneant, & conſeruent*: Quì autem id ſingulari priuilegio præſtare poſſet Pontifex, ſi fideles hæreſim docere, credendamq; illis proponere poſſet, vt aſſerunt aduerſarij eius infallibilitatem negantes in rebus fidei, ac religionis. Ex eadem authoritate ſupradicti Concilij decreta ſolemni Eccleſiæ conſuetudine promulgauit duodecimo Calend.April.Montilijs in diœceſi Carpentoractenſi: Ritum etiã creandi Romanos Pontifices præſcripſit; Dulcini Sectam, Beguardorum & Beguinarum hæreſes condemnauit: Petrum Moronæum ex Pontificẽ cælitibus adſcripſit; aliaque permulta in argumentum ſupremæ ac infallibilis authoritatis ſuæ præſtitit.

Ioannes Papa XXII. prius Iacobus Oſſa ſeu Deuſa Cardurcenſis, Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, quamplura etiam ſanciuit, quibus clarè poteſtatis Pontificiæ in vniuerſam Eccleſiam amplitudo demonſtrata habetur; præcipua ſunt, diploma, quo Toloſanum Epiſcopatum in nouam Metropolim erexit, cumque à cura Metropolitani Narbonenſis exemit: Depoſitionis ſententia lata in Hugonem Caturcenſem Epiſcopum ob varios exceſſus: Eius reſcriptũ aduerſus Fraticellos hæreticos: Quod incipit, *Sancta Romana atque Vniuerſalis Eccleſia*; nec non aliud contra quoſdam ex ordine Minorum, quod incipit *Glorioſam Eccleſiam*, vbi primum eorum reprehendens errorem aduerſus Eccleſiam Romanam ait: *Vna eſt igitur Sancta Vniuerſalis Apoſtolica, atque Romana Eccleſia, quæ non humana præſumptione ſeu poteſtate nititur, ſed diuina, & prorſus incommutabili authortiate fundatur; cuius egregium Primatum, ſi quis impiè docendo negat, non ſolũ criminoſus aut ſchiſmaticus eſſe conuincitur, ſed hæreticus impietatis ſuæ merito, diuina etiam atque humana ratione & authoritate cẽſetur. Quia peccatum paganitatis incurrit, quiſquis dũ ſe Chriſtianum aſſerit, Sedi Apoſtolicæ obedire contemnit: cui inter cætera dona hoc priuata largitione conceſſum eſt, vt ſaluberrima fides quam Beatus Petrus cæleſti Patre reuelante cognouit, & immẽſa poteſtas, quam ei in eodem Apoſtolorum Principe Chriſtus indulſit, ſic per legitimam Romanorum Pontificum ſucceſſionem illibata decurrat, vt illam vſque ad finem ſæculi, nec perfidia maculet, nec adulterini Paſtoris Pontificium interrumpat &c.* Quis hæc cum Romani Pontificis deficientia ab aduerſarijs aſſerta concordet.

Occaſione Decretalis Papæ Nicolai IV. *Exijt*, quam pro regulæ Diui Franciſci declaratione ille ediderat,cum Fraticellorum ſeu Beguardorum aliqui, in vulgus ſpargerent,Chriſtum Saluatorem quamdiu inter homines verſabatur,nihil proprium in communi aut particulari vſu poſſediſſe, ſed omnino pauperrimam vitam abſque omni peculio egiſſe; Ioannes XXII. qua fuit prudentia, ne temere quicquam in re maximi momenti ſtatueret, eam omnibus Aca-

de-

demijs ac doctiſſimis viris vbique diſceptandam propoſuit; indeque edictum *Ad conditorem canonum*, de vſu rerum à dominio diſtincto promulgauit; quod iterum anno ſequenti longè magis amplificauit, principalemque controuerſiā abſoluit, alia edita conſtitutione, *Cum inter nonnullos viros &c.* in qua declarat, hæreticum eſſe affirmare, quod Dominus Ieſus Chriſtus,eiuſque Apoſtoli nihil habuerint in ſpeciali, nec etiam in communi: Quæ definitio vehementer torſit Ludouicum Bauarum, & reliquos Gibellinos,quibus cordi erat,omnes Eccleſiaſticos, poſſeſſione bonorum exuere, vel hoc præcipuè cauillo: quod non æquum eſſet, Chriſti Vicarium, & Apoſtolorum ſucceſſores, illis locupletiores eſſe: cum neque Chriſtus, neque Apoſtoli quicquam proprium in poſeſsione, ſuum cenſuerint. In hac autem definitione Ioannē à Nicolao minimè diſcordare, vel inter ſe contrarios eſſe patebit legenti eorum conſtitutiones, nec non ex dicendis infra cap.17. & 19.

Imo cum à præfato Ludouico Bauaro, iam ob graues eius exceſſus anathematis ſententia percuſſo, ſparſa in vulgus fuiſſet epiſtola calumnijs plena, aduerſus Ioannem,nec non alia Scriptura, qua ab eius ſententia ad futurū prouocabatur concilium, eas quidem litteras in cęteris, appellationemque tanquā nullius momenti magno contempſit animo, ſed quod conſtitutiones in materia de paupertate Chriſti, hęreſis nota iniquè aſpergerentur,in præiudicium Pontificiæ infallibilitatis minimè patiendū eſſe ratus, tam illam quæ incipit; *Ad conditorem*, &c. quam alteram, quæ habet, *Cum inter nonnullos viros* &c.alia ſanctione, *Quia quorumdam mentes* &c. iuſtificare voluit, ſimulque hæreticos, ac Romanæ Eccleſiæ rebelles ab omnibus euitandos decreuit, qui deinceps ſcienter,verbo vel ſcripto aliquid defendere, vel approbare contra dictas conſtitutiones præſumerent.

Tandem iuxta promiſsionem Chriſti Domini de non prçualituris vnquam aduerſus Vicarium ſuum inferi portis Marſilium Paduanum, Ioannem Iandunum, Michaelem Ceſenatem, & alios plures hęreticos condemnauit, Petrumque Corbarium Antipapam Nicolaum dictum errores commiſſos eiurantem, ac ingenti cordis amaritudine deteſtantem ad pęnitentiam recepit.

Quod autem Caluinus primarum inſtitutionum cap.8.n. 233. ait Ioannē XXII.palam aſſeruiſſe animas eſſe mortales, vnaque cum corporibus vſque ad diem Reſurrectionis interire,manifeſtum eſt mendacium. Namque nedum Ioannes Summus Pontifex, ſed nemo Chriſtianorum vnquam aſſeruit,animas eſſe mortales,ſed tota queſtio in eo verſabatur: An Sanctorum animæ à Dei facie, ſeu eſſentia, ante diem iudicij clarè cernenda retardarentur; in cuius partem affirmatiuam, nihil vnquam vt Pontifex, qua ſolum ratione certum eſt eum gaudere priuilegio infallibilitatis in rebus fidei, determinauit, quin potius contrarium ſenſiſſe clarè colligitur ex eius diplomatibus in canonizatione S.Ludouici Toloſatum Epiſcopi, S.Thomæ Herefordenſis, Sanctique Thomæ Aquinatis. Vt priuatum etiam Doctorem, nihil in hac re erraſſe magis eſt certum, tum quia circa illam nihil adhuc fuerat ab Eccleſia, Summiſque Pontificibus definitum; tum quia, quæ pro illa protulit argumenta, antiquiorumque doctorum teſtimonia, non tam ab eo aſſerendi,quā diſputandi, veritatemque diſquirendi gratia fuiſſe allata, teſtari videtur eius conſtitutio, *Ne ſuper his quæ de animabus purgatis*; qua antequam rebus humanis eximeretur, quid de viſione animarum ipſe ex animo cenſeret, vel olim cenſuerit aperire voluit; illudque & omnia alia quęcumque dicta, prędicata & ſcripta ſubmittere determinationi Eccleſiæ, ac ſucceſſorum ſuorum; quibus ſanè verbis ſatis oſtendit ſe nihil in dicta quæſtione determinaſſe, Pontificiamque in Eccleſia infallibilitatem agnouiſſe, dum illorum determinationi, quæ vt priuatus doctor dixit, prædicauit & ſcripſit hu-

militer ſubmittit. Et ita hæc ſubmiſſio, aliæque ſimiles diuerſorum Pontificũ, in quibus aduerſarij magnã vim faciunt ex ore ipſorummet pro deficientia Romani Põtificis in rebus fidei, nihil aliud probant, quam eum, vt priuatam perſonam errare poſse, ſecus autem vt Pontificem in definiendis rebus fidei, alias ſe ſuaque non ſubiecisſet Ioannes ſucceſſorum determinationi, ſi eos vt tales errandi periculo obnoxios eſse credidiſset cum cæcus cæcum ducere, errantemque in via ad rectum iter reducere non valeat.

Benedictus XII. Fraticellorum errores, & hęreſes, quas prius inter Cardinales exiſtens confutarat, refertque auctor directorij Inquiſitorum, condemnauit epiſt. 410. Quanta quoque poſsent ſcandala ſuboriri cõſidetans, ex prĕmiſſis tempore Ioannis anteceſsoris ſui cõcertationibus non ſolutis, ſuper viſione animarũ iuſtorum hominum poſt mortem ſuam, in quibus nihil erat purgabile, cum de hoc ſęculo deceſserunt, vel ſi fuerat iam purgatum ex toto, an diuinam eſsentiam videant, ante corporum ſuorum reſumptionem & iudicium generale; partem affirmatiuam in ſua Decretali quæ incipit, *Benedictus Deus in donis ſuis*, definiuit ab omnibus fidelibus eſſe tenendam, quodque contra eos, qui contrarium ſcienter, & pertinaciter tenere, conferre, prædicare, docere verbo vel ſcripto præſumpſiſsent, ſicut contra hęreticos modo debito procederetur. Quod idem, & ex eodem communi infallibilitatis priuilegio prĕſtitiſset Ioannes, niſi Deo ita diſponente morte prĕuentus fuiſset: vt in prĕfata Decretali aſseritur. *Cum*, inquit, *idem prædeceſſor noſter, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad deciſionem concertationum huiuſmodi ſe pararet in ſuo conſiſtorio publico, tam fratribus ſuis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quam Prælatis & Magiſtris in Theologia, qui multi aderant præſentes, iniungendo diſtrictius & mandando, vt ſuper materia de viſione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnuſquiſque diceret quod ſentiret; tamen morte prĕuentus, ſicut Domino placuit, perficere illud nequiuit.*

Idem Benedictus in principio Conſtitutionis pro ſurrogatione Patriarcharum hæc habet: *Sancta Romana Eccleſia, quæ diſponente Domino ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum à Deo, vt potè mater vniuerſorum Chriſti fidelium & Magiſtra, quatuor* Patriarchales *Sedes inſtituit*, &c.

Clemens Papa VI. in principio diplomatis confirmationis electionis Caroli IV. Marchionis Morauię in Imperatorem, hæc pro ſuprema Romani Pontificis authoritate prĕmittit: *Romanus Pontifex, cui Rex æternus & ſummus in perſona B. Petri Apoſtoli æterni Viceclauigeri, cæleſtis ſimul & terreni iura Imperij, & plenitudinem poteſtatis conceſſit, ſuper cunctos fideles ſuæ curæ commiſſos, conſiderans, & intendens*, &c. plura quoque in eiuſdem ſupremæ, & infallibilis authoritatis Pontificię argumentum habet in Bulla ad Pattiarcham Armenorum, quæ incipit, *Super quibuſdã articulis*, &c.

Innocentius Papa IV. in ſuis paſſim litteris, prĕſertim ad Ioannichum Patriarcham Seruiæ, vt ad Eccleſiæ Romanę rediret vnitatem, de ea vt non ponente in numero cum Summo Põtifice, ita ſcribit pro eius indefectibilitate: *Mediator Dei & hominum Chriſtus Ieſus in Petri petra Romana videlicet & Catholica & Apoſtolica Eccleſia omnium fidelium Chriſti matre, quam ſolus ipſe fundauit & rexit ac regit, & quæ ſuper cunctas alias orbis Eccleſias, diuina diſpoſitione primatũ fidei, cuius idem ipſe Chriſtus author eſt, ſic ſolidè fundamenta locauit, ſicque illam inſolubili vinculo, & inſeparabili vnione copulauit eidem, quod licet multos ab ipſius Eccleſiæ corpore fallente diabolo, vel contagioſus hęreſis morbus abiecerit, vel ſciſſura damnati ſchiſmatis ſepararit, ipſius tamen fidei immaculata ſinceritas apud eamdem Eccleſiam inſeparabiliter permanens, velut granum tritici quod per abſceſſum paleæ purgatius remanet, & lux fulgentis ſyderis,*

quæ

quæ apparet clarior per excuſſionem offuſcantium nebularum ſemper purior eluceſcit.

Vrbanus Papa V. in formula fidei, quã Ioanni Palęologo Imperatori Græcorum miſit, pro illis ad Eccleſiæ Romanę vnitatem reducendis, hunc inter alios proponit articulum. *Ipſa quoque Sacroſancta Romana Eccleſia, Summum & plenum primatum, & principatum ſuper vniuerſam Eccleſiam Catholicam obtinet, quem ſe ab ipſo Domino in Beato Petro Apoſtolorum principe ſeu vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe veraciter & humiliter recognoſcit: & ſi ut prę cęteris tenetur fidei veritatem defendere, ſic & ſi quæ de fide ſubortę fuerint quęſtiones, ſuo debent iudicio definiri. Ad quam poteſt grauatus quilibet in negotijs ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus appellare. Sed & in omnibus cauſis, ad examen Eccleſiaſticum ſpectantibus, ad ipſius poteſt recurri iudicium.* Item in epiſtola ad tres Patriarchas Græcos habet: *Cæterum valde gratum habebimus, quod cum magnifico viro Ioanne Palæologo Imperatore Gręcorum illuſtri, & cum multis alijs viris literatis, & authenticis de clero, & populo Græcorum, ad Sanctam Sedem Apoſtolicam Matrem, & Magiſtram cunctorum fideliũ, ad quam idem Imperator venturum ſe obtulit, veniatis, vbi vos libenter videbimus, & condignis honoribus proſequemur, ac dante Deo tollentur ſchiſmata, & alias ſaluti dictarum prouidebitur animarum.*

Bonifacius Papa IX. legitimus ſucceſſor, legitimi etiam prædeceſſoris Vrbani VI. in Sede Apoſtolica, aduerſante quantumuis per grauiſſimum, & longiſſimũ ſchiſma Roberto Gebennenſi ſub nomine Clementis, vt in canonizanda S.Brigitta Sueca, ſupremæ & infallibilis authoritatis Pontificiæ ſpecimen dedit, ita quoque verbis illam confirmauit in publicato ea de re diplomate §.1. *Tãdem vero de mundo tranſiturus ad Patrem*, ait loquens de Chriſto, *Principi Apoſtolorum cæleſti clauigero, in ſuam ſuorumque ſucceſſorum Pontificum perſonas, collatis clauibus, ligandi videlicet & ſoluendi tradita poteſtate, ſupremum pontificium, ſpecialem curam ſui gregis, & regimen vniuerſale commiſit, pollicitus nihilominus Eccleſiam in æternum ſe non deſerturum eamdem.* Cuius tamen oppoſitum ſequi & argui videretur, ſi Summus Põtifex Romanus, cui Chriſtus ſupremum Eccleſię Pontificium, ſpecialemque curam ſui gregis; & regimen vniuerſale commiſit, cuique proinde iuxta collatam ei talem, ac tantam poteſtatẽ omnes fideles obedire tenentur, eos hæreſim ex cathedra docere poſſet, ob aſſertum in eo ab aduerſarijs infallibilitatis defectum, in rebus ad fidem ac Religionem ſpectantibus. Sed audiamus iam, quid præter adductos Pontifices, in hac cauſa ſupremæ & infallibilis authoritatis ipſorum, deponant quamplures alij omnis generis teſtes, qui in hoc decimo quarto vixere ſæculo.

Philippus Galliarum Rex Chriſtianiſſimus, quicquid ſit de priuatis eius cũ Bonifacio diſcordijs, in ſuis ad Benedictum XI. ſucceſſorem gratulatorijs litteris, hoc vtitur titulo: *Sanctiſſimo Patri Domino Benedicto, diuina prouidentia Sacroſanctæ Romanæ, ac viuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici, Philippus Dei gratia Francorum Rex deuota pedum oſcula Beatorum.* Deinde in fine ait nuntios ſuos ad Sanctitatis ſuæ præſentiam deſtinaſſe *ad exponendum perfectius, & plenius illi exhibendum omnimodæ reuerentiæ, & deuotionis indicia*: Quod certè omnimodam in Romano Pontifice agnoſceret authoritatem ſpiritualem.

Epiſcopus Orientalium Hiabalaba, litteris quoque ad eumdem Benedictũ Chaldaicè ſcriptis, quibus fidem Catholicam eſt profeſſus, quàm auguſtè de Romani Pontificis, Romanæque Sedis primatu, & authoritate ſenſerit, teſtantur eius verba in principio: *Superabundanti Patri in Sanctitate, & ſuperexcellenti in ſpiritualibus donis Vicario Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuper totam fidem Chriſtianam ſedenti, ſuper Sedem B. Petri Apoſtoli paſtoris noſtri & patroni, Patri*

patrum

patrum, Regi Regũ, Sanctiſſimo Papæ Benedicto, quem Deus induit Sanctiſſima ac digniſſima veſte. Paucis deinde interiectis de morte Bonifacij per fratrem Iacobum Ordinis Prędicatorum manifeſtata; *Inſinuauit inſuper nobis*, inquit, *quod iſtud donum permaximum, & maxima ſedes throni Apoſtolici, ac vniuerſalis paternitas omnium fidelium, ac Summus Pontificatus omnium Pontificum in omni Eccleſia Catholica & Apoſtolica à Deo omnipotente & pijſsimo veſtræ collatus fuit Sanctitati, quam Deus cuſtodiat & conſeruet.* In fine demum ait: *Profitemur inſuper Sanctum Romanum Summũ Pontificem, & patrem vniuerſalem omnium fidelium Chriſti: & confitemur quod ipſe eſt ſucceſſor B. Petri vniuerſalis Vicarij Ieſu Chriſti ſuper omnes filios Eccleſię ab Oriente vſque in Occidentem; cuius amor & dilectio in noſtris cordibus eſt firmata, & nos ſub eius obedientia ſumus, & requirimus & imploramus ſuam benedictionem, & ſumus parati ad omne eius præceptum*, &c. habetur lib. priuil. Roman. Eccleſ. tomo 3.

Henricus VII. in profeſſione fidei, quam conſecratus Imperator edidit, hęc ad Romanæ Eccleſiæ, & ipſius Antiſtitis ſupremam authoritatem habet: *Sanctam Romanam Eccleſiam ſicut matrem, & ipſius Sedis Antiſtitem tanquam Chriſti Vicarium, & Beati Petri Apoſtoli ſucceſſorem veneramur, & præcipimus à cunctis ex debito venerari. Ipſam enim Romanam Eccleſiam in ſpiritualibus, diuinæ prouidentiæ altitudo vniuerſis diſpoſitione incommutabili Eccleſijs prætulit, & totius orbis laurea pręcipua inſigniuit, & ideo hãc eſſe omnium Eccleſiarum caput, & Patrum regulæ, & Principum ſtatuta declarant, ac Sereniſſimi noſtri teſtãtur affatus.* Ex M.S. Vaticano apud Bſouium tom. 14.

Michael Catharus Andronici Græcorum Imperatoris ex filio nepos ad vnitatem Eccleſiæ à Ioanne XXII. ſuſceptus fuit, ex formula faſſus, ea ſe credere, quæ Sancta Romana Eccleſia corde credit, & ore confitetur: quam etiam is ipſe Matrem omnium Chriſti fideliũ, magiſtram vniuerſarum Eccleſiarum, Romanumque Pontificem caput, Paſtorem, & vniuerſalem Antiſtitem, adeoque Principem Epiſcoporum, diſertis verbis pronunciauit, ſeque in vnione Romanæ Eccleſię, ac obedientia Romani Pontificis fore ſpopondit. *Ciaconius in Ioanne XXII.*

Ludouicus Bauarus in litteris ad Benedictum XII. datis pro ſua abſolutione & reſtitutione, & alijs hunc habet titulum: *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, & Domino ſuo, Domino Benedicto XII. diuina prouidente clementia Sacroſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici. Ludouicus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus ſuus filius deuotus, cum ſui & regni Romanorum recommendatione deuota pedum oſcula Beatorum.* Eiuſdem tenoris eſt ille, quo Germaniæ Antiſtites in ſua ad eumdem Benedictum epiſtola vſi ſunt; *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, ac Domino ſuo, Domino Benedicto Sacroſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici, Henricus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus Moguntinus, &c. cum omnimoda ſubiectione, humilitate & reuerentia, ſeipſos ad pedum oſcula Beatorum.* Eumdem quoque adhibuit Carolus IV. Imperator in ſuis ad Clementem VI. litteris: *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, & Domino ſuo Domino Clementi Sacroſanctę Romanæ ac Vniuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici Carolus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Boemiæ Rex, cum reuerentia debita, & deuota pedum oſcula Beatorum*: item in ſuo ad Innocentium VI. diplomate, pro ſua iuxta formam antiquam Romæ inauguratione.

Ioannes Palęologus Græcorum Imperator, cum, vt ipſe ait in principio profeſsionis fidei, Spiritus Sancti lumine illuſtratus, volens ſaluti animæ ſuæ prouidere, ſpontè veniſſet ad Sacram Vrbem Romanam, Sanctiſſimum Patrẽ Dominum Vrbanum diuina prouidentia Papam V. & Sanctam Sedem Apoſtolicam viſitaturus, hæc, coram quatuor Cardinalibus à Summo Pontifice Romano

mano deputatis, vt eius profeſſionem fidei exciperent, iuxta priſcam Romanæ Eccleſiæ formulam, de ſuprema eius authoritate profeſſus eſt: 15. *Ipſa quoque Sacroſancta Romana Eccleſia, ſummum & plenum primatum, & principatum ſuper vniuerſam Catholicam Eccleſiam obtinet, quem ſcilicet ab ipſo Domino in Beato Petro Apoſtolorum Principe ſeu vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor, cum plena poteſtate recepiſſe veraciter, & humiliter recognoſcit: & ſicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, ſic & ſi quæ de fide ſubortæ fuerint quæſtiones ſuo debent iudicio definiri: ad quam poteſt grauatus quilibet in negotijs ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus appellare. Sed & in omnibus cauſis ad examen Eccleſiaſticum ſpectantibus ad ipſius recurri poteſt iudicium, & eidem omnes Eccleſiæ ſunt ſubiectæ: ipſarumque Epiſcopi obedientiam & reuerentiam ſibi debent: apud quam ſic plenitudo poteſtatis conſiſtit, quod Eccleſias cæteras ad ſollicitudinis partem admittit; quarum multas, Patriarchales præcipuè, diuerſis priuilegijs eadem Romana Eccleſia honorauit, ſua tamen præcellenti dignitate, & ſuperioritate, tam in Generalibus Concilijs, quam in quibuſcumque alijs ſemper ſalua. Vnde ſupraſcriptam fidei veritatē, pro vt plenè lecta eſt, & fideliter expoſita, veram, ſanctam & orthodoxam fidem eſſe recognoſco, eam accepto, & corde, ac ore profiteor, ipſamque pro vt eam veraciter tenet, & fideliter docet, & prædicat Sacroſancta Romana Eccleſia, me inuiolabiliter ſeruaturum, & in ea omni tempore perſeueraturum, nec ab ea vllo tempore receſſurum, ſeu quoquo modo deuiaturum promitto, & abrenuntio omni ſchiſmati.* 16. *Primatum quoque ipſius Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, prout in præmiſſa ſerie cōtinetur, ad ipſius Eccleſiæ obedientiā ſpontaneus veniens fateor & recognoſco, accepto ac ſponte ſuſcipio; & me omnia præmiſſa, tam circa fidei veritatem, quam circa dictæ Eccleſiæ primatum, & ipſorum recognitionem, acceptationem, ſuſceptionem, obſeruantiam, & perſeuerantiam ſeruaturum, præſtito corporali iuramento promitto, & confirmo. Sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.* Exemplar aſſeruatur in archiuio molis Adrianæ.

Cumque idem Imperator alijs iterū diplomatibus fidem Catholicam magis disertè profeſſus, pacta cum Sede Apoſtolica ſancita confirmaſſet, in vno ex illis declarare voluit, quam Romanæ Eccleſiæ nomine intelligeret Eccleſiam, quando in profeſsione fidei ait; *Credo hanc eſſe veram fidem Catholicam, & quod hanc ſuper dictis articulis tenet & prædicat Sacroſancta Romana Eccleſia, &c. Dicimus,* inquit, *ad omnem ambiguitatem tollendā, nos credere & intelligere Romanam Eccleſiam, cui nunc præeſt præfatus Dominus Papa, & ſui prædeceſſores Romani Pontifices præfuerunt, pro vt credimus intelligunt Catholici Chriſtiani in occidentis partibus conſtituti.*

Eamdem quoque ſupremam Romanæ Sedis authoritatem, agnouiſſe Ioannem Cantacuzenum ex-Imperatorem Conſtantinopolitanum, D. Baſilij inſtitutum amplexum, nec non pro ea apud Græcos ſtabilienda ſtrenue adlaboraſſe, teſtantur litteræ Gregorij Papæ XI. ad eum datæ Auinione 5. Kal. Febr. Pontificatus anno quinto. *Quia,* inquit, *venerabilis frater noſter Ioannes Epiſcopus Taruiſienſis lator præſentium nobis expoſuit, quod in quadam diſputatione quam nuper tu, & quidam alij Græci, tam prælati, quam alij cum quibuſdam fratribus Ordinis Prædicatorum quos ad partes Armeniæ maioris ad conſeruationem fidelium, & conuerſionem infidelium dictarum partium mittebamus, ſuper his, in quibus Græci à Latinis diſcordare noſcuntur, in ciuitate Conſtatinopolitana habuiſtis, non immemor, verbi Saluatoris noſtri, qui dixit B. Petro, cuius ſumus diuina permiſſione ſucceſſor, tu es Cephas, ſponte confeſſus es, te credere, & tenere Sanctam Romanam Eccleſiam, quæ mater eſt omnium fidelium & magiſtra, ſuper omnes orbis Eccleſias obtinere primatum: & quod ad hoc defendendum, ſi expediret, morti exponeres corpus tuum: cuius quidem Epiſcopi vti fide digni relationi huiuſmodi, nos fidem indubiam*

Digitized by Google

dubiam adhibentes, quamplurimum ſumus de dicta confeſſione lætati, agentes Deo gratias, qui cordi tuo eſt dignatus infundere, vt verbum tam bonum, tamque ſalutiferum eructaret.

Carolus IV. Romanus Imperator, in litteris ad Gregorium XI. quibus ipſi ſignificat filium ſuum Vinceslaum in Regem Romanorum ab Electoribus eſſe concorditer electum, nec non idem Vinceslaus in alijs, quibus procuratores conſtituit ad petendam ab eo imperij coronam, aliaque neceſſaria in hunc finem præſtãda, hac vtuntur inſcriptione: *Sanctiſſimo in Chriſto Patri, & Domino noſtro Reuerendiſſimo Domino Gregorio, digna Dei prouidentia Sacro Sanctæ Romanæ ac vniuerſalis Eccleſiæ Summo Pontifici, deuota pedum oſcula Beatorum.*

Petrus Bertrandus Epiſcopus Eduenſis poſtea verò Cardinalis, in libello aduerſus Petrum de Cugnerijs pro Eccleſiaſtica libertate, nec non tractatu de origine, & vſu iuriſdictionum, ſiue de ſpirituali & temporali poteſtate, Pontificium primatũ apprimè defendit, quęſtione præſertim 4. dicti tractatus: *Reſpondeo & dico quod poteſtas ſpiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ, per rationes quas Hoſtienſis induxit in ſumma qui filij ſint legitimi, §. qualiter & à quo. Item quia Ieſus Chriſtus filius Dei; dum fuit in hoc mundo, & etiam ab ęterno, naturalis Dominus fuit: & de iure naturali, in Imperatores, & quoſcumque alios depoſitionis ſententias ferre potuiſſet & damnationis, & quaſcumque alias; vt potè in perſonas quas creauerat, & donis naturalibus & gratuitis dotauerat, & etiam conſeruabat; & eadem ratione etiam eius Vicarius poteſt. Nam non videretur diſcretus Dominus fuiſſe (vt cum reuerentia eius loquar) niſi vnicum poſt ſe talem Vicarium reliquiſſet, qui hæc omnia poſſet. Fuit autem iſte Vicarius eius Petrus apud Matthęum. Et idem dicendum eſt de ſucceſſoribus Petri: cum eadem abſurditas ſequeretur, ſi poſt mortem Petri humanam naturam à ſe creatam, ſine regimine vnius perſonæ reliquiſſet. Argumentum ad hoc qui filij ſint legit. cap. per venerabilem, vltra medium. de hoc notat Innocent. in cap. licet de foro compet. Et ideo Bonifacius Octauus motus multis alijs efficacibus rationibus, & exemplis & authoritatibus Sacræ Scripturæ, declarauit, dixit, & definiuit ſubeſſe Romano Pontifici omnem humanam creaturam, de neceſſitate ſalutis; vt in Decretali vnam Sanctam: quam de verbo ad verbum in fine huius opuſculi inſerere curaui, quoniam elucidat & declarat materias huius quartæ quęſtionis.*

Nicephorus Calliſtus hiſtoric. Gręcus lib. 4. cap. 38. & lib. 9. cap. 8. *Athanaſius Romæ agebat, venit et Conſtantinopolitanus quoque Paulus, & Marcellus Ancyranus, Lucius quoque Adrianopolitanus Romam confugit. Horum cauſa Iulius Antiſtes Romanus cognita, pro amplitudine Sedis ſuæ, ex veteri priuilegio & prærogatiua perſuaſum habens, omnium vbique Epiſcoporum curam, & indicium ad ſe pertinere, datis cuique liberrimè ſcriptis literis, ſuas eis Eccleſias reddidit, eoſque in Orientem remiſit, eos, qui temere illos exauctoraſſent, perſtringens.* item cap. 37.

Nicephorus Gregoras Hiſtoricus quoque Græcus ab anno Dom. 1200. vſque ad annum 1344. loquens de inita à Michaele Palęologo cum Papa veteris, ac nouæ Romæ Eccleſiarum concordia; *Eius*, inquit, *hæc tria fuerunt capita: primò vt in ſacrorum voluminum hymnodijs Papa cum quatuor Patriarchis fieret mentio: alterum vt liceret cuiuis Romam veterem, quæ curia maior & perfectior eſſet appellare: tertium vt illi principatus in omnibus deferretur.*

Reinerus Piſanus in Pantheologia cap. 31. de ordine: *Supra poteſtatem Epiſcopalem debet eſſe in Eccleſia poteſtas Papalis. Primò, quia optimum regimen multitudinis eſt, vt regatur per vnum. Quod patet ex parte finis regentis, qui eſt pax: nam pax & vnitas ſubditorum eſt finis regentis &c. Ergo cum regimen Eccleſiæ ſit optimum, vt potè per eum diſpoſitum, et ordinatum, per quem reges regnant, et legum conditores iuſta decernunt, oportet quod vnus toti Eccleſiæ preſit, ſcilicet Papa. Secundò,*

cundò, quia in triumphante Eccleſia, vnus præſidet in toto vnuerſo, ſcilicet Deus: Ergo etiam in Eccleſia militante vnus eſt, qui præſidet vniuerſis. Hinc eſt quod dicitur Oſeæ 1. Congregabuntur filij Iuda & filij Iſrael pariter, & ponent ſibimet caput vnū, ſcilicet Papam &c. Sic igitur patet, quod Papa eſt ſuper omnes Epiſcopos, vel Archiepiſcopos, & ſuper omnes gradus aliarū dignitatum.

Durandus à S.Portiano, Ordinis prędicatorum, & Epiſcopus Meldenſis in 2. ſentent. diſtinct.44. quæſt.5. Vtri monachus teneatur plus obedire, an pręlato ſuo religioſo, an Epiſcopo, ſeu Papæ; docet, *omnium Superiorum Eccleſiaſticorum poteſtates procedere à poteſtate Papæ, & vnam ſubijci alteri tantùm in certis caſibus, pro vt volunt iura canonica, quorum Papa eſt conditor.* Item in 4. diſt.24. quæſt.5. vtrum in Eccleſia ſit aliqua poteſtas maior Sacerdotali, ait, diſtinctione præmiſſa de poteſtate iuriſdictionis, & conſecrationis, multos eſſe maiores ſimplici Sacerdote quoad primam. *Quia poteſtas quæ tota data eſt vni in ſuo fonte, non eſt in alijs, niſi deriuata & limitata pro illius voluntate: ſed poteſtas iuriſdictionis, quæ eſt ad regendum populum tota & in ſuo fonte data fuit ſoli Petro & ſucceſſoribus eius quando cura Eccleſiæ ipſi fuit commiſſa, dicente Domino Ioann. vlt. Paſce oues meas. Hoc enim nulli aliorum Apoſtolorum dictum eſt: nec tunc, nec ante, nec poſt, ergo talem poteſtatem plenam, & perfectam habet ſolus ſucceſſor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, quaſi Pater patrum. In alijs autem non eſt niſi deriuata & limitata pro vt Papæ placet.* Quomodo autem dicta poteſtas ad regendum populum Dei, dici poſſet data Summis Pontificibus Romanis à Chriſto Domino tanquā ſuis Vicarijs, tota, plena & perfecta; ſi priuilegium infallibilitatis nòn haberent ſed in docendis fidelibus errores, ac hęreſes illis credendas proponerent. Ea igitur ratione, qua ſuper omnes Papa collocatur, reſidetque penes ipſum plenitudo & primitas huius poteſtatis, neceſſariò inferendum eſt, eum quoque infallibilem eſſe in rebus fidei, vbi illas ex cathedra definit; adeo vt, omnino inconſequenter loquantur, qui ſemel admiſſa in Romano Pontifice tali poteſtate, eiuſ poſtea negant indeficientiam, quæ non poteſt non eſſe præcipua, & potiſſima pars plenitudinis huius poteſtatis, quæque ab aduerſarijs rationabiliter concedi non poteſt Generalibus Concilijs ſeorſim à Summo Pontifice, niſi admiſſa in illis eadem dictę poteſtatis plenitudine, & primitate ad regendam Eccleſiam.

Eamdem tradit doctrinam Herueus Natalis, eiuſdem Ordinis Prædicatorū Magiſter Generalis in tractatu de poteſtate Papæ; nec non alio de vtraque poteſtate Papali, & Regali.

Auguſtinus Triumphus, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini vir pius & doctus ſcripſit egregiam ſummam de poteſtate Eccleſiæ centū & duodecim quæſtionibus diſtinctam, in quibus paſſim, ſed præcipuè decima, eamdem ſupremam & infallibilem Papæ authoritatem docet; propoſito enim, vtrum ſpectet ad eum determinare quæ ſunt fidei, reſpondet affirmatiuè, & in argumento ſed cōtra, illud probat authoritate D.Auguſtini tomo 6. cap. 5. contra epiſtolam fundamenti, vbi dicit: *Ego autem non crederem Euangelio, ſi non crederem Eccleſiæ. Ex mandato ergo Papæ, qui eſt caput Eccleſiæ, illa quæ ſunt fidei, roborantur, & terminantur.* Deinde in corpore articuli ait: *quod vna eſt fides totius Eccleſiæ, & modernorum & antiquorum. Iuxta illud Apoſtoli ad Epheſ.4. Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma. Ad illum ergo pertinet determinare, quæ ſunt fidei, qui eſt caput totius Eccleſiæ. Talis autem eſt Summus Pontifex ſucceſſor* Petri, *pro cuius fide ſingulariter rogauit Saluator Lucæ 22. quando dixit: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Iſtud autem ſatis figuratum eſt Exod.18. vbi dictum eſt Moyſi, qui fuit Rector Iudæorum, ſicut Papa eſt rector omnium Chriſtianorum: Eſto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent,* vt

vt oſtendas ei ceremonias, & ritum colendi Deum. Sicut ergo omnes quæſtiones emergentes de lege, & de cultu Dei reſeruabantur Moyſi determinandæ: ſic omnia, quæ ſunt fidei Chriſtianę, Papę eſt propriè determinare, vnde dicit Cyrillus in lib. Theſaur. Vt membra maneamus in capite; in noſtro Apoſtolico throno Romanorũ Pontificum maneamus; à quo noſtrum eſt quærere, quid credere, quid tenere, & quid quærere debeamus. Et Maximus in epiſtola Orientalibus miſſa dicit: Omnes fines orbis terræ, qui Dominum ſincerè receperunt, & vbique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in Pontificem Romanum tanquam in Solem reſpiciunt: & ex ipſo lumine Catholicę & Apoſtolicæ fidei recipiunt veritatem. Nec immeritò: quia Petrus legitur primò perfectam fidem eſſe cõfeſſus, Domino reuelante, cum dixit Math. Tu es Chriſtus filius Dei viui.

Poſtea ad ſecundum reſpondet: *Iuſtum quidem eſſe, & rationabile, vt cum quæſtiones aliquæ; & dubia inſurgunt de fide, quod Papa, Doctores, & Magiſtros in ſacra pagina ſibi adiungat, vt per eos plenè veritas diſcutiatur. Sed talibus quęſtionibus finem, & terminum imponere ad ſolius Papę poteſtatem pertinere.*

Pelagius Aluarus, Ordinis Minorũ, & Epiſcopus Syluenſis, vt Summi Pontificis Ioannis XXII. defenſor acerrimus fuit, ita quoque ſupremæ authoritatis Pontificiæ in inſigni opere de planctu Eccleſię; præſertim lib. 1. cap. 45. & 58. vbi hæc habet verba: *Sciendum eſt quod potentia Summi Pontificis, & Chriſti Vicarij plena dicitur. Primo, quod ab hac potentia nullus ad Eccleſiam militantem qualitercumque pertinens excipitur, ſed omnis homo in præſenti Eccleſia exiſtens ei ſubijcitur. Secundò, quia omnis poteſtas ad gubernationem fidelium à Deo ordinata, et hominibus data, ſiue ſpiritualis, ſiue temporalis, in hac parte comprehenditur. Tertiò, quia omnis poteſtas in Eccleſia ab hac poteſtate deriuatur. Quartò, quia à nulla poteſtate humana exceditur.* Vide eumdem lib. 2. cap. 11.

Petrus Paludanus, Ordinis Prædicatorum, & Patriarcha poſtmodũ Hieroſolymitanus in 4. ſentent. diſtinct. 24. quæſt. 6. *Poteſtas iuriſdictionis, quæ ad regẽdum populum tota in ſuo fonte data fuit ſoli Petro, et in eo ſucceſſoribus eius, quando cura Eccleſiæ ſibi ſoli commiſſa fuit, dicente Domino Ioann. 21. Paſce oues meas. Hoc nulli aliorum dictum fuit, nec tunc, nec ante, nec poſt. Ergo talem poteſtatem plenam, ac perfectam habet ſolus ſucceſſor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, quaſi Pater patrum.*

Ludolphus Saxo Carthuſianus vitæ Chriſti par. 2. cap. 1. *Ex quo patet, quod præcipuè ad Petri ſucceſſorem pertinet certificatio dubitationum de fide, et pertinentibus ad eamdem.*

Guido Carmelita, primum Generalis Ordinis, ac poſtea Epiſcopus Maioricenſis de Vualdenſibus errore primo: *Conſtat quod Dominus Petrum, et in Petro Petri ſucceſſores, poſuit omnium fideliũ caput, cui ait Dominus Lucę 22. Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: tu autem aliquando conuerſus, confirma fratres tuos: ita quod in directione et confirmatione fidei, Petro et Petri ſucceſſoribus eſt ſtandũ, et obediendum etc. Manifeſtum eſt, quod in Petro omnes continentur, vt in capite poſt Chriſtum, et ouium Chriſti paſtore. Sic quod Petri fides nõ deficiet à Sede Apoſtolica, nec à Romana Eccleſia Chriſti ſponſa, quæ tota pulchra eſt, et labes hæreſis ſeu macula non eſt in ea, etc. Item nolentes obedire Romano Pontifici paſtori ouium Chriſti, cui in Petro Dominus ait: paſce oues meas, deſinunt eſſe oues Chriſti: quia oues Chriſti vocem eius audiunt, Ioann. 10. Et Chriſtus cum Petri ſucceſſoribus adeſt, per ſuam gratiam eos dirigens, et confirmans in fide, vt eorum doctrina et regimine perſeueret Sedes Apoſtolica, et Romana Eccleſia, ſine ruga aut macula hæreticæ prauitatis.*

Lupoldus Bambergenſis vir eruditus ſcripſit librum de veterum Principũ Germanorum zelo & feruore &c. in cuius cap. 4. hęc leguntur: *Cum Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Pontifex ſit in terris Vicarius Chriſti Ieſu, vt ipſa quoque Romana*

mana Eccleſia, mater & magiſtra omnium fidelium, cunctarumque Eccleſiarum caput exiſtat: tanto maiorem quis zelum Chriſtianæ religionis habere perpenditur, quāto eamdem Eccleſiam ac Romanum Pontificem potioribus attollit beneficijs, & maioribus honoribus veneratur. Veteres igitur Germani principes moti cōſideratione prædicta, Eccleſiam Romanam, eiuſque rectores Summos Pontifices, grandibus & varijs beneficijs & honoribus extulerunt.

S. Catharina Senenſis tract. 3. cap. 115. *Clauem huius pretioſi ſanguinis Apoſtolo Petro reliquit, cæteriſque ſucceſſoribus eius præteritis, & qui ſuccedent in futurum, vſque in vltimum iudicij diem, habent, & habebunt eamdem authoritatem, quæ Petro data fuit. Nec ex aliquo defectu cōmiſſo per eos hæc authoritas vllo modo minuitur.*

Thomas de Argentina Ordinis Sancti Auguſtini Prior Generalis in 4. Sent. diſtinct. 24. art. 4. *Ratione officij ſuper presbyteralem dignitatem inueniuntur in Eccleſia quinque gradus ſingularis dignitatis, quorum primum tenent Epiſcopi, ſecundum Archiepiſcopi, tertium Primates, quartum Patriarchæ, quintum* Papa, *ſiue Romanus Pontifex, à quo tota monarchia fidelium, tanquam ab vno principe, vniuerſalem, & cum hoc immediatam habente poteſtatem ſuper omnes & ſingulos fideles, cuiuſcumque conditionis exiſtant, conuenientiſſime gubernatur.*

Nicolaus de Gorram Ordinis Prædicatorum in Commentarijs ad cap. 16. S. Matthæi: *Petrus & ſucceſſores eius vocantur in plenitudinem poteſtatis, cæteri in partem ſollicitudinis.*

Baldus Vbaldus celeberrimus Iureconſultus in Proœmio Decretalium n. 6. *Papa eſt ſeruus ſeruorum Dei, quantum ad humilitatem. Nam quantum ad poteſtatē, eſt Dominus Dominorum, & quæcumque poteſtas eſt ſub cælo, eſt in Summo Pontifice.*

Manuel Calecca, Græcus, vir doctus ſcripſit librum contra errores Græcorū pro Latinis, quem vertit in Latinū idioma Ambroſius Camaldulenſis, & in libros quatuor partitus eſt: Cap. 26. lib. 4. hæc habet ad præſens intentum: *Perſpicue liquet, nullam illis excuſationem relinqui, qui de proceſſione Sancti Spiritus aduerſus Romanam Eccleſiam contendere inſtituerunt. Quocirca, quiſque mente, & ratione præditus, eamdem cum illa opinionem de S. Spiritus proceſſione tutiſſime tueri debet. Et, quam in Symbolo vnam, Sanctam, & Apoſtolicam confitemur Eccleſiam, hanc eſſe, iuſtiſſimè aſſeuerauerit: eumque, qui ita confitetur, catholicam fidem tenere, illa duce, non ambiget. Ad hæc, & illud intuendum, quanta ſit Eccleſiæ magnitudo, quanta rerum moles, vtque ab ea, nulla vnquam hæretica ſententia manarit, quam B. fundauit Petrus; quæ, ſemper ad omnes fluctus immobilis perſtitit; quia ſupra petram, id eſt, ſuper ipſum Dominum fundata erat, ſiue ſuper B. Petri firmiſſimam fidem: quem illi Dominus, cum corporali præſentia mundum desereret, præfecit, beatum illum appellans; quia non illi caro & ſanguis, ſed cæleſtis pater veram reuelauit fidem. Inde iam principijs Eccleſiaſtici Principatus iactis, cum interrogatis diſcipulis, quem eſſe homines putarēt filium hominis, cæteros præueniens, dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Cui reſpōſum protinus eſt: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduerſus eā. Rurſumque illi hanc commendans dicebat: Si me amas Petre paſce agnos meos; paſce oues meas. Et, de quo ait; Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et, tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, &c.*

Deinde cap. 27. de Conſtantino & Sylueſtro; *Iſta*, inquit, *neque Chriſtianorum Reges ignorantes, quorum primus fuit B. Conſtantinus, Sylueſtrum tunc Romanæ Eccleſiæ gubernacula regentem, communi decreto vbique per orbem promulgato, Petri, & Chriſti ſucceſſorem appellat; paſtoremque primum & magiſtrum Eccleſiæ totius vocat: liquidoque comprobat, ſe quam inter Chriſtianos inuenerat conſuetudinem hoc decreto roboraſſe. Neque enim nuper ex gentilium errore conuerſum ad Chriſtum, noui aliquid in Eccleſia moliri voluiſſe*

luiſſe putandus eſt &c.

Hæc & hi, qui poſtea fuere Chriſtianorum Reges agnoſcentes, atque in his manere coacti, ſiquidem hæretici fuiſſent, Romani Epiſcopi ſententiam, in quibus poterant, ſecum habere modis omnibus moliebantur, dignitatem eius probe ſcientes, vtque ſufficeret ad omnia ſententia illius: Turpe enim ſimul, atque audax videbatur, Chriſti cum eſſent, imprudenter agere: niſi quis fortaſſis ad omnes leges rebellare inſtituiſſet. Sin vero pij ac religioſi eſſent, de his, quæ quomodolibet eſſent ambigua, eius expectabant iudicium, vt, cum illud haberetur, alijs alia dicentibus, nullus vltra amplius inquirere permitteretur.

In Synodis vero ipſe omnium princeps præſidebat; &, vel per eum, vel per alios, qui vice ſua fungerentur, recta fides roboratur: ſine quo aduerſus hæreticos obſiſti nequibat; atque non ſolum non congregare Synodum, ſed neque contra aduerſarios dimicando præualere, ſine illius authoritate quiſpiam poterat &c.

Hæc autem non Romanæ vrbis gratia, illi dignitas, contigit: ſed quia ſucceſſor B. Petri fuit. Eum vero Dominus pro ſe Eccleſiæ præfecit, atque propter eximiam præficientis gloriam, ſucceſſor eius, & ea, quam per ſucceſſionem cepit Eccleſia, vbicumque terrarum, vel vrbium eſſet ædificata, idem profecto valeret in omnibus Eccleſiæ negotijs. Sin vero eam, qua ſub cælo nulla eſt maior, ciuitatem oportuit præcipuè ad Sedem eligi magnitudini Eccleſiæ Chriſti congruentem: vt, ſicut humanarum illic rerum omnium imperium fuit; ita illic etiam caput Eccleſiæ Chriſti, fidei per totũ orbem edicta promulgaret. atque vnde idololatriæ præcepta manauerant, inde Eccleſiaſtici principatus vbique terrarum edicta innoteſcerent: ac facilius vnico ſub principatu, vbique prædicatio diffunderetur. idcirco etiam Romam in tantũ creuiſſe, quantum in humanis rebus dici potuit, vt rerũ dignitati æqua eſſet proportio, & vndique nobilitas, & magnificentia fidei Chriſtianæ colligeretur: id quoque eius eſt, qui contraria, ex contrarijs virtutis magnitudine conficit, & fundamento iacit: atque his, quæ propoſita ſunt, optimè quadrat.

Prædicta vero, etiam rebus roborantur. Nam portas inferi Sancti eſſe hæreticos dicunt, & omnes omnino qui illi aduerſantur; quos Eccleſiæ non præualituras in Petri petra fundatæ, prædixit Dominus. Conſtat autem, quod alijs quidem Eccleſijs, quas Apoſtoli ædificauerunt, hi, qui varias, & alijs temporibus alias inuexere hæreſes, præualuerunt. Etſi enim non vſquequaque malitia obtinuit, in quantum tamen obtinuit, præualuit. Romanæ autem Eccleſiæ, quam Petrus ſolidauit, nullus omnino inquam præualuit. Neque enim hoc quæritur, an aliquis ei præfuerit, qui contrarium aliquid Catholicæ fidei pronuntiauerit: quamquam & ſi quid contigiſſet eiuſmodi, protinus Eccleſiæ ſententia deiectus, Petri ſede ſimul & dignitate excidiſſet. Neque enim vltra eſſet Romanus Epiſcopus, neque Chriſti, Petrique Vicarius; aliuſque dignus Apoſtolica Sedi ſubrogatus eſſet, Eccleſiæque ſtatus idem perſeueraſſet, nemine illi præualente: neque vel parum patre illa, vel paſtore deſtituta eſſet. Vt inde quoque vera Domini ſententia probetur: Ego vobiſcum ſum, inquiens, omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi: cum neceſſe ſit, ne nunc quidem infidelium prædictam ſententiam excedere, vt & alia ſimul vera eſſe credantur, & conſona per omnia ſibi inuicem, & cohærentia appareant. Nẽpe enim & Beatus Maximus in diſputationibus aduerſus Pyrrhum, Honorium, quem aliqui vt hæreticum, Romanum tamen Epiſcopum, cauſabantur, purgat: cum hæreticus Pyrrhus Conſtantinopolitanã tunc Eccleſiam regeret, & ad munimen erroris ſui Honorium proferret: Et vero iſte reſpondit: Honorium pietatem colere, ſibique ipſi, in his quæ dixit, illius ſenſum congruere, ſimulque ipſi, & illius verba Pyrrho propoſuit, quoſdam aſſerens, illius ſenſũ ignorantes ſiue etiam calumniantes, falſam de illa diſſeminaſſe famam.

Veram autem fuiſſe excuſationem, hinc liquet. Præter id enim, quod nullus facilè crederet, Sanctum Maximum mentiri poſſe, idque cum plurimũ temporis Romæ tunc fuerit, pro Eccleſiaſticis negotijs, &, neque impiè

impiè ſentiente Honorio, rectè ſenſiſſet Eccleſia; ſed, vel cum illo ipſa falſa; vel, cũ ipſa ille vera ſentiret: id profecto verum eſſe cernitur; & ex his, quæ D. Maximus illum excuſans dixit, cum quo & ipſe ſtans aduerſus Pyrrhum, Conſtantinopolitanamque Eccleſiam pro pietate pugnabat. Et ex eo etiam, quod nil tale blaſphemum de illo per id temporis hiſtoria tradidit.

Non ergo illud inquiritur: an aliquis ipſi præfectus contra Catholicam fidem vnquam aliquid protulerit, quippe, ſi talis eſſet, Romanus Epiſcopus non eſſet: huiuſmodi enim ſemper vera proſequi neceſſe eſt; ſedemque illam nunquam patre priuari, qui inde de dogmatibus vera decernat: quamuis ne ſic quidem tale aliquid contigit. Sed an aliquid vnquam ab Eccleſia Romana, tale prolatum ſit, & vel ad modicum ei præualuerit, quod nunc anathemati communiter ſubiectum ſit; ſicut ſæpe in alijs Eccleſijs contigit, quæritur: Hoc autem nemo vlla ratione monſtrare poteſt.

Deinde paucis interiectis, de infallibilitate Eccleſiæ Romanæ, non vt eſt Eccleſia particularis, ſed in ea ſedet, & eam dirigit Summus Pontifex; vt multoties notauimus, id ipſum aſſerere videtur dum ait: *Et, quod Dominus ſecundum hominem orauit dicens: Simon, rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, hoc, in Petri ſucceſſoribus ſeruatum eſt, cuius fides in ipſis nunquam defecit. Oportebat enim orationem illam ipſis rebus non poſſe decidere: Ego enim, inquit, ſciebam, quia ſemper me audis, & aliquos ſemper in terra, in illius veritate ſeruari, pro quibus oratio illa fuſa: ſerua eos in veritate, pater Sancte, vt ſint vnum, & quæ illic addita ſunt: Vndiſque & ventis alijs alias contra Saluatoris ædificium ſe erigentibus, electos illos infractos præcipuè in petra ſtare: &, qui alios ſeruaturi erant, tempeſtate, vndiſque iactatos, infirmoſque curaturi; ipſos illos primum in tuta crepidine ſolidari, ſemperque ſanos & inuiolatos eſſe. Quod in Petro, eiuſque ſucceſſoribus, eiuſque omnino Eccleſia concurrit. Nam cum Apoſtolicorum ſucceſſorum nemo fuerit, quem Satanas nõ cribrarit vt triticum, zizania ſua ſubſeminans; Petrus nunquam in ſuis ſucceſſoribus defuit; ſed etiam per hos, deficientes quoque alios, iuxta edictum confirmauit.*

Neque enim ſolum de reſurrectione Saluatoris, ſi quis ad hoc id verbum trahat, dictum putare debemus, quod Petrus conuerſus fratres confirmare debeat, quos multis modis ipſe per ſeipſum de illa roborauit: ſed etiã de Petro per ſucceſſores ſuos aliorum corrigente infirmitatem.

Neque magis, ne per negationem Petri deficeret fides, orationem illam fuſam eſſe putandum eſt: quod, & ipſum verum eſt; quam, ne vnquam Eccleſiæ confeſſio, quæ ſibi cælitus reuelata eſt, in ſuis ſucceſſoribus infirmaretur, neque vnquam nutaret fundamentum. Orationem enim illam, in eo, quod nunquam Petri defectura eſſet fides: ad omnes quoque illius ſucceſſores efficacia virtutis ſe extendiſſe, conſtãtiſſimè putandum eſt: quem Dominus, vt voluit, alijs præferens, per ipſum, roborauit, crepidinem ſuæ Eccleſiæ ſubijciens, præſenſque inuiſibiliter in veritate ſemper cõſeruauit, immo, & vſque in finem iuuans, conſeruabit. Filius enim hominis in terram veniens, inueniet fidem. Aliter quippe inanis eſſet Eccleſia, quam in terra Dominus ſtatuit, niſi vſque ad conſummationem ſæculi ſeruanda ex omnibus eſſet, de qua, vt conſeruanda, prædixit: Ecce, ego vobiſcum ſum, omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſæculi. Quam profecto ideo cæteris præeſſe voluit, vt alijs, veluti de ſpecula, iura dictaret: ac de longe omnes eam intuentes, abſque ambiguitate illius decreta ſuſciperent: quænam ſit Eccleſia, manifeſtè ſcientes, perſuaſumque habentes, eam ſemper vera neceſſario proſequi. Hactenus præfatus author pro ſuprema & infallibili ſucceſſorum Petri authoritate, ſi cõſiderentur vt Pontifices & ex eius Sede loquentes, vel vt ait, inde de dogmatibus vera decernentes; quidquid ſit de illo vt priuata & particulari perſona ſũpto, de quo modo non quæritur. Quam autem bene res tota in adducto explicetur teſtimonio, patebit diligenter illud conſideranti, ideoque placuit, illo, quantumuis prolixo, hoc ſæculum claudere.

Deci-

Decimum quintum Sæculum, ab anno Domini 1400. *ad* 1500.

CVm per voluntariã Gregorij XII. ſolius, vt à multis credebatur, legitimi Pontificis ceſſionem in Concilio Conſtantienſi, nec non depoſitionem Ioannis XXIII. & Benedicti XIII. concorditer in Romanum Pontificem electus fuiſſet Cardinalis Odo de Columna, ipſo die Sancti Martini, qui propterea Martinus Papa V. nominari voluit; ipſemet pro ſuprema ac infallibili authoritate, qua ſolùm ſpectat, ad legitimos Summos Pontifices, Conciliorum etiam Generalium approbatio, & confirmatio, vt ex praxi Eccleſiæ huc vſque vidimus, & iterum de illa redibit ſermo ſectione ſequenti, dicto Conſtantienſi Concilio perpetuæ. firmitatis robur adhibuit, in rebus fidei conciliariter ibi definitis, & non aliter, nec alio modo. Seſs. 45. & vltima. Eadem quoque authoritate Concilia Papienſe, & Senenſe inchoauit, Baſileenſe vero futurum renunciauit, deſtinato in eius ſuo loco præſidem Iuliano S. Angeli Diacono Cardinali, per Bullam datam Romæ apud SS. Apoſtolos Calend. Februarij, Pontificatus ſui anno 14. quo eum talia, bono publico totius Chriſtianitatis meditantem, apoplexia oppreſſit, extinxitque.

Huic autem ſupremæ Pontificum Romanorum authoritati, qua abſolutè in Eccleſia nulla datur maior, nihil præiudicat factum Concilij Conſtantienſis, vt malè inferunt aliqui, eum præfatæ authoritatis Pontificię defenſores libenter admittant, vt iam notaui ſupra c. 9. & 14. & iterum ſectione ſequenti dicetur, quod occurrentibus huiuſcemodi caſibus, Summus Pontifex Conciliorum authoritati ſubiaceat; nimirũ vbi à magna Eccleſiæ parte dubitaretur, an verus ac legitimus eſſet Pontifex; vel etiam, vbi quis occaſione ſchiſmatis Conciliũ conuocaſſet, in eoque promiſiſſet ſe iure pontificio, ac titulo deceſſurum, modiſque omnibus, qui à Patribus meliores iudicarentur, vnitatem Eccleſiæ procuraturum; ſic enim non tantum in dubium, & incertum Papam, ſed etiam in verum, & indubitatum, ex voluntaria eius ſubmiſſione, authoritatem aliquam acquirerent, ni interim iuſta ſuperueniẽte cauſa ſe à promiſſis diſpenſare vellet: In his autem duobus duntaxat caſibus Patres Conſtantienſes æque de Ioanne XXIII. atque de Benedicto XIII. iudicarunt, neque forſan minus de Gregorio XII. ob ſecundam iudicaſſent cauſam, niſi tale iudicium ſpontanea Pontificatus abdicatione præueniſſet, cuius licet, iuxta probabiliorem opinionem, verus ac legitimus poſt Innocentiũ VII. poſſeſſor eſſet, promiſerat tamen, ac Deo vouerat, iureque iurando ſanxerat, ſi ſibi contingeret ad Pontificatum aſſumi, aduerſario Petro de Luna ſub nomine Benedicti XIII. ſtatim ſcripturum, inuitaturumque ad ſe ſe inuicem abdicandos, nec non inſuper procuraturum omni via, & modo Eccleſiæ vnitatem, idque bona fide, & ſine vlla fraude; quæ omnia poſt electionem iterato renouauerat, ita de vnione loquens, vt ſi cætera defuiſſent, pedibus & baculo ſe ſe iturum ad eam conficiendam affirmaret.

Et in his quoque duobus duntaxat caſibus debet intelligi decretum eiuſdẽ Concilij; primum ſeſs. 4. *Quod ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitimè, generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiã ſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quę pertinent ad fidem, & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.* Quo iterum ſeſſione 5. repetito; *Item declarat, quod quicumque cuiuſcumque conditionis, ſtatus, dignitatis, etiam ſi Papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus aut præceptis huius ſacræ Synodi, & cuiuſcumque alterius Concilij generalis legitimè congregati, ſuper præmiſſis, ſeu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire cõtuma-*

tuma-

tumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condigna pœnitentiæ ſubijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo.

Tale, inquam, Concilij decretum, non abſolutè, & citra caſus adductos, aut ſimiles, intelligi debere, manifeſtè colligi videtur, *primo* ex ipſiſmet eius verbis, quibus dicitur illi præſtari debere obedientiam reſtrictiuè in his, quæ pertinent ad ea, pro quibus congregatũ principaliter fuerat, extirpando nimirum Schiſmate, reddendaque Eccleſiæ pace. *Non enim*, inquit Illuſtriſſimus Spondanus ad ann. 1415. *nu.* 21. *de quocumque Concilio vniuerſali locutã eſſe Synodũ, ſed de ipſo tantũ Conſtantienſi collecto ad prædicta, cum nullus certus eſſet Pontifex; & ipſa eius verba indicant, & fusè diſputauit olim Ioannes de Turrecremata Card. lib. 2. de Eccleſ. cap. 99. præter quam quod cum non poſſet tunc dici hac Conſtantienſis Synodus planè vniuerſalis, quæ ex ſola Ioannis obedientia conſtabat, impugnantibus adhuc eam obedientijs Gregorij & Benedicti; haud proinde, quamuis omnino voluiſſet decernere Papam in omnibus ſubeſſe Concilio generali, poſſit hoc dici decretum Concilij generalis.* *Secundo*, cum nec ipſi Concilij Patres illud aut indixerint, aut inchoarint, aut authorizauerint, ſed Ioãni XXIII. vt hæc omnia præſtaret, ſupplices potius fuerint: Deinde Gregorium XII. proprio nomine, cum ſe ſe verum Pontificem reputaret, Concilium, priuſquam aliquid aggrederetur, indicentem, conuocantem, & authorizantem audierint; Cardinales ab eo creatos, intra Collegium admiſerint; Ioannem Epiſcopum Oſtienſem, qui alias Concilio præſidebat, tunc cum Gregorius illud indiceret, conuocaret, & authorizaret, præeſſe vetuerint; omniaque ab illo, vſque ad tempus ceſſionis, ſeu voluntariæ abdicationis, in Concilio, per procuratores ſiue facta, ſiue relata, non ſub titulo, neque ſub nomine, vel anno Sedis vacantis, receperint, inde Papam abſolutè ſupra Concilium eſſe, non autem vice verſa factis ipſis oſtenderunt. *Tertio*, quia in Concilijs Florentino, & Lateranenſi, vt dicemus infra, ita expreſsè definitũ fuiſſe videtur; ſeſſione enim 11. Concilij Lateranenſis, vbi abrogatur Pragmatica Sanctio, hæc habentur verba; *Nec illud nos mouere debet, quod Sanctio ipſa, & in ea contenta, in Baſileenſi Concilio edita, & ipſo Concilio inſtante, à Bituricenſi congregatione recepta, & acceptata fuerunt, cum ea omnia poſt tranſlationem eiuſdem Baſileenſis Concilij, per Re. me. Eugenium Papam IV. prædeceſſorem noſtrum factam, à Baſileenſi conciliabulo, ſeu potius conuenticula, quæ præſertim poſt huiuſmodi translationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint; cum etiam ſolum Romanũ Pontificem pro tempore exiſtentem, tanquam authoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſoluendorum plenum ius & poteſtatem habere, nedum ex ſacra Scriptura teſtimonio, dictis Sanctorum Patrũ, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam prædeceſſorum noſtrorum, ſacrorumque canonum decretis, ſed propria etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſtè conſtet: quorum aliqua referre placuit, reliqua vero vt pote notoria, ſilentio præterire.* Ita Leo X. in Concilio Oecumenico Lateranenſi. Igitur ne veritatem cum veritate pugnare dicamus, neceſſario fatendum eſt, decretum Conſtantienſe de poteſtate Concilij ſuper Papam, intelligendum eſſe in adductis duntaxat caſibus, non autem abſolutè & ſimpliciter de vero eoque indubitato Pontifice; ſic enim omnibus eum Concilijs præcellere, clarè demonſtrat probata huc vſque traditio, & fundata in illa ſtatim præallata Leonis definitio. *Quarto* tandem cum ad intentum Patrum Conſtantienſium ſufficeret dicta ſecundũ quid Concilij ſuper Papam authoritas, hoc eſt in caſibus dubiæ electionis, voluntariæque ipſius ſubmiſſionis, rationabiliter eorum decretum plus extendi non poteſt, niſi tot ſtantibus in contrarium pro ſuprema Summi Pontificis authoritate teſtimonijs,

Digitized by Google

nijs, eos in hac parte grauiter erraſſe velimus dicere, vt contigiſſe Patribus Baſileenſibus, meritò docent aliqui (ſuppoſito quod decretum Conſtantiēſe ab illis ſeſſione ſecunda renouatum, in alium à dicto ſenſum detorquere, abſolutamque Concilij ſupra Papam authoritatem ſtabilire intenderint) factaque proinde eadem ſuppoſitione, non fuiſſe quantum ad hoc, approbatum à Martino V. Concilium Conſtantienſe, *vt pote contrarium*, inquit Illuſtriſsimus Spondanus ad annū 1418. n. 5. *exiſtimatum & praxi antiquioris Eccleſiæ, & collatæ à Chriſto Domino Petro eiuſque ſucceſſoribus auctoritati ac poteſtati; ipſique demum naturæ rei, qua caput debet membra regere, non regi à membris.*

Sicut hac etiam de cauſa, Baſileenſe Concilium, etſi primùm quidem fuerit legitimè congregatum, nuſquam tamen Pontificia authoritate cōfirmatum fuit, imo reprobatum, præter illa acta, quæ ad cenſuras & cauſas beneficiales attinent, quæ Nicolaus V. approbauit; Concilia autem Generalia quantumuis legitimè coacta ni Pontificia muniantur cōfirmatione, nullius roboris eſſe, imo turpiter errare poſſe, ſi non legitimè procedant, clarè teſtatur infelix huius Concilij euentus; in illo enim continuato contra Eugenij IV. authoritatem, præſide Ludouico Alemando Cardinali Archiepiſcopo Arelatenſi, creatus fuit Antipapa Amedæus, olim Sabaudiæ Dux, tunc vero in ſolitudine, vitam Eremiticam agens, qui dictus eſt Felix V. de quo ſcitè à S. Antonino Florentino Archiepiſcopo dictum eſt, *Baſilea peperit baſiliſcum*. Eiuſdem rei habemus exemplum in Concilio Epheſino II. etiam Leonis authoritate coacto, in quo Legatis eius repugnantibus, Epiſcopi ferè omnes Dioſcori hæreſi ſubſcripſerunt. Vnde idē Eugenius IV. in decreto vnionis Armenorum, præmiſſo, quod ipſi præter has tres, Nicænam, Conſtantinopolitanam & Epheſinam primam, Synodos, nullas alias vniuerſales poſtea celebratas admitterēt, ſubiungit, ſe illis præcepiſſe, vt habito inter Sanctos Leone Papa, *non ſolum dictas tres Synodos, ſed & omnes alias vniuerſales authoritate Romani Pontificis legitimè celebratas*, ſicut & cæteri fideles reuerenter ſuſciperent; adeo verum eſt, non tantùm requiri illius authoritatem, vt legitimè cogantur, ſed etiam vt legitimè celebrentur, & legitimè celebratæ confirmentur. De quo iterum redibit ſermo ſectione ſequenti.

Dictus itaque Eugenius IV. Martini V. ſucceſſor, pro hac ſuprema authoritate, Concilium Baſileenſe, quamuis legitimè coactum, illegitimè tamen poſtea procedens, ſuaque poteſtate abutens ſub prætextu componendi mores Reipublicæ Chriſtianæ, Legato Sedis Apoſtolicæ reuocato diſſolui iuſsit, & Ferrariam transferri, vbi inchoatum fuit quinto Idus Aprilis anno ſal. 1438. ſed ingruente peſte translatum eſt Florentiam, vbi ipſemet præfuit Eugenius, adfuitque Ioannes Octauus Palæologus Græcorum Imperator, cum Demetrio fratre Peloponneſi Principe, Ioſepho Patriarcha Conſtantinopolitano, Beſſarione Trapezuntino Epiſcopo Nicæno, Iſidoro Theſſalonicenſi Archiepiſcopo Ruthenorū, alijſque magni nominis ex Oriente Antiſtitibus & doctis viris; cū pluribus Cardinalibus & Epiſcopis Occidentis; quibus tandem Cardinales etiā Baſileenſes ſe iunxere, ſolo Ludouico Alemando Baſileæ manente, Eugenio infenſiſsimo, ibique contra illum Concilium continuante: Cuius authoritati nihil penitus patrocinatur, quod dictum Ludouicum Clemens Papa VII. veluti beatum coli permiſerit exarato diplomate Pontificio 9. Aprilis anno 1517. ipſum enim, ob præſtita in illo Concilio, negatamque cum illo obedientiam vero ac legitimo Pontifici Eugenio, Sanctum fuiſſe nullus affirmabit vir prudens, ſed ex hoc potius, quod talium tandem pœnituerit, quæ tunc, vel ex nimio, ſed non ſecundum ſcientiam zelo, vel ex erronea conſcientia committere forſan potuit; ex qua, vt ait Gerſonius in ſeptima ex theſibus ab eo propoſitis, quomo-

quomodo fideles tempore ſchiſmatis ſe gerere debent; *Poſſibile eſt aliquos veræ parti aſſentientes eſſe veraciter Schiſmaticos, & aliquos falſæ parti aſſentientes non eſſe Schiſmaticos*.

Præclarum aliud huiuſcemet rei exemplum habemus apud S. Gregorium lib. 4. dialog. cap. 40. in Paſchaſio Romanæ Eccleſiæ diacono, eximiæ ſanctitatis & doctrinæ viro, poſt cuius obitũ, etſi prius Laurentio ſchiſmatico contra Symmachum Papam adheſiſſet, ibi refertur, dæmoniacum tactu eius dalmaticæ feretro ſuperimpoſitæ ſanatũ fuiſſe, dum adhuc ipſe, in pœnam participationis ſchiſmatis, haud ſufficienter in vita per pœnitentiam expiati, eſſet in Purgatorio, deputatuſque à Deo ſeruiret ad tempus in Angulanis thermis, à quibus poſtea orationibus Sancti Germani Capuani Epiſcopi liberatus fuit.

Ad eamdem ſupremam, & abſolutam Romani Pontificis ſuper omnia Concilia Generalia poteſtatẽ facit, quod Nicolaus Papa V. Eugenij IV. ſucceſſor, pro vnico tandem ac indubitato Sũmo Pontifice agnitus ab ijs, vt ipſe ait in Bulla *Vt pacis*. qui Baſileæ poſtmodum Lauſanę ſub nomine generalis Cõcilij hactenus congregati permanſerũt, ad eorumdem humiles preces approbauerit illius acta ad cenſuras & cauſas beneficiales ſpectantia, quod enim ſine tali approbatione, nullius valoris, aut roboris fore intelligerent, ad illam volentes nolentes recurrere coacti ſunt. Eiuſdem authoritate, reformationes quoque Cleri diœceſis Leodienſis per R.P.D. Ioannem Epiſcopum Leodienſem tunc factæ, & per capitulum maius Leodienſe ſigillatæ, confirmatæ fuerunt anno incarnationis Dominicæ 1451. 17. Calend. Nouembris Pontificatus ſui anno 5.

At Pius Papa II. antea Aeneas Syluius dictus, quantum occaſione Schiſmatum, huius veritatis de ſuprema, atque adeo infallibili Romani Pontificis authoritate, dum eſſet iuuenis, vt ipſe ait, impugnator fuit; tantumdem ſenex factus & Pontifex Maximus, acerrimum ſe eius defenſorem oſtendit, editis præſertim duabus Bullis, quarum prima, quæ incipit *Execrabilis*. ob multa quæ cauſantur mala ex prouocationibus ad futurum Concilium, tales damnauit appellationes, atque annullauit, Contrauenientes, pœnis excommunicationis, criminiſque læſæ Maieſtatis diuinæ & humanæ ſubiecit. Secunda vero, quæ incipit *In minoribus*. quia vt ſtatim diximus, dum in illis erat, ignoranter Eccleſiam Dei perſecutus eſt pro Concilio Baſil. ad imitationem D. Auguſtini ſua dicta, & ſcripta retractauit. Quia autem pręfatæ Bullæ, vel Conſtitutiones rem totam mirum in modum explicant, libenter hic illas exſcriberem, ſed cum in Bullario, & tom. Conciliorum omnibus ſint obuiæ, ſequentia tantum verba ex ſecunda proferam, quibus, poſtquam occurrit obiectioni eorum, qui dicerent, ipſum Pontificem mutaſſe propoſitum, multaque de Pontificis Romani authoritate adduxit, ſic illam concludit: *Hac nos de Romani Põtificis authoritate & poteſtate ſentimus, cui & congregare generalia Concilia, & diſſoluere datum eſt: qui etſi filius eſt propter regenerationem, propter dignitatem tamen pater habetur: & ſicut filiationis cauſa*, vel vt alias legitur, *propter regenerationis cauſam, venerari debet Eccleſiam tanquam matrem; ita & prælationis cauſa prefertur*, vel iuxta aliã lectionem, *præeſt ei, vt paſtor gregi, princeps populo, rector familiæ. Cum his & generalis Concilij authoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodum & auo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus vniuerſalis, declaratum, definitumque eſt. Veneramur enim Conſtantienſe Conciliũ, & cuncta, quæ præceſſerunt, à Romanis Pontificibus noſtris prædeceſſoribus approbata, inter quæ nullum inuenimus vnquã fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitato præſule, abſque ipſius authoritate conuenerit; quia non eſt corpus Eccleſia ſine capite, & omnis ex capite defluit in membra poteſtas. Hac noſtra ſententia eſt, fily, hac credimus, & profitemur: hac iam ſe-*

nes, & in Apoſtolatus apice conſtituti, pro veritate aſſerimus: Si qua vel vobis, vel alijs conſcripſimus aliquando, quæ huic doctrinæ repugnent, illa tanquam erronea, & iuuenilis animi parum penſata indicia, reuocamus, atque omnino reſpuimus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, 6. Kalendas Maias, milleſimo quadringenteſimo tertio.

Definitiuam quoque rerum fidei ſententiam ſpectare ad Romanum Pontificem ſatis oſtendit idem Pius II. in conſtitutione *Ineffabilis*. vbi continetur prohibitio prędicãdi, diſputandi, aut ſuadendi, hæreticum vel peccatum eſſe, credere, Ieſu Chriſti ſanguinẽ in triduo ſuæ paſsionis, ab ipſa Diuinitate diuiſũ, vel non diuiſum eſſe; *Donec*, inquit, *ſuper dubitatis huiuſmodi deciſione, quid tenendum ſit, fuerit per Nos, & Sedem Apoſtolicam deffinitum.* Contrauenientes autem, excommunicationis latæ ſententię pęnam incurrere, & Sedi Apoſtolicæ eos denuntiari iubet.

Sixtum Papam IV. auditis Ludouici Regis legatis ad eum miſsis occaſione qua Florentinis Sacris interdixerat, Laurentium verò Mediceum anathemate perculerat, ob Archiepiſcopum Piſanum laqueo ab illis ſuffocatum, qui ni talia ſtatim reuocaret, Concilij Generalis conuocationem petebant, hæc pro ſuprema authoritate Pontificia reſpondiſſe narrat ex Cod. Vaticano Illuſtriſſimus Spondanus ad ann. Chriſti 1478. nu. 11. *Si Rex Chriſtianiſſimus aqui & iuſti amãtiſſimus, atque libertatis Eccleſiaſticæ & totius religionis orthodoxæ obſeruantiſſimus, vt audiuit Laurentij Medicei querelas, aliquem pariter pro parte Pontificis audiuiſſet, nunquam eiuſmodi legationem miſſurum fuiſſe: Nec conſueuiſſe Chriſtianiſſimos Reges facilè ſe committere iudicio Dei, & pœnis quas lex diuina reſiſtentibus iudicio Summi Sacerdotis infligit. Quin potius Carolum Magnum à cuius ſanguine deriuantur, imitari: cuius hæc fuit ſententia, vt in memoriam Beati Petri Apoſtoli honoretur S. R. Eccleſia & Apoſtolica Sedes, vt quæ Sacerdotalis Mater eſt dignitatis, ſit etiam Eccleſiaſticæ magiſtra rationis: ac præterea ſeruandam eſſe cum omni manſuetudine humilitatem, & licet vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur iugum, tamen ferendum eſſe, ac pia deuotione tolerandum. Licet autem Pontifex iuxta decreta Patrum de iudicijs ſuis nulli teneatur exhibere rationem: nihilominus de ſingulis Regi per nuncium ad eum miſſum, eiuſque oratoribus proprio ore rationẽ reddere: facturumque diligentius cum primum ad Vrbem rediſſet:* Erat enim tunc propter peſtem Romæ graſſantem, in oppido Bracciano.

Ad petitionem autem Concilij Generalis reſpondit: ſi facilis eius conuocatio eſſet, nihil ſibi conducibilius in preſenti cauſa eſſe: Non enim in ijs Reges ac Principes ſæculares præſidere debere, ſed Romanum Pontificem; & quorum eſt ijs intereſſe Antiſtites & Sacerdotes, neminem eorum non dicturum libertatem Eccleſiaſticam conſeruandam eſſe, & ius fori, quod nec ipſe Romanus Pontifex tollere Sacerdotibus poteſt, illibatum permanere: quod adeo turpiter Laurentius violauit, cum Archiepiſcopum non legitimè damnatum, non ritè degradatum, turpiſſima morte ſuſtulit: Opportuniſſimum igitur futurum Pontifici, ſi Concilium ad hæc congregari poſſet: verùm multo tempore indigere, quoniam conſulendus eſſet Imperator, & alij Reges Chriſtiani, vocandique ex vniuerſo orbe prælati: cum & alioqui non ad Regum libitũ Concilia conuocanda ſint, ſed ſolius ſit Romani Pontificis de neceſsitate Concilij iudicare: quæ nullo modo videretur ſatis conueniens.

Ad eamdem ſupremam ac infallibilem Romani Pontificis authoritatẽ ſpectat, quod idem Sixtus IV. errores Petri Oxomenſis, quibus pręcipuè in Romanæ Sedis maieſtatem, & pænitentiæ Sacramentum contumelioſus, Romana reſponſa errori obnoxia affirmabat &c. primum eius iuſſu ab Alphonſo Carillio Archiepiſcopo Toletano examinatos, & condemnatos, rurſum examinatos Romæ ſua conſtitutione condemnarit, rata habita præfati Archiepiſcopi ſentẽtia Bullar. tom. 1. Sixt. IV. conſt. 17.

Qua

Qua ratione ad Summum Pontificē Romanum, ita pertinet ſupremum ac indeficiens fidei violatæ iudicium; cum etiam Innocentio VIII. delatus fuiſſet libellus Nongentarum Concluſionum Ioannis Pici Mirandulæ, & Concordiæ comitis, quod non paucæ in ijs eſſent rectæ fidei ſuſpectæ, pro munere ſuo eū nonnullis doctis Epiſcopis & doctoribus examinandum commiſit, eorumque relatione intelligens, quanquam in eo eſſent aliqua, quæ nihil vitij continerent, eſſe tamen nonnulla hæretica, aut hæreſim ſapientia &c. dictum libellum omnino damnauit ac reprobauit, & ſub pæna excommunicationis legere vel tenere prohibuit: ipſum autem eius auctorem, quoniam eiuſmodi concluſiones, ſcholaſticæ tantummodo diſceptationis cauſa, & ſub Apoſtolicæ Sedis correctione ſe publicaſſe aſſerebat, atque etiā quia iure iurando promiſerat nullo ſe tempore talia defenſurum, nullam ob præmiſſa incurriſſe excommunicationis pænam declarauit. Decretum extat in collect. Concil. Colon. Quod Onuphrius in Chron. habet Noruagis ab hoc Pontifice permiſſum fuiſſe ſine vino ſacrificare, quod ob immenſum frigus vinum in eas Regiones importatum mox aceſcat; hauſiſſe id videtur ex Volaterrano Geograph. lib. 7. ex quo & quidam alij; ſed tum ſibi ipſi Volaterranus aduerſatur, dum ait permiſiſſe Pontificem ſine vino ſacrificare calicem; tum verò non potuiſſe hoc à Pontifice concedi, communior eſt Theologorū ſententia; quod ſit de neceſsitate diuinæ inſtitutionis vt incruentum ſacrificiū ſub ſpeciebus panis & vini conficiatur. Quare & falſa omnino hæc eſſe aſſertio putatur, cuius nec vllam Krantſius, diligentiſſimus cæteroqui rerum Septemtrionalium, adeoque Noruagenſium Scriptor nec vllus alius, præter Volaterranum mentionem feciſſe reperiatur.

Diſſolutione Concilij Baſileenſis per Eugenium facta, Concilium Oecumenicum Ferrariæ ab eodem inchoatum eſt, quod inde ingruente peſte Florentiam

tranſtulit. Vbi poſt multas diſputationes, tandem non tantùm Græcorum cū fide Latinæ Eccleſiæ, ſed etiam Armenorum vnio ſtabilita eſt; receptumque ab ijs Confirmationis Sacramentum; Proceſſio Spiritus Sancti à Patre filioque admiſsa, nec non primatus Romanæ Cathedræ in vniuerſum orbem aſsertus; ac ſuper his, ſenis vtrimque delectis viris, Litteræ vniónis, cum expreſſione dogmatum controuerſorum, Grecè & Latinè conſcriptæ fuere: ac ſexta die Iulij octaua SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, poſt ſacrum ſolemni ritu à Pontifice celebratum, cunctis Preſulibus ſacris veſtibus indutis, à Iuliano Cardinanale primùm Latinè, deinde à Beſſarione Niceno Grecè publicè in maiori Eccleſia lectæ, ac ingenti omnium lætitia auditæ: Earum autem tenor, quoad articulum Primatus Romani Pontificis, hic eſt:

Item diffinimus, Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum: & ipſum Pontificem Romanū ſucceſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem & doctorē exiſtere; & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris canonibus continetur.

Hac Generalis Synodi Florentinæ definitione, vel decreto, videtur declarata fuiſse ſuprema, & abſoluta Romani Pontificis, etiam ſupra Concilia Generalia vniuerſalem Eccleſiam repreſentātia authoritas; improbataque cōſequenter tam Concilij Conſtantienſis, quam Baſileenſis decreta, quatenus oppoſitū in illis aſseri quis crederet: Quomodo enim affirmari poſset, Romano Pontifici in Beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi vniuerſalem Eccleſiā à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam fuiſse, ſi Concilio Ge-

 nera-

nerali, eam dumtaxat repræſentanti, abſolutè & ad nutum, vt volunt aduerſarij, ſonareque videntur acta potiſsimum Concilij Baſileenſis, ſubijceretur, obedireque teneretur? profectò nō tam plenam, quam valdè diminutam vocandam fore eius poteſtatem, teſtes omnes adhibeo. Qui inſuper ſpeciali priuilegio dici poſset omnium Chriſtianorum Pater & doctor, ad diſtinctionem omnium aliorum Eccleſiæ prælatorum, ſi eos etiā hæreſes ex cathedra docere poſset, ſique ſupremum conſequenter, & infallibile iudicium in rebus fidei exercere non valeret, quod tamen eſt præcipua plenę authoritatis Eccleſiaſticæ pars, propriumque munus omnium Chriſtianorum Patris, & Doctoris per excellentiam, qualis vocatur Summus Pontifex.

Dixi præfata Concilij Florentini definitione, nec non Lateranenſis, improbatum fuiſse Concilij etiam Conſtantienſis decretum, ſuppoſito quod aduerſarij illud intelligendum putent de abſoluta, & omnimoda Conciliorum authoritate, & non in caſibus dumtaxat, de quibus tunc agebatur, iuxta legitimam quam ſupra oſtendimus interpretationē, quibuſque libenter admittimus, dictum Concilium ſuper tres illos, qui de Pontificatu contendebant, iuriſdictionem exercere potuiſse; nimirum quod incertum eſset, quis eorum exiſteret verus Pontifex; & quod ſinguli eorum ſe ſe abdicationi Pontificatus ſubieciſsent, quotieſcumque deliberatum eſset quis verus exiſteret: ita vt tunc Sedes Apoſtolica vacare cenſeretur, ac proindè ritè Concilium, vel vnum contendentium confirmandi, vel alterius electionē Collegio Cardinalium præcipiendi authoritatem haberet, vt de facto contigit.

Qua etiam ratione, Illuſtriſsimus Spondanus in continuatione Annalium Baronij ad annum 1415. num. 54. putat intelligi debere, tam ipſum Ioannem Gerſonium, quam alios eius temporis authores, apud quos reperitur aſsertum Concilium eſse ſupra Papam, aut Papā ſubeſse Eccleſiæ, tēpore videlicet ſchiſmatis, aut quando agitur de fide: quoniam ſi Papa fieret fortè hæreticus, deſineret eſse Papa, vt explicabitur infra in fine huius capitis, tempore verò ſchiſmatis incertus eſt. Non enim alioqui hęc quęſtio, inquit præfatus author, vnquam introducta fuiſset, quę acriter poſtea hinc inde tractata eſt.

Nec aliquid prorſus in contrarium probant, quæ ſolent afferri, & congeruntur in quadam reſponſione Baſileenſium, quæ incipit, *Cogitanti huic Sacræ Synodo*, de reuerentia quam plures Sancti Summi Pontifices ipſis habuerunt Concilijs, & habendam eſse nos libenter admittimus; cum talia non procedant de quibuſcumque Concilijs, ſed generalibus ipſorummet authoritate celebratis & confirmatis, perfectèque proinde Eccleſiam Vniuerſalem repręſentantibus, quibus dum ſubſunt, eorumque definitionibus, non tam illis, quam ſibi ſubeſse dicendi ſunt, non tam illa, quam ſeipſos honorare, tanquam ſuprema eorum capita, ſupremoſque paſtores, ſine quibus vt eſsent acephala, ita non eſsēt Eccleſiæ repręſentatiua, quis enim corpus aliquod aut myſticum, aut naturale repręſentari, rectamve illius repręſentationem fieri poſse credat ſine eius capite, nec Eccleſiæ conſequenter priuilegio non errandi in rebus fidei gauderent; ita enim illud ex huc vſque dictis, conceſsum fuit legitimis Petri ſucceſsoribus, ſeorſim à Concilijs Generalibus, vt ipſa illud non habeant, niſi dependēter ab illis per modum capitis præſidentibus, & influentibus; ſic enim in nomine Chriſti dicuntur congregata, & illum eſſe in medio eorum; ſic Catholicam repręſentare Eccleſiam, ſic eſse abſolutè vniuerſalia, atque adeo habere priuilegium non errandi in definiendo, quod ipſa toto orbe diffuſa habet in credendo vel ſentiendo circa res ad fidem ac religionem ſpectantes. Qua etiam de cauſa, vbi in dictis ſchiſmatum caſibus Generalia conuocari Concilia neceſſum foret, iam notauimus ſupra ea non debere procedere ad controuerſiarum fidei defini-

finitionem, niſi præmiſſa veri Pontificis declaratione aut electione, cuius authoritate id fiat; aut ſi ad illam procedant nullius roboris, ac valoris quo ad nos fore, donec poſtea accedat ipſius, vel ſucceſsorum confirmatio.

Quamuis occaſione grauiſſimi, & longiſsimi ſchiſmatis, quod ab Vrbano VI. vſque ad Martinum V. per annos quinquaginta vexauit Eccleſiam, quodque proinde Concilijs Piſano, & Conſtantienſi celebrandis, nec non dubijs ab illis Pontificibus deponendis locũ dedit, aliqui propterea authoritatem Pontificiam deprimere omnibus conati ſint viribus, alij tamen non defuere, qui religioſè illam defenderint, quique acceptam à maioribus de illa traditionẽ ad nos etiam tranſmiſerint. His præcipuè annumerari debet Ioannes Patriarcha Antiochenus, inter alios Patres Conſtantienſes doctiſſimus, & Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ſtudioſiſsimus, qui propoſita iſta theſi: *Vtrum Papa Catholicus ſubijciatur Concilio Generali*, negantem partem ſequentibus demonſtrauit rationibus.

Primo quia poteſtas Eccleſiæ, ita fuit data per Chriſtum corpori myſtico Eccleſiæ militantis, & ſic eam voluit ad omnium Apoſtolorum officium pertinere, vt in Beatiſsimo Petro Apoſtolorũ omnium ſummo principaliter collocaret, & ex ipſo quaſi quodam capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet, teſte Beato Leone Papa, *in canone ita Dominus*, 19. *diſt.* cui concordant cõmuniter Alexander de Hales, & alij doctores Sacræ Theologiæ; ſed non reperitur teſtimonio authentico, quod B. Petrus Apoſtolus, vel alius eius in Sede Apoſtolica ſucceſſor, aliquam poteſtatem dederit præfato Concilio Generali ſupra Papam: igitur præfatum Concilium, nullam in Papam habet poteſtatẽ, & per conſequens, Papa illi non ſubijcitur. Et ſi impugnaretur dictus canon *ita Dominus*, quaſi fidem non faciens, conſtat impugnationem huiuſmodi, efficacia carere, teſtimonio ſacrorum eloquiorum de quibus habetur *in canone Sancta Romana*, 15. *diſt.* & *in canone nulli* 25. *q.* 1. & *in canone violatores*, & *can. omnia*, & *can. hac conſona*, *eadem cauſa & quæſtione*, in quibus Hilarius, Damaſus, & Gregorius Romani Pontifices, impugnationem huiuſmodi damnant: quibus concordant, *cap.* 1. *de inſtitutionibus*, & *cap. ſi quis omnem*, 1. *quæſt. ſi Romani*, 19. *diſt.* quinimò cauere debent impugnatores dicti capituli, *ita Dominus*, ſeu aliorum canonum à Romanis Pontificibus editorum, à ſententia Eccleſiæ per Nicolaum Papam, *in canone omnes* 22. *diſt.* prolata: per quam amantes auferre priuilegium Eccleſiæ ab ipſo Summo omnium Eccleſiarum capite traditum, in hæreſim labi decernuntur.

Secundò, quia non ab Apoſtolis, & ſic nec à corpore Eccleſiæ ſeu Concilio generali, ſed ab ipſo Domino Ieſu Chriſto, Romana Eccleſia primatum accepit, inquit Anacletus Papa, *in canone Sacroſancta Rom.*

Tertiò; quia Papa habet plenitudinem poteſtatis, 2. *q.* 6. *can. decreto de vſu pallij*, ergò alij etiam ſimul congregati, illi ſubijciuntur, & non ipſe eis.

Quartò; quia concilia recipiunt poteſtatem à Papa, & non Papa à Concilijs *can. ſignificaſti*, *de electis* 27. *diſt. per totum*.

Quintò; quia ipſe omnes iudicat, & nullus ipſum. 22. *diſt. omnes*

Sextò; quia Apoſtolicæ Sedis iudicium, cuius authoritate maius non eſt, à nemine eſt retractandum, *in can. patet* 9. *q.* 3.

Septimò; quia aliorum hominum cauſas Deus voluit per homines terminare, ſed Sedis Apoſtolicæ, ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio, vt *in can. aliorum*.

Octauò; quia etiam ſi Papa catervatim ad inferos deduceret, nullus niſi Deus hãc culpam in hoc mundo redarguere poteſt, quia cunctos ipſe iudicaturus à nemine iudicandus eſt, niſi deprehendatur à fide deuius, vt *in can. ſi Papa* 40. *diſt.* concordant notanter per Ho-

Hoſtien. & eius ſequaces, *can. propoſuit, de conceſſ. præbend.* Io: Andreas, *in can. ad Apoſtolica, de re iudic. lib. 6. in prima gloſſa.*

Nonò; quia etiam quando agitur contra Papam, Concilium non poteſt eum iudicare ſine eius authoritate, *in can. nunc autem 21. diſt. & in can. huic etiam 17. diſt.* quia Papa Catholicus, caput eſt Eccleſiæ, & Chriſti Vicarius, vt patet in dicto canone *ita Dominus, & concordat notanter per Io: Andreã in clem. ad noſtram, in gloſſa magna de hæreſi.* Igitur per corpus ſeparatũ ab eo (quod ſine capite virtutem non habet, *can. cum non liceat de præſcriptione*) iudicari non poteſt, ſicut nec Epiſcopus à ſuo capitulo *de maieſt. & obed.* Nec obſtant rationes, quas quidam in contrarium perſuadere nituntur, vt patet ex ſequentibus. Et primò, ad primum dum dicitur, quod quando Petrus claues accepit Eccleſiam Sanctam ſignificauit; *vt in cap. quodcumque 24. q. igitur.* Reſpondetur, illud intelligendum fore ſecundum doctrinam dicti canonis, *ita dominus 19. diſt.* Ad ſecundum dicitur quod Papa ſubijcitur concilijs, *vt in can. ſicut Sancti 15. diſt.* reſpondetur illud verum eſſe, quod ad obſeruantiam articulorum fidei, & ibi nota *per gloſſ. & ad can. quæ ad perpetuã, & can. ſunt quidam.* Vnde nota, quod Papa quandoque diſpenſat contra generale ſtatutum Eccleſiæ, & etiam contra Apoſtolum, quod intelligo, quando ſic diſpenſatio non offendit articulos fidei, ſicut dicitur per gloſſator. in dicto *can. ſicut Sancti, nec ob. no. per gloſſator. in can. ſi duo contra faſ. 79. diſt.* vbi dum dicitur quod in contentione Papatus, Concilium poteſt eſſe iudex; & idem videtur ſentire Hugutius, & Ioannes *in can. de renunc. lib. 5. in nouella:* quoniam dicta opinio repugnat iuribus, ſiue in prima quæſtione deductis, niſi prætenderetur contra prætendentes ſchiſma importans hæreſim, ſicut factum fuit contra Petrum de Luna & Gregorium, nec obſtant per gloſſatorem adducta *in d. cap. ſi Papa,* quia iura allegata per eũ, non probant intentum gloſſatoris, extra hæreſim propriè ſumptam:

Secundò. *Quæritur ſi diffinitiones & ſtatuta ſienda in hoc Sacro Concilio generali ſub nomine Papæ, vel Concilij, vel vtriuſque fieri debeant?* At quod ſub nomine Papæ debent patet: quia à Papa procedit virtus & authoritas Concilij, vt patet per iam dicta: poterit tamen addi, Sacro approbante Concilio, patet *in can. damnamus, can. nos autem, de Summa Trinit. in antiquis, & in can. vnico, c. 2. lib. 6. & in cap. vbi maius de elect. & can. ad Apoſtolica de re iudic. can. 2. & can. vno de Summa Trinit. in clem. & can. ad naturam de hæreticis; & can. de vſuris in clem.* Item quod talia fieri debeãt ſub nomine Papæ ſecundum tempora antiqua patet *in can. Adrianus 63. diſt. & in can. in nomine Domini 23. diſt.* Nec obſtant ſcripta, in quibus dicitur Conciliũ diffinit ſic &c. quoniam vel locum tenent, cum Papa deprehenditur à fide deuius pertinaciter: vel ſi ſit Catholicus cum in Concilio Papa non erat, ſed aliàs illis authoritatem præſtabat; vel ſi erat, quoniam ſic fieri ſui humilitate permittebat, & ad hoc authoritatem præſtabat, ſicut factum fuit in Concilio congregato contra Symmachum Papam, de quo habetur *in can. hinc etiam 17. diſt.* Et ſi dicatur quod cum de reformatione capitis Eccleſiæ agitur, non videtur honeſtum quod Papa ſit præſidens, & iudex. Reſpondetur, quod alius quam ipſe, hoc caſu, non poteſt eſſe iudex, iuxta iam dicta in prima quæſtione, niſi ex ſui humilitate (quod facere non tenetur de neceſsitate) alijs hoc committeret, & ad hoc authoritatem præſtaret. Ceſſat quod hoc caſu illius tituli *can. ne quis in ſua cauſa.* quoniam in Papa non habet locum, vt patet *in dicto can. ſi Papa,* & alijs iuribus ad hoc ſupra allegatis. Et hæc ſint dicta ſub correctione & determinatione veſtræ Sanctitatis. *Ioannes Patriarcha Antiochenus deuotus Orator veſter.*

Ioſeph Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Quoniam ad extremum vitæ meæ per-*

perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meam ſententiam his litteris palam facio. Nam quæ Domini Ieſu Chriſti Catholica & Apoſtolica Eccleſia Romæ veteris ſentiat ac celebret, omnia quoque me ſentire, credereque profiteor, ac ipſis plurimum acquieſco. Beatiſſimum autem patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romæque veteris Papam Domini noſtri Ieſu Chriſti Vicarium eſſe concedere non inficior. In Concilio Florent. ſeſſione vltima.

Cum Eugenius Papa IV. ad Orientis & Aethiopum Patriarchas ſcripſiſſet, illi in ſuis epiſtolis de Pontificis authoritate quam honorificè ſentirent reſponderunt. Ioannes enim Alexandrinus Patriarcha Pontificem Romanum Sacerdotij perfectionem, & omnium Eccleſiarum Apoſtolicum paſtorem vocat, Sacerdotum Principem, peregrinantiũ, qui cæteris viam oſtendat, ducem, & languentium medicum: ipſius vero vicarius Hieroſolymitanus Andreas Abbas Syrus, caput & vniuerſalis Eccleſiæ doctorem appellat. *Ex Iacobo Nauarcho in epiſtola Aſiatica.*

B. Laurentius Iuſtinianus lib. de obedientia cap. 12. *Hanc Petro datam poteſtatem quotquot poſt illum electi canonicè in ipſa reſiderunt, ſortiti ſunt, qui reſpectu cæterorum ſummi ſunt nuncupati Pontifices. Iſtis vtique tanquam Chriſti Vicarijs, totius Eccleſiæ attributa eſt facultas, conferendi videlicet beneficia, peccata ſoluendi, præſtandi gratias, Eccleſiæ ſpirituales theſauros diuidendi, inſtituendi per ciuitates Epiſcopos, & per prouincias Metropolitas ordinandi, congregandi Concilia, decreta faciendi, infringendi atque modificandi. Ipſis profectò Summis Pontificibus omnis deferendus eſt honor, ſingularis reuerentia, obedientia ſumma. Quicquid indixerint peragendũ, quicquid prohibuerint cauendum, pro lege ſuſcipiendum eſt. Cæteri Præſules certis deputati ſunt præeſſe in locis, iſtis vero vniuerſalis Eccleſiæ incumbit regimen. Magnus proculdubio honor eſt iſte, precelſa dignitas, authoritas veneranda, priuilegium præcipuũ, vni tantum ex omni hominum numeroſitate prærogatum, ſed onus quam maximũ, officium laborioſum, miniſterium vigiliarum plenum, & ſarcina pene intolerabilis.*

B. Ioannes de Capiſtrano Ordinis Minorum in libro quem ſcripſit de poteſtate Papæ & Concilij, hęc habet: *Papa vocatus eſt in plenitudinem poteſtatis, cęteri autem Epiſcopi in ſolicitudinis partem*: Item. *Authoritas Papæ protenditur ad omne bonum, & ad nullum malum: eſt enim quaſi Deus in terris, maior homine, & minor Deo, plenitudinem obtinens poteſtatis.* At ſi Papa non ſolum priuatus hęreticus eſſe, ſed ſuam quoque hęreſim ex cathedra Eccleſiam docere poſſet, proculdubio nec maior homine dici poſſet, nec eius authoritas protendi ad vllum malum: igitur licet vt homo multis malis obnoxius eſſe poſſit, nequaquã tamen vt Pontifex, ea docendo vel definiendo.

Ioannes de Turrecremata Ord. Prædicatorum, poſtea Cardinalis ab Eugenio IV. creatus in ſumma de Eccleſia lib. 2. cap. 93. *Romanus Pontifex, verus & indubitatus extra caſum hęreſis, pro ſublimitate principatus ſui, iudicem non habet ſuperiorem in terris. Nam ille qui eſt omnibus ſuperior in terris, non habet iudicem ſuperiorem in terris: quoniam idem non poteſt reſpectu eiuſdem, vel eorumdem eſſe ſuperior & inferior. Sed Papa eſt omnibus Catholicis ſuperior, cum ſit princeps & caput eorum. Ergo Romanus Pontifex non habet iudicem ſuperiorem in terris.*

Et libro 3. cap. 28. *Sicut in ſuperioribus oſtenſum eſt, Romano Pontifici cura totius Eccleſiæ commiſſa eſt, & non alteri perſonæ, aut congregationi, cum dictum ſit ſoli Beato Petro, pro ſe & ſuis ſucceſſoribus: Petre paſce oues meas, Ioannis 21. ſuper quo dicit Theophilus: Finito prandio commiſſionem ouium mundi Petro commendat. Igitur ad ſolius Romani Pontificis authoritatem ſpectat prouidere & dare pabulum toti Eccleſiæ, quod fit in vniuerſalibus Concilijs, diſponendo, ordinando, conſtituendo, corrigendo, diffiniendo, interpretando, &c. Ergo tota poteſtas vniuerſalis Concilij pen-*

det

det à Romano Pontifice, ſicut à capite & paſtore totius Eccleſiæ.

Georgius, vel Gennadius Scholarius, quippe qui mutauit nomen aſſumptus ad Patriarchatum Conſtantinopolitanum in libro de Primatu Papæ c. 9. *Quomodo Athanaſius ad Iulium, Chriſoſtomus ad Innocentium, Ignatius Tertius ad Nicolaum, Theodoretus ad Leonem, Maximus ad Martinum, & cæteri Orientis Sacerdotes eiecti, ac ſuis ſedibus pulſi, vel ipſi venientes confugerunt, vel litteras dantes ſignificauerunt, vnde litteris acceptis ſuas ſedes receperunt, niſi ij Summum Pontificem ac Petri ſucceſſorē agnouiſſent, vt qui poterat ijs eſſe in præſidio? Quomodo Reges ac Principes inſpectis Papæ litteris tacuiſſent, ac illis permiſiſſent ſuas recipere ſedes, ſi Petri tantum poteſtas fuiſſet, ac non eius ſucceſſorum?* Et capite 16. *Pontifex Romanus eſt Petri ſucceſſor, & Vicarius Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, iſque ſolus obtinet omnem poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, vel arguendi, benedicendi, maledicendi, corrigendi, & medendi: ſolus habet facultatem de fide & Sacerdotio exquirendi*; quod intelligi non poteſt niſi reſpectu totius Eccleſiæ, & ex priuilegio infallibilitatis ſpecialiter illi conceſſo; nam etiam Epiſcopi in ſuis diœceſibus facultatem habent exquirēdi de fide, erroreſque in illa & moribus notoriè ſcandaloſos doctrinaliter condēnandi, non autem finali & indeficienti iudicio, quod ſolius primæ Sedis eſt proprium, præcipuumque priuilegium. Eumdem authorem conſule in expoſir. pro Conc. Florent. cap. 5. ſect. 1. *Quod iuſtè vereque dictum ſit, Papam caput eſſe totius Eccleſiæ Chriſti.*

Nicolaus Cardinalis Cuſanus epiſtola 2. ad Bohemos de vſu communionis: *Si ſcire velis, an in Eccleſia exiſtas, hac veſtiges ratione: ſi Cathedræ Romani Pōtificis adhæreas, quæ per continuas ſucceſſiones bonorum malorumque in Petrū principem continuatur. Credendum eſt, hanc ſedem ſacratiſſimam, quo ad locum, etiam inexterminabilem. Et tamen ſi caſu Roma deficeret, ibi veritas Eccleſiæ remanebit, vbi erit principatus, & Petri ſedes modo prædicto. Cum enim Epiſcopi ſuccedant Apoſtolis, primo Apoſtolo rectè primus ſuccedit Epiſcopus, ad quemcumque particularem locum alium à Romana vrbe fuerit ſedes contracta.* At ſi Cathedra Romani Pontificis, ſiue quod idem eſt, Romanus Pontifex, vbi ex ea loquitur, hæreſim docere poſſet, vt volunt aduerſarij, profectò adhęrentia Cathedræ Romani Pontificis, non poſſet cui certum eſſe argumentum, aut ſignum exiſtentiæ in vera Eccleſia; in tantum igitur tale eſt, ex præfato authore, qui ex Sanctis Patribus præfatam deſumpſit regulam, in quantum re vera Summus Pontifex Romanus gaudet priuilegio infallibilitatis in rebus fidei, prop툴ereaque eadem penitus eſt vera fides, ac fides Romana, ſiue à Romano Pōtifice edocta, veraque Eccleſia, ac Romana, hoc eſt, Romano Pontifici ſubiecta, tanquam ſupremo vniuerſalis Eccleſiæ paſtori.

Georgius Trapezuntius in epiſt. ad Cretēſes: *Eſt vna Eccleſia Catholica, vnius Eccleſia Romanæ coniunctione, quæ ipſa cum Pontifice vno vnitur: ita fit vt omnes Eccleſia Catholica cum Romana vniantur, & Romana cum Pontifice, ac proinde omnes cum Pontifice.* Quis autem prudenter credat principium vnitatis Eccleſiæ, eam per hęreſim diuidere poſſe, vt accideret ſi Romanus Pontifex in rebus fidei decernendis errandi periculo obnoxius eſſet, vt contendunt aduerſarij.

Hieronymus Sauonarola de veritate fidei lib. 4. cap. 6. *Vnum militantis Eccleſiæ præſidem eſſe oportet. Videmus vbicumque in naturalibus regimen apparet, ad vnum redigi: quemadmodū omnes motus ad vnum primum motorem, apes ad vnum regem, omnia animalis membra ad cor diriguntur. Ergo in Eccleſia Dei tanto magis neceſſarium eſt caput vnum ad totius populi Chriſtiani gubernationem, quāto omnia regimina ſua dignitate excellit &c. Singulariter Chriſtus Petro iniunxit: Paſce oues meas. & iterum: Petre rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos.*

Qua-

Digitized by Google

Quapropter Petrum Vicarium ſuum oſtendebat. Quod etiam apertius expreſſit, cum dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam &c. Non autem dicendum eſt, hanc dignitatem vni Petro, & non eius poſteris eſſe conceſſam, cum Eccleſiam pari ordine vſque in finem ſæculi duraturam Chriſtus inſtituerit &c. Sequitur ergo vt miniſterium hoc perpetua ſucceſſione, vſque ad conſummationem ſæculi, tanquam ipſi Eccleſiæ perutile, omninoque neceſſarium ſit confirmatum. Cum itaque Petrus fuerit à Chriſto Vicarius, totiuſque Eccleſiæ paſtor ſubrogatus, conſequens eſt, vt omnes Petri ſucceſſores eandem habeant poteſtatem. Cumque Epiſcopi Romanæ Sedis locum Petri teneant, manifeſtum eſt Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum eſſe ducem atque magiſtram, omniumque fidelium congregationem Romano eſſe Pontifici vniendam. Qui ergo ab vnitate Romanæ Eccleſiæ in doctrina diſſentit, procul dubio per deuia oberrans, à Chriſto recedit.

Tandem cum hoc ſęculo in Concilio Baſileenſi poſt legitimam illius diſſolutionem per Eugenium factam, in manifeſtum authoritatis Pontificiæ contemptum, Pragmatica Sanctio primam originem ſuam habuiſſet; collectiſque interim à Carolo VIII. in ciuitate Biturigum Antiſtitibus & Principibus regni ſui, ibi admiſſa & approbata fuiſſet, ideoque vocata Sanctio Pragmatica, ſecundum vocis Græcæ proprietatem in iure receptam, qua ſumitur pro re quã Princeps de conſilio procerum ſtatuit pro rebus communibus & vniuerſitatis: Nõ defuere tamen etiã in Gallia plures qui illam impugnauerint, iuraque Pontificia firmiter tuiti ſint: Illuſtriſſimus Spõdanus ad annum Chriſti 1438. refert contra dictam ſanctionem, ipſoſque eius fabricatores, ac Regis Caroli edictum, Archiepiſcopum Toloſanum Bernardũ, vt putat, de Roſſergio, inclytum iuris profeſſorem, eodem tempore tractatum edidiſſe, pro authoritate Sedis Apoſtolicæ tit. *Accenſus veri luminis Francorum Chriſtianiſſimi Regis & Regni contra tenorem Pragmaticæ Sanctionis.*

Ad hęc quoque tempora exiſtimat idem Spondanus pertinere tractatum alium ſatis prolixum, quem æque ac ſuperiorem reperit in Bibliotheca Collegij Nauarrici Pariſienſis, authore *Guilelmo* de Montioye Epiſcopo Biterrenſi, quem Rex de his conſuluerat: diſtinctum in quatuor Auiſamenta, vt vocat, hoc eſt monita ſeu conſilia 1. vt ab vnitate Eccleſiæ nullatenus ſe abripi fineret. 2. Vt proceſſus factos per paucos ſegreges contra PP. Eugeniũ nullo modo admitteret. 3. Vt diligenter curaret Schiſma hoc extingui. 4. Ne permitteret vlterius in ſuo regno audiri Concilium Baſileenſe, ſed in omnibus adhæreretur Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ Sedi. Sub tempus etiam Ludouici XI. Elias Burdelius Archiepiſcopus Turonenſis, Ordinis Minorum, vir doctus valdeque pius, & authoritatis Sedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimus tractatum edidit contra eamdem Pragmaticã, multis rationibus & argumentis demonſtrans, quanto ea eſſet dedecori non ſolum Eccleſiæ & Pontifici Romano, verum etiam Regi ac Regno Chriſtianiſſimo.

Quod igitur dicta Sanctio Pragmatica non parum in authoritatis Apoſtolicæ præiudicium vergere crederetur, adeo vt Pontifices Romani in conferendis ſacris beneficijs, cauſiſque eorum cognoſcendis, ac controuerſijs diiudicandis propè in ordinem coactos vellet, inde Romani Pontifices ab ipſo exordio tanto ardore eius abrogationi incubuerunt, præſertim Pius II. ne quid ex reprobatis actibus Concilij Baſileenſis, cuius partus Pragmatica erat, cuique ipſe Pius Pontifex tunc Aeneas Siluius toto corde & ſtylo eo tempore adhærebat, ſupereſſet quod ei exprobrari poſſet, aut in Eccleſia Dei occaſio offendiculi remaneret, miſſo propterea ad Ludouicum XI. nouum Regem, Ioanne Epiſcopo Atrebatenſi Legato; qui viciſſim Pontifici reſpondens, obedientiamque ei filialem ac plenos deuotionis affectus offerens, miſit epiſtolam ſe-

quentis tenoris, quam hic libenter exſcribo in argumentum ſupremæ authoritatis ab eo in Summis Põtificibus Romanis agnitæ, nec non in exemplum omnium Principum Chriſti fidem profitentium, quomodo ſe erga eius Vicarium gerere debeant.

LITERAE LVDOVICI REGIS Franciæ abrogationis Pragmaticæ Sanctionis.

LVdouicus Dei gratia Francorũ Rex, tibi ſanctiſſimo ac beatiſſimo patri noſtro Pio *papæ* Secundo*, obedientiam filialem, & plenos deuotionis affectus. Deum ſolum ſcientes, cuius prouidentia benè conſulitur rebus humanis, meliuſque regna & vrbes religione augi atque defendi, quam armis & mœnibus, te Vicarium Dei viuentis ea veneratione proſequimur, vt ſacra præſertim in Eccleſiaſticis rebus tua merita, veluti vocem paſtoris audire, illiſque parere prompta mente velimus. Quapropter beatiſſime pater, etſi cõſtitutio quędam in* Regno *noſtro, quam pragmaticam vocant, magno prælatorum conuentu, magna temporis deliberatione concluſa fuerit, & tam callum obducens, quietum propè fixerit ſtatum, tu tamen ſuis ad nos literis illam à* Regno *noſtro auferri, explodi, abrogarique flagitas. Nobis quoque dilectus & fidelis conſiliarius noſter* Ioannes *Epiſcopus Aſtrebatenſis, quem cum poteſtate legati de latere ad hoc noſtrum* Regnum *miſiſti, commemorauit ea, ad quæ per ipſum tibi noſtro nomine pollicenda, vouenda, expromittenda, nos antequam regnum ſuſcepiſſemus, religionis in ſe ritus quidam deduxerat. Nos noſtra promiſſa exequi, accedente moderatrice rerum Eccleſiaſticarum tua authoritate ſtudemus ac volumus, & id quidem tanto volumus animo propenſiori, quanto nobis* Regnũ *Franciæ florens & bello vacuum tuetur Deus et protegit. Omnibus itaque victimis potiorem obedientiam intelligentes aſſenſi ſumus his, quæ tuo nomine nobis aperta ſunt, ipſam ſcilicet pragmaticam* Sanctionem*, tibi tuæque* Sedi *eſſe infenſam, vt pote quæ in ſeditione & Schiſmatis tempore, atque per ſeditionem, ſectionss à tua* Sede *figuram, mota ſit; & quæ, dum tibi, à quo ſacræ leges oriuntur & manant, quantamlibet eripit authoritatem, omne ius & omnem legem diſſoluit. Illud enim exoritur, quod idem conſiliarius in nomine tuæ ſanctitatis adſtruxit, vt dum per pragmaticam* Sanctionem *ipſa ſumma in* Eccleſia *tua* Sanctitatis *authoritas minuitur, dum prælatis in* Regno *noſtro quoddam licentiæ templum præſtruitur, dum congruens vnitas ad alia* Regna *conformitaſque tolli videtur, abroganda ſit ipſa pragmatica, tollendaque à* Regno *noſtro, quippe quæ aduerſus tuam* Sedem *omnium* Eccleſiarũ *matrem, ab inferioribus* Prælatis *lata ſit, tanquam vt* Scriptura *loquitur* Iſaiæ 10. *Quomodo ſi eleuetur virga contra leuantem ſe, aut baculus, qui vtique lignum eſt: quicquid,* Beatiſſime *pater, licet plerique docti homines confutare niterentur atque diluere, multaque nos dehortarentur abrogare* Sanctionẽ *ipſam, te tamen principem totius* Eccleſiæ*,* Antiſtitem *ſacrorum, te* Dominici *gregis paſtorem profiſemur et ſcimus, teque iubentem ſequimur, tibi & beatiſſimi* Petri *cathedræ conſentimus & iniungimur. Itaque ſicut mandaſti* Pragmaticam *à* Regno *noſtro, noſtroque* Viennenſi Delphinatu*, & omni ditione noſtra per præſentes pellimus, deiicimus, ſtirpituſque abrogamus, & quam qualemue ante* Pragmaticæ *ipſius editionem, circa* Eccleſiarum*, beneficiorum, aliarumque rerum ſpiritualium diſpoſitionem, cenſuram, moderationem in* Regno *noſtro, omnique ditione noſtra, tui prædeceſſores* Martinus Quintus *&* Eugenius Quartus Romani Pontifices *habebant & exercebant, talem eandemque noſtro adiutorio beatiſſimo* Petro*, tibique ipſius ſucceſſori reddimus, præſtamus & reſtituimus, cum ſummo imperio, cum iudicio libero, cum poteſtate non coarctata. Tu enim, cum ſcias, quid authoritate diuinitus tibi tradita poſſis, quas pro* Regni *noſtri &* Eccleſiarum *in eo tranquillitate poſtulabimus, non negliges res neceſſarias: poteriſque ſemper, quod opportunum fuerit iudicare. Vtere igitur deinceps in* Regno *noſtro poteſtate*

tua,

Digitized by Google

tila, vt voles, atque illam exerce. Nam vt hominum membra nulla contentione, capite vno, atque vna mente ducuntur, ſic tuis ſacris decretis Eccleſiæ Prælati in Regno noſtro & Delphinatu conſonantiã & obedientiam plenam refundent. Quod ſi forte obnitentur aliqui, aut reclamabunt, nos in verbo Regio pollicemur tuæ beatitudini, atque promittimus exequi facere tua mandata, omni appellationis aut oppoſitionis obſtaculo prorſus excluſo, eoſque, qui tibi contumaces fuerint, pro tuo iuſſu comprimemus & refrenabimus. Datæ Turonis ſub magno ſigillo noſtro, die 27. menſis Nouemb. Anno Domini 1461. & Regni noſtri primo.

Ioannes Franciſcus Picus Mirandulanus Theoremate 3. *Ad Romanam Eccleſiam, caput & magiſtram Eccleſiarum, mentis acies dirigenda eſt: atque huic ipſi Eccleſiæ, hoc eſt Apoſtolicæ Sedi Petri Chriſti Vicarij, ſanctiſſimi viri adhæſerunt ſemper, & dictis ſcriptiſque fauerunt;* vbi dũ ab hoc authore & alijs paſsim, vt audiuimus, Romana Sedes ob ſupremum in ea ſedentem Pontificem vocatur cæterarum Eccleſiarum magiſtra; manifeſtè intelligunt eam debere eſſe in docendo infallibilem; ſi enim ſermo ſit de magiſterio fallibili, errandique periculo in rebus fidei obnoxio, non minus etiam aliæ Eccleſiæ, ac Romana dici poſſent fidelium magiſtræ, nec non omnes earum Epiſcopi: quod eſt falſum, cum hoc de ſola Sede Romana per excellentiam aſſeratur, ob diuinitus conceſſum illius Pontificibus infallibilitatis priuilegium in definiendis ex cathedra controuerſijs fidei ac religionis.

Cyprianus Benetus Ordinis Prędicatorum ſcripſit quatuor tractatus, qui extant, vnum de prima orbis Sede: alterum de Concilio: tertium de poteſtate Eccleſiaſtica: quartũ de Pontificis maximi poteſtate.

Thomas Vvaldenſis, Ordinis Carmelitarum Doctrinalis fidei lib. 2. art. 3. cap. 32. *Cur,* inquit, *contra Romanum primatum inſurgis? Cur ſic iraſceris, audiens, quod Epiſcopus Romanæ Eccleſiæ pręemineat capitaliter ſuper omnes alios Epiſcopos? Sanctiſſimi Chriſti Pontifices hunc primatum in vniuerſa Eccleſia confeſſi ſũt. Beatus Auguſtinus Epiſcopus fuit, & huic primatui non inuidit ſed eum humillimè recognouit.*

S. Antoninus 3. p. tit. 22. cap. 16. §. 4. Summæ Hiſtoricæ: & 2. p. tit. 3. cap. 11. Summæ Theologicæ ſupremam Romani Pontificis authoritatem etiam ſupra Generale Concilium aſſerit.

Decimum ſextum Sæculum, ab anno Domini 1500. ad 1600.

AVxiliante Ludouico XII. Galliarum Rege Chriſtianiſsimo, cum Iulius Papa II. diriſsimum monitionis nomine in Venetos edictum euulgaſſet, vt intra viginti quatuor dies vrbes occupatas cum vectigalibus ac reditibus perceptis Eccleſiæ Romanæ reſtituerent; aduerſuſque illud fuiſſet ab ignotis hominibus paulo poſt libellus Romæ Ducis ac Reipublicæ Venetæ nomine vulgatus, quo poſt longam acerbiſsimamque in Pontificẽ ac Regem Galliæ quęrelam, ad futurum Concilium prouocabant; illius notitia Pontifex habita in argumentum ſupremæ authoritatis ſuæ, conſtitutionem ſtatim aduerſus illum promulgauit Calendis Iulij, qua memoratis illam, quam olim Pius II. in conuentu Mantuano fecerat contra eiuſmodi appellationes, quaque Veneti in ſuæ excuſationem aſſerebant non ligari, niſi qui in ipſa actuali appellatione, & illius interpoſitione, vel ſcripturæ compoſitione ſe immiſcuiſſent, ad huiuſmodi interpretationis periculum tollendum, declarauit, ſanxitque prædictam Pij Cõſtitutionem, tam citra quam vltra montes, & tam contra Eccleſiaſticas quam ſęculares perſonas; etiam regali dignitate ac Cardinalatus honore fulgentes, Capitula, vniuerſitates, Communitates, Collegia, Synodos ac parlamenta, valuiſſe, valere, ac perpetuo valituram, cum ſuppletione ſolemnitatis cuiuslibet, etiamque publicationis omiſſæ: ac

præter pœnas in ea contentas, quoſcunque eius violatores, aut quomodolibet eis conſentientes, pro veris Schiſmaticis, ac de Catholica fide malè ſentientibus, habendos eſſe, ac pœnis contra tales ſtatutis ſubiacere, & cum Dathan & Abiron partem & damnationem habere: ipſamque poſtremo Venetorum appellationem, nullius roboris vel momenti eſſe declarauit, & quæcumque loca ad quæ violatores declinare contingeret, Eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto. Ext. Bull. tom. 1. Iul. II. conſt. 22.

Cum Maximilianus Imperator & Ludouicus Galliæ Rex tunc Iulio II. infenſi, peſsimo conſilio, inquit Spondanus ad annum 1510. n. 9. & tam Imperatore Romanorum præcipuo Romanæ Eccleſiæ Aduocato & defenſore, quam Rege Chriſtianiſsimi nomen ferente prorſus indigno, hortantibus maximè nonnullis Cardinalibus male in Iulium affectis, in Calendas Septembris anno 1511. Concilium Piſis celebrandum indixiſſent; Iulius pro ſumma authoritate ſua, qua Concilia Generalia ad ſolum verum Pontificem pro tempore exiſtentem conuocare pertinet, etiam ſi ijs omnibus vitijs eſſet infectus, quæ aduerſarij Iulio obijciebant, modo ab hereſis priuatæ ſuſpicione eſſet immunis, alioquin enim in paucorum poteſtate foret, vel ambitione, vel priuatis odijs, inquit prefatus author, quotidie tranquillum Reip. Chriſtianæ ſtatum immutare, dictam Piſani conuentus, non Concilij, ſed conciliabuli iure appellati, tanquam Sedis Apoſtolicæ & Eccleſiæ Catholicæ diuidendę Seminarij indictionem, conuocationem, & publicationem, nec non ſchedulas procuratorio nomine Maximiliani Romanorum Imperatoris electi, & Ludouici Francorum Regis Chriſtianiſsimi, præter eorum mentem, vt par eſt, inquit credere, factas, cum omnibus quomodocunque ad illa pertinentibus, de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, nulla, irrita, & inania, declarauit, eademque reprobauit, reuocauit, irritauit, ac ſub anathematis, & maledictionis æternæ, alijſque pœnis inſertis, fauorem vllum eis à quocumque cuiuſcunque dignitatis eccleſiaſticæ vel ſæcularis impertiri prohibuit. Vtque ſuam nihilominus bonam intentionē exequeretur, ad extirpationem hereſum & ſchiſmatum, reformationem morum tam eccleſiaſticarum quam ſęcularium perſonarum, quæ de iure vel conſuetudine reformationi vel determinationi Concilij ſubijciuntur, bellorum Chriſtianorū extinctionem, & vt vnicuique quod iuſtum eſt redderetur, atque expeditionis aduerſus infideles ſuſceptionem Oecumenicum, vniuerſale, ac Generale Concilium, in alma Vrbe Roma communi omnium patria, apud Lateranum, vbi plurima alia Concilia habita ſunt inchoandū anno proximo milleſimo quingenteſimo duodecimo, decimo nono menſis Aprilis, feria ſecunda poſt Octauam Reſurrectionis Domini, nunciauit & indixit. Ext. Conſtit. Bullar. tomo 1. Iulio II. Conſt. 27. & tom. Concil. General. eiuſque prima hęc ſunt verba; *Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Martyrum ſanguine conſecratæ, magiſtræ fidei, veritatis alumnæ, omnium errorum expertis, vnicæ & immaculatæ, diuina inſtitutione, Sanctorum authoritatibus Conciliorum, canonumque omnium, teſtimonio, Eccleſiarū cunctarum primatum tenentis, fidelium matris, regimini superna diſpoſitione prę ſidentes, circa religionis Chriſtianæ puritatem ipſiuſque vnitatem, pacem & tranquillitatem, quæ in coniunctione membrorum ad vnum caput, Chriſtum videlicet, cuius vices in terris gerimus, principaliter tendit, diuiſionem ouilis nobis ex alto commiſſi, in illoque ſchiſma, per quod Eccleſia ſcindi & ſcandalizari, grexque Dominicus nobis creditus turbari quoquomodo poſſit, quantum cum Deo poſſumus prohibentes, ac damna & ſcandala, quæ indę euenire poſſent, eneruantes, ac palmites futuros infructuoſos ſuccidere, & quoſcumque aliter quam per oſtium ad ouile ingredi cupientes, ac à via Domini, poſtquam illam ſemel cognouerant, retrocedentes, ad ſemitam veritatis reducere, vulpeculaſque ex*

Digitized by Google

vinea eiuſdem Domini per miniſterium Summi Apoſtolatus etiam expellere deſiderantes, de opportuna proviſionis remedio prouidemus, aliaque ordinamus, & mandamus, pro vt conſpicimus in Domino ſalubriter expedire.

Quod Iulius inchoarat, eadem ſuprema authoritate Leo X. eius ſucceſſor continuauit, & abſoluit Concilium Generale Lateranenſe, vbi adhuc illam, vt dicetur infra, aduerſus prauas aliquorũ Concilij Conſtantienſis, & Baſileenſis intelligentias apertius declarauit; nec non in hoc, quod ortas poſtmodum Lutheri hæreſes duabus editis conſtitutionibus damnarit, quæ extant Bullar. to. 1. 40. & 41. Primam ſic incipit: *Exurge Domine & iudica cauſam tuam, memor eſto improperiorum tuorum, eorum quæ ab inſipientibus fiunt tota die: inclina aurem tuam ad preces noſtras, quoniam ſurrexerunt vulpes quærentes demoliri vineam, cuius tu torcular calcaſti ſolus, & aſcenſurus ad Patrem, eius curam, regimen, & adminiſtrationem Petro tanquam capiti, & tuo Vicario eiuſque ſucceſſoribus inſtar triumphantis Eccleſiæ commiſiſti.* Deinde vno & quadraginta erroribus in exemplum adductis; illos authoritate omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & ſua, tanquam, vt præmiſit, reſpectiuè hæreticos, aut ſcandaloſos, aut falſos, aut piarum aurium offenſiuos, vel ſimpliciũ mẽtium ſeductiuos, & veritati catholicæ obuiantes dãnat, reprobat, atque omnino reijcit, ac pro damnatis, reprobatis & reiectis, ab omnibus vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus haberi debere, decernit & declarat. Qua damnatione, & benigna Summi Pontificis, vt reſipiſceret admonitione, cum Lutherus nequaquam profeciſſet, ſed potius in furorem verſus ad Concilium denuo à Papa prouocaſſet; libros omnes iuris Canonici, vna cum prædicta Leonis conſtitutione ipſius damnationis publicè incendiſſet; idem Leo Pontifex alteram in eum conſtitutionem edidit: qua recitatis, quæ priori decreta fuiſſent, non ſolum ipſum hæreticum eſſe declarauit, verùm etiam eos omnes cuiuſcumque authoritatis, dignitatis, vel conditionis, qui ei patrocinati eſſent, aut fauorem, conſilium, auxilium præbuiſſent, veluti & ipſos hæreticos, in pœnas & cenſuras à canonibus in hæreticos inflictas, & alias quaſcunque in priori decreto contentas, incidiſſe declarauit. Quę omnia nonniſi à ſuprema, eaque infallibili authoritate in rebus fidei proficiſci poſſunt, vt iam multoties monuimus & probauimus.

Paulus Papa III. tot hæreſibus, ac malis, quibus tunc tota penè affligebatur Chriſtianitas, extinguendis nullum opportunius remedium adhibere poſſe putans, quam ſi more maiorum Oecumenicum celebraretur Concilium, illud pro ſuprema authoritate ſua Tridenti indixit, vt patet ex eius Bulla data Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1542. 11. Kalendas Iunij Pontificatus anno 8. Extat eiuſdem alia Bulla facultatis transferendi Concilij de ciuitate Tridentina in aliam, quæ fuit Bononia, vbi ad tempus fuit intermiſſum.

Sed interim Paolo III. viam vniuerſæ carnis ingreſſo, Iulius III. ſucceſſor illud reaſſumi ac Tridentum reduci mãdauit, vt patet ex eius Bulla data Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1550. 18. Kalend. Decembris, Pontificatus anno 1. vbi ſupremam authoritatem Pontificiam declarans ait, ad illam ſpectare generalia Concilia indicere, & dirigere, quod ſine dubio euidens eſt ſuperioritatis ad illa in Summis Pontificibus argumentũ, quis enim id ſuperioris, vel capitis proprium eſſe negct.

Cum ita ferente & petente, temporum conditione Tridenti Concilium ſuſpenſum fuiſſet, & interim mortuus Iulius III. nec non Marcellus II. & Paulus IV. eorum ſucceſſor Pius IV. ſuſpenſione ſublata, illud ibidem continuari voluit, vt conſtat ex eius Bulla data apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1560. 3. kalendas Decembris, Pontificatus anno 1. quo tandem abſoluto anno 4.

Digitized by Google

pò 4. idem Pontifex accepta ſupplicatione Cardinalium Moroni, & Simonetæ nomine Sinodi Tridentinæ, cui ipſi præfuerant, eius decretorum confirmationem petentium, prout in ea deliberatum fuerat, illa abſolutè confirmauit, vt patet ex eius Bulla quæ incipit, *Benedictus*, vbi propè medium hæc habentur verba. *Cum autem ipſa Sancta Synodus pro ſua ergà Sedem Apoſtolicam reuerentia antiquorum etiam Conciliorum veſtigijs inhærens, decretorum ſuorum omnium, quæ noſtro & prædeceſſorum noſtrorum tempore facta ſunt, confirmationem à nobis petierit, decreto de ea re in publica ſeſſione facto: Nos ex Legatorum litteris prius, deinde poſt reditum eorum, ex ijs quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, poſtulatione ipſius Synodi cognita, habita ſuper hac re cum venerabilibus fratribus noſtris S.R.E. Cardinalibus deliberatione maturà, Sanctique Spiritus in primis auxilio inuocato, cum ea decreta omnia Catholica, & populo Chriſtiano vtilia ac ſalutaria eſſe cognouiſſemus, ad Dei omnipotentis laudē, de eorumdem fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu, in Conſiſtorio noſtro ſecreto, illa omnia & ſingula authoritate Apoſtolica hodie confirmauimus, & ab omnibus Chriſti fidelibus ſuſcipienda ac ſeruanda eſſe decernimus, ſicut harum quoque litterarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & ſuſcipi obſeruarique decernimus.* Eadem poſtea authoritate inhibens omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis, cuiuſcumque ſint ordinis, conditionis & gradus, quam laicis, quocumque honore, ac poteſtate præditis, ne quis ſine illa audeat vllos cōmentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, vllumve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij decretis quocūque modo edere ait: *Si cui verò in eis aliquid obſcurius dictum & ſtatutum fuiſſe, eamque ob cauſam interpretatione, aut deciſione aliqua egere viſum fuerit, aſcendat ad locum, quē Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium magiſtram, cuius authoritatem etiam ipſa Sancta Synodus tam reuerenter agnouit. Nos enim difficultates & controuerſias, ſi quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas & decidendas, quemadmodum ipſa quoque Sancta Synodus decreuit, reſeruamus; parati ſicut ea merito de nobis confiſa eſt, omnium prouinciarum neceſsitatibus ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit, prouidere*, &c.

Extant aliæ duæ eiuſdem Bullæ, prima ſuper declaratione temporis ad obſeruanda decreta Sacri Oecumenici & generalis Concilij Tridentini, quia inquit: *Sicut ad Sacrorum Conciliorum decreta ac canones, authoritas atque confirmatio Apoſtolicæ Sedis & debet & ſolet accedere; ita ſi quæ ſuper eis exorta ſit dubitatio, eiuſdem Sedis iudicio & declaratione tollenda eſt.* Altera motus proprius eſt, per quem deputantur octo Reuerēdiſſimi Cardinales, qui obſeruari faciant reformationes ab eo editas, nec non decreta Sacri Concilij Tridentini; refertque Spondanus ad annum Chriſti 1564. num. 1. *Ipſummet Pontificem de ſe in Cardinalium conſeſſibus profeſſum eſſe, vtcumque non teneretur, tamen ea ſe obſeruaturum, nunquamque eis derogaturum, niſi vrgenti de cauſa, & de conſenſu Cardinalium: negotio etiam Morono & Simonetæ dato, vt diligenter attenderent, ſi quid aduerſus ea in conſiſtorio proponeretur.*

Quod ad Summos Pontifices Romanos finale, ac indeficiens rerum fidei iudicium pertineat, vel cum Concilijs generalibus, ea vbi opus eſt, & ita expedire iudicant cogendo, dirigendo, confirmando, vel etiam ſine illis definiendo, quæ exoriuntur, controuerſias, aut dubia, inde Pius V. ſua conſtitutione, aliquas Michaelis Baij, Concilij Tridentini olim Theologi, vniuerſitatis Louanienſis Decani propoſitiones doctrinæ fidei aduerſas condemnauit; nec non etiam eius ſucceſſor Gregorius XIII. qui inſuper, ne altiores Louanij radices agerent illuc miſit Franciſcum Toletum ex Societate Ieſu virum doctiſſimū S. R. E. poſtea Cardinalem, vt dictum Michaelē ad illas propoſitiones, quæ eius ſcriptis in publicum editis continebantur,

emen-

emendanda induceret, vt feliciter ex ſententia contigit. Quænam autem, qualesve illæ fuerint videre eſt in conſtitutionibus à præfatis Pōtificibus editis, quas refert Poſſeuinus in ſuo Apparatu tomo 2. in Michaele Baio.

Idem Gregorius XIII. in profeſsione fidei à Græcis emittenda, iuxta conſtitutionem eius 33. tomo 2. Bullarij, hunc articulum ex antiqua forma poſuit: *Item profiteor Sanctam Apoſtolicam Sedē, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem ac doctorem exiſtere, & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in actis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris canonibus continetur.*

Sixtus Papa V. eamdem ſupremam, & indeficientem in rebus fidei authoritatem pluribus in conſtitutionibus à ſe editis oſtendit, præſerrim 74. de inſtitutione quindecim cōgregationū S.R.E. Cardinalium; vbi de prima, pro Sancta inquiſitione agens ita loquitur: *In primis igitur, quoniam fides ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, totius ſpiritualis ædificationis fundamentum eſt, cupientes hoc precioſum depoſitum, quod nobis potiſſimū à Chriſto Domino in Beato Petro Apoſtolo eſt creditum, aduerſus omnes inferorum portas integrum inuiolatumque cuſtodire, Congregationem Sanctæ inquiſitionis hæreticæ prauitatis magna prædeceſſorū prouidentia, tanquam firmiſſimum Catholicæ fidei propugnaculum, in vrbe inſtitutum, cui ob ſummam rei grauitatem, Romanus Pontifex præſidere ſolet: nos quoque confirmamus & corroboramus.* Quis autem fidei depoſitum potiſſimum à Chriſto Domino Romanis Pontificibus creditū eſſe dicat, ſi hæreſes, etiam vt aduerſarij dicunt, ex cathedra docendo, illud diſſipare poſſunt.

Ob diriſſima quibus tunc Eccleſia vexata fuit ſchiſmata, quaſi mos inoleuiſſet, varijs ſub prætextibus, ſummo non amplius obediendi Sacerdoti, inde Piſanus congreſſus, vel potius Conciliabulum ſuam habuit originem; aliqui enim Cardinales, non tam publico Reipublicæ Chriſtianæ bono attendentes, quā proprijs ſtudijs & odijs ducti, protegentibus etiam eos aliquibus Principibus Laicis, Piſas conuenerunt, & altare contra altare erigere cæperunt; ſed fruſtra, Iulius enim Secundus nihil cunctatus, eos omni dignitate, & titulis Eccleſiaſticis priuauit, omneſque item tanti facinoris & ſacrilegij fautores, hæreticos & ſchiſmaticos, interdici per aliquorum ditiones rerum ſacrarum vſu pronuntiauit, & pro occurrentibus Eccleſię neceſsitatibus generale Conciliū Lateranenſe indixit. Quod vt diximus ſupra ipſius morte eſt interruptum, & poſtea continuatum & abſolutum à Leone X. anno 1517. 17. kalend. Aprilis. In huius autem Concilij ſeſſione vndecima, vbi abrogatur Pragmarica Sanctio, de qua ſuperiori ſæculo actum eſt; hæc audiente, & approbante Concilio habentur verba pro ſuprema Romanorum Pōtificum, etiam ſupra Concilia Generalia authoritate & poteſtate.

Nec illud nos mouere debet, quod ſanctio ipſa & in ea contenta, in Baſileenſi Concilio edita, & ipſo Concilio inſtante, à Bituricenſi congregatione recepta & acceptata fuerunt, cum ea omnia poſt tranſlationem eiuſdem Concilij, per Re. me. Eugenium Papam IV. etiam prædeceſſorem noſtrum factam, à Baſileenſi Conciliabulo, ſeu potius conuenticula, quæ præſertim poſt huiuſmodi tranſlationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint: cum etiam ſolum Romanū Pontificem pro tempore exiſtentem, tanquam authoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum ac diſſoluendorum plenum ius & poteſtatem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimonio, dictis Sanctorum Patrū,

ac

Digitized by Google

ac aliorum Romanorum Pontificum etiam prædeceſſorum noſtrorum, ſacrorumque canonum decretis, ſed propria etiam eorumdem Conciliorum confeſſione manifeſtè cõſtet: quorum aliqua referre placuit, reliqua verò vt potè notoria, ſilentio præterire. In Alexandrina enim Synodo Athanaſio ibidem exiſtente, Felici Rom. Pont. ab eadem Synodo ſcriptum fuiſſe legimus, Nicenam Synodum ſtatuiſſe, non debere abſque Rom. Pont. authoritate concilia celebrari. Neque nos latet, etiam eumdem Leonem Pontificem Epheſinam ſecundam Synodum ad Chalcedonenſem tranſtuliſſe. Martinum etiam Papam V. præſidentibus ſuis in Concilio Senenſi poteſtatem transferendi Concilium, nulla conſenſus ipſius Concily mẽtione habita, dediſſe. Epheſinam quoque primam Synodum Celeſtino, ac Chalcedonenſem eidem Leoni, ſextam Agathoni, ſeptimam Hadriano, octauam Nicolao, octauam etiam Conſtantinopolitanam Synodũ Hadriano Rom. Pont. prædeceſſoribus noſtris maximam reuerentiam exhibuiſſe, eorumdemque Pontificum inſtitutionibus, & mandatis in Sacris Concilijs per eos editis & factis, reuerenter & humiliter obtemperaſſe. Vnde Damaſus Papa & cæteri Epiſcopi Romæ congregati, ſcribentes de Concilio Ariminenſi Epiſcopis in Illyrico cõſtitutis, præiudicium aliquod numerũ Epiſcoporum Arimini congregatorum fieri non potuiſſe teſtantur: quandoquidem conſtet, Romanum Pontificem, cuius ante omnia decebat ſpectari decretum, talibus non præbuiſſe conſenſum: eumdemque Leonẽ Pontificem, vniuerſis Siciliæ Epiſcopis ſcribentem, idem voluiſſe apparet. Conſueuerunt que antiquorum Conciliorum Patres, pro eorum, quæ in ſuis Concilijs geſta fuerunt, corroboratione à Rom. Pont. ſubſcriptionem, approbationemque humiliter petere & obtinere, pro vt ex Nicena, & Epheſina ac Chalcedonenſi huiuſmodi & 6. Conſtantinopolitana, & 7. eadem Nicena, & Romana ſub Symmacho Synodis habitis, earumque geſtis, nec non in Aimari libro de Synodis manifeſtè colligitur, quod etiam nouiſſimè Conſtantienſes Patres feciſſe conſtat: quam laudabilem conſuetudinem ſi Bituricenſes & Baſileenſes ſecuti fuiſſent huiuſmodi moleſtia procul dubio careremus. Hactenus ex præfata Concilij generalis Lateranenſis ſeſſione.

In Concilio quoque Tridentino hoc etiam ſæculo celebrato, eadem ſuprema Romani Pontificis authoritas fuit agnita ſeſſione 25. vbi de recipiendis, & obſeruandis decretis Concilij loquentes Patres aiunt. *Quod ſi in his recipiendis aliqua difficultas oriatur; aut aliqua inciderint, quæ declarationem (quod non credit) aut definitionem poſtulent; præter alia remedia in hoc Concilio inſtituta, confidit Sancta Synodus Beatiſſimum Romanum Pontificem curaturum, vt vel euocatis, ex illis præſertim prouincijs, vnde difficultas orta fuerit ijs, quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam Concilij generalis celebratione, ſi neceſſarium indicauerit, vel commodiore quacumque ratione ei viſum fuerit, prouinciarum neceſſitatibus pro Dei gloria & Eccleſiæ tranquillitate conſulatur.*

Ibidem de fine Concilij, & confirmatione petenda à Sanctiſſimo Domino noſtro. *Illuſtriſſimi Domini, Reuerendiſſimique Patres. Placet ne vobis, vt ad laudem Dei omnipotentis huic ſacræ Oecumenicæ Synodo finis imponatur? & omnium & ſingulorum, quæ tam ſub fel. record. Paulo III. & Iulio III. quam ſub Sanctiſſimo Domino noſtro Pio IV. Romanis Pontificibus in ea decreta & definita ſunt, confirmatio nomine huius Sanctæ Synodi per Apoſtolicæ Sedis Legatos, & præſidentes à Beatiſſimo Romano Pontifice petatur.* Reſponderunt, *placet.* Illuſtriſſimus Spõdanus ad annum Chriſti 1563. num. 64. aduertit in editione Antuerpienſi anni 1564. poſt illa verba in fine Synodi poſita fuiſſe additum, tres è Patribus fuiſſe, qui dixerunt, ſe confirmationem nõ petere. *Qui autem fuerint*, inquit, *non dicitur, nec alibi reperimus; ſed nec multũ refert. Reperimus quidem, quando in congregatione propoſitum fuerat de confirmatione petenda, dubitatum fuiſſe à quibuſdam de modo, at à nemine de re ipſa...*

Scriptores autem Eccleſiaſtici, qui hoc

Digitized by Google

hoc ſæculo floruere, quique hanc veritatem de ſuprema authoritate Romanorum Pontificum, eaque indefectibili in rebus fidei & religionis, à maioribus acceptam tradidere, præcipui ſunt, Thomas de Vio, patria Caietanus, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, ac poſtea Cardinalis Presbyter à Leone X. creatus, vir ſummi ingenij, nec minoris pietatis inquit Bellarminus, qui paſsim in ſuis operibus, ſed tribus præſertim tractatibus tomo 1. opuſculorum contentis, doctiſſimè Pontificium Primatū, ac in rebus fidei, vbi ex cathedra definiuntur, indeficiens iudicium demonſtrat.

Dominicus Iacobatius Romanus, Rotæ auditor, & poſtea Cardinalis à Leone X. creatus in præclaro tractatu de Concilijs decem libris diſtincto.

Franciſcus Ferrarienſis, Ordinis Prędicatorum Prior generalis in egregijs commentarijs, quæ ſcripſit in Summam S. Thomæ contra gentes, lib. 4. cap. 76. vbi conſuli poteſt.

Syluester Prieras eiuſdem Ordinis, ac Sacri Palatij Magiſter in Summa tomo 1. verbo Concilium §. 2. docet non ſtandum eſſe ſententiæ Papæ quia meliores habeat rationes, *ſed quia caput Eccleſiæ habens determinare dubia in fide; cuius authoritate ſemota nihil poteſt Concilium, & à quo ſententia Concilij confirmatur*: ibidem §. 5. Vtrum appellari poſſit à Papa ad Concilium vel ad eius ſucceſſorem? dicit quod non; ſed eſſe hæreticum hoc aſſerere: *Nam qui priuilegium Romanæ Eccleſiæ à Chriſto traditum (de quo infra Eccleſia) auferre conatur, hereticus eſt d. 22. omnes: ſed qui ſic aſſerit, eſt huiuſmodi: quia enim appellatio non ſit niſi à minori ad maiorem: qui ſic aſſerit, primo aſſerit Papam non eſſe vnicum, & ſummum caput totius Eccleſiæ, nec habere plenitudinem poteſtatis ſuper omnes, nec ſententiam eius eſſe ſtabilem & firmam, & inconcuſſè tenendam, nec carere iudice in terris, quæ omnia ſunt contra Eccleſiæ priuilegia vt patebit. Et ſi proprio motu vt ſingularis perſona erraret in fide notoriè, adhuc ab eo non eſſet appellandum, ſed eſſet monendus per Cardinales, qui in eius electione totum corpus Eccleſiæ repræſentant: quibus ſi nollet aſſentire, ſed erraret in fide perſeueranter, vel potius obſtinatè; eo ipſo eſſet Pontificatu deiectus in conſciētia 24. q. 1. audiuimus, deyciendus iuridicè per Concilium*. Idem penitus aſſerit verbo Eccleſia §. 2. & 3. nec non verbo fides §. 6. *Adde*, inquit, *quod Eccleſia ſi errare non poteſt, ſec. Arc. eſt Eccleſia Romana, quod etiam probatur per Diuum Hieronymum ad Damaſum 24. queſt. 1. hæc eſt fides, & per dicta Lucij Papæ & ex hoc, quod caput eius, id eſt Papa non poteſt errare*. §. autem 7. ait editionem ſymboli, & determinationem dubiorum in fide pertinere primo & principaliter ad Papam, & non ad Concilium; poſſeque tantum illum errare, vt ſingularis eſt perſona, non autem vt Papa, ſiue caput ſuorum membrorum auxilio vtens per conſilia & orationes, & faciendo quod in ſe eſt. &c.

Ioannes Reuchlinus, ſeu Capnion de arte Cabaliſtica ad Leonem X. ſub finem libri: *Totum hunc librum tuæ ſubijcio authoritati, cuius in arbitrium collata eſt totius mundi cenſura, vt quæ diſpliceant reijcias, & tunc lætabor cætera placuiſſe*.

Ioannes Echius vnus ex primis, qui hæreſiarchæ Luthero, & coram diſputando, & ſcriptis libris ſtrenuè ſe oppoſuit, in libris tribus de Primatu Sancti Petri.

Ioannes Epiſcopus Roffenſis, ac poſtea S.R.E. Cardinalis, &, quod longè glorioſius eſt, Martyr Chriſti, occiſus Henrici Octaui Regis Anglorum iuſſu, in libro aduerſus articulos Lutheri, quos Leo X. Papa damnauerat;

Ioannes Faber Epiſcopus Viennenſis in libro de poteſtate Summi Pontificis contra Lutherum.

Ioannes Cochlæus in opuſculis contra Lutheranos, & alios ſectarios: & in 4. Philippica.

Franciſcus Victoria Ordinis Prædicatorum in relect. de poteſt. Eccleſiæ, & de poteſtate Concilij.

Martinus Nauarrus vir doctiſſimus, & pijſſimus varijs in locis, ſed præſertim tom. 1. comment. 4. de regularibus n. 20. ait, & vt certum ſupponit, *quod Sancta Sedes Apoſtolica in his quæ ſunt fidei, & morum errare non poteſt.*

Alphonſus Aluares Guerrero in theſauro Chriſtianæ Religionis cap. 1. agens de vnitate, & pleniſſima poteſtate Sacri Summi Romani Pontificis, oſtendit ita omnes Apoſtolos fuiſſe pares in authoritate gubernandi Eccleſiam, atque à Ieſu Chriſto immediatè eam accepiſſe, vt tamen Petrus ſolus fuerit inſtitutus paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, & maior authoritate ſuper alios Apoſtolos. Et ſic Eccleſia vna ſub vnico tantùm capite, Petro ſcilicet, & eius ſucceſſoribus. Vnde notat quinque eſſe differentias inter poteſtatem Petri, & aliorum Apoſtolorum. *Prima eſt in modo dandi, & accipiendi; quia Petro data eſt ordinariè, Apoſtolis alijs autem ex ſpeciali gratia, vt dictum eſt. Secunda eſt in officio, & ſequitur ex prima; quia Petrus factus eſt Vicarius Generalis Chriſti; alij verò Apoſtoli facti ſunt legati, ſeu delegati, iuxta illud Pauli; legatione pro Chriſto fungimur. Item ad Epheſ. legatione fungor in catena iſta. Tertia eſt in obiecto poteſtatis, quia aliorũ poteſtas iuriſdictionis non erat ſupra inuicem, ſed ſuper alios; Petri vero poteſtas erat & ſuper alios; & ſuper ipſos reliquos Apoſtolos, dicente ſibi ſoli Chriſto:* Paſce oues *meas, in quarum numero ſine dubio erant Apoſtoli, vbi Chriſoſtomus dicit in perſona Chriſti ad Petrum; loco mei præpoſitus eſto, & caput fratrum tuorum. Quarta in perpetuitate poteſtatis; quia poteſtas Aliorum Apoſtolorum finienda erat; quoniam data eſt eis in perſonis proprijs, pro ſolis perſonis proprijs, & non pro eorum ſucceſſoribus; Petri verò poteſtas vſque ad conſummationem perſeuerat: quia data eſt ſibi in perſona propria, non ſolùm pro ſeipſo, ſed pro omnibus ſucceſſoribus ſuis, quod Sancti Doctores exprimunt ſub alijs verbis dicendo, quod data eſt poteſtas Petro in perſona Eccleſiæ. Et ex hac differentia oritur, quod nullus eſt ſucceſſor Ioannis, aut Iacobi; nec etiam Pauli Apoſtoli in authoritate Apoſtolatus vniuerſalis gubernationis Eccleſiæ ſicut Apoſtoli gubernabant vbique, ſed ſuccedunt tantùm in poteſtate ordinis, & regiminis vnius certæ Eccleſiæ, vt hodie ſuccedunt: ſed ſolius Petri ſucceſſor eſt, & dicitur Papa, vt patet in toto iſto capitulo. Quinta eſt in ipſa eſſentia poteſtatis, quia authoritas communiter data Apoſtolis fuit velut potentia executiua; unde à Sancto Thoma vocatur authoritas gubernãdi. Authoritas verò data ſoli Petro, cum factus eſt* Papa, *dicente Chriſto;* Paſce *oues meas; eſt potentia præceptiua; & propterea vocatur à Sancto Thoma authoritas regiminis, Propter quod dixit S. Thomas;* Paulus *fuit par Petro in executione, non in authoritate regiminis ad Galat. cap. 2. & ad Corinth. 12. vide etiam S. Thom.: Dedit enim Saluator omnibus Apoſtolis, vt exequi poſſent in eis, ad quos mittebantur, omnia, quæ poterat exequi Petrus; puta inſtituere Eccleſias, & Epiſcopos docere, excommunicare; Petro autem dedit abſolutè poteſtatem omnium* &c. Deinde cap. 2. & 3. apertè docet ad ſolum Summum Sacrum Romanum Pontificem ſpectare de fide & hereſi determinare. Licet enim vbi agitur preciſè de ſcientia in diſquirendis, & examinandis fidei veritatibus multi Doctores aut Theologi Summis præcellere poſſint Pontificibus, attamen quia vbi definiendæ ſunt, non ſolùm eſt neceſſaria ſcientia, verùm etiam poteſtas ſoli Petro, eiuſque ſucceſſoribus conceſſa, inde iuxta rerum exigentiam, ita doctores & magiſtros ſibi adiungere debent, per quos plenè veritas diſcutiatur; vt tamen vltimum, finaleque & indeficiens illius iudicium ad ſolam ipſorum poteſtatem pertineat.

Bartholomeus Fumus Ordinis Prædicatorum, in ſumma aurea armilla nuncupata verbo Papa: Pa*pa habet iuriſdictionis ſuæ authoritatem à Chriſto, mediante electione Eccleſiæ, vel habentis vicẽ Eccleſiæ, & omnis alia poteſtas in Eccleſia ab iſta, & ſub iſta eſt quantum ad inſtitutionem, ſeu collationem.*

Item verbo Concilium. *A Papa ad*

Con-

Concilium appellari non poteſt, quia Papa confirmat, & ſententiat Concilium, & eſt eo maior, vt dictum eſt, & appellatio non ſit niſi ad maiorem. Imo hoc aſſerere hæreticum eſſet, quia hoc eſſet auferre priuilegium traditum à Chriſto Eccleſiæ Romanæ quod eſt hæreticum, vt in ca. omnes diſt. 22.

Si Concilium, & Papa diſcreparent de fide, & Papa videretur habere meliores rationes, non propter meliores rationes ſtãdum eſt ſententiæ Papæ, ſed quia eſt caput Eccleſiæ, habens authoritatem determinandi ea, quæ ſunt fidei, aliter oporteret eſſe aliquem iudicem determinantem, quæ eſſent meliores rationes, ſecundum Thom. de pot. queſt. 10. art. 4. Quod debet intelligi de Concilio, vt præſcindit à Papa: vt enim ſubſequenter ait idem author, Nõ poteſt eſſe controuerſia inter Papam, vt Papam, & Concilium, intellige eiuſdem authoritate confirmatum, de fide, quia neutra pars poteſt errare; & in hoc etiã ſenſu interdum aſſeritur; in concernentibus fidem Concilium eſſe ſupra Papã, quatenus in his non poteſt contra Concilium diſponere, authoritate videlicet Apoſtolica confirmatum; quia aliquando ſine illa poteſt in rebus etiam fidei errare, ſicut de facto, inquit idem author, errauit circa matrimonium inter raptum, & raptam, & ſententia Hieron. præualuit 30. q. 2. ca. Tua. & ca. placuit; quo in caſu certum eſt Pontificem non ſolum poſſe, ſed etiam debere ire contra Concilia, vt multoties contigiſſe iam vidimus, & iterum ſectione ſequenti dicetur.

Stanislaus Hoſius in confeſsione Catholicæ fidei cap. 28 *Sola Romana Eccleſia, quam ab exordio fidei Chriſtianæ normam accepit, in ea ſemper illibata permanſit. Defecit Hieroſolymitana Eccleſia, cui præſedit Iacobus: defecit Achaia, vbi Andreas: defecit Aſia, vbi Ioannes: defecit India, vbi Thomas: defecit Perſis, vbi Iudas: defecit Aethyopia, vbi Mattheus: defecit Phrygia, vbi Philippus: defecit Græcia, vbi Paulus. Sola fuit, & eſt Romana Eccleſia, ad quam, ſicut præclarè ſcribit Cyprianus, nunquam acceſſum habere potuit perfidia: quæ mille iam quingentis & amplius annis ita eſt Catholica ſemper & Apoſtolica habita, nunquam vt vlla fuerit hæreſeos labe maculata. In qua videre etiamnum licet viros & vitæ ſanctimonia, & doctrina præſtantiſſimos. Neque enim exiſtimandum eſt, ſi quando ad Petri cathedram de cauſis maioribus refertur, ſolum eſſe Paulum, aut Iulium Pontificem, qui de illis iudicet. Habet ille lateri ſuo aſſidentes totius orbis viros doctiſſimos, quibus ipſe minimè doctrina ſecundus præſidet, de quorum conſilio de rebus grauioribus pronunciat. Quamobrem ferendi non ſunt, qui Pontifici ſe dicto audientes fore profitentur, non autem Paulo, aut Iulio, ſibique hoc arrogant, ſuum vt eſſe velint iudicium, quando vt Pontifex, quando vt Iulius decernat. Quæ ſi ſemel admiſſa fuerint captiones, omnis erit è terris obedientia ſublata.* Eumdem vide in lib. de author. S. Pontif. lib. 2. contra Brentium, & in explicatione Symboli, cap. 26.

Alexander à Turre, Canonicus Regularis Lateranenſis, de fulgenti radio Hierarchiæ Eccleſiæ militantis lib. 5. radio 18. de vero ac certo Apoſtolicæ Sedis oraculo: *Quemadmodum ſtellæ à Solis ſplendore illuſtrantur: ita cæteri doctores, qui in Eccleſia, veluti in cæli firmamento, elucẽt, in dilucidãdis perobſcuris fidei dogmatibus, ab ipſo Romanæ plebis Antiſtite ſplendorem iugiter mutuant. Celeberrimæ totius Chriſtiani orbis Synodi in ipſum, vt in fulgentiſſimam lucem reſpiciunt; maioreſque Eccleſiæ cauſas ad ipſum Romanum Epiſcopum referunt; quoniam Chriſti oratione obtentum eſt à patre, ne Petrus Petrique ſucceſſor, & ipſius Chriſti Vicarius, cũ de fide publica, publicisve fidei quæſtionibus decernendis pronunciat, aberrare poſſit. Petro enim non vt homini priuato, ſed vt Eccleſiæ præfecto, quippe quem in Eccleſiaſtica Hierarchia perſeuerare oportet, quouſque Eccleſiæ regnum perdurabit, apertè pronunciatum eſt: Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, &c.*

Siud, ſiue Sulaka à Neſtorianis Syriæ, Aſſyriæ, & Perſidis, Patriarcha Mo-

zal ſiue Seleuciæ Parthorũ deſignatus, Romam venit conſecrandus, cum epiſtola illorum populorum, qua Summum Pontificem pro vniuerſi Orbis paſtore agnoſcunt: in profeſſione autem fidei Siud, quam fecit Romæ anno 1552. edita & verſa ab Andrea Maſio, vbi eiurauit nominatim Neſtorium, hęc habentur: *Synodus ſcripſit de Eccleſia S. Romana, quæ eſt Sedes Petri, quod ſit caput omnium Eccleſiarum, quod donum dedit illi Chriſtus per illa verba, quæ dixit ad Petrum plantatorem illius, nimirum: Tu es petra, & ſuper iſtam petram ædificabo ipſam Eccleſiam meam. Habetur apud nos illa fides &c. Recipimus omnia illa Concilia, quæ recipit Eccleſia Romana, excommunicamus quos excõmunicat Eccleſia Romana. Veneramur quoque, exaltamus, atque laudamus Eccleſiam Romanam, & caput eius Papam Sanctum, atque omnes proles ipſius benedictas.*

Abdiſus etiam ex ciuitate Geſira in Tigri flumine monachus S. Antonij, Primas ſiue Patriarcha ciuitatis Muzal in Aſſyria, Romam venit ad obtinendam confirmationẽ, obtulitque Pio IV. Pontifici tunc in cathedra Petri ſedenti profeſsionem fidei 7. Martij, anni 1562. cuius hęc, inter alia, ſunt verba: *Ego Abdiſus iuro, quod ita credo & ore confiteor, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ fidem, approbatis omnibus, & ſingulis alijs, quæ ipſa approbat, & damnatis ſimiliter omnibus, quæ ipſa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum eſſe profiteor & promitto, & omnes fratres meos Metropolitas ſiue Epiſcopos ac diœceſanos quouis modo meæ iuriſdictioni ſubiectos ita credendum & tenendum eſſe docebo, & modis omnibus, quibus potero, perſuadere conabor, ita me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.* At ſi Eccleſia Romana infallibilis non eſſet, ſiue quod idem eſt Romanus Pontifex, qui cum ea non ponit in numero, cuiuſque ratione, tam hoc, quam alia quæcumque habet priuilegia; quomodo in materia fidei regula eſſe poſſent acceptandi, vel damnandi eã, quæ ad illam ſpectant, vel non à

Exeunte anno 1594. aduenit Romã miſſa legatio à Patriarcha Gabriele, & vniuerſa Eccleſia Alexandrina, pro communione Sedis Apoſtolicæ impetranda, & obedientia ei præſtãda: quod ſolemni celebritate peractum eſt ſequenti Ianuario: in eius epiſtola ad Clementem Octauum hæc habentur verba: *Humilis Gabriel Dei gratia famulus ſedis S. Marci in vrbe Alexandrina Aegyptia &c. ſalutem impartitur, atque oſculum offert ſpirituale Patri Domino, Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertiodecimo Apoſtolorum, glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quinto SS. Euangeliſtarum, & S. Petri Apoſtoli ſucceſſori, Petræ fidei, ſuper eius cathedram in magna Roma ſedenti, cui data eſt à Deo poteſtas ligandi atque ſoluendi, cuius mentio fit in ſacro Euangelio, cum dicit: Tibi, ò Petre, dedi claues regni cælorum &c. Tu enim loco eius conſtitutus, & ſucceſſor es ſuper terram, Pater noſter, & Dominus noſter, atque corona capitis noſtri, Dominus Papa Clemens Octauus. Gratias agimus Deo altiſſimo, eumque ſanctificamus & magnificamus, quod te conſtituit Chriſtus Catholicæ fidei habenas tenentem, & ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Dei Eccleſiæ fundamenta ſeruantem, miſericordem & pium ſuper vniuerſum populum Chriſtianum, ac diligentem omnes in Chriſtum credentes, inſtar beatiſſimi Petri, qui te fecit ſuccedere in eius cathedram. Tu qui effectus es caput, & maximus Patriarcharum, & magiſter & prædicator totius populi Dei.*

In confeſsione autem fidei: *Teneo & confiteor Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum, & ipſum Romanum Pontificem ſucceſſorem eſſe B. Petri principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ eſſe caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi & gubernandi vniuerſalem Eccleſiã à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Itaque promitto me tanquam obedientiæ filium, ordinationibus, præceptis, cenſuris, & iuſſionibus Sanctiſſi-*

mi Domini noſtri D.Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui, & ſucceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum canonicè intrantium, & Sedi Apoſtolicæ ſemper & fideliter obtemperaturum.

Eodem quoque anno 1595. Hypathius Vvlodimirienſis Epiſcopus, & Cyrillus Luccorienſis, à Michaele Metropolita Kiouienſi, cæteriſque Ruſſorum Epiſcopis Romam miſsi ad ineundam & ſuſcipiendam cum Romana Eccleſia vnionem, in fidei profeſſione quã emiſerunt, ſimilia ſuperæ, ex antiqua vt multoties vidimus forma, hęc habent: *Credo Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum: & ipſum Romanum Pontificem ſucceſſorem eſſe beati Petri Apoſtolorum Principis, & verum Chriſti Vicariũ, totiuſque Eccleſiæ caput & omnium Chriſtianorum Patrem atque doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco, Romanoque Pontifici beati Petri Apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiã ſpondeo ac iuro.*

Decimum ſeptimum Sæculum, ab anno Domini 1600. ad 1700.

EX multis quæ paſsim leguntur in Bullis Clementis VIII. pro ſuprema Sedis Apoſtolicæ authoritate, eaque infallibili in rebus fidei & religionis, vnũ aut alterum proferam teſtimonium. Primum habetur in Bulla VIII. indictionis Viſitationis omnium Eccleſiarum, Monaſteriorum, & locorum piorum Almæ Vrbis: *Quemadmodum igitur ſtabilis illa fidei Catholicæ petra, aduerſus quam inferorum portæ præualere non poſſunt, diuino conſilio in hac Vrbe, quæ prima Sedes eſt, conſurgit, hic Beatiſſimi Apoſtolorum principis Petri cathedra collocata, vnde omnis exiſtit Eccleſiæ vnitas, & communio, hic orthodoxæ fidei integritas, & ſana doctrina, & verus Dei cultus ſemper viguit, ac viget, atque ab hac Eccleſia omnium matre, & magiſtra, tanquam ab ipſo fonte in alias Eccleſias promanat; ſic viciſſim ſummopere cupimus, vt omnis ex Vrbe auferatur iniquitas, & vt Clerus, & Populus Romanus vitæ innocentia, eccleſiaſtica diſciplina, omni denique Chriſtianæ pietatis exemplo cæteris præluceat.*

Alterum in Bulla 27. Canonizationis S. Hyacinthi Poloni: *Denique omnibus ritè, ac piè peractis, quæ in hac re alij Romani Pontifices prædeceſſores noſtri ſeruanda eſſe ſtatuerunt, Sanctoque Spiritu, cuius diuino numine Eccleſia afflata nunquam fallitur, multis cum precibus inuocato. Ad honorem Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, ad exaltationem fidei Catholicæ, ac Chriſtianæ religionis augmentum, auctoritate eiuſdem Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtræ, de fratrum noſtrorum conſilio, decreuimus, & definiuimus, bo.me. Hyacinthum Polonum Ord. Fratrum Prædicatorum, Sanctum eſſe, ac Sanctorum catalogo aſcribendum, ſicut per præſentes definimus, decernimus, & adſcribimus.*

Agitatam quoque celebrem illam quæſtionem de auxilijs gratiæ diuinæ ad liberum hominis arbitrium, quæ inter Patres S. Dominici, & Societatis Ieſu controuertebatur, magnis vtrinque ſtudijs, ad ſe tanquam ad ſupremum fidei arbitrum euocauit, inſtitutis coram ſe diſputationibus, & Cardinalibus S. Inquiſitionis, ac ſelectis ex omnibus ordinibus Theologis.

In eiuſdem ſupremæ, & infallibilis authoritatis Pontificiæ argumẽtum, alia non deſunt teſtimonia, tum in Bullis, quibus eius ſucceſſores Paulus V. Sanctam Franciſcam Romanam & S. Carolum Boromęum Sanctorum numero adſcripſit; Gregorius XV. Sanctos Ignatium Loiolam, Franciſcum Xauerium, Iſidorum Agricolam, Philippum Nerium, & S. Thereſiam Virginem; Vrbanus VIII. S. Elizabeth Reginam Portugalliæ, & S. Andream Corſinum Ordinis

dinis Carmelitarum Epiſcopum Feſulanum; tum etiam in alijs pluribus.

Tandem Innocentius X. & Alexander VII. vt cætera omittam, controuerſias ſuper quinque propoſitiones in materia fidei definierunt. Tam autem Innocentij in hac re conſtitutionem, quam litteras ad Regem, & Epiſcopos Galliæ, quibus illam direxit, præſtat hic ſingulariter referre.

LITTERAE INNOCENTII X.
Pontificis Maximi.

Ad Ludouicum XIV. Regem Chriſtianiſſimum.

CHariſſime in Chriſto fili noſter, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Conſtitutionem, qua poſt longam accurati examinis indaginem, & Spiritus Sancti lumen publicè, ac priuatim ſæpius imploratum, quid ſentiendum ſit de quibuſdam propoſitionibus, declarauimus, & definiuimus, Maieſtati tuæ cum his litteris mittimus. Ex ea ſententiam Catholicæ fidei in graui hoc negotio à nobis audies: nec dubitamus quin eadem futura ſit cum populis Chriſtianis ſalutaris, tum ſummopere grata pietati tuæ; cum præſertim & ipſe per Oratorem tuum pro Sanctæ huius Sedis ſuper his deciſione apud nos inſtiteris. Maieſtati tuæ benedictionem Apoſtolicam amantiſſime impartimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 31. Maij 1653. Pontificatus noſtri anno nono.

F. Florentinus.

LITTERAE INNOCENTII X.
Ad Epiſcopos Galliæ.

INNOCENTIVS PP. X.

VEnerabiles fratres; Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Rectè, atque ordine fecit fraternitatum veſtrarũ pietas, quæ cum in Eccleſijs iſtis propoſitionum, de quibus ad nos ſcripſiſtis, occaſione turbas ingentes excitari cerneret, aſcendit ad locum hunc Sanctum, quem elegit Dominus, vt Catholicam ſuper his veritatem à nobis quæreret. Nos igitur poſt longam accurati examinis indaginem, & preces luminum Patri Deo enixè porrectas, quid ſentiendum ſit de propoſitionibus illis declarauimus, ac definiuimus hac conſtitutione, quam cum his litteris ad vos mittimus. Ex ea ſententiam orthodoxæ fidei in graui hoc negotio à nobis audietis, nec dubitamus quin futura ſit cum populis Chriſtianis ſalutaris, tum ſummopere grata inſigni zelo fraternitatum veſtrarum, quibus benedictionem Apoſtolicam peramãter impartimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris, die 31. Maij 1653. Pontificatus noſtri anno nono.

F. Florentinus.

Conſtitutio Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac D.N.D. Innocentij diuina prouidentia Papæ X.

Qua declarantur, & definiuntur quinque propoſitiones in materia fidei.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVm occaſione impreſſionis libri, cui titulus, Auguſtinus Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprẽſis, inter alias eius opiniones orta fuerit, præſertim in Gallijs, controuerſia ſuper quinque ex illis; complures Galliarũ Epiſcopi apud nos inſtiterunt, vt eaſdem propoſitiones nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam, & perſpicuam ferremus ſententiam. Tenor vero præfatarum Propoſitionum eſt pro vt ſequitur.

Prima: *Aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.*

Se-

Secunda: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.*

Tertia: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.*

Quarta: *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.*

Quinta: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.*

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in primis cordi eſt, vt Eccleſia Dei nobis ex alto cõmiſſa, purgatis prauarum opinionum erroribus, tutò militare, & tanquam nauis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus, ac procellis, ſecure nauigare, & ad optatum ſalutis portum peruenire poſſit.

Pro rei grauitate, coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, á pluribus in ſacra Theologia Magiſtris, eaſdem quinque Propoſitiones, vt ſupra nobis oblatas, fecimus ſingillatim diligenter examinari, eorumque ſuffragia tum voce, tum ſcripto relata maturè conſiderauimus, eoſdemque Magiſtros, varijs coram nobis actis congregationibus, prolixè ſuper eiſdem, ac ſuper earum qualibet differentes audiuimus.

Cum autem ab initio huiuſcemodi diſcuſſionis ad diuinum implorandum auxilium multorum Chriſti fideliũ preces, tum priuatim, tum publicè indixiſſemus, poſtmodum iteratis eiſdem feruentius, ac per nos ſollicitè implorata Sancti Spiritus aſſiſtentia, tandem Diuino Numine fauente, ad infra ſcriptam deuenimus Declarationem, & Definitionem.

Primam prędictarum propoſitionũ: *Aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant:* temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hęreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Secundam: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*: hęreticam declaramus & vti talem damnamus.

Tertiam: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à Coactione*: hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quartam: *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eã gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare*: falſam & hęreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quintam: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe*; falſam, temerariam, ſcandaloſam; & intellectãm eo ſenſu, *vt Chriſtus pro ſalute dumtaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit*; impiam, blaſphemam, contumelioſam, diuinæ pietati derogantem, & hęreticã declaramus, & vti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus vtriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quàm in hac pręſenti noſtra declaratione, & definitione continetur, ſub cenſuris, & pœnis contra hęreticos, & eorum fautores in iure expreſsis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, alijſque locorum Ordinarijs, nec non hętericæ prauitatis Inquiſitoribus, vt contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas prędictas, cęteraque iuris, & facti remedia opportuna, inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſęcularis, omnino coerceãt, & compeſcant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionẽ ſuper prędictis

dictis quinque Propoſitionibus factam, approbare vllatenus alias opiniones, quę continentur in prædicto libro Cornelij Ianſenij. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ 1653. pridie Kalend. Iunij, Pontificatus noſtri anno nono.

Iam quia difficile, imo fere impoſſibile eſſet referre omnes, ac ſingulos cuiuſcumque ſtatus, & nationis authores, qui hoc ſeculo ſupremam Romani Pontificis authoritatem, eamque indefectibilem in rebus ad fidem ſpectantibus propugnauerunt, pro omnibus ſufficiat, & coronam cæteris huc vſque relatis imponat præclarum Illuſtriſsimorũ Galliæ Pręſulum teſtimonium, deſumptum ex litteris, quas morem maiorum ſecuti in pręfato quinque propoſitionũ negotio ſcripſerunt ad Pontificem Maximum Innocentium X. tàm ante, quam poſt emiſſam ab eo ſtatim adductam conſtitutionem. Tenor illarum eſt pro vt ſequitur.

LITTERAE GALLICANORVM Epiſcoporum ad Pontificem Maximum Innocentium X.

Beatiſſime Pater,

Maiores cauſſas ad Sedem Apoſtolicam referre ſolemnis Eccleſiæ mos eſt, quem fides Petri nunquã deficiens perpetuò retineri pro iure ſuo poſtulat. Aequiſſimæ huic legi obſequentes, de grauiſſimo circa religionẽ negotio Sanctitati Tuæ ſcribendum eſſe cenſuimus. Decennium eſt, ex quo vehementiſſimis turbis Gallia magno noſtro mærore commouetur, ob librum poſthumum & doctrinam Reuerendi Cornelij Ianſenij Iprenſis Epiſcopi. Tales quidem motus ſedari oportebat tum Concilij Tridentini auctoritate, tum Bullæ illius, qua Vrbanus VIII. felicis memoriæ aduerſus Ianſenij dogmata pronunciauit, & decreta Pij V. & Gregorij XIII. in Baium edita confirmauit. Atque huius quidem Bullæ veritatem ac robur nouo diplomate vindicaſti: ſed quia nulli ſigillatim propoſitioni certa cenſuræ nota inuſta fuit, locus etiamnum aliquis quorumdam cauillis & effugio relictus eſt. Intercludendum autem penitus ſperamus: ſi, vt precamur, Sanctitas Tua quid in hac re ſentiendum ſit clarè diſtincteque definiat. Obteſtamur ergo vt has præſertim propoſitiones, de quibus diſceptatio perículoſior, ac contentio ardentior eſt, Sanctitas Tua expendat, ac perſpicuam, & certam de vnaquaque ſententiam ferat.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque ijs gratia, qua poſſibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

III. Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas à neceſſitate: ſed ſufficit libertas à coactione.

IV. Semipelagiani admittebãt pręuenientis gratiæ interioris neceſsitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hęretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

V. Semipelagianũ eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Experta eſt nuper Beatitudo Tua quãtum Apoſtolicæ Sedis in gemini Eccleſiæ capitis errore profligando valuerit auctoritas: continuo ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatiſſime Pater, vt clara firmaque de propoſitionum iſtarum ſenſu prolata ſententia, cui Reuerend. ipſe Ianſenius morti proximus opus ſuum ſubiecit, caliginem omnem diſcutias, animos fluctuantes componas, diſſidia prohibeas, Eccleſiæ tranquillitatem ſplendoremque reſtituas. Dum hæc ſpes mentibus noſtris affulget, Sanctitati Tuæ multos & proſperos annos, ſæculoque beatiſſimam æternitatem Rex ſæculorum immortalis adijciat, optamus ac vouemus.

Subſcripſerunt Epiſcopi octoginta quinque.

LIT-

LITTERAE EPISCOPORVM Galliæ ad Innocentium X.

Sanctiſsimo Patri Innocentio X. Summo Pontifici.

Beatiſſime Pater,

O*Ptata peruênit ad nos tandem conſtitutio illa, qua* Veſtræ Sanctitatis *auctoritate quid ſentiendum ſit de controuerſis quinque propoſitionibus, quæ ſunt excerpta è Cornelÿ Ianſenÿ Ipreuſis Epiſcopi libris, perſpicuè decernitur. Excitatæ in Belgio contentiones flagrabant etiam in Gallÿs, & latiſſimum incendium per vniuerſas Eccleſiæ partes minabantur; ni peſti graſſanti & certiſſimam perniciem allatura obſtitiſſet* Beatitudinis Veſtræ *indefeſſum ſtudium, & ex alto petita poteſtas, quæ ſola acerrimam illam animorum colliſionem compeſcere poterat. Agebatur de re magni momenti; de aditu ſcilicet ad ſalutem per neceſſaria Chriſtianæ gratiæ præſidia, & humanæ voluntatis adiumentis illis excitatæ ac fotæ conatus liberos; atque de diuina Chriſti pietate ac beneficentia in vniuerſum genus humanum. Huius doctrinæ lucem recentioris illius auctoris diſputationibus obſcuratam, priſtino nitori reſtituit, iuxta veterem fidei regulam, ex Scripturis, & antiqua Patrum traditione, in Concilÿs olim & nuper authoribus Summis Pontificibus conſtitutam, prolatum à* Sanctitate Veſtra *poſtulantibus compluribus* Galliarum *Epiſcopis* Decretum. *Quo in negotio, illud obſeruatione dignum accidit, vt quemadmodum ad Epiſcoporum Africæ relationem, Innocentius I. Pelagianã hęreſim damnauit olim, ſic ad Gallicanorum Epiſcoporum conſultationem, hęreſim ex aduerſo* Pelagianæ *oppoſitam, Innocentius* X. *auctoritate ſua proſcripſerit. Enimuero vetuſtæ illius ętatis Eccleſia Catholica, ſola cathedræ Petri communione & auctoritate fulta, quæ in Decretali Epiſtola Innocentÿ ad Africanos data elucebat, quãque dein Zozimi altera ad vniuerſos orbis Epiſcopos epiſtola ſubſecuta eſt, Pelagianæ hęreſis damnationi abſque cunctatione ſubſcripſit. Perſpectum enim habebat, non ſolum ex Chriſti Domini pollicitatione Petro facta, ſed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematiſmis aduerſus Apollinarium & Macedonium, nondum ab vlla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaſo paulo ante iactis, Iudicia pro ſancienda regula fidei à Summis* Pontificibus *lata, ſuper Epiſcoporum conſultatione (ſiue ſuam in actis relationis ſententiam ponant, ſiue omittant, pro vt illis collibuerit) diuina æque ac ſumma per vniuerſam Eccleſiam auctoritate niti: cui Chriſtiani omnes ex officio, ipſius quoque mentis obſequium pręſtare tencantur. Ea nos quoque ſententia ac fide imbuti, Romanæ Eccleſię pręſentem, quę in Summo Pontifice Innocentio X. viget auctoritatem, debita obſeruantia colentes, Conſtitutionem diuini numinis inſtinctu à* Beatitudine Veſtra *conditam, nobiſque traditam ab Illuſtriſſimo Athenarum Archiepiſcopo, Nuncio Apoſtolico, & promulgandam curabimus in Eccleſÿs ac Diœceſibus noſtris, atque illius executionẽ apud fideles populos vrgebimus. Neque vero pœnę deerunt aduerſus temerarios illius violatores, quę à iure hęreticis infliguntur, quibus iuxta Conſtitutionis tenorẽ, & Breue* Sanctitatis Veſtræ *nobis directum, cõtumaces omnes, nullo conditionum vel ſtatuum diſcrimine facto, perſtringemus: pręſertim cum in Gallÿs ad Epiſcopos in ſolidum iſthęc cura pertineat, vbi nullos hęreticæ prauitatis Inquiſitores conſtitui patitur mos antiquus ex iure communi profectus. Sane ſpondere poſſumus* Beatitudini Veſtræ, *nihil fore quod Decreto Apoſtolico, noſtręque in eo exequendo ſollicitudini moram afferre poſſit: pręcipuè cum Piÿſſimus ac Chriſtianiſſimus Rex noſter, cui Breue Apoſtolicum vna cum exemplo Conſtitutionis Illuſtriſſimus Nuncius tradidit, interpellato quoque Regiæ Maieſtatis præſidio; nos ad illius decreti executionem, Edicto ſuo ad nos dato, pro ea quam debet Eccleſiæ cõſtitutis tuitione, conſtanter hortetur: Et Magiſtratibus vniuerſis, atque cęteris ſibi ſubditis, tum ad vim arcendam, tum ad amputandas quæ fortè poſſent ab hęreſeos reis excitari de foro competenti cauillatio-*

nes, præcipiat, quatenus illam omni ſtudio & opera iuuent, atque tueantur. Quare cum Rex cœleſtis hac in cauſſa fœderatum habeat Regem terrarum (ſi fas ita loqui cum Sixto III.) Sanctitas Veſtra, *per Petra ſoliditatem, iam contuſis veritatis hoſtium animis, ſecuros ab omni externa perturbatione de noua hæreſi triumphos aget. Porro nos Innocentio X. cuius ore Petrus locutus eſt, vt Leoni I. acclamabat quarta Synodus, hanc diuinam lauream gratulati, ſacros inter Eccleſiæ faſtos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri ſolitum, Conſtitutionem iſtam ab eo editã lubentes ex animo reponemus; cui optatiſſimam in longæua vita felicitatem adprecantur, qui ſunt cum ea, qua par eſt, veneratione.*

Beatiſsime Pater,

Deuotiſsimi & addictiſsimi Sanctitatis Veſtræ filij, Cardinales, Archiepiſcopi & Epiſcopi Galliæ in Pariſienſi Vrbe congregati.

Iulius Card. Mazarinus, Epiſc. Metenſis electus.
Victor, Arch. Turonenſis.
De Grignan, Arch. Arelatenſis.
Henricus, Arch. Burdegalenſis.
G. Daubuſſon, Arch. Ebrodunenſis.
Franciſcus, Arch. Rothomagenſis.
Petrus de Marca, Arch. Toloſanus nominatus.
Leberon, Ep. Valentinenſis & Dienſis.
Aegidius, Ep. Ebroicenſis.
Anthymius Dionyſius, Ep. Dolenſis.
Petrus, Ep. Montisalbanenſis.
Antonius, Ep. Graſſenſis & Vencienſis.
P. de Broc, Ep. Antiſsiodorenſis.
Robertus, Ep. Dolenſis.
Henricus, Ep. Redonenſis.
Iacobus, Ep. Tolonenſis.
Felix, Ep. Cathalaunenſis.
Dionyſius, Ep. Briocenſis.
Henricus, Ep. Anicienſis, C. de Velay.
Ferdinandus, Ep. Maclouienſis.
Claudius, Ep. Conſtantienſis.
Iacobus, Ep. S. Flori.
Iacinthus, Ep. Arauſienſis.
Harduinus, Ep. Ruthenenſis.
Philebertus Emanuel, Ep. Cœnomanenſis.
Franciſcus, Ep. Madaurenſis, coadiutor Coriſopitenſis.
Franciſcus, Ep. Glandeuenſis, Ambianenſis Ep. nominatus.
Gabriel, Ep. Abrincenſis.
Ioannes, Ep. Oloronenſis.
Abbas de Seruient, Ep. Carcaſſonenſis nominatus.
Abbas Tubeuf, Ep. S. Pontij Torneriarum nominatus.

Pariſijs die 15. Iulij 1653.

En ſuprema tandem, qua in Eccleſia nulla maior, vniuerſalis, ac independens Romanorum Pontificum auctoritas, eaque infallibilis in rebus fidei, & religionis, vbi ex cathedra loquuntur, confirmata, nunquam interrupta Eccleſiæ de ſæculo in ſæculum praxi, nec non omnis generis teſtium dictis, atque depoſitionibus: Quatenus, vt ex illis vidimus, primo, Romani Pontifices, ſemper in alios vbique Epiſcopos, iuriſdictionem quandam ſuperiorem exercuere, confirmando electionem eorum, vel per ſe, vel per ſuos Legatos aut Vicarios, quos fere ſemper in varijs orbis Prouincijs habuere, quibus etiam in alijs rebus ſuas committebant vices, reſeruatis ſibi tamen cauſis maioribus: Secundo, ſemper tulerunt leges, & præcepta, quæ ad totius Eccleſiæ gubernationem ſpectarent, eamque obligarent; poteſtate etiã coerciua compellendo fideles ad illis obediendum: Tertio, diſpenſauerunt, etiam eum alijs Epiſcopis, in Eccleſiaſticis canonibus: Quarto, occurrentibus dubijs de rebus ad fidem, vel mores Eccleſiæ pertinentibus, ad eos vndique, tanquam ad ſupremos iudices, recurſus ſemper habitus eſt, atque eorum ſententia, & definitio expectata: Quinto, ad eos, ab aliorum Epiſcoporum, Conciliorumque ſententijs appellatum fuit; quas, vbi iuſtæ, firmabant; vbi iniquæ, reſcindebant; iudiceſque ipſos, qui illas tulerant, & reprehendebant, & caſtigabant, inter-

interdumque etiam deponebant: Sextò, curam ſemper habuere de fidelium conuerſione, & Eccleſiæ vniuerſalis propagatione, nouas in hunc finem miſsiones, & Epiſcopales Sedes vbique inſtituendo; ſeptimò, ſingulari quoque priuilegio ad eos ſemper ſpectauit ſolemniter Sanctos canonizare, item Concilia Generalia congregare, regere, confirmare, & vbi opus fuit abrogare; aliaque huiuſmodi ſexcenta, quæ videntur eſſe irrefragabilia ſupremæ, vniuerſalis, & infallibilis authoritatis argumenta, proindèque collectiuè ſumpta (licet aliqua ſeorſim tantæ forſan efficaciæ non ſint) rem intentam ita clarè demonſtrare; vt exiſtimem, non ſolùm hanc veritatem vniuerſalitatis primatus, ſed & infallibilitatis, ſiue priuilegij Romanorum Pontificum non errandi in rebus fidei, vbi ex cathedra illas definiunt, pertinere ad fidem, eſſeque ſaltem quo ad ſe de corpore eredendorum, ſufficientiſsimè quidē inſinuatam in ſacris noui Teſtamenti Scripturis, iuxta præallatas Sanctorum Patrum explicationes, formalius autem, & expreſsius reuelatam à Chriſto Domino inter alias fidei veritates, quas traditas appellamus, quaſque ſuos edocuit Apoſtolos, quando illis *præbuit ſe-ipſum viuum poſt paſsionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, et loquens de regno Dei*, Act. c. 1. vt ijdem Apoſtoli ſuis eas ſucceſſoribus conſignarent; pro vt ab illis fideliter adimpletum fuit; ipſique ſucceſſores fideliter etiam, & illibatè illas omnes conſeruarunt, maximè autem iſtam de infallibilitate Pontificia, quam vel expreſſis, vel ęquiualentibus, vel neceſſariam cum illa connexionem habentibus terminis, loquendique modis paſsim docuere, nullus autem vnquam expreſsè negauit, vel impugnauit.

Solum à ducentis circiter annis, quibus, vt ſupra notauimus, in Eccleſiam horrenda ſchiſmata irruerunt, aliqui doctores inde occaſionem contrariū ſcribendi ſumere cœperunt, contorquendique ad ſuum ſenſum ſub obſcura interdum aliqua Sanctorum Patrum teſtimonia; & vbi apertè, pieque loquuntur in Pontificiæ authoritatis fauorem, id calumnioſè tribuendi turpiſſimo adulationis vitio; quod vt in hac re à me alieniſſimum ſentio, qui iſtam ſententiam ſola veritate conuictus amplector, ita de alijs per memetipſum, rectiuſque adhuc iudicans, tali nota eos temerariè confingi arbitror; quique illam inurunt ſuas potius examinare, probareque conſcientias deberent, & quo ſpiritu ducti, ita ſe Vicarij Chriſti vniuerſalitati & infallibilitati infenſos vbique profiteantur; ſic enim ſe mirum in modum hæreticorum partibus fauere deprehenderent; ſeque forſan cum multis eorum, non minus ſpiritualis, quam temporalis Monarchiæ oſores inuenirent. Cumque inſuper, vt alia omittam, ex illa quam tuemur ſententia, quaque Pontificia propugnamus iura, præſertim illud non errandi in rebus fidei, vbi ex cathedra docentur, nullum oriatur incommodū, nullum ſequatur inconueniens, imo ſuauitati diuinæ prouidentiæ in ſua Eccleſiâ gubernanda ſit omnino conſentanea, vt mox dicemus; oppoſita verò in contrarium plura ſecum trahat pericula, quis noſtram illi prudenter nō præferat, ſi nulla præuentus paſſione, ſi nullo partium abreptus ſtudio ſincerè de rebus iudicium ferre velit.

Quod enim aliqui non tam Theologi, quam Politici, vltimam inde particularibus Eccleſijs, aut regnis, eorumque iuribus, ac libertatibus ruinam imminere ſuſpicantur, ſi Pontificia ſemel admittatur infallibilitas; ſalua tantorum virorum pace, verba ſunt trepidantium timore, vel potius incutientium timorē puſillis, vbi non eſt timor. Si enim à Conciliari, quam ipſi libēter admittunt, indefectibilitate, talia nullatenus ſunt metuenda, nec etiam à Pontificia; nullaque rationabilis adduci poteſt differentia, cur malæ quæ ab aduerſarijs finguntur conſequentiæ, potius ex iſta, quam ex illa inferri debeant: cum Summis Pontificibus Romanis nos aliud non er-

errandi priuilegium tribuamus; quam illud, quod ipſi Concilijs Generalibus concedunt, in dirimendis videlicet fidei, ac religionis controuerſijs, non autem in quæſtionibus puri; & meri facti, vt ſæpius notauimus. Præterquam optimè norunt ijdem aduerſarij, ſi quæ ſint à Summis Pontificibus iuſtè Chriſtianis timenda Principibus, talia haud eſſe infallibilitatis eorum, ſed alterius ſupremę authoritatis effectus, quæ ſalua fide illis denegari non poteſt, quare non eſt, cur inde, ita ſe dicto Infallibilitatis priuilegio infenſos oſtendant.

Nota me dixiſſe hanc noſtram ſententiam eſſe de fide quoad ſe, ſi enim ſermo ſit de illa quo ad nos, id affirmare non auſim cum nulibi expreſsè, aut clarè definita, omnibuſque fidelibus ad credendum propoſita reperiatur. Vnde ab hæreſi formali excuſari poſſunt, ac debent omnes Doctores Catholici, qui contrariam docent, procul dubio parari illam relinquere, ſi noſtra ſemel vt de fide amplectenda ab Eccleſia decerneretur.

Cur autem, cum alia via potuiſſet Deus infallibili ſuæ Eccleſiæ regimini prouidere, de facto tamē voluerit, quod Summi Pontifices Romani, certa eſſent in ea veritatum fidei oracula, per conceſſum illis ſingulariſsimum non errandi in rebus fidei & religionis priuilegiū, vbi ex cathedra eas definiunt, credendaſque vniuerſali Eccleſiæ proponunt, nō deſunt plures huiuſce rei congruentiſsimæ rationes. Prima deſumi poteſt ex dignitate ac præcellentia noui Teſtamenti reſpectu veteris, cuius ſi Summo Sacerdoti conceſſum fuit priuilegium non errandi in rebus fidei, & religionis, vt probauimus in principio huius paragraphi, multò magis id aſſerendum eſt, de Summo Pontifice Romano, ſupremo Eccleſiæ militantis toto orbe diffuſę Paſtore in ſtatu legis Euangelicæ.

Secunda ex forma regiminis, quam in eodem ſtatu Monarchicam eſſe voluit, cæteriſque alijs, vt vidimus ſupra, antepoſuit; ſic enim conſequenter exigebatur, vt qui ſupremus in Eccleſia futurus erat Monarcha, qualis eſt legitimus Pontifex Romanus pro tempore exiſtens, ſupremam quoque, atque adeo infallibilem haberet auctoritatem in dirimendis fidei ac religionis controuerſijs, cum tale priuilegium potiſſima ſit eius pars, præcipuumque munus.

Tertia ex vnitate fidei, nec non Eccleſiæ, ad quam requiritur, quod omnia eius membra in eadem fide conueniant: Eo enim ipſo quod fides vna debet eſſe apud omnes, melius id efficitur per vnū, cuius ſententiæ, ac determinationi vltimate ſiſtatur in dubijs fidei quæſtionibus, quam per plures eamdem etiam ſupremam poteſtatem ſiue copulatim, ſiue diuiſim habentes, ſiquidem illi adhuc omnes deberent in vno conuenire, alias ſi vnus ab alio diſſentiret, iam periret vnitas fidei, & conſequenter Eccleſiæ; difficilius autem eſt; maiuſque miraculum plures habentes ſupremam poteſtatem conuenire omnino, & nunquā diſcrepare, quam quod ab vno id præſtetur: Igitur ne abſque neceſsitate aut multiplicemus miracula, aut requiramus maiora, fatendum eſt conuenientius fuiſſe, quod Chriſtus Dominus in vno ſolo Romano Pontifice, tanquam ſupremo Eccleſiæ vniuerſalis Paſtore, ſuoque in ea regenda Vicario, ſingulare collocaret priuilegium finaliter determinandi, ac definiendi res fidei, abſque vllo errandi periculo.

Quarta ex eo, quod, ortis in Eccleſia fidei controuerſijs, debeat eſſe ſupremus Iudex ordinarius, qui ſtatim illas componat, ingruenteſque hæreſes extinguat: qui alius eſſe non poteſt, quam Summus Pontifex Romanus, ſeorſim à Concilio Generali ſumptus. Cum enim huiuſmodi Concilia, nonniſi cum maximis laboribus, expenſis, difficultatibus longoque tempore congregari, ac celebrari valeant, ſæpiuſque, vt patet ex hiſtorijs, à Principibus, & peruerſis improbiſque hominibus interturbentur, adeo vt hæreſes interim creſcere, magnoſque progreſſus facere poſſent, non

ita

ita rectè Chriſtus Eccleſiæ ſuæ indemnitati prouidiſſe videretur, ſi nullam rebus eius componendis expeditiorem viam, aut rationem præter Concilia Generalia etiamſi cum Romano Pontifice reliquiſſet: Ne igitur id admittere cogamur contra ſuauitatem diuinæ prouidentiæ, vltrò afferendum eſt, Chriſtũ Dominum ſupremam in hunc finẽ contuliſſe authoritatem Romano Pontifici ſeorſim à Concilijs Oecumenicis: nullus enim rationabiliter inficiari poterit, quin hic ſit expeditior modus ad Eccleſiam contra hæreſes, ſchiſmata, morumque corruptelam, præmuniendam; nimirum ſi adeamus Summum Pontificem, ad quem facilis patet acceſſus, eumque audiamus, qui pro infallibilitatis priuilegio, exortam quamcumque fidei quæſtionem doctis, prudentibus, piiſque viris in conſilium adhibitis, & ritè conuocatis, certò poteſt declarare, ac definire.

Tantùm pro tertia concluſione principali, quod Summus Pontifex Romanus ſeorſim à Concilio Generali, ſi vt Pontifex, ſeu, vt dicitur, ex cathedra decernat, in dubijs fidei quæſtionibus definiendis gaudeat priuilegio infallibilitatis, ſequentibus iam cætera, quę ad hanc rem ſpectant, breuius abſoluemus.

§. V.

Reliquis concluſionibus explicatur, & abſoluitur præſens controuerſia de infallibilitate Summi Pontificis Romani in rebus fidei.

QVarta igitur ſit in ordine concluſio; Vt Summus Pontifex iuxta priuilegium diuinitus illi conceſſum, ex dictis ſuperiori concluſione, doctrinam fidei infallibiliter, ſiue ex cathedra Petri definiat, nonnullas obſeruare debet conditiones: in hac concluſione conueniunt omnes Theologi Pontificiæ infallibilitatis propugnatores; cuius prima ratio deſumi poteſt ex differentia, quam omnes admittunt inter Summum Pontificem ita definientem, & Scriptores canonicos, quod iſtis proximè Spiritus Sanctus res fidei reuelat, & vt ſuo loco diximus verba etiam ipſa dictat, ſecus autem Summo Pontifici, vbi definit, quia noua fidei dogmata non condit, ſed ea quæ iam ſunt, & quæ nos latent, mota aliqua de illis controuerſia, tantum eruit & inueſtigat conſultis fidei regulis, id autem aliquas in eo prærequirere cõditiones, ac diligentias, clarius patet quã probatione indigeat. Quod idem aſſeri etiam debet de Concilijs Generalibus.

Secundò probatur, quoniam Romanus Pontifex ita ſupremus ac Summus eſt Eccleſiæ paſtor, vt tamen ſit Chriſti Vicarius, & verò ſeruus, diſpenſator, ac miniſter, ab eo ſuper familiam ſuã conſtitutus, nam ſi per ſeruum fidelem, ac prudentem Matth. 24. Lucæ autem 12. diſpenſatorem Sacerdotes omnes intelliguntur à multis, iuxta illud Apoſtoli 1. Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei:* multò magis id ſummo tribui debet Sacerdoti; Igitur quemadmodum, vt quis ſit fidelis ſeruus, & prudens, fideliterque, ac prudenter agere dicatur, neceſſe eſt vt omnia ſibi à Domino præcepta, & inſtitutum procedendi modum ſeruet; ita quoque Summus Pontifex vt ſuo ſatisfaciat muneri Vicarij, ſerui, miniſtri, atque diſpenſatoris myſteriorum Dei, fideliſque in eo inueniatur & prudens; debet ſine dubio, vbi aliquam fidei doctrinam definiturus eſt, adhibere media ad id ordinata, quibus poſitis, ſicut ipſe ſuo non deeſt officio, ſed quod ſuæ virtutis eſt, ſuarumque partium explet; ita quoque, Deum in eo adiuuando, ſpecialique cura proſequendo ne erret, & fideles in errorem inducat, non deficere certum eſt.

Quinta concluſio, Summi Pontifices Romani ſententiam definitiuam dogmatum fidei dare non ſolent, niſi orta prius, vel mota de illis controuerſia: hæc etiã concluſio eſt communis, viderurque habe-

habere fundamenrum in illo Deuteronomij loco cap. 17. *Si difficile & ambiguũ apud te iudicium eſſe perſpexeris* &c. *Surge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus; venieſque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore; quæreſque ab eis qui indicabunt tibi iudicij veritatem*; nec non Lucæ c. 22. vbi ait Chriſtus: *Simon, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticũ: ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*: qua ſententia ſucceſſoribus Petri, ita perpetuam Spiritus Sancti aſſiſtentiam pollicetur, vt abundè probauimus ſupra, vt tamen ſub metaphora cribrationis videatur ſignificare voluiſſe præſupponendam eſſe vexationem, ſeu tentationem aut ortam de rebus fidei diſputationem, vt ſic accedente diligenti earum diſcuſſione, purgatior fiat, clariuſque ab Eccleſia explicetur, vt rectè pluribus in locis docet D. Auguſtinus, ſed præſertim in tract. ſuper Pſalmum 54. nec non lib. 16. de ciuit. Dei cap. 2. vbi explicans illud Apoſtoli 1. Corinth. cap. 11. *Oportet & hæreſes eſſe*, ait: *Multa quippè ad fidem Catholicam pertinentia dum hæreticorum callida inquietudine exagitantur, vt aduerſus eos defendi poſsint, & conſiderantur diligentius, & intelliguntur clarius, & inſtantius prædicantur, & ab aduerſario mota quæſtio, diſcendi exiſtit occaſio*. Id quoque affirmat Vincentius Lirinenſis in commonit. cap. 32. cum ait: *Eccleſiam hæreticorum nouitatibus excitatam exquirere antiquam doctrinam*.

Cui conſonat Eccleſiæ praxis, in qua nulla ferè vnquam videtur facta definitio, niſi cum orta eſt controuerſia, & verò talis, quæ iam ſtabilitam fidei doctrinam ſpectaret; nam vt certum ſupponimus, nulla noua doctrinæ fidei modo fit reuelatio, ſed tantùm inquiritur aut diſputatur, quid in hac vel illa materia docuerit Chriſtus; igitur vt Summus Pontifex vel ſeorſim à Concilio Generali, vel vna cum illo aliquid de nouo credendum proponat, illud neceſſariò à Chriſto reuelatum, ac ſtabilitum præſupponere debet, & vbi ſolùm in dubium reuocatur, diſtinctè & enucleatè declarare, quid in illo fides diuina tradat. Vnde Sanctus Athanaſius in epiſt. de Synodis Ariminenſi & Seleucienſi ait: *Nicæna Synodus non temere habita eſt, vt quæ habeat grauiſsimos vſus, & legitimam rationem: Syri enim, Cilices, Meſopotamiani, in cauſa fidei claudicabant, atque vna cum Iudæis Paſcha celebrabant; & iam tum Ariana hæreſis, quæ contra Eccleſiam inſurrexerat, ſuos propugnatores habebat*; poſtea de Arianorum Synodis agens; *Quam quæſo habent legitimam cauſam cur inſtituantur? ſi enim recens aliqua hæreſis poſt Arianam emerſit, age proferant nobis eius hæreſeos commenta, &c. vt videantur ſaltem aliquam veriſimilem occaſionẽ habere noua moliendi*. Quod verò Ariani prætexebant hæreſim Aëtij pro cogenda Synodo & inſtituenda noua de fide quæſtione eos ibidem fusè refellit Athanaſius, adeo verum eſt, nouas duntaxat ſolere fieri à Summis Pontificibus in doctrina fidei definitiones tempore ſuo, ſiue ſecundum Eccleſiæ neceſſitatem, & exigentiam, quia videlicet aliqua exurgit hæreſis, aut opinio contraria praxi & ſententiæ Catholicorum communi, ita vt aliquis inde fidei articulus pati, aut ſaltem ſcandalum naſci videatur.

Ratio autem huius eſſe poteſt, quia iudex, vt tanquam iudex agat, debet eſſe lis & controuerſia, quæ ſi nulla eſt, iuridicam ſuam poteſtatem propriè non exercet; quare vbi in leges principis cõmentarios interdum ſcribit, non tam id vt iudex, quam vt doctor priuatus præſtare dicendus eſt: Ergo etiam vt Summus Pontifex ex cathedra loquatur tanquam ſupremus iudex, cui ſpecialiter adſit promiſſa Spiritus Sancti gratia in dirimendis fidei controuerſis, prius debent moueri & ad illum deferri.

Sexta concluſio, vbi ortæ fidei quæſtioni primum diſcutiendæ, ac definiendæ Romani ſunt accingendi Pontifices recurrere debent tam priuatim, quàm publicè ad ſingulare orationis præſidiũ; hæc

hæc concluſio colligitur ex ipſorummet praxi & vſu, vbi talia ſunt præſtituri, cũ probè ſciant ordinariè loquendo, alia tutiori via neceſſariam ad hæc Spiritus Sancti gratiam ſe promereri non poſſe, vt per ſe patet & alia probatione non indiget.

Septima concluſio, præmiſſæ Spiritus Sancti per orationem inuocationi ſubiungenda eſt diligens & accurata rei definiendæ diſcuſſio, conſultis fidei regulis: iſta quoque aſſertio eſt indubitata, fundata in principio toties repetito, & ob oculos in hac materia ſemper habendo, quod nulla modo ſit noua dogmatũ fidei reuelatio; ſed omnia per illam credenda fuiſſe iam adæquatè propalata in Sacris Scripturis ac traditionibus; ita vt, vbi oritur aliqua fidei quæſtio, vel controuerſia, exempli gratia, num Chriſtus ſit verus Deus æqualis per omnia Patri, ſiue vnus in diuinitate & eſſentia cum illo? num realiter exiſtat in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento? & ſic de alijs ſimilibus nihil aliud inquiratur, nec aliud Eccleſia definire aut iudicare intendat, quam rem ita ſe habere, fuiſſe à Deo reuelatũ; cuius reuelatio cum adæquatè comprehendatur, vt dixi, in Sacris Scripturis, ac traditionibus, manifeſtè ſequitur eas diligenter eſſe conſulendas & examinandas præuiè ad dictarum veritatum deciſionem, ſiue fiat à Papa ſeorſim à Concilio Generali, ſiue vna cum illo. At quia verbi diuini ſiue ſcripti ſiue traditi, rerumque in eo reuelatarum exiſtentia, nec non legitima eiuſdem interpretatio, nobis infallibiliter non innoteſcit, niſi per fidẽ Eccleſiæ toto orbe diffuſæ illa credentis, vel per definitionem eiuſdẽ repreſentatiuè conſideratæ in Summo Pontifice tanquam in ſupremo eius capite ſeorſim, & in Concilijs Generalibus vna cum illo; inde pariter, vt hæc controuerſiæ dirimendæ diſcuſſio diſputatioque legitimè fiat; accuratè examinandum eſt, quis ſit in illa Eccleſiæ vniuerſalis ſenſus, præſertim Sanctorum Patrum, qui ſunt pars eius præcipua, quidque Summi Pontifices, quid concilia authoritate ipſorum congregata & approbata in eadem decreuerint; & ſic de alijs locis Theologicis, fideive regulis, provt vniuſcuiuſque naturam ſuperiori libro ſecundo in communi explicuimus, magis autem in particulari in hoc tertio; quorum quinque ſtatim allati, cum ita habeant authoritatem diuinam, faciantque infallibilẽ probationem argumenta ex illis deſumpta, vt tamen primus, ſcilicet verbum Dei ſcriptum, & ſecundus verbum Dei traditum contineant immediatam Dei reuelationem, idcircò in noſtro caſu nõ tam ſunt dicendi loci argumenti Theologici, quam terminus ipſe & ſcopus, qui plerumque in controuerſia quæritur; cæteri autem tres ſunt viæ ad illum inueniendum, quibusve nobis innoteſcit diuina reuelatio, quæ per ſe eſt veritatis per fidem credendæ obiectum formale & motiuum, dicunturque ſe tenere ex parte Eccleſiæ, quatenus loquitur nobis, vt ſtatim notabam, vel ore omniũ fidelium toto orbe diffuſorum, vel pauciorum, ſcilicet Patrum & Paſtorum eã in generali Concilio repræſentantium, vel vnius Vicarij Chriſti Romani Pontificis.

Verùm cum præfata rei definiendæ diſcuſſio, & accurata in hunc finem regularum fidei, locorumque Theologicorum diſquiſitio fieri poſsit, vel à ſolo Pontifice; vel ab eo, adhibita ſimul peritorum opera, & conſilio, pro huius explicatione aduertendũ eſt, Summos inter Pontifices vnum eſſe poſſe alio doctiorem, ac peritiorem; ſicut etiam ex controuerſijs; de quarum definitione tractatur, aliæ maiorem, aliæ minorem præ ſe ferunt difficultatem vnde ſit.

Octaua concluſio, vbi ex vna parte controuerſia dirimenda eſt ita leuis, & facilis, & ex alia Pontifex ita doctus, vt ſeipſo adequatas eius definitioni diligẽtias præſtare poſſet, tunc nemine in cõſilium vocato, niſi forſan ad melius eſſe, infallibiliter eum definire poſſe crederẽ. Ratio demonſtratiua eſt, quia tam Summo Pontifici, quam Concilijs generalibus

bus in tantùm ſpecialiter aſſiſtit Spiritus Sanctus, diciturque ea infallibiliter dirigere in fidei definitionibus, in quantū abſolutè præmittunt diligentias tali operi neceſſariò prærequiſitas, quibuſque Deus ſuum annexum eſſe voluit auxilium, qualis eſt potiſsimum præuia regularū fidei perquiſitio; Ergo ſi ſemel in caſu concluſionis ſupponatur Summum Pontificem ſe ſolo illam præſtare poſſe & velle, non video cur etiam tunc ſe ſolo ex promiſſa Spiritus Sancti aſsiſtentia infallibiliter ortam fidei quæſtionem definire non poſſet.

Quod aliqui in contrarium ſolent obijcere plus videre oculos, quam oculū, nullius eſt momenti, primò enim reſpondetur hoc eſſe abſolutè falſum, poteſt enim fieri quod vnus oculus tantæ ſit, imo maioris actiuitatis, quam plures ſimul, illiſque proindè longius, atque acrius proſpiciat, illi ſiquidem plures oculi videndi aciem ſibi mutuo non intendunt, ſed nec intendere poſſunt: ſecundò reſpondetur huiuſmodi oculorū ſimilitudinem in caſu noſtro locum non habere; in quo ſupponimus Summum Pontificem ſufficientem ac proportionatam habere doctrinam, vt præuiè ad aliquam fidei definitionem, ſeipſo fidei regulas conſulere, atque adeo diuina ſibi aſsiſtente gratia infallibiliter ad illam procedere poſsit; quidquid ſit an plures alij, quos conſiliarios adhibere poſſet, maiori peritia eſſent præditi; ſicut enim vnicus oculus, quod lōgius atque acrius plures alij oculi proſpicerent, ſua vidēdi facultate non caret; ita nec Summus Pontifex, ſua in definiendo infallibilitate carebit; ſuppoſito quod attenta controuerſiæ natura, adæquatam illi diſquirendæ atque examinandæ doctrinam mentiſque aciem habeat, illaque vtatur; tali enim, & non ſemper omnium excellentiſsimę diſquiſitioni annexam eſſe ſpiritus Sancti aſsiſtentiam in ferendo de rebus fidei iudicio, ipſimet aduerſarij tenentur fateri in Concilijs etiam Generalibus, vbi tanta nunquam datur, quin melior adhuc poſsit adhiberi diligentia, & peritia in indaganda, inueniēdaque fidei, de qua eſt quæſtio, veritate.

Nona concluſio, vbi graues & nodoſis implicatæ difficultatibus controuerſiæ occurrerent, tantæque non eſſet doctrinę Summus Pontifex; vt adæquatas illis componendis diligentias per ſeipsū conferre poſſet, tunc pro rei grauitate ac difficultate viris peritis vti deberet, interdumque etiam particularia, nec non etiam generalia, quæ conuocaret concilia, audire. Hæc concluſio ſanè intellecta videtur certiſsima, poteſtque eſſe plurium ſententiarum conciliatiua, in ea enim non intendimus Summum Pontificem ex ſe non gaudere priuilegio infallibilitatis, aut in eo quaſi dependere à particulari vel generali Synodo; ſed eum duntaxat, aut non debere quidquā ex fide definire, ſi ſe præmittendis in hunc finem diligentijs inſufficientem agnoſcat; aut ſi definire velit, & teneatur, debere tunc conſulere peritos & doctos, iuxta vniuſcuiuſque rei definiendę qualitatem, ita vt ſi paucos illi diſquirendæ non crederet ſufficere, conuocare deberet concilium particulare, pręcipuè Romanum; eoque non ſufficiente, Generale & Oecumenicum; pro vt patet ex vſu & praxi continua Summorum Pontificū, quos vno ferè ſemper ex his modis ortas fidei quęſtiones terminaſſe Eccleſiaſticæ hiſtoriæ teſtantur monumēta, ſecundoque potiſsimum vſos fuiſſe in tribus primis ſæculis, quod ſcilicet in negotijs Eccleſiæ maioribus, & nominatim de fidei doctrina, nihil vt plurimum ſtatuere voluerint, niſi congregato in Synodo Clero Romano ex Epiſcopis prouincialibus, Presbyteris & Diaconis Cardinalibus cōpoſito; plura habemus exempla; in Clemente ſub quo Eccleſiā Romanam pro diſſentione Corinthiorū ſedanda & reparanda eorum fide litteras ſcripſiſſe docet S. Irenæus lib. 3. aduerſus hæreſes cap. 3. In Victore qui celebrato item Romæ Concilio Quartadecimanorum hæreſim condemnauit; in Cornelio, qui Nouatianum; in Stephano qui

no qui

no qui Anabaptiſtas; in Dionyſio qui Sabellium Paulumque Samoſatenum coacto pariter Romæ Concilio proſcripſerunt, & ſic de alijs.

Creſcente poſtea maiori hæreticorũ numero, controuerſiarumque fidei ab illis motarum difficultate, Concilia *plenaria*, vt ea appellat S. Auguſtinus, *orbis terrarum* Athanaſius, quæ dicuntur quoque *Vniuerſalia*, ſeu *Oecumenica*, Summorum Pontificum authoritate conuocari cęperunt, Nicęnum I. contra Arianos; Conſtantinopolitanum I. contra Macedonianos; Epheſinum I. contra Neſtorianos; Chalcedonenſe I. contra Eutychianos; Conſtantinopolitanum II. pro ſedandis fluctibus diſſenſionum, quibus Eccleſia tunc temporis agitabatur; item III. contra Monothelitas; Nicęnum II. contra Iconomachos, id eſt oppugnatores ſacrarum imaginum; & ſic deinceps vbi ea congregari in domino expedire Summi iudicarunt Pontifices; ſicut etiam in rebus facilioribus, ac veluti aperti iuris, nulla tunc ſimilium Conciliorũ vrgente neceſſitate, vel vtilitate, præſertim poſt tantam rerum fidei explicationem ex tot Summorum Pontificum, Conciliorumque decretis, controuerſias ad illam pertinentes, vel per ſeipſos, vel adhibitis duntaxat ſuis ordinarijs conſultoribus multoties definierunt.

Ratio autem noſtræ concluſionis, huiuſque Summorum Pontificum praxis ſatis manifeſta colligitur ex dictis, quia ſcilicet diſceptari debet, & diſcuti propoſita fidei controuerſia, in ordine ad infallibilem illius definitionem ex promiſſa Spiritus Sancti aſſiſtentia: Ergo vbi tam abſtruſa, tamque difficilis & etiam vniuerſalis eſſet, vt tali muneri ſe ſuoſque ordinarios conſiliarios impares eſſe prudenter iudicarent, tunc procul dubio plures adhibere deberent, indictis vel particularibus, vel etiam generalibus concilijs; eoque magis, quo in talibus controuerſijs, inter regulas fidei præuiè ad illarum definitionem conſulendas, pręcipuum habet locum vniuerſalis Eccleſiæ toto orbe diffuſæ, ſiue entitatiuè ſumptæ conſenſus in vnum, vel alteram dictarum controuerſiarum partem, qui melius explorari non poteſt, quam per eamdem repræſentatiuè in Concilio Generali ex ſuis paſtoribus, ac doctoribus compoſito adunatam. Quo ſenſu rectè ait quinta Synodus collat. 8. *Decere Sacerdotes communibus quæſtionibus finem communem imponere*, quod probat Apoſtolorum exemplo. *Licet*, inquit, *Spiritus Sancti gratia, circa ſingulos Apoſtolos abundaret, vt non indigerent alieno conſilio ad ea quæ agenda erant, non tamen aliter voluerunt de eo quod mouebatur, ſi oporteret gentes circumcidi, definire priuſquam communiter congregati diuinarum Scripturarum teſtimonijs vnuſquiſque dicta ſua confirmauerunt. Vnde communiter de eo ſententiam protulerunt ad gentes ſcribentes: Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis &c. Sed & Sancti Patres qui per tempora in Sanctis quatuor Concilijs conuenerunt, antiquis exemplis vtentes, communiter de exortis hæreſibus & quæſtionibus diſpoſuerunt; certo conſtituto quod in communibus diſceptationibus cum proponuntur, quo ex vtraque parte diſcutiendæ ſunt, veritatis lumen tenebras expellit mendacij: nec enim poteſt in communibus de fide diſceptationibus aliter veritas manifeſtari, cum vnuſquiſque proximi adiutorio indiget, ſicut in prouerbijs dicit Salomon, frater fratri adiutorium præſtans exaltabitur, ſicut ciuitas munita.*

Verùm quia fuſior de huiuſmodi Conciliorum vtilitate & neceſſitate redibit ſermo ſectione ſequenti; ſolùm hic adducam Breue Sanctiſsimi Domini noſtri Clementis Papæ VII. occaſione Cõcilij Tridentini ſcriptum ad Chriſtianiſſimum Regem Galliarum Franciſcum I. tenoris ſequentis.

Clemens Papa VII. chariſſime in Chriſto fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Superiore biennio, ſicut tua Maieſtas recordari poteſt, cum Sereniſſimum Cæſarem, quamquam pro ſua inclyta pietate omnia conatum, tamen in conuẽtu Auguſtano nihil remedij ad hæreſim Luthera-

heranam in Germania tollendam, præillorum obſtinatione afferre potuiſſe audiremus: ſolumque Concilij Generalis remediũ à noſtris prædeceſſoribus in caſu ſimili vſitatum, & ab ipſis Lutheranis poſtulatum ſupereſſe videremus; ſuper hoc cum venerabilibus fratribus noſtris S.R.E.Cardinal. matura deliberatione habita, ad ipſius Concilij Generalis indictionem in Italia & loco ad hoc commodiore celebrandi deuenire intendentes, id tuæ Maieſtati, ſicut Cæſari, & cæteris Principibus ſignificandum, communicandumque duximus, eamque noſtris litteris fuimus hortati, vt tam ſancto, & neceſſario operi pro tua pietate & Chriſtianiſsimi titulo, proque tuorum maiorum perpetua conſuetudine fauere, cauſamque ſanctæ fidei cum tua, ſi fieri poſſit, præſentia, aut ſaltem oratoribus tuis, tuique Regni Prælatis adiuuare, & tueri, & in hoc te & illos interim præparare pro communi officio velles. Ita Summus Pontifex Clemens VII. ad noſtrum inſtitutum, & quatenus vrgente maiori negotiorum fidei & religionis grauitate, alijſque attentis circumſtantijs neceſſariam iudicauit Concilij Generalis indictionem.

Nota iuxta hanc concluſionem Summum Pontificem, quando per ſe ipſum præuias definitioni diligentias adhibere non poſſet in conſulendis regulis fidei, ita eas quibus vellet committere poſſe, ſiue quod idem eſt quoslibet viros doctos in conſilium vocare, nec ad conſultationem Cardinalium aut Prælatorũ Curiæ Romanæ reſtringi, vt tamen ordinariè loquendo nihil tale vnquam præſtare ſolitus ſit ſine Dominorum Cardinalium conſilio, maturaque cum illis habita deliberatione: Qua de cauſa condemnatis in Concilio Remenſi ab Eugenio III. illi præſente Giliberti Porretani erroribus, cum indè S. Bernardus vna cum Epiſcopis Gallicanis quoddam veluti Symbolum fidei nouum aduerſus illos condidiſſent; *Hoc*, inquit Otho Friſing. de geſtis frid. lib. 1. cap. 57. & ex eo Baronius tomo 12. Annalium, *Gallicanæ Eccleſiæ factum tam grauiter Sacer Cardinalium Senatus accepit, vt cum magna mentis indignatione curiam intraret, ac tanquam vnũ corpus effecti, vna omnes voce Pontifici ſuo dicerent: ſcire debes, quod à nobis, per quos tanquam per cardines vniuerſalis Eccleſiæ voluitur axis, ad regimen totius Eccleſiæ promotus, à priuato vniuerſalis pater effectus, iam deinceps te non tuum, ſed noſtrum potius eſſe oportere: nec priuatas & modernas amicitias antiquis & communibus præponere, ſed omnium vtilitati conſulere, Romanæque Curiæ culmen ex officij tui neceſſitudine curare, & obſeruare debere. Sed quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Eccleſia? Qua fronte, quo auſu ceruicem contra Romanæ Sedis primatum, & apicem erexit? Hæc eſt enim ſola, quæ claudit, & nemo aperit: aperit & nemo claudit. Ipſa ſola de fide Catholica diſcutere habens, à nullo, etiam abſens, in hoc ſingulari honore præiudicium pati poteſt. Sed ecce Galli iſti etiã faciem noſtram contemnentes, ſuper capitulis, quæ his diebus, nobis aſſidentibus, agitata ſunt, tanquam finituræ ſententiæ vltimam manum apponendo, nobis inconſultis, fidem ſuam ſcribere præſumpſerunt. Certè ſi in Oriente, vt potè Alexandriæ, vel Antiochiæ, coram omnibus Patriarchis huiuſmodi tractaretur negotium: nihil firma ſtabilitate ſolidum ſine noſtra definiri valeret authoritate. Quinimò iuxta antiquorum Patrum inſtituta vel exempla, Romano ſeruaretur examini terminandũ. Quomodo ergo iſti in noſtra præſentia vſurpare audent, quod etiam remotioribus, & maioribus nobis non licet? Volumus igitur huic tam temerariæ nouitati celeriter aſſurgas, ipſorumque contumaciam punire non differas.* Ita apud præfatum authorem Sacrum Cardinalium Collegium aduerſus Eugenium Papam III. pro antiquo vſu, & conſuetudine, qua nihil ipſis inconſultis à Romanis Pontificibus fieri ſolere in rebus fidei & religionis prætendebant.

Quomodo autem his perſtrictus Eugenius, velut alter Petrus, à tot Paulis, quot Cardinalibus illi in faciem reſiſtẽtibus, ſatisfaciendum curauerit, ita idem Otho proſequitur: *Quos Romanus Pon-*

tifex

tifex blando mitigans eloquio, Abbate ad ſe vocato de hoc facto, qualitateve facti ſolerter inquirit. Cui ille humiliter & cũ reuerentia reſpondit, ſe, vel dominos Epiſcopos nihil de præfatis capitulis definiſſe: ſed quia ab Epiſcopo Pictauino audierat, vt fides ſua ſcriberetur: idcirco quia ſolus nollet, illorum authoritate ac teſtimonio ſimpliciter ſe quod ſentiret expoſuiſſe. Hocque tam humili, quam modeſto ipſius reſponſo prædicta Cardinalium indignatio conquieuit: ita tamen, vt præfatum ſcriptum tanquam inconſulta curia prolatum, velut authoritatis pondere carens, pro Symbolo in Eccleſia, quod in Concilijs contra hæreſes congregatis fieri ſolet, non haberetur, niſi ab ipſa Romana Eccleſia confirmaretur. Quod & factum, atque omnium vna ſententia confirmatum. Sic itaque cuncta per Cardinales obiecta, ſolida veritate conſtantia eſſe nouerunt, quibus nemo catholicè ſapiens contradicere poſſet. Quod autem ſic ſanè ſobrieque ſapuerint, ſicut & rectè eum S. Bernardo Epiſcopi Gallicani, vt reprehenſioni acquieuerint, nec ſchiſma conflarint, neque Cardinales ita commoti diſceſſionẽ fecerint ab Eugenio, mox idem author ſubdit: *Benedictus per omnia Deus, qui ſic Eccleſiæ ſuæ ſponſæ prouidit, vt nec vel ſumma membra à capite ſuo diſſiderẽt, vel tantus religioſarum & diſcretarũ perſonarum numerus Gallicanæ Eccleſiæ aliquod iudicij pondus à Sede Romana reportans, ſchiſmatis non parui occaſio eſſet.*

En ergo quomodo Summi Pontifices, licet illis diuinitus conceſſum fuerit priuilegium infallibilitatis, nunquam tamen ipſi, vbi opus eſſe iudicarunt, cõtempſere media humana, quibus deueniri poterat ad veram rei cognitionem, de qua agebatur, cuiuſmodi ſunt Concilium maius & minus, pro magnitudine, vel paruitate rei definiendæ; exemplo Apoſtolorum, qui, vt habet ſupracitatus Quintæ Synodi locus, licet poſſent etiã ſoli quamlibet controuerſiam infallibiliter componere, nihilominus Concilium conuocare voluerunt Actor. 15.

Decima concluſio, in præuia ad definitiones fidei diſquiſitione Sũmus Pontifex tam ſeorſim ab aliquo Concilio, quam ſimul cum illo, non gaudet priuilegio infallibilitatis, ſiue quod idem eſt, talis diſquiſitio tantam non habet authoritatem, quin aliquod illi falſum ſubeſſe poſsit: Iſta concluſio, quam iã lib. 2. ſect. 5. cap. 4. inſinuauimus, eſt communis inter Theologos, qui propterea docent quæ in rei definiendæ probationem & confirmationem, aut alias obiter ſolum & in tranſcurſu dicuntur, non cadere ſub eius definitionem, nec ad ea credenda cenſeri Pontificẽ velle vniuerſam conſtringere Eccleſiam, ſed ad ea ſolum, quæ rectè ad ſcopum propoſitæ quæſtionis fidei reſpondentur. In cuius probationem duo ſolẽt afferri caſus; primus eſt Nicolai I. docentis, vt refertur de conſecrat. diſtinct. 4. cap. *à quodam Iudæo*, Baptiſmum in nomine Chriſti collatum, ſine expreſsione triũ perſonarum, eſſe ratum: illud enim non definiendo quęſtionem de fide aſſeruit, ſiue quod ille intendit docere in illo canone, non fuit de forma baptiſmi, ſed tantum de miniſtro de quo interrogatus fuerat. Vnde poſteaquam reſpondit & definijt, Baptiſmum eſſe ratum, etiam ſi à Iudæo, vel pagano detur, quæ erat præcipua quæſtio, addidit obiter, ſuamque vt doctor particularis expoſuit ſententiam, Baptiſmum eſſe ratum, ſiue in nomine trium perſonarum, ſiue in nomine ſolius Chriſti detur, in quo ſecutus eſt D. Ambroſij ſententiam lib. 1. de Spiritu Sancto, videndiq; ſunt de illa Theologi in 3. partem de Sacram. Baptiſmi, quæque dicemus capite ſequenti §. 8. in defenſionem Nicolai, quem in hac re nonnulli hæreſeos reprehendunt. Alter caſus habetur in Concilio Niceno II. Act. 4. vbi dicitur, *Angelos adorandos eſſe, quod ſint corporei*, non quidem ab vniuerſo Concilio, ſed à Ioanne Epiſcopo Theſſalonicenſi, cuius ibi legitur liber, negante homini Gentili de adoratione imaginum diſputanti, Angelos omnino incorporeos & ſpirituales eſſe: *vt vos*, inquit, *gentiles dicitis*: & affirmat eſſe

compoſitos *ex ſpiritu & tenui corpore*, cum *ſolus Deus ſit incorporeus & informabilis*. Idque Athanaſij, Baſilij & Methodij authoritate confirmat. Etſi enim in præfato Concilio veriſsimè contra Iconoclaſtas definitum ſit Angelos eſſe pingendos, attamen ratio ex qua inter diſputandum ad iſtam definitionē proceſſum fuit, nempe quia ipſi ſunt corporei, eſt omnino falſa: quamuis enim veriſsimũ ſit eos pluries in diuinis Scripturis corporaliter apparuiſſe, nihilominus falſiſsimum eſt verè corporeos eſſe.

Ratio noſtræ concluſionis eſſe poteſt, quia Deus pollicitus eſt Eccleſiæ ſiue per Pontificem ſeorſim à Concilio, ſiue per Concilium vna cum illo fideles edocenti ſpecialem in hunc finem Spiritus Sancti aſsiſtentiam, vbi ſupremi cōtrouerſiarum fidei iudicis munus exercent, illud autem non in diſquirendo, aut præuiè diſputando, ſed propriè in definiendo adimplere dicendi ſunt. Igitur licet in directa & expreſſa quęſtionis fidei determinatione gaudeant priuilegio infallibilitatis, illa tamen in pręuia ad eam diſputatione neceſſaria abſolutè non eſt; quodque conſequenter ad fidem pertineant, quæ ab illis quandoque obiter ſolum & incidenter inter diſputandum, nec non etiam definiendum afferuntur; ſiquidem tunc, vt ſtatim dicebam, non tam ſuſtinent perſonam iudicis ad credendum obligantis, quam conſultoris, vel doctoris conſiliũ dantis, aut diſceptantis; vt ſunt autem diſceptatores, non habere illam infallibilitatem, quam habent, quatenus ſunt iudices, omnibus eſt certum; qui propterea docent diligenter animaduertendum eſſe, quid à Summis Pontificibus, quid à Concilijs definiatur, & ſub qua verborum forma, quidque inſuper vt doctrina fidei, quid vt doctrina ſolum in Eccleſia recepta. Cuius rei exemplum Melchior Canus lib. 5. de locis cap. 6. adducit ex Concilio Tridentino ſeſſ. 13. can. 11. in quo anathematizatur qui dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum. At poſtea ſtatuit, atque declarat ſancta Synodus neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem illis, quos conſciētia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſoris, & eo ipſo excommunicat ſi quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit. Cum autem tunc Synodo præſens fuerit præfatus author, teſtatur non fuiſſe Concilij mentem eodem modo vtramque illam partem definire; nec tanquam doctrinam fidei propoſitam eſſe iſtam confeſſionis ſacramentalis neceſsitatem. Et in cap. 7. eiuſdem ſeſsionis de hac eadem neceſsitate diſſerens Synodus ait, Eccleſiaſticam conſuetudinem declarare, eam qua dicitur, vt probet ſeipſum homo, probationem neceſſariam eſſe hanc ſacramentalem confeſſionem; quam tamen Scripturæ interpretationem non ita de fide eſſe affirmat, ſicut cap. 1. eiuſdem ſeſsionis tranſubſtantiationem colligit ex verbis quibus ſanctiſsimum altaris Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam & apertiſsimam pręſe ferre ſignificationem, iuxta quam à Sanctis Patribus intellecta ſunt.

Vndecima concluſio, licet ante Pontificiam aut Conciliarem definitionē dubium aliquod ſuboriri poſſet, num ſufficientes ad illam diligentiæ pręmiſſæ fuiſſent, ſtatim tamen ac conſtat Summum Pontificem, aut Concilium Generale aliquid de fide definijſſe, à quibuſuis fidelibus certum certitudine ſaltem Theologica tenendum eſt, ſufficientem ab illis adhibitam fuiſſe diligentiam vi promiſsionis à Chriſto Eccleſiæ factæ. Iſta concluſio eſt communis inter omnes Theologos vnam aut alterā admittentes infallibilitatem; cuius ratio eſt quia nullum habemus fundamentum talis certitudinis omne dubium, omnemque formidinem excludentis, quod ante definitionem ſufficiens adhibita fuerit

rit

Digitized by Google

rit diligentia, ſecus autem poſt illam; qui enim dat eſſe, dat conſequentia & neceſſaria ad eſſe, vel qui finem promittit, etiam media ad hunc finem obtinendum cenſetur promittere; igitur ea ratione, qua inter media ad finem infallibilis definitionis, ſiue ad infallibilitatem in definiendo neceſſaria potiſsimum habet locum debita rei definiendæ peruestigatio & inquiſitio; idem Christus qui Pontificem non erraturum promiſit, & qui pro eius in fide ſtatuenda indeficiētia rogauit, ſua quoque prouidentia curare debebat, ne vnquam temere, aut abſque ſufficiente examine aliquid eſſet definitutus. Et vero quid iuuaret, ſcire Pontificem errate non poſſe, vbi ſufficientem adhibet diligentiam, niſi etiam re definita inde certo nobis conſtaret eā ab illo præmiſſam fuiſſe; quamuis negandum non ſit interdum maiorem, interdum vero minorem, pro rei definiendæ qualitate eſſe neceſſariam. Vnde quemadmodum ex dictis ſupra cap. 10. dubitari quidem poteſt, num Summus Pontifex neceſſarias ad legitimam electionem conditiones habeat, ea nondum ab vniuerſali Eccleſia acceptata, ſecus autem poſt ipſius acceptationem, ita quoque in præſenti proportionaliter diſcurrere poſſumus, dubitari quidem poſſe de ſufficienti, vel debita ante definitionem diligentia, ſecus autem poſt illam, ſed tunc haberi de illa certitudinem Theologicam, ſiue concluſionis Theologicæ.

Duodecima concluſio, tam Pontificiæ quam Conciliari definitioni, ſiue formali eius decreto ſuum aſsignandum eſt tempus, ita vt ſi intra illud non retractetur, cenſeatur talis definitio perfecta & abſoluta, iamque de Sede Petri Pontifices & Concilia pronuntiaſſe, formaleque definitionis decretum legitimè ac ſufficienter promulgatum fuiſſe, nec non etiam elapſum terminum eiuſdem obligationi præfixum; ſecus autem ſi intra tale tempus retractetur, tunc enim definitio non habebit locum, perindeque ſe geſſiſſe Pontifices & Concilia dicenda erunt, ac ſi non definijſſent, ſed adhuc res ſub diſcuſſione eſſet. Hęc etiam concluſio debet eſſe certa inter Theologos, iamq; fuit à nobis inſinuata lib. 2. ſect. 5. cap. 4. eoque proportionaliter modo intelligenda eſt, quo lib. 3. ſect. 1. cap. 85. explicuimus ſanctum etiam Spiritum ſacris adeſſe interpretibus. Ratio eius eſt, quia ſicut in alijs rebus & operationibus humanis tractum temporis habentibus, poſt illum duntaxat præteritum, iudicium aliquod v.g. dicitur perfectum, iudiceſque dicuntur abſolutè definitiuam tuliſſe ſententiam, ſecus autem antè; ac proinde, ſicut intra illum, liberum eſt ſubditis illi obedire vel non obedire, quaſi res non cenſeretur adhuc ſufficiēter definita, iudices quoque ſuam poſſunt retractare vel ſuſpendere ſententiā: Ita etiam cum Summis Pontificibus humano more agentibus, atque adeo per ſubiectionem ad tempus, Sanctus dicatur adeſſe Spiritus in definiendo, vt ſuū intelligantur iudicium abſoluiſſe, & infallibiliter ex cathedra locutos fuiſſe; diligenter explorandum eſt, an ipſum formale decretum definitionis legitimè, & ſufficienter fuerit promulgatum, atque etiam an tempus eiuſdem obligationi præfixum fuerit elapſum, priuſquā id reſigeretur, ſeu retractaretur; qua ratione, gratis conceſſo aliquid in Sixti V. decreto circa Bibliorum editionem erratum fuiſſe, hoc enim nos negamus in aliqua re ad fidem pertinente, reſpondent aliqui huiuſmodi decretum, quod Sixtus ſuis Biblijs præfixerat, nunquam fuiſſe plene promulgatum, ſed tempeſtiuè reuocatum: ipſo etiam animaduertente, *non pauca irrepſiſſe, quæ iterata diligentia indigere viderentur; adeo vt totum opus ſub incudem reuocandum cenſuerit, atque decreuerit, & ſi id morte præuētus præſtare non potuerit*, vt in præfatione Bibliorum Clementinorum dicitur; de quo vide Tannerum 22. diſput. 1. de fide quæſt. 4. dub. 6. Vbi etiam notat, quod ſi etiam Sixtus V. nihil ipſe de ſuo decreto mutando cogitaſſet, aut non niſi morbo admonente, eam cogitationem conce-

concepiſſet, idipſum iam, inter alia, exemplum eſſe poſſe ſingularis illius curæ ac prouidentiæ, quam Deus erga Eccleſiam ac Romanam Cathedram habet, vt prius ac potius è viuis Pontificem eximat, quam permittat eum falſam aliquam definitionem edere, ac ad finem perducere.

Tertiadecima concluſio, licet ex præfatis conditionibus aliquæ ſeorſim, vel diuiſiuè ſumptæ non ſint ad infallibilem Pontificum & Conciliorum definitionē neceſſariæ, ſecus tamen ſi conſiderentur ſimul & collectiuè; hæc concluſio eſt certa, iamque à nobis citato loco explicata, vbi etiam quid ſequeretur, ſi per impoſsibile omitterentur, aut ſufficientes diligentiæ non adhiberentur, aperuimus, ruituram nimirum totam Eccleſiaſticæ definitionis certitudinem; ac proinde de facto, ſuppoſitaque promiſſione Eccleſiæ à Chriſto facta, talem hypotheſim eſſe impoſsibilem, ſiue vt concluſione ſequenti dicetur, eam infallibilitatis promiſsionem non eſſe conditionatam, ſed abſolutam.

Quartadecima concluſio, tam Pontifices, quam Concilia Generalia aliquid circa religionem definitura, ita tenentur pro cuiuſque negotij & cauſæ grauitate debitas diligentias præmittere, vt tamen eorum definitio in dubijs fidei quæſtionibus abſolutè & ſimpliciter infallibilis dicenda ſit. In hac concluſione conuenire debent omnes Catholici admittentes Eccleſiæ infallibilitatem in definiendo; quia alioquin fideles de illa ſatis certi non eſſent; quin etiam vlterius poſſent eius decreta in examen adduci, an cum debita diligentia, conformiterque ad regulas fidei lata ſint; & ſi quid ſecus deprehenderetur, eadem reijci; quod eſt abſurdum; cum hac quidē ratione nullus vnquam finis controuerſijs imponendus foret, deſtrueretúrque ſupremum in illis Eccleſiæ iudicium libro ſecundo ſtabilitum: Deinde quia nullum in hoc eius appareret priuilegium, ſi quidem priuatus etiam doctor quicumque, debitas adhibens diligentias, conformiterque ad regulas fidei reſpondens, gaudet priuilegio infallibilitatis; hoc ergo diſcrimen verſatur inter eum & Eccleſiam, aut per Pontificem aut per Concilia definientem, quod priuati doctoris definitio, eſt ſolum certa purè conditionate, id eſt, ſi debitas præmiſerit diligentias in conſulendis regulis fidei, conformiterque ad illas loquatur, atque adeo non omnē excludit formidinem, dubitandique rationem, quatenus poteſt illas non conſulere, aut illis conſultis, conformiter ad illas non definire; ſecus autem Eccleſia. Quo circa licet hypotheticam iſtam admittamus, ſi Pontifex, aut generale Concilium, ſine debita diligentia definiret, aut non iuxta regulas fidei, infallibiliter non definiret, nunquam tamen propterea conceditur antecedens, ea nimirum poſſe talem diligentiam omittere, aut ſecundum regulas fidei non loqui, ſicut cuilibet priuato contingere poſſe dubium non eſt.

Quomodo autem cum præfatis obligationibus, conſiſtat abſoluta aut Pontificiæ, aut Conciliaris definitionis indeficientia; non eſt vnus omnium explicandi modus: Aliqui enim affirmant præuias ad illam diligentias non eſſe neceſſarias ad hoc, vt Pontifex, aut Cōcilium infallibiliter definiat, ſed ſolum vt licitè & abſque peccato id præſtet: cuius rei exemplum in Sacramentorum adminiſtratione habetur, vbi multa requiruntur, vt ea licitè conferantur, quæ ad eorum valorem minimè ſunt neceſſaria. Melius tamen ex dictis aſſerendum eſt fieri nunquam poſſe, vt Pontifex, aut Conciliū Generale publicè definiat aliquid in dubia religionis cauſa ſine debita diligentia; qui enim dat eſſe dat etiā conſequentia & neceſſaria ad eſſe, vt cōcluſione vndecima oſtendimus; ſicut ſi cui Deus reuelaret ſuam beatitudinem, haud credendum eſſet, Deum decreuiſſe illum ſaluare abſque vllo prorſus ſalutis ſtudio; ſed potius hoc ipſo etiam reuelaſſe, cum debita ad hunc finem cōſequendum media adhibiturum eſſe.

Quin-

Quintadecima concluſio, quiuis Pontifex legitimè electus, & pro tali ab Eccleſia vniuerſali agnitus gaudet priuilegio infallibilitatis in rebus fidei definiẽdis: hæc cõcluſio ſequitur ex dictis manifeſtè; ſuppoſito enim quod tale priuilegium ſe habeat Deo ita concedente per modum proprietatis reſpectu ſupremæ dignitatis Pontificiæ, neceſſario tenendum eſt quemlibet Pontificem ad eã legitimè promotum, de quo nullatenus dubitari poteſt, ſi accedat vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus, aut acceptatio, vt ſupra cap. 10. oſtenſum fuit, præfato priuilegio gaudere debere: & ſi vnquam talis eligeretur, ne ſchiſmate diſciſſa iaceret Eccleſia, qui vel ob ætatem, vel ob ignorantiam rerum religionis, neceſſariam in definiendo diligentiam adhibere non poſſet, vt dicitur de Ioanne XII. qui cum aſſumptus eſt ad Pontificatum, ſecundum aliquos decem, aut ad ſummum ſecundũ alios octodecim erat annorum; dicendum eſt eum, Deo ita prouidente, nunquam ex propria animi ſẽtentia, ſeu motu proprio aliquid decreturum, ſed ex virorum peritorum conſilio; ſicque vi promiſſionis Chriſti Sedi Apoſtolicæ factæ nunquam à vero definiendo poſſet aberrare: Quemadmodũ in ſententia illorum, qui putant non pertinere ad fidem, quod hic numero Summus Pontifex, quem vniuerſalis etiam agnoſcit Eccleſia, ſit verus Pontifex, ſed hoc morali certitudine dumtaxat conſtare, dicitur talem Pontificem pro vero creditum nunquam erraturum, quia cum Pontifex non ſit propter ſe, ſed propter Eccleſiam; ne in eam falſum pro vero obtrudatur, nunquam eum Deus in definiendo à vero deflectere permittet, & quidem ſecundum legem communem & ordinariam, Matthæi 16. *Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Quod etiam proportionaliter dè Concilijs aſſeri poteſt, in quibus non eſt certum omnes Epiſcopos illis aſſiſtentes, veros eſſe Epiſcopos. Quamuis etiam admiſſo talem Pontificem priuilegio infallibilitatis non gaudere, quandoquidem vt ſupponimus verus ac legitimus Pontifex non eſſet, eius tamen error in Eccleſiam haud redundaret; quia vbi aliquid falſo definiuiſſet, ante receptionem generalem ab Eccleſia falſitas definitionis, aut vero ipſius definientis deprehenderetur.

Decimaſexta concluſio, Quiuis legitimus Pontifex, quamdiu talis eſt, ſemper gaudet infallibilitatis priuilegio; iſta concluſio eſt communis inter doctores Pontificiæ infallibilitatis defenſores, aduerſus quemdam doctorem Pariſienſem ſuppreſſo nomine citatum ab Andrea Duuallio, tract. de Summo Pontif. par. 2. q. 5. *aſſerentem*, inquit, *Summum Pontificem congregato Concilio Oecumenico, deſinere eſſe infallibilem, ſed totam infallibilitatem tunc à Chriſto in Concilium transfundi. Poſt Concilium vero, quia eius ſolius eſt, Eccleſias particulares vbique terrarum regere, hanc infallibilitatem ad eũ, quaſi poſtliminio redire.* Huiuſmodi enim opinio ex præfato authore non ſolum noua eſt, quia ſine teſte & authore obtruditur; verum etiam falſa, quia vt iam ſatis ſupra oſtendimus, ſingulare hoc infallibilitatis priuilegium annexũ eſt dignitati Pontificiæ, quæ per conuocationem, & celebrationem Concilij, nec deperditur nec imminuitur; imo potius nunquam lucidius irradiat, cum tunc ſedeat in medio omnium prælatorũ Summus Pontifex, tanquã Sol in medio Planetarum, quas tanto vberius, & clarius, quo propius & immediatius ſuo lumine colluſtrat. Deindè, ſi res ita ſe haberet, vt præfatus intendit doctor, Concilium non egeret approbatione, imo nec præſentia Summi Pontificis, aut ſaltem non magis indigeret, quã præſentia alicuius alterius prælati: quandoquidẽ per eiuſmodi receſſũ infallibilitatis ab ipſo Pontifice & transfuſionem in ipſum Concilium, pro vt eſt congregatum, ſatis ſuperque eſſet confirmatum, & approbatum: ideoque infallibilitas Pontificia ſolum ad directionem & gubernationem Eccleſiarum diſgregatarum, non autem Eccleſiæ vniuerſalis in vnum collectæ extenderetur; quod quam ab vſu, & cõtinua

tinua Eccleſiæ praxi alienum ſit, patet ex dictis. Denique ſic abſque vlla ratione, & neceſſitate miracula prorſus inaudita multiplicari viderentur, tranſitus nempe huius infallibilitatis, quæ eſt donum aliquod ſupernaturale, de Pontifice ad Concilium, & poſtea recurſus eiuſdem de Concilio ad ipſum Pontificem. Suppoſito igitur, quod Summus Pontifex gaudeat priuilegio infallibilitatis, aſſerendum eſt illum, quamdiu talis eſt, eo ſemper gaudere, nec eo vnquam à Deo priuari.

Decima ſeptima concluſio, tunc Summus Pontifex ex cathedra loqui dicendus eſt, adeoque infallibiliter, ob ſpecialem Spiritus Sancti tunc eum dirigentis aſsiſtentiam, quando orta aliqua fidei controuerſia, præmiſsis conſentaneis ad eius diſcuſsionem diligentijs, eam expreſsè definit, vniuerſaliq; Eccleſiæ credendam abſolutè proponit, intra præfixum in formali definitionis decreto tẽpus, eo ante illud nec refixo nec retractato. Iſta concluſio manifeſtè ſequitur ex præcedentibus, debetque proportionaliter extendi ad Conciliares etiam definitiones, vbi Summi Pontifices vna cum illis, aut in illis aliqua definiunt. Certumque eſt potiſsimum eos, non vt priuatos doctores, ſed vt ſupremos totius Eccleſiæ paſtores ſe gerere vbi hæc duo coniunguntur, abſolutè nempe, & abſque hæſitatione, ad ea de quibus cõſuluntur & interrogantur reſpondere, totiq; Eccleſiæ credenda proponere: prius enim abſque poſteriori non ſufficit, nec eſt certum, vnde ſcire poſsimus, an vt priuatus doctor, an vt Pontifex loquatur, argumentum; ſi quidem abſoluta & expreſſa reſponſio alicui difficultati fidei à priuato doctore, non minus quã à generali Paſtore datur: quo fit vt ei etiam falſum ſubeſſe poſsit, ſi Eccleſiæ ſimul credenda fide ſupernaturali non proponatur. Qua de cauſa communiter Theologi, inter quos Melchior Canus lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. rectè animaduertunt, non ſtatim dogma fidei exiſtimandum eſſe, quicquid nonnulli Summi Pontifices à perſonis aut Eccleſijs priuatis interrogati, de pluribus quęſtionibus eis reſponderunt; cuius rei vnũ aut alterum, ex multis quæ habentur in Decretalibus Pontificijs exemplum adduci ſolet ab aliquibus.

Primum eſt Cæleſtini III. aſſerentis, altero coniugum labente in hęreſim matrimonium diſſolui, cap. *quanto* de diuortijs; hanc enim reſponſionem ab eo, quatenus Pontifice, non prodijſſe, conſtat ex Innocentio III. qui reprobans hanc ſententiam ait: *Licet quidam prædeceſſores noſtri ſenſiſſe aliter videantur*; ſenſiſſe inquit, non definiuiſſe; *non credimus quod in hoc caſu qui relinquitur, poſſit ad ſecundas nuptias tranſire*. Aliud exemplum ad concluſionis intentum magis conducens eſt præfati Innocentij III. apud Cæſarium Ciſtercienſem lib. 3. hiſtor. cap. 32. vbi refert Abbatem Ciſtercienſem & cæteros huius ordinis Abbates hunc Pontificem conſuluiſſe, quid agendum eſſet confeſſario per viã confeſsionis agnoſcenti Monachum aliquem, abſque ordine in dies, aut ſæpius celebrantẽ, nec à celebratione vllis monitis & præceptis eiuſdem cõfeſſarij abſtinere volentem; an eius confeſsio in hoc caſu eſſet detegenda. Innocentius, inquit Cæſarius, conuocauit Cardinales, viroſque litteratos, & quid de ea re ſentirent quæſiuit, omnibus penè in hoc conſentientibus, quod confeſsio non eſſet prodenda. Reſpondit Innocentius: *Ego dico in tali caſu confeſſionem eſſe prodendam, quia potius eſt blaſphemia, quam confeſſio, nec debet Confeſſor tantam blaſphemiam, ac inſaniam celare, per quam periculum toti Eccleſiæ poterit incumbere: & placuit ſententia Innocentij omnibus, & ſcripſit ſequenti anno ad Capitulum generale, quod à ſe fuerat determinatum*. Ita Cæſarius.

Quæ tamẽ Innocentij reſponſio ſimpliciter & abſolutè data, non ſolum communi Theologorum doctrinæ, vbi agunt de ſigillo confeſsionis, aduerſatur, ſed etiam Concilio Lateranenſi cap. 22. ſub eodem Innocentio celebrato. Igitur, vt

vt reſponſio Summi Pontificis infallibilis habeatur,cenſeaturque non vt priuatum doctorem, ſed vt Pontificem definire, non tantùm opus eſt eum propoſitam fidei quæſtionem diſcutere, diſcuſſæ abſolutè reſpondere, ſed etiam vt reſponſionem ſuam toti Eccleſiæ credendam proponat.

Decima octaua concluſio, etſi probabile ſit, pièque credi poſſit, Summum Pontificem non ſolùm vt Põtificem errare in fide non poſſe, ſed etiam vt particularem perſonam formaliter hæreticum eſſe non poſſe, falſum aliquid contra fidem pertinaciter credendo, haud tamen id omnino certum eſt. Primam huius concluſionis partem amplectuntur plures Theologi, quorum aliquos ſuperius paragrapho huius capitis tertio citauimus; ſoletque probari primo ab euentu, quo hactenus nullus fuit hęreticus, vel certè de nullo euidẽter probari poteſt, quod formaliter hæreticus fuerit, vt dicetur capite ſequenti; Et ſi igitur Pontifices nonnunquam moribus improbis fuerint, materialique etiam errori forſan obnoxij in rebus ad fidẽ pertinentibus dubijs, nec dum expreſsè definitis; nullo tamen admittendũ eſt modo, quemquam ex ipſis formaliter vnquam hæreticum fuiſſe, falſum aliquid contra fidem pertinaciter credendo, vel tuendo.

Secunda ratio eſt, quia ni Summus Pontifex vtroque modo eſſet infallibilis poſſet ipſe ſuum errorem perſonalẽ definire, & Eccleſiæ obtrudere; aut certè grande miraculum eſſet, quod ipſe definiendo, contra mentem ſuam definiret: igitur eadem ratione, qua tribuitur illi infallibilitas iudicialis, ſiue in definiendo, tribuenda quoque eſt perſonalis, ſiue in credendo, ni in præfata duo,& alia ſimilia abſurda incidere velimus, negareque ipſi priuilegium non errandi, etiã cum totam Eccleſiam docet, in his quæ ad fidem pertinẽt; provt ex hoc principio quod perſonaliter errare poſſit in fide Summus Pontifex, infert Almainus eum quoque vt Pontificem in ea errorẽ committere poſſe, ob rationem allatam quod nimirũ homini hęretico ita adeſſet Spiritus Sanctus, vt non fineret eum iudicare & definire, quæ ipſe vera eſſe crederet, quinimmo ad iudicandum oppoſitum aſſenſionis ſuæ,violenter compelleret. Quæ ratio ſaltem concludere videtur Summum Pontificem haud eſſe poſse priuatim hæreticum, in his quæ ipſe definit.

Tertiam addo rationem, quæ mihi vim aliquam facit, fundoque illam in hoc quod Summus Pontifex ſit ſupremus Iudex, animataque fidei regula, in rebus ad eã pertinentibus Eccleſiæ proponendis; cum enim de ratione regulæ eſſe videatur, quod in eo, in quo eſt regula, omnimodam habeat indefectibilitatem, inde ſequitur ad ſuauitatem diuinæ prouidentiæ ſpectaſſe, quod non ſolùm vt Pontifex, ſed vt priuata etiam perſona gauderet priuilegio infallibilitatis. Quemadmodum ergo ſe habet in rebus fidei ratio, vel regula illas credendi, ita & ratio,vel regula eaſdem Eccleſiæ credendas proponendi; ſed ex hoc quod res fidei tantæ ſint certitudinis tãtæque firmitatis, vt omne prorſus dubium excludere debeant, ratio eas credendi, prima nimirum veritas reuelans, non ſolùm de potentia ordinaria, verum & extraordinaria nulli penitus obnoxia errori,nulli mendacio eſſe poteſt: adeo vt ſi per impoſſibile Deus mẽtiendo homines decipere poſſet, tota diuinæ fidei nutaret certitudo, quatenus dubitari sẽper poſſet, num in reuelando, non ordinaria,ſed extraordinaria ſua vti voluiſſet potentia;ita quoque ad auferendum omne dubium, omnemque perplexitatem, quandonam Summus Pontifex vt priuata perſona,atque adeo,fallibiliter docere cenſeatur, quando nam verò vt Pontifex, & ex cathedra, atque adeo infallibiliter, conſentaneum fuiſſe videtur ſuauitati diuinę prouidentiæ,quod vtroque modo iugiter eis aſsiſteret,ne falſum ſeu hæreſim doceret; eumque proinde non tantùm vt Pontificem, ſed etiam vt priuatam perſonam infallibilitatis priuilegio

gio gaudere in tebus fidei proponendis.

Verùm cum hæc & alia ſimilia argumenta tam efficacia, tantique momenti non ſint, quin ad ea facilè reſponderi poſſit, vt patebit infra; ideo in altera conclusionis parte diximus, haud certò cõſtare de hac priuata ſeu perſonali Romanorum Pontificum in fide indefectibilitate: maiorque proinde Theologorũ pars illam negat; quia etſi opinio Alberti Pighij præ ſe ferre videatur reuerentiã erga Sedem Apoſtolicã, & Pontificiam dignitatem, attamen ſicut Chriſtus, & Sancti eius falſis honoribus nõ gaudent, iuxta illud Regij Prophetæ, *Honor Regis iudicium*, id eſt, veritatem *diligit*; ita neque Sedes Apoſtolica à Chriſto ſtabilita, nec Summi Pontifices ſui in illa pro vniuerſali Eccleſia Vicarij; præſertim cum hoc perſonale eorum priuilegium ad generalem Eccleſiæ gubernationem non ſit neceſſarium, ſed ſatis ſit, vt quatenus publici Paſtoris officio funguntur, infallibilitate gaudeant; nec, licet vt priuati doctores innumeris ſcaterent erroribus, eos tamen toti Eccleſiæ obtrudere non poſſint, nihil enim propterea damni in eam redundabit.

Et in hoc ſenſu multi canones docent, Pontificem non poſſe iudicari, niſi inueniatur à fide deuius, qui fruſtra eſſe viderentur, ni Summus Pontifex perſonaliter ſaltem tam in fide, quam in moribus poſſe impingere dubitaretur; & ſi enim in præfatis canonibus expreſsè & abſolutè non habeatur, Pontificem etiam vt priuatam perſonam poſſe errare, ſed tantùm non poſſe Pontificem iudicari; quia tamen, vt in noſtra concluſione dicebam, non eſt omnino certum, an poſsit nec ne Pontifex eſſe priuatus hæreticus, ideo ad maiorem cautelam, addunt conditionem, niſi fiat hæreticus. Huiuſmodi autem canones referuntur cap. *Si Papa*, diſt. 40. ex Concilio V. ſub Symmacho; ex Synodo VIII. generali act. 7. ex Anacleto epiſt. 3. Euſebio ep. 2. & Innocentio III. in ſerm. 2. de conſecratione Pontificis; *In tantum*, inquit, *mihi fides neceſſaria eſt, vt in cæteris peccatis Deum iudicem habeam, propter ſolũ peccatum, quod in fide committitur poſſim ab Eccleſia iudicari.*

Cum autem ex his, & alijs ſimilibus textibus concors ſit doctorum ſententia propter hæreſim poſſe Papam deponi; cuius ratio eſt, quia ab hæreticis tenemur nos ſeiungere, iuxta illud 1. Timoth. 3. *Hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correptionem deuita.* At qui manet in Pontificatu quamdiu in eo manet, non ſolùm non eſt vitandus, ſed potius illi vniri & adhærere debet Eccleſia tanquam ſupremo capiti ſuo; igitur vbi Papa deprehenditur à fide deuius, vel tenẽtur fideles illi communicare, vel debet à Pontificatu deponi; primum aſſeri non poteſt, cum ſit in euidentem Eccleſiæ deſtructionem, importetque intrinſecè periculum errandi, ſi teneatur ſequi & obedire capiti hæretico, immo cum hæreticus ſit præcipuus Eccleſiæ hoſtis, ipſomet iure naturali poteſt Eccleſia agere contra Papam; ſcilicet iure defenſionis, quia defendere ſe poteſt ab inimico ſuo, qualis eſt Pontifex hæreticus; ſecundum igitur debet fieri, nimirum quod à Sede Apoſtolica deijciatur; cui non obſtat, quod Chriſtus Dominus videatur toleraſſe in cathedra Moyſis homines infideles, & hæreticos, quales erant Phariſæi, Matth. 23. *Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi, omnia ergo quæcumque dixerint vobis ſeruate, & facite*; quaſi etiam ſuper Cathedram Petri tolerari poſſit hæreticus, cum nec ipſe hæreſim in Eccleſiæ damnum vnquam ſit definiturus. Reſpondetur enim Chriſtum Dominum nequaquam præcepiſſe Phariſæos, aut alios quoſcumque hæreticos & infideles in Sacerdotio, & Pontificatu tolerari debere, ſed tantùm illos audiri, ſub conditione quod tolerentur; quamuis enim vbi nondum ſunt vt tales declarati, & conſequenter à Cathedra depoſiti, teneantur fideles eos audire, quia adhuc retinent poteſtatem, & iuriſdictionem ſuam, ſi tamen Eccleſia velit eos declarare, vt hæreticos, & non amplius tole-

rare, Chriſtus Dominus citato Matthęi loco id non prohibet. Cum inquam ita vnanimiter ſentiant Doctores Catholici de Summo Pontifice Romano in caſu priuatæ hæreſeos, aliqua inter illos diſputantur, quæ hic explicanda remiſimus.

Primùm, an in quocumque caſu hęreſis, aut quomodocumque Papa hæreticus ſit, poſſit deponi, an verò aliquæ conditiones requirantur, ſine quibus hęreſis ſola ad eius depoſitionem non ſufficiat? Aliqui enim exiſtimant etiam propter hæreſim occultam Pontificem amittere iuriſdictionem Pontificalem, quæ fundatur in vera fide, & recta confeſſione eius, pro hac ſententia adduci ſolent Cardinalis Turrecremata lib. 4. 2. part. à cap. 18. Paludanus in opuſculo de hac re, Alphonſus Caſtro lib. 2. de iuſta hęreticor. punit. cap. 22. Simancas de Catholic. Inſtitut. cap. 21. Ioannes Driedo de libertate Chriſtiana cap. 14. alijque plures, quorum aliqui adhuc ita rem defendunt, vt Pontificem propter ſolam hæreſim mentalem à ſua excidere dignitate arbitrentur, eo quod ad eam tanquam neceſſaria conditio requiri videatur, quod ſit membrum Eccleſiæ, ſiquidem ſupremum eius eſt caput, & quod inſuper ſit coniunctus ipſi petræ, ſuper quam fundatur Eccleſia, id eſt ſuper fidem & confeſſionem Petri, ſicut enim ſine fide etiam mentali, non eſt Eccleſia, ita neque Pontificatus, qui ſuper eamdem confeſſionem, ac ipſamet fundatur Eccleſia, & ideo Chriſtus pręuiè ad Pontificatus promiſsionem, hanc à Petro fidei profeſsionem petijt.

Altera ſententia eſt Caietani de authoritate Papæ cap. 18. & 19. Dominici Soti in 4. diſtinct. 22. qu. 2. art. 2. Melchioris Cani lib. 3. de locis cap. vltimo, Franciſci Suares diſp. 10. ſect. 6. Aforij tom. 2. lib. 4. cap. 6. Bellarmini lib. 2. de Romano Pontifice cap. 30. Ioannis à Sācto Thoma 22. quæſt. 1. diſp. 8. art. 3. & aliorum plurium docentium, Pontificē deponi non poſſe, nec Pontificatu cadere, niſi duabus concurrentibus conditionibus, ſcilicet quod eius hæreſis ſit publica, & iuridicè notoria, quodque in ea ſit incorrigibilis & pertinax; cui etiam ſententiæ tanquam veriori libenter ſubſcribo, & quo ad primam conditionem ſic illam probo; quia ſi ob occultam, vel etiam ſolam hæreſim mentalē, hoc ipſo Summus Pontifex ſua caderet dignitate, ſequeretur eum, quantumuis ſtatim per veram reſipiſceret pœnitentiam, haud amplius exercere poſſe pontificium munus, quia vt ſupponitur pontificiam amiſiſſet dignitatem per hæreſim occultam, aut mentalem, nec illam à Deo per pęnitentiam reſtitui certum eſt, ſicut reſtituuntur aliæ gratię dona; At hoc ſecum trahere videtur plura, eaque grauiſsima inconuenientia, nam ſi ſemel Pontificia exercere non poteſt munera, tenebitur ſe ſe ab illis abſtinere, atque adeo ſuam hæreſim prodere, quod certè videtur eſſe duriſſimum; ſic inſuper omnia eſſent perplexa, viaque ad ſchiſmata aperiretur ſi eo ipſo quod Summus Pontifex eſſet hæreticus, duntaxat occultus, aut mentalis ſuam amitteret dignitatem: Igitur aſſerendum eſt ad hoc requiri, quod eius hæreſis ſit publica, ſpectatoque Eccleſię iudicio iuridicè notoria.

Secundò probatur, quia licet ſectione ſuperiori cap. 5. §. 3. tanquam probabilius docuerimus, hæreticos quantumuis occultos ac mentales, non eſſe vere & eſſentialiter de corpore Eccleſię, putatiuè tamen vel apparenter ad illud pertinere nemini dubium eſt, quod ſufficit vt Summus Pontifex, quamdiu occultè tantùm vel mentaliter eſt hæreticus, cenſeatur eſſe Eccleſiæ caput, Pontificiaque in ea munera exerceat; ſi enim ſine fide ab inferioribus Sacerdotibus exerceri poſſunt actus ordinis & iuriſdictionis, Sacerdos namque hæreticus poteſt conficere Sacramenta, & in extrema abſoluere neceſſitate; multò minus interna requiretur fides, vt Summus Pontifex ſuam exerceat iuriſdictionem quamdiu ab Eccleſia non eſt depoſitus, eſtque eius membrum ſecundum exteriorem communicationem, præſertim cum

cum per hoc quod ſit hæreticus, non incurrat excommunicationem ſicut inferiores.

Sed hoc tertio adhuc efficacius probari poteſt, ſupponendo ſummum in hoc diſtingui Pontificem à cæteris fidelibus, quod hi perſonalem dumtaxat habent fidem, ſiue in credendo, qua deficiente mirum non eſt quod vera Eccleſiæ membra amplius vocari non poſſint, at præter hanc fidem aliam habet Summus Pontifex iudicialem, ſiue in definiendo, quatenus hæreſim affirmare & toti Eccleſiæ credendam obtrudere non poteſt, quæ ſufficit, vt quamtumuis ſit occultus aut mentalis hæreticus, dicatur verum eſſe Eccleſiæ caput, veramque Eccleſiæ fidem habere, quamdiu ab illa non deponitur, ſed potius illi ſecundum externam communicationem vnita ſupponitur, nondum publicata ac per depoſitionem punita eius hæreſi. Quocirca, vt reſpondeatur ad argumentum primæ ſententiæ, authoritas Pontificatus fundatur quidem ſuper fidem veram, ſed non ſuper fidem perſonalem cuiuſcumq; perſonæ, & pro vt à quolibet ſecundum ſenſum ſuum proferri poteſt; ſed in fide communi totius Eccleſiæ, in qua Pontifex deficere non poteſt, taliter quod etiã ſi perſonaliter ſit hæreticus, vt tamen docet ex cathedra, non poteſt contra fidem definire; in hac ergo fide, quæ eſt fides cathedræ, & non perſonæ, quęque fuit fides Petri & confeſsionis eius, fundatur Pontificatus, non autem in fide perſonali ipſius perſonę Pontificiæ. At Eccleſia entitatiuè ſumpta, totoque orbe diffuſa, cum nihil ſit aliud quam congregatio omnium fideliũ, repugnat quod omnes ſint ſine vera fide interna perſonali.

Secundam quoque conditionem incorrigibilitatis, & contumaciæ in hæreſi requiri ad Pontificis depoſitionem, patet, quia vt habetur in cap. *dixit Apoſt.* 24. quæſt. 3. qui paratus eſt corrigi, nec pertinax in hæreſi, non cenſetur hæreticus: Ergo ſi Papa ſit paratus corrigi, nequaquam vt hæreticus deponi debet. Item quia Apoſtolus loco citato 1. Timoth. 3. ſolùm pręcipit hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correptionem deuitandum eſſe; ita vt, ſi correptus reſipiſcat, non ſit vitandus; cum ergo Summus Pontifex propter hęreſim deponi debeat in vi iſtius Apoſtolici præcepti, ſequitur ex eodem ad tale opus nequaquam procedendum eſſe, niſi ſit incorrigibilis, moniruſque correptionem contempſerit. Imo Caietanus opuſc. de authoritate Papę cap. 22. ex hoc dicto Apoſtoli putat Papam in hæreſim incidentem, & correptum iterum relabentem, poſſe iterum corrigi; poſt duas autem correptiones, ſi deinceps recidat, quantumuis paratus ſit corrigi, non eſſe admittendum, ſed tanquã incorrigibilem habendum eſſe, atque adeo ne in infinitum correptiones perducantur, ab officio deponendum.

Quia autem fautores hæreticorum eiuſdem criminis cenſentur cum hęreticis in iure cap. excomm. §. credentes de hæreticis, & cap. quicumque eodem titul. in ſexto; ideo Aſorius vbi ſupra c. 7. docet cum alijs, quod ſi Papa ſit fautor aut defenſor hæreticorum, in eoque incorrigibilis deponi etiam debeat. Cui ſuffragari videtur exemplum Liberij, qui quando fauit hæreticis Arianis, in eius locum Felix ſuffectus eſt, quod nonniſi eo abrogato legitimè fieri potuiſſe iuxta communem doctrinam eſt certum. Per hæreticorum autem fautorem non intelligi, niſi qui illis in quantum talibus patrocinatur id eſt ſecundum aliquam relationem, & ordinem ad hæreſim, rectè animaduertit Caietanus in ſumma, verbo *Excommunicatio* cap. 1. quem ſequuntur communiter Theologi & Canoniſtæ. Qua de cauſa, inquit Ioannes à S. Thoma, ſi Papa faueret alicui Principi hæretico non in ordine ad hæreſim, neque in quantum hæretico, ſed ratione cognationis, propinquitatis, amicitiæ, aut alterius ſimilis tituli, non eſſet deponendus, quia in re non eſſet hæreticus, nec hæreticorum fautor, niſi fortè in foro iudiciali probaretur ex hoc formali-

maliter de hæreſi ſuſpectus, aut hęreticus eſſe, conſtaretque eius incorrigibilitas in fauendo hereticis.

Cæterum legitimum, ac indubitatũ Pontificem ſolummodo poſſe deponi propter indiſpoſitionem ex parte ipſius, vt ſit caput Eccleſiæ, quia ſcilicet eſt ſeparatus & ſegregatus ab illa notoriè relinquendo fidem, ita quod Eccleſia, ſi ſit incorrigibilis, debeat illum vitare; propter reliqua verò peccata quantuncumque grauiſſima, à nemine iudicari debere, eorumque cauſas ſoli Deo reſeruatas eſſe iam ſupra oſtendimus ſæculo potiſſimum 13. & quod ſi aliqui Pontifices ab illis quandoque ſe purgauerint, id non fuiſſe ex neceſsitate, ſed ex propria eorum voluntate. Quod aliqui dicunt Eugenium IV. depoſitum fuiſſe in Concilio Baſileenſi ſine cauſa hæreſis, id violenter, & contra ius factũ fuiſſe etiam vidimus, ex quo ſolidum trahi non poteſt argumentum.

Quod ſi inquiratur num Eccleſia poſſit iudicare, & deponere Pontificem, qui in re non eſt hæreticus, exterius tamen iuridicè probatur eum talem eſſe; Reſpondent aliqui affirmatiuè, quia, inquiunt, ſicut exiſtente vera hęreſeos culpa amittere poteſt Pontificatum, non quando illam commiſit, & nondum ab Eccleſia iudicata eſt, ſed quando ab illa declaratur; ita licet in re non habuerit illam culpam, ſi tamen ex declaratione illam habere iudicetur, quia ſic iuridicè probatur, amittit etiam Pontificatum, ita re gubernationi Eccleſiæ expediente, quæ humano modo fit, & ſecundum humanas probationes, quę tantum exigunt veritatem iuridicam ſecundũ probata & allegata, non autem Mathematicam; Et quia inſuper Pontificatus non conſiſtit in charactere, qui nulla eſt actione delebilis, ſed in iuriſdictione, quæ ex moralibus conditionibus pendere poteſt; ideoque ex culpa moraliter, & iuridicè notoria, tanquam ex conditione procedi poteſt ad depoſitionem Pontificis, licet in re ſit innocens.

Veriſimilius tamen, & conformius ad dicta cap. 10. nimirum eſſe de fide, quod hic numero Pontifex pro tempore exiſtens, quem tota Eccleſia tanquam legitimè electum agnoſcit, & recipit, ſit verè Pontifex, & totius Eccleſiæ caput: ego exiſtimo præfati quęſiti caſum eſſe impoſſibilem, ſcilicet Eccleſiam iudicare aliquem non eſſe Pontificem, qui verè ſit in ſe Pontifex; vt enim ob priuilegium infallibilitatis, quo gaudet in credendo, impoſsibile eſt eam acceptare pro vero ac legitimo Pontifice eum, qui defectu alicuius conditionis neceſsariæ, ab eaque inſupplebilis talis non eſſet, vt ibidem diximus, hoc enim eſſet Eccleſiam falli & errare in ferendo iudicio circa rem grauiſſimam, & in noſtra ſententia ad fidem pertinentem, ita eadem ratione, ſtanteque diuinæ promiſſionis veritate, permitti à Deo impoſsibile eſt, quod illa vnquam reprobet, iudicetque non eſſe Pontificem illum, qui verè & coram Deo talis eſt.

Alterum quod à Doctoribus Catholicis in hoc caſu priuatæ hęreſeos Põtificiæ diſputatur, eſt, quanam poteſtate, vel authoritate debeat fieri Papę depoſitio? reduciq; poteſt ad duo pręcipua puncta: primum pertinet ad declaratiuam ſententiam, à quo nimirum ferri debeat, an ab Eminentiſsimis Cardinalibus, an vero à Concilio Generali? ſecundum ab ipſam depoſitionem, quæ facienda eſt poſt declaratiuam criminis ſententiam, An fiat per Eccleſiæ ſiue Concilij poteſtatem; an verò ab ipſo Chriſto Domino immediatè, ſuppoſita tamen Eccleſię declaratione. Relictis varijs placitis de quibus videri poſſunt authores ſuperius citati rem breuiter abſoluo ſequentibus dictis.

Primùm dico, vbi in caſu priuatę hæreſeos procedendum eſt ad Summi Põtificis depoſitionem, nullo modo pertinere ad Sacrum Dominorum Cardinalium collegium, declaratiuam ferre ſententiam talis criminis, ſed ad Conciliũ Generale; prima huius dicti pars conſtat ex vſu Eccleſię, quo vt vidimus c.9. commiſsa quidem fuit Dominis Cardinalibus

nalibus Pontificia electio, non autem poteſtas tractandi cauſas Pontificum, & ea quę ad eorum depoſitionem ſpectāt; ſed ex eodem Eccleſiæ vſu, hoc pertinet ad Concilium potiſſimum generale, quæ eſt altera dicti pars; ſic enim in caſu Marcellini de thurificatione idolorum congregata eſt Synodus ad illam cauſam diſcutiendam, & in caſu ſchiſmatis ad illud compeſcendum habita eſt Synodus Cōnſtantienſis, quod à fortiori in caſu hæreſeos, vbi occurreret Summū Pontificem ea infectum eſſe, obſeruandum eſſet. Tuncque niſi authoritate eiuſdem Pontificis ſe accuſare, ac officio renunciare volentis adunaretur, congregari deberet vel ab ipſis Cardinalibus, qui hāc Epiſcopis notitiam communicare poſſent, vel ab ipſis Epiſcopis propinquioribus, id alijs denunciantibus, vel denique ad inſtantiam Principum, non quidem quantum ad conuocationem coactiuam, vt quando legitimus Pontifex congregat Concilium, ſed conuocatione denunciatiua, qua per ipſos tale crimen Epiſcopis manifeſtaretur; ac remedium aduerſus illud poſtularetur. Nec tale Concilium Pontifex recuſare, aut annullare poſſet; cum Eccleſia habeat ex iure diuino poteſtatem ſegregandi ſe à Papa hęretico, atque adeo adhibendi omnia media ad talem ſegregationem per ſe neceſſaria; inter quæ præcipuum tenet locum iuridica huiuſmodi criminis probatio, hæc autem haberi non poteſt niſi formetur competens indicium, quod in re tam graui, & vbi agitur de vniuerſalis Eccleſiæ paſtoris depoſitione aliud eſſe non poteſt, quam Concilium Generale illam repræſentans, deficiente tunc ſupremo eius capite.

Dico ſecundo, ni prius accedat declaratiua Eccleſiæ ſententia, Summus Pontifex quantumuis publicus aut manifeſtus hęreticus, per hoc præciſè non priuatur Pontificatu, nec deponitur; Iſtud dictum eſt ad mentem Caietani opuſc. citato de poteſtate Papæ cap. 20. videturque ſequi manifeſtè ex præcedentibus, vbi diximus Papam, quantūcumque ſit verè, manifeſtèque hęreticus, non poſſe deponi, ſi paratus ſit corrigi; nec Eccleſiam conſequenter ſecundum ius diuinum poſſe illum deponere, cū nec poſſit, nec debeat ipſum euitare, dicente Apoſtolo hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correptionē deuitandum eſſe; igitur, ſi ante primam & ſecundam admonitionem Pontifex ab Eccleſia non eſt deuitandus, & conſequenter nec deponendus, falſò aſſeritur eum ipſo facto, quod ſit publicus hæreticus, eſſe depoſitum; ſi quidem poteſt eſſe publicus, ſed nondum ab Eccleſia correptus, nec declaratus vt incorrigibilis hæreticus. Vnde quod ait Apoſtolus hęreticum hominem poſt duas correptiones eſſe vitandum, debet intelligi de illis iuridicè factis, Eccleſięque authoritate, non autem ſecundum priuatū iudicium, aliàs magna ſequeretur confuſio; cum enim omnibus fidelibus publica & manifeſta eſſe non poſſit Papæ hęreſis, niſi ex relatione aliorum, taliſque relatio, cum non ſit iuridica, non obliget, vt ei omnes credant vel obediāt, nec conſequenter Pontificem vitent, omnino requiritur, quod ſicut Eccleſia ipſum vt iuridicè electum omnibus fidelibus ſequendum proponit, ita quoque iuridicè vitandum, atque adeo deponendum declaret; prout ſemper fuit Eccleſię praxis, qua occurrente tali caſu depoſitionis Papæ, prius in Concilio Generali cauſa eius acta eſt, quam pro non Papa habitus fuerit. Deinde Summus Pontifex in hoc caſu peioris conditionis eſſe non debet, quam cæteri Epiſcopi, ſed nullus Epiſcopus quantumuis hęreticus manifeſtus, licet ipſo facto incurrat excommunicationem, ipſo tamen facto amittit iuriſdictionem & poteſtatem Epiſcopalem, quouſque ab Eccleſia declaretur ac deponatur, ſoli enim excommunicati non tolerati ipſo facto iuriſdictionem amittunt, ſcilicet qui nominatim excommunicantur; Ergo nec etiam Papa ante Eccleſiæ declarationē Pontificiam amittet dignitatem; præſertim cum excommunicationi obnoxius

non

non ſit, vt enim ſuppono nulla reperitur lata ipſo iure diuino; iure autem humano, cum ſit illo ſuperior, excommunicari nequaquam poſſe, ſanior tenet ſententia.

Dico tertiò; in caſu priuatæ hæreſeos, ob quod ſolum crimen legitimum Pontificem à ſua dignitate deponendum eſſe diximus, Eccleſia propriè loquendo nullam poteſtatem, aut ſuperioritatẽ habet ſupra poteſtatem Papæ, & conſequenter neque ſupra Papam abſolutè; iſta quoque propoſitio videtur mihi certiſsima ab eodem Caietano loco citato tradita, ibi enim non docet, nec nos cũ ipſo, Eccleſiam in caſu hereſis tantùm eſſe ſupra Papam tanquam priuatam perſonam, non autem in quantum Papa eſt, vt illi imponunt aliqui, vel malè interpretantur; ſed quod Eccleſia non eſt ſupra illum abſolutè etiam in caſu hæreſeos, quatenus vt mox dicemus ſolũ eſt ſupra coniunctionem Pontificatus cũ iſta perſona diſſoluendo illam, eo modo quo per electionem illam coniunxit, quę poteſtas Eccleſiæ miniſterialis eſt, nam ſimpliciter ſuperior reſpectu Papæ ſolus eſt Chriſtus Dominus.

Propoſitio ita explicata facilè probatur, quia poteſtas Pontificia, vt pluribus ſupra oſtendimus, ſuam ab Eccleſia originem non habet, ſed immediatè à Chriſto Domino fuit D.Petro eiuſque in Sede ſucceſſoribus collata, cuius proinde & non Eccleſiæ gerunt vices, nec ſolùm Summus Põtifex eſt caput membrorum Eccleſiæ, ſiue Eccleſiarum particularium, vt ineptè cauillantur aliqui contra expreſſam Concilij Conſtantienſis authoritatem, ſed ipſius inſuper Eccleſiæ vniuerſalis tam entitatiuè, quàm repręſentatiuè in Concilio Generali ſumptæ. In nullo igitur caſu poteſtas Eccleſiæ abſolutè ſuperior ad Papalem eſſe poteſt, niſi pro illo reddatur inferior abſolutèque dependens, vt patet ex terminis, ſed in nullo caſu, etiã hęreſeos, id poſſe contingere, colligo primo, quia hoc ipſo quod Summus Põtifex, eiuſque poteſtas fieret Eccleſiæ inferior, iam illa mutaretur, vel limitaretur, nec eadem ac ante, hoc eſt ſuprema & independens abſolutè maneret, cuius tamen mutationis, vel limitationis nullum aſsignari poteſt rationabile fundamentum, quandoquidẽ Chriſtus Dominus à quo primum inſtituta eſt poteſtas Pontificia tanquam ſuprema ſuper omnem Eccleſiam, quæ in terris eſt, nullum caſum excepiſſe legitur, in quo talem poteſtatem limitari, alterique abſolutè ſubijci voluerit, ſed de illa ſemper, & reſpectu omnium loquutus eſt, tanquam de ſuprema & Monarchica: Ergo non eſt, vnde poteſtas Eccleſiæ ſuperior ad Pontificiam aſſeratur, etiam in caſu hęreſeos, quem Chriſtus non excepit, quique etiam non petit aliquã ſuperioritatem formaliter reſpectu Papę ſed tantùm euitationem, ſeparationem, negationem communicationis, aliaque huiuſmodi, quæ ſaluari poſſunt ſine poteſtate ſuperiori formaliter, & abſolutè ſupra poteſtatem Papę, vbi eum in priuatam hęreſim cadere, & ob illam deponi contingeret. Deindè hoc etiam conuincere videntur iura, quæ dicunt primam Sedem à nemine iudicari, quod etiam in caſu infidelitatis procedere oſtendit cauſa Marcellini, in qua Patres congregati dixerunt: *Tu teipſum iudica*.

Quartò dico, in cauſa Papę ob hęreſim priuatam deponendi, poteſtas Eccleſiæ habet pro obiecto ſeparationem dignitatis Pontificiæ ab eo, declarando illum pro heretico incorrigibili, & euitando à fidelibus; ſequitur hoc quoque dictum ex pręcedentibus; iuxta quę poteſt Eccleſia declarare Pontificis hęreſim, & ipſum, vt euitandum proponere fidelibus ſecundum ius diuinum, quo hęreticus incorrigibilis vitandus eſt; Adeo vt ex vi talis diſpoſitionis neceſſariò reddatur impotens, vt ſit amplius Eccleſię caput, cum ſit membrum ab illa euitandum & conſequenter in illam influere non poſſit: Igitur ex vi talis poteſtatis Eccleſia diſſoluit coniunctionẽ, vel vnionem Pontificatus cum iſta perſona:

ſona: Quotieſcumque enim agens poteſt inducere diſpoſitionem in ſubiecto, cui neceſſario annexa eſt ſeparatio formæ, ſiue cum qua forma incompoſſibilis eſt in tali ſubiecto, dicitur quoque poſſe ſupra diſſolutionem formæ, & mediatè etiam tangere ipſam formam, vt ſeparandam à ſubiecto, non vt in ſe deſtruendam; ſicut patet in agente hominem corrumpente, quod proculdubio formam non deſtruit, ſed diſſolutionem tantum eius inducit, ponendo aliquam in materia diſpoſitionem, cum qua forma ſtare non valet.

Itaque, vt rem magis explicemus, quemadmodũ in electione Summi Pontificis Eccleſia habet pro obiecto applicationem dignitatis Pontificiæ, perſonæ per illam deſignatæ, ita vt, licet talis poteſtas reſpectu electionis ſit authoritatiua, reſpectu tamen dignitatis à ſolo Deo conferendæ, miniſterialis tantum ſit, ac per modum diſpoſitionis; ita quoque in caſu depoſitionis habet pro obiecto ſeparationem eiuſdem dignitatis à perſona, quam declarat ream criminis hæreſeos, reſpectu cuius declarationis, ſicut & deſignationis alicuius in Papã, authoritatiuam licet habere poteſtatem, authoritatiueque procedere dici poſſit; nihilominus reſpectu Pontificis deponendi, eiuſque dignitatis, qua immediatè à Chriſto Domino priuatur, merè miniſterialiter, ac diſpoſitiuè ſe habet; quodque authoritatiuũ eſt reſpectu declarationis, diſpoſitiuum eſt ac miniſteriale reſpectu talis formæ vel coniungẽdæ vel ſeparandæ, nam in ipſam abſolutè nihil poteſt Eccleſia, cum non ſit ei ſubordinata, ſed ſoli Chriſto Pontificia poteſtas.

Nec refert, ſi dicatur *primo*, Papam deponi inuitum, atque adeo puniri per talem depoſitionem, cum autem punire proprium ſit iudicis ac ſuperioris; Eccleſia Pontificem deponens, ſeu depoſitionis pœna puniens dicenda erit habere ſuper illum ſuperioritatem: *ſecundo*, eum poſſe ſimpliciter in totum, qui poteſt in partes ſimul, ſeu in vnionem earum; ideoque Eccleſiã ſimpliciter poſſe in Papam, ſi poteſt in coniunctionem Pontificatus cum eius perſona. Ad *primum* enim reſpondetur, Papam deponi inuitum miniſterialiter, & diſpoſitiuè ab Eccleſia, authoritatiuè vero à Chriſto Domino, vnde ab ipſo, non ab Eccleſia punitur propriè & abſolutè loquendo. Ad ſecundum dicitur primò, eum poſſe ſimpliciter in totum, qui poteſt ſimpliciter in partes ſimul, ſeu in coniunctionem earum, non autem qui miniſterialiter ac diſpoſitiuè ſolum poteſt: ſecundo admittitur id valere poſſe quandoque in phyſicis vel naturalibus, vbi diſpoſitiones habent naturalem connexionem cum ipſo eſſe totius, quod cum communicetur ab agente producente diſpoſitiones coniunctiuas partium, ſimpliciter producere ipſum totum affirmari poteſt: Secus autem in moralibus, vbi diſpoſitio, quæ fit ab aliquo, cum moralem duntaxat habeat coniunctionem cum forma, & quaſi ex inſtitutione voluntatia; qui eam inducit, non cenſetur facere ipſum totum ſimpliciter & authoritatiuè, ſed quaſi miniſterialiter; ſicuti ſi Summus Pontifex alicui concederet, vt in locis, quæ deſignaret haberetur priuilegium lucrandi indulgentias, ſecus autem in illis, quæ non deſignaret, certè talis deſignatio vel declaratio non haberet concedere, vel auferre indulgentias authoritatiuè, & principaliter, ſed miniſterialiter ſolum.

Ex dictis infero primo, hac facilè ratione poſſe conciliari iura, quæ interdũ aſſerunt Pontificis depoſitionem ad ſolum Deum ſpectare, interdum vero eũdem in cauſa hæreſeos perſonalis ab inferioribus iudicari poſſe; vtrũque enim verum eſt, quatenus depoſitio Pontificis ſoli Deo authoritatiuè, & principaliter reſeruatur, vt habetur expreſsè cap. *Electionem*. 79. diſtinct. miniſterialiter autem ac diſpoſitiuè, nimirum declarando crimen, & proponendo Papam ob illud deuitandum, Eccleſia iudicat de illo, vt dicitur cap. *ſi Papa*. 40. diſtinct. & cap. *Oues*, 2. quæſt. 7.

Secun-

Secundo ſoluuntur tria argumenta ſuperius adducta, quatenus quis vellet illis certo & indubitatè probari infallibilitatem Pontificiam perſonalem. Reſpondetur enim ad primum non ita certum eſſe, quod nullus vnquã Romanus Pontifex in perſonalem hæreſim inciderit ſaltem materialiter, & abſque pertinacia,quin multi doctores dubitent de oppoſito; deinde hoc etiam admiſſo, quod nullus huc vſque à fide perſonaliter deflexerit, nullibi tamẽ aſſeritur eos hoc modo non poſſe à vero deflectere, ſed quatenus ſolum publici paſtoris officio funguntur. Ad ſecundum reſpondetur, illud tantum probare,quod Summus Pontifex in ijs quæ definit de fide, & vbi definit, perſonaliter hæreticus eſſe non poſſit, non ex vi alicuius infallibilitatis perſonalis ſuæ, ſed ob incompoſſibilitatem duorum iudiciorum contrariorum, vt intendit obiectio. Secundo reſpondetur inconueniens non eſſe, quod vt homo peccator leges contra peccata ſtatuit, ita Pontifex mente & corde hæreticus, ſi ſe ad aliquid definiendum accingat, contra mentem ſuã definiat, ſeque contra illam agere apertè videat & intelligat, propter indeficientem Spiritus Sancti aſſiſtentiam, eaque ratione qua D. Auguſtinus epiſt. 166. & lib.4. de doct. Chriſt.cap.27. ait de Phariſæis: *Illa ergo cathedra, non eorum, ſed Moyſi, cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo ſua in vita ſua: docere autem ſua,cathedra illos non permittebat aliena. Multis itaque proſunt dicendo, quæ non faciunt, ſed longè pluribus prodeſſent faciendo quæ dicunt.* Ad tertium dicitur regulam fidei in proponendo debere eſſe certam, ſecundum quod eſt regula; ſummus autẽ Pontifex nõ vt priuata perſona aut particularis doctor eſt regula fidei, ſed vt loquitur ex Cathedra, ſupremique iudicis controuerſiarum fidei munere fungitur; cui ad auferendum omne dubiũ dignoſcendo non deſunt ſua ſigna ſuperius allata, nec non lib.2. ſect. 5. cap.4.

CAPVT XVII.

Vendicantur ab erroris in fide,ſeu hæreſis nota plures Summi Pontifices Romani, quibus illa mendaciter inuritur ab hæreticis, eorumque in hac parte fautoribus.

Qvamuis à potentia ad actum non valeat conſequentia, vt ſi quis errare poſſit, propterea ſtatim erraſſe dicendus ſit; quia tamen ab actu ad potentiam valet, licetque inferre eum, qui ſemel errauerit,prius errandi potentiam habuiſſe; indè tam hæretici, quam alij rebus Pontificijs minus propitij,quique cum illis Summo Pontifici Romano denegant priuilegium infallibilitatis, etiã in rebus ad fidem ſpectantibus, proferunt in medium plures Summos Pontifices, quos non ſolum vt priuatas perſonas, ſed etiam vt publicas, aut ex cathedra docentes turpiter in fide aberraſſe contendunt. Quod ſanè non ita acriter præſtarent aliqui, ſi ſæpè mentis oculis reuoluerent laudatam ab omnibus Diui Hieronymi ſententiam *lib.2. Apolog. aduerſus Ruffinum*, de erroribus qui in cõpluribus antiquorum Patrum ſcriptis legi ſolent, cum ſic reſpõdet Ruffino percontanti: *Et quomodo, inquies, in libris eorum vitioſa nonnulla ſunt? Si me cauſas vitiorum neſcire reſpondero, non ſtatim illos hæreticos iudicabo. Fieri enim poteſt,vt vel ſimpliciter errauerint,vel alio ſenſu ſcripſerint, vel à librarijs imperitis eorum paulatim ſcripta corrupta ſint; vel certè, antequam in Alexandria quaſi dæmonium meridianum Arius naſceretur,innocenter quædã & minus cautè locuti ſint, & quæ non poſſint peruerſorum hominum calumniam declinare*, hæc Hieronymus, & in eamdem ſententiã multa alij. Quæ ſi vt dixi attentius ab aduerſarijs perpenderentur, non deeſſent illis plures modi facilius excuſandi, præſertim vbi tot ſuppetunt Pontificiæ infallibilitatis argumenta,quam calumnioſè eam mordendi. Nec ita contra Vicarium Chriſti,

ſti, conceſſaque illi diuinitus priuilegia attæ bili ſuæ habenas laxandi gloriam ducerent, ſed potius, relictis chariſmatibus melioribus, ſe tales cum hæreticis calumnias æmulari ſubrubeſcerent. Cōtra hos igitur nobis eſt ſermo, probandumq; nonnullos quidē Summos Pontifices Romanos in externa fidei confeſſione deficere potuiſſe, alijſque etiam grauiſſimis peccatis obnoxios extitiſſe, nullum autem vnquam ex cathedra loquentem hæreſim docuiſſe,credendamque vniuerſæ Eccleſiæ propoſuiſſe; ſed ne hoc caput in nimiam excreſcat molem, ob multitudinem reorum,quos aduerſarij faciunt, illud vt præcedens, in varios ſubdiuidemus patagtaphos, vnde ſit.

§. PRIMVS.

Pontifices Romani primi ſaeculi defenduntur ab erroribus qui falſo illis adſcribuntur.

DIuo Petro, quo ſemel deiecto, ſucceſſorum infallibilitatem in rebus fidei corruere quoque neceſſe eſt, tam Nilus in lib. de primatu Romani Pontificis, quam Magdeburgenſes Centuriæ primæ lib.2.cap.10.varios tribuunt errores, præſertim quod Chriſtū ter in nocte paſſionis negauit; quodque Antiochiæ ſegregans ſe à conuiuio Gētilium,ne offenderet Iudæos nuper conuerſos ad fidem, aliquos ſuo exemplo Gentiles induxerit ad Iudaizandum; Sed his abundè iam ſatisfactum fuit ſuperiori capite §. 2.

Linum erroris accuſant ijdem Magdeburgenſes eodem citato loco, quod iuſſerit, ne fœminæ in Eccleſiam ingrederentur capite linteis non cooperto. At ſi præfati hæretici meminiſſent Paulum iuſſiſſe 1. Corinth. 11. vt fœminæ velato capite eſſent propter Angelos Dei; quod exponunt communiter doctores in Eccleſia potiſſimum eſſe ſeruandum ob reuerentiam Sacerdotum, qui multis de cauſis Angeli in Scriptura nominantur; profecto Lini conſtitutionem erroris non reprehendiſſet, nec illam Pontificali cura, aut ſollicitudine indignam iudicaſſent.

§. SECVNDVS.

Oſtenditur immunitas Romanorum Pontificum ſecundi ſaeculi, ab erroribus in fide, illis impoſitis.

ANacletus ab ijſdem Magdeburgēſibus arguitur, quod memoriam Sancti Petri conſtruxerit, & ornauerit; Teleſphorus autem, quod præceperit clericis ieiunare per ſeptem hebdomadas ante Paſcha; quaſi ſit contra Paulū docentem, *nemo vos iudicet in cibo, aut potu*. Verum cum hæc & alia huiuſmodi à Centuriatoribus obiecta, & notata, habeantur ab illis pro erroribus, quod diſcrepent à regula Lutheri,& indè peruerſa eius dogmata manifeſtæ conuincantur falſitatis contra ſacras de cultu Sanctorum, ac de abſtinentia carnium ad tempus traditiones, nemo æquus iudex non iudicabit à Teleſphoro Sancto Martyre, atque Apoſtolorum temporibus adeo propinquo,vt cum Petro,Paulo, & Ioanne conuerſari potuerit, Chriſti doctrinam melius cognoſci potuiſſe, atque adeo magis illi, quam Luthero, credi debere; Diuum autem Paulum loco citato ex epiſtola ad Coloſſenſes,non loquutum fuiſſe contra abſtinentiam à carne, quæ aſſumitur, vel indicitur ad tempus, ſed contra Iudaicam abſtinentiam, qua certorum ciborum interdicebatur vſus, eo quod ſecundum legem veterem immundi erant, patet ex ipſo textu.

Victorem I. affirmaſſe Chriſtū Dominum purum hominem fuiſſe colligūt ijdē Magdeb.ex Euſebio lib.5.hiſt.c.27. & 28.ſed falſam fuiſſe illam calumniam Artemonis, & Pauli Samoſateni Euſebius ibidem oſtendit ex eo, quod conſtat, authorem illius hæreſeos, nomine Theodotum, à Victore excommunicatum fuiſſe: *Quomodo*, inquit, *non pudet hac*

hac Victori tam falſo obiectare? cum exploratè cognitum habeant Victorem Theodotum illum Coriarium Chriſtiana communione interdixiſſe. Inde colligat lector, quod ſuperiori capite nonnunquã notaui, tantam ſemper fuiſſe, tamque infallibilem habitam in rebus fidei, Romanorum Pontificum authoritatem, vt illa hæretici ſuas hæreſes fulcire conati ſint, aut in illis eos idem ſecum tenuiſſe, plerumque iactauerint, ad ſtabiliendam earum certitudinem, ac prætenſam veritatem.

§. TERTIVS.

Aſſeritur fides Romanorum Pontificum tertij Sæculi.

QVod ſtatim diximus de Victore I. idem penitus de Zephyrino reſpondendum eſt, dum ab aduerſarijs ex Tertulliano lib. contra Praxeam Montaniſmi accuſatur, quem tamen eum cõdemnaſſe teſtatur Euſebius lib. 6. cap. 14. Cum enim Romæ corã Zephyrino Proclus inter Montaniſtas omnes nomine celeberrimus, & Tertulliani elogio commendatiſſimus, cum Caio ſpectatiſſimæ virtutis ac eruditionis viro, de vano Cataphrygum Paracleto diſputaſſet, victuſque ſuccubuiſſet, eum Pontifex, & omnes pſeudoprophetiæ defenſores, lata excommunicationis ſententia ab Eccleſiæ communione ſeparauit, quin & Tertullianum ipſum, vt indicat lib. de ieiun. cap. 13. *Nouitatem*, inquit, *obiectant, de cuius illicito præſcribant, aut hæreſim iudicandam, ſi humana præſumptio eſt; aut pſeudoprophetiam pronunciandam, ſi ſpiritualis indictio eſt: dum quaqua ex parte anathema audiamus, qui aliter annuntiamus*. Vbi igitur libro citato contra Praxeam ait: *Romanum Pontificem* (Zephyrinum ſcilicet tunc regnantem) *Montani prophetias agnoſcentem, & ex ea agnitione pacem Eccleſijs Aſiæ, & Phrygiæ inferentem vidimus*: ſi per huiuſmodi verba intenderit eum approbaſſe dogmata Montaniſtarum; fides illi in hac parte adhibenda non eſt; ſed calumniam Zephyrino impoſuiſſe, propter indignationem aduerſus eum conceptam, quaſi ipſe hæreſis macula, quam in eo damnauerat, etiam conſpurcatus fuiſſet; præſertim cum nec Euſebius, nec vllus alius talem in hoc Pontifice notarit errorem: dixi ſub conditione, quod præfata Tertulliani verba hunc ſenſum exigant; facile enim eſt ea in alium bonum trahere; ſi quidem tantum ait Zephyrinũ agnouiſſe Prophetiam, & illa agnita miſiſſe litteras pacis Eccleſijs Aſiæ & Phrygiæ, quas coegit Praxeas reuocare. Hæ autem litteræ potuerunt eſſe formatæ, vti Pamelius inſignis Tertulliani interpres explicat, quæ continerent decretum Zephyrini: cur autem pacis illas appellet Tertullianus, fortaſſe fuit, quia Pontifex his voluit Montaniſtas Eccleſiæ cõciliare, non communicando cum illis, ſed reducendo illos, in quo nihil peccaſſe ſatis conſtat: Aut ſi peccauit, non fidei, ſed perſonæ error tantum fuit, arbitrãdo eos falſo fuiſſe accuſatos; quod abſque præiudicio infallibilitatis Pontificiæ potuit contingere, hoc enim non erat approbare errorem Montaniſtarũ, quem ſui prędeceſſores improbauerant; ſed decipi circa perſonas, vt dixi, quatenus hæretici nonnunquam, ſub ambigua confeſsionis ambage, ſe catholicos ementiuntur cum non ſint; cuius plurima nobis hiſtorię ſuppeditant exempla; in Ario quem Ruffinus lib. 10. hiſtor. cap. 11. ſcribit, vt Conſtantino Imperatori perſuaderet ſe eſſe Catholicum, tanto ſcripſiſſe artificio fidem ſuam, vt à Catholicis putaretur catholica, & à ſuis tamen agnoſceretur qualis erat: In Pelagianis, de quibus ſcribens Leo epiſt. 86. ad Nicetam Aquileiæ Epiſcopum, monet illum, vt eos ad Eccleſiam redeuntes apertiſsimis verbis iubeat hæreſim abiurare, propterea quod ſoleant plerumque Eccleſiam decipere, ita compoſita confeſsione fidei ſuæ, vt Catholici videantur, cum non ſint.

Vrbanum I. Centuriatores accuſant, quod inſtituerit confirmationẽ poſt ba-

ptiſmum, ſed in hoc eos turpiſsimè mẽtiri, clarè teſtatur vſus huius Sacramenti Act. 8. & 19. vbi ſuper baptizatos, legitur Apoſtolos manus impoſuiſſe vt acciperent Spiritum Sanctum; quodque Tertullianus Vrbano antiquior pluribus in locis illius meminerit, indeque Patres communiter. Pontianum quoque Vrbani ſucceſſorem affirmant blaſphemaſſe, quod ſcripſerit, Sacerdotes proprio ore corpus domini conficere, & populis tradere, ac per Sacerdotes Deum aliorum hoſtias acceptare, atque eorum peccata donare, & ſibi eos reconciliare; verum, vt ait Cardinalis Bellarminus, Martyri Sanctiſſimo, & de Apoſtolorũ ſucceſſoribus inſtituto magis in hoc credere debemus, quam Luthero, præſertim cum illum eumdem loquendi modum omnes veteres Patres ſcriptis paſſim vſurparint; citatque inter eos Hieronymum in epiſt. ad Heliodorum; Auguſtinum in epiſt. ad Victorianum, & Chriſoſtomum lib. 3. de Sacerdot.

De Cornelio ijdem Magdeburgenſes aſſerunt ſtatuiſſe, vt in Calice non vinum purum, nec aqua mixtum; ſed aqua ſola offerretur, quod eſt contra Euangelium; id autem probant ex eo quod Cyprianus multa diſputat contra hunc errorem lib. 2. epiſt. 3. quam ad Cornelium ſcriptam volunt. At in hoc grauiter aberrant, cum talis epiſtola ſcripta non fuerit ad Cornelium, ſed ad Cæcilium; & hoc etiam gratis admiſſo, nihil ſequitur, Cyprianus enim ibi non dicit, hunc errorem eſſe illius ad quem ſcribit, ſed quorumdam aliorum.

Marcellinum non hæreſis tantum, ſed idololatriæ inſuper reum faciunt, quia in immani illa Diocletiani Imperatoris perſecutione terrore percitus, deorum ſimulacris thus adhibuit. Nonnulli, vt Victorellus in Iconibus Pontificũ anno 303. id negant, authoritate ducti Sancti Auguſtini libro vnico de baptiſmo cap. 19. vbi tradit hoc fuiſſe à Donatiſtis obiectum, ſed minimè probatũ. Quin imo ſubdit Sanctus Pater Marcellinum fuiſſe innocentem; ſufficienterq; colligi videtur ex eo quod nec Euſebius in hiſtoria, nec in Chronico, nec alius ex veteribus quiſpiam eius rei meminerit; ſed potius Theodoretus lib. 2. hiſt. cap. 9. Marcellini conſtantiam & fidem non parum extollit. Admiſſo nihilominus præfato eius caſu, cuius mentio fit in Breuiario Romano die 26. Aprilis, negamus inde ſequi nouatorum intentum; hic enim error non fuit ex Cathedra, nec aduerſus Cathedram: nullam quippe hęreſim docuit Marcellinus, ſed negatio eius ſimilis fuit negationi Petri ob metum, & exterius tantum facta, retenta ſemper in corde vera fide; quem adhuc errorem Petro ſimilis non ſolum lachrymis, ſed etiam ſanguine martyrium paſſus expiauit; quod debuiſſent laudare, & admirari Magdeburgenſes, nec non imitari eos Epiſcopos Sinueſſæ congregatos, quorum nullus Marcellinum damnare auſus eſt, ſed omnes vna voce clamarunt: Tuo te ore, non noſtro iudicio iudica: nam prima ſedes à nemine iudicatur. Petrum quoque propter eandem animi infirmitatem deliquiſſe, & à Deo ſimilibus lachrymis, quibus ipſe profuſis ſcelus ſuum palam confeſſus erat, veniam impetraſſe.

§. QVARTVS.

Romani Pontifices quarti ſæculi ab erroribus in fide liberi declarantur.

Etſi Magdeburgenſes Cent. 4. c. 10. non audeant quidquam de Liberio definire, Tilmannus tamen Heſſeuſius lib. 1. de Eccleſia cap. 9. audacter affirmat, eum Ariana hęreſi infectum fuiſſe, cui ſententiæ vidẽtur ſuffragari multi ijque grauiſſimi Scriptores, indeque quaſi certa reddi, quod Felix II. Liberio viuente Pontificatum legitimè geſſerit; quod fieri nequaquam potuiſſet, niſi eo tempore Liberius hæreticus fuiſſet, atque adeo propter hæreſim Pontificatu exceſſiſſet.

Vt huic ſatisfaciamus argumento, cum de Liberio duo ſint certa, vnum in du-

dubiū reuocatur, vt rectè aduertit Cardinalis Bellarminus lib.4.de Rom.Pont. cap.9. Primo, certum eſt eum ab initio pontificatus vſque ad exilium,quod pro fide Catholica pertulit, acerrimum eius defenſorem fuiſſe, vt teſtantur innumeri pene authores à præfato doctore citati,nec non à Iodoco Coccio in theſauro Catholico lib.7. de Hierarchia Eccleſiæ art.11.vbi videri poſſunt. Secundo certum eſt eumdem Liberium poſt reditum ab exilio fuiſſe etiam verè orthodoxum, & pium, talemque mortuum fuiſſe; id ita teſtantibus grauiſſimis illius temporis Scriptoribus, Ambroſio lib.3. de Virginibus, in principio, vbi ſic ait: *Tempus eſt ſoror, ſancta beatæ memoriæ Liberij præcepta reuoluere, vt quo vir ſanctior, eo ſermo accedat gratior*. Epiphanio hæreſi 75. Baſilio epiſt.74. ad Epiſcopos Occidentis; nec non Siricio, qui tertius fuit à Liberio in epiſt. ad Hymericum,vbi eum appellat venerandæ memoriæ prædeceſſorem ſuum; quod verè dici non poſſet, ſi in hæreſi diem vltimum clauſiſſet.

Hæc, inquam,certa cum ſint de Liberio, vnum remanet dubium, an videlicet medio tempore, id eſt, in ipſo reditu ab exilio aliquid egerit contra fidē. Sulpitius enim lib.2. ſacræ hiſtoriæ,Socrates lib.2. hiſt.Eccleſiaſt.cap.29. Sozomenus lib.2.cap.16. & 17. Nicephorus lib. 9. cap. 35. & ſequent. indicant Liberium ſemper eumdem fuiſſe, nec vnquam de fidei conſtantia remiſiſſe. Athanaſius autem in epiſt.ad ſolitariam vitam agentes, Hilarius in lib. aduerſus Conſtantium, Hieronymus in Chronico & in Catalogo Scriptorum, in Fortunatiano apertè dicunt, eum tædio exilij inflexum tandem fuiſſe ad ſubſcribendam Athanaſij damnationem; licet Ruffinus lib.10. cap.27. hiſt. affirmet, ſe non potuiſſe certo cognoſcere, an Liberius talem feciſſet ſubſcriptionem.

Qua adhuc ſecunda ſentētia vt probabiliori admiſſa, non ſequitur Liberiū aut hæreſim docuiſſe, aut verè hæreticum fuiſſe, ſed ſolum peccaſſe, vt de Marcellino diximus, actu externo, quatenus victus tædio exilij cum Arianis communicauit, & in Athanaſium latam ab ijſdem ſententiam ratam habuit; id apertè teſtantur, tum quæ ipſe ſcripſit Liberius in epiſtolis ad Athanaſium, epiſt.1. ad Orientales Epiſcopos,epiſtola 2. ad Vrſacium,Valentem, & Germinium, nec non 3. ad Vincentium Epiſcopum Capuæ; tum etiam quæ Athanaſius in citata ad ſolitariam vitam agētes epiſtola, his verbis: *Ne Liberio quidem Romano Epiſcopo pepercerunt, nulla reuerentia ducti, vel quod ſedes illa Apoſtolica eſſet, vel quod Roma Metropolis eſſet Romanæ ditionis. Nam cum Liberium vidiſſent Orthodoxum, & oſorem quidem Arianæ Sectæ, ſtudioſum vero in hoc, vt cunctos ab ea hæreſi retraheret, iſta ſecum impij cogitarunt: Si Liberium in noſtram ſententiam traxerimus, omnes breui ſuperabimus &c. Trahitur Liberius ad Imperatorem, quo cum perueniſſet, magna quoque & ibi dicendi libertate vſus eſt: Deſine, inquiens, perſequi Chriſtianos, ne tenta per me hæreticam impietatem in Eccleſiam introducere. Ad omnia potius ſuſtinenda parati ſumus, quam nos Chriſtiani eo deueniamus, vt Ariani appellemur: ne coge nos fieri perduelles. Hoc tibi ſuademus, ne pugnes contra eum, qui tibi hoc imperium dedit &c.Liberius poſt exactum in exilio biennium inflexus eſt, minisque mortis ad ſubſcriptionem inductus eſt. Verum illud ipſum quoque & eorum violentiam, & Liberij in hæreſim odium,& ſuum pro Athanaſio ſuffragium, cum liberos affectus habebat, ſatis coarguit: quæ enim per tormenta contra priorem ſententiā extorta ſunt, ea iam non metuentium, ſed ita cogentium voluntates habendæ ſunt.* En quomodo ex Athanaſio, Liberius quidem cū Petro & Marcellino in actu externo errauit,ſubſcribendo damnationi Athanaſij & communicando cum Arianis, ſed animo ſemper fidem retinuit.

Id inſuper clarè patebit conſideranti, tres fidei formulas in Sirmienſi conuenticulo fuiſſe editas. Prima ſcripta eſt

eſt à Marco Arethuſio ad confutandas omnes Photini blaſphemias; ſecunda, quam refert S. Hilarius nomine Oſij & Potamij: tertia, qua ſecunda eſt emendata. In prima egregiè expreſſum atque teſtatum eſt nomen ſubſtantiæ filio cum Patre communis, proindeque Hilarius, eam interpretando, Catholicam probat: in ſecunda ſublatum eſt nomen ſubſtantiæ, nec non ſimilitudinis; in tertia vero aſſerta eſt omnimoda filij cū Patre ſimilitudo; ſecunda confeſtim ab ijſdem, qui conſcripſerant, exploſa, ſublatis etiam omnibus eius, ne vulgarentur, exemplaribus edicto Conſtantij: Vnde Liberius Berœa è Thracia ab Imperatore Sirmium accerſitus, non potuit ſecundæ fidei formulæ ſubſcribere quā ijdem, qui ſcripſerant & ediderant, fuerant deteſtati, ſed primæ ſolum, & tertiæ, quæ etſi non haberent vocabulum omouſios, tamen Catholicæ erant, & eas exponit Hilarius in lib. de Synodis, nec non Epiphanius hæreſi 71. vt Catholicas; per hoc igitur, quod Liberius illis aſſenſerit, nec hæreſim docuit, nec hæreticus fuit.

Imo ex Sozomeno lib. 4. cap. 14. & Nicephoro Calliſto lib. 9. cap. 37. Liberius non modo non ſubſcripſit confeſſioni Arianæ, ſed etiam antequam Sirmio diſcederet, *Scripſit fidei profeſſionem, quæ omnes ab Eccleſiæ communione arcebat, qui filium Patri non ſecundum ſubſtantiam & per omnia æqualem dicerēt:* Quod ea potiſsimum de cauſa feciſse præfati narrant Hiſtorici, quia Ariani falſum rumorem ſparſerant Liberium docere cœpiſse, filium non eſse Patri conſubſtantialem, eo quod Nicænam vocem illam Conſubſtantialitatis reticuiſset. At cum aliud ſit dicere Liberium reiecisſe aut damnaſse in filio nomen Conſubſtantialitatis cum Patre; aliud vocem illam ſilentio ſuppreſsiſse; primum enim ipſum reddidiſset hæreticum; minimè autem ſecundum, ſiquidem aſſerere filium eſse eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ, idem eſt, filium eſse Patri conſubſtantialem; inde manifeſtè patet Liberium nequaquam hæreſim docuiſse, aut hæreticum fuiſse. Etſi enim, quod tunc hæretici in alium ſenſum ſubſtantiæ vocem inflecterent, maioris ponderis eſse Patribus viſum fuerit, dicere conſubſtantialem Filium, quā eiuſdem ſubſtantiæ; nunquam tamen propterea hæreticum fuit dicere, Filium eiuſdem eſse ſubſtantiæ, ſed maximè Catholicum; quod enim hæretici aliquo interdum nomine ſubdole vtantur, eorum malitia nequaquam inuertere poteſt legitimum atque germanum ſenſum, qui natura atque vſu ipſo vocibus ineſt: ſicut nec ob eam cauſam, quod ijdem hæretici abutuntur diuina Scriptura, & ex ipſa hæreſes ſuas efformant, Catholici eadem vti prohibentur.

Sicut enim Liberius communicando cum hæreticis in ijs rebus, in quibus hęretici non erant, aut ſaltem Catholicos ſe eſſe fingebant, vt vidimus, & ipſemet Liberius ait in epiſtolis ſuis, ſe communicaſſe cū Epiſcopis Orientalibus, quia inuenit eorum fidem congruere cum Catholica, & alienam eſſe ab Ariana perfidia: ſicut, inquā, propterea à nullo prudēte viro iudicari debet expreſsè hæreticus; ita nec ob ſubſcriptionem in damnationem Athanaſij. Nam etſi hæretici perſequerentur Athanaſium cauſa fidei, tamen non cauſam fidei, ſed alia crimina circa mores prętexebant; & Liberius propter illa conſenſit in damnationem Athanaſij, non autem propter fidem.

Nihilominus etſi Liberius perſeuerauerit in fide ſemper Catholicus; quia tamen duo prędicta commiſit mala; primùm ſubſcribēdi in damnationem Athanaſij, quem ſciebat cauſa fidei perſecutionem pati; ſecundum communicandi cum Vrſacio & Valente, quos non ignorabat hęreticos eſſe, quamuis illi aliud ſe eſſe ſimularent; Indè facilè credi potuit à fidelibus eum interpretatiuè in hęreſim conſenſiſſe, quod ſufficiebat vt in eius quoque locum tunc ſubſtitueretur Felix eius nominis Secundus, natione Romanus, Anaſtaſij filius; admiranda prot-

prorſus in eis reſplendente ſumma Dei prouidentia, qua ſemper Romanam Eccleſiam moderatus eſt. Quippè labefactato ex Arianorum cõmunicatione, & ſi non hęreſis participatione Liberio; Felicem, antea eorumdem communicatione coniunctum, excitauit ex aduerſo, ſicque ad pugnam roborauit, vt cum eos omnes, tum eorum Principem Conſtãtium Anathemate feriens, pro mercede coronam martirij fuerit adeptus. Vnde quod pertinet ad tempus Sedis Felicis; hoc quidem debet omnibus eſſe exploratum, totum illud biennium, quo ſedit ab Arianis intruſus, cum Liberius legitimus Pontifex Beroeæ exularet, nequaquam in numerum annorum eſſe computandum: ſed eius Sedis initium accipi debere, cum audita Romæ dicta Liberij præuaricatione, à Clero Populoque Romano legitimus Pontifex declaratus eſt anno Chriſti 357. Liberij 6. ad quem excludendum ſatis fuit error in foro externo: nam cum viſibile caput eſſet, ac in foro illo viſibili defeciſſet, pręcidi potuit ab Eccleſia viſibili. Eccleſia enim de actu interiori non iudicat. ſed de exteriori. Quare Felix in eius locum ſubrogari potuit, dum Liberius erat in errore illo externo; quia tamen tempus Sedis eius per annum vnum, menſes tres, totidemque dies, vt habetur in libro de Romanis Pontificibus, fuit incluſum Pontificatu Liberij; vel etiã ex eo quod eiuſdẽ ingreſſus fuerat vitioſus; vel tandem, quod viuente Liberio, nullatenus, vt vidimus hęretico, niſi quadam pręſumptione, credi tunc potuit, Felicem non tam Romanũ Pontificem, quam Corepiſcopum fuiſſe, nam noniſi excluſo Liberio, intrare ipſe potuit; inde forſan Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmen. & Auguſt. ep. 165. cum recenſent ſeriem Romanorum Pontificum, poſt Liberium, omiſſo Felice, mox Damaſum ponunt. Felice autem defuncto, nullus in locum eius ſubrogatus eſt, quod Liberius, abrupta penitus quæ recipiendæ Sedis cauſa intercceſſerat cum Arianis extrinſeca communicatione, manente ſemper intacta eius fide, ab omnibus legitimus Romanę Eccleſię Pontifex, vt erat antea, cognitus & acceptus fuerit; vixitque inde nouem adhuc annos in Pontificatu.

Ex quibus clarè intelligitur, non eſſe S. Hilarij, quæ in textu epiſtolæ Liberij ad Orientales, leguntur in incerto, & omni ex parte mutilato libello de Synodo Ariminẽſi ſub nomine Hilarij edito. Vbi enim profitetur Liberius, ſe recepiſſe confeſsionem Sirmienſem à Demophilo Epiſcopo ſibi oblatam, iſta intexuit mira audacia qui exſcripſit: *Hæc eſt perfidia Ariana; hoc ego notaui, non apoſtata*. & paulò poſt: *Anathema tibi à me dictum Liberi, & ſocijs tuis*: ac rurſum inferius: *Iterum tibi anathema, & tertio, præuaricator Liberi*. Præter enim quod iſta valdè ſunt aliena non ſolùm à modeſtia, ſed & à maieſtate Hilarij ſtyli; quomodo quis credere poteſt iſta ipſius eſſe, quippè qui perfidiam illam Sirmienſem, non Demophili, ſed Oſij & Potamij fuiſſe affirmat libro de Sinodis? vt notauimus ſupra; quam cum ipſe Demophilus, vna cum alijs ſuis Semiarrianis ſit magnoperè deteſtatus; quis affirmabit eam ipſum obtuliſſe Liberio ſubſcribendam, & non potius ſuam Semiarrianorum, quæ fuit, vt etiam diximus ſupra, Prima Sirmienſis nominata, quam & Hilarius cognouit eſſe Catholicam? quippè cui nihil deeſſet præter vocem Conſubſtantialis: vnde etiam ex hac parte Vigilius Epiſcopus Tridentinus lib. 5. aduerſus Eutych. eamdem Sirmienſem Synodum nouit eſſe Catholicam; cuius decretis obniti, nihil aliud eſſe dixit, quam velle cum Photino dãnari: illo enim tempore cum Aetius in Syria, & Photinus in Illyrico, diuinitatem à filio Dei penitus reieciſſent; Eleuſius autem Epiſcopus Cyzicenus ac ſocij eius profeſſi eſſent Sirmij vnam filij cum Patre ſubſtantiam, in hoc habitos eſſe à noſtris Catholicos teſtatur Hilarius citato libro de Synodis, dum ait; præter Eleuſium, & paucos cum eo, ex maiori parte Aſianos Epiſcopos, verè

Deum

Deum neſciſſe: idemque Eleuſius à Sozomeno citato lib. 4. cap. 14. inter illos recenſetur, qui Liberio ob pacem Eccleſiarum perſuaſerit vocem cōſubſtantialis prætermittere, quo in eandem fidem ſimul conuenientes, aduerſus Photinianos, & Aetianos bellum gererent: quibus tamen ſic Liberius ex dictis aſſenſus eſt, vt quo ſubſtantiæ nomini benè conſultum eſſet, *Eccleſia*, inquit idem Sozomenus, *interdixerit omnibus, qui filium Patri non ſubſtantia & cæteris rebus omnibus ſimilem aſſeuerarent*. Præfatum quoque libellum de Synodo Ariminenſi, eſſe potius Hilarij Luciferani, aut ſanè hæc inſipida, quæ retulimus additamenta, nō eſſe Hilarij Pictauienſis multis oſtendit Cardinalis Perronius in reſponſ. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 27. Et hæc ſufficiant pro defenſione conſeruatæ à Liberio fidei Catholicæ apud Sirmium.

Iam quod ſpectat ad Felicem Romanæ Eccleſiæ Diaconum; vbi primum in Liberij locum in exilium pulſi ſuffectus eſt, id operante, vt tradit Hieronymus de ſcript. Eccleſ. Acacio Epiſcopo Cæſarienſi in Palæſtina, eum quoque liberius, quam par erat, Arianis communicaſſe, & ex eorum voluntate damnationi Athanaſij ſubſcripſiſſe fatemur quidem; tunc tamen, etiam ſi verus adhuc non eſſet Pontifex, nec poſtea, vbi pro tali, vt diximus ſupra, à Clero Populoque Romano agnitus eſt, à fide Catholica defeciſſe, aut in hæreſim defeciſſe, pluſquam clarè demonſtrant antiquæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monimenta. Ruffinus enim ijs omnibus, qui de hac materia ſcripſerunt authoribus antiquior ait lib. 1. c. 22. *In Liberij locum Felix Diaconus ſuus ab hæreticis ſubrogatur, & non tam ſecta diuerſitate, quam communionis & ordinationis conuenientia maculatur*. Theodoretus lib. 2. cap. 17. *Succeſſum eſt*, inquit, *Liberio à fideli quodam illius Diacono, nomine Felice, qui tametſi fidem in Concilio Nicæno expoſitam ipſe ſeruauit integram: tamen cum illis qui eamdem labefactare ſtudebant, liberè communicauit. Ac propterea nemo ex Romæ habitatoribus in Eccleſiam, dum ille intus erat, ingredi voluit*. Idem aſſerit Sozomenus lib. 4. cap. 10. *Itaque hac de cauſa Liberius Eccleſiæ Romanæ Epiſcopatu priuatus eſt, cui præficitur Felix illius Cleri Diaconus: quem aiunt fidei Nicæni Concilij ſemper conſenſiſſe, & omnino, quantum pertinebat ad religionem, reprehenſione caruiſſe: atque ob id ſolùm in crimen vocatum eſſe, quod non modo Arianos miniſtros Eccleſiæ ordinaret, verum etiam quod eorum communione vteretur*: ob quam pariter cauſam Socrates lib. 2. cap. 29. ait eum fuiſſe *Arianæ ſectæ addictum*; Idem penitus, qui deinceps ſecuti ſunt Scriptores docuerunt Gregorius Magnus in Antiphonario & Sacramentario, vbi ponit integrum officium Eccleſiaſticum legendum ad miſſam in die S. Felicis Pōtificis & Martyris 4. Kalend. Auguſti; Beda, Vſuardus, & Ado Treuirenſis in Martyrologijs; Platina in eius vita; *Felicem*, inquit, *profectò Catholicum fuiſſe conſtat, & Arianos ſemper damnaſſe: qui poſtremò, cum nulla in re Orthodoxæ fidei deeſſet, ab aduerſarijs captus, vna cū multis ſecum benè ſentiētibus interficitur*. Nicephorus Calliſtus lib. 9. cap. 35. *Felix Romanæ Eccleſiæ Diaconus adminiſtrationem Liberij ſortitus eſt: qui Nicænā quidem fidei profeſſionem retinebat, & in religione reprehenſione carebat: vnum tamen illud vitio ei vertebatur, quod, priuſquam Epiſcopus creatus eſſet, cum diuerſæ opinionis ſtudioſis communicare ſuſtinuerit*. Tandem Cæſar Cardinalis Baronius, tum in Annalibus, tum in Martyrologio; *Cum Romæ*, inquit, *anno 1582. de corrigendo Martyrologio Gregorij XIII. iuſſu ageretur, & de Felice II. ambigeretur, an de Martyrologio amouendus eſſet; ecce tibi pridie aut ſummum biduo, antequam eius memoria celebratur, qui dies eſt 29. Auguſti, cum in æde SS. Coſmæ & Damiani aram peruetuſtam, vt ſacellum illud inſtaurarent, fabri demolirentur, ſubter baſim, quæ aram ſuſtinebat, effoſſi ſunt duo loculi, quarum alter habebat hanc inſcriptionem*: Hic requieſcit S. Felix Papa Martyr, qui dam-

damnauit Conſtantium hæreticum. *Ex qua inuentione, quæ miraculi loco habita eſt, & ex rationibus, & authoritatibus ab illis, qui eum in Martyrologio retinendum cenſebant, allatis, cenſuit Pontifex Maximus nullo modo remouendum.*

Nec ab his diſſentit Hieronymus in Catalogo Scriptorum in Acatio: vbi ait, eum, in tantùm ſub Conſtantio Imperatore claruiſſe, *vt in Liberij locum Romæ Felicem Arianum Epiſcopum conſtitueret*; primùm enim dici poteſt Hieronymum eo ſenſu Felicem Arianum vocaſse, quo ſupra Socrates dixit eum fuiſſe Arianæ ſectæ addictum; nimirum quod illis Arianis, à quibus in eam Sedem euectus erat, communicaret, & ex eorum voluntate damnationi Athanaſij ſubſcripſiſſet. Secundò reſpōdetur vocem illam *(Arianum)* additam ad nomen Felicis, non eſse Hieronymi, ſed aliunde irrepſiſse: ſi quidem non habetur in Sophronio, qui hūc librum adhuc viuente Hieronymo in Græcam linguam vertit: inſuper Marianus Victorius ibi annotat multa exemplaria manuſcripta non habere dictam vocem: & quod maximi faciendū eſt Freculphus Lexouienſis tom.2. lib.4. cap.8. & Ado Viennenſis in Chronico ætate 6. referentes ad verbum totū hunc Hieronymi locum, non habent vocem *Arianum*. Tandem quis prudens facilè credat Hieronymum, & Ruffinum in hiſtoria vtrique notiſſima tantoperè diſcrepare vt vnus neget, quod alter affirmat; ſicut accideret ſi D. Hieronymus illa voce in ſuo rigore vſus fuiſſet; hoc eſt ad ſignificandum non ſolùm externam Felicis cum Arianis communicationem, verùm etiam in hęreſi participationem.

Tertiò, quamuis etiam Felix tempore ſuæ intruſionis verè Arianus fuiſet, (quod hactenus tamen probatum non eſt) nihil id Sedis Apoſtolicæ, quam defendimus indeficientiæ obeſſet. Conſtat enim, eo tempore, vt diximus ſupra, Felicem ſchiſmaticum, non autem verū, ac legitimum Pontificem extitiſſe. Duo ſiquidem ſimul eſſe non poſſunt: viuebat autem tunc, & verus Pontifex erat Liberius. Quocirca (vt ex Theodoreto dictum fuit) nemo Catholicorum Romæ cum Felice eo tempore communicare volebat. Cæterum ex eo tempore, quo Romanus Clerus abrogata Liberio Pontificia dignitate, propter pacem cum Arianis initam, ad Felicem ſe contulit, quem Catholicum eſſe ſciebat, atque adeo cæpit verus Pontifex eſſe, non ſolùm hæreticus non fuit, ſed hæreticos Arianos, eorumque tunc Principē Conſtantium anathemate feriens, Martyrij palmam conſecutus eſt.

Siricio tribuit Caluinus lib.4. inſtitut. cap.12. §.24. quod in epiſtola ad Hiſpanos, connubia pollutiones appellauerit, ſed Caluinum aperti conuincit mendacij textus ipſe, cum expreſsè loquatur de illicita coniunctione eorum, qui poſt peractam publicam pęnitentiā iterum redeunt tanquam canes & ſues ad eamdem coniunctionem, propter quam pænitentiam egerant. Nullus autem pęnitentiam vnquam egit, quod legitimum inierit matrimonium.

§. QVINTVS.

Quod Romani Pontifices quinti ſæculi ab erroribus in fide fuerint immunes.

INnocentio I. tria ſolent ab aduerſarijs obijci; *Primum*, quod epiſt. 2. cap. 12. præceperit ne Sacra Virgo iam velata, quæ nupſerit, aut fornicata ſit, ad pęnitentiam recipiatur, donec viuit ille, cum quo ipſa peccauit; quæ eſt hæreſis Nouatiana. *Secundum*, quod in epiſt.18. ad Alexandrum Antiochenum ſcripſerit ratum quidem eſſe Arianorum baptiſmum, ſed non conferri per eos Spiritum Sanctum, quia ſe ab Eccleſia ſeparauerunt, vbi dum cauſam non recipiendi gratiam & effectum Sacramenti reijcit in miniſtros, videtur apertè fauere hæreſi Donatiſtarum, & aliorum docentiū efficaciam Sacramentorum pendere à bonitate miniſtri. *Tertium*, quod ep.22. cap.1. prohibuerit ne quis vxorem viduā ha-

habens Sacerdos fiat, fiat tamen ſi virginem duxerit; quaſi Chriſtiani teneantur adhuc legibus Moſaicis, inter quas hæc habetur Leuit. 21. ibi citato.

Ad primùm facilè reſpondetur, eum loqui de Virginibus, quæ nolunt ſeparari ab adultero poſt lapſum, quæque proinde ſunt in occaſione proxima peccandi, non auferenda niſi per mortem eius, & ideo non niſi poſt illam abſolui debent, vt ſatis per ſe patet; neque enim ab Eccleſia abſoluuntur ij, qui in peccato, aut in occaſione proxima peccandi voluntariè, nullaque neceſsitate adacti perſeuerare volunt.

Secundum etiam omni prorſus caret errore, illo enim tantùm prohibetur, ne bigami iuxta præſcriptum Apoſtoli ordinentur. Nomine autem bigami venit in iure, qui viduam in vxorem duxit; quod autem Innocentius vſus fuerit authoritate Leuitici, noluit inde ſignificare nos teneri legibus Iudaicis, ſed arguere à ſimili, imo potius à maiori, quod ſi tenebantur Sacerdotes veteris legis ex diuino præcepto, non accipere vxorem viduam, multò magis id requiri ab Eccleſia in Sacerdotibus nouæ legis, propter ſupereminentem Sacerdotij Chriſtiani dignitatem & excellentiam. Præfatus igitur locus in exemplum quidem, & à fortiori trahitur, non in obſeruationem legis: quod ſi in præceptum venerit, non propterea ſeruatur lex Iudaica, ſed ratio legis, quæ non repugnat legi gratiæ.

Tertium, etſi maiorem aliquam difficultatem præ ſe ferre videatur, non minori tamen facilitate ſoluitur; primò enim reſpondent Bellarminus & Binius alijque cum illis, Innocentium locutum fuiſſe de ijs qui baptizantur, vel ordinātur polluti eadem hæreſi, neutri enim recipiunt gratiam, quamquam verè miniſtrent, aut recipiant Sacramentum; ſecundò, Suarez de Sacramentis diſp. 14. ſect. 4. Vaſques de Sacramento Ordinis diſp. 243. c. 1. & poſt ipſos Pater Franciſcus Macedo Theologię Poſitiuæ ſcola 7. cap. 3. reſpondent ſermonem ibi eſſe tam de laicis ab Arianis & hęreticis baptizatis, quam de Clericis ab ijſdem ordinatis, venientibus poſtea ad communionem Eccleſiæ Catholicæ; qui cum in hoc vtrique pares eſſent, quod venirent Sacramentis validè acceptis, ſed ſine gratia Dei, quam non poterant recipere extra Eccleſiam Catholicam; in hoc tamen differebant inter ſe, quod laici admiſſi in Eccleſia recipiebant gratiam, erantque ex integro Catholici ſicuti cæteri qui erant in Eccleſia; at clerici et ſi reciperent gratiam, non tamen obtinebant gradum in quo fuerant ordinati, ſed tanquam laici manebant in Eccleſia; vnde ratio allata ab Innocentio referenda eſt ad Sacramentum ordinis, non autem Baptiſmi, nec ad carentiam gratiæ, vel characteris, ſed ad priuationem muneris Eccleſiaſtici, ita vt venientes ad Eccleſiam manerent ordinati, & ſanctificati, ſed priuati vſu & exercitio dignitatis; id enim ius, vt per hæreſim ordinator perdit, ita nec tribuere poſſe, quod ipſe amplius non habet, ſignificare voluit Innocentius.

Cęleſtinum Neſtorij hæreſi infectū fuiſſe contendit Laurentius Valla in declamatione de falſa Cōſtantini donatione; ſed eſt apertum mendacium, tantum enim abeſt, quod fuerit vnquam de hac hęreſi notatus, vt ipſe pręcipuus, acerrimuſque ipſius perſecutor, & damnator extiterit, vt patet ex Proſpero in Chronico anni 431. & ex actis Concilij Epheſini, ſuperiori capite ſuo loco adductis; forſan nominis ſimilitudo Vallam decipere potuit: alter enim extitit Cæleſtius Pelagianus, in quo quidem plurima Neſtorianis communia inuenta fuiſſe referuntur; ſed hic Pontificiam Petri Sedem nunquam aſcendit.

Leoni etiam Magno objiciunt Magdeburgenſes Cent. 5. cap. 10. quod in epiſt. 79. ad Nicetum, docuerit, eas mulieres, quæ putantes maritos ſuos eſſe defunctos, aut nunquam redituros ex captiuitate, nupſerunt alijs, non peccaſſe, tamen ſi mariti earum redeant, teneri eas ad primum connubium renouandū. Si au-

Si autem eas non velint, non teneri. Vbi duo grauiſſimi errores contineri videtur. Vnus, quod mulier non peccet, ſi nubat alteri viro, quando exiſtimat primum maritum adhuc viuere, ſed nunquã rediturum: Alter quod mulier poſſit manere cum ſecundo viro, ſi primus eam nolit. Verùm hæc ſolo calumniandi animo obijci, conſtat ex ipſomet epiſtolæ textu; cum enim aſſerit Leo, non pecare mulierẽ, quæ nubit, viuente adhuc priore viro, loquitur de illa ſolùm, quę nubit, quia putat primum maritum eſſe defunctum: de illa autem, quæ nubit, quia credit maritum ſuum nunquam reuerſurum, non dicit peccare, neque nõ peccare, quia ſupponebat rem per ſe eſſe notam, nimirum eam peccare. Quod autem in tali caſu, ſi alter coniugum velit redire ad coniugium, doceat teneri alterum neceſſario parere, ſi verò neuter velit redire, poſſe eos ſeparatos manere, quo ad vſum coniugij, malè inferunt aduerſarij, poſſe ex Leone, mulierem manere cum ſecundo marito; quandoquidem expreſſè aſſerit, primum matrimonium eſſe inſolubile, neceſſarioque repetendum, poſteriore ſoluto.

Ijdem Magdeburgenſes Cent. 5. c. 4. Gelaſio duos affingunt errores; vnum in libro contra Eutychem, vbi cum carne Chriſti manere in Sacramento Euchariſtiæ panẽ teſtari videtur; Alterum apud Gratianum diſt. 2. can. *comperimus*; vbi docet non poſſe ſumi vnam partem Sacramenti Euchariſtiæ ſine altera; aut enim Gelaſius errauit in his duobus, aut errant modo Catholici, qui contrarium ſentiunt & ſequuntur.

Ad primum reſpondetur librum illum non eſſe Gelaſij Papæ; ſi quidem compoſuit grande & præclarum quinque librorum volumen aduerſus Eutychem, teſte Gennadio de Scriptor. Eccleſiaſt. cap. 14. hic autem liber, qui ei tribuitur vnus eſt, iſque exiguus, ac proinde diuerſus: deinde cũ in eo ſæpius laudentur ſcripta Euſebij Cæſarienſis, quę Gelaſius inter Apocrypha recenſuit, patet non eſſe huius libri authorem. Hoc inter doctores cum ſit certum, quodque dicti etiam libri author ſit Gręcus, quia citat in eo quindecim Patres Græcos, Latinos verò dumtaxat duos, Ambroſiũ & Damaſum, omiſſis Cypriano, Hilario, Hieronymo, Auguſtino, Innocẽtio, Leone, Proſpero, & ſimilibus, quos nunquã Latinus author omiſiſſet; dubitatur, quiſnam ſit ille author in particulari, aliqui enim, vt Vaſquez de Sacramento Euchariſtiæ diſp. 18. cap. 1. aſſerunt eſſe Euſebium Cæſarienſem; Bellarmin. Gelaſium Cæſarienſem Epiſcopum, cuius meminit Diuus Hieronymus circa finem Catalogi Scriptorum Eccleſiaſticorum; Verùm nec Euſebium, nec Gelaſiũ Cæſarienſem huius libri authores fuiſſe videtur apertè conſtare, ex eo quod in illo, vt ſtatim dixi, citatur & laudatur Euſebius Cęſarienſis; alius igitur ab eo, illoque poſterior fuit præfati libri author; nec non etiam Gelaſio Cæſarienſi, cum Eutyches multò poſt ipſos fuerit, vnde ab illis libri aduerſus eum componi non potuere: Dicendum eſt ergo cum Baronio; qui rem diligentiſſimè inueſtigauit, authorem dicti libri eſſe Gelaſiũ Sicyzenum, qui Acta Nicęni Concilij ſcripſit, quæ extant primo tomo Conciliorum, idque apparet ex præfatione in vtrumque opus. Floruit hic tempore Baſiliſci anno 496. quo Eutychiana reuixit hereſis. Sed eſto Gelaſius Papa admitteretur pro adducti libri authore, adhuc locus ex illo citatus non cõuincit nouatorum intentum, cum enim expreſſè dicat: *Panem tranſire in diuinam ſubſtantiam Spiritu Sancto perficiente*; quando ſubiungit, *permanente tamen in ſua proprietate naturæ*; nomine proprietate naturæ debent neceſſariò intelligi accidentia & effectus panis, quia nimirum alit & videtur, non autem ipſa eius ſubſtãtia, quomodo enim permanere poteſt ſi iam tranſijt in diuinam ſubſtantiã, hoc eſt in Chriſti carnem diuinitati vnitam, Spiritu Sancto tantùm opus perficiente. De quo vide Bellarminum lib. 2. de Sacramento Euchariſtiæ c. 27. & Baroniũ ad ann. 436.

Digitized by Google

Ad ſecundum reſpondetur primo, Gelaſium in eo canone loqui ſolum de Sacerdotibus, non de alijs; debent autem Sacerdotes, vbi ſacrificant, vtramque ſpeciem conficere & ſumere, alias redderetur imperfectum ſacrificium. Ita diuus Thomas 3. p. quæſt. 80. art. 12. ad 1. quem ſequuntur Suarez diſput. 80. ſect. 2. & Vaſques diſput. 206. cap. 2. alijque communiter. Secundo reſponderi poteſt Gelaſium ibi loqui de Manicheis occultis, qui ſumpto ſolo Chriſti corpore abſtinebant à ſanguine; tali enim ſuperſtitione cum docerent in Chriſto verum ſanguinem non eſſe, merito Gelaſius iuſſit eos ſub vtraque ſpecie communicare, reprehenditque non facientes, ne videretur eorum ſuperſtitioni, & errori conniuere. Qua item ratione iam Leo I. epiſt. ad Maioricum, & Ioannem eam formam communicandi ſub vtraque ſpecie ſeruari præceperat, vt vitaret errorem Manichæorum. Ita enim Catholici docent communionem ſub vtraque ſpecie eſſe licitam, & in aliquo interdum caſu præcipi poſſe, vt ſolum negent vllo diuino præcepto laicos & clericos non conficientes ad illam teneri: de quo redibit ſermo ſuo loco lib. 4. ſect. 9. tomo 5.

Anaſtaſius II. accuſatur quod Neſtorianis fauerit duplici de cauſa: prior, quia voluit in ſedem Conſtantinopolitanam Acacium Neſtorianum reſtituere, quem damnauerant Felix & Gelaſius Papæ; Poſterior, quia approbauit Baptiſmata, & ordines collatos ab eodem Acacio. Verum cum falſitas vtriuſque rationis facilè detegatur, id quod ijs innititur falſum quoque eſſe manifeſtè oſtenditur; prioris quidem, ex eo quod iam obierat Acacius, tempore nimirum Felicis Papæ, teſtibus Euagrio, Nicephoro & Liberato; quando ad apicem Pōtificatus euectus eſt Anaſtaſius: ſi quis dicat hac reſponſione conuictus, non potuiſſe quidem Anaſtaſium Acacium iamdudum defunctum in ſuam ſedem reuocare, ſed ad ſacra dyptica eius memoriam referre voluiſſe; hoc non minus commentitium eſt, tantum enim abeſt, vt illud tentauerit Anaſtaſius Pōtifex, quin imo Anaſtaſium Imperatorem, per Legatum enixè rogauit, quatenus nomen Acacij è ſacris illis dypticis penitus eraderetur, nullaque illius memoria vnquā in Eccleſia fieret, quandoquidem iuſtiſſimè à Felice Papa prædeceſſore ſuo fuerat condemnatus.

Poſterioris etiā rationis vanitas apparet; ex hoc quod legitimè potuit, imo debuit Baptiſmi, & Ordinis Sacramenta ab Acacio collata, tanquam reipſa valida defendere, cum ſit traditionis Apoſtolicæ, Sacramenta ab hæreticis, nihil eſſentiale omittentibus collata, non eſſe irritanda, aut iteranda, vt varijs olim Concilijs ſub Stephano Papa celebratis definitum fuit. Quod igitur Gratianus diſtinct. 19. can. *Ita Dominus*, dixerit, erraſſe in hoc Anaſtaſium, imperitum ſe prodidit Theologum, iureque meritiſſimo ab emendatoribus decreti redargutus eſt. Non enim definiuit ordinatos ab Acacio poſt latam in ipſum ſententiam ſuis ordinibus legitimè fungi potuiſſe, hoc enim canonibus antiquis palam aduerſabatur, & etiamnum cernimus eos qui à ſimilibus Epiſcopis per ſententiam ſcilicet iudicis damnatis ordines ſuſcipiunt, à diuinis eſſe ſuſpenſos, & ſi celebrare præſumant, fieri irregulares. Sed tantum ſtatuit firmam eſſe Sacramenti Ordinis, vt pote characterem imprimentis, gratiam ab Acacio traditam, nec ipſum Sacramentum eſſe vllo modo iterandum; quod eſt veriſſimum, & antiquis etiam canonibus prorſus conſentaneum, hæc duo expreſsè diſtinguentibus, nimirum Sacramentum Ordinis, nec non perfectionem ac plenitudinem eius, conſiſtentem in vſu & exercitio gradus, vel dignitatis per ordinem receptæ; primumque validè conferri poſſe à miniſtris Hereticis, aut priuatis Eccleſiaſticis gradibus, non autem ſecundum, vt iam ſupra vidimus, declaratum fuiſſe ab Innocentio I. cuius authoritatem poſtea ſecutum eſt Conciliū Sueſſionenſe ſub Leone IV. vbi ordinati

ab

ab Ebone Rhemenſi Archiepiſcopo depoſito declarantur priuati Eccleſiaſticis gradibus, verba Concilij ſunt: *Surgens Emmo Nouiomagenſis Epiſcopus porrexit rotulam authoritatem canonicam, & Apoſtolicam continentem, quod qui ab ipſo voluerant, & viſi fuerant ordinati in gradus Eccleſiaſticos, ab eodem, quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit: damnationem vtique quam habuit per prauam manus impoſitionẽ eis dedit, quia qui particeps eſt damnationis, quomodo debeat honorem accipere, vt Innocentius Pontifex dicit, inueniri non poteſt.* Et ita quinta Actione, *Canonica & Apoſtolica authoritate inuentum, & decretum eſt à ſacratiſſima Synodo, vt quicquid in ordinationibus Eccleſiaſticis idem Ebo poſt damnationem ſuam egerat, ſecundum traditionem Apoſtolicæ Sedis, vt in geſtis Põtificum legitur, præter ſacrum Baptiſma, quod in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis perfectum eſt, irritum & vacuum habeatur, & ordinati ab eo in quamcumque terrarum partem profugi agentur, vel vagati ſint, quia diuinũ iudicium effugere nullatenus poſſunt, Spiritus Sancti iudicio Eccleſiaſticis gradibus priuati habeantur.*

Quibus adhuc verbis aliud continetur diſcrimen Baptiſmi ab ordinatione, quod, ſolus Baptiſmus cum valide ex integro conferatur etiam à degradato & laico, non vero ordines integri, ſcilicet quo ad eorum vſum, & exercitium, ab Epiſcopo depoſito, inde Clerici ab Hæreticis ordinati, quando veniebãt ad Eccleſiam Catholicam, priuabantur cõmunione ordinum, vbi Laici baptizari nulla re priuabantur: Quod ſtabilitum quoque reperitur à Nicolao I. epiſt. 9. vbi ait: *Photium ordinatum ex Laico in Epiſcopum nihil percepiſſe à Gregorio anathematizato, niſi quantum Gregorius habuit: nihil autem habuit, nihil dedit.* Idem habetur in Octaua Synodo Act. 7. vbi de Photio, & Gregorio agitur eiſdem Nicolai verbis, quorũ ſenſus conferri quidem ordinem, & characterem: non tamen gradum & dignitatem; Et quidem Sedes Apoſtolica noluit vnquam reſtituere gradibus Eccleſiaſticis eos, qui à Photio erãt ordinati, vti decreuit Adrianus II. in præfata Synodo VIII. act. vltima; cum tamen ritè baptizati à quocumque reciperentur ad integrum in Eccleſiam; nimirum, quia in Baptiſmo, vt ſtatim dicebam, totum erat Sacramẽtum, at vero in ordine vltra rationem Sacramenti erat dignitas, iuriſdictio, & gradus, quæ non ſequebantur ordinem collatum ab hæretico, vel depoſito. Sed de his ſatis, ex quibus clarè patet, quam rectè in fide Catholica, cuncta ſibi cohæreant; minimeque in illa erraſſe, aut diſſentiſſe Innocentium I. & Anaſtaſium Secundum circa materiam ordinationũ.

§. SEXTVS.

Romanorum Pontificum ſexti Sæculi fides oppugnata propugnatur.

Vigilio opponitur ex Liberato in Breuiario cap. 22. quod epiſtolam ſcripſerit Theodoræ Imperatrici, & alijs hæreticis, qua ipſorum hæreſi confirmata, anathema dicebat ijs, qui duas in Chriſto naturas confitentur.

Reſpondetur primo talem epiſtolam Vigilij non eſſe, ſed ab hæreticis fuiſſe confictam, vt eum infamarent; idque Liberatus referre potuit rumori publico credens, tanquam verum, re haud diligentius examinata. Fuiſſe autem hereticis, Græcis præſertim valde familiare, vt corrumperent vera ſcripta Pontificũ, & falſa ijs attribuerent, teſtãtur acta VI. Synodi, actione enim 3. producitur ſermo Menæ ad Vigilium falſatus, & inuenti sũt tres codices adulterini, & libri duo nomine Vigilij prorſus conficti. De quo ibi Legati Romani conqueruntur.

Secundo reſpondetur, etiam admiſſo, quod Vigilius ſcripſiſset illam Epiſtolam, & damnaſset Catholicam fidem, ſaltem exteriori profeſsione, hoc nihil obeſse noſtræ cauſæ. Nam id præſtitit, cum adhuc viueret in exilio Sylurius Papa, quo tempore conſequenter Vigilius ipſe Papa non erat, ſed Antipapa: Nota quippe hiſtoria eſt, eum ambitione

ne Romani Pontificatus multa indignè molitum, vt eum obtineret; quodque Anthemio hæretico depoſito ab Agapeto Romano Pontifice de Epiſcopatu Conſtantinopolitano, recuſanteque Sylucrio Agapeti ſucceſsore, à quo Imperatrix id petierat, eum reſtituere, tunc Vigilius id illi promiſerit, ſi poſset Romanus Pontifex fieri, vt accidit, iuſsu enim Imperatricis, & opera Beliſarij fuit Sanctus Sylucrius expulſus de ſua Sede in exilium, & in eam non vacuam intruſus Vigilius. Quo tempore, vt dicebam, cum legitimus Papa nõ eſset, ſed potius Antipapa, non eſset mirum, ſi errare in fide, & etiam hæreticus planè eſse potuiſset. Quanquam ne tunc quidem definiuit aliquid contra fidem, neque animo hæreticus fuit, vt rectè notauit Cardinalis Bellarminus, colligitque ex Liberato loco citato, & ex ipſa Vigilij epiſtola. Cæterum retorto in aduerſarios argumento, vbi mortuo iam Sylucrio legitimus eſse Pontifex cœpit, non ex vi primæ intruſionis, ſed eum tunc accipiente, & confirmante Clero, & Populo Romano, nullam prorſus labem admiſit. Imo tam ſe religiosè, & integrè geſsit, vt nihil ex ijs, quæ ante Theodoræ Imperatrici promiſerat, præſtare voluerit: ac ob id variè ab cadem vexatus, & in exilium miſsus, & miris modis vſque ad mortem exagitatus fuerit. Vt appareat, inquit Bellarminus, eum ipſo Pontificatu firmitatem fidei eum accepiſse, & de leui palea in ſoliſsimam petram commutatum fuiſse. Qua de cauſa Vigilium, poſt mortem Sylucrij, verum & Sanctum Pontificem fuiſse, teſtantur omnes illi, qui illo ipſo tempore viuentes ſcripſerunt aliquid de ipſo, Gregorius I. lib. 2. epiſt. 36. ad Epiſcopos Hiberniæ, Caſsiodorus lib. de diuin. lect. cap. 1. Denique ex Euagrio lib. 4. c. 37. à Vigilio confirmata fuit V. Synodus Generalis Conſtantinopolitana, in qua damnata eſt illa hæreſis, quã Theodora fouebat, & de qua ipſe Vigilius ab aduerſarijs accuſatur; nec ante illius confirmationem vllum ea robur obtinuit.

Gregorius I. à Durando in 4. diſt. 4. quæſt. 4. accuſatur erroris, quod in epiſt. 16. lib. 3. ad Ioannem Epiſcopum Calarit. permiſerit presbyteris conferre confirmationis Sacramentum, quod iure diuino ſolis Epiſcopis competit. Propter quod etiam Adrianus ibid. in quæſt. de confirmat. attic. vlt. aſſerit Pontificem poſse errare in definiendis dogmatibus fidei.

Reſpondent aliqui, Gregorium non decretum aliquod de hac re edidiſse; ſed tantum conceſsiſse quibuſdam presbyteris, vt abſentibus Epiſcopis confirmarent; proindeque, ſi in hac re Gregorius erraſſet, non doctrinæ, ſed exempli ſeu facti error fuiſſet. Sed melius cum alijs dicendum eſt, tam Durandum erraſſe, quam Adrianum, qui vbi talia ſcripſit, ſimplex Theologus erat, non autem Gregorium: Etſi enim ſanctum chriſma pro confirmatione ſolus Epiſcopus conficere poſſit, ſitque etiam ſolus confirmationis miniſter ordinarius; extraordinarius tamen, quo ad hoc ſecundum ſaltem, eſſe poteſt ſimplex Sacerdos, habens Summi Pontificis commiſſionem, vt iam notauimus ſuperiori capite, ſæculo 12. Imò ſimplices etiam Sacerdotes alicubi olim Chriſma confeciſſe colligi videtur ex Can. 20. Concilij Toletani I. vbi id facere prohibentur, his verbis: *Placuit ex hac die nullum alium præter Epiſcopum Chriſma conficere*: de quo vide Franciſcum Macedo Theologiæ Poſitiuæ Schola 7. cap. 4. ſect. 1.

§. SEPTIMVS.

Romani Pontifices ſeptimi Sæculi ab omni errore in fide liberi.

BOnifacium V. accuſant Magdeburgenſes Cent. 7. cap. 10. quod in Epiſtola ad Eduinum Regem Anglorũ, quam refert Beda lib. 2. hiſt. Anglorum cap. 10. docuerit, Chriſtum à ſolo originali peccato homines redemiſſe: Sed apertæ eos calumniæ condemnat textus ipſe, quem mendaciter corruperunt

de

de ſuo addentes illam vocem *ſolo*; in præfata enim epiſtola ſic habetur: *Accedite ergo ad agnitionem eius, qui vos creauit, qui in vobis vitæ inſufflauit ſpiritum, qui pro veſtra redemptione filium ſuum vnigenitum miſit, vt vos ab originali peccato eriperet*; vbi Summus Pontifex, nulla mentione facta aliorum peccatorum, ſolius meminit originalis, non quia illa à redemptione Chriſti exluſerit, ſed quia peccatum originale eſt principale, totique mundo commune, & plurimi nullū aliud habent, vt omnes pueri, ideoque propter illud principaliter Chriſtum veniſſe, mortuumque eſſe communiter docent Theologi 3. parte. Vnde Ioannis 1. vbi legimus, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, Græcū habet tin amartian tou coſmou, id eſt, peccatum mundi, per illud intellecto ob rationes dictas peccato originali.

Aduerſus Honorium I. tanquam hęreticum Monothelitam plura congeruntur ab aduerſarijs teſtimonia. I. ex duabus epiſtolis ipſius ad Sergium, quarum prima extat in VI. Synodo Generali, Tertia Conſtant. act. 12. altera ibidem act. 13. II. ex eadem Synodo VI. act. 13. vbi damnatur Honorius tanquam hęreticus, & comburuntur eius epiſtolæ. III. ex Synodo Generali VII. ſecunda Nicæna pro cultu Sanctarum imaginum, vbi act. 7. anathema dicitur Honorio, Sergio, Cyro, & cæteris Monothelitis. IV. ex VIII. Synodo Generali Conſtantinopolitana IV. in cauſa Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani; vbi actione pariter 7. legitur & probatur epiſtola Concilij Romani ſub Adriano II. Pontifice ſcripta, in qua aſſeritur, fuiſſe Honorium iudicatum poſt mortem à Concilio VI. quia de hæreſi accuſatus fuerat. V. ex epiſtola Agathonis Papæ ad Conſtantinum Imperatorem relata in 4. actione VI. Concilij Generalis contra Monothelitas, vbi anathema dicit Honorio tanquam eorum ſequaci. VI. ex Leone II. qui in epiſtola ad eundem Imperatorem, quæ habetur ad finem præfati VI. Concilij, Honorium execratur, tanquam qui Sedem Apoſtolicam ſua hæreſi contaminauerit. VII. tandem teſtimonium conflatur ex pluribus Scriptoribus Græcis & Latinis, Tharaſio Epiſcopo Conſtantinopolitano, in epiſtola ad Patriarchas, quę habetur in VII. Synodo act. 3. Theodoro Hieroſolymæ Epiſcopo, in epiſtola Synodica ibidem; Epiphanio Diacono Catholico, in diſputatione cum Gregorio hæretico ibid. act. 6. Pſello in carmine de ſeptem Synodis; Venerabili Beda de ſex ætatibus, in vita Conſtantini; qui omnes teſtantur Honorium fuiſſe hæreticum.

Aliqui tanta teſtimoniorum multitudine obruti libenter admittunt, Honorium vt priuatam quidem perſonā Monotheliſmo infectum eſſe potuiſſe, nuſquam tamen huiuſmodi hęreſim ex Cathedra definijſſe, aut docuiſſe; ſed potius oppoſitum, vt patet ex epiſtolis illi tributis inferius adducendis. Verum licet hæc ſolutio ſufficere poſſet ad noſtrum intentum, hoc eſt, ad ſaluandam Pontificiam ex Cathedra indefectibilitatem; nihilominus quia teſtimonijs in accuſationem honorij prolatis multum præponderant quæ inferius in eiuſdem adducemus defenſionem, abſolutè non placet.

Alij igitur propius ad verum accedentes reſpondendum putant de Honorio, quod ſupra dictum fuit de Liberio; qui vt non errauit circa fidei profeſſionem, ſed tantum deliquit communicando cum Arianis, & condemnando Athanaſium, quod ſatis Eccleſiæ fuit, vt eum haberet pro hæretico priuato, & Felicem conſequenter in eius locum ſubſtitueret. Ita quoque docent Honorium non erraſſe in confeſſione duarum voluntatum, & operationum in Chriſto, ſed ſolum deliquiſſe in communicando per litteras Monothelitis, & eorum errorem diſſimulando, vnde in foro externo illius particeps aliquibus videri potuit, & in eodem conſequenter foro cōdemnari vt talis, à Concilijs, & duobus Pontificibus citatis. Pro hac reſponſione facit, quod Leo II. in epiſtola ad Epiſco-

piſcopos Hiſpaniæ ſcribit his verbis: *Qui aduerſum Apoſtolicæ traditionis puritatem perduelliones extiterãt, abſentes quidem æterna damnatione mulctati ſunt, id eſt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Conſtantinopolitanus cũ Honorio, qui flammam hæretici dogmatis, non vt decuit Apoſtolicam authoritatem, vrere incipientem extinxit, ſed negligendo confouit.* Quibus habetur verbis aperta diſtinctio falſi dogmatis quod Leo tribuit Monothelitis, & diſsimulationis circa dogma, quã impingit Honorio. Non enim dicit eum flammam excitaſſe, ſed eam non extinxiſſe, & non extinguendo confouiſſe. Idem ſcribit ad Eruigium Regem Gothorum in Hiſpania: *Omnes*, inquit, *hæreticæ aſſertionis authores venerando cenſente Concilio condemnati de Catholicæ Eccleſiæ adunatione proiecti ſunt, id eſt Theodorus Pharanitanus Epiſcopus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus quondam Conſtantinopolitani præſules, & vna cum eis Honorius Romanus, qui immaculatã Apoſtolicæ traditionis regulam, quam à prædeceſſoribus ſuis accepit, maculari conſenſit.* Non dicit eum per hæreſim maculaſſe, ſed conſenſiſſe maculantibus; quatenus licet idem cum illis non ſenſerit, minus tamen diligenter in principio, vt decebat Romanum Pontificem, illorum dogma extinxit, & hac ſua negligentia locum, & tempus, vt maiores acciperet vires, dedit.

Sed hæc reſponſio multis adhuc non placet, quin potius Honorium prudentiſsimo conſilio prohibuiſſe nomina vnius, vel duarum voluntatum & operationum, quæ tunc erant inaudita, nec ab Eccleſia vſquam definita; Cum enim tunc primum Cyrus Alexandrinus cœpiſſet prædicare vnam in Chriſto operationem: è contra vero Sophronius Hieroſolymitanus opponens ſe Cyro duas in Chriſto aſſereret operationes; retuliſſetque Cyrus hanc cõtentionem ad Sergium Conſtantinopolitanum, & vterque ad Honorium Romanum, tanquam ad ſupremum atque adeo infallibilem, quẽ credebant eſſe fidei iudicem, alias talem ad eum non habuiſſent recurſum; inde Honorius metuens, quod accidit poſtea, ne iſta contentio in graue aliquod ſchiſma creſceret, & ſimul videns, ſine his vocibus poſſe fidem eſſe ſaluam, voluit ad concordiam reuocare vtramque opinionem, ac ſimul auferre de medio ſcãdali, contentioniſque materiam: ſcripſitque primùm in epiſtola prima, ideo debere abſtineri à vocabulo vnius operationis, ne videamur cum Eutychianis vnam dumtaxat in Chriſto naturam admittere: & rurſum à duarum operationum vocabulo, ne videamur cum Neſtorio duas perſonas concedere: *Ne*, inquit, *aut duarum operationum vocabulo offenſi, Neſtorianos ſectantes nos vaſana ſapere arbitrerentur, aut certè, ſi rurſum vnam operationem fatendam eſſe cenſuerimus, ſtultam Eutychianiſtarũ attonitis auribus dementiam fateri putemur.*

Deinde epiſtola ſecunda rem ipſam apertè confitens his verbis: *Vtraſque naturas in vno Chriſto, vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus. Et diuinam quidem, quæ Dei ſunt, operantem, & humanam, quæ carnis ſunt exequentem, non diuiſè, neque confusè, aut cõuertibiliter Dei naturam in hominem, nec humanam in Deum conuerſam edocentes, ſed naturarum differentias integras confitentes &c.* tandem docet modum loquẽdi, illoque, vt dixi, tunc primum natas opiniones conciliare conatur: *Auferentes ergo*, inquit, *ſcandalum nouellæ adinuentionis, non nos oportet vnam vel duas operationes definientes prædicare: ſed pro vna, quam quidam dicunt, operatione, oportet nos vnum operatorem Chriſtum Dominum in vtriſque naturis veridicè confiteri, & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipſas potius duas naturas, id eſt, diuinitatis & carnis aſſumptæ in vna perſona vnigeniti filij Dei Patris inconfusè, indiuisè, atque inconuertibiliter nobiſcum prædicare propria operantes:* hæc ibi, quibus cum ad ſedandam tunc primum exortam controuerſiam, interim

rim

rim dum definiretur, nihil aptius determinari poſſet: Leo II. in præfatis epiſtolis, ſuppoſitò quòd in hac parte non fuerint corruptæ, nonnihil acrius Honorium reprehendiſſe videtur; qui tamen hoc procedendi modo, non tam actiuũ, quam paſsiuum dedit ſcandalũ, ſi quod fuit; nec illo magis hæreticis Monothelitis fauiſſe ſequitur, quam ſi nuper tẽpore fel. recordationis Clementis VIII. exorta de auxilijs quæſtio aliquando definiretur, ſequeretur præfatum Pontificem aut in hæreſim prolapſum eſſe, aut illi fauiſſe, quia omnibus & ſingulis doctoribus, ne alterutram quæſtionis partem condemnare, vel vt ait, qualificare auderẽt, Bulla expreſſa prohibuit. Quod cùm nemo prudens, aut ſanæ mentis dixerit, idem eſt de Honorio ſentiendum, etſi poſtea quæſtio de duabus in Chriſto voluntatibus & operationibus, contra Monothelitas definita fuerit.

Quod ſi inſtet aliquis, cùm in epiſtola prima apertè docere vnam dumtaxat voluntatem his verbis: *Vnde & vnã voluntatem fatemur Domini noſtri Ieſu Chriſti*: Reſpondetur id eſſe falſum in ſenſu ab aduerſarijs intento, contrariumque manifeſtè conſtare ex ſecundæ epiſtolæ textu ſuperius citato, vbi quòd ad rem attinet, duas in Chriſto voluntates, & operationes, ſiue quod idem eſt, duas naturas operantes, atque operatrices diuinam ſcilicet, & humanam expreſsè confitetur: dum igitur vnam alicubi admittit, loquitur ſolum de humana natura, ac dicere intendit: non fuiſſe in homine Chriſto duas pugnantes voluntates, vnam carnis, alteram ſpiritus; ſed vnam tantum, nimirum ſpiritus. Caro enim in Chriſto nihil abſolutè petebat aut concupiſcebat contra rationem.

Hunc autem eſſe planum Honorij ſenſum liquet ex ratione, quam ſubſequenter ad citata verba reddit: ſic enim ait: *Vnde & vnam voluntatem fatemur Domini noſtri Ieſu Chriſti, quia profectò à diuinitate aſſumpta eſt noſtri natura, non culpa, illa profectò; quæ ante peccatum creata eſt, non quæ poſt præuaricationem vitiata*. Quæ ratio nihil prorſus concluderet, ſi adduceretur ad probandum in Chriſto Deo & homine vnam tantum eſſe voluntatem phyſicè, (dico phyſicè, quia moraliter, ob perfectam inter vtramque ſubordinationem, & conformitatem, vna etiam ſine vllo errandi periculo, dici poſſet) efficaciſsima autem eſt, ad oſtendendum non fuiſſe in Chriſto homine contrarias voluntates carnis & ſpiritus, quaſi caro eius aduerſus ſpiritum, vt in nobis aſſolet, concupierit, & ſpiritus aduerſus carnem: cum enim talis pugna ſuam à peccato originem habuerit, à quo humana Chriſti natura prorſus immunis fuit, rectè ſequitur, vt intulit Honorius, non fuiſſe in eo vnam carnis, alteram verò ſpiritus voluntatem.

Deinde, quia poterat aliquis obijcere illa Euangelij loca, Ioann. 6. *Deſcendi de cælo non vt faciam voluntatem meam; ſed voluntatem eius qui miſit me*: & Marci 14. *Transfer calicem hunc à me, ſed non quod ego volo, ſed quod tu.* vbi videtur Chriſtus, vt homo, contrarias habuiſſe voluntates; nimirum vnam malam, qua volebat non pati; alteram bonam, qua volebat impleri voluntatem Patris: Reſpondet Honorius, *Non ſunt hæc diuerſæ voluntatis, ſed diſpenſationis humanitatis aſſumptæ. Iſta enim propter nos dicta ſunt, quibus dedit exemplum, vt ſequamur veſtigia eius, pius Magiſter diſcipulos imbuens, vt non ſuam vnuſquiſque noſtrum, ſed potius Domini in omnibus præferat voluntatem.* Quaſi diceret, non habuiſſe Chriſtum contrarias voluntates, ita vt opus illi fuerit, vnam vincere ac mortificare; ſed ita loquutũ fuiſſe, ac ſi habuiſſet, vt nos doceret propriam voluntatem ſæpius Deo rebellem ſubijcere: Igitur, quando vnam tantum in Chriſto voluntatẽ ſtatuit Honorius, de humana loquutum fuiſſe patet, non autem de voluntate abſolutè & in vniuerſum, ita vt voluerit abſolutè vnam ſolum in Chriſto eſſe voluntatẽ: etſi in duabus naturis intellectualibus ſubſiſteret.

Quod totum confirmatur egregio S.Maximi teſtimonio,qui tempore Honorij vixit, & in eius defenſionem ſcripſit Dialogum, contra Pyrrhum Sergij ſucceſſorem: vbi introducens Pyrrhum hæreticum,proferentem pro ſe teſtimonium Honorij, reſpondet ipſe, Honorium ſemper fuiſſe Catholicum, probatque tum maximè adducto in teſtem ipſius Honorij Secretario adhuc ſuperſtite, qui epiſtolas illas ab eo dictatas ſcripſerat, aſſerebatque mentem Honorij non fuiſſe vnquam, negandi duas in Chriſto voluntates,& ſi quando videtur illas negare, id eſſe intelligendum de duabus contrarijs & pugnantibus in eadem humana natura; quæ in nobis ex peccato inueniuntur, quod in Chriſto non fuit. Verba Sancti Maximi ſunt hæc: Pyrrhus: *Quid tu habes quod reſpondeas de Honorio, qui litteris ſuis,quas ad Sergium ſuperioribus temporibus ſcripſit, vnicam planè voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti profeſſus eſt?* Maximus: *Vtra harum litterarum verior,certiorque interpretatio habenda eſt,eiuſne ſcribæ,qui nomine Honorij illas ſcripſit,præſertim cũ idem adhuc ſuperſtes ſit,omniſque virtutis ſplendore, & religionis diſciplina, totius Occidentis partes ornarit;an Conſtantinopolitanorum ciuium, qui nihil, niſi quod ipſis libet, loquuntur.* Pyrrhus. *Verior eius qui ſcripſit.* Maximus. *At is ad Imperatorem Conſtantinum ſic de illa epiſtola, iuſſu Ioannis Pontificis, ſcripſit.Sanè quod vnam Domini noſtri voluntatem diximus, non eſt accipiendum, quaſi de duabus diuinæ & humanæ naturæ dictum voluntatibus,ſed humanæ tantum.Cum enim Sergius ſcripſiſſet, prædicare quoſdam duas eſſe Chriſti voluntates contrarias: nos reſcripſimus, Chriſtum duas voluntates contrarias non habere.* Hactenus S. Maximus Monachus Conſtãtinopolitanus, & Martyr clariſſimus pro defenſione Honorij, mentiſque eius intelligentia.

Tertia igitur ſententia, quam nos libenter amplectimur, aſſerit Honorium Primum fuiſſe virum Orthodoxum nulla hæreſi infectum; illamque omnino certam efficere videntur ſequentia argumenta.

Primùm deſumitur ab authoritate omnium ferè Scriptorum Eccleſiaſticorum, qui de Honorio, vel Monothelitis egere; Maximi loco ſtatim citato.

Ionæ Monachi Scoti circa annum Domini 630. in vita S. Bertulphi Abbatis cap.5. *Erat*, inquit, *venerabilis Præſul Honorius ſagax animo, vigens conſilio, doctrina clarus,comitate & humilitate pollens: lætabatur è gentibus ſocium ſe inueniſſe, qui ſuauis eſſet eloquio: nec prorſus ferre ſuſtinuit, vt cito ab eius conſortio ſegregaretur: Cum autem vehemens æſtus quieſcendi longum præberet ſpatium, impertijt optatum munus Sanctus Papa Patri memorato Bertulpho, priuilegia ſcilicet Sãctæ Sedis Apoſtolicæ, quatenus nullus Epiſcoporum in præfato Cœnobio quolibet iure dominari conaretur. Percepto ergo munere optato ad patriam reuerſi ſumus.*

Ioannis Papæ IV. qui cũ ſciret,Pyrrhũ & alios Orientales hęreticos in conſortium ſui ipſorũ erroris adſciſcere defunctum iam Honorium Romanũ Pontificem ex epiſtolis ab eo ad Sergium Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſcriptis, hęcque eos iactare, quo Romani Pontificis authoritate hæreſim ſtabilirent; vt his occurreret,nihil vtilius accidere poſſe credidit, quam ſi illum qui tunc erat eidem Honorio Pontifici ab epiſtolis, quique dictas epiſtolas ſcripſerat, vocaret, germanumque ſenſum earum iuberet dilucidè interpretari, ne hęreticis daretur occaſio ijs abutẽdi litteris, in longè diuerſum ſenſum, ab illo quo ſcriptæ eſſent, eaſdem diſtorquentibus: idemque ipſe ſcriberet ad Imperatorem germanum ſenſum illarũ. Præſtitit quidem ille id quod Ioannes Pontifex iuſſit, omnemque de Honorio ſuſpicionem, legitimum ſenſum proferens euacuauit; vt ſtatim retulimus ex Maximo *in Dialogo contra Pyrrhum*: quem Baronius tomo 8.ad annum Chriſti 645 ingenti propterea Dei beneficio ſeruatũ eſſe tradit, adeo vt ne ſyllaba quidẽ eius exciderit, inter tot publicorum Scriptorum

rum

rum naufragia, quæ tum Græcorum, tum Latinorum Eccleſia paſsa eſt diuerſis temporibus.

Concilij Lateranenſis ſub Martino I. circa annum Chriſti 649. conſultatione 1.2.& 4. vbi de hac ipſa cauſa Monothelitarũ damnatis nominatim Sergio, Cyro, Pyrrho & Paulo, Honorij nulla prorſus fit mentio: imo in epiſtola Encyclica Martini Papæ & Synodi Romanæ, dũ expreſsè prædeceſsorum omnium Romanorum Pontificum in inſectanda, & profliganda Monothelitarum hęreſi ſtudium commendatur & vigilantia, manifeſto eſt argumento Honorium ab ea fuiſse innocuum; ſi enim Honorius eius quoque fuiſset aſsertor erroris; quomodo Martinus vna cum Sancto Concilio, tanta fiducia, atque ſecuritate abſque vlla trepidatione talia ad vniuerſam Eccleſiam de ſuis ſcribere anteceſsoribus potuiſset.

Agathonis Papę circa annum Chriſti 680. in epiſtola ad Conſtantinũ Pogonatum Imperatorem; quę enim ante ipſum Sanctus Martinus Papa, & Martyr ſcripſit de omnium Romanorũ Pontificum immunitate ab hęreſi; idem quoque liberè aſserit, ac fortiter inculcat, firmiterque aſseuerat Sanctiſſimus Agatho Papa citata epiſtola, cuius verba ſuperiori capite retulimus in ſeptimo ſęculo, & iterum infra proferemus; quod profectò facere minimè potuiſset, nec ſucceſsores, qui poſt hac fuerunt Summi Pontifices, vt Nicolaus, & alij ſuis locis citati, ſi in eadem hęreſi, quam ſua epiſtola ipſe Agatho adeo validè inſectatur, Honorius, cuius recens adhuc memoria erat, ijſdem hæreticis ignominioſè manus dediſset, & eumdem cum illis errorem amplexus fuiſset.

Venerabilis Bedæ circa annum Domini 700. in hiſtoria Anglicana lib. 2. cap. 7. *Quo tempore præſulatum Sedis Apoſtolicæ Honorius Bonifacij ſucceſſor habebat qui vbi gentem Nordhumbrorum cum ſuo rege ad fidem cōfeſſionemque Chriſti Paulino euangelizante conuerſam eſſe didicit, miſit eidem Paulino pallium, miſit & Regi Eduino litteras exhortatorias, paterna illũ charitate accendens, vt in fide veritatis, quam acceperant, perſiſtere ſemper ac proficere curarent.* Quæ profectò honorifica mentio Honorij ſtare non poteſt, cum hęreſeos in ipſo macula; vnde cum apud eumdem Bedam de ſex ætatibus mundi in Conſtantino IV. legitur: *Macarius cum ſuis ſequacibus, ſimul & prędeceſſoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus eſt*; ne venerabilem virum ſibimet aduerſari cogamur fateri, dicendum eſt hoc loco nomen Honorij à ſciolo quodam adiectum fuiſſe.

Theophanis Ceramei circa annum Domini 830. in Hiſtoria: *Cum Maximus*, inquit, *Romam perueniſſet Papamque Martinum ad æmulationem accendiſſet, Synodo centum decem Epiſcoporũ collecta, Sergium, & Pyrrhum, & Cyrum, & Paulum anathematizarunt, duaſque voluntates, & operationes Chriſti Dei noſtri expreſſius prædicarunt.* Vbi cum ab antiquiore cæteris, atque fideliore illius temporis Scriptore, nullum penitus de Honorij condemnatione verbum habeatur, aut in Synodo Romana, aut in ſexta Synodo Generali, quæ velut portentum magnum erat oſtendanda, quod nunquam hactenus accidiſſet, vt à Catholicis in Synodo Romanus Pontifex damnaretur; inde apparet quam inconſideratè agant, qui hæreſis accuſant, vel inter hæreticos Monothelitas reponunt Honorium Papam.

Photij Epiſcopi Conſtantinopolitani circa annum Domini 858. libro de ſeptem Oecumenicis Synodis, vbi enumerans hæreticos in ſexta Oecumenica Synodo condemnatos, nullam Honorij Primi mentionem facit: *Hi ſemel*, inquit, *cum alijs Sacris Sanctiſque Patribus Sergium, Pyrrhum, Paulum Conſtantinopolitanos, Cyrumque Alexandrinum, & Theodorum Pharenſem, qui mutuam mendacij catenam cōſciebant, nec non & Macarium Antiochenum, ſimul cũ Stephano hæreſis diſcipulo, & miſero quo-*

dam ſene, qui Polychronius vocabatur, cum ſuperioribus conſentiente, & illorum impietatem defendēte, meritò condemnarunt. Quia verò Photius hic inſignis fuit Romanæ Sedis æmulus, & ex profeſſo conabatur Conſtantinopolitanam ei præferre, aut ſaltem exęquare, ſi in illa Sede Honorius tali hæreſi faſcinatus ſediſſet, vtique, & eumdem his annumeraſſet; pręſertim cum vir non minoris eruditionis, quam nequitiæ fuerit.

Anaſtaſij Bibliothecarij & Abbatis Romani viri docti Græcè & Latinè, circa annum Domini 858. qui de ſexta Synodo agens in Agathone, nihil prorſus meminit de actionibus, in quibus habetur condemnatus Honorius; Imo poſt damnationem hæreticorum ibidē factam hęc addit: *Deinde abſtulerunt de diptychis Eccleſiarum nomina Patriarcharum, vel eorum picturas de Eccleſia, aut de foribus eius, aut vbi eſſe poterant, auferentes, id eſt Cyri, Sergij, Pyrrhi, nec nō Petri, per quos error iſte Orthodoxæ fidei vſque nunc pullulauit.* Nulla quoque mentione facta de Honorio Pontifice, quem tamen in eorum diptychis inſcriptum fuiſſe conſtat.

Ioannis Zonaræ Monachi Gręci circa annum Domini 1100. qui in Conſtātino 4. referens pariter nomina damnatorū in ſexta Oecumenica Synodo, nullam mentionem Honorij facit: qui, quia fuit Gręcus, Romanæ Sedis, vt ſcripta teſtantur, inſignis hoſtis, ſi Honorius inter eos numerandus fuiſſet, nequaquā eum omiſiſſet.

Emmanuelis Calecæ Græci, qui loco ſuperiori capite citato, ſæcul. 14. clarè aſſerit contra Gręcos Honorium Papam Catholicum fuiſſe.

Martini Poloni circa annum Domini 1322. in Honorio I. *Hic*, inquit, *clerū ſalubriter erudiuit: ac ſuper eleemoſynas, quas quotidie pauperibus diſtribuebat larga manu, multas Eccleſias auro argentoque decorauit. Hic ſepultus eſt apud Sanctum Petrum.*

Baptiſtę Platinæ circa annum Domini 1460. in libro quem ſcripſit de vitis Pontificum à S. Petro, vſque ad Paulum II. *Honorius*, inquit vbi de eius vita, *à rebus externis aliquantulum quietis adeptus, doctrina & moribus Sanctiſſimis omnem propè clerum renouauit. Moritur vir Sanctiſſimus anno Pontificatus ſui duodecimo.*

Omnium denique Latinorum hiſtoricorum, & præter citatos, ſunt Regino Prumienſis, Hugo Floriacenſis, Marianus Scotus, Otho Friſingenſis, Godfridus Viterbienſis, Conradus Vrſpergenſis; & alij, qui vbi de Honorio I. vel de Monothelitis agunt, nuſquam eum inter illos recenſent, aut de illo tanquam de hæretico loquuntur, ſed potius honorificè.

Altera noſtræ ſententiæ probatio deſumitur ex his rationibus; prima, quia nō debet attribui Honorio, aut cuiuis alteri Romano Pontifici, quod eſt contra traditionem; ſed Honorium, aut alium Romanum Pontificem hæreſim ex cathedra aliquando docuiſſe, repugnat traditioni Pontificię indeficientiæ in rebus fidei definiendis, vt ſuperiori capite ſufficienter oſtendimus; id igitur aſſeri de Honorio non poteſt, ſed potius, vbi ab aliquibus tali infamatus calumnia reperitur, ab illa vendicari & excuſari debet: ſicut ex hoc, quod primatus Romani Pontificis ad fidem ſpectat, ſi quæ ab hæreticis contra illum obijciuntur dicta vel facta, nullius penitus ſunt roboris, ſed in bonum aliquem ſenſum neceſſario ſunt explicanda.

Secunda ratio eſt, quia ſi Honorius Monothelitarum hæreſim vnquam docuiſſet, id maximè colligendum eſſet ex duabus eius ad Sergium Conſtantinopolitanum datis epiſtolis, ſed, vt vidimus ſupra, nil minus in illis, quam Monotheliſmum docet: imo in poſteriori epiſtola dum videtur indicere velle ſilentiū, quam prudentiſſimè deſtruit hæreſim, & firmat Catholicam fidem, vbi videlicet ait: *Auferentes ergo (ſicut diximus) ſcandalum nouellæ adinuentionis, nō nos oportet vnam vel duas operationes definientes prædicare: ſed pro vna (quam quidam di-*

cunt

cunt) operatione, oportet nos Deum operatorem Chriſtum Dominum in vtriſque naturis veridicè confiteri; & pro duabus operationibus, ablato geminę operationis vocabulo, ipſas potius duas naturas, id eſt, diuinitatis & carnis aſſumptæ, in vna perſona vnigeniti Dei Patris, inconfusè, indiuisè, atque inconuertibiliter nobiſcum prædicare propria operantes; huiuſmodi enim verbis, patet, quam doctè atque verè ſtatuat, pro vna operatione dicendum eſſe vnum operantem, planè inſinuans non conuenire perſonæ vnitatem operationis, ſed operantis: ſicut & S. Ioannes Damaſcenus lib.3. de Orthod. fid. c.14. de his agens, affirmat non dici poſſe ratione vnius perſonæ vnam voluntatem, ſed vnum volentem; nec vnam operationem, ſed vnũ operantem in duabus ſcilicet naturis; quas dum aſſerit Honorius indiuisè, inconfusè & inconuertibiliter coniunctas, & propria in Chriſto operantes, duas planè neceſſariò introducit operationes & voluntates; igitur nec priuatim hæreticus Monothelita fuit, nec talem vnquam hæreſim docuit.

Eoque magis vis huius rationis apparet, quo Cyro Alexandrino, poſt primam ab Honorio ſcriptam epiſtolam ad Sergium Conſtantinopolitanum, de indicendo in hac controuerſia ſilentio, pertinaciter adhuc prędicante vnã in Chriſto voluntatem, Sophronius Hieroſolymorum Epiſcopus, Legationem ad Honorium Romanum Pontificem miſit, pro cohibenda dicti Cyri audacia; quod procul dubio non feciſſet, ſi Honorius hæreticus Monothelita fuiſſet, aut Pontificem Romanum errandi periculo obnoxium eſſe crediſſet; vt egregiè teſtantur verba Stephani ab eo tunc miſſi, quæ habuit poſtea in Concilio Romano ſub Martino ſecret.2. Sicut etiam, vbi talia per legationem à Sophronio miſsã Honorius Papa accepit, haud ita diligens fuiſſet omnibus à Sophronio poſtulatis conſulere, nempè ſilentium omnino imponere Cyro Epiſcopo Alexandrino vnam voluntatem & operationem in Chriſto prædicanti, ſi eamdem cum illo tenuiſſet opinionem: cuius rei gratia ad ipſum Cyrum eo argumento litteras dedit; ſcripſitque alteram pariter epiſtolam ad Sergium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, vt Cyrum de ſeruando de vna voluntate & operatione ſilentio admoneret. Quæ litteræ ad Cyrum ab Honorio ſcriptæ licet non extent, earum tamen mentio fit in litteris eiuſdem Honorij ad Sergium datis, quæ recitatæ habentur in Sexta Synodo, Act.13. in fine; teſtanturque perſtitiſſe in ſententia Honorium, vt bono pacis ad vitandas turbas, & commotiones populorum, de voce vtraque taceretur: quibus etiã & Legatum Stephanum, & qui cum eo venit in vrbem, acquieuiſſe ibidem dicitur, dummodo Cyrus de vnius voluntatis voce æque taceret.

At dicet aliquis Honorium in prima ad Sergium epiſtola profiteri ſe eadem ſentire cum ipſo; igitur, vti Sergius, ita quoque Honorius fuit hæreticus: Reſpondetur nonnullos quidem rerũ Pontificiarũ, vel ignaros, vel inimicos, hanc intuliſſe cõſequentiam; ſed quam calumnioſè & leuiter, ſicuti iniuſtè, pluribus oſtendit Cardinalis Baronius tomo 8. ad annum.633. nullamque ab illis rationem habitam fuiſſe temporis diuerſitatis, nec rerum; quod tunc ſcilicet, cum Sergius ad Honorium, & Honorius ad Sergium ſcriberet, nec leuis quidem ſuſpicio erat de Sergio, quod hæreticus eſſet, qui in hanc vſque diem ſumma cum laude ſedem illam piè (vti Catholicus) ſanctèque rexerat, qui & ſuis litteris ſpeciem reddere videretur, inquit Baronius, columbæ illius, quæ poſt diluuium ſignum pacis ore geſtauit: dum tot in Aegypto conciliatos iunctoſque Catholicæ Eccleſiæ populos hæreticos ſignificaret. Vnde ſi Sophronio Hieroſolymorum Epiſcopo, toties profeſſa ab ipſo cum Sergio in ſententia, nec non in ſilentio tunc ab eo indicto conſenſio, nullum attulit detrimentum, vt ex tali cum hæretico communione, quem putabat eſſe (vt profitebatur) fide integrũ & orthodoxum, ac pro catholica veritate

tate firmiter ſtantem, ipſe hæreticus diceretur: cur afferat quæſo præiudicium Honorio longius quam Sophronius à Sergio abſenti, ſi, vt ille, ſe conſentire Sergio affirmarit, quem & nomine famaque & ſcriptis pariter haud potuit non aſſerere eſſe Catholicum? Probaſſe autem ſolùm in Sergio Honorium, quæ probarat ante Sophronius, cum ad eum datam epiſtolam Sergij ab eodem accepiſſet, ipſe Honorius teſtatur in prima epiſtola ad Sergium Scripta.

Tertia ratio pro iuſtiſſima Honorij defenſione, debet eſſe illud, quod fuit ſemper de ipſo Eccleſię Romanæ iudicium; videlicet quod in Eccleſiæ Catholicæ communione, dum vixit, etiam poſt ſcriptas dictas epiſtolas, fuerit retentus, in eademque cōmunicatione diem clauſerit extremum, & poſt mortem ſepultus cum Orthodoxis Pontificibus in Baſilica S. Petri, eodemque nomine in poſterum perſeuerarit, nunquam abraſus ex Albo Orthodoxorum Pontificum; eiuſque imago muſiuo contexta in apſide quam inſtaurauit S. Agnetis Eccleſię, via Numentana poſitæ, hactenus cernatur publicè venerationi Chriſtianorum expoſita: At ſi Honorius fuiſſet hæreticus, nec talia haberentur veſtigia, nec tam honorifica eius mentio, vt vidimus apud Scriptores ſuperius citatos; cum in primis authore Anaſtaſ. ſciamus ſexta Synodo abſoluta, omnium damnatorum Patriarcharum nomina fuiſſe deleta, ipſorumque imagines de Eccleſijs fuiſſe ſublatas; deindè hoc manifeſtè probant, quæ de Liberio & Felice II. dicta ſunt, vbi apud Clerum Populumque Romanum in aliqualem hæreſeos ſuſpicionem venere, ob nimiam cum Arianis communionem: Patet ergo ſaluam in Honorio manere Pontificiæ indeficientiæ traditionem; nec eum ob epiſtolas ad Sergium ſcriptas, doctrinamque in illis contentam, nec ob communicationē vel conſenſionem cum illo in his quæ tractarentur, nempè de ſilentio indicendo, poſſe in ſuſpicionem, minus in crimen hæreſis iure perduci.

Tertium tandem & vltimum pro hac veritate argumentum habetur, ex ſolutione obiectionum, quæ ab aduerſarijs contra illam fiunt; explicando nimirum, quomodo in ſexta Synodo quę extat, & alijs ſuperius citatis locis æquè recenſitus cum damnatis Monothelitis reperiatur Honorius.

Cardinalis Ioannes à Turrecremata lib. 2. de Eccleſia, cap. 93. reſpondet Patres VI. Synodi damnaſſe quidem Honorium, ſed ex falſa informatione, ac proindè in eo iudicio erraſſe.

Verùm iſta ſolutio, quam etiam approbat Cardinalis Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 11. non ſatisfacit imo adhiberi non poteſt à defenſoribus Pontificiæ infallibilitatis; et ſi enim admitti poſſet intellecta de Honorio vt priuata perſona, qua ratione ad fidem non pertinet, Romanum Pontificē gaudere priuilegio infallibilitatis; ideoque potuiſſe ſextam Synodum ex falſa informatione Honorium damnare, ac proinde in eo iudicio errare; ſecus tamen ſi intelligatur de Honorio ex cathedra loquente & docente, cum enim ad fidem ſpectet Romanum Pontificem ita conſideratum errare non poſſe in rebus fidei & religionis, Concilium vniuerſale legitimè congregatum, Pontificiaq; authoritate firmatum, quale ſupponimus fuiſſe dictam Synodum, non potuit ex falſa informatione, aut non intellectis Honorij epiſtolis eum damnare; quaſi hæreſim in illis ex cathedra docuiſſet; ſic enim non amplius in re meri facti, ſed in re ad fidem, vt ſupponimus ſpectante defeciſſet, quod dici non poteſt.

Vera igitur ſolutio eſt, Sextam, Septimam, & Octauam Synodos, quas ex Græco in Latinum ſermonem tranſlatas habemus, fuiſſe in hac parte corruptas; ſiue quod idem eſt Honorij nomen inter eos, qui damnantur à ſexta Synodo, inſertum eſſe ab æmulis Romanæ Eccleſię. Huius reſponſionis veritas duobus modis probari poteſt; primo oſtendendo in communi, fuiſſe conſuetudinem Græcorum ferè ordinariam corrumpendi libros;

bros; ſecundo in particulari, rem ita ſe habuiſſe in ſexta, & duabus ſequentibus Synodis, attentis omnibus circumſtantijs, ob quas videtur impoſſibile, quod Honorius in illis fuerit condemnatus.

Primùm apertè colligitur ex ipſamet ſexta Synodo act.12. & 14. vbi deprehenderunt Patres multas corruptiones ab hereticis factas in quinta Synodo Generali Conſtantinopolitana II. Et Sãctus Leo Papa in epiſtola 83. ad Palæſtinos, conqueritur de Græcis, quod ſuã ad Flauianum epiſtolam, ſe adhuc viuẽte, corrumpere auſi fuerint. Sanctus etiã Gregorius lib.5. epiſtola 14. ad Narſem, affirmat, Conſtantinopolitanos corrupiſſe Synodum Chalcedonenſem, & idem ſe ſuſpicari de Epheſina: ſubiungitque codices Romanorum longè eſſe veraciores, quam Græcorum: *Quoniam*, inquit, *Romani ſicut non acumina, ita nec impoſturas habent*.

Nicolaus I. in epiſtola ad Michaelẽ Imperatorem, remittens illum ad epiſtolam Adriani I. hæc ait: *Si tamen non falſata more Græcorum, ſed ſicut à Sede Apoſtolica miſſa eſt, penes Eccleſiam Conſtantinopolitanam, hactenus conſeruatur.* Quæ profectò ſine cauſa non ſcripſit: nam quæ ipſe allegat in epiſtola ad Photium, ex epiſtola Adriani ad Tharaſium, non habentur in illa epiſtola, vt legitur in ſeptima Synodo. Græci enim detraxerunt eum locum, quia contra honorẽ Tharaſij faciebat.

Ioannes Diaconus vitæ S. Gregorij Papæ lib.4. c. 75. *Dialogos*, inquit, *Gregorij Zacharias Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Epiſcopus, poſt annos fermè centum ſeptuaginta quinque in Græcam linguam conuertens, Orientalibus Eccleſijs diuulgauit: quamuis aſtuta Græcorum peruerſitas, in commemoratione Spiritus Sancti à Patre procedentis, nomen filij ſuapte radens, abſtuleris. Vbi enim Gregorius lib.2. dialog. cap.38. habet: Cum conſtet quia Paraclitus Spiritus à Patre ſemper procedat & filio, &c. & Zacharias Papa rectè: Pneuma ò ec tòu patros kài ec tòu viou proerchetai: illi, vt iam habent exemplaria corruperunt: Pneuma ò ec tòu patros proerchetai, kài en tò viò diamenei: Spiritus qui ex patre procedit, & in filio manet*.

Si igitur, vt alia plura omittam exẽpla, eo Græcorum deuenit peruerſitas, vt dictas Synodos, Latinorumque Patrum ſcripta corrumpere veriti non fuerint; quid mirum ſi idem præſtitiſſe affirmetur eadem de cauſa in odium Romanæ Sedis in ſexta, ſeptima & octaua Synodis; præſertim cum certò conſtet paulò poſt ſextam Synodum abſolutam, iterum Conſtantinopoli in Trullo multos Græcos Epiſcopos conueniſſe, ibiq; nouos canones, in quorum plerìſque Romana Eccleſia apertè taxatur, ac reprehenditur, condidiſſe.

Hanc autem ſextam Synodum, in his quæ ad Honorij condemnationem pertinent, deprauatam fuiſse non tantum ſuadent, quæ ſtatim in communi diximus de conſuetudine Græcorum ferè ordinaria corrumpendi libros, ſed inſuper id in particulari clarè demonſtrãt plures eiuſdem Synodi circumſtantiæ, indèque ductæ rationes. Prima, quod ibi ſeſſ. 4. litteræ Agathonis, quas ad Imperatores Conſtantinum, Heraclium, atque Tiberium dedit, lectæ fuerint; quibus ore libero, firma iterataque atteſtatione, & conteſtatione docet, nunquã aliquando Apoſtolicam Sedem à recto fidei tramite deuiaſſe. *Chriſti*, inquit, *adnitente præſidio, hęc Apoſtolica eius Eccleſia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt*. Et poſt aliqua iterum: *Hæc eſt enim vera fidei regula, quam & in proſperis & in aduerſis viuaciter tenuit ac defendit hæc ſpiritalis mater veſtri tranquilliſſimi Imperij Apoſtolica Chriſti Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit; ſed vt ab exordio fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata finetus permanſit.* Et de Romanis Pontificibus ſuis prædeceſſoribus paulò poſt ſpeciatim hæc ſubiungit: *Conſideret itaque veſtra tranquilla clementia,* quo-

quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides eſt, qui fidem Petri non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos admonuit: quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitum. Texens denique catalogum omnium hęreticorum, qui aſſertores vnius fuerint voluntatis, non ſolùm inter eos Honorium non nominat, qui primus omnium nominandus fuiſſet pariter & execrandus; ſed rurſum de prædeceſſoribus, quorum vnus erat Honorius verba faciens, hæc inculcat: *Meæ humilitatis prædeceſſores commonuiſſe, rogaſſe, increpaſſe, obſecraſſe, arguiſſe, & omnem modum exhortationis exercuiſſe, quatenus medelam poſſet recens vulnus accipere.*

Quæ Agathonis epiſtola cum à toto Concilio probata fuerit act.8. & 18. acclamantibus Patribus, non tam Agathonem, quam Diuum Petrum per Agathonem loquutum fuiſſe, ſeque ex præſcripto illius nominatos ibi hæreticos condemnaſſe; quis inde non intelligat, haberi debere pro monſtro, quod ijdem illi Patres hæreticis coniunxerint Honorium ex dicta epiſtola tot argumentis probatiſſimum redditum orthodoxum. Neceſſe eſt ergo, vel Concilium eſſe falſatum, vel Agathonis epiſtolam, vel Concilium ſecum pugnare, quid enim magis contrarium, quam Concilium ex vna parte fateri, Petrum per Agathonē loquutum, ac dixiſſe: Romanos Pontifices ſemper confirmaſſe fratres ſuos in fide, hæreſibus nunquam ſuccubuiſſe; & ex altera in ſingulis ferè actionibus dicere anathema Honorio hæretico: ſed hoc vltimum Concilij nimirum ſecum, & cum Agathone pugnam, nemo vnquam aſſeruit; de ſecundo nulla vnquam ſuborta ſuſpicio reperitur; primùm igitur neceſſariò aſſerendum eſt, hanc videlicet ſextam Synodum, vbi damnatur Honorius, ab æmulis deprauatam fuiſſe.

Quod aliqui reſpondent cum Nilo, præfata Agathonem ante ſextam Synodum ſcripſiſſe, nec ea tunc adhuc ſatis cognouiſse, de quibus poſtea egit Synodus, quæ etiam ea perſpicere potuit, quę vnus ſolus vir non ſatis viderat; nullius eſt momenti ad eneruandam vim adductæ rationis.

Primùm enim ſi res ita ſe habet fatendum eſt Agathonē errasſe ſaltem ex ignorantia; atque adeo totam Synodum act.8; & 18. aut malè eius epiſtolam approbasſe, vt à S.Petro ſcriptam, & in hoc quoque errorem commiſisſe, aut ipſam ſecum apertè pugnasſe.

Secundò, quia nulli omnino melius cognita fuere Honorij dogmata, quam Agathoni; cum illa ipſa cauſa à Ioanne IV. Theodoro, Martino I. in Concilio Romano frequentiſſimo, alijſque prædeceſſoribus Agathonis, & Honorij ſucceſſoribus ſæpius examinata fuiſſet; ſi igitur ab illis damnatus non fuit Honorius, qui habuerunt autographa epiſtolarum eius, & teſtes viuos verborum & factorum ipſius, damnatis nominatim Sergio, Cyro, Pyrrho & Paulo hęreticis Monothelitis; indeque Agatho in ſua epiſtola, non ſolùm dixit fidem in Sede Petri non defeciſſe, nec poſse deficere, ac proinde non poſſe Pontificem, vt Pōtificem, aliquid contra fidem decernere, ſed inſuper omnes ſuos prędeceſsores, quorum vnus eſt Honorius, ſemper reſtitiſse hęreſibus, & confirmasſe fratres in vera fide; quomodo ſine manifeſta contradictione ſexta Synodus, quæ hāc epiſtolam probauit, & in illa non tam Agathonem, quam Diuum Petrum per Agathonem loquutum affirmare non dubitauit, potuit Honorium condemnare, eumque inter hęreticos Monothelitas reponere, etiam vt priuatam perſonam.

Tertiò, quia non tantum id ſine aperta ſecum contradictione, ſed nec ſine intolerabili errore, & impudentia Synodus facere potuiſset; quod nullus ſanæ mentis dixerit, cum in damnando Honorio pro hęretico, nullum aliud hęreſis ipſius indicium, aut argumentū habuiſset; quam ex epiſtolis eius ad Sergium, vbi prohibet dici vnam, vel duas

in Chri-

in Chriſto operationes; Sed vt vidimus ſupra epiſtolæ illæ clariſſimè teſtantur, Honorium ſenſiſſe,& docuiſſe,duas eſſe in Chriſto operationes & voluntates, ſolumque voluiſſe abſtineri à nominibus illis: *Vnius* vel *Duarum*, ad ſcandalum tollendum, & contentionem ſedandam, interim dum Eccleſiæ definitio accederet; eum igitur Concilium pro hæretico damnare non potuit, niſi & ſecum apertè pugnando, & ex intolerabili errore epiſtolas eius non intelligendo, quæ aſſerere de Oecumenico & Vniuerſali Cõcilio, cum ſit abſurdum, neceſſe eſt,dicere, illud, vbi Honorium damnat, corruptum fuiſſe ab æmulis.

Altera circumſtantia, ex qua deſumitur ſecunda, pro hac noſtra aſſertione, ratio,eſt mandatum ipſum Agathonis ciſdem litteris præſcriptum Legatis, qui nomine ipſius VI. Synodo præſidere debebant, iuxta ſequentem tenorem; *Portitoribus*, inquit, *& teſtimonia aliquorum Sanctorum Patrum, quos hæc Apoſtolica Chriſti Eccleſia ſuſcipit, cum eorum libris tradidimus, vt facultatem ſuggerendi à benigniſſimo veſtræ Chriſtianitatis imperio conſecuti, ex ijs dumtaxat ſatisfacere ſtudeant*. Et paulo poſt: *Licentiam proinde eis ſiue authoritatem dedimus apud tranquilliſſimum Imperium veſtrum(dum iuſſerit eius clementia) ſimpliciter ſatisfaciendi, in quantum eis dumtaxat iniunctũ eſt, vt nihil profectò præſumant augere, minuere, vel mutare: ſed traditionem huius Apoſtolicæ Sedis, vt à prædeceſſoribus Apoſtolicis Pontificibus inſtituta eſt, ſinceriter enarrare*. nimirum ea tantum,quæ eadem prolixa dogmatica epiſtola continentur, qua nihil magis quam prædeceſſorum fides integra commendatur: Inde enim planè ſequitur nihil adeo alienum fuiſſe à mente verbiſque Agathonis Pontificis, quam vt Honorius Papa à Synodo damnaretur, atque adeo illam, quæ dictam epiſtolam probauit, & ad eius præſcriptum proceſſit, nihil etiam minus, quam de tali condemnatione cogitaſſe.

Tertia ratio ducitur ex multis, quæ inde ſequuntur, abſurdis, ſi id à Synodo propria authoritate factum fuiſſe dicatur, vt acta quæ extant, edocent: nimirum quod vnius dumtaxat lectione epiſtolæ, abſque vllo eius examine, aut aliqua alia facta de Honorij fide perueſtigatione,quem tamen ſemper Romæ Catholicum habitum fuiſſe,& in Catholica pariter communicatione diem clauſiſſe extremum, toto Chriſtiano orbi notiſſimum erat, cuiuſque memoriam vſque in illam diem tot Romani Põtifices eius ſucceſſores, & inter alios Sanctiſsimus Papa martyrque Martinus, ſicut aliorum Pontificum tam honorificè in Synodo fuerant proſecuti, abſque vllo defenſore, inconſultoque Agathone tunc Summo Pontifice, cuius epiſtolam,qua Romanam Eccleſiam in prędeceſſoribus Romanis Pontificibus ab omni labe puram perſeueraſſe, ore pleniſsimo prædicabat, Synodus approbabat, & tanquam ipſius diuini Petri vocem ſupermirata fuerat, vt patet ex litteris ab Imperatore Romam ſcriptis ad Concilium ibidem congregatũ; condemnatus fuiſſet primariæ Sedis Autiſtes, de qua illa eſſe conſueuerat omnium vox in Synodis, prima Sedes omnes iudicat,& à nemine iudicatur.

Igitur ne tantam ignominiæ indelebilem notam ſubeat Oecumenica Synodus, vt hac forma ita à ratione, & iuſtitia aliena damnaſſe credatur Romanum Pontificem, qua ne vel Clericulus quiſpiam conſueuit aliquando damnari, non laicus homo, defunctus præſertim ab Eccleſia eijci; dixerim amplius cum Baronio, non famoſus hæreticus, imo nec hæreſiarcha vt eſt exemplum de Theodoro Mopſueſteno, ad cuius damnationem, & condemnationem Scriptorum Theodoreti & Ibæ Orientalium ſub alijs ſedibus conſtitutorum Epiſcoporum,totum orbem terrarum oportuit commoueri, Synodumque Oecumenicam congregari, & non ſine maximo labore id vix tandem obtineri valuit: Neceſſario fatendum eſt Sextam Synodum nuſquã Honorium cum hęreticis Monothelitis

condemnaſſe, ſed id in acta aliunde irrepſiſſe, & illatum fuiſſe.

Quarta tandem ratio, quæ hanc impoſturam ſuadet, deſumitur ex ſilentio, quo tot tantique tum ab Agathone, tum à Romano Concilio miſsi Legati, ſi hęc vere in Sexta Synodo facta fuiſſent, dicuntur ea omnino præterijſſe; cũ enim, ſi lectione repetantur ſuperiores cunctę hactenus habitæ Synodales actiones, nulla reperiatur, in qua etiam in leuioribus cauſis nõ fuerint Legati Sedis Apoſtolicæ interlocuti. Quomodo in re tam graui, vbi damnatio tractaretur Romani Pontificis, in re tam aperta, vbi interceſſiſſet de ea epiſtola Honorij Papæ præcedens iudicium Ioannis Romani Põtificis miſſum Conſtantinopolim, itemq; germana interpretatio Maximi Martyris in publico conuentu toto orbi notiſſimo promulgata: quo, inquam, modo tam profundo letargo potuerunt non vnus vel alter, ſed ſimul omnes ijdem eſſe ſepulti Legati, vt iſta non ſenſerint, ac nullus ex ipſis vindex inſurrexerit, ſaltem pro litteris Agathonis, quas ipſi detulerunt Conſtantinopolim; cum pręſertim ex ijſdem acceperint, nihil ab ipſis decernendum, vt vidimus ſupra, pręterquam illa tantum ipſa, quæ ijſdem litteris continerentur? inter quæ non habebatur, vt de Honorij cauſa ageretur; ſed in illis potius, vt dictum eſt toties, iterum atque iterum fidem ſinceram prædeceſſorum omnium Romanorum Pontificum commendabat, & nec aliquando per eos vel leuem erroris maculam in Sedem Apoſtolicam irrepſiſſe teſtabatur; quaſi nullius eſſet momenti cauſa, in qua etiam periclitaretur & fama tum ipſius Agathonis, tum eius prędeceſſorum Romanorum Pontificum, vt pote qui mendacij arguẽdi eſſent & nugacitatis, quod Romanam Eccleſiam in prædeceſſoribus Romanis Pontificibus ab omni erroris labe innocuam prædicaſsent, qua (ſi vera eſset Honorij condemnatio) reperta eſset in illo adeo cõtaminata. Tantum igitur, tamque profundum Legatorum Sedis Apoſtolicæ ſilentium, quaſi in talibus rerum circũſtantijs, vbi loqui debebant, paſsi fuiſſent abſque vlla non inquam defenſione, ſed nec iudiciali cognitione, poſt dãnationem hæreticorum veluti corollarium adijci condemnationem Honorij, cum ſit omnino impoſsibile, manifeſtũ eſt argumentum nuſquam in Sexta Synodo de Honorij condemnatione actum fuiſse, ſed ipſius nomen inter eos, qui ibi damnantur, inſertum fuiſse ab æmulis Romanæ Eccleſiæ.

Quo ſemel Sextę Synodi fonte corrupto & infecto, inde facilè cætera quoque ſcripta corrumpi potuere, etſi ignoretur tempus, modus & author huiuſcemodi deprauationis; quod parum intereſt ad valorem noſtræ ſolutionis; quę omnino tenenda eſt, ſuppoſito quod his authoritatibus intenderent aduerſarij probare Romani Põtificis ex cathedra loquentis defectibilitatem; nam ſi tantum ſermo fuerit de illo vt priuata perſona, nec aliquis adduci poſsit, vt credat Sextam Synodum, totque alia inde ſcripta fuiſse corrupta, reſponderi poteſt eorum authores deceptos fuiſse ex Sexta Synodo, qua primùm per errorem meri facti Honorium condemnaſse dicenda eſt, indeque ſolum credidiſse Papam non vt Papam errare poſse, ſed vt priuatum hominem (id enim eſt de quo ad ſummum accuſari poterat Honorius, quod priuatis litteris ad Sergium datis hæreſim eius fouiſset) quæ eſt opinio probabilis, quamuis contraria videatur nobis probabilior, maximè in hoc Honorij caſu, vt probant omnia ſuperius adducta argumenta, vnde conſtanter aſserimus, vel præfatam Synodum corruptam fuiſse, vel ſi defendatur vt integra, errore facti in condemnando Honorio defeciſse; quem poſtea Patres Septimæ Synodi, & alij Scriptores ſequi potuerunt, exiſtimantes ſolum Romanum Pontificem errandi periculo obnoxium eſse vt priuatum hominẽ, quod modo non controuertimus; licet oppoſitum, vt dicebam, in Honorio longè probabilius eſse demonſtrent, omnia

quæ

quæ in eius defenſione huc vſque protulimus; nec non etiam maior, & grauior Scriptorum numerus, qui eius innocentiam & ſanctitatem commendant.

Quod obijciebatur in principio Agathonem anathema dixiſſe Honorio, falſum eſt, nuſquam enim hoc in epiſtolis Agathonis, ſed potius contrarium inuenitur, vbi toties inculcat ſinceram fidem prædeceſſorum omnium Romanorum Pontificum; vnde aduerſarij decepti videntur ex ſumma Conciliorum, vbi author illius contra fidem ipſarum epiſtolarum, quæ habentur integræ in Conciliorum tomo 2. addidit nomen Honorij; vt mirum non videatur, ſi idē contigiſſe aſſeratur, in aliorum authorum ſcriptis, in quibus Honorius pro hæretico damnatus reperitur. Vnde etiā aliqui reſpondent Leonis II. epiſtolam ab iiſdem fuiſſe corruptam, à quibus corrupta eſt Sexta Synodus, ſi quidem epiſtola illa pars quædam Concilij cenſetur, & cum ipſo Concilio circumfertur: remque ita ſe habere clarè videntur probare, quæ ſupra attulimus ex alijs eius epiſtolis, vbi Honorium non falſi dogmatis, ſed ad ſummum nimiæ circa illud diſſimulationis arguit; quamuis in hoc adhuc, rectè, vt vidimus, excuſari poſſit. Quæ autem dicuntur à Baronio tomo 8. annalium ad annū Chriſti 681. de Theodoro prius Epiſcopo Conſtantinopolitano Sextæ Synodi, cui ipſe interfuit, corruptore, ibi conſuli poſſunt.

Sanctus Martinus I. Martyr, vltimus eſt huius ſæculi Pontifex, quem Magdeburg. Cent. 7. cap. 20. Nouatianiſmi accuſant; quod in epiſtola ad Amandum Epiſcopum, quæ habetur in Concilio Lateranenſi ſub eodem Martino, loquens de Presbyteris, ſeu Diaconis lapſu carnis poſt ſuas ordinationes coinquinatis, ſcripſerit: *Nullatenus in eiuſmodi peccato delinquentibus ad deſtructionem canonum compaſſionem exhibeas.*

Reſpondetur S. Martinum Papam ibi non negare copiam pœnitentiæ & veniæ in foro conſcientiæ, ad ſalutem animæ neceſſariæ, ſed tantum reſtitutionem in priſtinum gradum, aut miniſterium; pro vt apertè conſtare puto ex ipſiſmet terminis, quibus vetat delinquentibus exhiberi compaſſionem ad deſtructionem canonum; talis enim cōpaſſio, non erat venia in conſcientia, cum illam ſacri canones nō negent, imo abſolutè præcipiant, ſed publica coniuncta cum reuocatione ad gradum, & miniſterium, quam dicti canones prohibebant, in quibus Martinus ſeuerus illorum obſeruator nolebat facilè diſpenſari, & ita per compaſſionem ipſos veluti deſtrui, cum iis, qui iam ordinati labebantur in vitia indigna eo ſtatu, & quæ ita per ſacros canones puniebantur. Quod idem patet, tum ex eiuſdem epiſtolæ contextu, vbi ait: *Qui ſemel poſt ſuam ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps iam depoſitus erit: nunquam gradum Sacerdotij poterit adipiſci.* tum ex alia numero quinta ad Ioannem Epiſcopum Philadelphiæ plena doctrina Nouatianiſmo totaliter contraria; vnde in re clara, & ab aduerſarijs ſolo calumniandi animo obiecta diutius non hæreo.

§. OCTAVVS.

Liberantur ab omni erroris nota Summi Pontifices Octaui & Noni Sæculi.

Idem Magdeburgenſes cent. 8. c. 10. Gregorio III. duos errores tribuunt; primum quod in epiſtola ad Bonifaciū iuſſerit iterum conſecrari ordinatos ab alijs, quam ab iis quos Romanus Pontifex miſerat: Secundum, quod permiſerit viro ducere aliam vxorem, non valente prima ob infirmitatem, coniugale debitum ſoluere.

Sed vtrumque manifeſta eſt impoſtura; ad primum enim dicitur, ibi ſolum iuſſiſſe iterum conſecrari ordinatos à non veris Epiſcopis, aut dubijs, vt ipſemet ſe explicat epiſtola 5. ad Bonifaciū his verbis: *Presbyteros quos ibidem repperiſti, ſi incogniti fuerint viri illi à quibus fuerint ordinati, & dubium eſt eos Epiſco-*

pos fuiſſe, an non, qui eos ordinauerint cõſecrentur: Qui eſt caſus longè diuerſus, & in quo Sacramenta, ſaltem ſub conditione reiterari poſſe & debere, certum eſt. Ad ſecundum variæ ſolent adhiberi reſponſiones; prima eſt Gloſſæ in cap. *Puto quia*, 32. q. 5. & quæſt. 7. cap. *Quod propoſuiſti*, dicentis locum eſſe falſatum: Secunda, quod locutus fuerit Gregorius de Sponſa, quæ ob infirmitatem ſuperuenientem ante matrimonium dimitti poteſt; Tertia omnium optima, quæque datur adhuc à Gloſſa cap. *de Libellis* diſtinct. 22. quod ibi nomine infirmitatis intelligatur illa, quæ inducat impotentiam, atque adeo irritum reddat matrimonium; vt habetur in Decretal. titul. *de frigidis*, cap. *ex Litteris*. Quod autem iubetur viro, vt eam quæ videbatur fuiſſe vxor, adhuc ſuſtentet, ſi eius ope indigeat, referri debet, non ad præceptum rigoroſum, ſed ad pietatem, quæ ſuadet eam non deſeri, quæ nihil peccauit, vel ſine cuius culpa accidit, vt vxor illius eſſe non poſſet. Communiter autem animaduertunt authores hanc ſententiam non eſſe Gregorij I. ſed ſolum huius Gregorij III. nam epiſtola illa, in quam irrepſit nomen Gregorij & Auguſtini Epiſcopi Anglicanorum, eſt vna & eadem cum iſta ad Bonifaciũ, quam certum eſt eſſe Gregorij III. vnde, inquit Bellarminus, non inferitur inter opera Gregorij Magni, ſed ſolum in tomis Conciliorum; vbi etiam notat, Concilium Romanum de gradibus prohibitis circa matrimonium, male tribui Gregorio I. & III. cum re vera non poſſe eſſe niſi Gregorij III. clarè pateat ex Imperatoribus, qui nominantur in principio & fine Concilij.

Nicolaum I. nonnulli reprehendũt, quod (vt refertur de conſecrat. diſt. 4. can. *à quodam Iudæo*) docuerit Baptiſmum in nomine Chriſti collatum, ſine expreſſione trium diuinarum perſonarũ, eſſe validum: Reſpondetur Nicolaum id quidem docuiſſe, non tamen vt Pontificem, ex cathedra definiendo, ſed ſolum vt doctorem particularem ſuã opinionem obiter exponendo; quod infallibilitati Pontificiæ nihil præiudicat. Vt enim iam notauimus lib. 2. ſect. 5. cap. 4. & ſuperiori capite concluſione 10. & 17. Quæ in alicuius rei definiendæ probationem & confirmationem, aut alias obiter ſolum, & in tranſcurſu à Pontificibus, vel etiam Concilijs generalibus dicuntur, non cadunt ſub eorum definitionem, nec ad ea credenda cenſentur velle vniuerſam conſtringere Eccleſiam, ſed ad ea tantum, quæ directè ad ſcopum propoſitæ quæſtionis fidei reſpondentur. Sic autem ſe habet in præſenti Nicolai caſu, nam quod ille intendebat docere in citato canone, non erat de forma Baptiſmi, ſed ſolum de miniſtro de quo interrogatus fuerat. Itaque poſteaquam reſponderat & definierat, Baptiſmum eſſe ratum & validum, etiam ſi à Iudæo, vel pagano conferatur, quæ erat præcipua quæſtio, addidit obiter eſſe ratum, ſiue, in nomine trium perſonarum, ſiue in nomine ſolius Chriſti detur. In quo ſequutus eſt Ambroſij ſententiam lib. 1. de Spiritu Sancto, vt ipſe ibidem dicit.

Quod ſi inſtetur Nicolaum, ſaltem vt particularem doctorem, in hoc erraſſe vel hæreticum fuiſſe; omnino negandum eſt, quia determinatè illud non docuit, vel aſſeriuè, ſed ſolum ſub diſiunctione ac veluti abſtrahendo à diuerſitate opinionum circa formam Baptiſmi; tum quia parum intererat ad principale intentum, quæcumque illa eſſet, dummodo vera eſſet, vt ſtatueretur validitas Baptiſmi, ab infideli illa vtenti, collati; tum quia non inueniebatur tunc vlla certa definitio Eccleſiæ de hac re, quam variæ Patrum ſententiæ dubiam aliquomodo reddebant. Neque obſtant huic reſponſioni canones Pelagij, & Zachariæ in eadem diſtinct. 4. cap. *Multi*; & cap. in Synodo, vbi Zacharias confirmare videtur Concilium Anglicanum, in quo fuerat definitum, non eſſe ratum Baptiſmum ſine inuocatione trium diuinarum perſonarum. Nam Pelagius ibi non definit quidquam, ſed ſolum vt pri-

uatus

uatus doctor in epiſtola ad Gaudentium ſuam explicat opinionem. Zachariæ autem canon multis viris doctis ſuſpectus eſt. Tum quia Gratianus, vbi hunc canonem adducit, citat epiſtolam Zachariæ ad Bonifacium, in qua non inuenitur. Tum quia Concilij illius Anglicani non meminit V.Beda in hiſtoria gentis ſuæ, vbi tamen aliorum Conciliorum Anglicanorum mentionem ſemper facit. Immò ipſe contrariam ſententiam amplectitur cap. 10. Actor. vbi approbat ſententiam D. Ambroſij de Baptiſmo in nomine Chriſti. Quod ſine dubio non feciſſet, ſi re vera tale decretum Concilij Anglicani, cuius meminit Zacharias, extitiſſet; nec enim illud ignoraſſet, cũ ipſe eodem tempore vixerit, nec voluiſſet Concilio in ſua patria celebrato, & à Sede Apoſtolica confirmato, contradicere.

Adhuc tamen admiſſa authoritate Concilij & Zachariæ Cardinalis Bellarminus reſpondet dupliciter. Primo cum Magiſtro in 4. Sent. diſtinct. 3. fuiſſe in illo Concilio duntaxat definitum, non eſſe ratum Baptiſmum ſine inuocatione trium diuinarum perſonarum. Non autem eſſe determinatum, an illæ tres perſonæ implicitè an explicitè nominari deberent, ac proinde non pugnare iſtum canonem cum ſententia Nicolai docentis, vt diximus, ſub diſiunctione ſufficere implicitam nominationem trium diuinarum perſonarum in vno Chriſti nomine. Ad quem etiam modum D. Bernardus in epiſt. 340. iſtum canonẽ Concilij intellexit, nec non Hugo à Sancto Victore, & omnes alij Doctores illius ætatis, qui non obſtante dicti Concilij canone, docuerunt, Baptiſmum in nomine Chriſti eſſe validum.

Secundo reſpondet dici poſſe, Concilium Anglicanum non fuiſſe verè & propriè à Sede Apoſtolica approbatum, atque adeo non facere rem de fide; Zacharias enim laudauit quidem illud Cõcilium, & eius decreta ad ſuum propoſitum, non tamen propriè vt Pontifex, & ex intentione confirmandi, illa probauit. Aliud eſt autem Pontificem ſerio confirmare decreta Conciliorum, aut alicuius Sancti Patris doctrinam, aliud vero, ad aliquod aliud propoſitum ea ſolum commendare. De qua etiam re conſule Patrem Macedo Theologiæ poſitiuæ Schola 7. cap. 5. vbi oſtendit poſſe ſuſtineri ſine nota erroris Nicolai decretum dicentis Baptiſmum in nomine Chriſti validum eſſe, non quidem iure ordinario, ſed per particularem diſpenſationem, ſicut contigit in primitiua Eccleſia tempore Apoſtolorum, &c.

Cum hoc nono ſæculo Formoſus Epiſcopus Portuenſis proſcriptus, ac degradatus fuiſset à Ioanne VIII. coactuſque iurare ſe nunquam Epiſcopatum repetiturum; Marinus tamen ſucceſſor Ioannis eum reuocauit, ſummuſque poſtea Pontifex creatus fuit. Verum Stephanus VII. obtento Pontificatu non ſolum omnia Formoſi acta reſcidit, ſed inſuper corpus defuncti exhumauit, & Põtificijs exutum inſignibus tribus amputatis digitis in Tyberim proijci iuſſit, nec non ab eo ordinatos, iterum ordinari; habitoque ea de re Concilio à ſe decreta confirmauit. Quod factum cum omnibus diſpliceret, Formoſum enim Papam doctrina, & ſanctitate inſignem fuiſse, quicquid aliqui dicant, teſtatur Luitprandus, qui eo tempore vixit; & ex operibus eius id ipſum demonſtrat Cardinalis Baronius tomo 10. Annaliũ; inde Ioannes IX. conuocato alio Concilio Epiſcopali, Formoſum verum Pontificẽ fuiſse declarauit, & Stephani VII. ſententiam irritauit. At ſuperueniens Sergius III. Stephani defenſor rurſum Formoſum condemnauit, actaque ipſius. Sic igitur in hoc miſero ſæculo contrarie ſe habentibus his Summis Põtificibus, inde inferunt Magdeburgenſes neceſsario aliquos eorum erraſse.

Reſpondetur turpiter quidem erraſſe Stephanum VII. & Sergium III. ſed in quæſtione facti, non iuris, & malo exemplo, non falsa contra fidem doctrina. Ambo enim non ediderunt aliquod decretum, quo definirent ordina-

tos

tos ab Epiſcopo degradato, vel nominatim à Formoſo tanquam degradato, eſse iterum ordinandos, ſed ſolum de facto id iuſserunt: Quæ iuſſio non ex ignorantia, aut hæreſi procedebat, ſed ex mala voluntate, & odio in Formoſum tanto, vt eos ira & rabies ita tranſuerſos egerit. Nec mirum, cum ambo inuaſores, & intruſi, & graſsatores in eorum vita à Scriptoribus appellentur, eſsentque potius Pontifices tolerati, quã legitimè electi; quamquam poſt intruſionem veri Pontifices fuerint, & ab Eccleſia approbati.

§. NONVS.

Summi Pontifices decimi & vndecimi ſæculi ab omni hæreſeos labe innocui.

QVod ex Martino Polono docent Magdeburgenſes Sylueſtrum II. ante Gerbertum vel Gerebertum dictũ, fuiſse Magum, & Necromanticum, multoque magis hæreticum; res prorſus commentitia eſt; quidquid ſit enim de illo, cum priuatus eſset, Gerbertuſque vocaretur, an alijs abundarit vitijs, de quo modo non diſputamus, Pontificem tamen factum cum Sylueſtri II. nomine, ſingulari ſanctitate, & eruditione conſpicuum, nec vllo vitio Magiæ infamem fuiſse, nec à diabolo propterea diſcerptum in templo S. Crucis in Hieruſalèm, clarè in primis oſtendit extans adhuc in Eccleſia Lateranenſi eius ſepulchrum, cum epitaphio poſito à Sergio IV. Papa, viro ſancto, omnium Scriptorum conſenſu, qui tantum quinque annis fuit poſterior Sylueſtro, in quo epitaphio laudatur Syluester tanquam optimus Pontifex iuxta ſequentem tenorem.

Iſte locus mundi Sylueſtri membra ſepultis
Venturo Domino continet ad ſonitum
Quem dederat mundo celebrem doctiſſima Virgo
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena Sede
Remenſis populi Metropolim patriæ.
Inde Rauennatis meruit conſcendere ſummum
Eccleſiæ regimen, nobilitate potens.
Poſt annum Romam mutato nomine ſumpſit,
Vt toto fieret paſtor in orbe nouus:
Cui nimium placuit ſociali mente fidelis,
Obtulit hæc Cæſar tertius Ottho ſibi.
Tempus vterque comit clare virtute Sophiæ,
Seclum omne & gaudet, frangitur omne reum.
Clauigeri inſtar erat cælorum Sede potitus,
Terna ſuffectus cui vice paſtor erat.
Iſte vicem Petri poſtquam ſuſcepit, abegit
Luſtri non ſpatium, cum placide moritur.
Obriguit mundus, diſcuſſa pace triumphus
Eccleſia nutans dedidicit requiem.
Sergius hunc loculum miti pietate Sacerdos
Succeſſorque ſuus compſit amore ſui.
Quiſquis ad hunc tumulum deuexa lumina vertis,
Tu Domine omnipotens dic miſerere ſui.

Inſuper cum illud idem affirmẽt omnes vetuſti authores; Helgaudus Flotiacenſis circa annum Domini 1040. in vita Roberti Pij: Hermannus Contractus 1049. in Chronic. anni 1000. Sigebertus Gemblacenſis 1100. in Chron. anni 992. Continuator Aemoini 1140. lib. 5. cap. 45. nulla prorſus fides adhibenda eſt Martino Polono, ſed pro fabella habendum, quod ait Sylueſtrũ II. Magum fuiſſe, & ex ipſo Galfridus quidam circa annum 1400. addidit Sigeberto; quæ enim de Magia Sylueſtri ſequũtur poſt tam honorificam de illo mentio-

tionem, *quod inter claros ſapientia egregiè claruerit*, non reperiuntur in manuſcripto Sigeberti. Sic autem de Syluestro fabulandi occaſionem dediſſe notat Bellarminus ſingularem eius in Philoſophicis ac Mathematicis peritiam. Infelici enim hoc ſeculo, quo nullum deterius poſt Chriſtum videtur fuiſſe, perinde habebatur eſſe Philoſophum & Mathematicum, ac Magum, & Necromantam. Addunt etiam alij hunc falſum rumorem de Syluestro inde ortum fuiſſe, quia opera Othonis III. Summum Pontificatum obtinuerat, eo ſibi magnoperè conciliato, dono mirabilis Horologij Magdeburgi facto, quod ingenioſiſſimè compoſuerat. Vide Onufrium in annotatione ad Platinam.

Non minus ruinoſo innituntur fundamento, quæ Magdeburgenſes & eorũ ſequaces opponunt Gregorio VII. qui ante Hildebrandus dicebatur, omnium ferè criminum eum accuſantes ex quodam Bennonis libro, ſchiſmatici eius tẽporis Cardinalis, electi à Clemente III. Antipapa, nullaque proinde fide digni, contrarium præſertim ſcribentibus omnibus alijs authoribus, qui illo ipſo tempore, & poſtea aliquid de hac re ediderunt; Coccins tomo 1. Theſauri lib. 7. de Hierarchia Eccleſiæ art. 16. & Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 13. triginta duos citant, qui Gregoriũ VII. legitimè electum Pontificem, ſanctitate & eruditione inſignem fuiſse, & ab eo Henricum Imperatorem propter certa flagitia iure excommunicatum eſse, conſtanter affirmant. Vnus Sigebertus, qui vt Trithemius refert in Catalogo Scriptorum fuit ex ſectatoribus Henrici IV. ſcripſit, Gregorium VII. ſenſiſſe Preſbyterum concubinarium, ſi fortè ſacrum facere velit, non poſſe re vera conſecrare, & idcircò interdixiſſe Chriſtianis, ne cõcubinorum Presbyterorum ſacris interceſſent. Verùm quam ſiniſtrè interpretatus ſit Gregorij interdictum colligitur ex B. Anſelmo Lucenſi Sigeberto antiquiore & ſanctiore, qui in epiſtol. 8. ad Guillelmum Abbatẽ ſic ait: *De Preſbyteris, qui ſe apertè reprobos & libidinis commercio Deo execrabiles exhibent, omnino tenendum eſt, quod Apoſtolica prouidentia Eccleſiaſtico iuſtoque rigore conſtituit, nempè nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter aſtetur, vbi pertinaciter aperta, & impudenti libidine fœtentes, Dei & Sãctorum prohibitionem contemnendo, Sacris Altaribus deſeruiunt, imo non deſeruiunt, ſed quantum ad ipſos pertinet turpiter cõmaculant. Non quo quis ea, quæ tractant, contemnenda, ſed ipſos potius tractantes execrandos exiſtimet, vt qui Dei & Angelorum præſentiam non reuerentur, vel hominum deteſtatione repulſi, ſacra contaminare deſiſtant.* Hactenus S. Anſelmus Lucenſis, qui rectiſſimè decretum Gregorij tempore ſuo editum intellexit, explicuitque.

Non minus facilè euaneſcit altera Bennonis calumnia, Gregorium Papam hæreticum Berengarium fuiſſe, hoc eſt, non certò credidiſſe in Euchariſtia adeſſe verum Chriſti corpus. Nihil enim minus de hoc Pontifice dici poteſt, qui primum in Concilio Turonenſi tanquã Legatus Summi Pontificis præſidens, eumdem Berengarium confutauit, & iterum in Romano Pontifex condemnauit Pontificatus ſui auno 6. lata in eum ſententia, quam recitat ad verbum Thomas Waldenſis tom. 2. de Sacramentis c. 43. Quæ et ſi deficerent, ſufficeret pro irrefragabili Gregorij innocentiæ argumento, eius epiſtola 47. lib. 1. ad Mathildim data de Euchariſtiæ Sacramento, vbi apertiſſimè cum Ambroſio, Chriſoſtomo, & Gregorio Magno veritatem corporis & ſanguinis Chriſti confitetur, his inter alia verbis: *Pro nobis iterum in his myſterijs immolatur, eius quippè ibi corpus ſumitur, eius caro in populi ſalute partitur, eius ſanguis non iam in manus infidelium, ſed in ora fidelium funditur. Hinc ergo penſemus quale ſit pro nobis ſacrificium, quod pro abſolutione noſtra paſſionem vnigeniti ſemper imitatur.*

S. DE-

§. DECIMVS.

Propugnatur indeficientia in fide Romanorum Pontificum, qui duodecimo & ſubſequentibus vixere ſeculis.

ALexandro III. qui duodecimo vixit ſæculo ſolet opponi tanquam erroneum, quod cap. *cum eſſes* de teſtamentis docuerit, alienum eſſe à generali conſuetudine, & à diuina lege, & Sanctorum Patrum inſtitutis, vt teſtamenta, niſi quinque vel ſeptem teſtium fuerint ſubſcriptione firmata, penitus reſcindantur. Huic obiectioni, quæ tangit Romanorum Pontificum indeficientiam, in rebus ad bonos mores pertinentibus, ſatisfiet infra cap. 19. oſtendeturque Alexādrum, nihil ibi docuiſſe ipſis aduerſans: Nec etiam Cæleſtinum III. eodem ſæculo viuentem, qui accuſatur, quod ſenſerit matrimoniorum Catholicorum, vno ad hæreſim deficiente diſſolui, & poſſe relictum à coniuge hæretico ad alias nuptias tranſire. de quo vide Patrem Macedo Theologiæ poſitiuæ ſchola 7. cap. 6.

In fine quoque eiuſdem ſęculi duodecimi reprehenditur Innocentius III. quaſi docuerit legem veterem nondum planè eſſe abrogatam; quia in cap. *per venerabilem*, qui filij ſint legitimi hæc eius citantur verba: *Sanè cum Deuteronomiū ſecunda lex interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, vt quod ibi decernitur, in teſtamento nouo debeat obſeruari.* Sed Innocentium huiuſmodi verbis nō voluiſſe, Deuteronomium hoc tempore ſeruari ad litteram, vel vti erat lex vetus, clarè patet, cum ibi multa etiam pręcepta ſint ceremonialia, quæ in prima lege continebantur, quæ Innocentius obſeruari noluit. Vnde ſignificauit tantum ea cuſtodiri debere, vel quatenus figuræ erant Teſtamenti noui, ideo enim exiſtimauit dictum eſſe Deuteronomium ſecundam legem, quia multa continet ad legem nouam figuratè ſpectantia; vel quatenus conueniebant cum ipſa lege gratiæ, manſeruntque in illa non autem vti erant præcepta legis veteris; quemadmodum præcepta Decalogi ſeruantur in lege Euangelica, cum tamen habeantur in lege Moyſis, non vti ius Moſaicum, verum vti ius naturale, & diuinum.

Quod inter Nicolaum IV. qui decimo tertio, & Ioannem XXII. qui decimo quarto vixit ſæculo, aliqua fuerit opinionum diuerſitas in materia paupertatis Euangelicæ, inde inferunt aliqui vnum aut alterum ex illis in fide erraſse; quod tamen eſt omnino falſum, pro cuius intelligentia obſeruandum eſt Nicolaum IV. in cap. *Exijt*, de verborum ſignificatione in ſexto, vbi probat & exponit regulam S. Franciſci, tria docuiſſe: Primum, regulam de paupertate profiteri ſolum vſum facti in omni re etiam vſu conſumptibili, abdicato omni iure, & dominio etiam communi; ſiue quod idem eſt, in rebus vſu conſumptibilibus poſſe ſeparari vſum à dominio. Secundum, huiuſmodi paupertatem, quæ omne dominium à ſe remouet, ſolo vſu retento eſse perfectiſſimam. Tertium, eam Chriſtum Dominum verbo ſimul, & exemplo docuiſse. At Ioannes XXII. hęc omnia negaſse videtur; nam in extrauaganti, *Ad Conditorem Canonum*, docet eſse impoſsibilem talem paupertatem, qua quis in rebus vſu conſumptibilibus abdicat ſe omni dominio, ſolo vſu retento; & in Extrauag. *Cum inter nonnullos*, declarat eſse hæreticum aſserere, Chriſtum Dominum talem paupertatem verbo aut exemplo docuiſse; quod idem in Extrauagāti, *Quia quorundam* rurſus affirmat, ac prolixius inculcat.

Ex quibus apparet tria potiſſimum eſse in quibus hi duo Pontifices litigant primùm, an vſus facti ſit ſeparabilis ab omni iure, vel dominio? affirmante Nicolao, negante Ioanne, cum impoſſibile videatur, poſſe rem deſtruere vtendo, vt panem comedendo, & non eſſe Dominum illius rei. Circa quod, etſi Bellarminus exiſtimet Ioannem erraſſe, quia,

inquit,

inquit, eſſe Dominum, non eſt poſſe rem deſtruere quocumque modo, ſed poſſe liberè deſtruere, quando, vbi, quomodo quis voluerit, & etiam donare, vendere, commutare, &c. conſtat autem omnes veros religioſos habere vſum panis, quem comedunt, & vini quod bibunt, nec tamen poſſe illa donare, mutare, vendere, proijcere, &c. hanc tamen controuerſiam ad fidem haud pertinere, idem author aſſerit, vt ipſe Ioannes dicit in Extrauaganti, *Quia quorundam*; imo adhuc ſunt de hac re variæ doctorum ſententiæ.

Verum cum Ioannes in citata ſtatim Extrauaganti nitatur oſtendere, ſe à Nicolao non diſcordare; melius alij reſpõdent neutrum ex illis in hac parte erraſſe, ſed ſolum Ioannem aliter intellexiſſe nomen illud dominij & iuris, atque intellexit Nicolaus, & idcircò, inquit Pater Macedo, ab eo diuerſa docuiſſe, nec tamen diuerſa ſenſiſſe. Ioannes enim nomine vſus, intellexit vſum illicitum, ſine iure naturali vtendi re vſuali, quod ius ſpectat ad conſcientiam, & rectam rationem. At verò Nicolaus intellexit de iure dominij ciuilis, & proprietatis, non autem de naturali in foro conſcientiæ. Vnde Ioannes hac ductus ſententia, circa primam quæſtionem rectè negauit, vſum facti eſſe ſeparabilem ab omni iure, & conſequenter circa ſecundam, licitum eſſe vſum nudum rei ſine aliquo iure vtendi illa, cum hoc eſſet iniuſtum, & contra ius naturale vti re ſine iure, quod ſanè eſt veriſſimum; proindèque circa tertiam quæſtionem, nunquam Chriſtum Dominum, eiuſque Apoſtolos talem docuiſſe paupertatem verbo, aut exemplo.

Hanc autem fuiſſe Ioannis mentem clarè conſtare videtur ex eo, quod ſepè repetit argumento; Si Chriſtus, & eius Apoſtoli in ijs, quæ habuiſſe leguntur, habuerunt tantum vſum facti ex eo ſequi vſum Chriſti, & Apoſtolorum iuſtũ non fuiſſe, quod profectò, inquit, blaſphemiam continet. Nam quod in prædicta aſſertione adijcitur, *quod per abdicationem vſus prædicti proprietatis, is vſus facti ad ſuſtentationem naturæ in Chriſto, & Apoſtolis, non conuincitur eſſe non iuſtus ſed tanto iuſtior*, &c. affirmat Ioannes, *impoſſibilitatem inducere, & errorem dictum eiuſmodi continere*, quæ ſunt verba Ioannis condemnantis illud ab aduerſarijs adiectum, & affert rationem cur ſit falsũ: *Quia impoſſibile eſt actum manuum extrinſecum eſſe iuſtum, ſi exercens actum ipſum, nullum ius habeat illum exercendi; imo non iuſtus ſeu iniuſtus neceſſariò conuincitur talis vſus*. Ipſe ergo accepit ius in vſu, non pro dominio ciuili, & proprietatis, ſed pro iure naturali, & conſcientiæ, quo quis rectè, ac honeſtè re vtitur; & ideo negauit Chriſtum & Apoſtolos ſine hoc iure vſum habuiſſe, quia exiſtimauit iniuſtum eſſe vſum ſine vllo iure. In quo ſenſu idem eſt iure vti, ac iuſtè vti; & contra perindè eſt, ſine iure vti, ac iniuſtè vti, proindèque cum peccato; qua ratione peccaſſet Chriſtus, peccaſſent Apoſtoli, ſi rebus ſine vllo iure, id eſt iniuſtè, vſi fuiſſent: proptereaque illam opinionem ita intellectam, hęreſim Ioannes dixit.

At Nicolaus de alio iure iudicauit, & egit, nempè de eo, quod eſt dominiũ ciuile, & proprietatis, ſtatuitque poſſe vtentem tali carere iure ſine culpa, imo cum perfectione, & ita vſum fuiſſe Chriſtum aliquando rebus ſine proprietate. Vnde patet nullam inter hos duos Pontifices contradictionem extitiſſe, cum inter ſe minimè de eodem iure diſputarent. Quam diſtinctionem rectè notat Macedo patere textum eorum accuratè legenti, ac ſine illa non videri poſſe pręfatos Pontifices ad concordiam reuocari: nam quod dicitur Nicolaum ſenſiſſe Chriſtum interdum caruiſſe dominio, & nudum ſine illo vſum habuiſse, verũ eſt; ſed quod dicitur Ioannem eo ſenſu locutũ, vt negaret ſemper ita ſe habuiſſe, id omnino falſum eſt, intellectum de vſu proprietatis, quia Ioannes nunquam conceſſit Chriſtum & Apoſtolos nudum vſum ſine vllo iure habuiſse, quia putauit hoc eſse impoſſibile, & dato eſſe poſ-

ſibile, ſenſit eſse peccatum,& hoc argumento vtitur ad probandum in Chriſto Domino ſpoliatum omni iure vſum non fuiſſe, ac proindè nunquam admiſit, Chriſtum doctrinam, quam tradiderat Nicolaus, aut verbo, aut exemplo firmaſse. Vt igitur hi duo inter ſe concilientur Pontifices, dicendum neceſsario eſt, Nicolaum de vſu ciuili & proprietatis: Ioannem verò de naturali, & conſcientiæ locutos fuiſse.

Si autem quis obſtinatè contenderet inter eos quæſtionem extitiſse de vſu primo modo conſiderato, ſiue de vſu ciuili, & proprietatis, non propterea cenſendus eſset Ioannes erraſse, quod docuiſſet illum ſeparari non poſſe à dominio in rebus vſu conſumptibilibus, cum hoc ad fidem non pertineat; licet Nicolaus oppoſitum forſan probabilius aſseruiſſet; in huiuſmodi enim rebus, quæ ad fidem non ſpectant, & conſequenter ex cathedra nunquam definiri poſsunt, vnum Pontificem poſse alterius dicta, & ſtatuta reuocare, apertè docet idem Ioannes Extrauaganti, *Quia quorundam*, vbi diſtinguens inter clauem ſcientiæ,& potentiæ reprobat illorum ſenſum, qui dicunt, quæ per clauem ſcientiæ definiunt Romani Pontifices, hoc eſt tanquam doctores particulares propriam ſequendo ſententiam, adeo immobiliter perſeuerare, vt ſucceſsores reuocare nó poſſint,nec contrarium affirmare; quamuis de ijs quæ per clauem poteſtatis ordinant, hoc eſt Pontificia authoritate ex cathedra ſemel decernunt, aliter ſit, ea nimirum reuocari nullatenus poſse.

Circa ſecundam quæſtionem,an illa paupertas, quæ omne dominium à ſe remouet, ſolo vſu retento, ſit perfectiſſima? licet Nicolaus affirmatiuá teneat partem, illam tamen non definiuit tanquam rem fidei; nec etiam Ioannes directè illam impugnauit;ſed in Extrauaganti, *Ad conditorem Canonum*, ſolummodo intendit renunciare dominio earum rerum, quæ donantur Franciſcanis, quod Romani Pontificis ea eſse aſseruerat Nicolaus; renunciare autem eiuſmodi iuri potuit Ioannes.

Tandem circa tertiam queſtionem, quæ omnium grauiſſima eſt, an Chriſtus talem paupertatē verbo & exemplo docuerit? non diſsentiunt Nicolaus & Ioānes: ſi quidem Nicolaus aſserit, Chriſtum illam aliquando ita docuiſse; aliquando autem non, tanquam communē omnium patrem, & doctorem. Ioannes autem definit eſse hęreticum affirmare, Chriſtum nihil vnquam hic in terris habuiſse proprij, nec in ſpeciali, nec in communi. Quæ duo inter ſe non pugnant; nam Nicolaus non negat Chriſtū aliquando habuiſse aliquid proprij ſaltē in communi;ſed negat ſemper talem vitam Chriſtum egiſse. Ioannes quoque non negat, Chriſtum aliquando nihil habuiſse proprij nec in ſpeciali, nec in communi, ſed negat ſemper talem vitā Chriſtum duxiſse. Quod autem Chriſtus Dominus vtrumque vitæ genus docuerit verbo & exemplo, patet in Euangelio, de quo videri poteſt Bellarminus loco citato.

Alteri obiectioni contra Ioannem, quaſi docuerit, animas Beatorum non viſuras Deum ante reſurrectionem, ſufficienter iam ſatisfactum fuit ſuperiori capite ſeculo 14. poteſtque de illa conſuli idem Cardinalis Bellarminus, nec non Andreas Duuallius de infallibilitate Romani Pontificis par.2. qu.4.

In decimo quinto ſæculo Ioannes XXIII. pluribus in locis Concilij Conſtantienſis arguitur hæreſeos, quaſi negarit vitam futuram, & carnis reſurrectionem. Cui dupliciter à doctoribus reſponderi ſolet, primo quod ille non fuerit legitimus & indubitatus Pontifex, cum eo tempore viueret adhuc Gregorius XII. antea Angelus Corrarus Venetus, nec dum Pontificatui renuntiaſſet, quem vt notauimus ſupra ſuo loco,legitimè poſſidere à multis credebatur, proindeque non potuiſse in Concilio Piſano à Patribus deponi, locoque ipſius Alexandrum V. eligi,cui ipſe Ioannes poſtea ſucceſſit. Verum quia hæc ſolutio quantumuis multum probabilis, aliqui-

bus

bus non placet, reſpondetur ſecundo Ioannem nec priuatum hæreticum fuiſſe, nec aliquid vnquam contra fidem aut bonos mores definiuiſſe; vt conſtat ex ſeſſ.12. Concilij, vbi recitatur ſentētia eius definitiua aduerſus Ioannē, breuiterque recenſentur cauſæ damnationis & depoſitionis eius, nulla mentione erroris, aut hæreſis facta, qua ſi infectus fuiſſet, debuiſſet primo loco recenſeri inter cauſas damnationis, cum nulla ſit iuſtior cauſa iudicandi Pontificem, quā hæreſeos crimen; imo nulla ſit alia, ob quam iudicari ritè queat. Cæterum, quia vitam ſatis inſolenter ab ineunte ætate traduxerat, & etiam tum traducebat, populus idem quod de laxioris vitæ hominibus, exiſtimare cæpit, atque etiā dicere, eum nempè vitam æternam, carniſque reſurrectionem minimè credere. Ex malis autem operibus malè colligi hæreſim, quotidiana docet experientia in multis qui rectiſsimè credunt, & tamen perditiſſimè viuunt. Eccleſia namque, vt aliàs diximus, areæ paleas cum frumento continenti, Sagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium bonorum & malorum congreganti; & regno cælorum, in quo cum Virginibus prudentibus totidem fatuæ numerantur, in Scriptura comparatur.

Benedictum quoque XIII. nomine hæreſeos damnauit Concilium Conſtātienſe ſeſſ.37. de quo licet parum curandum eſſet, cum iſte Benedictus legitimus Pontifex non fuerit, Roberto enim Gebennenſi Clementi VII. dicto Antipapę, qui viuente Vrbano VI. vero Pontifice, Sedem inuaſerat, à factioſis quibuſdam Cardinalibus ſuffectus fuerat; fatendum eſt tamen eum, præter hoc ſchiſma, nulla hæreſi infectum fuiſſe: ſed quamuis in eam lapſus fuiſſet, non tamen eam vnquam ex cathedra, quam legitimè non poſſidebat, definiuit; hic autem non de falſis & intruſis, ſed veris & canonicis Pōtificibus loquimur, dum eorum indeficientiam in rebus fidei decernendis propugnamus.

Quod aliqui objiciunt Eugenium Quartum à Concilio Baſileenſi ſeſſ.34. Pontificatu priuatum fuiſſe, quod is in hæreſim incidiſſet; iam ſuperiori capite ſæculo 15. oſtendimus nullius eſſe momenti; cum nec vnquam hereticus fuerit, nec hæreſim docuerit, ſed potius in Concilio Florentino fidem orthodoxam mirum in modum confirmarit; Conciliumque Baſileenſe, quando ab eo Pontificatu deiectus fuit, iam in conciliabulum ſchiſmaticum, ſeditioſum, ac nullius prorſus authoritatis degeneraſſet, quod proinde in multis aberraſſe mirum videri non debet.

Vltimus tandem è Romanis Pontificibus, qui erroris accuſatur, eſt Innocētius VIII. quod Noruegis permiſerit, vt ſine vino ſacroſanctum miſſæ ſacrificiū celebrarent, ex Volaterrano lib.7. Geographiæ; Onuphrio in Chronico anno 1490. Genebrardo in Chronico. Authores, qui cum Henriques lib.8. c. 13. & 44. defendunt non eſſe de eſſentia ſacrificij Miſſæ, quod ſub vtraque conficiatur ſpecie, reſpondent Summū Pontificem in eo cum Noruegis diſpenſare potuiſse; At quia oppoſita ſententia lōgè eſt probabilior, imo videtur omnino certa, quod vtramque neceſsario ſpeciē exigat ex inſtitutione Chriſti Domini, quodque proinde Summus Pontifex in hoc diſpenſatione vti non poſsit; ſtandū eſt ſolutioni iam à me datæ ſuperiori capite, talem nimirum hiſtoriam merum eſse commentum, pro vt illam habent communiter doctores, Suares de Sacramento Euchariſtiæ, Vaſquez diſp. 223. de Euchariſtia c. 3. Cardinalis de Lugo lib.4. de Euchar. cap. 33. Macedo Theologiæ poſitiuæ ſchola 7. cap. 8. Sed eſto verum eſset, quod Innocentius VIII. permiſiſset Noruegis, vt miſsam ſine calice celebrarent, tantùm ſequeretur, inquit Bellarminus, ſi erraſset, eum erraſse facto, non dogmate. Nam in primis non edidit ipſe decretum, quo vniuerſæ declararet Eccleſiæ, licitum eſse ſine vino ſacrificium offerre. Deinde non dicitur permiſiſse, loco vini liquorem alium conſecrari, quod fuiſſet ma-

teriam Sacramenti pernertere, ſed id tantùm conceſſit, vt in altera duntaxat ſpecie ob extremam neceſſitatem Euchariſtia conſecraretur, quod quidẽ aut nullus error eſt, aut certè exploratus error non eſt. Tantum pro defenſione huius Summi Pontificis, & aliorum, ab omni errorum nota, quibus eos aduerſarij infectos fuiſse, grauiterque in fide peccaſſe, vel defeciſse contendunt.

CAPVT XVIII.

Vtrum Summi Pontificis Romani auctoritas ſit infallibilis in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum.

SVperiori capite oſtendimus Summi Pontificis auctoritatem eſse infallibilem in dubijs fidei quæſtionibus definiendis, iam duo ſuperſunt examinanda; num eodem indeficientiæ priuilegio gaudeat tam in canonizatione & beatificatione Sanctorum, quã in decretis morum, ac ſpeciatim in approbatione religionum? primùm præſtabimus in hoc capite, ſecundum in ſubſequenti. Incipiendo igitur à notitia quid nominis, tũ quid rei; quod apotheoſis apud Grȩcos, id canonizatio ſignificat apud Latinos; Apotheoſis enim idem eſt, ac relatio in diuorum numerum, Canonizatio autem examen ad regulam, ſeu decretum, aut iudicium tantæ authoritatis, quod tanquam regula & canon ab Eccleſia proponatur circa ſanctitatem, & gloriam alicuius porſonæ. Qua de cauſa Innocentius Papa cap. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum ait: *Canonizare Sãctos nil aliud eſt, quam regulariter ſtatuere, quod aliquis honoretur pro Sancto*: & ibidem omnes Canoniſtȩ; *Canonizare eſt aliquem per Papam catalogo aliorum Sanctorum adſcribere, & publicè, & ſolemniter declarare*: Cardinalis autem Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beatitudine, tomo 2. Canonizationem definit, *Eſſe publicum Eccleſiæ teſtimonium de vera Sanctitate, & gloria hominis defuncti, & ſimul eſſe iudicium, ac ſententia, qua ei decernuntur honores illi, qui debentur ijs, qui cum Deo feliciter regnant*.

Vnde cum ex his tres effectus operari videatur Canonizatio, qui etiam à Summis Pontificibus in bullis Canonizationum exprimuntur. Primus eſt, determinare & decernere, quod aliqua perſona ſit beata, Deique gloria perfruatur. Secundus, declarare & proponere illum Eccleſiæ tanquã Sanctum per modum exempli à fidelibus imitandi. Tertius, proponere illum Eccleſiȩ vt colendum cultu publico, & ſolemni, non quia ſolùm fiat coram multis, ſed quia publica authoritate ipſius Eccleſiȩ, & non tantum priuata: cum, inquam, hi tres ſint præcipui Canonizationis effectus, difficultas eſſe poteſt, quinam ex illis ad eſſentialem eius definitionem requiratur, aut in eſsentiali Canonizationis definitione exprimi debeat. Circa quod probabilius puto primum duntaxat requiri, & ſufficere, ita vt ad eſſentialem Canonizationis definitionem ſatis ſit dicere, eſſe publicum Eccleſiæ Catholicȩ teſtimonium de Sanctitate, & Beatitudine alicuius perſonæ; cæteri autem ad maiorem eius tantùm explicationem, aut deſcriptionem pertineant. Nam ex eo quod Eccleſia iudicet, & declaret aliquẽ eſse Sanctum, & Beatum, oritur in eo ius ad omnes illos honores, qui Sanctis exhiberi ſolent illos imitando, & colendo, aliaque huiuſmodi præſtando.

Verum quia peracto iam Canonizationis proceſſu, Bullaque etiam illius per anticipationem expedita, ne poſtea Eccleſiaſtica tardentur munera, plures obſeruantur Cærimoniæ; Primo enim conuocatur in palatium Apoſtolicum pro Beatis canonizandis Conſiſtorium; Secundo, celebris habetur conuentus, in quo Pontifex, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in curia prȩſentes, ſua pro canonizandis ſuffragia depromunt; Tertio, ſolemnis ante actũ Canonizationis, cum vniuerſo Clero, & ipſo Pontifice in ſella geſtatoria circũlato inſtituitur proceſſio: Quarto, Pon-

tifice

tifice in palatium digreſſo, prima inſtituitur inſtãtia pro Canonizatione: Quinto, Pontifice genuflexo, & pontificalibus induto, Litaniæ decantantur; Sexto, abſolutis Litanijs, fit ſecunda pro canonizatione inſtantia, apud Papam in ſolio ſedentem; Septimo, rurſus Pontifex & Prælati omnes ſine mitris proſtrati ſecretæ incumbunt orationi; Octauo, fit tertia & vltima inſtantia; qua peracta declarat Pontifex eſſe Sanctos, quorum canonizatio poſtulatur; Nono, dein cantat orationẽ de Sanctis illis pro exigentia argumenti: & Diaconus Cardinalis alta voce recitat confiteor, inſerto nomine Sancti recens canonizati: Decimo, Summus Pontifex lecta ex libro ſuper adſtantes oratione, *Precibus & meritis &c.* ſolemnem impartit benedictionem: Vndecimo, congruis indutis paramentis Pontificalibus celebrat miſſam in altari Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli: Duodecimo, ſub offertorio Miſſæ offeruntur duo cerei prægrãdes, duo panes, totidem vaſcula vini, tres ſportulæ, quarum vna continet par turturum, columbas duas altera, varias auiculas tertia. Decimotertio, Miſſa finita Summus Pontifex cum ſolemni benedictione plenarias cõcedit indulgentias: Decimo quarto, ſolẽnis inſtituitur Proceſſio cum vexillis, à templo Sancti Petri in Vaticano, ad Eccleſiam, vel Eccleſias Sanctis canonizatis ſingulari aliqua deuotione præparatas, vbi cantantur collectæ, ac ad extremũ gratiæ Deo referuntur.

Quia, inquam, præfatæ in canonizatione adhibentur cęrimoniæ, iterum eſt difficultas vtrũ aliqua ex illis pertineat ad rationem formalem canonizationis, aliqui enim exiſtimant ſolam declarationem per Bullam factam ſufficere ad canonizationem, ita vt Miſſa cæteræque cęrimoniæ ſint illius effectus, quas ſi Papa omitteret, nihil detraheret canonizationi; nihilominus eo proportionali modo quo cap. 16. concluſione 12. locuti ſumus de definitione fidei, eiuſque decreto formali, hic diſcurrendum puto de canonizatione eiuſque Bulla, nimirum eam non cenſeri debere finitam, numeriſque omnibus abſolutam, donec ſaltem Summus Pontifex, poſt trinam illi factam inſtantiam, declarauerit eos eſſe Sanctos, quorum petitur canonizatio, orationemque de illis ſolemniter cantauerit.

Animaduertendum eſt ſecundo modum, ſeu ſolemnitatem canonizationis diuerſimode ſe habuiſſe ab initio Eccleſiæ ad hæc vſque tempora. Primum enim cœpit fieri canonizatio aliquorũ, ex hoc quod eorum memoria inter Sanctos recenſeretur, & eorum dies feſti agerentur per communem populorum conſenſum, receptamque Eccleſiæ conſuetudinem; accedente tamen ſemper tacita Summi Pontificis authoritate, vt expreſsè docet Sanctus Thomas 22. qu. 97. *Ita*, inquit, *alicuius Sancti cultus ex conſuetudine Eccleſiarum generaliter introductus vim habet ex approbatione tacita, vel expreſſa Summi Pontificis.* Qua de cauſa canonizatio duplex eſt, vna expreſſa per Bullam, vel ſolemnem Pontificis declarationẽ; altera tacita & præſumpta per communem, vt dicebam, fidelium conſenſum tacitè à Pontifice approbatum; qui canonizandi modus, vel forma per annos ferme octingentos in Eccleſia durauit; eoque Sancti declarati ſunt Apoſtoli, plurimi Martyres, Doctores, Confeſſoreſque; imo & poſtquam canonizatio fieri cœpit per Bullas, publicaque Pontificum teſtimonia; aliqui adhuc, quorum cathalogum texit Caſtellinus in lib. de Canonizat. Sanctorum, per eumdem fidelium conſenſum Sancti canonizati euaſerunt, inter quos recenſetur D. Rocchus; cum enim in Concilio Conſtantienſi, peſte iam graſſari incipiente in ciuitate, Patres, vt ab ea liberaretur, ad Rocchi patrocinium confugiſſent, delataque proceſſionaliter eius imagine, Deus illis poſtulatam eius interceſſione gratiam conceſſiſſet, exinde abſque vlla alia cęrimonia quaſi canonizatus in vniuerſali Eccleſia Sancti cultum & honorem obtinuit.

De

Digitized by Google

De altero autem canonizandi modo ſolemni & publico, licet, quando cœperit, certo non conſtet, vulgo tamen illi tribuitur initium tempore Leonis Papæ Tertij ipſe enim primus, qui in hiſtoria Eccleſiaſtica legatur, fuit, qui ſolemni ritu ad inſtantiam Chriſtianiſſimi Imperatoris Caroli Magni, & Hillebaldi Archiepiſcopi Colonienſis Suitbertum cõfeſsorem ſolemni ritu Sanctorũ Cathalogo adſcripſit. Poſtea Innocentius II. eodem ritu canonizauit Sanctum Hugonem Gratianopolitanum Epiſcopum anno 1130. Alexander III. Sanctum Bernardum, qui etiam, quam priores Pontifices non reſeruarant canonizandi authoritatem, Epiſcopis abſtulit, ſolique Romano Pontifici reſeruatam eſſe voluit in cap. *Audiuimus*; quod quidam hominem in ebrietate mortuum, & occiſum pro Martyre venerari auſi fuiſsét.

Notandum eſt ſecundo huic ſolemni canonizandi ritui duo præmitti ſolere, quæ ſe habent per modum diſpoſitionis ad illum, quibuſque paulatim aliquis cultu aliquo incipit coli; primum eſt *Eleuatio*, alterum *Beatificatio*; Eleuatio eſt depoſitio corporis alicuius perſonæ in loco ſacro decentiori, vt ibi à fidelibus ſpecialiori aliqua venerationis ſignificatione honorari poſſit; indeque inchoatiuè eſt quædam teſtificatio de eius ſanctitate, non tamen determinatiuè, & completiuè. Quid autem hoc certitudinis circa illam operetur, cuiuſque authoritate fieri poſſit, obſeruandæ ſunt in hac parte leges ac decreta ſacræ Congregationis rituum. Beatificatio autem dicitur canonizatio particularis in vno loco ex tolerantia Sedis Apoſtolicæ; quocirca Beatificatio & Canonizatio in hoc ſpecie differunt, quod vna ſit iudicium, altera ſolum permiſſio, ſeu cõceſſio; ſeu vt alij dicunt, Beatificationem non eſſe iudicium ipſius Pontificis ſaltem vt eſt Eccleſiæ caput, quicquid ſit an ita iudicet, vt particularis doctor, ſed eſſe iudicium Congregationis Cardinalium ad id deputatorum cum permiſſione, ſeu conceſsione Pontificis; ita vt Beatificatio formaliter ſit permiſsio, ſeu facultas Pontificis, vt aliquis poſsit haberi pro Sancto, non vero iudicium eius determinatiuum, ſicut in canonizatione contingit.

Ratio huius ſumi poteſt primo ex ipſamet beatificationis forma, quæ non fit per modum declarationis, & determinationis, ſed per modum conceſsionis, quatenus audito ſacræ Congregationis iudicio Summus Pontifex indulget, & concedit id quod petitur; ſiue approbat decretum Congregationis, qua alicuius beatificatio petitur, concedendo & permittendo, non ſententiando, aut determinando; quod enim in Congregationis decreto poſtulatur, non eſt quod Pontifex de beatificandi ſanctitate iudicet, ſed facultatem præbeat, vt à fidelibus aliquo ſpeciali cultu honoretur; quod etſi non fiat per modum iudicij determinatiui, aut ſententiæ definitiuæ, ſed per modum ſimplicis conceſsionis, adhuc tamen rectè vocari poteſt approbatio; conceſsio namque alicuius petitionis dicitur approbatio, non quidem iudicialiter confirmans, ſed permittens; vnde quia ſacra Congregatio iudicat talem concedi poſſe facultatem, Pontifex eam concedens dicitur approbare iudicium illius.

Altera ratio eſt, quia alicuius perſonæ Beatificatio ſolet fieri limitatè pro quibuſdam ſolum regionibus, aut prouincijs, aut locis: At ſi in illa interueniret iudicium Pontificis determinatiuum, ſemper eſſet vniuerſalis, quia quod Pontifex determinatè iudicat, ac decernit tanquam caput vniuerſalis Eccleſiæ, id ea ſequi & amplecti poteſt; Ergo Beatificatio de ſe, ſolum ſe habet, per modum facultatis & cõceſsionis, vt quis pro Sancto colatur. Vnde etiam vlterius ſequitur, Summum Pontificem in huiuſmodi Beatificatione, non iudicare ipſam perſonam eſſe Sanctam abſolutè & ſimpliciter, quia videtur impoſsibile, quod iudicetur eſſe talis, & tamen in vno duntaxat loco, non autem in alio eius permittatur cultus; ſignum eſt igi-

tur

Digitized by Google

tur Beatificationem non fieri per modũ iudicij abſolutè ac ſimpliciter decernentis de perſonæ ſanctitate, ſed tantum per modum alicuius conceſsionis, vt illa deinceps ſpecialius honoretur; quia cum in iure prohibitũ ſit ex citato cap. *Audiuimus*, ne quis vt Sanctus, quantũuis plura patret miracula, coli poſsit, niſi authoritate Romani Pontificis, eum huiuſmodi prohibitionem ſua authoritate tollere, & permittere, vt aliquis colatur pro Beato, dummodo ex miraculis, aut alijs teſtimonijs conſtet de eius ſanctitate, illud eſt Beatificatio. Qualis autem fidelium cultus erga Beatificatos eſſe poſsit aut debeat attẽdendus eſt ex præfata conceſsione Beatificationis ipſorũ, quæ aliquando fit cum reſtrictione loci, vt ſcilicet in tali Eccleſia, vel tali regione aut prouincia colantur; vel cum reſtrictione temporis, vt nimirum tali die, aut diebus feſtum eorum celebretur; vel cum reſtrictione perſonarum, vt à talibus perſonis fiat; vel tandem cum reſtrictione ipſius cultus, vt talis nimirum & non alius exhiberi poſsit; iuxta quæ & alia ſimilia, nec non ſacræ Congregationis rituum præſcripta, vbi in dubijs de hac materia conſulitur, fideles ſe ſe regulare debent circa Beatificatorum cultum.

Tertio notandum eſt, ita Canonizationem ad ſolos homines defunctos ordinarie ſe extendere, vt tamen quandoque viui etiam canonizari poſſent, vbi nimirũ Deus ſummo reuelaret Pontifici aliquẽ eſſe ab ipſo inſigniter prædeſtinatum ac in gratia confirmatum; quemadmodum erant Apoſtoli, quibus dixit Chriſtus, *Gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis*; nec non forſan illi de quibus diuus Paulus ſcribens ad Philipp. cap. 4. ait: *Quorum nomina ſunt in libro vitæ*; Et quidem beatiſsimam Virginem Mariam adhuc viuam canonizatam quodammodo fuiſſe, teſtantur templa, quæ illi dum viueret, erecta fuiſſe aliquæ teſtantur hiſtoriæ; ex Chronico SS. Deiparæ, auctore Benedicto Gonono Monacho Cœleſtino; ibi enim ad annum Chriſti 35. refertur, Sanctam Martham profectam Auinionem, ibi Eccleſiam ad honorem Deiparæ Virginis conſtruxiſſe, quę hodie eſt Archiepiſcopalis, vocaturque Domina noſtra de Donis, in cuius Eccleſiæ clauſtro, adhuc hodie videtur cella S. Marthæ; & ad annum 41. Sanctum Iacobum Maiorem Apoſtolum, Cæſarauguſtanam Eccleſiã del Pilar nuncupatam, eiuſdem beatiſſimæ Virginis Mariæ monitu. Anno vero 45. cum Sancti Sauinianus & Potentianus à S. Petro è Roma ad prædicandum Chriſti Euangelium miſsi veniſſent Carnotum, docerentque Chriſtũ filium Dei eſſe natum ex Maria Virgine, quam illi ignorantes colebant, Druides enim ibi centum & eo amplius annis ante B. Virginis natiuitatem, ei conſecrarant Imaginem & Aram, quæ adhuc hodie extant, titulum ponentes *Virgini pariturę*, Carnotenſes magno gaudio affecti, ſine magno labore omnes ad Chriſti fidem conuerſi ſunt. Et ne quis eos excelleret in tantæ Dominę veneratione; ipſi ſolemnes Legatos ad beatam Deiparam Virginem miſerunt, quæ tũc morabatur Hieroſolymis, cui cum narraſſent, qualiter dudum antequam naſceretur, conciues ei Imaginem & Aram erexerant: & Priſcus eorum Rex, carens liberis, eam hæredem patriæ conſtituiſſet: eam ſuppliciter rogauerunt Druidarum & totius populi nomine, quatenus principatum & hæreditatem, licet tantæ maieſtati indignam, dignaretur accipere. Virgo autem glorioſa, Legatos ſereno vultu accipiens, eis gratias egit, & lubenti animo donum acceptauit, promiſitque totius patriæ & ciuium perpetuam fore protectricem. Quibus lætis nuncijs acceptis, Legati redeuntes ad propria, ciuibus narrauerunt omnia, qui ineffabili gaudio repleti, multo amplius in beatæ Virginis amore, & obſequio profecerunt.

Obſeruandum eſt quarto duplicem eſſe canonizationis cauſam. Prima eſt Martyrium pro cauſa fidei, vel virtutis, qui ſolus titulus ſufficit ad ſanctificandos

dos

Digitized by Google

dos Martyres; ita vt ad canonizandum Martyrẽ non requiratur aliud, niſi quod certò conſtet illum fuiſse paſsum pro Chriſto, quamuis antea nihil in eo virtutis eſset, nec poſtea fuerint miracula: Vnde etiã ſi quis immediatè ante Martyrium fuiſset infidelis, vel hæreticus, ſed in eo momento conuerſus Martyrium pateretur, eum poſse ac debere canonizari, multæ quæ in Martyrologijs habentur hiſtoriæ teſtantur, quibus narratur ipſoſmet perſecutores ſubito ad Chriſtum conuerſos, & cum ipſiſmet, quos perſequebantur Martyribus paſsos pro Sanctis Martyribus habitos ac publicè honoratos fuiſse. Imo, vt patet in Sanctis Innocentibus pro Chriſto interfectis, ſufficere videtur infantes, vt pro Martyribus colãtur, baptizati pro Chriſto in ſanguine ſuo.

Altera canonizationis cauſa in adultis, eſt eximia ſanctitas, heroicis virtutum actibus illuſtris, nec non miraculis præcipuè poſt mortem confirmata. Etſi enim olim aliqui forſan canonizati fuerint ratione ſolius inſignis ſanctitatis, ſed mirabilis tamen ac inuſitatæ, qualis fuit diuus Paulus primus Eremita, & alij non pauci Anachoretæ; interdum etiãm ſatis fuerit pro miraculis ſingularis doctrina cum eximia virtute coniuncta, qualem Sancti Hieronymus & Auguſtinus habuere, quorum in vita miracula vix inueniuntur; vnde etiam hoc forſan ſenſu dixit Ioannes Papa XXII. in canonizatione diui Thomæ ſingulos ſuarum quæſtionum articulos totidem eſſe miracula. Nihilominus extremis his temporibus, quibus creuit malitia, & maleuolentia hæreticorum, Eccleſia, vt quantum fieri poſſet, ſuſpicandi & obtrectandi occaſionem illis auferret, miracula in canonizatione Sanctorum exigere cœpit; quia quãdo ſunt vera, quod Eccleſia ſemper quam diligentiſſimè inquirit & examinat, certum ſanctitatis teſtimonium continent. Quamuis enim patrare miracula ſit gratia gratis data, nunquam tamen conceſſa fuit peccatoribus vt talibus, imo vix aliquando iuſtis mediocriter Sanctis; vnde ſignum eſt eum propter quem Deus miracula operatur, qui ſolus mirabilia magna facit, quique falſitati teſtimonium perhibere non poteſt, eximiè Sanctum, ac illi gratum eſſe debere. Præterquam quod in operibus virtutum poteſt interuenire hypocriſis, vanaque gloria; in miraculis autem, quæ fiunt à Deo in honorem Sancti, nullum intercedere poteſt vitiũ, quia à ſolo Deo principaliter eduntur.

Obſeruandum eſt quinto præuias ad canonizationem alicuius perſonæ diligentias, potiſſimum conſiſtentes in accurato virtutum ac miraculorum eiuſdẽ examine, maiorem ex ſe non habere certitudinem quam moralem; cum ſoli humano innitantur teſtimonio, quod per ſe ſolum diuinam facere fidem non poteſt. Deinde quia ſola miracula, quantumuis à ſolo fiant Deo, non probant ſemper ſanctitatem, cum per non Sanctos aliquando ea patret ad confirmationem duntaxat doctrinæ, ſi autem ordinentur ad confirmationem ſanctitatis perſonæ, tunc quidem oſtendunt eam eſſe Sanctam, vt docet S. Thomas 22. quæſt. 78. art. 2. ſed vt iam diximus talia miracula non conſtant niſi certitudine morali per teſtium examen, ſicut nec quod talis perſona ediderit miracula ad confirmationem ſuæ ſanctitatis, an vero tantum ad confirmationem ſuæ doctrinæ. Attamen quia præfatæ diligentiæ, ſiue potius iudicium canonizationis non innititur teſtimonio, vel informationi humanæ purè & præciſè conſideratæ, ſed ordinatæ ad bonum commune Eccleſiæ, & proteſtationem fidei circa gloriam Sanctorum, inde ſpeciali Dei prouidentiæ ſubduntur, ne Eccleſia in tali poſſit errare iudicio. Sicut etiam, vt ſupra diximus, in definiendis rebus fidei requiritur, quod humano modo diligens præcedat diſquiſitio, quæ de ſe quidem haud præſtat ſufficiens fundamentum definitioni infallibili, ſecus autem ſi ſpectetur vt ſubeſt directioni Spiritus Sancti, ne in rebus fidei, ex defectu ſufficientis inquiſitionis, aliarumque præuia-

præuiarum diligentiarum ad eius definitionem neceſſariarum erretur. Et ita diuus Thomas Quodlibeto 9. artic. 16. docet: quod Summus Pontifex per inquiſitionem vitæ, & atteſtationem miraculorum, & præſertim per inſtinctum Spiritus Sancti ei aſſiſtentis certificatur de ſtatu alicuius Sancti, non quod noua fiat reuelatio, ſed ſpecialis detur aſſiſtentia, ne in iudicio prolato ex tali inquiſitione aliquis error committatur.

Vnde notandum eſt ſexto poſſe quidem Eccleſiam ſiue Pontificem errare, loquendo de iudicio eius circa facta pure particularia, nullumque prorſus ius inuoluentia, puta circa proceſſus, & lites, & appellationes, & excommunicationes, aliaque huiuſmodi; vnde in cap. *à nobis*, & 2. de excommunicationis ſententia dicitur: *Quod iudicium Dei veritati, quæ nec fallit, nec fallitur ſemper innititur; iudicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contingit, & falli*; ſecus tamen circa factũ particulare canonizationis alicuius Sancti, quæ ſemper ordinatur ad bonum commune Eccleſiæ, & proteſtationem fidei circa gloriam Sanctorum, indeque ſpeciali prouidentiæ diuinæ ſubijcitur, ad quam pertinet ne Eccleſia in tali canonizationis iudicio errare poſſit. Quocirca licet particularis alicuius Sancti canonizatio, vt infra dicemus, nõ ſit quid formaliter ad fidem pertinens, nec obiectum per eam credibile, quia nullibi à Deo reuelatum, eſt quid tamen reductiuè ad illam ſpectans, quatenus vt ſtatim ex D. Thoma dicebam honor exhibendus alicui etiam particulari Sancto, eſt quædam proteſtatio fidei circa gloriam Sanctorum.

Septimo conſiderandũ eſt, hęc duo valde inter ſe differre quod Eccleſia poteſtatem habeat canonizandi Sanctos, & quod in illis canonizandis deficere non valeat; primum enim ad fidem pertinet, non autem ſecundum; ſicuti certum eſt de fide in Eccleſia eſſe poteſtatem gubernatiuam, ſummumque in ea Pontificem leges condere poſſe, & tamen non ita certum eſt quod in cauſis decidendis, aut in omnibus legibus diuiſiuè ſũptis à vero deuiare, aut imprudẽter procedere non poſſit. Quemadmodum etiã aliud eſt, quod Eccleſia definiat in communi canonizandos eſſe, atque honorandos Sanctos, aliud vero quod hanc particularem perſonam declaret eſſe referendam in eorum numerum: primum enim ad fidem formaliter ſpectat, eſtque obiectũ per illam credibile, atque adeo per Eccleſiam ſummumque Pontificem quo ad nos infallibiliter definibile, ſecus autem ſecundum; in illo enim nullum dogma fidei determinat in vniuerſali, ſed tantum applicationem facit in ſingulari, declarando hanc perſonam in particulari eſſe in gloria, & ſimiliter eſſe colendam vt ſanctam; declaratio autem ſic ſumpta non eſt definitio vel determinatio doctrinæ, ſed applicatio veritatis determinatæ, cultus nimirum exhibendi Sanctis, ad ſingularem perſonam, ideoque reductiuè ſolùm, & non formaliter aut directè eſt de fide.

His ita prænotatis, circa præſentem controuerſiam fuit error Wicleſi, qui vt refert noſter Thomas Waldenſis tomo 3. de ſacramentalibus cap. 121. aſſeruit Summum Pontificem non minus errare poſſe in canonizatione Sanctorũ, quam alium quempiam hominem, quod alio peiori errore crederet non maiorem Summo Pontifici tribuendam eſſe authoritatem, quam cuilibet alteri homini. Vviclefum ſequuti ſunt noſtrorum temporum hęretici Lutherani & Caluiniſtę, vt patet ex eorum dictis, nec non ex inueterato quod gerunt odio aduerſus Sãctos, eorumque cultum, & inuocationẽ. Omnibus autem doctoribus Catholicis in hoc conuenientibus, quod Summus Pontifex veram, quæ non eſt in alijs hominibus, canonizandi poteſtatẽ habeat, aliqui tamen eorum exiſtimant abſolutè non repugnare, quod erret in vſu talis poteſtatis, nec ad illum habere infallibilem Spiritus Sancti aſsiſtentiam. Rurſus maiori & ſaniori doctorum parte affirmante, quod iudicium ab Eccleſia

Summoque Pontifice prolatum in canonizatione Sanctorum ſit indeficiens, cõtrouertitur inter illos quo gradu certitudinis id tenendum ſit: aliqui enim, vt Valentia 22. diſput. 1. quæſt. 1. puncto 7. §. 41. expreſsè docent eſſe de fide, quod Torres ibidem diſput. 16. dub. 3. probabile eſſe reputat; alij vero, vt Sylueſter verbo *Canonizatio*, S. Antoninus 3. *parte titulo* 11. *cap*. 8. §. 2. Turrecremata *de Eccleſia, quæſt*. 51. Couarruuias *lib*. 1. *Curiar. cap*. 1. Melchior Canus *lib*. 5. *de Locis cap*. 5. Penna 2. *parte directorij quæſt*. 17. Dominicus Bannes 22. *q*. 1. *art*. 1. *in Commentarijs, dub*. 7. & ibidem Torres *diſputatione citata*, nec non Ioãnes à S. Thoma diſput. 9. art. 2. aſſerunt eſſe quidem certum Papam errare non poſſe in canonizatione Sanctorum, & eſſe grauiſsima dignum cenſura, qui oppoſitum diceret, non tamen hæreticus eſſet; quid nos in hac parte ſentiamus aperietur ſequentibus concluſionibus.

Prima concluſio, datur in Eccleſia poteſtas canonizandi Sanctos: Iſta concluſio eſt de fide, primumque ſuum habet fundamentum in ſacra Scriptura tã veteris quam noui teſtamenti, vbi pluribus in locis multi laudantur, & publicantur vt Sancti, quod nihil aliud eſt quam eos canonizare, Eccleſiaſtici c. 44. Enoch, Noe, Abraham, Iſaac & Iacob cap. 45. Moyſes, Aaron, & Phinees; cap. 46. Ioſue, Caleb, & Samuel. Cap. 47. Nathan & Dauid, reprehenſis Salomonis vitijs. Cap. 48. Elias, Eliſæus, Ezechias, Iſaias, & ſic deinceps vſque ad finem. Ad hoc idem faciunt quamplurima alia veteris teſtamenti loca, quibus Sanctorum fit mentio, diciturque Deus Pſalm. 67. *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis*; & Pſalm. 150. laudandus in illis: *Laudate Dominũ in Sanctis eius*; Iudith c. 10. Ozias & presbyteri ciuitatis apprecantur illi: *Deus patrum noſtrorum det tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis ſua virtute corroboret, vt glorietur*, inquiunt, *ſuper te Ieruſalem, & ſit nomen tuum in numero Sanctorum & iuſtorum*.

In nouo teſtamento nonne Chriſtus Dominus Abraham, Iſaac; & Iacob nec non Lazarum canonizauit, Sanctoſque declarauit, quando Matthæi cap. 8. v. 11. dixit, *quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno cælorum*. De Lazaro autem ait Lucæ 16, v. 22. *Factum eſſe vt moreretur, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ*: Diuus quoque Lucas in actis Apoſtolicis canonizauit Sanctum Stephanum, & Iacobum Maiorẽ; item Petrum, Paulum, Barnabã & alios: Sanctus etiam Paulus ad Hebræos c. 11. multos numerat tanquam Sanctos; *qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones, & hi omnes*, inquit, *teſtimonio fidei probati ſũt*. Similiter Ioannes Apocalipſ. c. 11. duos illos canonizauit de quibus ait: *hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum*.

Sed eſto nulla talia, tamque expreſſa in diuinis Scripturis haberemus fundamenta pro canonizatione Sanctorum; adhuc ſola nobis ſufficeret Eccleſiæ traditio; loquendo enim de ipſa Canonizationis ſubſtantia, ſcilicet quod Sancti proponerentur fidelibus colendi & venerandi, quod eorum nomina in Sanctorum referrentur numerum, dieſque feſti in eorum memoriam celebrarẽtur, tam antiquum eſt in Eccleſia, vt ab Apoſtolica traditione deſcendiſſe nemini fideli dubium eſſe poſsit. Primus eius teſtis ſit Clemens Papa lib. 8. conſtitut. cap. 33. vbi habetur, vt Apoſtolorum feſtis vacetur ab operibus, & in die Sancti Stephani, ac aliorum Martyrum. Ipſe quoque, vt legitur in Breuiario Romano, *Septem vrbis regiones diuiſit ſeptem Notarijs, ſingulas ſingulis attribuens, qui paſſiones Martyrum, & res ab eis geſtas diligentiſſimè conquiſitas litteris mãdarent*; quod idem præſtiterunt deinceps plures alij Summi Pontifices, non alia certè ratione, niſi vt tales pro Sanctis haberentur, eorumque martyria anniuerſaria celebratione recolerentur, oblatis etiam Deo in honorem ipſorum Sacroſanctis Miſſæ ſacrificijs, vt expreſsè docent primorum

primiorum ſæculorum Patres: Tertullianus in Apologet. cap. 3. *Pro natalitijs annua die facimus*; quem locum de Sanctorum, & Martyrum feſtis intelligendum eſſe probat Pamelius; hanc autem vocē *facimus*, idem importare ac ſacrificamus multis oſtendit Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanū die 9. Aprilis: quatenus mos iſte perantiquus in Eccleſia Dei eſt, vt incruento oblato ſacrificio natalitia martyrum, anniuerſaria die (vt nunc fit) religioſè celebrentur. Quod etiam paſsim teſtatur Diuus Cyprianus, ſed præſertim epiſt. 34. vbi agens de Celerino & alijs Martyribus ait: *Sacrificia pro eis ſemper, vt meminiſtis, offerimus, quoties martyrum paſſiones & dies anniuerſaria commemorationē celebramus*; & in epiſt. 37. *Dies*, inquit, *eorū qui excedunt annotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus, ſacrificia offerimus, quoties paſſiones Martyrum, & dies anniuerſaria celebratione recolitur*.

Origenes homilia in illud Matthæi, *Vox in Rama audita eſt*, meminit Sanctorum Innocentum memoriā fuiſſe à Patribus celebratam. Sanctus autem Gregorius Thaumaturgus, Gentilium ferias ſuperſtitionibus cumulatas, vt maiori diaboli contumelia, quibus ipſe coli voluerit, Christus Dominus ab omnibus honoraretur, in feſta ac celebritates Sanctorum Chriſti Martyrum commutauit, vt his verbis Gregorius Nyſſenus orat. de vita S. Gregor. Thaumaturgi ſignificat dicens: *Deſcendit rurſus ad vrbem, & omni circa regione vndique peragrata & perluſtrata, additamentum & quaſi corollarium ſtudij erga numen diuinum inſtituebat; apud omnes vbique populos ſanciens, vt nomine eorum qui pro fide decertaſſent, dies feſti atque ſolemnes conuentus celebrarentur: cumque alij in alium locum corpora martyrum deduxiſſent, per anniuerſarium circuli ambitum congregati lætabantur, in honorem martyrum ferias agentes*, &c.

Euſebius lib. 4. cap. 16. iuxta Ruffini tranſlationem hæc habet ex epiſtola Smirnenſis Eccleſiæ de Polycarpi reliquijs & martyrio; *Ambuſta oſſa, pretioſiſſimis gemmis cariora, & omni auro probabiliora per ignem facta, collegimus, & ſicut conueniebat, ex more condidimus. Quo in loco etiam nunc, præſtante Domino, ſolemnes agimus celebreſque conuentus, maximè quidem in die paſſionis eius. Sed & cum eo eorum memorias, qui prius paſſi fuerant, celebramus, vt ſequentium animi ad præceſſorum viam exemplis inſignibus ſuſcitentur*. Diuus Chriſoſtomus in ep. 2. ad Corinthios homil. 26. irridens Romanorum ſtultitiam ob Alexandrum Imperatorem inter Deos poſt obitum relatum, ad noſtrum intentum oſtendit, quantum præſtent ſerui Dei Imperatoribus: *Quid*, inquit, *Chriſtum commemora; cum ipſe diſcipulis quoque ſuis, vt poſt mortem clari & celebres eſſent conceſſerit. Vbi nunc, quaſo, Alexandri tumulus eſt? fac mihi eum oſtendas, diemque quo vitam cum morte commutauit. At Chriſti ſeruorum tam ſplendida ſepulchra ſunt, vt quæ vrbem omnium præſtantiſſimam, maximéque regiam occuparint: & dies noti atque perſpecti, vt qui feſti à toto orbe agitētur*: hęc ibi & alia plura de gloria Martyrum Chryſoſtomus. Sanctus quoque Auguſtinus tractatu 84. in Ioannem, & ſerm. 17. de verbis Apoſtoli cap. 1. meminit eiuſdem conſuetudinis memorias martyrum celebrandi. Tandem vt alia omittam, quæ paſſim in Patribus & hiſtoria Eccleſiaſtica leguntur de publica Sanctorum in Eccleſia inuocatione; de templis & aris in memoriam eorum erectis; de miſſis & officijs in eorum diebus feſtis, & anniuerſarijs recitari ſolitis; de imaginum, & reliquiarum eorumdem cultu, ac veneratione, qui omnes ſunt canonizationis effectus; vt multa, inquam, quæ circa prædicta poſſent ex Patribus adduci, hic omittam, fuſius de illis Deo dante acturus lib. 4. ſect. 9. aduerſus hæreticos contendentes Sanctis non poſſe honorem Sacrum, cultumque religioſum exhiberi, quia proprius eſt Dei; cū oriatur à virtute religionis, quæ ſolum reſpicit Deum colendum, quoniā reli-

religio & latria idem ſunt; interim ſolùm animaduerto, poſſe cultum aliquem dici ſacrum vel religioſum dupliciter, vel quia elicitur à virtute religionis, vel quia imperatur ab illa. Primo modo cultus Sanctorum non elicitur per ſe & directè à virtute religionis, ita quod ad Sanctos per ſe terminetur, vt docet Sanctus Thomas 2.2. quæſt. 83. art. 4. ad 1. ſed quatenus tranſit ad Deum, in quantum ſcilicet in miniſtris Dei Deum veneramur, vt ibidem ait S. Thomas q. 82. art. 2. ad 3. Secundò autem modo, ſcilicet imperatiuè cultus religioſus impenditur Sanctis, quatenus Religio imperat Duliæ, quæ eſt diſtincta virtus à Religione ex eodem Diuo Thoma 2.2.q.103 à Dulia autem procedere venerationem Sanctorum ait 3. par. qu. 25. art. 5. Et ita exhibetur Sanctis honor ſacer, cultuſq; religioſus non quidem ab ipſa religione directè elicitus, ſed à Dulia; à religione verò ſeu latria imperatus, in quantum Sancti ſunt in ſtatu deifico, & ipſi Deo ob inſignem & heroicam eorum Sanctitatem proximè coniuncti: vnde Nyſſenus rectè Sanctorum cultum, *additamentum, & quaſi corollarium ſtudij erga numen diuinum appellauit*, vbi enim à Gregorio Thaumaturgo vbique inſtitutum fuiſſe docet loco ſuperius citato. Et Gênadius de Eccleſ. dogmat. cap. 73. *Sanctorum corpora, & præcipuè Beatorũ Martyrum reliquias, perinde ac ſi Chriſti mẽbra ſinceriſſimè honoranda, & baſilicas eorum nominibus appellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo & deuotione fideliſsima adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiã venerit; non Chriſtianus, ſed Eunomianus, & Vigilantius creditur*. Quatenus Eunomius impugnator diuinitatis Spiritus S. primus cultum Sanctorũ, Sacrarumque reliquiarum ipſorum auſus eſt improbare: quem perditiſſimus Vigilantius, & inde Claudius Taurinenſis, ac demum cæteri hæreticorum ſatellites ſunt conſectati.

Cur autem Chriſtus hanc authoritatem canonizandi Sanctos Eccleſiæ ſuæ relinquere voluerit, plures non deſunt congruentiſsimæ rationes, præcipuæ ſũt ſequentes; *Prima* vt etiam in terris vbi locus agonis legitimique certaminis eorum fuit, hanc laborum ſuorum mercedem, triumphique coronam vtcumque reportent. *Secunda*, vt gloriæ eſſentiali, qua gaudent in cælis, hæc accidentalis gloria reſpondeat ex parte Eccleſiæ militantis. *Tertia*, vt coniungamur nos viatores cum illis per affectum, ac venerationem, illi autem iam comprehenſores nobiſcum per interceſsionem & protectionem. *Quarta* vt nos eorum exemplo prouocemur ad earum præſertim virtutum imitationem, in quibus inſignes fuerunt. *Quinta*, vt probetur Eccleſiam Catholicam, non ſolùm quo ad legem, ſed quoad perſonas etiam eſſe Sanctam, dum tot iuſtos & ſanctos parit ac beat. *Sexta* vt inde Gentiles & hæretici confundantur, qui non habent perſonas iuſtas & ſanctas, quas conſacrent, quatenus cum ſola vera fide, & vbi illa reperitur, vera etiam Sanctitas coniungitur. *Septima* vt ita ſeruetur, quæ in ſymbolo fidei docetur Sanctorum communio.

Secunda concluſio, Epiſcopi particulares nunquam habuerunt ius canonizãdi abſolutè, & pro tota Eccleſia aliquem Sanctum; in hac concluſione conuenire debent omnes Theologi, etſi enim aliqui vt Vvaldenſis lib. de Sacramentis tit. 14. cap. 122. vt Bellarminus de Sanctorum beatitudine cap. 9. exiſtiment olim quemlibet Epiſcopum ſolitũ fuiſſe canonizare Sanctum in ſua diœceſi, nullus tamen vnquam id aſſeruit reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ: ratio eſt, quia ſi particulares Epiſcopi, vel Eccleſiæ leges ferre non poſſunt pro vniuerſali Eccleſia, multò minus canonizare pro illa: deinde, vt dicetur infra, Canonizatio debet eſſe certa & infallibilis, vbi fit pro tota Eccleſia: ſed iudicium Epiſcopi, & Eccleſię particularis non eſt certum nec infallibile; ergo per illud fieri non poteſt canonizatio reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ; ſique canonizatio aliqua à particulari

culari Epiſcopo facta quandoque in ea inualuit, id contigit ex tacita Summi Pō tificis approbatione per communē conſenſum fidelium & conſuetudinem ab illis receptam. Vnde quod obijcitur Papam Fabianum ſcripſiſſe Epiſcopis, vt diligentiam exactam adhiberent ad proponendos Sanctos colendos, non ita ſe habet in illa epiſtola, quæ eſt prima inter eius epiſtolas, ſed ſolum quod acta, & geſta martyrum excipere, nonniſi fideliſsimis committeretur notarijs; quod igitur in hac materia cultus, aut venerationis Sanctorum aliqui olim præſtiterunt Epiſcopi, ſi id fuit ſine approbatione tacita, vel expreſſa Summorum Pontificum non tam canonizatio publica, quam diſpoſitio ad illam, ſiue inchoatio illius, ſignumque deuotionis ac pietatis priuatæ, dicenda eſt, quia fuit ſolum intra particularem notitiam ſingularis Eccleſiæ. Qua de cauſa meritò Alexander Tertius, & Innocentius item III. ad auferendam omnem in hac re ambiguitatem vetuerunt, ne deinceps aliquis pro Sancto coli inciperet ſine Romani Pontificis authoritate, vt patet ex citato cap. *Audiuimus*, & *Cum ex eo* de reliquijs, & veneratione Sanctorum, vbi Alexand. III. conquerens, quod homo quidam occiſus in potatione, & ebrietate coleretur pro Sancto ait, non licere, etiam ſi miracula per quempiam fierent, abſque authoritate Romanæ Eccleſiæ eum venerari. Particulares autem Epiſcopos Sanctis iam ab Eccleſia canonizatis poſſe in ſuis diœceſibus dies feſtos inſtituere, & iubere illos obſeruari, colligi videtur ex cap. *Pronunciandum* de conſecratione in quo habetur: *Illa feſtiuitates quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudarunt*; atque ita intelligunt hæc verba Azorius 2. par. inſtitut. moral. lib. 5. cap. 6. nec non Angelus Roccha in ſuo commentario de canoniz. SS. cap. 4. quæ etiam explicari poſſunt, quod olim, vt diximus, Epiſcopus cum ſuis Clericis quantum ad ſuam diœceſim, quaſi priuata deuotione potuerint Sanctos colere.

Tertia concluſio, ſola Sedes Apoſtolica, ſiue Romanus in ea pro tempore ſedens Pontifex authoritatem habet canonizandi Sanctos; hæc concluſio eſt certiſsima, illamque clarè demonſtrant tam praxis Eccleſiæ, quā innumeri textus illam aſſerentes, cap. *Audiuimus*, cap. *Cum ex eo*, de reliquijs, & Venerat. Sanctorum; cap. *Venerabili* de teſtibus; cap. *Glorioſus* in 6. & Gloſſæ ibi; ex quibus illa cap. *Glorioſus* rem præ ceteris inſigniter his explicat verbis. *Solus*, inquit, *Papa habet Sanctos canonizare, primo quia iſta eſt vna de maioribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poteſt, & ſic eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda, de Baptiſmo, cap. Maiores. Secundo quia miracula attribuuntur fidei. Hac igitur quæſtio cum ſit de fide præcipuè eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda, 24. qu. 1. Quoties. Tertio quia ad Papā ſpectat declarare dubia Scripturarum; qui filij ſint legitimi, per Venerabilem. Multò fortius dubia ſanctitatis, quia circa maiora maius periculum vertitur. Quartò ne per multorum Epiſcoporum ſimplicitatem decipi contingat, ſupra eodem titulo cap. 1. Quintò ne in infinitum Sancti multiplicentur, & ſic contingat deuotionem refrigeſcere, & Sanctitatem viléſcere. 8. diſt. Epiſcopi.*

His quinque citatæ gloſſæ rationibus accedat ſexta, deſumpta ex ſupremi capitis dignitate, cum enim Sancti ab vniuerſa Eccleſia ſint colendi, debent ad hunc effectum proponi à ſupremo vniuerſalis Eccleſiæ capite, cuiuſmodi eſt ſolus Romanus Pontifex: Septima, quod, vt ſolus Chriſtus eſt, qui ſanctificat iuſtos intrinſecè, & per gratiam, iuxta illud Leuitici c. 21. *Ego Dominus qui ſanctifico eos*; ita quoque ſolus Chriſti Vicarius, qualis eſt per excellentiā Romanus Pontifex, declarare debet Sanctos propoſita fidelibus inſigni illorum Sanctitate: Octaua & vltima, quia declarare hæreſiarchas pertinet ad ſolam Sedem Apoſtolicam, quæ illos, eorumque doctrinam damnat, & anathematizat: Igitur è contrario declarare Sanctos ad eamdē Sedem ſpectabit, vt illos vbique

que fideles honorent, & exaltent, non ſolùm ore, Deum in illis laudando, ſed & operibus, virtutes eorũ religioſè imitando.

Si autem inquirat aliquis, an ſolus Papa per ſe ſine conſenſu Cardinalium poſsit canonizare? cum id aliqui negent apud Angelum Roccham loco ſuperius citato, alij verò affirment: in hac re ego diſcurrendum eſſe puto, ſicut in definitionibus fidei;cum ad declarandum quoque Sanctum, non minus tali operi præuiæ adhiberi debeant diligentiæ, quam dubiæ quæſtioni fidei definiendæ;igitur, quemadmodum vbi Summus Pontifex ſolus poteſt & vult tali definitioni neceſſarias præmittere diligentias, non indiget ad illam nec Cardinaliũ nec aliorum conſenſu, ſecus autem vbi nec vult, nec poteſt,vt ſupra explicuimus cap. 16. ita quoque ſi in canonizatione Sanctorum ſolus neceſſarias illi diligẽtias præconferre poſſet,& vellet, crederem eum ad illam non indigum fore Cardinaliũ aut aliorum conſenſus & voti; at quia moraliter, viaque ordinaria hoc videtur impoſſibile, hac ratione dici debet eum non poſſe ſine conſenſu, aut voto Cardinalium, aliorumve conſultorum ab eo in hoc negotio adhibitorum canonizare.

Iterum ſi petatur an Concilium vniuerſale per ſeipſum Sanctos canonizare poſſit, caſu quo, eo iam à Pontifice legitimè congregato ipſe moreretur; aut etiam contingeret illud legitimè congregari in caſu ſchiſmatis, ac dubietatis veri Papæ; reſpondent aliqui affirmatiuè in vtroque caſu; quia in primo Concilium vniuerſale legitimè ſemel à Summo Pontifice congregatum adhuc, eo mortuo, ab eius authoritate pendet, ac proindè ſufficienter ex hoc ius canonizandi proprium Pontificis inuoluere videtur: in ſecundo autem, quia ſi tunc poteſt declarare Papam Vicarium Chriſti, non apparet,cur etiam non poſſit declarare Sanctum. Quod vtrumque licet valde probabile ſit, non ob rationes adductas, ſed ea potiſsimum, quod,vt ſtatim dicemus, infallibilitas canonizationis, ſeu iudicij quo declaratur aliquis Sanctus, non ſit infallibilitas fidei nec obiectiuè,nec reflexiuè,nihilominus probabilius exiſtimo Concilium Generale tunc nec poſſe, nec debere canonizare, ſed prius ad electionem, vel declarationem veri Pontificis procedi debere per eos ad quos reſpectiuè de iure pertinet. Ratio eſt quia in omni ſententia Concilium Generale vna cum Summo Pontifice ſupremo Eccleſiæ tam entitatiuè, quam repræſentatiuè ſumptæ capite plenitudinem habet Eccleſiaſticæ poteſtatis, nec non etiam ſolus Pontifex, in mea & certiori ſententia, ſeorſim à Cõcilio, cum ſemper ſit Eccleſiæ caput, à quo cum proueniat ac deriuetur omnis in eam influxus, debet etiam in eo reperiri neceſſariò plenitudo poteſtatis ſpiritualis in rebus fidei ac religionis; at valdè dubium ac incertum ſaltem eſt, num Concilium Generale illa gaudeat ſeorſim à Summo Pontifice conſideratum: Igitur vbi ob aliquem caſum Eccleſia careret Summo Pontifice, prius deberet procedi ad eius electionem aut declarationem, quam deueniri ſine illo ad rerum fidei ac religionis definitionẽ, niſi tunc illa approbationi & confirmationi veri Pontificis futuri humiliter ſubijcerent, à qua ſuam vltimam haberet firmitatem.

Nec refert, quod in ſecundo potiſſimum caſu tota Eccleſiæ authoritas videatur eſſe penes illud Concilium: Reſpondetur enim illam quidem eſſe penes illud, ſed in ordine ad declarandum præcisè quis ſit verus Pontifex, non autem ad declarandas, aut definiendas res ad fidem ac religionẽ pertinentes. Quod ſi tamen vnanimiter omnes aliquam ex illis docerent, crederem illam eſſe infallibilis veritatis, & vt talem ab omnibus amplectendam fidelibus, non ex vi alicuius priuilegij in definiendo infallibiliter ſeorſim à Summo Pontifice, ſed tantùm in ſentiendo & credendo, quo vt diximus ſect. 3. cap. 10. huius libri, nec Eccleſia vniuerſalis toto orbe diffuſa,

ſa, nec omnes eius paſtores, ac doctores ſimul ſumpti, multoque minus ſimul cōciliariter adunati perſonaliter errare poſ. ſunt ſentiendo aliquid contra fidem ac religionem. De quo iterum redibit ſermo ſectione ſequenti, vbi examinabimus iura Conciliorum vniuerſalium.

Quarta Concluſio, Sancti omnes qui à Summo Pontifice, Generalique cum illo concilio canonizantur, neceſſariò ab omnibus reuerenter colendi, & pro Sanctis habendi ſunt: hæc concluſio apud omnes Catholicos eſt extra controuerſiam. Ratio eſt, quia hoc directè decernitur ac præcipitur in bullis canonizationum, nec in hoc aliquid diuinæ legi apertè contrarium continent; ſed ab omnibus reuerenter obtemperandū eſſe huiuſmodi decretis aſſerūt omnes Theologi; ergo etiam, & vbi agitur de cultu ac veneratione Sanctorum, ab Eccleſia canonizatorum, per bullam canonizationis fidelibus iniunctis.

Quinta Concluſio, Summus Pontifex, Generaliaque cum illo concilia gaudent priuilegio infallibilitatis in canonizatione Sanctorum; hæc etiam concluſio eſt certiſsima inter Theologos, licet dubiū ſit inter eos, quo gradu certitudinis tenenda ſit, ſiue quam certum ſit Pontificem in canonizatione errare non poſſe. Colligiturque primum ex authoritate & ſenſu Eccleſiæ ac Pontificum. Nam in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. damnatur error Vvicleffi 44. vbi Sanctitatem Auguſtini, Benedicti, & Bernardi in dubium reuocat. Et in Bulla canonizationis Sancti Thomæ Aquinatis poſt enumerata eius miracula Ioannes XXII. ait: *Hæc ſunt teſtimonia tua Deus, quæ de hoc viro iuſto nobis credibilia facta ſunt nimis. Nam ſi teſtimoniū hominum accipimus, teſtimonium Dei maius eſt, quo animam eius cælum poſſidere iam credimus*. Item Sixtus IV. in canonizatione Sancti Bonauenturæ: *Confidētes, quod in hac canonizatione non permittat nos Deus errare*. Et infra: *Hunc Sanctum eſſe, fideliter firmiterque teneri debere decernimus*. Sixtus V. in canonizatione Sancti Didaci: *Publico noſtro & huius Sanctæ Sedis teſtimonio, quæ à Spiritu Sancto gubernatur & regitur, B. Didaci Sanctitatem optimo iure declaratam eſſe*, &c. Deindè, *Nos ipſi de Spiritus Sancti ſingulari patrocinio, atque infallibili aſſiſtentia diximus*. Clemens denique VIII. in canonizatione S.Hyacinthi: *S.Spiritu, quo Eccleſia afflata nunquam fallitur multis cum precibus inuocato*.

Ex quibus authoritatibus ſic primam pro concluſione rationem efformo: Illud iudicium debet haberi pro infallibili, abſtrahendo à gradu infallibilitatis, quod fit ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sancti Eccleſiam gubernantis ac regentis, ſed præfati Pontifices Sanctorum ab ipſis canonizatorum ſanctitatem ſe ex tali patrocinio declaraſſe teſtantur; infallibile igitur in hac parte eorum habēdum eſt iudicium: Altera ratio eſt, quia, vt capite ſequenti dicemus, Pontificis definitio in decretis morum ad vniuerſalem ſpectantibus Eccleſiam, eſt infallibilis, ſaltem quoad ſubſtantiam ipſius decreti, ita vt materia præſcripta bonis moribus non aduerſetur; ſed decreta canonizationis æquiparanda ſunt definitionibus morum vniuerſam Eccleſiam concernentibus, quatenus illis declaratur ac iudicialiter definitur hanc vel illā perſonam neceſſario ab vniuerſa Eccleſia pro Sancto habendam, & colendam eſſe: Igitur neceſſe eſt, ea decreta ſaltē quoad ſubſtantiam eſſe infallibilia; ita vt materia per illa præſcripta non ſit bonis moribus contraria; eſset autem, ſi canonizatus ille Sanctus, reuera Sanctus non eſset, ac Beatus, quia per ſe contra bonos mores actus ſuperſtitioſus eſt, cuiuſmodi ſaltem materialiter eſset, pro Sancto colere, qui Sanctus non eſt.

Tertia ratio eſt, quia ſi rationabiliter liceret dubitare de Sancto canonizato, liceret quoque dubitare, num veneratione dignus eſset, hoc autem non licet, quia Eccleſia tota eum publicè colit; cum enim ipſa ſit *columna, & firmamentum veritatis* 1. Timoth. 3. quam docet etiam Spiritus Sanctus *omnem veri-*

rita-

ritatem, Ioannis 16. rectè ait Auguſtinus epiſt. 108. *Si quid horum* (quæ nimirum ad religionem pertinent) *tota per orbem frequentat Eccleſia, hoc quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſima inſania eſſe*. Vnde etiam Bernardus epiſt. 174. ad Canonicos Lugdunenſes agens de ſeruandis feſtis in honorem Sanctorum ſcribit: *Ego quæ accepi ab Eccleſia ſecurus teneo & trado*. Vltimam rationem deducit Bellarminus ab ipſa experientia, quia nunquam in hac re fuit error deprehenſus, cum tamen in alijs rebus, in quibus errare poſſunt Pontifices, aliqui interdum errores animaduerſi fuerint.

Si quis objiciat primò illud commune dictum, quod Auguſtino tribuitur, videlicet, *multa corpora honorari in terra, quorum animæ torquentur in Gehenna*; inde enim ſequi videtur haud eſſe certum & infallibile, quod Sāc̄ti qui coluntur, ſint in cælo, ita vt oppoſitum dicere aliquam mereatur cenſuram. Reſpondent communiter doctores cū Bellarmino tale dictum in Auguſtino non reperiri; ſed etſi reperiretur nihil noſtræ officit concluſioni; primò enim facilè intelligi poſſet de Ethnicis, qui ſuis ritibus venerabantur homines gentiles tanquam Deos, quos Indigetes appellabāt, cum tamen eſſent in inferno: ſecundo de illis Chriſtianis, qui maiorum ſuorū corpora epitaphijs & ſtatuis honorant, quorum tamen plurium animæ torquentur in Gehenna; tertio de hæreticis, præſertim Donatiſtis, qui venerabantur interfectos propter ſuam ſectam tanquam Martyres: Quarto de reliquijs & oſſibus, quæ aliquando eoli contingit, cum veræ reliquiæ non ſint, quia Summus Pontifex nō canonizat hæc numero oſſa dicens de facto eſſe illius Sancti, qui in illis honore afficitur.

Si opponatur ſecundo, Summū Pontificem, aut etiam Concilia Generalia cum illo in declaranda Sanctitate huius hominis in particulari non inniti S. Scripturæ, aut traditioni Apoſtolicæ, ſed præcisè relationi & informationi humanæ factæ ſuper eius vita, atque adeo non repugnare, quod in tali fallantur iudicio, cum in his, quæ pendēt ex peculiaribus factis Eccleſia non gaudeat priuilegio infallibilitatis. Huic obiectioni reſpondet Auguſtinus Triumphus lib. de poteſtate Eccleſiaſt. quæſt. 14. art. 4. poſſe contingere errorem in canonizatione ex parte facti, quamuis non poſſit ex parte iuris, hoc eſt, non poſſe contingere, vt Papa diſformetur, & diſſentiat à iudicio ſecundum allegata, & probata, poſſe tamen factum eſſe falſum, quia teſtimonia falſa eſſe poſſunt.

Verùm hæc ſolutio non ſatisfacit obiectioni, nec præſenti congruit inſtituto in quo infallibilitas Eccleſiæ non ſolum formalis, ſed & materialis eſse debet; infallibilitas enim poteſt eſse vel formalis oppoſita errori formali, vel materialis oppoſita errori materiali; prima in rebus practicis, vti ſunt res facti, attenditur non penes rem vt eſt in ſe, ſed penes ſufficientia motiua ad prudenter iudicandum, vndè ſæpè contingit rem in ſe materialiter eſſe falſam, & tamen dictamen prudentiale habere formalem infallibilitatem; at ſecunda conſideratur penes eſse, vel non eſse rei, vt eſt in ſe, ſecundum quod oratio dicitur vera, vel falſa: Igitur in præſenti difficultas non procedit ſolum de prima infallibilitate, ſed potiſſimum de ſecunda; primò ne tota dicatur errare Eccleſiā, colendo aliquem pro Sancto, qui re vera & de facto Sanctus non eſt, ſed tantùm ſecundum probata & allegata; ſecundò, quia dum Summus Pontifex aliquem vt Sanctum canonizat, non ſolùm proponit virtutes eius ſecundum ſe eſse imitandas & colendas, abſtrahendo à ſubiecto & perſona eius, in quo ſunt, ad id enim non eſset opus noua canonizatione, cum virtus ſecundum ſe ſit ſemper laudabilis, ſed inſuper proponit ipſam perſonam indiuidualem, quam iudicat talibus virtutibus ornatam, toti Eccleſiæ colendam, ac imitandam; Ergo non ſolùm ex parte iuris, ſed etiam ex parte facti, ſiue non ſolùm formali, ſed inſuper materiali infallibilitate gaudere debet Pontifex

in Ca-

in Canonizatione Sanctorum.

Itaq; vera obiectionis ſolutio deſumēda eſt ex ipſa differentia rerum facti inter ſe, quarum aliæ ſunt indifferentes, nullum habētes nexum cum materia fidei vel morum ſpectantium ad vniuerſalem Eccleſiam, aliæ quæ talem habent nexum; vnde reſpondetur iudicium quidem Eccleſiæ, quod verſatur circa facta primi generis, cuiuſmodi ſunt proceſſus, lites, appellationes, excommunicationes & ſimilia, quæ pertinent ad forum litigioſum, teſtimonijſque purè humanis nituntur, nonnunquam falli poſſe, vt patet ex cap. *à nobis*, & 2. *de ſententia excommunicationis*, vbi expreſsè dicitur cōtingere interdum; *Vt qui ligatus eſt apud Deum apud Eccleſiam ſit ſolutus, & qui liber eſt apud Deum Eccleſiaſtica ſententia ſit innodatus*: At loquendo de factis ſecundi generis, inter quæ dubio procul recenſenda eſt Sanctorum canonizatio, vt ſupra quinto, & ſexto prænotauimus, dicendum eſt Eccleſiæ iudicium in illa indeficiens eſſe; vnde etiam non innititur informationi humanæ purè & præciſè ſumptæ, ſed ordinatæ ad bonum cōmune Eccleſiæ, fideique proteſtationē circa gloriam Sanctorum, & ideo ſpeciali Dei prouidentiæ ſubditur, ad quā pertinet ne ſupremum Eccleſię caput in ſimilibus rebus erret.

Per quod etiam patet ad alias obiectiones fieri ſolitas, quod Eccleſia falli poſſit in cultu ac veneratione reliquiarū nec non hoſtiæ alicuius conſecratæ, exiſtimando nimirum eſſe corpus Sancti, aut hoſtiam eſſe conſecratam, cum tamen non ſit: Dum enim infertur ita quoque accidere poſſe in canonizatione alicuius Sancti; reſpondetur diſparem eſſe rationem, quia hoſtia conſecrata, non eſt materia concernens religionem ac mores totius Eccleſiæ, ſicut canonizatio; idem dic de reliquijs; vnde etiam Eccleſia, quod in ſimilibus rebus ſciat ſe non gaudere priuilegio infallibilitatis, nunquam legitur eas ex cathedra aut definijſſe, aut declaraſſe; ſi tamen Eccleſia tota ita definiret, vel crederet, hoc corpus eſſe S. Dominici, ſicut S. Dominicū eſſe in gloria, exiſtimarem cum Caietano opuſc. de Indulgent. cap. 8. credendum eſſe, ſicut in hoc ſecundo, ita nec in hoc primo erraſſe, ex aſſiſtentia Spiritus Sancti.

Sexta concluſio, non eſt de fide, quod Summus Pontifex, Generaliaque cum illo Concilia gaudeant priuilegio infallibilitatis in canonizatione Sanctorum, ita vt, qui hoc negaret, ſtatim pro hæretico habendus eſſet: hanc concluſionem ſequuntur doctores ſuperius citati, ex quibus Ioannes à S. Thoma ait illam communiorem eſſe apud recentiores. Et ſumitur expreſsè ex D. Thoma quodlib. 9. artic. 16. vbi ſtabilita primum Eccleſiæ Summique Pontificis infallibilitate in rebus fidei; deinde, *in alijs ſententijs, quæ ad particularia facta pertinent: vt cum agitur de poſſeſſionibus, vel de criminibus, vel de huiuſmodi: poſſibile eſſe iudicium Eccleſiæ errare propter falſos teſtes*; ſubiungit: *Canonizatio verò Sanctorum medium eſt inter hæc duo, quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus, quædam profeſſio fidei eſt, quia Sanctorum gloriam credimus, piè credendum eſt, quod nec etiam in his iudicium Eccleſiæ errare poſſit*. Ex qua authoritate ſic arguo; illud quod piè tātùm creditur, non pertinet ad fidem, ſed D. Thomas ait, piè credendum eſſe, quod in Canonizatione Sanctorum, ad diſtinctionem rerum fidei, iudicium Eccleſiæ errare non poſſit; ergo licet ſit de fide, quod in rebus ad fidem ſpectantibus gaudeat priuilegio infallibilitatis, ſecus tamen in canonizatione Sanctorum, ſed hoc piè tantùm credendum eſt.

Probatur primò authoritate Nicolai III. qui, nonnullis ſubdubitātibus, an Sanctus Franciſcus non ita pridem defunctus, à priori Pontifice Gregorio IX. ritè canonizatus fuiſſet, noua bulla eius canonizatione confirmata, in hunc duntaxat modum ſcripſit: *Rogamus & hortamur in Domino, quatenus ab aſſertione contrarij, aures de cætero penitus auertatis*: at ſi putaſſet priorem canonizationem eſſe definitionem fidei, omnes dubitan-

res de fidei errore ſeriò reprehendiſſet. Nec refert quod interdum Pontifex in bulla canonizationis vtatur verbo definiendi; talis enim definitio non eſt accipienda pro definitione fidei, ſiue obiecti per illam credibilis, ſed largo modo pro vt eſt idem ac declaratio, ſeu determinatio in quacumque materia per modum ſententiæ definitiuæ; Canonizatio enim eſt iudicium vltimò definiens ſanctitatem alicuius, ideoque per modum definitionis proponitur.

Ratio demonſtratiua noſtræ concluſionis deſumitur ex eo quod, vt ait D. Thomas loco ſtatim citato, canonizatio ſit quid medium, inter iudicium definiens res fidei,& ſententias cauſas particulares: ea igitur ſicut nec pertinet ad fidem directè & formaliter, ita nec exigit vt credatur certitudine fidei; ſed in illis ſolùm obiectis, quæ formaliter pertinent ad fidem, quæque conſequenter credenda ſunt fidei certitudine, de fide eſt Pontificiam aut Conciliarem definitionem eſſe infallibilem: Ergo ſi Canonizatio Sanctorum inter ſimilia obiecta locum non habet, ſiue quod in idem recidit, non eſt materia ex fide definibilis, non pertinet ad fidem, quod Eccleſia, vel Summus Pontifex in ea definienda ſit infallibilis. Canonizationem autem Sanctorum, non eſſe materiam ex fide definibilem; quæ eſt maior huius argumenti probanda, patet primo ex teſtimonio D.Thomæ; ſecundò quia in illa Eccleſia, nullum dogma doctrinæ determinat in vniuerſali, ſed ſolùm, vt in notandis ſupra diximus, applicationem facit in ſingulari, determinando hanc vel illam perſonam eſſe beatam; tertiò quia illud ſolum eſt definibile, tanquam quid formaliter de fide, quod formaliter continetur in Scriptura, aut in ſacris traditionibus, quia vt multoties diximus Eccleſia non poteſt condere nouam fidem, nec nouæ fiunt illi reuelationes, ſed tantùm ea quæ in fide contenta ſunt explicare, & quæ ſecundum ſe iam ſunt de fide quo ad nos proponere, & ideo eſt regula certa, quod ea quæ formaliter & expreſsè non habentur ex Scriptura aut traditione non ſunt definibilia de fide; ſed Canonizatio Sanctorum determinatè ſumpta, ſiue quantum ad hanc particularem perſonam, quæ declaratur Sancta, non eſt quid formaliter ex Scriptura aut traditione deducibile; ſicut ſunt plures aliæ propoſitiones particulares, de quibus egimus ſupra cap. 10. Ergo illa ſic conſiderata non eſt quid formaliter, aut directè ſpectans ad fidem, ſed reductiuè tantùm; quatenus determinatio de gloria cæleſti huius perſonæ applicatè, & in particulari, non eſt determinatio doctrinæ, quod canonizari poſſint Sancti, vt habetur ex Scriptura, & traditione ex dictis ſupra, ſed applicatio tantùm huiuſmodi veritatis ad ſingularem perſonam.

Vnde ad efficaciam huius argumenti ſupereſt probanda prima illius minor videlicet, ſolum de fide eſſe,quod Summus Pontifex, aut Concilium Generale cum illo gaudeant priuilegio infallibilitatis,vbi res ad fidem formaliter ſpectātes definiuntꝰquam ſic demonſtro ex natura huiuſmodi rerum, quæ tam ex parte reuelantis, ſiue rationis formalis ſuæ, quam ex parte ea ad credendum proponentis, debent habere non ſolum moralem, aut theologicam, ſed omnimodā certitudinem imaginabilem; talis autem certitudo haberi non poteſt, niſi de fide ſit, eaque credatur, eum qui talia obiecta credenda authoritatiuè proponit, in ſuo iudicio falli non poſſe, ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sancti,ſicut nec Deus qui illa reuelat, falli per naturam vllatenus poteſt.

Quamuis autem non ſit de fide, Eccleſiā errare non poſſe in canonizatione Sanctorum; attamen ſicut reductiuè ad illam pertinet, quod talis Sanctus æterna perfruatur beatitudine; ita quoque illa certitudo moralis, qua ex D. Thoma piè credendum eſt, quod nec etiam in illa iudicium Eccleſiæ errare poſſit, reductiuè ad certitudinem fidei ſpectat, qua credimus eam in rebus fidei haud eſſe deficiendi periculo obnoxiam; vnde

qui

qui oppoſitum diceret, licet formaliter hæreticus non eſſet, grauiſſimis tamen citra illam cenſuris digniſſimum fore concludunt omnes Theologi.

Talis primò temerarius eſſet habendus, quia iret contra communem intelligentiam, & ſenſum Eccleſiæ, quæ Sanctum canonizatum pro tali habet & publicè veneratur: ſecundo ſcãdaloſus toti Eccleſiæ, talis enim propoſitio eſt de genere male ſonantium, quæ audientibus ſcandalum parere ſolent: tertio impius, quia contra venerationem & cultum ipſis Sanctis debitum; tertio iniurioſus non ſolum Sancto, iudicium de eius ſanctitate à tota prolatum Eccleſia non ſuſcipiendo, verum etiam ipſi Eccleſiæ, vniuerſale eius iudicium contẽnendo; quarto tandem in hoc proximus errori, ſapienſque hæreſim dicendus eſſet; tum quia proximè tangit authoritatem, quam iuxta fidem habet Eccleſia ad canonizandos Sanctos; tum etiam quia cum plures hæretici canonizationes Sanctorum abijciant, ſi ſemel aſſeratur eas non eſſe certas, maximè eis fauetur, viaque aperitur, vt irrideantur, quod eſt maximè ſapere hæreſim. Expreſsè autem pro hæretico, vt diximus, tenendus non eſſet, quia iuxta D. Thomam canonizatio eſt medium inter iudicium de rebus fidei, & de factis merè particularibus, licet hoc medium maximè accedat, & participet extremum de rebus fidei; deinde quia non eſt in particulari definitũ certo, & expreſsè, quod talis canonizatio ſit definitio fidei; ſed ſolum tanquam inconueniens ſequitur ex his quæ ſunt de fide, quod in tali canonizatione poſsit dari error; vnde etiã eius certitudo æquiparari poteſt certitudini concluſionis Theologicæ pure deductæ.

At dicet aliquis in Concilio Conſtantienſi ſeſs. 8. damnatam fuiſſe 44. propoſitionem Vviclefi dicentis Sanctũ Auguſtinum, Benedictum, & Bernardũ fuiſſe damnatos, eo quod habuerint poſſeſſiones. Reſpondetur 1. Concilium non omnes eius articulos damnaſſe vt hæreticos, ſed quoſdam vt temerarios, & ſcandaloſos, vt patet ex ipſo textu; ſecundo dico, ſi talis propoſitio fuerit condemnata vt hæretica, id non accidiſſe, quia abſolutè dixerit tres illos Sanctos eſſe damnatos, ſed quod propter poſſeſsiones, quas habuerunt, damnati fuerint, quod eſt hæreticum vnde cum magis ad hoc propoſitio reſpiciat, iure merito vt hæretica proſcribi potuit.

Cum aliqui doctores, vt Torres vbi ſupra diſput. 17. dub. 6. exiſtiment canonizationem, & beatificationem ſubſtantialiter non differre, ſed in modo ſolum accidentali maioris, vel minoris ſolemnitatis, inde inferunt, æque etiam ſubſtantialiter dignũ eſſe præallatis cenſuris, qui aſſereret Eccleſiam poſſe errare in beatificatione, aut quod anima Beatificati non eſſet in gloria, ac qui de canonizato id affirmaret: Nihilominus ſuppoſita veritate alterius ſententiæ ſuperius probatæ, quod beatificatio non ſit iudicium de ſanctitate alicuius, ſed permiſsio, vt publicè coli poſsit; Ioannes à Sancto Thoma conſequenter ad illam exiſtimat Pontificem quidem practicè errare non poſſe in tali beatificatione, ita quod temerarius & ſcandaloſus cenſendus eſſet, qui talem celebrationem, aut talem cultum exhibendum eſſe negaret: at ſpeculatiuè loquendo de veritate ſanctitatis talis perſonæ, docet ex vi ſolius beatificationis non excedere latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quod oppoſitum non eſſet cenſura dignum: ait ex vi beatificationis præciſè, quia ex alio capite, v.g. ſi accederet aſſenſus totius Eccleſiæ, multitudo miraculorum editorum in confirmationem ſanctitatis beatificati, res fieret longè certior, quique proinde ſanctitatem illius cum talibus negaret circumſtantijs, eſſet cenſura temeritatis dignus.

Tria ſunt, vel quatuor fundamenta, quæ hanc ſententiam valde probabilem reddunt. Primum, quia vt Eccleſia celebret feſtum de aliquo tanquam de Sãcto ſufficit probabilitas, moralisve certitu-

titudo de ſanctitate eius, non autem exigitur iudicium, aut ſententia Canonica, vt clarè apparet in celebratione feſti Immaculatæ Conceptionis Beatiſsimæ Virginis Mariæ, quod Eccleſia celebrat; & tamen ipſamet præcipit, ne poſſit vlla cenſura notari opinio aſſerẽs eam fuiſſe conceptam in peccato originali: Igitur vt Eccleſia habeat iudicium practicum certum de celebrando feſto alicuius Sancti, non deſideratur, quod habeat etiam iudicium ſpeculatiuũ certum de ſanctitate eiuſdem, ſed ſufficit moralis certitudo, vel opinio. Inſuper D.Thomas 3.parte quæſt.23.art.2.ad 2. ex eo quod ſuo tempore Eccleſia Romana toleraret celebrationem feſti immaculatæ Conceptionis,docet eam conſuetudinem non eſſe totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert ex tolerantia talis celebrationis tunc temporis: ſed beatificatio, vt in hac ſententia ſupponitur eſt conceſſio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia Sedis Apoſtolicæ: Ergo ex vi beatificationis præcisè non arguitur, niſi quod talis celebratio non ſit reprobanda, non autem quod ſit inſigniter ſancta & glorioſa,taliter quod oppoſitum dicere ſit aliqua cenſura dignum: Eoque magis quo veneratio beatificatis exhibita, olim permiſſa fuerit induci ab Epiſcopis in Eccleſia, qui tamen haud poterant de fide, aut certo definire heroicam illorum ſanctitatem: Igitur de ſe talis beatificatio, aliam maiorem certitudinem, quam maximæ probabilitatis de alicuius ſanctitate, exigere non videtur. Tandem quemadmodum in materia religionis ſępe vtitur Eccleſia opinione probabili, vt patet in diſpenſatione voti ſolemnis, & in diſpenſatione matrimonij rati,non conſummati; ita quoque ſufficere videtur ad permiſſionem, ſeu diſpenſationẽ, vt quis pro Sancto colatur, moralis aut maximè probabilis de eius ſanctitate certitudo, cum tam Veneratio Sanctorum, quam votum ad virtutem religionis pertineant. Quæ etiam probabilitas ſufficit vt Pontifex practicè non erret in tali conceſſione, ſi quidem practica certitudo eſt prudentalis certitudo, quæ ſufficienter fundatur in certitudine morali, de eo quod eſt, vel non eſt in re, circa beatificati ſanctitatem.

Obijciet aliquis ex Sancto Thoma 3.parte quæſt. 27. art. 1. in argumento ſed contra, eum ibi certo colligere Beatiſſimam Virginem fuiſſe Sanctam ante ſuam Natiuitatem,quia Eccleſia celebrat tale feſtum; Igitur hoc ipſo quod Eccleſiæ Summique Pontificis authoritate permittitur celebratio alicuius, ſicut accidit in beatificatione, videtur eſſe irrefragabile argumentũ, quod ſit Sanctus.

Reſpondetur feſtum aliquod ab Eccleſia dupliciter celebrari poſſe;vno modo ſimul cum iudicio poſitiuo aut aſſenſu vniuerſali Eccleſiæ abſolutè de ſanctitate illius, cuius feſtum celebratur; alio modo ex mera duntaxat conceſſione vel permiſſione, ſine tali iudicio, vel aſſenſu; vbi primo celebratur modo, ſicut fit in canonizatione, inde optimè infertur ſanctitas alicuius, & ita Sanctus Thomas loco citato ex celebratione abſoluta Eccleſiæ circa Natiuitatem Virginis, eius intulit ſanctitatem: ſecus autem ſi ſecundo ſolũ agatur modo, inde enim tantum ſequitur,quod talis celebritas non ſit reprobanda, vt ex eodem diuo Thoma diximus. Sic autem ſe habet beatificatio, in qua non habetur iudicium Eccleſiæ definitiuum, ſed permiſſio dumtaxat, nec adhuc ſemper eſt reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ,ſed aliquarum ſolum in ea perſonarum. Et licet Eccleſia etiam vniuerſalis celebret, ſi tamen ſpecialem habeat declarationem,quod non intendit oppoſitam damnate opinionem, ſicut fit in celebratione feſti Immaculatæ Conceptionis, ex tali adhuc celebratione cum huiuſmodi declaratione non arguitur cum omnimoda certitudine ſanctitas illius cuius feſtum agitur.

Cum multæ in Eccleſia colantur tãquam Virgines, etiam ex ijs, quæ in adultiori ætate ad fidem conuerſæ ſunt, Martyrijque palmam adeptæ ſunt; inquiret

quiret aliquis in fine huius capitis, qua certitudine tenendum ſit eas eſſe virgines, cum Virginitatis, quæ multis occultis modis amittitur, vix ſatis explorata indicia, vel argumenta haberi poſſint.

In hac re diſtinctione vtendum eſſe puto. Quędam enim ex his canonizantur, aut pro Sanctis habentur, non propriè ac formaliter ſub titulo virginitatis; quamuis, cum pro talibus reputentur, nulla re, quæ ſciatur, in contrarium exiſtente, officium Virginum de ijs recitari ſoleat; ſed ratione ac ſub titulo Martyrij, aut vitæ alioquin ſanctiſſimè traductæ: & de ijs non exiſtimo aut ab Eccleſia definiri, aut tanta certitudine credendum eſſe, eas Virgines eſſe, quin ſpeculatiuè poſſit illi ſubeſſe falſum, loquendo præſertim de Virginitate ſtrictè conſiderata, quæque omnem voluntariam immunditiem excludit: cum tamen interim certiſſimum ſit, eas vere ſanctas ac beatas eſſe, ex eo ſcilicet titulo, ob quem propriè ac directè canonizatæ fuerunt. Quia licet omnia argumenta vel teſtimonia, quibus præuiè ad canonizationē probatur inſignis perſonæ conſecrandæ ſanctitas, collectiuè ſumpta debeant eſſe vera, vt inde Pontifex ex ſpeciali Spiritus Sancti affiſtentia illam declaret, non inconuenit tamen, vt contingit etiam in præuijs ad fidei definitiones diligentijs, quod aliquod particulare ſit in ſe falſum, nec tamen vt tale cognitum, aut probatum; ſicut etiam poteſt eſſe quid in ſe verum, non tamen quo ad nos ſufficienti probatione certum.

Quia autem de quibuſdam interdū ſpeciatim & expreſsè in ipſa canonizatione declaratur, non ſolum eſſe Sanctas, ſed etiam inſigni Virginitatis flore dotatas, vt in canonizatione S. Catharinæ Senenſis à Pio II. peracta accidit; tunc vtrumque pro certo habendum eſt; præſertim cum Eccleſia ad talem nunquam deueniat declarationem, quin etiam ſpecialibus miraculis ac teſtimonijs Virginitas alicuius certo certius probetur, vt ſatis patet ex rigoroſiſsima in hac parte ſacrę Congregationis rituum praxi, qua, promotore fidei ſingulis quæ ſunt obijcienda opponente, omnia quam diligētiſsimè ad pondus Sanctuarij examinantur.

CAPVT XIX.

Quanam & quanta ſit infallibilitas Pontificia in decretis morum, & approbatione religionum.

PRo intelligentia & reſolutione difficultatis, primo notandum eſt ſimul in hoc capite coniungi decreta morum, & approbationes Religionum, quatenus ſtatus religioſus ad eorum perfectionē conducit: cum Eccleſia approbando aliquam Religionem, omnibus illam fidelibus proponat tanquam regulam & viā perfectionis, ita vt liberum ſit vnicuique eam ſequi non ſolum tanquam aliquid ſpectans ad communia pręcepta, ſed etiā ad conſilia; quare vtraque difficultas ex iiſdem prorſus principijs reſolui debet.

Secundo notandum eſt circa doctrinam morum, Pontificem etiam vt Pontificem, ſiue Pontificia authoritate fulgentem tripliciter habere ſe poſſe; primo, formaliter docēdo & tradendo morum doctrinam, eamque ex cathedra definiendo, v. g. vſuram eſſe illicitam, licitum & Sanctum eſſe ſtatum religioſum, & ad illum ingreſſum, communionem ſub vna ſpecie laicis eſſe ſufficientem, & ſic de alijs: ſecundò, docendo tantum veluti in actu exercito & particulari facto, vt dum in ſolemni voto diſpenſat; tertiò, nec formaliter definiendo, nec etiam in actu dumtaxat exercito & particulari facto docendo; ſed Pontificia authoritate præcipiendo aliquid in materia morum toti Eccleſiæ, vel alicui etiam particulari, de quo potiſsimum eſt controuerſia.

Tertio ſupponendum eſt in eiuſmodi præceptis ad mores pertinētibus duo conſiderari poſſe; primo ipſam ſubſtantiam

tiam ſeu materiam præcepti ſecundum ſe, vt nempe malum & illicitum non ſit quod iubetur, neque ad ſalutem neceſſarium, quod vetatur. Secundo attendi poſſunt circumſtantiæ non rei præceptæ, ſed ipſius præcepti, videlicet tempus, modus, quo illud fertur, &c.

His prænotatis, circa præſentem controuerſiã, Caietanus tomo 2. opuſc. tract.6. cap.2. agens de contractu *Montis pietatis*. An ſit vſurarius? exiſtimat quæſtionem, ſeu determinationem rerũ moralium, vt quod iſte contractus ſit vſurarius, vel non, per accidens & non ſimpliciter pertinere ad Papæ iudicium, ſcilicet quia ſibi promiſſa eſt omnis veritas de neceſſarijs ad ſalutem, non autem omnis veritas naturaliter ſcibilis, ſiue moralis, ſiue ſpeculatiua. Vnde inquit, quod vt in rebus fidei Summi Põtificis authoritas omnibus præcellit rationibus, ita ſupra ipſum in his ſcibilibus obtinet ratio lumine naturali roborata. Ita Caietanus, non autem vt aliqui illi imponunt, indeque eum pungunt, quod aſſeruerit definitionem Leonis X. in Concilio Lateranenſi, qua decernitur *Montem pietatis* non eſſe vſurarium, ad fidem non pertinere. In citato enim tractatu nec ſimile dixit, nec dicere potuit Caietanus, cum illum ediderit longè ante Leonem X. & celebratum ab ipſo Lateranenſe Concilium. Caietano ſubſcribit Magiſter Soto lib.6. de iuſtit. quæſt.1. art.6. vbi ait, non fuiſſe approbatas à Leone X. omnes conditiones illius contractus *Montis pietatis*, ſed quatenus ſacris non eſſent contrariæ canonibus, additque eamdem Caietani doctrinam, quod licet Pontifex ſummã habeat authoritatem in condendis legibus, quæſtiones tamen morales naturaliter ſcibiles, quæque ex ſacra non deducũtur ſcriptura, ſicut an ſint tales cõtractus vſurarij, nec ne, non videri pertinere ad Summum Pontificem: Quibus, dum à præfatis doctoribus admittitur, quod in legibus neceſſarijs à Spiritu Sancto infallibiliter ducitur Pontifex, conſtat eos, quicquid in contrarium aſſerat Torres de religione diſput. 16. dub.2. nihil à communi ſententia receſſiſſe, docente Papam errare non poſſe in legibus, quas vniuerſali Eccleſiæ proponit, & ad bonum commune ordinantur, pro clariori cuius explicatione ſequentes pono concluſiones.

Prima concluſio, Summus Pontifex formaliter docendo morum doctrinam, eamque Pontificia authoritate ex cathedra definiendo errare non poteſt: iſta concluſio eſt omnium doctorum qui Summi Pontificis infallibilitatem tuentur, eademque certitudine tenenda eſt, qua ſupra cap. 16. aſſeruimus eum gaudete priuilegio infallibilitatis in cæteris decretis ſeu definitionibus fidei, cum ea ipſa decreta, de quibus hic agimus, & procedit concluſio, v. g. vſuram eſſe illicitam, ſimoniam, & alia ſimilia ſint vera decreta fidei, licet in materia practica: vnde ſuppoſitis dictis alia maiori probatione non indiget.

Nec refert, quod talia interdum dependeant ex principijs naturalibus iuris: Vbi enim illa definit Pontifex, non procedit ex huiuſmodi principijs pro vt præcisè naturalia ſunt, vel ab ipſis leges morales dependent quantum ad ſuã bonitatem aut malitiam ſiue phyſicam, ſiue moralem; ſed etiam pro vt traduntur in Decalogo & in Scripturis; v.g. ex his, quæ de vſuris & ſimonia docent, definit illas eſſe illicitas, & ſic de alijs moralitatibus non ſolum in communi, ſed etiã in particulari, ſi occurreret dubium, an talis materia peccatum eſſet, vel non, talis contractus bonus, aut malus; quia ſacra Scriptura continet principia moralitatis tum in decalogo, tum in lege, tum etiã in Euangelio, vbi multa moralia docentur, ex conformitate ad quæ, & non præcisè ex principijs naturalibus definire poteſt quod aliquid ſit bonæ vel malæ moralitatis tam in communi, quam in particulari.

Secunda concluſio, licet Summus Põtifex, vbi ſecundo ſe gerit modo ex tribus ſupra allatis, applicando nimirum legem particulari alicui facto aut priua-

tæ

tæ perſonæ, v. g. diſpenſando eum aliquo in voto ſolemni, errandi periculo ſit obnoxius, ſecus tamen vbi tertio agit modo, præcipiendo toti Eccleſiæ aliquam legem, ſi conſideretur quantum ad ſubſtantiam. Primam huius concluſionis partem docent omnes Theologi, patebitque ex dicendis concluſ. 4. ſecundam autem illi, qui Pontificiam infallibilitatem defendunt; ſolumque difficultas eſt inter illos, quo gradu certitudinis tenẽdum ſit Pontificem errare non poſſe in ferendis legibus pro vniuerſali Eccleſia, aliqui enim volunt eſſe de fide, & in hac re eum errare non magis poſſe, quã ſi eam formaliter definiret.

Nihilominus conformiter ad ea quę ſuperiori capite diximus ex D. Thoma de canonizatione Sanctorũ, hic diſcurrendum puto, ſufficereque etiam certitudinem moralem, nec non concluſionis Theologicæ; quamdiu enim Summus Pontifex non definit eam materiam particularem, quam toti præcipit Eccleſiæ circa mores, aut quia ex ſe non eſt definibilis, defectu reuelationis illius à Deo factæ, aut quia licet ſit ex ſcriptura definibilis, eam tamen definire non intendit, ſed tantum proponere toti Eccleſiæ ſeruandam; ſatis conſtat eam primo modo nec quo ad ſe nec quo ad nos eſſe de fide, ſed quid medium inter res ad illam pertinentes, & particularia facta nullum ius inuoluentia; ſecundo autem modo licet quo ad ſe talis ſit, non tamen quo ad nos, donec ergo definiatur, ſaltem quo ad nos, ſiue quaſi in actu ſecundo, non videtur requiri alia maior certitudo quam moralis, nec non concluſionis Theologicæ ante Eccleſiæ definitionẽ vt fusè primo explicuimus libro ſect. 3. cap. 2. ſiue quod dicatur eſſe de fide, non quidem immediatè, ſed mediatè, quod Summus Pontifex gaudeat priuilegio infallibilitatis in ferendis legibus pro tota Eccleſia, & approbandis religionibus; quatenus hæc veritas ex principijs fidei certo & infallibiliter deducitur; qua etiam ratione dicitur illam non pertinere ad fidem, ſed ad doctrinam fidei, hoc eſt cum ipſa eſſentialiter connexam.

Itaque aſſero pertinere quidem ad fidem, quod Summus Põtifex leges pro vniuerſali Eccleſia condere poſſit; inſuper ſuppoſita eius infallibilitate iuxta veriorem ſententiam in rebus fidei, de fide quoque eſſe eum errare non poſſe, ſiue infallibilitatis priuilegio gaudere, vbi definit tanquam quid de fide materiam, quam præcipit, ſiue in qua fert legem; at vbi abſque definitione ex cathedra præcipit ſolum, quid ad mores ſpectans toti Eccleſiæ, exiſtimo certitudine tantum Theologica, ſiue qua aſsẽtimur concluſioni Theologicæ neceſſario ex principijs fidei illatæ, tenendum eſſe, quod Summus Pontifex in hoc deficere nequeat. Principia autem fidei, ex quibus id neceſſario colligi videtur, duo vel tria ſunt potiſsima.

Primum eſt ipſamet authoritas Põtificia, qua ſecundum fidem ad Summũ Pontificem tanquam ad ſupremum Eccleſiæ paſtorem attinet paſcere oues Chriſti, quæ non ſolum doctrina fidei, ſed etiam regulis morũ paſcuntur, quæque conſequenter non ſolum in credendis verum & in agendis illi obedire tenentur, iuxta illud Chriſti Domini Matthæi 23. *Super Cathedram Moyſi ſederũt Scribæ & Phariſæi; omnia ergo quæcumque dixerint ſeruate, & facite*; ſeruare enim & facere, vt ſatis conſtat, pertinet ad mores; igitur ſi ob ſupremam quam habet Pontifex, vt Vicarius Chriſti in Eccleſia authoritatem, vult idem Chriſtus omnia quæ ab eo fidelibus pręcipiuntur ſeruanda eſſe, neceſſario ſequitur illam infallibilem eſſe debere, fierique non poſſe, vt Pontifex toti Eccleſiæ præcipiat aliquid mali contra ius, ac bonos mores; vel prohibeat aliquid ad ſalutem neceſſarium.

Aliud principium, vnde præfata colligitur infallibilitas, eſt Eccleſiæ ſanctitas, de fide enim cum ſit Eccleſiam eſſe Sanctam, neceſſario quoque ſequitur eã deficere non poſſe in rectitudine morali, quæ pendet ex legibus, atque adeò

nec

nec Pontificem in illis fetẽdis, cuius vocem audire tenentur omnes fideles; quemadmodum enim propter infallibilitatem Eccleſiæ toto orbe diffuſæ in credendo, fieri non poteſt, vt Pontifex aliquid in rebus fidei definiat falſum, ita etiã propter ſanctitatem eiuſdem Eccleſiæ fieri non poteſt, vt toti Eccleſiæ præcipiat aliquid mali, vel prohibeat ad ſalutem neceſſarium; præſertim quando etiam Eccleſia, vt dicemus lib. 4. ſect. 2. c. 16. potiſſimum vocatur ſancta à profeſſione, quia profitetur ſanctam legem, ſeu religionem, in qua eius ſuperiores, nihil docent falſi, nihil præcipiunt mali.

Tertium denique principium, ex quo deſumitur Summum Pontificem errare non poſſe in decretis morum, ſiue in tradenda rectitudine morali, vbi aliquid præcipit, etiam ſi materia, quæ præcipitur non ſit definita quo ad veritatem credendam, eſt infallibilitas, qua ſecundum fidem credimus, iuxta veriorem ſententiam, eum pollere in rebus fidei, vbi ex Cathedra loquitur, definiendis; inde enim vt eadem fide certum eſt eum errare non poſſe, vbi hoc modo ſimul definit, quod in aliqua morum materia toti Eccleſiæ faciendum præcipit; ita vbi abſque definitione illud tantum ſeruandum proponit, neceſſaria deducitur conſequentia malum eſſe non poſſe, ſiue quod idem eſt, Pontificem in eo præcipiendo errare non poſſe; ſi enim erraret, id contingeret, quia ex hypotheſi virtutem prohiberet, & vitium præciperet, quod abſque fidei præiudicio fieri non poſſet; cum fides Catholica virtutem in vniuerſum bonam eſſe doceat, ac proinde minimè prohibendam; vitium vero malum, ac per conſequens minimè præcipiendum; Igitur ſi Pontifex in ferendis legibus pro vniuerſa Eccleſia ſemel à vero deflecteret, error ille, vt diximus, ſine dubio in fidem redundaret, eamque indirectè deſtrueret; ita, etſi peccare poſſit, vt priuatus, non tamen publicè, & ex cathedra aliquid contra bonos mores ſtatuere; virtutem prohibendo, aut vitium præcipiendo.

Tertia concluſio, Summus Pontifex in legibus etiam ad particularem Eccleſiam ſpectantibus errare nequit; hęc cõcluſio licet non ita certa ſit ac præcedens, ſi quidem Chriſtus Dominus Sũmo Pontifici promiſit potiſſimum infallibilitatem reſpectu vniuerſalis Eccleſię, & propriè, vbi ita definit, dicitur agere, vel procedere tanquam Pontifex, vt iam notauimus ſupra cap. 16. concluſ. 17. nihilominus abſolutè tenenda eſt tanquã magis pia, magiſque conformis principijs fidei; ſecundum quæ Summus Põtifex habet in Eccleſia, cuius eſt ſupremum caput in cætera influens membra, plenitudinem poteſtatis Eccleſiæ in rebus ad fidem, & religionem vbique pertinentibus: Vt igitur, quando ab aliqua particulari Eccleſia interrogatus de quęſtionibus fidei reſpõdet, probabilius eſt eum errare non poſſe; ita nec in quæſtionibus morum; quia licet interrogatio ſit particularis, ſtatus tamen quæſtionis generalis eſt, & qui toti Eccleſiæ conuenire poteſt, atque adeo data reſpõſio: Vel quamuis Eccleſia tota ſe non teneatur conformare tali præcepto, ſeu decreto; ſumi tamen inde ſolet, quaſi certum argumentum, ad probandum id in quacumque Eccleſia licitum eſſe; vt ſatis patet ex decretalibus, quæ licet magna ex parte ſint reſponſa particularibus perſonis, vel Eccleſijs data, earum tamẽ authoritas vbique valet, & vſus.

Inſuper Pontifex, non minus eſt Põtifex particularium Eccleſiarũ, vel iſtius particularis Prouinciæ, quam totius & vniuerſalis Eccleſiæ, ſi excipiatur Romana diœceſis, cuius non ſolum eſt vniuerſalis Pontifex, ſed etiam ſpecialis Epiſcopus; vt ergo ob hanc rationem fideles particularis Eccleſiæ, in ſuis ad eum dubijs recurrere tenentur, nec peccant obſeruando, quod ab eo in illis reſpondetur, vel præſcribitur, imo peccarent, ſi non obſeruarent; eſt enim Prætor qui ius dicit, & cui habet quilibet Chriſtianus parere neceſſe; ita quoque argumẽto eſt, Summum Pontificem in ferendis legibus ad Eccleſiam particularem ſpectanti-

ſtantibus errare non poſſe,ſiue iniquam & vitioſam legem illi præſcribere; vbi per iniquam legem ſolum intelligimus eam, quæ legi naturæ aut diuinæ repugnat; quia eum poſſe interdum leges inutiles,& quo ad circumſtantias parum prudentiales ferre, & in hoc errare non inconuenit, vt ſequenti concluſione declarabitur, nec Pontificię, quam defendimus, infallibilitati præiudicat, ad quã abſolutè ſufficit,quod inter leges ferendas, nihil cum iure naturæ aut diuino pugnans præcipere poſſit.

Quarta concluſio, ſi conſiderentur in legibus non amplius ſubſtantia rei præceptæ, ſed circumſtantiæ ipſius præcepti, videlicet tempus, locus, modus, rigor & ſimilia, quibus fertur, Summus Pontifex in his aliquando per imprudẽtiam errare poteſt: hanc concluſionem ſic indefinitè ſumptam communiter admittunt Theologi; videturque manifeſtè colligi ex cap. *Si quando de reſcriptis*: vbi dicit ipſemet Pontifex: *aut mandatum noſtrum reuerenter adimpleas,aut per litteras tuas quare adimplere nõ poſſis rationabilem cauſam prætendas,quia patienter ſubſtinebimus ſi non feceris, quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum*, ex hoc enim textu cum liceat ſubditis ſupplicare Pontifici de legibus à ſe latis, vt illas nõ recipiant, ſupponitur in his quo ad dictas ſaltem circumſtantias eum aliquando per imprudentiam,aut ignorantiam errare poſſe, non commodo videlicet tempore,& modo rem alioqui per ſe moraliter bonam præcipiendo,aut nimis multis legibus, excommunicationibus ac cenſuris Eccleſiam onerando,nec non etiam indifferenter,quod vni, alteri etiam Prouinciæ, vel illius perſonis proponendo, quia plerumque, attentis diuerſis hominum genijs, quod vni loco prodeſt,alteri nociuum eſſe poteſt. Quibus potiſſimum de cauſis videmus quotidie vnius Pontificis leges,vel ab eodẽ, vel ab alio reuocari, diſpenſari, limitari. Ratio noſtræ concluſionis eſt, quia tam applicatio legum ad perſonas, quam præfatæ earum circumſtantiæ, nimiæ multitudinis,nimij rigoris, intempeſtiui temporis & ſic de alijs, non tam pertinent ad ſubſtantiam, quam ad prudentialem executionem, ac directionem legis, in qua nullibi legitur ſummo fuiſſe Pontifici promiſſum infallibilitatis donum.

Aduerte tamen ita hanc concluſionem indefinitè ſumptam admitti debere, vt tamen in particulari,& vbi res dubia eſt,non facilè præſumendum,nec factum Pontificis temere iudicandum,aut improbandum ſit, quia oues non debent iudicare ſuum Paſtorem,ſed ſequi. Qua in re placet audire Sanctum Bernardum lib. de lege & diſpenſat. vbi vniuerſim de præceptis Superiorum loquens ait: *Quamobrẽ quicquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum, diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præciperet Deus. Quid enim intereſt, vtrum per ſe, an per ſuos miniſtros ſiue homines,ſiue Angelos hominibus innoteſcat ſuum placitum Deus? Sed homines, inquis, facilè falli in Dei voluntate de rebus dubijs percipienda, & in præcipienda fallere poſſunt. Sed enim quid hoc refert tua,qui conſcius non es: præſertim cum teneas de ſcripturis (Malachiæ 2.) quia labia Sacerdotis cuſtodiant ſcientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia Angelus Domini exercituum eſt. Requirunt dixerim legem; non quam vel authentica vlla ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probauerit; de huiuſmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt. Sed quod ita latere aut obſcurum eſſe cognoſcitur, vt in dubium venire poſſit, vtrumnam Deus ſic, aut aliter forte velit, ſi non de labijs cuſtodientibus ſciẽtiam,& ex ore Angeli Domini exercituum certum reddatur. A quo denique diuina potius conſilia requiruntur, quam ab illo, cui credita eſt diſpenſatio myſteriorũ Dei? Ipſum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum, in his, quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus.* Hactenus Bernardus, cuius verba ſi attentè ponderarent aliqui, non ita ſe incautos in hac materia oſtenderent.

Digitized by Google

Aduertendum inſuper in illis legibus, quæ toti Eccleſiæ proponuntur, aut quæ fiunt in Concilio Generali, aut ſunt redactę in corpus iuris, difficilius admitti debere aliquem in ſupradictis circumſtantijs errorem, ideoque non poſſe in illis derogari, niſi ſpecialis de illis mentio fiat, vt habetur in cap. *ex parte de capellis Monachorum*, & cap. fin. *de pœnitentijs & remiſſionibus in 6.* tenentque communiter Doctores, quos refert Sanches lib. 3. de matrimonio diſp. 26. n. 7.

Quod de legibus, ſiue decretis morum huc vſque diximus proportionaliter applicari debet religionum approbationi; quare diſtinguendum eſt etiam inter illud Pontificis iudicium, quo publica auctoritate definit, hanc vel illam Religionem, quoad ſuum proprium inſtitutum & regulam, eſſe Sanctam, diuinęque legi & Euangelicis inſtitutis conſentaneam, adeoque ex ſe ad perfectionem Chriſtianam obtinendam vtilem; & inter aliud iudicium velut practicum, quamuis cum priori ordinariè coniunctum; quo permittit, ſtatuit, vel iubet, eandem religionem hic & nunc in Eccleſia admittendam eſſe, vel non. Hinc ſit in ordine.

Quinta concluſio, ſi loquamur de primo iudicio ſtatim explicato omnino exiſtimandum eſt infallibile; iſta concluſio eſt communis inter Theologos, adeoque certa, vt qui oppoſitum aſſereret, ad minus tanquam temerarius, ſcandaloſus, erroriquo proximus habendus eſſet; nam diuus Thomas opuſc. 19. cap. 4. immediatè ante ſolutionem argumentorum ſic ait: *In iure videlicet 25. quæſt. 1. dicitur nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo, vel diuinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis decreta temerare: cum ergo per Apoſtolicam Sedem religiones aliquæ inſtitutæ ſint, ad prædicta manifeſtè ſe damnabilem reddit, quicumque talem religionem damnare conatur*; & ſi enim, quid hic per ly *damnabilem* Sanctus doctor intelligat, non ſe explicet, videtur tamen loqui de doctrina damnabili, atque adeo ad minus errori, vel etiam hæreſi proxima.

Probatur 1. non ſolum quia in Cōcilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. damnantur Vuicleſus, & Ioannes Huſs, qui inſtituta religionum à diabolo introducta fuiſſe dicebant; ſed etiam quia in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. Can. 13. bonæ & piæ iudicantur religiones omnes, Sedis Apoſtolicæ authoritate approbatæ. Et in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. can. 16. de Regularibus, *pium* vocatur *inſtitutum*, quod Apoſtolica Sedes confirmauit. Denique ipſimet Summi Pontifices in ſuis Bullis ſolent Dei Omnipotentis indignationem, & ſæpe etiã anathema intentare illis, qui auſu temerario tali approbationi contraire præſũpſerint.

Probatur ſecundo ratione, quia Sũmus Pontifex approbando aliquam religionem proponit illam omnibus fidelibus tanquam regulam & viam perfectionis Chriſtianæ comparandæ, ita vt in vniuſcuiuſque libertate poſitum ſit eam amplecti, non ſolum tanquam quid ſpectans ad communia præcepta, verum etiam ad conſilia. Igitur ſi Pontifex erraret in huiuſmodi approbatione proponendo aliquid noxium vel inutile, pro vera, & legitima regula perfectionis religioſæ, deciperetur Eccleſia in re magni momenti, quatenus proponeretur aliquid fidelibus vt regula ſanctitatis, vbi ſanctitas non eſſet. Quod omnino abſurdum videtur; ſicut enim, vt ſuperiori capite diximus, tale quid eſſet, ſi in canonizatione proponeretur aliquis vt Sanctus, qui Sanctus non eſſet, eo quod proponitur vt exemplar ab omnibus imitandum fidelibus. ita non minus inconueniens eſſet, ſi in approbatione religionum, proponeretur vt regula, aut via, qua tenditur ad perfectionem ſequenda, quæ ad illam reuera non conduceret, ſed potius quid noxium eſſet: Aſſerendum eſt ergo, ſi ſermo ſit de approbatione religionum quantum ad ſubſtantiam, hoc eſt, non ſolum quo ad tria vota ſubſtantialia, ſed inſuper quo ad bonitatem, & moralitatem ipſius regulæ, ſpecialiumque ſtatutorum, quæ

pro

pro vnaquaque religione approbantur, Summum in ea Pontificem errare non poſſe, quicquid ſit de circumſtantijs,de quibus ſtatim.

Nec obſtat noſtræ concluſioni,quod aliquę religiones, vel ordines primum approbati, poſtmodum à Sede Apoſtolica fuerint extincti; vt ordo Templariorum à Clemente V. in Concilio Viennenſi, ordo Fraticellorum à Bonifacio VIII. ordo humiliatorum à Pio V. & ſic de cæteris;præfati enim Pontifices haud extinxerunt huiuſmodi ordines, & alij alios, quaſi eorum regulæ vel ſtatuta eſſent mala, & nociua, ſed quia non obſeruabantur amplius, tali enim iuſta interueniente cauſa, tollendi nimirum occaſiones vlterioris ſcandali in populis, ob illam inobſeruantiam, vel etiam quia ob malitiam hominum, temporumque circumſtantias aliqui ordines reddi poſſunt invtiles, Summi quoque Pontifices poſſunt illos deſtruere, non quidem regulas, aut ſtatuta eorum improbando vel condemnando, ſed praxim tantùm & vſum,vt ita dicam, ſuſpendendo,ſingulæ enim religiones, ſicut & multæ leges non ſunt iura diuina, aut materia de fide, quæ aliquando mutari, ſuſpendi,& abrogari non poſſint, vbi ita in Domino expedire ſuperiores iudicauerint.

Sexta concluſio, ſi ſermo ſit de altero iudicio veluti practico, quo Summus Pontifex hic & nunc in Eccleſia aliquã religionem approbat, in eo fatentur doctores ipſum aliquo interdum prudẽtiæ defectu errare poſſe, nimis multas religiones, aut iuconuenienti tempore aliquam admittendo, quo videlicet, per accidens non ita commoda ſit eius in Eccleſiam introductio; vt de legibus ſupra dictum fuit; ſi quidem res hæc factum potius, quam ius concernit; & ad prudentiam ſpectat,aduerſus quam ſubinde peccari à Pontifice poſſe, nil eius infallibilitati præiudicat,talis enim defectus, & alij ſimiles reſpiciunt potius perſonam eius priuatam quam publicã, longèque diſpar eſt peccati, & erroris ratio; vnde etſi peccare poſſit, vt priuatus, non tamen publicè, & ex cathedra aliquid contra bonos mores ſtatuere. Quod adhuc in particulari, præſertim vbi res dubium admittit, non ita facilè iudicari debet; quia, vt iam notaui,non eſt ouium Paſtorem iudicare, ſed ſimpliciter obedire.

Supereſt, vt breuiter ſatisfaciamus aliquibus obiectionibus deſumptis ex Summorum Pontificum decretalibus,in quibus nonnulli contendunt eos erraſſe pluribus in legibus contra bonos mores, aut ius diuinum, ſed inaniter vt patebit ex ſequentibus.

Primò igitur objiciunt illud Alexandri III. ex cap. *cum eſſes* de teſtamentis vbi ait: Alienum eſſe à generali conſuetudine,& à diuina lege, & Sanctorum Patrum inſtitutis, vt teſtamenta, niſi quinque vel ſeptem teſtium fuerint ſubſcriptione firmata, penitus reſcindantur. Hoc enim falſum eſſe videtur, quandoquidem lex ciuilis contraria hodie à permultis Theologis approbatur,& vſu vbique ferè locorum recipitur.

Huic obiectioni multi multa reſpõdent; primò, Alexandrum ibi non iudicaſſe vt Pontificem,ſed vt priuatum doctorem: ſecundò, hanc Alexandri Decretalem ad mores, qui pro diuerſitate locorum & temporum variantur, pertinere:tertiò illam tantum valere,vbi Pontifex temporalem habet iuriſdictionem, quia quantum ad ſuos ſubditos poteſt legi ciuili derogare; quarto eum in dicto textu ſolùm loquutum fuiſſe de teſtamento in cauſis pijs; nam in his,quæ pietatis cauſa relinquuntur, minus ſolẽnis voluntas ſufficit, ſicut & inter liberos. Omnium tamen facillima ſolutio eſt, nihil ibi contra bonitatem moralem doceri, ſed potius confirmiter ad diuinã legem dicentem in ore duorum vel triũ teſtium ſtare omne verbum, à qua proindè rectè ait alienum eſſe, quod requirantur ſeptem teſtes ex neceſſitate; ſumendo alienum, non vt aliquando idem ſignificat, ac contrarium,ſed vt eſt idem ac à lege diuina non præceptum; qua de cauſa, ſine vlla ad ipſam contrarietate,

leges humanæ, creſcente præſertim hominum malitia maiorem teſtium numerum ad teſtamentorum valorem ſtatuere potuerunt.

Secundo obijciunt eumdem Alexandrum III. in cap. *licet*, determinaſſe, quod poſtquam mulier per legitimum conſenſum alicui nupſit, non poteſt alteri nubere; & ſi nupſerit etiam carnali copula ſubſecuta, debere ſeparari: *quamuis aliter*, inquit, *à prædeceſſoribus noſtris fuerit iudicatum*; inde enim ſequi videtur prędeceſſores in hoc errauiſſe; ſi quidem ſecundum matrimonium ſubſiſtere non poteſt viuente adhuc primo viro.

Reſpondetur malè inferri ex verbis Alexandri aliquem in prædeceſſoribus errorem, pro vt in præſenti de illo agimus; quandoquidem ipſe non explicat, quomodo prædeceſſores ſui aliter iudicauerint, an ita priuatim ſentiendo, an verò quaſi ex cathedra ſententiam proferendo. Item an aliter iudicauerint in ipſa rei ſubſtantia, an in aliquo accidentali; V.g. in modo faciendæ ſeparationis ſecundi matrimonij, compellendique ad primum. Et ideo poteſt dici, quod illi prædeceſſores, vel aliter ſenſerint ſecundum priuatum iudicium, non autem publicè legem ſanciendo; vel in aliquo dũtaxat accidentali; quod non pugnat cõtra Pontificiam, quam hic tuemur infallibilitatem.

Tertiò obijcitur Cæleſtinum III. docuiſſe, altero coniugum labente in hæreſim, matrimonium diſſolui cap. *quanto* de diuortijs; quod tamen eſt falſum; Reſpondent aliqui primò id in citato textu non haberi; licet dicatur olim extitiſſe in antiquis Decretalibus, vt ſe vidiſſe teſtatur Caſtro lib. 1. de hæreſ. cap. 4. indeque forſan expunctum fuiſse, quod vel ipſius Cæleſtini non eſſet, vel non reciperetur tanquam dictum ex cathedra ſed ex priuata ſolùm ſententia; quamobrem Innocentius III. illam citato capitulo reprobans ait: *licet quidam prædeceſſores noſtri aliter ſenſiſſe videantur*: ſenſiſſe, ait, non definiuiſſe; item videãtur ſenſiſse, non ſenſerint: quatenus, & eſt ſecunda reſpõnſio, pręfata verba poſſunt intelligi de diſsolutione, quo ad habitationem, aut quid ſimile, non autem vinculi matrimonialis, cuius adhuc contrarium Innocentius abſolutè non definiuit, ſic enim habet loco citato; *Non credimus, quod in hoc caſu, qui relinquitur, poſſit ad ſecundas nuptias tranſire*.

Quartò obijciunt contrarias inter ſe Nicolai IV. & Ioannis XXII. ſententias circa paupertatem Chriſti Domini; quatenus primus in Extrauag. *Exijt, de Verborum ſignificatione* definit, perfectam quam ipſe ſectatus eſt paupertatem, non admitere dominium rerum, nec in communi, nec in particulari; cuius oppoſitũ docet Ioannes in Extrauaganti *ad Conditorem*, & Extrauaganti *quia quorũdam*; ex ſimili enim ſententiarum contrarietate ſequitur vnam aut alteram falſam eſse atque adeo vnum, aut alterum ex his duobus Pontificibus erraſse.

Reſpondetur hos duos Summos Põtifices minimè inter ſe pugnare, ſed eorum dicta facilè ad concordiam reuocari poſſe: in eo enim, quod Nicolaus ſenſit paupertatem illam eſſe perfectiorem, maioriſque meriti, quæ nihil in particulari, nec in communi poſſidet, nihil definiuit, ſed ſententiam ſuam merè explicuit: Ioannes autem id expreſsè vel directè non impugnauit, ſed ſolùm renuntiauit iùri, quod dicebatur habere Summus Pontifex poſſidendi omnia bona Fratrum Minorum. In eo quoque quod adducitur de paupertate Chriſti non diſcordant; ſi quidẽ Nicolaus docet, Chriſtum aliquando illam paupertatem obſeruaſſe, quæ nec in particulari, nec in communi aliquid haberet, aliquando autem admiſiſſe aliquid in communi, quia *Iudas loculos habebat*. Ioannes verò aſſerit eſſe hereticum dicere, quod Chriſtus nihil vnquã proprij habuerit, quod etiam veriſſimum eſt, nec priori aſſertioni repugnat; vt iam capite 17. fuſius explicatum fuit.

Vltimò tandem poſſet quis obijcere, vanam eſſe illam diſtinctionem inter errores Pontificis, vt Pontificis, vel vt pri-

priuatæ dumtaxat perſonæ; nec nõ inter particulares facti quæſtiones,& publicas fidei controuerſias; cum enim Sacræ Scripturæ teſtimonia, quibus Pontificia aſſeritur infallibilitas, ſint generalia, vel vniuerſim illam probare debent, vel nec illam probabunt, etiam in definiendis publicis fidei controuerſijs.

Verùm talis obiectio corruit ex dictis, iuxta quæ ſatis patet veritas allatæ diſtinctionis, quodque apertum in ipſa Scriptura habeat fundamentum. Quia præfatum non errandi priuilegium eatenus Summo Pontifici competit, quatenus ipſe ſecundaria quædam petra eſt, cui ſpiritualis Eccleſiæ ſtructura nititur, iuxta illud Matth. *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Cũ igitur Eccleſiæ petra cenſeri non poſſit, niſi ratione officij,ac proindè publicorũ præſertim decretorum, fidem ac mores vniuerſæ Eccleſiæ concernentium, particularia enim decreta, vt nec deſtruere, ita nec ſuſtinere poſſunt vniuerſam Eccleſiam, conſequens planè eſt, vt tunc abſolutè Summus Pontifex debeat gaudere ſuo infallibilitatis priuilegio, vbi publicas definit religionis controuerſias tam in credendis, quam in agendis, decretaque circa illa vniuerſam Eccleſiam obligantia proponit. Inſuper cum tam ſingulare infallibilitatis donum Summo Pontifici diuinitus conceſſum fuerit, nõ propter ipſum, ſed ob cõmune Eccleſiæ bonum; ne videlicet ipſa ad obedientiã Pontifici in rebus dubijs præſtandam obligata, à Sanctitate, aut vera fidei ſententia, quandoque tota deuiare cogeretur, vt ſuperius diximus; neceſſe non fuit, vt omnia Pontificis decreta, quomodocumque conſiderata, infallibilia eſſent, ſed ea ſolùm, quæ ad religionem pertinentia, vniuerſalem Eccleſiam obligant: proindeque friuola & inanis non eſt, vt contendunt aduerſarij, præfata quam toties in medium adduximus diſtinctionem, aliaſque ſimiles, defectu quarum multi in varios ceciderunt errores, ſicut & plures heretici circa Chriſtum Dominum, ob indiſtinctionem in ipſo naturæ diuinæ,& humanæ,ita enim eſt minor Patre ſecundum humanitatem vt ſit illi æqualis & omouſios ſecundũ diuinitatem, cui honor & gloria in ſæcula ſæculorum, tantumque ad illam dicta ſint de ſupremo eius in terris Vicario Romano Pontifice.

SECTIO

SECTIO QVINTA.

De Sacris Eccleſiæ Concilijs.

CAPVT PRIMVM.

Præmittitur notio, & diuiſio Concilij, nec non inde breuis idea rerum in hac Sectione de illo tractandarum.

CVM ex inſtitutione Christi Domini poteſtas, ſeu authoritas iudiciaria in cauſis fidei, & Religionis ad perfectum Eccleſiæ regimen neceſſaria, ita principaliter exiſtat in Summo Pontifice Romano, tanquam ſupremo & vniuerſali Eccleſiæ militãtis Paſtore, vt etiam pro illis definiendis Concilia nonnunquam congregari debeant; poſtquam ſuperiori ſectione egimus de Summo Põtifice Romano, nunc erit nobis ſermo de Sacris Eccleſiæ Cõcilijs.

Concilium ergo, ſi nominis etymon ſpectetur, à conciendo, id eſt cõuocando, & non impropriè à conciliando, quod plures ſententiæ velut in vnam maturè concilientur, deducitur: Si per litteram ſ ſcribatur, quod parum intereſſe videtur, à conſiliendo, quod ſcilicet plures ſententiæ in vnam conſiliant deriuabitur. Ita vt Concilium in tota ſua latitudine vel generalitate ſumptum, idem ſit, ac conuentus multorum hominum, vel vt ait Cicero *orat. pro Roſcio*, congregatio ad aliquid cũ deliberatione agendum deputata. Sicut autem ſuo loco notauimus hanc vocem ſeu nomen Eccleſiæ in Scriptura ita indifferenter vſurpari, ad ſignificandum cætum, & congregationem aliquam, vel in bonam, vel in malam partem, vt tamen, cum Scriptores Sacri ſimpliciter, & ſine vllo addito dicunt Eccleſiam, intendant ſignificare populum veræ fidei ac religionis profeſſorem: ſi verò aliquid addunt, veluti Eccleſia malignantium, Eccleſia hæreticorum, tunc iuxta illud, quod additum eſt, intelligi & accipi debeat. Eodem modo de voce Concilij diſcurrendum exiſtimo, ita videlicet eam apud Scriptores Sacros, & Eccleſiaſticos indifferenter aſſumi ad ſignificandam quamcumque hominum, ad aliquid cũ deliberatione agendum, cõgregationem vt tamen ſimpliciter & ſine vllo addito denotet illam, quæ fit ex perſonis Eccleſiaſticis ad tractanda religionis negotia; vnde, vt obtinuit conſuetudo, quod celebriores virorum Principum conuentus, ad res arduas in ſæculari Reipublicæ gubernatione ſtatuendas, publica, aut legitima authoritate cõgregati, dicantur *Comitia*; ita quoque vocãtur Concilia, conuentus perſonarum Eccleſiaſticarum, maximè Epiſcoporum à ſuperiore legitimo indicti, vt de rebus fidei & religionis deliberent, & decernant. Atque illud nomen tam Vetus, quam Nouum Teſtamẽtum pro Iudæorum conuentu agnoſcit: eiuſque in locũ Græci Synedrion dixerunt, vel Synagogam, in Nouo autem Teſtamento Synodum, quæ vox primùm in Canonibus Apoſtolorum tradita, poſtmodum ab omnibus recepta fuit: ita quod etiam hæretici, & ſchiſmatici eam ad ſuos cõuentus tranſtulerint; qui tamen conciliabula potius, & pſeudoſynodi appellari debent, vel concilia Sathanæ, & vanitatis cum addito; de quacumque enim ipſorum congregatione & conuentu re-

ctè

ctè ſcriptum eſt Pſal. 25. *Non ſedi cum Concilio vanitatis, & cum impijs non ſedebo*.

Quia verò perſonas Eccleſiaſticas, vt de rebus fidei, & religionis ſimul deliberent, congregari, quadrupliciter accidere poteſt; ſcilicet cum omnes ex toto orbe chriſtiano conuocantur: ſecundò cum ex vna regione, vel natione tantùm; tertiò quãdo ex vna duntaxat prouincia; & quartò ſi ex vna ſolùm diœceſi: hinc fit Concilium quoque quadruplex eſſe; Generale, Nationale, Prouinciale, & Diœceſanum: cui diuiſioni locum dedit non ſolum ipſa rei natura, dictaque congregationum diuerſitas, ſed inſuper Sanctorum Patrum authoritas, in quorum ſcriptis illius mentio reperitur: Quæ enim Athanaſius in epiſt. de decretis contra hæreſim Arianam, orbis terrarum Concilia vocat, Sanctus verò Auguſtinus lib. 2. de baptiſmo contra Donatiſtas cap. 3. Concilia plenaria, eadem ſunt cum Generalibus, ſiue vniuerſalibus, Græcè Oecumenicis, cum ea expreſsè diſtinguat à Prouinciarum; & Regionum Concilijs, dum ait, *Concilia Prouinciarum, vel eis maiora qualia ſunt Regionum à Concilijs plenarijs emendari*. Non deſunt, qui etiam putent huius diuiſionis exemplar haberi in Scriptura noui Teſtamenti; in primo enim Concilio ad electionem Matthiæ Actor. cap. 1. ſecundò ad electionem ſeptem Diaconorum cap. 6. tertiò ad non imponenda legalia ad tempus cap. 15. congregatis ſufficiens vniuerſalitas fuiſſe videtur; quatenus primo, & ſecundo interfuerunt omnes Apoſtoli, in quibus velut in ſeminario comprehendebantur omnes totius mundi Epiſcopi, ſunt enim Epiſcopi inquit Auguſtinus in Pſal. 44. filij Apoſtolorum: Tertio autem licet Apoſtoli non interfuerint omnes iuxta aliquorum opinionem, ſed ſoli Barnabas Paulus & Iacobus, quia tamen cum præſidentia Diui Petri, hæc fuit ſufficiens, vt potè ſupremi, & vniuerſalis Eccleſiæ Paſtoris, vt vniuerſale modo ſtatim explicando vocari poſsit. Quod inde legitur eodem cap. 15. coactum Antiochiæ fuit veluti Prouinciale, quia in ſede Eccleſiæ Patriarchalis; Nationale verò, quod Paulus Mileti collegit, vbi maiores natu illius regionis, ſeu Aſiæ conſediſſe dicitur Act. 20. Huiuſcemodi autẽ diuiſionis Conciliorum, ideo nulla habetur in veteri Teſtamẽto mentio; quod tunc populus Dei nec eſſet per totum diffuſus orbem, nec multitudo Pontificũ ex quibus diuerſitas colaſceret Synodorum; ſufficiebatque Hieroſolymitanum Concilium, cui Summus præerat Sacerdos; quod ſuo tamen modo quamdam reſpectu illius Eccleſiæ præ ſe ferebat generalitatem, tam ex authoritate præſidis, quam ex valore decretorum, quæ totam Paleſtinam, & vbicumque illa extabat Eccleſia, obligabant.

Porrò animaduertendum eſt, ita præfata quoad rẽ inter ſe diſtingui Cõcilia, vt tamen nationalia quandoque reperiantur vocata Generalia: nam in quodam Concilio Africano habetur: *Ne fatigandi ſit anniuerſaria congregatione, neceſſitas, placuit, vt quoties cauſa communis totius Aphrica hoc exigeret, tunc vniuerſale congregemus*. Et in Toletano III. ſic dicitur: *Præcipit hæc Sancta, & Vniuerſalis Synodus*. At hæc Concilia, in his, & alijs ſimilibus locis, ſecundum quid tantùm, ac reſpectiuè dici vniuerſalia ſatis patet; ob maiorem ſcilicet numerum Epiſcoporum integræ alicuius nationis ad illa ſub vno Patriarcha vel Primate omnium ipſorum Antiſtite cõuenientium. Vt igitur magis ſtrictè, & ad regulam Dialecticæ loquamur, quæ rerum diuiſiones per membra diuidentia oppoſita tradi debent, Concilia primum partiri poſſumus in *Plenaria*, & non *Plenaria*, ſiue in *Oecumenica* ex toto nimirum orbe, Oicoumeni enim orbem terrarum ſignificat; & in *Localia*, ſic dicta à certa locorum determinatione; vel tandem in *Generalia*, aut *Vniuerſalia*, & *Particularia*. Plenaria, ſiue Generalia rurſus ſunt in duplici differentia; aliqua enim dicuntur eſſe talia, tam ex parte cauſæ efficientis, Romani videlicet Pontificis

tificis ea conuocantis, quam ex parte cauſæ materialis, prælatorum ex vniuerſo orbe conuocatorum; alia verò ſunt Generalia ſolùm ex parte cauſæ efficientis, quia nimirum non omnes Eccleſiæ Prælati, ſed nunc plures, nunc pauciores, pro eorum ratione quæ tractandæ ſunt, ad illa vocantur à Summo Pontifice, eo ibi præſidente, vel alijs loco eius; cum enim ſuprema & vniuerſali Vicarij Chriſti authoritate fulciantur, indeque eorum decreta vniuerſos obligent fideles, non incongruè Concilia generalia, vel vniuerſalia nominari poſſunt. Et huiuſcemodi ſunt, Concilium Alexandriæ collectum ex Epiſcopis Aegypti in cauſa Colluthi coram Oſio Sedis Apoſtolicæ legato, quod Generale forſan inde apppellauit S. Athanaſius Apol. 2. Mileuitanum ſub Innocentio I. & Arauſicanum primum ſub Leone Magno; cęteraque plura Romana Concilia, quæ tamen fatendum eſt, non æquè, aut ita ſtrictè dici debere Vniuerſalia, ac ſunt illa, in quibus vniuerſalitas attenditur etiam ex parte conuocatorum. Sunt adhuc qui denominationẽ vniuerſalis aduenire Concilijs opinantur ex vniuerſalitate doctrinæ, quæ in illis pertractatur: ſed id nequaquam admitti poteſt, multa enim Prouincialia, & Nationalia hoc titulo dicerentur Vniuerſalia, quibus tamen hoc deeſt, quod illis cura totius orbis Eccleſiarum, vel ex præſidentia capitis Oecumenici, vel ex confluxu omnium Paſtorum, demandata nõ fuerit. Demum Concilij Localis, vel Particularis mẽbra, & ſpecies ſunt Nationale, Prouinciale, & Diœceſanum; ſingula ſic definiri, vel deſcribi vtcumque poſſunt. Concilium *Nationale*, eſt congregatio omnium, vel plurium Epiſcoporum totius regionis, regni ſcilicet, aut nationis, à Patriarcha, vel Primate, qui regulariter illis præeſt, in finem ſpiritualem conuocatorum. Concilium *Prouinciale* eſt congregatio Epiſcoporũ, & Prælatorum vnius Prouincię, ab vno Archiepiſcopo, vel Metropolitano, qui regulariter illis præeſt, in eumdem finẽ ſpiritalem conuocatorum. Concilium tandem *Diœceſanum*, eſt congregatio minorum Sacerdotum vnius Diœceſis ab Epiſcopo, qui regulariter illis præeſt, in finem quoque ſpiritalem conuocatorũ. Quod Concilium nonniſi impropriè dicitur tale; cum enim Concilia iuriſdictione exteriori gaudere debeant, nec nõ iure deciſiuo in controuerſijs ad fidem & mores pertinentibus, & in Diœceſanis nullus ordinariè ſit, qui talibus priuilegijs, præter Epiſcopum, gaudeat, nõ tam Concilij, quam conuentus alicuius ſpiritalis nomen promerentur.

Quod ſpectat ad Plenarium, vel Generale Concilium, de quo potiſsimum agimus in præſenti, licet variæ illius à varijs adducantur definitiones, omnes tamen ferè Doctores Catholici in hoc conſentiunt, quod ſit, *congregatio Epiſcoporum Vniuerſæ Eccleſiæ authoritate Romani Pontificis ſpecialiter conuocatorũ, grauioris rei Eccleſiaſticæ tractandæ cauſa, eodem Pontifice, per ſe vel legatos, præſidente*. Huic definitioni ceu diminutæ, Cardinalis Iacobatius lib. 1. de Concil. addendam putat particulam; *& aliquando Chriſti, ſiue ipſiuſmet Concilij authoritate ſuffulta*, pro eo videlicet tempore, quo ſedes vacaret, aut graui aliquo exiſtente ſchiſmate dubitaretur de vero, ac legitimo Pontifice, aut ipſemet verus Pontifex in priuatam hæreſim incidiſſet à Concilio deponendus modo ſuperiori ſectione explicato cap. 16.

Præfatæ autem definitionis bonitas ex eo ſufficienter patet, quod per ordinem ad quatuor cauſas, quibus Concilium eſſentialiter conſtat, efficientem, materialem, formalem, & finalem traditur; cum vniuſcuiuſque rei natura, cuius definitio dicitur oratio explicatiua, melius nobis innoteſcere non poſſit, quã per ſuas cauſas eſſentiales intrinſecas & extrinſecas; ſub quibus etiam omnia in præſenti ſectione de Concilijs agenda comprehendemus, primùm ordine executionis ſermonem habentes de cauſa illorum efficienti, tum materiali, deinde formali, & finali, vltimo de illis

compa-

comparatiuè ad Summum Pontificem agemus; nec non quæ ſint authentica breuiter indicabimus.

CAPVT II.

Vnde Concilia Eccleſiaſtica primum, in lege Euangelica, inſtitutionem ſuam habuerint.

Dari in Eccleſia Catholica Conciliorum Eccleſiaſticorum vſum, cum certum ſit; primum, quod occurrit pertinens ad cauſam eorum efficientem, diſputandum, eſt, an talis vſus ab humana inſtitutione, vel ratione, an verò ex diuina aliqua lege originem duxerit. Qua in controuerſia, ſalua fide diuiſi ſunt inter ſe Doctores Catholici; aliqui enim, vt Salmeron in Act. Apoſt. tr.77. docent, Concilium inuentum quidem eſſe Spiritus Sancti, tacitè ſuggeſtum Petro Apoſtolorum Principi, & reliquis eius ſucceſſoribus, tanquam remedium opportunum ad terminandas & extinguendas ortas de fide, vel Sacramentis controuerſias, ſiue ad abuſus extirpandos, & ad veterum morum diſciplinam reuocandam: ita tamen vt hæc ſuggeſtio non efficiat ius diuinum, ſed ius tantùm Canonicum, ſiue Eccleſiaſticũ: quemadmodum reliquæ omnes leges Eccleſiaſticæ ſiue de ieiunijs, ſiue de obſeruatione dierum feſtorum, ſiue de reliquis ſpectantibus ad diuina præcepta magis expeditè ſeruanda, ſunt quidem ab Spiritu Sancto Petri ſucceſſoribus, vel Paſtoribus in Concilijs ſuggeſta; non tamen propriè ius diuinum, ſed canonicum tantùm conſtituunt: hactenus Alphonſus Salmeron loco citato. Pighius quoque lib. 6. Hierarch. cap.1. ſentit congregationem Conciliorum eſſe ex humana inſtitutione; quod approbare videtur Suarez tractatu de fide diſput.11.de Concilijs num.1. ſi intelligatur, inquit, quantùm ad tempus & ordinationem, vel quia fortaſſe non eſt ſimpliciter ex præcepto diuino, vt hæc cōcilia congregentur. Quamuis ſubdat poteſtatem & rationem illa congregandi à iure diuino habere originem, quatenus ſuppoſita fide, & inſtitutione Eccleſiæ à Chriſto facta, eiuſque gubernatione, quaſi naturalis ratio dictat talium Conciliorum celebrationem, eſt enim naturale homini in grauiſſimis rebus multorum ſententias, & conſilia expectare.

At Conciliorum Eccleſiaſticorum inſtitutionem diuinam eſſe, ſiue illa immediatè à Chriſto inſtituta fuiſſe, indeque primum ab Apoſtolis vſu confirmata fuiſſe, plures alij affirmant: Cardin. Turrecremata lib.2.de Eccl.c.2. vbi etiã altius hunc in priſcos veteris Teſtamenti Patres refert morẽ congregandi Concilia: Card.Baronius tom.1.ann.58.n.19. de vſu eorumdem Conciliorum agens dicit: *Si quis eius rei exordium repetat, inueniet non tam ab Apoſtolis, quam ab ipſo Chriſto duxiſſe principium, atque ſumpſiſſe authoritatem*. Card.Bellarminus tom.2 lib.1. de Concilijs cap.2. ait probabilius eſſe, quod eorum origo ſit diuina: hos ſequuntur Peres de Concilijs dub.1.c.8 Bouerius demonſt.4. Symb. art. 8. Dominicus Grauina Cathol.præſcript.to.4. par.2.quæſt.1. art.2. Angelus Petrica lib.3. Turris Dauid diſput.1. Nos quid in hac re probabilius tenendum videtur in ſequentibus aperiemus, pro quorum intelligentia.

Prænotandum eſt primò, non ea continuo, quæ ex Scripturis per nonnullas conſequentias colliguntur, conſentanea eſſe diuinis præceptis, aſſerẽda eſſe propterea inſtituta diuina, vel iuris diuini, ſed ea dũtaxat, quę vt præcepta à Chriſto traduntur, vel quæ ex eis neceſſaria, & euidenti conſequentia deducuntur.

Secundo ſuppono multa fuiſſe iuris diuini in veteri Teſtamento, quia tunc à Deo expreſsè præcepta, quæ talia non ſunt amplius in nouo, vt ſatis patet in his, quæ ad cæremonias, & iudicia pertinebant, reſpectu quorum lex vetus nobis extincta eſt; haud tamen inconuenit, nonnulla, quæ illius tempore iuris erant diuini, nunc tantùm eſſe iuris Eccleſiaſtici, vel canonici. Et vt aliquo res illu-

ſtretur exemplo, ecce in veteri Teſtamẽto ſanctificatio diei ſeptimæ, ſiue ſabbati iuris erat diuini Geneſ. 2. & Exod. 20. nunc autem ſanctificatio diei Dominicæ quæ illi ſucceſſit, iuris tantùm eſt Eccleſiaſtici, vt rectè docet S. Thomas 2.2 q. 122. art. 4. ad 4. his verbis: *Obſeruantia diei Dominicę in noua lege ſuccedit obſeruantiæ Sabbati, non ex vi præcepti legis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ, & conſuetudine populi Chriſtiani. Nec enim huiuſmodi obſeruatio eſt figuralis, ſicut fuit obſeruatio Sabbati in veteri lege. Et ideo non eſt ita arcta prohibitio operandi in die Dominico, ſicut in die Sabbati. Sed quædam opera conceduntur in die Dominica, quæ in die Sabbati prohibebantur: ſicut decoctio ciborum, & alia huiuſmodi. Et etiam in quibuſdam operibus prohibitis facilius propter neceſſitatem diſpenſatur in noua, quam in veteri lege: quia figura pertinet ad proteſtationem veritatis, quam nec in modico præterire oportet. Opera autem ſecundum ſe conſiderata, immutari poſſunt pro loco & tempore*; ita Angelicus Doctor. Aliud etiam habetur exemplum in præcepto decimarum Exod. 22. Leuit. 27. & ſæpe deinceps, quod in veteri quidem Teſtamento diuinum erat, ac iudiciale; ſecus tamen in nouo, quia etſi diuini & naturali iuris ſit, miniſtrum alere, pro ſtatus eius decentia, Matth. 10. Lucæ. 10. 1. Corinth. 9. dare tamen illi decimam bonorum ſuorum partem nõ eſt niſi merè canonicum, & Eccleſiaſticum præceptum.

Vndè noto tertiò, quod in veteri lege Deutero. 17. præceperit Deus, vt cauſæ ambiguæ per Sacerdotum in Concilio iudicium cum Summo Pontifice terminarentur, malè inde inferri iuris quoque diuini eſſe, in ſtatu legis Euangelicæ, conciliorum vſum, niſi aliundè accedat inſtitutio Chriſti Domini, ſi quidem præceptum illud erat iudiciale, nõ morale. Quod de hoc Deuteronomij loco, idem penitus de alio Salomonis Eccleſiaſtis cap. 12. aſſero, vbi habetur; *Verba Sapientium ſicut ſtimuli, & quaſi claui in altum defixi, quæ per magiſtrorum conſilium data ſunt à paſtore vno*. Huiuſmodi enim verbis nullũ continetur præceptum, ſed ea tantùm, quæ per magiſtros congregationis fiunt ſub vno paſtore Summo Sacerdote adunatos, laudantur, quod habeant efficaciam promouendi vitiorum fugam, virtutumque exercitium; qualia fuerunt olim, quę per Concilium Sanedrin vocatum, ſtatuebantur, & quæ nunc per Concilia decernuntur.

Quartò obſeruandum eſt, Concilia duplici ter conſiderari poſſe, primo veluti naturaliter, hoc eſt pro vt dictamine naturali conſtat, expediens eſſe, quod in omni bene inſtituta republica interdum congregentur comitia ad perfectum illius regimen, & quod hi, qui vniuerſam Rempublicam velut in capite repræſentant, publicè collatis, vbi ita opus eſſe iudicant, conſilijs, eiuſdem incolumitati prouideant; ſic enim cõſiderata Concilia, nec rationis naturalis captum, nec humanæ inſtitutionis limites excedunt. Secundò ſpectari poſſunt ſupernaturaliter, ſiue quatenus vna cum Summo Pontifice Romano, cuius authoritate conuocari, celebrari & confirmari debent, efficiunt ſupremum tribunal Eccleſiaſticum in ordine ad infallibile iudicium rerum fidei, quod in ſuis comitijs exigit natura Eccleſiæ, fundata videlicet in certitudine credẽdorum. Et hoc pacto Concilia, licet naturali, & politico dictamini mitè conſentanea ſint, ſicut & in cęteris gratia nunquam aduerſatur naturæ, nec eam deſtruit, ſed perficit & eleuat ad ſublimiora; nequaquam tamen ab humana, ſed à diuina inſtitutione ſuam neceſſariò originem trahere debere, ſatis oſtendit dictum infallibilitatis priuilegium, quod ſuperat omnes naturæ vires, darique non poteſt Paſtoribus Eccleſiæ conciliariter adunatis, niſi in virtute promiſſionis Chriſti, ſe in medio ipſorum futurum, vbi eos congregati in nomine eius contingeret.

Quintò animaduertendum eſt plura quo ad ſubſtãtiam eſſe iuris diuini, quorum tamen determinatio, ſiue quo ad modum, ſiue quo ad tempus, aliaſque ſimi-

ſimiles circũſtantias mere pendet ab inſtitutione humana, vt patet in præcepto annuæ confeſſionis, & id generis alijs.

His prænotatis primum aſſero, Concilia, ſi ſpectentur præcisè ſecundum quod ſunt congregationes Prælatorum, ſiue Paſtorum Eccleſiæ, legitima authoritate ſactæ, ad aliquid communicatis conſilijs ac ſententijs ſolemniter tractãdum in vtilitatem religionis Chriſtianę, ſuam ab humana inſtitutione originem trahere potuiſſe. In hac propoſitione conuenire debent omnes Theologi. Vt enim Concilia hoc modo ſumpta non tranſcendunt humanæ rationis, & authoritatis vires, ita quoque ab ea ſuam inſtitutionem habere potuerunt.

Secundo aſſero, Conciliorum Eccleſiaſticorum vſum ſaltem ab ipſis Apoſtolis originem accepiſſe; in hac etiam aſſertione conueniunt omnes Theologi; patebitque ex dicendis ſequenti capite, vbi oſtẽdemus Apoſtolos pluries ad Eccleſiæ negotia pertractanda in Concilio ſimul conſediſſe; inde enim manifeſtè ſequi videtur, ſaltem ab illis primam Conciliorum inſtitutionem deſcendiſſe in ſtatu legis Euangelicæ.

Tertio dico, prҿfatorum Conciliorum inſtitutionem ſaltem exemplariter eſſe diuinam; hanc concluſionem ſic explico, ex hoc quod Sancti Apoſtoli illa inſtituere potuerunt, ad imitationem eorum quæ in lege veteri diuinitus inſtituta fuiſſe legimus Exod. 34. Numer. 11. & Deuteron. 17.

Quarto aſſero longe probabilius eſſe, quod in lege quoque Euangelica Cõciliorum inſtitutio ſit iuris diuini; ſiue rationem illa cogendi à Chriſto Domino primùm manaſſe. Probatur primo ex facto ipſius, Matth. 16. vbi, vt rectè animaduertit Cardinalis Baronius, quaſi coacto Concilio quęſtionem propoſuit; *Quem dicunt homines eſſe filium hominis*, & facta diſcuſſione, recenſitiſque diuerſis hominum placitis, Petrus tanquam futurum Eccleſiæ ſub Chriſto caput reſpondit: *Tu es Chriſtus filius Dei viui*, quæ ſententia atteſtante Chriſto, non de carne, & ſanguine, ſed de ſuperna Patris reuelatione deſcendit. Secundo probatur ex verbis eiuſdem Chriſti Domini Matthæi 18. *Vbi*, inquit, *ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*: his enim ſignificari Conciliorum ex diuina promiſſione authoritatem, atque adeo inſtitutionem docent expreſsè Concilium Chalcedonenſe in epiſtola ad Leonem; Sexta Synodus act. 17. Concilium Toletanum III. Cęleſtinus Papa in epiſt. ad Synodum Epheſinam, nec non Cyrillus Alexandrinus in epiſt. ad Anaſtaſium, alijque plures.

Quod obijciũt aliqui, nihil ibi Chriſtum de Concilijs celebrandis prҿſcripſiſſe, ſed tantum communem orationis fidelium efficaciam commendaſſe, vim noſtræ probationis non eneruat; quando enim præfati Patres hunc Matthæi locum afferunt pro aſtruenda Conciliorum inſtitutione, & authoritate, ſolent arguere à minori ad maius; quodque, vt ait Sanctus Cęleſtinus epiſt. citata ad Synodum Epheſinam, ſi nec huic tam breui numero duorum vel trium in nomine Chriſti congregatorum Spiritus Sanctus deeſt, multo magis eum intereſſe debeamus credere, quando in vnum conuenit tanta turba Sanctorum, vt accidit in Concilijs Generalibus, quę propterea cæteris præcellunt in priuilegio infallibilitatis, ob ſpecialem Spiritus Sancti præſentiam, & aſſiſtentiam; indeque non poteſt non eſſe iuris diuini illorum inſtitutio; quemadmodum enim ſufficienter inſtituta cenſentur à Chriſto Domino aliqua Sacramenta, licet eorum vſus expreſsè prçceptus in Scriptura non reperiatur, eo quod illis annexa promittatur gratia, vt patet in Sacramento Pœnitentiæ, de quo Ioann. cap. 20. dicitur, *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, vbi per hęc ſola verba non conuincitur eius vſus, ſed tantũ promittitur gratia peccati remiſsiua; ita quoque, eo ipſo quod citato Matthęi loco promittitur Eccleſiæ Paſtoribus conciliariter congregatis gratia diuinæ aſsiſtentiæ, in ordine ad infallibilem rerum fidei

fidei definitionem, quod eſt ſupernaturale donum, ſufficienter declaratur Concilia fuiſſe diuinitus inſtituta; nec potuiſſe puros homines ſimile conuentuũ genus excogitare, & ſtabilire in Eccleſia.

Tertio probatur noſtra aſſertio ex illo actuum Apoſtolorum loco cap. 15. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria &c.* huiuſmodi enim verbis apertè ſignificatur, omne Concilium Catholicum & Orthodoxum, debere in Spiritu Sancto congregari; debere etiam per Spiritum Sanctum legitimè procedere: vnde & ſolemnibus precibus inuocatur, vt Epiſcopis aſsiſtens induat eos in omnem, quam filius Dei promiſit veritatem: ſed præcipuè in eam, quæ poſt diſputationes præcedentes tunc definiẽda eſt: ita vt Spiritui Sancto, tanquam primo ſacrorum Conciliorum authori, & profectò, primæ eorũ partes, tribuendæ ſint, poſteriores vero præſidentibus, hoc eſt Romano Pontifici, vel eius Legatis, ac cęteris vigilantibus Epiſcopis qui adſunt: Vbi autem ſic ſe habet Spiritus Sanctus, & per ſupernaturalia gratiæ dona infallibiliter influit, humana non ſufficit ſed diuina requiritur inſtitutio, vt conſtat exemplo Sacramentorum, quæ quia infallibilem de ſe habent effectum ſupernaturalem, quem vt inſtrumenta producunt, ab alio idcirco inſtitui non potuerunt, quam à Deo, ceu cauſa principali ſanctificationis noſtræ, cuiuſque eſt ſibi inſtrumenta pro ſuo arbitrio aſſumere, eaque valida reddere. Igitur ſuppoſito quod Concilia in nomine Chriſti congregata, hoc eſt ſuprema Vicarij eius authoritate, gaudeant, ceu inſtrumenta Spiritus Sancti priuilegio infallibilitatis in decidendis, vbi opus eſt, omnibus fidei controuerſijs, nõ ab alio principio, quam ab ipſomet Chriſto repetenda eſt eorum origo. Siue quod idẽ eſt, cum definitiones Conciliorum ſint *Legislationes Spiritus Sancti*, vt eas appellat Chriſoſtomus homil. 33. in Acta Apoſtol. huiuſmodi tribunal nulla humana authoritas inſtituere potuit, in quo ſcilicet ex nomine Spiritus Sancti ferrentur leges, infallibiliterque definirentur quęſtiones fidei, niſi ſuppoſita inſtitutione principalis legislatoris, ac magiſtri ſcilicet Dei.

Quarto probatur, quia ſi Concilia, non aliud, quam humanum eſſent inuẽtum, id potiſsimum Apoſtolis tribuendum eſſet, ſed illa primùm Apoſtoli nõ adinuenerunt, quin potius ex diuina traditione illorum in Eccleſia vſum introduxerunt, ergo non niſi à diuina inſtitutione ſuam originem habuerunt. Maior huius argumenti eſt certa; minor autem multipliciter demonſtratur; primò ex hoc quod in Concilio Hieroſolymitano Act. 15. dixerunt, *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*, vt ſtatim ponderauimus; ſecundo, quia Apoſtoli ibi ſtatim Concilium pro rebus fidei definiendis collegerunt, abſque eo quod diſcuterent, quæ via in hunc finem tenenda eſſet; inde enim manifeſtè ſequitur, eos Concilia non inſtituiſſe, ſed inſtituta à Chriſto Domino ſuppoſuiſſe: tertio, quia Canone 3. Apoſtol. apud Clementem ſic legitur: *Bis in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur, & inter ſe inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes Eccleſiaſticas contentiones amoueant: ſemel quidẽ ſeptimana quarta Pentecoſtes; ſecundo vero duodecimo die menſis Hyperberethi, id eſt Octobris*; inde enim ſic ad noſtrum intentum argui poteſt; Merum non eſt Apoſtolorum inuentum, cui eorum induſtria, & cura nonniſi temporis, aliarumque circumſtantiarum determinationem adiecit, ſic enim apertè ſupponi videtur, ſubſtantiam rei altiori iam authoritate nempe diuina fuiſſe inſtitutã, alias non circumſtantiam temporis tantum, ſed & ipſam rei ſubſtantiam ordinaſſent: At ex modo loquendi præfati canonis, ſupponuntur Concilia Epiſcoporum, tantumque circumſtantia temporis ea celebrandi deſignatur; ſignum eſt ergo non ab Apoſtolis inſtitutum fuiſſe morem Synodalium conuentuũ, ſed à Chriſto Domino, citato Matth. 18.

loco,

loco, & expreſsius, quando Act. 1. *Prebuit ſeipſum viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.*

Quinto & vltimo dico, celebrationes Conciliorum tam Generalium, quã particularium, quo ad circumſtantias loci, & temporis, aliaſque ſimiles, merè pendere ab humano iure Eccleſiaſtico; iſta concluſio eſt certiſsima, patetque quo ad Concilia particularia ex Can. Apoſtol. ſtatim citato; cui addo 20. Synodi Antiochenæ præcipientis: *Bis quoque in anno Concilia habeantur*; nec non 5. Nicęnæ: *Rectè viſum eſt, per ſingulos annos in ſingulis Prouincijs, bis in anno Epiſcoporum Concilium fieri.*

Quo ad Generalia vero abſolutè, id eſt, quæ talia ſunt, non tantum ex parte cauſæ efficientis, vbi videlicet Romanus Pontifex, pro ſuprema authoritate ſua, ad aliquid communibus ſententijs definiendum, aut declarandum maiores Eccleſiæ prælatos conuocat, nunc plures, nunc pauciores, pro eorum ratione quę tractanda ſunt; ſed inſuper ex parte eorumdem prælatorum ex vniuerſo orbe conuocatorum; primum fuit Concilij Conſtanticnſis, & Baſileenſis ſtatutum, vt quolibet decennio celebrarentur. Cui tamen ſtatuto multa cum obſtent, cur nõ expedire videtur, haud ita felicem habuit executionem. Primo, quia eſt contra antiquorum Patrum morẽ, qui nullo certo, ſtatutoque tempore illa coegerũt, vt ex hiſtoria Eccleſiaſtica liquet: fuiſſet autem conſtitutum, ſi id ad vtilitatem Eccleſiæ ſpectare iudicaſſent. Secundo, quia pręter rerum naturam, & rationem eſſe videtur; ſi quidem huiuſmodi Generalia & Oecumenica Concilia non ſunt congreganda, niſi propter vniuerſalia mala, qualia ſunt nouæ hæreſes, communeſque ac generales Eccleſiæ deformationes, ſchiſmata, & ſimilia. Quæ quia nõ eueniunt ſingulo quoque decennio, aut breuius interdum contingere poſſunt: ideo non eſt quod pręfixo & ſtatuto tempore debeant celebrari. Tertio quia tã frequenti Generalis Concilij celebratione, crebro ſuis paſtoribus vbique deſtituerentur Eccleſiæ, & mala illa, quæ ex frequenti & longa Epiſcoporum abſentia ſolent accidete, ſequerentur, forſanque præponderarent bonis, quæ à Cõcilio Generali ſperari poſſent. Quarto, quia maximi labores, expenſæ & difficultates, quibus Concilia Oecumenica celebrari ex hiſtorijs habetur, impoſsibilem moraliter reddere videntur tam frequentem eorum conuocationem. Quinto, quia multis Eccleſiæ ſeculis nulla huiuſmodi Concilia celebrata fuerunt, vſque ad Nicęnum; à cuius etiam celebratione, & aliorum ſeptem, vſque ad Lateranenſe, ſub Innocentio III. multa fluxerunt ſecula, in quibus etſi multæ, graueſque extiterint Eccleſiæ neceſsitates, nulla tamen coacta fuere Concilia. Aut igitur afferendum, ſanctiſsimos illos & doctiſsimos Eccleſiæ Romanæ Epiſcopos, cęteroſque Patres Conciliorum Generalium ita frequenter congregandorum vtilitatem ignoraſſe, aut in illam cognitam ex malitia, vel incuria impegiſſe; quorum neutrum cum abſque iniuria dici non poſsit, concludendum eſt re vera opus non eſſe, tam frequenti Cõnciliorum Generalium celebratione, illamque authoritati ſupremæ poteſtatis, quæ in Summo Pontifice Romano reſidet, relinquendam eſſe, vt pro temporis & neceſsitatis ratione de illa diſponat, ac ſtatuat, rogantibus interdum Eccleſiæ & ſeculi Principibus, quæ magis ad Chriſti gloriam, & Eccleſiæ vtilitatem expedire iudicauerit. De quo etiam redibit ſermo, vbi agemus de eorumdem Conciliorum neceſſitate.

CAPVT III.

Quandonam inceperit Conciliorum vſus in ſtatu Legis Euangelicæ?

PRæmiſſa Conciliorum diſtinctione in Generalia, & particularia; Generalium vero in illa, quæ talia duntaxat ſunt, ex authoritate Oecumenica conuocan-

uocantis, ſcilicet Romani Pontificis Paſtoris vniuerſalis; & in illa, ad quæ inſuper, non ex vna tantum Natione, vel Prouincia, ſed ex vniuerſo orbe confluunt Epiſcopi; Certum eſt nullum ante Nicęnum extitiſſe Concilium abſolutè Oecumenicum, hoc eſt, tàm ex parte cauſæ efficientis, Romani ſcilicet Pontificis ea cõgregantis, quàm ex parte cauſæ materialis, maiorum ſcilicet Prelatorum ex vniuerſo orbe conuocatorum. Cęterum ſi ſermo ſit de particularibus Concilijs tam Nationalibus, quam Prouincialibus, nec non etiam de Generalibus ex parte cauſæ efficientis, illorum omnium vſum, iam ab Apoſtolorum tẽporibus incepiſſe, ſacræ & Eccleſiaſticæ hiſtoriæ monimenta teſtantur.

Primum enim habitum fuit Act. 1. pro electione duodecimi Apoſtoli: *In diebus illis*, inquit ſacer textus, *exurgens Petrus in medio fratrum dixit (erat autẽ turba hominum ſimul, fere centum viginti) viri fratres, oportet impleri Scripturam &c.* Quia vero in illa turba probabilius eſt, non omnes fuiſſe excellentes, ac in ordine Hierarchico poſitos, ſed aliquos etiam plebeios & laicos, tales non interfuerunt, tanquam qui ius aut ſuffragium haberent, ſed vel vt teſtimonium perhiberent de vita, & moribus hominis eligendi, vel vt ad eorum pręſentiam ſolemnius fieret electio, vel demum, vt eligendum aliquo modo deſignarent, iuxta interpretationem diui Chriſoſtomi ad illa verba, *Et ſtatuerunt duos*, quæ habentur in ſacro textu: *Non*, inquit, *Petrus ſtatuit, ſed omnes, ſententiam verò ipſe protulit de eligendo alio tãquam de ſupernis profectam, iuxta prophetiam recitator non præceptor.* Quo loquẽdi modo rectè vſus eſt Chriſoſtomus ad ſignificandum, quod nec tunc Petrus fecerit, nec modo Romani Pontifices eius ſucceſſores, in Concilijs faciant res fidei, ſed eas tantùm quo ad nos declarent, & proponant, atque adeo reſpectu illarum non tam vt pręceptores, quam vt recitatores & promulgatores nomine Dei ſe habeant. Hoc autem primum Apoſtolorum Concilium fuiſſe Oecumenicum dici poteſt, tum ratione Petri Pręſidentis, tum ratione Apoſtolorum aſſidentium, qui ſoli tunc erant vniuerſi orbis Epiſcopi.

Secundum Apoſtolorum Concilium habetur Act. 6. vbi ſeptem, quos multitudo diſcipulorum ante conſpectum eorum ſtatuerat, tanquam boni teſtimonij viros, conſtituerunt Diaconos, imponentes eis manus ſacræ ordinationis, vt communis eſt Patrum traditio in hunc locum. Quæ quidem primorum Diaconorum ordinatio merito ab integro Apoſtolici vniuerſalis Concilij conſeſſu ſolemnius fieri debuit, quod inde illa ad cęteras eſſet Eccleſias dimanatura.

Tertium ab Apoſtolis celebratum Hieroſolymis Concilium fuit, quando Actor. cap. 8. audita Samariæ conuerſione, ſiue *quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem.* Quia videlicet ad ſupremum Collegij Apoſtolici, Eccleſięque vniuerſalis caput ſpectabat tanti negotij cura, quale erat aggregatio Samariæ ad Eccleſiam Iudęorum, qui Samaritas pluſquã Gentiles ipſos abhorrebant; vnde ibi miſſus dicitur Petrus non imperio, ſiue ſecundum imperium, ſed fraterna charitate & impulſione, vel ſecundum conſilium, qua ratione non inconuenit aſſerere Sũmum Pontificem interdum minorem eſſe Concilio, vt explicabimus infra, vbi de hac materia erit ſermo, ex doctrina diui Thomæ 1. p. q. 43. art. 1. ad 1.

Quartum Concilium itidem Hieroſolymis celebratum fuit Actor. 15. occaſione ortæ Antiochiæ ſeditionis propter Iudęos volentes Gentes ad Deum conuerſas circumcidi; re enim à Paulo & Barnaba ex vna parte, & ab alijs ex altera ad Apoſtolos & presbyteros in Hieruſalem delata, inde, vt ait ſacer textus, *conuenerunt videre de verbo hoc.* Cui Cõcilio licet omnes Apoſtoli non interfuerint, facta iam eorum per vniuerſum orbem diuiſione vt cum Baronio docẽt plures alij, dubium tamen non eſt, quin illi pręſidente diuo Petro, Generale idcirco

circo fuerit, imo forma & norma omnium Conciliorum celebrandorum; quatenus inde colligitur primò ad dirimendas fidei & religionis quęſtiones, non eſſe ſimpliciter & abſolutè neceſſaria Concilia Plenaria, vt dicetur infra, ſed Summum Pontificem id præſtare poſſe extra illa, ſicut diuus Petrus ſoluit etiam ſolus Act.10. & 11. aliam ſimilem quęſtionem, & gentibus Euangelizandum eſſe docuit; cui omnes obedierunt. Secundo quod licet Concilia Plenaria nō ſint abſolutè & ſimpliciter neceſſaria, cum Summus Pontifex etiam extra illa, vel ſolus, vel cum alio quocumque Cōcilio, modo ſuperiori Sectione cap.16. in fine explicato, ſit infallibilis iudex controuerſiarum fidei, & morum; valde tamen ſint vtilia & proficua, ſic in quinta Synodo Generali Conſtant. II. habetur de hoc Apoſtolico Concilio Act.15. *Licet Sancti Spiritus gratia, & circa ſingulos Apoſtolos abundaret, & non indigerent alieno conſilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen voluerunt aliter de eo, quod mouebatur (ſi oportet gentes circumcidi?) definire, priuſquam communiter congregati diuinarum Scripturarum teſtimonijs, vnuſquiſque ſua dicta confirmauerunt.* Tertio, quod, vbi in aliquo Concilio dirimi debet fidei quęſtio, præmittenda ſit accurata eius diſcuſſio, conſultis regulis fidei. Quarto, quod illa facta, pertineat ad Sūmum Pontificem, vbi Concilio præeſt ſententiam ferre, latamue in eo confirmare, quando non adeſt; dum ibidem dicitur v.7. *Cum autem magna conquiſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos: &c.* cui non obſtat, quod nonnulli aſſerunt in Petri ſententiam Iacobi iudiciū præualuiſſe, Conciliumque definiuiſſe, quod Iacobus dixit, non quod Petrus; vt inde ipſius, nec non Romanorū Pontificum ſucceſſorum inferioritatem ad Concilia inferant; cum Iacobi ſententia, vt ſatis patet ex textu nihil aliud fuerit, quam confirmatio quędam prioris ſententiæ dictæ à B. Petro, comprobādo videlicet Propheticis teſtimonijs, quod prius declararat Petrus, Chriſtum nimirum, Gentibus ad fidem conuerſis, ſatis eſſe ad ſalutem ſine legis Moſaicæ obſeruantia; in hoc enim totius controuerſiæ ibi agitatæ ſcopus erat. Quod vero Iacobus addidit de abſtinentia ab illis quatuor, duo illa priora de fornicatione, & de abſtinentia ab his, quæ ſunt immolata idolis, quatenus vel ipſi edentes polluebantur in conſcientia, vel alios fideles ſcandalizabant, Euangelica prorſus erant, & in Chriſti lege etiamnum, vt tunc, obligant, quoniam moralia ſunt; ideoque tantummodo fuit legis Euangelicæ, & non Moſaicæ explicatio. In alijs vero duobus, de abſtinentia à ſuffocato animali, & ſanguine eius, vt legit Syriacus codex, cum illa eſſent mere legalia, cenſuit Iacobus credentes ex Gētibus ad illorum obſeruantiam eſſe arctandos: non quod vlla lege Moyſis ad hoc obligarentur, ſed quod ad retinendum pacificum cum Iudęis conuictum pro illo tempore facere videretur; vnde in re tam modica, & ad breue tempus facile conſenſerunt reliqui, & primus ipſe Petrus huic Iacobi iudicio, vt propterea non minus dici poſſit fuiſſe Petri, quam Iacobi; ſiquidem illo renuente, nihil prorſus obtentum fuiſſet. Non igitur Iacobus præualuit in Petri ſententiam: quæ ab omnibus magna cum veneratione ſuſcepta eſt; ſed Iacobus pauca illa ſubiunxit, vt nonnihil videretur Iudæis propter infirmitatem eorum indulgere, donec Synagoga cum honore ſepeliretur.

Quinto, ex illis verbis v.25. *Placuit nobis collectis in vnum*, habetur, non tam requiri in Concilijs vnitatem loci, vbi congregantur, quam vnitatem ſententię & mentis, ad Chriſti aſſiſtentiam, quia ipſe dixerat Matth.18. *Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*: quodque talis aſſiſtentiæ potiſſimum argumentum, & ſignum ſit, vbi vniuerſi Concilij Patres in vnum ſenſum in dogmate fidei definiendo cōueniunt.

Sexto, vbi v.28. dicitur, *Viſum eſt enim Spiritui Sancto, & nobis*; denotatur

ita

ita Summum Pontificē primas in Concilijs tenere, illaque ab eo conuocante, dirigente & confirmante,quo ad infallibilitatem in definitionibus fidei dependere, vt tamen cæteri Epiſcopi non ſolùm conſultiuum, ſed & deciſiuum votum habeant, vt explicabitur infra;vnde ſub his etiam diuerſis reſpectibus, nunc vnius, nunc alterius nomine, Summi videlicet Pontificis, aut Concilij decreta conciliaria interdum edita ſuiſſe legimus in hiſtoria Eccleſiaſtica; & explicabitur infra.

Septimo,hoc quoque loquendi modo docuerunt Eccleſiam Apoſtoli, ita debere inquiſitionem Scripturarum præcedere ſententiam,aut definitionem cōciliarem,vt tamen rationes, & cauſæ illius adducendæ non ſint: ſicut nec ſententiæ iudicum cauſam & rationem ſolent continere, ne fortè tanquam minus idoneæ reijciantur. Epiſtolæ etiam ab illis ſcriptæ breuitas oſtendit, eam decere grauitatem, & maieſtatem decretorum,vel canonum, qui in Concilijs circa res potiſſimum ad fidem pertinentes eduntur.

Pro quinta, & ſexta Synodo, non tam Oecumenica tamen, quam Prouinciali, vel Nationali ſolet adduci illa act.21. Hieroſolymis congregata, cum Paulus adijt Iacobum Apoſtolum Hieroſolymorum Epiſcopum pro tollenda ſuſpicione Gentiliſmi, quam Iudæi de Paulo cōceperant circa legalium obſeruantiam; nec non alia ibid. cap.20. vbi idem Paulus vocatis maioribus natu Eccleſiæ, hoc eſt Epiſcopis interprete Irenęo lib.3.cap.14.Mileti propè Epheſum de regimine Eccleſiæ tàm ſollicitè egiſſe legitur.

Septima demum Synodus Apoſtolica, quam vltimo loco repono, quod ignoretur præciſum eius tempus, fuit, quando Apoſtoli Orbem ſibi ad prædicandum diuiſuri, iuxta præceptum Domini Matthæi & Marci vltimo, prius in vnum locum ſecretum conuenere; qui ob Iudæorum, ac Gentilium perſecutionem excitatam palam congregari nō poterant: vbi ne vlla ex parte aliqua vel apparens inter eos in annuntiatione Euangelij diuerſitas eſſet, quoſdam fidei canones, quibus vniuerſam Chriſtianā fidem perſtringentes firmarent, conſtituerunt: quos proprio nomine Dei Eccleſia nominare conſueuit, Symbolum Apoſtolorum, quod nomen Pachymeres Dionſij interpres in 3.cap.Hierarch. Eccleſ. ſcribit idem ſignificare, ac tòn eranon collectam,caì tò didomenon eis deipnon.& id quod confertur pro cœna, vt apud Terentium in Andria *Symbolum dedit*, inde enim aſimbolos dicebatur, qui cœnam gratis acceperat; qua ex ſignificatione aliqui breuē hanc fidei articulorum ſummam & enumerationem Symbolum ritè appellatam cenſuerunt, quod quiſque Apoſtolorum aliquid in commune ad regulam tanquā menſam credentibus inſtruendam contuliſſet. At quoniam ſonat etiam ſignum, ac quaſi teſſeram, exiſtimauerunt alij, ducta à teſſera militari ſimilitudine, quæ militibus datur, vt ſe mutuò poſſint agnoſcere, Symbolum fidei vocari, quaſi indicium, & ſignum, per quod veri milites Chriſti à falſis fratribus dignoſcerētur. Vulgus illud paruum Credo nominare conſueuit, quod dicatur fortè ſubmiſſa voce in principio totius officij, tā diurni, quam nocturni, nec non in fine. Dicitur autem ſic in ſilentio; quia quando fuit editum fides nondum erat diuulgata, ſed Gentilium ac Iudæorum tyrannide in iniuſtitia detinebatur.

In hoc autem Symbolo ſpeciali Spiritus Sancti inſtinctu ab Apoſtolis conciliariter adunatis edito, iuxta numerū illorum duodenarium, duodecim quoque articuli continentur, hoc ordine apud D.Auguſtinum ſerm.115.de tempore: Petrus dixit: *Credo in Deum Patrem Omnipotentem*: Ioannes dixit,*Creatorem cæli & terræ*: Iacobus dixit, *Credo & in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum Dominum noſtrum*: Andreas dixit, *Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.* Philippus ait, *Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſe-*

pultus

Digitized by Google

pultus, Thomas ait, *Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit à mortuis*. Bartholomæus dixit, *Aſcendit ad cælos, ſedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis*. Matthæus dixit, *Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos*. Iacobus Alphei, *Credo & in Spiritum Sanctum, Sanctam Eccleſiam Catholicam*. Simon Zelotes, *Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum*. Iudas Iacobi, *Carnis reſurrectionem*. Matthias compleuit, *Vitam æternã Amen*. Et quamuis an ſit hic ſermo D. Auguſtini, an alterius, à quibuſdam reuocetur in dubium, parum intereſt, cum de ſingulis duodecim Apoſtolorum diſtinctis ſententijs, ſuppetant plurium aliorum Scriptorum teſtimonia. Nam apud Clementem Romanum in epiſtola ad Iacobum Hieroſolymitanum Epiſcopum hæc leguntur: *Symbolum, quod fidelis nunc tenet Eccleſia, vnuſquiſque, Apoſtolorum, quod ſenſit dicendo condiderunt*. De hoc quoque ſcripſit Ambroſius, *Clauem iſtam arbitror duodecim artificum operatione conflatã, duodecim enim Apoſtolorum Symbolo fides cuncta concepta eſt, qui veluti periti artifices in vnum conuenientes clauem ſuo concilio conflarunt*. Item Ruffinus in præfat. expoſ. Symb. Apoſtol. hæc ait; *Diſceſſuri Apoſtoli ab inuicem, normam prædicationis in commune conſtituerunt, ne fortè alij ab alijs abducti, diuerſum aliquid his, qui ad fidem veniebant exponerent. Ergo omnes in vno poſiti, & Spiritu Sancto repleti breue iſtud futuræ, ſicut diximus, prædicationis indicium conferendo in vnum, quod ſentiebat vnuſquiſque componunt, atque credentibus hanc dandam eſſe regulam ſtatuunt*. S. Leo in epiſtola 96. ad Pulcheriam Auguſtam: *Ipſius Catholici Symboli breuis & perfecta confeſſio, quæ duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſententijs, tam inſtructa eſt in munitione cæleſti, vt omnes hæreticorum opiniones ſolo poſſint gladio detruncari*. Eadem Venantius Fortunatus in præfat expoſ. Symb. Albinus Flaccus cap. 22. de offic. Eccleſ. alijque plures tradunt.

Tandem, quicquid ſit de editione Symboli, iuxta ſuperius adductum duodecim Apoſtolorum numerum, & ordinem, illud ab Apoſtolis abſolutè compoſitum fuiſſe vniuerſi docent Patres, Tertullianus contra Praxeam, & in lib. de velandis Virginibus: Irenæus lib. 1. contra hæreſes cap. 2. & lib. 3. c. 4. S. Hieronymus epiſt. 61. ad Pammachiũ c. 9. S. Auguſtinus tomo 9. de Symbolo lib. 3. cap. 1. S. Ioannes Chriſoſtomus duabus homilijs in Symbolum Apoſtolorum, quarum prima incipit, *Vniuerſalis Eccleſia gaudet*; ſecunda verò, *Super fabricam totius Eccleſiæ*; alijque plures quos refert Caniſius in ſuo Catechiſmo. Vnde etiam hoc Symbolum Catholica ſemper Eccleſia adeo eſt venerata, vt in Sacris deinceps Concilijs, quaſi baſis quædam & fundamentum totius ſtructuræ Eccleſiaſticæ conſueuerit in primis recitari. Nec ſolùm cunctis ad Baptiſmum venire cupientibus primum omnium traditur, & ijſdem proximè baptizãdis exigitur, ſed aſsiduè à quolibet Chriſtiano recitandũ eſſe admonent Auguſtinus, & Ambroſius lib. 3. de Virginibus: *Symbolum quoque ſpecialiter debemus tanquam noſtri ſignaculum cordis, antelucanis horis quotidie recenſere: quo etiam cum horremus aliquid animo recurrendũ eſt. Quando enim ſine militia Sacramenta miles in tentorio, bellator in prælio*.

Hinc apparet præfracta temeritas Laurentij Vallæ lib. 4. inuect. contra Popium, Eraſmi in præfat. paraphraſ. in Math. Caluini lib. 2. inſtitut. c. 16. §. 18. aliorumque nouatorum, qui primi auſi ſunt vertere in quæſtionem, num Apoſtoli verè eſſent authores Symboli, quod eorum nomine circumfertur, ne vt opinor arguerentur diſcedere à decretis Apoſtolorum, ſicubi deprehenderentur à Symbolo deerrare, aut ne ſemel admiſſo hoc Symbolum eſſe Apoſtolorum, cogerentur admittere traditiones non ſcriptas, inter quas primum locum tenet Symbolum ab Apoſtolis editum, quod eſt verum Dei verbum non ſcriptum, ſed traditum, vt aſſerit Ruffinus loco iam citato, nec nõ Hieronymus epiſt. ad Pã-

machium: *Symbolum*, inquit, *fidei & ſpei noſtræ, quod ab Apoſtolis traditum non ſcribitur in charta, aut atramento, ſed in tabulis cordis carnalibus*. Quare nullius eſt roboris ac momenti argumentum à Laurentio Valla confictum, quod hoc Symbolum D. Lucas Actis Apoſtolicis non mandauit; cum tamen eiuſdem editio non eſſet minus mentione digna, multis alijs actionibus, quæ diligenter ab ipſo conſcriptæ ſunt nō ſolùm ſecundum ſubſtantiam, ſed omnes etiam circumſtantias loci, temporis & modi; nullius, inquam, vis eſt hæc obiectio, non enim omnis doctrina à Chriſto, & Spiritu Sancto accepta ab Apoſtolis fuit deſcripta, ſed vt ſectione huius libri ſecunda probauimus, partim ſcripto, partim etiam viua voce myſteria fidei tradiderunt. Quemadmodum enim non omnia facta Chriſti, aut Apoſtolorum ſunt ſcripta, ſicut ait Ioannes cap. vlt. *Quod ſi ſcriberentur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt libros*, ita ſimiliter de dictis, aut doctrina Chriſti, qua Apoſtoli ab ipſo fuerunt inſtituti, aſſerendum eſt.

Circa tempus autem, quo fuit editum præcisè, licet certi nihil ſtatui poſſit, probabilius tamen videtur hoc accidiſſe ante necem S. Iacobi Maioris circa annum Chriſti 44. Claudij Imperat. 2. quo diuiſerunt ſibi Apoſtoli, ad quas ſinguli proficiſcētur orbis terræ prouincias annuntiaturi fidem Chriſti; Petrus Romam; Ioannes in Aſiam minorem; de Iacobo Ioannis germano, qui ſequitur ordine apud Lucam Act. 1. nihil dicitur, qui ante iſtiuſmodi Apoſtolorum diuiſionem ab Herode Agrippa necatus fuit. Andreas ad Scythas, Philippus in Aſiam ſuperiorem, ac aliquam partem Scythię; Thomas ad Parthos, Indos & Aethyopes; Bartholomæus in Armeniam maiorem, citerioremque Indiam; Matthæus in Aethyopiam; Iacobus Alphæi, frater Domini, idemque *Iuſtus* dictus, cum Hieroſolymorum creatus fuiſſet Epiſcopus, ne Iudæi, quorum cauſa illud munus ſuſceperat, omnino derelicti haberentur, loco conſtitit. Simon Cananęus, qui & Zelotes, in Meſopotamiam & in Perſidem; Iudas idemque Thadæus dictus, & frater Iacobi, in Meſopotamia quoque prædicaſſe aſſeritur, multaque egiſſe in Arabia, & Idumæa; alijſque adiacentibus regionibus. Matthias denique, qui in locū Iudæ proditoris ſubrogatus eſt, in Aethyopiam, poſt Iudęā, Euangelij cauſa profectus eſt. In hoc eodem Concilio ab Apoſtolis ante eorū diuiſionem celebrato, nonnulli exiſtimant conditos fuiſſe Canones, qui dicūtur Apoſtolorum; quamuis alij id contigiſſe putent Hieroſolymis Act. 15. colligique ex Clemente Romano lib. 6. Cōſtit. Apoſtol. cap. 12. vbi poſt appoſitā epiſtolam Concilij ibi congregati miſſam ad fratres Antiochiæ & Ciliciæ, ſubiungit: *Atque epiſtolam quidem miſimus, nos verò per aliquot dies manſimus Hieroſolymis, ſicut deliberantes, quæ ad communem vtilitatem, & corrigendas res pertinebant*. De quo vide Franciſcum Turrianum.

Exinde ad Apoſtolorum exemplum & regulam, plura ab eorū ſucceſſoribus, vbi ita opus fuit celebrata fuere Concilia tum Nationalia, tum prouincialia, vſque ad Nicęnum I. quorum etiam aliqua dici potuere Generalia, quia vniuerſali, & ſuprema Romani Pontificis authoritate congregata, & approbata nonnunquam fuere.

Sic habetur ex Tertulliano libro aduerſus Pſychicos: *Aguntur*, inquit, *præcepta per Græcias illas certis in locis Concilia ex vniuerſis Eccleſijs, per quæ, & altiora quæque in commune tractantur, & ipſa repræſentatio totius nominis Chriſtiani magna veneratione celebratur, & hoc quam dignum, fide auſpicante, congregari vndique*. Vbi doctiſſimus Pamelius in ſuis ad cap. 13. notis, Romæ ſub Clemente I. Alexandro I. Sixto I. & Teleſphoro multa Concilia celebrata fuiſſe ex eorum litteris Decretalibus apertè demonſtrat.

Apud Euſebium lib. 5. cap. 18. In Aſia hæretici Montaniſtæ per Prouin-

ciale Concilium damnati ſunt, de quo extant ibidem litteræ Serapionis continentes illius damnationis formulam cũ ſubſcriptionibus Epiſcoporum Catholicorum: de quo videndus eſt Baronius ad annum 173. num. 18.

Ex eodem libro 5. cap. 22. habetur, in negotio, vel quæſtione de feſto Paſchæ celebrando die Dominico, an cum Hebræis decimaquarta Luna, multos Epiſcoporum conuentus vbique celebratos fuiſſe: *Decretum*, inquit, *Epiſcoporum qui tum erant in Palæſtina conuocati, ad hanc vſque ætatem ſcriptis cuſtoditum eſt; in quorum Synodo Theophilus Cæſarienſis Eccleſiæ Epiſcopus, & Narciſſus Epiſcopus Hieroſolymorum, præſides fuerunt. Aliud eſt etiam Epiſcoporum, qui Romæ ſimiliter conueniebant, de eadem cõtrouerſia ſtatutum: quod quidem Victorem id temporis Epiſcopũ fuiſſe declarat. Aliud item Epiſcoporum Ponti, quibus Palmas, vt potè antiquiſſimus & maximè venerandus præſidebat. Aliud Eccleſiarum Galliæ, quas Irenæus regebat Epiſcopus. Aliud porro Eccleſiarum quæ Oſrænum, & reliquas in eo loco ciuitates incolebant. Aliud ſeparatim Bacchylli Eccleſiæ Corinthiorum Epiſcopi: & alia denique aliorum propè infinitorum qui vno conſenſu iudicioque vno eandem de illius feſti obſeruatione tulere ſententiam.*

Cyprianus epiſt. 55. contra Nouatianum aſſerit, in Concilio Africano nonaginta Epiſcoporum damnatum fuiſſe Priuatum hæreticum: ibidem meminit cuiuſdã alterius Concilij in Africa coacti aduerſus Nouatianum, ſiue Nouatũ; quem, eiuſque fautores, concilio maximo Romæ coacto ſexaginta Epiſcoporũ ab Eccleſia fuiſſe excluſos refert Euſebius lib. 6. cap. 35. differre autem hoc poſtremum Concilium, ab altero quoque Romano, quod pro lapſorum reſtitutione collectum fuerat, colligitur ex citata epiſtola 55. Cypriani, & oſtendit Cardinalis Baronius ad annum 354. Antiochiæ etiam celebratam fuiſſe aduerſus eumdem Nouatum Synodũ nationalem refert Euſebius lib. 6. cap. vlt.

In cauſa Anabaptiſmi, celebrata quoque fuiſſe varia Epiſcoporum Concilia legitur; vnum quidem ſub Agrippino Carthaginenſi Epiſcopo in Numidia, quod tamen improbatum deinde, reiectumque fuit correctiua plenarij Concilij authoritate, ex D. Auguſtino lib. 2. contra Donat. cap. 7. Alia item Africana congregata fuere ſub Cypriano, vnum Septuaginta & vnius Epiſcoporũ, aliud octoginta ſex, vt colligitur ex litteris S. Cypriani 50. 70. 72. 73. & 74. quę etiã à Romano Pontifice improbata ſunt, præualente Stephani Papæ ſententia de non rebaptizandis hæreticis ad Eccleſiã venientibus, cui humiliter ceſſerunt Africani Epiſcopi.

Ex Diuo Athanaſio, in commentario aduerſus Arrianos de cauſa Dionyſij Alexandrini Epiſcopi, habetur, pro ea Romæ indictum fuiſſe Concilium, in quo à Summo Pontifice abſolutus fuit, declaratuſque Catholicus.

Quamuis autem Ancyranum Concilium in Galatia celebratum, Nicænæ Synodo, forſan, quod Prouinciale duntaxat fuerit, à nonnullis poſtponatur; ea tamen antiquius fuiſſe, & circa annum Domini 308. poſt tempora Marcellini Papæ contigiſſe certũ eſt, item & Neocæſarienſe ſub Sylueſtro; pluresque Epiſcopi, qui his duabus interfuere Synodis Prouincialibus, poſtmodum ad Oecumenicam Synodum Nicænam conuenere. Tantùm ſufficiat indicaſſe de primæuo Conciliorum vſu, in ſtatu legis Euangelicæ ad conuincendos aliquos, qui nulla ante Nicænum coacta fuiſſe contendunt. Quare etiam tunc, non æquè difficilem particularium, ac Generalium Conciliorum fuiſſe conuocationem, factum ipſum oſtendit abſque alterius probationis indigentia.

CAPVT IV.

Cuius ſit Generalia Concilia conuocare.

ET ſi tam huius controuerſiæ,quam ſequentium ad cauſam Conciliorũ efficientem ſpectantium, definitio ſatis pateat ex dictis ſuperiori ſectione c.16. pro ſuprema, & infallibili Romanorum Pontificum authoritate: quatenus ibi in præcipuum eius argumentum oſtendimus, ad illos ſemper attinuiſſe, Generalium Conciliorum indictionem, conuocationem, præſidentiam, directionem, & approbationem; nihilominus, vt omnia ad hanc materiam pertinentia ſub vno velut aſpectu facilius appareant, ea ſimul hic colligemus; primumque declarabimus, cui in Eccleſia competat Generalia Concilia indicere, & congregare; pro cuius intelligentia.

Primò notandum eſt, Eccleſiam,vbi Generalia cogi debent Concilia, multifariam conſiderari poſſe, primò, ſecundum quod ab ea quis pro legitimo & indubitato habetur Pontifice; ſecundò in ſtatu ſchiſmatis,vel dubij Pontificis,vbi plures nimirum, ob incertam ipſorum electionem, de ſupremo inter ſe contenderent Pontificatu: tertiò, quando legitimus prius, & indubitatus Pontifex in priuatam rueret hæreſim.

Secundò animaduertendum eſt tribus modis Concilia Generalia indici & congregari poſſe; primò per viam exhortationis, aut petitionis; ſecundò per modum quidem authoritatis, ſed executoriæ tantùm,& quæ ad ius facti pertinet: tertiò præceptiuè, iuridicave interueniente authoritate, ita vt Epiſcopi vniuerſi orbis, ſi abeſt excuſatio legitima,morem gerere & comparere teneantur. His prænotatis,plures tam horum, quam ſuperiorum temporũ hæretici indiſtinctè docuerunt, pertinere ad Imperatorem Conciliorum generalium conuocationem; quin imo Lutherus libro de Concilijs ait Cócilia ideo vocari Oecumenica, quia ab vniuerſali omnium domino, ſcilicet Imperatore, coacta ſunt. Nos pro explicatione veræ ſententiæ ſequentes ponemus aſſertiones.

Aſſertio I. iuridica ſiue authoritatiua Conciliorum Generalium indictio, non Regibus, aut Imperatoribus Chriſtianis, ſed ſoli Romano Pontifici pro tempore exiſtenti abſolutè competit,vbi illam expedire in Domino iudicat. In hac aſſertione tanquam de fide conueniunt Doctores Catholici, illamq; apertè demonſtrant quam plurima, quæ citato loco protulimus, Patrum teſtimonia, vbi ita docetur; nec non perpetua Eccleſiæ praxis, rationeſq;deſumptæ ex ipſamet regiminis eius forma,& natura.

Primùm igitur ſit Marcelli Papæ teſtimonium epiſtola 1. ad Epiſcopos Antiochenæ Prouinciæ; vbi ait: *Apoſtolos, eorumque ſucceſſores, inſpirante Domino conſtituiſſe, vt nulla Synodus fieret præter Sedis Apoſtolicæ authoritatem.*

Idem aſſeruit Iulius Papa in epiſtola ad Orientales: *Porro,dudum à SS.Apoſtolis, ſucceſſoribuſque eorum, in præfatis antiquis decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus Sancta & vniuerſaliſs Apoſtolica tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis Concilia celebrari: nec Epiſcopum damnari.* Cum prius docuiſſet in Nicæna Synodo vnanimiter ſtatutum fuiſſe, *vt nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica auctoritate conuocata, ſuper quibuſdã criminationibus pulſatus audiatur, id eſt, iudicetur, vel damnetur.*

Qui canon Concilij Nicæni, & ſi modo inter alios 20. quos reſiduos habemus, non extet, nihil eius obſtat veritati, cum præter illos, nonnulli adhuc à Patribus agnoſcantur; nam, *vt bigami non ordinentur*, in eodem Concilio decretũ fuiſſe, tradit D.Ambroſius ep.82. *Ne Epiſcopus ab vna Eccleſia ad aliã tranſeat*, Hieronymus epiſtola ad Oceanum; *Ne Epiſcopus ſucceſſorem ſibi deligeret*, Auguſtinus epiſt.110.ac tandem, *ne hæretici rebaptizentur*, idem Auguſtinus lib.2. de baptiſmo contra Donatiſtas c.9.

Hu-

Huiuſmodi autem canonem,de quo agimus in præſenti, quoque Iulius Papa aſſerit, *Non debere præter ſententiam Romani Pontificis vllo modo Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari*, à Nicæna Synodo, ex diuina & Apoſtolica traditione conditū fuiſſe, ſequentia manifeſtè probant argumenta. Quod Iulius tam in 1. quam in 2. ad Epiſcopos Orientales epiſtola, expreſſam illius mentionem fecerit. Item Felix II. epiſtola 1. ad Athanaſium, & cæteros Aegypti Epiſcopos Alexandriæ congregatos; vbi conqueritur ab ipſis inconſulta Sede Apoſtolica contra Nicænæ Synodi ſtatuta, cauſas Epiſcoporum fuiſſe conciliariter definitas: quam profectò querelam facilè Orientales Epiſcopi euadere potuiſſent, negando nimirum huiuſcemodi ſtatuta, ſi ſemel à Synodo Nicæna edita non fuiſſent; quod tamen non fecerunt, ſed potius in epiſtola ad Felicem II. rem ita ſe habere libenter faſſi ſunt. *Scimus*, inquiunt, *in Nicæna magna Synodo trecentorum octodecim Epiſcoporum ab omnibus cōcorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Pontificis ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licet hæc & alia quamplura neceſſaria ab hæreticis, qui nos quotidie infeſtant, & perdere nituntur, vt facilius nos capere poſſint, ſint Synodica capitula incenſa, nobiſque ſublata*, &c.

Eiuſdem inſuper canonis, nec non veritatis in eo cōtentæ meminerunt Damaſus Papa epiſt. 2. ad Stephanum, & Concilia Africæ: Leo I. epiſt. ad Theodoſium: Gelaſius epiſt. 11. ad Epiſcopos Dardaniæ. Pelagius II. epiſt. ad illegitimam Synodum Conſtantinopolitanam. Nicolaus I. latiſſimè epiſt. 8. ad Michaelem Imperatorem. Gregorius VII. lib. 8. epiſt. 21. ad Metenſem Epiſcopum. Ex hiſtoricis autem hunc eumdem canonē citatum habent, Socrates lib. 2. hiſtor. cap. 5. vbi agens de Concilio ab Euſebio Antiochiæ vrbis Syriæ congregato ait: *Quin etiā Iulius Romanus Epiſcopus neutiquam aderat; neque quemquam, qui eius locum ſuppleret, eo miſit: idque cum Canon Eccleſiaſticus iubeat, non oportere abſque ſententia Epiſcopi Romani, decreta Eccleſijs ſancire*: deindè cap. 13. refert ipsū Iulium Antiochiæ Epiſcopos miſſis ad eos litteris grauiter obiurgaſſe, *quod contra Eccleſiæ canones, illum ad Concilium non vocaſſent: quippè cum Canon Eccleſiaſticus vetet, ne decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſijs ſanciantur*. Sozomenus hiſtor. Eccleſ. lib. 2. cap. 9. vbi de eodem Romano Pontifice Iulio ait: *Ad illos autem, qui Antiochiæ in vnum conuenerant (nam fortè fortuna id temporis eorum acceperat epiſtolam) ſcripſit atque adeo incuſauit, quod clam contra fidē Concilij Nicæni nouas res moliti fuerant, quodque contra leges Eccleſiæ ipſum ad Concilium non vocarant. Nam legem eſſe ad Sacerdotij dignitatem ſpectantem, quæ pronuntiat acta illa irrita eſſe, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani conſtituuntur*. Nicephorus Calliſtus lib. 9. c. 10. Quod Magdeburgenſes admiſſa huius canonis veritate reſpondent illum debere intelligi non de celebratione Conciliorum, ſed dedicatione Eccleſiarum, eſt omnino friuolum; illa enim verba: mì dein para tin gnomin tòu epiocopou Romis, tas Ecclisias canonizein, apertè ſignificant generalia non debere conuocari Concilia ſine Romani Epiſcopi authoritate, vel ſententia, vt quotquot ante Magdeburgenſes fuere Scriptores ea verterunt, & interpretati ſunt; nec alium ſenſum materia, de qua ab illis agitur, & ob quam præfatus canon affertur, admittere poteſt, vt illam conſideranti patebit, nec non verbum canonizein.

His accedit perpetua & conſtans Eccleſiæ praxis, qua legitimo in ea exiſtēte Pontifice, omnia prorſus Concilia Generalia eius authoritate, vel permiſſione congregata ſemper fuere; & quamuis id expreſſius de aliquibus, ſufficienter tamen de omnibus in Eccleſiaſtica habetur hiſtoria. Primum enim Concilium Generale Nicænum à Syluestro Pontifice, fuiſſe indictum, aut ſaltem ex eius conſenſu ab Imperatore Conſtantino teſtatur tùm ſexta Synodus act. 18. tum Ruffinus lib. 1. cap. 1. vbi ait ex-

expreſsè Conſtantinum illud conuocaſſe *ex ſententia Sacerdotum*, Syluestri proculdubio, quem vnicè colebat, amabatque, & Hoſij Cordubenſis, cuius ſignum eſt, quod redeunte Hoſio ex legatione, qua Romæ fungebatur, ſtatim à Conſtantino Nicenum cogi cœpit Cõcilium: tum denique Pontificale Romanum ſub nomine Damaſi, in quo dicitur conſenſu Sylueſtri habitum fuiſſe Concilium Nicænum. Dum ergo de ambobus tanquam de huius Concilij anthoribus fit aliquando mentio, vt omnia ſimul concordent, reddanturq; *quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*, non æqua in illis, ſed ſubordinata duntaxat agnoſcenda eſt congregandi Concilia poteſtas, vel authoritas, vt principalis vna ſit, vt par eſt, Summi Pontificis, miniſterialis, aut executoria altera reſpectu Imperatoris, vt ſequenti magis explicabitur aſſertione.

Secundam quoque Synodum Generalem Conſtantinopolitanam, licet forſan inuito Damaſo primùm congregatã, nihilominus ratam poſtmodum habitam fuiſſe, ſuo loco probauimus ex Sexta Synodo act. 18. ex vetuſto codice Vaticano, & alio S. Mariæ Maioris apud Baronium; vbi hęc verba leguntur: *Sententiam de damnatione Macedonij & Eunomij Damaſus confirmari præcepit in ſecunda Synodo, quæ præcepto & authoritate eiuſmodi Conſtantinopoli celebrata eſt*: Nec non ex ipſiſmet Patrum eiuſdem Concilij ad Damaſum litteris; *Mandato*, inquiunt, *litterarum ſuperiori anno à veſtra Reuerentia ad Sanctiſſimum Imperatorem Theodoſium miſſarum, ad iter dumtaxat Conſtantinopolim vſque faciendũ nos præparauimus*; quibus ſanè verbis ſignificatur, non tam indixiſſe Theodoſium illud Concilium, quam eum litteras Damaſi Pontificis, quibus indicebatur, ad Epiſcopos miſiſſe; eoque magis, quo paulo ante præmiſerant, ſe Romam ab eo ad Concilium, *velut membra propria per Imperatoris ſanctiſſimi litteras accerſitos prius fuiſſe*, verum id ob rationes, quas ibi afferunt, præſtare non potuiſſe, ideoque Conſtantinopoli manſiſſe; nec enim huiuſmodi ſtylo vſi fuiſſent, ſe ſeque adeo demiſiſſent, niſi conuocandi Synodos in Romano Pontifice, tanquam in ſupremo Eccleſiæ capite abſolutam poteſtatem cognouiſſent. Cui tamen Theodoſium via executionis adiutrices porrexiſſe manus libenter admittimus; nec aliud probant, quæ in fauorem ipſius, & aliorum Imperatorum hæretici, eorumque ſequaces adducere ſolent: nõ autem quod ſuprema vnquam, vel æqua cum Romanis Pontificibus authoritas in illis fuerit generalia cogendi Concilia. Qua enim ratione quæſo, Lucentius Apoſtolicæ Sedis Vicarius Dioſcorum in Concilio Chalcedonenſi, vt mox dicemus, tam acriter increpaſſet, quod ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate auſus eſſet facere, quod ritè nunquam factum eſt, nec fieri licuit, ſi Conſtantinopolitanum Concilium Oecumenicũ abſque Damaſi conſenſu congregatum fuiſſet: Quibus collega Paſchaſius ſubinnxit de his eſſe regulas Eccleſiaſticas, & Patrũ decreta, & qua fronte ipſemet Damaſus epiſt. ad Stephanum & ad Concilia Africæ tam firmiter aſſeruiſſet, *Synodũ ſine Sanctæ Sedis authoritate fieri, non eſſe Catholicum: nec Epiſcopos, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore apoſtolica vocatione congregata, definitè damnari poſſe, neque vlla vnquam Concilia rata legi, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate*.

Tertiam pariter Synodum Generalem Epheſinam contra Neſtoriũ à Cęleſtino Papa indictam fuiſſe, claré arguunt, quæ ſuo loco adduximus, teſtimonia Proſperi in Chronico, Photij de 7. Synodis, ſed ipſiuſmet Cęleſtini pręſertim, tam in epiſtola ad Synodum, vbi ſignificat eam *ſua voluntate* fuiſſe collectam, quam ad Cyrillum, vbi in ea vices ſuas illi committit, pro vt etiam teſtatur relatio, quam ſacra Synodus ad Imperatorem miſit, & habetur act. 3. *Hęc quidem*, inquit, *etiam antequam Sanctiſſima hæc Synodus cõueniret, Cæleſtinus Primus magnæ Romæ Epiſcopus per litteras ſuas indicauerat, Cyrilloq; ſanctiſſimo Deoque*

que dilectiſſimo magnæ ciuitatis Alexandriæ Epiſcopo vt ſuas vices ſubiret, commiſerat: Si quidem Cyrillum ante indictionem Concilij legatum inſtitutum fuiſſe, indeque de ea cum Imperatore tractaſſe, illique nomine Cęleſtini præſediſſe, manifeſta ſunt argumenta, nonniſi authoritate ipſius coactum fuiſſe; Theodoſio iuniore & Valentiniano pro ſua parte miniſterialiter tantum adiuuãtibus: Nam quod aiunt hęretici, ibi Cyrilli præſidentiam in ſola laude, & commendatione repoſitam fuiſſe, non autem vt ex Cęleſtini authoritate aliquam Legati iuriſdictionẽ exercerer, omni prorſus fundamento carer, directèque repugnat tum epiſtolæ Cęleſtini ad Cyrillũ, cuius hęc ſunt verba: *Quamobrem noſtræ Sedis auctoritate aſcita, noſtraque vice, & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſque exquiſita ſeueritate ſententiam exequeris: nempe, vt niſi decem dierum interuallo ab huius noſtræ admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam ſuam Neſtorius conceptis verbis anathematizet, eamque de Chriſti Dei noſtri generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana, & tuæ ſanctitatis Eccleſia, & vniuerſa denique religio Chriſtiana prædicat, illico Sanctitas tua Eccleſiæ illi proſpiciat*. Tum Cyrilli ad Conſtantinopolitanos, vbi ait, *Si Neſtorius intra terminum à S. Cæleſtino Papa præſcriptum doctrinæ ſuæ nouitatibus nuncium non remiſerit, ea quæ docuerat, aut libris ſuis inſeruerat, non anathematizauerit, communione Eccleſiæ priuabitur*. Tum ipſorummet Cõcilij Patrum teſtimonio, vbi Neſtorij damnationi pręmittunt, *Neceſſitate ſibi à canonibus, & ſanctiſſimi Patris collegæque ſui Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi epiſtola impoſita, diu multumque lachrymantes ad triſtem hanc perueniſſe ſententiam*. Quis enim ſanæ mentis hęc, & ſimilia de alia intelligat, quam de authoritatiua Cyrilli nomine Cęleſtini præſidentia; adeoque de ſuprema, quam ſolus habet Romanus Pontifex, authoritate in congregandis, & dirigendis tum per ſe, tũ per ſuos Legatos generalibus Concilijs.

Quæ authoritas clarius adhuc reſplenduit in Quarta Synodo Generali Chalcedonenſi, à S.Leone conrra Eutychetem & Dioſcorum conuocara; vt teſtatur ipſorummet Valenriniani & Martiani Imperatorum ad Leonem epiſtola: *Inuitantes*, inquiunt, *atque rogantes, vt pro firmitate, & ſtatu noſtri imperij, æternam diuinitatem tua ſanctitas deprecetur, & vt tale propoſitum atque deſiderium habeamus, quatenus omni impio errore ſublato, per celebrandam Synodum te authore, maxima pax circa omnes Epiſcopos fidei Catholicæ fiat, ab omni ſcelere pura & intemerata conſiſtens*. Et in alia epiſtola Martianus eumdem Leonem excitans, vt deliberet de Concilio futuro, & de conuenienti loco, hęc habet. *Supereſt, vt ſi placuerit tuæ Beatitudini in has partes aduenire, & Synodum celebrare, hoc facere religionis affectu dignetur: noſtris vtique deſiderijs veſtra Sanctitas ſatisfaciet, & ſacræ religioni quæ vtilia ſunt decernet. Si vero hoc oneroſum eſt, vt tu ad has partes aduenias: hoc ipſum nobis proprijs litteris tua Sanctitas manifeſtet, quatenus in omnem Orientem & in ipſam Thraciam & Illyricum ſacræ noſtræ litteræ dirigantur, vt ad quemdam definitum locum, vbi nobis placuerit, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi debeant conuenire, & quæ Chriſtianorum religioni atque Catholicæ fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas regulas diffinieuerit, ſua diſpoſitione declarent*. Eodem quoque ſcribendi modo vtitur Pulcheria Auguſta. *Et propterea tua reuerentia quocumque modo proſpexerit, ſignificare dignetur, vt omnes etiam totius Orientis Epiſcopi, Thraciæ atque Illyrici (ſicut etiam noſtro domino pijſſimo Imperatori meo coniugi placuit) in vnam ciuitatem velociter ab Orientalibus partibus valeant conuenire, & illic facto Concilio, & de catholica confeſſione, & de his Epiſcopis qui ante hoc ſegregati ſunt, ſicut fides & Chriſtiana pietas exigit, te authore decernant*.

Quod aliqui verba illa, in vtraque epiſtola contenta, *te authore*, reſtringenda eſſe reſpondent ad actiones concilia-

rcs

res poſt, non autem ante Concilij conuocationem, quaſi illa tantum ad Imperatorem pertineat, eſt omnino falſum; *primo*, quia in Imperatorum epiſtola manifeſtè referuntur ad præcedentia, hoc eſt *celebrandam Synodum*, & cum illis coniunguntur. *Secundo*, quia licet hæc *declarari*, *intimari*, *indici* vel *conuocari*, aliaque ſimilia nominaliter ſint diuerſa, reipſa tamen ſe habent, vt ſuperius prædicatum, includens inferius, declaratio enim Synodalis conuocationem importat, ſicut & ſententia Synodalis diſcuſſionem, diſcuſſio vero conuocationem; igitur ea ratione, qua aduerſarij cæteros actus conciliares ſummo tribuunt Pontifici, eidem quoque concedere debent principalem, ſiue authoritatiuam Conciliorum Generalium congregationem; ita vt munus Imperatorum, Chriſtianorumque Principum ſit in hoc tantum miniſteriale, vel obſecratiuum; defectu cuius diſtinctionis inter cauſam principalem, & adiuuantem; authoritatiuam, & miniſterialem; præceptiuam & obſecratiuam conuocationis Conciliorum, mirum non eſt aduerſarios in perpetuo verſari paralogiſmo; cum eius beneficio Doctores catholici omnia facilè ad concordiam reuocent, & ſuum vnicuique ius reddant. *Tertio*, quia id apertè ſonant variæ Sancti Leonis epiſtolæ, ſed præſertim 41. ad Martianū, vbi ſuo præmiſſo, quod Synodus Chalcedonenſis ad tempus opportunius differetur, deſiderio, mox ſubdit: *Sed quia pio ſtudio humanis negotijs diuina præponitis &c. ego etiam veſtris diſpoſitionibus non renitor, optans vt omnium cordibus catholica fides, quæ non poteſt niſi vna eſſe, firmetur.* Vbi ponderāda ſunt verba, *non renitor*, quaſi diceret, quod Imperator abſque ſua voluntate, vel eo renitente Concilium celebrare non potuiſſet, ſe tamen illud impedire noluiſſe, ſed potius ſatisfacere eius diſpoſitionibus, proptereaque Legatos deſtinaſſe, *in quibus ſuam vult æſtimari præſentiam*. Quo vrbano ſcribendi, & operandi modo tum Leonem, tum alios Pontifices interdum cum Imperatoribus vſos fuiſſe legimus; ita exigentibus rerum circumſtantijs, quodque maior obedientia Pontificijs præſtaretur iuſſis, vbi quoque Imperatores cum ſua iuriſdictione conſpirabant; ſpecialiter quod in conuocandis Concilijs temporali eorum indigerent opera, pro Epiſcoporum cuſtodia, pro expenſis, pro ſaluo conductu, & alijs huiuſmodi; quare mirum non eſt, ſi, quando de illis tractabatur, Summi Pontifices, quibus tanta non erat virium temporalium facultas, ſuppliciter etiam cum Imperatoribus, Chriſtianiſque Principibus agebant, eorumque edicta procurabant. Sed inde hæretici male colligunt ſupremam illis ineſſe authoritatem congregandi generalia Concilia, cum huiuſmodi Pontificum ſupplicationes aut preces tantum fuerint ad obtinendum in hoc temporale Imperatorum auxilium, ſecundum quod idem Leo Papa ſcripſit ad Leonē Imperatorem: *Regiam poteſtatem non ſolum ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium collatam eſſe.* Vnde ſi qui, extra hos limites, Concilia aliqua ſua authoritate conuocarunt, vſurpatio fuit Pontificiæ iuriſdictionis; illaque non tam Concilia, quam conciliabula, & latrocinia dicenda ſunt; vt idem Sanctus Leo epiſt. 51. vocauit Synodum, dictam Epheſinam II. à Theodoſio poſtea corruptam: de quo redibit ſermo infra.

Quarto, authoritatiuè à D. Leone indictam fuiſſe Synodum Generalem Chalcedonenſem arguit, quod Act. 1. Dioſcorus non eſt permiſſus ſedere inter Epiſcopos, quia ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ Synodū facere auſus eſſet, *quod nunquam licuit, nunquam factū eſt*. *Quinto*, quod Epiſcopi ſecundæ Myſiæ ſic ad Leonem Imperatorem ſcripſerunt: *In Chalcedonenſium ciuitate multi Sancti Epiſcopi conuenerunt per iuſſionem Leonis Romani Pontificis qui vere caput eſt Epiſcoporum*. *Sexto* denique, Gelaſius Papa epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ ait: *Solam Apoſtolicam Sedem, vt Synodus Chalcedonenſis fieret ſua authoritate decreuiſſe.* Quod autem Gelaſium illa particula,

ticula, *ſolam*, mendacium commiſiſſe obijciunt Magdeburgenſes, cum ex actis dictæ Synodi ſatis conſtet in ea ſuas etiã partes habuiſſe Martianum Imperatorẽ, nullius eſt momenti; tùm quia, particulæ excluſiuæ, qualis eſt iſta, non excludunt cauſas mediatrices & inſtrumentales, vel executrices, cuiuſmodi fuit in indicenda Synodo Chalcedonenſi Martianus, ſed æqualem authoritatem, vel principalitatem, qualem cum Pontifice in indicendis Cõcilijs, nullus habet Imperator; tùm etiam, quia particula hæc (*ſolã*) quam habet Gelaſius, non Imperatorem vt cauſam adiutricem, ſed alias ſedes Patriarchales excludit, ita vt velit Concilium Chalcedonenſe à ſola Sede Romana abſque aliarum interuentu, indictum fuiſſe, mediante ope, & miniſterio Imperatoris, vt ſatis ſe explicuit c. S. Rom. d. 15.

Quod Quinta Synodus Conſtantinopolitana II. à Iuſtiniano Imperatore ſine conſenſu Vigilij coacta, cum magis vellet eam in Sicilia celebrari, quo facilius cum Orientales, tum Occidentales Epiſcopi ſimul cõuenire poſſent; quod, inquam, talis Synodus nunquam pro legitima, & Oecumenica in Eccleſia habita fuerit, donec ab eodem Vigilio ratam habente eam conuocationem ex ſuo beneplacito, liberoque aſſenſu, per ſubſequentem confirmationem robur obtineret, manifeſtum eſt argumentum, imo ſolum ſufficere poſſet ad probandum, eam non ſubſiſtere Synodum, quæ nomine Pontificis congregata non eſt, vel ſi congregata ſit eo inuito, ita Principibus ſæculi ſpiritualem in hoc ſibi iuriſdictionem vſurpantibus, vt in hac Synodo contigit Iuſtiniano, firmitatem conſequi non poſſit, niſi Pontifex eius conuocationem ſuo nouo aſſenſu ratam habeat. Quamuis non deſint qui Iuſtinianum excuſent, aſſerantque eum decreto Vigilij Pontificis ad Quintam Synodum Oecumenicam Epiſcopos conuocaſſe.

Sextam inſuper Synodum Generalem Conſtantinopolitanam III. contra Monothelitas ab Agathone indictam fuiſſe hortante & adiuuante Conſtantino Pogonato, teſtantur eiuſdem Agathonis litteræ per Legatos ad ipſum miſſæ vna cum inſtructione: qui proinde act. 6. ſic dictum Imperatorem allocuti ſunt: *Benigniſſime Domine ſecundum ſacram à veſtra fortitudine ad Sanctiſſimum Papam rogationem demandati ſumus ad pijſſima veſtigia veſtræ Serenitatis, vna cum eius ſuggeſtione, quam & obtulimus coronatæ veſtræ Serenitati*. Vnde quod Agatho ſucceſſor Doni in præfatis ad Imperatorem litteris vtatur his verbis, *ſecundum pijſſimam iuſſionem*, & iterum, *pro obedientia quam debuimus*; Pontificiam nullo modo depreſſit authoritatẽ, quaſi ad ipſam principaliter non pertineret Cõciliorum Generalium indictio, ſed humilem duntaxat expreſſit ſubmiſſionem à paterna dilectione procedentem, vt ita pia accedente Imperatoris opera facilius definitio conciliaris perficeretur ad fidei defenſionem; ſi enim non heretico, ſed Catholico legatur animo prima eius epiſtola ad Donum tranſmiſſa, opem vndique ſpirat, & non imperium: quod vbi, & ſi quis Imperator, aut alius Princeps Chriſtianus vſurpare voluit, res attentata facti fuit non iuris, nam ſolum habent ius ad ciuilem conuocationem, non autem Eccleſiaſticam, qualis eſt Conciliaris, vbi de rebus fidei, & religionis agendum eſt.

Septima Synodus Generalis Nicæna II. contra Iconoclaſtas ab Hadriano I. etiam coacta eſt, vt patet ex litteris à Conſtantino & Irene ad eumdem Hadrianum datis, quibus vt in Orientem venire, vel ſi nõ poſſet ſuos legatos mittere dignaretur, humiliter petebant. Quę dum ab illis ad Papam ſcribetentur, decretum quidem fuiſſe, vt fieret vniuerſale Concilium, nondum autem conuocatum fuiſſe, donec Pontificius accederet conſenſus, teſtantur in primis, quæ ex Anaſtaſio Bibliothecario viro ſummæ fidei & diligentiæ, qui totam hanc VII. Synodum Latinè interpretatus eſt, habentur: tum ex eiuſdem Synodi act. 2. vbi

vbi Theodorus Catanenſium Epiſcopus aſſerit,ex mandato Imperatorum ſe Romam profectum, vt orthodoxam eorum fidem & rectam animi ſententiam Archiepiſcopo exponeret, ſine dubio de conuocanda,accedente eius conſenſu & authoritate, generali Synodo; vt patet ex reſponſorijs ad eos litteris, nec non alijs ad Tharaſium Patriarcham, & Synodum; vbi inter alia hæc Hadrianus ſcribit: *Imprimis autem veſtra Sanctitas pijſſimis & triumphatoribus noſtris Imperatoribus ſine trepidatione inducat in animum, vt falſam congregationem illam ſine conſenſu ac præſentia Apoſtolicæ Sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines, ſine ordine, & debita conuocatione factam execretur, & anathematizatam præſentibus apocriſarijs noſtris cognoſcat.* Indeque eiuſdem Synodi actione 6. per ſex tomos diſtributa,tomo primo,definitur, Execrabilem fuiſſe, & prophanam, & adulterinam Synodum Conſtantinopolitanam ſub Leone hęretico Imperatore,præſidente Photio celebratam; *Quod non habuit cooperarium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales litteras, quemadmodum fieri in Synodis debet.* Si autem penes Romanum Pontificem ſuprema non eſſet authoritas conuocandi Generalia Cōcilia, vel, vt aliqui dicunt,ſimpliciter neceſſaria non eſſet, ſed tantum ad melius eſſe, quomodo, quæ ſine illa Synodi fierent, execrabiles,prophanæ,& adulterinæ vocari poſſent; vt iterum dicemus infra.

Octaua tandem Synodus Generalis Conſtantinopolitana IV.ſub Baſilio Imperatore, contra Photium pro Sancto Ignatio Patriarcha Conſtantinopolitano Hadriani II. authoritate congregata fuit, cuius hęc ſunt verba in epiſtola ad eumdem Baſilium, quæ extat act.1. *Volumus per veſtræ pietatis induſtriam, Conſtantinopoli numeroſum celebrari Conciliū*; ibi enim terminus *volumus*, quo Summus vtitur Pontifex, ſatis denotat, nonniſi ſuprema eius authoritate celebrandum eſſe, ille autem alius, *induſtriam*, in Imperatore miniſterium, ſiue à Baſilio opem ad illud celebrandum,eſſe pręſtandam. Euidens inſuper huius rei argumentum eſt, quod iam pridem Imperator in hunc finem cogendi Concilium contra Photium Legatos Romam miſerat, & per eos litteras ad Nicolaum Sūmum Pontificem, quo interim mortuo, Hadrianus II.eius ſucceſſor pręfata ſcripſit verba, & eoſdem, quos Nicolaus deſtinarat Legatos Donatum, Stephanū, Marinum, cum quibus fuit Anaſtaſius Bibliothecarius, tranſmiſit vt præſiderent Concilio. Extat etiam epiſtola eiuſdem Papæ tertia, vbi Imperatorem de miniſterio & obſequio erga Romanam Sedem mirificè commendat.

Ab hac Octaua Synodo circa annum Domini 869. cum per multorum annorum decurſum nullæ aliæ generales fuiſſent celebratæ, demum Claromontana ſub Vrbano II. circa annum Dom. 1095. Lateranenſis I. ſub Calliſto II. circa annum 1122. II. ſub Innocentio II. circa annum 1139. III. ſub Alexandro III. circa annū 1179. IV.ſub Innocentio III. circa annum 1215. Lugdunenſis I. ſub Innocentio IV. circa annum 1245. II. ſub Gregorio X. circa annū 1274. Viennenſis ſub Clemente V.circa annū 1311 Conſtantienſis ſub Ioanne XXIII. circa annū 1414. Florentina ſub Eugenio IV. circa annum 1438. Lateranenſis V. ſub Iulio II. & Leone X. circa annum 1517. ac tandem Tridentina ſub Paulo III.circa annum 1545. ab iiſdem Pontificibus authoritatiuè congregatæ ſunt;non propter augmentum toto illo tempore dominij, vel poteſtatis temporalis Romanorum Pontificum, vt ineptè reſpondēt aliqui, cum illi ſemper præualuerit, & etiamnum præualeat temporalis Imperatorum, multorumque aliorum Principum Chriſtianorum poteſtas, ſed ob ſummam, ac ſupremam, quam illi ſemper in Eccleſia habuere authoritatem ſpiritualem, cuius ſolius eſt præceptiuè generalia congregare Concilia.

Ex hac perpetua Eccleſiæ praxi,qua omnia

omnia Concilia Generalia à Sũmis Pontificibus pro tempore exiſtentibus legitimè congregata fuere, vel ratihabita; vt manifeſtè colligitur ad eos ſolos authoritatiuam illorum ſpectare conuocationem, ita quoque ex hoc, quod, vt cõgregationes Sathanæ, ſchiſmaticæque vniones habitæ ſint, quæcumque ſine eorumdem conſenſu celebratæ vnquam fuere; *Antiochena* anno 347. ſub Conſtantio, in quo damnatus eſt Athanaſius, & via patefacta ad euerſionem Concilij Nicæni I. ex Socrate lib. 2. cap. 2. & Sozomeno lib. 3. cap. 5. *Mediolanenſis* Epiſcoporum pluſquam 300. anno 355. tẽpore eiuſdem Conſtantij, in quo etiam oblique fides Catholica damnata eſt; ex diuo Ambroſio in Auxent. *Ariminenſis* Epiſcoporum 600. ſub eodem Conſtantio anno 359. in quo ſublatum eſt de ſymbolo nomen Homouſios; ex Gelaſio in Concilio Romano & alijs. *Epheſina* II. tempore Theodoſij Iunioris anno 459. in quo factione Dioſcori, occiſus eſt S. Flauianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, & Legati Romani Pontificis Leonis fugati; ac demum hæreſis Eurychiana confirmata; quam propterea idem S. Leo epiſtolis ad Clerum & pop. Conſtantinop. ad Theodoſium, & Pulcheriam, *deprædatoriam vocat*, & in Octaua Synodo *Latrocinalis* dicitur, cum prius in Chalcedonenſi ob defectũ legitimæ tunc celebrationis expreſsè improbata fuiſſet. *Conſtantinopolitana* ſub Leone Iſauro contra ſacras imagines anno 553. qui fuit 13. Imperij eiuſdẽ; ex Hadriano I. epiſtola ad Tharaſiũ, & Septima Synodo Generali Nicæna act. 6. in principio. Item *Conſtantinopolitana* altera 338. Epiſcoporum ſub Conſtantino Copronymo anno 754 qua definitum eſt abolendas eſſe Chriſti & Sanctorum imagines. Piſana anno 1511. congregata ab Imperatore & Rege Galliæ, & aliquot Cardinalibus contra Iulium II. quæ paulo poſt reprobata eſt in Concilio Lateranenſi ſub eodem Iulio ſeſſ. 2. & 3. tanquã illegitimè congregata; cuius etiam geſta, cum propterea intellexiſsẽt Imperator ac Rex Chriſtianiſsimus damnata fuiſſe à Leone X. Iulij ſucceſſore, renunciarunt eidem, vt patet ex mandato Regis Galliæ ad Lateranenſe Concilium ſub eodem Leone X. tranſmiſſo, quod habetur ſeſſ. 8. vbi ſignificant per ſuos procuratores, quod ipſe & Imperator electus: *Ea qua decuit reuerẽtia & humilitate à prætenſo Piſano Concilio penitus diſceſſerunt, illique plenariè renuntiãuerunt, ac pure, libere, & ſimpliciter Sacroſancto Concilio Lateranenſi prædicto tanquam vero, vnico, & legitimo adhæſerunt*.

Huic tandem Eccleſiæ praxi accedunt ſequentes rationes rem clarè demonſtrantes. Prima deſumitur ex ſtatu Eccleſiæ, qui eſt Monarchicus, adeo vt ſupremus eius Monarcha, plenitudinem ſpiritualis poteſtatis habens, ſit ſolus Summus Pontifex Romanus, vt ſuperiori Sectione latè probatum fuit: Igitur ea ratione, qua in regnis tali regiminis forma præditis, v. g. Galliæ, Hiſpaniæ, pertinet ad eorum Reges authoritatiua comitiorum regni indictio, & conuocatio; debet quoque in Eccleſia, ſolus Romanus Pontifex, ſuppoſita Chriſti inſtitutione, generalia Concilia authoritatiuè indicere & conuocare, in quibus de rebus fidei, & religionis agendum eſt.

Secunda ratio eſt, quia ad illum ſolum ſpectat Concilia generalia iuridicè & ex authoritate cogere, vel congregare, cui ſoli Chriſtus Dominus ſupremam conceſſit in omnes Epiſcopos & prælatos totius orbis poteſtatem: At ſoli Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, talem dedit Chriſtus poteſtatem, non autem Imperatori, cęteriſue Principibus Chriſtianis; Illi igitur ſoli cõpetit Concilia generalia iuridicè, & ex authoritate conuocare. Maior huius argumenti eſt certa, & per ſe nota. Minor autem probatur multipliciter; *primo*, quia ſoli Petro, eiuſque ſucceſſoribus, non autem Cæſari dictum fuit Ioannis vlt. *Paſce agnos, & oues meas*; vt ſatis ſuperque oſtendimus ſectione ſuperiori. *Secundo*, quia nullus adduci poteſt Scripturæ lo-

cus, vbi Deus præfatam Imperatoribus conceſſerit authoritatem. *Tertio*, quia illam non habent ex natura rei, propriæque dignitatis, quæ eſt ſecularis, cuius proinde finis, eſt pax ciuilis, & ſalus temporalis, ſicut è contra finis poteſtatis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, eſt ſalus æterna, omneque illud quod ad illam conducit; At in Concilijs Eccleſiæ generalibus nō temporalia, ſed ſpiritualia potiſſimum negotia pertractantur, fides enim exponitur, & traditur, leges Eccleſiaſticæ cōduntur, quibus ſubeſſe, non præeſſe debent Imperatores; ad ipſos ergo ratione muneris Imperatorij non pertinet, omnes Epiſcopos, & prælatos totius orbis authoritatiuè ad Concilia Oecumenica conuocare. *Quarto*, quia Eccleſia multo latius patet Imperio, minuſque eſt, vt ait D. Leo ſerm. 1. de SS. Petro & Paulo, quod illi bellicus labor ſubdidit, quā quod pax Chriſtiana ſubiecit; quod idē aſſerit diuus Proſper Car. de ingratis.

Sedes Roma Petri, quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundi; quicquid non poſſidet armis,
Relligione tenet:

Ita vt nedum hodie, ſed nec olim Imperatores habuerint, etiam quo ad actiones ciuiles, tot Prouincias ſibi ſubiectas, quot habuit, & habet Eccleſia in ſpiritualibus; Imperatoria ergo poteſtas ſe extendere non valet ad cogendos conciliariter cunctos ex vniuerſo orbe Chriſtiano Epiſcopos, ſed tale priuilegium ſoli Pontifici competit, cui Imperator ipſe, & quilibet Princeps Chriſtianus ſpiritualiter ſubſunt, vt oues Paſtori ſuo, Eccleſiæque vniuerſalis.

Quinto, quia ad illum ſolum, conceſſa ſibi à Chriſto authoritate pertinet Epiſcopos ad Concilium vocare, qui negligentes, aut venire contemnentes pœnis coercere poteſt, diſtinct. 18. cum conuocanti legitimo obedientia debeatur, alias fruſtratoria eſſet conuocatio; At nullus Imperator, aut alius Princeps Chriſtianus coercitiuam habet potentiam, ſaltem in ſpiritualibus, ſuper Epiſcopos & prælatos, ſed ſolus Papa, ex cap. Conſtant. diſtinct. 22. Euidens ergo ſignum eſt, illos nec à Chriſto habuiſſe, nec à propria dignitate habere ſupremā conuócandi Concilia generalia authoritatem.

Tertia tandem & vltima ratio deſumitur à pari, nam Concilia Nationalia à Primate, Prouincialia à Metropolitano, Diœceſana ab Epiſcopo, propterea iuridicè & ex authoritate conuocantur pro rebus Eccleſiaſticis intra poteſtatis eorum limites, aut ſphæram continentis, quod Primas Metropolitanis, Metropolitanus Epiſcopis, Epiſcopus vero ſuis Sacerdotibus & Parochis ſuperior ſit: Atqui ſolus Summus Pontifex Romanus eſt omnium Patriarcharū & Primatum ſupremus: eius eſt igitur ſolius Concilia generalia, quibus ipſi intereſſe debeant, iuridicè & ex authoritate conuocare.

Aſſertio II. Imperatores, cæterique Principes Chriſtiani aliam in cogendis Concilijs partem legitimam non habēt, quam exhortatiuam, vel miniſterialem. Iſta concluſio eſt certiſſima: cum enim ipſi executores ſint legum Eccleſiaſticarum, & iurium ipſius Eccleſiæ, atque etiam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ vindices, & protectores, vnde ſcripſit Ambroſius ad Valent. *Cum omnes homines, qui ſub ditione Romana ſunt, vobis militent Imperatoribus, vos omnipotenti Deo, & ſacræ fidei militare debetis.* & Leo Papa ad Leonem Imperatorem, *Debes Imperator incunctanter aduertere regiam poteſtatem tibi, non ſolum ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam*; inde vbi neceſſitas Eccleſiæ ita poſtulare, & exigere videbatur, nonnunquam à Summis Pontificibus Conciliorum Generalium cōuocationes humiliter petierunt, ipſique eorum petitionibus humaniter annuerunt, habito ſine dubio ſpeciali ad eorumdem dignitatē reſpectu, quem pro alijs non habuiſſent. Conſtat ex epiſtola Conſtantini Cæſaris ad ſolitariam vitam agentes: *Epiſcopus Romanus Iulius Synodum iuſſu fieri vbicumque*

que vellemus, &c. nec non ex alia Martiani Imperatoris pro Concilio Chalcedonenſi ſcribētis ad Epiſcopos: *In Chalcedonenſem ciuitatem venire dignemini*; & ad Leonem Pontificem: *Inuitamus, atque rogamus, vt pro firmitate, & ſtatu noſtri Imperij, aeternam diuinitatem tua Sanctitas deprecetur, & vt tale propoſitum atque deſiderium habeamus, quatenus omni impio errore ſublato, per celebrandam Synodum te authore, maxima pax circa omnes Epiſcopos fidei Catholicæ fiat*.

Ad viam autem executionis, ſiue ad miniſterialem ſæcularium Principum operam ſpectat; quod Romani Pontifices interdum etiam eorumdem authoritate pro indictione, & conuocatione conciliorum vti coacti ſunt; cuius plures non deſunt cauſæ, quæ totam rem clarè demonſtrant. *Primò*, quod Romani olim Imperatores varijs, ac diſſimilibus per vniuerſum orbem nationibus dominarentur, atque adeo timerent, vt patet ex eorum legibus, ne, ſi conuentus aliquis vel congregatio alicubi fieret abſque eorum licentia, ſeditionibus aut rebellionibus, aliqua daretur occaſio; inde Romani Pontifices ad auferendam huiuſcemodi ſuſpicionem, concilia eorum medio plerumque indicere debuerunt. *Secundò*, quia ciuitates, in quibus commodè celebrari poterant Concilia, maiori ex parte ſubditæ erant temporali Imperatorum dominio. *Tertiò*, quoniam Epiſcopi ad locum concilij cogendi, ab imminentibus in itinere periculis, nonniſi Imperatoria authoritate contra hoſtes defendi, nec non etiam eorumdē ſumptibus conduci poterant, cum plures eorum magna tunc paupertate premerentur, nec poſſent tantas impenſas ſuſtinere. *Quartò*, vt facilius deſideratus obtineretur Conciliorum effectus; vbi ea populi ſcirent, interueniente etiam Imperiali opera, celebrata fuiſſe, experientia enim patet multos inde promptius inclinari ad obediendum, rebelleſque etiam, & extorres minus ſaltem audere Epiſcoporum decretis contraire, ne Cæſarem quoque offendant, promeritaſque idcircò pænas luant. *Quintò* tandem, Romanos Pontifices generalia medijs Imperatoribus Concilia indicere & cogere conueniens fuit, vt ita ſpirituali & temporali poteſtate mutuò ſe honore præuenientibus, res chriſtianæ ſuauius, ac firmius ſtabilirentur: Vnde in Concilio Turonenſi III. habetur: *Comitibus, iudicibus, reliquoq; populo expedit, vt ſuis ſint Epiſcopis conſentientes, & obedientes propter Dei amorem, ſuique gradus honorem, & ſemper ab eis vtile quærant conſilium, illorumque ſalubria non ſpernant monita, ſed intenta cordis aure audiant. Similiter vero & Epiſcopi prædictas perſonas humiliter ſuſcipiant, honorificèque erga eos in omnibus agant, & ſic ſe ſe mutuis ſtudeant ſubleuare conſolationibus*.

Cæterum tam has, quam alias ſimiles rationes, haud maiorem in Principibus authoritatem arguere, quam miniſterialem, vel executoriam, quæque ad ius facti pertinet, præceptiuam autem, ſiue authoritatiuā penes ſolùm Romanum Pontificem exiſtere patet ex dictis; quare etiam omnia prorſus ab eo congregata & confirmata Concilia, quantumuis non conſentientibus, imo aliquando renitentibus Imperatoribus, legitima ſemper habita fuere; ſecus autem quę ab iſtis, ſine conſenſu expreſſo aut tacito Pontificis celebrata aliquādo fuere, vt Epheſinum II. dictum latrocinīū, ſub Imperatore Theodoſio Iuniore: & Conſtantinopolitanū contra ſacras imagines, quod indixerat Conſtantinus Copronymus Iconoclaſta; & quamuis ea, aliaque ſuperius allata, nō eo ſolo nomine Eccleſia reprobarit, ſed quia errorem pro veritate definierant, Deus tamen propter ſæcularem iſtam indictionem, ſecluſa Pontificia, adeſſe ijs noluit, vt ab errore vindicarentur. Siqne aliqua interdum huiuſmodi Conciliorum decreta ab Eccleſia vniuerſali recepta, & obſeruata fuiſſe reperiantur, non id vi legiſlatoris, nempè talium Cōciliorum factum eſt, quaſi ab initio aliquam obligationem induxerint, ſed vi receptionis & approbationis, quæ illis poſtea acceſſit;

ſit; quatenus enim tractu temporis cæperunt in Eccleſia obſeruari, moribuſque vtentium firmari, iam fideles ipſos obligare potuerunt.

Aſſertio III. quandò Papa vnus, vel etiam plures, vt in caſu ſchiſmatis, incerta laborarent electione, Eccleſia ſufficiẽtem habet authoritatem tunc conuocãdi generale Concilium, nec non in caſu canonis *Si Papa*, hoc eſt ſi priuatus fieret hæreticus. In hac aſſertione conueniunt omnes Doctores Catholici; & patet quo ad primam partem ex dictis ſectione ſuperiori cap. 14. quo ad ſecundam verò cap. 16. verſus finem; ſi enim Eccleſia authoritatem habet declarandi, nec non etiam deponendi dubios Pontifices; ſique legitimus, & certus in priuatam hęreſim pertinaciter incideret, illum priuandi Pontificia dignitate modo ibi explicato; eam quoque fatendum eſt habere facultatem ſe in hos fines conciliariter adunandi; idque præſtari primum deberet per Dominos Cardinales, qui ſi nollent, Primates diuerſorum Regnorũ poſſent inter ſe conuenire, & Epiſcopos ſibi ſubiectos in vnum locum conuocare: quibus etiam renuentibus, aut negligentibus, Epiſcopi ipſi mutuo hortatu, in vnum locum legitimè conuenire poſſent. In quorum omnium defectum addit Magiſter Grauina tomo 4. Cathol. præſcript. par. 2. qu. 2. poſſe tunc Imperatorem conuocare Concilium, non quidem authoritatiuè, ſed tanquam aduocatum, & defenſorem Eccleſiæ, ad quem ſpectat Eccleſiæ fidem & vnitatem tueri 23. quæſt. 5. c. Principes; vel etiam permittente lege, quod vbi imminet neceſsitas, & ſuperior negligit, inferior ſupplere poſsit; de ſupplend. neglig. Prę l. cap. 2. & cap. *Si Epiſcopus*. Quo tamen in caſu conuocationis per Imperatorem, aut alios Principes Chriſtianos, præfatus doctor prudenter aduertit, & monet duo eſſe neceſſaria. Primum, ne vocandi excluderentur, admitterentur autem non vocandi. Secundum, conſtare debere de neceſſaria cauſa eiuſmodi conuocationis, vt ſi eſſet notoria hæreſis, vel ſchiſma, cui ſecundum iudicium Catholicorum fere omnium, vel per conſenſũ maioris partis prælatorum, aliter prouideri obuiamque iri non poſſet, adhibito præſertim, & tentato prius omni alio opportuno remedio.

At quomodocumque in præfatis caſibus talis conuocatio fieret; dici non deberet Concilium abſolutè, & ſimpliciter, ſeu vndequaque perfectum, ſed ſecundum quid; ſi enim à Synodo, aut alio quocumque corpore Politico, ſiue Eccleſiaſtico, ſiue Laicali, caput excludatur, remanet vt corpus acephalum, atque adeo quamdiu tale eſt, non vndequaque perfectum, ſuiſque omnibus cõſtans partibus, cui perfectior deeſt; quare ſemper verum eſt poteſtatem indicendi Concilia perfecta, & ſimpliciter talia, penes Romanum duntaxat Pontificem eſſe, vt rectè Caietanus aduertit tract. de authoritate Papæ, & Concilij cap. 16. Indeque etiam ſequitur poſſe quidẽ tunc Concilij Patres Eccleſiæ periculo ob ſchiſma, vel hæreſim capitis imminenti ſuccurrere, illud deponendo, nec non, ſi opus ſit, dogmata fidei cõdere ſed Eccleſiã vniuerſalẽ de facto nõ obligãtia, niſi accedente põtificia confirmatione: cum huiuſmodi actiones non ſint cuiuſcumque Concilij, ſiue acephali, ſed perfecti ex capite, & membris conſtantis, quodque poteſtatem Papalem in actu includat, vt fuſius infra explicabitur.

Aſſertio IV. quamdiu legitimus, ac certus in Eccleſia Pontifex agnoſcitur, etſi alias perditiſſimis, ac profligatiſſimis moribus eſſet, eo tamen inuito Generale Concilium, in nullo prorſus caſu legitimè congregari poteſt; Iſta aſſertio eſt contra Gerſonem, Almainum, & aliquos alios cum illis docentes, non ſolùm in caſibus hæreſis, & ſchiſmatis, ſed etiam cum requiſitus Papa de cogendo Concilio renuit, illud poſſe eo inuito legitimè conuocari, vbi Eccleſiæ neceſſitas, & vtilitas ita exigit. Verùm noſtra aſſertio longè verior eſt.

Primò, quia puto hunc caſum moraliter impoſſibilem, quod verus, ac legiti-

gitimus Pontifex certior factus de abſoluta Concilij Oecumenici neceſſitate, ita vt eius defectu omnia retrò ſublapſa ferrentur in Eccleſia, nolit tamen illud congregari; cum enim Summus Pontifex ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia in Concilijs & extra illa habeat, vt in decretis fidei & morum aberrare non poſſit; ita quoque exiſtimandum eſt, ſi Eccleſiæ foret abſolutè neceſſaria Concilij generalis conuocatio, excitandum ab eo pariter fore ad illam eumdē Pontificem, cum Deus in neceſſarijs non deficiat: Igitur aſſerendum eſt, aut præfatum caſum eſſe impoſſibilem attenta diuinæ prouidentiæ ſuauitate in regimine Eccleſiæ, aut ſi tunc Summus Pontifex ſuum denegaret aſſenſum, euidens fore ſignum non abſolutæ Concilij neceſſitatis, ſed quod alijs vijs ſuccurri poſſet Eccleſiæ malis, atque adeo, quod illud Summo Pontifice inuito nullatenus conuocari legitimè poſſet.

Secundò, quia oppoſita ſententia errat in ſuppoſito, quod interdum Concilia generalia ſint abſolutè neceſſaria; talem enim haud eſſe illorum neceſſitatem infra oſtendemus, etiam in caſibus hæreſis & ſchiſmatis; etſi enim aſſertione ſuperiori tunc illa conuocari poſſe à Prælatis Eccleſiæ libenter cōceſſerimus, ea tamen abſolutè neceſſaria eſſe conſtanter negamus. Neceſſitas autem ſecundum quid, ſiue vtilitas, quæ alias ex illis percipi poſſet, eo ipſo quod inuito, & renitente Summo Pontifice fierent, omnino rueret: cum enim Romanus Pontifex, peſsimæ etiam vitæ, ſi daretur, non poſſet non habere plures, eoſque potentes adhærentes, qui in tali caſu partes eius animosè agerent, inde non poſſent etiam non naſci grauiſſimæ in Eccleſia diſcordiæ, & ſciſſuræ, quæ peius malum afferrent, quam illud cui obuiam iretur: inſuper ſi ſemel inuito legitimo, certoque Pontifice, generale Concilium legitimè conuocari poſſet, daretur in Eccleſia locus infinitis rebellionibus, ſi quidem plures non deſunt illarum amatores, & fautores, qui in hunc finem aliquas quotidie neceſſitates illud cogendi dolosè fingerent, ac nodum in ſcirpo quærerent. Abſit autem hoc cogitare de Chriſto, quod huiuſmodi reliquerit Eccleſiæ remedia, ex quibus maiora orirentur & ſequerentur mala, ſic enim illi peſſimè conſuluiſſet: ſed potius aſſeramus eum talia pro ſua bonitate prouidiſſe, quæ Chriſtianæ pietati, charitati, & obedientiæ congruerent, qualia ſunt, iuxta vniuſcuiuſque mali naturam, & & conditionem, ſuauia exhortationis, correctionis, & orationis ſubſidia, vt mox dicemus, non autem violenta Concilij celebratio, quæ quantum noxia ſit, ſatis oſtendunt infelices huiuſcemodi, quotquot fuerunt Conciliorum exitus.

Tertiò probatur aſſertio noſtra, quia legitimus, ac certus Pontifex, quantumuis malæ, ſcandaloſæque vitæ, non propterea amittit ſupremam, & vniuerſalem, quam habet in Eccleſia, clauium, iuriſdictionisque ſpiritualis poteſtatem: Ergo quamdiu talis eſt, eo inuito, ſuumque denegante conſenſum, nullum generale Concilium legitimè indici, aut congregari poteſt. Antecedens eſt certiſſimum, conſequens probatur, quoniā conuocatio Conciliorum, eſt actus proprius ſupremæ eius poteſtatis, vt fusè probauimus ſupra, ergo quamdiu illa gaudet, ad eum ſolum, & ad nullos alios eo inuito, aut non conſentiente pertinet dictum actum authoritatiuè, atque adeo legitimè exercere. In tantum enim aſſertione præcedenti diximus, Eccleſiam ſufficientem authoritatem, quæcumque illa ſit, generale conuocandi Concilium ſi velit, in caſibus ſchiſmatis & hæreſis, in quantum tunc defectu fidei ob priuatam hæreſim, aut defectu certitudinis ob dubietatē electionis nec verus, nec certus daretur Pontifex. Cæterum vbi talis exiſtit, firmiter tenendum eſt, abſque eius conſenſu nulla poſſe legitima celebrari Concilia Oecumenica; malèque proinde argui à poteſtate quam habet Eccleſia in duobus præfatis caſibus ea cogendi ad omnes alios, etiam inuito vero ac certo Pontifice, à quo quamdiu exi-

exiſtit, talis ad Eccleſiam poteſtas deuoluta dici non poteſt, ſed ſemper eſt eius propria, tanquam ſupremi & vniuerſalis Eccleſiæ capitis totam ſpiritualis iuriſdictionis plenitudinem à Chriſto immediatè habentis, nequaquã autem ab Eccleſia, cuius proinde non eſt vicarius, niſi authoritatiuè eam regendo ſed ſolius Chriſti, vt ſuperiori ſectione ſatis probauimus, & explicuimus.

Quamobrem facilè poteſt aſſignari diſcrimen, cur Eccleſia in duobus dictis caſibus poſsit Oecumenicum ſi velit cõgregare Concilium, ſecus autem in alijs inuito vero ac certo Pontifice; quia nimirum in caſibus ſchiſmatis, priuatęque Pontificis hæreſcos, Eccleſia ſe habet æque ac ſi nullus in ea eſſet Pontifex, vnde ea ratione; qua illo non exiſtente, Eccleſia habet, attenta Chriſti inſtitutione, ſufficientem authoritatem alium in eius locum eligendi per eos ad quos pertinet: ita quoque in hypotheſi, qua fieret priuatus hæreticus, ac proinde defectu fidei deſineret eſſe verum Chriſti & Eccleſiæ membrum, neceſſariò admittendum eſt, eadem quoque ſufficiẽti authoritate illam pollere ad hoc declarandum, nec non etiam ad pronuntiandum de dubietate electionis eius vbi talis eſt, coacto in hunc finem Concilio generali, præſertim quando per partes, vt fit tempore ſchiſmatis, tunica Chriſti inconſutilis, hoc eſt Eccleſiæ vnitas diuideretur, cum tunc nullum prorſus eſſet maioris mali periculum, imo quaſi certum præſentis remedium ex conuocatione generalis Concilij: At ſi dum adhuc viuit verus ac certus Pontifex eo inuito fieret, non poſſent, vt diximus ſupra, nonniſi multa oriri incommoda; quare de ſuauitate diuinæ prouidentiæ præſumendum eſt, eam nunquam talem Eccleſiæ authoritatem conceſſiſſe, vt inuito Summo Pontifice generale Concilium cogere poſſet, quantumuis in illo agendum eſſet de peſſimis eius, quique Eccleſiam ſcandalizarent moribus, ſed eã voluiſſe, vt alijs ſuauioribus, vteretur remedijs, quæ mox adducemus.

Inſuper, ideo inuitis etiam dubijs Pontificibus, nec non ſi priuati fierent hæretici, poteſt Eccleſia ad eorum depoſitionem conuocato, ſi ita in Domino expedire iudicauerit, generali Concilio procedere; quia conſtitutiuum Eccleſię eſt fides, & ad eius conſiſtentiam neceſſaria eſt vnitas ſub vno viſibili capite, atque adeo nullus poteſt eſſe verũ eius membrum, minuſque verum caput, quin habeat veram fidem, certaque ſit & indubitata eiuſdem electio. At Sanctitas perſonalis non eſt de eſſentia ſupremi Eccleſiæ capitis, ſed doctrinalis duntaxat, quatenus ex cathedra docendo in rebus fidei & morum errare non poteſt; igitur quantumuis eius vita, & mores à recta diſcordarẽt doctrina, nec firmaret exemplo, quod doceret verbo, non propterea obediendum illi non eſſet, ipſoq, inuito congregandum generale aliquod Concilium pro eius depoſitione, quin potius oppoſitum præſtandum, dicente Beato Petro 1. epiſt. cap. 2. *Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* & clarius ad noſtrum propoſitũ Chriſto Domino Matth. 23. *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim non faciunt.* Eoque magis tale Concilium ſchiſmaticum eſſet exiſtimandum, ſi in illo ageretur, vt dicebam, de Pontificis depoſitione; cum ex dictis ſuperiori ſectione cap. 16. paſſim, præcipuè autẽ ſæculo 13, ni legitimus velit Pontifex, liberèque conſentiat, nulli niſi diuino ſubiaceat iudicio.

Quartò tandem & vltimò probatur aſſertio noſtra refellendo potiſſimum argumentum, ob quod intendunt aduerſarij poſſe inuito vero ac certo Pontifice generale cogi Concilium; vbi nimirum incorrigiblilis eſſet, ſuoque peſſimo vitę exempio Eccleſiam ſcandalizare non deſineret; ſi quidem Eccleſiaſtica reſpublica melius inſtituta eſt, quam terrena politia; ſed hæc inuito Principe congregari poteſt, ad eum auferendum, ſi Regnum,

Digitized by Google

gnum, aut Rempublicam perturbaret: multò igitur magis Eccleſia, inuito Pontifice, ad eum in dicto caſu deponendũ; aliàs Chriſtus Dominus ſufficiens tanto malo remedium non reliquiſſet: At hoc argumentum, & ſimilia intentum non concludunt, imo ruinoſo innitũtur fundamento; nam in primis, quantum ad exemplum Politiæ terrenæ, quod neſcio vtrum Principibus ſæcularibus placeret quodq; multis rebellionibus viam aperire poſſet, magna eſt diſparitas inter illud, & caſum noſtrum; in tantum enim in caſu tyrannidis, vel incorrigibilitatis ciuitas terrena inuito Principe congregari poteſt, eumque deponere, in quantum ita à ſe omnem in Principem tranſtulit authoritatem, vt ſemper radicaliter remanſerit Domina, atque adeo ſi illa abuteretur, poſſet à principatu eum abdicare; quod non currit in vero ac certo Pontifice, qui non ab Eccleſia, ſed à ſolo Chriſto, cuius eſt Vicarius, totam ſuam habet authoritatem, ita vt illi, vt tali ſubiecta ſit vniuerſalis Eccleſia; ſuper quẽ proinde nulla prorſus ipſi competit authoritas, ſed potius ex tali ſubiectione contraxit hanc negationem, vt non poſſit eum iudicialiter punire.

Nec inde ſequitur Chriſtum in tali caſu ſufficienter Eccleſiæ non prouidiſſe, quinimmò tale remedium periculis plenum, maloque peius, vt ſtatim dicebam, videtur omnino alienum à ſuauitate diuinæ eius prouidentiæ; vnde alia magis opportuna reliquit, humiles nempè piorum virorum, qui nunquam in Eccleſia deſunt, adhortationes, fraternã Dominorum Cardinalium correctionẽ, & in foro pœnitentiali abſolutionis denegationem. Neque enim dubium eſt, quin in hoc foro ad morum emendationem Summus Pontifex obligari poſſit. Quod ſi his omnibus adhibitis non reſipiſceret, aut in melius non emendaretur, tunc precibus, lachrymis, ieiunijs, cæteriſque pijs operibus à Deo, qui ſe iugiter Eccleſiæ affuturum promiſit, & qui in neceſſarijs nunquam deeſt, hæc ſupremi capitis reformatio deberet obtineri; totiſque interim viribus ab Epiſcopis inuigilari, ne perſonalia Pontificis vitia greges ſibi à Deo commiſſos inficerent; quod certè abſque vllo generali Concilio percommodè præſtari poſſet. Quam autem præ cæteris ſingulare ſit, & opportunum orationis præſidium, ſatis oſtendit primitiuæ Eccleſiæ exemplum, à qua pro carcerato Petro, cum oratio ſine intermiſſione ad Deum fieret, legimus eum miraculosè per Angelum fuiſſe liberatum; *Audite*, inquit Chriſoſtomus homil. 16. in Act. Apoſt. *quomodo affecti erant, non comminantur, non tumultuati ſunt ſed ad preces conuerſi, præſidium re vera inexpugnabile, ad illud confugiebant*.

At ne gratis hæc dicta vel diſtincta videantur, placet illa, totumque præſens caput inſigni Chriſti doctrina Ioannis cap. 10. coronare; vbi de Paſtore & ouibus ſermonem habens, tria paſtorum genera diſtinguit, vt rectè ponderauit Diuus Auguſtinus ſermone 49. de verbis Domini, Paſtoris, mercenarij & furis, intelligens per Paſtorem ſimpliciter, bonum Paſtorem, qui ponit animam ſuam pro ouibus; per mercenarium, malum paſtorem ſua potius, quam ea quæ ſunt Dei quærentem, per furem autem ſiue latronem, eum qui per aliam aſcendit partem; hac tamen differentia inter mercenarium & furem, quod mercenarius etiam eſt paſtor, ſecus autem fur. Vnde cõcludit Auguſtinus; *Si inuenerimus tres iſtas perſonas, inuenit Sanctitas Veſtra, & quos diligatis, & quos toleretis, & quos caueatis. Diligendus eſt paſtor, tolerandus eſt mercenarius, cauendus eſt latro*. Quibus ſanè nihil ad noſtrum intentum elegantius dici poſſe videtur: ita videlicet bonos paſtores eſſe diligendos, fures verò, qui per alteram partem, quam per oſtium aſcendunt, hoc eſt, qui per intruſionem Pontificatum inuadunt, vel diuidunt in partes, vt fit tempore ſchiſmatis, caueri debere tanquam inuaſores & diuiſores vnitatis, multoque magis, ſi in priuatam hæreſim incurrerent ex can. *Si Papa*, vt tamen mercenarij non ſint

ſint amouendi, ſed monendi; non præſcindendi, ſed tolerandi, quia licet quærant ab hominibus commoda ſua, ſiue pecuniaria, ſiue honorum, vel laudis humanæ, ſiue alia huiuſmodi cum peſſimo fidelium exemplo, legitimi tamen ac veri paſtores ſunt, & in bonum quoque Eccleſiæ, ex recta quam tradunt doctrina, proptereaque Chriſtus Dominus voluit eos audiri, illiſque obediri, vbi ait Matth. 23. *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi: omnia ergo quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite.* De Babelis igitur officina, & non de ſchola Regis Pacifici deſcendit illa doctrina, quæ ad introducendam in Eccleſia loco obedientiæ rebellionem, & confuſionē, aſſerit inuito etiam vero, ac certo Pontifice poſſe generalia conuocari concilia, ibique eum deponi ob alia, quam hæreſeos peccata.

CAPVT V.

Solius Romani Pontificis eſt, per ſe, vel per ſuos Legatos Concilijs Generalibus præſidere, ea dirigere, quo ad loci, temporis, ac materiæ definiendæ præſcriptionem, tum confirmare, & exequenda præcipere.

HAec aſſertio quo ad omnes ſuas partes ſequitur ex dictis capite antecedenti: Ad quem enim pertinet authoritatiua Conciliorum Generalium conuocatio, ob ſupremam quam habet in Eccleſia vniuerſali poteſtatē, ad eumdem quoque ſpectare omnes præfatos actus in aſſertione contentos, eadem Eccleſiæ praxis, & vſus demonſtrat. Quia autem præſidentia alia eſt honoraria, alia authoritatiua, non ſolùm de priori, vt contendunt hæretici, verùm multò magis de poſteriori, intelligenda eſt illa, quæ competit Romano Pontifici in Concilijs generalibus, vt potè propria Vicarij, qualis eſt, Chriſti, plenitudinem ab eo Pontificiæ poteſtatis, ac magiſterij habentis; quique proindè caput eſt, ac Princeps omnium Epiſcoporum, non minus vbi congregati ſunt in Concilijs Generalibus, cum alijs fidelibus ad illa concurrentibus, quam vbi ſedent in proprijs diffuſi per orbē cathedris; caput autem ſiue myſticum, ſiue naturale nedum ſitu, ſed ex virtute regitiua omnium membrorum, influxuque in illa præſidere corpori ſatis conſtat. Cuius rei præclariſsimum in Concilio Chalcedonenſi pre cæteris argumentum habemus, ad quod Leo ſcribens epiſt. 47 ait: *In his fratribus Paſchaſino, & Lucentio Epiſcopis, Bonifacio & Baſilio presbyteris, qui ab Apoſtolica Sede directi ſunt, me Synodo corā fraternitas exiſtimet præſidere, non abiuncta à vobis præſentia mea, qui nunc in Vicarijs adſum*; deinde eiuſdem Concilij Patres act. 3. reſpondent, *eum ipſis ſicut membris caput præfuiſſe, in his qui ſuum tenebant ordinem.* & verſus finem: *Rogamus igitur, & tuis decretis noſtrum honora iudicium, & ſicut nos capiti in bonis adiecimus conſonantiam, ſic & ſummitas tua filijs (quod decet) adimpleat.* Quis enim hæc, & alia plura ſimilia, quę in hoc leguntur Concilio, de honoraria tantùm, non autem de authoritatiua ſimul Romani Pontificis præſidentia in Concilijs Generalibus, rationabiliter interpretetur?

Romanos inſuper Pontifices præfatis Concilijs authoritatiuè pręeſſe, cum tripliciter accidere poſsit, primò per ſemetipſos, ſecundo per alios, tanquam per Legatos, aut Vicarios, tertiò veluti poteſtatiuè, quatenus ſolo iure Concilia Generalia congregandi, vel approbandi, virtualiter illis præeſſe dici poſſunt, etiam ſi de facto nec per ſe, nec per alios illis præſentes ſint; his omnibus modis, licet frequentius duobus primis eos vſos fuiſſe Eccleſiaſticæ teſtantur hiſtoriæ. Sanctus enim Damaſus Concilio Cōſtantinopolitano I. Generali II. contra Macedonium, neque per ſe, neque per Legatos ſuos interfuit, ſed virtute ſolùm, quatenus eo iubente Epiſcopi illuc fuerant congregati miniſterio Imperatoris, vt ipſimet fatentur apud Theodoretum lib. 5. cap. 9.

Vos

Vos Concilio per Dei voluntatem, ac nutũ Romę coacto, nos velut membra propria per Imperatoris Sanctiſſimi litteras accerſiuiſtis: cuius alia adhuc ratio adduci poteſt; quod, cum hæc Romana Synodus, cui Damaſus perſonaliter præſidebat, vna, eademque cum Orientali in materia fidei eſſe videretur, Summus inde Pontifex haud eſſe neceſſarium iudicauit ſuos ad eam Legatos tranſmittere. Vigilius quoque Papa quintæ Synodo Generali, quæ & Conſtantinopolitana II. centum ſexaginta Epiſcoporum, etiam ſi præſidis in eo munus agnoſcerent, quorum nomine ipſi ab Eutychio Patriarcha Conſtantinopolitano ſcriptum in hanc formam fuerat: *Petimus præſidente nobis Veſtra Beatitudine, de tribus capitulis, quæri & conferri*, nec per ſe, nec per Legatos ſuos interuenire voluit; cuius tamen præſentiæ ſuæ, ſiue pręſidentiæ neceſſitatem, vt clarius demõſtraret, dictam Synodum initio probare detrectauit, licet poſtea, vt præcluderetur via ad dirisſimum ſchiſma ex occaſione præfatorum trium capitulorum, illam confirmarit, indeque, & non prius Oecumenicæ nomen habere promeruit, vt ſuo loco diximus ex D. Gregorio lib. 1. indict. 9. epiſt. 24. & lib. 7. epiſt. 54. indict. 2.

Porrò huiuſcemodi authoritatiua præſidentia, ita eſt legitimi, ac certi pro tempore exiſtentis Pontificis propria, vt nulli alteri de iure competere poſſit; ſolumque, vbi aliquando Principes, & Imperatores Concilijs interfuiſſe, aut præſediſſe leguntur, id intelligi debeat de præſidentia quo ad directionem externarum Synodi actionum, vtque hæreticorum, vel laicorum tumultus impedirent; ac dogmatum executionem procurarent; vnde ſuperius citata Concilij Chalcedonenſis epiſtola ad Leonẽ habetur: *Imperatores vero ad ornandum decentiſſimè aſſidebant, ſicut Zorobabel, & Ieſus Hieruſalem renouare circa dogmata adnitentes*: Martianuſque ipſe in eodem Concilio act. 6. ait: *Nos ad fidem roborandam, non ad potentiam aliquam oſtendendam, ſiue exercendam, exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini, Synodo intereſſe volumus, vt veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta deprauetur*. Sicut etiam præſidentia, vel potius præſentia teſtificatoria dici poteſt illa, qua interdum laici ad diſputandum, & conſulendum, vel vt teſtes, ac auditores eſſent eorum quæ fierent, in Concilijs admiſsi ſunt: defectu quarum diſtinctionum, aut ſimilium, vt aduerſarij omnia confundunt, ita illarum beneficio plura ſibi apparenter in hiſtoria aduerſantia facilè concordantur; cũ hoc verbum præſidere compoſitum à *ſedeo*, quodque proinde quamdam in generali præ ſe fert dignitatem, ac pręrogatiuam, ſit æquiuocum, ſiue analogũ ad ſignificandum nunc *authoritatiuam*, quæ Summis conuenit Pontificibus in Concilijs Generalibus aſsiſtẽtiam; nunc *defenſoriam*, & *auxiliatricem*, quæ Imperatoribus, & Regibus; nunc denique *teſtificatoriam*, vel *conſiliatiuam*, quæ cęteris laicis; vbi in teſtes, & quandoque etiam in coſiliarios rerum gerendarum adhibentur, laicos enim ſapientes poſſe conſilio iuuare Eccleſiaſticos nemini dubium eſt. Vide quæ ſuperioris ſectionis cap. 16. paſsim dicta ſunt, præſertim ſæculo 13. vbi de Innocentio Tertio.

Loca pariter, vbi Generalia conuocari, & celebrari debent Concilia, nonniſi à Summis Pontificibus, aut eorum permiſſu, ab alijs deſignanda eſſe, eædem quæ ſupra rationes, & textus probant, eademque Eccleſiæ praxis; ſicut etiam quod illa ſoli poſſint legitimè de loco in locum transferre, prorogare, totaliterque diſſoluere, pro vt in Domino iudicauerint expedire. Quorum exempla habemus in Synodo Epheſina II. per Theodoſium conſulto Romano Pontifice indicta, cui etiam præerant eius Legati; cum enim Imperator Eunuchi ſuaſu ſua abuteretur poteſtate, eiectis Apoſtolicæ Sedis Legatis; occiſoque à Dioſcori factione Flauiano Epiſcopo Conſtantinopolitano, Eutychiana hæreſis con-

confirmata fuiſſet: Summus Pontifex Leo dictam Synodum caſſauit, & vt infectam habuit, altera Chalcedone indicta, vbi iuxta formam ab eo præſcriptā ex epiſt.51.ad Pulcheriam Dioſcorus & Eutyches condemnati ſunt. Nouiſſimis etiam temporibus in Concilio Baſileenſi, primum quidem à Martino V. aduerſus Huſſitas legitimè congregato, eoque defuncto ab Eugenio IV. confirmato: vbi idem Eugenius aduertens multa ad ſchiſma, pro vt accidit tendentia pertractari, præmiſſa prius, ſed fruſtra, paterna monitione, illud diſſoluit, indicto primùm Ferrariæ alio Generali Concilio, poſtmodum Florentiam ob ingruentem peſtem tranſlato, vbi feliciter abſolutum fuit. Concilium quoque Tridentinum prius Mantuæ deſignatum eſt, ſed eum ibi fieri non potuiſſet, vt ait Paulus Papa III. in Bulla indictionis Cōcilij, Vincentiam eius loco elegit, prorogatione facta, deſtinatiſque illuc Sedis Apoſtolicæ Legatis: Verum cum paucos ex alijs nationibus Prælatos eo conueniſſe Pontifex reſciuiſſet, Synodi celebratione ſuſpenſa, vt pacis concluſio inter Regem Galliæ & Imperatorem commodius tractaretur, Tridentina tandem ciuitas electa eſt, ibique ſeſſiones ſeptem celebratæ fuere: verum ex morbo ingruente cum Bononiam tranſlata eſſet Synodus, ſeſſioque octaua habita, iterū ſub Iulio III.ceſſante impedimento Tridenti reaſſumpta, feliciterque terminata eſt.

Quæ omnia licet aſſentiente Concilio fieri ſatius eſſet, nihilominus eo etiā renitente à ſolo Summo Pontifice, vbi ita expedire in Domino iudicauerit pręſtari poſſe, & in dubio, eius ſententiæ, ac determinationi ſtari debere, contrariamque doctrinam rebellioni, ac ſchiſmati viam parare, infelix dicti Concilij Baſileenſis exitus apertè probauit, vt ſuperiori ſectione vidimus, qui iterum infra diſcutietur.

Nec his obſtat, quod Eugenius in tribus Bullis, quæ in hoc Concilio recenſentur, profeſſus fuerit illud legitimè inchoatum fuiſſe, eiuſque proſecutionem ſe ratam habuiſſe, & habere, reuocareque quicquid per eum, aut ſuo nomine in præiudicium ac derogationem eiuſdem Concilij eſſet attentatum; vt enim omittam, quod aliqui dicunt præfatas Bullas, potius fuiſſe minis extortas, quam de mente Eugenij emanaſſe; reſpondetur facilè, eas nihil penitus dictis officere, non primam, & ſi enim in illa videatur Eugenius dicere, quod Cōcilium Baſileenſe legitimè congregatum fuerit, id ei non magis præiudicat, quam Leoni Epheſina illa Synodus, quæ prius legitimè congregata, deſciſcens vero à Summo Pontifice, *prædatoria* Synodus appellata eſt; nec etiam, quia idem Eugenius aſſeruit prefatum Concilium Baſileenſe fuiſse continuatum, continuarique debere, propterea cenſendus eſt approbaſse, vel confirmaſse eius decreta, cum ex Cardinali Turrecremata, qui tunc viuebat, lib.2.de Eccleſiæ cap.100. id ipſi per oratores ſuos enixè, & expreſsè petenti concedere nunquam voluerit; ſed tantùm diſsolutionem eius irritam reddiderit, non quod ab eo fieri non potuiſſet, pro vt tandem illam fecit, ſed quia tunc ita expediebat pro irrita non haberi, ad ſedandas diſsenſiones, vt patet ex eadem Bulla, data præſertim à Concilio promiſſione, & ſecuritate à Principibus, quod Apoſtolicæ Sedis honor, & ſanctitatis ſuæ illibatus ſeruaretur. Pro diuerſitate autem temporum, aliarumque circumſtantiarum, vel neceſſitatum occurrentium, ſuam interdum mutare ſententiam in rebus pręſertim ad placitum, vel indifferentibus, nullo modo ſuperioris, multoque minus ſupremi, qualis eſt Summus Pontifex Romanus, authoritatem lædit, ſed prudentiam potius arguit.

Ad Summum quoque Pontificem pro tempore exiſtentem ſpectare, Concilijs Generalibus præſcribere, quid in illis à Patribus circa controuerſias, ſeu quæſtiones fidei diſputandas determinandum ſit; vel, quod idem eſt, Conciliares definitiones regulariter pendere, ab

ab ipſa Pontificia definitione prius per Legatos miſſa, vel per litteras, habetur ex eadem Eccleſiæ praxi; quam ſatis oſtendimus præcedentis ſectionis cap.16. In primo enim Concilio Niceno, Summus Pontifex Syluester, ex Athanaſio in epiſt. ad Iouinianum, quaſi Concilij ſententiam anteuertens, formulam fidei, veluti teſſeram Chriſtianitatis, & ideã, normamque credendorum per Hoſium Legatum expreſſit. In Concilio I. Conſtantinopolitano fidem à Sancto Damaſo præſcriptam in Cõcilio Romano circa confeſſionem Sanctiſsimæ Trinitatis, Patres amplexi ſunt, ac definierunt; Idem Damaſus apud Theodoret. lib. 2. hiſt. cap. 22. ad Epiſcopos Illyrici ait, numerum Epiſcoporum, qui erant Arimini congregati, præiudicij vim habere non debere, & inter defectus eius Concilij numerat hunc, quod defuerit authoritas Romani Epiſcopi, *Cuius ſententia præ omnibus expectanda erat.* In Epheſino tomo 2. cap. 15. refertur Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadocum ſic loquens: *Sacra & Apoſtolica Cæleſtini Sanctiſſimi ſacratiſſimique ſedes per litteras, quas pridem ad Cyrillum Alexandrinum, & Iuuenalem Hieroſolymitanum, & Ruffum Theſſalonicenſem ſanctiſſimos ſacratiſſimoſque Epiſcopos, nec non ad Sanctas Conſtãtinopolis, & Antiochiæ Eccleſias miſit, certam de præſenti negotio ſententiam, regulamque præſcripſit.* Ibidem iuxta prototypum definitionis ab eodem Cæleſtino in Neſtorium tranſmiſſæ, profitentur Patres ſe proceſſiſſe apud Euag. lib. 1. cap. 4. dicentes: *Tum Eccleſiæ Canonibus, tum epiſtola Sanctiſſimi Patris noſtri, & collegæ Cæleſtini Epiſcopi Eccleſiæ Romanæ neceſſario compulſi, ad hanc ſeueram ſententiam, idque non ſine lachrymis contra Neſtorium pronunciandum venimus.*

Quemadmodum autem vbi in Concilijs, iuxta has, quas Summi Pontifices mittunt, inſtructiones, ac definitiones agitur, omnia ſunt ſalua, ita per oppoſitum, quando illas non ſequuntur, deficere & peccare docet nos Secundæ Epheſinæ Synodi exemplum, quæ, præſidentibus licet Apoſtolicæ Sedis Legatis, quia tamen ad formam ab ea præſcriptam non proceſsit, turpiter in fide aberrauit. Cui defectui ſuppletum eſt per Synodum Chalcedonenſem ſtatim à Leone Pontifice indictam, in qua pro regula habita eſt eius epiſtola ad Flauianum, & in eam conſentire oportuit omnes, qui anathematis vinculo teneri noluerunt, Martianuſque Imperator in ſua ad eumdem Leonẽ epiſtola ait, omnes Epiſcopos conuenire debere, vt quæ Chriſtianorum religioni, atque catholicæ fidei proſint, *ſicut Sanctitas tua ſecũdum Eccleſiaſticas regulas definierit, ſua diſpoſitione declarent*: indeque decretis eius tam circa fidem, quam diſciplinam Eccleſiaſticam, ibi à ſexcentis Patribus omnibus ferè Aſiaticis acclamatum legimus. *Poſt Deum Leo iudicauit. Qui contradicunt, Romam ambulent. Vt Leo, ſic credimus.*

Patres quoque ſecundæ Synodi Cõſtantinopolitanæ apud Euagrium lib. 4. cap. 37. hęc habent: *Suſcipimus & epiſtolas Præſulum Romanæ Eccleſiæ*; quodque eas agnoſcerent eſſe definiendorum in Concilijs ideas, ſubdunt ad Vigilium ſcribentes: *Petimus præſidente nobis veſtra beatitudine de tribus capitulis quæri, & conferri.* Quibus reſpondit Vigilius: *Annuimus, vt de tribus capitulis facto regulari conuentu, medijs ſacroſanctis Euangelijs collatio habeatur, & finis detur placitus Deo*, conſtitutum ſuum prius varijs de cauſis corrigens, quod non tam de fide, quam de perſonis ageretur, vt iam ſuo loco notauimus. In ſexta etiam Synodo Generali Conſtantinopolitana III. cum act. 4. lectæ fuiſſent Litteræ Agathonis Papæ, quibus ait ſe mittere per Legatos *exemplaria authentica decretorũ in quinque ſuperioribus Concilijs, & ab Apoſtolicis prædeceſſoribus; teſtimonia Patrum, quos ea Apoſtolica Eccleſia recipit cũ eorum libris, mandat profeſſionem fidei, & de quæſtione diſputanda Patrum auctoritates*; demum act. 18. Patres ad Idealem Agathonis prædefinitionem reſpicien-

cientes hęc protulerunt in hæreſi Monothelitarum proſcribenda: *Confeſſionẽ à Deo inſpiratam illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à Veſpertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.* Deinde adhuc clarius; *Summus nobiſcum concertabat Apoſtolorũ Princeps, illius enim imitatorem, & ſedis ſucceſſorem habuimus fautorem, & diuini Sacramenti myſterium illuſtrantem per litteras.* In ſeptima tandem Synodo Nicęna II. perlectis quoque Summi Pontificis Adriani de cultu Sanctarum imaginum litteris; ſummis laudibus à Tharaſio Patriarcha, Conſtantino & Irene Auguſtis celebratæ fuerunt, iiſdemque à Synodo ſubſcriptum fuit. Actione vero 6. aduerſus Pſeudoſynodum tunc collectam cõclamatũ eſt, ea ratione, quod qui ad illam conuenerant, non habuerint *Cooperarium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per prouinciales litteras, quemadmodum in Synodis fieri debet.* Ex quibus omnibus ſatis patet quod diximus, conciliares nempè definitiones regulariter dependere ab ipſis Summorum Pontificum prędefinitionibus, vel inſtructionibus; aut ſi interdum accidit, eos committere Legatis, vt ipſi vna cum Concilio puncta controuerſa definiant, id ea ſemper conditione ſubintelligendum eſſe, vt, vel ante definitionem, Sedem Apoſtolicam conſulant, vel poſt definitionem, ab illa decretorum confirmationem, & approbationem expectent; in quo potiſſimum relucet ſuprema, & infallibilis authoritas Romani Pontificis, vt nimirum Conciliorum, etiam Generalium definitiones pleniſſimum robur non habeant, niſi ad eas accedat conſenſus & approbatio illius; quod quia ſufficienter probauimus ſectione ſuperiori cap. 16. in vnoquoque ſæculo, quo illa celebrata fuere, pręſertim in 4. ſupereſt ſolum paulo latius explicandum, qualis ſit iſta Pontificia Conciliorum approbatio, vel confirmatio, quidq; conſequẽter in illis operetur.

Aliqui enim hæretici, qui tam apertum huius confirmationis vſum in Eccleſia negare non audent, eam aſſerunt non authoritatiuam, ſed honorariam duntaxat fuiſſe, vel ad ſummum teſtificatiuam rerum conciliarium ritè geſtarum. At quantum nouella hæc phantaſia toti aduerſetur antiquitati patet ex dictis à nobis loco ſtatim citato; vbi Põtificiam confirmationem tanta ſemper ab omnibus Concilijs ſollicitudine, tanta ſubiectione poſtularãm vidimus, nullaque alia, quam hac via agnitum fuiſſe, quæ legitima, quæve non eſſent in Eccleſia Concilia, quæ robur, quæve non haberent. Hæc enim, & ſimilia quis rationabiliter dicat honorariæ duntaxat approbationi conuenire, aut ſi dicatur, erit pura inter nos & aduerſarios quæſtio de nomine, qui honorariam vocabunt, quam nos authoritatiuam ſimul appellamus confirmationẽ. Vnde Concilium Chalcedonenſe, in relatione ad Leonem Summum Pontificem, poſt illa verba: *Rogamus, & tuis decretis noſtrum honora iudicium*, quæ adhuc ſola ad noſtrum intentum ſufficerent, ne tamen liberè ad ſolam honorariam, aut ex decẽtia confirmationem detorquerentur, ſubiunxit inſuper: *Omnium geſtorum vim vobis inſinuauimus ad probationem veſtræ ſinceritatis, & ad eorum, quæ à nobis geſta ſunt, firmitatem, & conſonantiam.* Quæ verba nonniſi de authoritatiua etiam, ac neceſſaria confirmatione rectè intelligi poſſunt.

Qui Summo Pontifici teſtificatiuam tribuunt confirmationem reſpectu Conciliorum, propius quidem ad veritatem accedunt, ſed ni præterea addatur authoritatiua, vel vna cum alia coincidat, aut non ſufficit, aut habet eaſdem difficultates, quas aduerſarij fugere intendunt, in concedenda Summo Pontifici confirmatione authoritatiua; Quod non ſufficiat, patet primo, quia ſimplex teſtificatio non concordat cum Eccleſiæ praxi, modoque loquendi Sanctorum Patrum, authoritatiuam vbique confirmationem ſonante, quando agitur de

Con-

Concilijs. Secundo, quia Summo Pontifici, cum primus ſit iudex, & legiſlator, Præſeſque viſibilis Conciliorum Generalium, & ſolus ſit vocatus in plenitudinem poteſtatis, quam Epiſcopi aſſumpti in partem ſolicitudinis in talibus Concilijs participant, maior ipſi in illis confirmandis prærogatiua competere debet, quam ſimplicis teſtificationis rerum in illis bene geſtarum, quæ etiam vnicuique viro docto conuenire poteſt. Tertio, quia huiuſmodi teſtificatio, vel eſt infallibilis, & ab omni errandi periculo libera; vel eſt fallibilis, errorique obnoxia; ſi reſpondeatur hoc ſecundū, præterquam vnicuique viro docto, vt ſtatim dicebam, competere poſſet huiuſmodi Conciliorum confirmatio, eam adhuc non ſufficere patet ex terminis, quis enim certum, & infallibile, per incertum ac fallibile teſtificari poſſe prudenter dicat; ſi autem concedatur, vt debet, eam eſſe infallibilem, iam aduerſarij, quod tantopere horrent, admittūt in Summo Pontifice infallibilitatis priuilegium; coguntur que conſequenter aſſerere, non ſolum teſtificatiuam, ſed & ſimul authoritatiuam Conciliorum confirmationem ipſi competere debere, cum tale infallibilitatis priuilegium ſupremæ ſit dignitati, & authoritati Pontificiæ annexum, qua ad ſummum ſpectat Pontificem Concilia Generalia indicere, dirigere, examinare, ac tandem vbi conſona reperiuntur doctrinæ Sedis Apoſtolicæ, approbare, & confirmare, atque adeo dicatur ad conuertentiam cum illa, vbi agitur de rebus ad fidem pertinentibus, ſi quæ ſint in Concilijs decretæ, approbandis, & confirmandis.

Huic autem authoritatiuæ Conciliorum Generalium confirmationi ex parte Summi Pontificis requiſitæ non obſtat, quod Epiſcopi, vt ſequenti capite dicturi ſumus, in illis non ſolum conſultiua, ſed & deciſiua habeant ſuffragia, cum non ſolùm ſint conſiliarij, ſed & iudices; quodque interdum legatur, eos decretis Pontificali iam authoritate roboratis, ſuam quoque confirmationem adiecíſſe. Ex noſtra enim ſententia nullo modo ſequitur, non eſſe ſuffragia Epiſcoporum deciſiua, ſed tantum non eſſe deciſiua, vel definitiua vltimate, ſiue quod idem eſt, eſſe deciſiua in ordine ad vltimum complementum, & robur Pontificiæ confirmationis; quod nō ſolum abſurdum non eſt, ſed neceſſariū attenta inſtitutione Chriſti, iuxta quam in omnibus Concilijs à Patribus, vt diximus, cum omni ſubiectione petita eſt ſemper Pontificia approbatio, quod ſine dubio factum ab illis non fuiſſet, ſi eam neceſſariam eſſe non credidiſſent, ſuaque decreta firmam ſine illa authoritatem, ſaltem quo ad nos, habere non poſſe. Igitur quantumuis Epiſcopi definitiua in Concilijs gaudeant poteſtate, quia tamen illa pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, cuius plenitudinem Summo Pontifici Romano tanquam ſuo Vicario, ſupremoque Eccleſiæ vniuerſalis capiti, & iudici Chriſtus ineſſe voluit, de qua conſequenter omnes accepturi erant Epiſcopi, ſiue per immediatam ab eodem Chriſto Domino collationem, ſiue per ipſummet Summum Pontificē, iuxta opinionum diuerſitatem, non poteſt talis eorum poteſtas non eſſe ſubiecta Summo Pontifici, ab eoque ſaltem quo ad vſum dependens; vt examinet, an pluſquam par eſt ſibi quid arrogauerint, aut in ea quæ vetiti ſunt tractare manus immiſerint, conferatque potiſſimum eorum decreta cum regulis fidei, inſtructionibus miſſis, quibus ſi repeſriantur diſſona, illa reprobent, ac reijciant, vt habet S. Leo epiſt. 55. ad Pulcheriam; ſi vero conſona, illa ſua authoritate confirment, indeque per modum vltimi iudicij, & vt dicitur finaliter agnoſcant omnes fideles, quæ tandem reſpuere, aut recipere teneantur; de quo videri poteſt idem Leo epiſt. 57. ad Martianum; Gelaſius epiſt. 11. & Leo II. in epiſtola ad Conſtantinum Aug. relata in act. 18. Sextæ Synodi; nec non Synodus Africana, quæ ad præſens intentum Theodoro Papæ ſequentia ſcribit verba: *Apoſtolicæ Sedis vetuſta ſolicitu-*

do

do eſt, tam mala damnare, quam probare laudanda, antiquis enim regulis ſancitum eſt, vt quicquid quantumuis in remotis, vel in longinquo poſitis prouincijs ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam almæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum. Vt eius authoritate iſta, quæ fuiſſet pronuntiatio firmaretur, indeque ſumerent cæteræ Eccleſiæ, vel de natali ſuo fonte prædicationis exordium, & per diuerſas totius mundi regiones puritatis incorruptæ manerent fidei ſacramenta ſalutis.

Ad id quod inſuper addebatur, poſt datam à Summis Pontificibus confirmationem generalibus Concilijs, requiſitos quoque nonnunquam fuiſſe Epiſcopos, vt idem præſtarent; indeque inferunt aliqui Summos Pontifices in hoc munere, vel maiorem alijs Epiſcopis non habere authoritatem, vel eorũ confirmationem, vt ſit infallibilis, pendere à receptione vniuerſalis Eccleſiæ, quam efficiunt ſingulares illæ ſingularum Eccleſiarum, aut Epiſcoporum approbationes ſimul ſumptæ. Reſpondetur, ſubſequentes poſt Pontificiam confirmationem, Epiſcoporum non tam approbationes, quàm ſubſcriptiones, vt ait Leo Secundo in epiſtola 12. ſcribens de ſexta Synodo ad Epiſcopos Hiſpaniæ, *vt vnuſquiſque in vnius Euangelicæ, atque Apoſtolicæ fidei conſonantia cum illo, & cũ vniuerſali Synodo, per ſua ſubſcriptionis confeſſionem, tanquam præſens ſpiritu conueniat*; pertinere tantùm ad ſolemniorẽ quamdam, & extenſiorem receptionem, qua, ſuppoſita iam Pontificia confirmatione, cæteræ Eccleſiæ, vel earum Epiſcopi ſe illi aſſentiri, eamque reuerenter amplecti proteſtantur; vnde licet admittatur huiuſmodi Eccleſiarum receptionem, ſique ſit omnium, tantum valere, vt inde veluti à poſteriori firma habeatur aliqua fidei doctrina, nihilominus ſolus Romanus Pontifex eſt ille, qui ſua confirmatione veluti à priori talem illi quo ad nos tribuit firmitatem, vt ſatis explicuimus ſuperius varijs locis in indice citãdis verbo *infallibilitas Põtificia*.

Ex dictis facilè colligitur reſolutio alterius dubij, quid nimirum operetur huiuſcemodi authoritatiua Romanorum Pontificum confirmatio in Concilijs generalibus. Dico enim primò ſitam in eo non eſſe, quod Summus Pontifex de non veris vera cudat, aut è contrà, vt clarè patet, ſed in hoc, quod ab eo, quæ ſecundum ſe diſſona ſunt veritati, reguliſque Eccleſiaſticis declarentur vt talia eſſe habenda, oppoſita autem vt vera, per modum vltimi, & finalis iudicij; diuerſimode tamen iuxta diuerſitatem ſentẽtiarum, in illa enim, quæ docet Concilium ſemel legitimè congregatum, cuique Summus Pontifex per ſe, aut per Vicarios præeſt, infallibiliter loqui, ſiue gaudere priuilegio infallibilitatis, conſequenterque non poſſe non obſeruare omnes regulas ad illud in definiendis rebus fidei prærequiſitas, Pontifex omnibus fidelibus ſolummodo fidem facit authoritatiuam, quod legitimum fuerit, ac proinde ſeruatis omnibus legibus in Spiritu Sancto definierit, quod definiuit. At in ſententia eorum, qui aſſerunt Cõcilia Oecumenica etiam legitimè congregata, quibuſque ſunt præſentes Sedis Apoſtolicæ Legati, adhuc errare poſſe, proindeque poſſe aliqua definire non conſonè ad regulas fidei, vt videtur clarum haberi exemplum in Concilio Epheſino II. Prædatorio dicto, tunc Pontifex non facit fidem de legitimitate Concilij, ſed verè iudicat num definita ab illo ſint vera, vel non, indeque illa confirmat, vel non. Quare hæc eſt differentia inter hos duos confirmationis modos, quod primus verſatur directè circa legitimitatem Concilij, indirectè vero, & conſequenter circa infallibilitatem definitorum, ex hoc quod iuxta primam ſententiam legitimum Concilium Oecumenicum errare non poſſit; pro quo idcirco Summus Pontifex præuiè ad ſuam confirmationem nihil aliud facere debet, quam diligenter exquirere, an legitimè fuerit celebratum, hoc eſt, an authoritate ipſius, an præſentibus ac præſidentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis,

tis, an conuenerint qui ius habebant, fuerintque admiſſi, vel non, & ſic de ſimilibus. Secundus autem confirmationis modus verſatur directè circa definita, nùm vera ſint, an non? non principaliter attendendo ad legitimitatem Concilij, cum iuxta ſecundam ſententiam, legitimum etiam Concilium errãdi periculo ſit obnoxium, vndè præcisè ex hoc quod aliquid definierit, ſatis patet illud ſtatim pro infallibili haberi nõ poſſe, niſi accedat authoritatiuum Summi Pontificis iudicium, cuique propterea non tam præmitti debet diſcuſſio cõditionum ad legitimum Concilium deſideratarum, quam diligentiarum ad veram definitionem neceſſariarum, an nimirum illæ adhibitæ fuerint, ſitque definitio conſona regulis fidei, vt illam confirmet.

Dico ſecundò Pontificiam confirmationem hoc inſuper operari, quod nullum Concilium quantumuis generale, tam in ea ſententia, quæ concedit, quam in alia, quæ negat illi priuilegium infallibilitatis, poſsit ante illam vniuerſalem Eccleſiam obligare. Quamdiu enim aliquid incertum eſt, non poſſunt conſtringi fideles ad illud credendum; ſed ante Pontificiam confirmationem, dubitari poteſt vel de legitimitate Conciliorum, vel de veritate rerum ab illis definitorum; ſiquidem quo ad vtrumque vlteriori adhuc Romanorum Pontificum examini, aut diſquiſitioni iuxta Eccleſiæ praxim ſubiacuere ſemper, vel vt approbarentur, vel vt reprobarentur: Igitur donec de his per Pontificiam cõfirmationem, tanquam per vltimam certificationem reddantur omnino certi, non tenentur credere Cõcilium aliquod Generale legitimè egiſſe, aut eius definitionem authenticam eſſe; idque demonſtrat ipſummet confirmandi verbũ, & munus quod Romanis Pontificibus competere ſupra ſatis oſtendimus.

Vnde etiam ſequitur vltimum caput authoritatis eorum in Concilijs Generalibus, quod eſt in præcipienda omnibus fidelibus decretorum illorum obſeruatione; qua in re perpetuam quoque Eccleſiæ praxim, & vſum habemus, iuxta quem olim ſcripſit Gelaſius Papa epiſt. 11. *Vniuſcuiuſque Synodi conſtitutũ, quod vniuerſalis Eccleſia probauit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam primam, quæ & vnamquamque Synodum ſua authoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit.* Nouiſsimè autem Sixtus V. in Bulla 74. de inſtitutione quindecim Cõgregationum S.R.E. Cardinalium, agens de congregatione Octaua pro executione, & interpretatione Concilij Tridentini ait, *Ad ſingularem Romani Pontificis auctoritatem tantummodo ſpectare, Generalia Concilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum ſeruentur, curare, ac præcipere.*

Nec mirum, ad vnum enim aliquẽ ſupremum, ac vniuerſalem Paſtorem pertinet totam Eccleſiam verbo Dei paſcere, hocque illi proponere; alius autem talis paſtor non eſt, quam Romanus Pontifex; ad eum ergo pertinere dicendum eſt, vt definita in Concilijs dogmata fidei ad verbum Dei ſpectantia credenda fidelibus obijciat. Inſuper præceptum quod directè totam Eccleſiam reſpicit, ab alio ferri non poteſt, quam ab eo qui totam Eccleſiam pro ſua authoritate gubernat, tanquam Chriſti Vicarius, omniumque Epiſcoporum, ac conſequenter cuiuslibet Synodi ſupremum caput & princeps, qualis eſt Romanus duntaxat Pontifex. Tandem poteſtas definiendi cum ſit iuriſdictionis, nec conſequenter Epiſcopi ſint in Concilijs Iudices præcisè ob poteſtatem ſuã ordinis Epiſcopalis, ſed ratione iuriſdictionis, qua Prælati inſignes in Eccleſia gaudent; nihil in Synodo poſſunt, niſi vt ſubordinati Romano Pontifici, à quo in ea poteſtate pendent, eoque ſunt inferiores; Romano igitur Pontifici, aut vniuerſali Eccleſiæ, cuius eſt ſupremus Paſtor, independenter ab eo quidquam præcipere non poſſunt, ſed tantum eum monere, & rogare, vt quod ſtatuerunt, ipſe ſeruari à fidelibus pro ſua poteſtate

præcipiat & iubeat, vt luculenter docet Innocentius I. in epiſtola ad Synodum Milleuitanam, vbi hæc habet verba: *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis, & honoris authorem referre debere, velut nunc retulit dilectio veſtra, quod per totũ mundum poſſit Eccleſijs omnibus in commune prodeſſe.*

CAPVT VI.

De materiali Conciliorum Generalium cauſa, ſiue de perſonis ex quibus illa conſtituuntur.

CVm ordine executionis attento, poſt cauſam efficientem ſequatur materialis, & hactenus egerimus de cauſa efficiente Conciliorum Generalium, nunc de cauſa eorumdem materiali diſſerendum eſt, ſiue de perſonis, ex quibus conſtant, aut in quibus reſidet facultas ferendi in illis ſuffragia, vel ſub alijs terminis, quæ ſunt ad illa vocandæ.

Pro cuius explicatione ſupponendũ eſt primo, fidelium alios eſſe oues paſcendas, quibus Hebræor. c. 13. dicitur: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*: alios verò Paſtores, & Doctores, quibus Actor. 20. præcipitur: *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* & 1. Petri cap. 5. *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei prouidentes, non coactè, ſed ſpontaneè, ſecundum Deum.* Vel aliter dici poteſt Eccleſiam vniuerſam quatuor conſtare fidelium generibus: ſunt enim aliqui clerici, aliqui laici, & rurſus ex clericis alij prælati, alij non prælati, item ex laicis, alij principes, alij priuati.

Secundò notandum eſt, quod, vt in Concilijs Generalibus diuerſa ſunt officia & munera, ita quoque, vt illis ſatisfiat, diuerſæ debent intereſſe perſonæ. Alij enim ſunt conſultores, ſiue diſceptatores, quibus tanquã peritis incumbit diligenter examinare, ac diſcutere iuxta regulas fidei propoſitas difficultates, ſuumque duntaxat in illis conſilium dare, ſicut in omni deliberatione primũ contingit. Tum alij ſunt Iudices, ad quos pertinet ſuffragio deciſiuo ſententiam ferre, qua declaretur propoſitionem, de qua eſt quæſtio, & controuerſia, eſſe à Deo reuelatam, vel non. Alij denique ſunt, quibus ſimplex competit miniſterium vel ſcribendi, & dicuntur Notarij, vel Concilium defendendi, dandique operam, vt intus, & extra omnia ſint pacata, & appellantur cuſtodes.

Tertiò aduertendum eſt aliquos de iure Concilio intereſſe debere, iuſque ſuffragij deciſiui ordinariè in illo habere, alios verò tantum ex priuilegio Summi Pontificis. Quemadmodum enim Rex aliquos ad Principatum temporalem, nec non ad principalium regni negotiorum deciſionem pro ſuæ poteſtatis plenitudine nonnunquam euehit: ita Summus Pontifex nõ ſolùm poteſt aliquos ad Eccleſiaſticam prælaturãm attollere, vt ſunt Abbates & ordinum Generales, verum etiam illis facultatem concedere habendi in Concilijs Generalibus votum deciſiuum, cum hoc potiſſimũ ſpectet ad poteſtatem iuriſdictionis, cuius plenitudinẽ in Eccleſia Summus habet Pontifex, ideoque ab ipſo ad alios aliqua ex parte deriuari poteſt.

His prænotatis, circa præſentẽ controuerſiam variæ ſunt hæreticorum opiniones, ſeu potius figmenta, quorum alij ſolos electos ad Concilium vocandos volunt, alij ſolos peritos rei, de quà eſt quæſtio, ſiue laicos, ſiue Clericos; de quibus conſuli poteſt Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Concilijs cap. 15. Antonius autem Apoſtata Spalatenſis lib. 7. de Republica cap. 3. num. 28. & ſeq. aſſerit: *Si de fide tractandum ſit, non ſolis Epiſcopis ius ſuffragij ferendi competere; ſi autem tractandum ſit de diſciplina, canones conciliares tantum pertinere ad Epiſcopos.* Quidam etiam Vigorius apud Andream Duuallium in tractatu de ſupre-

ma

ma Summi Pontificis poteſtate part. 4. quæſt. 3. docuit, Presbyteros animarum curam gerentes, eadem qua Epiſcopos in Concilijs poteſtate gaudere. Tot inter placita, ſententia Catholica ſequentibus explicabitur concluſionibus.

I. Concluſio; Sacra Eccleſiæ Concilia non componuntur ex ſolis verè pijs & electis viris. Iſta concluſio, quæ eſt de fide, probatur primò, quia in tantùm aduerſarij id affirmant, in quantum credunt veram Chriſti Eccleſiam conſtare, vel ex ſolis electis, vel ex ſolis bonis, ſed vt vidimus ſectione huius libri tertia, hoc eſt falſum, ergo & illud quod inde inferunt. Secundò, cum in hac vita prorſus ignoretur, quinam ſint electi, quinam verè Sancti, vt etiam fatentur aduerſarij, ſi Concilium eſſet tantum eorum congregatio, nunquam intimari, nunquamque conuocari poſſet; dum talia igitur aſſerunt, ſibi apertè contradicunt, ſimul affirmando aliquod eſſe Concilium, & nullum eſſe Concilium. Nam admittunt eſſe Concilium, dum explicant, ex quibus coaleſcat hominibus; non admittunt autem, ſiue coguntur dicere, nullum eſſe Concilium, dum docent ex ſolis electis conſtare; ſi quidē Concilium fieri, eſt homines inter ſe coniungi vel conuenire in vnum, electi autem in hoc mundo cum ſint ignoti, manifeſtè patet eos conciliariter vniri non poſſe.

II. Concluſio, nulli laici, quantavis dignitate fulgentes, ius habent decidendi in Sacris Eccleſiæ Concilijs; iſta concluſio ad fidem quoque pertinens probatur primo omnibus illis tàm Veteris, quam Noui Teſtamenti locis, quibus expreſsè aſſeritur controuerſiarum in cauſa religionis deciſionem ſpectare ad Sacerdotes; Leuitici cap. 10. v. 9. vbi dixit Dominus ad Aaron: *Vinum, & omne quod inebriare poteſt, non bibetis tu & filij tui, quando intratis in tabernaculum teſtimonij, ne moriamini: quia præceptum ſempiternum eſt in generationes veſtras. Et vt habeatis ſcientiam diſcernendi inter Sanctum & prophanum, inter pollutum & mundum, doceatiſque filios Iſrael omnia legitima mea quæ locutus eſt Dominus ad eos per manum Moyſi.* Deuteron. cap. 17. v. 9. *Venieſque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore: quæreſque ab eis qui indicabunt tibi iudicij veritatem.* Item cap. 21. v. 5. *Accedentque Sacerdotes filij Leui, quos elegerit Dominus Deus tuus, vt miniſtrent ei, vt benedicant in nomine eius, & ad verbū eorum, omne negotium, & quicquid mundum, vel immundum eſt iudicetur.* Lib. 2. Paralipomenon. cap. 19. v. 11. *Amarias autem Sacerdos & Pontifex veſter, in his quæ ad Deum pertinent, præſidebit: porrò Zabadias filius Iſmahel, qui eſt dux in domo Iuda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium petinent.* Ezechielis c. 44. v. 23. *Et populum meum docebunt quid ſit inter Sanctum & pollutum; & inter mundum & immundum oſtendent eis. Et cum fuerit controuerſia ſtabunt in iudicijs meis, & iudicabunt.* Malachiæ cap. 2. v. 7. *Labia enim Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum eſt.* Matthæi 23. v. 3. vbi ait Chriſtus: *Super Cathedrā Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate, & facite.*

Secundò probatur omnibus alijs Sacræ Scripturæ locis, vbi fideles, vt notauimus ſupra, ita diſtinguuntur, vt aliqui dumtaxat ex illis ſint Paſtores, & Doctores, quibus ſpirituale incumbit regimen Eccleſiæ; cæteri autem ſe habeant tanquam oues eorum abſolutè & ſimpliciter, ad quas conſequenter non ſpectat docere, & paſcere, ſed doceri, & paſci. At ſi laici iure definiendi gauderent in Sacris Eccleſiæ Concilijs, iam rueret talis diſtinctio, pertineretque ad omnes indifferenter docere, & paſcere; contra ordinem à Chriſto Domino in ſua Eccleſia præſcriptum, vt alij tanquā prælati ſpiritualiter paſcant, alij verò ab illis cæleſtis doctrinę pabulo indeſinenter nutriantur.

Tertiò probatur continua Eccleſiæ praxi, iuxta quam nulli vnquam laico

quantauis dignitate præcellenti legitur in Concilijs tributum fuiſſe votum deciſiuum in cauſis fidei. Actorum enim 15. vbi Sanctus Lucas narrat primum Apoſtolorum Concilium, dum dicitur quod, *Conuenerunt Apoſtoli & Seniores videre de verbo hoc*: clarè videtur haberi, illi tantùm interfuiſſe Apoſtolos, tanquam iudices, ad definiendum, Seniores autem ad conſultandum, ſuppoſito quod ibi per Seniores non intelligantur Epiſcopi, ſed ſimplices Sacerdotes, iuxta ſententiarum diuerſitatem; plebem verò non eſſe vocatam, ſed tantum adfuiſſe, & conſenſiſſe, non quidem definiendo, vel diſputando, ſed tantum audiendo, & non reclamando; quod præter contextum; ipſa deinceps oſtendit Eccleſiæ conſuetudo, quæ eſt optima Scripturarum interpres, nam in omnibus Concilijs, quæ poſt Apoſtolorum tempora ſunt celebrata, non alia ratione, quam eorum exemplo, & traditione, hic idem ordo ſeruatus eſt, vt ſoli Epiſcopi fuerint Iudices, licet præſentes adfuerint multi alij, vel Clerici, vel Laici.

Sic in Concilio Nicæno Conſtantinus Magnus, teſtibus Ruffino lib. 1. hiſt. cap. 2. Sozomeno lib. 1. cap. 16. Nec nō Diuo Gregorio Papa lib. 4. cap. 75. nedū cum illi oblati eſſent accuſationis libelli ab Epiſcopis, eos audire noluit, ſed & illam tāto principe dignam protulit ſententiam: *Vos à Deo nobis dati eſtis Dij, & conueniens non eſt, vt homo iudicet Deos ſed ille ſolus de quo ſcriptū eſt. Deus ſtetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos diſcernit, & ideo his omiſſis, illa quæ ad fidem Dei pertinent, abſque vlla animorum contentione diſtinguite*;

In Actis quoque Concilij Epheſini habetur epiſtola Theodoſij, & Valentiniani, vbi noſtra concluſio clarius adhuc oſtenditur his verbis: *Igitur Candidianum præclariſsimum religioſum domeſticum Comitem ad Sacram veſtram Synodum abire iuſſimus, ſed ea lege, & conditione, vt cum quæſtionibus, & controuerſijs, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat, nefas enim eſt, qui Sanctorum Epiſcoporum cathalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotijs & conſultationibus ſe ſe immiſcere. Verum vt monachos & ſæculares, ac cæteros denique omnes, qui huius ſpectaculi cauſa, vel eo nunc confluxerunt, vel in poſterum fortè confluent, ab eadem illos ciuitate omnibus modis ſubmoueat (quandoquidem nō licet illis qui omnino neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatū examen aliquo tumultu impedire, & ijs, quæ cum tranquillitate à Veſtra Sanctitate conſtitui definirique debent, obſtaculum aliquod afferre) tum rurſum, vt diligenter proſpiciat, ne qua grauior diſſenſio, ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, & ſæuæ tempeſtatis inſtar debacchata, Sanctiſſimæ veſtræ Synodi conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quouis modo obturbet*.

Imperator etiam Martianus in Concilio Chalcedonenſi actione 6. ita loquitur: *Nos ad fidem roborandam, non ad aliquam potentiam oſtendendam, ſiue exercendam, exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini Synodo intereſſe voluimus, vt veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet, alias, ne vlterius prauis perſuaſionibus à recta ſeparemur fide*. In octaua tandem Synodo Generali act. 4. primùm hæc leguntur verba: *Poſt hæc magnificentiſſimi, & glorioſiſſimi Principes per Bahanem magnificentiſſimum Patricium, & Præpoſitum dixerunt: Imperatores noſtri miſerunt ſeruos ſuos, qui Senatus vocatur, qui voluntate Dei honoratus eſt ſecundum omnia, vt ſimus diſcretiui eorum, quæ geruntur, auditores*. Deinde act. 7. *Bahanis, dixit ad Synodum, Photio præſente cum Epiſcopis ſuis: Sanctus Imperator noſter vult facere allocutionem ad iſtos, per me indignum ſeruum ſuum. Sanctiſſimi Vicarij Senioris Romæ dixerunt: ſicus iubet imperium eius. Bahanis dixit ad Photiū & Epiſcopos eius: hortatorie alloquitur vos Imperator*; hortatoriè, inquit, & non vt iudex, vel iudicialiter, ſed paulò poſt, Iudices, dicit Vicarios Papæ & Patriarcharum: *Videntes*, inquit, *Iudices conuicia veſtra, nec audire vos volunt*: Poſtremò ipſemet

Baſi-

Baſilius Imperator in oratione ad Synodum, cum ea iam eſſet ad calcem perducta, conuerſo ad laicos ſermone hæc ait: *De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui abſolutè conuerſamini, quid amplius dicam non habeo, quam quod nullo modo vobis licet de Eccleſiaſticis cauſis ſermonem mouere, neque penitus reſiſtere integritati Eccleſiæ & vniuerſali Synodo aduerſari. Hæc enim inueſtigare, & quærere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum eſt, qui regiminis officium ſortiti ſunt, qui ſanctificandi, qui ſoluendi & ligandi poteſtatem habent, qui eccleſiaſticas & cæleſtes adepti ſunt claues: non noſtrũ, qui paſci debemus, qui ſanctificari, qui ligari, vel à ligamento ſolui egemus. Quantacumque enim religionis & ſapientiæ laicus exiſtat, vel etiam ſi vniuerſa virtute interius polleat, donec laicus eſt, ouis vocari non deſinet. Rurſus Epiſcopus quantacumque ſit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec antiſtes eſt, & veritatis verbum rectè prædicauerit, paſtoris vocationis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio eſt, in ordine ouium conſtitutis? Paſtores verborum ſubtilitatem diſcutiendi, & ea quæ ſuper nos ſunt quærendi, & ambiendi habent. Oportet nos ergo cum timore, & fide ſincera hos audire & facies eorum vereri (cũ ſint miniſtri Domini omnipotentis, & huius formam poſſideant) & nihil amplius, quam ea quæ noſtri ordinis ſunt requirere.* Indeque idem Baſilius, nec non Conſtantinus & Leo Auguſti huic Synodo ſequenti ſubſcripſerunt forma: *Baſilius, Conſtantinus & Leo perpetui Auguſti, in Chriſto Deo fideles Principes Romanorum & magni Imperatores, ſanctam hanc & vniuerſalem Synodum ſuſcipientes, & omnibus quæ ab ipſa definita, & ſcripta ſunt concordantes, ſubſcribimus manu propria.* Suſcipientes & concordantes, inquiunt, non autem definientes, id enim non Principum, ſed Epiſcoporum eſt, vt ibidem patet ex eorumdem ſubſcriptionibus: *Ignatius,* inquit, *miſericordia Dei Epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Sanctam hanc, & vniuerſalem Synodum ſuſcipiens, & omnibus, quæ ab ea iudicata & ſcripta ſunt, cõcordans, & definiens ſubſcripſi manu propria.*

Quartò probatur vnanimi SS. PP. conſenſu, in quorum ſcriptis nihil frequentius legitur, quam quod laicis etiã Imperatoria Maieſtate conſpicuis, nullum ius definitiuum, nec in Concilijs, nec extra competat in rebus ad fidem, & religionem ſpectantibus. Ex Summis Pontificibus præcipuè conſuli poſſunt Gelaſius in epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem; Gregorius Magnus epiſt. 25. Nicolaus I. epiſtola ad Michaelem Imperatorem; Gregorius VII. epiſtola 21. Ex Patribus autem S. Athanaſius epiſt. ad ſolitariam vitam agentes aduerſus Conſtantium vſurpatorem præſidentiæ, & iudicij Eccleſiaſtici: *Quis,* inquit, *videns eum in decernendo Principem ſe facere Epiſcoporum, & præſidere iudicijs Eccleſiaſticis, non meritò dicat, illum eam ipſam abominationem deſolationis eſſe, quæ à Daniele eſt?* item Apolog. 2. contra Arianos, docet nequidem Synodi nomen mereri illam, vbi Imperator, vel comes ſedeat, vt coniudex, vel ita vt præſideat. Hilarius in epiſt. ad eumdem Conſtantium Auguſtum; Lucifer Calaritanus aduerſus eum pro S. Atanaſio; Diuus Ambroſius lib. 5. epiſtolarum in oratione de Baſilicis tradendis verſus finem; nec non epiſtola 32. ad Valentinum Auguſtum; S. Ioãnes Damaſcenus in orat. 2. de Imaginibus: *Chriſtus,* inquit, *non commiſit Eccleſiam Regibus, & Imperatoribus, ſed Epiſcopis, & Paſtoribus.* Et ſic de cæteris, de quibus vide quæ ſuperiori ſectione cap. 16. paſſim dicta ſunt, & præſertim in ſæculo nono.

Quintò tandem, & vltimò, ratio huius rei fundamentalis eſt, quia votum habere deciſiuũ in Sacris Eccleſiæ Concilijs, vel ibi ſedere vt iudicem, vbi agitur de rebus fidei, & religionis, eſt actus iuriſdictionis, ſed laici quantacunque dignitate præclari, in huiuſmodi rebus nullam habent iuriſdictionem; ſi quidẽ temporale illorum regimen reſpicit tantum, quæ ſecularia ſunt, & ad vitæ præ-

ſentis

Digitized by Google

ſentis felicitatem atque tranquillitatem ſpectant; in ſacris igitur Eccleſiæ concilijs nec ſuffragio gaudent definitiuo, nec vllũ alium actum iuriſdictionis ſpiritualis exercere poſſunt; cum enim inſuper omnis iuriſdictio Principum laicorum ſit de iure gentium; poteſtas autem ſpiritualis de iure diuino manifeſtè patet nullatenus in Principum poteſtate contineri ſpiritualem poteſtatem; eosve intra Eccleſiam, ſed non ſupra Eccleſiã eſſe, illiuſque filios, & non magiſtros; vt rectè ponderat D. Ambroſius locis ſuperius citatis.

Ex quibus omnibus euidenter conſtare puto veritatem noſtræ concluſionis, quod nimirum laici in Sacris Eccleſiæ Concilijs ius non habeant ſuffragij deciſiui, ſed aliquos ex illis, ſi ſint priuati debere tantum vocari, & admitti, qui ſint vtiles, vel neceſſarij ad aliquod miniſterium Concilij; ſi autem ſint Principes, aut eorum oratores, illi duntaxat intereſſe poſſunt, vel, vt Concilium ſua honorent præſentia, vel vt illud defendant, vel vt teſtes; & conſcij decretorum Concilij poſtea tranſgreſſores & contumaces pęnis corporalibus puniant; ſicut etiam olim, cum inter Catholicos, & alios hæreticos eſſet diſceptatio, & controuerſia magna, admittebantur aliqui in Concilijs, quaſi auditores diſcretiui, & teſtes, vt audirent motiua, & rationes altercantium; vt veritate tandem patefacta, relationeque Imperatoribus facta, ipſi ſententiam eorum, ac definitiones per diſciplinæ timorem iuberent ab omnibus recipi, & obſeruari: vt in octaua Synodo contigiſſe ſtatim diximus.

Per quæ facilè patet ad ſectariorum argumenta, dum obijciunt cauſam fidei omnibus Chriſtianis eſſe communem, tam Laicis, quam Clericis, atque adeo Laicos etiam ad Concilia Generalia eſſe conuocandos: quæ inſuper Concilia, cum vniuerſalem Eccleſiam repræſentent, videtur quoque debere illis intereſſe fideles ex omni genere, id eſt Epiſcopos, Presbyteros, Principes, Clericos, Laicos &c.

Reſpondetur enim; cauſam quidem fidei ad omnes pertinere, ſed diuerſo modo; nam ad prælatos pertinet vt iudices, ac doctores, ad cæteros omnes vt diſcipulos, nec non ratione diuerſorum munerum, quæ ab illis pro ſuarum diuerſitate conditionum præſtari in obſequium fidei poſſunt, vt ſupra iam diximus. Ad aliud argumentum dico primò illud nimis probare, ſiquidem ex illo videtur ſequi, debere quoque fœminas ſacris intereſſe Concilijs, quod eſt abſurdum; vt igitur vniuerſa in Concilijs repreſentetur Eccleſia, non requiritur, quod ad illa conuocetur fideles ex omni genere, vt ſatis patet ex adducta mulierum inſtantia, ſed ſoli ſufficiunt Epiſcopi; cum enim quilibet illorum ſuæ perſonam gerat Eccleſiæ; vt loquuntur Patres, D. præſertim Cyprianus lib. 4. epiſt. 9. vbi ait, *Eccleſiam eſſe in Epiſcopo*; rectè etiam Euſebius lib. 3. de vita Conſtantini, Concilium Epiſcoporum 318. vocat cõuentum orbis terrarum. Et Auguſtinus lib. 1. de Baptiſ. cap. 18. eiuſdẽ Concilij Epiſcoporum conſenſum, vocat totius Eccleſiæ conſenſum; rectè in illis tanquam in Eccleſiæ proceribus, ac paſtoribus omnes alij fideles congregari cenſentur; ſicut in comitijs generalibus multorum ſtatuum congregari ſolent conſules, vel domini ciuitatum.

III. Sacerdotes quantumuis doctiſſimi, curamque gerant animarum, ius non habent ferendi in Concilijs ſuffragium deciſiuum; multoque minus alij inferiores Clerici, vt Diaconi &c. ex ſpeciali tamen Pontificis indulto, & priuilegio id illis competere poteſt. Iſta concluſio quo ad primam partem eſt certiſſima, & in Eccleſię praxi fundata, quæ ſine dubio ab Apoſtolis emanauit, vt ſoli ſemper Epiſcopi tanquam iudices in Concilijs ſederint, cæteri autem clerici, vt conſiliarij, & rem, de qua erat quæſtio, pro acumine ſui ingenij diſcutientes. *Boni ſunt*, inquit S. Ignatius ad Philadelph. *Sacerdotes, & ſermonis miniſtri; melior eſt Pontifex, cui credita ſunt Sancta Sanctorum; cui ſoli commiſſa*

ſunt

ſunt ſecreta cœleſtia. Inde in Concilio Chalcedonenſi act. 1. cum ad Martianũ Presbyterum & Archimandritam mitteretur, vt ſubſcriberet, auitum Eccleſiæ morem ſequens reſpondit, *non eſſe ſuum, ſed Epiſcoporum tantum*. Vbi verò aliqui ſubſcripſerunt, diuerſa ſubſcriptionis habetur formula. Nam formula ſubſcriptionis Epiſcoporum talis eſt: *Epiſcopus Cõſtantinus iudicans ſubſcripſi*: formula autem Presbyterorum Archimandritarum huiuſmodi; *Fauſtus Presbyter Archimandrita Monaſterij S. Dionyſij*. Vt hac ſubſcribendi differentia ſignificaretur, ita ſolos Epiſcopos in Concilijs eſſe iudices, vt quicumque alij Sacerdotes, aut Clerici in finem duntaxat conſultationis, & examinis, aut alterius ſimilis miniſterij ſint ad illa vocandi, vel admittendi. Quod adeò verum eſt, vt hoc etiam titulo Concilium Baſileenſe illegitimum fuerit, quod ab eo maiore Epiſcoporum parte ſecedente, ingens Presbyterorum multitudo contra ius, faſque ad definiendum ſubintroducta eſt.

Ratio autem huius rei eſſentialis eſt, quia licet Sacerdotes ſimplices, ex poteſtate ordinis, in hoc cum Epiſcopis conferri poſſint, quod aliqua adminiſtrent Sacramenta, V.g. Baptiſmum, & Euchariſtiam; attamen quia nullam in foro exteriori habent ex ſuo munere iuriſdictionem in Eccleſiam, vbi illa requiritur, nullos eius actus de iure exercere poſſunt; eam autem in Concilijs requiri dubium non eſt, ſi conſiderentur tria, quæ potiſſimum in illis pertractantur, fides aduerſus hæreticos, morum reformatio contra peruerſos Chriſtianos, & cauſæ quædam priuatæ Epiſcoporum, vel aliorum.

Quoad primum enim, etſi priuata rerum fidei propoſitio, per modum inſtructionis, & conſilij intiſdictionem nõ exigat, ideoque conuenire poſſit ſimplicibus Sacerdotibus, alijſque etiam Clericis inferioribus, vt & Epiſcopis; nihilominus ſi ſermo ſit de publica propoſitione, vel iudicio per modum authoritatiuæ definitionis aliquos in materia fidei, idem dic de reformatione morum, canones edendo, & ad recipiendũ, quod per illos traditur, coactionis, in tranſgreſſores pænas præſcribendo, contumaces ab Eccleſia eliminando, huiuſmodi iudicium, coniunctam habere debere iuriſdictionem cum ſit certum, certum quoque eſt illud competere de iure non poſſe vllis Sacerdotibus, etiam curatis, omni in Eccleſiam iuriſdictione exteriori carentibus.

Eodem modo diſcurrendum eſt de cauſis Epiſcoporum, ad quarum iuridicam deciſionem, prærequiri quoque iuriſdictionem in Iudicibus manifeſtum eſt, quam de iure non habent ſimplices Sacerdotes reſpectu Epiſcoporum, ſic enim maior à minori iudicaretur, & ſuperior ab inferiore condemnaretur, aut abſolueretur, quod iuris, rationiſque ordinem omnino deſtruit: Inferiores igitur Sacerdotes, quantumuis animarum curam habentes, nec eadem qua Epiſcopi in Concilijs poteſtate gaudent, nec ad ea conſequenter ſunt vocandi vt iudices.

Altera pro noſtra concluſione ratio ab aliquibus deſumitur, ex diuerſis abſurdis, quæ oppoſitam ſententiam conſequuntur; ſi enim Presbyteri, re adhuc limitata ad eos ſolos, qui animarum curam habent, de iure ad Concilium vocandi eſſent, vel omnes vocari oporteret vel aliquos; non prius, quia ob infinitum propè illorum numerum, in omnibus Chriſtianæ religionis prouincijs, nullum vnquam poſſet generale Concilium celebrari; quomodo enim in vna ciuitate, imo in vno loco omnes poſſent contineri, aut eorum quiſque ſententiam dicere. Aliquos autem duntaxat ad Concilium vocandos eſſe dici non poteſt, cum omnes ſint dignitate æquales, nec vnus in gregem maiori ſit præditus authoritate, quam alter. Item cum numerus Parochorum numerum Epiſcoporum longè ſuperet, ſi ipſi intereſſent Concilijs, & in his ſuffragio deciſiuo gauderent, à Parochis Epiſcopi vincerentur, ſicque regerentur ſuperiores ab inferioribus; quæ & ſimilia cum ſint abſona, & alie-

aliena ab optimo ordine, quem Chriſtus Dominus in ſua conſtituit Eccleſia, ob quem dicitur terribilis vt caſtrorũ acies ordinata, dicendũ eſt eum tale ius haud conceſſiſse Presbyteris, minuſque alijs inferioribus Clericis.

Vbi igitur in aliquibus Concilijs legitur eos etiam tanquam definientes ſubſcripſiſſe, vt in Lateranenſi Concilio ſub Innocentio III. Abbates duodecim, Priores conuentuales multi, in Florentino ſub Eugenio IV. plures quoque Diaconi Græcorum ſubſcripſerunt; id eorum iuri minimè tribuendum eſt, ſed ſpeciali indulto, & priuilegio ipſis à Summo Pontifice conceſſo; vel ob inſignem legationis prærogatiuam, qua aliqui interdum pro eo functi ſunt, vt dicetur concluſione quinta; vel tandem quia nonnulli fuerunt legitimi ſuorum Epiſcoporum Vicarij, aut procuratores vt dicetur concluſione octaua.

IV. Concluſio, Abbates, cæterique habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt ſunt Generales Ordinum, ex priuilegio gaudẽt in Concilijs ſuffragio deciſiuo. Iſta concluſio eſt communis; colligiturque primum ex vſu Eccleſiæ, quo, vt ſtatim dixi, in Concilio Lateranenſi duodecim interfuerunt Abbates; item in Concilio Florentino etiam cum Abbatibus Generales Ordinum conſederunt; & nouiſſimè in Concilio Tridẽtino poſt Epiſcopos, Abbates, & Generales Ordinum ſuffragiũ dederunt; quare etiam in litteris indictionis Concilij ſolent inuitari, ſicque in Tridentina legitur: *Conuocamus, ſtatuimus, & decernimus omnes ex omnibus locis venerabiles fratres noſtros Patriarchas, Archiepiſcopos Epiſcopos, & dilectos filios Abbates, quam alios quoſcumque, quibus iure, aut priuilegio in Concilijs Generalibus reſidendi, & ſententias in eis dicendi permiſſa poteſtas eſt.*

Ratio deſumitur ex hoc, quod Concilium Generale vniuerſalem repræſentat Eccleſiam, quare etiam repræſentari debẽt omnes illi fideles, qui iuriſdictioni Epiſcoporum ſubditi non ſunt; hos autem non poſſe repreſentari ab Epiſcopis ſatis patet, ſi quidem ſupponimus eos ab illis eſſe exemptos; adeſſe igitur debent alij, qui eos repreſentent, ac tueantur, hi autem ſunt Abbates, & Ordinum Generales; quibus eo ipſo quod Summi Pontifices ſingulari priuilegio conceſſerunt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſubditos, ſibique immediatè ſubeſſe voluerunt, concedere quoque eis intenderunt, quod tali eſt annexum iuriſdictioni, ferre videlicet in Concilijs Generalibus ſententiam, vbi ad illa vocantur; quidam enim docent eos non eſſe neceſſariò vocandos, ſed teneri tantum ad acceſſum ex ſuppoſitione quod vocentur; ad diſtinctionem Epiſcoporũ, qui neceſſariò vocandi ſunt, eo quod de iure competat illis votum in Concilijs nedum conſultiuum, ſed & deciſiuum.

V. Concluſio, Sedis Apoſtolicæ Legati, etiã ſi non ſint Epiſcopi, ſed ſimplices Sacerdotes, aut etiam inferiores Clerici, non ſolum habent votũ in Concilijs deciſiuum, ſed inſuper omnium primi illis ſubſcribere debent. Hæc concluſio eſt certiſſima inter Doctores Catholicos; ſic enim in Concilio Nicęno, vna cum Oſio Epiſcopo Cordubẽſi, Victor, & Vincentius, Presbyteri Vrbis Romæ S. Syluestri Legati Concilij definitionibus, tanquam Iudices, primi ſubſcripſerunt: In Concilio Epheſino, Philippus presbyter, Cæleſtini Legatus; in Chalcedonenſi, Bonifacius, Leonis Legatus: in ſexta Synodo Generali, Conſtãtinopolitana III. Theodorus, & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconus, Agathonis legati; in octaua, Marinus Diaconus, primum Nicolai I. deinde Adriani II. legatus.

Ratio concluſionis eſt, quia committi poſſunt cuilibet Sacerdoti, vel etiã Clerico inferiori iuriſdictionalia, inter quæ ſine dubio reponendum, habere votum in Concilijs deciſiuum, cuius euidens eſt argumentum, quod Epiſcopi electi & non conſecrati ius habent aſſiſtendi Concilio cap. *tranſmiſſa*, & cap. *ſuffragan.* extra. de elect. & Clement. 1. de

Digitized by Google

de foro competenti; Igitur ſi hac ratione Vicarij, aut procuratores Epiſcoporum ſpecialiter ad id deputati, quantumuis ſimplices Clerici, gaudent in Concilijs voto definitiuo, vt dicetur concluſione octaua; multò magis id aſſerendum eſt cõuenire Sedis Apoſtolicæ Legatis, referentibus quippè perſonam Pontificis, in quo reperitur plenitudo totius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, cuius capaces ſunt omnes Clerici, cum ſint diuinis mancipati obſequijs, & in ſtatu à ſæcularibus diſtincto.

Tota ergo difficultas eſt, an Summus Pontifex, ſua veluti vtens potentia extraordinaria, laicos etiam valeat inſtituere ſuos Legatos, vel abſque legatione, concedere illis poteſtatem tractãdi in Concilijs de rebus ad fidem, & religionem pertinentibus, ferendique in illis ſuffragium definitiuũ; aliqui enim affirmatiuam partem docent, alij verò negatiuam abſolutè; alij tandem media incedentes via tenent id fieri non poſſe, quantum ad deciſionem controuerſiarũ fidei, ſed tantum quo ad actum excommunicandi, ſiue quod canonum decretis iam per Epiſcopos, & Patres editis anathema apponant, quod eſt habere deciſiuum votum veluti partialiter, nimirum ex appoſitione cenſuræ, quæ eſt iuriſdictionis actus. Verùm quia plena huius difficultatis reſolutio dependet ex alia: an vſus clauium quantum ad excommunicationem, & alios huiuſmodi actus iuriſdictionales, poſſit committi laicis, de illa conſuli poſſunt Theologi in 4. ſentent. & in tertiam partem Diui Thomæ.

VI. Concluſio, S. R. E. Cardinales, etiam ſi Epiſcopi non ſint, ſed minoribus duntaxat ordinibus, aut ſimplici Clericatura inſigniti, votum habent in Concilijs deciſiuum. Iſta quoque concluſio eſt communis inter Doctores Catholicos, diſcordantque ſolùm in ea circa modum; quatenus aliqui putant hoc ipſis de iure competere, ratione præeminentis dignitatis, qua ſoli ſunt electores Summi Pontificis, eique aſſiſtunt veluti collaterales in omnibus Eccleſiæ negotijs. Alij autem, inter quos eſt Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Concilijs cap. 15. docent Cardinales ex priuilegio tantùm, & conſuetudine Concilijs Generalibus intereſſe, & in ijs ſuffragio deciſiuo gaudere.

VII. Concluſio, Epiſcopi, & qui his ſint ſuperiores, puta Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, habent in Concilijs Generalibus, & Prouincialibus ius ſuffragij deciſiui ordinariè; ſiue quod idem eſt, non vt Conſiliarij tantùm, ſed vt Iudices illis intereſſe debent. Quamuis hęc concluſio ſit magis communis inter Doctores Catholicos, non deſunt tamen aliqui ex illis, vt Turrecremata lib. 3. cap. 31. & 26. Summæ de Eccl. qui doceant, diſcuſſionem reſeruari conuentui Sacerdotum, iudicium autem finale Pontifici; vel conſultationem tribui Patribus Concilij, ſtatuere verò, & definire Romano Pontifici, ita vt non in iudicanda, & definienda cauſa, ſed in inquirenda, & inueſtiganda ſita ſit Conciliorum authoritas. Alij verò vt has opiniones contrarias inter ſe concilient, diſtinctione vtuntur: quia vel Concilium congregatur pro cauſis Eccleſiæ vniuerſalis, vel vbi dubius eſſet Pontifex, aut in hæreſim priuatim incideret; & primo modo aſſerunt, quia ſolus Papa Concilio præeſt, eum quoque ſolum eſſe Iudicem, Epiſcopos verò Conſiliarios, & Aſſeſſores; ſecundo autem modo ſpectare ad illos iudicium, ita vt omnes ſint iudices, non ſinguli, & ſeorſum, ſed coniudices, quia tale iudicium ad vniuerſitatem, vt vniuerſitas eſt, pertinet.

Nihilominus noſtra concluſio vniuerſaliter, & abſolutè loquendo videtur magis certa, fundataque primò in ſacra Scriptura Act. 15. vbi decretum in Concilio Apoſtolorum his verbis efformatum eſt: *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, vt abſtineatis vos &c.* quibus clarè ſignificatur iudicium, magiſtratuſque Eccleſiaſtici concluſio, & ſententia, non autem ſimplex duntaxat conſultatio. Cu-

ius adhuc euidens argumentũ eſt, quod poſt Petri ſententiam Iacobus in hanc formam ſuffragium tulerit; *Propter quod ego iudico*: ita vt iudicare hic impropriè non accipiatur, pro eo, quod eſt mentem aperire, vt ſenſus ſit *ego iudico*, id eſt, *ego dico*, vt iuxta Syriacam verſionem haberi obijciunt aliqui, ſed in propria ſignificatione, & pro vt vulgata habet, *ego iudico*; id eſt, inquir Chriſoſtomus homil. 33. in Acta, *cum poteſtate dico eſſe ſcribendum illis*: ſicque intelligenda eſt verſio Syriaca, dum vtitur verbo *dico*. Cum igitur Epiſcopi ſucceſſores ſint Apoſtolorum in regimine Eccleſiæ, iuxta illud Pſal. 44. *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij*; id eſt exponente Auguſtino, *pro Apoſtolis Epiſcopi*; ſicut Apoſtoli in primo illo Concilio, quod cæterorum deinceps norma, & exemplar futurum erat, iudices ſederunt, ita quoque Epiſcopi ad illa vocandi ſunt in finem iudicandi, & decernendi.

Eorumdem act. Apoſtolorum c. 20. dum dicitur: *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit vos Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei*; item 1. Timoth. cap. 3. *Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit*; his & alijs ſimilibus locis, quibus Epiſcoporum in Eccleſia ſignificatur principatus, nec non omnia, quæ in Concilijs præſtantur munera, Epiſcopalia eſſe, clarè demõſtratur eos, vbi legitimè fuerint à Pontifice congregati, ius habere ordinarium ferendi ſuffragium in Concilijs, proindeque deberi ad illa vt iudices vocari, & non vt cõſiliarios tantum.

Secundo probatur Eccleſiæ praxi, vt in omnibus ferè antiquis Concilijs videre eſt, quibus Epiſcopi tanquam iudices, & definientes ſubſcripſerũt hac formula: Ego Epiſcopus definiens ſubſcripſi. Qua ſi interdum non ſunt vſi, vt in Concilio Florentino, vbi ſic habetur in ſubſcriptione Papæ: *Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ita definiens ſubſcripſi*. Cæteri autẽ Epiſcopi, tàm Latini, quàm Græci tantùm dicunt *ſubſcripſi*; non inde ſequitur eos tantùm eſſe conſiliarios, & non iudices definientes, ſed ab hac voce aliquando abſtinuiſſe, vt vnus ſupremus, ac finalis iudex in Eccleſia agnoſceretur Romanus Pontifex, cui cæteri ſubordinati ſunt Epiſcopi, tanquam inferiores iudices, & quorum iudicium, vt approbetur, & confirmetur, vlterius Pontificio ſubiacet examini, vt ſuperiori capite dictum eſt.

Tertio probatur vnanimi Sanctorum Patrum ſenſu, qui vbi loquuntur de Epiſcopis, ſpecialem ſemper illis curam, ſpecialemque in Eccleſia poteſtatẽ tanquã præcipuis eius Hierarchis tribuunt; non alia ratione, niſi quia præ cæteris ſimplicibus Clericis, iudicialem habent in Concilijs authoritatẽ ex proprio munere, pro definiendis rebus ad fidem, ac religionem ſpectantibus. *Quanquam*, inquit Hilarius ſuper Matth. cap. 26. explicans illa verba: Quiſnam *eſt fidelis ſeruus, & prudens quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam? in commune nos ad indefeſſam vigilantiæ curam adhortetur: ſpecialem tamen populi Principibus, id eſt Epiſcopis, in expectatione aduentuque ſuo ſolicitudinem mandat*.

Quarto tandem ſequentes rationes id apertè perſuadere videntur. Prima, quia ſi non eſſent vera ſuffragia iudicaria, quæ ab Epiſcopis feruntur in Concilijs; ſanctiones Conciliares, ſententiarum, conſtitutionum, præceptorumque nomine non inſignirentur, cuius tamen oppoſitum in Eccleſiaſtica vbique hiſtoria legitur. Secunda, quia ſi non eſſent Epiſcopi niſi conſiliarij, non tam ipſi quam Theologi, aut Iuriſperiti ad Concilia deberent vocari; imo Epiſcopi indocti, & rudes ab illis eſſent arcendi; quod cum ſit abſurdum, Eccleſiaſticæque Hierarchiæ deſtructiuum; teſtante Ruffino lib. 10. hiſt. cap. 3. ſimplices quoque Epiſcopos in Niceno Concilio conſediſſe; dicendum eſt, ita quidem, vbi res in Concilijs diſceptantur, virorum doctorum conſilia prærequiri, vt tamen vlterior earum definitio, decretorumque fidei authoritatiua Sanctio ad Epiſcopo-

ſcoporum iudicium pertineat; nec enim tam ſcientia, quam poteſtas definiendi in illis attendi debet. Sicque in communi cauſa fidei omnes adiuuant, ſed non eodem modo, vt notauimus ſupra, quidam enim doctrina ſolum, quidam authoritate, quidam vtroque modo occurrunt fidei hoſtibus, vt quando Epiſcopi ſimul cum iuriſdictione coniunctam habent ſcientiæ clauim, rerumque Eccleſiaſticarum peritiam. Tertia,quia ſicut negotia publica,quæ in Prouinciarum comitijs tractari ſolent, à ſolis ordinibus definiuntur, & terminantur; ita etiam, vbi in Concilijs res ad fidem, & religionem pertinentes, quæ ſunt grauiora Eccleſiæ negotia,definiendæ ſunt, ſolæ perſonæ Hierarchicæ, quales ſunt Epiſcopi, iudicium in illis ferre de iure debent, quicquid ſit de infallibilitate illorum,de qua agetur infra. Quapropter Epiſcopi iuramentum emittunt veniendi ad Concilium cap. *ego* N. de iure iur. & negligentibus imponitur pœna cap. *placuit* diſtinct. 18. & cap. *ſi Epiſcopus*, & cap. decernimus: ſique legitimi Epiſcopi ad Concilium venientes iniuſtè excluderentur, pro Generali habendum non eſſet.

Quia autem legitimos inter Epiſcopos, aliqui ſunt titulares duntaxat, qui & annullares etiam dici conſueuerunt, quod ſine plebe conſecrentur: maior eſt difficultas de illis, num de iure vocem, aut ſuffragium habeant in Concilijs Generalibus. Aliqui enim doctores, vt Melchior Canus lib. 5. de loc. Theolog. cap. 2. partem negatiuam docent; nihilominus oppoſita eſt omnino tenenda; quia tam ipſi, quam illi qui priuati, vel expoliati ab infidelibus fuere ſuis ſedibus, vel qui iuſtas ob cauſas, vt non raro fit, cum conſenſu Summi Pontificis Eccleſias ſuas alijs renuntiarunt Epiſcopis, ſemper ſunt veri Eccleſiæ Prælati, vtramque poteſtatem Epiſcopalem, & ordinis, & iuriſdictionis habentes; etſi enim iſta careant in actu ſecundo, ſiue eam non exerceant, ſi conſiderentur in ordine ad particulares ſedes, territoria, vel ſubditos,illam tamen habent in actu primo: quatenus Epiſcopi ſecundi generis, recuperatis aliquando ſuis ſedibus,iterum ſuo fungi poſſunt actuali miniſterio: Titulares autem, vbi accipiunt titulos Epiſcopatuũ iam pridem ab infidelibus occupatorum, accipiunt quoque authoritatem in actu primo, vt ſi quando contingeret eos ad Chriſtianorum ditionem redire,actuales Epiſcopalis ordinis, & iuriſdictionis functiones exercerent; quem etiam in finem, & ſi deeſſent alij, rectè poſſunt ordinari. Inſuper, cum Epiſcopi ex vi ſuæ dignitatis conſiderari poſſint, non ſolum in ordine ad particulares ſedes, verum etiam pro vt conciliariter adunati vniuerſalem repræſentant Eccleſiam, tanquam præcipui eius Hierarchæ; licet Epiſcopi titulares primo modo conſiderati, iuriſdictionem actu exercere non valeant, defectu proprij territorij; ſecus tamen ſi conſiderentur ſecundo modo,cum enim ita referant Eccleſiam vniuerſalem,omnes fideles habent veluti ſuos ſubditos, vniuerſumque pro territorio mundum; inde ergo dicendum eſt, eos habere ius in Concilijs ferendi ſuffragia, quodque ad illa vocentur cum alijs, vt de Sancto Gregorio Nazianzeno legitur, qui licet nullius Eccleſiæ Epiſcopus tunc temporis eſſet,in Concilium tamen Epiſcoporum vocatus, & inuitatus fuit.

Ex hoc autẽ,quod omnes Epiſcopi in Concilijs nedum ſint Conſiliarij, ſed etiam iudices, votumque definitiuũ habeant; non propterea ſequitur eos non ſubordinari Summo Pontifici, aut illum neceſſario in eam partem inclinare debere, pro qua plura habentur ſuffragia, hæc,inquam,& ſimilia,quæ ſolent obijcere aduerſarij, non ſequuntur. In politijs enim humanis, Iudices inferiores ſunt veri iudices, & tamen ſubordinantur ſupremis, & horum ſupremo Principi; quod igitur Patres in Concilio congregati ſint iudices, non tollit debitam Summo Pontifici ſubordinationem tanquam ſupremo iudici,qui ſaltem eorum decreta, vt plenam habeant apud fide-

les authoritatem, finaliter confirmare debet.

Ad ſecundum reſpondetur, Summũ Pontificem non ſolere irritare decreta à maiori parte Concilij legitimè congregati edita, niſi ſit dolus, vel deceptio, aut maior illa pars à fide aberraret, tunc enim ſua deberet vti authoritate ad illa abroganda. Quamobrem S. Damaſus Papa ſcribens Epiſcopis Illyricis, vt ſuo loco diximus, maiorem Concilij Ariminenſis partem magna libertate contempſit, illique vnum Vincentium, & alios paucos in contrarium ſentientes prætulit: ſicut & Sanctus Leo decretũ quoddam Chalcedonenſis Concilij irritauit; Concilia enim ſunt Eccleſiaſtici conuẽtus, vbi res non numero ſuffragiorum, ſed pondere,& authoritate Summi Pontificis ex ſpeciali aſſiſtentia Spiritus Sãcti finaliter definiuntur; de quo iterum redibit ſermo infra.

VIII. Concluſio, legitimi Epiſcoporum rationabili de cauſa abſentium procuratores admitti poſſunt in Concilio, vt etiam ferant ſuffragium in cauſis fidei, & religionis dummodo ſint Clerici; iſta concluſio,quæ eſt communis inter Theologos,patet primo ex praxi Eccleſiæ, qua pluries id contigiſſe in Eccleſiaſtica legitur hiſtoria. Lucifer enim Epiſcopus Calaritanus in Sardinia miſit ad Synodum Alexandrinam Herennium & Agapitum Diaconos; Paulinus vero Antiochenus Epiſcopus Maximum, & Calamerum pariter Diaconos. In Synodo Epheſina Euſebius Diaconus Legatus Epiſcopi Claudianopolitani, Beſula Diaconus Legatus Capreoli Epiſcopi Carthaginenſis, & omnium Africæ Præſulum,nomine illorum tanquam definientes legitimè ſubſcripſerũt; & in Synodo Chalcedonenſi Caleſinus Diaconus nomine Epiſcopi Arſinoenſis. Quodque in Concilio Meridenſi prohibitæ fuerint huiuſmodi deputationes, nihil obſtat, quin potius arguit illarum vſum, fuiſſeque tantum ibi prohibitas ob aliquem abuſum. Sed talis adhuc prohibitio, nec ab alijs, nec ab ipſis Hiſpaniarum Eccleſijs ante, aut poſt fuit recepta, vt patet ex Concilijs Toletanis 6. 7. 9. 11. 12. & 13.

Secundo probatur, quia ſubſcriptio hæc Conciliorum non eſt ordinis, ſed potius iuriſdictionis actus,vt dictum eſt ſupra; quæ autẽ ſunt iuriſdictionis poſſunt ab Epiſcopis in Vicarios, aut Legatos transmitti: illi igitur Clerici,qui ſpecialiter ab eis fuerint ad Concilia ſuo loco deputati, ſubſcribendi poteſtate in illis tanquam definientes, qua Epiſcopi ſi præſentes eſſent gauderent, legitimè quoque frui poſſunt.

Cæterum tam laici, quam Clerici ad Concilia mitti poſſent ab Epiſcopis, quando agendum non eſſet de cauſis Eccleſiæ fidem, ac mores ſpectantibus, ſed tantum Epiſcoporum mittentium proprijs, tùm ad excuſandam abſentiam legitimam;tùm ad cauſas intentatas,tàm ciuiliter, quàm criminaliter contra ipſos, expediendas, excipiendo, & excuſando; tum denique ad recipienda decreta edenda, vel edita in Concilijs, vt poſtea Epiſcopi mittentes ea publicent, & intiment. Hæc enim & ſimilia laicalis poteſtatis fines tranſgredi non videntur.

IX. Concluſio,ſiue Epiſcopi habeãt immediatè à Chriſto Domino poteſtatem iuriſdictionis, ſiue non, ſemper tamen illa,qua vtuntur in Concilijs Generalibus, à Summo Pontifice dependet, eiuſque authoritati ſubordinatur. In hac concluſione conuenire debent omnes Theologi bene de Romano Pontifice ſentientes, adhuc enim admiſſo in fauorem Epiſcoporum, quod ipſi immediatè à Chriſto non minus recipiant poteſtatem iuriſdictionis, quam ordinis, vt docent aliqui Theologi; non autem à Summo Pontifice vt docent alij; negari tamen non poteſt, quin huiuſmodi poteſtas immediatè per modum habitus à Chriſto collata Epiſcopis,ſubiaceat quo ad vſum in multis Summo Pontifici, tanquam ſupremo Eccleſiæ vniuerſalis capiti, præſertim vero in Concilijs Generalibus, quatenus ab eo ſolo legitimè con-

congregari, dirigi, examinari, ac tandem confirmari poſſunt, vt vim, ac robur in Eccleſia obtineant, ex dictis ſuperiori capite. Hæc enim & ſimilia clarè demonſtrant iudiciariam poteſtatem, quam Epiſcopi in Cōcilijs Generalibus exercēt, quantumuis immediatè à Chriſto collatam, Pōtificiæ nihilominus authoritati ſubditam eſſe debere; multoque magis ſi à Summo Pontifice, tanquam à ſupremo Eccleſiæ capite,& Monarcha, in quo eſt plenitudo totius Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, illa immediatè ad cæteros deriuetur Epiſcopos, tanquam ad membra, iudiceſque inferiores, vt expreſsè videtur docere diuus Thomas multis in locis iam ſuperiori Sectione ſuo loco citatis,alijque plures.

X. Concluſio,ad rationem Concilij Generalis ex parte materiæ, ſiue ex parte conuocatorum,non requiritur,vt omnes totius orbis Epiſcopi de facto illi interſint, ſed ſufficit,vt euocatio ſit Generalis, ita vt innoteſcat omnibus maioribus,vbi fides Catholica viget,Prouincijs, nulluſque Epiſcopus ex illis veniens, modo conſtet eum eſſe Epiſcopum, nullaque cenſura irretitum,excludatur. Iſta concluſio eſt certa, eiuſque probatio non poteſt aliundè melius deſumi, quàm ex conſuetudine Eccleſiæ, & ex ijs Concilijs, quæ omnium conſenſu, etiam hæreticorum,generalia fuere, qualia ſunt quatuor prima, quibus proculdubio non interfuere omnes totius orbis Epiſcopi: Igitur ad rationem Concilij Generalis talis de facto non exigitur præſentia; dixi de facto,vel perſonaliter; quia virtualiter omnes dici poſſunt præſentes Cōcilijs generalibus, v.g. Epiſcopi Occidentales, vbi fiunt in Oriente, vel per eos,qui à Summo Pontifice mittuntur, vt cæterorum locum ſuppleant, vel per ipſos Sedis Apoſtolicæ Legatos,vel etiam per litteras,vt cōtigit in Secunda Synodo Generali, in qua Legati Papæ non fuerunt, nec alij Epiſcopi Occidentales, ſed tantum per litteras S.Damaſus cum Occidentalibus Epiſcopis,quos ad idem concludendum multos Romæ congregauerat, conſenſum præbuit. Vice autem verſa,vbi Cōcilia celebrantur in Occidente, Epiſcopi Orientales, per alios inde miſſos, virtualiter quoque illis adeſſe, vel aſſiſtere dici poſſunt.

Inſuper, quod ſufficiat dicta generalis euocatio, conſtat ex eodem Eccleſiæ vſu; & quia nemo contemnitur, dum generalis fit indictio, vt de omnibus Chriſtianis prouincijs Epiſcopi ad Concilium veniant; ſique legitimè impediti ſunt, mittere poſſunt procuratores ad actus Conciliares; nec vnquam in Eccleſiaſticis hiſtorijs legimus accidiſſe, quod legitimæ perſonæ à Concilijs Generalibus fuerint excluſæ, quodue aliquæ remanſerint quaſi non ſufficienter vocatæ generali illa vocatione.

Hic autem cum non agatur de Concilio dicto Generali ex parte cauſæ efficientis, ſummi, videlicet, Pontificis illud conuocantis, ſed ex parte materiæ, ſeu perſonarum illud componentium; certum eſt ad illud requiri Epiſcoporū multitudinem, & quo maior ipſa fuerit, magis quoque ſolemne, & celebre Concilium futurum. Attamen poſſunt interdum Concilia Nationalia eſſe multo maiora generalibus, quoad numerum Epiſcoporum, licet minora quo ad authoritatem. Nam Concilium Generale II. tantum habuit CL. Epiſcopos ex varijs Prouincijs, & Nationibus; Concilium vero Carthaginenſe Nationale ex ſola Africa, tempore diui Auguſtini, habuit Epiſcopos CCXVII. vt refert Sanctus Proſper in Chronico anni 420. Quia autem hoc ſe habet per accidens, ideo ſufficit,vt ſit formalis diuiſio Concilij in Generale,& Nationale,quod Generale ſit ex omnibus Epiſcopis orbis generali indictione aduocatis; Nationale vero ex ſolius nationis Epiſcopis.

Tandem aduertendum eſt, ita ex maiori parte Chriſtianarum Prouinciarum aliquos Epiſcopos ad Concilia Generalia veniſſe, vt tamen, quando in Oriente celebrata ſunt, ſemper viſum fuerit ſufficere,ſi ex omnibus Prouincijs Orien-

Orientis Epiſcopi conuenirent multi: ex toto autem Occidente mitterentur aliqui à Summo Pontifice, qui aliorum ſuppletent locum. Et è contra, vbi in Occidente celebrata ſunt, conuenirent ex omnibus Occidentis prouincijs multi; ex Oriente autem pauci aliqui nomine aliorum; vt conſtabit legenti hiſtoriam Conciliorum.

XI. Concluſio, vt Concilium ex parte materiæ, ſeu perſonarum, ex quibus coaleſcit, ſit, vel dicatur Generale, non requiritur, nec vnquam neceſſario requiſitum fuit, vt adeſſent per ſe, vel per alios quattuor præcipui Patriarchæ videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hieroſolymitanus. Iſta concluſio eſt certa, loquendo de tempore præſenti, quo iſti Patriarchæ ſunt ſchiſmatici, & hæretici; ſi autem ſermo ſit de tempore, quo fuerunt Catholici, vel eſſent aliquando, licet negari non poſſit, quin eorum præſentia multum conduceret ad perfectionem, & plenitudinem Synodi, non ſolum quia abſentes ſui Patriarchij Epiſcopos repræſentarent, verum etiam quia ſic appareret totius Eccleſiaſticæ Hierarchiæ graduum diuerſitas in vna ſententia cōſpirans; vnde in Octaua Synodo dicitur: *Glorificemus Deum vniuerſorum, qui quod deerat vniuerſali Concilio, ſuppleuit, & nunc perfectiſſimum demonſtrauit*; & Anaſtaſius Abbas in Epiſt. ad Hadrianum ſcribit: *Generalitati nihil deeſſe Eccleſiæ, ſi omnes illæ ſedes Patriarchales vnius fuerint voluntatis*; talem nihilominus Patriarcharum præſentiam non eſſe ſimpliciter, ſed tantum ex dictis ad melius eſſe, aut ſecundum quid neceſſariam, probat antiquus Eccleſiæ vſus, quo Synodus Epheſina ſine Patriarcha Antiocheno damnauit Neſtorium Conſtantinopolitanum; & Chalcedonenſis, ſine Patriarcha Alexandrino omnia ferè concluſit. Nec aliud probant omnia argumenta quæ in contrarium adduci poſſunt.

XII. Concluſio, vt legitima ſit venientium ad Concilium congregatio, nec ab ipſis vlla in hoc non veniendi excuſatio allegetur, citatio præcedere debet, tempuſque competens aſſignari, vt omnes venire poſſint. Iſta concluſio eſt etiam certa iuxta praxim Eccleſiæ; vt enim aliquis conuentus publicus, & ad terminandas publicas cauſas ordinatus, ſit iuridicus, debet citatio eum præcedere, fierique ab habente ſupremam in Republica authoritatem, aut ſuper talē conuentum cum citatio nihil ſit aliud, quam iuridica vocatio ad Iudicis, vel Principis conſpectum; ſed Concilia Generalia, ſunt conuentus Eccleſiaſtici, in quibus publica Eccleſiæ negotia, vbi oriuntur, terminari ſolent, ſi ita Summus Pontifex expedire, neceſſariòſque eſſe iudicauerit: Ergo vt ſint iuridici, eos citatio præcedere debet, fierique à legitimo & indubitato Pontifice, tanquam à ſupremo Reipublicæ Chriſtianę Monarcha & Iudice; ſiue quod idem eſt, citari debent coniudices Epiſcopi à ſupremo Iudice Papa, vt præſto ſint, & adſint coram ſe ſe, vel eius Legatis ſpeciale mandatum, vt Concilio præſideāt, habentibus, vt ibi iudicialiter per eorum ſuffragia cauſæ fidei, & religionis decidantur.

At quia multis modis fieri poteſt citatio, quamcumque ſufficere puto, qua ſufficienter innoteſceret omnibus Generale Conciliū eſſe in tali loco celebrandum; hæc enim notitia ſufficiens eſſe videtur, ſi contemneretur, ad conſtituēdos illam habentes reos, & contumaces, violatoreſque etiam iuramenti, quo ſe adſtringunt omnes Epiſcopi veniendi ad Synodum Generalem.

Quod inſuper tempus præſcriptum debeat eſſe competens, patet, quia pro celebrando Concilio Generali ex omnibus orbis Chriſtiani partibus conuocātur prælati; quarum multæ cū ſint longinquæ, decens non videtur, vt ad illud tanquam curſores properare tenecantur. Si autem tempus non determinatetur, docent communiter Theologi, quemlibet venire debere, cum primum poterit competenti tempore; de quibus, & aliis

alijs ſimilibus difficultatibus cõſuli poteſt Cardinalis Iacobatius lib. 2. de Concilio.

XIII. Concluſio, vt nullo præcedente edicto, vel citatione à legitimo ſuperiore, velle ſe ad Synodum generalem præcingere, ſeditionis potius, aut coniurationis ſpecies eſſet, quam afflictis Eccleſiæ rebus conſulendi deſiderium; ita legitimè vocati ad Concilium, ſi venire recuſarent, tanquam periuri, & contumaces, in pœnas à ſacris canonibus ſtatutas incurrerent; ſicut & variis obnoxii ſunt pœnis, qui accedentes ad illud impediunt, ne congregentur, aut ſemel congregatos affligere, & vexare præſumunt: de hac concluſione, quæ eſt certiſſima, videndi ſunt Cardinales Dominicus Iacobatius tract. de Concil. & Ioannes de Turrecremata in Summa de Eccleſ. lib. 3. hæc interim dicta ſufficiãt pro explicatione cauſæ materialis Conciliorum Generalium, nunc ad formalem tranſeamus: ſi prius animaduerterim ex R. P. Chriſtiano Lupo Ord. Erem. S. Auguſtini in notis Synodorum Generalium, & Prouincialium, falsò ab aliquibus ſummos accuſari Pontifices, quaſi tot ipſi in Regno Neapolitano multiplicauerint Epiſcopatus, quot ſunt caſtella, vt adaucto Epiſcoporum numero ſuarum quoque partium vires in Conciliis Generalibus adaugerent. Hoc enim præfatus doctor oſtendit, non à Romanis Põtificibus, ſed ab Imperatore Leone præſtitum fuiſſe, qui cum dictum Regnum ab Eccleſiæ Romanæ, à qua depẽdebat, iuriſdictione ſubtraxiſſet, Patriarchęque Conſtantinopolitano ſubiecиſſet, ratus eſt illud facilius in eius obedientia conſeruari non poſſe, ibique hęreſim cui fauebat Iconoclaſtarum ſpargi, quam ſi ſtatim tot ab eo dependentes Epiſcopos creari curaret.

CAPVT VII.

De cauſa formali Conciliorum Generalium, ac primum de principijs, & regulis ſecundum quæ fertur in illis iudicium.

CVm iuxta ſuperiori capite dicta, perſonæ ex quibus, tanquam ex materia coaleſcunt de iure Cõcilia Generalia, nedum conſiliarij, ſed veri ſint Iudices, adeo vt Concilia veram quoque habeant iudicij formam; ad quam primùm pertinent principia, & regulæ ſecundum quæ Iudices ferre debent iudicium; ſecundò qualitas ipſiuſmet iudicij, attenta eius certitudine, vel incertitudine; tertiò denique locus, & ordo inter Iudices; quorum duo priora ſe habent per modum formæ intrinſecæ, tertium autem per modum formæ veluti extrinſecæ; de primo agemus in præſenti capite, de alijs vero duobus in ſequentibus.

Patres igitur in Concilijs procedere ad definiendum oportere, ex aliquibus principijs, ac regulis, clarè cõſtat ex praxi Eccleſiæ, quam primum eam docuerunt Apoſtoli in Concilio ab ipſis celebrato Hieroſolymis act. 15. vbi præuiè ad definitionem de non obſeruantia legalium dicitur: *Conuenerūntque Apoſtoli & ſeniores videre de verbo hoc: cum autem magna conquiſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos*; cum enim conquiſitio fieri abſque aliquibus principijs, & regulis non poſſit ad indagandam veritatem, definitiuumque de illa iudicium præſupponat conquiſitionem, ſiue fiat ab ipſiſmet iudicibus, ſiue ab alijs diſceptatoribus, manifeſtè ſequitur Patres in Concilijs, vbi aliqua definienda eſt fidei, ac religionis controuerſia, neceſſario debere ex aliquibus principijs, & regulis iudicium ferre.

Sic in Concilio Nicæno, vt teſtatur S. Athanaſius in epiſt. de decretis contra hæreſim Arianam, Euſebius Cæſarienſis legitur admiſiſſe conſubſtantia-

lita-

litatem filij cum Deo Patre, quam pridie cum Arianis impugnauerat, dicens, inquit Athanaſius, *eam eſſe Eccleſiæ fidē, & Patrum traditionem*; idemque Athanaſius ibidem argumentationem ab authoritate Patrum deſumptam ita concludit: *Ecce nos demonſtramus iſtiuſmodi ſententiam, à Patribus ad Patres quaſi per manus traditam eſſe: vos autem, Ariani ſcilicet, noui Iudæi, & diſcipuli Caiphæ quos verborum veſtrorum Patres, ac maiores demonſtrabitis; cum ne vnum quidem ex prudentibus, aut doctis in authorem citare poſſitis?*

Idem præſtitum in Concilio Epheſino, & alijs ſequentibus, eorumdem acta fidem faciunt, in quibus ante omnem tractatum legitur fuiſſe obſeruatū, vt proponeretur Scriptura ſacra, Symbola tum Apoſtolorum, tùm etiam in Concilijs poſtea compoſita, tum anteriorum Summorum Pontificum, & Conciliorum ab illis confirmatorum definitiones, Sanctorumque Patrum ſcripta, & teſtimonia; quarum, & ſimilium regularum, vtl ſingulari priuilegio Sedes Apoſtolica ſemper fuit cuſtos fideliſſima, ita vbi Summi Pontifices Legatos ſuos ad Concilia mittebant, eorum inſtructiones inter alia pro illis moderandis regulas fidei authenticas continuiſſe teſtantur quæ ſcribit S. Leo in epiſt. 14. ad Concilium Epheſinū incipiente *Religioſa Clementiſſimi &c.* & in ea ad quam ibidem Patres Concilij remittit 10. ad Flauianum incipiente *Lectis dilectionis &c.* Nec non Agatho Papa in litteris ad Sextam Synodum actione eius quarta lectis, vbi ait ſe mittere per Legatos, *exemplaria authentica decretorum in quinque ſuperioribus Concilijs, & ab Apoſtolicis prædeceſſoribus; teſtimonia Patrum, quos ea Apoſtolica Eccleſia recipit cum eorum libris, mandare profeſſionem fidei, & de quaſtione diſputanda, Patrum authoritates.*

Quia autem res in Concilijs definiendæ ſunt in duplici differentia; aliæ enim directè, & formaliter ad fidem pertinent, tanquam eius dogmata: aliæ verò indirectè ſolùm, & virtualiter, tanquam quid cum primis neceſſariò connexum, vt ſunt plures Concluſiones Theologicæ; indè etiam diuerſa ſunt principia, vel regulæ, quibus proceditur ad ſingularum definitionem. Dogmata enim fidei alia propriè nō habent principia, quam ipſummet Dei verbum ſcriptum, aut traditum, quibus adæquatè comprehenditur diuina reuelatio, quæ vt eſt ſola ratio credendi, ita quoque debet eſſe ſola ratio definiendi aliquod obiectum fidei; ſiquidem Concilium non aliud definit, aut iudicat, quàm propoſitionem, de qua eſt controuerſia, eſſe à Deo reuelatam, nec proponitur credenda niſi cum ſub illa verborum forma exprimitur, & dicitur eſſe à Deo reuelata: ad hoc autem explorandum cæteri loci Theologici inſeruiunt, potiſſimum autem concors, & vnanimis Sanctorum Patrum, nec non fidelium toto orbe diffuſorum aſſenſus in illam propoſitionem, non ſolum vt veram, aut certam, ſed vt reuelatam, & creditam. Si quidem non eſt omnino eadem doctrina Eccleſiæ, & fidei, nonnullas enim propoſitiones Eccleſia toto orbe diffuſa communi tenet conſenſu, licet eas Deus formaliter non reuelauerit. Quamobrem vt Concilium propoſitionē de fide credendam, ſeu articulum fidei diuinæ eſſe definiat, non tantum certum eſt, & certo iudicat eam communiter ab Eccleſia admitti, ſed neceſſe eſt, vt certo iudicet, attentis ac ſedulo examinatis cæteris fidei regulis, Eccleſiam eam tenere, vt à Chriſto edoctam, diuinitusque reuelatā.

Si autem ſermo ſit de concluſionibus Theologicis, quas alij doctrinam Eccleſiæ vocant, alia nō agnoſcunt principia, quam ipſamet fidei dogmata, quæ proinde magis, vel minus certæ iudicari debent, ſecundum quod maiorem, vel minorem cum illis habent connexionē. Quia autem, vt libro huius operis primo fusè diximus, concluſio Theologica duplex eſſe poteſt, prior ex vtraque præmiſſa de fide, poſterior ex vna de fide, & altera Philoſophica, ſeu rationis lumine

lumine euidente; in concluſionibus primi generis certò deducendis, peritia doctrinæ Eccleſiæ potiſſimũ requiritur, ſcilicet hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Patrum, Conciliorum, & aliorum huiuſmodi; ad ſecundi verò generis cõcluſiones neceſſaria eſt inſuper notitia illius Philoſophiæ partis, ad quam pertinet talis præmiſſa. Sed de his, & alijs ſimilibus ad definitiones rerum fidei neceſſarijs, videnda ſunt dicta ſuperiori ſectione c. 16. §. 5. cum eadem ſit ratio quãtum ad hoc & Conciliaris, & Pontificiæ definitionis.

CAPVT VIII.

An certa ſint, & infallibilia Conciliorum Generalium iudicia in rebus ad fidem, & mores ſpectantibus.

PRo huius difficultatis reſolutione notandum eſt primò Summos quidem Pontifices interdũ per ſeipſos Generalibus præfuiſſe Concilijs, ſæpe tamen ſæpius per ſuos duntaxat legatos, qui etiam ad illa duplici mitti poſſunt modo, primò cum inſtructione præuia, de eo quod eſt in Concilio definiendum, vt in Concilijs IV. VI. & VII. factum legimus, quod in illis de vnica ſolũ quæſtione tractandum eſſet, tunc enim Summus Pontifex facilè poteſt explicare Legatis, quænam ſit ſua de tali quæſtione ſententia: aliquando verò abſque ſpeciali mittuntur inſtructione, vbi nimirum variæ, & multiplices occurrunt quæſtiones diſcuriendæ, cum tunc non ita facilè, aut in promptu Summo ſit Pontifici, ſuam de omnibus inſtructionem tradere; vt in Concilio Tridentino potiſſimum accidit, in quo innumeræ propè contra hæreticos controuerſiæ erant agitandæ, proindèque vbi aliquid in eo erat definiendum, de eo prius certior Pontifex à Legatis fieri debebat; vt ab eo inſtruerentur, ne quid neceſſarium ad rectam definitionem omitterent.

Obſeruandum eſt ſecundò, definitiones Concilij Generalis multipliciter ſpectari poſſe, vel ante, vel poſt Pontificiam confirmationem; quæ etiam ante dictam confirmationem quatuor diuerſis fieri poſſunt modis. Primò, ita vt Patres aliquid definiant, Sedis Apoſtolicæ Legatis diſſentientibus. Secundò, ita vt Legati ipſi definitionibus conſentiant. Tertiò, conſentientibus Legatis, ſed certam à Pontifice inſtructionem nõ habentibus. Quartò, conſentientibus tàm Legatis, quam Patribus, neque ab inſtructione Pontificia, vel minimum declinantibus. Quibus breuiter prænotatis propoſita difficultas ſequentibus declarabitur concluſionibus.

I. Concluſio, vbi quid in Concilijs definitur, diſſentientibus Legatis Sedis Apoſtolicæ, vel etiam illis conſentientibus, ſed contra expreſſam Summi Pontificis inſtructionem, tale iudicium errandi periculo obnoxium eſt. In hac concluſione conuenire debent omnes Theologi; nam in primis de facto turpiſſimè errauit Synodus Epheſina II. quę repugnantibus Legatis Papę Leonis definire voluit, vt iam diximus ſupra, patetque ex epiſtolis 24. & 25. eiuſdem Summi Pontificis. Item Synodus Conſtantinopolitana tempore Nicolai I. errauit, cum Legati eius contra receptam inſtructionem egerint, vt conſtat etiam ex eiuſdem Nicolai epiſtola ad Patriarchas, & cæteros Epiſcopos Orientis. Talia enim Concilia non poſſunt dici legitima, ſed potius acephala, & ſchiſmatica, quæ pugnant cum ſuo capite; mirum igitur non eſt, ſi illa errare, & falſum pro verò definire poſſint; quod adhuc à fortiori patebit, ex dicendis concluſione tertia.

II. Concluſio, definitiones Conciliorum Generalium in materia fidei, & morum, Pontificia accedente confirmatione, vel etiam vbi fiunt à Patribus, & Legatis inſtructionem Pontificis adamuſſim ſequentibus, ſunt infallibilis veritatis; In hac concluſione tanquam de fide cõueniunt omnes Doctores Catholici, præſertim ſi intelligatur de Conci-

lijs Oecumenicis, calculo Pōtificio munitis, & approbatis. Ita enim omnes admittunt Concilium Generale, cum ſuo capite, in vnum & idem conſpirare, & conſentire; nec non totam Eccleſiam, tam in capite, quam in membris perfectiſſimè repræſentare: ſed Eccleſia vniuerſalis, vt libro 2. huius operis ſect. 6. cap. 9. probauimus, eſt columna, & firmamentum veritatis, ad quam ſupremū, & finale, atque adeo infallibile controuerſiarum fidei iudicium pertinet: huiuſmodi ergo Concilium perfectiſſimè Eccleſiam vniuerſalē repræſentans, tam ſecundum integritatem membrorum, quam ſecundum authoritatem definiendi, legeſque condendi, quæ in Summo Pontifice, tanquam in ſupremo eius capite fontaliter reperitur, in cæteris autem prælatis deriuatiuè, vel ſubordinatè, tanquam in membris ab eo dependentibus, influxumque recipientibus, errandi periculo ſubeſſe non poteſt in definiendis rebus ad fidem, & mores ſpectantibus.

Confirmatur hoc argumentum, quia ſi Summus Pontifex, ſeorſim à Concilio Generali, gaudet priuilegio infallibilitatis, ex dictis ſectione ſuperiori, non minus id ipſi competere debet cum Generali Concilio, ſiue quod idem eſt ipſimet Generali Concilio ab eo edocto & confirmato; verba enim Chriſti Domini ad Petrum: *Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*, quæque Petro, ratione muneris Paſtoralis dicta, ad ſucceſſores quoque pertinuiſſe dubitari nō poteſt, generalia cum ſint, eorum eſt confirmare Epiſcopos ſuos fratres, ſiue in vnum coactos, ſiue ab inuicem diſiunctos.

Quod ſi quis inſtet, contra ſecundam præſertim concluſionis partem, quod inſtructio Legatis tradi ſolita, non tam ſit ſententia definitiua, quam ſimplex propoſitio eius, quod melius ac tutius in fide Pontifici occurrit, cui proinde falſum ſubeſſe poſſe videtur; atque adeo non ſufficere ad infallibilitatē definitionis Conciliaris, quod Patres talem ſequantur inſtructionem, donec rurſus à Pontifice examinetur, finaliterq; confirmetur: Reſpondetur huius inſtantiæ reſolutionem, concluſionisque noſtræ explicationem pendere, ex qualitate, vel conditione dictæ inſtructionis, ſi enim Pontifex ita eam mitteret, vt vellet inſuper decretum, quantumuis iuxta illam à Patribus formatum, ad ſe deferri, donec quid ſibi videretur, finaliter reſponderet, exiſtimarem tunc illam inſtructionem, non tam habere rationem definitiuæ ſententiæ Sedis Apoſtolicæ, quam ſimplicis propoſitionis à Concilio diſcutiendæ, cui ſubeſſe falſum non repugnaret, & ad cuius proinde omnimodā certitudinem vlterius requireretur Pontificia confirmatio: At ſi Legati mitterentur cum tali inſtructione, vt illi Concilio aſſentiente, ſtatim iuxta illam formaretur decretum, tunc huiuſmodi inſtructio dici poſſet habere rationem ſententiæ definitiuæ, cui proinde ſi definitio Conciliaris eſſet conformis, ſtante infallibilitate Pontificia, quam nos defendimus, non poſſet non eſſe omnino certa, abſque vlteriori confirmatione; eiuſque omnino euidens argumentū eſſet vnanimis ille Concilij aſſenſus, ſummum ſiquidem Pontificem à Deo inſpiratum loqui, ac docere, tunc maximè intelligitur, quando dictus accedit conſenſus, vt præclare dicit B. Leo in epiſt. 63. ad Theodoricum Epiſcopum Cyri: *Quæ*, inquit, *Dominus noſtro prius miniſterio definierat, vniuerſæ fraternitatis irretractabili firmauit aſſenſu, vt verè à ſe prodire oſtenderet, quod prius à prima omnium Sede formatum, totius Chriſtiani orbis iudicium recepiſſet, vt in hoc quoque capiti membra concordant*, &c. Propterea que, cum idem Leo ſimilem ad Concilium Chalcedonenſe miſiſſet inſtructionem, quam ad amuſſim, & vnanimiter ſecuti fuerant Patres, ipſi in epiſtola, quæ habetur act. 3. dum ab eo petunt confirmationem decretorum, apertè dicunt ſe illam petere, quoniam præter decretum de fide contra Dioſcorum, alia etiam quædam ſtatuerant ſine expreſſa

Pon-

Pontificis ſententia; ipſeque etiam Leo rem ita pro comperto habens, in epiſtola 61. ad idem Concilium, qua illud confirmat, ſignificat non fuiſſe ſua opus confirmatione, niſi quia dubitabant aliqui, an re vera cum eius conſenſu, ſuamque iuxta inſtructionem editum fuiſſet Concilij decretum. Adeo verum eſt, vbi Concilia generalia definiunt aliquid, ſequentia expreſſam Pontificis inſtructionem, vel ſententiam ea errare non poſſe, ſiue infallibilia eſſe abſque vlteriori eius confirmatione.

Nota me dixiſſe, decreta Conciliorum Generalium, quæ à Patribus & Legatis, inſtructionem Pontificis adamuſſim ſequentibus fiunt, vlteriori non indigere confirmatione in ſecundo caſu, vel modo quo talis mitteretur inſtructio, ſi attendatur præcisè eorum certitudo; ad iuridicam enim illorum propoſitionem eſſet omnino neceſſaria; niſi etiam Pontifex Legatos mittendo facultatem publicandi definitiones Concilij, non expectata ſua confirmatione, ſpecialiter, & expreſsè conceſſiſſet. Cuius ratio eſt, quia vt ſuperiori ſectione diximus, ſtatus Eccleſiæ eſt Monarchicus, non autem Ariſtocraticus: aliundè igitur coactio, ſeu poſitiua vniuerſalis Eccleſiæ obligatio oriri non poteſt, quā à ſupremo eius moderatore, vt in Regno non aliundè naſcitur legum ſeruandarum obligatio, quam à Rege; & hac etiam de cauſa c. 5. huius ſectionis probauimus ſemper Oecumenica Concilia à Summo Pontifice confirmationem expetijſſe: ſique interdum Patres Concilij, non expectata eius confirmatione, pænam anathematis in contrarium ſentientes decreuiſſe legantur, vt in Concilio Tridentino omnibus ferè ſeſſionibus fuit obſeruatum, multò antequam Pius IV. illud approbaret, id ſemper fecere ſub ratihabitione, & confirmatione futura ipſius Pontificis; à quo tanquam à ſupremo Eccleſiæ capite, & Monarcha tota eorum iuriſdictio pendet; quare licet tanquam iudices in Concilijs ſedeāt, & definiant, quia tamen ſtatus Eccleſiæ eſt eſſentialiter Monarchicus, non excedunt limites iudicum inferiorū, ac ſubordinatorum, eorumque proindè leges cum pænis indictis, non aliter, quam per ſupremum Eccleſię Monarcham, qualis eſt Summus Pontifex Romanus, proponi, aut promulgari poſſunt.

Quod inſuper obijci ſolet, incertum penitus eſſe, an vllum vnquam legitimū fuerit Concilium? tum quia non coaleſcit niſi ex Epiſcopis fidelibus, de quorum vera fide, veraque ordinatione omnimodam certitudinem habere non poſſumus: tum quia in antiquis Concilijs conueniſſe Epiſcopos authoritate Pōtificia ex multis prouincijs, quæſtionem propoſitam diligenter examinaſſe, aut inſtructionem Pontificiam de illa ſecutos fuiſſe, ſubſcripſiſſe deindè ſpontè ſua, non aliqua vi externa coactos, eorum decreta à Summo Pontifice fuiſſe confirmata, aliaque ſimilia, quæ requiruntur ad legitima Concilia, præſtita fuiſſe non habetur niſi ex relatione hiſtoricorum; qui diuinis exceptis, certā & infallibilem fidem non faciunt: atque adeo, vt inde videtur ſequi, certò conſtare non poſſe de legitimitate alicuius Concilij, inferri quoque debere, omnia prorſus Conciliorum decreta eſſe dubia & non infallibilis, vt dicebamus, veritatis.

Hæc, inquam, obiectio, licet directè cum noſtra non pugnet concluſione, qua tantùm aſſerimus Concilij vniuerſalis idem cum Summo Pontifice ſentientis indeficiens iudicium in rebus fidei, & morum, ſuppoſita ſemel illius legitimitate, vndecumque nobis ea conſtet, exigit tamen, vt breuiter explicemus, qua via certi de illa reddi poſſimus; omiſſiſque varijs dicendi modis, eodem diſcurrendum puto, quo ſuperioris ſectionis cap. 10. explicuimus ad fidem pertinere, quod hic numero Pontifex Romanus pro tempore exiſtens, ſit verus Summus Pontifex, Chriſti Vicarius Petrique ſucceſſor; quemadmodū enim ex eo quod ſub illa propoſitione vniuerſali ad fidem pertinente: *Omnis Romanus*

Pontifex ritè electus, eſt verus Summus Pontifex, Chriſti Vicarius, Petrique ſucceſſor; continetur hæc particularis formaliter tanquam pars ſub ſuo toto; *hic numero Pontifex pro tẽpore exiſtẽs rite electus, eſt verus Sũmus Põtifex, Chriſti Vicarius, Petrique ſucceſſor*; eadẽ fide credenda eſt; ſtatim ac euidentia facti, hoc eſt Eccleſiæ vniuerſalis talem electionẽ, vt ritè, ac legitimè factam, palam acceptantis illa nobis innoteſcit continentia. Ita ſimiliter, quia ſub illa propoſitione vniuerſali ad fidem ſpectante: *Omne Concilium vniuerſale, legitimè celebratum, Pontificiaque authoritate confirmatum, errare non poteſt in rebus fidei & morum*; continetur hæc particularis formaliter tanquam pars ſub ſuo toto; *hoc Conciliũ vniuerſale V.g. Nicænum I. vel Tridentinum legitimè celebratum, Pontificiaque authoritatem munitum, errare etiam non poteſt*; eadem fidei certitudine tenenda eſt, ſtatim ac de tali legitimitate, atque adeo per illam nobis conſtat de continentia huius particularis propoſitionis, ſub dicta vniuerſali ad fidem pertinente; quod etiam fit ipſa euidentia facti, eiuſdem ſcilicet Eccleſiæ, ea ab initio ad hæc vſque tempora, vt legitimè celebrata agnoſcentis, atque adeo vt infallibilia in rebus fidei, & morum, ita vt pro hæreticis ſemper habiti fuerint omnes illi, qui vniuerſalibus Concilijs, quæ Eccleſia pro legitimè celebratis, Pontificiaque authoritate confirmatis ſemel recepit, obedire detrectarunt.

Per quod patet ad obiectionem, nõ enim conſtat nobis tantùm de legitimitate Conciliorum vniuerſalium in Eccleſia celebratorum ex relatione hiſtoricorum, ſed inſuper ex vnanimi omnium fidelium conſenſione, quorum qui tunc viuentes, ac præſentes fuerunt, vt viderunt conueniſſe in vnum Epiſcopos, qui habebantur ab omnibus veri Epiſcopi, & conueniſſe ex varijs Orbis Chriſtiani prouincijs ab eo vocatos, qui habet authoritatem, ſummo nimirum Pontifice, qui etiam eorum decreta confirmauit, & ſiquid aliud requiratur ad legitima Concilia; nihil enim eorum excedit ſenſum viſus, ſicut nec etiam notæ, quibus vt diximus ſect. 3. vera dignoſcitur Eccleſia, ita illa tanquam legitima receperunt poſteriſque conſignarunt, qui id ipſum tenuerunt, nec eſt, aut fuit ex fidelibus aliquis, qui contrarium ſentiat, aut ſenſerit; qua populi Chriſtiani conſenſione nullum euidentius ſignum eſſe poteſt, vt certò nobis conſtet de dicta Conciliorũ legitimitate, indeque credamus ea errare non potuiſſe, ſiue decreta eorum infallibilis eſſe veritatis in rebus fidei, & morũ.

Vtrum autem, vt Concilium aliquod Generale Epiſcoporum legitimum ſit, & dicatur, ſufficiat quod Epiſcopi illi conueniant, qui in Eccleſia ordinariè præſident, & Epiſcopi veri, atque Catholici ab omnibus palam habentur, quidquid ſit de vera eorum fide interna, veraque ordinatione, diuerſa ſunt doctorum placita; aliqui enim videntur aſſerere, non requiri ad legitimitatem Concilij vniuerſalis, vt ſciamus Epiſcopos, qui illud componunt, habere veram fidem, & veram ordinationem, ſed ſatis eſſe, ſi non conſtet contrarium. Nam etiam ſi, inquiunt, omnes Epiſcopi eſſent corde hæretici, & ſola externa profeſſione Catholici, nec verè accepiſſent ſacri ordinis inuiſibilem characterem, ſed nudam manuum impoſitionem, adhuc tamen certi eſſemus, Deum nunquam permiſſurum, vt eiuſmodi Concilium in decretis ſuis formandis erraret: aſsiſtit enim Concilio Spiritus Sanctus, non tam propter ipſum Concilium, quam propter Eccleſiam vniuerſam toto orbe diffuſã, quæ diuino præcepto tenetur, Epiſcoporum ſententiam non diſcutere, ſed venerari. Itaque ne deficeret in fide Eccleſia vniuerſa, diuina prouidentia faceret, vt etiam Concilium illud Epiſcoporum fictorum, veriſſimam fidem Eccleſiæ ſequendam proponeret.

Verùm iſta ſententia non plenè ſatisfacit, etſi enim huiuſcemodi Concilij infallibilitatem ſaluare videatur, illam tribuendo non ſolum vero, ac legitimo in ſe Concilio vniuerſali, ſed inſuper illi

quod

quod putatiuè duntaxat eſt tale, quod etiam verum puto, non tantùm ob rationem ab ea allatam, ſed præcipuè ob Summi Pontificis, quam haberet vt ſuppono, confirmationem, & approbationem, ſtante eius infallibilitate, quodque ab Eccleſia vniuerſali nullus acceptari poteſt, vt verus ac legitimus Pontifex, niſi qui talis eſt, quique conſequenter habet omnes conditiones ad hanc dignitatem eſſentialiter requiſitas, vt explicuimus ſuperiori ſectione præſertim cap. 10. ita vt illi ficti Epiſcopi, ex quibus coaleſceret Concilium, non tam ſe haberent in eo vt iudices, quam diſquiſitores, vel diſputatores; quod etiam dici poſſet legitimum ex parte cauſæ efficientis, ſufficiente ad hoc conuocatione, directione, & confirmatione Pontificia; non tamen ſatis eſſe videtur ad eius legitimitatem ex parte materiæ; ad quam omnino requiri exiſtimo, quod Epiſcopi vniuerſale Concilium componentes, non ſolùm veri ſint fideles, & Epiſcopi putatiuè, ſed etiã realiter, hoc eſt, quod veram habeant fidem internam, veramque ordinationem; ſaltem ſi conſiderentur collectiuè: ſtante enim ſuauitate diuinæ prouidentiæ in ſua regenda Eccleſia, nec non veritate promiſſorum, qua Deus illi ſpecialiter adeſt, ne erret in rebus fidei, impoſſibile eſt, quod in Concilio vniuerſali, (quod ab ea pro legitimo ex parte materiæ acceptatur, conueniant perſonæ, aut omnes, aut pro maiori parte non legitimæ, quales eſſent Epiſcopi, qui vera fide, veraque ordinatione carerent; ſicut enim ad fidem pertinet hæc propoſitio vniuerſalis: *Ad omne Concilium vniuerſale legitimum, quodque vniuerſalem repræſentat Eccleſiam, requiritur, quod perſonæ illud eſſentialiter conſtituentes, quales ſunt Epiſcopi, ſint legitimæ*, ita quoque ad eamdem fidem pertinet, hæc particularis, *ad hoc numero Concilium vniuerſale legitimum, quodque vniuerſalem repræſentat Eccleſiam, requiritur, quod perſonæ illud eſſentialiter conſtituentes, quales ſunt Epiſcopi pro illo tempore exiſtentes, & illi Concilio præſentes, ſint legitimæ*. Quare illo ſemel ab Eccleſia vniuerſali pro legitimo recepto; ex conſequenti, ſiue certitudine conſequẽtiæ Theologicæ certi reddimur de vera fide interna, veraque ordinatione Epiſcoporum, non quidem in particulari, aut diuiſiuè, ſed collectiuè ſumptorum qui illud Concilium componunt, cum ſine talibus cõditionibus legitimæ illius partes eſſe non poſſint; eo proportionali modo quo ſupradicto cap. 10. ſuperioris ſectionis, de Summo Pontifice diſcurrimus.

III. *Concluſio*, probabilius eſt decreta Conciliorum Generalium, vbi expreſſam non habent, quam ſequantur Pontificis inſtructionem, vel directionẽ, abſolutè infallibilia non eſſe, ante ipſius confirmationem, niſi vnanimi omnium Patrum & Legatorum cõſenſu illa edeentur, nemine diſcrepante. Iſta concluſio eſt media inter duas extremas ſẽtentias, quarum prima aſſerit, Conciliũ Generale ſeorſim ſumptum, Pontifice non congregante, vel non præſidente, per ſe, vel per Legatos ſuos, V. g. tempore ſchiſmatis, vel dubij Pontificis, aut ipſo etiam, quantumuis certo, & indubitato contradicente, poſt legitimam ſemel ab eo factam dicti Concilij congregationem; ſupremam, atque adeo infallibilem iudicandi de rebus fidei habere authoritatem: Altera verò abſque vlla limitatione docet tali nequidem authoritate præditum eſſe Concilium legitimum à Pontifice indictum, & conuocatum, nec vllo modo reuocatum.

Probatur prima pars concluſionis ex huc vſque tam in ſuperiori, quam in præſenti ſectione dictis, quibus, vt vidimus; ita Epiſcopi in Concilijs Oecumenicis ſunt coniudices, pertinetque ad ipſos de dogmatibus ſententiam ferre & hæreſes damnare, vt tamen id præſtent cum vnione, & ſubordinatione ad Summum Pontificem, tanquam membra ad ſuum caput, cauſæ ſecundæ ad cauſam in hoc ordine primam, iudiceſque inferiores, ac ſubalterni ad ſupremum iudicem, in quo habetur collecta

tota

tota iuriſdictionis Eccleſiaſticæ plenitudo, cuique ſubeſt omnis alia, quæ per participationem in cęteris Eccleſiæ prȩlatis diſperſa reperitur: Sed huiuſmodi coniunctio, vel ſubordinatio ſaluari non poteſt, niſi Patres in Concilijs adunati ſequantur adamuſſim in decretis formãdis miſſam à Pontifice per Legatos inſtructionem, vel, vbi illa miſſa non fuit ſua tandem cõfirmatione talibus decretis ipſe coronidem imponat; tali igitur ſecluſa, quam ſequerentur Patres, Pontificia inſtructione, abſolutè infallibilia non ſunt ante confirmationem decreta Conciliorum Generalium.

Maior huius argumenti videtur omnino certa, tum quia, quod aduerſarij reſpondent, Epiſcopos quidem diuiſiuè ſumptos, ſummo eſſe inferiores, ſubordinatoſque Pontifici, ſecus autem ſi cõſiderentur collectiuè in Concilijs Generalibus, nullius eſt momenti, quamuis enim libenter admittamus in multis hãc diſtinctionem, in præſenti tamen caſu nihil eam valere infra oſtendemus, componendo Papam cum Concilio vniuerſali. Tum quia firmitas huiuſmodi Cõcilij in decretis fidei & morum, naſcitur ex conſenſione, & coniunctione illius cum ſuo capite, vt plures etiam ex aduerſarijs concedunt; ſi igitur eam aliter ſaluari non poſſe oſtenderimus, quamodis in minori adductis, fatendũ conſequenter erit, illis ſecluſis decreta Conciliorum Generalium haud eſſe abſolutè infallibilia; ſiue ea ſeorſim à Summo Pontifice edocente, & confirmante non gaudere abſolutè priuilegio infallibilitatis in definiendis rebus fidei.

Probatur itaque minor adducendo, & refellendo illa capita, quibus dicti aduerſarij ſufficienter eam vnionẽ, ac ſubordinationem haberi putant; primum eſt, quod Concilium, vt ſupponitur, à Summo Pontifice Indictum, & conuocatum fuerit, nec vllo modo reuocatum; quodque ſecundo illi per Legatos adſit, & prȩſit; ſed hæc nõ ſufficiunt; etſi enim ſatis eſſe poſſint, vt tale Concilium quo ad conuocationem, & celebrationẽ acephalum non dicatur, nequaquam tamen vt abſque vlteriori Summi Pontificis inſtructione, directione, determinatione, vel approbatione, perfectè cum illo vnitum, perfectè ſubordinatum, perfectèque Eccleſiam vniuerſalem reprȩſentare cenſeatur, poſſitq; proinde talis Concilij ſententia, antequam adſit illa Summi Pontificis, eſſe vltimum, & infallibile Eccleſiæ iudicium. Patet primùm ex Concilio Epheſino II. legitimè à S. Leone congregato, ob miſſos ſaltem ad illud Sedis Apoſtolicæ Legatos, in quo tamen poſtea Patres, illis reclamantibus, Dioſcoro conſentientes turpiſſimè aberrauerunt, tum ex Concilio Conſtantinopolitano ſub Nicolao I. cuius ſimiliter Patres errarunt, definiendo cõtra ipſam inſtructionem Summi Pontificis, conſentientibus etiam errori ipſius Legatis; quod à fortiori poteſt accidere quando nulla habetur inſtructio; Tum denique quia Legati Sedis Apoſtolicæ, tametſi Concilijs Oecumenicis præſint nomine Pontificis, attamen non ſunt re vera Pontifices, nec ita illum reprȩſentant, vt habeant priuilegium non errandi quod habet Pontifex, aut quod ipſi faciunt, abſolutè cenſeatur feciſſe Papa, ſed illũ tantum repræſentant, tanquam vicarij, & internuncij ipſius, qui ad ipſum referre debeant, cum oriuntur dubia, eiuſque ſententiam, ac definitionem expectare, & exequi: Concilia ergo Generalia, quantumuis legitimè congregata, præſenteſque inſuper illis adſint Sedis Apoſtolicæ Legati, abſolutè nõ gaudent priuilegio infallibilitatis in decretis fidei ante Summi Pontificis cõfirmationem, ni prius expreſſam eiuſdem habuerint inſtructionem, & iuxta illam exortas quæſtiones definierint.

Confirmatur hoc argumentum primò; ideo Summus Pontifex ſeorſim à Concilijs Generalibus priuilegium haber infallibilitatis, quia ſupremum eſt Eccleſiæ vniuerſalis caput, ſupremus doctor, & Magiſter, ſupremus, & vltimus iudex, cui inexiſtit poteſtas Eccleſiaſtica ſecundum totam ſuam plenitudinem,

dinem, à qua omnem aliam in Eccleſia, eam vero à nulla dependere, nullique ſubordinari Chriſtus voluit; ſed Epiſcopi, nec per orbem diſperſi, nec ſimul in Concilio legitime collecti, ſunt ſuprema Eccleſiæ vniuerſalis capita, ſupremi doctores,& Magiſtri, ſupremique iudices, ita vt eorum ſententia ſit vltimum Eccleſiæ iudicium; Igitur licet Summus Pontifex, ſeorſim à Concilijs Generalibus, fruatur priuilegio indefectibilitatis in rebus fidei decernendis, ſecus tamen Concilia Generalia, ſiue Epiſcopi in illis adunati, ſeorſim à Summo Pontifice illa inſtruente, & confirmante. Maior huius argumenti ſufficienter manet probata ex dictis ſuperiori ſectione c. 19. Minor autem patet ex praxi Eccleſiæ, qua eiuſmodi Concilia ſemper ad Pontificē miſſa ſunt, ipſamerque ab eo confirmari enixè petierunt, non honoris gratia tantum, vel vt eorum decreta vim obligandi fideles haberent, ſed ea potiſſimum de cauſa, vt infallibilis veritatis robur tali confirmatione obtinuiſſe finaliter crederentur, indeque ſuam vim obligandi trahere; id enim ſignum eſt euidens, quod ſententia Conciliorum Generaliū, ſiue Epiſcoporum legitimè in illis congregatorum non eſt vltimum iudicium Eccleſiæ; & tamen ſi errandi periculo obnoxia non eſſet independenter ab approbatione Pontificia, eſſet vltimum,& irretractabile iudicium, fruſtraque proinde à Summis Pontificibus authoritatiua illius peteretur confirmatio, taliter vt illam approbare poſſit, vel reprobare, vt habetur ex Gelaſio in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, & ex Nicolao in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, ſuperius citatis.

Confirmatur ſecundò; Concilia Generalia, etiam legitimè congregata, Pontificiorumque Legatorum præſentia decorata, non ſunt abſolutè infallibilia, ſi, deficiente Pontificia vel inſtructione, vel approbatione, quid definire poſſunt, non conformiter ad regulas fidei, ſed dictis Concilijs Generalibus id accidere poteſt, non igitur dicenda ſunt abſolutè ac ſimpliciter infallibilia. Maior huius argumenti eſt certiſſima; qui enim gaudet abſolutè priuilegio infallibilitatis in rebus fidei decernendis non poteſt non illas decernere conformiter ad eius regulas, præmiſſiſque neceſſarijs in hunc finem diligentijs; minor ergo probatur ex modo loquendi, nec non ſtylo ipſo, quibus Romanos Pontifices interdum vſos fuiſſe legimus in confirmatione, aut damnatione Conciliorum, prius nimirū diligenter examinando, & inueſtigando, num ab illis ſeruatæ fuiſſent, vel non, leges, ac regulæ veræ definitionis; num quas miſerant per Legatos inſtructiones ſecuta fuiſſent? tale enim examen manifeſtè indicat, ea quid definire poſſe, non conformiter ad regulas, & leges benè definiendi, ac conſequenter non gaudere abſolutè priuilegio infallibilitatis; alias huiuſmodi examen fuiſſet omnino inutile, maleque aſſererent Summi Pontifices, ſi quæ approbant, vel damnant Concilia, idcircò ea approbare, vel damnare, quia ſeruata fuere, vel non, quæcumque requiruntur ad legitimum, & infallibilē definiendi modum in rebus ad fidem ſpectantibus. Ita apud Theodoretum lib. 2. hiſtor. cap. 22. S. Damaſus Papa reprobat Concilium Ariminenſe, quia formula fidei ab eo ſubſcipta compoſita fuerat, antequam Patres diſceptarent inter ſe, nec interceſſerat ſententia Romani Pontificis: *Quæ*, inquit, *præ cæteris omnibus expectanda erat.* Sanctus Leo in epiſtola 24. ad Theodoſ. damnat Synodum Epheſinam II. ob defectus, quos in ea & ſequente epiſtola narrat: in epiſtola autem 59. ad Martianum, quæ incipit, *Multa mihi*, vice verſa ait, non fuiſſe ambigendi rationem quin definitiones Chalcedonenſis Synodi Apoſtolicæ Sedi placuiſſent, quia illis examinatis inuenerat, *omnium conſenſum acceſſiſſe fidei ei, quæ ad eum emiſſa erat ſecundum formam Apoſtolicæ doctrinæ, ac paternæ traditionis*: quatenuſque, vt ſuo loco vidimus, in illa pro regula habita erat epiſtola eiuſdem Leonis ad Flauianum.

Leo etiam Secundus in epiſtola ad Con-

Conſtantinum Auguſtũ relata in act. 18. Sextæ Synodi, hanc eamdem ob cauſam ait: *Geſtorum Synodalium ſeriem recenſentes, curioſaque diligentia ſingula, quæ geſta ſunt flagitantes, eadem quæ Apoſtolicæ Sedis Legati narrauerant ſcriptis conſonantibus conuenire reperimus*: nimirum, *quod vniuerſum Concilium* alludens *Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ſenſerit atque decreuerit ſub orthodoxa fidei integritate, regulisque Maiorum*; relataque demum definitione fidei in illo Concilio edita, ſubiungit probare ſe, *quod ſexta illa Synodus ſequuta eſt inoffenſo pede Apoſtolicam prædicationem, conſenſitque in omnibus vniuerſalium quinque Conciliorum definitionibus, eorumque regulas amplexa eſt, nihil ſuper ſtatuta orthodoxa fidei augens, aut minuens, quodque per eos Patres Sacrorũ dogmatum lima, & probabilium Catholicæ Eccleſiæ Patrum doctrina ſeruata eſt*. Quibus ſanè verbis nihil ad noſtrum intentum præclarius dici poſſe videtur.

Confirmatur tertiò, & vltimò, quia ſi Epiſcopi in Concilijs Generalibus ritè congregati, inconſultò vlterius Romano Pontifice, ſiue ante confirmationem eius, aut ſine ſpeciali eius inſtructione, quam ſequerentur, abſolutè gauderent priuilegio infallibilitatis, vel id ipſis competeret diuiſiuè, vel copulatim conſideratis; ſed neutro dici poteſt modo, non igitur abſolutè, aut ſimpliciter tali gaudere priuilegio dicendi ſunt. Maior eſt certa, ſicut & minor quo ad primam partem, nullibi enim tale priuilegium Epiſcopis diuiſiuè ſumptis conceſſum reperitur; probatur itaque minor quo ad alteram partem, primò ex hoc quod per ſe non habent, vt omnes in ferenda ſententia ſint ſemper concordes; inde enim apertè colligi videtur, eos habere non poſſe rationem vltimæ, atque adeo infallibilis regulæ, ſed indigere vlteriori Summi Pontificis regulatione, decernentis quid in illa ſententiarum diuerſitate tenendum ſit, vel non, de fide. Eoque magis, quo in Concilijs Oecumenicis, maior pars non gaudet priuilegio infallibilitatis, imo nec ſemper, eſt melior aut ſanior, cui proinde alia minor contrarium ſentiens teneatur obedire, ſed è contrario; ſic enim S. Damaſus quoddã Concilij Ariminenſis decretũ, in quod maior Epiſcoporum numerus conſenſerat, irritauit apertè docens in epiſtola ad Epiſcopos Illyrici, talem in Concilijs numerum præiudicij vim habere non debere. Ita quoque Leo I. Synodum Epheſinam II. maiori in ea Epiſcoporũ numero preuaricante, annullauit, nec nõ decretum Concilij Chalcedonenſis, quo anteponebatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus Alexandrino, & Antiocheno: Qua de cauſa in epiſtola 53. ad Anatolium Cõſtantinopolitanum Epiſcopum ait: *Nulla ſibimet de multiplicitate congregationis Synodalia Concilia blandiri debere*: & 55. ad Pulcheriam: *Conſenſiones verò Epiſcoporum, Sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnãtes, vnita nobiſcum veſtræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatem B. Petri Apoſtoli generali prorſus diffinitione caſſamus* &c. ſubditque poſtea, *ita vt etiã ſi multo plures alij, quam illi ſtatuere decreuerent, in nulla reuerentia ſit habendũ quidquid fuerit à prædictarum legum conſtitutione diuerſum*. Quæ omnia ſatis indicant defectum & authoritatis, & Infallibilitatis ante Pontificiam confirmationem in Epiſcopis etiam copulatim conſideratis, quæ erat ſecunda pars noſtræ minoris probanda; quam adhuc ſecundò clarè demonſtrant, quæ in ſuperioribus argumentis diximus.

Non igitur Sacra Eccleſiæ Concilia Oecumenica, ſunt ſicut cætus, vel comitia Reipublicæ terrenæ, vbi res tractiuntur ſuffragiorum numero, vel vt dicitur, ſuffragia numerantur, ſed non ponderantur, proindeq; maiori vincente parte plerumque accidit, quod ſanior, & melior peiori ſuccumbat; Verùm diuina ſunt conſiſtoria, in quibus, vbi ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia non omnes in vnam liberè conueniunt ſententiam, ſed aliqua inter eos oritur opinionum diuerſitas, non eorumdem maiori, vel minori numero, ſed pondere & au-

& authoritate Summi Pontificis, cui in Petro dictum eſt ab ipſa veritate: *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*, controuerſiæ ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia finaliter deciduntur. Quamobrem quod in omni cætu multitudinis purè humanæ ſæpè contingit, vt maior pars vincat meliorem, nequaquam in Concilijs timendum eſt, vt ineptè obijciunt hæretici; nam etiam ſi maior pars reſiſtat meliori, vt accidit in Concilio Ariminenſi, Epheſino II. & Conſtantinopolitano ſub Nicolao I. nunquam tamen vincit: mox enim irritantur eiuſmodi Conciliorum acta ab eo, cui, vt ſtatim diximus conuenit ex officio confirmare fratres ſuos, quemadmodum in præfatis Concilijs factum multoties notauimus.

Conſtans ergo maneat & firma prima pars concluſionis tertiæ, quod decreta Conciliorum Generalium, vbi expreſſam non habuere Pontificis inſtructionem, iuxta quam ea ediderint, non ſunt abſolutè infallibilia, niſi accedat eiuſdem confirmatio, qua ſemel poſita, vt huiuſcemodi Concilia ſunt penitus abſoluta, & ab omnibus obſignata, nec non in nomine Chriſti ſimpliciter congregata, tàm extrinſecè ob legitimam eorum conuocationem, quam intrinſecè ob vnionem membrorum cum ſuo Vicario ſupremo eorum capite in eamdem ſententiam, ita, certa fide tenendũ eſt, ea errare non poſſe in materia fidei, & morum, vt in ſecunda concluſione aſſeruimus; & hoc modo intelligendum eſt, quod communiter dicitur, noſque interdum etiam diximus in decurſu huius operis, Concilia Generalia errandi periculo obnoxia non eſſe, eorumque decreta certam fidem facere; vel etiam vbi Patres, & Legati ita concordes eſſent, & vnanimes, vt nullus prorſus definitioni refragaretur, quæ eſt ſecunda pars concluſionis noſtræ probanda.

Etſi igitur ob rationes allatas probabilius exiſtimem Concilia Generalia ante Pontificiam confirmationem non eſſe modo explicato abſolutè infallibilia, nihilominus illa talia eſſe puto in caſu, & circumſtantia vnanimis conſenſus tum Patrum, tum Sedis Apoſtolicæ Legatorum in aliquid tanquam de fide credendum; huiuſmodi enim conſenſus, ſuppoſito, quod Concilium ſit legitimum, vt potè à Pontifice indictum, & conuocatum, nec vllo modo reuocatum; item, quod ritè, ſeruatiſque omnibus regulis, ad rectè definiendum neceſſarijs procedat, ſcilicet cum matura, & diligenti rei, de qua eſt quæſtio, diſcuſſione, inuocato diuino numine, ſepoſitis humanis affectibus, & ſola ſibi propoſita veritate; huiuſmodi, inquam, conſenſus, vt non poteſt Spiritus Sancti opus non eſſe, ita quoque non poteſt infallibilitas illi non ineſſe. Certe, ſi, vt dicemus ſectione ſequenti, cõſenſus Patrum vnanimis in doctrina fidei, tanquã infallibile, & inuictiſſimum aduerſus hæreticos argumentum, aſſumi ſolet; multo magis id competere debet in Concilio vnanimi omnium Eccleſiæ Prælatorum conſenſui in definitionem, ſeu decretum fidei; attenta ſuauitate diuinæ prouidentiæ, qua Deus Eccleſiam gubernat, cum qua apertè pugnare videretur, ſi vniuerſis Patribus legitimè congregatis, & quod in ſe eſt, pro quæſtione fidei definienda præſtantibus deeſſet, iiſque in fide errorem permitteret. Tandem ex dictis ſupra ſectione 3. cap. 10. Concluſione 4. omnes Eccleſiæ paſtores, & doctores ſimul ſumpti non poſſunt perſonaliter errare in fide, ſentiendo aliquid eſſe de ea quod non eſt, vel non eſſe quod eſt; ergo nec vbi legitimè sũt in Concilio Generali congregati, vt ibidem ponderauimus.

Ex quo facilè ſoluitur quæſtio, quæ aliquos valdè torquet, cui nimirum sẽtentiæ, iudicioue definitiuo adhærendũ eſſet, vbi inter Summum Pontificem ex vna parte, & Concilij Patres ex alia, nullo prorſus diſcrepante, orire tur diſcordia in definitione controuerſiarum fidei, quidquid ſit de alijs; ſiquidem hic caſus eſt impoſſibilis ſuppoſita infalli-

fallibilitate Pontificia, nec non Conciliari, in caſu vnanimis conſenſus omniũ Patrum. Quemadmodum enim in omnium Catholicorum ſententia, ſuppoſita ſemel ab illis infallibilitate Eccleſiæ entitatiuè conſideratæ in credendo, nec non eadem in definiendo, ſi conſideretur repræſentatiuè in Concilio vniuerſali Pontificia authoritate vndequaque munito, impoſſibilis eſt aliqua ſententiarũ diuerſitas, quod Eccleſia nimirum per totum orbẽ diffuſa aliud credat, & Concilium aliud decernat, teneturque proinde Concilium vnanimem, quem ſemel explorauit, Eccleſiæ ſenſum in rebus fidei ſequi, & ipſa viciſſim Concilij definitionibus obedire; ita quoque in noſtro caſu non poſſunt non ſibi inuicem perfectè conſentire Pontifex, & Concilium vniuerſale, non tamen quaſi tunc Pontifex dici debeat inferior Concilio, eique tanquam ſuperiori obediens, vt ſemper eſſe debet Concilium reſpectu Summi Pontificis tanquam ſupremi Eccleſiæ capitis; ſed tantùm veritati per Spiritum Sanctum certiſsimè in dicto caſu vnanimis conſenſus omnium Concilij Patrum reuelatæ; ſicut etiam quãdo extra illud ſequitur in definiendo vnanimem Sanctorum Patrum conſenſum circa aliquod fidei dogma.

Cæterum vbi in Concilio concors non eſſet omnium Patrum ſententia, ſed maioris tantum partis, cum eam non repugnet errare, quæ interdum minorẽ vno duntaxat voto ſuperare poteſt, à quo fidei noſtræ veritatem dependere difficile eſt concipere, finalis, vt ſupra diximus, Summi Pontificis ſententia expectanda eſt, vt indè cui parti tanquã veræ adhærendum eſt certo credatur. Propterea que, quod Concilium ex vi Concilij non ſemper habet, imo fortè rarius ex communi, & concordi omniũ ſententia definire, ideo per ſe loquendo nec eſt infallibile, nec conſequenter vltima fidei regula; ſed vt paſſim docet diuus Thomas, præſertim 22. quæſt. 1. art. 10. ad eius nec non Eccleſiæ vnitatẽ, neceſſe fuit dari vnum ſupremum caput, cui omnes prorſus ſubeſſẽt fideles, quale Summum Pontificem Romanum eſſe ſatis ſuperque demonſtrauimus ſectione ſuperiori, ad quod pertineret finalis, & infallibilis rerum per fidem credendarum determinatio. Eoque melius, & magis conſentaneè ad ſuauitatem diuinæ prouidentiæ id effici per vnum ſupremum caput videtur, in quo reperitur plenitudo poteſtatis; quo maius eſſet miraculum omnes habentes inferiorem, ſed æqualem inter ſe iudicandi authoritatem ſemper ſimul conuenire, & nunquam diſcrepare. Vnde etiam patet reſolutio alterius difficultatis ab aliquibus excitatæ, cui nimirum magis ſtandum ſit in rebus ad fidem ſpectantibus, quidquid ſit, de alijs, an maioris partis Concilij ſententiæ, an vero Summi Pontificis. Dico enim, Pontificiam tunc definitionem eſſe abſolutè præferendam, cũ illa maior pars nequaquam gaudeat priuilegio infallibilitatis ſeorſim à Summo Pontifice decidente, quam ipſe habet ſeorſim ab ea; quamque illi conceſſam fuiſſe à Chriſto Domino non incongruè veluti à poſteriori, aut à ſigno colligimus, ex hoc, quod ſtante illa, quæ in Concilijs Generalibus poteſt eſſe ſententiarum diuerſitas, nullus vnquam aliter eſſet controuerſiarum finis; ſi quidem in pari votorum numero res indeciſa manere deberet, cum ſuffragium Pontificium ex aduerſarijs haberetur vt vnum ex cæteris, grauioriſque non eſſet ponderis; ſi verò maiori parti, vno etiã ſolo voto adhærendum eſſet; illa, vt diximus, non gaudente priuilegio infallibilitatis, eam recuſandi fere locus eſſet, aut tergiuerſandi; minori parte melioribus ſe motam rationibus hinc contendente, illinc vero maiori, palmam ex numero reportaſſe; cui perplexitati ne ſubiaceret Eccleſia, & ad ſimiles redacti anguſtias dubitarent fideles, cui adhærendum eſſet; neceſſario fatendum eſt Chriſtum voluiſſe, quod ad Summum Pontificem Romanum ſuũ in terris Vicarium, vltima, & infallibilis, proindeque omnibus alijs præferenda ſpectaret

in

Digitized by Google

in componendis fidei diſsidijs determinatio, ac ſententia, eòque magis quo vnum, & idem tribunal Chriſti eſt, & eius Vicarij, qui illius vicem tenet cap. *quanto* de translat.prælat. nec conſequẽter prouidi Patrisfamilias partes impleſſe videretur, ni talem reliquiſſet Vicarium, qui occurrentibus huiuſcemodi in Eccleſia controuerſijs ea præſtaret, quæ Chriſtus poſſet,iuxta factam ab eo promiſsionem, qua, vt toties diximus, non Patribus Concilij, ſed Petro, eiuſque ſucceſſoribus Lucæ 22. dictum eſt *Confirma fratres tuos*.

Si quis obijciat illud commune dictum ex D. Hieronymo deſumptum in epiſtola ad Euagrium: *Si authoritas quæritur, orbis maior eſt vrbe*; quo' etiam abuti ſolent hæretici ad negandum Eccleſiæ Romanæ primatum: Reſpondetur primò, tale dictum noſtræ nihil obſtare reſolutioni, ſi aduerſarij velint ibi ſermonem haberi de rebus fidei, perque orbem,ſine dubio Chriſtianum,intelligi, vt debet in rigore, Eccleſiam vniuerſalem toto orbe diffuſam, cuius authoritas, eo ipſo quod gaudet priuilegio infallibilitatis in credendo,poteſt dici maior authoritate vrbis, vel Summi Pontificis, quatenus, vt dixi ſupra, non poteſt non illam ſequi in ſuis definitionibus,non quaſi illi ſubiectus,ſed veritati à Deo per illam ita vnanimiter credentem reuelatæ; quo ſenſu idem Hieronymus dictis præmiſit verbis, *Omnes Eccleſias vnam ſeruare regulam veritatis, nec alteram Romanæ vrbis Eccleſiam,alteram totius orbis extimandam eſſe*.

Reſpondetur ſecundò, ſi ſermo ſit, vt videtur ibi ſonare textus diui Hieronymi, non de traditionibus vniuerſalibus ad fidem ſpectantibus, ſed particularibus, & adiaphoris, in quibus, vt diuerſitas fidei vnitati nequaquam obſtat, ita ſingulæ orbis Eccleſiæ ſuas habere poſſunt proprias; in hoc etiam ſenſu, maior dici poteſt authoritas orbis,quam vrbis,quia Summus Pontifex Romanus illas abrogare, Romanaſque etiam particulares pro illis ſubſtituere non ſolet, contra cęterarum orbis Eccleſiarum voluntatem, approbatamque conſuetudinem.

Tertio, ſi,vt ineptè fit ab aliquibus, præfata diui Hieronymi ſentẽtia detorqueatur etiam ad maiorem in Concilio Epiſcoporum partem, reſpondetur eorum quidem authoritatem interdum dici poſſe Pontificia maiorem, illique præferri, in definiendis rebus ab humana duntaxat induſtria,& labore pendentibus, ſecus autem in rebus ad fidem pertinentibus, quarum vltima, & infallibilis, adeoque omnibus præponenda definitio, vt pendet ex ſpeciali aſsiſtentia Spiritus Sancti, ita quoque abſolutè ad illum ſpectare debet, cui talem promiſit Chriſtus aſsiſtentiam; Summo videlicet Pontifici,non autem maiori Cõcilij parti, renitente præſertim altera minori, vt dictum eſt ſupra.

Quarto alijs æquiualẽtibus ferè verbis reſponderi poteſt, non probari efficaciter, quod maioris in Concilio partis ſententia,altera præſertim repugnante, debeat Summo præualere Pontifici, quia melior ſit ſententia,quæ à pluribus procedit; ſi quidem id verificari ad ſũmum poteſt, quando cætera ſunt paria, inter paucos, & multos congregationis, non inter multos, & vnum electum ſuper illos, cuique demandatum eſt cæteros inſtruere, & docere, excellenti quadam prærogatiua infallibilitatis illi conceſſa, qualis eſt Summus Pontifex. Accedit quod etiam in comparatione multorum, & paucorum, non ſemper maior pars ita minori pręualet numero,vt propterea illi magis, quam iſti ſemper deferendum ſit, populus enim vincit numero paucos ſapientes, quorum tamen iudicium, quamuis paucorum, pluris eſt faciendum; ideoque Ariſtoteles in Politicis docuit, reſpectu ſtatus Democratici, melius eſſe regi per plures ſapientes, quam multitudine vulgi.

Cum nulla fieri poſſit obiectio aduerſus hanc tertiam concluſionem,quæ ex huc vſque dictis ad eius probationẽ & explicationem facile, ſufficienterque ſolui

ſolui non poſſit; vnam duntaxat afferã, vt eius occaſione inſuper explicem breuiter qua forma ſint edenda Conciliaria decreta. Aliqui igitur intendunt probare, quod Concilia Generalia legitimè congregata ſint abſolutè infallibilia ante Pontificiam approbationem, vel confirmationem, quia, inquiunt, videmus in illis, ante dictam confirmationem decreta promulgari, nec non ſub nomine ipſius Concilij, non autem Pontificis, ex illo Actor. 15. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis*; Patreſque ipſos Conciliares eadem ſubſcriptionis forma, ac Papam, vel eius Legatos vti.

Reſpondetur ad hoc argumentum quo ad primam partem, ita in Concilijs eorum decreta edi, vel promulgari ante Pontificiam confirmationem, vt tamen ſemper id fiat ſub eius ratihabitione, vel intelligatur illa tantum vim habitura, ſi fuerint à Pontifice confirmata, ſicut quãdo iudex, à quo appellari poteſt, fert ſententiam mortis in aliquem, intelligitur illum debere mori, niſi Princeps ſententiam reuocet. Ad ſecundam partem reſpondetur & tertiam; quod decreta à Patribus in Concilio edantur, vel promulgentur nomine Concilij, eaque ab ipſis pari interdum forma cum Pontifice ſubſcribantur, inde quidem argui debere, eos non tantum conſiliarios, ſed & iudices eſſe, qui cum illo definiunt, ſubordinatè tamen ad illum, qui eſt primus iudex, in cuius virtute agunt; ſed hoc non impedire, quominus antequam nomine Concilij decreta publicentur, ab ipſo Summo Pontifice, ſi præſens per ſe Concilio non fuerit, debeant finaliter confirmari; vt etiam in Regnis, & Monarchijs politicis contingit, vbi etſi decreta nomine comitiorum publicentur, à Rege tamen prius approbantur, & cõfirmantur.

Aduertendum eſt tamen non eamdem ſemper fuiſſe Epiſcoporum, ac Papæ vel Legatorum eius ſubſcribendi in Concilijs Generalibus formã, ſicut nec idem efformandi decreta modus. Quantum enim ad primum, in Concilio Chalcedonenſi ſic Legatus Papæ ſubſcripſit: *Paſchaſinus Epiſcopus ciuitatis Lilybetanæ, vice D. mei Beatiſſimi, atque Apoſtolici, & vniuerſalis Eccleſiæ PP. Vrbis Romæ Leonis, Synodo præſidens ſtatui; conſenſi, & ſubſcripſi*. Cæteri autem Epiſcopi hac ſimplici vtuntur ſubſcriptione: *Ego N. ſubſcripſi*. In Concilio Florentino legitur, *Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus, ita definiens ſubſcripſi*; cum alij Prælati hoc tantum verbum appoſuerint, *Ego N. ſubſcripſi*.

Circa ſecundum, cum interdum Sũmi Pontifices præfuerint Concilijs per ſeipſos, interdum per Legatos, ideo in caſu propriæ præſentiæ, nomine ipſius decreta fuiſſe edita, ſiue definitionem rerum illi tributã, teſtantur acta eiuſmodi Conciliorum, in quibus de illo expreſsè habetur, *Sacro approbante Concilio definimus*; in caſu vero præſidentiæ per Legatos, nomine Concilij factam fuiſſe; proptereaque dicitur, *placuit Synodo*, vel *decreuit Synodus*: Quod autem aliqui dicunt hac forma iuxta præfatam diſtinctionem vtendum eſſe, quamuis parum referat ad noſtrum intentum, quænam adhibeatur, exiſtimo tamen illam haud eſſe neceſſariam; ſi quidem in Concilio Hieroſolymitano actor. 15. licet illi Sanctus Petrus per ſe præfuerit, nihilominus non ipſi ſoli, ſed toti inſuper cum ipſo Concilio tribuitur definitio, ac epiſtola decretalis legalium non obſeruandorum.

Tandem vt in his omnibus diuerſæ formæ, diuerſique loquendi modi fuere; ita quoque circa inſcriptionem eorumdem Conciliorum Generalium; cum enim antè ad generalitatem, vel authoritatem eorum ſignificandã nullus fuiſſet vſus illius clauſulæ, quod *vniuerſalem Eccleſiam repræſentarent*; nam ſecunda Synodus vniuerſalis ita ſe inſcripſit: *Sancta Synodus orthodoxorum Epiſcoporũ in maxima ciuitate Conſtantinopoli*: Chalcedonenſis vero in hunc modum: *Sancta & magna Synodus congregata in Chalcedonenſi ciuitate*. & ſic de alijs; præfatam primùm clauſulam vſurpauit Cõcilium Con-

Conſtantię ſe, ſeque poſt Ioannis XXIII. ceſſionem, forſan ne ob eius abſentiam, ac plurium Catholicorum, & Epiſcoporum diſſolutum putaretur, ita inſcripſit: *Sacroſancta Synodus Conſtantienſis, in Spiritu Sancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans*: De cuius inſcriptionis forma cum in Concilio Tridentino orta eſſet difficultas, num etiam in eo vſurpari deberet? vt refert Salmeron in Acta Apoſtol. tract. 78. & aliqui affirmatiuam, alij vero negatiuam partem tenerent: melius viſum eſt eam non eſſe obſeruãdam, ſeque proinde conformiter ad veterem conſuetudinem ita inſcripſit in decretis: *Sacroſancta Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitimè congregata, in ea præſidentibus eiuſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, &c.*

IV. Concluſio, etſi particularia Cõcilia ſecundum ſe priuilegio infallibilitatis non gaudeant, vbi tamen eorum decreta Pontificia ſemel authoritate cõfirmantur, pro certis, & infallibilibus omnino ſunt habenda. Iſtam concluſionem non ita quidem certam eſſe, ac ſecundam de Concilijs generalibus, hoc eſt diuina fide eredendam, docent aliqui Theologi, inter quos eſt Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Concil. cap. 5. Verùm in hoc ego diſtinctione vtendum eſſe puto; ſi enim ſermo ſit de decretis ad particularium Eccleſiarum regimen ſpectãtibus, pro quibus vt efficacius obſeruentur, Pontificia confirmatio peti ſolet à particularibus Concilijs, tunc exiſtimo non ita eſſe certa huiuſcemodi decreta, ac illa quæ fiunt pro vniuerſali Eccleſia in Concilio Generali, etiam admiſſa ſeorſim ab illo Summi Pontificis infallibilitate, vt ſufficienter oſtendimus Sectione ſuperiori cap. 16. concluſ. 17. nec non cap. 19. concluſ. 3. vnde non eſt quod hic vlterius tali immoremur probationi. At ſi Conciliorum particularium decreta continerent materiam ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectantem, V. g. aliquarum hæreſeum condemnationem, ſtante, quod habet Summus Pontifex, non errandi periculo in rebus ad fidem, & conſequenter ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectantibus, tunc æquè certa, ac infallibilia eredenda eſſent talia decreta, à Concilijs particularibus edita, Pontificia accedente confirmatione, & approbatione, ac illa quæ à Concilijs ipſis generalibus ſub eadem fierent authoritate; quod etiam locis ſuperius citatis ad copiam probauimus. Vbi vidimus ſæpe hæreticos nequaquam per Generalia, ſed prouincialia Concilia fuiſſe damnatos; vt Heluidium in Concilio Thelenſi confirmato à Syricio Papa; Priſcillianum, in Concilio Toletano Primo confirmato à Leone; Pelagium & eius ſequaces in Concilijs Mileuitano & Carthaginenſi, confirmatis ab Innocentio, & Cæleſtino Pontificibus, & ſic de cæteris, Hinc Diuus Thomas rectè docet in queſtionibus de potent. quæſt. 10. art. 4. non arctari Papam ad cogendum Concilium in his rebus quæ ad fidem pertinent, quas ipſe poteſt per ſe terminare, vt loco ſuperius citato cap. 19. explicuimus.

V. Concluſio, definitiones veterum Conciliorum, quæ neque ſunt approbatæ, neque etiam reprobatæ à Summis Pontificibus, magnæ ſemper in Eccleſia authoritatis fuerunt: iſta concluſio eſt communis inter doctores Catholicos, colligiturque manifeſtè ex dictis à nobis lib. 2. ſect. 5. cap. 6. nec non ex dicendis ſectione ſubſequenti cap. 2. de authoritate Sanctorum Patrum; ſi enim illa tanti ſemper in Eccleſia, vt ibi vidimus, habita eſt, multo magis, vbi Eccleſiæ prælati, vna cum eximijs doctoribus in Concilio, præuia conſultatione, & diſcuſſione, implorataq; Spiritus Sancti aſſiſtentia quæſtionem aliquam definiunt, fides ipſis adhiberi debet: ideoque in Sexta Synodo act. 3. & Octaua Synodo actione vltima can. 1. dicunt Patres ſe venerari, & recipere etiam Localium Conciliorum decreta: nec immerito, nam ſi vniuerſaliter loquendo Sapientiæ 6. v. 26. dicitur: *Multitudo autem Sapientium ſanitas eſt orbis terrarum*;

id

id à fortiori aſſerendum eſt de ſacris Eccleſiæ Conciliis, propter multitudinem Prælatorum, & Doctorum qui illis intereſſe ſolent. Hactenus de cauſa formali Conciliorum intrinſeca, ſiue de certitudine definitiui eorum iudicij in rebus ad fidem, & mores ſpectantibus, vnde ſit.

CAPVT IX.

De his quæ pertinent ad cauſam formalem, veluti extrinſecam Conciliorum Generalium.

PRimum quod occurrit conſiderandum circa formam veluti extrinſecam Conciliorum Generalium, eſt locus, vbi illa celebrari debent, quem Baſilicam cæteris paribus eſſe oportere communiter ſentiunt doctores, quæ ſi tamen incommoda exiſteret, poſſet alius etiam locus eligi decenter aulæis ornatus, vna cum ſubſellijs, iuxta ſedentium qualitatem, ſuis quoque tapetibus coopertis, in quorum medio ſtrata collocanda eſt menſa, ſuper quam liber Euāgeliorum apertus teneatur; ſuitque ita obſeruatum in Concilio Nicæno II. Act. I. Ibi etiam conſidere debent Prælati in ſuis veſtibus Pontificalibus, hoc eſt, induti Rochero, Pluuiali, cum Mitra candida, & ſimplici, in ſignum iudiciariæ poteſtatis, quam ſupra oſtendimus illis conuenire.

Secundum, eſt ordo ſedendi Patrum Conciliarium, circa quem habemus textum Gregorij 17. diſt. cap. Concil. §. Epiſcopos, cuius hæc ſunt verba: *Epiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus, ſiue ad conſidendum in Concil. ſiue ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decreuimus, & ſuorum ſibi ordinum prærogatiuam vindicare*: ſecundum quæ patet ordinem ſedendi, & dicendi ſententias, debere eſſe iuxta tempus ordinationis inter eos qui eiuſdem gradus exiſtunt, quia hic ordo magis eſt ſine inuidia. Quando vero inæqualis ſunt gradus, qui altiorē obtinet gradum, licet recentior ſit tempore, præcedere debet antiquum inferioris ordinis. Itaque inter Primates, & inter Archiepiſcopos prius ordinatus præcedit, inter Epiſcopos ſimiliter; ſed inter Patriarchas, qui iſtos præcedunt, ſeruatur ordo diſt. 23. cap. *renouantes*, & cap. *antiqua* de priuil. Omnes iſtos præcedunt Cardinales, etiam non Legati, iſtos & cæteros Legati Pontificij, ſiue ſint Cardinales, ſiue non: Quando vero præſens eſt Summus Pontifex, primum ac ſupremum tenet locum, diſtinct. 12. cap. *non decet*; ſecundum vero poſt ipſum Epiſcopus Hoſtienſis cap. *antiqua* de priuil. vltimo poſt omnes Prælatos dictos ſedent loco, Abbates, & Ordinum Generales. Sicque omnibus conſidentibus legitur Euangelium, fit oratio, vel ſermo ad Concilium à præſidente, vel etiam ab alio ab eo deputato.

Tertium, eſt quod abſoluta miſſa ſolemni, Diacono ſtante à dextris Summi Pontificis, ſi ſit præſens, vel præſidentis loco eius in Concilio ſi ſit abſens & clamante: *Orate*, omnes depoſitis mitris genuflexi, paululum orant, moxque ſolus Papa, vel præſidens illam recitat orationem ex Concilio Salaguſtudienſi deſumptam: *Adſumus, & nos Domine in nomine tuo ſpecialiter congregati*, &c. poſt quam ſolet legi modus ſe gerendi in Concilio, qui habetur 5. q. 4. ex Concilio Toletano, incipitque: *In loco benedictionis Domini conſidentes*, &c.

Quartum, quod, his veluti præambulis abſolutis, indicitur futura ſeſſio habenda per Conciliū, & rogantur Prælati, *an placeat*, &c. qua poſtea habita, vel celebrata, redigūtur in acta definitiones, vel decreta à Prothonotarijs, prius tamen illis perlectis, & à Concilio probatis.

Quintū, quod abſente Summo Pontifice, pertineat ad eius Legatos in Concilio proponere res ibi tractandas, ac definiendas; Quod quia in triplici ſenſu poteſt intelligi. Primò, ad eos honoris gratia tale proponendi munus deferendum eſſe; Secundò, quia ius habent dirigen-

rigendi Concilium, cum vices Summi gerant Pontificis; Tertiò, quia iuriſdictione & poteſtate funguntur cogendi illud, vt nihil eorum iniuſſu proponatur, & tractetur in Concilio; non tamen vt de propoſitis, liberè non aperiant Patres quod ſentiunt; omnibus his modis Alphonſus Salmeron in Acta Apoſtolorũ tract. 78. doctè oſtendit competere Legatis vt proponant; tertiumque ſenſum coincidere cum ſecundo, quia ius dirigendi Concilium, & ea, quæ in illo pertractari debent, neceſſariò coniunctam habent iuriſdictionem, vel poteſtatem cogendi ad hoc, vt nihil eorum iniuſſu proponatur, quod legitimum ſit. Quibus ſic ſe habentibus, cum diſputatum fuiſſet in Concilio Tridentino, an illa verba quæ habentur in ſeſſione eius decima ſeptima, quę eſt prima ſub Pio IV. *Proponentibus Legatis, ac præſidentibus*, eſſent expungenda, an verò retinenda? præfatus author, qui eidem interfuit Concilio, iterum aſſerit & probat, ea in decreto rectè poſita fuiſſe.

Sextum, quod in ſententijs dicendis, non ſolùm Patres ſint liberi, quod pertinet ad iudicij ſubſtantiam, formãque intrinſecam, ſed inſuper modeſtiam ſeruent, abſtinendo à tumultu, riſu, contumelijs, & contentionibus, iuxta præſcriptum Concilij Toletani XI. cap. 1. vbi habetur: *In ſententijs verò dicendis, in loco benedictionis conſidentibus Domini Sacerdotibus, nullus debeat, aut immodeſtis vocibus perſtrepere, aut tumultibus perturbare, nullis etiam falſis, vaniſque aut obſtinatis diſputationibus contendere, ſed quicquid dicitur ſic mitiſſima verborum prolatione temperetur, vt nec audientes offendantur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur.* Quod Tridentinum ſeſſ. 2. ſeruandum quoque iuſſit.

Septimum, quod forma, & conditiones celebrandorum Conciliorum, à Lutheranis, qui ſe proteſtantes vocant, exactæ, ſint iniquæ; de quibus videri poſſunt Gaſpar Vvilalpandæus, Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 21. Albertus Pighius de Eccleſiaſt. Hierarchia, Ioannes Malderus ad 2. 2. D. Thomæ tract. de Concilijs, nec non Dominicus Grauina Cathol. præſcript. tom. 4. part. 2. diſp. 3. artic. vlt.

CAPVT X.

De cauſa finali, ſiue de neceſſitate celebrandorum Conciliorum.

POſtremo agimus loco de cauſa finali Conciliorum Generaliũ, quia licet ordine intentionis ſit omnium prima, in ordine tamen executionis eſt vltima; vbi per cauſam Conciliorum finalem, non intelligimus eam, quam ipſa reſpectu alicuius exercere poſſent, ſed eam tantum, reſpectu cuius conſequendæ dici poſſunt media neceſſaria, vel vtilia.

Pro cuius reſolutione notandum eſt primo ex praxi Eccleſiæ, varios ob fines celebrari ſolita eſſe Concilia tum Generalia, tum particularia. Primus eſt, vt, ob exortam aliquam hæreſim nouam, nunquam antea condemnatam, componantur diſſidia religionis, fideique veritas explicetur; propter quem prima ſeptem Concilia Generalia potiſſimum conuocata fuere.

Secundus eſt ad extinguenda ſchiſmata inter Romanos Pontifices, quando ſcilicet plures de Pontificatu cõtendunt; ſic enim in ſchiſmatibus Nouati cum Cornelio, Vrſini cum Damaſo, Laurentij cum Symmacho, Anacleti cum Innocentio II. Cadaloi cum Alexandro II. tot celebrata fuere Concilia; nec non Piſanum, atque Conſtantienſe, ob ſchiſma omnium longiſſimum inter Benedictum XIII. Gregorium XII. & Ioannem XXIII.

Tertius, eſt emendatio abuſuum, qui in Eccleſiam, vt plurimum ſolent irrepere, hinc videmus omnia fere Concilia, vna cum decretis fidei, ſimul etiam canones edidiſſe ad morum reformationem pertinentes.

Quartus, eſt voluntaria ipſorummet Summorum Pontificum à delictis interdum

dum ipſis impoſitis purgatio, qua ratione plura Concilia Romana in cauſis Damaſi, Sixti III. Symmachi, Leonis III. & IV. celebrata fuiſſe legimus; etſi enim Summus Pontifex non poſſit committere, neque Concilio, neque vlli hominũ ſupra ſe iudicium coactiuum, multoque minus Concilia illud vſurpare debeant, præterquam in caſu priuatæ hæreſeos, vt explicuimus ſectione ſuperiori, nihilominus in alijs cauſis poſſunt ſe ſubijcere iudicio eorum diſcretiuo; & hoc pacto præfati Summi Pontifices ea de quibus accuſabantur ab illis diſcuti voluerunt, vt ſuo loco notauimus, quodque etiam nullus eorum à dictis Concilijs damnatus fuerit. Vnde in Concilio quarto ſub Symmacho, omnes Epiſcopi cum ſubſcribunt, affirmant, ſe totum iudicium Deo relinquere.

Quintus, eſt reſiſtentia communi hoſti Eccleſiæ tum externo, tum interno; quomodo coacta ſunt Concilia à Summis Pontificibus Vrbano II. Calixto II. Eugenio III. & alijs pro bello contra Saracenos: ad deponendos verò aliquos Imperatores hæreticos, vel hæreſeos ſuſpectos alia celebrata ſunt à Gregor. III: contra Leonem III. Iconomachum: à Gregorio VII. contra Henricum IV. ab Innocentio IV. contra Federicũ II. Quia autẽ, qui præter iſtos ab alijs adducuntur, vel adduci poſſent fines, facilè reducuntur ad quinque ſuperiores, ſufficiat illos breuiter inſinuaſſe.

Secundo notandum eſt neceſſarium eſſe duplex, vnum ſecundum quid, alterum ſimpliciter. Primum eſt illud, ſine quo finis quidem intentus haberi poteſt, ſed non ita facilè, aut commodè, ſicut cibus melior, vel delicatior dicitur neceſsarius ad conſeruationem vitæ, vnde coincidit cum vtili, eiuſque limites propriè non tranſcendit. Neceſsarium ſimpliciter eſt illud, ſine quo finis comparari non poteſt, quod iterum eſt duplex, vnum abſolutè tale, quia in nullo prorſus caſu conſecutio finis haberi ſine illo poteſt, ſicut in adultis reſpectu ſalutis æternæ dicitur neceſsaria diuinorum mandatorum obſeruantia; aliud verò conditionatum, ſiue ex ſuppoſitione, quia licet abſolutè finis ſine illo poſſit acquiri, nequaquam tamen facta aliqua ſuppoſitione, quo pacto reſpectu eiuſdem ſalutis æternæ neceſſaria dici poteſt Conciliorum Euangelicorum obſeruantia, ſuppoſito in aliquibus illorum voto; his prænotatis ſit.

I. Concluſio, vtiliſſimæ ſunt, ſeu ſecundum quid neceſſariæ Conciliorum præſertim Generalium conuocationes; iſta concluſio eſt communis, imo certiſſima inter doctores Catholicos contra Lutherum, & aliquos eius ſequaces omnem talium Conciliorum neceſſitatem negantes, dum ait in art. 29. damnato cũ reliquis à Leone X. *illis non eſſe fidendum*.

Probatur primò authoritate Sacræ Scripturæ, ſiue ipſo Apoſtolorum facto Act. 15. Etſi enim D. Petrus, imo etiam cæteri Apoſtoli, propter plenitudinem chariſmatum (inter quæ fidei infallibilitas recenſetur) quam die Pentecoſtes diuinitus omnes acceperant, controuerſiam de ceſſatione legalium potuiſſent ſeorſim definire, maluerunt tamen id conuocato Concilio præſtare, vt Eccleſiam docerent, quam ſit aptum in ea medium, quamque vtile ad componenda omnia religionis diſſidia, & negotia.

Ad horum propterea exemplum, tot deinceps tum particularia tum Generalia congregata fuere Concilia, ob omnes ſuperius allatos fines, non ſine feliciſſimo exitu. Quo etiam attento plures Sancti Patres conuocationes Conciliorum, tanquam maximè vtiles; & ex quibus plura in Eccleſiam redundant commoda, mirum in modum commendarunt. Sic D. Auguſtinus in epiſtola ad Ianuarium ait ſaluberrimam eſſe in ea Conciliorum authoritatem; Cæleſtinus epiſtola ad Synodum Epheſinam, cui ipſe per Cyrillum Alexandrinum præfuit: *Spiritus*, inquit, *Sancti teſtatur præſentiam congregatio Sacerdotũ*; Leo I. in ſuis paſſim epiſtolis idem aſſerit, ſed præcipuè 43. ad Martianum Auguſtũ, vbi

vbi laudat eum, quod Synodum Generalem à ſe petitam, etiam ipſe neceſſariam iudicauerit. Gregorius I. epiſt.24. lib.1. *Propterea quia corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, ſicut Sancti Euangely quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere, & venerari me fateor, Nicænum ſcilicet, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, & Chalcedonenſe.*

Nec ad hanc Conciliorum vtilitatẽ perſuadendam plures inſuper deſunt rationes; prima, quod vnitas fidei per totam Eccleſiam melius per illa conſeruetur, cum ſoleant omnes Epiſcopi Conciliorum definitionibus ſubſcribere, eaſque ſuis vbique ſubditis ſe declaraturos promittere. Secunda, quod magis confunduntur hæretici, nouorumque errorum inuentores, dum non vnius, aut alterius Prælati teſtimonium, ſed omnium omnino iudicium illis opponitur. Tertia, quia licet in ſententia, quam nos defendimus, Summus Pontifex gaudeat priuilegio infallibilitatis ſeorſim à Concilijs modo ſuperiori ſectione explicato cap.16. verſus finem, hoc tamen apud omnes Catholicos non eſt æquè certũ, ac ipſum, vna cum Concilio generali, tali priuilegio gaudere, quod certa fide credunt; quare ad auferendam omnem perplexitatem, quæ præſertim circa definitiones fidei ſuboriri fidelibus poſſet, nonniſi vtiliſſimæ poſſunt eſſe Conciliorum Generalium, vel etiam particularium, iuxta ſententiarum diuerſitatẽ conuocationes. Quarta, quoniam vltima rerũ fidei definitio ita fit ex ſpeciali aſsiſtentia Spiritus Sancti, vt tamen plures illi præmitti debeant diligentiæ, ab humana etiam induſtria dependentes potiſsimumque, deficiente aperta aliqua Sacræ Scripturæ authoritate, diſquiri quænam ſit Eccleſiæ vniuerſalis circa certam quæſtionem traditio, pro qua habenda triplex à Patribus ſolet aſsignari nota, prima eſt vniuerſitas, ſecunda antiquitas, tertia conſenſio, vt ſuo loco ſect. 2. huius libri tertij diximus; quæ omnia, præſertim in abſtruſis, ac difficilibus fidei controuerſijs, facilius præſtari cum poſsint in Concilijs maximè generalibus, quo conuenientes omnes Epiſcopi ſuarum particularium Eccleſiarum ſenſus atteſtantur, dubitari nõ poteſt, quin ea ſint Eccleſiæ ſaluberrima, & vtiliſsima.

II. Concluſio, quamuis Synodorum Generalium coactio ſit vtiliſsima, ſeu ſecundum quid, vt vidimus neceſſaria, nequaquam tamen ſimpliciter abſolutè; Iſta cõcluſio eſt communis inter Theologos, videturque demonſtratiuè colligi ex eo, quod primis trecentis annis caruit Eccleſia Concilijs Generalibus, nec tamen perijt. Vnde ſic efformo argumentum: Illud eſt ſimpliciter abſolutè neceſſarium, ſine quo finis haberi non poteſt; ſed abſque Concilijs Generalibus poſſunt obtineri omnes fines, per illa in Eccleſia ad eius conſeruationem conſequibiles: non ſunt igitur ſimpliciter abſolutè neceſſaria; Maior huius argumenti eſt certa, fundata in definitione neceſſarij ſimpliciter abſolutè: Minor autem probatur, diſcurrendo per ſingulos fines ſuperius allatos, & incipiendo ab illis, qui minus habent dubium, minoremque inter doctores patiuntur difficultatem.

Primus eſt ſchiſmatum inter Romanos Pontifices compoſitio; quorum ſi vnum ſublatum eſt per Generale Concilium Conſtantienſe, in locum contendentium, ſuffecto Martino V. omnia alia, quæ tam primis trecentis ſæculis, vt Nouati cum Cornelio, quam quæ deinceps occurrerunt, feliciter extincta, ac ſopita ſunt, ſine Concilijs Generalibus, vel per ſolam Eccleſiam Romanam, vel communi conſenſu Eccleſiæ vniuerſalis, vel etiam Principum Chriſtianorũ ope, ac miniſterio; non igitur ad componenda ſchiſmata inter Romanos Pontifices, ſimpliciter abſolutè neceſſaria ſunt Concilia Generalia.

Secundus finis, eſt reſiſtentia communi Eccleſiæ hoſti; qui etiam abſolutã Concilij Generalis neceſſitatem non arguit. Primò, quia non eſt ſemper abſolutè

Iurè neceſſarium ad Eccleſiæ ſalutem,& incolumitatem, vt communi eius hoſti per arma reſiſtatur; ſi enim illa ſub immaniſſimis olim Tyrannis Nerone, Domitiano, Decio, Diocletiano,& alijs, non tantum perſtitit, ſed etiam floruit, quid ni etiam modo ſub Turca, & alijs vigere poſſit. Secundo, quia licet interdum attentis aliquibus circumſtantijs neceſſariũ eſſet abſolutè Turcis, aut alijs Eccleſiæ inimicis bellum inferre; aliter tamen, quam per Generale Concilium Principes Chriſtiani, cæterique fideles ad illud gerendum induci poſſent, ſicut iam alias accidit, cum Ludouicus VII. & IX. Chriſtianiſsimi Galliarum Reges arma aduerſus Saracenos ſtrenuiſsimè mouerunt.

Tertius finis, de quo maius eſt dubium, maiorque inter Doctores difficultas eſt, an exurgente noua hæreſi, ſit neceſſarium ſimpliciter abſolutè ad eius condemnationem Conciliũ aliquod generale celebrari? Qui enim Pontificiam negant in rebus fidei infallibilitatem ſeorſim à Concilio, conſequenter aſſerere tenentur in dicto caſu abſolutam Cõcilij neceſsitatem, vel generalis, vel particularis, iuxta diuerſas, quibus diuiſi ſunt ſententias: At nos qui illam propugnamus, conſequenter negamus Concilia Eccleſiæ eſſe abſolutè neceſſaria ad alicuius nouæ hæreſeos proſcriptionem: vnde huius ratio veluti à priori deſumitur ex præfato priuilegio: Concilia enim tum generalia, tum particularia non ſunt abſolutè neceſſaria ad nouas hęreſes cõdemnandas, fidemque Catholicam contra illas ſtabiliendam, ſi Summus Pontifex ſeorſim ab illis id præſtare poteſt: ſed ita res ſe habet; non igitur Concilia ad finem allatum ſunt abſolutè neceſſaria. Maior huius argumenti eſt certiſſima, ſuppoſita veritate propoſitionis hypotheticæ in illa incluſę; quæ abſoluta eſt in minori, & probatur primò ex his, quæ ſectione ſuperiori cap. 16. ad copiam dicta ſunt pro hoc iure Pontificio. Secundò ipſamet euidentia facti, quo vt ibidem etiam vidimus, primis trecentum, & amplius annis, nullo Generali Concilio indicto, variæ tamen hæreſes à Summis Pontificibus Romanis feliciter extinctæ ſunt, & ipſi hæreſiarchæ condemnati, ac pro talibus à fidelibus indubitanter habiti.

Quod autem aliqui reſpondent huiuſmodi Pontificias condẽnationes non tam definitiuæ, quam interlocutoriæ ſententiæ rationem habuiſſe; ſiue fideles tunc non fuiſſe illa adſtrictos tanquam indubitata fidei regula, donec accederet vniuerſalis Eccleſiæ illam amplectẽtis conſenſus, non eneruat vim noſtri argumenti; hoc enim gratis admiſſo, colligi adhuc non poteſt abſoluta Conciliorum Generalium neceſsitas, ſi ex hac reſpõſione ſufficienter fieri poteſt à Summo Pontifice, vbi eius ſententiæ accedit vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus.

Vndè ſecundò reſpondent alij, hæreſes à ſolis Pontificibus Romanis, vel in Synodis particularibus Romæ coactis damnatas quidem fuiſſe, ſed rurſus à Concilijs Generalibus damnari non deſijſſe, vt plura demonſtrant exempla, non aliam, inquiunt, ob cauſam, niſi quia hęc Pontificis condemnatio ad certam cenſuram hæreſeos ſatis eſſe non videbatur, ſine Concilijs Generalibus eam approbantibus. Sed hæc quoque ſolutio non ſatisfacit, nec probat intentam Conciliorũ neceſsitatem, ſiquidem dato adhuc, & non conceſſo, quod Summus Pontifex nõ gaudeat priuilegio infallibilitatis, negari tamen non poteſt, quin vbi aliquam condemnaret hęreſim ſufficeret ad omnimodam huiuſcemodi ſententiæ firmitatem vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus eam acceptantis; nulla igitur abſoluta in hunc finem Conciliorum Generalium neceſsitas.

Tandem quia falſum eſt, quod vbi, tum primis trecentum annis, tum deinceps Summi Pontifices Romani varias proſcripſerunt hæreſes, eorum ſententia fuerit tantum interlocutoria, finaliſque eius firmitas dependerit, vel ab vniuerſalis Eccleſiæ conſenſu, vel alicuius Synodi Generalis poſtmodũ approbatione;

ne; etſi enim, vt ſæpè notauimus, hæc ſint euidentia Pontificiæ infallibilitatis ſigna, vbi eorum decreta ita acceptari videmus, quatenus verum vero,& infallibile infallibili ſemper conſonat;nequaquam tamen ſuam inde habent authoritatem, ſed ex priuilegio diuinitus illis conceſſo non errandi in rebus fidei, confirmandique in illa fratres ſuos, iuxta quod ipſamet potius Concilia Generalia debent ab iiſdem Summis Pontificibus congregari, dirigi approbari, finaliterque confirmari: indeque Eccleſia vniuerſalis toto orbe diffuſa, vt ex obedientia tenetur, ita ex ſua in credendo infallibilitate non poteſt nō illis obtemperare, ſicut nec ipſis Pontificijs definitionibus ſeorſim ab illis editis. Nequaquam ergo ad extinguendas nouas hæreſes, neceſſaria ſunt abſolutè in quacūque ſententia Concilia Generalia, ſed tantùm ſecundum quid, vel aut ad ſummum ex ſuppoſitione, vt ſequenti dicetur concluſione, intelligendusq; eſt Diuus Auguſtinus lib.4. contra duas epiſtolas Pelagianorum cap.12. vbi habet hæc verba: *Aut vero congregatione Synodi opus erat, vt aperta pernicies damnaretur, quaſi nulla hæreſis aliquando niſi Synodi congregatione damnata ſit,cum potius rariſſimæ inueniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit, multoque ſint atque incomparabiliter plures,quæ vbi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per cæteras terras deuitanda innoteſcere potuerunt. Verùm iſtorum ſuperbia,quæ tantum ſe extollit aduerſus Deum, vt non in illo velit, ſed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos orientis, & occidentis Synodus congregetur. Orbem quippè Catholicum, quoniā Domino eis reſiſtente peruertere nequeunt, ſaltem commouere conantur, cum potius vigilantia & diligentia paſtorali, poſt factum illis competens, ſufficienſque iudiciū, vbicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint.* Vbi per competens, ſufficienſque iudicium Diuus Auguſtinus Pontificium intelligit,quatenus Romani Pontifices tunc exiſtentes & hæreſim Pelagianam condemnarunt, & acta Conciliorum particularium contra illos celebratorum approbarunt,totique Eccleſiæ credenda propoſuerunt, vt vidimus ſectione ſuperiori cap.16. ſæculo 5.

Quod autem tribus primis ſæculis, aut etiam alijs,Summi Pontifices ad nouarum hæreſeum proſcriptionem non deuenerint ſine particularibus Concilijs aut ea Romæ cogendo,aut alibi celebrata confirmando, abſolutam eorum non arguit neceſſitatem, vel vt alij volunt, Conciliorum pro vt abſtrahunt à Generalibus, & particularibus. Primò, quia Summi Pontifices ſicut ſine Generalis, ita etiam ſine particularis Concilij celebratione plures condemnarunt hæreſes. Secundò, quia ſi in hunc finem nulla Conciliorum Generalium abſoluta eſt neceſſitas, multo minus particularium, quibus proindè Summi Pōtifices ſolùm ad melius eſſe vſi ſunt, vbi ita in Domino expedire, Eccleſiæque vtilius eſſe iudicauerunt.

Quartus, iſque etiam principalis finis, eſt reformatio abuſuum, & vitiorū, quæ in Eccleſiam ſolent interdum irrepere; reſpectu cuius, nec etiam ſunt neceſſaria abſolutè Concilia Generalia; nā eiuſmodi abuſus ſatis ſuperque, vel à Concilijs particularibus, vel etiam ſine illis à Summis Pontificibus,vel à primatibus, vel à particularium Eccleſiarum prælatis tolli, & emendari poſſunt, vt primis Eccleſiæ temporibus multi fuerunt ſublati; licet vtilius id aliquando fiat per Concilia Generalia, cum homines ita ſint affecti,vt plerumque multorum in vnum coeuntium, quam vnius duntaxat authoritate, vel ſententia efficacius moueantur; maximè in his ad quæ humana induſtria, nec non experientia aliquid conferre ſolet, vt reformatio abuſuum.

At dicet aliquis prædicta quidem eſſe vera pro particulari fidelium reformatione, non autem pro Generali, tam in capite, quam in membris; hæc enim abſolutè Concilium Generale poſtulare vide-

Digitized by Google

videtur, cum illud ſolùm aliquam ſupra Pontificem authoritatem habere poſſit.

Reſpondetur ad hanc inſtantiam primò ipſam capitis, ſeu Summi Pontificis in moribus reformationem, non eſſe abſolutè ad gubernationẽ Eccleſiæ neceſſariam, ſufficit enim, ſi eius doctrina ſana ſit, & vera, vt multoties adnotauimus ex illo Matthæi cap. 23. vbi Chriſtus Dominus Phariſæos corruptiſſimis etſi moribus ab adminiſtratione Eccleſiæ non repulit, quin imo populo mandauit, vt illis obtemperaret, & eorum dicta ſeruaret: *Omnia quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite, opera verò eorum nolite facere*. Propereaque, licet nonnulli etiam Summi Pontifices peſſimam egerint vitam, non tamen ad eorũ emendationem Concilia Generalia tunc fuere congregata.

Atquia negari non poteſt, quin recta in capite morum compoſitio ſit valde vtilis Eccleſiæ regimini, quamuis nõ ſit abſolutè neceſſaria, *cuius enim*, inquit Diuus Gregorius, *vita deſpicitur, reſtat vt eius doctrina contemnatur*; hoc adhuc ſtante, neceſſaria non ſunt abſolutè Cõcilia Generalia; quandoquidem aliter, quam per illa, promoueri poſſet, piorũ nempè virorum adhortatione, Cardinalium, aliorumve Eccleſiæ prælatorum cum humili reuerentia monitione, aut reprehenſione, ac in foro pænitentiali, abſolutionis denegatione, nec non tandem fuſis ad Deum precibus, & lachrymis, ieiunijs, cæteriſque pijs operibus. Quæ omnia vbi nihil proficerent, ſed obfirmato potius animo Pontifex in ſuis ſcãdaloſis criminibus perſeueraret; adeo vt inde ruinam Eccleſiæ impendere probabiliter credi poſſet; exiſtimat quidem Andreas Duuallius tract. de diſciplina Eccleſiaſtica par. 3. qu. 10. citatque pro ſe Turrecrematam, Syluestrum, & Iacobatium, tunc vtique poſſe accuſari, & denuntiari in Concilio, (quod inquit abſque eius authoritate in eo caſu indici, & congregari poterit) non vt deponatur, vel in ordinem redigatur, ſed vt efficacius corripiatur, & Eccleſiæ laboranti melius, & conſultius prouideatur; ſed hoc etiam admiſſo, non ſequitur idcircò neceſſaria eſſe abſolutè in hunc finem Concilia Generalia, ſed tantùm ſecundum quid, aut ad ſummum facta præfati caſus ſuppoſitione, qui adhuc videtur moraliter impoſſibilis.

Cæterum ſi daretur, haud ego crederem Conciliũ Generale Summo Pontifice inuito congregari poſſe, ſed tantùm in caſu ſchiſmatis, vel hæreſeos, ob quæ deponi poteſt, vt ſatis patet ex dictis ſupra cap. 4. Attamen ſi tunc legitimè congregatum haberetur, poſſet apud ipſum accuſari, verum in ordine ad ſimplicem duntaxat correctionem, vel reprehenſionem, vt ſic accuſatus, & reprehenſus facilius emendaretur; citra hæreſim namque, aut ſchiſma Pontificem nullius alterius, quàm Dei iudicio ſubiacere ſufficienter oſtendimus ſectione ſuperiori cap. 16. præſertim ſæculo 13. teſtaturque infelix Concilij Baſileenſis contrarium attentãtis exitus; cuius proinde in hac parte factum trahi non poteſt in exemplum, ſicut nec decretum, quo aſſerit abſolutè Concilium habere poteſtatem reformandi Eccleſiam tam in capite, quam in membris, nihil nos mouere, aut morari debet, eum, vt citato etiam capite diximus, fuerit conciliabulum, de quo iterum redibit ſermo in vltimo capite præſentis ſectionis.

III. Concluſio, etſi Concilia, tum Generalia, tum particularia, in quemcumque finem, vt vidimus referantur, Eccleſiæ non ſint ſimpliciter abſolutè neceſſaria; interdum tamen poſſunt eſſe neceſſaria ſimpliciter per accidens, factaque aliqua ſuppoſitione. Iſta Concluſio indiget ſolùm explicatione, quatenus primò ex dictis ſectione ſuperiori cap. 16. §. 5. ita Summus Pontifex iudex eſt, vice Chriſti, omnium controuerſiarum fidei, cui obtemperare debet fraternitas vniuerſa, vt ait Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. vt tamen non debeat in illis dirimendis, aut ſoli iudicio fidere, aut expectare diuinam reuelationẽ, ſed adhibere diligentiam, quantam res ipſæ de-

qui-

quibus eſt quæſtio, an ſint diuinitus reuelatæ, poſtulant, diligenrer conſulendo regulas fidei, & tùm demum expectare aſsiſtentiam Spiritus Sancti, eiuſque directionem: Vbi ergo tes huiuſcemodi tam grauibus, nodoſis, vniuerſalibuſque, ex omnibus mundi partibus, difficultatibus implicatæ occurrerent, vt Summus Pontifex aut nollet, aut non poſſet adæquatas illis componendis diligentias per ſeipſum conferre, nec etiam per ſuos ordinarios conſiliarios, tunc pro rei grauitate deberent ab eo conuocari Concilia, vel Generalia, vel particularia, vt loco citato oſtendimus.

Secundò, ſi exurgente aliqua noua hæreſi eius authores prouocarent ad Concilium Generale, cum promiſſione iurata ſe eius definitionem amplexuros, eſſetque probabile eos ſic fore Eccleſiæ reconciliandos, tunc neceſſarium eſſer Generale Concilium, forſanque grauiſſimè peccaret Summus Pontifex, qui illud conuocare nollet.

Tertiò, ſi duo vel tres de Pontificatu contenderent, qui ſub iuramento ſpōderent, ſe poſt Concilij Generalis determinationem, & non alias iuri ſuo ceſſuros, in hoc etiam caſu, vel hypotheſi neceſſaria iudicari deberet Concilij Generalis coactio, quique illam impediret, vel retardaret, ſchiſmatis author haberi, & tanquam talis ab Eccleſia puniri poſſet.

Quartò, ſi Cardinales non poſſent, aut nollent Pontificem creare, vel certè omnes ſimul perirent, aut aliundè fieret verè dubium, ad quos ſpectaret huiuſmodi electio, forſan neceſſarium eſſet Concilium Generale ad hoc determinandum. Verùm cum hi, & ſimiles caſus ſint Metaphyſici, deque raro contingentibus, ſi primum exceperis, neceſſiras Conciliorum ex illis rationabiliter regulari non poteſt, nihilque in hac materia decerni poteſt, niſi quod illa, ſiue ſint Generalia, ſiue particularia ſemper ſint Eccleſiæ valde vtilia, vbi ritè celebrantur, vti prima concluſione dictum eſt.

CAPVT XI.

De Concilio Generali, & Summo Pontifice ad inuicem comparatis.

VBi inter Concilium Generale, & Summum Pontificem fir comparatio non procedit in caſu hæreſeos, quo eum Concilij Generalis iudicio ſubeſſe iam oſtendimus ſectione ſuperiori capite 16.

Iterum intelligenda non eſt de dubio, & incerto Pontifice, vt cum Eccleſia ſchiſmate laborat, & plures, coloratis vtrinque iuribus, de Papatu contendunt; ſic enim Concilium certum, legitimèq; congregatum, incerto & dubio Pontifice eſſe ſuperius, eumque poſſe, ac debere deponere, ſi de alterius iure magis cōſtet, aut etiam aliquem de nouo eligi præcipere, eadem ſectione cap. 9. declarauimus, adducto in exemplum Concilij Conſtantienſis facto, vbi tribus, qui ſe pro Pontificibus gerebant, abdicatis, Martinus V. feliciter ad Pontificiā euectus eſt dignitatem; de quo etiam ſolo, vel hæreſeos caſu, non autem abſolutè intelligendum eſſe probauimus eiuſdem Concilij decretum ſeſſ. 4. & 5. *Declarat, quod ipſum in Spiritu Sancto legitimè congregatum, Concilium Generale faciens, & Eccleſiam Catholicam repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet cuiuſcumque ſtatus, vel dignitatis etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem dictæ Eccleſiæ in capite, & in membris.* De quo decreto iterum redibit ſermo infra, quatenus aliqui conantur illud extendere ad abſolutam Concilij Generalis ſuper Papam authoritatem.

Quando igitur præfata fit comparatio, vel inſtituitur quæſtio de Concilij Generalis authoritate, an illud ſubſit Romano Pontifici, an verò præſtet, atque præcellat, procedir de certo, & indubitato Pontifice. Pro cuius reſolutione notandum eſt primò multiplicem eſſe

talis

talis quęſtionis ſenſum; vel enim primò petitur, vtrum perſona Summi Pontificis ſit ita Concilio Generali ſubiecta, ſicut eſt inferior ſuperiori; vel ſecundo, an definitiones Conciliares præponderent Pontificijs, & ſi contingeret inter eas contrarietas, quibus potius ſtandum eſſet; vel tertiò, an ipſemet Pontifex legibus Concilij ita ſit adſtrictus, vt de ijs diſpenſare, aut eas abrogare nequeat: vel quartò, an decretis Summi Pontificis maior fides, quam decretis Concilij ſit adhibenda.

Obſeruandum eſt ſecundo duobus modis poſſe conferri Summum Pontificem cum Concilio Generali: Vno modo vt ſumatur ab vna parte ſolus Pontifex, verus, & indubitatus; ab altera autem Concilium Generale, cui præſit Pōtifex, vel per ſe, vel per ſuos Legatos, ita vt nihil definiatur ſine authoritate ipſius: Altero modo, vt ſumatur ab vna parte ſolus Pontifex, ab altera Conciliū Generale, cui Papa nec per ſe, nec per ſuos Legatos præſit. Quam comparationem in vtroque ſenſu, atque adeo quęſtionem de Pontifice ſupra Concilium, vel è contra, etſi nonnulli Doctores ſuperuacaneam eſſe putent, & nugatoriam, quatenus ſi fiat in hoc ſecundo, Concilium abſque Pontifice præſidente vel per ſe, vel per ſuos Legatos, non tam Concilij, quàm conciliabuli nomen meretur; ideoque immerito quæri videtur, an tale Concilium ſit ſupra Summum Pontificem certum, & indubitatum: ſi autem in primo fiat ſenſu, videtur etiā fruſtra quæri, num Concilium ſit ſupra Papam; tunc enim fieret collatio eiuſdem ad ſeipſum, pro ratione maioris authoritatis, idemque eſſet, ac ſi peteretur, an Pontifex cum Concilio ſit ſeipſo maior, & ſuperior ſeorſim ſumpto; quæ petitio, præterquam quod eſt ridicula, facile ſolui poteſt, ſi dicatur Papam vna cum Concilio eſſe ſeipſo maiorem extenſiuè tantū, non intenſiuè, inſtar Dei, qui cum mundo ſpectatus, maius bonū extenſiuè dicitur ſecundū aliquos Theologos, melius diceretur ſecundum numerum, quàm cum ſolus, & abſque mundo conſideratur.

Nihilominus alij contrarium affirmant, dari ſcilicet locum comparationi, nec non quæſtioni vtroque modo; caſus enim dari poteſt, in quo Concilium ſit legitimum, quia legitimè à Summo etiam Pontifice congregatum, cui tamen nec per ſe, nec per ſuos Legatos præeſſe velit, & in quo conſequenter quæri poteſt, an tale Concilium, pro vt ab illegitimo, nec debita authoritate congregato diſtinguitur, Pontifice ſit ſuperius; ſicut etiam vbi vult illi præeſſe, dubium ſemper eſt, an ſit eo ita ſuperior, vt cum minore Prælatorum parte, relicta maiore poſſit concludere; vel an eius ſolius ſententia cęterorum omnium ſententiæ ſit anteponenda: ideoque vtrouis modo ſpectetur Pontifex, vel Concilium, non videtur ineptè quæri, vtrum eorum ſit ſuperius. Quæ adhuc queſtio videtur aliquibus præcipuè verſari circa primā comparationem, alijs autem circa ſecundam; quorum ſententia mihi videtur probabilior, tùm attento doctorum prefatam quæſtionem controuertentium ſenſu, & fine, tum quia ſemel ſtabilita ſecundæ comparationis veritate, facilè colligitur quid de priori ſit dicendum. Qui enim docent, Summum Pontificem eſſe ſupra Concilium ſine eius vel Legatorum præſidentia celebratum, attamen legitimè ab ipſo congregatum, ijdem conſequenter docent parem eſſe authoritatem in ſolo Papa, & in illo cū Concilio Generali intenſiuè, quidquid ſit an extenſiuè dici debeat minor, vbi ſolus conſideratur, vel maior vbi cum Concilio, quod pertinet ad quęſtionem de nomine, de quo forſan infra; proindeque non poſſe à tali Concilio Papam iudicari, vel damnari, nec eiuſmodi Cōcilij decretis eum obligari coactiuè, ſed tantùm directiuè, & poſſe in eis diſpenſare, exceptis decretis de fide, quæ immutabilia ſunt. Qui vero aſſerunt Concilium ſine Papa eſſe ſupra Papam, aſſerunt etiam conſequenter Concilium cum Papa eſſe ſupra Papam, & obligare

Pa-

Papam, quamuis ipſi ijdem concedant, poſſe eum tanquam miniſtrum Eccleſię diſpenſare in præceptis Concilij Generalis, ſed ſi male diſpenſauerit, poſſe corrigi & puniri poſtea à Concilio Generali.

Tertio aduertendum eſt, longe diuerſam eſſe rationem Reipublicæ, ſiue communitatis cuiuſque, atque Eccleſiæ Chriſti in ſtatu legis Euangelicæ: nam in qualibet communitate primùm iure naturali reperitur poteſtas, ab eaque deriuatur ad ſuperiores, iuxta diuerſam regiminis eius formam, vel Monarchicam, vel Ariſtocraticam, vel Democraticam, & ita, cum ſuper illos in prima ſui eſſet inſtitutione, tunc quoque reſeruare ſibi potuit authoritatem, eos, vbi ita expediret, deijciendi de ſuo gradu. At in Eccleſia Chriſti non ſic res ſe habet, illa ſiquidem à ſuo Principe Chriſto ortum habuit, non autem ipſe ab ea, iuxta illud Ioannis 15. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos*: Ideoque Eccleſia nullam prorſus habet in Chriſti Vicarium, niſi quam ipſemet Chriſtus Princeps adhuc viuens illi contulit poteſtatem. Qua de cauſa argumenta quæ deſumuntur ex multitudine libera, quæ inſtituit ſibi aliquem ſuperiorem, ad probandum quod Concilium habeat authoritatem ſuper Summum Pontificē Chriſti in terris Vicarium, non ſunt ex ſe efficacia. Sicut etiam quod Prępoſiti Ordinum Religioſorum Generales ſubſint ſuis Capitulis Generalibus, & ab illis inſtituantur, vel ſi cauſa ſubſit, deſtituantur; non probat authoritatem Pontificis inferiorem eſſe illa Eccleſiæ in Concilio Generali repręſentatæ; quia authoritas qua pręfati pollent Generales, non eſt immediatè à Chriſto, ſed ab ipſis cuiuſcunque ordinis profeſſoribus, quibus primum contulit Papa poteſtatem condendi leges, & iuxta illas eligendi Generalem, conferendique illi debitam authoritatem; vnde quia ſic ab illis deriuatur, ideo in eum poſſunt, ſecundum propria vniuſcuiuſque religionis ſtatuta. Eccleſia autem nullam Summo Pontifici contulit poteſtatem, ſed tantum legitimi in ea electores deſignant illam perſonam, cui Deus illam confert.

Quarto notandum eſt diuerſam pariter eſſe conditionem totius quantitatiui, vel integralis, & potius poteſtatiui, vel potentialis. Etſi enim totum quantitatiuum, vel integrale dici poſſit maius ſua parte extenſiue; nec non potentiam agendi illi vt tali conuenientem principalius eſſe in toto, quam in parte; ſecus autem in toto poteſtatiuo, ſiue potentiali, cuius natura requirit, vt quicquid virtutis eſt in inferioribus potentijs, eminentius, & principalius in ſuperiori potentia, & virtute contineatur, immo magis videtur habere rationem totius ſuperior virtus, quam partis, ſic enim à Diuo Ambroſio totus homo in capite eſſe dicitur lib. 6. Examer. cap. 29. Vnde etiam apparet, quam inefficaciter probetur ab aliquibus, Summum Pontificem minus quid eſſe Eccleſia, vel Concilio Generali illam repręſentante, ex hoc, quod ſe habeāt per modum totius, Summus autem Pontifex per modum partis: Etſi enim id concedi poſſit de ipſo ſecundum quod habet rationem partis quantitatiuæ, vel integralis ponentis in numero cum cæteris fidelibus, quorum Eccleſia eſt collectio, tamque ipſius, quam aliorum fidelium mater per ſacram baptiſmi regenerationem, nequaquā tamen id aſſeri poteſt de ipſo quatenus eſt pars eius poteſtatiua, cui eo ipſo quod Chriſtus Dominus conceſſit totalitatem, & plenitudinem poteſtatis Eccleſiaſticæ, quæ in cęteris per partes duntaxat reperitur, vt toties ex Patribus oſtendimus, tam in præſenti, quam in ſuperiori ſectione, nedum in ea principalis eſt Eccleſiæ pars, cęteriſque omnibus diuiſiuè præcellit, ſed etiam collectiuè, vt mox notabimus, totaque Eccleſia virtualiter, & intenſiuè dici poteſt.

Quinto ſupponendum eſt Eccleſiam non habere plenitudinem poteſtatis immediatè à Chriſto, niſi in ipſo ſuo capite, qui eſt Papa Chriſti Vicarius, ſicut

nec

nec homo dicitur habere potentiam videndi, niſi in ſolo oculo, ſiue mediante illo. Quia cum plenitudo poteſtatis collata ſit Petro, & ſucceſſoribus,tanquam ſupremis Eccleſiæ Monarchis,vt ſectione præcedenti ſatis ſuperque probauimus, ſi Eccleſia abſque illis eam immediatè haberet à Chriſto, iam duæ ſummæ poteſtates eſſent in Eccleſia, & ſic non iam Monarchia, ſed magna Principum multitudo eſſet,& neutra ſummam haberet poteſtatem, cum ſumma illa ſit, quæ omnes alias ſuperat: ſed viderentur potius illæ poteſtates ſociæ, & collegæ, Papæ ſcilicet, & Eccleſiæ,neutraque proinde ſuper alteram poteſtatẽ haberet, nec Monarchia etiam potiretur, ſed ſe ſe potius inuicem impedirẽt, fideleſque perplexos redderent,dum neſcirent vtri potius duarũ contraria præcipientium, an vtrique, vel neutri deberent obedire; quæ omnia,& ſimilia quæ inde ſequerentur abſurda,cum ſint prorſus aliena à diuina illa ſapientia, qua Chriſtus Dominus ſuam inſtituit Eccleſiam,dicendum eſt eam non habere plenitudinem poteſtatis immediatè à Chriſto,niſi in ipſo Summo Pontifice ſupremo eius Paſtore, atque Ieſu Chriſti Vicario. Quamobrem, ſicut licet homo dicatur potius videre,& ſic de alijs operationibus, vt quod, quam oculus, quia actiones ſunt ſuppoſitorum vt quod, nihilominus tribuitur quoque actio formis, quibus dictas exercent operationes, vt quo, & in hoc etiam principalitas denotatur, forma enim eſt, quæ in compoſito principem obtinet locum ſecundum quod eſt forma: ita etiam,licet interdum dicatur, quod Eccleſia ſupremam habet authoritatem, id intelligi non debet de aliqua poteſtate immediatè à Chriſto Domino recepta, quæ ſit diſtincta ab illa quæ competit Summo Pontifici, ſed de illamet,quæ ideo attribuitur Eccleſiæ, vel quia ad rectam eius ordinatur gubernationẽ, & non ad proprium Pontificis commodum, vel quia conſtat ex illo tanquã ex principali ſua parte, cum ſit myſticum eius caput, cuiuſque omnia proinde propria poſſunt illi attribui,vel de illa prædicari; ſicut ob eamdem rationem dicitur aliquando ordinare, credere, & cetera huiuſmodi; non tamen per aliquam poteſtatem ordinandi diſtinctam, aut fidem, ſed per illaſmet quæ reperiuntur in Epiſcopis, cæteriſque fidelibus, eius membris.

Sexto animaduertendum eſt, Summum Pontificem non ſolum eſſe caput, aut paſtorem omnium Eccleſiarum particularium, ſed etiam totius vniuerſalis Eccleſiæ ſimul congregatæ; ſiue quod idem eſt vniuerſalis Eccleſiæ tam diuiſiuè, quam collectiuè ſumptæ, contra aliquos, qui vt eludant vim argumentorum ex hoc titulo deſumptorum, ad demonſtrandam Summi Pontificis ſupra Concilium authoritatem, adinuenerunt hanc diſtinctionem, accipiendumque eſſe verbum Vniuerſalis Eccleſiæ per diſtributionem,vel diuiſiuè,quando Summus Pontifex vocatur eius caput, non autem per collectionem, ſicut,inquiunt, ſunt dux Venetorum, & Generales Ordinũ, qui ſuperiores ſunt ſingulis ſeorſim, non autem collectis in vnum, in Senatu, vel capitulo; verum quia de hoc redibit ſermo in probatione noſtræ concluſionis, modo ſufficiat hoc inſinuaſſe.

Septimò, & vltimo præmitto, dum inter Summum Pontificem, & Conciliũ Generale ſit comparatio, eam non procedere de maioritate doctrinæ, vel iudicij diſcretionis, ſed de maioritate iuriſdictionis diuinitus conceſſæ, quæque conſequenter in regimine Eccleſiæ ſpecialem habet annexam Spiritus Sancti aſſiſtentiam; ſi quidem Concilium, vel eius Patres Summo Pontifici doctrinæ, maturioriſque iudicij dono præcellere, viceque verſa Pontificem illos ſuperare contingere poteſt; immo vnus Doctor aliquando maiori cognitione præditus eſt, quàm ſolus Papa, quamque etiam plures Concilij Patres; vndè in conſiliando poteſt quis habere exceſſum ſapientiæ, vel doctrinæ, non autem exceſſum poteſtatis in iudicando, vel vice

verſa:

verſa: Quod etiam patet in ipſis ſeculi Principibus, qui etſi dominentur ſapiētibus ex poteſtate regia, indigent tamen eorum conſilio, vt dominium eorum ſit firmum, vt rectè docet, ac ponderat diuus Thomas 3. cont. Gentes cap. 81.

Ex quibus omnibus ita prænotatis patet pręſentem controuerſiam non eſſe de Summo Pōtifice hęretico, vel dubio, & incerto reſpectu Concilij Generalis legitimi; nec de Concilio Schiſmatico, illegitimaque authoritate congregato, reſpectu legitimi, ac indubitati Pontificis pro tempore exiſtentis, ſed de legitimo Concilio ex vna parte, cum legitimo, & indubitato Pontifice ex altera in ordine ad ſupremam iuriſdictionis poteſtatem. Circa quam controuerſiam, omiſſis hęreticis, qui primatum Summi Pontificis negantes, conſequenter etiam negant omnē eius in Eccleſia ſuper alios ſuperioritatem, aliqui doctores Catholici ſtantes à partibus Conciliorum, ita faciunt Summum Pōtificem caput vniuerſalis Eccleſiæ ſincathegorematicè, vel diuiſiuè ſumptæ, in quo ſaltem ab hęreticis diſtinguntur, vt tamen hoc ipſi negent, ſi conſideretur cathegorematicè, vel collectiuè, quia, inquiunt, in tota collectione cum tota poteſtas vnita ſit, quæ in ſingulis eſt diuiſa partibus, maior in illa poteſtas agnoſcenda eſt, quam in parte vna ſola Romano Pontifice, indeque ſubinferunt Concilium eſſe maius eo, non ſecus ac totum dicitur eſſe maius ſua parte: ita Ioannes Gerſonius, Almainus, Cuſanus, alijque nonnulli eorum ſequaces, quorum etiā aliqui mordicus affirmant id eſſe de fide in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 4. & Baſileenſi ſeſſ. 2. definitum.

Altera ſententia, pro qua Bellarminus citat gloſſ. in can. *Nos ſi incompetenter*, 2. quęſt. 7. & in can. *In Synodo*, d. 63. docet Papam quidem eſſe ſupra Concilium, & à nemine iudicari poſſe inuitū, tamen poſſe ipſum ſe ſe ſubijcere Concilio, dareque illi ſupra ſe poteſtatem; ita vt ſi hoc fecerit, acquieſcere teneatur ſententiæ Concilij, etiam ſi de ipſius depoſitione ageretur.

Tertia denique ſententia aſſerit Papam adeò eſſe ſupra Concilium Generale, vt nequidem poſſit ſe ſubijcere eius ſententiæ, ſi propriè de ſententia coactiua agatur. Et pro illa, quam ferè communem appellat Bellarminus, citat lib. 2. cap. 16. plures authores, quibus etiam annumerari poſſunt omnes illi, quos ſuperiori ſectione cap. 16. de ſæculo in ſęculum retulimus, quorū multi eam expreſsè docent, alij vero implicitè ſiue in ſuis principijs, quatenus Summo Pontifici talē in omnibus attribuunt authoritatem, & poteſtatem, totque & tam pręcellentes titulos, vt non poſſint non arguere ſummam eius ſuper omnes alias in Eccleſia poteſtates præeminentiam. Et quamuis Andreas Duuallius tract. de diſciplina Eccleſiaſtica par. 4. quęſt. 7. exiſtimet iſtam ſententiam non eſſe de fide, non deſunt tamen alij doctores, qui contrarium affirment, illamque fuiſſe definitam in Concilijs Conſtantienſi, Florentino ſub Eugenio IV. & Lateranenſi ſub Leone X. Verum quicquid ſit, an in pręfatis Concilijs ſufficiens quo ad nos, vel adeo expreſſa de authoritate Papæ ſupra Concilium habeatur definitio, vt oppoſitum aſſerens ſtatim pro hęretico teneri debeat, de quo diſputant aliqui Doctores, duo ego in hac re certa eſſe puto, primum, quod Concilio Generali Summus Pontifex abſolutè ſua authoritate pręcellat, pro vt demonſtrabitur omnibus argumentis inferius adducendis: ſecundum quod hęc ſententia, ſi ſermo ſit de Eccleſiæ definitione, videri magis ab ea definitam in pręfatis Concilijs, quam oppoſitam, quod breuiter oſtendam, antequam meas in hac controuerſia concluſiones proferam.

Primò, ex Cōcilio Lugdunenſi cap. *Vbi periculum* de elect. lib. 6. vbi appellatur Summus Pontifex *caput & rector vniuerſalis Eccleſiæ, gregiſque Dominici director*: atqui vniuerſalis Eccleſia per Concilium Oecumenicum repræſentatur: igitur Pontifex erit illius Concilij caput,

caput,& rector, atque adeo ſuperior; in hoc enim,quod eſt eſſe ſuperius,& eminentius, atque etiam influere in membra inferiora, hęc capiti myſtico, æque ac naturali, vnde metaphora deſumpta eſt, ſuo modo conueniunt.

Secundò,ex Concilio Conſtantienſi, vbi damnata hac Ioannis Hus, & Vviclefi propoſitione; *Petrus nec eſt, nec fuit caput Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ*: & hac altera,*Non eſt ſcintilla apparẽtiæ quod oportet eſſe vnum caput in ſpiritualibus regens Eccleſiam, quod ſemper cum Eccleſia militante conuerſetur*: Martinus Papa V. ab hęreticis, qui reconciliationem petunt, nec non ab alijs de hęreſi ſuſpectis, vt probetur eorum fides, exigi præcipit inter alia: *Vtrum credant, quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, eius nomine proprio expreſſo, ſit ſucceſſor Beati Petri habens ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei?* Hęc enim duo ſunt incompatibilia, Papalem, vel Pontificiam dignitatem abſolutè ſubijci Concilio, & ſupremam eſſe in Eccleſia Dei. Igitur, quando idem Concilium ſeſſ.4.& 5. definit, ſi tamen definitio conciliaris appellari poteſt, de quo ſtatim, quod ipſi *quilibet cuiuſcunque ſtatus, vel dignitatis, etiam ſi Papalis exiſtat obedire tenetur &c.* hoc debet intelligi in caſu hęreſeos, & ſchiſmatis, non autem abſolutè, ne ſibi contradicat, cum hoc attribuat Summo Pontifici reſpectu Concilij, dum vult credi eum *habere ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei*.

Tertio, ex Concilio Florentino in literis vnionis, quibus tàm Græci,quam Latini Patres interfuerunt. *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem ſucceſſorẽ eſſe beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, & Doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi, & regendi vniuerſalem à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem datam eſſe.*

Quarto, ex Cõcilio Lateranenſi ſub Leone X. vbi ſeſſ. 11. disertè habetur Summum Pontificem eſſe ſupra omnia Concilia, decretumque contrarium Cõcilij Baſileenſis eo nomine reprobatur, his verbis; *Solum Romanum Pontificem, tanquam ſuper omnia Concilia authoritatem habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſoluendorum plenum ius, & poteſtatem habere, nedum ex ſacræ Scripturæ teſtimonijs, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorũ Pontificum, ſed propria etiam eorundem Conciliorum confeſſione maximè conſtat.*

Ex quibus omnibus pręfatorũ Conciliorum teſtimonijs ſic ad meum inſtitutum diſcurro. Cum inter omnes Catholicos certum ſit, tanquam quid pertinens ad fidem, quod Concilia Generalia Pontificia authoritate confirmata gaudeant priuilegio infallibilitatis in rebus fidei, incertum autem ſit, valdeque dubitetur an id competat Concilijs Generalibus legitimè etiã congregatis abſque vlteriori directione, vel confirmatione Summi Pontificis; illa ſententia, quam docent Concilia Generalia Pontificia authoritate confirmata, tutior eſt in fide, magiſque ad illam ſpectans, quàm altera, quæ ſecluſa tali authoritate ab illis docetur, vel definitur; At ſententiam, quæ Summum Pontificẽ Concilio Generali ſuperiorem facit, docent Concilia Generalia, Pontificis tum pręſentia decorata, tùm confirmatione approbata; oppoſitam autem tradunt Concilia ad ſummum legitimè congregata: Igitur prima illa ſententia non ſolum eſt certa, ſed etiam tutior in fide,magiſque ad illam ſpectans,quam ſecunda. Maior huius argumenti videtur eſſe tam certa, quam certum eſt Concilia Generalia pontificia approbatione munita eſſe infallibilia præ illis, quæ talem non habent approbationem. Minor etiam patet quo ad primam partem,quia Concilium Florentinum, & Lateranenſe ſub Leone X. quæ authoritatem Papæ ſupra Concilium tribuunt, nec non plenam poteſtatem paſcendi, & regendi vniuerſalem Eccleſiam, fuerunt Concilia Generalia.

Minor ergo quo ad alteram partem pro-

Digitized by Google

ptobanda ſic declaratur; quia dato, & non conceſſo, quod decretum Concilij Conſtantienſis ſeſſ.4. & 5. quo declaratur *quemlibet cuiuſcunque ſtatus, vel dignitatis etiam ſi Papalis exiſtat teneri illi obedire*, intelligi deberet abſolutè, & in quocumque caſu, vt perperam contendunt aliqui, non autem in ſolo caſu hereſeos, vel ſchiſmatis, quod omnino veriſimilius eſſe oſtendimus ſectione ſuperiori cap.16. ſeculo 15. tale decretũ, nec fuit Concilij Generalis, nec etiam admiſſo illud fuiſſe tale, Pontificia vnquam fuit authoritate confirmatũ, quin potius à Mattino V. reprobatum, imo ab ipſomet Concilio, quando re vera fuit Generale. Pro quorum intelligentia notandum eſt diligenter, Conciliũ Conſtantienſe tria veluti tempora, ſiue ſtatus habuiſſe. Primum, in quo Patribus ſub obedientia duntaxat Ioãnis XXIII. Conſtantiæ congregatis, præfatum decretum editum fuit veluti obiter, nullaque præuia, quæ legatur, habita illius diſcuſſione. Secundum, in quo alij ſub obedientia Gregorij XII. congregati præfatis Conſtantiæ Patribus ſe vnierunt. Tertium, in quo Oratores, Reges & Prælati, qui Benedictum XIII. ſequebantur, noua facta Concilij conuocatione, cæteris quoque ſe adiunxerunt. Quartum etiam poteſt addi, in quo facta iam Martini V. electione in Summũ Pontificem, ipſemet Concilio præeſſe voluit. Vt igitur dubium non eſt, quin hoc Concilium in tertio ſtatu, congregatis iam ſimul tribus dubiorum Pontificum obedientijs, fuerit Generale, multoque magis in quatto, per actualem cum ſuo capite vnionem, quam antè virtualiter ſolum habebat; ita per oppoſitum pro certo teneri debet illud tale non fuiſſe in primo, & ſecundo ſtatu; cum ergo tunc præfatum decretum fuerit editum, manifeſtè ſequitur illud non fuiſſe decretum Concilij Generalis formaliter, ſiue quod tunc eſſet tale, ſed tantum materialiter, ſiue quod poſtea fuit tale in tertio, & quarto ſtatu; in quibus illud decretum non ſolum non fuit approbatum, ſed potius reprobatum, ſi intelligatur abſolutè, vt ſupra gratis admiſimus. In tertio enim ſtatu, iam omnibus ſimul iunctis Patribus, ſeſſ. 40. habetur: *Sacroſancta Generalis Synodus Conſtantienſis, in Spiritu Sancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ſtatuit, & decernit, quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus, cum hoc ſacro Concilio, vel deputandis per ſingulas nationes debeat reformare Eccleſiam in capite, & in membris, & curiam Romanam ſecundum æquitatem, & bonum regimen Eccleſiæ, antequam hoc Concilium diſſoluatur, ſuper materijs articulorum alias per nationes in reformatorio oblatorum*; quorum 13. eſt; *propter quæ, & quomodo poſſit Papa corrigi, & deponi*.

Quod decretum è diametro pugnat cum altero ſeſſ.4. & 5. dum enim in eo ſtatuitur diſquiri inter alia debere, *propter quæ, & quomodo poſſit Papa corrigi, & deponi*, videtur apertè ſupponi dari aliquos caſus, ob quos corrigi, & deponi non poteſt, atque adeo Concilium non habere abſoluram in omnibus caſibus authoritatem ſuper Summum Pontificem, vt illa ſeſs. 4. & 5. contendunt aduerſarij fuiſſe definitum, ſed tantum in aliquibus, priuatæ ſcilicet hereſeos, vel ſchiſmaticis: Concilium ergo in tertio ſtatu conſideratum, quo iam erat vniuerſale, non ſolum non approbauit, ſed potius virtualiter reprobauit decretum in primo editum, ſi ſumatur abſolutè, vt volunt aduerſarij, & non in dictis ſolum caſibus. Vnde etiam colligo, illud tunc nec fuiſſe Conciliariter factum, quæ enim ſemel Conciliariter definita ſunt ad fidem pertinere, etſi poſſint iterum confirmari, & approbari, nequaquam tamen vlteriori ſubijcienda ſunt diſcuſſioni, vt ſatis patet.

Hoc quoque decretum abſolutè intellectum, non fuiſſe approbatum in quarto Concilij ſtatu, quando iam illi per ſe præſidebat Sũmus Pontifex Martinus V. atque adeo erat perfectum, numeriſque omnibus abſolutum Conciliũ

Generale, gaudenſque ex omnibus priuilegio infallibilitatis in rebus fidei, cõſtat ex ſeſſione 45. vbi præfatus Summus Pontifex ait: *Se per præſens Concilium conciliariter facta in materia fidei approbare, & ratificare, & non aliter, nec alio modo*. Sed præfatum decretum non fuit conciliariter factum, non ſolùm quia tunc non erat verum Concilium Generale, verùm etiam, quia more aliorum Conciliorum non fuit factum, hoc eſt re diligenter examinata, & non tumultuosè, vt poſtea in alijs fidei materijs contra Ioannem Vviclefum, & Ioannem Hus hæreticos proceſſum fuit, à Martino igitur V. non fuit approbatum; eiuſque approbationem fuiſſe reſtrictam ad ſola dogmata deciſa formaliter contra præfatos hæreticos, conſtare videtur primò ex hoc, quod dicta pronuntiauit verbà, quando Orator Poloniæ poſtulauit, vt quæ contra illos fuerant definita à Pontifice firmarentur; ſecundò, quia alijs omiſſis, ſpeciali Bulla, vel epiſtola Decretali ſolam hanc damnationem errorum Vviclefi, & Hus à Concilio factam approbauit, ſuſpectoſque de illis interrogari mandauit.

Tandem hoc idem decretum abſolute intellectum nedum non approbatũ, ſed potius expreſsè reprobatum fuiſſe à Concilio in quarto eius ſtatu, patet ex eo, quod ipſo approbante, Martinus V. in dicta Bulla iuſſit, ſuſpectis in fide illud proponi interrogatorium: *Vtrum credant quod Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, eius nomine proprio expreſſo, ſit ſucceſſor B. Petri habens ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei*. Hæc enim duo ſunt incompoſſibilia, quod Summus Pontifex habeat ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei, & quod Concilium ſit ea ſuperius illo, ſic enim eſſet, & non eſſet ſuprema. Stat autem benè ſimul, Concilia quædam etiam Generalia quo ad aliquà probata, quo ad alia verò improbata dici, vnde S.Leo, vt toties notauimus ſic geſta Concilij Chalcedonenſis confirmauit, vt quæ ſine eius authoritate pertractata fuerant, irrita, & inania eſse declarauerit, quod & Gelaſius Papa in tr. de vinculo anathematis probauit, & ſecurus eſt.

Vt igitur ſalua & incolumis maneat vndequaq; Concilij Conſtantienſis maieſtas, quodque inter eius Patres nulla fuerit contradictio, qualis fuiſſet, ſi decretum eius de obedientia Pontificis Concilio Generali intelligeretur abſolutè, & pro quocumque caſu, vt oſtendimus, neceſſariò fatendum illud reſtringi debere, vt in principio notauimus, ad caſus hæreſeos, vel ſchiſmatis, de quibus tunc agebatur; qua eodem ſenſu, vel cum qua limitatione, ſi Baſileenſes locuti poſtea non fuerunt parum refert, cum nec legitimus, nec Pontificia vnquam authoritate approbatus fuerit illorum conuentus, imo potius reprobatus in Concilio Lateranẽſi ſub Leone X. vt iam diximus ſupra, nec non ſectione ſuperiori cap. 16. ſæculo 15. diceturque adhuc capite ſequenti.

Præcedenti diſcurſui clarè, vt puto, demonſtranti ex præfatis Concilijs tutiorem eſſe in fide, magiſque ad illam pertinere ſententiam, quæ præfert abſolutè Pontificem Concilio, quàm quę ſubijcit; nihil habent aduerſarij, quod reſpondere poſſint, niſi quod præfata Cõcilia non fuere Generalia, vel quod, vbi Summum Pontificem vocant vniuerſalis Eccleſiæ caput, non ſunt intelligenda de vniuerſali Eccleſia collectiuè, ſiue in Concilio congregata, ſed de illa diſtributiuè ſumpta, pro omnibus Eccleſijs particularibus, quarum caput, & ſuperior eſt Pontifex. At quam ſit inanis prima reſponſio, patet ex communi Catholicorum conſenſu, qui præfata Concilia tanquam Generalia agnoſcunt, & recipiunt: quamuis enim in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. pauci fuerint Epiſcopi, nã ad centũ non peruenerunt: illud tamen omnibus patebat, vocatique omnes fuerant, & in eo Sũmus Pontifex verus, & indubitatus pręſidebat. Secundæ quoque reſponſionis vanitas apparebit ex ſtatim' dicendis; vnde his pro intelligentia, & reſolutione præſentis con-

controuerſiæ ſufficienter præmiſſis ſit.

I. Concluſio, ſi ſumatur ab vna parte ſolus Papa verus, & indubitatus, ab altera verò Concilium Generale, etiam legitimè congregatum abſolutè non eſt ſupra Papam], ſed potius Papa ſimpliciter & abſolutè eſt ſupra talia Concilia. Cum veritas, ac probatio huius concluſionis ſufficienter pateat ex dictis tam in præcedentis, quam in præſentis ſectionis decurſu, præcipua tantùm hic adducam, vel potius inſinuabo fundamenta. Primùm igitur ſic arguo, Summus Pontifex ſimpliciter & abſolutè ſua præcellit authoritate Concilijs Generalibus, ſi quam ipſa habent authoritatem, prouenit illis ab authoritate Pontificia: ſed res ita ſe habet; igitur fatendum eſt Summũ Pontificem ſimpliciter, & abſolutè eſſe ſupra Concilia Generalia. Maior huius argumenti videtur omnino certa, negarique rationabiliter non poſſe. Minor autem probatur, quatenus, vt vidimus, legitima Conciliorum indictio, & conuocatio dependet ab authoritate veri & indubitati Pontificis pro tempore exiſtentis; legitimus eorum procedẽdi modus ab eius directione vbi per ſe illis præeſt, vel ab expreſſa inſtructione, vbi per ſuos Legatos, vel quando illam non mittit ab vlteriori confirmatione, & approbatione, ita vt donec illa accedat, Conciliorum Generalium decreta, nec ſint infallibilia quo ad nos, nec vim obligandi fideles habeant; etiamſi admiſerimus, & modo adhuc libenter admittamus, quod Epiſcopi immediatè à Chriſto ſuam recipiant poteſtatem iuriſdictionis, nec ſolum ſint in Concilijs Generalibus conſiliarij, ſed inſuper iudices voto definitiuo gaudentes; omnis igitur quæ illis ineſt authoritas prouenit, vel dependet actu à ſuprema Summi Pontificis in Eccleſia authoritate.

Si quis dicat, Conciliũ Generale ex ſe & nõ à Summo Pontifice habere, quod ipſum, ob ſcandaloſam quã duceret vitam, poſſit deponere, ne quod inde malum, ruinæque periculum Eccleſiæ immineret, ſine remedio maneret. Reſpõdetur primo, hoc etiam gratis admiſſo, quod tamen falſum eſt, non propterea ſequi, quod Concilium Generale ſimpliciter & abſolutè eſſet ſupra Pontificem, qui pluribus alij longeque maioris momenti titulis in argumento adductis, & ſuperius probatis illi adhuc præſtaret.

Secundò reſpondetur, verum & indubitatum Pontificem, pro quolibet crimine ſcandaloſo, excepto caſu hæreſeos, aut alio ad hæreſim viam manifeſtam faciente, nullatenus à Concilio deponi poſſe; vel enim hoc intelligeretur, quatenus eo renitente, atque inuito tale congregaretur Concilium, à quo deponeretur, & hoc fieri non poſſe, iam ſupra oſtendimus cap. 4. vbi etiam oſtendimus diſcrimen inter hunc caſum, & alios hæreſis, ac ſchiſmatis, ſiue dubietatis electionis Pontificiæ inter plures prætendentes: vel intelligeretur de Concilio, iam prius à Summo Pontifice indicto, & conuocato, cui ipſe ob ſua vitia, & crimina denuntiaretur, & hoc etiam dici non poſſe patet primo ex eo, quod Concilia nõ ſolùm in prima ſua conuocatione, vt legitimè fiant, dependent à Summo Pontifice, ſed etiam vlterius ab eo dirigi debent vel per ſe, vel per ſuos Legatos, ita vt nihil in eis ſine eius authoritate pertractari, minuſque concludi poſſit ex dictis cap. 5. indeque Sanctus Leo, quæ ſic geſta fuerant in Concilio Chalcedonenſi irrita, & inania eſſe declarauit: vnde ſi conſentiente Papa, in aliquo ageretur Concilio, de eius ob ſua crimina depoſitione, iam non condemnaretur inuitus, nec tam coactiuo Concilij iudicio, quam diſcretiuo, cui adhuc ipſe voluntariè ſe ſubieciſſet, quodque proindè ſupremæ eius authoritati nihil prorſus præiudicaret; ſi autem id eo fieret inuito, ac renitente, nullius prorſus authoritatis fore, illique Pontificem obedire non teneri, vt patet in Eugenio IV. reſpectu Concilij Baſileenſis, quod primum temere id tentauit, non ſolùm colligitur ex regula generali, qua ſine Pontificio cõſenſu nihil in Concilijs agi debet; verum etiam ex particulari, qua

Sym-

Symmachus in libro Ennodij Eccleſiæ Romanæ Diaconi, ex V. Synodo ait: *Aliorum fortè hominū cauſas voluit Deus per homines terminari, ſed Sedis iſtius præſulem ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio: voluit B. Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantùm debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam habere conſcientiam*: Etſi autem Concilium Generale ob alia citra hæreſim crimina certum, & indubitatum Pontificem deponere legitimè non poſſit; non propterea ſequi, quod Eccleſia in tali caſu ſine remedio ſit, iam oſtendimus ſupra cap. 4. & iterum tangetur in fine præſentis.

Quare ſecundò ſic arguo pro noſtra concluſione; omne illud quod alteri tribuit eſſe, & quaſi formam, ſiue quod tribuit illi poteſtatem, ita vt aliunde nequaquam illi ſubijciatur, ſimpliciter & abſolutè ſuperius eſt illo; ſed Romanus Pontifex verus, & indubitatus pro tempore exiſtens, ita Concilijs tribuit eſſe, & formam, nec non etiam poteſtatem modis in primo argumento adductis, vt aliunde nequaquam illis ſubdatur: Ergo Romanus Pontifex ſimpliciter, & abſolutè ſuperior eſt Concilijs Generalibus. Maior quoque huius argumenti videtur certiſſima; minor etiam conſtat ex traditione Patrum, quorū teſtimonia ſectione ſuperiori cap. 16. per totum, præſertim verò ſæculo 13. protulimus, ſimul adhuc notanda in indice alphabbetico materiarum huius tertij Tomi; quibus etiam facta Conciliorum ipſorū reſpondiſſe ibidem oſtendimus, quatenus, vbi caſus aliquis citra hæreſim incidit, in quo videretur Pontifex depoſitione dignus, omnia reuerenter à tali ſententia abſtinuerunt, quod optimè ſcirent primam Sedem à nemine poſſe iudicari. Inde in VIII. Synodo Generali Conſtantinopolitana IV. habetur can. 21. *Porrò ſi Synodus vniuerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quæuis ambiguitas & controuerſia; oportet venerabiliter, & cum conuenienti reuerentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, & aut proficere, aut profectum facere: non tamen audacter ſententiam dicere contra Summos Senioris Romæ Pontifices*. In eadem quoque Synodo Act. 7. lecta eſt, & approbata epiſtola Hadriani Papæ vbi ait: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum præſulibus iudicaſſe legimus, de eo vero quemquam iudicaſſe non legimus*.

Quod tam claris Patrum teſtimonijs, atque exemplis reſpondere ſolent aduerſarij, dictoque præſertim canoni 21. Concilij Chalcedonenſis, per ea abſolutè non prohiberi, aut probari, quod Summus Pontifex Concilij maximè Generalis iudicio ſubiacere non debeat; ſed per particulam illam (audacter) tantùm ſignificari temere, aut præcipitanter in cum ſententiam non eſſe dicendam: hæc inquam, reſponſio non ſatisfacit; cum enim temeritas, & præceps feſtinatio in quibuſcumque iudicijs, etiam viliſſimorum quorumcumque hominum cauenda ſit, dicta particula (audacter) vbi de Summo agitur Pontifice, tanquam de perſona præ cæteris priuilegiata, cum tali ſumi non poteſt limitatione, aut conditione, ſed per illam ſignificatur abſolutè, tantùm ſibi arrogare non poſſe Concilium, vt ſententiam contra Pontificem dicere quouis modo audeat. Quare illa particula (audacter) non eſt aliquid conditionale, ſed epithetum, aut appoſitoriū eſt quo exprimitur Concilium nunquā non poſſe audacter, & temere, atque adeo ſine legitima authoritate Papam iudicare, quocumque modo id tentet; remque ita ſe habere, infelix Concilij Baſileenſis, quod auſum eſt ad depoſitionē Eugenij IV. procedere, & Felicem neſcio quē ſubſtituere, probauit euentus; quodque hæretici tā feſtiuè illi facto applaudant, qui inde ſupremum Petri, & ſucceſſorum eius in Eccleſia Monarchatū, quem implacabili proſequuntur odio, funditus euerti contendunt.

Tertiò probatur noſtra concluſio coniunctis ſimul pluribus titulis loco citato adductis, ex quibus inferri poteſt hæc abſoluta Romani Pontificis ſuperioritas reſpectu Concilij Generalis. Ille qui

qui immediatè habet à Chriſto ſupremã in Eccleſia authoritatem, ſiue plenitudinem poteſtatis, tanquam eius Vicarius Generalis; quemque idem Chriſtus ſuæ Eccleſiæ fundamentum poſuit; pro cuius fide, ne deficeret ſingulariter orauit; quem fratrum ſuorum in ea confirmatorem quoque eſſe voluit; cui paſcendi agnos ſuos, & oues ſuas curam demandauit; indeque vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, Conciliorumque ipſorũ Generalium definitionibus ſemper vniuerſalis Eccleſiæ caput, rector ac paſtor habitus eſt; ſimpliciter, & abſolutè Concilio Generali ſuperior, ac maior dicendus eſt: Sed hæc omnia Petro, eiuſque ſucceſſoribus competunt; Ergo dicendum eſt eos ſimpliciter, & abſolutè ſupra Concilium eſſe. Maior huius argumenti videtur certiſſima, ſecundũ quod omnia in ea contenta, alicui in Eccleſia conueniunt; fundamentum enim ſub illo reſpectu, quo eſt fundamentum non pendet à domo, ſed domus ab eo; confirmans cæteros in fide, vt in ea indefectibilis, non pendet à confirmatis, ſed iſti ab illo; paſtor non pendet à grege, ſed grex à Paſtore; caput autem naturale, etſi influxu partium aliarum, cordis ſcilicet ratione ſpirituum vitalium, & hepatis ratione ſanguinis, quo vniuerſum nutritur corpus, indigeat, vt tamen, ſimili non obſtante indigentia, cæteris ſemper eminet partibus, nobiliorique in illas modo influit; ita quoque myſticum in Eccleſia caput, quale Romanum eſſe Pontificem aſſerimus, etſi interdum indigeat aliarum eius partium ope, Epiſcoporum maximè; hoc tamen non prohibet quin illis ſimpliciter, & abſolutè præcellat. Nam Epiſcopi vocati ſunt in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, qua ſolus Pontifex Romanus fungitur, ex ſpeciali Spiritus Sãcti directione, & aſſiſtentia.

Vnde ſi minorem probauerimus, omnia nimirum in maiori recenſita fuiſſe à Chriſto Domino conceſſa, & collata Diuo Petro, Romaniſque Pontificibus legitimis eius ſucceſſoribus, non ſolùm reſpectu Eccleſiæ diſtributiuè, ſed etiam collectiuè ſumptæ, quod eſt vnicum aduerſariorum effugium ſtatim præcludendum, firma & conſtans manebit veritas noſtræ concluſionis de abſoluta Romani Pontificis ſuper Concilium poteſtate; minor ergo probatur.

Primò adducendo Sacræ Scripturæ loca, quibus id clarè haberi videtur: Matth. 16. v. 18. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni Cælorum. Et quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*: Lucæ 22. v. 31. *Ait autem Dominus, Simon, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticũ: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*. Ioannis 21. *Paſce agnos meos, paſce oues meas*. Hæc enim Chriſtum Dominum non figuratiuè, vt aliqui interpretantur, ſed verè propriè, & formaliter Petro dixiſſe, eumque talibus verbis ſuum in terris Vicarium immediatè deſignaſſe, & conſtituiſſe, ſupremamque illi authoritatem, qua tanquã Eccleſiæ fundamentum, caput, & paſtor eam ſuſtentaret, regeret, ac paſceret conceſſiſſe, nec non infallibilitatis priuilegium, quo nutantia fratrum corda in fide, vbi de illa orirentur dubia confirmaret; omniaque hæc officia, & cætera illis annexa, non in ſolo Petro, cui ſpecialiter præ cæteris data ſunt Apoſtolis, finẽ habuiſse, ſed tranſijſse ad Romanos Põtifices legitimos eius pro tempore ſucceſſores, atque adeo non ſoli Petro, ſed Pontificiæ eius dignitati perpetuò in Eccleſia duraturæ inſeparabiliter collata fuiſſe, manifeſtè demonſtrant omnia teſtimoniorum, & argumentorum genera, quæ amplè ſuperiori adduximus ſectione, & ſuperuacaneum eſſet hic repetere.

Secundo igitur eamdem probo minorem præcludendo effugium, quo aduerſarij illorum vim conantur euadere, nimi-

nimirum, quod, vbi Romanus Pontifex dicitur caput, & rector vniuerſalis Eccleſiæ, gregiſque Dominici paſtor, habens in ea plenam, ac ſupremam poteſtatem, hoc debeat intelligi de Eccleſijs particularibus, non autem de Eccleſia vniuerſali, ſiue quod idem eſt de Eccleſia vniuerſali diuiſiuè, nõ autem collectiuè ſumpta, ſiue in Concilio congregata; ſic enim Pontifex non eſt Eccleſiæ Dominus, ſed tantum miniſter, & ſeruus, illudque, inquiũt, ex citatis Chriſti verbis colligitur, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meã*, non tuam; *paſce oues meas*, non tuas. Vnde Papa ſolũ dici poteſt, maior omnibus, & ſingulis fidelibus, nec non Eccleſijs diſtributiuè, non autem collectiuè, ſicut eſt Dux Venetorum, vel Generales ordinum, qui ſuperiores ſunt ſingulis ſeorſim, non autem collectis in vnum, in Senatu, vel capitulo. Vanitas enim huius ſolutionis patet primo ex hoc, quod hęc diſtinctio, alias bona, non poteſt præſenti adaptari inſtituto. Quia ſignum vniuerſale cadens ſupra nomen collectiuum, imo tale nomen, cuiuſmodi eſt Eccleſia de conſecrat. diſt. cap. 1. ſine vllo etiam ſigno vniuerſali, non admittit diſtinctionem diſtributiui, & collectiui: Ergo vbi Patres, vbi Concilia ipſa Generalia docent Summum Pontificem Romanum eſſe ſupremum Eccleſiæ caput, ſupremum Paſtorem, & in Concilio Chalcedonenſi diuus Leo acclamatus eſt; *Vniuerſalis Eccleſiæ Papa, Vniuerſalis Archiepiſcopus, vniuerſæ Eccleſiæ Epiſcopus*, impertinens eſt diſtinctio iſtius vocis Eccleſiæ, diſtributiuè, vel collectiuè ſumptæ; ſiquidem implicare videtur, quod id, quod ex ſe iam collectiuum eſt, diſtributiuè quoque accipi poſſit.

Sed gratis adhuc admiſſo, quod huiuſmodi nominibus, vel vocibus poſſet alias talis diſtinctio accommodari, eam tamen in noſtro caſu nihil prorſus valere conſtabit, ſi ſemel oſtendero omnes præfatos loquẽdi modos neceſſario debere intelligi non ſolum de vniuerſali Eccleſia diſtributiuè ſumpta pro omnibus Eccleſijs particularibus, verum etiã de vniuerſali Eccleſia collectiuè in Cõcilio Generali adunata, quoties nimirum, Summus Pontifex vniuerſalis Eccleſiæ paſtor, vel caput dicitur.

Summus enim Pontifex non ſolum eſt caput, atque adeo ſuperior vniuerſalis Eccleſiæ diſtributiuè, verum etiam collectiuè; ſi cuius Eccleſiæ, ſi quarum ouium Chriſtus Dominus eſt Supremus Pontifex, ac Paſtor inuiſibilis, earumdẽ ab ipſo Summus Pontifex conſtitutus eſt Vicarius, & Paſtor viſibilis in terris; ſed hoc ſignificant præfata Scripturæ loca, Patrumque ea interpretantium teſtimonia: Igitur Summus Pontifex nõ ſolũ eſt caput, atque adeo ſuperior vniuerſalis Eccleſię diſtributiuè, verum etiã collectiuè, id eſt in Concilio congregatæ. Maior huius argumenti eſt certiſſima, negari enim non poteſt quin Eccleſiæ vtroque modo conſideratæ ſit Chriſtus Dominus Supremus Pontifex, ac paſtor inuiſibilis in cælis, ſicut olim viſibilis fuit in terris, ſi igitur Romanus Pontifex eiuſdem prorſus Eccleſiæ relictus eſt ab eo ſuus Vicarius Generalis, manifeſtè ſequitur illum eſſe caput non ſolum vniuerſalis Eccleſiæ diſtributiuè, ſed & collectiuè. Minor itaque probatur, quia quando Chriſtus Dominus dixit Petro, & in eo Romanis Pontificibus legitimis eius ſucceſſoribus, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; item, *paſce oues meas*, non cuiuſcunque Eccleſiæ fundamentum, non quarumcumque ouium voluit eos eſſe ſuos Vicarios, aut Paſtores, ſed ſuarum abſolutè, & abſque vlla diſtinctione, *paſce oues meas*, Eccleſia autem, & oues Chriſti non ſolum ſunt Eccleſiæ particulares, aut Epiſcopi diſtributiuè ſumpti, ſiue per orbem diſperſi, ſed ijdẽ etiam collectiuè, ſiue Conciliariter adunati; Igitur Summus Pontifex Romanus non ſolum eſt caput, atque adeo ſuperior Eccleſiæ vniuerſalis diſtributiuè, ſed & collectiuè conſideratæ.

Ex quo facilè ſoluitur obiectio ab aduer-

aduerſarijs inde ſuperius deſũpta, quod Chriſtus Dominus dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, non tuam: *Paſce oues meas*, non tuas; quarum proinde, ſaltem ſi ſumantur collectiuè, non eſt ſuperior, ſed tantùm miniſter, & ſeruus; aut ad ſummũ caput miniſteriale. Etſi enim libenter concedamus, quod Eccleſia ſit ſolius Chriſti, tanquam ſupremi eius Domini quo ad inſtitutionem, fundationem, dotationem, & alia omnia ad eius gubernationem ſpectantia, Summuſque Pontifex Romanus dicatur tantum Vicarius, aut miniſter reſpectu huius poteſtatis Eccellentiæ Chriſti Domini, propterea-que dixerit Petro, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſia meam*, non tuã; *Paſce oues meas*, non tuas; nihilominus cum tali miniſterio, vel Vicariatui annexa ſit præfectura cum plenitudine poteſtatis Eccleſiaſticæ, non ab Eccleſia, ſed ab eodẽ Chriſto Domino collatæ Diuo Petro, Romaniſque Pontificibus legitimis eius ſucceſſoribus, quod ſine dubio principatum ſignificat ſubordinatum principatui Chriſti, vnde etiam idem eſt tribunal Chriſti, & Summi Pontificis Romani eius Vicarij; iure meritò idem Pontifex, non miniſter, non ſeruus, aut caput miniſteriale Eccleſiæ, quaſi ſuam ab ea traheret authoritatem, eaque proinde, & non ipſe, eſſet immediata Chriſti Vicaria; ſed princeps, ſed caput, ſed dominus eam ſub Chriſto, & cum Chriſto regendo, vocari debet; non quod illi ſubiecta ſit ſeruitute quadam mancipiali, vt ineptè inferunt aliqui, hoc enim non intendunt defenſores dignitatis Põtificis, neque etiam requiritur, vt dicatur caput, atque adeo ſuperior Eccleſiæ vniuerſalis collectiuè, alias ſequeretur, nec eum dici poſſe talem reſpectu Eccleſiæ vniuerſalis diſtributiuè, quandoquidem non eſt eius Dominus correlatiuè ad talem ſeruitutem, ſed tantùm ad illam ſubiectionem, qua in familia filius Patri, & vxor viro ſubijciuntur, quæ ſicut ſufficit, vt pater familias dicatur abſolutè ſuperior, ac dominus familiæ, ita quoque, vt Summus Pontifex vocetur Eccleſiæ Chriſti, quæ ab eo Matth. 24. comparatur familiæ, Dominus, & ſuperior abſolutè, abſque vlla diſtinctione in eam diſtributiuè, vel collectiuè conſideratam. Ideoque Summi Pontifices ad hoc ſignificandum, quodque non tanti faciant poteſtate dominari, quam humili charitate fidelibus ſeruire, ſuam illis opem, & auxilium, vbi opus eſt, præſtando, non ſolum comparatiuè ad Chriſtum ſe eius miniſtros, & ſeruos agnoſcunt, ſed etiam comparatiuè ad Eccleſiam ſe appellant ſeruos ſeruorum Dei, Chriſtum ipſum ſupremum Dominum imitantes, qui ſe miniſtrum aſſeruit, Apoſtolos verò veluti recumbentes. Attamen ſicut nemo citra impietatem dixerit Chriſtum Apoſtolis ſuis inferiorem; ita licet interdum Papa vocetur miniſter vniuerſalis Eccleſiæ, non propterea ſequitur illa eſſe minorem, aut inferiorem, vt arguunt aduerſarij, ſed cum tali miniſterio, humilique charitatis ſeruitute benè ſtat ſuprema eius, quam defendimus authoritas ſuper Eccleſiam vniuerſalem tam diſtributiuè, quam collectiuè, quamque etiam illo altero loco Lucæ 22. *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*, &c. ſignificatam fuiſſe ſequens probabit argumentum.

Summus Pontifex Romanus non tantum eſt caput, atque adeo ſuperior Eccleſiæ vniuerſalis diſtributiuè, ſed etiã collectiuè, ſi ob ſingulare infallibilitatis priuilegium Diuo Petro eiuſque ſucceſſoribus ibi à Chriſto Domino conceſſũ, vt ſuos in fide fratres confirmarent, vbi aliqua de illa orirentur dubia, ipſamet Concilia Generalia ad Romanum Pontificem ſemper confugerunt, ſed ita res ſe habet: Ergo Summus Pontifex Romanus eſt caput, atque adeo ſuperior vniuerſalis Eccleſiæ tam diſtributiuè, quam collectiuè ſumptæ. Maior huius argumenti eſt etiam certa; cum enim ex vna parte confirmare, fortioris ſit, & eius qui maiorem obtinet firmitatem, ex alia vero Concilia Generalia, vt dicunt aduerſarij ſint ipſamet Eccleſia vniuerſalis

collectiuè, certè ſi talia Concilia, vt ſuã haberent firmitatem ad Summos Pontifices Romanos continuò recurrerunt, manifeſtè ſequitur, eos eſſe ſuperiores, præcellereve vt capita Eccleſiæ vniuerſali nedum diſtributiuè, ſed etiam collectiuè acceptæ: nam ſi Concilium eſſet ſupra Pontificem, aut ſine perſona ipſius ſupremam haberet authoritatem formaliter, vel ſuppletiuè, vt docent aduerſarij; nec ad illum recurſum haberi, nec eius etiam confirmationem expectari neceſſè vnquam eſſet: Quod autem omnia Generalia Concilia Catholica eam petierint, vt pro certis, ac infallibilibus reciperentur eorum decreta, vel iudicia in rebus ad fidem ſpectantibus, vbi ſemel illa acceſſiſſet; quæ eſt minor huius argumenti probanda, conſtat ex dictis in primo argumento, nec non locis pro eo citatis, ex quibus vnum duntaxat proferam teſtimonium Concilij Chalcedonẽſis act.3. vbi in reſponſo ad Leonem expreſsè dicunt Patres: *Eum ipſis ſicut membris caput præfuiſſe, in his qui ſuum tenebant ordinem*; en quomodo Summũ Pontificem non diuiſi, ſed conciliariter coniuncti, pro ſuo agnoſcunt capite, & vt tale, ipſis, ſicut membris, per ſuos Legatos præfuiſſe, indeque verſus finem confirmationem petentes: *Rogamus igitur*, inquiunt, *& tuis decretis noſtrum honora iudicium, & ſicut nos capiti in bonis adiecimus conſonantiam, ſic & ſummitas tua filys, quod decet, adimpleat*.

Eoque magis vrget hoc argumentũ, quo tali confirmatione, vel præuia Pontificis, quam ſecuta fuiſſent Concilia, inſtructione deficiente, oſtendimus illa non ſolum nullam in obligando vim habere, ſed ea errare etiam poſſe in decretis fidei, proptereaque nonnulla, vel eius authoritate minimè congregata; vel congregata quidem eius authoritate, ſed nõ legitimè procedẽtia, qualia fuerunt Mediolanenſe Epiſcoporum pluſquã CCC. ſub Conſtantio, Ariminenſe Epiſcoporum DC. ſub eodem, Epheſinum II. ſub Theodoſio iuniore, infirmata poſtmodum fuiſſe. Si enim Concilium ſine Papa poteſt errare in rebus fidei, ſecus autem cum illo, manifeſtè ſequitur Cõcilium non poſſe ſine Papa omnia illa, quæ poteſt cum Papa, atque adeo non eſſe illo ſuperius abſolutè; ſed è contra, Papam ſimpliciter & abſolutè dici debere ſuperiorem vniuerſalis Eccleſiæ non tantùm diſtributiuè ſumptę, verùm etiã collectiuè, hoc eſt, in Concilijs Generalibus congregatæ; quod præter adducta Scripturæ loca, ſuiſque locis innumera Patrum teſtimonia, efficaciter probant ſequentes rationes ex illis deſumptæ.

Prima ratio eſt, quia particularis Eccleſiæ Epiſcopus non tantùm eſt ſingulorum ſubditorum, ſiue diœceſanorum, ſed etiam totius collectionis eorum in vnum caput: Ergo etiam dum Summus Pontifex Romanus paſſim à Sanctis Patribus, Concilijſque Generalibus vocatur vniuerſæ Eccleſiæ Papa, vniuerſalis Epiſcopus, vniuerſalis Princeps paſtorũ, & ſic de alijs ſimilibus titulis ſuperioritatem in eo ſignificantibus, & exprimentibus, non ſolùm debet intelligi quod ſit caput, ſupra ſingulos fideles, ſiue ſupra vniuerſalem Eccleſiam diuiſiuè, ſed etiã ſupra illos in vnum conciliariter collectos, ſiue ſupra eamdem Eccleſiam collectiuè. Patet conſequentia *primò*, quia ſicut ex hoc, quod Eccleſia ſit nomen collectiuum, & Epiſcopus dicitur eſſe abſolutè caput ſuæ Eccleſię particularis, non ſolùm eſt tale reſpectu illius diuiſiuè, verùm etiam collectiuè; ita quoque ex hoc quod Eccleſia congregata, ſiue Conciliũ proprijſſimè eſt Eccleſia Chriſti, vt concedunt aduerſarij; vbi Summus Pontifex Romanus dicitur abſolutè caput vniuerſalis Eccleſiæ, malè ab illis excipitur Eccleſia vniuerſalis congregata, abſurdum enim eſt, cum aliquid de alio abſolutè, & ſimpliciter pronuntiatur; excipere id quod proprijſsimè per illud ſignificatur. *Secundo*, quia non minus Papa eſt Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ, quam quilibet Epiſcopus ſuæ diœceſis, ſiue non minus habet pro ſua adęquata iuriſdictione totam Chriſtianitatem,

tatem, quam Archiepiſcopus V. g. Pariſienſis ſuam Pariſienſem Eccleſiam; Ergo ſi particularis Epiſcopus eſt caput ſuæ particularis Eccleſiæ tam diuiſiuè quam collectiuè; idem quoque intelligendum eſt de Summo Pontifice Romano reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ, vbi vocatur à Patribus, & Concilijs eius Epiſcopus: Imo ſicut Epiſcopus primario eſt diœceſis Epiſcopus, ſecundario verò, & ex conſequenti ſuorū ſubditorum, ita quoque Summus Pōtifex debet primariò dici caput Eccleſiæ vniuerſalis, ſecundariò verò omnium fidelium cuiuſcumque ſtatus in ea viuentium, ac proindè cum vniuerſalis Eccleſia repræſentetur in Concilio Oecumenico, huius etiam erit caput & ſuperior, indeque eruo alteram rationem pro hac veritate.

Secunda igitur ratio eſt, quia vniuerſalis Eccleſia toto orbe diffuſa ita ſumitur diuiſiuè comparata ad Conciliū Generale, vt tamen ſemper ſit congregata formaliter, quia ex diuinis Scripturis eſt vnum regnum, vna familia, vel domus, vnus grex, vel ouile; & ex tali congregatione colligatur Concilium Generale, illamque materialiter diſperſam quantum ad locum, dicatur repræſentare, ob prælatorum eius in vno, & eodem loco coniunctionem. Ergo ſi Summus Pontifex Romanus eſt caput, ac conſequenter ſupra Eccleſiam diuiſiuè ſumptam, hoc eſt quantum ad locum per vniuerſum orbem diſperſam, ſed ſemper in eodem ſpiritu fidei formaliter vnitam per modum regni, familiæ & gregis; multò magis talem præcellentiā debet habere reſpectu eiuſdem collectiuè in Concilio Generali adunatæ. Antecedens eſt certū; probatur conſequens *primò*, quia eadem eſt formaliter Eccleſia toto orbe diffuſa, cum ſeipſa conciliariter congregata, ita vt talis diſperſio, & congregatio attenta, vel conſiderata penes locum, ſit tantùm materialis; igitur ſi Pontifex Romanus eſt caput illius diſperſæ per orbem, erit quoque illius congregatę in vna ciuitate, vel loco; *Secundò*, quia quod ob præeminentiam ſuę dignitatis eſt caput rei repræſentatę, nō minus debet eſſe tale in ordine ad rem repræſentantem, congregatio enim repræſentans aliquam communitatem maiorem ex ſe non habet authoritatem, quā habebat, antequam ex tali communitate in vnum colligeretur ſicque collecta illam repræſentaret, niſi aliundè, vel ob ſpecialem aliquam legem, vel ob ſpecialem ſtatum illi accreſcat: Ergo ſi Summus Pontifex ob ſuam præeminentem dignitatem, & authoritatem eſt ſupremum caput vniuerſalis Eccleſiæ toto orbe diffuſæ per Concilium generale ex ea duntaxat collectum repræſentatæ, ita vt ex tali collectione, & repræſentatione, nihil plus quàm ante authoritatis acquirat. dicendum eſt eum non minus ſupra Concilium, ſiue ſupra Eccleſiam collectiuè, & repræſentatiuè, quam ſupra eamdē diuiſiuè ſumptā, eſſe. Probatur, ſiue explicatur antecedens tùm in naturalibus, tum in moralibus; in naturalibus enim, ex hoc quod tota collectio hominum non excedat limites, aut perfectionem gradus rationalitatis, quam habent ſinguli homines diuiſiuè ſumpti, ideo tota hominum collectio non dicitur intēſiuè perfectior, aut maioris perfectionis intenſiuè, quam ſinguli ſint homines diuiſiuè ſumpti; vndè Angelus præcellens illis ita conſideratis, non minus præſtat eiſdem collectiuè ſumptis. Idem etiam patet in moralibus, V. g. in comitijs Generalibus Regnorum formam regiminis ſimpliciter Monarchicam habentium, vt eſt Regnum Galliæ, vbi eo ipſo quod Rex noſter Chriſtianiſſimus eſt ſupremum caput Monarchicum totius Regni per ſuas prouincias diuiſi, ſupremum quoque caput eſt comitiorum Generalium ex diuerſis illarum prouinciarum membris coaleſcentium, quia eo ipſo quod ſtatus regni eſt ſimpliciter Monarchicus, & non Ariſtocraticus, talibus comitijs Generalibus ex toto regno collectis, illudque repræſentantibus maior nō inde competit authoritas, quā ipſimet regno diuiſiuè ſumpto; indeque

Rex vtroque modo, ſiue abſolutè dicitur ſui regni caput, ſupraque illud eſſe. Cuius oppoſitum accidit in Rebuspublicis formam regiminis ſimpliciter Ariſtocraticam, aut Monarchiæ præualentem habentibus, vbi earum Duces, vel Principes, ita ſingulis membris diuiſiuè conſideratis authoritate præcellere poſſunt, vt tamen in ordine ad regimen, Senatui ex illis compoſito, vbi ſolum ſunt primi inter pares, nequaquam illa præemineant, quia ſtatus earum ſimpliciter Ariſtocraticus, nec non interdum leges vniuſcuiuſque Reipublicæ, plus vel minus ſuis Ducibus cōcedētis, ita exigunt, vt Optimates plus habeant authoritatis collectiuè, quam diuiſiuè conſiderati. Ex quibus ſatis manet explicata, & probata veritas noſtri antecedentis, nec nō tiam conſequentis, ſi ſemel oſtendatur Eccleſiam collectiuè ſumptam, ſiue Concilium Generale, ſiue Epiſcopos illud componentes nouum ius non comparare, inde enim manifeſtè ſequetur, quod ſicut ante Concilium ſinguli Epiſcopi Romano Pontifici ſubiecti ſunt, ita & in Concilio: hoc autem ſequenti pręſtabimus argumento, interim ſit tertia, & vltima ratio contra hanc diſtinctionē, qua huius tertij argumenti vim eludere aduerſarij conantur.

Tertia ratio fundatur in ipſiſmet metaphoris capitis, paſtoris, & alijs ſimilibus, quibus vtuntur Concilia & Patres ad ſignificandam ſuperioritatem, vel ſupremam authoritatem Romani Pontificis in Eccleſia: igitur, ſicut in corpore naturali, caput propriè dicitur caput totius corporis, V.g. hominis, impropriè autem, & ex conſequenti cæterorum membrorum ſeorſim ſumptorum, V.g. manus, aut brachij hominis: ita quoque vbi Summus Pontifex vocatur à Concilijs & Patribus ſupremum Eccleſiæ caput, vt hac metaphora explicent ſuperioritatem, quam habet ſuper illam, tanquam ſuper corpus myſticum, & ſpirituale, debet primariò intelligi de illa collectiuè, & vt eſt vnum corpus myſticum aut in ſe, aut repręſentatiuè in Concilio; ſecundariò autem de illa diuiſiuè ſumpta, ſiue de particularibus Eccleſijs, aut Epiſcopis, quatenus ſunt mēbra illius collectiuè conſideratæ, ſiue, vt eſt vnum corpus myſticum, aut in ſe, aut repręſentatiuè in Concilio. Quod in cap. *quamuis vniuerſa*, 22. diſtinct. rectè his exprimitur verbis: *Quamuis vniuerſæ per orbem Catholicæ, & Apoſtolicæ cōſtitutæ Eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſint, tamen Sācta Romana Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis, cæteris Eccleſijs prælata eſt, ſed voce Domini*: nempè, ideo Romanam Eccleſiam, ſiue Summum Pontificem eius Epiſcopum prælatum eſſe cæteris Eccleſijs, quia Eccleſiæ vniuerſali à Deo præfectus eſt; ſicut, ex dictis ſupra, ideo Epiſcopus eſt ſingulorū ſubditorum caput, vel paſtor, quia in totam diœceſim primo, ac per ſe ius, & poteſtatem habet. Et hæc dicta ſufficiant pro tertio argumento, præcludendoque aduerſus illud effugio per diſtinctionem Eccleſię vniuerſalis in ſe ipſam diuiſiuè, & collectiuè conſideratam, quę cum magis ſit ſubtilis, quam ſolida, mirum eſt velle aduerſarios, quod ab ea dependeat tantæ controuerſiæ reſolutio, nec non Scripturarum, Conciliorum, & Patrum intelligentia, vbi abſolutè, & & ſine vlla prorſus dictæ diſtinctionis vmbra, vocant Summum Pontificem ſupremum Eccleſiæ vniuerſalis caput, Paſtorem & rectorem.

Quartò probatur noſtra concluſio, ſiue ſuperioritas Summi Pontificis ſupra Concilium Generale, argumento deſumpto ex regimine Eccleſiæ, quod ſic in formam reduco: forma regiminis Eccleſiæ non ab ea, ſed à Chriſto Domino inſtituta, eſt ſimpliciter Monarchica; Ergo cui Chriſtus Dominus, in ea tanquā in ſuo Regno Apocalyp. 5. *Feciſti nos Deo noſtro regnum*, ſupremam dedit poteſtatem Monarchicam, ſiue quem loco ſui viſibilem Monarcham reliquit, ille debet omnibus ſimpliciter, & abſolutè pręſtare, nulli autem ſubſtare: ſed Chriſtus Dominus talem dedit poteſtatem ſibi tamen ſubordinatam Romano Pontifici

legi-

legitimo Diui Petri ſucceſſori pro tempore exiſtenti, non autem Concilio Generali: Ergo Summus Pontifex Romanus ſimpliciter, & abſolutè præcellit, non autem ſubijcitur Concilio Generali. Probantur, & explicantur ſingulæ propoſitiones huius argumenti.

In primo antecedenti dicitur formā regiminis Eccleſiæ nō ab ea, ſed à Chriſto Domino fuiſſe inſtitutam; quia ſi Eccleſia illam inſtituiſſet, vt poſſet illam deſtruere, vel mutare, ita quoque poſſet abſolutè ea ob ſua crimina, etiam citra hæreſim, abutentem deponere; vt exemplificant aliqui in regnis terrenis, vbi, quia ſumma poteſtas Monarchica Regū profecta eſt à populo, ſi quidem populus facit Regem, qui alioqui eſſet homo priuatus, ſicut cæteri, omnes enim homines naturaliter ſunt liberi, & æquales, nec poſſet vnus cæteris imperare, niſi illi ſe ei ſubijcerent, & ſuper ſe poteſtatem ei concederent, ſemper intelligitur talis poteſtas radicaliter, & ſuppletiuè eſſe in Regno, proindeq; illud poſſe Regem ſua authoritate abutentem, ac in tyrannum degenerem deponere: Quam doctrinam etſi non approbem, ſed potius cum Diuo Thoma lib. 1. de regimine Principum cap. 6. exiſtimem, *Si omnino contra tyrannum auxilium humanum haberi non poteſt, recurrendum eſſe ad Regem omnium Deum, qui eſt adiutor in opportunitatibus in tribulatione; eius enim potentiæ ſubeſt, vt cor tyranni crudele conuertat in manſuetudinem ſecundum Salomonis ſententiam: cor Regis in manu Dei, & quocumque voluerit vertet illud*, &c. & infra, *tyrannos vero quos reputat conuerſione indignos poteſt auferre de medio*: illam tamen adducere volui, primò, vt oſtenderem diſparem eſſe rationem Regni terreni, & Regni Chriſti qualis eſt Eccleſia, vbi eo ipſo, quod illa Pontificiam dignitatem, ſupremamque illi annexam authoritatem non inſtituit, ſed totum hoc à Chriſto Domino ſuam originem habuit, nec poteſt eam deſtruere, nec poteſt legitimum ac certum Pontificem ea gaudentem deponere, ob alia citra hæreſim, crimina, vt explicuimus ſect. ſuperiori cap. 16. nec non ſupra cap. 4. quidquid ſit de Regno terreno, vbi ſi hoc, vt putamus, locū non habet ad euitandas ſtante hominum malitia infinitas rebelliones, multò minus in Eccleſia locum habere debet, vt Concilium Generale, ob ſolam ſcandaloſam Summi Pontificis vitam, poſſit eum ſuo priuare Pontificatu. Secundò etiam, vt monerem Monarchiæ temporalis amatores, quam malæ, pernicioſæque conſequentiæ ſit pro Regibus, ac Principibus tum in hoc, tum in alijs ſententia docens talem eſſe in Concilio Generali poteſtatē reſpectu Summi Pontificis. Hactenus pro explicatione primi antecedentis; quod enim forma regiminis Eccleſiæ ſit Monarchica ſuppono ex dictis ſectione ſuperiori.

Nunc primum conſequens probatur, quia Eccleſia quomodocumque cōſiderata ſiue diuiſiuè, ſiue collectiuè, nullam habet ex ſe authoritatē, ſed omnis eſt in Chriſto, & in ijs, quibus Chriſtus eam communicare voluit; ſolus igitur in ea ſic honorabitur, quemcumque Rex Chriſtus voluerit honorare, ſiue cui ſupremam authoritatem Monarchicam contulerit, ſolus ille omnibus tam diuiſè, quam collectiuè ſimpliciter & abſolutè præeminebit, nulli autem niſi Chriſto ſubiacebit. Quod enim reſpondent aduerſarij ex Almaino, regimen Monarchicum non ideo tale eſſe, quod vnus ſit toto reſiduo ſuperior, alioquin, inquiunt, in ciuilibus nullum eſſet tale regimen, cum Reges toto ſuo Regno ſimul ſumpto non ſint maiores, & ſuperiores, ſed ideo vocari Monarchicum, quia vnus quolibet alio ſeorſim ſumpto, eſt ſuperior; hæc, inquam, reſponſio, quæ non minus Regibus, quam Summis Pontificibus eſt iniurioſa, eſto poſſet admitti in primis, quia, ex ijſdem aduerſarijs, eorum authoritas primùm à populo vel regno deriuata eſt, in ſupremo tamen Eccleſiæ Monarcha non valet, *primo*, quia ſuam ab Eccleſia authoritatem non recipit, ſed à ſolo Chriſto, quare qui ſemel

ab eo

ab eo conſtitutus eſt ſupremus Eccleſiæ Monarcha, nedum talis eſt reſpectu Eccleſiæ diuiſiuè, aut ſuperior eſt vno quolibet fideli ſeorſim ſumpto, verum etiam omnibus ſimul ſumptis tàm entitatiuè, quam repręſentatiuè in Concilio Generali. *Secundo*, quia ni ita ſuperior eſſet, iam ſtatus Eccleſię non eſſet ſimpliciter Monarchicus, quod eſſe falſum ſatis oſtendimus ſectione ſuperiori: Sequela autem probatur, quoniam ille ſtatus non eſt ſimpliciter, & abſolutè Monarchicus, cui tandem præualet Ariſtocratia, ſiue optimatum regimen, & authoritas: at ſi ſupremus Eccleſiæ Monarcha à Chriſto conſtitutus Concilio Generali ſuperior non eſſet, ſed illi potius abſolutè ſubijceretur, adeo vt citra hęreſim ob alia crimina poſſet illum deponere, iam Ariſtocratia, Optimatumque authoritas in Eccleſia præſtaret, ſimpliciter ergo, & abſolutè Monarchicus non eſſet eius ſtatus. Nec refert, quod Concilium Generale non ſemper duret, hoc enim mere per accidens ſe habet, ſicut enim mortuo Summo Pontifice, duranteque interregno, non propterea Status Eccleſiæ definit eſſe Monarchicus, ita ſuppoſito, quod ſuprema Eccleſiæ authoritas finaliter eſſet in Concilio Generali, qua ſimpliciter, & abſolutè præſtaret Pontifici in regimine Eccleſiæ, non defineret eius ariſtocratia, eoque magis quo ex aduerſarijs, inuito etiam, ac renitente certo, & indubitato Pontifice Conciliũ Generale ſe ſua poteſt authoritate congregare. Attenta igitur inſtitutione Chriſti Domini, qua ſtatum ac regimen Eccleſiæ voluit eſſe ſimpliciter Monarchicum; qua loco ſui, tanquam Vicariũ ſupremum, qui eam regeret, Monarchã reliquit, Romanum, videlicet, Pontificem, vt mox dicemus, neceſſariò ſequitur eum nulli ſimpliciter, niſi ſoli Chriſto Regi ſæculorum immortali, & inuiſibili ſubeſſe, pręeſſe verò ijs omnibus loco Chriſti, quibus Chriſtus ipſe inuiſibiliter præeſt, & quibus etiam pręeſſet viſibiliter, ſi adeſſet viſibiliter, inter quę proculdubio, non ſolùm Eccleſiæ particulares, ſed etiam tota Eccleſia vniuerſalis, Generaliaque Concilia eam repręſentantia connumerari debent. *Tertio* tandem præfata nõ valet reſponſio, quia ſequitur ex ea, ſupremum à Chriſto cõſtitutum in Eccleſia Monarcham, nequidem eſſe talem reſpectu Epiſcoporũ ſeorſim ſumptorum; vel potius eſſe talem, vt concedunt aduerſarij, pertinetque ad fidem; & non eſſe talem, ſed vnũ ex illis, & non ſupra illos authoritate iuriſdictionis, de poteſtate enim ordinis non eſt difficultas, quia ſubijceretur Concilio, vt Optimatum iuriſdictionem, ac ſuperioritatem ſuper eum ſimpliciter habentium collectioni; In tantùm enim in Rebuſpublicis, vbi regimen eſt ſimpliciter Ariſtocraticum, Optimates non quidem ſeorſim ſumpti, ſed collectiuè iuriſdictionem, ac ſuperioritatem ſimpliciter habent ſuper Reipublicæ ducem in quantum ipſe ex ſe, aut ab alio ſuperiori tam ad ipſum, quam ad Optimates Reipublicæ, Monarcha non eſt, ſed tantum vt vnus ex illis, & non præ illis, primuſve ſola dignitate Ducali inter pares eadem authoritate iuriſdictionis, vel in partem duntaxat ſolicitudinis Reipublicæ gerendæ cum illis vocatus, non autem vt habens in ea plenitudinem, ſiue totalitatem poteſtatis; ibi namque cum ſit vnum totum mere extenſiuum, vel numericum, valere quidem poteſt illud axioma, quod tantopere ſolent vrgere aduerſarij, totum ſcilicet maius eſſe ſua parte, vel ſupra illam eſſe: Ergo à pari ſi in Eccleſia Concilium Generale, ſiue Epiſcopi vt Eccleſiæ Optimates in eo ſimul collecti, ſimpliciter, & abſolutè ſuperiores eſſent Summo Monarchæ, Romano videlicet Pontifici, à Chriſto Domino inſtituto, & Eccleſiæ pręfecto, ſequeretur illum eſſe Monarcham, & nõ eſſe Monarcham eorum ſeorſim etiam conſideratorum; quod cum ſit abſque vllo dubio hęreticum, dicendum eſt eũ ſimpliciter, & abſolutè Monarcham eſſe, omneſque Eccleſiæ partes quantumuis ſimul vnitas, & collectas, vt potè eiuſdem rationis, vocataſque ſolum in

partem

partem ſolicitudinis, ad tantam perfe-ctionem peruenire non poſſe, vt ſupremo eius Monarchæ plenitudinem poteſtatis habenti ſimpliciter ſint ſuperiores; ideoque in hoc caſu non valere maximam, quod totum, ſiue cęteræ partes, ſint maiores vna parte, etſi enim currat in toto quantitatiuo, ſiue continuo, ſiue diſcreto, non tamen in toto poteſtatiuo, & vbi vna pars ſola cæteris omnibus pręcellit; ſeu quod idem eſt, licet verũ ſit, totum eſſe maius ſua parte totalitate quantitatis dimenſiuæ, vel numeralis, non tamen totalitate quantitatis virtualis, poteſt enim contingere, quod vna virtus, vel vna pars eam habens poſſit ſe ad plura extendere obiecta, quam cæteræ, vt in principio huius capitis prænotauimus: & ita de facto ſe habet in Supremo Eccleſiæ Monarcha, quo illa quidem, vel Concilium Generale poteſt dici maius vnitate numerica, cum Eccleſiæ Monarchatus ſpiritualis, vel ſummus Pontificatus, ponat in numero cum cęteris eius dignitatibus; ſecus autem quantitate virtuali; Põtificia ſi quidem authoritas ſola ad ea ſe extendit, quæ poſſunt omnes, & inferiores dignitates, nec non ad alia plura, & maiora, ad quæ ſine Pontificia authoritate illæ pertingere non poſſunt, ſiue ſeorſim, ſiue vnitim accipiantur; imò vt in primo oſtendimus argumento, ab ea tanquam à fontali principio omnis iuriſdictionis, quicquid in illis reperitur authoritatis ſemper emanauit. Ex quibus conſtat veritas primi conſequentis, illum videlicet, cui ſupremam in Eccleſia dedit authoritatem Chriſtus Dominus, quemve loco ſui viſibilem Monarcham reliquit, debere omnibus ſimpliciter & abſolutè pręſtare, nulli autem, niſi eidẽ Chriſto ſubſtare.

Quantùm iam ad tertiam propoſitionem ſubſumptam, quod Chriſtus Dominus huiuſmodi authoritatem ſummo contulerit Pontifici, non autem Concilio Generali, etſi ſufficienter maneat probata ex dictis ſuperiori capite, iterum eius veritatem breuiter ſic oſtendo; *Primo* quia ſi talem ſupremam authoritatem Concilio dediſſet, nõn eſſet Monarchica, ſed Ariſtocratica regiminis Eccleſiæ forma, in qua ſuprema poteſtas non eſſet penes vnum, ſed penes Concilium, vt à Summo Pontifice diſtinctum, in hoc enim ſenſu modo loquimur, non autem de illo, vt ſummum includit Pontificem, ſic enim libenter admittimus, Concilium cum Papa ſaltem eſſe maius ſolo Papa extenſiuè, vel Papam cum Concilio eſſe ſeipſo maiorem extenſiuè, non autem intenſiuè, eo proportionali modo, quo Deus cum mundo ſpectatus, maius bonum extenſiuè, vel numericè dicitur, quàm cum ſolus, & abſque mũdo conſideratus. *Secundo*, Summus Pontifex eſt proximus, & immediatus Chriſti Vicarius, vt ex articulis in Concilio Conſtantienſi à Martino V. damnatis conſtat, non ex eo præcisè, quia Chriſtus immediatè poteſtatem Papalem inſtituit, quam ipſe exercet, ſic enim quilibet Epiſcopi, & Sacerdotes eſſent eodem iure immediati Chriſti Vicarij, cũ poteſtate à Chriſto inſtituta omnes funguntur: Summus igitur Pontifex ideo proximus, & immediatus Chriſti Vicarius dicitur, quia ſummam, vel Monarchicam illi contulit authoritatem, indeque loco illius toti præeſſet Eccleſiæ; patet conſequentia, præfatum ſiquidem Concilium, nec non Sancti Patres, vbi Summum Pontificem immediatũ Chriſti Vicarium appellant, certè aliquid amplius in illo, quam in reliquis Prælatis, & Sacerdotibus, pro hoc immediato Vicariatu ſtatuunt; illud autem aliud eſſe non poteſt quam ſuprema, & Monarchica, qua loco Chriſti vniuerſalem Eccleſiã gubernat, authoritas. Quod enim reſpondent aduerſarij, Vicariatum Pontificis eſſe ad totam Eccleſiam, aliorum vero Epiſcoporum tantùm ad Eccleſias particulares non ſatisfacit, tùm quia, hic de Vicariatu, reſpectu obiecti, nempe Eccleſiæ non agitur, ſed de Vicariatu reſpectu Chriſti, quem dicunt Patres ipſi Pontifici proximè, & immediatè conuenire; tùm maximè quia in-

tan-

tantum etiam dicitur Vicarius totius Eccleſiæ, in quantum à Chriſto Domino ſupremam in illa poteſtatem habuit, vt proximus & immediatus eius in Eccleſia Vicarius.

Minus ſatisfacit, quod ab iiſdem aduerſarijs ſecundo reſpondetur, nimirum Papam eſſe proximum, & immediatum Chriſti Vicarium dupliciter poſſe intelligi: vno modo, quod immediatè à Chriſto nullo interueniente actu humano, ſeu conſenſu ſubditorum in ſe, vel in gerentibus eorum vices, ſit electus: qua ratione certum eſt, nullum fuiſſe immediatum Chriſti Vicarium in ſpiritualibus præter diuum Petrum: altero modo quod dicatur immediatus Chriſti Vicarius, quatenus poteſtatem immediatè à Chriſto inſtitutam, & Eccleſiæ corpori relictam exercet; quo ſenſu tantum, inquiunt aduerſarij, cum quilibet Pontifex ſit immediatus Chriſti Vicarius, non obſtat quominus ab Eccleſia tanquam à ſuperiori dependeat, eiuſque beneficio, ſeu mediante ipſa Papalem poteſtatem accipiat. Hęc, inquam reſponſio, ob multa quæ continet falſa, & abſurda omnino reijcienda eſt; *primò* enim, vt ſectione ſuperiori cap. 9. diximus & probauimus, aliud eſt deſignatio perſonæ in Papam aſſumendæ, aliud vero collatio dignitatis, vel poteſtatis Pōtificiæ illi competentis, etſi enim hæc duo coniuncta fuerint, quando Chriſtus Dominus perſonam Petri in ſupremum Eccleſiæ Monarcham deſignauit, & elegit, illique poteſtatem eius propriam conceſſit, poſſe tamen hęc duo inter ſe ſeparari ibidem oſtendimus; & vbi Summus Pontifex de nouo iam creatur, electores perſonam quidem deſignare; at ſolum Chriſtum Dominum immediatè illi conferre Pontificiam dignitatem, omniaque illi annexa priuilegia, adeo vt non ſit minus Chriſti Vicarius, quam Petrus; nec minorem eo poteſtatem accipiat: Igitur quamuis concedi debeat Summum Pontificem pro tempore electum poſſe ab Eccleſia, vel ab electoribus eius ſuæ perſonæ deſignationem agnoſcere, quæ tamen adhuc non poteſt non eum eligere, ſuppoſita diuina inſtitutione; nihilominus ſoli Chriſto pro dignitate, & authoritate collata gratias agere debet, nec in ea quidquam ab Eccleſia, aut eius conſenſu dependet, ſed purè deriuatur ex lege, & decreto quodam diuino, quo Chriſtus Dominus certò ſtatuit eam perſonæ ritè, legitimèque electæ conferre; quod quidem decretum diuinum nulla humana authoritate, aut poteſtate ſuppleri, mutari, vel limitari poſſe, ſatis per ſe notum eſt.

Secundo, quia ſequeretur non tàm Petrum fuiſſe, Summumque Pontificem eius ſucceſſorem pro tempore exiſtentem, eſſe immediatum Chriſti Vicariū, quàm ipſammet Eccleſiam, imo illa ſola, vt contradiſtincta à Pontifice, eſſet Vicaria immediata Chriſti, Pontifex autem Eccleſiæ duntaxat Vicarius immediatus, Chriſti autem mediatus, ſi quidem ab ipſa in eum authoritas deriuaretur, & quiquid ageret, nomine Eccleſiæ, quam repręſentaret, cuiuſque Vicarius, ac miniſter eſſet, ageret: quatenus aduerſarij docent contuliſſe Chriſtum claues Petro, ac eius proinde ſucceſſoribus, vt ſigno, & figuræ Eccleſiæ, ideoque peramplius, & magis eas contuliſſe Eccleſiæ; quorum omnium falſitas, & abſurditas ex ſe patet; ſufficienterque à nobis demonſtratum fuit ſectione ſuperiori, ſoluto etiam ibi quodam diui Auguſtini teſtimonio, quo in ſui fauorem abutuntur aduerſarij, quod claues Eccleſiæ entitatiuè ſumptæ, ſiue toto orbe diffuſæ, vt à Petro, eiuſque ſucceſſoribus, & alijs Pręlatis diſtinguitur, conceſſæ non fuerint, alioqui cerdones, baiuli, lanij, & quælibet viliſſimæ perſonæ claues regni cælorum haberent; neque conſequenter ipſi Eccleſiæ, pro vt eſt in Concilio congregata, ſiue Conciliariter collectæ, vt diſtinguitur ab iiſdem Pręlatis, ex quibus componitur, ſi enim Concilium Generale ita conſideratum authoritatem non habet ex aduerſarijs, niſi in quantum Eccleſiam vniuerſalem repræſentat; certumque ſit, Chriſtum nullam

nullam Eccleſiæ vniuerſali poteſtatem contuliſſe, ſed ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus; ſequitur quoque, Concilium Generale aliam non habere, quam quæ competit ipſis prælatis inter ſe conuenientibus, & ex ſuis poteſtatibus, quas à Deo acceperunt, vnam quamdam communem, & totalem ſtatuere volentibus. Quare vbi interdum dicitur, vniuerſalem Eccleſiã, vel Concilium Generale eam repræſentans, immediatã à Deo habere poteſtatẽ, qua phraſi potiſſimum vtitur Concilium Conſtantienſe, in præfato ſenſu debet intelligi.

Aliqui rationum pondere conuicti reſpondent tertio, verum eſſe, quod Chriſtus Dominus ſupremam Romano Pontifici in Eccleſia authoritatem contulerit, tanquam ſuo proximo, & immediato in illa Vicario, ita vt formaliter, & ſubiectiuè ſit in illo tota iuriſdictionis Eccleſiaſticæ plenitudo; eumque conſequenter aſſerunt, non fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum, tanquam inſtrumẽtum Generale Eccleſiæ ad omnes actiones eius nomine exercendas, vt accideret, ſi ſuprema Eccleſiaſtica poteſtas principalius, & immediatius eſſet in Eccleſia, Conciliove Generali illam repræſentante, quam in Summo Pontifice; At quia ille tanta ſua abuti poteſt authoritate, vel male docendo, vel impiè viuendo, ideo in Eccleſia aliam fuiſſe inſtitutam maiorem authoritatem veluti regulatiuam, aut ſuppletiuam defectuum Pontificis.

Sed hęc etiam reſponſio nullius eſt momenti; licet enim libenter admittamus, quod vbi tempore præſertim ſchiſmatis Pontifex eſt dubius; aut vbi certus, & indubitatus in priuatam cadit hęreſim, Eccleſia ius habeat illum deponendi, modo explicato ſect. ſuperiori cap. 9. & 17. quia in primo caſu ita eſt, ac ſi non eſſet; in ſecundo autem iam per hęreſim reddidit ſe putridũ, ac mortuum ciuiliter Eccleſiæ membrum, vt alius, ſicut fit propter mortem naturalem, eius loco eligatur, negamus tamen huiuſmodi authoritatem eſſe Pontificia abſolutè maiorem, aut diſtinctam ab eã, quam habent eius prælati, tam ſeorſim, quam ſimul ſpectati, quocumque enim modo ius habent ſeparandi ſe à Papa manifeſtè hęretico, nec ad hoc requiritur ſemper conciliaris eorum congregatio; quodque illa conſequenter, citra duos caſus, poſſit ſe extendere ad certũ, & indubitatum Pontificem, etiam vſque ad iuridicam eius ob alia crimina depoſitionem. Tale enim remedium latam ſchiſmatibus, ac rebellionibus viam aperiens, maloque ipſo peius, vt ſupra c. 4. notauimus, Chriſtum Dominum Eccleſiæ libertati, vel authoritati non reliquiſſe, teſtantur huc vſque dicta, tum ipſa remedij malignitas, tum denique quod idem Chriſtus ait Matthæi 23. *Super cathedram Moſis ſederunt Scribæ, & Pharisæi: omnia quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite, opera autem eorum nolite facere*; quibus verbis ſignificare voluit, quamdiu bene docent Prælati, tamdiu eſſe audiendos, & retinendos; ſed quouis crimine, ſi hereſis, & ſchiſma excipiatur, Summus detineatur Pontifex, rectè docere nõ deſinit: ergo propter illud nequaquam Chriſtus voluit eum eſſe deponendum; ſed de alijs opportunioribus remedijs, vt loco citato diximus prouidit, & iterum explicabitur concluſione ſequenti.

Inſuper data reſponſio ſupponit falſum, Summum, videlicet, Pontificem ſeorſim à Concilio Generali, ſua authoritate in docendo abuti poſſe, oppoſitum enim ſatis oſtendimus ſect. ſuperiori, ex priuilegio infallibilitatis diuinitus illi conceſſo; ſed eſto tale non haberet priuilegium, vt contendunt aduerſarij, nec etiam illud, imo multo minus Concilio ſeorſim à Pontifice competere cap. 8. demonſtratum eſt, ſolumque apud omnes Catholicos certum eſt de fide, Concilium Papæ adhęrens, errare non poſſe: igitur licet poſſet admitti in hac ſuppoſitione defectibilitatis vtriuſque extremi ſeorſim, non vnitim, poſſe dici, quod Concilium Papæ adhęrens, eſt ſupra Papam, ſiue ſententiam Concilij cũ Papa,

Papa, aut Papæ cum illo, præferendam eſſe ſententiæ ſolius Papæ; hoc non eſt ad rem, in præſenti enim concluſione non agimus de iſtis extremis pro vt in toto includuntur, vel illud componunt, ſed de illis pro vt inter ſe, ſiue ad inuicem diſtinguntur; qua ratione, licet iterum admittamus, quod vnum altero dici maius non poſſet ob priuilegium infallibilitatis, nihilominus Summus adhuc Pontifex ob ſupremam quam haberet in Eccleſia authoritatem Monarchicam præ Concilio, ſupra illud eſſe ſimpliciter, & abſolutè dicendus eſſet; vnde ſemper manet vndequaque firma noſtræ concluſionis veritas; ſimulque iuxta opinionum diuerſitatem explicari poteſt; quid ſit Papam cum Concilio, vel Concilium cum Papa eſſe ſeipſis quid maius intenſiuè, & extenſiuè: In ſententia enim illorum, qui ipſis vnitim duntaxat ſumptis concedunt priuilegiū infallibilitatis, ſecus autem ſi conſiderentur ſeorſim, dicendum eſt Papam cum Concilio, vel Concilium cum Papa eſſe ſeipſis maiora non ſolum extenſiuè, verum etiam intenſiuè; de maioritate extenſiua, vel quantitatiua patet, ea ratione, qua omne totum ſic ſumptum ſemper eſt maius ſua parte; probatur vero de intenſiua, quia ad hoc vt Papa cum Concilio, aut vice verſa, dicatur ſeipſo maior intenſiuè, nil aliud requiritur, niſi quod ſic vnitim conſideratus habeat aliquod priuilegium, quod ipſi ſoli, vel ſeorſim ſpectato non competit: ſed vt ſupponimus in iſta ſententia conuenit ipſi cum Concilio priuilegium infallibilitatis in rebus fidei, quod non habet ſeorſim ab illo ſumptus; ſecundum hanc ergo ſententiam Summus Pontifex cum Concilio Generali, non ſolum eſt ſeipſo maior extenſiuè, verum etiam intenſiuè. Iuxta illos autem, qui verius nobiſcum illi ſeorſim à Concilio Generali tribuunt præfatum non errandi in rebus fidei definiendis priuilegium, debet ſolum cum tali Concilio dici maior ſeipſo extenſiuè, non autem intenſiuè.

Quintum argumentum pro veritate noſtræ concluſionis aſſerentis abſolutā Romani Pontificis ſupra Concilium Generale authoritatem, deſumitur ex hoc quod Summus Pontifex in Legibus Cōciliorum poteſt diſpenſare; pro cuius intelligentia notandum eſt tales leges eſſe triplicis generis: aliæ ſunt iuris naturæ, vt prohibitio fornicationis, Magię, duellorum, vſuræ, & ſimiliū, quas, quia in nonnullis hominibus lumen naturæ, ſi non eſt penitus extinctum, ſaltem valde eſt obſcuratum, renouari interdum fuit neceſſe, aliquibus Conciliorum decretis: Aliæ ſunt iuris diuini, vt quæ ad fidem, & Sacramenta ſpectant, quatenus ortas de illis quęſtiones nonnunquam Concilia Generalia definierunt, quidq; credendum eſſet ſuis canonibus ſtatuerunt: Aliæ tandem ſunt iuris mere Eccleſiaſtici; Dum igitur in præſenti argumento Romanum Pontificem Concilijs Generalibus ſuperiorem eſſe, oſtendere intendimus, nō procedit de duobus primis legū generibus ſed de tertio; vt enim Romanos Pontifices illis contraire non poſſe, quodque diuus Gregorius quatuor Concilijs Nicæno, Conſtantinopolitano, Epheſino, Chalcedonenſi, tanquam quatuor Euangelijs honorem haberi voluerit, manifeſtum eſt infallibilitatis Pontificiæ ſignum, non autem ſubiectionis ad Concilia, vt malè inferunt aduerſarij, ſi quidem Gregorius non loquitur de Concilijs à Romano Pontifice contradiſtinctis, ſed ſumma eius authoritate congregatis, directis, & confirmatis, nec de illis in materia iuris pure Eccleſiaſtici, ſed fidei, cuius euidens argumentum eſt, quod Canonem Concilij Chalcedonenſis (quod cum alijs tribus Concilijs, tanquam Euangelium ſuſcipiebat) quo Patriarcha Conſtantinopolitanus proximus poſt Romanū ſtatuebatur, repudiarit, quem ſciret ex ambitione Patriarcharum, & faſtu Imperatorum profectum eſſe; vt, inquam, inuiolabilis Conciliorum in materia fidei obſeruantia arguit in Summis Pontificibus infallibilitatem, ita & eorumdem ſuprà omnia Concilia poteſtatem, quod eo-

rum leges, vel decreta, quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam, & ad ius mere Eccleſiaſticum ſpectant, poſſit omnino vel abrogare, ſi iam inutiles exiſtant, contrariaſque ſancire; vel legem latam, antequam promulgetur, infirmare, inanemque reddere, vt fecit diuus Leo, qui Canonem latum, vt mox dicebamus, in Concilio Chalcedonenſi de primatu Sedis Conſtantinopolitanæ ſupra Alexandrinam noluit approbare; vel denique aliqua in cauſa eaſdem diſpenſare; abrogare enim leges, aut in illis diſpenſare dum vigent, nemo poteſt niſi, qui eas condidit, vel illo eſt ſuperior; ſi talis igitur authoritas Summo competit Pontifici reſpectu Conciliorum, ſicut quod & ambiguitates ex decretis eorum ortas interpretetur, vt ait Gregorius diſtinct. 17. cap. Nec licuit: *Quoties aliqua de vniuerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte hi, qui ſalutem animæ ſuæ deſiderent, ad Apoſtolicā Sedem pro recipienda ratione conueniant:* manifeſtè ſequitur Papam, ſimpliciter & abſolutè Generalibus præſtare Concilijs.

Talem verò poteſtatem ipſi competere, teſtantur plura, quæ ſuperiori ſectione cap. 16. paſſim attulimus, tam iura, quam facta; deindè ipſamet quotidiana experientia; tum denique ratio, qua, ſuppoſito ſemel Monarchico Eccleſiæ ſtatu, quodque neceſſe ſit, in ea dari, ſicut & in omnibus alijs Monarchijs, quandam poteſtatem diſpenſandi de legibus Eccleſiaſticis pro varietate locorum, temporum & perſonarum, non potuit illa melius à Chriſto collocari, quā in Summo Pontifice Romano, quem ſupremum Eccleſiæ Monarcham, ſuumq; in ea Vicarium viſibilem conſtituit. Cui ordinationi, vel inſtitutioni Chriſti Domini, omnino repugnat, quod talis poteſtas fuerit Papę à Concilijs commiſſa, vt dicere poſſent aduerſarij, præterquā enim nullum talis commiſſionis habetur fundamentum in Scriptura, & Patribus, iam Summus Pontifex, non tam Monarcha, aut immediatus Chriſti Vicarius, quàm Conciliorum miniſter appellandus eſſet, cuius abſurditatem ſupra ſatis oſtendimus, nec non inſuper ex eo patet, quod Concilium, à quo lex manat, poſſet ratione ſuæ ſuperioritatis, quam illi tribuunt aduerſarij, quemcumque Legatum, aut Vicarium conſtituere, qui de lege opportuno tempore, rationabilique ex cauſa diſpenſaret, quique conſequenter plus poſſet circa legum Concilij diſpenſationem, quā poſſit Summus Pontifex immediatus Chriſti Vicarius Generalis, in plenitudinem poteſtatis Eccleſiæ aſſumptus, vbi Matthæi 16. vniuerſaliter Petro, & in illo Summis Pontificibus eius ſucceſſoribus dictum eſt, *Quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*; & Ioannis vltimo, *Paſce oues meas*. Huius tandem reſponſionis, ſi daretur ab aduerſarijs, falſitas conſtat ex Sacroſancto Concilio Tridentino ſeſſ. 25. c. 1. cum enim aliqua ſtatuiſſet, in quibus manus Pontificis ligari quodammodo viderentur, talem condidit Canonem. *Poſtremò Sancta Synodus, omnia, & ſingula, ſub quibuſcunque clauſulis & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub fel. record. Paulo III. ac Iulio II. quam ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontificibus Maximis, in hoc ſacro Concilio ſtatuta sūt, declarat, inſtituta fuiſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas Sedis Apoſtolicæ, & ſit, & eſſe intelligatur*. Vbi certè ſacra Synodus ſuam non delegat authoritatem Papæ, vt in legibus ab ea ſtatutis diſpenſare aliquando poſſet, ſed potius, quod aliqua forſan ſanxiſſet, quæ Pontificiam lædere facultatem poſſent, aut vero ab æmulis in malum ſenſum trahi, declarauit in his omnibus ſaluam ſemper authoritatem Sedis Apoſtolicæ, & eſſe, & intelligi debere; eo quod, vt gubernatio Eccleſiæ non ſpectat ad Concilium, ſed ad Papam principaliter, ita etiam cuncta in Concilijs decreta, quæ iuris poſitiui ſunt, iudicio & arbitrio Papæ ſubijciuntur ad diſpenſandum, vel non in illis, iuxta varias, quæ in dies accidere poſſunt pro bono Eccleſiæ regimi-

gimine, occaſiones, vel neceſſitates.

Quod autem aliquando Summus Pontifex tali ſua abuteretur authoritate malè, & illegitimè diſpenſando, hoc eſt, aliquem ab obligatione legis ſoluendo, rationabili, & iuſta non interueniente cauſa; non propterea negari debet abſoluta eius in diſpēſando facultas, quodque talis diſpenſatio vim ſuam non haberet; cum etiam Concilium, cui aduerſarij talem concedunt poteſtatē, poſſet illa abuti, in huiuſmodi enim rebus meri facti, nec Papam, nec Concilium gaudere priuilegio infallibilitatis ſatis patet, & tamen valida eſſet eius diſpenſatio; quia decreta, vel leges, quibus etiam earum diſpenſatio prohibetur, ex ſe non impediunt, quominus legislator, aut illo ſuperior de illis validè diſpenſet, vulgata iuris regula docente, *Multa prohiberi fieri, quæ ſi fiant, obtinent robur firmitatis*, ſed tantum obſtant, quominus licitè, & abſque peccato id præſtent. Cæterum quid Papa poſſit, & quid non, & quibus caſibus illi ſit parendum, vel non, id non pertinet ad ſubditos definire, vt alias notauimus ſectione ſuperiori, tum quia ſacrilegium eſt de poteſtate Principis diſputare 17. quęſt. 4. Can. *Si quis*, §. *committunt*; tum quia huiuſcemodi determinatio, eſt actus iuriſdictionis, & pars quodammodo gubernationis, quæ ſubditis, reſpectu ſuperiorum, nequaquam competit; tum denique, quia ſi permitteretur, magnum inde poteſtati Eccleſiaſticæ damnum imminerer, attento ſubditorum libertatis amore, quo excæcati in rebelliones, atque ſeditiones facilè degenerarent; vnde ſi ob hanc, & alias ſimiles rationes, Magiſtratus in Regnis ſęcularibus non permittit, vt ſubditi de ſui Regis potentia diſputent, & determinent, id potiori iure non eſt in Eccleſia ferendum, reſpectu Papæ ſupremi Eccleſiæ Paſtoris. Quod etſi principalius intelligendum ſit, iuxta doctores, de iuridica determinatione, nihilominus ad doctrinalem quoque extendendum puto, niſi debita cū reuerentia, ſaluoq; ſemper honore Pontificis fieret.

Porro, ſicut ex abuſu aliquorum Summorum Pontificum, ſi daretur, in diſpenſandis legibus Conciliaribus, malè colligeretur defectus in hoc poteſtatis, ita etiam ex nimia, quam interdum profitentur, obſeruantia in illis, tam in ſe, quam in alijs cuſtodiendis. Eos enim profiteri ſe tales leges, aut alias ſeruaturos; & fateri ſe eſſe illis obnoxios, & alligatos, valde differre innumera probant exempla, ſufficiat modo illud Chriſti Domini, qui legem veterem in rigore obſeruauit, licet illius eſſet Dominus, non ſubditus, Matth. 12. *Dominus Sabbathi, eſt filius hominis*; nec non Beatiſſimæ Virginis Mariæ, quæ licet obnoxia non eſſet legi Purificationis, eam tamen ad euitandum ſcandalum, & ad obediētiæ, humilitatiſque exemplum ſeruare voluit: Etſi ergo Summi Pontifices, in ſeruandis legibus, ita ſe rigoroſos cum ſemetipſis, & cum alijs aliquando tum dictis, tum factis demonſtrent, non ideo ſequitur eos illis eſſe ſubditos, vel ita teneri, vt eas non tantum ipſi obſeruare debeant, ſed etiam cum nullo de ijs diſpenſare poſſint; verum, vt firment exēplo, quod docent verbo, quia vt ait Iſidorus 3. ſentent. cap. 52. *Iuſta vocis Regum eſt authoritas, ſi quod populis prohibent, ſibi licere non patiantur*; & quia ex nimia diſpenſandi cum alijs facilitate, aut frequentia ſtatum Eccleſiæ turbari, leges inutiles reddi, aliaque ſimilia mala, & damna oriri poſſe rationabiliter timent.

Sextum pro noſtra concluſione argumentum fundatur in iure appellationum, cum enim appellatio ſemper fiat ab inferiori iudice ad ſuperiorem, & non vice verſa, vt omnia docent iura; ſi ſemel verum eſt, tale ius competere Apoſtolicæ Sedi, Romanoue Pontifici, quod ab eo appellare minimè liceat, & ad eū ſemper, tanquam ad ſupremum, & vltimum iudicem prouocatum fuerit; inde quoque manifeſtè conſtabit abſoluta eius authoritas ſuper omnia Concilia Generalia; rem autem ita ſe habere probant omnia, quę ſuperiori ſectione c. 16.

ſæcu-

ſeculo præſertim 13. allegauimus tũ iura tum facta, in illis fundata, quæ in Indice Alphabetico ſub verb. *Ad Pontificẽ appellatio* cõtẽta videri poſſunt, ne hic ſuperfluæ repetitioni dem locum, ſed tantum rationibus, quibus id iam demonſtrare contendo. *Prima* deducitur ex hoc, quod non Eccleſia; ſed Summus Pontifex ſit proximus, & immediatus Chriſti Vicarius, cuius proinde tribunal in terris, vnum, & idem eſt cum tribunali Chriſti, vt Chriſoſtomus homil. 87. in Ioannem explicans illa verba, *Paſce oues meas*, rectè ait: *id eſt, loco mei præpoſitus eſto, & caput fratrum tuorum, vt ipſi loco meo te timentes, vbique terrarum te in throno tuo ſedentem prædicent, & confirment*: Nec non Diuus Cyrillus in libris Theſaurorum, cuius verba ſufficit nobis, quod multoties à Diuo Thoma citentur, ſaltem enim inde habemus, cuiuſcumque ſint illa, ſupremam quam aſſerimus in Summo Pontifice Romano poteſtatem, non eſſe nouum curiæ mancipiorum figmentum, licet in illis, quos præ manibus habemus Cyrilli codicibus, non reperiantur: quia vt tradit hiſtoria Tripartita ex Nicephoro cap. 9. multi hæretici eius libris corrumpendis vacauerunt; ſic autem ait: *Sicut Chriſtus ſuſcepit à Patre ſceptrum Eccleſiæ Gentium, dux ex Iſrael egrediens ſupra omnem principatum, & poteſtatem, ſuper omne quodcumque eſt, vt ei cuncta curuentur: ſic & Petro, & eius ſucceſſoribus pleniſſimè commiſit, & nulli alij quam Petro quod ſuum eſt Chriſtus, plenum, ſed ipſi ſoli dedit.* Et infra: *Ipſius Apoſtolici throni Romanorum Pontificum, ſolius eſt reprehendere, corrigere, ſtatuere, ſoluere, diſponere, & loco illius ligare, qui ipſum ædificauit*: A Summi igitur Pontificis tribunali, ad aliud Eccleſiæ licita non eſt appellatio, ſiue conſideretur toto orbe diffuſa, ſiue conciliariter in vnum collecta, cum Prælati illius ſimul collecti maiorẽ nõ habeant, ac diſperſi authoritatem, atque adeo inferioris ſemper ordinis, ad Monarchicã Romanorum Pontificum.

Secunda ratio eſt, quia ſi liceret à iudicio Pontificis ad Concilij tribunal appellare, vel eſſet ſermo de Concilio ſeorſim ab ipſo Pontifice, qui iam de reipſa iudicium tulit, ſpectato, vel de Concilio cui Pontifex ipſe, vel per ſe, vel per ſuos legatos præeſſet: Neutrum autem aſſeri poteſt: Omnis igitur à Sũmo Pontifice ad Concilium appellatio eſt prorſus excludenda. Maior huius argumenti eſt certa: probatur autem minor, quo ad primam partem, nimirum appellationem fieri non poſſe ad Concilium ſeorſim à Summo Pontifice, ſi quidem, ſicut Concilium tunc legitimum non eſſet, ita quoque eo ſolo nomine illegitima, & nullo pacto admittenda eſſet appellatio, vt rectè docet Diuus Auguſtinus epiſt. ad Glorium, & Eleuſium vbi de iudicio Melchiadis Papæ, quo Cecilianus abſolutus fuerat, & condemnati Donatiſtę, inter cætera ait: *Ecce putemus illos Epiſcopos, qui Romæ iudicarunt, non bonos iudices fuiſſe, reſtabat adhuc plenarium vniuerſalis Eccleſiæ Concilium, vbi etiam cum ipſis iudicibus cauſa poſſet agitari, vt ſi male iudicaſſe conuicti eſſent, eorum ſententiæ ſoluerentur*: Quibus verbis clarè ſignificatur Auguſtinũ noluiſſe à plenario Concilio eumdem Melchiadem, ſeu ipſos iudices, qui iam Romæ de cauſa Ceciliani ſententiam tulerant, excludere, quaſi appellatio fieri poſſet ad Concilium Generale, ſeorſim à Summo Pontifice, qui iam de reipſa iudicauit, & inde Concilium eo ſuperius eſſet. Si dicatur appellationẽ fieri debere ad Concilium quod congregaret, cuique per ſe, vel per ſuos legatos præeſſet Pontifex à cuius ſententia fuiſſet prouocatum, aut alius etiam ab ipſo, huius abſurditas, quæ eſt altera minoris pars probanda, patet *primùm* ex eo, quod ita non fieret appellatio à Papa ad Concilium, tanquam ad aliud tribunal ab eo diſtinctum, vt requireretur, ad concludendam ſuperioritatem Concilij ſupra Papam, ex appellatione ab ipſo ad Concilium, quam nos arguimus in Summo Pontifice, ex iure appellationis pertinente ad ipſum ſeorſim ſumptũ à quo-

cum-

cumque Concilio, ſi quidem in Concilio Epheſino II. cum læderetur fides Catholica, Legati Romani Pōtificis ad eum leguntur appellaſſe, quibus etiam, vt Leo qui tunc ſedebat, teſtatur in epiſtola ad Theodoſium Seniorem, libellum appellationis Flauianus Epiſcopus dederat: ſimiliter in Concilio Chalcedonenſi, cum Sedes Conſtantinopolitana præferretur Alexandrinæ, contradicentes quoque Legati Apoſtolici à Concilio ad eumdem Leonem appellarunt, qui tale decretum annullauit. *Secundo*, quia appellatio propriè dicta, de qua modo agitur, debet fieri ab vno ad aliud tribunal diſtinctum, ridiculum enim videtur, quod ab vno, & eodem ab eundem iudicem appelletur, niſi quis forſan appellationem impropriè vellet dicere illam, quæ interdum fit à iudice non ſatis informato ad eum melius informatum; at Concilium, cui præeſſet Summus Pontifex, à cuius ſententia ad illud prouocaretur, non eſſet aliud tribunal: Igitur à Summo Pontifice ad tale Concilium propria dari non poſſet appellatio. Quā etiam ob cauſam à Synodis Pontificia ſemel authoritate confirmatis, nec ad Papam, nec ad aliam Synodum iure appellari poteſt, quia vnum, & idem eſt tribunal, & idem iudex. Cæterum extra hunc caſum, legitimam eſſe appellationem à quacumque Synodo ad Papā, id eſt, ad Superiorem, qui ſententias Cōcilij habet roborare, & confirmare, præfata docent exempla, aliaque multa, quę citatis adduximus locis. *Tertiò* tandē, quia iudex, à cuius ſententia appellatur iudicem, ad quem prouocatur, parti cōdemnatæ dare non debet; ita enim ageret in ſeipſum, abiretque in rem iudicatam: cum ergo ad Summum Pontificē ſpectet Concilia Generalia indicere, cōgregare, dirigere, & confirmare; ſi ſemel ab eius iudicio ad Conciliū prouocare, licitum ſit, debebit quoque ipſe contra ſeipſum agere, & quod magis eſt, omnia ibi contra ſe, ſuumque iudicium definita, caſu quo annullaretur, nouo ſuo calculo approbare. Quæ omnia cum à recto iuſtitiæ ordine ſint prorſus aliena, abſit quod credamus, ea à Chriſto Domino in ſua Eccleſia fuiſſe inſtituta; ſed potius omnem à Summo Pontifice ſuo Generali Vicario, cuique ſupremam, ac Monarchicā in Eccleſia contulit authoritatem ſecundum ſuam plenitudinem, ad Concilium appellationem eſſe prorſus illicitam.

Tertia ratio eſt, quia per appellationem recedit appellans ab obedientia, nec non iuriſdictione eius à quo appellat, Can. *propoſuit.* Can. *cum teneamur*, & Can. *Ad hæc* de appellat. ſed Chriſtus Dominus in quoſcumque Chriſtianos Petro, Romaniſque Pontificibus eius ſucceſſoribus ſupremam, nec non Monarchicam dedit poteſtatem his verbis: *Paſce oues meas*; nulli igitur Chriſtiano in quacumque dignitate conſtituto licet recedere ab obedientia, & iuriſdictione Summi Pontificis, atque adeo nec ab eo appellare, niſi rebellionis notam incurrere velit, & amplius illius ouem, ac per conſequens Chriſtianum eſſe deſinere. Si enim in Regnis, vbi forma regiminis eſt ſimpliciter Monarchica, à Rege, quoties de re aliqua iudicauit, non licet ſine grauiſſima eius offenſa ad aliud tribunal prouocare, V. g. ad generalia Regni comitia, quia ipſe eſt Monarcha, & Monarchico modo, id eſt extremo iudicio iudicat; id aſſeri non minus debet de Summo Pontifice Romano, ſuppoſito quod eum Chriſtus Dominus, tanquam ſupremum Monarchā ſuæ Eccleſiæ pręficere voluerit, inde enim neceſſariò ſequi videtur, ita ab eo, aut per ſe, aut cum Concilijs, vbi ita expedire cognoſcit, extremo iudicio quaslibet cauſas terminari, vt fas amplius non ſit, ad vllum aliud tribunal per appellationem recurrere.

Quia autem Concilium, ad quod fieret prouocatio, dupliciter ſpectari poteſt, vel vt futurum, vel vt pręſens, quatenus tunc illud celebrari contingere poſſet; ita rationes huc vſque adductæ probant omnem à Summo Pontifice ad Concilium, ſiue futurum, ſiue præſens, appel-

appellationem eſſe prorſus illicitam, vt adhuc pro futuro Concilio ſpecialis ſit ratio; cum enim Concilia Generalia nõniſi cum maximis laboribus, expenſis, difficultatibus, longoque tempore congregari, & celebrari poſſint; per huiuſmodi appellationes ad futurum Concilium curſus iuſtitiæ præcluderetur, lites redderentur immortales, opprimerentur innocentes, ſceleratorum creſceret audacia, eorum interim impunita manente malitia, donec celebraretur Concilium; quod etiam non ſolùm pro grauiſſimis, ſed & leuiſſimis rebus conuocandum eſſet; ſi enim in aliquo caſu licet ad illud prouocare, non eſt cur in quolibet caſu, etiam leui, quo Pontifex alicui inferret iniuriam, aut dubium eſſet, an reipſa inferret, idem non liceat; ſi quidem ius diuinum, à quo oriretur ſine dubio, poſſe à Pontifice ad Concilium appellare, inter cauſam grauiorem, & leuiorem nõ diſtinguit; in tantum enim in ciuilibus iudices ſubalterni cauſas leuiores extremo iudicio definire poſſunt, & nonniſi in grauiſſimis rebus ad ſupremos iudices datur recurſus & prouocatio; in quantũ id à Rege ſancitum fuit, ne partes pro rebus exigui momenti bona ſua litigando conſumerent, quæ ſanctio Regia ſi non eſſet, tam pro vtriſque cauſis ex ſe ad Senatum prouocare poſſent: Igitur iure diuino, aut poſitiuo nullam talem cauſarum diſtinctionem ponẽte, ſequeretur quoque in omnibus præfatam appellationem admittendam eſſe à Pontifice ad Concilium futurum; quæ omnia cum ſint abſurda, paciſque Eccleſiæ nõ mediocriter perturbatiua, ſpecialiter etiã reddunt illicitam, & damnabilem huiuſmodi appellationẽ; quare qui illa vtuntur excommunicationem incurrunt ex conſtitutione Pij II. renouata à Iulio II. quę non eſt annexa appellationi ad pręſens Concilium.

Tam apertis rationibus, ac teſtimonijs omnis generis ſuo loco citatis, pro iure appellationis ad Summum Pontificem, tanquam ad ſupremum & vltimũ in Eccleſia iudicem, nihil habent quod opponant efficacius aduerſarij, aut ſaltem nihil legi in quo magis, ac frequentius aliqui dilatent fimbrias, & philacteria, quam authoritatem, primum ab Almaino ſub nomine Damaſi Papæ, deindè ab alijs ſub nomine Syricij citatam ex epiſtola ad Theophilum & Anyſium Epiſcopos, vbi deputatis à Concilio Capuenſi ad cognoſcendũ de Bonoſo Epiſcopo in aliquibus accuſato ſententiam ſciſcitantibus, reſpondet Damaſus ſe nõ poſſe de illa cognoſcere, de qua poſſet, ſi Synodus eſſet integra, nec iudicium alijs commiſiſſet, præciſa verba inferius adducemus, inde enim inferunt aduerſarij nedum Pontificem eſſe Concilio inferiorem, ſed nec eum poſſe recipere à Concilio appellationem.

Pro ſolutione huius obiectionis, pluribus relictis, quæ circa hanc Synodum Capuenſem, vel Capuanã diſquiri poſſent, ſolùm notabo, quæ præſenti ſufficiunt inſtituto; & *primo* illam fuiſſe celebratam anno Domini trecenteſimo octuageſimo nono, *Secundo* non fuiſſe Synodum Oecumenicam; *Tertio* fuiſſe coactam in cauſa Antiochenę diſſenſionis, ſiue Flauiani, & Euagrij de Sede Antiochena contendentium; non autem in cauſa Bonoſi apud Macedones Epiſcopi, qui ad eam iam coactam ſolùm delatus eſt, & accuſatus, quod illibatam Dei Genitricis Mariæ Virginitatem negare poſt partum, auderet. *Quarto* hæc Synodus de Bonoſo, & eius doctrina ſententiam non tulit, ſed Anyſio Theſſalonicenſi, & finitimis Epiſcopis, de re tota inquirendi, ac iudicandi prouinciã dedit, vnde vt in præfata Antiochenæ diſſenſionis cauſa, ita & in iſta Bonoſi ſe geſſit, ambas per ſeipſam non iudicando, ſed alijs iudicandas delegando, primam Theophilo Alexandrino Epiſcopo, ſecundam verò præfatis Anyſio Theſſalonicenſi, & finitimis Epiſcopis; indeque variæ ſcriptæ ſunt litteræ. Nam Theophilus ſuſcepta tollendi Antiocheni diſſidij, quam Synodus illi dederat, prouincia, ad Ambroſium Synodi, vt putatur à multis, Præſidem, reſcripſit, quod

Fla-

Flauianus non ſtiterat, ſed potius ad Imperatorem confugerat, & libellum illi precum obtulerat. Etſi autem deſiderentur oblatus hic Imperatori à Flauiano ſupplex libellus, eiuſdem Imperatoris mandatum, quo Concilium indictum eſt, tum Synodicæ litteræ, quibus Theophilo iudicandi poteſtas delegata erat, ac denique ipſa, quam Theophilus Ambroſio ſcripſerat epiſtola, eam tamen habemus Ambroſij ad illum, quæ ſic inſcribitur: *Ambroſius Epiſcopus Theophilo*; & incipit: *Non habet, quod vrgeat Euagrius, & habet quod metuat Flauianus*; in fine autem mira cum ſolicitudine, & & cura rerum Pontificis Romani ratione habita hæc ait: *Sanè referendum arbitramur ad ſanctum fratrem noſtrum Romanæ Sacerdotem Eccleſiæ, quoniam præſumimus ea te iudicaturum, quæ etiam illi diſplicere nequeant. Ita enim vtile erit conſultum ſententiæ, ita pacis, & quietis ſecuritas, ſi id veſtro ſtatuatur conſilio, quod communioni noſtræ diſſenſionem non afferat, vt nos quoque accepta veſtrorum ſerie ſtatutorum, cum id geſtum eſſe cognouerimus, quod Eccleſiæ Romanæ haud dubiè probauerit, læti fructũ huiuſmodi examinis adipiſcamur.* Hactenus in cauſa Antiochenæ diſſenſionis;

Iam quod attinet ad cauſam Bonoſi deſiderantur pariter tùm litteræ ipſius ad Ambroſium, tùm Ambroſij ad ipſum, quarum fit mentio in Siricij ad Anyſiû, & Illyrici præſules epiſtola, ſi tamen illa eſt Siricij, & non Ambroſij, de quo infra. Cum enim dicti pręſules ſuſcepta prouincia, quæ illis videbatur grauiſſima, ad Siricium Romanum Pontificem, alij dicunt ad Ambroſium Mediolanenſem Capuanæ Synodi præſidem, ſcripſiſſent, ab eoque de Bonoſo & Bonoſi doctrina præiudicium aliquod fieri poſtulaſſent, reſcripſit illis Siricius, vel ſecundum alios Ambroſius epiſtolam, quæ inſcribitur, *Dilectiſſimis fratribus Anyſio, & cæteris Epiſcopis per Illyricum conſtitutis*, ſequentis tenoris:

Accepi litteras veſtras de Bonoſo Epiſcopo, quibus vel pro veritate, vel pro modeſtiâ noſtram ſententiam ſciſcitari voluiſtis. Sed cum huiuſmodi fuerit Concilij Capuenſis iudicium, vt finitimi Bonoſo atque eius accuſatoribus iudices tribuerentur, & præcipuè Macedones, qui cũ Epiſcopo Theſſalonicenſi de eius factis vel cognoſcerent, aduertimus, quod nobis iudicandi forma competere non poſſet. Nam ſi integra eſſet hodie Synodus, rectè de ijs, quæ comprehendit veſtrorum Scriptorum ſeries, decerneremus. Veſtrum eſt igitur, qui hoc recepiſtis iudicium, ſententiam ferre de omnibus, nec refugiendi vel elabendi, vel accuſatoribus vel accuſato copiã dare. vicem enim Synodi recepiſtis, quos ad examinandũ Synodus elegit. Denique cum Bonoſus Epiſcopus poſt iudicium veſtrum miſiſſet ad fratrem noſtrum Ambroſium, qui eius ſententiam conſuleret, interdictam ſibi Eccleſiam irrumpere, atque ingredi, reſponſum eſt ei, quod nihil temerandum foret, ſed omnia modeſtè, patienter ordine gerenda, neque contra ſententiam veſtram tentandum aliquid, vt quod videretur vobis iuſtitiæ conuenire ſtatueretis, quibus hanc Synodus dederat authoritatem. Ideo primum eſt vt ij iudicent, quibus iudicandi facultas eſt data. Vos enim totius, vt ſcripſimus, Synodi vice decernitis, nos quaſi ex Synodi authoritate iudicare non conuenit. Sanè non poſſumus negare de Mariæ filijs iure reprehenſum, meritoque veſtram Sanctitatem abhorruiſſe, quod ex eodem vtero virginali, ex quo ſecundum carnem Chriſtus natus eſt, alius partus effuſus ſit. Neque enim elegiſſet Dominus naſci per Virginem, ſi eam iudicaſſet tam incontinentem fore, vt illud genitale Dominici corporis, illam aulam regis æterni concubitus humani ſemine coinquinaret. Qui enim hoc adſtruit, nihil aliud niſi perfidiam Iudæorum adſtruit, qui dicunt eum non potuiſſe naſci ex Virgine. Nam ſi hanc accipiant à Sacerdotibus authoritatem, & videatur Maria partus fudiſſe plurimos, maiore ſtudio veritatem fidei expugnare contendent, & vbi eſt illud quod ſcriptum eſt dicente Domino ad Matrem de Ioanne Euangeliſta: Mulier ecce filius tuus, & rurſus ad Ioannem de Maria: Ecce mater tua? Quid ſibi iſtud

vult

vals, quod cum in cruce Dominus poſitus peccatum mundi tolleret, pronuntiauit etiã de integritate materna? aut quid aliud dicitur, niſi vt claudat ſua ora perfidia, obmuteſcat, ne Matrẽ Domini aliquo audeat temerare conuicio? Teſtis eſt ergo idem arbiter, idem materni pudoris aſſertor, quod deſponſata fuerit viro tantummodo Ioſeph, nulla tamen coniugalis coitus conſuetudine tori iura cognouit. Neque enim eam ſuſcepturam ex Ioſeph filios à viri conſortio ſeparare voluiſſet; ſed ſi hoc parum eſt, addidit teſtimonium Euangeliſtæ dicens, quod ſuſcepit eam diſcipulus in ſuam. Nunquid ergo diuortium fecit? nunquid à viro abduxit, atque abſtulit? Ergo qui hoc legit in Euangelio, quomodo quaſi naufragus titubat, & fluctuat? Hoc ergo teſtamentum filij eſt de matris integritate, hæc Mariæ locuples integri pudoris hæreditas, hic totius finis conſummationis. Deniq; hoc dixit, & emiſit ſpiritũ, conſummans omne myſteriũ bono fine pietatis. Legimus etiam & omnia percurrimus, vel de eo, quod fratri noſtro & Coepiſcopo Baſſo in conſortium regendæ Eccleſiæ datus eſt Senecio, vel de cæteris, vnde veſtra normã expectamus ſententiæ.

Hactenus epiſtola, circa cuius authorẽ diuerſa ſunt doctorum placita, Almainus enim in lib. *de authorit. Eccleſiæ*, & aliqui alij, vel eum ipſo, vel ex ipſo, re non vlterius examinata, illam tribuunt Damaſo Papæ; ſed huius ſententiæ falſitas ex eo demonſtratiue apparet, quod multis annis ante Conciliũ Capuenſe iam Damaſus obierat. Alij igitur faciunt huius epiſtolæ authorem D. Ambroſium Mediolanenſem, quẽ etiã huius Concilij Præſidẽ fuiſſe non leues coniecturæ perſuadent; qua de cauſa, ſicut cæteræ ab eo ad Delegatos, & ad ipſum à Delegatis ſcriptæ fuerunt litteræ in cauſa diſſenſionis Antiochenæ, ita quoque in illa Bonoſi rẽ ſe habuiſſe credi poteſt; ideoq; hæc epiſtola inter alias D. Ambroſij cũ hoc programmate legitur *Ambroſius Theophylo, & Anyſio*. Quod autem ibi habeatur, *Bonoſum poſt iudicium miſiſſe ad fratrem noſtrum Ambroſium*, reſpõdetur eo tempore fuiſſe alium Epiſcopũ huius nominis, qui vna cũ Ambroſio Mediolanenſi florebat, & apud quem poſt ſuã damnationem per litteras cõqueſtus eſt Bonoſus. Quæ ſententia ſi ſemel eſt vera ruit totaliter obiectio ex hac epiſtola ab aduerſarijs deſumpta, quæ in tantum apud ipſos vim habet in quantum ſupponitur eſſe alicuius Summi Pontificis.

At quia veriſimilius eſt, hanc epiſtolam, quæ ſub nomine Ambroſij inter illius opera reperitur, eſſe Siricij Papæ, ſub quo Capuenſis Synodus celebrata eſt; ideoque illi, vt ſuo authori reſtituta eſt ex Vaticanis codicibus in libro Romæ edito anno 1662. & inſcripto: *Collectio Romana bipartita veterum aliquot hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentorum*. Reſpondeo nihil minus in hac epiſtola ſignificari, quam intentam ab aduerſarijs Romani Pontificis inferioritatem reſpectu Concilij, aut ab iſto ad illum appellari non poſſe, nec amplius cognoſci, quæ iam à Concilio delegata ſunt. Contra talem enim explicationẽ pugnant *primum* omnia quæ huc vſque iura, facta & rationes in contrarium adduximus. *Secundò*, quia nimis probat, & ideo non admittenda, probaret enim Summum Pontificem, ne dum Concilijs Oecumenicis, ſed etiam particularibus eſſe inferiorem, imo etiã delegatorum ab illis iudicum authoritatem Romani Pontificis authoritate ſuperiorem eſſe, quod, quam ſit contrariũ ſupremæ, ac Monarchicæ eius in Eccleſia poteſtati, patet tum ex ſe, tum ex dictis ſupra. *Tertiò*, quia ſi talem à Concilio ſibi demandatam authoritatem cognouiſſent, certè ad Siricium Rom. Pontificem tam anxiè non ſcripſiſſent, ab eoque de Bonoſo, & de Bonoſi doctrina ſe inſtrui, ac præiudicium aliquod fieri poſtulaſſent: quod enim aliqui dicunt, eos id à Siricio petijſſe, tanquã ſuperiores ab inferiori, aut à Conſiliario, priuatoque doctore, certè ridiculum eſt; ſed potius, quod illis res videbatur ardua, & grauiſſima, dicendum eſt eos, more maiorum ad Sedem Apoſtolicam, tanquam ad fidei magiſtram, iuriſdictioniſq; Eccleſiaſticæ fontem confugiſſe, ideoque Siricius, vt mox dicemus, opinionẽ, quæ Bonoſo tribuebatur, ſcripturis & rationi

 con-

contrariam eſſe eos docet à medio vſq; ad finem epiſtolæ. *Quarto*, quia iudicium de quo agebatur, tum factum, tum dogma Eccleſiaſticū, de quo malè ſentire accuſatus fuerat Bonoſus, reſpiciebat, quocumque autem modo ſumatur nequaquam dici poteſt, Siricium in hac cauſa ſe legitimum, aut ſuperiorem iudicem non eſſe fateri, ſed vbi ait: *Cum huiuſmodi fuerit Concilij Capuenſis iudicium, ut finitimi Bonoſo atque eius accuſatoribus iudices tribuerentur, & præcipuè Macedones, qui cum Epiſcopo Theſſalonicenſi de eius factis vel cognoſcerent, aduertimus, quod nobis iudicandi forma competere non poſſet*; ſolum ſignificat ſe nolle, rationabiliterque non poſſe iudicare de tali quæſtione facti, ſiue hoc ad ipſos, qui facilius debitas informationes capere poterant, tanquam finitimi tam accuſato, quam accuſatoribus, ex delegatione Cōcilij ſua ſine dubio authoritate celebrati, & in quo nullam deprehendebat iniuſtitiam, pertinere, nō autem ad ſe; tū quia ſibi tanquam abſenti talis iudicādi forma competere non poterat; tum quia *nobis*, inquit, *quaſi ex Synodi authoritate iudicare non conuenit*: non alia certè ratione, niſi quia, cum ſe cognoſceret omni authoritate conciliari ſuperiorem, non decebat eum quaſi Concilij delegatum agere, benè autem abſoluto delegatorum iudicio, ſi recurſus ad ipſum fuiſſet habitus, rem pro vt de iure ſua finali ſentētia terminare, & ideo illos monet: *Primum eſt ut ij iudicent, quibus facultas eſt data*; illa enim particula primum in materia iudicij, ſiue primum eos, quibus facultas eſt data, iudicare debere, videtur à Siricio correlatiuè dicta ad vltimum & finale iudicium, quod ipſi ratione ſuæ ſupremæ authoritatis competebat, & ob quod etiam in fine epiſtolæ ait: *veſtra normā expectamus ſententię*: ſicut D. Ambroſius in epiſtola ſuperius citata, monuerat delegatos in cauſa diſſenſionis Antiochenæ, talia iudicare debere, ſi vellent fructū huiuſmodi examinis haberi, *quæ Eccleſia Romana haud dubiè probaret*: quatenus ad ſummū eius Antiſtitem pertinet vltima omnium cauſarum Eccleſiaſticarū definitio, *Magna*, inquit Leo epiſt. 48. ad Anaſtaſ. *Dei diſpoſitione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia, & rurſum quidam in maioribus vrbibus conſtituti ſollicitudinem ſuſciperēt ampliorem, per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura confluerét, ut nihil vnquam à ſuo capite diſſideret.*

Quantum attinet iam ad alteram partem iudicij dogma Eccleſiaſticum concernentis, nec Siricium in hoc affirmare potuiſſe ſe iudicem competentem non eſſe, aut ſupremū luce meridiana clarius eſt, cum vltima dogmatū fidei definitio non pertineat ad Concilia particularia, cuiuſmodi fuit Capuenſe, minuſq; poſſit ab illis delegari aliquibus alijs perſonis, ſed ſolius Romani Pōtificis ſit, vel ſeorſim à Concilijs, vel vna cum illis, vt ſuperiori ſectione explicuimus; indeq; Siricius relicta quæſtione facti delegatorū iudicio, in prima veluti inſtantia, ob rationes allatas, reliquum epiſtolæ in illis inſtruendis, circa quæſtionem iuris, dogmatisve Eccleſiaſtici, non vt doctor priuatus, aut Theologus Academicus, vt ineptè dicunt aliqui, verùm vt ſupremus fidei magiſter, & ad quem ex promiſſione Chriſti pertinet in ea confirmare fratres ſuos, eruditè conſumit. En clarus, ac genuinus huius Siricianę epiſtolę ſenſus, quæ proinde tantum abeſt, vt aduerſarijs faueat, quin potius noſtrā ſententiam apertè cōfirmet, imo traditionē Apoſtolicam, quā Siricius a ſuis prædeceſſoribus acceperat, & iuxta quam, *Ipſi ſunt canones*, inquit Gelaſius I. *qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius Sanctæ Sedis examen voluerunt deferri; ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt*, nō conferendo illi tale ius, vt gloſſant aliqui, ſed declarando ex traditione quod pertineat ad ſupremam, quā ſummi eius Antiſtites habent in Eccleſia authoritatem, ſtante Chriſti inſtitutione, nō autē ad Concilia ſine illis; ſi enim talis authoritas de iure diuino competeret Concilijs, & non Sedi Apoſtolicæ, eam canones ipſi taliter deferre non potuiſ-

ſent, vt ab illa *nuſquam prorſus* appellari deberet, hoc eſt, nullo tempore, nullo euentu, hoc enim ſonant aduerbia, *nuſquam*, & *prorſus*; de quo vide dicta ſuperiori ſectione cap. 16. ſæculo 13.

Cum autem cæteræ aduerſariorum obiectiones, contra iſtud ius Sedis Apoſtolicæ, deſumantur ex appellationibus à nonnullis, ignobilibus etiam perſonis, quandoque interiectis à Papa ad Concilium, illis adducendis ſuperſedeo, quia non ſunt iura, ſed facta, ad quæ reſponderi non debet, & quæ nullam habent vim, niſi quatenus iure fieri cōſtat, quod tamen aduerſarij non demonſtrant, imo potius contrarium colligitur ex infelici huiuſmodi appellationum exitu, quodq; illis, tanquam nullis, ac friuolis, datus nunquam fuerit locus.

Septimò, & vltimò noſtrà probatur concluſio, cōparatione facta inter vtriuſque ſententiæ argumenta: In hac enim controuerſia de ſuperioritate Pontificis, & Concilij Generalis ad inuicem, ſicut, & in omni alia, illi parti danda eſt palma, cuius meliora, & validiora ſunt argumenta; ſed pars affirmans Pontificiā authoritatem ſupra Conciliarē, maioris momenti, quam pars eam negans, habet argumenta: Ergo illa præferenda eſt iſti. Maior huius argumenti eſt certa; minor autem probatur adducendo, & ſoluendo obiectiones, quibus aduerſarij contendunt probare Concilium Generale eſſe abſolutè ſupra Papam.

Prima deſumitur ex c. 18. S. Matthæi, vbi Chriſtus Dominus docēs, quomodo frater in nos peccans debeat corripi, demum ſubiungit, *Quod ſi non audierit eos: dic Eccleſiæ. Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus*. Dū enim D. Petrus futurus Summus Pontifex, per illud verbum *dic Eccleſiæ*, ad eam mittitur à Chriſto Domino, videtur quoque ſignificari maius eo tribunal eſſe, eiuſque ſucceſſoribus, atque adeo Concilium Generale, quod vniuerſalem repræſentat Eccleſiam. In cuius interpretationis patrocinium ſolent adduci duo Summi Pontifices. Primus eſt S. Gregorius in epiſt. 38. ad Ioannem Conſtantinopolitanum lib. 4. regiſt. vbi illum increpans, quod ſe vniuerſalem vocaret, ſic ait: *Nos quidem in quos talis, tantaque per auſum nefarium culpa cōmittitur, ſeruamus, quod Veritas præcepit dicens: ſi peccauerit in te frater tuus*, &c. ſubiungit poſtea: *Ego itaque per reſponſales meos ſemel & bis verbis humilibus, hoc quod in tota Eccleſia peccatur, corripere ſtudui, nunc per me ſcribo. Quicquid facere humiliter debui, non omiſi. Sed quia in mea correptione deſpicior, reſtat vt Eccleſiam debeam adhibere*. Vbi per Eccleſiam adhibendā intelligunt aduerſarij Conciliū Generale. Eodem modo loquendi vti videtur Nicolaus I. in cap. *præcipuè*, 11. quęſt. 3. ſcribens ad Lotharium: *Cæterum præcaue, ne quando nobis ſecundū Domini præceptū duos aut tres teſtes adhibeamus; imo vero hoc Sanctæ Eccleſiæ dicamus, & (quod non optamus) de cætero ſias cunctis ſicut Ethnicus, & Publicanus*.

Reſpondetur primò, ex hoc Scripturæ loco minimè probari aduerſariorum intentum, gratis etiam admiſſo, quod in eo per Eccleſiam intelligi debeat Concilium Generale illam repræſentās; tum quia, quando hæc dicta ſunt Petro, non fuit is adhuc Pontifex, inquit Bellarminus, ſed homo priuatus, proindeq; illud ei tunc eſt dictum, quod ijs cōuenit, qui ſuperiorem aliquem agnoſcunt; tum maximè, quia ibi non loquitur Chriſtus de Eccleſia quomodocumq; ſiue acephala, ſed de illa, cuius aliquando Petrus futurus erat ſuus Vicarius, & ſupremum caput, pro vt à D. Cypriano in epiſt. ad Florentium lib. 4. definitur: *Plebs Sacerdoti adunata, & paſtori ſuo grex adhærens*: Vnde non ſequitur Eccleſiam, aut Concilium eam repręſentans fuiſſe ſupra Petrum, modoque eſſe ſupra Romanum Pontificem eius ſucceſſorem, pro vt inter ſe cōtradiſtinguuntur de quo eſt cōtrouerſia inter nos, & aduerſarios; ſed tantùm Summum Pontificem, vbi deberet, vel iudicaret expedire congregari Concilium ad corrigendum aliquem, futurum cum illo ſeipſo maiorem, vel extenſiuè ſolum, vel intenſiuè ſimul iuxta ſententiarum diuerſitatem modo ſupe-

rius explicato, quod non facit ad noſtrũ caſum, in quo loquimur de illis ſeorſim ab inuicem ſumptis, oſtendimuſq; ſupra Summum Pontificẽ hoc modo cunctis præcellere Concilijs; propterea q; Chriſtus Dominus, quæ cæteris Apoſtolis, ea quoque D. Petro promiſit, & conceſſit, vt Matthæi 18. *Quæcumque alligaueritis ſuper terram &c.* Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* non tamen vice verſa, ſed ſingulariter Petro dictum eſt: Matthæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meã &c. tibi dabo claues regni Cælorum*: Lucæ 22. *Confirma fratres tuos*. Ioannis vltimo, *Paſce oues meas*: nimirũ, vt per hoc, quod ſoli illi loquitur, intelligeremus datã illi ſoli, eiuſque ſucceſſoribus plenitudinem poteſtatis; per hoc vero, quod in plurali alloquitur illum, & cæteros Apoſtolos, ſciremus, non quidem multitudini abſq; ipſo, aut eo ſecluſo datam aliquam, multoque minus ſummam poteſtatem, cùm & ipſe inter eçteros adeſſet.

Reſpondetur ſecundò prẹfatũ Chriſti verbum, *dic Eccleſiæ*, vbi agitur de correptione fraterna, non poſſe intelligi de Eccleſia vniuerſali toto orbe diffuſa, aut in Synodo generali congregata; nec etiã de Eccleſia per vniuerſam diœceſim diſperſa, aut in Prouinciali Synodo collecta, ob innumera quæ inde ſequerentur abſurda, vt conſideranti patebit: ſed ſumitur nomen Eccleſiæ pro Prẹlato eius, ſiue particulari ſiue vniuerſali, cui reus publicè denuntiandus, vel ratione domicilij, vel ratione materiæ in qua peccauit, ſubijci & parere tenetur: vt exponit Chriſoſtomus homil. 61. in Mattheum; *Dic Eccleſiæ, id eſt, his qui præſunt Eccleſiæ*: Albertus Magnus in Matth. 18. *Dic Eccleſiæ, id eſt, Prælato in conuentu, & Synodo accuſa*: ac tandem D. Thomas 22. quẹſt. 33. vbi docet perinde eſſe dicere, Prẹlato in iudicio prẹſidenti, ac dicere Eccleſiæ; aut vice verſa; quia, vt ait Philoſophus 9. Eth. ciuitas, vel aliud quodcumque nomen collectiuum ſignificans vniuerſitatem dicitur id, quod principaliſſimum eſt in ea, nec non facere, quod ſuperior facit: V.g. dicitur Gallia facere, vel Hiſpania, quod eorum Reges faciunt. Ita vt legitimus huius loci S. Matthæi ſenſus, in quo fraternæ correptionis leges à Domino prẹſcribuntur, conſiſtat in hoc, quod fratre ex correctione priuatim facta fructum non faciente, is publicè denuntietur Eccleſiæ, id eſt ſuperiori non vt Patri, ſed vt Iudici, quem ſi non audierit contumaciter in ſuo perſeuerãs peccato, habetur ſicut Ethnicus, & Publicanus.

Quamobrem ſicut in fratre fratrem corripiente duplex veluti munus diſtinguere debemus, prius monentis duntaxat fratrem in ſecreto, alterum denuntiantis eum publicè, ac iuridicè Prẹlato, vbi non reſipiſcit, ita vt ſe putet dixiſſe Eccleſiæ, quando ſic dixit Prẹlato; ita quoque idem Prẹlatus in corrigendo inferiorem, vel ſubditum duplicem perſonam gerere poteſt, primam fratris, ſecretò eum monendo, alteram iudicis, per cenſuram excommunicationis, vbi ſecreta non proficit correctio, publicum, & notum omnibus faciendo eius delictũ; Vnde etiam fit, quod, vbi Prẹlatus in correctione, quam ſecreto, & vt frater facit, deſpicitur, rectè cenſeatur dicere Eccleſiæ, vel eam adhibere, quando ſua, vt iudex, authoritate vtitur publicè, & coram omnibus illum puniendo, cenſuris ve afficiendo. Et in hoc ſenſu aſſeri poteſt Chriſtum dixiſſe diuo Petro, poſſeque dici cuicumque ſuperiori, *dic Eccleſiæ*, id eſt tibi ipſi, vt iudici; quo ſine dubio locuti ſunt duo Summi Pontifices ſuperius adducti; quare nihil aduerſarijs patrocinatur eorũ authoritas, quaſi ſignificare voluerint, ſupremum Eccleſiæ tribunal penes eos non eſſe, illudque alteri, Concilio nimirum Generali tribuere, ſed potius contrarium; dum enim Gregorius ait; *Sed quia in mea correptione deſpicior; reſtat vt Eccleſiam debeã adhibere*: nihil eſt aliud, quam comminari cenſuram Eccleſiæ, per quam publicum redditur cuiuſque peccatum; ſiue ſeipſum de perſona in perſonam tranſlaturum iudicium, hoc eſt de fratre ſecreto, & charitatiuè corripiente, in ſuperiorem ex cathedra iudicantem; pro vt ipſemet docet

docet in epiſtola ad Felicem Epiſcopũ ſua ſe vſurum poteſtate in dictum Ioannem, nec non in altera ad Mauritium Imperatorem, vbi eum admonet ſe mandaſſe ſuo reſponſali, vt eumdem Ioannem à ſtulti vocabuli appellatione compeſcat; & in ſequenti 31. lib. 6. regiſt. ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum, & Anaſtaſium Epiſcopum de Cyriaco Patriarcha, qui ſecutus fuerat Ioannem in vſurpatione nominis vniuerſalis, imo in alia ad ipſum Cyriacum, niſi reſipiſcat, mandat, eum per ſuum diaconum excõmunicari. Similiter dicendum eſt Nicolaum nomine Eccleſiæ, ſeipſum deſignaſſe vt in iudicio præſidentem, vel per cenſuram excommunicationis dicentem toti Eccleſiæ. Hactenus pro intelligentia præfati loci, in quantum verba Chriſti Domini actiuè poſſunt accommodari diuo Petro, & eius ſucceſſoribus, ipſisve competit iuridica fratrum correctio, ſecluſo quocumque alio tribunali ipſis ſuperiori: Nam ſi ſumantur paſſiuè, quatenus nimirum poſſet quis dicere Summos Pontifices, fraternæ correctioni nõ acquieſcentes, debere Eccleſiæ, ſiue Cõcilio vniuerſali tanquam ſuperiori denuntiari, ſatis patet ex dictis ſupra, talibus eos verbis non cõprehendi, de quo iterũ redibit ſermo concluſione ſequenti, vbi explicabimus qua ratione ad eos extendere ſe poſſit correptio fraterna, ibi à Chriſto Domino præcepta.

Secunda aduerſariorum ratio coaleſcit ex multis Sanctorum Patrum teſtimonijs, quibus aſſerunt Eccleſiam eſſe omnium fidelium, atque adeo Summi Pontificis matrem, inde enim ſequi videtur, quod ſicut mater eſt ſuperior filio, ita quoque Eccleſia Summo Pontifice; cuius adhuc ſuperioritatis ſignum eſt, quod vbi in die vi. Paraſceues, & alias funduntur ad Deum pro illis preces, illa ſemper præponitur Pontifici: Item quod Summi Pontifices Felix III. in epiſtol. 4. ad Zenonem Imperatorem; Gelaſius in epiſt. 4. ad Fauſtum; Symmachus in epiſtola ad Eonium Arclatẽſem Epiſcopum, alijque plures dicant ſe Vicarios Petri, vel Sedis Apoſtolicæ; multo enim magis tales ſe videntur exiſtimaſſe reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ, cuius Sedes Apoſtolica, ſeu Romana Eccleſia eſt tantum pars, & conſequenter profiteri ſe illi inferiores. Verum quam inefficaciter id inferatur patebit ex ſequentibus reſponſionibus.

Ad primum enim reſpondetur libenter admittendo, quod Papa ſit filius Eccleſiæ, vt potè per Baptiſmum in eius vteto ſpiritaliter regeneratus, nec non etiam membrum eiuſdem ratione fidei, ipſi cum cęteris fidelibus communis; negamus tamen inde ſequi, eum ſub alio reſpectu non eſſe illa ſuperiorem. Quẽadmodum enim non repugnat filiũ matre ſua naturali, & legitima ſuperiorem eſſe, eique propter munus, quod in Republica gerit, pro rebus ad eam ſpectantibus, legem dicere, & imperare, vt, omiſſis pluribus exemplis, quæ adduci poſſent, patet in Chriſto Domino, qui ita ſuis parentibus dicitur in Euangelio ſubditus, vt tamen ſupremus eſſet eorum Dominus, proptereaque Beatiſſima Virgo Maria ſe ancillam eius eſſe profiteretur; ita certè nihil obſtat, quominus Sũmus Pontifex Chriſti Vicarius, licet ſit filius Eccleſiæ, poſſitque dicere, ò Domine, quia ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ, nihilominus illi ſuperemineat ratione ſuæ dignitatis; quam tamẽ quia habet à Chriſto, ſubordinateq; ad illum vniuerſalem regit Eccleſiam, ideo non tam ſibi, quam illi eam ſeruare ſubiectã dicẽdus eſt, vt rectè ait D. Thomas c. 66. opuſculi contra Grecos: *Chriſti Vicarius ſuo primatu, & prouidentia Eccleſiam vniuerſalem, tanquam fidelis miniſter Chriſto ſubiectam ſeruat, & oppoſitum eſt erroneũ.*

Similiter, ita Papa dici poteſt Eccleſiæ membrum, & commembrum ratione fidei, vt dicebam, illi communis cũ cęteris fidelibus Eccleſiam per modũ corporis myſtici componentibus, vt tamen ratione dignitatis Pontificiæ diuinitus illi collatæ, non autem ab Eccleſia, ſit eius caput, atque adeo ſub illo reſpectu ea ſuperior: hęc eſt enim differentia inter membrum, & caput, quod nomen membri, ex doctrina diui Thomæ, ſignificat

ficat partem corporis, quæ ab alio recipit influxum, quęque etiã importat partialitatem alicuius boni; capitis vero nomine deſignatur principiũ, & origo eiuſdem, atque adeo quid ſuperius; id patet in Chriſto Domino, qui ſecundum quod homo, vocatur quidem reſpectu diuinitatis membrum ex Apoſtolo 1. Corinth. 12. *Vos eſtis corpus, & membrum de membro*, id eſt Chriſto, cum tamen ſecundũ quod Deus eſt, vel etiam ſecundũ quod influit vt homo, reſpectu fidelium ſuas gratias, ſit caput: Igitur licet Pontifex ratione fidei, quæ, vt alias diximus, eſt forma conſtitutiua Eccleſiæ comprehẽdentis omnes fideles, quęque partialiter duntaxat in illo, ſicut & in cęteris reperitur, ſit Eccleſiæ membrum, eaque ſub illo reſpectu dici nequeat ſuperior; attamen ſi conſideretur ſub alio reſpectu, hoc eſt ratione dignitatis Pontificiæ, illique annexæ poteſtatis Eccleſiaſticæ, quam habet ſecundum ſuam plenitudinem, cæteri autem Pręlati limitatè, & per partem tantum, vt ait diuus Leo in epiſt. ad Epiſcop. Prouin. Viennenſis c. 1. Ita Dominus in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium Summo Pontificiam authoritatem collocauit, *vt ab ipſo, quaſi quodã capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet*; ea eſt per modum capitis ſuperior, cęteriſque fidelibus quantitate virtutis maior.

Ad ſecundum reſpondetur, ex hoc quod prius pro Eccleſia vniuerſali, quã pro Papa funduntur preces, malè negari eius ſuperioritatem, cum ipſe neceſſariò includatur in Eccleſia vniuerſali tanquã ſupremum eius caput, non enim oratur pro Eccleſia trunca, & acephala, vt accideret, ſi pro illa ſeorſim à Pontifice cõſiderata, illoque excluſo, & non incluſo fieret oratio: Verùm quæ ita implicitè ſignificatur Romani Pontificis ſuperioritas reſpectu Eccleſiæ vniuerſalis, expreſsè poſtea declaratur in orationibus, quæ pro illo fiunt in particulari ab eadem, primùm in Miſſa; *Deus omnium fidelium paſtor, & rector, famulum tuũ N. quem paſtorẽ Eccleſiæ præeſſe voluiſti, propitius reſpice*; deinde in die 6. Paraſceues; *Oremus & pro beatiſſimo Papa noſtro N. vt Deus, & Dominus noſter, qui elegit eum in ordinem Epiſcopatus ſaluum & incolumem cuſtodiat Eccleſiæ ſuæ ad regendum ſanctum populum Dei*. Quibus ſanè verbis denotatur, ita Summum Põtificem æqualis muneris eſſe cum cęteris Epiſcopis in ratione ordinis, vt tamẽ in poteſtate iuriſdictionis illis præcellat, tamque illis, quam alijs fidelibus præſit vt Supremus Eccleſiæ Paſtor ac rector; quæ enim iuriſdictio per particulam in Epiſcopis reperitur, vt ait D. Auguſtinus ad Bonifacium cõtra duas epiſtolas Pelagianorum, *Quamuis ipſe in Epiſcopatus officio præemineas celſiore faſtigio, paſtorali cura, facio quod poſſum pro mei particula muneris*, ſecundum plenitudinem Sũmo ineſt Põtifici: vel ex Bernardo lib. 2. de conſideratione ad Eugenium: *Habent Epiſcopi ſibi ſuos aſſignatos greges, ſinguli ſingulos; tibi vniuerſi crediti, vni vnus, nec modo ouium, ſed & paſtorum tu vnus omnium Paſtor*.

Ad tertium denique reſpondetur, magis quidem propriè Summum Pontificẽ Romanum vocari Chriſti Vicarium, Petri autem ſucceſſorem, quam eiuſdẽ Vicarium: cęterum quod aliqui interdum Summi Pontifices ſe, alijque eos nominent Petri, vel, quod idem eſt, Sedis Apoſtolicæ Vicarios, nihil penitus eorum ſuperioritati reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ præiudicat, quandoquidem non tales ſe dicunt, quaſi à Petro, aut à Sede Apoſtolica, ſuam mutuentur authoritatem, ſed quia non minus ipſi, quam diuus Petrus, cuius ſe profitẽtur Vicarios, immediatè à Chriſto ſupremam habuere authoritatem regendi Eccleſiam vniuerſalem ſibi primùm in Petro commiſſam, vt patet ex ipſiſmet Pontificũ verbis, qui citantur ab aduerſarijs, quique proinde magis noſtræ, quam eorum fauent ſententiæ.

Tertia oppoſitæ ſententiæ ratio fundatur in pluribus quoque Summorum Pontificum teſtimonijs, quibus affirmãt ob ſummam, qua erga ſacra Concilia, eorumque canones afficiuntur, reuerentiam, ſe velle, nec non etiam debere iux-

ta

ta illa Eccleſiam regere, reſque ad illam pertinentes definire: inde enim contendunt aduerſarij Summos Pontifices ipſos hac & ſimilibus loquendi formulis ſuam ad Concilia inferioritatem agnoſcere, dum proteſtantur ſe nihil velle, aut debere contra eorum ſtatuta agere; teſtimonia non refero, ne longior ſim, ſed breuiter ſolum reſpondeo ex hoc, talem male inferri conſequentiam; *primò*, quia in omnibus his teſtimonijs nullum eſt prorſus, in quo aliquis Summus Pontifex neget abſolutè ſe authoritatem habere quidquam operandi contra huiuſcemodi canones, vel diſpenſandi in illis, ſi pertineant ſolum ad ius poſitiuũ, ac diſciplinam Eccleſiaſticã; cum tamen plures affirment ſe illa gaudere, factoq; ipſo multoties comprobauere, vt ſect. ſuperiori cap. 16. paſſim oſtendimus, quorum teſtimonia ſimul citabuntur in indice alphabetico, verbo, *Pontificia diſpenſatio*. *Secundò*, quia abſolutè, & abſque vlla diſtinctione loquuntur de omnibus Canonibus tàm Pontificijs, quàm Conciliaribus: vt igitur ex prefato modo loquendi malè inferretur Summos Põtifices, alijs Pontificibus, quorum obſeruãt canones, eſſe ſubiectos, ita non minus inconſequenter id ab aduerſarijs deducitur reſpectu Conciliorum. *Tertiò* & peremptoriè, quia nulli Conciliorum canones in quacumq; materia vim, ac robur habent, niſi Pontificia confirmentur authoritate, vt ſatis oſtendimus ſupra, ergo ex obſeruantia, quam erga illos fatentur aliqui Pontifices, quaque D. Gregorius in rebus fidei dixit ſe quatuor prima venerari Concilia, vt quatuor Euangelia, malè colligitur Summum Pontificem eſſe Concilijs inferiorem, ſi conſiderentur pro vt cõtradiſtincta, de quo eſt queſtio; ſed ad ſummum argui poteſt ſententiam aut canones Concilij cum Papa, vel à Papa approbatos, preferendos eſſe ſententiæ, aut legibus ſolius Papæ, in quo ſenſu non procedit præſens controuerſia, dum Papa, & Concilium inter ſe comparantur, quo ad ſuperioritatem.

At quia in noſtra, & veriori ſententia Summus Pontifex ita Concilio præcellit, vt ſimul cũ illo ſit tantùm ſeipſo extenſiuè, non autem intenſiuè, ſeu quantitate virtutis maior, cum tamen Conciliũ ſimul cum Papa non ſolum extenſiuè, ſed etiam intenſiuè ſit ſeipſo maius, quatenus omnimoda rerum Conciliariũ firmitas, & authoritas finaliter à Pontificia dependet approbatione: ideo reſpondetur vltimo, Summos quidem Pontifices canonibus directiuè ſubiectos dici poſſe, hacq; ratione eos plerumque fateri, ſe iuxta illos, ſiue iure, & non authoritate regere Eccleſiã debere; quatenus, etſi abſolutè poſſent, in illis tamen licitè nõ poſſunt, nec ſecum, nec cum alijs diſpenſare nulla interueniente iuſta, & rationabili cauſa. Quamobrem plures doctores Pontificiam authoritatem etiam ſupra Concilia defendentes aſſerunt, quod, vbi Pontifex per iniquiſſimas diſpẽſationes grauem, vel vniuerſali Eccleſiæ, vel particularibus etiam inferret iniuriam, non tenerentur fideles illi obedire, imo ſi mandati ſui executionem vrgeret, rogatuſq; humiliter illud reuocare, & reſcindere noller, poſſe reſiſtere; *non quod*, inquit Caietanus in opuſculo quo Papam Concilio ſuperiorem facit cap. 27. *aliquis poſſit eſſe iudex Papa, aut authoritatẽ habeat in illum: ſed per modum defenſionis; cuilibet enim eſt ius ad reſiſtendũ iniuriæ, & impediendum defendendumque*.

Pro quarta, eaque præcipua ratione, coaceruant aduerſarij multa tam ex Sũmis Pontificibus, quàm ex alijs deſumpta teſtimonia, quibus Eccleſiæ plures tribuuntur actus iuriſdictionis in vtroq; foro, ligandi, ſoluendi, iudicandi, definiendi, &c. inde enim aduerſarij contendunt poteſtatem Eccleſiaſticam iuriſdictionis immediatè reſidere in tota vniuerſitate Eccleſiæ, hoc eſt in toto corpore, non autem in Prelatis eius; & in hoc vt fundamento, aiunt, nititur, quod Cõcilium Generale ſit ſupra Papam: At quam ſit ruinoſũ huiuſmodi fundamentum patet iam ex dictis ſupra, nec non ſectione ſuperiori cap. 4. & ſequentibus. Etſi enim libẽter admittamus (nec aliud etiam probant nonnulla Patrum dicta, vt loco ſtatim citato oſtendimus) quod di-

uus Petrus acceperit à Chriſto Domino claues propter Eccleſiam, tanquam propter finem principalius intentum, ſi quidem Rex eſt propter Regnum, Paſtor propter gregem, & Pontifex propter Eccleſiam; inde tamen colligere, prius Eccleſiæ, quam Pontifici claues datas fuiſſe, merus eſt aduerſariorum paralogiſmus, vt patet ex ſequenti, quod ab aliquibus eorum fit, argumento; *Deus, & natura prius, & immediatius, & eſſentialius ad totum, quam ad partem intendunt, ſed Eccleſia eſt totum, Pontifex vero pars, Ergo prius Eccleſiæ, quam Pontifici claues dedit*: cum deberet inferri, *Ergo Deus prius, & immediatius, & eſſentialius ad Eccleſiam intendit, quam ad Pontificem*, quare præfati ſyllogiſmi quatuor habentis terminos neganda eſt conſequentia. Quia autem hoc argumentū alia ſequenti forma proponi poſſet: *Illi Deus contulit immediatè claues, tanquam ſubiecto, ad quod prius, & immediatius, & eſſentialius intendit; ſed Deus prius, & immediatius, & eſſentialius intendit ad Eccleſiam, quæ eſt totum, quam ad Pontificem, qui eſt pars: Ergo Deus contulit immediatè claues Eccleſiæ tanquam ſubiecto, non autem Pontifici*: tunc neganda eſſet maior; ex hoc enim quod aliquid per modū finis principalius intendatur, ſitque aliquod totū; non ſequitur propterea neceſſario prius, aut immediatius aliquid illi conuenire, quam parti abſolutè loquendo. Patet in naturalibus, vbi prius intenditur à natura viuens, quod eſt totum, quam anima, qua viuit, quæ eſt pars, & tamen prius eſt ordine naturæ, quod anima habeat, & ferat vitam, cum viuens non ſit tale niſi per ipſam vt *quo*, tanquam per ſuam formā. In moralibus principalius intenditur à Rege bonum cōmunitatis, V. g. alicuius ciuitatis, aut Prouinciæ regni ſui, quam Iudicis, vel Proregis, quos ad eas regendas mittit, quia prouincia eſt totum, Prorex vero pars; & tamen Rex non ciuitati, non prouinciæ, ſed Iudici, & Proregi cōfert iuriſdictionem, & in tantum ciuitas, aut prouincia dicuntur illam habere, in quantum earum Iudici, & Proregi fuit à Rege commiſſa. Libenter ergo admiſſo, quod Chriſtus Dominus prius ad Eccleſiam, quam ad Pontificē reſpexerit, quod Petro nonniſi propter ipſam, & eius regimen claues dederit; non idcirco ſequitur prius Eccleſiæ, quā Petro, Romaniſq; Pontificibus eius ſucceſſoribus collatas fuiſſe claues; ſiue Eccleſiam, non autem Pontificem, eſſe immediarum poteſtatis iuriſdictionis ſubiectum. Imo potius oppoſitum concludi debet, ex hoc nimirū, quod talis poteſtas, omneſq; eius actus ordinantur ad Eccleſiam, bonumq; ipſius regimen, tanquam ad finem, illam in ipſa formaliter, ac ſubiectiuè eſſe non poſſe, ſi conſideretur vt diſtincta à ſuis prælatis, ſed in iſtis duntaxat, qui virtute, aut poteſtate, nō ab Eccleſia, ſed à Chriſto Domino ſupremo omnium capite accepta, iuxta proprium vniuſcuiuſq; ordinem, inſtituti ſunt ad eam regendam, exercendoſq; in hunc finem omnes actus hierarchicos, vt rectè docet Optatus lib. 1. cōtra Parmenianum: *Certa membra ſua habet Eccleſia, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, miniſtros, & turbam fidelium*.

Suppoſita inſuper Chriſti inſtitutione, qua voluit formā regiminis Eccleſiæ eſſe Monarchicam, repugnat, quod vniuerſitas Eccleſiæ, pro vt contradiſtincta à Summo Pōtifice ſupremo eius capite, cęteriſq; prelatis inferioribus, ſit immediatum, principaliuſq; ſubiectum poteſtatis Eccleſiæ, vel alijs verbis, quod vllā habeat poteſtatem diſtinctā ab illamet, quæ Summo Pontifici, & alijs prelatis à Chriſto conceſſa fuit, in cuius virtute Summus Pōtifex dicatur operari vt Vicarius Eccleſiæ immediatus, non autem Chriſti, vt tenentur aſſerere aduerſarij, ſi conſequenter loqui velint: Igitur vbi Sācti Patres ab illis citati tribuunt Eccleſię aliquos actus hierarchicos, diciturve ea ligare, ſoluere, iudicare, definire, Sacramenta adminiſtrare, & ſic de cęteris, malè colligitur indè, quod vniuerſitas Eccleſiæ ſeorſim à Sūmo Pontifice, & alijs Prelatis conſiderata, vt eſt queſtio inter nos, & aduerſarios, ſit immediatum, principaliuſq; ſubiectum poteſtatis Eccleſiaſticę, in cuius virtute dicantur agere Sūmus Pontifex, & alij Prelati, vt mera Eccleſiæ

cleſiæ inſtrumenta,ſed eatenus ſolùm ex dictis ſupra,talia efferuntur de ipſa,quatenus eſt quoddam totum corpus myſticum, aut ſuppoſitum morale,cui,vt & cæteris ſuppoſitis dicuntur immediatè, vt *quod* conuenire,quæ prius comperũt, vt *quo* partibus, ex quibus eſſentialiter componuntur: vndè vt V. g. viuens dicitur viuere, operationeſq; vitales exercere per animam, tanquam per principaliorem partem,& formam,à qua haurit vitam: ita quoque dicitur Eccleſia ſoluere, & ligare, ſed per Prælatos, & præcipuè per ſupremum;ſicut etiam cõmunitas dicitur agere ſolo capite operãte: non quod vlla poteſtas in communitate reſideat;ſed quia quę à capite fiunt, toti corpori attribuuntur, & ab eo fieri cenſentur. Hæc conſequẽtia ita deducta videtur eſſe certiſſima, debereque iuxta ſenſum in illa explicatum intelligi Sanctos Patres, ſi antecedens eſt verum, quod facilè probatur, quia ſi vniuerſitas Eccleſiæ, vel toto orbe diffuſæ, vel in Concilio Generali collectæ eſſet immediatum, principaliuſq; ſubiectum poteſtatis Eccleſiaſticæ modo ab aduerſarijs aſſerto, ſtatus Eccleſiæ non eſſet ſimpliciter,& eſſentialiter Monarchicus;quod eſſe falſum ſatis oſtendimus ſuperiori ſectione, ſequela vero patet, si quidem poteſtas Monarchica, quæ ſoli Summo Pontifici cõpetit, ſubeſſet poteſtati Ecclesiæ, vel toto orbe diffuſæ, quæ in conſiderata eſt pura Democratia, vel in Concilio collectæ, & per ſuos Optimates repręſentatæ,quę eſt pura Ariſtocratia; ſtatus autem, vbi ſupremũ caput,vel Monarcha ſimpliciter ſubeſt Democraticæ, vel Ariſtocraticæ poteſtati, nequaquam dici poteſt ſimpliciter,ac eſſentialiter Monarchicus,vt conſtar ex ipsiſmet terminis; Igitur ſuppoſito quod Chriſtus Dominus voluerit, Ecclesiæ regimen eſſe ſimpliciter,ac eſsẽtialiter Monarchicũ, repugnat quod Ecclesia ſeorſim à Summo Pontifice ſpectata, ſit immediatum, principaliuſque ſubiectum poteſtatis Ecclesiæ; quod erat antecedens probandum.

Deinde, nullus è veteribus Patribus expreſsè vtitur hac loquendi formula, quod Eccleſia ſeorſim à Summo Pontifice, ſumpta, ſi immediatum, principaliuſque ſubiectum poteſtatis Eccleſiaſticæ, cum tamen multi èx illis expreſsè aſſerant, quod D.Petrus, Summiq; Pontifices eius ſucceſſores ſint fons,&caput illius, Chriſto ita illis tanquam ſuis Vicarijs ad regendam Eccleſiam deſtinatis concedente; Ergo male ab aduerſarijs præfatus datur ſenſus aliquibus SS. Patribus, vbi interdum abſque vlla diſtinctione tribuunt Eccleſiæ nonnullos iuriſdictionis actus; Iſta conſequentia videtur eſſe certa, ſuppoſita veritate antecedẽtis,quia ſic ab eis ponitur inter Patres diuiſio, qui tamen facilè ad concordiã reuocari poſſunt, ſi aſſeratur, vt poteſt, abſq; vlla ſenſus improprietate,eos fuiſſe locutos de Eccleſia cum Prælatis ſupremoq; potiſſimum, ſecundum quod à D.Cypriano fuerat definita, *Plebs Sacerdoti adunata, & paſtori ſuo grex adhærens*; atque adeo ſecundũ quod per poteſtatem, non ab ea communicatam, ſed illis à Chriſto Domino collatam iuxta vniuſcuiuſque gradum, rectè dici poteſt quoſcumque hierarchicos actus exercere. Probatur autem antecedens adducendo præcipua loca ex illis, quæ ſuperiori ſect.cap.16.citauimus; Optati lib.7. contra Parmenianũ; *Bono vnitatis B.Petrus, cui ſatis erat, ſi poſtquam negauit, ſolam veniam conſequeretur, & præferri cæteris Apoſtolis meruit, & claues regni cælorum communicãdas cæteris ſolus accepit*. D. Auguſtini lib. de Agone Chriſtiano c. 30. *Huic enim Eccleſiæ claues regni cælorum datæ ſunt, cum Petro datæ ſunt*: & in tract.124. ſuper Ioann. *Eccleſia ergo, quæ fundatur in Chriſto, claues ab eo regni cælorum accepit in Petro, id eſt poteſtatem ligandi ſoluendique peccata*. S.Leonis Papæ ſerm.3. de anniuerſario die aſsũptionis ſuæ; 2. de natali Apoſtolorum Petri & Pauli; nec non in epiſt. ad Epiſcopos Prouinciæ Viennenſis c.1. *Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omniũ Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, vt ab ipſo*

quodam quaſi capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortem ſe myſterij intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere . Ex quibus, & alijs ſimilibus Patrum locis ita arguo; Illi data eſt à Christo immediatè, magiſque principaliter poteſtas Eccleſiaſtica, illiq; conſequenter, vt immediato, principaliorique competit ſubiecto, per quẽ à quo, in quo, cum quo Eccleſia vniuerſalis dicitur talem accepiſſe poteſtatem, ſiue ab eo, quaſi capite in quo principaliter collocata fuerat, in Eccleſiam velut in corpus diffuſam fuiſſe: ſed vbique Patres aſſerunt Petrum fuiſſe illum, &c. quia, inquiunt, *propter Primatum quem in diſcipulis habuit*, Auguſt. ſuper pſ. 108. *propter Apoſtolatus ſui primatum*, idem in tract. 124. ſuper Ioannem, gerebat figurata generalitate Eccleſiæ perſonam; nõ igitur vniuerſitari Eccleſię, ſed D. Petro eiuſq; ſucceſſoribus immediatè, magiſq; principaliter cõtulit Chriſtus Dominus Eccleſiaſticam poteſtatem, ſubordinatèque ad illos cæteris Epiſcopis; proindeque non Eccleſia, ſed Petrus, Summiq; Pontifices, ac cæteri prælati ſunt immediatum poteſtatis Eccleſiaſticę ſubiectũ ſique ſeorſim ab illis ſpectetur, vt non eſt abſolutè aliquod totum perfectum, cum omnes ſuas partes non habeat, imo potiori, magiſque neceſſaria, nempè capite careat, ita etiã ſine illis, nulla prorſus poteſtate gaudet. Sed eſto Eccleſia ab illis ſciuncta dici poſſet totum quoddam ratione fidei cæteris fidelibus cum Prælatis communis; nihilominus quia virtus agendi in illis, ab eſſentia totius non fluit, ſed à Deo, qui illis authoritatem tribuit: inde quamuis Eccleſia eſſet modo explicato totum quoddam, non propterea eſſet principale agens, ſed Deus ipſis tanquam ſuis miniſtris, vel inſtrumentis vtens ad ſuæ regimen Eccleſiæ. Quamobrem, vt talis virtus, ac poteſtas, à cauſa principali, diuina, ab inſtrumentali, ſeu ſubiectis, quibus immediatè ineſt, quibuſque Deus tãquam ſuis miniſtris vtitur, Pontificia, & Epiſcopalis, ita quoque à cauſa finali, quæ eſt Eccleſia, rectè dici poteſt Eccleſiæ, non in vi ablatiui, ſed genitiui, quia õmnis poteſtas à Deo, tam Summo Pontifici, quam cæteris prælatis collata, ordinatur ad illam tanquam ad finem, ſicut etiam omnes partes, virtuſque earum cõcurrunt ad perfectionem totius, quod componunt, vnaquęque ſuo modo, & iuxta naturam corporis, vel naturalis, vel myſtici ex illis coaleſcentis.

Vltimò tandem, dum aduerſarij ſtatuant Eccleſiam pro immediato, principaliorique ſubiecto ſupremæ poteſtatis Eccleſiaſticę, vel loquuntur de Eccleſia entitatiuè ſumpta, toto orbe diffuſa, pro vt omnes comprehendit fideles, vel de illa repræſentatiuè, pro vt nimirũ Optimates, ſiue Epiſcopi ex illa, ſecluſo Põtifice, conciliariter congregantur; neutro autem modo dici poteſt immediatum, principaliuſque ſubiectum ſupremæ poteſtatis Eccleſiaſticæ: Ergo. Maior huius argumenti eſt certa: probatur Minor quoad primam partem; *tum* quia poteſtas Eccleſiaſtica in veteri lege penes totam Eccleſiæ Iſraeliticæ communitatem non erar, ſed tantum penes tribum Leui ex Deuter. 10. Atqui poteſtas Eccleſiaſtica nouæ legis multo eſt ſublimior, & excellentior, tantùmq; eã dignitate ſuperat, quantùm lux vmbram, & veritas figuram, non igitur Eccleſiæ toto orbe diffuſæ communitati, ſed certis perſonis, vt Prælatis, & Sũmo Pontifici Chriſtus eam contuliſſe dicendus eſt. *Tum* quia non poteſt aliqua poteſtas dici collata alicui cõmunitati, cuius maior pars non eſt capax, ſed in Eccleſia entitatiuè conſiderata maior pars nõ eſt capax poteſtatis Eccleſiæ, vt ſatis patet in pueris, ac mulieribus, cæteriſque viliſſimis perſonis; male ergo ſtatuitur Eccleſia entitatiuè conſiderata pro immediato, principalioriq; ſubiecto poteſtatis Eccleſiaſticæ, quaſi ab illa talis poteſtas in Pontificem, Epiſcopos ac Sacerdotes deriuetur. *Tum* denique, quia prȩfata poteſtas illi iure diuino, naturali, aut humano competeret, non duobus poſterioribus iuribus, cũ enim poteſtas Eccleſiaſtica ſit ſupernaturalis, hoc vtroque iure tradita dici non poteſt: neque etiam iure

diui-

diuino, cum enim Chriſtus Dominus ſit illius iuris author, conſtat eum non Eccleſiæ communitatem, ſed quędam ſuppoſita ad illam poteſtatem euexiſſe, vt Petrum, Ioan. vlt. *Paſce oues meas*, & Apoſtolos Ioann. 20. *Accipite Spiritum Sanctũ quorum remiſeritis peccata, remittuntur*: & ad Coloſſenſes 2. *Ipſe dedit Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores, & Doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti.* Vnde ſatis probata manet prima noſtræ minoris pars, iam probatur ſecũda, Eccleſiam videlicet, repręſentatiuè ſumptam, ſiue Conciliũ Generale ſeorſim à Summo Pontifice ſpectatum, non eſſe immediatum, principaliuſque ſubiectum poteſtatis Eccleſiæ.

Quoniam, in tantùm plures ex aduerſatijs aſſerunt ſupremam Concilij Oecumenici authoritatem, in quantum Eccleſiam vniuerſalem toto orbe diffuſam repręſentat, ita vt à tali repręſentatione ſuã deſumat authoritatem, ſed ex ſtatim dictis Eccleſia vniuerſalis entitatinè ſumpta, totoque orbe diffuſa, provt diſtincta à Concilio nullam habet authoritatẽ, ergo nec Concilium Generale, eo præcisè titulo, quo illam referre, vel repręſentare dicitur, ſi quidem repręſentans quatale, maiori non gaudet, quam ſuum repreſentatum, authoritate. Cum igitur Epiſcopos in Concilio Generali congregatos vniuerſalem Eccleſiam repręſentare dupliciter cõcipi poſſit: Primò, quo ad vniuerſitatem membrorũ, integritatemque corporis, quatenus cęteri Sacerdotes, Clerici, ac Laici vtriuſque ſexus, tanquam Eccleſiæ membra per ſuos Paſtores in Concilio repręſentantur; ſecundo, quo ad authoritatem, & poteſtatem clauium; Admittendum eſt eos quidem primo modo ſpectatos repræſentare Eccleſiam, ſecus autem, ſecundo modo, ſic enim non tam repręſentant, quã conſtituunt Eccleſiam, ſuntque reipſa Eccleſia vniuerſalis ſecundum authoritatẽ, & poteſtatem clauium imperfecta ſine Summo Pontifice, perfecta autem, numeriſq; omnibus abſoluta cum illo, tanquam cũ ſupremo ſuo capite, in quo reperitur totalitas, ac plenitudo poteſtatis Eccleſiaſticæ, quæ in cæteris Prælatis habetur limitatè, non ſolum ſi conſiderentur diuiſiuè, quod concedunt aduerſarij, verùm etiam collectiuè in Concilio Generali. Quemadmodum enim tota gratiarũ, quę in alijs Sanctis inueniũtur diſperſæ, collectio nũquam peruenire poteſt ad perfectionem gratiæ, vtq; dicatur plenitudo gratiæ, quam Deus infudit B.V. Mariæ, ita & omnium poteſtatum, quæ in ſingulis Epiſcopis partialiter diuiſæ reperiuntur, collectionem, vbi conciliariter adunantur, ad plenitudinẽ illius, quã Chriſtus Dominus Summo conceſſit Põtifici, tanquam ſuo immediato Vicario, ſupremoque Eccleſiæ Monarchæ, pertingere nõ poſſe, ſatis ſuperq; patet ex huc vſque dictis, quodq; etiam Concilium Generale Eccleſiam vniuerſalem repręſentans, vel potius vt diximus conſtituens, non aliam habet à Chriſto immediatã poteſtatem, provt illi tribuit Conciliũ Conſtantienſe, quam ratione Prælatorum in vnum conuenientium, & ex ſuis partialibus poteſtatibus, quas à Chriſto acceperunt, vnam quamdam communẽ, & totalem, vbi conciliariter adunantur, componentiũ. Conſtans ergo firmaq; maneat vndequaque veritas noſtræ primæ concluſionis, quod verus & indubitatus Sũmus Pontifex ſimpliciter, & abſolutè ſit ſupra quodcumque Generale Conciliũ.

II. Concluſio, ſupremæ, qua verus, & indubitatus Pontifex ſimpliciter Cõcilio pręcellit, authoritati nil pręiudicat, quod iudicium ſupra ſe purè diſcretiuum illi committat, quodq; ab illo fraternã quoque recipiat correctionem. Prima huius concluſionis pars, quę eſt cõmunis inter Theologos Pontificiæ authoritatis defenſores, probatur ex differentia, quę eſt inter iudicium perfectum, propriéq; dictum, & inter illud quod eſt impropriè tale. Cum enim in iudicio, ac iudice perfecto duo reperiantur, primum poteſtas diſcutiendi cauſam & diſcernendi, ac iudicandi quid agendum ſit: ſecundum poteſtas cogendi eum, qui cecidit cauſa, ad obediendum ſententiæ cõtra ſe latæ; primùm ſolùm reperitur in iudicio imperfecto,

fecto, quale eſt diſcretiuum, quodq; conſequenter non tàm ad iudices, quam ad arbitros pertinet, quorum ſentētiæ licet teneantur homines ſtare ex iure naturæ, quia obligamur ſeruare promiſſa, nō tamen exui ſententiæ, quia nō poſſunt arbitri cogere. Summus ergo Pontifex, etſi ob ſupremā, quam habet de iure diuino, poteſtatem, in quo nequit diſpenſare, nō poſſit iudicem propriè dictum ſupra ſe conſtituere, vel ſubijcere ſeipſum ſententiæ coactiuæ Conciliorum abſq; præiudicio dictæ poteſtatis, tale enim iudiciū coactiuum in cauſa Pontificis eſt reſeruatum Deo, vt ſuperiori ſect. c. 16. oſtendimus, ſeculo pręſertim 13. ſecus autem ſi ſermo ſit de iudicio tantum diſcretiuo, quod eſt penes arbitros, quorum ſententiæ ſi non obtemperaret, faceret quidem quod non debet, non autem quod abſolutè non poteſt: indeque plures Summi Pontifices, quorum exempla loco citato retulimus, cum accuſarentur, cauſas ſuas in Concilio Epiſcoporum diſcuti voluerunt, qui tamen eos iudicare, aut condēnare auſi non ſunt, ſed in Concilio IV. ſub Symmacho, & in eius cauſa, omnes Epiſcopi ſubſcribentes affirmarunt, ſe totum iudicium Deo relinquere.

Ex eodem principio colligitur altera pars concluſionis, Summum videlicet Pontificem ita fraternè corrigi poſſe à Concilio legitimè ab eodem cōgregato, quatenus natura, & eiuſdē fidei profeſſione frater noſter eſt ad Deum comparatus, eaque ratione, qua fraterna correctio eſt actus charitatis, extendens ſe ad omnem proximum, ſiue ſuperiorem, ſiue ęqualem, ſiue inferiorem; vt tamen, ſi illi non acquieſceret, non propterea contra illum ad ſententiā depoſitionis, aut aliā procedere poſſet, vt eſt princeps, & caput totius Eccleſię, ſupremam in illa habens poteſtatem, nulli alteri ſubiectam; vndè correctio fraterna ſolùm propriè dicta, ſiue quatenus eſt purus charitatis actus comprehendit quidem Summum Pontificem, ſeruatiſque adhuc ſeruandis, nimirum vt cum manſuetudine, debitaq; fiat reuerentia; non autem ſi largè ſumatur, ſiue vt eſt actus iuſtitiæ punitiuæ, ſic enim correctio ad ſolum Superiorem pertinet, quo in terris cum careat Summus Pontifex, nullius ſentētia puniri poteſt, ob alia citra hæreſim, vel ſchiſma, crimina, ſed diuinæ reſeruādus eſt iuſtitiæ. Qua de cauſa D. Bernardus in epiſt. 213. ad Innocentium Papam rectè ait: *Quis mihi faciet iuſtitiam de vobis? Si haberem iudicem, ad quē vos trahere poſſem; iam nunc oſtenderem vobis (vt parturiens loquor) quid meremini. Extat quidem tribunal Chriſti; ſed abſit vt ad illud appellem vos.*

Nec id circo, quod Eccleſia non poſſit deponere Pōtificem incorrigibilē, quodque Chriſtus Dominus talem ei non dederit authoritatem, vt in decurſu huius ſectionis capite pręſertim quarto, & pręſenti ſatis oſtēdimus, propterea ſequitur eam ſine remedio eſſe, vt enim omittā, quod docent authores ſuperius citati, licere videlicet reſiſtere Pontifici Eccleſiā per ſuos malos mores deſtruere volenti, quia ad reſiſtendum, & vim vi repellendam, non requiritur vlla authoritas, de quo vide Ioannē Cardinalem de Turrecremata lib. 2. c. 106. præ omnibus æſtimandum eſt ſingulare orationis præſidium, enixeq; tunc ad illud confugiendum, cum enim non nitatur ſalus Eccleſiæ præcipuè humana induſtria, ſed diuina protectione, ſi quidem eius Rex Deus eſt, debemus illi ſupplicare, vt ipſe remedium adhibeat; certumque eſt Deo fore curæ Eccleſię ſuę indemnitatem, qui talem Pōtificem, vel conuertet, vel de medio tollet, antequā illam deſtruat. Quod totum eleganti Diui Thomæ teſtimonio confirmare, ſimulq; huic capiti coronidē placet imponere, ex lib. 4. Sentent. diſtin. 19. q. 2. quęſtiunc. 2. ad 2. *Quāuis*, inquit, *prælati ſint corripiendi à ſubditis, non tamē eſt eis pœna infligenda, ſed recurrendum ad Superiorem denunciando, vel ſi non habet Superiorem, ad Deum, qui eum emendet, vel de medio ſubtrahat.*

CA-

CAPVT XII.

Breuiter recenſentur quanam ſint, quanam verò non, authentica Concilia Generalia in Eccleſia Dei.

QVia Concilia Generalia ex dictis, in tantum ſunt authentica, infallibilemque in rebus fidei obtinent authoritatem, in quantum Pontificia fuere confirmata,& approbata authoritate,breuiter hic, quæ talia ſunt,quæ verò non enumerabimus, fuſior enim horum notitia deſumi debet ex his, qui hiſtoriam Conciliorum ex profeſſo conſcripſerunt.

Concilia Generalia approbata.

COncilia Generalia approbata numerãtur huc vſque inter doctores,decem & octo. I. eſt Nicęnum 318. Epiſcoporum celebratum ſub Sylueſtro Papa anno Domini 325. pro Diuinitate Chriſti aduerſus Arium illam negantem.

II. eſt Conſtantinopolitanum I. 150. Patrum celebratum ſub Damaſo Papa anno Domini 381. pro Diuinitate Spiritus Sancti aduerſus Macedonium illam negantem.

III. eſt Epheſinum I.Epiſcoporum ducentorum celebratum ſub Cęleſtino I.anno Domini 431.contra Neſtorij hęreſim, ponentis in Chriſto duas perſonas, humanam, & diuinam.

IV. eſt Chalcedonenſe 630. Epiſcoporum celebratum ſub Leone I. anno Domini 451.aduerſum hęreſim Eutychetis, vnam tantùm in Chriſto naturam aſſerentis poſt incarnationem.

V. eſt Conſtantinopolitanũ II. Epiſcoporum 165. celebratum ſub Vigilio anno Domini 553. aduerſus tunc inualeſcentē Origenis hęreſim, nec non ad ſedandos fluctus diſſenſionũ, quibus Eccleſia tunc temporis occaſione Synodi Chalcedonēſis agitabatur.

VI. eſt Conſtantinopolitanum III.Epiſcoporum 289. celebratum ſub Agathone Papa anno Domini 630. ad damnandam hęreſim Monothelitarum, vnam in Chriſto voluntatem ponentium.

VII. eſt Nicęnum II. Epiſcoporũ 350. celebratum ſub Adriano I.Papa anno Domini 787. aduerſus Iconomachos hęreticos, hoc eſt, Sanctarum imaginum impugnatores.

VIII. eſt Conſtantinopolitanum IV. Epiſcoporum 383. celebratum ſub Adriano II. anno Dom.869. propter tyrannicã depoſitionem Ignatij Patriarchæ Conſtãtinopolitani,cui Photius cõtra ſacros Canones ſubſtitutus fuerat, cuius ſuaſu,& opera Græci cœperunt manifeſtè contra Primatum Romani Pontificis,quem prius ſemper agnouerant,ſentire,& docere.Cœperunt quoque Latinos odio capitali proſequi, & tanquam anathemate percuſſos deuitare, eo quod addiderint Symbolo Nicæno, & Conſtantinopolitano verba illa *(filiaque)* quare palam Græci ſe ſe à Romanis, & Latinis diuiſerunt; indeq; nulla amplius celebrata ſunt Concilia Generalia in Oriente, ſed in Occidente ſolum.

IX. eſt Lateranenſe I. mille ferè Patrũ, hoc eſt, Epiſcoporum, & Abbatum, celebratum ſub Calixto II. anno Dom. 1122. contra Saracenos, pro recuperanda terra Sancta, ſed non extat.

X. eſt Lateranenſe II. circiter mille Epiſcoporum, & Abbatum celebratum ſub Innocentio II. anno Domini 1139. contra Antipapam Petrum Leonem, & pro iure Cleri.

XI. eſt Lateranenſe III. Epiſcoporum ferè trecentum celebratum ſub Alexandro Tertio anno Domini 1179. pro reformatione Eccleſiæ, & contra Vualdenſes.

XII. eſt Lateranenſe IV.Patrum 1285. ex quibus erant duo Patriarchæ Orientales,Conſtantinopolitanus,& Hieroſolymitanus: Archiepiſcopi tum Græci,tum Latini 70. Epiſcopi 400. Abbates 12. Priores conuentuales 800.celebratum fuit ſub Innocentio III.qui ipſi etiam præfuit,anno Dom.1215.contra varias hereſes,tranſubſtantioniſq; vocabulum in Sacramento altaris in hoc Concilio approbatum eſt.

XIII. eſt Lugdunenſe I. celebratum ſub Innocentio IV. anno Domini 1245. contra Fridericum II. Imperatorem, qui ad Concilium vocatus,& venire recuſans,tã-

quam

quam hoſtis Eccleſię iudicatus, Regno Siciliæ, & Imperio Romanorũ priuatus eſt. Actum etiam fuit de recuperanda Terra Sancta, S. Ludouico Francorum Rege conſtituto Duce illius quintæ expeditionis ſacræ.

XIV. eſt Lugdunenſe II. Patrum ferè mille, ex quibus erant Epiſcopi 500. Abbates 60. alij Prælati minores, celebratum ſub Gregorio X. anno Domini 1274. cõtra errores Græcorum, qui opera, & induſtria S. Bonauenturæ cum Latinis coniuncti ſunt, & conciliati ſuper articulo de proceſſione Spiritus Sancti. Quare definitum eſt Spiritum Sanctum ex omni æternitate à Patre, & filio procedere, ſed non tanquam à duobus ſpiratoribus, ſed ab vno Spiratore, & principio: neque duabus ſpirationibus, ſed vnica tantum ſpiratione. Græci enim putabant, Latinos aſſerere, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio tanquam à duobus Spiratoribus, & principijs, duabus quoque ſpirationibus, non vna. Fuit hæc concordia Gręcorum cum Latinis decima tertia, quamuis diu non perdurauit, ſicut nec præcedentes.

XV. eſt Viennenſe Epiſcoporum ferè 300. celebratum ſub Clemente V. anno Domini 1311. Templariorum ordo, qui annis 203. ſteterat in eo ſuppreſſus & extinctus eſt. Damnati Begardi & Beguinæ, nec non reprobata doctrina, qua tradebatur animam rationis compotem, non eſſe corporis humani formam.

XVI. eſt Florentinum Patrum 141. qui ſubſcripſerunt, & multorum aliorum qui antè ſubſcriptionem diſceſſerant, celebratum ſub Eugenio IV. anno Domini 1439. In eo Græci vltimo conuenerunt cum Latinis ſuper quinque fidei articulos, de proceſſione Spiritus Sancti ab vtroque, de Purgatorio in certo loco, & corporali igne, de Primatu Eccleſiæ Romanę, & Põtificis ſuper omnem Eccleſiam, quod Latini merito addidiſſent Symbolo (*filioque procedit*) ac tandem, quod iuſtis de cauſis in azymo conſecrarent, quamuis Gręci, ſuo modo, in fermentato. In hoc item Concilio Armeni ſe ſe ad Eccleſiam Romanam reduxerunt, & receperunt ab Eugenio IV. Decretum fidei, in quo breuiter continetur doctrina, quàm habet Eccleſia Romana de ſeptem Sacramentis.

XVII. eſt Lateranenſe V. Patrum 114. celebratum ſub Iulio II. & Leone X. anno Domini 1512. & ſequentibus, contra ſchiſmata, & pro alijs varijs negotijs, quorum pręcipuum fuit Pragmaticæ Sanctionis abrogatio.

XVIII. eſt Tridentinum, ſex Cardinalium, quatuor Legatorum, Patriarcharum trium, Archiepiſcoporum triginta duo, Epiſcoporum ducentum viginti octo, Abbatum quinque, Generalium ordinum miniſtrorum ſeptem, Epiſcoporum procuratorum multorum, celebratũ ſub Paulo III. Iulio III. ac Pio IV. ab anno Domini 1545. quo inchoatum fuit, vſque ad annum 1563. quo finitum fuit contra hæreſes Lutheranorum, Caluiniſtarum, & aliorum.

Cum autem Catholici præfata decem & octo Concilia Generalia pro authenticis vnanimiter recipiant; Græci tantum recipiunt prima ſeptem, Lutherani prima ſex; Eutychiani, qui adhuc inueniuntur in Aſia prima tria. Neſtoriani, qui etiam in Oriente reliqui ſunt, prima duo; Trinitarij, qui in Hungaria & Polonia nunc verſantur, nullum admittunt.

Concilia Generalia reprobata.

I. EST Concilium Antiochenum tempore Iulij I. & Conſtantij Imperat. circa annum Domini 345. in quo damnatus eſt S. Athanaſius, & via patefacta ad euerſionem Concilij Nicæni I.

II. eſt Mediolanenſe Epiſcoporũ pluſquam 300. tempore Liberij, & eiuſdem Conſtantij Imperatoris Ariani, circa annum Domini 354. in quo etiam oblique fides Catholica damnata eſt.

III. Eſt Ariminenſe Epiſcoporum 600. tempore Felicis II. & eiuſdem Conſtantij anno Domini 373. in quo ſublatum eſt de Symbolo nomen homouſios.

IV. Eſt Epheſinũ II. tempore Leonis I. & Theodoſij Iunioris anno Dom. 449. in quo factione Dioſcori occiſus eſt S. Flauianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, &

Legati

Legati Romani Pontificis fugati, ac demum hæreſis Eutychiana confirmata.

V. eſt Conſtantinopolitanum tempore Gregorij II. & Leonis Iſauri Iconomachi anno Domini 730. contra Sacras imagines renitente S. Germano, qui propterea à ſua ſede Conſtantinopolitana deiectus eſt.

VI. eſt aliud Conſtantinopolitanũ, falſo à nõnullis Epheſinum III. vocatũ, Epiſcoporum 338. tempore Stephani II. & & Conſtantini Copronymi anno Domini 755. in quo abolitæ ſunt Chriſti, & Sanctorum imagines.

VII. eſt Concilium Piſanum contra Iulium II. anno Domini 1511. reprobatum paulò poſt in Concilio Lateranenſi V. ſub eodem Iulio II. ſeſſ. 2. & 3.

Concilia Generalia partim approbata, partim reprobata.

I. EſT Sardicenſe Epiſcoporum 376. tempore Iulij I. & Conſtantij anno Domini 351. in quo 300. Epiſcopi Occidentales fidem Catholicam confirmarunt, quam D. Hilarius exponit in lib. de Synodis, reliqui 76. Epiſcopi Orientales hæreſi Arianæ adhæſerunt.

II. eſt Syrmienſe tẽpore Liberij, & Conſtantij Imperatoris anno Domini 356. in quo Photini hæreſis damnata eſt, quam damnationem omnes Eccleſiæ probauerunt; ſed duæ formulæ fidei diſſentientes editæ ſunt, vnam vt Catholicam explicat Hilarius lib. de Synodis, alteram vt hæreticam reprehendit.

III. eſt Concilium Quiniſextum, Bedæ erraticum, celebratum tempore Sergij Papæ, & Iuſtiniani Iunioris Imperatoris circa annum Domini 688. quintum à diſſolutione VI. Synodi Generalis Conſtantinopolitanæ III. contra Monothelitas. Vocatur Quiniſextum, quia non eſt quintum nec ſextum, ſed canones addidit V. & VI. Synodo, numero 102. Trullanos dictos à loco palatij vbi celebratum fuit. Qui Canones dicuntur partim reprobati, quia nõ interfuit Summus Pontifex nec per ſe, nec Legatos dum fierent; ac ideo Sergius, vt refert Beda in libro de ſex ætatibus hoc Concilium, quod ipſe vocat erraticum, reprobauit. Partim verò approbati, quia etſi Canones illi nullam ex ſe vim haberẽt tamen aliqui poſtea probati ſunt à Pontifice, aut alijs legitimis Cõcilijs, qualis eſt Canon 82. de pingendis imaginibus receptus ab Adriano Papa, & VII. Synodo, vt patet ex eius act. 2. & 4.

IV. eſt Concilium Francofordienſe ſub Adriano I. anno Domini 794. ab eodem enim Adriano confirmatum fuit, quantũ ad eam partem, in qua definitur Chriſtũ non eſſe filium Dei adoptiuum, reprobatũ autem quantum ad alteram partem, in qua ex errore damnatur VII. Synodus pro cultu Sanctarum Imaginum.

V. Eſt Concilium Conſtantienſe Patrũ fere mille, ex quibus Epiſcopi amplius trecentum, anno 1414. inchoatũ ſub Ioanne XXIII. & anno 1418. finitum ſub Martino V. Iſtud enim Concilium in principio Generale dici non potuit, cui tantùm aderat tertia pars Eccleſiæ, id eſt, illi duntaxat Prælati, qui obediebant Ioanni XXIII. qui etiam dubius Papa erat, repugnãtibus alijs qui obediebant Gregorio XII. & Benedicto XIII. Ipſeque Martinus V. in eo electus diſertè aſſeruit, ſe confirmare tantum ea decreta de fide, quæ facta erant conciliariter, id eſt more aliorum Conciliorum re diligenter examinata, vt accidit in damnatione hæreſũ Vvicleſi, & Ioannis Hus: quale cum nõ fuerit decretum illud ſeſſ. 4. quod Concilium Generale habeat à Chriſto immediatam authoritatem, cui omnes obedire tenentur, etiam ſi quis Papalis dignitatis exiſtat: ſi intelligatur abſolutè, vel citra caſus hæreſeos, & ſchiſmatis, quando neſcitur quis ſit verus Papa, non ſolum Martinus illud non approbauit, ſed, vt ſuperiori capite in principio oſtendimus, illud cum eodem Concilio tunc Generali perfecto, ſuoque capiti vnito, reprobauit, ſicut & Eugenius IV. in Florentino, nec nõ Leo X. in Lateranenſi. Et in hoc tantum ſenſu, Concilium Conſtantienſe debet recenſeri inter Concilia Generalia partim confirmata, partim reprobata; nam ſi præfatum eius decretum intelligatur, vt debet in caſibus hæreſeos, & ſchiſmatis duntaxat, à quibus non poteſt trahi conſequentia generalis, & abſoluta ad cętera crimina vt Con-

vt Concilium dicatur eſſe ſimpliciter ſupra Pontificem, inter Concilia approbata reponendum eſt.

VI. Eſt Concilium Baſileenſe inhoatum anno 1431. & continuatum Baſileæ, ac demum Lauſannæ 1449. Et ſi enim hoc Concilium legitimè primùm à Martino V. contra Bohemorum errores indictum fuerit, eoque mortuo Eugenius IV. illam inditionem, & legationem Iuliani Cardinalis Cæſarini ſpeciali diplomate confirmarit; & ideo ratione talis conuocationis inter Concilia Generalia recenſeri poſſit, dicique præcellere Conſtantienſi, quod à Ioanne XXIII. Pontifice dubio primùm congregatum eſt: Attamen quia poſteriora prioribus minimè reſponderunt, Andreas Duuallius Doctor Sorbonicus non minus pietate, quam doctrina inſignis in Anteloquio tractatus de ſuprema Summi Pontificis poteſtate, vbi ex profeſſo diſcutit quale iudicium de Concilio Baſileenſi, & reſponſione Synodali ferendum ſit, tam in Eccleſia vniuerſali, quam in Gallia, pluribus oſtendit primùm abſolutè dici non poſſe Concilium Oecumenicum, deinde nullam eius decreta vim, aut robur habere, imo reprobata ex profeſſo fuiſſe ab ipſo Eugenio, quæ de abſoluta Concilij authoritate ſupra Pontificem definierat vt patet ex ſeſſione 38. Deinde à Leone X. in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 12. vbi Conciliabulum ſchiſmaticum, & ſeditioſum, nullius prorſus authoritatis appellatur, ac tandem ab Eccleſia tota, quæ Eugenio à Baſileenſibus depoſito, ſemper habito pro vero Pontifice, ſatis oſtendit ſe nunquam approbaſſe tale eorum factum, minuſque doctrinam, quod Concilium tantæ ſit ſupra Pontificem authoritatis, vt poſsit eum citra caſus hæreſeos, & ſchiſmatis deponere, vt contendunt aduerſarij; propterea que non immeritò præfatus doctor, necnon Cardinalis Bellarminus, & alij, hoc Baſileenſe Concilium Epheſino II. aſsimilant, vtrumque enim fuit à legitimis indictum Pontificibus; in vtroque adfuerunt eorum Legati in principio, ab vtroque receſſerunt paulò poſt; in vtroque fuit Pontifex excommunicatus; ſed in hoc, Baſileenſe inſania vicit Epheſinum, vt Eugenium IV. pium Pontificem deponere, & Amedeum ducem Sabaudiæ ſub infelici Felicis V. nomine in eius locum ſufficere non erubuerit. Ex quibus, & alijs ſimilibus liquidò conſtat, inquit Duuallius, Baſileenſem hanc congregationem, nō Concilium ſed exercitum; non conſenſionem, ſed contentionem, non Eccleſiæ ſubſidiū, ſed exitium, niſi Deus ſolita prouidentia ſuccurriſſet, extitiſſe. Verùm de his ſatis, nec non de tota Sacrorum Eccleſiæ Conciliorum materia ad maiorem Dei gloriam.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

De SS. Patribus, Doctoribus Scholaſticis, & Iuris Pontificij.

CAPVT PRIMVM.

Quid per Eccleſiæ Patres intelligendum ſit.

POST Apoſtolos ſemper in Eccleſia Dei fuiſſe viros Apoſtolicos, ſiue Paſtores & doctores, qui quod ſubſequentes populos in Chriſto Ieſu per Euangelium genuerint, meritò etiam Patres appellari queunt, tranſlato per quamdam metaphoram nomine Patris ad ſpiritalem generationem, nemini dubium eſſe poteſt, cum apertè doceat Apoſtolus 4. ad Epheſios Deum dediſſe in Eccleſia *Paſtores & Doctores ad conſummationem Sanctorum, & agnitionem fidei, vt non ſimus paruuli fluctuantes, neque circumferamur omni vento doctrinæ*. Etſi enim vnius paſtoralis officij vocabula ſint, diſtincta nihilominus ſunt eiuſdem officij munera; ſi quidem doctores ſunt in quantum fidem explicant, atque cõfirmant, quibus propterea datur in Eccleſia, *ſermo ſapientiæ & ſermo ſciẽtiæ in vno ſpiritu*, 1. Corinth. 12. vt ſint, *ſcribæ docti in regno cælorum*, Matth. 13. & *prudentes Patres familias*, Lucæ 12.

Difficultas ergò eſt, quinam ſint eiuſmodi Patrum albo aſcribendi, ſiue quid per Eccleſiæ Patres intelligi debeat, dũ eorum teſtimonia proferuntur in ſacra doctrina ad comprobanda fidei noſtræ dogmata. Aliqui enim volunt, vt pro Patribus & doctoribus Eccleſiæ recognoſci debeant, omnes & ſinguli, qui in vnitate fidei permanentes ac docentes, in Catholica communione diem clauſerunt extremum; imò quod magis eſt, docent poſſe aliquem, quantum attinet ad mores, prauum eſſe, perturbatorem, excommunicatum, & tamen inter Eccleſiæ doctores recenſeri. Qualem fuiſſe dicunt Theophilum Alexandrinum; qui licet fuerit crudelis, vindictæ cupidus, verſipellis, fuit tamen à Gelaſio Papa probatus, & inter Eccleſiæ Patres annumeratus, inquit Ioannes Baptiſta Poza lib. 4. elucidarij tractatu 4.

Pro reſolutione difficultatis obſeruandum eſt, tria potiſſimum ad rationẽ ac denominationem Eccleſiæ Patrum deſiderari; primum eſt antiquitas; vt enim docet S. Thomas lect. 3. exponens hunc locum 1. Corinth. cap. 4. *Etſi decem millia pædagogorũ habeatis in Chriſto, ſed non multos patres; in Chriſto enim Ieſu per Euangelium ego vos genui*; hęc eſt differentia inter Patrem & Pædagogum quod pater eſt qui primò generat; pædagogus verò qui iam natum nutrit & erudit; ita vt eadem ſit comparatio pædagogi ad patrem, quæ eſt rigatoris ad plantatorẽ, & ſuperædificatoris ad fundatorem. Vnde Apoſtolus ibi ſe vocat patrem Corinthiorum in Chriſto, quia eis primò Euangelium prædicauerat, cęteros pædagogos, qui poſt receptam fidem eos adiuuabant: Igitur nomen Eccleſiæ Patris, quamdam præ ſe ferre videtur antiquitatem, ſiue temporis primitatem. Vnde licet lata quadam & ampla ſignificatione patres quoque dici poſſint doctores illi iuniores, qui filios

Digitized by Google

in dies Chriſto per Euangelium gignũt, vt etiam & qui baptizant patres ſpirituales vocantur; propriè tamen loquendo nomen Eccleſiæ Patrum, ad illos tãtum doctores ſignificandos impoſitum eſt, qui primò poſt Apoſtolos dogmatũ veritatem tradiderunt; quamuis enim reſpectu Apoſtolorum filij quidem appellari poſsint, nihilominus reſpectu ſubſequẽntium fidelium, veri eorum parentes fuerunt. Quare D. Auguſtinus exponens illud Pſalm. *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij*; docet eos eſſe Epiſcopos, & Patres, qui filij Apoſtolorum, ſunt Patres ſuccedentium populorum.

Secundo vt aliqui Eccleſiæ Patres ſint ac dicantur, nõ ſufficit quæcumque fides, ſiue fides cum cõpetenti doctrina, ſed requiritur vt in ea ſint ſuperexcellentes, habeantque ſpecialem gratiã gratis datam, quæ vocatur etiam ab Apoſtolo fides, dum ait 1. Corinth. 12. 8. *alij autem datur ſermo ſcientiæ ſecundum eumdem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu*: ibi enim per fidem intelligit D. Thomas ſuperexcedentem cognitionem myſteriorum fidei, eadem explicando & propugnando.

Tertium requiſitum ad rationem Eccleſiæ Patris, eſt vitæ morumque ſanctitas, etſi enim doctrina & ſanctitas neceſſariam inter ſe connexionem non habeant, quia non tam datur gratia doctrinæ (ſicut & cæteræ gratiæ gratis datæ) in vtilitatem propriam, quam totius communitatis fidelium, vndè non eſt de ratione veluti Metaphyſica Doctoris, vel Magiſtri, quod vitæ ſanctitate ſit prædictus: Nihilominus propter ſpeciale ſtatutum fundatoris Eccleſiæ Chriſti Domini, qui ſanctitate & doctrina inſignes commendauit, & eſſe magiſtros in Eccleſia voluit, Matth. cap. 5. *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno Cælorum. Qui autem fecerit & docuerit; hic magnus vocabitur in regno Cælorum*; ne quod verbis docerent Eccleſiam, moribus impugnarent; hinc vt tàm merito, quàm numero, doctores aliqui in Patrum Eccleſiæ album referantur, requiritur in ipſis doctrina cum vitæ ſanctitate coniuncta; quodque firment virtutum exemplo, quod alios docent verbo. His poſitis.

Primùm aſſerò, ſolis illis doctoribus, Eccleſiaſticorum Patrum nomen propriè tribuendum eſſe, qui primis poſt Apoſtolos ſeculis vſque ad Magiſtrum ſententiarum claruere: Illis autem ſuccedentes Scholaſtici (vera Patrum proles) pædagogi, rigatores, & ſuperædificatores appellandi ſunt. Patet ex dictis.

Secundo dico, qui ex præfatis priorum ſæculorum doctoribus apertè hæretici fuerunt, hoc eſt poſt Eccleſiæ definitionem pertinaciter adhuc in ſuis erroribus manſerunt, nequaquam Eccleſiæ Patribus annumerandos eſſe. Quamuis enim in dirimendis fidei controuerſijs interdum adduci poſſint vt traditionis teſtes, nunquam tamen vt Eccleſiæ Patres, nec enim tale reuera nomen merentur, qui non integrum, nec perfectũ Euangelicæ doctrinæ ſemen ſeminarũt, ſed potius hereticæ prauitatis zizania ſuperſeminare ſtuduerunt. Secus dicendũ eſt de illis, qui in obſcuris fidei queſtionibus, & ab Eccleſia nondum determinatis, quandoque in vnum, vel etiam plures errores inciderunt, parati tota ſollicitudine quærere, & agnitam ſemel amplecti veritatem. Vt enim ait Tertullianus de præſcript. cap. 11. *Impunè erratur, niſi delinquatur*; id eſt peccetur, non quod omnis ignorans immunis ſit à pœna; ſed quia ille poteſt excuſari à pœna, qui quod diſceret non inuenit. Idem docet exemplo D. Pauli S. Cyprianus epiſt. 73. Ideo autem ex D. Auguſtino lib. 2. de Bapt. cap. 4. Deo ita permittente, plerumque doctoribus etiam ſanctiſſimis minus aliquid reuelatum fuit, vt eorum patiens, & humilis charitas, in qua fructus eſt maior, comprobaretur, vel quomodo tenerent vnitatem, cùm in rebus obſcurioribus diuerſa ſentirent, vel quomodo acciperent veritatem, cum contra id quod ſentiebant, declaratum eſſe cognoſcerent; vndè tantum abeſt, vt

vt ſibi & Eccleſiæ præiudicium aliquod huiuſmodi errores attulerint, quin potius præclara charitatis, & humilitatis exempla ſubminiſtrarint.

Tertio dico, viros malis moribus imbutos, quantumuis inſigni doctrina præditos, ſimpliciter inter Eccleſiæ Patres non eſſe reponendos. Etſi enim ſola doctrinæ puritas, ſine charitate ſufficiat vt ſint de illis numero, non tamen merito; ſed ad hoc requiritur vtrumque, nempe vitæ ſanctitas cum doctrina coniuncta: Vnde poſſunt quidem inter Eccleſiæ doctores, ſecundum quid recenſeri, hoc eſt numero; non autem ſimpliciter, hoc eſt, merito & numero. Per quod facile oppoſitæ ſententiæ concordari poſſunt; ſoluique omnia argumenta, quæ aduerſus dicta poſſent fieri, & obijci.

CAPVT II.

De Sanctorum Patrum authoritate.

Etſi interdum hæretici Sanctorum Patrum teſtimonijs vti videantur, vt facilius fucum ſimplicibus faciant, dum ipſi cum Patribus ſentire ſimulant; vt rectè notauit S. Martinus Papa in Concil. Romano ſecret.3. *Sunt enim*, inquit, *foramina petrarum ipſæ Sanctorum Patrum de Chriſto myſtica traditiones, in quibus conantur doloſè abſcondere ſe hæretici, vt putentur ſanctiſſimi, & non ſceleroſi paruulis.* Re vera tamen nihil vnquam omnibus tàm veteribus, quam nouis hæreticis adeò familiare fuit, quam eorumdem Patrum authoritatem infirmare ac de ſuo gradu deijcere. Sic B. Irenæus lib.3. cap.2. & lib.5. cap.17. refert, quod Gnoſtici ſpreta presbyterorum Eccleſiæ doctrina, ſe ſolos ſapere iactatent. Idem de Paulo Samoſateno legitur apud Euſebiũ lib.7. cap.24. quod ſeipſum magnopere efferens, in verbi Dei interpretes petulanter, & importunè debaccharetur. Idem habetur de Ario apud Theodoretum lib.1. Hiſtor. c.4. Idem de Neſtorio, Eutichio & Dioſcoro in 7. Synodo act.5. can.7. Idem de Vvicleph apud Thomam Vvald. tom.3. doct. 3. Quorum omnium veſtigia ſequuti ſunt noſtrorum temporum nouatores, qui vel ſuis enthuſiaſmis freti, vel nudæ litteræ ſacræ Scripturæ inhærentes, Sanctorum Patrum monumenta ſpernunt, dicentes eos omnes potuiſſe, etiam vt homines decipi, & eſſe deceptos; aut ſi interdum illa recipiunt, non ſimpliciter, ſed cum proteſtatione id faciunt; quatenus vult Caluinus in præfat. inſtitut. *omnia ſcripta Patrum noſtra eſſe, quæ nobis ſeruiant, non dominentur*: Lutherus verò, *mille Cyprianos, mille Auguſtinos, nihil valere, niſi æterno Dei verbo concordant*. Quod eſt dicere, Patres eatenus ab ipſis recipi, non quia Patres ſunt, ſed quia verbo Dei conſentiunt, vel eius ſenſum ſunt aſſecuti: Vndè manifeſtè ſequitur, illum, vel illum Patrem eos admittere, non quia ſic loquitur, vel exponit talis Pater, ſed quia ad libram & iudicium ipſorum appenſus, verum dicere, vel Dei verbo concordare, ſic eorum calculo approbatur: ita vt non eorum dicta ex Patribus, ſed Patres potius per eorum dicta probationem accipiant. Quod eſt non patres honorare, ſed eludere, & Auguſtini, vel alterius Patris, cuius aliquando efferunt authoritatem, vbi ſuis poſitionibus aduerſari non credunt, ſpecie tantum & ioco vſurpare.

E contrà verò Catholici ſummo ſemper in honore habuerunt, & habent omnes Sanctos Patres, tanquàm à Deo miſſos & datos viros, qui perlucidis, & ſalutaribus documentis illuſtrarent Eccleſiam, decorarent virtutibus, & moribus informarent; creduntque inſuper eorum authoritatem medium eſſe firmiſſimum & efficaciſſimum ad fidei controuerſias dirimendas. Patet primò quia Patrum teſtimonia contra hæreticos à doctiſſimis Eccleſiæ Scriptoribus ſemper producta fuerunt certiſſimi argumenti loco. Sic D. Auguſtinus lib.1. & 2. contra Iulianum, lib.4. cap.8. contra 2. epiſt. Pelag. nihil ferè aliud quàm præcedentiũ Patrum authoritates coaceruat. *De Sancto-*

ctorum, inquit, *litteris, qui ſcripturas ante nos fama celeberrima, & ingenti gloria tractauerunt, aliqua documenta proferam, vt ſciant omnes à nobis rectam & antiquitus fundatam* Catholicam *fidem aduerſus recentem Pelagianorum præſumptionem defendi*. Sic Theodoreti Dialogus primus magna ex parte, ſecundus vero totus, & media pars tertij, ex ſolis priorum Patrum teſtimonijs contra Apollinariſtas conſtat. D. Baſilius in lib. de Spiritu S. cap. 29. contra Eunomianos idem ſtudioſiſſimè præſtat: D. Hieronymus in fine Apologiæ contra Iouinianum; Cyrillus Alexandr. in Apologetico contra Orientales poſt anathematiſmum 8. Leo Magnus epiſt. 98. contra Neſtorij & Eutychetis hæreſes, Agatho Papa in epiſtola ad 6. Synodum miſſa, & Adrianus Papa in epiſtola ad 7. Synodum: vt omittam innumera alia tam Græcorum, quam Latinorum Scriptorum teſtimonia, quibus antecedentium Patrum authoritatem veluti in actu ſignato mirificè commendant, & ad eam demonſtrandam ſpecioſis titulis præfatos Patres celebrant.

Præterea, in Concilijs generalibus, non alio fere medio ad hereticos conuincendos vſi ſunt, qui illis interfuerũt, quam præcedentium Patrum fide & authoritate. De Concilio Nicæno I. ait Athanaſius in epiſt. ad Afros quod *Epiſcopi non ſibimetipſis adinuenientes verba, ſed habentes ea à Patribus teſtimonia, conſcripſerunt*. Quam etiam ob cauſam eidem Concilio ſe ſe ſubſcripſiſſe teſtatur Euſebius Pamphili, *quia*, inquit, *priſcorum Epiſcopos aliquos conſcriptores eloquẽtes, & nobiles nomine conſubſtantialis olim vſos fuiſſe cognouimus*. In Concilio Epheſino Patres ad definitionem contra Neſtorium ſe accingentes dicunt: *Sequentes itaque SS. Patrum confeſſiones, & intentioni eorum æquis veſtigijs inſiſtentes, profitemur &c.* Eodem modo loquẽdi vtitur Synodus Chalcedonenſis Act. 1. & 4. *Sequentes igitur Sanctos Patres docemus*. & rurſum Act. 5. acclamatur: *hæc eſt fides Patrum*. Similiter in Concilio Generali 6. paſſim contra Machariũ Monothelitam ex SS. Patrum teſtimonijs definitur, ſubiungiturque Act. 12. *Omnino neceſſe eſſe, non ſolum ſecundum ſenſum ſequi Sanctorum Patrum dogmata, ſed & ijſdem vocibus vti cum illis, nihilque penitus innouari*. In Concilio Generali 7. Nicæno 2. cum contra hereticos Iconomachos ageretur, teſtimonijs Patrum definitum eſt, imagines tenendas, ac venerandas eſſe. Non aliter in Concilio Florentino tota cõcertatio inter Latinos & Græcos de proceſſione Spiritus Sancti, quam ex SS. Patrum teſtimonijs definita & tranſacta fuit. Nouiſſimè tandem Concilium Tridentinũ in ſaluo conducto proteſtantibus conceſſo, voluit, quod omnes fidei controuerſiæ ſecundum S. Scripturam, Apoſtolorum traditiones, probata Concilia, Catholicæ Eccleſiæ conſenſum, & Sanctorum Patrum authoritates tractarentur; vnde etiam in fine legitur acclamatum fuiſſe. *Hæc eſt fides Patrum, hæc eſt fides Orthodoxorum*.

Rationes autem, quæ præfatam Sanctorum Patrum authoritatem ſuadent, adducentur capite ſequenti, interim nulli Catholico dubium eſſe poteſt, quin illa ſit firmum argumenti genus, quo in dirimendis omnibus fidei controuerſijs tam ſtudioſè ſemper vſa ſunt omnia Cõcilia; ſolis hereticis illi acquieſcere recuſantibus; qui etiam hoc ipſo nomine pro hæreticis adiudicati fuerunt, vt ſatis patet ex illuſtri illo Theodoſij Imperatoris facto apud Socratem lib. 7. cap. 32. quo hæreticos ad Sanctorum Patrum iudicia prouocauit, & recuſantes deprehendit. Ob eamdem cauſam idem Socrates Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 28. refert Aërium hæreticum *Atheum* vocatum eſſe, quod veteres Patres prorſus reijceret. Arius quoque ab Athanaſio ſermone 2. contra Arrianos, & Eunomius ab Hieronymo in epiſtola ad Pammachiũ & Oceanum, eodem vocabulo nuncupantur, quod à veteribus omnibus diſſentire ſint auſi; vnde etiam hodie Athei merito poſſunt vocari, omniſque veræ reli-

religionis hoſtes, qui Patrum teſtimonia reſpuunt: & ad hunc finem aliquorum errores obijciunt; verùm vt dicemus infra particulares errores in vno, vel alio patre deprehenſi, Patrum omnium conſenſum non infirmant; quatantum ratione eorum authoritas eſt irrefragabile medium in fidei controuerſijs dirimendis.

CAPVT III.

Quanta ſit Sanctorum Patrum authoritas.

SVfficienter ex dictis ſuperiori capite probatum manet, magni ſemper in Eccleſia Dei factam fuiſſe Sanctorum Patrum authoritatem, nunc de eiuſdem gradu paulò diligentius agendum eſt. Pro cuius intelligentia notari debet, nos loqui poſſe de authotitate Sanctorum Patrum dupliciter: primo veluti in ſe ipſa, ſecundo ratione materiæ. Quo ad primum, iterum authoritas ſiue teſtimonia Patrum in ſeipſis cōſiderari poſſunt quatuor modis; primo quando ſingularia ſunt, ab vno videlicet Patre ſingulariter aſſerta, plerumque etiam contra, aut omnium, aut plurium Patrum ſententias. Secundo, quando vnus fortè aut alter rantùm ex Patribus aliquid affirmat, quod cæteri Patres tacuerunt. Neque enim omnes omnia dicere poſſunt. Tertio, quandò Patres pro maiori parte cōſentiunt, vno vel altero, vel paucioribus diſſentientibus. Quarto, quandò vnanimis & concors eſt omnium ſententia, quod intelligitur, non quod SS. Patres omnes tantùm dicant, ſed quod ferè omnes dicant, & nullus diſſentiat.

Quo ad ſecundum, Patrum quoque teſtimonia materiam habent quadrupliciter differentem. Aliquando enim ea tractant quæ magis ad Philoſophiam, & alias ſcientias naturales, quàm ad aſſertiones aut fidei, aut Theologiæ pertinent. Fuerunt enim ex SS. Patribus quidam non in ſacris litteris modo, ſed etiā humanis verſatiſſimi. Secundò tractant ea quæ ad ſcientiam Theologicam magis, quam ad publicam fidem attinent; vt quando de ijs diſputant, de quibus citra iacturam pietatis, ſaluaque fide in vtramlibet partem diſputari poteſt, quod nec fidei dogmata ſint, neque ex illis deriuentur. Tertiò tractant ea, quæ ad publicam fidem & ad notiſſimas Catholicæ religionis regulas pertinent. Quæ duo rerum genera licet non ita facile ſit diſcernere, ſpeciatimque certa definitione præſcribere; generaliter tamen loquendo in primo omnia ea contineri videntur, quæ neque à Chriſto neque ab Apoſtolis accepimus, neque ex ijs certò colliguntur, quæ Chriſti & Apoſtolorū authoritate retinemus. Quemadmodum in ſecundo genere ea ſunt, quæ Apoſtoli vel ſcripto vel verbo Eccleſiæ tradiderunt; nec non illa omnia, quæ indè certa connexione probantur exiſtere. Quarto randem authoritas Patrum conſiderari poteſt in exponendis ſacris Scripturis.

Obſeruandum eſt ſecundò multiplicem etiam ſcribendi modum diſtinguēdum eſſe in Sanctis Patribus: interdum enim aliqua obiter tantùm ſcribunt, & veluti aliud agentes, alia verò ex propoſito & principaliter; rurſum aliqua ſunt, quæ ſemel tantum, alia autem quæ conſtanter & ſæpè affirmant ac repetunt: denique alia ſunt quæ dogmaticè & aſſertiuè in tractatu poſitiuò docent, alia verò quæ contentiosè, & in certamine, contra aduerſarium diſputando, etiam in materiā fidei pronuntiant. De quo vide iam dicta lib. 2. huius operis, ſect. 5. cap. 6.

His poſitis circa propoſitam difficultatem duæ ſunt extremæ ſententiæ, prima quorumdam Catholicorum Patres ita citantium, quaſi omnia quæ dicant in quacumque materia tenenda eſſent, vſque ad vltimum iota, ſicut loquitur Gloſſa ad verba Auguſtini diſtinct. 9. cap. *Noli meis*. Cui ſententiæ videtur etiam ſubſcribere Ioannes Baptiſta Poza lib. 4. Elucid. tract. 3. cap. 5. dum docet, quod quæcumque in ſcriptis PP. inue-

inueniuntur minus Eccleſię fidei, aut Sedis Apoſtolicæ ſenſibus conſona, non ab eorum calamo, & mente promanarũt, ſed à corruptione temporum, ab iniqua trãslatione, ab inſcitia aut ſocordia amanuenſium, ab erroribus Typographorũ, ab hereticorum calumnijs. Altera ſententia extrema eſt hæreticorum noſtri præſertim temporis, qui libenter Sanctorum Patrum errata aliqua euulgant, & exaggerant, vt eorum authoritatem infirment, nullaque illis fides præſtetur. Quid autem, & quomodo in hac re ſentiendum ſit, fuſius explicabitur ſequentibus propoſitionibus, quod iam lib. 2. loco citato breuiter inſinuauimus: ſit igitur.

Prima concluſio; In rebus pure humanis, quæque naturali lumine ita continentur, vt nullam penitus cum rebus fidei connexionem habeant, aut reſpectum, Sanctorum Patrum authoritas, ſiue paucorum, ſiue omnium, certum argumentum de fide non ſuppeditat, ſed tantùm probabile, quantum eſt eorum humana authoritas, & rationes, quas afferunt, valent. Patet concluſio, quia Spiritus Sanctus non aſſiſtit Eccleſiæ, & eius doctoribus niſi ad fidei ædificationem, in conſummationem Sanctorum, Epheſ. 4. Ergò eorum authoritas, ſiue paucorum, ſiue omnium, cum ad facultates vel ſcientias merè naturales adducitur, certum fidei argumentum ſubminiſtrare non poteſt, ſed tantùm probabile, ſiſtendo præciſè in tali authoritate; quod dico, quia ſi inſuper rationes ab illis adductæ, ſemel eſſent veræ demonſtrationes, certum proculdubio argumẽtum, quamuis non de fide, ſuppeditarent, pro qualitate eiuſmodi demonſtrationum: Hoc autem non tàm humanæ Patrum authoritati, quam rationũ ponderi tribuendum fore ſatis conſtat.

Secunda concluſio. In ſecundo rerum genere, earum videlicet, quæ in Theologia citra iacturam pietatis ignorari non ab indoctis modo, verùm à doctis etiam poſſunt, quod nec fidei dogmata ſint, neque ex illis certò deriuentur, argumentum ex communi etiam conſenſu Sanctorum Patrum, eſt quidẽ probabiliſſimum, non tamen de fide. Patet eadem ratione, quia Spiritus Sanctus infallibiliter tantùm aſſiſtit Eccleſię in fidei ædificationem; ergo in materijs etiam Theologicis, quæ neceſſarium cũ illa nexum non habent, vt aberrare Patres poſſunt, ita ab eorum teſtimonijs, nulla firma, & infallibilia argumenta trahuntur. De hoc genere ait D. Auguſtinus lib. 1. contra Iulianum cap. 2. *quod ſalua fidei compage doctiſſimi & optimi regulæ Catholicæ defenſores interdum diſſentiunt*. Et lib. 2. de peccato Origin. c. 23. enumerans quædam talia quaſi ſcientiæ Theologicæ problemata, *Quis*, inquit, *non ſentiat in his atque huiuſmodi quæſtionibus, ſine ad obſcuriſſima opera Dei, ſiue ad ſcripturarum abditiſſimas latebras pertinẽtibus, & multa ignorari ſalua Chriſtiana fide, & alicubi errari ſine aliquo hæretici dogmatis crimine*. Notandum tamen nullum fortè huiuſmodi problema poſſe inueniri, in cuius altera parte conſentiant omnes Sancti Patres, quin illud ſit de fide, nam ſi eſt doctrina omnium Sanctorum Patrum, & ſi in Scripturis expreſsè non habeatur, eſt tamen ſignum euidens, vel ex illis neceſſario deduci, vel eſſe ſaltem doctrinam per traditionem ab Apoſtolis relictam.

Tertia concluſio; Authoritas vnius Patris Sancti ſeorſim, vel paucorum, etiam in rebus, quæ ad ſacras litteras, & doctrinam fidei pertinent, non facit argumentum de fide, ſed probabile tantùm, imo etiam ſi ex maiori parte conueniant, in aliqua huiuſmodi re Patres, ſi tamen pauci alij, vel tantum vnus ſummæ tamen authoritatis diſſentiant, non eſt argumentum de fide, ſed maximè probabile, niſi ſingularis horum ſententia ſit ab Eccleſia reprobata. Prima pars huius concluſionis patet primò ex eo quod multi Sancti Patres aliqua dixerunt, quæ cum fide non cohærent, vel quia veritas eorum tempore nondum comperta ſufficienter erat, aut Eccleſiæ authoritate firmata; vt de S. Cypriano

docet

docet D. Auguſtinus lib. 1. de Bapt. contra Donatiſtas cap. 18. vel etiam, quia putabant multoties illi Patres non pertinere ad doctrinam fidei nonnullas emergentes quęſtiones, quæ tamen ad illam pertinebant, vt ibidem docet Auguſtinus lib. 4. cap. 7. in quęſtione de anabaptiſmo hęreticorum; Vel ob alias ſimiles rationes, quibus veri Eccleſiæ filij Sanctorum Patrum errata tegere ac reuerenter excuſare conati ſunt; cum hęretici per oppoſitum, ad detrahendam omnem illis fidem, quotquot Patrum errores colligere potuerunt, falſo etiam illis affictos, enumerare, quærere, ac prophana manu vẽtilare ſemper ſtuduerint, ſequentes omnino veſtigia actoris ſui Cham, qui nuditatem venerandi Noe non modo operire neglexit, verùm quoque irridendam cæteris enunciauit.

Secundò probatur, quia Patres ipſi non aliter ſibi fidem haberi volunt, aut poſtulant, quam hominibus, qui in ſcribendo, & docendo errare potuerunt; ſic D. Auguſtinus in proœmio lib. 3. de Trinitate: *In omnibus*, inquit, *litteris meis non ſolum pium lectorem, ſed etiam liberum correctorem deſidero*. Non quales tamen hæretici ſunt, qui ex priuata præſumptione & ex contentione Patres reijciũt; ſed quales eruditi Catholici ſunt, qui certa ratione diſtingũt, quid & quãdo, & quatenus in Patrũ dictis corrigi, vel admitti poſſit, vt hic ex illis explicare conamur. Quare idem Auguſtinus poſt verba ſtatim citata addit: *Verumtamen ſicut lectorem meum nolo mihi eſſe deditũ ita correctorem nolo ſibi. Ille me non amet amplius, quam Catholicam fidem: iſte ſe non amet amplius, quam Catholicam veritatem. Sicut illi dico, noli meis litteris quaſi canonicis inſeruire, ita iſti dico, Noli meas litteras ex tua opinione vel contentione, ſed ex diuina lectione, vel inconcuſſa ratione corrigere*. Sic D. Thomas 1. p. quæſt. 1. artic. 8. ad 2. disertè docet, *ex authoritate Doctorum nonniſi probabiliter argui poſſe*, loquendo de priuata vnius, aut paucorum ſententia.

Ratio eſt quia ſi ſinguli Patres ſeorſim conſiderati gauderent priuilegio infallibilitatis in rebus ad fidem pertinentibus, vel id haberent ex ſe, vel diuinitus ſibi conceſſum; neutrum dici poteſt: non primum, ſic enim Scriptura dicitur omnis homo mendax, hoc eſt errandi periculo obnoxius, quia in nullo errare, facultatem hominum excedit, vnde Beatus Auguſtinus epiſt. 7. ait: *Reprehenſibilem eſſe illam laudem, quam de Tullo dixit Lucanus: Nullum verbum, inquit, quod reuocare poſset emiſit: quæ quidem laus quamuis præclariſſima videatur, tamen credibilior eſt de nimium fatuo, quam de Sapiente perfecto*, &c. Quod etiam tale priuilegium cælitus illis nõ fuerit à Deo conceſſum, patet, quia Chriſtus Dominus non promiſit illud, niſi vel toti Eccleſiæ, vel eius capiti, ergò vnuſquiſque aliorum Patrum poterit per ſe errare in fide; deinde quia hoc eſt proprium Scriptorum Canonicorum, vt nullum penitus errorem habeant, non autem aliorũ Scriptorum; vt paſſim docent Patres, præſertim Auguſtin. epiſt. ad Marcell. 7. & epiſt. 19. ad Hieronym. & 98. & 111. 112. lib. 2. in Fauſtum cap. 5. lib. 2. de baptiſ. contra Donatiſtas cap. 3. Quibus locis Auguſtinus non reijcit authoritatẽ Sanctorum Patrum, vt perperam obijciunt hæretici, quaſi ab omni authoritate, & fide repelli debeant, ſed tantùm vult eorum verba vel opera canonicis Scripturis adequari non debere. Scripturæ enim authoritas illa eſt, vt quicquid vllo loco etiam obiter dicant eius auctores, ideo certum & verum ſit, quia dicunt. Patrum verò authoritas illa eſt, vt nonniſi in materia fidei, & nonniſi in omnium conſenſu & conſtanti doctrina, firma & valida habeatur; quia nõ ad ſingulos Patres ſeorſim promiſſio facta eſt infallibilis veritatis, ſed ad omnes; dum Epheſ. 4. dicitur, *quod quoſdam dedit in Eccleſia Paſtores, atque doctores*, non vnũ aut alterum. Vnde B. Cyprianus epiſt. 57 egregiè docuit: *Idcirco copioſum eſſe corpus Sacerdotum concordiæ mutuo glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt ſi quis ex collegio noſtro hæreſim facere, &* gre-

gregem Chriſti lacerare tentauerit, ſubueniant cæteri, & quaſi paſcere vtiles, & miſericordes oues Dominicas in gregem colligant.

Altera pars concluſionis, plurium videlicet Sanctorum authoritatem, reliquis licet paucioribus, imo vno tantùm magnæ tamen authoritatis, reclamantibus, firma argumenta Theologo præſtare non poſſe, colligitur ex eo quod licet omnes ferè Sancti Patres tam Græci, quam Latini doceant, mundi huius partes omnes non eodem ſimul die, ſed multis potius ſuccedentibus fuiſſe editas, ornatas, abſolutas; communis tamen hic eorum conſenſus certitudinem fidei non facit, vno Diuo Auguſtino in contrarium opinante, in prima videlicet creaturarum formatione vnam non præceſſiſſe aliam tempore, ſiue ordine, & prioritate durationis, ſed tantùm originis & naturæ. Similiter maior pars Sanctorum Patrum aſſerit, Moyſen Dei naturam, dum in hoc mortali corpore viueret, apertè, & quod dici ſolet, ad faciem non vidiſſe; & tamen hæc ſententia non pertinet ad fidem, cum oppoſitam teneat D. Auguſtinus. Additum eſt in concluſione, niſi ſingularis horum ſententia ſit ab Eccleſia reprobata, vt ſententia D. Cypriani de rebaptizandis Hæreticis. Quod totum diſertè tradit Vincentius Lirinenſis in libro aduerſus prophan. nouat. *Vera ſunt hæc, non inficior. Sed tunc cum Vnius, aut paucorum contrariam ſententiam Eccleſia penitus exploſit, vt illorum, qui putarunt ab hæreticis venientes eſſe iterum baptizandos: illorum etiam, qui Melchiſedech non hominẽ quempiam, ſed Spiritum Sanctum eſſe dixerunt, vtrumque enim horum poſt ea tempora Eccleſia ſemper exhorruit. Porrò autem ſi vnius, aut paucorum opinatio non fuerit ab Eccleſia reiecta, tum plurimorum authoritas quemadmodum diximus, nihil certum firmumque conficiet.* Dubitabile tamen eſſe poteſt num aliqua talis propoſitio reperiri poſſit, quæ fuerit omnium aliorum Sanctorum, cui alius repugnarit, quin eius doctrina damnata ſit ab Eccleſia; quare ad exempla ſtatim allata reſponderi poſſet, non tam pertinere ad materiam fidei quàm ad illas quæſtiones, de quibus ex D. Auguſtino lib. 1. aduerſus Iulianum cap. 2. *Inter ſe etiam doctiſſimi, atque optimi regulæ Catholicæ defenſores, ſalua fidei compage non conſonant & alius alio de vna re melius aliquid dicit & verius.*

Quarta Concluſio, Patrum communis ſententia in rebus fidei, facit argumentum de fide, ſiue quod idem eſt, tunc certum de fide argumentum ducitur ab authoritate Sanctorum Patrum, quando in rebus per ſe ad fidem ſpectãtibus, non vnus, vel plures, ſed omnes vnanimiter conſentiunt. Quod non eſt intelligendum, quaſi ſola Patrum authoritas poſſit ex ſe facere aliquam rem eſſe de fide, quæ de ſe non ſit talis, ſiue à Deo reuelata; ſed quatenus ex ordinatione Dei, & Eccleſiæ declaratione cõſtans & vnanimis illorum conſenſus in aliquo tanquam in dogmate fidei aſſerendo, eſt ſignum à poſteriori traditionis Chriſti, ſiue teſtimonium irrefragabile diuinæ reuelationis. Concluſio ſic explicata probatur primò ex Scriptura 1. Corinth. 12. *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primum Apoſtolos, ſecundo Prophetas, tertio Doctores,* &c. Quem locum exponens Vincentius Lirinenſis cap. 40. ait, primùm Paulum Apoſtolos enumeraſſe, *quorum ipſe vnus erat; ſecundò Prophetas (qualem in Actibus Apoſtolorum legimus Agabum) tertio Doctores, qui tractatores nunc appellantur, quos hic idem Apoſtolus etiam Prophetas interdum nuncupat, eo quòd per eos Prophetarum myſteria populis aperiantur. Hos ergo in Eccleſia Dei diuinitus, per tẽpora & loca diſpenſatos quiſquis in ſenſu Catholici dogmatis, vnum aliquid in Chriſto ſentientes cõtempſerit non hominem ſed Deum contemnit.* Tantùm Lirinenſis explicans præfatum Apoſtoli locum; cum prius cap. 39. de eorumdem authoritate agens dixiſſet, *illis hac lege credendum eſſe, vt quicquid vel omnes, vel plures, vno eodemque ſenſu, manifeſtè, frequenter, perſeueranter,*

velut

velut quodam conſentiente ſibi Magiſtrorum Concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmauerint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.

Item Epheſ.4. dicitur: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autē prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores & doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſtery, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris.* At ſi Sancti ſimul omnes toto orbe diffuſi in fidei dogmatibus errare poſſent, docendo v.g. aliquid eſſe de fide quod non eſt, vel non eſſe quod eſt; non ſolùm non eſſent dati à Deo in ædificationem corporis Chriſti, & vt non circumferrentur fideles omni vento doctrinæ, ſed potius ipſi errando cauſa eſſent, eur populi à vera fide deficerent, vel in ea ſaltem fluctuarent; cum populus teneatur ſequi doctrinam ſuorum Doctorum & Paſtorum, Matth.23. *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate, & facite.* Et Lucæ 10. 16. *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit me ſpernit. Qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui miſit me.* Igitur ne prouidentia diuina in rebus neceſſarijs deficeret, pertinuit ad eius ſuauitatem non permittere, omnes paſtores, & doctores ſimul ſumptos à vero deuiare, ſeu docere falſum; ſic enim populus falſum pro vero credere ex præcepto Dei teneretur, quod eſt abſurdum.

Idem colligitur ex eo quod Epiſcopi, Paſtores, & doctores, quales fuere omnes Sancti Patres, dicuntur Matth.5. *Sal terra, & lux mundi*, per quos nempè condiendi, & illuminandi ſunt populi. Si ergo Sal illud infatuatum fuerit, in quo ſalietur, quaſi diceret Chriſtus, vt ait Auguſt. lib. 1. de ſermone Domini in monte cap.6. *Qui erunt homines, per quos à vobis error auferatur, cum vos elegerit Deus, per quos errorem auferat cæterorū.* Si lux non fuerit lucida, ſed potius errorum tenebris obſcurata, quomodo totū Eccleſiæ corpus lucidum erit. Quemadmodum enim, qui ab oculis videndi munus aufert, hic reliquas etiam omnes corporis partes obſcurat. Nam ſi oculus non fuerit lucidus, totum corpus tenebroſum erit; ita qui à myſticis Eccleſiæ oculis, cuiuſmodi ſunt omnes Sancti Patres, veritatis lucē ſeparat, quaſi omnes ſimul in fidei dogmatibus errare potuerint, totum etiam neceſſe eſt fateatur tenebroſum eſſe poſſe myſticum ac ſpirituale Eccleſię corpus. Quo fit, vt quia propter quod vnumquodq; tale, & illud magis, ſi populus Chriſtianus toto orbe diffuſus errare in fide nequeat, ſaltem errore culpabili, & fidei deſtructiuo, vt ſupra ſuo loco diximus agendo de Eccleſia, multò magis iſtud non errandi priuilegium Paſtoribus, & Doctoribus conuenire debet.

Certè non eſt concedendum maius priuilegium multitudini fidelium, quam multitudini, & collectioni paſtorum & doctorum, licet enim fideles laici quantitate numerica paſtores & doctores ſuperent, ab ijs tamen quantitate virtutis, vt ſatis conſtat, longè ſuperantur: igitur ſi fideles ſimplices toto orbe diffuſi, ſimul ſpectati non poſſunt errare in fide, credendo aliquid culpabiliter contra fidem: neutiquam etiam omnes Paſtores & doctores ſimul ſumpti, ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter docendo, & definiendo errare poſſunt. Dixi inculpabiliter etiam; quia duplex eſt error; vnus inculpabilis, qui nimirum ex ignorantia quadam inuincibili prouenit: alter verò culpabilis, cui quis pertinaciter, poſt vnā & alteram correptionem ſufficientem, adhæret. Et quamuis à laicis fidelibus tantùm remoueatur error culpabilis ac fidei deſtructiuus, dum aſſeritur illos toto orbe diffuſos ſimul ſumptos in credendo errare non poſſe, non autem inuincibilis, & inculpabilis, in quem poſſunt incidere; vtrumque tamen à Paſtoribus

ribus & doctoribus remouere debemus: alia quippè ratio eſt eorum, & alia iſtorum; cum enim tota Eccleſia à Paſtorũ fide, & doctrina dependeat, nullo planè modo, neque culpabiliter, neque inculpabiliter errare poſſunt: aliàs Eccleſia ipſa tota in errorem induci poſſet: at res non ita ſe haber reſpectu ſimplicium fidelium, ſiquidem ab eorum doctrina nõ dependet Eccleſia: quo fit vt etiam ſi errorem aliquem inculpabiliter amplexi eſſent; nihil ramen detrimenti Eccleſiæ propterea accederet, & ex alia parte ipſi laici fidem habere non deſinerent: cum talis error inculpabilis, vt ſuppono ex tractatu de fide, eam minimè deſtruat.

Iterum confirmatur, non alia de cauſa Paſtores & doctores plura alijs fidelibus ſcire tenentur, niſi quia fides in docendo ab ijs tota dependet, & quia eis errantibus non poteſt populus, niſi extraordinario quodam miraculo, non errare: vt conſtat Malachiæ 3. *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & populus requiret legem ex ore eius*: quod maximè verum eſt tempore legis gratiæ. Cõſentaneum igitur, imo neceſſarium fuit in Eccleſia, vt omnes ſimul conſiderati, licet diffuſi per orbem priuilegio infallibilitatis gauderent, nullaque penitus ratione à vero deuiare, ſeu falſum docere poſſent in rebus ad ſalutem, & religionem Catholicam ſpectantibus. Tantùm ex diuinis Scripturis pro noſtra concluſione.

Secundò probatur ex praxi Eccleſiæ, in qua quoties occurrit aliquid circa fidem determinandum, toties Summi Põtifices, & Concilia, vt ſuperiori capite notauimus, ſingulari diligentia præcedentium Patrum monumenta & ſententias ſcrutati ſunt, non alia certè ratione, niſi quia conſtans & vnanimis eorum conſenſus in rebus per ſe ad fidem ſpectantibus fuit ſemper habitus certum, & indubitatum medium, ſiue argumentum ad illas definiendas. Si enim talis non eſſet, ſed omnes paſtores & doctores ſimul ſumpti docendo errare poſſent, non eſſet vnde Eccleſia tanti illos feciſſet, tantaque ſollicitudine illorum ſenſum exploraſſet, vbi fidei dogmata ſtabilienda fuere, confutandi hæretici, interpretandæ Scripturæ, & alia huiuſmodi præſtanda ad Religionem Catholicam pertinentia.

Tertiò probatur ſequentibus rationibus. Prima & principalis eſt, quia fides Orthodoxa non poteſt eſſe noua, aut varia, ſed vna ſemper & eadem eſſe debet, qualis à prima Euangelij propagatione fuit. Cum igitur fidei vnitas, & conformitas aliter nobis conſtare nõ poſſit, quam per præcedentium ætatum teſtimonia; nec illa aliundè certius capi poſsint, quam ab illuſtribus omnium ætatum Scriptoribus orthodoxis toto orbe diffuſis, præſertim vbi agitur de ſacris fidei traditionibus, pertinuit ad ſuauitatem diuinæ prouidentiæ, vt in illis conſignandis, omnes ſimul ſumpti errare non poſſent; atque adeo talis eorũ conſenſus non poteſt non eſſe firmiſsimum veræ fidei argumentum.

Confirmatur hæc ratio, quia non poteſt eſſe à caſu, vel ex cõſpiratione, quod tot Patres, loco, tempore, ratione, ingenio, moribus ſeiuncti, & diuerſi, quique alias diſsident, in vnam fidei ſententiam conſpirẽt; ſignum eſt igitur manifeſtum hoc nonniſi à diuina proficiſci prouidentia, quatenus ſecundum eius diſpoſitionem omnes Doctores ſimul ſumpti gaudent priuilegio infallibilitatis in atteſtandis rebus fidei; vnde meritò D. Hieronymus docet conſenſum veterum Patrum, non pro iudicio aliquo, ſed pro diuino reſponſo habendum eſſe, dum in cap. 1. ad Galat. ait: *Non tam ipſos docere, quam in eis Deum, qui ad Sãctos loquitur: Ego dixi Dij eſtis*. Et Vincentius Lirinenſis cap. 4. *Hos ergo in Eccleſia Dei diuinitus per tempora & loca diſpenſatos, quiſque in ſenſu Catholici dogmatis vnum aliquid in Chriſto ſentientes contempſerit, non hominem contemnit ſed Deum, à quorum veridica vnitate, ne quis diſcrepet impenſius obteſtatur idem Apoſtol. 1. Corinth. 1. dicens. Obſecro autem vos fratres vt idipſum dicatis omnes, &*

non

non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eadem ſententia.

Secunda ratio. Patrum conſenſus in rebus fidei, eſt ipſemet Eccleſiæ ſenſus, ergò ea ratione qua Eccleſiæ Catholicæ ſenſus eſt certum & indubitatum medium ad veritates fidei cognoſcendas, quatenus gaudet priuilegio infallibilitatis tam in docendo, quam in credendo; idem penitus aſſerere debemus de Patrum conſenſu in docendo, ſiue quando vnanimiter conſentiunt in aliquo fidei dogmate definiendo. Quod autem idem ſit Patrum conſenſus, & Eccleſiæ ſenſus in rebus fidei, patet ex eo quod, ſi quæ fidei quæſtio, vel controuerſia occurrat, Eccleſiæ iudicium nihil noui auribus Chriſtianæ plebis infert, ſed maiorum antiquam in ea re fidem, & inquirit, & ſequitur; quæ aliundè apertius deprehendi non poteſt, quam ex Sanctorum veterũ teſtimonijs, vt enim ait Vincentius Lirinenſis cap. 3. *Antiquitatem vero ſcilicet ſequimur, ſi ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos Sanctos maiores, & patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt.* De quibus etiam ait D. Auguſtinus lib. 3. de peccat. mer. & remiſſ. cap. 6. *quod non aliud à maioribus acceperunt, non aliud poſteris tradiderunt.*

Quinta Concluſio. Quod ſuperius diximus vniuerſaliter de vnanimi Sanctorum Patrum conſenſu, & magiſterio in docendis rebus fidei; idem penitus aſſerendum eſt in particulari de expoſitione ſacrarum litterarum, communem videlicet eorumdem ſententiam in interpretandis diuinis Scripturis, certiſsimũ argumentum Theologo præſtare, ad Theologicas aſſertiones corroborandas. Concluſio patet ex dictis; cum enim verus ac legitimus ſacrarum litterarum ſenſus ſit poriſſimũ fidei Catholicæ fundamentum ſi ſemel omnes paſtores & doctores ſimul ſumpti in rebus ad fidẽ ſpectantibus errare non poſſunt, nec etiã in exponendis ſacris litteris; atque adeo illorũ authoritas non poteſt non firmiſſimum in hac re ſuppeditare argumentũ. Quod etiam in Concilijs particulariter definitum fuit, Sexto generali in Trullo habito ſeſſ. 11. Viennenſi ſub Clemente V. Clement. 1. de Summ. Trin. Lateranenſi ſub Leone X. Act. 11. & nouiſſimè in Tridentino ſeſſ. 4. cuius hæc ſunt verba: *Decreuit Sancta Synodus ad coercenda petulantia ingenia, vt nemo ſuæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, Sacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorqueat, aut contra eum ſenſum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, aut etiam contra vnanimem conſenſũ Patrum ipſam Scripturam Sacram interpretari audeat.* Quare licet abſque vllo erroris periculo poſsit noua aliqua Sacræ Scripturæ interpretatio adduci, vetatur tamen illa quæ vnanimi Sanctorũ Patrum conſenſui aduerſatur, & quæ ſtare nequit cum eorum doctrina.

Vnde quod aiunt aliqui, non alligaſſe Deum expoſitionem Scripturæ Sacræ priſcorum doctorum ſenſibus, minimè audiendum eſt, vbi omnes ad vnũm in eandem ſententiam cucurrerunt. Tenentur enim vniuerſi Catholici ſenſum Eccleſiæ ſequi. Senſum autem Eccleſiæ fuiſſe, qui idem fuit Doctorum Eccleſiaſticorum omnium ſatis patet ex dictis. Nec inde ſequitur poſteris ablatam fuiſſe ſpem exponendi ſacras litteras, niſi transferendo vt dicitur de libro in quinternum. Prꝑterquam quod enim in Sacris Biblijs non ſolùm multi ſunt loci, ſed etiam libri integri, in quibus deſideratur adhuc diligentia interpretum, ac proinde in quibus iuniores interpretes poſteris quoque præclara ſui ingenij, & eruditionis argumenta poſſunt relinquere; in illis etiam, quæ antiquorum ſunt diligentia ac ingenio elaborata, plura vtiliter præſtari poſſunt, ſalua ſemper & intacta dogmatũ vetuſtate, vt rectè docet Vincentius Lirinenſis cap. 27. alloquens in hunc modum, tractatorem ſacrum. *O doctor, ſi te idoneum munus fecerit diuinum, ingenio, exercitatione, doctrina, eſto Spiritalis Tabernaculi Beſeleel, pretioſas diuini dogmatis gemmas excùlpe,* fide-

fideliter coapta, adorna ſapienter, adijce ſplendorem, gratiam, venuſtatem. Intelligatur te exponente illuſtrius, quod antea obſcurius credebatur: per te poſteritas intellectum gratuletur, quod ante vetuſtas nō intellectum venerabatur. Eadem tamen, quæ didiciſti doce, vt cum dicas nouè, non dicas noua. Et paulò poſt: *Quodcunque igitur in Eccleſiæ paradiſo, Dei agricultura, patrum labore ſatum, hoc idem filiorū induſtria colatur, floreat, matureſcat, proficiat, perficiatur. Et priſca illa cæleſtis Philoſophiæ dogmata à poſteris excurentur, limentur, poliantur. Sed nefas eſt, vt commutentur, detruncentur, mutilentur, humanorumque ingeniorum quaſi extranea additamenta recipiant. Accipiant licet euidentiam, lucem, diſtinctionem, ſed retineant neceſſe eſt, plenitudinem, integritatem, & proprietatem.* Hactenus Lirinenſis, ex cuius verbis ſatis colligitur, nouitatem dumtaxat eſſe dogmatum, quæ vetatur: ei autem non eſſe iungendas nouas illuſtrationes eorumdem, nec nō etiam interpretationes Scripturarum vnanimi Patrum conſenſui non aduerſantes. De quo vide Theophilum Raynaudum in opuſculo de malis ac bonis libris, Erotemate 20. An eo tantum nomine, quod liber quiſpiam nouam doctrinam contineat, ſit configendus.

Sexta concluſio. In rebus fidei, maior eſt Patrum authoritas, quam populi, vt ſi ex vna parte eſſet populus fidelis, ex alia verò Patrum chorus conſentiens, diuerſa tamen à populo ſentiens omnino præferendus eſſet Patrum conſenſus, populari iudicio. Iſta concluſio eſt certa, quæ principaliter procedit de rebus fidei, ſiue de ijs, quæ ad ſacram doctrinam pertinent, & captum noſtrum excedunt. Colligitur primò ex Sacra Scriptura Exodi cap. 18. v. 19. vbi dicitur Moyſi: *Eſto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eū; oſtendaſque populo ceremonias & ritū colendi, viamque per quam ingredi debeant.* Quatenus procerum, ſiue Paſtorum Eccleſiæ eſt iudicium, populi verò obedientia. Idem habetur paſſim in nouo Teſtamento. Epheſ. 4. dum dicitur: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores ad conſummationem Sanctorum.* Inde enim & ex alijs ſimilibus locis ſatis conſtat Patres, & Paſtores à Deo poſitos eſſe, qui populos tanquam paruulos inſtruerent; quorum proindè iudicio, non autē populi, ſtare debemus in rebus ad fidem & ſalutem pertinentibus.

Idem docent communiter SS. Patres; Ioannes Chriſoſtomus homil. 2. in Ioannem, & lib. 2. & 5. de Sacerdotio; Ambroſius epiſt. 32. ad Valentinianum Imperatorem. Sed præ omnibus egregiè S. Gregorius Nazianzenus in Apologetico, *Quamuis multi ad montem acciti*, &c. in orat. ad 50. Epiſcopos, & in oratione ad Arrianos, vbi ad eos, qui popularem multitudinem ſibi obijciebant ſic ait: *Vbi ſunt qui Eccleſiam multitudine definiunt, gregemque exiguū auſpicantur, qui diuinitatem metiuntur, & plebem appendunt? qui arenam in pretio habent, & ipſa mundi lumina contumelijs afficiunt, qui denique conchas aggerunt, & margaritas contemnunt? nec enim ſciunt quanto arenā, & conchæ ſtellas, perſpicuaſque gemmas multitudine ſuperant, tanto viciſſim illis, & puritate, & pretio dignitate præſtare.* Quæ & alia ſimilia potiſsimum à Gregorio dicta ſunt, quod inde Ariani ſuam hæreſim tuerentur, quia magnam populi partem habebant illi obſequentem. Creuerat autem illa ex Socrate lib. 9. cap. 2. quod pedetentim euagata, primum inter Satellites, qui palatium frequentabant, deinde per multitudinis animos, qui vrbem incolebant, deinde ad alias prouincias permearat. Cū enim populo nihil ſit incōſtantius, & ob ſimplicitatem, & ignorantiam ad decipiendum facilius, inde etiam ſolemne fuit omnibus ferè hæreticis primò populum ſubornare, & eius poſtea iudicium Eccleſiæ paſtoribus, ac proceribus præferre. De quo vide Ioannem Roffenſem inclytum Chriſti Martyrem in libro cōtra capt. Babyl. cap. 9. & 11.

Ratio

Ratio à priori noſtræ conclusionis deſumitur ex ordine Hierarchico, quem in Eccleſia Deus inſtituit, vt alij, nimirum populi, paſcantur, imperiumque ſubeant, quibus id vtilius eſt, & tùm ſermone, tùm opere ad officium dirigantur: alij è contrà, ad concinnitatem perfectionemque Eccleſiæ, Paſtorum, Magiſtrorumque munere fungantur, nimirum qui virtute, neceſſitudineq; ad Deũ, & familiaritate vulgus antecellant. Ea igitur ratione, qua in corpore naturali cæterorum membrorum directio pertinet ad caput, & ſenſus in illo reſidentes; in corpore politico Reipublicæ princeps populi placita non ſequitur, ſed vt dicitur de Aſſuero Eſter. cap. 1. interrogat Sapientes, qui ex more regio ſemper ei adſunt, & illorum conſilio cuncta facit, ſcientium leges, & iura maiorum; ita voluit Deus vt in corpore myſtico Eccleſiæ, diuinus inſtinctus definiendi res ad fidem pertinentes tàm in credendis, quàm in agendis, reſideret in Summis Pontificibus & in Cõcilijs eius authoritate legitimè congregatis, nec non extra Concilia in Paſtoribus & doctoribus, cum vniformiter de aliquo dogmate ſentiunt. Sic Iſaiæ cap. 3. Patres fidei vocantur *prudentes eloquij myſtici*; Malachiæ verò cap. 3. dicitur: *Quod labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & populus requiret legem ex ore eius*: Iobi cap. 1. Quod *Boues arabant, & Aſinæ paſcebantur iuxta eos*. Quia inquit S. Thomas 22. quæſt. 2. artic. 6. *minores qui ſignificantur per aſinos, debent in credendis cohærere maioribus, qui per boues ſignificantur*; vt Gregorius exponit lib. 2. Moral. Quare merito à Cęleſtino Papa ſancitum fuit, & habetur d. 36. cap. 2. *quod docendus ſit populus non ſequendus*; Velle enim populare iudicium in rebus fidei, Patribus Eccleſiæ præponere, non ſapere, ſed deſipere eſt, & Eccleſiaſticam Hierarchiã funditus euertere.

Confirmatur hęc ratio; quia licet verum putemus, quod omnes fideles Laici toto orbe diffuſi ſimul ſumpti in credendo errare nequeant, hoc tamen non habent niſi dependenter à publico paſtorum ac doctorum Eccleſiæ magiſterio, qui vt notauimus ſuprà, non alia de cauſa plura alijs fidelibus ſcire tenẽtur, niſi quia fides in docendo ab ijs tota dependet. Ergò ita in rebus fidei populorum ſenſus atque conſenſus ſequendus eſt, voxque populi, vox Dei dici poteſt, vbi Patrum doctrinæ concordat, vt docet D. Auguſtinus, & multis exemplificat Epiſtola 118. ad Ianuarium, quatenus talis conſenſus, communeque populi Dei iudicium, ex doctrina maiorũ & Eccleſiæ Patrum emanat, eſtque viua imago illius, quod etſi non ſit definitiuum, eſt tamen teſtificatiuum, & ſignum doctrinæ Patrum, per quos fidei myſteria populis tanquam cibaria Dominica fideliter ſunt adminiſtrata. Ita inquam, tunc mos populi Dei, conſenſuſque illius conſulendus eſt ex D. Auguſtino loco ſtatim citato, & libro contra Epiſtolam fundamenti cap. 44. vbi maiorum inſtitutis concordat; vtrumque enim coniungit S. Doctor dum ait: *Mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege habenda ſunt*, præſertim quando nihil certi ſtatuit diuina Scriptura, vt tamen, ſi mos populi diſſentiret, vel diſcordaret à Patribus, non Patres per populum, ſed populus per ipſos omnino corrigendi, & emendandi eſſent. Per quod ſatis patet ad omnia, quæ contra noſtram concluſionem obijci poſſent.

Septima concluſio; Contra vnanimem, vel plurium, aut grauiorum Patrum (vbi alij non reclamant) conſtantem ſententiam in fidei dogmatibus, nihil huc vſque definiuit Eccleſia, nec definire poſſibile eſt. Iſta concluſio videtur ſequi manifeſtè ex dictis. Cùm enim duę ſint fidei regulę, iuxta quas Eccleſia definire debet, nimirum Scriptura ſacra, & traditio, quæ aliundè apertius, quam ex vnanimi Sanctorum veterum teſtimonio conſtare non poteſt, vel etiam plurium, & grauiorum, vbi nullus alius reclamat. Vt impoſſibile eſt quod Eccleſia quidquam definiat in rebus ad fidem ſpectantibus cõtra Apoſtolicas traditio-

ditiones, ita etiam & contra vnanimem Patrum conſenſum; adeo hęc duo ſunt inter ſe connexa & coniuncta, doctrina Sanctorum Patrum,& Eccleſiæ traditio; ſuppoſito quod voluerit Deus vt huiuſmodi doctrina eſſet infallibile medium, & argumentum vndè Apoſtolicas traditiones dignoſceremus.

Confirmatur; taliter Eccleſia, orta aliqua fidei controuerſia, determinat ex aſſiſtentia Spiritus Sancti, quid in illa ſit credendum, vt excludatur quidem omnis alia intermedia cauſa inter principalem, quæ eſt Spiritus Sanctus, & inſtrumentalem animatam, quæ eſt Eccleſia; vndè abſolutè in Concilio Apoſtol. Actor.15. dicitur: *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*; nec non etiam omnis alia formalis cauſa, cuius vi ſillogiſticè concludatur credendum eſſe Eccleſiæ proponenti; immediatè enim illi credimus, hoc eſt, quia proponit: Non tamen excluditur omne medium, ſiue modus explorandi, & inueſtigandi, quid ſit reuelatum, vel in reuelatis contineatur, cuiuſmodi eſt in primis concors Patrum in eo ſententia, vel etiam maioris aut ſanioris partis, nullo alio penitus contradicente. *Nec enim*, ait Vincentius Lirinenſis cap. 32. *quidquam præterea hæreticorum nouitatibus excitata, Conciliorum ſuorum decretis Catholica perfecit Eccleſia, niſi vt quod prius à maioribus ſola traditione ſuſceperat, hoc deindè poſteris etiam per Scripturæ chirographum conſignaret.* Quaſi diceret, Eccleſiam nō ex proprio arbitrio ad aliquid de nouo definiendū procedere, ſed potius ex antiquorum Patrum magiſterio, tanquam iudicij Eccleſiaſtici directiuo, quæ ab illis credenda ſuſcepit, eadem filijs conſignare.

Quamuis igitur poſſet admitti fuiſſe aliqua ab Eccleſia definita, quorum nulla ferè apud veteres Patres facta mentio reperitur, nec non etiam alia, quæ negarunt, aut de quibus dubitarunt nonnulli Patres, maiore tamen ſemper parte oppoſitum docente, iuxta regulam D. Auguſtini in recipiendis Scripturis lib. 2. cap. 8. de doct. Chriſt. Impoſsibile tamen eſt, quod Eccleſia poſsit aliquid ſtatuere in rebus ad regulam fidei pertinentibus, ſeu Eccleſiæ publicam fidem, & ſanam doctrinam ſpectantibus, quando vnanimiter Patres; vel etiam plures, & grauiores, nullo alio penitus reclamante, in illis tradendis, firmandis, ac docendis concordant. Quia Patrum doctrina, licet non ſit neceſſaria & infallibilis ad coactionem, eſt tamen neceſſaria & infallibilis ad directionem eius iudicij coactiui, quod in Eccleſia reſidet; certa namque via, & ratione procedere debet ad decernendum, quænam ſint à Deo reuelata, adhibendo nimitum veteres Patres tàm vt teſtes, quam vt conſiliarios, ac fideles depoſiti Apoſtolici regularumque fidei cuſtodes, vt ſic facienti quod in ſe eſt, Spiritus Sanctus aſſiſtat, ne in ſuis definitionibus aberret.

Ex quibus omnibus ſatis patet, quāta ſit Sanctorum ac Veterum Patrum authoritas; duoque extrema in illa eſſe cauenda. Vnum eſt, Patres ita citare, quaſi omnia quæ dicant in quacumque materia tenenda eſſent vſque ad vltimū iota, ſicut loquitur Gloſſa ad verba Auguſtini diſtinct. 9. cap. *Noli meis*. Hoc enim ſolis Scripturis canonicis debetur. Alterum extremum eſt, etiam omnium vnanimem conſenſum in materia fidei reijcere, quod hæretici faciunt. Tunc igitur ineluctabile eſt Patrum argumentum, ſiue eorum authoritas certum ac irrefragabile in rebus fidei ſubminiſtrat teſtimonium, quando omnes, vel ferè omnes, velut conſentiente quodam magiſterio non priuatum, ſed publicum Eccleſiæ ſenſum exprimendo, conſtanter, perſeueranter, firmiterque tradendo, tenendo, docendo loquuntur. In cæteris autem adiaphoris, & minutis diuinæ legis quæſtiunculis, quas ſine ſalutis periculo ignorare contingit, & ad pietatis doctrinam non pertinent, non ita firmum eſt argumentum, quin contrarium vnanimi eorum doctrinæ ſentire liceat; ſicut & in rebus ad fidei dogmata pertinentibus; quando non omnes, ſed vnus duntaxat vel pauciores il-

la

la aſſerunt; niſi Eccleſiæ authoritas ea aliundè aſtruat.

Cum autem duplex ſit infallibilitas, vna paſſiua nempè in ſentiendo, & credendo; altera verò actiua, ſeu in definiendo; huc vſque locuti ſumus de ſecunda, quando diximus omnes Paſtores ac doctores ſimul ſumptos, neutiquam ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter docendo, & definiendo errare poſſe; quod pertinet ad fidem, neque ab vllo, citra hæreſim negari poteſt. Vtrum verò perſonaliter etiam errare non poſſint, ſentiendo aliquid eſſe de fide quod non eſt, vel non eſſe quod eſt, probabiliter ſolùm inter doctores diſputatur: licet probabilior ſit eorum ſententia qui ab eis non ſolum doctrinalem, ſed etiam perſonalem errorem, tanquam quid diuinæ prouidentiæ magis conſentaneum remouent, de quo vide ſuperius dicta agendo de infallibilitate Eccleſiæ. Nota etiam in noſtris concluſionibus Paſtores & Doctores ſiue Eccleſiæ Patres ſimul indifferenter fuiſſe coniunctos, cum tamen aliquibus diuerſi eſſe videri poſſent: nam Paſtor eſt qui in Eccleſia plebem ſibi commiſſam regit, Doctor verò, qui vel litteratos in ſcholis docet, vt ſincera fidei doctrina conſeruetur, vel ſi in Eccleſia nonnunquam doceat: id non ex officio, ſed ex commiſſione & licentia Paſtorum facit. Primo quia Apoſtolus ad Epheſ. cap. 4. vbi dixit Deum Eccleſiæ ſuæ prouidiſſe, alios Apoſtolos, alios Euangeliſtas, alios Prophetas: cum ad Paſtores & doctores deuenit, non dicit alios Paſtores, alios Doctores, vti de cæteris dixerat, ſed ſimul illos coniungit; quatenus qui in Eccleſia Paſtoris munere fungitur, debet itidem eſſe Doctor, *Nec in Eccleſijs*, inquit Hieronymus explicans præfatum locum epiſtolæ ad Epheſios, *quiſquam, quamuis Sanctus ſit, Paſtoris ſibi nomen debet aſſumere, niſi poſſit docere quos paſcit*. Vel ſecundò, quia etſi Doctor Paſtoris munere interdum non fungatur, dignus eſt tamen eo fungi, & cæteris alijs in electione aut collatione præferri. Adde tertio, quod antiqui Eccleſiæ Patres vel Doctores, de quibus hic potiſſimum egimus, omnes ferè fuerunt Epiſcopi, atque adeò præcipui Eccleſiæ Paſtores: vnde merito vtrumque officium ſimul coniunximus.

CAPVT IV.

Vtrum omnes Patres ſint eiuſdem authoritatis.

PRo reſolutione huius difficultatis, duplicem in Patribus authoritatem diſtinguere debemus, vnam veluti ab intrinſeco, ſiue ſecundum ſe ipſis competentem, alteram autem veluti ab extrinſeco, ſiue ratione approbationis Eccleſiæ; cuius etiam ſex gradus ſiue differentias in ordine ad doctrinam aliquã, vel doctorem commendandũm ſupra attulimus lib. 6. ſect. 5. cap. 6.

Igitur ſi loquamur de authoritate Patrum primo modo, dicendum eſt illos omnes eſſe eiuſdem authoritatis genericæ aut ſpecificæ, quatenus nullus Patrum ſecundum ſe conſideratus maiorem habet authoritatem, quam humanam, quæ vt eſt obnoxia errandi periculo, ſic facere non poteſt argumentũ certum, vel de fide, ſed probabile tantùm. Intra illam tamen poſſunt dari varij gradus maioris, ac maioris probabilitatis; cùm enim præcipuum illius fundamentum in Patribus ſit doctrina, & ſanctitas; ſecundum quod plures Patres alijs in vtraque præcelluerunt, ſic etiam eorumdem authoritas maiorem, ac maiorem probabilitatem facere poteſt. Quod egregio Georgij Scholarij teſtimonio in exhottat. ad Synodum Orient. pro Florent. placet illuſtrare; vbi de Sanctis Patribus, quorum authoritate tota in hoc Concilio controuerſia inter Græcos & Latinos finita eſt, loquens, ait: *Quod omnes omnia dicunt, non pari doctrina cæleſtique gratia, ſed eſt inter eos, vti ſanctitatis, laborumque pro pietate ſuſceptorum, ita quoque ſcientiæ, facundiæque, ac diuina gratia, per quam hac omnia*

nia dantur, & confirmantur, ordo quidam & gradus. Et infra; *Docti quidem omnes erant, ſed doctrina modo inter ſe differebant, & veritatem quidem omnes attigerunt, ſed iſte non tantum veritatis apprehendit quantùm ille &c.*

Vndè etiam ad ſignificandum hunc doctrinæ, authoritatiſque exceſſum aliquorum Patrum præ alijs, ne dum ſubſequentes Patres, ſed & Romani Pontifices, Conciliaque vniuerſalia, ſpecialibus titulis & encomijs illos decorarunt; Vt non propterea inferiores ſublimioribus inuideant, ſuperiores verò inferiores obſcurent; ſed potius ex tali doctrinæ ſapientiæque inęqualitate Eccleſiæ pulchritudo magis apparet, cum ex inæqualitate claritatis ſtellarum à ſtellis, cælorum quoque perfectio luculentius manifeſtetur. Sicut igitur in Patrum ſanctitate; modoque exercitæ virtutis inęqualis datur meritorum graduatio, ac proinde de vnoquoque Sanctorum canit Eccleſia: ***Non eſt inuentus ſimilis illi qui conſeruaret legem excelſi***: Sic etiam reperitur inter eos doctrinæ inęqualitas, cognitęque veritatis differētia; quæ ſufficienter colligitur ex varijs titulis & encomijs, quibus, vt dicebam, Eccleſia nonnullos Patres præ alijs celebrauit; cùm ex D.Thoma in Pſalm.17. *Laus nihil ſit aliud, quam ſermo dilucidans magnitudinem virtutis*.

Quia autem plures è veteribus Patribus, poſtmodum in hęreſim lapſi, aliqua contra Eccleſiam ſcripſerunt, vt Tertullianus, Origenes, Euſebius, Ruffinus &c. alij verò in hęreſeos ſuſpicionem venerunt, propter ſuſceptum hæreticorum patrocinium, vt Fauſtus Epiſcopus Rhegienſis, Caſsianus, & alij Galliarum presbyteri in materia gratiæ cōtra D.Auguſtinum; Ex hoc etiam capite non omnium Veterum Patrum æqualis eſt authoritas; illi namque maiorem promerentur fidem, qui recta ſemper ſentientes in nullo vnquam ab Eccleſiæ ſenſu & doctrina deuiarunt, aut ſi aliquando aberrarunt, fuit in rebus obſcuris, quęque nondum eo tempore explicatæ ac definitæ erant; vndè poſtea cōperta veritate, ab Eccleſiæ vnitate non ſe diſiunxerunt, ſed potius falſa in quæ ignoranter inciderant dogmata reuocarunt; vt de S. Cypriano & alijs paſsim docet D. Auguſtinus in quęſtione de anabaptiſmo hęreticorum, præſertim lib.1.de bapt. contra Donatiſtas cap.18. & lib.2. cap.1. 4. 5. & 7.

Non proptęrea tamen aliorum, qui etiam apertè Eccleſiæ doctrinam & vnitatem deſeruerunt, explodenda omnino eſt authoritas, pro vt illam hęretici noſtri temporis reijciunt, vbi eorum teſtimonijs ſua vident infirmari peruerſa dogmata, ſic cum Tertullianus adducitur pro ſacrificio Miſſæ, & alijs huiuſmodi paſsim conclamatur à Magdeburgenſibus delirare, Origenem verò Tilmanus Hesheuſius vocat *hominem nullius iudicij*; Beſa in cap.3. ad Roman. *Selectum diaboli organum*. Etſi enim in illo, in quo ab Eccleſiæ fide diſceſſerunt, talia vera ſint, nullamque penitus authoritatem habere debeant; nam vt rectè ait Lirinenſis cap.23. *non cum doctoribus Eccleſiæ fidem deſerere debemus, ſed cum Eccleſia doctores recipere. Non enim eſt Deus diſſenſionis*, ait Apoſtolus, *ſed pacis*, id eſt, vt exponit idem Lirinenſis cap. 40. *non eius, qui à conſentiente vnitate defecerit, ſed eorum, qui in conſentiendi pace permanſerint*. In cæteris tamen quæ ad fidem Catholicam pertinent, vel ad eius elucidationem faciunt, rectè adduci poſſunt in teſtes antiquæ traditionis, eorumque dictis fidei dogmata confirmari.

Vnde D. Hieronymus in epiſtola ad Tranquillianū quęrentem propter multos ſimplices Origenis errore deceptos: an iuxta Fauſtinum penitus eſſet Origenes reprobandus, an verò ſecundum quoſdam ex parte legendus? Reſpondet: *Origenem propter eruditionem ſic interdum legendum arbitror, vt Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium; & nonnullos Eccleſiaſticos Scriptores Græcos pariter & Latinos, vt eorum bona eligamus, & contraria vitemus iuxta Apoſtolum*.

lum. Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Qui autem, vel in amorem eius nimiũ, vel in odium ſtomachi ſui prauitate ducũtur, mihi videntur maledicto Prophetæ ſubiacere. Væ his, qui dicunt bonum malum, & malum bonum, qui faciunt amarum dulce, dulce amarum: non enim propter doctrinam praua ſuſcipienda ſunt dogmata, nec propter dogmatũ prauitatem ſi quos commentarios in ſcripturas ſanctas vtiles edidit, reſpuendi ſunt. Eadem fere habet in priori apolog. ad Ruffinum, in epiſtola ad Pammachium & Oceanum, nec non ad Minerium, & Alexand. Quibus certè nihil ad pręſens inſtitutum præclarius dici poteſt, & contra noſtrorum pręſertim temporum hęreticos, qui paſſim, vel ex ambiguis Veterum Patrũ verbis, vel priuato eorum lapſu, ita ſub pretenſo vetuſtatis pallio, Catholicam fidem impugnare, ſuamque falſam doctrinam confirmare conantur; vt vera fidei dogmata, quæ clarè ac dilucidè ab illis docentur, paleas, næuos & corruptelas impiè vocitare non vereantur.

Quantum iam ſpectat ad authoritatem extrinſecam, ſiue quæ Patribus accedit ratione approbationis Eccleſiæ; non omnium etiam Patrum, Scriptorũue Eccleſiaſticorum ęqualis eſt authoritas. In primo enim & infimo gradu ſunt illi, qui ad hoc ſolum approbantur, vel eorum ſcripta, vt euulgari poſſint, & in lucem emitti; etſi enim ad hoc requiratur, quod talia ſcripta nullum errorem apertè contineant, de quo Eccleſiæ conſtet, nam ſi conſtaret non permitteret, ſaltem ſine notis euulgari librum; illa tamen approbatio non eſt authoritatiua doctrinæ, nec ſpeciali modo ab Eccleſia commendatur, ſed generali tantùm ratione permitti dicitur.

In ſecundo gradu ſunt illi doctores, qui claſſici, vel ſolemnes appellantur, quod authoritatem habeant in ſcholis, & in ſententijs quas docent. Suntque adhuc in duplici differentia. Nam quidam ipſa conſuetudine ſolùm, & vſu talem obtinuerunt authoritatem; alij verò inſuper in approbatis vniuerſitatibus ſpeciales habent cathedras, vbi eorum doctrina legitur, ſicut D. Thomas, Scotus, Durandus, Gabriel, Bacchonius, & alij ſimiles, qui ſunt capita & duces ſpecialis doctrinæ. Quæ authoritas licet magna ſit, non tamen ſemper habetur ſpeciali decreto, vel iudicio Sedis Apoſtolicæ circa doctrinam talium doctorum; quamuis ab Apoſtolica Sede approbetur erectio & fundatio talium vniuerſitatum, quæ dictas cathedras pro illorum doctrina explicanda dotatas habent.

Tertio loco ſunt illi, qui in Doctores Eccleſiæ eliguntur, aut inter eius Patres annumerantur; quorum propterea ſcripta, & opuſcula non ſolum in Scholis, ſed in ipſis etiam Eccleſijs & Eccleſiaſticis officijs ſolemniter leguntur; cuiuſmodi ſunt illa quæ approbata fuere à Gelaſio Papa in Concilio Romano, & habentur in cap. *Sancta Romana* diſtinct. 15. Ad differentiam aliorum, quæ ibidem Apochrypha dicuntur, id eſt latentia, ſeu occulta, vt interpretatur Archidiaconus in principio diſtinct. 16. quia ſcilicet non in Eccleſia publicè, ſed remotè tantùm, & ſecretò legendæ ſunt, vel ex dubietate veritatis; vel ex eo pręſertim quod ſint illorum authorum, qui licet ingenio & doctrina primùm excelluerint, à vera tamen fide poſtmodum deuiarunt, vt notauimus ſupra. Aduertendum eſt autem, ita Eccleſiæ Patribus ac Doctoribus commune eſſe, quod eorum opera publicè in Eccleſia recitentur, vt tamen Doctores Eccleſiæ ſtrictè ſumpti, quique ſpecialiter hoc titulo inſigniti ſunt, eximium aliquem authoritatis gradum in Eccleſia habeant, qui cęteris Patribus attribui non poteſt. Ad annumerandum enim aliquem inter Patres Eccleſiæ videtur ſufficere, quantùm ad doctrinam eius antiquitas, nec non approbatio, ſeu acceptatio, quæ annorum decurſu, & vſu ipſo fit. Ad hoc autem vt aliquis ſpeciali Doctoris Eccleſiæ titulo decoretur, non ſatis eſt approbatio doctrinæ annorum decurſu facta, quæ potius eſt doctrinæ acceptatio, quã

authoritatiua approbatio; ſed deſideratur ſpeciale iudicium decretumque Sedis Apoſtolicæ circa perſonã & doctrinam, quo tali prærogatiua dignus promulgetur. Vnde licet nomen Doctoris Eccleſiæ multis etiam Sanctis Patribus attribui ſoleat, vt in V. Synodo Generali collat. 3. dicitur: *Super hæc ſequimur per omnia Sanctos Patres & Eccleſiæ doctores, Athanaſium, Hilarium, Baſilium, Gregorium Theologum, & Gregoriū Niſſenum, Ambroſium, Auguſtinum &c.* tamen Bonifacius VIII. pręcipuos Eccleſiæ doctores aſsignauit in cap. *Glorioſus*, de Reliquijs,& Veneratione Sanctorum in 6. Pius verò V. S. Thomam Aquinatem in Doctorum Eccleſiæ numerum retulit in conſtitutione, quæ incipit *Mirabilis Deus*, & Sixtus V. Diuum Bonauenturam in conſtitutione quæ incipit *Triumphantis Ieruſalem*. Porro quod munus, quæue prærogatiua ſit Doctoris Eccleſiæ,ſatis colligitur ex pręfatis conſtitutionibus.

In quarto authoritatis gradu ſunt illi Patres, vel Doctores, quorum doctrinam Eccleſia ſpeciali quodã modo approbat, dicendo V.g. illam eſſe ſine errore, eſſe ex infuſione cęleſti, & alia ſimilia, quæ ſine dubio ſpecialem veritatem, ac probabilitatem in tali doctrina requirunt. Tales ſunt D. Auguſtinus, & D.Thomas,vt pluribus probat Magiſter Dominicus Grauina Catholicarum pręſcriptionum lib.4. & Magiſter Ioannes à S. Thoma 1. p. diſput. 1. duo pręclariſsima Ordinis Dominicani lumina.

In quinto tandem & vltimo gradu ſunt, non tam Patres, quam aliqua eorum opuſcula definitiuè ab Eccleſia approbata tanquam doctrinam fidei continentia; Sicut fuit approbata epiſtola S. Leonis Papæ ad Flauianum, de qua dicitur in cap. *Sancta Romana*. Quod eius textum, aut iota vnum,ſi quis idiota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter acceperit anathema ſit. Similiter ad Concilium Arauſicanum II. quędam capitula ex doctrina S. Auguſtini deſumpta tranſmiſit S. Leo definienda: In alijs quoque Concilijs nonnulla opuſcula ab illis recepta & definitiue approbata fuere; vt Agathonis Papæ epiſtolæ in VI. Synodo Generali, & Sophronij in eadem; S. Cyrilli Alexandrini anathematiſmi in Concilio Epheſino; Diui Athanaſij Symbolum, quod in tota Eccleſia, tanquam regula fidei in myſterio Sanctiſsimæ Trinitatis recitatur; & ſi quæ ſint alia.

Vbi etiam notandum, per hunc vltimum approbationis modum, cum videlicet Eccleſia aliquam doctrinam recipit, & definit tanquam de fide, ita quo ad illam fieri certam & indubitatam alicuius Patris,vel Doctoris authoritatem; vt tamen alij quatuor modi non extrahant eam à terminis probabilitatis humanæ; intra quos tamen omnino pręferendi ſunt illi Patres,vel Doctores,quorum doctrina tertio, & quarto modo fuerit ab Eccleſia approbata. Indeque meritò docet pręfatus Magiſter Grauina vbi ſupra, Sapienter & prudenter Academiam Salmantinam iuraſſe in verba SS.Auguſtini & Thomæ; Lutheri verò calumniam eſſe,quod Schola S.Thomæ, doctrinam eiuſdem parem fecerit cum articulis fidei, vel vt dixit quidam Anonymus, quod ſit ab eadem,Scriptoribus canonicis ęquiparata,& in eodem gradu collocata, vt piaculum ſit ab illa diſcedere.

CAPVT V.

An ſoli Patres, quatuor vel quinque, vel ad ſummum primorum ſex ſæculorum in dirimendis fidei cõtrouerſijs ſint audiendi, excluſis ſubſequentium, ac præſentium temporum Paſtoribus atque Doctoribus.

PArtem affirmatiuam tenuere Lutherus & Caluinus eorumque ſequaces, cum enim viderent doctrinæ ſuæ falſitatem,ac nouitatem etiam à mediæ, & vltimæ ętatis doctoribus profligari, ad ſola priorum Patrum teſtimonia recipienda ſe reſtrinxerunt, quaſi ſubſe-

Digitized by Google

ſubſequentium opera corrupta, ſuperſtitionibuſque plena exiſterent.

Verùm oppoſitum tuentur omnes Catholici, non quod dubitent doctrinā fidei ſufficienter probari non poſſe ex præfatis priorum ſæculorum Patribus, contrarium enim ſatis conſtat ex illorū doctorum opuſculis, in quibus ad hominem contra hæreticos præcipua Religionis Catholicæ dogmata demonſtrantur, adductis duntaxat quatuor vel quinque priorum ſæculorum Patribus; ſed inſuper aſſerimus in fidei negotio, cuiuſcumque ætatis, hoc eſt primorum, mediorum & extremorum temporum, Paſtores ac doctores audiendos eſſe: Vt enim ex dictis ſupra omnes Paſtores ac doctores priorū ſeculorum ſimul ſumpti, neutiquam ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter docendo & definiēdo errare potuere; atque adeo poſteris non fideliter tradere, quæ prius ab Apoſtolis & maioribus ſeruanda ſuſceperant; Ita etiam ſubſequentes Paſtores, & doctores in rebus fidei non poſſunt non tenere, ac ſequi antecedentium Patrum doctrinam.

Hanc aſſertionem efficaciter demōſtrant omnia argumenta, quæ ſuperius cap. 3. adduximus ad probationem quartæ concluſionis; Cum enim vna & eadē ſit Eccleſia, vna & eadem viuificatrix fides, quæ in Eccleſia ab Apoſtolis vſque nunc ſit conſeruata, & tradita in veritate: iiſdem penitus rationibus, quibus ſingulari ſua prouidentia Deus voluit, ne in Primitiua Eccleſia omnes Paſtores ac doctores ſimul ſūpti in rebus ad fidei doctrinā & Eccleſię vnitatē pertinentibus errare poſſent; ſed potius illos conſtituit per quos error auferretur cæterorum. Matthęi 27. & ex Apoſtolo Epheſ. 4. vt non eſſemus paruuli fluctuantes, & circumferremur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris: Iiſdem inquam rationibus neceſſe fuit, vt alij cuiuſcumque ætatis Paſtores & doctores eodem etiam infallibilitatis priuilegio gauderent; ſi quidem illud, & alia ſimilia prioribus Patribus promiſſa non fuere perſonalia, ſed omnibus communia; atque adeo ad ſucceſſores etiam tranſmitti debuere.

Certè ſi ex eo quod *Motus eſt actus mobilis à mouente*, vt dr. 3. Phyſic. propterea in naturalibus virtus mouentis tamdiu durat & apparet, donec mobile ad deſtinatum finē perducatur, vt patet etiam in motibus horologiorum, & omnium huiuſmodi, quæ arte & ingenio perficiuntur. Multò magis id in ſupernaturalibus ac diuinis locum habere debet. Vndè cum ars & ſapientia diuina ita Eccleſiam inſtituerit, vt in ea Paſtores ac Doctores eſſe voluerit, qui omnes ſimul ſumpti ex ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia in rebus fidei errare non poſſent, ne ſi docerent errorem, vbique terrarum ſimul rueret tota certitudo fidei, ac per conſequens tota Eccleſia, quæ per fidem formaliter, & eſſentialiter conſtituitur; tamdiu debet in ea talis virtus, ac motio diuina perſeuerare, quouſque finis per eam intentus obtineatur; quod tunc ſolum erit cùm ſublato omni erroris periculo occurret ex Apoſtolo Epheſ. 4. in nouiſſimo Eccleſia; *In menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*. Atque adeo non ſolùm debet ſe extendere ad Paſtores & doctores qui in primitiua fuerunt Eccleſia, ſed etiam ad eos, qui deinceps futuri ſunt, vſque ad finem, & conſummationem ſæculi. Vnde etiam non poteſt non valere eorum authoritas pro componendis, vbi opus eſt, religionis controuerſijs.

Inſuper quemadmodum in ordine naturæ, ab inferioribus, & proximioribus aſcendentes ad primum illius generis peruenimus, vt patet in ſcientijs; ita in cōſignatione doctrinæ Catholicæ diſpoſitum eſt; vt à præſentibus & proximioribus, ad præterita & remotiora tendamus: vt enim rectè ait Vincentius Lirinenſis: *Id eſt proprium chriſtianæ modeſtiæ ac grauitatis, non ſua poſteris tradere, ſed à maioribus accepta ſeruare. Ducatum quippè prabet nobis religio, non nos religioni. Nec maiorum ſenſa quæ volu-*

mus trahemus, ſed potius, quæ illa trahunt retrahuntque ſequemur. Si autem poſteriores Paſtores & Doctores, ſiue qui, vt volunt hæretici florere cæperunt poſt ſex prima Eccleſiæ ſæcula, ad quos potiſſimum ſpectabat, quæ à prioribus ſuſceperant, eadem nobis conſignare, potuiſſent errare in fide, docendo aliquid in ea vnanimi præcedentium ſenſui contrarium; profectò non ſupereſſet nobis via, aut medium, vnde prioris Eccleſiæ doctrina innoteſceret; quique, in controuerſijs fidei, quæ oriuntur in dies, hanc vel illam ſententiã cum doctrina Apoſtolica concordare indicaret; imò potius ſublata præſentis Eccleſiæ, Paſtorumq; eius & Doctorum toto orbe diffuſorum, vel etiam in Concilijs legitimè congregatorum, infallibilitate circa præcedentium Patrum doctrinæ conſignationem, vnuſquiſque quos vellet, & quæ vellet veterum Patrum, poſſet admittere, vel reſpuere in fidei negotio, & ſic ad innumeras hæreſes, & ſchiſmata formanda viam aperire: nec ſolum, ſed inſuper, qua ratione poſteriorem Eccleſiam, & eius Paſtores, ac doctores damnant nouatores ſuperſtitionis, gentilitatis, Iudaiſmi, & aliarum ſimilium blaſphemiarum, eadem etiam ratione primitiuam, eiuſque Patres incuſare potuiſſent antiqui hæretici, qui ab illis confutati, & condemnati fuere. Igitur in definiendis fidei controuerſijs non ſolum audiendi ſunt primæ, ſed inſuper mediæ & extremæ ætatis Paſtores, ac doctores, cum omnes eodem infallibilitatis priuilegio gaudeant.

Vltimò probatur, quia Eccleſia non ſolum dicitur Catholica ab vniuerſitate locorum, ſiue quia toto orbe diffuſa, ſed inſuper ab vniuerſitate temporum, ſiue quia nullis temporis limitibus adſtricta; nec à numero, vel ſolo Apoſtolorum ſæculo Apoſtolica dicitur, ſed quia ab Apoſtolis fundamenta accepit, eorumque doctrinæ innititur, & Apoſtolicas traditiones conſeruat. Si igitur primis poſt Apoſtolos ſæculis tales Eccleſia debuit habere Paſtores, & doctores, qui ſine vllo erroris periculo, Deo ita prouidente, ſuſceptam ab Apoſtolis doctrinam poſteris traderent; id quoque aſſerendum eſt de ſubſequentium ſæculorum Patribus, à primis accidentaliter duntaxat differentibus; quod primi originaliter, vel fontaliter fidem tradunt, & hæreſes præcauent; poſteriores autem ex quadam deriuatione, & translatione; Vnde ſicut eadem eſt quantum ad ſubſtantiam aqua in fonte, & riuulis exiſtẽs ſolumque pro vt eſt in fonte accidentariam habet differentiam, vel conditionem à ſeipſa quando eſt in riuulis, ita eadem eſt infallibilitas, eadem in fidei doctrina auctoritas priorum, & poſteriorum Eccleſiæ Patrum.

Nec refert quod primi eius Patres Chriſto & Apoſtolis fuerint viciniores, ac propinquiores, et ſi enim inde ſequatur regulariter eos fuiſſe doctiores, ſiue pleniorem myſteriorum Dei cognitionẽ habuiſſe; atque adeo vbi poſteriores à prioribus & antiquioribus diſcordarent præſertim in materia dogmatica, magis ſtandum eſſe priorum Patrum doctrinę; qui etiam propter vicinitatem ad Apoſtolorum tempora, certiores teſtes eſſe potuerunt Apoſtolicarum traditionum; non propterea tamen quantò alij remotiores fuere, eo indoctiores dicendi ſunt aut nullo vel exiguo fidei lumine illuſtrati; ad huiuſmodi enim temporũ ordinem, vel diuturnitatem non eſt alligata diuina illuſtratio, ſed ad omnia ſæcula quibus durabit Eccleſia ſe ſe extendet. Vnde ſicut abſque vlla temporis limitatione dicitur: *Columna & firmamentum veritatis*, ita etiam intelligi debent promiſſiones eidem factæ à Chriſto fideliſſimo eius ſponſo de Spiritus Sancti directione, & aſſiſtẽtia in ſuis Paſtoribus ac doctoribus, à quibus potiſſimum dependet veritatis fidei interrupta conſeruatio.

Porrò qui fuerint ſingulorum ſæculorum Patres, tam Græci, quàm Latini ſatis conſtat ex S. Hieronymo, Euſebio, Gennadio, S. Iſidoro, Photio, Honorio, Sigebetto, Trithemio, Antonio Poſſeuino,

no, Cardinali Bellarmino, & alijs, qui de Scriptoribus Eccleſiaſticis libros cōſcripſerunt, vel in ſuis Chronologijs per ſingulos annos eorum nomina conſignauerunt; vnde non eſt, quod hic in illis referendis immoremur.

CAPVT VI.

An magis deferendum ſit modernis, quàm antiquis Eccleſiæ Paſtoribus ac Doctoribus.

SVnt aliqui ita nouitatis amantes, moderniſque Scriptoribus fauentes vt illos antiquis abſolutè præferre non dubitent; alij per oppoſitum ſolam ferè antiquitatem in veneratione habentes, modernos Doctores præſertim Scholaſticos contemnunt. Pro reſolutione difficultatis, & harum ſententiarum veluti per extrema incedentium conciliatione, notandum eſt multiplex eſſe quęſtionum genus, quæ tam ab antiquis Patribus, quàm à modernis doctoribus in eorum operibus tractatæ inueniuntur. Quædam enim ad eas tantùm facultates pertinent, quæ naturali lumine continētur; quædam verò ad fidem, ſupernaturalemque myſteriorum eius doctrinam; quæ iterum ſunt in duplici differentia, nam aliæ verſantur circa ipſamet fidei principia; aliæ verò circa concluſiones, quæ ex illis eliciuntur, ſiue neceſſariò, ſiue probabiliter. His poſitis.

Si ſermo ſit de quæſtionibus primi generis, ſiue quæ ad naturales duntaxat diſciplinas ſpectant, moderni doctores, veteribus aliquando præferri poſſunt, ac debent; cum enim talium quæſtionum reſolutio, non tam authoritate, quam rationum naturæ conſentanearum robore firmetur; vbi ſemel doctores moderni ad ſuæ aſſertionis probationem meliorē adducunt rationem ſatis patet illos anteponendos eſſe, maiori etiam veterum Patrum numero, qui aliqua alia minoris momenti, vel efficaciæ vterentur. Et ſic debent intelligi multa, quæ in fauorem recentiorum Scriptorum, ac Doctorum cōgerunt Sherlogus Anteloq. 4. in Cantica ſect. 13. Theophil. Rainaudus in Erotemat. de bonis ac malis libris Erotem. 20. Caramuel in Theolog. fundamentali, fundamento 8.

Iterum ſi loquamur de concluſionibus, quæ ex principijs fidei colliguntur, nec non de illuſtratione ipſa, ſeu modo confirmandi, aut declarandi dogmata fidei, debent etiam interdum recentiores doctores veteribus præponi. Facit ad hanc aſſertionem, quod docet S. Auguſt. tract. 97. in Ioann. ſub finem, nouas in Eccleſia voces, cùm vſus & neceſſitas tulit, receptas eſſe cum laude, & antiquis minus commodātibus antepoſitas; item Sidonius præfat. ad carmen ſuum 14. S. Hieronymus in cap. 1. ad Galatas & alij quos latè in hanc rem citat Eſpencæus in Paralipom. ad epiſt. 1. ad Timoth. digreſſ. 5. Ludouicus Carbo lib. 4. introd. ad Theolog. cap. 14. Ratio eſt, quia tàm in concluſionibus Theologicis eruendis, quam in ipſis fidei veritatibus explicandis, lumen etiam naturale plurimum conducit; igitur poſteriores doctores meliori ingenio præditi, anteriorumque laboribus adiuti, nec non ſelectiſſimorum conceptuū eorum hæredes, poſſunt pertingere, quo anteriores non pertigerunt, multaque ſubtilius & clarius, meliorique methodo, & ordine exprimere, quam fuerint ab antiquis Patribus tradita, vel pertractata. Inde Vincentius Lirinenſis cap. 27. totū ferè Iuniorum Doctorum munus ad hoc reducit, vt pretioſas veterum dogmatū gemmas exculpant, fideliter coaptent, adornent ſapienter, adijciant ſplendorē, gratiam, venuſtatem. Intelligatur illis exponentibus illuſtrius, quod antea obſcurius credebatur: eadem tamen quæ didicerint, doceant: vt cum dicant nouè, non dicant noua.

Idque ipſum in antiquorum Patrum decus & honorem cedit, qui primi glaciem perfrigerunt, & ſummo labore paulatim fidei myſteria explicuerunt; cum enim facilè ſit inuentis addere, non eſt mirum, ſi iuniores lectis diligenterque euo-

euolutis veterum Patrũ operibus, quaſi Pygmæi & Nani ſuper humeros gigantum collocati, longius videre poſſint, quàm ipſi, quantum ad maiorem dogmatum explicationem & elucidationẽ: vt ait Aegidius in 2. diſt. 37. quæſt. 1. artic. 3.

At ſi verſemur in materia dogmatica, agaturque de ipſis fidei principijs, magis veterum Patrum, quàm poſteriorum doctorum authoritati deferendum eſt; non ſolùm vbi veteres Patres in aliqua fidei doctrina vnanimiter conſentiunt; ſed etiam quando maior duntaxat eorum numerus ex vna parte ſtatet, alijs paucis ex altera contradicentibus, quos tamẽ ſubſequentium ac præſentium Doctorum maior pars ſequeretur. Conſtat ex dictis prima pars huius aſſertionis; cũ enim omnes Patres ſimul ſumpti in rebus fidei gaudeant priuilegio infallibilitatis, certum eſt illos modernis Doctoribus nequaquam poſtponi poſſe; imo ob idem priuilegium, poſteriores etiam Doctores ſimul ſumpti, non poſſunt à prioribus diſcordare, vt ſuperiori capite diximus; & à poſteriori ſatis patet ex mirifica eorumdem cõcordia; qua eadem numero fidei dogmata ſubſequẽtes doctores prædicant & confitentur, præ priores tradiderunt, ſi diligenter inter ſe conferantur, diſcurraturque per omnia fidei capita, quæ potiſſimum inter huius temporis hæreticos controuertuntur.

Altera cõcluſionis pars probatur primò, ex eo quod plures fidei veritates ab Eccleſia definitæ fuerint, V.g. librorum Deuterocanonicorum receptio, quia maior veterum Patrum numerus in illos conſpirabat, paucis alijs dubitantibus, vel contradicentibus; cum tamen nihil huc vſque definitum fuerit, quod ſubſequentes Doctores docuerint, aliquos Patres ſecuti, maiori tamen eorumdem parte contrarium aſſerente; manifeſtum enim eſt argumentum, plus in materia dogmatica tribuendum eſſe veterum Patrum authoritati ac teſtimonio, quã ſubſequentium doctorum, vbi inter ſe diſcordarent.

Secundò Eccleſiæ, fideique dogmata & veritates non ſunt ingenij humani, rationiſque naturalis inuenta, ſed reuelante Deo nobis ab Apoſtolis, viriſque Apoſtolicis conſignata fuere: ea igitur ratione, qua Apoſtoli, eo quod Chriſto docenti propinquiores fuerunt, primitiaſque Spiritus habuerunt, maiorem & pleniorem myſteriorum fidei cognitionem obtinuerunt, certioremque proinde fidem illis adhibemus in rebus ad illa pertinentibus, quam doctoribus eorum tempora ſubſequentibus; ita etiam veteribus Patribus, qui Apoſtolis, viriſque Apoſtolicis viciniores fuere, quique ab illis depoſitum fidei ſeruandum, ac poſteris conſignandum recepere, perfectiorem rerum fidei notitiam tribuere, magiſque in illis deferre debemus, quam ijs qui deinceps ſecuti ſunt, dum non quæ à veteribus acceperunt, ſed potius noua proponunt.

Confirmatur, quia vt ait Vincentius Lirinenſis; *Id eſt proprium Chriſtianæ modeſtiæ, ac grauitatis, non ſua poſteris tradere, ſed à maioribus accepta ſeruare*; Succeſſio enim doctrinæ, quæ veræ doctrinæ nota eſt, traditioniſque Apoſtolicæ argumentum, indè potiſſimum deprehenditur, quod ea quæ à prioribus accepta ſunt, & fideliter cuſtodita, immutata permaneant, vt nullo modo antiquitati dogmatis nouella præſumptio ſuccedat, tradentibus ergo maioribus aliquod dogma, nõ ſunt præferendi poſteriores doctores, nouum, adnerſum, vel quid diuerſum docentes; alioquin doctrinę ſucceſſio euerteretur, ducatumque nobis religio non præberet, ſed nos religioni; Et poſteriores doctores non tam ſequentes, quam ducentes non tam cuſtodes quam authores, non tam ſectatores, quam inſtitutores dicendi eſſent, ſi illis contra præcedentium Patrũ ſenſum, nouam nobis fidei doctrinam obtrudentibus credere deberemus.

Probatur tertio, quia licet admittamus per incrementa temporum, creuiſſe etiam quantùm ad ſubſtantiam ſcientiã ſpiritualium Patrum, quatenus creuerunt

runt articuli fidei tempore legis ſcriptę, & multo magis tempore legis Euangelicæ; vt enim ait Diuus Gregorius homil.46. in Ezechielem, *Plus Moyſes quā Abraham, plus Prophetæ quam Moyſes, plus Apoſtoli, quam Prophetæ in Omnipotentis Dei ſcientia eruditi ſunt*; Deinceps tamen non eſt amplius expectandus nouus ſtatus nouæ reuelationis, ſed clarior duntaxat myſteriorum iam reuelatorum illuſtratio; ſi quidem nō ex propinquitate ad finem ſęculi pręcisè ſumitur perfectior illorum cognitio, quantùm ad ſubſtantiam, ſed ex proximitate per vicinitatem ad tempora Chriſti Domini; nam quod ait D. Gregorius loco ſtatim citato, *Quantò mundus ad extremitatem ducitur, tanto nobis æterna ſcientiæ aditus longius aperitur*; non refertur ad poſteriora, & nouiſſima tempora, ſi loquamur quantum ad nouam reuelationem myſteriorum fidei, ſed ad ipſa tempora Apoſtolica, quæ proximiora ſunt extremitati, quam tempora priora legis Moſaicæ & naturalis. Igitur ita modernis ac ſubſequentibus doctoribus primatum tribuere interdum poſſumus, quo ad ſubtiliorem, aut clariorem myſteriorum fidei explicationem, vt tamen ſi agatur de ipſamet doctrina fidei, eiuſque principijs, veteres Patres illis præferre debeamus. Ita nouum quotidie in Eccleſia ſpiritualis fidei doctrinæ profectum concedere debemus, vt tamen verè profectus ſit ille fidei, non permutatio: ex Lirinenſi cap.27. Quod tamen accideret, ſi in doctrina fidei, plus pręſentibus doctoribus, quam veteribus Patribus deferendum eſſet. Aut ſi relicto illorum ſenſu nouus ab eo diſtinctus, quem docerent moderni, ſequendus eſſet. Si quidem ad profectum pertinet, vt in ſemetipſa vnaquęque res amplificetur, ad permutationem, verò vt aliquid ex alio in aliud tranſuertatur. Et omnis ſcriba doctus, dicitur ſimilis Patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua, & vetera, quandò non reiecta, ſed fideliter retenta veterum Patrum doctrina, quod illi vel breuiter, vel obſcurè interdum dixerunt, clarius poſtea explicat, illuſtriuſque exponit.

Vltimò dico, caſu quo Veteres Patres aliquorum fidei dogmatum nullam penitus mentionem facerent, ſi tamen ſubſequentes doctores in illis aſſerendis poſitiuè conſentirent, Affirmatiua eorum authoritas veterum negatiuæ præferenda eſſet, indeque poſſet Eccleſia talia dogmata definire. Iſta concluſio debet eſſe communis inter Theologos; & de illa intelligi, quod ait Richardus Victorinus prologo in expoſit. viſionis Ezechielis: *Quidam*, inquit, *quaſi ob reuerentiam Patrum, nolunt ab illis omiſſa attentare, ne videantur aliquid vltra maiores præſumere. Sed inertiæ ſuæ eiuſmodi velamen habentes, ocio torpent, & aliorum induſtriam in veritatis inueſtigatione, & inuentione deridents, ſubſannant, & exſufflant. Sed qui habitat in cælis irridebit eos, & Dominus ſubſannabit eos. Nos autem à Patribus pertractata cum omni alacritate perquiramus; & ſagaciter inuenta cum omni liberalitate in commune proferamus, vt impleatur, quod ſcriptum eſt, pertrāſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia*. Quatenus poſteriores doctores ex diligenti Scripturarum expenſione, myſteriorumque fidei inter ſe collatione, multa etiam ad illam pertinentia data occaſione poſſunt eruere, & euoluere, quæ Veteres Patres ſiluerunt.

Ratio eſt quia tale Patrum ſilentium, circa aliquas fidei veritates, quarum non meminerunt, non arguit illas fuiſſe ipſis incognitas, ac proindè à poſterioribus doctoribus nouiter inuentas; ſi quidem eorum in hac parte ſilentium multa alia arguere poteſt; V. g. quod tunc ea myſteria docendi, ſcribendive non eſſet occaſio, & opportunitas; vel ne publicarentur, cum enim Catholici permixti eſſent infidelibus ea irridentibus, Veteres Patres pręceptum Domini obſeruantes, *Nolite proijcere margaritas ante porcos, nolite ſanctum dare canibus*, ſupremo ſemper ſilentio multa fidei myſteria tegere, hacque ratione ſummam illis authoritatem conciliare ſtuduerunt. Vel quod potiſ-

Digitized by Google

potiſſimum eſt, quia de illis nondum exorta erat aliqua controuerſia, & quæſtio, ſed adhuc credentium mentibus ſecurus, nulliſque obiectus inſidijs inerat talium myſteriorum intellectus; vt rectè docet B. Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 14. reſpondens ad obiectionem Semipelagianorum, quod ſententia de prædeſtinatione ab eo aſſerta, à præcedentibus Patribus non fuiſſet defenſa; Ante Auguſtinum eandem doctrinam tradidit Hieronymus in epiſtola ad Pammachium de erroribus Origenis, & ante vtrumque Baſilius epiſtola 60. propterea aſſerens nullam in Synodo Nicæna factam eſſe mentionem, an condemnandi eſſent, qui Spiritum Sanctum creatæ ac ſeruilis eſſe naturæ dicebant, quod tum nondum comparuiſſent Pneumatomachi, id eſt bellum contra Spiritum Sanctum gerentes. Igitur licet ex dictis ſuperiori concluſione poſitiuum Veterum Patrum conſenſum in aliqua fidei doctrina preferre debeamus ſubſequentibus doctoribus, qui ab illa diſcordarent; negatiua tamen priorum authoritas, affirmatiuæ poſteriorum minimè anteponenda eſt; ſiue vbi poſitiuè tradunt poſteriores aliquam fidei doctrinam, quam priores tacuerunt, non præferendi ſunt priores poſterioribus; nec quia apud antiquos Patres, vel veterē Eccleſiam non ſit mentio aliquorū dogmatū, quæ poſtea ſubſequentes Paſtores, & doctores tradiderunt, vel Eccleſia definiuit, propterea reijcienda ſunt. Efficacius enim argumentum eſt, quod ex authoritate affirmatiua, quam quod ex negatiua deſumitur. Vnde authoritas merè negatiua præteritæ Eccleſiæ non poteſt præſcribere contra præſentem authoritatem affirmatiuam; cum præteritum, vel præſens eamdem regulam certam & immobilem variare non poſſint.

Nec refert ſi quis obijciat indè ſequi, noua aliqua fidei dogmata condi poſſe. Reſpondetur enim id minimè ſequi. Nam etſi noua dici poſſet illa doctrina, atque adeò vitanda, quæ vnanimi Sanctorum Patrum conſenſui aduerſaretur, aut quæ ſtare nequiret cum eorum doctrina; præciſè tamen noua nuncupari non poteſt, ex eo quod poſitiuū circa illam conſenſum præcedentium Patrū oſtendere non poſſimus; vt enim iam notauimus, non ideo tacuerunt, aut ſilentio vſi ſunt, quod talem doctrinam damnarent, ſed aliæ multæ rationabilis huius ſilentij rationes à Patribus ipſis proferuntur. Quibus poſtea ceſſantibus, multa à ſubſequentibus Doctoribus ex diuinis Scripturis, eruta fuerunt, & euoluta prius latentia, nec niſi velut in ſemine habita; quæ ſic euoluta, non habentur noua, ſaltem quo ad ſe, licet quo ad nos aliquomodo talia dici poſſe libēter admittamus, vbi primùm fuere ab Eccleſia definita, aut à poſterioribus doctoribus expreſsè tradita, nobiſque per ſcripturæ chirographum conſignata. Sed hoc etiam modo inueteraſcent; poteſtq; in illis locum habere, quod Claudius Imperator apud Tacitum lib. 11. cap. 8. in non abſimili cauſa pronuntiauit. *Quæ nunc vetuſtiſſima creduntur, noua fuere; Plebeij magiſtratus poſt Patricios; Latini poſt Plebeios; cæterarū Italiæ Gentium poſt Latinos. Inueteraſcent hæc quoque, & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit.*

CAPVT VII.

De regulis obſeruandis, in legendis, citandiſque Veterum Patrum operibus.

IN primis, qui Veterum Patrum ſtudio, ac lectioni incumbere volet, Deum colat, ab eoque in tali ſtudio proficiendi gratiam petat; quod vt facilius impetret aduocatos adhibeat tùm Sanctos Patres in communi, tum eos in particulari, quorum lectionem aggreſſurus eſt.

Secundò. Cum multa Patres more oratorio docuerint, multa etiam, nulla inter ſe ſeruata connexione & ordine, ſed pro vt exigebat hæreticorum inſtantia, ſeque alia offerebat occaſio; multa inſuper obſcuris, ac difficilibus verbis,

ad

ad quorum proinde intelligentiam neceſſaria ſunt plura documenta Scholaſtica, hinc nullus ſe Patrum lectioni cõmittere debet, niſi prius in Theologia Scholaſtica egregiè inſtructus, & exercitus: Adeo vt illa contempta velle talem lectionem permittere, ſit viam aperire innumeris erroribus; pro vt experientia comprobauit in multis noſtrorũ temporum hæreticis, qui non alia ratione, Theologorum Scholaſticorum authoritate ſpreta, ſolos Patres audiendos proclamarunt, niſi vt captantes duriuſcula quædam, & obſcura eorum dicta ſub illo velamine ſuos occultarẽt & prędicarent errores, quos Theologiæ Scholaſticæ beneficio, ſolidè, clarè, argutè retundendos, atque reuincendos cognoſcebant.

Tertiò. Vt hæretici atque Schiſmatici, ad ſuorum errorum confirmationẽ, Patribus varia damna, & iniurias conniχi ſunt inferre, adulterinos pro legitimis fœtus ſupponendo, nonnulla etiam ex operibus ipſorum loca detruncando, alijſque modis corrumpendo, ita primùm, quod veteres Patres lecturo, eorumque authoritate vſuro conſtare debet, eſt, quænam ſint verà ac legitima ipſorum opera, vbi & quando ab hæreticis vitiata, atque corrupta: Cui notitiæ comparandæ potiſſimum inſeruiunt omnes tam antiqui, quàm moderni Bibliothecarij, qui catalogos de illuſtribus Eccleſiæ Scriptoribus contexuerunt. Ex antiquis Hieronymus, Gennadius, Iſidorus Hiſpalenſis, Photius, Notgerus, Honorius, Sigebertus, Suidas, & Ioannes Trithemius; ex modernis verò Sixtus Senenſis in Bibliotheca Sancta, Cardinalis Bellarminus, & omnium accuratiſſimè Antonius Poſſeuinus in Apparatu ſacro. Omittenda quoque non ſunt, quæ de hac re paſſim habet Cardinalis Baronius in annalibus ſacris; Item quæ in vniuſcuiuſque Patris operibus prænotata reperiuntur, vel ab Academijs Catholicis, vel certè probatiſsimis Scriptoribus, Sedis Apoſtolicæ iudicio, qui veterum Patrum operibus expurgandis & illuſtrandis operam dedere. Quibus addo eruditiſsimum virum Patrẽ Theophylum Raynaudum in opuſculo de malis ac bonis libris, Erotemate 10. An libri ſuppoſititij confixione digni.

Quartò. Quia ex dictis, Patrum authoritas in rebus duntaxat fidei conſentiens inconcuſſam obtinet firmitatem, adeo vt ſine erroris nota cõtrarium ſentire non liceat; ſecus autem in cæteris adiaphoris, & minutis diuinæ legis quęſtiunculis, quæ citra iacturam fidei ac pietatis ignorati non ab imperitis modò, verùm à doctis etiam poſſunt. Hinc Theologo perſpecta eſſe debent varia huiuſcemodi rerum, ſiue quæſtionum genera; quæ licet difficile ſit plenè ſemper diſcernere, non parum tamen prodeſſe poſſunt ſequentes regulæ & notæ ex ipſiſmet Patribus deſumptæ.

Prima eſt, illas quæſtiones minimè pertinere ad fidem, in quibus ex D. Auguſtino lib. 2. de peccato Orig. cap. 23. *Salua fide, qua Chriſtiani ſumus, aut ignoratur quid verum ſit, & ſententia definitiua ſuſpenditur, aut aliter quàm eſt, humana, & infirma ſuſpicione concipitur, veluti*, ſubdit idem Auguſtinus, *cum quæritur vbi ſit nunc Elias, vel Enoch, an ibi, an alicubi alibi, quos tamen non dubitamus in quibus nati ſunt corporibus viuere. Vel cum quæritur vtrum in corpore, an extra corpus, in tertium cælum ſit raptus Apoſtolus: quamquam ſit imprudens inquiſitio id ſcire volentium, quod ſe ille, cui hoc præſtitum eſt, ſalua vtique fide, neſcire teſtatur, &c.*

Secunda regula, quam poſt ſtatim allegata verba, & exempla tradit idem Auguſtinus, eſt, illas etiam quæſtiones non ſpectare ad fidem, quæ ad obſcuriſſima opera Dei, vel ad Scripturarum abditiſſimas latebras referuntur. Ratio eſt, quia res fidei licet ſint obſcuræ, debent tamen eſſe certiſſimæ; Patres autem ex incerta cognitione diuinæ voluntatis, cuius nullus eſt conſiliarius, aut potentiæ, quam nullus valet comprehendere, nihil certò definire poſſunt. Igitur vbi ab illis agitur de quęſtionibus ad obſcuriſſi-

riſſima opera Dei, & abditiſſimas Scripturarum latebras pertinentibus, *quis*, inquit Auguſtinus, *non ſentiat, & multa ignorari ſalua Chriſtiana fide*, & alicubi errare ſine aliquo hęretici dogmatis crimine; Huiuſmodi quęſtiones ſunt. Quomodo Sacramenta eleuentur ad cauſandam gratiam, an per qualitatem illis impreſſam, an ex ſola extrinſeca creaturæ ad Deum ſubordinatione. Item, quomodo animæ crucientur ab igne inferni, vel Purgatorij: & ſic de alijs.

Tertia regula eſt, illas quęſtiones ſub fide non comprehendi, quæ non communem legem, ſed priuilegium in ſui patrocinium ac probationem afferunt: cuiuſmodi eſt illa, an Moyſes vel Paulus viderint Deum per eſſentiã? Quod tamen debet intelligi, niſi tale priuilegium expreſsè in Scriptura haberetur, aut diuina traditione firmaretur.

Quarta regula. Illæ etiam ſunt diuinæ legis quęſtiunculæ, minimèque fidem concernentes, quibus ex vulgari opinione, vel etiam ex aliquorum doctorum ſententia, nulla tamen ratione fundata, multa definiri ſolent. Huiuſmodi ſunt aliquæ, de quibus olim Diuus Thomas conſultus fuit vt conſtat ex opuſculo 11. de ſex articulis. V.g. an ſtella quæ Magis apparuit, habuerit figuram crucis. 2. An habuerit figuram hominis. 3. An habuerit figuram crucifixi. Quibus quęſtionibus & alijs ſimilibus reſpondet S. Thomas, *quod hæc omnia eadem facilitate contemnuntur, qua dicuntur*. Qui etiam 3. parte quęſt. 47. artic. 10. vocat opinionem illam, *mulcentem aures populi non tamen veram*, quæ aſſerit Adamum fuiſſe ſepultum in Golgotha, qui eſt Caluariæ locus, ideoque ſic vocari, quia ibi primi parentis conditum eſt caput.

Quinta regula eſt, illas quęſtiones nequaquam ad fidẽ pertinere, quæ magis Philoſophorum dogmata, quam pietatis doctrinam concernunt, ita vt earũ deciſio petenda ſit ex ratione naturali. Tales ſunt illæ de quibus conſultus D. Thomas reſpondet in opuſculo 10. An Angeli ſint motores cælorum? An moueant illos ſuo imperio &c. Item an cęlum ſit animatum, de quo nihil ad fidem referre docet D. Thomas 2. contra Gẽtes cap. 70. ſiue negetur, ſiue affirmetur, ſicut etiam prius docuerat S. Auguſt. in Enchirid. cap. 58. Aduertendum eſt tamen hanc regulam debere intelligi de quæſtionibus merè philoſophicis, & quorum definitio minimè habetur in Scripturis, quæue rebus fidei non aduerſantur, ſiue directè, ſiue indirectè. Quando enim ita ſe haberet, tunc non daretur locus indifferentiæ ſentiendi. Sic Copernicus, & alij, qui frigidis quibuſdam ratiunculis ducti, cęlorum immobilitatem, & terræ mobilitatem recens inuexerunt, quia apertè aduerſantur Scripturis, cæli ac ſolis gyrationem; terræ verò in æternum ſtantis firmitatẽ tradentibus, iure meritò ſunt exploſi, eorumque tractationes confixæ. Sic explodunt aliqui tanquam periculoſam, nouam ſententiam philoſophicam de ſtructura continui ex meris punctis; qua videtur ſterni via, Angelorum tametſi impartibilium materialitati, & corporeitati aſſerendæ, quàm ſana Theologorum doctrina reprobat. Sic reijcitur ab alijs opinio Lorcæ docentis, ſimul & ſemel (tametſi nonniſi tranſeunter) formam & priuationem eius, duaſque oppoſitas formas ineſſe per momentum eidem ſubiecto: inde enim ſequi videtur, quod gratia ſanctificans, & mortale peccatum, coexiſtant in eadem anima per momentum; paniſque & corpus Chriſti, ſub iiſdem accidentibus tranſeunter inueniantur. Sed in iſtis etiam quęſtionibus philoſophicis videndum eſt, ne oblęſio doctrinæ fidei à noua ſentẽtia philoſophica, inconſideratè, & ſine fundamento prætendatur.

Sexta regula eſt, illas etiam quęſtiones impertinentes eſſe ad fidem, quarũ etſi deciſio petenda ſit ex theologia, illarum tamen pars affirmatiua, vel negatiua nihil officit pietati, Scripturarumque aut doctrinæ Eccleſiaſticæ veritati. V.g. an informitas materiæ tempore

præ-

præceſſerit formationem ipſius, vt videntur docuiſſe Ambroſius, Baſilius, Chriſoſtomus, an ſolùm prioritate naturæ, vt exiſtimauit Auguſtinus; An dies, quibus creatum, diſtinctum & ornatum eſt vniuerſum, ſit vnus dies ſeptēpliciter repræſentatus, vt voluit Auguſtinus, qui per diem intellexit cognitionem mentis Angelicæ, vt ſic primus dies ſit cognitio primi diuini operis, & ſic de alijs; an verò fuerint ſeptem dies diuerſi, vt volunt alij Sancti.

Septima regula, quæſtiones etiam illę ſub fide non comprehenduntur, quibus ſuppoſita veritate rei quo ad ſubſtantiam ex diuinis Scripturis, circumſtantiæ quædam inueſtigantur, quæ ex illis, aut ex Apoſtolica traditione certò haberi non poſſunt: huiuſmodi eſt illa quæſtio, qua ſuppoſito ex diuinis Scripturis, quod Paradiſus terreſtris fuerit locus corporeus, & ad orientalem plagam poſitus, inquiritur, in quanā Orientis parte. Plures queſtiones ſimiles fiunt de Sacramentis, quorum veritate indubitanter ſuppoſita, ſalua tamen fide controuertitur, quandò fuerint inſtituta. V.g. Baptiſmus, an Ioannis 6. vbi diſcipuli Chriſti Domini baptizabant, an verò Matth. cap. vltimo, cum dicitur: *Euntes docete omnes gentes Baptizantes eos*, &c. Item de Matrimonio, an cum nuptijs interfuit in Cana Galileæ, tunc eleuatus ſit contractus naturalis matrimonialis ad rationem Sacramenti; an autem cum dictum eſt à Chriſto Domino. *Quod Deus coniunxit homo non ſeparet*. Præterea de Sacramento extremæ vnctionis, an fuerit tunc inſtitutum, cum ex Chriſti mandato Apoſtoli vngebant *oleo multos ægros & ſanabantur*. Marci 6. An verò poſt eius paſſionem. Ad iſtam quoque regulam reduci debent plures quæſtiones Cronologicæ, & Genealogicæ, nec nō de ſecundarijs authoribus multorum librorum Canonicorum, de quibus ſalua fide Patres inter ſe diſſentiūt. Tantùm de regulis ad dijudicandum, quænam ſint diuinæ legis quæſtiunculę ad fidem impertinentes, quæ verò ad illam pertinentes.

Quintò; Cum omnes Patres ſimul ſumpti ita gaudeant priuilegio infallibilitatis in rebus ad fidem pertinentibus, vt tamen priuatim conſiderati errandi periculo ſint obnoxij: Quod aſſerunt aliqui Catholici, quæcumque in ſcriptis Patrum inueniuntur minus Eccleſiæ fidei, aut Sedis Apoſtolicæ ſenſibus conſona, non ab eorum calamo, & mente promanaſſe, ſed à corruptione temporum, ab iniqua translatione, ab inſcitia aut ſocordia amanuenſium, ab erroribus Typographorum, ab hæreticorum calumnijs: minimè probandum eſt, cum ſit contra expreſſa Patrum teſtimonia; indèque dari poſſet occaſio ridendi hæreticis. Quorum tamen nequitia deteſtāda eſt, dum aliquot Patrum lapſus, tanquam ſepultos iam cineres, prophana manu ventilant, & quæ ſilentio operire oportebat rediuiua opinione diffamant, ſequentes, inquit Vincentius Lirinenſis, omnino veſtigia actoris ſui Cham, qui nuditatem venerandi Noe non modo operire neglexit, verum quoque irridendam cæteris enunciauit.

Sextò, propterea diligenter cauendū eſt, vt priuatæ aliquorum Patrum ſententiæ diſtinguantur à communibus, & receptis Eccleſiæ Catholicæ decretis; vt docet Vincentius Lirinenſis cap. 38. vbi cum dixiſſet non eſſe recedendum à cōmuni Patrum magiſterio ſubdit. *Quicquid verò quamuis ille Sanctus, & Epiſcopus, quamuis Confeſſor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes ſenſerit, id inter proprias, & occultas, & priuatas opiniunculas, à communis & publicæ, ac generalis ſententiæ authoritate ſecretum ſit*. Vnde hæretico ſpiritu aliquis duceretur, qui legens in Cypriano anabaptiſmum hæreticorum, vellet illum ex eius ſententia contra authoritatem Eccleſiæ defendere.

Septimò; Etſi Patrum authoritas nō in omnibus quæſtiunculis diuinæ legis faciat irrefragabile argumentum, ſed in illis ſalua fide inter ſe pugnare poſſint; quia tamen in fidei doctrina tanta eſt il-

lorum vnitas ab illo contexta, qui facit concordiam in ſublimibus, vt poſteriores Patres à prioribus minimè diſcrepent, nec Latini à Græcis: inde vbi ſpecietenus inter ſe diſcordare videntur, nõ ſtatim ſunt de contrarietate temerè notandi, aut accuſandi, vt faciunt hæretici, ſed benignè potius conciliandi. Ad quod facit ex Georgio Scholario orat. 3. Synod. in Concil. Florent. *Si tempora, vſus, ac neceſſitas, ſenſuumque diuerſitas, & alia huiuſmodi perpendantur.* Nam vt ibidem ait præfatus doctor; *Cum in vnaquaque re multa cõſiderentur, & alius aliter illam concipiat animò, varijſque ſermonibus exprimantur, aut iiſdem ſanè, ſed variè acceptis, nihilominus ex diuerſitate iſta, vt frequenter occurrit nobis per ſingulos dies diuerſa, ſed non pugnantia de iiſdem ſentientibus, non propterea vlla eſt diſſonantia & contradictio: ita in dictis Patrum diuerſitas ſenſuum eſſe poteſt, contrarietas reperiri non poteſt.*

Octauò, debent attendi ſæcula in quibus floruerunt, vel ſcripſerunt Patres, non ſolùm quia in materia dogmatica priores præferendi ſunt poſterioribus, verùm etiam quia aliqui eorum ſcripſerunt ante exortas hæreſes; vndè cum nullum tunc extaret periculum, multa ſimplicius, & minus cautè ſcripſerunt, quæ poſtea ad regulã fidei explicari debuerunt. Hanc regulam tradit S. Hieronymus lib. 2. Apolog. aduerſus Ruffinum: *Antequam*, inquit, *in Alexandria tanquam dæmonium meridianũ Arius naſceretur, innocenter quædam, & minus cautè locuti ſunt.* Item S. Auguſtinus lib. 1. de prædeſtinat. Sanctor. c. 14. *Quid igitur opus eſt*, inquit, *vt eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluẽdum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? vnde factum eſt, vt de gratia Dei quid ſentirent, breuiter quibuſdam Scriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attingerent, immorarẽtur verò in eis, quæ aduerſus alios inimicos Eccleſiæ diſputabant.* Tantùm Auguſtinus reſpondendo obiectionibus Pelagianorum: qui defectu huius obſeruationis, & cautelæ turpiter aberrarunt in neganda diuinæ gratiæ neceſſitate; cum enim priores Patres aduerſus Manichæos liberum arbitrium negantes, mirum in modum illius iura extuliſſent, inde Pelagius occaſionem aſſumpſit aſſerendi, poſſe hominem ex ſuæ voluntatis arbitrio, ſine diuinæ gratiæ auxilijs præcepta legis ſeruare, tentationes omnes ſuperare, &c. citandique etiam pro ſuo falſo dogmate, Chriſoſtomi, Hilarij, Ambroſij, quin & ipſiuſmet Auguſtini ſententias; vt rectè notauit S. Thomas in præfatione opuſculi contra errores Græcorum; & idem Auguſtinus lib. 1. retractat. cap. 9. vbi tractans de libris ſuis inſcriptis de libero arbitrio, monet Pelagianos, ne ſuis in hac re teſtimonijs veluti per tranſennam, & alia occaſione adductis abuterentur. *Quapropter*, inquit, *noui hæretici Pelagiani, qui liberum ſic aſſerunt voluntatis arbitrium, vt gratiæ Dei non relinquant locum, quandoquidem eam ſecundum merita noſtra dari aſſerunt, non ſe extollant, quaſi eorum egerim cauſam, quia multa in his libris dixi pro libero arbitrio, quæ illius diſputationis cauſa poſcebat.*

Nonò, quod aliqui Patres ante exortas hæreſes, aut propter alias temporũ ac perſonarum circumſtantias, multa ſubticuerint, quæ ab alijs poſtea fuere tractata, tale ſilentium nec arguit inter eos pugnantiam, aut quod nouum quid poſteriores docuerint, quod prioribus fuerit incognitum, aut ab illis reprobatum; cum tale ſilentium aliunde prouenire poſſit; potiſſimumque ex eo quod de illis non erat adhuc exorta controuerſia, vt præclarè docet D. Baſilius epiſtola 78. reddens rationem, cur à Patribus Nicæni Concilij nulla de Spiritus Sancti diuinitate facta fuiſſet mentio: *Sententia verò de Spiritu Sancto in tranſcurſu ſine omni diligentia poſita eſt, propterea quod nondum mota eſſet quæſtio, ſed adhuc credentium mentibus ſecurus, ac nullis obiectus inſidijs ineſſet de Spiritu Sã-*

cto

cto intellectus. Sanctus etiam Hieronymus in epiſtola ad Pammachium, & Oceanum idem reſpondet Laudatoribus Origenis qui ſic obijciebant. *Quomodo damnabimus quos Synodus Nicæna non tetigit? Quæ enim damnauit Arriũ, damnaſſet vtique & Origenem ſi illius dogmata reprobaſſet*. Reſpondet Hieronymus. *Scilicet vno medicamine omnes ſimul morbos debere curari? Et idcirco Spiritus Sancti neganda maieſtas eſt, quia in illa Synodo ſuper ſubſtantia eius ſilentium fuit. De Arrio tunc, non de Origene, quæſtio fuit, de filio non de Spiritu Sancto, confeſſi ſunt quod negabatur, tacuerunt de quo nemo quærebat, quanquam latenter Origenẽ fonteẽ Arrij percuſſerunt: dãnãtes enim eos, qui filiũ de Patris negant eſſe ſubſtantia, illum pariter, Arriumq; damnauerunt.*

Decimò; Illud tamen diligenter obſeruandum eſt, plerumque ab hæreticis tribui ſilentium Patribus in multis, vbi re vera illud non obſeruarunt. Sed quia de illis obiter & non ex profeſſo tractarunt. Quæ tamen cum adducantur ad explicanda, vel confirmanda aliqua, quæ cum hæreticis controuertuntur, maxime ſunt authoritatis. Sic ad probandũ manere vinculum coniugale in coniugibus ob diuortiũ ſeparatis, id obiter (ſed tamen ex communi Eccleſiæ ſenſu) & à ſimili demonſtrat Auguſtinus ex charactere ordinis, vel baptiſmi, qui in Apoſtatis manet. 2. de adulter. coniug. c. 5. idem Auguſtinus etiam peccati originalis doctrinam confirmat, ex verbis Cypriani docentis baptiſma paruulorum per multos dies non eſſe differendum. 3. de peccat. merit. cap. 5.

Vndecimò; multoties etiam Patribus tribuitur ſilentiũ in aliquibus dogmatibus, quod varias ob cauſas ad illa explicanda non proprijs vocibus, ſed æquiualentibus duntaxat vſi fuerint. Quo titulo illuſtris habetur S. Baſilius à D. Gregorio Nazianzeno oratione in laudem eiuſdem Baſilij, quod, *Sermones cũ iudicio diſpẽſare de Dauidis conſilio, & ſentẽtia neceſſariũ eſſe iudicabat, atque aliquãtiſper belli tẽpus, & hæreticorũ principatũ tolerare, quoad libertatis tempus tranquillitatiſq; ſucceſſiſſet, linguæque libertatem ac licentiam attuliſſet. Illi enim nudam, atque apertam vocem, quæ Spiritui Sancto diuinitatem tribueret, arripere cupiebant, &c. quas eorum inſidias, vt eluderet Baſilius, alijs quidem vocibus è Scriptura petitis, teſtimonijſque minimè dubijs, eandem vim habentibus, neceſſarijſque argumentis, aduerſarios ita comprimebat, vt nullo modo repugnare, atque in contrarium niti poſſent &c. ſed tamen propriam & apertam vocem interim vſurpare differebat.*

Duodecimò. Accuratè obſeruanda eſt intentio authoris, num ex ſuo ſenſu, vel alieno loquatur: plerumque enim Patres de mente aliorum loquuntur, vt rectè notauit S. Athanaſius in lib. de decretis Nicænæ fidei, vbi agens de Origene ait. *Quare diſputandi, certandique gratia ſcripſit ea, non quaſi ipſius ſint verba, aut quaſi ipſe ita ſenſerit; ſed eorum, qui cum eo contentioſius diſputarent accipienda ſunt*. Interdum etiam ad condeſcendentiam, multa Patres in diſputando permiſerunt, ne cogerentur in omnibus hærere, & ſic nunquam diſputationem terminare. Sic cum Gregorius Taumaturgus reprehenderetur, quod in expoſitione fidei dixiſſet: *Patrem & filium iuxta mentis quidem conſiderationem duos eſſe, hypoſtaſi vero vnum*: à Baſilio excuſatus fuit ep. 64. *hoc non dogmaticè, ſed contentioſè in diſputatione contra Aelianũ Gentilem dictum eſſe*; & poſtea ſubdit. *Sanè qui gentilem ad credendum perſuadere nititur, is non putat circa vera exactius diſputandum eſſe, ſed alicubi conſuetudinem eius, quem ad fidem inducit, nonnihil condonat, dummodo principalibus, & neceſſarijs non reluctetur*. Præterea ſæpe in vno ſenſu catholico Patres probant, quod ijdem expreſſis verbis in alio ſenſu, coque hæretico reprobant, vt patet ex D. Auguſtino lib. 1. retract. cap. 9. vbi adducens ſua verba, quibus Pelagiani abutebantur, ait: *In his atque huiuſmodi verbis meis, quia gratia Dei commemorata non eſt, de qua tunc non agebatur, putant Pelagiani, vel putare poſſunt ſuam*

nos

nos tenuiſſe ſententiam. Sed fruſtra hoc putant, &c.

Tandem Patres aliquando ad hominem, id eſt non ex ſuis, ſed ex principijs vel iuxta principia aduerſariorũ loquũtur; cuius præclarum exemplum in eodem Auguſtino habetur lib. contra Adimantum cap. 12. Cum enim Manichæi calumniantes illum locũ Deuter. 12. vbi dicitur, *Sanguis eſt anima*, & illum Pauli, *Caro & ſanguis non poſſidebunt regnum Dei*, indeque arguerent, quod ſi ſanguis anima eſt, nullus hominum cælum poſſidebit; Reſpondet Auguſtinus: *Ex eo quod ſcriptum eſt, ſanguinem pecoris animam eſſe eius, præter id, quod ſupra dixi, non ad me pertinere quid agatur de pecoris anima, poſſum etiam interpretari præceptum illud in ſigno eſſe poſitum. Non enim Dominus dubitauit dicere. Hoc eſt corpus meum cum ſignum daret corporis ſui* &c. Vbi Manichęos ad hominem reuincit: Cum enim Chriſto verum corpus non concederent, ſed phantaſticum, externa tantùm ſpecie, & apparentia conſtans; itemque natiuitatem ac paſſionem eius, in nudo ſigno & apparentia conſtituerent, ac per conſequens nudum etiã ſignum corporis circa apparentiam in Sacramento Euchariſtiæ admitterent. Aſſumit Auguſtinus id, quod credebant falsò Manichæi, eſſe ſcilicet corpus Chriſti in Euchariſtia ſignum corporis eius, vt ex conceſſis ab illis, eoſdem conuinceret, eodem modo poſſe dici animã ſanguinem in ſigno, ſicut in ſigno ipsũ corpus Chriſti aſtruebant.

Decimotertiò. Diligenter notanda eſt phraſis, & modus loquendi temporum: plerumque enim Patres modo loquendi illius temporis ſe accommodabant, quando calumniam pati non poterat illius vſus. Exemplum habemus in Synodo Antiochena, quæ perſonas, *ſubſtantias* vocat, accipiẽdo *ſubſtantiam* pro hypoſtaſi. Qui tamen loquendi modus poſt hæreſim Arrianam non fuit in vſu: vnde Hieronymus in epiſt. ad Damaſum vnam *ſubſtantiam* admittit, tres negat, ſumendo ſubſtantiam pro eſſentia, quæ vna & indiuiſibilis eſt in tribus perſonis. Item Concilium Laodicenſe de Chriſto Domino loquens ait: *Is* (nempè Spiritus Sanctus) *paſſus non eſt, ſed homo, quo indutus eſt, quem aſſumpſit ex Maria Virgine, qui pati potuit*. Cum tamen poſtea vigente hæreſi Neſtorij, hanc loquendi formam negauerint Patres, ne duplicẽ in Chriſto perſonam conſtituere viderentur. Similiter Patres Concilij Antiocheni contra Paulum Samoſatenum, ante exortam hæreſim Arrianam, negauerunt filium eſſe Patri homouſion, opponentes ſe intentioni præfati Samoſateni, qui illud verbum ita vſurpabat, quomodo homo homini dicitur cõſubſtantialis, ita vt ſint tanquam duo indiuidua eiuſdem ſpeciei. Et ſic de alijs innumeris exemplis, quæ paſſim occurrunt in legendis Patribus.

Decimoquartò. Quandoque Sancti Patres, vigente aliqua hæreſi, in aliud extremum ad diſtinctionem illius hæreſis, quam oppugnare intendunt, videntur declinare. Hoc patet in hæreſi Sabelliana, quæ vt deſtrueretur, ſic Patres locuti ſunt, ac ſi differentia quantum ad ſubſtantiam in perſonis diuinis eſſet, vnde Arrius videtur ſumpſiſſe occaſionem ſtabiliendi ſuam hæreſim; ſic ex confutatione Eutychetis, quandoque videntur declinare ad Neſtorium, & viceverſa; hoc etiam modo procedunt in materia gratiæ, & liberi arbitrij; vnde anſã iniuſtè Pelagius arripuit calumniãdi Auguſtinum, quod Manichæis liberum negantibus arbitrium faueret; ſicut & noſtro tempore impiè Caluinus, ex neceſſitate, & efficacitate gratiæ, quam docet præfatus doctor, idem intulit, ſcilicet liberum ab eo tolli arbitrium. Nec inde præiudicium aliquod ſequitur, aut affertur Patribus; præterquamquod enim ea eſt cõditio intellectus humani, qui multa ſimul perfectè intelligere non poteſt, vt ſi vni attendat intensè, circa alium neceſſariò remittatur; ſæpe etiam Patres data opera ita locuti ſunt, ne aduerſarijs darent occaſionem ſumendi argumentum ex eorum dictis, vel ea pro ſua hæreſi

reſi

Digitized by Google

reſi in teſtimonium proferendi.

Decimoquintò. Aliquando non tam voces in Patribus attendi debent, quam ſenſus, qui per verba æquipollentia explicantur. Vno namque tempore aliqua voce ad exprimendum aliquod myſteriam vſi ſunt, quam poſtea, vel non vſurparunt, vel ſilentio diſsimularunt, vel etiam reiecerunt. Præclarum habetur huius rei exemplum in voce homouſion quæ cum eſſet ita firmiter decreta à Patribus Nicęnis, poſtea à Concilio Ariminenſi reiecta eſt, eo quod, ait Hieronymus aduerſus Luciferianos, in Scripturis non inuenitur, & multos ſimpliciores ſcandalizabat, vnde placuit Epiſcopis illam auferre, quibus non erat cura de vocabulo, cum ſenſus eſſet in tuto. Confeſſi enim ſunt, filium Patri ſimilem eſſe, ſiue homouſion, & ſub nomine ſimilitudinis identitatem ſubſtantiæ cum Parre fatebantur. Quam ob cauſam eius Concilij Patres non habiti ſunt hęretici, ſed ſolùm imprudentes, exiſtimando reijciendam eſſe illam vocem, vt ſub colorato pacis nomine, ſcandalum à ſimplicioribus ex voce conſubſtantialitatis natum auferretur; de quo vide Cardinalem Baronium tom. 4. Annalium.

Decimoſextò. Interdum Patres præter communes modos loquendi, nouum alium modum, nouaque etiam nomina excogitarunt, quibus non rem aliquam nouam ſignarent, ſed facilius aliquod fidei myſterium explicarent, & hæreticos illud negantes confutarent: De quo optimè in hunc modum S. Auguſtinus tract. 97. In Ioannem ſub finem: *Sunt*, inquit, *& doctrina religionis congruentes verborum nouitates, ſicut ipſum nomen Chriſtianorum quando dici cœperit ſcriptũ eſt: in Antiochia enim primum poſt Aſcenſionem Domini appellati ſunt diſcipuli, Chriſtiani, ſicut legitur in Actibus Apoſtol. & Xenodochia, & Monaſteria poſtea ſunt appellata nouis nominibus; res tamen ipſa & ante nomina ſua erant; & religiantis veritate firmantur, qua etiam contra improbos defenduntur. Aduerſus impietatem quoque Arrianorum hæreticorum, nouum nomen Patres homouſion condiderunt, ſed non rem nouam tali nomine ſignarunt; hoc enim vocatur homouſion, quod eſt, Ego, & Pater vnum ſumus, vnius videlicet, eiuſdemque ſubſtantiæ, nam ſi omnis nouitas, prophana eſſet, nec à Domino diceretur, mandatum nouum do vobis; nec Teſtamẽtum appellaretur nouum, nec cantaretur in vniuerſa terra canticum nouum.* Tantùm præclariſsimum Eccleſiæ lumen D. Auguſtinus, ad probandum nouas in Eccleſia voces, cum vſus, & neceſsitas tulit, receptas fuiſſe cum laude, & antiquis etiam minus commodantibus antepoſitas. Cuius plura adducit exempla Eſpencæus in Paralipomenis ad epiſt. 1. ad Timoth. digreſſ. 5.

Decimoſeptimò. Phraſis in qua Patres Græci & Latini ſcripſerunt diligenter animaduertenda eſt: ſæpe enim latinis aurihus incongruè ſonat, quod in Græco ſuam habet proprietatem, vt nomen cauſę in Patre reſpectu filij, quod apud Latinos aptius nomine principij exprimitur, vt docet S. Thomas in opuſ. contra errores Græcorum. Item in Baſilio lib. 5. contra Eunomium bis repetitur iſta vox, *Trinitatis vnio*; cum tamen propriè loquendo in diuinis perſonis non ſit vnio inter ſe, ſed perfecta vnitas quo ad ſubſtantiam, diſtinctio verò quo ad perſonas. Verum quia vox Græca vniuerſalior eſt quam Latina, ideo in ea improprietas non inuenitur.

Decimoctauo. Notandum eſt interdum Patres aliqua fidei dogmata quoad quæſtionem *an ſit* firmiſsimè ſuſcipere, qui tamen dubitant de qualitate, & quomodò. Vnde prima facie ſic loquuntur, vt de an ſit dubitare videantur, cum tamen minimè dubitent. Exemplum eſſe poteſt in Auguſtino Enchirid. cap. 69. vbi prima facie, ex obiectis à Petro Martyre hæretico in comment. 1. ad Corinth. cap. 1. videtur in dubium reuocare Purgatorij exiſtentiã: ait enim; *Tale aliquid etiam poſt hanc vitam fieri incredibile non eſt, & vtrum ita ſit quæri poteſt, & aut inueniri, aut latere nonnul-*

los

Digitized by Google

los fideles ignem quemdam Purgatorium, quanto magis minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiuſque ſaluari. Vbi Sanctus Doctor non dubitat de veritate Purgatorij, ſed cum fide eius certa, dubitat tantùm de qualitate pænæ, aut tempore, nec non de genere peccati, hoc eſt de minutis peccatis, an ſatis ſit illa expiari huius vitæ pænalitatibus, morte, iactura bonorum, & alijs ſimilibus, an vero ſuperſint reliquiæ talium peccatorum flammis Purgatorij adhuc expiandæ.

Decimononò. In materia etiam dogmatica diſtinguenda ſunt quæ Patres obiter interdum ſcribunt, & aliud agentes ab illis quæ ex propoſito & principaliter tractant; vt rectè notat Sanctus Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanct. cap. 14. Hęc enim magnam fidem faciunt, illa perexiguam. Rurſum, illa quæ ſemel, ab illis quæ conſtanter, & ſæpe affirmant ac repetunt. Sed maximè diſtinguenda ſunt ea, quæ dogmatice & aſſertiuè in tractatu poſitiuo docent, ab illis quæ contentiosè, & in certamine reſpondendo aduerſarijs etiam in materia fidei pronuntiant. Ab hoc enim poſteriori genere dictorum non ita firmum, ſicut à primo deſumitur argumentum; vt ponderat D. Baſilius in epiſtola 64. D. Hieronymus in Apologia contra Iouinianū, cum illi obijceretur, quod Virginitatem defendendo; matrimonium damnare videretur; itē in Apolog. 1. aduerſus Ruffinum; *Aliud eſt*, inquit, *Gymnaſticos ſcribere, aliud Dogmaticos*, &c.

Vigeſimò. Diligenter examinandus eſt finis, vel occaſio, qua aliquid ſcripſerunt, & dixerunt Patres. Habetur exemplum in S. Auguſtino tract. 26. in Ioannem, vbi explicans illum locum Ioan. 6. *Niſi manducaueritis*, &c. per cibum, & potum intelligit, *Societatem corporis, & membrorum quod eſt Sancta Eccleſia.* Quæ verba Sacramentarijs nequaquam fauere poſſunt, ad negandam realem Chriſti Domini in Euchariſtia præſentiam, & ſi ad eum ſenſum Auguſtinum extorquerē conentur. Si quidem è fine, & ſcopo eius, mens etiam eius ſatis deprehenditur. Agebat enim contra Donatiſtas, qui putabant, communionem poſſe haberi à quocumque recipiente hoc ſacramentum, etiamſi eſſet in ſchiſmate & hæreſi: contra verò Auguſtinus inculcat, nihil prodeſſe ſacramentaliter edere corpus naturale Chriſti, niſi myſticè etiam communicetur Chriſto, & myſtico conuiuio, & myſtico corpori eius, vnde primum nequaquam negat, nempè naturale Chriſti corpus in Sacramento, & ſi myſticum hoc adſtruat.

Vigeſimoprimò. Cum hęretici ex Vincentio Lirinenſi cap. 11. captent plerumque aliqua veterum Patrum ſcripta paulo inuolutius edita, quæ pro ipſa ſui obſcuritate dogmati ſuo quaſi congruant; Vt mens eorum abſque tergiuerſatione intelligatur, non ſolùm quid in vno loco dixerint, vel ſcripſerint, attendendum eſt, ſed plura euoluere neceſſe eſt, ſic enim obſcura per clariora, antecedentia per ſubſequentia, dubia per manifeſta explicantur; vt rectè in Dionyſio Alexandrino, quem Ariani pro ſe citabant, exemplificat S. Athanaſius in epiſtola contra Arrianos. Item multoties indiſtinctè aliqua dicūt, quæ cum diſtinctione ſubintellecta nullam habent difficultatem. Tandem ſi in Patribus aliquid eſt, vt ſcripſit Nazianzenus de fide, *quod ambiguum videatur in verbis, ad ſenſus debent conferri.* Sic ſe excuſat & explicat, quod quidā ſcrupuloſi obijcerent eum dixiſſe: *Pater & filius, & ſi duo nomina appellentur, tamen ratione & ſubſtantia vnum*; quaſi per hęc Sabellianorum hęreſi ſubſcripſiſſet. Subdit enim *quod ex antecedentibus & ſubſequentibus potuerat hac ſuſpicio non admitti*; cum expreſsè in eodem tractatu hęreticos Sabellianos damnarit, & nedum nominum, ſed perſonarum etiam pluralitatem ac diſtinctionem docuerit. Sic etiam excuſari debet Clemens Alexand. in parænesi ad Gentes, dum paulo poſt initium, Verbum Dei, inſtrumentum appellat: nec enim tali modo loquendi inferioritatem in natura inferre voluit, qui

vt pa-

vt patet ex antecedentibus & conſequẽtibus, perfectiſſimam in ea æqualitatem agnoſcit, ſed ſolum perſonarum diſtinctionem demonſtrare voluit, & per verbum omnia creata fuiſſe, quarè impropriè vocem inſtrumenti vſurpauit.

22. Sunt & aliæ plures hęreticorum technæ, qui Patres recipere ſimulant, quos tamen impiè reijciunt, & irrident; vel ſi recipiunt, iniqua conditione recipiunt, ac ſecundum falſas regulas interpretari conantur; V. g. cum ſimpliciter & clarè Patres aliquid enunciant, quod ipſorum non quadrat iudicio, illos hyperbolicè fuiſſe locutos, aſperè & durè, non ſecundum rerum proprietatem, ſed tropicè & figuratè, ſecutos eſſe communes opiniones vulgi, vel de gentilitate, aut Iudaiſmo ſua dogmata hauſiſſe; ita paſſim Caluinus, & Centuriatores gratis & calumnioſè, ſine vlla probatione, ſed pro ſuo placito, & phantaſia loquentes. De quibus proinde rectè ait Claudius de Sainctes repet. 4. de Euch. Sacram. quod ſimplicius animum & intentionem proderent, meliorique fide nobiſcum, & cum ipſis Patribus agerent, eorum ſcripta reijciendo, quam agunt, illis per tot calumnias imputando ea, à quibus fuiſſe alieniſſimos, meridiana luce clarius conſtat. Tantùm de præcipuis regulis, & cautelis, quæ in legendis citandiſq; Veterum Patrũ operibus adhiberi debent; nec non de eorumdem authoritate, nunc igitur ſit.

CAPVT VIII.

De Doctoribus Scholaſticis.

Qvamuis plures ſint huius vocis Scholaſtici ſignificationes, vt notauimus ſupra lib. 1. ſect. 6. cap. 1. quæ veteribus etiam Patribus non incongruè accommodari poſſent; Nihilominus tamen hic per Doctores Scholaſticos intelligimus tantùm illos, qui ſacram doctrinam certa via ac methodo colligere ſtuduerunt, eius veritates rationibus in primis ex diuina Scriptura, ſacris traditionibus, Summorum Pontificum, Conciliorumq; authoritate deſumptis eruendo, deinde quantùm fieri poteſt, ex diſciplinis humanis eas illuſtrando, auctiam arguitiuè comprobando, & confirmando. Quod quia in Scholis præcipuè fit, & exercetur, indè ſacra doctrina, ſiue Theologia, eiuſque doctores Scholaſtici nomen obtinuerunt. Huiuſmodi autem doctores duodecimo ſeculo circa annum Domini 1160. florere cœperunt; primuſque eorum dux & anteſignanus fuit Reuerendiſſimus Epiſcopus Pariſienſis Petrus Lombardus, per excellentiam Magiſter Sententiarum appellatus, quem deinde ſequuti ſunt alij innumeri, ad hęc vſque tempora, qui Theologiam Sanctorum Patrum libris variè ſparſam in vnum etiam collegerunt, quatuor Magiſtri libros commentarijs ſuis illuſtrando, vel alia methodo illam diſtinguendo: vt diximus lib. 1. ſect. 1. cap. 2.

Per Scholaſticos igitur è ſuis fontibus ad nos peruenerunt aquæ puriſſimæ doctrinæ reuelatæ, quos Doctores, poſt Apoſtolos & Patres tertio loco Deus in Eccleſia collocauit, ad conſummationẽ Sanctorum, id eſt ſalutem fidelium. Vnde ſicut D. Gregorius lib. 36. Moral. cap. 5. exponens illud Iob. 36. *Qui aufert ſtillas pluuiæ, & effundit imbres ad inſtar gurgitum*; ait, Quod cum Prophetas abſtulit, eorum vice Dominus Apoſtolos miſit, qui in ſimilitudinem gurgitum pluerent, hoc eſt maiorem diuinorum myſteriorum cognitionem traderent: Ita proportionaliter dicere poſſumus, quod ablatis Veterum Patrum ſtillis, effudit imbres ad inſtar gurgitũ, de doctoribus Scholaſticis Eccleſię prouidendo; nam quod Patres plerumque ſub breuitate, & obſcuritate, veluti ſtillando, docuerunt, hoc exponendo & explicando Doctores Scholaſtici multipliciter auxerunt vt notauimus ſupra c. 6. huius ſectionis. Vnde & non immeritò gurgitibus comparantur, quia dum pręcedentium Patrum dicta ab eis colliguntur, ipſi in eo quod adſtruunt, profundius

dius dilatarunt; nam dum teſtimonia teſtimonijs, ſententiæ ſententijs junguntur, quaſi ex gurtis gurgires faciunt. Quare etiam ſicut eædem ſunt gurtæ, & gurgites in aquarum ſubſtantia, ita eadem eſt quantum ad ſubſtanriam Veterum Patrum, doctorumque Scholaſticorum doctrina, cum hac ſolum accidentali differentia, quod quæ conciſè Veteres, vberius Scholaſtici, hoc eſt pluribus argumentis, & authoritatibus pertractarunt, ex gurtis gurgites faciendo.

Vel alia meraphora; ſi Apoſtoli ſatores, vel plantatores, Patres autem poſt ipſos rigatores fuere Spiritualis vineæ Domini, hoc eſt, Euangelicæ doctrinæ; non immeritò doctores Scholaſtici ſpirituales etiam illius foſſores, ligarores, & inſertores vocari poſſunt: foſſores, ea quæ in ſacris litteris ac diuinis traditionibus abdita cõtinentur, in lucem quaſi è tenebris eruendo. Colligit enim Theologus Scholaſticus beneficio artis Syllogiſticæ, ex principijs fidei à Deo reuelatis concluſiones ſuas, atque in principijs ipſis implicitas per argumentationem naturæ conſentaneam explicat. Ligatores, eadem fidei principia aduerſus infideles defendendo. Eſt quippe Doctoris Scholaſtici ſcire, quemadmodum fides Catholica & pijs opituletur, & aduerſus impios illam euertere conantes, propugnetur. Atque ob hanc cauſam Scholaſticorum diſputationibus adeò ſunt hæretici infenſi, quod intelligunt, catholicam fidem, quam expugnare moliuntur, horum ſtudio doctrinaque veluti ſpiritualibus fulcris contra aduerſos ventos muniri. Inſertores, Chriſti, Eccleſiæque doctrinam, quantum fieri poteſt, ex diſciplinis humanis, aut illuſtrãdo, aut etiam confirmando. Vt enim agricola aliquid extraneum immittendo inſerit, id autem quod ineſt excitat. Ita ſimiliter Theologia Scholaſtica multa veluti extranea aſſumente ex ſcientijs naturalibus, propoſitionibuſque reuelatis ea adiungẽte; plures veritates quæ in illis erant implicitæ, excitantur, & poſtea explicantur, virtualiterque reuelatæ deprehenduntur. Adeò vt, quemadmodum eadem eſt ſubſtantia fructus exculti, qui manifeſtatur, ac eiuſdem prius in ſemine manentis; ita ad eamdem ſacram doctrinam pertineat, & eſſe reuelatum formaliter, & eſſe reuelatum virtualiter; licet ſit hoc diſcrimen, quod ad eruendum virtualiter reuelatũ ſcientia, ad credendum autem formaliter reuelatum fide opus ſit, quæ eſt habitus primorum principiorum Theologiæ, ſiue ſacræ doctrinæ.

Vndè quod aliqui dicunt illius eſſe, nihil vltra, quam ſacris litteris proditum eſt, definire, ſi intelligatur de contentis in illis tàm formaliter, quàm virtualiter, verum quidem eſt, ſecus autem ſi velint, in ſolis principijs hęrendum eſſe, mentem autem à conſequentibus & repugnantibus ſeuocandam eſſe. Quid enim poteſt eſſe abſurdius, quam ſola diſciplinæ principia definita habere, concluſiones verò, quæ certo ac euidenti ſyllogiſmo ex illis conficiuntur, aut ignorare velle, aut ambiguo relinqui? quod ſi in Phyſica, Geometria, alijſque id genus diſciplinis quis aſſereret, verè & iure ſtultiſſimus haberetur.

CAPVT IX.

Quanta ſit Doctorum Scholaſticorum authoritas.

QVod fuerit Theologiæ Scholaſticæ initium, ſiue quos inſtitutores habuerit, quanta inſuper eorum neceſſitas & vtilitas, ſufficienter patet ex dictis lib. 1. ſect. 1. cap. 2. & 3. lib. 2. ſect. 1. c. 3. Nunc ergò ſolùm explicandũ eſt, quantum habeat virium ad faciendam fidem, argumentum ex Scholæ authoritate deſumptum: Quod eo diligentius pręſtabimus, quo noſtrorum temporum hæretici Doctorum Scholaſticorum authoritatem omnino extenuare, & eleuare conati ſunt. Lutherus enim libro aduerſus Iacobum Latomum, Theologiam Scholaſticam aliud non eſſe dicit, quam veritatis ignorantiam, inanemque fal-

la-

laciam, quam Apoſtolus 1. cap. ad Coloſſenſes præcauet: Philippus Melanchton Apolog.contra Pariſienſes Lutetiæ natam eſſe ait prophanam Scholaſticã, qua admiſſa Euangelium obſcuratur, ac fides extinguitur. Vt omittam plures alias Nouatorum maledicentias, quas refert Gretſerus in actu Doctorali, aduerſus illam, quam, vt ſuperiori capite notaui, ob id odio iſti proſequuntur, quod ars eſt, quæ doceat tum propugnare fidem, tum hęreſes expugnare. Sit igitur contra illos.

Prima concluſio; Concors & vnanimis omnium Theologorum Scholaſticorum toto orbe diffuſorum ſententia, quod aliqua res ſit de fide, ita firmum præbet argumentum, vt illi contradicere hęreticum ſit, vel ſaltem hęreſi proximum. Probatur ex loco ſæpius relato Epheſ. 4. vbi Apoſtolus docet, quod, Alios dedit Chriſtus in Eccleſia Apoſtolos, quoſdam Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem paſtores & doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei in virum perfectum: vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ. Quamdiu igitur myſticum Chriſti corpus, hoc eſt, Eccleſia permanſerit, ad ſuauem diuinæ prouidentiæ diſpoſitionem ſpectabit, vt ij qui in Eccleſia ſacræ doctrinæ magiſtri & doctores habentur, tanquàm à Deo dati veritatem in fide teneant, ſiue docendo errare nequeant, ne populus paruulorum more circumferatur. At in hoc tempore Doctores, quos in Eccleſia Deus poſuit ad illam regendam, & illuminandam, ſunt Doctores Scholaſtici, ſi quidem Eccleſia non minus per illos, ex quo florere cœperunt, quam olim per veteres Patres gubernata eſt: ab illis enim animarum paſtores, nec non confeſſarij doctrinam ſuam hauſerunt, & hauriunt. Igitur vbi omnes in aliquo de fide conueniunt, in quo etiam ab omnibus veteribus Patribus diſcordare nõ poſſunt; vt in eo gaudent priuilegio infallibilitatis, ita firmum & infallibile ex eorum authoritate ducitur argumentum.

Inſuper cum Matth. 5. & 13. item Lucæ 10. obligantur fideles ſequi doctrinam ſuorum Doctorum & Paſtorũ, qui propterea dicuntur ſal terræ, & lux mundi, quia nimirum per eos condiendi ſunt, & illuminandi populi; non modo ad primos Theologos, hoc eſt, Apoſtolos, verba illa referebantur: ſed ad doctores etiam in Eccleſia futuros, quãdiu paſcendæ eſſent oues in ſcientia & doctrina. Quemadmodum igitur primis in Eccleſia Theologis ob hanc rationem conceſſum fuit à Deo priuilegium infallibilitatis in docendo; idem affirmare debemus de pręſentibus Theologis collectiuè, atque ſimul conſideratis, vbi aliquam rem tanquàm de fide tradunt. Et quemadmodum qui Theologos Chriſto ſuccedentes contemnebat, Chriſtum is etiam Dominum contemnebat: ita qui Theologos Iuniores antiquis ſuccedentes deſpicit, hic Chriſtum quoque ipſum, qui illos in Eccleſia poſuit, deſpiciat neceſſe eſt, nec non & ipſos antiquos Patres. Vnde Chriſoſtomus, ſiue quis alius author operis imperfecti ſuper Matth. homil. 42. Cum audieris, inquit, aliquem beatificantem antiquos Doctores, proba qualis eſt circa ſuos doctores. Si enim illos, cum quibus viuit, ſuſtinet & honorat, ſine dubio illos, ſi cum illis vixiſſet, honoraſſet. Si autem ſuos contemnit, ſi cum illis vixiſſet, illos contempſiſſet. Hactenus pręfatus author explicans illa verba Chriſti, *Va vobis, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta iuſtorum, & dicitis ſi fuiſſemus in diebus Patrum noſtrorum, non eſſemus ſocij eorum in ſanguine Prophetarum. Itaque teſtimonio eſtis vobiſmetipſis, quod filij eſtis eorum, qui Prophetas occiderunt. Et vos implete menſuram Patrum veſtrorum;* Matth. cap. 23. v. 24. Quæ etiam verba non immerito Melchior Canus lib. 8. cap. 4. adaptat hęreticis noſtri temporis Phariſęorũ inſtar ratiocinantibus. Si eſſent Scho-

laſtici doctores, quales erant Hilarius, Hieronymus, Baſilius, ſequeremur eos: ſi in diebus Auguſtini, Ambroſij, Hieronymi fuiſſemus, nõ eſſemus ſocij Manichæi, Nouati, Vigilantij, Iouiniani, Pelagij. Itaque teſtimonio ſunt, quod filij ſunt eorum, qui Sanctos antiquos contempſerunt, cum iuniores Scholæ Theologos pro nihilo putant.

Notandum eſt tamẽ ita à nobis pręfata Scripturæ teſtimonia, vndè Eccleſiæ doctorum infallibilitatem in docendo colligimus, extendi ad veteres Patres, & poſteriores etiã doctores Scholaſticos, vt ſua ſemper ſit inter illos differentia, quod Patres habentur, vt teſtes traditionis, & propterea Patres fidei vocantur, nec non proceres, & doctores primarij Eccleſiæ; Poſteriores verò doctores, ſunt veluti diſcipuli, eadem docentes, quæ bona fide à ſuis Patribus acceperunt: inque eorum virtute ſubrogati ſunt, quia & cum annoſa arbuſta ſuccidantur, in eorum robore tenera virgulta ſuccreſcunt.

Tertio tandem firmum & efficax videtur eſſe argumentum priuilegij infallibilitatis, quo Doctores Scholaſtici toto orbe diffuſi in rebus ad fidem pertinentibus gaudent; quod ab eo tempore quo florere cœperunt, nullũ fuerit dogma ab ijs concorditer aſſertum, quod Eccleſia vniuerſalis eorum authoritate permota non acceptarit, quando illud definire voluit. Sic, quod Pater & filius ſint vnum principium Spiritus Sancti, definitum eſt ex communi Theologorum Scholaſticorũ doctrina, in Concilio Florentino, vt omittam alia plura, quæ tam in illo, quam in Tridentino, ex Scholæ etiam authoritate determinata fuere. Non quaſi dependeat Eccleſiæ definitio ab illa tanquam à determinante, & vltimam formam in deciſione tribuẽte, hoc enim competit ſoli Eccleſiæ, ſed veluti à dirigente, manuducente, & diſponente, vt nullum ſit erroris periculum, ſi conſulta authoritate Scholaſticorum, qui pręſentes ſunt Eccleſiæ doctores, ipſa definiat: maximum verò eſſet, ſi ijs per impoſſibile non auditis & conſultis, aliquid ſtatuendum ſuſciperet; quod ne contingat ad ſuauem Dei prouidentiam ſpectat, ſecundum quam Eccleſia in ſuis definitionibus non poteſt nõ præuiè adhibere omnes diligentias ad hoc requiſitas, inter quas proculdubio vna eſt, conſulere concordem, & vnanimem tàm veterum, quàm modernorum Doctorum conſenſum, circa aliquod fidei dogma definiendum.

Secunda Concluſio; Vbi Theologi Scholaſtici per communem conſenſum tradunt aliquam doctrinam in principijs fidei contentam, euidenterque ex illis ſequentem, tantam obtinet eiuſmodi doctrina authoritatem, & firmitatem, vt illi refragari nedum temerarium, ſed etiam hęreſi proximum ſit. Probatur, nam in quacumque arte peritis credendum eſſe ratio demonſtrat; nec temeritate vacare dicendus eſſet, qui V.g. nautis in nauigandi ratione non crederet; Ergo vbi Theologi Scholaſtici per communem conſenſum docent aliquam concluſionem, neceſſariam habere connexionem cum principijs fidei, cum id ſit propria ipſorum ars, nullam in illa fidem eis habere, omnino temerarium eſſe videtur, nec ſolum, ſed inſuper hęreſi proximum, quatenus qui virtualiter reuelata negat, principia quoque fidei, ex quibus neceſſario ſequuntur, virtualiter neget, neceſſe eſt.

Confirmatur primò, quia in rebus ad ſacram doctrinam pertinentibus, in tantum diſcordes ſunt Scholaſtici, in quantùm non certò conſtat de concluſionibus, an euidenter è principijs fidei deducãtur, vnde propter hoc locus opinioni datur; ergò quando ſimul conueniunt in aliqua concluſione euidenter ex illis ſequente, non datur amplius opinandi locus, ſed illi repugnare temerarium, & hæreſi proximum eſt.

Confirmatur ſecũdò. Vnanimis omnium doctorum conſenſus, qui ordinariè & naturaliter ſtudia in contraria feruntur, non poteſt non eſſe opus dexteræ excelſi, & virtutis ſupernaturalis, iuxta

ta

ta illud Iob: *Qui facit concordiam in ſublimibus ſuis*: & quale fuit in 70. interpretibus, qui iiſdem verbis, eodem ſtylo, ſine diſcretione, & differentia, licet in diuerſis cellulis à ſe inuicem ſeiuncti morarentur, Vetus Teſtamentum de Hebræo in Græcũ tranſtulerunt, vt ſect. 1. huius libri diximus: atqui operi diuino & ſupernaturali falſum ſubeſſe nequit: ergò neque vniformi omnium Doctorum Scholaſticorum conſenſui. Vnde illis contraire non poterit non eſſe temerarium, & hęreſi proximum, vbi ſic docebunt aliquam concluſionem neceſſario & euidenter ſequi ex principijs fidei. Dicitur euidenter, quia ſi tantum valdè probabiliter talis deduceretur cõcluſio, ſicut maior vel minor eſſet in illa certitudo, & firmitas ex maiori vel minori connexione cum principijs fidei, ſic maiori vel minori cenſura notanda eſſet contraria, & oppoſita ſententia.

Confirmatur tandem ex Clement. Vni. de ſumma Trinitate, in qua Patres Concilij Viennenſis ſtatuunt opinionem illam, quæ dicit, tam paruulis, quam adultis conferri in baptiſmo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem, & doctorum modernorum Theologiæ magis conſonam & concordem, fore à catholicis eligendam. Si enim in re, quæ olim inter ipſos etiam doctores Scholáſticos controuerſa fuerat, opinio concors iuniorum tanti apud Patres in Concilio fuit, quanto magis nos cõcluſionem aliquam omni tempore tanquàm certam, & cum principijs fidei neceſſario connexam, ab eis exiſtimatam tenere, ac reuereri debebimus, niſi temeritatis & erroris notam incurrere velimus.

Tertia Concluſio, ſi omnes Scholaſtici conueniunt in aliqua propoſitione tanquam probabili tantum, eorum authoritas non facit niſi argumentum probabile; cui tamen contrairi ſine graui cauſa non debet. Concluſio patet ex ſeipſa, ſuppoſita ſemel poſſibilitate illius, fortaſſe enim moraliter impoſſibile eſt, quod aliquid duntaxat ſit probabile, & quod vnanimiter in illud conſpiret Scholaſticorum Theologorum chorus; non ſolum, quia talis conſenſus non poteſt non eſſe quaſi ſignum à poſteriori infallibile certitudinis rei, ſed etiam quia videtur impoſſibile, quod aliquid ſit probabile tantùm, & inter Theologos Scholaſticos pro humanæ naturæ conditione, magna de illo diſſenſione non certetur, vt ſatis experientia docet, etiã in rebus, quæ alijs, ſiue alteri parti omnino certæ videntur.

In rebus etiam philoſophicis, ſiue quando Theologi procedunt ex extraneis, hoc eſt, aſſumendo exteras diſciplinas, vel argumenta ex ratione naturali petita; Si Scholaſtici omnes in illud cõuenirent, talis eorum conſenſus non eſſet irrefragabilis authoritatis, præſertim vbi Philoſophi ab illis diſcreparent, ſed tanti ponderis eſſet, quantùm eorum ratio valeret, connexionemque cum rebus fidei haberet.

Quarta concluſio; in quacumque materia, Theologorum Scholaſticorum etiam multorum teſtimoniũ, ſi alij contrà pugnant viri docti, non plus valet ad faciendam fidem, quam vel ratio ipſorum, vel grauior etiam authoritas valuerit. Concluſio patet ex dictis. Ita enim affirmandum eſt, nunquam communi decreto, firmoque iudicio Scholæ, vnius vel alterius ſententias præferri debere, & nunquam eueniſſe, quod aliquid à priori Schola concorditer, firmiterque traditum, tanquàm quid ad fidem pertinens, à poſteriori deinceps fuerit reiectum; vt tamen contrá communem opinionem, poſſit, vel alia communis opponi, vel etiam ſingularis, ſiue paucorum, ſi melioribus rationibus fulciatur, vel authoribus melioribus. In Scholaſtica enim diſputatione, inquit Canus, pluriũ authoritas obruere Theologum non debet: ſed ſi paucos viros modò graues ſecum habet, poterit ſanè aduerſum plurimos ſtare. Non enim numero hæc iudicantur, niſi, vt diximus, omnes numerentur, ſed pondere. De quo etiam vide Caramuelem lib. 1. Theologiæ fundamenta-

mentalis impreſſionis Romanæ. Vndè arguendi videntur nonnulli Scholaſtici; qui ex opinionum, quas in Schola acceperunt præiudicio, viros aliàs Catholicos notis grauioribus inurunt, idque tantâ facilitate, vt meritò rideantur. Imò cum admittantur ab Eccleſia vtriuſque partis, ſiue vtriuſque Scholæ V. g. Doctoris Angelici, & Doctoris ſubtilis placita propria, cenſura dignus poſſet exiſtimari, qui alterius partis, vel doctoris dictis aliquam cenſuræ notam inurere vellet: niſi quid contra illa definitum ab Eccleſia fuiſſet.

Quod huc vſque diximus de Doctoribus Scholaſticis, idem penitus aſſeri debet, de Academijs, ſiuè vniuerſitatibus per modū corporis ex præfatis Doctoribus congregatis, quantùm ad illarum authoritatem. Quod enim omnes Academiæ, vel Vniuerſitates toto orbe diffuſæ vnanimiter docent, tanquàm quid certò ad fidem pertinens, vel formaliter, vt principia fidei, vel virtualiter, vt concluſiones neceſſario & euidenter ex illis deductas, ita certum eſt, vt hæreticum ſit, primum negare, hęreſi verò proximum, ſecundum; ſecus verò ſi doceant illud tanquàm probabile tantùm; vel ſi vna duntaxat Academia illud doceat, altera contradicente; vna enim vniuerſitas, præſertim ſi ſit clara & illuſtris, ſufficit ad faciendam opinionem probabilem. Videmuſque multa præſertim in moralibus & Politicis ab vna Academia commendari, quæ tamen ab alia reijciuntur; de quo vide Caramuel lib. 1. Theologiæ fundamentalis Romæ edito, fundamento 5. per totum & præſertim §. 24. Vbi in hac materia ſtatuit ſequentem regulam vid. *Modo nec in fidem, nec in Catholicam totoque orbe receptam morum doctrinam, impingat, in materia Politica, quidquid exteri Eccleſiaſtici aut ſæculares, ſentiant dicantve, vnuſquiſque tenetur defendere intra ſua Patria.*

CAPVT X.

Vtrum maioris ſint authoritatis Theologorum, quam Canoniſtarum, ſiue iuris Pontificij prudentium placita.

ALuarus Pelagius lib. 2. de Planctu Eccleſiæ cap. 20. & Hoſtiēſis cap. penultimo de ætate & qualitate ordinādorum, docent in materia Simoniæ & vſurarum, alijſque huiuſmodi, in quibus de peccato agitur, earum deciſionē ad Canoniſtas potius, quam ad Theologos pertinere, atque adeo in illis Canoniſtarum ſententiam, Theologorum ſententiæ præferendam eſſe. Ioannes autem Roias 1. parte de hæreticis, loquēs de materia dogmatica diſtinguit, aut enim in dubium vocatur, nùm aliqua propoſitio iam ab Eccleſia expreſsè dānata ſit, & tunc ait præfatus author; hęc cognitio pertinet ad Canoniſtas, quia hæreſes damnatæ continentur in decret. Extrauagant. &c. & Concil. Generalibus; At ſi non eſt apertè deciſa propoſitio, tunc eius diſcuſſio, pertinet ad Theologiæ doctores & profeſſores. Pro reſolutione huius controuerſiæ.

Notandum eſt Sacram Theologiā, & Canonum ſcientiam, ſe habere per modum ſuperioris & inferioris, ſiue ſubalternantis, & ſubalternatæ; quatenus principia & fontes, vnde Eccleſiæ decreta, & canonicæ ſanctiones deducuntur, ſunt proprij Theologicæ facultatis, cuius eſt cognoſcere, quæ à Deo ſunt reuelata, quæque his ſunt, vel conſequentia, vel repugnantia. Quam ob causā iuriſprudētia Canonica, & Theologia ita in multis habent idem obiectū materiale, vt tamen ſit diuerſum formaliter, penes diuerſum modum tendendi vtriuſque in illud. Sacra enim Theologia conſiderat illud magis principaliter propter veritatis contemplationem, & ita propter actionem, cum ex dictis ſuo loco ſit eminenter ſimul practica & ſpeculatiua, vt illam tantùm reſpiciat in communi dirigendam, & in foro conſcien-

ſcientiæ, inter Deum ſcilicet & hominẽ, ſaltem primò & per ſe. A ſcientia autem canonica conſideratur magis principaliter propter actionem, non tam in communi quam in particulari, applicando videlicet illud ad occurrẽtium quæſtionum ſolutionem, ſpecialiaque negotia, quæ pertinent ad iudicia forenſia, verſanturque ſæpe inter hominem & hominem. His poſitis ſit.

Prima concluſio; In rebus ad fidem pertinentibus magis Theologorum, quã Canoniſtarum placitis, aut decretis deferendum eſt. Iſta concluſio debet eſſe certa. Cum enim Summi Pontifices & Concilia, quorum decreta & ſanctiones iuris volumina componunt, nihil quod ad fidem ſpectare videatur, ex ſenſu ſuo vnquam definiant, ſed ex ſacris litteris, atque Chriſti & Apoſtolorum traditionibus, quæ ſunt propria Theologiæ loca & principia; ſatis patet in eiuſmodi rebus, earum intelligentiam non à Canoniſtis, ſed à Theologis eſſe petendam. Quin imo ipſimet Canoniſtę eorum titulorum expoſitionem, qui de fide decernunt, à Theologis mutuari debent. Cuius defectu hallucinati ſunt ſępiſſime iuris canonici interpretes, vt ſatis apparet ex illius expurgatione tẽpore Gregorij XIII. facta.

Secunda concluſio; etiam in ijs, quę concernunt ius naturale, vel diuinum; ſiue, quæ ad mores pertinent, quatenus vel ratio naturalis, vel lex diuina de huiuſmodi præſcribit, Theologorum authoritas præferenda eſt canoniſtarum authoritati. Probatur primo authoritate D. Thomæ opuſc. 17. contra impugnantes religionem cap. 13. ad 11. & & quodlib. 11. art. 9. vbi cum ſibi obieciſſet authoritatem multorũ, & magnorum Canoniſtarum docentium comedentem, vel ſtantem cum excommunicato peccare mortaliter, reſpondet, ad primum, *quod opinio eorum non eſt vera, quia ipſi plus aſſentiunt in his, & ſequuntur ius humanum, quam diuinum, cum plus ſit aſſentiendum diuino, quàm humano, & ideo melior eſt opinio aliorum, qui dicunt contrarium*.

Dominicus etiam Sotus in 4. diſt. 13. quæſt. 1. artic. 8. referens errorem gloſſe Ioannis ſuper Can. *Accedens* diſt. 50. aſſerentis clericum degradatum non retinere ordines, nec conficere Sacramentum; reſpondet, *quod gloſſatores iſti quoties in ius diuinum falcem mittunt, cruentantur*. Adeo verum eſt, quod in concluſione aſſerebamus, videlicet in ijs, quæ pertinent ad ius naturale, & diuinũ, magis Theologis, quam Canoniſtis deferendum eſſe.

Ratio fundamentalis eſt; quia loquẽdo de ijs, quæ ſpectant ad ius naturæ, vel diuinum complectens veterem, & nouam legem, cum originaliter eorum determinatio accipi etiam debeat è fontibus ac principijs Theologicis; procul dubio Canoniſtarum authoritas, vbi agitur de huiuſmodi rebus, ſubijcienda erit Theologorum iudicio; Rectius enim propria principia, quæque ex illis neceſſariò conſequuntur, agnoſcere, intelligere & interpretari poteſt facultas aliqua ſuperior, quàm, quæ per modum inferioris, illa vt ſuppoſita, vel accepta ad vſum ſuũ aſſumit, vt patet in Muſica reſpectu Arithmeticæ, cui ſubalternatur, quæque proinde ab ea concluſionũ ſuarum rationem ſumit, quod hæ concluſiones à principijs Arithmeticis deriuantur.

Tertia Concluſio; vbi agitur de legibus purè Eccleſiaſticis, per quas ſcilicet plerumque ſtatuuntur circumſtantię iuris naturalis & diuini, vt circa miniſtrorum officia, decimas illis perſoluendas, pœnas, & cenſuras contra tranſgreſſores, aliaque ſexcenta huius generis, Canoniſtarum ſententia ſequenda eſt; item in ijs, quæ ad forum Eccleſiaſticũ, ſiue cauſas, & lites illius pertinent. Hæc enim ex profeſſo in iure canonico tractantur, ſuntque propria ſcientiæ canonicæ munera: vnde cum ex dictis vnicuique perito in ſua arte credendum eſſe recta ratio præſcribat; ſequitur in eiuſmodi rebus Canoniſtis potius, quam Theologicis fidem adhibendam eſſe.

Quam-

Digitized by Google

Quamobrem D. Thom. quodlib. 9. art. 15 tractans illam quæſtionem, an liceat alicui plures præbendas habere, &c. cum eſſet controuerſia de abrogatione legis per cõſuetudinẽ ex vna parte, ex alia verò concederetur antiqua iura non eſſe abrogata, ſubiungit S. Doctor, *hanc controuerſiam iuriſtis eſſe relinquendã*; quod proprium ipſorum ſit ſcire; an aliqua lex Eccleſiaſtica ſit per conſuetudinem, aut alio modo abrogata, an verò in ſua adhuc viridi obſeruantia perſeueret.

Ex dictis colligitur, ita Doctores Canoniſtas ad Epiſcopatus promoueri poſſe, vbi cauſarum iurgia & lites verſantur, vt in Italiæ partibus; vt tamen vbi graſſantur hæreſes, Theologi Canoniſtis præferri debeant. Imò cum præcipuum Epiſcoporum munus ſit prędicare, ſanam doctrinam defendere, & eos qui contradicunt arguere, hoc enim eſt paſcere oues ipſis à Chriſto commiſſas, abſolutè Theologi potius, quam Canoniſtæ Epiſcopali dignitati ſunt pręficiendi; niſi etiam Canoniſtæ eſſent Theologi; ſed tunc præfata munera, non vt Canoniſtæ ſimpliciter, ſed vt Theologi ſimul præſtarent.

Inſuper in negotio cognitionis fidei, cum præcipuus labor ſit decernere, quid hæreſis ſit, quid hæreticum faciat, quid fides teneat, quid contra, cum fide pugnet, quantum, & quatenus doctrinæ ſanæ, & catholicæ aduerſetur, anteponendi ſunt Theologi Canoniſtis ad abſolutiſſimam illius moderationem; quamuis circa ordinem, modumque procedendi iudicialem, & reorum pænas decernendas, quod in tali negotio quid poſterius eſt, ſtandum ſit Iuriſperitorum communi conſenſui, concordique ſententiæ.

CAPVT XI.

De Iure Canonico & eius Doctoribus.

Poſt Sanctos Patres, & Doctores Scholaſticos, ſequitur octauus Sacræ Theologiæ locus ab authoritate Iuris Canonici, & Doctorum eius depromptus. Primùm igitur explicandum eſt, quid per illud intelligatur; deinde qualis & quanta ſit eius authoritas. Quia autem quæſtio quid nominis præcedere debet quæſtionem quid rei, ad quam veluti manuducit, cum ex Platone: *Nomina ſint breues rerum definitiones*; & ex Poeta, *Conueniant rebus nomina ſępe ſuis.* Ab iſtatum vocum origine initium ducendo, ſciendum eſt, ius dictum eſſe à iuſtitia, à qua tanquam à principio ſtatuitur, & in quam, vt in finem tendit: vel à iuſſo per Apocopen; cum nihil aliud ſit ius, quam quod recta ratio iubet. Canonicum verò, hoc eſt regulare, à voce Gręca, Canon, quæ translatè idem valet, quod Latinè, Regula: tranſlato nomine ab agina, ſeu æquilibrio. Vocatur namque à Græcis Canon, quod ſtateræ lancem dirigit, & ad æqualitatẽ reducit: ita nomen hoc, regulæ & legi conuenit. Eſt enim lex, ex Menandro iuſtorum & iniuſtorum index.

Cum autem huius vocis, ſiue potius termini complexi varię eſſe poſſent ſignificationes, per excellentiam tamen, tanquam principale analogatum in diuiſione iuris, ſic appellatur; Ius illud quod ad cultum Dei religionemq; chriſtianam pertinet, ſoletque inſuper dici Eccleſiaſticum, Pontificium, & Sacrum. Qua etiam ratione, quia poteſt ſignificare rem ipſam iuſtam intra terminos verę Religionis, deinde artem, qua cognoſcitur tale iuſtum: poſtea id, quod redditur ab eo, qui iuſtitiam exercet, & denique per Metonymiam locum ipſum in quo ius dicitur, hoc eſt bonum & æquum redditur. Si ſumatur primo modo Ius canonicum, ſic definiri poteſt, eſt ius, quod ciuium, id eſt fidelium actiones ad finem æternæ beatitudinis dirigit; vel cum alijs, eſt ius poſitiuum ab Antiſtitibus Eccleſiæ Catholicæ conſtitutum. Pro cuius intelligentia notandũ eſt hominem, cuius ſolius cauſa omnes mundi leges conditæ ſunt, quinque modis conſiderari poſſe. Primo in ſuo tantum genere, ſiue vt eſt animal. Secundo in ſua

in ſua ſpecie, id eſt vt homo, & ratione pollens. Tertiò tanquam Romano ſubditus Imperio. Quartò tanquam ciuis & municeps cuiuſque ciuitatis, V. g. Pariſienſis, Lugdunenſis. Quintò & vltimò tãquam ſubditus Sedi Apoſtolicæ. Quẽadmodum ergo varijs modis conſideratur homo, ita etiam diuerſis iurium, vel legum ſpeciebus vtitur; nam primo modo, vtitur iure naturali; ſecundò, iure, quod Gentium appellamus, propterea quod eſt commune omnium populorũ; tertiò, iure ciuili Romanorum, quod hodie commune appellamus; quarto, iure cuiuſuis ciuitatis, cuius eſt ciuis, quinto denique, iure Pontificio ſiue Canonico, cuius finis eſt hominem ad æternam beatitudinem dirigere; in quo diſtinguitur à iure ciuili, quod intẽdit hominem inducere in bonum commune, ſecundum quod congruit humanæ ſocietati ciuiliter, ac temporaliter viuenti; Ius verò Canonicum, ſecundum quod congruit humanæ ſocietati, non tantùm ciuiliter, ſed etiam chriſtianè & catholicè viuenti, æternamque vitam expectanti; Ratione cuius, Theologiæ ſubordinatur, & in tantum tractat de temporalibus, in quantum ſine ipſis ſpiritualia diu eſſe non poſſunt; 1. quæſt. 3. cap. *ſi quis obiecerit*.

Si autem ſumatur ſecundo modo Ius Canonicum, nempè pro arte ipſa; vt cũ quis dicitur doctus iuris, hoc eſt iuris arte peritus, definiri poteſt, ars boni & æqui, vel vt alij loquuntur, boni æqui, ab Eccleſię Catholicæ Antiſtitibus conſtituti, fideliumque actiones ad æternæ beatitudinis finem dirigentis. Vnde etiam Doctores Canonici dicuntur, qui præfata arte, ſiue ſcientia ſunt inſigniter præditi.

Porrò hoc ius Canonicum partim ſcripto, partim non ſcripto conſtat. Non ſcriptum conſiſtit in conſuetudine Eccleſiaſtica, vt ſunt conſuetudines quædam cęremoniarum, ieiuniorum &c. quę ſeruandæ ſunt: conſiſtit etiam in ſtylo Romanæ Curiæ, & Pontificis conniuentia, quæ interdum eſt inſtar iuris. Inter iura autem ſcripta ſunt Canones, decreta, decretales, Extrauagantes, Summorum Pontificum Bullæ, Regulæ cancellariæ, & alia huiuſmodi: quamuis appellatione iuris communis, ea tantùm veniant, quæ in corpus iuris redacta ſunt; cuius mox partes & authores ſubijcientur: ſi prius aliquid de iuris Canonici origine dixerimus.

Ius ergo Canonicum, quod etiam iùs diuinum per homines hominibus datum appellari poteſt, ſub mundi initium originem ſuam habuiſſe exiſtimandum eſt; cum enim eo quoque tempore eſſet vera piorum Eccleſia, ac etiam vera ſacrificia, & vt alij docent, etiam vera Sacramenta, leges ad illa pertinentes ſtatuere, atque adeo ius aliquod Eccleſiaſticum exiſtere neceſſe fuit. Quod tamen multò clarius, & expreſſius ſub lege Moyſis exiſtit. Deinde clariſſimè poſt aduentum ſummi legiſlatoris Chriſti; non ſolùm eo tempore, quo primum Concilia vniuerſalia celebrari cæperunt, nimirum ſub Conſtantino, vt aliqui exiſtimarunt, ſed à temporibus etiam Apoſtolorum: qui multos Canones ad diuinum cultum, & ad animarum ſalutem pertinentes ſanciuerunt; vt etiam multi Summi Pontifices ante Siluestrum, ſub quo conuerſus eſt ad Religionem Conſtantinus. Tunc tamen huiuſmodi Canones non erant digeſti, qui poſtea in certum ordinem à multis redacti fuere.

Primus fuit Iſidorus Hiſpalenſis, qui vnum volumen ſacrorum canonum collegit, iuxta Pontificum tempora. Secundus Burchardus Vvormacienſis Epiſcopus antea Benedictinæ familiæ monachus: qui magnum confecit volumen, quod in viginti libros digeſſit. Tertius, Iuo Epiſcopus Carnotenſis, qui ex Sanctorum canonibus aliud compendioſum formauit decretum, quod in octo libros diſtribuit: quo Iuriſperiti ante Gratiani collectionem vtebantur: quod poſtea ab Hugone Cathalano in compendium fuit redactum. Fit etiam mentio apud Gratianum *Can. Sanctorum* §. *cum ergo d.63*. de decretis à Fulgentio collectis.

Quartus fuit Gratianus Hetruſcus monachus S.Benedicti, qui ingens compoſuit volumen ex veterum ſtatutis & decretis,quo nunc vtimur: quod inſcripſit, Concordia diſcordantium canonum libri quatuor. Hic author ſecundum aliquos anno Domini 1050. tempore Alexandri III.floruit,vel vt S.Antonino placet, ſub Eugenio III. cuius opus aliter nunc inſcribitur & diuiditur, vt ſtatim dicetur. Quintus,Raymundus Cappellanus Gregorij IX. eiuſdem Pontificis iuſſu, confecit aliud volumen ex epiſtolis Decretalibus Pontificum præcipuè collectum, vnde & nomen accepit, reiectis ſuperfluis, quæ in prima quadam compilatione erant. Quo fit vt in Decretalium contextu ſæpe inueniantur verba, vt infra, quibus monemur, omiſſam fuiſſe epiſtolarum narrationẽ, & ea ſucciſa, ad reſolutionem reſcripti, ſiue epiſtolæ veniri. Ideo autem inſerta ſunt principia; quia ſic olim à gloſſis citabantur. Sextus poſt annos circiter ſexaginta Bonifacius VIII. Anagninus, alias rurſus decretales in ordinẽ redegit. Qui fuerint harum dicti Pontificis iuſſu collectores, in earumdem proœmio circa medium habetur. Septimus Clemens Quintus, qui Bonifacio ſucceſſit, poſt duos annos alias conſtitutiones collegit & ordinauit; quas ſub eius nomine Ioannes 22. promulgauit & approbauit. Is etiam Pontifex collegit quaſdam cõſtitutiones, ſiue epiſtolas, quæ vagabantur,nec in prædictis voluminibus locum habebant. Quibus nonnullæ aliæ quas communes vocant adiectæ fuere.

Totum itaque iuris Canonici corpus nunc tribus voluminibus cõtinetur, quorum primum decretum Gratiani appellatur, & in tres partes diuiditur. Prima procedit per diſtinctiones & capita, quæ nomine canonis citantur. In ea enim diſcrepantes inter ſe Patrum,Summorum Pontificum, Conciliorumque ſententiæ & decreta adhibitis centum diſtinctionibus conciliantur. Secunda procedit per cauſas, id eſt per materias, & quæſtiones, quæ in canones, & hi in paragraphos ſunt diſtincti. In hac parte, quia in cauſa 33. quæſt.3. fit mentio de cordis contritione, interſeruit author doctrinam de pęnitentia, quę procedit per diſtinctiones & capita: quam particulam putant aliqui fuiſſe ſeparatam. poſtea ſequuntur alię cauſæ,vſque ad 37 Tertia, quæ inſcribitur, de conſecratione, quod in ea tradatur doctrina pertinens ad Sacramenta, procedit per diſtinctiones, & capita ſiue Canones.

Secundum volumen Pontificum decretales continet, & Decretales inſcribitur. In illo ſeruata fuit hęc methodus. Proceditur per quinque libros, deinde per titulos, capita, & interdum per paragraphos, citatur tamen per titulos & capita. Tertium volumen complectitur Bonifacij,Clementiſque conſtitutiones, quibus acceſſere Extrauagantes. In prima igitur huius voluminis parte quinque libris eodem ordine, & iiſdem titulis continentur Bonifacij conſtitutiones: ſed vt diſtinguantur à Gregorianis ſecundo volumine contentis, additur in ſexto, vel libro ſexto, nam hi quinque libri additi ſũt,quaſi vnus liber ad quinque libros conſtitutionum Gregorij, & ideo vocatur ſextus. Clementinæ etiam procedunt per libros, titulos, & capita, quæ ſub nomine Clementinarum citantur. His ſuccedunt Extrauagantes viginti Ioannis XXII.ſub quibuſdam titulis & capitibus. Denique ſequuntur Extrauagantes communes, per libros, & titulos, capitaque diſtinctæ. Continetur etiam ius Pontificale recentiorum Pontificum in Bullario;in quo habentur Bullæ à Gregorio VII.ad hęc vſque tempora. Vnde ſi conferatur hęc Iuris Canonici diſtributio, cum Ciuili, Decretum correſpondet Codici,Decretales inſtitutis, Nouellis ſextus, & aliæ decretales; tandem ijs conſtitutionibus, quas Imperatores Iuſtiniano poſteriores ediderunt, Bullarium; tum Eminentiſſimorũ S.Romanę Eccleſiæ Cardinalium, & Illuſtriſſimorum Rotę Romanæ Auditorũ deciſiones; nec non Regulæ Cancellariæ Romanæ. De quorum omnium au-

thori-

thoritate, priuſquam ſigillatim agamus, duo ſunt breuiter explicanda; primùm varię formæ, ac etiam appellationes, quibus ius Canonicum traditur, & eius partes nominantur, deinde quodnam ſit eius obiectum.

Incipiendo ergo à primo, *Conſtitutio*, eſt lex, quam Summus Pontifex, aut alia ſuprema poteſtas ſola proprio motu conſtituit. *Canon*, propriè eſt conſtitutio facta in vniuerſali Concilio, latè autem pro omni Eccleſiaſtica conſtitutione ſumitur. *Decretum*, eſt conſtitutio Papæ cum conſilio Cardinalium ad nullius conſultationem edita. *Decretalis epiſtola*, eſt Pontificis conſtitutio ad alicuius cõſultationem promulgata. *Sanctio*, propriè eſt conſtitutio pęnalis; latè omnem conſtitutionem, à Pontifice, vel Imperatore factam, deſignat; & latiſſimè totius iuris collectionem. *Dogma*, eſt lex docens fidei ſcientiam veram: generaliter tamen ſumitur pro cuiuſque ſectę decreto. *Mandatum*, eſt lex, quę mores tantùm continet: latè omnium legum precepta mandata dicuntur; *Præceptum*, idem videtur eſſe quod mandatum, vt à ſuperiore pręcipitur. *Motus proprius*, dicitur, cum Pontifex nullius intercedente conſilio, aut ſuaſu aliquid facit; qui & *adnotatio* in iure ciuili dicitur. *Interdictũ* eſt lex prohibitoria ſimpliciter; *Edictũ*, eſt generalis conſtitutio iubens aliquid, vel prohibens; quare edictum latius patet quam interdictum. *Extrauagans*, ſeu Extrauagantes conſtitutiones ſunt, quę vagantur, nec proprium in iure locum habent: quę collectę integrę ad finem codicum iuris adiectę ſunt. *Reſcriptum*, eſt illud, quod emanat à Papa, vel alio Principe ad obſeruantiam iuris communis; vel eſt diploma, ſiue epiſtola reſponſumve à Principe, iuris declarandi, negotijve committendi, & gratię cõcedendę cauſa profectũ. *Regula* eſt, quæ rem, quę eſt, breuiter enarrat; vel eſt generale axioma, ſiue pronuntiatum, ex cuius notitia & veritate multas facti ſpecies definire licet; vnde regulę iuris, ſunt veluti appendices, & corollaria legum, leges ipſas conſequentia; non autem leges. *Rubricæ* ſunt legum tituli, ſiue inſcriptiones, ſic dictę, quod rubrica, hoc eſt terra rubri coloris notari ſolerent. *Priuilegium* eſt ius ſingulare à communi recedens, fauore perſonarum, aut rerum indultum; vel alio modo, eſt ius ſingulare contra tenorem rationis, id eſt contra ſenſum communis legis, propter aliquam vtilitatem, authoritate conſtituentium introductum. *Pragmatica Sanctio*, eſt conſtitutio Principis ſuper cauſa in conciſtorio Principis ventilata, quaſi cauſę cognitione facta. *Ius municipale*, quod voce noua, à veteribus non vſurpata dicitur ſtatutum, quaſi ſtabiliter & firmiter ordinatum; vel quaſi ciuitatis ſtatum tuens ac defendens; tale, inquam, ius, eſt ius proprium, quod quilibet populus, ſiue communitas ſibi conſtituit, Scriptura contentum. Eſt enim ius municipale duplex, ſcriptum & non ſcriptũ quod ſola conſuetudine ſeruatur. Cum autem hominum ſocietates ſint diuerſę, diuerſaq; ratione ob diuerſos fines coëant; atque adeo neceſſe ſit, vt diuerſis vtantur legibus; quę ſunt inſtrumenta quędam, quibus ad finem propoſitum peruenitur, ſatis patet, pręter ius commune, priuatum etiam, ſeu municipale omnino vt neceſſarium admittendum eſſe. Vnde ius vniuerſaliter diuiditur in ius commune & ſpeciale ſtatutorum: appellatione iuris communis ea tantùm veniũt, quæ in corpus iuris redacta ſunt. Tantùm de primo puncto, ſiue de varijs iuris pręſertim Canonici formis.

Quantùm ad ſecundum, videlicet quodnam ſit obiectum Iuris Canonici; Breuiter reſpondeo illud verſari circa tria, tanquam circa ſuum obiectum, nimirum, perſonas, res, & iudicia; ita vt etiam ad illa, tanquam ad locos commũnes reuocari poſſit vniuerſa iuris Canonici materia, nec non ſecundum illa ordinari catalogus Doctorum, ex quibus orta quacumque difficultate, eius reſolutio, aut legitima intelligentia deſumi poſſit. Ita enim ius Canonicum continetur in pręfatis voluminibus, velut in fon-

fonte publico; vt etiam in libris Doctorum, velut in priuatis vrnis ad faciliorẽ hauſtum reperiatur, varijs modis interpretatum; qui ſunt fere iſti. Gloſſa, ſiue gloſſemata, ſcholium ſiue ſcholia, commentarius, repetitio & tractatus. *Gloſſa* eſt vox Greca, latinè lingua; quę non ipſum interpretem, vel interpretationẽ; ſed vocem obſcurã, ſiue linguam ſecretiorem, quæ explicatione indiget, ſignificat: ſimiliter gloſſemata, dicuntur voces abſtruſiores, & minus vſitatę.

Verùm apud Iuriſperitos, gloſſa pro ipſa explicatione, & pro eo qui explicat ſumitur. Hinc Gloſſatores, ſeu Gloſſographi, qui gloſſas, hoc eſt obſcuriores & minus vſitatas voces exponunt. Primus itaque interpretandi modus eſt, cũ ſolùm obſcuriores legis voces, ſenſusvè breuiter explicantur; vt ſi explicetur, quid in lege ſignificet ſuffragiũ, & herciſcere quod eſt partiri. *Scholium*, ſic dictum à Schola, id eſt à vacatione, & ſtudio, ſignificat breuem interpretationẽ, defenſionemque, & purgationem ac reſponſionem: ſed hic in prima ſignificatione ſumitur; pro expoſitione breui, facili, & nuda ſine vllo verborum apparatu. *Commentarius*, ſiue commentarium & commentarij, à commentando dicti; commentari autem, eſt tractare, agitare, cogitare ac diſputare; aliquando ſignificat ſcriptionem alicuius rei per capita, memoriæ cauſa: aliquando explicationem alicuius authoris; cuius breuiter dicta, planius & latius ſcribendo declarantur. Cuiuſmodi ſunt lecturæ, ſiue Iuriſtarum opera, quæ lecturæ communiter appellantur. *Repetitio*, ſignificat explicationem commentario latiorem; in qua aliorum dicta referuntur, clarius exponuntur, & alijs additis, dilatantur. *Tractatus* autem deſignat quamdã ſcribendi rationem, qua aliqua particularis materia planè, ordinatèque quantùm ad omnia quæ de ea dici poſſunt, explicatur. Quibus addi poteſt alius ſcribendi & explicandi modus, per ſummam; cum ſcilicet aliqua materia, quæ in iure non eſt ita digeſta, vel totum ipſum ius ad certa capita, locosve communes reuocatur.

CAPVT XII.

Quanta ſit Iuris Canonici authoritas.

Circa hanc difficultatem Doctores variè loquuntur. Primò enim loquendo de Gratiani Decreto, an fuerit ab vllo Pontifice approbatum, ita vt vniuersè authoritatem Canonici iuris habeat; quidam putant fuiſſe approbatum ab Eugenio III. vt habetur in eius vita poſita ante ipſum volumen: Felinus quoque in cap. 2. de reſcript. num. 44. inde huius voluminis dicta fuiſſe tacitè approbata cenſet, quod multis ab hinc annis publicè in ſcholis lectum, & explicatum fuerit. Verùm alij apud Barboſam tom. 5. docent præfatum volumen non eſſe authenticum, nec vniuersè iuris Canonici authoritatem obtinere, cum Gratianus eius compilator non habuerit poteſtatem legis condendę; ac proinde frequenter eius dicta reprobantur, ſicut dicta alterius doctoris; imo pluſquã quadraginta errores eſſe in hoc volumine, patet ex Felino loco citato num. 43. & liquidius ex doctiſſimorum virorum reſtitutione facta ſub Gregorio XIII. anno 1580.

Pro deciſione dubij notandum eſt in decreti volumine, quatuor potiſſimum reperiri authoritatum ſpecies, ad quas reduci poſſunt ſeptem illæ, quas tradit Sebaſtianus Medices in tract. de legib. part. 1. quæſt. 3. Prima eſt S. Scripturæ, Summorum Pontificum, Conciliorum, & Sanctorum Patrum; etſi enim iſtorũ ſẽtẽtię vel teſtimonia ex ſe vim Canonũ non habeant, cum in iure condendo, cauſiſque definiendis non ſola ſcientia, ſed magis etiam poteſtas neceſſaria ſit, ex longa tamen Eccleſiæ conſuetudine ea acceptantis robur ſtatuti Canonici obtinent, dummodo in contrarium aliqua diſpoſitio Pontificia non appareat. Secunda ſpecies, ſunt ipſius Gratiani dicta

ſiue

ſiue quæ de ſuo dicit. Tertia cuiuſdam Palea,de quo nomine variæ ſunt Doctorum ſententiæ; aliqui enim ea capita in quibus res inanes paruiq; momenti continentur, ita appellari volunt: Ioannes autem Andreas in addit. ad ſpecul.quem alij ſequuntur, putat quemdam Protopaleam (hunc Cardinalem, Gratianique diſcipulum fuiſſe afferunt aliqui) Gratiano codici addidiſſe quaſdam rubricas & capitula quædam, quæ ab eius nomine Palea vocantur. Barboſa verò in Procemio Decreti Gratiani ex pluribus diligentijs ſuper hac re factis docet has paleas, eſſe additiones non eodem tempore factas ad Gratiani collectionem; in margine primum aſcriptas, ac nonnullas fortaſſe ab ipſomet Gratiano, vt inter legendum & componendum interdum fieri ſolet; quas deinde librariorum quidam omiſerint, quidam in contextu poſuerint aliquandò coniunctè cum prioribus capitibus, aliquando ſeparatè, & cum aliquo diſcrimine, vt habetur inter ea. Quarta tandem ſpecies, eſt authoritas Imperatorum, quoniam multæ etiam leges ciuiles in hoc volumine inſertæ reperiuntur.

His prænotatis vniuersè dico, tantùm ea quæ ex Gratiani decreto citantur habere authoritatis, quantum habet author ille, à quo ſumuntur. Quare videndum erit, an doctrina ſit alicuius doctoris particularis, an ſacræ Scripturæ, an Concilij, an Summi Pontificis, an Imperatorum; nec enim inde cenſetur approbata, quia ibi ſcripta aut relata, ſed quia alioquin recepta eſt; vndè pro ratione tantùm authorum, à quibus illa deſumitur, maior etiam, vel minor erit illius authoritas. Qua inſuper de cauſa notant doctores, leges ciuiles in hoc opere inſertas, minimè legis, vel iuris Canonici vim habere; niſi alias præfatæ leges eſſent per aliquem canonem authenticè approbatæ.

Quantum ad alteram Iuris Canonici partem Decretalium & Extrauagantium libros continentem, nulli dubium eſſe poteſt vim legum habere, neque mirum eſſe debet, vt quod vni Eccleſiæ V. g. Pontifex reſpondet, in altera quoque Eccleſia ad controuerſiæ deciſionem allegari poſſit; quandoquidem id ipſum in ciuilibus quoque Imperatorũ reſponſis obſeruatur, ſicut conſtat ex l. 1. ff. de conſtit. Princip. Rectè tamen Iſidorus & Gratian. d. 19. Laymannus lib. 2. tract. 4. cap. 6. n. 13. monent diligenter inſpiciendum eſſe, an ex ſpeciali cauſa, perſona, loco, tempore prodierit aliquod decretum; tunc enim ad alias cauſas transferri non poteſt. Imo quamuis Põtificum reſcripta ad quæſtiones, & caſus particulares poſsint ex ſtatim dictis habere vim legis, ſiue inſerantur in corpus iuris, ſiue non *C. ſi Romanorum d. 19.* de facto tamen, ex Suarez lib. 4. de legibus cap. 14. n. 7. Baldello tom. 1. lib. 5. dub. 13. n. 17. & alijs, non cenſentur illam habere, niſi ea mente, & intentione à Pontificibus dentur, vt velint haberi tanquã leges vniuerſales; ſed habebunt ſolummodo vim quamdam directiuam. Inſuper accuratè diſtinguendum eſt inter decreta, ſiue definitiones fidei, & Eccleſiaſtica decreta morũ, quæ ſunt propriè dictæ leges. Nam definitiones, ſiue Canones fidei ita infallibilem veritatem habent, vt nullo poſteriore Concilio, vel Pontificia authoritate mutari, aut reuocari poſsint. At morum decreta pro temporum aliarumque circumſtantiarum varietate abrogari, derogari, vel deſuetudine aboleri nihil prohibet.

Quod de præfatis libris, idem penitus de Bullario aſſerendum eſt, in quo ſunt multæ conſtitutiones ſpectantes ad particulares etiam communitates, imo & perſonas tantum, aliæ ſpectantes ad regimen Ciuile ac Politicum Eccleſiaſtici ſtatus &c. Vocantur autẽ Bullæ eiuſmodi conſtitutiones, vnde etiam Bullarium, volumen illud, vbi ſimul collectæ reperiuntur, à Bulla illa appenſa, in qua Sanctorum Petri & Pauli capita viſuntur impreſſa, quando primum expediũtur, ad differentiam Breuium Apoſtolicorum, quibus plumbũ non apponitur, ſed cera rubra ſignata annulo Piſcatoris.

Igitur

Igitur cum ex dictis tantùm ea, quæ in corpore iuris continentur, habeant authoritatis, quantùm habet author ille, à quo ſumuntur, ſuadentque præfatæ & aliæ ſimiles circumſtantiæ; vbi aliquid ex eo citatur; ſequentes regulæ diligenter obſeruandæ ſunt. 1. An congruat cum emendato à Gregorio XIII. nam non pauci, nec leues errores in antiquũ irrepſerunt. 2. à quonam verba quæ ibi reponuntur accepta fuerint, & an ſint re vera originali conformia, & tunc iuxta ea verba proponentis authoritatem, probabilitas, vel certitudo opinionis dimetienda. 3. cum decreta Pontificum & Conciliorum proponuntur, videndum eſt, an illa pertineant ad fidem, bonoſq; mores generatim; an verò ſolum ad politiam externam; & Eccleſiarum, Eccleſiaſticorumque gubernationem, vel reformationem &c. Nam illis tantùmmodo, & non his indubitata, ac ſupernaturalis fides præſtanda; Iterum examinãdum an contineant ſolùm rem de facto; quia etſi facta tum Pontificum, tum Conciliorum Generalium vniuersè approbanda ſint, cum ſine maturo iudicio nihil ſtatuant, tamen in hoc genere, & Pontifices & Concilia errare poſſunt, & aliquando errarunt. Putant enim aliqui erraſſe ſeptimam Synodum damnando Honorium Papam tanquam hereticum Monothelitam, deceptamque fuiſſe ex ſexta Synodo, quæ vel corrupta fuerat, vel per errorem eumdem damnauerat.

Quartò, circa decreta Pontificia ſpectantia ad fidem bonoſque mores, attendendum, an illa tanquam à publico totius Eccleſiæ Magiſtro, an verò tanquã à priuato doctore tradita; quia in hoc rerum genere, ſi Pontifex ex cathedra decernat, non poteſt errare, ſecus autem ſi conſideretur vt priuata perſona, quique alios docet, quid ipſe, aut alij ſentiant, vt fecit Nicolaus Primus, cum dixit, Baptiſmum collatum in nomine ſolius Chriſti valere, vbi cum Ambroſio ſenſit. Quintò videndum eſt, an Pontifex aliquid iubeat, an verò tenendum, aut credendum ſtatuat. Quia qui contra iuſſum facit, poteſt quidem peccare, ſed non errabit in fide. Vnde S. Cyprianus non incidit in hæreſim cum Stephani Papæ ordinationi non paruit, de hæreticis non rebaptizandis: quia Pontifex in ſua epiſtola nihil definiuit, ſed ſolum ordinauit, quid donec res definiretur, agi oporteret. Nec fortaſſe non obediendo peccauit, quia probabili ignorantia potuit excuſari.

Sextò, ex Pontificijs decretis, alia ſunt *conſtitutiua*, quæ ex ſe nouam obligationem inducunt, neque rem, quam præcipiunt, aut prohibent, priori aliqua lege præceptam, aut prohibitam eſſe ſupponunt, vt quæ ſunt de non comedendis carnibus in certis Sanctorum vigilijs, de quibuſdam ceremonijs, ac Ritibus Eccleſiaſticis &c. quæ per ſe ſeruanda ſunt, legiſque authoritatem habent. Alia ſunt *declaratiua*, quæ ſcilicet nullam ex ſe obligationem afferunt, ſed priorem legem, & obligationem tantũmodo ſupponunt, atque declarant. Vnde hæc decreta eadem certitudine, aut probabilitate, ſacra aut non ſacra exiſtimanda ſunt, qua certum, aut probabile eſt, talem legem, & obligationem, quam decretum declaratiuum ſupponit, & declarat, re vera præceſsiſſe. Alia *mixta* ſunt, quæ cum nihil præcipiant, aut prohibeant, vel alias præceptum, aut prohibitum eſſe declarent, doctrinam tamẽ aut certam, aut incertam ſupponunt, quod in Pontifice ſit vera poteſtas ita decernendi. Talia ſunt decreta, in quibus Summus Pontifex quædam priuilegia concedit, cum tamen inter Theologos Catholicos controuerſum, ac dubiũ ſit, an tali poteſtate ſit prædіtus; ſimiliter decreta, in quibus Pontifex in votis nonnullis diſpenſat, concedit aliquibus facultatem miniſtrandi nonnulla Sacramenta, vt confirmationem, & aliquos ordines etiam ſacros, cum tamen inter Theologos dubitetur, an illi talis poteſtas Iure diuino concedatur.

Inſuper decreta, ſiue Canones declaratiui in triplici differentia conſtitui poſſunt. *Prima* eorum, qui in doctrina aliqua

liqua certa, & apud Catholicos indubitata fundantur; vt ſunt decreta, quæ furta, adulteria, homicidia, ſimoniam, vſuram ac ſimilia prohibent, quæ illicita eſſe omnes Catholici profitentur; & his nulli Catholico refragari licet. *Secunda* eorum, qui doctrinæ alicui probabili innituntur; neque hi magis in foro interno obligant, quam doctrina, in qua fundantur; vndè ſi ad hanc ſequendam, vel amplectendam non tenentur per ſe fideles, nec tenebuntur ſequi illos canones, & amplecti tanquam indubitatos, ac certos. *Tertia* eſt eorum, qui in doctrina falſa fundantur, quam aliqui Pontifices vt priuati doctores tradidiſſe dicuntur; inter hos recenſetur ſupradictus Canon Nicolai Papæ I. c. à quodam Iudæo de conſecr. d. 4. quo innuit eos, qui in Chriſti nomine tantum ſunt baptizati, haud eſſe iterum baptizandos; cum tamen multi, inter quos Card. Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 12. putent huiuſmodi doctrinam eſſe falſam. Tum Canon Cæleſtini III. qui olim in corpore Iuris extabat, *in c. laudabilem de conu. coniug.* teſte Alphonſo de Caſtro lib. 1. de hæreſ. cap. 4. quo declarauit ita per hæreſim matrimoniũ diſſolui, vt liceat ei aliud coniugium inire, cuius prior coniux in hæreſim lapſus eſt.

Septimò. Multi etiã canones ſunt, qui vim propriè legis non habent, quia tantummodo Conſilium, vel Salutarem admonitionem proponunt, & id quod perfectius eſt exponunt. 8. cum in Iure Canonico ſæpiſſimè habeantur decreta Conciliorum Prouincialium, ſiue Nationalium, animaduertendum eſt; an talia decreta ſint ab Vniuerſali Eccleſia, vel Summo Pontifice approbata; neque enim ſatis eſt ad eorum obligationem inferendam, vt notauimus ſupra, quod in corpore Iuris vt ſic reperiantur. Tantum de præcipuis regulis, quibus vt ſacrorum Canonum differentiam inter ſe, ita etiam & authoritatem dignoſcere debemus, dum aliqui ex illis proferuntur; aut aliqua ex illis probatio Theologica deſumitur: vt iam notauimus lib. 2. huius operis ſect. 5. cap. 8.

CAPVT XIII.

Quanta ſit authoritas Regularum Iuris.

Quia in probationibus Theologicis ex iure Canonico interdum deſumptis, Regulæ iuris quamdam præ ſe ferre videntur dignitatem, ideo placet hic breuiter earum authoritatem examinare. Primumque per Regulas iuris intelliguntur octuaginta illæ, quæ in fine ſexti Decretalium libri habẽtur, quarumque author fuit Bonifacius VIII. Summus Pontifex. Ideò autem poſtremo eas loco ſubiecit, tùm vt oſtenderetur, ius non ſumi ex regula, ſed regulam ex iure; tum, vt ea, quæ prioribus titulis ſparſim per ſingulas ſpecies tradita erant, in regulas quaſdam, veluti breuiſſimas notas conijcerentur; ad imitationem librorum Pandectarum, in quibus & poſt omnium tractationem, titulus de Regulis iuris, vltimus annectitur, tanquam priora omnia in breuiſſima capita conferens. Hinc, cum varia ſint regulæ ſignificata, ſiue ſumatur propriè, ſiue metaphoricè, aut translatè, hic trãſlatè ſumitur, vt deſignat, breuem aliquã doctrinam ſiue ſententiam, cuius notitia ad iudicium de multis rebus ferendum conferi; vt iſta, *qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur*; & hæc alia, *Nemo videtur defraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt*.

Quam ob cauſam ſic eam aliqui deſcribunt; Regula, eſt compendioſa doctrina, vel vnius caſus, vel plurium in quibus eadem ratio vertitur. Vel eſt generale axioma, ſiue pronuntiatum, ex cuius notitia & veritate multas facti ſpecies definire licet. Vel tandem, regula eſt, quæ rem, quæ eſt, breuiter enarrat; hoc eſt, quæ ius aliter in varijs partibus iuris conſtitutum breuiter recitat. Vt V.g. Cum alibi traditum eſſet: Periurum ad dicendum teſtimonium minimè admittendum eſſe, propter ſuſpicionem periu-

periurij: item marito ſæuienti non eſſe facilè reſtituendam vxorem ab eo digreſſam propter metum ſæuitiæ: item ſemel negligenti non poſſe rem tutò iterum committi; ſumpta eſt occaſio huius regulæ condendæ: *Semel malus ſemper præſumitur eſſe malus*: Quemadmodum in iure Ciuili, cum ſingulariter conſtitutum eſſet, vt piſces occupantibus concederentur: item lapilli in mare inuenti: item aues, cum iſta in nullius bonis ſint, ex his caſibus ſingulariter definitis, generalis habetur regula, *Quod nullius eſt, naturali ratione occupanti conceditur.*

Ex quibus ſatis colligitur qualisnam debeat eſſe regula, vniuerſalis nimirum, concepta & explicata vocibus & ſignis communibus affirmantibus, vel negantibus, vt omnis, nullus, nihil, nunquam, ſemper &c. vel etiam verbis indefinitis, quæ vniuerſalibus æquipollere ſolent; cum eadem eſt ſingularium & vniuerſorum ratio & conditio. Inſuper, quodnam ſit regulæ officium, proprietasve; quod eſt plurium caſuum eamdem rationem habentium, vnam numero generalem ordinationem facere. Eſt itaque regulæ plures rationes, quæ in priuatis factis reperiebantur, vt patet in exemplis ſtatim adductis, coniungere. vel quod idem eſt, plures ſimiles caſus ſimul iungere clauo rationis.

Quod attinet iam ad regulæ poteſtatem, an ſcilicet habeat vim iuris, ſiue an conſtituat ius de nouo; Ioannes Andreas in procem. reg. Iur. exiſtimat per regulam non ſtatui ius, ſed ex iure ſumi regulam; ſumitque argumentum ex ipſo titulo, qui eſt De regulis iuris: quia ſi regula eſſet ius, diceretur, De iure regularum, hoc eſt, de eo iure, quod regulis continetur. Verum alij Doctores communiter diſtingunt tres caſuum ſpecies. Prima eſt eorum, qui iam ſunt in iure determinati; ſecunda eorum, qui ſunt à iure excepti; tertia denique eorum, in quibus eſt eadem ratio, ſiue æquitas, quæ eſt in illis iam à lege determinatis, qui tamen non ſunt in iure expreſſi. Reſpectu caſuum primæ ſpeciei, regula non conſtituit ius, quia inuenit iam conſtitutum; & ſic intelligitur, quod Paulus I. C. ait. Non vt ex regula ius ſumatur; ſed vt ex iure quod eſt, fiat regula. Reſpectu ſecundæ ſpeciei regula ſimiliter non facit ius; quia non clauduntur ſub regulæ diſpoſitione: alias enim ſpeciei derogaretur per genus; cum tamen in toto iure generi per ſpeciem derogetur. At reſpectu caſuum tertiæ ſpeciei, regula facit ius, propter identitatem rationis non patientis ius ſimilium caſuum eſſe diuerſum, ſiue quod in ſimilibus diſpoſitio ac determinatio ſit diuerſa.

Solent etiam doctores huic difficultati alio modo ſatisfacere: quod ſi conſtitutio legis præcedit regulam; tunc regula non facit ius: ſi verò caſus non ſunt determinati, & eadem militat ratio, ius facit, cum ratio ſit legis anima: ſi verò ius non ſit ante regulam conſtitutam, ſed inuenitur ſola ſimplex traditio regulæ, tunc ipſa regula eſt ius ſeu conſtitutio iuris; vt accidit in regula Catoniana, quæ de nouo conſtituit, quid ſentiendum ſit circa legata inutilia; quæ cõſtitutio dici poteſt regula, ſed minus propriè, vt aliqui volunt. Ex quibus patet hunc titulum, De regulis iuris, duplicem poſſe habere ſenſum: vnum intranſitiuum vt vocant; vt cum dicitur, perſona Petri, id eſt Petrus ipſe: lumen fidei, id eſt fides ipſa: alterum tranſitiuum; vt cum dicitur donum Dei, id eſt aliquid quod, à Deo datur. Vnde ſi genitiuus, Iuris, in hoc titulo ſumatur ſecundo modo, faciet hunc ſenſum, de regulis ex iure iam conſtituto collectis: & ſic à iure ad regulam fiet tranſitus: ſi verò primo accipiatur modo, hunc habebit ſenſum, regula eſt ipſum ius, & vim habet legis ratione illorum caſuum qui nondum in iure præceſſerunt, & ante regulam non ſunt determinati, ſed per ipſam regulam definiuntur: & hoc modo regula & ius idem ſunt. In primo ſenſu regula ius conſtitutum recitare: in ſecundo vero ius facere dicitur.

Quod inſuper dubitatur, an exceptio-

ptiones regulæ contineantur ſub regula, vel pertineant ad illam,eius quoque reſolutio patet ex dictis: nimirum regulam,quantùm ad poteſtatem verborum, quæ in ea proferuntur vniuerſaliter vel indefinitè, affirmando vel negando,cõprehendere exceptiones, alias non dicerentur exceptiones: vt ſi diceretur omnis homo currit excepto equo Titij: hic non eſſet exceptio, quia equus Titij nõ comprehendebatur ſub propoſitione illa, omnis homo currit: Sed ſi dicatur, omnis homo currit excepto Titio: illa eſt propria exceptio, quia propoſitio omnis homo,benè comprehendebat Titium: tollitur ergò Titius virtute exceptionis, quo ad materiam de qua fit ſermo, vt ſcilicet dicatur non currere. Verum quo ad iuris determinationem, vel diſpoſitionem exceptio non comprehẽditur primò & per ſe ſub regula, quia contraria ratio, & ius eſt tàm in exceptione,quàm in regula. Operatur enim exceptio, vt illud quod alias ſub verbis regulæ comprehendebatur,à determinatione regulæ exceptionis virtute tollatur. Dixi exceptiones regulæ non contineri quo ad iuris diſpoſitionem primo & per ſe ſub regula; quia ad eam ſecundum quid pertinere dici poteſt, quatenus dum exceptiones afferuntur, regulam in alijs caſibus non exceptuatis vim habere demonſtratur; nec non declaratur in quibus terminis regula loquatur.

His circa regularum iuris naturam, officium,ac poteſtatem breuiter animaduerſis; dicendum eſt vltimo magnam eſſe illarum authoritatem, in rebus præſertim moralibus, ſi rectè & cum ſuis limitationibus intelligantur. Sunt enim veluti penus quædã, in qua totius quaſi iuris Canonici theſaurus delitеſcit:adeo, quæ viam aperiunt de quauis cauſa conſeſtim,& ex tempore reſpondendi: tàmque inſuper firmum ſuppeditant arguẽdi locum, vt niſi contra illas expreſſum ius vrgeat, aut aliqua ratio ſubſit, quæ diuerſum ſuadeat,nullo modo ab eis diſcedendum ſit. Hinc Gloſſa ait, potiorem eſſe eius cauſam, pro quo facit regula, habet enim aduerſarius oſtendere rationem, quare in illo caſu regula non loquatur. Sed de his ſatis pro inſtituti noſtri ratione; de quibus ad longum videri poſſunt Iuris interpretes in ſexto, Dynus in tract. de regulis Iuris, Henricus Canyſius, alijque plures, quos citat Iuſtinianus in indice Vniuerſali; & nouiſſimè Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Caramuel lib. 1. Theologiæ fundamentalis Romæ editæ; vbi primum in gratiam eorum, qui regularum ordini vulgato aſſueuerunt,illas omnes præſcribit, & iuxta numeros communes dat, & in ſingulis loca & authores, à quibus explicantur adiungit. Deindè quia explicantur ſolidius, cum ſingulæ ſingulis ſunt lux, ad ſeptem claſſes,illas reducit, 1. eſt Annullatiuæ iuſtitiæ. 2. Diſtributiuæ, commutatiuæ & poſſeſſiuæ. 3. Expoſitiuæ. 4. Commiſſiuæ. 5. Præceptiuæ & obſeruatiuæ. 6. Vindicatiuæ. 7. Aequitatis, ſiue æqualis perſonas non acceptantis iuſtitiæ. Inſuper quia ad præfatarum regularum iuris imitationem, plures aliæ efformatæ ſunt, quibus Theologi paſſim vtuntur, idem Caramuel pro maiori parte eas ibidem collegit, & explicuit.

Præter regulas Iuris in ſexto,dantur etiam regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ, Cancellaria autem Apoſtolica eſt tribunal, in quo litteræ Apoſtolicæ ab officialibus & miniſtris Pontificum expediuntur, & cui Eminentiſſimus Cardinalis Vicecancellarius præeſt, ſic dictus, non autem Cancellarius,quia ipſe Papa, & Sedes Apoſtolica dicuntur Cancellarij, & ſunt ipſa Cancellaria; Vnde Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ dicuntur, quia concernunt expeditionem litterarum in materia præſertim beneficiorum; quæ in Cancellaria expediuntur; vt ſtatim magis dicetur. Primus illarum author habetur Ioannes XXII. Etſi enim longè ante ipſum tam Cancellaria Apoſtolica, quam Vicecancellarij officium præceſſerit, nihilominus tamen eius negotia tunc, non regulis ſcriptis, ſed viuæ vocis mandato & ſtylo regebantur:

Quod cum ſæpè ſine aliquo certo ordine, & veluti à caſu fieret: Inde Ioannes XXII. certam formam, certaſque regulas, quibus huius tribunalis iuſtitia adminiſtraretur, tanquam bonus domus ſuæ pater familias, introduxit; quas deindè eius ſucceſſores Pontifices in dies magis propagarunt. Nam quod ad regulas attinet, Ioannes in ſuis regulis hoc tantùm egit, vt abbreuiatores inſtrueret, quomodo litteras in Cancellaria, iuxta varias ſupplicationum ſignaturas, deberent expedire, quas alij Summi Pontifices auxerunt, vſque ad Nicolai Papæ V. tempora, qui omnium prædeceſſorum vtiliores regulas colligēs, ac plures alias iudiciales addens, eas omnes ad hunc in quo iam reperiuntur ſtatum perduxit. Quem ſucceſſores vſque in hodiernum diem, paucis immutatis vel additis, pro ſe quiſque ſecuti ſunt, ita vt ſtatim atque quis Summus Pontifex renunciatus eſt, regulas Cancellariæ promulgari mādet, Libros etiam, in quibus beneficia taxata ſunt, & quibus Cancellaria in expeditione litterarum Apoſtolicarum vtitur, à prædicto Ioanne XXII. inuentos fuiſſe, ex coniectura ſatis probabili (nēpe Florenorum mentione, quæ ibi & cuius monetæ nomen ſub eodem Pontifice originem habuiſſe conſtat) collegit Sarnenſis in comment. ad Reg. de Valor. exprimend. ſubdens poſtea, librum primum taxarum officialium à Pio II. propter nouam creationem Abbreuiatorum ampliatum fuiſſe: Sixtus etiam IV. qui longe plura noua officia creauit, eaſdem taxas locupletiores reddidit: At Leo X. vt innumera ferè officia noua induxit, ita eas in immenſum creuit.

Quantùm ad Regularum Cancellariæ authoritatem ſiue poteſtatem, putant aliqui non eſſe leges Vniuerſales, quaſi vniuerſaliter ligent omnes, etiam extra curiam, ſed tantum locales, vt denotat adiectio illa verbi Cancellariæ, ſignificantis certum & particularem locum, cuius negotijs gerendis præfatæ leges normam dare videntur. Gomeſius autem in procem. Regul. Cancel. & alij docent, iſtas regulas eſſe quaſdam leges vniuerſales, quæ etiam extra curiam faciunt ius; Si enim conſideretur ſubiecta regularum materia, ſunt beneficia per totum orbem diffuſa & poſſeſſa; ſi perſona conditoris, eſt Summus Pontifex, vniuerſalem habens iuriſdictionem. Igitur ſicut materia earum eſt vniuerſalis, nec non etiam poteſtas conditoris, dicendum eſt eas pariter debere eſſe vniuerſales, niſi ſpecialiter aliud ſtatuatur. Nam vt ait Rebuffus in addit. ad regul. Cancel. in Francia ſi ſint contrariæ concordatis, iſtæ regulæ non ſeruātur. Quia vnus non poteſt concordatis derogare, cùm ſint inita inter Papam, & Sedem Apoſtolicam ex vna, & Regem ac Regnum ex altera parte; & cum vim contractus habeant. Vnde ad argumentum primæ ſententiæ dicitur, illam adiectionem verbi Cancellariæ, non tàm poni ad denotandum certum & particularem locum, vbi illæ regulæ practicantur, quam ad demonſtrandum, de quibus regulis Papa loquatur, nam cum ſimplex regularum appellatio ſit incerta, & plures regularum ſpecies comprehendat, oportuit de neceſſitate aliquam adiectionem fieri, per quam intelligeremus de quibus regulis eſſet ſermo. Vt etiam Iuriſconſulti per huiuſmodi diſtinctiones, leges diſtinxerunt; nam quaſdam appellabant conſulares, alias tribunitias, alias Cornelias &c. quæ tamen ob hæc, & alia ſimilia cognomina, vel ab authoribus ſuis, vel à loco, vel à materia deſumpta, generales leges eſſe non deſinebant.

Circa hanc difficultatem diſtinguunt alij, & dicunt ad concordiam præfatarum opinionum, primam procedere in regulis quæ non ſunt de dandis. Illæ enim ex quo reſpiciunt expeditionem litterarum curiæ in Cancellaria faciendam, & per conſequens reſtringuntur ad certum & particularem effectum & locum, tales dicuntur conſtitutiones ſpeciales, & non ligant extra curiam. In regulis autem quæ ſunt de dandis, pro vt ſunt ferè omnes iudiciales, quæ habent decretum irritans, procedit ſecun-

da

da opinio. Quamuis etiam plures ſint ex illis, quæ non procedunt coram ordinarijs extra curiam, propter aliquas particulares rationes. Vel ſecundum alios præfatæ regulæ extra curiam non obligant, niſi in reſpicientibus materias originem ex curia trahentes: vel niſi extractæ fuerint de corpore iuris communis, vt ex illis tradit Hieronym. Cagnolus Rubr. ff. de regulis iuris. Scripſerunt de regulis Cancellariæ Alphonſus Soto, Guillelmus Caſſadorus, Ludouicus Gomeſius, Petrus Rebuffus, Quintilianus Mandoſius, Hieronymus Gonzales.

CAPVT XIV.

Quantæ ſint authoritatis declarationes DD. Cardinalium.

CVm Eminentiſſimi S. R. E. Cardinales triplici potiſſimum modo conſiderari poſſint, vel ratione dignitatis, qua in Eccleſia fulgent, vel ratione iuris, quod in eligendo Summo Pontifice habent, vel tandem ratione aſſiſtentię, quam in rebus gerendis eidem exhibent; in pręſenti agimus de illis, ſub tertio dumtaxat reſpectu; ſecundum quem Domini Cardinales, non per modum determinationis, ſed miniſterij potius, & conſilij, vocati à Summo Pontifice in partem ſollicitudinis eius, in plures diſtribuuntur congregationes. Cùm enim antè annos octingentos Romani Pontifices ad grauiora negotia conſultanda cogerent Concilia, quæ nationalia vocabant, id eſt Italicorum Epiſcoporum: quibus etiam Concilijs Presbyteri Cardinales intererant, vt ex D. Gregorij Synodo apparet, lib. 4. Epiſtol. cap. 88. in ea enim poſt Epiſcoporum nomina, Vrbanorum etiam Presbyterorum leguntur. Talia paulatim Concilia, quòd tàm ſępè forſan euocari non poſſent, omitti cœperunt, totaque res ad Cardinalium Senatum redacta eſt, compoſitis pluribus ex illo congregationibus, vt ſic partito onere cuncta primùm negotia diligentius in illis examinarentur, deinde pro ſuprema manus impoſitione ad Sũmum Pontificem deferrentur. Quia autem eiuſmodi negotia sũt in duplici differentia, alia enim ſunt ſpiritualia & Eccleſiaſtica, alia verò temporaria & politica, indè etiam duo ſunt congregationum, quæ illis pręſunt, genera. Primi generis, de quo tantùm hic agimus, ſunt, Congregatio Sacræ Inquiſitionis, ſiue Sancti officij; Congregatio de propaganda fide; Congregatio de Immunitate Eccleſiaſtica; Congregatio de ſacris Ritibus, & Cęremonijs; Congregatio ſuper Executione, & Interpretatione ſacri Concilij Tridentini; Congregatio pro Erectione Eccleſiarum, & Prouiſionibus Conſiſtorialibus; Cõgregatio pro Conſultationibus Epiſcoporũ & Regularium; Congregatio pro indice librorum prohibitorum; De his igitur omnibus inquirimus, quantæ ſint authoritatis, earum decreta, vel declarationes, vbi ad probationem alicuius concluſionis Theologicæ proferuntur.

Circa quod varia ſunt Doctorum placita, qui citati reperiuntur apud Barboſam lib. 1. de Iure Eccleſiaſt. cap. 4. n. 81. & Patrem Dianam tom. 1. tract. 10. reſolut. 29. & tom. 5. tract. 2. reſ. 96. Prima enim ſententia docet, quod dictæ declarationes non ſolum habendæ ſint, vt probabiles & doctrinales, ſed etiam vt authoritatiuæ, & neceſſariæ, tanquam ſi ab ipſo Papa editæ eſſent, ita vt habeant vim obligandi in vtroque foro, non tantùm pro illis perſonis, ad quorum inſtantiam fiunt, ſeu in illo caſu ſpeciali cui Congregatio reſpondet, ſed vt leges generales in ſimilibus omnibus. Secunda aſſerit Cardinalium declarationes maximi quidem ponderis eſſe, & ab ijs nulla ratione recedendum ſine firmiſſimo fundamento, attamen vim legis non habere, nec illis neceſſario ſtandum eſſe. Tertia tandem diſtinguit, & ait vim legis habere, ſi habeant has conditiones. Prima, vt fiant, conſulto Romano Pontifice. Secunda vt ſint ſolæ declarationes, & interpretationes, minimè

autem diſpenſationes, reſtrictiones, &c. Tertia vt exhibeantur in forma authentica, cum ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Cardinalis præfecti, ac congregationis ſecretarij.

Pro reſolutione huius difficultatis, allatarumque ſententiarũ concordia, notandum eſt primò, Eminentiſſimos Cardinales bifariam conſiderari poſſe, primò ſecundum ſe præcisè, ſecundò, quatenus ſunt quædam inſtrumenta ſummo Pontifici moraliter coniuncta, ſiue ab eo delegati ad interpretãdas Sedis Apoſtolicę conſtitutiones. Quo ſenſu dicuntur ab aliquibus conſiderari vt quo; non enim ipſi, rigorosè loquendo, ſunt, qui illas interpretantur; ſed ſunt quibus Põtifex vtitur, vt eas interpretetur.

Aduertendum eſt ſecundò Cardinalitias declarationes, alias eſſe veluti ſpeculatiuas, ſiue ad dogmata fidei, bonoſque mores generatim pertinentes; alias autem practicas, quæ videlicet politiam tantùm externam, & Eccleſiarum, Eccleſiaſticorumque reformationem, diſciplinam ac moderationem reſpiciunt. Iterum primæ, vel ſunt interdictoriæ, quibus V. g. liber aliquis, aut ſententia tantùm prohibetur, vel condemnatorię, quibus etiam condemnatur. His breuiter adnotatis ſit.

Prima concluſio, quamuis declarationes Eminentiſſimorum Cardinalium ſpeculatiuæ, ſiue in rebus ad fidem pertinentibus, ſemper ſint multi faciendæ, nunquam tamen ſunt infallibilis authoritatis. Probatur prima pars huius concluſionis; quia præterquam in Cardinalium congregationibus, ſunt aliqui doctiſſimi, habent inſuper ſinguli ſuos conſiliarios, viros omni ſcientiarum genere elatiſſimos: Igitur non poſſunt ſpeculatiuæ eorum declarationes non eſſe magni ponderis, nec non etiam plerumque probabiliores contrariis aliorum doctorum opinionibus. Altera pars probatur, quia Cardinalium congregationes, nec ſecundum ſe, nec virtute à Summo Põtifice accepta, gaudent priuilegio infallibilitatis, earum igitur declarationes nõ ſunt infallibilis authoritatis; patet conſequentia, ſi quidem talis authoritas nõ fundatur niſi in dicto priuilegio. Antecedens etiam quo ad primam partem eſt certum, & indubitatum, nimirum, Dominis Cardinalibus ſecundum ſe conſideratis, non competere priuilegium infallibilitatis in definiendis rebus fidei; ſed ſoli Summo Pontifici, & Concilijs Generalibus eius authoritate congregatis. Probatur quo ad alteram partem, primò, quia ita ſequẽtes poſt Pium IV. Pontifices, pro faciliori negotiorum expeditione Cardinalium congregationem inſtituerunt, cui Concilij Tridentini executionem, & declarationem commiſerunt, vt tamen dubia fidei exceperint; quemadmodum conſtat ex Bulla 7. Sixti V. anno 1588. quæ incipit *Immenſa*; vbi §.8 habentur hæc verba: *Cum ad ſingularem Papæ authoritatem tantummodo ſpectet: generalia Concilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum ſeruentur, curare ac præcipere: eorum quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent: nobis ipſis reſeruamus: Cardinalibus verò præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, ſi quando in ijs, quæ de morum reformatione, diſciplina, ac moderatione, & Eccleſiaſticis iudicijs, & alijs, quæ humana ſtatuta ſunt, dubietas, aut difficultas emerſerit, interpretandi facultatem (nobis tamen conſultis) impertimur.* Ex quibus ſatis patet, Summum Pontificem nunquam conceſſiſſe Dominis Cardinalibus authoritatem decidendi dubia fidei, ſed illam ſibi reſeruaſſe.

Imo, quod facit ſecundò ad probationem noſtri antecedentis, Summi Põtifices talem authoritatem delegare, aut alteri committere non poſſunt. Ratio eſt, quia definitiones fidei, ſiue authoritas condendi articulos eius, qui totam ad credendum Eccleſiam obligent, proficiſci debent à poteſtate, quæ in rebus ad fidem ſpectantibus, errare non poſſit; hæc autem poteſtas, cum pendeat à ſpeciali directione Spiritus Sancti Pontifici promiſſa, delegabilis non eſt, & ideo nec

nec authoritas definiendi res fidei, ſiue condendi articulos eius; vnde licet Eminentiſsimi Cardinales, V.g. Sacræ inquiſitionis, authoritate ſibi à Summo Pontifice commiſſa poſsint quos Eccleſia hæreticos dixerit, ſeu articulos, ſeu homines vltima ſententia condemnare; nequaquam tamen ab illis controuerſia aliqua fidei decidi infallibiliter poteſt, ita vt tranſeat in articulum fidei, & ſint, qui diſſentiant, hæretici.

Similiter congregatio pro Indice librorum prohibitorum, habet quidem à Summo Pontifice authoritatem practicam interdicendi libros, ſecus autem condemnandi illos, niſi contineant doctrinam iam ab Eccleſia proſcriptam, quo caſu Domini Cardinales per talem condemnationem non faciunt, quod aliqua ſententia, aut aliquis liber ſit hæreticus, ſed tantùm præſtant, quod ille, qui alias, & aliunde erat hæreticus, pro tali ab omnibus cognoſcatur. Hæc enim eſt differentia inter librum interdicere & condemnare, loquendo de condemnatione infallibili, nulli errori, aut periculo obnoxia, quod hæc, vt ſtatim diximus, fundatur in priuilegio infallibilitatis ita Summo Pontifici proprio, vt illud alteri communicare non poſsit; ſecus autem ſi loquamur de poteſtate, vel authoritate interdictoria. Quando enim liber aliquis, aut ſententia interdicitur, non aſſeritur eſſe improbabilis, aut falſa, ſed iuſſa manere in gradu probabilitatis, in quo antea, ob bonum publicum vel priuatum, præcipitur tantùm nec doceri nec defendi; ſiquidem aliqua doctrina non ſolum dubia, & probabilis, ſed etiam certa & vera, quando per accidens eſt pernitioſa, interdici poteſt, conſtat in Biblijs ſacris ad linguas vulgares tranſlatis, quæ interdicuntur, & tamen continent doctrinam de fide. Quamobrem ſi doceat experientia aliquam opinionem (aut probabilem, aut etiam certam) eſſe pernitioſam Reip. Chriſtianæ, eadem ratione, qua Dominos Cardinales ad eius regimen practicum adſumpſit Pontifex, potuit etiam illis concedere authoritatē interdicendi, & inhibendi illam opinionem.

Hinc fit primò, quod vna & eadem propoſitio, vel ſententia, quam Romani Cenſores reiecerunt, ab alijs interdū approbetur, tranſireve permittatur, & vice verſa. Mutantur enim tempora, occaſiones, pericula, vnde quod antea tolerari poterat, ſanoque ſenſu dici & accipi, poſtea noua exorta hereſi, torquetur in malum: differuntque in hoc reſolutiones practicæ à ſpeculatiuis, quod iſtæ ſint ęternę veritatis, atque adeo mutari non poſsint: illæ autem ſoleant & debeant, quoniam mutatis circumſtantijs practica iudicia mutantur, & ideo quę hoc tempore, & loco prudenter permittebantur, in illo & in illo prudenter inhibentur, quouſque accedente definitione Eccleſiæ certitudinem & infallibilitatem diuinitus adipiſcantur.

Sequitur ſecundò, has duas propoſitiones, videlicet, opinio probabilis cōdemnari, vel interdici poteſt, & opinio probabilis condemnari, vel interdici nō poteſt, licet videantur contradictoriæ, veras tamen eſſe; quod eleganti Illuſtriſſimi Caramuelis diſcurſu lib. 1. Theol. fundament. declarari poteſt. Prima propoſitio vera eſt, nam quotidie videmus opiniones probabiles condemnari, vel interdici; videlicet opiniones verè probabiles ſpeculatiuè, interdicuntur, & condemnantur practicè: ſi quidem poſſibile eſt opinionem ſpeculatiuè probabilem, habere practicè aliquam circumſtantiam annexam, quæ probabiliter excuſari non poſſit. Vnde communiter dicitur opinionem aliquam eſſe quidem ſpeculatiuè probabilem, ſecus autem practicè; taliſque videtur eſſe illa quæ aſſeritur, V.g. *In re Venerea dari paruitatem materiæ*; nam ſpeculatiuè pręſcindit à circumſtantia periculi, à qua practicè pręſcindere nequit; vnde à parte rei ratione periculi neganda eſt materię paruitas: atque adeo licet ſpeculatiuè ſit probabilis, practicè tamen meritò dicitur improbabilis dicta opinio; proindeque poſſet ab Eccleſia non obſtante

ſua

ſua ſpeculatiua probabilitate, practicè condemnari, aut minimum interdici. Secunda etiam propoſitio eſt vera, quia opinio probabilis practicè condemnari non poteſt; ſique condemnaretur, darent Deo rationem condemnantes; illa tamen ſemel condemnata, vel interdicta, non eſſet amplius probabilis practicè, quo vſque cenſura tolleretur. Quod ſic explicat præfatus author, diſtinguendo duplicem honeſtatem, alteram ſpeculatiuam, alteram practicam; illa ad forum internum pertinet, hæc ad externum. Eſt honeſtus quo ad ſe, & in foro interno, qui nullum crimen commiſit: & qui cõmiſit, occultè tamen, eſt inhoneſtus in foro interiori, at in exteriori, & quo ad nos eſt honeſtus. Si quis autem per ſententiam iudicis declaratur infamis, & ſit innocens ſpeculatiuè, hoc eſt quo ad ſe, & quo ad Deum, permanebit honeſtus; at practicè, hoc eſt, quo ad homines erit infamis, quo vſque ſententia illa prior ſecunda ſententia reuocetur. Idem proportione ſeruata dici poteſt de propoſitionum probabilitate: quæ enim damnantur iuſtè aut iniuſtè, dicuntur vere damnatæ, & hac nota carere non poterunt, quouſque condemnatio tollatur. Hactenus Caramuel, paucis mutatis; vbi tamen aduertendum, quando dicit, opinionem practicè probabilem, caſu quo condemnaretur non eſſe amplius practicè probabilem, hoc debere intelligi de praxi in foro dumtaxat externo, quia in interno poſſet quis tali opinioni non ſolùm ſpeculatiuè, ſed etiam practicè adhærere ſequendo illam.

Dicitur etiam, caſu quo opinio verè probabilis practicè condemnaretur, forſan enim talis caſus moraliter repugnat, non ſolùm ſtando curſui ordinario rerum, ſecundum quem congregationes componuntur ex viris tam dignitate, quam ſcientia & prudentia eminentiſsimis, verum etiam ſtando curſui miraculorum, mira enim quotidie patrat Deus vt ſuam exaltet, & promoueat Eccleſiã, non autem vt illam ſupprimat, & conquaſſet. Sic dicitur in Eminentiſſimorum Cardinalium tribunali ab intrinſeco caſus proponi malè non poſſe, licet ab extrinſeco ita ſæpe contingere poſſit, vt quando ab aliquibus ignorantia, vel etiam malitia ſeductis, res aliter, quam in ſe ſit, proponeretur. Dominis enim Cardinalibus concedi non debet, quod Pontifici Summo negatur; qui oratus, Bullas plerumque expedit conditionatas videlicet, *ſi preces, vel dicta veritate ſubſiſtãt*; propterea quod in informationibus quæ coram ipſo fiunt, error ſubeſſe poteſt. Verum ſicut, ſi contingat eaſdem veritate deſtitui, non ideo dicendus eſt errare Summus Pontifex, ſed Bullam eſſe inualidam, & ſupplicantem cõdemnandum. Ita ſimiliter ſi propoſitionem factam Eminentiſſimis Dominis fuiſſe erroneam reperiatur, non illi ſtatim dicendi errauiſſe, ſed potius iuxta caſum propoſitum doctiſſimè & ſolidiſsimè reſpondiſſe, eorum tamen deciſionem eſſe inualidam, & proponentem condemnandum.

Sanè poſſe, & ſolere homines, etiam ſumma dignitate fulgẽtes decipi & præoccupari exempla frequentia demonſtrant, placetque vnum aut alterum afferre ex Baronio ad ann. Dom. CDLXIV numero vltimo. *Non mireris*, inquit, *lector, Romanum Pontificem Hilarium aduerſus Mamertum adeo vehementer inſurgere virum (vt declararunt euenta) Sanctitate inſignem. In his quæ contentioſi fori ſunt, perfacilè eſt quempiam decipi. Perſimile etiam* S. Leoni *accidit, qui in Sanctum* Hilarium *eadem fermè ex cauſa acerrimè inuectus eſt. Quis neſciat ſæpè accidere, vt falſis accuſationibus & ſubreptionibus aures Pontificum repleantur, & cum putant agere quod iuſtum appareat exagitent innocentem*. Hactenus Card. Baronius. Cauendum eſt tamen, ne à quæſtionibus facti fiat tranſitus ad quæſtiones iuris; ſic enim aperiretur porta ad reſiſtendum Bullis Pontificijs in materia dogmatica, ſub prætextu, quod Põtifex eſſet malè informatus; confunderenturque Bullæ circa prouiſiones, cum Bullis circa doctrinam, in quibus Pontifex

fex loquens ex cathedra non poteſt decipere, nec decipi à malè informantibus, ſuppoſito quod gaudeat priuilegio infallibilitatis, vt ſupra ſuo loco probauimus.

Tertiò, quia aliud eſt librum, vel propoſitionem aliquā interdicere, aliud condemnare, & rurſus quando à Sacra Cardinalium congregatione condemnatur, id fieri poteſt, vel præſcindendo à definitione Eccleſiæ, vel illa ſuppoſita, quatenus iam ab ea talis propoſitio hæreſeos damnata aſſet. Hinc ſi tantummodo eſſet interdicta, aut etiā condemnata ab Eminentiſsimis Dominis, qui illam defenderet, eſſet quidem inobediēs & temerarius practicè, quia tueretur doctrinam interdictam & condemnatam, ab illis, qui licet non gaudeant priuilegio infallibilitatis in rebus fidei, habent tamen per delegationem à Summo Pōtifice authoritatem prācticam condendi leges circa colloquia, diſputationes, ſcriptiones librorum editiones, quatenus hę & aliæ ſimiles ſunt actiones externæ, ad Eccleſiæ quietem, & fidei vnitatem, conſeruationem & propagationē neceſſariæ; non tamen cenſendus eſſet hæreticus, quamuis vt talis, ſi contumax eſſet, poſſet practicè puniri; quia non parum eſt de fide ſuſpectus, qui Eccleſiæ authoritati in re graui pertinaciter reſiſtit. At ſi talis propoſitio, vel opinio eſſet iam ab Eccleſia vt hæretica damnata, ita vt Domini Cardinales per ſuam condemnationem hoc tantùm declararent, certè qui illam propugnaret, vt hęreticus habendus, & puniendus eſſet.

Tandem cùm plerumque ad alicuius ſententiæ, vel opinionis confirmationē proferantur libri Romæ impreſsi, qui illam docent, notandum eſt illos magni quidem faciendos eſſe, nō ſolum ob eximiam doctrinam, qua Magiſtri S. Palatij, eiuſq; in officio ſocij, nec non Theologi, qui à cenſuris feruiunt, ſunt præditi; verùm etiam quia horum authoritas, vtpotè quæ à Sede Apoſtolica immediatus procedit, latius patet: Attamen iſtæ duæ conſequentiæ, I. *liber docens hanc opinionem eſt impreſſus Romæ cum ſuperiorum permiſſu; ergo eſt probabilis*. II. *liber docens hanc opinionem prohibitus eſt Romæ authoritate ſuperiorum: ergo eſt improbabilis*. Iſtæ, inquam, duæ conſequentiæ non currunt pari paſſu, ſi attendatur curſus rerum ordinarius; ſecundum quem aliter proceditur, cum liber imprimitur, aliter cum prohibetur. Vt enim typis mādetur, Cenſoribus ordinarijs committitur, qui interdum nimium authori deferentes, aut non legunt totum, aut ſaltem non ita attentè; & Magiſter S. Palatij viſa illorum approbationē, librum edi permittit. At verò vt prohibeatur, res conſideratur maturius; conſuluntur Doctores; cauſa proponitur Sanctiſsimo; ſi author replicet etiam pluries auditur, & tandè nonniſi Summi Pontificis conſcientia & cōſenſu ad definitiuam ſententiam, libri, que prohibitionem venitur, ſiue tantùm interdicatur, ſiue etiam configatur, aut condemnetur doctrina in eo contenta. Quod ſi etiam in aliquo ſpeciali caſu pro alicuius libri approbatione, omnes ſupradictæ adhiberentur diligentiæ, tunc æquè fortes, & æquè certæ dicendæ eſſent præfatæ duæ conſequentiæ. Quæ autem ſeruanda, quæque declinanda ab ijs; qui vel iure priuato, vel etiam publica ad id authoritate ſuffulto de alienis lucubrationibus ſunt pronunciaturi, nitidè ac ſapienter proſequitur Ludouicus Viues *ſub finem libri quinti de tradendis diſciplinis*, Poſſeuinus *lib. 1. Biblioth. ſelecta cap.* 50.

Secunda Concluſio. Reſponſiones, ſeu declarationes S. Congregat. Cardinalium, V. g. congregationis inſtitutæ ad explicationem Concilij Tridentini, in rebus ad morum reformationem, diſciplinam ac moderationem, & Eccleſiaſtica iudicia, & alia, quæ humanā ſtatuta ſunt, pertinentibus, non ſunt tantùm interpretationes doctrinales, ſed authenticæ, & iuridicæ, habentes ſcilicet vim legis, tàm in iudicio, quam extra iudicium; dummodo tamen fiant conſulto Summo Pontifice. Probatur quia præter authoritatem ſpeculatiuam pronun-

cian-

ciandi articulos fidei, & obligandi mentes ad actus internos credendi, quæ reſidet incõmunicabiliter in Summo Pontifice, & in Concilijs Generalibus eius authoritate congregatis, datur inſuper in eo authoritas practica condendi ſalutares leges circa externum Eccleſiæ regimen, quam poteſt delegare cum ſit pars quædam iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quæ in omnium ſententia delegabilis eſt. Ergo ea ratione qua ipſemet Sũmus Pontifex poteſt ſancire tales leges, quæ in re graui obligent ſub mortali; id etiam poſſunt ſacræ Cardinalium Congregationes authoritate ab eo accepta: Quam tamen quia ita acceperũt, vt nulla poſsint facere decreta, niſi conſulto Summo Pontifice, vt ſatis patet ex Conſtitut. Sixti V. ſuperius allata, hinc ſi aliqua fierent illo inconſulto, non eſſent authoritatiua, ſeu iuridica, ſed doctrinalia tantùm, & conſequenter non obligarent, neque in foro interiori, neque exteriori; nulluſque eſſet propter illa damnandus in iudicio, ſi oppoſita ſententia, idoneo, & iuridico fulta eſſet fundamento.

Imo præfatam poteſtatem, ſiue legiſlatiuam authoritatem, per quam Cardinalium decreta accipiant vim obligandi totam Eccleſiam, puto abſque ſpeciali Pontificis approbatione illis delegari non poſſe, vt colligitur ex Suarez lib. 4. de legibus cap. 6. in fine. Bonacina eod. tract. diſput. 1. quæſt. 1. punct. 3. n. 34. Ratio eſt, quia talis facultas, ſiue authoritas condendi leges Canonicas obligantes totam Eccleſiam videtur debere aliquo modo proficiſci à poteſtate, quæ in rebus ad mores pertinentibus errare non poſsit: Alteri igitur delegari non poteſt, aut ſaltem non debet abſque ſpeciali Summi Pontificis approbatione ne tota Eccleſia periculo alicuius erroris, in re tam graui exponatur. Quamob cauſam in decretis congregationum ſolent in fine addi hæc, vel ſimilia verba: *Facta demum relatione horum decretorum S. D. N. ea laudauit & approbauit, atque ab omnibus vbique ſeruari præcepit.*

Hinc ſequitur, ſi reperiantur duo Congregationum decreta, vel declarationes contrariæ de eodem articulo, ſi vtraque facta eſt conſulto Summo Pontifice, ſtandum eſſe potius ſecundæ, quã primæ. Quia huiuſmodi declarationes ſic factæ, ita ſe habent, ac ſi ab eodem Papa emanaſſent. Igitur ſicut quando reperiuntur duæ leges Põtificiæ ſibi aduerſantes, ſtandum eſt ſecundæ: quoniam per editionem ſecundæ, cenſetur Pontifex abrogare primam; idem aſſerendum eſt de Cardinalium declarationibus eius authoritate factis. Si verò altera tantum facta eſt conſulto Pontifice, illi adhærendum eſt. Quod ſi neutra; tunc, quia ſunt declarationes, vel interpretationes doctrinales tantùm, poterit quilibet amplecti, ac ſequi, quam maluerit, ſicut docent communiter Doctores, quando ſunt duæ opiniones probabiles contrariæ. Declarationem autem aliquam factam fuiſſe à congregatione Cardinalium, conſulto Pontifice, cognoſci poteſt, quando in eius fine adijciuntur verba ſuperius allata, aut alia ſimilia. Et Cardinalibus dictarum congregationum aſſerentibus ſe ex conſultatione Papæ reſpondere, credendum eſſe abſque alia probatione, docent Imola num. 5. & Felin. num. 12. in c. quod ſuper his, de fide inſtrum. Gabriel. lib. 1. de probationibus con. 3. num. 20.

Sequitur ſecundò quod Congregationes Cardinalium licet poſsint leges Pontificias, vel etiam Concilium interpretari, vt patet ex Bulla Sixti V. ſuperius relata, qua eamdem, quam ipſe habet exequendi & interpretandi facultatem illis impertitur, nõ poſſunt tamen contra illa diſpenſare, reſtringere, &c. cum hæc ſint valdè diuerſa, & conceſſum in vno non poſsit extendi ad aliud. Vnde caſu quo Domini Cardinales diſpenſarent, reſtringerent aut ampliarent aliquid vltra vim verborum, & regulas iuris contra formam à Gregorio XIII. Sixto V. & Vrbano VIII. præſcriptam neceſſum eſſet ab eis explicari id ortum habuiſſe ex peculiari commiſſione,

aut

aut voluntate Pontificis.

Tertia Concluſio. Quod diximus Cardinalium reſponſiones, ſeu declarationes, non eſſe authenticas, vel authoritatiuas, ſed doctrinales tantùm, ſi fiant inconſulto Summo Pontifice, idem etiã aſſerimus, ſi ſufficienter nõ promulgentur. Ratio eſt, quia licet declarationes in manifeſtis, cum ipſis legibus à principio inſint, l. ita fidei, ff. de iure fiſci, forſan neceſſe non ſit, vt publicentur, ſed ſufficit quod ipſę leges receptę ſint, vt tales declarationes ſuper ipſis legibus editæ obligent, ſine noua publicatione; ſecus tamen videtur in dubijs, quia tales declarationes ſunt veluti nouę leges, vnde cũ efficiuntur promulgari debent, non ſecus ac leges aliæ nouæ. Inſuper promulgatio non ſolùm eſt de ratione intrinſeca legis, ſed etiam interpretationis authoritatiuæ legis, vt communiter tradunt Doctores. Igitur quando interpretationes, ſeu declarationes SS. Congregationum Cardinaliũ, non promulgarentur, ſed potius earum promulgatio prohiberetur, ſignum eſſet, nolle Pontificem, vt pro legibus haberentur, ſed tantùm quaſi probabiles doctorum virorum declarationes & interpretationes. Sic Sacra Congregatio Rituum Vrbani VIII. iuſſu edidit decretum ſub die 11. Auguſti 1632. *quod declarationes ipſius Congregationis tam impreſſæ, quam imprimendæ, ac etiam manuſcriptæ nullam habeant fidem, ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium, niſi pro caſibus particularibus darentur in authentica forma, & cum ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, & Secretarij eiuſdem Congregationis pro tẽpore exiſtentis.* Quod ſine dubio clarè oſtendit ex Baldello Theol. Mor. lib. 5. d. 13. n. 16. tales declarationes communiter non dari vt leges, ſaltem vbi in forma authentica non exhibentur, aut non promulgantur; & idem eſt etiam de illis, quę emanant ab alijs congregationibus.

Quarta Concluſio. Reſponſiones, ſeu declarationes Congregationum Cardinalium, factæ in aliquo particulari caſu, vel dubio, etiam conſulto Summo Pontifice, non habent rationem legis vniuerſalis. Ratio eſt, quia neque reſponſa Summorum Pontificum, in ſingularibus negotijs data, habent vim legis vniuerſalis, ſi quidem princeps dans reſponſum ac ferens ſententiam in aliqua particulari cauſa, non tàm fungitur munere principis, dicentis ius toti reipublicæ, quam priuati iudicis, qui poteſt iudicare ſecundum propriam opinionem: ergo idem dicendum de prædictis reſponſis Congregationum Cardinalitiarum. Quod tamen debet intelligi niſi talia reſponſa ſufficienter promulgarentur, ac proponerentur, occaſione tantùm ſumpta ex caſu particulari, tanquam communis regula operandi, inſererenturque in corpore iuris cõmunis: vel ſaltem per traditionem, aut declarationem poſteriorum Pontificum, ſufficienter eſſent nota, & in authoritate habita, vt docet Suares lib. 4. de legib. cap. 14. Et hæc ſufficiant pro reſolutione præſentis difficultatis, cuius omnimoda certitudo depéndet ex definitione Summi Pontificis an nimirum velit, quod reſponſiones, ſeu declarationes Congregationum Dominorum Cardinalium non tantum ſint interpretationes doctrinales, ſed habeant inſuper vim legis vniuerſalis, cum in hoc DD. Cardinales nullam aliam habeant authoritatem, præter illam, quam ipſis pro ſuo beneplacito concedere vult, & intendit Summus Pontifex.

CAPVT XV.

Quanta ſit authoritas Deciſionum Sacræ Rotæ Romanæ.

VT omittam plura quæ circa Sacri Rotæ Romanæ Auditorij originem, variationem, iuriſdictionē ac præeminentiam notari poſſent, quęque videri poſſunt apud Gomeſium in proœmio regul. Cancell. queſt. 1. Petrum Gręgorium Tholoſanum lib. 15. Syntag. iur. vniuer. cap. 42. Martham de Tribunal. Vrbis cap. 3. Cantalmaium in Syntaxi Rotæ Auditorum, Iacobum Cohellium in notit. Cardinalat. cap. 19. & alios plures: Iam per Rotæ Romanæ Auditoriū intelligitur, celeberrimum illud toto orbe Collegium, vel Tribunal, quod Romę ex duodecim diuerſarum nationum, ac prouinciarum auditoribus iuxta Bullam Sixti IV. componitur, pro miniſtranda iuſtitia quibuſcumque perſonis ad Sedem Apoſtolicam vndique confluentibus. Cum enim eorum cauſas, olim Summus Pontifex per ſeipſum in capella audiret, adhibitis tamen in earum expeditionibus iuriſperitis, qui à loco audientiæ dicti fuerunt Capellani, vel etiam ſimpliciter & abſolutè Auditores, quod ad audiendum, & referendum dūtaxat eſſent deputati, ac deinde ſecundum illorum relationem Summus Pontifex reſpondebat, vnde emanauere Decretales epiſtolæ, pars magna iuris Canonici; grauioribus poſtea negotijs haud amplius permittentibus, vt Summi Pontifices omnes cauſas per ſeipſos audire, vel etiam relatas cognoſcere, ac terminare poſſent, cœperunt deinceps plenā, ac definitiuam illarum diſcuſſionē præfatis Capellanis, & Auditoribus committere, qui iam communi vocabulo Auditores Rotæ cum addito dicuntur, quia in orbem ſedentes controuerſias ſibi cōmiſſas accuratè rotant, examinant, & decidunt ex Petro Gregorio Tholoſano, loco ſuperius citato; earum verò reſolutiones eodem ferè modo, quo antiqui vtebantur, caracteribus quibuſdam deſignant; K. condemnationem, A. abſolutionem, N. L. non liquet, ſignificant, vt Petrus Crinitus antiquorum morem referens teſtatur lib. 6. de honeſt. diſcipl. cap. 8.

Igitur quod pertinet ad huius Tribunalis authoritatem, tantò in pretio & exiſtimatione ſunt illius vota, quæ Deciſiones appellant, apud Iuriſperitos, pręſertim in curia, cauſarum Patronos & aduocatos, ex Grauatio in notis ad Veſtrium pract. lib. 2. cap. 17. quanti apud Pithagoricos fuere ipſius Pithagoræ dicta, & ſententiæ, vt nullus non ſatis eſſe putet dicere; *ſic Rota definiuit*: ob præcellentem videlicet Dominorum Auditorum ſcientiam, ac legum peritiam; propter quam etiam Rota non immeritò vberrimus fons Canoniſtarum appellatur ſecundum Felynum in cap. quoniam, S. porro.

Romanæ quoque Rotæ authoritatem, in tam illuſtri, & excelſo loco poſitam eſſe docet Ludouicus Gomeſius in proœmio regular. Cancell. queſt. 2. vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur, quæ ſententiarum grauitate, & authoritatis pondere cęteros doctores licet numero plures ſuperat; vnde eius opinio communis reputatur, ſecundum Imol. & Andr. Sic. in cap. olim. Nam communis opinio non ex numero doctorum, ſed ex pondere authoritatis fit, vt dicit Alexander in conſil. c c 11. lib. 7. Præterquam quod non ſolùm opinio Rotæ propter eius authoritatem, ſed etiam propter numerum doctorum in ea ſedentium cōmunis dici poteſt. Sunt enim Auditores Rotæ duodecim, qui non ſolent fortuitò & à caſu vota ſua proferre, ſed cauſa ſępius procuratorum & aduocatorum informationibus trutinata, ac proprijs ſtudijs, nec non etiam mutuis Auditorum inter ſe diſputationibus & collationibus diſcuſſa, vndè meritò eorum opinio melior, non ſolùm propter authoritatem, ſed etiam propter numerum perſonarum eſſe videtur. Si quidem alij doctores non ita ſimul cōmuni-

municato conſilio, vel adhibita communi diſcuſſione idem negotium examinãt; ſed particulariter quique ſuam proferunt opinionem, vel cõſulendo, vel cauſa inſtruendi iuuenes, & eorum ingenia acuendi, in ſcholis legendo.

Franciſcus Pauinus, qui fuit Rotæ auditor, in præludijs extrauag. Ioannis XXII. reprehendens Dominic. in d. c. duobus, eo quod ille, & Petrus de Anch. conſuluerant contra Rot. aſſerit, illius deciſiones in curia Romana facere ius ad inſtar ſtyli, eum ad Auditores ſpectet interpretari verba, & mentem Pontificis Maximi in reſcrip. & cum cauſæ cognitione, & pleno examine; & ſunt in hac quaſi poſſeſsione, ſciente, & patiente, immo volente, & mandante Pontifice. Extra curiam tamen exiſtimat, tales deciſiones facere tantùm fidem, tanquam reſponſa prudentum.

Verùm hęc & alia ſimilia doctorum aſſerta, ad cõmendandam Romanæ Rotæ dignitatem prolata, debent ſolùm intelligi de probabili, vel magis probabili, non autem infallibili in iure dicendo authoritate. Quamobrem Deciſiones Rotæ, licet ſint probabiles, tamen non eſſe neceſſarias, nec ad definitiones cauſarũ poſſe adduci, tradit Felynus in c. Paſtoralis n.10. & indè elicit, validam eſſe ſententiam cõtra deciſiones Rotæ, quod etiam placuit Dominico in cap. duobus nu.9. de reſcrip. vbi ait deciſiones huiuſmodi eſſe dicta probabilia, ſicut alia dicta doctorum; & ideo Rota non eſt ſequenda, vbi liquidò conſtat de rationibus doctoris alicuius. Hoc etiam cõprobauit Baptiſta de S. Blaſio in repet. procœmij decret. in 3. queſt. dicens, deciſiones nouas, vel Aegidij Bellameræ eſſe probabiles, & magiſtrales, non tamen conſtituere ius, licet ſint magnæ authoritatis, locupletiſsimumque huius teſtem laudat non minus doctrina, quã dignitate eminentem Cardinal. in cap. Paſtoralis q.fin. de fid. inſtr. Idem quoque voluit Geminianus in conſ. 34. n.7. dicens, non debere auditores recentiores ſequi deciſiones antiquorum, niſi quandò in eis adducuntur iura, vel ratio vrgens de iure, quia non eſt credendum authoritati cuiuſcunque, niſi ſit iſtiuſmodi, qui poſsit condere leges, vel dictum ſuum ratione probetur, vt ſancitum eſt in cap. ego ſolis. 9. diſtinct.

Præterea deciſio Dominorum non conſtituit ius, niſi quo ad partes, inter quas iudicatur: ex Geminiano in conſ. 113. & in cap. neque. 9. diſtinct. Vbi etiam Cardinalis Alexãder, qui fuit Auditor Rotæ, in hunc modum loquitur, Deciſiones noſtræ non ſunt iura, & ideo poſſunt reprobari: & Barba. in cap. 1. de litis conteſt. aſſerit communem opinionem eſſe maioris authoritatis, quàm ſit Rota, & refellit ſententiam Imolæ contrarium ſentientis; cui aſſerto ſuffragatur dec. 17. Caſſodori de præbend. nu.7. vbi ait iudicem non cogi iudicare ſecundum deciſiones Rotæ, quia non ſunt approbatæ à Summo Pontifice, ſed eis fides tantùm adhibetur tanquam deciſionibus Magiſtralibus. Nec mirum, cum ipſamet Rota diuerſimodè quandoque iudicet, reperianturque deciſiones illius inter ſe contrariæ; cuius rationem affert Theſſaurus in præfatione ad ſuas Deciſiones nu.33. quod quandoque de plano, & ſine multorum librorum reuolutione vno modo iudicatur, poſtea verò in alio caſu facta maturiori cõſideratione, & ſtudio aliter cenſetur, quod conuenientius ſit ſeipſum corrigere, vt inquit Iuſtinianus, quàm à Deo corrigi, neque boni iudices ita ceruicosè opinioni ſuæ inniti debent, vt non velint, aut à prudentioribus corripi, aut ipſimet eã rationabili ex cauſa reuocare; ſicut enim malum eſt homini vt veritas eum vincat inuitum, ita bonum eſt illi, vt volens vincatur ab illa.

Ex dictis ſatis patet deciſiones Rotę non eſſe neceſſarias, ſed tantum doctrinales, nec earum conſequenter authoritatem, in controuerſijs, aut quęſtionibus definiendis, maiorem ex ſe facere probationem, quàm probabilem, aut ad ſummum probabiliorem. Quia autem vt ſtatim notauimus, quandoque repe-

riuntur deciſiones Rotæ inter ſe contrariæ, quęque nullo diſtinctionis fœdere conciliari poſſunt, putant aliqui ſtandũ eſſe potius vltimæ, quam primæ deciſioni, vt per ſimilitudinem dicitur de constitutionibus: ſimiliter, quæ Rotę totius nomine vulgantur, præferendæ ſunt illis, quæ vnius è Rotæ auditoribus tantùm.

CAPVT XVI.

De authoritate Doctorum Iuris Canonici.

QVoniam ius Canonicum ita exiſtit in libris, de quibus huc vſque egimus, veluti in publico fonte, vt etiam in libris particularium Doctorum, veluti in priuatis vrnis reperiatur, quatenus priores ſuis commentarijs ac notis illuſtrarunt; ſupereſt vltimo loco, vt de illorum quoque authoritate breuiter aliquid dicamus.

Igitur, licet ex dictis ſupra, in his quæ ad fidem pertinent, nec non etiam ad mores, quatenus vel ratio naturalis, vel lex Euangelica de huiuſmodi præſcribit, Iuriſconſultorum authoritas ac ſtudium parum, aut certè nihil Theologo conferre poſſit; nihilominus tamen nemini dubium eſſe poteſt, quin illi in alijs multis prodeſſe valeant. Habetur enim ex iuris interpretibus, ac profeſſoribus, quæ ad Sacramentorum Eccleſiaſticorum confectionem & exhibitionem ſpectant; quæ, quoue ritu ſingula ſingulis adminiſtranda ſint. Nam licet Sacramentorum vſus ex Theologiæ fontibus dimanarit; tamen quibus, quo loco, & tempore, & modo, applicanda vel cõferenda ſunt, vberius & explicatius tradunt ſacri Canones: adeò, quod non parum interſit Theologi, hęc plenius ex iure Canonico, & illius Doctoribus haurire.

Vbi inſuper de moribus Eccleſiæ, & religionis inſtitutis, per leges duntaxat Pontificias decernitur, nec non etiam de pœnis contra eos, qui leges vel Euãgelicas, vel naturales, vel etiam Eccleſiaſticas perruperint, Iuriſperitorum authoritas Theologo magnam fidem facere debet, ſi quando incidat quęſtio circa res huiuſmodi; vel circa eas, quæ potiſſimum concernunt officium Ordinarij, id eſt Epiſcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri, Primicerij aliorumque clericorum: item quæ ſit authoritas Legatorum Sedis Apoſtolicæ, quæ poteſtas Delegatorum, Vicariorum, Coadiutorum, Capituli Sede vacante: item quæ ad Monachos alioſque regulares pertinent; & id genus alia ſexcenta, quæ Eccleſiaſtici iuris ſunt. Cum enim ea, inſtigante Spiritu Sancto, ad Eccleſiæ ſint vtilitatem edita, vt Damaſus Papa definit, non alienum videtur à vera coniectura, ſi dicatur Deum, qui non deficit in neceſſarijs, non in Theologos ſolum, ſed in iuris Pontificij peritos ſpiritum veritatis effudiſſe, vt ab eis rectam illius interpretationem haberemus. Vndè in eiuſmodi legum Eccleſiaſticarum interpretatione concors omnium Iuriſconſultorum ſententia adeo firmum prębet argumentum, vt temerarium ſit illi refragari; maiori etiam ratione, quàm dicitur temerarium, doctiſſimis quibuſque in arte ſua fidem non habere. Pręterquã quod enim, cuiuſque rei peritia nõ alijs certius, meliuſque contingit, quam eiuſdem rei peritis hominibus; valdè veriſimile eſt Deum iuriſperitis ſpecialiter etiam adeſſe in legum Eccleſiaſticarum vera interpretatione, vbi cõcorditer omnes aliquam ſententiam amplectuntur.

Cum autem innumeri propè ſint Iuris Canonici Doctorum libri, ac tractatus, tanta multitudine non obruetur, aut cõfundetur Theologiæ ſtudioſus, ſi melioribus duntaxat pro ſuo ſtudio vtatur, vbi opus fuerit, eoſque interim paratos habeat, ac diſtributos per certa & præcipua capita, ſiue locos communes, quibus ſicut vniuerſi iuris materiæ, ita & libri de illis tractantes methodicè ordinari poſſunt. Vt primo loco ſint, qui de radicibus iuris, ſiue de principijs quibus conſtat, & innititur, ſcripſerunt; deinde qui de perſonis; quorum diuiſio

iure Canonico hęc eſt; quod aut ſunt Clerici, aut Laici, aut his interiecti, Regulares: Iterum Clerici conſtituti ſunt, aut in Sacerdotio, aut in ſacris Diaconi, & Subdiaconi, aut in minoribus duntaxat ordinibus, Acoliti, Exorciſtæ, Lectoris, & Hoſtiarij. In Sacerdotio autem ſpectatur gradus, & ordo, nam alij in inferiore, vt Presbyteri, alij ſunt in excelſo, vt Summus Pontifex Romanus, eiuſque collaterales Domini Cardinales, Patriarcha, Primas, Archiepiſcopus, Epiſcopus, horumque adiutores, Coadiutor, Vicarius, Archidiaconus, Archipresbyter, Corepiſcopus, cuius iam vſus ſublatus. Huc quoque ſpectant, qui de beneficijs, ac præbendis ſcripſere, quatenus ſunt bona Clericis annexa.

Poſtea notari debent, qui de rebus Eccleſiaſticis egerunt. Summa autem Eccleſiaſticarum rerum diuiſio hęc eſt; quod aut ſunt ſpirituales, aut temporales. Spirituales ſunt, quæ ſpiritui deſeruiunt, atque animæ cauſa ſunt inſtitutæ. Temporales verò, quæ non tam ſpiritus, quam corporis gratia pro Eccleſiaſticis miniſtetijs, ſacrorumque miniſtrorum vſu ſunt comparatæ; vt portio canonica Epiſcopalis, Parochialis; & Decimæ prędiales, perſonales. Rurſus ſpiritualium rerum, quędam ſunt incorporales, quędam verò corporales. Incorporales ſunt, quæ nullo ſenſu corporis percipi poſſunt, quales ſunt virtutes, & dona Dei, aut quæ in iure conſiſtunt, vt ſunt electio, collatio, inſtitutio, ius patronatus, ius decimandi, & alia ſimilia. Corporales ſunt, quæ tangi, aut alio corporis ſenſu percipi poſſunt; harum autem quędam ſunt Sacramenta; quædam ſacræ ſunt & Sanctæ, vt Eccleſiæ, Altaria, Sanctorum in his conditæ reliquiæ, vaſa, veſtes, & ſimilia ad diuinum cultum principaliter comparata; quædam religioſæ, vt Xenodochia, Noſocomia, Gerontocomia, Orphanotrophia, Bethotrophia, Cæmeteria, Sepulturæ. In titulo autem Eccleſiæ potiſſimum conſideratur, eius conſtitutio, conſecratio, reconciliatio, reparatio, vnio, immunitas, ſubiectio erga Epiſcopum, perſonalis, localis, realis vel iure ordinis, vel lege iuriſdictionis, vel lege Diœceſana.

Tandem, qui de Iudicijs ſcripſerunt. Quorum ſumma diuiſio hęc eſt, quod aut ſunt Ciuilia, aut Criminalia, aut Mixta. Criminalia, veluti de homicidio, adulterio, hęreſi, furto, iniuria, alijſque delictis tam publicis, quam priuatis; ſi de ijs publicæ vindictæ cauſa agatur; Ciuilia, vt in actionibus rei vindicationis, empti, venditi, locati, conducti, commodati; & ſimilibus; quibus ciuiliter, id eſt, ad rem nobis applicandam agimus. Mixta, vt in accuſatione adulterij, quo ad ſeparationem tori.

Poſſent quoque tituli, vel materiæ iuris Canonici ſecundum Alphabeti ſeriem diſponi, & eodem ordine notari doctores, qui de illis ſcripſere. Item ſecundum ordinem antiquitatis, & temporis, quo vixerunt, vel floruerunt; vel tandem dignitatis ordine ſeruato, & attento: E Canoniſtis autem illuſtrioribus, & qui poſt Decretalium quinque libros editos vixerunt, laudantur maximè Innocentius IV. dictus pater Iuris; Henricus de Seguſia, vulgò, Hoſtienſis, dictus, fons & ſplendor Iuris; Guillelmus Durantes, dictus Speculator; Io. Andreas Bononienſis, & Nicolaus de Tudeſchis vulgò Panormitanus, & Abbas, qui ambo Lucerna iuris fuere appellati; Guido de Bayſio, vulgò Archidiaconus, qui magnæ authoritatis vir ſemper eſt habitus, & alij plures de quibus videri poſſunt, Iuſtinianus in indice vniuerſali, Poſſeuinus in Bibliotheca ſelecta, Alexander Fichet in arcana ſtudiorum omnium methodo; Barboſa, & alij Bibliothecarij.

Cæteris paribus maiori in pretio videntur habendi illi, qui Eccleſiaſtica aliqua dignitate fuere inſigniti; Vt Innocentius IV. Guido Groſſus, vulgo Guido Papa, qui Clemens IV. alijque Summi Pontifices; Hos excipiunt è Cardi-

Cardinalibus Hoſtienſis, Cameracenſis, Turrecremata, Cuſanus, Iacobatius ac Tuſchus; Ex Archiepiſcopis Nicolaus de Tudeſchis, qui fuit Archiepiſcopus Panormitanus: Ex Epiſcopis Durantes, qui fuit Epiſcopus Mimatenſis. Nemini enim dubium eſſe poteſt, quin per ſe in ijs, quæ ad Eccleſiaſticos Canones ſpectant, propter dignitatem peritiamque maiorem, horum; illiſque ſimilium authoritas maior ſit quam cæterorum; & quin ſit præſumendum eos veritatis teſtimonium afferre ſincerius. Sic etiam in hac materia Clericis maior fides per ſe habenda, quam ſæcularibus, & maximè quo ad praxim; vt etiam maior per ſe Canoniſtis, quam Theologis puris ſpeculatiuis. Quamuis omnibus præferendi ſint illi, qui ſimul Canoniſtæ, ac Theologi fuerunt, vt è Cardinalibus Hoſtienſis, Turrecremata, Cuſanus, & alij.

INDEX

INDEX
ALPHABETICVS
Præcipuarum rerum in hoc tertio Bibliothecæ Theologicæ tomo contentarum.

Primus numerus paginam; ſecundus colu mnam indicat.

A

ADAM habuit gratiam ex meritis Chriſti, in ſtatu Innocentiæ, nec non fidem explicitam eius, ſecundum quod ordinabatur ad conſummationē gloriæ. p.8.1.

In Adamo, & Eua in ſtatu Innocentiæ, hominum incepit Eccleſia tam materialiter, quam formaliter 7. 2. ita tamen, vt tunc fuerit ſolum completè talis, quando Abel ad vſum rationis peruenit. 9. 1.

Adam & Eua in gratia & fide creati. 7. 2.

Adam & Eua peccando fidem non amiſerunt. 9. 1.

Angelorum Eccleſia ab eorum creatione exordium ſumpſit. 7. 1.

Angelorum caput Chriſtus, non ſolum quo ad aliquem influxum accidentalem, ſed etiam eſſentialem gratiæ, & gloriæ, ibid.

Angelorum Eccleſia nunquam defecit abſolutè, ibid.

Animæ in Purgatorio exiſtentes, quomodo viatrices dici poſſint. 4. 2.

Antichriſti proprietates, & cōditiones. 234. & ſequent.

In Antichriſtum non degenerauit Summus Pontifex Romanus, vt ineptè aſſerunt hæretici, ibid.

In Apoſtolis tria ſunt diſtinguenda, ordo Sacerdotij, conſecratio Epiſcopalis, & iuriſdictio vniuerſalis. 154.

In quo Apoſtoli Petro pares, & in quo inferiores, vel ſubordinati, ibid. & 155. 1.

B

BAptiſmi neceſſitas ad diſtinctionē Sacramenti circumciſionis in antiqua lege. pag. 31. 1.

Baptiſmus Arca Noe comparatus. 56. 2.

Bullæ, & Breuia Apoſtolica in quo differāt. pag. 525. 2.

C

CArdinalium Congregationes, earumque decreta, quantæ ſint authoritatis. pag. 731. & ſeq.

Cathecumeni ſunt in duplici differentia. pag. 29. 2.

Cathecumeni fidem habentes ante baptiſmi ſuſceptionem, inchoatiuè, & ſecundum quid ſunt de Eccleſia, non autem ſimpliciter. 32. 1.

Cathecumeni habentes fidem charitate formatam ſaluantur. 33. 1. 60. 2.

Cathecumeni fidem habentes an in Eccleſia, aut alio loco ſacro ſepeliendi ſint. pag. 34. 1.

Catholici ab hæreticis vocati olim antiquarij. 118. 1.

Catholicis Papiſtarum nomen honorificum. pag. 99. 2.

Chriſtus in ædificanda Eccleſia ſapiens Architectus. 113. 1. 2.

Circumciſionis legi Gentiles olim ſubiecti non erant. 31. 1.

Cognitionum tria genera. 92. 1.

Concilij notio, & diuiſio in Generalia & particularia, rurſus Generalium, in ea quæ ſunt talia ex parte cauſæ efficientis, materialis, & formalis, vel finalis re-

rum

rum ſcilicet, in illis tractandarum: & particularium in Nationale, Prouinciale, & Diœceſanum. 574. & ſeq.

Concilia Eccleſiaſtica vnde primùm in lege Euangelica inſtitutionem ſuam habuerint. 577.

Conciliorum vſus quandonã incepit in ſtatu legis Euangelicæ. 581.

Septem ab Apoſtolis Concilia celebrata fuere. 582. & ſeq.

In quo eorum editum Symbolum Apoſtolicum, Canoneſque dicti Apoſtolorum. 584 & ſequent.

Iuridica ſiue authoritatiua Conciliorũ Generalium indictio, non Regibus, aut Imperatoribus Chriſtianis, ſed ſoli Romano Pontifici pro tempore exiſtenti abſolutè competit, vbi illam expedire in Domino iudicat. 588. 2.

In cogendis Concilijs Imperatores, aliĵque Principes Chriſtiani aliam partem legitimam non habent, quam exhortatiuam vel miniſterialem. 596. 2.

Quando Papa vnus, vel etiam plures, vt in caſu ſchiſmatis, incerta laborarent electione, Eccleſia ſufficientem habet authoritatem, tunc conuocandi generale Concilium, nec non in caſu canonis ſi Papa, hoc eſt ſi priuatus fieret hæreticus. 598. 1.

Quamdiu legitimus, ac certus in Eccleſia Pontifex agnoſcitur, etſi alias perditiſſimis, ac profligatiſſimis moribus eſſet, eo tamen inuito Generale Conciliũ in nullo prorſus caſu legitimè congregari poteſt. pag. 598. 2.

Solius Romani Pontificis eſt, per ſe, vel per ſuos Legatos Concilijs Generalibus præſidere, ea dirigere, quo ad loci, temporis, ac materiæ definiendæ præſcriptionem, tum confirmare, & exequenda præcipere. 602. 1.

In Concilijs Generalibus, quid operetur authoritatiua Romanorum Pontificum confirmatio. 608. & ſeq.

De materiali Conciliorum Generaliũ cauſa, ſiue de perſonis ex quibus illa conſtituũtur. 610. & ſeq.

De principijs, & regulis ſecundum quæ in Concilijs fertur iudicium. 623. 2.

Vbi quid in Concilijs definitur, diſſentientibus Legatis Sedis Apoſtolicæ, vel etiam illis conſentientibus, ſed contra expreſſam Summi Pontificis inſtructionem, tale iudicium errandi periculo obnoxium eſt. 625. 2.

Definitiones Conciliorum Generalium in materia fidei, & morum, Pontificia accedente confirmatione, vel etiã vbi fiunt à Patribus, & Legatis inſtructionem Pontificis ad amuſſim ſequentibus, ſunt infallibilis veritatis. 625. 2.

Inſtructiones Pontificiæ ad Concilia Generalia miſſæ ſunt in duplici differentia. pag. 626. 1. 2.

Qua via de Conciliorum Generalium legitimitate conſtare poteſt. 627. & ſeq.

Decreta Conciliorum Generalium, vbi expreſſam non habent, quam ſequantur Pontificis inſtructionem, vel directionem, abſolutè infallibilia non ſunt, ante ipſius confirmationem, niſi vnanimi omnium Patrum & Legatorum conſenſu illa ederentur nemine diſcrepante. 629. 2. & ſequent.

In Concilijs non ſemper maior votorum numerus eſt melior. 632. & ſeq. 634. 1. 635. 1. 2.

Etſi particularia Concilia ſecundum ſe priuilegio infallibilitatis non gaudeant, vbi tamen eorũ decreta Pontificia ſemel authoritate confirmantur, pro certis, & infallibilibus omnino ſunt habenda. 637. 1

Definitiones veterum Conciliorum, quæ neque ſunt approbatæ, neque etiam reprobatæ à Summis Pontificibus magnæ ſemper in Eccleſia authoritatis fuerunt. ibidem 2.

de Cauſa formali veluti extrinſeca Conciliorum Generalium. 638. & ſeq.

de Cauſa finali, ſiue de neceſſitate celebrãdorum Conciliorum. 285. 2. 315. 2. 639. & ſequent.

Concilium non eſt ſupra Papam ſimpliciter, & abſolutè. 645. & ſeq.

Credentes in quatuor olim gradus diſtincti. 30. 1.

Qui

Digitized by Google

D

QVi Doctores claſſici; vel ſolemnes appellantur. 697. 1.
An magis deferendum ſit modernis, quam antiquis Eccleſiæ Doctoribus. 701. & ſequent.
Quinam ſint doctores Scholaſtici. 713.1.2
Concors, & vnanimis omnium Doctorum Scholaſticorum toto orbe diffuſorum ſententia, quod aliqua res ſit de fide, ita firmum præbet argumentum, vt illi cōtradicere hæreticum ſit, vel ſaltem hæreſi proximum. 715. 1.
Vbi Doctores Scholaſtici per cōmunem conſenſum tradunt aliquam doctrinam in principijs fidei contentam, euidenterque ex illis ſequentem, tantam obtinet eiuſmodi doctrina authoritatem, vt illi refragari nedum temerarium, ſed etiam hæreſi proximum ſit. 716.
de Doctoribus Iuris Canonici, eorumq; authoritate. 720. & 740.

E

ECcleſia fidei cuſtos. pag. 1. col. 1.
Eccleſiæ tres acceptiones. 2. 1.
Eccleſiæ nominis etymologia. 2. 2.
Eccleſia ſignificat per excellentiam populum fidelem. 3. 1.
Eccleſia dupliciter conſiderari poteſt, vel ſecundum eſſentialia, vel ſecundum ſtatum. 3. 2.
Eccleſiæ definitio, vel deſcriptio. ibid. & 184.
Eccleſiæ variæ diuiſiones. 4. 2.
Vera Chriſti Eccleſia datur in ſtatu noui teſtamenti. 6. 1.
Eccleſia Angelorum ab eorum creatione ſuum habuit exordium. 7. 1.
Eccleſia hominum incepit in Adamo, & Eua in ſtatu Innocentiæ tam materialiter quam formaliter, ita tamen, vt tunc fuerit in ſtatu initiatiuo. 7. 2. completo autem poſtquam Abel ad vſum rationis peruenit. 9. 1.
Eccleſiæ quomodo competat ſanctitas. 8. 2. 52. 2.
Eccleſia hominum à ſui initio, nempe ab Adamo, & Eua, vſque ad Chriſti Domini Aduentum, perpetua fidelium, Paſtorumque ſucceſſione durauit. 9. 1.
Eccleſia in ſtatu noui teſtamenti, ſuam à Chriſto, ante glorioſam eius in cælum Aſcenſionem perfectã originem habuit. 10. 2.
Eccleſia ſi ſpectetur quantum ad completã Sacramentorum virtutem per paſſionem Chriſti, cœpit tantum poſt eius mortem, ſicut & poſt Aſcenſionem, quantum ad dilatationem per totum mundum. 11. 1.
Eccleſiam errare, & deficere poſſe non ſunt vnum & idem, ſiue non dicuntur ad conuertentiam. 12. 1.
Eccleſia viſibilis pro vt nunc eſt fundata à Chriſto, nunquam defecit, nunquamque deficiet. 12. 2.
Eccleſia quomodo Chriſti ſponſa, & regnũ. 14. & ſequent.
Eccleſia quomodo Lunæ & Soli aſſimilata. 15. & ſequent.
Eccleſiæ Chriſti, & Synagogæ diſcrimina. 17. 1. 61. 1.
Duæ non ſunt Eccleſiæ militantes, ſed vna tantum. 19. 2.
Eccleſia quomodo ſit corpus Chriſti myſticũ. 22. 1.
Eccleſiæ forma, ſeu conſtitutiuum fides. 22. 2.
Eccleſia qua ratione nigra ſimul, & formoſa dicitur. 24. 2.
Eccleſia quo ſenſu vna, & plures. 25. 2.
Eccleſiæ vnitati non obſtant diuerſa religionum inſtituta. 26. 1.
In Eccleſia quomodo fuerit vnum ſemper ſupremum caput viſibile. ibid.
Duæ non fuerunt Eccleſiæ diuerſæ Iudæorum, & Gentilium antè Chriſti aduentum. 27. 2.
Eccleſiæ partes variæ. 28. 1. 2.
Eccleſiæ partes, vel membra non ſunt infideles. 29. 1.
De Eccleſiæ corpore abſolutè non ſunt, ſed ſecundum quid tantũ Cathecumeni credentes. ibid. 2.
Vt quis ſit de Eccleſia propriè, & perfectè requiritur fides tam interna, quam externa. 31. 1.

Soli fideles, & nullo modo heretici, ſaltem ſi exterius ſuam profiteantur hereſim, ſunt de Eccleſia tanquam vera illius membra. 35. 1.

Heretici quantumuis occulti, & mentales non ſunt verè, & eſſentialiter, ſed tantum putatiuè, vel apparenter de corpore Eccleſiæ. 37. 2.

Schiſmatici, ſi nulla hereſis labe aſpergantur, ſimpliciter ad Eccleſiam pertinent, & ſecundum quid tantum extra illam ſunt. 41. 1.

Fideles quantumuis iuſtè excommunicati ſimpliciter, & abſolutè ſunt de corpore Eccleſiæ, & ſecundum quid tantùm ab illo ſeparati. 42. 2.

Vera, eaque vnica Chriſti Eccleſia, nec omnes, nec ſolos prædeſtinatos continet, ita vt ipſa his ſolis, & omnibus duntaxat coaleſcat. 46. 1.

Eccleſia cur comparata Areę, Sagenæ, Conuiuio nuptiali, decem Virginibus, magnæ Domui, Arcæ Noe. 47. 1. 75. 2.

In Eccleſia Chriſti Militante non ſolum ſunt imperfecti fideles, qui leuia ſcilicet peccata habeant, ſed etiam manifeſti, & grauiſſimi peccatores. 49. 2.

Eccleſia propriè loquendo in vna ſola perſona ſubſiſtere non poteſt. 52. 2.

Eccleſia ſecundum ſtatum, vel formam, quam in ea Chriſtus præſcripſit, non poteſt ex ſolis laicis conſtare, ſed in ea Sacerdotes, & Epiſcopi, Summuſque Pontifex ſunt neceſſary. 54. 2.

Extra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiã nemo poteſt æternam conſequi ſalutem. 56. 1.

Vt quis intra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam ſaluus fiat, nulla quantumuis minima hæreſeos labe culpabiliter aſperſus eſſe debet. 61. 2.

Vera eaque vnica Chriſti Eccleſia, extra quam ſalus eſſe non poteſt, ſemper fuit, ſemperque futura eſt cunctis hominibus viſibilis. 74. 1.

Eccleſia quomodo ſub diuerſis reſpectibus dicatur viſibilis, & inuiſibilis. 81. 2.

Viſibilitas ita Eccleſiæ conuenit, vt nullo vnquam tempore inuiſibilis eſſe poſſit. 88. 2.

Eccleſiæ proprietates, & notæ inter ſe differunt. 89. 2.

Deus voluit Eccleſiam ſuam notis ſenſibilibus munire, quibus redderetur viſibilis. 93. 1.

Notæ quibus Chriſtus Dominus viſibilem efficere voluit Eccleſiam, ſunt omnibus perviæ. 95. 1.

Quænam ſint tales Eccleſiæ notæ. 97. & ſequent.

Eccleſiæ notæ ab hæreticis malè aſſignantur. 100. & ſeq.

In Eccleſia duplex infallibilitas diſtingui debet. 108. 2.

Eccleſia entitatiuè ſumpta, totove orbe diffuſa non eſt regula iudicans, ac definiẽs res fidei. 109. 1.

Eccleſiæ priuilegium non errandi duas habet conditiones, verſaturque tantũ circa ea, quæ ad ſalutem, & religionẽ pertinent. 110. 1. 2.

Eccleſia toto orbe diffuſa abſolutè errare nõ poteſt errore culpabili. 111. & ſeq.

Eccleſia tempore Antichriſti non deficiet. 127. 1. 2.

Vera Chriſti Eccleſia toto orbe diffuſa, non ſolum non poteſt in hereſim incidere, verum etiam nec poteſt errare errore inculpabili, aut alio quocumque modo in rebus ad fidem ſpectantibus. 128. 1. 2.

Quamuis ea, quæ tota, & vniuerſalis Eccleſia tantum admittit vt pia, & probabilia, certum non ſit eſſe vera, nihilominus vbi in aliqua huiuſmodi re tota conſpiraret, tenendum eſſet in ea non errare, nec practicè, nec ſpeculatiuè. 129. 1.

Probabilius eſt omnes Eccleſiæ Paſtores ac Doctores ſimul ſumptos non poſſe perſonaliter errare in rebus fidei. 130. 1. *Idem aſſerendum de omnibus laicis.* 131. 2.

Eccleſiam credere confuſè, & vniuersè non ſufficit. 155. 1.

In Eccleſiæ regimine Chriſtus Dominus formam Monarchicã cæteris præpoſuit. 170. 1. 660. 2.

Quomodo etiam Ariſtocratia in Eccleſia locum habeat explicatur. 171. 2.

Eccleſiæ eſſentialis eſt ſupremus Monarcha.

cha. 181. 1. *Qui pr*æ*cipui in hoc Chriſti fines.* 186. 2.

Monarchica poteſtas regendi Eccleſiam in ſpiritualibus non exiſtis penes Reges, ſeu Principes temporales. 173.

*Eccleſia quomodo ſit, & non ſit immediatũ ſubiectum iuriſdictionis Eccleſiaſtic*æ. 676. *& ſeq.*

Quando Papa vnus, vel etiam plures, vt in caſu Schiſmatis, incerta laborarent electione, Eccleſia ſufficientem habet authoritatem tunc conuocandi Generale Concilium. 598. 1. 600. 1.

Epiſcopi non ſunt meri Vicarij Summi Põtificis, nec etiam illi æ*quales in poteſtate iuriſdictionis.* 177. *& ſeq.*

*Epiſcoporum cauſ*æ *Summo Pontifici reſeruat*æ. 295. 1. *vide infra, Summus Pontifex Epiſcoporum Iudex.*

Epiſcopi particulares nunquam habuerunt ius canonizandi abſolutè, & pro tota Eccleſia aliquem Sanctum. 556.

Epiſcopi habent in Concilijs Generalibus ius ſuffragij deciſiuè ordinariè. 617. 2.

Tot Epiſcopi in Regno Neapolitano cur, & quando creati. 623. 1.

F

VEra Fides Chriſti ad ſalutem neceſſaria. 58. *& ſeq.*

Subſtantialia fidei credere non ſufficit ad ſalutem. 62. *& ſeq.*

*Pr*ę*ceptum fidei affirmatiuum, comprehendit negatiuum non diſſentiendi rebus à Deo reuelatis.* 67. 1.

Qui diſcredit vnum fidei articulum, non poteſt habere fidem de alijs articulis ibidem 2.

Fides quomodo pendeat à motiuis credibilitatis. 107. 1.

Habere certitudinem fidei, & priuilegium in ea non errandi diſtinguntur. 109. 2.

In fidei aſſenſu duplex error eſſe poteſt, culpabilis, & inculpabilis. 111. 1.

*Fides Romana, & Catholica Eccleſi*æ *coincidunt.* 141. *& ſeq.*

Aliquid eſſe de fide, & de iure diuino eſt diuerſum. 193. 2.

*Aliqu*æ *propoſitiones particulares ſub vniuerſalibus de fide contenta, quomodo ad illam pertineant, vel non.* 225. *&* 228.

*Proponens res fidei per modum regul*æ, *vel vltimi iudicis debet gaudere priuilegio infallibilitatis.* 257. 1. 2. 221. 231. 2.

*Quomodo populus tenetur fidem adhibere eius pr*ę*dicatoribus.* 258. 2.

Obiecta fidei qua ratione ſucceſſu temporis creſcere potuerunt. 259. 1.

Ad obiectum fidei quatuor Conditiones requiſita. 260. 2.

G

*IN Gallican*æ *Eccleſi*æ *Antiſtibus, & alijs, quantus ſemper viguerit erga Summum Pontificem Romanum cultus & obſeruantia.* 228. *& ſeq.* 339. 1. 340. 2. 360. 1. 366. 1. 370. 2. 372. 1. 373. *& ſeq.* 379. 2. 380. 2. 385. 2. 386. 1. 401. 2. 405. 1. 408. 1. 414. 1. 420. 1. 453. 2. 466. 1. 474. 1. 486. *& ſequent.*

Gentiles olim ſubiecti non erant legi circumciſionis. 31. 1.

H

*HAeretici quantumuis occulti, & mentales non ſunt verè, & eſſentialiter, ſed tantum putatiuè, & apparenter de corpore Eccleſi*æ. 37. 2.

*Vt quis intra veram, & vnicam Chriſti Eccleſiam ſaluus fiat, nulla quantumuis minima h*ę*reſeos labe culpabiliter aſperſus eſſe debet.* 61. 2.

*Saluari nihil prohibet plures in partibus h*ę*reticorum, natos, & educatos, qui propriè non ſunt h*æ*retici, ſed ſolum errantes, atque adeo ad veram Chriſti Eccleſiam pertinere non deſinunt.* 69. 1.

*H*ę*retici viſibilitatem Eccleſi*æ, *quam alias negant, fateri compulſi.* 80. 1.

*H*ę*reticis familiare eſt negare Eccleſi*æ *infallibilitatem.* 107. 2.

*H*ę*reticorum doctrina de Eccleſi*æ *deficientia planam viã Atheiſmo parat.* 118. 2.

*H*ę*retici fateri etiam coguntur Eccleſi*æ *in credendo infallibilitatem.* 129. 2.

*H*ę*reticorum confuſio, & contradictio in* aſſi-

aſſignando loco, tempore, & materia deficientia à fide, vera Chriſti Eccleſia. 121. 1. 124. 1.
Hæretici omnes ſupremam authoritatem, multoque magis infallibilitatem Romani Pontificis in rebus fidei negant. 269.
Hæretici SS. Patribus infenſi. 682. 1. 2.

I

IMperatores quam in cogendis Conciliÿs legitimam habeant partem. 596. 2.
Imperatorum olim diligentia, & ſtudium, vt in Collegium Cardinalium allegerẽtur Orientales, indeque crearentur Sũmi Pontifices. 355. 2.
Imperatoris Leonis ſtudio tot in Regno Neapolitano creati Epiſcopi. 623. 1.
De Imaginibus, in quibus diuus Paulus ad dexteram diui Petri collocatus cernitur. 177. 2.
In quo conſiſtat priuilegium Infallibilitatis Eccleſiæ competens in definiendis rebus fidei. 259. 261. 2. 273. 1.
Iudex controuerſiarum fidei non eſt Eccleſia entitatiuè ſumpta, ſed ipſa repræſentatiuè, vel authoritatiuè conſiderata. 253. 1.
Vltimo controuerſiarum fidei in Eccleſia Iudici conuenit infallibilitatis priuilegium. 257. 1.
Infideles negatiuè, qui inuincibiliter, & ſine culpa omnimodam habent veræ fidei ac religionis ignorantiam, quamdiu manent in tali ſtatu, ſalui fieri non poſſunt. 71. 1.
Quid ſit Ius Canonicum, & vnde dictum. 720. 2.
De prima iuris Canonici origine. 721. 2.
Iuris Canonici diſtributio, ac diuiſio. 722.
De varÿs formis, ac etiam appellationibus, quibus Ius Canonicum traditur. 723. 1. 2.
De Iuris Canonici obiecto. ibid.
Quanta ſit Iuris Canonici authoritas. 724 & ſeq.
Quanta ſit Regularum Iuris authoritas. 727.
De authoritate Doctorum Iuris Canonici. 740. 1.

M

DE materiali Conciliorum Generalium cauſa. 610. & ſeq.
De Sacroſancto Miſſæ ſacrificio. 125. 1. 2.

P

PApiſtæ nomen Catholicis honorificum. 99. 2.
Quid per Patres Eccleſiæ intelligendũ ſit. 681. & ſeq.
De Sanctorum Patrum authoritate. 682. & ſeq.
Quanta ſit Patrum authoritas. 685. & ſequent.
Non omnes Patres eiuſdem ſunt authoritatis. 695. & ſeq.
Non ſoli Patres, quatuor, vel quinque, vel primorum ſex ſæculorum audiendi ſũt, excluſis ſubſequentibus. 698. & ſeq.
An magis deferendum ſit antiquis Eccleſiæ Patribus, quam modernis doctoribus. 701. & ſeq.
Regulæ obſeruandæ in legendis, citandiſq; veterum Patrum operibus. 704. & ſeq.
Diuo Petro ſolum, & non cæteris Apoſtolis Chriſtus Dominus dedit vniuerſalis Eccleſiæ Primatum. 155. 1.
Diui Petri Primatus ſub duabus metaphoris fundamenti, & clauium explicatur. ibid. & ſeq. item 162. 1.
Diuus Petrus immediatè à Chriſto clauiũ poteſtatem accepit. 161. 1.
Suprema diui Petri poteſtas deſignata per verbum Paſce oues meas. 165.
Primatum diui Petri variæ eius præ cæteris prærogatiuæ demonſtrant. 166. &
Diuo Petro conuenit iure diuino ſupremus Eccleſiæ Primatus. 178. & ſeq.
Quod diuus Petrus Romam venerit, ibique ſuam ſedem Epiſcopalem fixerit, ac tandem martyrio coronatus fuerit. 179. & ſequent.
Diuus Petrus potuiſſet, ſi voluiſſet, nullam ſedem particularem ſibi eligere. 189. 2.
Diuus Petrus, nec vt particularis perſona, nec vt Eccleſiæ Pontifex à Chriſto creatus fidem vnquam amiſit, aut in errorẽ

illi

illi contrariũ prolapſus eſt. 162. & ſeq.

Solus Pontifex Romanus canonicè electus, eſt verus ac legitimus diui Petri ſucceſſor in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, 187. 2.

Quo iure id illi competat. 189. & ſeq.

An ſeparabiles ſint ſupremus Eccleſiæ Põtificatus, & Epiſcopatus Romanus. 193. 2.

De Summi Pontificis electione,& rebus ad illam ſpectantibus. 195. & ſeq.

De perſonis in Summum Pontificem eligibilibus. 210. 2.

Vtrum, & quomodo ſit de fide, quod hic numero Pontifex pro tempore exiſtens quem tota Eccleſia, tanquam legitimè electum agnoſcit, ſit vere Pontifex, & totius Eccleſiæ caput. 214. & ſeq. 220.

duplex datur Summorum Pontificũ electio, vna particularis, altera vniuerſalis. 216. 1.

Quibus modis Summus Pontifex à ſua dũ viuit dignitate cadere poteſt. 233. 1.2.

Quod Summus Pontifex Romanus à poteſtate ſupremi Eccleſiæ Paſtoris nunquã exciderit, aut in Antichriſtum degenerarit. 234. & ſeq.

Sacræ Romanorum Pontificum ſucceſſionis ordo, & ſeries. 238. & ſeq.

Ex ſchiſmatibus, quæ in Eccleſia Catholica fuerunt Apoſtolica Romanorum Pontificum ſucceſſio interrupta nõ fuit. 244. 1.

Summus Pontifex verus, & indubitatus, ob natum ſchiſma, vt illud ſedetur, deponi non poteſt, niſi ipſe velit, ſecus autem dubius. 245. & ſeq.

Definiri etiam ab Eccleſia non poteſt, aliquem non eſſe Pontificem, qui in reipſa, & coram Deo eſt talis. 247. 1.

Quod in ſerie Romanorum Pontificum recenſeatur Ioanna Papiſſa, merum eſt figmentum. ibid. & ſeq.

Summus Pontifex in rebus fidei definiendis dupliciter agere poteſt, primò vt eſt perſona priuata, ſecundò vt Pontifex. 254. 2.

Cathedra Romana, alias cathedra, vel ſedes Petri, nec non Apoſtolica, à Romano, Summoque Pontifice non differt, ſed eſt ipſemet Pontifex, vt docens. 255. 1. 2

Quoties Summus Pontifex aliquid in re dubia ad fidem totius Eccleſiæ ſpectante vna cum Concilio Generali decernit, vt toti Eccleſię credendum, nullo modo errare poteſt. 272. 2. 625. 2.

Summus Pontifex ſeorſim à Concilio Generali, ſi ſe gerat, vt Pontifex, ſemper eſt audiendus, eique parendum, ſiue errare poſſit, ſiue non. 273. 2.

Summus Pontifex abſque Concilio Generali ſi vt Pontifex, ſeu vt dicitur, ex cathedra decernat, in dubijs fidei quæſtionibus definiendis, gaudet priuilegio infallibilitatis. 274. 1. 318. 1. 320. 1. 324. 1. 328. 1. 642. & ſeq.

Summi Pontificis infallibilitas in rebus fidei oſtenditur ex Scriptura. 281. & ſeq.

Eadem Patrum traditione demonſtratur. 306. 308. 1. 309. 1. 311. 2. 313. 1. 315. 1. 2. 316. 2. 319. & ſeq. 321. 2. 322. 1. 326. 1. 2. 328. 1. 329. 2. 330. 1. 332. 1. 2. 333. 2. 334. 1. 336. 1. 339. 2. 340. 2. 342. 1. 2. 343. 1. 2. 344. 1. 346. 1. 349. 1. 2. 350. 1. 2. 352. 1. 353. 1. 354. 1. 2. 360. 2. 365. 1. 366. 1. 2. 367. 1. 368. 1. 369. 1. 2. 370. 1. 373. 2. 377. 1. 2. 381. 1. 382. 2. 383. 1. 386. 2. 388. 1. 2. 389. 2. 390. 1. 2. 391. 2. 393. 1. 2. 399. 1. 2. 401. 2. 403. 1. 404. 2. 405. 1. 406. 1. 408. & ſequent. 414. 2. 419. 1. 443. & ſequent. 449. & ſeq. 452. & ſeq. 457. 2. 459. 2. 490. & ſeq.

Pontificiam infallibilitatem probat facta à Summis Pontificibus hęreſeum condemnatio. 282. 2. 283. 2. 285. 1. 290. 1. 309. 2. 311. 331. 341. 1. 348. 1. 2. 356. 1. 2. 358. 1. 2. 369. 1. 381. 2. 382. 2. 384. 2. 387. 2. 388. 2. 395. 1. 400. 1. 408. 1. 420. 2. 452. 1. 466. & ſeq. 477. 1. 478. 2. 485. 1.

Ad Summum Pontificem appellatio, recurſuſque ſemper habitus, tanquam ad ſupremum fidei iudicem, ac magiſtrum, eius infallibilitatem indicat. 284. 2. 286. 2. 290. 2. 291. 1. 294. 295. 1. 296. 1. 302. 1. 305. 1. 2. 308. & ſeq. 311. & ſeq. 316. 2. 317. 1. 2. 318. 323. 327. 2. 328. 1. 329. 2. 332. 1. 2. 334. 2. 335. 1. 336. 1. 337. 2. 340. 1. 342. 1. 352. 1. 353. 1. 2. 368. 2. 372. 1. 375. 1. 376. 2.

379.

379.2.382. *& ſeq.* 385.2.391.2.395. 2.406.2.421. *& ſeq.* 472. 1. 668. *& ſequent.*

Eamdem Pontificiam infallibilitatem in rebus fidei oſtendit authoritas congregandi, dirigendi, & confirmandi Concilia Generalia. 294.2.295.2. 296.1. 297.1.302. *& ſeq.* 309.1.314. *& ſeq.* 319.1.2. 320.2. 321.1.322.2.330.2. 331.2. 333.1.2. 334.1.337.2.338.1. 341.1.344.2. 345.1. 350.1. 351.2. 352.1. 353.1. 355.2. 356.1. 357.1. 359.1. 360.2.364. 2. 366.2. 367.2. 369.1. 377. 2. 383. 1. 396.1. 398.2. 411. *& ſequent.* 417.1.466.2. 476.1. 2.478. 1.2. 480. 1.2. 588. *& ſequent.* 602. *& ſeq.* 629. *& ſeq.*

Quam Romanus Pontifex vniuerſalis Eccleſiæ curam habet, arguit eius infallibilitatem in rebus fidei. 294.2. 295.2. 296.2. 318. 1. 334. 1. 338.2. 344.2. 346. *& ſeq.* 353.1.396.1.397.2.398. 1.431. 1. 2.

Pontificiam infallibilitatem oſtendit Summorum Pontificum munus confirmandi fratres in fide, nec non eos in illa inſtruendi. 287.1. 289.1.290.2.295.1. 296.2. 301. 2. 308. 2. 317.2. 329.1. 338.1.341.1.2. 342.1. 345.2. 349.2. 351.1.353.2.354.1.355.1.357.1.359. 2.369.2.371.1. 2.373.1. 374.2.404. 2. 406.1.410.2.417.2.440.1.2.458. 2.

Pontificia infallibilitas colligitur ex vnitate fidei. 293.2.410.1.457.2.472.2. 492.2.

Romani Pontificis primatus, indeque infallibilitas. 291.2. 292.2.298.2.301. 2.302. 1.303.2. 304.1. 312.1.320.2. 322. 2. 324.2. 326.2. 327.1. 330.2. 334.2.335.2.337.2. 343.1.2. 356.2. 357. 2. 375. 2. 383.1. 385.1. 387.2. 407.1.2. 408. *& ſequent.* 414. *& ſeq.* 416.1. 417.2. 418.2. 420.2. 431. *& ſeq.* 441. *& ſeq.* 449.1.450.2. 455.2. 465.2.

Pontificia infallibilitas nõ dependet ab acceptatione Eccleſiæ. 288.1.2.311.1.322. 1.359.2. 372.2.

A Summo Pontifice non datur appellatio. 325. 1.2. 475. *& ſeq.* 668. *& ſequent. vbi plenè hac materia explicatur.*

Summus Pontifex nullius niſi ſolius Dei iudicio ſubiectus. 297.1. 333.1.2. 339. 2.360. & 361.367.2. 378.1.2. 381.1. 382.2. 393.2. 396.2. 405. 1. 415.2. 433. *& ſeq.* 511.1. 512.2. 674.1.2.

Summus Pontifex fons, & caput authoritatis Eccleſiaſticæ. 312.2. 336.1. 351. 1.398.1. 402.2.404.2.408.2. 416.2. 419. 2. 440.2. 449.1. 455. 2. 456.2. 457.1.459.1.471.2.

Summus Pontifex Epiſcoporum Iudex & Princeps. 295.1. 313.2. 337.2.339.1. 341.2. 344. 2. 347.2. 349.1. 352.1. 356.2. 361.2. 362. *& ſequen.* 365.2. 366.2. 379. 2. 383.1. 386.2. 388.1. 390.2. 392.1. 402.2. 403. 1. 457.1.

Summus Pontifex ſupra omnia Concilia. 346.1. 367.2. 398.2. 462. *& ſequent.* 467. *& ſequent.* 469.1.2. 470.1.479. 1. 511.1. 645. *& ſequentibus, vbi plenè hac materia explicatur.*

Summus Pontifex Sanctorum Canonizator. 397. 1.2. 410.2. 485. 2. 548. *& ſequent. vbi explicatur priuilegium infallibilitatis eius in hac parte.*

Summus Põtifex correctioni fraternæ quomodo ſubiectus. 598. *& ſeq.* 644. *& ſequent.* 665.2.

Summus Pontifex diſpenſans in ſacris canonibus. 315.1. 373.1. 387.1.415.2. 470.1. 478.2. 666. *& ſeq.*

Summus Pontifex, quomodo in caſu priuatæ hæreſeos deponi poſſit. 413.2.469. 2. 506. *& ſequent.* 600. 1.2. 665. 1.

Summus Pontifex in rebus meri facti non gaudet priuilegio infallibilitatis. 404. 2. 413. 1. 541.2.

Pontificiæ infallibilitatis aliquæ adducuntur congruentiæ. 492. 1.2.

Eiuſdem Pontificiæ infallibilitatis priuilegium quindecim explicatur concluſionibus. 493. *& ſequent.*

Vendicantur ab erroris in fide, ſeu hæreſis nota plures Summi Pontifices Romani, quibus illa mendaciter inuritur ab hæreticis, eorumque in hac parte fautoribus. 513.

I. Sæculo.

DIuus Petrus, & Linus. 514.
2. Sæc. Anacletus, Teleſphorus, & Victor I. ibid.
3. Sæc. Zephyrinus, Vrbanus I. Pontianus, Cornelius, & Marcellinus. 515.
4. Sæc. Liberius, Felix II. Siricius. 516.
5. Sæc. Innocentius I. Cæleſtinus, Leo Magnus, Gelaſius, Anaſtaſius II. 521.
6. Sæc. Vigilius, Gregorius I. 525.
7. Sæc. Bonifacius V. Honorius I. Martinus I. 526.
8. & 9. Sæc. Gregorius III. Nicolaus I. Stephanus VII. & Sergius III. 539.
10. & 11. Sæc. Syluester II. & Gregorius VII. 542.
12. Sæculo, & ſequent. Alexander III. Innocentius III. Nicolaus IV. Ioannes XXII. Ioannes XXIII. Benedictus XIII. Eugenius IV. Innocentius VIII. 544.
Pontificiæ infallibilitatis, ſiue indeficientiæ priuilegium in decretis morum, & approbatione religionū explicatur. 565. & ſequent.
Pontificis ſententiæ in Concilio Generali magis deferendum, quam maiori eius parti. 634.
Summus Pontifex Supremum caput Eccleſiæ tam diuiſiuè, quam collectiuè conſideratæ. 656. & ſeq.
Summus Pontifex proximus, & immediatus Chriſti Vicarius. 663. & ſeq.

R

AN expediat omnes mundi Prouincias ab vno Summo Rege gubernari in Politicis. 182. 1.
Romana Eccleſia dupliciter conſiderari poteſt. 99. 1.
Romanæ Eccleſiæ varia nomina. ibid. & 134. 1. 2.
Romanæ Eccleſiæ hæretici infenſi. 133. 1.
Qua ratione pertineat ad fidem, quod Romana Eccleſia ſit vera Chriſti Eccleſia. 135. 1.
Sola Romana Eccleſia eſt vera Chriſti Eccleſia. 136. 2.
Eccleſia Romana, cum vniuerſali, & Catholica coincidit. 143. 2.
Fieri poteſt euidenter credibile hanc hominum congregationem toto orbe diffuſorum, qui ſub ſpirituali Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia viuunt, eſſe veram Chriſti Eccleſiam. 150. 2.
Certa fide tenendum eſt hanc certam, & indiuiduam hominum congregationem toto orbe diffuſam, quæ Romanam fidem profitetur, Romanoque Pontifici pro tēpore exiſtenti adhæret, eſſe veram Chriſti Eccleſiam. 151. 1.
In Romano Pontifice, vel Epiſcopo duo ſunt munera conſideranda. 134. 1.
Quo iure Romanus Epiſcopus ſit ſucceſſor diui Petri, in Supremo Eccleſiæ Monarchatu. 190. 1.
Romana Eccleſia vt particularis Eccleſia an poſſit errare. 286. 2.

S

SChiſmata præcipua, quæ in Eccleſia fuerunt. 242. & ſeq.
Ex ſchiſmatibus quæ in Eccleſia Catholica fuerunt Apoſtolica Romanorum Pontificū ſucceſſio interrupta non fuit. 244. 1.
Schiſmatis tempore quomodo ſe gerere debeant Catholici. ibid. 2.
Schiſmatici iu. quo differant ab hæreticis. 40. 1.
Schiſmatici, ſi nulla hæreſis labe aſpergantur, ſimpliciter ad Eccleſiam pertinent, & ſecundum quid tantum extra illam ſunt. 41. & ſeq.
Synagoga quomodo defecerit tēpore Chriſti. 18. 2.
Synagoga Iudæorum nō erat Eccleſia vniuerſalis. 61. 1.
In Synagoga ſemper fuit vnus aliquis Sūmus Pontifex. 185. 1.
Summus Synagogæ Pontifex in rebus fidei gaudebat priuilegio infallibilitatis. 274 & ſequent.

I N D E X

T

Sanctiſſima Trinitas Eccleſia Archetypa. 2. 2.

V

Vniuerſalis nomen quid ſonet, vbi Summo tribuitur Pontifici. 346. 2.

Vniuerſalis nomen negatum Patriarchæ *Conſtantinopolitano*. 353. 2.

REGESTVM.

† †† ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſſſ Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.

Aaaaa Bbbbb.

Omnes ſunt Duerniones, præter Qqqq, quod eſt quaternio.

R O M AE,

Typis Philippi Mariæ Mancini. MDCLXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5-2

Google